T. LIVII PATAVINI
HISTORIARUM
AB URBE CONDITA
LIBRI, QUI SUPERSUNT, OMNES,

CUM NOTIS INTEGRIS

AUR. VALLAE, M. ANT. SABELLICI, BEATI RHENANI, SIGISM. GELENII, HENR. LORITI GLAREANI, CAR. SIGONII, FULVII URSINI, FRANC. SANCTII, J. FR. GRONOVII, TAN. FABRI, HENR. VALESII, JAC. PERIZONII, JAC. GRONOVII;

EXCERPTIS

PETR. NANNII, JUSTI LIPSII, FR. MODII, JANI GRUTERI;

NEC NON INEDITIS

JANI GEBHARDI, CAR. AND. DUKERI,

ET ALIORUM:

CURANTE

ARN. DRAKENBORCH,

QUI ET SUAS ADNOTATIONES ADJECIT.

ACCEDUNT

SUPPLEMENTA DEPERDITORUM T. LIVII LIBRORUM A JO. FREINSHEMIO CONCINNATA.

EDITIO NOVA AUCTIOR ET EMENDATIOR.

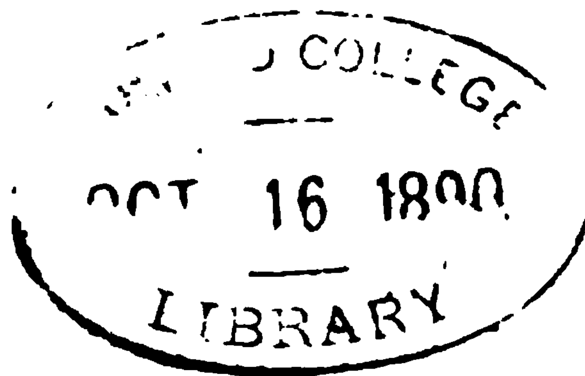
TOMUS DECIMUS QUINTUS. PARS PRIOR.

STUTGARDIAE,

E TYPOGRAPHIA SOCIETATIS WURRTEMBERGICAE.

LIPSIAE IN COMMISSIS APUD C. H. F. HARTMANNUM,

MDCCCXXVII.

From the estate of George P. Sanger

T. LIVII PATAVINI

HISTORIARUM

AB URBE CONDITA

TOMUS DECIMUS QUINTUS,

CONTINENS

VARIAS DISSERTATIONES,

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

PARS PRIOR.

T. LIVII PATAVINI
HISTORIARUM
AB URBE CONDITA
LIBRI, QUI SUPERSUNT, OMNES,

CUM NOTIS INTEGRIS

LAUR. VALLAE, M. ANT. SABELLICI. BEATI RHENANI, SIGISM. GELENII, HENR. LORITI GLAREANI, CAR. SIGONII, FULVII URSINI, FRANC. SANCTII, J. FR. GRONOVII, TAN. FABRI, HENR. VALESII, JAC. PERIZONII, JAC. GRONOVII;

EXCERPTIS

PETR. NANNII, JUSTI LIPSII, FR. MODII, JANI GRUTERI;

NEC NON INEDITIS

JANI GEBHARDI, CAR. AND. DUKERI,

ET ALIORUM:

CURANTE

ARN. DRAKENBORCH,

QUI ET SUAS ADNOTATIONES ADJECIT.

ACCEDUNT

SUPPLEMENTA DEPERDITORUM T. LIVII LIBRORUM

A JO. FREINSHEMIO CONCINNATA.

EDITIO NOVA AUCTIOR ET EMENDATIOR.

TOMUS DECIMUS QUINTUS. PARS PRIOR.

STUTGARDIAE,

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS WURTEMBERGICAE.

LIPSIAE IN COMMISSIS APUD C. H. F. HARTMANNUM,

MDCCCXXVII.

T. LIVII PATAVINI

HISTORIARUM

AB URBE CONDITA

TOMUS DECIMUS QUINTUS,

CONTINENS

VARIAS DISSERTATIONES,

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

PARS PRIOR.

LECTORI

AEQUO ET BENEVOLO

S. P. D.

ARNOLDUS DRAKENBORCH.

Antequam manum de tabula tollere, et Livium, cujus tamen editio in longe majorem, quam primum animo conceperam, molem paullatim excrevit, missum facere possum, tu adhuc, Benevole Lector, mihi appellandus superes; quem jure tuo a me exigere arbitror, ut, quemadmodum me facturum in limine tomi primi promiseram, ea, quae scire tua interest, hoc loco te doceam. In hac autem re eo nunc brevior, quam olim proposueram, esse potero, eoque nunc paucioribus verbis alloquium absolvere licebit, quod partim circa pleraque, ad vitam ipsius Livii et alia, quae de nobilissimo et celeberrimo hoc Romanorum Historico disputanda forent, pertinentia, laudabili illorum, qui ejus fata nosse cupiunt, desiderio jam dudum satisfecerint Viri Doctissimi; quorum dissertationes de hac materia editas, tamquam appendicem Livianam, in ultimo hoc tomo junctas integre edidi, idque eo consilio, ne per hoc stadium, in quo alii feliciter ante me sese exercuerunt, ipse etiam decurrere necesse haberem: partim vero, quae de variis manuscriptis, quos in Notis meis adornandis insigni amicorum benevolentia consulendi facultatem habui, et de edi-

tionibus, quae ante hanc noſtram prodierunt, enarranda erant, suis Indiculis, huic itidem tomo ultimo additis, diſſeruerim. Miſſis igitur, quae gnava aliorum diligentia dudum occupata sunt, ac praeteritis, quae ipse in alium locum conjiciendenda censui, omnis haec praefatio duabus praesertim partibus absolvetur. Earum prima potiſſimum versabitur in hominum doctorum, quos Livius commentatores nactus eſt, Emendationibus, Scholiis, ac Notis, in hac editione aut ex prius publicatis recusis, aut nunc demum in lucem publicam productis, quibusque auxiliis instructi eas conscripserint; altera in meis in principem rerum a Romanis geſtarum Hiſtoricum Notis et Observationibus.

Quod igitur primo loco ad Viros Doctos adtinet, quorum Annotationes in Livium olim evulgatas editio a me procurata renovavit, eorum, ordine temporum quibus vixerunt, vetuſtiſſimus eſt LAURENTIUS VALLA, unus illorum Heroum, qui seculo quintodecimo feliciſſime floruerunt, et ad horridam proximorum temporum barbariem Herculeo ausu depellendam, eumque Latini sermonis nitorem et elegantiam, quam in optimis ejus linguae scriptoribus omnis aetas mirata eſt, iterum inducendam utiliſſimam operam contulerunt, ut latius docuerunt Floridus Sabinus Apolog. in ling. Lat. Calumn. pag. 13. 109. lib. II. Subseciv. Lect. cap. XX. et plures alii. Quum autem praeclari et aeterna laude digni illius Viri vita, licet scitu haud indigna, parum tamen cognita, vel perperam memoriae tradita sit, neminem Lectorum vitio mihi versurum spero, quod eam ex ipsius potiſſimum scriptis aliisque monumentis, quibus tuto fides haberi poſſit, breviter et summa tantum rerum capita perſtringens describere, simulque docere conſtituerim, qua occasione ad illa, quae ejus nomine Livio illuſtrando exſtant, et huic editio-

ni suis locis inserta sunt, conscribenda permotus fuerit.

Vallam Romae natum esse, inter omnes constat; idque ipse de se perhibet lib. IV. Antid. in Poggium pag. 329. Adversus Vallam etiam scribens Bartholomaeus Facius eum *Romanum* vocavit. Vide Vall. lib. I. Recrimin. in Facium p. 460. *Virum sanguinis Romani* appellat Coccius Sabell. Ennead. 10. lib. 6. pag. 719. Utrum vero Patricius Romanus fuerit, non aeque certum esse videtur. Titulum *Patricii* ipsi tribuit Joh. Trithemius de Script. Eccles. cap. DCCC. Cujus auctoritatem passim sequuntur Vossius lib. III. de Hist. Lat. cap. VII. Hanckius de Scriptor. Rom. rer. lib. II. part. I. cap. XI. pag. 116. Henr. Warton in Append. ad Guilielm. Cave de Script. Eccles. pag. 99. Du Pin Biblioth. Script. Eccl. tom. XII. pag. 94. L'Enfant. Hist. Bell. Hussit. et Concil. Basil. tom. II. pag. 204. Insuper *Patricii* titulum nominibus ejus addunt nonnulli, quos edidit, libri; ac nominatim Praefatio libri I. Elegantiarum, omnes libri quatuor Antidoti in Poggium, Declamatio de falso credita et ementita Constantini Donatione, et principium librorum de Rebus a Ferdinando Arragoniae rege gestis. His Octavianus Gentilius lib. IV. de Patriciis cap. V. pag. 517. etiam adnumerat libellum de Reciprocatione Sui et Suus: in cujus tamen editionibus, quas consului, eum omitti deprehendo. Verum haec omni dubitationi ex animo meo eximendae nondum sufficiunt. Trithemius enim, antiquissimus eorum, quos Vallam *Patricium Romanum* vocasse inveni, alienigena, et hinc minoris auctoritatis est, qui in hac re facile errare potuit. Reliqui vero, quos modo recensui, non tantum similiter extranei, sed etiam recentiores fuerunt, qui praeeuntem Trithemium bona fide secuti sunt. Ad haec scriptoribus illis opponi possunt alii, et quidem *Itali*, ac ferme aequales, qui Patriciatum ejus non me-

morarunt; cujus nullam etiam mentionem fecit ipsum Vallae Epitaphium, quod mater superstes, vel alius ejus nomine, filio defuncto posuit, et inferius integrum dabo: quum tamen, Patricii honorem in aliorum inscriptionibus sepulchralibus non omitti, doceant exempla a Gentilio loc. laud. relata. Tituli denique librorum, in quibus Valla *Patricius Romanus* dicitur, non ab ipso profecti, sed postea ab his, qui ejus opera in lucem ediderunt, interpolati vel additi esse possunt. Certe illorum plerique iis verbis concepti sunt, ut ipsi commode tribui nequeant. Praefatio Elegantiarum hac inscriptione ornatur: *Laurentii Vallae, Patricii Romani, et de lingua Latina bene meriti, in sex Elegantiarum libros elegans et docta admodum praefatio.* In initio singulorum librorum Antidoti in Poggium non tantum *Patricius Romanus*, sed etiam pari modo *de lingua Latina bene meritus* fuisse dicitur. In capite praefationis in libros de Voluptate ac de vero Bono *Vir Clarissimus* appellatur. (* v. Cl. Baudis, in Dissert. qua exhibet praeparationem ad Analysin monogrammatum Impp. et Regum Germ. §. 18. p. 23.) Jam vero laudationes hae, *de lingua Latina bene meritus, elegans et docta admodum praefatio, Vir Clarissimus*, sine gloriosa ac putida sui jactatione ab ipsius Vallae manu esse nequeunt, easque propterea auctores habere alios credibile est; quibus similiter *Patricii Romani* titulus adscribi potest; immo eo magis debet; quod in aliorum Vallae librorum inscriptionibus omittatur. *Patriciorum* autem nomine intelligi, quorum majores in consilium vel senatum civitatis, in quem solis ferme Nobilibus aditus patebat, allecti fuerunt, docuit Gentilius de Patric. lib. IV. cap. V. Hoc sensu, *Patricius Romanus* lingua Francorum per *Gentilhomme Romain*, vel *Noble Romain* reddendum esse, docuit Clariss. de la Monnoye in Notis ad Baillet. Jugem. des Savans

tom. II. part. I. pag. 348. ubi carpit Bailletum, qui *Senateur Romain* interpretatus fuerat, in eo secutus Flacc. Illyricum in Catal. Test. verit. pag. 1893. quum tamen Vallam Senatoris Romani dignitate ornatum fuisse, verisimile non sit. Utrum vero majores Vallae in senatum Romanum adoptati fuerint, et hinc ipse vere *Patricius Romanus* dici possit, illis diligentius indagandum relinquo, quibus fastos Romanos consulendi facultas data est. Mihi caussas aliquas adtulisse sufficit, ob quas id dubium videri queat.

Quo praenomine pater Vallae appellatus fuerit, nondum inveni. Ipsum tamen *utriusque juris antistitem et consistorii Apostolici advocatum* fuisse, filius testatur lib. II. Antid. in Poggium p. 287. et lib. IV. Recriminat. in Barthol. Facium p. 629. Mater, quae filio supervixit, eique mortuo monumentum struxit, in Epitaphio memoriae ejus posito *Catharina* dicitur; cujus frater *Melchior*, vel *Melcior Scribarius*, vel *Melkion Scribanus*, Martino V. Pontifici Romano a secretis fuit. Vide Vall. lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 352. lib. IV. Recrimin. in Facium pag. 621. et lib. I. de Volupt. pag. 898. qui dicta pag. 621. testatur, illum *in moribus quidem patre suo dignum, in literis autem eum fuisse, qui magis officio suo satisfecit, quam ut condendis operibus vires ei suppeterent.* In Epist. vero ad Candid. Decembrem pag. 638. refert, *virum quum in ceteris laudandum fuisse, tum vero in hoc, quod, quum aliquot annis juri civili studuisset, ad artem oratoriam postea totum se converterit, Secretariumque Martini quinti peste in via correptum nuper esse mortuum; qui mori minime debuit, juvenis adhuc, et viridis, et ornamentum ac deliciae curiae Romanae.* Innuere insuper videtur, insignia ejus *esse manum dextram cum lacerto scribentem, atque inde Scribanam progeniem nuncupari.* Matris soror Nicolao Tartarino

nupsit. Vide Vallam lib. I. de Volupt. pag. 898. Mater Catharina, marito moriente, *quinque et viginti annos nata, sic in viduitate caste integreque perseveravit, praesertim ea venustate, quae multos ad ejus petendum matrimonium sollicitaret, ut omnium virtutum, quae in feminas cadunt, exstiterit specimen*, teste Valla lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 347. Ex matrimonio hoc procreati memorantur duo filii et filia. Frater Vallae major, quem praeceptore usum esse quodam Porcellio Valla ibid. testatur, postea vitam monasticam professus est, et cuidam monasterio Salerni praefuit. Vide Vallam lib. I. Antid. in Pogg. pag. 273. Soror nupsit Ambrosio Dardano, qui, *etsi praedives, tamen timidior fuit paupertatis, et rebus suis pepercit, et ex propinquis lucrum, quam damnum, facere maluit.* Habitavit autem Romae simul cum matre in ea domo, quae olim patris fuisse videtur, certe *cujus suam* Valla *partem sorori cesserat.* Valla lib. IV. Antid. in Pogg. p. 355. Sed matrimonium hoc sterile, aut sane sororem *liberis orbam fuisse*, testatur Vall. ibid. pag. 362. Ceterum Catharina *praegnans aliquando, quum se ignoraret ventrem ferre, ex oraculo facta est certior, se gravidam esse, et parituram filium, jussaque, ut id nomen puero, quod postea impositum est, imponeret.* Videatur Valla ibid. pag. 347. qui tamen addere neglexit, utrum mater eo tempore se, an fratrem, utero ferret.

Quis Vallae annus natalis exstiterit, non convenit. Nativitatem ejus in annum MCCCCXVII. confert Hanckius in Scriptor. rer. Roman. lib. II. part. I. cap. XI. §. I. sed forte errore vel typographorum, vel calami. Ipsum enim in animo habuisse annum MCCCCXV. inde conjiciendi ansa datur, quod ibidem §. 8. referat, Vallam anno MCCCCXVIII. puerum trium annorum fuisse. Eumdem annum MCCCCXV. nativitati Vallae adsignant Henr. Warton in Append. ad

Guilielm. Cave de Script. Eccles. pag. 99. et Bayle in Diction. Hiſt. in voce *Valla:* quorum poſterior sententiam adſtruit teſtimonio Epitaphii, ipsius memoriae cauſſa positi, in quo *vixisse* dicitur *annos quinquaginta*, *obiisse anno MCCCCLXV. Calendis Augusti.* Ab illo enim annorum numero si quinquaginta annos, quos vixit, deducamus, reſtabit annus MCCCCXV. qui ipsi natalis fuiſſet. Horum tamen sententia refellitur teſtimonio ipsius Vallae, qui primo refert lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 352. se *quatuor et viginti natum annos* cum Martino V. collocutum eſſe: poſtea Placentiam miſſum diutius ibidem mansiſſe, eoque tempore Martinum deceſſiſſe; quem obiiſſe conſtat ineunte anno MCCCCXXXI. Si igitur anno praecedenti MCCCCXXX. annum vigesimum quartum agens cum Martino V. collocutus sit, in lucem potius editus eſſe debuit anno MCCCCVII. vel MCCCCVIII. Deinde lib. IV. Recrim. in Facium pag. 624. teſtatur, Antonium Panormitam *se plus quindecim annis natu grandiorem esse.* Panormitam autem anno MCCCXCIII. natum eſſe, auctor eſt Antonin. Mongitor. in Biblioth. Sicul. tom. I. pag. 55. Si igitur anno millesimo trecentesimo nonagesimo tertio addamus annos quindecim, quos Panormita Vallam ordine nascendi praeceſſit, Valla natus erit anno MCCCCVIII. Eamdem sententiam ex veriori obitus Vallae anno (quem non MCCCCLXV. sed MCCCCLVII fuiſſe, infra docebimus) confirmari, suo loco videndum erit.

Romae natus Valla *in eadem urbe ad virilem aetatem educatus est.* Vide Vall. lib. IV. Antid. in Pogg. p. 347. Quum paullatim adolesceret, literarum elementis erudiendus praeceptoribus traditus eſt; qui de eo teſtati sunt, *fuisse semper vivacissimae naturae, ita ut nemo magis ex omnibus condiscipulis; sed minime servum, et procul ab omni malignitate, qui nec facere posset, nec pati injuriam.* Vide Val-

lam lib. I. Antid. in Pogg. pag. 273. In addiscendis Graecis usus est institutione Aurispae et Rinutii, qui ad gradum Secretariorum Apostolicorum evecti *discipulo Valla gloriati sunt*, *ut Valla invicem ipsis praeceptoribus*. Valla ibid. lib. IV. pag. 355. 359 et in Praefat. lib. II. Elegant. Sub his aliisque magistris tantopere profecit, ut vix pubescens in Doctorum sui temporis notitiam pervenerit, et *cum Poggio omnibusque* Martini V. *Secretariis de facundia certaverit*: quo jam tempore *de Comparatione Ciceronis Quintilianique conscripsit*, et *Florentiam ad Carolum* Aretinum *misit*. Vide Vall. ibid. pag. 352. et lib. IV. Recrimin. in Facium pag. 621. In eadem materia se postea etiam exercuit Jo. Ant. Campanus, Episcopus Aprutinus; cujus de hoc argumento Epistola, ad Antonium Moretum scripta, exstat inter ejus Epistolas ac Poëmata, cura Viri Celeberrimi Jo. Burch. Menckenii recusa, pag. 650 Opusculum illud Vallae num adhuc in bibliothecis supersit, dicere nequeo; sed inter opera ejus, quae junctim Basileae anno clↄ lↄ XL. prodierunt, non reperitur. Postea tanti semper Quintilianum fecit, ut eum aut parem Ciceroni, aut majorem statuerit; quod adductis ex Valla testimoniis probat, sed simul refellit Florid. Sabin. Apolog. in ling. Lat. Calumniat. pag. 11. De veneratione, qua Valla Quintilianum prosecutus est, etiam infra dicendi locus erit.

Circa id tempus obiit Melkion Scribanus, Vallae avunculus, quem Martini V. Secretarium fuisse docui. *Eo defuncto, Secretariatum petivit* Valla, *quatuor et viginti natus annos: quod ne impetraret, obstitisse* credidit *Poggium, semper bonorum incrementis adversum, a quo se apud Martinum accusatum* dicit, *tamquam ceteros Secretarios, utique in illo flore aetatis, contemturus esset. Post aliquot tamen dies ad summum Pontificem a Cardinali Sancti Eustachii deductus est: qui, etsi junior, quam pro au-*

ctoritate Secretariatus visus fuerit, tamen optimam spem dedit. Noverat enim patrem ejus et avum maternum; quos, ut charissimos, quum foret Cardinalis, in illa fuga Innocentii VII quum anno MCCCCV. Roma Viterbium se reciperet, (Platin. de Vit. Pontif. pag. m. 629. et Vita Innocentii apud Murat. tom. III. Rer. Italic. Script. part. II. pag. 833.) et *populus Romanus saeviret in Curiales, per suos domesticos, ut tuti essent, ad se arcessiverat. Post hoc cum Martino Pontifice colloquium jussu aviae matrisque ac materterarum ob haereditatem avi et avunculi, eodem anno defunctorum, Placentiam profectus est.* In hac urbe *quum diutius maneret, Martinus decessit, Eugeniusque ei sublectus est. Mox ortis Romae bellis, in patriam reverti supersedit,* potiusque *se tunc Papiam contulit,* publice *ad Rhetoricam* ibidem *legendam conductus.* Vide Vall. lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 352. Utrum migrationis ex patria, sive hoc, sive ullo alio tempore, caussa fuerit, quod a Pontifice Romano, cui nullum jus imperii concessum esse docebat, inde discedere jussus sit, quemadmodum tradunt Hanckius de Script. Rer. Roman. lib. II. part. I. pag. 116. et Henr. Warton in Append. ad Guil. Cave de Script. Eccles. pag. 99. sive quod pontificiae impietatis, tyrannidis, et aliorum scelerum hostis acerrimus in exsilium pulsus sit, ut testatur Flacc. Illyric. in Catal. Test. veritat. pag. 1893. non modo incertum, sed ne verisimile quidem videtur, quia nullus adversariorum, qui plurimi ac maledicentissimi fuerunt, et multa, sive vera, sive falsa, objecerunt, numquam tamen exsilii publice indicti vel ullo verbo in scriptis meminerunt. Insuper Declamationem Vallae de Ementita Constantini Donatione, quae sententiam eorum confirmare posse videtur, non hoc tempore, sed multis demum post annis, scriptam fuisse, infra suo loco videbimus. Dum Papiae degens Rhetoricam profitetur, se *inter*

auditores numeraſſe *abbatem* quemdam teſtatur, qui poſtea fuit *Episcopus Atrebatensis*, lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 351. *In eadem urbe condidit*, aut certe ibidem edidit, *tres libros de Voluptate ac vero Bono*, atque inde ad amicos Romae, Florentiae, et alibi degentes, inter quos *Guarinus*, *Leonardus*, *Ambrosius*, *Carolus* nominatim laudantur, misit. Vide Vallam ibid. pag. 343. 351. et lib. iv. Recriminat. in Facium pag. 621. *In hoc opere se respondisse quatuor primis libris Boëtii* de Consolatione Philosophiae, teſtatur in libro de Libertate Arbitrii pag. 1000. Eodem tempore Jurisconsulti quidam barbari *Ciceroni, tamquam loquaci, et verborum, non rerum, amatori, Bartolum praeponere, eumque miris laudibus ferentes adfirmare consuerant, nullum ex operibus M. Tullii cum vel brevissimo Bartoli libello, qualis est de Insignibus et Armis, comparandum esse.* Id indignatus Valla, ut iis os obſtrueret, scripta ad Candidum Decembrem Epiſtola, doctrinam Bartoli, eo libello circa Insignia et Arma expositam, insulsam eſſe demonſtrare conatus eſt. Hanc Epiſtolam conscripsit, quum adhuc Papiae moraretur, eumque quum ad alios, tum ad Guarinum Ferrariam misit; unde in ea *Melchioris avunculi nuper demortui*, et *puellarum Ticinensium* potius, quam Romanarum, Mediolanensium, vel Neapolitanarum, meminit. Eam quum poſtea Facius *Invectivae in Bartolum* nomine traduceret, se tantum *libello ad amicissimum et facundissimum Jurisconsultum Catonem Sancium*, vel Sacium, (Cato Saccus a Philelpho vocari videtur) *scripto probasse* respondit, *Bartolum longe abesse a facultate veterum Jurisconsultorum; quod nequaquam iis doctrinis, quae humanitatem informarent, ut illi, fuisset excultus.* Vide Vallam ibid. pag. 629. Epiſt. ad Candid. Decembr. pag. 634. 638. et 641. In operibus tamen ejus editis Epiſtola illa *Candido Decembri* inscripta eſt, non vero Catoni

Sancio; cujus tantum ibidem pag. 635. mentio occurrit, tamquam a quo Bartoli libellum utendum acceperit. Relicta Papia contulit se Mediolanum, ut ibidem etiam Rhetoricam publice doceret. Vide Vallam lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 351.

Neque diu Mediolani subftitit. Inde vero discedens abiit Neapolim ad Alphonsum, qui regnum Neapolitanum simul cum Siculo et Arragonensi obtinebat, et inter Principes sui seculi optimus ac benigniffimus literatorum Maecenas viros, eruditionis laude prae reliquis conspicuos, ad se allicere, variisque honoribus et praemiis augere solitus erat. Et quidem Vallam circa annum mccccxliii. se Neapolim ad Alphonsum V. Arragoniae Regem contulifle, refert Henr. Warton in Append. ad Guilielm. Cave de Scriptor. Eccles. pag. 99. In quo sequi se putaffe videtur Hanckium de Scriptor. Roman. rer. lib. ii. part. i. pag. 116. Verum, quae Hanckius de Valla, Regem Alphonsum jam quinquagenarium literas Latinas circa eum annum docente, narravit, ipse perperam simul et ad iter ejus Neapolitanum, et ad inftitutionem regiam retulit. Licet autem liquido annum definire nequeam, quo Valla ad Regem Alphonsum profectus sit, attamen palam adfirmare non dubito, non tantum primo Vallae in urbem Neapolim adventui eum, quem putavit, annum adsignandum non effe, sed etiam Vallam jam anno mccccxxxv. vel certe ante annum mccccxxxviii. sive octo vel quinque annis antea, in regno Neapolitano degiffe. Ipse enim lib. iv. Recrimin. in Facium pag. 631. refert, se jam illo tempore in regni Neapolitani urbe Cajeta fuiffe, quo Infans Petrus, id eft, minimus Alphonsi Regis frater, eodem adveniret. Is autem anno mccccxxxv. exeunte, vel initio sequentis, Cajetam expugnavit, et poftea die xvii. Octobris anno mccccxxxviii. ad Neapolim, quum Alphonsus frater eam obsideret, ictu tormenti bellici in-

terfectus est. Vide Anonymi Diaria Neapolitana apud Murator. tom. XXI. Rer. Italic. Script. pag. 1103. et 1111. et Collenut. lib. VI. Histor. Neapol. pag. 427. et 435. Per tempus autem, quo Petrus Infans Cajetam advenit, intelligi annum MCCCCXXXV. exeuntem, vel initium sequentis, adeoque Vallam jam ante ejus adventum, Mediolano relicto, in regnum Neapolitanum migrasse, inde colligo, quod Valla dicto loco tradat, eodem tempore, quo Petrus Infans Cajetam venit, ibidem etiam Antonium Panormitam fuisse, et Barthol. Facius lib. V. Hist. sui temp. pag. m. 149. referat, quum, urbe Cajeta in potestatem redacta, Petrus Infans consultaret, utrum ad fratrem Alphonsum in Liguriam pergeret, an Cajetae subsisteret, Antonium Panormitam praesertim suasisse, ut, alio ad fratrem misso, ipse Cajetae maneret. In regnum suum adventantem Vallam optime excepit Alphonsus, *eumque publice conductum Rhetoricam legere jussit:* quo tempore Antonium Panormitam, summa gratia ac favore apud Regem Alphonsum florentem, licet *eo plus quindecim annis natu grandior foret*, attamen *annum et eo amplius, quoad amici fuerunt, auditorem habuit; qui etiam se quidem ceteros omnes docuisse, a Valla autem doctum esse, praedicare solitus est.* Vide Vall. lib. IV. Recrim. in Facium pag. 624. Refert autem Hanckius de Script. rer. Roman. lib. II. part. I. pag. 116. insuper Vallam ipsum Alphonsum Regem, jam annos quinquaginta natum, anno MCCCCXLIII. quo tempore, urbe Neapoli universoque regno in potestatem redacto, Renato Andegavensi inde ejecto, et pace cum Eugenio IV. Pontifice Romano inita, ab hostibus externis quies erat, literas Latinas docuisse. Ipse etiam Valla testatur lib. IV. Recrimin. in Facium pag. 627. *illud tempus*, quo libros in Facium scribebat, *indicio esse, quantum sibi Rex cum ceteris tribueret; nullum enim esse diem, quo non Rex, spectante*

pro-

procerum coetu, dictante se, scribat in libro illo de vocabulis, quod Comprehensorum dicunt, aliquam verbi significationem; interdum deleat aliquam ab alio male descriptam, vel emendet, vel illustret, idque illi adeo jucundum esse, ut nolit ab alio, quam a se, scribi, quum Valla docet. Hos libros Recriminationum quum scriberet, octo admodum anni elapsi erant, ex quo Petrus Infans Cajetam venit, ut ipse ibidem testatur pag. 631. Petrum autem verisimiliter anno MCCCCXXXV. Cajetam venisse, antea diximus; adeoque Vallam anno MCCCCXLIII. regem literas Latinas docuisse colligendum videtur.

Dum in hoc secessu Neapolitano Valla discipulis Rhetorices, Regi ipsi eloquentiae Romanae praecepta tradit, tantum tamen otii ipsi superfuit, ut insuper libris conscribendis et edendis animum adpellere potuerit. Eo forte referendus est libellus de Libero Arbitrio, quem composuit refellendis illis, quae de eadem materia Boëtius libro quinto de Consolatione Philosophiae scripserat: quemadmodum antea libris ejus quatuor prioribus opposuerat libros tres de Voluptate ac de vero Bono. Vide Vallam in libello de Libero Arbitr. pag. 1000. Quum enim post libros de Voluptate Papiae editos conscriptus sit, non alibi, quam vel Mediolani, vel in regno Neapolitano conscribi potuit. Certe eum ante annum MCCCCXLIII. jam editum fuisse inde colligo, quod dissensum a Boëtio circa Praedestinationem sibi a Facio objectum fuisse testetur, eique respondeat Valla lib. IV. Recrim. in Facium pag. 629. Certius est, postquam, relicto Mediolano, in regnum Neapolitanum secessisset, confectam esse Declamationem de Falso credita et ementita Constantini donatione. In ea enim pag. 793. refert, *Romam sexto abhinc anno rebellasse, quum pacem ab Eugenio obtinere non posset, nec pax esset ab hostibus, qui eam obsidebant: ipsam igitur illo tempore Papam intra aedes obsedisse,*

non permissuram illum abire, priusquam aut pacem cum hostibus faceret, aut administrationem civitatis relegaret ad cives : at illum maluisse Urbem deserere, dissimulato habitu, uno fugae comite, quam civibus gratificari, justa et aequa petentibus. Hanc autem Romanorum adversus Eugenium IV. rebellionem, ejusque ex urbe Roma fugam in annum MCCCCXXXIV. conferunt Poggius lib. VII. Hist. Florent. pag 303. Blondus Flav. Dec. III, lib. VI. in princ. Platin. in Vit. Pontif. pag. m. 677. et Orderic. Rainald. in Annal. Eccles. ad dict. ann. §. 9. Sextus itaque ab ea annus est annus MCCCCXL. quo Valla dudum in regno Neapolitano consederat; quem jam ante annum MCCCCXXXVI. verisimiliter in eo fuisse vidimus. Declamationem illam circa id tempus scriptam esse, inde etiam colligo, quod in eadem non tantum Eugenii, sed etiam Felicis, pag. 772. his verbis meminerit. *Hoc loco libet vos, qui nuperrime defuncti estis, convenire, Pontifices Romani, et te, Eugeni, qui vivis, cum Felicis tamen venia. Cur donationem Constantini magno ore jactitatis, frequenterque vos ultores erepti imperii quibusdam regibus principibusque minamini, et confessionem quamdam servitutis a Caesare, dum coronandus est, et nonnullis aliis principibus extorquetis? veluti ab rege Neapolitano atque Siciliae.* Per Felicem autem intelligendus est Amadeus hujus nominis octavus, olim Sabaudiae Dux, qui a concilio Basileensi, postquam Eugenio dignitatem abrogasset, die V. Novembris anni MCCCCXXXIX. Pontifex Romanus electus, et die XVII. ejusdem mensis confirmatus, postea Felicis V. nomen adoptavit. Inter principes autem, qui huic Felici adhaeserunt, fuisse regem Alphonsum, patet ex pace, quam postea anno MCCCCXLIII. cum eo iniit Eugenius IV. Ea enim inter reliqua, teste Facio lib. VIII. Hist. suo temp. gestar. pag. m. 241. convenit: *Alphonsus Eugenii auctoritati se subjiciat: etc. Sacerdotio praeditos, sub con-*

cilii praetextu Basileam profectos, revocet; nec patiatur tres e suis, qui Cardinales ab Amadeo Sabaudiensi creati fuerant, revertentes pro Cardinalibus suscipi haberive. Si posito ejus honoris titulo venire renuant, ipse Pontificis edictum cum cura in eos exsequatur. Regis sui exemplo etiam Valla concilio Basileensi adhaesit, ejusque acta probavit. Postea certe adversarii ipsi apud Eugenium *crimini dederunt, quod adversus Eugenii dignitatem ad concilium Basileense scripsisset, et illinc beneficia impetrasset.* Cui accusationi in Apologia pro se et contra calumniatores ad Eugenium IV. Pontificem Maximum, quae inter ejus opera edita exstat, nihil reposuit; sed in fine pag. 800. se altera oratione ei responsurum promisit. Id etiam fecisse videtur. Nam Orderic. Rainald. in Annal. Eccles. ad annum MCCCCXLVI. §. 9. profert particulam orationis Vallae ad Eugenium IV. ex Hieron. Donzelin. pag. 416. qua se criminis objecti reum agnoscit, et culpam in magnitudinem tempestatis, quae proximis temporibus Ecclesiam turbarat, conjiciens supplex commissorum veniam petit. Ceterum licet Valla circa eum annum Declamationem hanc scripserit, utrum tamen eodem tempore etiam ediderit, admodum dubito, quia nullus aemulorum, qui ipsum publice scriptis invaserunt, eam umquam objecit: quod tamen praesertim non praetermisissent, quibuscum eum Romae contendisse infra videbimus, Poggius et Benedictus Morandus, ut adversarium, quem jam gratia apud Pontifices Maximos, Eugenii successores, Nicolaum V. et Callistum III. florere videbant, iisdem invisum redderent. Primam demum ejus mentionem reperio apud Joh. Trittenh. de Script. Eccles. num. DCCL. qui librum hunc edidit mortuo jam diu Valla anno MCCCCXCII. Tum apud Raphaël. Volaterranum lib. XXI. Comment. Urban. pag. 245. versa, seculi sextidecimi scriptorem, utpote qui opus illud Julio II. ur-

bis Romae Episcopo dedicavit. In Campania, adeoque in regno Alphonsi Neapolitano, Vallam Homeri Iliada oratione prosaïca in sermonem Latinum transtulisse, colligo ex ejus lib. IV. Recrimin. in Facium pag. 622. Quum enim Facius objecisset, eum versionis Homericae auctorem non esse, sed aliam *vetustiorem, quae jam supra centesimum annum Florentiae fuit, et in Nicolai bibliotheca visa est, paucis quibusdam permutatis, pro sua venditare*; ut haec verba falsi convinceret, inter alia ipsum interrogavit, *utrum eamdem in Campania habuerit? si vero, utrum commodato accepisset, quum Neapolim veniret? an,* quum ibidem degeret, *per literas impetrasset?*

Neapoli, vel certe in regno Alfonsi Neapolitano, degens Valla insuper edidit sex Elegantiarum linguae Latinae libros. In Praefatione enim libri quinti inter alia queritur, *tertium jam sibi et prope quartum annum agi peregrinanti semper, et per omnia maria terrasque volitanti, proxima etiam aestate, et quidem tota, militiam experto:* additque, *se nescire, utrum honestiore, an magis necessaria caussa fecerit.* Haec postrema verba captans postea Poggius, *se scire* fatetur, *Vallam necessitate edendi Regem Arragonum secutum esse.* Vide Vallam lib. II. Antid. in Pogg. pag. 298. Quum autem insuper Poggius prima verba jactantiae argueret, Valla sui defendendi caussa inter alia respondit, *se pugnis navalibus ad insulam Inariam et alibi interfuisse, non sine vitae periculo; se multarum expeditionum clarissimi Regis Alphonsi comitem fuisse, et tot proelia vidisse, in quibus de salute quoque sua agebatur; se denique Salerni pro incolumitate Monasterii, cui praeerat germanus, ad quem visendum post multos annos eo cum triremi trajecerat, fortissime dimicasse, locumque tutatum esse.* Vide Vallam lib. I. Antid. in Pogg. pag. 273. His libris conscribendis

occupatus *Valla quum de animi sui proposito ad Johannem Aurispam* Eugenio IV. *et Leonardum Aretinum* reipublicae Florentinae a secretis, *qui parentis locum apud eum obtinebant, retulisset, degustationemque quamdam operis demonstrasset, uterque pro se, ut pergeret, hortati sunt, et, ut, se auctore, ederet, jusserunt.* Huic eorum adhortationi accessit insuper haec libros in publicum emittendi caussa, quod saepius experiretur, *esse, qui nonnulla horum, quae a se praecipiuntur, vel de se, vel de auditoribus suis audita, in opera sua retulerint, festinentque edere, ut ipsi priores invenisse viderentur;* interdum etiam sibi recognoscenda dare: quumque furti accusarentur, eos rem fateri, et variis dictis ac jocis excusare non dubitasse. Vide Vallae Praefat. lib. II. et lib. V. Elegant. Hoc opere, quo linguae Latinae, ea tempestate ad pudendam ferme barbariem prolapsae, in pristinam integritatem restituendae primus quasi signum extulit, ejusque splendori renovando plurimum profuit, maximam sibi nominis famam et numquam intermorituram gloriam apud aequales et posteros comparavit, et a plerisque insignes laudes promeritus est. Videndi sunt, qui proxime Vallam floruerunt, Jac. Philippus Bergomensis in Chron. lib. XV. pag. 384. Sabellic. in Enn. X. Hist. lib. IV. pag. 687. Raphaël. Volaterr. lib. XXI. Comment. Urban. pag. 245. Floridus Sabinus Apolog. in ling. Latin. Calumn. pag. 109. et plures. Non defuerunt tamen et alii, qui, viri eruditioni invidentes, ac vitia sermonis sui detegi aegre ferentes, merita ejus in linguam Latinam adlatrarunt, et verbis minuere aut plane tollere conati sunt: inter quos Facius, Poggius, ac similes, quibuscum nobiles inimicitias gessit, primo loco numerandi sunt. Alii, laudes huic operi debitas se elevaturos, aut homines, qui paullatim diligentiori ejus lectione et meditatione cultioris sermonis deliciis capiebantur, in

contemtionem ejus adducturos desperantes, ut, quum ipſi libro non poſſent, at certe vero ejus parenti nocerent, in vulgus spargere non dubitarunt, *Elegantiarum libros* non Vallam auctorem habere, sed *olim in Germania fuisse repertos; quodque scripti essent literis fugientibus et fatiscentibus, vix certis cognitum indiciis tandem fuisse, Asconii Pediani esse opus.* Vide Voſſium lib. I. de Hiſtor. Latin. cap. XXVII. Ex eodem fonte promanavit, quod Ald. Manutius in epiſtola anni CIƆIƆII. ad Marcum Musurum de Orthographia Statiana, quam ipſi Statio a se edito subjunxit, refert, *se puerum Romae, quum Domitium audiret, intellexisse, Laurentium Vallam bonam partem Elegantiarum suarum accepisse ex M. Fabii Quintiliani libris XII. Elegantiarum: quos,* verum sub nomine Asconii Pediani, *se eo tempore percupidum ex Gallia exspectare*, ibidem addidit. Vide de la Monnoye ad Baillet. Jugemens des Savans tom. II. part. III. pag. 90. Licet autem in Praefatione lib. III. Elegant. veteris aevi JCtos maximis laudibus adfecerit, quum tamen undetriginta ultimis lib. VI. Elegant. capitibus quasdam eorum definitiones et vocabulorum interpretationes carpere ausus sit, id ferre non potuit insignis ille sui temporis JCtus Andreas Alciatus, qui, Valla jam per septuaginta, et quod excurrit, annos mortuo, anno CIƆIƆXXIX. veterum JCtorum defenſionem libro IV. de Verbor. Signific. suscepit: contra quem anno CIƆIƆXXXVIII. Vallam vindicavit Franc. Floridus Sabinus in libro de Juris civilis Interpretibus: quemadmodum vicissim anno CIƆIƆLXXVI. Anonymus, sub his literis I. C. P. I. C. A. latens, veterum JCtorum cauſſam egit. Quorum omnium conatus sub titulo *Opusculorum variorum de Latinitate veterum Jurisconsultorum* anno CIƆIƆCCXI. junctim edidit, adjectis etiam Animadversionibus suis, Vir Clariſſimus Car. Andr. Dukerus, collega sanctiſſimis muneris et non

fucatae amicitiae vinculis mihi conjunctissimus: qui in Praefatione addita, literis illis *Jacobum Capellam Parisiensem Juris Consultum Auctorem* indicari, probabili conjectura suspicatur, et, quid de omnium eorum scriptis sentiendum sit, tum ibidem, tum ad singula ferme capita ostendit.

Quum nondum ex regno Alphonsi Neapolitano migrasset, edidit libros tres Dialecticarum disputationum, quos *libros Repastinationum* vocat Annotat. in Error. Antonii Raudensis pag. 616. Quae enim se libro Repastinationum primo docuisse ibidem testatur, reperiuntur lib. I. Dialect. cap. IV. Certe eos jam composuerat, quum libros Elegantiarum in lucem emitteret; verum adhuc premebat. In Praefat. enim libri III. Elegant. testatur, *se in libris de Dialectica ostendere, ob hoc maxime Philosophos errare, quod loquendi facultate caruerunt, eosque libros se jam editurum fuisse, nisi amici Elegantias potius edere coëgissent.* Eosdem tamen, quod tum distulit, paullo post, antequam Neapoli discederet, publicavit. Nam quum in iis decem Praedicamenta sive, ut Quintilianus vocat, decem Elementa negasset, et ad tria redegisset, id ei Neapoli adhuc degenti inter alia ab Inquisitore haereticae pravitatis crimini datum est. Vide Vall. lib. IV. Antid. in Poggium pag. 361. Praeterea quum Facius objecisset, libris de Dialectica *plura prope errata inesse, quam verba*, ei respondens Valla idem sibi contigisse gloriatus est, quod Livio: cujus unius videndi caussa Gaditanus ex ultimis Hispaniarum finibus Romam venerat. Similiter enim *ex urbe Ferraria perdoctum quemdam Neapolim, non regionis ex omni orbe terrarum amoenissimae, non urbis celeberrimae, non Regis inlustrissimi, sed videndi et adloquendi Laurentii gratia venisse, quum propter alia opera, tum propter hos ipsos Dialecticae et Philosophiae libros.* Vide Vallam lib. IV. Recrim. in Facium. pag. 625.

In eodem regno Neapolitano degenti Vallae data est legitima caussa adgrediendi Antonium Raudensem. Inter eum et Vallam exigua olim intercesserat familiaritas; qua tamen fretus Antonius commentarium de Imitatione nondum a se editum Vallae legendum obtulerat: is vero quaedam in eo a se primum inventa deprehendit, quae Antonius ex discipulis Vallae audita pro suis venditabat, Valla vero iterum sibi vindicare conatus est, et postea Elegantiis inseruit. Vide Vallae Praefat. lib. II. Elegant. et Annotat. in Errores Anton. Raudens. pag. 412. Hunc deinde Raudensis librum, post Vallae Elegantias in lucem emissum, et Mediolano ad Regem Alphonsum, qui tum Baroli agebat, dono missum, quum Valla Joannis Alzinae rogatu perlegisset, et non tantum, quae furto sibi sublecta esse antea auctori indicarat, reliquis immixta, verum se etiam ab hoc manifesto fure in ultimum ludi literarii locum dictatorio supercilio relegatum vidisset, justissima indignatione accensus librum in errores ejus, quos plurimos et illo etiam seculo pudendos commiserat, Annotationes continentem edidit, ac Joanni Lucinae, Alphonsi Regis Secretario, inscripsit. Hunc librum non tantum post Elegantias linguae Latinae, sed etiam post Dialecticen conscriptum esse, illud indicio est, quod in eo saepe libros Dialecticarum Disputationum laudarit, et Antonium Raudensem ad eos remiserit. Vide pag. 394. 412. 416. et alibi.

In aula adhuc Regis Alphonsi moratus, disputationem a se scriptam ipsi obtulit, huic tomo ultimo Livii insertam, qua late disquisivit, *Duo Tarquinii, Lucius et Aruns, Prisci Tarquinii filiine, an nepotes, fuerint.* Eam autem demum absolvit post diem VI. Julii anni CIↃ CCCC XLII. quo tempore Rex Alphonsus Neapolim in potestatem suam redegit, ut testis est Pandulph. Collenut. lib. VI. Hist. Neapol. pag. 444. Nam hoc tempus disputationi

illi subnotavit Valla, *Neapoli pridie Nonarum Decembrium.* Quin et ibidem non tantum eam se regi obtulisse, sed et composuisse refert Valla Confut. prior. in Bened. Morandum pag. 454. In hac disputatione, Lucium et Aruntem Tarquinii Prisci non filios, sed nepotes fuisse, multis argumentis adversus Livium probare conatus est. Id quum postea Facius objiciens crimini verteret, quod ne Livio quidem pepercisset, Livium errare potuisse respondit; quumque aliquoties etiam a quibusdam veterum scriptorum erroris accusatum fuisse ostendisset, insuper subjunxit, sibi disputationem illam componenti in mentem non venisse, ut adderet, Florum in eadem Tarquiniorum historia a Livio dissentire, ejusque testimonium se adhuc disputationi inserturum. Quibus verbis digitum intendit ad locum Flori lib. I. cap. VII. quo refert, Superbum regnum, non *paternum*, sed *avitum*, quod a Servio tenebatur, rapere, quam exspectare, maluisse, eoque indicavit, Superbum Prisci non filium, sed nepotem fuisse. Vide Vall. lib. IV. Recrim. in Facium pag. 628. Id etiam, quod promiserat, postea praestitit. Exstiterunt enim exemplaria hujus disputationis, quibus Valla sententiam auctoritate Flori confirmavit; quale olim Bononiae possedit Nicolaus Perottus, qui ipsi Vallae aequalis, et familiaritate junctus id Bened. Morando ostendit. Ex eodem etiam Valla Morandum, quum diceret, ipsum nullius auctoritate nisum, sola sua voluntate, Livium damnasse, falsi convicit. Vide Vallae Confutat. prior. in Morand. pag. 448. Hinc constat, primam hujus disputationis editionem, ex qua reliquae propagatae sunt, procuratam esse ad exemplar hac additione destitutum. In edita enim disputatione nulla consentientis Flori mentio occurrit. Postea Valla, cum Poggio in arenam descendens, ut adversarius eo *magis indignaretur, ac livore rumperetur, gloriari voluit, se nuper apud Dionysium Hali-*

carnasseum, quem numquam antea viderat, legisse, omnes, praeter nescio quem unum, historicos rerum Romanarum errasse, dicentes Tarquinium Superbum fuisse filium Prisci; quem nepotem, fuisse multis ac necessariis argumentis Dionysius *docebat: quorum argumentorum bonam partem ipse excogitarat, ut prope se possit, quantum ad acumen ingenii pertinet, Dionysio comparare, ac Livio praeponere.* Vide Vall. lib. 4. Antid. in Pogg. pag. 345. et similia in Confut. priore in Benedict. Morandum pag. 448. et 454. ubi etiam *jurat, se Dionysium sex amplius annos ab editione Disputationis suae numquam in hac parte legisse, neque ab aliis quippiam de hoc loco audisse, et suo solius ingenio fretum ea disputasse.*

Inter Vallam porro, in eodem adhuc Alphonsi regno ac comitatu haerentem, et Antonium Panormitam ac Bartholomaeum Facium tantae exarserunt inimicitiae, ut posterior Vallam edito libro publice adgressus sit; cui deinde respondens ea occasione Emendationes in Livium, saepissime a viris doctis, et a me etiam in hac editione recusas, publici juris fecit. Doctissimo Regum Alphonso solemne erat, ut mox a prandio, nisi graviora regni negotia invitum alio avocarent, in conventu aulicorum omnis generis, quos mensa exceperat, ceterorumque amicorum, quibus, ut adesse possent, permiserat, veteris scriptoris librum ab aliquo literatorum, quos circa se plures habebat, praelegi juberet. Inter legendum vero non ipse modo de his, quae audiebat, sententiam dicere, aut de vero verborum sensu quaestiones proponere amabat; sed omnibus etiam, qui lectioni intererant, sive medici, sive jurisperiti, sive viri militares forent, eamdem potestatem indulgebat, ut pro facultate, qua quisque pollebat, quotiesque materia succurrebat, dicerent, quidquid sentirent, non tantum de genuino scriptoris intellectu, sed etiam si quid in verbis corruptum manus emen-

datricis auxilio indigere existimarent; quibus vel Rex, vel lector, rem ad examen revocans, respondere conabatur. Qua re factum est, ut vel decem interdum legentem interfati fuerint, isque potius auditorem, quam lectorem, agere debuerit. Nihil vero Regi jucundius, nihil magis ex voluntate accidere potuit, quam si, erudita quaestione proposita, vel ipse respondens acumen ingenii exserendi, vel ex aliorum responsis aliquid addiscendi occasionem habuisset. Vide Vallam lib. iv. Recrim. in Facium pag. 593. et 600. Id si ex voto successisset, Rex solito hilarior bellaria, in mensam inlatorum reliquias, inter omnes dividebat, et interdum sua manu lectori vinum miscebat. Vide Vallam lib. i. Recrim. in Facium pag 464. et Mongitorii Bibl. Sicul. in voc. *Antonius Panormita* pag. 56. Ex doctis vero, qui in aula Alphonsina degebant, primo plerumque legendi partes Antonio Panormitae datae sunt; quae tamen postea etiam Laurentio Vallae, quum is se in amicitiam ac familiaritatem regiam insinuasset, interdum inpositae fuere. Inter hos olim aliquod amicitiae vinculum intercesserat; quod quidem primo Papiae (in qua urbe Panormitam degisse, quum ipse ibidem Rhetoricam docebat, Valla indicat lib. iv. Recrim. in Facium pag. 630.) ruptum, postea vero aliquo modo redintegratum est. Verum gratia haec male sarta denuo rescissa est, quum Valla se in regnum Neapolitanum recepisset: qui jam a Cajeta, antequam adhuc Alphonsus Neapolim expugnarat, id est ante annum cIↃ CCCCXLII. se Panormitam sibi inimicissimum expertum fuisse testatur lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 342. Hinc Valla, qui ingenio acriori vel etiam mordaci erat, neque pati poterat, ut a quoquam contemneretur, vel alius sibi praeferretur, ut injurias, quibus se subinde a Panormita adfici credebat, ulcisceretur, vel, quemadmodum ipse lib. iv. Recrim. in Facium pag. 593.

prae se tulit, ut *regis voluntati seu voluptati inserviret*, *nonnumquam, quum lectioni adesset*, quaestiones inter legendum Panormitae proponebat, et respondere ac nodos dissolvere conantem erroris arguebat. Hujus generis fuerunt contentiones de usu vocis *Leontini*, et num apud Livium lib. xxiii. cap. xxxv. §. 3. vulgata lectio *statutum sacrificium* servanda, an in *statum* mutanda foret. Vide Vall. lib. i. Recrim. in Facium pag. 464. quis sensus foret locutionis *pedibus ire in sententiam*, ibid. lib. iv. pag. 594. quid sibi vellent verba Juvenal. Sat. viii. vs. 247. *nodosam vitem vertice frangere*, ibid. pag. 596. Plura similium concertationum exempla occurrunt in Vallae Emendationibus Livianis. Vide ad Livii lib. xxiv. cap. xxxi. §. 7. cap. xlii. §. 7. et alibi. Ex his quum Valla, ipso Rege ceterisque auditoribus fatentibus, plerumque superior discederet, et Panormita videret, se ipsi eruditione inparem esse, aliam adversario vices rependendi rationem speculatus est, et tandem se commodam ejus occasionem nactum credidit. Inter doctos, qui in aulam Alphonsi confluxerant, erat Bartholomaeus Facius, *quem*, teste Jovio in Elogiis Vir. Doct. pag. 197. *Alphonsus Rex, verae gloriae cupidus, ideo liberali stipendio conduxerat, ut res suae bello gestae, quae erant absoluto scriptore dignissimae, posterorum memoriae mandarentur.* Inter hunc et Vallam tanta olim intercesserat familiaritas, ut libros nondum editos invicem recognoscendos dare, et alter alterius censurae committere non dubitarent: quae deinde non parum imminuta est, quum Valla rescivisset, *Facium libellum nondum satis detextum et purgatum, quem ad ipsum miserat, ut, quid de veritate disputationis illius existimaret, diceret, et, si dissentiret, rationes, quae ad dissentiendum inducerent, aperiret, ad inimicum Panormitam detulisse, communique consilio describendum curasse, ne ipsi, quod*

peccasset, emendare integrum foret. Vide Vall. Recrimin. in Facium lib. 1. pag. 461. 462. Quum postea Facius audivisset, Vallae ab Alphonso gesta patris Ferdinandi Regis Arragoniae scribendi curam mandatam esse, eum in historia, licet diversa, quam sibi data foret, versari aegre tulit, ac tandem ex aemulatione et invidia se arctissime professo ejusdem hosti Panormitae junxit. Interim Valla tres libros de Vita Ferdinandi, quos scribere jussus erat, inpenso tantum duorum mensium spatio, composuit, eosque prius, quam emendasset, manu librarii raptim descriptos Regi tradidit, ut, quum res paternas ipse ex omnibus maxime notas haberet, si quid perperam narratum offendisset, vel omissum animadvertisset, mutari, demi, addi curaret; ea conditione, ut, si Rex recensuisset, et adprobasset, ipse deinde opus suum politius limaret, eique ultimam manum inponeret. Quum autem Panormita Vallam libros illos Alphonso tradidisse resciviſſet, opus ejus, inscio rege, qui non multis post diebus Neapoli discesserat, frequenterque illis mensibus ab urbe abfuit, proditione bibliothecarii, cujus custodiae commissum erat, adeptus est, idque complures per dies diligenter a Facio domi suae examinari, et, si quid erratum animadvertisset, studiose adnotari curavit; ut tandem Vallae, a quo se in lectione pomeridiana apud Regem toties pessime habitum esse dolebat, paria referre, et inlatas injurias ulciscendi commodam opportunitatem invenire posset; quam etiam brevi se invenisse credidit. Quodam enim die, contentione de vera Livii scriptura inter se et Vallam apud Regem iterum orta, eaque longius procedente, Panormita indignatione accensus exclamavit: *Hic, qui me, qui codices, qui Priscianum reprehendit, plus quam quingenta vitia in historiis suis admisit: tot enim Facius collegit.* Ex his verbis opus, quod soli Regi crediderat, aliis proditum esse intel-

ligens Valla, post varias altercationes, modo cum solo Panormita, in quarum una Facium *minutorum minutissimum* dixerat, modo cum eodem et Facio ortas, auctoritate regia adversarios adegit, ut suum sibi librum restituerent. Hinc admodum exacerbatus Facius errores, quos ex Vallae historiis collegerat, in libros digessit, suoque unius nomine edidit, sedulo tamen cavens, ne illorum exemplar Neapoli reperiret is, in quem scripserat: qui id tandem Roma, ex alio ad Poggium misso descriptum, amicorum opera accepit. Vide Vallam lib. I. Recrim. in Facium pag. 463. et seqq. Eo potitus quatuor ipsi Invectivarum, sive Recriminationum libros opposuit Quum autem eos componens videret, multa sibi objici, quae Papiae, Florentiae et Cajetae acciderant, et soli Antonio Panormitae nota erant, ab ipso etiam haec Facio suggesta fuisse, sponte animadvertit. Vide lib. IV. Recrim. in Facium pag. 620. Hanc igitur ob caussam ejus etiam nomen libri ultimi titulo adjecit, totoque opere professus est, se non unum Facium, sed simul etiam socium Panormitam, refellere. Hae sunt *aculeatae scriptiunculae*, quibus Vallam et Panormitam invicem se confixisse ex Jovii Elogiis Vir. Doctor. refert Mongitor. in Biblioth. Sicul. in voce *Antonius Panormita* pag. 58. Alia enim, quibus alter in alterum invectus est, nullus memorat. Quare addens Mongitorius, *utriusque monumenta periisse*, aliquid humani passus videtur, quum Facii quidem libri, quos simul cum Panormita in Vallam scripserat, hodie interciderint; at Vallae Recriminationum in Facium et Panormitam libri supersint. Quum autem Facius inter alia Vallae objecisset, *eum apud Regem, quum legeretur, profiteri ausum fuisse, se emendaturum omnes depravationes, quae in operibus Livii librariorum vitio ceciderunt; quod nec Aretinum, nec Guarinum, nec ante eorum aetatem Franciscum Petrarcham, nec*

multos alios suae aetatis doctissimos viros ausos fuisse Facius adfirmat; huic ejus criminationi respondens Valla lib. iv. Recrimin. in Facium pag. 601. dicit, codicem Livianum, Petrarchae manu diligentissime emendatum, qui Neapoli servatur, utrumque, Facium et Panormitam, vidisse; Petrarcham vero in nonnullis felicem, in nonnullis lapsum fuisse, in nonnullis se remedium non invenire confessum esse: Guarinum in Livio emendando elaborasse, Hieronymum ejus filium, patre illo dignum, adfirmare: Leonardum Aretinum id ipsum tentasse, manum ejus, quae in Livio ostenditur, testimonio esse: Carolum Cintium, Poggium, Flavium, aliosque multos Florentiae rogatu Cardinalis Columnae, una cum Leonardo, Livium, quatenus potuerunt, emendasse: Poggium dictitare, se quadraginta jam annos emendando Livio, quantum per alias occupationes licet, operam dedisse: ipsos etiam adversarios, et Jacobum Curlum, communiter codicem regium de bello Punico secundo, quem ei vir primarius Cosmus Mediceus Florentia dono misit, emendasse. Vitio igitur vertendum non esse, se id, quod tot alii, immo ipsi adversarii, tentarunt, similiter tentare ausum fuisse. Ut autem dijudicari posset, quinam emendandi Livii partes susceptas melius egerint, ipse solus, an adversarii, licet vel tres, vel plures fuerint, quarto libro Recriminationum inseruit emendationes in sex priores Livii libros de bello Punico secundo, ac simul passim adnotat, utrum, et quomodo adversarii Livium emendandum esse existimaverint, quorum tum emendationes cum suis comparat. Horum quinque posteriores lectione pomeridiana in aula Alphonsi recensenti Panormitae Valla adfuerat, et hinc sententiam ejus de vera Livii lectione noverat; Ultra sextum autem progrediendum non censuit, quia nec Panormita ulterius progressus est; ne is ingratus postea alterius laudem sibi vin-

dicaret. Ceterum Valla non omnes, quas ibidem proposuit, emendationes solius felicissimi ingenii acumini acceptas retulit; sed, ut de vera Livii manu et scribarum depravatione sibi constare posset, nonnumquam etiam alios codices in consilium vocandos ac consulendos censuit. Certe *quorumdam codicum* lectionem memorat ad Livii lib. xxii. cap. xii. §. 4. similiter *cetera exemplaria*, eaque distinguit a *regio*, *quod Florentiae emendatum est*, ad lib. xxii. cap. li. §. 2.

Neapoli non tantum his simultatibus ab aemulis agitatus vicissim eosdem exagitavit, sed etiam inimicorum insidiis in praesentissimum vitae periculum incidit. Quum enim vir animi acerbioris, et linguae inmodice liberae esset, ac non modo hominum quorumcumque suo tempore viventium, quorum plerique minus eleganter Latine rudere verius, quam loqui, soliti erant, barbariem passim festivis jocis ac salibus inrideret, verum etiam varias cum juris et civilis et canonici, ac praesertim Theologiae doctoribus et Monachis lites exerceret, eorumque stupendam in disciplina, quam quisque profitebatur, ignorantiam quovis tempore, quavis occasione conspiciendam ac ridendam praebere adfectaret, omnes eos sibi infensissimos reddidit: qui sollicite speculari coeperunt, num idonea inlatis contumeliis ulciscendis opportunitas daretur. Hanc se adeptos rati Vallam, quasi minus recte de multis religionis Christianae capitibus sentientem, apud Judicem ecclesiasticum, quem suarum partium esse noverant, detulerunt. Quum igitur ab eo adesse jussus, et de quibusdam interrogatus opiniones, quas animo inbiberat, damnare recusaret, quia nullius adhucdum erroris convictus erat, haec illi, quemadmodum interpretabantur, inpietas et in ea tuenda pervicacia ultricibus flammis expianda fuisset; nisi partim ipse,

qui

qui in hoc extremo discrimine constitutus ad dirissimi supplicii cogitationem labascere incipiebat, consitendo se matri Ecclesiae in omnibus consentire, vitae consuluisset; partim regia Alphonsi auctoritas ipsum ex conjuratorum et innocentis sanguinem sitientium hostium faucibus eripuisset. Omnem gestae rei scenam ejusque caussas ipse nobis ingenue narravit Valla lib. iv. Antidoti in Pogg. pag. 351. Miror itaque Ordericum Rainaldum, Henricum Spondanum, Bzovium, et alios, qui hanc Vallae tragoediam tanti aestimarunt, ut eamdem annalium ecclesiasticorum monumentis intexerent, accusationis Laurentianae capita ex unius maledicentissimi, et simul hostis acerrimi, Poggii Bracciolini Invectivis petiisse, et ne verbo quidem unico meminisse eorum, quibus Valla in Antidoti libris calumniis ejus respondit: praesertim quum ex Invectivis Poggianis excerpta potius contineant, quorum Valla Romae a Poggio accusatus, quam quorum Neapoli a Judice ecclesiastico damnatus est; et capita damnationis justius et aequius colligenda fuissent ex ipsius pro se et contra calumniatores ad Eugenium IV. Pontificem Maximum Apologia, quae inter opera ejus typis descripta superest, et concinno ordine non tantum accusationem, sed etiam defensionem Vallae exhibet. Neque his contenti iidem historici, eorumque exemplo alii, insuper ex memoratis Poggii Invectivis retulerunt, hac demum lege Vallam ex infesti judicis potestate elapsum esse, ut non tantum objectos errores ejuraret, et se eos ejurasse chirographo suo confiteretur, sed etiam crimen commissum luens vinctis manibus per claustra Praedicatorum virgis corriperetur: sive, ut Bzovius inquit, *in Praedicatorum regio S. Dominici coenobio Neapolitano, in quo Inquisitor degebat, manibus revinctis ductus per claustra, scapulas scopis caedenda praeberet.* Ex his eorum narrationibus verum esse videtur, Val-

lam invitum ac metu mortis coactum, non vero vi veritatis victum, quae errorum nomine objecta erant, ejuraſſe. Ipse enim Valla teſtatur in Apolog. contra Calumniator. pag. 796. se ab inimicis adactum fuiſſe, ut, interposito jurejurando, confiteretur, se errori sibi versa, quae vel voce, vel scripto disseminarat, ex animi sententia revocare. Praeterea lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 361. adventu quorumdam procerum, qui se ab Rege miſſos, ut injuſte oppreſſo auxilium ferrent, significabant, *absolutionem sibi more confessorum factam esse.* Denique in Apolog. contra Calumn. pag. 797. *ipsum Regem sibi vel dedisse, vel supervacuam duxisse absolutionem.* Quod autem ad additam virgarum caſtigationem adtinet, eam nullus adversariorum, praeter Poggium, hoſtium acerbiſſimum, umquam objicere suſtinuit. Ipse quidem Valla ibid. pag. 800. teſtatur, *se satis abundeque poenarum dedisse;* at simul etiam lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 362. conſtanter negat, se virgis caesum fuiſſe: eamque poenam hoc argumento falsi convincere conatur, *Regem se postea honoribus, beneficiis, familiaritate sua, ita ut ejus praeceptor esset, prosecutum fuisse:* quod non feciſſet, si tamquam de religione male sentiens ignominia tam insigni notatus eſſet. Et sane, si Neapoli crimen virgis luiſſet, quo tandem praetextu inimici, et praesertim eorum dux et antesignanus, unus de majoribus natu et dignitate Episcopus, cujus verum nomen Caïphae adpellatione Valla dissimulat, eum poſtea Romae apud Eugenium IV. Pontificem Romanum ejusdem criminis accusare, et inſtare potuiſſent, ut absenti et inaudito poenam inrogaret? unde et Valla, scripta Apologia, se apud eumdem Eugenium defendere coactus eſt. Neque convenit inter scriptores de tempore, quo Valla in has calamitates incidit. In annum Chriſti cIↄcccxLvII. referunt Bzovius in Annal. Eccles. ad eum ann. §. 20.

et Spondanus in Continuatione Annal. Baronii ad eum ann. §. 10. In annum potius praecedentem cIↃccccxLvI. Ordericus Rainaldus in Annal. Eccles. ad d. ann. §. 9. Horum priorum sententia nullo modo ſtare poteſt. Quum enim adverſarii Vallam ex inpuris ac sceleſtis manibus suis ereptum vidissent, neque se, Alphonso Rege, qui cauſſae cognitionem ad se evocarat, judicium exercente, Vallam nocentem probaturos sperare poſſent, omiſſa accusatione Neapolitana, Eugenium IV. adierunt, et *ab eo postularunt, ut ipse eum nocentem sine probationibus statuere, et inaudito poenam inrogare vellet.* Vide Vall. Apolog. contra Calumniator. pag. 797. Haec deinde inimicorum rabies Vallam permovit, ut, scripta ad eumdem Eugenium Apologia, capita, circa quae peſſime sentire accusatus erat, ipsi exponere, ac defendere conaretur. Jam vero, Eugenium die xxIII. Februarii anno cIↃccccxLvII. obiiſſe, inter omnes conſtat. Quod enim Platina mortem ejus in annum cIↃccccxLvI. conferat, vel ipsius, vel operarum errore accidit; aut inde fieri exiſtimandum eſt, quod non annum vel a nativitate Chriſti, vel a Kalendis Januariis, sed ab incarnatione Chriſti, vel a feſto adnunciationis B. Virginis numerare inceperit. His consequens eſt, Vallae accusationem primo Neapolitanam apud Judicem eccleſiaſticum, deinde Romanam apud Pontificem Maximum, per aliquod tempus ante Eugenii mortem peractam, in annum cIↃccccxLvII. cujus initio Eugenius deceſſit, conferri non poſſe. Utrum vero cum Rainaldo annus cIↃccccxLvI. calamitati Vallae adsignandus sit, quemadmodum neque adfirmare, ita neque negare audeo. Quum enim Rex Alphonsus, qui, quo tempore Valla indigna hoſtium accusatione opprimebatur, Neapoli degebat, usque ad finem ejusdem, vel usque ad initium sequentis anni in illa urbe subſtiterit, aliqua anni cIↃccccxLvI. parte superiore in

utrumque judicium pertractus esse potuit. Omnem historiam Vallae, non modo virgis castigati, ut existimat L'Enfant. in Histor. Bell. Hussit. et Concilii Basileens. lib. xxii. pag. 204. verum etiam errorum accusati fabulosam esse credidit Elias du Pin in Bibl. Script. Eccles. tom. xii. pag. 94. qui, si ipsius Vallae scripta ea, qua debuerat, adtentione evolvisset, se recte quidem castigationem, non vero accusationem ejus, in dubium vocare posse, sponte animadvertisset.

Postquam ex hoc periculo eluctatus esset, sive expertam inimicorum malignitatem veritus, sive alia caussa permovente, non diu in regno Neapolitano remansit. Alphonsus, foedere cum Eugenio IV. et Philippo duce Mediolanensi de bello Florentinis inferendo inito, hieme illa, quae media fuit inter annum cIↃCCCCXLVI. et sequentem ex regno progressus, per Latinos Tibur cum exercitu venit. Ad quam urbem quum otiosus consideret, interim Eugenius anno cIↃCCCCXLVII. die xxiii. Februarii Romae obiit; eique substitutus est Nicolaus quintus eodem anno, pridie Nonas, sive die sexto, Martii, ut Platina et Rainaldus testantur, vel Nonis Martiis, id est septimo ejus mensis die, ut Spondanus existimat, non vero die quinto Maji, ut refert L'Enfant. lib. xxii. Hist. Bell. Hussitici et Concilii Basileens. pag. 201. Ad eum, diutius ibi in castris morantem, contulit se Valla, et multos menses legens praeceptorem Regis egit. Postea Kalendis Septembribus inde moventi comes exstitit expeditionis adversus Florentinos. Verum quum praecipite jam autumno propter assiduos imbres vix amplius in castris durare posset, suadente ipso Alphonso, ab illo digressus eodem die, quo montis Castelli obsidionem (de qua vide Facium lib. ix. Histor. sui temp. pag. 315.) re infecta solvebat, Neapolim rediit. Dum vero Rex, bello

occupatus, diutius in regni metropolim redire moratur, interim Valla, cui opera amicorum, inter quos numerandus est Cardinalis Nicenus, (vide Vall. lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 340.) sive, quo nomine notior est, Bessarion, Nicolaus quintus summus Pontifex, si in patriam redire vellet, non adspernandam conditionem pollicebatur, eam amplecti decrevit. *Rebus* itaque *suis et decem doliis vini in navem impositis, ipse cum uno famulo et tribus equis terrestri itinere Romam profectus est*, ut eo lares transferret: *in quam urbem se venisse* refert *vestibus et coccineis et sericis et auro ornatum*. Vide Vallam ibid. pag. 354.

In patriam redux Valla, annuo stipendio donatus a Nicolao, ejus jussu Thucydidem Latine vertit, qui postea ipsi, quum opus absolutum traderet, quinquaginta aureos papales sua manu dedit. Vide Vallam lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 335. Interpretatio haec Latina hodie superest, aliquoties typis descripta; de qua quid senserint eruditi, videri possunt Praefationes Henr. Stephani et Joann. Hudsoni in Thucydidem, non longe post principium. Postquam Thucydidem Latine loqui docuisset, aliud ipsi *opus e Graeco transferendum delegavit idem Nicolaus, quod*, quo tempore Antidoti in Poggium libros edebat, nondum ad finem perduxerat, et, *ut se ab atrocissima ejus protegeret insectatione, intermittere coactus est*. Vide ibidem pag. 326. Id non aliud fuisse videtur, quam Herodoti Historiae. Verum morte occupatus incepto operi ultimam manum inponere nequiit. *Ut hunc Historiarum principem Latine redderet, Valla etiam rogatus erat a Rege Alphonso, quum ejus salutandi gratia se aliquando Neapolim contulisset, et de rebus Persarum ac Graecorum, quas Herodotus diligentissime complexus est, multus inter eos sermo esset exortus. Eo deinde*

migrasset, non modo emendavit ac recensuit, verum insuper auxit; et, quum prior editio, utpote se inconsulto in lucem protrusa, nulli nuncupata foret, hanc secundam editionem Joanni Tortellio Aretino, Cubiculario Apostolico, Theologorum facundissimo, dedicavit. Ipsa haec dedicatio Vallae etiam nunc operis principio adposita exstat. Et quidem eadem dedicatio testatur, *ad sex Elegantiarum libros totidem accessisse, ejusdem germanaeque materiae, et quasi semissi semissem additum explere assem lucri*. Quibus verbis Valla indicare videtur, se sex libris olim editis hac secunda editione sex novos addidisse: et tamen non plures, quam sex, Elegantiarum libri hodie noti sunt. Videant igitur, quaeso, Viri Docti, quibus bibliothecas per Italiam, et praesertim quae Romae sunt, adeundi occasio datur, num alibi adhuc plures Vallae Elegantiarum libri inediti lateant. Ei autem opinioni forte aliquam verisimilitudinem conciliare potest rumor, olim a Vallae invidis in vulgus sparsus, eum ex totidem, sive duodecim, Asconii Pediani Elegantiarum libris bonam partem Elegantiarum suarum hausisse, de quo jam supra egi. Ceterum secundam hanc editionem non Neapoli, sed Romae, emissam esse, inde certum fit, quod in dedicatione ei addita non modo memoret, ac multis laudet *summum Pontificem Nicolaum V.* verum etiam eumdem Nicolaum interdum *de literis secum aliove quo erudito conloqui* testetur. Jam vero Valla, vivo adhuc Eugenio IV. Neapoli digressus, eo non rediit, nisi ut lares mutaturus, quae Neapoli reliquerat, Romam transferri curaret: quo tempore secundae huic editioni parandae et emittendae otium non erat. Hinc patet, nonnihil lapsum esse Jac. Philippum Bergomensem, qui in Chron. lib. xv. pag. 382. refert, Vallam *Elegantiarum libros EX NEAPOLI AD JOANNEM TORTELLIVM amicissimum dedisse*.

Praeterea Romam reversus Valla tandem perfecit alibi inceptas Annotationes in Novum Teſtamentum, sive, ut ipse vocare solitus erat, *opus de Collatione Novi Testamenti*, quia, ut titulus hodie ei adpositus interpretatur, *ex diversorum utriusque linguae codicum collatione* conſtat. Hoc opus, quum adhuc in regno Neapolitano degeret, componere adorsus eſt, et quidem poſtquam simultates inter ipsum et Antonium Panormitam renatae eſſent. Vide Vall. lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 342. Quo tempore vero Neapoli in Antonium Raudensem scribebat, ejus jam meminit, et *libros Interpretationis Novi Testamenti* vocavit. Vide Annotat. in Raudens. pag. 421. Sed, licet jam Neapoli quasdam ex hoc opere decerptas particulas amicis oſtenderit, attamen id Romae demum ad finem perduxit, et diligentiori lima expolivit; perfectum vero nihilominus diu adhuc privati musei septis continuit, sed interim vel universum, vel maximam ejus partem variis amicis, quibusdam Ecclesiae Romanae Cardinalibus, et ipsi Nicolao V. summo Pontifici exhibuit, qui non tantum illud multis laudarunt, sed etiam subinde inſtiterunt, ut tandem edere vellet, quoniam sacrae scripturae intelligendae utiliſſimum eſſe judicarent. Verum eorum precibus ipsum nondum ceſſiſſe inde conſtat, quod, quum Antidotum in Poggiūm scriberet, Poggium, opus editum eſſe dicentem, mendacii arguerit, eique urgenti, ut ergo publicaret, responderit, id nondum per alias occupationes sibi integrum eſſe. Vide Vall: lib. i. Antid. in Pogg. pag. 270. et lib. iv. pag. 339. et 340. Poſtea librum publicaſſe et permisiſſe videtur, ut descriptus in bibliothecis servaretur. In quarum tenebris, etiam poſt inventam artem typographicam, delituit, donec Erasmus, Lutetiae Parisiorum degens, eumdem anno cIↃ IↃ iv. ex pervetuſta bibliotheca eruerit, et anno sequenti in eadem urbe edi curaverit. Vide Erasmi Epiſt. ciii. Exem-

plar, ex quo Erasmus nobis editionem illam paravit, destitutum fuisse videtur aliqua ipsius Vallae praefatione, neque ea in aliis postea publicatis editionibus obvia est. Ipse tamen Valla ei prooemium addidit, et ex eo quaedam laudavit locis modo memoratis. Quum autem Valla in hoc opere vulgatam codicis Graeci interpretationem Latinam, cujus Hieronymus auctor esse dicitur, libere carperet, et in ea plures errores, vel ab ejus auctore, vel a librariis commissos, ostenderet, adversarii istius operis caussa multas lites ipsi excitarunt, et infandas in eum calumnias jecerunt: etiam eo tempore, quo illud nondum editum ne viderant quidem, sed tantum articulos quosdam ab aliis recenseri audierant. Sed strenue illis aliquoties ipse Valla respondit, nec minus Erasmus in posteriore parte Epistolae nuncupatoriae, qua illud opus, quum ederet, Christophoro Fischero, Protonotario Apostolico ac pontificii juris doctori, dedicavit. Eadem etiam exstat inter Epistolas Erasmi num. CIII. Insignis maxime est maledicentia, qua Poggius in Invectiva in Vallam fide Antonii Panormitae refert, eum Panormitae, *a quo ad coenam invitatus temeritatis, quod Hieronymum reprehenderet, damnabatur, respondisse, se sibi etiam adversus Christum spicula reservasse.* Quamvis autem Valla Poggio et Panormitae, quod satis erat, responderit lib. IV. Antid. pag. 340. ejusdem tamen Panormitae fide calumniam hanc postea iterum retulerunt Jo. Jovianus Pontanus lib. I. de Sermone cap. XVIII. eorumque testimonio fidem habens Vossius de Rhetor. Nat. et Constit. cap. VI. nulla facta mentione argumentorum, quibus Valla se defendere, et Panormitae ac Poggii narrationes falsi convincere conatus est. Quum postea auctoritate concilii Tridentini vulgata Veteris et Novi Testamenti interpretatio sessione ejus IV. quae tempore Paulli III. Pontificis Romani die VIII. Aprilis anno CIƆIƆXLVI. habita

est, adprobata fuerit, Vallae in Novum Testamentum Annotationes ex manibus hominum jam excutiendae erant. Haec igitur caussa exstitit, cur, quum Paullus IV. Pontifex tredecim annis postea, sive anno cIↄIↄLIX.. Indicem librorum prohibitorum conficiendi et edendi negotium Inquisitoribus dedisset, ab his censoribus Vallae Annotationes damnatae fuerint. Vide Miraeum in Auctar. de Script. Eccles. cap. CDXIX.

Inter libros, quos Valla Romae novos conscripsit, numerandi sunt, quibus se adversus aemulos defendere coactus est. Nam et hic, aeque ac Neapoli, quosdam adversarios expertus est, qui praeclaram, quam sibi nactus erat, famam malevolis ac lividis oculis adspicientes, ejusque nomen meritis suis obstare existimantes, ipsum inmerentem quovis praetextu adgressi sunt. Inter eos primo loco memorandus est Poggius Florentinus; qui, quo tempore Valla Romam reversus est, jam diu in aula pontificia floruerat, inimicitiis, quas cum plurimis eruditis susceperat, et insigni cum acerbitate exercuerat, admodum nobilis. Hic, quem jam juveni Vallae non satis aequum fuisse vidimus, nunc etiam ejusdem patriam repetentis nomini ac celebritati, quam variis operibus scriptis, praesertim editis linguae Latinae Elegantiis, sibi pararat, invidens, primo clam ipsi detrectare ac surdis artibus nocere coepit, mox occulta eorum simultas in professa odia hac occasione erupit. Poggius Epistolas, quas ad omnes ferme ejus aetatis viros doctos conscripserat, in unum corpus collectas, et in varios libros divisas, in publicam lucem emiserat. Earum exemplar inciderat in manus cujusdam adolescentis Catalauni, Francisci Rosii, literis humanioribus ex praestantissimorum doctorum, etiam Vallae, disciplina optime imbuti: qui, in iis quaedam sese animadvertere

existimans, quae linguae Latinae ejusque nativae elegantiae, ac forte etiam praeceptis a Valla sibi traditis adversabantur, codicis sui margini notas, quibus nonnulla loca reprehenderet, juveniliter adleverat. Idem hoc exemplar postea nactus Poggius mox temere in eam venit suspicionem, notas illas a Valla adjectas esse. Quamvis vero nullo alio argumento, quam occulta simultate ac mutua aemulatione, suspicionem probare posset, et notas non ejus, sed ipsius adolescentis, manu exaratas esse constaret, qui et nomen adscripserat, et se notas adposuisse testatus fuerat, unum tamen Vallam infensissimo animo invasit; qui, non committendum judicans, ut silentio suo accusationem Poggii veram esse agnoscere videretur, vicissim, quae objecta erant, diluere, et adversarii calumnias refellere conatus est. Vide Vallam lib. I. Antid. in Pogg. pag. 253. lib. II. pag. 274. 285. et lib. IV. pag. 327. Hinc natae sunt quinque Poggii in Vallam Invectivae, sive Declamationes, maledictis et calumniis omnis generis refertae; quibus Valla, par pari referens, haud minus noxio acerbitatis veneno tinctos quatuor Antidoti in Poggium libros, et duos in eumdem libellos, in Dialogo conscriptos, opposuit. Haec autem ingenii utriusque monumenta luculentum perhibent testimonium, quam inprobo et Christianis indigno inpotentis animi inpetu eorum temporum eruditi odia inter se exercuerint. Certe si vel decima pars eorum, quae alter alteri exprobrarunt, vera foret, eos monstris, quam hominibus, similiores, et quovis supplicio dignissimos esse probarent. Hinc major etiam se defendentibus, quam adversarios accusantibus, nisi ubi de re literaria agentes dicta testibus idoneis probant, fides habenda est. Utrum postea hae Vallae et Poggii inimicitiae exstinctae fuerint, ut testatur Clariss. Recanatus in vita Poggii, ejus Historiae Florentinae

juncta, cap. XII. me latet; neque ipse ullo testimonio probavit. Novi equidem, Francisc. Philelphum, scripta ad utrumque epistola, quae exstat ejus lib. X. Epist. LII. id egisse, ut ambos in gratiam reduceret, et amicitiam inter eos instauraret. Verum, quem exitum conatus hic habuerit, nondum reperi. Id tamen verum esse videtur, Poggium Vallae libro quarto Antidoti nihil umquam respondisse. In eo enim Valla pag. 355. jam quintae Invectivae, in se a Poggio editae, meminit; neque plures ab eo scriptas memorat Clariss. Recan. ibid. cap. XI. Tacuisse autem potest, vel quia, deprecantibus Philelpho aliisque communibus amicis, odia, quae alter in alterum conceperant, aut mitigarunt, aut etiam deposuerunt: vel quia Poggius paullo post, aula Romana relicta, se Florentiam recepit, ut ibidem Cancellarii dignitate fungeretur. Memorata enim Philelphi epistola scripta est Mediolani Nonis Martiis anni CIↃCCCCLIII. ut eo tempore nondum in gratiam redierint: Poggius vero Roma Florentiam abiit mense Junio ejusdem anni, ut fide dignis testimoniis probavit Clariss. Recan. in vita Poggii cap. X.

Non diu post, quam Poggius Romam Florentia mutasset, Valla novum adversarium nactus est Benedictum Morandum, quem inter inlustres historicos Bononienses a Leandro Alberto, ipso etiam Bononiensi, referri, observat Vossius lib. III. de Histor. Lat. cap. VII. Valla vero, *Tabellionem*, sive notarii munere in patria functum, et *jure civili nonnihil tinctum* esse, tradit Confutat. priore in Morand. pag. 445. Hic festivam et plane ridiculam litem Vallae intulit. Supra vidimus, Vallam, Neapoli degentem, Disputatione Regi Alphonso oblata probare conatum fuisse, Livium, qui Lucium et Aruntem Tarquinios Prisci Tarquinii liberos esse credebat, errasse, ejusque potius nepotes exstitisse. Hujus itaque dis-

putationis nomine Vallam adgreſſus eſt Morandus, eoque praetextu usus, *Livium historiae Romanae notarium fuisse*, et *hinc merito, quemadmodum Cicero consul Murenam consulem defendit, sic se notarium T. Livium notarium defendere debere.* ipsum, quasi falsum Livii delatorem, scripto libello apud Nicolaum V. Pontificem Romanum accusavit. Se autem, si nomen ejus falso detuliſſet, ad poenam talionis subeundam paratum oſtendens, petiit, non quidem, quod tamen lex jubebat, ut vel capitis supplicio adficeretur, vel inteſtabilis eſſe decerneretur, sed potius, ut, *omisso juris hoc rigore, mitius in eum animadverteret, si hac clementia se dignum reddens primum Livio, quem offenderat damnaratque, satisfaceret, retractando publice, quae contra eum scripserat, seque falso illum erroris insimulasse profiteretur.* Nisi enim Nicolaus, quum poſſet, haud tolerandam hanc ignominiam, qua Livius nullo suo merito adfectus erat, ab eo propulsaret, *Patavinum illum de ipso apud campos Elysios et amoena piorum concilia questurum.* Crimen, cujus nomine in jus vocabatur, edoctus Valla id negotii amicis dedit, ut accusationis apud Nicolaum V. inſtitutae exemplar sibi obtinerent. Qui quum lentius agerent, et aliquamdiu nihil praeſtarent, triumphum canens Morandus ad Jacobum Gratum, Bononienſium Romae legatum, quem bene de Valla sentire et loqui audierat, ac dolebat, literas ipsi Vallae oſtendendas dedit, quibus eum a se victum damnatumque eſſe etiam carmine gloriabatur. Hinc magis irritatus Valla hominem, penes quem Morandi codex eſſe dicebatur, adiit; eoque impetrato, quum interim jam Nicolao quinto mortuo Calixtus tertius sublectus eſſet, ipsi opposuit priorem Confutationem; qua primo ridens respondit, adversario poenam non tantum talionis, sed etiam laesae religionis Chriſtianae et majeſtatis pontificiae subeundam

esse, utpote qui campos Elysios inducendo religionem gentilem adprobasset, ejusdemque inpietatis summum Pontificem reum facere conatus esset: deinde graviter sententiam defendit Quibus quum nondum sibi satisfactum esse Morandus, edita Reluctatione, ostendisset, Valla alteram Confutationem in lucem emisit, *qua primo aemulum Baverio, celebri medico Bononiensi, commisit, ut huic civi suo, si vecordia ejus alia medicina, quam morte, sanari posset, curationes adhiberet, eumque ad sanitatem, si umquam sanus fuisset, reduceret.* Postea, ut Morandum Baverii ope et auxilio indigere doceret, argumenta, quibus in Reluctatione usus erat, examinavit; et, qui illis sententiam aut suam defendere, aut alterius oppugnare non dubitarat, sano sensu destitui evincere conatus est.

Neapoli Romam reversus Valla id agendum censuit, ut familiam suam, quae emoritura videbatur, propagaret: quia tamen vitam Ecclesiasticam sequi constituerat, sive, ut ipse aït, *quod Clericus esse destinasset*, a legitimis nuptiis abstinuit. Poggio autem postea exprobrante, quod *ancillam, sororis mariti,* ad quem Romam redux deverterat, *servam, corrupisset, gravidamque fecisset,* ipse vicissim contendens, mulierem, ex qua pater factus erat, non servam, sed famulam ingenuam, bonis ortam parentibus fuisse, commissi facinoris culpam hoc modo minuere voluit lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 362. *Quum nonnulli meorum propinquorum me virginem, sive frigidioris naturae, et ob id non idoneum conjugio arbitrarentur, quorum unus erat vir sororis, quodammodo experiri cupiebant. Volui itaque eis ostendere, id quod facerem, non vitium esse corporis, sed animi virtutem: et simul, ut suscepta aliqua prole non esset mihi soror molesta, quae orba liberis est, ad fami-*

liam nostram, quae jam exstincta est, excitandam descendi ad Venerem, nec, ut tu, ad alienam uxorem, aut ad praecustoditam, aut ad pollutam foeminam adcessi, sed ad eam, quae sui juris esset, eamdem virginem, quam (quum ex ea intra duos annos suscepissem tres liberos) inhumanissimum est visum, tam ipsius, quam liberorum caussa, abjicere. Tamen aliquamdiu seorsum habitavit, nec diu, spero, manebit innupta, si modo viro collocari non recusabit. Poſtea Valla, quemadmodum elegerat, Clerici dignitatem obtinuit, ac factus eſt *Canonicus S. Joannis Lateranensis*, ut ex ejus Epitaphio poſtea memorando conſtabit. Ex eodem etiam patet, eum *Pontificis Maximi Secretarium Apostolicumque scriptorem* exſtitiſſe. Utrum tamen revera Pontifici Maximo ab actis ac secretis fuerit, admodum dubito, quod hunc ei obveniſſe honorem a nemine alibi memoratum inveniam. Vix tamen, ac ne vix quidem in animum, ut credam, inducere poſſum, matrem Vallae, vel illos, qui matris nomine hoc monumento memoriam ejus ad poſteros propagare voluerunt, rem, quam falsam eſſe innumeris eo tempore teſtibus planum fieri poterat, Epitaphio, omnium quotidie oculis exposito, inserere ausos fuisse; sed potius exiſtimo, gradum, ad quem Valla pervenit, verbis non nihil auctum, et inferioris ordinis dignitatem ampliori, quam ei conveniebat, nomine adpellatam eſſe. Videtur enim verum eſſe, Vallam in Scriptorum Apoſtolicorum collegium adoptatum fuiſſe, unde etiam lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 342. *quemdam e nostro collegio Scriptorum* memorat. Per iſtud autem Scriptorum collegium intelligendos eſſe conjicio illos, qui primi ordinis Secretariis Apoſtolicis a manu sunt, et quaecumque inſtrumenta ab illis juſſi erant, praesertim literas papales, describebant; unde tamquam inferioris ordi-

ordinis Secretarii considerari ac dici poterant: quin etiam interdum adoptio in hoc collegium nonnullis gradus exstitit, quo ad majus Secretarii Apostolici fastigium pervenirent. Certe, quo tempore *Dominus Leonardus de Aretio Secretarius Domini Papae erat, Magistrum Poggium Guccii de Terranova Scriptorem Apostolicum* fuisse, docet publicum instrumentum, quod laudat Clariss. Recanat. in vita Poggii cap. v. Eumdem vero Poggium postea apud plures Pontifices honore Secretarii Apostolici functum esse notissimum est. Vide Recanat. Vitam Poggii cap. v. Haec autem opinio, Vallam non Secretarium Pontificis, sed in Scriptorum collegium adoptatum fuisse, inde verisimilis redditur, quod non simpliciter *Pontificis Maximi Secretarius*, vocetur, sed insuper, quasi interpretationis caussa, addatur *Apostolicusque Scriptor*. Si quis nihilominus contendat, Vallam Pontifici Romano a secretis fuisse, nihil video, quod huic sententiae opponere possim, nisi jam memoratum aliorum silentium. Fateor tamen, eum diu antea dignitatem illam adfectasse. Annos enim viginti et quatuor natum istius muneris se candidatum professum esse, antea vidimus; sed, licet eo tempore repulsam ferenti Martinus V. bonam spem dederit, fore ut aliquando honorem petitum obtineret, paullo post tamen insecuta Pontificis morte spes intercepta evanuit. Ipse insuper Valla lib. IV. Antid. in Pogg. pag. 340. refert, se biennio ante, quam librum illum quartum Antidoti ederet, literas Nicolaï Cardinalis S. Petri, qui est celebris ille Nicolaus de Cusa, accepisse, quibus nunciabat, se, quum ipsum sponte a Nicolao Pontifice laudari audiret, eum interrogasse, *cur ergo Vallam inter primos Secretarios non haberet?* idque responsi tulisse: *sunt, qui non favent; sed erit.* Ubi iterum *primi Secretarii* memorantur, ut distinguantur *a Scriptoribus Apostolicis*, quasi inferioris ordinis Secretariis.

Tandem Valla Romae obiit, ejusque cadaver in eamdem St. Joannis Lateranensis aedem, in qua Canonici dignitatem obtinuerat, inlatum est; ubi ejus sepulcrum caelato ex marmore cum effigie ad dexteram introëuntium conspici, testatur Jovius in Elogiis Vir. Doctor. pag. 18. Verum quemadmodum de anno ejus natali disceptari vidimus, ita nec de anno, quo decessit, convenit. Epitaphium sepulcro additum, quod aliquoties antea laudavi, mortem ejus confert in Kalendas Augustas anni clↃ cccc lxv. Est autem, Vossio lib. iii. de Histor. Latin. cap. vii. aliisque testibus, his verbis conceptum: LAURENTIO VALLAE, HARUM AEDIUM SACRARUM CANONICO, ALPHONSI REGIS ET PONTIFICIS MAXIMI SECRETARIO, APOSTOLICOQUE SCRIPTORI, QUI SUA AETATE OMNES SAPIENTIA SUPERAVIT, CATHARINA MATER FILIO PIENTISSIMO POSUIT. VIXIT ANNOS L. OBIIT ANNO M. CCCC. LXV. CALENDIS AUGUSTI. Hujus etiam Epitaphii auctoritatem sequuntur plures viri docti, Hanckius de Script. Romanar. Rer. lib. ii. part. i. cap. xi. Henr. Warton Append. ad Guil. Cave de Script. Eccles. pag. 99. Fabric. in Annotat. ad Trithem. de Script. Eccles. cap. dccl. In hoc tamen monumento, quo eorum sententia unice nititur, vel a sculptoribus, vel ab iis, qui ex marmore descripserunt, errorem commissum esse, necesse est. Si enim Valla anno clↃ cccc lxv. quinquagenarius decessisset, primam lucem adspicere debuisset anno clↃ cccc xv. At supra probavi, eum potius natum fuisse anno clↃ cccc vii. cui si quinquaginta vitae annos addamus, obiit jam anno clↃ cccclvii. in quem eumdem mortem ejus revocant Paullus Jovius in Elog. Vir. Doctor. pag. 18. Aubert. Miraeus in Auctario de Scriptor. Eccles. part. i. cap. ccccxcix. et alii: quorum sententiam postea novo argumento egregie adstruxit Eruditissimus et in Historia literaria

versatiſſimus de la Monnoye ad Baillet. Jugem. des Savans tom. II. part. I. pag. m. 349. Docet enim, Alphonsum Regem Neapolitanum mortem obiiſſe die XXVIII. Junii anno CIↃCCCCLVIII. ex epiſtola autem Joann. Joviani Pontani, ad Petrum Salvatorem Vallam et Joannem Ferrarium Neapoli Kalendis Januariis CIↃCCCCLX. scripta, et Pontani libris de Rebus caeleſtibus subjecta, conſtare, Laurentium Vallam ante Regem Alphonsum defunctum eſſe. Ea enim referri, *Regem, Valla mortuo, ejus interpretationem Latinam Herodoti, ut erat, Roma ad se deferendam curasse, et in bibliotheca sua diligenter adservari jussisse.* Hinc verisimiliter ſtatuit, mortem ejus incidiſſe in Kalendas Auguſtas anni praecedentis CIↃCCCCLVII. certe in diem eo poſteriorem referri non poſſe. Puto igitur notas numerales *LXV*, in Epitaphio Vallae corruptas, in *LVII.* mutandas, et pro anno CIↃCCCCLXV. annum CIↃCCCCLVII. reponendum eſſe. His consequens eſt, Vallam, qui anno CIↃCCCCLVII. quinquagenarius obiit, natum eſſe debuiſſe anno CIↃCCCCVII. ut supra docui.

Hujus jam Vallae Emendationes Livianas, ex ejus libro IV. Recriminationum in Facium et Panormitam excerptas, meae Livii editioni suis locis inserui: de quibus si sententia ferenda foret, in hoc omnes mihi consensuros confido, licet plura vitiosa in Livii parte a se curata reliquerit, quam inde sustulerit, id tamen non factum eſſe, quod ingenium ejus operi suscepto non suffecerit, sed tantum tempori, quo vixit, adscribi debere. Literae enim humaniores, fugam adornante craſſa praecedentium seculorum barbarie, tum demum praeclara ipsius inprimis Vallae opera renasci incipiebant, neque uno inpetu ad illud culmen, ad quod poſtea paullatim adscenderunt, eniti potuere. Certe multis partibus provinciam, quam privatim ac sponte susce-

pit, solus rectius administravit, quam junctis viribus adversarii, quibus eadem publica Regis Alphonsi auctoritate inposita erat; et plura corrupta, quae aemuli vel se emendaturos desperarānt, vel perperam emendanda censuerant, feliciter integritati restituit. Quum autem ea aetate Valla floruerit, qua praestantissima typographorum ars aut nondum inventa erat, aut adhuc in Germania delitescens nondum Italis ac Romanis innotuerat, opera ejus primo librariorum manu descripta propagari debuerunt, et postea demum ex bibliothecarum pluteis protracta, alia citius, alia serius, typis vulgata sunt. Quo vero anno Vallae in Facium Recriminationes, quibus ejus in Livium Emendationes continentur, primum typis descriptae prodierint, liquido adfirmare nequeo. Eas tamen anno cIɔ Iɔ xxxv. lucem publicam nondum adspexisse, ex Rhenano colligendum videtur. Is enim, Notas in Livium eo anno edens, Vallam ante se Livio emendando operam dedisse non nisi ex incerto vulgi rumore, et infido vel male intellecto hominum sermone audiverat. Id palam fit ex illis, quae notat ad Livii lib. xxviii. cap. 1. §. 1. ubi, postquam conjecisset, Petrarcham vel Victorinum Feltrensem *declinaverat*, pro *inundaverat*, substituisse, addit: *Id postea Laurentium quoque Vallam, Virum in literis prorsus incomparabilem, fallere potuit. Nam AJVNT HVNC IN RESTITVENDO LIVIO MVLTVM OPERAE SVMSISSE.* Similiter ex annotatione ejus ad Livii lib. xxix. cap. x. §. 8. *Arbitror, Laurentium Vallam hunc locum instaurasse, QVEM THADDAEVS VGOLETVS EMENDANDO LIVIO OPERAM IMPENDISSE SCRIBIT.* Et tamen Rhenanus utroque loco fallitur. Non constat enim, Vallam ad alterutrum eorum aliquid opis adtulisse, qui potius aperte testatur, se in emendando Livii Bello Punico secundo ultra librum sextum progredi noluisse. Vetustissima

igitur editionum, quas vidi, est, quae inter reliqua ejus opera Basileae apud Henr. Petrum anno cIↄIↄxl. prodiit. Inde mox Sebast. Gryphius, quum biennio postea Livium Lugduni forma minori ederet, Vallae Emendationes excerpsit, et tomo quarto editionis suae medias inter Glareani Notas et ejusdem Chronologiam inseruit. Easdem dein Vascosanus anno cIↄ Iↄxliii. quum Livium forma majori Parisiis excuderet, repetendas duxit: ex quo tempore saepissime prodierunt. Quum autem animadvertissem, in plerasque editiones, quae Vallae Emendationes exhibent, plures errores inertia vel operarum, vel eorum, quibus librariorum mendas emendandi negotium commissum fuit, invectos esse, earumque posteriores non tantum priorum lapsum fideliter adoptasse, sed etiam novis cumulasse, ut saepe sensus Vallae constare nequeat, id mihi curandum credidi, ut maculas omnes, quibus recentiores editiones infectae ac deformatae erant, pro virili eluere conarer. Ejus itaque rei caussa editionem Vascosani, quum duabus prioribus memoratis tum destituerer, diligenter consului, et me ex eo labore satis uberes fructus percepisse expertus sum. Unus tamen superest locus, quem erroris suspectum emendare non potui, quod eodem modo in omnibus, quae ad manum erant, editionibus legeretur, et forte ipse Valla aberrarit: similiter enim praeferre etiam duas priores, quas illam Livii partem edens consulere non poteram, postea vidi. Is exstat ad Livii lib. xxiii. cap. xviii. §. 12. Primo ibi memorat *duos, contra quos, ut nefandissimos accusatores suos, haec scribebat:* eorum nomina quidem non addidit; sed, quin Bartholomaeum Facium et Antonium Panormitam intelligat, nemo dubitare potest. His subjungit *totidem absentes, Jacobum Curlum et Antonium Panormitam*; pro quo ultimo alterius, sed cujus, incertum est, nomen reponendum esse

sponte patet. Id insuper inde confirmatur, quod dicat *se audire, ultimum hunc proxime perisse.* At Panormita Vallae diu supervixit, et demum obiit die vi. Januarii anno cIↄ cccc lxxi. Vide Mongitorii Bibl. Sicul. tom. i. pag. 57. Confirmatur etiam ex eo, quod ultimum illum vocet *Rhetorem, non modo Latinarum, sed Graecarum literarum sane peritum.* Hoc enim elogio Valla Panormitam eo tempore non ornasset, quem passim Graecarum literarum inperitissimum fuisse testatur. Vide Vall. lib. iv. Antid. in Pogg. pag. 341. aliisque locis. Meritis Vallae in literas dedi, ut occasione Annotationum, quibus Livium emendare conatus est, paullo latius vitam ejus, non omnibus aeque notam, enarrarem. In reliquis commentatoribus Livianis tanto brevior futurus sum.

Alter a Valla, cujus quaedam in Livium hac editione continentur, est M. ANTONIUS COCCIUS, SABELLICUS vulgo cognominatus. Ejus duplices in Livium exstant Annotationes. Alterae breviores, sed plures, et, ipso Sabellico teste, numero ducentae et amplius, inscriptae sunt Magnifico et praestanti viro Benedicto Cornario, Patricio Veneto; ex cujus ornatissima bibliotheca Sabellicus se vetustius nactum esse exemplar testatur, ad quod Livium, precibus Bernardini Herasmii Novocomensis inductus, recensuit. Et prima quidem harum Annotationum editio simul cum Livio in lucem emissa fuisse dicitur anno cIↄccccxci. quam tamen videre nondum mihi contigit. Quare proximam, quadriennio postea, anno cIↄccccxcv. recusam, adhibui. Alterae, majori verborum ambitu conceptae, sed numero pauciores, subjungebantur Sabellici partim Annotationibus in Plinium, Dominico Grimano Philosopho et Equiti clarissimo, partim Observationibus ex varia auctorum lectione, Francisco Fortunio dedicatis; unde Vascosanus eas excerptas postea anno

clↄlↄxLIII. brevioribus Annotationibus omissis, Livio a se edito addidit. Utrasque, in unam seriem redactas, reliquorum Doctorum Commentariis, suo quasque loco, intexui. Earum autem priores ad vetustissimae editionum, quam me vidisse modo dixi, posteriores vero ad emendatissimum Vascosani exemplar exegi.

Post Vallam et Sabellicum, qui renascentium elegantiorum literarum prima quasi infantia floruerunt, sequenti aetate, qua humaniora studia caput felicius tollere incipiebant, tutiori via ingressi, majorique adparatu instructi, medicas manus, quas artis peritas esse, et salutiferas haberi posse auxilium aliis scriptoribus latum fidem fecerat, etiam Livii vulneribus sanandis admoverunt BEATUS RHENANUS et, quem in partem curationis adscivit, SIGISMUNDUS GELENIUS. Hi operam susceptam hoc modo inter se dispartiti sunt, ut Rhenanus sibi servarit sex primos Livii libros cum Bello Punico secundo; Gelenio vero concesserit quatuor ultimos primae decadis libros, et Bellum Philippicum atque Antiochium. Inter eos autem convenit, provinciam veteres auctores emendandi solius ingenii et eruditionis adminiculis recte administrari non posse. Partim enim neminem adeo felicem esse, ut per se omnia, quae ab indoctis et literarum rudibus omnis, ac praesertim posterioris, aevi librariis commissa erant, investigare ac pristino nitori restituere possit: partim etiam experientiam docuisse, saepe scriptorum loca ab his, ut male adfecta, conjecturis tentari, quae illis sana esse existimantur; et ad hanc litem dirimendam plurium codicum testimonio opus esse. Ante omnia igitur codices scriptos, quotquot ex bibliothecis eruere poterant, et formis exaratos consulendos esse recte judicarunt: quod Rhenanus a prioribus literatoribus, Beroaldo, Sabellico, Baptista Pio,

aliisque, qui ante se idem ſtadium ingreſſi fuerant, aut perperam spretum ac neglectum, aut raro neque ea, qua par erat, diligentia factum fuiſſe queritur ad Livii lib. XXVIII. cap. VI. §. 7. et ad lib. XXX. cap. V. §. 5. Neque Gelenium in hac re a Rhenano dissensiſſe, Praefatio ejus Liviana confirmat. Rhenanus itaque, Livii emendationem agitans, diligenti habita per collegia simul et coenobia conquisitione, subsidia inſtituto suo necessaria sibi et operis socio comparavit, et bonae partis Liviani operis collationem ac caſtigationem quam accuratissime ipse peregit, reliquum pari cura conficiendum Gelenio commisit. Verum quum Gelenius, quem Rhenanus Prologi partes communi nomine agere voluit, non satis aperte codicum, quos adhibuerunt, auxilium indicarit, ex utriusque Annotationibus collecta, quae huic rei inluſtrandae inservire poterunt, diſtinctius proponam. Ad sex priores Livii libros Rhenanus praesertim codicem adhibuit Borbetomagensem, sive Vormatiensem: *quem non gente solum, sed et literis clarus ille Vormatiensis Ecclesiae Decanus Reinhardus a Rietpur ex bibliotheca illic publica ipsi submisit,* ut grato animo teſtatur ad Livii lib. I. cap. XX. §. 2. ad lib. VI. cap. I. §. 2. et ad Taciti lib. VI. Annal. cap. XXXVII. Addit autem primo loco, hunc codicem *primis duobus ternionibus caruisse, quos nebulo quispiam desecuerat, dum liber alicubi incustoditus jacet; idem scelus et in fine voluminis commissum esse; quare aliquot paginas transilire se coactum fuisse.* Hinc caussam discimus, ob quam priora libri primi capita omiserit, et demum Annotationes contexere inceperit a capitis XX. §. 2. desierit vero ad libri VI. cap. XXVIII. §. 7. Illis nempe locis codicis hujus et initium et finem ſtatuendum eſſe, verisimillimum videtur. Praeterea ex iis, quae Rhenanus ad lib. I. cap. XLIV. §. 4. ad lib. II. cap. XXX. §. 4. et ad cap. XXXVI. §. 3. notavit, colligo,

ipsum ad finem vel cujuslibet, vel quorumdam librorum hujus codicis adscriptas invenisse similes formulas, quales praesertim ad finem plurium hujus partis Livianae librorum mihi in Leidensi primo, aliisque viris doctis in nonnullis suorum obvias fuisse, in Indiculo MSStorum meorum infra hoc tomo monui. Codicem illum ut plurimum bonum esse, judicat J. Fr. Gronovius in Epistola ad Nic. Heinsium, quam edidit Celeberr. Burmannus in Syllog. Epist. tom. III. pag. 114. Praeter hunc codicem insuper adhuc alium ad eosdem sex priores Livii libros consuluit. Non modo enim Gelenius in Praefatione testatur, Rhenanum sibi comparasse geminum exemplar, verum etiam ipse Rhenanus *alterum codicem*, id est a priori diversum, memorat ad Liv. lib. VI. cap. I. §. 11. et *volumina MSSta* ad Livii lib. VI. cap. XX. §. 12. Quis tamen qualisve hic alter codex fuerit, neque Rhenanus, neque Gelenius usquam memorarunt: secundi etiam codicis ullo alio, quam duobus his locis, Rhenanum meminisse nondum observavi. Ad alteram pensi sui partem testatur Rhenanus, *se nactum esse e Spira Livianum exemplar, quod ex fragmentis vetustissimorum codicum saltuatim descriptum videbatur, praesertim in libro sexto tertiae decadis. Nam initium voluminis fecisse librarium a particula, quam vix tandem in medio libro reperit, abruptis verbis: cum ea cohaesisse, aliquot paginis intermediis omissis, libri finem: deinde cum septimum librum conferre coepisset, se iterum particulam invenisse, quae ad sextum librum pertinebat.* Videantur, quae notavit ad Livii lib. XXVI. cap. XXX. §. 9. Ex eodem codice quaedam etiam alia interciderant. Nam ad lib. XXVII. cap. VII. §. 14. refert, *se unam paginam transilire coactum fuisse ob defectum, qui erat in exemplari manuscripto, quod ex bibliotheca Spirensi nactus fuerat.* Praeterea quum ex locis laudatis pa-

teat, Rhenanum ab illis, ubi codicis sui auxilio destituebatur, manus abstinuisse, vero quam simillimum est, codicem Spirensem etiam in fine lacerum fuisse, quia post lib. xxx. cap. xvi. nullae ejus in Livium Annotationes adparent. In hac operis sui parte nullo alio codice Rhenanus usus est. In ea enim passim tantum *archetypi, veteris codicis, libri scripti, voluminis antiqui, exemplaris MS.* meminit, neque umquam numero multitudinis codices, vel duorum pluriumve consensum memorat. Cum his codicibus *editionem Venetam* Aldinam *propter auctoritatem officinae Asulanicae se contulisse* testatur: adhibuit etiam *Jacobi Sobii Coloniensem editionem, ceteris castigatiorem.* Vide, quae notavit ad Livii lib. xxvii. cap. xvii. §. 11. His copiis instructus pensum Livianum, quod sibi sumserat, recensuit; in quo opere se anno cIↃIↃxxix. occupatum fuisse fatetur ad Livii lib. xxx. cap. xiv. §. 9. Eo tempore jam Annotationes in Tertullianum ediderat; ad quas provocat ad Livii lib. xxvii. cap. xxviii. §. 4. Et quidem hae primum prodierunt Basileae anno cIↃIↃxxi. ut ex tempore Praefationi ejus, qua instructus Tertullianus prodiit, adscripto patet. Exstat et altera editio anni cIↃIↃxxv. Postea anno cIↃIↃxxvii. Johanni a Lasko nunciavit, *se denuo edere Tertullianum, cujus scripta abhinc annos sex, se primum prodente, legi coeperant.* Vide Gabbem. Epist. Clar. Vir. Centur. i. num. v. Et haec etiam editio anno proximo cIↃIↃxxviii. lucem publicam vidit. Ut adeo ter vulgarit Tertullianum, quum Livium recenseret. Eodem tempore scripserat non tantum Castigationes in Plinium Majorem, ut docent ejus Annotationes ad Livii lib. ii. cap. xxvii. §. 3. verum insuper etiam ediderat. Hinc queritur ad Livii lib. xxviii. cap. ii. §. 16. *quibusdam persuaderi non posse, Plinianos libros mendosissimos hactenus fuisse.* et ad lib. xxviii. cap. xliv. §. 7. *se in castigationibus Plinianis expertum ante fuisse,*

quam sint hebetes in judicando scioli, et plane ἶσοι πρὸς λύραν. Et sane hae Rhenani Annotationes in Plinii Praefationem et quosdam Hiſtoriae Naturalis libros jam prodierant Basileae anno cIↄIↄxxvI. Ad verum igitur temporum ordinem adtendere neglexit Joh. Harduinus; qui, quum Praefat. in Plinium retuliſſet, *Sigismundum Gelenium castigationum in Plinium volumen haud contemnendum edidisse anno CIↃIↃXXXV.* mox subjungit, *Rhenanum Gelenii methodum ac rationem anno subsequente imitatum esse:* quum potius Rhenanus Gelenium novem annorum spatio anteverterit, et Annotationes in Plinium non anno cIↄIↄxxxvI. sed anno cIↄIↄxxvI. ediderit. Licet Rhenanus jam anno cIↄIↄxxIx. Annotationibus in Livium conscribendis vacarit, non mox tamen iis absolutis, ut in lucem publicam exirent, permisit, sed aliquamdiu intra privati musei cancellos continendas censuit. Probe enim gnarus exemplaria manu exarata, quibus usus fuerat, lacera eſſe, et plures in iis lacunas exſtare, unde etiam Mſtorum suorum subsidio deſtitutus integros aliquot Livii libros, variasque eorum particulas intactas relinquere ex re sua eſſe judicarat, non modo opportunam integriores codices nansciscendi occasionem, non tamen otiosus ac compreſſis, ut ajunt, manibus, exspectavit; verum etiam, ut eos invenire poſſet, itineris incommoda subire non reformidavit. Quum enim celeberrimis imperii Germanici comitiis, quae Carolus V. Imperator anno cIↄIↄxxx. Auguſtae Rhaetorum celebravit, intereſſet, Livianarum decadum gratia Fruxinum in Vindelicis se profectum eſſe narrat lib. II. Rer. German. pag. 201. Licet autem hoc iter Livio inutile fuiſſe, et nova ejus Mſta Rhenanum inveſtigare non potuiſſe verisimile sit, quia nullius codicis, nisi Vormatiensis ac Spirensis, poſtea nominatim in Annotationibus meminit; aliquem tamen ex eo fructum respublica li-

teraria percepit. Hac enim occasione Rhenanus, bibliothecam D. Corbiniani adiens, reperit Otfridi Monachi librum Euangeliorum, in linguam Theotiscam metris rithmicis versum; et, ne egregii hujus thesauri inventi memoria hominum inertia iterum exolesceret, ejus descriptionem simul cum excerptis nonnullis speciminibus Commentariis Rerum Germanicarum inseruit. Quo tandem calcari incitatus Flacius librum Basileae anno cIↃIↃLXXI. edidit. De eodem codice vide insuper Jo. Alb. Fabricii Biblioth. Mediae Latinit. lib. XIV. pag. 535. et seqq. Quum aliquot post annis Annotationes Livianas cum publico communicare, easque tandem prelo Frobenii, qui Livium denuo excudere proposuerat, subjicere decrevisset, antea experiendum censuit, si damnum, quod Livius passurus erat, quoniam codices a se inspecti laceri fuerant, aliunde compensari posset. Commodum nuper ex Italia digressus Viglius, quem Petrus Bembus, postea in collegium Cardinalium adoptatus, amicitiae honore dignabatur, exeunte anno cIↃIↃXXXIII. Basileam venit, ut Graecas Theophili Institutiones Juris, quas Venetiis ex codice bibliothecae Bessarionis reipublicae legatae descripserat, typis Frobenianis excudi curaret. Is Frobenio, qui de consilio Livium, additis Rhenani et Gelenii Annotationibus, edendi cum eo collocutus ac simul questus fuerat, se codicis Msti antiqui, integrum bellum Punicum secundum continentis, auxilio destitui, auctor fuit, ut Bembum per literas adiret, ejusque in hac re opem imploraret. Morem illi gessit Frobenius, et id demum responsi tulit, quod inter epistolas Bembi adhuc superest: *se libros priores sex Livianae tertiae decadis Mstos, quoniam ipse non habebat, a nonnullis quaesitos ac repertos librario suo describendos dedisse. Eorum ille complures jam paginas quum descripsisset, se collatis codicibus deprehendisse, nihil*

boni illis inesse, *quod non haberent ii libri, qui ex Aldi Officina quindecim abhinc annis parva sub forma exiere; mali vero et errati plurimum: quam ob rem librarium se continuisse, et dolere, in hac re, quam a se unam expetiverit, se ipsi satisfacere non potuisse.* Licet haec spes destituerit, nihilominus subsidiis, quae undique conquisiverat, confisus Frobenius Livium prelo subjecit anno cIↃIↃxxxv. eique junxit Annotationes partim Rhenani, partim Gelenii. Hic Gelenius, quem Vir. Clariss. Cornelius Hoynck van Papendrecht, Archipresbyter Mechliniensis, in Analect. Belgic. tom. I. part. I. pag. 78. puerili errore *Basileensem* vocat, quum inter omnes constet, eum natione *Bohemum*, patria *Pragensem* fuisse, in Praefatione testatur, se in partium Livianarum sibi adsignatarum recensione adhibuisse geminos ubique codices, *quos vir acerrimi judicii Rhenanus, diligenti habita per collegia simul et coenobia conquisitione*, indagarat, et ex eorum bibliothecis utendos acceperat. Ita in Annotationibus ad quatuor posteriores primae decadis libros duo exemplaria memorat ad Livii lib. VIII. cap. XXVII. §. 6. Ex quibus tamen collegiis vel coenobiis Rhenanus hos codices sibi comparaverit, nusquam Gelenius indicat. Eorum quidem alter esse potest ille ipse, quem Rhenanum *alterius codicis* adpellatione laudasse, sed, ex qua bibliotheca acceperit, monere neglexisse, antea vidimus. Alter vero Vormatiensis, ut puto, esse nequit. Supra enim Rhenanum confitentem audivimus, Vormatiensem codicem non tantum in initio, sed etiam in fine mutilum fuisse. Per finem autem codicis intelligo ultimam partem libri sexti, quia Annotationes Rhenani ultra caput XXVIII. ejus libri non procedunt. Certe per ea verba partem postremam libri decimi Rhenanum indicare voluisse ideo verisimile non fit, quoniam Gelenius ad lib. X. cap. XLV. (quod est antepenultimum ejus libri) §. 11.

exemplarium veterum scripturam proferat; ex quo probabiliter colligo, neutrum ejus codicem a fine mutilum fuiſſe, et hinc alterutrum eorum Vormatiensem eſſe non poſſe. Quosnam igitur codices Gelenius in quatuor ultimis primae decadis libris consuluerit, incertum eſt. Id tantum ipse prodidit ad Livii lib. VII. cap. VII. §. 4. fuiſſe *prisci characteris codices*; et ad lib. VII. cap. XI. §. 10. fuiſſe *exemplaria Germanica, sane perquam vetusta, quorum fidem atque auctoritatem libenter sequatur.* In altera parte pensi sui, sive in decade quarta, duos itidem codices adhibuit, alterum Moguntinum, alterum Spirensem, quos nominatim memorat ad Livii lib. XXXVI. cap. XXII. §. 8. Horum Moguntinus fuit praeſtantissimus ille omnium iſtius partis codicum Livianorum, ex quo librorum XXXIII. et XL. partes poſteriores Moguntiae anno CIƆIƆXVIII. publicae luci reſtitutae sunt. Id variis argumentis probari poteſt. Primo enim Gelenius ad Livii lib. XXXII. cap. X. §. 11. adfirmat, *in altero exemplari suo* (intelligo Moguntinum) *primum et secundum libros atque initium tertii* quartae decadis *desiderari.* Eadem autem omnia in Mſto illo, unde Nic. Carbachius quaedam Livii, a nullo umquam antea inpreſſa, primus in lucem protraxit, defuiſſe, colligitur ex ejus Praefatione in editione Moguntina obvia, quam infra hoc tomo dedi. Deinde Gelenius in recensendis particulis librorum XXXIII. et XL. quae soli codici Moguntino debentur, et in nullisdum membranis a viris doctis inventae sunt, attamen Moguntini sui lectiones laudat. Denique idem Gelenius ad Livii lib. XXXIII. cap. XXI. §. 8. et ad lib. XL. cap. XXXIX. §. 8. quas partes primi Moguntini ediderunt, teſtatur, fragmenta haec libr. XXXIII. et XL. tot vitiis deformata et aliter, quam in membranis legebantur, cum orbe erudito communicata eſſe *ob prisci characteris formas, suo seculo ignotiores, nec cuivis lectu faciles.* Haec autem

descriptio unice convenit optimo Moguntino. Nic. Carbachius enim, qui exemplar a typographis exprimendum ex codice Moguntino paravit, in laudata Praefatione confitetur, *codicem suum adeo antiquis literis scriptum esse, ut, nisi ab adsueto, legi haudquaquam possit, repuerascendumque prope modum sibi fuisse in noscitandis literis.* Sed quid argumentis id probare conor? Ipse Gelenius in Praef. monuit, se in editione Liviana secutum esse exemplar, ex quo tertius quartae decadis liber reliquo operi Liviano sua aetate adjectus est, ejusque ductu non pauca loca, quae castigatorem fefellerant ob imperitiam legendi et scripturae difficultatem, in Annotationibus emendasse. His auxiliis nisos Rhenanum et Gelenium egregiam Livio opem tulisse, innumerisque locis, vel priorum temporum caeca barbarie corruptis, vel infelici librariorum negligentia pessime habitis, succurrisse, plerique viri docti ingenue judicarunt: dum pauci nonnulli, praesertim Rhenano, crimini verterunt, quasi uni vel alteri codicum nimium confisus, neque recordatus, nullos hodie Mstos reperiri, quin suos patiantur manes, omnes eorum lectiones, vitiosas aeque atque integras, inconsulte probasset, eoque nomine variis conviciis justo acerbius in eum invecti sunt. Verum, quod se fecisse Gronovius testatur ad Livii lib. XXVIII. cap. XIX. §. 2. his *cogitandum erat, Rhenanum hominem fuisse, multa egregie restituisse, tot bonis libri sui abreptum ad vitia ejusdem luscitiosum fuisse, et eo vixisse tempore, quo nondum fulgebat lux tanta literarum: melius esse, mixta malis bona accepisse nos, quia subnascitur alius plerumque, qui aliquando ea cautius discernat, quam utrisque caruisse.* In his Annotationibus recudendis id mihi diligenter curandum credidi, ut quam emendatissimae ad fidem primae editionis exhiberentur. Expertus enim eram, id plerumque in posterioribus

usu venisse, ut plures subinde mendae operarum culpa receptae sint, quae interdum etiam viris doctis non advertentibus fraudi fuerunt, usque adeo ut, errores vel Rhenani vel Gelenii refellere conati, eos tantum, qui typographorum inertia commissi erant, emendarint. Ejus rei exempla passim obvia sunt. Speciminis loco videri possunt, quae notantur ad Livii lib. II. cap. XXXVI. §. 1. lib. III. cap. LXIV. §. 10. lib. IV. cap. XXVI. §. 12. cap. XXVIII. §. 2. lib. VII. cap. XXV. §. 1. lib. VIII. cap. XXXIII. §. 9. lib. XXVII. cap. XXXI. §. 3. lib. XXVIII. cap. XX. §. 2. lib. XXIX. cap. XXXIV. §. 9. lib. XXXII. cap. III. §. 3. lib. XXXIII. cap. XLV. §. 4. lib. XXXVII. cap. XXXVIII. §. 7. et aliis locis.

Quo tempore Livio emendando Rhenanus et Gelenius, eodem illi inlustrando diligenter operam dabat HENRICUS LORITUS, qui notiori nomine GLAREANUS adpellari maluit. Hic, religionis caussa relicta Basilea, ubi sedes olim posuerat, Friburgum Brisgoiae secedens, et ibidem anno CIƆIƆXXIX. Livium pro concione exponens, tot eum mendis obsitum deprehendit, ut historicorum Latinorum principi pro virili succurrendum censuerit. Nihil etiam cunctatus operi manus admovere coepit, siquidem eodem adhuc anno Johanni a Lasko per literas, quas edidit Gabbema in Inlustr. ad Claror. Vir. Epist. Centuria I. num. VII. nunciarit, *se Annotationes in omnes Livii decadas parare, sed intra biennium vix perfecturum: primam prope dimidiam se absolvisse.* Re paullatim in inmensum crescente, quum jam plura, quam mille, historici loca Annotationibus inlustrasset, sed nondum finem adtigisset, audiit, Livium anno CIƆIƆXXXI. splendidissime Basileae in officina Frobeniana typis describi, eique Simonem Grynaeum adjecturum quinque librorum

brorum auctarium, quos nuper ex bibliotheca monasterii Laurissensi in lucem protraxerat. Haec commodissima erat occasio edendi, quae ad Livium adnotarat, si typographo persuadere posset, ut consilium differret, donec reliqua absolvisset. Verum ne editionem, quotidianis omnium doctorum votis cupidissime expetitam, diutius moraretur, alia potius ratione se ad has epulas symbolam conferre, et Livio ejusque lectoribus prodesse posse arbitratus est. Paucis ante annis Cassiodori Chronicon, sive Catalogum de Consulibus Romanis, ediderat Joannes Coclaeus, insignis Theologus, Glareani in Mathematicis praeceptor; sed liber admodum corruptus prodierat: cujus posteriorem partem nuper Haloander, codicem Justinianeum emendans, multis in locis restituerat. Simili igitur modo etiam priorem a librariorum erroribus liberaturus Glareanus rationem temporum, sive Chronologiam, per Reges, Consules, aliosque magistratus ab initio rerum Romanarum usque ad illud tempus deduxit, in quo historia Liviana desinit: in eo autem hoc animo se versatum esse confessus est, ut, quemadmodum inter Livium et Cassiodorum non ubique convenit, ita etiam ipse neque cum hoc, neque cum illo omnibus locis consenserit. Hanc igitur Chronologiam memoratae editioni Frobenianae anni CIↃ IↃ XXXI. subjecit, eamque Balthasari Episcopo Constantiensi, Imperatoris Caroli quinti Vicecancellario, Maecenati suo, dedicavit. Ex eo tempore quum Annotationes in Livium Glareano lentius procederent, licet se jam anno sequenti earum plures, quam mille quingentas, collegisse Joanni a Lasko per literas indicarit apud Gabbema dict. loc. num. VIII hinc Rhenanus et Gelenius ipsum praevertendi, et, quemadmodum supra vidimus, Annotationes in Livium ex officina Frobeniana anno CIↃ IↃ XXXV. antequam ipse suas absolvisset, in publicum emittendi occasionem

habuerunt. Eidem tamen editioni Glareanus Chronologiam Livianam, olim a se compositam ac vulgatam, sed nunc emendatam et auctam, ac non modo a tempore vetustiore, sed etiam in seriores annos deductam, iterum addi curavit. Primo enim, ut haec Chronologia deinceps non tantum Livium, sed etiam Dionysium Halicarnasseum legentibus ex usu esset, in eam adoptavit universam Chronologiam in Dionysium, quam anno clↄ lↄ xxxii. ediderat, atque ita temporum rationem incepit a Troja capta. Deinde fini ejus adtexuit omne temporis spatium, quod ab anno, quo Livium historiam finiisse censuit, usque ad Imperatorem Justinianum effluxit, operi suo inserens reliquam Chronici Cassiodori partem, quam prius Haloander emendarat. Quia autem Episcopus Constantiensis, cui olim opus dedicarat, antea e vivis cesserat, quam Glareani dedicationem videre potuisset, novum nunc operi suo patronum ac tutorem adscivit, ipsum Ferdinandum Caesarem, Bohemiae et Hungariae Regem, cui Chronologiam in Dionysium Halicarnasseum sacram esse voluerat. Tandem Glareanus ultimam manum Annotationibus in Livium inposuit, easque Carolo quinto Imperatori dedicatas anno clↄ lↄ xl. Michaëli Isingrinio excudendas tradidit simul cum Chronologia; cujus iterum Praefationem ad Ferdinandum interpolavit ac recoxit. Verum, quod proximis annis Livius aliquoties prodiisset, et satis magna exemplarium copia superesset, quae per omnes librariorum tabernas commode parari poterant, Glareanus, omissis ipsius Livii verbis, Annotationes suas seorsum excudi curavit eo consilio, ut, qui jam antea Livii historias habebant, eumdemque scriptorem bis emere nolebant, suo nihilominus labore frui possent. In hoc opere quamvis Glareanus non male de Livio meritus sit, mirum tamen videri nequit, eum non tantum susceptam materiam exhaurire non

potuisse, et ingens spicilegium in eodem campo sese postea exercere volentibus reliquisse, sed interdum etiam in errorum scopulos inlatum aliis veriora docendi occasionem praebuisse. Etenim humaniorum literarum studium nondum ad illud culmen, ad quod eodem adhuc seculo doctorum hominum industria ac labore pervenit, adscenderat, neque omnes ejus partes ea, qua debebant, luce perfusae erant. Quibusdam insuper libris, praesertim illis Graecis, qui ante omnes commentatori Liviano necessarii sunt, se destitutum fuisse queritur: partim enim nondum in lucem publicam protracti paucorum tantum manibus in membranis versabantur, qualis fuit Dionysius Halicarnasseus, cujus se contextum Graecum frustra quaesivisse alicubi testatur; partim jam typis descriptos adipiscendi occasione destituebatur, qualis fuit Polybius: unde eorum Latinis tantum interpretationibus uti debuit, a quibus nonnumquam in errores et praecipitia deductus est. Praeterea colligendis quibusvis difficultatibus, quas, quemadmodum etiam in aliorum scriptorum inlustratione facere solitus erat, in Annotationibus vel adversus receptam lectionem, vel adversus Livii narrationem movit, insignem cumulum rerum congessit, in quibus examinandis ac discutiendis illi, qui deinceps Livio manus admoturi erant, desudare atque elaborare debuerunt. Quibus subsidiis comparatis se ad Livii recensum Glareanus adcinxerit, numquam lectorem docere dignatus est: nam generalibus tantummodo adpellationibus *libros*, *codices*, *vetustiores codices*, *vetustiora exemplaria* passim laudavit; sed qui, aut quales hi codices fuerint, nullo loco memoravit. Sigonius, qui diligenter Glareani Annotationes perlegit et examinavit, pronunciandum putavit ad Livii lib. XXII. cap. LXI. §. 11. *ipsum ne adiisse quidem libros Mstos videri*. Hanc opinionem de se a Sigonio sparsam esse, eumque pas-

sim de opera Livio inpensa iniquiſſime judicaſſe, aegerrime tulit Glareanus, in Epiſtola ad Hervagium, quam huic tomo inserui. Ut igitur Sigonium mendacii argueret, et se *antiquis exemplaribus* adjutum probaret, teſtes laudavit ipsas Annotationes, in quibus *ex collatione multorum exemplarium tot Livii loca emendarit.* Verum, qui paullo adtentiori animo hanc litem examinat, ſtatim fatebitur, omnino Glareanum *vetustiores codices, vetustiora exemplaria,* adhibuiſſe, quippe ad quae ubique provocat, et quorum lectiones innumeris locis adfert: at simul fateri debebit, illorum codicum vel exemplarium nomine intelligendas eſſe vetuſtiores editiones: eas enim Glareanus ubique *codices* adpellare solitus eſt. Ut paucis exemplis contenti simus, quum ad Livii lib. v. cap. xxi. §. 15. *codici Aldino* praefert *veterem lectionem,* intelligit lectiones, quae in editionem Aldinam et in editiones Aldina vetuſtiores receptae sunt. Similiter omnes lectiones, quas ex *codice Aldino* adduxit, omniaque loca, quae in *codice Aldino* aſterisco notata dixit, eodem modo in editione Aldina exhibentur, et aſterisco notantur. Non aliter, quum in Annotationibus ad decem priores Livii libros, eosque, quibus bellum Punicum secundum describitur, *codicem Moguntinum* ad partes vocat, codex editus, sive editio Moguntina, in qua omnes lectiones ex codice laudatae eodem modo exſtant, intelligi debet. Qui enim hanc editionem adornarunt, profeſſi sunt, codicem scriptum Moguntinum tantum continuiſſe poſteriorem libri trigesimi tertii partem cum septem libris sequentibus. Tandem quum ad Livii lib. xl. cap. xlii. §. 4. judicat, locum illum *in novissimo Frobenii codice egregie restitutum esse,* noviſſimam Frobenii editionem indicat, quae anno cIↃIↃxxxv. prodiit. Illam enim partem hiſtoriae Livianae in nullo adhuc alio codice scripto, quam Moguntino, unde edita

est, Viri Docti invenerunt. Verum de codicibus editis ne umquam quidem cogitavit Sigonius, qui Glareanum *LIBROS MSTOS adiisse* negavit. Simul itaque verum est, vel verum esse potest, Glareanum, ut ipse videri voluit, *ex collatione multorum exemplarium*, id est editionum, *plura Livii loca emendasse*, et eumdem Glareanum, quod Sigonius adfirmavit, *ne adiisse quidem libros Mstos videri*. Sane, si vere codices calamo exaratos consuluisset, indicasse oportuerat, si non quum primum Annotationes ederet, at certe quum se eos adiisse adversus Sigonium probaturus esset, qui qualesve fuerint; utrum ipse eos possideret, an ab aliis, et a quibus, utendos accepisset. Ea enim ratione, quod Sigonius objecit, perperam sibi objectum esse, omnibus fidem fecisset. Videat igitur Andr. Schottus, qua auctoritate lib. III. Observ. Human. cap. XXXVIII. adfirmaverit, non tantum Rhenanum, sed etiam Glareanum *ad veteres codices CALAMO EXARATOS Patavinum historicum comparasse*. Ex his Glareani laboribus, Livio inlustrando inpensis, omissa ejus Chronologia, quia Sigonius postea aliam meliorem et Chronologiae, quam Livius secutus est, magis convenientem dedit, solas ejus Annotationes hac editione repeti curavi, hic iterum sollicite observans, ut ab erroribus operarum, quos plurimos invexerunt recentiores, liberatae ad priorum editionum fidem describerentur; ne, si negligenter emendatae forent, incauti in eamdem vel similem foveam incĭderent, in quam, ne plures memorem, Doujatium incidisse supra ad Livii lib. IV. cap. XVI. §. 4. vidimus.

Quintodecimo post anno, quam Glareani Annotationes in Livium lucem adspexerant, CAROLI SIGONII, viri de literis humanioribus et omni antiquitate, si quisquam alius, optime meriti, Scholia

in eumdem Livium prodierunt. Is autem ut Livii edendi consilium caperet, hac caussa permotus fuisse creditur. Anno cIↃIↃXLVI. Romae in ipso foro Romano effossa fuerant quaedam veterum Fastorum marmoribus insculptorum fragmenta; quae, quorumvis annorum summos magistratus et actos triumphos ab urbe condita ad mortem Augusti continentia, auspicio Cardinalis Alexandri Farnesii in Capitolio exposita sunt. Ea, quae in illis temporum injuria perierant, aliunde supplere, et omnia inlustrare mox incepit Sigonius, cujus Commentarius in Fastos Consulares ac Triumphales primum prodiit anno cIↃIↃL. Ex hoc labore didicit, per illa fragmenta, quamvis lacera, egregiam tamen lucem omni historiae Romanae accendi; eorumque ductu in scriptoribus antiquis, inprimis vero in Livio, propria magistratuum aliorumque, quorum subinde mentio occurrit, nomina, praeterea temporum et annorum notas, vel majorum ignorantia, vel librariorum socordia corruptissimas, emendari ac pristinae integritati restitui posse: praesertim si in auxilium advocarentur alii, qui plurimi supererant, lapides literati et nummi Romani. Operae igitur pretium se facturum existimavit, si his praesidiis abundans, quibus priores Viri Docti caruerant, qui Livium Commentariis inlustrarunt, ipse quoque eumdem recenseret, et novam hujus historici editionem curaret. Hoc consilium ut tanto melius exsequi posset, mox eodem convocare coepit diuturna observatione adquisitam Romanarum antiquitatium peritiam, deinde historicorum Graecorum libros, partim proxime typis inpressos, quibus se destitutum esse Glareanus antea questus fuerat, partim adhuc manuscriptos, ac tandem varios ipsius Livii codices calamo exaratos. His omnibus subsidiis adjutus Livium a se emendatum anno cIↃIↃLV. Venetiis edidit opera Pauli Manutii, Aldi filii, eique addidit

Scholia, quibus non tantum emendationum in contextum receptarum caussam reddidit, sed etiam varia vel historiae antiquae, vel rituum Romanorum, vel linguae Latinae capita, Livio inlustrando apta, exposuit. Primus autem omnium Interpretum, quos Livius sortitus est, insuper rationem habuit non modo Epitomarum Livianarum, verum etiam quinque posteriorum librorum ipsius Livii, qui, ex bibliotheca Laurissena a Grynaeo eruti, a praecedentibus Rhenano, Gelenio et Glareano neglecti fuerant, et prae reliquis medicam manum requirebant. Iis denique ad exemplum Glareani Chronologiam, rationibus temporum, quas Livius in historia probavit, exponendis adcommodatam, subjunxit. Licet autem Sigonius lib. I. Emendat. cap. II. testetur, *se librum omnium optimum ac pulcherrimum, quem Lutetiae Vascosanus excudit, corrigendum justis multis de caussis sumsisse*; interdum tamen, praesertim in ultimis libris, eum etiam ad alia devertisse, atque emendasse observavi errores, ab operis typographorum in editione Basileensi anni proximi CIↃ IↃ LIV. commissos; quam forte, excusis jam prioribus, demum nactus est. Quorumnam codicum ope Sigonius in Livio emendando usus sit, ipsum alibi in Scholiis indicare non memini. In Praefatione generalibus tantum verbis testatur, *se manuscriptos libros, quam plurimos et quam optimos potuerit, undique convocasse.* Postea lib. I. Emendat. cap. I. quod caput etiam infra hoc tomo occurrit, professus est, *se aliquot manuscriptos Livianarum Epitomarum habuisse.* At lib. I. Emendat. cap. II. et Disputationum Patavin. lib. II. pag. 608. paullo distinctius refert: *multos se manuscriptos inspexisse, ex bibliothecis sumtos D. Joannis de Verdaria Patavii, Divorum Marci, Antonii, Joannis et Pauli Venetiis, multorumque amicorum, ac nominatim, quem Augustinus Gadaldinus medicus, Graecis et Latinis*

literis egregie eruditus, sibi dedit. Verum, quam quisque codex partem operis Liviani continuerit, vel quo tempore exaratus fuisse credatur, ipso Sigonio tacente, adcuratius describere nequeo. Gebhardus tamen ex diligenti collatione lectionum, quas Sigonius ex manuscriptis suis profert, quasque ipse in codicibus a se consultis invenit, passim judicat, codices ejus, certe quibus ad decem priores Livii libros et ad Bellum Punicum primum usus est, recentissimos et vix ante centum annos scriptos fuisse: neque aliter ubique de iis censuit Gronovius; qui insuper ad Livii lib. XXXII. cap. XXXIX. § 1. de illis, quos ad decada quartam consuluit, hanc tulit sententiam, eos non adspirare ad bonitatem codicum Gelenii. His non obstantibus, quum, copiis undique contractis nisus, Livium edidisset, summis laudibus a viris ejus et sequentium temporum eruditis celebratus est. Muretus lib. XV. Var. Lect. cap. XIV. judicavit, *eum tantum in Livii Annalibus praestitisse, quantum vix sperare fas erat.* Turnebus lib. XI. Advers. cap. XVIII. *eum erroribus Livii exhauriendis bonam fidelemque navasse operam, quem et antiquitatis peritissimum, et bonorum scriptorum intelligentissimum et eruditissimum nominare meritissimo potest; ut, si quid reliquum sit in Livio, perexiguum videri debeat, in quo levi parvaque opera alii defungantur.* Schottus lib. III. Observ. Human. cap. XXXVIII. *summam ejus adcurationem in Livio, et in omni adeo Romana historia, omnium industriam vicisse.* Cluverius tandem lib. I. Ital. Antiq. cap. XXII. pag. 226. *omnium Livii Commentatorum adcuratissimum esse.* Nequaquam tamen existimandum est, eum adeo felicem fuisse, ut omnibus peraeque placere potuerit. Nonnulli enim exstiterunt, qui invidia ducti laudibus, quas meritus erat, obtrectarunt, eumque rei perperam gestae publice accusarunt. Eorum primus fuit Henricus Glareanus,

qui olim Livium cum Annotationibus suis ediderat, et etiamnum superstes annos admodum, non octoginta, ut Sigonius credidit, sed potius sexaginta septem vel octo natus erat. Ad hunc Hervagius Livium Sigonii a prelo recentem mittens simul rogarat, ut suum de ejus Scholiis judicium secum communicaret: cujus petitioni eodem adhuc anno cIↃIↃLV. per literas satisfecit, quas infra hoc tomo Sigonii praefationi subjunxi. Ex iis abunde intelligi potest, quid in Sigonio culpandum, et in quo injuriam ab eo sibi factam esse censuerit. Proxime post Glareanum, Sigonium adgressus est Franciscus Robortellus, de quo viro Palladis nostrae Trajectinae decus et ornamentum Jo. Georg. Graevius illud tulit judicium in Praefat. tom. II. Thesauri Antiq. Roman. *eum perpetua in omnes suae superiorisque memoriae homines eruditos malevolentia suffusum, et canina quadam efferatum cunctos adlatrandi rabie nulli pepercisse, sed se longe doctiores indignis modis quovis Zoïlo mordaciorem insectatum esse.* Inter hunc et Sigonium jam olim lites ortae fuerant; quae, ex parvis, ut solet, initiis natae, paullatim magnis animorum motibus exercitae sunt, praesertim postquam Sigonii in Livium Scholia typis excusa fuerunt. Robortellus enim vix biennio interjecto, anno cIↃIↃLVII. Patavii simul edidit opuscula de Convenientia Supputationis Livianae cum Marmoribus Romanis, et de Arte sive Ratione corrigendi antiquorum libros, et insuper duos Annotationum sive Emendationum libros, in quibus partim Sigonii Chronologiam Livianam convellere, partim ejus emendationes et conjecturas, in Scholiis propositas, refellere conatus est, et insuper lib. II. Emendat cap. XXXV. jactitavit, *Sigonium, dum suo usus est judicio in emendando Livio, non illum quidem emendasse, sed corrupisse in pluribus, quam mille et sexcentis in locis, quod propediem patefaceret.*

Eodem anno Sigonius Venetiis Robortello duos Emendationum libros opposuit, et duobus primis prioris libri capitibus defendit ea, quae Robortello duobus prioribus opusculis carpere placuerat. Quum autem circa idem tempus Epiſtola Glareani, ante biennium privatim ad Hervagium scripta, et ab eo cum aliis communicata, in manus Robortelli incidiſſet, ejusque opera Patavii divulgata eſſet, eidem simul Sigonius lib. I. Emend. cap. XV. respondit. Jam commoda Robortello data erat occasio patefaciendi, Sigonium revera *in pluribus, quam mille et sexcentis in locis, Livium corrupisse*, quod se facturum modo minatus fuerat. Verum promissis non ſtetit, et numquam vel ipse, vel Glareanus illis, quae Sigonius rescripsit, aliquid reposuerunt. Quin etiam poſtea lis inter Sigonium et Robortellum opera Hieronymi Seripandi, Ecclesiae Romanae Cardinalis, sublata eſt. Id antequam fieret, eodem tempore, quo Sigonius se adversus obtrectatores defendebat, Robortellus suo sumtu, sed ficto Altilii Aquilae nomine, edidit Gabrielis Faërni Epiſtolam; quae, lingua Italica conscripta, censuram quarumdam emendationum Livianarum Sigonii continebat. Hanc, quoniam non paſſim obvia eſt, infra hoc tomo exhibui. Eidem Sigonius simul respondere non potuit, quia demum in manus ejus inciderat, quum libri Emendationum jam prodiissent. Verum quum lis inter Robortellum et Sigonium anno ƆIƆIƆLXII. recruduiſſet, ac Sigonius, ut retunderet ferociam Robortelli, qui interim eamdem Epiſtolam Faërni, sub nomine Conſtantii Charisii, denuo ediderat, duos Disputationum Patavinarum libros, qui inter ejus opera exſtant, Patavii adversus Robortellum ederet, eadem opera ultimo Disputationum libro Faërni jam tum defuncti Epiſtolae respondit: quod etiam responsum inde excerptum infra in hunc tomum proxime poſt me-

moratam Epistolam recepi. Ex eo patere poterit, Sigonium, licet illo tempore se errasse, et recte a Faërno reprehensum esse, fateri noluerit, nisi semel tantum, quod lib. XXVI. cap. XI. §. 8. *Sturam*, pro *Turia*, legendum conjecerit, postea tamen, quum anno CIↃ IↃ LXVI. Scholia ejus in Livium recuderentur, alteram ferme partem eorum, quae Faërnus obelo notarat, tacitum vel mutasse, vel omisisse. Godelevaeus dein, Francofurti anno CIↃ IↃ LXVIII. Livium cum omnium Doctorum in eum Commentariis edens, illi editionis suae parti, quae memoratos Commentarios continebat, praefixit Epistolam dedicatoriam, qua Sigonio eruditionis quidem laudem tribuit, sed simul objicit, quod humanitatis oblitus non tantum indignis modis inmerentem Glareanum tractavit, eique sese defendendi necessitatem inposuit; verum etiam suae gentis hominem Franciscum Robortellum in se concitavit; a quo tandem graviores accepit plagas, quam aliis ipse inflixerat. Praeterea in hac editione Scholiis Sigonii passim suis locis inseruit Glareani Defensiones, magnam partem ab ipso ex Robortelli scriptis collectas, sed, quamdiu vixit, diligenter suppressas; quas quidem typographos Francofurtenses a Jo. Aegolpho a Knoeringen, Ecclesiae Wirzeburgensis summo Scholastico, Augustanae et Elvacensis Canonico, accepisse, et ipsum Glareanum, qui anno CIↃ IↃ LXIII. annos LXXV. natus obiit, morte praeventum publicare non potuisse testatur; sed verisimilius est, non eo animo Glareanum illas corrasisse, ut umquam in publicum protruderentur, at suae tantum memoriae caussa margini exemplaris Livii Sigoniani adscripsisse. Hoc Godelevaei inceptum graviter tulit Sigonius, idque iniquissimum esse judicavit, illa denuo ex Robortelli scriptis objici, quibus dudum ita responderat, ut postea auctor, quae objecerat, deserere, quam adversus se

defendere maluerit; et tamen responsum suum omitti, ejusque nullam mentionem fieri. Quum itaque anno CIↃ IↃ LXXII. Livium et sua in Livium Scholia tertium ederet, ex libris Emendationum excerpsit praecipua, quae Robortelli reprehensionibus circa varia Scholiorum loca opposuerat, eaque omnia sub hoc titulo, *Sigonii Livianorum Scholiorum aliquot defensiones adversus Glareanum et Robortellum*, praemissa etiam epistola in Glareanum et Godelevaeum, qui editionem Francofurtanam curavit, Scholiis subjunxit: ut, qui editione illa usi erant, in promtu haberent, quae cum postumis Glareani, subinde ad censuram Robortellianam provocantis, Annotationibus conferre possent. Utraque haec, postumam Glareani Defensionem, passim suo loco Scholiis Sigonii insertam, et ipsius Sigonii ad eam Responsionem, in tomum hunc septimum receptam, editio nostra exhibet. Ex illis, quae modo dicta sunt, jam patuit, Sigonium aliquoties Livium edidisse. Et quidem tres, quibus vivus praefuit, enumeravi editiones, omnes Venetiis ab Aldo excusas: his addenda est quarta, quae post ejus, anno CIↃ IↃ LXXXV. defuncti, mortem itidem Venetiis ex eadem Aldi officina prodiit anno CIↃ IↃ XCII. Earum omnium prima, quae anno CIↃ IↃ LV. lucem vidit, plura Sigonii continet; secunda et reliquae multa omiserunt, quaedam etiam mutarunt, in quibus se errasse ipse partim sponte viderat, partim ab aliis monitus consenserat. Interdum tamen in iis accidit, ut, expuncto Scholio, qui emendationem antea placitam repudiarat, eamdem tamen ex contextu Livii, in quem olim receperat, pariter ejicere, eique pristinam lectionem restituere neglexerit. Tertiae primum Defensiones adversus Glareanum et Robortellum adjectae sunt: in quarta, sive postuma, plures novae in Livium conjecturae conspiciuntur, quas Sigonius ad Livii lib. IV. cap. XIII.

§. 8. et alibi se accepisse monuit *a viro ingenii et doctrinae laude praestantissimo Antonio Florebello, Episcopo Lavellino.* Ad illam itaque quartam editionem, quod ante me etiam alii fecerunt, Sigonii Scholia expressi. Ceterum haec paullo diligentius exponere visum est, quod experientia didicerim, posteriorum temporum Viros Doctissimos discriminis, quod inter varias Scholiorum Sigonii editiones intercedit, inmemores, et tantum earum primam, quae omnium splendidissima est, ob oculos habentes, illas saepe ejus vel conjecturas vel explicationes refutasse, quas non nisi in prima editione exhibuit, et ipse postea tacite omittendo diutius pro suis agnoscere noluit: interdum etiam eodem modo loca Livii emendanda vel exponenda conjecisse, quo ipse Sigonius in curis postumis aut Florebellus illa emendanda vel exponenda docuerant; variosque similes errores commisisse.

Seculo sextodecimo ad finem properante, FRANCISCUS MODIUS suas in Livium Notas in publicum exire permisit. Hic, Audenburgi in Flandriae agro Brugensi natus, sed propter motus ac bella in Belgio orta ex patria profugus, circa annum cIↃ IↃ LXXXVI. receperat se Francofurtum ad Moenum. Noscens autem fundos avitos ac villas majorum, partim aquis marinis submersas, partim hostium direptionibus expositas, neque coli, neque locari posse, eoque nihil subsidii pecuniarii per aliquot annos sibi domo exspectandum esse, victum et reliquos vitae sustentandae necessarios sumtus ex literis, quas fideliter didicerat, parandi consilium capere coactus est. Hac de caussa operam et industriam Sigismundo Feyerabendio locavit; qui, in illa urbe celeberrimam officinam librariam exercens, anno cIↃ IↃ LXXXVIII. Livium cum omnium priorum doctorum notis, typis Wechelianis, sed suis inpen-

sis, in publicum emisit. Hujus editionis curam in se suscipiens Modius aliorum Notis suas, sed tumultuario opere ad editionem partim Basileensem anni CIↃ IↃ LV partim Parisinam anni CIↃ IↃ LXXIII. in chartam conjectas, insuper adjunxit. In iis decem priores Livii libros ad codices Fuldensem et Coloniensem recensuit: Bellum Punicum secundum ad veterem editionem; quo nomine Moguntinam intellexisse videtur, licet interdum etiam plurium numero *libros veteres* memoret: librum denique XXXIV. et sex sequentes (tres enim priores hujus decadis et quinque postremos ex illis, qui supersunt, Livii libris vix adtigit) ad codicem Moguntinum, sive, ut verius dicam, ad excerpta, quae dudum ex vetustissimis illis et venerandae antiquitatis membranis vel ipsi Moguntini ad finem editionis suae, vel postea Gelenius, quem etiam codicem hunc versasse et excussisse vidimus, in Notis dederunt. Ut autem Modium non ipso codice Msto, sed potius ejus tantum excerptis, usum credam, haud una persuadet caussa. Non modo enim nullas ipsum ex hoc Msto lectiones, paucis quibusdam exceptis, protulisse observavi, quam quae antea vel ab editoribus Moguntinis, vel a Gelenio adnotatae fuerant: verum etiam easdem interdum, quas Moguntini, lectiones laudasse, sed nimia festinatione et incuria locis plane alienis. Exempla videri possunt ad Livii lib. XXXIV. cap. XXVI. §. 3. cap. XLII. §. 1. et cap. XLVI. §. 4. Hinc colligere mihi licitum putavi, paucas illas variantes, quas vel ab editorum Moguntinorum, vel a Gelenii variantibus diversas ex hoc codice protulit, eidem festinationi tribuendas esse: praesertim quum simili negligentia ex ipsa editione Moguntina alias memoret lectiones, quam hodie in ea occurrant. Ad librum primum Livii nullas suas edidit Notas, sed earum loco substituit Notas sive variantes lectiones, quas Lipsius, anno

cIↄIↄLXXIX. librum hunc primum seorsum aliis emittens, ad finem ejus addiderat, quia suorum codicum auctoritate pleraeque omnes confirmabantur ac ſtabiliebantur. Notis autem, praesertim ad novem libros sequentes, varios pannos, et integra nonnumquam capita, quibus non tam Livius, quam antiquitates et formulae Romanae inluſtrantur, ex Lipſii et Briſſonii scriptis intexuit: ad Bellum vero Punicum secundum longiora sexagenorum, immo interdum centenorum versuum teſtimonia ex Silio Italico laudavit: quae omnia, quum libri, ex quibus singula descripta sunt, cuique in promtu sint, inde expungenda duxi. Ne tamen lectores de damno, hac agendi ratione inlato, jure queri poſſent, ubi singula, ex Notis ejus ejecta, videri queant, diligenter monui. Praeterea, ne quis exiſtimet, ita certe sibi periiſſe emendationes versuum Silianorum, quas saepius jactavit, sciendum eſt, non tantum rariſſime promiſſas illas emendationes in Notis reperiri; verum insuper mendas et librariorum aberrationes, quae tempore Modii in vulgatis Silii editionibus commiſſae erant, novis nonnumquam augeri. Si quae tamen diversae ab illis, quas ex Novantiquis ejus excerptas editioni meae Silianae ante hos triginta annos inserui, occurrerint, quae sane perquam paucae fuerunt, earum semper ipsius nomine in Notis meis fideliter mentionem feci.

Antequam adhuc idem seculum sextumdecimum decurreret, FULVIUS URSINUS veterum hiſtoricorum Fragmenta, ab Antonio Auguſtino collecta, emendatius edidit Antverpiae ex officina Plantiniana anno cIↄIↄXCV. iisque junxit notas suas, quum in varios alios hiſtoricos, tum etiam in Livium; quarum Livianas suis locis inserui. In iis adornandis usus eſt veteri codice; qui qualis fuerit, non retulit, niſi quod ad Livii lib. X. cap. III. §. 2. teſtetur,

eum *apud se esse, scriptum manu Doctissimi Viri Poggii Florentini.* Non addit tamen utrum fuerit illud exemplar, *quod Poggius sua manu pulcherrime scripserat, et vendidit, ut villam Florentiae emeret;* quemadmodum teſtatur Antonius Panormita in fragmento Epiſtolae apud Bayle in Diction. Hiſtor. et Crit. in voce *Panormita.* Laudat etiam paſſim inedita quaedam Faërni, Octavii Pantagathi et Antonii Auguſtini. Sed longe plura, quae in Livio reſtituere conatus eſt, debuit partim ingenii acumini, partim Livii cum Graecis scriptoribus collationi.

Non diu poſtea, in initio seculi sequentis septimidecimi, prodierunt MARCELLI DONATI, Ponzani Comitis et S. Stephani Equitis Commendatarii, Dilucidationes in Livium, simul cum Dilucidationibus in Tacitum, Suetonium, Ammianum Marcellinum, et varios hiſtoriae, ut vulgo vocantur, Auguſtae scriptores, quas Gruterus Francofurti anno cIↄIↄcxII. in tomo vI. Thesauri Critici recudi curavit. De hoc Donato nihil habeo, quod addam illis, quae de eo notavit Casp. Barthius ad Statii lib. II. Silv. I. vs. 49. ubi inter alia refert, primam Dilucidationum editionem prodiiſſe Venetiis anno cIↄIↄIↄIV. Sed error eſt typographorum, et subſtitui debet annus cIↄIↄcIV. Dilucidationes ejus in Livium aliorum Annotationibus inserui.

Triennio poſt Donatum JANUS GRUTERUS animum ad Livium advertit, eumque viginti proximorum annorum spatio ter integrum ad codices manuscriptos inſtructiſſimae, quae Heidelbergae eo tempore erat, bibliothecae ac primas editiones exactum, in publicum emisit. Prima editionum, quas curavit, prodiit anno cIↄIↄcVII. sive anno sequenti cIↄIↄcVIII. ac repetiit plerosque Livii Commentatores, quos Franciscus Modius octodecim annis antea

ta vulgarat; iisque insuper junxit, quae interea temporis adparuerant, Fulvii Ursini Notas et Marcelli Donati Dilucidationes. Altera lucem vidit anno cIↃ IↃC XIX. cujus contextum Livianum se denuo ad eadem subsidia diligentius recensuisse, eique meliorem manum adhibuisse profitetur. Neutri tamen harum priorum Gruterus Notas, quibus emendationum vel receptarum lectionum rationem reddere proposuerat, addere potuit; quod, quemadmodum ipse testatur, *numquam aut otii tantum, aut temporis datum fuisset, ut digne satis easdem expendere atque elimare posset.* Tertiam denique vulgavit anno cIↃ IↃC XXVIII. vel potius anno praecedenti cIↃ IↃC XXVII. paucis tantum diebus ante mortem. Praefationi enim, quam inferius dedi, adscripsit finem mensis Augusti; at ipse obiit proximo die XX. Septembris ejusdem anni cIↃIↃCXXVII. In hac tertia atque ultima editione tandem prodierunt Notae ipsius Criticae et Politicae in Livium; ex quibus, quum posterioris generis ad institutum meum non facerent, solas tantum priores excerptas in hac mea editione renovavi. Ex iis discimus, Gruterum in decem primis Livii libris, ut et in decem illis, quibus bellum Punicum secundum describitur, adhibuisse tres codices Palatinos, editiones omnium primas Jo. Andreae, et Jo. Campani, quas *ideo pares dignitate autographariis, unde manarunt*, existimavit, pluresque alias postea secutas. In libro deinde XXXI. et sequentibus recensendis Gruterum, praeter editiones modo memoratas, membranas itidem Palatinas, consuluisse, et ad eorum ductum Livii verba formasse, admodum verisimile est. Quot tamen numero codicibus usus sit, incertum est, quia ad eos libros ne unica quidem ejus nota exstat ex ordine illarum, quas Criticas adpellavit. Tandem *se Epitomas omnes ex Mstis Palatinis infinitis locis auxisse, emendasse, supplesse,*

etiam post Sigonianam operam; ea tamen monenda non duxisse; et hinc sua cum olim cusis ei conferenda esse, qui scire vult, quae praestiterit, ipse teſtatur ad Epit. Livianae lib. VII. Poſtrema haec editio, licet tertias curas praeferat, minime tamen omnium famae et exiſtimationi, quam Gruterus eximiam sibi quaesierat, respondit. Quod enim ad contextum Livii adtinet, licet in Praefatione teſtetur, *se in Notis fideliter semper indicasse, si quid momenti majoris in Livianis delesset; sin esset minoris, silentio involvisse;* nihilominus editionem hanc cum reliquis prioribus vel ipsius, vel aliorum Doctorum, quorum opera Livius antea prodiit, conferenti patebit, plurima etiam ejus generis paſſim in contextu mutata eſſe, quae tanti ponderis censeri poterant, ut, qua auctoritate vel rejecta, vel recepta forent, lectoris intereſſet, ne nesciret; et tamen nullam eorum in Notis mentionem a Grutero factam eſſe. Huc inter alia refero, quod tacitus adoptarit pleraque, quae Pighius in Annalibus Romanis in Livio emendanda conjecerat; licet conjecturas ejus omnibus libris manuscriptis et editis, quos consuluerat, adversari videret: *id quod se probare non posse, inque eo tanti viri providentiam vehementer desiderare,* merito profitetur J. Fr. Gronovius curis secundis ad Livii lib. VI. cap. XXIX. §. 9. et alibi. Pleraque tamen pars eorum, quae in poſtumae hujus editionis Gruteri contextu Liviano conſtituendo perperam adminiſtrata sunt, non ipsi adscribenda videtur Grutero: qui, quo tempore Livius Francofurti typographorum prelum exercebat, Brettae in ultimo Palatinatus angulo latitabat, ut saeviſſimam belli tempeſtatem, qua illa Germaniae regio cum maxime vaſtabatur, et diriſſima tyrannidis jugum, quo certatim eam populares et exteri opprimebant, effugeret, et jam tum minus prospera valetudine, qua ultimis vitae annis labo-

ravit, adfligebatur, unde solita cura ad singula adtendere non potuit: sed potius confero in non excusandam negligentiam ac socordiam ejus, cui partim Gruterus Livium typis parandi et ex mente sua interpolandi, partim editionis illius susceptores specimina operis a prelo madentia emendandi provinciam commiserunt. Certe quum sive Grutero, sive ejus typographis ex usu lectorum fore visum fuerit, ut numeri, quos superiores editores notis indicarant, integris potius vocibus exprimerentur, hujus solius hominis incuria factum fuisse reor, ut in hac re saepissime peccatum sit. Ejusdem etiam inertiae tribuo, nonnumquam Doctorum conjecturas, quas Gruterus in ipsius Livii corpus admittendas censuit, non recte et ex eorum mente excerptas esse. Eo autem negligentia, qua contextui corporis Liviani parando praefecti in ea provincia curanda versati sunt, posteris damnosior exstitit, quod maxima nominis Gruteriani celebritate ablati recentiores editores verba Livii ab eo efficta ac formata certatim repetenda censuerint, ejusque editionis vitia latius propagarint. Quod deinde ad Gruteri Notas adtinet, neque in iis eum semper Lectorum exspectationi satisfecisse puto; meae certe non satisfecisse profiteor. Passim enim suo unius arbitrio, nullis praeeuntibus aut ansam praebentibus vel codicibus Mstis, vel editionibus vetustissimis, plures ejicere conatus est voculas, quas sine sententiae dispendio abesse posse existimabat. Vide, quae notavi ad Livii lib. XXIII. cap. XXXIV. §. 15. Hac agendi ratione probata, quanta non ad quaevis truncanda ac resecanda, quum in aliis scriptoribus, tum praesertim in Livio, fenestra aperiretur! Ut vero caussam reperiamus, qua Gruterum in hanc temeritatem inconsideratam incidisse verisimile sit, primo notandum est, ipsum in Praefatione ultimae editionis testari, se Fischerianis tutoribus, Livium

tertium sub prela revocare cupientibus, et ad id tertio opem operamque suam, quam denegare non poterat, inplorantibus, praeter Notas veteres; deproperatas ante annos viginti, pollicitum insuper fuisse recentiores Politicas: ubi per Notas veteres indicasse videtur Criticas, ante annos viginti, id est jam anno cIↃIↃcVII. quum Livium primum ederet, properanter in chartam conjectas: deinde etiam notandum est, Gruterum anno proximo, antequam Livium primum ederet, sive anno cIↃIↃcVI. edidisse Sallustium. Jam vero, ut tot numero vocabula passim ex Livio ejiceret, eo fortasse factum est, quod menti ejus, Sallustii lectioni adsuetae, adhuc obversabatur concisa dictionis Sallustianae brevitas, ad quam lacteam Livii ubertatem constringendam censuerit, oblitus diversissimo scribendi charactere utrumque historicum usum esse, et, quae Sallustio conveniebant, a stilo Liviano abhorrere. Verum, quaecumque tandem Gruterus minus ex votis Doctorum in curando Livio commiserit, omnes mecum facillime ea donanda arbitrabuntur partim summis et numquam satis praedicandis ceteris ejus erga literas meritis, partim letali morbo et aerumnosis malis, eo inprimis tempore, quo Livium tertio edebat, oppresso; quae latius ab ipso in Praefatione describuntur, et quemvis, qui se, quum homo sit, similibus casibus quotidie expositum vivere noverit, ad commiserationem optimi Senis permovere possunt. Calamitates enim, quae aetate gravem et septuagenario proximum premebant, effecerunt, ne animus, curis et sollicitudinibus in varias partes distractus, tranquillitate Musis operam dantibus necessaria ad singula, quae prae manibus habebat, et agenda erant, adtendere potuerit.

His tandem ultimo loco successerunt JOHANNES FREDERICUS GRONOVIUS, optimo jure *magnus*

Livii sospitator vulgo dictus, eique suppar filius JACOBUS GRONOVIUS: qui soli plura ac majora beneficia in operis Liviani reliquias contulerunt, quam omnes docti, qui olim idem stadium ingressi Historicum nostrum pristino nitori atque integritati restituere conati sunt, collatis viribus praestiterunt. De variis codicibus, scriptis et editis, a quibus egregie prae reliquis instructi susceptam provinciam administrarunt, ut agam, necesse non est: ipsi enim eorum indicem in Praefationibus, hoc tomo recusis, dederunt. Horum Pater, ex assidua Livii meditatione, quem complures per annos nocturna diurnaque manu versarat, edoctus, multa adhuc in scriptis ejus vulnera, vel scribarum negligentia olim inlata, vel a Doctis, codicum minus emendate scriptorum auctoritate abreptis, nuper inflicta, salutiferas periti medici manus inplorare, eumdem, ad optimae notae libros exactum, innumerisque mendis liberatum, anno cIↃ IↃCXLIV. tribus voluminibus in forma minori ex officina Elzeviriana in publicum emisit; iisque tamquam adpendicem anno proximo adjecit tomum quartum, Notas continentem, quibus emendationum et in contextum receptarum mutationum rationem reddidit. Quum hunc laborem Livio inpensum Eruditis plurimum placere expertus esset, et subinde complura ab amicis subsidia impetrasset, quibus optimo scriptori, nondum ab omni parte curato, se auxilio esse posse videbat, eum denuo ad incudem revocatum curis secundis recensuit, et, selectis aliorum, qui antea in eodem curriculo se exercuerunt, Notis adjectis, tribus voluminibus in forma octuplice Amstelaedami Elzeviriorum opera anno cIↃ IↃCLXV. edidit. Huic editioni insuper accesserunt alibi nondum edita Mureti, quae, ad primam Sigonii ἔκδοσιν, in bibliotheca Patrum Societatis Jesu Romae servatam, adscripta, Gudius eorum indulgentia inde excerpsit, et cum

Gronovio communicavit. Praeterea eidem inserta sunt nonnulla Tanaquilli Fabri, quae ipse sponte Salmurio ad Gronovium submiserat. Nondum tamen hac ratione Livium persanatum esse sentiens, omne, quod superfuit, vitae tempus, usque dum a coelesti Imperatore ex terrena hac statione decedere juberetur, eidem emendando et inlustrando diligenter inpendit, ac passim Notas priores iterum interpolavit. Verum quum iis, quae in schedis adfecta reliquit, edendis commodam occasionem mors praeripuerit, ei successit filius Jacobus Gronovius: qui in peregrinatione, per cultiores Europae regiones eruditionis sibi multiplicandae caussa instituta, varios codices, ab aliis antea nondum excussos, in usum optimi parentis consuluerat. Quem quum in patriam redux defunctum invenisset, se permoveri passus est, ut lampada ab eo relictam ipse susciperet. Omnibus igitur posterioris editionis paternae exemplaribus avide divenditis, eamdem anno CIƆ IƆC LXXIX. renovari curavit: quae non hac tantum parte priori praeferenda est, quod ipsum Livii contextum emendatiorem exhibeat, et perpetua Sigonii Scholia, quorum paterna editio tantum quaedam electa dederat, adoptaverit; verum insuper quod editas antea Johannis Frederici Notas auctiores contineat, iisque etiam suas Jacobus adjecerit. Eadem opera luci publicae exposuit Annotationes, quas exemplari editionis, ut conjicio, Francofurtanae anni CIƆ IƆ LXXVIII. Henricus Valesius adjecerat, et humaniter Jac. Gronovio describendas concesserat.

Jam omnes enumeravi, quorum Annotationes, Notas aut Scholia, olim typis descripta, nova hac Livii editione repetenda duxi; ac simul indicavi, quam quisque eorum opem, quibusque auxiliis freti, Historico nostro ferre conati fuerint. Sequitur, ut nunc pari modo recenseam paucos illos, certe vix tres quatuorve, quo-

rum Notas nondum editas in publicam hominum lucem protrahendi facultatem nactus sum. Eorum antiquissimus est PETRUS NANNIUS Alcmariensis, is ipse, qui libris Miscellaneorum Notas in Livii librum primum et secundum intexuit. Quemadmodum autem illa inde descripta per sua loca in editione mea digessi, ita nunc primus, nisi me animus fallit, ejus nomine produxi, et, quo pertinebant, retuli Castigationes, quas moriens ad tertium Livii librum in schedis ineditas reliquit. Eas benigne submisit Vir Summus, orbis eruditi, quum viveret, maximum decus ac praesidium, nunc triste desiderium, Petrus Burmannus, optime, si quis umquam, de me et mea Livii editione promeritus: quas eruit ex bibliotheca publica Universitatis Lugduno-Batavae, cui Bonaventura Vulcanius easdem cum aliis bene multis legato reliquerat. Apographo mecum communicato hic titulus erat adscriptus: *Castigationes Petri Nannii in Titi Livii Historiarum decadis primae librum tertium*; quo nomine etiam hae schedae in bibliothecae ejus Catalogo edito pag. 348. recensentur, et notantur num. XCII. G. Qua vero ratione schediasma illud in manus Vulcanii pervenerit, utrum a vivo Nannio acceperit, an ex mortui autographo, in scriniis ejus reperto, descripserit, adfirmare nequeo. Id tantum ex relatione Valerii Andreae Desselii in Biblioth. Belg. pag. 116. et 751. novi, Nannium Lovanii obiisse anno CIↃ IↃ LVII. et Vulcanium, qui Nannio familiariter usus est, et quaedam ejus manuscripta possedit, in eadem urbe substitisse usque ad annum CIↃ IↃ LIX. Ineditae hae Castigationes, eodem modo ut illae, quas in Miscellaneis proposuit, pleraeque nituntur auctoritate codicis, in Collegii Trilinguis Buslidiani bibliotheca Lovanii eo tempore servati; in quo ipse Nannius literas humaniores professus est. Ejusdem Nannii inedita quaedam etiam nactus est Andreas Schottus,

qui in eodem Collegio Trilingui literis operam dedit. Certe se Nannii Scholas in Horatii Artem Poëticam a Schotto impetrasse, et in ordinem justum redegisse, ut cum Laevini Torrentii Commentario in reliqua Horatii poëmata ederentur, Valerius Andreas in addita Praefatione testatus est. Quin et ipsas has, quas edidi, schedas Nannianas habuit idem Schottus, et inlaudabili exemplo plerasque emendationes Livianas, quas Nannius, codicis Buslidiani fidem secutus, proposuit, paucis tantum verbis mutatis, pro suis edidit lib. III. Observ. Human. cap. XXXVIII. quemadmodum cuique Lectorum patebit, si consulere voluerint, quae hac editione occurrunt ad Livii lib. III. cap. V. §. 14. cap. XVII. §. 2. cap. XL. §. 7. cap. XLI. §. 8. cap. LI. §. 4. cap. LXIV. §. 10. et cap. LXXII. §. 4. ubi Nannii et Schotti verba collata invenient. Quisque insuper observet, quaeso, licet plura ex postumo Nannii apographo ediderim, quam in memorato Observationum Humaniorum Schotti capite reperiantur, quod forsitan illa, quae displicebant, omiserit, eumdem tamen Schottum nullam in librum Livii tertium emendationem proposuisse, quam non ex Nannio hauserit. Vidisti, Benevole Lector, me non nisi haesitabundum modo adfirmasse, illa Nannii in Livii librum tertium, quae hac editione exhibui, inedita esse. Caussa autem, ob quam nonnihil ea de re dubitem, haec est, quod videam, Valerium Andream in Biblioth. Belg. pag. 749. testari, Nannii Castigationes breves in Titi Livii librum tertium decadis primae anno CIↃ IↃXLV. in forma quadruplice Lovanii prodiisse: ex quo id postea repetiisse videtur Fabricius in Biblioth. Lat. lib. I. cap. XI. Verum et per me, et amicorum opera omnem movi lapidem, ut editionem illam indagarem, et ita viderem, utrum, quae hic darentur, eadem, an alia forent: sed omnis opera nostra vana exstitit, neque eam aliunde

fuere potuimus. Quia tamen verisimile non videbatur, Schottum anno ↀↄLXV. sub suo nomine in Observationibus Humanioribus edere voluisse, quae septuagesimo anno antea Nannium sibi adscripsisse eo tempore nosse poterat; hinc potius nostra Nannii nomine nondum typis descripta fuisse in animum induxi, et ea, quae editio anni ↀↄXLV. exhibuit, ab illis diversa, ac forte tantum breves Castigationes ad marginem Livii nudis verbis adpositas esse: unde et factum fuerit, ut illi, qui subinde variorum in Livium curas in unum quasi corpus colligendi et simul edendi consilium inierunt, earum commode rationem habere non potuerint. Si tamen postea ex indagata editione constare coeperit, quae ἀνέκδοτα credidi, olim revera typis impressa fuisse, temeraria Schotti audacia dicam, an impudentia, qui a vivo Nannio edita sibi vindicare veritus non est, ex eo plurimum augebitur: at mihi id unum vitio verti poterit, paucarum pagellarum libellum, ante duo secula in usum scholasticae juventutis excusum, et postea numquam typis repetitum, unde facillime memoria ejus obliterari potuit, meam et amicorum, quorum in hac re opem imploravi, diligentiam fugisse: et vel sic etiam aliquam gratiam a Lectoribus me iniisse existimabo, quod hunc ingenii Nanniani rarum et pene intermortuum foetum restituerim, et in hominum notitiam reduxerim.

Alter eorum, quorum quaedam inedita publicavi, est ROBERTUS TITIUS: qui, praeter decem Locorum Controversorum libros olim editos, totidem alios editioni paratos in scriniis reliquit, quibus ut aliorum scriptorum, ita etiam Livii nonnulla loca aut emendare, aut explicare conatus est. Hos Titii libros ex Italia in Belgium redux secum adtulit vir Clarissimus Henricus Brencmannus, at-

quae illa eorum capita, in quibus de Livio disserebatur, ex codice sua manu descripta amice mihi concessit. Quum autem ex Titii libris editis illa, quae de Livio agebant, in hanc editionem recipere constituissem, committendum non duxi, ut, quae liberalitate optimi amici nondum edita acceperam, negligerentur. Quia tamen Titium nonnumquam justo verbosiorem esse videbam, illa, quae sine damno abesse poterant, recidenda, et reliqua ita contrahenda censui, ne quid ex compendio commodis Lectorum nocerem. Interdum etiam, ubi in eamdem sententiam Titius et jam editi Commentatores inciderant, sufficere judicavi, si uno tantum verbo ejus consensum indicarem.

Tertius, cujus ineditas in Livium notas hac editione exhibere potui, est MATTHAEUS KLOCKIUS Bibracensis, juvenis praestantis atque acuti, sed simul etiam audacioris ingenii, et hac insuper opinione, quam exeunte seculo sextodecimo multi Viri Docti, ad exemplum Lipsii aliorumque, perperam probarunt, imbutus, ut passim non ipse modo antiquatis Naevii, Ennii, et aequalium vocabulis uti captaret, sed eadem etiam quibusvis optimo linguae Latinae aevo viventibus scriptoribus obtrudere conaretur. Hic circa annum clↄ Iↄ LXXXVI. annos tantum XIX. natus, adscripsit ad marginem istius editionis, quam Alexander Minutianus Mediolani anno clↄ Iↄ V. emisit, partim Notas suas et Emendationes, partim variantes lectiones codicis Msti Claudii Fauchet, regii Consiliarii et Curiae monetarum Praesidis; quem, decem primos Livii libros continentem, se a Dionysio Gothofredo Jurisconsulto utendum accepisse, ad initium ejus editionis testatus est. Istius conatus sui specimen postea anno clↄ Iↄ LXXXVIII. et anno clↄ Iↄ XCI. ad Lipsium misit, una atque altera ad eum scripta epistola, quas ὁ μακαρίτης Burman-

nus edidit in Syllog. Epistol. tom. I. pag. 389. et 402. Ipsum illud Klockii exemplar, ut usui meo inserviret, Argentorato benigne submisit Vir Clarissimus Jo. Daniel Schoepflinus; quod tamen eo demum tempore adlatum est, quum jam primus Livii liber prelum reliquisset. Quum autem Klockii Notas, in Epistolis ad Lipsium, a Celeberrimo Burmanno editis, propositas, reliquorum Doctorum Annotationibus intexere incepissem, ex hac etiam editione ad sequentes Livii libros elegi, quae luce publica non indigna esse videbantur. Si tamen non per omnia Klockius satisfecerit, cogitent, quaeso, Lectores, ipsum admodum juvenem fuisse, quum haec effunderet, neque iis ultimam manum imposuisse; quaedam etiam eidem depravatis seculi, quo vixit, et similia laudi ducebantur, opinionibus ablato excidisse; quae, ubi maturuisset, et sub incudem revocata curatius limare datum fuisset, verisimiliter ipse multis partibus meliora dedisset, aut plane damnasset.

Quartus, cujus in Patavinum Historicum curas ex bibliothecarum pulvere erui, est JANUS GEBHARDUS: quem, disciplinae suae alumnum, juvenem quidem, et vix viginti quinque annos natum, sed in optimis literis haud tralatitie versatum, se excitasse, eique auctorem exstitisse, ut Liviani ingenii monumenta ad fidem manuscriptorum Palatinorum aliarumque bibliothecarum diligentius exactiusque, quasi in auraria trutina, examinaret, testatur Janus Gruterus in Praefatione ultimae editionis, infra hoc tomo recusa. Hac magistri adhortatione permotus Gebhardus operi proposito manus admovit, antequam adhuc Gruterus alteram Livii editionem anno cIɔ Iɔc XIX. prelo typographorum excudendam tradiderat. Certe eum jam tum animo destinasse, Livium recensere,

quum chartae mandaret, quae in ejus Antiquis Lectionibus lib. I. cap. XIV. leguntur, inde constat, quod ibi Lectoribus polliceatur, *egregium hunc scriptorem olim plura sibi debiturum, si Deus vitam produxerit.* Quod promisit, mox etiam perfecit. Quo tempore enim *Lectiones Antiquae inter carnificum ungulas* (typographorum manus intelligit) *haesitabant*, se jam Notas in Livium scripsisse testatur ad Livii lib. II. cap. XIV. §. 9. Antiquae autem Gebhardi prodierunt anno CIↃIↃCXVIII. sive potius anno praecedenti, qui Dedicationi ejus adscriptus est. Et quidem Notis Livianis conficiendis per aliquot annos occupatus fuit. Testatur enim ad Livii lib. XXIV. cap. XVI. §. 8. *se ante triennium, tris pro tres* [illegible] *in libris legi, ad Ciceronem diligenter observasse;* innuens, ut videtur, illa, quae notavit ad Cic. lib. I. ad Fam. Ep. I. et ad lib. I. Tuscul. Quaest. cap. XLVIII. Has vero Gebhardi in Ciceronem Notas primum prodierunt in editione Gruteri anno CIↃIↃCXVIII. unde efficio, Gebhardum, qui jam eodem anno, quo Cicero Gruteri prodiit, vel anno praecedenti, Notas in Livium scribere inceperat, easdem anno CIↃIↃCXXI. nondum absolvisse. Ad verba autem Livii constituenda accessit instructus variis codicibus Palatinis, qui nunc cum reliquo bibliothecae Heidelbergensis Thesauro Romam commigrarunt, et in Vaticana adservantur, ut et antiquissimis editionibus: ex quibus nominatim pluribus locis laudavit omnium primam Jo. Andreae Episcopi Aleriensis Romanam, tum Jo. Antonii Campani Episcopi Interamnatis ibidem excusam, ac deinde Mediolanensem anni CIↃ CCCC LXXX. De codicum Mstorum fide et aetate saepius ipse in notis judicium tulit. Ut autem Lectores noverint, quid de iis sentiendum sit, pleraque loca, ubi sententiam de eorum meritis aperuit, junctim hic proponam. In primis igitur decem Livii libris consuluit tres co-

dices Palatinos, ex quibus generatim primum et tertium *meliores*, secundum *deteriorem* fuiſſe monuit ad Livii lib. I. cap. XLVIII. §. 6. ad lib. III. cap. XII. §. 7. ad cap. XIII. §. 4. ad cap. XXII. §. 3. ad cap. XXVIII. §. 6. ad cap. LV. §. 7. ad cap. LVI. §. 3. et alibi. At speciatim eorum primum vocat *sincerissimum* ad lib. II. cap. II. §. 1. ubi Gronovio *optimus* dicitur; quod de eodem praedicat Gebhardus ad lib. II. cap. XXXV. §. 6. Secundum *in pergameno sive in membranis exaratum* fuiſſe dicit ad Praef. §. 2. et teſtatur, eſſe *librum, qui crebro fallit* ad lib. II. cap. XXVIII. §. 9. *sublestae, immo sublestissimae fidei codicem* ad lib. II. cap. XXVII. §. 9. lib. III. cap. L. §. 8. et lib. IV. cap. II. §. 13. *ubicumque est pejor lectio, ejus plerumque custodem esse* ad lib. III. cap. XIII. §. 2. Deinde *simium Sigonii* ad lib. II. cap. LIX. §. 5. *a Sigonio rarissime discedere* ad lib. III. cap. XLIX. §. 6. *per omnia Sigoniano similem* ad lib. II. cap. XXXIX. §. 2. cap. XLIII. §. 5. et ad lib. III. cap. XXVII. §. 3. Ad haec *recentioris, recentissimae, novissimae notae, novissimae aetatis librum* ad lib. II. cap. XXVII. §. 1. ad lib. III. cap. V. §. 13. ad cap. XXII. §. 3. ad cap. XXXVIII. §. 7. et ad cap. L. §. 3. *nuperum novicium codicem* ad lib. II. cap. VII. §. 9. *omnium recentissimum* ad lib. II. cap. I. §. 11. *aetate et bonitate nihil distantem a Sigoniano codice* ad lib. II. cap. XLVI. §. 4. *codicem recentissimum et per omnia fere similem Sigoniano* ad lib. II. cap. XXII. §. 4. et ad cap. XXXVII. §. 8. *eum et codicem Sigonii diu post inventam typographiam scriptum, se certissimis gravissimisque argumentis existimare* ad lib. III. cap. LXI. §. 13. *Sigoniano geminum germanum, scriptum Brixiae anno Christi M.CCCC.XLIII. XXII. Septembris per Conradum Germerhem* ad lib. II. cap. XXXIX. §. 8. *eum correctorum et rasorum libidini obnoxium fuisse* ad lib. III. cap. XXXVIII. §. 7. *interpolatum a quodam recentiore Lipsium secuto* ad lib. II. cap.

xxiii. §. 3. Tertium denique adpellat *codicem optimum* ad lib. ii. cap. xxxviii. §. 6. et ad cap. lviii. §. 8. *unicum* ad lib. ii. cap. xxv. §. 1. *sincerissimum* ad lib. iii. cap. lii. §. 7. *vetustissimum, et, nisi in nebulonum corruptrices dexteras incidisset, sincerissimum* ad lib. iii. cap. vi. §. 2. In bello Hannibalico tribus itidem manuscriptis usus eſt; quorum primus et secundus tertio meliores exſtiterunt, ut notat ad lib. xxiv. cap. xxx. §. 1. ad lib. xxvii. cap. v. §. 4. et ad cap. xv. §. 8. Et quidem eorum primum *optimum* praedicat ad lib. xxviii. cap. xxxix. §. 3. et nihilominus exiſtimat, eum *post Vallae secula exscriptum* fuiſſe ad lib. xxi. cap. xxx. §. 5. *exscriptorem ejus una atque altera vice in margine fateri, se codicem ad meliora tria exemplaria contulisse* ad lib. xxv. cap. xxvi. §. 12. Codicem secundum hujus partis vocat *sincerissimum* ad lib. xxii. cap. xxx. §. 5. et ad lib. xxv. cap. xxvi. §. 12. *bonitatem codicis illius* laudat ad lib. xxii. cap. viii. §. 7. et quidem *bonitatem ejus longo intervallo a Rhenani Msto distare*, sive eum superare, judicat ad lib. xxvi. cap. xlii. §. 5. Tertium deinde ejusdem partis codicem *post tempora Vallae descriptum* eſſe suspicatur ad lib. xxi. cap. xxxiv. §. 4. *Spirensi exemplari*, quo Rhenanus usus eſt, *plurimum convenire, geminum, simillimum esse* profitetur ad lib. xxvii. cap. xii. §. 3. ad cap. xv. §. 11. ad cap. l. §. 9. et ad lib. xxviii. cap. xiii. §. 10. hinc etiam *apud se exiguae auctoritatis esse* ad lib. xxvii. cap. xi. §. 8. Denique in libris de bello Philippico et Antiochio adjutus tantum eſt praesidio duorum codicum Palatinorum, de quibus ipsum alibi in Notis Livianis judicium ferre non memini. Ex notitia tamen codicum Manuscriptorum Livii, in quibusdam Italiae, praesertim vero Romanis bibliothecis superſtitum, quam Vir Nobiliſſimus ac Doctiſſimus Isaacus Sweersius, quondam discipulus

meus, anno cIↄIↄccxxxII. per Italiam peregrinatus, Genua ad me misit, didici, unum eorum anno cIↄ. cccc. xv. scriptum fuisse, alterum etiam seculi quintidecimi codicem videri: tum et hos et reliquos Palatinos in pergameno exaratos esse: insuper Belli Hannibalici, in quo Gebhardus tantum tribus codicibus usus est, nunc tamen in spoliis Palatinis Romae dedicatis quatuor numerari codices, notatos numeris 872. 874. 876. et 879. Additur insuper, nullum codicum Palatinorum seculo quintodecimo antiquiorem videri. Quum horum librorum ope fretus Livii recensum absolvisset, et Notis interim sibi natis paullatim diligentius componendis ac poliendis otium inpendere constituisset, Heidelberga, ubi morabatur, armis Bavaricis anno superioris seculi vigesimo secundo expugnata, crudeliter a furente milite diripitur. Ex miserabili hac infelicissimae urbis calamitate ipse quidem Janus Gebhardus salvus ac sanus evasit; in ea tamen, praeter alia, Notarum, quas in Livium pararat, jacturam fecit, quemadmodum Andreas Gebhardus in vita fratris Jani, quam postumo ejus in Cornelium Nepotem Specilegio subjunxit, nobis retulit. Quamvis autem funestissimo hoc casu labor ille auctori suo in perpetuum perierit, neque Gebhardus umquam postea indagare potuerit, quid eo factum esset, felicibus tamen avibus incidit in manus hominis literarum, ut videtur, non inperiti; qui sedulo operam dedit, ne ingenii Gebhardiani foetus in utero parentis, antequam adhuc lucem adspicere potuisset, exstingueretur. Ab hoc, vel a quocumque alio deinde in Belgium adlatus pervenit in potestatem Viri Docti; cujus beneficio partem ejus J. Fr. Gronovius nactus non obiter et vellicatim consuluit, sed sibi describi curavit, et Livium primis curis recensens continuo ante oculos habuit. In Praefatione enim primae editionis, quae

anno cIↃIↃcxlv. prodiit, auxilia ad Livium emendandum paullatim collecta enumerans, inter alia testatur, *in primis decem Livii libris adfuisse sibi trium codicum quondam Palatinorum et Campanicae excerpta, facta manu Jani Gebhardi, quae ante plures annos ab amico Amsterodami accepta suo sumtu diligenter exscribi curavit, et ad autographum postea relegit.* Ex secundae autem editionis anni cIↃIↃclxv. Praefatione, quam hoc tomo repetii, discere licet, amicum hunc fuisse Suffridum Sixtinum. Licet vero in recensione codicum, quos in reliquis operis Liviani partibus emendandis consuluerit, de excerptis codicum Palatinorum tacuerit, non tamen existimandum est, nihil eorum ultra decimum librum illi ad manus fuisse; sed tantum earum mentionem facere ipsi aliis occupato ex memoria, quod facile evenire potest, excidisse. Omnino enim habuit etiam excerpta Gebhardiana ad Bellum Hannibalicum, et tantummodo, quae ad posteriores libros pertinebant, defuerunt. Et hinc ad trigesimi libri finem usque membranarum Palatinarum mentionem in notis fecit, earumque lectiones produxit. Praeterea a Salmasio rogatus Gronovius, ut videret, quid ad locum quemdam Livii ex lib. xxxv. notatum in illis invenisset, eidem respondet literis iv. Eidus Majas anno cIↃIↃcxxxvii. scriptis, quas ὁ μακαρίτης Burmannus in Syllog. Epist. tom. ii. pag. 545. edidit, se ad locum illum *nihil habere: non enim ultra librum trigesimum excerpta illa porrigi. Ultimam illam partem nullis se blanditiis ab Dracone illo Hesperio extorquere potuisse.* Hoc postumum Gebhardi opus ex Sixtini bibliotheca deinde in alias commigravit. Et quidem id postea in Heinsianam, mox in Goesianam pervenisse retulit Henr. Leon. Schurzfleischius in Praefatione Specimini Animadversionum Gebhardianarum

narum addita, quam infra vide; quod quemadmodum verum praestare nequeo, ita nec falsi arguere audeo. Id constat, tandem Animadversiones Gebhardi rediisse in Germaniam, ac possessorem nactas esse Virum Celeberrimum Conradum Samuelem Schurzfleischium, eoque mortuo ipsius fratrem Henricum Leonardum: qui, hoc thesauro potitus, ejusdem publicandi consilium cepit. Praefatus itaque, *se post fratris mortem crebris Doctissimorum Virorum literis admonitum esse, ut illud opus luci publicae exponeret, et tandem cum eruditis sine ulteriori mora communicaret*, bibliopolae, cujus sumtibus inprimeretur, adliciendi caussa Notas Gebhardi in primum Livii librum, tamquam specimen, anno CIƆ IƆCC XII. edidit. Verum, sive aliis postea curis distractus, sive morte occupatus fuerit, consilium illud numquam exsecutus est. Eo defuncto, ipsum hoc Gebhardi autographum, tandem in locupletissimam Serenissimi Principis ac Ducis Saxo-Weimariensis bibliothecam inlatum, stabiles ibidem sedes nactum est: ubi etiamnum servatur, tribus voluminibus ita exaratum, ut Gebhardus ipsas has chartas typographo tradere voluisse videatur. Ex eo tamen quaedam exemplaria olim descripta hodie adhuc apud alios supersunt. Tale non modo est, quod amici beneficio J. Fr. Gronovium sibi parandi copiam habuisse modo dictum est; verum illud insuper, quod Vir Optimus Amicissimusque, et de Livio meo plurimum promeritus, Gottlieb Cortius, inmatura morte orbi literato in ipso aetatis flore ereptus, mecum communicavit, et, ut tanto major ei fides haberetur, antequam ad me mittendum censeret, ad ipsius Gebhardi αὐτόγραφον, a Viris Clarissimis Jo. Matthia Gesnero aliisque, quibus bibliothecae Weimariensis cura commissa erat, impetratum, diligentissime exegit. In his, quas edi-

di, Livianis Gebhardi Adnimadversionibus me tres quatuorve lacunas offendisse, Lectorem monendum duxi; ut, si id operae pretium putet, circumspiciat, num eas supplendi ratio detur. Earum prima est in fine libri decimi, ad cujus duo ultima capita nihil notatur. Ea autem facile latuisset, mihique persuadere potuissem, Msta Palatina et veteres editiones nihil illo loco notatu dignum Gebhardo suggessisse, nisi casu observassem, J. Fr. Gronovium, qui Gebhardi autographum describi curavit, in prima Notarum editione ad lib. x. cap. XLVI. §. 8. memorare trium codicum Palatinorum lectionem, cujus nisi ex Gebhardianis notitiam habere non potuit. De hoc igitur dubio ad Amicissimum Cortium retuli; qui, exemplari Weimariensi consulto, respondit, ultimum ejus folium injuria temporis periisse, suumque apographum demum, postquam hanc jacturam fecisset, inde descriptum esse; quum contra Gronovius eodem codice nondum mutilato usus fuisset. Secunda lacuna est in initio lib. XXXI. a cujus cap. XXXVII. Notae demum Gebhardi incipiunt: tertia et quarta occurrunt in libro XXXIII. et XXXV. ad quos totos Notae desunt. Verum tertiae ratio constat; hunc nempe librum, quemadmodum in reliquis omnibus Mstis, ita etiam in duobus Gebhardi Palatinis defuisse: secundae et quartae caussam reddere nequeo. Id tamen certum est, codicum defectum illis locis praetexi non posse. Ipse enim Gebhardus in Notis ad lib. XXIV. cap. II. §. 3. memorat lectionem, quam Palatini duo et vetus editio lib. XXXI. cap. VII. §. 9. exhibent; deinde ad lib. XXIX. cap. XIX. §. 7. lectionem, quam lib. XXXI. cap. XIII. §. 1. in Palatinis invenit; tandem ad lib. XXIII. cap. XVI. §. 10. lectionem, quae lib. XXXV. cap. XLVI. §. 4. sibi in Palatino primo obvia fuit. Quum doctos olim multis conviciis Animadversiones Geb-

hardi in Livium a se efflagitasse, Schurzfleischius, earum specimen publicans, testatus sit, eam spem foveo, nunc etiam haud ingratum futurum, me tandem curriculum ab eo inceptum absolvisse, et eruditorum oculis, quae tum tanto studio expetita ac frustra desiderata sunt, legenda obtulisse. Ex hac tamen re si qua forte laus redundabit, si qua gratia promerita erit, nullam ejus partem mihi vindico, sed solidam, ut par est, uni cedo τῷ μακαρίτῳ Cortio meo, cujus insigni beneficio Gebhardi postuma, diligenter ad ipsius autographum collata, ad me pervenerunt. Mihi suffecerit, si iis in lucem protrahendis nullam Gebhardo injuriam aut fecisse, aut facere voluisse existimer. Profecto enim toto animo detestor inprobam et ab omnibus bonis damnatam istorum temeritatem, qui sub inlustri virorum nostri ordinis mortuorum nomine edere sustinent, quae quidem omnium rerum inperitae juventutis ingenio paullatim ad cujusvis doctrinae atque humanitatis studia informando utilissima fuisse experientia docuit; sed plerumque eruditionis laude Celeberrimorum Virorum famae et existimationi, quam vivi sibi compararunt, apud posteros, quum vera meritorum cujusque memoria exolescere incipit, et ex superstitibus ingenii monumentis Docti aestimari solent, multum damni inferunt: partim quia similia scripta continent, ac continere debent plura eruditorum senatui nota, ac passim obvia aliis intermixta; partim quia ab aliquo tirone, vixdum primis aut linguae Latinae elementis, aut humaniorum literarum principiis imbuto, vel ex ore praeeuntium vitiose excepta, vel etiam ex similibus exemplaribus adhuc vitiosius descripta sunt. Verum alterius longe generis sunt haec Gebhardi postuma; qui, magistri Gruteri monitis obsecutus, ideo Livium cum codicibus Palatinis et vetustis editionibus

contulit, ut iis ducibus verba Livii emendatius ederet, et deinde additis his Animadversionibus receptarum emendationum et veterum lectionum mutatarum rationem redderet. Sponte equidem confiteor, poſtumum hunc Gebhardi foetum non ab omni parte perfectum et plane elaboratum eſſe, eumque ultimam parentis manum per temporum injurias accipere non potuiſſe. Id enim quisque, qui priorem partem cum poſteriore comparare velit, facile ex utriusque inaequali facie colligit: siquidem Animadversiones ad priores libros de plerisque codicum lectionibus judicia, ex illis natas sibi conjecturas, easque vel Livii vel aliorum scriptorum exemplis confirmatas continent; ad poſteriores autem nihil ferme nisi Mſtorum variantes offerunt. Verum neminem adeo ab omni humanitate alienum fore mihi persuadeo, quin, ubi aliquid palato minus gratum invenerit, mox in animum inducat, Gebhardum, si sua commode recensendi ac poliendi spatium habuiſſet, ea emendaturum, et, quae nunc jejuna aut minus perfecta prodeunt, uberiori adparatu exornaturum fuiſſe.

Tantum autem abeſt, ut me male de Gebhardo meritum eſſe mihi conscius sim, ut contra magno emtam velim occasionem plures alios Viros Doctos simili beneficio demerendi, et ex tenebris producendi eruditos labores eorum, quorum in Livium Notas adhuc in bibliothecis absconditas latere suspicio eſt; nisi forsitan temporis omnia abolentis longinquitate jam interciderint. Talem, ne antiquiores memorem, eſſe novimus JANUM PARRHASIUM, quem Livio operam inpendiſſe refert Baillet. Jugem. des Savans tom. II. part. I. pag. 423. ed. ult. in forma minore. Quid autem in Livio praeſtiterit, et ulterius praeſtare conatus sit, ipsius te-

ſtimonium, quod, ex Praefatione Commentarii ad Claudianum de Raptu Proserpinae petitum, infra in Syllabo praecipuarum Livii editionum integrum laudari, satis docet. Talis itidem eſt GUIDO MORILLONUS, Maximiliani, qui, variis antea dignitatibus Eccleſiaſticis geſtis, tandem Episcopus Tornacensis obiit, pater, *quo neminem omnium diligentius versatum esse in Livio, nec majori fide et fruge commentarios in hunc auctorem conscripsisse, et nondum quidem persuaderi potuisse, ut sua in lucem ederet, se tamen non dubitare, si ipse in vita sua non evulgarit, quin filii ejus, juvenes doctissimi, sint evulgaturi*, teſtatur Nannius lib. v. Miscellan. cap. I. At fruſtra hoc speraſſe Nannium, eventus nunc docuit. Eodem, nonnihil tamen dubitans, refero GABRIELEM FAERNUM; cujus jam mortui Epiſtolae, qua censuram exercuit in quasdam Sigonii emendationes Livianas, respondens Carolus Sigonius bis optat, ut tamdiu vixiſſet, dum ipse, quae in vita sua tota commentatus eſt, edidiſſet. Non enim liquet, utrum Sigonius ad illa, quae in Livium, an vero, quae in quoscumque scriptores commentatus ſit, respexerit. His etiam adcensendus eſt GUILIELMUS DYEMENUS, quondam Curiae Trajectinae Senator, cujus ſilium Notas paternas *ad T. Livium, M. Varronem et Historiam Livianam* poſſediſſe, refert Valerius Andreas in Biblioth. Belg. Huc quoque pertinet ANDREAS PATRICIUS, qui in Notis ad Ciceronis orat. pro Ligar. cap. vi. nos videre juſſit, quae ad Livium adnotavit. Similiter etiam HERCULES CIOFANUS, qui in Notis ad Ovidii lib. I. Faſt. vers. 609. poſt propositam codicis sui Liviani lectionem profitetur, *se eam Lectorem scire voluisse, ut, si posthac aliquis sibi otium faceret, speraret fore, ut a se nonnulla ejus libri ope et aliorum, quos collaturus*

esset, Livianae lectionis emendatiora, quam quae nunc habentur, exspectare posset. Inter hos censendus etiam est JUSTUS LIPSIUS, qui post varias lectiones ad Livii librum primum anno CIↃ IↃ LXXIX. editas, de quibus supra, quae Modius praestitit referens, breviter dixi, integrum Livium recensendi consilium cepit. Ea de rè quum ad Petrum Egmondum in Francia degentem retulisset, isque querenti, se ad consilium illud exsequendum Mstis destitutum esse, respondisset, eorum non unum penes Cujacium esse, et simul hortaretur, ut eos utendos accipiendi occasionem ac modum circumspiceret, pridie Idus Majas anni CIↃ IↃ LXXXII. rescripsit, se visurum, et ad eum scripturum. Postea etiam mense Octobri ejusdem anni se epistolam ad Cujacium misisse eidem Egmondo nunciavit. Vide Syllog. Epistol. Burmann. tom. I. Epist. LII. et LIII. Illa autem, quam se ad Cujacium scripsisse retulit, epistola data est III. Nonas Octobres, et exstat in Lipsii Cent. I. Miscell. Epist. LXVII. in qua inter alia narrat, *se nescio quid in Livio nuper exorsum, quod perrecturus esset detexere, si auxilium sibi paullo firmius librorum: duos tresque apud se esse, sed quasi de compacto consentientes.* His Lipsii verbis permotus fuisse videtur Cujacius, ut, quos habebat, Livii codices Mstos ad Lipsium mitteret. Forte autem inter illos fuit Lovelianus primus, de quo egi infra, cujusque initio adscriptum erat, eum e Gallia in Belgium a Jacobo Cujacio ad Justum Lipsium dono missum esse. Certe Lipsius Nonis Octobribus anni sequentis CIↃIↃLXXXIII. ad Petrum Egmondum scripsit, *paullo magis duos menses esse, quum ad ipsum literas dederit, quibus significabat de Cujacii Liviis receptis: eos sane diu in itinere haesisse, et tarde iisse per caerulas illas vias: venisse tamen, ac se sperare, usui fore in iis, quae*

parat. Vide Syllog. Burm. tom. I. Epist. LIV. Binas etiam ea de re literas ad Cujacium dedit, ut ipsi gratias ageret, easque fasciculo ad Egmondum misso inseruerat. Verum, Egmondo interim Romam profecto, epistolas ad Cujacium non pervenisse, eumque de Liviis missis nihil audivisse, postea ex Bongarsio intellexit. Hinc Kalendis Juliis anni CIↃ IↃ LXXXIV. tertiis literis se excusavit, ac petiit, ne vel animum ingratum, vel manum in officio exsequendo segnem fuisse existimaret. Vide ibid. Epist. CCXI. Ex illo tempore Lipsius Livium promittere, eumdemque amici ab eo postulare non desierunt. Anno CIↃ IↃ LXXXVII. Jano Lernutio nunciabat, se Livium daturum, in quo nimia sibi bona. Vide Centur. II. Miscell. Ep. XVIII. Anno sequenti Matthaeus Klockius eum hortabatur, ut Livium quamprimum vulgaret, ac minabatur, fore, nisi pergeret, ut alius (se ipsum intelligebat) *decretam ipsi provinciam Sulpicia sollicitare lege auderet.* Vide Syllog. Burm. tom. I. Epist. CCLXXI. Eodem anno Thuanus ad Lipsium scribens monebat, *eum T. Livii editionem amplius differre non posse: certe Vellejum Paterculum, Suetonium, Lampridium, Spartianum, Capitolinum et reliquos quotidie flagitare studiosos.* Vide ibid. Epist. CCLXXIII. Cui respondit Lipsius Centur. II. Miscell. Epist. LXI. *se Vellejum, Florum, Livium ordine cogitare.* Nihil tamen horum postea praestitit, nisi quod ineunte anno CIↃ IↃ XCI. Vellejum ediderit. Quum deinde ejusdem anni mense Martio, Lugduno ac foederato Belgio relicto, Leodicum se contulisset, et, sacris emendatis, quae se probare nuper simularat, ejuratis, ad bis antea repudiatam religionem Catholicam Romanam rediisset, vix ad pristinas Musas animum erigendi potestatem habuit, et ad ineptas nugas traductus Li-

vii curam dimittere debuit. His addendus est JOANNES FREINSHEMIUS, qui, in notis ad Curtii lib. v. cap. xi. §. 11. verba quaedam ex Livii lib. xxviii. cap. xxvii. §. 9. laudans *ad eum locum se ex Isocrate, Cicerone, Seneca, Plutarcho, Cassio, aliisque plura* daturum promisit. Tandem prioribus adnumerandus est PETRUS LAMBECIUS. Catalogum enim eorum, quae partim jam dudum integre absoluta, partim ad umbilicum ferme perducta, et exiguo temporis spatio absolvenda sperare jubet, Prodromo Historiae literariae subjungens, recenset inter alia *Analysin et Selecta publicarum Praelectionum in primam decada historiae Romanae T. Livii cum Gnomologia Ethico-Politica et adcuratis singulorum librorum Tabulis Chronologicis.* Verum nullum omnium illorum ex carceribus ac claustris, quibus suppressi detinentur, eruendi et in lucem proferendi occasionem umquam nancisci potui.

Ultima nunc pars eorum, de quibus me acturum in initio hujus adloquii promisi, superest, idque restat, ut Lectorem doceam, quibus subsidiis instructus huic editioni procurandae manus admoverim, quidque in ea praestare conatus fuerim, et quam methodum in Notis observarim. Quum praestantissimae J. Fr. Gronovii editionis Livianae, filii Jacobi cura anno cIɔ Iɔc LXXIX. repetitae, nullum diu exemplar in bibliopolarum tabernis reperiri, et, si alicubi venale occurreret, carissimo pretio vendi observassem, eamque ob caussam cum quadam mearum Annotationum accessione eamdem typographis, ut iterum formis describerent, tradere proposuissem, ante omnia mihi operam dandam esse ratus sum, ut codices Historici istius Mstos, a prioribus editoribus nondum excussos, vel quos Viri Docti malignis temporum angustiis

circumscripti, aut commoda ex arbitrio versandi occasione destituti, non ea, qua oportebat, diligentia conferre potuerant, et tantum locis difficilioribus carptim consuluerant, ut et vetustas, quas indagare poteram, editiones undique conquirerem: ad quorum fidissimum ductum Livii verba exigerem, et, si qua corrupta superesse invenirem, num rectius a me constitui possent, periculum facerem. Primi istius laboris eventum pluribus jactare, et longam hoc loco seriem codicum, partim quos oculis subjectos ipse cum vulgatis editionibus contuli, partim quorum excerpta adfuerunt, et veterum editionum, quas vel ipse mihi comparavi, vel aliunde utendas accepi, contexere nihil necesse est. Ut enim ejus molestiae exhauriendae gratia hic concedi posset, duos Catalogos huic ultimo volumini proxime ante Indices inserui: quorum altero codices manu exaratos, quos adhibui, altero praecipuas Livii editiones, non tantum quas consului, verum etiam quae mihi innotuerunt, quantum sufficere arbitror, descripsi; quorumque amicorum beneficio ac favore singula haec subsidia benevole collata sint, latius indicavi, ut perpetuum gratiae, quam ipsis debeo, monumentum struerem. Hic breviter tantum addendum est, licet ambo Indiculi testari queant, me non plane in hac re votis excidisse, in paucis tamen fortunam consiliis meis non adspirasse, et nonnulla, quae adhibere optaram, consequendi speratam occasionem defuisse, ne quis forte illa perperam a me spreta atque insuper habita fuisse existimet. Inprimis autem nihil mihi gratius, nihil jucundius accidisset, quam si tres codices Mstos, qui Livium emendaturo quasi oraculi instar esse poterant, ipse consulendi, vel certe fidis eorum excerptis utendi potestatem habuissem. Eorum primus, olim sub

Puteanei nomine notus, nunc Parisiis in ditissima ac copiosissima Regis Franciae bibliotheca adservatur: quo, majusculis literis, et plane quibus clarus ille Florentinus ex Pisano Pandectes, exarato, de Tito Livio nihil nec antiquius nec sanctius Europam custodire, J. Fr. Gronovius in Praefatione vere testatus est. Quamvis autem Gronovium duplicem ejus collationem, quarum alteram ipse, alteram Salmasius, duo in hoc stadio exercitatissimi Heroës, confecerant, adhibuisse noveram, nihilominus tamen sic etiam me operae pretium facturum existimabam, si tertius accedens vel ipsum illum thesaurum denuo excutiendi, et ad singulos literarum ductus ac minimos ejus apices adtendendi occasionem habere, vel alium in hoc curriculo probe versatum invenire possem, qui mihi vicariam hanc operam praestare, et laboris ac molestiae plenissimam provinciam in reipublicae literariae utilitatem atque hujus editionis decus et ornamentum suscipere vellet: praesertim postquam ex Viri Clarissimi atque Eruditissimi Claudii Sallierii, quem de quibusdam minoris momenti, quorum nullam apud Gronovium mentionem reperiebam, consulueram, responso spes facta esset, me aliquod spicilegium lectori non ingratum nec inutile collecturum. Quum igitur jam animo agitarem, qua ratione voti compos fierem, et, quoniam ipsi mihi propter publica et domestica inpedimenta Lutetiam excurrere non licebat, alium Mstis versandis et conferendis adsuetum prece vel pretio ad vices meas subeundas inducere possem, repente certior factus sum, Celeberrimum Crevierium, in consilium adhibitis sex pluribusve aliis Universitatis Parisinae Professoribus Livium collatis viribus adcuratius emendatum edendi consilium cepisse. Hinc facile mihi persuadens, Virum Clarissimum,

cui thesaurum hunc quotidie oculis perlustrare, ac manu tangere datum erat, tam opportuna commoditate, quae non semper omnibus contingit, invitante, quas poterat, Puteanei lectiones, a Gronovio non memoratas, diligentius, quam quisquam alius, collecturum, et his veluti gemmis editionem suam exornaturum, ab hoc incepto mihi desistendum censui, ne operam et oleum perderem, et tamen inutili ac supervacuo labore amicis molestus essem.

Secundus codicum, quo frui nequivi, est Moguntinus, ante duo secula, et quod excurrit, in aede ejus civitatis metropolitana adservatus: ex quo solo ultimae partes librorum XXXIII. et XL. quae antea periisse existimabantur, in lucem protractae, et ab interitu vindicatae sunt. De meritis hujus Msti, qui praeter maximam partem libri XXXIII. reliquos septem sequentes usque ad finem libri XL. continet, non eadem olim Viris Doctis placuit sententia. Multum, vel potius nimium, ei tribuit Franciscus Asulanus; qui, Aldinae editioni praefectus, hujus codicis, innumeris locis non tantum a libris ante ejus inventionem excusis, verum etiam a plerisque et tantum non omnibus Mstis in diversa abeuntis, lectiones ferme omnes recepit. Eumdem postea Gelenius, sive Rhenanus iterum consuluit, et multa, a Carbachio ac socio omissa, ejus auspiciis partim in notis, partim tacite in contextum editionis Frobenianae, quae anno cIↃ IↃXXXV. prodiit, admittendo emendavit. Tanti etiam Modius fecit, ut omnes ejus lectiones, aut certe maximam earum partem, quas Carbachius ad calcem editionis Moguntinae adjecerat, notis suis intexeret. Alii contra codicem Moguntinum ex membranis interpolatis, in quibus multa sibi

priorum temporum licentia permisit, descriptum, et hinc plerasque ejus lectiones, quas Asulanus in contextum admiserat, inde iterum ejiciendas esse censuerunt. Ab hac sententia olim non admodum alienus fuisse videtur Vir Maximus J. Fr. Gronovius; qui, quum, anno cIↃ IↃCXLV. Livium primum edens, et editionem Moguntinam nondum nactus, Aldinam hujus partis Livianae tantopere a priorum formis descriptorum lectione dissentire miraretur, earum mutationum auctorem, vel se ignorare professus est, vel Aldum esse credidit, vel editionem Germanicam, quam Aldina secuta est, et inspicere sibi licuisse optavit. Vide, quae prima editione Notarum monuit ad libr. xxxiv. cap. xlvi. cap. lvi. ad libr. xxxv. cap. v. viii. et ad alia plura loca. Inscius itaque lectiones illas codici Moguntino acceptas ferendas esse, eas ferme omnes damnatas ex contextu iterum ejecit, et primarum editionum scripturam revocavit; aut aliam ex fide codicum, quos in consilium adhibuerat, restituit. Quum postea typographorum operae longe maximam Notarum ejus partem typis descripsissent, editione Moguntina tandem comparata vidit, codicis Moguntini auspiciis Aldinam tot numero locis lectionem in antiquioribus obviam repudiasse; ejusque consilio nondum ea, qua oportuerat, adtentione perpenso, non satis maturum hoc ea de re judicium tulit ad lib. xxxix. cap. xxx. *Haec cum maxime scribenti quasi divina virgula offertur editio Moguntina, cui variae lectiones a quarto et tricesimo ad quadragesimum librum ex MS. codice aedis metropolitanae ibidem adjectae sunt. Eadem prima omnium librorum tertii et tricesimi quadragesimique partes posteriores typis descriptas exhibuit. Et tandem didici, quod adhuc ignorabam, quodque tot editores commentatoresque*

non sine negligentiae crimine siluere, qua auctoritate in his libris toties ab Andreanis sit discessum. Eae namque diversitates omnes, praeterquam quae a Gelenio sunt, ex illo uno scripto manarunt, pleraeque inprudenter receptae ab illis, quibus cum aliorum scriptorum copia non esset, neque satis industrii lectores Livii fuissent, quidquid in unico illo libro, persaepe malam manum passo, repertum est, sine discrimine contextui inseruerunt. Neque multo benignius in Praefatione eidem editioni addita de Francisco Asulano, qui Aldinae curam habuit, judicavit, testatus *eum praepostera diligentia omnes fere diversas lectiones, quas habuit Moguntinus codex, nullo delectu recepisse.* Quum deinde, viginti annorum spatio interjecto, Livium denuo editurus, quid codici Moguntino deberetur, et quot Livii loca ejus unius opera optime restituta forent, diligentius considerasset, priorem sententiam plurimum mitigavit, existimans Asulanum *ubique fere Moguntini codicis (utique aliis praeferendi, etsi nonnulla illi melius) lectiones recepisse.* Ipsas etiam prioris editionis Notas multis locis expunxit, refinxit, auxit, et plures lectiones, ex Moguntino olim adscitas et a se rejectas, vel tacitus, deletis, quibus antea inprobarat, vel expressis verbis admisit. Tantum autem abest, id Viro Maximo vitio vertendum esse, ut potius eum non exiguam inde laudem promeritum putem, quod sententiam semel dictam pertinaciter defendere noluerit; sed, quum veriora sponte deprehendisset, ipse vineta sua caedere, et, quae antea probarat, postea deserere, vel quae olim damnarat, nunc contra amplecti ac tueri, dedecori sibi non futurum existimarit. Neque dubito, quin, si diutius vixisset, et, Livium denuo recensendi provinciam suscipiens, animo hac opinione, codicem

Moguntinum persaepe malam manum passum esse, minus imbuto lectiones ejus adtentiori cura examinasset, eoque, quo praesertim prae aliis valebat, ingenii acumine considerasset, plures adhuc illarum genuinas et ab ipsa Livii manu profectas esse arbitratus fuisset Quis enim, quaeso, codici, cujus solius auctoritate, praeter ultimas duorum librorum partes, libenter ac sine ulla haesitatione plurimarum lacunarum, (nonnullas earum enumeravi ad Livii lib. XXXVI. cap. XIX. §. 13.) quibus priores Livii editiones passim obsitae erant, supplementa admisimus ac probavimus, fidem postea habere recusaret, si aliis locis pro lectione haud mala aliam bonam substituat? et, quum alterutra earum librariis aut glossatoribus adscribenda sit, non illam potius suffragio suo praeferret, quam codex, qui toties auxilio fuerat, cujusque praestantiam tot exemplis experti eramus, exhibeat, quam illam omnium aliorum, licet numero plurium, ac ferme inter se consentientium, qui ubique pessime habiti toties nos fefellerant? In eo tamen facile Magno Gronovio adsentior, male rem gessisse, quicumque superstitiosius, quam par est, uni Moguntino adhaeserit, omnesque ejus lectiones, nullo adhibito delectu, receperit. Quamvis enim paucissimos, vel potius nullos Livii Mstos, si eximium illum Puteaneum, historiam belli Punici secundi continentem, excipiamus, hodie superesse credam, qui integriores ad nos pervenerunt, et plus boni Livio contulerint, quam Moguntinus; immo unum illum plus profuisse, quam reliquos ejusdem partis simul: ita tamen existimo, nullos nunc codices exstare, quin alicubi, hi pluribus, illi paucioribus locis, ab errantibus scribis librariis corrupti, vel ab aliis dedita opera interpolati sint, ejusque labis neque Moguntinum inmunem esse;

adeoque acre ac criticum judicium, ut veras lectiones a falsis, genuinas ab interpolatis recte discernamus, adhibendum esse. Hujus itaque codicis videndi ac consulendi incredibili tenebar desiderio, licet Carbachius ejus excerpta edendo, et postea Gelenius ab ipso omissa Annotationibus suis inserendo jam omnium exspectationi satisfecisse videri possent. Observaram enim, typographum Moguntinum et Frobenium anno CIϽ IϽXXXV. multa in editiones suas recepisse, quorum nullam vel Carbachius in variantibus codicis Moguntini lectionibus, vel Gelenius in Annotationibus mentionem fecerant: quod qua auctoritate ausi fuerant, utrum ex ingenio ac conjectura, an potius praeeuntibus tantae fidei ac bonitatis membranis, sciri ex re erat: id vero ex ipso codice inspecto discere, et, quid illis tribuendum foret, Lectorem docere cupiebam. Insuper ex genere et numero lectionum, quas Carbachius et Gelenius ex codice Moguntino nobiscum communicarunt, colligere posse videbar, quaedam ab iis praeterita esse, quae succedentium in hanc provinciam diligentia inde erui possent: eosdem etiam multa, quae librariorum culpa depravata erant, de industria adnotare neglexisse; quae tamen, similiter ac reliqua, proponi non inutile futurum erat, quum ex eorum vestigiis saepe verior Livii manus indagari queat. Hae caussae me induxerunt, ut omnem lapidem movendum, nihilque intentatum relinquendum censerem, quo codicis hujus diligentius, quam adhuc factum esse auspicabar, consulendi copia fieret, eoque thesauro editionem meam locupletarem. Verum quum tanto temporis intervallo, duorum amplius seculorum, nemo fuisset, qui codicis illius a se inspecti ullam mentionem fecisset, (Modium enim non ipso codice, sed tantum Carbachii excerptis usum fuisse,

antea vidimus) inde potiſſimum incipiendum esse putavi, ut certius resciscerem, utrum adhuc superesset, et priſtinis sedibus servaretur: deinde num ejus, ubi inventus foret, versandi et excutiendi venia impetrari posset. De quibus si ex voto renunciatum eſſet, proximarum feriarum aestivalium tempore Moguntiam excurrendi, et Mstum ad vulgatas editiones exigendi moleſtiam subire animus mihi erat: alium enim meo loco substituere non poteram. Nam Carbachium, qui primus Moguntino usus est, teſtatum reliquisse supra vidimus, eum antiquis adeo literis scriptum esse, ut, nisi ab adsueto, legi haudquaquam possit: insuper tam corrupte atque indistincte exaratum esse, ut difficillimum plerumque sit, sensum aliquem elicere. Noveram praeterea, Carbachium interdum a vera scriptura aberraſſe, et prisci temporis characteres, non cuivis, praesertim seculo illo ferme adhuc barbaro, lectu faciles, multis locis minus adsecutum esse, haud paullo ejus rei peritiorem Gelenium judicasse, et exemplis probaſſe. Aliquem igitur, in membranis intellectu difficillimis legendis satis versatum, cujus induſtriae ac peritiae collationis inſtituendae negotium tuto committi posset, me Moguntiae inventurum desperabam. Verum amici, quorum auxilium inploravi, postquam opera quorumdam Canonicorum aliorumve ejus collegii Ecclesiasticorum, quibuscum ipsis familiaritas intercedebat, diligentem de hoc codice perquisitionem instituissent, id tandem responsi tulerunt, nullum Livii codicem Mstum Moguntiae in Ecclesiae Martinianae bibliotheca hodie reperiri. Quum autem credere nefas sit, eos, quorum fidei res illa commissa fuit, diligentiam, quam promiserant, in omnibus hujus bibliothecae forulis et occultioribus angulis perreptandis atque excutiendis non adhibuis-

buisse, ea potius mihi nata est opinio, rerum nunc prosperarum, nunc adversarum vicissitudinibus, quas plures urbs Moguntia tanta annorum serie subiit, praesertim vero variis obsidionibus atque expugnationibus, aliisque belli casibus, quos proximo seculo passa est, praestantissimum codicem vel in perpetuum periisse, vel furaci manu alio avectum loco incognito delitescere, unde suo tempore iterum proditurum spero. Ex his me voti irritum ejus adipiscendi spem diutius fovere non posse vidi, et ab ulteriore hujus codicis investigatione desistere coactus sum.

Tertius codicum, cujus usu me huic editioni magnum decus conciliaturum, eamque Lectori de meliori nota commendaturum noveram, ideoque requirendum censebam, fuit unicus ille Laurisheimensis; qui, postquam Simon Grynaeus ultimos quinque superstites Livii libros inde in medium protulisset, Vindobonam missus in Augustissimam bibliothecam Caesaream inmigravit, et singulari dissertatione, infra hoc tomo recusa, pluribus a Lambecio descriptus ac laudatus est. Ea autem me docuit, *volumen illud membranaceum ante mille et aliquot centenos annos totum majusculis literis, et quidem antiquissimo more, sine ulla singularum vocum distinctione, exaratum, eamque ob rem doctissimis et in veterum codicum Mstorum tractatione exercitatissimis viris lectu difficillimum esse:* et, *quamvis Simon Grynaeus in adornanda quinque illorum librorum Livianorum editione magnam adhibuerit diligentiam, valde tamen necessarium esse, ut illa editio cum ipso authentico Msto a capite ad calcem adtentissime adcuratissimeque conferatur: superesse enim non mediocre variantium lectionum spicilegium, quod se alias summa indu-*

stria et fide exhibiturum in peculiari quadam dissertatione, Lambecius ibidem promisit. Verum quum dissertatio, cujus nobis spem fecit, numquam prodierit, ipsius vicem subiturus experiri volui, utrum variantes hujus Msti impetratas orbi erudito exhibendi ulla ratio daretur. Ad id inquirendum prolixe operam suam obtulit Officiosissimus, et, quamdiu vixit, optime de me meoque in Livium conatu ac labore meritus Cortius: qui, procerum quorumdam summae dignitatis auxilio inplorato, post varias dilationes, et spem optati successus modo factam, modo iterum praecisam, nihil tandem obtinere potuit. Illud autem praesertim votis nostris obstare Vir Inlustris Pius Nicolaus de Garelli, Caesareae bibliothecae eo tempore praefectus, quem Cortius ὁ μακαρίτης inter alios per literas adierat, adfirmavit, quod variantes unici istius codicis lectiones, a Clàrissimo Gentilottio collectae, continuationi Commentariorum Lambecianorum inserendae essent, eaque continuatio jam prelo parata Augustissimi Imperatoris Caroli VI. mandato adhuc tenebris premeretur; ut vero interim ipsum codicem vel inde excerptas Gentilottii opera variantes cuiquam inspiciundi copia fieret, ipsius Augustissimi Imperatoris venia et diplomate opus esset. Aliquot annis interjectis Inlustris Marchio Scipio Maffeus, qui hinc in Italiam proficiscens Vindobonam adire, ibique per aliquod tempus morari decreverat, pollicitus est, nihil se facturum reliqui, quod ad impetrandam tantopere expetitam codicis Liviani collationem pertineret. Verum quum ex eo tempore nihil de omni hac re audierim, eamdem etiam illi, quam Cortio dixi, difficultatem obstitisse, facile intellexi, tandemque me plane hoc quoque voto excidisse ex animo dolui.

Praeter variantes lectiones, quas ipse ex codicibus Mstis excerpsi, quasque amici, se in partem operis hujus ingrati venturos insigni benevolentia offerentes, ex membranis collegerunt, insuper aliorum labores, antea quidem editos, verum ita, ut a nullo adhuc Commentatorum in recensendo Livio adhibiti sint, in usus meos vertere, et, quam potui, utilitatem ex illis percipere conatus sum. Duo autem praesertim viri docti fuerunt, quorum nomine variantes lectiones, ex scriptis Livii libris petitae, typis exaratae sunt. Eorum alter est LATINUS LATINIUS, in cujus Bibliothecae Sacrae et Profanae, Romae anno cIↃ IↃC LXXVII. editae, parte II. pag. 4. continetur collatio, primo codicis Regum Arragonum Neapolitanorum, qui decem primos Livii libros exhibebat; deinde codicis Brancaleonis, qui belli Hannibalici historiam enarrabat. Uterque autem codex commissus est cum editione Liviana, quae Venetiis anno cIↃIↃXLI. apud haeredes Lucae Antonii prodiit. Alter est Vir Clarissimus THOMAS HEARNE, qui, Livium Mstorum collatione recognitum anno cIↃ IↃCC VIII. Oxonii edens, sex codicibus Oxoniensibus usus est; quorum quidam ternas operis Liviani partes, alii unam continebant: unde factum est, ut ad decem primos Livii libros quinque, ad bellum Punicum secundum trium, et ad decem sequentes duorum codicum excerpta numerare potuerit. Ipsorum codicum ejus indiculum infra hoc tomo dedi.

Postquam codices, amicorum favore undique submissos, eorumve excerpta, et praecipuas editionum, quas consequendi occasio fuit, cum vulgatis paullatim contulissem, ad eorum ductum, quanta adtentione ac cura poteram, Livium re-

censere coepi. Et quidem verba ejus praecipue ad mentem Virorum in arte critica Principum Johannis Frederici et Jacobi Gronoviorum exprimere constitui; nisi ubi ab eorum sententia discedendum esse auctoritas Mstorum persuaderet. Innumeris enim partibus editiones, quibus illi praefuerunt, et praesertim quas Jacobus Gronovius curavit, reliquis omnibus praestare inter Doctos constat, et ipse experientia verum esse comperi. Quum tamen editionem Viri Celeberrimi Joannis Clerici quotidiano usui magis commodam esse viderem, ad ejus potius marginem, quae in Livio Gronoviorum emendanda erant, adnotavi, ut illam a me interpolatam postea typographis exprimendam traderem. Videram enim, eum in Praefatione jactasse, *se Livium ad Joannis Frederici Gronovii, praestantissimi Critici, mentem non infeliciter edidisse*, et insuper *non tantum eliminasse typographica menda, quae sat multa, praeter ea quae ad calcem erant notata, in eum inrepserant, sed et interdum veterum librariorum menda e contextu Liviano ex ejus sententia sustulisse: id tamen numquam fecisse, nisi ubi res erat manifestissima, exiguaque mutatione opus erat, quod et semper in notulis imae paginae subjectis monuerit:* eaque propter suspicari non audebam, eum Lectoribus verba dare voluisse. Verum hac occasione deprehendi, non modo editionem ejus plurimis typographorum aberrationibus scatere, multis locis integras voces, alibi duas, tres, quatuorve continuas omisisse; sed etiam ipsum ne minimam quidem, immo vix decimam partem eorum, quae ad calcem notari neglecta erant, animadvertisse; insuper modo lectionem a Gronoviana diversam admisisse, modo expresse ab eo damnatam revocasse, modo lectiones Johannis Frederici

a filio Jacobo mutatas restituisse, modo vel suas, vel Gronoviorum, vel aliorum conjecturas recepisse, easque omnia non monito lectore, contra quam se semper fecisse audacter adfirmarat. Ab his scopulis, qui in editione Clerici vel palam exstabant, vel occulte latebant, ut mihi provide caverem, eo diligentius ac majori cura ad minima quaeque adtendi, et ingenti ejusmodi mendorum acervo Livium liberavi. Num omnia illa ejicere potuerim, Lectores potius judicare, quam ipsum me praedicare malo. In recensendis autem Livii verbis non eamdem omnium codicum rationem habui; sed, quemadmodum aequum esse existimabam, in primis decem libris potissimum credidi vel Mediceo, vel Leidensi primo, vel Fragmento Havercampi, vel Harlejano primo: in bello Hannibalico vel Puteaneo, cujus multas varias Gronovius pater memoravit, vel Mediceo, vel Cantabrigiensi: in decem proximis libris Moguntini excerptis, quae vel Carbachius, vel Gelenius dederunt: in quinque ultimis, qui in nullo codice, praeterquam ex quo primum publicati sunt, inventi fuere, primae editioni. Illos enim libros reliquis praestare, partim Viri Docti jamdudum monuerunt, partim ipse longiori usu expertus sum. Ubi vero hi primi ordinis et omnium fide dignissimi testes aut tacebant, aut nihil juvabant, aut aperte mendosi erant, (nam ne optimos quidem ab omni parte perfectos esse, et suis etiam naevis interdum obsideri, mirum videri nequit, quum ipsi etiam Soli maculas inesse humana industria detexerit) etiam reliquos codices et primas editiones, quae ex Mstis procuratae codicum instar erant, audiendas esse censui. In lectionibus, expresso Gronoviorum suffragio probatis, potius servandis superstitiosus, quam ejiciendis audax et temerarius videri malui.

Ubi tamen integerrimorum codicum consensus vel auctoritas mutationem exigebat, optimos illos ac certissimos duces sequi, officii mei esse existimavi: sed admissae emendationis semper, quantum memini, Lectorem in Notis monui. In illis vero, quas Gronovii tacite adoptarunt, vel ex prioribus editionibus retinuerunt, paullo majorem mihi licentiam sumere ausus sum. Observavi enim saepe contigisse, ut novi editores, quum Notas ad editionem, quam prae aliis emendatiorem esse repererant, concinnassent, et, quae in ea probare non poterant, mutanda esse monuissent, aliam deinde, ab illa diversam, typographis exprimendam dederint; in qua, Notas suas secuti, tantum refinxerant, quae in priori refingenda visa erant; inmota vero reliquerant, quae in posteriori hac perperam vel dedita opera innovata, vel culpa operarum commissa fuerant: unde inscii et contra animi sententiam aut aliorum temeritate adscitas lectiones, aut eorum incuria relictos typographorum errores receperunt, et ad posteros transmiserunt. Simile quid Viro Maximo J. Fr. Gronovio in Livio evenit. Notas enim conscribens aliquam ex editionibus, quae Gruterianis antiquiores erant, ob oculos habuit: quae autem in istius contextu inmutanda duxit, ad marginem editionis nuperrimae Elzevirianae adjecit, quam postea, ipso jubente, typographi secuti sunt. Verum eo tempore ex memoria exciderat, Gruterum, vel qui ejus nomine editionis curam habuit, praesertim, ut antea monui, in ultima anni cIↄIↄcxxviii. editione, inlaudabili ac periculoso exemplo verba Livii innumeris locis interpolasse, et insuper in iis multos ac pudendos operarum errores negligenter reliquisse: easdem interpolationes ac mendas non modo Elzevirianam, licet praeclaro Danielis Hein-

sui nomine superbam, servasse; verum insuper novis adjectis auxisse, et hac ratione se omnes illas iterum propagaturum. Tandem tamen Vir Summus, quum ipse jam Livius prelum reliquisset, et anno proximo Notas ederet, haud recte se egisse sponte deprehendit, et inprudentiae suae Lectorem in fine Praefationis his verbis ingenue monuit: *Memineris denique, ex ultima Gruteri in duabus Elzevirianis aliquot mendas expressas; quod serius animadverti, dum dubiis intentus sum magis, quam illis, quae in prius vulgatis recte semper habuerunt. Hoc igitur nobis non inputabis, vel, si movis, condonabis: et, ubi contextum non consentire cum Notis invenies, id nostrum censebis, quod erit in Notis probatum.* Quare non tantum hoc casu incaute recepta repudiandi libertatem mihi relictam esse putavi, verum etiam tum me Gronovii voluntati obediturum, et officio suscepto recte functurum censui, si omnia illa, quae ipso inscio et invito inrepserant, iterum tollere conarer. Hujus etiam generis aliquot centurias errorum, quorumdam leviorum, aliorum graviorum, qui in editionibus Gronoviorum et reliquis omnibus eas secutis supererant, nunc demum ex contextu ejeci; nisi quod quosdam, verum ne quartam quidem eorum partem, Clarissimus Crevierius, qui nuper splendide Livium Parisiis Notis suis inlustratum edidit, observarit, et plerosque vel inmerito Gronovio, vel generatim nuperis editionibus, nullum autem verae origini, editioni vel Gruterianae vel Elzevirianae, adscripserit. Quemadmodum vero me eorum vel nullos vel paucissimos reliquos fecisse polliceri audeo, ita etiam operam sedulo dedi, ne novis ejectorum loco adscitis beneficii gratiam corrumperem; sed contra ut Livii verba, quam fieri posset, emendatissima exhiberentur. Ea

tamen ab omnibus librariorum mendis libera prodire, adfirmare nequeo, quum ipse quaedam, quae collecta hoc tomo indicavi, observaverim. Et sane librum ullum, singulari hac dote commendandum, quod erroribus typographorum careat, nondum offendi. Mihi suffecerit, si nemo nimiam in hac parte negligentiam jure exprobrare possit.

Livii verbis subjeci priorum Interpretum, instituto meo convenientium, quos antea latius recensui, Annotationes, Scholia, ac Notas, observato ordine temporis, quo quisque vixit, ac sua luci publicae exposuit. In iis recudendis ad id unice iterum animum adjeci, ut typographorum errata, quae posteriorum editionum nonnullas deformarunt, et interdum ipsis Viris Doctis fraudi fuerunt, ad fidem primarum editionum, quantum eas indagare potui, emendarentur. Deinde suis locis inserui, quae ad Livii vel emendationem, vel explicationem adcommodata ex praestantissimorum Criticorum, NANNII, TURNEBI, LIPSII, PIGHII, aliorumque plurimorum eruditis laboribus paullatim collegeram. Eodem etiam inserui, quae Vir Bonorum Optimus, CAROLUS ANDREAS DUKERUS, cui me ejusdem collegii vinculum, earumdemque literarum humaniorum in Academia Trajectina professio non fucata amicitia ac jucundissima familiaritate per octodecim annos sine ulla querela artissime conjunxit, ex divite eruditarum Observationum penu in Livium mecum benignissime communicavit: quae perpetui in loca notatu digniora ac ceteris difficiliora commentarii instar haberi possunt; et suo merito Doctis, qui priora hujus editionis volumina perlegendi otium habuerunt, tantopere placuere, ut, rariore eruditione

referta, et exquisito judicio conscripta esse uno ore palam praedicarint.

Ultimo loco reliquis addidi Notas meas, quas omnes probaturos si sperare vellem, veteris proverbii, quod verissimum esse quotidiana experientia docet, *Ne Jovem quidem omnibus placere*, parum memor forem. Votorum me compotem factum putabo, si laborem, quem Livio haud levem inpendi, non plane inutilem esse aequi et artis nostrae periti judices arbitrabuntur. Hae Notae primo continent illa, quae varii viri docti olim ad margines exemplarium quotidiano usui inservientium, ut Livium vel emendarent, vel inlustrarent, memoriae caussa adscripserant. Ejus generis plura suppeditavit exemplar, quo Viri Celeberrimi ANTONIUS ejusque filius JACOBUS PERIZONII usi sunt; quod in auctione bibliothecae Perizonianae emerat Clarissimus Rungius, eoque mortuo, quum libri ejus publice distraherentur, in manus meas inciderat. Alia exhibuit editio Basileensis anni cIↄ Iↄ XLIX. ad cujus oram ANONYMUS quaedam adscripsit. Paucula obtulerunt exemplaria Amplissimi GISBERTI CUPERI, quod Celeberrimus Collega Jacobus Ode usui meo concessit, et Doctissimorum COETIERII ac SCHERPEZEELII, quae, quum venderentur eorum bibliothecae, mihi comparavi: ex quibus excerpta, quae digna videbantur, ut ab interitu vindicarem, sub eorum nomine Notis meis inserui. Continent insuper illa, quae Viri Celeberrimi CHRISTOPHORUS AUGUSTUS HEUMANNUS, GOTTLIEB CORTIUS, ὁ μακαρίτης, et JOANNES FRIDERICUS CHRISTIUS suis me literis, aut missis Annotationibus monere dignati sunt; quibus pro hoc beneficio, quo me ac Livium meum ornarunt, gratias, quantas possum ac de-

beo, maximas ago habeoque. Continent denique illa, quae ipse Livium sedula manu versando observare potui. In iis parcius ad antiquitates moresque populi Romani, et ejus subinde memoratas leges exponendas, vel veteris aevi Geographiam inlustrandam deverti. Lectores enim, qui similia adhuc doceri opus habent, ea passim obvia commodissime et longe copiosius discere poterunt ex libris, qui dedita opera his enarrandis confecti dedicatique sunt: quibus describendis crambem saepius recoctam iterum adponere, et peritiorum fastidium excitare nihil adtinet. Ubi tamen difficultates, quibus Livii verba obsita esse videbantur, eorum auxilio eximendae occurrebant, vel antiquioribus Interpretibus, quorum tempore omnes priscae eruditionis partes nondum tantopere excultae, tantaque luce collustratae erant, casu quaedam exciderant, quae incautis vel minus peritis Lectoribus fraudi esse poterant, iis pro modulo ingenii veriora tradere, et obvios nodos solvere conatus sum.

Potius operam mihi dandam esse censui, ut rationem redderem, cur lectiones alias in contextum adoptarim, alias admittere vel noluerim, vel ausus non sim, et simul Lectori subsidia suppeditarem, quibus instructus per se judicare possit, utrum susceptam provinciam prudenter et ex commodo reipublicae literariae, an secus, administraverim. Ejus vero rei caussa ante omnia necessarium esse arbitratus sum, ut veterum membranarum et editionum, quibus recepta lectio innititur, scripturas, notis meis intextas, illorum oculis subjicerem, et, quam ex variis aliis elegi, Livio non indignam esse, vel ingenio stili ejus non adversari, modo pluribus, modo paucioribus, pro-

ut res exigere videbatur, exemplis ac testimoniis, aut ex ejusdem, ut plurimum, aevi scriptoribus, aut, si fieri posset, ex ipso Livio petitis, docerem.

Dubitare nequeo, quin haec, quam in Notis meis secutus sum, agendi ratio non omnibus peraeque placitura sit. Video enim esse Viros Doctos, qui varias lectiones, sive illae ex antiquis editionibus, sive ex scriptis codicibus depromtae fuerint, sive mendosae sint, sive aliquam sanitatis speciem prae se ferant, a Notis plerumque ablegandas esse statuunt; quas, in unum velut fasciculum conjectas, tantum ad totius libri calcem adtexi permittunt, nisi ubi ex deformatae antiquae scripturae vestigiis per sagacem conjecturam vera lectio eruitur: tum enim e fide esse interpretis fatentur, lacinias illas, quibus velut gradibus ad verum perductus est, exhiberi Lectori, ut dignoscere queat, quid vetus scriptura tulerit, quid ingenium emendatoris adstruxerit. Sed in Notas passim infercire plurium codicum nomina, et trunca lacerarum vocum membra informesque reliquias subjicere semper oculis, id vero ingrati fastidii plenissimum esse, et animosissimo etiam Lectori nauseam excitare. Ut autem hanc, quam probant, sententiam alteri praestare persuadeant, Notas et Commentarios, quibus veteris aevi scriptorum monumenta emendantur et inlustrantur, haud inscite comparari posse putant splendido aedificio: cui exstruendo et ad culmen perducendo variae machinae, fulcra, et erectae in altum temporariae contabulationes inserviunt, sed post opus perfectum inutiles amoveri debent, ac solent; ne ejus vel usum inpediant, vel adspectum deforment: similiter igitur discrepantes veterum membranarum

lectiones, ab interprete ad concinnandas Notas vel Commentarios adhibitas, iis absolutis, a conspectu Lectorum amovendas esse. Eodem jure contendere poterunt, ut antiquitates prisci aevi, sacras profanasve, expositturi veterum teſtimonia, quibus veluti machinis antiquitatum corpus exſtrui debet, deinceps a contextu removeantur. Verum ne, quaeso, aegrius ferant, si palam fateri audeam, argumenta, quibus sententiam probare conati sunt, mihi nondum satisfecisse, et hinc me ei calculum adjicere non posse. Ne enim a comparatione, quam huic materiae convenire exiſtimarunt, discedamus, neminem negaturum arbitror, redemtoribus, qui aedificium exſtruendum conduxerunt, omnes illas machinas, omniaque inſtrumenta relinquenda esse, quibus censores aliive, qui operis exſtructionem locarunt, indigent, ut id absolutum examinare, ac videre queant, utrum singulae ejus partes ad praescriptam formam factae, et leges, de quibus convenit, religiose observatae sint: ad id vero requiri altiores contabulationes aliasque machinas, quibus universi aedificii compages a culmine ad fundamenta usque commodissime inspiciatur: requiri regulas, lineas, perpendicula, ac normas, ad quas quaelibet ejus membra diligentius exigantur. His igitur aliisque inſtrumentis similes esse judico variantis scripturae lectiones, ex codicibus et vetuſtioribus libris editis collectas, quibus in contextus aedificio exſtruendo ac perficiendo Viri Docti utuntur; easque in Notis superſtites esse debere arbitror, ut Lectores, qui censorum inſtar sunt, earum ope despicere possint, utrum aedificium recte in altum eductum sit, et ab omni parte vitio careat; ne his adminiculis deſtituti poſtea probationis eorum teſtimonium, quod pro opera praeſtita et inpenso labore, mercedis loco eſt,

petenti nihil sibi liquere posse respondeant. Recte quidem varias lectiones fulcris et columnis comparari existimo, non tamen temporariis et postea tollendis, sed ejus potius generis, quibus tota aedificii moles superstruitur: unde necesse est, ut, illis submotis, haec confestim subita ruina concidat.

Quum autem in edendo Livio ac Notis conscribendis longe aliam, quam hi ingressi et aliis monstrare conati sunt, viam institerim, ipsam rei, quam postulo, aequitatem facile mihi impetraturam confido, ut, argumentis eorum propositis et examinatis, meas itidem rationes, quibus in diversam partem discedere permotus sum, breviter exponi permittant, easque non aversis auribus audire velint. Id igitur semper mihi persuasi, ei, qui ad prisci scriptoris monumenta Annotationibus inlustranda animum adpellens veterum membranarum praesidio instructus est, illud in primis curandum esse, ut omnium codicum, quibus utendi, favente fortuna, occasionem consecutus est, lectiones diligenter colligat, easque non avare vel invide sibi soli servet, sed liberaliter ac benigne cum Lectoribus communicet, si optime literarum utilitati consuluisse, et magna sumtuum, temporis, ac laboris parte hominum sui et sequentium seculorum studia levasse dici velit. Ita enim primo, si quid judicare valeo, fiet, ne venerandae antiquitatis codices, qui in bibliothecarum pulvere quasi sepulti non tantum sponte sua situ ac squalore consumuntur, vel tandem tineis et blattis esca fiunt, verum etiam aquis, flammis, hostili direptioni ac ferro, innumerisque aliis casibus quotidie expositi sunt, umquam perire possint. Licet enim ipsa, quae quis consuluit, exemplaria, injuriae temporis

paullatim cedentia evanescant, eorum tamen excerpta in libris editis, tamquam in aeternitatis templo fideliter adnotata, semper superfutura, et Doctorum usui inservire nullo tempore desitura sunt. Ita insuper fiet, ne alii, in eodem deinceps stadio decursuri, codices manu exaratos insigni et vix tolerando damno patrimonii, quod eruditis ferme exiguum contingere solet, quum bonae mentis soror sit paupertas, undique coëmere, et in bibliothecarum pluteis ac forulis congerere cogantur. Ita denique fiet, ne docti, ut bibliothecarum publicarum et privatarum thesauros excutiant, magno et inreparabili temporis damno per plures cultioris Europae regiones itinera suscipere debeant; et in illa laboris parte, in qua plerumque taedium subrepere solet, in conferendis Mstis, si quos tandem investigarunt, et ambitiosis precibus excutiendi facultatem impetrarunt, consenescant. Ne quid autem fructus, qui hinc percipi potest, pereat, tanta in hoc negotio religione, ac pene dixerim superstitione versandum esse puto, ut non solae illae lectiones, quae aliquam sanitatis speciem praeferre creduntur, sed etiam, quas somniculosorum scribarum inertia mendis infectas esse constat, recenseantur. Saepe enim Viri in arte critica Principes suo se exemplo expertos esse testati sunt, hanc viam ingressos ex aliorum librorum, quos deinde consulendi occasionem adepti sunt, collatione multo facilius indagasse genuinam scriptoris manum, ad quam corrupta a librariis scriptura propius accedebat, quam antea in libris vulgatis recepta. Licet autem, qui primi codicem consuluerunt, se ex falsarum lectionum monstris in eo obviis expedire, aut quid boni inde eruere nequiverint; non raro tamen accidit, ut acutiores alii postea insecuti, eorum vestigiis insistentes, felicibus conjecturis veram auctoris scri-

pturam sagaciter investigarint. Ad haec ex manifestis librariorum aberrationibus intelligi potest, quae literae in veteri scriptura ob ductuum in scribendo, vel soni in pronunciando similitudinem facillime permutari potuerint, quas voces saepissime scribae confundere soliti sint, quidque iis plerumque errandi caussa exstiterit: unde prona aliis locis male adfectis succurrendi, eaque egregie curandi via sternitur. Hoc sensu Vir Doctissimus Moses Solanus in Praefatione altera ad Plutarchi vitas Parall. de collatione codicis impetrata, quam editioni suae jungebat, agens Lectores monet, *quamvis non omnia ejusdem pretii sint, nonnulla etiam aperte mendosa, multa levissima, ne haec quidem Viris Doctis prorsus inutilia censenda esse; quum librariorum sollemnes lapsus, aetatumque variarum consuetudines pravas in scribendo observare et in promtu habere, non minima sit felicis Critices instrumenti pars.* Praeterea eum, qui decem, vel etiam pluribus Mstis instructus est, in animum inducere non posse existimo, se vel officio suo diligenter functum esse, vel Lectoris in arte Critica versati spei et exspectationi respondisse, ejusve desiderium explesse, si, ut a truncis lacerarum vocum membris, quibus codices vetusti designari et invicem distingui solent, abstineat, generatim dixerit, sex vel octo codicum suorum hanc aut illam lectionem sibi obtulisse. Quum enim non omnes codices ejusdem auctoritatis ac momenti esse reperiantur, sed alii aliis plurimum praestent, ideoque non numerari, sed ponderari debeant, hinc, ut quis, quanta eorum testimonio fides habenda sit, ea, qua par est, diligentia examinare queat, informes dimidiatarum vocum reliquias, quibus vulgo codices indicari solent, perperam omissas esse aegre feret, ac, spem sibi factam in medio cursu

interceptam esse indignatus, se plane Tantali sidere natum esse, et in magna veterum codicum atque inde excerptarum variantium copia, attamen iis uti frui non posse, ex animo queretur. Tandem dissensum codicum testantes scripturas ex Notis, auctorum contextui subjici solitis, relegatas et ad totius libri calcem in exsilium expulsas mederi quidem fateor fastidio ad illarum conspectum nauseantium, sed vicissim id faciendo debita ratio non habetur Virorum Doctorum, qui Critices studio capti Mstorum lectiones, priorum diligentia conquisitas, locis corruptis emendandis subinde consulere volunt, eorumque molestiae, quae potius quacumque ratione minuendae erant, haud parum augentur. Minus enim commodum est, oculos per varias partes distrahi, et modo quae ad principium, modo quae ad finem libri notantur, circumspicere, quam uno intuitu verbis auctoris junctas membranarum scripturas considerare. Haec quidem incommoda facillime evitari posse alii existimarunt, si discrepantibus codicum et editionum scripturis proprius adsignaretur locus, eaeque ex Annotationibus exemtae qualibet pagella medio inter verba Auctoris et Commentatorum Notas spatio seorsum recenserentur. Verum, si quis Notis criticis de vera Auctoris manu ejusque genuina lectione disceptaturus hoc eorum consilium probare et sectam illam sequi velit, saepius ipsum deprehensurum necesse est, plures diversorum librorum varietates, in primis quae vel in contextum adoptentur, vel probabilibus conjecturis ansam praebeant, bis sibi repetendas, et non modo in variantium lectionum fasciculo, verum etiam in Notis memorandas esse. Earum autem numerus non poterit non plurimum augeri, si Notarum auctori in caussas errorum inquirere, ac fontes, ex quibus Mstorum differentiae et mendae

ac

ac vitia librariorum profluxerunt, Lectoribus aperire animus erit. Ita enim hae quoque in Notis enumerari debebunt, et paullatim libri moles, iisdem epulis magno cum Lectorum fastidio bis adpositis, inutiliter crescet. Longe itaque praestare videtur, ut, quae monumentis veterum vel emendandis vel inlustrandis inservire creduntur, simul una serie exhibeantur, et qui mollibus adeo oculis sunt, ut voces dimidiatas, quibus compendii caussa variorum codicum nomina designari consueverunt, graventur, eadem, quam celerrime possint, transiliant, et sequentibus potius inhaereant.

Ceterum quemadmodum Viros Doctos, qui se diversa commentandi ratione Lectoribus maxime placituros, eorumque favorem sibi conciliaturos sperarunt, non modo ferendos, sed etiam laudandos esse arbitror, ita vicissim peto, ut ipsi quoque erga me, qui illam viam ingressus sum, quam optimarum literarum iisque faventium Doctorum commodis promovendis praecipue expedire existimavi, eadem humanitate atque indulgentia uti non recusent, conatibusque meis si favere, saltem adversari nolint. Illud insuper aequi bonique consulant, rogo, si forte quibusdam locis justo majorem, ex ipsorum opinione, exemplorum copiam sententiae meae vel aliorum adstruendae in medium adtulisse videar, sibique persuadeant, id non temere ac sine caussa a me factum esse. Hoc autem magis eos precibus meis locum relicturos confido, quod liberum sibi ac permissum esse noverint, quaecumque modum excedere arbitrentur, legendo transmittere, perinde atque non adessent, et pro non scriptis habere.

Quum autem Historiae Livianae longe maxima pars priorum seculorum socordia nobis perierit,

et tamen ex re Lectorum sit, ut non interruptam rerum a Romanis gestarum seriem a primordio Urbis conditae usque ad illum annum habeant, ad quem Livius populi illius fata narrando olim perduxit, laudabile quorumdam Virorum Doctorum, qui principem Historiae Romanae Scriptorem a se recognitum paullo ante me luci publicae exposuerunt, exemplum imitatus sum, et Johannis Freinshemii Supplementa, quibus tot librorum Livii, maximo literarum damno hodie deperditorum, jacturam si non compensare, certe aliquo modo minuere conatus est, suis locis inserui. Ejus operis priorem partem, quam libris Livii undecimo et novem sequentibus amissis substituit, vivus ipse Freinshemius edidit. Secundam partem, quae continet librum quadragesimum sextum et sequentes usque ad finem libri nonagesimi quinti, ita adfectam, quum moreretur, reliquit, ut, ipsius Praefatione instructa, paullo post obitum ejus in lucem prodire potuerit. Tertiam partem, sive libros nonagesimum sextum et reliquos usque ad centesimi quadragesimi sive ultimi finem, ab haeredibus Freinshemianis redemtam, diu postea Doujatius, Livium in usum serenissimi Principis, Delphini Franciae, edens, primus ex tenebris produxit. De opere hoc universo licet ita existimem, Freinshemii ingenio ac fama, qua vivus floruit, dignissimum esse, omnisque generis Lectoribus haud parum utilitatis ac fructus adferre posse; simul tamen verum esse judico, quosdam ei naevos inesse, ita tamen ut multo perfectiora sint, quorum editioni ipse praefuit, quam quae post mortem parentis prodierunt, antequam politius limata ultimam ejus manum passa erant. Certe in prima parte quaedam, sed pauca, in secunda et tertia longe plura observavi, quae stilo Livii et aequalium scriptorum convenire nequeunt.

Haec Supplementa ter integra prodierunt. Verum, in prima, quam Doujatius curavit, editione testimonia scriptorum, ex quibus singulae eorum particulae desumta sunt, misere habita fuisse, inter Viros Doctos constat: in secunda Clerici omnia illa veterum testimonia omissa sunt: in tertia Clarissimus Crevierius se totum opus diligenter recognovisse, et non modo typographorum erroribus liberasse, verum etiam scriptorum, in ora editionis Parisiensis Doujatii adlegatorum, testimonia investigasse, mutilata absolvisse, depravata correxisse, luxata et male collocata in locum suum revocasse, quaedam etiam omissa addidisse testatus est: quod et ipsum revera praestitisse, usu didici. Ab eo igitur curatam Supplementorum editionem typographis exprimendam dedi, ita tamen, ut Notas, quas addidit, omiserim, et operarum peccata, quae plura in hanc partem, quam in ejus contextum Livianum, inrepserant, quanta diligentia potui, emendarim. Ad haec Supplementa alia, quae idem Clarissimus Crevierius lacunis librorum XLI. XLIII. XLIV. et XLV. quibus Freinshemius non providerat, explendis concinnavit, et prioribus Doujatianis, Livii neque stilo neque diligenti rerum narrationi respondentibus, substituit, itidem recepi.

Tandem in ultimum hunc editionis meae tomum partim varias Dissertationes ac praecipuas priorum editionum Dedicationes et Praefationes, partim Indices necessarios digessi. Dissertationes vel de ipso Livio, vel de quibusdam ejus locis agunt: priores dedi secundum ordinem materiarum, posteriores secundum ordinem locorum Livii, quibus inlustrandis conscriptae sunt. Sponte tamen adtentus Lector observare poterit, in quatuor ea-

rum postremis, ab hoc ordine discessum esse: cujus rei nulla alia caussa est, quam quod eas serius, et illo demum tempore acceperim, quum jam non amplius loco, quo debuerant, inseri possent. Earum primam a Viro Nobilissimo ac Celeberrimo Everhardo Ottone, quondam Juris Civilis ac Publici in Academia hac Trajectina Professore ordinario, Collega Amicissimo, nunc primario Reipublicae Bremensis Syndico, accepi: secundam Facciolati Vir Celeberrimus Joannes Polenus, opera Viri Clarissimi Petri Muschenbroeckii olim Collegae Honoratissimi, Patavio transmisit: tertiam Faërni, non ubivis obviam, quam antea numquam videram, mecum communicavit Vir Doctissimus N. Hof. Ei quartam Sigonii, operibus ejus insertam, quam Faërni epistola, cui illa respondet, destitutus omisissem, nunc ipsam nactus subjunxi. Ubi vero quasque inserendas censeam, ex syllabo eorum, quae hoc tomo septimo continentur, patebit: singulas enim loco suo, non ordine quo inpressae sunt, ibidem recensui. In Dedicationibus et Praefationibus tempus, quo scriptae sunt, ac primum prodierunt, observavi. Indices tres dedi. Primus est Auctorum, qui in Notis, Livii verbis subjectis, emendantur, inlustrantur, vel defenduntur: secundus Rerum et Verborum, quae ibidem inlustrantur et explicantur: tertius est Rerum memorabilium, in Livii Historiarum et Freinshemii Supplementorum libris occurrentium. Hunc ultimum bibliopolae, quorum typis Livius Clerici descriptus est, suis sumtibus et inpensis fieri curarunt, existimantes se eo ipso utilitati et commodis Lectorum optime consulturos. Verum cujus ad id operam conduxerunt, labori suscepto inpar, vel non satis animum adtendens,

passim graviter lapsus est, et plurimos foedissimosque errores commisit. Movit ea res Clarissimum Crevierium, ut, quum eumdem Livio suo subjungere constituisset, utilissimam, sed, quemadmodum testatur, molestiae et taedii plenissimam, operam illi inpenderet. Quo defunctus se cavisse professus est, ut antea ibidem omissa supplerentur, falsa tollerentur aut inmutarentur, male confusa distinguerentur, ac perperam divisa in unum conjungerentur. Quum autem ambiguum saepe incertumque foret, et parum ex historia constare posset, utrum nomen aliquod, praesertim hominis non admodum nobilis, variis locis occurrens, semper unius ejusdemque sit, an vero duo eodem nomine insigniti intelligi debeant, insuper Lectorem monitum voluit, se hanc legem secutum ésse, ut uni nomini ea tantum subjungeret, quae ad illud certo pertinerent; si vero res obscura foret, duo nomina poneret. Quidquid igitur sub unius nominis praescriptione legitur, id sibi ad unum hominem pertinere visum esse: at quod in duo nomina, sive in duos articulos, divisum reperitur, id non continuo judicandum esse, se ad duos necessario diversos retulisse. Laborem, quem in hoc Augiae stabulo repurgando Vir Clarissimus exhausit, cum gratiarum actione in rem meam verti, et jussi, ut Indicem ab eo interpolatum et emendatum typographorum operae sequerentur; ita tamen, ut ipse etiam symbolam, quam potui, conferens multis iterum partibus eumdem antea emendarim, ac supplerim, quae, quod in simili re facillime evenire posse consentio, Clarissimus Crevierius intacta praeterierat, vel addere omiserat. Non tamen existimandum est, me de industria ac dedita opera universo huic Indici emendando intentum fuisse: ei enim pistrino me inclu-

dere nolui. Verum quum Indicem Livio Clerici junctum, ex quo primum typis descriptus prodiit, aut certe ex quo novam Livii editionem procurare in animum induxeram, semper ad manum habuerim, et, quae aliud agens vel perperam in eo tradi, vel negligenter omitti invenirem, ad marginem notare solitus fuerim, postea exemplar, quo usus eram, tantummodo contuli cum Indice, quem Crevierius nobis dedit, eique, quae corrigenda vel adjicienda superesse observaram, et nondum correcta vel adjecta videbam, inserui. Quare non dubito, quin etiam post meam ei inpensam curam adhuc alia reperiantur, quae alterius diligentiam et operam requirant. Ceterum quum omnia capita, per librum quadragesimum primum, et pleraque per quadragesimum tertium, duplici numero notentur, quorum altero solius Livii, altero etiam Supplementorum Crevierii interpositorum ratio habetur, noverit Lector, me Indicem, in quem res non tantum a Livio, sed etiam in Supplementis memoratae sunt digestae, ad posteriorem numerum composuisse, quum Index Crevierii in eo fluctuans, modo hunc, modo illum numerum secutus esset.

Antequam praefari desinam, unum hoc restat, ut rationem reddam, qua inpulsus paucas pagellas, quae Syllabum praecipuarum editionum Livii proxime sequuntur, addiderim. Vir Clarissimus Johannes Daniel Schoepflinus, Historiarum et Humaniorum Literarum Argentorati Professor ordinarius, in itinere ante paucos annos per Belgium nostrum instituto didicerat, novam apud nos Livii editionem parari. Mox igitur ad Lares reversus, pro suo literas juvandi studio, de Livio hoc bene mereri, et ad ejus editionem exornan-

dam symbolam conferre constituit. Hinc Lugdunum Batavorum ad bibliopolam meum, quem partem inpensarum in editionem Livii curandam necessariarum conferre noverat, sponte misit non modo exemplar illud Livii, quo olim Klockius usus erat, plurimis ejus Annotationibus refertum, unde, quae edi digna putabam, excerpsi, et Notis huic editioni junctis inserui; sed addidit insuper apographum fragmenti cujusdam, quod Livianum esse, ex libris ejus deperditis, et quidem ex libro sexto decimo desumtum, ac nondum editum sibi persuadebat: cui juncta erat haec schedula, quae descriptionem inventoris et loci, in quo repertum est, continet.

Notitia Fragmenti Liviani ex lib. XVI.

Matthaeus Klockius Biberaco-Suevus fuit, humanioribus literis a juventute deditus; quod vel ex Schegkii notis ad Velleji Paterculi lib. II. cap. LXXXIV. patet: ubi acutissimi ingenii juvenem *vocat. Perreptavit ille pleraque Provinciae Suevicae Monasteria, magnaque diligentia veteres in illis codices contulit: cujus rei testis quoque est Valerius Maximus, in membrana scriptus, et in Basileensis Academiae bibliotheca servatus; in quo plures reperiuntur notae vel conjecturae, ipsius Klockii manu diligenter margini additae: quod suis nuper literis me docuit Celeberrimus Iselius Basileensium Professor Theologus. Klockius hic incidit in codicem Livianum in Monasterio Salemitano* (Salmansveiler) *ordinis Cisterciensis in Suevia, et ibi reperit fragmentum, quod producimus. Insigni profecto librorum MSS. thesauro instructa olim fuerat illustris haec bibliotheca; adiit eam in Germanico suo itinere Ma-*

billonius, et in ea plura memoratu digna reperit, Analectis suis postmodum inserta; sed anno superioris seculi nonagesimo septimo incendio quodam fatali totus ille periit thesaurus. Itaque frustra ad ipsum Livianum codicem recurremus: standum heic nobis est fide Klockiana. Enimvero nullum potest esse dubium, quin genuinum sit hoc Titi Livii fragmentum; quum et stilus sit purus, planeque aevi illius atque auctoris, et ipsa narratio rebus gestis congruat; quorum utrumque frustra a Monachis ejus temporis exspectavisses. Exemplum sane Klockianum, in quo accurate observatum deprehendo ipsius codicis veteris orthographiam, nos docet, non nisi post seculum nonum exaratum fuisse hoc MS. illis nimirum temporibus, quibus diphthongos proscriptas norunt, qui frequentius vetera hujus generis monumenta excutiunt.

Idem hoc Fragmentum eodem ferme tempore Clarissimus Schoepflinus etiam communicavit cum Celeberrimo atque inclito illo Virorum doctrina et eruditione in Francia Excellentium Collegio, quod Academiam Regiam inscriptionum et literarum humaniorum Lutetiae Parisiorum constituit; ejusque, in quod ipse etiam adlectus erat, censurae sententiam suam de hoc fragmento, genuinum illud ac vere Livianum esse, subjecit. Jam mox, quum illud in Academicorum consessu perlegeretur, non admodum benigne de eo judicatum est, et plures eorum se varia deprehendisse opinati sunt, quae efficiebant, ne ad Livium auctorem referri posset. Omnia vero argumenta, quibus quisque a se dictam sententiam firmare conatus fuerat, collecta in chartam conjiciendi et junctis suis, quae diligentioris examinis occasione sponte subnasciturae erant, observationibus Schoepf-

lino indicandi provinciam unus eorum, Doctissimus Abbas Souchay, consentientibus collegis, in se suscepit. Is igitur respondit, quaedam et in rebus et in verbis occurrisse, quae Livio convenire non poterant. Observatum enim esse, in rerum gestarum narratione nonnulla omitti, quae Livius omittere non solebat; nonnulla eo modo proponi, ut indoli ejus adversentur: verba vero et stilum pene barbarum visum fuisse, qui ab emendato Livii sermone et lactea ejus eloquentia maximopere abhorrebat. Hinc credi posse, esse particulam vitiosae versionis Polybii, qua Graeca ejus partim in compendium redacta, partim ad verbum reddita sunt. Simul etiam vitiorum, quorum Fragmentum illud accusabat, plura exempla in medium adtulit. Quum argumentis adlatis nondum cedens Schoepflinus difficultatibus, quae motae erant, respondere, et Fragmentum a se in lucem protractum Livio vindicare conatus esset, vicissim Adversarius suam et Academicorum sententiam iterum defendit, et, de auctore Fragmenti agens, inter alia reposuit, licet incertum sit, utrum ipse Klockius, qui acutissimi ingenii juvenis fuisse dicitur, an vero alius, qui seculo quarto, tertio, vel adhuc remotiori vixerit, Fragmenti auctor fuerit, id sibi sufficere, Livianum non esse, et difficultates maximi momenti, etiam post Schoepflini responsum, nondum remotas esse. Ipsum deinde responsum ejus pluribus examinat, illudque scrupulis injectis nondum satisfecisse ostendit. Silentium, quod Schoepflinus ex eo tempore tenuit, indicare videtur, eum vel Academicorum auctoritati ac judicio cessisse, vel gravioribus ac certioribus argumentis sententiam suam defendere, et, quam fovebant Academici, refellere non potuisse. Plura latius videri possunt in Historia Academiae

Regiae Inscriptionum et humaniorum literarum tom. v. pag. 105. et seqq. edit. Amstel. Quod ad me nunc adtinet, quum Clarissimum Schoepflinum per literas bibliopolae promisisse primo audirem, se ineditum Livii Fragmentum missurum, inexspectatus atque insperatus nuncius haud levi gaudio animum adfecit. Putabam enim me tanti thesauri publicatione non exiguam apud Eruditos gratiam initurum, eorumque insignem ac praecipuum favorem hoc lenocinio editioni, quam parabam, conciliaturum. Verum, illo accepto ac perlecto, me magna de spe decidisse intellexi. Non modo enim non dubitavi, quin ad alium quemvis potius, quam ad Livium, referendum foret; verum insuper etiam judicavi, esse liberiorem Polybii interpretationem, cui auctor pro lubitu quaedam partim addidit, partim detraxit: certe rerum narrationem, qualis in Fragmento occurrebat, optime Polybii, parum Livii, consilio et instituto convenire. Nam Polybius, historiam a certo temporis puncto, ac ferme a bello Punico secundo descripturus, duobus prioribus libris viam sibi ad eam praestruxit, et inter alia libro primo summatim referens bellum Punicum primum, res eo tempore gestas leviter tantum perstringere, earumque capita solummodo tangere proposuit, unde quaedam paucis verbis narrare, quaedam sciens silentio praetermittere debuit. Contra Livius, qui universam Romanorum historiam ab Urbe condita ad sua tempora deducturus erat, non minori diligentia et adparatu bellum Punicum primum ejusque fata, quam secundum sive Hannibalicum enarrare debuit. Jam autem non Livii consilio ejusque ubertati, sed festinationi, qua Polybium eo loco uti oportebat, auctor Fragmenti satisfecit; qui illa, quae primo anno belli Punici primi gesta sunt,

pauscioribus adhuc verbis, quam Polybius in Praeparatione, absolvit. Praeterea observabam, aliquid in Fragmento omitti, quod tamen Livium narrasse Epitome libri XVI. testatur. Ex ea enim constat, Romanos secundum Livium saepius adversus Hieronem bene pugnasse, et tum demum petenti pacem dedisse: unde verisimile fiebat, Zonaram illa, quae lib. VIII. Annal. cap. VIII., et IX. eo tempore accidisse narrat, ex Livio hausisse. At secundum Fragmentum, quod hac parte Polybium sequitur, Hiero, semel a Romanis victus, legatos de pace ad eorum consules Valerium et Otacilium misit: eamque legationem non inutilem fuisse, sed Regi pacem retulisse, Fragmento deficiente, eodem tenore pergens Polybius auctor est. Ad haec credibile esse non poterat, Livium tacuisse, qua ratione Appius consul statum rerum Messanae explorarit, copiasque in Siciliam traduxerit, et omnia, quae inter hinc Romanos, illinc Karthagienses atque Hieronem Regem acta sint: quorum quaedam ex Zonara loc. laud. Diod. Sicul. in Excerpt. lib. XXIII. Aurel. Vict. in Vir. Illustr. cap. XXXVII. et aliunde colligi possunt, et etiam Freinshemius in Supplementis diligenter collegit. Notabam insuper, in Fragmento inveniri quasdam voces aut locutiones, quarum aliae, Latinae quidem et optimis scriptoribus usitatae, numquam tamen in superstitibus Livii scriptis occurrebant, aliae apud Livium ceterosque ejusdem aut proximorum temporum auctores inauditae erant. Prioris generis sunt *auxiliari*, *domitare*, *sectari partes alicujus*; alterius *nocumentum*. Earum primam, verbum *auxiliari*, apud Terentium, Ovidium, Plinium, et alios occurrere Lexicographi docuerunt. Addo, eadem etiam usos esse Cic. lib. V. ad Fam. Epist. IV. Caesar. lib. IV. B. Gall. cap. XXIX. et lib. VII.

cap. xxiv. Verum apud Livium nondum observavi, licet mille ac mille locis commodissimam adhibendi occasionem habuerit. Inde me verisimiliter efficere posse existimabam, Fragmentum, cujus auctor vocabulo hoc usus est, ad Livium referendum non esse. Ex voce autem *nocumentum*, quae, licet analogice formata, apud nullum tamen scriptorem obvia est, constare putabam, Fragmenti auctorem eo tempore vixisse, quo lingua Latina non amplius in communi hominum usu erat, eumque vocem illam finxisse. Hinc in memoriam revocans, Leonardum Aretinum Polybii bellum Punicum primum Latine interpretatum esse, et quidem eo consilio, ut, quemadmodum ipse testatur, nihil, quod non probatum a superioribus esset, operi suo insereret, et tamen non ab uno sumeret, ut interpres, sed a multis sumta suo arbitratu referret, Fragmentum forte particulam ejus versionis esse conjeci. Librum igitur data prima occasione evolvens didici, me rem acu tetigisse, et ibidem reperiri fol. 3. verso. Postea plurimum gavisus sum, quum ex Historia Academiae Inscriptionum, cujus partem quintam demum abhinc quinquennium, postquam in Belgio recusa erat, perlegi, viderem, eamdem ferme sententiam Amplissimo illi Academicorum Collegio placuisse, eorumque nomine Doctissimum Abbatem Souchay pronunciasse, Fragmentum illud esse epitomen, ad verbum expressam Praeparationis Polybianae versionem. Ut igitur omnibus deinde constaret, sententiam hanc, eorum nomine latam, veram esse, et simul, quod addidi, versionem illam, cujus Fragmentum pars est, ad Leonardum Aretinum referendam esse, unam atque alteram pagellam Syllabo praecipuarum Livii editionum subjunxi, quibus Fragmentum Klockianum ejusque lateri junctam Polybianam Aretini versionem exhibui.

Non dubito autem, quin observaturus sit Lector, in quibusdam locis paullo aliam lectionem Fragmentum a Klockio repertum, aliam editam Aretini interpretationem Polybianam praeferre, et interdum illam, quae in priori, saepissime quae in posteriori occurrit, meliorem esse: quod inde evenisse censendum est, quoniam, Aretino ante praestantissimae artis typographicae inventionem defuncto, opera ejus, priusquam typis publicarentur, librariorum manu descripta, eorumque exemplaria multiplicata fuerint: qua occasione varii errores alii in haec, alii in alia exemplaria scribarum inertia invecti sunt. Quicumque autem excerpta eorum, quae inter Viros Doctissimos Abbatem Souchay et Schoepflinum disceptata, et in Historia Academiae Regiae Inscriptionum edita sunt, perleget, ex collato Aretino videbit, Clarissimum Schoepflinum duobus locis ex numero illorum, quae objiciebantur, ut stilum Fragmenti aevo Livii non convenire probaretur, felici conjectura succurrisse, emendando *QUOD ejus culpa atque ignavia AMISISSENT*, et *QUA consideratione inductus*, pro *qui amisisset*, et *A qua*: ejus enim emendationes edita Aretini interpretatione confirmari.

Nihil nunc restare video, nisi ut Viris Doctis, qui tot et tam egregia subsidia liberaliter mihi subministrarunt, vel alia quavis ratione utilissimam opem in hac Livii editione curanda tulerunt, et partim supra, partim in Syllabis Mstorum et Editionum infra, suis quisque nominibus, indicati sunt, ex animo gratias, quantas concipere possum, agam, et vicissim sollemniter pollicear, me, quamdiu vivam, numquam commissurum, ut operam meam vel quaecumque meae erunt facultatis, si forte ex usu esse existimabuntur, sibi defuisse, vel se bene-

ficia in hominem ingratum contulisse, juſte queri possint. Tu vero, Benevole Lector, si quid commodi ex opera in Livio posita perceperis, id maximam partem eorum erga me benevolentiae ac favori acceptum refer: ubi vero me dormitasse deprehenderis, benigne ignoscere et tecum cogitare velis, neminem omnibus horis sapere, et fas esse in opere longo nonnumquam somnum obrepere. Vale.

Dabam Trajecti ad Rhenum Kalendis Augustis anno CIↃ IↃCCC XLVI.

INDEX EORUM,

QUAE HOC TOMO XV. P. I. LIVII

CONTINENTUR.

PARTE PRIORI.

Vita Livii ex G. J. Vossii Historicis Latinis. pag. 1.
- - - ex Balth. Bonifacii Historiae Romanae Scriptoribus. pag. 6.
Jac. Phil. Tomasini Livius Patavinus. pag. 8.
Sertorii Ursati interpretatio Inscriptionis Monumenti Liviani. pag. 31.
Laur. Pignorii Defensio Liviana. pag. 44.
Chr. Gottl. Joecherus de suspecta Livii fide. pag. 443.
Dan. Georg. Morhofius de Patavinitate Liviana. pag. 50.
Joh. Buherius de Patavinitate Liviana. pag. 152.
Jac. Facciolatus de Livii Patavinitate. pag. 472.
Joh. Henr. Boeclerus de Polybii Liviique diversa scribendi ratione, et hujus imitatione. pag. 153.
Car. Sigonii Chronologia Liviana. pag. 155.
- - - Livianorum Scholiorum aliquot defensiones adversus Glareanum et Robortellum. pag. 177.
Gabr. Faërni Censura Emendationum Livianarum Car. Sigonii. pag. 474.
Car. Sigonii ad Epistolam Faërni responsio. pag. 482.
Jac. Gronovii Epistolae, in quibus multa Livii loca Geographica emendantur et illustrantur. pag. 227.
Laur. Vallae Disputatio, duo Tarquinii, Lucius ac Aruns, Prisci Tarquinii filiine an nepotes fuerint. pag. 287.
Jac. Perizonii cap. VII. Animadversionum Historicarum. pag. 296.

J. Fr. Gronovii cap. xiv. ex lib. iv. Observationum. pag. 343.

Henr. Dodwelli Dissertatio ad Fragmentum e Mſto Laudino Livii lib. xxii. cap. xviii. §. 5. memoratum. pag. 350.

J. Fr. Gronovii Nota ad Livii lib. xxix. cap. xviii. §. 9. excerpta ex prima editione Notarum ejus in Livium. pag. 360.

Henr. Glareani Genealogia Scipionum. pag. 364.

Ism. Bullialdus de Defectu Solis, cujus meminit Livius lib. xxxvii. cap. iv. pag. 366.

Matth. Aegyptii Explicatio Senatusconsulti de Bacchanalibus. pag. 378.

Variorum Annotationes ad Livii lib. xxxix. cap. xix. §. 5. pag. 419.

Excerptum ex Petr. Lambecii Bibliotheca Vindobonensi de antiquiſſimo Livii codice Mſto. pag. 428.

Excerptum ex Livii editione Basileensi anni 1531. de lacunis ejusdem codicis. pag. 433.

Excerptum ex Henr. Leon. Schurzfleischii Notitia bibliothecae Vinariensis, ad Livii lib. xlv. cap. xxix. §. 5. pertinens. pag. 434.

Dedicationes et Praefationes variae: ut

- - - Jo. An. Episcopi Aleriensis. pag. 487.

- - - Jo. Ant. Campani, Episcopi Aprutini. pag. 493.

- - - M. Ant. Sabellici. pag. 494.

- - - Alex. Minutiani. pag. 496.

- - - Jodoci Badii Ascensii prima. pag. 500.

- - - Ejusdem altera. pag. 502.

- - - Franc. Asulani, in variis editionis Aldinae tomis obviae. pag. 503.

- - - Ulr. Hutteni, Erasmi, et Nic. Carbachii in editione Moguntina anni 1518. pag. 512. 514. 516.

- - - Jac. Sobii. pag. 517.

- - - Eucherii Cervicorni. pag. 518.

- - - Andr. Levescatii. pag. 520.
- - - Erasmi altera in editione Frobeniana anni 1531. pag. 521.
- - - Henr. Glareani prior, praefixa ejus Chronologiae in eadem editione. pag. 523.
- - - Sigism. Gelenii. pag. 525.
- - - Henr. Glareani ejus Notis praefixa. pag. 527.
- - - Henr. Glareani altera, Chronologiae ejus praefixa in editione Lugdunensi anni 1540. pag. 530.
- - - Sim. Grynaei de utilitate legendae historiae. pag. 532.
- - - Caelii Secundi Curionis. pag. 535.
- - - Car. Sigonii. pag. 538.
Judicium Henr. Glareani de Sigonii Scholiis in Livium. pag. 543.
Praefationes Joach. Grellii et Wilh. Godelevaei in editione Francofurtana anni 1568. pag. 546. 551.
Praefatio Jac. Gohorii. pag. 555.
- - - Sigism. et Joh. Feyerabendt in editione Francofurtana anni 1578. pag. 558.
- - - Franc. Modii. pag. 562.
- - - Jan. Gruteri prior. pag. 565.
- - - Gasp. Lusignani ante Fragmentum lib. xxxiii. pag. 568.
- - - Jan. Gruteri altera in editione anni 1628. pag. 569.
Dedicatio Dan. Heinsii. pag. 574.
- - - Joh. Freinshemii ante primam decada Supplementorum Livianorum. pag. 576.
- - - ejusdem ante lx. libros Supplementorum. pag. 582.
Dedicatio et Praefatio J. Fr. Gronovii ante editionem anni 1645. pag. 583.
- - - - - - ante editionem anni 1665. pag. 588.
Praefatio Jac. Gronovii. pag. 599.
Dedicatio et Praefatio Thom. Hearnii. pag. 600.

Praefatio Henr. Leon. Schurzfleischii ante Specimen Notarum Gebhardi in Livium pag. 606.

Elogia ac Judicia Auctorum de Livio pag. 608.

Syllabus Mſtorum, qui in hac recensione adhibiti sunt. pag. 613.

- - - praecipuarum editionum Livii. pag. 628.

Collatio Fragmenti, ut exiſtimatur, Livii et Particulae Polybii ex lib. 1. interprete Leonardo Aretino. pag. 653.

VITA
TITI LIVII
EX
GERARDO JOH. VOSSIO
DE HISTORICIS LATINIS, LIB. I. CAP. XIX.

Titus Livius Patavinus quin fuerit, nemo ambigit. Sed non aeque apertum, utrum natus sit in Apono vico, qui hodie *Abano*: ut eo modo dicatur Patavinus, quo Maro dictus Mantuanus, quia Andibus natus, qui vicus in agro erat Mantuano. Qui Aponensem Livium faciunt, adferunt Martialis lib. I. ep. LXII.

Censetur Apona Livio suo tellus.

Et sane unus hic locus prora et puppis iis videtur, qui in vico eo natum fuisse Livium crediderunt. Qua in sententia, ut intelligo ex Clarissimo Pignorio, etiam est Guilielmus Ongarillius, historicus Patavinus necdum editus. Sed si Livius Aponi natus a Martiale dicatur, idem dixisse credendus de Stella, et Flacco. Atqui obstare videtur illud ejusdem libri epigr. LXXVII.

Flacce Antenorei spes et alumne laris.

Ubi in Antenoreo, hoc est Patavino, lare natum non obscure ait. Quare videndum, an non ab Apono fonte, qui celebratissimus erat inter aquas Patavinas, Aponam terram generatim dixerit pro Patavina: non pro Apono vico, cujus Martialis temporibus nullum fuisse nomen videtur. Estque in hac etiam sententia ὁ μακαρίτης Cluverius noster in Italia sua [lib. I. cap. 8. pag. 153.] Scripsit Livius post quidem Augusti triumphum de bello Actiaco, qui incidit in annum Urbis IↃCCXXV, sive consulatum Augusti V. ante vero Cantabros ductu L. Antistii domitos, quod fuit anno IↃCCXXX, sive consulatu Augusti X. Hoc liquet ex verbis illis ipsius Livii lib. I. [cap. 19.] *Bis deinde post Numae regnum Janus clausus fuit; semel T. Manlio consule post Punicum primum perfectum bellum; iterum, quod nostrae aetati Dii dederunt, ut videremus, post bellum Actiacum, ab Imperatore Caesare Augusto, pace terra marique parta.* Satis constat, ter ab Augusto clausum esse templum Jani, secundo quidem anno Urbis IↃCCXXX, Cantabris devictis; tertio autem anno sequenti, sive

consulatu Augusti XI. Cum vero Livius semel duntaxat sua aetate clausum dicat, quid apertius, quam scripsisse ista, antequam secundo tertioque clauderetur? Quamquam vero sub Augusto quidem historiam suam edidit, tamen eo diutius vixit. Quarto enim obiit Tiberii anno, aetatis suae LXXVI, quo et Ovidius decessit Tomis: ut de utroque Eusebius in Chronicis testatur. Scripsit historiarum libros CXL, vel potius CXLII, ut jam olim agnovit Petrarcha (de Otio et Solitudine quorumdam virorum cap. 8.) Iis complectebatur res Romanas ab V. C. usque ad bellum in Germania gestum a Druso, ejusque mortem. Ex illis soli supersunt XXXV. Nam secunda periit decas, et quidquid sequebatur librum quadragesimum quintum. Ceterorum nihil habemus, praeter argumenta, quae epitome Liviana (si argumentum libri CXXXVI et CXXXVII exceperis) continentur, sive ejus Florus, sive alius est auctor. Libri CIII. meminit Serenus Samonicus, quo loco agit de carbone medendo, [cap. 39.]

Tertia namque Titi simul et centesima Livi
Charta docet ferro talem candente dolorem
Exsectum, aut poto raparum semine pulsum,
Infecti dicens vix septem posse diebus
Vitam produci. tanta est violentia morbi.

At qui nuper, tanquam Livii genuinam, libri XXXIII. partem majorem e veteri, ut ait, bibliotheca primus juris publici fecit, nae ille fucum fecit auritis Midis; non illis, quibus corculis esse datum est, et qui nórunt, quid aera lupinis distent.

Nihil hoc scriptore est grandius atque uberius. Vir disertissimus a Seneca in primo de Ira [cap. 16.] vocatur. Lacteam quidem ubertatem ejus praedicat Fabius lib. 10. cap. 1. Ibidem arbitratur, ut Thucydidi Sallustium, ita Herodoto Livium aequiparari posse. Quanto ille candidius, quam Caligula Imperator, qui, Tranquillo teste [in Calig. cap. 34.] verbosum vocabat. Sed de stylo etiam litem intentabat olim Asinius Pollio. Patavinitatem (id est, quaedam minus Romane dicta, ut interpretatur Erasmus in Ciceroniano) in eo animadvertere se ajebat, ut Fabius testatur lib. 8. c. 1. Nimirum delicatum Romani hominis palatum videbatur sibi aliquid sentire, quod non usquequaque saperet genium Romani sermonis. At non audiendus est Keckermannus, quando hinc colligit, reprehensum ab Asinio esse sublimem Livii stylum. Uti et cum a Seneca propterea culpari putat lib. 1. de Ira cap. ult. et de Tranquillitate cap. 9. Nam, longe aliud et Fabium et Senecam velle, nemo diffitebitur, qui verba eorum attendat. Nec probare illa Lipsii possum, viri ab ingenii elegantia et varia eruditione, quam dictione, laudatioris, [Not. ad lib. 1. Politic. cap. 9.] *Nos quoque supinum eum alibi, aut frigidum, imo et ταυτολόγον agnoscimus; derivaturi tamen libenter in exscriptores hanc culpam.* Cui et subscribere videtur Possevinus Bibliothecae selectae lib. 16. Ubi et judicium eorum sequitur improbantium, quod superstitiose referat prodigia tam multa: ut boves locutos, infantes semestres triumphum clamasse. Quae sane in gentili laudem magis merentur, cum qualemcumque numinis cultum ἀθεότητι oporteat praeferre. Sed quid de istis dicemus, quibus ne bonae quidem fidei videtur? Hi firmatum eunt sententiam suam verbis Antonini Caesa-

ris in Itinerario suo, ubi haec legas: *Fano Volturnae: cujus claris gestis invidit Livius.* Eum vero ad locum haec annotavit Annius Viterbiensis: *Quid sibi velit, quod ait,* Cujus praeclaris gestis invidit Livius, *equidem alii alia existimant. Dicam et ipse opinionem meam. Suetonius Tranquillus in vita C. Caligulae* (cap. 34.) *scribit, paullulum abfuisse, quin ab omnibus bibliothecis statuas et scripta Livii deleret, qui illum, uti verbosum et negligentem in historia, carpebat. Est autem negligens is, qui supprimit, quae referenda sunt, et verbosus, qui absque probatione contradicit afferenti rationes et auctores. Et his duobus peccavit Livius in multis, ut patet. Sed ex multis, quoad Fanum Volturnae, haec exempla sint. Coelius Thuscus, Lartes Fani, juvit Romulum, implorantem ab eo auxilium contra Caeninenses, Crustuminos et Latinos, et retulit triumphum. Et id idem fecit contra Sabinos Galeritus Lucumo. Et ob id ipse primus posuit Praetoria Romae, et, divisa Roma in tres tribus, imposuit nomina, et tertiam partem dedit Thuscis. Ut clare tradunt Propertius in elegia ad Vertumnum, et altera paullulum praecedente, et Varro in 1. de lingua Latina, et Fabius Pictor de Origine urbis Romae, et Dionysius Halicarn. in II. lib. et Mythici sub fabula Jani ejaculantis aquas sulphureas in Sabinos, ut Macrobius in 1. Saturnal. et Ovidius in 1. de Fastis indicant. At lividus fuit Livius, ut hic notat Antoninus, qui, ut funditus extingueret Thuscorum fulgorem, et triumphos obnubilaret ab eis partos, non a Romulo gestos; omnino etiam scribere unum verbum neglexit. Quod profecto invidissimi hominis est officium, et negligentis veritatem in historia. Similiter fuit verbosus, quia, absque certo auctore et probatione, dicit contra Varronem, quod Lucerum nomen incertae sit originis. Fabius enim Pictor, antiquior eo, ostendit ab historia, esse Etruscae originis atque certissimae. Rursus Livio antiquior et doctior Varro in 1. de L. L. dicit esse certae originis; a Lucumone Luceres dictos: idque probat vetustissimis auctoribus, Junio, et Tolumnio, Thuscarum Tragoediarum scriptore. Et item inexpugnabili argumento, quod Luceres est derivatio Etrusca a Lucumone, et non Latina a luco Asyli, ut Paedianus, et Plutarchus in vita Romuli, turpiter in Grammatica Latina aberrantes, dicunt, quia lucus Latine a luceo verbo per antiphrasim derivatur, et a luco Lucii, et Lucani, Latina derivatio est, et non Luceres, ut linguae Latinae peritissimus Varro ostendit. Non est igitur mirum, si Caesar excanduit ira contra scripta Livii, negligentia et supprimentia, quae clarissima erant: et eum appellavit jure verbosum, qui contra Varronem, afferentem testes antiquissimos, et invincibilem rationem, verbosa solum et anili loquacitate dixit, Lucerum nomen est incertae originis. Et ideo, ut utamur regula B. Hieronymi, eadem facilitate Livius, et omnes alii similes, contemnantur, qua sine ratione, ac certo auctore, contra doctiores sola verbositate usi proferunt. Quum vero constet, Livium non ignorasse, quae Varro, et Fabius Pictor, et alii, referunt, constat equidem illum non ignoratione scientiae, sed malignitate naturae in historia neglexisse dicenda, et verbose dixisse subticenda. Et ob id,*

uti Cajus, ita et Antoninus Caesar, eum arguit invidiae, dicens: Volturnae praeclaris gestis invidit Livius. Hactenus, nimis profecto patienter, latrantem audivimus caniculam istam. Cujus omnia singulatim refellere velle, plane sit otio suo abuti. Sed mirari satis non possum, in sententiam suam pertrahere potuisse viros aliquot eruditos, eosque inter L. Joannem Scoppam Parthenopaeum, qui Collectaneorum lib. 1. cap. 18. sic scribit: *Livius, historicus luculentissimus, in primo ab urbe condita* [cap. 13.] Eodem, *inquit*, tempore et centuriae tres equitum conscriptae sunt: Ramnenses a Romulo: a Tito Tatio Titienses appellati; Lucerum nominis et originis caussa incerta est. *Haec Livius. Non quod (ut mea est sententia) Lucerum originem ignoraret; sed perinde ac Gallus Cisalpinus, et Hetruscae Italaeque gloriae invidens, conscripsit, quod Antoninus Caesar in suo Itinerario his verbis arguit:* Vulturna, cujus claris gestis invidet Livius. *Et Cajus Caligula, Tranquillo in Caligulae vita scribente, paullum abfuit, quin statuas et scripta Livii ab omnibus bibliothecis amoveret, tamquam verbosi et in historia mendacis. Scius ergo erat Livius, sed, ut invidus, omisit.* Hactenus Scoppa. Sed quid in mentem venit Scoppae, ut se tueretur auctoritate Caesaris Caligulae? quem ignorare non potuit similiter de Virgilio sensisse: imo et Homerum contemsisse. Sunt enim ista Tranquilli verba: *Cogitavit etiam de Homeri carminibus abolendis. Cur enim sibi non licere, dicens, quod Platoni licuit, qui eum e civitate, quam constituebat, ejecerit? Sed et Virgilii, et T. Livii scripta, et imagines, paullum abfuit, quin ex omnibus bibliothecis amoverit, quorum alterum, ut nullius ingenii, minimaeque doctrinae: alterum, ut verbosum in historia, negligentemque, carpebat.* Ex eodem scimus, quid de abolendis jurisconsultis saepe jactarit: ac quale ejus de L. Seneca fuerit judicium. Quamobrem sanum neminem movebit auctoritas Caligulae, qui, ut ejusdem Tranquilli verbis utar, *non minore livore ac malignitate, quam superbia saevitiaque, paene adversus omnis aevi homines grassatus est.* Quod vero ad Antoninum imperatorem, quo et ipso se tuetur Scoppa, nusquam leguntur ea de Livio verba in genuino seu Antonii, seu Antonini, seu Aethici Itinerario, quod primum edidit Josias Simlerus, posteaque ex antiquis codd. correxit, et commentario illustravit Hieronymus Surita Caesaraugustanus. Sed sunt ea verba in Itinerario isto, quod Annius Viterbiensis commentus fuit, ac cunctis obesae naris, ut germanum, obtrusit. Sane isto ὑποβολιμαίου Antonini Itinerario nihil indoctius atque insulsius. Quod et res clamat, et ubertim ostensum ab eruditissimo ac, dum viveret, amicissimo mihi Philippo Cluverio in Italia sua. Quare, cur vel propter Caligulam, vel supposititium Antoninum, suspectior nobis sit Livius, nihil sane caussae est. Nec magis movere debet Henricus Glareanus, vir variae eruditionis, cum Praefat. in ea, quae ad Livium annotavit, Livium bellicosae Gallorum gentis res gestas odiose tractare, virtutesque eorum maligne elevare, conqueritur. Quod etiam Barthius facit Adversariorum lib. 60. in Augustini de Civitate Dei lib. 1. cap. 6. Quam enim Livius veritati studuerit, vel ex eo conjecturam capere possumus, quod in descriptione belli civilis ne Augusto quidem in tantum voluerit gratificari, ut aliter res narraret, quam factum sciret. Audiamus, quae Cremu-

tius Cordus apud Tacitum dicat Annalium lib. 4. [cap. 34.] *Titus Livius, eloquentiae ac FIDEI praeclarus imprimis, Cn. Pompejum tantis laudibus tulit, ut Pompejanum eum Augustus appellaret. neque id amicitiae eorum offecit. Scipionem, Afranium, hunc ipsum Cassium, hunc Brutum, nusquam latrones et parricidas, quae nunc vocabula imponuntur, saepe ut insignes viros nominat.* Verum aliud alii telum intentant. Malevolentiae enim eo reum agunt, quod Polybium, quem κατὰ πόδα saepe exscribit, non alio dignetur elogio lib. 30. [cap. 45.] quam *haudquaquam spernendi auctoris.* Quam frigidam sane laudationem esse Fulvius Ursinus notis in Polybii legationes annotavit. Petrus Victorius [lib. 21. Var. Lect. c. 1.] eo putabat crimine liberari Livium, quod parciores olim in tribuendis fuerint elogiis. Quod non negarim. Sed non id satis eo comparet, quod putabat id etiam ex Apulejo parere in Apologia: ubi quaestorem publicum, qui coram aderat, non *ornatissimum* appellat, sed *virum ornatum* vocare est contentus. Fortasse, ut Scipio Gentilis putabat, ordinis et dignitatis habuit rationem, quia, ut notum omnibus, primus in senatum veniendi gradus erat quaestura. Livii vero locus omnino intelligi debet κατὰ λιτότητα, ut nequaquam aspernandus auctor idem valeat, ac si scriptorem dixisset summae fidei et auctoritatis. Cui rei probandae multa adferrem; nisi fuse hanc Livianorum esse verborum mentem docuisset Casaubonus in collectis a se Polybii fragmentis. Eloquentiae studioso, praesertim tenellá aetate, magis Livium profore, quam Sallustium, Quinctiliani judicium est, lib. 2. cap. 6. ubi aït: *Livius a pueris magis legendus, quam Sallustius, et hic historiae majoris est auctor: ad quem tamen intelligendum jam profectu opus sit.* Quod Fabii judicium carpit Barthius Adversar. 48. cap. 10. Putat, Sallustium dici majoris historiae auctorem: cum ea non sit annorum xxv. Ergo, inquit, legendum, *sit hic historiae: majoris est auctor.* Imo omnino τὸ *hic* ad Livium refertur. Et pene quaecumque eo capite adversus Fabium differit idem Barthius, sunt ἄρρητα ἀμείνω. Quantum ejus fuerit nomen, cum viveret, etiam docent haec Plinii verba lib. 2. epist. 3. ad Nepotem: *Nunquamne legisti, Gaditanum quendam, Titi Livii nomine gloriaque commotum, ad visendum eum ab ultimo terrarum orbe venisse, statimque, ut viderat, abiisse?* Nempe, ut hae ipsa de re B. Hieronymus ad Paullinum aït: *Quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius fama perduxit.* Ac postea idem aït: *Habuit illa aetas inauditum et omnibus seculis celebrandum miraculum, ut tantam urbem ingressi aliud extra urbem quaererent.*

VITA TITI LIVII
EX
BALTHASSARE BONIFACIO
DE ROMANAE HISTORIAE SCRIPTORIBUS.

Titus Livius Patavinus, lac Musarum, mare tranquillum, anima eloquentiae, eorum, qui nunc supersunt, scriptorum Romanae Historiae longe princeps, lactea quadam ubertate dictionis divinitus facundus, amans virtutum, osor vitiorum, rectus judicii, rerum togae, rerum sagi, etsi non ex usu, neque experientia, egregie tamen peritus, ab Urbe Condita ad Divi Augusti aevum centum et quadraginta libris divinas illas lucubrationes perduxit; quarum tamen longe maximam partem, ingenti rei literariae jactura deperditam, nunquam fortasse inventuri, desideramus; nec tanti operis reliquos habemus, nisi quinque et triginta libros. Solus hic mortalium dignus censetur, cujus prope invicto calamo populi omnium gentium victoris res gestae scriberentur. Neque sane mirum videri potest, sapientissimum Regem Alphonsum Aragonium summa ambitione et conatu petiisse a Patavinis brachium hujus viri, quo praeclara illa commentaria descripsit. Nullius certe libri tam libenter, ut inquit Regius, nec tanta cum voluptate lectitantur; nimirum, quod mellea quadam dicendi suavitate exundare videtur; qua vel in quotidiano, et familiari sermone adeo polluisse vir ille traditur, ut complures, nobilitate opibusque praestantes, tam admirabilis facundiae fama permoti, ex ultimis Hispaniae Galliaeque finibus, quo eum audirent loquentem, Romam sese contulerint: et, quod est maxime mirandum, quos tantae Urbis, ac tum praecipue florentis, ac triumphantis, contemplatio ad se antea non traxerat, unius viri eloquentia perduxit. Quo major sit eorum inscitia, qui Patavinitatem quandam in Livio reprehendunt; quam, dispeream, si Asinius ipse, tam ridiculae inventor calumniae, quid esset, sciebat. Dubitatum quidem semper est ab eruditis, pendetque etiamnum inexplicata quaestio de Liviana Patavinitate; nonnullis existimantibus, delicatum Pollionis Asinii palatum visum sibi fuisse aliquid in Livio gustare, quod non usque quaque saperet genium Romani sermonis. Credentibus aliis, hoc nomine peregrinitatem orthographiae fuisse reprehensam: scribebat enim, ut ex lapidibus antiquis colligitur, *sibe, et quase*; pro *sibi, et quasi*. Quod primus, nisi fallor, observavit Laurentius Pignorius, alter Patavinorum Livius, originum patriae, atque adeo totius vetustatis, solertissimus indagator. Contendentibus aliis, eam Patavinitatem nihil aliud es-

se, quam iterationem, simul plurium in eisdem periodis verborum. Quibusdam volentibus, studium partium Pompejanarum illam esse Patavinitatem ab Asinio notatam. Denique non paucis suspicantibus, patriae suae suorumque civium laudes, parte operis jam deperdita, effuse amplificatas, hac voce censeri. Senecae Livius creditus est fuisse ingenii magni magis, quam boni. (1) Bodinus accusat in Livio dicendi varietatem; interdum enim valde copiosus est, interdum vero concisus; contra quam fecit Polybius, sibi semper aequalis. Cajus autem Caligula Maronis et Livii scripta ac imagines, teste Suetonio, minimum abfuit, quin ex omnibus bibliothecis amoverit, accusans alterum nullius ingenii, doctrinaeque perexiguae, alterum verbositatis et negligentiae. Caesar quoque Antoninus in suo illo pseudhodoeporico exprobrat Livio malam fidem, quod Thuscorum clarissimis rebus gestis inviderit. Denique Glareanus Livium bellicosae Gallorum gentis egregia facinora odiose tractare, virtutesque illorum maligne elevare conqueritur. Quibus aperte reclamat verendae auctoritatis, et acris judicii vir Cornelius Tacitus, cui *Titus Livius eloquentiae ac fidei praeclarus in primis* habetur. Sed nemo de hoc melius judicavit, quam Fabius Quintilianus, cujus illa sunt [lib. 10. cap. 1.] *Non indignetur sibi Herodotus aequari Titum Livium, cum in narrando mirae jucunditatis, clarissimique candoris, tum in concionibus, supra quam enarrari potest, eloquentem; ita dicuntur omnia cum rebus, tum personis accommodata. Sed affectus quidem, praecipue eos, qui sunt dulciores, nemo Historicorum commendavit magis.* Plinius praefatione operis Livium *auctorem celebrem* vocat. Seneca, sibi parum constans, *disertissimum* appellavit, tantaeque probitatis, ut liquaat, eum sensisse, quae scripsit. Marcus autem Annaeus Rhetor asseruit, illum fuisse *natura candidissimum omnium magnorum ingeniorum aestimatorem*. Philippus Comminaeus Livium existimavit esse Latinorum Polybium, omnibusque senatoribus et rerum publicarum gubernatoribus perlegendum. Isaacus Casaubonus ad Livium transtulit illud Senecae Rhetoris de Oratorum principe encomium, Populum Romanum hujus unius ingenium par imperio suo habuisse. Et quidem certe adeo visus est nonnullis cum Cicerone conferendus, ut non dubitaverint affirmare, Ciceronem ipsum, si ad scriptionem historiae totam illam vim forensis facundiae convertisset, futurum fuisse Livio nostro aliquanto inferiorem.

(1) Indicatur locus Senecae lib. 1. de Ira cap. 16. Non tamen Seneca Livium *ingenii magni magis, quam boni* vocat; sed id, quod Livius ipse de alio dixerat, refellere conatur. Contra Livium ibi laudat, *et disertissimum virum dicit.*

JACOBI PHILIPPI TOMASINI
EPISCOPI AEMONIENSIS
TITUS LIVIUS PATAVINUS.

AD AUCTOREM VITAE.

Debuit haud uni jamdudum Livius Urbi:
Ista genus, famae contulit illa decus.
Certarunt aliae titulis decorare merentem,
Aeternis aliae tollere carminibus.
Cuncta tibi posthac debebit Livius uni.
Uni cuncta tuus dat, Tomasine, Liber.

4 INDEX CAPITUM.

Cap. I. Livii *Natales, Patria, Parentes, Educatio, Studia.* 7
II. *Accessus ejusdem Romam, et res ibi loci gestae.* 15
III. *Eloquentia clarissimorum virorum elogiis jure ac merito celebrata.* 20
IV. *Fama nominis, et existimatio.* 26
V. *Monumenta ingenii.* 28
VI. *Vindiciae tutelares.* 40
VII. *Senectus et obitus.* 49
VIII. *Liberi ex monumentis publicis.* 59
IX. *Ossa quo tempore inventa, qua celebritate condita.* 63
X. *Honores obitum consecuti, ejusque memoriae posita monumenta.* 71
XI. *Elogiorum reliquiae coronidis loco.* 89

T. LIVII PATAVINI 5
VITA
A
JACOBO PHILIPPO TOMASINO
CONSCRIPTA.

Titi Livii, Patavini Civis, et
Historici praestantissimi, qui res
gestas Romanorum eloquentia
mira digessit, Effigiem veneramur
hoc loco; quaeque de illo
monumenta passim exarata leguntur,
colligimus, ut amantes Historiae,
et Antiquitatis studiosi
quique uno intuitu salutare eandem,
tantique viri virtutes et
gloriam aemulari possint. Vitam
ejus, et decora plurimi tetigere.
Unusquisque in eo celebrando
secum, et cum aliis certat. Latini,
Germanique Scriptores omnes
singularem illius praestantiam
admirantur. Nullus est, quem di- 6
ctionis illius candor ac lepor non
in sui commendationem et amorem
rapiat vel invitum. Ego sane,
etsi me hae quoque deliciae tangant,
amore patriae ductus, cui
natus Historicus talis ac tantus,
felicibus hisce temporibus, quibus,
Te duce et auspice, Illustrissime
et Excellentissime Moline,
literarum omnium studia reviviscunt,
et antiqua quaeque monumenta
lucem hauriunt, non tam
T. Livii *Vultum*, quam *Vitam*
ejus, *Natales* scilicet, *Parentes*,

Mores, *Studia*, *Honores*, *Facinora*, *Monumenta*, *Mortem* ob oculos tum nostris, tum posteris mihi proponenda duxi, claris ab ejus *Natalibus* sic exorsus.

9 CAPUT I.

Livii *Natales*, *Patria*, *Parentes*, *Educatio*, *Studia*.

Titum Livium Patavii, bonarum artium emporii, clarissimis e parentibus natum, nemo ambigit. Extant gravissimorum Virorum testimonia multa, quae nos *Genus* ejus et *Patriam* ignorare non sinunt. Asinius ipse Pollio Patavinum illum agnovit, dum Patavinitatem ejus animadvertit. Symmachus [lib. 4.] epistola 18. non alibi ortum voluit: non alibi Sidonius in Panegyrico Anthemii [vers. 188.] non alibi denique Martialis, cum ad Licinianum scripsit Libro 1. Epigrammatum, [Epigr. LXII.]

Censetur Apona Livio *suo tellus*,
Stellaque, *nec Flacco minus*.

8 Livium quoque Patavii natum Statius Papinius duxit, cum illum *alumnum Timavi* dixit [lib. 4. Silv. 7.] Idipsum Albertinus Mussatus innuit in prologo Historiae suae de gestis Henrici VII. Augusti *archigraphum Patavinum* vocans T. Livii stylum, quod illi contigisset sub Patavino caelo lucis hujus communis usura frui. Unde in Carminibus suis Mussatus idem, semet ibi loci explicans, cecinit:

Plaudeat archigraphi si non mihi tibia Livi.

Subscribunt his Merulae duo, Gaudentius scilicet, lib. 2. Antiq. Galliae Cisalpinae cap. 11. Patavinam urbem T. Livio Historico, et Oratore facundissimo maxime nobilitatam tradens, et Paulus Libro 3. Cosmographiae Part. 2. his versibus, qui sunt Adriani Romani in Theatro Urbium

Salve Urbs, *doctiloquis sedes aptissima Musis*, 9
Magna loco, *spatiosa foris*, *placidissima caeli*
Temperie, *muroque triplex*, *latissima fossis*,
Et magnis celebrata viris. *Hac* Livius, *ille*
Historiae pater, *est genitus*: *servantur eodem*
Illius ossa loco, *statuis*, *tituloque superbo*.
Hic, *ubi juncta foro nullis fulcita columnis*
Plumbea marmorei pulchre stant tecta Palati.

Inde Sabellicus, scriptor insignis, in Oratione, quam habuit in Livium, sic ejus in laudem exorditur: *Cum totam* Livii *vitam inspicio*, *omnia illi affuisse videntur*, *quae ad felicitatem consequendam pertinere creduntur*; *celebris patria*, *populare nomen*, *temporum felicitas*, *maturitas studiorum*, *sublimis ad scribendum materia*, *summi Principis favor*, *et in studiosos beneficentia*, *ut benignior natura larga manu tot et tanta in unum contulerit*, *quot aut quanta in alium eorum*, *qui Historiam scripserunt*, *quod sciam*, *neminem*. *In quibus perscribendis*, *ornandis*, *disponendis non solum ille non sibi defuit*; *sed* (*quod est omnium judicium*, *ipseque studiorum exitus demonstrat*) *longe etiam superfuit*. *Nunc*, *quod ad patriam attinet*, *quid secundum Romam fuit olim tota Italia Patavio clarius*? *cujus urbis si originem quaeras*, *ab Ilio est*: *si auctorem originis*, *Antenor condidit*, *Trojanorum post Priamum celeberrimus*: *si opes*, *centum et amplius hominum millia olim misit ad bellum*, CCCC. *equestris ordinis ex suo corpore censuit*; *si eruditionem*, *omnium bonarum artium est hodie domicilium*: *et*, *quod omnium maxi-* 10

12 *mum est, maximeque conspicuum, cum per haec satis esset nobilis, clarissimo partu multo facta est nobilior.*

Fuere nihilominus, qui non *Patavii*, sed *Aponi*, natum illum traderent, Martialis auctoritate freti, et in his Sigonius, cujus ista sunt in Opusculo de Historicis Romanis. T. Livius *Patavinus e vico Aponi, calidis aquis celebri, ab Urbe condita ad Neronis Drusi obitum, qui fuit anno Urbis* D. CC. XLI, *libros Historiarum conscripsit.* Sed in epigrammatario Vate *Apona tellus*, urbem Patavinam sonat, ab Apono, nobili haud procul ab illa fonte, celebrato multis, sed in primis Claudiani Poëmate singulari. Quidam etiam Titulo, Vico non ignobili inter Euganeos colles, T. Livii natales adscribunt, indeque Titi praenomen illius trahunt. Atqui *Titus* praenomen Romanum erat: ob idque credendum potius, *Tituli* vicum
12 a Livio nostro dictum, quam illi praenomen de suo nomine peperisse. Verum enim vero abutentis est otio hujusmodi somnia literis consignare.

Quid quod Liviam familiam inter nobiles et illustres Patavinas locant Inscriptiones multae: nec ulla earum Livium Titulensis villici filium fuisse prodit? quin et illum editum praestantissimo patre (licet nobis illius nomen vetustas inviderit) liberalis ejus educatio, studia, et accessus Romam, ut Augustae aulae inserviret, facere palam possunt.

Natus ille porro Patavii anno mundi M. M. M. M. M. C. XLII. Olympiade C. LXXX. anno II. quo et natus M. Valerius Messalla, teste D. Hieronymo in Chronicis, quem laudat etiam Vossius Lib. 1. de Historicis Latinis [cap. 18.] et Cremutius Cordus apud Tacitum Lib. 4. Annalium [cap. 34.]

13 Primo aetatis vere singulare statim illius ingenii acumen emicuit, cujus in fronte, vultu, et oculis habitare humanitas, fides in pectore, gravitas demum et comitas unanimes videbantur.

Nihil eo venustius, nihil amabilius fingi poterat. Factus erat omnino ad studia, laboresque ferendos, quos secum illa perpetuo trahunt, excellenti quadam animi magnitudine praeditus, et ad summas res agendas semper intenta. Quamobrem a Parentibus in literariam palaestram missus, egregia sua indole, ingenio perspicaci, vasta memoria, primis in artibus mire profecit. Mox, Philosophiae opera praestita, naturae totius arcana exhausit. Inde Jurisprudentiae et Politicae se totum addixit, ut ornatum verborum et copiam, naturae donum, sententiarum ponderibus augeret. Ad haec eximias animi sui dotes, praeclarissimis e natalibus 14
uberrime derivatas, summo studio, jugique labore coepit excolere, quo posset ubique terrarum et Gentium caeteris elucere. Varietate quidem sententiarum, et idiomatum, insignique sermonis et orationis supellectile satis jam instructus domi, secretum larem pertaesus et patriam, alio vocatus est. Et in primis Romam, ut eo in theatro universi Orbis praestantiae suae radios undequaque diffunderet, explicaret.

Cap. II. 15

Accessus ejusdem Romam, et res ibi Loci Gestae.

Romam igitur accessit, Patavio relicto, Livius, aureo vigente seculo Augusti Caesaris, qui totius terrarum Orbis habenas moderabatur unus, pacatis ubique rebus, sedatis bellis, Jani templo ter clauso, ex Suetonii fide in illius vita, Cap. 22. Orosii Lib. 6. Cap. 22, Dionis Lib. 51. [pag. 457.] et Aede Musarum aperta, verus literarum et literatorum Patronus ac Pater, qui Tibi, Senator

Amplissimi, Tituli nunc deben-
16 tur. Augusto nempe sub Principe, pulchriores literae ac splendidiores artes, quasi vepribus exutae, floride late germine pullularunt: Romamque, tunc rerum Dominam, viri quique docti ex omni terrarum Orbis angulo convolabant. Hic Livius, tantae Urbis majestatem mentis et corporis acie contemplatus, *Augustum* sibi primo in limine, nec absque munere, venerandum duxit. Quamobrem *Dialogos*, quos in urbe patria de *Philosophia* conscripserat, Augusto detulit, dicavitque lubens ac libens. Excepit illos Imperator, acerrimus ingeniorum aestimator et cultor, hilari, qua fronte talia consuerat; et, in iis Auctoris praestantiam demiratus, Livium statim in sui tutelam recepit, amplissimis ante muneribus exornatum. Patuit illi tandem ad Herois tanti familiaritatem aditus, ideoque scriptum reliquit Cremutius [apud Tacit.
17 4. Annal. 34.] T. Livius, *eloquentiae ac fidei praeclarus in primis, Cn. Pompejum tantis laudibus tulit, ut Pompejanum eum Augustus appellaret. neque id amicitiae eorum offecit.* Pertinet illud etiam ad Livii nostri nomen et famam, quod a Suetonio literis proditum accepimus in Claudii vita, unum illum e cunctis praestantissimis Rhetoribus aevi sui Claudio Caesari adolescenti praeceptorem datum, ut illum eloquentiae studiis, et dignis Imperio moribus informaret. Facit huc etiam, quod ipsemet Livius testatus est lib. 4. [cap. 20.] ubi loci Augustum *templorum conditorem aut restitutorem* appellat.

Historiam Romanarum rerum sub Augusto Caesare collegit, et juvenem Claudium, eandem ut scriberet, adhortatus est, ingenii illius praestantia probe cognita et perspecta. Arripuit Livii consilium Claudius, et justam Historiam instituit, qua de re Suetonius te-
stis in illius Vita Cap. 41. *Histori-* 18
am in adolescentia, hortante T. Livio, *Sulpicio vero Flavo etiam adjuvante, scribere aggressus est.* Et paullo post. *In principatu quoque et scripsit plurimum, et assidue recitavit per lectorem. Initium autem sumpsit historiae post caedem Caesaris Dictatoris. Sed et transiit ad inferiora tempora, coepitque a pace civili: cum sentiret, neque libere neque vere sibi de superioribus tradendi potestatem relictam, correptus saepe et a matre, et ab avia. Prioris materiae duo volumina, posterioris unum et quadraginta reliquit. Composuit et De vita sua octo volumina, magis inepte, quam ineleganter.* etc. Priscianus etiam lib. 6. fragmentum ex Historiarum Claudii libro quarto citat. Et ex octavo Diomedes lib. 1. Quae inter fragmenta Q. Claudii Quadrigarii relata] notat a viris doctis Vossius lib. 1. de Historicis Latinis Cap. 25.

Hujus occasione, facile crede- 19
re est, multa collegisse Livium, nec non et ex Augusti Caesaris opere, qui pariter Romanam Historiam conscripsit, alia quamplurima adnotasse, quibus demum ex omnibus, ut Caesarum istorum aliorumque desideriis satisfaceret, Historiam amplissimam sibi conscribendam statuerit, et, quod privatis commentariis seposuerat, latius explicarit, diffuderitque in Historiae campum. Quam exorsus ab V. C. eandem perduxisse fertur usque ad bellum Germanicum Drusi, Augusti Caesaris privigni. Eam vero partim Romae contexuit, partim Neapoli, ubi animi recreandi gratia morabatur interdum, et otio inibi dulci perfruens, Romanorum gesta immortali facundia immortalitati dicabat, Stephano Vinando Pighio teste in Hercule suo Prodicio [pag. 330.] ubi loci com-

mendans clementiam Neapolitani
20 caeli, ita differit de viris doctis et nobilibus ingeniis, a quibus studiorum caussa ea civitas fuerit frequentata. *Constat,* T. Livium *Patavinum Historicum, Q. Horatium Flaccum, Statium Papinium, Claudium Claudianum, poëtas celebres, Annejum Senecam Philosophum, aliosque infinitos, qui ingenio scriptisque suis praeclaris nomen sibi pepererunt immortale, saepius eo studiorum caussa secessisse.*

Cap. III.

Eloquentia Clarissimorum virorum elogiis jure ac merito celebrata.

Quanta sit eloquentia Livii, *quanta in dicendo suavitas, nemo non sentit,* (ut Osii verbis utar in notis illius philologicis, histori-
21 cis, aureis in Augustam historiam Albertini Mussati) *nisi cui nullus sit ejus jucunditatis sensus, quam secum afferre consuevit lactea dicendi vis, nullis uspiam salebris impedita fluens.* Affluit enimvero in illo sententiarum ubertas, copiaque verborum talis tanta, jure ut *lacteus, et uberrimus eloquentiae fons, Musarum lac, mare tranquillum, Historiae anima, Scriptorum reliquorum norma, idea, majestas* fuerit appellatus. Audiamus viros alios longe clarissimos, sese in illius eloquentiae laudem effundentes, et in primis Quintilianum, ita de illo scribentem Lib. 10. cap. 1. *At non Historia cesserit Graecis, nec Thucydidi opponere Sallustium verear: nec indignetur Herodotus aequari sibi* T. Livium, *cum in narrando mirae jucunditatis, clarissimique candoris, tum in concionibus, supra quam enarrari potest, eloquentem: ita dicuntur omnia cum rebus, tum personis accommodata. Sed affectus quidem, praecipue eos, qui sunt dulciores, (ut parcissime dicam) nemo Historicorum commendavit magis; ideoque immortalem illam Sallustii velocitatem diversis virtutibus consecutus est. Nam mihi egregie dixisse videtur Servilius Nonianus, pares eos magis, quam similes.* 22

Audisti Quintiliani de Livio melos, aures nunc accommoda lepori Philippi Beroaldi; qui, Bononiae natus, anno CIↃ.CCCCL. Friderici et Maximiliani temporibus literis hisce nostris inclaruit. *Cum omnes haud dubie suspiciendos et lectitandos esse censeam,* T. Livius *in primis enarratione dignissimus mihi visus est, et jucunditatis utilitatisque inter alios refertissimus, cujus lectio omnium Scholasticorum auribus animisque satisfactura sit. Est enim dulcis, candidus, et effusus, et eo nullus Historicorum melius commendavit mitiores affectus: apud quem omnia cum rebus, tum personis sunt accommodatissima. Qui in narrando mirae est jucunditatis clarissimique candoris, qui,* (ut *verissime dixit Quintilianus*) *in concionibus, supra quam narrari potest, est eloquentissimus. Cujus lactea ubertas lectorem detinet, avocat, pascit, omnibusque affectionibus validissime commovet, et, quo vult, maxime impellit. Cujus divinae facundiae nihil addi potest: cujus* 23 *orationi si quid demas, ex elegantia detraxeris, quemadmodum de Platonis oratione Phavorinus dicere solebat. Idem grandiloquus est, et sententiarum gravitate, et majestate verborum. Idem copiosissimus, nec tamen longus. Nam, ut inquit egregie Martialis,*

Non sunt longa, quibus nihil est, quod demere possis.

Audi, sis, et Stephanum Nigrum, virum eloquentem et gravem. *O fortunatissime Popule*

Romane, qui rerum a te gestarum praeconem Historicorum praestantissimum T. Livium *habueris, cujus miram in narrando jucunditatem, clarissimumque candorem, et, supra quam dici potest, in concionibus eloquentiam, cum rebus, tum personis accommodatam, quis unquam satis dignis prosequi laudibus posset? Nam ad ejus in dicendo multiplices virtutes pro meritis et dignitate laudandas*
14 *divina procul dubio opus esset oratione.*

Differit et eloquentissime de eloquentia Livii Georgius Trapezuntius in Rhetoricis hac verborum pompa: T. Livius *grandis circumductione, supra quam dici possit, in quo summa est claritas: fusus aequalisque adeo, ut lacteo par flumini sit ipsius oratio.*

Et alii, quorum e numero mihi minime praetereundi Bernatius Libro 1. de utilitate legendae Historiae. *Princeps Latinae Historiae audit* Livius, *si magnitudinem operis, ac nitorem phrasium spectes.* Gaudentius Merula Lib. 2. de antiquitate Galliae Cisalpinae cap. 11. ubi de Patavina urbe ei scriptori sermo. *Nobilitata est maxime* T. Livio *et Historico, et Oratore facundissimo, quem vel acerrimi vir ille ingenii Fab. Quintilianus Historicis omnibus, et Graecis et Latinis, praeponere videtur.*

15 Nec defuere, qui libere testati sunt, certare posse Livium cum eloquentiae parente *Tullio*; quin hunc illo inferiorem omnino futurum fuisse, si quando scribendae historiae animum adjecisset. Adde his Vopiscum, Livium inter *viros disertissimos* recensentem in Probo [cap. 2.] quod et factum a Seneca de Ira, [lib. 1. cap. 16.] et Gerardo Jo. Vossio lib. 1. de Historicis Latinis Cap. 19. qui et elogiorum reliquorum summam ita confecit. *Nihil hoc Scriptore est grandius atque uberius.* Dignus ob id Livius semper est habitus, qui ad Romanae Historiae cognitionem, prudentiamque civilem cum eloquentia comparandam, studiosis adolescentibus omnibus proponeretur, unusque prae caeteris in manibus haberetur. Hinc illa Quintiliani lib. 2. cap. 5. Livius *a pueris magis legendus, quam Sallustius, et hic historiae majoris est auctor.* Legit Barthius in Adversariis 26
[lib. 48. cap. 19.] *Sit hic historiae; major is est auctor.* Et Statii Lib. 4. Silv. 7.

Sed tuas artes puer ante discat,
Omne queis mundi senium remensus
Orsa Sallusti brevis et Timavi
Reddis alumnum.

Cap. IV.

Fama nominis, et existimatio.

Vel ex hoc uno T. Livii existimatio ac gloria spectetur, quod non solum studiosi quique cum venerabantur; Augustus ipse summo amore ac singulari benevolentia prosequebatur, admirante universo Senatu Populoque Romano; sed orbi toti notissimum multi ex ultimis Hispaniae, Gal- 27
liarumque finibus viri illustres Romam adibant, ut unum illum, lacteo eloquentiae fonte manantem, contuerentur. Tale Livii viventis adhuc et florentis nomen extitisse, diserte prodidit Plinius, in haec verba scribens Lib. 2. Epist. 3. ad Nepotem. *Nunquamne legisti, Gaditanum quendam,* T. Livii *nomine gloriaque commotum, ad visendum eum ab ultimo terrarum orbe venisse, statimque, ut viderat, abiisse.*

Quo spectans D. quoque Hieronymus, sic ad Paulinum scripsit. *Ad* T. Livium, *lacteo eloquentiae*

fonte manantem, de ultimis Hispaniae Galliarumque finibus quosdam venisse Nobiles legimus, et, quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Et ſtatim. *Habuit illa aetas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum: ut tantam*
28 *urbem ingressi, aliud extra urbem quaererent.*

Arguit ad haec LIVII noſtri gloriam, exiſtimationem, ac famam L. Magii generi ejus nomen, quod inter primos Rhetores ob exiſtimationem soceri sortitus eſt. Unde Seneca (lib. 5. Controv. in Prooem.) *Pertinere ad rem non puto, quomodo L. Magius, gener* T. LIVII, *declamaverit, quamvis aliquo tempore suum populum habuerit; cum illum homines non in ipsius honorem laudarent, sed in soceri ferrent.*

CAP. V.

Monumenta ingenii.

Famam vero LIVIO tantam, quantam sibi mortalium quisquis optare poſſet, peperere divini illius ingenii monumenta. Scripsit enim in patria *Dialogos de Philosophia*, quibus res morales ac
29 politicas complexus eſt. Notos illos habuit Seneca, suumque de illis judicium ferens epiſtola centesima, *Nomina*, inquit, *adhuc* TITUM LIVIUM. *Scripsit enim et Dialogos, quos non magis Philosophiae annumerare possis, quam Historiae; et ex professo Philosophiam continentes libros.* Scripsit et de arte Rhetorica cultiſſimam et numeris omnibus absolutiſſimam epiſtolam ad filium, cujus meminit Quintilianus Inſtitutionum Oratoriarum Lib. 10. cap. 1. his verbis: *Fuerit igitur brevitas illa tutissima, quae est apud* LIVIUM *in epistola ad filium scripta, legendos Demosthenem, atque Ciceronem.* Sed horum, heu! nihil operum extat. periere scilicet, nec sat scio temporum injuria, an hominum invidia peſſimorum? Hiſtoriam poſt haec aggreſſus eſt scribere Romanarum rerum, quam centum et quadraginta libris absolverat, licet pars tantae 30
molis exigua nunc supersit. Triginta nempe libri tantum et quinque ejus ad nos Hiſtoriae pervenere, deperdita aut latitante secunda decade, eaque parte, quae sequebatur librum quadragesimum quintum, praeter argumenta, quae Liviana epitome nominantur, et sub Flori nomine celebrantur. Caeterum, cum Livii noſtri tres solas decades haberemus: proxime superioribus annis lucem acceperunt quinque alii libri, nuper in Germania, in urbe Wormatia trans Rhenum, a Simone Gryneo in Bibliotheca Monaſterii Lauriſſeni reperti.

Corrigendus enim iſthic eſt Scardeonius, qui hosce libros in Provincia Wormatiae repertos tradidit. Wormbs enim civitas eſt Vangiorum, qua de videatur P. Bertius Lib. 3. rerum Germanicarum Com.

Anno demum MDCXVI. Romae a Gasparo Lusignano editum eſt 31
fragmentum Lib. 33. Livianae Hiſtoriae, depromptum ex Codice veluſto Bibliothecae venerabilis Capituli Ecclesiae Bambergensis, indeque Romam a Francisco Bartholino Urbinate J. C. delatum, quod uti genuinum, virtutum omnium, Principum, Cardinalium, et Pontificum multorum gratia, vir longe clariſſimus ANTONIUS QUARENGUS, Patavinus, seculi nostri MARO, et utriusque Signaturae Referendarius, aliique viri ex Germania praeſtantisſimi probavere. Etsi aliter verbis iſtis senserit Voſſius Lib. 1. cap. 19. de Hiſtoricis Latinis. *At qui nuper, tanquam* LIVII *genuinam, Libri 33. partem majorem, e veteri, ut ait, biblio-*

theca, primus juris publici fecit, nae ille fucum fecit auritis Midis, non illis, quibus corculis esse datum est, et qui norunt,
32 *quid aera lupinis distent.*

De partubus quidem legitimis Livii perhonorifice sensit et scripsit Franciscus Petrarcha. *Miraculo proximum, ut ad* T. Livii *opus ne dicam imitandum, sed nec ad scribendum quidem, vix unius hominis vita sufficiat.*

Ubi illud quoque operae pretium fuerit annotasse, superstites adhuc Livii libros nequaquam ab illo fuisse in Decades distributos. Qua de re Petri Criniti testimonium omnium aliorum instar, mihique necessario producendum, adversus ab his alia sentientes, ex capite 12. lib. 7. de honesta disciplina. *Falso receptum est,* (inquit Crinitus) *ac doctioribus etiam persuasum, fuisse in Decades divisum* T. Livio *suum opus de Romanorum gestis, quae singulae decem voluminibus explicentur, quod ipsum de auctore* Livio *neutiquam apud veteres*
33 *comperias. Nam et Priscianus, vir diligens, aliique Grammatici, sicubi Livium citant, librorum numerum adscribunt, neque Decades nominant. Itaque et* XVI. *librum, et* XXIIII. *et* XXVI. *videmus advocari ab antiquis auctoribus. Cui sententiae et* Franciscus Petrarcha *adstipulatur, ut qui asserat in epistola ad Joannem Boccaccium, ignavia legentium contigisse, ut Liviana Historia sit in Decades distributa. In partes,* (inquit) *quas Decades vocant, non ipse, qui scripsit, sed fastidiosa legentium desidia divisit. Sed et L. Florus libros* CXL. *ejusdem auctoris recenset, sublato penitus nomine Decadum, cum universam historiam in Epitomen, vel* (ut *Latine loquar*) *in Breviarium contraxit. Id et Politianus olim ita libere nobis concedebat, ut nostram quoque diligentiam magnopere commen-*
daret in perquirendis atque exa- 34
minandis veterum monumentis.

Caussa porro amissi tanti operis haud alia fuit, quam magnitudinis ejusdem moles, ob quam non omnes illud describere poterant; egestate pauperes, avaritia divites impediti. Qualis enim ac quanta ejus magnitudo esset, vel ex Martiale discimus haec canente [lib. 14. Epigr. 190.]

Pellibus exiguis arctatur Livius *ingens,*
Quem mea vix totum Bibliotheca capit.

Jacturae hujus in caussa invidia pariter et improbitas Caligulae Caesaris fuit. Quippe qui T. Livii Historiam, non secus ac Maronis Poëmata, cum auctorum imaginibus, e medio tolli jussit, ut, alienis laudibus obscuratis, propria vitae scelera caligine premerentur. Quod incessu pari mon-
strum alterum hominis Domitia- 35
nus attentavit, ut qui Metium Pomposianum ob id occidi mandarit, (auctore Tranquillo [ejus vit. cap. 10.]) quod Regum ac Ducum conciones quasdam, depromptas e Livio, circumferret.

Nihil sane Livio grandius, nihil uberius. Caligula tamen, laborem tanti legendi operis aegre sustinens, dum in id incumberet, *verbosum* illum identidem appellabat. Eandem ob caussam Asinius Pollio, *Patavinitatem* eum sibi sapere, affirmabat. Nimirum delicatum Romani hominis palatum videbatur sibi aliquid sentire, quod non usquequaque saperet genium Romani sermonis. Neque enim nobis hic audiendus est Reckermannus, inde colligens, reprehensum ab Asinio fuisse sublimem Livii stylum: ut et a Seneca Lib. 1. de Ira Cap. ultimo, et de Tranquillitate Cap. 9. Nam longe
alind Senecam velle diffitebitur 36
nemo, qui verba ejus attenderit,

ut accuratissime attendit Gerardus Jo. Vossius in alias laudatis libro et capite de Historicis Latinis. Quinimo, ex *Patavinitate* Livio objecta non invidiam et detractionem, sed laudem ac gloriam, eidem conciliari posse; cum Auctoribus aliis affirmarim. Nam ea de caussa Pollio *Patavinitatem* Livio objecisse putandus est, ut eum tacite Patavinum esse proderet, et Pompejanum fuisse liquido demonstraret, Pompejanitatem Patavinitatis nomine comprehendens. Faverunt scilicet Pompejo et Reipublicae celso semper animo Patavini. Quam ob caussam *Patavini* (inquit Marcus Tullius, de Caesarianis seu Antonianis loquens, [orat. 12. Philipp. cap. 4.] *alios excluserunt, alios ejecerunt missos ab Antonio; pecunia, militibus, et, quod maxime deerat, armis nostros Duces adjuverunt.* Quin et Thraseam, Pata-
37 vinum civem, una cum Helvidio genero, natalem diem, tum utriusque Bruti, tum Cassii, hac de caussa celebrare consuevisse legimus in Satyris Juvenalis: usque adeo Patavinis Respublica et Reipublicae fautores in oculis erant. Juvenalis enim ista sunt [Sat. 5. vers. 36.]

Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant,
Brutorum et Cassii natalibus.

o, ut
d Fa-
mnus
e [a-
egit,
rent.
rent,
rae-
ervis
, qui
quod
r mi-
num,
ob-
atem

alioquin redoleret, a Caesarianis, qui Romano Imperio potirentur, Pompejanis ludibrio versum et probro, cum *Pompejanitas* nil aliud omnino sit, quam Patavinorum in Pompejum et Romanam Rempublicam fides, amor ac benevolentia.

Quod autem eidem Historico quaedam objecerit Caligula, quis sanae mentis est uspiam, qui tam impii Caesaris auctoritatem tueatur? Quis ignorat, quid insanum illud caput de Virgilio senserit? quid de Homero? Hinc Tranquillus (in Calig. cap. 34.) *Cogitavit etiam de Homeri carminibus abolendis. Cur sibi non liceret, dicens, quod Platoni licuit, qui eum e civitate, quam constituebat, ejecerit? Sed et Virgilii, et T. Livii scripta, et imagines paululum abfuit, quin ex omnibus bibliothecis amoveret: quorum alterum, ut nullius ingenii, minimae doctri-* 39
nae; alterum, ut verbosum in Historia, negligentemque carpebat. Cogitavit idem etiam, eodem Tranquillo teste, *de Jurisconsultis abolendis, et de L. Seneca male sentiebat*, non minori livore ac malignitate, quam superbia saevitiaque, pene adversus omnis aevi homines grassatus.

Ut ut sit, aliud ego de Livio affirmate protulerim. Cui T. Livii dulcissimus stylus, et omnibus ornamentis instructa Historia non blanditur, eidem inspectus placebit, ut olim Isocrates, cujus jucunditas sic hominum mentes allicere consuerat, ut ejus domus cunctae Graeciae quasi ludus pateret, ac dicendi officina.

Cap. VI. 40

Vindiciae tutelares.

Sed adhuc mihi a calumniis vindicandus est Livius. Haud enim desunt invidi alii, (nulla nempe hominum uberior est seges feraci

hoc

hoc malorum seculo et infelici)
qui illum carpant. Videtur autem
quibusdam horum praetulisse facem
Antoninus Caesar in Itinerario
suo, in quo haec leguntur:
*Jano Volturnae, cujus claris
gestis invidit* Livius.

Inde scilicet Annius Viterbiensis
telum arripuit, quod in Livium
jaceret; sed inepte, cum dixit:
*Est autem negligens is,
qui supprimit, quae referenda
sunt: et verbosus, qui absque
probatione contradicit afferenti
rationes et auctores. Et his duobus
peccavit* Livius *in multis, ut
patet. Sed ex multis, quoad Fa-*
41 *num Volturnae, haec exempla
sint. Caelius Thuscus Lartes Fani
juvit Romulum, implorantem
ab eo auxilium contra Caeninenses,
Crustuminos, et Latinos,
et retulit triumphum Et id idem
fecit contra Sabinos Galeritus
Lucumo. Et ob id ipse primus posuit
Praetoria Romae, et divisa
Roma in tres tribus, imposuit
nomina, et tertiam partem dedit
Thuscis, ut clare tradunt
Propertius in Elegia ad Vertumnum,
et altera paullulum praecedente,
et Varro in 1. de lingua
Latina, et Fabius pictor de origine
urbis Romae, et Dionysius
Halicarnasseus in 11. lib. et Mythici
sub fabula Iani ejaculantis
aquas sulphureas in Sabinos, ut
Macrobius in 1. Saturnalium,
et Ovidius in 1. de Fastis indicant.
At lividus fuit* Livius, *ut
hic notat Antonin. qui, ut funditus
exstingueret Thuscorum
splendorem, et triumphos obnubilaret,
ab eis partos, non a
Romulo gestos, omnino etiam*
42 *scribere unum verbum neglexit.
Quod profecto invidissimi hominis
est officium, et negligentis
veritatem in Historia Simili
ter fuit verbosus, quia absque
certo auctore et probatione dicit
contra Varronem, quod Lucerum
nomen est incertae originis.
Fabius enim Pictor, antiquior
eo, ostendit ab Historia, esse
Etruscae originis, atque certissimae,
Rursus* Livio *antiquior
et doctior Varro in 1. de* L. L. *dicit,
esse certae originis a Lucumone
Luceres dictos, idque probat
vetustissimis auctoribus, Junio,
et Tolumnio, Thuscarum
Tragoediarum scriptore*, etc.

In hanc sententiam canicula ista
latrans alios quoque multos perduxit,
et hos inter L. Joannem
Scoppam Parthenopaeum, qui
Collectaneorum Lib. 1. cap. 18.
Eodem, inquit, *tempore, et centuriae
tres equitum conscriptae
sunt. Ramnenses a Romulo, a
Tito Tatio Titienses appellati.
Lucerum nominis et originis
causa incerta est. Haec* Livius: 43
*non quod Lucerum originem ignoraret;
sed perinde ac Gallus
Cisalpinus, et Hetruscae, Italaeque
gloriae invidens conscripsit,
quod Antoninus Caesar in
suo Itinerario his verbis arguit:
Volturna, cujus claris gestis invidit* Livius.

Verum enimvero innituntur
fundamento debili auctores isti,
et si qui sunt alii, qui insistunt
Antonini dicto. Nusquam enim ea
verba de Livio legere est in genuino,
sive Antonii, sive Antonini
Caesaris, sive Aethici Itinerario,
quod primus edidit Josias
Simlerus, mox antiquis ex Codicibus
correxit, et addito Commentario
locupletavit Surita Caesaraugustanus.
Sed eo in Itinerario
tantum, quod Annius Viterbiensis
commentus fuit, ac viris obesae
naris, uti germanum, obtrusit.
Nihil isto plane Annii Itinerario
indoctius, insulsius nihil.
Quod et ipsa res clamat, et uber- 44
time ostensum est a Philippo Cluverio
in Italia sua. Amentis autem
esse, ex commentitio loco in Livium
debacchari, et insana proferre,
nemo non videt.

Paulus Benius in Livium quoque
nostrum stylum suum exacuit,

Historiam ejus crebris convitiis lacessens. Siquidem is libro II. de conscribenda Historia objecit illud in primis Historico nostro Principi, *quod nimis Poëticus fuerit, nimisque longus, et aliquando dictionem habeat dissimilem, fortuitam, et interdum vastam et inconditam.* Sed frustra lividum hoc ingenium jugulare nisum est Livius, imbrem, quod ajunt, in cribro gerens. An non enim Historia, Poësi proxima, et stylus ejus quodammodo solutum carmen? An non illa sonis suis ac numeris constat, ut metro in animis hominum varios affe-
45 ctus excitet, et cum delectatione excitet, quo facilius improvidi quique ex aliorum factis, periculis, et monitis meliores fiant? Audiatur hic unus e multis Vossius libro I. de Historicis Latinis cap. 2. *Qui autem Historiam a se signatam exire, atque emanare in vulgus primi juberent, Poëtae fuerunt.* Recenset autem Benius, exigui capitis, at exilioris cerebri vir, inter Poëticas descriptiones narrationem adventus Annibalis in Italiam, eamque propterea reprehendit, cum nulla diligentior, venustior, pulchrior toto illo in opere se spectandam prodat, satis ut hinc liqueat manifeste, quanti capitis hujus inepti convitia reliqua facere debeamus. Absolvit itaque latratus suos in Livium Benius hac verborum strue. Livius *in Epistola quadam, filium ad eloquentiam aspirantem hortatur, ut Ciceronem diligenter e-*
46 *volvat, et imitetur primum, tum caeteros, prout quisque est Ciceroni simillimus, de suis scriptis, ne verbum quidem: quae tamen, si ea tanti fecisset, filio item, Ciceronis exemplo, legenda proposuisset.* Ecquis enim sanae mentis pater, et alienus a fastu, filio suo auctor extitit, ut, relictis aliorum operibus, sua tantum evolveret? Vident per se oculati quique arrogantiam hominis, et rident. Cui ista non satisfecerint, cupiatque exactiorem defensionem Livii adversus Benium intueri, legat is epistolam Laurentii Pignorii XLIV. Balthassari Bonifacio scriptam. Fuerunt etiam, qui quererentur, rerum aliquarum memoriam in Livio subobscuram; sed nemo unquam impius adeo fuerit, ut non illi ignoscat, fatenti libro VI. [cap. 1.] candide, et scribenti, se, *quae ab condita Urbe Roma ad captam eandem urbem Romani sub regibus primum, Consulibus deinde, ac Dictatoribus, Decemvirisque, ac Tribunis Consularibus gessere foris bella, domi seditiones, quinque* 47
libris exposuisse; res cum vetustate nimia obscuras, velut quae magno ex intervallo loci vix cernuntur, tum quod perrarae per eadem tempora literae fuere, una custodia fidelis rerum gestarum: et quod etiam, si quae in commentariis Pontificum, aliisque publicis privatisque erant monumentis, incensa urbe pleraeque interiere: clariora vero deinceps certioraque ab secunda origine, velut ab stirpibus laetius feraciusque renatae urbis, gesta domi militiaeque exposita tradidisse.

Illud sane miror, tum Budaeum, tum Henricum Glareanum, viros utique sapientes, non esse veritos affirmare, Livium *bellicosae Gallorum gentis res gestas odiose tractasse.* Quantum enim Livius veritati studuerit, vel ex eo assequi conjectura possumus, quod in descriptione belli Civilis, ne Augusto quidem, a quo unice di- 48
ligebatur, totque divitiis locupletatus fuerat, ac honoribus exornatus, in tantum voluerit gratificari, ut aliter rem narraret, quam factam sciret. Audiatur hic Cremutius Cordus, ita rem enarrans apud Tacit. Annal. 4. [cap. 34.] dum in defensione vitae

publice peroraret. T. LIVIUS, *eloquentiae ac fidei praeclarus in primis, Cn. Pompejum tantis laudibus tulit, ut Pompejanum eum Augustus appellaret. neque id amicitiae eorum offecit. Scipionem, Afranium, hunc ipsum Cassium, hunc Brutum nusquam latrones et parricidas, quae nunc vocabula imponuntur, saepe insignes viros nominat.*

Quod autem LIVIUS Gallorum genti infensus fuerit, minime concedendum puto. Cum ab omnibus habitus sit perpetuus canae nulloque livore suffusae fidei cultor. At nolo quemquam hic acerbius insectari, dixisse contentus,
49 LIVIUM illorum temporum gesta, Gentiumque mores, et id genus alia candide adeo et ex veritatis praescripto literis tradidisse, ut elogium illud jure sibi promeruerit. UNUS LIVIUS DIGNUS EST HABITUS, CUJUS DIVINO CALAMO TANTAE URBIS, AC POPULI ROMANI, TOTIUS ORBIS VICTORIS, RES GESTAE CONSCRIBERENTUR.

CAP. VII.

Senectus et Obitus.

Floruerat inter caeteros T. LIVIUS Romae Augusti gratia, et ea celebritate nominis, qua nullam majorem fuisse tradidimus suo loco, cum demum honorum satur, annis et studiis fessus, accensus amore patriae, Patavium cogitare coepit. Romam itaque, post Augusti discessum e vita moestissi-
50 mam, reliquit LIVIUS, plausibus et acclamationibus publicis receptus in patriae sinum, cum illi Patavini omnes, suis effusi sedibus, obviam prodire gestirent, clamantes, INGENS ILLUM ESSE PATRIAE SUAE DECUS ET ORNAMENTUM, MANSURUM IN AETERNITATEM OMNEM. Hic ille in oculis Civium, patrii caeli aura recreatus, placido in otio, praeteritorum laborum fructu fruens, cultus ab omnibus et dilectus, aliquamdiu vixit. At cum omnes, quotquot vivimus, homines nati ea lege simus, ut quotidie moriamur, mortalitatem demum explevit, imperante Tiberio Caesare, anno ejus Imperii IV. redempti vero Orbis XX. aetatis denique gloriosissime transactae LXXVI. Constat id ex Vossio Lib. 1. de Historicis Latinis. T. LIVIUS *quarto Tiberii anno obiit, quo et Ovidius decessit Tomis: ut de utroque Eusebius in Chronicis testatur.* Id 51
ipsum in Scardeonio legere est Lib. 1. Classe III. de priscis Civibus Patavinis, et Memoria veteri, quam ex Praetorio Patavino nostro adducam infra. Gaspari vero Conrado, asserenti in Prosopographia sua Melica, milliario primo, pag. 98. L. (id est LIVIUS) obiit Anno Mundi 3993. Anno Christi 23. aetatis LXXX. Sicchum Polentonum opponimus, sic loquentem in Epistola ad Nicolaum Florentinum, quam edidit eruditissimus Pignorius in Originibus Patavinis cap. 17. *Praetereo famam, quae* LIVIUM *Patavii et natum et sepultum ferat. Adest Quintilianus: is Oratoriae Institutionis libro* LIVIUM *Patavii natum scribit. Adest Eusebius de temporibus, Historicus fide dignus,* LIVIUS *Patavii moritur,* inquit. *Adest Hieronymus, quem vitae Sanctitas haud minus dignum facit. Libro enim de temporibus,* LIVIUM *Patavii et na-* 52
tum, et mortuum profitetur. Creditu enim facile, mortuo Augusto (legerim, *Creditum enim facile, quod mortuo Augusto*) *repatriaverit; seu gratia uberioris otii, seu quod Tiberius non tanti faceret divos homines, prius Octaviani humanitate congestos. Commune vitium experimur, etiam filios patrum fautoribus aemulari.* Constat autem, obiisse Livium Kalendis ipsis Januarii, quibus et Ovidius e vita decessit: qua de re

pulcherrima legitur elegia Adeodati Sebae, quam hic, lectu dignissimam, adscribemus.

53 TITO LIVIO

ET

P. OVIDIO NASONI

CENOTAPHIUM,

AB ADEODATO SEBA

Veseliensi scriptum.

Ecce iterum Jani nobis rediere Calendae:
Hei mihi, quos luctus, funera quanta ferunt?
Roma Tito *quondam celebrata est maxima magno,*
Est quoque Nasonis carmine dicta sui.
Quae te, Naso *tulit, quae te,* Tite, *sustulit orbi,*
Inter funestos est numeranda dies.
Non adeo infelix, quae infames sanguine Cannas
Lux videt, et Latio tristia cuncta foro.
54 *Nullum igitur munus nunc expectetis, amici:*
Munera temporibus sunt minus apta malis.
Fas mihi sit Patrum priscos contemnere ritus,
Fas mihi consuetas mittere jure preces.
Cernite, nunc tristi ploretur ut undique caelo,
Mersaque demisso terra sub imbre natet.
Ecce, Venus pullo vestita incedit amictu,
Dilaceransque genas, dilaniansque comas:
Et, pharetrae oblitus, luctuque immersus acerbo,
Nasonis cantat carmina moestus Amor.
Ipse suas Janus damnatque, oditque Calendas,
Et sua de Fastis tollere festa parat.
Flet quoque Neptunus, flet raucisona Amphitrite,
Et patrio plorat gurgite mersa Tethys.
Pelignae lachrymis implent rura omnia Nymphae,
Et querulus Patavi moenia Brenta lavat.
Tunc igitur lachrymas retinebis, Roma, cadentes, 51
Nec poteris caeli questibus esse comes?
Hei mihi, quid te olim, clemens Auguste, coëgit
Tam sacrum Vatis sic violare caput?
Talia non docuit te quondam Julius ille,
Qui dedit Italiae sceptra secunda tibi?
Et te jam merito clementem dicere quisquam,
Ingeniumque potest dicere mite tibi?
Quae nunquam Augusti potuit lenire furorem,
Crudeles potuit flectere Musa Getas.
Namque Tomitanis exul lugetur in oris,
Nasonique parat barbara turba rogos.
Lugete, o miseri vates, totumque jubete
Parnassum alternos ingeminare sonos.
Flentibus en aderit Phoebus, 5
Pallasque favebit,
Et peraget partes Numen utrumque suas.
Vos quoque, quos caeli dignissima cura fatigat,
Ne rogo, ne quinta quaerite luce lyram.
Illa etenim lumen caelo terrisque negabit,
Laetaque cum charo Tartara vate colet.
At vos, o Manes, quorum nec longa vetustas,
Nobile nec delet nomen avara dies:
Vos, inquam, solos Jani gaudere Calendis,

Vos dare laetitiae mutua signa decet.
Quippe Titum *vobis lux addidit ista peremptum,*
Haec quoque Nasonis lux dedit arte frui.
Ergo occurristis, Manes, venientibus illis,
67 *Totaque in amplexus infera turba ruit.*
Ennius inde pater, medium complexus utrinque,
Hic, aït, est Latii gloria tota soli.
Mox Varro, et Cicero properant, tersusque Catullus,
Mox quoque cum Nemesi, culte Tibulle, venis.
Et tu, qui dubium fecisti nomen Homeri,
Laudem cui debent rus, pecus, arma suam.
Quid Reges memorem priscos, fortesque Quirites,
Quoscumque exoriens Roma, vetusque dedit?
Scilicet ista Titum *venerata est undique turba,*
Hannibal aspecto surgit et ipse Tito.
Vos, o vos, Manes, aeternos ducite lusus:
At nos perpetuo cura dolorque prement.
68 *Hanc igitur lucem luctu celebrabo quotannis,*
Et vacuo injiciam thura merumque rogo.
Hi tumulo versus deinde inscribentur inani:
Forsan et hos olim postera turba leget.
QUISQUIS ADES, VACUUM NASONIS CERNE SEPULCHRUM.
QUISQUIS ADES, MAGNI CERNE SEPULCHRA TITI.
ORPHEI QUOD PRECIBUS PLUTONIA REGNA DEDERE,
HOC TITUS ET MAGNUS NASO DEDERE SIBI.

(1) Quam mirum in modum decepti sint omnes illi, qui cum

CAP. VIII. 59

Liberi ex monumentis publicis.

Ex duabus uxoribus T. Livius noster filios duos suscepit, T. Livium *Priscum*, et T. Livium *Longum*, ambos paternae disciplinae asseclas et haeredes; quorum memoriam, nec non et *Cassiae*, uxoris primae, nobis sartam, tectam, et integram conservavit Inscriptio marmorea vetus, quae legitur in aedibus Annibalis Capilistii, Cataphractorum militum Ductoris, Serenissimae Reipublicae Venetae nomine, e regione templi Divo Danieli sacri.

T. LIVIVS. C. F. SIBI 60
ET. SVIS.
T. LIVIO. T. F. PRISCO. F.
T. LIVIO. T. F. LONGO. ET
CASSIAE. SEX. F. PRIMAE
VXORI.

Filias idem quatuor habuisse dicitur, quarum ultimam, nomine *Liviam*, nupsisse tradidimus alibi *L. Magio*, clarissimo viro. 61 Mos enim antiquorum fuit, ut foeminae nomen a familia sortirentur. Quam ob causam *Octaviam* a familia Octavia dictam accepimus, *Terentiam* a Terentia, *Liviam* a Livia, hoc ordine, ut, quae primo loco nata esset, vocaretur *Octavia prima*; quae secundo, *secunda*; quae tertio, *tertia*; quae quarto, *quarta*, ut haec Livii nostri filia, quae hoc ex more *quarta* dicitur in veteri monumento, statuae Patris a Concivibus nostris apposito in ipsomet Praetorio publico Patavino.

(1) V. F. 62
T. L I V I V S
LIVIAE. T. F.
Q V A R T A E. L.
H A L Y S
C O N C O R D I A L I S
P A T A V I
S I B I. E T. S V I S
O M N I B V S.

Tomasino et aliis monumentum hoc de Livio Historico in-

71 ## Cap. X.

Honores obitum consecuti, ejusdemque memoriae posita monumenta.

Scio Monumenta, T. Livio posita, collecta a multis, ne tanti Viri memoria ullis unquam seculis interiret. Congessit illa Scardeonius in volumen suum; idemque pari genio. feliciori calamo, praestitit Franciscus Swertius in Delitiis Orbis. Verum enimvero, ut hic eorum multa praeteriit, sic apud illum quae extant, confuse adeo in vastam illam memoriarum molem ingesta sunt, ut in quodam Chao jacere miserrime videantur. Nostrum igitur fuerit, id praestare, ut eadem, et si quae sunt alia, lucem habeant meliorem, disjectisque nubibus clarius micent. Praeclarum et illustre L. Livii
72 Monumentum illud est in primis, quod in interiori occidentali parte Praetorii nostri saepe ac saepius legimus, non sine sensu aliquo voluptatis. Liquet autem ex eo, sapientissimum Alphonsum, Aragoniae Regem, anno cIↃ.CCCC.LI. per Legatos suos os brachii T. Livii, quod praeclara illa Commentaria conscripserit, a Republica Patavina impetrasse, ut Neapolim, honoris gratia, deferretur. Verba denique sic illius habent.

INCLITO ALPHONSO,

ARAGONVM REGI, STVDIORVM FAVTORI, REIPVBLICAE VENETAE FOEDERATO, ANTONIO PANORMITA POETA LEGATO SVO ORANTE, ET MATTHAEO VICTVRIO HVIVS VRBIS PRAETORE CONSTANTISSIMO INTERCEDENTE, EX HISTORIARVM PARENTIS T. LIVII OSSIBVS, QVAE HOC TVMVLO CONDVNTVR, BRACHIVM PATAVINI CIVES IN MVNVS CONCESSERE, ANNO CHRISTI MCCCCLI. XIIII. KAL. SEPTEMBRIS.

73 Excepit os illud, Neapolim adsportatum, summo cum honore Regius literarum pater; at, dum illi Museum proprium erigere cogitat, vita excessit. Mansit ob id penes Panormitam, inde devenit in Pontani, Regni illius a Secretis, manus, a quo demum locatum est in urnula, et inscriptione hujuscemodi decoratum.

T. LIVII

HISTORICI BRACHIVM,
QVOD OLIM ANTONIVS PANORMITA
A PATAVINIS IMPETRAVERAT,
IO. IOVIANVS PONTANVS
MVLTOS POST ANNOS CONDIDIT.

At ea quoque memoria periit, 74
Pignorio teste suis in Originibus Patavinis, ex epistola quam Jo. Vincentius a Forta scripsit D. Peireschio, Senatori Regis Galliae, anno cIↃ.IↃC.II.

Anno vero cIↃ.IↃ.XLVIII. Ossa eadem translata fuere in eminentiorem locum ejusdem occidentalis partis Praetorii nostri, ubi nunc spectatur T. Livii Mausoleum, nobilitatum tabellis aeneis, inscriptionibus, et vetustissima ipsius imagine marmorea, quam ab Alexandro Bassiano, antiquitatis praeclarissimo cultore, inventam Civitas dono accepit. Sub illa imagine marmor id adspicitur, quod olim effossum fuerat in D. Justinae Templo, ibique loci, ubi ossa ipsa postmodum reperta sunt, V. F. T. Livivs, etc. nempe a nobis alibi [pag. 62.] est productum. Dexteram Musei partem obtinet *Aeternitatis* statua, laevam *Minervae*. Sub Aeternitatis pedibus *Tybris* excurrit, sub Minervae *Medoacus*, et hos inter amnes, in meditullio Musei, spectatur lupa, 75
Romulum et Remum sic ablactans.

Legitur demum sub his omnibus in aenea tabula tale hexastichon Lazari Bonamici, praeclarissimi Vatis.

Ossa tuumque caput cives tibi, maxime Livi,

Prompto animó hic omnes composuere tui.
Tu famam aeternam Romae Patriaeque dedisti:
Huic oriens, illi fortia facta canens.
At tibi dat Patria haec, et si majora liceret,
Hoc totus stares aureus ipse loco.

Ubi notandum, quartum carmen ab auctore monumentorum Italiae, et Georgio Merulá sic produci.

Hinc mens, illi fortia facta canens.

76 Quam lectionem neque Bonamici Hexastichon admittit, neque sententia, neque carmen ipsum.

Subjicitur ei tandem annus, quo Livius obiit, ab Eusebio petitus, his notis.

T. LIVIUS
QUARTO IMPERII
TIBERII CAESARIS
ANNO VITA EXCESSIT,
AETATIS VERO SUAE LXXVI.

77 Extat et altera ejusdem Historici memoria, celebris admodum et illustris, supra aliam portam Praetorii dicti, sub alia magna statua lapidea, habitu tenentis librum apertum, manu ad os adjecta, hac gnome. *Parvus ignis magnum saepe suscitat incendium.*

T. LIVIVS PATAVINVS,
HISTORICORVM LATINI NOMINIS FACILE PRINCEPS, CVIVS LACTEAM ELOQVENTIAM AETAS ILLA, QVAE VIRTVTE PARITER AC ERVDITIONE FLOREBAT, ADEO ADMIRATA EST, VT MVLTI ROMAM, NON VT VRBEM RERVM PVLCHERRIMAM, AVT VRBIS ET ORBIS DOMINVM OCTAVIANVM, SED VT HVNC VIRVM INVISERENT AVDIRENTQVE, A GADIBVS PROFECTI SINT. HIC RES OMNES, QVAS POPVLVS ROMANVS PACE BELLOQVE GESSIT, QVATVORDECIM DECADIBVS MIRA STILI FELICITATE COMPLEXVS SIBI AC PATRIAE GLORIAM PEPERIT SEMPITERNAM.

Cernitur et hic vetustissimus lapis in aedibus Alexandri Bassiani. 78

T. LIVIVS
T. L.
OPTATVS. AN. XV.

Et haec Inscriptio in Zabarellorum aula ad D. Laurentii sub ejusdem effigie picta, auctore Joanne Cavacio Patavino.

T. LIVIVS C. F. 79

Natus ante bellum civile Caesaris et Pompeji, Quintiliano teste, in Historia nemini secundus. Cornelius, Tacitus, eloquentiae ac fidei primas ei attribuit. Authore Seneca docuit, Salustium sumpta ex Thucydide depravasse. In ultimis terris quanta hujus viri fama fuerit, D. Hieronymus ex Plinio ostendit. Ipso hortante, Claudius Imperator adolescens scripsit historiam. Amicitiae Augusti, licet Pompejanus, non offecit, militia, civiumque concordia insignis, et auctus filia L. Magio Oratori Romano nupta. Epitaphium sibi, et suis omnibus Patavii V. F. ubi excessit anno IV. *Imperii Tiberii Caesaris, aetatis* LXXVI. *Quod et propria effigies una cum suis reliquiis munere patriae in magno palatio extat.*

Haec servat adhuc Patavina civitas civis sui doctissimi monumenta. Ad haec vulgus domum Alexandri Bassiani, marmoribus, statuis, et inscriptionibus ubique refertam, domum Livii nuncupat, cujus ergo magnis advenarum concursibus celebratur. Scraderus etiam, Patavii in *domo Livia* se vidisse prodiit effigiem T. Livii, quam ita descripsit. *Caput* T. Livii *sine barba, collapsis genis, facie rotunda, lineis rectis, auriculis longis, naso acuminato.* Pari errore decepti Titali accolae somniarunt, 80

Livium inde ortum duxisse suum, domumque illius videndam exhibent, et facti memoriam istam:

81 TITVS LIVIVS
PATAVINVS
NATVS IN TITVLO
ET TITVLI SPLENDOR
ALOVISIVS A TVRRE
BVCCINELLVS VICARIVS
FIERI FECIT
MDLXXXIX.

Imago nostra ex illa Bassiani delineata est, quae repraesentat 82
illam in nostro Praetorio ad amussim. Caeterum, quod innuit Pignorius, eam, quae in Praetorio visitur, non T. Livii effigiem esse, sed *Lentuli Marcellini*, aut *Claudii Marcelli*, placere nequaquam potest; quippe prorsus illi dissimilis *Marcellini* effigies, quam idcirco spectandam damus ex numismate, quod illius esse testati sunt Gabriel Symeon in Dialogis, et Ursinus in Familiis Romanorum.

83 Facies imberbes virorum ita similes sunt, ut interdum una pro altera in statuis capiatur. At cum certo certius perspectum et cognitum habeamus, ab Alexandro Bassiano, antiquitatis studiosissimo, monumentum hoc pretiosissimum patriae dono datum, an non is, si Monumentum illud alterius fuisse comperisset, quam Livii, dum eo patriam suam decorare nititur amantissimus civis, eandem in fraudem induxisset? Neque vero *Caligula*, *infensus* T. Livii *nomini Imperator*, *illius imagines* (Tranquilli verba sunt in ejus Caesaris vita [c. xxxiv.]) *abolevit*; *sed paullum abfuit*, *quin statuas et scripta* T. Livii *ab omnibus bibliothecis amoveret*. Quod si illas abolere jussisset, nequaquam probus Historicus Tranquillus, qui Trajani, et Hadriani Impp. aetate vixit, et extra metum omnem Caligulae historiam scripsit,
dixisset, *paullum abfuit*, *quin* 84
statuas et scripta T. Livii *ab om-*

nibus bibliothecis amoveret; sed T. Livii *imagines, Caligula Imperatore jubente, una cum scriptis ejus abolitae sunt.*

Credendum vero est, T. Livii imagines, non secus ac illas Caesarum, in honore ac pretio tum fuisse ob existimationem summam, quam illi scripta sua conciliarant singularia propemodum et divina: indeque factum, ut una illarum in manus Bassiani devenerit, qua patriam suam eximii loco muneris exornavit. Hanc nos uti veram T. Livii imaginem absque ullo dubio veneramur. Nolumus enim antiquitatem illius in dubium revocare.

At enim imaginem Patavini Li-
vii conata fuerit antiquitas ab-
olere, ea re quidem certe mi-
nus ideo nobis dolendum est,
quod redivivum illum intueamur
85 in altero Patavino Cive longe
clarissimo, Antonio Quaerengo,
cujus scriptis, quamdiu Latinae
Etruscaeque florebunt literae,
semper honos, nomenque suum, laudesque manebunt.

Hic enim seculi nostri Livius jure omnium ore colitur, salutatur; cum nullus eo propius Livii stylum attingat, sive locutionem ejus gravem et candidam, sive rerum gestarum narrationem, sive locorum descriptiones spectes. Novit id ingeniorum acerrimus aestimator Perronius, S. R. E. Cardinalis, qui, cum Henrico IV. Magno praestantiam illius suis ex meritis adumbrasset, in causa fuit, ut ab eo Lutetiam Parisiorum, magnis propositis praemiis, fuerit evocatus, quo sua egregia regiaque facinora literis consignaret.

Novit et Ranutius Farnesius,
magni aeque animi ac ingenii
86 Princeps, qui unum illum Par-
mam arcessivit, ut is sibi pro
dignitate scriberet res, in Bel-
gio et alibi ab Alexandro patre
et Imperatore fortissimo gestas,
quod egregie re ipsa praestitit,
secutus tanti Principis judicium,
immo et feliciter assecutus. Ae-
mulatur ille scilicet ea in uber-
rima segete pulcherrimarum re-
rum Livium concivem suum, eun-
demque nobis graphice reprae-
sentat. Extat ejus porro divinae
scriptionis, nondum typis edi-
tae, in commentario brevissimo
exemplar unum, quod vidi pe-
nes virum clarissimum, fratris
ejus filium, Flavium Quaeren-
gum, Cathedralis Ecclesiae Pa-
tavinae Canonicum, cujus di-
gnitatis personam aeque in illa
digne sustinet, ac Philosophiae
Moralis interpretis in publicis
Patavinis scholis. Alterum apud
Hispaniarum Regem. Tertium
in bibliotheca Farnesiorum Du-
cum. Quartum in Museo tuo,
Illustrissime ac Excellentissime 87
Moline, qui prae caeteris in-
genium viri tanti facis, hoc ti-
tulo:

ANTONII QUAERENGI
De rebus gestis Alexandri Farnesii Parmae et Plac. Ducis Historia.

Et initio tali. Alexandro *Farnesio primae rudimentum militiae victi maritimo praelio Turcae ad Naupactum fuere.*

Talique fine. *Hic secundus Farnesii in Galliam transitus fuit, sed et tertium, ut regiis comitiis interesset, quamquam supremo morbo implicitus, apparabat, cum militaris disciplinae ac virtutum omnium praeclaris laudibus invidiam jam supergresso, inimicum felicitati Belgicae fatum manus injecit.*

Auxit itaque Scriptor hic no-
bilis adeo praestanti divini sui
ingenii monumento patriae suae
decus, ut Livius Historia Roma- 88
narum rerum: auxit et ornamen-

ta domus, non hoc uno nomine toti terrarum orbi notus, sed et Theologiae, Philosophiae, Jurisprudentiae, Poësis, et amoeniorum quorumque studiorum cultu, quibus veluti radiis, Solis instar, longe lateque conspicuus, cum Aulae Farnesianae micuisset satis, Romam illustrare coepit, ibique summis continenter Pontificibus illius, ut in Universi Centro, novum exemplo suo Tichonis Systema confirmavit, sibi semper aequalis undique, vitaeque semper integerrimae, et eruditionis ac doctrinae sanae et solidae jubar undequaque cum amore pariter et admiratione diffundens. Sed haec alias pluribus in Elogiis nostris. Satis enim hic habeo demonstrasse leviter, in Antonium Quarengum commigrasse Livium, ut, eo nunc sospite, magni illius luminis, exstincti dudum, Stylum et imaginem habeamus, cujus nos aspectu aeternum pasci Caelites patiantur.

89 **Cap. XI.**

Elogiorum reliquiae coronidis loco.

Claudent T. Livii vitam ejus Encomiastae, hactenus non allati, ducetque Paterculus familiam reliquorum. Ejus enim ista sunt Libro II. [cap. 36.] *Pene stulta est inhaerentium oculis ingeniorum enumeratio: inter quae maxime nostri aevi eminent, princeps carminum Virgilius Rabiriusque, et consecutus Sallustium* Livius, *Tibullusque et Naso perfectissime in forma operis sui. nam vivorum ut magna admiratio, ita censura difficilis est.*

Philippus Cominaeus putavit Livium, *Latinorum Polybium, omnibus Senatoribus ac Gubernatoribus rerumpublicarum perlegendum.*

Isaacus Casaubonus ad eundem transtulit illud Senecae Rhetoris de oratorum Principe encomium. *Populum Romanum hujus unius ingenium par imperio suo habuisse.*

Georgius Corvinus, et Sigismundus Feirabentus, Bibliopolae Francofurtenses, in Praefatione operum ejus, a se editorum A. M. D. LXIV. Livium *Historicorum aliorum omnium Principem, et rerum Romanarum divinum explicatorem* vocant.

Iidem in alia Nuncupatoria editionis alterius in 8. ita de illo scribunt. *Nam, quod ad auctorem attinet, talis est, ut vivus lacteo eloquentiae fonte nobiles, quos Roma ad sui contemplationem trahere non potuit, nominis sui fama, ut Hieronymus ad Paulinum refert, de ultimis Hispaniae Galliarumque finibus pertraxerit, et moriens ob eorum, quae describit, magnitudinem, varietatem, praestantiam, utilitatem, ac jucunditatem, dignus sit habitus, qui ad Romanae Historiae cognitionem, prudentiamque civilem cum eloquentia comparandam prae caeteris in manibus omnium teneretur.*

Philippus Beroaldus in oratione, habita in enarratione ejusdem ac Silii Italici, praeter ea, quae supra produximus ex eodem, haec alia adducit.

Eodem animo Livius *bella scriptitavit, quo Romani gesserunt; eodem ingenii fulmine stylum exercuit, quo Romanus populus arma tractavit; eadem vigilantia incubuit chartis, qua Romani milites disciplinae militari incubuerunt. Et medius fidius videtur populus Romanus vel ob hoc unum tam memoranda facinora gerere voluisse, ut illa tam a luculento Scriptore describerentur, qui*

*res haud dubie luculentas ver-
bis luculentis aequavit; quem
quotiescumque in manus sumo,
non legere videor bella, sed
tractare, et, ut inquit Hiero-
92 nymus de Paulo, non audire
verba, sed tonitrua. In Livia-
nis voluminibus videre videor
Imperatores concionabundos,
militesque suos exhortantes ad
praelia alacri animo capessen-
da, Senatum de rebus dubiis
consultantem, hostes hinc for-
midolosos trepidare, Romanos
hinc furibundos invadere. De-
nique apud* Livium *omnis rei mi-
litaris disciplina continetur,
omnia strategemata, omnes cal-
liditates Imperatoriae demon-
strantur. Leges, Senatus Po-
pulique decreta, omnes deni-
que artes, quibus domi forisque
vivitur, conspiciuntur. Sed,
proh dolor! quantam jacturam
passi sunt omnes literarum stu-
diosi ex centum et decem volu-
minibus* Livianis *deperditis?
qui omnia, quae unquam Roma-
ni per septingentos annos ges-
serunt, praeclara facinora, vel-
uti in unum redacta corpus,
noscere potuissent. Quanto dis-
pendio affectus est Pop. Rom.
cujus tot, ac tantarum rerum
gestarum memoria cum libris*
Livii *pariter interiit. Quantum
verae famae detrimentum Illu-
strissimi Imperatores subie-
93 runt, quorum nomina fuissent
sempiterna, et gesta memora-
rentur, si* Liviana *volumina non
intercidissent. Quod si defun-
ctis ullus est sensus, profecto*
Livianos *manes ingemiscere cre-
dendum est, tot labores incas-
sum sibi fuisse susceptos, tot
nequicquam vigilatas noctes,
tot frustra conscripta volumina,
quae si extarent omnia, nihil
praeterea foret nobis desideran-
dum. Haberemus, in quo otium,
in quo tempus bene collocare
possemus, et tamen nobis, ut-
pote somniculosis, vix aetas
suppeteret ad legendum, quae
illi, divina quadam benignita-
te praedito, suppeditavit ad scri-
bendum, qui etiam Dialogos
(ut inquit Seneca) Philosopho-
rum more conscripsit.*

Pertinent huc etiam illa Fran-
cisci Petrarchae de otio et solitu-
dine quorundam virorum [sive
Rerum memorandarum lib. 1.]
Cap. 3. Tract. 11. *Quaenam e-
nim aetas illustrium apud nos
ingeniorum fertilior fuit? Mar-
cum Varronem, Marcum Ci-
ceronem, Sallustium, et* Livi- 94
um, *innumerabilesque alios u-
no tempore suis licet vivendi
gradibus distantes habuit, qui
se invicem viderint, vel videre
potuerint.*

Et Cap. 8. ubi de studio T. Li-
vii ex professo. *Atque ut moe-
nia Urbis egressi non statim ex
Italia fugiamus: quo studio
putandus est arsisse* T. Livius
*Patavinus, qui omnem Roma-
nam Historiam ab Urbe con-
dita ad Caesarem Augustum,
cujus ipse claruit temporibus,
centum quadraginta duobus vo-
luminibus scripsit. Opus ipsa
mole mirabile, stupendumque,
praesertim, quia in eo nihil ra-
ptim et tumultuario, ut ajunt,
stylo, quod quidam solent, qui
omne verbum labiis oblatum
scriptis mandant, sed tanta ma-
jestate sententiarum, tantaque
verborum modestia complevit
omnia, ut ab arte eloquentiae
non multum abesse videantur.
Sed heu quantum aetatis nostrae
maculam! Hujus tam ingentis,
tamque egregii operis vix por-
tio superest exigua. Et quidem,
cum in decades, vel ab ipso con-
ditore, vel, quod magis reor,* 95
*a fastidiosis postmodum lecto-
ribus, sectum foret, ex qua-
tuordecim, non nisi tres deca-
des supersunt, prima scilicet,
tertia, et quarta: secundam
quidem ipse ego, hortante quon-*

tavinum, genere clarum, historiaeque parentem declarant: inter quos de ejus gloria hoc unum Plinii ad Nepotem Lib. 2. Epist. 3. plurimorum loco sufficiat. *Numquamne legisti Gaditanum quendam, Titi Livii nomine gloriaque commotum,*
104 *ad visendum eum ab ultimo terrarum orbe venisse, statimque, ut viderat, abiisse?* Vixit Romae usque ad Augusti decessum, cui summe gratus erat. Post ejus vero mortem, honoribus annisque defessus, in patriam reversus, publicis a Patavinis receptus fuit acclamationibus. ubi Tiberio Caesare Augusto III. et Germanico Caesare II. Consulibus, anno Urbis conditae DCCLXXI. a partu Virginis XIX. Imperii Tiberii quarto, suaeque aetatis LXXVI. e vita excessit. Panvin. Fast. lib. 2. Corpus ejus haud procul a Concordiae templo conditum fuisse, et saxum istud, et ejus ossa ibi eruta abunde confirmant. Id cum Jacobus Cavacius, Congregationis Divae Justinae Coenobita, ejusque monasterii Historicus, fide et solertia eximius, fuse, ac sine fuco, e tabulario depromat, Hist. Coenob. D. Just. lib. 5. fol.
105 218. ipsius verba heic apponere opportunum existimavi.

Sed nos in urbem revocat T. Livius, Romanae historiae parens, et Patavinorum decus, cujus sepulcrum in nostro coenobio repertum est. Pone Abbatis aedes, ubi nunc valetudinarium est, ante annos quinquaginta effossus fuerat antiquus lapis cum epitaphio.

V. F.
T. L I V I V S
L I V I A E. T. F.
Q V A R T A E. L.
H A L Y S
C O N C O R D I A L I S
P A T A V I
S I B I. E T. S V I S
O M N I B V S.

Hunc Patres in vestibulum templi transtulerant, utque Livii imaginem appinxerant, quam situ exoletam Andreas Abbas nuper novaverat. Marinus, Ludovici frater, cum saepe ad eum diverteret, et aliquod negotium inferret disciplinae Monachorum, statuit pone Abbatis domicilium sibi aediculam exstruere. Hic dum pro fundamentis altius effoditur, apparuit vetustissimum pavimentum ex quadratis lateribus affabre exstructum. Eo diruto, reperta est arca plumbea sexpedalis, qua hominis ossa continebantur. Accurrere ex Monachis aliquot, qui meminerant, vel acceperant a majoribus, effossum ibi veterem lapidem cum Livii epitaphio. Inde constans omnium opinio fuit, id esse Livii corpus. Rolandus Monachus de his actutum admonuit Xiconem Polentonum, egregium et eruditum civem; qui, cum universa lustrasset, in Praetorium rediens, celebriorem apud cives de Livii corpore opinionem fecit, mox eo praestantiores aliquot secum traxit. Quidam praevenerant, et ex ossibus fragmenta diripiebant. Id quasi ad aemulationem reliquiarum Sanctorum Dei impie factum, movit Vicarium Abbatis, ut de comburendis Livii ossibus cogitaret. Coeperat jam malleo cranium diffringere, cum negotiis quibusdam gravioribus e Coenobio evocatur. Vix abscesserat, cum Rolandus, rogatus a nobilium virorum turba, quae confluxerat, arcam et ossa T. Livii patriae dono dedit: Proceres, ac si viventem Livium amplecterentur, plumbeum tumulum extulere. Libet illustres viros recensere, qui humeros submiserunt. Alterum arcae caput extulit Andreas Dandulus, Patricius Venetus, alterum

terum Polentonus, medium subiere Palamedes (Palaminus vulgo) Vitaliahus, et Peraghinus Peraga aurati Equites, Alexander de Doctoribus, Jo. Franciscus Capilisteus, et Nicolaus
108 *Porcellinus Jurisconsulti. Sequebantur feralem pompam Zacharias Trivisanus Praetor, et Leonardus Mocenicus Praefectus mox quicumque litterarum studio, vel patriae charitate tenebatur. Funus delatum est per frequentiora urbis loca in Praetoris regiam, donec publico decreto statueretur, qui optimi civis memoriae satis prospici posset. Quorundam sententia fuit, ut apud Ianum Sancti Clementis, qua forum respicit, publico aere Cenotaphium T Livii e marmore excitaretur. Quidam optimates privata pecunia Livio multo nobilius monumentum pollicebantur, si prope eorum aedes liceret ipsius Livii ossa transferre. Duo potissimum ad eam rem contendebant, Ludovicus Buzzacarinus, eruditus ac dives admodum, et Henricus Scrovinius Eques. Attamen publicae in Livium pietati decere visum est, ipsius ossa in augustissimam aulam Praetorii referre, et antiquum lapidem cum Epitaphio*
109 *adjicere.* Haec Cavacius. Uberius totam historiam complures alii persequuntur; quos lector inspicere potest.

Ad publicae voluntatis decretum loco selecto, ossa Livii occidentem versus in Praetorii pariete supra ostium, qua nunc Sanitatis officium, ut vocant, aditur, locata fuere: eaque sub rudi simulacro, et ab ejus effigie omnino dissimili, hoc epitaphio, a Leonardo Justiniano, Patavii tunc Praetore, addito, condecorata fuere.

OSSA
T. LIVII PATAVINI, VNIVS OMNIVM MORTALIVM IVDICIO DIGNI, CVIVS PROPE INVICTO CALAMO INVICTI P. R. RES GESTAE CONSCRIBERENTVR.

Anno MCDLI. eximium quodpiam Livii monumentum expetens Alphonsus Arragonum Rex, 110
per Antonium Bevatellum Panormitanum, Legatum suum, poëtam insignem, a Patavinis brachii os impetravit. Eodem tempore Livii maxilla, aeneo orbe clausa, fornici Archivi Civitatis nostrae appensa fuit; ubi et hodie spectatur. Supra ostium vero, ubi ossa reposita fuerunt, illa parte, qua Palatium respicit, tale positum fuit monumentum.

INCLITO ALPHONSO,
ARAGONVM REGI, STVDIORVM FAVTORI REIPVBLICAE VENETAE FOEDERATO. ANTONIO PANORMITA POETA LEGATO SVO ORANTE, ET MATTHAEO VICTVRIO HVIVS VRBIS PRAETORE CONSTANTISSIMO INTERCEDENTE, EX HISTORIARVM PARENTIS T. LIVII OSSIBVS, QVAE HOC TVMVLO CONDVNTVR, BRACHIVM PATAVINI CIVES IN MVNVS CONCESSERE, ANNO CHRISTI MCCCCLI. XIIII. KAL. SEPTEMBRIS.

Regis autem desiderium mors antevertit. Brachium namque 111
istud a Panormitano vix Neapolim delatum est, cum Alphonsus fatis concessit. Illud itaque Panormita religiose custodivit, ac in deliciis habuit, dum vixit. Eo mortalibus erepto, cum Jo. Jovianus Pontanus publici muneris, quo fungebatur, a secretis Regni successor ipsum quoque brachium obtinuisset, exiguo id tumulo, extra delubrum a se erectum, sub tali inscriptione condidit.

T. LIVII
HISTORICI BRACHIVM,
QVOD OLIM ANTONIVS PANORMITA A PATAVINIS IMPETRAVERAT, IO. IOVIANVS PONTANVS
MVLTOS POST ANNOS CONDIDIT.

Vide Pignor. in Origin. Pat. cap. 17.

Monumentum vero Livii, quod
112 in D. Justinae aede conservabatur, anno MDXLVII. in Praetorium una cum ipsius ossibus fuit translatum; ubi nostra aetate conspicitur. Apici ejus additus fuit vultus e marmore, qui penes Alexandrum Bassanum Patavinum servabatur. Aenea utrinque accesserunt simulacra; e parte dextra Aeternitatis, e sinistra Minervae; sub primo Tiberis, sub altero Medoacus excurrit: inter utrumque fluvium Lupa Romulo et Remo ubera praebet. Subjectam his simulacris tabulam aeneam Lazarus Bonamicus Bassanensis, vir doctissimus, politiorum literarum in Gymnasio tunc Professor celeber, hoc epigrammate decoravit.

Ossa tuumque caput cives tibi, maxime LIVI,
Prompto animo hic omnes composuere tui.
Tu famam aeternam Romae Patriaeque dedisti:
113 *Huic oriens, illi fortia facta canens.*
At tibi dat Patria haec, et, si majora liceret,
Hoc totus stares aureus ipse loco.

Inscriptionem porro idem subdit.

T. LIVIVS
QVARTO IMPERII
TIBERII CAESARIS
ANNO VITA EXCESSIT,
AETATIS VERO SVAE LXXVI.

Ceterum ne summae erga clarissimum civem observantiae testimonia deficerent, etiam supra
114 Praetorii ostium, sub magna statua marmorea librum apertum tenente, manumque ori admovente cum hoc symbolo, PARVVS IGNIS MAGNVM SAEPE SVSCITAT INCENDIVM. Majores nostri hoc monumentum statuerunt.

T. LIVIVS PATAVINVS, HISTORICORVM LATINI NOMINIS FACILE PRINCEPS, CVIVS LACTEAM ELOQVENTIAM AETAS ILLA, QVAE VIRTVTE PARITER AC ERVDITIONE FLOREBAT, ADEO ADMIRATA EST, VT MVLTI ROMAM, NON VT VRBEM RERVM PVLCHERRIMAM, AVT VRBIS ET ORBIS DOMINVM OCTAVIANVM, SED VT HVNC VIRVM INVISERENT AVDIRENTQVE, A GADIBVS PROFECTI SINT. HIC RES OMNES, QVAS POPVLVS ROMANVS PACE BELLOQVE GESSIT, QVATVORDECIM DECADIBVS MIRA STILI FELICITATE COMPLEXVS SIBI AC PATRIAE GLORIAM PEPERIT SEMPITERNAM.

Veterem Livii inscriptionem, 115
in aula Praetorii positam, aliamque in aedibus Capilisteorum ad Sanctum Danielem, suo loco expendendam, minime ad Livium pertinere, his verbis demonstrare conatur ingeniosissimus Pignorius in Origin. Patav. c. 17. *La inscritione si come l'ho per antica, cosi non credo, che appartenga al nostro T. Livio. Il mio argomento è, che T. Livio scriveva* SIBE *et* QUASE, *non* SIBI *et* QVASI, *et cosi Asconio Pediano, come raconta Quintiliano nel libro primo à capi* VII *delle sue institutioni oratorie, et questa ò simile peregrinità di ortographia, e di voci, et forse di elocutione era la Patavinità, che Asinio Pollione haveva osservato in Livio.* Quo quidem argumento Livii monumento nequicquam decedere puto: etenim Asinius Pollio, non ut styli elegantiam extolleret, sed ut formam dicendi irri- 116
deret, acerbe dixerat, Livium sibi videri *Patavinitatem sapere:* ut bene patriae studiosissimus Tomasinus in vit. Liv. cap. 5. observavit Pub. Terentius etiam, qui, Tranquillo teste, *inter finem secundi belli Punici, et initium tertii natus est et mortuus,* multo ante Livium, in Eunucho act. 5. sc. 6. loco *soli* scripsit,

— — *Mihi solae ridiculo fuit.* Quam dicendi formam observavit Clarissimus Claravallensis Comes Gaspar Scioppius, Suspect. Lect. lib. 1. Ep. 1. qui in patria nostra sibi gratissima aliquamdiu vixit, diemque nuper clausit extremum. Qui apud Quintilianum Instit. Orat. lib. 1. cap. 4. clarius? *Non E quoque I loco fuit: ut Menerva, et Leber, et Magester, et Dijove, et Vejove, pro Dijovi, et Vejovi?* Ade lapides antiquos minime Patavinos; in quibus SIBE pro SIBI observatur. Talem e Romanis descripsit Gruterus Fol. 958. n. 1.

117

DIS. MANIB.
M. VINICI. M. F.
SALVIARI
VIXIT. ANN. XXXII
MENS. VI
VINICIA. HELPIS
PATRON. ET
CONIVGI
INDVLGENTISS.
ET. SIBE

T.] Livii praenomen TITUS est; vel quod, Festo auctore Lit. T. *Tituli milites appellarentur, quasi tutuli, quod patriam tuerentur, unde et Titi praenomen ortum est*; vel ab Sabino nomine, ut putat Valerius de Nom. Imposit. quem Sigonius de Nom. Rom. et Panvinius de Antiq. Nom. secuti sunt.

118 LIVIAE T. F. QVARTAE L. HALYS] Haec quarta Livii filia fuit, ut jam observavi: et, ut docet Panvinius de Antiq. Nom. LIVIA T. F. QVARTA nupsit L. HALY. sic enim credo cum Scardeonio Lib. 1. Class. III. haec explananda esse; non autem LIVIAE T. F. QVARTAE LEGIONIS HALYS; ut, teste Scardeonio, Blondus Flavius de Italia Illustrata in March. Tarvis. [pag. 382.] censuit. Scardeonius enim vere affirmat, quod Legio non sola litera L. sed LEG. in monumentis exprimebatur; et quod Legio quarta non Halys, sed Scythica erat dicta; ut in quodam ex nostris epitaphiis, in vico Putei Vitaliani sito, suo tempore declarabimus. Sitne vero L. HALYS ille, qui et L. Magius appellatur, gener T. Livii, Socerique caussa laudatissimus Rhetor, de quo Seneca in Epist. lib. 5. Controv. prudens sileo, cum certi nihil habeam. Eundem tamen esse Scardeonius loco citat. 119
afferit: *Quod autem LVCIVS MAGIVS et HALYS appelletur, minime absurdum videri debet: cum id fere civibus Romanis conveniat, ut tribus nominibus inscribantur. Dictus autem est HALYS ab HALY fluvio et cognomine Hispano, unde forte profectus erat.* Pro sententiae suae fundamento epitaphium Saguntinum, ab Achille Statio Lusitano receptum, sed mutilum, affert: quod, ut integrum habeatur, sic legendum ex Grutero Fol. 778. n. 2.

120

V. F.
C. GRATTIVS
HALYS. SIBI. ET
GRATTIAE. MYRSINI
VXORI. KARISSIM
ANN. XXXXVII
SIBI. ET. SVIS.

CONCORDIALIS.] Ex hac voce ea semper mihi fuit opinio, Templum Divae Justinae non fuisse aedem Jovis, in qua Cleonymi Lacedaemonii spolia appensa fuere, ut Blondo Flavio in Ital. Illustr. loc. cit. placet; nec Martis aut Junonis, ut tradit Paulus Merula Cosmogr. Part. 2. lib. 4. sed Concordiae. Non enim unum hoc saxum habemus, 121
quod Concordialis dignitatis testimonium praebeat, nempe Sacerdotis Deae Concordiae, sed alia etiam, quae hoc ipsum confirmant. Concordialis autem sa-

cerdos, teste Scardeonio loc. cit. cui lubens subscribo, Patavii fuit magnae dignitatis et aestimationis; qui nempe praeerat Templo ab Antenore erecto: in quo forsan, postquam [Virg. Aeneid. 1. vers. 247.]

— — Urbem Patavi sedesque locavit
Teucrorum, et genti nomen dedit, armaque fixit.

Et quoniam de Cleonymo mentio incidit, non possum praeterire festivum navium certamen, quod singulis etiamnum annis apud nos, tanquam urbi peculiare, celebrari in flumine solet,
122 originem haud dubie sortitum ab illo, quod, fusis, Cleonymo duce, Graecis, Patavii ob publicam laetitiam fuit editum. Et hinc ait Livius Histor. lib. 10. cap.2. *Patavii monimentum navalis pugnae eo die, quo pugnatum est, quotannis solemni certamine navium in flumine oppidi medio exercetur.* Unde et mihi persuadeo, eandem pugnandi formam retineri. Parvae enim naviculae, sex robustissimorum remigum impulsu incitatae, ex adverso sibi committuntur: in prora viri, lanceis armati, asserem, densissimis clavis infixis munitum, scuti loco praetendentes consistunt; qui validissimo impetu tamdiu in se mutuo irruunt, dum alteruter in aquas dejiciatur. Hoc autem celebre spectaculum diebus festis Pentecostes plerumque peragitur.

PATAVI] Vox ista, quae loco
123 *Patavii* heic habetur, monumenti hujus antiquitatem eruditissimo cuidam viro suspectam reddit, quod nec publice profiteri est veritus. Verumenimvero facili negotio mihi dubium tolli videtur; cum Virgilius ipse, qui T. Livii temporibus vixit, *Patavi* loco *Patavii* scriptum reliquerit: unde quidni hoc etiam in monumento toleretur?

De capite vero supra Livianum hoc monumentum posito, quod Pignorius in Origin. Patav. cap. 17. Cn. Lentuli Marcellini effigiem referre putat, consulatur eruditissimus Tomasinus in Vita Livii cap. 10.

IN EFFIGIEM 124
T. LIVII.
PETRI LINDEBERGII
ROSTOCHIENSIS
Hexastichon.

Et fax praeteriti, et fons Saadae, o inclite Livi, *es,*
Et certus veri nuncius, atque fides.
Cura tibi Historia est, per te quoque mortua vivunt.
Stant sua virtuti praemia, poena malo.
Unde tui Cives, quorum facta optima scribis,
Te LVMEN vocitant HISTORIAEQVE PATREM.

JACOBI PASCHARII 125
LOTHARINGI
Distichon.
IN EANDEM.

Livius *effuse, breviterque enarrat, ut illi*
Adjiciat Momus, tollere nulla queat.

His adde ex eodem Sert. Ursat. in Monum. Patav. lib. I. sect. V. pag. 201.

In fornice vestibuli aedium Capilisteorum, vulgo Dal Cavallo, qui aream prospicit, dextram versus monumentum hoc semirutum legitur:

T. LIVIVS. C. F. SIBI. ET
SVIS
T. LIVIO. T. F. PRISCO. ET
T. LIVIO. T. F. LONGO. ET
CASSIAE SEX. F. PRIMAE
VXORI

Monumentum hoc secundum est, quod de T. Livio nostro habemus; tametsi clarissimi Pigno-

rii sententia in Origin. Patav. cap. 16. vix germanum credendum sit, quod in eo SIBE pro SIBI non legatur: de quo alio in loco fusius egi.

LONGO] Cognomen fortassis a corporis statura tractum. *Longum* enim Nonius Marcellus altum erectumque interpretatur.

CASSIAE] Cassia gens plebeja fuit, multis decorata consulibus, Longino, Varo, Ravilia, Kaleno, cognominatis.

PRIMAE] Ad hanc vocem disertissimus Tomasinus in T. Livii Vita cap. 8. cum Scardeonio Lib. 1. Class. 4. fol. 41. ex duabus uxoribus Livium nostrum duos suscepisse filios notat. At vellem, cogitasset cultissimus vir, Cassiam non primam fuisse Livii uxorem, sed primam Sexti Cassii cujusdam filiam. Panvinius enim de Antiq. Nom. quod alias observavi, in mulierum nominibus distinguendis hanc doctrinam tradidit. *Porro autem si duae essent, nomen familiae, quo vocabantur, majoris et minoris cognomine distinguebatur. Hinc vetustissimis temporibus Tullia major et minor: Fabia major et minor apud Livium. Item apud Tranquillum Octavia major et minor, sorores Augusti: Antonia major et minor*, III. *Viri filiae. Si tres filiae essent, alia erat distinguendi ratio, id est Primae, Secundae, et Tertiae. Hujus rei exemplorum pleni sunt omnes epigrammatum libri.* Mox subdit *de quarta. Livius lib.* XL. [cap. XXXVII.] *Calpurnius Piso (inquit) necatus a Quarta Hostilia uxore dicebatur. Et in vetusto epigrammate Quarta Livia refertur. Quae vero quinto loco nata esset, Quinta vocabatur*, etc. Quibus omnibus subscribit Sigonius de Nom. Rom. Itaque Livius non Cassiae, Primae VXORI, sed Cassiae Sexti. F. Primae, uxori suae, cum ceteris expressis monumentum erexit.

T.] TITI praenomen, ut notat Pignorius in Adnot. ad Patav. Origin. fol. 171. in hac gente venerabile fortassis erat ob Titi Livii nostri memoriam.

Inscriptio haec mentem meam diu multumque torsit. Legebant enim in ea primo intuitu fere omnes,

T. LIVIO. T. F. PRISCO. F.
T. LIVIO. T. F. LONGO. F.

Quae meo judicio non consonant; siquidem non accipiebam T. LIVIO T. F. PRISCO FILIO, vel FECIT, ut alii etiam explicabant: quid enim FILII vox uni personae bis adsignata? et quid iterato FECIT, quod semel monumentum claudit? Verumenimvero cum saepe saepius saxum perlustrassem paulo diligentius, omnesque fissuras ac rimas assidue investigassem, nonnulla subsequentis T. et corrupti E. vestigia deprehendi; adeoque cum Grutero fol. 693. num. 15. hoc epigramma sic legendum observavi.

T. LIVIO. T. F. PRISCO. ET
T. LIVIO. T. F. LONGO. ET
CASSIAE. SEX. F. PRIMAE
VXORI

Tametsi id ex Robortelli emendationibus lib. 2. cap. 12. duplex ipse praebeat; unum in Livianis fol. 801. num. 2. ubi tamen nunquam fuit, hoc autem in Capilisteorum aedibus.

Correctionis vero nota desideratur cum apud collectores Inscriptionum Sacrosanctae vetustatis fol. 336. tum apud Scardeonium Lib. 1. Class. III. fol. 41. ac Tomasinum in vita T. Livii cap. 8. fol. 45. apud quorum duos postremos etiam deest F. quod in saxo conspicitur.

Sed ossa Livii, ad tuendam ejus perennitatem ac suavissimam per tot secula quietem, doctiorum ingenia reposcunt. Vir e-

nim eruditissimus, omniumque virtutum genere clarus, e publico suggestu illa Livii non esse quatuor rationibus contendit. Nullum nempe eo loci, ubi ossa illa eruta, de Livio inventum fuisse testimonium. At de eo, quod in Praetorio visitur, monumento Sicco Polentonus, egregius ea aetate civis ac testis oculatus, in epistola, quam Pignorius in suis Originibus edidit cap. 17. haec scripsit. *At vero quod fuerit sepultus eodem ipso loco, quo haec ista ossa reperta sunt, famá auget fidem, quod lapis, quo insculptum hoc epigramma videtur, (necdum excessit octuagesimus annus) inde levatus fuerit: nam et modo calcis fragmenta erant, et apparebant vestigia, unde evulsus foret. Hunc autem ipsum lapidem, qui repertores ejus fuerunt, ad ornamentum civitatis, ad dignitatem viri, ad memoriam rei, ad solatium studentium, in eo ipso, quo nunc visitur, vestibulo Ecclesiae Sanctae Justinae fixerunt. neque aliam rem puto magis obfuisse, quod illi homines, qui harum rerum maxime studiosi illa aetate vigebant, non amplius effoderint, monumentum non ruperint, ossa non invenerint, nisi quod ea muralis strues similior fundamento, quam monumento, esset, neque illis effodiendi profundius necessitas incubuisset.* Quibus addo, quod diligentissimus iste vir Polent. Epist. sup. cit. asseruerat ante, verisimile creditum, illum non fuisse proprium monumenti locum, hac ratione: *Monumentum vero dixerim aut pro humilitate summissum, aut si quod illustre fuerit, vel obrutum ruina rerum, vel absconsum dirutumque ab his, qui primum Christi fidem acceperunt, ne fortasse illo primordio nascentis Ecclesiae vestigium gentilitatis obesset.* Carmina autem illa, quae reperta sunt, ac barbariem sapiunt, adeoque doctissimo viro sunt suspecta; inferiori aevo eo loco posita putat Polentonus loco cit. non autem quum Livius condebatur. Ea haec sunt.

Invenies, sub urna posita quae tegitur umbra.
Non multum per latum te fodiendo dilates.
Exemplo lustri passibus te metas servare decet.

Nec difficile fuerit horum aetatem cognoscere ex iis, quae Polentonus ibid. subnectit, scilicet: *Scripsit haec dudum sacer Abbas, quae marmore sculpsisset, nisi mors, bonarum saepe mentium occupatrix, sententiam irritasset. Sic Monachi ex Patribus acceperunt, acceperuntque Livium ibi sepultum esse.*

Addit ille, quod de sexu non ita constare poterat: et nihilominus Polentonus ibid. ipse professus fuerat, quod *non defuerunt, qui inficiari magnopere niterentur, quique et non maris illa ossa fore, sed foeminae, seminarent. calumniatoribus nusquam res ullae, quamvis apertissimae, caruerunt. Porro maris esse, non foeminae, adversantibus Physici demonstrarunt ex scissuris integerrimi cranii, quibus sexum liquida ratione discriminabant.* Quam etiam cognitionem tradit Aristoteles tertio historiae animalium cap. 7.

Pergit ea in dubium vocare, quia cadavera intra civitatem non sepeliebantur: sed locus ille, ubi inventa fuere ossa Livii, non fuit intra civitatem eo tempore, ut nunc est. Omnes enim, qui nostrae civitatis cognitione pollent, optime sciunt, quod Divae Justinae Coenobium, qui locus inventionis fuit, a porta Turricellarum vix quingentis passibus distat. At non et Romae

quoque in Capitolio, in Campo Martio, sepulchra publice concessa, abunde confirmant pluribus monumentis adscripta haec verba?

LOCVS DATVS PVBLICE.
vel in municipiis et coloniis
LOCVS DATVS DECRETO DECVRIONVM.

Tandem subjungit, corpora aetate illa fuisse cremata, non autem integra deposita. Hoc vero non fuisse omnino necessarium, vel Plinio teste Hist. Nat. lib. 7. cap. 54. constat; qui monet, apud Romanos non fuisse veteris instituti corpora cremare, *et multas familias priscos servavisse ritus*. Nec sane Patavii sic Romanorum omnia servabantur, ut in eorum ritus quasi jurassent Patavini. Addo etiam, eo tempore sine rogo corpora Romae condita; siquidem in Tiberio Suetonius cap. 7. qua aetate Livius obiit, de Drusi corpore haec protulit: *Drusum fratrem in Germania amisit, cujus corpus pedibus toto itinere praegrediens Romam usque pervexit. Corpus* autem integrum cadaver, non incineratum, significare, persuadet mihi Petronius, qui, Romanos errores sub schemate Graeco detegens, illius bonae mulieris facinus recenset in Satyrico, quae *jussit corpus mariti sui tolli ex arca, atque illi, quae vacabat, cruci adfigi*. Ad quem locum diligentissimus Kirchmannus de Funerib. Rom. lib. 3. cap. 15. haec notat: *Speciatim vero, ubi corpus integrum condebatur, Area dicta fuit.* Ad haec corpora fuisse sepulta prius, non combusta, patere opinor apud Suetonium de Druso in Claud. cap. 1. *Corpus ejus per municipiorum coloniarumque primores, suscipientibus obviis scribarum decuriis, ad urbem devectum, sepultum est in Campo Martio.* Nec siluisset Suetonius, si prius crematus fuisset, qui de Julio Caesare cap. 84. de Augusto cap. 100. de Tiberio cap. 75. de Cajo Caligula cap. 59. de Claudio cap. 45. diligenter et accurate id perscripserat. Sed paucis emensis annis, Tacito teste Annal. lib. 16. [cap. 6.] Poppeae *corpus non igni abolitum, ut Romanis mos: sed, Regum externorum consuetudine, differtum odoribus conditur, tumuloque Juliorum infertur.* Sepeliendi vero vocabulum non ustorum, sed humatorum esse corporum, nos docet Cicero 2. de Legibus [cap. 22. *Hominem mortuum, inquit lex in duodecim tabulis, in urbe ne sepelito, neve urito. Credo vel propter ignis periculum. Quod autem addit, neve urito, indicat, non qui uratur sepeliri, sed qui humetur.*

INDEX AUCTORUM.

Conspectus Scriptorum, tum veterum, tum recentiorum, quorum ope profecimus in hac Vita.

A.

Adeodatus Seba. 52. 53
Achilles Statius. 119
Adrianus Romanus. 8
Albertinus Mussatus. 20. 21
Angelus Portinarius. 99
Annius Viterbiensis. 40. 43
Antoninus Caesar. ibid.
Antonius Luscus. 96
Asinius Pollio. 7. 35. 36. 37. 115

B.

Bartius (Gaspar.) 26
Benius, vide *Paulus.*
Bernardus Georgius. 97
Bernutius. 24
Bertius (Petrus.) 30
Beroaldus (Philippus.) 22. 91
Blondus Flavius. 66. 101. 118. 120
Bonamicus (Lazarus.) 75. 112
Bonifacius (Balthasar.) 46. 98
Budaeus. 47

C.
Casaubonus (Isaacus.) 89
Cavatius (Jacobus.) 65. 104
Cavatius (Joannes.) 78
Cicero. 36
Cluverius (Philippus.) 44
Corvinus (Georgius.) 90
Coelius Rhodiginus. 100
Cominaeus (Philippus.) 89
Cremutius Cordus. 12. 16. 48
Crinitus (Petrus.) 32

D.
Dion. 15
Dionysius Halicarnasseus. 41
Dominicus Molinus. 15

E.
Eusebius. 50. 51. 76.

F.
Fabius Pictor. 41
Felix Osius. 20
Franciscus Petrarcha. 32. 33. 93.
Franciscus Bartholinus. 31

G.
Gabriel Symeon. 82
Gaspar Conradus. 51. 95
Gaspar Lusignanus. 31
Gaspar Scioppius. 116
Georgius Trapezuntius. 24
Glareanus (Henricus.) 47
Gruterus. 116. 119.
Gryneus (Simon.) 30
Guacius (Marcus.) 101

H.
D. Hieronymus. 27. 51. 90. 91

I
Jacobus Pascharius. 25
Ioannes de Nogarolis. 96
Ioannes Velcurionis. 99
Iosias Simlerus. 43
Ioannes Iovianus Pontanus. 111
Iuvenalis. 37

K.
Keckermannus. 35

L.
Leonardus Justinianus. 70. 109
Lindebergius (Petrus.) 124
Livius. 17. 122

M.
Macrobius. 37. 41
Martialis. 7. 11. 34
Merula (Gaudentius.) 8. 24
Merula (Paulus.) 8. 120
Merula (Georgius.) 75
Mussatus (Albertinus.) 21

N.
Niger (Stephanus.) 23

O.
Ongurellus (Gulielmus.) 70
Orosius. 15
Osius (Felix.) 20
Ovidius. 41

P.
Panvinius. 103. 117. 118
Pascharius (Jacobus.) 125
Paulus Benius. 44. 45
Perronius Cardinalis. 85
Petrarcha. 32. 33. 93
Pighius (Vinandus.) 19. 70
Pignorius (Laurentius.) 46. 51. 74. 115. 123.
Plinius. 27. 103
Polentonus, vide *Sicchus.*
Priscianus. 33
Probus. 83
Propertius. 41

Q.
Quaerengus (Antonius.) 31. 85. 77. 88
Quintilianus. 21. 22. 25. 29. 51. 116

R.
Rolandus Monachus. 64. 106. 107

S.
Sabellicus. 9
Scardeonius (Bernardinus.) 30. 51. 71. 118. 119. 121
Scrovinius (Henricus) 108
Scoppa (Joannes.) 42
Seneca. 25. 28. 29. 35. 93. 118
Seneca Rhetor. 90
Servilius Nonianus. 22
Sertorius Ursatus. 102
Sicchus Polentonus. 51. 64. 65. 107
Sidonius. 7
Sigonius. 11. 117
Silius Italicus. 91
Statius. 8. 26
Surita Caesaraugustanus. 43
Suetonius. 15. 17. 35. 38. 83. 116
Swertius (Franciscus.) 71
Symmachus. 7

T.
Tacitus. 12. 48
Terentius. 116
Tomasinus. ibid.
V.
Valerius. 117
Varro. 41. 42
Vellejus Paterculus. 37. 89
Vincentius a Porta. 74
Virgilius. 123
Vopiscus. 25
Vossius (Gerardus Joannes.) 12. 18. 25. 31. 36. 45. 50. 66
Ursatus (Sertorius.) 102
Ursinus. 82
X.
Xico Polentonus, vide *Sicchus.*
Z.
Zacharias Lilius. 101
Zwingerus (Theodorus.) 66

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

A.
Adeodati Elegia. 53
Aeternitatis statua Patavii. 74
Alexander de Doctoribus. 65
Alexandri Bassiani aedes. 78
Donum. 84
Alexander Farnesius. 86
Alphonsus Aragoniae Rex petit brachium Livii. 72. 111
Andreas Dandulus. 65
Annibalis adventus in Italiam. 45
Antonius Triumvir Patavinis infensus. 37
Antonius Quaerengus Patavinus. 31. laudes ejus uberiores. 85. 86. 87
Antonius Bevatellus Panormitanus, Alphonsi Aragonum Regis Legatus, petit brachium T. Livii. 72. 110
Aponi tellus. 7. Vicus. 10
Asinius Pollio. Patavinis infensus, Livio Patavinitatem objicit. 7. 35. Antonianus audit. 37
Augustus Caesar ingeniorum aestimator. 16. salutatur a Livio cum munere. *ibid.* Historiam texit. 19. seculum illius aureum. 15
B.
Belgium. 86
Bellum Germanicum. 19
Beroaldus Bononiae natus. 22
Bibliotheca Monasterii Laurisseni. 30 Ecclesiae Bambergensis. 31. Farnesiorum Ducum. 86.
Blondus Flavius a secretis Eugenio IV. 66
Bonamici Bassanensis epigramma de ossibus T. Livii. 112. 113
Brachium T. Livii conditum a Pontano. 73
Bruti et Cassii natales Patavii celebres. 37
Buzzacarinus Livio nobilius monumentum pollicetur. 108
C.
Caligula infensus operibus et nomini Livii. 34. 83. 95. Virgilii monumenta obruit, et Homeri. 38
Cassia uxor T. Livii. 60
Caesaris Dictatoris caedes. 18
Cathedralis Ecclesia Patavina 86
Cenotaphium T. Livio decretum ad D. Clementis fanum. 67
Claudiani Poëmata. 11
Claudii Historia. 17
Claudii Marcellini numisma. 80
Cleonymi Piratae spolia. 67
Concordiae templum. 104
Concordialis sacerdos magnae dignitatis apud Patavinos. 121
D.
Dominici Molini, Senatoris amplissimi, laus. 15. Eo vivente literae reviviscunt. 6. et 86
Domus Alexandri Bassiani falso Livii domus habita. 80
E.
E Loco I fuit apud veteres. 116
Epistola Sicchi Polentoni de ossibus T. Livii inventis. 65
Epitaphium vetus T. Livii 62. 105
Eugenius IV. Summus Pontifex. 66
F.
Flavii Quaerengi laus. 86
Forum maximum Patavinum. 65
Franciscus Bartholinus J. C. 31
Friderici tempora. 22

G.

Gaditanus Livii videndi desiderio flagrat, et eundem videt. 27. 103
Galeritus Lucumo. 41
Gaspar Lusignanus. 31

H.

Helvidius. 36. 37
Henricus Scrovinius Livio nobilius monumentum pollicetur. 67. 68
Hispaniae fines. 27. 90
Historia Poësi affinis. 44

I.

Io. Franciscus Capilistius humeros ossibus Livii submittit. 65
D. Justinae templum. 63. Inibi T. Livii corpus inventum. *ibid.* olim Iunonis, vel, ut alii volunt, Iovis templum. 66

L.

Lazari Bonamici carmina 75
Leber pro liber veteres. 116
Leonardus Mocenicus Patavii Praefectus. 65
Leonardus Justinianus Patavii Praetor Epitaphium T. Livio condidit. 70
Livia familia nobilis. 12. 103
Livia familia consules habuit. 103
Livii praenomen. 117
Livii nomen quam celebre fuerit, eo adhuc vivente. 27
Livius, vide Titus.
L. Magius gener T. Livii. 28. 61
Lucerum nomen. 42
Ludovicus Barbus, Marini frater. 63
Ludovicus Buzacharinus. 68
Lupa Romulum et Remum ablactat. 75
Lutetia Parisiorum. 85

M.

Magester pro magister veteres. 116
Marinus Barbus, Ludovici frater. 63
Maxilla Livii, aeneo orbe clausa, fornici Archivi civitatis Patavinae appensa. 110
Mencrva pro Minerva veteres. 116
Medoacus fluvius. 75
Metius Pomposianus occiditur a Domitiano. 35
Midae aures. 31
Minervae statua Patavii. 74
Monachi D. Justinae de comburendis T. Livii ossibus cogitant. 64
Monumentum T. Livio oblatum ab Optimatibus Patavinis. 67. ejus monumentum in occidentali Praetorii Patavini parte erectum. 114
Museum Illustrissimi et Excellentissimi Molini. 86

N.

Navium certamen festivum. 121. 122. unde ortum. *ibid.*
Naupactum. 87
Neapolitani Caeli clementia. 19. 20
Neronis obitus. 11
Nicolaus Florentinus. 51
Nicolaus Porcellinus J. C. 65
Nobilitas et opes Patavinae Urbis. 10
Numisma Claudii Marcelli. 82 Lentuli Marcellini. *ibid.*

O.

Ossa T. Livii quandonam inventa. 63. qua celebritate condita. 63. 68.
Ovidii obitus. 50

P.

Palamedes Vitalianus ossa Livii portat. 65
Panormita. 73
Parma. 85
Patavium literarum emporium. 7. nobilitas et opes ejusdem. 10. Praetorium. 70
Patavinitatis nomen Livio objectum. 36
Patavini Pompejo et Romanis favent. 38
Patavi pro Patavii 122
Peraghinus Peraga. 65
Perronius Cardinalis. 85
Pompejus a T. Livio laudatus. 48
Pontanus brachium T. Livii condidit. 73. 111

Q.

Quase pro quasi veteres. 115

R.

Ranutius Farnesius. 85
Ramnenses a Romulo. 42
Resp. Veneta. 59. Patavina. 27.
Robertus Siciliae Rex. 95
Rolandus Monachus offa et arcam T. Livii patriae donat. 64
Roma. 15. 16

S.

Sabini. 41
Saxum vetus in aedibus Baffiani. 78
Scrovinius Livio nobilius monumentum pollicetur. 108
Senecae judicium de Livio. 29
Servorum Patavinorum fides erga Dominos. 37
Sibe pro sibi veteres. 115

T.

Templum D. Danielis. 59. Antenoris. 121
Tybris. 75
T. Livius Pat. civis. 7. Aponi natus. 10. Latinorum Polybius. 89. Auguftum adit. 16. Claudium adolescentem inftituit. 17. Hiftoriam Romanam conscripsit. 19. Vindicatur a calumniis. 40. Canae fidei cultor. 48. Patavium redit. 49. obitus ejusdem. 50. Tumulus. 63. Inventio corporis. 64
T. Livii natales, parentes, educatio, ftudia. 7. 8. 9. 10. 11. Archigraphum. 8. Acumen ingenii. 16. effigies. 5. Eloquentia. 20. 25. Fama. 26. Hiftoria deperdita. 29. 34. Senectus. 49. Ciceroni similis. 25. Filii, filiae, uxor. 59. 61. Monumenta varia in Praetorio Pat. 72. 73. 76. Tituli. 81. in aula Zabarella. 79
T. Livius Priscus, T. Livii filius. 59
T. Livius Longus, T. Livii filius. *ibid.*
Titus, Romanorum praenomen. 11
Tituli, vicus in Euganeis collibus. 11
Thuscorum fulgor. 41

V.

Valerii Meffalae natales. 12
Virgilius quando vixerit. 123
Viri illuftres ex ultimis Hispaniae et Galliae finibus ad visendum Livium Romam adeunt. 27. 90
Volturnae fanum. 40

W.

Wormatia. 30
Wormbs civitas. *ibid.*

Z.

Zacharias Trivisanus, Patavinus Praetor. 65. offa Livii in penetrali suo locari cupit. 67

DEFENSIO LIVIANA

EX

LAURENTII PIGNORII

Symbolicis Epiſtolicis, Epiſtola XLIV.

LAURENTIUS PIGNORIUS

BALTHASSARI BONIFACIO,

ARCHIDIACONO TARVISINO,

VIRO REFERENDISSIMO.

Quod tu me alterum Patavinorum Livium nuper appellaveris, amori in me tuo eſt quod imputem, vir Doctiſſime et Reverendiſſime. ego sane metior me meo modulo ac pede, neque patior me abripi ab aeſtu laudationum illarum, quas amici pleno modio admetiuntur plerumque. Illa tamen, quae liberali ſtylo, et officiosa ingenuaque Censura de Livio noſtro prodidiſti, cum *lac Musarum*, *mare tranquillum*, *animam eloquentiae* nuncupas, digna sunt profecto, quae nos Patavini plausu excipiamus, et honore ingenti prosequamur. cum enim Antiquitas fere omnis noſtratem Hiſtoricum suspexerit, turbulenti homines inceperunt invidere illi hanc gloriam malo exemplo, illumque de faſtigio, quod non ita nuper insederat, deturbare sunt conati. hos inter excelluit Paulus Benius, homo Italus, et (quod nemo non miretur) in Gymnasio noſtro eloquentiae Interpres, qui Patavii Patavinum aggreſſus eſt conviciis proscindere, silentibus omnino Civibus noſtris, et ſtrenue condonantibus actionem Injuriarum, quam illi intendere debuerant. Benio ego suas voces (ut cum Petronio dicam) reddere decrevi, citra Livorem tamen et Odium, quorum causas procul habeo, unius tantum veri ſtudio, quo nitetur tota ratio disputationis meae. Hanc tu ut videas primus comprobesque, si videbitur tanti eſſe, et peto et opto: illorum Plauti memor,

Decipitur nemo mea quidem sententia,
Qui suis amicis narrat recte res suas.

At HOC AGAMUS. Verum antequam congrediamur, videamus, quaeso, quid Benium potuerit impellere, ut Livio obtrectaret. Aloysius Corradinus J. Consultus, inter praecipua Urbis noſtrae ornamenta (dum vixit) connumeratus, observaverat in Livio Lib.

IX. [cap. XLI.] male habitos Umbros, et consciſſos Livii magis ſtylo, quam Romanorum armis. Anno ab V. C. C D XLV. narrat, illos defeciſſe repente, concitata omni juventute sua; et, magna parte Etruscorum ad rebellionem compulsa, tantum exercitum feciſſe, ut ad oppugnandam Romam ituros, magnifice de se, ac de Romanis contemptim loquentes, jactarent. verum non respondiſſe verbis facta. cum enim caſtra vallantem Consulem adorti eſſent, Romanos non tamquam in viros aut armatos incurriſſe: signa erepta, signiferos tractos ad Consulem, armatosque milites ex acie in aciem translatos. et cetera satis turpia. At Benius Iguvinus fuit, et Iguvium in Umbria. et huc trahebat Corradinus diſſidium Benianum, quod profecto non nemo probabit. Veritas enim Mater Odii eſt: quae Veritas Annium, Glareanum, Merulam et Bodinum parum aequos Livio fecit. Et, ut ut haec sint, scire oportet, Benio neque Dantem, neque Boccaccium placuiſſe, nullius pretii homines dictitanti, quos tam illi, qui convixerunt, quam qui vita functos exceperunt aetate, magnis et veris laudibus sunt prosecuti, hunc Eloquentiae causa, illum Doctrinae. At cominus eſt pugnandum. Et quia Benius aciem in duo cornua diduxit, rerum ſtylique, excipiemus et nos copias hoſtiles agmine bipartito, et primum videbimus de Dionysii Halicarnaſſensis induſtria, quae cum Liviana comparatur. Dionysius, gravis sane auctor, et cui non minimum debet Hiſtoria Romana, advocat paſſim illos Auctores, quos majeſtas Liviana dedignabatur. Sophoclem exempli gratia, Aeschylum, Homerum, Agathyllum, et Graecos aliquot, dignos utique censoria illa Livii nota: *Quae ante conditam condendamve urbem, poëticis magis decora fabulis, quam incorruptis rerum gestarum monumentis traduntur, ea nec affirmare, nec refellere in animo est.* Et ipse Dionysius alicubi confitetur, nullam de Romanis ad sua usque tempora Hiſtoriam a Graecis accurate scriptam extitiſſe: et Romanos ipsos prisci aevi res compendio narraſſe. Ut mirum non sit, Livium noluiſſe fabellis tempus terere, qui et renuit exordiri more Poëtarum: *Cum bonis potius ominibus, votisque ac precationibus Deorum Dearumque, si, ut poëtis, nobis quoque mos esset, libentius inciperemus, ut orsis tanti operis successus prosperos darent.* Neque vero incusaverim ego Dionysium, cujus consilium fuit, populares suos Graecarum narratiuncularum lecythis allicere, ut Hiſtoriam Barbarorum (ita illi Romanos nuncupabant) aliquo loco eſſe paterentur. Et hac de causa inſtituit ipse narrationes, quibus multa complexus eſt insignia sane, et quae res Romanas noſtro cum fructu illuſtrarunt, veluti rationem sacrorum, ritum Ludorum, seriem Triumphorum, Magiſtratuum insignia, et hujusmodi plurima; quae Livius, imbutus opinione Imperii numquam finiendi, et Urbis aeternae futurae, tamquam obvia et nota, praetermisit consulto, et suis tantum scribens. Quotus enim quisque eſt, qui nunc Hiſtoriae novitiae auctor demittat sese ad ea calamo exprimenda, quae oculis usurpamus? Turca sane aliquis aut Persa si res noſtras hominibus suis tradere scripto vellet, is profecto et mores, et ritus, et artes, arma quoque, et aedificia prolixe et ambitiose explicaret: quod et noſtri exsequuntur, si quando res illorum attingere neceſſe habent. Prodigiorum explicationem, quando hac etiam ex par-

nicipalem, et de Incol. neque aliter Rutilius Numatianus [lib. 1. Itin. 63.]

Fecisti patriam diversis gentibus unam.
Profuit invictis, te dominante, capi.

Et haec est ratio, cur apud Cornelium Nepotem, Sallustium, Livium, Plinium nulla Patriae mentio extet: cum ille Circum-Padanus, Amiterninus ille; alter Patavinus, Veronensis alter, sive Novo-Comensis esset. Et haec quo ad primum aciei cornu. Quod an profligaverimus, videbis tu, Amice, qui copias Historicas cum imperio moderaris, qui nos amas et nostra, qui Livium Romanae Historiae longe principem nuper asseruisti. Alterum Cornu Benianum Livii stylum appetebat, in quo Patavinitatem deprehendere sibi visus est Asinius Pollio, ille studio magis Partium, quam Livii aemulatione, Patavinis infensus. nota autem sunt, quae Vellejus et Macrobius de nostris et Asinio Pollione literis consignarunt. hanc Patavinitatem Benius, alibi, ut sibi quidem videtur, oculeus totus, hic sane totus tenebrio, ad partium Pompejanarum amorem revocat, contra Pollionis et Fabii Quinctiliani mentem. eam, siqua fuit, ego forte primus, quod et tu probas, in Originibus nostris indicavi, ex Quintiliano et marmoribus vernaculis. Hanc tamen M. Fabius acris censor vix admittit, neque dubitat pronunciare de Livio, virum fuisse mirae facundiae; et alibi, in narrando mirae jucunditatis, clarissimique candoris, in concionibus, supra quam enarrari potest, eloquentem; quo nemo dulciores affectus commendarit magis. Neque profecto inconcinne faceret, qui primum omnia Elogia Liviana seorsum hinc disponeret, et illinc ejusdem obtrectatores; deinde usurparet voces M. Aemilii Scauri in causa non plane dissimili. *Varius Sucronensis Aemilium Scaurum, regia mercede corruptum, Imperium Populi Romani prodidisse ait: Aemilius Scaurus huic se affinem esse culpae negat. utri creditis?* Verum, ne causam prodere videamur, quod in rebus praestitimus, hoc idem exsequi conemur in verbis, multo minore discrimine. horridum initium appellat Benius

Facturusne operae pretium sim si,

et constare ait duobus ferme Hexametris integris, atqui nemo unquam leget *sim si*, sed *sim*; et ex intervallo *si*. veluti illa Sallustii nemo uno spiritu:

Bellum scripturus sum quod.

Et vero ego non video, (quod ad Hexametrum attinet) cur non licuerit Patavino Livio, quod licuit Amiternino Sallustio. Quintilianus certe omnia Italica pro Romanis habet, Lib. 1. Cap. v. Benius non item: qui etiam criminatur Livianam phrasin, *facere operae precium*, quod neque Ciceroniana sit, neque Terentiana. at num ideo minus Latina? affirmet, cui cornea fibra est. ego utique non affirmabo, qui sciam, linguam Latinam debere uni Livio magnam copiam genuinae Elocutionis, quam apud Ciceronem et Terentium frustra quaerimus. ut jure vocaverit novitius Livii editor, omnis Latinitatis refertissimum. Jam vero, quod Livii etiam structuram emendare gestiat, id nullo modo ferendum videtur. quod tamen condonare possumus homini, qui etiam Joanni Boccacio Soloecismos objectare solitus erat, ut ejus orationem perpoliret. Pergit porro pro Mantissa Livium appellare obscurum, truncum, obtrectatorem, et cujus scripta Viri docti excutiant, *ut tantum, si quo modo possint, invidiam vel extinguant, vel leniant.* Adestote mihi vos, Beate Rhenane,

et

et Carole Sigoni, tu Robortelle, tu Lipsi, tu Grutere, et quotquot denique Livium illustrastis. num vos hoc praetextu manum admovistis candidissimo, et politissimo Scriptori? minime gentium; sed ut Historiam Romanam illustraretis lumine non ascito, ut librariarum Harpyiarum proluviem elueretis, quae politissimum Auctorem foedaverant. Quod vero Patavinitas iterum objiciatur, percommode accidit, ut fateatur, Pollionem *per invidentiam ut obscure, sic temere, loqui potuisse.* quod sane a verbis Quintiliani non abit Lib. 8. Cap. 1. *Et in T. Livio, mirae facundiae viro, PUTAT inesse Pollio Asinius quandam Patavinitatem.* Progreditur porro Liviomastyx, ut ingenium non deponat, et nostrum accuset velut turgidum, et poëticum in Annibale Alpes perfringere meditante. ego sane ignosco homini, qui numquam viderat forte Alpes, qui nunquam animadverterat, quid Historici de Alpibus tradant, et potuit profecto unus Paulus Jovius Lib. 15. Historiar. hominem docere his verbis: *tametsi rerum naturae opifex altiore consilio densissimos saltus, praealtos exesosque vertices, et abruptas vallium crepidines, in nivosa illa atque horribili rupium mole posuerit, queis mortales ab accessu terrerentur.* et eodem Libro, Galli, ducente Trivultio, Alpes trajicientes potuerunt fidem facere Benio, Livium vera tradere, neque poëticum quid meditari. Polybius certe narrat, nuncios Annibali retulisse, Alpium juga magno illa quidem labore et multis cum difficultatibus superatum iri. et haec Historiarum Libro III. Splendorem vero Orationis, quem alii suspiciunt, pergit Benius impetere, telis etiam petitis ex ipso Quinctiliano Lib. X. Cap. 1. qui tamen usque adeo Livium non voluit impugnare, ut ibidem LACTEAE LIVII UBERTATIS voluerit meminisse. Velut etiam alias illud *Facturusne operae precium sim*, excusandum sibi sumpsit exemplo Bruti, Asinii Pollionis, Sallustii, Ciceronis, Platonis et aliorum.

At nunc tempus equûm fumantia solvere colla,

ut finem aliquando imponamus Epistolae, quae jam magnitudine (ut dicam more Liviano) laborat sua. Tu, amice, qui non ideo minus colis Principem Historicorum, quod in eum incursaverit Benius, haec mea tibi habe, commendatiora utique futura sub patrocinio nominis tui. Ego sane hanc qualemcunque opellam navavi lubens viro illi, qui, auctoritate sua et omnium aetatum judicio tutus, defensione non eget. Quod profecto ab homine mentis bene sanae et eruditionis non vulgaris Francisco Florido Sabino pronunciatum, jugulare potuit istos omnes, qui bonos Auctores adeo gestiunt impetere maledictis, ut etiam Virtutes pro Vitiis pergant objectare. *Quotus enim quisque hodie vivit*, (inquit ille) *qui non sibi censuram in scriptores, quasi a Diis immortalibus demandatam, arbitretur? Ut enim de aliquibus toleretur Judicium, quisnam hoc tempore de Cicerone, Livio, Terentio Varrone, Cornelio Celso, Plauto, Terentio, Virgilio, Horatio, Lucretio, Ovidio, Catullo, Tibullo, Propertio, ceterìsque similibus âliquid in sinistram partem, sine magno scelere decernere audeat? Quorum scripta orbi probatissima semper fuere, et a nullo adhuc satis digne laudata?* Haec ille: neque ego plura. Tu vale, et seculum nostrum lucubrationibus tuis illustra, ut facis. Patavii MDCXXVII.

DAN. GEORGII MORHOFII

DE

PATAVINITATE LIVIANA

LIBER,

UBI DE

URBANITATE ET *PEREGRINITATE*

SERMONIS LATINI UNIVERSE AGITUR.

ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO

DOMINO

VITO LUDOVICO

A SECKENDORFF,

TOPARCHAE in *Oberzenna*, *Meuselwitz*, et *Modelstein*, etc.

Potentissimi Electoris ac Ducis Saxoniae, Postulati Administratoris Naumburgensis, Consiliario Intimo, etc.

DOMINO ET PATRONO

summe observando

D. D. D.

D. G. Morhofius D.

ILLUSTRIS AC GENEROSISSIME

DOMINE.

Cum pro more veteri Patronum huic libello circumspicerem, illustre tuum totique Orbi literato venerabile nomen occurrit, quod in hoc vestibulo, ut Herculis alicujus Musagetae statuam, et honoris et auspicii gratia ponendum duxi. Quas enim in Te dotes universa suspicit Germania, cujus Tu summum ornamentum es: quas omnis eruditorum populus extollit. eas ut jamdudum animo praecepi; ita ut tenui hoc quidem, sed submissi tamen affectus documento propius nunc venerarer, nescio, qua religione sum compulsus. Si generis in te splendorem laudamus, quamquam is summus est, in laude tamen tua id minimum est. Iis enim virtuti-

bus, iis artibus generosam illam mentem percoluisti, ut divinarum humanarumque rerum, quae in Te est, scientia Nobilitati plus ornamenti, quam illa literis attulisse videatur. Est vero generis ac eruditionis tanta in Te conspiratio, ut, cum alii vel Nobilitatis officere luminibus literas, ac propterea contemnendas, arbitrentur, vel levi earum colore tincti arroganter et inepte de studiis ingeniisque judicent, Tu admirabili solertia id assecutus sis, ut qualibet in arte ac disciplina ultra magistros etiam ipsos sapias, et censoris etiam partes sustinere possis. Felices olim artes pronunciabat Fabius, si de iis non nisi artifices judicarent: felicissimos esse cum artibus doctores existimo, qui Te Tuique similes judices experiuntur. Nam ut homine imperito nihil est injustius: ita nulla major eruditis accidere calamitas et molestia potest, quam ab inscitis Censoribus, qui tamen supercilio suo omnia metiuntur. Privatae illae in Te Virtutes et Artes sunt; etsi ultra privatorum et hominum tui ordinis sortem. Sed enitet Architectonica illa scientia, quae inter aetatis nostrae Heroas Togatos Te reponit. Quis nescit, quam salutaribus Tu Principum Germanorum aulas monitis instruxeris? quorum imperandi artes cum ad prudentiae tuae amussim exegisti, et in quandam, ut ita dicam, disciplinam compegisti, Te quasi magistrum quendam et antesignanum habent, quem respiciant, qui Principum rebus praesunt, siquidem in ejus et Reipublicae salutem omnes suas curas defigunt. Neque praeceptis Tu tantam disertus et canorus, ut multi philosopha sententia, ignava opera sunt; verum, quod vere prudentis et Architectonici erat, ipse clarissima in oculis, in luce omnium artis tuae exempla statuisti, quae grato animo agnoscunt Principes, laudant Cives, exteri imitantur, posteri admirantur. Quae cum omnibus expertae perspectaeque virtutes sint, vix invenit in Germania doctissimus ingeniorum aestimator Böclerus, praeter Boineburgium et Forstnerum, (at quos Viros!) quos tecum conferret et contenderet. Nihil ego nunc dico de familiaritatibus Principum, qui a Te velut Oraculo responsa exspectant: nihil de meritis dicam, quibus Respublicas, Ecclesias, Academias, Scholas Tibi obstrinxisti, quorum perpetua in Civium tuorum animis memoria haerebit. Quas ego causas habuerim, cur Tibi inscriberem libellum, qui inter quotidiana rerum nostrorum taedia in lucem protrusus est, facile quis augurabitur. Quem enim tam illustre et in hoc generis splendore sine exemplo eruditum Nomen non pellexerit? Accedit favor ille tuus eximius, quo me non visum complecti non es dedignatus, et honesta illa de studiis meis opinio, de qua amicus noster et inter Academiae Lipsiensis decora merito nominandus Clar. MENCKENIUS copiose ad me perscripserat. Quo judicio ut me non mediocriter ornatum intelligo; ita his quamquam tenuibus officiis voluntatem gratumque animum remetior. Si libri argumentum spectaveris, neque hoc Tuo Nomine indignum erit. De sermonis Romani, qui Consulum, qui Patriciorum, qui Equitum erat, nitore, quam urbanitatem dixere, disquiritur: Livium, Historicorum Romanorum Principem, et ipsum Equitem, ad-

versus Pollionem Patavinitatis insimulantem defendo. Nihil hic, quod vel dignitatem, vel ingenium tuum dedeceat, qui in patricia causa sedere judex non gravaberis, et ista animi solertia omnes hujus argumenti recessus jamdudum ita exhausisti, ut ad Te totum ejus rei arbitrium rejiciendum esse duxerim: a cujus splendore multum huic quoque libello lucis me foeneraturum sperabam. De caetero, ut inter Tuos numerari clientes summo mihi honori duco; ita ut in favore illo, quo me non indignum judicasti, persistere velis, etiam atque etiam a Te contendo. Pro cujus salute et incolumitate ut perpetua mea vota sunt; ita, DEO volente, eventurum auguror, ut consiliis tuis Principes, praesidio Respublicae, patrocinio docti omnesque boni, Ornamento Germania atque universus Orbis literatus quam diutissime fruatur. Scribebam Kilonii, Idibus Septembris, Anno cIↃ IↃc LXXXIV.

AD

BENEVOLUM LECTOREM.

Quae Tibi, B. Lector, hic exhibetur de PATAVINITATE LIVIANA dissertatio, e publicis lectionibus, quas Acroamaticas voco, mihi nata est. Nam cum per hos XXIV. Annos, quos in munere Professorio, tum Academia Rostochiensi, tum in Holsatica Kiloniensi, exegi, non pauca de argumentis rarioribus privata industria congesta mihi ac notata sint; ut tamen et illa in juventutis usum cederent, unam de hebdomada horam lectionibus his Acroamaticis seposui. Ex illis primum hoc de PATAVINITATE LIVIANA argumentum publice propositum nunc in lucem editur. Varia hic, eruditis, ut puto, non ingrata, disquiruntur. Praecipue vero de Urbanitate et Peregrinitate sermonis Latini universe, cum argumenti ratio nos invitaret, paulo uberius agendum duximus. Quod si, B. L. hanc qualemcunque operam nostram non aspernatus fueris; etiam reliquae, quae per hanc occasionem e scriniis et schedis nostris in cathedram produco, si vel valetudo, vel temporum iniquitas consilia nostra non destituerit, praelo subjicientur. Id monere tamen te volui, cum in his chartis emendandis versarer, aliis saepe rebus et studiis intentus, et urgerent Operae, non pluscula tantum typorum sphalmata fuisse praetervisa, sed et aliquas non optimae Latinitatis voces, quae in scribendi calore se suggesserant, non fuisse expunctas. Pauculae illae quidem sunt, *asserere* pro affirmare; *praeprimis* pro praecipue; *elucescit* pro elucet; quae semel iterumque comparent. Sed, quoniam de Urbanitate sermonis Latini scribenti haec, ut minus Romana, vitio verti poterant, eaque non ignaro, sed plane incauto nec advertenti, exciderint, non dissimulanda haec παροράματα duxi. Bene Vale L. B. et rebus nostris fave.

CAP. I.

T. Livii laus, ejusque aemuli. Liviani libri deperditi. Supplementa Freinshemiana. Fragmenta et libri diversis temporibus e Bibliothecis eruti. An in Arabum Bibliothecis e Latino in Arabicum conversi libri omnes supersint? Conjectura e Leone Africano. Conringii judicium. In Bibliotheca Constantinopolitana a Regis Galliae et Magni ducis Florentiae legatis frustra quaesiti.

Mercator Graecus Regi Christianissimo venales obtulit. Sed non stetit promissis. Erasmus Roterodamus occasione librorum a Simone Grynaeo inventorum Principes ad reliquos conquirendos adhortatur. Codex integer a Fregusio Scotorum Regulo in Hebridas insulas delatus. Pauli Jovii testimonium. Codex integer, e Bibliotheca Drunthemensi per Martinum Gröningum erutus, et Pontificis Bibliothecario Beroaldo oblatus, periit. Testimonium e MSCto Chronico Bremensi. Philippus Beroaldus quis fuerit? Verosimile est, eundem esse hunc Codicem Norwegicum cum Scotico. Decadum ineditarum aliquot fragmenta apud Gallos in Sphaeristerio ab amico quodam Capellani inventa. MSCtorum Codicum varia fortuna. Laus Marquardi Gudii. T. Livii elogium e Maccio. Ejus Historia Liviana. Transitus ad Patavinitatem *Livio objectam.*

Magno semper in pretio habitum Livium, rerum Romanarum Historicum gloriosissimum, nemo est, qui ignorat. Postquam ille Patriae rebus manum admovit, et felicissime ab urbe condita ad sua usque tempora, non interrupta serie, annales pertexuit, adeo omnibus ille historiam Romanam numeris absolvit, ut scriptorum, qui ante ipsum fuerant, memoriam unus propemodum deleverit, et, quod armis sibi nomen Romani acquisiverant, ille literarum gloria immortalitati consecrarit. Agnoverunt viri ejus merita ac depraedicarunt populares non tantum, sed et a Gadibus Romam venerunt, teste Plin. lib. II. Epist. III. peregrini, qui illius videndi cupidine ducebantur. Non defuerunt tamen, inter ipsos ejus Cives, quidam ingrati adeo, ut, quem ob honorem genti suae habitum omni officiorum cultu prosequi debuissent, conviciis tamen prosciderint, ejusque famae apud suos et posteros iniquis judiciis detrectarint: Quod cum occulte facerent nonnulli, inter quos Plinium referre possumus, qui in historiae suae naturalis praefatione animum in ipsum iniquum prodit; alii palam virus suum evomuerunt. Inter hos morosus ille aequalium suorum Censor Asinius Pollio fuit, qui nescio quam PATAVINITATEM illi objecit. De qua cum inter eruditos disceptari soleat, nos, quid de ea sentiamus, hac Dissertatione disquirere constituimus.

Nolo hic in Livii vita iisque, quae ad illam pertinent, recensendis, ejusque elogiis, quae plena manu alii congesserunt, inanem insumere operam. Vossius, Bonifacius, Sigonius, Livianorumque operum editores sollicite illa omnia conquisiverunt. De libris tamen ejus, quos multos et vastos scripsit, adeo ut Martialis totam iis Bibliothecam suam occupari scribat id monendum est; quinque et nonaginta eorum temporum injuria deperditos, quorum non nisi epitomen a Floro confectam, et supplementum a J. Freinshemio egregie adornatum habemus, quod nunc integrum prodiit, adjectis illis, qui hactenus deerant, libris, ex hereditate Freinshemiana redemtis, illa editione Liviana, quam in usum Delphini procuravit Johannes Doujatius, Antecessorum Parisiensium et Regiorum Professorum primicerius. Quam Livianorum operum jacturam ut acerbe deplorant Viri docti, ita se spe illa solantur, fore ut e tenebris producti libri, in Barbarorum bibliothecis superstites, lucem aliquando videant.

Sed adhuc spes omnis evanuit. Paucula tantum fragmenta e MStis quibusdam codicibus eruta, ut in editione Magontiacensi de anno cIↄ Iↄ XVIII. particula a cap. XVII. Lib. XXXIII. et quod deerat libro XL. usque ad finem. Prodiit et anno cIↄ Iↄc XVI. Romae a Gasparo Lusignano editum principium libri XXXIII. Livianae historiae, depromptum ex codice vetusto Bibliothecae venerabilis Capituli Ecclesiae Bambergensis, indeque Romam a Francisco Bartholino Urbinate JC. delatum, quod ut genuinum Antonius Querengius aliique probavere. Verum, judice Vossio lib. 1. cap. xix. de Hist. Latin. *fucum fecit auritis Midis, non illis, quibus corculis esse datum est, et qui norunt, quid aera lupinis distent, qui primus hoc fragmentum publici juris fecit.* Sed acerrimus et diligentissimus Livii emaculator Gronovius, in luculenta illa praefatione commentariorum suorum, et Livio hoc fragmentum, et viris doctis fidem vindicat.

De Arabum Bibliothecis ut sibi magnifica multa nonnulli promittunt, ita expleri inde lacunas Livianas posse existimant. Sunt enim, qui cum Graecis Latinos quoque libros illic latitare, vel e Latinis in Arabicam linguam conversos existimant. De Latinis et e Latino conversis illic superstitibus tum Erpenio, tum aliis traditum est; de quo tamen dubitandum videtur, cum Joannes Leo Africanus monumenta omnia abolita esse testetur, ob superstitionem Calipharum. E Graecis illi pleraque transtulerunt, quae conversa habent. Sed tamen et idem Leo non adeo ignotas historias Africae Latinas Arabicis ejusdem terrae scriptoribus fuisse testatur. Ita enim libr. 1. Descr. Afr. cap. xxv. *Nullam habent Arabes de rebus Africanis historiam, quae non prius fuerit Latine descripta. Autores habent antiquos quosdam, qui partim Arrianorum temporibus scripserunt, partim etiam qui ante ea tempora fuerunt, quorum omnium nomina memoriae exciderunt. Illorum autem volumina permultos continere libros credibile est: cum enim horum interpretes nobis quid persuadere vellent, id septuagesimo haberi libro, ex illis me audisse memini. Neque in vertendis jam dictis voluminibus autoris ordinem per omnia sunt secuti; sed, sumpta cujusdam Principis historia, tempora illa cum Persarum Regum, aut Assyriorum, aut Chaldaeorum, aut Israëlitarum temporibus connexa maluerunt.* Hoc ex loco suspicioni occasionem dari posse existimat Conringius Antiq. Acad. supplem. xix. ipsam Livii historiam in manibus eorum fuisse, qui septuagesimum historiae Latinae librum laudarunt, quia unus Livius multos adeo historiae libros condidit. Verum illa procul dubio ab interprete interpolata fuere: cum Leo testetur, illos in vertendis his libris non fuisse Autoris ordinem secutos. Frustra itaque hinc omnes esse colligit Conringius, qui historiam Livii integram e Latino in Arabicam conversam existimant.

Nova postea spe implevit eruditos Petrus de Valle, Nobilis Romanus, qui in Itinerarii part. 1. cap. ix. Livium integrum in Bibliotheca Ottomannica Constantinopoli extare testatur. Tres enim Constantinopoli Bibliothecae sunt. Prima est antiqua illa Constantini M. in qua multi MSti Codices. Altera in usum Nobilium et Servorum. Tertia non procul a cubiculo Imperatoris Turcarum, in qua illum latitare aït. Narrat vero ille, se et Legatum Regis Galliarum cum

Bibliothecario egisse, ut pretio decem millium coronatorum eum venderet: sed irritum fuisse ejus consilii eventum, quia per menses aliquot quaesitus inveniri forte ab imperito Bibliothecario non potuerit. Idem quoque memorat de Magno Florentiae Duce, quinque Piastrorum millibus illum sibi comparaturum. Dubium itaque, utrum illic etiamnum latitent integra Livii opera, an vero horribili incendio, quod mense Novembri Anni cIↃ IↃc LXV. etiam bibliothecam corripuisse dicitur, consumpta fuerint.

Cum jam spes Livianorum operum omnis decollasset, reviviscere eruditorum vota ante annum, et quod excurrit, coeperunt. Nam venit in Galliam mercator Graecus, ex Insula Chio oriundus, cui nomen JUSTINIANI, et obtulit Regi Christianissimo opera integra Liviana, quae mirabili casu ad manus suas pervenerant. Nam in incendio Constantinopolitanae arcis, (fuit forte illud, cujus modo mentionem fecimus) inter multam supellectilem aliosque libros e fenestris projectos, Turca aliquis haec Livii opera abstulerat, qui secreto, cum pecunia indigeret, mercatori cuidam vendiderat, in cujus gratiam ille, quem dixi, *Justiniani* Regi Galliae libros hos manuscriptos venales obtulit. Constitutum fuit quinquaginta millium scutatorum pretium, hac conditione, ut pro singulis binis decadibus oblatis ipsi statim decem scutatorum millia solverentur. Sed nihil hactenus factum est, neque mercator cum Livio suo comparuit, ut de veritate repertorum librorum in Gallia jam dubitare incipiant viri docti. Illa ex ore Dn. Doujatii ad me perscripsit Amicus. Quod si in potestatem Regis Christianissimi venissent illi libri, jam de Livii restitutione poteramus esse securi. Neque enim in bibliothecam suam, velut alterum sepulchrum, detruderet, aut pateretur Rex gloriosissimus, ut immortali hoc beneficio suo careret orbis eruditus, vel sic Romanas res restituturus.

Patet ex iis, quae adduximus, superfuisse tamen illos libros in Bibliothecis nonnullis, quos ut deperditos deploramus, nisi quod fortuna adhuc eruditorum vota destituit. Erasmus Roterodamus, qui praefatione in Livium, (quae est inter epistolas ejus XV. lib. XXVIII.) de quinque illis libris Livianis, a Simone Grynaeo e Bibliotheca monasterii Laurissensi tum primum productis, orbi literato gratulatur, hac se spe solatur, fore, ut aliquando reliqui illi libri in lucem protrahantur. Qua ille plenus et Principes et literatos compellat, ut nulli operae, nullis sumptibus parcant in hoc thesauro inveniendo. Quae ejus paraenesis hic legi meretur, si vel nunc excitari possint Reges, ut liberalitate sua hunc orbi thesaurum restituant. *Utinam faxit DEUS Optimus Maximus, ut hic Autor totus et integer nobis restituatur. Ejus rei spem nonnullam praebent rumores, per ora quorundam volitantes, dum hic apud Danos, ille apud Polonos, alius apud Germanos haberi Liviana quaedam nondum edita jactitat. Certe, postquam hasce reliquias praeter omnium spem objecit fortuna, cur desperemus et plura posse contingere? Atque hic mea quidem sententia principes viri rem se dignam facerent, si praemiis propositis eruditos ad pervestigandum tantum thesaurum sollicitarent, aut etiam ad editionem perpellerent: si qui forte sunt, qui rem publicae utilitati paratam gravi stu-*

diorum jactura premunt abduntque. Vehementer enim absurdum videtur, homines, ut parum auri argentique inveniant, tantis impendiis tantisque periculis ad ipsos pene inferos terrae viscera perfodere: et hujusmodi thesauros, tanto illis pretiosiores, quanto corpore praestantior est animus, prorsus negligere, nec ulla investigatione dignos judicare. Midarum hic animus est, non Principum.

Haec de Livii integro opere Erasmus. Qui cum de illo apud Danos superstite famam circumferri aït, illum ego Codicem designari dixerim, quem secum Fregusius Scotorum Regulus in Hionam, Hebridum et Orcadum unam, deduxit: Ita enim de illo Paulus Jovius Descript. Hebrid. pag. 77. *Fama quoque est, prisca ingeniorum monumenta Romanasque historias, quae quisque vel idiota cupidissime desideret, in illis scriniis recondi, quas Fregusius Scotorum Regulus, non incuriosus, ut videri potest, amator historiae, Alarico Gothorum Regi comes, direpta urbe Roma secum abstulerit, in Hionamque demum tumulto Danico diligentius et tutius asservandos religiose transtulerit: ita ut non omnino vanum et irritum videri possit, reliquas T. Livii decades exspectare, quarum e tenebris erutarum certa exempla ad Franciscum Galliae Regem Scotorum literis prolixe atque munifice promissa nuper audivimus.*

Haec Jovius: quae an omnia sic se habeant, incertum. Ad Franciscum Regem quaedam Livianorum operum a Scotis transmissa, plane non constat; ac, si id fuerit, non praeteriisset hoc silentio diligentissimus talium rerum annotator Thuanus, nec omisisset libros illos Doujatius, qui ante aliquot annos in usum Delphini Livium Tomis V. edidit, et Freinshemianos superstites, ab haeredibus Freinshemii redemptos, novae suae editioni adjecit, vel saltem aliquam eorum mentionem fecisset. Verum, fuisse illic Codicem integrum, ex eo non obscuris indiciis conjeceris. Possum enim insigni documento ostendere, e Septentrionis thesauris hanc rei literariae insignem jacturam, quod vix credideris, resarciri potuisse, ut olim e Corbejensi monasterio Taciti libri deperditi, si mens non laeva fuisset, aut, nescio quae, fortunae iniquitas eas nobis deliicas eripuisset.

Communicavit mecum Vir ut reverenda dignitate, ita varia doctrina conspicuus, Dn. DIECMANNUS, Ecclesiarum per Ducatum Bremensem et Verdensem Antistes, quod ille e Johannis Heringii JCti schediasmate quodam excerpsit, dignum utique, quod hic legatur, et Orbi erudito innotescat. Ita vero ille: *Johannes Heringius, JCtus, Syndicus Capituli Bremensis, in manuscripto Catalogo librorum, in dicti Capituli Bibliotheca a se repertorum, quem Anno cIↃ IↃcXXX. consignavit, sub finem testimoniorum memorabilium de Bibliothecis, laudato Catalogo praemissorum, ex manuscripto Chronico Bremensi in vita Archiepiscopi Christophori ista refert:* „*Anno* cIↃ IↃ XXI. *starff* D. „Martinus *Grönning, van Bremen, und* Cantor *im Dome tho* „*Bremen, een sehr gelehrt Man,* „*de hadde tho Rome im* Collegio Sapientiae publice *gelesen,* „*he hedde ock de* Decaden *und* „*Boeker* Titi Livii, *de man nicht* „*hefft, sondern verlahren sind:* „*de waren geschreven, und hedden betherto in Norwegen in* „*Druntheim in de Liberey ge-*

„wesen: de kreech he tho sinen handen, und schreeff solckes an sinen goden Fründ „Philippum Beroaldum, *des Pausstes översten* Bibliothecarium; *„de schreff öhme weder, he „scholde darmede tho Rom kamen, he wolde darunter deversehung doen, dat öhme thor „stunde, ohne sine terung und „weg,* 1000 *Ducaten scholden „erlegt, und verehret werden. „Äverst* Martinus *starff middeler tydt, do wurden de gefundene Böcker* Livii, *von Kindern und andern, de darvan „kenen Verstand hadden, thoreten und verdorven, welches „tho beklagen is, dat also düsse „edle Böcker wedderum verlahren, und nicht an den Dag „gekamen.*" Placuit ipsa haec verba sermone vulgari Germanico, quo notata sunt, apponere; quibus Latine conversa subjungam, si forte in hujus sermonis imperitos dissertatio nostra inciderit, ut et illi hanc fundi literarii calamitatem nobiscum deplorent. *Anno* ɔIɔ Iɔ *XXI. diem suum obiit D. Martinus Grönning Bremensis, Cantor illius Capituli, Vir doctissimus, qui Romae in Collegio Sapientiae publice praelegerat. Is decades et libros Titi Livii deperditos manuscriptos habebat, quos e Bibliotheca Drunthemensi e Norwagia, ubi hactenus latuerant, acceperat. Qua de re eum certiorem faceret Philippum Beroaldum, Pontificis Bibliothecarium primarium; ille rescripsit, ut libros illos secum Romam deportaret: se curaturum, ut ipsi e vestigio, praeter sumtus itineris, mille aurei solverentur. Verum cum fatis interea concederet Martinus, Libri illi Liviani a pueris aliisque harum rerum ignaris discerpti perierunt. Dolendum sane, praeclaros istos libros iterum deperditos in lucem edi non potuisse.*

De hoc testimonio, quod ex Chronico illo manuscripto produximus, quod et alius quidam Amicus in illo se legisse confirmavit, plane dubitandum non est. Nam de Philippo Beroaldo, ne quis alicui scrupulus supersit, monemus, hunc Beroaldum Philippi esse filium, non Patrem, qui Bononiae humaniores literas professus est, Vir quidem doctus, sed non magni judicii, cujus scripta blattarum ac tinearum epulas et cacationes, in quibus nihil praeter lutosam loquacitatem reperiatur, vocat Floridus Sabinus Lection. Subseciv. lib. II. cap. IX. quem tamen indignius ab illo habitum censuit Voss. de Hist. Lat. lib. III. cap. XI. nam vel ideo candidiore elogio ornandus videbatur, quod Livianarum laudum magnus praeco fuerit, oratione de ipso habita, quae inter opuscula ejus varia Basileae Anno 1513. prodiit. Obiit vero alter ille Anno ɔIɔ Iɔ IV. Sed noster ille, cui Grönningius repertos Livii libros indicaverat, filius ejus fuit. Erasmus in Epist. 5. lib. 23. pag. 1029. lit. C. edit. Londin. alterum illum Beroaldum, cognatum ejus vocat, judicio seniore illo superiorem. Hunc inter insignes sui temporis Poëtas Lyricos numerat, Patrique suo anteponit Lil. Gyraldus in libro de Poëtis nostri temporis, Dial. 1. pag. 391. num. 10. Is primum in cathedra Bononiensi Patri successerat, et postea Romae docuit. Inde vero a Leone X. Vaticanae Bibliothecae praefectus fuit, teste Paulo Jovio lib. 3. de vita Leonis, cap. 10. et J. Pierio Valeriano in lib. 1. de Literat. infelicit. qui etiam hunc in infelicium literatorum numero reponit. Caeterum, hunc ipsum a Fregusio delatum Codicem fuisse, minime dubitaverim: nam cum perpe-

tuae Norwagiae Regum cum Scotiae Regibus de Orcadum et Hebridum insularum dominio lites fuerint, usque dum Christianus I. Rex Daniae et Norwagiae, Jacobo III. Scotiae Regi eas cum filia in dotem dedit, non est omnino incredibile, inter has turbas bellicas Norwagiam illud exemplar fuisse delatum.

Quis jam crediderit, ex ultima Thule (si illa Norwagia est) per tot secula sepultum resuscitari potuisse Livium? quis e septentrionum tenebris hanc Romanae gloriae lucem exspectasset? Sed quem non remordeat tanti thesauri tam turpis jactura? An sera aliquando dies in lucem productura sit, *Θεῶν ἐνὶ γούνασι κεῖται.* Si suspicionibus locus est, latitare perditos illos libros tamen alicubi dixerim, modo tam sagaci alicui esse liceat, qui indaget. Certe Colomesius in sua collectione (*Recueil de particularitéz*) quae inter opuscula ejus Ultrajecti edita reperitur, testatur, fragmenta quaedam Decadum Livianarum deperditarum in Sphaeristerio, instrumento, quo pila propelli excipique solet, illita a quodam deprehensa. Juvat ipsa ejus audire verba: *J'ay oüi dire a M. Chapelain, qu'un de ses amis, homme de lettres, avoit joüé à la longüe paume avec un Battoir, sur lequel se voyoient des Fragmens de quelques Decades de Tite Live, que nous n'avons point: et que ces Fragmens venoient d'un Apotecaire, qui, ayant eu en don des Religieuses de Fontevraut plusieurs volumes en parchemin du mesme Auteur, les avoit vendus par ignorance à un faiseur de Battoirs.*

Vidimus, quod malorum scriptorum alias fatum esse solet, ad piperis cucullos et ad sphaeristeria, etiam post fata sua totque secula, fortunae pilam, bonum damnatum fuisse Livium. Magna fuit semper hodieque est praestantissimorum librorum et bibliothecarum ab hac hominum inscitia strages, nunquam satis deploranda. Notat eodem in loco Colomesius, Quintilianum a Poggio in Concilio Constantiensi e popina extractum, item de Sirmondo, qui e Bibliopegi officina multos MStos Codices acceperat. Saepius hoc a se factitatum fuisse, sagacissimus et felicissimus MSCtorum Codicum indagator, Vir summus MARQUARDUS GUDIUS mihi narravit, apud quem incomparabilis illorum thesaurus latet, quibus nuper per liberalitatem Reverendissimi et Celsissimi simulque literatissimi Principis FERDINANDI, Episcopi Monasteriensis, maximi, dum viveret, literarum Patroni, accessio facta fuit, cum illustri Legationis apud illum munere fungeretur, nec digniorem tantus possessor heredem inveniret.

Sed nos, cum nihil, praeter tristis illa tam cari nobis erepti pignoris monumenta, restet, ad superstites Livii libros redeamus, et partam ex illis Autori nostro gloriam tueamur, quem omnium seculorum elogia a calumniis iniquorum hominum facile defendant. Illorum segetem amplissimam dare poteramus. Sed, quae apud veteres habentur, omnibus cognita sunt. Inter recentiores unus instar omnium erit Sebastianus Maccius Italus, Vir omnium literarum, Theologus, Philosophus, JCtus, Poëta, Orator suo tempore celeberrimus: nam scriptis in omni scientiarum genere excelluit, totque in lucem opera edidit, ut, teste Erythraeo Pinacothec. I. Imag. CLII. ex assidua calami tractatione dextra manus pollici atque indici sulcos alte impressos habuerit. Ille in honorem Livii ejus Historia amplum vo-

lumen, Erythraeo teste, conscripsit. Nam liber ipse ad manus meas non pervenit. Quantum tamen e libro ejus de Historia scribenda constat, adèo in laudes ejus se diffundit, ut in ipso uno omnium Latinorum scriptorum dotes agnoscat. *Titus Livius*, inquit ille lib. 2. cap. 8. *aureum ac pene dixerim caeleste et divinum profudit eloquentiae flumen. Vastissimus hic ille est et profundissimus Latinae locutionis Oceanus, mare doctrinarum ac disciplinarum omnium maximum, immensissimum ac inexhaustum eruditionis omnis et scientiae pelagus. Summa in eo erant olim omnia, summa quoque in eodem illo sunt his diebus. Nam splendorem Caesaris, Hortensii candorem, gravitatem Bruti, elegantiam Laelii, vim Galbae, integritatem Claudii, Domitii et Pisonis puritatem, majestatem Virgilii, copiam, amplitudinem, spiritum et gratiam Ciceronis perfectissimam, singularique modo et ratione caeterarum omnium praestantissima suis praeclarissimis Historiis ad vivum expressit. Hic enim Princeps Orationis, Pater Historiae, splendor veritatis, gloria literatorum doctorumque hominum, tenebris lumen, locutioni virtutem, sermoni puritatem, verbis granditatem, rebus sublimitatem, principibus constantiam, Reip. Romanae animam, Italiae spiritum, patriae nomen, mortalium ingeniis honorem perpetuum, et famam nullis unquam terminis nullisque finibus circumscriptam attulit.* Haec Maccio de Livio magnifice plane, sed paullum sublatius et declamatorio spiritu, dicta; quibus tamen ita assentior, ut Historiae leges cumulatissime implevisse Livium non dubitem: in caeteris vero, quae ille cupidius et aliqua immoderatione verborum effert, modestius mihi sentiendum esse existimem. Satis vero illi ad gloriam immortalem erit Historiae tenuisse principatum, cujus quantum infringat ipsi objecta PATAVINITAS, nunc amplius dispiciemus.

CAP. II.

De Patavinitate variae sunt doctorum opiniones. Benius per Patavinitatem intelligit studium partium. Benius et veterum et recentiorum autorum sugillator. Livium aggressus est Patavii Patavinum. Querela Laur. Pignorii super illo facinore. Per Patavinitatem Pompejanitatem intelligit Benius. De ista sententia disquisitio instituitur. Asinius Pollio aliquando tamen Pompejanis et Reip. partibus se addictum ostendit. Livius, ut omnes Patavini, Pompeji partibus favebat. Quae causa? Benii vafrities in Taciti loco de Livio explicando. Refutatur haec Benii de Patavinitate opinio. Quae de dictione intelligenda. Ineptae Benii argutiae notantur. Budaeus per Patavinitatem intelligit odium Gallicae nationis. Henr. Glareanus et Brodaeus hostilem Livii in Gallos animum exagitant. Aliqui per Patavinitatem Livii πατριδομανίαν, qua ille Patavinorum res gestas aliorum rebus praetulit, intelligunt. Hujus πατριδομανίας exempla in Romanis aliisque scriptoribus.

De Patavinitate, Livio per Pollionem objecta, licet Quintilianus, quid ipse intellexerit, satis definiverit; non levis tamen est virorum doctorum disputatio, ut Bonifacius, in libro de Romanae Historiae scriptori-

bus, etiamnum inexplicatam pendere quaestionem existimet. Nos eorum sententias ita exponemus, ut, quae removenda nobis videantur, primo excutiamus.

Sunt, qui Patavinitatis convicio studium partium abscondi crediderunt. Primus, quantum scio, hujus opinionis architectus Paulus Benius Eugubinus fuit, Vir quidem doctissimus, sed maledicentia notissimus. Laborabat enim hoc morbo, ut non recentiorum tantum, sed et antiquorum scriptorum, famam flagellaret, vel his illorum virtutes praeferret. Vivis eum coloribus depinxit Crass. in Elogiis hominum literatorum part. II. pag. 160. Ita enim ille. *Rendesi sin ora dubbiosa la fama qual fosse maggiore verso Paolo Beni l'odio ó la benevolenza de Letterati del süo secolo, dominando ugualmente nella di lui persona la letteratura e la maldicenza.* Paucissimos sane fuisse aït, qui non mordacissimam ejus censuram senserint; adeo, ut nonnulli lucem et typos formidarent, ne in ejus criticos ungues incurrerent. Illud sane minime ferendum videbatur, et posteris acerbius vindicandum, hominem, bonas literas in Patavina cathedra profitentem, illam Patavini nominis gloriam, quam illustri monumento immortalitati consecratam voluerunt cives Patavini, qualem in gente sua, patriae affectu interdum nimio, posteri non efferre solum, sed et amplificare ultra fidem solent, adeo indignis lacerasse conviciis, ut vix boni scriptoris titulum ipsi in libro secundo de Historia salvum reliquerit, caeteris vero Romanorum Historicis postposuerit. Non sine causa tam turpi facto indignatur Laurentius Pignorius, Symbolis Epistolicis Epist. XLIV. qua Livium adversus Benii ineptias defendit. *Paulus Benius, homo Italus et (quod nemo non miretur) in Gymnasio nostro Eloquentiae interpres, qui Patavii Patavinum aggressus est conviciis proscindere, silentibus omnino Civibus nostris, et strenue condonantibus actionem injuriarum, quam illi intendere debuerant.*

Sed de iis in sequentibus agemus fusius: nunc tantum de illo partium studio, quod ipsi impingit, dicemus; quo ille sollicite cavet, ne nimis honorasse videatur. Eo enim sensu intellectam Patavinitatem inter laudes ejus numerari pene aegre fert mordacissimus Censor, cum vel idiotismorum Patavinorum, sub Patavinitatis titulo illi objectorum, culpam leviorem esse existimet, quam ut reprehendi tantum in opere illo mereatur, cujus multo plura ac majora obelo sint transfigenda. Adeo iniquo in illum animo est, ut vel laudis ipsi umbram invideat, qui memor potius esse debebat illius, quod Quintilianus scite prudenterque dictum reliquit, lib. X. c. I. *Modeste et circumspecto judicio de magnis autoribus pronunciandum est: ne, quod plerumque accidit, damnent, quod non intelligunt. Ac, si necesse est in alteram errare partem, omnia eorum legentibus placere, quam displicere maluerim.*

Videamus tamen, si quid est vel laudis vel reprehensionis in hoc partium studio. Ajunt enim sub Patavinitatis convicio reprehendi Livium, quod Pompejanus fuerit, atque ita Patavinitatis nomine Pompejanitatem intelligunt. Neque res a veri colore omnino abest. Asinius Pollio, teste Paterculo lib. 2. cap. 68. Antonii partibus favebat, ac Patavinis, quod Pompeji partes sequerentur, infensus erat. Quare, ut Macrobius refert, acerbe cum iis egit, ut pecuniam et arma conferrent, quin, cum ii

id recusarent, et propterea delitescerent, praemia et libertatem Patavinis servis obtulit, dum tamen dominos, qui delitescerent, propellerent. Sed tamen et Tacitus lib. 4. cap. 34. testatur, quod Asinii Pollionis scripta egregiam Pompejanorum memoriam tradant. Unde verosimile non videtur, eam ob causam Livio succensere potuisse, ut qui ipse Pompejanos laudaverit. Praeterea et epistolae illae, quas ad Ciceronem libro x. familiarium scripsit, animum ejus libertati Reipublicae addictum arguunt: excusat enim se, et suspicionem hanc, quod Antonii partibus faveat, a se amolitur. Certe invitum se in has partes pertrahi ostendit. Quo minus itaque credibile est, adeo infensum partibus Pompejanis fuisse, ut nec in Livio earum laudes ferret. Diserte enim aït: *Si id agitur, ut rursus in potestate omnia unius sint, quicumque is est, ei me profiteor inimicum.* De Patavinis testis est Cicero [xii. Phil. iv.] *illos exclusisse et ejecisse missos ab Antonio, pecunia milites et armis duces Pompejanos adjuvisse.* Thraseam, Patavinum civem, una cum Helvidio genero natalem tum utriusque Bruti, tum Cassii, quod Reipublicae fautores erant, celebrare consuevisse, autor est Juvenalis [Sat. v. vers. 36.] Accedunt alia, quae suspicionem illam firmant, quod Augustus, cum Livii historiam legeret, et in illum forte fortuna locum incideret, qui tamen in superstitibus desideratur, quo in Pompeji laudes diffundebatur, Pompejanum illum esse exclamaverit. Memoriae hoc prodidit Tacitus Annal. 4. c. 34. qui ita de Livio: *T. Livius, eloquentiae et fidei praeclarus, inprimis Cn. Pompejum tantis laudibus extulit, ut Pompejanum eum Augustus appellarit.* Quem insignem locum praetermittere non potuit Benius, quin de laude Livii aliquid detereret. Nam, quam Tacitus in Livio fidem praedicavit, non ipsi propriam et velut in historico spectandam, sed potius cum civibus Patavinis communem ipsi esse voluit, quod scilicet partibus Pompeji faveret. Quasi scilicet, qui Eloquentiam in illo laudat, alteram sc. Historici virtutem, veritatem et fidem, simul exprimere noluerit. Eloquentiae etiam gloriam, ut alias facit, illi hic etiam, ut puto, detracturus fuisset, si per evidentiam verborum id licuisset. Hujus erga Pompejum affectionis et fidei originem ut porro investiget altius, operose laborat Benius. Existimat enim, Patavium a Cn. Pompejo Strabone, Magni Pompeji Patre, Romana civitate donatum fuisse; cujus beneficii, ut recentis, memores Patavini in Pompejum et Rempublicam fidem suam, in cujus partem etiam hic, apud Tacitum, Livium venire existimat, testatam fecerint; quam Pollio, parti adversae addictus, caeterique Caesariani, cum Imperio potirentur, quasi per contemptum et ludibrium Patavinitatem dixerint, in probrum vertentes, quod laudi illorum adcenseri debebat, libertatem et Rempublicam prae servitute et tyrannide expetentium. Cui etiam hoc addit, Pollionem, ut historicum, (figulum sc. figulo invidentem) et praeterea Pompejanum, hoc illi convicium impingere potuisse. Huic quoque sententiae calculum suum adjicere videtur Thomasinus in Vita Livii cap. v.

Verum illa omnia, ut speciose satis dicuntur, ita parum ad rem nostram faciunt. Esto, Livium Pompejanis partibus addictum fuisse. Esto, Patavinos omnes favisse Reipublicae et libertati Romanae. Esto, pro Pom-

pejano habitum Augusto Livium. Nihil illis conficitur Benii argutatiunculis, aut alius Patavinitati objectae sensus affingitur, cum diserte testetur Quintilianus, de dictione hoc capiendum esse convicium. Adversus quem qui hic disputat, judicem scilicet et censorem illarum rerum antiquum, peritum, et fide dignum, nae ille operam ludit, et aranearum telas texit. Nam putidum et hoc est, quod pro sua sententia adversus Quintiliani sensum adfert Benius: *Si ad orationem, id quod caeteri omnes affirmant, pertinet ista Patavinitas, vel pronunciatione vocisque accentu ac sono dignoscebatur a Pollione, vel ex verbis, atque adeo ex dictione et stylo. Primum, nisi temere, affirmari non potest, quandoquidem Pollio non Livium pronunciantem audiebat, nec, si audivisset, recte Patavinitatem redolere dixisset, sed potius Patavinitatem resonare, aut sonare quid Patavinum. Non alterum: nam licet revera Livianam historiam, perinde atque Augustus, legendo cognosceret Pollio, vix ac ne vix quidem fortasse intelligi potest, quas Patavinas voces, qualemve Patavinam dictionem seu dicendi rationem agnoscere posset in Livio. Si enim haec agnoscere omnino licuit, age dum, obsecro, proferant illas, qui ad rationem et stylum pertinere dictitant, ac rem, alioqui obscuram et optatam, dilucidare ne graventur.* Mirum, quam inutilibus et nil profuturis subtilitatibus se hic fatiget Benius; cui in mentem hic venisset inter pronunciationem et inter dictionem distinguere, cum omnem dubitationem abscindat Quintilianus: nam de dictione id accipiendum, geminus apud illum locus lib. 1. et lib. 8. ipseque verborum sensus declarat; licet Rapinus, ut sequenti capite videbimus, Benio ὁμόψηφος esse videatur. Quomodo in pronunciationem *redolendi* vox non conveniat, sed potius vox *resonare*, non video: cum in pronunciato etiam sermone, non tantum ad accentum, sed etiam ad dictionem respicere possimus; neque quisquam id verbum de Livii historia usurpaverit. Nam Quintilianus lib. 1. dicit, quod Pollio deprehenderit in Livio Patavinitatem, et lib. 8. quod ipsi Asinius Patavinitatem inesse putaverit. Non satis itaque mirari possum, quomodo emunctae naris homo in istud *redolendi* verbum inciderit: quod tamen illo sensu saepe apud Ciceronem usurpatur, cui oratio *antiquitatem, Athenas redolere* dicitur. Imo ipse Quintilianus in eodem illo loco lib. 8. Pollionis judicio totique capiti hoc suum velut suffragium subnectit: *Quare, si fieri potest, et verba omnia, et vox hujus alumnum urbis oleant, ut oratio Romana plane videatur, non civitate donata.* Ubi per *vocem* nihil aliud, quam pronunciationem, intelligit, quae tamen per Benii Criticam non recte *olere*, sed *sonare*, dicitur. Quod de verbis aït, vel dictione tota, illam in Livio a Romana discrepantem non posse ostendi, in eo parum circumspecte judicat. Nam licet nobis res illa difficillima sit, Pollioni tamen forte non fuit, qui Romano sermoni aures adsuetas habuit. Neque inde conficitur, non esse quicquam in illo, quod Pollionis palato minus arrideret, cum nos discernere illud nequeamus.

A Benio ad Budaeum venimus, qui partium in Livio studium per illam Patavinitatem explicat, sed fortassis non serio rem agit. Nam, quod de Gallis acerbe et non satis integra fide judicat, illud Patavinitatis nomine in ipso re-

prehendendum judicat Budaeus in libro de Philologia fol. 22. *Oportet*, inquit, *hominem Patavinum male aliquando atque dure a Transalpinis Gallis et agro Patavino finitimis acceptum esse, et pugnis forte converberatum, qui acerbe magis et stomachose, quam historice et composite, Gallorum mores vastos corporaque fingeret, eamque ob rem fortasse Patavinitas in eo reprehendi potuit, ut absurda et indecora.* Verum nimio hic erga populares suos studio ducitur Budaeus; in quibus cum Livius ferociam aliaque nonnulla reprehendit, (ut superarunt illo tempore Romani Gallos literis morumque elegantia) non est illi eam ob causam dica scribenda, cum nec virtutes in illis, quod candidi sane hominis est, dissimulet. Seneca certe Suas. VI. eum vocat *candidum magnorum ingeniorum aestimatorem*. Henricus quoque Glareanus Livium exagitat, quod bellicosae Gallorum gentis res odiose tractarit. Eandem querelam recoxit etiam Brodaeus commentario in Epigramma quoddam Graecum, quo de Galatis Asiam depopulantibus agitur Anth. lib. 3. pag. 357. caeteras quoque in Livium calumnias his immiscens. *Livium citare*, inquit, *quid attinet, sempiternum Gallorum adversarium, sicut recte colligit Glareanus, cujus fides merito infamatur, atque ut invidiae plena ab Antonino Pio, ut gloriae a Plinio, ut mendacii ab Augusto, Liviomastige scilicet Pompejanum illum appellante, ut perperam cum Halicarnasseo, Diodoro, Polybio, a multis ut secum pugnans, a Laurentio Valla ut fabulosa, velut de Caco et Evandro liquet, notatur lactea illa ubertas: Patavinitatem sane non dicam aut verbositatem negligentiamque post Caligulam, quae tamen in Patriae defensionem a me dicta sint.* Haec ille, quibus singulis conviciis nunc respondendi locus non est, nam de Patavinitate hic soliciti tantum sumus, et parum hoc vel nos, vel Pollionem tangit; qui, cum ipsi Patavinitatem objecit, ne per somnium quidem de hoc Gallorum odio, cujus ipsum insimulant Budaeus aliique, cogitavit.

Non desunt, qui sub Patavinitate illa πατριδομανίαν, qua plerumque laborare solent historici, intelligunt, de qua Franciscus Matthaeus Vayerus in libro de antiquis et praecipuis historicis Gallice scripto pluribus agit. Putant enim, in libris Livii deperditis, ubi rerum gestarum series ad populares suos vocat, plusculum indulsisse Patriae civiumque suorum laudibus. Qualem errorem Polybius Philino Carthaginensi et Fabio Romano tribuit. Idem quoque Guicciardino imputari scribit Vayerus, qui, ut Florentinis suis aduletur, in minoribus illius Reipublicae momentis nonnunquam tenacius haereat, et facta illorum levicula in coelum extollat laudibus, ut importunus aliis, aliis ridiculus interdum videatur. Idem in Poggio Actius Sincerus elegantissimo hoc epigrammate reprehendit:

Dum Patriam laudat, damnat dum Poggius hostem:
Nec malus est civis, nec bonus Historicus.

Idem in Livio Barthius lib. 60. Advers. cap. 6. improbat: *Certissimum hoc*, inquit, *omnes scriptores rerum Romanarum, qui nunc sunt, data occasione panegyristas simul laudum esse patriae suae. Livius, merito eorum Princeps paterque, quam frigide aliarum gentium praeconia praeterit, cum fortiter fecerunt: Gallorum vero item dedita opera non tam obscura-*

vit, quam obruit et maledictis exstirpavit, Romanorum autem facinora longis praeconiis obliquis directisque extollit ubique. Verum illa, ut aliena, omittimus, cum in sola oratione vitium hoc agnoverit Quintilianus.

Cap. III.

Laurentii Pignorii sententia de Patavinitate, qui in Orthographiae peregrinitate illam consistere putat, quod Livius SIBE pro SIBI, QUASE pro QUASI, scripserit. Monumentum de Livio ob eam causam ab illo rejectum. Rejicitur ejus sententia. Historia repertorum ossium, quae Liviana credebantur. Pompa, qua illa in Praetorium deportata et Mausoleo ornata, describitur. Error publicus. Monumentum non fuit ipsius Livii, sed Liberti ejus nominis. Nomen servile et Domini jungebatur in nominibus Libertorum. Explicatur exemplis aliarum Inscriptionum. Halys servile nomen. Blondii Flavii, Scardeonii, Panvinii explicatio monumenti inepta. Vera ejus explicatio. Officium Concordialis etiam Libertis datum. Pignorii Patavinitas imaginaria exploditur. Variis exemplis ostenditur, commutationem literae E et I non Patavinis tantum, sed et Romanis aliisque municipialibus fuisse communem. A Rapino dissensus.

Quando ergo orationis potius vitium Patavinitas, qua in re potissimum illa consistat, disquirendum est: ubi primo omnium nobis occurrit Laurentii Pignorii sententia; qui, ipse Patavinus et Patavina in Academia Professor humanitatis celeberrimus, hanc populari suo objectam Patavinitatem primum e tenebris se eruisse gloriatur: nam in epistola illa, quam capite superiori laudavimus, qua adversus Benium defendit Livium, etiam hac in re ipsum impugnat: *Hanc Patavinitatem Benius, ut sibi quidem videtur oculeus totus, hic sane totus tenebrio, ad partium Pompejanarum amorem revocat, contra Pollionis et Fabii Quintiliani mentem. Eam, si qua fuit, ego forte primus, quod et tu probas,* (scribit vero ad Balthasarem Bonifacium) *in Originibus nostris indicavi ex Quintiliano et Marmoribus vernaculis.* Quis jam sibi non satisfactum crediderit hujus Viri doctissimi sententia, quam ille tanta confidentia assertum ivit in Originibus suis Patavinis, lingua Italica scriptis, cap. 17. pag. 133. ut nihil dubitationi relictum putet. Demonstrabimus autem, illum opinione sua vehementer falli, cum putat, sola Orthographiae peregrinitate Patavinitatem illam constitisse. Aït enim, T. Livium scripsisse *SIBE et QUASE*, atque harum literarum *I et E* commutationem, Patavinis familiarem, hanc Livio Patavinitatem peperisse. Hujus in rei fidem consulendas ille inscriptiones Patavinas existimat, in quibus plerisque *E pro I* legatur, atque ex iis unam producit, quae Patavii reperitur, et a Grutero quoque consignata est [pag. 977, 4.]

C. GAVIO. C. L
IVCVNDO
CONTVBERNAL
SVO. ET. SIBE
OCTAVIA. EETHE etc.

Ubi Gruterum reprehendit, pro *SIBE, SIBI* substituentem. Imo adeo se sua hac opinione obfirmat Pignorius, ut eam ob causam Inscriptionem illam, quae in marmore illo legebatur, quod in Divae Justinae templo effossum fuerat, ubi ossa Liviana, ut cre-

credebatur, reperta antea fuera, ad T. Livium nostrum non pertinere existimet, quia in eo *SIBI* legatur, non *SIBE*, ut omnino scripturus fuisset Livius noster, si ipse vivus sibique superstes, quod volunt, et verba Inscriptionis ostendere putat, hoc monumentum erexisset. Ita vero hoc habet:

V. F.
T. L I V I V S
LIVIAE. T. F
Q V A R T A E. L
H A L Y S
C O N C O R D I A L I S
P A T A V I
S I B I. E T. S V I S
O M N I B V S.

Verum, ut mirum in modum decepti sunt omnes illi, qui monumentum hoc de Livio Historico intellexerunt; ita sua quoque de Patavinitate sententia, quae nullo idoneo argumento nititur, falsus omnino fuit Pignorius.

Quandoquidem ergo in hunc locum nunc incidimus, occasione ita ferente, hujus erroris ostendemus originem, qui eruditorum animis eximendus est, cum Viros etiam doctissimos errantium autoritate passim deceptos sentiamus, neque hujus rei falsitas a quoquam demonstrata sit. Cum Anno cIↃ cccc XIII. apud aedem D. Justinae aediculam aliquis e Canonicis exstruere cogitaret, et pro fundamento sternendo terra altius effoderetur, apparuit vetustissimum pavimentum, quo fracto capsa plumbea ossibus plena reperta est. Exclamatur statim, Livium illic sepultum, quod Monachi meminerint, ibi veterem effossum lapidem cum Livii epitaphio. Erat vero ille, quem modo produximus. Omnem hujus rei historiam Sicco Polentanus in Epistola, ad Nicolaum Florentinum scripta, enarrat, quam Originum suarum libro cap. XVII. inseruit Laurentius Pignorius. Confluebant ad spectaculum omnes Viri Nobiles et Literati, amplexabantur capsulam, ac magno hinc conventu ac celebri Civitatis totius pompa Nobilium humeris in forum maximum ossa deportata sunt. Deliberatum de monumento illustri his ossibus erigendo, et de loco commodo diu disputatum. Aliqui locum publicum designabant. Optimates quidam privata pecunia, sed insignius monumentum pollicebantur, si prope aedes suas illius ossa transferrentur. Vicit tandem publica pietas, ac fuere ejus ossa ad occidentalem Praetorii parietem deportata, et supra portam illius condita, adjecta imagine et elogio. Cum ejus rei fama ad Alphonsum Arragonium Regem perveniret, Anno cIↃ cccc LI per legatos os brachii Liviani, quod praeclara illa commentaria conscripserit, a Republica Patavina impetravit; quod, Neapolin deportatum, post Regis mortem apud Legatum Panormitam mansit, posteaque ad J. Jovianum Pontanum pervenit, a quo in urnula locatum ac inscriptione ornatum fuit. Anno vero cIↃ IↃ XXXXVIII. ossa eadem translata fuere in eminentiorem locum ejusdem occidentalis partis Praetorii. Illic, ut Thomasinus in T. Livio suo refert, spectatur nunc T. Livii Mausolaeum, nobilitatum tabellis aeneis, inscriptionibus, et vetustissima ipsius imagine marmorea; quam, ab Alexandro Bassiano inventam, Civitas dono accepit. Laurentius vero Pignorius habet pro capite M. Claudii Marcelli, vel Lentuli Marcellini, ad Fulvii Ursini librum de Familiis provocans. Sub illa imagine marmor id videtur, quod olim effossum fuerat in D. Justinae templo, ubi ossa ipsa postmodum reperta sunt. Dextram Mausolaei hujus partem obtinet *Aeternitatis* statua: laevam *Minervae*. Sub Aeternitatis pe-

dibus *Tybris* excurrit, sub Minervae *Medoacus*; et hos inter omnes in meditullio Lupa, Romulum et Remum lactans, spectatur.

Res stupenda sane tanto conatu et molimine nihil omnino fuisse actum a Viris et nobilissimis et doctissimis, neminemque adeo sagacem fuisse, ut monumentum hoc non a T. Livio Historico, sed a cujusdam Livii liberto positum fuisse, animadverteret. Omnes certe nostrorum temporum Viri docti eo sibi imponi passi sunt, ut quidam Editionibus Livianis velut insigne quoddam emblema suspenderent. Primus hunc errorem, cum apud Patavinos versaretur, detexit Vir incomparabilis MARQUARDUS GUDIUS; qui, cum omnes Italiae angulos perreptaret, ut veteris Reipublicae Romanae λεί-ψανα erueret, Inscriptiones scilicet a Grutero praeteritas, (quarum ille vastum totque eruditorum votis optatum opus, quodque omnibus in illo genere scriptis palmam facile praeripiet, magnum antiquitatis thesaurum, pene ad umbilicum deductum habet) facile, qua fuit sagacitate, vidit, fucum sibi facere Patavinos, qui hoc monumento Manium Livianorum custodes haberi voluerunt. Verum, ut fieri solet in erroribus publicis, amant saepe illos homines, ac indignantur cum illo Argivo apud Horatium,

— — sibi quando extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratissimus error.

Adeo vero error ille in propatulo est, ut luce meridiana clarius e verbis Inscriptionis paulo accuratius consideratis se prodat. Ita enim legenda est Inscriptio: *VIVVS FECIT TITVS LIVIVS LIVIAE TITI FILIAE QVARTAE LIBERTVS HALYS CONCORDIALIS PATAVI SIBI ET SVIS OMNIBVS.* Monumentum itaque hoc sibi erexit Libertus Filiae Titi Livii, an Historici, an filii ejus, vel alterius, incertum, qui Domini quondam sui Titi Livii nomen ex more assumpserat, et servile nomen Halys adjecerat. Primum illud certum est, libertos Patronorum nomen adsciscere, suoque nomini servili, quod interdum mutabant, interdum retinebant, prout commodum erat, praemittere solitos: qua de re vide Juvenal. Satyr. V. 27. et locum in Oneirocriticis Artemidori, ubi servum, qui tria se nomina habere somniabat, liberum factum notat, cum ad suum duo patroni nomina assumpsit, item l. 9. C. de lib. caus. l. 10. C. de Ingenuis manumissis, ibique Gothofredum. tum et Fr. Connanum Jur. Civil. lib. 2. cap. 11. n. 3. Multa Inscriptionum exempla hoc testantur. Apud Gruterum fol. 965. n. 2. haec est:

L. CAEDIVS
L. L. EROS
SIBI. ET LI
BERTINAE
ET. LIBERTO

Ubi *EROS* nomen servile notissimum, *L. CAEDIUS* a Domino assumtum. Similis Inscriptio est, quae extat apud Laur. Pignor. de Servis pag. 109.

TI. CLAVDIVS
LEMNVS
DIVI CLAVDII
AVGVSTI. LIB.
A. STVDIIS

Apud eundem pag. 184.

SEX. POMPEIVS
SEX. L. DAPHNIS etc.

Et pag. 212.

TI. CLAVDIVS. AVG.
LIB. FORTVNATVS etc.

Piget plura adscribere. Fuisse vero ejus nominis libertum Titum Livium, e geminis inscri-

ptionibus manifeste probari potest. Vetustissimus Lapis in aedibus Alexandri Bassiani, quem Thomasinus aliique eodem errore de ipso Livio Historico capiunt:

T. LIVIVS
T. L
OPTATVS. AN. XV.

Altera Inscriptio est, quam et Petrus Servius in Miscellaneis pag. 131. adduxit:

V. F
T. LIVIVS. T. LIB
ET. LIVIAE. LEVINVS
L. F. STEL....
VENONIAE. EXORATAE
P. LIVIAE. FIRMAE. ET
FESTO. FILIO. ET
FIRMAE. FILIAE

Cujus vero Livii Libertus, an Historici, an alterius, an idem, an alius, incertissimum est. Nam plures fuisse Livios ex illa Inscriptione patet, quae in aedibus Annibalis Capilistii legitur:

T. LIVIVS C. F. SIBI
ET. SUIS
T. LIVIO. T. F. PRISCO. ET
T. LIVIO. T. F. LONGO. ET
CASSIAE. SEX. F. PRIMAE
VXORI.

Quam Inscriptionem genuinam esse, dubitandum minime est, licet Laur. Pignorius ei litem movere videatur, quod in illa *SIBI*, non *SIBE*, scribatur; in quo ille Livii Patavinitatem unice agnoscit. Quod quam frivolum sit, infra patebit, et jam tum hujus vanitatem redarguit Sertorius Ursatus, in Monumentis Patavinis, lib. 1. sect. 1. p. 32. Fuit itaque Libertus, qui per literam *L.* significatur, cujus servile nomen *HALYS*, a fluvio Asiae minoris forte ita dictum: nam solebant talia servis nomina imponi. Neque enim hoc Romanum nomen videtur, et quae de *C. GRATIO HALY* adducitur a Panvinio, lib. de antiquorum nominibus, e Grutero, fol. 778. num. 2. Inscriptio Saguntina; in Libertum itidem concepta videtur; nam mutilum produxit Panvinius. Sed de illo alii viderint. Hic servile nomen esse, ipse verborum numerus et compages dictitat. Misere enim se torquent, qui de Livio Historico interpretantur. Quam enim inepta sunt et ἀσύςατα, cum Blondus Flavius verba illa *LIVIAE T. F. QVARTAE L. HALYS* ita legit: *LIVIAE TITI FILIAE QVARTAE LEGIONIS HALYS*, cum nec verba ipsa cohaereant, neque, teste Scardeonio, *LEGIO* sola litera *L.* sed nota *LEG.* in monumentis exprimatur, neque Legio quarta *Halys*, sed *Scythica* dicatur. Sed et ipsa Scardeonii et Panvinii explicatio invita plane Minerva advocatur, quae haec est: quod *LIVIA T. F. QVARTA* nupsit *L. HALY.* Aliena autem omnino sunt, quae pro hac confirmanda sententia Scardeonius e Senecae Controversiis adducit de *LUCIO MAGIO, LIVII* genero, quem ille cognomine illo *HALY*, nullo idoneo argumento ductus, etiam insignitum putat. Atque is error ex eo provenit, quod litera *L.* nomen *Lucius* exprimi putarit, cum litera *L.* postposita aliis nominibus, ut hic, necessario significet *Libertum*, quae praeposita nomen *Lucii* notet. In omnes partes hoc sensu intellecta inscriptio vertatur, οὐδὲν ὑγιὲς. Quare etiam jam tum aliquo modo suspecta fuit haec explicatio Laur. Pignorio visa, qui in Originibus Patavinis pag. 134. haec habet: *quel dire che T. Livio eresse la memoria a Livia figliola di Tito, mostra che Livio non fosse altrimenti il Padre, che se fosse stato, haverebbe detto LIVIAE FILIAE, come si vede, usato nelle antiche Inscrittioni.* Neque enim, ut putat, ipse Pater Livius scribere

potuisset: *T. LIVIUS LIVIAE T.F.* sed *FILIAE SVAE*. Quare, ut omnia concinno ordine se verba excipiant, ita legendum est: *T. LIVIVS LIVIAE TITI FILIAE QVARTAE LIBERTAE HALYS*. Fuit enim iste Halys Filiae Titi Livii Quartae ex hereditate Libertus, qui Patroni sui defuncti nomen adsciverat, et Quartae nomen, ut fieri solet pluribus existentibus, Liviae additum, quod pluribus exemplis demonstrat Petrus Servius Miscellaneorum cap. 8. quomodo *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, *Quarta*, *Quinta*, interdum praenomina, interdum cognomina fuerint.

Sequitur ulterius in Inscriptione nomen *CONCORDIALIS*, quod officium denotat. Est vero *Concordialis* sacerdos Deae Concordiae, cujus an aedes illa olim fuerit, quae nunc Divae Justinae sacra est, et penes quam reperta fuere haec ossa, ut putat Sertorius Ursatus, suo nunc loco relinquo. Blondus Flavius in Italia sua illustrata Jovis, Paulus Merula Martis vel Junonis aedem illic olim fuisse statuit. Scardeonius *Concordialem* magnae dignitatis et aestimationis fuisse autumat, qui nempe praefuerit templo ab Antenore erecto. Sed ut omnia illa, quae de Aeneae et Antenoris in Italiam adventu jactantur, infirmo tibicine nituntur, ita hujus quoque rei fides penes Autorem suum esto. Fuisse vero non adeo eximiam *CONCORDIALIS* dignitatem, e monumentis nonnullis patet, in quibus ea Libertis, ut hoc ipso loco, adscribitur. Extant in aedibus Georgii Contareni Patr. Veneti monumenta, quae Patavio Ateste, ubi ille aedes suas habuit, commigrarunt, quae hujus rei documentum praebent. Primum hoc est:

V. F
C. TVRRANIVS
SECUNDI. LIB
EVANTHVS
CONCORD
C. TVRRANIO
PANTAGATHO. ET
C. TVRRANIO
EVTYCHO
LIB. OPT.

E qua Inscriptione et hoc patet, ter idem Patroni nomen tribus libertis tribui, adjecto semper servili nomine. Alterum hoc:

SEX. NAVINIVS
SEX. L. APOLLONIVS
CONCORD
SIBI. ET. SVIS
IN. FRON. P. XXXV
RETRO. P. XX.

Nil ergo jam amplius restat, postquam tot luculentis documentis rem omnem demonstravimus, quam ut Manibus Livianis, queis tanto apparatu funeralia et parentalia, pietate quidem laudabili, sed vana ac inutili, celebrarunt Patavini, denuo funus ducamus. Nam caeteris argumentis illis, quae nonnulli adduxerunt, ut demonstrarent, ossa reperta Livii non esse, nimirum ossa feminina esse, non masculina; cadavera intra civitatem non fuisse sepulta, sed illa aetate cremata, nunc non opus est, postquam e monumento ipso falsitatem hujus rei ostendimus. De iis tamen legi potest Sertorius Ursatus in mon. Patav. lib. 1. sect. 5. pag. 203. 204.

Redimus jam in viam et ad Pignorium nostrum, cujus imaginaria Patavinitas excutienda est, cujus causa illa a nobis excursus institutus, quod ille monumentum non Livianum esse negaret, quia in illo *SIBI*, non *SIBE*, legeretur. Inane hoc esse commentum, jam tum Sertorius Ursatus deprehendit lib. 1. sect. 3. pag. 32. qui lapides minime Patavinos reperiri aït, in quibus

SIBE, pro *SIBI*, positum, quorum exemplum producit e Romanis Gruteri fol. 958.

DIS. MANIB
M. VINICI. M. F
SALVIARI
VIXIT. ANN. XXXII
MENS. VI
VINICIA. HELPIS
PATRON. ET
CONIVGI
INDVLGENTISS
ET. SIBE.

Non est opus ad Inscriptiones hic recurrere, cum notissimum sit, literas *E.* *et* *I.* indifferenter a priscis Latinis usurpatas et in codicibus scriptas. Testis ejus rei Gellius lib. 10. cap. 24. exempla affert *praefiscine et praefiscini*, *proclive et proclivi.* Quintilianus lib. 1. cap. 4. et 7. *In HERE neque E plane neque I. auditur: nos nunc E litera terminamus: at veterum Comicorum adhuc in libris invenio: HERI ad me venit. Ita mane et mani, vespere et vesperi* dictum est, teste Donato in Phorm. Act. 1. Scen. 1. Videantur Lipsius de Pronunc. Lat. Ling. et J. C. Scaliger de Caus. Ling. Latinae, idem afferentes: quorum ille affert, in lapidibus scriptas voces *navebus* pro *navibus.* Salmasius, in notis ad Hist. August. scriptores, varias voces passim adducit, ita inter se mutatas, ut *patenas* pro *patinas*, *melpomine* pro *melpomene*, *inormis* pro *enormis*, *inervare* pro *enervare.* Ita apud veteres autores *vegeo* et *vigeo*, *vella* et *villa*, *lemen* et *limen*, *aves* et *avis*, *intellego* et *intelligo*, *comissatio* et *comessatio* scriptum invenitur. Longum esset recensere omnia per totum Gruterianum et Reinesianum Inscriptionum opus sparsa exempla. Illic *Bedua* pro *Vidua*, *Benemeretus* pro *Benemeritus*, *Cives* pro *Civis*, *Corentianus* pro *Corintianus*, *Emet* pro *Emit*, *fecet* pro *fecit*, *filicitates* pro *felicitates*, *Penaces* pro *Pinaces*, *Servea* pro *Servia*, *Sorore* pro *Sorori*, *Soteres* pro *Soteris*, *Vertutem* pro *Virtutem*, *Ver* pro *Vir*, *Sever* pro *Sevir* In notis Tironis saepe *antegraphum* pro *antigraphum*, *doleum* pro *dolium*, *Menerva* pro *Minerva.* In nominibus propriis habemus *Virgilius* et *Vergilius*, *Alfenius* et *Alfinius*, *Camellii* et *Camillii*, *Calvedii* et *Calvidii*, *Suellii* et *Suillii.* Nemo has voces Patavinitatem sapere dixerit, cum non in Patavinis tantum, sed et in caeterarum nationum Italicarum, atque adeo in ipsis Romanis monumentis legantur.

Etsi vero omnia illa recte se habent, Rapinus tamen, acerrimus ille veterum et recentiorum Censor, in elegantissima illa Thucydidis et Livii comparatione Gallice scripta, pag. 96. hanc Livii Patavinitatem ad pronunciationem verborum inconditam, quam ad phrasin, referre mavult. Ita enim ille: *Cét air provincial, qu' Asinius Pollio blâme en cét auteur, sur quoy rafinent la plus part des Critiques, qui luy donnent de sens differens, n'est autre chose à mon avis, qu'une mauvaise prononciation, qui choquoit les courtisans élevez a la delicatesse de la cour d' Auguste, et sentoit un peu la province: au moins c'est le sentiment de Quintilien, qui estoit trop eclairé de lui mesme, et trop voisin de ce temps la, pour en ignorer le mystere, qu'il impute uniquement au language.* Fateor ab illo me dissentire: nam e Quintiliano non patet, in sola pronunciatione vitium hoc consistere: neque est verosimile, Pollioni a Livio ipso fuisse sua scripta recitata, sed ab ipso lecta, ut legere ipsi historias sole-

mus, quae non ut orationes ab autoribus recitantur. Ac alio loco plane fluctuat idem autor, cum in libro, cui titulus Inſtructions pour l'hiſtoire, sect. 28. pag. 144. disertis verbis dicit: *Je ne comprends point, ce que veut dire Asinius Pollio, quand il luy donne un air provincial, qui sent un peu la Lombardie*; quo loco in laudes Livii laxis habenis effunditur. Fruſtra itaque haec tum a Laurentio Pignorio, tum a Rapino dicta videntur.

Cap. IV.

Quintiliani loca de Pollionis super Livio censura. Quis Pollio? Gallutius illum male confundit cum Pollione Tralliano. Ejus virtutes, facta, scripta. Bibliothecas primus Romae instituit. Ingenii in illo asperitas et supercilium. Contemptor omnium aequalium. Magna aequalium erga Ciceronem invidia. Pollio Ciceroni infensissimus fuit. Elogium ejus ipsa veritatis vis Pollioni extorsit. Sextilii Henae encomiastico in Ciceronem commotus Pollio. Gallus Asinius, Pollionis filius, Ciceromastix a Gellio notatus. Pollio Caesaris, Sallustii, Atteji scripta cavillatur. Pollionis eloquentia ab inventione et diligentia laudata, sed ad Ciceronianam comparata, salebrosa. Judicium Senecae, Quintiliani, Victorini Strigelii. Causa obtrectationis, quod Ciceronis copiam imitando exprimere non posset. Barthius notatus. Locus de Pollionis stylo apud autorem Dialogi de Orat. sollicitatus. Pollionis Patris et Filii erga Augustum et Tiberium ferocia. Postuma Patris in Manes cujusdam maledicentia notata. Brevitatis gloria affectata a Pollione, cum de copia Orationis desperaret. Superstitiosa in ejus oratione diligentia. Patavini a Ptolemaeo Flavio loquacitatis arguuntur. Atticorum factio apud Romanos iis, qui copiosa eloquentia excellebant, semper infesta. Rami furiosa in Ciceronem maledicentia. Nostri temporis Laconismi et Atticismi inepti affectatores Itali. Lepida de Caestio declamatore historia. Neque Tullio, neque Livio quicquam Pollionis calumniis detractum est. Vivunt eorum scripta dudum abolitis Asinianis.

Quandoquidem ergo in oratione et dictione ipsa vitium hoc haerere, Quintiliano interprete, Asinius Pollio judicavit, miſſis iis, de quibus ante prolixe egimus, rem ipsam consideremus. Nam de dictione intelligendam hanc Patavinitatem Quintiliani verba arguunt. Ita ille lib. 1. Inſtit. orat. cap. 9. *Peregrina porro ex omnibus prope dixerim gentibus, ut homines, ut instituta etiam multa, venerunt. Taceo de Thuscis et Sabinis, et Praenestinis quoque: nam ut eorum sermone utentem Vectium Lucilius insectatur; quemadmodum Pollio in Livio deprehendit Patavinitatem, licet omnia Italica pro Romanis habeam.* Idem lib. 8. cap. 1. *Verum illic tantum, ne vitiosa essent, praecepimus: hic non alienum est admonere, ut sint quam minime peregrina, et externa. Multos enim, quibus loquendi ratio non desit, invenias, quos curiose potius loqui dixeris, quam Latine: quomodo et illa Attica anus Theophrastum, hominem alioqui disertissimum, annotata unius affectatione verbi, hospitem dixit: nec alio se id deprehendisse interrogata respondit, quam quod nimium Attice loqueretur. Et in T. Livio, mi-*

rae facundiae viro, putat inesse Pollio Asinius quandam Patavinitatem. Quare, si fieri potest, et verba omnia, et vox hujus alumnum urbis oleant, ut oratio Romana plane videatur, non civitate donata. Quae gemina Fabii loca si pensitemus accuratius, peregrinitatem aliquam orationis, a qua Romanae aures abhorreant, taxatam a Pollione in Livio fuisse animadvertemus. Antequam vero ad rem propius accedamus, videamus primum, quis ille in literatorum regno dictator, quisve e tripode Apollo hanc pronunciarit sententiam: nam ex Graecorum dicto

Τὴν σοφίην σοφὸς ἐϑύνει, τέχνας δ' ὁμότεχνος.

Fuit Asinius Pollio magnae sane dignitatis, qui praeclaras res pace et bello gessit. Principem Oratorem et Civem vocat Plinius lib. 7. cap. 30. nam viginti duos annos natus Catonem accusavit. Consulatus duos gessit, deque Dalmatis triumphavit. Ut itaque falsi omnino sint, qui ipsum cum Pollione Tralliano confundunt, ut facit Tarquinius Gallutius, qui in Oratione de Ciceronis obitu haec de ipso habet: *Docuit initio aetatis adultae artem dicendi Rhetoricam: successitque illius scholae Timagenis, qui, sub Pompejo captivus, atque a Gabinio coëmptus, ludum in urbe declamatorium habuit. Ex ea deinceps officina prodiit in forum, ita condocefactus, ut locum invenerit haud mediocrem inter disertos.* Nam in illo vehementer errat. Fuit Asinius Pollio Trallianus, Timagenis successor, homo Graecus, qui Romae docuit, ut demonstrat Vossius lib. 1. de Hist. Graec. cap. 24. quod non fuisset e dignitate Viri principis, sed fere libertinorum erat. Quare existimat Vossius, Trallianum hunc Asinium fuisse id nomen consecutum a claro illo cive atque Oratore Pollione, qui eum libertate vel civitate donasset. Praeter Orationes, quas autor Dialogi de Oratoribus cap. 34. cum admiratione lectas dicit, et tragoediam, reliquit quoque historiarum libros XVII. teste Suida, quibus Graecorum res gestas Latine scripsit: Belli quoque Civilis historiam consignasse ex Horat. lib. 2. Od. 1. patet. Eidem Virgilius Eclogam IV. inscripsit. Valerius M. l. 8. c. 13. non minimam Romani styli partem vocat. Ingenium in ipso impigrum fuit, vigilantissimum: nam totius diei lassitudinem perexigua quiete deposuit, unde omnium horarum hominem dictum, et jocis seriisque accommodatum aït Quintilianus. Primus Bibliothecam Romae erexit. Ita enim Plinius lib. 35. cap. 2. *Asinii Pollionis hoc Romae inventum, qui primus Bibliothecam dicando, ingenia hominum Rempublicam fecit.*

Quibus sane elogiis apparet, virtutes in illo non vulgares fuisse. Sed illae tamen ingenii asperitate et supercilio, quo aequales prae se contempsit, obnubilatae. Perpetuus enim erat aequalium suorum obtrectator. Ac fieri sane id plerumque solet, ut, qui eloquentiae gloriam affectant, quemadmodum variae ipsius formae sunt, ita Oratores suis quique characteribus distincti sibi plaudant solis, aliis, qui aliud sequuntur orationis genus, insultent. Ut figulus figulo invidet, ita orationis illi figuli sibi succensent. Perpetua illa Ciceroni fortuna fuit, ut aequalium suorum dicteriis impeteretur, quem solutum et enervem Calvus, elumbem et fractum Brutus, Rufus ille apud Juvenalem Allobroga dixit, quod Gallicismum oratio ejus sapere videretur. E quo solo patet, quo loco Pol-

lionis de Livio judicium habendum, cui minus a Patavinitate objecta periculi est, si Cicero ipse, Eloquentiae Princeps, Gallicismi notam apud temerarios et ineptos censores effugere non potuit, de quo in sequentibus plura dicturi sumus.

Vitio itaque non tantum communi, quo omnes eandem artem professi sibi invident, sed suo et e suo scilicet ingenio nato, ductus fuit, ut aequales suos omnes conviтiis lacesseret. Ciceroni infensissimus fuit, ut e M. Senecae Suasoria vi. patet, ubi haec leguntur: *Quando in hanc suasoriam incidimus, non alienum puto indicare, quomodo quisque se ex Historicis adversus memoriam Ciceronis gesserit. Nam, quin Cicero nec tam timidus fuerit, ut rogaret Antonium, nec tam stultus, ut exorari posse speraret, nemo dubitat, excepto Asinio Pollione, qui infestissimus famae Ciceronis permansit: et is etiam occasionem scholasticis dedit. Solent enim scholastici declamatores ponere, an, promittente salutem Antonio, orationes suas comburat.* Aliquanto post: *Pollio quoque Asinius, qui Verrem, Ciceronis reum, fortissime morientem tradidit, Ciceronis mortem SOLUS EX OMNIBUS maligne narrat: testimonium tamen, quamvis invitus, plenum ei reddit.* Hinc adfert ex Pollionis historia invidendum Ciceronis elogium, id enim ipsi veritatis vis extorserat, quod legi illic potest, atque, ubi hoc recensuerat, addit: *Affirmare vobis possum, nihil esse in historiis ejus hoc, quem retuli, loco disertius: ut mihi tunc non laudasse Ciceronem, sed certasse cum Cicerone videatur.* Aliud etiam malignitatis in Ciceronem specimen exhibuit Pollio: nam cum Sextilius Hena, Hispanus Cordubensis, de Ciceronis morte versus in domo Messalae Corvini recitaturus esset, Pollionem Asinium, ut interesset, advocavit, cumque in principio hunc versum recitaret:

Deflendus Cicero est Latiaeque silentia linguae:

tum Pollio Asinius graviter commotus Messalae ait: Videris tu Messala, quid tibi liberum sit in domo tua, ego istum non sum auditurus, cui videor mutus, et simul consurgens abscessit, nec recitationi interesse voluit. Ejusdem insaniae heredem habuit filium Gallum Asinium, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠὸν, in Ciceronem maledicum, de quo scitum est Gellii N. A. lib. 17. cap. 1. judicium: *Ut quidam fuerunt, monstra hominum, qui de Diis immortalibus impias falsasque opiniones prodiderunt: ita nonnulli tam prodigiosi, tamque vecordes exstiterunt, (in quibus sunt Gallus Asinius et Largius Licinius, cujus liber etiam fertur infando titulo Ciceromastix) ut scribere ausi sint, M. Ciceronem parum integre atque improprie atque inconsiderate locutum. Atque alia quidem, quae reprehenderunt, neque dictu, neque auditu digna sunt.* Quae sane censura quoque in Patrem Livio mastigem convenit.

Sola haec judiciorum inconstantia in Asinio Pollione, quodque solus ex omnibus iniquior in Ciceronem fuerit, arguit, affectibus et invidia agitatum tam sinistre de ipso sensisse. Unde, quis in caeteros ipsi animus fuerit, facile judicium institui potest. Nemo enim propemodum aequalium fuit, quem ille non vellicarit. Notum est, quid in Jul. Caesaris commentariis reprehenderit. Ita enim Suetonius in Jul. Caes. c. 56. *Pollio Asinius parum diligenter parumque integra veritate compositos putat: cum Caesar pleraque, et quae per alios erunt gesta, te-*

mere crediderit: et quae per se, vel consulto, vel etiam memoria lapsus perperam ediderit: existimatque rescripturum et correcturum fuisse. Eodem illa livoris genio profecta esse dubium nullum est. Quis enim Caesarem, ingenio acerrimum, memoria promptissimum, ut septenas simul librariis epistolas, teste Plinio lib. 7. cap. 25. dictaret, in suis rebus memoria lapsum crediderit? Sallustium peculiari libro aggressus est, quo ejus scripta reprehendit, ut nimia priscorum verborum affectatione oblita, teste Suetonio de Illustr. Gramm. cap. 10. Quin etiam Attejum Philologum, qui familiarissime aluerat, et praeceptis de ratione dicendi instruxerat, cavillatus est Pollio: antiqua eum verba et figuras solitum esse colligere e Sallustio, cum, ut Suetonius illic aït, sibi sciat nihil aliud suadere, quam ut noto civilique et proprio sermone utatur; vitetque maxime obscuritatem Sallustii et audaciam.

Quaenam ergo Pollionis nostri dotes ingenii, quae eloquentiae vis fuit? Nam sane, qui aliorum se censorem gerere velit, praestare illis, in quos virgulam censoriam stringit, debet; ne illi occentetur Horatianum illud:

Loripedem rectus derideat,
Aethiopem albus.

Incorruptam in illo vitam et facundiam laudat apud Tacitum Annalium 11. cap. 6. Silius. Fabius Instit. Orat. lib. 10. cap. 1. *multam in ipso inventionem. summam diligentiam, adeo ut quibusdam etiam nimia videatur, et consilia, et animi satis* agnoscit. Sed, cum Cicerone illum comparans, incorruptus testis, audacter pronunciat: *A nitore et jucunditate Ciceronis ita longe abest, ut videri possit seculo prior.* Seneca, cum Fabiani Papirii libros filio commendasset, isque non placere sibi ejus dictionem rescripsisset, comparat inter se Ciceronem, Pollionem, Livium, ut vario eloquentiae genere claros, sed ita ut Ciceronem omnibus praeferat. *Lege* inquit (Epist. 100.) *Ciceronem, compositio ejus una est, pedem servat, curata, lenta, et sine infamia mollis. At contra Pollionis Asinii salebrosa et exiliens, et, ubi minime exspectes, relictura. Denique apud Pollionem omnia cadunt, exceptis paucissimis, quae ad certum modum et unum exemplum adstricta sunt.* inter quae et illud de Cicerone elogium, cujus supra mentionem fecimus, referendum. Pergit ulterius Seneca in comparatione aliorum Autorum et nostri quoque Pollionis cum Fabio: *Affer quem Fabiano possis praeponere. Dic Ciceronem, cujus libri ad Philosophiam pertinentes pene totidem sunt, quot Fabiani. Cedam, sed non statim pusillum est, si quid maximo minus est. Dic Asinium Pollionem. Cedam, et respondeamus, In re tanta eminere est, et post duos esse. Nomina adhuc Livium: Scripsit enim et dialogos et ex professo philosophiam continentes libros, quos non magis philosophiae annumerare possis, quam historiae. Huic quoque dabo locum.* Recte hic de Pollione judicasse Senecam, omnia ostendunt, et illae quoque Pollionis epistolae, quae inter Ciceronis epistolas familiares libro x. comparent. Intricata enim pleraque sunt, et duriuscula, et praerupta, quod accuratius pensitanti statim in oculos incurrit, licet cum cura scripta videantur. Quare ad infimum dicendi genus has epistolas retulit Victorinus Strigelius in dissertatione *de Imitatione*, cum Livium in sublimi genere versari existimet: qua in sententia quoque Schot-

tus est Tullian. quaestion. lib. 1. cap. 18. Unde Philelphus quoque existimat, eam esse in Livio a Pollione taxatam Patavinitatem, quod plerumque neglexerit sequi vulgare genus orationis, et se communis sensus consuetudini minus accommodarit.

Sola itaque illa causa, quod ad lacteam illam ubertatem, quam in Cicerone et Livio admirabantur omnes, per ingenii asperitatem adspirare non posset, in utrumque, tam Ciceronem, quam Livium, armavit, ut odio prosequeretur, et convitiis proscinderet, quorum laudem et famam sibi obfuturam credebat. Neque tamen Livio praepositum ideo voluit Fabius, quod extremo loco Livium poneret; cujus dictio, cum Liviana collata, tota strigosa est et macilenta, cum altera vivida, copiosa et succi plena. Fabio et Senecae, at quantis censoribus, omnino calculum suum addit Autor Dialogi de Oratoribus cap. 21. cujus judicium Quintiliano, nisi forte is ipse autor est, adeo consonat, ut nec ovum ovo sit similius. *Asinius quoque, quanquam propioribus temporibus natus sit, videtur mihi inter Menenios et Appios studuisse. Pacuvium certe et Attium non solum tragoediis, sed etiam orationibus suis expressit. Adeo durus et siccus est. Oratio autem, sicut corpus hominis, ea demum pulchra est, in qua non eminent venae, nec ossa numerantur, sed temperatus ac bonus sanguis implet membra et exsurgit toris, ipsos quoque nervos rubor tegit, et decor commendat.* Siccitatem itaque, duritiem et asperitatem in illo reprehendunt peritissimi Censores, quam ipse potius, quam tumidum dicendi genus, sectatus est, ut putavit Barthius Advers. lib. 3. cap. 7. Neque enim circumscriptionibus studuit, ut ille aït, ad magnifice rem proferendam, ne vulgariter loqui putaretur, nisi forte in locis quibusdam a se ipso styli inaequalitate discrepet, quod tamen in paucitate istorum fragmentorum vix deprehendi potest. Hinc Quintilian. lib. 10. cap. 2. pravos illos Pollionis imitatores tristes ac jejunos vocavit.

Mirum itaque, quid in mentem venerit Autori Dialogi de Oratoribus, qui in Asinio nostro *numerosam orationem* commendavit, quem durum et siccum antea dixerat,[1] in quo orationem *salebrosam et exilientem, strictam, asperam et nimis rarum in dicendo judicium* Seneca Pater notaverat, de quo alibi Quintilianus, quod currentes etiam numeros ultro inhibuerit, ut teneram illam modulandi voluptatem refugeret. Sed tamen et Quintilianus lib. 9. cap. 4. adducit quoddam Pollionis exordium adeo Celso probatum, ut optimam in eo compositionem et legem principiorum dixerit, quam quidem Quintilianus non reprehendit, sed omnibus principiis accommodandam negat. Putabat itaque Schelius commentario ad hunc locum, pro *numerosior* legendum *morosior*. Sed, quia Codices non consentiunt, frustra hic locus sollicitabitur. Existimaverim ego, Autorem Dialogi, respectu ad Calvum, quem *strictiorem* vocat, habito, a numeris commendare Pollionem, quod iis Calvum tamen vinceret, licet ab aliis vinceretur, Caesare, Caelio, Bruto, Cicerone, qui tamen aliis virtutibus orationis extantioribus, sed praecipuis et propriis, commendantur, licet et numeroso dicendi genere Asinium vincerent. Nam cum Ciceronem a vehementia et plenitudine laudat, numeros non excludit, quibus Asinio et caeteris omnibus superior est. Sic enim verba habent: *Strictior*

Calvus, numerosior Atinius, splendidior Caesar, amarior Caelius, gravior Brutus, vehementior et plenior et valentior Cicero.

Salva itaque erit Asinio sua durities et asperitas, quicquid de numeris sit, quae adeo ipsi propria fuit, ut in animum quoque ipsum immigraverit. Plerumque enim eloquentiae forma genium ostendit, atque hic ab illa noscitur. Ut confragosa et aspera Asinio Pollioni oratio fuit, ita talis quoque indoles. Id quod hujus quoque exemplo ostendit elegantiſſimus JCtus Tuldenus libro de Cognitione sui lib. 3. cap. 4. Atque haec Asiniis gentilis plane indoles fuit, ut Tacitus lib. 1. Ann. cap. 12. memorat, qui de Asinio Gallo Pollionis filio refert, *quod invisus Tiberio fuerit, tanquam plusquam civilia agitaret, Pollionisque Asinii Patris ferociam retineret.* Namque ob nimiam παρρησίαν in vincula conjectus, et tandem jugulatus fuit. Quanquam enim Gronovius hic ejus asperiorem indolem commodiore et benigniore interpretatione cohonestarit, dum in illo ferociam notatam fuiſſe aït, ut in Labeone insania, quibus titulis illi signabantur, qui libertatis et juris sui retinentiores erant, quam ferre aulica ingenia poterant; ingenii tamen morositatem eo ostendit, quod tempori cedere nollet, sed potius adversus Principis et aulae ingenium se obfirmaret. Timagenem ille amavit, et contubernalem habuit, cum Augustus illi domo sua interdixerit, et plurima alia fecit, quibus in odium aulicorum incurrit, qualia evitare vir prudens et modestus facile potuiſſet. Ut excusandus non videatur, quocumque etiam virtutum colore haec ejus pertinacia et morositas incrustetur. Elucet quoque ex eo viri hujus malignitas, quod aliorum etiam manes ne post sua quidem fata quietos eſſe voluerit. Cujus rei historiam Plinius in praefatione Historiae suae recenset. *Nec Plancus illepide, cum diceretur Asinius Pollio Orationes in eum parare, quae ab ipso aut liberis post mortem Planci ederentur, ne respondere possit: Cum mortuis non nisi larvas luctari. Quo dicto sic repercussit illas, ut apud eruditos nihil impudentius judicetur.*

Neminem jam puto fore e prudentioribus doctioribusque, quem Pollionis autoritas facile movere poſſit, hominis ut ingenio maligno, tristi, et livido, ita oratione sicca et aspera. Cui ut nec bene judicandi voluntas ob ingenij malitiam, ita nec censendi facultas fuit, quod ipse his virtutibus destitueretur, et, cum vitia sua amaret, aliorum virtutes ferre non poſſet. Eundem in sensum judicat Ptolemaeus Flavius centuria Conjectaneorum cap. 45. *Illud*, inquit, *Asinium innuisse suspicor, quod cum placeret sibi brevissimus dicendi modus, et nihil probaret, quod pluribus explicetur, et lacteam ubertatem in Livio intueretur, offensus ea (ut pote ingenio suo Laconismum appetenti satis minime facienti) taxavit in illo Patavinitatem, quando in hodiernum usque diem Patavini male audiant de effusiore quadam sermonis prolixitate, quibus hunc tradunt in loquendo esse morem, ut semper ab ovo exordiantur.* Omnino ita se res habet, ut judicat Quintilian. lib. 8. in prooem. extrem. *Quibusdam nullus finis calumniandi est, et cum singulis pene syllabis commorandi: qui etiam, cum optima sint reperta, quaerunt aliquid, quod sit magis antiquum, remotum, inopinatum: nec intelligunt, jacere sensus*

in oratione, in qua verba laudantur. Quorum hominum generi accenseri sane Pollio debet, ut in quo ita diligentiam laudat Quintilianus, ut nimiam in illo reprehendat.

Erat scilicet Romae quaedam Atticorum factio, qui, cum virtutes copiosae orationis consequi ingenio non possent, Attici sermonis castigatiore diligentia huic suae imbecillitati colorem quaerebant, et, ut bene se rem suam agere omnes crederent, iis, quos beatae ubertatis gratia florere intelligebant, molestias faciebant, ac velut Asianos traducebant. Cujus culpae partem cum Cicerone etiam Livius ferre debuit ab ineptis illis censoribus, cum in illo sermonis genere hi duo regnarent. De Cicerone diserte id Quintilianus lib. 12. cap. 10. *Tullium non illum habemus Euphranorem circa plurium artium species praestantem, sed in omnibus, quae in quoque laudantur, eminentissimum. Quem tamen et suorum homines temporum incessere audebant, ut tumidiorem, et Asianum, et redundantem, et in repetitionibus nimium, et in salibus aliquando frigidum, et in compositione fractum, exultantem, ac pene (quod procul absit) viro molliorem. Postea vero, quam triumvirali proscriptione consumptus est, passim, qui oderant, qui invidebant, qui aemulabantur, adulatores etiam praesentis potentiae, non responsurum invaserunt. Ille tamen, qui jejunus a quibusdam atque aridus habebatur, non aliter ab ipsis inimicis male audire, quam nimiis floribus et ingenii affluentia, potuit. falsum utrumque. Sed tamen illa mentiendi propior occasio. Praecipue vero presserunt eum, qui videri Atticorum imitatores concupiebant. Haec manus, quasi quibusdam sacris initiata, ut alienigenam, et virum superstitiosum, devinctumque illis legibus insequebantur. Unde nunc quoque aridi, et exsucci, et exsangues. Hi sunt enim, qui suae imbecillitati sanitatis appellationem, quae est maxime contraria, obtendunt: qui, quia clariorem vim eloquentiae velut solem ferre non possunt, umbra magni nominis delitescunt.* Haec Quintilianus acute sane et eleganter judicat; qui sub Atticis illis procul dubio Pollionem nostrum perstringit. Compositionis enim diligentia videri volebat, et pressum dicendi genus sectabatur, cum circumductum illud et fusum exprimere non poterat, ut ex ejus epistolis apparet. Quam ob causam, cum ipse praeruptam illam brevitatem sequeretur, Lipsius Livium alibi supinum et frigidum, imo et ταυτόλογον, agnoscit in notis ad Polit. lib. 1. cap. 9. Ludovicus sane Vives lib. de ratione dicendi talem fuisse suspicatur Pollionem, qualem fuisse perhibent Hegesiam Charisii imitatorem, cui oratio erat jejuna et ossea, fractis minutisque sensiculis, quique maxime affectavit Atticus videri, et alios prae se contempsit. Atticorum illa affectatio e Cicerone ipso patet, qui in libro de claris oratoribus Brutum false inducit Calvum exagitantem, quod Atticismi studiosior corruperit eloquentiam, ne Brutum ipsum reprehendere videretur. *Atticum se*, inquit, *Calvus noster dici Oratorem volebat: inde erat ista exilitas, quam ille de industria consequebatur. Dicebat, inquam, ita, sed et ipse errabat, et alios etiam errare cogebat.* Prolixe hic ostendit, quod Atticismi non sit unum genus, et quam illi nihil hujus assequantur, qui vitia sua hoc colore tegunt. Et il-

le quidem Calvus, in Ciceronem singulari libro injurius, ille est, de quo Autor Dialogi de claris Oratoribus ait: quod, cum unum et viginti libros reliquerit, vix in una aut altera oratiuncula satisfaciat. De illo Seneca lib. 7. Declam. et lib. 4. controv. dixit: illum cum Cicerone iniquissimam litem de principatu eloquentiae habuisse. Mirum est, nostris temporibus in ista judiciorum luce potuisse Ramum, sciolum et perpetuum antiquitatis cavillatorem, novum Ciceronianae famae post Antonium parricidam, eandem Asiatismi notam Ciceroni inurere, qui in Brutinis quaestionibus, Sus Minervam, Ciceronem eloquentiae principem eloquentiam docere voluit, omnia ejus adlatrans, e furioso illo adversus Aristotelem odio, cujus vestigia cum sequitur Cicero, (ut sane sequi ipsa ratio, et praeclare excogitata praecepta jubent) in tantam ejus reprehensionem incurrit. Eadem fabula nostro tempore in cultissima Italorum gente acta fuit. Etenim cum primi Eloquentiae Tullianae gloriam illic resuscitarent superiori et nostro seculo viri in his literis principes, caeterisque gentibus in exemplum dati, Manutius, Casa, Muretus, et his similes, adversus hos insurrexerunt homines quidam stulti, futile aliquod, sub nescio qua Atticismi et Laconismi specie, et pumilum dicendi genus commenti, quod sententiis argutis, sed precariis, frigidis et ineptis, tanquam crepitaculis et cymbalis, velut aliqua morionum vestis, undique sonaret, et brevibus membris non flueret, sed stillaret. Adversus quos eloquentiae genuinae corruptores Actionem scripsit, et sub Thesauri Eloquentiae titulo edidit Albertus de Albertis, et doctissimam illam Orationem pro veteri adversus novum dicendi genus, quae inter Orationes ejus tertia est, habuit ad elegantias omnes factus Fr. Vavassor. Quibus addi possunt epistolae a Jano Nicio Erythraeo scriptae, libri Tertii decima, Quarti decima tertia, Quinti decima et undecima, Septimi tertia, et illa ejusdem ad Hieronymum Aleandrum praefatio, quam Eudemiae suae praemisit, quibus nihil facetius in his ingeniorum monstris exagitandis excogitari potest. Lepidissima illa est, quam et eo in loco commemorat e Seneca de Caestio declamatore historia; qui, apud discipulos suos in Schola responsurus Orationi Ciceronis pro Milone, hoc utebatur principio: Si Thrax essem, Fusius essem; si pantomimus essem, Pantillus essem; si eques, Melison. Quae cum audiret, qui forte illic aderat, Seneca pater, non sine indignatione alta voce exclamavit: Si cloaca esses, magna esses. Hinc risu omnes emori, et Caestius obmutescere. Quem cum Seneca postea in foro omni litium genere vexaret, ut adigeret eo hominem, quo Ciceronem se disertiorem vel serio vel joco profiteretur, nulla id arte efficere potuit.

Idem ille furor Pollionem occupaverat, cujus si linguam et ferociam non principes viri, non privati, non aequales, non viventes, non mortui effugere potuerunt, quid mirum, si in Livio aliquid, quod carperet, invenisse sibi visus est, qui nemini pepercit? An rejiciemus Tullium, quod tot maledictis et cavillationibus ab aemulis suis et hoc nostro Pollione exagitatus fuerit? Validiora sunt tot seculorum judicia, tot doctorum hominum suffragia, quam ut his voculis vel Ciceronis vel Livii gloria infirmetur, quae nullam hactenus jacturam fecit. Esto itaque Asinius sibi semper similis, sibique relictus Asinius,

cujus protervia tot scriptorum jactura poenae satis dedit. Nam, cum persient omnium judicio firma adversus hominis hujus censuras Ciceronis et Livii immortalia opera, Asiniana temporis injuria hominumque oblivione dudum perierunt. Pulchre sane Buchnerus in Differt. Academica cccxeııı. quae in Livii laudes scripta est: *Sit in Oratione Livii Patavinitas quaedam, non tamen efficere potuit, quo minus historias ejus et hodieque legamus. Cum Pollionis contra Romanitas non ea virtute polluit, quanta ad eluctandum opus erat ex illis fluctibus, qui scripta ejus, quod dolemus tamen, absorpserunt.* Trahit aliquid e nomine suo Asinius, facile eo, quod calcitrat semper et rudit, noscendus: nam sane cum in Livio deprehendere sibi Patavinitatem videtur, utrum Livio plus Patavinitatis, an Asinio plus Asinitatis insit, merito dubitaveris.

Cap. V.

Pollionis autoritate inducti multi ad sinistra de Livii Latinitate judicia. Livii in stylo Historico prae Cicerone praerogativam nonnulli inepte adstruunt. Impugnat Trapezuntius et Buchnerus. Maledicus hujus litis arbiter Benius. Sturmius Pollionis censuram sequitur in Livio, uti et Fr. Picus Mirandula et Bibliander. Coelii Rhodigini judicium de eo non omni ex parte benignum. Pulchritudinem in illo agnoscit, sed austeritati junctam. Subausterum etiam Erasmus judicat. Pulchritudinis et jucunditatis in Oratione discrimen. Jucunditas Livianae orationi vindicata; e judicio Senecae, Quintiliani, Trapezuntii, Rapini, et e requisitis Hermogenis. Quae dulcem et jucundam orationem efficiant, in Livio inveniuntur. Historia Poëticae orationi proxima. Respondetur Benii calumniis. Brevitas in Historia non semper laudabilis. Aristotelis de ea judicium. Benius iterum notatus. Copia Carminis Ovidiani a nonnullis reprehensa, a Daniele Heinsio eleganter defensa. Cortesius ubertatem sine modestia profluentem in Livio notavit. Cui a Gaddio responsum. Quod aliqua parte notatur. Rapini judicium de his, quae Livio objiciuntur. Modestia, Character Ethicus in Livio insignis prae Tacito. Compositio Orationis in Livio jucunda. Cicero ipse in Historia aliquid Poëticum agnoscit.

Quod de calumniis dici solet, earum semper aliquid haerere, ejus exemplum in Livio luculentum habemus. Postquam semel illi Pollio Patavinitatis notam inusserat, aliqua ejus suspicio in animis etiam doctorum virorum eas radices egit, ut exstirpari non potuerit. Quoniam enim Pollio Livii aequalis, interque Romae viros principes, eloquentiae praeterea laude floruit, facile calumnia haec veri colore imponere nonnullis potuit. Movit certe Sturmium, Virum maximi nominis, optimumque Latinitatis Censorem, Pollionis autoritas, ut sinistrae quoque sententiae calculum suum adjiceret. Nam, cum in *Nobilitate* sua *Literata* de autoribus nobili juveni legendis ageret, in historico quoque stylo formando Ciceronem omnibus praetulit. Quod equidem non reprehendo. Nam eorum ego sententiam minime probo, qui Ciceronem ad Historiam scribendam ineptum fuisse existimant. Ineptum est Gaddii in libro de scriptoribus, Tom. 1. pag. 275. judicium, *qui uber-*

tate ac styli ornamentis ac luminibus facile superandum fuisse a Tullio Livium, sed virili ac torosa dictione, gravitate sententiarum, copia politicorum praeceptionum, judicio ac mente sedata praestantiorem Livium judicat. Quasi non in his triumphet Cicero, cujus qui virilem et torosam dictionem et gravitatem sententiarum non videt, nihil videt. In caeteris vero, quae contentiosum dicendi genus sibi conjuncta habet, facile, qua fuit prudentia, sibi temperasset Cicero. Recte itaque Trapezuntius Rhetoricor. lib. 5. pag. 172. insanire illos dicit, qui Ciceronem in historia scribenda T. Livium exaequare non potuisse judicant. Nam Ciceronem ita summum Oratorem esse aït, ut et Historicus esse possit: Livium ita summum Historicum esse judicat, ut et Orator esse possit. ita enim diserte de Livio: *Hunc virum, si quis bene Orationis suae vim intellexerit, non magis inter historicos, quam inter praeclaros Oratores numerabit. Mirum enim dictu est, cum apud eum persuadere quisquam cuiquam velit, qua rationum copia, quibus aculeis, quo affectu utatur.* Contra Ciceronis Historicum scribendi characterem arguunt narrationes ab illo subinde Orationibus interspersae: unde patet, quam ille faciem styli argumento attemperet. Buchnerus quoque Part. II. Epistola XXXII. adversus illum, qui Curtium in Historico stylo formando Ciceroni praetulerat, praeclare ostendit, hujus quoque styli lineamenta esse a Cicerone ducenda. Maledicus tamen est Benius, qui eos, qui Livium Tullio in scribenda historia praeferunt, Musicam Marsyae et Apollinis contentionem, ac Midae judicium renovaturos aït. Nimis enim indigne tractat Livium ipse Marsyas ac Midas, cum in tantos viros censoriam illam virgulam stringit, utut ab ipso non dissentiam, cum existimat, si Cicero historiam scripsisset, illum germanam perfectae historiae ideam dare potuisse.

Ut vero ad Sturmium redeam, laudare in illo minime possum, quod Pollionis censura in sinistrum quoque de Livio judicium impelli se passus sit. *In Livio,* inquit, *Pollio Patavinitatem deprehendit: quam non considerasset, si non ex melioribus cognovisset, quid Romanum esset, et quid Patavinum. Et, qui Ciceronis aquis bene os imbutum habent, eodem illi gustatu in Livio eam, ut ita loquar, peregrinitatem sentire poterunt, quam sensit Pollio.* E quibus sane verbis patet, eandem ipsi cum Pollione dicam scribere Virum doctissimum; cujus tamen si causa danda esset, haberet sane, quod ageret; facilius enim illa dici, quam demonstrari, possunt. Theodorus Bibliander in libro de ratione communi omnium linguarum, de Livio idem aït: *In Livio est a Pollione animadversa quaedam Patavinitas, quia fuit Pataviensis, nec purum putumque Romanum eloquium per omnia retinet.* Videmus et Johannem Franciscum Picum Mirandulam, in libro de imitatione, Patavinitatem causae eidem adscribere, quod Romani sermonis ideam non satis recte assequeretur Livius. Neque Coelio Rhodigino ab hac Patavinitatis nota Livius abesse videtur, licet eloquentiam ejus in coelum ferat laudibus. Nam Lectionum Antiq. lib. 25. cap. 3. ideo Patavinitatem objici putat Livio, quia non sit urbanitate certa, id est, urbis Romanae genuina proprietate, quasi colorata ejus oratio, (quibus ille Ciceronis verbis hic utitur) quae inter le-

gendum sentitur potius, quam exprimi oratione queat. Majus quippe, aït, recinit quiddam, et resonat urbanius in Romanis scriptoribus, quam gentium reliquarum. Idem tamen in illo agnoscit ubertatem praedulcem, et austeram tamen, nec decoctam, nitidam, sine labore efflorescentem, nec affusam modo nectare, sed quodam Circes veneficio delibutam, inenarrabilem facundiae vastitatem, quae tamen vasta non est, sed compta honestius, culta pretiosius, expolita divinitus; e cujus una praelectione plus emolumenti, quam e decem Sallustii, auditores sui retulerint. Quare Dionysium Halicarnassaeum secutus, quod ille lib. de Collocat. verbor. num. 29. de Thucydide dixerat, pulchram quidem esse Orationem Thucydidis, sed non inesse illi jucunditatem illam ac gratiam, quam aliqui forte desiderarent, id ille in Livium spargere videtur. Dionysius enim in Oratione gratiam et jucunditatem orationis a pulchritudine distinguit. Haec ipsi consistit in numero, harmonia, elegantia, nitore, dulcedine, splendore, junctura et convenientia cum argumento: illa in magnitudine, majestate, gravitate. Quae itaque pulchra dicuntur, non semper cum jucunditate aliqua conjuncta sunt. Jucunditas enim orationis procedit plerumque ab indole et ingenio hominis, sed pulchritudo ab artis praeceptis dependet. Horatium hujus discriminis testem habemus.

Nec satis est, pulchra esse poëmata: dulcia sunto.

Haud scio, an illuc respexit Erasmus, cum lib. 28. Epist. 8. aït, Livium, quo non alius jucundior, ad primum gustum subausterum esse: quam in rem elegantissima usus est similitudine: *Quemadmodum quosdam loquentes aegre intelligas, nisi saepius audieris: et quemadmodum Musicae genus ob hoc ipsum minus delectat, quia novum est et insolens; ita quoniam suus cuique stylus est, fit assuetudine familiarior, ac proinde jucundior.* Jucunditatem hanc asperitati mixtam in Livio agnoscit Trapezuntius lib. 5. pag. 172. quando ita de illo: *Pulchritudinis et jucunditati stantum adhibet, quantum possit orationem delinire, et ab altitudine non dejicere. Nam adeo variis schematis ornatus est, eoque ordine fere naturali apud eum res circumductae sunt, ut ultra, quam dici possit, dulcis suavisque videretur, nisi aspera locatione nimium jucunditatis contemperaret.* Verum Rapinus, ut illa Dionysii de Thucydide verissima esse putat, ita tantum abest, ut in Livio jucunditatem et gratiam desideret, ut potius cumulatissime in illo inveniri, atque illa Thucydidem superari existimet. Quin et Quintilianus eam in Livio agnovit, cum lib. 10. cap. 1. aït, Livium in narrando esse mirae jucunditatis et clarissimi candoris, neminemque Historicorum affectus dulciores magis commendasse, quam Livium. Seneca quoque Epist. 16. librum, qui ipsi transmissus erat, laudaturus, primo aspectu, quasi Livii fuerit, sibi placuisse aït: tanta enim dulcedine ipsum tenuerat et traxerat. Ac sane, si sermonis suavitas, γλυκύτης Graecis dicta, inde aestimanda est, unde aestimandam docuit magnus harum dicendi formarum spectator Hermogenes, lib. 2. cap. 4. περὶ ἰδεῶν, et lib. 1. cap. 2. illam cum Quintiliano jucunditatem omni ex parte deprehendemus. Requiritur primum simplex oratio, non fucata, et audientibus grata. Et sane lacteam ob id in Livio ubertatem praedicat Quintilia-

tilianus lib. 10. cap. 1. Sententiarum suavium fontes sunt, qui vel animum pascunt, vel sensus nostros. Ad illum fontem referuntur τὰ μυθικὰ, fabulosa, ficta, vel ipsis proxima, vero similia, quibus Livius indulget, quantum per Historiam licet, ita ut ad illa alludat et interspergat. Vel una illa Historia de Romulo et Remo istam suavitatem ob oculos ponet. Praeterea ea illa toties iterata prodigia, quod in ipso vituperant nonnulli, aliquam ejus suavitatis partem constituunt. Quae sensus afficiunt, dulcia sunt, ut fontes et sylvae, oculos enim pascunt, quo genere Bucolici scriptores passim utuntur, Theocritus et Virgilius. Omnia itaque ex his translata et figurae suavitatem habent. Iis quam feliciter utatur in rerum descriptionibus, in narrationibus Livius, sexcentis possit exemplis demonstrari. Suavia etiam sunt, quae pertinent ad nos ipsos, nam delectamur rebus nostris, majorum nostrorum, chara sunt nobis nostra existimatio, nostra domus, nostri liberi, patria nostra. Talia frequentissima sunt in concionibus Livianis. Nam disertis verbis Quintilianus de eo lib. 8. cap. 1. *Affectus praecipue eos, qui sunt dulciores, ut parcissime dicam, nemo historicorum commendavit magis.* Etiam hoc suave est, cum rebus inanimis animus atque voluntas attribuitur, et animantibus mutis sermo. Quod cum frequenter Poëtae faciant, Historici, et Livius noster data occasione tam scite se hic tractat, ut non desint, qui Poëticam Orationem cum Historia in multis convenire existiment. Quod licet Benius in Livio reprehendat, qui locum illum, ubi Livius Annibalis in Italiam transitum describit, ut Poëticum, turgidum, et asperum cavillatur, cum tamen in tam memorabili facto stylus extolli deberet, et Quintilianum sugillet, qui historiam nihil aliud, quam solutam Poësin, esse dixerat: nam illum non tam ad germanos et proprios virilis historiae numeros, quam ad historicorum multorum usum et libertatem respexisse autumat; minime tamen culpandus est, quin potius laudem maximam meritus est, ut qui illam eloquentiae suavitatem loco commodo ostenderet. Neque negare id potest Benius, Livium perspicue ac suaviter narrare, sed tamen illum statim ad dumeta se sua recipere aït. Quo judicio quid sibi velit, non satis liquet: nam cum inaequalitatem aliquam in stylo Liviano ostendere laborat, ea damnat, quae laudari debebant. Cum enim a concionibus ad narrationes, ab his ad illas descendit Livius, alio vultu et habitu sermo adornandus erat. Et vero in concionibus ipse venustatem ac concinnitatem agnoscit, putatque illos, qui Livii eloquentiam tantopere extollunt, illius concionibus captos fuisse, pudicae ac virilis historiae virtutem fortasse non attentius animadvertisse. Non disputabo hic equidem, quod a Vossio in Arte Historica et Augustino Mascardo factum est, an conciones sint ab Historicis narrationibus inserendae; nam nunc styli tantum res agitur. Sufficit virtutem nitidi sermonis in concionibus Livianis agnovisse Benium: a qua cum discrepat in reliquo Historiae corpore, tantum abest, ut reprehendi debeat, ut laudari eo nomine mereatur. In quo tamen si quid vagum, vastum et inconditum inesse videretur Benio, non videtur copiosae orationis in Historia scribenda formam, modum et compositionem intellexisse. Brevitatem enim non affectabat Livius, quae in tam vasto opere et tam splendidi argumenti indecora fuisset et in-

epta. *Brevitas*, inquit Tullius, *laus est interdum in aliqua parte dicendi: in universa eloquentia laudem non habet.* In tanto enim opere, quo populi Romani gesta describenda erant, grandius aliquid requirebatur, quam in Thucydide et Sallustio, in quibus pro argumento strictiori laudem brevitas habet. Alia membrorum compositio ineunda est iis, qui sigilla, quam qui colossum Rhodium expressuri sunt. Apposite in rem nostram Aristoteles lib. 3. Rhetoric. cap. 16. *νῦν δὲ γελοίως τὴν διήγησίν φασι δεῖν εἶναι ταχεῖαν. Καίτοι ὥσπερ ὁ τῷ μάττοντι ἐρομένῳ, πότερον σκληρὰν ἢ μαλακὴν μάξει, τί δ'; ἔφη. εὖ, ἀδύνατον; καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως. Ridicule faciunt ii, qui narrationem brevem esse oportere dicunt. Atqui quod quidam pistori panem subigenti, percunctantique durumne an mollem subigeret? quid? bene, inquit, omnino subigere non licet.* Docet itaque Aristoteles, non in brevitate, sed in mediocritate, et in eo, quod oportet, sitam esse laudem omnem. Quem Aristotelis locum cum interpretaretur in commentario suo Benius, ut aliquo colore suo infuscaret, in medio relinquit, utrum Aristoteles ex animi sententia locutus sit, an vero hinc invidiam tacite conflandam judicaverit Isocrati, qui brevitatem in narrationibus affectavit; a qua non discessisse M. Tullium in partitionibus scribit, qui tamen, ut supra vidimus, nullam absolute talem, sed argumento aptam, requirit. Mirifice hic in Livium nostrum convenit, quod de Ovidio Daniel Heinsius libro de Tragoed. constit. cap. 13. Nam sunt nonnulli, qui eadem injuria illum afficiunt, ut in narrationibus prolixum, et declamatoriis argutiis indulgentem, ac fuere non inter veteres tantum, sed et inter recentiores, qui hoc illum cavillo feriunt; in quibus Vavassorem reperiri indignor sane. Nam quod Barthius ante ipsum idem quoque in Ovidio reprehendit, non moror; erat enim minime istarum rerum idoneus judex, longe ab illis elegantiis semotus, quales in Ovidio deprehendimus. Ab hac vero injuria illum vindicavit Heinsius, ut, non sua tantum, sed e Mureti, Josephi Scaligeri, et Julii Caesaris Patris sententia, qui tanquam absolutum et omni ex parte perfectum dicendi exemplum commendavit, prodigii instar, ovis ac sulphure lustrandos existimet, qui auctori tanto detraherent. *Ajunt*, inquit, *redundare Critici. Et sit sane hoc verum. Idem Oceano quoque evenit, cui frustra ponas legem; idem fluviis, quorum quisque quo generosior, eo minus agnoscit ripas ac pontem; fontes et stagna intra se consistunt. Sed quemadmodum mendici, quibus plurima ad vitam desunt, iis invidere solent, quibus ad felicitatem omnia supersunt: sic jejuni isti et famelici aliorum opes limis eum intueantur, virtutes in ordinem redigere audent.* Ablegabimus hoc dicterio Heinsii Benium, quem sola illa invidia et calumniandi studium, ut Pollionem, in Livium excitavit. Qui cum ad felicem hanc ubertatem, per ingenii tenuitatem, adspirare non poterant, illum contemnebant, et convitiis proscindebant. Valeat etiam Cortesius cum bello illo judicio, qui in libro de Imitatione *profluentem quandam sine modestia ubertatem* Livio tribuit. Cui respondet Gaddius lib. de Scriptor. tom. 1. p. 141. *Hic non sine, sed cum modestia et modo adhibuit ubertatem Ciceronis profluentem, quam temperavit vel adstrinxit aliquantum, breviores periodos*

et sententias solidas et acutas adhibens frequenter, ita ut in suis orationibus, quae sententiis et rebus gravissimis scatent, videatur minime verbosus et brevis, cum Tullio collatus. Recte quidem ille judicat; sed, quod breviorem illum Cicerone putet, id ex genio historici styli fieri conveniebat. Neque Cicero latiores ubertatis suae terminos posuisset, si historiam scripsisset. At Rapinus cum in Comparatione sua pag. 95. ad illa, quae Livio objiciuntur, respondet, fatetur quidem, invenire in illo, quae speciem talem habeant, verum illum data opera summaque cum prudentia et judicio iis usum arbitratur; ac admittit sane in ipso perspicuo dicendi genere quandam obscuritatem Hermogenes de Ideis lib. 1. cap. 5. extremo. Quod si Cortesius non modestiam sermonis, sed characterem in illo Ethicum, desiderat, nil est falsius, qui ut in principio, ita per totum opus, illum exprimit. Nil ab illo jactantius dicitur. Ex toto ejus opere mira honestas et *μεγαλοπρέπεια* in omni illa tot consiliorum, technarum actionumque narratione elucet, ut ipsa illa dicendi forma sincerum aliquid spiret. A quo charactere quam longissime abest Tacitus, qui omnium rerum et verborum quasi veteratoria quaedam lineamenta ducit, subdolis conjecturis et suspicionibus totam historiam incrustans. Non potest enim characterem boni promittere malignus omnium dictorum factorumque interpres. Quicquid ergo Benius caeterique Cercopitheci cavillentur, nihil in Livio asperum et horridum est, sed omnia summa ac uberrima suavitate decurrunt, quam ut in sententiis expressisse diximus, ita et illam, quae in tota orationis compositione consistit, expressit. Nam et Hermogenes tradit lib. 1. *περὶ ἰδεῶν* cap. 2. methodus et ordo aptus sententiarum adhiberi debet, dictio epithetis ornata acutis et poëticae elocutionis, non elata, non diffusa; figura dictionis et praecipue ea, quae vocatur Rectitudo, quae per rectos casus procedit, et quae non habeat parentheses: membra paulo majora, quam incisa: structura in suis partibus libere soluta. Eorum omnium, si quis Livii orationem accuratius consideret, vestigia ubique deprehendet: nam illa structurae concinnitas, illa laudabilis Poetismi in Historico stylo felicitas adeo Livio propria est, ut neminem Historicorum sciam, qui eam ita expresserit. Benium illam impugnantem suis ineptiis relinquamus. Unius auctoritas Ciceronis omni nobis exceptione major est, qui *in Oratore* finitimam esse dicit historiam eorum orationi, quae, ut in epidictico genere, Isocrateo Theopompeoque more decurrit, quod ad poëtismum accedere propius, verius est, quam ut a nobis demonstrari debeat. Quomodo conveniat vel differat a Poësi Historia, de eo pluribus agit Maccius lib. 1. de Historia cap. 12.

Cap. VI.

Urbanae et oppidanae dictionis differentia hoc de Patavinitate Liviana judicium peperit. Vetustissimus sermo Latinus alius a Romano. Romanus sermo ad Graecae linguae et Atticismi genium formatus. Latinae et Graecae linguae parallelismus. Latinam linguam a Graecis non corruptam adversus Inchoferum disputatur. Rhetores Graeci quas ob causas Romae ludum claudere jussi. Latinae voces et phrases a Graecis, et ad Graecorum imitationem confictae. Pelasgi primi Italiae coloni habiti. Latina lingua et ea

aliis gentibus voces habuit. Varia linguae Latinae divisio. Prisca, Latina, Romana, Mixta. Romana et Latina an differant. Vulgaris lingua Latina an diversa a cultiore illa. Leonardi Aretini et Francisci Floridi Sabini controversia. Italicismi jam olim in plebeja Latina familiares. Ejus exempla luculenta adducuntur. Frustra itaque de illo dubitat Barthius. Qui tamen Romanorum aliam in loquendo, ac in scribendo fuit, linguam facit. Firmatur testimoniis e Quintiliano, Suetonio, apud quem ipsius Augusti exemplum, Cicerone, Sidonio, Commentario Arnobii super Psalmos. Vulgaris illa loquendi ratio a Patribus Latinis usurpata in orationibus ad populum. Erasmi de eo judicium. Arnobii defensio. Dictio Versionis veteris Bibliorum σολοικοφανὴς defensa ab Alberico Gentili. Barbarismi et Soloecismi in sermone politico saepe affectantur. Voces inusitatae Latinae, sed plebejae, in Glossariis superstites antiquitate certant cum caeteris. Causae, quare in usu esse desierint, recensentur. Voces inusitatae, apud classicos autores usurpatae, a Criticis inepte expunguntur. Factum hoc in Cicerone et Livio. Voces multae ejus commatis supersunt in Idiomate Hispanico et Italico. Inde orta vulgaris Romana. Romana rustica. Provinciales suae gentis vocabula ad normam Latinam flectebant. Exempla adducuntur. Barbarismi nomine olim rusticitas illa sermonis salutabatur. Sed et soloecismus eo referendus. Recentior sermo rusticus distinguendus a veteri. Romances fabulae et ejus linguae nomine ita dictae. Plebitas et Peregrinitas etiam in Romanis scriptoribus notatae, ut in Vitruvio. Plurium numero unum alloqui Romanum, imo et plebejum. Etiam in Virgilio rusticae voces observatae. Imo et Soloecismi. Impugnat hoc Rapinus. Rusticus et Urbanus sermo apud Graecos non solum diversus, sed et apud Romanos, tum pronunciatione, tum vocibus ipsis.

Quandoquidem, ut vidimus, tantum Asinii Pollionis auctoritas pondus apud nonnullos habuit, ut Patavinum aliquid Livii inesse orationi suspicarentur; videamus nunc, an tam immane inter Romanum et municipalem sermonem, quodque discrimen illud fuerit. Certum enim est, ab hac Urbanae et Oppidanae dictionis etiam vulgo notata differentia Pollionis hujus imputationi robur aliquod et praesidium peti. Constat, in Italia non unum sermonis vultum fuisse: linguis enim et dialectis, vel saltem idiotismis, ut nunc sunt, etiam discrepasse, ipsa ratio, et populorum e gentibus coalescentium natura dictitat. Quis vetustissimus ille Latinorum sermo fuerit, nunc non disquiremus. Id certum est, plane illum alium fuisse, quam is florente Romana eloquentia fuerit. Quod e fragmentis Hetruscis aliisque, quae a quibusdam producuntur, observari potest. Plus illam Celticae aliisque antiquissimis linguis debuisse, verosimile est; cum Romana partim ex illis, partim e Graecae linguae vocibus coaluerit, ad cujus formam totamque structuram illa paullatim exculta est; quoque magis exculta fuit, eo propius ad nitorem illum accessit, quem Urbana dictione veteres insignire soliti sunt. Ex quo enim sylvestrem illam popularis linguae naturam exuerunt, et arctiora cum Graecis instituerunt commercia, ita expolive-

runt rusticanam illam indolem, ut, quo felicius Atticorum rationes exprimerent, eo magis sermo publicus exsplendesceret, et in provinciarum quoque usum transiret. Quod verissimum esse, illae Graecae et Latinae linguae a viris doctis notatus parallelismus ostendit, ac vasto et operoso volumine, cui titulus *Roma Attica*, quod hactenus ineditum apud V. CL. Olaum Borrichium asservatur, et praelum exspectat, Vir doctissimus Rumannus declarat, cujus specimen nuper editum fuit. Quo magis miror, Melchiorem Inchoferum in Historia Sacr. Latin. lib. 2. c. 4. Graecos Latinitatis corruptae reos, et quidem primos arguere. *Quam primum enim Graeci Romam acciti aut sponte petentes cum caeteris linguam miscuerunt, e vestigio*, inquit, *Romanus sanguis*, hoc est, *Latinus sermo*, *saniem creavit.* Nam sane linguae ipsi vitium nullum oblatum est, cum, fatente Fabio lib. 1. cap. 5. *maxima ex parte Romanus sermo e Graeco conversus est.* Idem Dionys. Halicarnass. Antiq. lib. 1. Varro lib. 9. de L. L. Festus et Scaliger ad Festum, Grotius epist. ad Gallos epist. 51. ad Peirescium, multis exemplis testantur. Imo vero disciplina Graecorum adjuti Romani Oratores linguam ac eloquentiam mirifice expolierunt. Quam ob causam Quintilian. lib. 12. cap. 10. discipulam Graecae vocat Latinam linguam. Quod vero Cato Graecas literas et omnes disciplinas ex urbe expulsas vellet, de ipso Latinae linguae cultu parum ipse sollicitus, quod alii minus honorifice de Graecis sentirent, id eam ob causam fiebat, quod, cum Graecis literis doctrina et religio corrumperetur, vitia Graecis familiaria una in gentem Romanam transfunderentur, et qui e Graecis Romae eloquentiam docebant, virtutum studiis neglectis, solam discipulorum linguam exercerent. De quibus coërcendis Censores cogitarunt, non tam quod lingua detrimenti quid caperet, quam quod malis moribus imbueretur juventus. Quare non recte ad Latinitatem applicuit Inchoferus, quod Cicero in libro de claris Oratoribus [cap. 13.] de Graeca eloquentia, quae a Piraeeo evecta Asiamque pervagata fuerat, aït Latinitatem in urbe Romana, velut in Asia, peregrinatam, ut se externis oblineret moribus, omnemque salubritatem Romanae dictionis quasi sanitatem perderet, ac loqui propemodum dedisceret. Nam, cum haec de Graeca lingua Cicero dicit, non adeo contemnit illos Asiaticos Oratores, sed potius in illis multa laude digna, et quae sibi ipsi ad imitandum proponeret, invenit. Rhetores vero illi Graeci, quorum impudentiae ludum, ut est apud Ciceronem 3. de Oratore [cap. 24.] claudi jubebant Censores, ob audaciam illam, quam discipulis suis ingenerabant, repellebantur. Tantum enim abfuit, ut Latina lingua Rhetorum Graecorum scholis corrumperetur, ut ad usum potius civilem et nitorem lingua Romana per illos praepararetur. In his Cicero prima illa eloquentiae suae lineamenta duxit, tum Graecis, tum Latinis declamationibus ad praeturam usque suam se exercens: quam ut omnibus numeris absolutam haberet, Graeciam totam, imo et Asiam, pervagatus est, ut celeberrimorum virorum exemplis eam porro excitaret, et ad fastigium perduceret. Quid quod e Graecis novatae multae voces, quae Romae antea non audiebantur, teste Plutarcho in ejus vita [p. 881.] Tum et Budaeus, in optimis illis Graecae linguae commentariis, pluribus ostendit,

quid de Graecis Cicero hauserit, et quam ad illorum exemplum dictionem Latinam formarit. Totam itaque Graeciam exhausit, totus Athenas redolens Cicero, et e Graecis uberrimi fontes Latinae linguae sunt, quibus illa potissimum culturam et elegantias debet, ac aliunde sane, quam e Graecis, peregrinitatem contraxit. Latini primum sua e Graecis finxere, teste Varrone lib. 4. de LL. ut quidam scripserint, Latinam olim linguam eandem fere fuisse cum Graeca. Eorum farraginem subministrat diligentissimus Merula Cosmograph. part. 2. lib. 4. cap. 18. et longe forte plura in Roma sua Attica cumulavit Rumannus. Neque fieri aliter potuit, cum magna pars verae priscaeque Italiae una cum Sicilia sub nomine magnae Graeciae cognita fuerit, et e Graecia coloniae multae in Italiam ductae. Apud Festum lib. 16. [post vocem *Regium*] gloriatur Ennius, se pavisse Romanos Graeca lingua, et Suetonius de claris Grammaticis [cap. 1.] ait: *Antiquissimi doctorum Poëtae et Oratores semigraeci erant.* Venerunt primum Pelasgi, qui se Aborigenes dicebant, in Italiam, teste Dionys. Halicarnass. lib. 1. partim sua sponte, partim e Graecia pulsi totis coloniis, prima ex Arcadia, duce Oenotro, secunda e Dodona, tertia e Pallantio urbe Arcadica, duce Evandro. Qui cum lingua et moribus diversi fuerint a Graecis, et Latinam gentem in Italia, exceptis, qui cum Aenea venisse creduntur, constituerint, suspicatur Humphridus Prideaux in notis ad Marmora Oxoniensia p. 131. Pelasgorum linguam antiquam fuisse Latinam, eamque, quod ad voces pure Latinas attinet, lingua Graeca ideo longe fuisse antiquiorem. Graecam enim linguam a Deucalione in Graecia habuisse primordia, illos tum Graecorum nomen invexisse in Italiam. Verum illa nunc non excutiemus. Sive Pelasgi in Italia coloni primi illi fuerint, qui Latina lingua usi fuerunt, sive Latini e Graecia postea voces deduxerint, id tamen constat, e Graecia primos Latinae linguae fontes; quae, ut primum erat sterilis, ita incrementa sua e Graecia cepit, usque dum ad illum nitorem pervenit. Neque e Graeca tantum lingua, sed ex omnibus, quibus tum temporis Italici populi utebantur, concrevit, singulis de suo aliquid largientibus, ut docta dissertatione in loco superius laudato demonstravit Merula, cum interim Italicae illae linguae a Romana singulae discreparent, usque dum imperio Romano subjectae gentes ad dominatricis linguae genium suam quoque componerent. Ita enim semper factum fuit, ut cum imperio et iis, qui imperio praesunt, suas quoque vicissitudines lingua et literae haberent, illo florente florerent, illo cadente declinarent.

Quoniam itaque lingua Latina successu seculorum suis quibusdam intervallis ad illud fastigium pervenit, certis quibusdam characterismis distincta fuit, ut ex Isidoro lib. 9. Orig. cap. 1. patet, in Priscam, cujus commatis fuere Saliaria illa carmina; in Latinam, qua utebantur in Latio, cum rerum potiretur Latinus et Etrusci Reges; in Romanam, quae sub Plauto, Caesare, Tullio aliisque aetatis aureae scriptoribus Romae vigebat, et denique in Mixtam; quae, prorogato imperio, ex admistione caeterarum gentium labem aliquam contraxit. Prisca illa quae fuerit, quodammodo e fragmentis, quae supersunt, conjici potest, cujus voces Lexico Antiquitatum collegit Jan. Gui-

lielm. Laurenbergius, cujus linguae genium doctissimus Mariangelus Accursius dialogo, quem Oscos et Volscos inscribit, Jul. Caes. Scaliger in Poëmatibus libro teretismatum pag. 103. Joseph. Scaliger in Lycophronis Cassandra, Jacobus Balde in Dramate suo Oseo expresserunt. Nisi forte recentioris illa Latii sunt, quam ut ad Priscam illam linguam sint referenda, cujus fragmenta suo tempore neminem interpretari potuisse Polybius [lib. 3. cap. 22.] testatur, ut Saliorum Carmina, teste Quintiliano [lib. 1. cap. 6.] nec ipsis sacerdotibus suis intellecta fuerint. Patet tamen ex iis, quae adduximus, Romanam linguam a Latina fuisse distinctam, cujus deinde quatuor aetates commenti sunt alii, e quibus aurea et quadantenus argentea verum illum Romanae linguae nitorem tuentur.

Non resuscitabo hic litem, olim inter Leon. Aretinum et inter Franciscum Floridum Sabinum agitatam, quorum ille lib. 6. Epistolarum pag. m. 273. adversus Blond. Flavium Foroliviensem statuit: quod *Latina lingua*, per quam intelligit elegantiorem Romanam, *a vulgari differat terminatione, inflexione, significatione, constructione et accentu, quodque praestantes homines Oratorem Latine litterateque concionantem praeclare intellexerint, pistores vero et lanistae et hujusmodi turba sic intellexerint Oratoris verba, ut nunc intelligunt missarum solennia.* Hic vero lib. 2. Lect. subcisiv. cap. 1. operose ac speciosissimis argumentis post Blondum et Fr. Philelphum, qui duabus epistolis de eodem negotio disseruit, adversus Leonardum contrariam sententiam adstruere laborat, quod *Latinus sermo veterum Romanorum tempore omnibus promiscuus fuerit.* Concedit ille, cultius aliquanto nobiliores eosque, qui aliquem orationi ornatum adhibebant, locutos, quam qui simpliciter et plerumque indocte animi sensa exprimunt; hos vero aliam, quam Latinam, linguam locutos pernegat. Collatis undique rationibus hanc disputationem renovavit Melchior Inchofer in Historia S. Latinitatis l. 3. cap. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Verum tamen gravitate argumentorum victus rem omnem in medio reliquit. Non vacat nunc singula illa excutere. Id tamen consideratione maxime dignum est, quod ante mille annos in usu fuerint voces, quas hodie in Italica lingua vulgari agnoscimus. Paret illud aliquo modo ex narratione, quae in historia miscella de rebus sub Mauritio Imperatore gestis recensetur. Habentur ibi illa: *in exercitu, cum animans cecidisset, clamante quodam*, Torna, Torna, frater, *universas copias in fugam versas ambiguo illo vocis.* Unde colligit Lipsius Dialogo de recta pronunciatione [cap. 3.] non adeo novam hanc loquendi rationem esse. Est et aliud longe firmius argumentum ab illo *Instrumento plenariae securitatis*, ut titulus habet, quod Parisiis in Bibliotheca Regia in ligni cortice scriptum adservatur, cujus mentionem fecerunt Cujac. Observat. lib. 9. cap. 26. Lipsius loco modo laudato, Janus Rutgersius variar. lection. libro 1. cap. 13. Cl. Salmasius in notis ad Aelii Sparti ani Antonin. Caracallam, Lampridii Heliogabalum, Lampridii Severum, Flavii Vopisci Probum, quod Anno Justiniani Imp. XXXVIII. scriptum, et e Bibliotheca Cardinalis a Balneo Romae Ann. cIↃ IↃc LXI. a Gabriele Naudaeo editum. Meminit quoque ejus P. Merula Cosmogr. part. 2. lib.

4. qui illud Festi huc trahit: *Latine loqui a Latio dictum est, quae locutio adeo est versa, ut vix ulla ejus pars maneat in notitia.* Tot sunt in illo instrumento, quo transactio continetur Stephani tutoris cum Gratiano pupillo, confusiones casuum, tot peregrinae voces, ut satis ex illo pateat, quae tum in plebe loquendi ratio obtinuerit: Hujus commatis sunt: *signum impraeserit: inter nobis: istae successionis: manente hanc plenariam securitatem in sua firmitate: insererendi breve de diversas species: collecti seu mercedes mancipiorum: et de res quas Guderit liberti, quod accepit, scotella, bracile, baudilos; polimita duo valentes solido uno: plictori vetere; Sarica prasina, Sarica mistitia cum manicas curtas: Butte de cito, Cuppo, Rancilione: orcas duas valentes siliqua una: socas tortiles: Albiolo ligneo: sacina valentes asprione: Tina clusa: cocumeila: cacavello rupto: catena ferrea desuper foco pensante libras duas semis: Sacario: Orciolo: talea: albio: rapo: Buticella granaria: Sarica una vetere tinctitia: Leva vetere una: Vagella vetere una: notitia quod accepit istras de domus, quae sunt intra Civitate Ravenna: domo, quae est ad sancta Agatha: ex casa, qui appellatur: uncias duas ex uncias tres: fundi isti* pro istius: *ex portiones Urbicii, quas venditae sunt: panga una: de successionem: cum argento cis tradito de perceptam omnem: omnia mobilia traditas vidi: de percepta omnem terciam portionem quod isti Stephano: de successione isti, quod Collicti competere poterunt: etc.*

Monstra haec verborum sunt, sed plebejum tamen fuisse sermonem dubitari non potest, et qui etiam ante ista tempora obtinuerit, cum verosimile non sit, Justiniani demum tempore talem linguam repente, ut fungi una nocte solent, fuisse ortam. Dissentit hic quidem Barthius Advers. lib. 18. cap. 2. ab illis, qui hodiernam linguam Italicam etiam tum vulgarem ac in Romana plebe viguisse autumant, hoc inductus argumento, quod Italorum, Hispanorum, Gallorum linguae, totam hanc suam sermonis structuram a Germanis acceperint, cum voces Latinas utcunque retinuerint. Non autem explicat, qua ratione, quo tempore a Germanis acceperint. Si Gothos intelligit, quod nonnulli opinantur, certum est, ante illorum tempora viguisse sermonem illum vulgarem, quod luculentis argumentis probatum ivit Melchior Inchofer Histor. Latin. lib. 3. cap. 7. et lib. 2. cap. 5. et 6. qui praeclare de lingua Latina meritos, ejusque conservatores fuisse demonstrat, secus sentientium opiniones refutans. Sed tamen linguam aliam Romanorum in loquendo, quam in scribendo, fuisse Barthius constanter asserit, quem locum hic adscribere operae pretium erit: *Veterum Latinorum in loquendo longe aliam linguam fuisse, quam quae a nobis usu frequentatur, dubium minime esse debet. Licet enim significantur quoque hodie non pauci doctorum loquantur phrases verbaque, tamen alia priscis in quotidiana usurpatione fuisse, vel ex linguis illis, quae Latinam exteris confuderunt, manifestum est. Adeoque impossibile arbitror vel conjectare posse, quibus verbis loquendo veteres quasque res expresserint, nisi idiotismos Hispanicae, Italicae et Gallicae deflexionis adhibeas. Sed ut vanus fortassis labor sit, ita in-*

dicta quoque in autoribus non pauca numero, nec vilia pondere supersunt, quibus ipsos proceres Latinitatis aliter locutos, quam plebem, adstrui possit. Unde illud commodo nostro concludi potest, longe nos venustiorem et politiorem linguam Latinam hodie sequendo autorum characteres habere, quam vulgo tempore Romanae potentiae fuerit usitata. Adducit hinc aliqua vitiosa, etiam stante eloquentia Romana usitata, ut e Fortunatiano Rhetore, qui suo aevo *hunc theatrum, hunc prodigium* vitiose a Romanis dictum notat; et cavenda gentilia verba, propria videlicet quarundam gentium, docet. Atque hanc ob causam non puto omnia illa, quae in Fragmento Petroniano Traguriensi habentur, esse damnanda ut supposititia et spuria; cum certum sit, ut semper feminae, pueri, rustici, in omnibus linguis peculiare aliquid habere solent, ita etiam apud Romanos habuisse.

Non obscurum ejus rei testimonium ipse Quintilianus praebet, cum aït lib. 12. cap. 12. *quod aliam videatur habere naturam sermo vulgaris, aliam viri eloquentis oratio.* Imo ipso illo Augustaeo aevo alium a culto illo sermonem quotidianum fuisse, testis est Suetonius in August. cap. 87. qui haec de ipso: *Quotidiano sermone quaedam frequentius et notabiliter usurpasse eum, literae ipsius autographae ostentant. Ponit assidue et pro stulto* baceolum, *et pro pullo* pullejacium, *et pro cerito* vacerrosum, *et* vapide *sese habere pro male. et* betissare *pro languere, quod vulgo* lachanissare *dicitur, item* simus *pro sumus, et* domos *genitivo casu singulari pro* domus. *In ipsa quoque orthographia,* eodem teste, *eorum sequi potius opinionem visus est, qui perinde scribendum, ac loquamur, existimant. Nam saepe non literas modo, sed syllabas, aut permutavit, aut praeterit.* Quo sane loco ad rem nostram nihil adduci potest illustrius. Testis quoque est ipse Tullius lib. de Oratore, *sua aetate fuisse, qui impoliti et consulto rudium similes et imperitorum videri volebant.* Mirum itaque non est, si in ipsa urbe Roma, cultissimo illo tempore, duplex loquendi ratio fuit, in provinciis Latinis sermonem varie corruptum fuisse. Et hic est, quem usualem vocat Sidonius l. 4. epist. 10. *Reliquas denuo literas usuali sermone contexo. Non enim tanti est poliri formulas editione carituras.* Ubi Savaro in notis *usualem sermonem* explicat, sermonem Gallorum, sed impolitum.

Memorabile quoque exemplum, unde vulgaris linguae Latinae impolities demonstrari potest, in Arnobii super Psalmos commentario, quem Erasmus primum e Collegio Franckentalensi produxit, habemus. Is cum in caeteris libris, pro genio illorum temporum et gentis suae, satis culte scriberet, eloquentiae professione clarus, quid ad aeneam autorum aetatem alias referri solet, sub Constantini Magni tempora, in Commentariis tamen suis supra Psalmum eam linguam expressit, quae vulgo tunc usitata fuit: ejus enim genio se accommodavit, quod in illo nec pro imperitiae signo habet in praefatione operis Erasmus, neque pro argumento suppositi foetus. *In hoc opere,* inquit ille, *tot soloecismi reperiuntur, praesertim adeo manifesti, ut vix Holcot et Bricot soloecisset crassius.* Declarat hoc altero exemplo Augustini,

cujus orationes ad populum habitae, non ab ipso scriptae, sed a notariis exceptae, toto coelo a reliquis ejus scriptis differunt. Addit denique Erasmus, *ne Romae quidem eo tempore, quo maxime florebat ea lingua, omnes locutos, quemadmodum loquebatur Cicero.* Ejus commatis apud illum: *ossum* pro *os, ossis, floriet* pro *florebit*, de quo verbo August. lib. 2. cap. 13. de doctrina Christiana: *Illud etiam, quod non auferre possumus de ore cantantium populorum: super ipsum floriet sanctificatio mea, nihil profecto sententiae detrahit. Auditor tamen peritior mallet hoc corrigi, ut non floriet, sed florebit diceretur: nec quicquam impedit correctionem, nisi consuetudo cantantium.* Similiter illa sunt: *hoc flos, hoc ros, adtropare* pro *per tropologiam applicare*, et infinita alia, quae maluit Christianus scriptor usurpare, quam dicere alia, quae non intelligeret vulgus: de quibus omnibus doctissime et uberrime differit eo in loco Erasmus. Hujus suae impolitiei in sermone apologeticum ipse scripsit Arnobius lib. 1 advers. gent. ubi ad objectam a Gentilibus barbariem respondet: *Puerilis sane atque angusti pectoris reprehensio, quam si admitteremus, ut vera sit, abjiciamus ex usibus nostris quorundam fructuum genera, quod cum spinis nascantur et purgamentis aliis, quae nec alere nos possunt, nec tamen impediunt perfrui nos eo, quod principaliter antecedit, et saluberrimum voluit esse Natura.* Prolixus est in hoc argumento illo in loco Arnobius, qui ibidem testatur, quosdam non abjecisse tantum sermonis cultum; verum, cum possent ornatius atque uberius loqui, trivialem studio humilitatem secutos, ne corrumperent gravitatis vigorem. Jungi illi potest Augustinus libro de catechisandis rudibus cap. 9. et lib. 3. Confess. cap. 5. ac plurima aliorum Patrum testimonia. Legi quoque potest Carolus du Fresne in Praefat. Glossar. a num. 57. ad num. 62.

Hac occasione etiam versionis veterum Bibliorum meminisse possumus, quae et σολοικοφανῆ multa continet, et vulgares voces et phrases, quas tamen speciosa dissertatione de Latinitate veteris bibliorum versionis male accusata assertum ivit Albericus Gentilis. Novi, qui de industria etiam soloecismos et ineptas phrases et formulas, sed vulgaris usus, immiscerent sermoni politico, cujus in publicis procerum conventibus usus esse solet, ne nimirum linguae nitore vel scholam sapere videretur, vel non satis intelligeretur. Tot supersunt in glossariis Latinis et Graeco-Latinis voces, quas ut barbaras hodie damnamus; cum crediderim ego, pari cum optimis, quibus Cicero utitur, antiquitate censeri debere. Quod vero in usu esse desierunt, multis ex causis contigit, quas mira solertia indagavit diligens harum rerum scrutator Christianus Daumius, in libro de causis amissarum linguae Latinae radicum, cujus beneficio, quandoquidem id opus Virum doctissimum moliri audio, restitutas Latinitatis veras ac genuinas radices aliquando habebimus. Horridae erant antiquae voces sonique asperi et inamoeni, breviores, quarum junctura aures offendebantur. Ut vero mollior esset oratio, delectui verborum studebant Oratores, eligebant, quae numerosiora erant et sonantiora. Hinc simplicia repudiabant, assumebant composita, inchoativa, paragoga, frequentativa. Schematum, Troporum, Synonymorum usus, numeri O-

ratorii observatio, vocum illarum quotidianarum, quae apud opifices, mulierculas, agricolas obtinebant, rarior usus, tot linguae Latinae radices nobis sustulerunt, quarum copiosum per singula capita catalogum recenset toto illo libro Daumius. Quibus simul junctis in sermone si nunc quis uteretur, Slavonicam potius, quam Latinam, linguam loqui videretur.

Ipsa quoque librariorum et Criticorum audacia multa autorum loca corrupit, quorum ungues in Livio nostro adeo deplorant multi, et ipse Gronovius in praefatione sua: nam antiquis illis genuinis, sed inusitatioribus, sua substituerunt, ut pluribus exemplis demonstrat illic Daumius cap. 20. et vel ex unico Ciceronis ad Atticum lib. 16. epist. 12. patet, ubi in manuscriptis Codicibus legitur *via matta*, id est lutosa, cui intempestivi illi correctores substituerunt *inepta*, notati eam ob causam a Salmasio in Comment. ad Flav. Vopisci vitam Proculi Tyranni [cap. 13.] Apud Vitruvium multae sunt voces vulgares et plebejae, super quibus integra virorum doctorum Lexica prostant: Vel de sola voce *scamillus* scripti sunt integri commentarii. Idem cum Livio factum fuisse notavit Lipsius lib. 4. epist. quaest. 10. *Non est antiquarius*, inquit, *Livius*, *fateor: sed nec omnia in eo protrita et e fece vulgi. Vetustae dictionis haud dubie vestigia extarent, absque correctorum audacia fuisset.* Tot denique singularia in ipso Cicerone occurrunt, quorum perquam multa notata a viris doctis sunt, et Statilius integrum librum congesserat; quae, si apud Ciceronem loca interiissent, a nemine nunc pro Latinis haberentur.

Longe plura itaque olim plebi relicta fuerunt vocabula, quae maximam partem in usu apud posteros jam Italos, Hispanos, Gallos manserunt, quae plebeja et sordida vocabantur, quorum integrum librum scripsit Lavinius, teste Gellio lib. 20. cap. 11. ubi in exemplum e M. Varrone affert vocem *sculna*; pro quo, qui elegantius loquuntur, *sequester* dicunt. Talium vocum, quae in Hispánica lingua hodieque habentur, origines Latinas e Glossariis cum cura inquisivit Bernard. Aldrete lib. 2. del origen. de la lengua Castellana cap. 9. suntque e g. *Ambrones*, *Astrosus*, *Asciola*, *Babiger*, *Baburrus*, *Bambalio*, *Bassatus*, *Batalia*, *Ballatrones*, *Bronco*, *Bua*, *Burrae*, etc. Hinc vulgaris illa lingua Romana orta est, quae tot sordibus inquinata tandem fuit, ut Latina lingua ab illa distingueretur, eoque nomine appellaretur, quae nitidior esset, et ad genium veterem instituta. S. Gerhardus Abbas Silvae majoris in vita S. Adalardi cap. 8. *Qui si vulgari, id est Romana, lingua loqueretur, omnium aliarum putaretur inscius, - - si vero Theutonica, enitebat perfectius, si Latina, in nulla omnino absolutius.* Hinc sequiori aetate Rusticus ille sermo ortus, qui *Romana Rustica* dicebatur; quali usus est Ludovicus Germanicus in formula foederis, inter ipsum et Carolum fratrem Galliae regem initi, quam operi suo inseruit Andreas du Chesne tom. 2. pag. 381. quaeque ita incipit: *Pro Don amur et pro Christian poblo et nostro commun salvament, dist di en avant, in quant Deus savir, et potir me dunat, etc.*

Rusticus ille sermo multis etiam praeclaris suo tempore scriptoribus affectatus fuit. Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 31.

MStos libros licet stylo rusticiore scripserim, tamen conjuro omnes sacerdotes Domini, ut nunquam libros hos aboleri faciatis. Itaque Grammaticos, nitidiore sc. sermone utentes, rusticis opponebant, ut notat Barthius Advers. lib. 51. cap. 5. Imo eo processit Provinciarum aemulatio, ut gentis suae vocabula Latina norma regulaque inflecterent, quemadmodum Graeci Latina, Latini Graeca: unde tot ortae sunt barbarae voces, quarum Glossaria integra a Vossio, Spelmanno, Lindebrogio et aliis scripta; quae, ob imperitiam linguae domesticae, e Graecis Latinisque fontibus arcessuntur, cum sint pure Gallica, Germanica, Saxonica, Britannica. Talia magno numero vel apud unum Spelmannum occurrunt ut *Auta*, ein Au. (pratum) *Balatoferum*, Wallfahrt. *Billagines*, Beylagen. *Crota*, Grotte. *Custagium*, Kosten. *Durpilum*, Thürpfeiler. *Einecius*, (primogenitus) Einig. *Extalium*, Auszahlen. *Fegangi*, Gefangen. (per transpositionem) *Folgarii*, Volck. *Frissus*, Frisch. *Gafandus*, Gepfändet. *Gwalstonum*, Wahlstatt. *Haderunga*, Haderung. *Hakedus*, Häcket, Hecht. *Hursta*, Horst, (Sylva) et plurima alia in Fleta, Legibus Salicis, Burgundicis, Ripuariorum etc. quibus recensendis non est, ut immoremur. Ipsi quoque Latini barbaras voces ad suae linguae sonum flectebant, ut praecepit Quintilian. lib. 1. cap. 9. Quod Thuanus quoque in Historia sua imitatus est in Gallicorum nominum formatione, qua in re a nonnullis reprehensus est.

Et illa loquendi ratio barbarismus olim dicebatur. Diomedes lib. 1. de Oratione hos rusticos scriptores vocat, *qui rusticitatis enormitate incultique sermonis ordine sauciant, imo deformant examussim normatam orationis integritatem, politumque ejus lumen infuscant ex arte prolatum.* Etsi Gellius inter barbaros et rusticos distinguere videtur, lib. 13. cap. 6. *Quod nunc autem barbare quem loqui dicimus, id vitium sermonis non barbarum esse, sed rusticum, et cum eo vitio loquentes rustice loqui dictabant.* Scilicet cum secundum Varronem de L. L. natura, analogia, consuetudine, autoritate, Latina lingua constet, si quid adversus illa peccatum est, vel barbarismus, vel soloecismus est. Utroque autem oppletum fuisse sermonem rusticorum, manifestis exemplis constat, nisi forte antiquior ille sermo rusticus recentiori illo purior videri possit: nam et humilitas verborum rustico sermone notatur, quem pedestrem sermonem vocabant Vopiscus et Trebellius Pollio, de quo Salmasius ad Hist. Aug. Script. pag. 286. Sed variae barbarismi acceptiones sunt, de quibus nunc non agemus. Recentior vero ille sermo Romanus Rusticus, qui prava interpretatione, κακοζηλίᾳ linguae Latinae, tabellionum et notariorum imperitia, primum crevit, in singulis gentibus Gallis, Hispanis, Italis novam aliquam formam adeptus est. Sed Romanae linguae titulum apud Gallos non solum, in quibus Provincialis lingua hoc nomine salutabatur, sed et apud Hispanos retinuit, etsi apud hos et Italicos Limosinae nomen quoque accepit, de qua plura vid. apud Carol. du Fresne in Praefat. Glossarii num. 34. 35. 36. Hinc illae hodieque usitatae Italorum, Gallorum, Hispanorum linguae, quae *Romances* olim dictae, unde et fabularum illarum Comicarum *Romanciorum* nomen deductum.

Videmus ex his, quae adduxi-

mus, quanto molimine Romani scabras illas, plebejas, et rusticas voces e sermone suo expurgarint; unde plus peregrinitatis in sermonem Romanum inferri potuit, quam ex ullo municipali dicendi genere. Quid quod in Romanis scriptoribus ipsis hanc plebitatem et peregrinitatem nonnulli notarint. Scioppius in Vitruvio, optimi seculi autore, aliquam plebitatem ac peregrinitatem agnovit; multa enim in illo sunt singularia, non tantum quod ad voces singulas spectat, tam illas, quarum in arte Architectonica usus est, quam alias, sed et phrases: forte quod familiarius ei loquendum fuit, ut populus, quae scriberet, satis intelligeret. Id ipse agnoscit cap. 1. lib. 1. *Peto*, inquit, *Caesar, et a te, et ab his, qui mea volumina sunt lecturi, ut, si quid parum ad artis grammaticae regulam fuerit explicatum, ignoscatis. Namque non uti summus Philosophus, nec Rhetor disertus, nec Grammaticus summus, sed ut Architectus his literis imbutus, haec visus sum scribere.* In illo hoc notavit Barthius lib. 24. Advers. cap. 12. quod plurali delectetur, cum numero unitatis possit esse contentus, quod et forte Romanum videri possit, cum idem lib. 40. Adv. cap. 12. a Romanorum consuetudine provenire autumet, quod plurium numero unum alloquamur. Romanus certe sermo numerosam et plenam dictionem requirit. Sed idem mos etiam in popularibus linguis obtinet, de quo extat elegans Celsi Cittadini libellus. In Virgilio nonnulli rusticas locutiones sibi observare visi sunt, ut in Eclogis, *Cujum pecus*, quod ipsum scienter ac prudenter posuisse interpres vetus existimat, ut vitaret ὁμοιοτέλευτον. Cui eam ob causam ita illusum est:

Dic mihi, Damoeta, cujum pecus, anne Latinum?
Non, verum Aegonis, nostri sic rure loquuntur.

Ne quid dicam de barbarismis, quos in illo ineptus veterum et recentiorum autorum Censor Claudius Verdierius, deprehendere sibi visus est, e quo haec, ut multa alia, deprompsit Leo Allatius in libro de erroribus magnorum virorum in dicendo. Imo et soloecismos aliqui notarunt: quibus objiciendis etsi parcior est Servius, aliquid tamen soloecophanes passim notat; quaeque ab aliis notata sunt, nec refutat, nec excusat. Sed longe aliter de Virgilio judicat acerrimus Censor Rapinus in Dissertatione de Carmine Pastorali, qui Virgilium in Bucolicis iisdem verbis usum esse aït, quibus in foro et senatu Tullius. *Tam pure*, inquit, *Latineque loquitur Tityrus in umbra fagi, quam ipse in palatio Caesar Augustus. Quod non factum a Theocrito, cujus Musa rustica et pastoralis*, inquit *Fabius, non forum modo, verum etiam ipsam urbem reformidat.* Gravis enim in urbe videbatur Doricae pronunciationis vastus ille agrestisque sonus, ad rusticitatem sermonis exprimendam magis accommodatus. Ac praeter hanc in sono et dialecto, erat ipse quidam rusticitatis character Theocrito affectatus; cujus quae sint partes, Vavassor de ludicra dictione a pag. 107. ad pag. 125. declarat.

Non tamen simpliciter ego probem illud Probi, qui multo majori negotio Bucolica scripta a Latinis, quam a Graecis autumat, quod non diversus sit ab urbano sermo rusticus apud Latinos, ut est apud Graecos. Nam ideo non minus negotii Theocrito datum fuit, quod rusticum sermonem voce et sono exprimeret: ut de Latina lingua falsum est,

eundem fuisse rusticum et urbanum sermonem. Saltem pronunciationem diversam fuisse, ipse Cicero innuit lib. 3. de Oratore [cap. 11.] cujus haec verba: *Rustica vox et agrestis quosdam delectat, quo magis antiquitatem, si ita sonet, sermo eorum retinere videatur, ut tuus, Catule, sodalis L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate linguae sonoque vocis agresti, et illud, quod loquitur, priscum visum iri putat, si plane fuerit rusticanum.* Et paulo post. [cap. 12.] *Quare Cotta noster, cujus tu illa lata, Sulpici, nonquam imitaris, ut jota literam tollas et e plenissime dicas, non mihi oratores antiquos, sed messores videris imitari.* Neque pronunciatione tantum, sed etiam, ut I. L. Vives de ratione dicendi lib. 2. judicat, quibusdam vocibus pagorum propriis rustici ac urbani differebant, parum tritis ore civitatis, tam immutatione literarum aut syllabarum, quam metaphoris et omnibus similitudinibus atque exemplis de agro sumptis, quod videre sit in vetere Romano sermone: fuisse enim olim eum populum rusticanum, phrasi, argumentis, sententiis, pronunciatione crassa.

Cap. VII.

Quis Romani et urbani sermonis genius? Duo in Oratione spectanda: Materiale et Ideale. σαφήνεια et ἦθος in urbana dictione. Illa quibus constet. Λέξις, dictio Civilis unde aestimanda. In his quoque vocum delectus observatione assidua habendus. Laus Antonii Schori. Ratio observandi. Vocum usus et seorsim et junctim considerandus, et junctarum vocum ordo. ἦθος orationis urbanae. Prima ejus idea ἀφέλεια, simplicitas. Romana simplicitas. Romane et Latine loqui, id est plane. Latine et Grammatice loqui sibi opponuntur. Simplicitatis character etiam aliis communis. In Bucolico carmine regnat. Simplicitati jungitur Suavitas. Illa praecipue obtinetur translationibus. Translationum magna varietas. Translationes simplices, venustae, ex usu autorum Classicorum aestimari debent. Grammaticorum in Translationibus colligendis magna negligentia. Earum collectio suadetur exemplo Robortelli et P. Mosellani. Translationes sequiorum temporum facile dignoscuntur a Romanis. Flori audacia in Metaphoris notata. Neroniani temporis phrasis ab Augustaeo discrepat. Cum simplicitate et suavitate ὀξύτης seu argutia concurrit ad sermonis Latini Urbanitatem. Ἐπιπέλαιος βαθύτης. Romani sales, Urbanitas Romana. Urbana elocutio qua in re consistat, ex sententia Aristotelis. Urbanitas Attica. εἴρωνες Urbani. Urbanitas virtutibus accensetur. Ad urbanam orationem spectat et concinnitas in clausulis, compositio verborum. Urbanitas sermonis a Cicerone descripta, ad exemplum Atticismi, item a Balzaco. Exemplum hujus urbanitatis et peregrinitatis in Gallica et Italica lingua. In hac Florentinitas quibusdam notata. Voces Latinae secundum auctores et aetates exigendae. Maffaei exemplum. Bernardini Parthenii Spilimbergii monitum.

Ad Romani et Urbani hujus sermonis genium penitius scrutandum nos jam convertimus, praesertim, cum viris eruditis adeo difficile visum sit, illum imitando assequi. Scaligeri hae

querelae sunt: *Ad fastigium barbariei pervenimus; non habet, quo ulterius progressum faciat. Jam stat in praecipiti. Multi Latine, pauci Romane loquuntur, et si qui forte Romani, at rari illum Ciceroniani seculi genium assequuntur.* Quare Victorinus in Grammatica sua [pag. 1938. Latinitatem definit, quod *sit observatio incorrupta loquendi, secundum Romanam linguam.* Sunt scilicet in oratione duo praecipue spectanda. Primum verba eorumque structura: deinde quod ab animo et cogitationibus nostris verbis quasi imprimitur. Est enim animi character oratio. Materiale et Ideale vocat Cordemoaeus in elegantissimo de loquela tractatu. Illud autem in verbis, eorum formatione, pronunciatione, structura consistit. Hoc vero omne illud, quod ab animo dependet, involvit, sive id a moribus, sive affectibus, sive rationibus, sive quacunque dicendi forma procedat. Sunt vero illae dicendi formae variae, quarum septem principes constituit Hermogenes, interque eas aliquae magis ad primam partem pertinent, aliquae magis ad alteram. Verum de utraque singulae tamen participant.

Quod si illam linguae Latinae proprietatem consideremus, quam Urbanitatem dixere veteres, nos Romanitatem dicere possimus, atque ad Hermogenis ideas expendamus, praecipuas in ea deprehendemus σαφήνειαν, *perspicuitatem*, et ἦθος *moratum*, sive affectum loquendi genus. Illa ad verba potissimum refertur, haec a moribus in orationem infertur. Utrique parti et singulis ideis octo sunt partes: sententiae, methodus, dictio, figurae, membra, structura, clausulae, numerus Oratorius; quae quasi membra externa sunt, unde corpus illud orationis componitur. Σαφήνεια omnium prima est, ac per se et semper inesse debet orationi, suntque ejus partes duae καθαρότης, et εὐκρίνεια, sermo purus et dilucidus. Singulae pene conveniunt, nisi quod εὐκρίνεια magis in methodo et collocatione verborum ac sententiarum versatur, ac facilem et plenum orationis cursum efficit, ac secundum octo illas partes considerari debet. Nam 1. *Sententiae* debent esse usitatae, non implicitae, perplexae, reconditae. 2. *Methodus* et tractandi ratio simplex et facilis, sine ambagibus, trajectionibus, hyperbatis. 3. *Dictio* usitata, non affectata et obsoleta. 4. *Figurae*, in primis illa, quae vocatur ὀρθότης, ita ut non facile vel πλαγιασμός, vel σύγχυσις hic locum habeat. 5. *Periodi* mediocres. 6. *Compositio* et structura verborum non quaesita, ac anxie ornata, nec tamen sine omni ornatu. 7. *Clausulae* non adeo ad artis normam fabricatae. 8. *Rhythmus* sive Numerus, in quo non nimia cura adhibenda.

Praecipuum in his omnibus locum obtinet λέξις sive Dictio, Compositio ac Collocatio verborum. Consistit vero illa in verbis et phrasibus, quae civilis usus sunt, non tamen protritae, plebejae et sordidae. Consuetudo enim illa, secundum quam dignosci verba et phrases debent, est consensus hominum eruditorum et prudentiorum; quorum appellatione complector eos, qui non modo naturam sermonis probe cognoverunt, verum etiam usum et copiam bonorum verborum didicerunt. In illis respiciendum est ad verborum proprietatem, sensum et compositionem. In propriis delectus quoque instituendus, ut usitata, significantia, sonora et apta cae-

teris praeferantur. Ad sensum, qui et verborum et rerum est, faciunt verba, quae plus significant, quam loquuntur; in quibus emphases sunt, quae evidentiam praestant orationi. Collocatione apta nihil est in oratione magis necessarium, ut vel sola illa ineptam et peregrinam reddere orationem possit, si videlicet adjuncta saepe disjungantur a suis nominibus, substantiva verbis vel epithetis indecore vel praeponantur, vel postponantur, et similia. Quae continua et attenta lectione Autorum Latinae linguae, purioris illius et aureae aetatis, observari debent. Quam observandi rationem nemo explicatius proposuit, quam Antonius Schorus in illa sua Methodo discendae docendaeque linguae Latinae, nunquam satis laudanda, et in praefatione Phrasium Ciceronianarum, quam Franciscus Vavassor, delicatus alioquin autorum Censor, in suo de Epigrammate libro merito *auream* vocat. Quoniam vero tria sunt in omni oratione: nomina, verba, particulae, quae singulis vis sit, probe notandum est. Ea vel sic scorsim, vel inter se juncta considerantur. Si prius: circumspicienda sunt sive nominum, sive verborum vel synonyma, vel cognata, vel antitheta, vel epitheta; vel quibus illa attribuuntur personis, temporibus, locis, rebus: unde et proprius eorum sensus, et, quo aliae ab illis distinguuntur, cognoscitur. Si posterius: diligenter notandum, quae inter se voces jungi solent: nam verba interdum et adjectiva junguntur certis nominibus, quae aliis juncta minime Latina videntur, vel saltem ad Romanum palatum non sunt. Sane Antonius, civis Romanus, Ciceroni Latine loqui visus non est, cum scripsisset *facere contumeliam* et *denunciare timorem*, quod vulgo ea non jungerentur. Et hac quidem re potissimum peccari adversus Romanae linguae genium certum est, quod verba et phrases subjectis jungantur, quibus illae non conveniunt; quod verba male collocentur. Nam etsi apud autores phrasis aliqua bona est in se spectata, aut ex rei indole, cui tribuitur, considerata; inepta fit, si personis, rebus, locis aliis applicetur. Quod sexcentis exemplis demonstrare poteramus, si nunc id ageremus, ac ipsius Germanicae linguae accuratior observatio nobis ob oculos sistet, si peregrinae nationis homines illam loqui audiamus. Insignia ejus rei exempla in sequiorum aetatum scriptoribus deprehendemus, e quibus unum illud instar omnium esse possit, quod habetur apud Ammianum Marcellinum, initio lib. 23. ubi restaurationem templi Hierosolymitani, a Juliano irrito conatu procuratam, describit: in qua oratione ipso sono et sensu, et transpositione quoddam peregrinum, rusticum et inconditum observes. Oritur binc σύγχυσις trajectio, quae μέθοδον in oratione vitiat, qualem in dilucido genere omnino fugiendam praecepit Hermogenes. Magnae itaque nobis curae erit verba illa, quae se mutuo, quove ordine consequantur, quae verborum sint mutationes diligenter observasse, de quibus pauca Grammatici, longe plura et propemodum infinita usus subministrat. *Quis non perinde esse putet?* (inquit Vossius de Poëmatum cantu pag. 42.) *si quis dicat: Vir optimus est, et, Optimus vir est. Auribus tamen minime satisfacere credebatur, si quis vel in communi sermone posterius usurpasset.* In particulas accurata impendenda est industria, qua ratione membra orationis connectant, se mutuo respiciant, quibus verbis conveniant.

veniant. Cujus rei vaſtitatem si expendo, pene eſt, ut nihil hactenus factum eſſe pronunciem. Nec enim credet quis, quam multa hujus argumenti et pene innumera obſervari poſſint. Sed mittam nunc illa: nam peculiari aliquando diſſertatione *de Pura dictione* fuſius de his agam.

Illud, quod ab animo et moribus accedit Romano illi et puro ſermoni, eſt idea, quam *ἦϑος* vocat Hermogenes. Ab ingenio enim et moribus tum nationis, tum hominum singulorum, praecipue illorum, qui Reipublicae praeſunt, ac eruditorum, ille color quaſi et succus orationis venit. Idem illud, quod his omnibus conſtat, civile genus eſſe dixerim, quod adeo commendat Hermogenes lib. 2. *περὶ ἰδεῶν*, cap. 10. de quo ille: *φημὶ τοίνυν δεῖν ἐν τῷ τοιούτῳ λόγῳ πλεονάζειν μὲν ἀεὶ τόντε τὴν σαφήνειαν ποιοῦντα τύπον, καὶ τὸν ἠϑικόντε καὶ ἀληϑῆ, καὶ μετὰ τούτους τὸν γοργόν. Dico oportere in hoc dicendi genere* (politico) *copiosum esse in iis, quae efformant perspicuitatem, et moratum sermonem et sincerum, et post illa concitatum.* In quibus requisitis tertium ad orationem potiſſimum pertinet, caetera duo, inprimis *σαφήνεια*, cui opponitur *δυσεικασία* et *ἀσάφεια*, ad hanc orationis formam per se spectant. Sed de civili eloquentia, quatenus oratoria ars in ea spectatur, uberrime egit singulari et doctiſſima diſſertatione Böclerus.

Moratae orationis prima idea eſt *ἀφέλεια* sive simplicitas, per quam oratio eſt nuda, sine fuco rem declarans, citra ambages, circuitiones; habetque illa partes cum idea *τῆς σαφηνείας* et *καϑαρότητος* convenientes. Ita enim Hermogenes lib. 2. *περὶ ἰδεῶν* cap. 3. *καὶ τοῦτόγε ὁμολογούμενον, ὡς ἅιγε καϑαραὶ ἔννοιαι πάντως ἂν εἶεν καὶ ἀφελεῖς. Ἅιτε ἂν ἀφελεῖς καὶ καϑαραί. Illud constat, omnes sententias puras omnino quoque esse simplices: ac rursus, quae sunt simplices, illae etiam sunt purae.* Non exiſtimandum eſt, simplicitate extenuari eloquentiam, quam ornatur illa maxime, ut vinum et aurum, quo simpliciora, eo praestantiora sunt. Decantata illa Romana ſimplicitas apud Oratores et Poëtas eſt. Martial. lib. 11. Ep. 21.

Absolvis lepidos nimirum, Auguste, libellos,
Qui scis Romana simplicitate loqui.

Verum illic nequam sensus et plusquam duplex sub illa simplicitate reconditur. Hinc voces illae, *Romane* et *Latine loqui*, pro simplici et plana oratione accipiuntur. Ita Cicero in Epiſtola ad Trebatium, [7. ad Fam. Ep. 16.] *Romano more loqui* appellat, quod nos rem simpliciter et candide enarrare. Idem Philipp. septima [cap. 6.] *Gladiatorem appellavi, ut appellant ii, qui plane et Latine loquuntur.* et Verrina quarta [c. 1.] *Latine me scitote, non accusatorie loqui.* Imo *Latine* et *obscure loqui* sibi opponi solent, uti et *Latine* et *Grammatice*: quod Grammatici plus fuci et artis inferre in orationem videantur, regulisque suis libertatem sermonis adſtringant. Fab. lib. 1. cap. 10. *Non invenuste dici videtur, aliud esse Latine, aliud Grammatice loqui.* Neque enim ſtatim Latina eſt oratio, quae Grammatica, etsi Latinam orationem Grammaticam eſſe oportet. Eſt enim aliquid in collocatione verborum, quod omne a consuetudine dependet, de qua ne cogitant quidem Grammatici, et quod praeceptis comprehendi non poteſt, sed sola et continua obſervatione discitur. Simplicitas haec, ut alicui di-

ctionis generi per se competit, ita et caeteris omnibus, sed aliis quibusdam orationis virtutibus juncta. Nam et gravitas et splendor et magnitudo a simplici quidem oratione differt, sed illi tamen non repugnat, imo illam praesupponit, ut materiam, cui formae illae induci debeant. Cum enim duo sint eloquendi genera, alterum πεφυκὸς Aristoteli dictum, nativum et sponte sua fusum; alterum πεπλασμένον, versum scilicet et mutatum, et Oratorio artificio excultum, etsi illi magis competat, tamen neque hoc sine illa virtute esse potest. Hermogenes l. 1. de Form. cap. 4. sub finem docet usum et copulationem perspicui et dilucidi generis cum amplo, sublimi vel magno: idem lib. 2. cap. 2. de morato genere, cujus species est simplicitas, aït: se non illud vocare solum, quod per totam orationem necessario debet apparere, quemadmodum color in corpore, sed etiam quod natura comparatum est, ut misceatur ubique et in vehementi genere, et in aspero, et in aliis omnibus. Prae caeteris Bucolicum genus illa ornat, ut omni ex parte illa elucere debeat. Quam sic repraesentasse non tenuis, sed magni ingenii res est, ut praeclare domonstrat in laudata de Carmine Pastorali dissertatione Rapinus.

E simplicitate alius sermonis Romani characterismus efflorescit, *Suavitas* scilicet: quae quibus sententiis obtineatur, prolixe demonstratum est ab Hermogene ejusque doctissimo Commentatore Sturmio, quae omnia hujus loci non sunt. Suavem vero orationem praecipue efficiunt *Translata*, quorum singularis ratio habenda est. Sunt vero illa non unius generis, et pene singulis dicendi formis propria. Sunt sublimia, venusta, Poëtica, inque his quaedam Comica, Tragica, Lyrica et sic deinceps. Quae magno seligere judicio oportet, et nos aliquando in Poëticis nostris modum ostendemus, quo translata poëtica in hunc usum colligenda, plus utilitatis, quam omnia illa aeraria, habitura. Simplicitatem Romanam non nisi sui generis ornant translata. Qualia in Cicerone, Nepote, Caesare, Terentio et similibus scriptoribus observanda, et singulari cura colligenda sunt. *Habet*, (si Quintilian. lib. 8. cap. 3. audimus) *ipsa ἀφέλεια simplex et inaffectata quendam purum, qualis etiam in feminis amatur, ornatum, et sunt quaedam velut e tenui diligentia circa proprietatem significationemque munditiae.* Sed neque in Cicerone ipso omnia ejusdem generis sunt translata. Est enim ubi Orator paululum a simplicitate deflectit, et iis utitur translationibus, quae παρακινδυνμέναι dicuntur; quo nomine etiam Demosthenem exagitavit Aeschines. Est ubi simplicitas sine translatis ornat, ut in Lysia Halicarnass. commendavit, quod tropis abstineat, et simpliciter res indicet, nec tamen rerum magnitudinem imminuat. Qua in re desidero Grammaticorum et Philologorum industriam, qui cum anxie satis et sollicite epitheta, antitheta, adverbia, synonyma in Cicerone excusierint, de translatis ne cogitarunt quidem. Fr. Robortellus Comm. in Aristot. Poëtica pag. 264. consilium id suppeditat, ut colligamus translata. *Nostra hac aetate*, inquit, *putarim nil utilius esse, quam ex veterum libris, qui dicendi laude floruerunt, omnes translationis formas modosque colligere, ac animo ita complecti, ut pro suis aliquis utatur, quando opus fuerit: periculum enim est, si ex se confingat, ne disparem habeant analogiam, ne*

dariores sint, ne minus cognitae, ne inusitatae. Vidit hujus rei utilitatem P. Mosellanus Graecae linguae in Academia Lipsiensi Professor, et, quod ad laudem ipsi satis est, magni Camerarii Praeceptor. Ut enim semper illustris haec Academia elegantioribus studiis floruit, et in hunc diem floret, ita hac quoque in re de literario negotio bene mereri potuisset, si Mosellani sui fatum non obstitisset. Ita enim de ipso Melchior Adami in vita ejus: *Erat Mosellanus Metaphorarum observantissimus, earumque e Cicerone aliisque optimis scriptoribus magnum acervum collectarum, instar adagiorum Erasmi, editurus opus, si annos aliquot supervixisset.* Ego certe, quoties haec lego, hujus operis jacturam deploro. Nam dici profecto non potest, quantum in Metaphorarum recto usu positum sit, quam late illarum vis in omnes eloquentiae partes valeat. Quemadmodum sc. si loco adhibitae, vehementer ornant orationem, ita nihil magis orationem corrumpit, si pravae sint, et repugnante usu et autoritate ex ingenii libidine et lascivia confictae. Omnia enim pene styli vitia ab harum pravo usu pendent, neque alio magis characterismo Romani sermonis corruptela, quam illo, nascitur. Inde enim prima linguae Romanae corruptela, estque haec jam suo tempore Quintiliani querela [in Prooem. lib. 8.] *A corruptissimo quoque Poëtarum figuras et translationes mutuamur, tum demum ingeniosi scilicet, si ad nos intelligendos opus sit ingenio.* Emunctioris certe naris Critici statim subolfaciunt, ubi aureae aetatis scripta cum sequioribus conferunt. *Quod si Ciceronianas translationes* (inquit Robortellus loc. supr. citat.) *et eorum, qui eadem aetate vixerunt, conferas cum illis, qui postea scripsere, jam labefactata ac corrupta Romanorum lingua, ob infusam peregrinitatem videas multum discrepare, magisque capiere illis, quam his: venustae illae sunt, pares ac convenientes rebus, notae, aptae ac suaves, remque ob oculos ponunt, quasi praesentem intuearis: hae horridae, obsoletae et a rebus ignotis ductae, dispares.* Vel in uno Floro luculentum ejus exemplum est, cujus translatis et argutiis, ut caetera sic satis proba, nihil interdum et ineptius, quod certissimum labefactati sermonis argumentum. Vide, quid de eo Censor harum rerum acerrimus, magnusque amicus noster Graevius in Praefatione commentarii sui doctissimi moneat. Imo et in iis, qui Florum praecesserunt, illa Translationum licentia notabilis est. Qui Augustaeum aevum sequebatur Petronius, jam tum aliquid illius labis contraxit, quem qui imitantur, ejusdem succi aliquid trahunt. Huc etiam Scaligerum respexisse puto, cum in Baudio notaret phrasin Neroniani temporis, quod de illo judicium Fratres Puteani in Excerptis consignarunt. Nostra vero, quae Romanum sermonem ornant, translata plane alterius generis sunt et talia, qualia e Robortello supra descripsimus: quibus illa Romani sermonis suavitas maximam partem consistit, inprimis si figurae numerus aptus, qualis simplicitatem et suavitatem decet, accesserit. Scite Hermogenes lib. 2. περὶ ἰδεῶν cap. 3. ἡ γλυκύτης οἷον κάλλος τι τῆς ἀφελείας ἐστί. *Suavitas est tanquam pulchritudo simplicitatis.* Et ibidem Suavitatem vocat ὥσπερ ἐπίτασίν τινα τῆς ἀφελείας *velut intensionem quandam simplicitatis.* Quibus ὥρα et ἁβρότης ab illo additur.

Porro inter Romani ſtyli characterismos eſt ὀξύτης, argutia. Etsi enim Hermogenes loco laudato dicit argutiam pugnare cum simplici genere: δεινότητος γὰρ ἴδιον τὸ τοιοῦτον, inquit, tamen ille diſtinguit argutias. Vocatur enim illud argutiae genus, quod simplicitati convenit, ipsi ἐπιπέλαιος βαθύτης *superficialis profunditas*. Nudus vero ille mentis conceptus, qui superficialiter producitur, quamvis sit profundus et reconditus, tamen illi videtur efficere genus orationis simplex. Ibidem ille aït, αἱ δριμεῖαι λέξεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γλυκύτητα ποιοῦσιν ἐν τῇ ἀφελείᾳ. *Acutae voces ut plurimum efficiunt suavitatem in simplicitate*. Effloreſcit itaque ex ipsa re et verbis haec argutia, quam ideo superficialem vocat Hermogenes, quia non altius petita eſt, ut in ipso arguto genere. Et haec argutia, quae tamen ad jocos propius accedit, in Romano sermone *Romanus sal* dicebatur. Ita Martial. libr. 8. Epigr. 3.

At tu Romano lepidos sale tinge libellos.
Agnoscat mores vita legatque suos.

Commendat hos sales ipse Cicero, quo nemo felicior in illis spargendis erat, lib. 9. Epiſt. 15. ad Papirium Paetum scribens: aït enim, sibi non quasvis aut cujusvis nationis facetias placere, sed Romanas veteres atque urbanas. *Accedunt*, inquit, *non Attici, sed salsiores, quam illi Atticorum, Romani veteres atque urbani sales. Ego autem, existimes licet, quod lubet, mirifice capior facetiis maxime nostratibus*. Hi sales *urbanitatis* nomine veniebant. Cic. ad Curium Epiſt. 31. lib. 7. *Vides, exaruisse jam veterem urbanitatem. Veni, quaeso, ne tantum semen urbanitatis una cum Rep. intereat*. Eodem libr. Epiſt. 32. ad Volumnium. *Urbanitatis possessionem, amabo, quisque interdictis defendamus*. Alibi [2. ad Q. Fr. 10.] vocat *subtilitatem veteris urbanitatis et humanissimi sermonis*.

Hujus elocutionis urbanae ideam optime delineavit Ariſtoteles Rhetoric. libro 3. cap. 10. quae non per γλώττας et externa vocabula, nec per propria, quia nimis nota, sed per translata et imagine scelerem in nobis intelligentiam gignit, atque ex ea intelligentia voluptate nos afficit, cum nihil magis jucundum sit, quam discere. Nullum autem accuratius hujus Romani nitoris κριτήριον eſt, quam si se menti legentis vel audientis ſtatim ingerat. Quemadmodum oculi forma insigni conspecta ejus imaginem menti ſtatim siſtunt, quae vel admiratione vel amore inde percellitur, ut Musaeus [vers. 94.]

Ὀφθαλμὸς δ' ὁδός ἐστιν. ἀπ' ὀφθαλμοῖο βολάων
Ἕλκος ὀλισθαίνει, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει.

Ita sua vi et ipso aurium judicio mens noſtra celerrime per hanc καθαρότητα et εὐκρίνειαν in oratione comprehendit.

Quae Romano sermoni Urbanitas propria erat, eadem quoque Attico, imo ab Attico in Romanum illata eſt. Idem enim urbi utrique eloquentiae semper ſtudium fuit, eadem orationis cultura. Imo vero fatetur Quintilianus lib. 10. cap. 1. sermonem Romanum non recipere illam solis conceſſam Atticis Venerem. In Atticis illa dicebatur εἰρωνεία, et εἴρωνες urbani homines, quo nomine Socrates quoque appellatus fuit. Anacharsis apud Lucianum Athenienses vocat εἴρωνας ἐν τοῖς λόγοις, et M. Seneca in Suasor. *nasum At-*

ticum. Hujus urbanitatis lineamenta eleganter duxit Aristot. 4. Eth. cap. 8. nam et inter virtutes locum aliquem obtinuit urbanitas, quae ingeniosis facetiis tempore et loco idoneo utitur. Quae, si ulli genti, Romanis certe propria et nativa fuit.

Nemo non ex his, quae differtavimus, videt, in puritate, simplicitate, suavitate atque argutia sitam esse Romanam illam Urbanitatem, quibus addo concinnitatem in clausulis, quam ad simplicitatem etiam Hermogenes requirit. Sed illa pro genere dictionis variat. Id tamen certum est, quod Hermogenes monebat, clausulas et exitus periodorum et partium Orationis in simplici hac oratione esse firmas ac stabiles magis, quam in illa oratione, quae rapitur et pendula est. Dionys. Halicarnass. de stylo Lysiae Oratoris Graeci dicebat, esse in eo σύνθεσιν τὸν ἰδιώτην μιμουμένην, id est, talem compositionem, quae videatur proficisci ab aliquo, qui artis ignarus est. Similem illaboratam et simplicem, sed convenientem et jucundam, in Corn. Nepote et Jul. Caesare observat Boeclerus differtatione de comparanda Latinae linguae facultate cap. 2. §. 10. et ex iis praecipue discendam suadet, ad quam tamen vix doctissimum quemque adspirare posse arbitratur. Et in hac verborum compositione Dionys. Halicarnass. pulchritudinem Orationis praecipue reponit. Eam ob causam judicarunt quidam, suavitatem esse in Xenophonte, non autem pulchritudinem, et pulchritudinem in Thucydide, non autem suavitatem, utrumque in Herodoto, de quo jam supra egimus.

Ipse denique nos Cicero doceat, quis Romanus sermo sit. Ita enim ille in tertio de Oratore [cap. 12.] *Me tuus sonus et suavitas ista delectat, omitto verborum, sed hanc dico suavitatem, quae exit ex ore: quae quidem, ut apud Graecos Atticorum, sic in Latino sermone hujus est urbis maxime propria.* Et post pauca interjecta [cap. 12.] *Quare cum sit quaedam certa vox Romani generis urbisque propria, in qua nil offendi, nihil displicere, nihil animadverti possit, nihil sonare aut olere peregrinum, hanc sequamur: neque solum rusticam asperitatem, sed etiam peregrinam insolentiam fugere discamus.* Quintilianus ita urbanitatem describit lib. 6. c. 4. *Urbanitate significari video sermonem, prae se ferentem in verbis et sono et usu proprium quendam gustum urbis, et sumptam ex conversatione doctorum tacitam eruditionem: denique cui contraria sit rusticitas.* Et in eodem capite: *Meo judicio illa est Urbanitas, in qua nihil est absonum, nihil agreste, nihil inconditum, nihil peregrinum, neque sensu, nec ore gustuve deprehendi possit, ut non tam sit in singulis dictis, quam in toto colore dicendi, qualis apud Graecos Atticismus redolens Athenarum proprium saporem.* De hoc Atheniensium urbanitatis studio Demetrius Phalereus lib. de Elocution. [Sect. 181.] πλατέα λαλοῦσι πάντα οἱ Δωριεῖς. Διόπερ οὐδὲ ἐκωμῴδουν δωρίζοντες, ἀλλὰ πικρῶς ἠττίκιζον. Ἡ γὰρ ἀττικὴ γλῶσσα συνεστραμμένον τι ἔχει καὶ δημοτικόν, καὶ ταῖς τοιαύταις εὐτραπελίαις πρέπον. *Lata omnia loquuntur Dores. Quare neque, cum aliquos notabant, utebantur Dorico sermone, sed amare Atticissabant: lingua enim Attica rotundum quiddam habet et populare et hujusmodi urbanitatibus aptum.*

De hac Urbanitate et Romano

tum animi, tum sermonis charactere, cum vir ad elegantias omnes factus Balzacus multa dissertasset in Gallicis suis opusculis, eorumque uno, quo de conversatione Romanorum agitur, asserere non veretur, omnes Graecorum Veneres omnemque Atticismum a Romanorum Urbanitate esse exstinctum, diuque illam apud Romanos in usu fuisse, antequam nomen ejus nosceretur. Ejus quandam quasi ideam repraesentaturus, his eam verbis declarat, quae ob miram eorum venustatem, quodque illa, quae hactenus a nobis dicta sunt, praeclare explicent, apponere non gravabor. *Soit que ce mot exprime un certain air du grand Monde, et une couleur, et teinture de la Cour, qui ne marque pas seulement les paroles et les opinions, mais aussi le ton de la voix, et les mouvemens du corps. Soit qu'il signifie une impression encore moins perceptible; qui n'est reconnoissable, que par hazard; qui n'a rien, qui ne soit noble et relevé, et rien, qui paroisse ou estudié, ou appris, qui se sent et ne se void pas; et inspire un genie secret, que l'on pert en le cherchant. Soit que dans une signification plus estenduë il vueille dire la Science de la Conversation, et le don de plaire dans les bonnes compagnies. Ou que le mettant plus à l'estroit, on le prenne pour une adresse à toucher l'esprit par je ne scay quoy de piquant, mais dont la piqueure est agreable à celuy, qui la recoit; parce qu'elle chatouille et n'entame pas: parce qu'elle laisse un aiguillon sans douleur, et resueille la partie, que la mesdisance blesse. Tant y a, qu'au jugement d'un grand juge de pareilles choses c'estoit une connoissance, dont les Grecs ont abusé; que les autres Peuples ont ignorée, et de qui les seuls Romains ont sceu le vray, et le legitime usage. Leur ayant esté si propre, et si incommunicable à leurs plus proches voisins, que ceux de l'Italie mesme n'ont pû l'acquerir sans quelque dechet, ny la contrefaire si finement, que la ressemblance n'en fist remarquer la diversité.*

Qui dictionis Urbanae et oppidanae diversitatem accuratius indagare, ejusque quasi quandam imaginem sibi ab oculos ponere vult, hodiernam ille Gallicam, qualem Lutetiae Parisiorum loquuntur homines elegantiores, cum provincialium sermone conferat. Ut enim in populari aut aristocratico statu vel in Dialecto dispescitur lingua, vel si una aliqua urbs rerum potiatur, ad hujus se linguam populus universus componit; ita sub unius imperio Principis, aula, in qua versantur homines elegantiores, qui nitorem linguae exprimere laborant, caeteris provinciis in exemplum cedit. Loquuntur ergo Lutetiae Parisiorum plerique linguam cultissimam, provinciales vero horridiorem illam, et quodammodo agrestem, vocibus et sono magna ex parte distinctam, ut jocis et urbanis salibus nonnumquam eos excipiant Parisienses. Eadem in recentiore illa Italorum lingua Urbanitatis et Peregrinitatis vestigia nonnulli deprehenderunt. Nam Erythraeus Pinacotheca 3. imag. 35. in hodierna illa Romana nil offendi, nihil displicere, praeter pauca quaedam verba Romanae Urbis propria, quae jam obsoleverunt: nihil sonare aut olere peregrinum aït, sed omnem Urbanitate quasi coloratam orationem, quod de Latina Cicero dicit. Nam Florentinae, quam alii praeferunt, dicit inesse vocis sonum,

qui cum non recte et presse et aequabiliter, sed aspere, hiulce crebroque in guttur incidens ex ore funditur, minus auribus gratus, atque etiam in quibusdam, qui incorruptam illius antiquitatem conservant, ridiculus accidit. Qualem, ut ita dicam, Florentinitatem Romana lingua fastidit. Sed tamen Antonius Pactius Florentinus Urbanam illam Florentinarum vocum notam a peregrinis scite distinguere novit: nam, ut aït idem Erythraeus Pinac. 1. imag. 91. *ex quodam Urbanitatis quasi colore atque sono ipso germanas Florentinas voces ab ascitis discernebat.* Imo fuerunt, eodem narrante Pinacoth. 1. imag. 157. *qui Florentina verba rancida exoleta consectarentur, quod illud, quod scriberent, tum elegans visum iri existimarent, si putidis vocabulis et ab usu remotis explicatum Florentinitatem oleret.* in quos Jacobus Michalorus fabulam scripsit, cui Nuptiarum fictarum nomen indidit, Lucianum in Lexiphane imitatus, ubi personam induxit veteri Florentinorum lingua loquentem.

Quod si, exemplo Servii, de quo testatur Cicer. lib. 9. fam. epist. 16. *quod dicere facile potuerit: hic versus Plauti non est, hic est: quod tritas haberet aures notandis generibus Poëtarum ex consuetudine legendi*, etiam Romani sermonis voces ac dictiones, velut sono, pondere et colore nummos, internoscere possimus, bene cum nobis ageretur. Sed nemo forte e Criticorum familia hoc sibi supercilium sumet. Etsi tamen et hic crebra lectione purissimorum scriptorum non Grammatici, sed Oratoris aliquid explorari posse confido, ut est nonnullorum mira ex phrasi de aetate autorum judicandi sagacitas. Cui si verborum illa collocatio ejusque diligens, sed ab Oratore instituenda, observatio accesserit, aliquid fortassis in hoc negotio profecerimus. Singularem hac in re Maffei diligentiam imitari debemus, qui teste Erythraeo Pinac. 2, 18. omnia Latina verba collegerat, ac pro ratione temporum, quibus inventa vel usu recepta essent, distribuerat, tum quae verba historicis, quae Poëtis, quae Oratoribus aptiora essent. Graecorum in his mira fuit industria, apud quos diversa fuere pro vocibus Historicis, Politicis, Oratoriis, Poëticis, teste Photio in Bibliotheca sua, glossaria. In hanc curam unice quoque intentum esse jubet Imitatorem suum Bernardinus Parthenius Spilimbergius, praeclarus ille Horatii commentator, in elegantissima dissertatione de Imitatione Poëtica, Italice scripta. *La onde fa di mestiero essere assidui nella lettione de' buoni, considerando la elegantia, la netteza, la propietà, qual parole passano nell' attrui luogo, quali ferme stanno nel suo, ciò che diversamente è construtto, ciò che è puro et simplice, come le parole siano ordinate, disposte, qual è composta, qual raddoppiata, qual repetita, ciò che si sia usatò per adornare et abbellire, qual parola è aspra, qual piacevole, et dolce, qual corrente, qual tarda, qual sonora, qual languida, et muta, qual lieta et leggiadra, qual trista et spiacevole, qual grave et qual lieve, dalla qual consideratione et memoria spesso aviene, che d'una parola il lume, di una sentenza s'accende.* De his aliisque alio loco prolixior dicendi occasio dabitur.

CAP. VIII.

De Peregrinitate amplius inquiritur. Peregrinitas quaedam

laudabilis, quaedam vitiosa. Quidam ut animorum, ita linguarum characteres certis gentibus proprii. Grammatica Philosophica e consilio Verulamii scribenda. Prima varietatis in sermone principia. E pronunciatione et sono nativo primum literae, hinc verba, et ipsae linguae variant. Sermonis varietas cum modis Musicis comparatur. Elatioris pronunciationis homines plerumque tumorem in stylo amant. Qui molliori voce sunt, leviorem stylum sequuntur. Singulis linguis aliquid vernaculum est, quod aliis linguis exprimi nequit. Diversitas maxima saepe in linguis unius gentis, e. gr. Italae. Ejus causae e Camillo Baldo propositae. De singulis nationibus Italicis ejus judicia. Quare Germanorum voces pleraeque Monosyllabae, et illi bibaces, ridicula ejusdem ratio. Latina lingua in singulis gentibus novo quasi colore tingitur. Ideoque mature illa discenda. Vitium hoc peregrinitatis frequens in omni gente. Vavassoris ea de re judicium. Graeci in Latinis graecissant, in Graecis hi Latinismos sectantur. Erasmi Germanismus in Latinitate a Lilio Gyraldo notatus. Gallorum in Latina lingua multi Gallicismi, praeprimis Barclaji. Peregrinitates domesticae diligenter notandae. Henricus Stephani et Johannes Vorstius eo nomine laudati.

Romanae et Urbanae orationi duo, ut vidimus, adversantur, rusticitas et peregrinitas. Illam cum omnes omni industria studioque evitent, relinquimus. Hanc cum evitare omnes non possint, eaque nobis non advertentibus orationem vitiet, et vitio patriae plerisque adhaereat, eo diligentius excutiamus, necesse est. Id enim est, quod in Livio praecipue reprehendit Asinius. Habet scilicet quisque sermo, ut gens, cultum suum, quo ab aliis distinguitur. Et ille quidem cultus in extraneum cum degenerat, Peregrinitatem infert orationi. Peregrinitas vero illa, ut Lodovicus Vives lib. 2. de Ration. dicendi docet, non est unius generis. Est enim quaedam usitata, grata et tolerabilis, ut quaedam phrases Graecae Latinitati admistae vel Latinae Hispano sermoni aut Gallico. Est Peregrinitas barbara et importuna, ut cum pejora melioribus miscentur, vel alienissima conjunguntur, veluti cum Latinissat Graecus, vel Hispanissat aut Gallicissat Latinus, aut cum Hebraismus in Latinitatem infertur, vel Germanismus in Hispanitatem. Verum prima illa Peregrinitatis species ad nos non pertinet, cum illa non ipsa orationis interiora ingrediatur, sed extrinsecus tantum adsumatur, ut si quis peregrini generis et coloris ligulas vesti patriae adaptat. Etsi illa non ubique et semper, sed certo loco adhibita laudem meretur. Altera illa peregrinitas semper cum vitio est, quae omnem linguam adulterino quodam colore et succo tingit. Habent enim regiones omnes nonnullos ut corporis, ita animorum et linguae characterismos, quasi gentiles et congenitos, qui ut in nativa habitant, ita in adoptivas immigrare solent.

Res est omnino attentissima speculatione digna, unde illa linguarum diversitas, tum qua pronunciationem, tum qua naturas vocum et dictionum oriatur. De qua cum Cardanus de Subtilitate lib. 12. Bodinus in Methodo Historiarum lib. 1. cap. 9. Besoldus in discursu de natura populorum cap. 15. aliqua notarint, sed levia, elegantissi-

me et doctiſſime, ut solet, de his diſſeruit ὁ πολυμαθέστατος Borrichius in dissertatione de Causis diversitatis linguarum. Huic innixum fundamento eſt illud Verulamii consilium de augmentis scientiarum lib. 6. cap. 1. suadentis, Grammaticam aliquam scribendam Philosophicam, quae notet, quid peculiare cuique nationi sit in lingua, quemadmodum etiam inter se differant illae. Quo refert Graecorum illam in verborum compositionibus licentiam, a qua Romana abhorruit severitas, Hebraeorumque, qui metaphoris abuti malunt, quam iſtis uti compositionibus: item quare antiquae linguae plenae declinationum, casuum, temporum, conjugationum: noviſſimae vero plurima per praepositiones et verba auxiliaria segniter expediant: quare Graeca lingua diphthongos alat, Latina non item: Lingua Hispanica literas tenues oderit, easque ſtatim vertat in medias: linguae, quae ex Gothis fluxere, aspiratis gaudeant. Hinc, sive id naturalibus principiis contingat, sive e consuetudine, vel aliarum gentium commerciis procedat, oritur primum varia illa vocalium pronunciatio: nam aliter pronunciant Sueci, aliter Angli, aliter Galli, consonantes quoque inter se confundunt: quod vel in diversis solius Germaniae populis observes. E pronunciatione illa diversa literarum diversa primum oritur scriptio, hinc diversae voces, inde phrases, et, si seculorum diuturnitas acceſſerit, novae linguae, aliaque Eloquentiae facies. Quam diversitatem cum sentiant homines solertes, causasque varias ejus sibi deprehendere visi sint, eo proceſſerunt, ut e minutis pronunciandi principiis ſtatim de populi genio naturalique dictione quaedam conjicerent. Qui in pronunciando vocales extollunt, ſtylum grandem; qui elevant, ſtylum tenuem affectare ajunt. Alacritas linguae et pronunciationis ſtylum plerumque circumductum et diffusum gignit, qualis illa Gallorum; longa vocalium et vocum dilatatio ſtylum tumidum. Orientales populi plerumque rem magno apparatu proloquuntur et multo circuitu, multis pigmentis, quod de Arabum quoque ſtylo Fabricius prodidit in speciminis Arabici appendice. Septentrionales populi plerumque ſtyli aequalem temperiem sequuntur. Comparatum sc. eſt cum sermonibus, quemadmodum cum sono Musico, quem non eundem amant omnes Gentes. Hinc nati modi Doricus, Aeolicus, Phrygius et similes, quia gentes iſtae tali sono delectabantur. Non inepte eam ob causam de Poëtis judicat Masenius, in Heroïca sua Poësi cap. 2. quod inferioris Germaniae populi non facile Statii iſtam gravitatem aſſequantur, nec contra Bojorum gravitas ad illam Ovidii lenitatem facile inclinet. Patet hujus rei diversitas vel in lingua Latina et Graeca. Habet enim Graeca plurima, quae Latina non satis bene imitatur; Latina, quae Graeca nulla satis arte exprimat. Felicior Graeca eſt in levioribus, in rebus amorum, ad ipsas usque ineptias; Latina vero gravis, moderata, parca. Unde voces plurimae notatae sunt a Cicerone et aliis, quas Graeca lingua non capit; de quo argumento eleganter disserit J. C. Scaliger in praeclara oratione de voce *Ineptus*, quae adjungitur epiſtolis ejus poſthumis: fruſtra notatus a Budaeo, Comm. Graec. Linguae, p. m. 65. num. 30. Similis pene observatio linguae Italicae, Gallicae, Hispanicae, quae habetur in excerptis Perronianis, quae edita sunt e schediasmati-

bus FF. Puteanorum, sub titulo *Langues.* Nam linguam Gallicam non adeo Comoediae aptam dicit, quemadmodum Italicam. Hanc ad amores; Hispanicam ad res exaggerandas et amplificandas ab ipsa natura factam esse. Gallicam ad res civiles et historias prae caeteris adhiberi posse aït, unde et lingua Status vocetur.

Hanc diversitatem linguarum in variis gentibus cum viderint nonnulli, factum est, ut certis quibusdam theorematibus physicis, vel potius physiognomicis, illam differentiam definiendam sibi sumpserint, quae tamen, ut fieri in observationibus istis solet, non ex omni parte satis firma sunt. Camillus Baldus, Bononiensis, in libro suo de divinatione epistolari, quo de moribus hominum ex epistolis, stylo et sermone judicare docet, operosus est in differentia sermonis, in sola gente Italica, ostendenda. *Multi in Italia*, inquit ille cap. 8. *loquuntur labiis et linguae extremitate dentibus innixa, ut Januenses, alii guttare, ut Florentini, alii sunt in locutione tardi, et habent dictiones vocalibus plenas, ut Veneti, alii ab ipsis abhorrent, et habent verba ut plurimum consonantibus abundantia non evidentibus, et fere bisyllaba, ut Bononienses, alii sunt hostes literae L, ut Senenses et Lucenses.* Imo, ut alii notant, singulis diebus in Italia peregrinantibus lingua aliqua parte novatur. Et Dantes in lib. de vulgari eloquio in hoc angulo mundi, ut loquitur, supra millenas ire differentias testatus est, qui in variis istis dialectorum generibus excutiendis mire illic operosus est. Singulorum Camillus Baldus causas habet vel universales, ut coelum et climata: nam duobus praecipue locis, sub Aequatore et sub quadragesimo quinto gradu Zonarum temperatarum, differentiam illam pronunciationis cerni aït: vel particulares, ut situs regionis, commercia, cibus. Et quidem quod ad situm regionis attinet, ob varietatem montium, lacuum, marium, fluminum, sylvarum, ut hominum inclinationes et propensiones variant, ita linguis, moribus discrepare ostendit Italiae exemplo. Quae cum dividatur ab Apennino monte, ab ortu ad occasum, atque ejus extremitates geminis alluantur maribus, magis lingua et moribus differre Italum ab Italo aït, quam Polonum a Polono, quod illarum regio, licet Italia major, aequali planitie constet. Ita noster ille observat, qui latos Italiae campos colunt a montibus et mari distantes, si respiciant Septentrionem, cum frigidi sint participes, voces abbreviare ac consonantibus uti, ut Ferrarienses et Romandiolae habitatores. Mediolanenses, cum loco humido habitent, ob vaporum multitudinem, quadam imbecillitate loqui, et ultimis verborum syllabis multos addere accentus: Etruriae cultores, qui collibus accedant, uti aspirationibus, et gutture loqui more Hebraeorum; cum enim montem habitent non minus meridiei expositum, quam Hierosolyma, nec minus, quam Sion, saxosum, habere etiam accentus Hebraïcis similes atque conformes. Idem tamen autor, qui brevitatem vocum et multitudinem consonantium antea frigori, eandem in Germanis calori illorum adscripserat. Quod enim Germanis multa sunt verba monosyllaba et plena consonantibus, quodque liberalius bibant, procedere ille aït a concentrato calore et praeternaturali siccitate, a multo calore producta. An ergo externo frigori eadem, quae interno calori, potestas est? An fortassis illa conspirat? Sed, nec illam esse autoris istius senten-

tiam, ex eo patet, quod Genuenses Germanis similes faciat, quibus eadem linguae velocitas insit, quia loca calida, sicca et petrosa incolunt. Quid vero de Belgis dixerit Baldus, qui paludoso in solo et humido aëre habitant? at illi voces contractiores habent, quam ipsi Germani. Verum altioribus defixae radicibus hae causae sunt, quam ut superficiariis illis contemplationibus erui possint, neque hoc loco illae eruendae. Nos tamen inde observabimus, quam facile sit in tanta diversitate dialectorum cultiorem linguam aliquid sordium adsciscere. Etsi enim alia oriundus patria cultiore lingua fuerit institutus, fieri vix poterit, etiam Camilli Baldi judicio, quin aliquando se prodat, ut in Theophrasto videmus; qui, licet per viginti annos educatus Athenis fuerit, ab Atheniensi tamen vetula unius verbi affectatione pro peregrino habitus fuit.

Quoniam ergo hodie lingua Latina nulli amplius populo familiaris est, sed per varias gentes propagatur, vel ex eo videre licet, quam illa in singulis populis novo et gentili quodam colore tingatur, quem Romanus ille candor aversetur. Non enim advertentibus illa obrepit peregrinitas, cum a consuetudine et autoritate Latinae linguae, significatione, phrasi, inepta junctura discedimus. Eam ob causam Hieronymus Epist. 7. ad Laetam de Institutione filiae, de lingua Latina mature addiscenda consilium dedit, ne postea idiotismis corrumpatur: *Sequatur*, inquit, *statim et Latina eruditio, quae si non ab initio os tuum composuerit, in peregrinum sonum lingua corrumpitur, et externis vitiis sermo patrius sordidatur.* Est hoc adeo familiare eruditis e qualibet gente vitium, ut non deprehendi nisi ab oculatissimis possit. Franciscus Vavassor, delicatus ille Latini sermonis censor, libro de Epigrammate cap. 15. refert, oblata sibi fuisse quaedam epigrammata, in quibus omnia laudem merebantur, non fuisse inania sententiis, nec sine acumine et lepore; versus elatos et canoros, verbis plenis et grandibus; aptam compositionem; naturalem ordinem rerum; neque artem desideratam. *Verumtamen, ad dictionem quod attinet, haud scio,* inquit ille, *utrum plus aliquid Latine Poëta hic sciat, quam quantum in scholis Philosophorum aut Theologorum, ubi ista fere dediscuntur, didicerit.* Hujus rationem ut daret, subjungit porro: *Plerique, nisi caveamus, Graeca Latine, Latina Gallice scribimus. Cur istud tandem, aut quomodo? Dupliciter. Primum quidem cum sint uni linguae communia quaedam cum linguis aliis, quiddam proprium et singulare cujusque, certa elegantia, domesticae nativaeque Veneres; hoc si posterius negligimus, aut si parum callemus, aut si omnino non persequimur, illa retinemus duntaxat: quis prudens lector atque intelligens divinabit, scire nos Latine aut Graece, qui ejus, quod peculiare sit alterutrius linguae, nihil in carmine nostro advertat? Deinde, cum ex duabus tribusve linguis unam aliis notiorem, magisque familiarem habeamus, quid proclivius, quam ad hanc accommodare caeteras et inflectere ac detorquere: ex quo Latinismus, ut ita dicam, in Graecis, Gallicismus in Latinis obrepat? Quid igitur provideri in epigrammate placet, aut quam rationem haberi sermonis? Si quis epigramma scriptor Graece condidit, deprehendat Lector, volo, vel ex uno versu al-*

terove Athenas; si Latine, Latium quodammodo et Romam veterem agnoscat. Nec vero jam puerum esse aut tironem intelligat, qui discat tum primum, sed virum ac veteranum, qui multum diuque didicerit. Quod si Graecum ex Latino, aut ex Graeco Latinum scriptor idem fecerit, juvat ambigere Lectorem, uter scriptor scripserit prius, utrum redditum sit opus atque ex altero conversum. Ex illo vitio linguae familiaris fit, quod idem notavit ejusdem libri cap. 8. *quod bonitatem et praestantiam Graeci carminis non per se ponderant, sed ex Latina interpretatione. Quomodo contigit id, quod ab Hieronymo observatum est, ut ridiculum nonnulli Homerum Latinum judicent: quem si Graecum norint, aut si magis ex sua illa lingua spectatum, quam ex aliena, norint: merito ac jure suspiciant atque admirentur.* Hanc ob causam Lilius Gyraldus (an satis aequus judex, critici viderint) Dialog. 2. de Poëtis nostri temporis, de Erasmo, illum inter Germanos Latinum, et inter Latinos aliquando Germanum videri, censuit. Eadem peregrinitas in Barclaji scriptis deprehenditur, qui perpetuis Gallicismis scatet. Illos enim in ejus scriptis observavit perpetuus talium insectator Scioppius, teste illo, qui Euphormionem cum notis variorum Lugdun. Batavorum edidit. Nam in Hercule suo Coprophoro hujus caeterorumque virorum doctorum sordes congesserat; sed non protulit in lucem hoc suum sterquilinium. Ille vero in libro de Rhetoricarum Exercitationum generibus circa finem haec de Barclajo: *Similiter et Johannis Barclaji dictio (ejus, qui hodie quoddam quasi juventutis cymbalum est) arguto et venuste hominis ingenio plus, quam Latinitatis genere, commendatur. Ut enim de obscuritate dicere praetermittam, in quam saepius eum necesse fuit incidere, qui nec majorum gentium autores studiose volutasset, et quomodo alius nemo dicere averet, nec barbarismi et soloecismi apud eum non inveniuntur, νεωτερισμῶν vero iniri vix potest numerus, quos ipse, calori indulgens, ac nec suae, nec amicorum limae patiens, se solo autore invexit.* Praeterea et anonymus quidam, sed qui ipsi amicissimus fuit, teste Erythraeo Pinacoth. 3. imag. 17. ipsi objecit, quod *Latinitas ejus Romanas aures peregrinitate radat, et veteris puritatis sapore imbutum palatum offendat:* quod tamen ipse Erythraeus in medio relinquit, et Böclerus commentario in Taciti Annal. 1. cap. 4. 6. vellicare videtur, cum aït: *nolle se esse inter eos, qui eruditissimum elegantis ingenii monimentum, quod tacite non possunt non mirari, qua tamen possunt, premunt.* Sed ille ingenii potius et inventionis elegantiam, quam omnes et ipsi illi rigidi censores laudant, forsan respexit: nam, quod ad Latinitatem attinet, illam non usque adeo esse sinceram, negari non potest. Longe certe a populari suo Buchanano abit; cujus tantus in Latinitate nitor et puritas, ut nil in illo praeter haeresin ille, inter Grammaticos Momos omnes Argus et Lynceus, Scioppius reprehendat.

Est vero ejus peregrinitatis, quae a linguis popularibus in Latinam linguam infertur, quo illa occultior, eo accuratior instituenda observatio. Nam ut in Gallia Gallicismi, ita apud scriptores Italos Italicismi, Hispanos Hispanismi regnant, quorum nunc discrimina deprehen-

dere difficilius est, cum paucis hic esse censoribus datum sit, qui nativum Romanae linguae decus e scriptoribus aureae aetatis dijudicare norint, et cui gentilia illa vitia non imponant. Quare bene de Latinitate mererentur, qui idiotismorum illorum a Latinismo differentiam diligentissime notarent, ut laudanda illorum opera est, qui illorum cum Latina lingua convenientiam docuerunt, quod in Gallica lingua fecit Henricus Stephani, libro de Latinitate falso suspecta; et in Germanica ejusdem tituli libro Johannes Vorstius, ne illi Gallicismorum et Germanicismorum specie imponerent.

Cap. IX.

Peregrinitas Latinae linguae e provinciis, γλῶσσαι, γλωσσήματα. Peregrinae voces jam olim collectae et notatae. Hispanismus in lingua Latina. Hispana lingua an Romanae originem dederit? Hispani prisci et lingua et doctrinis insignes. A recentioribus Hispanis aliqua Latinae Linguae peregrinitas illata videtur. Romanorum Scholae Latinae in provinciis. Hispani prae caeteris provinciis Latinitatis tenaciores. Barthii judicium qui idiotismum Romanum in illorum lingua et pronunciationem vetustam agnoscit. An apud Afros et Hispanos scriptores supersint veteres Romanae voces et phrases? Dissensus a Barthio. Erasmi de iis rectius judicium. Utrum Hispani, an Galli primi peregrinitatem in Romanam linguam invexerint? Petri Pithoei et Andreae Schotti lis de praerogativa utriusque gentis in eloquentia Latina. Vavassoris judicium. Qui in Hispanos paullum videtur iniquior. Ciceronis de peregrinitate in urbem infusa querelae. Fastidium purioris sermonis ob affectationem peregrinitatis post Ciceronis tempora. Hispani primi conservatores eloquentiae Romanae. Seneca. Quintilianus. In hoc Hispanitas a Philelpho notata. Quintiliani defensio et elogium. Barthius quoque illum vellicat. Poëtae Cordubenses. De Lucano, Seneca Tragico diversa nonnullorum judicia. Martialis vindicatur ab insanis nonnullorum calumniis. Argutiae ab Hispanis in Latinitatem illatae non omnino damnandae. J. Jovianus Pontanus diversitatem in Romanis et Hispanicis argutiis agnoscit. Quod et Ciceroni et ipsi Martiali notatum. Defenditur hac in re natio Hispanica adversus obtrectatores. Africitas in Latina lingua. Afri Scriptores plerique aliquid inconditi habent. Vivis de Afris et inter illos Augustino judicium. Verdierius notatus. Afrorum defensores Barthius, Fruteriu . Lipsius etc. Proprietatem linguae Latinae in illis laudant aliqui. Voces antiquae Latinae multae in illis reperiuntur. Dictio tamen in illis pura Romana non est. De Apulejo et Nemesiano judicia.

Maxima Latinae linguae peregrinitas ut nunc a populis, qui illam adoptarunt; ita olim a provinciis illata est. Nam deductione coloniarum et donatione civitatis peregrinitas successit, cum et qui emigrarunt, illam alibi hauserint, et, qui convenerunt in urbem, illam secum advexerint. Peregrinitas illa consistit vel in verbis, vel in constructione, vel consuetudine. Verba secundum Varronem sunt vel nostra, vel aliena, vel oblivia, id est, obsoleta. Aliena, τὰ ξένα ἑτέροις μὲν ἐπιχώρια, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐ συνήθη, ut aït Theon

Sophista in Progymnasmat. [c. 4.] sensibilem nimis peregrinitatem inducunt. Solebant verba illa Graeci vocare *γλῶσσας*, cujusmodi fuere Diodori *Ἰταλικαί*, Hermonis *Κρητικαί*, et Philemonis *Ἀττικαὶ γλῶσσαι*, quarum Athenaeus meminit. Vocabant et *γλωσσήματα* voces minus usitatas. In verbis quoque duo *ἁμαρτημάτων* genera agnoscit, scil. *τὴν ἀκυρίαν* et *παραφθοράν*. His ut frequentius peccatur, ita plus inde orationi peregrinitatis est, quam e verbis simplicibus peregrinis. Inter advenas illos e provinciis primae fortassis Hispanis debentur, quorum contagione primum ille Romanus nitor infringi videbatur. Nam etsi e vicinia, Latio scil. propior peregrinitatis metus, major tamen e remotioribus locis erat. Primum ergo de Hispanismi in lingua Latina peregrinitate agemus, cui illam, quae a reliquis gentibus est, subjungemus, ultimo loco de ipsius Latii et domesticis, ut ita dicam, peregrinitatibus dicturi. Quod ergo ad Hispanicam gentem attinet, dubitandum primum videbatur, utrum ab illis peregrinitas Romanae linguae illata sit, an vero ex ipsa illa veteri Hispanorum lingua, antiqua illa Romana primum creverit. Ad Romanam civitatem constituendam (teste Dionysio Halicarnassaeo l. 1. extrem.) *confluxerunt praeter Opicos, Marsos, Samnites, Hetruscos, Brutios, Umbros, Ligures, Hispanorum Gallorumque multa millia, aliaeque gentes innumerae vel ex Italia, vel ex aliis locis, lingua et moribus dissonae.* Unde verosimile videtur, e gentium illarum interque illas Hispanorum lingua coaluisse illam priscam Romanorum linguam. Ac fuerunt e gente Hispana Historici, qui Romam ab Hispanis fundatam volunt, quod tamen pro dubio et incerto habet Johannes Mariana: impugnat vero Bernard. Aldret. lib. 2. del origin. de la lenga Castellana cap. 16. Nam e verbis Dionysii Halicarnassaei patet, illos non sub ipsa initia urbis Romae, sed multo post accessisse, quod praecipue ille urget. Poterat vero etiam tum novam Romana lingua ab illis faciem sibi sumere, populo, ut apparet, jam ab antiquissimis temporibus docto et literato. Nam ita de Turdetanis, Hispaniae populo, memorat Strabo 3. Geogr. [pag. 139.] *Hi inter Hispaniae populos sapientia putantur excellere, et literarum studiis utuntur, et memorandae vetustatis volumina habent: poëmata, leges quoque versibus conscriptas, a sex annorum millibus, ut ajunt. Caeteri etiam Hispani usum habent literarum, etc.* Quibus, etsi annorum numerus fabulosus est, antiquitatis tamen multum subesse videtur. Verum, ut illa omnia ita se habeant, nullum tamen pro lingua ex Hispania oriunda confici argumentum potest. Etsi enim bona Hispanicae linguae pars in Romanam concessit, ut de Armorica alibi a nobis dictum est, eam tamen post tot secula mutationem Romana lingua subiit, ut, abolitis pristini Hispanismi vestigiis, novo habitu compareret. Dubium itaque nullum est, quin a recentiorum temporum Hispanis, quorum et ipsa successu seculorum lingua mutata, aliqua Romano sermoni inferri peregrinitas potuerit, postquam illi in civitatem Romanam assumpti, ut apud Hispanos vernacula illa ad genium Romanae linguae successu temporis composita, etsi primis temporibus Latina lingua per Romanos illic propagata. Magnam enim in illo curam posuerunt Romani, ut provincialibus purissimam illam Latinam

linguam traderent, constitutis illic ludis et professoribus: ut fuerunt municipales illae scholae apud Vesuntionem et Lugdunum, et illa apud Augustodunum in Heduis, cui praefuit Eumenius Rhetor. Imo ipsi illi provinciales, ut Romani viderentur, ultro Romanam linguam affectarunt, unde tandem corrupta illa Romana, quae hodieque apud illos in usu est, nata, cujus apud Hispanos Historiam singulari libro Bernardus Aldrete descripsit. Hispanos sane tenaciores Latinitatis prae caeteris provincialibus fuisse, Barthius, mirus Hispanorum amator, existimat. Nam Advers. lib. 10. cap. 19. dissertarat, alium fuisse vulgarem Latine loquendi modum apud Romanos, quam illum, quo libros scripserunt. probat illud ex Idiotismis linguarum ex Latina descendentium, praecipue Hispanicae, cujus pleraque vocabula significanter Latina sint, aliorsum tamen trahantur, quam in libris nos offendimus, quae e medio usu loquendi petita referunt autores non librarios aut scriptores, sed confabulantes et conversantes Latinos. Addit nonnulla exempla, quibus id confirmat, ac concludit tandem, Barbarismos Latinitati mixtos longe elegantiores esse in populari Castellano sermone, quam ii sint, qui copiose in posterioris aevi autoribus reperiuntur: usus enim, ut aït, moderabatur linguam, de manu velut in manum locutiones tradens. Idem lib. 47. c. 13. *Romanae linguae titulum sibi vendicant hodieque Hispani, et certo puto, nulli idiotismum illi propiorem esse, nec ullus magis integra servavit verba: Itaque magna nos delectatione cepit Castilianismus hodiernus.* Pronunciationem quoque Latinam illis suis vocabulis retinuisse ostendit Adversar. lib. 41. cap. 17. ex litera *F*, quae antiquis Latinis pro *H* accepta est: unde lingua Hispanica plurima, Latinis per *F*. pronunciata, per *H* nunc quoque exprimat, mordicus retinens, quod a Latina pronunciatione acceperat. Causam vero ejus rei duplicem esse opinatur, primam, quod, Latinismo adhuc vigente, Hispaniae exteris gentibus occupatae sint; jam vero lapso et ipso senio suo fatiscente, in Italiam et Galliam alienae linguae venerint: alteram, quod Afri scriptores et posterioris aevi Hispani magis proprie locuti sunt et scripserunt, quam caeterae omnes nationes. Ita enim Adv. lib. 7. cap. 9. magna fiducia pronunciat. Accedit in hujus rei fidem Strabonis testimonium, qui lib. 3. [pag. 151.] de Turditanis aït, quod plane Romanos mores assumpserint, ne sermonis quidem vernaculi memores, ac plerique facti sint Latini, et colonos acceperint Romanos, parùmque abfuerit, quin omnino Romani sint facti. Quibus addi illa possunt, quae Alphonsus Garsias Matamorus in Apologetica narratione, de Academiis literatisque Viris Hispaniae, in gentis suae favorem affert. Quae si vera sunt, inclementer nonnulli cum Hispanis agunt, qui primos illos Latinitatis corruptae reos faciunt.

Novi equidem, quorsum tendat hac sua sententia Barthius. Putat enim in Afris et Hispanis scriptoribus multas superesse Latinae linguae voces vel phrases, quas apud caeteros autores frustra quaesiveris, sed quae tamen Latinae fuerunt, et in Latio usitatae. Quam sententiam ut ego non damnem, magnum tamen in se onus suscepturum existimo, qui illam Hispanorum praerogativam in verborum propria acceptione probare idoneis argumentis velit. Fuerint voces

et phrases Latinae, quibus illi usi fuerint; non corruperint etiam propriam significationem: fuere tamen in illis multa, quae sua nollet Romanus scriptor, et inter plebeja et sordida, ac e consuetudine abhorrentia rejecisset. Quisquilias potius sermonis, et quae inter rejicula numerarunt Romani scriptores, collegerunt. Nullum enim ab illis delectum adhibitum, qui tamen in Romano sermone necessarius erat, multitudo vocum horridarum, utut Latinarum et apud plebem receptarum, satis arguit. Quare rectius mea quidem sententia hic judicat Erasmus praefatione in Hilarium, quae est inter ejus epistolas lib. 2. octava, cum aït: *Vix ullos provinciales feliciter reddidisse Romani sermonis simplicitatem, praeter aliquos, qui Romae a pueris sint educati. Nam et Tertulliano et Apulejo*, inquit, *suus quidam est character, et in decretis Afrorum, quae multa refert Augustinus contra Petilianum et Cresconium, deprehendas anxiam affectationem eloquentiae, sed sic, ut Afros agnoscas. Subobscurus ac submolestus nonnunquam est Augustinus, nec omnino nil Africum habet Cyprianus, caeteris licet candidior. Nec mirum, si Gallus refert Gallicum quiddam, si Poenus Punicum, cum in Livio nonnullos offendat Patavinitas. Fere fit autem, ut major sit affectatio in his, qui linguae cujuspiam municipes sunt, quam qui cives, qui advenae, quam qui indigenae.*

Quandoquidem ergo e provincialibus primum peregrinitas Latinae linguae illata, versari inter viros doctos illa disputatio solet: Utrum Hispani, an Galli primi peregrinitatem intulerint? Franciscus Vavassor libro de Epigrammate cap. 6. quo de origine acuminis in epigrammate agit, producit Petrum Pithoeum et Andream Schottum, illum Gallum, hunc Hispanum, utrumque pro gloria gentis suae certantem, in eloquentiae apud Romanos disciplina. Ille enim praefatione in declamationes Quintiliani populares suos: hic prooemmio in Senecae declamationes Hispanos suos Romanis ad eam dicendi vim, quae tum in urbe vigebat, autores fuisse contendit. Ridet utrumque Vavassor de praerogativa corruptae eloquentiae disputantes. Omne enim illud declamatorium studium, quod tum frequentabatur, ut frivolum et inane, et Romanae eloquentiae judicio parum conveniens damnat ille, vel ipsius Ciceronis testimonio, qui in Bruto, Oratores acutissimos et indoctos et inurbanos et rusticos nominat, unde longe ab nitore Romanae eloquentiae hos argutulos absfuisse colligitur. *Quaeris, quid malim?* inquit Vavassor, *Neque hoc, neque illud: et prope est, alios ut malim potiores meo judicio, vereque Romanos, qui ab utrisque nil didicerint; ut Livium et Suetonium in Historicis, Virgilium et Horatium, inter Poëtas, quibus nihil est ejusmodi aut parum argutiarum.* Sollicite itaque cavet Vavassor, ne in populares suos invidia haec derivetur, praeprimis in illa, quae inter Orationes ejus tertia est, pro vetere dicendi genere contra novum, et ut omnem in Hispanos devolvat. Nam mores nationis Gallicae suavissimi longe ab hac magniloquentia illi abesse videntur. *Unde nobis bellum*, inquit, *inde hoc oris et linguae vitium erupit, ex hostili videlicet solo. Iberia primis illis temporibus, ut fere mores sequitur dictio, lentam hanc verborum ac ventosam pompam et peregrinam insolentiam in urbem*

bem, *velut adulterinas et pestilentes merces, induxit.* Imo et Gallis suis, qui Hispaniam vicinitate contingunt, vel hodie idem afflari vitium indignatur, qui multum hujus adventitii fastus ac tumoris cum in agendo, tum in Latine loquendo vel maxime retineant, quod caeterarum Galliae partium congressu atque consuetudine emendari non possit. Quare amaris etiam facetiis illos illudit, cum multo periculosiorem hanc esse orationis strumam aït, quam corporis, cui cum Galli verbis atque tactu medeantur; hi tamen orationis strumam contrahant, nulla medicinae scientia sanabilem. Quae etsi licentius in gentem aemulam, imo tum temporis hostilem, a Viro quidem docto, sed gentis et patriae suae studioso dicta videntur, etsi forte et Gallos hac nota non omnino immunes fuisse credibile est; nam et olim *cothurnus* ille *Gallicanus* in proverbium abiit; non defuerunt tamen et alii, etiam inter antiquos, qui \de corrupto per provinciales sermone querebantur. Ipse Tullius Latinitatem genuinam suo tempore vitiatam dolet: Ita enim in Bruto: [cap. 74.] *Omnes vero, qui nec extra urbem hanc vixerant, nec quos aliqua domestica barbaries infuscaverat, recte loquebantur; sed hanc certe rem deteriorem vetustas fecit et Romae, et in Graecia. Confluxerunt enim et Athenas et in hanc urbem multi inquinate loquentes, ex diversis locis.* Idem lib. 9. ad fam. Ep. 15. *In urbem nostram est infusa peregrinitas nunc vero etiam braccatis et transalpinis nationibus, ut nullum veteris leporis vestigium appareat,* Eodem etiam tempore rectum et levem sonum oris, quae laus erat Romani generis urbisque propria, perverti coepisse notat Vavassor de ludicra dictione pag. 360. Imo eo processerat peregrinitatis ille morbus, ut statim post Ciceronis tempora, ejus scripta nonnulli ut minus nitida fastidirent. Notat Muretus ad locum Senecae Epist. 59. ubi in Fabiano Seneca laudat orationem, ad nostrum fastidium nitidam, plerosque tum nonnulla Ciceronis, ut parum nitida et expolita, fastidio habuisse, idque e Dialogo de oratoribus, et e variis Senecae locis perspici posse. Senec. in Prolog. 1. Declam. *Quicquid habet Romana facundia, quod insolenti Graeciae aut opponat, aut praeferat, circa Ciceronem effloruit: omnia ingenia, quae lucem nostris studiis attulerunt, tunc nata sunt, in deterius quotidie data res est, ut ad summum perducta rursus ad infimum velocius, quam ascenderat, relabatur.* Adeo verum est, quod Vavassor in Oratione pro veteri Eloquentia observat, quicquid optimum in quacumque arte inventum, vel factum, id singulari fato in exiguum temporis curriculum compingi, quasi tot seculorum collecti sapientiae et ingenii fructus in modicam quasi hominis aetatem maturuisse videantur. Imo periisse tum pene Latinitatis ornamenta videbantur, nisi exteri homines, et illi ipsi Hispani, quos peregrinitatis insimulamus, ea conservassent, ut condonandum illis merito sit, si quid ab illis Latinitati vernaculi gustus illatum sit. Frequentes sunt de perdita veteris linguae gloria, imo ipsis vocibus, Varronis lib. 8. de L. L. Quintiliani lib. 8. cap. 3. Gellii et aliorum querelae. Seneca Hispanus illa Latinitatis pereuntis cimelia quasi raptim collegit. Imagines eloquentiae penes Quintilianum remanserunt, in quo tamen et Philelphus Hispanitatem sibi invenisse visus est. Sed injurius

profecto in Quintilianum non solum, sed in omnem Eloquentiam est, qui ita judicat. Ille enim Ciceronis non solum gloriam, sed et omnem orationis facultatem quasi e cineribus resuscitavit, totique se Italiae Magistrum praebuit: imo si Campanum audimus, in Censuris super varios autores, vel ejus dictio proximo post Ciceronem gradu poni meretur, cujus ego sententiam non omnino damno: propius certe a Cicerone abesse profiteor, si priores Augustaei aevi Scriptores exceperis. Popularibus suis sine controversia in Latinitate praeferri debet, neque plus illi Hispanitas, quam Livio Patavinitas, ad bonae dictionis laudem obest, etsi Livio tamen minor habendus est. Magnificum est Vallae de eo judicium lib. 1. antidoti in Poggium: *Neminem posse neque Quintilianum intelligere, nisi Ciceronem optime teneat, neque Ciceronem probe sequi, nisi Quintiliano pateat, neque unquam fuisse quenquam eloquentem post Quintilianum, nec esse posse, nisi qui se totum arti ejus formandum, imitationique crediderit.* Etsi sunt, qui hoc elogium ipsi ex aemulatione adversus Trapezuntium natum existimant, qui perpetuus Quintiliani cavillator fuit, vide et Pogg. Invectiva in Vallam 1. fol. 71. lit. a. Sed tamen in illo, utut imitatore Ciceronis diligentissimo, diversitatem, quae ab aetate est, notavit Budaeus Comm. Graecae linguae pag. 1013. Edit. Paris. et Erasmus in libro de ratione verae Theologiae judicat, frequenter in Quintiliani sermone haesurum, qui praeter Ciceronem nihil legerit. In censendis tamen Autoribus, praecipue Poëtis, minime satisfacit Barthio, ut qui Lucretium ad phrasin et corpus eloquentiae non commendet, cum sit Poëta Latinissimus, Sallustium majoris historiae Autorem faciat, quam Livium, nusquam etiam corruptior sit, quam ubi bonos Autores sub censuram vocat, de quibus videatur Barthius Adversar. lib. 43. cap. 2. lib. 48. c. 19.

De Poëtis Hispanis alioquin notum est Ciceronis judicium, qui ajebat, Cordubenses Poëtas pingue quid sonare et peregrinum, in quorum censum ipse Seneca refert popularem suum Sextilium Henam, Poëtam ingeniosum magis, quam eruditum, qui Ciceronis mortem versibus celebrarit. Quid de Lucano judicent nonnulli, et ipse Quintilianus, notius est, quam ut hic recenseri debeat. De Senecae tamen Tragoediis clementius judicandum existimo, quam fecit Lipsius, non immerito eam ob causam a Josepho Scaligero notatus. Martialem Bilbilitanum quam inique tractarunt nonnulli! Hunc vilem e trivio scurram prae Catullo vocat Muretus. Ejus Epigrammata asinis placere Lilius Gyraldus, Raphaël Volaterranus neque elegantiae Latinae, neque moribus prodesse ajebat. Eorum exempla, quot nancisci poterat, quotannis cum exsecratione Vulcano dicabat Andreas Naugerius: peregrinitatis enim maculam suavitati Romanae intulisse existimabant omnes, quibus omnibus longe sincerius Josephi Scaligeri judicium opponi debet, ut et Fr. Vavassoris in libro de ludicra dictione pag. 231. qui ita litem hanc decidit, ut vincere Catullum, et a Martiale vinci judicet. Ille puro ac simplici candore, figuris quoque elegantibus superat Martialem, atque adeo toto corpore epigrammatis; Martialis vero clausula Epigrammatis et acumine, quod proprium tunc Latinorum et peculiare fieri coepit, Catullum vincit. Praeterea et

Hendecasyllabi et Scazontes, et Jambi Catulliani multo sunt venustiores, quam Martialis; ut Elegiaci Catulliani duriusculi et scabri. Neque contemnendus sane est in universum ille acuminum loco, et tempore apto, ac modo debito usus. Est enim et illa styli virtus, ac Hispanis quasi gentilis et propria.

Opera itaque potius danda, ut hanc virtutem externam etiam Romana civitate donemus, atque ita misceamus sermoni Latino, ut illa minime peregrina, sed nativa, videatur. Hinc gratiae sunt potius Hispanis agendae, qui ea parte Romanum sermonem ornarunt, quam illi ob corruptum sermonem convitiis proscindendi. Si quid enim peccarunt orationem contaminando, alia quadam eloquentiae dote compensarunt. Nisi forte cum Joviano Pontano sentiendum sit, qui Hispanicis illis argutiis, praesertim plebejis, aliquid amari ac subacidi subesse judicat. Ita enim ille lib. 3. de Sermone c. 18. de Martiale: *Valerius Martialis, artificiosissimus Epigrammatum Scriptor, ita in iis quidem jocatus est, ut frequentius carpat, quam delectet, tametsi e demorsione ipsa delectatio quoque paritur. Adhaec dictis ejus partim occultissima quaedam insunt spicula, partim verba, quae non solum a faceto sunt aliena, verum aut ob scoena ipsa admodum scurriliaque, aut maxime ampullosa et acida, QUOD QUIDEM HISPANICUM EST. Nam etsi Hispani cumprimis sint facetiarum studiosi; tamen, si populares respexeris, an plebejos, gentis ejus homines, invenies eorum jocos non tam propendere in lusum ac delicias, quam in submorsiones, magisque spectare in invectivas et subsannationes, quam in risum voluptatemque e jucunditate conceptam, quae in facetis viris tenerrima quidem est. Sunt tamen dicta ejus in universum arguta, subtiliterque conquisita, abstrusae sententiae, eaedemque rarae, salsae, aculeatae, intentio vero maxime acuta, verba autem praecipue accommodata, quaeque non prima tantum facie, atque in explicatu lectorem alliciant, atque auditorem, verum quae in ejus animo relinquunt tacitam quandam quasi subtititillationem. Nihilo tamen minus in iis non pauca quidem animadvertas, quae digna prorsus sunt facetis ac temperatis civibus, retineantque decorum.* Quantum itaque e verbis Pontani licet colligere, Hispanicae genti illos ingenuos jocos et lepores abjudicat, etsi in Martiale illos non negat, ita tamen ut nonnunquam quaedam inspergat, quae gentis suae genium sapiunt. Et hac forte forma distincti fuere a Romanis adeo celebratis salibus Hispanicae illae facetiae, de quibus Cicero in Bruto (cap. 38.) loquens Crassum commendat, quod fuerit in illo cum gravitate junctus facetiarum et urbanitatis Oratorius, non scurrilis, lepos, qui et lib. 9. epist. 15. braccatis et transalpinis nationibus veteres lepores corruptos queritur. Quod ipsum etiam Martiali suboluisse nonnemo judicet, qui, Hispaniae Patriae oblitus, ac vetus Romulidarum hospes, municipales Poëtas et municipalia ingenia ubique exagitat, notatus eam ob causam a Balzaco illa, quam ad Petrum Costardum scripsit, epistola, quae inter selectas ejus habetur. Verum non imputari usque adeo toti genti potest, quod plebis est vitium, non apud Hispanos solum, sed et apud Romanos; qui enim agrestis ingenii sunt, agrestes jocos amant.

Imo vero ex ingenio plebis de caeteris institui judicium potest, quod in illa agreste et sylvestre natura produxit, feliciori cultura ab iis emendari, qui sunt optimis disciplinis instituti, ideoque argutiam genti illi nativam esse, et peculiarem aliquam dotem, quae ab educatione, disciplina perfici, temperarique possit.

Hispanis Afros subjungimus, ob peregrinitatem Latinae linguae illatam male passim audientes. Quoniam enim ex Africa semper aliquid monstri, ut proverbio vulgato dicitur, mirum videri possit, si nec Latinitati aliqua inde monstra subrepserint. Hispanis sane ingenio quodammodo similes Afri. Sed tamen et Siren illa, victa quam dedit Africa, felicissimum Romani sermonis cultum ostendit, in quo ne oculatissimus quidem Africitatis aliquid invenerit. Verum produxerunt posteriora tempora non paucos, qui et monstrosis verbis, et insolito aliquo, et inepto dicendi genere puriorem linguam infamarunt: e quibus vel unum nominasse Apulejum suffecerit. Sed temperarunt sibi in iis quodammodo Christiani scriptores, Patres, Poëtae. Nam haec Genti illi gloria debetur, quod nusquam felicior proventus scriptorum fuerit, qui pro Christiana religione decertarint, omnique scriptorum genere illam excoluerint. Minus sane illis sordium in dictione, quam caeteris, adhaeret. Sed reperies tamen in illis, quod gentem hanc sapiat. De quibusdam Ludovicus Vives lib. 3. de tradendis disciplinis: *Tertullianus perturbatissime loquitur, ut Afer. Cyprianus et Arnobius ejusdem gentis clarius, sed et ipsi nonnunquam Afre. Augustinus multum habet Africitatis in contextu dictionis, non perinde in verbis, praesertim in lib. de Civitate DEI.* Quod de Augustino judicium Ludovico Vivi sublegit ineptus ille veterum Autorum Censor, Verdierius, in censione sua pag. 149. sed flosculis parum Latinis furtum suum ornans, cum aït: *Augustinus quoad contextum orationis multum Africitatis habet, non perinde in dictionibus.* Verborum, non dictionum, ut ajebat Verdierius, delectum majorem instituit Augustinus, quam caeteri, qui et in verbis, et in tota dictione, id est, in charactere, stylo, et toto orationis contextu (id enim significat vox *dictio*) hanc peregrinitatem sequebantur. Scio equidem, esse suos Afris scriptoribus, etiam inter viros doctissimos, defensores. Diserte enim Barthius lib. 41. Advers. cap. 10. Afros maxime proprietatis studiosos vocat, et Fruterius Verosim. 17. Apulejum vocat doctissimum hominem et Latinae linguae exactissimum censorem, Casaubonus in Apologia Apuleji, cum explicat ejus vocem *invidere* pro non videre, aït: *Si quis propter hujusmodi voces fastidiendam putet hujus eruditissimi Scriptoris orationem, eum, quid sit Latine scire, prorsus ignorare.* Lipsius quoque 2. epist. quaest. 22. et lib. 2. Elect. c. 22. stylum ejus adversus istos de Arpinati schola investes pueros (quo dicterio Ciceronis cultores inepte exagitat) asserere non veretur. Etiam Barthius lib. 55. Advers. cap. 2. *proprietatis Latinae scriptorem optimum*, et lib. 24. Advers. cap. 1. *scriptorem verborum et styli eruditissimum*, ac alibi *proprietatis amantissimum veteres vereque Latinos secutum nominat.* Doctissimus quoque Daumius lib. de caus. amiss. radic. cap. 27. verborum farraginem adducit, e. gr. *oculare*, *tunicare*, *galeare*, *titubatus*, *vacuare*, *acer-*

bare, *aëra*, Plur. Neutr. *alvus* Gener. Mascul. *clienta* pro cliens, *cupienter* pro cupide, *curatura* pro cura, *repens* pro repente, *cunctare*, *orditum* ab ordior, *funerare*, *forare*, *incerare*, quae Browerus aliique in Tertulliano, Apulejo ceterisque Afris scriptoribus reprehendunt: cum tamen apud genuinos etiam aureae aetatis scriptores reperiantur. Quae etsi non nego: fieri enim potuit, ut Latina verba aliis au reae aetatis scriptoribus vel parcius, vel plane non usurpata, quorum ego magnam supereſſe copiam arbitror, ad hos Afros pervenerint; non puto tamen recte ab illis factum, quod verba insolentiora nimis frequentarint, et quasi in perpetuos usus seposuerint, quae purioris Latinitatis autores, vel ut sordidas et plebejas, vel ut exiles et minus sonoras rejecerunt, vel magna modeſtia usurparunt. Unde et illi, qui Afros scriptores commentariis inluſtrarunt, vocum inusitatarum adjicere gloſſaria neceſſum duxerunt. Quarum foeditas tum demum rectius noscitur, cum ita conglobatae appareant. Lepidum itaque commentum doctissimi Mariangeli Accursii eſt, qui in Dialogo suo, Osce ac Volsce conscripto, e similibus Apulejanis vocibus in unum sermonem contextis, ita μυκτηρίζει. *Ego pol id spontaliter, cupienterque praeclariter factitarem, si L. Appuleji multiloquentiae lineamentationem levigatiusque veriverbium saturantius ac non nepa lyra concallerem. Illam, inquam, suaviloquentiam facundiosam; et Oratorum melos, quo ipsum Asinum, cognomento aureum, auratiorem auro fastigavit. Est quippe tanta ejus altiloquentia, ut prae hujus noe non vatracen Arpinatem polylogum, blaterotorem lingulacam immoderatam suam eloquentiam, pro nostris dixe credam.* Vide in Apulejum et Apulejanos declamantem Andream Schottum Tullian. quaeſt. lib. 1. cap. 21. ubi Apuleji imitatores pueris comparat, qui in pratis locuſtas potius salientes sectentur, quam flores obvios carpant. Eſt vero verborum delectus, talium scil. quae suavia sunt, numerosa, civilis usus, evidentia, quibus Ciceronem aliisque uti videmus, origo eloquentiae, in quibus ita laborarunt veteres illi aureae aetatis scriptores, ut obsoleta, sordida, plebeja, exilia, inusitata tanquam scopulos sibi fugiendos exiſtimarint, quae male sedula quorundam induſtria in orationem Latinam reducere conata eſt. Quare Picus Mirandula apud Crinit. lib. 8. de honeſt. disc. cap. 3. ut Hispanos sua natura ad peregrinum inclinare judicat, quibus Plinium et Suetonium, non recte tamen, ut puto, addit, quod sint in scribendo similes, figurisque et Graecis vocibus cupidius ac insolentius utantur, ita Punicos et Carthaginenses duros, audaces et improbos in scribendo vocat. Ne Nemesianus quidem Eclogarum scriptor, etsi puri sermonis amans videri velit, et Africanam illam indolem superarit, judice Rapino, a transmarina peregrinitate immunis eſt. Ad Apulejum quod attinet, demiror Criticorum noſtrorum indulgentiam, qui plus illi, quam ipse sibi, tribuunt. Ac solet sane Criticorum argutatiunculis, qui ipsas etiam verborum sordes non aversantur, non usque adeo cum limato Oratorum judicio convenire. Ipse de se primo Metamorphos. libro: *In Urbe Latia advena studiorum Quiritium indigenum sermonem aerumnabili labore, nullo magistro praeeunte aggressus, excolui. En ecce praefamur veniam, si quid exotici ac forensis sermonis ru-*

dis locutor offendero. E quibus ipsis verbis nescio, quam inconcinne junctis et male inter se aptis, illa ingrata Romanis auribus peregrinitas satis elucet; ut, quibus ista sapiunt, parum in emendata loquendi ratione sapere existimandi sint. Certe qui Ciceroniana cum Apulejanis contenderit, quod in Musicis inter νήτην et ὑπάτην differre videmus, discrepare deprehendet. Qui ex utroque sermonem miscere se posse crediderit, is eadem opera humano capiti cervicem equinam recte junxerit.

Cap. X.

Gallicismus in lingua Latina. Cicero ipse Gallicismi reus habitus. Allobrox a Rufo dictus. Galli eloquentiae laude olim celebres. L. Plotius ante Ciceronis tempora eloquentiam Romae docuit. Cresollius notatus. Roscius Gallus. Posteriores Galli affectatione peccarunt. De Ausonio Gyraldi judicium. Galli argutiarum affectatores. Grandiloquentia illis singularis. Hieronymi de Hilario judicium. Cothurnus Gallicanus. Erasmus de Gallicismis scriptorum sacrorum. Ejusdem de Budaei stylo judicium. Picus Mirandula de Gallicis scriptoribus quid judicet. Eloquentiae scholae recentiores in Gallia, sed corrupto jam sermone Latino. Anglorum veterum et recentiorum in nitore Latinae linguae negligentia et affectatio Hodiernorum Gallorum purissima Latinitas laudatur. Italorum fastidium erga Transalpinos. Poëtevinitas Gallorum inepte ab Italis Criticis taxata, ut et Lombardismi in Bentivoglii scriptis.

Subjungimus Hispanis et Afris Gallos ejusdem criminis reos. Nam et ab illis in Latinum sermonem peregrinitas illata est, etsi Hispanos culpae huic magis affines, quam populares suos, Vavassor judicet. Mihi quidem illi nullo vel exiguo discrimine habentur. Nam quod Hispani tumore peccant, hi ventosa quadam loquacitate peccarunt. Nisi hoc illi in laude sua reputent, quod ipse eloquentiae parens Cicero cujusdam quasi Gallicismi reus habitus fuerit, ut quem apud Juvenalem lib. 3. sat. 7. [vers. 214.] Ruffus, Rhetor superbus et ineptus, ejus, ut ex Plinio discimus, aemulus, Allobroga dixit, quod more Allobrogum crasse et fuse loqueretur: nisi forte, ut nonnulli volunt, ideo Allobroga dixit, quod cum Allobrogibus potius, quam cum Romanis, senserit. Si ad vitium orationis respexit, tantum abesset, ut peregrinitatis rei habendi Galli, ut potius in Ciceronianae eloquentiae virtutes arctius admissi fuerint.

Ac fuerunt sane Galli jam antiquissimis temporibus ut omnis sapientiae, ita et eloquentiae laude celebres. Testantur id commercia cum Graecis, unde et ἄνθρωποι φιλέλληνες dicti, et Massiliense literarum emporium, in quo tyrocinia sua Romani juvenes posuere, atque Athenis ipsis teste Strabone lib. 3. pag. 125. anteposuere, ac scholae Heduenses, ubi *nobilissimam Galliarum sobolem liberalibus studiis operatam* aït Tacitus [3. Ann. 43.] tum et Ara illa Lugdunensis, virorum illustrium disputationibus celebrata. Ne quid de priscis Druïdum scholis dicam. Testis est Tacitus, duabus rebus studuisse veteres Gallos, rei bellicae et eloquentiae, et Pomponius Mela lib. 3. cap. 2. e Sosipatro de iis: *Pleraque Gallia*, inquit, *duas res industriosissime persequitur, rem militarem et argute loqui.* In

rei militaris peritia decantanda multus est Gabriël Naudaeus Syntagm. de studio militari lib. 1. num. 7. Eloquentiae affectatio quasi nativa illis semper fuit, atque a plurimis magnopere laudata. Juvenalis testimonio [Sat. 15, 3.]

Gallia causidicos docuit facunda Britannos.

Eam *fertilem Oratorum* D. Hieronymus nominat, ac alibi *ubertatem Gallici nitoremque sermonis* laudat. Idem, ad Hebidiam matronam Gallicam scribens, duos ex ejus familia viros laudat, Paterium, qui artem dicendi Romae docuerat, et Delphidium, summum quoque Oratorem et Poëtam. Etiam Symmachus lib. 8. Ep. 68. cum Romae non deessent Oratores, quos audiret, tamen ipse *Gallicanae facundiae haustus* requisivit. Quid? quod ante Ciceronis tempora, cum ipsi Romani vel nulli vel rari essent, eloquentiae ludos Galli doctores instituerunt, ut de L. Plotio Cicero ad M. Titinnium refert, quod fragmentum in libro de claris Rhetoribus [cap. 2.] Suetonius consignavit: *Equidem*, inquit Tullius, *memoria teneo, pueris nobis, primum Latine docere coepisse L. Plotium quendam: ad quem cum fieret concursus, quod studiosissimus quisque apud eum exerceretur, dolebam mihi idem non licere. Continebar autem doctissimorum hominum autoritate: qui existimabant, Graecis exercitationibus ali melius ingenia posse.* Quo e loco patet, non displicuisse Ciceroni Galli hujus hominis eloquentiam, etsi illum tamen M. Caelius, ut ordearium Rhetorem, ut inflatum, levem ac sordidum, eodem Suetonio teste, deridet. Ad hunc locum procul dubio errore quodam ductus respexit Cresollius Vacationum autumn. lib. 1. cap. 4. cum aït: *Ciceronem homine Gallo ad oratoriam duce et magistro, eoque perfecto orandi artifice, gloriari:* neque enim memini, quo loco ille de Gallo eloquentiae magistro glorietur. In muta eloquentia parem, si non superiorem, Cicero Roscium, eundum Gallum, habuit, per quem novo quasi spiritu eloquentia et Comoedia animari coeperunt, ut Graecos etiam illa parte vinceret. De Julio Secundo, qui Quintiliani aequalis ac ab ipso familiariter amatus fuit, atque Julio Floro ejus patruo, utroque Gallo, nota sunt, quae Quintilianus l. 3. c. 3. commemorat, quorum illum mirae facundiae virum, sed infinitae curae; hunc in Eloquentia Galliarum principem atque inter paucos disertum nominat. Strabo [lib. 4. p. 186.] jam inde ab Augusti aevo Gallos negat dicendos amplius esse barbaros *μετακειμένους τὸ πλέον ἐς τὸν τῶν Ῥωμαίον τύπον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινάς δε καὶ τῇ πολιτείᾳ, mutatos in Romanorum morem lingua et vita, quibusdam et civili gubernatione.* Ausonius quoque ita Mosellam, Galliae Belgicae fluvium, compellat [vers. 383.]

Aemula te Latiae decorat facundia linguae.

Non itaque omnino sunt eloquentiae gloria fraudandi Galli, in qua prae caeteris excelluerunt, qui aetati aureae propiores, et ab ipsa juventute in urbe Roma educati crebrisque exercitiis firmati fuere. Nam in caeteris, qui primos illos sequuntur, facile est nativum gentis vitium atque illam linguae Latinae notare peregrinitatem. De Ausonio certe, qui et ipse Gallus fuit, Gyraldus in v. Dialogo suo, severius judicium tulit. Ita enim de ejus gratiarum actione scribit: *In ea crebrae quidem*

sententiae, sed eloquentia quidem Gallicana, nec ea, in qua Julius Florus, ut scribit Fabius, princeps fuit: sed longe posterior, hoc est, ut nunc nostri Ciceroniani dicunt, corruptior. Haec de illo Gyraldus, cujus hac quidem in parte sententiam non contemnendam arbitror; licet optime sciam, Scaligerum ita de Gyraldo judicare, ut neminem ineptius de Poëtis judicasse dicat, quam qui de illis scripserit. Ipse quoque Cicero in Gallis, quid sibi displiceat, invenit. Nam cum in libro de claris Oratoribus [cap. 46.] Brutus interrogaret: *Qui est iste tandem Urbanitatis color? Nescio,* respondet, *tantum esse quendam scio. Id tu, Brute, jam intelliges, cum in Galliam veneris, audies tu quidem etiam verba quaedam non trita Romae: sed haec mutari dediscique possunt.*

Corruperunt scilicet et illi eadem affectatione Romani sermonis simplicitatem, qua Hispani. Nam et illi acutum quoddam dicendi genus sectati, ut acris animi atque concitati sunt, sed modo tamen ab Hispanis diverso: nam et majori verborum copia illam suam argutiam involvunt, neque ita in abstrusa, et recondita, quemadmodum illi, feruntur. Themistius jam diu Galatas, e Gallia oriundos, orat. 4. [pag. 299 Ed. Hard.] vocat *ὀξεῖς καὶ ἀγχίνους acutos et solertes.* Diodorus Siculus lib. 5. [pag. 213.] Gallos vocat *ταῖς τε διανοίαις ὀξεῖς καὶ πρὸς μάθησιν οὐκ ἀφυεῖς, ingenio acutos, minime a natura ineptos ad disciplinas.* Notavit et ipse Hieronymus Epist. 4. 13. *Cothurnum Gallicanum.* Hinc Barthius Advers. lib. 33. cap. 17. haec de Gallis: *Aevo a legitimo Latinitatis flore jam lapso flumen ingenuae et a natura velut manantis eloquentiae spernebatur, et in ejus locum succedebat studium immane concise et argute loquendi, quo omnis et eruditio et eloquentia absolvi videbatur. Id quod in Gallicanorum aut ab iis oriundorum Episcoporum ingeniis ab alta majorum aetate haesit.*

Erat tamen in Gallico illo dicendi genere argutiae juncta singularis quaedam grandiloquentia, non loco adhibita, ac obscura saepe et inepta. Quod in Hilario notat Hieronymus, quem Gallicano attolli cothurno aït, cum alioqui Graecorum flosculis ornatus incedat, frustraque legi ab imperitioribus, quod interdum longis periodis involvatur. Multa quoque eo de argumento differit Erasmus Epistola 8. lib. 28. cujus characterem sermonis ita describit, quod, etiamsi res per se dilucidas tractet, tamen sit et intellectu difficilis et depravatu facilis: *Frequenter,* aït ille, *adsurget ad floridam quandam ac theatricam sublimitatem, praesertim cum incidunt loca facile tractata, neque raro ad schemata usque tragica extollitur, prosopopoeias et apostrophas.* Subjungit porro Erasmus: *Haud scio, an haec grandiloquentia Gallorum ingeniis sit peculiaris. Habet hujusmodi quiddam et Sulpicius Severus, habet et Eucherius, hic etiam elaboratior, sed cura feliciore.* Procedit inde ad sui seculi ingenia, et quidem ad Guilielmum Budaeum, in quo illum eloquentiae Gallicae colorem sibi deprehendere visus est. *Non degenerat,* inquit, *ab hac phrasi Guilielmus Budaeus, Vir inter hujus aevi scriptores celeberrimus: adeo sublimis, ut tubam sonare credas, non hominem: adeo feliciter elaboratus, ut eruditum lectorem nunquam saturet, trivialiter lite-*

ratos procul submoveat. Porro sermonis obscuritas, tametsi partim inde est, quod frequenter orationem, diversis e membris contextam, vix tandem longo circuitu absolvit; tamen illud etiam officit orationis perspicuitati, quod in argumento per se subtilitatibus involuto, laudem etiam affectavit argutiae nonnunquam et copiae. Huic Erasmi judicio de Budaeo ὁμόψηφα Sturmium aliquo in loco scribere memini. Imo Andr. Schottus Quaest. Tullian. lib. 1. cap. 21. ut Apuleïzantem non obscure notat, cum de Beroaldo aït: *laboriosos illum in Asinum Apulejanum commentarios reliquisse, ut flores inde legeret Budaeus, quibus Juris Pandectas illustraret.* Picus Mirandula, e relatione Petri Criniti de honest. discipl. lib. 8. cap. 8. Gallorum, ut Cassiodori, Apollinaris, Fulgentii, Ennodii et aliorum commentarios aspiciendos, non probandos esse judicabat. Quare etsi perpetuae apud Gallos Rhetoricae scholae fuerint, non exuerunt tamen gentile illud vitium, quo peregrinitas Romano sermoni afflabatur: Sidonius quidem Apollinaris lib. 3. Epist. 3. testis est, in Averniam undique gentium confluxisse studia literarum, *ubi sermonis Celtici squamam depositura Nobilitas nunc oratoris stylo, nunc etiam Camoenalibus modis imbuebatur.* Sed vel ex ipsis hujus Panegyristae verbis hujus eloquentiae elegantiam conjeceris. Ut satis quidem appareat, gratiae aliquid datum fuisse ab Hieronymo, cum in libro adversus Vigilantium haec scribit: *Sola Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis abundavit.* Imo vero et Cassiodori illud lib. 8. c. 12. sub Atharici Regis Gothorum persona dictum, non nisi panegyricis coloribus tingitur, cum aït: *Romanorum eloquium non suis regionibus invenisti, et ibi te Tulliana lectio disertum reddidit, ubi quondam Gallica lingua resonuit: Ubi sunt, qui literas Latinas Romae, non etiam alibi, asserunt esse disertas.* Hujus vitiati sermonis Latini etiam Angli rei sunt, qui nescio quam grandiloquentiam, ut olim, ita nunc, saepe affectant, ut rari admodum sint, qui Romanam illam simplicitatem et nitorem sequantur. Certe superioribus temporibus vocibus inepte confictis omnia involverunt, et, ut Malmesburiensis in Vita S. Althelmi cap. 5. aït, pompatice dictare solebant, ac verbis abstrusis et e Graeco petitis uti. Nostro adeo tempore paucissimos reperias nitoris illius Romani studiosos: inter hos superiori seculo Aschamum tamen quis numeret: a Scotis certe in utraque oratione vincuntur.

Non immerito itaque, ut vidimus, exprobrari olim illa Romano sermoni a Gallis illata peregrinitas potuit. Nunc vero ita in cultissima gente mutata sunt omnia, ut nulla magis purum illum Romanae linguae nitorem in scriptis ostendat, quam Gallica. Ut enim illic hodie omnes artes, omnia studia florent: ita eloquentia Romana nova quasi παλιγγενεσίᾳ intra paucos annos reviviscere coepit. Testantur pulcherrimae ingenii monumenta, quae magno numero, oratione tam soluta, quam ligata, eduntur. Nam de reliquarum artium speciminibus, quae innumera sunt, nunc nihil dicam. Nihil itaque causae est, quare Itala gens, Latinitatis superiore seculo ad superstitionem studiosa, Gallicas illas Veneres, omnibus Italicis magis urbanas et Romanas, fastidiat. Queritur de illo Italorum fastu et fastidio Balzacus in Epistola, quam ad

Petrum Costardum scripsit, atque inter ejus selectas Latinas reperitur. *Quaenam illa est,* inquit, *Naugeriorum et Victoriorum iniquitas? quis ille morbus populi, ut sibi videtur, Romani, ad nostra quaeque etiam optima nauseantis?* Aegre itaque fert, Pictonis cujusdam Poëtae carmen, qui, ut aït, quamvis natus in Provincia Galliae, suo judicio, Aventino et Quirinali digna scribat, Poëtevinitatis accusari. Quam Poëtevinitatem, vel Poëtavinitatem sive Pictonismum, Gallis nonnullis objectum, salse idem festivissimus Autor ridet in libro Gallico, cui titulus: *Les Entretiens. Entretien V. chap. 6.* Ac alio sermone, *Entretien XI.* quo de Critice spuria agit, Italos exagitat, qui in Historia Cardinalis Bentivoglii, cujus ipse puritatem dictionis et praestantiam admirari satis nequeat, Lombardismos quaerant. Adeo saepe apud Criticos illud Comici verum est:

Nae faciunt homines intelligendo, ut nil intelligant.

Cap. XI.

A Municipalibus Romanae linguae peregrinitas. Urbanum et Oppidanum, Aulicum et urbanum dicendi genus. Oppidana dictio a Cicerone notata. Eadem Atticismi sors. Etiam indocti urbana dictione literatos superant. Sonus quoque in Urbana dictione singularis. Sonus alius verborum, alius oris. Graecae linguae major peregrinitas e Dialectorum usu. Italorum linguae antiquissimae. Romana e Graeca et Celtica coaluit. Romani sollicite suum sermonem a contagio municipalium custodierunt. Italicae linguae enumerantur. Etruscae sive Tuscae linguae origo. Romanae et Italicae linguae nulla vel exigua differentia. Oratores Latini recensentur. Quintiliani judicium laudatur.

Provincias exteras pervagati in Italiam et Latium revertimur, atque in vicinia peregrinitates Romanae linguae venamur. Nam vel e Latio puriori Romano sermoni labem aliquam illatam Cicero ipse in nonnullis locis conqueritur, qui in epistolis familiaribus quodam in loco [9, 15.] *facetias Latio oblitas* dicit. Ut enim oblini homines solent cum peregrinantur, ita lingua etiam e vicinis peregrinitatis quid adsciscit. I. L. Vives lib. 2. de ratione dicendi, inter urbanam et rusticam Orationem, genus quoddam medium Oppidanum agnoscit, nec aliter haec duo inter se distare putat, Urbanum et Oppidanum, quam nunc urbanum et aulicum, quod modo sit absque deliciis et ineptiis. Non male sane: cum, quae in Aristocratico et populari regimine urbana dictio triumphabat, ex nostri seculi genio aulica dici possit, ad quem se conformat oppidana. Hoc itaque quasi municipale quoddam dicendi genus est. Ita Caepasios fratres eodem in libro [in Brut. cap. 69.] oppidanum quoddam et inconditum dicendi genus sectatos, exagitat Cicero, et Tincam Placentinum, hominem facetissimum, Romae diu commoratum, Q. Granius, praeco, cum quo dicacitate certaverat, obruit tamen sapore vernaculo, suavitate scilicet illa urbana, ut eodem in loco [cap. 46.] Cicero testatur. Erat vero haec Urbi et urbanis suavitas adeo insita et ingenita, ut vel eruditissimi Latini ab indoctis etiam Romanis vincerentur. Romani minus studebant artibus iis, quae literis constant, quam Latini illi, qui Latium colebant, eoque hac virtute superabant. Testis est idem Cicero lib. 3. de

Oratore [cap. 11.] *Nostri minus student literis, quam Latini: tamen ex istis, quos nostis, urbanis nemo est, quin literatissimum togatorum omnium, Q. Valerium Soranum, lenitate vocis atque ipso oris pressu et sono facile vincat.*

Non alia sane linguae Romanae, quam Atticae, fata fuere, de qua Cicero libro de claris Oratoribus [cap. 13.] *Ut semel e Piraeeo eloquentia evecta est, omnes peragravit insulas, atque ita peregrinata tota Asia est, ut se externis oblineret moribus, omnemque illam salubritatem Atticae dictionis, quasi sanitatem, perderet, ac loqui pene dedisceret.* Ac Quintilianus [12. cap. 10.] notat, postquam Aeschines Rhodum exilio delegerat, eoque studia Athenarum intulerat, illa *saporem Atticum peregrino miscuisse, vel ut sata quaedam coelo terraque degenerant.* De Athenarum urbe atque sermone ita Cicero lib. 3. de Oratore [cap. 11.] scribit: *Athenis jam diu doctrina ipsorum Atheniensium interiit, domicilium tamen in illa urbe remanet studiorum, quibus vacant cives, peregrini fruuntur, capti quodammodo nomine urbis et autoritate: tamen eruditissimos homines Asiaticos quivis Atheniensis indoctus, non verbis, sed sono vocis, nec tam bene, quam suaviter, loquendo facile superabit.*

Patet ex hoc loco, praeter usum vocum nativum, ac subtilitatem, formam scilicet verborum urbanorum et lenium, animis et auribus jucundam, ad urbanam dictionem a Cicerone requiri et sonum, qui exit ex ore: cujus singularis Atticis et Romanis suavitas fuit, aliis non facile imitabilis. Cum enim differente organorum motu voces exprimantur; aliqui ex imis pulmonibus hauriant; aliqui ore cavo, aliqui rotundo, dentibus labiisque pressis forment; aliqui obscuri voce sint; aliqui langueant: ita varios edi sonos necesse est, barbaros alios et inconditos, alios venustos et suaves, qui educatione et consuetudine oriuntur, ac firmari solent. Sonus alius est verborum, alius oris. Sonus verborum singularis, Cicerone lib. 3. de Oratore [c. 12.] teste, manet apud Plautum et Naevium, unde conjecturam capere licet, quo sono vocis fuerint usi. Oris autem sonus in pronunciatione consistit. Soli itaque in tot Graecorum gentibus Athenienses, soli in tam diversis Italiae nationibus Romani hunc saporem sonumque linguae habebant, quem *salubritatem et sanitatem*, quem *succum et sanguinem incorruptum orationis*, eleganti translatione Cicero vocavit.

Est vero Graeca lingua ad peregrinitates propensior, quo major in illa est Dialectorum varietas et licentia. Neque custodire puritatem suam Atticus sermo poterat, cum vicinae gentes et Respublicae, aequales potestatis, leges ab Atheniensibus sibi praescribi non paterentur: ut major erat Romanorum autoritas, qui vicinorum linguis sub jugum redactis nunquam illam concesserunt autoritatem, quam Graecae linguae Dialecti sibi arrogarunt. Quales in Rebuspublicis et populari regimine maxime vigere notarunt nonnulli. Ubi vero ab unius arbitrio civitatis omnia pendent, facilius est eam coërcere licentiam, quae sibi relicta latius serpit, seque puriori sermoni immiscet. Hinc in Graecis Poëtis, in quibus licet una aliqua dicendi ratio regnet, e Dialectis tamen aliis multa admista videas: quam libertatem in linguam quoque Galli-

cam, verum sine ulla, ut ego arbitror, ratione reductam volebat Ronsardus et Mambrunus in doctissimo de Epico Carmine libro part. 2. quaest. 10. num. 12.

Ad Italos quod adtinet, magna hic, ut populorum, ita et linguae, antiquissimis temporibus fuit diversitas. Imo ipsa Roma, si Dionysium audimus, primum Graeca lingua usa est, quae, Celtarum aliorumque vicinorum et advenarum linguis mista, tandem in Latinam coaluit: cujus historiam hac parte nuper quoque in docto Atlanticorum opere cap. 8. Olaus Rudbekius illustravit. Lingua Latina, docente Lipsio de recta ejus pronunciatione, exiguis olim finibus contenta circa Romam fere et finitima infero Tiberi haesit. Italiam caeteram adeo non pervasit, ut hinc Thusci Liguresque, inde Magnae Graeciae incolae diversissimo usi fuerint sermone, quem diu, etiam aucto Imperio, tenuerunt. Post Punica bella sub annum ab V. C. IↃ LXXIII. se lingua Latina non multum dilataverat: nisi quod, Livio teste, cum agit de bello Tullii Hostilii adversus Fidenates [lib. 1. cap. 27.] *magna pars Fidenatium, ut qui coloni Romanis additi essent, Latine sciebant;* quod certe sub ipsa Reipublicae initia contigit. Fuit quoque Cumanis petentibus concessum, *ut publice Latine loquerentur, praeconibusque Latine vendendi jus esset,* [lib. 40. cap. 42.]

Verum postea a Coloniis et Civitatis communione illius linguae usus invaluit, adeo ut Plutarchus libro de Quaestionibus Platonicis circa finem dixerit, *suo tempore omnes fere mortales sermone Romano usos.* Accessit hinc Romanorum autoritas, qui, ad honorem suum hoc pertinere rati, linguae Romanae usum publicum esse voluerunt, suosque cives municipali contagione, quoad fieri potuit, immunes servarunt. Nam in filiis suis, Hetruriam aruspicinae discendae causa missis, magnam diligentiam adhibuerunt, ne linguam temerarent, ut Cicero lib. 2. de LL. testatur; et, teste Suetonio in Claudii Imperatoris vita cap. 16. *Splendidus vir, Graeciaeque provinciae Princeps, verum Latini sermonis ignarus, non modo albo Judicum erasus est, sed etiam in peregrinitatem redactus.* Testis est Valerius Maximus lib. 2. cap. 2. quanto studio Romani linguam suam propagarint: *Magistratus,* inquit ille, *quantopere suam populique Romani majestatem retinentes, se gesserint, hinc cognosci potest, quod inter caetera obtinendae gravitatis indicia, illud quoque magna cum perseverentia custodiebant, ne Graecis unquam nisi Latine responsa darent, quin etiam ipsa linguae volubilitate, qua plurimum valent, excussa, per interpretem loqui cogebant, non in urbe tantum nostra, sed etiam in Graecia et Asia. Quo scilicet Latinae vocis honos per omnes gentes venerabilior diffunderetur.*

Linguas in Italia complures olim fuisse, ut dixi, res est notissima. Quemadmodum enim illi originibus, animis, imo et coloribus (nam novem in illis omnino distinctos colores vel hodie observavit Camillus Baldus commentario in Physiognomica Aristotelis part. 1. cap. 4.) diversi fuerunt, ita et linguas sibi vernaculas domique natas singulae gentes habuerunt. Fuerunt vero illae vel Cis-Tiberinae, ut Latina, cujus Dialecti Tusculana, Lanuvina, Praenestina, Formiana, Marsorum, etc. quae et ipsae antiquitus a Latina discrepabant, et Graeca, cujus spe-

cies Sicula et Tarentina. Intermediae quasi erant Sabina, Osca, Volsca, Campana, Brutiorum Vel Trans-Tiberinae, ut Etrusca, cujus species Falisca, et Rhetica, et Ligurum. Ab his vicinis linguis primum crevit Latina lingua, quae inopiam suam externarum vocum accessione sublevavit. Illinc e Graecis voces accepit plurimas; hinc ab Etruscis et Tuscis. Hos e Syriaca lingua oriundas voces habuisse aliqui crediderunt; Rodordus vero Schrieckius e Celtis deductas, quod longe est verosimilius, autumat. Nam Originum Celticarum lib. 1. antiquum illud monumentum, Inscriptionem Etruscam, quae sibi ab Errico Memmio, praesente Johan. Passeratio, data fuit, proponit et examinat. Cujus commatis Inscriptiones plures in Tabulis octo aeneis characteribus Hetruscis repertae fuerunt Eugubii in Umbria, Perusiae in Etruria, Florentiae in Palatio Reipublicae ad Scalam quandam in dextro pede simulacri cujusdam Chimaerae, quod eum in locum Aretio translatum. Eugubiarum tabularum specimen producit Merula Cosmogr. Part. 2. lib. 4. cap. 18. pag. 201. qui plane se hic ignarum profitetur. Schrieckii quidem ego conjecturas audaces non omnino probo, sed Celticae veteris vestigia subesse est verosimillimum. Rheticam, quae illi subest, e Germanica multa traxisse credibile est, arguitque ipsum Thuscorum nomen, gentem esse Germanam, atque e Germanis oriundam.

Postquam Romani cum Italiae populis et vicinioribus Latinis arctiora instituerunt commercia, factum est, ut veteres illae linguae longa consuetudine paulatim tollerentur, iisque Romana succederet, remanentibus tamen quibusdam apud omnes populos veterum linguarum reliquiis inter rusticos ac plebejos homines, ipsaque lingua jam communior facta Latina diceretur. Hinc tot apud Grammaticos antiquos leguntur voces, quas, ut minus Latinas et Romanas, vel saltem ut plebejas, abjecerunt. Tusculanae voces notantur: *Triatrus*, *Quinquatrus*, *Sexatrus*, etc. *Struppus*. Praenestinae, *Nefrones*, id est, Testiculi, *Tongitio*, id est, Notio, *Conia*, id est, Ciconia. Graecae voces innumerae Latinitate sunt donatae. E Sicilia quoque et Tarento quaedam semigraecae voces in illam illatae. Japiges, antiquissimi Italiae Orientalis incolae, inter quos principes Salentini, linguam etiam antiquis temporibus peculiarem literasque habuere, cujus aliquod fragmentum extare Joannes Pontanus, Hermolaus Barbarus, aliique testantur. Sabina lingua *Nerones* fortes dicebantur, Mars *Mamers*. *Sol* Sabinum esse vocabulum, testatur Varro. *Talus* praenomen Sabinum, *Catus* pro acutus, *Curis* hasta, *Ausum* pro auro, *februum* purgamentum, etc. Oscum sermonem a Latino diversum fuisse hic Titinnii versus testatur:

Osce *et* Volsce *fabulantur: nam Latine nesciunt.*

Osca sunt *Meddix* Magistratus, *Sollum* Solidum, *Famel* Servus; unde postea *famulus* vox Latina; *Ungulus* Annulus, *Dalivus*, Insanus, *Petora* Quatuor, *Casnar* Senex, etc. Huic linguae insultare soliti fuere Romani: nam *Osca Ludicra*, quae vocabant, celebrabant, quorum etiam Strabo lib. 5. [pag. 233.] meminit.

Quando itaque voces ex his gentibus superfuerunt, omnino credibile est, phrases quoque insolitas, ad genium vernaculum formatas, in Romanam linguam illatas fuisse, quas statim subol-

fecerint emunctioris naris homines Romani. Quintilianus de iis diserte aït (lib. 1. cap. 5.) *Verba aut Latina, aut peregrina sunt: peregrina ex omnibus prope dixerim gentibus, ut homines et instituta etiam multa, venerunt. Taceo de Thuscis et Sabinis et Praenestinis quoque: nam eorum sermone utentem Vectium Lucilius insectatur.* Fuerunt tamen etiam inter Romanos, qui, ut saepe fieri solet, etiam cum minime peregrina essent, suspecta tamen quadam censendi prurigine multa habuerunt. Nota sane sunt Urbana erga Provinciales in omni gente fastidia. Coaluerant jam ita Latini et Itali omnes cum Romanis, ut non tam immane inter illos discrimen circa extrema haec tempora quis deprehenderet. Laudat sane e Latinis, qui sua tempora praecesserunt, Cicero in lib. de Oratoribus, Q. Vectium Vectianum e Marsis prudentem virum et in dicendo brevem, Q. et D. Valerios Soranos, C. Rusticellum Bononiensem et omnium eloquentissimum T. Betulium Barrum Asculanum, et apud majores suos disertissimum, ex Latio L. Papirium Fregellanum. Ac fuerunt, qui Romae ab ineunte aetate commorati scriptores omnes elegantias imbiberunt. Patavinitatem tantum abest, ut in Livio deprehenderit acerrimus Latinitatis Censor Quintilianus, ut potius, pronunciata decretoria quasi sententia, omnia Italica suo tempore pro Romanis agnoverit.

Cap. XII.

Urbani fastidiosi erga provinciales. Plures Provinciales eloquentia Latina floruerunt, quam Romani. Ciceronis Arpinitas. Terentius Afer. Plautus Umber. De praestantia Plautinae dictionis adversus Asulanum et Naugerium. Cornelius Nepos non fuit Romanus. Virgilius Mantuanus. In illo a Pollione notata Mantuanitas. Carbilii Pictoris Aeneïdomastix. Catullus Veronensis. Propertius Umber. Ovidius Sulmonensis. Defensus adversus Marullum et alios. Horatius Venusinus: in veteres iniquior. Vitruvius, Manilius non fuere Romani. Sallustius Sabinus, Livius Patavinus. Lucretius et Caesar Romani. Ille malae Latinitatis autor male a Lambino habitus. Caesaris dictio nitida. Varro alter Romanus, alter Gallus. Curtii, Cornelii Celsi, Velleji Paterculi patria incerta De hoc ridiculum Asulani judicium. Phaedrus Thrax purissimae Latinitatis scriptor. Marquardi Gudii in illum animadversiones ineditae laudantur. Barbaries et Thracismus illi objectus discutitur. Intempestivae Criticorum Censurae notantur. Columella Gaditanus. Plinius alter Veronensis, alter Novocomensis. Quintilianus Hispanus. Petronius Romanus. Alii scriptores Neapolitani, Campani, Hispani, etc. Martialis Bilbilitanus. Ejus uxor urbanam dictionem affectabat. Si in tot Provincialibus nulla peregrinitas adverti potuit, qui Pollio potuit in Livio? I. L. Vivis de Pollione judicium.

Vidimus Romanos, tum provinciis exteris, tum Italiae et Latio litem de peregrinitate linguae suae infusa moventes, ut pateret eo clarius, quo jure objici Livio Patavinitas possit; ac deprehendimus, Urbanos nostros homines, in intentato illo crimine, si verum fateri velimus, nimis interdum querulos, fastidiosos, superciliosos, addo et invidos. Ut enim domestica a-

mare plerumque consuevimus, ita et hic nonnunquam fit, ut peregrina, licet optima noſtrisque meliora, quacunque etiam specie, contemnamus. Ac sane, si nomina illuſtrium virorum, quorum fama literarum monumentis celebrata eſt, conferamus, majorem eorum numerum, qui e Provinciis et Latio oriundi, diuque Romae commorati vel in ipsis provinciis, libros reliquerunt, quam Romanorum hominum, inveniemus. Ipse Cicero Arpinas, homo novus, an non prae tot Romanis claruit? cum tamen inventi fuerint scioli, qui sermonem ejus e patria aliquid trahere Arpinitatis calumniarentur. Quis Terentius? Afer. Sed illo urbanius fieri nil poteſt. Plautus an non Umber eſt? Et tamen hunc Gellius, optimus certe censor, vocat verborum Latinorum conservatorem diligentiſſimum, et linguae atque elegantiae in verbis Latinae principem. Et recte quidem. Nam si pauca prisca, obsoleta, semigraeca, jocosa exceperis, quae Comoediae indulgenda videbantur, reliqua omnia elegantiſſima sunt. Contemnendae enim sunt Asulani in Plautum calumniae, quas solide discuſſit Florid. Sabinus Apologia in linguae Latinae calumniatores. Nisi forte verus earum autor fuit Naugerius, homo quidem doctus, sed mire superciliosus, et nescio qua Ῥωμαιομανίᾳ laborans, ut qui Martialis quaedam exempla quotannis in manium Catullianorum honorem Vulcano offerre solebat. Quid vero? plurisne aeſtimanda eſt alicujus Naugerii, quam ipsius Ciceronis, autoritas. Is enim lib. 3. de Oratore [cap. 12.] Plautum in exemplum posuit, ad quod sui temporis, quae minus ipsi placebat, Latinitatem exigeret. *Equidem*, inquit ille, *cum audio socrum meam Laeliam, eam sic audio, ut Plautum mihi aut Naevium videar audire.* Addo his magnificum Varronis, at cujus Censoris? judicium, qui, ex sententia Stolonis, Plautino sermone ipsas Musas locuturas ajebat [apud Quintil. 10. Inſt. Orat. 1.]

Cornelium Nepotem, quo nil venuſtius Romanus scribere calamus poteſt, Padi accolam Plinius, Catullus Italum, Ausonius Gallum, Merula Veronensem facit: Romanus certe non fuit. Virgilius, ille Poëtarum Latinorum Princeps, Mantuanus fuit, et in hoc Lynceus noſter Romanus Pollio, scilicet ut gratiam Eclogam quartam inscribenti referret, Mantuanitatem, si Diis placet, observaſſe sibi visus eſt. Id enim de eo notavit Scaliger Poëtic. lib. 4. cap. 17. quo autore incertum: Fr. Floridus illud Hieronymo tribuit. Sed superant tamen divina Virgilii Carmina, cum Pollionis illae Tragoediae, de quibus Horat. lib. 1. sat. 10. modice, ut videtur, sentit, dudum oblivione sepultae fuerint. Hunc quoque Carbilius pictor aggreſſus, a quo Aeneïdomaſtix liber in illum scriptus, et Macrobius furti illum arguit, ipse fur plusquam manifeſtus, qui libros Gellianos compilavit. Catulli, Poëtae, si quis alius, lepidiſſimi et Latinissimi, patria Verona eſt. Propertius Umber inter principes aureae aetatis poëtas omnium suffragiis reponitur. Primus enim Italorum Elegiam Latio donavit. Blandi oris Ovidius illum vocat, et jure sodalitii sibi junctum fatetur. Ipse Ovidius, omnium deliciarum et elegantiarum pater, annon Sulmonensis fuit? et hunc tamen ineptissimus Marullus non e Poëtarum solum ordine deturbare ausus eſt, sed et in Latinitate ejus nescio quid desideravit. Dignus certe, ut Floridus Sabinus in Apologia

sua aït, quem facto impetu apud inferos Poëtae excarnificent, et in crucem agant. *Tantae omnibus*, aït porro Floridus, *admirationi semper fuit Ovidius, ut non ingeniosus, sed ipsum ingenium, non Latinus, sed ipsa Latinitas, non Musarum sacerdos, sed ipsum Musarum numen sit habitus. Quod autem ad Latinam linguam attinet, eruditi omnes uno ore fatentur, si illa funditus periisset, uniusque Ovidii scripta superessent, ex iis facillime eam restitui posse.* Nolo nunc de iis dicere, qui declamatorias in illo argutias notàrunt. Victorium, hominem maxime sibi sapientem, qui in oratione et versibus enervatum ausus est dicere, jam alii contuderunt. Romanae fidicen lyrae Horatius, qui primus lyrico carmine celebratur, an forte is Romae natus, ac illo urbanitatis lacte primum enutritus est? Minime quidem; sed, ut ipse de se Od. 9. lib. 4.

Longe sonantem natus ad Aufidum.

et Sat. 1. lib. 2.

— — Lucanus an Appulus, anceps.
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus.

Nec fuit, quod ego memini, qui vel levissimum in ipso peregrinitatis vitium notaret, neque hostes habuit, nisi obscuros quosdam homunciones, quos passim in Satyris suis insectatur. Ipse vero in antiquiores, praesertim Comicos et Satyricos, acerbior est, ut Plautum et Lucilium, quorum ille tamen omnium judiciis effertur, hic a Quintiliano ita laudatur, ut totus ab Horatiano illo judicio dissentiat. Supersunt in aureae illa aetatis classe Vitruvius et Manilius; quorum etsi Patria incerta est, Romanos tamen non esse constat. Et ille quidem barbare non loquitur, judicio Scaligeri, sed incondite. Hunc peregrinum esse judicat Gyraldus, quod inquinate loquatur, reprehensus in eo a Scaligero, qui idiotismos quosdam et incondita agnoscit, non vero sordes, quas ipsi affricare voluit Gyraldus. Subjicimus his Historicos, Sallustium et Livium nostrum, quorum ille, in agro Sabino natus, primam historiae Romanae laudem reportavit, cujus oratione atque brevitate Quintilianus judicabat fieri nihil posse perfectius, atque adeo Thucydidi illum e Latinis opponere non dubitabat. Hic noster, Patavio oriundus, Sallustii virtutes aliis et, ut ego quidem arbitror, majoribus superavit. Uterque hostem et calumniatorem Pollionem habuit: nam ut in Livio Patavinitatem, ita in Sallustio singulari libro nimiam antiquitatis affectationem, reprehendit.

Ecquos ergo in tota hac aureae aetatis classe, qua potissimum haec censeri debebat Urbanitas, Romanos habebimus, praeter duos forte, Lucretium et J. Caesarem, ambos quidem Latinissimos, quorum ille tamen, si Quintiliani non spernendum judicium sequimur, legendus quidem, sed non ut phrasin, id est corpus eloquentiae, faciat: forte quod ex argumento scholastico civilis dictio formari nequeat. Quo respexit forte Dionysius Lambinus, cum Lucretium malum Latinitatis autorem vocat; qua tamen cum sententia ille minime audiendus est: potest enim Latinitas bona esse in autore, quem necessitas adigit, ut in argumento novo voces et phrases aliquas populo inauditas fingat. Julius Caesar, etsi ipsi Latina, nitida, sine affectatione

fluens

fluens oratio, lineamenta potius Historiae duxit, quam corpus concinnavit. Ideoque Livius ipsi in imitatione praeferendus. Quam ob causam, ut puto, strigosum ejus stylum vocavit Masenius: qui eam ob causam reprehendendus omnino est. Licet enim characterismos illos perfectae historiae in illo non prehendas: mira tamen est in illo sermonis castitas, et qualis erat in prisca Romana nobilitate. Quod enim parum diligenter, nec integra veritate scripsisse judicavit Pollio, hujus quoque insectator, ad nos nunc non pertinet. M. Terentius Varro et ipse Romanus, cum de Re Rustica et lingua Latina tantum scripserit, non adeo ad Auctores, e quibus phrasis ac eloquentiae corpus formatur, referri debet. P. Terentii Varronis Atacini, e Narbonensi Gallia oriundi, scripta interierunt.

Ubi ad argenteam aetatem processerimus, plures inveniemus peregrinos, quam Romanos. Curtius, Vellejus Patereulus, Cornelius Celsus, patriae incertae, sed non mali, quod ad Latinitatem attinet, scriptores: ubi de Velleje hoc ridiculum notandum est, notante Gronovio in praefatione Livii, Asulanum, eum sc. cujus modo mentionem fecimus, insimulare Basileenses, quod historiam rerum Romanarum sub nomine Paterculi ediderint, in quo nihil fere Latinum legatur, quod Augusti tempora redoleat, quibus eum floruisse velint. Quo sane nil dici potest putidius et insulsius. Phaedrus, Augusti vel Tiberii libertus, gente Thrax, Aesopi fabulas Latinis versiculis descripsit adeo nitidis et limatis, ut nil Romanius dici scribique possit. Vavassor de ludicr. dict. pag. 206. ejus dictionem ab omni peregrinitate et insolentia remotam judicat, narratque, accepisse se a Jacobo Sirmondo, cum Petrus Pithoeus primum misisset Romam hos libros Lutetiae editos, Romanos, ut emunctae naris homines, novitate voluminis percussos, non dubitasse, quin aetatem redoleret Augusti, ac summam illam facilitatem styli et scripturae repraesentaret. Id autem non immerito miratur Vavassor, qui factum, quod Seneca Aesopios logos intentatum Romanis ingeniis opus dixerit, cum Phaedrum hunc haberet, quem opponere possit toti Graeciae. Nec putat tamen ille, quod Petrus Pithoeus et Lipsius judicabant, ideo hoc ab ipso dictum, quod Phaedrus non genere Romanus, sed Thrax, fuerit: ab omni enim maligna invidia alienum fuisse Senecam existimat. Verum quoniam Tiberii, Caligulae et Neronis tempora non admitterent vel cogitationes liberas, ideoque ob apologos, quibus illius seculi tyrannis notatur, silentio suppressum hunc libellum credit. Qua de re integrum esto cuique judicium. Id certum est, libellum hunc Urbanum illum et Romanum nitorem servare incorruptum, modo a mendis omnibus repurgatus esset; quae infinita in eo restare, docebit nos aliquando incomparabilis in his literis MARQUARDUS GUDIUS, si exorari possit, ut suas in illum animadversiones luci publicae exponat. Ut sit autem in hoc opusculo nitidissima Latinitas, non defuerunt tamen inter Criticos etiam magni nominis viri, qui longe aliter judicarint. Scriverius animadvers. in Martial. lib. 3. Epigr. 20. nugari ait, qui hunc Phaedrum ad tempora Augusti et Tiberii referant, quo ille aevo minime dignus sit. Causas hujus sententiae suae se ostensurum promittit, ubi animus otiumque ista frivola pertractandi sup-

rit. Neque satis mirari Sciop- pii indignum in hoc autore supercilium possum, qui in Infamia Famiani, hunc scriptorem, *velut domo barbarum et sermone non parum saepe plebejum* vocat, inque eo nescio quid Thracici subodoratur. Quam ob causam reprehendit illum Cl. Schefferus Phaedri commentator, qui tantum abest, ut tale quid in illo invenerit, ut potius in plerisque Virgilium, in caeteris Plautum, Terentium, Ovidium imitatum fuisse judicet, hocque convicium pari jure cum Liviana illa Patavinitate censet. Hos quoque tam delicatulos censores merito vellicat Barthius, cum Advers. lib. 48. cap. 10. hujus ipsius Phaedri quaedam emendaturus, praefationis loco invehitur in *genus quoddam hominum mirae*, ut vocat, *ambitionis, quod, ut sapere videatur profundius ceteris omnibus, non jam exponere veteres scriptores, sed censere et in ordinem redigere incipit, idque adeo vecordi animo, ut Latinos autores illatinitatis damnare non jam pudori habeat, sed gloriae loco censeat, barbariae eos damnare, qui, vigente flore linguae Latialis, cumprimis clari fuerunt.*

Nolo operose in caeteros inquirere, qui vel eadem aetate, vel Latinitate jam declinante vixere. Columellam Gaditanum novimus, qui tamen sermonis suavitate, politia, vi quoque et eruditione principibus Latinae linguae scriptoribus accensetur, teste Barthio lib. 37. cap. 7. imo Varrone illo Romano tersior est. Plinii duo sunt, alter Veronensis, qui universam rerum naturam pari linguae elegantia descripsit; alter Novocomensis, cujus epistola et oratio Atticé quid spirant: et quibusdam prae Ciceronianis, quo tamen falluntur, sunt in pretio. Quintilianus, quo nemo artem oratoriam inter Latinos elegantius adornavit, an non Hispanus? Et hunc tamen, si Ciceronem exceperis, omnibus praeferre non dubitant nonnulli, etsi Philelphus in illo Hispanitatem invenisse sibi visus est. In hac tamen aetate unus prae caeteris laudari meretur eques Romanus, Petronius, pura quidem Latinitate, sed impuro argumento laudabilis, ne quid de Neroniani temporis phrasi, de qua supra, hic dicam. Seneca uterque, Lucanus, Mela, Hispani; Statius Neapolitanus, Valerius Flaccus Campanus, Juvenalis Aquinas, Claudianus Alexandrinus ea eloquentiae laude claruerunt, quam ista tulerunt secula, in quibus tamen alii aliis puriores et elegantiam primae aetatis propius contingunt. Martialis Bilbilitanus, etsi ob peregrinitatem Hispanicam nonnullis, sed maledicis, censoribus vapulat: laude tamen elegantiarum Latinarum minime privandus est. Ipse sane affectavit quam maxime, adeo ut et uxorem suam ob elegantias Romanas magnopere laudet lib. 12. Epigr. 21.

Municipem rigidi quis Te, Marcella, Salonis,
Et genitam nostris quis putet esse locis?
Tam rarum, tam dulce sapis: Pallatia dicent,
Audierint si Te vel semel, esse suam.
Nulla neque in media certabit nata Suburra,
Nec Capitolini collis alumna tibi.
Nec cito ridebit peregrini gloria partus,
Romanam dicat quam magis esse nurum
Tu desiderium dominae mihi mitius urbis
Esse jubes. Romam Tu mihi sola facis.

Verum sufficiat, in tot scriptoribus enarrandis nos fatigae-

se, quos ideo adduxi, ut demonstrarem, eloquentiam Romanam plus debere ipsis exteris, quam Romanis. Et est sane prodigio similis res, tam paucos fuisse Romanos, qui literis quid consignarint, et, si qui fuerint, una cum illo argutulo Pollione pessum ivisse: cum contra omnes immortalem illam nominis sui et Romani gloriam, tum Provinciales, tum Itali et Latini, tueantur. An hoc ignaviae tam pauca scribentium, an fato iniquiori imputabimus? Jam tuam itaque fidem testor, Pollio! quid est, quod unum inter tot provinciales Livium huic Patavinitatis culpae affinem facit? cum reliqui nihil hujus gentilis labis contraxerint. An potuerunt caeteri omnes hanc eluere peregrinitatis maculam: solus Livius, et tamen Romae vivens, non potuit? Vel itaque leve aliquid et nugatorium, in quo illa Patavinitas consistit, vel, quod potius duxerim, mera aliqua calumnia est, a supercilio et invido Pollionis animo profecta. Imo vero, ego Joannis Ludovici Vivis judicium, quod ex his, quae hactenus dissertavimus, deduci videtur, probaverim: qui l. 2. de causis corruptarum artium, in municipalibus autoribus majorem interdum eloquentiam, quam in ipsis Romanis agnoscit. De Livio ille: *Livius sermone illo, quem Pollio Patavinitatem dixit sapere, eloquentior fuit multis Romae natis, et fortassis illo ipso Pollione.* Et in de tradendis Disciplinis libro 3. idem: *Livii Patavinitatem, quam gustabat Pollio Asinius, nos non gustamus. Scilicet non habemus jam palatum usque adeo eruditum, aut certe morosum.*

CAP. XIII.

Peregrinitatis censura aegre institui potest. Censurae recentiorum reprehenduntur. Scaligeri in Erasmum Invectiva, quod Livii Patavinitatem cum Pollione probarit. Ejus de Pollione judicium. Urbanitatis incertum judicium. Cicero ipse in illa dignoscenda fluctuans. Feminae optimae urbanitatis custodes. Etiam indocti. Facere contumeliam *Plautino seculo probatum, Tulliano rejectum. Livius non male a Tanaq. Fabro notatus, quod sensum vocis Latinae* Classis *non recte ceperit. Tilemanni ineptum de Patavinitate et voce* Majestatis *judicium. Urbanitas an ad Ciceronis tempora restringenda. Censurae nonnullorum in antiquos autores. Soloecismi, Archaïsmi, Singularia in Cicerone. Νεωτερισμοὶ ex Analogia vitandi. Q. Mar. Corradus notatus. Scioppii audacia in censendis Metelli verbis. Peregrinitates aliae a Scioppio et Francisco Sanctio notatae. Non temere de his judicandum. Pollionis nonnullae voces a Manutio damnatae. Palmari. In Coelio et Cicerone filio duriora notata. Criticorum depravationes generant voces et phrases barbaras. Nizolius e corruptis exemplaribus multas collegit. Exempla earum. Lambinus et Manutius notati.*

Cum plurima hactenus inquisiverimus, ut tandem pateret, qua in re Patavinitas Livio objecta consisteret, parum tamen isto conatu nostro profecimus: aliae enim ex aliis oriuntur difficultates, quae ejus investigationem, si qua illa fuerit, remorentur. Nam etsi quidam Urbanitatis color fuit, etsi et peregrinitas quaedam a nonnullis illata, tamen ejus a nobis censura nulla institui potest; praesertim, cum et ipso illo perfectissimae Latinitatis tempore non

satis ea diversitas ab ipsis urbanis hominibus dijudicata fuerit, ac provinciales, in urbe Roma educati, in totam ac urbanitatem ita induerint, ut omnis Latinae linguae gloria penes illos steterit, quemadmodum praecedenti capite ostendimus.

Quare intolerabiles videntur recentiorum hominum de antiquis autoribus censurae, qui Latinitatis nullam aliam, quam ex lectione et observatione, instituere possunt. Merito itaque Erasmum reprehendit Scaliger in Oratione, quam adversus Ciceronianum ejus scripsit: nam et Erasmus Pollionis illam de Patavinitate calumniam suam fecerat. *Aliud*, inquit, *sonat auribus tuis, improbo nunc verbo adsuetis, Erasme, aliud Romano viro, qui tamen Asinianae calumniae Patavinitatem Livio objectare ausus es, quam tu quo loco, quo tempore cognoscere, quo modulo Batavus metiri potes? Qua ratione Teutonicus vitium illud conflari, quo judicio dignosci dices? Si omnes voces Romanae sunt, si universa structura ex veterum cementis, lapidibus redivivis, incorrupta materia constat, si candor ille illam felicissimam aetatem etiam superat, si omni invidia, omni calumnia major est, quam in lacteo illo flumine labem labes deprehendas? Cum tamen illius sententiae ne hic quidem, qui objecerat, caeteros Romanos habuerit adsertores.* Acris haec in Erasmum invectiva J. C. Scaligeri est, quam iisdem pene verbis Scaligeri dissimulato nomine Scheurlius in Stat. Merc. sect. 2. part. 2. cap. 9. in Erasmum iteravit: sed a tanto viro profecta, cujus judicio et censurae plus, quam sexcentis aliis, tribuendum. Nam nec ille hanc in Livio Patavinitatem perspicere potuit, cumque cum Livianis ille Pollionis fragmenta conferret, Poëtic. lib. 4. cap. 27. haec de ipso pronunciare veritus non est: *Quod si Pollio sibi solus Romane vel loqui, vel scribere visus est, cui Livius olet Patavinitatem, Virgilius Mantuanitatem, Ciceronis dictio parum sapit, sane si iis, quae illius exstant, non dixit meliora, malim profecto cum hisce minus Romane loqui, quam cum illo eum ad modum, quem legimus ex fragmentis.*

Quid ergo illius Patavinitatis alii notent, quam Scaliger tantus et Censor et Grammaticus deprehendere non potuit? imo quam ipsi Livii tempore Romani dignoscere non potuerunt, cum, notante Strebaeo comm. in Cic. librum 3. de Oratore, ante Livium Urbani ab antiquitate longe deviarint. Mira enim est ejus urbanitatis fluctuatio, neque certa ejus tempora constitui possunt. Nam cum ab usu hominum in urbe viventium illa penderet, placuit alio tempore, quod alio displicuit, ut sunt varii hominum animi et in annos mutabiles, ipsaque lingua et pronunciatio quotidie gliscit. Ciceronem ipsum multa sui temporis offendebant, magisque priorum temporum dictione capiebatur: nam delectabatur, cum audiret socrum suam Laeliam, et eam sic audiebat, ut Plautum sibi ac Naevium videretur audire: *Facilius enim*, inquit [3. de Orat. 12.] *mulieres incorruptam antiquitatem conservant, quod multorum sermonis expertes ea tenent semper, quae prima didicerunt.* Quo fit etiam, ut homines sine literis eleganti tamen dictioni adsuescant, ut Curio ille, qui literarum nihil sciebat, de quo Cicero in Bruto [cap. 58.] *quod splendidioribus verbis uteretur usu aliquo dome-*

stico: cum magni intersit, quos quisque audiat quotidie domi, quibuscum loquatur a puero, quemadmodum patres, paedagogi, matres etiam loquantur. Quo tacito sensu, sine ulla arte aut ratione, tota theatra olim reclamarunt, si quid in sermone offendisset. Rursus idem Cicero sui temporis quaedam improbat, quae tamen ante ipsum bonae notae habebantur. *Facere contumeliam* Plautino seculo recte dicebatur: nam usus est hac phrasi Plautus in Asinaria, et Terentius in Eunucho et Phormione. At Ciceronis seculo in desuetudinem haec loquendi ratio iverat. Cum enim Antonius ita in edicto scripserat: *An ulla contumelia est, quam facit dignus?* Cicero Philippic. 3. (cap. 9.) sic animadvertit: *Quid est porro facere contumeliam? quis ita loquitur?* pro quo nunc fortassis rectius *efficere contumelia* diceremus. Exagitat ille alia quoque Antonii verba, qui tamen Romanus, et quem tamen bene Latine loqui ipse judicaverat. Quale itaque nostrum de vocibus Latinis judicium erit, si in eo ipse Cicero fluctuat? Imo Vives in libro de Disciplinis puritatem linguae majorem et castigatiorem in C. Caesare, in M. Bruto, et aliis Romanis principibus, quam in M. Tullio, fuisse autumat; nec phrasin ejus omnibus placuisse, non Bruto, non Calvo, nec ipsi Pomponio Attico amicissimis.

Fuere nonnunquam voces non adeo antiquae, ipsis scriptoribus optimis ignoratae, vel illas sibi in memoriam non revocarunt. Quod de Livio probat Tanaquil Faber. Observavit enim in Epistolis suis, Livium (lib. 4. cap. 34. §. 6.) cum verba haec in Annalibus *Classibus ad Fidenas pugnatum*, legeret, non intellexisse, per *classes* in plurali significari equestres copias, cum et Virgilius eodem sensu hac voce usus sit, immerito ob hanc censuram ab Ephemeridum Gallicarum scriptoribus notatus, quibus peculiari libello respondit, suamque censuram defendit; nam non insolitum esse aït, phrases quasdam ab ipsis autoribus Latinis non satis intelligi, praecipue si ad artem non omnibus notam referantur. Quemadmodum Cicero lib. 3. Epist. 21. ad Atticum ingenue fatetur, se diu non intellexisse, quid esset *inhibere remos*, usque dum ipse tandem a nautis hoc didicerit. Erudita haec Tanaquilis Fabri censura est: sed inficeta et inepta Tilemanni in Discursu Philologico de Historicorum delectu, cum pag. 219. in Livio reprehendit, quod, quia ambitiosus fuerit, sibique magis, quam aliis, scripserit, (in eo enim Patavinitatem Livii consistere autumat) non uno in loco maluerit terminis politicis abuti, atque elegantius scribere, quam integrius, impropriius, quam verius, cum censoribus, decemviris, consulibus *majestatem* attribuerit. Numquam enim *majestatis* vox politico illo et hodie usitato sensu antiquis accepta, sed recentiorum scholis eo sensu usurpari coepit. *Majestas* vero antiquis quemcumque externum splendorem et magnitudinem, qualis negari Magistratibus Romanis non poterat, denotabat. Patavinitate vero ambitionem ejus notari, nescio quomodo, putidum est, neque cuiquam ante ipsum in mentem venit.

Videmus itaque in ipsa urbe discrepasse a se ipsa urbanitatem, quae e judicio illorum, qui Ciceronis aetatem secuti sunt, ut Quintiliani ac aliorum, ad Tulliana tempora hominesque tum scribentes restringebatur.

Quam sententiam etiam nos amplecti ipsa ratio jubet: cum ab hoc quasi puncto et apice nitor ille sensim labi coeperit. Etsi non defuerunt ingenia obstinatiora et morosiora, qui antiquiora tempora praeferrent. Quemadmodum Hadrianus Ennium Virgilio, Catonem Ciceroni praetulit, quod antiquum scribendi genus amaret, utque tam praeposteri ingenii aliquod urbi monumentum relinqueret, Catacrianos libros obscurissimos composuit. Neque tamen, cum in Ciceronis aetatem urbanitatem compingo, illo solo illam censeri volo. Stultus enim est Doletus, meritoque a Fr. Florido Sabino exagitatur, qui alios autores omnes, praeter Ciceronem, stercus appellavit. Suae etiam caeteris Veneres sunt, in quibus si dissimilitudo quaedam apparet, ea tamen ita delectat, ut non dissimiles esse nolis. Ut vultuum, ita eloquentiae varietas est, ita Oratorum et scriptorum; qui tamen suam sibi suavitatem, quamquam in diverso genere, servant, et eodem tamen Urbanitatis colore orationem pingunt.

Ut vero non defuerunt olim putidi Grammatici, qui Ciceronem Virgiliumque sub censuram vocarint: ita et hodie, quod mireris, inventi, qui heroïbus illis, omnem invidiam supergressis, malae Latinitatis dicam scribere non verentur. Quo nomine Richardum Pacaeum Britannum Fr. Floridus Sabinus in eleganti illa Apologia sua reprehendit, ejusque calumnias contundit. Cui addi potuisset stultissimus ille veterum et recentiorum autorum Censor Verdierius, qui ut in omnibus aliqua, ita in Virgilio barbarismos, sibi notasse visus est. In Ciceronem nostro quoque tempore ferociter adeo debacchati fuerunt inepti rhetorculi, non digni qui matulam illi porrigerent, imo ad triremes damnandi. Doctissimam in illos invectivam vide apud Inchoferum Hist. Sacr. Latinit. lib. 2. cap. 15. In hoc tamen soloecismos quidam deprehendere sibi visi sunt. Notavit id Erasmus lib. 28. Epist. 8. pag. 1646. lit. F. edit. Londin. Manutius quoque in Cicerone ferendum esse soloecismum aït, si vetera exemplaria consentiant. Sed veros Henricus Stephani in suo Pseudo-Cicerone soloecismos Ciceronis non admittit, nisi forte ubi is vehementi dicendi vel scribendi impetu praeter opinionem abreptus: imo multis ostendit exemplis, archaïsmos, soloecismos vel insolentes loquendi modos non inveniri in Cicerone, nisi qui per Criticorum et librariorum negligentiam et audaciam eo irrepserint. Occurrunt tamen apud illum voces minus usitatae. Jampridem Statilius singularem de singularibus Ciceronis librum conscripserat, et ostendit ille Index Grammaticus, quem Gruterus operi Ciceroniano subjecit, quam multis ille usus fuerit vocibus et phrasibus, quas apud alios non facile invenias, quibus uti nunc non adeo conveniat. Budaeus, sed ille mire Ἑλληνομανής, et ut omnium Latinorum, ita et Ciceronis, contemptor, Ciceroni νεωτερισμοὺς objecit in Comm. Gr. Ling. pag. 1019. cujus tamen ipsius ob crebras verborum conversiones minime Romana dictio est, ut jam supra diximus. Non est ingenio in his indulgendum, adeoque, quod antiquis non licuit, multo minus licet recentioribus; qui, Analogiam secuti, licentiam sibi saepe sumunt nova formandi vocabula. Qua in re supra modum facilis est Q. Marius Corradus, qui in libro de Copia Latini sermonis

lib. 2. pag. 52. et seqq. indiculum verborum nectit, quibus nos sine vitio uti posse autumat, Vir alioquin purae satis Latinitatis. Verum illius neutiquam probanda est sententia, quam Vir in his literis summus Olaus Borrichius in cogitat. de Aetat. Latinae linguae, in verbo *Puritas*, optimis et rationibus et exemplis refutavit. Reperti sunt inter recentiores Grammaticos, qui etiam in Romanis scriptoribus peregrinitates notare voluerunt. Quanta Scioppii audacia est, qui in Scaligero pro soloecismo reprehendit: *Quam a multis jam annis capite et fortunis oppugnarat:* neminemque sic locutum aït, praeter Q. Metellum Celerem, hominem et arrogantem plus satis, et in sermone non satis neque proprietatis neque elegantiae studiosum. Sunt vero haec verba Metelli apud Ciceronem lib. 5. familiar. Epist. 1. *Nec Metellum ob dictum capite et fortunis per te oppugnatum iri.* A Scioppio igitur jam discet Metellus homo Romanus, quomodo proprie et Romane loquatur. Quis ille stupor, imo potius, quis furor est! Vulgatissima enim loquendi ratio est, ut multis exemplis adversus Scioppium ostendit Gronovius Observat. libro 4. cap. 13. Neque multo felicior ille est in Peregrinitatis Exemplis, quae judicio de stylo Historico inseruit: in quibus, ut caetera praeteream, Graecismum Casauboni, ut nullo autore dictum, damnat: *desine querelarum;* cum eadem verba apud Horatium reperiri vel pueri sciant. Recensuit et Franc. Sanctius, longe Scioppio modestior et doctior, sub finem Minervae suae (pag. 856. ed. ult. Periz.) quasdam peregrinitates. Habere orationem dicimus, non facere: verba facere, non agere: agere gratias, non facere: fer opem dicimus, da opem non dicimus: dare verba usitatum est, tradere, seu praebere verba inauditum. Quid dicam de illis, qui sibi docti videntur, et passim habentur. Quidam enim ex illis scripsit: Vigilant milites in monte, pro, speculantur de monte: tentat frangere aciem, pro, conatur aciem perrumpere: dimisit suos milites, pro dimisit copias, seu exercitum: impedivit commeatum, pro, interclusit: victu carebat Caesar, pro, re frumentaria: duxit vineas, pro, egit: primi in consilio, pro, consilii principes: reportarunt praedas, pro, egerunt: milites monuit, pro hortatus est: signum facit, pro, signum dedit: renovavit praelium, pro, restituit vel redintegravit: aciem ordinavit, pro, instruxit: redierunt milites, pro, receperunt se: misit ad succurrendum, pro, misit subsidio: fecerunt vim, pro, impetum fecerunt: magnis viis contendit, pro, magnis itineribus: perdidit opportunitatem, pro, amisit occasionem. *Sic loquuntur, qui linguam, non stylum, exercent.* Bene haec ab illo notata, sed tamen in iis nonnulla defendi possunt. Etsi enim non negem, in actibus civilibus phrases quasdam occurrere illis plane proprias, quibus eo sensu si non utaris, imperite et improprie loqueris: tamen temperandum hic est a decretoria sententia. Non enim omnia notari ab omnibus possunt.

Illud quoque lepidum est, illum Romanissimum Hypercriticum nostrum Pollionem a nonnullis sub virgulam Censoriam vocari, et de verbis minus Romanis, vel saltem asperis et novis, reum peragi. Manutius ille est, qui Pollionis Epistolam, quae 31. est lib. 10. famil. interpretans, primum haec verba: *Nam, da legione trigesima tradenda*

quantas conciones habuerim, (ita enim legitur in antiquissimis codicibus) *quid ego scribam!* reprehendit. Vox enim *Conciones*, qua hic utitur, quaeque significare deberet vehementes literas, minus illi commoda videtur. Deinde in 33. ejusdem libri epistola, vox *PALMARER*, inaudita apud alios, Manutio reprehenditur. Locus ille est: *Neque ego non videbam, quanto usui Reipublicae essem futurus, si ad Lepidum venissem: sed scribenti ad me ejusmodi literas, quas leges, et concionibus, videlicet quas Narbone habuisse dicitur, similes, PALMARER, necesse erat, si vellem commeatum, per ejus provincias iter faciens, habere.* Ita in omnibus antiquis libris scriptum fuit. Putat vero Manutius *Palmari* hic idem esse, quod *Palpari*, id est, adulari; palma enim blandimur, item ut palpo. Henricus Stephani in Pseudo-Cicerone suo a Pollione potius *palparer*, quam palmarer, scriptum fuisse autumat, quod verbi *palmare* aliae sint significationes, quae nihil cum illa verbi *palpari* significatione commune habent: quod vox composita *depalmare* arguit. Ridicule itaque, ut putat, *φιλόκαινος* fuerit Pollio, si, cum usitatam vocem *palpari* in promptu haberet, unica litera mutata longe petitam vocem afferre maluisset. Ideoque Victorius vocem *palparer* in editione retinuit, eamque suo calculo nuper probavit CL. Graevius. In Coelio quoque, cujus epistolae Tullianis mixtae, Manutius multa notavit, non dura solum, sed durissima, quae vix pro Latino habere videtur, e quibus unum hoc, ut caetera praeteream, *objurgatus est*, pro *objurgavit;* quem tamen adversus ipsum defendit Henricus Stephani. Idem Manutius de Ciceronis filio judicat, non modo ab elegantia et copia, sed interdum etiam a proprietate, paterni sermonis longe distare. e quibus forte illud est lib. 16. fam. [Epist. 21.] *Cum omnia mea causa velles mihi successa, tum etiam tua.* Nec desunt e Criticis, qui verba illa *mihi successa* audacter tollunt: fortassis eodem modo vox *successus, a, um*, usurpata fuit, quo *defectus, a, um.* Sed caute iis vocibus utendum est, cum metus de exemplaribus corruptis cohibere nos debeat, neque insolens vocabulum, quod olim tamquam scopulum vitandum judicabant eloquentiae magistri, etsi Ciceronianum, nos contra tanquam pretiosam gemmam consectabimur.

Accedit etiam, quod multa in Autoribus, ut jam supra monui, corrupit librariorum imperitia, ac Grammaticorum et Criticorum audacia; ut non adeo firmum de singulis judicium institui possit. Saepe in codicibus occurrunt, e quibus nullus elici sensus possit, vocabula ita depravata, ut, quid sibi velint, ignores. Hic cum lectiones illae qualescunque retinendae essent, illi, ubi occurrit insolitum quid, statim haerere, verba mutare pro libitu, primo margini notare alia, quae paulatim in sermonem ipsum irrepunt. Quod infinitis Ciceronis locis invenisse, demonstrat Henricus Stephani, ut e Cicerone demum factus sit Pseudo-Cicero. Atque ex his locis eorumque corruptione vocabula quaepiam, ceu vermes ex putredine, nata. Ex his lacunis hausit infelix Nizolius, qui tot barbara et illatina e corruptis Ciceronis exemplaribus collegit, quibus magna cum audacia Ciceroniani illi usi sunt, ut non exiguam illorum silvam idem Henricus Stephani in suo Nizolio-Didascalo collegerit. Hujus farinae sunt: *Facetosus*,

Multissimus, Complices, Capitulum. Synonyma, antitheta, phrases ipsi sine judicio colliguntur, ut cum inter synonyma vocis *Magni* ponit *Bonus* et *Insanus*, acsi sine discrimine illis uti possim: Ut, cum Cicero dixit *insanas substructiones*, ego *insanum hominem*, *insanam urbem*, pro magnis dicere me posse credam: Vel cum *bonam partem* pro magna dixerit Cicero, ego similiter in quacunque re magna hoc uti epitheto possim. In hac corrigendi audacia non Henrico Stephani tantum, sed et aliis, Dionysius Lambinus male audit. Huic idem jungit Manutium, ipso Lambino periculosiorem, qui multo plura loca correctionibus suis depravaverit, et minorem in Latinitate diligentiam ipso Manutio (a) adhibuerit, cujus plurima illic adducuntur exempla. E quibus omnibus patet, quam difficile sit, de urbanitate vel peregrinitate alicujus autoris ferre judicium, cum non idem sit Autoribus in delectu verborum judicium, et pulchra nonnullis videantur, quae aliis minus apta et decora. Ut vanus itaque labor omnino futurus sit, si esset in Livio quicquam Patavinitatis, illam nunc nostro tempore a nasutissimis Sanctiis et Scioppiis, totaque Grammaticorum et Criticorum tribu, saltem quantum illa a Grammaticis dependet, indagari.

Cap. XIV.

Patavinitas Livii a recentioribus Latinis deprehendi non potest. Balzaci lusus in Barbonem. Patavinitatem demonstraturum. Cl. Sarravio Patavinitas contemta. In urbe interdum plus peregrinitatis, et in provincialibus plus urbanitatis. Urbanitatis inepta affectatio. Theophrastus ex affectatione verbi Attici pro hospite habitus. Graeci magni Atticarum vocum affectatores. Sophistae ob eam causam irrisi. Apud Romanos quoque intempestivi verborum Romanorum antiquorum affectatores. Italorum recentiorum Latine scribentium Ῥωμαιομανία. Eorum erga Gallos et Italos fastidium. Inde orta illa Ciceronianorum κακοζηλία. Illi a viris doctis passim explosi. Itali, vulgari lingua scribentes, mire Florentinitatem affectant. Alberici Gentilis de illa censura.

Cum adeo difficilis et incerta sit, inprimis si inter veteres autores comparatio instituatur, urbanitatis in verbis et phrasibus indagatio: quid est, quod Patavinitati amplius immoremur? Quae si nec antiquis, praeterquam maledico illi Pollioni, notari potuit, frustra nos erimus ea de re solliciti, cum certi simus, nodum in scirpo quaerere, qui istam in Livio venantur. Quare facetissimus Balzacus, Vir omnium elegantiarum, in lepidissima illa Satyra Gallica sua, quam in Rhetorculum et Magistellum Barbonen lusit, cum multos ejus Χειμερινοὺς ὀνείρους salse exagitasset, inducit gloriantem: se monstraturum in Livio Patavinitatem illam, quam reprehendebat Pollio, et in quibusdam Senecae Tragoediis pingue illud Cordubensium Poëtarum, de quo olim Cicero, et in Cicerone ipso vitia illa, quae in eo Brutus animadvertit. Ostendit et Cl. Sarravius Senator Parisiensis, Vir summus, quam ille hanc Patavinitatem contemnat, in epistola, qua J. Fr. Gronovio de edito Livio gratulatur, pag. 188. *Praecipuus tibi*, ait, *quanquam non*

(a) Ita editum invenio. Forte tamen Morhof. scribere voluit ipse Lambino.

solus, scopus in textu emaculando; quod, si quid video, ita magnifice praestitisti, ut jam Livium legamus. Livium, inquam, non autem inficetorum correctorum hariolationes: adeo penitissime omnem ejus, quaecunque illa sit, Patavinitatem *imbibisti et exhibuisti.*

Ut itaque tandem hanc de Patavinitate commentationem absolvamus, ac porro declaremus, quam futiliter illa objiciatur Livio, ipsam urbanitatem, quae in certis vocibus et phrasibus consistit, ejusque affectationem non esse sine vitio, et olim plus urbanitatis extra urbem atque in provinciis saepe fuisse, quam in ipsa urbe, ostendemus. Quae si vera sunt, ut certe verissima esse probabimus, Pollio cum sua illa Patavinitate exsibilandus est. Est haec urbanitatis affectatio et urbanis et provincialibus propria. Hi enim, cum familiare sibi et gentile vitium objici sciant, eo sollicitiores in exuendo illo sunt. Quare fit interdum, ut ipsos urbanos elegantia superent, qui melius saepe et accuratius, velut advenae, characterismos illos sermonis observant; ut interdum nimia urbanitatis affectatione se prodant. Illi urbani, cum provinciales contemnant, ac sibi in omnibus plaudant, suos saepe sensus sequuntur; quaecunque, etiam plebeja et exilia, optime dicta interpretabuntur: provincialium autem curam et industriam, nitori sermonis additam, ut ornatum aliquem peregrinum, repudiabunt. Utrique in ipsa urbanitatis affectatione plus peregrinitatis habent, quam qui sui succi et saporis sermonem formant. Theophrasto id accidisse meminimus, qui, cum diu vixisset Athenis, atque ita loqueretur, ut a divinitate in dicendo nomen invenisset, aniculae tamen Atheniensi hospes visus est, quod, ut Quintilianus testatur, nimis loqueretur Attice, etsi Cicero illum minus Attice locutum dicat. Erat vero apud Graecos magna Atticarum vocum affectatio, quas ideo singularibus quibusdam Lexicis colligebant, ut eorum usus promptior esset. Hinc Philostr. lib. [1.] de vit. Sophist. [cap. 16.] Critiae stylum laudans ait: *ὥσπερ ἀκτίνων αὐγαὶ, τὰ Ἀττικὰ ὀνόματα διαφαίνεται τοῦ λόγου. Sicut radiorum fulgores, sic Attica verba in oratione relucent.* Platonis eloquentiam laudat Lucianus [in Pisc. Sect. 22.] cum vocat *καλλιφωνίαν δεινῶς ἀττικὴν, καὶ τὸ κεχαρισμένον, καὶ πειθοῦς μεστόν.* Quoniam vero Sophistae tum demum pulchre se dicere putarent, si Atticas voces sermoni immiscerent, factum est, ut a prudentioribus riderentur. Hinc Plutarchus vocat hoc *νόσημα* lib. de audit. et Philostratus barbarum, intemperanter et nimium uti Atticis. Lucianus vero, ut pro more suo sannis quibusdam exagitaret, in Ῥητ. διδασκ. [sect. 16.] Sophistis suis suadet, ut sibi verba quaedam Attica seligant, ac semper in ore habeant: *ἔπειτα πέντε καὶ δεκά που ἢ οὐ πλείω γε τῶν εἴκοσιν ἀττικὰ ὀνόματα συλλέξας, τὸ ἄττα, καὶ κᾆττα, καὶ μῶν, καὶ λῷστε, καὶ ἀμηγέπη.* Extat elegans Ammiani super hos Atticissantes Rhetorculos Epigramma lib. 2. Epigrammatum Graecorum a Brodaeo collectorum cap. 46. ubi illa verba recenset:

Καὶ ταυτὶ, καὶ μῶν, καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ἄττα
Σκεψάμενος· καὶ τοι νὴ δία, καὶ μὰ δία.

et aliud Anthol. lib. 2. cap. 52.

Ω' γαθὲ, καὶ μῶν οὖν, καὶ ποῖ δὴ, καὶ πόθεν ὦ τᾶν,
Καὶ θαμὰ, καὶ φέρε δὴ, κομιδῇ, καὶ ἰδοὺ

Καὶ σόλιον, μάλιον, πωγώνιον, ὤμιον ἔξω,
Ἐκ τούτων ἡ νῦν ἐνδοκιμεῖ σοφία.

Fuisse et apud Romanos intempestivos tales veterum Romanarum vocum ad ipsam usque rusticitatem affectatores, jam supra diximus. Sallustium imprimis ideo exagitavit Pollio, quod antiquiores voces seligeret. E M. Catonis commentariis verba excerpsit, et velut breviarium ad usum proprium habuit. Hinc Lenaeus, Pompeji M. libertus, priscorum et Catonis verborum furem ineruditissimum appellavit. Idem quoque in Antonio Octavius Augustus reprehendit, quem insanientem vocat, quod ea scribere vellet, quae mirarentur potius homines, quam quae intelligerent. Ciceronis aequales antiqua omnia laudabant, et Cicero, ut erat aequius, sui temporis eloquentiam anteponebat, ut aït Aut. Dial. de Oratoribus. Idem cum nonnulla reprehenderet in Cicerone, subjicit [cap. 23.] *Sola mirantur atque exprimunt hi, qui se antiquos oratores vocant. Versantur vobis ob oculos, qui Lucilium pro Horatio, et Lucretium pro Virgilio legunt, quibus eloquentia tui Aufidii Bassi, aut Servilii Noniani, ex comparatione Sisennae aut Varronis, sordet.* Major tamen fuit Italorum literis renascentibus *Ῥωμαιομανία.* Quippe qui, ubi primi ad literas Latinas resuscitandas manus admovissent, neminem mortalium in hujus gloriae societatem admittere voluerunt. Tanto enim fastidio omnia Transalpina et peregrina exceperunt, ut optima quaeque, et Italicis cultiora, ipsis sordeerent. Queruntur de illo Italorum fastidio et supercilio passim Galli. Ac Germani quoque inique ab illis habiti, de quibus nunc prolixius differendi locus non est, cum peculiari Dissertationi de Germanorum meritis literariis haec reservemus. Illud sane lepidum est, quod Georgio Fabricio, Patavii eximiam Latine loquendi peritiam in Melanchthone dilaudanti, Lazarus Bonamicus respondit: *Profecto ille homo incipit loqui:* quasi Melanchthon, si cum Italis conferatur, tantum balbutiat, cujus tamen Latinitas adeo nitida et pura est, ut majorem, quam illa Italorum dictio, ingenuitatem et *ἀφέλειαν* spiret. Quare et Galli Italos, ob hunc fastum ridiculos, non raro exagitant, ut Henr. Stephani in suo Pseudo-Cicerone pag. 85. Victorium, qui Turnebi adversaria vellicaverat. Ita enim H. Stephani: *Si fuisset ostentator Turnebus, ut ille, qui eum per contemtum Cisalpinum, nescio quem, appellat, et aeque verbosus, atque is Variarum Lectionum scriptor, de cujus loquacitate memini te aliquando questum esse, ita suos Adversariorum libros dilatare potuisset, ut quatuor mulos onerarent.*

Atque is ipse Victorius, quod mirere, non in sui tantum temporis scriptores, sed et in vetustos arrogantissimam sibi censuram arrogavit. Nam teste Balzaco Opusculis Gall. diversis Diss. 6. cui titulus, *les Passages defendus*, in quodam super Aristotelis librum commentario, Virgilium reprehendit, quod proprietatem verborum non observarit, quodque minus pure et Latine scribat, quam Lucretius; de quo tamen Quintilianus judicarat, ex illo formari non posse phrasin, seu corpus eloquentiae. Itaque de illo Balzaeus: *Ce commentateur chagrin intente un procés contre une possession de seize cens ans,*

et ne considere ny la faveur d'Auguste, ny l'amitié de Mecenas, ny les applaudissemens de tous les siecles, ny toutes les voix de la renommée, qui donnent gagné à sa partie. Refert eodem in loco Balzacus, alium quendam ejus loci delicatulum, cum existimaret primam linguae corruptionem incepisse in Ovidio, libros Metamorphoseon, ut fabulas tamen sciret, in vernaculam linguam convertendos curasse, ne aliquod e Latinitate Ovidiana contagium contraheret filius. Narrat et eandem historiolam Hercules Ciofanius praef. in Metam. Ovid. Fuit et Academicus quidam Romanus, eodem Balzaco teste, qui in Barclaji Argenide ostendere voluit, ut ipse loquitur, *quinze cens improprietés de conte fait, et je ne sçay combien de pechés originels, et de locutions estrangeres.* Ex hac Italorum superstitione Balzacus adeo se anxium in Gallico sermone factum scribit, ut pene omnia, quae legeret, Gasconismis infecta crederet. *En François* (inquit) *tout m'estoit suspect. Sur chaque mot d'un Escrivain de Province je consultois l'oreille d'un habitant de Paris.*

Ex hac *Ῥωμαιομανίᾳ* et fastu Italorum, qui linguam Latinam non virili judicio, sed, nescio qua, puerili imitatione aestimarent, in verbis solis haerentes, at in rebus jejuni, orti sunt illi, qui se Ciceronianos nominabant, et nulla nisi Ciceronis verba, cujus tamen eloquentiae vim non capiebant, in oratione admittere volebant. Qui cum maxime urbani haberi cupiebant, facti sunt plusquam oppidani et plane lutulenti. Nam et de Ciceronianis vocibus et phrasibus non rectum formabant judicium, ut qui corruptis uterentur exemplaribus, et lacinias quasdam formularum e Cicerone contexebant, cum Ciceronem illo divinae eloquentiae vigore et spiritu exprimere deberent. Hinc menses in unam epistolam scribendam impendebant; nisi cavillantur Erasmus et Scioppius. Commovit illa res Erasmum, ut Ciceronianum suum scriberet, quo nomine praeter meritum ille a Scaligero exagitatus. Infinitos eorum errores, ut jam supra diximus, Henricus Stephani in *Pseudo-Cicerone* suo et *Nizoliodidascalo* ostendit. Eosdem, ut multos nunc alios praetermittam, Taubmannus in tractatu de lingua Latina digne excepit: inter quos tamen aliqui, non satis idonei judices, ita adversus Ciceronianos pugnant, ut Ciceronis ipsius causam prodant.

Non minus hic in vulgari sua lingua insaniunt Itali, in qua et ipsi Florentinas voces singulari cura infarcire sermoni suo, atque in iis, velut in mustaceo, laureolam quaerere consueverunt, ut jam supra cap. 7. docuimus. Idem de iis testatur Albericus Gentilis libro de Actoribus fabular. cap. 17. eoque nomine eos quam maxime reprehendit. *Tantum abest, ut probare Florentinos aliquos nunc possis, qui nolunt Italum loqui, nisi quod Boccacius et Petrarcha, et unus praeterea atque alter locuti sunt olim. Stulti! An, quia lingua eorum est Attica, caeteris nobilior, non propterea aut Umbra, aut Picena, aut alia est Italica? Thuscus, Sabinus, Praenestinus sermo reprehensus, et Patavinitas; ego omnia Italica pro Romanis habeo. Sic Quintilianus, qui sapit aliquantum supra nuperos Florentinos. Sermonis nostri oculos Virgilium et Ciceronem dicit Petrarcha, et nos, si cum his oculis cernimus, non ultra Florentinum ho-*

rizontem cernamus? Etiam in epico carmine (epicum Tassi poëma, cui invident, hos commovit in tam absurdam opinionem) non licet loqui, nisi Thusce, et quemadmodum seniores illi locuti sunt? Diversum Aristoteles de epico habet in poëticis. Et sic igitur Attica nostra lingua Thusca et singulis collata praestet. Sed et Ionica et Aeolica et aliae Graecae sunt, quibus uti scriptores optimi possint, et communis itaque ipsique Atticae antistet, et Italica communis antistet Thuscae. Haec de Italis Gentilis. Ac pene Germanos nostros similis aliquando haeresis occupavit, qui vel unius gentis idiotismos sibi exprimendos proposuerunt, vel obsoletas aliquas aut novas voces assumpserunt. De quibus alibi prolixius.

Cap. XV.

Utrum in Urbe, an extra urbem, peregrinitati occasio data, quaesitum. In urbem confluxerunt omnia peregrina. Ergo et in urbe peregrinitas. Provinciales saepe sono magis, quam Idiotismo, a Romanis discrepabant. Provincialibus etiam cultissimi sermonis usus fuit. Familiae Romanae per totum orbem Romanum dispersae. Galli magno Latinitatis studio ducebantur. Hispani Romanam linguam cum oblivione suae recipiebant. Latinus sermo in Hispana etiam plebe publicus. Conciones Latinae ad populum Hispanum habitae. Inscriptio Emporitana de receptione linguae Latinae. Quintilianus, Antonius Julianus, praeclari ex Hispanis eloquentiae magistri. Juliani lepidum pro Latinitate cum Graeculis certamen. Columella, Latro Porcius, Hispani, in lingua cultissimi. Nostrorum temporum aliqua monumenta cum Romana Latinitate certare possunt. Luxus, fastidium et ignavia Romanorum inductae peregrinitatis potiores causae.

Non est porro ita intra Romanos carceres ista coërcenda urbanitas, ut nec extra Urbem illa locum invenerit: vel illic solum quadam velut peste afflata fuerit: extra Romam omnia corrupta et barbara, intra illam omnia sincera, genuina et nitida olim extiterint. Minime profecto:

Romanos intra muros peccatur, et extra,

ac fortassis citius illa intra urbem corruptela orta fuit, quam in provinciis. Cum enim Romam, velut ad scopum quemdam, omnes gentes tenderent, quo frequentior illic omnium populorum confluxus fuit, eo plus sordium intra Romam receptum fuisse credibile est. Quemadmodum cum in unum aliquem alveum multis canalibus impuri latices derivantur, alveum ipsum magis inquinatum esse necesse est, quam caeteri latices. Innuit certe hoc Dionys. lib. 1. Antiq. [pag. 75. fin.] cum aït: *Mirum videri possit, quomodo ea civitas penitus non barbara fuerit reddita.* Cui consonat illud Isidori lib. 1. Orig. cap. [31. quod est] de Barbarism. *Unaquaeque gens facta Romanorum, cum suis opibus, vitia quoque et verborum et morum Romam transmisit.* Ut itaque hic de illis quodammodo liceat dicere, quod de aliis vitiis Aut. Dial. de Oratoribus [cap. 28.] *Haec mala primum in urbe nata, mox per Italiam fusa, jam in provincias manant.* In urbe primum civitate donata, quae e provinciis in urbem pervenerant. Nam cum provinciales plerumque id operam dare soleant, ut ad urbanorum linguam et eloquentiam, quoad ejus fieri pot-

est, sua componant, et praeterea omnis ille urbis cultus et nitor, illi mores urbani ampla splendidaque agendi dignitate compositi, aliaque sensim in orationem irrepunt: non illi soli onerandi hoc crimine sunt, cum in partem, et fortassis maximam, plebs urbana veniat, Patricii vero et homines principes facile sua autoritate hospites in ordinem redigant. Neque enim nunc ideo Lutetiae Parisiorum minus nitidus est sermo Gallicus, quód tot provincialium illic confluxus sit. Voces Oratorum publicae, et librorum monumenta facile illam integritatem conservant, atque ipsis illis oppidanis exemplo sunt. Neque adeo solet linguae diversitate hic, quam vocis sono peccari, qui cuique genti quasi a natura insitus. Et hunc interdum magis formidant delicatae urbanorum aures, quam voces ipsas inconditas. Atque ita sono discrepasse provinciales, Ciceroni aliisque notatum est, et nos jam supra ostendimus. Qua inductus ratione Pignorius Patavinitatem, alicujus soni a Romana discrepantiam, definire volebat, Quintiliani quodam loco invitatus, qui e Pediano cognoverat, Livium litera *E* pro litera *I* usum. Cujus sententiae vanitatem satis deduximus. Nam non Patavinis tantum, sed et quibusvis aliis, etiam Romanis, illa literarum mutatio in usu fuit. Testaturque ipse Cicero 3. de Oratore [cap. 12.] Sulpicium Cottam imitatum jota literam tollere, et *E* plenissimum dicere.

Quis porro non crediderit, illo tempore, quo regnabat maxime Romae urbanitas, provincias omnes etiam sermone fuisse cultissimas? Propagarunt illum coloniae. Ludi apud illos plurimi et quidem magna cum cura, instituti. Gallia, Hispania, Graecia, Illyricum, totus Imperii Romani orbis, consitus fuit gentibus Romanis. Nulla, dicere ausim, gens nominis Latini in toto Romano imperio fuit, quae non ex urbanis oriunda sit, per clientelas in provincias et exteras nationes propagata. Testabitur in Inscriptionum corpore Index nominum propriorum, ubi multas gentes cum agnominibus suis in Gallia, Hispania, Graecia invenimus. Etsi e tam vasto numero earum, quae perierunt, paucarum tantum superest memoria. Quis nescit, quam magnus saltem in Gallia et Hispania Inscriptionum numerus sit, quarum aliquae in lucem erutae, longe plures temporum injuria periere? Ideoque non omnia statim peregrina, quae e provinciis, habenda.

De Galliis nemini superesse dubium potest. Nam Cisalpina, quae Togatae nomine venit, et diu Latina lingua usa est, praeclaros Oratores dedit, Italiae legibus ac institutis formata, ut Dionysius scribit. De Gallis Braccatis, qui Narbonenses dicuntur, Strabo testis est libro 4. [pag. 186.] *non esse barbaros, sed plerosque jam omnes Romanam formam linguamque et vitae rationem et civitatem adeptos.* E Gallia comata primores Romanam civitatem assecuti, teste Tacito Annal. lib. 2. [cap. 23.] et ex illo tempore, moribus, artibus, affinitatibus Romanis mixti. Martialis quoque lib. 7. Epigr. 87. sibi gratulatur, quod in Vienna, Galliae Narbonensis urbe, Romanorum colonia, sua ab omnibus carmina legantur:

Fertur habere meos, si vera est fama, libellos
Inter delicias pulchra Vienna suas.

Me legit omnis ibi senior, juvenisque, puerque,
Et coram tetrico casta puella viro.
Hoc ego maluerim, quam si mea carmina cantunt,
Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt:
Quam meus Hispano si me Tagus impleat auro,
Pascat et Hybla meas, pascat Hymettus opes.
Non nihil ergo sumus, nec blandae murmure linguae
Decipimur. Credam jam puto, Lause, tibi.

Jam supra etiam ostendimus, fuisse vel ante Ciceronis tempora insignes in Latinitate viros Gallos, qui publicos Romae ludos aperuerint, e quibus omnibus patet, usum linguae Latinae Gallis aeque fuisse vernaculum, ac fuit Romae, ac plures, viros quidem principes, urbanitatis studiosos, quam peregrinitate vernacula oblitos.

Ad Hispanos Latinae linguae usum mature satis propagatum, ex Historia patet, quam adeo illic pervulgatam fuisse Strabo testis est (lib. 3. pag. 151.) *ut nec sermonis quidem vernaculi memores fuerint*, illi maxime, qui ad Baetim habitarunt. Non sine causa Horatius de Hispanis et Gallis, carminum suorum lectoribus, gloriatur, cum suo tempore illa non solum Romae, sed in provinciis cupide legerentur, e quibus monumentis illi linguam urbanam etiam extra urbem perdiscere poterant. Ita vero ille lib. 2. Od. 20.

— — — — Me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor:

ubi Hispanos singulari epitheto *peritos* vocat, ut qui, prae caeteris provincialibus, Romanis artibus et lingua imbuti. Vulgarem Hispanis linguam Latinam fuisse, vel ex eo patet, quod Caesar, ut lib. 2. de bello civili [cap. 21.] refert, *habita concione, Cordubae omnibus gratias egerit: Civibus Romanis, quod oppidum in sua potestate studuissent habere: Hispanis, quod praesidia expulissent: Gaditanis, quod conatus adversariorum infregissent, seseque in libertatem vindicassent.* Audita ergo et intellecta Hispanis Caesaris oratio, qua Latinius nil dici poterat. Testatur et Pollio epistola ad Ciceronem, quae est in familiarium libro decimo trigesima prima, se Cordubae conciones ad populum babuisse: *Illud me Cordubae pro concione dixisse, nemo vocabit in dubium: Provinciam me nulli, nisi qui a Senatu missus fuisset, traditurum.* Linguae Romanae apud Hispanos receptae testimonium illustre est in quodam lapide Emporitano. Urbs enim a Massiliensibus in Hispania condita Emporiae, cujus meminit Strabo lib. 3. quae partim Graecis, partim Hispanis, partim Romanis constitit. Ita vero habet Inscriptio (inter Spuria Gruter. pag. 2. n. 1.

EMPORITANI POPVLI GRAECI HOC TEMPLVM SVB NOMINE DIANAE EPHESIAE EO SECVLO CONDIDERE, QVO NEC RELICTA GRAECORVM LINGVA NEC IDIOMATE PATRIAE IBERAE RECEPTO IN MORES IN LINGVAM IN IVRA IN DITIONEM CESSERE ROMANAM M. CETEGO ET L. APRONIO COSS.

Novi equidem, non genuinam hanc Inscriptionem haberi: sed ad probandum illud, quod volumus, satis auctoritatis habet. Licet enim non sit antiquissima,

scripta tamen ab iis fuit, qui antiquitatis notitiam habuere, et ad quos rei historia per manus tradita, praesertim cum consonent Historici. Nam Strabo [lib. 3. pag. 160.] testatur, Emporiis Dianam Ephesiam cultam, et Livius lib. 34. [cap. 9.] satis accurate describit, *quomodo in corpus unum confusi omnes, Hispanis prius, postremo Graecis in civitatem Romanam adscitis*. Non fuit porro ex ulla gente felicior et eloquentior post Ciceronem eloquentiae magister, quam ex gente Hispana Quintilianus, qui Romae publico stipendio eam artem professus est. Meminit et Gellius Antonii Juliani, Hispani, qui Rhetor Romae erat, eumque lib. 1. cap. 4. ita describit; *quod fuerit honesti atque amoeni ingenii, doctrina quoque ista utiliore ac delectabili, veterumque elegantiarum cura et memoria multa, scriptaque omnia antiquiora tam curiose spectarit, aut virtutes pensitarit, ut judicium factum esse ad amussim diceres*. Hujus ille Hispani certamen eruditum cum Asiatico juvene aliisque Graeculis, Latinis et Hispanis illudentibus, lib. 19. cap. 9. recenset. Postquam ille multa Sapphica et Anacreontica cecinisset, et Graeculi Julianum tanquam barbarum et agrestem, qui ortus terra Hispania foret, lacesserent, tum, ait Gellius, illum pro lingua patria, (ita Latinam vocat) tanquam pro aris et focis, animo irritato indignabundum ita respondisse: *Ne nos, id est nomen Latinum, tanquam profestos quosdam et insubidos, ἀναφροδισίας condemnetis, permittite mihi, quaeso, operiri pallio caput, quod in parum pudica oratione Socratem fecisse ajunt, et audite ac discite, nostros quoque antiquiores, ante eos, quos nominastis, Poëtas, amasios ac venereos fuisse*. Tum resupinum, capite velato, voce admodum quam suavi versus aït cecinisse Valerii Aeditui veteris Poëtae, item Porcii Licinii, et Quinti Catulli, quibus mundius, venustius, limatius, pressius Graecum Latinumque nihil quicquam reperiatur. Videre ex illis exemplis licet, domesticam Hispanis et patriam fuisse linguam Latinam habitam, pro qua in acerrimam contentionem venire veritus non est Julianus, dignissimus etiam suo tempore elegantiarum Romanarum praeco et defensor: nam, urbanitati et nitori illum studuisse, ex autoribus illis, quorum carmina recitavit, notat. An non et ex Hispanis Columella, etsi aetate posterior, purissimam et Romanam Latinitatem sectatur in Rusticis suis, ut prae ipso Varro durus et rusticus videatur? an non multa ille vocabula adducit Latina, quibus populares sui res rusticas efferant? quod manifestum est indicium, etiam rusticos Hispanos non aliam, quam linguam Latinam, locutos. Neque Latronis Porcii Hispani eloquentia hic silentio praetermittenda, quam Seneca in Prooemio Controversiarum multis laudibus effert.

Denique, an non iis temporibus idem factum esse credi potest, quod nunc nostro seculo contigisse videmus? Sunt Itali, Galli, Hispani, Germani, Scoti, Belgae, qui adeo exquisitam in monumentis suis Latinitatem ostendunt, ut ipsa Roma antiqua nihil elegantius scribere potuerit, domesticae peregrinitatis nemo quicquam, licet oculatissimus, deprehendat. Ejus perquam multa possent exempla proferri, si ea de re dubitare quis possit. Quare non sine causa Barthius judicat, esse inter recentiores nostros, qui cum Romanis ipsis cer-

certare possint, Romam autem jam declinantem multis parasangis antecedant. Quod si id hodie fit, cur non idem in Romanis fieri provinciis potuit, ut quos sollicitiores in eo fuisse verosimile est, ut ad fastigium Romanae eloquentiae gradu proximo accederent.

Non sola itaque Provincialium peregrinitas causa corruptae eloquentiae fuit, sed domestica quaedam urbanorum intemperies, et, ut in rebus caeteris omnibus, ita et in sermone, luxus et fastidium, imo et ignavia. Ea enim ingenii humani indoles est, ut optimarum etiam rerum, si quotidiana sunt, nauseam quandam concipiat, et semper novum aliquid, inauditum, insolitum, admirabile, excelsum quaerat. Quare statim post Ciceronis tempora ejus dictio minus nitida quibusdam visa est, ortique fuerunt, qui sententiarum argutiis se totos dederent. Tunc Caestii, inepti declamatoris, orationes Ciceronianis, indignante Seneca, praelatae. V. Prooem. in l.3. Controv. Multae sunt Senecae in Prooem. 1. Controv. ac alibi, Quintiliani in Institutionibus, et in Dialogo de Oratoribus querelae, de qua re etiam nos pag. 112. egimus.

Cap. XVI.

Brevis eorum, quae de Patavinitate Livii dicta sunt, Ἀνακεφαλαίωσις. De Pollionis moroso ingenio nonnulla interseruntur. An Patavinitas Liviana in quibusdam idiotismis vel singularibus constiterit. Iniqui Livii censores, Erasmus, Joseph. Scaliger, Lipsius notantur. Erasmus maturiore aetate Livio aequior. Scaliger nimium ornatum in Livio reprehendit, atque in illo Patavinitatem consistere autumat. Grande dicendi genus si fuit in Livio, ornari volebat. Caesaris Commentarii sine ornatu non implent omnia Historiae requisita. Ciceronis judicium. An Liviani styli sublimitas oratoriam sublimitatem aequet? περισσολογία inepte in Livio taxata. Brevitas et Celeritas styli historici. Patavinitas Livii in redundantia verborum nonnullis reponitur. Quintiliani de μακρολογία Livii judicium refellitur. Lipsii in Livium scommata retunduntur. Summa Livii virtus ubertas. Benianae calumniae a Pignorio refutatae. De versibus in Liviana historia observatis judicia. An in Compositione verborum quaedam reprehendenda? Censores veterum autorum denuo notati. Modestia illis commendata. Livii gloria Pollione omnibusque Censoribus superior. Finis operis.

Ut tandem manum de tabula tollamus, atque huic dissertationi nostrae, omni Patavinitatis suspicione discussa, coronidem imponamus, primum, quod a nobis dissertatum est, ad unam summam referemus; deinde, si quid de censuris in Livium audacioribus reliqui est, eadem opera discutiemus.

Non itaque vel in Pompejanarum partium studio, vel in Gallicae nationis odio, vel in Patriarum laudum affectatione, non in orthographiae peregrinitate, sed in aliquo dictionis vitio, ista Pollioni Patavinitas consistere visa fuit. Qui cum ita de praestantissimo Historico judicaret, non rei veritate, sed invidia familiarique illa maledicentia, qua erga omnes suos aequales usus est, ductus fuit. Qui enim Ciceroni, Sallustio, Caesari, Virgilio non pepercerat, qui teste Seneca prooem. lib. 3. Controvers. (illa enim superioribus nunc addimus) ea ambitione laboravit, ut primus Romanorum advocatis hominibus sua scripta

recitarit: qui naturae adeo contumacis, ut cum fortuna etiam sua rixaretur; quarto enim post filii obitum die declamaverat: qui Augusti ipsius amicitiam adeo vilipendebat, ut in gravissimo ejus luctu laetitiae signa ederet: an is cum Livio humanius ageret? ut ejus gloriam aequo animo ferret? Quoniam vero occasionem huic calumniae dederat illa, quae inter Romanos et oppidanos notata fuit, sermonis discrepantia; in quo urbanitas et peregrinitas Latinae linguae consisteret, disquirendum erat. Erat vero urbani et oppidani sermonis magna antiquis temporibus differentia, quae cum incremento Romani imperii paulatim disiit, exiguis remanentibus reliquiis. Urbanae dictionis virtutes erant, quod perspicua, morata, simplex, suavis, arguta. Peregrinitas vel e provinciis, Hispania, Gallia, Africa, in quibus lingua Latina prae caeteris floruit, vel e municipiis Italiae et Latii in Romanam linguam illata. Quibus accedunt, quae hodie e vernaculo sermone a qualibet gente peregrinitates admitti solent. Fuerintne jam in Livii dictione, quae peregrinitate aliqua Patavina Latinum sermonem infuscarint, id ut antiquis ipsis inquisitu difficile, ita nobis longe difficillimum, qui non gentilem et domesticum habemus, sed lectione sola linguam nobis Latinam formamus. Etsi enim in Livio sint quidam Idiotismi, scilicet ἴδια quaedam, quae apud alios non inveniantur, ita enim Patavinitatem Livianam doctissimus Cellarius in Prolegomenis Curarum posteriorum intelligi voluit: quo judice istos Idiotismos, quos non adeo multos esse arbitror, ut a pura Latinitate abhorrentes damnabimus? cum multa in ipso Cicerone singularia occurrant, non temere rejicienda, quod apud alios non legantur: quarum aliqua Andreas Schottus in Nodis Ciceron. lib. 3. cap. 17. notavit: quemadmodum et illa, quae in Hygini Fabulis Munckerus aliique deprehenderunt, etsi prima specie insolita videantur, non tamen statim exturbanda, cum non pauca ex iis vindicarit CL. Schefferus; neque ea sit MStorum codicum integritas, ut in illis semper acquiescere possimus. Quod si ergo Livio aliquid Patavini adhaesit, mirum id videri poterat, qua in solo Livio gentilem hanc labem notarit Pollio; cum caeteri, tam aureae, quam argenteae aetatis, scriptores pene omnes non Romae, sed e provinciis oriundi, nihil hujus vitii contraxerint. Accedit adeo incertum urbanitatis, si voces et phrases spectes, judicium: in qua cum veteres ipsi fluctuant, multo magis recentiores illi Censores fluctuabunt. Quae urbanitas non ita intra urbem unam compingenda est, ut nulla ex ipsa peregrinitas oriri potuerit: non ita provinciis in universum abjudicanda, quin in illis fuerint, qui ipsos urbanos urbanitate vincerent; cum vel inter recentiores sint, qui sola autorum lectione eos in Latina lingua profectus fecerint, ut vel cum antiquis certare possint.

Facessat itaque hinc maledicus Pollio, et qui ipso magis e recentioribus Criticis temerarii judices sunt, et censuram suam sine populi suffragio exercent. Equidem Viris summis talia nonnunquam excidisse doleo; ut Erasmo, Scaligero, Lipsio. Ac Erasmus quidem, qui primum in Ciceroniano suo in Pollionis partes concesserat, maturiore aetate, ut de Cicerone, ita de Livio, rectius procul dubio sensit. Ita enim in Epistola ad Georgium Haloïnum, quae est libr. 12, 26. *Quod hactenus nemo*

tuo satisfacit ahimo, nec inter hos, qui scripserunt de ratione parandae linguae Latinae, nec ex his, qui nunc complures libris proditis testantur, quantum assecuti sint in lingua Latina, fortasse nec ipse Cicero satisfaciet animo tuo, ut non defuerunt, quibus Maro visus est soloecus, et barbarus Livius. Josephus Scaliger suis in Manilium prolegomenis, quam a divini Parentis sui judicio discrepat! Nam cum ille se minus Romane cum Livio, quam cum Pollione, ut is in fragmentis loquitur, loqui malle diceret; hic Pollionis sententiae suum adjicere calculum non veretur: *Quemadmodum*, inquit, *aliud est ornate loqui, aliud pure: ita aliud est βαρβαρίζειν, aliud incondite loqui; quod quidem multis imposuit, qui βαρβαρισμὸν vocant inconditum sermonem. Illa anus, quae in Theophrasti sermone peregrinitatem notavit, magis Attice, et minus ornate, quam Theophrastus loqui potuit. Idem dicas de Livio: cujus dictio ornatior, quam Latinior, illi Critico videbatur, qui Patavinitatem in eo animadvertebat.*

Sed quem ornatum hic Scaliger reprehendit, qui Romanum illum nitorem obfuscaret? An quod grande dicendi genus secutus est? hanc enim Patavinitatem interpretabatur Philelphus, *quod scilicet Livius plerumque neglexerit sequi vulgare genus orationis, et se communis sensus consuetudini minus accommodaverit.* Quid Philelphus hic sua censura velit, ipse, credo, non satis explicaret. Sed, si grande in Livio dicendi genus est, an hinc ullum Latinae linguae vitium? Requirebat certe aliquid augusti argumenti majestas, neque satis ornabat historiam Romanam pura illa simplexque Caesaris dictio; quae, ut Cicero aït, omni ornatu, quasi veste, detracta. Quae etiam Fr. Florid. Sabin. lib. 1. Lect. subcisiv. cap. 2. sententia est: *Cum illos Commentariorum libros mundissimos credamus, virtutes tamen, quae ab historico requiruntur, non exacte docent. Quid enim, si ducem apud milites concionantem exprimere cupias, an Caesaris iter insistas? non opinor: cum nulla apud eum absoluta legatur oratio, quod est historico, ut si quid aliud, necessarium. Quid si rei difficultatem, horrorem, perturbationem et alia, quae se scribenti offerunt, verborum structura, seu contextu ob legentis oculos ponere, et facta (ut aït Sallustius) dictis exaequare labores? an in Caesaris commentarios intueberis? an non potius in duo historiae Romanae lumina Livium et Sallustium?* Quare Cicero ipse, etsi prae manibus haberet Caesaris commentarios, tamen hoc scriptionis genus apud Romanos non satis ornatum querebatur. Nam in 1. de Legibus haec ad Ciceronem ex Attici persona dicta habentur: *Postulatur a te jam diu, vel flagitatur potius, historia. Sic enim putant, te illam tractante, effici posse, ut in hoc etiam genere Graeciae nihil cedamus. Atque, ut audias, quid ego ipse sentiam, non solum mihi videris eorum studiis, qui literis delectantur, sed etiam patriae, debere hoc munus, ut ea, quae satis per se est, per eundem te sit ornata. Potes autem tu profecto satisfacere in ea, quippe cum sit opus, ut tibi quidem videri solet, unum hoc Oratorium maxime.* Quod si ergo e Ciceronis sententia Oratorium maxime est, Historiam scribere, et ad orationem ornatus omnino requiratur; non potest a justo Historiae corpore abesse ornatus.

Ipsae Ciceronis orationes an non sunt ornatissimae? nihil tamen ille ornatus Latinae linguae derogat. Quare inepte haec, tanquam contraria, sibi opponit Scaliger.

Non probaverim tamen illud Andreae Schotti, lib. 1. Tullian. quaest. cap. 18. qui Livium hoc grandi genere uti existimat, quo Cicero in orationibus utitur. Nam etsi Livius prae caeteris plenius rerum et factorum circumstantias recenset, variasque digressiones et descriptiones loci et temporis immiscet: ita tamen se gerit, ut historicum se esse meminerit, qui res gestas dilucide, et quanta fieri potest cum delectatione, enarrat; non vero omni amplificandi genere, facta ubique mora, exardet. Itaque in concionibus rerum argumentis est densior, quam rerum ornamentis copiosior; ut recte de eo judicavit Bucoldianus lib. 2. de Invent. et amplificat. orat. cap. 38. In omnibus ita se gerit Livius, ut de historico stylo praecepit Trapezunt. lib. 5. Rhet. pag. 175. *Nullam, quae ad rem pertinet, circumstantiam historicus relinquet, et, cum nihil minutarum rerum etiam praetermittat, modum quoque ad unamquamque rem adjiciet. Neque tamen in singulis, ut oratores faciunt, immorabitur, sed singulorum expositione, non amplificatione, consequetur, ut et res geri videatur, et affectus moveatur, ex quo fit, ut in hac quoque minuta descriptione rerum ab historico genere formaque narrationis non discedat, quam quidem descriptionem tum scilicet latissime occupabit, cum res magna acciderit.* Ita porro hoc grande dicendi genus in Livio circumscribit Trapezuntius, ut nunquam humilitate rerum demitti, nunquam magnitudine ulterius, quam oporteat, efferri, nunquam denique multitudine confundi judicet.

Inepti itaque sunt, et nihil in eloquentia sapiunt, qui, nescio quam, in Livio περισσολογίαν damnant, quod etiam in Cicerone vitium a stultis hominibus reprehensum fuit, qui illam copiose loquentem sapientiam non capiebant. Quod si quis Sallustii historiam cum Liviana conferre velit, ut erudite contulit Joannes Jovian. Pontanus in Actio Dialogo, satis, quantum prae Sallustiana brevitate decoris habeat Liviana copia, deprehendet. Argumento sane differunt. Sallustius flumen aliquod decurrit; Livius totum Oceanum pernavigat. Ut credam ego, Quintiliani judicium non vacare aliquo mendo, cum lib. 2. cap. 5. Sallustium majoris historiae autorem vocat, quam Livium: ubi tamen Barthii emendatio Advers. lib. 48. cap. 19. mihi non satisfacit.

In illa tamen ubertate, quod mireris, non desunt illae Historici styli virtutes, Brevitas et Celeritas, sed suo dicendi generi accommodatae. Nam etsi Sallustius brevitate superat Livium, tamen Livius in copiosa oratione intra illos se fines continet, ne ultra ubertatem historici styli excurrat. Celeritas vero, γοργότης, brevitati quodammodo cognata, (nam in ipsa brevitate copiam quasi continet, et in copia brevitatem prae se ferre videtur, estque brevis et accurata complexio, collectio sive conglutinatio complurium simul rerum ac verborum et quasi partium) adeo in Livio est mirabilis, ut ipsam rem subjicere oculis videatur, ut cum de Annibale [lib. 21, 4.] *Inhumana crudelitas, perfidia plusquam Punica, nihil veri, nihil sancti; nullus Deum metus, nullum*

jusjurandum, nulla religio. De hac celeritate pulchre Pontanus: *Ut manus ad agendum, pedes ad inambulandum innitendumque multis pollent juncturis, sic et ipsa celeritas suis articulis indefessa indefatigataque est.* Quae sermonis virtus cum mirifice narrationi inserviat, cui a natura destinata videtur, cum et varietatem non solum, sed et venustatem orationi conciliet, delirant profecto, qui inutilem hanc verborum coacervationem existimant, easque ob causas *περισσολογίαν* et sermonis redundantiam in Livio reprehendunt.

Sunt, qui in eo Patavinitatem illam consistere autumant. Nam Franciscus Motthaeus Vayerus in libro Gallico de antiquis et praecipuis historicis hoc recenset: *Quelques un pense, qu'elle consistoit simplement en une repetition, ou plutost multiplicité de plusieurs dictions synonymes dans une mesme periode, contre ce, qui se pratiquoit à Rome, ou l'on n'aimoit pas cette redondance, qui faisoit remarquer les estrangeres.* Nemo non videt, stulta esse haec et temeraria judicia, pari numero cum illa Caligulae censura habenda, qui verbosum Livium vocabat, uti Virgilium tanquam nullius ingenii minimaeque doctrinae hominem arguit, et de Homeri carminibus abolendis cogitavit. Synonymorum sane coacervatio Romanis, Ciceroni imprimis, non inusitata. Reprehendit et Quintilianus lib. 8. cap. 3. in ipso *μακρολογίαν* cum aït lib. 8. *Legati, non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt*; cui male respondet Böclerus in libro de Eloq. Viri civilis: *longe differre interdum sensum scribentis a legente; atque sicut magistris dicendi solenne est, omnia ad regulas artis usque ad minutias revocare: ita scriptores de industria a praeceptis, cum ratione, ad fiduciam et securitatem quandam sua studia referre, denique ad venustatem orationis totius vix pertinere, si capillus non prorsus ad leges Geometricas sit repositus.*

Quis ergo Lipsium, Virum quidem doctum, sed minime idoneum harum rerum judicem, ferat? qui notis ad Polit. lib. 1. cap. 9. Livium supinum et frigidum, imo et *ταυτόλογον*, sententiis quidem bonum, sed non frequentem, agnoscit. Ex Lipsii ingenio si veteres aestimari autores deberent, miram haberemus et nullius boni succi ac coloris eloquentiam. Quae ille in Livio, ut vitia, reprehendit, virtutes sunt. An ille in Livii vitiis tam acutum cernat, ut aquila aut serpens Epidaurius,

Cum sua pervideat oculis mala lippus inunctis.

Nisi enim omnia argutiis et minutis ac abruptis sententiis fracta fuerint, illi frigida erunt et *ταυτόλογα.* Cum nemo magis in illa brevitate frigidus et *ταυτόλογος* sit, quam Lipsius, et qui illum sequuntur. Non est ineptus sententiarum ostentator Livius; sed, quae in illo latitent civilis prudentiae oracula, abunde ostendit Machiavellus. In Lipsium, frequentiores in Livio sententias requirentem, optime convenit, quod Cicero in Oratore suo de Thucydideis illis judicat, qui multas habent obscuras abditasque sententias, vix ut intelligantur. Quid illi in Livio laudabile videatur, qui etiam in Caesare, scriptore purissimo, Elect. 2. cap. 7. multa otiosa, disjuncta, intricata, interpolata reperit, et in dictione ipsa spirare naribus suis auram illam purae antiquitatis negat? Cujus culpam etsi in imperitos

librarios confert, mirum tamen hic videri possit, adeo obesae naris prae emunctae naris Critico Lipsio fuisse caeteros, ut hanc ipsi auram non subolfacerent. Non male adversus has similesque Lipsii calumnias Livium defendit Facius in Politicorum Livianorum prologo. Tantum ergo abest, ut περισσολογίας vitio notari oratio Liviana debeat, ut potius lacteam in illo ubertatem depraedicet Quintilianus, mare tranquillum vocet Caesar Scaliger. Ubertate Quintilianus orationis amplitudinem commendat; cum lacteam vocat, candorem ac facilitatem ostendit. Mari Scaliger comparat, cum inexhaustam ejus ubertatem respicit: tranquillum appellat, ut demat vitia, quae copiam haud raro comitari solent.

Plura restant apud Benium in Livium scommata, impune adeo a mordacissimo hoc homine sine pudore et ratione protrusa, ut vix sanae mentis esse, et furiis quibusdam agitatum credas. Quorum stultitiam dignis modis excepit Laurentius Pignorius in Symb. Epist. epist. 44. In quibus etiam futile hoc et nugatorium, quod in compositione verborum integris nonnunquam versibus utatur: quasi non infinita talia in omni scriptorum genere notari possint, quae aliud agentibus exciderunt, neque tamen recte versus vocantur, etsi pedibus certis constant. Nisi enim adsit numerus et concinnus vocum positus, vel aures accuratissimas effugiet. Eorum farrago colligitur apud Barth. Adversarior. lib. 8. cap. 21. lib. 32. cap. 4. lib. 31. cap. 17. lib. 41. cap. 22. lib. 16. cap. 14. lib. 11. cap. 16. ac ipse non pauca exempla notavi. Ac profecto verum est, quod Jo. Lud. Vives lib. 4. de causis corrupt. disc. ait: *Adhibeat, quantamcunque operam et diligentiam quis volet, attentissime se observet ipse custos sui, non poterit tamen versum effugere. Si quis maximorum autorum orationes excutiat, ex versibus, aut magna eorum parte, videbit omnia conflata, etiam notis, etiam sonoris magis, quam sunt trimetri jambici familiares fabulis.* Est vero multus illic in hoc argumento Vives, et plurimis tum rationibus, tum exemplis suam sententiam firmat. Frustra per haec exempla Livius Poëtismi arguitur. Quousque Poëtae cum Historico sit convenientia, jam supra diximus, et versus nonnunquam intermisti suavitatem sermoni conciliant, ut Hermog. de Ideis lib. 2. cap. 4. probat. Verum, ut ab historica abesse dictione debent, ita hi ne versuum quidem loco habendi sunt.

Exsibilandus itaque cum his suis argutatiunculis omnino est Benius, qui in primis illis Livii verbis, quae versum Hexametrum nonnullis exprimere videntur, *Facturusne operae pretium sim, si a primordio*, etiam phrasin illam *facere operae pretium*, ut minus Latinam, reprehendit. In structura sermonis et in compositione verborum, nescio, quid eidem displicet: etsi enim e verborum non satis apta collocatione praecipue peregrinitas inferri in sermonem possit, ut demonstrare voluit, qui de praerogativa Gallicae linguae prae Latina dissertationem Gallicam ante aliquot annos scripsit: non video tamen, quibus in ordinem redigere rationibus Livium velit Benius, qui tota sua dissertatione id operam dat, ut cum ratione insaniat. De Livio quidem Böclerus in Eloq. Viri civilis: *Fortassis delicati oris limatique judicii politicus, etiamsi totum*

probet ametque Livium, non omnes periodorum structuras mensurasque interdum suo proposito existimabit conducere. Verum haec, ut opinor, Böclerus non ideo dicta vult, ut Livium ob malam verborum collocationem reprehendat, sed ut quaedam in ipso non imitanda ostendat.

Valeant iniquissimi illi veterum Autorum censores, quales cum iis hominum monstris comparat Gellius lib. 17. cap. 1. qui de Diis immortalibus impias opiniones prodiderunt; ac sibi illud Balzaci dictum putent: *speciem esse sacrilegii, non aestimare antiquos.* Cum enim summopere illis gratulari deberemus, quod e tam multis tempestatibus ad nos evaserint, in illos summe injurii et ingrati sumus, cum petulantissimis nostris censuris illos insectamur. Dissimulemus potius, occultemus, quoad fieri potest, errores magnorum hominum, ut Balzacus Sermon. 2. Gallico de spuria Critica aït: vel saltem malo exemplo in publicum non proferamus. Tueamur nonnunquam illorum sententias adversus oculorum nostrorum fidem, adversus Dialectices et Grammatices nostrae dubia, ita ut vel nullos in illis errores, vel pulchros esse ostendamus, et potius velut virtutes imperfectas veneremur, quam ut vitia damnemus. Vibrabimus in imperitos et acerbos illos censores, ut telum aliquod, Critici non solum clarissimi, sed et Viri eloquentissimi, Mureti lib. 17. cap. 11. Var. Lect. censuram: *Quod mihi interdum risum, interdum stomachum movet, obscuri homunciones reperiuntur, qui nobilissimos quosque scriptores, quosque tanquam in coelo, ut ita dicam, merito collocarunt, in ordinem cogere, et de iis adversus tot seculorum sententiam judicare audeant. Alius Homerum damnat: alius in Virgilio multa reprehendit: alius praecepta Horatii de arte Poëtica irridet: alius Ovidium aït nescisse Latine loqui: quasi nos hodie, quid sit Latine loqui, sciamus: alius alia, quorum me pudet pigetque. Miseri. quanto melius facerent, si ad res intelligendas, et ad virtutes eorum penitus cognoscendas, et, quantum cujusque vires ferunt, imitandas studium conferrent, quam nunc, cum canum lunam allatrantium more, ad quos aspicere non possunt, eorum famam lacerare contendunt. Neque negaverim, esse et in veteribus, quae culpari possint: homines enim fuerunt: sed, ut in formosis corporibus naevos notamus, non propterea totam formam despicimus: sic et in illis, si qua non placent, modeste notanda, non ipsos tribu movendos censeo. Modesta judicia fero: impudentiam et arrogantiam non fero.* Inculco denuo, et repetens iterumque iterumque monebo, quod supra cap. 2. e Quint. lib. 10. cap. 1. adduximus: *Modeste et circumspecto judicio de magnis autoribus pronunciandum est: ne, quod plerumque accidit, damnent, quod non intelligunt. Ac, si necesse est in alteram errare partem, omnia eorum legentibus placere, quam displicere, maluerim.*

Haec, in omnes veterum autorum immodestos Censores dicta, merito insidere omnium animis debent. Quibus enim non objurgationibus, qua non procella verborum impia haec capita obrui merentur? Nos Livii caussam hac dissertatione pro virili adversus Pollionem defendendam suscepimus. Qui etsi vivum Livium e Roma in Patavium rele-

gare voluit; hic tamen etiam post fata perenni Romanae civitatis jure donatus immortales in orbe literato triumphos agit, cum Pollio, ex illa sua Roma in perpetuum pulsus exilium, inanem nominis sui et illaudatam tantum memoriam nobis reliquerit. Et hic quidem suos jamdudum passus est manes. Illustribus seculi nostri viris, si quid in Livium acerbius dixerint, condonandum arbitror. Reliquos illos Deos patellarios ac Criticastros, besternos Livii nostri censores, cum Demetriis et Tigelliis Horatianis,

Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.

JOANNES BUHERIUS

DE

PATAVINITATE LIVIANA.

T. Livio, Romanorum Historicorum facile principi, *Patavinitatem*, nescio quam, exprobrabat olim Asinius Pollio, magna quoque ipse inter Romanos rerum gestarum et eloquentiae fama clarus. Id testatur Quintilianus Inst. Orat. 1, 5. et 8, 1. Cui si credimus, Livianum istud vitium in aliqua verborum insolentium ac peregrinorum affectatione constitit. Verum, etsi non minimi ponderis sit tanti Auctoris judicium, illius hac de re conjecturam viri docti non immerito dubitant admittere. Hactenus enim inventus est nemo, non dico recentiorum, sed ne veterum quidem, qui Patavina illa vocabula in Livio deprehenderit. Imo Quintilianus ipse ubique miram illius facundiam praedicat, lacteamque ubertatem; ita ut eum juvenibus potius legendum suadeat, quam Sallustium; ut pote candidiorem ac magis expositum.

Ea ratio, ni fallor, optima, eruditissimos a duobus retro saeculis viros impulit, ut *Patavinitatis* voce aliud quid intelligendum esse censerent. Itaque ab Asinio suspicantur tacite exprobatas esse Livio, vel nimias Patavinorum laudes, vel Gallici nominis odium, vel orthographiae insolentiam, sive etiam Pompejanarum partium studium. Varias illas opiniones recensuit, et feliciter improbavit vir doctus Daniel Georgius Morhofius in luculenta De Patavinitate Liviana Dissertatione. Sed nihilo mihi ceteris felicior fuisse videtur, dum *Patavinitatem* Livii putavit consistere in aliquo dictionis vitio, ita tamen latente, ut a nemine hodie possit animadverti.

Ego vero arbitror, si quid in Livio vitii inesse dicendum est, nihil esse aliud, quam redundans illud atque Asiaticum dicendi genus, quod, quasi a Romana virilitate alienum ac frigidum, ut in Cicerone Brutus, sic in Livio quidam carpere ausi sunt. Unus horum Imperator Caligula, *qua-*

si verbosum in Historia negligentemque, Livium traducebat, teste Suetonio in ipsius vita cap. 34. Quin et Quintilianus Instit. 8, 3. μακρολογίαν in eo reprehendebat. Haud dubie sane in eadem sententia fuisse quoque videtur Pollio, cujus in scriptis diligentia quidem laudatur; sed compositio dura, salebrosa, ac stricta fuisse dicitur, uti ex veterum judiciis observavit Morhofius dictae Dissertationis cap. 4. Ideo igitur aurea Livii ubertas ipsi displicebat, *quod exilitatem suam praegravaret, quodque diversi sibi conscius generis, placere se in dicendo posse iis, quibus ille placeret, diffideret*, uti in pari casu de Seneca ait Quintilianus Instit. 10, 1.

Quum igitur dicax esset et urbanus Pollio, frigidam illam et elumbem, ut sibi videbatur, Livii prolixitatem festive *Patavinitatem* appellabat ea ratione, quam a nemine hactenus, quod sciam, observatam demiror. Patavinis scilicet mulieribus vitio dabatur, quod essent in Venerem frigidiores. Unde Martialis Epigramm. 11, 16.

Tu quoque nequitias nostri lususque libelli
Uda puella leges, sis Patavina licet.

Haec certe in Patavinis mulieribus morum severitas laudari potius meruit, uti laudata est a Plinio juniore Epist. 1, 14. Sed inde Pollionem jocandi in Livium occasionem arripuisse manifestum mibi videtur. Quod quin facete fecerit, licet maligne, nemo, ut opinor, ibit inficias.

JOH. HENRICUS BOECLERUS

DE

POLYBII LIVIIQUE

Diversa scribendi ratione, et hujus imitatione.

Livium saepissime imitari Polybium, nemo eruditorum dubitat. In iis enim rebus, quas Polybius scripsit, Livius non habuit majoris ingenii et judicii alium, quem imitaretur. Cumque animadverteret, Polybium id agere, ut historia scribenda ipsam una civilem prudentiam tradere, negotiorumque naturam, habitum, tractationem prae aliis omnibus singulariter complecti videretur: ipse, in eodem genere disciplinae ne minor haberetur, diversa quidem, sed exquisita, arte meruit. Vitavit ergo ea, quae in Polybio, vel nimium reprehendendi alios studium, vel manifestiorem sui laboris praedicationem, vel ambagiosam circumductionem, aut operosius molimen, prae se ferebant: deditque specimen politi decorique operis; in quo rerum gestarum series et expositio, perpetuis ac opportune subnatis ra-

tionum civilium momentis, apte simul et speciose, tanquam venusti sine ruga et naevo corporis spectaculum, cohaereret. Et vix sane reperias in Livio, quod delicatissimo etiam lectori taedium creare queat: nisi quod prodigiis memorandis solicitiori diligentia studet, quam ille tamen partem religionis facit. Nescio, an nimis in contrarium nitatur Polybius, cum omnem fidem etiam isti narrationi abrogat, (lib. 3. cap. 48.) quam de *vastitate Italiae*, prodigio significata, plerique tradiderunt. Ex qua sive historia, sive fabula, Livius (lib. 21. cap. 22.) nihil Polybii judicio territus, id sumit, quod ad fidem proclivius, minusque poëticum est. Si quis conferat Livii libros 21. et 22. cum Polybiano tertio, pulcrum ingeniorum certamen apparebit. Oppugnationem et excidium Sagunti, Livius quam bene judicaverit, haud obiter memorari debere, in aperto est. Legatos Romanorum ab Hannibale admissos negantibus maluit accedere Livius (21, 9.) quam Polybium sequi, ea Hannibali tribuentem (lib. 3. cap. 15.) quae incredibilia videntur. Hannibal scilicet prae ira non satis compos mentis fuerit, ut, omissis veris causis, ad injustos praetextus confugeret? Fac, eum respondisse legatis, quae Polybius responsa refert: an hoc irae tribuendum potius, quam meditatae versutiae, non minimam certe dubitationem habebit. Livius legationum argumenta diligenter distinguit, quod in Polybio haud aeque observes. Vide lib. 3. c. 20. Consultationem Senatus Carthaginiensis, omissam Polybio, ad lucem et declarationem totius causae, potentibus momentis retulit Livius lib. 21. cap. 10. et 11. Romanas copias diligentius memorare Livius voluit 21, 17. etc. Flaminii iter verbo prosequitur Polybius 3, 77. Livius uberius describit fine libri 21. et principio 22. Orationes Aemilii Paulli et Fabii, ante expeditionem Cannensem, quantum conferant, ad statum belli custodiendum signandumque, et ad omne consilium imperatorium, Livius ab omnibus conspici voluit 22, 38. etc. Polybius nihil aliud, quam Aemilium milites alloquentem inducit. Foedera Carthaginiensium cum Romanis verbose repetit Polybius 3, 21. et seqq. et postea judicii quoque sui copiam facit liberalius lib. 3. cap. 29. et 30. Tu tamen vide, an minus dixerit Livius lib. 21. cap. 19. non toto. Gratiae equidem debentur Polybio, quod formulas tabulasque foederis historiae suae inserendas censuerit; haec enim monumenta in thesauris reponi, ratio est. At Livio forma et lex suscepti operis non permittebat toto sacco serere. Quanto est conspectior fortuna diei Cannensis illa narratione Livii (22, 51.) quam Polybius vix per transennam ostendit fine libri tertii.

De imperio, Scipioni adolescenti in Hispaniam mandato, ex Polybio pleraque Livius transtulit; magno delectu versans in singulis. Lege, quae Polybius de Scipionis credita divinitate fusius exposuit lib. 10. et considera, quomodo inter miraculi et probabilitatis rationes misceri solitas incesserit Livius 26, 19. Lege, quam orationem, antequam Iberum transiret Scipio, a Polybio acceptam jejuno quodam et macro habitu, exstare toris, lacertisque valere fecerit Livius 26, 41. In altera oratione, qua ad oppugnandam Novam Carthaginem milites Scipio cohortatur (apud Liv. 26, 43.) mireris, quod omittit Livius commentum Polybio memoratum de Neptuno in somnis viso, et victoriam pollicente, quod tamen

nec ab artibus moribusque Scipionis abhorret, et militibus confirmandis apprime inservit. nisi fortaſſe talia promptius spernere solitum Polybium, non satis gravem hujus argumenti auctorem credidit. Regium Scipionis animum, recusato Regis nomine, ample descripsit Polybius lib. 10. pag. 610. etc. Brevius agit, sed et gravius, Livius lib. 27. cap. 19. Colloquium Hannibalis et Scipionis (apud Polybium lib. 15.) tractando melius feciſſe Livium lib. 30. cap. 30. nulla opus eſt demonſtratione. Quibus aliquis rebus adductus facile credat, Polybium exquisitis prudentiae et eloquentiae artibus a Livio superari. qua tamen in re non eſt diſſimulandum, imitatores saepe ingenio eorum, quos imitantur, ad accuratiora quaedam invenienda excitari et submoneri.

CAROLI SIGONII
CHRONOLOGIA IN T. LIVII HISTORIAS
AB URBE CONDITA.

REGES.

Romulus regnat annos XXXVIII.
Interreges regnant annum I.
Numa Pompilius annos XLIII.
Tullus Hoſtilius annos XXXII.
Ancus Marcius annos XXIV.
L. Tarquinius Priscus annos XXXVIII.
Ser. Tullius annos XLIV.
L. Tarquinius Superbus annos XXV.

CONSULES.

245	(L. Junius Brutus. (Sp. Lucretius Tricipitinus. (M. Horatius Pulvillus.	L. Tarquinius Collatinus. P. Valerius Poplicola.
246	P. Valerius II.	T. Lucretius.
247	P. Lucretius.	P. Valerius Poplicola III.
248	Sp. Lartius.	T. Herminius.
249	M. Valerius.	P. Poſtumius.
250	P. Valerius IV.	T. Lucretius.
251	Agrippa Menenius.	P. Poſtumius.
252	Opiter Virginius.	Sp. Caſſius.
253	Poſtumus Cominius.	T. Lartius.
254	Ser. Sulpicius.	M.' Tullius.
255	C. Vetusius.	T. Aebutius.
256	Q. Cloelius.	T. Lartius.
257	A. Sempronius.	M. Minucius.

258	A. Poſtumius.	T. Virginius.
259	Ap. Claudius.	P. Servilius.
260	A. Virginius.	T. Vetusius.
261	Sp. Caſſius.	Poſtumus Cominius.
262	T. Geganius.	P. Minucius.
263	M. Minucius.	A. Sempronius.
264	Sp. Nautius.	Sex. Furius.
265	T. Sicinius.	C. Aquillius.
266	Sp. Caſſius.	Proculus Virginius.
267	Ser. Cornelius.	Q. Fabius.
268	L. Aemilius.	K. Furius. (a)
269	M. Fabius.	L. Valerius.
270	Q. Fabius.	C. Julius.
271	K. Fabius.	Sp. Furius.
272	M. Fabius.	Cn. Manlius.
273	K. Fabius.	T. Virginius.
274	L. Aemilius.	C. Servilius.
275	C. Horatius.	T. Menenius.
276	A. Virginius.	Sp. Servilius.
277	C. Nautius.	P. Valerius.
278	L. Furius.	A. Manlius.
279	L. Aemilius.	Opiter Virginius, vel Vopiscus Julius.
280	L. Pinarius.	P. Furius.
281	Ap. Claudius, Ap. F.	T. Quinctius.
282	L. Valerius.	Ti. Aemilius.
283	T. Numicius Priscus.	A. Virginius.
284	T. Quinctius.	P. Servilius.
285	Ti. Aemilius.	Q. Fabius.
286	Q. Servilius.	Sp. Poſtumius.
287	Q. Fabius.	T. Quinctius.
288	A. Poſtumius Albus.	Sp. Furius Fusus.
289	L. Aebutius.	P. Servilius.
290	L. Lucretius Tricipitinus.	T. Veturius Geminus.
291	P. Volumnius.	Ser. Sulpicius.
292	C. Claudius, Ap. F.	P. Valerius Poplicola.
293	Q. Fabius Vibulanus iii.	L. Cornelius Maluginensis.
294	L. Minucius.	C. Nautius.
295	Q. Minucius	C. Horatius Pulvillus.
296	M. Valerius.	Sp. Virginius.
297	T. Romilius.	Sp. Veturius.
298	Sp. Tarpejus.	A. Aterius.
299	P. Curatius.	Sex. Quinctilius.
300	T. Menenius.	P. Seſtius Capitolinus.
301	Ap. Claudius.	T. Genucius.

(a) Ita hunc consulem vocant variae Sigonii edd. Sed sine dubio legendum eſt *K. Fabius*; ita enim Liv. 2, 42. aliique paſſim: neque aliter Sigonius in commentario in Faſtos ad A. v. C. CCLXIX.

DECEMVIRI CONSULARES.

	Ap. Claudius.	Sp. Postumius Albus.
	T. Genucius.	Ser. Sulpicius.
	P. Sestius.	T. Romilius.
	Sp. Veturius.	P. Curatius.
	C. Julius.	A. Manlius.
	(Ap. Claudius II.	Q. Fabius.
	(M. Cornelius.	M? Rabulejus.
302	(L. Minucius.	Q. Poetelius.
	(T. Antonius.	K. Duilius.
	(M. Sergius.	Sp. Oppius.
303	Iidem Decemviri per vim in hunc annum continuarunt.	
304	L. Valerius.	M. Horatius.
305	Iidem consules continuasse videntur in hunc annum.	
306	Lar Herminius.	T. Virginius Coelimontanus.
307	M. Geganius Macerinus.	C. Julius.
308	T. Quinctius Capitolinus IV.	Agrippa Furius.
309	M. Genucius.	C. Curtius.
	(A. Sempronius Atratinus.	Trib. mil. cons. pot. abdicarunt. In eorum L. F. sunt consules.
310	(T. Cloelius.	
	(L. Atilius.	
	L. Papirius Mugillanus.	L. Sempronius Atratinus.
311	M. Geganius Macerinus II.	T. Quinctius Capitolinus V.
312	M. Fabius Vibulanus.	Postumus Aebutius Cornicen.
313	C. Furius Pacilus.	M? Papirius Crassus.
314	Proculus Geganius Macerinus.	L. Menenius Lanatus.
315	T. Quinctius Capitolinus VI.	Agrippa Menenius Lanatus.
	(Mam. Aemilius.	
316	(L. Quinctius, Cincinnati F.	Trib. mil. cons. potest.
	(L. Julius.	
317	M. Geganius Macerinus III.	L. Sergius Fidenas.
318	M. Cornelius Maluginensis.	L. Papirius Crassus.
319	C. Julius II.	L. Virginius.
320	C. Julius III. vel M. Manlius.	L. Virginius II. vel Q. Sulpicius.
	(M. Fabius Vibulanus.	
321	(L. Sergius Fidenas.	Trib. mil. cons. potest.
	(M. Fossius.	
	(L. Pinarius Mamercus.	
322	(L. Furius Medullinus.	Trib. mil. cons. potest.
	(Sp. Postumius Albus.	
323	T. Quinctius L. F. Cincinnat. Pennus.	C. Julius Mento.
324	L. Papirius Crassus.	L. Julius.
325	L. Sergius Fidenas II.	Hostus Lucretius Tricipitinus.
326	A. Cornelius Cossus.	T. Quinctius Pennus II.
327	Servilius Ahala.	L. Papirius Mugillanus.

Tr. mil. 328	T. Quinctius Pennus.	C. Furius.
	M. Postumius.	A. Cornelius Cossus.
	A. Sempronius Atratinus.	L. Furius Medullinus.
Tr. mil. 329	L. Quinctius Cincinnatus.	L. Horatius Barbatus.
	Ap. Claudius Crassus, X viri F.	L. Sergius Fidenas.
Tr. mil. 330	Sp. Nautius Rutilus.	Sex. Julius Julus.
331	C. Sempronius Atratinus.	Q. Fabius Fibulanus.
	L. Manlius Capitolinus.	L. Papirius Mugillanus.
Tr. mil. 332	Q. Antonius Merenda.	L. Servilius Structus.
333	T. Quinctius Capitolinus, Capit. F.	N. Fabius Vibulanus.
334	Interreges uno anno regnarunt.	
335	L. Quinctius Cincinnatus III.	L. Furius Medullinus II.
	M. Manlius.	A. Sempronius Atratinus.
Tr. mil. 336	Agrippa Menenius Lanatus.	P. Lucretius Tricipitinus.
	Sp. Nautius.	C. Servilius.
	L. Sergius Fidenas.	
337	M. Papirius Mugillanus.	Trib. mil. cons. pot.
	C. Servilius, Prisci F.	
	Agrippa Menenius Lanatus.	L. Servilius Structus II.
Tr. mil. 338	P. Lucretius Tricipitinus.	Sp. Veturius Crassus.
	A. Sempronius Atratinus III.	Sp. Nautius Rutilus II.
Tr. mil. 339	M. Papirius Mugillanus II.	Q. Fabius Vibulanus.
	P. Cornelius Cossus.	* Quinctius Cincinnatus.
Tr. mil. 340	C. Valerius Potitus.	N. Fabius Vibulanus.
	Cn. Cornelius Cossus.	L. Valerius Potitus.
Tr. mil. 341	Q. Fabius Vibulanus II.	P. Postumius Regillensis.
342	A. Cornelius Cossus.	L. Furius Medullinus.

343	Q. Fabius Ambustus.	C. Furius Pacilus.
344	M. Papirius.	C. Nautius Rutilus.
345	M'. Aemilius.	C. Valerius.
346	Cn. Cornelius Cossus.	L. Furius Medullinus II.
347	C. Julius Julus.	Trib. mil. cons. pot.
	P. Cornelius Cossus.	
	C. Servilius Ahala.	
Tr. mil. 348	L. Furius Medullinus II.	C. Valerius Potitus II.
	N. Fabius Vibulanus II.	C. Servilius Ahala II.
Tr. mil. 349	P. Cornelius Cossus.	N. Fabius Ambustus.
	Cn. Cornelius Cossus.	L. Valerius Potitus.
Tr. mil. 350	T. Quinctius Capitolinus.	A. Manlius.
		L. Furius Medullinus III.
	T. Quinctius Cincinnatus.	M. Aemilius Mamercinus.
	C. Julius Julus II.	
Tr. mil. 351	C. Valerius Potitus III.	Cn. Cornelius Cossus.
	M'. Sergius Fidenas.	K. Fabius Ambustus.
	P. Cornelius Maluginensis.	Sp. Nautius Rutilus II.
Tr. mil. 352	M'. Aemilius Mamercinus II.	M. Quinctilius Varus.
	L. Valerius Potitus III.	L. Julius Julus.
	Ap. Claudius Crassus.	M. Postumius.
Tr. mil. 353	M. Furius Camillus.	M. Postumius Albinus.
	C. Servilius Ahala III.	Q. Sulpicius.
	Q. Servilius.	A. Manlius II.
	L. Virginius.	M'. Sergius II.
Tr. mil. 354	L. Valerius Potitus IV.	Cn. Cornelius Cossus.
	M. Furius Camillus.	K. Fabius Ambustus.
	M. Aemilius Mamercinus III.	L. Julius Julus.
Tr. mil. 355	P. Licinius Calvus.	P. Maenius.
	L. Titinius.	P. Maelius.
	L. Furius Medullinus.	L. Publilius Vulscus.

Tr. mil.	356	M. Veturius.	M. Pomponius.
		C. Duilius.	Volero Publilius.
		Cn. Genucius.	L. Atilius.
Tr. mil.	357	L. Valerius Potitus V.	L. Furius Medullinus III.
		M. Valerius Maximus.	Q. Servilius Fidenas II.
		M. Furius Camillus II.	Q. Sulpicius Camerinus II.
Tr. mil.	358	L. Julius Julus.	A. Postumius Regillensis.
		L. Furius Medullinus IV.	P. Cornelius Maluginensis.
		L. Sergius Fidenas.	A. Manlius.
Tr. mil.	359	P. Licinius P. F. Calvus.	L. Titinius II.
		P. Maenius II.	P. Maelius II.
		Cn. Genucius II.	L. Atilius II.
Tr. mil.	360	P. Cornelius Cossus.	P. Cornelius Scipio.
		K. Fabius Ambustus III.	L. Furius Medullinus V.
		M. Valerius Maximus II.	Q. Servilius III.
Tr. mil.	361	L. Furius Medullinus VI.	Sp. Postumius.
		C. Aemilius.	P. Cornelius II.
		L. Valerius Poplicola.	M. Furius Camillus.
	362	L. Lucretius Flavus.	Ser. Sulpicius Camerinus.
	363	L. Valerius Potitus.	M. Manlius Capitolinus.
Tr. mil.	364	L. Lucretius.	L. Furius Medullinus VII.
		Ser. Sulpicius.	Agrippa Furius.
		M. Aemilius.	C. Aemilius II.
Tr. mil.	365	Q. Fabius Ambustus.	Q. Sulpicius Longus.
			Q. Servilius IV.
		Duo fratres Q. Fabii Ambusti.	Ser. Cornelius Maluginensis.
	366	M. Furius Camillus	Dictaturam continuavit in hunc annum.
Tr. mil.	367	L. Valerius Poplicola II.	A. Manlius.
		L. Virginius.	L. Aemilius.
		P. Cornelius.	L. Postumius.
Tr. mil.	368	T. Quinctius Cincinnatus.	L. Aquillius Corvus.
		Q. Servilius Fidenas V.	L. Lucretius Tricipitinus.
		L. Julius Julus.	Ser. Sulpicius Rufus.

(L. Pa-

	(L. Papirius.	C. Sergius.
Tr. mil. 369	(L. Aemilius II.	C. Cornelius.
	(L. Menenius.	L. Valerius Poblicola III.
	(M. Furius Camil- (lus.	L. Horatius Pulvillus.
Tr. mil. 370	(Ser. Cornelius Ma- (luginensis.	L. Quinctius Cincinnatus.
	(Q. Servilius Fide- (nas VI.	P. Valerius.
	(A. Manlius.	L. Quinctius Capitolinus.
	(P. Cornelius.	
Tr. mil. 371	(T. Quinctius Capi- (tolinus.	L. Papirius Cursor II. C. Sergius II.
	(Ser. Cornelius Ma- (luginensis III.	P. Valerius Potitus II.
Tr. mil. 372	(M. Furius Camil- (lus V.	Ser. Sulpicius Rufus II.
	(C. Papirius Cras- (sus.	T. Quinctius Cincinnatus.
	(L. Valerius IV.	L. Lucretius.
Tr. mil. 373	(A. Manlius III.	L. Aemilius.
	(Ser. Sulpicius III.	M. Trebonius.
	(Sp. Papirius.	Q. Servilius.
Tr. mil. 374	(L. Papirius.	C. Sulpicius.
	(Ser. Cornelius IV.	L. Aemilius IV.
	(M. Furius Camil- (lus VI.	L. Furius.
Tr. mil. 375	(A. Postumius Re- (gillensis.	L. Lucretius.
	(L. Postumius Re- (gillensis.	M. Fabius Ambustus.
	(L. Valerius V.	L. Menenius II.
r. mil. 376	(P. Valerius III.	P. Papirius.
	(C. Sergius III.	Ser. Cornelius Maluginensis.
	(P. Manlius.	C. Sextilius.
Tr. mil. 377	(C. Manlius.	M. Albinius.
	(L. Julius.	L. Antistius.
	(Sp. Furius.	P. Cloelius.
Tr. mil. 378	(Q. Servilius II.	M. Horatius.
	(C. Licinius.	L. Geganius.
	(L. Aemilius.	Ser. Sulpicius.
Tr. mil. 379	(P. Valerius IV.	L. Quinctius Cincinnatus.
	(C. Veturius.	C. Quinctius Cincinnatus.
380. 381. 382. 383. 384.	(C. Licinius Stolo. (L. Sextius.	Tribuni pleb. per annos V.
	(L. Furius.	Ser. Cornelius.
Tr. mil. 385	(A. Manlius.	P. Valerius.
	(Ser. Sulpicius.	C. Valerius.
	(Q. Servilius.	M. Cornelius.
Tr. mil. 386	(C. Veturius II.	Q. Quinctius.
	(A. Cornelius.	M. Fabius.

Tr. mil.	387	(L. Quinctius. (Ser. Sulpicius. (L. Papirius.	Ser. Cornelius. Sp. Servilius. L. Veturius.
Tr. mil.	388	(A. Cornelius II. (L. Veturius. (P. Manlius.	M. Cornelius II. M. Geganius. P. Valerius VI.
	389	L. Sextius.	L. Aemilius.
	390	L. Genucius.	Q. Servilius.
	391	C. Sulpicius Peticus.	L. Licinius Stolo.
	392	L. Aemilius Mamercus II.	Cn. Genucius.
	393	Q. Servilius Ahala.	L. Genucius II.
	394	C. Sulpicius.	C. Licinius Calvus.
	395	C. Poetelius Libo.	M. Fabius Ambustus.
	396	M. Popillius Laenas.	Cn. Manlius.
	397	C. Fabius.	C. Plautius.
	398	C. Marcius.	Cn. Manlius.
	399	M. Fabius Ambustus II.	M. Popillius Laenas II.
	400	C. Sulpicius Peticus III.	M. Valerius Poplicola.
	401	M. Fabius Ambustus III.	T. Quinctius, vel M. Popillius.
	402	C. Sulpicius Peticus IV.	M. Valerius Poplicola III.
	403	P. Valerius Poplicola.	C. Marcius Rutilus.
	404	C. Sulpicius Peticus.	T. vel K. vel C. Quinctius Pennus.
	405	M. Popillius Laenas.	L. Cornelius Scipio.
	406	L. Furius Camillus.	P. Claudius Crassus.
	407	M. Valerius Corvus.	M. Popillius Laenas IV.
	408	T. Manlius Torquatus.	C. Plautius.
	409	M. Valerius Corvus II.	C. Poetelius.
	410	M. Fabius Dorso.	Ser. Sulpicius Camerinus.
	411	C. Marcius Rutilus III.	T. Manlius Torquatus II.
	412	M. Valerius Corvus III.	A. Cornelius Cossus.
	413	C. Marcius Rutilus IV.	Q. Servilius.
	414	C. Plautius II.	L. Aemilius Mamercinus.
	415	T. Manlius Torquatus IV.	P. Decius Mus.
	416	Ti. Aemilius Mamercinus.	Q. Publilius Philo.
	417	L. Furius Camillus.	C. Maenius.
	418	C. Sulpicius Longus.	P. Aelius Paetus.

419	L. Papirius Craſſus.	K. Duilius.
420	M. Valerius Corvus IV.	M. Atilius Regulus.
421	T. Veturius.	Sp. Poſtumius.
422	Interreges anno uno.	
423	A. Cornelius II.	Cn. Domitius.
424	M. Claudius Marcellus.	C. Valerius Flaccus.
425	L. Papirius Craſſus II.	L. Plautius Venno.
426	L. Aemilius Mamercinus.	C. Plautius.
427	P. Plautius Proculus.	P. Cornelius Scapula.
428	L. Cornelius Lentulus.	Q. Publilius Philo II.
429	L. Papirius Mugillanus, elias Curſor.	C. Poetelius.
430	L. Furius Camillus II.	Junius Brutus Scaeva.
431	C. Sulpicius Longus II.	Q. Aemilius, vel Aulius Cerretanus.
432	Q. Fabius.	L. Fulvius.
433	T. Veturius Calvinus.	Sp. Poſtumius.
434	L. Papirius Curſor II.	Q. Publilius Philo.
435	L. Papirius Curſor, vel Mugillanus.	Q. Aulius Cerretanus II.
436	M. Foslius Flaccinator.	L. Plautius Venno.
437	C. Junius Bubulcus.	Q. Aemilius Barbula.
438	Sp. Nautius.	M. Popillius.
439	L. Papirius Curſor IV.	Q. Publilius Philo IV.
440	M. Poetelius.	C. Sulpicius.
441	L. Papirius Curſor V.	C. Junius Bubulcus II.
442	M. Valerius.	P. Decius.
443	C. Junius Bubulcus III.	Q. Aemilius Barbula II.
444	C. Marcius Rutilus.	Q. Fabius.
445	Q. Fabius.	P. Decius.
446	Ap. Claudius.	L. Volumnius.
447	Q. Marcius Tremulus.	P. Cornelius Arvina.
448	L. Poſtumius.	Ti. Minucius.
449	P. Sempronius Sophus.	P. Sulpicius Saverrio.
450	L. Genucius.	Ser. Cornelius.
451	M. Livius Denter.	M. Aemilius.
452	M. Valerius.	Q. Appulejus Panſa.
453	M. Fulvius Paetus.	T. Manlius Torquatus.
454	L. Cornelius Scipio.	Cn. Fulvius.
455	Q. Fabius Maximus IV.	P. Decius Mus III.
456	L. Volumnius.	Ap. Claudius.
457	Q. Fabius V.	P. Decius IV.
458	L. Poſtumius Megellus.	M. Atilius Regulus.
459	L. Papirius Curſor.	Sp. Carvilius.
460	Q. Fabius Gurges, Maximi F.	D. Junius Brutus Scaeva.
461	L. Poſtumius.	C. Junius.
462	P. Cornelius Rufinus.	M? Curius Dentatus.
463	M. Valerius.	Q. Caedicius.
464	Q. Marcius.	P. Cornelius.
465	M. Marcellus.	Sp. Nautius.
466	M. Valerius.	C. Aelius.
467	C. Claudius.	M. Aemilius.
468	C. Servilius.	L. Caecilius.

L 2

469	P. Cornelius Dolabella.	Cn. Domitius.
470	C. Fabricius.	Q. Aemilius.
471	L. Aemilius.	Q. Marcius.
472	P. Valerius.	Ti. Coruncanius.
473	P. Sulpicius.	P. Decius.
474	C. Fabricius.	Q. Aemilius.
475	P. Cornelius.	C. Junius.
476	Q. Fabius.	C. Genucius.
477	M'. Curius.	L. Lentulus.
478	Ser. Cornelius.	M'. Curius.
479	C. Fabricius.	C. Claudius.
480	L. Papirius Cursor.	Sp. Carvilius.
481	C. Quinctius.	L. Genucius.
482	C. Genucius.	Cn. Cornelius.
483	P. Sempronius.	Ap. Claudius.
484	M. Atilius.	L. Julius Libo.
485	D. Junius.	N. Fabius.
486	Ap. Claudius.	M. Fulvius.
487	M'. Valerius.	M'. Otacilius.
488	L. Poſtumius.	Q. Mamilius.
489	L. Valerius.	T. Otacilius.
490	Cn. Cornelius.	C. Duilius.
491	C. Aquillius.	L. Cornelius.
492	A. Atilius Calatinus.	P. Sulpicius.
493	Cn. Cornelius.	C. Atilius.
494	Q. Caedicius.	L. Manlius.
495	M. Aemilius Paullus.	Ser. Fulvius Nobilior.
496	Cn. Cornelius.	A. Atilius.
497	Cn. Servilius.	C. Sempronius.
498	A. Aurelius Cotta.	P. Servilius.
499	L. Caecilius Metellus.	C. Furius.
500	C. Atilius Regulus.	L. Manlius.
501	P. Claudius.	L. Junius.
502	P. Servilius.	C. Aurelius.
503	L. Caecilius.	N. Fabius.
504	M. Fabius.	M. Otacilius.
505	M. Fabius.	C. Atilius.
506	A. Manlius.	C. Sempronius.
507	C. Fundanius.	C. Sulpicius.
508	C. Lutatius Catulus.	A. Poſtumius.
509	Q. Lutatius Cerco.	A. Manlius.
510	C. Claudius Centho.	M. Sempronius.
511	C. Mamilius.	Q. Valerius.
512	Ti. Sempronius.	P. Valerius.
513	L. Cornelius.	Q. Fulvius.
514	C. Licinius.	P. Cornelius.
515	T. Manlius Torquatus.	C. Atilius.
516	L. Poſtumius.	Sp. Carvilius.
517	Q. Fabius.	M'. Pomponius.
518	M. Lepidus.	M. Poblicius.
519	C. Papirius.	M. Pomponius.
520	M. Aemilius.	M. Junius.
521	L. Poſtumius.	Cn. Fulvius.
522	Q. Fabius II.	Sp. Carvilius.

523	P. Valerius.	M. Atilius.
524	L. Apustius.	M. Valerius.
525	C. Atilius.	L. Aemilius.
526	T. Manlius.	Q. Fulvius II.
527	C. Flaminius.	P. Furius Philus.
528	M. Marcellus.	Cn. Cornelius.
529	P. Cornelius.	M. Minucius.
530	L. Veturius,	C. Lutatius.
531	M. Livius.	L. Aemilius.
532	P. Cornelius Scipio.	Ti. Sempronius Longus.
533	Cn. Servilius Geminus.	C. Flaminius.
534	C. Terentius Varro.	L. Aemilius Paullus.
535	(L. Postumius Albinus III. (M. Claudius Marcellus III. (Q. Fabius Maximus III.	Ti. Sempronius Gracchus,
536	Q. Fabius Maximus IV.	M. Claudius Marcellus III.
537	Q. Fabius Maximus, Verrucosi F.	Ti. Sempronius Gracchus II.
538	Ap. Claudius Pulcher.	Q. Fulvius Flaccus III.
539	P. Sulpicius Galba.	Cn. Fulvius Centumalus.
540	M. Valerius Laevinus II.	M. Claudius Marcellus IV.
541	Q. Fabius Maximus V.	Q. Fulvius Flaccus IV.
542	M. Claudius Marcellus V.	T. Quinctius Crispinus.
543	C. Claudius Nero.	M. Livius Salinator II.
544	Q. Caecilius Metellus.	L. Veturius Philo.
545	P. Cornelius Scipio.	P. Licinius Crassus.
546	M. Cornelius Cethegus.	P. Sempronius Tuditanus.
547	Cn. Servilius Caepio.	C. Servilius.
548	Ti. Claudius Nero.	M. Servilius Geminus.
549	Cn. Cornelius Lentulus.	P. Aelius Paetus.
550	P. Sulpicius Galba.	C. Aurelius Cotta.
551	L. Cornelius Lentulus.	P. Villius Tappulus.
552	T. Quinctius Flamininus.	Sex. Aelius Paetus.
553	C. Cornelius Cethegus.	Q. Minucius Rufus.
554	L. Furius Purpureo.	M. Claudius Marcellus.
555	M. Porcius Cato.	L. Valerius Flaccus.
556	P. Cornelius Scipio Africanus II.	Ti. Sempronius Longus.
557	L. Cornelius Merula.	Q. Minucius Thermus.
558	L. Quinctius Flamininus.	Cn. Domitius Ahenobarbus.
559	M'. Acilius Glabrio.	P. Cornelius Scipio Nasica.
560	L. Cornelius Scipio.	C. Laelius.
561	Cn. Manlius Vulso.	M. Fulvius Nobilior.
562	C. Livius Salinator.	M. Valerius Messalla.
563	M. Aemilius Lepidus.	C. Flaminius.
564	Sp. Postumius Albinus.	Q. Marcius Philippus.
565	Ap. Claudius Pulcher.	M. Sempronius Tuditanus.
566	P. Claudius Pulcher.	L. Porcius Licinus.
567	Q. Fabius Labeo.	M. Claudius Marcellus.
568	L. Aemilius Paullus.	Cn. Baebius Tamphilus.
569	P. Cornelius Cethegus.	M. Baebius Tamphilus.
570	A. Postumius Albinus.	C. Calpurnius Piso. Q. Fulvius Flaccus.
571	L. Manlius Acidinus.	Q. Fulvius Flaccus.

572	M. Junius Brutus.	A. Manlius Vulso.
573	C. Claudius Pulcher.	Ti. Sempronius Gracchus.
574	Cn. Cornelius Scipio Hispallus.	Q. Petillius Spurinus.
	C. Valerius Laevinus.	
575	P. Mucius Scaevula.	M. Aemilius Lepidus II.
576	Sp. Postumius Albinus.	Q. Mucius Scaevula.
577	L. Postumius Albinus.	M. Popillius Laenas.
578	C. Popillius Laenas.	P. Aelius Ligus.
579	P. Licinius Crassus.	C. Cassius Longinus.
580	A. Hostilius Mancinus.	A. Atilius Serranus.
581	Q. Marcius Philippus II.	Cn. Servilius Caepio.
582	L. Aemilius Paullus II.	C. Licinius Crassus.
583	Q. Aelius Paetus.	M. Junius.
584	M. Marcellus.	C. Sulpicius.
585	Cn. Octavius.	T. Manlius.
586	A. Manlius.	Q. Cassius.
587	Ti. Sempronius.	M? Juventius.
588	P. Cornelius Scipio Nasica.	C. Marcius.
589	M. Messalla.	C. Fannius.
590	L. Anicius.	M. Cornelius Cethegus.
591	Cn. Cornelius Dolabella.	M. Fulvius.
592	M. Aemilius.	C. Popillius.
593	Sex. Julius.	L. Aurelius.
594	L. Lentulus.	C. Marcius.
595	P. Scipio Nasica.	M. Claudius.
596	L. Postumius.	Q. Opimius.
597	Q. Fulvius.	T. Annius.
598	M. Marcellus.	L. Valerius.
599	L. Licinius Lucullus.	A. Postumius Albinus.
600	T. Quinctius.	M? Acilius.
601	L. Marcius.	M? Manilius.
602	Sp. Postumius.	L. Piso.
603	P. Africanus.	C. Livius.
604	Cn. Cornelius.	L. Mummius.
605	Q. Fabius Maximus.	L. Hostilius.
606	Ser. Galba.	L. Aurelius.
607	Ap. Claudius.	Q. Metellus.
608	L. Metellus.	Q. Maximus.
609	Cn. Caepio.	Q. Pompejus.
610	Q. Caepio.	C. Laelius.
611	Cn. Piso.	M. Popillius.
612	P. Scipio.	D. Brutus.
613	M. Aemilius.	C. Hostilius Mancinus.
614	P. Furius.	Sex. Atilius Serranus.
615	Ser. Fulvius.	C. Calpurnius.
616	P. Africanus.	C. Fulvius Flaccus.
617	P. Mucius.	L. Calpurnius.
618	P. Popillius.	P. Rupilius.
619	P. Crassus.	L. Valerius.
620	C. Claudius.	M. Perperna.
621	C. Sempronius.	M? Aquillius.
622	Cn. Octavius.	T. Annius.
623	L. Cassius.	L. Cinna.

624	M. Aemilius.	L. Aurelius.
625	M. Plautius.	M. Fulvius.
626	C. Caſſius Longinus.	C. Sextius.
627	Q. Caecilius.	T. Quinctius.
628	Cn. Domitius.	C. Fannius.
629	L. Opimius.	Q. Maximus.
630	P. Manlius.	C. Papirius.
631	L. Caecilius.	L. Aurelius.
632	M. Cato.	Q. Marcius.
633	L. Caecilius.	Q. Mucius.
634	C. Licinius Geta.	Q. Maximus.
635	M. Metellus.	M. Sçaurus.
636	M'. Acilius Balbus.	C. Cato.
637	C. Caecilius.	Cn. Papirius.
638	M. Livius Drusus.	L. Piso.
639	P. Scipio.	L. Calpurnius Beſtia.
640	Sp. Poſtumius.	M. Minucius.
641	Q. Metellus.	M. Silanus.
642	Ser. Galba.	M. Scaurus.
643	L. Caſſius.	C. Marius.
644	Q. Servilius Caepio.	C. Atilius.
645	P. Rutilius Rufus.	Cn. Mallius.
646	C. Marius II.	C. Flavius Fimbria.
647	C. Marius III.	L. Aurelius Oreſtes.
648	C. Marius IV.	Q. Lutatius.
649	C. Marius V.	M'. Aquillius.
650	C. Marius VI.	L. Valerius Flaccus.
651	M. Antonius.	A. Poſtumius.
652	Q. Metellus.	T. Didius.
653	Cn. Lentulus.	P. Craſſus.
654	Cn. Domitius.	P. Caſſius.
655	L. Craſſus.	Q. Scaevula.
656	C. Coelius.	L. Domitius.
657	C. Valerius Flaccus.	M. Herennius.
658	C. Claudius Pulcher.	M. Perperna.
659	L. Marcius.	Sex. Julius.
660	L. Julius Caesar.	P. Rutilius Lupus.
661	L. Porcius.	Cn. Pompejus.
662	L. Sulla.	Q. Pompejus.
663	L. Cornelius Cinna.	Cn. Octavius.
664	L. Cinna II.	C. Marius VII.
665	L. Cinna III.	Cn. Papirius.
666	L. Cinna IV.	Cn. Papirius II.
667	L. Scipio.	C. Norbanus.
668	C. Marius.	Cn. Carbo III.
669	M. Tullius.	Cn. Dolabella.
670	L. Sulla II.	Q. Metellus.
671	P. Servilius.	Ap. Claudius.
672	M. Lepidus.	Q. Catulus.
673	M. Aemilius.	D. Brutus.
674	Cn. Octavius.	C. Curio.
675	L. Octavius.	C. Cotta.
676	L. Licinius Lucullus.	M. Cotta.
677	M. Lucullus.	C. Caſſius.

678	L. Gellius.	Cn. Lentulus.
679	Cn. Aufidius.	P. Lentulus.
680	M. Craſſus.	Cn. Pompejus.
681	Q. Metellus.	Q. Hortensius.
682	L. Metellus.	Q. Marcius.
683	C. Piso.	M'. Glabrio.
684	M'. Lepidus.	L. Volcatius.
685	L. Cotta.	L. Torquatus.
686	L. Caesar.	C. Figulus.
687	M. Cicero.	C. Antonius.
688	D. Silanus.	L. Murena.
689	M. Pupius.	M. Valerius.
690	Q. Metellus.	Q. Afranius.
691	C. Caesar.	M. Bibulus.
692	L. Piso.	A. Gabinius.
693	P. Lentulus.	Q. Metellus.
694	Cn. Lentulus.	L. Philippus.
695	Cn. Pompejus.	M. Craſſus.
696	Ap. Claudius.	L. Domitius.
697	Cn. Domitius.	M. Meſſalla.
698	Cn. Pompejus.	Q. Metellus.
699	M. Marcellus.	Ser. Sulpicius.
700	L. Paullus.	C. Marcellus.
701	L. Lentulus.	C. Marcellus.
702	C. Caesar.	P. Servilius.
703	Q. Fufius Calenus.	P. Vatinius.
704	C. Caesar.	M. Lepidus.
705	C. Caesar.	Q. Maximus.
706	C. Caesar.	M. Antonius.
707	C. Pansa.	A. Hirtius.
708	M. Lepidus.	L. Plancus.
709	P. Servilius II.	L. Antonius.
710	Cn. Domitius.	C. Asinius.
711	L. Censorinus.	C. Calvisius.
712	Ap. Claudius.	C. Norbanus.
713	M. Agrippa.	L. Caninius.
714	L. Gellius.	M. Cocceius.
715	Sex. Pompejus.	L. Cornificius.
716	M. Antonius.	L. Scribonius Libo.
717	C. Caesar.	L. Volcatius.
718	Cn. Domitius.	C. Sosius.
719	C. Caesar II.	M. Meſſalla.
720	C. Caesar III.	M. Craſſus.
721	C. Caesar IV.	Sex. Appulejus.
722	C. Caesar V.	M. Agrippa II.
723	C. Caesar VI.	M. Agrippa III.
724	C. Auguſtus Caesar VII.	T. Statilius.
725	C. Caesar Auguſtus VIII.	M. Silanus.
726	C. Caesar Auguſtus IX.	C. Norbanus.
727	C. Caesar Auguſtus X.	Cn. Piso.
728	M. Marcellus.	L. Arruntius.
729	M. Lollius.	Q. Lepidus.
730	M. Appulejus.	P. Silius.
731	C. Sentius.	Q. Lucretius.

732	Cn. Lentulus.	P. Lentulus.
733	C. Furnius.	C. Silanus.
734	L. Domitius.	P. Scipio.
735	M. Drusus.	L. Piso.
736	Cn. Lentulus.	M. Crassus.
737	Ti. Nero.	P. Quinctilius.
738	M. Messalla.	P. Sulpicius.
739	Paullus Fabius.	Q. Aelius.
740	Julus Antonius.	Q. Fabius.
741	Drusus Nero.	T. Quinctius.

CAROLI SIGONII

IN

CHRONOLOGIAM

SCHOLIA.

IN ANNUM CXLV.

[„In inscriptione haud dubie „magis a librario, quam a Sigonio, errorem hic Glareanus „esse putat. Nec enim CXLV. „sed CCXLV. scribenda sunt."] Annum, quo primi consules inierunt, Brutus et Tarquinius, ducentesimum quadragesimum quintum voco ab Urbe condita, quod Livius [1, 60.] regnatum esse Romae dicat per *annos ducentos quadraginta quatuor*. Quae eadem summa ex uniuscujusque regni spatio colligitur. Idem facit Dionysius [5. Antiq. 1.]

IN ANNUM CCXLVIII.

In hunc annum consules edimus Sp. Lartium et T. Herminium, qui in codice Liviano vulgato desiderantur. [„Glareanus ante Sigonium hosce consules restituit ex Dionysio."] Etenim praetermissos eos non a Livio, sed a festinantibus librariis, credimus. Cur autem ita credamus, dicendum est paucis. Primum, quia Cassiodorus, qui tabulas suas consulares ad Livianorum annalium regulam (ut paulo post apertius apparebit) direxisse videtur, eosdem hoc anno consules edit. Neque vero solum Cassiodorus, sed etiam Dionysius. Deinde quia, nisi hunc annum numeremus, annus ille, quo decemviri consulares primum inierunt, non poterit a Livio [3, 33.] *trecentesimus alter* vocari; verum *trecentesimus* dicatur, necesse est. Accedit, quod ne Eutropius quidem recte dixerit [1, 12.] *nono post reges exactos anno* Dictatorem primum esse creatum, Postumo Cominio et T. Lartio consulibus, verum *octavo* erit scribendum. Praeterea vero ne scite quidem Paedianus pro Cornelio, A. Virginio et T. Veturio consulibus, anno post reges exactos XVI. tribunos plebis primum creatos ex Livii auctoritate tradiderit, verum XV. fuerit scribendum. Postremo ne Cicero quidem recte M'. Tullium, Ser. Sulpicium *anno post reges exactos X.* consules fuisse dixerit in Bruto [cap. 16.] neque Plinius [lib. 35, 3.] Ap. Claudium et P. Servilium consulatum *anno ab urbe condita CCLIX.* gessisse prudenter scripserit. [„Haec ex Glareani „annotationibus habet Sigonius, „sed pulchre omnia dissimulat."] Dicet aliquis, quomodo nomina consulum intercidere sine rerum, de quibus agebatur, historia potuerunt? Dico exulem annum nihil praeter nomina consulum habuisse, quomodo etiam paulo post inquit Livius [2, 21.] *Consules Q. Cloelius, et T. Lartius. Inde A. Sempronius, et M. Minucius*, deceptum autem libra-

rium similitudine nominum inconsulto duos consules transcendisse.

IN ANNUM CCLXIV.

Ante hunc annum Dionysius numerat duos annos cum consulibus, Q. Sulpicio Sp. Lartio, et C. Julio L. Pinario. Eumque sequutus est Glareanus in ea Chronologia digerenda, quam se Livianae historiae causa aït confecisse, quod se credere dicat, consules illos non Livii, sed librariorum, temeritate omissos. [„Glareanus ubique clamat, Livii ac Polybii supputationem „cum Dionysii duobus differen„tem annis. Hic igitur Glarea„nus inserit omissos annos, quod „videbat Dionysii certiorem sup„putationem, quam illorum. Ip„se Sigonius paulo post pluri„mum se dubitare aït de anno „cccv. et mox versu septimo mi„ratur, Livium in tam paucis an„nis rectam supputationem tene„re non potuisse. Haec ille de „Livio."] Nos autem longe secus opinamur, et a Livio consulto eos esse praetermissos; et propterea ei, qui Chronologiam Livianam scribere velit, esse negligendos. Nam, ni ita sit, quomodo Livius [3, 30.] Q. Minucio et C. Horatio consulibus x tribunos plebis factos esse aït anno xxx. (*a*) post primos tribunos plebis, qui A. Virginio et T. Veturio consulibus facti sunt? aut quomodo [3, 33.] Ap. Claudio et T. Genucio consulibus decemviros factos esse inquit anno trecentesimo altero ab urbe condita? duobus praesertim utrobique annis ad summam deficientibus. [„Glareanus aït ex Diony„sio trecentesimo altero, sed ex„pleto, formam civitatis immu„tatam, ita ut trecentesimo ter„tio inirent magistratum decem„viri. Sigonius intelligit trecen„tesimo altero, id est primo, „nova Latinitate, cum *alter* de „duobus dicatur, et Donatus su„per Terentii Andriam etiam in „tertium deducat. Sed Robor„tellus ostendit, Sigonium in hac „parte pessime errare."] Adde, quod Cassiodorus, qui (ut dixi) aperte sequutus est Livium, ne hos quidem consules suggerit. Postremo ne deesse quidem apud Livium duos annos illud certissimo argumento sit, quod historiae expositio non mutila sit. Nam, quae a Dionysio gesta quatuor annis traduntur, ea in duos a Livio translata sunt, ita ut nemo quicquam desiderare possit. Neque vero mirum videri debet, binos consules ab uno poni, ab altero praetermitti. Id enim fecisse quoque Pisonem, testatur libro nono [cap. 44.] Livius his verbis: *Hos consules Piso Q. Fabio et P. Decio suggerit, biennio exempto, quo Claudium Volumniumque, et Cornelium cum Marcio consules factos tradidimus: memoriane fugerit in annalibus digerendis, an consulto binos consules falsos ratus transcenderit, incertum est.*

IN ANNUM CCXCV.

Q. Minucio, C. Horatio consulibus scribit Livius tribunos plebis decem factos esse anno xxxvi. post primos, qui facti sunt A. Virginio et T. Veturio consulibus, anno ab urbe condita cclx. Ex quo intelligi potest, recte hunc annum a nobis ccxcv. nominari.

IN ANNUM CCCI.

Livius, itemque eum sequutus Eutropius [1, 18.] decemviros Ap. Claudio et T. Genucio consulibus *anno trecentesimo altero* primum factos tradunt. [„Hic rursus alterum pro primo accepit."]

(*a*) Ita omnes edd. Sigonianae Chronologiae, sed legendum est ex Livii loco laudato *anno XXXVI.* Et ita mox ipse Sigonius ad annum ccxcv.

Quem numerum Glareanus, qui omnes auctores eodem modo digessisse Romana tempora putat, corrumpere cogitur, et *trecentesimum tertium* scribit.

IN ANNUM CCCV.

Nullus est locus apud Livium, in quo minus, quid sequar, aut sententiam possim dicere, quam in hoc, quem nunc tracto. Est enim necesse annum interponere, ut numerorum Livianorum summa constet. Etenim annum primum decemvirorum vocat *trecentesimum alterum* [3, 33.] octavo autem anno post, tribunos militares aït inisse *anno trecentesimo decimo* [4, 7.] cum tamen, si diligenter numeres, *trecentesimus nonus* is sit vocandus. Neque vero dici potest, numerum posteriorem esse mendose: nam in omnibus vetustis libris ita est. et, si eum numerum mutes, qui deinceps ab eo nominantur, omnes erunt mutandi, et mira numerorum orietur confusio. Miror autem, Livium in tam paucis annis rectam supputationem tenere non potuisse, praesertim vero cum iidem consules, quos ab decemviris ad tribunos militares numerat, sint etiam apud Dionysium et Cassiodorum. [„Miratur et Glareanus, „Sigonium debacchatum in ip„sum, qui idem de Livio miratus est, quod in hoc loco."] Causa forte erroris inde nata est, quod tribunos plebis de continuando consulatu in alterum annum, M. Horatio, L. Valerio consulibus, laturos fuisse scribit. tulisse tamen eos ex verbis ejus non apparet. An vero legem pro lata ipse habuerit, quae ne promulgata quidem fuerat, cum hos numeros posuit, in incerto est.

IN ANNUM CCCX.

Livius (ut dixi) annum, quo tribuni militares consulari potestate primum facti sunt, *trecentesimum decimum* vocat. Quem numerum negligit Glareanus, et ad arbitrium numeros commutandos esse censet. [„Glareanus „de uno anno nullam facit diffi„cultatem, et miratur hic aper„te sibi fieri injuriam."]

IN ANNUM CCCXXXIV.

Hoc anno Interreges ponimus sine consulibus aut tribunis militum, ex verbis Livii libro 4. [cap. 43.] *Cum pars major sequentis anni per novos tribunos plebis et aliquot interreges certaminibus extracta esset.* Adhaec vero si omittamus hunc annum, sequentes numeri, quos ponit Livius, non quadrabunt. Hunc tamen etiam contempsit Glareanus. [„Glareanus in an„notationibus suis causas multas narrat, quare omiserit."]

IN ANNUM CCCLXII.

L. Lucretium Flavum et Ser. Sulpicium Camerinum consules aït Livius [5, 29.] factos esse *post quintum decimum annum*. Quod ita intelligendum est, post consules superiores, per quindecim annos tribunos militares esse creatos; post autem annum quintum decimum rursus consules esse creatos.

IN ANNUM CCCLXV.

Livius lib. 5. [cap. 54.] in oratione Camilli Romam captam significat tribus Fabiis tribunis militum, anno ab v. c. CCCLXV. Qui numerus ad nostram rationem praeclare quadrat: non poterat autem quadrare ad supputationem Glareani, nisi annum illum transcenderet, quem nos CCCXXXIV. nominamus. [„Glarea„nus hunc habet annum, ac ne„scit, quid sibi velit Sigonius."]

IN ANNUM CCCLXVI.

Hoc anno nos Camillum Dictaturam continuasse scribimus.

Quod discitur ex Livio [6, 1.] qui aït, Romanos non esse passos, eum Dictatura, *nisi anno circumacto*, abdicare. Quod idem et ex Plutarcho [in Camill. pag. 144.] et ex Capitolina supputatione colligitur. Id quia turbabat, nescio quos numeros praetermisit Glareanus: non posse autem omitti, sequentes numeri indicant. [„Idem innuit Glarea„nus, sed noluit ponere ob cer„tas, quas ibi commemorat, causas."]

In Annum CCCLXXXVIII.

Glareanus ante hunc annum contra Livii auctoritatem interseruit annum cum duobus tribunis militum. Videbat enim ad numerum anni quadringentesimi, qui a Livio [7, 18.] nominatur, se non posse pervenire, nisi interponeret annum. Multo autem erat melius, dictaturam Camilli ex verbis ipsius Livii, (ut nos fecimus) quam tribunos militares duos contra fidem historiae, numerare. Tribunos autem nominat C. Licinium Stolonem et P. Valerium v. Qui quo anno sint reponendi, a nobis supra suo loco monstratum est. De C. Licinio vero et L. Sextio tribunis plebis, quos decimum tribunos vocat Livius [6, 42.] qui non nisi nonum esse possint, nisi annus ille interponatur, dico decimum refici posse sine anno illo. Nam, qui anno CCCLXXVIII. tribuni plebis primum facti sunt, non video, cur iidem anno CCCLXXXVII. decimum refecti recte dici non possint.

In Annum CCCXC.

Hunc annum, quo L. Genucius, Q. Servilius consules fuere, Livius [7, 1.] vocat XXV. post Romam captam: captam autem fuisse dixerat anno CCCLXV. qui numerus praeclare quadrat. [„Glareanus eundem hunc nume„rum habet in sua Chronologia."]

In Annum CD.

Hunc annum, quo C. Sulpicius, M. Valerius consules fuerunt, *quadringentesimum ab V. C.* nominat Livius [7, 18.] *undecimum* autem post primum plebejum consulem. Quae omnia conveniunt. „[Et hunc quoque habet Glareanus."]

In Annum CDI.

Hic annus, quo M. Fabius, T. Quinctius consules fuerunt, dicitur a Livio [7, 18.] *XXXV. post Romam captam:* qui numerus quadrat, et ostendit, recte a nobis dictaturam Camilli pro anno uno esse numeratam. [„Livius priore anno hunc habet numerum, non hoc loco."]

In Annum CDXXII.

Annum hic sine consulibus interserimus necessario: neque enim aliter sequentes numeri convenire ad summam annorum ibi traditam possunt. Quod facimus in hac Chronologia, fecimus etiam necessario in Fastis consulum Capitolinorum. neque enim eorum annorum ratio sine hoc anno probe poterat custodiri. Quin etiam Haloander, qui primus hac aetate Chronologias consulares scripsit, idem fecit. Glareanus autem, quia id negligit, haud ita multo post, verbis (ut solet) Livii parum intellectis, alium et ipse annum interponit, de quo ibi dicam. [„Si„gonio licet inserere annum, „ubi ipsi supputatio hiat extra „Livii codicis fidem, Glareano „non licet, ubi Dionysium alios„que habet, quos sequatur aucto„res. Hic haberet Glareanus ju„stam debacchandi causam in Si„gonium, si cum inhumano in„humaniter agere vellet."] Ac-

cedit, quod Livius id ipsum, quod facimus, etsi non aperte, at obscure tamen, subsignificare videtur, cum aït lib. 8. [cap. 17.] *Dictator ex auctoritate senatus dictus P. Cornelius Rufinus, magister equitum M. Antonius. Religio deinde incessit vitio eos creatos, magistratuque se abdicaverunt, et, quia pestilentia insecuta est, velut omnibus eo vitio contactis auspiciis, res ad interregnum rediit.*

IN ANNUM CDXXIX.

Glareanus, quia interregnum annum, quem nos anno CDXXII. numeravimus, praetermisit, propterea hic annum interserere cogitur contra fidem historiae. Nititur autem verbis Livii lib. 9. [cap. 22.] *Anno circumacto, bellum deinceps ab Dictatore Q. Fabio gestum; consules novi, sicut superiores, Romae manserunt.* Haec verba ita interpretatur, ut priore anno dictatorem Fabium, posteriore novos consules collocet, L. Papirium et Q. Publilium. [„Si pro „arbitrio suo Sigonio annum „CDXXII. adjicere licuit, cur non „Glareano bonis rationibus ad„dere annum?"] Qua in re vehementer errat. est enim intelligendum eodem anno, quo Q. Fabius dictator bellum gessit, novos consules L. Papirium et Q. Publilium magistratum gessisse. Id autem ita esse, probant monumenta Capitolina, quae L. Papirio Cursori IV. et Q. Publilio Philoni IV. consulibus Q. Fabium Maximum Dictatorem cum Q. Aulio magistro equitum, et in locum Q. Aulii occisi C. Fabium subjiciunt, ut etiam Livius [9, 22. et 23.] Item Diodorus, ut ante dixi.

IN ANNUM CDXXXI.

Proxime ante hunc annum Glareanus interjicit annum L. Papirii Cursoris Dictatoris sine consulibus, cum his verbis: „Alios „sequuti hos posuimus, cum ta„men Livius ne verbo quidem „meminerit ejus anni, sed prae„cedente anno eorum facit men„tionem." Si Livius ergo non meminit ne verbo quidem, neque ad rationem annorum Livianam hic annus pertinet, imo vero eandem, ut ex sequentibus numeris apparebit, valde perturbat, cur in Chronologia Liviana interseritur? Neque vero disputo, recte fecerit Livius, nec ne. nam hunc dictatorem video in Capitolinis monumentis probari. Sed id dico, Glareanum in ea Chronologia aut Livii auctoritatem ubique debuisse complecti, aut ubique contemnere. neque enim ad unam normam omnes scriptores supputationes annorum Romanorum direxerunt. [„Ecce hic mirum acumen „dialecticum. Cur vero Sigonius, „quod in alio statuit, ipsemet non „observavit?"]

IN ANNUM CDLVII.

Hunc annum, quo consules fuerunt Q. Fabius V. P. Decius IV. vocat [10, 31.] *quadragesimum sextum* belli Samnitici, quod bellum coeptum esse scribit M. Valerio, A. Cornelio consulibus, id est, anno ab Urbe cond. CDXII. Qui numerus ad nostram rationem praeclare cadit, ad Glareani non item, verum *quadragesimus septimus* erit legendum, idque quia Dictaturam L. Papirii Cursoris, discedens a Livio, numeravit.

IN ANNUM CDLXI.

Hic interciderunt X. libri Livii. Itaque consules, qui ejus libris continebantur, ex Cassiodoro subjecimus. Cujus summam quia cum numeris Livianis, qui sequuntur, maxime convenire comperimus, in eam opinionem venimus, tabulas Cassiodori ab ipso Cassiodoro ex Li-

viana esse historia concinnatas. Idem etiam in reliquis libris, qui amissi sunt, faciemus.

IN ANNUM CDLXXXVI.

Annum, quo Ap. Claudius consul bellum Poenis intulit, vocat Livius [31, 1.] ab Urbe condita CDLXXXVI. quamquam Glareanus CDLXXXVIII. corrigit, ut eo loco dictum.

IN ANNUM CDLXXXIII.

Ante hunc annum, quo consules edidimus P. Sempronium, Ap. Claudium ex Cassiodoro, Glareanus interjicit annum alterum cum consulibus Q. Fabio Pictore, L. Quinctio Gulone. Quos consules non habet Cassiodorus. Et quamquam scio, Glareanum id ipsum optimis fretum auctoribus fecisse, quos ipse etiam in Capitolinis consulibus restituendis sequutus sum, dico tamen eos ad Livianam summam non convenire: recte autem a Cassiodoro ex Livii auctoritate omissos esse. Quod ipsum sequentes numeri indicabunt.

IN ANNUM CDLXXXVI.

Glareanus item ante hunc annum alium interserit annum cum consulibus M. Valerio Maximo, Q. Manilio Vitulo, quos non habet Cassiodorus. Deest autem forte hic annus ad aliorum scriptorum supputationem, ut ad Capitolinam, at ad Livianam nullo modo. Quod ex sequentibus numeris apparebit. Est autem intelligendum, quamquam Capitolinae tabulae annum hunc desiderant, respuere tamen nomina consulum eorum, quos edit Glareanus. Ac tres quidem adhuc anni in Chronologia Liviana contra Livii auctoritatem a Glareano sunt interjecti. [„Glareanus ubique fatetur, Dionysii supputationem a Livii ac Polybii duobus differre annis, hoc „cum ille toties legerit, mirum „cur dissimulet."]

IN ANNUM DI.

Annum, quo P. Claudius, L. Junius consules fuerunt, *quingentesimum primum ab Urbe condita* vocat Livius, ut in anno DCL. demonstrabo: qui numerus ostendit, recte a nobis et a Cassiodoro annos eos tres, quos de suo addidit Glareanus, esse omissos, si quidem hunc annum vocat DIV. [„Glareanus, cum Cassiodori depravatum haberet codicem, eum sequi noluit, ut „nec Sigonius ubique facit. Non „itaque in alio reprehendat, in „quo ipse culpandus est."]

IN ANNUM DXIX.

Ante hunc annum, qui consules habuit, auctore Cassiodoro, M. Pomponium et C. Papirium, Glareanus quartum annum temere interserit cum consulibus, quorum nomina aït se reperire non potuisse, idque se facere aït Cicerone Plinioque auctoribus. Est autem intelligendum, hunc annum respui primum a Livio, cui ipse in ea Chronologia servit, quod sequentes numeri confirmant: deinde a Cassiodoro, et a Capitolinis auctoribus, qui ambo Lepido et Poplicio consulibus Pomponium et Papirium consules suggerunt, nullo anno, ut nos fecimus, interjecto. Gellius lib. 17. [cap. 21.] divortium primum Romae factum aït anno ab urbe condita DXIX. id est, M. Pomponio, C. Papirio consulibus, ut aït Dionysius lib. 2. [pag. 96.]

IN ANNUM DXXIII.

Annum, quo P. Valerius, M. Atilius consules fuerunt, vocat Gellius lib. 4. cap. 3. *ab Urbe condita quingentesimum vigesimum tertium*, ut nos fecimus. Quod est argumento, aut Livium,

aut alium auctorem hanc rationem annorum, quam nos ex Livio collegimus, esse sequutum. Quem annum Glareanus vocat quingentesimum vigesimum septimum.

IN ANNUM DXXXII.

Livius libro 30. [cap. 44.] bellum Punicum secundum, quod coeptum est P. Scipione, Ti. Sempronio consulibus, coeptum esse aït annos XXIII. post pacem Poenis primum victis datam Q. Lutatio, A. Manlio consulibus. Qui numerus egregie quadrat, neque annum quemquam a Glareano interseri patitur.

IN ANNUM DXLIX.

Bellum secundum Punicum, quod Lentulo et Paeto consulibus finitum est, anno LXIII. a primo Punico confectum est, quod Ap. Claudio consule coeptum est: quadraginta vero post pacem Poenis datam Q. Lutatio, A. Manlio consulibus, itemque decimo septimo anno, quam coeptum erat. Hoc Livius lib. 30. [cap. 44.] et 31, [1.] qui numeri Glareanum omnino redarguunt. [„Glareanus sequitur Dio„nysii supputationem, secuturus „Livii, si ea certa fuisset."]

IN ANNUM DL.

Annum, quo consules fuerunt P. Sulpicius Galba, C. Aurelius Cotta, Livius lib. 31. [cap. 1.] *sexagesimum tertium* nominat ab Ap. Claudio consule, qui primus bellum Poenis intulit, anno CDXXCVI. et *quadragesimum tertium* post A. Manlium, Q. Lutatium consules, quibus pax Poenis data est anno DIX. Idem [31, 5.] hunc eundem annum vocat *quingentesimum quadragesimum ab Urbe condita*, quamquam *quinquagesimum*, ut aït etiam Glareanus, pro *quadragesimo*, reponendum est. Qui numeri, dici non potest, quam ad nostram rationem conveniant. a qua quia sine causa discessit Glareanus, in eam necessitatem compulsus est, ut omnes tamen tamquam depravatos emendare cogatur.

IN ANNUM DLVI.

Livius libro 34. [cap. 54.] annum, quo P. Scipio Africanus II. consul fuit, vocat *DVIII*, aperte per mendum, pro *DLVI*, nam *V* in *L*, *II* in *V* vertenda sunt, quae ratio non quadrat ad Glareani institutum, qui *DLVIII* corrigit: cum *DLVI* ex superioribus et inferioribus numeris sit legendum. [„Non vult omnino „Sigonius intelligere, quae Gla„reanus de Livii numeris con„queritur."]

IN ANNUM DXCVIII.

Magnam habet quaestionem, quid velint verba quaedam, quae sunt in Epitoma libri 47. et apud Cassiodorum in consulibus. De quorum interpretatione prope desperasse Glareanus videtur. [„Glareanus jubet inspici locum; „de desperatione verbum nul„lum."] Ea sunt: *Consules anno quingentesimo nonagesimo octavo ab urbe condita magistratum, peractis comitiis, insequentisque anni consulibus creatis, inire coeperunt. Mutandi comitia causa fuit, quod Hispani rebellabant.* Apud Cassiodorum vero:

Q. Fulvius. T. Annius.
Hi primi consules K. Januar. magistratum inierunt propter subitum Celtiberiae motum.
M. Marcellus. L. Valerius.

Magnam quidem, inquam, haec verba habent quaestionem; verum eam ego, quia ad rem, quam suscepi, maxime pertinet, quoad potero, explicabo. Est igitur intelligendum, non Q. Fulvium et T. Annium consules primos K. Jan. inisse anno ab Urbe con-

dita sexcentesimo nonagesimo septimo, sed M. Marcellum et L. Valerium sexcentesimo nonagesimo octavo. Nam cum Celtiberi Q. Fulvio consule, qui proelio ab iis victus fuerat, ut aït Appianus in Iberico [pag. 280.] in spem victoriae erecti, subito omnes rebellassent, placitum est, ut consulum statim comitia haberentur, ac consules designati extemplo magistratum occiperent, neque Idibus Martiis, ut ante, sed K. Jan. ut numquam ante alias, inirent. Quod ipsum etiam ex Obsequente [cap. 77.] probatur, qui aït, Marcello consule omnes Magistratus abdicasse. Cassiodori autem verba ita accipienda sunt, ut Q. Fulvio et T. Annio consulibus mutatum esse ineundi diem dicamus, non ipsos iniisse, atque ex sequentibus consulibus id ipsum evenisse interpretemur. Quod si ita est, et hic etiam numerus optime a Livio traditus est.

In Annum DCI.

Annum, quo consules fuerunt M.' Manilius et L. Marcius, ab Urbe cond. dci. nominavimus, praeclare. Iis enim consulibus (ut omnes tradunt) tertium bellum Punicum coeptum est. Quod anno dci. initum esse, scriptum est in epitoma libri 49. his verbis: *Tertii Punici belli initium altero et sexcentesimo anno ab Urbe condita, intra quintum annum, quam erat coeptum, consummati.* Adde quod ludi saeculares quarti, qui, Censorino auctore [cap. 17.] ex Livii sententia facti sunt M.' Manilio et L. Marcio consulibus, in eadem epitoma editi esse dicuntur anno ab urbe condita sexcentesimo primo. *Ludi Diti patri ad Tarentum ex praecepto librorum Sibyllinorum facti, qui anno centesimo, primo Punico bello, quingentesimo et altero anno ab Urbe condita facti fuerant.* Haec ille. His ex verbis non solum illud intelligi potest, M.' Manilium, L. Marcium, consules in annum dci. incidisse, sed etiam P. Claudium et L. Junium, qui consules centesimo ante anno fuerunt, et quibus consulibus ludos tertios saeculares ex Livii sententia factos fuisse scribit Censorinus, anno di. ab Urbe condita magistratum, ut nos scripsimus, gessisse. hunc tamen annum corrector Livii Glareanus vocat dcv.

In Annum DCCI.

In Epitoma libri 133. scriptum est, Augustum triumphos tres in urbem invexisse, et finem bellis civilibus imposuisse *anno altero et vigesimo*, qui numerus quadrat: nam bella civilia coepta sunt Lentulo et Marcello consulibus.

In Annum DCCLI.

Si historia Liviana morte Drusi in Germania et funere ejus (ut apparet) finita est, profecto usque ad annum dccxli. pervenit. est enim mortuus se et T. Quinctio consulibus, ut aït Dio lib. 55. [in princ.] quem annum vocat Glareanus dccxlv. exponit autem consules usque ad annum dcclxxii, quia inquit usque eo Livianam historiam pervenire, praeter unum aut alterum annum, cum in septimo et decimo ante anno finiatur. [„Nemo certe scire potest, quousque Livius historiam extenderit. Glareanus extendit, ut verisimile „est, usque ad Tiberii tempora, „quamquam hoc incertum. Ad „historiae veritatem nihil hoc „attinet, sicut nec prima Sigonii annotatio de numero librorum per Decadas distincto. Certe tertia Decas suam habet praefationem, quarta item. Quare „Petrarchae opinio non satis „fulta est rationibus, quin contrarium facile defendi posset.

Res

„Res est dubia. Romani quidem „ita absque Decadum ratione li„bros edidere, ut Plinius: at „non omnes."]

CAROLI SIGONII
LIVIANORUM
SCHOLIORUM
ALIQUOT DEFENSIONES
ADVERSUS
GLAREANUM
ET
ROBORTELLUM.

Anni sunt prope septemdecim, cum ego scholia in T. Livium scripsi, quibus locos scriptoris ejus aliquot partim emendare, partim explicare contendi; nixus scilicet, ut tum testatus sum, non contemnendis aliquot veterum monumentorum subsidiis, quibus Liviani emendatores ceteri ante me fere caruissent. Quoniam autem Henricus Glareanus plus, quam ceteri, in hoc genere studii atque operae collocarat, usque adeo ut non solum, quae sibi depravata, sed etiam quae aut suspecta, aut obscura viderentur, notaret, aut, ingenue se non intelligere confitens, lectorem iterum atque iterum de investiganda veritate non modo admoneret, sed saepe etiam obsecraret: haudquaquam gravate feci, ut locos omnes, ab eo partim pro obscuris notatos, partim pro deploratis relictos, in primis considerarem, et, quam male affectis medicinam adhibendam esse censerem, aut quid de iis omnino sentirem, testatum apud omnes, optimi viri commotus voluntate, relinquerem. Verum, quod minime de homine gravissimo suspicatus fueram, mea quaedam in eodem, in quo ille versatus fuerat, studio nequaquam illi jucunda aemulatio in eam suspicionem ipsum adduxit, ut me notationibus atque observationibus meis de auctoritate sua detrahere voluisse existimaret. Itaque cum mea in Livium scholia legisset, seque multis perstringi in locis veritus esset, (credo, quia turpe putaret, quod senex ipse se ignorasse confessus esset, juvenem extitisse, qui tradidisset) commotus est vehementius, quam moderatum atque prudentem hominem decuit: atque ad Jo. Hervagium nescio quam epistolam misit, in qua modeste ille quidem errorem suum, culpa in saeculi sui malignitatem conjecta, excusavit: verum pro gratia, quam se habiturum esse ei, qui tam multis se difficultatibus exsolvisset, ostenderat, convicium retulit; asperius scilicet ee nomine me appellans, quam pudentem facere hominem, in tam levi praesertim injuria, aequum erat. Haec epistola deinde, cum in manus Francisci Robortelli pervenisset, ejus opera Patavii est divulgata. Quamobrem cum ego Robortello, insanis prope in me illo tempore et suorum et alienorum scriptorum apparatibus invadenti, resistere pararem, haudquaquam mihi committendum putavi, quin illi etiam epistolae responderem, ac Glareano de me expostulanti satisfacerem, quoquo modo possem. eam vero responsionem in primum librum Emendationum contuli. Quae si quis inter se scripta conferet, facile intelliget, quanta animi impotentia senex octogenarius, ac nullo, ut queritur, a me convicio laesus, de me scripserit, quanta contra moderatione juvenis vix tricenarius, quamquam maxima injuria lacessitus, rescripserit. Sic

igitur Glareanus me, dum vixit, est ultus. Demum mortuo illo exstitit, nescio quis, homo, ut vere dicam, ne nunc quidem mihi notus, verum, quantum ego intelligere possum, ab harum litterarum studio non abhorrens; qui, quasi arbiter inter me et meum adversarium ex compromisso adactus, in ea epistola, quam nuper Glareani scholiis praefixit, me erudite quidem, sed inhumane nimis in Glareanum esse invectum, ac juste propterea a Robortello accusatum pronunciavit. Neque vero hoc habuit satis. quin etiam in meorum scholiorum contextum, nescio quam, defensiunculam, ex Robortelli ferme scriptis adversus me ab ipso Glareano collectam, dispersit: neque, quae ego quondam aut Glareano, aut Robortello responderam, ut illum facere oportuit, addidit. Quamobrem faciendum mihi duxi, ut novae isti defensioni responderem. Ac primum quidem, cur ille, aut quisquam alius, meam erga Glareanum humanitatem desideret, plane non video. etenim, cum saepissime Glareani nomen usurparem, tamen ab ipsius contumelia semper ita abfui, ut asperiore verbo nullo umquam ipsum appellarim. Nisi vero his dicendi generibus est offensus, cum dixi, *Hanc lectionem laudat Glareanus injuste. Nescio, cur Glareanus miretur. Hoc dixi, quia Glareanus incertus sententiae videtur.* Quibus verbis, quis est, qui merito offendi possit, nisi qui, quod ipse non vidit, aegre ferat, videri alteri fuisse perspectum? Quomodo autem ego aliter agere poteram, cum ita ab initio instituissem, ut, quoties Glareanus aut ambigeret, aut sibi obscurum, aut vitiosum, aut inexplicabile videri aliquid diceret, aut lectorem de loci difficultate expedienda rogaret, toties ego, si quid ex veterum, quae ipse non viderat, monumentis, quod haerentem in salebris levare hominem posset, haberem, id vero studiosissime promerem? Age enim, cur dubitare se praetulit Glareanus, si dubitationis suae explicationem excogitari noluit? aut cur de loci vulnere nos admonuit, si opportunum atque industria quaesitum adhiberi remedium recusavit? aut cur denique laboranti singulis in locis sibi opem prope supplex imploravit; si tempestivum bonorum atque amicorum hominum auxilium repudiaturus inaudita ante contumacia fuit? At appellasti illum saepius, quam hominis dignitas postulabat. Qua ille praeditus dignitate fuerit, ne nunc quidem me plane scire confiteor. Poëta Laureatus inscribebatur. At ea jam pridem inter literatos recepta consuetudo est, ut quisque de literatis, non solum qui Laurea donati sunt, sed etiam qui donarunt, libere in rem communem, quid sentiat, sine ulla justa reprehensione expromat, modo sine convitio agat, ut ego cum Glareano. semel enim aut iterum tantum usus sum trito illo jam ac pervulgato verbo, ut dicerem, *errare ipsum*: quem vero errorem vocavi, ne ipse quidem defendit. Quod si scripsissem, ut ille de aliis, *Quidam putant, Quidam mutant absque judicio*, multo ille mihi justius succensuisset: quasi vero celebre apud alios Glareani nomen meis unus ipse inserere scriptis erubuissem. Nam si locutus essem, quo modo idem ille de Valla locutus est: *Laur. Valla mirum in modum hoc loco luctatus est, sed nihil promovit*: aut si, quo modo de Livio ipso scripsit, cui tertio quoque verbo *oblivionem*, *negligentiam*, *confusionem*, *inconstantiam*, *longitudinem*, *improbabilitatemque*, objecit,

ita ut aliquando contumeliosa etiam cum indignatione exclamarit, *Hoc est Historiam scribere?* quasi vero non Livii historiam nobis emendare, sed Livium ipsum a nobis amandare voluerit: si hoc, inquam, modo de illo scripsissem, quis eum demum, aut admiratores ferre illius posset? Unde igitur istae lacrymae? unde? nisi quod, quae defendere aut Glareanus, aut amici ejus aut nesciunt, aut non possunt, ea ad contumeliam Glareani pertinere, nec nisi inferenda contumelia se delere, aut obscurare existimant posse. Itaque *inhumanitatem* objiciunt, ut sibi jure liceat esse inhumanos; *contumeliam se accepisse* queruntur, ut honestiore nomine contumeliam inferant, quae est autem contumelia? nova scilicet et inaudita, explicuisse aliquid aliquem, quod alter sibi inexplicabile esse confessus sit. neque enim Glareanus se defendit, sed excusat. at quo modo? *Glareanus hunc locum prave correxit. at et Glareanus ipse*, inquit, *jam id videt; sed a te id vitio verti dolet. Glareanus non legit. immo legit*, respondet, *sed non meminit. Glareanus non vidit. Non vidit, quia Graecos libros, quos tu habuisti, non habuit. Glareanus dubitavit. Dubitavit, quia doctorum est dubitare. Glareanus fatetur, se non intelligere. Fatetur: quia homo est ingenuus. tu vero inhumanus, qui, cum intelligas, id ei crimini des.* Dii boni, quis erit demum tam averso a me animo, qui haec aliquando legens non stomachetur, ac pejus actum esse cum Glareano non existimet, quod haec ei in mentem defensio venerit, quam quod a me eo modo sit oppugnatus? quae, malum, ista defendendi ratio est, ut plus reus confiteatur, quam ille, qui accusat, cupiat confiteri? ac locum defensioni aut sibi aut amicis suis nullum amplius reliquat? Verum hoc etiam ferendum. habet enim saltem ingenuitatem ista oratio. Quod vero Robortelli adversus me scripta protulerit, hoc plane miserum, aut potius miserandum, videtur. An vero, si virium Glareanus aliquid habuisset, ac nocere mihi, ut cupiit, voluisset, alienis me telis oppugnasset, non autem suis? aut si quidquam in eo sanitatis fuisset, iis me armis umquam petiisset, quae ego jampridem fregissem prorsus, atque ex adversarii manibus eripuissem? Bis enim Robortellus adversus me scripsit: bis ego illi ita respondi, ut obmutuerit. quod ego hoc loco non scriberem, nisi aut compulsus essem, aut res non certo et literarum, et hominum testimonio teneretur. Exstant mea adversus illum volumina duo, unum Emendationum, alterum Disputationum, quae in quatuor libros distributa incredibilem hominis ferociam incredibiliter compresserunt. Quibus igitur ille telis, si iterum in certamen descenderet, uti amplius, aut nollet, aut non posset, quis non graviter commoveatur animo, cum ea, quasi firma admodum sint, quia in me aliquando jacta sint, Glareanum insigni illa sua abjecta laurea de terra temere colligentem, atque saevo in caput meum animo jaculantem inspiciat? Jam vero illa, quam animi iniquitatem, aut quam jejunitatem non indicant? cum, quae recte a me scripta esse inficiari non potest, eorum laudem aut manuscriptorum, aut Graecorum librorum copiae tribuit: aut sibi, qui dubitatione sua quaerendi occasionem, atque inveniendi viam aperuerit, intemperanter assumit? Verum Glareanus fortasse excusationem aliquam habet; qui, quae scripsit, ea, dum vixit,

diligenter suppressit. qui vero illa ediderunt, ac judicium suum ultro interposuerunt, quis excusare poterit? quid enim ad eos aut Glareanus, aut saltem Robortellus pertinuit? ut Glareani epistolam, aut Robortelli librum iterum publicarent, meas autem adversus illos defensiones omitterent? et Glareanum a me injuste convicio lacessitum, Robortellum juste propterea in me esse invectum assererent? an vero ex animi sententia scribunt, an nimis potius Glareani adducti studio ita scribunt? si ita sentiunt, cur non Robortelli scripta a me oppugnata, quae admirari videntur, defendenda suscipiunt, atque insignem hanc, quam doctissimus ille vir adipisci non potuit, triumphi de me acti gloriam sibi parant? sin autem honesta eos erga Glareanum pietas acuit, commendo officium, modo ab eorum, qui illos non offenderunt, offensione abstineant. Laudent non modo Glareanum, sed etiam Robortellum, facient non solum patiente, sed etiam approbante, me. at judicii sui testimonium istud, in quo grave sunt aut manifestae inscitiae, aut certae iniquitatis crimen subituri, in aliud, quaeso, tempus omittant: et, si ipsis convicia tantopere displicent, ne velint, dum haec in aliis injuste vituperant, dare operam, ut in iis ipsis juste possint insimulari. Sed jam, quales sint istae Robortelli aut Glareani reprehensiones, videamus: atque eis veteres defensiones meas, quas queror omissas, objiciamus.

IN LIBRUM FR. ROBORTELLI de Convenientia Supputationis.

Livianam annorum ab Urbe condita summam cum Capitolina discrepare demonstratur, et Liviani loci multi a turpissimis ejus expositionibus et correctionibus vindicantur.

Quod scripsi in commentario Fastorum Capitolinorum, idem hoc quoque loco necessario mihi repetendum videtur: magnam in annis ab Urbe condita numerandis ac digerendis inter antiquos scriptores dissensionem fuisse. Hoc enim et tradit Cicero in Bruto, et nos ita esse ex variarum supputationum observatione deprehendimus. omnis autem hujus controversiae causa inde oritur, quod, quos alii consules, et sine consulibus dictatores saepe interserunt, eos omnino alii praetereunt. Quod et in commentario Fastorum, et in Chronologia Liviana ostendi. Est autem varia et inconstans annorum apud omnes ratio usque ad quingentesimum ferme annum ab Urbe condita. ab eo vero hanc constantem inter eos esse controversiam invenio, quod alii alios uno, alii duobus, alii tribus, alii quatuor annis antecedunt, aut subsequuntur. Verba vero Ciceronis [in Bruto cap. 18.] quibus hoc confirmatur, sunt haec: *Livius primus fabulam C. Clodio, Caeci filio, et M. Tuditano consulibus docuit, post Romam conditam anno quingentesimo decimo, ut hic ait, quem nos sequimur. est enim inter scriptores de numero annorum controversia.* Atqui annus ille in Fastis est quingentesimus decimus tertius, at vero apud Plinium et Ciceronem ipsum quingentesimus decimus quartus: apud Livium, ut ego subduxi, quingentesimus decimus. fit tamen, ut malim eo loco legere *quingentesimo quarto decimo*, ut est in scriptis libris. quoniam Plinium et Ciceronem eam annorum descriptionem, quae Capitolinam uno anno antecedit, sequi animadverti. Quod

cum ita sit, equidem satis mirari non possum, unde Franciscus Robortellus ad eam opinionem venerit, ut summam annorum Livianam et Dionysianam ad antiquam Capitolinam redigendam putarit: cumque ipsae inter se dissimillimae sint, me, qui dissimilitudinem illam senserim et demonstrarim, coarguendum, atque inscitiae nomine accusandum existimarit. Quamobrem feram hanc etiam illius injuriam, ut alias, aequo animo, atque ipsum toto coelo errantem, dum maledictis ejus in me respondebo, puer senem in rectam viam deducam. Quid igitur ille ait? *Livius, Dionysius, Fasti Capitolini in numerandis ab Urbe condita annis inter se conveniunt.* quid ego? *immo maxime discrepant.* Unde hoc confirmari potest? unde, nisi ex verbis eorum? Qui ergo verbis auctorum servatis sententiam suam firmarit, is causam suam, ut opinor, egregie probavit: qui, ut probet, quod vult, omnia annalium ipsorum verba subverterit, is merito in hac disputatione audiendus non erit. Quod si ita est, causa dicta est. nihil dico amplius. ego enim in mea Liviana summa constituenda nullum Livii verbum muto, ille omnia. Audiamus ipsum argumentantem. Sic enim de annis regum disputat. *Ex Fastorum Capitolinorum sententia consules primi inierunt annos ab V. C. ducentesimo quadragesimo quarto, regesque regnarunt annos ducentos et quadraginta tres. idem sentit Dionysius, idem Livius: ergo omnes conveniunt.* Ego, Robortelle, de calculis Capitolinis nihil dico. est enim is labor meus jam satis justo commentario comprobatus. De Dionysio et Livio respondeo, utrumque eorum, Romae regnatum esse annos ducentos quadraginta quatuor, consules autem primos inisse anno ipso ducentesimo quadragesimo quinto, sensisse. Dicam primum de Dionysio, qui primo libro (pag. 61.) ita loquitur: *Spacium, quod est ab exactione regum usque ad Romulum, qui primus Romae imperavit, annos complectitur ducentos quadraginta quatuor. Romulus enim regnavit annos* xxxvii, *Interreges annum, Numa* xxxiii, *Tullus* xxxii, *Ancus* xxiv, *Priscus* xxxviii, *Servius* xliv, *Superbus* xxv. et lib. 5. (princ.) *Regium imperium, cum Romae annos* ccxliv. *post* v. c. *stetisset, dissolutum est.* Hic opponit Robortellus, Dionysium dixisse, anno ipso ducentesimo quadragesimo quarto primos consules inisse. quod nec ille dixit, nec dicere potuit. quid autem dixit? tum, cum consules inierunt, quatuor menses anno illi defuisse: ita ut extremus regum annus non, ut ille vult, quatuor, sed octo mensium fuerit, primus consulum sexdecim. verum non ita accepit illum annum Dionysius, ut annum ipsum ducentesimum quadragesimum quartum consulibus assignarit, sed regibus; ducentesimum autem quadragesimum quintum consulibus. Indicant hoc verba ejus, quibus docet, spacium regni annos ducentos quadraginta quatuor consumpsisse. Indicat ipsarum Olympiadum ratio; inquit enim, Superbum regem inisse regnum anno iv. Olympiadis lxi. regnum ejus annos xxv. absumpsisse: regnum Romae dissolutum sexagesima octava instante Olympiade, id est vigesimo quinto anno, quam Superbus inierat, quatuor quibusdam mensibus ante sexagesimam octavam Olympiadem: sic enim legendum est. nam, ut scis, hic Dionysii locus (lib. 5. in princ.) in vulgatis libris mutilus est: at in libro, qui in Bibliotheca Divi Marci asservatur, integer hoc

modo: Ἡ μὲν δὴ βασιλικὴ Ῥωμαίων πολιτεία διαμείνασα μετὰ τὸν οἰκισμὸν τῆς Ῥώμης ἐτῶν τεττάρων καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀριθμὸν, ἐπὶ δὲ τοῦ τελευταίου βασιλέως τυραννὶς γενομένη, διὰ ταύτας τὰς προφάσεις ὑπὸ τούτων κατελύθη τῶν ἀνδρῶν, ὀλυμπιάδος μὲν ὀγδόης καὶ ἑξακοστῆς ἐνεστώσης, καθ' ἣν ἐνίκα στάδιον Ἰσχόμαχος Κροτωνιάτης. Ἀθήνησι τὴν ἐνιαύσιον ἀρχὴν ἔχοντος Ἰσαγόρου. ἀριστοκρατίας δὲ γενομένης οἱ πρῶτοι τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν παραλαβόντες ὕπατοι τεττάρων τινῶν μηνῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ὑπολειπομένων, Λεύκιος Ἰούνιος Βροῦτος καὶ Λεύκιος Ταρκύνιος Κολλατῖνος. Quomodo autem hoc factum sit, planius a me in Fastorum commentario demonstratum est. Indicat etiam, quod M. Valerii et P. Postumii consulatum, qui est annus post reges exactos primus, Dionysius confert in annum primum sexagesimae nonae Olympiadis, cum is in annum quartum sexagesimae octavae deberet incurrere. Indicat consulatus A. Virginii et T. Vetusii, quem idem ille in annum ab A. C. ducentesimum sexagesimum conjicit. Indicat consulatus L. Aemilii et Kaesonis Fabii, quem idem initum esse anno ducentesimo septuagesimo scribit. cum tamen, si primos consules occepisse magistratum anno CCXLIV. dicas, quinquagesimo nono illi, hi sexagesimo nono anno inierint, necesse sit. Dixi de Dionysio. nunc dicam de Livio, qui libro primo [cap. 9.] aït, *Regnatum Romae ab Urbe condita ad liberatam annos* CCXLIV. *duos inde consules esse creatos*. id est, ut ego interpretor, anno CCXLV. Hunc autem numerum recte habere, apparet ex annis, quos eosdem ipse cum Dionysio singulis regibus tribuit. Hoc loco occurrit Robortellus, et aït, *Livium Prisco regi* non XXXVIII. *annos*, *sed* XXXVII. *tantum assignasse. ita Romani regni spacium* CCXLIII. *annis includi*. quid ad hoc dicam? nihil tale sensisse Livium, cum ita scripsit [I, 40.] *Duodequadragesimo ferme anno, ex quo regnare coeperat Tarquinius, non apud regem modo, sed Patres plebemque longe maximo honore Ser. Tullius erat*. Neque enim ibi de regno Prisci expleto loquitur; quanquam haud ita multo post eum morte affectum esse innuere videtur. neque, si Priscum regnasse annos XXXVII. voluisset, post in extremo libro, *Romae regnatum esse annos* CCXLIV. scribere potuisset. Conveniunt ergo inter se de regum annis Livius et Dionysius; verum cum Capitolinis tabulis discrepant. Quid sit autem, quod Robortellus modestissime, ut caetera, me pueriliter haec scribere aït, non video. Uter nostrum rectius horum auctorum verba perpenderit, alii viderint. Pergamus ad alia. Primum ergo consulum annum ex Dionysii et Livii sententia ducentesimum quadragesimum quintum, ut dixi, constituo: ille, Dionysio Livioque non intellecto, ex eorum item sententia CCXLIV. Post autem anno CCLXIV. et CCLXV. duos annos ille cum duobus consulatibus interserit, qui non sunt apud Livium. Hic ille, quanta cum gravitate, Dii immortales? *at debent reponi*, inquit. Ego contra reponendos esse ex Livii sententia non existimo. me vero, ut ita credam, tres potissimum rationes adducunt. una, quod, quas res Dionysius in quatuor, his duobus interjectis, annos dispensavit, easdem Livius in duos extremos, mediis ipsis duobus sublatis, contulit, ac nullam ejus historiae partem, quae a Dionysio maximo duorum horum consulatuum auctore narratur, praetermisit. altera, quod Cassiodo-

rus (qui tabulas suas consulares ex Livianis annalibus videtur digessisse) neque hos consules profitetur. tertia quod Livius [3, 30.] *Q. Minucio, C. Horatio consulibus tribunos plebis decem factos esse* scriptum reliquit, *anno trigesimo sexto post primos quinque, qui facti sunt A. Virginio et T. Vetusio consulibus*, anno ab V. C. CCLX. Qui numerus *anni tricesimi sexti* nullo modo quadrabit, si duos hos annos interposueris: verum *tricesimo octavo* erit reponendum: quemadmodum ille contra omnium librorum et scriptorum et impressorum consensum censet esse faciendum. tantam ei libertatem dat ars ab eo primum emendandi excogitata. Accedit annus, quo Xviri consulares inierunt, quem Livius [3, 33.] *alterum et trecentesimum ab V. C.* vocat, id est, ut interpretor, unum et trecentesimum. qui numerus ne ipse quidem congruet, si duorum illorum annorum rationem habueris, verum *trecentesimus tertius* erit reponendus. *Non est ita*, inquit, *immo trecentesimus alter retineri debet, sed pro trecentesimo secundo, non trecentesimo primo, accipiendus est.* cur ita? *quia Fasti Capitolini Xviros in annum trecentesimum secundum edunt.* non est hoc satis. Jam enim ex Ciceronis sententia diximus, inter scriptores magnam esse de numero annorum controversiam. Addit, *quia alter dicitur de duobus, ergo trecentesimus alter, est trecentesimus secundus.* Ego contra: *Alter* dicitur de duobus: ergo *alter a trecentesimo* est trecentesimus primus. ut enim Virgilius dixit, *Tu nunc eris alter ab illo:* id est, secundus, non tertius, et *annum alterum ab undecimo*, pro duodecimo, (nam qui aliter sentiunt, probabilem causam nullam, cur ita sentiant, afferunt) sic *trecentesimus alter*, est trecentesimus primus. Argumento sunt aliquot scripti, quos ego habeo, Livianarum epitomarum libri, in quibus [Epit. l. 3.] scriptum est, *Xviros creatos esse uno et trecentesimo anno ab Urbe condita.* argumento sunt eaedem epitomae, in quibus legitur l. 49. *Anno quingentesimo et altero ludos Terentinos factos: anno sexcentesimo et altero tertium Punicum bellum esse initum*, id est quingentesimo, et sexcentesimo primo, ut a me in Chronologia Liviana planissime demonstratum est. Quid plura? Bellum civile ultimum initum esse Lentulo et Marcello consulibus, confectum autem Caesare IV. et M. Crasso, in omnibus annalibus scriptum est. numera annos, XX. efficies. Itaque Vellejus, qui idem Lentulo et Marcello consulibus ad arma civilia primum itum esse tradiderat [2, 49.] *vigesimo anno civilia bella finita esse*, literis prodidit [2, 89.] At vero Livius, qui bellum ipsum non armis positis, sed Caesaris triumphis actis, terminavit, Caesarem scribit, *tribus triumphis in urbem invectis, finem bellis civilibus imposuisse anno altero et vigesimo.* eo nimirum, qui ipsius et Crassi consulatum proxime consecutus est, quo inter omnes constat Caesarem ter gloriosissime triumphasse. Hos vero annos nulla umquam intercalatione viginti duos reddideris. atque hoc in epitoma CXXXIII. scriptum est, quas Epitomas ex Livianis ipsis fere verbis contextas videmus. Cum ergo hanc locutionem Livio familiarem esse videamus, ut *quingentesimum, sexcentesimum*, et *vicesimum alterum annum*, pro uno et sive quingentesimo, sive sexcentesimo, sive vicesimo usurparit, et, si aliter interpreteris, reliquos omnes ejus numeros labefactes,

necesse sit, quos hac expositione conserves; cur non apud eundem etiam *trecentesimo et altero* interpretabimur, trecentesimo uno, praesertim vero cum veteres epitomarum ejus libri eo in loco consentiant? nec in alium annum decemviri apud eum incidere possint? nisi consulatus aliquot contra sententiam ejus interponas: id quod ei faciendum non est, qui ad Livianos calculos revocare hanc annorum temporumque descriptionem velit. His ille perculsus argumentis ad artem suam confugit. reperit praeceptum, quo facultas datur quemcumque cujuslibet auctoris locum pro libidine deformandi. utitur eo contra me, et aït, qua fiducia, immo potius confidentia, Dii boni? Aristarchum esse diceres: *Legendum est, quingentesimo quarto. Legendum est, sexcentesimo quarto.* Cur Robortelle? quia illi consulatus in eum numerum in Fastis Capitolinis incurrunt. At hoc suscepisti probandum ex verbis Livii, Livium ipsum cum Fastis concordare. nihil ergo Fasti ad Livium. sed sit hoc artificii tui. Sequitur annus, quo primi tribuni militares consulari potestate facti sunt, quem *trecentesimum decimum* numerat Livius [4, 7.] Atque hunc numerum uterque nostrum tuetur. tu quidem ex Livii et Dionysii sententia, ego ex Livii tantum. Neque enim ipse attendis, si annum, quem tu numeras CCXLIV, Dionysius CCXLV, quem tu CCLIX, ille CCLX, quem tu CCLXIX, ille CCLXX. appellat, eum demum, quem tu CCCX. nominas, ex ejus esse sententia CCCXI. nominandum. Quod autem hunc annum a me CCCIX. numerari apud Livium arguis, injustissime mehercule facis. qui enim possum eum CCCIX. vocare, si sequentes Livianos annorum numeros tueri volo? Patet hoc ex mea Chronologia, patet etiam ex eo, quod tu me inter CCCX. et CCCX. incertum annum interjecisse insimulas. si ergo interjeci annum, cur ad numerum hunc CCCX. non perveni? quem tamen cur interjecerim, satis nosti. Dices, *servasti in Liviana, non servasti in Capitolina summa constituenda.* Diversa ratio est. Livius enim tres annos Xviris ipsis attribuit, at vero L. Valerio et M. Horatio consulibus duos. Ita fit, ut tribuni militares ibi anno CCCIX. sint, hic anno CCCX. quod ut planius intelligatur, subscribam omnes has annorum descriptiones.

Capitolina descriptio.

300 (Sex. Quinctilius Sex. F. P. N. Varus.
(P. Horatius Tergeminus.

301 (P. Sextius Q. F. Vibi N. Capitolinus.
(T. Menenius T. F. Agrippae N. Lanatus.

302 (Ap. Claudius Ap. F. M. N. Crassinus.
(T. Genucius L. F. L. N. Augurinus.
Decemviri primi in locum consulum facti.

303 Decemviri secundi.

(Iidem decemviri in hunc annum continuarunt.
(quibus abdicare coactis in eorum locum facti
304 (sunt consules.
(L. Valerius Poplicola Potitus.
(M. Horatius Barbatus.

305 (Lar Herminius.
(T. Virginius.

306 (M. Geganius.
(C. Julius.

307 (T. Quinctius.
(Agrippa Furius.

308 (M. Genucius.
(C. Curtius.

(A. Sempronius.
309 (T. Cloelius. Tribuni mil. cons. potestate primi.
(L. Atilius.

310 (M. Geganius.
(T. Quinctius.

Mea Liviana.

299	Sex. Quinctilius.	P. Curatius.
300	T. Menenius.	P. Sestius.
301	Ap. Claudius.	T. Genucius.
	Decemviri consulares primi.	
302	Decemviri consulares secundi.	
303	Decemviri consulares tertii.	
304	L. Valerius.	M. Horatius.
305	Iidem consules videntur continuasse in hunc annum.	
306	Lar Herminius.	T. Virginius.
307	M. Geganius.	C. Julius.
308	T. Quinctius.	Agrippa Furius.
309	M. Genucius.	C. Curtius.
310	(A. Sempronius. (T. Cloelius. (L. Atilius.	Tribuni militares primi.
311	M. Geganius.	T. Quinctius.

Robortelliana.

300	Sex. Quinctilius.	P. Curiatius.
301	T. Menenius.	P. Sestius.
302	Ap. Claudius.	T. Genucius.
	Decemviri consulares primi.	
303	Decemviri consulares secundi.	
304	Decemviri consulares tertii.	
305	L. Valerius.	M. Horatius.
306	Lar Herminius.	T. Virginius.
307	M. Geganius.	C. Julius.
308	T. Quinctius.	Agrippa Furius.
309	M. Genutius.	C. Curtius.
310	(A. Sempronius. (T. Cloelius. (L. Atilius.	Tribuni mil. cos. pot. primi.

Quorsum haec? ut intelligas, te, si fastos Capitolinos sequi auctores velis, non posse tribunos militares in annum cccx. conferre. Nam, ut dixi, illi duos tantum annos dant Xviris, tu Livium secutus tres concessisti. non esse autem tibi annum ccciv. decemviris, sed Valerio et Horatio consulibus tribuendum, ex eo discere potes, quod in triumphalibus tabulis Capito-

linis consules illi scribuntur triumphasse anno ipso ccciv. Horatius quidem vii. K. Sept. Valerius vero Idibus Sext. nisi forte eximia tua ista arte lapides etiam illos corrigas, aut eos consules ante consulatum triumphasse exponas: quo nihil perversius. Si ergo Valerius et Horatius consules triumpharunt mense Sextili anno ccciv, quo tempore idus Majae sollemnes ineundo consulatui erant: profecto, si diligenter annorum rationem subduxeris, tribunos militares primos, nisi in annum cccix. conjicere non poteris: nisi forte et tu continuasse in alterum annum consulatum eos volueris. quod nec concedis, nec concedi in Fastis Capitolinis oportere existimo. Immo vero anno cccix. sunt collocandi. sed C. Julii iii. et L. Virginii ii. consulatus, cujus auctores multi sunt, non est a te postea omittendus. Quam lynceus ergo sit oportet, qui annorum descriptiones instituere velit, et ut Capitolina summa nullo modo cum Liviana congruere possit, et ut eam ipse non intellexeris, jam vides. Sed pergamus ad alia. Cum ergo summus mihi tecum sit in Liviana Chronologia concinnanda in anno tribunorum militarium numerando consensus, (nam uterque eum cccx. vocat) quaeres fortasse, cur, si in trecentesimo decimo anno convenimus, in reliquis deinceps annis discrepemus? nimirum, quia tu alios annos tollis, alios addis, idque contra Livii, quam assequi non potes, sententiam. audi autem quo modo. Anno cccxix. consules sunt apud Livium L. Julius ii. L. Virginius. Eosdem ego in annum cccxx. refectos esse scribo ex Livii et Cassiodori sententia, quos tu transcendis. Verba Livii sunt haec [4, 23.] *Eosdem consules insequenti anno refectos Julium tertium, Virginium iterum apud Macrum Licinium invenio. Valerius Antias et Q. Tubero M. Manlium et Q. Sulpicium consules in eum annum edunt. ceterum in tam discrepanti editione et Tubero et Macer libros Linteos auctores profitentur. neuter tribunos militum eo anno fuisse traditum a scriptoribus antiquis dissimulat. Licinio libros haud dubie sequi Linteos placet, et Tubero incertus veri est, sed inter cetera vetustate incomperta hoc quoque in incerto positum.* Hos ergo consules tu praeteris, quia Livium existimas his verbis hunc omnino consulatum damnasse, cum tamen Livius non tam de magistratibus hujus anni, quam de nominibus ipsorum magistratuum ambigat, neque pro certo horum neminem fuisse in magistratu affirmet, sed, qui potissimum fuerint, parum sibi convenire dicat. Fuisse autem aliquot ex iis, quos nominavit, declarat Cassiodorus, qui Macrum secutus in hunc annum C. Julium, ut ego, et L. Virginium consules edit. Declarant fasti Siculi Graeci; qui, Tuberonem et Antiatem secuti, Capitolinum Manlii et Camerinum Sulpicii cognomen in hunc annum profitentur. Declarat Diodorus, qui, in tertiam discedens sententiam, tribunos in hunc annum militares nominat, M. Manlium, Q. Sulpicium et Ser. Cornelium. Adde, quod, si hunc annum transcendas, serpet hoc erratum longius. neque enim Romam anno ccclxv. captam esse unquam efficies, quod scribit Livius [5, 54.] neque L. Valerii Potiti et M. Manlii Capitolini consulatum in annum centesimum decimum nonum post reges exactos conjicies. quod libro primo [pag. 61.] scriptum reliquit Dionysius. quae omnia mea summa custodiuntur, tua vero penitus evertuntur.

Reprehendit deinde ille me, quod ad A. Cornelium Cossum II. et Cn. Domitium consules signaverim in Fastis numerum CDXX. cum fuerit signandus ad priorem versum: HOC. ANNO. SINE. COS. RESP. FUIT. atque adeo caecus est, ut non librarii id vitium esse perspiciat, atque extremo libro, ubi librariorum errata ejusmodi aliquot emendata sunt, satis plane correctum videat. id quod ego vel imprudentiae, si non vidit, vel improbitatis, si se vidisse dissimulat, esse existimo. Cum ergo annum ille invito Livio demat, quem ego retinuerim, hinc fit, ut L. Papirii Cursoris V. et C. Junii Bruti II. consulatum in annum conjiciat ille CDXL. ego CDXLI, atque ut necessario Liviana summa distet a Capitolina. nam in Fastis illi consules in annum CDXL. incurrunt. Sustulit igitur annum unum, quem ego retineo. non est satis. eximit alterum, nimirum Interregnum, quod ego in Liviana Chronologia in annum CCCXXXIV. retuli, auctore ipso Livio, qui ait [4, 43.] *Cum major pars anni per novos tribunos plebis et aliquot interreges certaminibus extracta esset.* et paulo post Mugillanus interrex obtinuit, ut tribunicia comitia haberentur. Hoc autem interregnum sine pernicie omnium numerorum, qui deinceps in nominandis annis a Livio usurpantur, praeteriri non potest. Cur autem id in Fastis omiserim, alia ratio est. nam in Fastis dictaturae multae, quarum rationem nullam in numerandis annis habuit Livius, observantur atque interponuntur. His annis eximendis cum se nihil assequi videat, deinde se ad reprehendendum Livium confert, qui quodam anno tribunos octo militares ediderit, atque in eo deceptus sit: neque attendit, rem illam a me primum in Fastorum commentario plurimis verbis esse demonstratam, et, si ita oportuit, satis exagitatam. Qua re exposita, ita addit: *Anno* CDXX. *Interregnum fuit pestilentiae causa. nec verum est, quod scribit Sigonius, de eo Livium non esse locutum. quid enim apertius his verbis? Et, quia pestilentia insecuta est, velut omnibus eo vitio contactis auspiciis, res ad interregnum rediit.* Vide, quam inique facias, Robortelle. Egone enim Livium de eo interregno non esse locutum scripsi, cum ejus interregni in Chronologia Liviana constituenda rationem reddens ita scripsi? *Livius id ipsum, quod facimus, etsi non aperte, at subobscure tamen, significare videtur.* Cur subobscure, Robortelle? quia non aperte aut annum illum, aut anni illius majorem partem, ut ante, per interreges esse extractam scribit. Duos ergo annos ex mea Chronologia Liviana exemisti, qui sunt reponendi: tres deinde interseris, qui nullo pacto sunt observandi. Hae sunt tres dictaturae sine consulibus, quarum habendam esse rationem in Fastis Capitolinis probavi: in Livianis non probo. quaeris, qua causa? quia ex verbis Livii nihil tale erui potest. una est ergo dictatura L. Papirii Cursoris anno CDXXIX. de qua ita Livius [8, 29.] *L. Furium consulem, cui Samnium provincia evenerat, morbo implicitum fortuna bello subtraxit, jussusque dictatorem dicere rei gerendae causa, dixit L. Papirium Cursorem.* altera est item L. Papirii Cursoris anno CDXLIV. quem Livius [9, 38.] scribit dictatorem cum C. Junio Bubulco magistro equitum dictum, Q. Fabio et C. Marcio consulibus, quod res non satis prospere a C. Marcio consule in Samnitibus essent gestae. tertia est anno CDLII. M.

Valerii Corvi, de qua Livius [10, 3.] *Multiplex deinde exortus terror. Etruriam rebellare nunciabatur. Itaque propter eum tumultum dictus M. Valerius Maximus dictator, magistum equitum sibi legit M. Aemilium Paullum.* et paulo post [cap. 5.] *Proelio ab dictatore commisso, fractae iterum Etruscorum opes. dictator triumphans in urbem rediit, consul ex dictatura factus M. Valerius.* An vero tibi videtur, Robortelle, his verbis Livius dictatores hos per annum sine consulibus fuisse dicere, an eos in aliorum, ut adsolebat, consulatu dictaturam gessisse? at ei, credo, verba deerant, quibus hoc exprimeret, si ita sensisset. Nonne attendis, si trium horum annorum rationem habeas, reliquos omnes, qui apud eum sequuntur, numeros esse pervertendos? et alios annales Livium, alios Fastorum Capitolinorum auctores esse secutos, atque omnino ipsos inter se discordare non sentis? Caute autem, immo callide Robortellus, cum se in tota hac de dictaturis Livianis ratione nutantem ac claudicantem sentiret, statim, ut aliquo insigni praecepto alio lectoris mentem averteret, fragmenta illa lapidum Capitolinorum praepostero ordine esse in Capitolio collocata adjecit; nec videt, id ipsum a me primum, vel ipsomet teste, esse demonstratum, atque in Fastorum commentario confirmatum. His rebus expositis concludit, *summam annorum Livianorum et Capitolinam eandem esse usque ad annum* CDLXXI. quas ego longe diversas inter se esse contendo. Uter autem nostrum est verior? nimirum ille, qui numeros Livii custodierit, non ille, qui, ut eo perveniat, quo velit, eos omnino labefactarit. Dixi apte, Livium scribere [3, 30.] *sexto et tricesimo anno post primos tribunos plebis decem tribunos esse factos.* is numerus a me conservatur, ab illo evertitur, ac *octavus et tricesimus* ex conjectura reponitur. Prodit item Livius [5, 54.] *anno ab U. C. CCCLXV. Romam esse captam.* eo numero nihil ad meam summam potest esse convenientius: ad Robortelli nihil ineptius, qui CCCLXIII. emendare cogetur. Idem [7, 1.] *Q. Servilio, L. Genucio consulibus Camillum annos post Romam captam XXV. mortuum,* refert. recte ad meos calculos: at ille XXI. reponit. Idem [7, 18.] *annum, quo M. Fabius Ambustus III. et T. Quinctius consulatum gesserunt, post urbem captam XXXV.* numerat; Robortellus *XXXI.* quamquam in eo etiam peccat Robortellus, qui hoc scribi a Livio aït in consulatu M. Fabii Ambusti et T. Quinctii, cum id prodat in consulatu C. Sulpicii Petici et M. Valerii Poplicolae, atque ita numerus ille ad meam rationem conveniat. Idem in consulatu Q. Fabii V. P. Decii IV. ita scribit [10, 31.] *Supersunt etiam nunc Samnitium bella, quae continua per quartum jam volumen, annumque sextum et quadragesimum, a M. Valerio, A. Cornelio consulibus, qui primi Samnio arma intulerunt, agimus.* Quo numero nihil ad meam summam potest esse aptius, quia tres illas dictaturas praeterii, cum Robortellus adeo incertus sententiae est, ut *quadragesimum octavum,* vel *quadragesimum nonum* restituendum putet; eosque numeros a librariis et a Cassiodoro corruptos exclamet. Idem Livius l. 31, [1] *Ap. Claudium consulem primum Poenis bellum intulisse* scribit *anno,* ut in scriptis libris est, *CDLXXVIII.* quod ego levi mutatione *CDLXXXVI, V.* in *X, II.* in *V.* versa lego;

ille *CDLXXXVIII.* In epitomis Livianis [lib. 49.] *Ludi Terentini anno quingentesimo altero ab u. c. facti* dicuntur, id est, ut Censorinus [cap. 17.] auctore Livio, ait, *P. Claudio, L. Julio consulibus.* Item, *tertium bellum Punicum coeptum esse anno sexcentesimo altero*, id est, L. Marcio, M? Manilio consulibus. nihil melius potest esse, si me spectes: nihil foedius, si illum. nam *quingentesimum quartum*, *et sexcentesimum quartum* reponit. Dionysius libro secundo [pag. 96.] *divortium, quod nullum intra quingentos viginti annos factum fuerat, primum factum fuisse* prodit *M. Pomponio, C. Papirio consulibus*, eumque annum Gellius lib. 17, [21.] *DXIX.* vocat. recte, si ad meos calculos revoces: si ad Robortellianos, non item. nam is annus in Fastis est DXXII. P. Valerii et M. Atilii consulatum Gellius lib. 4. cap. 3. in annum ab urbe condita conjicit DXXIII, Livium, credo, secutus; at hic noster, ex Fastorum auctoritate, in annum DXXVI. Livius [31, 6.] consulatum P. Galbae et C. Cottae in annum confert *quingentesimum quinquagesimum.* congruenter ad meam summam. num creditis ita ad Robortellianam? non certe. ille enim *quinquagesimum tertium* reponit. P. Africani consulatum alterum in annum transfert Livius [34, 54.] ut vulgo mendose legitur, *DVIII.* quem numerum ego, *V.* in *L*, et *II.* in *V.* versis, corrigo *DLVI.* ille multo alienius *DLIX.* Quamobrem, quod ille quaerit, *cur ego in Fastis Capitolinis Q. Fabium et P. Decium consules reposuerim, e Livianis autem ipsum Cassiodorum secutus exemerim?* jam quaerere desinet, cum non eandem esse summae utriusque rationem intellexerit, neque omnes omnium calculos ad unam normam tanta cum librorum pernicie referendos esse cognoverit. Haec pauca in hoc libro libuit notare. mitto reliqua, quae aut ita vana sunt, ut nullo, aut ita aliena, ut alio loco videantur esse refutanda. quale illud est, quod opponit de duobus Livii locis a me corruptis. Ex his autem paucis satis intelligi posse arbitror, quid praestare novae hic hujus artis auctor in ratione literarum restituenda possit: qui, ut Livianam annorum summam colligeret, totum sibi Livium ante perdendum esse existimarit. Atque hic tamen, cum ejus di sit, audet Livium a se emendatum, et novam in eum Chronologiam profiteri.

DE LUDIS SAECULARIBUS.

Ludos saeculares, in prima editione Fastorum, sub consulibus dispensaveram, quos e posteriore exemi. cur apposuissem, ea caussa fuit, quod quincti ludi in lapide Capitolino ita descripti sunt, ut sub consulibus C. Silio et L. Munatio poni debere videantur. sic enim habet.

> C. SILIVS. P. F. P. N. L. MVNATIVS. L. F. L. N. PLANCVS. LVDI. SAECVLARES. QVINCT. IMP. CAESARE. DIVI. F. AVGVSTO.

Itaque, cum ea meam mentem opinio imbuisset, quinctos ludos sub consulibus his esse dispositos, quamquam eos Furnio et Silano consulibus multo ante factos veterum annalium auctoritate persuasum habebam, putavi quartos etiam, et tertios, et secundos, et primos mihi esse sub consulibus collocandos. Cur removerim, id causae fuit, quod eos postea non sub consulibus, sed e regione consulum et in

alio lapide incisos comperi. quinctos autem casu, nescio quo, a fabro, commoditatem suam quandam secuto, sub consules illos esse subscriptos. Itaque mihi, qui Fastos consulares scribendos susceperam, ludorum saecularium mentionem necessariam non esse duxi: Robortellus autem, qui *sua Patavina castigatione* factum esse aït, ut eos exemerim, quod ludos primos saeculares non P. Valerio primum, sed quartum consule factos probasset, non intelligit, si vera ea sint, non me omnes exempturum fuisse, sed primos tantum mutaturum. Nunc vero, etsi ea me defendere, quae a me ipso ante damnata sunt, oportere non existimo, tamen, ut intelligat ipse, me suo admonitu nihil fecisse, nec facere debuisse, ita, quod scripseram de ludis saecularibus, tuebor, ut me recte sensisse, illum in tota hac quaestione nutare confirmem. Negat is, *ludos saeculares primos in primum P. Valerii Poplicolae consulatum, qui primus post reges exactos consul fuit, esse conjiciendos; sed in quartum, cujus auctor sit Plutarchus.* Cui ego respondeo, magnam de primis, secundis, tertiis, et quartis ludis saecularibus, quibus potissimum consulibus facti sint, esse opinionum varietatem, quas omnes Censorinus in libro de die natali [cap. 17.] literis persecutus est. Primos autem alios in primum Poplicolae consulatum, alios in quartum retulisse; in XVvirûm autem libris M. Valerio, Sp. Virginio consulibus factos scriptum esse, teste Censorino. De Poplicola primum consule hos ludos faciente sic Censorinus: *Primos ludos saeculares exactis regibus constat post Romam conditam anno CCXLV. a Valerio Poplicola institutos esse.* quae verba si diligenter attendas, intelliges, ad quartum Poplicolae consulatum referri nullo modo posse, sed duntaxat ad primum. non enim de quarto consulatu dixisset, *exactis regibus;* neque *anno CCXLV.* quamquam tu, dominus emendationum, ex ingenio *CCXLIX.* reponis, neque numerum ullum tua non violatum manu esse permittis, ut eos ludos in quartum Poplicolae consulatum transferas. Hoc idem Valerius Maximus [2, 4, 5.] videtur indicare, cum aït, *Valerii exemplum Valerius Poplicola, qui primus consul fuit, secutus eandem aram terra obruit*, etc. Nam, *qui primus consul fuit*, videtur adjecisse, ut annum post exactos reges, sicuti dixit Censorinus, exprimeret. Hoc idem etiam Politianus vir doctus in Miscellaneis ex Zosimo et existimavit, et tradidit. Si ergo, Poplicola primum consule factos primos saeculares ludos, auctores tres habeo, quid deliqui, cum eos in primum potius ejus, quam in quartum consulatum, cujus solus est auctor Plutarchus, conjeci? Sed vido, quam meum judicium a tuo dissideat. ego, si veritatem annorum, quibus ludi saeculares omnes facti sint, tuêri velim, libros XVvirales, quos identidem auctores citat Censorinus, quam historicos alios ullos, audire malim. ex libris autem Quindecemvirûm apparet, primos M. Valerio, Sp. Virginio consulibus, anno ad Capitolinam summam ducentesimo nonagesimo septimo esse factos: secundos M. Valerio Corvo et C. Poetelio consulibus, anno CDVII. tertios P. Cornelio Lentulo, C. Licinio Varo consulibus, anno quingentesimo decimo septimo: quartos M. Aemilio Lepido, L. Aurelio Oreste consulibus anno DCXXVII. ita ut centesimo decimo quoque anno relati sint. quod etiam signifi-

cavit Horatius in carmine saeculari, cum aït:

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus, referatque ludos.

Sic enim legit, et exponit Acro. quanquam tu, hunc etiam locum foedissime depravans, legis:

Certus ut denos decies per annos
Orbis et cantus, referatque ludos.

Livius autem non *centesimo decimo quoque* anno relatos existimat, sed *centesimo*. Ac de primis quidem, quo anno ex Livii sententia relati sint, nihil habeo compertum. secundos vero anno quadringentesimo primo factos esse, illum putasse, inde suspicor, quod Zosimus, *secundos ludos factos esse M. Popillio consule* scribit, anno ab Urbe condita CDII. qui consulatus apud Livium in annum CDI. incidit. *tertios factos, Antiate et Livio auctoribus*, tradit Censorinus, *P. Claudio Pulchro, L. Junio Pullo consulibus*, qui in annum incurrunt apud Livium DI. quarti editi sunt, Antiate, Varrone, et Livio auctoribus, L. Marcio Censorino et M'. Manilio consulibus, id est, si summam Livianam audiamus, anno DCI. sic enim scriptum est in epitoma lib. 49. *Altero et sexcentesimo anno ab U. C. L. Marcio et M'. Manilio consulibus, tertium bellum Punicum coeptum. Diti patri ludi ad Terentum ex praecepto librorum Sibyllinorum facti, qui centesimo anno primo Punico bello, quingentesimo et altero ab Urbe condita anno facti erant.* Non ergo ignoravi, ut aïs, Livium de saecularibus ludis locutum, neque tua admonitione Patavina, sed meo domestico consilio, adductus ludos saeculares omnes dimovi. Quod autem me culpas, quod secundos ludos sub consulatum M. Valerii Corvi et C. Poetelii, ex auctoritate librorum XVviralium, subjecerim, et putas historicorum potius, quam XVviralium librorum, auctoritate standum esse, ego te errare existimo. Etenim de re pontificia ego libentius pontificales libros, quam alium quemquam, audiam. Nam quod aïs, *Censorinum secundos ludos in consulatum M. Valerii et Sp. Virginii anno CCXCVII. contulisse*, vehementius etiam falleris. non enim tum de secundis, sed de primis, loquitur Censorinus, ut post ex XVviralibus libris ostendam. Quod autem objicis de ludis tertiis: *me in eum annum illos rejecisse, cujus nulli extent auctores*, fateor. verum illa causa fuit, de qua initio dixi, cum putarem, sub consulibus eos esse ponendos, nec possem eos ex Livii sententia in consulatu P. Claudii et L. Junii, nec ex XVviralibus libris in consulatu P. Lentuli et C. Licinii collocare, quod per ea tempora marmora Capitolina integerrima sint, nec patiantur, ne verbum quidem, ne dum tot versus, inter consules interponi, coactus sum, ubi primum marmoris fragmentum reperi, constituere. Libentius autem certe etiam in hoc XVvirales libros secutus essem, si potuissem. Versus autem, qui interjiciendi erant, hi sunt:

LVDI. SAECVLARES. TERT.
M'. AEMILIO. M'. F. MAGISTR. XVIR.
M. LIVIO. M. F. M. N. SALINATORE.

Quos e regione Lentuli et Licinii consulum nunc ei ponendos esse credo, qui ludos hos adscribere velit. Quare non est, quod tu delirans suspiceris, me, quod per eos annos M. Livii Salina-

toris et M. Aemilii Paulli consulum mentio fieret, adductum esse, ut in ea tempora hos ludos conjicerem. sciebam enim jam pridem, magisterium XVvirale nihil ad consulatum pertinere. Nam quod vitio vertis, me, auctoritatem XVviralium librorum secutum, quartos ludos in consulatum Lepidi et Orestis transtulisse, cum potius in Marcii et Manilii consulatum, ex Livii sententia, essent rejiciendi, respondeo, primum, malle me in hac re, dum possum, XVvirales libros, quam Livium, sequi: in quibus summam video annorum constantiam juxta Horatii versum et Augusti sententiam conservari; deinde, ne si voluissem quidem, Livium sequi potuisse. Nam illa tempora, quae in Marcii et Manilii consulatum incurrunt, quanquam aliqua ex parte debilitata, tamen ita integra sunt, ut satis ostendant, non posse versus aliquot de ludis saecularibus inter consules interponi. Quod autem alio loco ais, *non fuisse, quod angerer in enumerandis annis centum adeo exquisite; quamvis ne id quidem scierim, aut, si scierim, non potuerim tamen Livii locum confirmare*; respondebo tibi primum de numero centesimo, deinde de Livii loco. Ego existimo, Robortelle, si secundi ludi in annum, quo M. Popillius consul fuit, teste Zosimo, inciderunt; tertii in consulatum P. Claudii et L. Junii; quarti in consulatum L. Marcii et M? Manilii, (atque hi sunt anni apud Livium CDI, DI, DCI. idque sine ulla correctione, aut mutatione vulgatorum librorum) satis me probasse, ex Livii sententia ludos saeculares centesimo quoque anno relatos. siquidem ego a CDI. usque ad DI. centum annos numerare soleo, ut a DI. usque ad DCI. alios centum. Nam quod ais, *non semper ex spectatos esse annos centum, quod ex eo intelligi possit, quia alii auctores a Livio, qui numerum centesimum intulit, dissentiant*; quid me hoc torquet, dummodo constantiam hanc in opinione Liviana inveniam, ut in XVvirali illam alteram, quod centesimo decimo quoque anno relati sint? et si quaeris, unde tanta annorum in his edendis ludis varietas nata sit, te docebo, qui hoc, ut multa alia, confiteris te ignorare. docebo autem te, quae non tam ego, quam Onufrius Panvinius, vir in observanda omni antiquitate diligentissimus, et summo ingenio praeditus, existimet. Scribit Acro in saeculare carmen Horatii ita: *Saecularis carminis duplex devotio esse consueverat. aut enim pro sedanda, aut pro vitanda pestilentia, aut pro certo et constituto numero annorum: centesimo enim decimo anno in Capitolio a pueris et puellis impuberibus cantabatur.* Si ergo duplex fuit devotio carminis saecularis; ergo, etiam ludorum saecularium fuisse, facile existimari potest: ita ut alii ordinarii essent, qui certo tempore et constituto referrentur, ut qui centesimo decimo quoque, vel centesimo anno fiebant, ut dixi; alii vero, qui extra ordinem pro re nata, sedandae, vel vitandae pestilentiae caussa, ut illi, quorum alii scriptores fortasse meminerunt. Quare non est, quod tu inconstantiam in annis horum ludorum labores invenire, cum ignores tempora, caussas non distinguas, et annalium varietatem non accipias; sed omnia monumenta, omnia saecula, omnes caussas, coelum denique et terram omnem una norma atque una regula metiaris. Et quoniam in hac disputatione iisdem auctorum locis usi sumus, tu autem arte tua, tanquam Proteus, e manibus elabi meis conaris, non pa-

patiar te id facere, atque impune vel Epitomen, vel Censorinum pro tuo arbitrio, ut me oppugnes, depravare. ex quo etiam intelligere poteris, an ego, tuam aliquando auctoritatem secutus, ludos ex Fastis consularibus saeculares exemerim. Locus est in epitoma 49. qui in vulgatis libris ita legitur: *Diti patri ludi ad Terentum ex praecepto librorum Sibyllinorum facti, qui anno primo Punici belli, quingentesimo et altero ab Urbe condita, facti erant.* Hunc ego locum ita ex scriptis multis libris emendavi, sed maxime ex uno, quem ego possideo, et tibi, cum voles, commodabo: *qui anno centesimo, primo Punico bello, quingentesimo et altero ab Urbe condita, facti erant.* Hic illud *centesimo* improbas, quod ego ita confirmo. Bellum Punicum tertium Marcio et Manilio consulibus coeptum est, anno altero et sexcentesimo ab urbe condita, ut scriptum est in hac epitoma: iisdemque consulibus quarti ludi ex Livii sententia, Censorino teste, et epitoma consentiente, facti sunt: ergo quarti ludi anno altero et sexcentesimo ex Livii sententia facti sunt. At P. Claudio et L. Junio consulibus ex Livii sententia tertii ludi, ut aït Censorinus, facti sunt, qui annus in DI. ab Urbe condita incidit, ergo ludi Diti patri centesimo ante anno facti erant ante tertium Punicum bellum, cujus primo anno etiam facti esse dicuntur. Quod si hanc expositionem non accipis, dic, *qui centesimo anno facti erant*, id est, qui suo et legitimo anno (is erat ex Livii sententia centesimus) facti erant. Quod si tu ne hanc quidem vel correctionem librorum disertissimam, vel interpretationem splendidissimam probas, quanto minus ego probare debeo tuas; qui, cum *quingentesimum* et *sexcentesimum alterum*, pro *quingentesimo* et *sexagesimo secundo* interpreteris, deinde sine ulla librorum auctoritate *quingentesimum*, et *sexcentesimum quartum* reponis, inani hac conjectura ductus, scriptum fuisse *DIV.* et alteram literam *V.* deletam esse altero crure, et factum esse *DII.* inde postea scriptum esse *altero et quingentesimo.* quod ipsum cum aïs, non considerare, sed sortiri, quid dicas, mihi videris. an vero tu meis scriptis libris fidem non habebis, ego tuis somniis habebo? qui inquis legendum esse: *Qui sextodecimo anno primi Punici belli*, quod ii consules in sextumdecimum annum ejus belli inciderint: neque, in quos te errorum laqueos induas, animadvertis? Sed de epitoma hactenus: nunc ad Censorinum veniamus; cujus tu verba cap. 17. corrigendo ita depravasti, ut sincerae sententiae simulacrum nullum reliqueris. Verba ea in vulgatis Aldinis ita leguntur: *Primos ludos saeculares exactis regibus cum post Romam conditam annis CCLV. a Valerio Publicola institutos esse ad XLvirorum commentarios, anno CCXCIX. M. Valerio, Sp. Virginio consulibus, anno post Urbem conditam VIII. et XL. ut vero in commentariis XIIvirorum scriptum est, anno quadringentesimo et decimo, M. Valerio Corvino et C. Petilio consulibus. Tertii ludi*, etc. Haec verba ita ex ingenio, quo, ut constat, excellit, emendat Robortellus: *Primos ludos saeculares exactis regibus constat post Romam conditam annis CCXLIX. a Valerio Poplicola institutos esse ad XLvirorum commentarios. Secundi autem ludi fuerunt (ut multi tradunt) anno ab Urbe condita CCXCVII. M Valerio M'. F. Volusi N. Maximo,*

Sp. Virginio consulibus, anno post Urbem conditam CCXCVII. ut vero in commentariis XV-virorum scriptum est, anno CCCCVII. M. Valerio Corvo et C. Petelio consulibus. Haec ille. nunc ejus enumeremus errata. Primum putat, primos ludos non in primo Poplicolae consulatu factos, sed in quarto, et idcirco mutat annum *CCXLV.* in *CCXLIX.* quanquam debuit potius, si quartum spectabat consulatum, *CCL.* scribere. nam quartus consulatus Poplicolae ad Livianam et Dionysianam summam, ut supra ostendi, cadit in annum CCL. Deinde, quod non agnoscens mendam, aït, *institutos esse ad XLvirûm commentarios:* cum nulli tum fuerint XLviri. fuerunt enim librorum Sibyllinorum custodes primum Duumviri Sibyllini, post Decemviri, tum XVviri: atque inde XVvirûm libri et commentarii dicti. tertio, quod addens haec de suo, *Secundi autem ludi fuerunt, ut multi tradunt,* confundit primus ludos cum secundis. nam qui anno CCXCVII. facti sunt, non secundi fuerunt, sed primi, ut XVvirûm libri tradiderunt: quemadmodum et supra dixi, et infra apparebit. quarto loco, quod numerum *CCXCIX.* corrumpit, et facit *CCXCVII.* dirigit enim summam aliorum scriptorum ad Capitolinam, sine caussa. quincto, quod bis ejusdem anni numerum apponit; primum ita: *anno ab Urbe condita CCXCVII.* deinde ita: *anno post Urbem conditam CCXCVII.* nec attendit, priorem numerum ad primos ludos pertinere, posteriorem ad secundos, quem tamen mirifice depravavit; cum pro *VIII. et CD.* reponit *CCXCVII.* Sexto, quod *M. Valerio M'. F. Volusi N. Maxumo,* ex lapidibus Capitolinis sine causa intulit, cum, *M. Valerio,* ut scripsit Censorinus, satis esset. postremo, quod *CCCCX* in *CCCCVII.* eodem imbutus errore, mutat. Quare ego ita emendo: *Primos ludos saeculares exactis regibus constat post Romam conditam annis CCXLV. a Valerio Poplicola institutos esse; at ex XVvirûm commentariis anno CCXCVIII. M. Valerio, Sp. Virginio consulibus. Secundi facti sunt, Livio et Antiate auctoribus, M. Fabio et M. Popillio consulibus, anno post Urbem conditam VIII. et CD. ut vero in commentariis XVvirûm scriptum est, anno CDVIII. M. Valerio Corvino et C. Poetelio consulibus.* Haec ita se habere, hinc colligere possumus, quod de singulis ludis diversae opiniones referuntur; extrema autem semper XVviralium librorum est: ut post in tertiis et quartis ludis apparebit. Cum autem primos ex XVviralibus libris scriptum sit factos anno CCXCIX, secundos anno CCCC. et X. tertios anno duodevigesimo et quingentesimo; quartos anno DCXXIX. malim, ut servetur constantia centesimi decimi anni legi *CCXCIIX, CDIIX, DXIIX, DCXXIIX.* neque enim M. Valerius et Sp. Virginius anno CCXCIX. inire potuerunt, cum primi consules anno CCXLV. inierint. neque ullae supputationes sunt, quae eam rationem et summam tueantur. praeterea in secundis ludis videtur verisimile ex *CCCCIIX.* factum esse mendosè *CCCC ET X.* nam de tertiis non est dubium. scriptum est enim diserte *D. duodevigesimo.* Porro autem desiderari nomina auctorum *Livii et Antiatis* maxime puto, qui concordes in tertiis et quartis citantur; itemque nomina consulum, quae ex Zosimo supplevi. Anni numerum Livianum, id est CCCCI, non adscripsi, quia Censorinus, non ut Livium ludorum facit auctorem, ita Livianam etiam affert

annorum summam: quod post etiam quartos ludos ex auctoritate Livii edat in consulatum Marcii et Manilii, anno DCV. cum DCI. ad summam Livianam esset scribendum; DCV. autem sit ad summam Plinii et Ciceronis, quam plerique hoc tempore, ut Glareanus in sua Chronologia, sequuntur. Itaque eum numerum, quod divinare nolui, reliqui. Transeamus ad alia. Deinceps sic vulgo legitur: *Tertii ludi fuerunt, Antiate Livioque auctoribus, P. Claudio Pulchro, L. Junio Pullo consulibus, anno D. duodevigesimo, P. Cornelio Lentulo, C. Livio Varo consulibus.* Robortellus ita legit: *Tertii ludi fuerunt, Antiate Livioque auctoribus, P. Claudio Pulchro, L. Junio Pullo consulibus, anno DIV. vel, ut alii, anno DXVII. P. Cornelio Lentulo, C. Licinio Varo consulibus.* Hic Robortellus, in sua permanens sententia, P. Claudium et L. Junium consules anno quingentesimo quarto consules fuisse aït, cum tamen *DV.* sit reponendum, ex eo quod sequitur, *L. Marcio, M'. Manilio consulibus anno DCV.* Si enim illi consules anno sexcentesimo quinto fuerunt, ut Pliniana et Ciceroniana docet summa, et hi quingentesimo quinto fuerunt. Praeterea non animadvertit, post Antiatis et Livii opinionem recitari Quindecemviralium librorum sententiam, quod ex numero annorum perspicitur, *DXVIII.* etenim centesimo decimo relati scribuntur. Itaque ego sic emendo: *Tertii ludi fuerunt, Antiate Livioque auctoribus, P. Claudio Pulchro, L. Junio Pullo consulibus, anno ab Urbe condita quingentesimo quinto, ut in XVvirorum autem commentariis scriptum est, anno quingentesimo duodevigesimo, P. Cornelio Lentulo, C. Licinio Varo consulibus.* Pergit deinceps Censorinus in vulgatis ita: *De quartorum ludorum anno triplex opinio est. Antias enim, et Varro, et Livius relatos esse prodiderunt L. Marcio Censorino, M. Manlio consulibus, post Romam conditam anno sexcentesimo quinto; at Piso Censorius, et Cn. Gellius, et Cassius Hemina, qui illo tempore vivebat, post annum factos tertium affirmant, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummio Achaïco consulibus, id est, DC. anno III. In XVvirorum autem commentariis notantur sub annis DCXXIX, Aemilio Lepido et L. Aurelio Oreste consulibus.* Hic Robortellus numerum anni sexcentesimi quinti non mutat, cum tamen ad calculos suos, id est, Capitolinos, is annus sit sexcentesimus quartus; alterum sexcentesimum tertium mutat in *DCVIII.* tertium corrumpit: nam pro *DCXXIX.* reponit *DCXXVII*, nec videt, si Marcius et Manilius anno sexcentesimo quinto consules fuerunt, Lentulus vero et Mummius anno sexcentesimo octavo, Lepidum et Orestem necessario futuros anno DCXXIIX. Itaque aut priores numeri erant mutandi, aut postremus prudentius corrigendus. Adde quod *vivebant*, non *vivebat*, fuit ab eo corrigendum. nam et Piso Censorius, qui Frugi dictus est, eo tempore vixit; siquidem paulo post consulatum, et censuram, unde Censorius dictus est, cepit. qui locus est a me pluribus in Fastorum commentario perpurgatus. Est etiam alter Censorini locus eodem capite positus, quem ille corrigit capite decimo. Verba vulgo ita leguntur: *Testis est Piso, in cujus annali septimo sic scriptum est: Roma condita anno DVII saeculum accipit his consulibus, qui proximi sunt consules M. Aemilius M. F. Lepi-*

dus, C. Pompilius II. absens. ille ita emendat: *Roma condita anno DXXI. saeculum accipit his consulibus, qui proximi consules sunt, M. Aemilius M. F. M. N. Lepidus, M. Poblicius L. F. L. N. Malleolus.* Quod tandem hoc portentum est, Robortelle? unde annum DXXI. et remotissimos consules, M. Aemilium Lepidum et M. Publicium Malleolum, extraxisti? an ignorabas in Fastis Capitolinis anno quingentesimo nonagesimo quinto M. Aemilium M? F. Lepidum, et C. Popillium P. F. Laenatem II. atque eos a Pisone esse intellectos? Potuit enim ille eos *proximos consules* vocare, quippe qui tribunus plebis fuit Marcio et Manilio consulibus, anno vel DCI, ut Livius, vel DCIV, ut Fasti, vel DCV, ut Plinius et Cicero existimarunt. Manilius vero et Popillius consulatum decennio ante gesserunt. at quomodo saeculum accepisse Romam proximis consulibus dici potuit, iis, qui anno DXXI. fuissent?

Lustrum V. VI. VII. ab Urbe condita unde confirmatum.

Lustrum quinctum ego conjeci in consulatum P. Valerii Poplicolae, consulis II. et T. Lucretii in Fastis Capitolinis. Reprehendit id factum Robortellus hoc modo: *Livius nullum de lustro verbum facit. Dionysius censum actum prodit, lustri non meminit. ergo imperite Sigonius, qui lustrum notavit, cum censum deberet. neque enim efficitur, ut, quia census actus est, lustrum etiam factum sit. ut Livius libro tertio* [c.22.] *Census actus eo anno. lustrum propter Capitolium captum, consulem occisum condi religiosum erat.* Egregie Robortellus et docte. Nunc quaero ab eo, an legerit in fragmentis Capitolinis anno ducentesimo septuagesimo nono ab Urbe condita lustrum VIII. factum esse? legit enim sine dubio. Si ergo illo anno lustrum octavum factum est, perquirenda sunt septem superiora, quibus annis condita sint. Ac Ser. quidem Tullium regem, qui lustrum instituit, *quater lustrum fecisse*, scribit Valerius libro tertio [cap. 4. ex. 3.] Superbum regem nullum censum fecisse, (erat autem lustrum censendi populi finis) tradit Dionysius [lib. 5. pag. 293.] Ergo ab anno ducentesimo quadragesimo quinto, quo primi consules inierunt teste Dionysio [lib. 5. pag. 277.] usque ad annum ducentesimum octogesimum, tria lustra condita sunt. Cum ergo Dionysius [lib. 5. pag. 277. 338. et lib. 6. pag. 416.] auctor sit, anno CCXLVI, et CCLVI, et CCLXI. censum actum esse; lustri vero neque ipse, neque alius quisquam meminerit, nonne necessario intelligendum est, Dionysium pro censu lustrum etiam accepisse? Nam Dionysius numquam lustrum nominavit; semper autem censum, cum alii lustrum. Etenim et octavum lustrum, cujus Fasti meminerunt, et decimum, et decimum octavum, quorum Livius, ille τίμησιν, id est, censum libro primo, et sexto vocavit. Huc adde Eusebium in temporibus, qui et haec lustra, et alia omnia, quorum meminerit, *census* appellavit. quem nisi tu, quamquam aliqua ex parte mendosum, contempsisses, haud profecto in hunc errorem incurrisses. Nam quod me quodam in loco Eusebii, quem depravatum dicis, studiosum esse opponis, sic habeto, maluisse me semper Eusebii tempora, etiam depravata, aliquo cum judicio observare, quam, ut tu, Liviana integerrima sine ullo judicio depravare. Si ergo ad octavum lustrum pervenire non possumus, si tria haec lustra, quos Dionysius et Euse-

bius, Graeci scriptores, *census* vocarunt, praetereamus, quid ais, acutissime Robortelle, aut cur hoc unum ex praeclaris illis tais Patavinis castigationibus, quod mihi in maledictis objiceres, elegisti? doce, quomodo Dionysius, quomodo Eusebius *lustri* vocem Graeca voce expresserint. doce, quo anno lustrum v. vi. et vii. factum sit, si eos annos, in quos ego illa conjeci, non probas. nisi hoc facias, animadversiones illas, quas jactas, tuas inanes ac commentitias fuisse existimabo: cum hae, quas, ut ex omnibus maxime excellentes, legisti, vix aniculae lucubratione videantur dignae. Neque enim unquam in Fastis Capitolinis census, sed semper lustrum, notatum est. Sed, si me audies, nullum in posterum de lustro, nullum de ludis, nullum de numerandis annis verbum facies.

AD EPISTOLAM GLAREANI.

Mea in Liviana annorum summa constituenda opinio defensa, et ut ille sine causa in ea re me inhumanitatis arguerit.

Cum haec hactenus scripsissem, perlata est ad me epistola quaedam, ab Henrico Glareano, viro eruditissimo, ut index prae se ferebat, ad Joannem Hervagium jam ante biennium missa: in qua ille queritur, *se a me inhumanius, quam summa sua erga T. Livium ferrent merita, in suis refellendis sententiis, in meis Livianis scholiis esse tractatum.* ceterum non dissimulat, *me, quibus in rebus a suo dissenserim judicio, non injuste admodum dissensisse: seque, si ad corrigendam antiquitatem ea Graecorum librorum, quibus ego hoc feliciori saeculo abundavi, sibi quondam subsidia suppetissent, non minora fuisse facile praestiturum. unum esse, in quo me secum discrepantem esse moleste audiat, quod ipse summam annorum Livianam a se collectam non approbarim.* Quare, quanquam ego hanc epistolam intelligo, Glareano ipso insciente, divulgatam fuisse, tamen, quoniam ea studiose a multis legitur, et singulari Glareani auctoritate, acerrimum quasi telum quoddam adversus me ab invidis meis, quorum impulsu edita est, esse existimatur, faciendum mihi esse statui, ut ei hoc loco responderem, quam planissime, et quam lenissime possem; non ut Glareanum oppugnarem, sed ut sententiam meam contra tanti viri opes in Liviana antiquitate tractanda munirem. Me igitur illud sollicitum in primis habet, quod, quem studiorum communione, atque eorundem quasi cogitationum societate mihi maxime devinxisse arbitrabar, eundem a me vel eo ipso nomine abalienatum esse intelligo. perinde enim ille me secum dissensisse conqueritur, quasi ea harum literarum studiorumque ratio sit, ut, qui secundo loco ad scribendum se contulerit, is ab illis, qui ante se scripserint, dissidere aut ulla ratione non debeat, aut certe sine aliena offensione non possit, aut, cum Glareanus ipse Sabellici, Vallae, Rhenani, Haloandri judicium auctoritatemque contempserit, Sigonium omnes Glareani sententias approbare, nulla ejus decreta respuere in Liviana historia constituenda decuerit. Quod ipsum tamen a me modestissime esse factum, illud argumento est; vel quod saepe cum eo ita sensi, ut eum laudarim, vel ita dissensi, ut non vituperarim. Itaque, cur eo me ille nomine tam vehementer accuset, satis mirari non possum. age enim, Polybii ille, Dionysii, Dionis, Appi-

ani, aliorumque Graecorum auctorum inopia, vitiosos saepe se Livii locos non posse ex sententia restituere querebatur. cur ego, qui libros illos legi, anxias illius dubitationes eximere, ac melioribus quasi auspiciis, quod ille assequi se posse negavit, praestare non debui? memoria praeterea ille nutante multis in locis titubare atque haesitare videbatur; cur ego idcirco, veteribus annalium monumentis memoria repetitis, scrupulum, quem ille nobis injecerat, evellere ex animo studiosae juventutis non debui? Nominum denique Romanorum rationem difficillimam ille atque impeditissimam esse sibi persuaserat; scilicet, quod ea ipse adjumenta, quae sunt ad hanc quaestionem tractandam accommodata, desideraret, an propterea ego, qui lapides Capitolinos, quibus in hoc genere nihil esse melius potest, supplevi, in tanta re constituenda eos praeterire, aut abjicere debui? *At*, inquit ille, *clamat Sigonius, me non legisse Stephanum, non legisse Priscianum; quem ego conjicio me legisse, antequam ille nasceretur. potuisset, si quid pudoris in eo esset, modeste dicere, Glareanus non animadvertit, quod apud Priscianum est, vel quod Stephanus scribit. quod equidem moleste non tulissem. nihil enim offendor candida admonitione.* Cui ego respondeo, fieri quidem potuisse, ut ille, si vere, ut audio, annos jam octoginta natus est, Priscianum et ceteros multo ante, quam ego in hanc lucem prodirem, perlegerit; at tum, cum illa scribebat, locum tamen memoria non tenuerit. me vero, cum ad ejus contumeliam nihil, ad studiosorum utilitatem omnia, compararem, inter hanc atque illam dicendi formam non multum interesse existimasse. Sed quoniam, quae scripsi, ea ne ulla quidem in parte ab eo reprehendi animadverti; reliqua omittam omnia: ad illud tantum, in quo ipse se mecum discordare aït, accedam; non ut probabilem summo judicio praediti viri conjecturam evertam, sed ut meam sententiam contra tanti, ut dixi, viri auctoritatem defendam. verba ejus haec sunt: *Risi maxime, cum mecum velut expostulat, quandoquidem Chronologiam ad Livianam historiam, atque adeo Romanam, illustrandam desumpsisse me dixerim, cur duos annos post CCLXIII. ab Urbe condita non omiserim; quos Livius consulto, ut asserit Sigonius, praetermisit. ad hoc ego ingenue, ut res est, dico: cum viderem, librariorum vitio annum ducentesimum quadragesimum octavum ab U. C. temere omissum. quod et Sigonius fatetur, putabam et hosce eodem modo incuria temporum praetermissos, et adhuc sum in ea opinione.* Nunc demum intelligo, Robortelle, quid sit, quod et hos tu consules librariorum vitio, non Livii consilio, esse praeteritos affirmaris. Scilicet Glareanum auctorem secutus es, cujus etiam epistolam hanc te dicere audio, ad te potissimum esse ex Germania ab Hervagio missam. Itaque jam nunc mirari desino, unde tua ista repentina sapientia nata sit; qui per te aliquid aliquando dixeris. Qua de re, etsi satis multa dixi, cum in te disputavi, non omittam tamen, quin aliquid hoc etiam loco adjungam, ut hanc potissimum tibi hujus epistolae auctori gratiam referam. Quid igitur inquit Robortellus, aut is, quem ipse sequitur, Glareanus? *Post Sempronium et Minucium consules in Chronologia Liviana bini consules debent poni, Sulpicius cum Lartio, et cum Pinario Julius.*

cur? *quia Dionysius eos consules apponit.* Hic ego dico, annos Livianos ex Livio, non ex Dionysio, esse colligendos: apud Livium autem nullam eorum consulum mentionem fieri. respondent, eos imprudentibus librariis e Livianis annalibus excidisse. unde autem hoc colligant, nihil afferunt: non enim librorum scriptorum auctoritatem opponunt, non loci alterius firmamento nituntur, immo potius, hoc posito, Livio adversantur. Etenim Glareanus, his duobus interjectis annis, cogitur decemviros consulares in annum trecentesimum tertium conferre, tribunos militares in annum trecentesimum undecimum; cum tamen Livius discrte illos iniisse dicat anno trecentesimo altero, hos anno trecentesimo decimo. ex quo fit, ut *alter* sit *tertius*, et *decimus* sit *undecimus*. quo incommodo cum ipse se urgeri videat, addit, *de uno anno se cum nemine certaturum.* neque intelligit, hunc annum esse illum, quem mihi proposui inveniendum, ne Liviana annorum descriptio titubaret. Robortellus autem, ne hoc incommodo premeretur, *primos consules inisse*, dixit, *anno ab urbe condita ducentesimo quadragesimo quarto:* nec animadvertit, Livium et Dionysium aperte, ut supra ostendi, scripsisse, *consules primo inisse anno ducentesimo quadragesimo quinto:* quod etiam recte docuit Glareanus; a quo miror Robortellum ausum fuisse recedere. Uterque autem hac opinione in eum scopulum incidit, quod, cum dicat Livius [3, 30.] *tribunos plebis decem creatos esse, Q. Minucio, C. Horatio consulibus, anno tricesimo sexto post primos quinque, qui creati sunt A. Virginio, T. Vetusio consulibus, anno ducentesimo sexagesimo;* coguntur adversus omnium librorum auctoritatem ex conjectura corrigere, *tricesimo octavo.* Cum igitur illi nulla ratione adducti hoc faciant, ego eorum sententiam approbabo? non hercule. quid enim roboris habet hoc argumentum? *Hos consules edit Dionysius, ergo apud Livium reponendi sunt.* Primum enim quaero, an hoc novum esse existimas, duos consulatus ab uno scriptore praeteriri, qui ab altero numerentur? non certe. Hoc enim etiam a Pisone factum testatur Livius libro nono [cap. 44.] his verbis: *Hos consules Piso Q. Fabio et P. Decio suggerit, biennio exempto, quo Claudium Volumniumque, et Cornelium cum Marcio consules factos tradidimus. memoriane fugerit in annalibus digerendis, an consulto binos consules, falsos ratus, transcendat, incertum est.* Atque idem etiam indicant Diodori annales, qui, si cum aliis comparentur, multos saepe prodere consulatus, quos alii transcendant; multos praeterire, quos alii profiteantur, invenientur. declarat denique Cassiodorus, quem apparet, quos consulatus praeterit, non librariorum culpa, sed de industria, praetermittere: nimirum, quod talem annorum seriem ii annales, unde suos ipse consulum fastos compilavit, ediderint. Si ergo fieri potest, ut binos consules, quos Dionysius profitetur, Livius praeterierit, vestigemus nunc ex verbis ipsis Livii, utrum librariorum, an Livii culpa praeteritos eos esse probandum sit. Ac primum quidem illud satis liquet ex sequentibus Livianis annorum numeris, Livium horum duorum annorum rationem non habuisse, cum *Q. Minucio, C. Horatio consulibus,* ut dixi, *tribunos plebis decem factos* dicat, *anno tricesimo sexto post primos, qui facti sunt, A. Virgi-*

nio, T. Vetusio consulibus, anno CCLX. praeterea, quod idem [3, 33.] *Xviros inisse* scribat *anno altero et trecentesimo ab Urbe condita*, qui est, ut ego ostendi, trecentesimus primus. Ne mireris autem, Xviros in annum CCCI. conjici, cum in Fastis Capitolinis in CCCII. incurrant, sic habeto: Orosium eos in CCC. contulisse, cum dixit [2, 13.] *Ipso trecentesimo anno, hoc est, Olympiade nonagesimo quinta, potestas consulum Xviris tradita est*; Dionysium autem, ut recte subduxit Glareanus, in trecentesimum tertium. Adde etiam Cassiodorum, quem satis constat et hos consules consulto praeteriisse, atque ex Liviana historia Fastos suos consulares concinnasse. Nam, nisi Cassiodorum sequaris, nunquam Livianos ipse numeros omnes incolumes conservabis. Ex his satis perspici consilium Livii potest. nunc videamus, an ulla ratione fieri potuerit, ut librariorum culpa horum consulum nomina interierint; et locusne sit apud Livium ullus, ubi reponi illi consules ex ingenio possint. Primum igitur dico, mirabile videri, nuda nomina binorum deinceps consulum ex historia, reliqua manente sententia, excidisse: deinde addo, nihil ex ejus historia desiderari; quaeque Dionysius in quatuor annos distribuit, ea in duos Livium contulisse: tum vero illud etiam adjungo, in hac historia narranda non omnino Dionysium cum Livio consentire. unde probabile conjectura fit, etiam in annis supplendis et eximendis inter eos controversiam esse. Exponam primum res per consulatus ex Dionysii sententia gestas, deinde ex Livii.

Anno ducentesimo sexagesimo tertio, Sempronio et Minucio consulibus.

In summa annonae caritate frumentum advehitur. Coriolanus auctor est, ne plebi dividatur. plebs ira accensa Coriolanum multat exilio.

Anno CCLXIV. Sulpicio et Larcio consulibus.

Portenta, pestilentia narrantur. T. Latinius e plebe homo, in senatum debilis delatus, somnium de instaurandis ludis exponit.

Anno CCLXV. Julio et Pinario consulibus.

Coriolanus exul Attium Tullum in Volscis adit. Arma capienda persuadet. Legati Volscorum Romam de bello mittuntur. Bellum a Volscis decernitur. Attius et Coriolanus duces leguntur. Coriolanus, facta in fines Romanos impressione, Circejos Romanam coloniam capit. Romae omnia ad bellum comparantur: sed ante exit annus, quam in aciem exercitus adducatur.

Anno CCLXVI. Furio et Nautio consulibus.

Aequi ad Volscos deficiunt. Coriolanus agrum Romanum populatur. Tolerinos, Bolanos, Lavicanos, Pedanos, Corbionem, Bovillas, Pedum in potestatem redigit. Romam propius accedit. Legatis, qui de pace missi erant, reversis, uxor demum cum matre mittuntur.

Hoc modo Dionysius. Livius autem hoc:

Anno CCLXIII. Minucio et Sempronio consulibus.

Frumentum advectum ne plebi dividatur, contendit Coriolanus; atque a plebe in exilium agitur. Is in Volscos abiens parat bellum. Latinius, in senatum delatus, somnium de ludis instaurandis exponit. Volsci, qui ad ludos venerant, arte *Attii* Tulli urbe ejiciuntur. ea contumelia accepta, Tulli consilio bellum indicitur. Coriolanus dux

belli lectus Circejos, Satricum, Longulam, Poluscam, Coriolos, Lavinium, Corbionem, Pedum invadit, inde agrum Romanum populatur.

Anno cclxiv. Furio et Nautio consulibus.

In summa civitatis trepidatione urbs custoditur. Legati de pace ad Coriolanum primum, deinde cum uxore mater mittuntur.

Ex his apparet, variari inter hos auctores in causa belli aperienda. nihil enim Dionysius aït de contumelia Volscis Romae illata, tum cum urbe ejecti sunt; nihil de ludis instauratis. Livium autem ita rem cum re continuare videmus, ut ne suspicari quidem possimus, nomina ipsa consulum excidisse. exempli gratia, Coriolanum Dionysius uno anno in exilium actum aït, altero Latinium somnium exposuisse senatui. quas duas res inter se copulat Livius [2, 35. et 36.] hoc modo: *Damnatus absens in Volscos abiit. Venientem Volsci benigne excepere. Hospitio utebatur Attii Tulli: longe is princeps Volsci nominis erat, Romanisque semper infestus. Ita cum alterum vetus odium, alterum ira recens stimularet, consilia conferunt de bello Romano. haud facile credebant, plebem suam impelli posse, ut toties infeliciter tentata arma caperet. arte agendum in exoleto jam vetustate odio, ut recenti aliqua ira exacerbarentur animi. Ludi ex instauratione Magni parabantur. Instaurandis haec causa fuerat ludis.* inde ut in senatum Latinius delatus somnium de instaurandis ludis narraverit, ut ludi instaurati sint, ut Volsci ad ludos venerint, ut arte Tulli urbe pulsi, ut ad arma capienda impulsi sint, ut Coriolanus dux electus non Circejos solum, sed reliqua etiam oppida, coeperit, ita continenter narrat, ut locum nullum, quo amissos consules restituas, excogitare queas. quid plura? Dionysius in unum annum captos Circejos aït, in alterum Lavicos, Pedum, et reliqua. at Livius [cap. 39.] ita loquitur, ut uno anno haec omnia gesta videantur. *Circejos profectus*, inquit, *primum colonos inde Romanos expulit. inde in Latinam viam transversis tramitibus transgressus, Satricum, Longulam, Poluscam, et cetera oppida cepit.* Adde, quod Dionysius in consulatum Furii et Nautii expugnationem horum oppidorum conjicit; Livius, urbis tantum trepidationem, et legatorum uxorisque cum matre deprecationem refert. Si ergo varietas annalium in rebus gestis dispensandis et caussis exponendis constat, cur non potest etiam in annis addendis et omittendis existere? Plutarchus quidem etiam et Zonaras haec eadem omnia ita narrant, ut ea in duos tantum annos, Livium secuti, conjicere videantur. Addit Glareanus: *Nullum majus in me habet telum declamandi, quam quod nonnunquam in temporum supputatione uno, aliquando duobus annis ratio nostra ab eo discrepat, cum Dionysii a Livii et Polybii ratione in totum fere duobus annis distet; quod toties in annotationibus nostris clamo: et in uno anno cum nemine me certaturum ubique profiteor.* Scilicet Glareanus haec mea verba *telum* appellat, quae sunt in Epistola: *Quoniam ad Romanam intelligendam historiam nihil tam aptum esse, quam rectam annorum temporumque descriptionem, judicabam, (qua in re dissidentes inter se veteres auctores esse comperiebam) dedi etiam operam, ut, quod Glareanus ante me fecit, neque*

hac in parte historiae Livianae deessem. cujus quidem eruditissimi viri labore facile contentus esse poteram, nisi ab eo in tota ipsa re dissensissem. Neque enim Livium in numerandis ab urbe condita annis eadem ratione usum, qua ceteros, esse reperiebam. Qua ille opinione ductus, dum eorum auctoritatem ad Livianam Chronologiam conscribendam adhibuit, in eam saepe se necessitatem induxit, ut, dum aliorum numeros sequitur, omnino Livianos aut negligere, aut immutare coactus fuerit. Quod illi profecto in ea Chronologia committendum non erat, quam ipse se Livianae praesertim historiae comparare profiteretur. Quibus verbis me usum esse profiteor, non, ut ipsum tamquam telo aliquo jugularem, sed ut Livianorum annorum veritatem indicarem, quae, uno aut duobus illis, de quibus aït, annis neglectis, nullo modo constare potest. Addit deinde: *Tandem Sigonius ad quatuor annos devenit, et, ut Hercules Antaeum prorsus conficiat, ultima illa pulchella annotatione, quae est de anno, quando Livius finierit historiam Romanam, ad XVII. annos me jugulat, cum sint etiam confessione mea XXVIII. in quibus tamen nihil negotii est. quis enim certo scire potest, quot ediderit libros Livius, aut quos adjicere voluerit?* Significat autem mea verba in extremis scholiis haec: *Si historia Liviana morte Drusi in Germania et funere ejus (ut apparet) finita est, profecto usque ad annum DCCXLI. pervenit. est enim mortuus, se et T. Quinctio consulibus, ut aït Dio libro quinquagesimo quinto, quem annum vocat Glareanus DCCXLV. exponit autem consules usque ad annum DCCLXXII, quia inquit usque eo Livianam historiam pervenire, praeter unum aut alterum annum, cum in septimo et decimo ante anno finiatur.* Quae verba quam vim habeant confodiendi aut jugulandi, non sentio: me certe eo tantum animo illa scripsisse scio, ut historiam Livianam, quoad possem, vel Glareani ipsius exemplo illustrarem. Quod si ille his dicendi generibus, quibus me ab eo modeste diffidere ostendo, se jugulari existimat, qui sensus ejus esset, si forte contigisset, ut hanc quaestionem amicus meus incredibili illo suo robore argumentorum tractaret? quoties imperitum, quoties nullo judicio praeditum ipse se appellari audisset; quibus ego nominibus non modo non Glareanum, sed ne ipsum quidem etiam Robertellum unquam affeci, quem tamen nullo pacto cum Glareano ipse esse existimo conferendum. Quamobrem tantum abest, ut ei, quod me hac epistola asperius appellarit, ulla ratione succenseam, ut, quamquam scribi moderatius potuisse existimo, tamen cum dolori ejus ignoscam, tum vero eos, qui hanc Epistolam, illo insciente, ediderint, multo majorem illi, quam mihi, injuriam fecisse putem.

EX PRIMO LIBRO LIVII.

Nunc, quibus in locis mea Robortellus in Livium scholia reprehenderit, videamus; et, quemadmodum ego in libris Emendationum reprehensionibus ejus occurrerim, subtexamus.

Praefat. *Velut dissidentes primo mores sequatur animo.*] In haec ego sic in scholiis: *Probo doctorum quorundam hominum conjecturam, qui* desidentes *legunt. Etenim subsequitur:* Ut magis magisque lapsi sint, tum ut ire coeperint praecipites. *Vi-*

detur enim eadem semper translatione res magis crescere. quam translationem, quia primo duriorem esse putavit, adhibita particula, Velut, *molliorem effecit, quod in proprio* diffidentes *faciendum non fuisset. Est autem* desidere *leni quodam motu in semet considere, ut Livius libro trigesimo secundo* (cap. 9) Terra Velitris trium jugerum spatio caverna ingenti desedit. *Porro autem his verbis mutationes omnes Romani imperii brevissime complexus est. nam cum* Partum imperium *aït, intervallum illud totum indicat, quod a Romulo usque ad Ap. Claudium consulem intercedit, qui primus bellum extra Italiam Carthaginensibus fecit; cum* Auctum, *tempus inde ad Carthaginem eversam notat.* Desedisse *praeterea* mores *intelligit Gracchanis temporibus,* lapsos magis esse *Sullanis,* praecipites esse *Caesarianis.* Hic Robortellus inquit: Diffidentes *malim, ut est in vulgatis omnibus libris. vocat enim Livius* diffidentes mores, *in diversa euntes. ut de toga Horatius* (1. Ep. 1. vers. 96.) Si toga diffidet impar. Utra vero lectio firmiori ratione fulciatur, judicent alii. Illud quidem miror, Glareanum, cum *desidentes* in Scholiis suis approbasset, post Robortello de *dissidentes* assensum esse, ac secum ipsum dissentire voluisse, ut cum Robortello adversus me consentiret.

Cap. VIII. *Centum creat Patres; sive quia is numerus satis erat, sive quia soli centum erant, qui creari Patres possent.*) In haec ego ita: *Sane legendum esse videtur,* qui ciere patres possent. *Sic enim scribit libro decimo,* (cap. 8.) Qui patrem ciere possent, eos patricios esse appellatos. *Dionysius etiam, ac Plutarchus, ubi exponunt causas, cur centum potissimum senatores,* quos Patres appellaverit, *Romulus crearit, ita ajunt,* ὅτι πατέρας εἶχον ἀποδεῖξαι μόνοι, *id est,* quod soli centum patres nominare possent; *quasi vero alii terrae filii essent.* Adversus haec Robortellus robustissimas duas affert rationes: unam, quia, licet *patricii* inde dicti sint, non tamen *Patres* inde appellatos sentit Livius; alteram, quod Dionysius opinionem hanc, qua multorum mentes imbutae sunt, non approbat. Excutiam primum vulgatam lectionem, deinde confirmabo meam. Dionysius civitatem a Romulo in duas partes divisam tradit, in plebejos, et Patres; Patres autem dictos aït, vel quod aetate ceteris antecellerent, vel quod filios haberent, vel quod generis splendore praestarent, vel, ut Romanorum obtrectatoribus placuit, patricios vocatos esse, quia soli ciere patres possent. quid Plutarchus? centum optimos fecit senatores, et eosdem patricios; coetum autem eorum senatum appellavit. Patricios vero senatores vocatos ajunt alii, quia justorum filiorum erant patres; alii potius, quia ipsi suos ciere possent patres, quod non multis facere licuit ex iis, qui in urbem primi confluxerunt. quid Livius? *Centum creat Patres, sive quia is numerus satis erat, sive quia soli centum erant, qui creari Patres possent. Patres certe ab honore, patriciique eorum progenies appellati.* Cum ergo Dionysius et Plutarchus probabiles aliquot caussas ejus nominis *Patrum* attulerint, quam hanc esse Livianam dicemus? *Patres creati centum sunt, quia soli centum erant, qui creari Patres possent.* at cur non poterant ducenti, cur non trecenti? quid est hoc? quid senatori cum Pa-

tribus? deinde quid est *creari Patrem?* quando dixit Livius alias, *aliquos Patres esse creatos?* quod ergo nemo dixit, quod per se inane est, quod genus dicendi parum Latinum infert, id a Livio esse dictum asseremus? *At, patricii inde dicti sunt*, inquis, *non Patres.* Respondeo, apud Romulum eosdem fuisse patricios, et Patres, et senatores. Vides enim Dionysium, divisam esse ab eo civitatem, dicere, in plebejos et Patres. qui sunt Patres, an senatores? non, sed patricii. ibi enim discrimen gentium notat. quos vero Patres appellavit, in reddenda ejus nominis caussa patricios vocat. Vides Plutarchum eosdem senatores et patricios factos dicere, cur autem senatores patricii dicti sint, caussas reddere. Tradit etiam Zonaras, auctor, ut scis, Graecus, qui non nisi ex bonis auctoribus hausisse suam historiam videtur, *Romulum centum creasse senatores, eosque patricios appellasse.* Lege Livium, saepe invenies *Patres* plebi opponi, non ut senatum populo, sed ut patricias gentes plebejis. an vero, cum toties inquit, *consules factos, unum e Patribus, alterum e plebe*, illum unum ex senatoribus lectum significat? non certe. at nonne etiam idem inquit, *centum in Patres esse a Prisco rege lectos, eosque minorum gentium appellatos*, quos Cicero, ad Paetum scribens, [9. ad fam. 21.] *patricios minorum gentium* nominavit? Fuerunt ergo Romuli tempore centum senatores, qui Patres iidem, et patricii dicti sunt. itaque idem erat numerus patriciorum ac senatorum. progredientibus autem temporibus crevit numerus patriciorum. Nam filii nepotesque eorum patricii fuerunt illi quidem, non tamen statim senatores. immo vero senatores etiam fuerunt, qui ne patricii quidem erant, sed plebeji. Ergo si Romuli tempore iidem sunt senatores, Patres, et patricii, cur *centum Patres*, id est senatores, legit Romulus? inquit Livius, *quia vel is numerus satis erat, vel quia soli centum erant, qui ciere patres possent.* atque hoc idem ostendit Livius in decimo libro [c. 8.] cum P. Decium plebejum ita loquentem facit, *Patricios quondam dictos, qui ciere patrem possent, se, quia patrem ciere possit, patricium esse.* At Dionysius, inquis, hanc opinionem non probat. at ne eam quidem probat Livius, cum aït, *Sive quia soli centum erant, qui ciere patres possent. Patres certe ab honore dicti.* Sed faciamus hanc probari a Livio, improbari a Dionysio, an hoc portentum tibi videtur? quot in rebus, et quidem gravissimis, dissenserunt? lege commentarios meos; ibi, quanta sit inter eos discordia, demonstratum invenies, quanquam si Dionysius eam non probavit; at probavit Plutarchus, non neglexit alio in loco Livius.

Cap. IX. *Crustuminum*] *Ignoratione*, inquit, *rationis veterum in scribendo labi aliquis potest, ut lapsus est Sigonius, qui putat, apud Livium ubique legendum* Crustomerium, *et* Crustomerinos. *attendite: quia, inquit, apud Halicarnassaeum Κρουστομέριον, et Κρουστομερινοὺς video semper scribi. imperitus hic ignorat, Graecos certam rationem secutos in dictionibus Romanis vertendis. Longum esset, si singula nunc vellem persequi. sed quatenus ad rem propositam spectat, quotiescunque erat Latina dictio vertenda in Graecam, quae literam haberet u longum, vertebant in ου, si autem u breve esset, in ο μικρόν. Hinc videas*

apud eundem Ῥοτόλους *dici Rutulos*, Κοράτιους *Curatios. quod autem in Crustumerii nomine u sit breve, Virgilii testimonio probatur*, ait *enim* [7. An. 631.]

Ardea, Crustumerique, et turrigerae Antemnae, et Nomas Numa. Virgilius idem libro nono [vers. 464.] *Sarranoque Numaque.* Atque haec quidem, ut modeste in me Robortellus effundat, omnes videant; ut autem vere, nunc accipiant. Mea, ubi hac de re egi in scholiis Livianis, haec verba sunt: *Veteres libri habent* Crustomini. *Dionysius, Plutarchus, Stephanus*, Κρουστομέριον, Κρουστομερινούς. Tu, si literas calles, Robortelle, ostende, ex his verbis elici posse, me velle, aut ubique legi *Crustomerium*, aut damnare *Crustumerium*. tum ego tibi ostendam, non solum *Crustumerium*, quod ego non reprehendi, sed *Crustomerium*, quod tu improbasti, dici posse. Primum enim est *librorum veterum*, ut dixi, auctoritas. cum *veteres* dico, non impressos quondam, sed scriptos dico, quos multos inspexi, ex bibliothecis sumptos divi Joannis de Verdaria Patavii, Divorum Marci, Antonii, Joannis, et Pauli Venetiis, atque multorum amicorum. memini autem hanc scripturam esse libri potissimum, quem mihi Augustinus Gadaldinus, medicus Graecis et Latinis literis egregie eruditus, dedit; quam cum nunc quaererem, eam etiam in uno, quem tum non videram, M. Antonii Mureti reperi. Quod cum ita sit, quis mihi jure succensere potest, cum priscorum librorum scripturam, Graecorum auctoritate munitam, in medium profero? praesertim vero cum ea Grammaticorum etiam veterum gravissimo testimonio fulta sit, qui literas *o* et *u* eam inter se societatem habuisse asserunt, ut multas voces antiqui promiscue modo per *o*, modo per *u* pronunciarint. Sic enim loquitur Quinctilianus, non Grammaticus solum, sed Rhetor etiam nobilissimus, libro primo cap. de literis [4.] *Quid o, et u permutatae invicem? ut Hecoba, et* Notrix, *et* Culchides, *et* Pulyxena *scriberentur. ac ne in Graecis id tantum notetur*, Dederont *et* Probaveront. et Victorinus de Orthographia [pag. 2458.] *Nostri, ut apparet ex libris antiquis foederum et legum, qui, etiamsi frequenti transscriptione aliquid mutarunt, tamen retinent antiquitatem. Nam* o *non solum pro brevi et longa, sed etiam pro u poni, ut pro* populus populos, *pro* piaculum piacolom, *pro* huic hoic, *pro* funus fonus. *Item alia multa.* Et Priscianus libro primo [pag. 554.] U *quoque multis Italiae populis non erat in usu, sed e contrario utebantur* o, *unde Romanorum quoque vetustissimi in multis dictionibus loco ejus* o *posuisse inveniuntur*, poblicum *pro* publicum, *quod testatur Papirianus de orthographia*, polchrum, *pro* pulchrum, colpam, *pro* culpam *dicentes, et* Hercolem *pro* Herculem. Ac ne hoc usurpatum existimes Romulo tantum aut Numa regnante, Augustus hoc etiam observasse a Victorino [pag. 2456.] traditur, qui patrio casu *domos* pro *domus* dixit, et alii, qui *quojus*, et *quoi*, pro *cujus*, et *cui* protulerunt. In Fastis etiam Capitolinis Augusti tempore incisis, vel certe Tiberii, videmus esse *Poblicium*, et *Poblicolam*, quos alii *Publicium* et *Publicolam*; item *Poblilium*, et *Publilium*, item *Scaevulam*, quam alii *Scaevolam*. *Flovium* pro *Fluvium* ego etiam legi in exemplo tabulae aeneae antiquissimae. Si ergo tot voces tam *o*, quam *u* receperunt, cur non et-

iam *Crustomerium* inter eas referre possumus, libris praesertim Livianis veteribus attestantibus? Nam T. Livium ipsum adeo antiquitate delectatum scribit Quinctilianus, ut *Sibe*, et *Quase* eum dixisse, se ex Pediano comperisse affirmet. At quam modeste Robortellus me arguit? *Imperitus hic*, inquit, *ignorat*, *Graecos* u *breve per* o *vertisse*, *ut Dionysium Ῥοτόλους*, *Κορατίους*, *Νομᾶν*, *pro Rutulis*, *Curiatiis*, *Numa*. Male versatus es in Graecis annalibus, Robortelle; et tamen, cum haec scripturus esses, eos studiose evolvere debuisti. Lege Strabonem lib. 5. semper *Ῥουτούλους* ab eo scribi invenies. lege Plutarchum in Parallelis, et Zonaram lib. 2. *Κουριατίους* reperies. lege Plutarchum in Numa *Νοῦμαν* semper, numquam *Νομᾶν* ab eo scribi cognosces. Dio *Γοβᾶν* scripsit, eundem a Strabone lib. 6. et 17. *Γουβᾶν* appellari deprehendes. quid? *Νομαντίαν*, et *Νουμαντίαν* urbem a Juba historico dictam esse, apud Suidam invenies. Jam credo te videre, ut praeclarae tuae istae regulae jaceant, et uter nostrum imperitior sit; ego, qui *Crustumerium* non improbavi; an tu, qui *Crustomerium* reprehendis.

Cap. XIII. *Equus Curtium in vado statuit.*] In hunc locum ita Glareanus: *Lectio haec*, Equum Curtius in vado statuit, *siquidem vetusta est*, *maxime placet*, *Sabellicus tamen* Eques Curtium, *pro* Equus Curtium in vado statuit, *legendum putat*. Ego vero ita. *Hanc lectionem*, Equus Curtium in vado statuit, *laudat Glareanus injuste*. *veteres enim libri habent*, Equum Curtius in vado statuit. *ex quo intelligi potest*, *legendum esse*, Equum Curtius in vado destituit. *Nam Plutarchus hanc sententiam ita vertit*, *καὶ ἐάσας τὸν ἵππον*, *ἑαυτὸν ἔσωσεν*, *id est*, destituto equo semet servavit. *Errori locum dederunt finitimae illae syllabae* do de. Adversus haec Robortellus: *Sigonius Livii verba corrumpit*; *dum ad sententiam Plutarchi ipsa vult accommodare*, *cum tamen uterque diversa protulerit*, *alios secutus auctores*. *sententia est*: *equum emersisse ex palude illa*, *et statuisse Curtium in vado*, *id est in loco tuto ac minime profundo*. *Sigonius*, *dum accommodat Livii verba ad Plutarchi sententiam*, *ita emendat temere*, *conjectura utens*: Equum Curtius in vado destituit. *Sed hae merae sunt nugae*. *nam omnes vetusti libri habent*, *ut ante ego retuli*. Quae sunt merae nugae, Robortelle modestissime? primum vides in suo lib. ita legisse Glareanum, eamque lectionem probasse, dummodo vetustatis auctoritate fulciretur. deinde in multis, quos ego inspexi, olim scriptis libris, et nunc etiam in Mureti, scito ita esse disertissime. habes deinde sensum hunc optimum: *Monumentum ejus pugnae*, *ubi primum ex profunda emersus palude equum Curtius in vado destituit*, *Curtium lacum appellarunt*. Significat enim Curtium evasisse incolumem, relicto in vado equo. atque idcirco loco nomen inditum, ubi Curtius destituit equum. Habes eandem sententiam a Plutarcho confirmatam. quem animadverti multa ad verbum e Livio, quem etiam saepe citat auctorem, transtulisse. Habes genus dicendi planum, et nulla sui parte novum. ut illud paullo ante [cap. 4.] *Cum fluitantem alveum tenuis in sicco aqua destituisset*. habes erroris similitudinem, *vado statuit*, *vado destituit*. Quod si excutere velimus tuam; primum eam non in omnibus libris

inveniemus. deinde quasi rationem equo tribuemus, ut equitem in vado collocarit. tum novum et inauditum hoc genus dicendi, *equum statuere in vado equitem*, invehemus. postremo contra Plutarchi (qui multa a Livio sumpsit) sententiam, ex nullius autem scriptoris auctoritate, incommodum sensum inferemus. Nam Dionysius [2, 108.] Curtium tandem ex palude cum armis emersum incolumem ad suos pervenisse scribit, ita: *ὁ δὲ Κούρτιος πολλὰ μοχθήσας σὺν χρόνῳ σώζεται ἐκ τῆς λίμνης τα ὅπλα ἔχων, καὶ εἰς τὸν χάρακα ἀπάγεται.* equi vero non meminit. Fuit certe Curtio commodius equum in vado destituere, quam in palude. Non probas ex conjectura syllabam addi similem praecedenti. an est hoc contra praecepta, an contra exempla tua? qui, dictiones etiam integras mutari, versus integros adimi posse, scriptum reliquisti. Si haec tibi nugae visae sunt, et quidem merae, quae librorum scriptorum auctoritate roborata, quae Plutarchi judicio confirmata, quae usitata loquendi formula comprobata, quae sententia optima sunt innixa, quid de tua, immo de tuis judicabimus, quos levissima sola semper conjectura commotus, adducis?

Cap. xviii. *Augur ad laevam, ejus capite velato, sedem cepit.*] In haec ego: *Hunc in modum distinguendum esse Rhodigino placuit, Plutarchi auctoritate adducto, qui scribit in Numa* [pag. 64.] *ἐνταῦθα τῶν μαντέων ὁ πρωτεύων τὸν μὲν εἰς μεσημβρίαν τρέψας ἐγκεκαλυμμένον, αὐτὸς δὲ παραστὰς ἐξ ἐπισθεν. Videtur enim Plutarchus, si modo recte est apud illum vox illa ἐγκεκαλυμμένον, caput regis velatum fuisse, non auguris, significare. Me autem juvat eorum esse sententiae, qui* ad laevam ejus *scribunt, et* caput velatum *auguris intelligunt: quod infra dicat* [cap. 36.] Statua Attii capite velato in comitio fuit. *et libro* 10, [7.] Si augur capite velato victimam caedat, auguriumve ex arce capiat. Adversus haec Robortellus: *Plutarchus non dissentit a Livio, sicuti Sigonius existimat. Nam legi debent illa verba, et interpungi sic: τον μὲν εἰς μεσημβρίαν τρέψας, ἐγκεκαλυμμένος αὐτὸς, καὶ παραστὰς ἐξόπισθεν.* Quid Glareanus? *Non dissentit Plutarchus a Livio, ut ostendit Robortellus.* o rem ridiculam! quasi vero, si Livius et Plutarchus per vim ad concordiam adducendi essent, non ego rationem indicaverim.

Cap. xix. *Atque omnium primum ad cursum lunae in duodecim menses describit annum, quem, quia tricenos dies singulis mensibus Luna non explet, desuntque dies solido anno, qui solstitiali circumagitur orbe, intercalares mensibus interponendo, ita dispensavit, ut vigesimo quoque quarto anno ad metam eandem solis, unde orsi essent, plenis annorum spatiis dies congruerent.*] *Vigesimo quoque anno* habent omnes scripti libri, quos ego legerim, quos Rhenanus, quos Glareanus, quos Sabellicus, quos Nannius, quos Faërnus. quod Robortellus non inficiatur, et tamen legendum putat, *Vigesimo quarto quoque anno.* Ego vero, cum incredibilem hunc librorum consensum religiose observandum esse ducerem, dandam mihi operam esse arbitratus sum, ut *Vigesimo quoque anno* servarem. servatur autem, si dicamus, Numam annum instituisse dierum ccclxiiii, non ccclv. Itaque, cum Plutarchum auctorem haberem, qui, dum hanc

anni a Numa factam descriptionem tradit, hunc numerum tradit, non dubitavi, quin *Vigesimo quoque* retinerem, ac *vigesimo quoque quarto*, quod jam in libros audacius invaserat, exturbarem. Hic instat Robortellus, et aït: *Numam, Macrobio et Censorino auctoribus, dierum annum primum CCCLIIII ordinasse, deinde in honorem imparis numeri diem addidisse, ita ut esset dierum CCCLV. qua ratione docent illi effectum esse, ut vigesimo quoque quarto anno dies congruerent.* Confiteor, hanc esse Macrobii et Censorini doctrinam, ut vigesimo quoque quarto anno, habita diei in honorem imparis numeri additi ratione, dies convenirent. sed iidem etiam rationem, quasi intento ad locum digito, indicant, qua facile veterem Livii lectionem et Plutarchi auctoritatem defendas. Etenim, cum Numa annum primum fecerit dierum CCCLIIII, post autem diem addiderit, conjectura probabile est, ipsum aut additi ab se diei oblitum esse, aut certe unius diei in supputando rationem non habuisse. Quod subindicant haec verba Macrobii [1. Saturn. 13.] ubi de Numa loquitur: *Hunc ergo ordinem Romanis quoque imitari placuit. quippe fugit eos, diem unum (sicut supra demonstravimus) additum a se ad Graecum numerum, in honorem imparis numeri. ea re per octennium convenire numerus atque ordo non poterat. sed nondum hoc errore comperto, per octo annos nonaginta quasi superfundebant dies, alternisque annis binos et vicenos, alternis ternos vicenosque intercalares expensabant intercalationibus quatuor*, etc. Item Censorinus [cap. 20.] Numam etiam non omnino scite instituisse annum, docet Plutarchus, cum aït [in Num. p. 71.] ἥψατο δὲ καὶ τῆς περὶ τὸν ὀυρανὸν πραγματείας, ὄυτε ἀκριβῶς, ὄυτε παντάπασιν ἀθεωρήτως. et paulo post [pag. 72.] καὶ τοῦτο μὲν ἀυτοῦ τὸ ἴαμα τῆς ἀνομαλίας μειζόνων ἔμελλεν ἰαμάτων δεήσεσθαι. Si ergo errorem in numerando suum non vidit Numa, sed credidit rectam a se annorum rationem esse initam, profecto apparet, ipsum imparem numerum, quem postremo adjecerat, non respexisse; neque hoc Livii erratum, sed Numae, fuisse: neque a Livio rationem ejus summae, sed a Numa, exigendam esse; Livium autem et Plutarchum multum vidisse, qui rem, ut acta est, literarum monumentis prodiderint; eos vero plane caecos esse, qui, cum ipsi semitam non videant, aliis viam, quam ingrediantur, se ostensuros esse profiteantur. Faërnus certe mihi est assensus.

Cap. XXI. *Et soli Fidei solemne instituit*] In haec ego: *Si in quibusdam scriptis est, (ut audio) Et simul Fidei, non improbo.* Contra Robortellus: *Ego soli legendum puto, quia non instituerat aliis Diis solemne sacrum, id est anniversarium.* Deinde de voce *solemni* exempla, quasi id negetur, aut non ab omnibus, illo excepto, sciatur. Ut facilius ea, quae dicam, intelligantur, recitabo locum Livii integrum: *Camoenis eum lucum sacravit, quod earum sibi concilia cum conjuge sua Egeria essent, et soli Fidei solemne instituit.* Ego, quia *Soli Fidei solemne institutum* aït, si vera narrentur a doctis, quos aliquando de literis differentes audivi, in aliquot scriptis legi *et simul Fidei*, malim ita: *Lucum Camoenis sacravit, et simul Fidei solemne instituit.* Hoc rodit Robortellus quam avide? primum *solemne* dicitur anniversarium, Varrone, Virgilio, Li-

Livio auctoribus. scio. *soli autem Fidei legendum, quia non aliis Diis solemne instituerat, id est anniversarium.* Videte ergo, quibus se angustiis, in angulo hujus disputationis extremo, concludat, ut historiae notitia juguletur, et se nihil scire fateri cogatur. Si demonstraro, aliis etiam Diis Numam solemne instituisse, id est anniversarium, profecto, ipse se nihil in hoc genere scire confiteatur, necesse est. Confitebitur autem, neque enim pugnax est: et jam id ita esse pro certo habet. Jam tum, cum scribebat in me, non credebat: puerum enim me putabat, nunc virum expertus est. Scribit Dionysius [2. pag. 133.] *Numam Terminalia diem festum Termino Deo instituisse, eique sacrum non solemne solum, sed etiam statum consecrasse.* Idem scribit [pag. 134.] *Fidei quoque sacrificia publica, ut etiam aliis Diis, ordinasse.* afferam verba, ne fingere videar: *ἱεροὺς ἀπέδειξεν Ὁρίου Διὸς τοὺς λίθους, καὶ θυσίας ἔταξεν αὐτοῖς ἐπιτελεῖν ἅπαντας ἡμέρᾳ τακτῇ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐπὶ τὸν τόπον συνερχομένους, ἑορτὴν ἐν ταῖς πάνυ τιμίαν, καὶ τὴν τῶν ὁρίων θεῶν καταστησάμενος, ταύτην Ῥωμαῖοι Τερμινάλια καλοῦσιν.* et post: *πρῶτος ἀνθρώπων ἱερὸν ἱδρύσατο Πίστεως δημοσίας, καὶ θυσίας αὐτῇ κατεστήσατο, καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, δημοτελεῖς.* Sic, Robortelle, quid est, quod ait, Numam instituisse Termino *θυσίας ἡμέρᾳ τακτῇ κατ' ἐνιαυτόν*, nisi *sacra stata et solemnia*, id est, quae certo die quotannis celebrarentur? Aude nunc dicere, soli Fidei solemne institutum, aliis Diis non item, et meam emendationem eo nomine labefactare.

Cap. XXXIII. Venio ad *FUFETIUM* de quo tu ita: Fufetium *etiam scribendum censet, et ita imprimi jussit in suo; quia Φουφέτιον videt scribi ab Halicarnasseo. Sed cur non* Bubetium *etiam scribit Sigonius, secutus Plutarchum, qui scribit ubique Βουβέτιον. cur Halicarnasseum potius, quam Plutarchum, sequitur?* Haec ille. Ego primum, quid scripserim, indicabo; deinde, quae scripserim, confirmabo. De Fufetio ita ego scripsi in scholiis Livianis libro primo: *ALBANI METIUM SUFETIUM CREANT.*] *Lege* Fufetium. *nam Dionysius habet Φουφέτιος, Plutarchus in libro τῶν παραλλήλων Μέτιον Φουβέτιον appellat. Eodem modo* Q. Fufius Calenus, *non* Fusius, *uti vulgo, vocandus est. Quod ex Capitolino ejus consulatu et Graeco Dionis libro intelligi potest.* Haec ego tum. His nunc adjicere possum, habere me aliquot etiam Valerii Maximi exemplaria scripta, in quibus sit *Fufetius*, non *Sufetius.* Libet autem hic Pierii Valeriani, viri doctissimi, judicium ac testimonium de *Metio* et *Fufetio* afferre; ut ipse, dum haec reprehendis, quantum in observatione antiquitatis valeas, aliquando intelligas; atque, ubi intellexeris, studiosius aliorum, et maxime vetera, monumenta perlustres et perlegas. Pierii in 8. Aeneïdos [642.] verba sunt haec: *Citae Metium in diversa quadrigae Distulerant.*] *Antiqui omnes codices, quotquot habui,* Metum *legunt, dictione bisyllaba; quam alibi unico* T, *alibi geminato reperias. mutilatamque esse dictionem causa metri, Servius aït, dum ipse quoque* Metum *bisyllabum agnoscit. Sane* Mettius, *duplicato* TT, *pluribus lo[...] in veterum monumentis scr[...]um animadverti. Placentiae in D. Paulli templo* L. METTIUS. L. F. *duobus* TT *notatum est: et Ro-*

mae in aedibus Pauli Plancae legere est, Q. METTIO, *et* P. METTIO. *tametsi non ignorem, et* Metia, *et* Metius *unico* T *alibi notatum. Utcumque vero, primam in eo syllabam produci volunt. Sed enim hic minime praeterire possum, quod pervulgato errore in Livianis codicibus, et alibi passim* Metius Suffetius *per* S *prima littera scriptum est, cum dubio procul* Fuffetius *per* F *sit scribendum. ita enim apud Dionysium Halicarnasseum et Graecos alios invenias Φουφέτιος. Praeterea, si qui noluerint Graecis adhibere fidem, ostendit mihi Janus Parrhasius, vir utraque lingua eruditissimus, T. Livii codicem vetustate venerabilem, in quo* Fuffetius *scriptum erat prima litera per* F, *non per* S. *quem quidem codicem nomina quaedam speciosa Vindicianus, Nicomachus Dexter, et Victorianus se emendasse adscripserunt; idque in Symmachorum gratiam se fecisse professi sunt. Ad haec, et Nonii Marcelli vetustum codicem protulit, et alios quosdam auctores, in quibus eodem modo* Mettius Fuffetius *scriptum habebatur. Ajunt praeterea, Pomponium Laetum, totius antiquitatis virum observantissimum, qui superiori aetate in Romano gymnasio primas obtinuit, saepius inclamare solitum,* Fuffetius *dicendum.* Haec Pierius. Quae si tu legisses, aut nisi viri hujus, imo horum auctoritatem, ut aliorum omnium, contempsisses, nunquam me, quod pro *Sufetio Fufetium* reposuissem, ut increpares, animum induxisses. Ex his autem illud intelligi potest, primam syllabam *Metii* apud Virgilium longam esse, cum tamen tu brevem existimes, cum aïs, *falsum esse, quod* Mettius *duobus* TT *scribi debeat, idque ex versu Virgiliano ostendi:*

Haud procul inde citae Metium in diversa quadrigae.

Quomodo enim brevis ea syllaba esse potest in *Metum*, quem Servius, attestantibus omnibus antiquis libris, agnoscit. deinde quid in tanto veterum librorum doctorumque hominum consensu de *Fufetio* respondebis, quem ubique a Plutarcho *Βουβέντιον* nominari aïs, idque falso; nam in libro quem protuli *τῶν παραλλήλων, Φουβέντιον*, idque, ut apparet, littera una mendosa, appellat? quam hinc ridicula esse illa videntur, quae profers, *Βουβέτιος. Ϝουϑέτιος, Fufetius, Ϝufetius, Sufetius. ut, inquis, erat etiam magistratus Carthagine, qui Punica lingua* Suffetes *dicebatur. ergo non inusitata erat talis pronunciandi et scribendi ratio.* quid? ergo Albani, aut Romani linguam suam a Carthagine usque duxerunt? et Romana dicendi ratio ex Punica ipsa petita est? O prudentiam hominis incredibilem!

Cap. XXVI. *Sic eat, quaecumque Romana lugebit hostem.*] Robortellus ita: *Emendant isti,* quaecunque Romanum lugebit hostem. *nec sentiunt tolli omnem vim ex eo dicto.* Audi, Robortelle, quid dicam? Antea legebatur, *Romanum*, ut etiam in plerisque, quos olim inspexi, scriptis, et nunc etiam in Mureti libro, animadverti. Rhenanus autem, unius libri auctoritate adductus, *Romana* reposuit. *Romana* tibi, mihi *Romanum* magis placet. tibi vis dicti posita videtur in *Romana*, mihi in *Romanum hostem*. cupit enim Horatius, sororis percussor, quamcunque mulierem, quae Romanum luget hostem, non Romanam modo, sed etiam peregrinam, ejusmodi morte multari. ita enim supra etiam Romulus [cap. 7.] *Sic denique quicumque alius transiliet moenia*

mea, dictitans, Remum interfecit.

Cap. xxviii. *Exempli parum memoris legum Romanarum.*] Robortellus ita: *Emendant isti novi correctores* humanarum, (*etsi omnes ita habent impressi, etiam Melchioris Sessae*) *et afferunt locum Varronis ex Nonio:* Metium Suffetium propter perfidiam interfecit plane imperiosius, quam humanius. *cum sit ibi legendum* immanius. Ad haec dico, mea verba in hunc locum haec esse: *Emendat Rhenanus* Romanarum, *pro* humanarum, *quod non placet. nam et a veteribus libris dissidet, et a Varrone, qui ita scribit lib. primo de vita populi Romani, ut est apud Nonium* [*voce* Distrahere.] Metium Fufetium propter perfidiam interfecit paene imperiosius, quam humanius. Quid ad haec Robortellus? Quid aliud, nisi suum illud, *Legendum est* Romanorum, *Legendum est* immanius. cur? quia ipse dixit: jam enim hoc consecutus est Robortellus, ut auditores ejus de se, ut Pythagorei quondam de Pythagora, existiment. quae sunt istae pectoris tui angustiae, quae animi egestas, Robortelle, ut nihil probare, nihil refellere possis, nisi omnia statim corrumpas? semper hic erro, corrigas volui dicere. non vides sensum? ostendo. Metium, aït, corporis membris in diversas partes distractis, necatum a Romano rege, exemplo parum memore legum humanarum, id est crudelissime, atque immanissime. neque enim, hominem in alterum hominem adeo saevire, leges ipsae humanitatis permittunt. unde dixit Varro, *interfectum illum a rege paene imperiosius, quam humanius.* tu vero *immanius*, id est crudelius, legis. quid? tu nullam exstitisse crudelitatem in hac nece Metii putas? at quae major esse potuit immanitas? tu miseram illam membrorum distractionem atrocitatis nihil habere existimas? credo. neque enim ea immanitate esses, ut Livium, ut Plinium, ut omnes, summus praesertim auctor humanitatis, tam inhumane dilaniares. Quod si *Legum Romanarum* legas, dic, quae tum erant de suppliciis latae leges, cum institutis potius et moribus populus, quam legibus, teneretur? ut eo primum anno lex de caede constituta a rege sit.

EX LIBRO SECUNDO.

Cap. xxiii. *Ad haec visa auditaque clamor ingens oritur, non jam foro se tumultus continet, sed passim tota urbe nexu vincti, solutique se undique in publicum proripiunt.*] Ego emendavi, *Nexi, vincti, solutique. Nexus autem*, ut inquit Varro [6. L. Lat. pag. 82.] *est is, qui liber suas operas in servitute dat alteri pro pecunia, quam debet, donec solverit creditori. Nexorum* autem duo genera fuerunt; unum eorum, qui inviti servirent; alterum, qui volentes. quorum illi *vincti*, hi *soluti* dicuntur. Invitos servisse multos, ostendit seditio, de qua hoc loco Livius. Volentes alios, idem libro 8. [cap. 28.] cum inquit: *Cui cum se C. Publilius ob aes alienum paternum nexum dedisset.* Hic *nexos* accepit pro iis, qui operam suam praestarent pro pecunia, quam deberent: quos Zonaras, ubi de hac re loquitur, *τοὺς ἐξ ὑπερημερίας κρατουμένους* vocat, id est, *qui, quod ad praescriptam diem non solvissent, in potestate essent.* quod Livius dixit lib. 7, [19.] *inire nexum: Etsi unciario foenore facto levata usura erat, sorte ipsa obruebantur inopes, nexumque inibant.* Non omnes autem nexos in vinculis a creditoribus

habitos esse, ostendit idem hoc loco [cap. 24.] cum aït: *Hoc proposito edicto, et qui aderant nexi profiteri extemplo nomina, et undique ex tota urbe proripientium se ex privato, cum retinendi creditori jus non esset, concursus in forum fieri.* Nam si nexi aliquot, tum cum edictum propositum est, in foro aderant, ergo non in vinculis erant. Robortellus autem veterem lectionem retinet, *Nexu vincti.* atque ita Livium dixisse aït, quomodo Cicero pro Murena [cap. 2.] *nexu obligati*: *In iis rebus, quae mancipi sunt, is periculum judicii praestare debet, qui se nexu obligavit.* Ego vero dico, aliud esse, *nexu obligari*, et aliquid *nexu, et mancipio nostrum esse*, quod ille praeter rem, ut solet omnia, profert, atque id de quo agimus; quemadmodum in primo de jure civium Rom. docui. Cum autem ipse exponat *nexu vinctos*, id est, qui corpus ob aes alienum tradiderant creditori in servitium; quaerit a me, *quomodo, si vincti erant, potuerint in publicum procurrere?* neque attendit, seditionem eam exarsisse, quod acerbius in ergastulis tractarentur; et se eadem difficultate urgeri. dico vero evasisse e vinculis, quomodo C. Publilius libro octavo [cap. 28.] e compedibus Papirii foeneratoris evasit. Quamobrem, quod addit, me corrupisse Livium in pluribus, quam mille et sexcentis locis, et se id propediem patefacturum, mallem ab eo consideratius esse dictum. quis enim ei fidem est habiturus, praeter Glareanum, cum videat, eum ex tanto numero vix quindecim tentare ausum esse.

Cap. XIX. *A. Postumius Dictator*] Dictatori A. Postumio Albo bello Latino ad lacum Regillum magistrum equitum fuisse T. Aebutium Elvam, Livius et Dionysius auctores sunt. cum autem ego Florum pro Aebutio Cossum profiteri viderem, notavi id ipsum in commentario Fastorum. Hic Robortellus, Flori patronus, me reprehendit, quod eum notaverim, et aït, *putare se, vocem illam* Cossum *ex verbis Flori esse tollendam; irrepsisse enim ex glossemate alicujus imperiti.* Bona tua venia dicam, Robortelle, nimis studiosus es antiquitatis. neque enim me pateris veteris cujusquam ineptias indicare. Unde tuus iste in veteres amor tam repentinus? Iniquis Dii malefaciant, qui te quotidie optimum et vetustissimum quemque auctorem maledictis figere nunciant. nisi forte hanc castigandae antiquitatis laudem tu solus appetis, ac tibi deposcis. Ego vero, cum nondum haec tua emendandorum librorum ars esset edita, qua tu quamcumque vocem tollendi, reponendi, mutandi pro arbitratu facultatem concedis, cum in scriptis impressisque Flori libris *Cossum* esse viderem, nec posse quamcunque vocem temere deleri demens putarem, dixi decipi Florum. Nunc, si tollitur vox *Cossus*, nihil dico. An autem tolli debeat, tibi, qui id affirmas, etiam atque etiam cogitandum esse censeo. Sic enim loquitur Florus [1, 11.] *Cossus equitum magister exuere frenos imperavit,* (*et hoc novum,*) *quo acrius incurrerent.* At nihil tale de Aebutio magistro equitum Livius, nihil Dionysius. unde ergo hoc sumpsit Florus? nimirum ab Cornelio Cosso, qui post fuit magister equitum M. Aemilio Mamercino dictatori, bello, ut opinor, Fidenati. de quo ita Livius [4, 34.] *Magister equitum Cossus, frenos ut detrahant equis, imperat.* Si ergo apparet, Florum memoriae vitio lapsum, qui Cossum, detrahen-

dorum equis frenorum auctorem, dictatori Postumio magistrum equitum addat, qui Aemilio fuit, cur corrigendus est potius Florus, quam notandus? non enim vitium est tantum in nomine magistri, sed in consilio, quod ne hoc quidem in bello adhibitum est. *At equitum*, inquis, *hoc etiam in bello egregia opera fuit. nam dictator, auctore Livio, equites equis descendere, et pugnam inire jussit.* Primum non est idem, detractis equorum frenis effuso impetu in hostem incurrere, et dimissis equis pedestrem pugnam capessere. deinde illud fuisse magistri equitum consilium traditur, hoc dictatoris mandatum. Si ergo neque Cossus hoc in bello magister equitum fuit, neque illud Cossi consilium hoc in bello usurpatum est, apparet, non librarii, sed Flori, vitio Cossum Postumio dictatori magistrum equitum esse adjectum. Hoc errore posito, ita scripsi: *Idem sentit is, qui de viris illustribus tradidit, cum Cossi strategema illud exponit, de quo Livius in anno CCCXXVII.* quorum verborum haec sententia est: *Si auctor libri de viris illustribus magistrum equitum dictatoris Postumii equis frenos detrahi jussisse aït, ergo idem sentit, quod Florus, Cossum Postumio magistrum equitum fuisse. Nam Livius post alio bello Cossum hujus auctorem consilii facit.* Nunc ille me ita reprehendit: *Falsa refert Sigonius, nam auctor de Viris illustribus Cossi non facit mentionem ullam.* Robortelle, si eo acumine ingenii es, ut sensum meorum verborum planissimum non percipias, cur ea modestia es, ut falsa me retulisse falso scribas? egone scripsi auctorem illum Cossum nominasse, an significasse?

Cap. xxx. *Tres fuere sententiae. P. Virginius rem non vulgabat, de iis tantum, qui fidem secuti P. Servilii consulis Volsco, Sabino, Auruncoque militassent bello, agendum censebat. T. Lartius totam plebem aere alieno esse demersam, nec sisti posse, ni omnibus consulatur. Ap. Claudius, et natura immitis, et efferatus: Agedum, inquit, dictatorem, a quo provocatio non est, creemus. jam hic, quo nunc omnia ardent, conticescet furor. pulset tum mihi lictorem, qui sciat, jus de tergo vitaque penes unum illum esse, cujus majestatem violavit.*] Ex his verbis apparet, tres sententias esse dictas de plebe ob aes alienum militiam detrectante, unam a Virginio, qui parti plebis satisfaciendum esse censebat; alteram a Lartio, qui omnibus; tertiam ab Appio, qui nemini. Quid de his sententiis judicatum sit, deinceps exponit Livius, sed ea verba, aliter ab aliis interpuncta, diversam edunt sententiam. Sic legit Rhenanus: *Multis, ut erat, horrida et atrox videbatur Appii sententia, rursus Virginii Lartiique exemplo haud salubres. utique Lartii putabant sententiam, quae totam fidem tolleret. medium maxime et moderatum utroque consilium Virginii habebatur.* Quam lectionem ego non probavi, quia sequitur, ut Virginii sententiam primo vituperet, cum aït, *exemplo haud salubrem* fuisse; deinde laudet, cum aït, *moderatum utroque Virginii consilium* habitum esse; et ut bis de ea et Lartii sententia judicet. Ea causa fecit, ut meliorem multo eam esse lectionem duxerim, quam ego in aliquot scriptis libris reperi, hoc modo: *Multis, ut erat, horrida atque atrox videbatur Appii sententia, rursus Virginii Vetusiique exemplo perniciosa. Haud salubrem*

utique Lartii putabant sententiam, quae totam, etc. hoc sensu: Appii sententia horrida et atrox videbatur, et eadem rursus Virginii Vetusiique exemplo perniciosa. Lartii sententiam haud salubrem exemplo putabant. Virginii moderatum utroque habebatur ingenium. Quod autem aït, perniciosam Appii sententiam visam Virginii Vetusiique exemplo, consules, qui tum erant, intelligit: qui, cum cogere, ut Appius censebat, plebem in bellum voluissent, nihil profecerant, atque consularis majestatis jus imminuerant. Sic enim scribit Livius: *Redeunt in tribunal consules, citari nominatim unum ex iis, qui in conspectu erant, dedita opera jubent. cum staret tacitus, et circa eum aliquot hominum, ne forte violaretur, constitisset globus, lictorem ad eum consules mittunt. quo repulso, tum vero indignum facinus esse clamitantes, qui Patrum consulibus aderant, devolant de tribunali, ut lictori auxilio essent. Sed ab lictore nihil aliud, quam prehendere prohibito, cum conversus in Patres impetus esset, consulum intercursu rixa sedata est.* Apparet ergo, ut Appii sententia atrox esset, cum animadverti vellet in detrectantem militiam plebem, et ut perniciosa Virginii Vetusiique consulum exemplo, qui id cum summa Patrum ignominia frustra tentaverant. Hanc autem lectionem vituperat Robortellus duabus rationibus: primum, quod ex conjectura pro *Lartii*, *Vetusii* reposui. id quod fateor. Sed, id librarii vitium fuisse, inde suspicor, quod vox *Lartii* statim subsequitur; ad quam ille respiciens, pro *Vetusii*, *Lartii* scripsit. Id autem, hoc novum ei videri, demiror, qui artem addendi, adimendi, mutandique ad arbitrium edidit. deinde, *quod formulam loquendi Livianam non agnoverim, quam formulam repraesentari lectione, quam ipse protulit*, aït, ea vero est haec: *Multis, ut erat, horrida atque atrox Appii sententia videbatur, rursus Virginii Lartiique, exemplo haud salubrem utique Lartii putabant sententiam, quae*, etc. Est autem, inquit, loquendi ratio eleganter per collectionem primo, mox per distributionem, perplexa quidem et obliqua, sed apta ad orationem grandem conficiendam. Ego autem, ubi attente hanc dicendi formulam, atque ea, quae citat, exempla consideravi, alienissimam et minime ferendam sententiam ex hac promi lectione inveni. Exempla autem ejus hanc habent vim, ut collectio suum habeat verbum, et distributio fere suum. ut illud Aristotelis: *γενομένης ὄυν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιασικῆς καὶ αὐτή, καὶ ἡ κωμῳδία, ἡ μὲν ἀπο τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλλικὰ ἠυξήθη.* et Virgilii illud [4. Georg. 334.]

— — Eam circum Milesia vellera Nymphae
Carpebant, Drymoque, Xanthoque, etc.
Cydippeque, et flava Lycorias, altera virgo,
Altera tum primos Lucinae experta labores.

Item [Ecl. 7, 2.]

Compulerantque greges Corydon et Thyrsis in unum;
Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas.

[Item 11. Aen. 861.]

— — Et manibus jam tangeret aequis,
Laeva aciem ferri, dextra nervoque papillam.

Item [12. Aen. 341.]

Jamque neci Sthenelumque

dedit. Thamyrimque, Pholumque,
Hunc congressus, et hunc: illum eminus.

Item [11. Aen. 684.]

Hunc illa exceptum transjicit, etc.
Protinus Orsilochum, et Buten, duo maxima Teucrûm
Corpora: sed Buten adverso cuspite figit
Orsilochum fugiens.

Item [10. Aen. 696.]

— — Prolem Dolicaonis Hebrum
Sternit humi, cum quo Latagum, Palmumque fugacem.
Sed Latagum saxo, atque ingenti fragmine montis
Occupat os faciemque adversam; poplite Palmum
Succiso volvi segnem sinit.

Item [10. Aen. 575.]

Interea bijugis infert se Lucagus albis
In medios, fraterque Liger; sed frater habenis
Flectit equos: strictum rotat acer Lucagus ensem.

Item [10. Aen. 390.]

Vos etiam gemini Rutulis cecidistis in arvis, etc.

Habet ergo in his exemplis collectio verbum suum, plerumque etiam distributio. numquam autem est sine proprio verbo collectio. At in hac oratione Liviana, quam his Virgilianis similem esse vis, collectio nullum habet verbum, nisi ex superiore membro alienum assumat, hoc modo: *Appii horrida et atrox sententia videbatur. rursus Virginii Lartiique*, subaudi, sententia horrida et atrox videbatur. haec enim collectio illa est, de qua dicit Robortellus, cui subsequens est distributio, suo ornata verbo. *exemplo haud salubrem putabant Lartii sententiam, Virginii moderatum utroque consilium habebatur.* Quod si collectio proprio caret verbo, nihil eum haec exempla ad hanc emendationem inferendam adjuvant, imo omnia supervacanea sunt; si ex superiore membro, (non enim ex inferiore potest, quod exempla Virgiliana demonstrant) alienum verbum mutuatur, dico alienissimam et foedissimam sententiam inferri, ut aeque atrocem et horridam Virginii et Lartii sententiam appellet, qui aut parti, aut omnibus satisfaciebant, atque Appii, qui nemini, et qui dictaturae terrore in terga plebis dicto non audientis minabatur. adde etiam expositionem illam Livii alienissimam. Cur enim horrida et atrox Lartii sententia? quia exemplo haud salubris, quia tollebat omnem fidem. Cur Virginii? quia moderatum utroque ingenium erat: O Livium stultum, si haec voluisti; sapientem Robortellum, si hoc eum voluisse credidisti. Ergo aut exempla tibi meliora, atque aptiora quaerenda sunt, Robortelle, aut mea lectio, quam improbas, approbanda.

Cap. XXXIII. *Ita tribuni plebeji creati duo, C. Licinius et L. Albinus. hi tres collegas sibi creaverunt. in his Sicinium fuisse seditionis auctorem. de duobus, qui fuerint, minus convenit. sunt, qui duos tantum in Sacro monte creatos tribunos dicunt.*] Hic ille me insimulat, quod haec nomina non emendaverim. esse enim ea a librariis corrupta, et pro *C. Licinio* reponendum esse *C. Sicinium*, pro *L. Albino*, *L. Junium*. Adducitur autem Dionysii, Plutarchi, Pediani, et aliorum, quos ipse commemoravit, auctoritate, qui inter duos primos tribunos plebis summo consensu *C.*

Icinium Bellutum, seditionis auctorem, et *L. Junium Brutum* erunt. Est autem illud ridiculum, quod, in quo me injuste reprehendit, jure reprehendendus ipse est. Hoc autem ita esse demonstremus. Recitat Livius opiniones de primis tribunis plebis. unam, quae fuit, quinque primum creatos tribunos; alteram, quae duos tantum. Ex quo nominat solum tres, C. Licinium, L. Albinium, C. Sicinium seditionis auctorem. de reliquis, qui fuerint, ait non constare. Ille vero pro *C. Licinio C. Sicinium* reponit. quam considerate, non attinet dicere. enim fit, ut C. Licinium nomine injuste depellat, C. Sicinium bis nominet. Erit enim primus et tertius apud Livium tribunus plebis C. Sicinius seditionis auctor, quo nihil ne cogitari quidem potest absurdius. Spoliat autem honore C. Licinium indigne, cum Dionysius inter primos quinque tribunos plebis duos Licinios numerat, Cajum et Publium, et ceteros C. Sicinium Bellutum, seditionis auctorem, cum L. Junio Bruto et C. Icilio Ruga. Est hoc prudentiae, quod videndum erat, non animadvertere; probitatis autem, amicum, quem laudare debebat, sine ratione asperius appellasse? Praeterea pro *L. Albino L. Junium* ponit, maxime ex Pediano, qui duobus tribunis plebis Livium auctorem, et duos primos tribunos plebis nominat *L. Junium Paterculum* et *C. Sicinium Bellutum*. Cui ego respondeo, non idcirco, quia Pedianus auctorem profiteatur Livium numero, etiam eum citat in nomine tribunorum. Sic enim [ad Cic. pro Corn.] *Sunt, qui eundem illum duorum numerum, quem Cicero, ponant, per quos Tuditanus, et Pomponius Atticus, Liviusque noster. Idem hic et Tuditanus adjiciunt, tres praeterea ab illis duobus collegas creatos esse. Nomina duorum sunt haec qui primi creati traduntur, C. Sicinius L. F. Bellutus, L. Junius C. F. Paterculus.* Haec ille. Ex Livio autem non esse sumpta haec nomina patet, quod Livius inter primos duos *C. Licinium*, ut duxi, numeravit, non *C. Sicinium*, quem tertio loco statuit. Si ergo in eo aperte discrepat, cur non potest etiam in altero? praesertim veteribus libris omnibus aperte *L. Albinum*, non *L. Junium* profitentibus? Accedit, quod nulla causa est, cur potius apud Livium *L. Junius* ex Pediano reponendus sit, quam ex Livio apud Pedianum *L. Albinius*. Veteres enim libri Pediani olim impressi habent, *Lavinius Paterculus*. ut tam facile restitui possit pro *Lavinius, L. Alvinius*, quam *L. Junius*; immo vero etiam facilius illud, quam hoc. Nam *Paterculum* nusquam alias Juniis cognomen fuisse accepimus, et hunc L. Junium tribunum plebis, de quo agimus, omnes, praeter Pedianum, *Bruti* cognomine afficiunt; ut *Paterculus* Albiniorum esse cognomen videatur, et potius apud Pedianum ex Livio reponendus sit *L. Albinius*, quam apud Livium ex Pediano *L. Junius*. Hoc ita esse apparet etiam ex tertio libro (cap. 54.) ubi de tribunis plebis refectis post decemvirûm abrogationem loquitur. inter eos enim *C. Sicinium* creatum ait, *progeniem ejus Sicinii, quem primum tribunum plebis creatum esse in Sacro monte memoriae proditum est*, ut, cum de duobus primis tribunis plebis in Sacro monte creatis loquimur, quae fuit altera a Livio tradita opinio, vel C. Sicinium et L. Junium, vel C. Licinium et L. Albinium, statuere debeamus, neque aliquid

apud Livium immutandum sit. Quamobrem gratulor T. Livio, vereque gratulor, qui non te, Robortelle, emendatorem adeptus sit: neque enim ulla verae lectionis, aut germanae antiquitatis vestigia apud eum, quae tua est scientia atque prudentia, reliquisses.

Cap. L. *Coëuntibusque Etruscis, Fabii jam continenti agmine armatorum septi, quo magis se hostis inferebat, cogebantur breviore spatio et ipsi orbem colligere; quae res et paucitatem eorum insignem, et multitudinem Etruscorum multiplicatis in arcto ordinibus faciebat.*] Hujus loci hunc sensum esse ego in scholiis scripsi: *Aciem, quo breviore in spatio cogitur, et orbem colligit, eo plures ordines habere; quo majore in spatio explicatur, eo pauciores.* In haec vero ille ita: *Ego quale sit hoc, quod Sigonius profert, non percipio, nec ullum puto esse, qui percipere possit. immo vero longe secus se res habet. quo enim breviore in spatio cogitur acies, eo pauciores ordines esse necesse est. quo autem majore in spatio explicatur, eo plures. Sed Sigonius Livii verba non intelligit.* Multiplicatis *enim cum dixit, idem est, ac si dixisset,* condensatis, *ut sit sententia,* multiplicatis in arcto ordinibus, *id est densatis, factum est, ut Fabii, qui erant CCC. tantum, pauciores viderentur; hostes vero, qui plurimi erant, et ante dispersi fuerant, videbanturque pauci, postquam in unum collecti sunt breviore spatio, plures viderentur. Verum rem totam explicat Aelianus in libro de acie more Graecorum instruenda, ἴστον, ὅτι διπλασιάζεται ἡ φάλαγξ ἢ προσώποις, ἢ τόπῳ.* Ego vero miror, cur, quod ipse se negat intelligere, reprehendat. Quid autem, cum id scripsi, spectarim, demonstrabo. *Multiplicari in arcto ordines* intellexi, augeri non magnitudine, sed numero. Secutus autem sum sententiam illam Livii lib. 42, [15.] *primo a mari circumfusa turba amicorum ac satellitum procedebat, deinde extenuabant paullatim angustiae agmen.* Quo ergo magis ab angustiis loci ordines extenuantur, eo plures fiunt: ut si XX. sint ordines, quorum singuli decem habeant milites, deinde angustiis loci compulsi non nisi quinque complecti possint, multiplicabuntur ordines, et erunt quadraginta, sed tenuiores atque hoc esse opinor διπλασιασμὸν κατὰ προσώπων, de quo Aelianus in libro de aciebus instruendis, ὅτε ἀπὸ τοῦ βάθους τοὺς ἡμίσεις ὁπλίτας εἰς λόχους ποιήσαντες συντάξομεν μετὰ τῶν λοιπῶν τὸ μῆκος, ὥστε γενέσθαι τοὺς λόχους ἀντὶ ῃ κ δ, β μ η, τοῦτο διπλασιασμὸς προσώπων ἐστὶν, id est, *duplicatio personarum est, cum ex latitudine dimidium partem militum in ordines conjectam cum reliquis instruemus in longitudinem, ut ordines sint pro mille XXIIII. duo millia XLVIII.* Atque hoc modo fit, ut haec multiplicatio ordinum et paucitatem insignem reddat, quia ordines exiliores fiunt, et multitudinem insignem, quia ordines plures evadunt. Itaque quod dixi, *breviore spatio plures ordines fieri,* refero tam ad Fabios, quam ad Etruscos: quod dixi, *majore pauciores,* ad nullos. Tu autem *multiplicatis,* pro *condensatis*, accipis, ac vis eamdem condensationem ordinum eos, qui pauci sunt, reddere pauciores, qui multi, plures. ego vero contra putarem, si condensati paucorum ordines pauciores videntur, pari ratione et multorum non ita multos potius, quam plures videri. Sed de hoc sensu judicent alii. Quod vero

dis, Livium alio etiam loco
plicato centuriarum numero
siſſe, pro condensato, id eſt
gnitudine aucta, non numero,
eo etiam a te diſſentio. Verba
vii sunt libro primo [cap. 43.]
i de claſſium centuriis locu-
s eſt, ejusmodi: *Nec mirari
ortet, hunc ordinem, qui nunc
t, post expletas XXXV tri-
s, duplicato earum numero,
nturiis juniorum seniorum-
e, ad institutam ab Ser. Tul-
summam non convenire.
adrifariam enim urbe divisa
gionibus collibusque, quae ha-
tabantur partes, tribus eas
pellavit. neque hae tribus
centuriarum distributionem
idquam pertinuere.* Hic tu,
uplicato earum numero, in-
rpretaris, *Aucto et condensa-
centuriarum numero.* non e-
m, inquis, *plures equitum
nturiae factae sunt, sed eo-
m equitum, qui in singu-
erant, numerus auctus est
duplicatus. aliter enim in-
ligi locus ille non debet.* O
entiam hominis admirabilem!
r potius equitum numerum
ctum interpretaris, quam pe-
tum, cum verisimile sit, si
everunt opes civitatis, si nu-
rus civium auctus eſt, tam
ditum, quam equitum nume-
m succreviſſe, id eſt, ut ipse
, centurias duplicatas ac con-
nsatas eſſe? Qui ergo locus
bortelli judicio non aliter,
am ut ille dixit, intelligi de-
t, is Sigonii judicio longe a-
m sententiam habet. Ego enim
uplicatum hoc etiam in loco
numerum, non ad magnitudi-
m, refero. et tribus omnes
plicatas intelligo ita, ut, cum
Ser. Tullio factae eſſent XIX.
ſt expletas quinque et triginta
bus, totidem et ferme acces-
rint. decem autem et novem
ibus ab Ser. Tullio conſtitu-
s eſſe, docui in libris de Jure
vium Romanorum. Itaque ve-

cem e
non ad
ad nu
nem, u
ſtimem
Cap.
*tribun
mitan.
gistra*
vis e
protuli
chi, in
283.)
*δήμαρ
ἀρχόν
μάναν
γὰρ ρ
ἐπὶ δις
ζουσιν
ὥσπερ
τὶς ἐσ
τωροι
ἀρχὴν
ἑαυτὸν
ὥσπερ
ἑτέραν*
rum v
verti:
*magis
plebis
bunus
est.* n
*ni jus
anni,* u
sunt,
*se abdi
lato* a
ipsi t
*retine
sint.*
dere c
num qu
terum
puram
haec s
*Sigon
sules
rare P
πάντη,
sed in
state,
tor is*
gumen
Male

tarchum, tribunos plebis creato dictatore non abdicasse; nam falsum est, consules abdicasse creato dictatore. Non dico, quam aliena haec ejus ratio sit, quam inanis, quam ridicula: illud dico, me utrumque aperte demonstraturum, et *παύεσθαι* apud Plutarchum esse, quod Latini dicunt *abdicare*; et consules creato dictatore abdicasse. Dic enim, Robortelle, nonne apud Livium legisti, *mortuo censore collegam ejus abdicasse?* legisti certe; at, cum de ea re loquitur Plutarchus, nonne *πάυεσθαι* utitur? Eodem quaestionum in libro: *τῶν τιμητῶν θατέρου τελευτήσαντος ἔδει καὶ τὸν ἕτερον πεπαῦσθαι τῆς ἀρχῆς.* quid est ibi *πεπαῦσθαι*, an desistere uti jure suo, an magistratum deponere, quod Latine dicitur *abdicare?* Et alibi [pag. 284.] *Διάτι τῶν ἄλλων ἱερέων τὸν καταδικασθέντα πάνοντες ἕτερον αἱροῦνται· πάνοντές* est, *abrogantes*, et *abdicare cogentes.* At consules, inquis, creato dictatore, non abdicabant. O stultum ergo Polybium, dementem Dionysium, qui hoc literis prodidistis. quid inquit Polybius? ita lib. 3. [cap. 87.] *Δικτάτωρος καθεσῶτος παραχρῆμα διαλύεσθαι συμβαίνει πάσας τὰς ἀρχὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ, πλὴν τῶν δημάρχων.* id est, *dicto dictatore, subito omnes magistratus dissolvuntur praeter tribunum plebis.* quid est *dissolvuntur*, nisi *abdicant?* Accipe nunc, quid Dionysius dicat lib. 5. [pag. 334]. ubi loquitur de dictatore primum creato: *ἦν δὲ τὸ προβούλευμα τοιόνδε· Λάρκιον μὲν καὶ Κλοέλιον τοὺς τότε ὑπατεύοντας ἀποθέσθαι τὴν ἐξουσίαν, καὶ εἴ τις ἄλλος ἀρχήν τινὰ εἶχεν, ἢ πραγμάτων κοινῶν ἐπιμέλειαν, ἕνα δὲ ἄνδρα, ὃν ἂν ἡ βουλὴ προέληται, καὶ ὁ δῆμος ἐπιψηφίσηται. τὴν ἁπάντων ἐξουσίαν παραλαβόντα ἄρχειν μὴ πλείονα χρόνον ἑξαμήνου.* et post [p. 336.] *ὁ Κλοίλιος ὕπατος ἀναγορεύει τὸν Λάρκιον δικτάτωρα, καὶ αὐτὸς την ὑπατείαν ἐξόμνυται.* Quibus verbis apparet, decretum fuisse, ut creandi dictatoris causa omnes magistratus abdicarent, et Cloelium consulem, ubi Lartium collegam dictatorem dixit, abdicasse. Utitur enim his verbis *ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν*, et *ἐξόμνυσθαι τὴν ἀρχήν.* quae nihil aliud sunt, quam *magistratum deponere, et abdicare.* Nam idem libro 6. dixit, *τὴν δικτατωρίαν ἐξωμόσατο*, pro eo quod Latini dicunt, *dictatura se abdicavit.* Si ergo idem est *πάυεσθαι τὴν ἀρχήν*, quod *διαλύεσθαι*, et hoc idem, quod *ἀποθέσθαι*, et *ἐξόμνυσθαι*, haec autem Latini dixerunt *abdicare*, ergo illud etiam recte *abdicare* verti potest: et, qui creato dictatore *consules abdicasse* aït, egregie aït. At ille magnus auctor antiquitatis, Catonem aut Varronem diceres, *Non abdicabant*, inquit, *se consules, creato dictatore, sed interim desistebant uti potestate et jure suo, dum dictator is est. Solebant enim non abdicare se consules, sed parere dictatori. quod si dictator se abdicasset, antequam exitus anni esset, consules resumebant potestatem pristinam.* Hui, quam sapienter? Dic, quaeso, Robortelle, quid est aliud *abdicare*, quam *privatim se reddere?* at, creato dictatori consulem privatum occurrisse, tradit Plutarchus in Fabio [pag. 176.] *Φάβιος δικτάτωρ συνενεγκάμενος εἰς ταὐτὸ ῥαβδουχίας εἰκοσιτέσσαρας, καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ὑπάτων ἀπαντῶντος αὐτῷ, τὸν ὑπηρετὴν πέμψας, ἐκέλευσε τοὺς ῥαβδούχους ἀπαλλάξαι, καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἀποθέμενον, ἰδιώτην ἀπαντᾷν.* id est, *Fabius dictator, obviam prodeunte altero consule, viatore misso, li-*

tores dimittere eum jussit, at-ue, insignibus magistratus ab-ectis, privatum ad se venire. it, inquis, Consules, creato di-tatore, non abdicabant, sed arebant ipsi dictatori, neque e si legati ipsius fuissent. Scite lobortellus, stulte Livius, qui eripsit ita (3, 29.) *Tu, L. Mi-iuci, inquit dictator, legatus is legionibus praeeris. Ita se Minucius abdicat consulatu, ussusque ad exercitum manet.* ed sit hoc ineptum, illud vero uam grave, quod idem addit. *Sed si verum esset, quod scri-it Sigonius, consules abdica-e solitos; non utique resum-sissent.* At Dionysius, qui con-ules abdicare solitos ait, scri-it, A. Postumium consulem, a ollega suo dictatorem dictum, partem exercitus tradidisse. bi vero dictatura abdicavit, ieum cum collega suo consule, uem abdicatum innuerat, comi-a consularia habuisse: nec ta-ien apparet, quemadmodum il-, qui abdicaverat, potestatem iouperaverit consularem. Sed ;o ineptus, qui doctissimi ho-inis argutias tot verbis mihi impserim refutandas. Venio ad lteram reprehensionem ejus, uae est his verbis prolata: *Jam ero errat etiam Sigonius, cum urpuram vertit. nam περιπόρ-υρον habet Plutarchi liber. satis notum est, hanc a Plu-trcho dici, quam praetextam atini vocant.* Dii immortales, uam doctus est iste Franciscus obortellus! dat vitio, quod erterim *περιπόρφυρον οὐ φο-ῶ, purpura non utitur*, cum icendum fuerit, *praetexta*. Non ego, Robortelle, quin prae-xtam intellexerit Plutarchus. ed cum *praetexta* nihil aliud t, quam toga, cui purpura prae-xta sit, eaque a toga differ-it, quod purpuram habeat in ra intextam, nescio cur mihi ertendum vitio sit, quod *pur-puram* pro praetexta verterim praesertim cum dicat Livius li bro 34, (7.) *Purpura viri ute mur, praetextati in magistra tibus, sacerdotiis, liberi nostr praetextis purpura togis uten tur.* Quid est enim aliud, *ute mur in magistratibus, et sa cerdotiis purpura*, quam *toge purpura praetexta?* quod qua le esset, ut intelligeretur, dixit *praetextati.* Item paullo post *Et cum tibi viro liceat purpu ra in veste stragula uti.* et Pli nius lib. 33. (cap. 1.) *Vulgoque purpura latiore tunicae usu. invenimus etiam praecones* Cum hoc habeam hujus locutio nis auctores, quid Robortellum aut Glareanum dissentientes cu rare debeo?

EX TERTIO LIBRO.

Cap. 1. *Ecce Hernici nun-ciant, Volscos et Aequos, etsi accisae res sint, reficere exer-citus: Antii summam rei po-sitam: Ecetrae Antiates palam concilia facere. id caput, eas vires belli esse.*) Hunc locum ego non attigi; quem a me cor-ruptum esse, falso insimulat Ro-bortellus, atque ita legendum contendit: *Antii summam rei positam, non Ecetrae:* nec vi-det, se, addenda particula non, pulcherrimam et verissimam hi-storici sententiam depravare. Antiates enim et Ecetrani Vol-sci erant, Antiates quidem co-loni Romani, Ecetrani vero non item. Volsci autem cum bellum renovare vellent, Antii summam rei posuerant illi quidem; sed Antiates, ne sua consilia Roma-nis patefierent, Antii clam for-tasse, et Ecetrae palam concilia de belli ratione habebant. Non ergo, ut Robortellus interpre-tatur, Hernici nunciabant, An-tii summam rei positam a Vol-scis, non Ecetrae; sed Antiates non Antii, sed Ecetrae, palam

concilia facere. nam cum addit, *id caput*, *eas vires belli esse*, de Antiatibus, non de Ecetranis, intelligendum est.

Cap. XXXIII. *Anno trecentesimo altero*, *quam condita Roma erat*, *iterum mutatur forma civitatis.*] Reprehendit Robortellus, quod *trecentesimum alterum annum* interpreter *trecentesimum primum*, duobus argumentis; uno, quod in fastis Capitolinis hic annus est trecentesimus secundus; altero, quod *alter* significet *secundum*, non *primum*. Utrique ita respondeo. Primum illud positum esse volo, quod aliter haberi non posse supra demonstravi, Capitolinam annorum summam nihil ad Livianam pertinere; Livianam autem non nisi ex verbis ipsis Livii esse hauriendam; neque Livianos numeros, ut annorum rationem Livianam inveniamus, pro arbitrio esse mutandos, sed esse incolumes relinquendos. His autem rebus ita constitutis, dico, Livium, cum inquit, *anno trecentesimo et altero decemviros esse creatos*, trecentesimo primo intelligere. Etenim si consules primos iniisse dicas anno ipso ducentesimo quadragesimo quincto, quod diserte apud Livium scriptum esse supra ostendi, non poteris decemviros nisi in annum trecentesimum primum conjicere. Quod si duos eos annos, de quibus diximus, annumeraris, in trecentesimum tertium eos referre cogeris. non esse autem eorum rationem habendam, satis alio loco probatum est. me autem magis etiam movent scripti epitomarum libri, in quibus invenio, *Uno et trecentesimo anno ab U. C. decemviros esse creatos.* Praeterea nominat Livius annum, quo C. Sulpicius Peticus III. et M. Valerius Poplicola consulatum gesserunt, quadringentesimum ab urbe condita, his verbis [7, 18] *Quadringentesimo anno*, *quam urbs condita erat*, *quincto et tricesimo*, *quam a Gallis recepta*, *ablato post undecimum annum a plebe consulatu*, *patricii consules ambo ex interregno magistratum iniere.* Quem tam nobilem et tam rotundum numerum, ut ego tueor, sic Robortellus corrumpit, et *trecentesimum nonagesimum octavum* reponit: quoniam hi consules in eum annum in Fastis Capitolinis incurrant. quo errore nullum foediorem esse posse opinor. Si ergo hi consules ex Livii sententia fuerunt anno quadringentesimo, profecto M. Popillius consul, qui eos proxime consecutus est, anno quadringentesimo primo consulatum gessit. quo consule accepimus secundos ludos saeculares, teste Zosimo, esse factos. Cum autem tertii ludi saeculares, auctore Censorino, ex Livii sententia, relati sint L. Junio et P. Claudio consulibus, iidemque, teste epitoma Liviana [49.] *centesimo anno editi sint*, *altero et quingentesimo ab urbe condita*, cumque a M. Popillio consule ad Junii et Claudii consulatum centum anni numerentur; sane apparet, *quingentesimum alterum* in epitoma esse quingentesimum primum. praeterea si Junius et Claudius anno quingentesimo primo consules fuerunt, profecto Marcius et Manlius, quibus consulibus quarti ludi saeculares post centesimum annum, sexcentesimo autem et altero ab Urbe condita anno relati a Livio in epitoma, et a Censorino ex Livii sententia feruntur, in annum sexcentesimum primum incurrent; atque ita etiam *sexcentesimus alter*, erit sexcentesimus primus. Atque hoc quidem ita esse docet etiam alio loco Livius [31, 5.] qui Cottam et Galbam in *an-*

num conjicit *quingentesimum quinquagesimum.* qui numerus, si regrediaris, ostendet, Junium et Claudium *anno quingentesimo primo;* si progrediaris, Marcium et Manilium *anno sexcentesimo primo* iniisse. Cum autem rotundos hos numeros studiose attulerit Livius, quam periculosum ac temerarium sit, eos Robortelliano more mutare, omnes intelligunt. ille tamen hoc etiam in loco *quingentesimum quinquagesimum tertium* reposuit. Praeterea in epitomis iisdem (133.) scriptum est, *bella civilia tribus triumphis a Caesare Octaviano actis vicesimo et altero anno, quam inita erant, esse finita.* Subducta autem ratione omnium annorum a Lentuli et Marcelli consulatu, quo coeperunt, usque ad ipsius Caesaris et Crassi consulatum, in quo ille ter triumphavit, non nisi viginti unum annum numerari invenies. His ego vestigiis Livii sensum persecutus, *alterum* pro *primo* interpretatus sum, non Grammatica, quam ille, bonus scilicet Grammaticus, sequitur, loquendi ratione, sed Liviana, quam ego indagavi, computatione adductus. Quibus rebus ita confirmatis, nunc, quae contra dici possint, refellamus. *Trecentesimus alter*, inquit, *decemvirûm annus non est trecentesimus primus, sed secundus. nam ab eo anno usque ad tribunos militares, qui trecentesimo decimo anno iniisse dicuntur, non nisi octo anni numerantur, cum novem esse deberent.* Respondeo, nihil novi adversus me afferri. sensi enim difficultatem, et, quo pacto tolli posset, adscripsi. nimirum, videri Horatium et Valerium in alterum annum continuasse consulatum, idque Livium ipsum etiam significasse. Sed sit haec difficultas maxima, qua mea expositio urgeatur. quid? nonne eadem etiam ipsa premitur? Nam cum primi consules anno ipso ducentesimo quadragesimo quinto inierint, ut Livius voluit, decemviros in trecentesimum secundum referre non poterit, nisi eadem ratione annum interjiciat. ubi autem sit interponendus, non apparet. nam si duos illos, de quibus diximus, interseruerit decemviros in trecentesimum tertium conferat, necesse est. Jam vero quod ait, *Alter dicitur de duobus, ergo trecentesimus alter est trecentesimus secundus;* respondeo: si a trecentesimo incipiamus, tum eum, qui proxime sequitur, alterum esse. sequitur autem trecentesimus primus. Sic dixisse Virgilium, *Tu nunc eris alter ab illo*, id est, secundus, si illum etiam annumeraris; primus autem, si post illum numerare inceperis. Hoc loco Servii interpretationem opponit, qui exponit apud Virgilium, *annum alterum ab undecimo*, decimum tertium, non duodecimum. Scilicet, quia decimus tertius propius abest a pubertate, quam duodecimus. Cui ego respondeo, si Servius expositionem illam suam sibi ratione corroborandam putavit; intellexisse alteram etiam posse probari. nam si constaret, *annum alterum ab undecimo* non posse significare, nisi tertium decimum, quid tam anxia illa opus erat expositione? confirmavit ergo id, quod facile labefactari posse intellexit. ratio vero, quam affert, non cogit nos assentiri, ut omnino ille tertius decimus sit. neque enim necessariam et certam aliquam annorum summam, quam evitare non possimus, adhibuit. Haec dixi, non ut *alterum* pro *secundo* sumi posse negarem, sed ut Livianum usum ostenderem, neque aliter fieri posse ab eo, qui integros ejus servare numeros velit, probarem. Quod si Robortellus omnes numeros Li-

vianos incolumes tuebitur, atque *alterum* pro *secundo* interpretabitur, assentiar quod ei tamen facere jam integrum esse, non video. siquidem omnes corrupit, et pro *quingentesimo*, ac *sexcentesimo altero*, *quingentesimum*, ac *sexcentesimum quartum* reposuit. sin autem numeris Livianis evertendis mecum pugnare voluerit, eum non audiam.

Cap. XXXIII. *Et in unica concordia inter ipsos, qui consensus in privatis interdum utilis esset*] Sic ego. *Vetus liber unus habet* in privatis, *alter* in privatis consiliis interdum utilis esset. *ut videatur legendum esse:* qui consensus in privatis interdum consiliis utilis esset. Ad haec Robortellus: *Omnes vetusti libri, quos ego hactenus vidi, scripti ita habent:* Et in unica concordia inter ipsos, qui consensus in privatis interdum inutilis esset. *unde pulcherrima elicitur sententia, si inter se consentiant privati homines, interdum id magno aliorum malo fieri.* Ego vero, quod tum scripsi, ex libris scripsi. quam nunc etiam lectionem in libro Mureti invenio ita, *Qui consensus privatis interdum consiliis utilis esset.* cujus lectionis sensum, videat, an non probet. Erat, inquit, summa adversus alios aequitas posita in unica inter ipsos decemviros concordia. *qui consensus in privatis interdum consiliis utilis esset*, id est, si privati in consiliis capiendis secum saepe consentiant, eo modo, quo decemviri, qui erant in magistratu, inter se concordarunt, utile futurum reipublicae: neque enim civiles dissensiones, quas tum habebat in manibus Livius, fuisse consecuturas. Accommodat ergo Livius sententiam ad res Romanas, et ad illa turbulenta reipublicae tempora: et privatorum consensum non aliter, quam magistratuum, utilem esse aït; verum non semper, sed interdum. nam si semper privati consentirent, multis nocerent, si interdum, reipublicae non obessent. Ille vero aït, si inter se privati consentiant, interdum id magno aliorum malo fieri.

Cap. XLIX. *Strictum etiam telum, respersusque ipse cruore tota in se castra convertit*] Ego cum in plerisque libris scriptis invenirem, *strictum etiam telum tenens*, id quod nunc etiam in Mureti libro invenio, et cum Dionysium de eodem homine, et de eadem re loquentem vocem *tenens* non omittere animadverterem, neque omittendam mihi putavi. Dionysius autem ita [II, 720.] τὴν μαγειρικὴν μάχαιραν διὰ χειρὸς ἔχων, αἵματι πεφυρμένος ἅπας. id est, *manu cultrum tenens, totus sanguine foedatus.* Robortellus autem omittendam esse censet, *quia duo*, inquit, *admirationem afferebant militibus, primum telum strictum, deinde ipse Virginius, qui erat respersus cruore.* Quod si addatur dictio *tenens*, se non videre aït, quo modo locum habere possit altera dictio *ipse*; quae alioquin vim magnam habet in illa periodo. Ad quae dico: Virginium duobus modis castris admirationem attulisse, et quod strictum telum teneret, et quod ipse sanguine respersus esset. Quod autem aït, se non videre, ut vox *ipse* locum habeat, nescio, quos oculos habeat, qui non videant, aliud esse Virginium strictum telum tenentem, aliud Virginium ipsum, quod multo majus est, respersum cruore. neque enim Virginius aut cum telo, aut non respersus attulisset admirationem, sed cum strictum teneret cultrum, et ipse, nedum culter, esset resper-

suo sanguine, in se tota castra convertit. Haec si non videt, aut videre non potest, non est, quod in tantis veterum scriptorum tenebris ambulet, aut aliis lucem ostendere cogitet, quam ipse intueri prope caecus non possit.

EX LIBRO VII.

Cap. 11. *Impletas modis satyras, descripto jam ad tibicinem cantu, motuque congruenti, peragebant. Livius post aliquot annos, qui ab satyris ausus est primus argumento fabulam serere, (idem scilicet, id quod omnes tum erant, suorum carminum actor) dicitur, cum saepius revocatus vocem obtudisset, venia petita puerum ad canendum ante tibicinem cum statuisset, canticum egisse aliquanto magis vigente motu, quia nihil vocis usus impediebat.)* Horum verborum hunc esse sensum putavi: primum Ludiones ex Etruria accitos sine carmine ad tibicinis modos saltasse; post versus, sed inconditos, et motus a voce non absonos adjunxisse. Livium autem Andronicum separasse primum cantorem a saltatore, ita ut unus histrio caneret, alius saltaret: atque hoc simile ei esse, quod dixit Aristoteles in poëtica, *Tragoediam imitationem esse, quae fieret rhythmo*, id est saltatione, harmonia, et oratione aut conjunctim, aut separatim. Robortellus autem alio spectans inquit, *Aristotelem in eodem libro dixisse: Sophoclem auxisse numerum histrionum. cum enim Aeschylus ante primus auxisset usque ad duos, Sophocles tertium addidit. sicque, inquit, tres histriones primarum, secundarum, et tertiarum partium esse coeperunt. et Aeschylus, quem scribit Aristoteles invenisse λόγον πρωταγωνιστὴν, invenit sermonem histrio[...] primarum partium, Sophoc[...] vero tertiarum.* Ego vero [...]
spondeo: neque illum, neq[...]
hunc locum a Robortello, au[...]
Glareano, qui Robortello asse[...]
titur, esse intellectum. priore[...]
nim loco de Tragoedia Aris[...]
telem loqui, in qua Chorus id[...]
et cantaret, et saltaret, histr[...]
nes autem canerent tantum. qu[...]
ex sequentibus liquet. Livi[...]
loqui de histrionibus Latin[...]
qui cum antiquitus iidem et s[...]
tarent et canerent, Andron[...]
instituto utrumque munus di[...]
serunt, ut canticum, quae p[...]
est fabulae, alii saltarent. atq[...]
hoc etiam olim factitatum L[...]
cianus tradit in libro de Sal[...]
tione, cum inquit [Sect. 3[...]
Olim iidem et cantabant, [...]
saltabant. deinde, posteaque[...]
saltantium spiritus odem inte[...]
rumpebat, praestare visum e[...]
alios ipsis succinere. Quod v[...]
ro de tribus histrionibus scrib[...]
Aristoteles, id est tale, antiqu[...]
tus Tragoedia ex choris so[...]
constitit, neque histriones h[...]
buit; inde additi sunt histrion[...]
qui cum choro negociarentu[...]
unus a Thespide, alter ab A[...]
schylo, tertius a Sophocle. c[...]
servatumque est, ne quarta pe[...]
sona loqueretur. Haec elicit[...]
tur ex Athenaeo lib. 14. [cap. [...]
ubi inquit: *Constitit vero et S[...]*
tyrica tota poësis antiquitus [...]
choris, quemadmodum et Tr[...]
goedia ejus temporis. itaq[...]
neque histriones habuerunt. [...]
tem ex Diogene in vita Plato[...]
ita scribente [Sect. 56.] *An[...]*
quitus in tragoedia solus ch[...]
rus agebat. deinde Thespis [...]
strionem unum, ut chorus i[...]
terquiesceret, excogitavit, [...]
terum Aeschylus, tertium S[...]
phocles. atque ita tragoedi[...]
expleverunt. λόγον autem πρ[...]
ταγωνιστὴν non esse *sermone[...]*
primarum partium, sed pro[...]
gum, satis evidenter Madius [...]

Vi-

Victorius ex ipso Aristotele docuerunt.

EX LIBRO XXVI. et XXVII.

[Lib. 27.], cap. 6. *Galeria juniorum, quae sorte praerogativa erat, Q. Fulvium et Q. Fabium consules dixerat. eodem jure vocatae reliquae inclinassent, ni.* Item [lib. 26, 22.] *Fulvius Romam comitiorum caussa accersitus, cum comitia consulibus creandis haberet; praerogativa centuria juniorum declaravit T. Manlium.*] In priorem locum Glareanus ita scripsit: *Ego sane, quid Galeria sit, non intelligo. Si equitum est ordo, fortasse a Galero nomen habet.* Haec cum ego legissem, scripsi in hunc modum: *Galeria nomen est centuriae, ut Veturia.* Item [ad 26, 22.] *Ut hoc loco in veteribus libris est pro* centuria, Veturia *sic infra:* Redire in suffragium Veturiam juniorum. *Item:* Veturiam seniorum citaret. *item:* Citatis Veturiae senioribus. *idque, ut ego censeo, recte. est enim* Veturia *Centuriae nomen, ut* Galeria. *cujus meminit lib.* 27, [6.] *his verbis.* Galeriam juniorum, quae sorte praerogativa erat. Nunc vertit vitio Robortellus, quod sine veterum librorum auctoritate pro *Centuriae* voce *Galeriam*, et *Veturiam* reposuerim. addit deinde *Galeriam tribum*, non *centuriam*, esse. nam centurias nomine caruisse. Ego vero dico, me *Veturiam* et *Galeriam* ex antiquis libris hausisse, atque hujus lectionis doctos omnes, praeter ipsum, adstipulatores habere. *Galeriam* autem et *Veturiam* tribuum nomina esse illa quidem, verum centuriarum etiam esse posse. Nam cum ex tribu Galeria centuria praerogativa esset educta, sive juniorum, sive seniorum; fiebat, ut ipsa centuria nomen tribus adipisceretur, et *Galeria juniorum*, sive *seniorum* diceretur. quod erat nihil aliud, quam dicere, centuria praerogativa juniorum, aut seniorum ex tribu Galeria educta. nam Cicero pro Plancio *praerogativam centuriam*, unius tribus partem vocavit. atque idem dico de *Veturia*, et caeteris. Habent ergo centuriae nomen, cum a tribu, unde educuntur, id accipiant. Quamobrem quod addit, se putare, *me, cum haec scripsi, somniasse*; scito me vehementer gaudere, cum somnia mea multo, quam ipsius vigiliae, sint meliora. neque enim, nisi ipse vigilans dormienti similis esset, *Galeriam* et *Veturiam* centurias ex Liviana historia sustulisset. de quibus egregie Nicolaus Gruchius in libris de Comitiis disputavit.

EX EPITOMA XLIX.

Diti patri ludi ad Terentum ex praecepto librorum Sibyllinorum facti, qui anno primo Punici belli, quingentesimo et altero ab U. C. facti erant.] Ego cum ex scriptis libris correxissem: *Qui anno centesimo. primo Punico bello, id est, quingentesimo et altero ab U. C. facti erant.* Robortellus ex conjectura ita emendavit: *Qui sexto decimo anno primi Punici belli.* improbavit autem vocem illam *centesimo*. quam ego confirmo in hunc modum: Bellum Punicum tertium Marcio et Manilio consulibus coeptum est, anno altero et sexcentesimo ab U. C. ut scriptum est in hac epitoma. iisdemque consulibus, quarti ludi saeculares ex Livii sententia, Censorino teste, et epitoma consentiente, facti sunt. ergo quarti ludi anno altero et sexcentesimo ex Livii sententia facti sunt. at tertii, a P. Claudio et L. Junio consulibus ex

Livii sententia, ut ait Censorinus, facti fuerant, qui annus in quingentesimum primum ab U. C. incidit. ergo ludi saeculares, de quibus agitur in epitoma, centesimo ante anno facti sunt ante tertium bellum Punicum, cujus primo anno etiam facti esse dicuntur.

EX EPITOMA L.

P. Scipio Aemilianus, cum aedilitatem peteret, consul a populo dictus, quoniam per decem annos fieri minime licebat, legibus solutus, et consul creatus.) Ego, quoniam legem de decem annis non observari, nisi in iis, qui consules reficerentur, sciebam, ea enim caveri, ne quis intra decem annos co
sul reficeretur, cumque in scr
ptis libris legi animadverterem
per annos, numero *decem*
misso, non dubitavi, quin ge
mana haec esset lectio: praece
tim vero cum Scipionem tu
xxxvii. annos natum scirem, id e
nondum aetate consulari pra
ditum; de qua legibus annalib
esset cautum. hanc autem lecti
nem, cum et librorum et rati
nis auctoritate nitatur, tam
Robortellus temere irrisit. A
que hi quidem sunt mille ill
et sexcenti Livii loci, quos r
corrupisse Robortellus insim
lavit: quosque primum ille, d
inde Glareanus, adversus
protulit: de quibus aliorum es
non nostrum, judicium.

JACOBI, JOH. FR. F. GRONOVII

EPISTOLAE,

IN QUIBUS MULTA

TITI LIVII

Loca Geographica emendantur et illustrantur.

REVERENDISSIMO
ET CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
D. FERDINANDO
D. G. EPISCOPO
PADERBORNENSI,
S. R. I. Principi, Comiti Pyrmontano, etc. Coadjutori Monasteriensi,

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

Naviculam hanc, in qua meditationum aliquot formas et triocinii in Tito Livio mei partem oneravi, optimo sidere ituram, et ab omni procella tutam reipublicae populi Romani oras circumerraturam censui, si in ejus acrostolio Reverendissimae Celsitudinis Tuae nomen pro parasemo insculperem, et hanc ei Tutelam invocarem. Quanquam quid de me loquor? qui videri non possum id sponte mea facere, et in hac re liberum quidquam habere, praeoccupatus vel patrocinii tanti gloria, quo jam duodecim annos resplendens incessit Livius; vel, quam religiose observare pietas me jubet, paternae voluntatis conjectura. Non enim huc escenderem, nisi paterni juris defensor et quasi patrimonii propagator mei, ut de Mucio Tullius, partim scirem, potissime in eo sibi patrem placuisse, quod Livio tam firmum praesidium circumspexisset; partim persuasus essem, eum ipsum, si contigisset vita, omnia ista sic recorrecturum fuisse. Itaque non me, sed patrem meum, crede, Princeps Celsissime, diem hunc illo repetitae lectionis dono instaurare, et velut scapham, puppi majoris navis remulco alligatam, intra portum moliumque tuarum phalangas lente consequentem, et inde tranquillitati suae omnia spondentem, ab ipso subduci, supplicante, ut paribus auspiciis utramque dignetur Celsitudo tua. Ego quidem, quanta poteram ingenii nostri sagacitate utens, ex animi mei sententia circumivi, nunc bolidem demittens, si ex imperioso opacitatis furvae pelago et abysso demersam Livii manum sentire possem et apprehendere; nunc ad tollenonis et ciconiae opera defugiens, ut inventam non modo integre extraherem, sed quoque pulchre ablutam et ab omni limo repurgatam quadratamque exponerem. Quod si tamen in gemino hoc nostrae domus labore non alia similitudo constabit, nisi quatenus

Et canibus catulos similes et matribus haedos
Novimus;

age sane, habeatur non pro Batti silphio, sed pro mero Daventriensi lasere, dum me argumenti gratia tueatur, quod et Livio Tuo datum est, et occupatum in Geographia; cui ut operarer cultius, exemplum et stimulus mihi fuere Paderbornensia Monumenta, ex quibus primum didici, qui genius ab ultima origine fuerit locorum, in quae nascens cecidi. Denique quanto citerior non tempore solum, sed doctrina ac studio haec Gronoviani erga Titum Livium amoris mantissa videbitur; tanto acrius intendar, ut saltem cultus et reverentiae effigies aut par aut major exsistat in me, qui id potissimum voveo, ut Te, Princeps Eruditissime, adgubernante Musarum fato, optimi hujus Livii gloria maximis ac rebus augmentisque attollat. Scripsi Daventriae a. d. VII. Idus Novembris.

Reverendissimae Celsitudini Tuae Devotissimus

JACOBUS GRONOVIUS, J. FR. F.

EPISTOLA PRIMA.
LAURENTIO GRONOVIO PATRUO SUO JACOBUS S. P. D.

Quam lubens nuper uti voluerim prorogatione tuae consuetudinis, et pergere tecum in prima vetustate ex Graecis scriptoribus recensenda, ex hoc incepto meo abunde cognosces. Quippe in animo habens super incertissimis quibusdam Titi Livii locis, quae aut intellecta perperam, aut temerario casu detor-

ta trepidabant, et quorum e
mendationem solus praestare di
fidebam, cum aliis, quos et do
ctos et conciliatos mihi noram
συμφιλολογεῖν, te primum e
omnibus animo meo obvenisse
video, qui ad hanc operam vo
careris, velut in solatium nostr
desiderii. Narro enim tibi, Pa
true longe honoratissime; quun
primum ex peregrinis locis re
versus varios meorum casus di
dici, hoc saltem mihi gratulatu
fui, quod te, licet acerbitate
satis feras fratrisque et sorori
jacturas perpessum, laetum ta
men salvumque et quietum di
vina pax conservavisset; et nun
quarta vice ad conspectum e
prolixae tuae voluntatis usu
accelerans, non modo omnia co
stantis in me amoris tui signa re
peri
Mus
fratr
tatio
ligen
clina
lissu
tione
tuit
ri, e
vant
te fo
quid
liter
temp
ditas
dum,
lacri
rima
circ
impe
eum
tem
rieti
amb
histo
quan
dam
pare
aequ
aut
quan

appellationes, et Geographiam, amantissimam ingeniis veterum materiem, longeque praeter omnia necessariam, obscurandam. In quo (nam de venia tua certus sum) unde potius principii ducamus exordium, quam ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ab ea, cui omnes has ingenii blanditias, omnes hos dulces ludos acceptos referimus, Italia? vel ipso Livii ordine sic postulante, cujus verba de eo tempore, quo circa matrem suam Roma luctabatur, a Metto Fufetio Albano duce edita ad regem Tullum Hostilium, perquam lippientia vides ista libro 1. cap. 23. *Etrusca res quanta circa nos teque maxime sit, quo propriores vos, hoc magis scis.* Quid enim adfert, aut continet hic locus, quo non dico integer, sed non incurvus caecae depravationis dolore incedat? utrum in multa numeri variatione Livianam quandam xerophagiam et minime unctam orationem? an abruptam soni vanitatem, auri Latinae ingratissimam? Jam vero ad membranas veteres aut editiones principes si convertaris, tot maeandros invenies, ut exire mali modus ultra non videatur potuisse. In Florentino ad S. Marci legebam *quo propior es Vulscis;* nec aliter notavit pater ex Vossiano 11. Muretus ex veteri, ut addit, libro, *quo propior ex Volscis;* et sic ediderunt Juntae et Aldus in Veneta. Vossianus 1. *quo propior Vulscis:* Rottendorfianus et Florentinus alter, *quo propior Volscis;* quomodo habent primae editiones usque ad Basileensem anni MDXXXI, quae vulgatam lectionem prodidit. Gudianus denique *quo propior Vulsis.* Exstatne fides mea, et incertum vel inaestimabile videri potest, irato Isidis sistro occaecatos hujus loci lectores correctoresque inter coelum ac terram haesitasse suspensos? Unde potuit tanta inconstantia exstitisse, nisi quod, primae lectionis veritate perdita, posteriores nulla circuitione verum consequi et retrahere valuerint? Pater nihil aliud nisi his adscripsit locum alium Livii e libro 31. eodem capite, ubi leguntur ista: *Vos, quo propiores Macedoniae estis, melius nostis.* Quae, sicut loquendi modum confirmant, ita ad rem ipsam nihil conferunt. Agitur enim de Etruscorum potentia; ejus contemplatione Fufetius Tullum ad pacem hortatur, ne, seu vicerit, sive succumbat, illi victum pariter victoremque postea corripiant. Eam vero potentiam Volsci, gens Latina, ad alterum Romae latus, et cui nihil cum Etruria erat, declarare nequit tanquam ejus exemplum, et quos Romani jam essent experti periculosos vicinos. Plane ita patet hoc crimen, ut ampliari in eo non oporteat. Propter quae sitellam ad te, Patrue, defero, et rogator adsum, ut suffragio tuo significes, an non et vulgatam scripturam valida dolabra subverterim, et pro ista emendationem veritate armatam majori, quam Gorgone est Minervae sinus, proferam reponendo: *Quanta circa nos teque maxime sit, quo propior es Vejis, hoc magis scis.* Hujus enim civitatis Etruscae non modo vim, sed etiam in Romanae urbis prima incrementa odium, poterat cognovisse Tullus ex regno Romuli, narrante nobis Livio cap. 15. Et maxime hos in documentum ejus periculi advocat, quia jam tum videtur rumor fuisse sparsus de nova concitatione hujus populi, quum statim post finitam trigeminorum pugnam Tullus Mettum jubeat juventutem Albanam in armis habere, usurum se eorum opera, si bellum cum Vejentibus foret, ut legitur cap. 28. Redeat igitur

ıſt longi temporis errores ex ſexo iſto variantium lectionum nbivio in veram Livius et ab so munitam viam. Non minor ›paret labyrinthus, quo cirımducitur libro 2. cap. 16. scri›us: *Atta Clausus ab Regillo agna clientium manu Roem venit.* Non quo poſt dili›ntiam Sigonii de situ et intelctu loci avocandam concionem ıtemus; sed Livii prisca maıs vertitur, quam utique hanc ›n fuiſſe, non tibi magis, Paıe, quam omnibus aequis iniısisque, eodem argumento fale persuadebo; adeo spiſſe et ›ebra hic eſt varietas. Ecce ıim Flor. ad S. Marci praefert *b ē Regillo* Puteaneus *ab ico› regillo.* Voſſ. 1. *ab ecen reillo.* Voſſ. 2. *ab lacu regillo.* lor. alter *ab c. n regillo.* Rott. *b ēn regillo.* ut et Gudianus ım Helmaeſtadiensi. Quidni jusırandum liquide dare paratus m, non videri vel e republiı elegantiorum artium, vel e de doctorum hominum, tam imrovide iſta percurri? Nec vero enıéas oportet, solos manuaios scribas, pleramque non doctiſſimos priorum simios, hic em incongrue geſſiſſe: ipsi imto eruditi typorum praesides ıuam indecore haeserint, edi. ionibus, non secus ac obsignaıs tabellis, poſteros edocent, ıuas et ipsas operae erit reco;noscere. Quippe quum editioıes primae extuliſſent *ab. cn. Reillo*, id tenuit usque ad Veneıs annorum mcccclxvııı. et xcvı. n quibus eſt *ab Gn Regillo.* Ascensius inde Parisiis anno mdxııı. dedit *a lacu Regillo*, ıuem sequuta eſt altera Parisiıa anni mdxxıx. Moguntini *ab urbe Regillo;* donec tandem Basileenses, omissis omnibus, procuderunt *ab Regillo*, quod t in Italia sua antiqua allegans sequitur Phil. Cluverius [2, 9. 669.] et affirmat Sigonius; sed

ita, ut mirer, cur scripturam veteris sui libri, quem paſſim inculcat, nunc celet. Quidni enim, si Regillum urbs eſt Sabinorum, ut ipse probat, etiam aſſumit lectionem Moguntinam, quae id clare dicit, et, quae si semper placuiſſet, non potuiſſet haerere Glareanus? Agnoscis, Patrue non vanis me imaginibus ludi verius, quam satisfactum esse promiſſo meo, et poteſt tibi ex tanta haesitatione conſtare, male sana eſſe vulgatae lectionis verba? Sane ut hoc opinor, ita spero etiam ad antiquae scripturae in Put. maxime et Voſſ 1. elucentia veſtigia curationem a nobis adhibitum iri te judica ita certam, ac si in templo dormientibus ipse Livii angelus adſtitiſſet. Legendum *a vico Regillo.* Omnes sane primos tum Italiae, tum aliarum regionum populos legimus vicatim habitaviſſe. Sic de Samnitibus hic auctor 9, 13. *Samnites ea tempestate in montibus vicatim habitantes.* Sic de Gallis Cisalpinis ait Polybius libro 2. et ali scriptores, vixiſſe *κωμηδὸν*, ve *κατὰ κώμας*. Neque commoveat quod Dionysio Halicarnaſſeo e in Excerptis Peiresciania Appiano, et Suetonio Regillum vocetur *πόλις* et *oppidum*. Nam e Claſtidium ita Livius noſter v cum vocat libro 21, [48.] et Plutarchus: at Polybius *πόλιν* d serte appellat. Sic Forulos v *cum* vocat item in Sabinis Livius libro 26, [11.] quae Servi *civitas* dicitur; idque pluri contigiſſe annotavimus. Caeterum inprimis hanc per vic campeſtrem habitationem am verunt Sabini, ut felicissima telluris incolae, ita ingeniis a agriculturam propensis. Ipse eximie confirmat Livius hoc bro cap 62. *Incendiis vicorum quibus frequenter habitabatu Sabini exciti.* Nec minus κώ Τερίνα Dionysio Hal. memora

et Catone, ut quae prima ab Sabinis occupata fuerit. Suetonius: *Vespasianus natus est in Sabinis ultra Reate, vico modico, cui nomen est Phalacrinae.* Itaque et hanc causam cognoscendam puto, quare ab Sabinis magno in cultu Ceres habita fuerit, quod discimus ex eodem nostro, libro 41. cap. 28. Nam, quum ex Sabinis nunciatus esset terrae motus ingens cum multis aedificiorum ruinis, Romani non aliud numen placandum censuerunt, quam, ut illic narratur, Cereris, Liberi Liberaeque, rusticorum Deorum. Et patieris, Patrue, hic me parumper extra lineam exspatiari ad confirmationem loci alterius Liviani, insceto medicamine interpolati, in libro 22. cap. 36. ubi sic legitur: *Et multo cruore signa in Sabinis caedis, aquas e fonte calidas manasse.* Non enim jam ratibus ultra navigatur, ut ullo modo admitti possit, quod ille eruditus Lipsius non tam mittebat Sigonio, quam potius cum Sabinis somniabat, ut ipse sibi omen cecinit, rescribens *Signiae in Sabinis:* quum *Signia* non *in Sabinis*, sed Latii urbs fuerit, ut cum omni vetustate testis est ipse Livius libro 8. cap. 3. De reliquis enim *caedis aquae* tantum hariolatur. Vides igitur alio modo ista verba tentari, reponique, *et multo cruore signa in Sabinis, Caeretes aquas e fonte* etc. Quod licet appareat decentius, non tamen tolerari potest. Nam ut taceam, videri Livium ista conjunctione in unam pericopen narrasse duo prodigia, in Sabinis utraque facta, quum Caeretes aquae sint in Etruria; credibile non est, Livium ita interminate pronunciavisse de omnibus omnium Deorum apud Sabinos signis. Nam et libro 23, [31.] quem locum ibi citatum cernis, dixit, *Signa Lanuvii ad Junonis Sospitae cruore manaverunt:* non quaevis signa Lanuvii, sed ea, quae templo Junonis Sospitae adfixa fuerunt; quae verisimile est non alia fuisse, quam ipsius Deae, cujus erat et templum. Nec aliter agit libro 27. cap. 4. *Et in agro Capenate, ad lucum Feroniae, quatuor signa sanguine multo diem ac noctem sudasse.* Super omnia stirpitus hanc conjecturam revellit, quod Caeretes vel Caeretanas aquas a fonte calidas manasse pro prodigio haberi non potest, quum Strabo liquide testetur, aquas illas esse thermas, libro 5. [pag. 220.] *Εὐανδρεῖ δὲ ἀυτῆς μᾶλλον τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καιρετανά, διὰ τοὺς φοιτῶντας θεραπείας χάριν.* Idemque innuere videtur Martialis libro 6. epigrammate 42. dum Etrusci thermulis apponit: P. 8.

Non mollis Sinuessa, fervidique
Fluctus Passeris, aut superbus Anxur,
Non Phoebi vada, principesque Bajae.

Loca illa omnia balneis fuere celebria, seu *Phoebi vada*, quae in Itinerariis vocantur *aquae Apollinares*, eadem fuerint, ut videtur putasse Cluverius, seu diversa, ut pene ad vivum videtur demonstrare clarissimus Holstenius, duntaxat utrumque aquarum Caeretum fontem etiam hodie balneorum vocabulis censeri docens. Itaque haec omnia me inducunt, quo minus isti mutationi vel possim, vel debeam acquiescere, et alio gradu clivum illum frangendum liberandumque pronunciem; immo potius ἀνεμεσήτως videar putare a Livio relictum fuisse: *Et multo cruore signa in Sabinis Cereris, aquas e fonte calidas manasse.* De copia signorum apud Sabinos Cereris dubitare ul-

non licet; sed nec de aquis, quae non unae in Sabinis fuere frigoris omnes celeberrimi. Certe Blandusiam suum Horatius sic praedicat, (3. od. 13.)

Quem flagrantis atrox hora
Caniculae
Nescit tangere, qui frigus amabile
Fessis vomere tauris
Praebes, et pecori vago.

Erant aquae Albulae et Labanae, de quibus satis plene Strabo lib. 5. (pag. 238.) in Sabinis dicens, *καὶ τὰ Ἄλβουλα καλούμενα ῥεῖ ὕδατα ψυχρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν πρὸς ποικίλας νόσους καὶ πίνουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ Λάβανα ἐν τοῖς περὶ Ἤρητον τόποις.* Erant aquae Cutiliae, de quibus ibidem Strabo (pag. 228.) *Καὶ τὰ ἐν Κουτιλίαις ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν καὶ πίνουσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύουσι νόσους.* Itaque et Vespasianus potuit mori, *ἐν τοῖς ὕδασι τῶν Σαβίνων τοῖς Κουτιλίοις ὀνομαζομένοις*, ut sunt verba Dionis Cassii (lib. 66. p. 753.) vel petens Cutilias ac Reatina rura creberrimo frigidae aquae usu intestina vitiare, ut commodius ad haec nostra Suetonius (in Vespas. cap. 24.) Denique et Vitruvius libro 8. cap. 3. ait: *Est autem aquae frigidae genus nitrosum, uti Pinnae Vestinae, Cutiliis, aliisque locis.* Ex his aquis, ita frigore suo notis, si quae calidae subito e fonte manaverint, non novum est inter prodigia habitum fuisse. Et quis asseverare potest, τὸ *Cutiliae* non absorptum alicubi etiamnum latere? Sed jam remisso hoc excessu progrediamur, Patrue, ad reliquias satis molestas in loco quondam corruptissimo, sed multis partibus jam sanato, libri 5. capite 35. *Alia subinde manus Cenomanorum, Elitovio duce, vestigia priorum secuta, eodem saltu, favente Belloveso, quum transcen-*
disset Alpes, ubi nunc Brix-
ae Veronae urbes sunt, (locos t
nuere Libui) considunt. post h
Salluvii prope antiquam ge
tem Laevos, Ligures incolent
circa Ticinum amnem. Poen
no deinde Boji Lingonesqu
transgressi, etc. Nam et in h
disceptationibus usu venire c
suevit, sicut

— — ubi tolluntur festis a
laea theatris
Surgere signa solent, pr
mumque ostendere vultu
Caetera paulatim, placidoqu
educta tenore
Tota patent, imoque pedes i
margine ponunt.

Omnino enim gratulandum ill
verbis est, quod hactenus adve
terint viros doctissimos, ut ma
ximam partem suis numeris red
integrata sint. Restat tamen al
quid. Quippe tertiae gentis no
men sane quidem notum est v
ex antiquo marmore, ubi trium
phati junguntur *Ligures Vecon*
tii Salluviique, vel ex pluribu
auctorum locis sive *Salluvii*
sive *Salvii*, seu *Salyi*: se
in hac regione prorsus censer
nequeunt, ut recte ostendit Cl
verius, cujus admonitio non de
buit negligi, quum sit undique
que verissima. Itaque quum Ga
lici populi nomen requiri con
stet, tum utique *Salluvii* esse il
nequeunt. Non etiam sequitur
tes sub nomine *Salluvii* laten
tes talem populum fuisse, qui vi
cinos Libuis Laevos Ligures a
Ticinum habitantes sit adortus
quum appareat satis ex Polybi
atque etiam ex Livio, *Λαίου*
vel *Laevos* et *Λεβεκίους* vel *Li*
bicos vel *Libuos* semper man
sisse prope ortus Padi sedis sua
prioris potentes, ut *Salluvii* dic
nequeant *Laevos* et *Ligures* cir
ca Ticinum agro pepulisse. Sed
neque Cluveriana mutatio facil
obtinere potest, vel ob nimiam

praecipitis audaciae, vel plurimum incertum repudianda, *Post hos Libici ex Salyis orti.* Equidem video, Plinium dicere [3, 17.] *Vercellae Libicorum ex Salyis ortae:* et is fundus est hujus conjecturae Cluverio; sed inde non affirmat Plinius, Libicos ex Salyis ortos, sed urbem unam, inter Libicos sitam Vercellas, quasi coloniam fuisse Salyerum, quae ducta in Libicos, gentem diu ante ita nominatam et stabilitam, fuerit, ut saepe factum novimus, et in omnibus plerumque coloniis. Proinde Plinii verba nihil nos docent de prima origine Libicorum, sed una tantum eorum urbe. Denique ne illa quidem *circa Ticinum amnem* recte se videntur habere; quid enim ea differunt ab antecedentibus, *haud procul Ticino flumine?* ut sic in eadem regione desederint Insubres et Salluvii. Ne multa, Patrue; sient omnia sincera, si scribamus: *Ubi nunc Brixia et Verona urbes sunt, locos tenuere. Libui continue et post hos Salassi praeter antiquam gentes Laevos Ligures incolentes citra Ticinum amnem Pennino; Deinde Boji Lingonesque transgressi,* etc. Laevi enim Ligures, antiqua in illo tractu gens, tenuere locum suum pristinum, et ad horum latus versus Ticinum amnem demiserunt se ab Alpibus Lebecii, vel Libici, vel Libui, pertinentes usque ad Ticinum, quum alteram ejus ripam possiderent Insubres, ut sic citra id flumen manserint. Jam vero praeter vel juxta Laevos considerunt versus montana Alpium Salassi, vel pigritia transeundi ac procedendi, ut postea fecerunt Boji Lingonesque, vel non tam numerosi, ut Laevi Libicique impedientes cogi ab iis potuerint ad concedendum transitum. Salassos enim super Laevos et Libicos habitasse, pulcherrime adfirmat praeter alios ipse Livius libro 21. cap. 38. *Eo magis miror ambigi, quanam Alpes transierit: et vulgo credere Pennino, atque inde nomen et jugo Alpium inditum, transgressum. Coelius per Cremonis jugum dicit transisse; qui ambo saltus eum non in Taurinos, sed per Salassos montanos ad Libuos Gallos deduxissent.* Ex quibus etiam patet, vocem *Pennino* justius ad praecedentia componi, quam ad sequentia; quum verisimile non sit, tanta aberratione Bojos vagatos fuisse, ut Pennini transitum petierint, quum in promptu esset recta per Tridentinum jugum via, quam postea etiam sequuti sunt Cimbri, et quae protinus eos deduxit ad Etruscos et Umbros. Igitur Salassi tum supra se habuerunt montem Penninum, tum infra se Laevos et Libuos, quod unum hoc loco desiderari potest. Haec quum sint liquida, et nullam in Libuorum situ exceptionem patiantur, mirari lubet, quid in mentem fuerit Stephano Pighio, qui in praetoribus anni DLVIII. numerato P. Porcio Laeca, fastis suis haec verba inseruit: *Etruriam ac Pisas sortitus obtinuit cum duobus item millibus peditum et ducentis equitibus ex Gallico exercitu, Lebuis Liguribus ab tergo oppositus. Livius lib. XXXIII.* [43.] *Qui tamen corrigendus est, ubi mendose legitur, Ut ab tergo Liguribus esset, ubi deest Lebuis.* Nam quum clarissime fines suos et Libuis et Laevis Polybius ac Livius adsignaverint, atque adeo id satis Pighio constiterit; monstrosa prorsus ista audacia est, ex suo sensu immittere vocem velle, nulla specie huc congruentem. Passim in Livio legimus, eum, qui Pisas sortiebatur, Liguribus oppositum fuisse, et limites illius provinciae Liguribus contiguos. Hinc Pi- P. 10.

e cum Liguribus pro una pro- neia junctim traduntur libro l. cap. 35. Hinc libro 35. cap. . *Ex agro Pisano in Ligures rofectus.* Sed in quos Ligures? on utique Lebuos. Longe isti. ed in Apuanos. Livius libro . cap. 32. *Sempronius a Pi- s profectus in Apuanos Ligu- s.* Libro 40. cap. 41. *Fulvius lortus a Pisis in Apuanos Ligu- s.* Nullus ibi locus Lebuis. tque quo detrusus fuit vir do- lissimus plane extremis sensi- us? aut quid aliud vocari me- tur tam procax et immedita- laborandi ratio, quam aite- es Ἀνεσίου Ιαπα? quales ple- mque sunt bracteatae episte- ones illae, quae ex lectorum, n auctorum, ingenio saepe issis monumentis infundun- r, ut commodo hoc agenti mihi memoriam venit (nam scedae rae Perusinae, quas in mun- m nunc conferebam, huc me duxerant) geminam Livio for- nam accidisse compendio Ste- ani Byzantini, in loco uno rte ex praestantissimis, quae ic continentur, atque ideo pa- m tuam, Patrue, impetratam lim, ut quos eadem calamitas detur junxisse, nunc adjumen- pari jungantur. Verba Ste- ani sunt in voce Μίλητος. ὅς ιρ * ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις κλ- ον κλάδον ὑπὸ τὴν στιβάδα, καὶ ὶ τὰ τῆς Δήμητρος ἱερὰ πλεί- ν κίτυος ἐπέθεσαν διὰ τὸ ἀρ- ίον τῆς γενέσεως. Ubi vir il- stri eruditione in Dissertatione de praestantia Numismatum 569. mutila sic supplenda se nsere profitetur ὅς γὰρ Ἀθη- ῖοι ἐν τοῖς Θεσμ. Sed omnino rverse. Quid enim? an hic ephanus loquitur de Athenis? , quia Thesmophoriorum men-) fit, ideo putari oportet de henis agi? Multo minus valet ι ratio, quod ab iis orta di- illa sacra Thesmophorica; m non pauci ex antiquis id

negent. Immo supplementum id tanto est mendosius, quanto lon- giore abhinc tempore doctissi- mus Joh. Meursius nos docuit, Thesmophoria festum non solum Athenis, sed etiam Lacedaemo- ne, sed Drymaeae, sed Thebis, sed Megaris, sed Eretriae in ce- lebratione fuisse; de Mileto au- tem produxit non hujus modo loci testimonium, sed eximium quoque Diogenis Laërtii, unde discimus, triduanum id festum Mileti fuisse, quum Athenis qua- tuor dierum esset. An hoc om- nes, tanquam Atheniensium co- loniae, inde illud solemne ex- ceperunt? Sed nec si colonia Atheniensis in festo obtulerit nu- minibus suis ramum arboris in tractu suo frequentis, id quid- quam ad metropolin facit, quae fortassis nullam pinum propaga- vit: adeo ut, si ista licentia va- lebit, longe melius et securius suppleri possit ὅς γὰρ Μιλήσιοι ἐν τοῖς Θεσμοφ. Post haec ad istum modum suppleta idem Vir Magnus corrupta putat emendan- da, hoc est, pro πλεῖνον scriben- dum κῶνον. Id quod facile se- qui possumus, si modo tamen ita se res habuit. Nam omnino cre- dibilius est, hinc l literam exci- disse quam literam λ illepsam temere fuisse, ac scripsisse au- ctorem κλώνιον, id est, surcu- lum ipsum, vel rami partem ex- teriorem cum enato fructu, ut vox κλώνιον plane idem sit, at- que adeo plus contineat, quam κῶνος, ita tamen, ut κῶνος sit in eo comprehensus. Quanquam, ut intrepidus, quod censeo, a- pud te, Patrue, eloquar; nun- quam persuaderi potuerim, κῶ- νον in versu Orphei notare nu- cem pineam. Versus Orphei est

Κῶνος καὶ ῥόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγυια;

qui, quantum scio, primum pro- ductus (sed intempestive; neque enim ultimis verbis denotari queunt *serperastra*) a magno

Scaligero est ad Varronem [lib. 8. pag. 103.] mox uno agmine et ore uno ante nos ac nostra nunc aetate invaditur a viris summis atque etiam abs te, *φιλότης*, in Harpocrate nupero, nuces pineas interpretantibus. Fuerit sane in Bacchi sacris usitata et
P. thyrsis imposita pinea nux; at
11. quum isti versus de eo admodum puero loquantur, quid ad illum tunc ista? Jam in eodem versu non sunt alia, nisi solummodo ludicra puerilia, vel infantium quorumcunque blandimenta, partim sono, partim gestu motuque risum provocantia, crotala nempe et oscilla, quae vere sunt *παίγνια καμπεσίγυια*. Cur ab hoc genere diversum aliquid putamus intelligi per vocem *κώνοι*? Nam *ῥόμβων* non una species etiam hodie pueris nostris nota est. At in nuce pinea quid apparet lusorium? Quin omnem locum Clementis [in Protrept. pag. m. 2.] recenseamus, qui talis est: *Τὰ γὰρ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα· ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα, ἐνόπλῳ κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων, δόλῳ δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν* (quod observandum) *οὗτοι δὴ οἱ Τιτάνες διέσπασαν, ἔτι νηπίαχον ὄντα, ὡς ὁ τῆς τελετῆς ποιητὴς Ὀρφεύς φησιν ὁ Θρᾴκιος.*

Κῶνος καὶ ῥόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγυια,
Μῆλά τε χρύσεα καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων.

καὶ τῆς δὲ ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς κατάγνωσιν παραθέσθαι ἀστραγάλους, σφαῖρα, στρόβιλος, μῆλα, ῥόμβος, ἔσοπτρον, πόκος. Ibi Clemens quidem velut in paraphrasi *στρόβιλον* vocat, qui etiam pineam nucem designet, ut pro Orphaïco *κῶνος* sumi queat. Sed an non quoque *στρόβιλος* praeter eam alia utitur notione? nonne Hesychius doctissime exsequens aït sumi pro *συστροφῇ ἀελλώδης*, item *εἶδος τι ὀρχήσεως*, et aliquid mundi muliebris, quae *γυναικεῖα χρύσια* vocat, armillas forte aut simile? Itaque nihil est, quod a Clemente innui nucem pineam credamus. Imo vetat nos tale aliquid cogitare Arnobius, qui [lib. 5. pag. 169.] ad hos ipsos versiculos respiciens aït, Orpheum in carminibus memoravisse adhibita in jocis puerilibus Bacchi instrumenta, nimirum *talos, speculum, turbines, volubiles rotulas, et teretes pilas, et virginibus aurea sumpta ab Hesperidibus mala.* Quid? opinabimur ab Arnobio interpretationem *τῶν κώνων* omissam esse? Immo ille omnia Orphei Latine protulit, sicut omnis antiquitas ea exposuit, idque satis manifeste ordo ostendit. Unde omnino inducor, *κῶνον* unum fuisse ex lasciviae puerilis adjumentis, non nucem pineam. Et haec nos, Honorate Patrue, in gratiam *κώνου* Bacchici; non quod id cum foetente Desiderii Heraldi judicio putemus esse tempus et operam perdere, sed quod existimemus referre, ut ea, quae Maximus Ecclesiae Sanctae Doctor posteritati commendanda judicavit, recte intelligamus, et vel discamus, vel doceamur, et Polybium quoque, quo nullum vel lepidius *ἄθυρμα* habuit juventus nostra, vel senectus, si modo ad eam perveniemus, habitura est oblectamentum amoenius, insigni correctione adjuvemus, qui libro 10, cap. 18. post Carthaginem Novam captam refert Scipionem *κατὰ γένη καὶ καθ' ἡλικίαν ἑκάστοις δεδωρῆσθαι τὰ πρέποντα, ταῖς μὲν παισὶ κώνους καὶ ψέλλια, τοῖς δὲ νεανίσκοις ῥάμβας καὶ μαχαίρας.* Casaubonus ibi vertit *icunculas*; quod si vixisset, pluribus forte hanc versionem declaravisset. Libro suo

scripserat: *Suidas legit κόνους, nec exponit, an κόνοι vel ννοι sunt icunculae puellarum et pupae? an εἰκόνια scrib.?* id omnia, ut patet, merae suspiciones. Scripsit Polybius κώνους καὶ ψέλλια. Certe una ex peciebus κώνου videtur esse ea, quam continet manu sua Osiris ud Chiffletium in Basilidianis mma cxiii. Sed jam nimis de atio me auferri patior, et te oque forsan ab libris, in quis senecta tua lepidius conescit, avoco. Itaque vale plunum, Σεβάσμιε, et qualiacune ista sunt, duntaxat obsequiis venerationis meae aeternitam gratam habe.

EPISTOLA SECUNDA.

ANTONIO MAGLIABEQUIO JACOBUS J. FR. F. GRONOVIUS S. P.

Quem modum saepe amatores, ad testationem desiderii sui, ad remissionem ejus, adhiisse legimus, ut nomine salm earum, quas fovebant, anoculos habendo, eoque et paitibus et arboribus inscriben- perpetim fruerentur; eum icede mihi, Antoni Carissime, n tam ut in hac absentia noa mei erga te affectus tenerilinem ludificer, sed ut existitionis meae veritati inservi-, qui te domumque tuam inor velut herbam illam, cujus ia verum obryzumque aurum perfusum retinebant, et sibi innere patiebantur, mixtum ro et adulterinum repudiabant, que adeo eam paginam vere suavi et docta annosque paer et censorem latura habeam, ne admitti abs te sperat, et inscribere nomen tuum sibi ..tinet. Inde enim animus expetit, te quoque evocare ad iter non ut Florentiae tuae fines linquas, et vel ad Pratensis civitatis (grata enim id quoque momentum memoria repeto) viriditatem exspatieris; sed ut assessor mihi eruditam peregrinationem sedens suscipias per aliquot priscorum ruderum locorumque, quibus solis vivunt vocabula; hoc est, ut in experientiam venire matures, ecquid gratulatio tua ad effectum ierit vel itura sit, qua saepe omnia fausta mihi, Livianam editionem administrare aggredienti, precatus es, et inde laetitiam tibi aliquam spondere ac praedestinare valeas. Ut igitur Aegyptios audimus, extremo anni die mensam et opiparis patinis et cratere melimoli pleno instruere solitos, partim in memoriam praeteritae, partim in spem futurae foecunditatis: id imitari, et illis suo eventui relictis, quae jam sub praelo fuerunt, et mox futura sunt, hoc specimine exspectationem tuam tentare me cogunt labes, quas in se recepe-runt plurima Titi Livii loca ad τὴν γεογραφικὴν pertinentia, quae tam spissae et densae sunt, ut obiter transcurrendo et tralaticio notularum more detergeri non videantur posse. Qui non detrectavisti spectare operae meae rationem in tractandis Aeneae, Dionis et Arriani antiquis exemplaribus Mediceis, cur desperem fore, ut ingenii ac judicii nostri, non illis auxiliis excitati, vel contemplari vires, vel suscipere castigationem recuses, et ab humanitate tua petere non audeam, ut aliquot pagines Liviani voluminis emetiri mecum velis? Dubitare non debes, quin persaepe amoro suspiritu optem unius modo ambulatiunculae copiam per illum beatissimum januam, cui aeter-

nus fidusque adsidet Paulus Jovius aedituus et admissionalis ad felicitatem fulgoremque liberalium studiorum, mihi permitti, et in referto Livianis exemplaribus pluteo momentum breve grassari. Si te novi, non potes non hoc incommodo meo dolere. Sed et sic Catone hoc contenti simus: et quod ad te attinet, Vir optime, miseratus hunc casum meum tanto attentius vim judicii tui, acerrima doctrina copulatam, adhibe in examinando, quae tam nudus et desolatus amiculus tuus producet; ut, si quid decoris apud vestrates alia mihi pepererunt, id hac vice non deformetur, sed crescat potius, et auctoritate tua illustretur. Itaque exaudi precor,
P. et agnosce voces, aegritudine
13. multa tantum non elisas, in libro 8. cap. 15. de Minucia Vestali: *Facto judicio viva sub terram ad portam Collinam dextra via strata defossa scelerato campo.* Certus enim sum, si, quae ad hunc locum edita sunt, graviter firmeque consideratum iveris, omnia simul pariter curva visum iri. Quid? tun' persuadeberis, Livio, si nihil aliud voluit dicere, quam ad sinistram viae, ita placuisse id circumscribere, ita abundare: ut τὸ *strata* illo sensu, quo exponi apparet, nunc adjecerit? Cur non sic et Naevius in Parasito pigro apud Varronem de L. L. lib. 6. (pag. 76.) *Domum ire coepi tramite dextra via?* Cur non etiam ita ipse rursum Livius libro 40. cap. 6. *Prior pars ad dextram cum extis, posterior ad laevam viae ponitur?* Maxime quum proculdubio haec quoque fuerit via extra urbem in campo. Quanquam, ne si probari utique posset τὸ *dextra via strata*, id exponendum videretur ad sinistram munitae viae, vel in campo, ubi a dextra est via strata, sed potius in campo, ad cujus sinistram partem est via strata, vel in campo, qui est a dextra viae stratae, prorsus inversa vice, clare id docentibus ipsis illis verbis Livii ex libro 2. cap. 49. *Infelici via dextro Jano portae Carmentalis profecti.* Non enim ea significant, Fabios prodiisse habentes ab dextra Janum, vel via, quae habet ab dextra Janum, sed eos profectos per ipsum dextrum Janum portae Carmentalis, quae via infelix et ipsis fuit, et nunc vulgo existimatur. Et non aliud vult Ovidius (2. Fast. 201.)

Carmentis portae dextro est
via proxima Jano.

Nempe proxima ad Vejos vel Cremeram via est per dextrum portae Carmentis Janum vel transitum; quo indicatur, eam urbis regionem fuisse δίπυλον, ut loquebantur Athenis. Si enim profecti sunt ita, ut haberent dextrum vel a dextra Janum portae Carmentis; per quam igitur portam, quemve Janum egressi sunt? Quo illas ambages? et non potius dicunt per sinistrum Janum portae Carmentis profecti? Quod illud nugamentum, non rem ipsam, ut facta est, sed arcessita quadam nota et περισάσει, indicare? Id nec fieri omnino decet, nec fecit Livius. *Dextro Jano profecti* est per dextrum Janum, aeque ut libro 26. cap. 45. *Neptunum jubebat ducem itineris sequi, ac medio stagno evadere ad moenia.* id est, per medium stagnum, non stagnum in medio relinquentes. 27, 37. *A porta Jugario vico in forum venere*, id est, per Jugarium vicum. Livius autem τὸ *dextra*, *laeva*, simpliciter positum nunquam alio modo accipit, quam ut denotet ad dextram, ad laevam. 22, 41. *Trans proximos montes laeva pedites instructos condit, dextra equite-*

ıpedimenta per convallem tra- ıecit. 23, 24. *Ejus nivae dextra evaque circa viam arbores.* , 18. *Nam et stationes utrin- ıe Romanae dextra laeva- ıe insederant vias.* Itaque fru- ·a Cluverius libro 22. cap. 8. ie verbis, *et laeva relicto ho-* ξ, interserit particulam *a.* In- riptio vetus (apud Grut. 607, 1.) *oniquies. locus. quem. eme- ım. aedificaretur. via. flami- ia. inter. miliar. II. et III. eun- bus. ab. urbe. parte. laeva.* A- ıosois, Antoni, plenis ibi verbis ·pressum, quod paucioribus a Li- o prolatum est, *laeva via Fla- inia*, vel ad laevam viae Flami- ae, quod jam satis puto effulge- ·. Inter haec ne Gruterum qui- ım quievisse intelligo, qui ad ıec ipsa verba, in schediasmate, ıt vocat) quod ipsius manu scri- ·um usui meo concessit Amplis- mus Senator Wilhelmus Goe- us, Vir aeque in literas prae- puarumque doctrinarum disci- linas, ac in benevolentiam meam amque amicitiam spectatissi- us, his vocibus se indicat. Sigonius *stratam* accommodat ·cto strato. male. ego viae stra- ıe.) Unde apparet, eundem ip- placuisse vocis postremae in- ·rpretationem, quam obvenisse atri meo videmus. Sed quam bundantiam Latinus sermo de- ·statur, ac metuit. Itaque ut ıt tandem διαπληκτιζόμενος, et ost jurgia ad manuum opus ve- iatur, revertens ad *τὰ dextra ·a strata* exige, an non dete- ·ari debeas illud *strata*, et cen- ·ne huic loco laurum a me con- ·a foedantis vetustatis fulmina ıtam esse, quum rescripsi *dex- ·a via Salaria.* Porta enim ollina emittebat in viam Sala- ·am, ferebatque in Sabinos per ıionem. Festus: *Salariam vi- ·m incipere ait a porta, quae ·unc Collina a colle Quirinali ·icitur.* Livius 7, 9. *Gallos, ·t, ad tertium lapidem Sala-*

ria via trans pontem Anieni castra habuisse. Sed instar om- nium ecce tibi Strabonis test- monium libro 5. (pag. 228.) Ἐ· ρωται δὲ διὰ τῶν Σαβίνων ἡ Σαλαρία ὁδὸς, ὃν πολλὴ ὀυδα- ·ις ἦν καὶ ἡ Νωμεντανὴ συμπί· ·πτει κατὰ Ἤρητον τῆς Σαβίν· ·κώμην, ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κε· ·μένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης ἀ· Κολλίνης τῆς Κολλίνης. Ita quum defossam dicit in campo scele- rato dextra via Salaria, non in- telligit aliud, quam ad partem dexteram viae Salariae. Haben opinor, emendationem vel Cy- siceno statere expressiorem, non re minus, quam ipsa litere- rum vicinitate stabilitam. Quae quia existimo non abesse ab sp· placendi, hoc ipso te arripio ut mecum in parergi deverticu- lum flectas, ad videndum, qua· idem illud participium *stratu·* lepide corruptum sit apud a· ctorem Carminis de Phoenice ubi vulgo in editis ita legitur

> *Protinus instrato corpus mu- tabile nido*
> *Vitalique toro membra quie- ta locat.*

Antecedit variorum enumerati· herbarum, quibus velut quodan· diaspasmatis genere lectum fu· nebrem Phoenix dicitur exor· nare, eamque his versibus con- cludit, quos multae falsitatis ar- guunt vetusti codices manuscr· pti; ex quibus, qui antiquiss· mus commendatur, Vossianus h· bebat *instractis*, secundus a· eo Vaticanus *stratis.* Alteri· vocis *mutabile* etiam non lev· refertur discrepantia *indotabil· mortabile.* Quibus ita animad· versis, interarescentem script· ram veterem videbar mihi si revocavisse:

> *Protinus in stactes corpus d· tabile nido*
> *Vitalique toro membra qui· ta locat.*

Non assequentibus enim librariis aut scripturam, aut significationem τοῦ *stacte* inconstantiam istam inolevisse fingebam, quum auctor dixerit *in stactes nido*, pro odoribus omne genus referto. *Dotabile* autem *corpus* ideo vocat vel quia ista cynnama, amoma, etc. Phoenici sunt quasi pro dote, quum ista volucris credatur per ignem hunc ire ad nuptias: unde in sequentibus aït, *Mors illi Venus est.* vel quod sint quasi ultima munera, quae pretiosissima in ardentem defuncti rogum ab amicis conjici solita, et sic ista corpora signato verbo *dotari* dicebantur. Unde in pestilentia apud Aeginetas quum frequentes mortes prohibebant omnia solemniter agi, *indotata corpora* uri dicit Ovidius 7. Metam. [vers. 608.]

Aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
Indotata rogos.

Et apud eundem lib. 13. [vers. 523.] Hecuba ad Polyxenam,

At, puto, muneribus dotabere regia virgo,

ut solebat illic legere pater. Nec mirari oportet, poëtam *dotabile* dixisse pro dotato, quum persaepe id apud veteres occurrat, tum poëtas, tum historicos. Et sic vice versa Florus 4, 12. *nihil insultatione barbarorum intolerantius*; quippe sic ibi debet legi ex optimo Nazariano codice, in quo ita extare docet me Salmasii manus, quam possideo, pro vulgato *intolerabilius*, quum in uno Palatinorum sit *intoleratius.* Possent huc plura de genere hoc afferri. Sed ista sufficiant ad versiculos illos de Phoenice legendos proxime antiquam ac veriorem scripturam, et tibi, Eruditissime Antoni, approbandam mutationem meam. nec latius evagandi licentiam aut mihi indulgeo, aut a te postulavi. Ocius igitur me recolligo, et Livium ipsum sequor, cujus salebrosa admodum narratio plane νοσεῖ ἐπιθανάτια libro 21. cap. 20. ubi legati Romani, aït, *ab nullo deinde concilio Hispaniae benigniora verba tulere. Itaque, nequicquam peragrata Hispania, in Galliam transeunt. In his nova terribilisque species visa est, quod armati (ita mos gentis erat) in concilium venerunt.* Admodum salebrosa, dico, haec sunt, et cernis ipse; ut mirum non fuerit, Glareano et Sigonio attentius paullo mentem adjicientibus videri, aliquid hic depravatum esse: melius enim hoc modo loquuti fuissent, quam de omisso alicujus populi nomine aut elapso suspicari, (quod tamen illi quidem saepe ex more suo faciunt) ubi etiam patebit aliquid superesse fortassis. Jam vero, quod ad Arvernos attinet, quos patri meo vides occurrisse, illi profecto huc non conveniunt, populus ultra Garumnam et Gebennam remotus, ut vix credas eum vel cognitum eo tempore Massiliensibus fuisse, nedum ut illuc Romani jam penetraverint: Longe alia est Annibalici itineris, alia Asdrubalici ratio et historia. Asdrubal enim praeter Tagum flumen a Livio dicitur ad Pyrenaeum perrexisse, a Diodoro Siculo in Excerptis Peirescianis [pag. 285.] εἰς τὴν μεσόγειον ἀποδιωχθεὶς παραγενέσθαι παρ' ἐλπίδας εἰς τὴν Ἰταλίαν· Annibal pene juxta ipsum mare ac sinum Gallicum, aut certe proximas illi regiones. Annibal instructo plenoque exercitu tantum transcurrere subito voluit istam Galliae oram; Asdrubal cum laceris et superstitibus ultimae pugnae reliquiis propius Oceanum et vitabundus provinciam Hispaniae citeriorem a Romanis insessam ad Gallos ivit, ibique substitit integra hieme, ut, quas posset, copias illic conduceret,

P. 15.

tamque firmaret. Ex huic
devinadi etiam ad Arver-
que; nulla talis Annibali,
egatis Romanis, nihil aliud
petum ex Hispania ad Al-
r Annibali obsepire quae-
ue. Itaque quum recte di-
Asdrubal ab Arvernis re-
fuisse, tum de legatis Ro-
id vel cogitari non debet.
erea ut meliori sorte nos
e locum, jam decrepantis
ae modo extremos abru-
e fulgores conantem, se-
s, observo nihil frequen-
idque potissimum in hac
parte, obvenire, quam ut
i codices scripti, nec mi-
liti, turbent in copulativa
el addenda, ut Livius eam
descripsit, vel auferenda,
orsus est necessaria. Sic
j. fecerant *hostesque sub*
erant, et cap. 26. *cumque*
a civibus hostibusque a-
rediit. cap. 24. *castra re-*
um levi manu praesidio-
st tum passim, tum disor-
bis id asseverantem legas
a meum ad librum 26. cap.
adem fraudem frausos hoc
eor incommodos homines,
te *τὸ terribilis* offenden-
pellationem loci non no-
, inde extuderunt *In his*
et, ut sequeretur vera
s, copulam *que* voci *ter-*
adscripserunt. Sic pro-
In his nova terribilisque.
vius postremo solo conten-
it, neque ut libro 22. cap.
lane et alius habitus gen-
harum terribilis erat. At
oterat Romanis esse terri-
is habitus, nisi sola novi-
ut locum inspicienti cul-
patebit: noluit tamen di-
ivius *novus terribilisque*.
ne quidem 45, 29. *Assue-*
to imperio, tamen novum
m terribilem praebuit tri-
. Poterat enim orationem
odo concepisse. Huic i-
undamento, in nullam par-

tem, si quid judico, deform
vide an non accommodatiore
structuram superponam. Sc
psisse enim Livium censeo:
Galliam transeunt. Ruscin
ne terribilis species visa es
ate. Nihil potest venire oppo
tunius ad cogendum hoc vuln
in cicatricem. Primum enim
Hispania juxta mare in Gallia
transgressis concilium occurr
bat Ruscino, notus jam illis tem
poribus locus; et praeclare
nicoque omnia firmantur ab ip
auctore nostro infra cap. 24. *Ga*
li, quanquam Italiae bellu
inferri audiebant, tamen, qu
vi subactos trans Pyrenaeu
Hispanos fama erat, Ruscin
nem aliquot populi conveniu
Nisi fallor, necessum mihi n
est, post tam clara verba ad v
stri loci illustrationem per ali
Scriptores ambulare. Nam ali
est et corruptus Ruscino, quo
memorat idem Livius in Afric
libro 30. cap. 10. *Sub occasu*
solis in portum (Ruscinona A
vocant) classe appulere. Qu
pe dubium nullum est, qui
quum Puteaneus optimus il
exhibeat *Rusucmona*, alii ve
codices *Rusucinona*, quin,
co, reponendum illic sit *Ru.*
curona; qua mutatione nihil
MSStis absceditur, nisi linea
tantum intercisis. Rusucur
enim Livio vocatus fuit locu
quem posteriores variis mo
extulisse videntur, etsi omnib
bus alludentibus. ut apparet
verbis Lucae [illegible]
mi, quae an
de patriarch
p. 96. notat,
in MSS. esse
Rusucurrum,
sterioribus ea
co vocabulo
Multo tamen
mocnior sani
in libro 22.
metum prod
simul locis n

lia militibus aliquot spicula, *in Sardinia autem in muro circumeunti vigilias equiti scipionem, quem manu tenuerat, arsisse.* Non potuit vel ipsa Hydra fertilior aut formidolosior fuisse, Antoni, jacturam unius amissi capitis gemino renascente compensans. Hic pro una lectione, quam dederat Livius, deperdita sex substituere potuerunt foecundi homines; et eas tales, ut alteram dicas ineptiis ab altera superari, et in nulla prorsus queas acquiescere. Nihil omnino Livium juvant vel *autem*, vel *audes*, vel *sudes*, vel *rudes*, vel *cudes*, vel *audex*; neque id argumentari est necessum. Nihil earum omnium auctores nisi terebratam pertuderunt. Quid igitur? an plagam adeo crudelem Livio inflictam deseremus? et non potius inscrutabimur omnia, si qua undecunque vestigia sui veritas, ut auctor et sponsor nobis est ipse Livius, forsitan ostensura sit? Primo igitur statuendum est, desiderari haud dubie nomen urbis, nunquam assueto Livio in prodigiis aliquid ita particulatim referre, ut de muro significet, quin et oppidi nomen apponat, ut quilibet explorare potest. Deinde, ne miremur, quae origo possit esse τῶν *autem*, vel *audex*, vel *audes*; scire oportet in hoc Livii bello Punico frequentissime literam *a* cum *s* in Puteaneo codice commutatam reperiri, nescio ex qua causa. Ne ab hoc libro discedam, sic cap. 60. ille *vis* habet, ubi in vulgatis *via*. Sic cap. 25. ille *in ducendo bello ac sedulo*, ut apparet, ex diversa lectione voculam *ac* interpositam habens ob sequentis vocis priorem syllabam *se*. sic cap. 62. ortum in vulgatis *et aliquid*, ubi ille *et siquid*. Sic, ut dicemus cap. 36. ubi ille cum multis aliis MSS. *pediti aequarent*, ediderunt, *pedites aequarent*, nimirum quia in MS. non recte evolvebant, invenientes scriptum *peditis equarent*. Ita et hic factum est *audes* pro *sudes*, et progrediente licentia impudentiores conatus. Nam in τῷ *sudes* minimam corruptelam sedere puto. Id quum in primis literis affatim et nobis persuasisse, et alios teque docuisse videamur, de posterioribus nihil necesse est multa argutari, quae ipsae se compositurae sunt. Scripsisse enim Livium censeo: *In Sardinia Sulcis in muro* etc. *Sulci* enim, Graece Σοῦλκοι et Σοῦλχοι, nobilis et antiqua Sardiniae insulae civitas fuit, memorata Plinio, Melae, Ptolemaeo, Straboni, Claudiano, Stephano; unde oppidani *Sulcenses* et *Sulcitani* Hirtio ac Plinio dicuntur; quos collegerunt jam diu Ortelius cum Cluverio. Sed et Consentius in Arte apud Putschium: *Curibus*, *Trallibus*, *Turribus*, *Sulcis*, *Servitis*, *Tigadis*, *Virbibis*, *Bilis*. Ut scias eam satis notam inter veteres auctores esse. Postea etiam Episcopalis fuit, quod decus nunc translatum esse intelligo in Villam Ecclesiarum. Itaque, ut puto, gratularis, Antoni Politissime, nec potes jam aliud exspectare, nisi ut pergam in scenam vocare, si qua praeterea latent. Habe igitur, quod proxime succedit aurium simul tuarum et nostrae ad Liviani styli indolem attentionis suscitabulum ex eodem libro 21. cap. 43. in oratione Annibalis: *Ac nescio, an majora vincula majoresque necessitates vobis, quam captivis vestris, fortuna circumdederit. Dextra laevaque duo maria claudunt: nullam ne ad effugium quidem navem habentibus. circa Padus amnis, major ac violentior Rhodano, ab tergo Alpes urgent.* Abesse enim nequit, quin succlames, prorsus illi tempestivam venire p. 17.

entionem Padi, neque ullo extextu removeri aut converti sse, situ regionis ad amussim sic descriptioni conveniente. eque id sane inficior; sed neue nunc adeam ad Padum inde rivandum, sed quid ex Livii nseo manaverit, id in conjeura et quaestione est. Ut enim ils mendis, quae eminent, echosmus; certe voci *habentias* nulla in his verbis ita contutis commoditas designari potit; ac forsitan adhaeserunt quoue ad eam alii, sed qui soli se olaraverunt, Moguntini sunt, hibentes *quam captivis vevis, fortuna circumdederit lextra laevaque duo maria auduat) nullam ne ad eff. q. avem habentibus.* Inde et paem meum morata est hactenus, auctoritatem duntaxat suam rsscripserit, allinendo in ima ginae ora, *an navem habens?* Et ad hanc sententiam alios aeque concurrisse intelligo. Deide non sane opposita sunt *circ et ab tergo*; nec magis Paus circa eos fuit, quam Alpes maria, quae ab tergo et laribus eos urgebant, ut bene onuisse censeo Virum hujus udii egregium Jacobum Perionium. Qui idcirco credibile unsebat, Annibalem dixisse ex dverso esse Padum, sicuti ab rgo Alpes, ac scripsisse Livium, ontra Padus amnis, eodem articulae usu, quo lib. 1. cap. 3. *Dextras ad meridiem parts, laevas ad Septentrionem sse dixit, signum contra, quo ngissime conspectum oculi feebant, animo finivit.* Lib. 5. ap. 37. *Jam omnia contra circaque plena hostium erant.* Abi pro ea solet usurpare *ante.* t haec quidem partem illam ingunt. Sed, quae nostra erit istoria, non videtur mihi inriose praetermittendum, quod antiquis exemplaribus legitur *irca Padus amnis, major Padus ac violentior Rhodano.* Enim ex Flor. Voss. Gud. ano tavisse patrem meum video. In scedis meis habeo ex Codi Cantabrigiensi. Si vacat enim adjice sodes acrius mentem, no ad gravitatem sermonis Roman sed dulcedinem leporemque tionis, qua lectoris excitatur attentio; intelliges profecto, no esse hanc repetitionem ingen humilis aut sordentis. Unde o nem hunc locum sic libenter co posuerim: *Ac nescio, an maj ra vincula majoresque nece sitates vobis, quam captivis v stris, fortuna circumdederit dextra laevaque duo mari nullam ne ad effugium quide navem habentibus. Contra P dus amnis: major Padus violentior Rhodano; ab terg Alpes urgent.* Impellit enim festivitas ἐπεξηγήσεως, quam v des, passim frequentatae Livi τὸ *claudunt* esse claudicantis c lami; quo relegato, sane qu lenis defluit oratio. Ut eni praemonui, non hic violent et altitudo, sed declivis suav tas animadvertenda est, quae appositionem istam, et alteri vocaboli repetitionem facit c pido gratissimam, et ponder sam ad expergiscendam de tan flumine considerationem, qu rursum Livius amavit libro cap. 13. etiam in allocutione V bii Virii: *Quum hostis alie gena in Italia esset, et An bal hostis, et cuncta bello c derent, omissis omnibus, om so ipso Annibale, ambo co sules et duo consulares ex citus ad Capuam oppugnand miserunt.* Neque mirari m licere video, Livium isti tepi obnoxium fuisse, quum per plam, Graecos quoque auctor quorum sermo simplicior est explicatior, minusque medita procedit, salvos non mansi Itaque, quoniam velut corbit in summo malo ex ista syrte

ripui, permitte, ut vel
atua alterius eruditae lin-
asuetudine illustrandi et
andi ergo, ab tanto fru-
qui per longa secula cor-
Arrianum redimam; Ar-
cujus ea facilitas est, ut
non secus, ac si ore nar-
uando frequenter contin-
aliquid repetamus etiam
ta opera, nec de indu-
sic libro 6. pag. 379. e-
Amstelodamensis: Τὸν
ἐκδιδόντα ἐς τὴν μεγά-
λασσαν, δίστομον τὸν Ἰν-
ο. Aeque de fluvio, ut
Sed et de aliis quibus-
rebus. Sic libro 4. pag.
δὲ ὑπὲρ Κύρου τοῦ Καμ-
λέγεται, τὸν πρῶτον προσ-
ται ἀνθρώπων Κῦρον. Li-
dem pag. 293. Οἱ πολλοὶ
ὄρῃ, ὅτι οὐ μακρὰν τῆς
τὰ ὄρη ἦν. In Indi-
. 646. ΝαύαρΧος δὲ αὐ-
πετάσθη ΝέαρΧος Ἀνδρο-
κὸ γένος μὲν Κρὴς ὁ Νέ-
Ecce tibi genium Ar-
is in locis conservatum.
quam multis circumcisus
decurtatus. Lib. 4. pag.
τάσσει δὲ αὐτοῖς Φαρυ-
τὸν ἑρμηνέα, τὸ μὲν γέ-
μιον τὸν ΦαρυσύΧην. Sic
on modo ille optimus om-
codex, sed tres praeter
i item Medicei ac Peru-
et vix reor esse MStum,
unt ultimae duae voces,
ntumacia editorum admit-
dignatur. Eodem libro
4. Πηγὴ ὕδατος καὶ ἄλλη
πηγὴ πλησίον αὐτῆς ἀ-
Libro 5. pag. 336. Καὶ
τον αὐτοῦ ἀποθανεῖν τὸν
άλαν, φίλτατον Ἀλεξάν-
ντα τὸν ἵππον. In Indi-
31. Σιτέονται τὸν φλοιὸν
νδρων, γλυκὺν τε ὄντα
οιὸν καὶ τρόφιμον. Sic
is his locis non ambigen-
ritatis MSSti libri. Unde
demoveri a fide habenda
m scripto, qui libro 2.

pag. 90. referebat: Φιλίππῳ
ἐπιδεῖξαι, ὅτι πιστός ἐστιν αὐτ
Φίλιππος. Vulgo editi et mult
ex MSStis φίλος habent; quum
et ostenderimus repetitionem
am familiarem esse, et nunquam
Arrianus jungat illa φίλος πιστ.
sed uno solo contentus sit, tam
quam in aula Macedonica sati
gratiosus ac felix fuerit, quem
Rex sibi πιστὸν nuncupaverit.
sane docent verba libri 7. pag
465. Τὸν πιστότατον αὐτῷ Κρ
τερὸν Ευμπέμπει. Lib. 1. pag. 7
Ἀσιτίνην ἄνδρα Πέρσην τ
ἀμφ' αὐτὸν πιστῶν. lib. 3. pag
167. Ἄρπαλος τὰ μὲν πρῶτα ἔφ
γε Φιλίππου ἔτι βασιλεύοντα
ὅτι πιστὸς ἦν. Haec cum et i
Arriano omnia, et in Livio r
liqua mire celeberrimo Graevi
nostro placerent, unum tam
negavit a se impetrare potuiss
ut in exscindenda voce claudu
mihi subscriberet, quia illi
usus esset pulcherrimus et recon
ditus, et inprimis in hoc loc
efficax, ut non potuerit aut
sciolo aut maleferiato correct
re proficisci. Virgilius 10. Aen
[377.]

Ecce maris magno claud
nos obice pontus.

Et lib. 8. [473.]

— — — Hinc Tusco cla
dimur amni,
Hinc Rutulus premit.

Restituenda, scribit idem V
Doctissimus, vox haec est Sen
cae Consolat. ad Helviam ca
6. ubi agit de populis, qui spo
te sua sedes in aliis gentib
fixerunt: *quasdam gentes, cu*
ignota quaererent, mare cla
sit. Vulgo inepte legitur, *ha*
sit. Sed quid mortui ad exter
rum terrarum incolas? Eode
sensu, pergit, et hic accipitu
Mallem itaque cum parente t
habentes, aut *habetis*. Neq
ego sane id ago, ut vim Liv
inferam; et istam τοῦ *claude*
significationem scio sic inveni

ipsum Livium lib. 36. cap. ib. 37. cap. 27. lib. 40. cap. sed quum universa istius pe- connexio absque illo verbo emendate delicateque pro- l, id controvertitur, an Li- credere debeamus immix- verbi *claudunt* discindere illud potius voluisse. Sed is hujus onus arbitriumque removeam, simul ne apud vituperationem cadam, quod sione Padi Liviani tantope- rcumvagatus sim, age finito Livium repetamus. In quo n esse mihi allegandum ad 'ir Humanissime, video, ut ns gratiam nec ad minutias tro detrectes, ac reduvias ue te praestite tolli a me ris, sed dignas quorumcun- tura; maxime quum nove- et minimi negotii provin- uisse, et censores non modo magnifice muniendas ex in- , sed etiam diu tritas mar- das locavisse. Tale occur- libro 22. cap. 31. *Menin- nsula vastata.* Non enim cripsisse Livium (et id ta- unum quaeritur) testes sunt egregie vetusti, ex quibus abrigiensis et Vossianus ha- *Menis*; sed verum est, quod udiano pater, et ex Putea- Salmasius notaverunt *Me-* . Apparet enim ita potius nos eam appellasse, quum Polybii MSS. Μήνιξ se in- se testetur Ortelius, nec ali- pse in variis item MSStis auctoris reperi, et in Dio- Periegesi MSta idem affe- : Vir ob doctrinam et mul- comitatem mihi commenda- ius, Nicolaus Lloydius, ec quoque vidimus. Scilicet riscis monumentis et aucto- poëtarum discimus, lite- ertiae γ vel ante Latinum d ante similem literam, vel sitae accidere multam va- tem, saepe quidem elisio- saepe ob prolationis can-

sam, vel vitium fortassis quibus- dam olim naturale appositionem literae alterius. Hinc fluxit, quod in Inscriptionibus non semel vi- deamus *SINGNO*, pro *SIGNO* sculptum: hinc vice versa in illi lippis ac tonsoribus allegato num- mo *AXVR.* Sic variatum in *conjux*, *conjunx*. Ad quae om- nia praeclare facit observatio Etymologi: *Λάϊγγες. παρὰ τὸ λᾶος γενικὴν γίνεται λᾶϊξ, καὶ πλεονασμῷ τοῦ γ λάϊγξ. κλίνε- ται λάϊγγος, ὥσπερ καὶ παρὰ τὸ ψῆφος γίνεται ψῆφιξ, καὶ ψα- φιξ, καὶ ψάφιγξ.* En gemino ex- emplo probatam omissionem ad- ditionemque literae γ ante ξ, ne- que propterea lentus sum in cre- dendo, Etymologum scripsisse *κλίνεται λάϊγος καὶ λάϊγγος*. Nam id voluit dicere, sicut pri- mus casus dupliciter profertur ita etiam secundum; etsi id o- mitto. Sic dixerunt *φάρυγξ* et *φάρυξ*, et in secundo casu *φα- ρυγος* et *φάρυγγος*, ut docemu ab Anthologia in hoc eximio epi- grammate lib. 4. cap. 8. epi- gramm. 4.

> *Θλῖβε δρακοντείους περιμη- κέας ὄβριμε Χεῖρας*
> *Ἡρακλεῖ δακέτων ἀγχιβα- θεῖς φάρυγας.*

Quos versus quum sic distincte edidissent Brodaeus et Lubinus hic etiam ita vertisset, *Elide dra- conum praelongas, violenta manus, Hercules draconum pro- funda guttura;* nuper cum ma- gno, ut augurari oportet, An- thologiae malo male-doctus m- rifice in iis turbavit; primo pes- sime pro *Χεῖρας* reponens *σπεί- ρας*; dein hoc repudiato ordi- nans ita vulgatam scripturam *Ἡρακλεῖ ὄβριμε, θλῖβε φάρυ- γας δρακοντείους ἀγχιβαθεῖς δα- κέτων Χεῖρας περιμήκεας,* inter- pretatur: *Fortissime Hercules elide fauces serpentinas profun- das noxiorum animalium per magnis manibus.* Quod quum

e undiqueque γρυλλιδ-
rix ab centum annorum
dibrium simile expe-
beat, ipse tamen hoc re-
on secus ac Hercules
ngues. Ἔξω μέλους est,
nine unquam observasse
ni, reor, Herculi infan-
Χεῖρας περιμήκεας, ut
parum ἀσχήμων facit.
us fore, ut hoc ipsi ob-
, subjicit reponere se
quomodo fuit ὄβριμος?
liis, quae sunt satis nu-
Certe quum Jovi can-
nummum cudere po-
entinianus, et eum pue-
ere in capra Amalthea,
t Hercules, licet adultus
δέμας τετραπηχυαῖον,
amen et infans fuit. Fuit
ercules. Docet id per-
ummus Thebanorum a-
tzium tab. 16. in quo
manibus tenet, etsi ma-
, claro tamen infans. Et
o credemus ab hoc poë-
ήκεας Χεῖρας datas Her-
ni Seneca (Herc. Fur.
.) teneras tribuit:

nida tenera guttura eli-
ns manu
sit hydrae?

e 3. epigr. 47.

iorum qua viret sacer
mpus,
a pusilli fervet Hercu-
fanum.

o bene, aliter tractandi
us, distinguendumque,

δρακοντείους περιμή-
ας, ὄβριμε Χεῖρας
λες, δακέτων ἀγχιβα-
ς φάρυγας.

serpentina praelonga,
buste manus
cules, anguium profun-
s guttura.

ρας enim non angues,
m Herculem et vocem
respicit, usitato Grae-
cis more, quem et Latini pr
cipue amarunt, ac pueris n
ut, *Os humerosque Deo simi*
Caeterum multa quidem sp
sim viri doctissimi de rat
ne literarum formaque et
ventione laudabiliter differ
runt; de hac vero vel litera
figura literae locum in pron
ciando occupante nihil usqu
intellexi, nisi quae pueri a
pere solemus de pronunciat
nis leniore et quasi fuso mo
an nomen habuerit, aut al
quasdam proprietates, velut
galione auctore, linguam c
mumque continent. Nos itaq
quos haec γεωγραφικά eo
tulerunt, diem lustricum ei
lebremus, non tanquam au
res et βαπτίσαι, (id enim a
bis fieri nequit) sed tanqu
susceptores satis solliciti,
non solemus felicium borer
dona quasi rapinas ac spolia s
cura habere, veterem nomi
liorum ejus memoriam renc
mus. Antiqui enim Gramm
ci, quum instruerent de te
litera ante liquidam posita,
solebant tunc eam pronunci
γάμμα, sed ἄγμα, ut me do
Priscianus, non ille pro vulg
monetae more excusus, sed L
goberdico charactere exara
qui patris mei cura in bibliot
ca Leidensi repositus, cujus v
ba tantum adscribam: ut sic
opera Priscianum egregio s
plemento fulturus, et Varr
fragmenta aucturus, quod de
litera sciri potest, communic
In eo sic loquitur Priscianus
bro 1. (pag. 556.) de litera
tina N. *Sequente g vel c pr*
g scribunt Graeci. et quid
tamen vetustissimi auctores
manorum euphoniae causa b
hoc facientes, ut agchises,
ceps, aggulus, aggens: q
ostendit Varro in 1. de orig
Latinae linguae his verbis:
Ion scribit, quinta vicesima
litera, quam vocant agma,

rma nulla est, et vox com-
s est Graecis et Latinis,
t verbis aggulus, aggens,
illa, iggerunt. In ejusmo-
raeci et Actius noster bi-
g scribunt. alii n et g,
in hoc veritatem facile vi-
non est, similiter agceps
cura. Pene dixerim his pau-
iiversum Priscianum prae-
erari. Quod tu sponte tua,
doctissime, intelliges melius.
enim, vereri incipiens, ne
nis diu ab occupatione tua
verim, jam dimitto, obte-
, ut et iis, quae olim ausi
e, ignoscas, et quae cum-
me tentavimus, tanto bene-
itias, quod nunc me stivae
um, ut liram rectam secem,
et monitores cingant, nec
s locis ea me lux adjuvet,
olim Serenissimi Cosmi
s mihi circumdederat ad
ste illud Opertum sedenti,
tiat maximorum mysterio-
catechumeno sacras scintil-
upra pluteos et cancellos
volantes captanti. Sed quo
Θύσω καὶ δυγήν, εἰς το-
ῖσδε λόγον. Deus Opt. Max.
itius sit, ut mitia vitae ac
ae tuae spatia in longum fe-
Daventriae die IX. Augusti,
m quo ad me venerunt lite-
Illustris nostri Speraverii,
cum omni musei tui thea-
dutas praesor.

EPISTOLA TERTIA.

ILHELMO GOESIO

JACOBUS

FR. F. GRONOVIUS

S. P. D.

quidem rerum mearum cu-
it ordo, ut non, nisi occu-
s delenitusque conjunctione
morum, qui multiplici fa-
ite rerumque ac sermonum
edine et fulgenti singularis
doctrinae significatione me de-
tinuerant, ad notitiam tuam, vel
potius partem successionemque
paterni apud te juris venerim.
Sed quod de Campania narrat
annalium memoria, eos societa-
tem cum Romanis, licet serio-
rem Samnitica, sanctiorem prio-
remque reddidisse omnium suo-
rum deditione; ad venustatem
meam, deprecata duntaxat ex-
empli invidia, merito transferre
possum. Adeo enim, quum pri-
mum turbare sustinui tuos, Vir
Magnifice,

Pieriosque dies et habentes
carmina Musas,

et vultu et sermone atque omni
meritorum genere me excepisti,
ut universam cogitationem meam
defixeris in tuae erga me proli-
xitatis, ac studii contemplatione,
cui nec finem nec modum sta-
tutum esse mihi praesumo. Qua
fortuna sicut recte triumpho, et
mirifice *ψυχαγωγοῦμαι*; sic ha-
bitandum mihi pernoctandum-
que idcirco cum hac cura esse
video, ut tum sine fraude eam
esse, tum reverenter haberi a
me cognoscas, ne, qui fortasse
aliquid in hac re nomini et spei
tribuisti, unquam te facti tui
taedeat, et, quod de pomis So-
domiticis dixit quondam scriptor
gravissimus, ipse quoque videar
conari nonnisi oculis tenus. Ita-
que quo intelligas, me id velle
et contendere, ut, quod exspe-
ctatione apud te nactus sum, me-
rendo conservem, solennitatem
observationis, quae me adver-
tit, commodum praeterita aestate
in his locis celebratae, imitari
constitui. *Ὀσχοφόρους* enim an
te aedes habui, qui silvae cae-
duae, ex gentilicio praediolo
meo succisae, detruncatam quer-
cum, non ut Augustis in posti-
bus inter duas lauros superbam
aedituam, sed humilem gratae
laetaeque voluntatis interpre-
tem, nec ut Graeci Baccho et

o temperata, cujus verba
. ista illic vides: Annibal
idibus Carthaginem re-
tque inde profectus, prae-
ovissam urbem, ad Ibe-
maritimamque oram du-
ta enim distinguere mihi
locum, male, ut intelli-
rdinatum. Quippe si jam
aeter Etovissam, quae urbs
lberum, Annibal duxit;
stea demum dicitur traje-
quum utique probari non
. Annibalem juxta ripas
aliquamdiu velut ambu-
ac ludibundum duxisse,
aritima ora, ab Cartha-
rudens, simul ad fluvium
trajecitque. Et in hoc et-
eo plures ex MSStis simi-
odo praeferunt *Omissam*
imissam, quae eodem vi-
vergere: ac praeterea
mnes membranae habent
imam oram sine copula
it existimem ab Livio pla-
tum *ad Iberum maritima*
scit. Sic utique constabit
tia. Circumspexi igitur
urbem inter Iberum et
ginem; circumspexi Eto-
, quam miror in Ortelli
a poni ad alterum Iberi
et in Thesauro tot urbes
sare et Ptolemaeo in idem
conferri, quae nihil ad
ertinent. Quare alio ex-
melam erga Livii depo-
dem quorumcunque accu-
n pergo, quae latet in li-
). 'c. 27. *Urbem Asenam,*
ines hostium ingrediens
bal frumentum commea-
alios convexerat, vi ca-
Est enim in his Platoni-
oppidulum, quodque ex
do aliorum cerebro, non
quam Thera ex aquis, e-
subito et exstitit. Jam
namque monuit Sigonius
b. habere *Ascuam*, quod
odo in Puteán. Petav. Can.
. Voss. Gud. reperias, sed
in editis usque ad annum

mot. Post inde Asena coepit e
in mundo, et quidem celeber
mi historici annalibus insert
Quo sane nihil aliud quam
ulceratum est, quod sanari n
quibat; ac merito haec injus
acre mihi fuit telum, ut inte
tiore cura in Livium hoc lo
anquirerem, et, nisi temere bla
dior, ad id, quod quaerebatu
deductus sum a MSStis. Q
quum affirment de Tertessii
non Carpesiis apud Latinos ig
ratis, nunc agi, neque, quo
nus de iis agi credamus, qui
quam obstet; origo erroris v
detur fuisse, quod in primis
empleribus ita expressum f
VRBE̅ MASSIAM. Hinc v
culis tertia *I* cohaerens τῷ *A*
dicata fuit ab exscriptoribus
literam exhibere. Tum lineol
quae super literam *E* ducta i
dicabat literam *M* duplicari d
bere, vel omissa ab aliis vel ev
nescente, prodiit inde *urbe*
assuam et prona mutatione
scuam. At vos, male-geograp
scribae, debueratis, gemina
M, et custodito *I*, exhibui
urbem Massiam. Sic enim p
to, et putabis, ut spero, tu qu
que, Vir Doctissime, mecum
Livio conceptum fuisse. Quip
Massia urbs Hispaniae in T
tessiis, ut satis olim nos doc
Polybius lib. 3. [cap. 23.] qu
urbs alia *Mastia* fuerit Af
cae, quae duae propter literar
convenientiam saepe miscentu
Commotior ad turbandam
nuinam in Livio scripturam f
librariorum manus in adnota
da Critonis, legati Philippici
Annibalem, patria, libro eod
cap. 39. qui quum vulgo edat
Crito Berraeus, praeter div
sos modos jam nuper publicat
quibus ab hoc edito libri sc
pti abeunt, habe ex Gudia
Critoboeus ocius et, ex Can
brigiensi *critobo eusocius et*.
nusquam apparet litera *r*, qu
interposuisse patet editos usq

n κοινων. praeferentes *eusetis:* ut certum sit, incertis, quemadmo- hoc turbido exirent, edi- Geographiam pruden- e suo alia addidisse, alia . At vero non quia Li- ro 40, (14.) nominat *Ale- n Beroeaeum*, et libro) *Hippian Beroeaeum*, et Crito eis popularis adus erat. Haec sunt cu- nostrae indicia, qui toriae partem, haud du- Polybii libris petitam, fauste ab priori seculo m, amisimus. Quid enim morari placet, quando ri nequit, utrum tres an Philippus miserit secun- iae legatos, ut tantum- njecturis, non veritate, imus? Sane si acrius scripturam codicum an- n advertas, et tres modo gatos credas, comme- e super omnia, quae di- , prosilire cernes *Crito us et Sositheus*, nempe *Macedoniae*, quam *Bot-* et alii et Livius ipse vo- o 26. cap. 25. Sin autem legati fuerint (quod vi- dicare nomen *Boeus*, incte diserteque omni- ptis insertum, et alien- nur in Macedonia usita- Te) profecto scriptum o, *Boeus Scotusei*, *So-* pene nulla ab MSStis ntia, pro *Crito*, *Boeus*, *sei*. In quibus quam sit judicium, satis erit pro- sententiam nostram, pro- ros scriptos tangentem, nunc liceat, saltem ali- Livius ad suum perven- rretur. Simili modo, si fidem auctoritatemque norum veterum ponde- uod omnino faciendum s obvertendi sunt, et cionem vocari oportet ntissimi bellatoris Ma-

tinis, qui vulgo ab Livio editu libro 26. cap. 40. *Libyphoeni cum generis Hipponiates*. Con cedamus enim, si fas est, Sigo nio hactenus, ut *Hipponiate* formari debeat ad exemplum *το Crotoniates*; quaeso, unde dom credemus esse hunc Mutinem Sunt enim Africanae urbes Hip po Regius, et Hippo Diarrhytus utraque ad occidentale Cartha ginis latus. Ab utroque hoc pri mitivo alterum potest deduci, e proinde jam incertiores sumu de hujus hominis patria, quan si eam demonstrationem Livie omisisset. Sed neque videtur pro cedere, ut exemplum Italicae ur bis credamus in Africana statu oportere: nam nec *Tritoniate* dici solet, sed *Tritonites*. Qui quod et Ptolemaeus dicat Ἱπ πωνίτις λίμνη, non Ἱππωνιάτι quum in Italia tamen idem gua cat Ἱππωνιάτην κόλπον? Qui quod Stephani Epitome non pro stetur τὸ ἐθνικὸν Ἱππωνιάτη nisi ab urbe Italica Ἱππώνιον quod tamen utcumque esset, sun que deque haberem, et Stepha num redarguit Appianus in Ex cerptis Peirescianis, ubi Ἱππω νιτις vocat illos ex urbe Magna Graeciae vicina. Quid quod e Plinius sinum ab Hippone Diar rhyto *Hipponensem* vocat, no *Hipponiaten*. Video equidem i mappa Ortelii, quam Africa Propriae appellat, edita ann 1590. Libophoenices collocat inter fluvios Rubricatum et Tu cam, atque adeo medios Hippo num Regii et Diarrhyti. Vide id, inquam, sed et intelligo quum nullo auctore tantus erro in Libophoenicum positione de fendi possit. Quid clarius Pli nio lib. 5. cap. 4. *Libyphoeni ces vocantur, qui Byzacium in colunt?* Quid clarius Ptolemaeo quum ait, καὶ ὅι κατὰ τὴν Καρ χηδονίαν, ὑφ' οὖν ὁι Λιβυφο Φοίνικες? Quid clarius Strabon libro 17. p. [redacted]. prout in inter

pretatione emendatus est? *Imminet autem orae a Carthagine usque Cephalas et Masaesylos Libophoenicum terra, usque ad Gaetuliae montana, quae jam est Libya.* Neque dubium esse potest, quin hi iidem Libyphoenices sint, quos Scylax in periplo vocat *Λίβυας ξανθούς*. Immo et citat in Thesauro Ortelius Plinium ac Ptolemaeum, ut labem in tabula commissam aggravet. Quod ad nostram causam facit, quum tam procul ab Libyphoenicibus diffideant uterque Hippo, nullo modo *Hipponiaten* aliquem posse dici *Libyphoenicum generis* apparet. Jam vero nec impressi, nec scripti libri Sigonium adjuvant. Ex quibus illorum duo primi *Libypoenicus generis Hippocinatis*, alii *Libyphoenicis generis Hipponatis*. Ex MSStis vero Puteaneus optimus habet manifeste *Hippacinates*, Palatini, ut indicat Gebhardus, *Hippacinantis*, Menardi et Petavianus *Hippaciates*. Ad Puteaneum accedit Cantabrigiensis. Patet igitur, vulgatum istud aliis inscribendum auctoribus. Quae omnia quum sic concurrant, an cunctandi ratio superfuit, Nobilissime Goesi, quin pronunciarem, Livium edidisse *Libyphoenicum generis Hippacrites*? Utinam Polybium superstitem haberemus! sane ex eo Livium haec religiose interpretatum cerneremus. Nimirum quum sinus, in quo sita est Carthago, ab altero latere haberet Uticam versus Hippones projectam, ab altero habuit Tunetem et non longe inde Hippaeram, licet ignotam fere omnibus, at beneficio Africi belli a Polybio libro 1. satis saepe memoratam, ita ut cives vocet *Ἱππακρίτας*, quomodo etiam Stephanus in *Ἱππούακρα*. Et istam quidem reparationem Livianae manus ex maligna et sub incertam tenuemque lunam permeante luce collegimus. Id vero, quod nunc haud paullo nodosius et impeditius sequitur, adjutorem neminem habeo, nisi solam considerationem veritatis, quae diu interversa forsitan nunc se ex puteo peralto ac pene oppleto emerget in narratione Livii, libro 26. cap. 9. *Hannibal, infestius perpopulato agro Fregellano propter intercisos pontes, per Frusinatem Ferentinatemque et Anagninum agrum in Lavicanum venit. Inde Algido Tusculum petiit.* Quum enim haec examinarem, non potui sane deterreri ab artificiosa Livianae manus corruptela studiose inspicienda, et latentem sub herba speciosa anguem suspectum habere debui. Quid, quaeso, prima fronte in his elucet, quod persequentem has Punicae ruinae semitas morari potest? Sunt appellationes prae omnibus celeberrimorum in historia Romana locorum. Videas quoque ab Phil. Cluverio ad omnes harum urbium enarrationes non solum advocata ista verba absque ulla scopuli mentione, sed etiam hunc in modum dilatata pag. 948. Hannibal *ex Lavicano igitur agro per Algidum montem in Tusculanos pervenit colles ad ipsum Tusculum.* haud secus ac si inter Tusculum et Lavicum reponeretur Algidus. Satis constat tamen, Algidum istic viciniae non esse, et Livio ab ipso Livio obrogari, idque non uno loco. Verba ejus sunt libro 3. cap. 7. de Aequis: *Transversisque itineribus per Lavicanos agros in Tusculanos colles transirent.* Quid? credemus in tanto rei summae discrimine Annibalem ab Lavicano agro devertisse ad amoenitatem Algidi, antequam Tusculum pergeret, quum is nihil, nisi Romam et Capuae liberationem, spectaret? Aequos, non tam Romanae urbi, quam populationi-

P. 25.

...tes, Algidum, situm ...a loca oppidum, non ...ut, etiamsi tetigerint, Annibalis historia id voluisse, in Aequis Rursus 4, 45. *Tuscu... ...gotium datum, ad... ...nimos, ne quid novi Lavicis oriretur.* At ...s alter tam celeber ...nter Tusculum et La... ...non ejus civibus po... ...um commissuros Ro... ...fit, quam Tusculanis ...nis? Ibidem: *Nun... ...ati, Lavicanos arma cum Aequorum ex... ...pulatos agrum Tus... ...astra in Algido po...* ...o si sic gesta essent, , prius Algido trans... ...gro Tusculano deva... ...ssi, castra retro Al... ...erint, (ut quidem vo... ...perfecte narraturus ...? Et hunc tamen or... ...s servat 3, 25. *Ae... ...o duce, in Lavica... ...m, inde in Tuscu... ...tili populatione ve... ...nique praeda in Al... ...locant.* Quid quod ...m Algidum in hoc An... ...ere nominans, plane ...ii verba, si quid ordo ...s huc facit, libro 12.

...adeo est campos in... ...s et arva Lavici,
... Telegoni pulsatos ...-muros,
...rnam inter tanta mo... nec amoena reten...

...nec juxta Junonis te... ...abinae.

...usculo Algidum pe... ...lgido Tusculum; vel ...ulo Lavicum, inde ... sic Gabios. Itaque ...ccommodari mappae ...lese. Sed perperam. ...lgidi positio est, ut ...lum urbem et Albe...

num montem descendent... et ab Roma progressis, illi... occurrat. Video sane Cl... verba libro 3. Italiae antiq... 942. *Vallem autem Alban... se eam, per quam via L... ferebat inter Tusculanos ... nosque montes ad Algidu... pidum, supra ad explicati... Albani montis ostensum.* ... pe pag. 918. dixerat: *Valli... inter Tusculum et Alb... montem, per quam Lati... ad Algidum ducit, Alban... catur vallis Livio lib. 3.* ... tissime pag. 778. *Latina vi... ea, quae, ab sinistro ... habens oppida Frascati et ... ca Priora, ab dextro ver... pida Marino et Rocca di ... per mediam vallem, qu... inter Tusculanos montes ... temque Albanum, in al... loca, dictis montibus cont... ad orientem versus tendi... qua via post VIII. millia pas... a Tusculo, sive oppido ... cati, diversorium publi... vulgo l'Osteria, locum v... Algidi oppiduli occupare ... stimo. Juxta ad laevan... supradicta silva, antiqua... ei nominisque memorian... stodiens, vulgo selva dell' ... dicta.* Quae licet appareat ... certissimis ab Cluverio statu... ut ter eadem repetierit; ... sunt errorum clarissimorum ... ne. Primo enim nulla plan... lis vel potest, vel debet ... bis adgnosci, per quam ... Tusculum urbem vel Tu... nos montes Albanosque ... rit Latina via. Id non ali... stimoniis probatum eo, ... ipsis Strabonis de via I... verbis, quibus ad suam se... tiam abusus est Cluverius. ... pliciter enim Strabo [lib. 5 ... 237.] ἡ Λατίνα ὁδὸς διὰ ... κλανοῦ ὄρους ὑπερβᾶσα μ... Τούσκλου πόλεως καὶ το... βανοῦ ὄρους κάτεισιν ἐπὶ ... δον πολίχνιον. In his nulla...

tio vallis inter Tusculum et Albanum montem; quippe hoc loco nihil diserte de valle aliqua refert Strabo, quia in praecedentibus (immo sequentibus) liquide dixerat, Tusculum urbem esse in dorso jugi montani, quod relinquens convallem, quae est ad Algidum, adsurgit ad Albanum montem. Verba sunt (pag. 239.) *Ἐνδοτέρω δὲ τῆς κατ' αὐτὰς* (nempe civitates Tibur et Praeneste) *ὀρεινὴ ἄλλη ῥάχις ἐστὶ, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἄλγιδον, ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους*· adeo ut nullas cavitates depressaque terrarum ac valles id jugum interscindant, sed continente tractu et perpetuo jugo, ut Livius loqui solet, procurrat ab urbe Tusculo proxime ad Albanum montem: ubi si qua humilitas distinxerit Tusculanum et Albanum montes, profecto per eam via Latina non transiit, sed, ut manifeste ait Strabo, super jugum vel trans jugum montis Tusculani, medii inter urbem Tusculum et Albanum montem, supergressa, et ab eo jugo descendens, detulit in vallem, quae pertinuit ad Algidum usque, hoc est, quae inter montem Tusculanum et Algidum porrecta jacuit, non inter Tusculanos Albanosque montes. Ita ut confines fuerint non modo montes, sed agri quoque, Tusculanus et Albanus. Unde Livius lib. 7. cap. 11. ait, a Gallis ex Campania redeuntibus populationes factas, ducibus Tiburtibus, in Lavicano Tusculanoque et Albano agro, utpote vicinis ac finitimis, non item Algidensi; qui montano tractu ab iis disceptus fuit. Huc facit egregia notabilis observatio Holstenii: „Distincti sunt omnino „montes, Tusculanus, Albanus „et Algidus, ut locorum illorum „peritus facile ipso sensu dijudicat. Nam ubi Roma via Latina profisciscens ad Algidum,

„Tusculanos montes ad sinistr-
„habes, Albanum montem a d-
„tris: inde obverso tractu Al
„dus occurrit, quem vallis
„menque cum molendino a T
„culanis collibus distinguit
„ipso diversorio Algidi." H
Holstenius. Verum est, Al
num montem esse ab dextr
sed falsum est, Tusculanos q
que semper esse ab sinistris: n
hos Latina vetus via superg
ditur, *ὑπερβαίνει*, ut ait Strab
sed ipsum oppidum Tuscul
debuit dicere ab sinistra esse;
consequenter quoque illa tant
Tusculani montis pars, cui i
positum fuit oppidum: non o
nes Tusculani montes. Dein
Livii verba sunt libro 3. cap.
Sequuti famam et vestigia H
nici Latinique (nempe ab R
ma) *obvii fiunt descendentib*
a Tusculano in Albanam v
lem. Ex quibus qui collig
potuit Cluve
ad Algidum
Albanam? C
quae sequitu
nosque colle
Albanam, se
Ἄλγιδον, ut
cupetur a m
Roma includ
qui versus A
ac pari ratio
Albanam va
vallem eis
Romam vers
quod etiam
narratione L
entibus ab R
nisque obvii
scendentes a
banam valle
non dixisset
venisse, qua
supervenisse
quod ad duc
est ut habet
certissimum
addit, post
a Tusculo si
diversorium

locum veteris Algidi
o existimare. Vehe-
iis finibus ambigo.
? Ergo dicemus exer-
anum, tota nocte fe-
rogressum, non nisi
assuum confecisse? Fi-
otest, et plane testatur
s, 9.] quinque horis
nostivis progredi xx.
um, pleno autem gra-
illia. Ea tamen inve-
am dixi, procedit ex
ne Cluverii, idque a-
narrante ita Diony-
ra. lib. 10. [pag. 647.]
ὲ τοῖς Τουσκλανοῖς
Φάβιος περὶ δείλην
ρῶι τὴν στρατιὰν, καὶ
ους, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς
ἀκούων περὶ πόλιν
ἀθρόας εἶναι τάς τε
ων καὶ Αἰκανῶν δυ-
ησάμενοι δὲ δι᾽ ὅλης
τονον ὁδὸν, ὑπ᾽ ἀυ-
θρον ἐπιφαίνεται τοῖς
ἐστρατοπεδευκόσιν ἐν
ius, reddito Tusculа-
sub vesperam, quan-
le potuit, in hostem
audito, circa Algi-
dum esse totum Vol-
quanorumque exer-
continuato per totam
nere, sub lucem se
ostibus, in campo
tatis. En Fabium,
ra moventem a Tus-
nocte iter maturan-
o matutinum tempus
gido appropinquan-
hunc locum in usu
erius, quem sane ne-
do ad sententiam suam
it. Quid dico de ipsius
Quid Livio faciemus
p. 27. ubi circa Solis
rofectus ab Roma T.
Dictator media nocte
Algidum pervenisse?
profectio apprime
m illis, qui inter Ro-
gidum numerant xvi.
illia passuum; quum

et apud ipsum Dionysium lib. 11. [pag. 714.] Decemvir Appius pronunciet, Numitorium et cognatos posse Virginium τριῶν ἢ τεττάρων ὡρῶν ἄνυσιν ἐκ τοῦ Χάρακος δεῦρο ἀγαγεῖν, hoc est, ab Algido Romam. Sed, ut saepe alias, ita quoque in his profectionibus, plerumque liberalior interpretatio est adhibenda. Alioqui nullus exitus est. Nam, ne ab Livio digrediamur, quum is dimidia parte noctis Quintium dicat Roma Algidum ivisse, hoc est, xvii. millia passuum; idem libro 23. cap. 35. ait, Gracchum, vigilia ferme prima sublatis signis, silentique profectum agmine, media nocte pervenisse ad Hamas, quas tantum iii. millia passuum a Cumis, unde movebat, abfuisse scripserat. Ejusdem verba sunt 30, 5. *Ad primam fere vigiliam agmen explicaverunt. media nocte (septem enim millia itineris erant) modico gradu ad castra hostium pervenerunt.* Rursus 39, 30. *Duodecim millia passuum ab Tago posuerunt castra. inde tertia vigilia sublatis signis principio lucis ad Tagi ripam pervenerunt.* In quibus nulla proportio. Et facile nunc aliquid Livio indulgeri potest: quum et nox, qua Fabius profectus est, potuerit fuisse brevissima, certe una ex brevissimis; ea vero, qua T. Quintius, longior, ut hujus dimidia pars superaverit illam breviorem universam. Neque debet hic praeteriri Holstenius, cujus verba sunt: „Tusculo in Latina via proximum est diversorium, vulgo l'Osteria del sco dictum. Inde iv. „m. p. ad diversorium Molarae. „Inde iii. vel potius iv. ad diversorium Algidi, vulgo l'Osteria „del' Aglio; cui proxime deinde „imminet arctus montium transitus, vulgo la Cava del Aglio „dictus." Quod nos tangit, Vir Amplissime, e magna collatione

t circuitu, quo fregisse cursum, t indagationem acriorem situs Algidi commutasse me video, ad erba nostra redeamus. Neque go inficior, Algidum occurrisse n via Latina, id quod Strabo elam affirmat; sed Annibalem ta errasse, ut illuc deflexerit, ullus imaginari mihi queo. Nam s post compitum Anagninum aud dubie eam reliquit, et Laicanam viam ingressus Lavicum enit. Cur inde rursus Algidum t Latinam viam tenuisse credeaus, quum statim ad Tusculum rofectus denuo eam reliquerit, t Gabios petens Praenestina via lomam venerit? Certe, si relinquere Silium versibus suis et oëticae licentiae hic placet, lostque, nihil video obstare, uo minus et controversiam omem minutum iri, et a Livio criptum fuisse opinarer, *in Laicanum venit. inde ab Pedo Tusculum petit.* Unice id conirmat ipse Livius 2, 39. de C. Marcio loquens: *Tunc deinceps Corbionem, Vitelliam, Trebiam, Lavicos, Pedum cepit. Postremum ad urbem ab Pedo ducit.* Omnia eadem. Nec aliter narrat Plutarchus, ut notarit Cluverius pag. 965. Et huc faciunt omnia auctorum loca apud Cluverium, nec non ipsius mappa. Quin etiam, ne quidquam huc pertinens praetermittatur, notari oportet, Livium n talibus addere praepositionem olere. Sic praeter citata jam verba lib. 31. cap. 26. *A Piraeeo Athenas repente duxit.* Ibidem: *Naves Romanae a Piraeeo venientes.* ut legebam in MS. Thuaneo, quum ab editis omittatur, quantum video, perperam. Ipse enim se confirmat lib. 44. cap. 7. *Ab Dio ad Philan ducit.* Tetigi igitur, Vir Consultissime, et, utinam loqui sic fas mihi sit, tam fregi mendum non acutabile modo durae ac ferme interpretabilis, sed etiam perspicacissimorum ingeniorum conventia pene pro legitimo acceptatum, tum etiam reformavi, gyro satis spatioso. Quare li quiritari audiam alia loca, minorem indignitatem passa; men existimans, clepsydra quam huic cognitioni patien tua mihi indultura est, evac tam prorsus esse, silentium hi statuo, et cum his otii no oblectationibus me totum in de tua et existimatione, qu doctam intelligentemque et ac rimam exosculor ac revere depono. Daventriae, die xx. N vembris.

EPISTOLA QUARTA
ADOLPHO
OVERHAMI
JACOBUS
J. FR. F. GRONOVIUS
S. P.

Praeteriti veris diurna cir la recordans, permagna m animadverto abs te, Overha Reverende, studiosi amoris intentae ad facilitatis meae confirmationem sive acbessio curae praebita esse testimo qui videns me in cogitatione tis gravi aestuantem, susti sti ocius alterum me gerere, momenta quaelibet in utram partem acri contemplatione acta transmittendo, fluctuan et instabilem velut in salo c nem subsistere ac fulcire co tus es. Ego enim, quum b fide reductos hos ac sepos ad avitum Isalam, ad matern larem, et ad incunabula nos secessus colendos elegissem, tempestati egregie verba d rum me ratus, si latens ac gregus, tanquam in exilio Q tius Caeso, in meis paternis palimpsestis ingenium si non pedirem, saltem detinerem;

honorificentissimi de
o sermonis habiti ob-
prorsus, ac velut
isa stupebam. Ita ru-
rte tuam olim circa
ce Luppiae et Princi-
usii gradus transgres-
ffectatam dulcedinem
item amicitiae illic se-
um, quum ista cogita-
icultate occupari me,
modo potius, quam
meum ad te referre
scripsissem; tu prae-
ingenua benevolentia
am apud me subiisti,
recte putarentur om-
iculum quasi in tuam
egatum considere vo-
rifice enodata fateor
uibus inter nos soles
Id unum credas ve-
she Carissime, saepius
o mihi inculcavisse,
am aestimatione certa
ipsum mihi pateat,
i jejunaque desidere
emilitate? et, quum
tantis exsurgere pos-
'μata mea agnoscam,
ntis plurimae afflatu
a et maculari patiar?
um blandiens quaedam
olchicae Aeae Phasin
emper-vernantis ac ho-
el diversorio commu-
atitur. Tu vero, ad sen-
retationem mei om-
is, istam contumeciam
ingratis impetivisti mo-
nito et tuo vultu, quan-
a sederet, procedere
s ex fausto pede ad ab-
, quod typographi fla-
nchoaveram, pensum
familiae Livio debi-
quam rem jam ante
ceperam, et plane pro
a ferebam, fore, ut
e eadem existimatio,
isque de me habueras,
bonitate tua me pro-
, certo confirmasti.
e officiis meritas ego

vero tibi gratias ago, et ut se
quam sedulo me collocem in
ciendo, quod jubes; aliquot
eorum, quae ad Geographi
pertinent, satis perditorum
acceptationem ad te revocare
stitui, potestatis arbitriique
faciens, quam bene ex form
rem gesserim. Ecce igitur vo
praeter aequum corruptas et
cusatione multa taxandas ex
bro 26. cap. 21. *Ad eos M*
gantinae desciverunt terrae,
cutae defectionem earum Hy
et Macella sunt. Quam e
obnoxie et impotenter hunc
eum tractaverit prior licent
vel ipsa sermonis ineptia,
vetus membranarum script
demonstrat, in quibus tant
exstare comperimus *ad eos M*
geniae terre secutae, a qua
nino non discedit Cantabrigi
sis. Et, quanquam satis apt
auxilium his adlatum videat
si leges *ad eos Murgantini*
fecere, vel *descivere*, *secu*
defectionem eorum, vel, ut
legisse magnus Salmasius su
sua testatum reliquit, *ad*
Murgentiae defecere, secu
defectionem earum; tamen q
sustinet id pro Liviano habe
a castigata constantique libror
scriptorum fide tantopere rec
tum? Accedit, quod *τὸ de*
ctionem sequi non utique
Livio adhibita sint ad denot
dum, aliquid interfuisse tem
ris inter defectionem Murgar
norum et illarum civitatu
(quod videntur aucupati esse i
qui vulgatam procuderunt, t
quam primo Murgantini, dein
Hybla ac Macella defecerint)
potius unam defectionem co
muni consilio eodem temp
factam, quam Livio in e
modum narrare placuit. Pr
sus ita se exponit Livius lib
30. cap. 30. ubi inquit simillit
Oppida, quae defectionem
cuta erant, dediderunt se R
manis. At nulla alia sunt

ppida, quam ipsorum Insubri-
m, atque adeo idem esset, si
ixisset, *Insubrum oppida, quae*
efecerant, dediderunt se Ro-
manis. Nulla enim alia oppida
efecisse dixit, nisi tantum cap.
3. bellum decretum Consulibus
um Galliis Cisalpinis, qui defe-
cissent a populo Romano. Qui
ulli alii fuere, nisi trans Padum
nsubres, et ex Caenomanorum
iventute quidem. Igitur post
caesas Insubrum copias, ut fieri
olet, oppida eorum, quae de-
ecerunt, ad officium redierunt,
t se in fidem victoris tradide-
unt. Post haec narrat de aliis
ls Padum. Sic quoque nunc
ermonem Livius instituit, nihil
nnuens, nisi statim ad famam
'unicae classis simul illos defe-
isse. Editiones quidem nihil ob-
ecundent, et, quod habet pri-
a, *Murgentia desciverunt terra,*
d circumludunt sequentes de-
nceps omnes. Nos igitur, in
'lutaeneum eique proximos con-
ersi, opinamur, Livium bre-
itate sua amoena nunc quoque
sum, qua frequenter anterius
rationis membrum suspendit,
c velut semiperfectum destituit,
ubsequenti periodo inserens,
uod priori deerat, et sic de-
um sententiam absolvens. Ta-
e inprimis est libro 33. (c. 31.)
In senatusconsulto, quo missi
decem legati ab urbe erant,
ceterae Graeciae atque Asiae
haud dubie liberabantur; de
his tribus urbibus, quod tem-
pora reipublicae postulassent,
id e republica fideque sua fa-
cere statuere jussi erant. Ubi
omnino clauda est oratio prior,
it ex posterioribus revocandum
ad praecedentia τὸ *urbes*, ut
vere et accurate explicuit pater
n notis ad 30, 7. pluribus hunc
morem Livianum ibi illustrans.
Idem ut hoc loco ab auctore
nostro factum esse opiner, prae-
ter quod haec loquutio sit satis
illi usitata, inducunt me verba

ipsa Livii, quae videbis, Ad
phe, quem ultro et sponte su
nullis adminiculis, nullo tormen
ex MSStorum lectione oriant
Scribit enim: *ad eos Murgen*
et Enna; sequutae defectione
earum Hybla et Macella su
Qui potest propius ulli MSto
sisti? quum nihil ab prisca sc
ptura discedat Intellige sub pr
ribus idem, quod affirmat
sequentibus ex consuetudine su
Sunt autem ista loca circa e
dem tractum, ut apud Geog
phos videre est, et inprimis d
monstrant haec Ciceronis, ite
ut Livius, eadem jungentis
Verrina (cap. 18.) *Herbiten*
ager, Ennensis, Murgentin
Assorinus, ita relictus erat
maxima parte etc. Ne dica
videri Livium de industria
minatim nunc Ennae defect
nem, quocunque casu facta
referre, vel ideo memorabile
quod eandem, simile quid te
tantem, egregio astu nuper
tinuerat L. Pinarius, ut nar
vit libro 24. (cap. 37. et seq
Ut autem id quoque nunc ad
tur, *Enna* quidem scripsime
ut appareret, nihil plane a
bis addi ad literas in MSStis
stantes; scribimus tamen *Henn*
quam veram scripturam esse
victis argumentis ex nummis
primis MSS. docuerunt Viri Sa
mi, et sic in Livio ipso etiam se
per libro 24. exhibet codex
teaneus, ut cum cura ostendit S
masii manus, prorsus nunc
jusculo litera *Henna*, nunc
nore *hennensium*; bis vel
tamen *Ennensium* et *Ennes*
praeferens. Non minus tenax
peregrinitatem vexatio videt
cui inhaeret nomen gentis a
Livium libro 28. cap. 8. ubi
quitur de Philippo: *Ipse, c*
res in Graecia tranquillas fe
rat, retro in regnum conces
ut Dardanis bellum infer
Solae namque, ut me docet
nus paterna, pro vulgato

Eas

Gudianus, quum Pu- Menardi et Vossianus *cionis*, e quibus non Cantabrigienses. In- ente mutandi ingenio regii codicis exaravit Nimirum perdifficile e in populis tam feris is ad liquidam conje- rvenire. Propterea, madverterent eruditio- Polybio et ex Livio, per, quum Philippus Graeciae immisisset Dardanos adsuevisse, pore, vacuam ab ter- parte Macedoniam per- pposuisse illos quoque e, quod apparebat ad- quod ad rem ipsam, ve- *Dardanis;* quod vero ad pii manum, alienissimum Itaque, ut non impro- natum, sic et fidei sub- aleae periculosae esse dicamus, immo per teros licere negamus, ner hoc loco indicare, *s bellum inferret.* Sin- quam sit, teste Stephani o, urbs Macedoniae hraciam, continuit te- es sub se civitates, at- o genti quoque nomen Livius 42, 51. *Ab He- ex Sintiis tria millia n liberorum suum de- ebant.* Ex quibus ver- s, non Macedoniae ma- em Thraciae, annume- et saltem ab imperio iberam fuisse; quum ta- devicto, Paulus Aemi- Macedoniam ordinans, am Sinticen uni ex quo- cedoniae partibus annu- t appareat, eam regionem ribus imminuisse, sit ut neque fortassis ab Phi- tis occupato desciverit. gari nequit, ad veterem nam scripturam propius *Sintiis*, quam τὸ *Dar-* Incertius prodigium est,

et idcirco circumspectiore in- genii verbena adolendum, quod lanatum libro 29. cap. 18. in querela Locrensium de Pyrrho: *Qui cum ex Sicilia rediens Lo- cros classe praeterveheretur, inter alia foeda, quae propter fidem erga vos in civitatem no- stram facinora edidit, thesau- ros quoque Proserpinae, inta- ctos ad eam diem, spoliavit; atque ita pecunia in naves imposita, ipse terra est profe- ctus.* Ita quidem hic locus jam ultra MDC. annos fortassis circum- fertur, nulla, quod sciam, vel in scriptis vel in impressis libris va- rietate. At palam est insulsus. Quo enim profectus est? Aut unde, quod sequitur, jussit referri the- sauros? Praeterea quomodo prae- stabit Livius, eum terra profe- ctum esse? Dionysius quidem Halicarnassensis nihil distinguit, utrum terra an mari profectus sit, nec etiam unde id ipsum jusserit; tantum dicens, τὸν Χρυ- σὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναυσὶν ἐνθέμε- νος μετὰ τῶν ἄλλων Χρημάτων ἀπέστειλεν εἰς Τάραντα, πολλοῖς μεστὰς ἐνθυμίας γενόμενος, in Ex- cerptis Peirescianis pag. 542. Unde nihil colligi potest; ut pro- pterea ex aliis quaerendum sit. Videlicet, simulatque fretum Si- culum trajecit, in terram egres- sus fuit Pyrrhus, ut apparet ex praelio contra Mamertinos apud Plutarchum in Pyrrhi vita [pag. 899.] quo finito subnectit is scri- ptor: ὁ δὲ (nempe Pyrrhus) τὴν ἄλλην ὁδὸν ἀδεῶς διεξελθὼν ἧκεν εἰς Τάραντα δισμυρίους πεζοὺς κομίζων. Quae et ipsa verba licet sint nubila quodam obsessa, et parum in eo, quod quaerimus, distinguant; credi derim tamen post id cum Mamer- tinis praelium accidisse, ut the- sauros Proserpinae spoliaverit et sic navi impositos Tarentum venerit. Certe Appianus mani- feste mari illuc Pyrrhum venisse affirmat, ὅτι μετὰ τὸ ναυάγιο

Πύῤῥος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου ἐς τὸν Τάραντα κατήχθη, in iisdem Excerptis pag. 53. Quae subindicant, ipsum quoque Pyrrhum non nisi luctabundum cum procellis ac tempestate Tarentinum portum tenuisse. Quorum auctorum tam opportuno concursu quo ferimur, nisi ut statuamus, Pyrrhum mari Tarentum venisse? idcirco in Livio scribendum esse, *atque ita pecunia in navi imposita, ipse Tarentum est profectus*, vel *provectus*. quum, praeter ista aliorum de Pyrrhi itinere testimonia, si admittatur, quod subjiciendum censeo, egregie appareat contrarietas casuum, ut Pyrrhus quidem solus venerit, quo tendebat; reliqua vero classis ab Locrorum litoribus abire non potuerit. Sequitur perincommodus filix, qui surrexit increvitque libro 31. cap. 10. *Insubres Cenomanique et Boji, excitis Salyis, Ilvatibusque, caeteris Ligustinis populis, Placentiam invaserant*. Cui eruendo quae pastina satis robusta? quum fatendum sit, quae hic annotata sunt, esse errantium in incertas suspiciones ingeniorum. Nam quam infortunatus est Cluverius, quum pro *Salyis* profitetur se malle restituere *Statiellis*, quum tam clare obloquatur ipse Livius, qui non nisi post multa abhinc tempora ab Statiellatibus aliquid contra Romanos tentatum affirmat libro 42. cap. 8. *Statiellates nunquam arma adversus Romanos tulerunt, soli ex Ligurum gente*. Ut profecto hic velut incertus infaustusque peregre nonnisi in mare deportari mereatur. Mitius quidem pronunciare fas est in sequentibus, ubi idem pro *Ilvatibus* reponit *Celeatibus*, pater vero *Celelatibus*: et tamen ista etiam nullo artificio sustentant, nisi terminationis affinitate. Itaque qu[...] vetat nos quoque novam hoc[...] sin pusillo suspendere? Pu[...] mus igitur pro *Ilvatibus* sc[...] psisse Livium *Iriatibus*, et [...] et libro 32. cap. 29. et 31. [...] ria enim oppidum est illic lo[...] celebratum ex iis auctoribu[...] qui supersunt, Ptolemaeo, P[...] nio, Itinerariisque, ut colle[...] Cluverius libro 1. Ital. ant[...] pag. 80. Haec et minima et co[...] modissima est mutatio, et hom[...] ligenia apparet, si dicas eu[...] qui prima exemplaria descrips[...] deceptum blaeso recitatoris l[...] gua leniorem literam pro du[...] intellexisse. Scimus sane et [...] bi has literas confusas pecca[...] esse. *Salyorum* vera restitu[...] intricatior est. Non deseremus [...] men. Nam, quum MSSti et edit[...] nes praeferant pro eo vel *Sa*[...] *nibus*, vel *Senilibus*, non p[...] est propius quiddam spera[...] quam *Sollinibus*, quomodo [...] videtur appellasse Livius p[...] *Sollinien sibus*, quorum men[...] est apud Cluverium Italiae ant[...] pag. 67. in Catalogo provinc[...] rum Galliae, *civitas Sollinie*[...] *sium*: et de qua notabat ad [...] jusdem Cluverii paginam 67. H[...] stenius in haec verba: „Salin[...] „autem ex Suetris in Vagie[...] „nos transferendas haudq[...] „quam concesserim; sed ea[...] „Salinas inter Vintium et S[...] „nitium ponat in Suetris, dubiu[...] „nullum est, quin Salinae ea[...] „dem sint cum civitate Sollin[...] „ensium." Ex obscuritate, m[...] ta quidem illa, sed quae crep[...] sculi densitatem non exceda[...] Hennam, Sintios ac sequentiu[...] locorum vocabula excussi, [...] quasi cicindelas nocte interf[...] gentes apprehendi; nunc, Ad[...] pho, ipse tartarus (parce mi[...] tamen, nec crede falsis me im[...] ginibus ludi, aut attonito r[...] foedus mundi legesque resig[...] tentaturum) reserandus est, [...] solenniter te invoco, ut fav[...]

tenebrarum nocte et
rum silentio dejectam
e corona pinnam resti-
tum civitatis verae no-
aire, tum falsum sepe-
ωρίζειν conanti. Ver-
unt Livii libro 31. cap.
idio ibi (Codrione) *re*-
on, *nomen propter al*.
Asia urbem, quam op-
tius, vi capitur. Sunt
Pieridum loca, et velut
sepelisset, ita a nullo re-
tur. Nobis quoque, ni
longam fidem, multa
io mentientem et *κιβ*.
etitam, labefactare ar-
et, nisi et scriptos et
lices opinionis nostrae
ci hujus corruptela sa-
beremus. Ipse primo
ea membrana legebam
Ilion, et ad eum mo-
dubito legi in pleris-
tis libris: quod quae-
adimus iis, quorum ista
Id enim ut videamur
re suspicari, compel-
edita exemplaria, quae
ctuant, et haerent in-
et *nudus*, quod extat
o primo. *Ilion* demum
t excogitatum est, et
bio ab illis, qui Iliada
ne, quam vera priscae
monumenta, evolve-
que Achille libentius,
one, audierant: scili-
a septentrionali late-
num reperirentur Dar-
n istinc abesse non po-
o verisimilius, quod
r Macedoniae oppida
Epitome Stephani,
acitatem Sigonii non
quum omnis editio-
pturaeque vetustas tam
Ilio recedat; quidni
freti tanto patrocinio,
ejuramus, et certo cre-
vium scripsisse? *Prae*-
relicto, *Cnidus*, *no*-
ter alteram in Asia
, Asiatica Cnidus notis-

sime est; sed de altera Cnido
quam nos restituimus, in finibu
tam barbaris, ne somniatum qui
dem hactenus ab ullo, non so
lum Geographo, sed quamcum
que eruditionis partem amante
ac Livium legente. Fuit tamen
et, si placebit huc torquere o-
culum, anhelans sub tanto ob
scuritatis onere oppidum in di
em prodibit auxilio Callimachi
cujus hymno in Cererem hi ver
sus sunt [vers. 25.]

Οὔπω τὰν Κνιδίαν, ἔτι Δώτιό
ἱρὸν ἔναιον.
Τὸν δ' αὐτᾷ καλὸν ἄλσος ἐ
ποιήσαντο Πελασγοί.

Habes hic Pelasgos, qui ex Do
tio in Cnidiam, nempe terram
migrasse dicuntur. At quaenam
haec Cnidia? certe non possun
de alia interpretari, quam Illy
rica, seu Macedonicam vocar
eam malimus, non Asiatica. Om
nino id postulat Plutarchus, e
quo uno abstrusissimae hujus hi
storiae scintillam et fomiten
sum expiscatus, in Quaestioni
bus Graecis num. 13. ubi ait
Aenianes primo habitasse circ
Dotium, inde ab Lapithis expul
sos fugisse ad Aethicas, tum
circa Auan Molossiae partem
occupavisse, demum circa Ina-
chum in agro Argivo. Verba
Plutarchi sunt: *Πλείονες γεγό*-
νασιν Αἰνιάνων μεταναστάσεις
πρῶτον μὲν γὰρ οἰκοῦντες περὶ
τὸ Δώτιον πεδίον ἐξέπεσον ὑπὸ
Λαπιθῶν εἰς Αἴθικας, ἐκεῖθεν
τῆς Μολοσσίας τὴν περὶ τὸν
Αὖον χώραν κατέσχον, μετὰ
ταῦτα Κίῤῥαν, etc. Hi vero Ae-
ticae populi fuerunt supra Epi-
rum, circa Illyricum et Dassa-
retiae terminos, in qua regione
nos quoque Cnidum constitui-
mus; ut sic satisfecisse videamur
confirmationi opinionis nostrae,
quum et nomen *Cnidus* ex Cal-
limacho, et situm ex Plutarcho,
et colonos ex utroque dederimus.

ed et sic aliquid restat. Nam,
i integra sunt verba Callima-
hi, quod satis constat, apparet
x ejus sententia Pelasgos illos
rius in Dotio coluisse, antequam
n Cnidia; idemque dicit Plutar-
hus. Hoc igitur ut dubitari
on potest; ita plane adversum
ugnat cum verbis Stephani in
ragmento illo multiplicis, sed
ncognitae, eruditionis Seguie-
iano, ubi ait: *Δώτιον πόλις*
Θεσσαλίας, ὅπου μετῴκησαν οἱ
Κνίδιοι· *Dotium urbs Thessa-*
liae, quo commigrarunt Cnidii,
t vertitur. Hic enim Cnidii di-
untur migrare Dotium; ut jam
ate ea gens, quae Dotium mi-
ravit, Cnidiam incoluerit, at-
ue adeo Cnidii fuerint vocati.
'ercipis, Eruditissime Adolphe,
n alia ire Stephanum, et con-
raria prodere Callimacho: quae
es tanto est admirabilior, quod
pse Stephanus statim post ea ver-
a ipsum hunc Callimachi ver-
um alleget, ut hoc praesidio
uam descriptionem tueatur. Nos
ane quoque justius ac firmius
niti poterimus Callimacho,
uam Stephani verbis, quum
ic ex altero hauserit id, quod
ffert. Hanc diversitatem vix
ompono, nisi concesseris vo-
ulem *ὅπου* ab Stephano adhi-
itam, non ut significaret *quo*,
ed *unde*, aut etiam scriptum
uisse *ὅθεν*. Verum et sic quo-
ue transgressuro mihi manum
njicit ulterius illustranda Mace-
onica Cnidus, ut cognoscamus,
ppidi ejus notitiam ab antiquis
requentem satis fuisse proditam,
isi aequo solutiores posteri ve-
issent in memoriam convalesce-
e. Nam et Polybio eam fuisse
ominatam haud dubie persua-
eor libro 5. (cap. 108.) ubi
aec leguntur: *Τὰς μὲν Φοιβα-*
τίδας ἐπαγγελίαις Ἀντιπατρίαν,
Χρυσονδιόνα, Γερτοῦντα. Res
st de Scerdilaida, qui has ur-
es ad se trahebat. Insanum
ine garriunt docti Geographi.

Ortelius, item Laurenbergius
Macedonia ajunt, Polybium
bro 5, Phoebatidem urbem M
acedoniae agnoscere. Hinc O
telio Antipatria Dassaretidis ur
apud Polybium. Item Chryso
dium. Quum et Phoebatis
regio aeque ac Dassaretis,
Chrysondium nulla, ut nec Chr
sondion; saltem nemo ejus m
minit, quod sciam. Haud m
to meliora observavi obiter i
spiciens paginas quasdam in N
bilis et Eruditi ab Cadomo seu
Graecia, recentes ab praelo.
scribendum est: *Ἀντιπατρία*
Κνίδον, Κοδριόνα, Γερτοῦντ
idque ex comparatione Liviae
ubi omnes easdem urbes no
natas legis, egregie mutuo a
xilio invicem praebito; ut si
hil praejudicati huc afferetu
sperem me eum esse, qui ex
vio Polybioque falsam lection
et densa oblivionis nubila ex ta
temporis usucapione perspic
jure dejecerim. Tunc nunc p
tes erunt, Adolphe, urbi hu
denuo infauratae fata dictar
eamque, ita furvo cavernarum
tu poene squallidam, adsensu t
velut februorum quodam amic
lustrare, ut, non secus ac Ja
adjutus ab Medea vim ignivo
rum taurorum, lucem coelu
que pati possit. Nunc reddem
Livio, quem incommoditas a
infestat
Aesquil
quentis
in for
vico at
tam C
evaser
dum p
Sigoni
nemo
et ejus
faciat,
melio.
quoties
no, en
dum Si
quid p

rum altero sit notius, substituere audere, nihil erso situ ac formae urbis, recte contemplantem omddem? Nempe vici Tu- ugarius numerantur in VIII. urbis circa forum et m; Aequimelium vero V. in qua etiam caput m, quum Carinae ipsae e III. statuantur. Quod oncedamus, regione IV. t Carinarum et Aequiupi hujus viam fuisse; r ea prius transiit, quam aut vicum Tuscum veit, quippe Carinis uno cta ad Aesquilinam porlentibus, et ab altero rum positis foro et vico Id vero quum palam vii refutent; tum medias Carinas hunc lupum fuisgressum fides est, maniium eadem prorsus hic tur via, quae fuit Quin- apud Livium libro 26. qui *porta Capena meper Carinas Aesquilias* Super haec Carmen- a, Aequimelium, et Jucus junguntur ab Livio cap. 47. *Omnia inter ac portam Carmenta- Aequimelio Jugario- late vagatus ignis ab-* Quod si Aequimelium capiti proximum fuit dicant descriptiones reurbis) profecto univer- tinus mons conflagravit ndio et ambustus est; Livio certe annotatum aeque ac Aequimelium. potius ordo iste Livii andus est, ut sane videparebit, Aequimelium ille vici Jugarii latere, t versus portam Car- , quum vicus Tuscus parte fuerit versus porenam. Quo etiam duii verba libro 27. cap. sacra virginum chorea

ad honorem Junonis, quae intrantes per portam Carmentalem Jugario vico in forum venere inde vico Tusco Velabroque pe Boarium forum in clivum Publicium atque aedem Junonis Regi nae perrectum, nempe in Aventino. Vicus enim Jugarius plane fuit sub ipso Capitolio, sic u saxum ex Capitolio potuerit pro cidere in illum vicum, cuju rei testimonium exstat lib. 35 cap. 21. Adeo ut veritatem i stius Regionum descriptionis e Aequimelium in illa parte posi tum aliis probandam relinquam quum eam mihi persuadere ips non possim. Jam vero locus ille qui in quaestione est, quemqu Sigonius *Aequimelium* fuisse au det credere, omnino propie debet fuisse portam Capenam quam vicus Tuscus, ut clare lo cus Livii arguit, quo de agimu Accedit, quum Aequimelium no sit nisi planicies, et solum do mus Sp. Melii, ut id profect vix possit huc aptari, tanquam pars urbis, per quam exier ad portam Capenam lupus; atqu ideo Livius eam quoque non ad vocat in sacro illo virginum quasi et istae illac transierint sed tantum in narratione inser dit, non secus ac si postea locu ille rursum aedificatus sit, pr mum foro retento ad infamia facinoris Meliani nomine Aequ melii, post id incendium aute evanescente, et in Jugarii vi vel alterius propinqui loci co tinentia comprehensus, praese tim post factam illic substructio nem ab censoribus, teste Livi lib. 38. cap. 28. Inde opinor ess ut aliud existimaverit in Rom sua Alexander Donatus (lib. cap. 27.) agens quidem de A quimelio, non tamen hoc Liv loco *Aequimelium* corrigen sed tantum scribens: *Idem L vius, qui et Melii vici menti nem facit.* ut prorsus Meliu vicum aeque ac Tuscum agu

it. Quod tamen et ipsum, per ias! quale eft? aut quis fe- ? Nulla collectione firmari eft, quia *Tuscum vicum* prae- it, propterea etiam alteram um in voce *Melius* indigitari Livio fuisse vicum. Immo tra, quum libro 27. in allea ante verbis Livius duos vi- nominaret, diserte utrobi- videmus vocem *vico* adje- n, tam *Jugario vico*, quam co *vico*. Marlianus sine du- tione ulla *Aequimelio* seri- allegans verba Livii in an- ae Romae topographia (lib. ip. 13) statuitque exinde, in- Velabrum et Capitolium fu- Quod nihil eft, et ipse sui tus id fecit. Dixerat enim (lib. 2. cap. 13.) „Quemad- odum vico Jugario per ra- ces Capitolii a porta Car- ntali in forum Romanum, vico Tusco per radices Pa- ini montis ab eodem foro Velabrum patebat accessus." uibus patet, spatium inter abrum et Capitolium partim pleri Jugarii vici fine, par- vico Tusco: ut sic Aequi- um necesse sit fuisse in vi- im eorum alterutro; quae imatio levis ac puerilis eft, n tot verba Livii satis osten- , fuisse separata loca. Ex ius omnibus concluditur, non vitio Sigonium in Liviana ai cursus enarratione de Ae- nelio cogitavisse: ne quid po- n Marliano consulatur. Quod terit Melius vicus, fuerit sa- et cum Donato ac Conrado ofthene, quem in supplemen- Julii Obsequentis (cap. 50.) tum esse vulgatam video, ator Livius ita scripsisse. rim, quum is videatur nul- uisse, mirifice trahor, ut pu- ab Livio venisse: *Tusco atque inde Coelio per por- Capenam*. Quod et vulga- scripturae ita propinquum et ratione istius viae ita a-

pertum, ut approbari non d beat; sive transverse Coelii mo tis cornu transierit, sive per ej pedem ac radices excurrerit. T sens enim vicus, ut forte inc perit inde, ubi paulo ante aud vimus viros accuratos ejus in tium statuere, sic procul dub sub Coelium montem usque pe tinuit, quod ex historia a Va rone prodita de monte Coel inprimis elucescit. Et haec qu dem nos ad locum ignotissimu argumentabamur, fortasse sat bona fortuna, quam idcirco ru sum tentamus in libro 34. ca 45. ubi legitur vulgo: *Nuncia tum est Interamnae lac fl xisse*. Quippe ubi majus in ve bis, quam in re, prodigium e dere visum mihi eft; si, und lac illud fluxerit, non addas e more Livii, qui tale quid expre surus adjungere solet amnem vel aquam, vel rivum. Sic (lib 24. cap. 44.) non dicit, *cruore Amiterni fluxisse*, sed *flume Amiterni cruentum fluxiss* Sic (26, 23.) *in foro Subertan sanguinis rivos per diem totu fluxisse*. Nam τὸ *fluxisse* n miam capit abundantiam, quan ut res sola satis commode quea efferre. Unde Livius, ubi no tantam copiam, sed solum sti las aliquot alicunde prodiisse s gnificat, tum non *fluere*, se *manare* vocat, ut 45, 16. *e foc suo sanguinem manasse*. De nique, etiamsi forsan haec argu tiora videantur, et alii taceant omnes, diserte in MS. Thuanae legebatur *narteam in lac fluxi se*. Unde incertum esse nequit quin Livius ediderit, *Nuncia tum est Nare amni lac fluxi se*. Notissimus ille in Sabin fluvius eft. Sed ego, non ulte rius otio tuo invidens, jam re cepta mihi cavo, et conjectu rarum desino, nihil precatus nisi ut, pro isto avernali ac pro digioso lactis latice, tibi, Adol pho Meritissime, quibuscunque

is, quodcunque agere o-
, Melia fluant semper,
eis eundem fore ter-
itae et observantiae er-
e. Vale et cum Musis
dites. Daventriae pri-
Decembres.

TOLA QUINTA.
AURENTIO
EODORO
ONOVIO
ATRI JACOBUS
S. P. D.

e plurimam viae per-
c itinere, cujus mihi
auctor est Titus Livius,
eliciam animadvertens
, ut te quoque, Unice
omnium Carissime Fra-
orem faciam, quam in
reductis latebris non
ius meorum temporum.
i sperabam fore, ut,
ab administratione re-
rarum vacabam, sine
tione ruminarem gu-
us me delectaverat pul-
ille Florentinus au-
quasi Narcissus
vacuis ut inobserva-
in herbis,
ro libitu vagarer, gra-
incula me circumvene-
d scriptoris, cujus ti-
ot pellibus ex conqui-
aterna grato casteque
e, probationem alli-
Quod si in hoc studio-
rtio, ad quod flexisti,
liqua commemoratione
l annos, vel volunta-
praestantiam, quam ad
da ista monumenta at-
r tuus; non potest non
m leviculo saltem metu
ocem meam, qui adeo
itatem quidem ullam
abui, ut hanc mihi o-
pensarem, et futuro-
rum providentior aliqua huc ad-
jumenta congererem; ut non-
nisi forte temere oblatis Canta-
brigiae et Lutetiae membranis
in patria tum etiam vivi gratiam
uti voluerim, mortuo autem eo
ne inspicere quidem constitue-
rim, etsi in egregio earum cu-
mulo versari tum contingeret.
Itaque cernis novitatem laboris
hujus, et, sat scio, angeris, ne
vel in comparatione appaream
minus respondens non huic no-
stro solum, sed tot tantis deces-
soribus aliis, qui in hoc litera-
rum genere principes tota vita
Livium castigaverunt, vel, si
quid tentare accingar, hujus ju-
diciosae rationis videar tantum
documenta dare in accusandis
rectissime positis lucubrationi-
bus, et velut ex triumphali cur-
ru dejicere, qui omnium suffra-
giis elogiisque fulgentes eum
ascenderunt. Quid quaeris, fra-
ter optime? Gratum est et il-
lud; sed tempora vultum animi
tui, falletur spero metus. Quum
typographus ad implendum vo-
luntatis suae propositum non
peregrinam et adventitiam opem,
sed natam in domo patris tui,
postularet, manumque meam re-
spiceret, quo potuit sensus mei
pondus vergere, nisi ut audi-
rem saepe repetitas flagitatio-
nes, licet scirem, me in hoc
spatio ipsa vestigia insequi non
posse? Remetior igitur eundem
orbem; et, quum primam im-
providam aetatem non ita in er-
ratis duxerim, ut in hoc nego-
tio tantum suspensus haerere de-
beam ex aliis, vagatique sine
ullo salis ac leporis proprii ex-
perimento, tanquam in dumetis
speculator venatorque, asperi-
tates superstites, quo licet, sub-
tilitate detergo et coïnquo. Nec
idcirco se illorum, per quos ab
extremo vitae cardine Livium
retractum gratulamur, fortuna
retrovolvet, cui semper feste fa-
vebimus; nec, quum illi febrim

averint, si nos residivam quo-
tollere conamur, id aliud
ari fas eſt, quam, communi-
a provincia, reſtituere, quod
npora afflixerunt. Utique et
Herculem extiterunt mon-
, et muscae poſt Domitia-
m, et semper servatura eſt
usin, quod oſtendat revisen-
us; nec, quod sero venimus,
ea noſtra premi poteſt, quippe
ovis tempore ἄφθονοι Μου-
ν θύραι. Itaque, si lubet, hanc
ſtae penum tu quoque mecum
to, et experire, quam in hac
eris Liviani parte, quae Geo-
phiam spectat, quaeque tra-
nda fuit deductius, non no-
et temeritati vim indolis no-
ae committamus. Sunt enim
vitiosae lectionis atque inde
bitationis causa, quae legun-
libro 35. cap. 13. *Ipse An-
chus ad Pisidas, qui circa
dam incolunt, oppugnandos
profectus.* In quibus labo-
i vides, utrum *Selgam*, quod
Gelenio profectum ex Ste-
ano tuetur Sigonius, an vul-
um *Sidam* sit praeferendum.
Sigonium quidem rejiciunt
ſti, qui *Sicam* exhibent,
od etiam mihi in codice Thua-
o fuit obvium, unde ille ei-
um recedit. Sed et τὸ *Sidam*
que caſſum opinor. Nam nec
Strabonis, nec in Polybii ver-
, quae ibi advocata vides,
m caussam meditari valeo,
r eam urbem enumerem Pi-
iae, et non Pamphyliae. Im-
Strabonis locus id palam af-
mat. Quin etiamsi Pisidiae
n attribuerent Polybius et
abo, vel simul, vel alteru-
; at sane Livius aliunde sen-
, eamque Pamphyliae facit
nifeſtis verbis in hoc ipso li-
cap. 48. *Aradios et ex Pam-
ylia Sidetas.* Unde, quod no-
m argumentum eſt incongruae
rrectionis, apparet, eſſe ma-
imos et nautas litoralesque,
non nescivisse se indicant Si-

genius ad librum 33. cap. 15.
oſtendit rursum Livius libro
cap. 23. *Promontorium, qu
ab Sida prominet in altum.* I
que et splendor hujus urbis
crevit semper, etiam poſtre
temporibus, ut docet numm
sub Lic. Gallieno cusus cum e
gio ΣΙΔΗΤΩΝ ΛΑΜΠΡΟΤ
ΤΗΣ ΕΝΔΟΞΟΥ, et alius ΠΑ
ΦΥΛΙΩΝ ΣΙΔΗΤΩΝ, uterq
ab Ill. Spanhemio product
Qui igitur poterit τὸ *Sidam* cu
approbatione recipi? Ver
multo eſt, ut rescribamus *S
dam*; cujus oppidi tum ab al
mentio prodita eſt satis creb
tum Livii auctoritas id exigit
loco jam appellato; ubi Sig
nius, nunc tantopere aberra
omnia recte adminiſtrat. Ver
Livii sunt: *A Cibyra per ag
Sindensium exercitus duct
cum praeceſſerit cap. 13. *Ad T
bas tertiis castris perventu
In finibus Pisidarum pos
est urbs.* neque de alterius
gionis ingreſſu quidquam int
cedit. Strabo lib. 12. (pag. 57
quum recensuiſſet quasdam
sidarum urbes, pergit de i
dem Pisidis: Εἰσὶ δὲ τοῖς Φ
ὤν ὅμοροι καὶ τῇ Καρίᾳ Τ
βαι καὶ Σινδα καὶ Ἄμβλαδ
quae citantur quoque ab S
phano in ultima voce, sed pr
cipuum illic omittitur. Proce
Livius eodem libro 35. cap.
in hunc modum: *M. Fulvius p
consul cum duobus exercitib
hostium duo secunda prae
fecit; oppida Hispanorum
scaliam Holonemque et caste
multa expugnavit.* Res illae
ſtae sunt in ulteriore Hispan
quam Fulvii provinciam fui
didicimus ex praecedentibus.
editis aliisque scriptis nihil
servatum eſt; quod mirer, qu
ipse in Thuaneo sine litura
fenderim *Holonemque*. Orteli
Olonem inter positionis inc
tae loca conjicit. Sed, ne Ix
nem imitemur, et nubes pro

ream. Et credere audemus, frater, in tot numero vetustis libris, quos aliorum oculi sub se habuerunt, nullum diversitatis genus in corrupto nomine extitisse? at ipse in Thuanaeo diserte legebam *agros et peraeam*. Ea satis certa mihi fuit semita ad investigationem primae scripturae; quae quantum abest, quin se funeri tradiderat? Scribo enim: *ea quidem urbe abstinuit, depopulatus agros. Eupatriam inde coloniam*, etc. Ortelius quidem non mappas solum, sed et Thesaurum suum, vocabulo hujus urbis fraudavit; at nos Lydiam ea censeri docuit epitome Stephani: Εὐπάτρια πόλις Λυδῶν. τὸ ἐθνικὸν Εὐπατριεὺς, μᾶλλον δ' Εὐπατρεὺς, idque ex auctoritate Xanthi, quem perpetuo in Lydiacis ante se habuit Stephanus. Animadvertis autem, Antiochum nunc in eo esse, ut Sardes se recipiat, Lydiae regiam. Neque tamen hic terminus haesit. Ipsa illa *Peraea* non alienis modo locis recepta, sed suis quoque expulsa et aversa. Nam quum libri hujus capite 15. legatur vulgo: *Daedala et quaedam alia parva castella obsidione exemerunt*; eadem vero in MS. Thuanaeo sic referri viderim, *quaedam alia perrea castella*; quis mihi eripiet, ab Livio scriptum fuisse *et quaedam alia Peraeae castella*? Caria et Peraea erant continentes regiones, ut mirum non sit utique, earum aliquot castella fuisse abscisa. Nemo, qui controversias Philippi cum Rhodiis, aut decem legatorum post Antiochum victum ordinationem ex Livio didicit, nescire id potest; at minime antecedentium visum sollicitus eum pace tua, frater, progrediar ad rem tanto inauspicatius gestam, quanto verisimilius, libro 38. cap. 15. ubi sic nunc edi videbis: *Postero die est praeter Caralitin palu-*

dem agmen ductum. ad Ma-ndropolin manserunt. Equidem eum diffidentia hoc accedo, qu[...] fatalia ista ad hujus Livianae p[...] tis salutem nomina, Gelenius [...] Sigonius, non modo has ur[...] ita composuerint, sed ipsum [...] que contextum penetrari ab[...] modo prorsus illaetabili ju[...] rint. Et tamen quidvis pot[...] huc applicandum fuit, quam [...] longe aliena *Mandropolis*. [...] delicet noverunt, a veteri[...] eam Phrygiae urbem memor[...] idque palam fatentur. Quid [...] tur juris ei ad Pisidiam? et [...] illam Pisidiae partem, quae [...] Lycaoniam vergit, plane a Ph[...] gibus aversa, ut apparet ex [...] lude, quam prope hanc urb[...] auctor collocat. Sane aeque [...] gno jure arridere potuit *M[...] andropolis*. Et tamen, velut [...] certa, non dubitat Ortelius, Ph[...] giam Mandropolin Livio lib. [...] *Mandropum* vocari, assevera[...] Nullae omnino in locis tam d[...] sitis, tam longinquis expedi[...] tiones, quas doctissimi viri [...] ea auctoritate perscribenda [...] quanti quo[...] Glareani i[...] *drum* ull[...] cui nihil f[...] montem v[...] hil stupidi[...] Ex editis [...] *Madampr*[...] Vossiana [...] Sequentes [...] *nandrum*. [...] *drupyum*. [...] Thuanaeu[...] tanta vari[...] τὸ *Mandr*[...] indicat, [...] *ad Mordi*[...] bis nomen [...] infrequent[...] fecit. Non [...] eam epito[...] λωνία, cuj[...] multae ein[...] sit esse *D*[...]

. Etiam Athenaeus
ejus habet, ut nota-
o. Certe nihil potest
onvenientius. Pergit
procul abhinc cum
omano Livius: *Pro-*
de ad Obrimae fon
um, quem Aporidos
ant, posuit castra.
iste Aporidis vicus
Cimmeriis delitescit,
m ejus patefaciet, nae
quoque indicare, qui-
ris
teat coeli spatium
amplius ulnas.
or, neque magna prae-
tis ingenia vel rimam
re aut voluerunt, aut
qua aliquid ad eam
deretur. Si tamen me
ater, damnas esto no
vici pro spurio, ne-
m Livio nominatum
Nimirum duae admo-
unt ad videndum ali-
tenebris veri; alte-
t situs, alteram scri-
s. Ortelius observat,
circa Pisidiam vide-
e? Certum immo est
orimis Phrygiae limi-
. Retrogreditur enim
versus Phrygiam ac
que adeo illuc jam
tet tum ex Obrima,
er Apameam, magnae
rbem, labi tradit Pli-
quod postero statim
m ejusdem Phrygiae
es venisse affirmet Li-
prorsus sunt eviden-
poni queunt. Jam ut
m tangamus, editio-
es habent *Adonides.*
annotavit pater *ad*
nec ulla mihi alia no-
es ex antiquis libris;
proxime verum est,
igatur. Ita qui dam-
m, idem ab exilio re-
dos comen. Sic enim
m censeo Stephani
Καρία· Ἔστι καὶ Φρυ-

γίας πόλις Ἀναρίς. Huic urbi adjacentem aliquem ex pagis dictum fuisse *Acaridis vicum*, non est supra aut praeter fidem, et exemplum dat hodieque urbs Leida, quam ex multis eam cingentibus vicis uni nomen suum κατ' ἐξοχὴν impertire nosti, ut adeo nihil in hac restitutione resideat inconditum. Quod idem, si tu quoque, Carissime, senties, ego inde non animum modo sed omen quoque accipiam ad contrectanda similis obscuritatis verba ex libro 42. cap. 38. *Marcius et Atilius ad Gitanas, Epiri oppidum decem millia ab mari, quum adscenderent.* Quid enim tam illepidum locum verear dicere infausto agi sidere, quum *Gitanae* istae omnibus pariter sint incognitissimae et scriptae nullibi? Deinde videri alicui potest Livius nunc dixisse *ad Gitanas adscenderunt*, qui hoc eodem libro cap. 15. dicit: *Eumenem Delphos adscensurum?* qui libro 35. cap. 13. *inde Pergamum adscenderunt?* qui libro 36. cap. 30. *ipse Oetam escendit?* qui libro 45. c. 28. *unde per Megalopolin Olympiam ascendit?* ac pluribus in hunc modum locis. Me quidem ista ab omni assensu abducunt, ac proinde secundum jus fasque fore existimo, si, falsis vocibus, quae veram confecerunt ac lureatae sunt, velut extra finem per feciales eductis, et ad auctorem suum restitutis, Livio detur sui recognoscendi facultas. Quippe is scripserat: *Marcius et Atilius Aegilipa, Epiri oppidum decem millia a mari, quum adscenderent.* Est enim *Aegilips* oppidum illic antiquissimum, et ex Homerica poësi memoratum Straboni ac Stephano; et quid ultra testimoniis opus? Itaque, ut claudamus agmen hujus simul epistolae et universae meae concursationis, evolvenda restat crassissima bucerda, qua oblitum video Livium libro 44. cap. 26.

Circa Dausdabam in Maedica exercitus Gallorum consederat. Neque enim persuaderi, vocem tam bonae Latinae monetae in ista barbarica, aut, si lenius placet, Graecorum coloniis mitigata Thraciae ora ante auditum illic Romanorum nomen fuisse appellationem oppidi; quod tamen credere potuerunt omnes retro docti viri, ut nemo aliquid verbenae colligendum tradendumque posteris existimaverit ad eam, quam exsecror, deformitatem purgandam. Et, ut te familiarius alloquar, quid potes exspectare aliud, quam ut aliunde et *Desfrigebam* urbem procudant? Video sane Ptolemaeo cognitum esse oppidum, nomine Δαουίδαυα, quae literarum similitudine negari nequit proxime ad Livium accedere. Sed, quum id in inferiori Moesia trans montem Aemum collocetur, huc plane non convenit; quippe Maedice nonnisi ad illum montem usque pertinente, ut pateat vel ex Geographis aliis, vel ex ipso Livio libro 40. cap. 21. *Philippus, Stobos Paeoniae exercitu indicto, in Maedicam ducere pergit. Cupido eum ceperat in verticem Aemi montis ascendendi*, etc. Itaque pro *Maedica* scribendum erit *Moesia*, si placuerit *Dausdabam* hic loci retinere. Sed ego, relictis omnibus, quia nimis id ab regno Macedoniae adhuc distat, et pene ultra Thraciam est, judico, scripsisse Livium, *circa Oesymam in Maedica.* Diodorus Siculus in Excerpt. Peiresc. pag. 313. Περσεὺς πυθόμενος ἐπιλέκτους Γαλάτας πεπεραικέναι τὸν Ἴστρον ἐπὶ συμμαχίᾳ, περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαιδικὴν, προτρεπόμενος ἥκειν τὴν ταχίστην. Neque me movet, quod ab aliis ea urbs Edonidi accenseatur; quippe Edonis et Maedica erant finitimae, quarum limites persaepe commiscentur.

De hac autem urbe consule
Mauzacus, Vir eruditissimu
Harpocrationem. Sed et pro
ea ad hanc conjecturam pro
venio, quod in eadem le
tione video laesisse librari
primam syllabam in nomin
rico apud Livium libro 29.
29.] *Oesalces*, pro quo a
busdam substituebatur *Desa*
Habes, frater pilssime, explic
ordinatam non ignobilem c
nitatis castimoniaeque mea
tionem, qua praeterito hi
functus sum circa Livianu
nem ad malas intemperies a
averruncandas. Quae aequ
legem ritumque gesserim, e
mendorum, tanto eam fe
affluentium, et tot egregi
pene carnuantium, tumultu
stinuisse et bene purgasse
eam, te, et qui praecediti
auspicio mihi esse volo.
si me fortuna decepit, et
profunditas, in quam prae
tata haec jacuerant, vide
sopivisse et tenebris perc
potius, quam excitasse,
meae, (quod licet factum
memini, tanto tamen justiu
formidinem agito, quo t
vel initia hujus laboris, v
ventus in potestate mea fue
reiteratis omnia licet, ani
que meum, dum in curr
dum tumet in recensione
formandum suscipito. Equ
injuria nobis fiet, si hujus
missiunculae tela vel non
tuperatione erit remotior
tanto liberaliorem interpre
nem merebitur, quod lib
spatiosumque curriculum
stris nostra non habuerit, c
tummodo maximorum hom
vel incurias vel conniventi
ctari potuerit; quippe pol
lae, Glareani, Rhenani,
ali, Modii, Gruteri patr
nostri adeo diuturnas in
operas, tot ad excolendu
γεώργιον non iterationes,
tertiationes et ultra, adeo

etemque omni erudi-
e *fere* ab homine op-
, et tam copioso ma-
rum codicum adjumen-
atem, ex eadem porca
runcare et eruere, tum
suefactis bonam sege-
tere laboravimus, id-
a et multum festinata
ta ratione. Cujus si
anque pars placitura
licet hic quoque,

tum est subitis casi-
ingenium!

m prata biberunt. Ego
omnia spondeo, quae
e et gaude, frater di-
Ex Daventria nostra.

TOLA SEXTA.

JOANNI

GIO GRAEVIO

ACOBUS

F. GRONOVIUS

S. P. D.

. Postumius, ad agrum
ab privato terminan-
mpaniam proficiscens,
Praeneste, sacrificii
iratus hujus urbis ci-
ta insolita imperavis-
Titus Livius, (ut so-
samque non ingeniosa
am justa, aestimatione
raenestinorum silentio,
modesto, aut timido,
probato exemplo ma-
factum graviorum in-
um imperiorum. Idem
is ad eum ipsum scri-
aris (quod in tanta no-
familiae communione
distat a me ipso?) ac-
reri nunc tandem eo
ipio, quo studiosius hi-
noctibus illas versan-
ri recognoscendi data
tas. Indui enim in pe-

riculosos laqueos pedem,
modo haeredem, sed eti
bitrum, factum me esse
laboris, quem nec erudi
nec assiduitate, nec pers
aut subtilitate unquam ae
idque ita, ut etiam de al
qui ad considerationem
lum admiserunt, senten
consilium ire me oporte
quorum tamen altero
quam libere et ingenue
serim, res ipsa testis
alterum nescio quam affe
comperior diffidentiam,
men ab plurima indig
vincitur. Non equidem
in tanta meditationum va
et corruptorum locorum
vandi multitudine posse
secus processisse. Quod
etum est, ne mireri quide
venit; et cui homini n
perspecta sunt omnia,
tiamsi sunt, ea tempori in
riam veniunt? Sed, ut i
notae periocha quater a
novio erratum esse cor
huc usque non modo piet
sed etiam conscientia p
consuetudinis me prohib
tamen evincere conatu
Marci Meibomii de Fabr
remis, asperitate tam rudi
rida continuatus, ut ma
in auctore mores et aqui
perversitatem egregie
ciat; tanquam si ipse, al
ra oppositus eruditorum
publicanorum) societati m
legem modumque rei dub
cere deberet. Quae stoli
caecitas ut ridiculum ipsum
bet omnibus, quibus ig
non est, neminemque
nisi tantum *ἀλαζόνα* dic
σαλάκωνα; ita librum ips
quot locis ante inspicere,
solum hoc tempore, qu
me Amphidromia quaeda
lebravisse, fert animus,
paratius ad Livii verbor
amen accedam; idque t
simum, Graevi Celebe

impetus mei moderatore, cujus tum doctrinam in his terris unicam admiror, et judicium vere sanum vereor, tum paterna studiorum placita aemulantem jure habeo gratissimum. Et quum praecipuum sane sit, quod disputatur de vocibus, in re navicularia frequentibus, *ordo* ac *versus*, quarum discrimina non una habet Marcus aliique, sed ficta et Romanae linguae auctoribus nunquam cognita; eo ad alias horas rejecto, vide primum, quanta deliratione librum suum et calculum impleverit Marcus in adsignando navibus remigum numero. Nam quum pag. 27. triremi naves adsignavisset remiges LX. quadriremi CCXL. quinqueremi CCC. ex imitatione Polybiana, absque ullo tamen justae divisionis respectu; tum pag. 80. navem XX. ordinum implet duobus millibus remigum. Quod ferri sane non potest, licet audacter ipse id repetat pag. 87. Nam, si Polybianam in quinqueremis remigum numero rationem sequi placet, eamque apte et aequabiliter deducere, apparebit, ad monerem requisitos fuisse remiges LX, ad biremem CXX, ad triremem CLXXX, ad quadriremem CCXL. Ex hac partitione quinqueremis commode habuit remiges CCC. Unde cognoscitur et in decere fuisse DC, et in icosere seu viginti ordinum nave nonnisi remiges MCC. Nulla prorsus potest in his esse hariolatio, quum exacte ex Polybiano numero procedunt. Itaque implapit et hallucinatur Marcus pag. 77. quum tredecim ordinum navi adscribit minimum remiges MXL, quum debuisset tantum DCCLXXX. Itaque errat Marcus pag. 72. quum in sexdecim ordinum nave non minus esse potuisse opinatur, quam MDCLXXX, quum sane non habuerit ultra CMLX. Itaque errat Marcus pag. 28. quum in hexere sedisse vult CCCLXXXIV.

adeo non contentus rotunde
mero vir nimius *τὸν διπλ*
quum tantum fuerint CCCLX
error tanto major est, quod
xeres utique alterum tantum
gnitudinis ad triremem hab
triremi tamen, ut vidimus,
buit CX.

Non potest ulla calumnia to
gitorum lapsus velare, si P
bium sequendum putabimus
certe in re solum istum Marc
hujus vetustatis cognoscendae
dicium advocavit. Quem qui
simul advocare, simul sequi t
tatius in illo numero posset
quod et alterum ejus numer
quem edit de epibatis, eo
ἐπιβάται δὲ ἑκατὸν ἑκάστῃ,
firmet perpulcre exemplo Li
26, 1. *Quinquaginta Graeci*
legione una, centum Siculi
duabus legionibus habeban
ves. Ubi si legionem ponas
millium hominum, eamque
80. naves dividas, justos f
nios in singulis navibus cen
viginti propugnatores: quum
liis in locis, ubi sermo de
titudine militum in navibus,
modum variari sentiam.

Non potest tamen ita firmu
se Polybianus numerus, ut
semper observatum existim
debeamus. Quippe Plinius
1. quinqueremem Caji Caes
actam fuisse testatur quadrin
torum remigum robore, id
adeo sine ulla mendi suspicio
ut et Silius [14, 387.] eam
CD remis actam fuisse dicat
notatum doctis; quod tamen
bium videtur. Ex quibus
meris haec proportio exori
ut in bireme sederint CLX. re
ges, in trireme CCXL, in q
drireme CCCXX, et, ut proc
mus, in hexere CDLXXX, in
ptere DLX, in octere DCXL,
ennere DCCX, in decere D
in viginti ordinum nave
Ut appareat, sive Polybium
ve Plinium spectemus, insign
utrovis modo deviasse Marc

ex quo aliquid de nu-
gum concludi poteſt,
n, qui apud Photium
ito octeren aït cepiſſe
λίους καὶ ἑξακοσίους,
rus omnem exceſſum
proportionem nullam
aliquem ex prioribus.
biremis capit cp re-
driremis dccc, here-
eceres xx, atque adeo
dinum navis quatuor
nae frequentia quanto
o eſt illa, quae ab Athe-
itarcho editur in tetta-
Philopatoris Ptolemaei,
tiosior. Illa vero tet-
es capax erat remi-
o plus quatuor mil-
nidem vult Athenaeus;
quatuor millia tribuit
, ex cujus deductione
eris habuerit duo mil-
es mille, quinquere-
d magis appropinquat.
is a Polybiano numero
aesitet oportet, quum
nia potius magnificen-
ipis ac regum, quam
rationem mensurem-
dant. Utique tamen
ſtro ex horum trium
erat deducenda certa
proportio, non minus
a ipsa Philopatoris tet-
e deprompsit certam
o. Nam quae pagg. 29.
ra Scaligerum jactat,
unt ipsius invente, ut
tettaraconteris descri-
tiam referre majorem,
immensae cuidam a-
entioni ex profundo
it oblivionis extrahen-
; quippe quum illius
partes ab imo noten-
e xlviii. cubitos, cer-
legit, easdem icoseris
xxiv. cubitorum, dece-
xii. quinqueremis i-
cubitorum circiter;
zeren suam pervenit.
admittimus propor-
itudinis, omnino sine

vitio non poterimus discede
ab numero remigum, qui acqu
facile inde ducitur; maxim
quum in comparanda longitud
ne bellicae navis ad latitudine
etiam ad antiquos auctores r
spexerit pag. 4. et 6.

Sed ut haec jam relinquamu
et revertamur ad ea, quae co
ſitui; rursum errat Marcus,
quidem pueriliter, pag. 71. quu
verba Plutarchi in Aemilio Pa
lo (pag. 271.) referentia nave
Persei, quae vehebat Paulu
fuiſſe ornatam ὅπλοις αἰχμαλω
τοις καὶ φοινικίσι καὶ πορφυ
ραις, vertit, *armorum spoli*
palmisque ac purpura. Cur n
mage *dactylis?* At intelligunt
barberica textilia. Diodorus li
13. (pag. 372.) de Conone: ἦρ
ἀπὸ τῆς ἰδίας νεὼς φοινικίδ
Immo ipse Livius sic verte
45, 35. *Nave ornata Mac*
donicis spoliis non insigniu
tantum armorum, sed etia
regiorum textilium. An ab h
mine tam fatuo credes te, Gra
vi doctiſſime, Polybianum C
sauboni interpretationem in i
libri 15. excerpto ubique eme
datam eſſe?

Erret et βαλανηφαγεῖ Marc
pag. 78. quum verba Juſtini (li
25. cap. 4.) de Ptolemaeo Pyrr
filio, qui ita ſtrenuus fuerit,
praelio navali quinqueremem
scapha cum septem insiluer
ita accipit, ut scapham illam oc
armati intraverint, quum in o
nibus illic MSS. vel Bongars
nis, vel, quos ipse inspexi, L
densi et Thuanaeo habeatur cu
septimo; idque ita exponi jub
tota loquutionis antiquae auc
ritas, ut ipse septimus fuerit
iis, qui quinqueremem insil
rint; quod perspicue demonſt
vit pater in mantiſſa Pecuniae
teris (p. 420.) cui ab eodem adsc
ptus eſt Plinii locus 12, 1. (*E*
latum intra eam se cum d
decimo comite. Eutropius

Galerio Maximiano [lib. 9. c. 25.] *Qui etiam speculatoris munus cum altero ac tertio equite susceperit.* Qui etiam sic videtur scripsisse de Hannibale a Scipione victo [lib. 3. cap. 23.] *cum quarto evasit.* nam MSS. *IIII.* quod reddiderunt *quatuor.*)

Errat et cespitat Marcus pag. 110. quum et Tripolin et Tyrum aït ita conditas fuisse, ut fuerint σχήματος γλωσσοειδοῦς, et forma linguae, quam Tripolis habuerit, fuisse quoque Tyrum; quum Phocas, ex cujus verbis omnia derivat, de hac Tripoleos figura nullum γρὺ ne quidem somniet. Non enim ab eo dicitur a Tripoli occupatum fuisse totum illud ῥαχίον, instar linguae procurrens in mare; sed in extremo istius ῥαχίον positam fuisse Tripolin, sive id rotunda, sive angulosa, sive oblonga forma (quod de Phocaea testatur Livius 37, 31. quae tamen non χερσονησίζει) fuerit, indictum relinquens. Nec ea solius Tripoleos fuit positio, sed utriusque Carthaginis, Africanae scilicet atque Hispaniensis; quum ex diverso Cassandrea in ipsis linguae ejusmodi faucibus posita dicatur Livio 44, 11.

Sed permagna est offensio et impostura Marci pag. 142. in his verbis: *Sicut postea Alexandri M. tempore fuit illa Tyriorum quinqueremis, Tyria dicta.* Nam
p. 46. nec vera sunt ista, et, si vera essent, adeo sunt illa supervacua, ut nihil ad rem facerent; sed sunt plane vana. Quae enim navis unquam *Tyria* dicta? Certe omnes Tyriorum naves, in peregrinum portum aut patens mare venientes, vocatae sunt *Tyriae*: nulla ab ipsis Tyriis κατ' ἐξοχὴν *Tyria* dicta fuit. Docuit jamdiu Bayfius, a patria nomen sortitas fuisse quasque naves pag. 28. Hinc Aegyptias, Asiaticas, Syriacas, Rhodias, Achaïcas vocari ab antiquis et Punicas. Hinc Xerxes dicitur fugisse Sidonia nave ab Herodoto. Adde pag. 135. ubi plures numerat, ut mirandum sit, quomodo pag. 80. doctus ille vir tam infauste versetur in verbis Plutarchi de Pompejo [pag. 660.] ἀναχθεὶς ἀπὸ Κύπρου Σελευκίδι τριήρει, *vectusque Seleucide trireme*; hanc ibi dictam aït a Seleuco, quum procul dubio sit a Seleucia Pieriae, in confinibus Ciliciae et Syriae non procul mari posita. Et unde tamen hausit illa Marcus? nimirum ex Arriani verbis, quae ipse citaverat pag. 118. male intellectis lib. 2. Ἀναβάσεως [cap. 24.] ubi dicitur Alexander Herculi dedicasse τὴν ναῦν τὴν Τυρίαν, τὴν ἱερὰν τοῦ Ἡρακλέους. At hic non video distincte id velle Arrianum, quasi ea navis ob excellentiam Tyria fuerit dicta: non etiam fuisse illam quinqueremem. Arrianus quidem inquit, eam describens, ἣν ἐν τῷ ἐπίπλῳ ἔλαβε. At paulo ante [cap. 22.] dixerat πεντήρης δέ τις καὶ τετρήρης αὐτῶν ἐπ' αὐτῷ τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἐλήφθησαν. Hic quomodo persuadebit Marcus, ab Arriano potius intelligi quinqueremem, quam quadriremem. Nil aliud profecto nisi in tenebris micat, et majorem Herculi dicatam conjicit.

Restat non error, sed nefas et flagitium Marci. Operae pretium est videre, quanta phantasia p. 70. ventilet ac celebret lucem ab se illatam Polybiano loco, duobus doctissimis viris fatiscentibus. At quam serus iste bubulcus? Nonne enim tam multis diebus ante Cl. Schefferus libro 3. Milit. Nav. pag. 214. prorsus eodem modo demonstrat se intellexisse verba Polybiana, et conjecisse ἑκκαιδεκήρου, sive ita scripserit, sive omissa a typis litera posteriore voluerit ἑκκαιδεκή.

Quae sententia potior
quam quod cogitabat
ivius. Distributa enim
isse navalia, et sic ae-
. unaquaeque respon-
tae navium magnitu-
ue fuerint navalia tri-
ia quadriremium, alia
mium, si quid pro-
cycli illi in portus
ummo, aut si valet ex-
avalium apud Actium,
ita Strabo lib. 5. pag.
α, ἐν οἷς ἀνέθηκε Καῖ-
δεκανέαν ἀκροθίνιον
κρότου μέχρι δεκή-
πυρὸς δ' ἠφανίσθαι
οἶκοι λέγονται καὶ τὰ
aliud fuit navale μο-
aliud δικρότου, aliud
et sic usque ad dece-
us 41, 9. *Et decem*
mes naves deduceret
bus, quibus vellet. Ita
ima molestia videtur
ordinandus. Sic vi-
agulae quinqueremes
num proprium ac pri-
vale. Quorum tamen
um magnitudo et ca-
mperabatur, ut una
duas continere naves
docemur ex libro 14.
ibidem ab Cl. Schef-
eti. Nec dissimilis in
lpe pag. 49. ubi post
terpretes vituperatos,
o 3. Maccab. σχεδίαν
navigium, suam au-
onem strenue iactatam,
ique agnoscit Grotium
notasse. At notaverat
cas Holstenius in an-
bus in Ortelium pag.
anno 1666.

sa, ut reor, Graevi
ssime, satis idonea, sa-
ctia attentionis Meibo-
νωρίσματα, tum pro-
am idcirco praemitten-
t, aggressuri tractatio-
ni loci, iam ante pro-
am infectam in isto ho-

mine temeritatem, tutius age-
mus, et appareret potius e-
ruere, et multo vanissimor-
commentorum simulato sple-
dore abreptum elatumque,
omnia, sic quoque Livianas v
ces adortum fuisse. Id quod p
omnibus confirmat abundans
lud in declamatione verbor
σμῆνος, haud paulo credibil
in ventoso freto concepta et
spirata, quam in Romuleo se
tu, nulla temporis aut veri
tis habita ratione: ut pla
quod de Callicrate olim in Ach
co senatu testatus fuit Arche
pud eundem scriptorem 41,
eum *tanquam non hic nobisc*
fuisset, sed aut ex curia pop
Romani veniret, aut regum
canis interesset, omnia scir
nunciare, quae occulte fa
sunt, in Marcum hunc nostr
transferri queat. Nam quis
paralogismus est dicere, Ant
chum tempore belli Romani
se habuisse urbes re maritima
leberrimas, Tyrum, Sidona,
radum? quum perspicue hi
ria nos doceat, post cladem
Raphiam Antiochum omni Co
Syria cessisse Philopatori Pt
maeo: hoc mortuo rursus
Epiphani Ptolemaeo ereptam
vius 33, 19.) postea, eidem
Cleopatra (Livius 35, 13.) ux
data, in dotem restituisse. Q
licet quidem nomine tenus
promissis factum tradant, re v
sibi retinuisse; nihilominus
isse Coelen Syriam subiectam
gi Aegyptio ostendit Livius e
42, 29. ubi narrat, et Antioc
Epiphanem ambigendo de C
Syria causam belli adversus
lemaeum se habiturum puta
et Ptolemaei tutores id eg
ut vindicarent Coelen Syri
quorum illud est concupis
tis, inhiantis, et non possi
tis; hoc vero cum maxime fr
tis ac tenentis. Ac proinde,
Syriam Coelen non habuit,
illi iuris tribui potest in Ty

Sidona, Aradum? Et tamen pag. 81. etiam Joppitas ac Jannenses Antiocho subjicit noster Μάρκος.

Jam ut eundem, verba Polybii [Exc. Legat. num. 35.] vexantem, propius inspiciamus; imprimis ludibriosum se gerit p. 79. in illis τριακοντάκωπον ἐλαυνόμενον· quippe supponit pro comperto, eum, qui sic dicat, tacite significare videri, ac si τριακοντάκωπα alia essent μὴ ἐλαυνόμενα. Primo unde id concludi potest? Saepe enim contingit, addi aliquid non in eum finem, ut distinguendi gratia id continuo fiat. Sed tamen videmus quoque ex multis auctorum veterum locis, bellicas naves, quanquam eae omnes omnino remis instructae fuerint, adeo ut inde ab onerariis distinguerentur, (Livius 27, 15. *Onerarias quoque, non eas solum, quae remis agerentur*) et potuerint ἐλαύνεσθαι, tamen, inquam, velis persaepe usas fuisse, et processisse utique μὴ ἐλαυνομένας, ἀλλ' ἰσοπλοούσας. Deinde cur, si quis diceret *actuarias, quae agerentur*, sequitur inepte aliquem opinaturum, alias esse actuarias, quae non agerentur? An igitur, si quis dicat *naves longas, quae remis agerentur*, etiam sequitur, inepte aliquem cogitaturum, esse naves longas, quae nullis remis agantur? Certe cogitet talia ineptissimus Marcus. Nam plane Livius 30, 43. de Poenis: *Naves longas, elephantos*, etc. *tradiderunt. Naves provectas in altum incendi jussit. quingentas fuisse omnis generis, quae remis agerentur, quidam tradunt.* Locus hic observatus jam quoque aliis, a quo omnino τὰ *quae remis agerentur*, tuto abesse poterant; nec ullum periculum est, perperam acceptum iri. Quod tamen quid aliud est, quam ναῦς μακρὰς ἐλαυνομένας? Nec tamen Livius id scribens persuasit sibi, fuisse naves longas, quae remis non agerentur, etsi interdum velificantes eas scripserit; nec nos tam inepti sumus, ut id opinemur.

Adfert alteram causam Marcus, qua motus vocem ἐλαυνόμενον mutat. Quia nempe praecedit ναῦς, non vero πλοῖον, ideo saltem scribendum hic fuisse ἐλαυνομένην. Ecce rem momenti grandis et molitionem accuratam! Quasi sub voce τριακοντάκωπον P. 48. Polybius non potuerit intellexisse σκάφος, vel πλοῖον, non vero ναῦς. immo ista varietas, me auctore, ei placuit; quippe eodem modo cognoscimus Legat. 9. post haec verba: ὁμοίως ἀποδιδόναι καὶ τὰς καταφράκτους ναῦς, annectere ipsi placuisse πλὴν πέντε σκαφῶν, quum nullo modo vox postrema esset necessaria: et quam propterea nollem ita considerasset Fulvius, ut idcirco in Livium [33, 30.] ista vertentem alienam vocem immittere tentaret, quum alioquin verissima sit hujus emendatio, si abjiciatur τὸ *lembos*. Ut rursum falsissimus traducatur Marcus, qui pag. 74. affirmare audet, neminem mancum esse Livii locum vidisse, quum utique Fulvii notam editioni Livianae in Addendis addiderit pater. Quid quod non solus ita Polybius? Appianus eadem varietate se oblectavit, inquiens: *ναυσὶ δὲ ἐφέροντο πεντήκοντα μὲν πεντήρεσι, ἑκατὸν δὲ ἡμιολίαις, ἀφράκτοις δὲ καὶ κερκούροις καὶ στρογγύλοις πολλοῖς*. Hic ne quid dicam de voce ἀφράκτοις, quam foeminino modo ab Appiano esse positam credere possemus, etsi non putem; cur non Appianus dixit στρογγύλαις πολλαῖς? Omnino id debuit; nisi potior ei fuisset ratio diversitatis, quam majoribus frequentatam cernebat.

m hoc duae tam graves, giravimus, sint causae, sior, si Musis placet, ane egressis est tertio, brorum MSStorum pe- rte nos quoque ex iis ui libros veterum scri- quidem ipsius Polybii, ; sed in illis non vidi- oximam esse corruptio- rae ε cum α, nedum α quod hic noster genuit. a quam sic etiam pro n agitet emendationem t ab Senatore Romano n hunc velut pro senten- faciat, tamen mox dein- rem incertam prodit nit.

ectato Polybio, pergere Livium videas. Vir sum- n atrociore et horrenda importunitate aggredi- is enim auderet pau- nior vel concupiscere, m sibi liceret, quantum riosus Pirenens in Livio 38.) juris sibi sumit? *ctuarias* vulgo legitur. e facit *naves tectas et ginta actuarias*. Neces- *ctas* rescribendum esse, i a verbo Graeco κατα- ν. Quid dicemus? Maxi- is naves, ut erant quin- s, permissae fuerunt An- b Romanis, et minimi ut actuariae; medii, rant biremes, triremes, emes, Antiocho habere it? Quam rationem hu- iei edicti comminiscetur ςδηματικός? At Cartha- bus relictae sunt decem . At Philippo quinque et minores omnes cu- e generis, ut quidem vulgata foederis verba lybium, si non diserte rit permittere. Unde imperiis inconstantiam, respectus? et quis talis Tanto vilius est, quod iste fictitius Romanus senator quum permisisset, *lemborum quantum habere volet*, objicit *sed in tam exiguo longarum numero ingentem vim mino rum naviglorum sibi compara bit, quae proxime ad longa accedant*. An lembi proxime ac cedunt ad quinqueremes? A periculum est, ut is, cui lem borum aedificatio tantum pe missa est, triremes et quadrire mes aut biremes fabricari sil licere interpretetur? An ver speciem quandam singularem na vium, mediam inter bellicas onerarias, et proxime ad longa accedentem fabricabitur? Om nia detestandae quisquiliae.

In similis augamenti laque iacet secunda ratio, tanquam lioqui rem falsam memoraret L vius, nec decem actuariae ta quam navalium virium praec puum robur putari possint. Livius rem veram memorat, omnino Romani noluerunt, al quas navales vires Antiocho s peresse, cujus regni magnitud nem satis comprehendebant, se ipsius soliditas et λαιότης omnibus belli hujus moment non merebatur, ut ulla hono aut aestimationis parte aequar tur Philippo. Praeterea tale Antiochum agnoscebant, que nec desperatio, ultimum et cerrimum telum, ad fortia co silia et cogitationem de rep diando foedere tam turpi, ad geret acueretque; prorsus d gnum, qui ad eum usque tenderetur, etiam cum ludibri Itaque quam vera sunt ista o nia, tam quoque probabilis co jectura in *τοῖς et quinquagint* interpositis ex Polybii interp lata scriptura; quae tamen qu modo sit concipienda, ipse e cere nec potest, nec audet.

In tertia emendatione pro ne minorem rescribens *ne has qu dem* (qui nefastus mutandi m

ſt) eo praetextu, quod ita
re debuerit Livius Polybia-
ιὸ ' αὐτά, quid aliud quam
lite defendit? quum non
ſta Polybiana, sed Meibo-
. Nihilo melior eſt causa
, in qua nihil nisi tam ma-
regem sibi imaginatur,
Romani revera ad sum-
humilitatem dejecerant, et
iſſimo risui habebant. An
, qui pro *minorem* legunt
rem, lapsi sint ex ignoran-
etuſtae rei navalis, quod
nhumanus et acerbus διά-
impingit, ecce rem te-
demus. Aït Marcus, *et pen-*
torus fuit moneris, et τρια-
κωπος ναῦς moneris dici.
In illis, qui pro *minorem*
t *monerem*, et Pichenam
acitum, et quidem praeci-
agnosco patrem meum fu-
At ejus in prima editione
um ad Livii hunc locum di-
exſtant ea verba: *poterat*
μονήρης et πεντηκόντορος,
o et ἑκατόντορος. Item:
piratica actuaria navigia
t plerumque τριακόντορα
νήρη, uno remorum ordi-
structa, in singulis late-
quindenos habentia re-
. Tu judica, Graevi do-
me, an tam illiberali accu-
ne virum ingenuum defun-
fficiat.

quitur brevis collectio er-
m Ursini, Casauboni, Sal-
i, Gronovii, non sine tre-
aspicienda; quorum quum
ium illuſtriſſimis nominibus
pendis hic saevus Cato um-
n facere conatur, tum inpri-
duo poſtremi concutiuntur,
l iſte non solum nimio emen-
li ſtudio (et quem locum abs-
iſta prurigine Marcus teti-
usus fuerit, sed etiam bar-
vocabula composuerit; hic
onem probum mutet, et σο-
ίζοντα subſtituat. Euge,
omi! qui, ex nullo nisi te

uno pendens, omnes reliq
ad concinnitatem tuam docc
cis. Sed quae tibi tam impud
tibus verbis Salmasium insect
di juſta causa eſt, idque tam
ro? Satis utique et modeſtis v
bis revocaverant Salmasian
impetum alii, ut profecto
iſta animadversio non sit,
laureolam inde quaeras, u
non nisi ferulae ac sanguin
virgae tibi deſtinari poſſunt.
ſtior forsan es in primo, q
vocas, errore; et debuit An
chus tradere longas naves om
etsi alii in eo jam tibi contrad
rint. Gronovius autem qua
tione in Appiano (B. Syriac
112.) sermonem σολοικίζ
subſtituit? unde noſti, eum
junxiſſe πολέμου κατέχειν? q
coloris veſtigium ad tam te
rariam accusationem poſſi
Verba Gronovii sunt, *quas*
instituto habiturus erat p
sidium regni, et ἐς τοὺς ὑπ
ους πολέμου κατέχειν (sic e
legendum) ita tamen etc.
juvat improbo potius et cr
nante oculo aspicere, quam
humanoque, et potius affirn
eum conjunxiſſe πολέμου κ
χειν, quam non conjunxiſſe
subintellexiſſe ἕνεκα, ut si
tegrum κατέχειν ἕνεκα πολ
ἐς τοὺς ὑπηκόους, ex consu
dine notatiſsima Graecae
guae? Si enim nescis, freq
ter satis Graeci illam partic
malunt omittere, et subau
non etiam exprimere. Id te
ne docebunt omnia Lexica,
puerorum quoque teruntur
nibus. Quam dignus eſſet,
gantiſſime Graevi, hic κιλλικ
βωμολόγος ἰαμβίζεσθαι, qu
trem meum reum deferre
eſt soloecismi Appiano im
quem scis tota vita nihil
aliud fere, quam ut soloecis
et similes lautitias, Marc
Marci similibus usurpari
tas, ex omnium animis ev
ret, idque ita egiſſe, ut nec

anquam, nec poenitere
gposit. Quin est ille,
ed Reges et Eruditos
, maris mediterranei
profecto Ursini, Casau-
almasii, Gronovii fla-
mutores aestimatoresque
ulo benigniores, quam
sibomii, σολοικωτάτου
, se conferat, sed ad
ionalia telonia, et inter
barres strigosae suae
ae mangonium exerceat.
tem? non placet, nec
ibet, sub voce πολέμου
m patri fuisse vocem
ecipe et disce, etiamsi
r illis κατέχειν πολέμου,
en esse sermonem σο-
τα, quod tu improbe
. Herodianus lib. 1. [c.
Commodo: μηκέτι κατέ-
τοῦ δημοσίᾳ θεὰς ἐπε-
Et libro 2. [cap. 2.] post
m Laeti: μὴ κατέχων
ὁ δῆμος. Et video Ste-
quoque hanc loquutio-
Herodiano annotasse. Et
em soloecismi captatio

di erroris per est pul-
onstratio: quippe, ait,
ius dicere voluisset, An-
om concessum fuisse, ut
m XXX.remorum haberet,
us fuisset μηδὲ τριακον-
ἐχέτω, omisso verbo
νον, et hanc difficulta-
tri animadversam addit.
praeterquam quod ipse
oscat verbum ἐλαυνόμε-
olybio venisse, (ut per-
idenmus a Marco ea quo-
ae a Polybio scripta esse
suasus est, mutari) pro-
nceum oportet hunc ho-
esse in videndis difficul-
Quid enim, sive adda-
e omittatur vox ἐλαυνό-
a facit, quo minus τρια-
ντον aut concessum aut
cessum appareat? quum
ter τριακοντάκωπον ple-

ne idem sit, ac denotet, qu
τριακοντάκωπον ἐλαυνόμενον

Sextus denique est Grono
error, quod μηδ' αὐτό putet
gnificare, ne hoc quidem num
ro, quum numeri mentio nu
praecesserit. Quid nisi Antic
huic lectori opus? Immo ge
nus praecedit numerus, alter
voce δέκα, alter in voce τρ
κοντάκωπος. Numquid enim
bis numerus non exprimitu
Sociat pater et conciliat ve
sensumque Appiani cum Po
bianis, satis plane, ut repet
ipsius verba necesse non sit. I
que existimans praesidium
gni, vel, ut ait Appianus, co
tra ὑπηκόους, Antiocho conc
sas decem naves, pluribus
men ei licere uti addit, si ab
lis infestaretur, quibuscum
belli Antiocho Romani conc
serant: hoc ipsum quoque e
censet ex verbis Polybii μηδ'
τό, ut ne quidem decem na
bus illis uti Antiochus ausit
bello, οὐ αὐτὸς κατάρχῃ. Q
hic antecedentem numerum
videt?

Et Marci quidem καρυότης
pereat. Caeterum ut euri
tuarum, Graevi Politissime,
lestias expiem, et nos quo-
opitulari Livio voluisse vid
mur; age sane, et ad loc
tantopere fluctuantem adjuv
dum circumspicienti mibi
quod remedium indulge ven
attentionemque tuam, ut hoc
tius egisse, quam in aliis t
gendis occupatus fuisse vide
maxime, quum nondum sati
cient retro vulgata. Ut enim
eam libere, quod sentio; ita
tibi nec aliis extorqueho q
quam, nec ulli invideo, ut
cedat magno animo in sententi
quae cuique allubescit. Ide
ut liberior esset optandi co
inserendum hoc loco et prae
tendum judicavi, quod nu
Vir praeclari in doctrina ac

nis, et quondam patri meo, nunc mihi amicissimus Job. Schefferus huc misit, excerptum ex renovatis suis de navali militia libris, quod sic instauravit:

P. 61. [Polybius inter caetera foederis, quod Romani pepigerunt cum Antiocho, haec quoque habet: *Ἀποδότω καὶ τὰς ναῦς* etc. Quo loco *τριακοντάκωπον* non aliud navigium, quam *τριακόντορος*, sic vocatum, sicut ante et *εἰκόσορον* ostendimus *εἰκοσάκωτον* exponi. Livius, eandem rem commemorans, et Polybium haud dubie, ut solet, sequens, ista verba ita reddit: *Tradito et naves longas armamentaque earum, neve plures, quam decem naves actuarias, nulla quarum plus quam triginta remis agatur, habeto, neve minorem ex belli causa, quod ipse illaturus erit.* Quibus verbis constat manifeste, Polybii *τριακοντάκωπον*, id est, *τριακόντορον*, esse Livii *actuariam, quae triginta remis agitur.* Ad quod exemplum etiam *εἰκόσορος* erit actuaria, quae agitur remis viginti, resque ita se habebit et in caeteris. Sed Livio non convenit per omnia cum Polybio, librariorum culpa, ut opinor. Sumuntur primum Antiocho naves longae, conceduntur deinde actuariae. Sed et harum definitur numerus, ut sint decem tantum, magnitudo quoque, ut non habeant ultra remos triginta. Postremo etiam majores ei permittuntur ex belli causa, quod ipse esset illaturus. Contra Polybius cum prius dixisset, concessum *τριακοντάκωπον*, seu actuariam triginta remorum, *μηδ' αὐτὸ*, id est, ne quidem illam ipsam actuariam concessam vult ex belli causa, quod ipse esset illaturus. quod haud dubie est verum. Metuebant Romani, ne Antiochus fingeret varias bellorum causas, quorum obtentu compararet sibi classem, quam mox rebellans converteret in ipsos. Itaque concedebant quidem ei bella suscipere, si sic videretur, sed in iis uti navibus volebant minoribus, quam quarum vim cogerentur vereri. Quare illud, *neve minorem*, apud Livium haud procedit. In antiquo codice pro eo legitur, *neve monerem*, quo existimant intelligi actuariam, quae triginta remis agitur. Sed non ita solent Graeci aut Latini. Nunquam ipsis moneris est non longa, id est, minor, quam remorum quinquaginta, de qua nihil antecessit. Et quid? Si moneris minor quoque, an non, qui monerem prohibet, is quoque prohibet actuariam viginti remis, octodecim, quin etiam vel sedecim, vel minori numero remorum actuariolas? Atqui hoc propositum Romanis nunquam fuit. Denique obscure valde generalis vox moneris, si omne genus actuariarum simplici remorum serie constantium significaret, pro triginta remorum actuaria fuisset posita, in pacto praesertim ac foedere, ubi, quantum potest, evitari talis obscuritas consuevit. Sed nec caetera Polybii, quae Livii. Nam pro decem actuariis concedit ipse decem cataphractas, sive tectas. Jam vero tectae nunquam actuariae vocatae, verum longae, quae antea Antiocho ablatae. Deinde prohibet actuarias omnes triginta remorum, quas concedere Livius videtur. Porro cum sit certum, sua Livium desumpsisse pleraque ex Polybio, tam diversa prodidisse, haud est vero consentaneum. Quare verba ejus erunt vitiosa, et sic, ut opinor, emendanda: *tradito et naves longas armamentaque earum; neve plures, quam decem: naves actuarias, quarum nulla plus, quam triginta remis agatur, habeto: neve monerem ex belli causa, quod ip-*

se illaturus erit. Retinui omnia, sola distinctione mutata: *neve plures*, inquit, *quam decem*, puta *habeto*, quod huc ex sequentibus trahendum: intelligit autem decem longas, quod est Polybii καὶ μηκέτι ἐχέτω, πλὴν ί καταφράκτων. Sunt enim eaedem longae et κατάφρακτοι, ut loco alio docebitur. Pergit: *naves actuarias habeto*: pro quo Polybius, μηδὲ τριακοντάκωπον ἐχέτω, quod prorsus est contrarium. Verum sic Polybium scripsisse vix persuadeor. Quid enim? qui concesserunt decem naves longas, plane nullum concessuri erant triginta remorum navigium? quid in hac triginta remorum actuaria peculiare fuit, quod
P. 52. Romanis esset metuendum? Deinde quomodo cohaereat id, quod sequitur, μηδ' αὐτὸ, si id navigium jam ante penitus Antiocho fuit negatum? Quare maneo in ea sententia, scribendum atque distinguendum in Polybio esse, καὶ μηκέτι ἐχέτω πλὴν δέκα καταφράκτων μηδέν. Ut sit μηδὲν καταφράκτων, pro μηδεμίας καταφράκτου. Mox sequi: τριακοντάκοπον ἐχέτω ἐλαυνόμενον. Subdit tandem Livius, *neve monerem*, scil. *habeto*, quod existimo scripsisse Livium, non quod censeret monerem idem esse ac τριακοντάκωπον navigium, sed quod illud αὐτὸ referret non ad proximum solummodo, sed cuncta praecedentia. Itaque monerem posuisse non pro actuaria, sed longa nave. Tali sensu: ne concessas quidem ante decem istas longas usurpare debere, si lacessat ipse, nec enim ad nocendum permissas, sed ad defendendum, et repellendam injuriam sibi illatam. Quod an Polybius voluerit, incertum est, mihi sane vix persuasum. Sed non novum est in Livio, ut alia pro Polybianis afferat, aut inter Polybiana alios etiam respiciat auctores. Atque ista quidem ad Polybium et Livium, quae quisque suo arbitratu judicet. Id plane constat ex allatis utriusque verbis, esse easdem actuarias Latinorum, et quas Graeci εἰκοσόρους aut τριακοντόρους appellarunt etc.]

Haec sunt, quae ad instaurationem utriusque scriptoris meditatus est eruditissimus amicus noster; quae sane et exosculor, et pedibus suis stare probe video; et quantum est inter hanc lenitatem et istam Marci grassaturam ac lanienam discrimen! Quia tamen haec sententiarum multitudo jam hieram fecit, et palmam velut in dubio suspendit, disce, precor, mi Graevi, causam quoque nostram, et quid in mentem nobis tulerint hi dies, concede, ut subnectere tandem liceat. Existimo igitur ante omnia, et ex multis causis perquam validis mihi persuadeo, Romanos ne minimum quidem respexisse ad aliquam regis hujus magnitudinem, (quam adeo serviliter tamen adorat Marcus) sed potius ineptissimam ejus in hoc bello gerendo indolem indignam duxisse, quam comiter reverentur, vel cui subjicerentur tot Graecorum in Asia minore coloni; praesertim cum iis tam prope immineret, sive terram spectes, sive a mari. Neque possum mihi fingere causam ullam aliam, quod Philippum adeo lenibus in conditionibus ex infelici bello exire et liberari siverint, relicto universo regno, tantum ab litoribus quibusdam eum arcentes, nisi existimationem virtutis regio nomini respondentis, quae etiam felix esse poterat. Quae si talis in Antiocho apparuisset, fortasse maritimis quoque urbibus eum nudavissent; sed ut omnibus istis vilissimis et partim proverbio, partim luxuria notatis mancipiis, Caribus ac Lydis mediterraneis et ejusdem farinae aliis jugum

servitutis dempturi fuerint Romani, cras credo, hodie nihil. Quanto contemptui Antiochus fuerit Romanis, apparet ex oratione Titi Quinctii apud Livium 35, 49. et Manii Acilii apud eundem 36, 17. Ipse Livius suis verbis fatetur libro 37, [39.] nullum unquam hostem Romanos aeque contempsisse. Quanquam transeamus contemptum. Quid obstitit aut obstare potuit, quo minus Antiochum, quod in Philippo quondam suadebant Aetoli, vel occiderent, vel omni regno pellerent? Jus ipse illis fecerat; potestas non minor facilitatem utriusque dabat. Sed non erant tunc Romani, qui reges penitus sublatos vellent, ut apparet ex responso Quinctii ad Aetolos apud Livium 33, 12. Et id observat egregie Diodorus in Excerptis Peiresc. pag. 314. *Ῥωμαῖοι τῶν μεγιστον βασιλέων Ἀντιόχου καὶ Φιλίππου πολέμῳ περιγενόμενοι τοσοῦτον ἀπέσχοντο τοῦ τιμωρίαν λαβεῖν παρ' αὐ-*
P. 53. *τῶν, ὥστε μὴ μόνον συγχωρῆσαι τὰς βασιλείας ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φίλους αὐτοὺς ποιήσασθαι.* Sic de Illyriis idem fatetur pag. 317. Nec aliter post devictum Persea Livius 45, 18. Hoc agebant, ut pacem tuerentur, et in aequo eos continerent; unusque erat scopus, ut conturbari quies Romani orbis non posset. Jam vero in Antiocho Romani tantum temeritatem, quam maximam exseruit, non bene praeparatis rebus in Graeciam trajiciens, docuitque, quam parvo negotio magnum bellum Romanis ciere posset, suspectam habuerunt, atque ideo cavere sibi voluerunt, ne quid ab ea parte ulterius ipsis timendum foret, si tantae regni Asiatici opes inciderent in successorem consilii spiritusque valentiorem, idque adjutore Annibale. Hinc primo cum insulanis belligerandi jus ademerunt, et diserte tum trajiciendi in quamcunque Europae partem, tum navigandi ultra Sarpedonium et Calycadnum promontoria, nempe navibus bellicis; quarum proinde usu ablato causa certe non erat, cur possessio relinqueretur. Quae quidem non alio spectant, nisi ut Antiochus a Graecis Asiaticis et Europa aversus, si quid vellet, nec quietem amare posset, fortunam suam promoveret versus Orientem, ubi non indigebat navibus longis. Deinde etiam ab terra ei statuerunt terminos Halyn fluvium et vallem Tauri versus Lycaoniam, quos transire vetitus est; quippe non ita inde excedere debuit, ut rursus intraret. Sic Antiocho ablata omni potestate movendi arma versus Occidentem, nullus inde tumultus exspectandus erat, nisi si aut civitates quaedam Asiaticae regesve aut insulani bellum sponte Antiocho inferrent, litemque moverent, qualem fuisse deinde inter Eumenem et Antiochum testis est Livius 39, 22. Et quam tunc quoque in arctum cogebatur! nempe nihil nisi vim vi repellere ei licebat, non limitem transire, non civitatibus captis praesidia imponere, nullam urbem belli jure retinere, non in amicitiam deficientes hostium recipere, plane ut Carthaginienses de se queruntur apud Livium 42, 23. *Se foedere illigatos silere; prohiberi enim extra fines efferre arma. quanquam sciant, in suis finibus se gesturos bellum, illo haud ambiguo capite foederis deterreri, quo diserte vetentur cum sociis populi Romani bellum gerere.* Ad hunc igitur modum, auctore Livio, a Romanis datum est jus et Antiocho, et si qui orerentur ipsi hostes, controversias suas, si utrisque placeret, bello disceptandi. Sed quid, oro, lucrari vel minimum, si fortuna belli faveret, poterat Antiochus, aut

potius ac conducibilius
ur bello disceptare, quod
cum detrimento suo ge-
terat? Quanquam ego in
alis discedam; nec mihi
Livius verba ultima foe-
omani cum Antiocho re-
llexisse, aut ad mentem
sensumque interpretatus
uum non id Romani vo-
, ut controversias quas
inter se jure ac judicio
arent, aut, si utrisque
t, bello; quod Romani
m permiserunt, et quin-
verba sunt ipsius addi-
am. Polybius enim verba
haec profert: Περὶ δὲ
ημάτων πρὸς ἀλλήλους
ων εἰς κρίσιν προσκα-
θων. Ubi ἀδικήματα non
ntroversiae, sed malefi-
ello perpetrata, dum vis
atur, antequam Romani,
raesentem venientes, ab
iscedere eos jussissent. I-
l caput adjectum est unum
ium Antiochi, qui eum
di haberet, non autem
i ea, per quae resarciri
ellorum sumptus, ut oc-
urbes, vastandi agros,
deo nulla ratione repa-
pensas posset, Romani
titutam pacem id ei de-
ut judicio certare de re-
e damni et impensae apud
osset. Id vero jam ex di-
astat, sicuti bellum ter-
ecessario debuit intra fi-
admittere (non enim an-
i fiebat) ita si maritimo
mpeteretur, id quoque
buisse e litoribus suis ar-
on vero, aedificata re-
asse, occurrere venienti
nisi si adeo puerile ac
bellum esset, quod de-
ribus posset fugare. Et-
i aliud ei licuisset, (id
ideo tamen alios velle,
plures aedificare naves,
lacesseretur) jam eum vi-
aliquo colludere potuis-

set Antiochus, et, praetextu im-
minentis sibi ab eo belli, aut
alio quodam, plurimas naves
comparare, ac, tempore capto,
egregiam fraudem Romanis ferre.
Neque dici debet, id nunquam
futurum fore; quippe jam et Car-
thaginienses accusantur hujus a-
ctus apud Livium 43, 3. *Gulussa
monuit Patres conscriptos, ut
a fraude Carthaginiensium ca-
verent. Classis eos magnae pa-
randae concilium cepisse, spe-
cie pro Romanis et adversus
Macedonas; ubi ea parata in-
structaque esset, ipsorum fore
potestatis, quem hostem aut
socium habeant.* Quod fraudis
genus quis credat non animad-
vertisse et cavisse Romanos, non
semel regiam fidem illo tempore
ex utilitatis causa pependisse jam
expertos? Nam ab sociis Roma-
norum ea simulatio expectanda
non erat, quum, Antiocho et ho-
ste ejus utroque Romanorum so-
cio, interventuri fuissent Roma-
ni; utpote qui censebant aequum
esse, socios et amicos populi Ro-
mani reges inter se quoque ipsos
pacem servare, ut testatur Livius
32, 8.

Hanc igitur sententiam de Ro-
manis foveo, eos, quum plane
ex mari excludere Antiochum vel-
lent, et decem naves longae sint
belli nullius, nullas longas naves
huic regi reliquisse. Quae ut
clarescat, accedamus ad verba
Polybii ac Livii. Nam Appia-
num nunc in quo numero habe-
re possumus, ita sordentem hoc
loco? Quid enim est *bellum in-
cipere contra subjectos*? Profe-
cto nullus justus Rex unquam in-
cipit bellum contra subjectos;
et, si subjecti, contumaces im-
perio regio, aut abnuentes tri-
buta, cogant regem manu arma-
ta uti, tum sane ipsi bellum in-
cipiunt, causamque praebent,
non rex. Praeterea, quidquid
aliorum auctorum hujus belli An-

tiochici fuit, illi omnes non debuere tanti Appiano esse, ut abiret a Polybio, tam probato per omnia secula auctore; maxime quum videret ei adhaerentem Livium. Deinde animadvertendum in hac periodo potius videri, ut dicamus Polybium corruptum esse, quam Livium, (secus tamen opinabatur pater) quum hujus non pauca reperta fuerint bene antiqua scripta exemplaria, quibus vetustae scripturae veritas ad firmum ac certum redigitur, et imprimis praestans ille Moguntinus. Contra nemo unus Graeci scriptoris codex corruptior inventus est unquam, quod memini, ac Polybiana ista legationum Excerpta, ut apparet undique ac passim ex Fulvii Ursini notis. Rursum in Polybio quae vanior repetitio dari potest, quam illa in verbo *ἐχέτω*; certe, sat scio, nusquam alibi sic castigatissimus scriptor, in quo haud dubie coërcenda fuit labes, quum etiam Livius modo semel *habeto* ponat. Itaque ad ipsum caput venio, et, quam mutationem Polybio ac rei ipsi convenientem judico, en tibi. Suspicor enim: *Ἀποδότω δὲ καὶ τὰς ναῦς τὰς μακρὰς, καὶ τὰ ἐκ τούτων ἄρμενα καὶ τὰ σκεύη. καὶ μηκέτι ἐχέτω πλὴν δέκα ἀφράκτων ἠδὲ τριάκοντα κωπῶν ἐρετμῷ ἐλαυνομένων. μηδ᾽ αὐτό πολέμου ἕνεκεν, οὗ αὐτὸς κατάρχῃ.* Quae quid differunt ab istis Livii? *Tradito et naves longas armamentaque earum; neve plures quam decem naves actuarias, nulla plus quam triginta remis agatur, habeto; neve monerem, ex belli causa, quod ipse illaturus erit.* Omnino ablatas reor Antiocho naves longas omnes, ut censuit et Marcus, intercedente licet Constantino Opelio. Neque id propter relatum inter *τὰ Λογικὰ* longo tempore post nescio quod pronunciatum, sed ipso Livio volente; quem in Punico et Philippico foedere, si quas naves P. 55.
receptas vult intelligi iis, quibuscum paciscuntur Romani, videas diserte statim subnectere *praeter eas*, vel *praeter tot naves*. Nulla causa est, ut, si idem nunc factum fuisset, id non ita nunc quoque prolaturum fuisse credamus. Ut minus dubitemus Antiocho omnibus longis navibus interdictum, facit tam expressa stipulatio de armamentis earum, quod nullo unquam in foedere a Romanis factum legimus. De *monere*, quidquid obsistitur, utique verus est pater meus, et Pichena, et Brissonius. Immo quo illud *minorem?* quum *τὸ monerem* certe quoque minorem in se includat. Quasi dicat: Antiochus ne habeto non modo navem xxx. remorum, sed ne ullam quidem moneris speciem ad bellum inferendum, et milites ad id transvehendos. Ita enim interpretor illud *μηδ᾽ αὐτό*. Nimirum Carthaginiensibus relictae sunt decem triremes: Philippo quinque tectae cum illa capaciore xvi. ordinum nave. Huic Antiocho, ut meritus erat, qui sola trajectione et navium auxilio curam Romanis incusserat, alas arctius praeciderunt, ne una quidem tecta relicta nave, sed decem modo apertis. Quae apertae quum diversa magnitudine essent, definiendi gratia addiderunt, ne ultra triginta remos continerent; unde et Livius eas extenuans *actuarias* vocavit, si fides Moguntino codici habenda, quum ea vox ab omnibus aliis MSS. absit, nec vel ipse in Thuanaeo, vel pater in Vossiano eam legerimus. Porro ut sciret Antiochus, quem ad finem naves istae ipsi concederentur, angustius sententiam suam interpretantur; nempe adeo has decem ipsi non indulgeri, ut iis ad belli aliquam rationem abuti liceret, ut ne moneris quidem cujuscun-

que speciem, hoc est, quae non ad xxx. remos cresceret, imo vel unius remi navem ipsi fabricari jus esset belli inferendi ergo. Equidem et scio, et non inficior, navem xxx. remorum ac plurium esse posse monerem, et sic antiquis appellari. Sed, quum perspicuis documentis probatum sit, *διήρη*, *τριήρη* non modo de nave duorum triumque ordinum vel versuum, sed etiam de nave duorum triumve remorum dici; quis mihi eripiet, vocem *μονήρης* non item quoque usurpari posse de nave vel unius remi, et sic ab Livio usurpatam esse, vocem Graecam in subsidium vocante? quum *uniremis* forte Romani non dixerint. Nam et *biremem* Latini aeque dixerunt navem duorum remorum, ut, praeter Horatium et Lucanum, cujus verba habet Cl. Schefferus pag. 68. et Livium, itidem pag. 74. nobis indicat fragmentum hoc antiqui scriptoris apud Marium Victorinum: *Superagit aura mare ferens procul acatos biremis.* plane ut Livio *lembi biremes.* Ita licet in ipsa voce *μονήρης* exemplum non habeatur; tamen vide, an non satis responderi sic possit Constantino Opelio, volenti habere locum alicujus veteris, et neganti hac terminatione dictas naves, ubi nulli sint remorum ordines: ut nec verum sit penitus, quod putavit Scaliger, navem, quae minus viginti remos haberet, non a remis, sed ab scalmis nominatam.

Et haec quidem nos ad incertissimum locum; si nihil aliud, certe Gronoviani erga Livium amoris exserendi causa, tam fixi, tam perpetis, ut ne mors quidem interrumpere potuerit. Abs te, summe Graevi, exspectabo, an adhuc debeat Capitolinam Pollio quercum sperare. Interea ut caverem, ne quid nauseae ex tanta loquacitate tibi inhaereat, quasi limpidiorem aquam ex vetusto flumine in manus porrigo excerptum ex antiquo codice, quod, dum secunda vice Parisios transeo, Hispaniam petens, Vir undique humanissimus et maximum nuper harum litararum juxta ac meum decus, p. 56. nunc vero jactura inaestimabilis et aeternus dolor, Henricus Valesius mecum communicavit. Id eo libentius facio, quod non minus, quam haec omnia, quae egisse nos vides, ad illustrationem Titi Livii et obsidionis Ambraciae libro 38. memorabiliter descriptae pertinet; immo ita, ut, si ullibi, in hoc certe loco interpretando obscurus plane habendus sit Livius aut etiam vitiosus: ac miratus fuerim, ab Isaaco Casaubono, qui praecedentia vel Romanorum in oppugnando, vel Aetolorum in tuendo artificia ex eodem MSto Regio publicavit, neglectum fuisse, quum sint omnia aeque mera Polybiana. Excerptum ita habet:

*Πολλαὶ γὰρ πόλεις καὶ μετὰ τὴν τῶν τειχῶν καταστροφὴν περιεγένοντο τῶν ἐναντίων, ὥσπερ καὶ Ἀμβρακία. Τῶν γὰρ Ῥωμαίων συνεχῶς βιαζομένων τοῖς κριοῖς τὸ τεῖχος, ἀεί τι * ὂν μὴν εἰς τὴν πόλιν ἐδύναντο παρελθεῖν διὰ τῶν πτωμάτων, διὰ τὸ τοὺς ἔνδον ἀντοικοδομεῖν καὶ μάχεσθαι γενναίως ἐπὶ τοῦ πίπτοντος μέρους τοὺς Αἰτωλούς. ὅθεν καὶ ἀπελπίσαντες τοῦ διὰ τῆς*

Etenim multae urbes etiam post murorum eversionem hostem abegerunt, quemadmodum quoque Ambracia. Nam quum Romani assidue arietibus murum quaterent, semper quidem aliquid dejiciebatur, non tamen per ruinas in urbem penetrare potuerunt, quia et oppidani intus novum murum objiciebant, et Aetoli ruinis superstantes egregie pugna-

βίας ἑλεῖν τὴν πόλιν, πρὸς τὸ ὑπορύττειν ὥρμησαν. ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς μηχανῆς ἀπεκρούσθησαν, στρατηγικώτερον τὰ ἔνδον παραταξάμενοι, ὡς προϊὼν ὁ λόγος δηλώσει * καὶ αἰσθομένων τὸ πονήρευμα, ἀσφαλισάμενοι τὸ μέσον ἔργον τῶν τριῶν τῶν προϋπαρχόντων οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ σκεπάσαντες ἐπιμελῶς τοῖς γέῤῥοις, προεβάλλοντο στοὰν παράλληλον τῷ τείχει, σχεδὸν ἐπὶ δύο πλέθρα. καὶ λαβόντες ἀρχὴν ἐκ ταύτης ὤρυττον ἀδιαπαύστως καὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν ἐκ διαδοχῆς. Ἐφ' ἱκανὰς οὖν ἡμέρας ἐλάνθανον τοὺς ἔνδον φέροντες ἔξω τὸν χοῦν διὰ τῆς σύριγγος. Ὡς δὲ μέγας ὁ σωρὸς ἐγένετο τῆς ἐκφερομένης γῆς, καὶ σύνοπτος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως, οἱ προεστῶτες τῶν πολιορκουμένων ὤρυττον τάφρον ἔσωθεν ἐνεργῶς παράλληλον τῷ τείχει καὶ τῇ στοᾷ τῇ πρὸ τῶν πύργων. Ἐπειδὴ δὲ βάθος ἔσχεν ἱκανὸν, ἑξῆς ἔθηκαν παρὰ τὸν ἕνα τοῖχον τῆς τάφρου ἐγγὺς τῷ τείχει χαλκώματα συνεχῆ λεπτώτατα ταῖς κατασκευαῖς, οἷον λεκάνας καὶ ἕτερα ὅμοια τούτοις. καὶ παρὰ ταῦτα διὰ τῆς τάφρου παριόντες ἠκροῶντο τοῦ ψόφου τῶν ὀρυττόντων ἔσωθεν. ἐπεὶ δὲ ἐσημειώσαντο τὸν τόπον, καθ' ὃν ἐδήλου τινὰ τῶν χαλκωμάτων διὰ τῆς συμπαθείας (ἀντήχουν γὰρ πρὸς τὸν ἐκτὸς ψόφον) ὤρυττον ἔσωθεν ἐπικαρσίαν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ ἄλλην κατὰ γῆς τάφρον ὑπὸ τὸ τεῖχος, στοχαζόμενοι τοῦ συμπεσεῖν ἐναντίοι τοῖς πολεμίοις. ταχὺ δὲ τούτου γενομένου διὰ τοὺς Ῥωμαίους μὴ μόνον ἀφῖχθαι πρὸς τὸ τεῖχος ὑπὸ γῆς, ἀλλὰ καὶ διεστυλωκέναι τόπον ἱκανὸν τοῦ τείχους ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος ὀρύγματος, συνέπεσον ἀλλήλοις, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐμάχοντο ταῖς σαρίσσαις ὑπὸ γῆν. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐδύναντο μέγα ποιεῖν διὰ τὸ προβάλλεσθαι θυρεοὺς καὶ γέῤῥα πρὸ αὐτῶν ἀμφότεροι, τὸ τηνικάδε ὑ-

bant. Unde etiam aperta vi urbem capere desperantes, ad suffodiendum se contulerunt. Sed et ab hoc astu repulsi sunt, illis, qui in oppido erant, peritissime ex arte militari omnia administrantibus, ut sermo procedens docebit, et inceptum illud cognoscentibus. Romani igitur, bene munito medio ex tribus, quae jam ante erant, opere, et accurate pluteis tecto, porticum e regione muro objecerunt ferme ad ducentos pedes, atque inde incipientes, per vices continenter et noctu et interdiu fodiebant, atque ita egerentes terram per vineam, oppidanos per bene multos dies fefellerunt. Ut vero egestae terrae cumulus increvit, et in conspectum oppidanis venit; praefecti eorum, qui obsidebantur, impigre fossam intus ducunt e regione muri et porticus, quae ante turres erat. Quae ubi ad modicam profunditatem venit, ad alterum fossae latus prope murum apposuerunt aeneas laminas junctas ac tenuissima fabrica, ut patinas et his similia; ac juxta illas per fossam praetereuntes captabant intus sonum fodientium. Sic igitur loco illo bene notato, ubi quaedam ex vasis per convenientiam ac naturae concentum (resonabant enim illa ad exteriorem sonum) significabant, P. 57. *intus foderunt ei fossae, quam fecerant, aliam sub terra obliquam fossam subtus murum, conjicientes recta se hostibus occursuros. Qua celeriter facta, quia Romani sub terra non modo pervenerant ad murum, sed jam quoque multam ejus partem furculis suspenderant ad utramque fossae partem, invicem congressi sunt. Ac primo quidem sarissis sub terra pugnarunt. Quum vero sic nihil magni momenti efficerent, utrisque clypeos ac pluteos ante*

ις τοῖς πολιορκουμένοις
ροθεμένους ἁρμοσόν κα-
άτος τῷ μετάλλῳ τρυ-
ὸν πυθμένα, καὶ λεπό-
ὐλισκον σιδηροῦν ἴσον
ι, πλῆσαι τὸν πίθον τῷ
επτῷ, καὶ πυρος μικρὸν
ὑπ' αὐτὸ τοῦ πίθου τὸ
ον. κἄπειτα σιδηροῦν
ημάτων πλῆρες τῷ σό-
ιθέντας ἀσφαλῶς εἰσά-
τοῦ ὀρύγματος νεύοντι
ατι προς τους ὑπεναν-
πότε δὲ ἐγγίσαιεν τοῖς
ις, περισάξαντες τα Χει-
ιθου πανταΧόθεν, τρή-
ο καταλιπεῖν ἐφ' ἑκατέ-
μέρους, δι' ὧν διωθοῦν-
σαρίσσαις, ὄνῃ ἐάσουσι
αι τῷ πίθῳ τοὺς ὑπεναν-
ετὰ δὲ ταῦτα λαβόντας
, (f. ἀσκὸν) οἷς οἱ Χαλ-
ωνται, καὶ προσαρμόσαν-
ος τον αὐλὸν τὸν σιδη-
σᾷν ἐνεργῶς τῷ πρὸς τῷ
πυρὶ ἐν τοῖς πτίλοις ἐγ-
, κατὰ τοσοῦτον ἐπαγο-
εὶ τὸν αὐλον ἐκτὸς, κα-
κπάηται τὰ πτίλα. γενο-
ὲ πάντων, καθάπερ προ-
τό τε πλῆθος τοῦ καπνοῦ
νε πολὺ γίνεσθαι καὶ τῇ
τι διαφέρον διὰ τὴν φύ-
πτίλων, φέρεσθαί τε πάν
ῶν πολεμίων ὄρυγμα. ὥστε
ν κακοπαθεῖν τοὺς Ῥω-
οὔτε κωλύειν οὔτε ὑπο-
υναμένους ἐν τοῖς ὀρύγ-
ν καπνόν.

se projicientibus; aliquis ta
dem subjecit obsessis, ut, d
lio ante se posito, quod cunic
latitudini responderet, fund
ejus perforarent, fistulamq
ferream et ipsam dolio par
concinnarent, dolium dein
tenui pluma implerent, et
nis aliquid sub ipsum dolii
injicerent, atque ita opercul
item ferreum plenum fora
nibus ori imponentes, secure
fossam inducerent, ore in
stes obverso. Ubi vero ho
bus appropinquarent, circu
tecto undique dolii labro,
foramina relinquerent ex u
que parte, per quae porre
sarissis non sinerent hostem
dolium accedere. Post ha
folle, quo utuntur fabri,
ferream fistulam adaptato,
ligenter eum igni, qui plu
prope os inditus erat, app
tum inflare, semper in tan
fistulam extrahentes, in qu
tum pluma arderet. His
nibus ita, uti dixi, compos
multitudo fumi augebatur,
ditate nidoris immensa ex
tura plumae, isque omnis
hostilem cuniculum fereba
sic ut Romani valde lab
rent, quum neque prohib
nec tolerare fumum in cun
lis possent.

que Excerptum illud cum
tatione nostra, defectis
ocibus, prout potuimus,
dam sententiam praebeo-
de apparet, non recte
egisse, quod mentionem
cujus praecipuus nunc
s, omiserit: ac licet ita
abeat, ut auribus terrae
sine aeris auxilio capta-
ue sonitus possit, tamen
ac obsidione factum non
i forte id per scribas com-
suspicari malimus, quum

ipse composuerit *aure aeri*
mota, vel tantum *aere adm*
ne id quidem ad veram ple
que intelligentiam sufficit.
inde animadvertis imperfe
esse, quod per operculi fora
praelongas hastas, quas sa
vocant, ad summovendos h
eminuisse scribat, quum in i
tum is numerus cogitatione
etoris producat potius, q
ad duo restringat. Adeo ut
sus vel scripserit Livius,
scribere debuerit per ope

mina bina, quasi ea vox
rpta fuerit ab praecedenti-
, vel *per operculi II. fora-*
a, hoc etiam numero in du-
priorihus literis latente,
etiam *per operculi foramina*
te praelongae hastae. Nec
minus credibile est, hoc
numerum ab auctore inser-
fuisse, quam libro 37. cap. 11.
tis enim binis a prora emi-
tibus, quod etiam ex Poly-

ventriae a. d. pridie Idus Dec
bres CIↃ IↃC LXXVII.

LAURENTII VALLAE

DISPUTATIO

AD

.PHONSUM REGEM,

TARQUINII, LUCIUS AC ARUNS, PRISCI
RQUINII FILIINE AN NEPOTES FUERINT.

VERSUS LIVIUM

[Lib. 1. cap. XLVI.]

LPHONSO,
MINORIS
ISQUE HESPERIAE
REGI,
LAURENTIUS
ALLA S.

Titum Livium quotidie
rum historicorum elo-
num aut dicas, aut le-
ulator veterum in om-
virtutum, velim, ju-
recte de loco quodam
hujus auctoris, quae
gem, ut tu es, pertinet.
Livius (lib. 1. cap. 46.)
as Tarquinius, Prisci
i regis filius neposne
arum liquet; pluribus
uctoribus filium credi-

Ego vero contra magis
n parte sto, qui nepo-
derunt: neque hoc ex-
tibus, aut aliunde sum-
nibus, sed suo auctoris
o, suaque ipsius con-
fessione, ut a semet dissentire
ac repugnantia quaedam narrar
videatur. Nam quomodo hae
quae nunc ex illo repetii, cu
his constant, quae ante dicuntur

Liv. (lib. 1. cap. 40.) *Tum An
ci filii duo, etsi antea semp
pro indignissimo habuerant
se patrio regno tutoris fraud
pulsos, regnare Romae adve
nam, non modo non vicinae
sed ne Italicae quidem stirpis
tum impensius his indignita
crescere, si ne a Tarquinio qu
dem ad se rediret regnum, se
praeceps inde porro ad serviti
caderet; ut in eadem civitat
post centesimum fere annum
quam Romulus, Deo progna
tus, Deus ipse, tenuerit regnun
donec in terris fuerit, id Ser
vius, serva natus, possideat
tum commune Romani nom
nis, tum praecipue id domu
suae dedecus fore, si, Anci re
gis virili stirpe salva, non mo
do advenis, sed servis etiam
regnum Romae pateret. Ferr
igitur eam arcere contumelia
statuunt. Sed et injuriae do
lor in Tarquinium ipsum ma*

, quam in Servium, eos sti- ulabat: et, quia gravior ul- caedis, si superesset rex, urus erat, quam privatus: n Servio occiso, quemcum- r alium generum delegisset, ndem regni haeredem fa- urus videbatur.

Laur. Nonne haec filiorum ei regis indignatio, atque haec s plane declarat, Tarquinium, quem irati erant, sine virili ole discessurum? Nam quid, aeso, magis fortunae adver- m, quam regem, qui filios beat, et praesertim legitimos, um quemcumque generum aerere, cui regnum, dum mor- ns erit, relinquat? At erant rsitan filii infantes. Esto, quam- am de hoc postea latius di- m: non de rege moriente nunc quimur, qui velit condere te- mentum: etsi filii infantes nt, ipse tamen sospes. Sint li- t modo liberi nati, tamen il- s pater visurum se juvenes erat, et eorum causa diutius cturum: nec minus ardens est rentum amor in parvulos li- ros, quam in jam adultos. uid, quod non modo generum iis fuisse praelatum vult au- or, verum etiam, hoc genero tincto, alium atque alium dein- ps, quem regno praeficeret, arquinium fuisse quaesiturum? ed non modo de homine, qui u vivere et poterat, et spera- at, dicendum non fuit, sed ne e eo quidem, qui, jam mortem bi impendere intelligens, de gno disponat: et, ne alia quae- m exempla, certe Ancus pue- s liberis, sub tutoribus quidem, d tamen regnum reliquit. Sce- ratus enim pater atque exe- andus, qui non dicam nato lio, sed ventri non relinquat eredidatem, et praecipue re- num, aut aliquam dignationem, t, qui aliis dominari debeat, is atris culpa sibi dominantem

alium mero pericu jure effuge patris patre; neque bus al illegiti sibi p tris s cesset. de re quae mulier? nempe ad facie duo reges nata: quippe cujus b neficio duo viri, alter peregr nus, alter ancilla natus, Rom regnaverint. De qua ita Livi est.

Liv. (cap. 41.) *Tanaquil i ter tumultum claudi regia jubet, arbitros ejicit; sim quae curando vulneri opus sur tamquam spes subesset, sedu comparat; simul, si destitu spes, alia praesidia molit Servio propere accito, cum p pe exsanguem virum ostend set, dextram tenens orat, ne ultam mortem soceri ... non erum in nat: tu est regn rum, q simum.*

Laur. mendati umbram rem pa fore pu ctor reg juncta p tris et r pro lib laboran lieno a neque domo e regnare quod pl parum humili

desperaret, et regnum e filiorum cum sua quo-itate? nam, quae, a-o, regnare patris loco let, adhuc regina est: ne ego, tamquam Tar-ilius fuerit infans: quid m puerum? quid si a-em? quid si juvenem onne id fit multo incre-quod Livius ait? Quod, quia magis consultum rentes juveni filio, quam sed quia magis possint e. Unde hoc probo? ni-er id quod paulo post

ap. 41.] *Itaque per ali-, cum jam exspiras-uinius, celata morte, iem alienae fungendae as opes firmavit. Tum palam facta, ex com-ae in regia orta, Ser-esidio firmo munitus, njussu populi, volun-rum, regnavit. Anci li-tum, comprehensis inistris, ut vivere re-tantas esse opes Servii m est, Suessam Pome-latum ierant. Nec jam magis consiliis Ser-am privatis, munire, ne qualis Anci libe-mus adversus Tarqui-erat, talis adversus se i liberûm esset, duas venibus regiis, Lucio unti Tarquiniis, jun-*

Hoc non modo inter gni Serviani, sed pro-rius factum fuisse, nar-quis dicat, non statim re filias Servii nupsisse is, sed potius circa mor-primum ex hoc perver-gueretur historiae, quae tam praepostere nar-qd in historico non me-peccatum est, nisi cum ratione facit. Deinde,

fuisse diu Servio generos, pr bat illud, quod aliquanto po [cap. 46.] *Forte ita incidera ne duo violenta ingenia matr monio jungerentur, fortuna cr do populi Romani, quo di turnius Servii regnum esse constituique civitatis mores po sent.* Ergo post contractum m trimonium diuturnum fuit Se vii regnum, et constituti su mores civitatis. Quid ni stati inter initia Serviani regni, ab auctore narratur, nuptae su Tulliae Tarquiniis, et quide juvenibus, ut *juvenes* nunc pantur? Quod cum ita sit, qu absurdius, quam velle in h nullam nec parentibus spem, n inimicis fuisse formidinem? C eos pater, delecto in succes rem genero, praeterisset? cu neque impii, neque mente c pti, neque perdita valetudin neque illegitimi, si quid hoc paternum amorem facit, essen Cur mater, defuncto viro, di fisa foret, paternum se filiis r gnum defensuram? nam de m terna pietate dubitare improbu est. Cur duos fratres juvene regis filios, et quales modo d scripsi, inimici contemnend putassent? Cur postremo ipsi j venes, vernam patris in pate no regno anteponi sibi, tol rassent? quos, etiam patre v vente, et praecipue majore natu, credibile est regnare co pisse, et certe a patre commi munia obiisse. Et haec quide repugnantia naturae sunt: illu vero ipsi auctori, quod, qui m do circa initia regni soceri j *venis* appellatur, is circa eju obitum, qui quatuor et quadr ginta regnavit annos, juven permanet, atque adeo *adolescen* nominatur. Dicit enim Livi [cap. 46.] *Si sibi eum, quo d gna esset, Dii dedissent viru domi se propediem regnum surum fuisse, quod apud p trem videat; celeriter adol*

scentem suae temeritatis implevit. Pauloque post [cap. 47.] *Quid te ut regium juvenem conspici sinis? facesse hinc Tarquinios, aut Corinthum: devolvere retro ad stirpem, fatri similior, quam patri. hisque atque aliis increpando juvenem instigat.* nisi quis dicat, non, cum occidit socerum, fuisse juvenem; sed cum occidere persuasus est. Ita, puto, dum decrevit facere maleficium, adolescens est: dum illud perpetrat, senex est: nam certe sexagenarius erat, cum praesertim ut sceleratissimum, ita facillimum factu id facinus esset, cujus inter propositum et perpetrationem unum intercessisse annum, etiam multum est, et alioqui ex serie rerum, atque ipsius auctoris colligitur verbis. Haec infanda Tulliae instigatio non nisi extremo tempore vitae Servii fuit; cujus furoris causam, quia non recte auctor omisit, postea reddam. neque hanc increpasse maritum videmus, quod differret perpetrare, quod constituerat, sed tantum quod hunc animum non haberet, videlicet postquam ab illa animatus est, nequaquam id eum differendum putasse. Quare non intelligo, quomodo post tot Serviani regni annos juvenis sit: etiamsi non juvenis paternae mortis tempore, sed puer aut infans extitisset. aut si nunc juvenis erat, ut eum auctor vocat, et ego assentior, et alia consentiunt argumenta; nimirum fieri non poterit, ut ex Tarquinio Prisco tot annis jam mortuo sit genitus, maxime cum non sit postremus liberorum, et habeat saltem Aruntem natu minorem. Atque hoc quidem argumentum a persona patris ducitur. Vehementius autem erit a persona matris, quam demonstrabo provectiore fuisse aetate, quam ut Tarquiniorum mater fuisset. Scribit enim Livius [cap. 34.] *Anco regnante, Lucumo, vir impiger et divitiis potens, Romam commigravit, cupidine maxime ac spe magni honoris, cujus adipiscendi Tarquiniis (nam ibi quoque peregrina stirpe oriundus erat) facultas non fuerat. Demarati Corinthii filius erat, qui, ob seditionem domo profugus, cum Tarquiniis forte consedisset, uxore ibi ducta duos filios genuit: nomina his Lucumo atque Aruns fuerunt. Lucumo superfuit patri bonorum omnium haeres. Aruns prior, quam pater, moritur, uxore gravida relicta: nec diu manet superstes filio pater: qui cum, ignorans nurum ventrem ferre, immemor in testando nepotis decessisset, puero post avi mortem in nullam sortem bonorum nato, ab inopia Egerio inditum nomen. Lucumoni contra, omnium haeredi bonorum, cum divitiae jam animos facerent, auxit ducta in matrimonium Tanaquil, summo loco nata, et quae haud facile iis, in quibus nata erat, humiliora sineret. Ea cum illi nupsisset, spernentibus Hetruscis Lucumonem exulem, advena ortum, ferre indignitatem non potuit, oblitaque ingenitae erga patriam charitatis, dummodo virum honoratum videret, consilium migrandi a Tarquiniis cepit. Roma est ad id potissimum visa.* Paulo post, ubi dixit, aquilam mariti, cum uxore in carpento sedentis, pileum abstulisse, rursusque reposuisse, subjungit: *Accepisse id augurium laeta dicitur Tanaquil, perita, ut vulgo Hetrusci, caelestium prodigiorum mulier, excelsa et alta sperare complexa virum jubet. Eam alitem ea regione caeli et ejus Dei nunciam venisse, circa summum culmen hominis auspicium fecisse, levasse humano superpositum capiti de-*

vinitus eidem redde-
spes cogitationesque
antes urbem ingressi
nicilioque ibi compa-
umoni Tarquinium
ndidere nomen.

terrogo nunc, quot
c feminam tunc volu-
ſſe, cum nupsit? cer-
decem-et-septemve,
riginti: siquidem au-
mulierem, hoc eſt,
nterpretor, ultra pu-
nos; eidem pruden-
n sublimitatem animi
quae sunt magis ma-
uam puellaris aetatis.
o addemus annos, do-
n demigravit? neque
n nupta e patria sibi
um putaſſet, neque mu-
ita aequo animo do-
uiſſet, neque indigna-
cives intra perbreve
ntrahi poterat. Non
ia aliqua, aut intole-
ominia hominem mo-
quod sperneretur:
raeter solitum, quip-
nper talis fuiſſet: et
o si ab ea civitate,
x matre cive erat, ta-
ena faſtidiebatur, non-
o magis erat extimo-
eo populo, cum quo
commune eſſet? Ne-
n sane patrimonium
iis in externa urbe bo
ommutaſſet. Dum ita-
aliquod, more homi-
nuptiis tempus, dum
quotidie meliora, ut
a civibus suis; dum,
migrandum sit, con-
um domos, praedia,
quae transportari ne-
nditant, neque id per
e, ne vilius vendant:
no profectionem tem-
t honeſtam apparant,
ane mulierem ad au-
mum perveniſſe. Cer-
jam mater erat, quae,

cum eſſet minoris fratris uxo
ut mea fert opinio, poſteri
quam Tanaquil nupsit. Non eni
video, cur vivo patre minor f
lius uxorem duceret, major no
duceret; licet tacite auctor aliu
significare videatur. Ego tame
non reor, Lucumoni omniu
bonorum haeredi auxiſſe anim
nobilem uxorem, nam id paru
profuit, sed jam uxorem haben
solidam haereditatem. Ita ve
hoc ipsum, quod haec muli
eſt auctor viro Romam migrand
quod tam perita conjectandi a
guria, non ob id solum, qu
Hetrusca eſſet, nam et marit
erat Hetruscus, sed et longu
usum haberet, quod ei maritu
ipse homo in primis prudens
impiger, in omnibus fere co
siliis auscultat, nonne vigin
saltem natam annos fuiſſe teſ
tur, cum Romam intravit? Qu
autem Romae? quot annos pr
vati degerunt? quis neget pl
res, quam poſt contractum m
trimonium collegimus? Eteni
homini advenae discenda er
lingua Romana, ne semper a
vena putaretur, et, quod expe
tus erat, faſtidiretur: percipie
di mores, obeunda munera p
blica, in tantam regis penetra
dum familiaritatem, ut ab ip
rege tutor filiis relinqueretu
denique in talem conditione
ſtatum, famam, perveniendu
ut, salvis regis liberis, ac pr
pe puberibus, digniſſimus reg
praeter Romanos omnes judic
retur. Quod apertiſſime ipsa a
ctoris verba confitentur, dicenti

Liv. (cap. 35.) *Se, ex quo s*
potens fuerit, Romam cum co
juge ac fortunis omnibus com
migrasse: majorem partem a
tatis ejus, qua civilibus offici
fungantur homines, Romae s
quam in patria, vixisse: dom
militiaeque sub haud poenite
do magistro, ipso Anco reg
Romana se jura, Romanos r

tus didicisse: obsequio et observantia in regem cum omnibus, benignitate erga alios cum ipso rege certasse.

Laur. Omne tempus hoc demus fuisse annos decem, ut triginta annos nata fuerit, cum vir ejus creatus est rex: cum idem moritur, nam duodequadraginta in regno fuit, annum ageret duodeseptuagesimum, et circiter viginti jam parere desierit. Ex quo necesse est, Lucium, qui postea Superbus appellatus est, vicenarium fuisse, cum patrem amisit. Neque vero hoc loco quorundam opinioni respondendum est, qui illa censent prosperiorem corporum valetudinem ac vivaciorem fuisse, quam nostra aetate, cum sciamus, peraeque illos parum vixisse, ac nos vivimus, ab eisdem, a quibus nos, annis initium senectutis designasse, ut cum ex aliis libris, tum vero ex Livio ipso, datur intelligi, apud quos nescio an aliquam, nisi miraculi loco repererim, cum annum quinquagesimum excessisset, partum edidisse: tamen in hac muliere tribuere volo, non ante desivisse parere, quam annum quinquagesimum ageret. Concepit igitur undequinquagesimo anno Aruntem: Lucium vero quid possum dicere minus duodequinquagesimo? nisi, ut omnia in angustum coarctemus, dicat quis, utrumque eodem partu a quinquagenaria editum: quasi vero credibile sit, ut, quae per senilem aetatem concipere vix jam posset, ea conceperit geminos. Dicamus itaque, majorem fuisse Lucium fere Arunte, uno saltem anno: conceptum matre duodequinquagesimum annum non transgressa, qui paternae mortis tempore, quemadmodum ostendi, si prope vicenarius erat, qua ratione plus quadraginta ab obitu patris annis adolescens aut juvenis erit? aut, si juvenis adolescensque erit, quo pacto filius esse potuit reginae, quae plus sexaginta annis ante Servii mortem concipere desierat? Atque ut aliam quoque adjiciamus repugnantiam: filiusne Tanaquil erit, etsi non minimus liberorum, qui, postquam mater parere cessavit, centum fere annis in acie cum dictatore Romano conflixit singulari certamine? Ita enim auctor tradit (lib. 2. cap. 19.) *in Postumium, prima in acie suos hortantem instruentemque, Tarquinius Superbus, quanquam jam aetate et viribus erat gravior, equum infestus admisit, ictusque a latere, concursu suorum receptus in tutum est.* Siquidem haec decimo, quam e regno expulsus est, anno gesta sunt, aut etiam tardius, cum ipse quinque et xx. regnasset. Atqui inauditum est apud Romanos, centenarium hominem, ac ne nonagenarium quidem, aut octogenarium, singulari certamine in aciem, et praecipue cum juvene, concurrisse. Et, si quis contentiose de numero a me collecto detrahendum putat, scire volo, quantum putet detrahendum, an minorem dicet Tanaquil fuisse, cum nupsit, ea, quam dixi, aetate? at hunc pudebit minorem illam facere quindecim annis. an post contractum matrimonium nimium temporis esse quadriennium trienniumve, priusquam Romam migratum est? at unum intercessisse annum non denegabit. an decenne diuturnius justo spatium, quo sub rege Anco Romae mansum est? at quadrienne saltem concedere cogetur. ita ex hac subductione palam erit, Prisco moriente, decem, ut parcissime dicamus, annos natum Superbum fuisse. Quae cum ita sint, hunc non pater successorem regni destinasset? hunc inimici non timuissent, ne patri succederet?

men ac decus mulierum t cuivis regum virtute in patris demortui se- sset? hunc Servius, m, atque haeredis vel el libertus, non sibi set? hunc populus, qui us, et privatum et ad- le regem jussisset, non adjutrice regina, re- set? hunc quisquam, s quam quinquagena- *adolescentem* aut *ju-* ocet? hunc ferme no- m in adversum hostem infesto telo equum ad- ujus denique sororem, Tanaquil genitam, con- matrem Bruti fuisse? xigendis regibus *juve-* as vocat, et aequalem orum. Haec si minor atre fuit, augebimus llius annos ante mor- s. Sin major eo, in- s mulierem octogena- dicam plusquam nona- , esse juvenis matrem. ia si permultum a fide t, confitendum est, Tar- Superbum cum fratre Tarquinii Prisci filios, s sororem, eandemque trem, aliam, sed ne- ptemque, sicut Ancus cut Tullus Hostilius Ro- nepos fuit, non filius. Ancus a Numa, Tullus a rtius fuit, sic Superbus ant quasi nepotes, aut tem. Cur ita? quia ne- s quempiam fuisse Pri- tur, duntaxat ab hoc Nam apud alios quos- nio fuisse, qui adole- strenuitatem militarem raetexta a patre dona- si is ante patrem deces- scepta prole ac super- fecto avus et avia con- epotibus naturae lege . Neque, si nepotes ex nt, video, cur Tarqui- entur. Et hac, ut su-

spicari libet, Titus Livius vir prudentissimus ratione adductus est, ut hos esse nepotes Prisci Tarquinii vellet. Qua in sententia ipsi ego adstipulor, ideoque dixi quasi nepotes, eruntque nati patre Tarquinio, hoc est, Egerio. Nam, sicut ipse Lucumo, quod ab urbe Tarquiniis venisset, Tarquinius dictus, ita Egerio ob eandem causam idem nomen inditum est. Quod si Collatino hujus filio, ut inquit auctor, hoc nomen fuit, necesse est, ut idem fuerit et patri. At quomodo erit, inquies, Superbus Egerio natus, qui fuit Collatini pater, cum Collatinus ipse frater Superbi non fuerit, sed Aruns? Nec hoc quidem videtur mihi T. Livius rite tradidisse. quis enim credat, Collatinum, filiorum Superbi, qui juvenes erant, aequalem, prout et ab auctore memoratur, (nam sic inquit (lib. 1. cap. 57.) *Quin, si vigor juventae inest, conscendimus equos, invisimusque praesentes nostrarum ingenia?*) patrem habere centum et viginti egressum annos, aut, ut minimum dicamus, paucülis annis minorem? Tot enim sunt, aut fere tot, ab ortu Egerii. Adeo Superbus ipse fuisse nepos potius, quam filius, mihi videtur Egerii: nedum hic tanto minor natu potuerit esse filius. Probabilius itaque fuerit, Superbum, qui parens esse poterat Collatini, et, ut ita conjectura ducor, patruus erat, licet aliqui (quorum est Plinius) avunculum tradant, fratremque Aruntem, qui nomen avitum videtur retulisse a patre impositum, ab Egerio traxisse ortum, vel patre, vel, quod magis arbitror, avo. Ex quo illud jam sua sponte apparet: non timoris causa generos Tarquinios a Servio rege adsci tos, ne paternum regnum exemplo filiorum Anci repeterent: nam eos potius tollendos

curasset, cum nullum jus Egerianae stirpi ad regnum esset, si, cum ipse jam senior, aut nullos filios sustulisset, aut, si obierant, nullos posthac tollere speraret: opinor, nec nobiliores juvenes invenisse, quibus filias collocaret, et aequum censuisse, in eandem Tarquiniorum familiam potissimum referre regnum, unde illud accepisset, eo quidem libentius, si filiae suae matre Tarquinia, cujus gratia regnum fuerat adeptus, genitae erant. In quo illud quoque absurdum, si Livium audire vellemus, sequetur, ut, quod apud Romanos mores insuetum est, illae regis filiae fratribus nupserint matris: nunc autem cognatis, non avunculis, quia filii regis non erant, in matrimonium datae. Hic tu quaeres: Si ita est, quid ergo sibi Tarquinius Superbus regnum velut haereditatem repoposcit? Poteram dicere, quod putabat sibi deberi, ut nepoti, ut pronepoti fratris Prisci Tarquinii, ut filio nepotis Egerii, quod ei patruus, cui praeter jus gentium patrimonium intercepisset, ignominiosumque nomen immisisset, regnum per manus tradere aut debebat, aut destinabat, cum virilem stirpem non haberet: quem pro caro habuisse illud est argumentum, quod Livius aït: *Et forsan hic in regnum patruo successisset, nisi Tanaquil pro genero in contrarium fuisset annixa.* Poteram etiam alia dicere; sed me ad se maxime vocant verba auctoris, qui non sua sponte Tarquinium, etsi vir erat violentus ac ferox, ad maleficium accessisse significat, velut agnoscentem, ad se non pertinere regnum, sed uxoris consiliis inductum, ut superius vidimus, et ex his quoque verbis [c. 46.] *sed initium turbandi omnia a femina ortum est*, quae virum, tamquam mare suapte natura quietum, procellosis quibusdam ventis furoris agitavit, ut regnum affectaret, ut illud per sanguinem, per mortem, per parricidium peteret: et, quo res sit indignior, per parricidium senis, cujus mortem exspectare, id quod Romanis Hannibal exprobravit, longum censerent: quod scelus cum in genero, qui fuit persuasus, abominandum est, tum vero in filia persuadente detestabilius. At hoc ipsum fidem non habet, talia in patrem filiam fuisse ausam, a quo nec aliquid esset offensa, et regnum jure optimo, et quidem propediem, speraret, interim satis habens felicitatis, quod et filia regis erat, et futura regina, cum unica esset proles patri, et semper futura unica, propter paternam senectutem. Reddam, quam superius me redditurum promiseram, causam, quae, ut improba, ita vehemens fuit, et filiae cum genero communis. Timuit haec sceleratissima feminarum, superbos, et plusquam regios, imo tyrannicos spiritus habens, ne successione regni, quod suum fore credebat, naturali jure fraudaretur, regno in rempublicam commutato: quod facturus ipse videbatur, ut Livius aït [cap. 49.] *Id ipsum tam mite ac moderatum imperium, tamen, quia unius esset, deponere eum in animo habuisse, quidam auctores sunt, ni scelus intestinum liberandae patriae consilia agitanti intervenisset.* Et iterum postea in calce libri.

Liv. [cap. 60.] *Duo consules in comitiis centuriatis a praefecto urbis ex commentariis Servii Tullii creati sunt.*

Laur. Hanc contumeliam injuriamque non ferens filia, ut quae patre quoque rege progenita, et, si ratio pignorum haberetur, regni heeres erat, ne ad privatum communemque ceteris statum descenderet, mari-

et ipse spe regni exu-
d occupandum regnum
, et impulit ad mortem
t, quod credere libet,
mortem sororis et pri-
, quibus salvis, utpote
bus ingeniis, regnum
obtineri non poterat.
Livius [cap. 46.] *An-*
ferox Tullia, nihil ma-
viro neque ad cupidi-
que ad audaciam esse:
lterum conversa Tar-
, eum mirari, eum vi-
re, ac regio sanguine
pernere sororem, quod,
acta, muliebri cessa-
cia. Statimque post:
verborum contumeliis
de viro ad fratrem,
e ad virum, et se re-
uam, et illum caeli-
rum fuisse contendere,
m impari jungi, ut
scendum aliena ignavia

Nam quid attinebat incu-
am, quod parum virili
incusare sororem, quod
esset? non video aliud,
d hic socerum, illa pa-
occideret. Atqui hoc
ssimum est: sceleratis-
uidem, sed tamen sec-
rces, ut, quod ereptum
idebant, regnum inva-
Sed ita nihil incredi-
rit. Quis enim credat,
le, atque adeo hortari,
m trucidare communem
ut ille potiatur haere-
llia, inquam, cujus vi-
exitus docuit, minoris
, quam non modo con-
sed etiam ancillae. Alia
, quam amor so-
la alia esse potuit,
m regnum per In-
is liberis prae-
nque sororem in-
d major natu ni-
laboraret. Ideo

majorem fratrum ad hanc spe
sed non sine suo morbo, erex
recteque subjungitur [cap. 46
Si sibi eum, quo digna esse
Dii dedissent virum, domi
propediem regnum visuram f
isse, quod apud patrem vide
De qua nulla hic, et ad ext
mum (nam finem jam facere v
lo) dicere habeo: non fuisse
ctori faciendum, ut, quam n
trem invenem vocat circa te
pora violatae Lucretiae, eand
diceret nurum esse Tarquinii P
sci, ac Tanaquil, quae jam s
nagintа ferme annos liberos n
genuerat.

Haec sunt, optime rex, c
Tito Livio non accedam, T
quinium Priscum patrem fui
Tarquinii Superbi: nec eum p
steritatem vocaturam *Prisc*
fuisse arbitror, si pater hu
extitisset. *Priscum* enim di
mus, non qui patrum, sed
avorum aut proavorum me
ria fuit: et hoc nomen illi n
a sui temporis hominibus,
auctor dicere videtur, sed
posteriori seculo inditum,
Prisci Latini, aut cetera huj
modi. In quibus tu, quem
tissimum in hac quaestione m
deligendum putavi judicem,
mecum senties, quamlibet b
vi epistola respondebis; qu
si dissenties, longiore, ut ra
nes meas tuis melioribus re
las. Vides, ut tibi tacite bl
dior? quasi suadeam, ne lal
rem subeas me refellendi, id
ut mihi assentiaris. Verum
sit hoc ab utroque nostrum: n
neque meum est, falso quempi
velle accusatione damnare:
que tuum, aut labori cede
cujus semper victor extitisti,
clarissimos viros, quorum in
primos est Livius, quoties fa
accusantur, pati desertos. V
Neapoli pridie Nonarum Dec
brium.

JACOBI PERIZONII

CAP. VII.

ANIMADVERSIONUM HISTORICARUM:

QUOD PERTINET

AD LIVII

Lib. IV. cap. XX. §. 5. et sequentibus.

ARGUMENTUM.

Spolia *victis hostibus solebant detrahi*, *et hinc* spoliare hostem *designat saepe ejus caedem. A victoribus solebant ostentari, circumferri, vel certis locis figi. Scutum in proelio perdidisse, aut in fuga abjecisse, turpissimum fuit apud omnes populos. Spolia, seu arma, vel Scuta victores post proelium legere solebant, vel, si vota alicui Deo, in cumulum conjecta incendere. Tropaea quoque iis ornabant, tum triumphos, aedes sacras, porticus, denique et privatorum domus. Mittebant ea etiam ad Amicos et Socios. Diis vero consecrata, si tractu temporis essent consumpta, non licebat ea renovare.* Opima spolia *non ab* opere, *sed* ope *dicta.* Opis *in singulari significat abundantiam omnium rerum, et maxime terrae fructuum, dein etiam divitias et potentiam, sicuti* opes *in plurali etiam auxilium notat.* Opimus *pro luculento et amplo.* Opima *absolute pro opimis spoliis.* Feretrius Jupiter *a* feretro *appellatur. Minucius Felix tentatur.* Opima spolia *laxiore sensu aliquando etiam pro luculentis quibuslibet ponuntur. Florus explicatur. Spolia proprie opima tria tantum a Romanis capta. Spolia opima secundum vulgarem sententiam non alia sunt, quam quae Dux Romanus Duci hostium detraxerit. Varro contra statuit, esse etiam ea, quae manipularis duci hostium detraxerit. Livii de his verba examinantur. Numae Lex de spoliorum diversis generibus loquitur. Error Virgilii et aliorum, qui de trinis a Romulo, Cosso, et Marcello captis eam interpretantur. Plutarchus explicatur et emendatur. Valerius Maximus notatur. Magister* Equitum *non suo auspicio gerit rem, sed Dictatoris.* Auspicium *tribuitur aliquando etiam iis, qui revera id non habuere.* Ducis *vocabulo non semper intelligitur summus Dux, aut Imperator: Florus tentatur. Spolia opima debebant acie instructa capi, et prima omnium. Cur Manlius Torquatus, Valerius Corvinus, P. Scipio, et M. Crassus opima non tulerint.* Dicere *saepe* ἐλλειπτικῶς *omittitur. Livius expositus. Aelianus vindicatus.* Audire aliquem aliquid. *Tacitus tentatus.* Si *pro* an *positum. Livius tentatus. Verbalia in* io *saepe significant jus et potestatem. Livius emendatur. Virgilius explicatur.* Alter ab una-

decimo. Unus et alter *de paucis diversi numeri. Numerationi Veteres saepissime includebant duo extrema. Plutarchi error, ut et Valerii Maximi, ac Victoris. Rutgersii sententia de inscriptione spoliorum Cossi examinatur.* Cosul *dicebant antiquissimi, non* Consul. *Hinc nota ejus vocabuli est* Cos. *Notae discrepabant aliquando ab ipsis vocabulis.* C. *olim habuit sonum τοῦ* G. Gajus *et* Gnaeus *scribi et legi debent, licet notentur per* C. *et* Cn. *Festus exponitur.* G. *litera inventa a Sp. Carvilio liberto. Cognomina in arctiore spatio plene scribebantur, gentilicia vero concise.* Nigri *cognomen in gente Caecilia non ex Nummis modo, sed et ex scriptis Veterum probari potest, contra quam tradunt Patinus et Spanhemius. Tituli imaginum antiquissimis temporibus vel nulli, vel brevissimi erant, plerique a posteris demum additi: id quod et de Cossi spoliorum inscriptione videtur statuendum.* Consulis *vocabulum in titulis non semper designat annum, in quo res istic memorata gesta est, sed honorem Viri, qui eam gessit.* Dare *et* dedicare *in donariis differunt.* Consules *et* Praetores *saepe vocantur, qui Consules et Praetores jam fuerunt. Inscriptio Graeca explicatur. Seldeni in ea lapsus. Nummus Lepidi illustratur. Valerius Maximus notatur. Plutarchus expositus.* Patris patriae *titulum quando acceperit Augustus. Fragmentum Kalendarii Veteris explicatur. Ruperti error. Frontinus notabili loco emendatur.* Persicum bellum.

CAPUT VII.

P. 236 *De Spoliis, et maxime Opimis.*

Antiquissimi fuit moris, occisos in pugna hostes spoliare, et jacentibus arma inprimis detrahere. Hercules et Iolaus apud Hesiod. in Asp. v. 468. occiso Cygno dicuntur revertisse, postquam eum despoliassent, detrahendo ab humeris pulchra ejus arma.

Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλά.

Unde quum ibid. v. 336. Pallas Herculem monet retro se recipere, simul ac Martem Cygni patrem vulnerasset, *quoniam tibi*, inquit, *non est fas neque equos capere, neque incluta illius arma.*

— — *Ἐπεὶ ὄυ νύ τοι ἀισιμόν ἐστιν*
Ὀυδ' ἵππους ἑλέειν, ὄυτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.

Quibus nihil aliud significat Poëta, quam non licere illi Martem, utpote Deum, occidere. Nam necem sequebatur semper spoliatio, et idcirco ad illam denotandam adhibetur. Manifestum id ex eo, quod eadem Pallas postea v. 447. plenius ad Martem, cui item non licebat Herculem, quippe Jovis filium, interficere, nec interfecti spolia circumferre,

Ὀυ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα, Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.

Neque enim tibi fas est inclyta arma detrahere Herculi occiso, Jovis magnanimo filio. Sic apud Sulpic. Sev. lib. 1. quum Saulus Rex Israëlitarum magna praemia et filiae nuptias despondisse dicitur ei, qui *provocantis* Goliathi *spolia retulisset*, expone, qui singulari certamine provocantem occidisset. Et hinc P. 237 Valer. Max. 3, 1, 1. de Aemilio Lepido, qui puer etiamnum *hostem interemit, civem servavit*, postea aliis verbis aït, eum *coronam* (civicam) *mereri, et spo-*

lia rapere valuisse, hoc est, hostem interimere.

Causa rei praecipua erat, quod olim istis spoliis fortitudinem et victoriam suam ostentabant, inque iis laudis ac virtutis insignia maxime reposita ducebant. Quapropter non modo privatim victores saepe arma, quae quisque de propriis hostibus obtinuerat, sibi aptabant, sed et publice superatis perduellibus in aeternum bene gestae rei monumentum variis, sed maxime celebribus, in locis ea suspendebant. De privatis, qui detracta suis adversariis arma circumtulerunt, plena sunt Poëtarum scripta, et notum est omnibus, Herculem etiam Leoni Nemaeo a se occiso detractam pellem pro spolio, seu scuto, et tegmine semper deinceps habuisse, adeo ut in praecipuum ejus insigne evaserit, et una cum clava in nummis ejus semper conspiciatur. Neque vero privati tantum, sed et publice imperatores spoliis istis victoriam celebrabant quam maxime. Unde et ortum, ut in pugnis gloriae ac laudi duceretur praecipuae, non instruxisse iis hostilem pompam, sed servasse sua arma, etiam in morte; qua de causa Epaminondas, cum in praelio ad Mantineam mortiferum accepisset vulnus, simul ad se rediit delatus in castra, nihil prius quaesivit, quam salvusne esset clypeus? turpissimum contra haberetur, vivum ac incolumem arma in hostium manibus reliquisse, aut in fuga scutum, quod in his spoliis longe praecipuum est, abjecisse. Hinc Aristoteles lib. 5. Ethic. inter ea, quae lex apud Graecos jubeat, ponit, *μὴ ῥίπτειν τὰ ὅπλα*, quod Aelianus omnium pene flagitiorum *αἴσχιστον*, *turpissimum* vocat Var. Hist. 10, 13. Lacaenae quoque mulieres dicuntur filiis, in bellum exeuntibus, clypeum tradere, et P. cum hoc eos praecepto dimittere, 238 *ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς*, quo eos operam dare jubent, ut vel vivi eam (*ἀσπίδα*) referant, vel mortui in ea referantur, teste Plutarcho in Apophth. Lacaen. [pag. 241.] Ubi et ejusdem civitatis mulierem filio dixisse aït: *ταύτην ὁ πατήρ σοι ἀεὶ ἔσωζε, καὶ σὺ οὖν ταύταν σῶζε, ἢ μὴ ἔσο*: *Hanc pater tuus semper servavit, tu quoque eam serva, aut ne vive.* Apud Hebraeos quoque turpis habebatur fuga fugientis amisso scuto. Unde 2. Macchab. 11, 12. *γυμνὸς* et *αἰσχρῶς φεύγων* mutuo se explicant, et per *γυμνὸν* intelligitur non proprie *nudus*, sed *inermis*, qui scutum in praelio perdidit, vel in fuga abjecit: ut passim haec vox apud Veteres Graecos et Latinos accipitur. Apud Romanos vero *miles, qui in bello arma amisit, capite punitur, humane* (h. e. si mitius cum eo agitur) *militiam mutat* leg. 3. Dig. de re milit. Et ipsa *arma postliminio reverti negantur, quod turpiter, nec sine flagitio amittuntur* leg. 2. Dig. de Captivis. Itaque cum fortissimus C. Caesaris miles Scaeva Cassius, vel Caesius, clarissimam in freti Britannici scopulo pugnam unus contra magnam hostium multitudinem edidisset, ac tandem vulneratus variis locis, relicto scuto, enatasset, tamen, viso Imperatore, *armis non amissis*, ut aït Valer. Max. 3, 2. *sed bene impensis, cum laudem mereretur, veniam petiit, magnus praelio, sed major disciplinae militaris memoria.* Et hujusmodi exemplis plena est omnis historia. Denique, ne majores nostros praeteream, apud eos quoque olim *scutum reliquisse praecipuum flagitium, nec aut sacris adesse, aut concilium inire ignominioso fas, multique superstites bellorum infamiam*

finierunt, quae Taciti erba in lib. de moribus cap. 6.

cet qui fugiunt, *arma foeantes*, ut ait Liv. 1, 27. e inprimis augent, quanse est, victorum gloriam, armis et spoliis, ad odam victoriae magnitudiaxime, ut dixi, utuntur. t plurimum leges, finito, victores ad spolia *le-* processisse, nisi si cui sent vota, quando omnia ulum conjecta incende. Liv. 1, 37. *Spoliis ho-* (*votum id Vulcano erat*) *cumulo accensis*. 10, 29. *hostium conjecta in a-* *Jovi Victori cremavit*, ipso praelio vovisse ea m paulo ante dixerat. Avulgaribus tantum, quoximus numerus, tum fralaceris incensis, reliquis ribus instruebant non mouaea, si erigerentur, sed ophos, et deinde variis maxime conspicuis et saum in ornamentum urtum ad victoriam cohoam, aeternitatique conam figebant, saepe etiam os ac amicos ad fidem e mittebant.

aea, quae erigebantur videclarandae causa in ipso loco, istis hostium spoata fuisse, satis probant in quibus ea occurrunt. Atque hinc de Aenea, zentium interfecerat, viue parta tropaeum sta- Virgil. 11. Aen. ipso

tem quercum decisis un-
ique ramis
tituit tumulo, fulgentia-
ue induit arma.
nti ducis exuvias. etc.

ro ex persona ipsius Ae-

— — *haec sunt spolia*
Rege superbo
Primitiae, manibusqu
Mezentius hic est.

In triumpho C. Flaminii lia, Gallica spolia tanto n sunt translata ante ocu vium, ut postea bello Pun millia hominum iis fuer mata. Liv. 23, 14. Sic in l li de Macedonia et Rege triumpho τὰ κάλλιστα καὶ τελέστατα τῶν Μακεδονι πλων ἐπέμπετο πολλαῖς ξαις. hoc est, *pulcherr* *pretiosissima Macedoni* *armorum multis curri* pompam triumphi *mitteb* teste Plutarcho in Aemil. 272.) qui ea vehicula dei cat ὁπλοφόρους ἁμάξας pertius quoque (3, 3, 13 *liis oneratum Caesaris* et Plin. Paneg. (cap. 17 *spoliis provinciarum*, *s* *stilibus armis triumphu* *vem* memorant, immo an rum ipsius imperatoris fe *peos*, *quos ipse perfoderi* omnia autem, ut ex Plu apparet, sed lectissima cherrima, triumpho selig et hoc erat proprie *spo* *gere* post fugatum hostem

Ubi jam triumphus era ctus, quamvis id etiam, triumpharetur, fieret, sp certo loco suspendebant petuam rei memoriam. Cu eii Coriolani ductu Vols menos vicissent, *dicatis* *templa et fora ornasse* tur, et ipse *legisse spolia* *Diis dicaturus*, *et quibu* *scorum oppida ornaturu* apud Dionys. Halic. 8, Pisani in honorem C. Ca Agrippae filii, defuncti *celeberrimo coloniae suc* *constitui*, *ornatum spol* *victarum*, *aut in fidem* *ptarum ab eo gentium*, verunt, ut ex ejus rei mon

to etiamnum superstite patet. In porticibus quoque fixa, Livius 22, 57. docet, quum aït, *vetera hostium spolia detrahunt templis porticibusque*. Sed maxime in templis suspensa consecrabantur Diis: id quod adeo solenne omnibus populis fuit, ut tanquam singulare in Lacedaemoniis notetur, quod id non fecerint. Atque hinc in Apophth. Lacon. apud Plutarch. [p. 224.]
P. 241 Cleomenes rogatur, *cur Spartiatae Diis non consecrent hostium spolia*, respondente illo, *quia sunt a timidis. Ea autem, quae de possessoribus per eorum timiditatem sint capta, neque videre juvenes, neque Diis sacrari debere*. Sed aliter et rectius senserunt alii, qui et fortitudinis et victoriae suae, divina benignitate atque auxilio partae, insignia in templis Deorum sacranda, et in oculis omnium figenda censuerunt, ut aeternam rei memoriam posteris inculcarent, eosque ad edenda ejusdem fortitudinis exempla animarent. Ex ipsa id discimus Scriptura S. ubi 1. Sam. cap. 31. Philistaei dicuntur post victoriam progressi ad spoliandum occisos, et, cum invenissent Saulum et ejus tres filios, detraxisse illis arma, et misisse circumquaque per oppida, ac tandem in aede sui Dei deposuisse. Sed et David, quum Goliathum interfecisset, hujus gladium *in templum posuit*, aït Sulpic. Sev. Dicere debuisset *in tabernaculum*, nam ibi depositus fuit; sed hoc erat tunc loco templi, seu aedis sacrae. Romani vero, hac quoque in re nimio gloriae studio abrepti, etiam falsa spolia, quae de hostibus non erant capta, tanquam si essent, in locis sacris fixisse aliquando videntur. Certe Catonis Censorii orationem *de spoliis, ne figerentur, nisi quae de hoste capta essent*, laudat Festus in v. *Resignare*. At, quae quisque privatim in praelio ceperat, domi suae solebat figere, eaque nefas erat refigere emptori, ut ex Plinio et aliis docuit Schottus Observ. 1, 12. Addo locum ex Livio 23, 23. non modo illud ipsum, sed et quanto id honori fuerit, declarantem. Dicitur ibi Dictator ad Senatum legendum creatus M. Fabius Buteo, et is recitasse primo veterem Senatum, P.
dein in locum demortuorum eos, 242
qui Magistratum post ultimos Censores cepissent, denique ex iis, qui non cepissent, illos potissimum, *quia spolia ex hoste fixa domi haberent, aut civicam coronam accepissent*. Ad socios quoque missa quod dixi, et ab iis item in templis fixa, docuit id me idem Liv. 24, 21. ubi, de seditione Syracusanorum agens, *inermes*, inquit, *ex Olympii Jovis templo spolia Gallorum Illyriorumque dono data Hieroni a populo Romano, fixaque ab eo, detrahunt, precantes Jovem, ut volens propitiusque praebeat sacra arma pro patria, pro Deûm delubris, pro libertate sese armantibus*. Videmus hic spolia hostium socio et amico Regi a Romanis dono missa; videmus etiam ea in templo Diis sacrata, et ita, ut perpetuo ibi manerent in aeternam rei memoriam, nec liceisse ea bellorum usibus iterum adhibere, nisi cogente summa necessitate, quae etiam Romanos subegit post Cannensem cladem, *spolia hostium, affixa templis, Deorum numini consecrata, instrumenta futurae militiae convellere*, ut aït Valer. Max. [7, 6, 1.] quo capite *Necessitatis* duras leges exponit. Argivorum quoque mulieres, cum eorum urbs a Spartanis oppugnaretur, idem fecisse, καθελοῦσαι τὰ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ὅπλα, testis est Plutarchus.

Suspendebantur ergo in tem-

alibi spolia haec bello
in sempiternum rei ge-
posteros monumentum;
m, ne nimis jactatione
que, qui olim quidem ho-
ostea vero vel in ami-
vel in ditionem Populi
forent redacti, eae
t ignaviae signa osten-
et ut tandem pristinae
iae ac belli recordatio
tur, inter omnia, quae
nt sacrata, sola hostium
si tractu temporis con-
essent, renovare non li-
Tradit etiam illud Plu-
in Quaestion. cap. 37.
m verba ejus in linguam
transferam) *ex omni-*
uae Diis sacrantur, in-
est sola spolia negli-
temporis longinquitate
antur, neque venerari
ue renovare? Utrum ut,
oriam una cum primis
deficere ac interire exi-
, semper recens monu-
virtutis comparare stu-
an potius, quod, ubi
tempus signa dissidii
stibus sustulerit, ea re-
ac reparare invidiosum
odii ac inimicitiarum a-
prae se fert? Nec enim
raecos probantur, qui
lapideum aut aereum
erunt tropaeum. Sola
hostium spolia hunc in
negligebantur, ceterae
res sacrae in templis, si
ent, non modo restitue-
, sed et vetustate inutiles
amen adhuc servabantur,
vissis in Capitolio, quae
rent similes, reponeban-
constat ex Festo in v. *Fa-*
Quod autem Plutarchus
e tropaeis, explicet Ci-
Invent. 2, 23. ubi ait,
os in communi Graeciae
Thebanos, quod, quum
or esset Graecis, ut ii,
issent, tropaeum aliquod
ous statuerent, victoriae
modo in praesentia declarandae causa, non ut in perpetuum belli memoria maneret, illi, victis Lacedaemoniis, *aeneum statuissent tropaeum.*

Ceterum nulla omnino res tam gloriosa fuit apud Romanos, quam ea ex praelio spolia retulisse, quae illi proprie *opima* vocant, non, ut inepte Plutarchus [in Romulo pag. 27.] censet a τῷ *opus*, quod eorum consecratio detur ei, qui ipse tam eximium fortitudinis edidisset exemplum, *αὐτουργῷ τῆς ἀριστείας*· sed ab eo, quod Latini *περιουσίαν*, abundantiam et copiam, dicunt *opem*, id quod, ut ille ipse tradit, Varro maluit: *ὀπῖμα δὲ τὰ σκῦλα φησὶν Οὐάῤῥων, καθότι καὶ τὴν περιουσίαν ὄπεμ λέγουσι.* Quae Varronis auctoritas, licet a Graeculo re- P.
jecta, una tamen omnium in hoc 244
negotio firmissima est, et simul etiam praecipue a Viris doctis adferri debuerat ad inanes Grammaticorum, Ateji Philologi, aliorumque observationes eludendas, qui pro divitiis etc *opes* in plurali tantum usurpari contendunt. Etenim vox illa utroque in numero significat prime copiam et abundantiam rerum, maxime e terra provenientium. Nam ipsam etiam Terram *Opem* veteres vocabant, et ita deinceps, mea sententia, omnes terrae fructus, utut in alia omnia abeat Georg. Henr. Ursinus in Observationibus Philologicis, nuper in Germania editis. Petron. (cap. 139.) *Florida tellus, cum volo, fundit opes.* Plin. Paneg. cap. 31. *Percrebuerat antiquitus, Urbem nostram, nisi opibus Aegypti, ali sustentarique non posse,* i. e. frugibus et fructibus. In his vero quia olim consistebant divitiae, et ex divitiis oritur tum rei publicae, tum privatorum potentia, hinc factum, ut pro utroque, divitiis

silicet et potentia, usurpata fue-
it, et denique pro copia etiam
t facultate cujuscunque deside-
atae rei, qua qui alium instruit
el juvat, *opem* ei ferre dicitur,
oc est, rem, qua juvetur: ut
deo nulla sit caussa tam solli-
ite quaerendi, qui fiat, quod
pes pro divitiis plerumque su-
tantur, quamvis tamen revera
roprie id non notet ea vox, sed
axiorem habeat significatum, qui
um divitias, tum alia compre-
endit. Certe Cicero duo haec
ocabula manifesto tanquam di-
ersa adhibet cap. 6. de Amic.
*Divitiae, ut utare, opes, ut co-
lare, honores, ut laudere volu-
ptates, ut gaudeas.* ubi *opes* si-
nificat copiam et potentiam re-
um quarumcunque, quibus alios
uvare publice et privatim queas.
ste vero significatus, *περιου-
σίαν* omnis rei notans, quae in
e familiari locupletem vel *opu-
lentum*, in re publica potentem
t auctoritate praeditum, in re
ellica copiis militaribus instru-
tum facit, tam in singulari,
uam plurali, tam in prosa,
uam metro, vocabulo huic com-
etit tum origine, tum usu, li-
et in singulari tandem rariore
ecto. Ne de prosa dubitemus,
t facit Cl. Ursinus cap. 8. mul-
is de hac voce agens, operae
retium erit cognoscere, quo-
nodo Mela, elegans satis ac ni-
idae Latinitatis scriptor, loqua-
ur 1. 7. de Carthagine: *Nunc
populi Romani colonia, olim
imperii ejus pertinax aemula,
iam quidem iterum opulenta,
etiam nunc tamen priorum ex-
cidio rerum, quam ope prae-
sentium, clarior.* Ubi manifeste
eandem significationem τῷ *ope*
tribuit, quam τῷ *opulenta*, quae
vox utique locupletem et divi-
tem notat. Et hinc Varro *opu-
lentum*, non ab *opibus* dedu-
xit, ut fecisset, si proprie in plu-
rali tantum signaret id, quod
opulentum facit, sed ab *ope*. *Di-*

ves (inq
14.)) *a*
hil ind
qui mul
Opulen
pime.

Aequ
negant
singula
do pro
auxilio
vera po
rum, i
stit, co
quae ul
tenditu
quam c
idcirco
ut Liv.
ope bell
summa
significa
omni ill
ait, adv
ut *summ*
dem de
que con
vero et
opibus
autem e
Pacuviu
qui, s
struare. Ipse Cicero: *Oppug-
bam oppidum tantis opib
tantoque negotio, ut mihi
summam gloriam nihil de
nisi nomen oppidi*, Famil. 2.
*si omnibus tuis opibus, om
studio Lamiam juveris*, 11,
hoc est, omni ope, omnibus t
viribus, vel omnibus tuis e
illi ferendi copiis. Idem de of
2. 6. *Quae quanquam fortu
sunt, tamen sine hominum c
bus et studiis neutram in p
tem effici possunt*, hoc est,
rebus, quibus homines alii al
juvare queunt. Plin. Paneg.
31.) *Annona tuis opibus tua
cura usque illuc redundavit.*
ut appareat, quam parum eti
valeat, quod pro Atejo Philo
go, qui primus *opis* pro au

gulare tantum, ut *opes* iis solum plurale agno- firmavit, comminiscitur ejus forte tempore non- o receptum iſtum vocis acebo de Cicerone, qui ique ejus tempore, de , qui Catil. cap. 1. *Quo ctius videretur ingenii, rium, opibus gloriam* ; at Plautum silentio re nequeo, qui certe lo antiquior clariſſime uit pro auxilio, vel re- , quibus id, quod de- , effici poſſit. Quid aper- verbis in Rud. 4, 4, 101. *s spesque parentum co- dorum condidi.* Intelli- undia in ciſtella condi- uibus spem et subsidium m inveniendorum repo- habere teſtatur. Hinc alibi *spes et opes* con- ideas. Amphitr. 5, 1, 1. *opes vitae meae*, hoc idia. Ter. Adelph. 3, 2. *nne Aeschinum, nostram mnium, in quo nostrae nesque opes sitae erant.* 3, 1. *Cujus nunc mise- opesque sunt in te uno* ubi Donatus: *spes opes- aec quidem de his sunt, nant jungi.* Plautus ite- sina 3, 6. ubi mulier at- et exanimatam se fin- *Membra miserae tre- Nescio unde auxilii, ii, perfugii mihi aut o- piam comparem, aut* n. Quid? nonne et hoc et etiam in locis *opum* ma- dem, quod *opis?*

pe ergo, primario no- *ερισυσίαν, opimus* et *o- polia* secundum Varro- i et Feſtus, seu Verrius , accedit, exponens *ma- et ampla.* Certe *Opi-* lentum, luculentum, am- suo quidque genere si- it. Sic *Opimae divitiae* Plaut. Capt. 2, 2, 31. *Opima hostiae* sunt pingues Feſto. *Op ma arva* sunt fertilia Virg. Ae 2. [vers. 781.] *Opima praeda* luculenta, Phaedr. fab. 37. i telligitur enim pinguis teſtud quam Aquila sibi in escam r puerat. Sic ergo *opima spol* proprie sunt locupletia, opulen ta, pretiosa, ampla, magnific Verum quia in spoliis praec pue spectabatur apud Roman gloria, laus et honor, hisque rebus nulla alia censebantur p ria iis, quae, Duci hoſtium d tracta, Jovi Feretrio ex inſtit to Romuli consecrabantur, hi factum, ut iſthaec *ἐπωνυμία* iſtis spoliis proprie usurpari co perit. Plutarch. Marcello [pa 299.] *τὰ δὲ σκῦλα σπόλια μ κοινῶς, ἰδίως δὲ ὄπιμα ταῦτ καλοῦσιν.* Et hinc etiam abs lute *Opima* vocantur. Plin. P neg. [cap. 17.] *Nec tibi opim defuerint, si quis Regum v nire in manus audeat.* Se Herc. Fur. 5, 47.

> *Effregit ecce limen infer Jovis,*
> *Et opima victi Regis ad s peros refert.*

Ceterum et Dei, cui sacr bantur haec spolia, *Feretrii* se Jovis, perversam eodem in lo etymologiam attulit Chaerone sis scriptor, dum a *feriendo* d duxit. *τὸ γὰρ πλῆξαι*, inq in Romulo [pag. 27.] *φερί Ῥωμαῖοι καλοῦσι.* Hanc itaq praefert ex duabus vel tribu quas in Marc. [pag. 300.] mem rat, ubi *Feretrium* ex nonn lorum sententia appellatum *ἀπὸ τοῦ φερετρευομένου τρ παίου*, a tropaeo in pompa templum ejus Dei translato, aliorum vero, cognomen e *Διὸς κεραυνοβολοῦντος*, Jov qui fulmine feriat, quia *τύπτ ferire* Romani dicant, vel den que petitum ab alia ejusdem v cabuli significatione in bellis

surpeta, ubi hostem persequentes ingeminare soleant, *Φέρι*, *τουτέστιν ἧκε*. Et hoc quidem modo etiam Propert. 4, 11.

> — — *Causa Feretri,*
> *Omine quod certo Dux ferit ense Ducem.*

Sed addit,

> *Seu quia victa suis humeris haec arma ferebant,*
> *Hinc Feretri dicta est ara superba Jovis.*

Quae convenit cum illa, quam primam in Marcello posuit Plutarchus. Similiter Dionys. Halicarn. 2, 5. interpretatur vel *τροπαιοῦχον*, seu *σκυλοφόρον*, hoc est, qui tropaea et spolia ferat, vel *ὑπερφερέτην*, quod omnibus excellat. Certum nobis est, a *ferendo*, vel propius a *feretro*, Jovem id cognominis accepisse, quia ei ferebatur, ac in ejus templo deponebatur illud spoliorum feretrum, seu *ferculum*, ut aït Livius, eandem designans etymologiam, 1, 10. *Spolia ducis suspensa fabricato ad id apte ferculo gerens in Capitolium adscendit, ibique cum deposuisset ad quercum, simul designavit templo Jovis fines, cognomenque addidit Deo: Jupiter Feretri, inquit, haec tibi victor Romulus Rex Regia arma FERO*, etc. Emendandus ex his Minucii Felicis insignis locus de Jove (cap. 21.) *Cum Hammon dicitur, habet cornua, et cum Capitolinus, gerit fulmina, et cum Latialis, cruore perfunditur, et cum Feretrius, non auditur.* Priora plana et facilia, at in postremis aliquid vi-
P. tii latere omnes agnoscunt. Quid
249 ergo? arripiunt Wowerii conjecturam, legentis *non aditur*, quia scil. tria tantum ejus generis spolia ad Feretrium delata sint, et post Marcellum nulla amplius, vel, ut Rigaltius, quia per Numae legem secunda et tertia spolia opima ad Martem et Quirinum fuerint lata, et ita Feretrius despectus, nec amplius aditus. At sciendum, plerosque Veterum nullam habuisse rationem legis Numae, et, quando de opimis agunt, solius Feretrii meminisse, ea gratia sic cognominati. Et ita Historici omnes. Ut taceam sententiam legis Pompiliae fuisse, non ut deinceps ara Feretrii Jovis istis spoliis non amplius celebretur, sed ut semper primi generis opima spolia eo deferantur, secundi vero ad Martem, ut tertii ad Quirinum, sicut inferius videbimus. Quid plura? sentit Minucius cum antiquis Historicis, nec tam voluit dicere, quid non fiat, quam quid fiat. Legendum itaque videtur, *cum Feretrius, pompa aditur.* Magna enim cum pompa haec spolia ad eum deferebantur, ut ex Livio constet. Et sic absolute illa voce utitur Obseq. cap. 130. *Puer in pompa, Victoriae cultu cum ferretur, ferculo decidit.* Id quod Dio lib. 47. (pag. 351.) sed paulo aliter referens, accidisse tamen dicit *ἐν πομπῇ τινι, ὅταν οἱ στρατιῶται ἄγουσιν.* Ita in triumpho Pontico Sueton. in Caes. cap. 37. *inter pompae fercula* praelatum aït titulum trium verborum.

Trina tantum huic Deo ejusmodi spolia feruntur allata, prima a Romulo de Acrone Caeninensium Rege, secunda ab A. Cornelio Cosso de Larte Tolumnio Vejentium, tertia a M. Claudio Marcello de Viridomaro Gallorum. Post hos nemo alius tam honora et magnifica ex hoste retulit spolia, quo major est illorum gloria. Nam quod Florus de Aemiliano Scipione 2, 17, 11. P.
de quibus (Vaccaeis, Hispaniae 250
populo) *Scipio ille posterior, quum Rex fuisset provocatus, opima retulerat*, vel parum fideliter scripsit, quum diserte ce-

ceteri, Propertius, Valerius Max. Plutarchus, Festus, aliique tantum ab illis tribus haec spolia relata, immo Valerius Max. Scipionem spolia Jovi Feretrio non potuisse consecranda referre, quia sub alienis auspiciis rem gesserat, adfirment, vel declamatoria ἀνέσει laxius et benignius Scipionis gloriam victoriamque interpretari voluit, atque amplissima et opimis pene paria, quippe de Regulo, vel certe illustri inter hostes Viro, spolia ab eo relata significare. Quomodo et apud Liv. 23, 46. Campanus Taurea, Claudium Asellum Romanum provocans, ait, *cur non ferro decerneret, daretque opima spolia victus, aut victa caperet?* Atqui non ejusmodi neque haec futura erant, quae *ἰδίως opima* a Romanis vocabantur, et Jovi Feretrio dicari solebant, cum neuter fuerit Dux sui exercitus. Sed tamen, quia uterque nobilis erat eques, et Taurea quidem longe omnium Campanorum fortissimus, ita ut etiam inter Romanos *unus* cum Claudius Asellus gloria equestri aequaret, hinc *opima* vocat Livius ea spolia, quae alter alteri erat detracturus, non tamen ex sua, sed ex jactabundi Taureae persona, et non illo angustiore, sed laxiore sensu. Spolia vere magnifica, luculenta, et gloriosa victori intelligit.

Ceterum ex trinis illis, nulla in primis Romuli tertiisve Marcelli, sed maxima in secundis Cossi occurrit Historica difficultas, ab Augusto Caesare et T. Livio primum nobis injecta. Neque tamen in controversiam vocatur, an vere Cossus spolia opima retulerit, sed quo anno, P. 251 et quo in honore, utrum Tribunus militum, an Consul, an Magister Equitum. Res digna sane inquisitione diligentissima; quoniam, si qua ejus controversiae decernendae ratio supersit, atque ea in medium proferatur, ita fiet, non modo ut isthaec haesitatio ex Historia Romana tollatur, seu confirmata, seu convulsa penitus omnis Antiquitatis auctoritate, sed et cui jus spolia isthaec dicandi apud Romanos fuerit, cognoscatur et illustretur clarissime. Constat inter omnes, Cossum ea spolia de Larte Tolumnio, Vejentium Rege, quocunque tandem anno, cepisse. Et Livius, res a Romanis gestas eo usque executus, belli cum Larte et Vejentibus gesti occasionem, initium et eventum confert in annos 316. et 317. ex ipsius Chronologia, eaque hunc fere in modum memoriae mandavit. Cum priore anno Fidenates, colonia Romanorum, ad Vejentes eorumque Regem Tolumnium defecissent, et gravissimum defectioni addidissent scelus, interfectis tribus Romanorum legatis, caussam novi consilii quaerentibus, posteriore anno, consulibus M. Geganio Macerino et L. Sergio Fidenate, Sergius cum hostibus secundo quidem praelio, sed non incruento, conflixit. Ergo ex amissorum civium dolore Senatus, tanquam in rebus trepidis, ad Dictatorem dicendum confugit. Dictus est Mam. Aemilius, qui Magistrum Equitum L. Quinctium Cincinnatum assumpsit, et ad bellum continuo profectus est, sequi se jussis Quinctio Capitolino et Fabio Vibulano Legatis. Ad quem apparatum quum hostes trans Anienem recessissent, commissum est ingenti vi praelium pro moenibus Fidenatum. In eo proelio cum inter Equites A. Cornelius Cossus Tribunus militum videret volitantem tota acie Tolumnium, et, quocunque se is intendisset, trepidantes Romanas turmas, P. subditis equo calcaribus, infesta 252 cum cuspide petiit, ictum equo

dejecit, saepiusque telo repetitum terrae affixit et occidit, et denique exsangui spolia detraxit. Tum, caesis fugatisque hostibus, Dictator in Urbem triumphans rediit, sed longe maximum triumphi spectaculum fuit Cossus, spolia opima Regis interfecti gerens, avertitque a curru dictatoris in se civium ora, et celebritatis ejus diei fructum prope solus tulit.

Haec, breviter a me Livii pene verbis relata, ille uberius sine ulla sententiarum variatione quum exposuisset, 4. [cap. 20, 5.] subjungit tandem, *OMNES ante me Auctores secutus A. Cornelium Cossum Tribunum militum secunda spolia opima Jovis Feretrii templo intulisse exposui.* Si *omnes* ante te, T. Livi, si omnes sine exceptione a tua aetate usque ad antiquissimos et primos scriptores in eo sibi constant, non temere sane fides Annalium erat sollicitanda, nec nisi certissimus et clarissimus appareret tum error, tum erroris causa ac origo. Ea enim nisi aperte demonstrari queant, haud facile in rebus olim factis, nihil τῶν ἀδυνάτων, nihil etiam absurdi atque a verisimilitudine alieni continentibus, si uno loquantur ore Antiqui, eos falsi arguere et convictos dare posteriores possunt.

Sed tamen argumentis, prima specie non contemnendis, eos oppugnat Titus noster; *Ceterum* (pergit) *praeterquam quod ea rite opima spolia habentur, quae dux duci detraxit, nec ducem novimus, nisi cujus auspicio bellum geritur, titulus ipse spoliis inscriptus illos meque arguit, Consulem ea Cossum cepisse.* Sentit, non haberi rite opima spolia, nisi detracta sint non modo Duci hostium, sed et ab ipso Duce Romani exercitus, et summo quidem Duce, cujus auspicio bellum geritur; unde sequitur, male ea dici a Cosso capta, quum P. 253
Tribunus fuit militum, sub Dictatore Aemilio, cujus, non Tribuni militum, auspicio res gerebatur. Et sane in eadem est sententia Valerius Maximus, Plutarchus, Dio, Festus, Servius, atque ex nostri temporis hominibus plerique omnes: nisi quod tamen ab iis recessit Vir perquam eruditus Janus Rutgersius Var. Lect. 4, 7. Verum tamen sicuti pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem, sic in rebus et institutis, vetustate sua obscuris et abstrusis, longe potior semper est, et esse debet, auctoritas antiquissimi cujusque scriptoris, quam posteriorum, etsi hi numero plures sint. Proinde summo jure modo laudatis testimonium M. Varronis, non aetate solum, sed et summa eruditione ac in istiusmodi rebus indagandis diligentia, multum ceteris praeferendi, obducit Doctissimus Rutgersius. Diserte autem ille adfirmavit, ut ex Festo scimus, *Opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo Duci hostium.* Quid? hoc Togatorum Doctissimum, ut a Tullio vocari meruit, eum, qui unus omnium maxime antiquitates populi Romani exploratas habuit, ita sine ulla dubitatione memoriae inter cives suos prodere ausum credibile, nisi certa ejus sententiae reperisset apud antiquos fundamenta?

At vero objiciunt vel maxime Numae legem, quae eum in hoc negotio nominet, *cujus auspicio classe procincta* spolia opima capiuntur. Opponit ei Rutgersius illam a T. Livio lib. 1. [cap. 10.] relatam, quam ipse Romulus, auctor pugnae, recentibus spoliis legem dixerit, *in qua posteros, nulla imperii mentio-*

ne, ea figere ac suspendere jubeat; eam vero potissimum secutos postea Romanos, at illam Sacrificuli Regis, de re bellica latam, sprevisse. In quibus tamen ego quidem assensum ei accommodare haud potui. Etenim
P. Livius loquitur quidem ex per-
154 sona Romuli, sed, ut soleant scriptores in sermonibus, quos aliis tribuunt, ex sua sententia, quam in re controversa praeferunt. Nec ipsa antiquae alicujus legis verba cascam vetustatem prae se ferentia adfert, sed sua, quae maxime Romulo istic loci et temporis accommodata putavit. Quod si Livius isto sensu, quo vir Clariss. voluit, et ipse ea exposuisset, et intelligi a nobis voluisset, haud dubie postea non ita clare et confidenter spolia opima haberi non alia, nisi quae dux, cujus auspicio bellum geritur, duci detraxerit, adfirmasset, aut, ita cum sentiebat, secundum eandem quoque sententiam, etiam illa verba, quae Romulo adscribit, efferre debuit. Et fecit id haud dubie, si consideremus ipsam illam Romuli orationem: *Juppiter Feretri, haec tibi victor Romulus REX REGIA arma fero, templumque iis regionibus dedico, sedem opimis spoliis, quae, Regibus Ducibusque hostium caesis, me auctorem sequentes posteri ferent.* Aperte, ni fallor, sententiae Livianae et vulgari consentanea haec sunt, quibus Romulus inducitur jactans, *se victorem Regem Regia arma,* hoc est, quae dux ipse duci hostium detraxerit, Feretrio Jovi ferre, et figere templo, quo deinde similia spolia se auctorem sequentes *posteri* ferrent. Hic vero per *posteros*, ut posteriora prioribus et ipsi Livio congruant, non alii sunt intelligendi, quam qui ex omni posteritate ad Regiam vel Imperatoriam in re militari dignitatem essent provecti, posteri ejusdem, quo ipse, ordinis et fastigii, successores ejus in summo imperio. Sic Plinius Panegyr. cap. 74. agens de Trajani humanitate, et morum clementia erga Senatum, et hujus vicissim laudationibus et acclamationibus ad Trajanum in curia factis: *Onerasti futuros Principes, sed et posteros nostros. Nam et hi a Principibus suis exigent, ut eadem audire mereantur, et illi, quod non audiant, indignabuntur.* P.
Ubi Lipsius breviter, sed veris- 255
sime, *posteros nostros* interpretatur non alios, quam *Senatores, qui post nos erunt.* Vides, Lector, nihil praesidii in his Livii verbis pro nostra contra vulgarem sententiam, ab eo ipso apertissime lib. 4. [cap. 20.] adoptatam et assertam, inesse.

Verum nihil magis ego, contra nostram quod faciat, in Numae Lege quicquam reperio, immo manifeste, ut ego quidem arbitror, ea ipsa ostendit, spolia opima cepisse etiam illos, qui aliorum auspicio militabant. Etenim quod de et ex ea ad hanc disputationem adferre possumus, debemus Festo voce *Opima.* Is autem ex ipso eam Varrone adfert, quem eodem loco etiam a manipulari milite capi posse spolia opima asseverare dicit, et ita, ut hinc cetera pendeant, et nulla inter se pugnantia contineant. Nam si ipsa Numae lex contrarium traderet, ut volunt eruditi, nonne Festus, relata Varronis sententia, et subjuncta hac lege, istam Varronis sententiam ea lege, quam apud ipsum reperisset, liquido et clare refutari, vel verbo annotasset? Certe debuisset. Omnia autem haec ex Varrone allata probant infinitae locutiones, quibus hic utitur Festus, et quae non alio referri possunt, nisi ad proxime praecedentia. *M. Varro ait,*

opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium: quibus, paucis interjectis et per idem *esse* connexis, subdit: *Esse et Pompilii Regis legem opimorum spoliorum talem, cujus auspicio*, etc. Porro autem Varro ipse, quum, quamvis minime ignoraverit istam legem, tamen a vulgari sententia recessit, vel illam neglexisse debuit, ut quam ex antiquitate cognovisset a majoribus populi Romani minime fuisse servatam, sed statim abolitam, cujus proinde, si maxime adversaretur, nec a nobis
P. 256 hac in controversia ulla ratio haberi debeat; vel potius nulla ex parte vulgarem sententiam ab ea propugnari censuit, immo contra explodi et refelli, id quod satis etiam ex ejus vestigiis liquet, quae non sine maxima corruptione ac mutilatione inter Festi reliquias ad nos transmissa sunt.

Nos ea hic exhibebimus, primum ut ex unicis Pomponii Laeti schedis eduntur, tum ut a Doctiss. interpretibus emendantur, quo apud lectorem nostra nobis constet Fides. *Cujus auspicio classe procincta opima spolia capiuntur, Jovi Feretrio darier oporteat, et bovem caedito; qui cepit, aeris CC. secunda spolia in Martis aram in campo, solitaurilia, utra voluerit, caedito. tertia spolia Jano Quirino agnum marem caedito. Centum, qui cepit, ex aere dato; cujus auspicio capta, Diis piaculum dato.* Vitiosa haec et hiulca, ac saepe sensu omni defecta esse, clamat res ipsa, et profitentur eruditi: ideoque Scaliger, quod de primis spoliis dicitur, trajectione verborum maximam partem emendare aggreditur. *Cujus ausp. cl. proc. op. sp. cap. Jovi Feretrio bovem caedito, quei cepit, aeris ducenta dariet oporteto.* Sequitur eum Ursinus, nisi quod ex Plutarchi Marcello *aeris CCC.* rectius legit, ex quo etiam cetera, a Scaligero, ut erant, relicta, curare tentat. *Secunda spolia in Martis asam* (antique pro *aram*) *in campo suovetaurilia, utra volet, caedito. Quei cepit, aeris CC. darier oporteto. Tertia spolia Jano Quirino agnum marem caedito. Quei cepit, aeris centum darier oporteto. Quojus* (pro *cujus*) *auspicio capta, Dis piaculum dato.* Hic si non genuinis per omnia verbis, (nam id adfirmare temerarium esset, nec solidam satis causam video, cur Ursinus pro eo, quod praeferunt schedae, *centum qui cepit ex aere*, scilicet *Nummos*, quod excidisse potuit, unica forte litera scriptum, *dato*, maluit: *Quei cepit, aeris C. darier oporteto*) integram certe habemus legis sententiam. Quid au- P. 257
tem clarius, quam in ea distingui, et tanquam diversos memorari, Eum *qui cepit* spolia opima, et Eum *cujus auspicio classe procincta capiuntur*, hoc est, cujus auspicio exercitu instructo res geritur, cum spolia capiuntur a quocunque alio, qui sub ejus auspiciis militat. Ei porro summum ducem, cujus auspicio capta sunt, aliquot centenos nummos pro varia spoliorum dignitate, haud dubie ex manubiis vel ex aerario, publice dare jussit Numa. Praeterea ex triplici opimorum ordine ac praemio satis apparet, non omnia unius fuisse generis, aut ea sola, quae summus Romanorum Dux hostium Duci detraxerit, quae ego primi generis esse censerem, nisi Cossum tribunum militum sua quoque spolia Jovi Feretrio dicasse apud Livium et alios legerem.

Gravissime autem errant, quum ex antiquis Clarissimus vatum Virgilius Maro, tam ex nostris

Viri *οὐ τυχόντες* non pauci, qui hanc legem accepisse videntur, non de tribus diversis generibus spoliorum, sed tribus illis speciatim spoliis, a Romulo, Cosso, et Marcello captis. Certe Sigonius et praecipue Onufrius in Fastis, quum de Cosso agunt, ex Pompejo et Servio se animadvertisse scribunt, secunda spolia ex Numae lege Marti, non Jovi, fuisse dicata: et Schottus ad Victorem, qui et ipse cum ceteris scriptoribus Cossum spolia sua *Jovi Feretrio* consecrasse tradit, notat, *Marti dixisse oportuit. Nam lex Numae erat* etc. Virgilius autem lib. 6. Aen. extr. de Marcello aït:

Tertiaque arma patri suspendet capta Quirino.

Ubi Servius: *Melius esse, secundum legem Numae hunc locum accipere, qui praeceperit, prima opima spolia Jovi Feretrio debere suspendi, quod jam Ro-*
P. *mulus fecerat; secunda Marti,*
258 *quod Cossus fecit; tertia Quirino, quod fecit Marcellus.* Verum isthaec sententia duplici laborat vitio, primo insigni *ἀνιστορησίᾳ*, quandoquidem Cossus et Marcellus sua spolia, aeque ac Romulus, Jovi Feretrio consecrarunt, ut constanter tradunt Historici; deinde perversa interpretatione Legis Numae, quae, ut dixi, de diversis spoliorum generibus agit, ideoque eis diversos etiam assignat Deos, quibus consecrari debeant, et diversos tribuit honores; ut taceam, nimis ridiculum futurum fuisse, Numam, si per prima spolia intellexisset ea, quae Romulus ceperat, eique, quamvis jam mortuo, tamen ejus facti praemium aere gravi repraesentari voluisset; et, quid ab illo etiam praestari deberet, literis consignasset: sed et ipsa Legis verba satis superque declarant, de futuro eam loqui. Videntur id perspexisse etiam illi commentatores Virgiliani, quos *varie de hoc loco tractare* aït Servius, et *Numae legis immemores* perperam, me judice, censet. Nam, quia illi nimis erant memores legis istius, et Virgilianum illum versum ejus legis sententiae et historiae Marcelli minus congruere videbant, ne videretur Poëta errasse, aut ipsi ejus errorem agnoscere, violentissimam illam excogitasse videntur interpretationem, quam primo quidem loco refert, sed deinde rejicit. Volebant nempe sensum esse verborum, Marcellum suspendisse *patri, hoc est, Jovi* Feretrio, tertia arma *capta Quirino, hoc est, qualia et Quirinus, id est, Romulus, jam ante ceperat.* Verum ea quidem vis est, quae perperam interpretando fit apertissimis verbis, sed quae tamen non alia de causa ab iis facta videtur, quam quod liquido satis cernebant, legem Numae, ad quam respexit haud dubie Virgilius, aliter accipiendam, quam ille fecisset, et in notis facit Servius.

Clarissime vero ipse Plutarchus in Marcello (pag. 302.) de P.
tribus spoliorum generibus le- 259
gem interpretatur; eamque etiam vulgari sententiae, quod unius tantum sint generis opima, atque ea sola, quae Dux ipse Duci detraxerit, contrariam statuit. Locus dignus est, qui hic exhibeatur: *Τὰ δὲ σκῦλα σπόλια μὲν κοινῶς, ἰδίως δὲ ὀπίμια ταῦτα καλοῦσι, καίτοι φασὶν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν Νομᾶν Πομπίλιον, καὶ πρώτων ὀπιμίων καὶ δευτέρων καὶ τρίτων μνημονεύειν. τὰ μὲν πρῶτα ληφθέντα τῷ Φερετρίῳ Διῒ κελεύοντα καθιεροῦν, τὰ δεύτερα δὲ τῷ Ἄρει, τὰ δὲ τρίτα τῷ Κυρίνῳ, καὶ λαμβάνειν γέρας ἀσσάρια Τ. τὸν πρῶτον, τὸν δὲ δεύτερον Π. τὸν δὲ τρίτον Ρ. ὁ μέντοι πολὺς οὗτος ἐπικρατεῖ λόγος, ὡς ἐκείνων μόνον τιμίων ὄν-*

των, ὅσα καὶ παρατάξεως οὔσης, καὶ πρῶτα, καὶ στρατηγοῦ στρατηγὸν ἀνελόντος. *Ea vero* σκῦλα *Romani communi generis vocabulo spolia vocant, at proprio speciei, opima, quamquam dicunt, Numam in commentariis suis etiam prima, secunda, et tertia*, hoc est, primi, secundi et tertii generis seu ordinis, *opima spolia memorare.* Manifestum est, ita ab eo Numae legem intellectam, tanquam quae velit, etiam ipsorum opimorum tres diversas esse species; atque idcirco illam veluti quodammodo adversantem continuo subjungit ei, quod dixerat, proprie et peculiariter vocari *opima*, quasi ea omnia essent uniusmodi et arctissimo spatio unius speciei comprehenderentur, cum tamen et ipsa ex sententia quidem Numae specialius adhuc distingui, et diversimode ac singula magis ἰδίως appellari possint. Jam vero tres illas species porro exsequitur, Numam jussisse scribens, *prima spolia si caperentur Jovi Feretrio consecrare, secunda Marti, tertia Quirino, et primum*, seu eum, qui prima ceperit, *praemium ferre trecentorum assium, secundum ducentorum* (nam haud dubie in Graeco pro *Π.* hoc est P. LXXX. reponendum Σ. hoc est, cc.) 260 *tertium centum.* His jam vulgarem iterum sententiam connectit, sed per adversativam particulam, et tanquam a Numae lege discrepantem, quaeque opimorum conditionem tot requisitis implicet atque illiget, ut non nisi unius generis et speciei esse queant. *Veruntamen*, inquit, *vulgo is maxime obtinet sermo*, seu *opinio vulgatissima haec est, tamquam si ea sola sint opima spolia. quae capiuntur primum acie instructa*, seu *classe procincta*, ut etiam in Numae lege apud Festum scribitur, *tum omnium prima, denique ab ipso exercitus duce, hostium ducem interficiente.* In postremis vel ex superioribus ἀπὸ τοῦ κοινοῦ repetendum est ληφθέντα, vel ejus significationis vocabulum aliquod excidit. Porro autem pro τιμίων legere malim ὀπιμίων. Nam semper Plutarchus ὀπίμια, Graecorum more, qui Latinis vocabulis, et maxime nominibus propriis, terminationem τοῦ *IVS* vel *IOS* frequenter tribuunt, ea spolia tam in Romulo quam in Marcello vocitat.

Vehementer ergo inpingunt, qui Numae hanc legem de illis tribus ejusdem generis a Romulo, Cosso et Marcello captis spoliis interpretantur. Sed longe vehementius illi, qui ea vulgarem sententiam tueri conantur, cui maxime adversa est, et a Plutarcho diserte opponitur. Unde et Varro contrariam, et haud dubie veriorem, ex ea ipsa potissimum lege hausisse videtur. Sed neque sic nos dimittunt οἱ ἐξ ἐναντίας. Nam et exemplis nobilissimorum hominum, qui hostium quidem duces interemerint, et tamen spolia opima non retulerint, quia sub alienis auspiciis rem gesserant, causam suam contra nos instruunt, atque ita clarissime a se probatum censent, a Romanis semper fuisse observatum, ne alia haberentur opima spolia, nisi quae ipse dux exercitus cepisset. Sed P. bona verba, dum singula consi- 261 deraverimus. Valer. Max. 3, 2, 6. *Eodem virtutis et pugnae genere* (quo scil. Romulus, Cossus, et Marcellus) *usi sunt T. Manlius Torquatus, et Valerius Corvinus, et Aemilianus Scipio. Hi nempe ultro provocantes hostium Duces interemerunt; sed, quia sub alienis auspiciis rem gesserant, spolia Jovi Feretrio non posuerunt consecranda.* Ego vero exiguam

prorsus hujusmodi in rebus apud me esse auctoritatem hujus scriptoris profiteri non verear, quippe quem in rebus antiquis, priscis moribus, ritibus, institutis, praesertim quorum tam longo tempore nullus omnino fuerat usus, immo in ipsis Historiis, quas ex professo utique recenset, exponendis, non dicam magna cum indiligentia, sed summa saepe cum oscitantia versatum et scio, et passim in meis ad illum observationibus doceo. Sed et hac ipsa in re singularem ejus vel levitatem et incogitantiam, vel ignorantiam verbo castigat Clarissimus Rutgersius. Paucis enim versibus ante, Cossum aït *Magistrum equitum*, Duce Fidenatium interempto, spolia opima Jovi Feretrio consecrasse. Quo non modo in fidem rei gestae incurrit, quum non Magister equitum, sed vel Consul, ut vult Livius ex auctoritate Augusti, vel Tribunus militum, ut omnes uno consensu scriptores ante Livium et Valerium nostrum, spolia illa de Duce non proprie Fidenatium, sed Vejentium, ceperit, sed et praeterea in suam ipsius sententiam. Nam siquidem, ut vult, ea solum de causa, quod alienis auspiciis rem gesserant, opima ex Duce hostium caeso non potuerint Jovi consecrare modo laudati juvenes, meminisse
P. 262 debuerat, ita neque Magistro equitum id tribui potuisse, quandoquidem et is non suis, sed semper alienis, hoc est, Dictatoris sui, pugnat auspiciis. Qua etiam de causa nulli unquam reperiuntur Magistri equitum vel soli, vel cum Dictatoribus triumphasse, quamvis Consul et Praetor ex eodem praelio in Fastis Triumphalibus triumphum egisse legantur; quoniam uterque ille Magistratus suis auspiciis ad bellum gerendum proficiscebatur: Magister vero equitum Dictatoris auspiciis et imperio suberat. Apud Livium tamen lib. 8. c. 31. Q. Fabius Magister equitum, quum, absente Dictatore, contra ejus praeceptum cum hostibus pugnasset, atque ideo, quamvis ille felicissime rem gessisset, infensus Dictator pro sui imperii majestate supplicium ei gravissimum minitaretur, atque intentaret, rogat milites, *ut, qua virtute Rempublicam ab infestissimis hostibus defendissent, eadem se, cujus ductu auspicioque vicissent, ab impotenti crudelitate Dictatoris tuerentur.* Et mox cap. 33. pater ejus apud populum, ad quem a Dictatore erat provocatum, intercedens: *Quo id animo exercitum, qui ejus ductu auspiciisque vicisset, laturum? quem luctum in castris Romanis, quam laetitiam in hostium castris fore?* Verum, in ejusmodi orationibus minus accurate loqui scriptores, et plerumque dignitatem illustrium virorum amplioribus et honestioribus vocabulis plus justo extollere atque augere, nemo est, qui ignoret. Sed tamen et extra orationes Livius communi et usitato *ductum auspiciumque* conjungendi more, quae et rectissime ut plurimum conjunguntur, quandoquidem plerumque Imperatoris, cujus auspiciis, ejus etiam ductu bella olim administrabantur, illo, inquam, more abreptus utrumque eis tribuit, qui suo quidem ductu et Proconsulari imperio rem publicam populi Romani gerebant, sed tamen auspicia minime habebant.
Sic certe l. 28. c. 38. *Haec in Hispania P. Scipionis ductu auspicioque gesta.* P. 263
Atqui P. is Scipio privatus, nullodum gesto magistratu, Proconsulari imperio extra ordinem dato, in provinciam Hispaniam adversus Poenos erat missus. Unde, quamvis res amplissimas in illa provincia gessisset, multas gentes in ditionem

populi Romani redegisset, neminem Carthaginiensem in Hispania reliquisset, tamen magis tentata est ab eo triumphi spes, quam petita pertinaciter, ut ipse Livius ibidem aït, *quia neminem ad eam diem triumphasse, qui sine magistratu res gessisset, constabat*. Nempe ii, qui sine magistratu res gessissent, immo omnes Proconsules et Propraetores, qui tunc privati extra ordinem, non ii, vel statim ex magistratu suo, accepto ordinario imperio, in provincias mittuntur, *auspicia*, ut diserte de iis Cicero de Divin. 2, 36. *non habent*, *itaque nec amnes transeunt auspicato, nec tripudio auspicantur*. Verum, quia, ut ibidem aït Cicero, bella jam tunc multis annis ab ejusmodi Proconsulibus et Propraetoribus summo cum imperio administrabantur, ita ut etiam ex iis triumphare possent, nihil magnopere mirandum est, si scriptores, animum non satis semper et ubique adtendentes, et libentius augentes illustrium hominum gloriam, quam deminuentes, non solum *ductum* illis, sed et *auspicium* aliquando tribuisse reperiantur, quamvis hoc quidem omisisse, si proprie et congruenter rei veritati, ac Populi Romani priscis institutis vellent loqui, debuissent. Id quod monuisse oportuit, ne quis allatis istiusmodi locutionibus, eadem benignitate a nobis accipiendis et interpretandis, qua superius *opima* a Floro et Livio, quae revera opima non erant, vocari talimus, et excusavimus, Valerium defendere aggrederetur, Magistrum equitum spoliis opi- P. 264 mis ornantem, quamvis ea a nemine, qui alienis auspiciis rem gerat, capi potuisse adfirmet.

Ceterum ab eadem perversa sane (quippe vix ulla alia re Historiarum fides magis labefactatur ac vitiatur) in Historicis libidine, Valerio imprimis solenni, res gestas insignium suae gentis virorum semper amplificandi, et in majus extollendi, profectum non dubito etiam hoc, quod ille a Torquato, Corvino, et Scipione interemptos scribit *hostium duces*. In hac enim controversia *ducem* cum dicimus, tam hostium, quam Romanorum, non alium intelligimus, nec novimus, ut diserte Livius, *nisi cujus auspicio bellum geritur*, hoc est, summum *αὐτοκράτορα στρατηγόν*. Tales autem fuisse, quos Torquatus et Corvinus pugnantes occiderunt, nemo omnium veterum, qui magno numero singularia istorum certamina memoriae mandaverunt, tradit, quum tamen id, si fuisset, minime praetermissuri, sed diligenter potius inculcaturi fuisse videantur, ut in quo maxima utique facinoris reponenda erat laus et gloria. Eum, qui cum Torquato congressus est, Cic. lib. 3. [cap. 31.] de Offic. et 2. [cap. 22.] de Finibus simpliciter *Gallum*, *quem ab eo provocatus occiderit* Manlius; Florus 1, 13. *barbarum*. Eutrop. lib. 2. [cap. 5.] dicit *provocantem Gallum ad singulare certamen*. Victor [Vir. Illustr. c. 28.] *Provocatorem Gallum*. Liv. 7, 9. *eximia corporis magnitudine Gallum*. 24, 8. *Gallum provocantem*. Claudius Quadrigarius, scriptor antiquissimus, apud Gellium 9, 13. *Gallum quendam, qui et viribus, et magnitudine, et adolescentia, simulque virtute ceteris antistabat*. Non aït, dignitate et fastigio Regis vel Imperatoris. Similiter Corvini adversarium Livius 7, 26. *Gallum magnitudine atque armis insignem*. 24, 8. *provocantem Gallum*. Amm. Marcell. lib. 24. [cap. 4.] *confidentissimum Gallum*. Victor [de Vir. Illust. cap. 29.] *ingentem Gallum*. Eutrop. P. 265

lib. 2. [cap. 6.] *Quendam ex Gallis.* Immo ipse Valerius similiter et eodem vocabulo, quod teste Donato ad Terent. Eun. 5, 5. ἐξουθενισμὸν καὶ εὐτέλειαν ἀνδρὸς significat, certe in summum hostium Imperatorem minime convenit, *quendam Gallum* vocat 8, 15, 5. Gellius tamen (fatebor enim) e nescio quibus libris Annalibus *Ducem Gallorum vasta et ardua proceritate*, mox *Gallum tam immaniter arrogantem*, denique *Ducem hostium ferocissimum*, Noct. Att. 9, 11. Sed quum ingentes Gallorum copias fuisse memoret, et singuli Gallorum populi suos habuerint ductores ac Regulos, non putem eum intellexisse unicum et summum totius gentis in illa expeditione Ducem, seu, ut magis proprie dicitur, *Imperatorem*; qui plures numero, praesertim in eo exercitu, qui e variis unius nationis civitatibus conflatus est, Duces infra suum fastigium positos saepe habet, eorumque ductu ubi, et quo vult, utitur. Certe Cicero, quum M. Atilium Regulum *Duce Xantippo*, *imperatore Hamilcare* captum dicit de Offic. 3, 27. eodem sensu haec vocabula distinxit, quo *ductus*, et *auspicium* distinguenda sunt. Sic cum Latini conjunctis viribus bellum gererent contra Romanos, Geminius Metius Tusculanus equitibus praeerat, ut scribit Livius, at Valerius eum *Ducem Tusculanorum* vocat 2, 7, 6. deque eo ipse etiam, quod notandum, *gloriosam victoriam et speciosa*, non tamen *opima*, *spolia retulisse*, hujus Torquati filium provocatum scribit. Nihil frequentius Curtio, quam amicos Alexandri Regis et summi Ducis, praefectos partibus copiarum, appellare simpliciter *Duces.* Veluti 5, 6. *Postero die convocatos Duces copiarum docet.* cap. 13. *Rex, convocatis Ducibus, maximum*, *inquit* etc. Et sic passim. Hinc *minores Duces* apud Tacit. Hist. 4, 85. quoniam va- P.
rii generis erant: *Caninefates* 266
Batavosque minoribus Ducibus delegandos. Quin immo proprie tandem *Duces* appellari coeperunt, qui inferiores et diversi erant ab ipso summo Duce, vel etiam Legato. Manifestum id ex Lamprid. Alex. cap. 52. *Tribunis aut Ducibus nisi milites anteire voluit, jussitque, ut ante Tribunum quatuor milites ambularent, ante Ducem sex, ante Legatum decem.* Duces hi erant singulis legionibus praefecti, qui antea Legati praetorii, diversi a Legato consulari.

Idem de Scipione Aemiliano dicimus, si incorruptus est Flori locus 2, 1. ubi cum *Rege* in Hispania pugnasse dicitur, sed haud dubie eadem declamatoria αὐξήσει, qua *opima* ibidem illi tribuuntur. Fuerit enim et ille Regulorum, quales in Hispania erant plurimi, quispiam, qui, vastata et populata foede a Lucullo Hispania, ad munitissimum Intercatiae oppidum inter illa hominum amplius viginti millia confugerit, vel Regis alicujus Filius, (nam Regum liberi, ut constat, etiam *Reges* solent appellari) neutiquam summus et praecipuus Vaccaeorum gentis Rex. Certe Appianus in Ibericis [pag. 284.] ubi omnium, qui ad nos pervenerunt, accuratissime et plenissime hanc historiam descripsit, simpliciter τινὰ τῶν βαρβάρων, tanquam hominem vilem, certe non adeo illustrem, dicit. Et Vellejus 1, 12. ubi, data occasione, quasi ex professo, pene omnia Aemiliani egregia facta non sine solita sibi in ejusmodi encomii exaggeratione recenset, tantum *immanis magnitudinis hostem* fuisse ait; Liv. Epit. 48. *provocatorem barbarum*; nemo cum Floro *Re-*

gem appellat. Quo paene adducor, praesertim quum insuper fere omnium doctorum consensu aliquid vitii contraxerit locus, ut *τὸ Rex* una cum Freinshemio maxime suspectum ha-
P. beam. Verba sunt: *de quibus*
267 (Vacaeis) *Scipio. ille posterior singulari certamine, quum Rex fuisset provocatus, opima retulerat.* Variis haec tentant expositionibus et emendationibus viri doctissimi, quas referre omnes nihil attinet. Freinshemius, quia Regis istius ceteri non meminerunt, *non omissuri*, ut recte etiam ille putat, *si quod ejus rei fuisset*, dividit trium literarum vocem, legitque *cum R. Ex.* id est, *Romanus exercitus fuisset provocatus*, quod aperte Appianus tradat. At videtur mihi vir Eximius nimium memoriae suae confisus, vel perfunctorie omnino Appianum inspexisse, quum illud scriberet. Neutiquam enim ille Romanorum exercitum ab hostibus provocatum, sed contra, Romanorum ducem Lucullum hostium oppidum circumsedisse, semperque suos in aciem eduxisse, atque hostes ad pugnam provocasse, qui nunquam aciem contra instruxerint, sed velitationibus defungi maluerint; crebro autem quendam barbarorum equo vectum in medium interjecti campi processisse, provocantem unum aliquem Romanorum ad singulare certamen. Graeca sunt: *Καὶ συνεχῶς ἐξέτασσε,* (Lucullum intellige) *προκαλούμενος ἐς μάχην. οἱ δ' οὔπω μὲν ἀντεξέτασσον, ἀλλ' ἦσαν ἀκροβολισμοὶ μόνοι. Θαμινὰ δέ τις τῶν βαρβάρων ἐξίππευεν ἐς τὸ μεταίχμιον κεκοσμημένος ὅπλοις περιφανῶς, καὶ προυκαλεῖτο Ῥωμαίων ἐς μονομαχίαν τὸν ἐθέλοντα.* Vides non exercitum Romanorum provocatum ab Hispanis, vel Hispano; sed, ut a Gallo apud Livium, *Quem Roma fortissimum virum habeat.* Quid ergo? Existimem, quum Flori concisa brevitas passim spurcissimis additamentis ex ineptorum hominum calamo ortis inquinata sit, (vide infra cap. ult.) etiam hic *τὸ Rex* adjectum a sciolo, qui eo tibicine, quamvis nihil tale desiderantem, sententiam fulciendam censuit, maxime quia P.
sequebatur confestim de *Opimis*, 268
quod genus spolia Romulum, Cossum, Marcellum de Regibus omnes retulisse non ignorabat, ideoque et Scipionem necessario cum Rege congressum perverse et temere existimasse videtur. Certe, ea vox si absit, nihil prorsus difficultatis istic loci lectoribus amplius occurret.

Verum enim vero largiamur sane, quod tamen non facimus, certe non in omnibus, tres istos, quos Manlius, Corvinus et Scipio, diverso quisque tempore, singulari certamine victos interfecerunt, fuisse hostium summos Duces, Imperatores, Reges, si qui jam eo solo debitum illis honorem dicandorum Jovi Feretrio spoliorum opinantur, si modo et ipsi sui exercitus fuissent Imperatores, seu suis, non *alienis sub auspiciis rem gessissent*, idque adeo solum requiri omnino, liquido confici putant ex eo, quod illi, quamvis interemptis talibus *hostium Ducibus*, *spolia* tamen *Jovi Feretrio non potuerint consecranda referre*, ut sane Valerius Maximus, quantum ex ejus verbis colligas, sentire videtur, et apertissime cum atque ex eo hodie plerique sentiunt, hi palam declarant, non se nimis diligentem priscis majorum suorum seu Romanorum institutis indagandis dedisse operam, et legem spoliorum Feretrio Jovi sacrandorum, quae plura requirebat, non satis cognitam habere. Recurramus enim ad Plutarchi, qui ex veteribus luculentissime omnium

de his spoliis egit, allata superius verba, et videbimus clarissime, ex vulgari istorum temporum opinione habita esse rite opima spolia, ejus certe generis, ut in templo Feretrii Jovis figi possent, h. e. primi generis ea sola, quae capta sint, non modo a Duce ipso (ut tum putabant, quodque unum minus vere in hac sententia ex antiquitate referri ac repeti censeam) Ducem hostium interimente, *στρα-*
P. 269 *τηγοῦ στρατηγὸν ἀνελόντος*; sed et quae capta sint simul *καὶ παρατάξεως οὔσης, καὶ πρῶτα*, hoc est, tum in acie seu, ut apud Festum, *classe procincta*, tum prima omnium, antequam alius quisquam aliud ex hoste spolium cepisset. Quae in tria illa a Romulo, Cosso, et Marcello capta spolia vere congruisse videntur, quandoquidem ii omnes vel in ipso praelii initio, vel, si Val. Max. et Plutarcho de Romulo potissimum credere volumus, paulo ante, sed ordinato jam utrinque ad pugnam, quam statim post conseruit, exercitu, hostium Reges obtruncarunt. At Torquatus, Corvinus, et Scipio non in, vel ex acie, sed ex castris, acerba hostis provocatione irritati, extra ordinem ad singulare certamen progressi sunt, atque ideo venia prius (ut diserte de prioribus Livius, quamvis paulo aliter Gellius) ab imperatoribus suis petita, quod minime fuisset opus, si non extra ordinem, sed oblato vel provocante cum hoste, in acie fuissent congressi. Harum ergo trium causarum una quaevis satis idonea fuit, ad negandum illis honorem portandorum Jovi Feretrio spoliorum; ut adeo inscite faciant, qui etiam exemplis his e veteri sane historia allatis evincere conantur, non alia olim opima habita fuisse spolia, nisi quae ipse Romanorum dux reportaret, quoniam hi, quamvis caesis hostium Ducibus, ea tamen Jovi retulisse non leguntur.

Nec minus irrito conatu his ex Dione adjiciunt Proconsulem Augustei aevi M. Crassum, quem ille sua manu hostium Bastarnarum Regem Deldonem sive in praelio sive in fuga (nam id ex eo decernere nequeas) interfecisse, et spolia ejus, tanquam opima, Feretrio Jovi relaturum fuisse scribit lib. 51. extr. *εἴπερ αὐτοκράτωρ στρατηγὸς ἐγεγόνει*, si Imperator summo cum imperio ac suis auspiciis fuisset. Etenim ut taceam, hunc dicandorum Jovi opimorum honorem majoris raritate sua fuisse gloriae, quam ut privati sub Caesaribus eum petere fuissent ausi, vel iis decerni aequo animo passuri Caesares, qui omnia decora P. 270
ac honorum titulos ad se rapiebant; eodem hoc in bello neque Crassus de victoria sua Imperatoris nomine, ut fieri ante solebat, est decoratus, sed Augustus, teste ipso Dione, utut ille finito hoc bello tamen triumphaverit; quamvis et hoc ipsum, non multis annis post, privatis ademtum sit per Agrippae sive voluntariam sive clanculum imperatam modestiam, qua, Bosporanis subactis, de rebus a se gestis nihil publice ad senatum scripsit, nec decretum sibi triumphum accepit, cujusque exemplo nemo deinceps eum petere honorem paulo ante usitatissimum sustinuit. Verum, his omissis, exemplum hoc Augustei aevi, quamvis auctoritate Dionis subnixum, incassum plane nobis objici dicimus, quum palam utique disputemus contra istius pene temporis scriptores, Livium et Valerium Maximum, immo ipsum Augustum, atque lubenter fateamur, jam tunc invaluisse vulgarem illam opinionem, quae ceteris omnibus, praeterquam ei, cujus auspicio bel-

lum gereretur, opimorum consequendorum facultatem negabat, idque in gratiam forte Augusti, ut, quod ille novum et antea inauditum de Cosso adfirmabat, facilius fidem inveniret. Quapropter nemini mirum accidere jam debet, sub Augusto Crassum opima spolia Jovi non dedicasse, etiamsi maxime summo jure debitus illi fuisset iste honor. Etenim, quae lex, quod jus opimis his spoliis ab ipso Romulo et Numa constitutum sit, quidque exinde, sed antiquissimis temporibus, quibus spolia haec ab hostibus capta, et Jovi sacrata leguntur, apud Romanos obtinuerit, id demum in quaestione est. Ex istis ego temporibus unum Cossii exemplum, quem vetustissimi quique Scriptores constanter *Tribunum militum* ea cepisse adfirmant, ceteris omnibus modo excussis oppono, et antepono, quippe quo multo magis ac certius nostram seu Varronis sententiam confirmari, quam illis labefactari, censeo.

P. 271

Livius tamen etiam hoc nobis novo argumento, praeter illud, quod, ex ipsa Lege ac jure spoliorum petitum, satis superque jam refutatum arbitror, eripere conatur. *Titulus ipse*, inquit, *spoliis inscriptus illos* (antiquos Scriptores) *meque arguit, Consulem ea Cossum cepisse. Hoc ego quum Augustum Caesarem, templorum omnium conditorem aut restitutorem, ingressum aedem Feretrii Jovis, quam vetustate dilapsam refecit, se ipsum in thorace linteo scriptum legisse audissem, prope sacrilegium ratus sum, Cosso spoliorum suorum Caesarem ipsius templi auctorem subtrahere testem.* Notat ad haec verba ὁ πάνυ, *se* videri excidisse, *dicentem*, aut legendum *refecit, ipsum*, deleto scilicet *se*. Prius monuit olim etiam Glareanus, imo Sigonius et Onuphrius in Fastis, ubi hunc locum Livii recitant, voculam, quae excidisse putatur, addidere. Quod si heic ferri nequit vel ellipsis verbi *dicere*, vel constructio τοῦ *audire*, cum duobus, ut loquuntur Grammatici, accusativis, altero personae, altero rei, multo minus sine animadversione praeteriri debet locus Livii lib. 1, 23. hoc nostro, qui satis explanati et aperti est sensus, longe quia intricatior, ideo et obscurior: *injurias*, aït ibi Fufetius Albanus, verba ad Tullum Hostilium faciens, *et non redditas res ex foedere, quae repetitae sint, et ego Regem nostrum Cluilium, causam hujusce esse belli, audisse videor, nec te dubito, Tulle, eadem prae te ferre.* Posset haec, ut quivis facile videt, etiam non omnino indiligens lector ita accipere, tanquam si Albanus non quidem concederet, sed tamen audisse se fateretur, Regem suum post factas injurias et non redditas res causam fuisse belli, quod inter se et Romanos cum maxime gerebatur. Sed, qui verba accuratius examinabit, verumque interiore velut angulo reconditum sensum scrutabitur, deprehendet continuo ἔλλειψιν τοῦ *dicere*, vel ab ipso Livio, vel a librariorum negligentia profectam. Significat enim Metius, se quoque audisse, aliquando Regem suum dicere, vel dicentem, injurias etc. istius belli esse causam. Sic additur τὸ *dicere* a Sempronio Asellione, veteri Historico, apud Gellium N. A. 13, 3. *Nam se patrem suum audisse dicere, nimis bonum Imperatorem non decertare, nisi* etc. Et ab ipso Gellio 17, 19. *Favorinum ego audivi dicere, Epictetum Philosophum dixisse, plerosque istos, qui philosophari viderentur, Philosophos esse*

P. 272

hujuscemodi, ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν. At Livius, mea quidem sententia, maluisse videtur supprimere, quod satis intelligi posse a lectoribus censebat, quam ut tot infinitae figurae verba uno loco jungeret, aut τὸ *dicentem* satis absone juxta vel inter *Regem Cluilium* et *causam* locaret. Minus adhuc lib. 4. desiderem, ubi clarissima utique est sententia, admisso tantum hujus verbi defectu, quo nullum aliud frequentius eliditur. Ipse Livius 1, 31. *Visi etiam audire vocem ingentem ex summi cacuminis luco, ut patrio ritu sacra Albani facerent, quae, veluti Diis quoque simul cum patria relictis, oblivioni dederunt.* Intellige, dicentem, jubentem, vel quae diceret, juberet. Sic etiam Aelianus fere verbis, quae sine causa Fabro sunt suspecta, 14, 15. *Πάυσωνα τὸν ζωγράφον, ἀκούσαντα παρά τινος γράψαι ἵππον καλινδούμενον, τὸν δε γράψαι τρέχοντα.* Hoc est, *Pausonem pictorem cum audisset aliquem* dicentem vel jubentem, cum mandatum acce-
P. 273 pisset ab aliquo, *ut pingeret equum sese volutantem, pinxisse eum currentem.* Porro idem Liv. 42, 25. *Exposita deinde ab se ordine, quae ipsi nuper Eumenem vera omnia et comperta referentem audissent*, scilicet dicere, nisi malis jungere, quae vera omnia et comperta, referentem Eumenem ipsi nuper audissent. Similia sunt prorsus, quae passim reperias apud Comicos: *Quid illum audio? Ut illum audio.* Quomodo et Appulejus in Apol. *Nam, ut audio partim Oeensium, qui istum novere, nulli Deo ad hoc aevi supplicavit*, quod recte ὁ πάνυ Observ. 3, 2. exponit ipse: *Audio quosdam Oeensium, nempe dicere.* Immo quotiescunque *audire aliquem* legimus, intelligere debemus verbum rei, de qua agitur, accommodatum. Discipulus audit praeceptorem, scil. docentem. Terent. Phorm. 2, 3, 61. *potius quam lites secter, aut quam te audiam*, scil. causam contra me orare. Domitianus apud Sueton. cap. 2. *Vis, inquit, hunc nequissimum servum cras audiamus*, nimirum causam agere. Durius accidit auribus illud Plauti Epid. 3, 4, 60. *Ego istum hominem nunquam audivi ante hunc diem*, nempe, nominari. Videtur in hac locutione corruptus Tacitus Ann. 13, 46. *Saepe auditus est, consurgens e convivio Caesaris, se ire ad illam sibi concessam dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, et gaudia felicium.* Sero ponitur τὸ *dictitans*, quum abesse possit, et aliud videantur proxime requirere, certe Lipsio, qui vario haec tentat, *conc. a DIS jactans nobil.* vel *conc. Dis dignam nobil.* vel denique *ubi congestam delibaret nobil.* Praeferam his omnibus *conc. divinitus nobilitatem*, ut intelligatur, *dicens*, vel *dictitans*, quod com- P. 274
modissime et saepissime fit, maxime apud Tacitum. Ut Ann. 3, 34. *Plures obturbabant, neque relatum de negotio, neque Caecinam dignum tantae rei censorem*, scil. dictitantes. Et sic alibi passim.

Ceterum, ut ab explicando jam ad refellendum redeamus Livium, si Cossus non modo vera opima spolia in consulatu suo cepisset, sed et id palam inscriptione ipsorum spoliorum, publice in aede Feretrii Jovis fixorum, posteris testatum reliquisset, quis non maximopere demiretur, in eo perperam tradendo, quo non aliud illustrius haberi poterat, cujusque decoris, quanto rarior numero compotum, tanto clarior et multis etiam triumphis praeferenda fuit

laus et gloria, tam turpi ignorantia et incuria cespitasse Scriptores antiquissimos, et, si maxime primi errassent, neminem ante Augustum, quum jam vetustate dilapsum ac tecto suo nudatum esset templum, hunc eorum errorem titulo gloriosissimorum spoliorum curiose inspiciendo, quum ipsa aedes adhuc esset integra, deprehendisse atque arguisse; immo neminem e tot Corneliis, qui plurimi ante et post Cossum, usque ad Augusti Romae principatum, continua serie in amplissimis honoribus, magistratibus, et imperiis semper fuerunt, non dicam iterum ex publico illo spoliorum titulo, quem tamen eos credibile est saepius legisse, et aliis ostentasse, sed ex propriis familiae suae commentariis, quos plerique nobiles habebant ad illustrandam suae gentis antiquitatem, ac servandam domesticarum et gentilium laudum memoriam, ut ex Cicerone docui cap. praeced. rei gestae veritatem eruisse, et errantes historicos in viam reduxisse. Etenim, si ulla gens istiusmodi commentarios habuit, credibile omnino est, etiam Corneliam habuisse, quae plura forsan, quam quaevis alia, P. 275 rerum a suis egregie gestarum ornamenta in eos referre potuit. Et si ille quicquam in iis, certe et hoc de opimis Cossi spoliis, quod omnia alia ornamenta superabat, saltem quando, quove in honore et magistratu contigerit, vere ac diligenter annotatum habere debuit.

Denique quam hujus tam manifesti et facile convincendi erroris causam habuissent veteres? Nam, quae Livius mox adfert, non originem erroris detegunt, sed vel errorem incredibili et multiplici prorsus errore cumulant, vel potius veteres hac in re errare neutiquam potuisse demonstrant. Enimvero plerasque Historiarum peccata vel ex fabulosis vulgi ac famae rumoribus, vel ex ipsorum scriptorum memoriae vitio, nimiove illustrium civium vel majorum suorum gloriam augendi studio primitus oriuntur. Hoc vero, de quo proprie hic agimus, primi Historiarum conditores, non ex auditu, neque ex plebeculae sermonibus, quae rebus gestis circumstantias miraculo propiores potissimum adjicere gaudet, cetera parum curat, sed, ut deinceps ex ipso Livio ostendam, ex annalibus vetustissimis hauserunt, in quibus non quidem, *quo consilio et qua ratione quaeque gesta* essent, exponebatur, sed tamen *quid quoque anno gestum, bellum quo initum consule, quo modo* (hoc est, quo eventu) *confectum, quis triumphans introïerit, demonstrabatur*, ut nos docet Sempronius Asellio apud Gellium 5, 18. seu, ut Cic. de Annalibus, quos *Maximos* vocabant, quia, ut ait Festus, a Pontifice Maximo conficiebantur, loquitur de Orat. 2, 12. *in quibus, memoriae publicae retinendae causa, ab initio rerum Romanarum usque ad Pontificem Maximum P. Mucium, res omnes singulorum annorum mandabat literis Pontifex Maximus*, et publice domi suae proponebat, ad quorum exemplum primi Historiarum conditores, *sine ullis* P. 276 *quidem ornamentis, monumenta tamen temporum, hominum, locorum, gestarumque rerum reliquerint.* Fuerint ergo quantumvis jejuni et steriles, sine dubio tamen ex iis, quo anno facinus omnium praeclarissimum, Rex hostium in praelio interfectus, acciderit, quis et quo honore, utrum ipse Consul, an alio anno aliis consulibus Tribunus militum tam gloriosam victoriam et opima spolia reportaverit,

posterioris aetatis Scriptores potuerunt discere. Quod et ipsum neque μνημονικὸν ἁμάρτημα omnium Auctorum in re tam celebri admittere nos patitur. Nam, si maxime quispiam e primis adeo securus ac negligens fuisset, ut, rem tam manifesto falsam lectoribus obtrudendo, in fidem ac diligentiam, quae in Historico maxime desiderabatur, incurreret; cui credibile fiet, neque ipsum ab aliis edoctum correxisse postea suum errorem, neque aetate proximos, advocata sua suorumque aequalium memoriae fide, vel considerata ipsorum spoliorum inscriptione, vel perlustratis, quos modo dixi, Annalibus Pontificum, aut Gentis Corneliae commentariis, (nam, istis commentariis et funebribus cujusque familiae laudationibus Auctores olim in rebus gestis majorum exponendis multum usos, ex Cicerone et Livio supra docuimus) insignem hunc primi scriptoris lapsum observasse, sed omnes, quotquot deinceps usque ad Augusti tempora hanc rem memoriae mandarunt, foedissima sane oscitantia ac socordia constanter eum recepisse et retinuisse?

Neque vero studio amplificandae Cossi gloriae quicquam hic peccari potuit, cum contra ista ratione eam depressum ivissent. Etenim magis decorum atque honestum habebatur, si quis in summo magistratu rem egregiam gessisset. Scipio Nasica, vir optimus, quum Consul, devictis Bojis et in deditionem acceptis, provincia pacata, decessisset ad P. 277 haud dubium triumphum, petitioni suae ex parte adversantem reperit Tribunum plebis; qui censebat, illum, debellatis Bojis, cum victore exercitu in propinquum Ligurum agrum transire, vel saltem eo suppetias Q. Minucio, qui jam tertium ibi annum dubio detinebatur bello, mittere debuisse; et suadebat Senatui, ut, quod a Consule *festinatione triumphi praetermissum esset, id restitueret differendo triumpho; juberent Consulem redire in provinciam, dare operam, ut Ligures subigantur. His devictis paucos post menses Proconsulem P. Cornelium multorum exemplo, qui in magistratu non triumphaverunt, triumphaturum esse*, apud Liv. 36. cap. 39. Vides aperte Consuli objici *festinationem triumphi*, non alia ex caussa ortam, quam quod maluerit, et gloriosius duxerit in ipso illo magistratu, qui summus erat, triumphare, quam eo finito. At, si vera jam est Augusti et Livii sententia, Cossi nobilissimum facinus, quod, quum amplissimo esset praeditus magistratu, summum in exercitu obtineret Imperium, bellum suis auspiciis administraret, denique anno a se denominato perpetrasset, antiquissimi scriptores in alienum annum et aliis consulibus insignem perperam contulissent, atque ipsi necdum Consuli, sed Tribuno militum, sub Dictatoris auspiciis militanti, turpi errore adsignassent, atque ita rei, per se quidem satis gloriosae, non parvam tamen gloriae accessionem detraxissent.

Postremo si tam foedi erroris hac in re arguuntur prisci Auctores, confusa, incerta et falsa sunt pene omnia illius belli et temporis, quantocunque consensu tradita. Nam, si Cossus Consul demum opima de Tolumnio Vejentium Rege spolia cepit, quod ex eorum titulo se eruisse gloriabatur Augustus, falsa est veterum Historia, non modo cum P. 278 Tribunum militum ea cepisse adfirmat, sed et quum consulibus M. Geganio Macerino et L. Sergio Fidenate bellum cum Fide-

natibus (a quibus tamen Sergium, qui primus cum iis cis Anienem pugnavit, cognomen hoc bello accepisse volunt) et Vejentibus eorumque Rege Tolumnio gestum memorat; et porro quum nonum abhinc annum tristi pestilentia atque inopia frugum notat, nullo prorsus bello, nedum tam clari et gloriosi eventus, tunc relato. Falsum etiam, quod Sergius Consul cum illis hostibus secundo quidem praelio, sed tamen multis suorum amissis, conflixisse traditur. Falsum, quod senatus gerendi hujus belli caussa dictatorem dici Mam. Aemilium illo anno jusserit, atque is Magistrum equitum Quintium Cincinnatum, et legatos Quintium Capitolinum et Fabium Vibulanum assumserit. Falsae omnes belli et praelii, quo Vejentes ac Fidenates a dictatore Aemilio fusi ac fugati, et Tolumnius a Cosso occisus refertur, περιστάσεις. Falsus denique dictatoris Aemilii de Vejentibus et Fidenatibus triumphus, quamvis ejus vestigia etiam in Fastis Capitolinis existent.

Perspexisse sane et Livius videtur, (quamvis quis id non perspiciat?) quae labes futura esset in veteri Historia, si errasse in illo statuatur, quod tanto consensu ab ea memoriae mandatum, vel si erroris arguatur, qui tot alios secum errores trahit, et omnia pene convellit; ideoque, quanquam hactenus Veterum sententiam haud dubie in gratiam Augusti destruxisse visus est, eam tamen nunc iterum vehementissimo, sed clanculum et tecte, adstruit, et tam graviter hic errare Auctores priscos non potuisse, meo quidem judicio, ipse innuit, prioribus subjungens: *Qui si ea in re sit error, quod tam veteres anna-*
P. *les, quodque Magistratuum li-*
279 *bri, quos linteos in aede repositos Monetae Macer Licinius citat identidem auctores, nono post demum anno cum T. Quintio Penno A. Cornelium Consulem habeant, existimatio communis omnium est.* Quae verba Glareanus fatetur ingenue, se non plane intelligere, nec tamen succurrit ei, qui id ceteroqui studiose passim fecit, Sigonius. Mihi sane non adeo magna hic occurrit difficultas, neque etiam ulla emendandi necessitas; quae nulla esse potest ei, qui τὸ *si* pro *an* accipiendum hic esse perspicit; id quod faciendum esse dudum in adversariis meis notavi, et in privatis colloquiis, sicubi hujus loci mentio inciderat, plus semel ostendi. Eamque in rem ex multis, quae ad expositionem hanc confirmandam hinc inde collecta et annotata habeo, paucula et ex uno Livio, quum eodem sensu τὸ *si* usurpat, adferam. *Tentata res est primum, si impetu capi Ardea posset.* 1, 57. *Ac primo tentata res est, si dispositis clientibus disjicere rem possent.* 2, 35. *Ad collegium Pontificum referre Consul jussus, si posset recte votum incertae pecuniae suscipi.* 31, 9. *Percunctatus, si consilium salutare admittere auribus posset.* 33, 35. *Percunctatus, si se interim, quae defecissent ab societate Romana, urbes recipere vellet.* 36, 33. *Nihil aliud locutum ferunt, quam quaesisse, si incolumis Lycortas equitesque evasissent.* 39, 50. *Quaesivit iterum, si cum Romanis militare liceret.* 40, 49. Sensus ergo totius loci est: Qui error, scil. affirmantium, capta opima à Cosso Tribuno militum spolia, quae Consul ceperit, an ea in re vel Historia sit, et haereat eo, quod vetustissimi annales et lintei Magistratuum libri nono demum anno, post bellum cum Tolumnio et Vejentibus gestum, Cossum hunc

hunc Consulem referant, *communis existimatio omnibus est*, hoc est, (quoniam in his praecipue
P. 280 haeret Glareanus) cuilibet de eo suam existimationem, seu opinionem, judicium interponere licet, judicium ejus rei a me in medio relinquendae penes omnes est. Sic plane 23. c. 47. nisi quod in locus corrupte prorsus editur per caussam non intellectae item hujus locutionis. Vulgatur ex conjectura Vallae, *Huic pugnae equestri rem (quam satis certam, communis existimatio est) mirabilem certe adjiciunt quidam annales*. Sed praestantissimi Gallicani codd. quibus omnes alii cedunt, *Quam vetatis, communis certe existimatio est.* Unde εὐσόχως ὁ πάνυ, *Quam vera sit, communis existimatio est.* Cogitaveram ego, quia etiam alii codd. ingerunt τὸ *certe: rem, quam veram, communis per me existimatio est, mirabilem certe, adj.* hoc est, adjiciunt huic pugnae rem certe mirabilem, quam veram adjiciant, per me quivis de eo pro lubitu suo existimet, judicium ego facio commune omnium: ut Terent. prol. Heautontim. vers. 12. *Vestrum judicium fecit, me actorem dedit*, hoc est, rem vestri esse judicii, vestrae esse existimationis fecit. *Quam veram*, similiter Valer. Max. 4, 3. de Curio, *ligneo catillo coenantem (quales epulas, apparatus indicio est) se spectandum praebuit.* Iterum Livius 4, 41. *Quanta prudentia rei bellicae in C. Sempronio esset, non militis de Imperatore existimationem esse, sed Populi Romani fuisse, quum eum comitiis Consulem legeret*: hoc est, de eo judicare non esse militis, non licere militi, cui datus est Imperator, sed fuisse Populi Romani, quum etc. 34, 2. *Nam utrum e Republica sit, necne, id quod ad vos fertur, vestra existimatio est, qui in suffragium itari estis.* Potuisset eodem sensu plenius dixisse, communis omnium vestrum existimatio est. Ad quae loca velim etiam videas, quae ὁ πάνυ de P. 281
usu vocum *existimare* et *existimatio* in significatione judicandi docte, ut solet, observavit. Supra 1, 23. *Neque, recte, an perperam, interpretor. Fuerit ista ejus deliberatio, qui bellum suscepit*, hoc est, id utrum recte, an perperam fiat, de eo deliberet ac videat ille, qui etc. Nempe solent hujus figurae nomina aliquando jus aliquod et potestatem significare. Sic Cato apud Festum v. *Prodidisse: Te, C. Caecili, diem prodidisse militibus legionis tertiae, cum proditionem non haberes.* i. e. cum jus prodendi diem non haberes, cum tua non esset proditio.

Exposito verborum sensu, qui abstrusior paulo erat, videmus jam clarissime, Livium pro certo ponere, bellum cum Vejentibus, in quo eorum Rex Tolumnius periit, gestum esse novem annis ante Cossi Consulatum, nempe quia *annales tam veteres*, hoc est valde veteres, vetustissimi (ut 1, 3. *quis rem tam veterem pro certa affirmet?*) et *lintei magistratuum libri* ad istius anni Consules Geganium et Sergium, Dictatoremque Mam. Aemilium, ejus belli gerendi caussa isto anno creatum, id referebant. Diserte enim utrosque libros ait Cossum Consulem, collega T. Quinctio Penno, habere *nono demum anno post*, intellige omnino, post belli hujus cum Tolumnio gesti in iis mentionem. Quamvis, ut vere dicam, legendum mihi videatur *decimo*, sicuti jam olim voluit Glareanus, non semper spernendus prae Sigonio, a cujus mera conjectura τὸ *nono*, quod omnes nunc obtinent edd. profe-

etum est. Legebatur antea *septimo*, quod inter et *decimo* major utique est convenientia, quam inter idem illud et *nono*. Numerandi vero initium sic erit faciendum ab hoc ipso anno, cujus non minimam partem superfuisse credibile est post victos jam Vejentes, et caesum Tolumnium. Eum si adnumeres, decimo; si praecidas, nono ab hac pugna anno Consul fuit Cossus. Frequentissime autem veteres, ut jam observatum ab Eruditis, in numerando utriusque extremi habent rationem, sed maxime Livius. Ne longe abeam, hoc ipso in capite, in quo verisimile uno eum modo locutum, eandemque numerandi rationem secutum, *Tertius*, aït, *ab Consulatu Cossi annus Tribunum eum Militum consulari potestate habet*. At tertius erat ducto initio non a sequente exactum Consulatum anno, sed eo ipso, quo Consulatum gessit. Nam gessit eum A. V. C. 325. Tribunatum vero 327. qui proinde tertius est a Consulatu eadem ratione, qua Consulatus decimi fuit anni post victos Vejentes. Atque ita cum dicimus *secundus a Rege* non intelligimus, aliquo inter regem et eum interposito, tertium dignitate, sed Regi proximum. Unde apparet, quam inconsiderate fecerint et olim Servius ac Donatus, et post eos viri summi Scaliger, Manutius, et Robortellus, qui illud Virgilii Ecl. 8.

Alter ab undecimo tum me
jam ceperat annus,

de tertio decimo, non duodecimo, exponendum omnino pertendunt. Atqui, *alter dicitur de duobus*, ajunt, quasi undecimus et duodecimus non sint duo. Quid facient isto ejusdem Virgilii Ecl. 5.

Fortunate puer, tu nunc eris
alter ab illo?

An et hic post *illum* fingent duos, quorum alter sit tertius? Et sane ita volunt in verbis Terentii ex Andria 1, 1. *Unus et item alter*, quibus ista ratione tres proprie significari affirmant, sed auscultent Ciceroni Verr. 3, 35. *Unus adhuc fuit post Romam conditam*, (*Dii immortales faciant, ne sit alter*,) *cui Res publica totam se traderet*, *L. Sulla*. Manifeste hic *alter* eum notat, qui *unum* illum proxime esset secuturus. Eutrop. lib. 9. [cap. 25.] de Galerio Maxim. *quippe qui etiam speculatoris munus eum altero ac tertio equite susceperit*. Ubi Galerius est Unus, *Alter* vero non tertius, a quo aperte distinguitur, sed proximus Uni. At apud Terentium nominantur mox tres proprie Chrysidis amatores, de quibus sermo. Sed sciendum, ista locutione, *Unus et alter*, non certum aliquem, verum incertum, sed paucorum numerum per formam extenuationis significari, et posse aequaliter adhiberi de duobus, tribus, quatuor etc. Gellius 6, 16. probaturus significationem verbi *deprecari*, a sciolo quodam rejectam, dicit, *plenos esse libros veterum similis significationis*, *ex quibus unum et alterum apposuerit*. Apposuit autem auctores Ennium et Ciceronem, et ex illius libris duo, ex hujus tria loca attulit, ut per *Unum et alterum*, si ad *veteres* referas, duos significaverit, si ad *libros*, quinque. Sic apud Sueton. in Caes. cap. 20. dicitur Vettius productus a Caesare pro Rostris, ut nominaret, a quibus de inferenda Pompejo nece fuisset sollicitatus, sed *uno atque altero frustra, nec sine suspicione fraudis nominatis* interceptus veneno. Jam, si Ciceronem ad Attic. 2, 24. conferas, patebit, non proprie tres a Vettio nominatos, sed plures, *Lucullum*, *Fannium*, *Domitium*, *Pisonem*,

et Laterensem. Idem Suet. in Claud. cap. 12. manifeste pro paucis incerto numero adhibet, et opponit pluribus. *Populus non ante destitit, quam unus atque alter, et mox plures a magistratibus in Rostra producti.* Denique hoc sensu saepissime sumitur ista phrasis, neque in Latina tantum lingua, sed et aliis. Nihil dicam de vernacula, sed ex Graeca locum adferam notabilem, in quo eadem
P. significatione ponitur *εἷς καὶ δεύ-*
284 *τερος*, plane ut *unus et alter*. Athenaeus, paucos posse nominari tradens eorum, qui equo Dureo fuerint inclusi, *si quis*, inquit, *te roget*, *quinam illi fuerint*, *ἑνὸς καὶ δευτέρου ἴσως ἐρεῖς ὄνομα*, *unius et alterius forte dices nomen*, hoc est, paucissimorum.

Sed ut ad Livium et superiora redeam, quum ille itaque ait, utrosque libros Cossum habere Consulem decimo demum anno post illud cum Vejentibus bellum, eo manifeste innuit, illos utrumque, tum bellum Vejens, tum Consulatum Cossi, sed diversis annis, memoriae prodidisse. Nisi ea fuerit illius mens, ineptissima prorsus foret ejus argumentatio. Nec enim originem aliquam et causam istius erroris, ut appellare voluit ac debuit, vel potius quid eos in errorem induxerit, his verbis indicaret, id quod prae se fert, sed errorem potius eodem quasi novo errore cumularet, et ex uno faceret duos. Nam, si nihil aliud, nisi quo ab U. C. anno Cossus Consulatum obtinuisset, non item belli hujus initium et exitum, literis consignatum exhiberent isti Annales et Magistratuum libri, quam erroris causam potuerunt praebuisse priscis Historiarum conditoribus? Cur illi alio anno, et quidem eo, quo Tribunus Militum fuisset, potius quam quo Consulem inveniebant, capta ab eo spolia referrent, in quo utique uno eorum error consistit, quamvis in duas ille possit dividi partes, dum primum a non Consule, deinde non vero anno spolia haec relata tradidissent, sed quae duo ita inter se cohaerent, ut utrumque sit materies unius controversi erroris, non aliquid extra eum, ejusve causa. Ergo, quum solum illud, quod Cossus nono, vel potius decimo demum anno simpliciter post hunc an- P.
num Consulatum tenuerit, non 285
potuerit scriptores in istum errorem induxisse, multo minus excusare tanquam eo deceptos, nisi Livium suaviter ineptivisse volumus, necessario statuere debemus, ex ejus sententia, priscos scriptores hausisse utrumque, tum hoc anno bellum cum Vejentibus et Tolumnio gestum, atque eo, quo exposuerunt, modo confectum, (vid. supra Sempronii Asellionis locum) tum nono post illud bellum anno Cossum cum Penno fuisse Consulem, ex vetustissimis illis annalibus et Magistratuum libris, qui certe Dictaturam Aemilii, hoc anno illius belli causa relatam, ut et triumphum de Vejentibus et eorum Rege, (quod utrumque fit etiam in Fastis Capitolinis) non magis praeterierunt, quam postea Cossi Consulatum; atque ita, dum ille nobis dijudicandum relinquit, quod ipse decernere veretur, ne vel contra haud dubiam rei veritatem, et antiquissimorum librorum maximam auctoritatem, vel contra Augusti voluntatem sententiam dicat, satis declarare videtur, utut aliter sentire prae se ferat, veteres hac in re neutiquam errasse, vel errare potuisse. Etenim, si quicquam certi habet Historia Romana, hoc profecto illud est, quod ex annalibus tam vetustis, publica auctoritate per singulos annos factis, et linteis illis Ma-

gistratuum libris, ob venerandam antiquitatem ac fidem in aede sacra repositis, petitum est. Quid enim falsi, quid immo incerti contineant ejusmodi monumenta seu libri, qui tantum publicae memoriae retinendae caussa summa et paucissima, eoque certiora ac fide digniora, praecipuarum rerum capita, qui quoque anno fuerint Magistratus, quid ab iis publicae rei ge- P. 286 stum, quae bella inita et confecta, qui triumphi, et ex quibus hostibus debellatis acti, quid urbi num pestilentia an penuria annonae aliave mala acciderint, brevissime sine ullis rerum ac verborum ornamentis per singulos annos a Pontifice Max. vel quo alio publice annotata habent? Nedum ut hunc tam immanem errorem in re omnium clarissima non modo contra rei gestae fidem, sed et inscripti ipsis spoliis tituli, ut voluit Augustus, testimonium receperint, atque ad posteros propagarint. Nam, siquidem hic erratum, et Cossus vere in Consulatu suo opima de Tolumnio Rege spolia cepit, necessario vel ille non eo anno, quo isti libri volunt, sed quo Consules Geganium ac Sergium memorant, novem annis citius, quocunque demum collega, qui incertus hoc pacto erit, consul debuit fuisse; quod, quia totam Chronologiae Romanae rationem perturbaret, annorum et Magistratuum seriem prorsus confunderet, ac nimium quantum labefactaret veterum Annalium fidem, qui, si quicquam, eos certe Magistratus, a quibus ipsi anni denominantur, suo quemque loco et tempore recte collocare debuerunt, nemo opinor facile admittet: vel bellum cum Vejentibus et Tolumnio gestum, quod illi ad annum, qui Geganium ac Sergium Consules habuit, annotarunt, referri potius debuit ad nonum inde annum, quo Cossus cum Penno Consul fuit. Sed et hoc neutiquam statuendum videtur, si quicquam libris tam antiquis et Historiae Romanae tribuimus. Nam, si ne bellorum quidem, et tam illustrium saltem, tempus fideliter memoriae mandarunt, quid est, in quo fidem deinceps mereantur? Quid, quaeso, illis non de hoc modo, sed et de omnibus aliis bellis, atque omnibus aliis rebus, in posterum credemus, P. 287 si tam celebre bellum non solum aliano tempore seu novem integris annis citius, quam oportuerat, ponant, sed et aliis, quam per quos gestum est, adscribant Magistratibus, non tantum ordinariis, sed et extraordinariis, quos ad hoc bellum conficiendum creatos dicunt? Dictatorem intelligo cum suo Magistro equitum Mamercum Aemilium, cujus petitae haud dubie ex Magistratuum libris Dictaturae ut et triumphi tempus ac caussa, admisso hoc vetustissimorum annalium errore, remisso que ad Cossi Consulatum Vejente bello ac Tolumnii caede, fluctuabit atque incerta omnino sede vagabitur.

Neque vero ulla ratione excusari posset iste antiquissimorum voluminum error, tanquam ortus, ut fere fit, ex similitudine rerum diverso tempore gestarum, veluti, si utroque anno cum eodem Tolumnio bellum Romani gessissent, quum illi longe alia ad Consulatum Cossi annotent; ut adeo non unum errorem, si errassent, sed non multo minorem alium quoque hac in re commisissent. Nam, quo illi tempore et anno retulisse debuissent bellum tam feliciter et gloriose consummatum, eo per tres ferme annos nullius omnino belli meminerunt, immo pestilentia ac fame misere vexatam urbem prodiderunt. Unde Livius, tanquam sui oblitus, tam claram pugnam in eum annum a scri-

ptoribus transferri non potuisse scribit. Sed recognoscamus sane ejus verba, quibus illos multo adhuc apertius, quam in proxime superioribus, tuetur ac defendit, dum eorum erroris causam atque occasionem indagare videtur. *Nam etiam illud accedit, ne tam clara pugna in eum annum transferri posset,* (scilicet ab Auctoribus antiquis) *quod imbelle triennium ferme pestilentia inopiaque frugum circa A. Cornelium Consulem fuit, adeo ut quidam annales, velut funesti, nihil, praeter nomina Consulum, suggerant.* Quod si nobilissima illa Cossi pugna in annum ejus Consulatus transferri *non potuit* a scriptoribus, quod vere (ut sane sine haesitatione, tanquam ex tua etiam sententia, adfirmas) circa eum consulem imbelle fuerit triennium, ac pestilentia inopiaque frugum infame, quid ergo, Livi, tam inclementer eos erroris arguis, quum, si in eo errarunt, quod spoliorum de Tolumnio relatorum honorem non tribuerint Cosso jam Consuli, etiam in eo male haud dubie et perperam fecissent, quod circa ejus consulatum imbelle triennium statuerint; id quod, admissa Augusti sententia, aeque falsum haberi debet, ac prius. Atque ita ineptissima profecto foret haec excusatio, quam Logici petitionem principii vocant. Sed noluisti videlicet hanc occasionem praetermittere gratificandi Augusto, referenda hoc loco et probanda ejus de Cossi opimis spoliis sententia, quam ipse tibi retulerat, ideoque (ut solent, qui antiquarum rerum cognitione delectantur, sibi in eo plus satis aliquando placere, si quid antea ignoratum eruerint, vel, in quo alii haesitarunt, ac caecutiverunt, expedierint, immo dum aliorum errores se deprehendisse glorientur, si ipsi forte errent, tamen haud facile eum sibi errorem eripi patiuntur, ac saepe iniquo animo ferunt suam sententiam non recipi statim atque adoptari ab aliis) tuum forte dissensum de re, de qua inventa se jactabat, et in Historia tua mentionem fieri, ut opinor, volebat, haud benevole aut patienter accepisset. Atque utinam non etiam nunc in re literaria aliorum opiniones et conjecturas viri docti contra animi sui sententiam saepe laudarent publice ac probarent, vel laudare ac probare cogerentur, ac styli sui veritatem potius perdere, quam hominum ineptorum, quos offendere metuunt, et simplicissimo dissensu extemplo offenderent, amicitias!

P. 288

Ceteroqui enim, quid Livius apud animum suum hac de re senserit, satis ego quidem liquere arbitror, tum ex allatis modo et excussis rationibus, tum quod in Historica rerum Romanarum serie pertexenda antiquiores per omnia in his rebus sequitur; adeoque non hic modo bellum cum Vejentibus et Tolumnio hoc anno a Dictatore Aemilio consummatum, et spolia opima a Cosso Tribuno militum capta uberiore sermone exponit, sed et iterum cap. 32. ex persona Mam. Aemilii Dictatoris tertium, qui tunc Magistrum equitum sibi legerat Cossum, haud dubie ea maxime de causa, quod antea, se primum Dictatore, tam claram edidisset pugnam, *Magistrum equitum A. Cornelium eundem in acie fore. qui priore bello Tribunus militum, Larte Tolumnio rege Vejentum in conspectu duorum exercituum occiso, spolia opima Jovis Feretrii templo intulerit.* Enimvero quid opus, immo annon indecorum et indignum Historico, cui veritas una omnium maxime debet esse proposita, id tanquam verum, nulla subigente necessitate,

P. 289

lectori suo iterum ingerere, quod ipse pro falso habet, et rejicit? Quid? An quis ferre ac excusare queat Auctorem, qui oratione, in Historiae suae ornamentum a se composita, in qua saltem verisimilitudinem religiosissime sequi ac servare debebat, induceret Dictatorem de suo antea Tribuno militum, tunc Magistro equitum, ea dicentem, quasi paulo ante suis auspiciis et ductu contigissent, quae tamen ex ipsius Auctoris sententia longe aliter se habeant, adeoque a Dictatore dici nequaquam potuerint. Nam, si Cossus tribus tantum annis ante in consulatu suo vere ea spolia cepisset, neutiquam Aemilius in ejus militarem Tribunatum tam egre-
P. 290 gium facinus in concione populi Romani referre potuisset. Quamobrem etiam Muretus Var. Lect. 15, 14. hoc inter ea, in quibus parum considerate et inter se pugnantia locutus sit Livius, refert. Verum haec non ejus fuit negligentia oscitantiave, sed studium veritatis, quam antea reverentia Augusti obscuraverat: id quod etiam prodit, quum serie rerum ad ipsum Cossi Consulatum deducitur c. 30. ubi nullam Tolumnii, nullam omnino opimorum spoliorum tunc temporis ab eo relatorum mentionem facit, sed quatuor annorum spatium uno capite concludit, et, sicut proximo superiore anno *nihil dictu dignum actum* esse, sic illo Cossi nihil nisi siccitatem, sterilitatem, ac morbos memorat; tantum etiam tunc *Vejentes in agrum Romanum excursiones fecisse*, sed de qua injuria sequente demum anno res repetitae sint, et tertio anno, quo Cossus fuit Magister equitum, bellum cum iis gestum initiis parum felicibus, sed exitu felicissimo. Vides in rebus ipso et tempore memorandis, Livium nullam prorsus hujus suae disputationis habere rationem, nec vel verbo meminisse, sed antiquiores potius Auctores fideliter sequi; longe secus, quam nostri Historiarum et Fastorum concinnatores, qui Tolumnii caedem et relata a Cosso spolia in illum bellis vacuum, sed aliis malis infamem, annum Consulatus ejus referunt, atque ita antiquiorum omnium, et ipsius Livii, Historicae narrationi fidem derogare malunt, quam iis, quae hic extra ordinem Titus noster in gratiam Augusti contra antiquos differit.

Nam quod praeterea ex Plutarcho, qui in vita Romuli Cossum et Marcellum ista spolia ferentes *quadrigis* urbem invectos ait, colligi volunt, eum quoque P. 291 triumphasse, adeoque non Tribunum militum, qui triumphare non potuerit, sed Consulem ea spolia retulisse, id argumentum revera nullius est ponderis. Erravit enim Plutarchus, aeque ac Valerius Max. et Victor, quos etiam ipsi rejiciunt, Cosso non Tribuno, aut Consuli, sed Magistro equitum hanc tam gloriosam de Tolumnio victoriam adscribentes. Nam quid Graecus ille de Cosso et ejus aequalibus docere nos possit, quod non ipse ex antiquioribus haurire debuerit? Atqui omnes ante Livium uno ore Cossum Tribunum militum in Triumpho non suo, sed Dictatoris sui, opima haec spolia Feretrii templo intulisse tradiderunt, neque ullum indicium aut vestigium triumphi, ab ipso Cosso Consule acti, usquam aut apud quenquam alium reperitur. Et si etiam olim ex ullis vel librorum monumentis erui potuisset, haud dubie doctissimo illo aevo et antiquitatum studiosissimo non fugisset vel Augustum, vel Livium, quos credibile est diligentissime in hanc rem inqui-

sivisse, et, si quid ejusmodi invenissent, eo veluti maximo novae sententiae firmamento fuisse usuros.

Nam, quam parum sibi ipse Livius in ea probanda et confirmanda superioribus argumentis satisfecerit, vel ex eo patet, quod, postquam dixerat, in Cossi Consulis annum pugnam ejus cum Tolumnio non potuisse transferri, conjectura, quasi iis jam opus sit, et quidem tam incerta, ut eam ipse mox explodat, aliud his spoliis accommodare quaerit tempus. *Tertius*, inquit, *ab Consulatu Cossi annus, Tribunum eum militum consulari potestate habet: eodem anno Magistrum equitum, quo in Imperio alteram insignem edidit pugnam equestrem. Ea libera conjectura est.* Etiam haec et seqq. cum annexis rationibus non plane se intelligere queritur Glareanus. P. 292 Nec injuria. Nam satis apparet, Livium, si usquam, hoc in loco laborasse, ac vix scivisse, qua verborum obscuritate se tegeret suamque animi sententiam. Nam nihil aliud dicere, quam tertio ab Consulatu anno Cossum fuisse Tribunum militum consulari potestate, et quae sequuntur, quid eo significatur, aut quo pertinet? Sed, quod ipse clare et aperte non ausus est proloqui, ne Augusti sententiam statuere parum veram et certam videretur, nobis cogitandum et intelligendum voluit relinquere. Nempe quum duobus tantum annis post Consulatum Tribunus militum consulari potestate fuerit, et simul Magister equitum, eoque in imperio etiam alteram ediderit insignem ac celebrem equestrem pugnam, de qua mox etiam aliquid dicemus, forte etiam hanc cum Tolumnio tunc ab illo pugnatam esse; quoniam cum iisdem Vejentibus Romani tunc congressi sint, et sub ejusdem Dictatoris auspiciis. Quo posito, longe proclivior fuisset veterum error, et longe verisimilior ejus dari possit causa, dum, quod Cossus in bello contra Vejentes sub auspiciis Dictatoris Mam. Aemilii egisset eo anno, quo Tribunus militum consulari potestate in Urbe fuit, id illi tribuissent undecim annis ante, quando sub eodem Dictatore contra eosdem hostes in exercitu Romano Tribunum militum egit. Hoc voluit illis verbis Livius, et ideo, ut reverá novam in iis latere conjecturam significaret, subjunxit, *sed ea libera conjectura est*, verum ea, quam modo proposui, mera est conjectura, nullis conjectandi legibus adstricta aut coërcita, sed quae quamlibet opinionem nullis firmamentis subnixam libere arripit. Hinc jam pendet P. 293 seqq. sensus: *Sed, ut ego arbitror, vana in omnes opiniones versare licet*, hoc est, sed meo quidem judicio incertis et vanis in rebus ita conjectare licet, res, quas vanas liquet, ut sunt, quae de Cossi opimis spoliis alio quam Consulatus ipsius anno traduntur, etiam libera ejusmodi conjectura in omnes opiniones, quascunque possis, versare et aptare licet. Sic *liberum spiritum* vocat poëticum Petronius, quod per varia vagetur, *ut potius furentis animi vaticinatio adpareat, quam religiosae orationis sub testibus fides.* Vere autem libera, immo incertissima haec erat conjectura. Nam nulla omnino causa est, cur eam potius recipiamus, nullis plane argumentis fultam, quam omnium antiquorum, de re tam antiqua, sententiam, ad quam labefactandam a posse ad esse, ut in scholis loquuntur, argumentari neutiquam licet. Et praeterea duae illae rationes, ex titulo et lege spoliorum petitae,

quibus veterum consensum impugnabat Livius, si quid in iis esset virium, hanc ejus conjecturam aequali prorsus effectu infirmarent, unde et continuo eam ipse rejicit. Nihilominus Valerius Max. et Aurelius Victor idem afferunt, Cossum scilicet Magistrum equitum opima cepisse spolia. Sed summam ea in re Valerii oscitantiam superius demonstravimus: et uterque alio insuper malae ac sublestae fidei documento suam ipsius auctoritatem eo loci non parum imminuit; Valerius, quum *ducem Fidenatium* a Cosso interemptum scribit, qui fuerat Rex Vejentium, ad quos a Romanis defecerant Fidenates; Victor, quod non solum nulla Vejentium, sed solorum Fidenatium facta mentione, ita horum quoque ducem Tolumnium, quem nominat, videtur et ipse facere, sed vel maxime, quod Cosso Magistro equitum Dictatorem imponit Quintium Cincinnatum, quum is Magister equitum Dictatorem habuerit Mam. Aemilium, Quintius autem Cincinnatus sub eodem Dictatore Magister equitum fuerit, quum Cossus ex veterum sententia Tribunus militum de Tolumnio opima retulit.

P. 294

Concludit tandem Livius hanc disputationem, ita ut ad aucupandam Augusti gratiam oportebat, hoc est, ita ut videretur illius sententiam, spretis omnibus obstaculis, penitus probare ac recipere. *Sed, ut ego arbitror, vana in omnes opiniones versare licet, quum auctor pugnae recentibus spoliis in sacra sede positis, Jovem prope ipsum, cui vota erant, Romulumque intuens, haud spernendos falsi tituli testes, sese A. Cornelium Cossum Consulem scripserit.* Legendum putem *inscripserit*, nempe *spoliis*, quod praecedit. Sic supparius; *titulus ipse spoliis inscriptus. In* facile potuit absorberi, per ultimam proximi vocabuli literam. Non tamen hoc tanti facio, ut eum quoquam de eo contra vulgatum contendere velim. Ceterum connexio sententiae haec est: Liberam esse suam illam conjecturam, nec certis finibus comprehensam, sed obvium quodque invadentem, verum ita libere, vana quae sint, hoc est, illam veterum sententiam, quam retulerat, et falsitatis arguerat, licere in omnes versare opiniones, ut maxime vanam, quum ipse auctor pugnae recentibus spoliis sese A. Cornelium Cossum Consulem inscripserit, quo utique vanissimam eam esse cuivis adpareat.

Ita excusso et illustrato simul ac confutato nobilissimo hoc, sed et obscuro, Livii loco, de spoliorum tandem titulo videamus. Nec enim Augusti fidem in eo referendo suspectam habemus, sed aliter interpretandum, et quidvis potius comminiscendum censemus, quam ut eo temere impugnetur omnium antiquorum hujusmodi in re consensus, praesertim quum minime sit verosimile, non et ipsos legisse ac considerasse, sed ignorasse vel neglexisse pariter eum omnes, licet publice in sacra aede ad servandam rei memoriam, et edocendam posteritatem in ipsis spoliis scriptum. Ampliss. Rutgersius, qui itidem errasse hic potius Augustum censet, putat illum, eum invenisset *A. Cornelius M. F. L. N. Cos.* ultimam voculam male exposuisse *Consul*, pro eo quod debuisset, *Cossus*. Sed aperte eam inscriptionem rejiciunt Livii verba, qui haud dubie ex ipsius Augusti sermone, spoliis inscriptum *A. Cornelium Cossum Consulem* testatur, expresso simul et cognomine et Magistratus vocabulo.

P. 295

Deinde si maxime in thorace ita scriptum inveniſſet Auguſtus, non aliter tamen, si solam per se consideres inscriptionem, eamque ab Auctore suo ita scriptam ſtatuas, ut a poſteris intelligi voluerit, τὸ *Cos.* interpretari ille debuiſſet, quam *Consul.* Etenim iſtae literae, eo praesertim loco poſt illuſtris viri nomina in quocunque titulo positae, semper iſtius honoris vocabulum notent, et tam frequenter jam antiquitus in imaginum, ſtatuarum, lapidum, nummorum, aliarumque rerum inscriptionibus occurrebant, ut non modo nullus poſtea lector (quem qui ejusmodi monumentis de rebus suis monere seu docere vult, tanquam earum ignarum considerare, et proinde non obscure prorsus alloqui debet) illas, ubicunque tandem iſto verborum ordine repertas, aliter, quam vulgatissima ferebat consuetudo, interpretaturus eſſet; sed et quum jam vox, quae iis significabatur, interjecta a poſterioribus Romanis nova litera, P. 296 auctior pronunciaretur, atque etiam, ubi integra exprimebatur, scriberetur, antiqua tamen illa *τοῦ Cos.* scriptura etiam tum retenta fuerit. Nempe Consulem antiquiſſimi, et haud dubie ipsius Coſſi tempore, dicebant *Cosulem*, sicuti *covallis* apud Varronem, *Cojux* et *Coservus* in Lapp. et similia, ignorata in his, ut liquet, littera *N.* quam poſteriores tum particulae iſti *Co*, ad componendum adhibitae, tum aliis infinitis vocabulis addiderunt. Hinc factum, ut ea vox tribus illis primis olim ejus literis paſſim notata occurrat, nec, etiam poſtquam aliam loco seu ordine tertiam jam accepiſſet, illa tamen trium literarum nota aboleri potuerit. Nempe pronunciatio, quae in arbitrio eſt inconſtantiſſimi vulgi, facilius et citius mutatur, quam scriptura, et quamvis haec tandem illi se accommodare debeat, et in hac etiam voce plene exarata accommodaverit, tamen imperfecta iſthaec scriptura, quia tam crebro erat in usu, in titulis maxime, mutari vix potuit, vel certe reverentia quadam antiquitatis retenta eſt, tanquam usitatiſſimae Consularis dignitatis nota, quam ob suam frequentiam periculum non erat, ne quis ignoraret, vel perperam interpretaretur. Ita scribebatur perpetuo *Cos*, tanquam si adhuc diceretur *Cosul*, sed legebatur *Consul.*

Eodem modo se res habuit in una ex quatuor urbanis tribubus. Nam quia olim cives Romani diſtributi erant in xxxv. tribus, et in titulis lapidum semper tribus, in quam quisque erat relatus, nomini cujusque primis literis notata adjiciebatur, ex eo tam frequenti item usu factum eſt, ut, quum mutatio quaedam eveniſſet in pronuntiatione et scriptura unius e quatuor illis urbanis tribubus, ea tamen etiam tunc priſtinam suam notam trium literarum in Lapp. retinuerit, quamvis plene scripta tertiam iſtius notae literam non amplius agnosceret. De *Sub-* P. 297 *urana* tribu loquor, quam olim *Sucusanam* a succurrendo dictam praeter Varronem sensit et Verrius apud Feſtum, eique *rei indicio esse, quod adhuc* (quum scilicet *Suburana* jam diceretur) *ea tribus per C. literam, non B. scribatur.* Nempe *quum tribus literis notatur, C. tertiam ostendit*, ut aït Quintil. 1, 12. hoc eſt, designatur in monumentis lapidum, quae etiam nunc obvia, per has literas *SUC.* quia iſtic ab usitatiſſimo et antiquissimo more, quo semper antea iſtis literis notata fuerat, non ita facile, ut in vulgari sermone, recedere vel poterant, vel suſtinebant. Legendo tamen

Suburanam vocabant. Qua etiam re tandem effectum eſt, ut nonnulli, solummodo pronunciationi adtendentes, et antiquitatis usum in scribendo ignorantes etiam in Lapp. *B.* ἀντὶ τοῦ *C.* usurpaverint, ut in quibusdam inscriptionibus, non tamen antiquis valde, videre eſt.

Similiter praenomina Romanorum pauciſſimis literis, pleraque una tantum, ubique signata occurrunt, maxime quae frequentiſſimi erant usus. Inde factum eſt, ut, quae pene omnium erant uſitatiſſima, *Gajus* et *Gnaeus* (ut ego haec legenda, et siquidem integre etiam scribenda censeo) tamen non per *G.* sed *C.* occurrant notata. Antiquiſſimi enim ignorabant figuram τοῦ *G.* ejus vero vim et sonum per literam *C.* efferebant, quae poteſtate, ordine, et forma quoque Graeco *Γ* respondebat, unde et *Gammae vice prius functam* aït Ausonius in Idyll. de literis. Voluit idem Feſtus in v. *Prodigia*, sed obscurius paulo, ideoque minus intellectus a viris doctis. *Prodigia*, inquit,
P. 298 *quod praedicunt futura, permutatione G. literae; nam quae nunc C. appellatur, ab antiquis G. vocabatur.* ubi mirifice haesitat Ant. Auguſtinus, et nescio quae, certe a Feſti mente alieniſſima, comminiscitur. Sensus eſt, prodigia a praedicendo, vel prodicendo, ut vult Aug. denominata eſſe, facta permutatione *G.* literae in locum *C.* qua usi sint antiqui, qui non habentes figuram literae *G.* ejus *G.* tamen sono extulerint et vocaverint eam literam, quae nunc vulgo *C.* appellatur. et pronunciatur ut Graecum *K.* seu, ut idem aït in v. *Orcus*, *per C. literae formam, nihilominus G. usurparint*, id eſt, pronunciarint. Unde et Victorinus de Orthogr. [pag. 2269.] apud illos *C. et nomen habuit G. et usum praestitit.* Ipsam enim G. literam sero Romani acceperunt, a Sp. Carvilio demum inventam, quum jam *C.* literae sonus a τῷ γάμμα ad τὸ κάππα desciscere coepiſſet, Plutarch. Quaeſt. Rom. n. 54. ὀψὲ ἐχρήσαντο τῷ γάμμα, Καρβειλίου Σπορίου προσεξευρόντος. *Sero usi sunt litera G. quum Sp. Carvilius eam invenisset.* Intelligenda enim Graeca de figura literae *G.* nam sonum ejus, seu τοῦ γάμμα, antiquitus sub figura literae *C.* habuerunt. Quod de Sp. Carvilio Plutarchus, idem de eo Scaurus et Victorinus Grammatici teſtantur. Eum autem Petrus Ciacconius Vir Doctiſſimus ad Duilianam inscriptionem, in qua semper iſtic loci, ubi poſteriores *G.* posuissent, *C.* exaratum invenies, suspicatur fuiſſe illum ipsum, qui primus Romae divortium feciſſe traditur circa annum U. C. 520. At ego exiſtimem potius, fuiſſe illum libertum, qui primus in ea urbe γραμματοδιδασκαλεῖον ludum literarium aperuiſſe dicitur a Plutarcho Quaeſt. 59. Ergo quum prisci scriberent *Cajus* et *Cnaeus*, quod illis idem in pronunciando erat, ac si Graece scriberetur *Γάϊος* et *Γνάϊος*, ut P. 299
etiam fit a Graecis scriptoribus, ea praenomina, siquidem primis tantum literis signarentur, per *C.* et *CN.* notari olim debuerunt. Et ita factum, ut hae notae, quia tam crebro in omni monumentorum genere occurrerent, quum eſſent quamplurimi, qui iſtis praenominibus appellarentur, retentae fuerint, etiam poſtquam inventa fuit litera *G.* quando *C.* nullum amplius locum habebat in vocabulis, quae *Gajus* et *Gnaeus* legebantur, immo et scribebantur, siquidem scriberentur integre. Unde et Paulus vel Feſtus, secutus in eo haud dubie Verrium suum, de utroque praenomine non in *C.* litera, sed *G.*

egit, quos summa injuria tam acriter propterea exagitat Ant. Augustinus. Nec enim Quintilianus tradit, *Cajum* scribi, dici vero *Gajum*, sed *Gajum C. litera Notari, nec Gnaeum eam literam in praenominis NOTA accipere, qua sonet.* Vide lib. 1. cap. 7. Manifeste agit de notis horum nominum, non integra scriptura, quae cum enunciatione conveniebat, haud dubie aeque ac eorum, quae ibi porro memorat. Scilicet *Consules*, et *Suburana* tribus, quamvis alienioribus significentur notis *COSS.* et *SUC.* nemo tamen erit, opinor, qui dubitet, quin illa, si plene perscribantur, usitatas in pronunciando literas tertio loco recipiant, et recipere debeant.

Non putem itaque Cossum, si cognomen suum in hoc spoliorum titulo inscribi, idque a posteris intelligi voluisset, his tribus tantum literis fuisse usurum, quae isthic loci positae ex vulgatissimo inscriptionum more *Consulis* vocabulum potius, quam quicquam aliud, notare cuilibet viderentur, et proinde omnes, ad legendum hunc titulum accessuros, vel in haesitationem,
p. 300 vel in errorem inducerent; immo, ex ipsius Clar. Rutgersii sententia, ipsum Augustum, principem revera Doctiss. et qui minime ignorabat, A. hunc Cornelium Cossi cognomen habuisse, revera induxissent, de Consulari illas dignitate perperam, ut credit, exponentem.

Quo accedit, quod non solebant veteres paucis literis notare cognomen, siquidem integre scripserant nomen gentilicium. Quia hoc, quum constans esset et perpetuum inter omnes gentiles ac posteros, ideoque omnibus notius, facilius multo cognosci poterat concise scriptum ex addito plene cognomine, quam ex gentilicio cognomen, quod saepissime in posteris, saepe etiam in uno homine, mutabatur, ac novum plane, ideoque etiamnum incognitum, plerisque erat. Sic in aliquot fistularum plumbearum titulis apud Gruterum pag. 182. et 183. *C. IVN. SILANO. M. LICIN. LVCVLLO. L. IVN. CLARO. ET AVR. SEVERO. COS. SEX. AVR. ANVLLINO. COS* aliaque. In nummis *L. H. TVB.* exponendum esse *L. Hostilius Tubulus* contra virum Doctissimum, qui aliter sentiebat, in nupera mea Dissertationum triade abunde probavi. Sic in iisdem *Q. CAECIL. NIGRO.* Nempe Caeciliae gentis nomen celeberrimum erat, et idcirco istis tantum literis in argento publico satis superque significari poterat. At *Nigri* cognomen obscurius et ignotius, ideoque integre scriptum. Immo hinc in gente Caecilia *incognitam Nigrorum familiam restitui*, ait Clariss. Patinus, *cujus nullum vestigium sit apud Veteres.* Et sequitur vir summus in Diss. de Numism. Praest. p. 521. At o praeclari, ποῖον ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων? Ignotum omnino ex veterum scriptis illud esse cognomen? Meminit utique *Caecilii Nigri* Auctor B. Hisp. cap. 35. sed et hujus ipsius *Q. Caec. Nigri*, hominis Siculi, aeque p. 301
ac, qui illi in nummis adjungitur, C. Hejus, Plutarchus in Cicerone, Asconius Pedianus argumento in Divinationem Ciceronis. Immo contra eum Cicero illam ipsam orationem de Accusatore Verris constituendo dixit. Quod si quis duo haberet cognomina, plerumque prius et antiquius, utpote notius, imperfecte, posterius ac recentius perfecte in exiguo illo nummorum spatio scriptum reperitur, ut apud Pighium in Annalibus: *M. MAX. M. F. MESSALA. L. LENT. L. F. CAVDINVS.* et alia. Quo-

propter quum et *Corneliae* gentis nomen esset clarissimum, et jam ante Cossum Flamines, Decemviros, Consulares, ac Triumphales viros dedisset, *Cossi* vero cognomen vel ab illo demum, vel a paucissimis et proximis ante illum (nam Ser. Cornelium Consulem an. 268. quem alii *Maluginensem*, Diodorus Siculus, in rebus Romanis et maxime magistratuum nominibus sublestissimae fidei scriptor, *Cossum* vocat) inceperit, nec longo post eum tempore iterum desierit, existimem omnino, si locus in his spoliis angustior fuisset, quam ut omnia Cossi nostri nomina integre scripta caperet, potius *A. CORNEL. COSSVS*, quam *A. CORNELIVS. COS.* in iis inscriptum fuisse; nisi ad tuendam Clariss. viri conjecturam statuere velimus, omnia ejus nomina, propter arctius forte spatium pariter paucis fuisse literis notata, hoc modo *A. CORN. COS.* sed tamen etiam sic putem vitaturum fuisse Cossum summam, quae est in τῷ *COS*, ambiguitatem, cum id fieri posset duabus tantum literis adjectis, quia illa aetate literas non geminarunt, adeoque unico *S.* hoc *Cossi* nomen tunc haud dubie fuit scriptum.

Videtur itaque, praesertim quum et allegata superius Livii auctoritas utrumque et cognominis et Consularis dignitatis vocabulum spoliis inscriptum satis P. 302 superque, ni fallor, testetur, aliud quid comminiscendum, ut occurramus D. Augusto, et ex ejus sermone Livio nostro, fidem antiquitatum omnium ex hoc spoliorum titulo oppugnanti. Sed quoniam nulla superest via, quae certa et liquida ratione ad verum in re tam antiqua nos ducere queat, conjecturis agendum. Nempe non putem hunc titulum, quem Augustus vidit, ab ipso Cosso spoliis inscriptum, quamvis id Livius, sed non nisi item conjectura, plane incerta, si non potius sola adulatione Caesaris, ad ejus sententiam confirmandam adductus, prodere videatur, dum *recentibus spoliis* ab auctore pugnae inscriptum memorat. Etenim apud antiquissimos Romanos, fatente alibi ipso Livio, ut cap. 5. ostendi, rarissimus erat literarum in publico usus, adeo ut etiam annorum ac temporis memoriam, non literarum scriptura, sed clavis in aede sacra fixis conservarent; unde verosimile non videtur, apud eos illo jam tempore, tam prisco et impolito adhuc ac simplice, immo nec antequam extra Italiam cum Poenis bella gerere coeperunt, hujusmodi rerum gestarum splendida ac gloriosa elogia in publico loco usitata fuisse. Certe Duiliana inscriptio ab ipsis veteribus ad demonstrandam obsoletam majorum suorum scripturam tanquam vetustissima, quamvis Cossi tamen aetate duobus ferme seculis posterior, adfertur. Atque hinc antiquissima Urbis Romanae numismata, ut et illustrium illius temporis hominum imagines ac statuae sine nominibus, titulis, ac subscriptionibus fuisse reperiuntur, quamvis tamen deinde, cum mutae imagines, quomodocunque expressae et ubicunque positae, non satis valerent, memoriam eorum, quos referebant, conservatam posteritati tradere, paulatim addi illis coeperint sola P. 303 fere nomina, ac saepe etiam praecipui vel supremi honoris, quem vivi gesserant, mentio, et tandem, ut nihil pene rerum humanarum tenui illo initio, unde coepit, stare ac manere solet, adcrescente in hominibus gloriae studio, etiam tituli non jam nominibus modo, sed et omnibus Magistratibus ac sacerdotiis, tum praecipuis rebus gestis, quantum

loci spatium permittebat, ordine memoratis locupletati fuerint. Ea vero consuetudo cum civitatem invaderet, non illa suae tantum, sed et majorum suorum, maxime qui praeclara laude ac gloria prae ceteris commendari poſſent, memoriae iſtiusmodi inscriptionibus in omnium animis renovandae ac aeternum retinendae consulere ſtuduit. Quid enim? Ex tot *falsis imaginum titulis*, de quibus paſſim ipsi Veteres queruntur, nonne manifeſtum eſt, eos longe poſt demum imaginibus priscorum hominum subscriptos? Nam quis sanae mentis, recenti adhuc re et vivis etiamnum, qui se redarguere possent, publice ausus fuiſſet eos mendaci honorum ornamento refertos proponere. Aemiliani Scipionis ſtatuae decus obsidionalis coronae in Africa acceptae Auguſtus demum adscripsit. Plin. 22, 6. Etenim ejus ſtatua antiquitus posita ad Opis *nihil habuit aliud inscriptum*, *nisi* CENSOR, ut illa, quae ad *Πολυδεύκους* seu ad Pollucis aedem, *COS.* quam ejusdem eſſe, cujus superior iſta, non ex longa omnium nominum et praecipue cognominum atque honorum adscripta serie, sed ex *statu*, *amictu*, *annulo et imagine ipsa* probat Cicero ad Atticum 6, 1. quo confugere non foret neceſſe, si, cujus fuisset, subjectus index aperte declarasset. Haud dubie inscripta fuit hoc modo, *P. CORNELIVS. P. F. P. N. SCIPIO. COS.* Id vero quia
P. 304 conveniebat etiam in alios ex iſta Scipionum familia, putabat Scipio Metellus ſtatuam illam eſſe proavi sui P. Cornelii Scipionis Nasicae Serapionis. Ex quo illius errore satis patet, neque *Africani*, neque *Aemiliani* cognomina addita, neque etiam secundum ejus Consulatum, aut quicquam aliud Aemiliani honorum ac decorum, quae multa fuerunt, et quorum uno, praeter Consulatum adscripto, iſte Metelli error vitari facile potuisset. Et Cicero, cum eum refutaret, sola alterius illius, quae ad Opis erat posita, subscriptione utitur, quae et ipsa *nihil aliud*, *nisi* tantum, *Censorem* eum fuisse, declarabat, quod de Nasica Serapione dici minime poterat, qui Censor nunquam fuerat. Metellum vero ſtatuis majorum suorum pleniores subjecisse titulos, et quibus ab aliis diſtingui possent, ibidem Cicero significat, quum eum in Aemiliani imagine *subscriptionem Serapionis*, hoc eſt, quae ei proprie conveniret, incidi curasse tradit.

Similiter itaque quum iſtae inscriptiones Romae jam frequentarentur, putem poſteros quoque Cossi voluisse rem tam illuſtrem, et ad suam gloriam maxime pertinentem, memoriae suorum civium mandare, publico et haud facile perituro literarum monumento, et omnium etiam infimorum hominum, qui hiſtorias non legerent, oculis publice in templo exponere, in ipso thorace inscriptam. Et forte ei rei occasionem illis praebuerint tertia opima spolia a Marcello relata, et, ut credibile eſt, pro more tunc jam usitato, non sine titulo rem geſtam breviter declarante Jovi Feretrio dedicata. Adjecerunt vero mentionem Consulatus, non ut significarent, quod inde colligebat Auguſtus, eum, quum Consul esset, opima iſta spolia cepisse, sed eum A. Cornelium Cossum, qui et Consulatum gesserat, Magiſtratum P.
in urbe Roma inter ordinarios 305
summum, amplissimumque. Fuerit itaque ex mea sententia in hunc modum a poſteris illa thoracis inscriptio *facta*:

A. CORNELIVS. M. F. COSSVS. COS.

SPOLIA. OPIMA. CAESO. IN. ACIE. LARTE. TOLVMNIO
REGE. VEIENTIVM. IOVI. FERETRIO DEDICAVIT.

At ambigua tamen est aliquantum ex illa Consulatus mentione hujus tituli sententia. Quis negat? Num adeo abhorrere illud videtur ab ista consuetudine, qua multi tunc temporis etiam falsis titulis, nedum ambiguis, majores suos honestare studuerunt. Verum ego tamen crediderim, hanc ambiguitatem non captatam, sed potius vel non animadversam, vel certe spretam et neglectam. Id enim tantummodo agebant tituli hujus auctores, ut hoc populum docerent, quis ista spolia, non quando, cepisset. Hoc si quis rerum antiquarum studiosior insuper scire expeteret, eum neque brevi isto titulo contentum fore; sed potius, ut oportebat, vetustos Annales consulturum non dubitabant, ex quorum constantissimo consensu res erat clarissima, nec ullum erroris periculum.

Praeterea stabat pro illa inscriptione mos solennis Romanorum. Etenim quoniam Consulatus, ut Fastis et Annis nomina, sic Consulibus ipsis maximam gloriam et aeternam memoriam dabat, idcirco neque facile ullo in titulo vel columnarum vel imaginum vel cujuscunque tandem rei, cujusquam, qui Consul fuisset, elogium exprimebatur, quin ejus nomini istud supremi honoris atque imperii vocabulum adderetur, etiamsi res gesta, quae subjiciebatur, vel ante vel post Consulatum evenisset. Sic etenim et inscriptio illa L. Pauli, quae item a posteris demum Aemiliae gentis composita est, ejusque nomini addit *Consul II. Censor, Augur, Triumphavit Ter*, nimio liberaliter, non ita interpretanda est, tanquam si ejus Auctores voluerint, Paulum vel in secundo Consulatu, vel post, tres duxisse triumphos. Primum enim illi ipsi, qui tres ei tribuunt, ex Praetura, cujus nulla tamen in eo titulo fit mentio, et antequam priorem adipisceretur Consulatum, egisse sentiunt. Ita M. Aufidius Fronto, qui Consul fuit A. V. 952. in Epitaphio filii sui apud Gruterum pag. 369. se *Frontonem Consulem* vocat, quod eodem modo exponendum est in ipso, quo in patre ejus et avo, quorum nominibus itidem illud vocabulum in eodem lapide adjicitur. Nempe illum non ipso Consulatus sui anno hoc monumentum filio posuisse, sed simpliciter Consulem fuisse, atque ita significasse, filium suum fuisse Consulis filium, nepotem, pronepotem. Porro similis fere est Plautii Silvani inscriptio, nisi quod non enunciantur omnia uno verborum tenore, sed separata constructione, apud Gruter. pag. 452.

P. 306

M. PLAVTIVS. M. F. A. N. SILVANVS.
COS. VII. VIR. EPVLON.
HVIC. SENATVS. TRIVMPHALIA
ORNAMENTA. DECREVIT
OB. RES. IN. ILLYRICO BENE. GESTAS. P. 307

Triumphalibus enim donatus est hic Plautius diu post Consulatum ipsius. Certe Consularem in Illyrico res gessisse aliquanto tempore post, aperte tradit Vellejus 2, 112. In his itaque omnibus *Consul* notat solummodo hominem Consularem, qui Consul fuit, neque simul tempus aut annum Consulatus designat.

Atque ita eam vocem P. quoque Scipionem Nasicam in inscriptione donarii sui, in Capitolio Diis dedicati, quum summi istius Magistratus mentionem

in ea expressam voluit, accepisse censeo, quamvis Livius in eo haesitasse videatur. Dicit enim 38, 35. *Eo anno sejuges in Capitolio aurati a P. Cornelio positi; Consulem dedisse inscriptum est.* Ex quo hujusmodi haud dubie fuit inscriptio:

P. CORNELIVS. P. F. SCIPIO. COS.
DONVM. DEDIT.

At eo anno Consules erant M. Fulvius et Cn. Manlius; P. autem Cornelius duobus jam annis ante fuerat. Non ergo se, quum Consul esset, sed qui Consul fuerat, donum illud dedisse, isto vocabulo significare voluit. Non ignoro equidem, differentiam esse aliquam inter *Dare* et *Dedicare*, ac aliquando evenire, ut alius det ac donet quippiam Diis, alius dedicet, ac *Dare* eum proprie censeri, qui sua impensa et voluntate conficiendum curavit, ut pluribus ad Valer. Max. 1, 4, 8. ostendam. Sed tamen, si rem vere ac diligenter spectemus, tum demum *dari* donum Diis recte dicitur, quum in templis eorum ponitur, ac dedicatur: quoniam in omni donatione (si quid ea differt a datione, ut volunt, quum in jure
P. 308 Civili non pro modo, sed caussa alienandi et acquirendi dominii habetur) ultimum semper est ipsa illa datio, seu traditio. Certe in dono, quod Diis datur, cum idem homo, qui dat, etiam dedicat, manifestum est, non aliud statui posse tempus, quo vere ac proprie *dare* illud dici queat, quam quo dedicat: nam antea habuit tantum voluntatem dandi vel liberam, vel voto obligatam. Quod si, vel ipso morte praerepto, vel vivo ac volente, alius dedicat, tamen etiam tunc non ante, quam in templo ponitur donum, dedisse, et quidem per illum, qui dedicat, existimari et dici debet. Clarissimum ex his, quando P. Cornelius sejuges illos auratos *dedisse* sit censendus, nempe eo ipso tempore, quo in Capitolio eos posuit ac dedicavit, hoc est, secundo post Consulatum anno, atque ita Consularis dignitatis vocabulum non pertinere ad *τὸ Dedit*, neque adhibitum esse ad signandum tempus, sed tantum ad describendum simpliciter a gesto illo honore P. Cornelium. Haesitasse igitur, ut dixi, in hac quoque inscriptione interpretanda videtur Livius, dum notatu dignum censuit, quod ea, *Consulem dedisse*, inscriptum habeat, quum tamen P. Cornelius non, quum Consul esset, (ut illum isthaec verba, dum ea ita conjungit, quae tamen in sensus investigatione erant separanda, accepisse apparet) sed demum duobus jam annis post Consulatum, *dederit*, ac in Capitolio posuerit. Neque mirari valde hanc vetusti Auctoris hallucinationem convenit, quum eodem modo in explicanda spoliorum Cossi inscriptione, (nam et in ea *Consul* non referendum, ut ille facit, ad *τὸ dedicavit*, sed ad *Cossus*) secutus Augustum, cespitaverit: quae etiam res hoc inprimis exemplo vicissim majorem, ut puto, merebitur fidem.

Et tamen miror aliquantulum, quum et alii et ipse aliquando *Consules* ac *Praetores* vocet homines Consulares ac Praetorios, et maxime Proconsules ac Propraetores, quorum Consulatus et Praeturae annus jam fuit exactus. Vellejus 1, 8. de L. Paulo P.
Qui et Praetor et Consul triumphaverat. 309 Atqui certum est, eum non Consulem, sed Proconsulem triumphasse, et, si etiam ex Hispania, quam Praetor obtinuit, triumphum egit, non tamen id ante fecisse potuit, quam secundo post finitam Praeturam anno, quoniam tunc de-

mum, prorogato ei bis imperio, inde Romam rediit. Livius ipse in oratione Saguntinorum ad Senatum, 28, 39. *Quum in Italia tam atrox bellum et Hannibalem hostem haberetis, Consules cum exercitu in Hispaniam misistis. P. et Cn. Cornelii, ex quo in provinciam venerunt, nullo tempore destiterunt, quae nobis secunda, adversa hostibus nostris essent, facere.* At necdum ullus Consul tunc temporis in Hispania fuerat, sed, quoniam P. et Cn. Cornelios Scipiones fratres intelligi patet, de iis, ut res se habeat, breviter dicam. Publius Consul Hispaniam, ex SCto alteri Consulum decretam, sorte accepit, antequam bellum aut Hannibal in Italia esset. Verum cum is, priusquam ipse in Hispaniam abiisset, adventaret, toto Consulatus sui anno in Italia retentus est, et Gnaeum fratrem in Hispaniam misit. Postea, *prorogato POST Consulatum imperio, ab Senatu missus* (Liv. 22, 22.) cum novis copiis in eam provinciam venit. Frater autem Gnaeus tantum abest, ut Consul tunc fuerit, quum in Hispaniam est missus, ut ne quidem Consulare habuerit imperium, sed tantum Legatus fuerit Publii, adeoque non alia ratione Consul una cum fratre potuerit a Saguntinis appellari, quam quia aliquandiu ante fuerat. Sic et lib. 26. cap. 33. *In consilio arbitror me fuisse Consulibus Capua capta.* Intelliguntur Fulvius et Claudius, qui Capuam ceperunt, non in, sed ex Consulatu. Lib. 31. cap. 49. *Ludi a P. Cornelio Scipione, quos Consul in Africa voverat, magno apparatu facti.* Non potuit hos vovisse anno, quo Consul fuit, quippe qui post Consulatum demum, prorogato Imperio, Proconsul in Africam venit. Ita porro et Cic. de Offic.
P. 310

3, 26. *M. Atilius Regulus cum Consul iterum in Africa ex insidiis captus esset, duce Xanthippo.* Non potuit neque ille captus esse, quum adhuc Consul esset, siquidem quam plurimas antea res gessisse legitur, neque tamen initio anni Consulatum iniit, sed in alterius locum fuit suffectus. Quin aperte Valerius Maximus 9, 4, 6. scribit, prorogatum ei fuisse ob gestas bene res imperium in proximum annum, quamvis, literis ad Consules sequentes datis, successorem petierit. Quod haud dubie etiam Livius tradidit lib. 18. ut patebit, si ejus Epitomen cum Valerio conferas. Immo lib. 28. cap. 4. docet, Regulum neutiquam primo accessu ad Africam offendisse, sed res egregias *primo anno* gessisse; certo argumento, captum esse demum ex Consulatu, seu secundo anno, postquam in Africam Consul venerat.

Ceterum ille vocabuli usus jam olim in Inscriptionibus ita frequens fuit, ut deinceps Imperatorum Augusti nominis titulis adderetur semper non modo mentio simpliciter Consulatus, sed et ejus saepius repetiti numerus, etiam illis annis, quibus Consulatum non gerebant, et ab aliquo tempore non gesserant, ut adeo ex eo solo nihil omnino statui possit de anno positae Inscriptionis aut gestae rei, quae in eadem memoratur. Proinde graviter erravit Doctissimus ceteroqui Seldenus ad marmora Arundeliana, quum in Graeca Inscriptione, quae Hadrianum δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ *I.* ὕπατον τὸ *Γ.* dicit, emendandum censuit numerum priorem *I.* in *Γ.* quoque, quoniam, cum Consul *tertium* esset, etiam Tribuniciam potestatem *tertium*, non *decimum* ceperit. At vero idem ille Hadrianus in Onufrii Fastis Anno 882. in alio lapide est *Trib. Pot.*

Pot. XII. Cos. III. Et sic sem-
P. per post tertium Consulatum, quo
lii plures non gessit. Notabilis etiam est Lapis apud Gruterum p. 246. in quo laudata res ante annum expressi ibidem Consulatus facta est, ut in spoliis Cossi. Posuerunt eum *Trajano Trib. Pot. VII Cos V. Tribus XXXV. quod liberalitate Optimi Principis commoda earum etiam locorum adjectione ampliata sint.* Nam, ne putemus adjecta esse Populo Romano in spectaculis loca a Trajano in Consulatu ejus quinto, Plinius in Panegyrico, quem dixit anno, cujus initio Trajanus Cos. III. fuit, jam tum hoc nomine eum laudat cap. 51. *Populo locorum quinque millia adjecisti*, ubi videsis Lipsium, qui et ipse de eadem Inscriptione agit.

Sed maxime cum spoliis Cossi eorumque titulo congruit Nummus M. Aemilii Lepidi, qui est apud Ursinum octavus, seu ultimus in prima tabula gentis Aemiliae. Praefert is ab una parte effigiem et nomen *Alexandreae*, ab altera *M. Lepidi*, addito *PONT. MAX. TVTOR. REG. S. C.* Nempe sicuti in spoliis Cossi ex eo, quod dicitur *Cossus Consul* ea cepisse, non passi sumus inferri, Consulem tunc fuisse Cossum, quum ea spolia caperet, sed cepisse ea Cossum illum, qui postea etiam Consul fuit; ita neque hinc existimandum, M. Lepidum, quum tutor esset Ptolemaei Epiphanis Regis Aegypti, fuisse Pontificem Maximum, sed tutorem Regis fuisse eum, qui postea in Urbe Roma etiam Pontificatum Maximum, praecipuae dignitatis munus, obtinuit. Etenim mortuus est Ptolemaeus Philopator, Epiphanis pater, An. V. C. 550. quo vel sequente anno rogatu Alexandrinorum ex SCto M. Lepidus destinatus fuit tutelae Regis pupilli, cujus regno inhiabant Antiochus Syriae, et Philippus Macedoniae Reges. At XXIII. anno post idem Pontifex Maximus factus est, et in vivis etiam esse desiit Epiphanes, ut adeo Lepi- P.
dus nequaquam hoc et illud si- 312
mul fuisse potuerit, licet in nummo conjungantur. Porro quemadmodum titulo spoliorum Cossi non recte intellecto deceptus videtur Augustus, sic etiam Valerius Maximus hujusmodi nummorum inscriptione potest fuisse in errorem inductus, ut putaret, vere M. Lepidum post acceptum jam Maximum Pontificatum, et cetera dignitatis honorumque ornamenta ad tutelam Regis gerendam fuisse designatum. Nam, ita eum sensisse, clarissimum ex ejus verbis, quibus ait 6, 6. Senatum *misisse M. Lepidum Pontificem Maximum bis Consulem, et voluisse amplissimi et integerrimi viri sanctitatem, Reipublicae usibus et SACRIS compertam, externae procurationi vacare.* Non recipiunt haec benigniorem illam interpretationem, quam nunc saepe adhibuimus, et qua Plutarcho forte rectius succurri posset. Tradit ille in lib. de Fort. Rom. [pag. 318.] Metelli Macedonici summam felicitatem extollens, elatum eum *ὑπὸ τεσσάρων παίδων ὑπατικῶν, καὶ δυεῖν γαμβρῶν ὑπατικῶν, a quatuor filiis Consularibus, et duobus generis Consularibus.* At ita excusari nequit, si summo jure agas, siquidem, quo tempore Macedonicus elatus est, tantum tres ejus filii Consulares erant. Sed illo, quia omnes ad Consulatum pervenerunt, et ita vere fuerunt *ὑπατικοὶ* licet ultimus non nisi altero post mortem patris anno, et praeterea ad felicitatem viri vel maxime pertinere censuit, omnes ejus filios, numero quatuor, ad summum Urbis Romae imperium provectos,

illud hac loquendi ratione, licet, si, ut dixi, summam veritatem exigas, minus accurata, videtur significare voluisse. Generorum alter Servilius Vatia fuit, Isaurici pater, alter Scipio Nasica, Serapionis filius, qui et ipse non ante quartum a Macedonici morte annum inter Consulares numerari potuit. Servilius quando, et an unquam Consulatus insignia fuerit adeptus, nunc sane ignoramus, et valde
P. vereor, ne Plutarchus extollen-
313 di studio, ut sit, abreptus, quod de quinque dici utcunque poterat, de omnibus sed tum generis tum filiis Metelli pariter enunciando, imprudens a debita fide et veri cura deflexerit.

Superest controversia inter Eruditos agitata de anno, quo Augustus *Patris Patriae* appellationem acceperit. Ea quoque huc pertinere aliquo modo visa est, quoniam sunt, qui nummos et lapides de illa agentes in concordiam redigendos censent, eo quod posteri nummis quibusdam istam appellationem adjecerint, in quibus ratio temporis eam non admittebat. Onufrius in Fastis, Wolfg. Lazius in Comment. Vetustorum Numism. Casaubonus ad Sueton. Aug. [cap. 58.] et Rupertus ad Reinesium Epist. 28. ad Consules Valerium Messalam, et Cornelium Cinnam referunt, qui annus est ab V. C. 758. At Goltzius jam annis xxxiii. ante, quando Augustus ipse Consul v. fuit, id factum, probare ex Nummis contendit. Sententiae ejus refragari existimat Rupertus fragmentum Calendarii apud Gruter. pag. 136. Quod, quia nostra cura atque interpretatione indiget, dignum est, ut hic exhibeatur integrum:

NON. N. CONCORDIAE.
IN. ARCE. FERIAE. EX.
S C. QVOD. EO. DIE.
IMPERATOR. CAESAR.
AVGVSTVS. PONTIFEX.
MAXIMVS. TRIB. POTEST.
XXI. COS. XIII. A. SENATV.
POPVLO. QVE. ROMANO.
PATER.
PATRIAE. APPELLATVS.

Pro Onufrio stare hoc fragmentum aït Rupertus pag. 133. haud dubie, quia ex eo liquere sentit, Augustum *Patrem Patriae* demum appellatum, quum jam Consul. xiii. esset, vel fuisset. Sed ad evadendam hanc objectionem eadem ratione, qua saepius jam fuimus usi, responderi pro Goltzio posset, Augustum toties Consulem jam fuisse, quum illud in Fastis ad eum diem adscriptum est, non quum primum *Pater* P.
Patriae appellatus fuit. Sed dici 314
haec quidem possent, speciose forsan, non tamen vere, ut mox patebit. Ceterum hoc fragmento manifestius multo everti certum est illorum sententiam, qui initium istius appellationis in hoc Imperatore rejiciunt in annum 758. quo anno ille Tribuniciam potestatem non xxi. sed xxiii. habuit: id quod animadvertisse debuisset Rupertus, qui isto fragmento contra Goltzium pro Onufrio pugnat. Nam Onufrius, quem ille isto in errore una cum ceteris sequitur, permotus videtur, ut in annum L. Valerii Messalae Volusi Consulis factum illud conferret, eo solo, quod Sueton. cap. 58. dicit, Senatum *per Valerium Messalam*, mandantibus cunctis, Augustum Caesarem salutasse *Patrem Patriae*. At etiam annus 721. ex eadem familia Consulem habuit M. Valerium Messalam, et copte anno Augustus Tribuniciam potestatem xxi. cepit. Sed tamen non illo, verum sequente demum, anno Consulatum xiii. gessit. Nempe Consulatus inibatur Kalendis Januariis, at Tribunicia potestas ante diem quintum Kal. Julias, ideoque et superioris anni ex-

et hujus initio, XXI. ea
e praeditus fuit Augustus.
t ex illo fragmento Sue-
et ex utroque rem ip-
strenuus, haud dubie ho-
a illa *Patris Patriae* ap-
a Senatu collata fuit Au-
itio anni 722. quo ipse
ibuniciae potestatis XXI.
XIII. quod congruum fra-
Eamque ad rem adhi-
natus M. Valerium Mes-
perioris anni Consulem,
eres eo nomine *ferias eo*
tannis constituit, sacrum
t *Concordiae* in templo,
Arce habebat, quoniam
c gesta *repentino maxi-*
consensu, ut ait Sueto-
eu, ut Messala, *consen-*
Senatu cum Populo Ro-
Cui proinde respondens
us precatur, ut *hunc con-*
illorum ad ultimum fi-
tae perferre sibi liceat.

initio anni hoc factum,
umerus Tribuniciae pote-
postulabat; immo factum
onis Februariis, ut patet
d. 2. Fast. [vers. 127. et
ubi diserte hunc diem ea
a pulchris versibus cele-
Quid vero heic fragmen-
Rupertus sane censet il-
Ovidio dissentire, quo-
on *Nonas Febr.* sed *NON.*
criptas habeat, interpre-
llas literas, ut apparet,
Novembribus. Absurde
; quasi singulis diebus
vel notam mensis appin-
astis opus esset, nec suf-
ei, ut fit, (Vide Inscript.
pag. 133. et 134.) primo
eu Kalendis ipsis, expri-
r. *N.* itaque in hoc fra-
non mensem *Novem-*
sed diem *Nefastum* de-
Paulus ex Festo: *Nefasti*
litera notantur. Atque
et in Kalendariis. Videsis
fragmenta apud Grute-
t inprimis elegantissimum

illud Cardinalis Maffei, in quo et Maji et Junii Nonis eadem litera adjicitur, immo singulis diebus vel *C.* quo *Comitialis*, vel *F.* quo *Fastus*, vel *N.* quo *Nefastus*, vel *NP.* quo non, ut ibidem pag. 133. Gruterus exponit, *intercisus seu Ater*, qui et ipsi sunt diversi inter se dies, sed *Nefastus parte*, vel potius *Principio.* Nam, ut de his diebus canit Ovid. 1. Fast. [vers. 50.]

Qui jam Fastus erit, mane Nefastus erat.

Vel denique *EN.* quo *intercisus* dies significatur, qui mane et vesperi Nefastus, medio tempore Fastus. Sunt autem in mense Februario plerique dies Nefasti, nullus omni parte Fastus, et ipsae Nonae a purgationibus, quae caussa nominis nefastorumque dierum huic mensi, proprie *Februatus dies*, teste Varrone 5. de Ling. Lat. [pag. 46.] vocabantur, quoniam tunc Rex sacrorum Ferias menstruas edicebat. Et ne quis putet, a Nefasto die abhorrere Ferias, sciendum eas saepissime, ut et sacra ac Ludos, istis diebus, qui per se nec atri nec religiosi sunt, fieri.

Sed, ut a diverticulo redeam, constituto jam non solum anno, sed et die, collabitur Goltzii quoque opinio, cui tamen etiam Suetonii locus, quem nihil sibi obesse putat, vel maxime, mea sententia, obest, eo quod illic Messala, cujus *ipsa verba*, ut et Augusti respondentis, se retulisse profitetur Auctor, imperatorem alloquitur his verbis, *Caesar Auguste.* Jam vero hunc novo prorsus et inaudito antea *Augusti* cognomine aliquandiu post quintum ejus Consulatum ex SCto. in Munatii Planci sententiam facto, honoratum fuisse, satis constat ex Dione et Censorino, qui diserte non modo ad septimum ejus Consulatum, sed

et diem XVI. Kal. Febr. ejus anni id refert. Quid ergo statuendum de nummis, quos Goltzius allegat, et qui Augustum etiam ante XIII. Consulatum ad quintum usque hoc *Patris Patriae* titulo insigniunt? Putat Hupertus Epist. 34. pag. 219. hos nummos a posterioribus Imperatoribus restitutos, id quod factum multis aliis vetustate jam pene abolitis; eosque solemnem hunc et usitatum Imperatoribus titulum de suo adjecisse etiam illis Augusti Consulatibus, quibus nondum *Pater Patriae* appellatus fuerat. Convenientem sane nostrae de Cossi spoliis sententiae. Nam et sic a posteris in tam brevem nummorum inscriptionem collata fuissent, quae minime congruebant in unum tempus, atque adeo etiam inde appareret clarissime, non ita facile Historiarum fidem ex hujusmodi titulis esse sollicitandam. Sed tamen, ut simpliciter et vere loquar, nec contra animi sententiam causae, quam nunc ago, faveam, non putem ità se rem habere. Cur enim non etiam ante quintum Consulatum illi temporum vel negligentes vel imprudentes restitutores hanc *Patris Patriae* ἐπίκλησιν Augusto dedis-
P. sent? Censeam potius, quum
317 non solum Caesar, sed et Cicero, hac appellatione antea fuerit publice ornatus, eos, qui nummis his cudendis praefuerunt, privata adulatione, nimis profecto Romae tunc usitata, hoc honoris solummodo, non alicujus potestatis, vocabulum addidisse Augusto, cum jam solus rerum potiretur. Qua ratione ego quidem semper lapidum et nummorum inscriptiones, si cum diserta et expressa scriptorum auctoritate pugnare videntur, conciliandas cum ea hujusmodi in rebus existimo, ut alibi pluribus ostendam. Multum me confirmat, quod non ante, sed statim post victum et sublatum Antonium, Consulatu demum quinto Caesaris Augusti, notae istius cognomenti in nummis expressae apparent. Et credibile est, post eam victoriam ante Consulatum XIII. saepius hoc cognomentum ei publice privatimque delatum esse, aeque ac Tribuniciam potestatem ante XI. Consulatum, de quo ex Dione res est certa: sed ab illo non ante receptum, quam Nonis Februariis Consulatus decimi tertii, atque ideo exinde demum in perpetuum inductum esse usum. Et notae sunt satis artes hujus maxime ambitiosi Principis, dum ab ambitione alienissimus videri volebat. Cui proinde nihil convenientius, quam ut saepius antea rogatus, tunc tandem, quasi per summum istum senatus ac populi consensum, expugnari se simularet. De Cassandro Macedone testatur Plutarch. in Demetr. ipsum Regio nomine abstinuisse, quamvis τῶν ἄλλων αὐτὸν βασιλέα καὶ γραφόντων καὶ καλούντων, *alii eum Regem et scriberent, et appellarent.* Similiter de hac appellatione *Patris Patriae* in Augusto censeam ante XIII. ejus Consulatum.

Sed omisso hoc tandem exemplo, quod a Ruperto nobis suppeditatum ipsi rejecimus, ad alteram ejusdem Cossi, sed Magistri equitum, illustrem quoque pugnam progrediamur, quoniam et Livius in superiore loco a nobis exposito ejus meminit, et nos de ea item aliquid dicere recepimus. Quum iidem hostes Ve- P.
jentes ac Fidenates bellum Ro- 318
manis denuo fecissent, hi eundem Dictatorem Mamercum iis opposuerunt, qui Magistrum equitum assumpsit Cossum fiducia virtutis ejus, cujus antea specimen illustre suo sub imperio, auspicio, ac ductu Tribunus militum ediderat. Nec eum opinio

frustrata est. Nam cum
ignibus et facibus armati
ſent, et Romani nova et
ta pugnae forma territi
nt, Cossus, a Dictatore si-
to accitus, nove et ipse
nsolita fortitudine equi-
mperat, frenos ut detra-
uis. Et ita ipse princeps,
bus subditis effreno equo
ios ignes illatus, in fugam
vertit. Non praetermit-
ergo hic nobis Flori er-
uoniam id maxime in his
dversionibus agimus. Is
cap. 11. *Cossum Magi-
equitum sub A. Postu-
ictatore,* et dein hoc stra-
te unum *in praelio ad
um lacum contra Lati-*
fert, et, ut videtur, per-
Auctori de Viris Illustri-
qui eandem rem in isto
a Magistro equitum, sed
nomen non exprimit, tra-
tam.

m longius in hoc Flori
ροίᾳ, quoniam a Doctis-
iris ante nos jam eruta et
a fuit, immorari non lu-
uum insuper properemus
d, quod, ni fallor, primi
mus. Frontino itaque mu-
movebimus, non tamen,
s quoque errorem hac in
igemus, sed librariorum
m oscitantiam, per quam
prorsus Cosso contra Hi-
fidem adscribitur. Locus
teg. 2, 8. unde, ut res cla-
pareat, tria exempla huc
ransferenda.

*ervilius Priscus Dictator
igna legionum ferri in
Faliscos jussisset, signi-
cunctantem occidi impe-
quo exemplo perterriti
invaserunt.*

*essus Cornelius Magister
adversus Fidenates i-
it.*

*arquinius adversus Sa-
binos cunctantes equites, detra-
ctis frenis, concitatisque equis,
procurrere, et perrumpere aciem
jussit.*

Falsum est, certe a nemine alio traditum, Cossum in hoc praelio adversus Fidenates et Vejentes idem fecisse, quod in priore traditur exemplo. Neque convenit illud in Magistrum equitum, qui equitibus praeerat, non inter signa legionum versabatur, quae ipse Dictator in hostem ducere solebat. Quid multa? Nullus dubito, quod de Cosso dicitur, alieno loco esse positum, et exemplo decimo subjiciendum. Et, ne quis putet, hujusmodi lapsus in priscis membranis non occurrere, en geminum germanum in hoc eod. cap. paulo ante:

3. *T. Quinctius Consul signum in hostes Faliscos ejecit, militesque id repetere jussit.*

4. *M. Furius Camillus Tribunus militum consulari potestate, cunctante exercitu, arreptum manu signiferum in hostes traxit, ceteros puduit non sequi.*

5. *Salvius Pelignus bello Persico idem fecit.*

In postremo hoc merae Lectorum oculis tenebrae offunduntur. Et vidi conjecturam in margine libri, scriptam viri Docti manu, pro *Persico*, quod ignorasse videtur, legendum suspicantis *Marsico*, hoc est, Italico et sociali, quo primas tenuerunt Marsi et Peligni. Sed falsum hoc est, et inane prorsus. *Persicum bellum* dicitur, quod cum Rege Macedonum Perse Romani gesserunt. Cic. de offic. 1, 11. *Eum missum factum esse a Consule, cum in Macedonia Persico bello miles esset.* Immo in ipsis Consularium Fastorum superstitibus fragmentis anno 583. quo coepit, *BELLVM PERSICVM* praescribitur, ut solent

istis bellorum initiis notari. Eo autem bello invenio inter alias Pelignam cohortem in exercitu L. Pauli, quae, initio pugnae adversus cetratos incautius congressa, pene omnis cecidit, apud Liv. 44, 40, 41. Nec dubito etiam hoc strategema, quod Frontinus memorat, nos ibidem lecturos fuisse, nisi eo loci Auctor misere mutilatus esset. Verum hunc defectum supplet Plutarchus in Aemil. (pag. 265.) ubi, praelium, quo victus Perseus, referens, dicit, *Salium* (Gr. Σάλιον, sed legendum ex Frontino Σαλούιον, *Salvius*, quo
quens Romanis et praecipu
licis nomen) *Pelignorum*
rem abjecisse raptum su
signum in hostes: ad qu
petendum quum illi incon
incurrissent, occubuisse
Vides, mi Lector, eruta
storiam, quidque Peligno
vius Persico bello fecer
per te, opinor, jam inte
quoniam idem strategema
et superioribus praecessit,
hoc post quartum demum
aliud agitur, collocari.

EX J. FR. GRONOVII Lib. IV.

OBSERVATIONUM

Cap. XIV.

PERTINENS

AD LIVII

Lib. XXII. cap. X. §. 2. et seqq.

*ula vovendi veris sacri a-
Livium correcta. Res-
lica populi Romani. Li-
ter alibi restitutus. Ei-
verbum insiticium ex-
um. Ex animi tui sen-
tia, ut tu, formula jure-
ando adigendi. Publicum
uli Romani. Iterum re-
utus Livius. Varro defen-
Imperator quomodo res
rre, non agere, neque fa
dicatur. Agere rempu-
am. Justinus emendatus.
ere et gerere interdum con-
s. Valerio Maximo qua-
vetus scriptura reddita.
ere consulem, civem. Ge
recte. Hirtius correctus.
rsus Livius defensus. A-
se magnum. Agere ho-
es, Proconsulatum. Ta-
subventum. Cicero cor-
tus. Imperatores populi
mani. Donum datum duit.
rsus admota Livio manus.
necae et Silio vetus lectio
dita. Perditum perdere,
imilia. Cicero defensus.
tum donum. Luere. Po-
us Romanus Quiritium,
ii aliquot, Varronis. Pli-
loca sarta tecta habita.
villum pecus etiam vere
ro devotum.*

Exstat formula vovendi veris sacri apud Livium lib. 22. cap. 10. ad quam in praesenti, tum restituendae ejus in pristinum nitorem, tum illustrandae gratia, quaedam notabimus. Carmen vulgo sic concipitur: *Velitis jubeatisne hoc sic fieri; si res populi Romani Quiritium ad quinquennium proximum, sicut velim eam, salva servata erit hisce duellis, datum donum duit populus Romanus Quiritium, quod duellum populo Romano cum Carthaginiensi est, quaeque duella cum Gallis sunt, qui cis Alpes sunt, quod ver attulerit ex suillo, ovillo, caprino grege, quaeque profana erunt, Iovi fieri, ex qua die senatus populusque jusserit.* Primum liber omnium praestantissimus: *si resp. P. R. Quiritium:* nec secus alii meliores. Scribendum igitur: *si respublica populi Romani Quiritium.* Deleverunt vocem illam, qu superfluam putabant eo, quo subsequitur *populi.* Atqui decet nos superflua aut necessari existimare non ex misera nostr loquendi consuetudine, sed e usu veterum. Sic lib. 34. (cap 34.) *Versis itaque subito voluntatibus facere, quod e republi-*

ea populi Romani sociorumque esse crederet, imperatori permiserunt. Vellejus Paterculus lib. 2. cap. 16. *Pompejo Sullaque et Mario fluentem procumbentemque rempublicam populi Romani restituentibus.* Neque aliter exstitisse primitus apud nostrum puto lib. 8. cap. 9. *Sicut verbis nuncupavi, ita pro republica populi Romani Quiritium, exercitu, legionibus, auxiliis populi Romani Quiritium, legiones auxiliaque hostium mecum Diis Manibus Tellurique devoveo.* Nam et hoc lib. 22. cap. 53. ubi vulgo idem error, clare optimi libri: *Ex mei animi sententia, inquit, ut ego rempublicam P. R. non deseram, neque alium civem Romanum deserere patiar.* Sic, inquam, clare illi, aucta simul formula et castigata, ejecto, quod habent editiones, *juro.* Constat enim ex frequentibus exemplis, id in conceptis his verbis necessario non addi, et elegantius subaudiri. Noster lib. 43. [cap. 15.] *Ita jusjurandum adigebant: Ex tui animi sententia, tu ex edicto C. Claudii, Ti. Sempronii censorum in provinciam Macedoniam redibis?* Apud Petronium Arbitrum [cap. 109.] ubi jurant in foedus: *Ex tui animi sententia, ut tu, Tryphaena, neque injuriam tibi factam a Gitone quereris, neque, si quid ante hunc diem factum est, objicies, vindicabisve, aut ullo alio genere persequendum curabis: et ut nihil imperabis puero repugnanti* etc. *Item Licha, ex tui animi sententia, ut tu Encolpion nec verbo contumelioso insequeris, nec vultu* etc. Quemadmodum huic formulae adjecta est mulcta, sic illi Cornelianae exsecratio: tamen et juratum intelligi voluisse Arbitrum apparet ex eo, quod sequitur: *ne residua in animis etiam post jusjurandum ira remaneret.* A. Gellius lib. 4. cap. 20. *Verba ita erant concepta: ut tu ex animi tui sententia uxorem habes.* Quintilianus lib. 6. cap. [cap. 3.] de risu: *Cui respondens Domitius Afer, et tu, inquit, ex animi sententia. Longe; qui malam faciem habet, liber non est?* Sic rogari est jusjurandum adigi, etiamsi verbum, *juras,* adjectum non sit. Porro, quod dicere institueramus, pariter apud Livium legendum lib. 33. cap. 45. *Quod ad Nabin Lacedaemonium attineret, facere, quae e republica censeret esse, permiserunt; eam rem esse rati, quae maturata dilatave non magni momenti ad summa rempublicam populi Romani esset.* Sic apud nostrum aliosque *publicum populi Romani* frequenter satis legas. Lib. 1. [cap. 32.] *publicus nuntius populi Romani.* Lib. 8. [cap. 9.] *pontifex publicus populi Romani.* Lib. 10. [cap. 7.] *qui sacra publica populi R. faceret.* Sic restituimus lib. 23. cap. 17. *Supra septuaginta damnatos proditionis securi percussit, bonaque eorum jussit publica populi Romani esse.* Ubi eaedem duae voces exciderant. Lib. 26. [cap. 16.] *Ager omnis et tecta publica populi R. facta.* Et eodem libro [cap. 47.] *Opifices ad duo millia hominum erant: eos publicos fore populi Romani edixit.* Lib. 31. [cap. 4.] *agro Samniti Appuloque, quod ejus publicum populi Romani esset.* Sic et in fragmentis legis Thoriae, et apud Ciceronem in secunda agraria compluries. Quia *rempublicam populi Romani* Livio restituimus, de voce eadem, et alibi vel movenda, vel reponenda, aliquid monere licebit. Varro lib. 5. de L. L. [pag. 59.] *In eo propter similitudinem agendi, et faciendi, et gerendi, quidam error heis*

lant esse unum. *Potest*
aliquis facere et non a-
ut poëta facit fabulam,
agit; contra actor agit,
facit et sic a poëta fa-
t, et non agitur; ab a-
gitur, et non fit. Contra
ilor, qui dicitur res ge
in eo neque agit, neque
sed gerit, id est, susti-
ranslatum ab his, qui
gerunt, quod sustinent.
ius Gentilis ad leg. LVIII.
. *Rempublicam* ego, in-
ego, non *res.* non quin
tor *res gerere* dicatur fre-
ſsime; et quoniam, cur
gat in eo, videre nescio.
cta, facta, imperatorum
morantur, non solum *ge-*
ui vero *rempublicam ge-*
icitur, is certe rempu-
nec agit, nec facit, sed
ſtinet. En acumen viri,
mnes paginae plenae sunt
, arrogantia, inscitia Ja-
jecit. Sed Varro impe-
o res gerendo negat vel
vel facere non omni ra-
sed eo, qua ſtatim ante
aec inter se diſtinxit, qua
ecit, actor agit: ut oſten-
gula haec verba suae cu-
propriae poteſtatis eſſe,
ubique indifferenter ad-
Neque negat aliquid fa-
t agere; sed oſtendit, ut
pervagatus loquendi u-
e verba separarit. Secus
agere dicitur imperator.
ib. 26. [cap. 28.] *Ibi Lae-*
quo statu Macedonia et
, Aetoli, Acarnanes Lo-
essent, quasque ibi res
isset terra marique, ex-
Poſterior aetas et *agere*
licam dixit. Quod am-
n ex MSS. aut a debeam
in Juſtino lib. 2. cap. 4.
zonibus: *Singulare om-*
culorum exemplum. Au
mpublicam sine viris:
am cum contemtu viro-
tuentur, Sic veteres e-

ditiones. Franciscus Modius ad-
jicit *ausae* ex MSS. quod Ber-
neggerus recepit in contextum.
Recte, sed cur non offenduntur
τῷ *augere*, quod et ratio et MSS.
codices improbant. Eſt vero in
his: *exemplum ausae semper*
agere sine viris: al. *ausae rem-*
publicam augere sine viris. Sa-
tis significant, se velle scribi:
Singulare omnium seculorum
exemplum. ausae rempublicam
agere sine viris, jam etiam cum
contemtu virorum se tuentur.
Usus eadem phrasi Julius Capi-
tolinus Antonino Pio [cap. 4.]
Maxime cum et semper rempu-
blicam bene egisset Antoninus.
Vopiscus in Probo [cap. 12.]
Exemplar agendae reipublicae.
Et D. Auguſtinus sermone XIX. de
verb. Domini in Ev. sec. Matth.
Nec rempublicam gerere cri-
minosum est, sed ideo agere
rempublicam, ut rem familia-
rem potius augeas, videtur es-
se damnabile. Sed elegantius
haud dubie Trogoque dignius
foret: *singulare omnium secu-*
lorum exemplum ausae, rem-
publicam sine viris, jam etiam
etc. Alii quoque optimae notae
scriptores haec verba interdum
confundunt. Livius lib. 39. cap.
54. *Neque illos recte gessisse,*
quum in Italiam venirent. Sic
enim primae editiones et MSS.
omnes praeter Moguntinam, ex
quo manavit in vulgatas, *fecisse.*
Caesar apud Hirtium de bello
Africano [cap. 54.] *Sed, quo-*
niam ipsi sibi neque modum
neque terminum constituunt,
quo caeteri dissimiliter gerant,
egomet ipse documentum more
militari constituam. Eſt quidem
vulgo, *se gerant:* sed pronomen
scimus nos in bonae fidei libris
desiderari. Valerius Maximus
lib. 4. cap. 1. *Age, L. Quin-*
ctius Cincinnatus qualem con-
sulem gessit? Sic reſtituo ex
duobus MSS. Andinis. Vulgo:
consulem egit. Conjungit utrum-

que, ut appareat indifferenter uti, lib. 7. cap. 7. *Multo Q. Metellus praetorem urbanum severiorem egit, quam Orestes gesserat.* Eodemque modo lib. 9. cap. 1. de Catilina: *Eodem deinde animo civem gerens, quo patrem egerat, filii pariter manibus et nefarie attentatae patriae poenas dedit.* Ita uterque etiam codex absque τῷ *se*, quod vulgatis immissum est. Notum est illud Appuleji [lib. 1. Metam. pag. 113. ed. Elmenh.] *annonam curamus et aedilem gerimus.* Vicissim dicto cap. 1. lib. 4. ex iisdem reponimus: *poene tantum in recusandis honoribus se gessit, quantum egerat in emerendis.* Ubi subjecerunt *gesserat.* Seneca lib. 2. de beneficiis cap. 20. *Mihi enim, cum vir magnus fuerit in aliis, in hac re videtur vehementer errasse, nec ex institutione Stoïca se egisse.* Et hoc editionum veterum ac scriptorum pro inepto rejecerat Muretus, supposito *gessisse:* Gruterus, *fecisse:* sed jure probat antiquum Lipsius. Iterum Valerius lib. 6. cap. 1. *Q. vero Fabius Maximus Servilianus honoribus, quos splendidissime egerat, censurae gravitate consummatis.* Sic duum illorum melior, ubi vulgo *gesserat.* Livius lib. 3. [cap. 35.] *Demissa jam in discrimen dignitas ea aetate iisque honoribus actis stimulabat Appium.* Tacitus lib. 14. Annal. [cap. 15.] *Non nobilitas cuiquam, non aetas aut acti honores impedimento.* Cujus et hinc defendas lib. 16. cap. 30. *Quod proconsulatum Asiae Soranus pro claritate sibi potius accommodatum, quam ex utilitate communi egisset.* Marcilius, *proconsul,* quem suum potius supercilium, quam Tacitum, castigasse decuerat. Capitolinus eodem Antonino [cap. 3.] *Proconsulatum Asiae sic egit, ut solus avum vinceret.* Est apud Ciceronem pro lege Manilia, ubi vox *reipublicae* fortassis mutetur commodius, cap. 2. *Aguntur bona multorum civium, quibus est a vobis et ab imperatoribus reipublicae consulendum.* Consenserunt fere eruditi, *imperatores reipublicae*, non esse Ciceronis utique aut temporis illius sermonem. Itaque Manutius ex Hotmanni conjectura edidit: *et a moderatoribus reipublicae.* Gruterus vero ex Tur. et Fabr. *a vobis et ipsorum et reipublicae caussa consulendum.* Utrumque sane non inepto sensu: tamen nemo non videt, quanta indulgentia opus sit, ut feramus tam licenter a plurimorum vetustissimorum librorum scriptura abeuntes. Nam posterius illud formatum est ingenio doctioris hominis ex verbis quibusdam cap. 8. non traductum ex vetustissimis libris. Videtur potius duas literas, quae totidem voces significabant, errore librarii transpositas esse, *R. P.* pro *P. R.* quod genus mendi passim occurrit, legendumque: *quibus est a vobis et ab imperatoribus P. R. consulendum*, seu *populi Romani.* hoc est, iis, qui provinciis populi Romani cum imperio praesunt. Sic divina illa Philippica [2. cap. 29.] *Ego arma contra consules imperatoresque populi Romani, contra senatum populumque Romanum tuli?* Livius lib. 28. [cap. 42.] *Duabus navibus populi Romani imperator fortunam publicam et majestatem imperii, quae tum in tuo capite periclitabantur, commisisti.* Et alibi. Magis autem ideo meminit horum, quod una pars erat orationis de imperatore deligendo, cujus necessitatem etiam sic inculcare voluit. Sed revocemus formulam veris sacri, in qua mox octo scripti in membranis con-

: *sic velim eam quae sal-*
ervaverit. Unde videtur
iendum: *sicuti mea, quae*
est, servata erit. Mea,
t res: nisi enim salvam in-
rent, non poterant ejus
m ex animalibus devovere.
: brevitate auctor lib. 3.
8.] *cesserant in agros sua-*
e rerum erant, amissa
a. Cicero in oratione post
m in senatu [cap. 5.] *cum*
uam non minus strenue,
postea publicam, confe-
Seneca de Tranquillitate
[cap. 2.] *nec laboris pa-*
nec voluptatis, nec no-
nec ullius rei. Non est au-
iosum illud, *quae salva est.*
ic quoque in prisca for-
tipulationis emptioni pe-
adhibitae apud Varronem
de Re rustica cap. 2. *Il-*
oves, qua de re agitur,
recte esse, uti pecus o-
, quod recte sanum est,
lascam, surdam, minam
enit aliquando in mentem:
s Roma, quae salva est,
a erit. Placeretque, nisi
n abiret a veteris scriptu-
tigiis. Sequuntur, *datum*
n duit: quae ambiguos ha-
Sigonium et Lipsium, dum
otum donum, hic *latum*
n subrogare nituntur: quos
actis his verbis offensos
: pronum est. sitne autem
s in *datum*, an in *duit*,
llum sit omnino, pronun-
difficile est. *Donum dare*
habet insolens, etsi move-
licubi librarii. Lib. 7. cap.
ntum boves militibus do-
dit, qui secum in expedi-
fuerant. Membranae qui-
Thuanaeae, *dona dedit,*
ent a manu prima. Cui
si indubites, nihil dubii
illo lib. 41. cap. 20. *Rho-*
ut nihil unum insigne,
nnis generis, ut quaeque
rorum postulaverunt, do-
edit. Ita sincere: vulgo

damno orationis deest
la *ut.* Lib. 45. [cap. 33.
privatis et civitatibus e
bus dona data pleraq
generis sint. Nec dub
imitatorem Livii Silium I
lib. 16. [vers. 164.]

> *Hinc juveni dona in*
> *velamine picto, e*
> *Dat chlamydem, stra*
> *ostro, quem ceper*
> *Cornipedem.*

Vulgo quidem, *dono;*
ita cum MS. Oxoniensi. I
[vers. 431.] *Victor dona*
Seneca lib. 6. de Benef.
Omnia ista, quae vos t
et supra humana elat
visci cogunt vestras fr
tis etc. *non sunt ves*
depositi causa sunt, ja
que ad alium dominum s
tia: aut hostis illa au
lis animi successor t
Quaeris, quomodo illa
cias? dona dando. Si
ubi male Pintianus, quo
gatis post ipsum est, *do*
supposuit. Tacitus lib. 3
[cap. 13.] *Ut tot arm*
millia, velut grex ve
exsuli Antonio donum
tur. Quid tamen *datum*
dedisse? nisi forte actum
re quidem, an et eodem
sermonis, incertum. S
lioqui sic ludere veteres
tus apud Nonium, cum i
sum jocaretur: *terebrat*
pertundis? Captivis 2, 3
in perpetuum tibi amic
atque hunc inventum
Menaech. 3, 1. *homin*
patos occupat. Quod
Rud. 1. 2. Cicero lib.
ep. 1. *Per fortunas mis*
stras, vide, ne puerum
tum perdamus. Ubi fa
dreas Schottus, eum se
tanquam includens pu
lib. 3. Nodor. cap. 1. L
Herennium [c. 51.] *mise*
stri, noli exstinguere

ctos. Sophocles Antigona [vers. 1302.] ὀλωλότ' ἀνδρ᾽ ἐπεξειργάσω. Cicero iterum lib. 15. ad Attic. [ep. 15.] *te nolui impeditum impedire*. Hoc numero si videbitur habendum, explicabis: *datum*, nunc voto, *donum duit*, sive dederit effectu, nempe, cum immolaverit. Dicitur enim per intellectum particulae, *Ut*. Nec dissimulabo, succurrisse aliquando mihi, *ratum*, vel boni ominis causa: ut lib. 38. [cap. 48.] *Rata dona vestra, quae dedistis regi Eumeni, rata libertas civitatibus esset*. Sollicitavit etiam: *datum donum luit*. id est, persolverit. Servius in 8. Aeneïd. [vers. 173.]

Annua, quae differre nefas.

Sane hoc sacrum pollutum vocatur, quod populo singulis annis luitur. Ubi tamen error est Servii *pollutum* et *polluctum* miscentis. Eodem libro [vers. 343.]

— — Monstrat sub rupe Lupercal.

Sub monte Palatino est quaedam spelunca, in qua de capro luebatur, id est, sacrificabatur. Hoc postremum nondum valde displicet. Illud quoque notandum, in Put. omnium principe integre esse: *datum donum duit P. R. Quiritium*, contra Brissonium, qui facit, *Populus Romanus Quirites*, alterum Latinum negat. Quod insolens videbitur utique, qui adsuevimus istis lib. 1. [cap. 32.] *Quod populi priscorum Latinorum hominesque prisci Latini adversus populum Romanum Quiritium fecerunt*. Lib. 8. [cap. 9.] *Uti populo Romano Quiritium vim victoriamque prosperetis*. Lib. 41. [cap. 16.] *Quia in una hostia magistratus Lanuvinus precatus non erat, Populo Romano Quiritium*. Varro lib. 5. de L. L. e censoriis tabulis [pag. 61.] *Quod bonum, fortunatum, felix salutareque siet populo Romano Quiritium, reique publicae populi Romani Quiritium*. Sed haec omnia pari suspicione complectitur vir doctissimus, inductus Livii et Paulli, qui Festum contraxit, (voc. *Dici mos erat*.) singulis locis, in quibus est, *Populo Romano Quiritibusque*, duobusque Gellii [1, 12. et 10, 24.] in quibus vulgares libri, *Populo Romano Quiritibus*. Sed posteriorum in priore scimus optimum codicem veterem habuisse, ut corrigit ad Festum Scaliger: *quae jus siet sacerdotem Vestalem facere pro populo Romano Quiritium*. Nam in Plinio lib. 16. cap. 32. *Factum hoc populi Romani Quiritibus ostentum*, haud dubie mendosum, sed ita ut appareat, quod dandi debebat, id gignendi casu conceptum; quod gignendi oportuerat, id dandi terminationem sumpsisse. At firma ratione niti suam ait emendationem, quod nempe *Quiritium* nomen adjunctum sit populo Romano, postquam in urbem migrarunt Sabini, atque ita verba haec, *Populus Romanus Quirites*, communionem et societatem utriusque populi indicent. Quasi vero non eadem indicaretur dicendo, *Populus Romanus Quiritium*: ut enim, *populus Romanus Quirites*, idem esset atque Populus Romanus, qui iidem Quirites; ita *populus Romanus Quiritium* est populus Romanus, qui idem populus Quiritium, seu qui constat ex Quiritibus, communicato vocabulo *Quiritium* populo Romano, et vocabulo *populi Romani* Quiritibus Sabinis. An etiam *populi priscorum Latinorum* l. 1. alii sunt, quam populi prisci Latini? aut non ita bene dicuntur? Scio haec nonnihil differre: sed in eo sane conveniunt, quod utercunque casus significationem non

t. Nam quod addit, in mo-
atis veteribus uuspiam re-
i, *Populus Romanus Qui-*
s, aut tertio vel quarto ca-
rimum Put. ille codex est
monumentum vetus, etsi
apis; deinde non vidit, ac-
ibi objici posse uuspiam ex-
Populus Romanus Qui-
aut *populum Romanum*
tes. Itaque cogitandum,
unico A. Gellii, et quidem
o, loco tot aliorum aucto-
oci sint corrigendi (nam
r unum illum nihil pro-
ad sententiam suam perti-
abet) an magis sit, ut hic
rmulato caeterorum resti-
. Posset existimari prae-
trajectione hic peccatum,
mbra sic concinnanda: *si*
blica populi Romani Qui-
ad quinquennium pro-
m, sicuti mea. quae salva
ervata erit hisce duellis,
duellum populo Romano
Carthaginiensi est, quae-
luella cum Gallis sunt,
s Alpes sunt; donum da-
uit populus Romanus Qui-
, quod ver attulerit. Pro
uae sequuntur, MSS. sex:
illo, ovillo, caprino, no-
grege: alii: *ovillo capri*
villo: aut, *capri non o-*
Regius et alter non pra-
ovillo, caprino novello
. Sed optimus Florenti-
secunda, sed tamen anti-
manu suprascriptam habet
nem: *ovillo, caprino, bo-*
grege. Sane formulae ve-
ri vovendi nuncupatae a-
m generalibus verbis in-
ntur, ut boves exclusi de-
pecore non videantur: i-
ie cum hic species expli-
r, commode potuerint no-
i. Etiam sic legit Plutar-
scribens in vita Q. Fabii
ai [pag. 176.] Προσεῦ λθὼν

δὲ ὁ Δικτάτωρ ἐπὶ τὸν
ηὔξατο τοῖς θεοῖς ἐνιαυτ
αἰγῶν καὶ συῶν καὶ προ
καὶ βοῶν ἐπιγονὴν, ὅση
λίας ὄρη καὶ πεδία καὶ
μοὶ καὶ λειμῶνες εἰς ὥρο
μένην θρέψουσι, καταθύ
παντα. Quod et Sigonio
adversum. Sequamur igit
tus scriptura habuit, c
uovillo, pro *bovillo:* ind
varietates, cum *B* in *V*,
in *N.* transisset. Sic alib
pro *binis*, *ueno* pro *Poen*
lum pro *vallum*, et eju
innumera. Additur: *q*
profana erunt; nam si qu
tea consecrata fuissent (u
olim et quaedam Diis d
viva pecora) hoc voto no
tinebantur. Deinde: *Jov*
ex qua die senatus popu
jusserit. Nec enim quae
tas pecorum apta sacrificio
ro lib. 2. de R. R. cap. 4
a partu decimo die ha
puri, ab eo appellantur
tiquis sacres, quod tum
crificium idonei dicunt
mum. Servius ad 4. Ae
[vers. 57] *Bidentes aut*
ctae sunt quasi biennes
neque minores neque m
licebat hostias dare. Erg
ex quo oporteat facere, r
linquit arbitrio cujusqu
destinationi senatus reserv
si tamen eum diem inte
malis, ex quo incipere
ver sacrum: qui non d
hic, sed lib. 34. [cap. 44
sacrum videri pecus, qu
tum esset inter Kal. M
pridie Kal. Majas. In f
anteidea senatus popu
jusserit fieri, ac faxit,
pulus solutus liber esto.
optimus: *ac faxitur.* h
factum fuerit. Nec videtu
nendum.

HENRICI DODWELLI

DISSERTATIO

AD FRAGMENTUM,

E MSTO LAUDINO MEMORATUM

AD LIVII

Lib. XXII. cap. XVIII. §. 5. quam Hearnius annotatio bus ad eum locum inseruit.

§. 1. *) Apparent in hoc breviculo fragmento *styli* vestigia, qua quidem per *Librarios* licet, vere *Liviani*. Et res *gesta* narratur, loco in quo interpolatur, et tempori plane consentanea, quo *Annibal* e monte *Castlino* elapsus est. Eum paullo antea in agro *Allifano* castra posuisse observaverat ipse *Livius* cap. 17. Recte ergo, et, pro rerum gestarum *serie*, sequebantur res ad *Allifae moenia* gerendae. Tum rebus *Fabii* enarratis, redit iterum Auctor fragmento expleto ad *Annibalem*. Sic illa invicem cohaerent, ut dubitare nos aegre patiantur, quin e vero *Livio* emanarint, non e *studiosi* cujuspiam annotamentis ad *marginem* allitis, nedum a *Librario*, cui facilior erat *omittendi* error, quam *interpolandi*. Et sane multa, in his primis praesertim *Livii* Libris, praeter *Livii* mentem, omissa alibi etiam (*a*) observavimus. Desunt in rebus *Coriolani* bina *Consulum* paria, e *Dionysio Halicarnasseo* supplenda, *Livii* ipsius r tionibus plane necessaria. anni quoque U. C. *Catonia* 879. *Tribunos militares Consulari Potestate* omissos ex ip *Livio* evicimus. Et in *Censorn* successione multa supponit *L vius*, frustra plane in *hodiern Livii* exemplaribus quaerend Deest etiam in eodem locus, q *tertii* interint *Decemviri*, qua tamen *tertium* illius Magistrat *annum* supponant ejusdem r tiones. Sic etiam in *Tribunorum Plebejorum* decennali a ditione et Magistratuum Curu um *Anarchia* deest *annus*, que tamen non *agnoscunt* modo, v rum etiam *exigunt* illius calcu recte et pro ipsius *mente* posi Haec manifesta sunt *lacunaru* in Textu *Liviano* exempla; iam ubi *nullae* sunt in *Codic bus* Livii *hodiernis* lacunaru *notae*. Nihil ergo obstat, quo m nus *hoc* etiam in loco similem *missionis* errorem agnoscamu

*) Vere *Livii* hoc videtur fuisse fragmentum, etiam *ali* aliquoties mutilati.

(*a*) Diss. x. de *Cycl.* et Chronolog. *Dionysiana*.

.*) Contra tamen, rerum in fragmento memoratarum onem plane nullam in ve- monumentis, quod qui. ciam, reperimus. Nullam jus Libri veteri *Epitome*. n in *Polybio*, vel *Plutar*. Nullam in *Silio Italico* vel ano. Nullam in *Floro*, vel io, vel *Eutropio*, vel *Cor*. *Nepote*. Unus est, ni fal- *Zonaras*, qui res, fugato npania in *Samnium An*- e, a *Fabio* gestas vel levi- emoriae prodiderit, de s hoc agitur fragmento, tamen aegre admodum, si fe vel aegre, huc trahemus. sibi velle videtur horum orum, quicunque demum is ., Auctor, *urbem*, qui o- *Ruffium* appellabatur, hoc m tempore novum *Allifa*- nomen accepisse. Quasi ve- na eademque fuisset *urbs*, hoc *utroque* nomine fuerit nita. Atqui (b) *Allifen*, *fen* et *Ruffrium* pro *tribus* itum *oppidis* alibi censet ille *Livius* lib. 8. cap. 25. ae ergo *Ruffrium* a nostro io existimabimus, quum ta- in eodem utrumque occur- ro *Samnitico*? Nostri por- uctoris sententia *novum* fu- omen *Allifarum*, et *vete*- incognitum, ab *hoc* de- anno *Catoniano* 535. in- ctum: ut et *Ruffii* nomen n antiquioribus innotuerit, postea apud *posteros* inter- it. Contra *Livius* ipse no- *Allifarum* temporibus ex-

hibet Bello *hoc secundo Pu* multo antiquioribus, lib. 8. 25. lib. 9. cap. 38. 41. 42. U tamen a *Ruffio* diversissimae 8. cap. 25. Et *Rufarum* m nit *Virgilius* Aen. 7. et *Ru* *rum Silius Italicus* lib. 8. (ne *tum* quidem nomen *mutat* si quidem eaedem fuerint *Ruffio* illo *Liviano Samni* antiquissimo. *Urbis ejusd* quae *utroque* nomine appe fuerit, vola apud illum nu nec vestigium; nedum *nom* *mutati*, ut in alterius locum terum successerit. *Livii* *verba* haec esse non poter quae *sententiam* exhibent. vii sententia diversissimam.

§. 3. **) Nescio tamen, num pterea concedendum sit, a *I* manare non potuisse frag tum; cujus *verba* adeo de fuerint a *Librariis*, ut p *sensum alium* efficiant, q *volebat*, quam, si *sibi* co constare vellet, *velle* vel p *erat* ipse Livius. Nec enim *cum* magis consentiunt, q cum ipso *Livio*. Inde facil suspicio, qui illius, quicu demum fuerit, qui hoc *frag* *tum* scripsit, Auctoris *sen* perverterit *Librarius*, eu *Livii* etiam sententiam pe tere similiter potuisse. Nec magis *Livio*, tanquam *prim* Auctori, abjudicanda esse u cum *Livio* pugnantia, quan *proximo* Auctori abjudic sunt, qui illa undecunque h in Codicem *Livii* MS. retu quae ne quidem *proximi* A

*) Male *verba* fragmenti, qualia habemus *hodierna*, ejusdemque urbis *duo nomina* fuisse supponunt, qu vetustius *Ruffium* fuerit, novum autem, ab hoc ev *Allifae*.

. Ita cl. DODWELLUS. Aliter in MSS. nostris.

**) *Alisfae* nomen in *hac* etiam urbe *antiquius* erat, ut ab hoc recepti *elephantis* eventu deduci potuerit. *hae* ergo, potius quam *Urbi*, imputandum erat *novum* a recepto elephanto *nomen*.

ris *sententiam* fideliter repraesentent. *Alisfam* urbem hic appellari videmus, quum ad illius *moenia Fabius Consul perveniret*; quae tamen *Ruffium* potius appellanda, si a novo hoc *recepti elephantis* eventu, nomen vetustius *Ruffii* in *Alisfae* nomen recentius immutarit, ut volunt hujus fragmenti *verba*, qualia in Codice leguntur *hodierno*. Nomen praeterea a *dextro* recepti elephantis *omine* trahendum non *Alisfa*, aut *Alifa*, aut *Allifae*, erat, sed *Elephas*, ut sic *dextri ominis* memoria in ipso *nomine* apud posteros constaret. *Alisfae* enim nomen, cujus mentio in *prima Decade* occurrit, *antiquius* erat visis in *Italia elephantis*. Quo tempore *nullum* esse potuit in *Italia* nomen *animalis* in *Italia* prorsus incogniti. Primus enim *elephantos* in *Lucaniam* intulit (c) *Pyrrhus*. Qui tamen tum non *elephantorum* nomine, sed *Lucarum boum* apud *Italos* veniebant, a *regione*, in qua primum *Italis* innotescebant, *Lucania*. Postea, quum e *boum* censu eximerentur, non *Alisfae* tamen, sed *elephantes*, pro idiomate *Graecorum Macedonum*, vel *elephanti* pro sua *Italorum* terminatione, appellabantur. In ea voce vocis *Indicae* vestigia constare arbitror, non autem *Ebraeae*, quum non ab *Ebraeis*, sed ab *Indis* eorum usum didicerint *Macedones*. Erant quidem etiam in *Africa elephantes*. Sed ne quidem *urbis Alisfae* Etymologiae favet nomen *elephantorum*, sed *Mauritanum*, sed potius fortasse *Punicum*, ut pro *Annibalis Poenorumque*, cum quibus bellum gerebant hoc tempore *Romani*, idiomate, nomen urbi darent *Annibalis* socii *Samnites*. *Caesar* enim *elephanti* nomen erat apud *Mauritanos*, ut nos docet in *Aelii Veri* vita *Spartianus*, cap. 2. Idem firmant *etiam* nummi, in quibus *Caesaris* Symbolum habetur *elephantus*. Ut non sit proinde *Servius*, in hac caussa, audiendus, ut ne quidem MSS. Codices *Spartiani* a *Salmasio* memorati. Longe autem adhuc *remotius* est ab *urbis Allifanae* Etymo nomen illud *elephanti Mauritanum*. Rectius ergo ad Urbis *portam*, qua eruperit *elephantus*, nomen a *belluae eruptione* impositum, quam ad *urbem* ipsam, ni fallor, retulerimus. Nempe ut in *porta* nominis mutatio sit facta, quam in *Urbe* ipsa factam non esse, nisi fallimur, evicimus. Et quidem ex *hujus* Scriptoris *sententia*, qui tunc *Alisfam*, quam appellat, *urbem* ita appellatam agnoscit, quum *Fabius* ad *Urbis moenia* perveniret.

§. 4. *) Tum vero porro explicandum restat, quodnam aliud *portae* nomen fuerit, e qua *eruperit* in *Fabii* occursum *elephas*. *Ruffium* quidem hic fateor in MS. legimus. Sed *sinistri ominis* Etymon siquis in voce *illa* quaeret, cur *dextri augurii ominisque* nomen *aliud* imponendum esset, frustra, ut opinor, laborabit. Sed mutatione *facili* difficultatem, ut puto, expediemus, si pro *Ruffio* legamus *Rusium*. Erant certe in urbis *Carthaginiensis* moenibus *stabula elephantorum*, qui hostes a *moenibus* arcerent. Similia item in urbis *Allifanae* moenibus *stabula*

(c) *Plin.* Nat. Hist. lib. 8. cap. 6.

*) Nomen *portae* vetustius erat fortasse Ῥούσιον, novum autem ab hoc *elephanto* potius *Elephas*.

falsse verisimile est, e qui- ...er proximam *stabulis* por- ...io, de quo agimus, *ele-* ...eruperit. Haec *elephanti* erat, quum, laxatis ab elephantis rectore habe- ...a hostes immitteretur. Inde commodum *portae* nomen ...on arcessi potuit, quod ab ipsa *porta* cursus initium quo *elephanti* in hostes fe- ...tur. Sic *stadii carceribus* ...derit *porta*, a quibus *A-* ...*tae* cursus exordium simi- ...capessebant. Ῥυτῆρες enim ...*ae* appellabantur, quarum ...*ione* vehementiorem fieri ...bantur in hostes impetum. *Graecis* est ἀπὸ ῥυτῆρος ...*it*. Et *impetus* ipse ῥύμη ...ed ubinam, inquies, *omi-* *augurium*, et *infaustum* ...? Non equidem in ipso, a hostes ferebantur, *impe-* ...ed in eo potius, quod *ele-* ..., in *Consulem* immissus, hostes in *fugam* verterit, ...reda ipse in hostium *ma-* ...ciderit. Malum ergo *omen* ...n *eruptione* positum erat, infelici eruptionis *eventu*. ...enim augurium erat de e- *Civitatis* similiter infeli- ...fore nimirum, ut etiam *ci-* similis in hostes eruptio in ...em exiret *captivitatis* even- Formam enim *civitatis* ob- ...e repraesentabat *turris ele-* ...*tina* cum *armamentis*. Et ...verso *receptus* ex *hostium* ...ate in urbem *elephas* pro ...e *libertatis* praesagio ha- ...ur, nunquam postea in *ser-* ...*m* pleno impetu ruiturae. ...empe credebant fore, ut ...*vetustioris* nominis *omen* hoc *felicioris* nominis ex ...ento desumpti *augurio* a- ...nearetur. Firmant praeter- ...stram hanc, ni fallor, in-

terpretationem ultima fragme... verba: *ab dextro sequente si...strum augurio nomen imp...nunt accolae*. Civitatis univ...*sae* nomen ab universae *Civit...tis incolis* imponendum erat, q... etiam *voce* usurum verisim... erat fragmenti *Auctorem*, si q...dem de *nomine* egisset comm... omnibus *patriae* imponendo. S...tis autem erant portae *accol...* quibus portae *tutela* credel...tur, ad novum *portae* nomen i...ponendum. Nec enim de *Sa...urbicariae* ditionis *accolis* h... intelligi oportet; nedum de *e...traneorum Civitatum* accoli...

§. 5. *) Est et aliud, nisi fall... vestigium translati a *porta* Ci...tatis ad ipsam *Civitatem* no...nis. Sic enim habent nostri f...gmenti verba: *Et Alifas, R...fium quondam vocitatas, ab d...tro sequente sinistram augu... nomen imponunt accolae.* ...trobique numero *plurali*, *A...fas vocitatas*. Non ita ali... quum ejusdem urbis meminit ...se *Livius*. Non ita veteres a... in quibus illius mentionem ...gimus. (*d*) *Allife* est ipsi *Li...* lib. 8. cap. 25. *Alisfa* hoc i... nostro *Fragmento*. Quanqu... fateor *plurali* etiam numero c...cipi apud ipsum quoque *Livi...* lib. 9, 38. 42. 22, 18. *Alliphe* ...men *Silio* etiam *Italico* lib. Sed extra *Samnium*. Et form... *pluralem* sonabat *Graecum* e...phanti nomen *Elephas*, quo q...dem e *terminatione* judicari ...tuit. Et passim occurrebant ...bes forma *plurali* et *femini...* similiter nominari solitae. ...*Thebae*, *Athenae*, *Clazomen...* Inde factum, ut similes in ...*bium* designatione formae, qu... quam erroneae, facile tamen ...tinerent apud minus acutos

...) Nomen *urbis* plurale a *Portae* valvis *biforibus* forte ductum.

... Ita cl. DODWELLUS. aliter in Codd. nostris.

Criticae judices. Hic certe ea eſt, quam dixi, erroris juſta *suspicio*. Sed *portas* urbium πύλας *plurali* forma appellari receptiſſimum erat, praesertim apud *Graecos*. Nempe a portarum *biforibus valvis*, quae erant etiam in *Urbium* quoque *portis* receptiſſimae. Ita in urbe *Gazaea*, ne longius abeamus, legimus θύρας τῆς πύλης *Jud.* 16, 3. in *vulgato* Interprete, *portae fores*: quum tamen frequentior sit vocis πύλης usus in numero *plurali*. Sic *Thermopylae*, *Pylae Caspiae*, et πύλαι Ἅδου, quum *civitatis* formam induit *Infernus*, qui S. *Augustino civitas* eſt *Diaboli*. Sic ergo *Elephas*, quum ad *civitatem* pro *porta* acceptam referretur, *formam* eandem induere videbatur, quae erat in *porta* frequentiſſima, nempe *pluralem*. Inde factum, ut nomen *Urbis* alibi singulare, *Allife*, hoc loco in *pluralem* migrarit *Alifas*. Quem tamen ultimi *Librarii* errorem non fuisse vincit Epitheton, *plurali* similiter numero, *vocitatas*. Illius autem numeri nullum plane veſtigium in antiquiori portae nomine Ῥύσιον. Unde illud? Nempe, quia ῥύμης vel ῥύσεως initium, vel (ut circi *Romani* sermone utar) *carceres* significabatur, unde in hoſtem immittendi eſſent, qui in moenibus ſtabula habebant, *elephanti*. Quod vero impetus in hoſtem faciendi *exordium* *portae* tribueretur, plane fortuitum erat, quum ab alio quovis ubivis posito *limite* idem motus inire poſſet. Et tamen in hujus Urbis nomine occurrunt formae *plurales Rufrae* in *Silio Italico*. Et *Rufae Virgilio* Aeneid. 7. vers. 739. Unde et πύλαι satis commode Ῥύσιαι appellari potuerint. *Portae* ergo, non qua *porta* erat, conveniebat; sed qua *portae* imminebat *urbi* propinquus et per *portam* irrumpendi ſtudiosus hoſtis. A *Graeco* itaque, ut videtur, Hiſtorico *Magnae Graeciae* haec hauserit seu ipse *Livius*, seu alius *Livio* antiquior *Historicus Romanus*, qui *Graeco* sua ipse accepta retulerit. Inde enim facillima erroris occasio, ut Ἀλίφας cum Ἐλέφας confunderet, quae tamen convenientia minor occurrit inter voces *Latine* conceptas *Alifen* et *Elephantum*.

§. 6. *) Sed quid sibi volunt *umbones* illi, apud noſtrum, *belluati*? Recolenda hic sunt verba paulo superius in hoc ipso fragmento occurrentia: *ex opido bellua constracta armamentis: quam Consul vi captam, trucidatis qui in ea constiterant, reservat ad pugnam*. Sed legendum, nisi fallor, mutatione leviſſima, *constructa*. Haec sane *bellua*, ad quam referendi sunt *umbones*, quos noſter *belluatos* appellat, non alia erat ab *elephanto*. Sic fuerint viciſſim iidem cum *armamentis umbones belluati*. Tegebant nimirum *elephantorum* latera serie *scutorum* per *umbones* invicem annexorum, muniebantque ne hoſtium telis nuda paterent, tali plane qualis erat in *Romana*, quam appellabant, *testudine*. Erat enim *testudo* quoque connexio *scutorum*, ut e veteri conſtat *Onomastico*, et *Livio* lib. 44. De *testudine* autem ita Isidorus: *Series fit armorum umbonibus inter se connexorum*, Orig. lib. 18. c. 10. *Scuta arma*. Proinde recte *scutorum seriem* noſter *armamenta* appellavit.

(*d*) Ita cl. DODWELLUS, aliter in Codd. noſtris.

*) *Umbones belluati* series erat *scutorum* umbonibus inter se connexorum, qua *elephantorum* latera defendebantur.

Isidorus umbonum ne-
illum fuisse testatur, quo scu-
invicem cohaerebant, et fir-
admodum in hostium tela
pugnaculum exhibebant. Et,
belluae tegendae caussa
nata fuerit haec armorum
e, umbonibus compaginata;
nde non absurde umbones
noster belluatos appellat.
scilicet ad figuram corpo-
quod ab ea muniebatur,
hantini adaptarentur. Con-
ebat praeterea Phrasis con-
armamentis umbonibus
orum ita, uti dixi, in ele-
nti tutelam invicem aptis at-
compaginatis. Construere,
endo conjungere est apud
netium (e) in collectione
matlcorum veterum Gotho-
iana. Ita tantundem vale-
onstrui armamentis, quod
scutis invicem conjunctis,
rte qua fieri solebat in te-
ine. Ferri tamen potest et
quoque, mi Amice, lectio
trata, si in eam sententiam
ligatur, ut elephantum il-
utorum armamentis cooper-
atque circumseptum fuisse
ficet. Magis autem proprie
orsum elephanti, quam ad
ra, spectabat usus vocis com
ni, quum tamen superne usus
s fuerit armamentorum e
orum umbonibus conflato-
Hic enim locus erat mili-
in turri elephantina pu-
arorum. Sic ergo intellexe-
verba fragmenti sequentia:
onibus belluatis paucos fu-
s invadunt. Ut nempe op-
nis Allifanis eundem usum
buerint in turri elephanti-
occupanda umbonum illa ar-
enta, quem in humiliori-

bus urbium muris expugna
exhibuerint Romanae test
nes. Facile enim erat host
elephanti latera subeuntibu
mamenta ipsa in sublime
lere, et fulcris, quo minu
ciderent, sustinere: tum e
illis ascensuris subitanea suo
scutorum testudine facilem
tum in superiora praebere.
enim eventurum erat ut p
essent armamentis hostes
fani cum turritis elephanti
stodibus, vel etiam fortasse
periores, si quidem a turris n
gine pependerint armame
Id si fieret, nihil erit dei
cur miremur, si in fugam e
ris elephantinae propugnat
conjecerint, quum e super
jam loco peterentur, elatis
ad turris marginem oppugn
ribus. Quod vero latera
phantorum scutorum serie
perne pendentium defende
tur, ne quidem id exemplo
ruit in Romana etiam test
ne. Nam et militum latera,
latera testudinis movebant,
mili plane artificio ab hos
superne impetentium telis
niebantur.

§. 7. *) Erat quidem, fat
et alia quoque umbonum bel
torum significatio, quae ta
hoc in loco intelligi non po
Nam pingi apud veteres
bant scutorum umbones,
caelari animalium figuris
quidem ferarum, quae pro
belluarum nomine apud illo
diebant. Ita stragulis vesti
quae pictae appellantur a Ti
lo lib. 1. Eleg. 2. Graeco
ζωωματικῶν, respondent Ale
drina tapetia belluata

(e) pag. 1346. 1347.

*) Alia significatio umbonum belluatorum pro scutis bel
rum imaginibus insignitis, (ut in recentiorum quoque
bilium scutis saepe fieri solet) quanquam ipsa etiam
quissima, nihil tamen confert ad eam, quae hic narr
Historiam.

Plautum in *Pseudolo* Act. 2. Scen. 1. Ab his nempe acupictis *belluarum* imaginibus nomen sortita. Et quidem *clypeorum imaginibus* insignitorum mentionem legimus in primaevis Auctoribus satis frequentem, quorum nonnulli etiam hodieque ad nostra usque tempora salvi perstiterunt. Talis erat, quo *Scipionis Africani* majoris in *Hispania* continentia ad vivum repraesentatur in pudicitia feminae pulcherrimae illibata custodienda. Talis et ille tuus, qui receptae a *Gallis* urbis Historiam exhibet sub *Camillo*. Etiam belluarum effigies in *Polynicis* et *Tydei* scutis memorat *Apollodorus* Biblioth. lib. 3. c. 6. *Apri* scilicet, et *Leonis*. Haec ille e *Tragoedis*, ut videtur, antiquissimis, qui tamen moris illius originem nescivisse videntur, quum eundem etiam *Heroum* aetati tribuunt Historicorum *Graecorum* memoria longe *antiquiori*. Et quidem in *umbonibus clypeorum* pictas illas videmus effigies. Quidni itaque recte *umbones* istos *belluatos* appellare licebit? Nihil plane video, quo minus liceat. Non tamen hic ita propterea appellatos facile concessero. Nihil enim ad *terrorem* hostibus incutiendum fecisse verisimile est simulacrorum illa vana μορμολυκεῖα; nullius plane ad *hostes invadendos* usus, nedum ad *fugandos*. Longe contra aptior ad *eventum*, quem dixi, praestandum *umbonum belluatorum* usus a *nobis* explicatus.

§. 8. *) Sed verba fragmenti prima admodum difficilia sunt: *Et reparando subgressu, manu haud magna, Alisfae moenia, quasi palans, perveniens, ex opido bellua constructa armamentis erupit.* Erat sane quum ad *Fabium* Dictatorem referenda censerem, cujus mentio in proxime praecedentibus Textus *Liviani* verbis praecesserat. Quo tamen minus ita intelligi possent, obstat *sententia* verborum adhuc pendens, nec *interpunctione* aliqua plena a sequentibus praecisa. Obstant praeterea Participia *palans*, *perveniens*, quae punctationem plane congruam Auctoris *menti* esse vincunt, nec *plenam* esse *posse*, ante *belluae* mentionem, Auctoris sententiam. Rectius ergo, ni fallor, ad *elephantum*, quam ad *Dictatorem*, haec verba retulerimus. Ita scilicet, ut *elephantus bellua* fuerit, quae *palarit*, eademque, *quasi palans*, ad *Alisfae* urbis *moenia pervenerit*, tandemque *ex opido constructa armamentis eruperit*, eademque denique non in *Dictatoris*, sed *Consulis*, potestatem venerit. Sed quis ille demum fuit *Consul?* Si quidem ullus fuerit, alius esse vix potuit ab *Atilio Regulo* II. in locum *Flaminii* ad *Thrasimenum* caesi suffecto. Longius enim aberat Consul *Servilius*, a Dictatore ad *Ostiam* missus, ut *littora Italiae* tutaretur, lib. 22. cap. 11. 25. legionibus *Dictatori* a *Fulvio Flacco Servilii legato* traditis, cap. 12. Sed ne quidem ita res, pro *Livii* mente, constabit. Nondum enim suffectus erat in *Flaminii* locum *Atilius*, ante imminutam *Dictatoris* majestatem, cum *Magistro Equitum Minutio* aequati, cap. 25. Tum quoque tamen specie classis *Punicae* persequendae procul ab *Italia* ablegatum *Cn. Servilium* queritur Tribunus Plebis *M. Metilius* ib. Sic nullus plane rei ad *Allifen* gerendae potuit interfuisse *Consul*, si ipsum au-

*) Nullus rei ad *Allifen* gerendae interesse potuit, pro *Livii* mente, *Consul*, ut volunt verba *fragmenti*.

diamus *Livium*, quod sane faciendum, si haec verba pro vere *Livianis* habeamus. Imo exeunte *semestri Dictatura* utrumque *Consulem* a *Fabio Dictatore* accitum testatur *Livius*, ut *exercitum ab se acciperent*, cap. 31. *Tota* ergo *Dictatura Consulem* nullum *comitem* habebat *Fabius*, qui rem habuerit cum *Allifanis*. Nec potuit *Fabium Consulem* appellare, quem ipse semper *Dictatorem* agnovit. Uti nec *Magistrum Equitum Minutium*.

§. 9. *) Sunt et illa quoque verba difficilia: *reparando subgresu*. Vocem *subgressus*, nec *suggressus*, in nullo probato *Glossario*, aut *Auctore* classico, reperio. Itaque *ratiociniis* et *conjecturis* explorandum est, quod *Auctoritate* non licet. *Subgressus* ergo *stabulum*, ni fallor, designat *elephantis*, quae *sάσις* est *Straboni* Geograph. 17. p. 832. Inde ergo *nomen* habuisse verisimile est, quod *stabuli* tectum *arcuatum* elephas *subgredi* soleret, quo tutus ab aëris *subdivalis* inclementia praestaretur. Proinde *ruinosum* supponit *stabulum*, ut *refectione*, quam *reparationem* appellavit Aucto , opus haberet. Innuit ergo, dum in hoc *opere* versarentur opifices, *haud magnam fuisse*, quae elephanto appareret, *manum*: nec satis *amplam*, ut sufficeret *belluae* in officio continendae. Ita factum, ut custodibus elapsa, urbis moenia, *quasi palans*, *perveniret*; tandemque *ex opido*, suo demum impetu, non dedita custodum opera, in hostem *erumperet*, ipsa praeda, cum suis, hostibus futura. Duo enim *militum* genera numerat (*f*) *Plinius*, qui *elephantorum* custodes erant; *turritorum* aliud, aliud *propugnatorum*. *Turritos* appellat, qui in ipsa pugnabant *elephanti turre*, hostesque a capiendo elephanto arcerent. *Propugnatores* autem, qui in ipsa *terra* proelium ciebant ex *utroque* elephanti *latere*, ne locus hosti pateret *elephanto subeundo*, ut nihil prodessent *umbones*, quos dixi, *belluati*. Sic enim audax *Eleazari* facinus narrat Auctor *Maccabaeorum*: *Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis, interficiens a dextris et a sinistris, et cadebant ab eo huc atque illuc. Et ivit sub pedes elephantis, et supposuit se ei, et occidit eum*, 1. Maccab. 6, 45. 46. Haec *bestia loricata* fuisse *loricis Regis*, vs. 43. *umbonibus*, ut videtur, *belluatis*, dicitur. Sed *scutorum* non quidem militum *gregalium*, sed *Regiorum*. Quod scilicet *auro* obducta fuerint. Ἐπιχρύσους enim appellat *Josephus*. *Lorica* illa Θώραξ est in *Graecis Maccabaïcis*. Sed *lorica* recte appellari non potuit, quo *pectus* tantummodo fuerit munitum, quum *circumquaque* corpus ambierint *loricae*. Et περιτείχισμα appellatur a *Josepho*, ubi eandem narrat Historiam, ex iisdem, ut videtur, e quibus Auctor *Maccabaïcus*, Originibus. Proinde *universum* elephanti *corpus* ambiebat illa *lorica*. Et *clypeos* fuisse *Regios deauratos* docet vs. 39. in eo a *gregalium* militum *clypeis* internoscendi, qui fuerint duntaxat *aerei*. Ibidem etiam *propugnatorum turritorumque* discrimen manifestum est. *Sin-*

*) Explicantur verba *reparando subgressu*. *Manus haud magna* de *propugnatoribus* elephanti intelligenda. *Trucidati* vero elephanti tantummodo *turriti*.

(*f*) Nat. Hist. lib. 8. cap. 7.

gulis enim *elephantis mille viros* et *quingentos equites* assignatos docet vs. 35. qui fuerint *antea* ab *Eleazaro* summovendi, quam *corpus* ipsum *elephanti subire* liceret, *medio* nimirum ipsum tenentes *elephantum*. Inde factum, ut *a dextris et sinistris* caedem fecerit *Eleazarus*, vs. 45. quod *utrumque* elephanti *latus* texerint. Hos itaque *propugnatores* elephanti fuisse manifestum est. *Turritos* autem *singulis belluis viros* tantummodo xxxii. qui pugnabant *desuper*, assignatos fuisse docet vs. 37. Hoc itaque volebat noster, ni fallor, Auctor, obstitisse *subgressus reparationem*, quo minus *elephanto* adessent omnes illius *propugnatores*. Parte nimirum illorum longe *maxima* in ipso *opere* occupata, et *manu* adeo relicta *haud magna*. Inde factam *belluae palandi* evagandique licentiam, quum *manum* illam *haud magnam* sperneret custodiae illorum creditus *elephas*, atque ita elapsus *se* pariter *turritosque* suos hostibus prodiderit. Nec sane *alios* fuisse, quam *turritos*, qui in hostium *potestatem* inciderint, docent fragmenti nostri *verba* illa: *trucidatis*, *qui in ea constiterant*. *Consistebat* enim *in bellua* nullus praeter *turritos*.

§. 10.*) Ita *fragmenti* hujus *Historiam*, qua licuit, explicavimus, tutatique sumus. Nec tamen nobis, fateor, satisfacimus, *veram* rei gestae *Historiam* esse, nedum vere esse *Livianam*. Urbem ipsam *mutationem* illam *nominum*, quae hic praefertur, non subiisse jam satis, ut existimo, probavi, ex disertis ipsius *Livii* in contrarium *testimoniis*. Jam ne quidem in ipsa Urbis *porta* locum habere potuisse probamus. Hoc enim plane supponit haec omnis *Historia*, penes *Romanorum hostes* hanc etiam *portam* fuisse, e qua elapsus *elephas* in *Romani*, ut volebat Auctor, *Consulis* potestatem venerit, et cujus receptio tantum gaudium fecerit, quasi e quodam demum postliminio, recipientibus. Non ita certe de *Rufris* suis *Silius Italicus*. Sic enim canit: (g)

Affuit et Samnis, nondum vergente favore
Ad Poenos, sed nec veteri purgatus ab ira.
Qui Batulum Mucrasque colunt, Boviania quique
Exercent lustra, aut Caudinis faucibus haerent,
Et quos aut Rufrae, quos aut Esernia, quosve
Obscura incultis Herdonia misit ab agris.

Haec ille de *anno* sequenti, *Catoniano* 536. *Varroniano* 538. Ante *proelium* tamen *Romanis* fatale *Cannense*. Adhuc ergo certum erat, a *Romanis* stetisse *Rufras*, nec illas tantummodo, verum etiam *universum* quoque *Samnium*, atque adeo *Allifen* ipsam, quam omnes ponunt in *Samnio*. Recte omnino, quantumvis animo, ob *veteres* inimicitias, in Bellum proclivi fuerint ipsi *Samnites*, quod etiam innuit ipse *Silius*. Sed *post* cladem demum *Cannensem*, *Samnitum* defectionem ponit ipse *Livius*. Sic tamen ut *tum* quoque in *Romanorum* fide perstiterint *Petellini* lib. 23. cap. 61.

§. 11. **) Sed et in verbis illis, *sicut quibus curae pusillum ine-*

---

*) Male etiam supponit *fragmenti* Auctor, *Romanorum* hostes fuisse cives *Allifanos*, seu etiam *Ruffrienses*.

(g) Lib. 8. Bell. Punic.

**) Nihil in hoc forte *fragmento* vere *Livianum*.

quae, quaeso, vena ſtyli
ani? Sed *styli* maculas fa-
erendas exiſtimarem, in hoc
brevi fragmento, *varii* ad-
m, nec sibi *constantis*, et
ario facile imputandi; id
unum aliquatenus *extra*
um eſſet, in *rerum* saltem
rum narratione *notas* eſſe
dignas, *Historiae Roma-*
Principi consentaneas. Hoc
quum deficiat, metuo sane,
thiopem lavarim, operam-
luserim. Non tamen me pro-
poenitet, Hiſtoriam ipsam,
quidem e verbis *hodiernis*
gi poteſt, explicatam dedis-
et *rationes*, cur Livio ab-
andam exiſtimem, cum *orbe*
ario communicaſſe. Sperans
ut ansam inde capiant, me-
eruendi, acutiores. Illud
terea observatu dignum eſt,
ique ad rem noſtram faciat,
quod maxime; nuspiam,

vel in *Zonara*, qui *hujus* te
poris Hiſtoriam exhibet, ex A
ctore optimo *Dione Cassio* p
nissimam; nuspiam tamen c
currere *captae* ab *Annibale* u
bis *Samniticae*, et ne quide
oppugnatae mentionem: e co
tra autem ne *palare* quidem a
sos a signis suis *Poenos*, nec *p*
pulari. Inde metum *Annib*
injectum, ne *hibernis* interc
deretur, haerente in *vestigiis*
lius *Fabio*. Quod sane metue
dum non erat, si, vel per *vi*
civitatem aliquam *Samnitica*
in obsequio habuiſſet. Sed m
tuebant *singulae*, ne quid si
gulare sine *Corporis* sui consil
auderent, vim feliciorem exp
tae *Romanorum*. Parem pr
terea, vel *superiorem* potiu
expertae ducem *Annibale* I
bium, e cujus artibus *aegre* a
modum fuiſſet *nuper* elapsus.

J. FR. GRONOVII

ANNOTATIO

AD LIVII LIB. XXIX. CAP. XVIII. §. 9.

EXCERPTA

Ex ejus editione prima Notarum in Livium, quae in postea repetitis editionibus omissa est.

Lippis et tonsoribus notum videtur esse, in deprecationibus obtestationibusque veteres inter praepositionem ejusque casum proprium interponere amasse alium, et plerumque personae casum. Sed hic notabimus aliquot differentias non, puto, lippis et tonsoribus omnibus, sed nec quibusdam oculatis, notas. Interdum duo interjiciuntur pronomina: ut, *per, ego te, Deos, oro.* Noster lib. 23, [9.] *Per, ego te, fili, quaecunque jura liberos jungunt parentibus, precor quaesoque.* Sic reliquisse puto Plautum Mostell. 3, 2, vs. 56. *nunc per, ego te, genua, Obsecro.* Vulgo transpositae duae voces sunt. At iterat idem Bud. act. 3. sc. 2. [13.] *per, ego te, haec genua obtestor senex.* Interdum τὸ *ego* omittitur: ut, *Per, te, parentis memoriam obtestor mei.* Sic fecerat auctor Ciris, apud quem legendum [vers. 324.]

— — *Per, te, mea alumna, tuumque*
Expertum multis miserae mihi rebus amorem,
Per, te, et sacra precor, per luminaque Ilithyae.

Vulgo: *per me mea alumna.* Quod sciebat Scaliger Latinum non esse: itaque reponit: *te per mea alumna.* sed cur non secutus est ipse, quod aït ibidem esse notissimum? Dein vulgo: *Per me et sacra.* Vetustiores: *Perdere sacra.* Ipse: *Per te sacra.* Denique editur, *per flumina Ilithyae.* Recte Scaliger, sed non integre, *per lumina:* nam etsi, cum displiceret hiatus, *perluminis* malebat, idem tamen mox reprobat. Sed contextus orationis satis indicat copulativam excidisse. Nam ita concipiuntur preces: *per, te precor, mea alumna, et amorem tuum, et per sacra, perque lumina Ilithyae.* Si unam ex posterioribus conjunctionibus demas, non tam versus, quam sermo indecore hiat. Interdum solum omittitur τὸ *precor*, vel *oro.* Declamatione, quae adscribitur Fabio, titulo Mathematici [4, 22.] *per, ego te, si fas est, quidquid feci, per hanc ipsam mei caritatem, qua me nondum timere coepisti, miserere.* Et in extrema sequenti [cap. 23.] *Per, ego te, juvenis, illos meos, de quibus nunc quereris, annos, per expertos tibi notosque humanorum accidentium casus, etc. pasce nunc, quod te redimere volui.* Eandem formulam Curtio deberi sumus per-

i, et praevenit quidem nos lius, sed viri docti elegan- mo scriptori illum profuisse patiuntur. lib. 4. [14. §. 24.] oratione Darii: *Precor vos Deos patrios*, etc. *per ae- am memoriam Cyri*, etc. *licate ab ultimo dedecore en gentemque Persarum.* rectissime Modius: *Per*, *e- vos*, *Deos patrios.* Quam onem habent inviolatam et membranacei Vossiani: nec r inter Gruteri codices ha- e illum, quem vocat Dan. m pagina citatum, inde mi- quet, quod Pal. 1. a Modi- textu differre, et vulgatam re monet. Certum habeo, *recor* inconsultos homines visse. Qui reliquerunt tamen 5, [8. §. 16.] in altera ora- e Darii: *Per*, *ego vos*, *de- majorum:* sed ibi adest, *et obtestor:* quorum simile lic deesse visum bonis viris, ade ut Glareano apud Li- [29, 18.] Interdum simul tuntur τὰ *ego* et *precor.* Ut Lucanum lib. 10. [370.]

— Per, te, quod fecimus
una,
erdidimusque nefas, perque
ictum sanguine Magni
edus, ades.

Statium Thebaïde undecima 708.]

— Felicia per, te,
egna, verende Creon, san-
ctasque Menoeceos um-
bras,
s veniam adflicto.

e hoc genus hic et apud Sal- um vitiatum deprehendimus. Livius ita scripserat deleta lativa: *quibus*, *per*, *vos*, *n vestram, Patres conscri-* Quod integre est; quibus, tor vos per fidem vestram, uid rei gerere velitis. Pa- culpam admiserunt librarii o, 9. *Per te patriumque nomen, quod utri nostrum ctius sit, jampridem se ita me audias, precor.* Et hic quoque Livii manus: *te, patrium nomen.* Que men ad secundam specie ferre memineris. Ter infecit menda Sallustium, neque vindicatum a quoquam, sciam. Bello Jugurthino 14. *nunc neque vivere libe que mori licet sine dede Patres conscripti: per vos liberos atque parentes ve per majestatem populi Ron subvenite mihi misero.* S Bivio Gruterus, cum impr lim interjecissent, *oro.* S totum sit sanum, obstat cula *per* ab inepto homin culcata. nam auctor reliqu *sine dedecore, Patres con pti. Per, vos, liberos parentes vestros, per maj tem populi Romani, sub mihi misero.* Ubi enim h *oro te per te?* Non vereor quis objiciat mihi ex Nason 2. amorum el. 16.

At mihi te comitem ju
usque futuram
Per me, perque oculos
dera nostra, tuos.

Neque enim juramentum conceptum, *per te*, sed *pe put tuum.* Aut ex Martial 2. ep. 14.

Per, te, perque tuam, v
lascive, puellam,
Ad coenam Selium tu,
Taure, voca.

Nam hoc ita explicabis: te ctor lascive, rogo per atq terum per tuam puellam. rogo te, lascive vector, per, inquam, tuam puellam *etiam etiamque, iterum ite que, longe longeque, qu quantoque* dicebant augend caussa. Porro salem ultim verborum non perceperun terpretes. *Tu taure ad coe*

Selium voca, eſt, fac eum esurire: nam taurus ille aeneus saxeus nunquam coenabat. Rurſus eodem Salluſtii libro cap. 24. *Me ex manibus impiis eripite, per, majestatem imperii, per amicitiae fidem, si ulla apud vos memoria remanet avi mei Masinissae.* Sic iterum Gruterus, et adnotat: Intruserant alii: *eripite, per vos, per majestatem.* Sed abdicunt MSS. simul et olim publicati. Credo, quos ipse vidit: nam sine libris quis iſta adjiceret? Sed hic iterum abundat unum *per*. nam non poteſt eripi mihi scripsiſſe Salluſtium: *eripite; per, vos, majestatem imperii, per amicitiae fidem.* Denique inter fragmenta in oratione C. Cottae extrema: *Per vos igitur, Quirites, et gloriam majorum, tolerate adversa, et consulite reipublicae.* Vocem *igitur* jubet induci Carrio de consilio antiquorum librorum. Non eſt satis: nam et copulativam oportet induci, ut habeamus scripturam auctoris: *Per, vos, Quirites, gloriam majorum.* hoc eſt: oro vos, Quirites, per gloriam majorum. Facturusne operae pretium sum, si ulterius provehar? κέλεται δέ με θυμός. Censeo eadem formula uvandum Livium lib. 3, 40. *C. Claudii, qui patruus decemviri erat, oratio fuit precibus, quam jurgio, similis, orantis per sui fratris parentisque ejus Manes, ut civilis potius societatis* etc. Tres MSS. Palatini, editiones veteres Andreae, Mediolanensis ante centum sexaginta septem, Tarvisina ante centum sexaginta, Veneta ante 146. Parisiensis ante 150. annos factae, Aldina, cum antiquiore omnibus Campani: *perorantis per sui fratris.* Qui poſſim non credere ab Livio profectum: *oratio fuit precibus, quam jurgio, similis, per, orantis, sui fratris parentisque ejus Manes.* Charisius ait, τὸ *per* accipi nonnunquam apud Latinos, quemadmodum apud Graecos, μὰ τοὺς θεοὺς, νὴ τοὺς θεούς. sed non hoc proprie huc pertinet, verum ad communiorem formulam; *Subveni igitur, per deos, idque quamprimum.* Quamvis hic quoque haud dubie τὸ *precor*, intelligatur: sed sensu conveniunt. Ovid. 3. Amor. 11.

> *Parce, per, o, lecti socialia jura.*

Lib. 4. de Ponto 13.

> *At tu per studii communia foedera sacri,*
> *Per non vile tibi nomen amicitiae,*
> *Quanta potes, praebe nostrae monumenta saluti.*

Ubi legendum arbitror: *nostrae momenta saluti.* hoc eſt, adminicula, adjumenta. Nota phrasis: *momentum esse ad aliquam rem*: translatione sumta ab lance et ponderum momentis. Noſter hoc libro [cap. 23.] *haud parvum et ipsi tuendae Africae momentum adjecerunt.* Lucanus, Martem, dicit [4, 3.]

> — — *Ducibus fati momenta daturum.*

Sic et Silius lib. 9, [44.]

> *Per toties, inquit, concussae moenia Romae,*
> *Perque has, nox Stygia quas jam circumvolat umbra,*
> *Insontes animas, cladi parce obvius ire.*

Male in hanc rem Charisius allegat Virgilium lib. 4. [314.] nam illic exſtat verbum *oro*, etsi ſturbata compositione, et sic evolvenda: *per, ego, has lacrimas dextramque tuam te* etc. *oro, si quis adhuc locus precibus; miserere domus labentis.* Pariter turbat Statius lib. 6. Thebaïd. [169.]

> *Illam; oro, cineri simul excisaeque parenti*

ddite, quaeso, duces. per, ego, haec primordia belli ! peperi.

lius lib. 5. vs. 81.

acas per, te, flammas, Tarpejaque saxa, patrios consul muros su- spensaque nostrae ntu pugnae natorum pi- gnora, cedas, amas, Superis.

nim non dubito scribere, ulgo sit: Iliacas te per nas. Eſt etiam apud Se- o in ludo de morte Clau- ubi eandem formulam re- : Nicolaus Faber: L. Si-

lanum enim generum suu cidit. Oro per, quod sor suam, festivissimam om puellarum, quam omnes rem vocarent, maluit nem vocare. In quo, inqui lam commiserantis reticen Oro per, qui non intellexe Oropen effecerunt. Sed tror magnum illum viru jus quidem reticentiae exem nullum producere potuiſſe cto autem confeciſſe Lips occidit. Oro propter quid? rorem suam, festivissimam que haec satis de hac form de qua diu nemo quicquam ſtare dicendum putavit.

HENRICI GLAREANI P. L.

GENEALOGIA SCIPIONUM,

QUORUM MENTIO

APUD LIVIUM, CICERONEM, PLUTARCHUM, CETEROSQUE CLASSICOS SCRIPTORES,

QUAM SUIS

AD LIVIUM

Annotationibus post notas in lib. XXX. inseruit.

Qui temporum rationem in primis ad historiae majestatem pertinere arbitrati sunt, hi mihi a vero scopo nihil aberrasse videntur. Nam ut omnis inconsultâ narratio molestiam confusionemque animo lectoris adfert, ita, ubi in historia deest temporum ordo, illico memoria vacillat, et erit fabellae similis, quae scribitur, res gesta: quod olim nobis, hunc nostrum auctorem legentibus, contigisse ingenue fateor. Sed est et alia res, non minus difficultatis adferens lectori, videlicet ducum magistratuumque nomenclatura, nec in ulla magis, quam Romana historia. Ut igitur hae duae res in posterum non remorarentur studiosos, pro virili in Chronologia nostra cavimus. Hoc vero loco cum subit animum, in una Cornelia gente tredecim aut plurium Scipionum mentionem esse apud scriptores, frequentius nullo adjecto cognomine, neque ullo relato tempore, ex quibus discrimen appareret, de quonam auctor loqueretur, idque etiam saepenumero apud Ciceronem, luculentissimum auctorem: mirari porro desii, unde tot rores, tantumque obscuri in Romanam historiam velu no agmine irrueriat. Qua pter operae precium existiu hac quoque in re studiosis deesse, et unum, sed praecip exemplum, oculis subjicere. pionum familiam, aut gene giae particulam, ut doctio et quibus plus otii est, ad si aemulanda exstimularem. Q quam non est nostri propo omnes prosequi Scipiones, qui praecipui, illud enim u possumus, ita non video, utilitatis inde ad lectorem ret. Ne autem in posteru typus librariorum neglig corrumpatur, haec annotar enit. Ut Cornelia gens pat antiquissima est, quippe e consul fuit anno vicesimo to ab urbe liberata, Ser. C lius Maluginensis, ac dei Cornelii plures, Cossi ac Sc nes, atque aliis cognomi insigniti; ita nihil praeci prae ceteris familiis ab e stum reperias usque ad secu bellum Punicum, quod describitur decade; a qua

DE RATRES.

AEMILIA GENS

P. CORNELIUS SCIPIO, cognomento Calvus. Hic Cos. fuit anno 532. ab Urbe condita, sed secundo bello Punico una cum fratre P. Scipione in Hispaniis li cubuit.

L. AEMILIUS Paulus, bis Consul ann. 535. et 538. apud Cannas periit secundo bello Punico.

P. CORNELIUS SCIPIO NASICA, filius. Hic, vir optimus judicatus a senatu, matrem Idaeam recepit, postea praetor in Hispaniis, et Cos. anno ab Urbe condita 563. in Galliis multas res prospere gessit.

L. AEMILIUS Paulus, Pauli filius, Macedonicus, a devicto Macedonum rege Perseo, bis Cos. anno 572. et 586. Hujus verus filius fuit inferior Africanus.

P. CORNELIUS SCIPIO NASICA, et Corculum dictus. Hic bis Consul fuit, anno 592. et 599. et censor.

P. CORNELIUS SCIPIO NASICA Serapion. Hic privatus Ti. Gracchum seditionem moventem occidit, cum antea fuisset Cos. anno

P. CORNELIUS SCIPIO NASICA, Serapionis filius, Cos. fuit anno Urbe condita 643.

P. SCIPIO AFRIC minor, et poste anno 607. et 620. ginem tertio Pu levit, a P. Cor Africani filio ad mantiam etiam in ruit. Frequens h in Ciceronis libri quatuor Livii de posterioribus en poribus. Nulla h proles fuit.

C DEEST NOBIS UNICUM men, videlicet parentis ejus, sequitur, Scipionis.

METELLUS SCIPIO, Cn. Pompei socer. Hic bello civili Pompejano in Africa periit cum genero Pompejo, Cos. quinque mensibus assumptus, anno ab Urbe condita 702. Nec facile post hunc Scipionibus quicquam memoria dignum apud auctores repes.

ISMA-

familiam ordimur, duobus illis fratribus Cnejo, qui in Hispa-nis opponere tamquam ro republica non dubi-t Cicero de his teſtatur. uo fuere filii, P. et L. ab Africa, Lucius ab nomina invenere. Cnei Nasica cognomen ha-quo quinque sequentes ne, quibusdam aliis co-us, ut Corculum, Se- quemadmodum tradit claris Oratoribus. Pu-em Scipio P. filius, ma-perior dictus, Hanni-balem vicit. Ejus filius valetu-dinarius Macedonici filium ex Aemilia gente adoptavit, qui de-inde Aemilianus, et inferior, mi-nor ac poſterior Scipio dictus eſt, de quo apud Ciceronem maxime mentio. Lucii Scipionis fuit a-lique, ut puto, proles: nam A-siatici cognomen is habuit, qui consul fuit anno ab Urbe cond. 671. centum plus annis poſt Lu-cii consulatum: sed nobis nihil certi ea de re conſtat, sicut nec de poſterioris Scipionis prole. Reliqua ex typo, sed magis ex auctoribus sciri poſſunt.

ISMAËLIS BULLIALDI

EPISTOLA

DE DEFECTU SOLIS, CUJ

LIVIUS LIB. XXX

AD

JOHANNEM FREDERICUM

ISMAËL BULLIALDUS

JOH. FRED. GRONOVIO

S. D.

De vero tempore ejusque circumstantiis inquisiturus, quo solis defectus a Livio adnotatus est lib. 37. ab urbe condita, L. Cornelio Scipione, C. Laelio consulibus, operae pretium facturus videor, si consulares Fastos, prout apud Livium extant, hic tibi subjiciam, Doctissime Gronovi, ab initio secundi belli Punici ad Macedonicum ultimum, per L. Aemilium Paullum confectum, singulisque consulatibus annos ab V. C. adscribam: argumenti etenim mei texturam faciliorem reddidero, tibique lectu jucundiorem, quae fastidium alias, vel minimum implicita, creare possit. Utque seriem illam consulum annorumque numerum ex Livii mente digerere possim, concinneque compingere, incumbit mihi necessitas imprimis investigandi, quotus fuerit ab V. C. annus primus secundi Belli Punici, quo totius orbis celeberrimae opibus et virtute militari urbes, gentesque

bellicos
nendo a
runt. D
inire p
C. prin
nem, ul
menta
sibus in
pendit.
quadrag
giniens
rat, Q.
sulibus.
post tri
nelio S.
consulil
anno C
Pacto e
taque
intercel
finito ad
composi
cis vigi
decim.
cum bel
sit, do
riorum
dri Mag
nem, e
dri Epi
cum R
que a p
compon
Equide

et viginti primo Punico
classibus certatum cum
is recordor, vix aetatem
andri suffecturam fuisse
ad unum bellum. Cum
junxerimus hos viginti qua-
annos annis superioribus
colligemus annos 64, qui
i sunt ab inchoante bello
o primo ad secundum fi-
, quibus adjectis ad annos
ad bellum Punicum pri-
elapsos quadringentos o-
nta octo, conficitur summa
rum elapsorum ad pacem
Poenis iterum initam quin-
rum quinquaginta duorum,
ropterea annus, quo Cn.
elius et P. Aelius Paetus
latum gesserunt, coepitque
primus pacis, erit ab V.
LIII.

ius occurrit annorum λο-
is apud eundem auctorem
in limine lib. 31. unde col-
r annus, quo consules fue-
Cn. Cornelius et P. Aelius
s, ab urbe condita quin-
simus quinquagesimus se-
s. Livii verba sic se ha-
Tamen cum in mentem
, tres et sexaginta annos
enim sunt a primo bello
co ad secundum bellum
m) aeque mihi multa vo-
na occupasse, quam occu-
t 488. *anni a condita urbe*
p. Claudium consulem, qui
us bellum Carthaginiensi-
ntulit. Annis itaque 488
is postquam exactos 63 jun-
us, annos colligemus ab
ad primum annum pacis
m cum Poenis initae 551
os, et currentem 552, in
juxta hanc posteriorem
lum cadit consulatus Cn.
elii et P. Aelii Paeti. Re-
igitur priori annorum nu-
, attributoque anno urbis
itae 553, consulibus Cor-
et Paeto, necesse erit al-
annum primum secundi

belli Punici anno ab V. C. 536, quo consulatum gesserunt P. Cornelius Scipio, Ti. Sempronius Longus, a quibus consulum seriem deducemus.

A. V. C.	Nomina Consulum.	
536	*P. Cornelius Scipio* *Ti. Sempronius Longus.*	
537	*Cn. Servilius* *Cn. Flaminius.*	Eclipsis solis Februarii XI. in forma Juliana in insula Sardinia visa.
538	*C. Terentius Varro* *L. Aemilius Paullus* II.	
539	*L. Posthumius* III. *Ti. Sempronius Gracchus.*	Posthumio suffectus M. Claudius Marcellus, huic Q. Fabius Maximus III.
540	*Q. Fabius Maximus* IV. *M. Claudius Marcellus* III.	
541	*Q. Fabius Max. F.* *Ti. Sempronius Gracchus* II.	
542	*Q. Fulvius Flaccus* III. *Appius Claudius Pulcher.*	
543	*Cn. Fulvius Centumalus* *P. Sulpicius Galba.*	
544	*M. Claudius Marcellus* IV. *M. Valerius Laevinus.*	
545	*Q. Fabius Maximus* V. *Q. Fulvius Flaccus* III.	
546	*M. Claudius Marcellus* V. *T. Quinctius Crispinus.*	
547	*C. Claudius Nero* *M. Livius Salinator.*	
548	*L. Veturius Philo* *Q. Caecilius.*	

A. V. C.	Nomina Consulum.		A. V. C.	Nomina Consulum.	
549	*P. Cornelius Scipio Africanus* *P. Licinius Crassus.*		564	*L. Cornelius Scipio* *C. Laelius.*	Eclipsis solis Martii 14. in ortu solis Romae visa.
550	*M. Cornelius Cethegus* *P. Sempronius Tuditanus.*		565	*M. Fulvius Nobilior* *Cn. Manlius Volso.*	Romae intercalatum hoc anno.
551	*Cn. Servilius Caepio* *Cn. Servilius Geminus.*	Eclipsis solis Maji die 6. hor. post meridiem 3. Frusinone visa.	566	*M. Valerius Messalla* *C. Livius Salinator.*	Eclipsis solis Julii 17. H. 51. 50. mane juxta Tabb. Rudolphinas totalis.
552	*M. Servilius Geminus* *Ti. Claudius Nero.*	Eclipsis solis Octob. 19. H. 10. 24. Cumis observata ante meridiem.	567	*M. Aemilius Lepidus* *C. Flaminius.*	
553	*Cn. Cornelius Lentulus* *P. Aelius Paetus.*		568	*Spurius Posthumius Albinus* *Q. Martius Philippus.*	
554	*P. Sulpicius Galba* *C. Aurelius Cotta.*		569	*Appius Claudius Pulcher* *M. Sempronius Tuditanus.*	
555	*L. Cornelius Lentulus* *P. Villius Tappulus.*		570	*P. Claudius Pulcher* *L. Portius.*	
556	*Sex. Aelius Paetus* *T. Quinctius Flamininus.*		571	*M. Claudius Marcellus* *Q. Fabius Labeo.*	
557	*Cn. Cornelius Cethegus* *Q. Minucius Rufus.*		572	*Cn. Baebius Tamphilus* *L. Paullus Aemilius.*	
558	*L. Furius Purpureo* *M. Claudius Marcellus.*		573	*P. Cornelius Cethegus* *M. Baebius Tamphilus.*	
559	*L. Valerius Flaccus* *M. Portius Cato.*		574	*A. Posthumius Albinus Luscus* *C. Calpurnius Piso.*	
560	*P. Cornelius Scipio Africanus II.* *Ti. Sempronius Longus.*		575	*L. Manlius Acidinus* *Q. Fulvius Flaccus.*	
561	*Cn. Cornelius Merula* *Q. Minucius Thermus.*		576	*M. Junius Brutus* *A. Manlius Volso.*	
562	*L. Quinctius Flamininus* *Cn. Domitius Ahenobarbus.*		577	*C. Claudius Pulcher* *Ti. Sempronius Gracchus.*	
563	*P. Scipio Cn. F. Nasica* *M. Acilius Glabrio.*		578	*C. Cornelius Scipio Hispalus* *Q. Petillius Spurinus.*	

A. V. C.

A.V.C.	Nomina Consulum.	
579	*M. Aemilius* *Deest alter.*	
580	*Spurius Posthumius* *Q. Mucius.*	
581	*L. Posthumius Albinus* *M. Popillius Laenas.*	
582	*P. Popillius Laenas* *P. Aelius Ligus.*	
583	*P. Licinius Crassus* *C. Cassius Longinus.*	
584	*M. Hostilius* *Alter excidit e fastis.*	Intercalatum hoc anno: tertio die post Terminalia Kalendae intercalares fuere.
585	*Q. Martius Philippus* *Q. Servilius Caepio.*	
586	*L. Aemilius Paulus* *C. Licinius Crassus.*	Eclipsis Lunae totalis Junii 21. H. 8. 25. in Macedonia.
587	*Q. Aelius* *M. Junius.*	Intercalatum hoc anno postridie Terminalia.
588	*M. Claudius Marcellus* *Sulpicius Galba.*	

Haec consulum series integra apud Livium extat. In numerandis porro annis secuti sumus veterum librorum vestigia, numerantes annos 488 A. V. C. ad initium belli primi Punici. MS. liber Bibliothecae Thuanae, etsi non bonae notae nec antiquus valde, praefert annos 478 integris syllabis expressa scriptura, non vero notis numeralibus. Error equidem inde natus est, quod unius denarii nota omissa sit ab oscitantibus librariis. Propterea assentiri Sigonio non possum, annum ab urbe condita 532 computanti, quo consules fuerunt P. Cornelius Scipio, Tiberius Sempronius Longus, ac deinceps alliganti consules Aemilium Paullum II. et C. Licinium Crassum anno A. V. C. 582. nec insuper aliis, qui aliam epocham urbis conditae statuunt, quam annum 3. Olympiadis 6. ad finem vergentem. Non errat Sigonius, quantum ad intervallum spectat: est annorum equidem 50. quod certissimo demonstrant duae Eclipses, una Solis, altera Lunae. Defectus ille solis contigit anno 537 jam jam ineunte statim; ubi Magistratum inierunt Cn. Servilius et C. Flaminius consules, vel paulo ante quam inirent, idque vulgari per consules annos computandi methodo: sed juxta epocham a Palilibus deductam anno 536. exeunte contigit. Illum solis defectum describit Livius lib. 22. verbis, rudem in Astronomicis Sardorum plebem atque etiam Populum Romanum arguentibus, quae talia sunt: *In Sardinia insula Solis orbem minui visum.* Cadit illa solis Eclipsis in annum 217 currentem ante Aeram Christi vulgarem, Februarii die undecimo in forma Juliana, H. 1.'57. post meridiem in insula Sardinia. Tunc temporis fuit verus locus Luminarium juxta Tabb. Rudolphinas in gradu 18.' 52." 33. Aquarii. Intervallum inter veram et visam conjunctionem H. 1.' 21. addendum, ut visa synodus cadat tempore medio in Sardinia H. 3. '18. tunc fuit vera latitudo Lunae Septentrionalis descendens '22." 4. Parallaxis Latitudinis lunae in Austrum '30." 24. unde ablata latitudo lunae vera Septentrionalis descendens relinquit visam latitudinem Merid. Descend. 18." 20. Semidiameter Solis est '15." 19. Lunae '16.

"13. aggregatum semidiametrorum '31. "31. et proinde pars deficiens '23. "12. atque digiti Ecliptici 9. '6.

Altera Eclipsis Lunae, quae spatium praedictum definit, ea est, quae accidit L. Aemilio Paullo et Licinio Crasso consulibus, quae a praecedenti distat annis integris 49, mensibus quatuor cum semisse fere: congruit enim anno ante Christi natalem vulgarem 168 currenti, et celebrata est Junii die vigesimo primo H. 7. '25. Vraniburgi, at in Macedonia H. 8. '25. Locus Solis verus tunc fuit in Geminorum gr. 25. '42. "13. Lunae in Sagittarii gr. 25. '42. "13. Latitudo merid. Ascend. gr. 0. '17. "46. Semidiameter Lunae '15 "49. Umbrae correcta 42. '13. Aggregatum Semidiametror. '58. "2. pars deficiens 40. '16. digiti ecliptici '15. "17. tempus dimidiae durationis colligitur hor. 2. Incidentiae horae 1. '12. morae dimidiae 48. hinc datur in Macedonia initium 6. '25. totalis obscuratio H. 7 '37. medium H. 8. '25. emersio H. 9. '13. finis H. 10. '25. Occidit Sol eo die H. 7. '29. oriebatur itaque Luna, cum adhuc illuminatus superesset digitus unus cum triente. Lunaris ille defectus contigit anno Nabonassari 580. Pachon 21. H. 8. '25. Fasti itaque pleni sunt, nec alicubi per intervallum illud dehiscunt.

Ut igitur ad propositum veniamus, et attente expendamus, an eclipsis, quae facta narratur, quam quoque Tabb. Astronomicae ostendunt anno V. C. 564. ante Christum 190. Martii decimo quarto, oriente sole, juxta tabulas Rudolphinas digitor. 11. contigerit die ante diem quintum Idus Quintiles anni Romani, prout a Livio refertur lib. 37. statim in limine, cujus ejusmodi sunt verba: *Per eos dies, quibus est profectus ad bellum consul, ludis Apollinaribus, A. D. V. Idus Quintiles coelo sereno interdiu obscurata lux est, cum Luna sub orbem Solis subiisset.* Primum adducemus sententiam virorum Chronologiae et temporum scientiae peritissimorum Josephi Scaligeri et Dionysii Petavii. Illi hujus eclipseos momentum et diem in anno veteri Romano, quomodo a Livio narratur, adhibent, ut id conferant cum anni Juliani mense et die, quibus congruebat, indeque concludant luxationem et *προέμπτωσιν* veteris anni Romani. De eo Scaliger lib. 2. De emend. temp. cap. ultimo, ubi de veteri anno Romanorum ait, sic scribit: *A. V. C.* 561. *M? Acilio Glabrione. P. Cornelio Scipione Nasica Coss. defecit sol, A. D. V. Eid. Quintiles anno Periodi Julianae* 4524. *Martii* 14. *feria* 6. *Ex ante diem V. Eid. Quintil. ad exitum anni sunt dies* 163. *qui a XIV. Martii putati desinunt in* 24. *Augusti: ergo Januarius sequens coepit* 25. *Augusti Juliani.* In eandem sententiam abit Dionysius Petavius lib. 9. de doct. temp. cap. 47. his verbis: *Ac Januarius quidem Romanus per illud tempus in Septembrem fere cadebat, Martius in Novembrem, cujus Idibus circa bellum Punicum secundum, quo consulatum illi gesserunt, consules inibant.* Capite deinde 77. lib. 2. *Lucio Cornelio Scipione, C. Laelio consulibus A. D. quintum Idus Quintiles obscuratus est Sol, Luna sub orbem ejus subeunte. convenit defectus ille anno periodi Julianae* 4524. *cyclo solis XVI. Lunae II. Martii* 14. *feria* 2. *vera conjunctio Romae H.* 7. '13. *apparens H.* 6. '19. *Sol erat in piscium g.* 19. '43.

Secuti sunt isti viri magni textum Livii, ejusque verba, et ceo-

diderunt annum antiquum Romanum a sedibus pristinis tam longe divulsum fuisse. Demiror Scaligerum hac in re Livio consensum praebuisse, et multo magis Petavium, qui Scaligerum merito carpserat, quod hunc solis defectum alligasset anno V. C. 561. Glabrione et Nasica consulibus, adeoque illum amplius exagitandi occasionem inde nactus erat. Si alteruter istorum Historiam Livii revolvisset, dum volumina egregia condebat, et omnes rerum gestarum circumstantias perpendisset, in illam sententiam tam facile concessurum vix credo fuisse. Quod si verum est, Januarium veteris anni Romani per illa tempora Septembri Juliano congruisse, falsum est eo tempore anni pleraque accidisse, quo gesta narrat Livius, qui secum manifesto pugnat, dum illam eclipsim anni 564. refert ad A. D. Eid. Quintil. Hoc itaque nunc agam, ut demonstrem, ab initio belli Punici secundi ad multos usque annos sequentes, annum Romanum veterem ita congruisse cum anni tempestatibus, ut menses hiberni in aestatis finem retrogrado cursu translati non sint; deinde vero, in Livii narratione transpositionem admissam esse. Non aliunde vero testimonia advocabimus manu consertum venientes, quam ex ipsa T. Livii historia.

I. Statim in fronte lib. 22. ita scribit: *Jam ver appetebat, cum Annibal ex hibernis movit.* Subjungit, *Per idem tempus Cn. Servilius Romae Idibus Martiis magistratum iniit.* Itaque Idus Martiae, seu decimus quintus Martii anni veteris Romani, in hiemis finem incidebant anno V. C. 537. et certe post diem undecimum Februarii Juliani. nunciatum enim fuit Romae, Solis orbem in Sardinia minui visum, et., dum hunc solis defectum, qui undecimo Februarii celebratus est, quia ignarae plebi ac superstitiosae prodigium fuit, procurat consul Servilius post initum illico magistratum, Hannibal profectus est ex hibernis.

II. Lib. 24. cum narrat ea, quae gesta sunt anno 540. A. V. C. Q. Fabio Maximo IV. et M. Claudio Marcello III. consulibus, notat M. Valerium, post Apolloniam obsidione liberatam, Philippumque Macedoniae regem, qui eam vi aggressus erat, turpiter ab Apolloniatibus Romanoque milite fugatum, Orici cum Romana classe hibernasse, dein exitu anni consularia comitia habita esse deinceps narrat: post deductam in stationem hibernam classem Januarius mensis coepit, et ab hieme retractus non est in finem aestatis, ibique et alias notandum per totam illam aetatem distinguere Livium tempus, quo in hiberna deducebantur exercitus, ab exitu anni.

III. Libro 30. sub finem ante comitia, quibus creati sunt consules Cn. Cornelius Lentulus et P. Aelius Paetus, id est, anno A. V. C. 552 decumbente, scribit: *Claudium consulem ab urbe tandem profectum, inter portus Cossanum Loretanumque, atrox vis tempestatis adorta in metum ingentem adduxit. Populonios inde cum pervenisset, stetissetque ibi, dum reliquum tempestatis exsaeviret, Iluam insulam, et ab Ilua Corsicam, a Corsica in Sardiniam transjecit. ibi superantem Insanos montes, multo et saevior et infestioribus locis tempestas adorta disjecit classem, multae quassatae, armamentisque spoliatae naves, quaedam fractae. ita vexata ac lacerata classis Carales tenuit; ubi, dum subductae reficiuntur*

naves, hiems oppressit, circumactumque anni tempus. Jam ergo cum hieme inchoante circumagitur anni tempus, et December mensis saltem sub finem autumni labitur. Notandum insuper hunc consulem Claudium segniter omnia in comparanda deducendaque classe fecisse, et juxta seriem narrationis Livii verisimile est prodigium creditum Cumanis, solis orbem minui visum, qui defectus solis fuit, nunciatum fuisse Romae, antequam consul classem deduxisset. At vero factus est defectus ille solis die Octobris decimo nono H. 10. " 24. A. M. anno ante Christum 202 currente, fuitque digiti unius fere. Sero itaque admodum et autumno jam adulto profectus est consul, quamobrem Livius scripsit: *Claudium consulem profectum tandem*, etc. neque illa, quae gesta narrantur post profectionem Claudii consulis, nisi uno aut altero mense confici potuerunt ante comitiorum diem. Ex hisce circumstantiis demonstratum habemus, Januarium anni Romani haud divulsum totum fuisse a Januario anni Juliani.

iv. Lib. 31. sub finem, P. Sulpicio Galba et C. Aurelio Cotta consulibus, A. V. C. 554. de classe Romana, cujus dux fuit L. Apustius legatus, verba faciens ita describit tempus, per quod rediit a profectione illa: *Jam autumnale aequinoctium instabat, et est sinus Euboïcus, quem Coela vocant, suspectus nautis: itaque ante hiemales motus evadere cupientes, Piraeeum, unde profecti ad bellum erant, repetunt. Apustius, triginta navibus ibi relictis, super Maleam navigat Corcyram. Regem spatium initiorum Cereris, ut sacris interesset, tenuit; secundum initia et ipse in Asiam se recepit*, etc. Annus itaque 554. A. V. C. nondum exierat, instante aequinoctio Autumnali, et verba, quae subjicit Livius, illud satis indicant, annum scilicet non desiisse in autumno: *Haec*, inquit, *ea aestate terra marique adversus Philippum sociosque ejus a consule et legato Romanis, adjuvantibus rege Attalo et Rhodiis, gesta.* Atqui, si annus ille exactus fuisset, potius scripsisset (*eo anno*) quam (*ea aestate.*) Hoc anno Neomenia Hecatombaeonis incidit in quartum Julii: ergo initia celebrata mense Septembri, cui congruit Boëdromion; Julio enim respondet Hecatombaeon, Augusto Metagitnion, Septembri Boëdromion, cujus mensis die decimo quinto *μυστήρια Ἐλευσίνια τὰ μεγάλα* celebrata fuerunt, qui Septembris decimo quinto congruit.

v. Libro 32. C. Cornelio, Q. Minucio consulibus A. V. C. 557. uterque consulum expeditionem adversus Bojos et Iluates aliosque Insubres susceperunt, hisque devictis agros vastant et diripiunt, *deinde literae consulum a Gallia de gestis prospere sub idem tempus Romae allatae. M. Sergius praetor urbanus in senatu eas, deinde ex auctoritate Patrum ad populum recitavit. supplicatio in quatriduum decreta.* Hiems jam eo tempore erat. Libro sequenti 33. de iisdem consulibus verba facit, eorumque Romam reditu, petito ab iisdem triumpho, certaminibusque tribunorum plebis postulantium, ut separatim de triumpho consulum ageretur. postquam tandem alter consulum triumphavit, consularia comitia habita, quibus creati consules L. Furius Purpureo, M. Claudius Marcellus. Adhuc erant in provincia Cornelius et Minucius consules, cum hiems erat, notante hanc circumstantiam Livio, literas de rebus bene gestis Ro-

mam mittunt, ad triumphum et comitia Romam redeunt, jam itaque comitiorum die hiems adulta erat, et Januarius mensis hibernus fuit.

VI. Eodem libro 33. antequam consularia comitia haberentur, quibus designati consules L. Valerius Flaccus, M. Porcius Cato, Antiochus Seleuciae *subduci navibus jussis* (*jam enim hiems instabat*) *ipse in hiberna Antiochiam processit.*

VII. Libro 34. nondum consularibus comitiis habitis, quibus creati consules P. Scipio Africanus II. et Ti. Sempronius Longus, Quintius exercitus in hiberna Elatiam reduxerat, et ante eadem comitia literae Quintii Romam allatae sunt de his, quae gesserat ad Lacedaemonem, unde in hiberna profectus erat. Elatiae porro totum hiemis tempus jure dicundo consumpsit: interim habita comitia: ergo Januarius mensis, quo haberi ea mos tunc fuit, in hiemem incidit.

VIII. Iisdem consulibus Ver sacrum, priori anno minus rite factum, repetitum est, et decreto pontificum ita conceptum, *Ver sacrum videri pecus, quod natum esset inter Kal. Martias et pridie Kal. Majas, P. Cornelio Scipione et Ti. Sempronio Longo consulibus.* Ridiculum fuisset ver sacrum fieri, et consecrari pecus, quod mensibus hibernis natum esset, neque enim aliquorum mensium statis diebus solemne votum illud affixum erat, sed solum anni tempestati, quae verna dicitur: et ipsa sacrorum appellatio docet, tempore verno nasci debere animalia, quae sacrantur. Festus: *Ver sacrum immolationis est genus. mos enim Italis fuit, ut magnis periculis adducti voverent, quaecunque proximo vere nata essent apud se animalia, immolaturos.* Non relinquitur igitur ambigendi locus, quin Martius et Majus, hoc anno fuerint menses vernales, ita ut vel citimus Martius non prius advenerit, quam Favonio hibernum tempus resolvente, de quo verni temporis initio Plin. lib. 16. cap. 25. juxta editionem Dalecampii: *Ordo autem naturae annuus ita se habet. Primus est conceptus flare incipiente vento Favonio circiter fere VI. Id. Februarii.* et clarius lib. 2. cap. 47. *Ver ergo aperit navigantibus maria, cujus in principio Favonii hibernum molliunt coelum, Sole Aquarii XXV. obtinente partem. Is dies sextus est ante Februarias Idus.* Haec sunt verba Plinii, sed ille numerus partium Aquarii corrigendus est, et reponi debent *XV.* pro *XXV.* nam ejus seculo Sol pisces medio motu ingrediebatur die vigesimo secundo vel vigesimo tertio Februarii, et dies A.D. VI. Februar. est dies mensis VIII. Supererant itaque ad XXIII. dies *XV.* qui totidem ferme partes motus medii Solis exhibent.

IX. Libro 35. *C. Flaminius in citeriori Hispania oppidum Iluciam in Oretanis cepit, deinde in hiberna milites deduxit, et per hiemem proelia aliquot nulla memoria digna adversus latronum magis, quam hostium, excursiones,* etc. et paulo post: *Dum haec in Hispania gerebantur, comitiorum jam appetebat dies.* Hiemo itaque comitia habita, et dies solemnis ex more fuit Kal. Jan. quapropter Januarius mensis fuit hibernus.

X. Sub finem lib. 36. scribit Livius, classem Romanam Canas venisse, et, cum *jam hiems appeteret, fossa valloque circumdatis, naves subductas:* statim subjungit, *exitu anni comitia*

Romae habita, quibus creati sunt consules L. Cornelius Scipio et C. Laelius. Annus est A. V. C. 563. jam jam desinens; juxta Livium, Scaligerum, Petavium Januarius debuit incidere in Septembrem Julianum, ipsaeque Kalendae Januariae ante aequinoctium autumnale quindecim ferme vel amplius diebus. Propterea comitia ista haberi debuissent, antequam classis deducta Canas fuisset, et naves subducerentur, quod narrationi Livii per diametrum adversaretur, qui exitum anni insuper distinguit a tempore appetentis hiemis: et recte, nam hiems laxa significatione apud Romanos accipiebatur ab ortu Vergiliarum, sicut ver a Favonii flatu. Plin. Nat. Hist. lib. 2. cap. 47. *Vergiliarum occasus hiemem inchoat, quod tempus in III. Idus Novembres incidere consuevit, hic est Aquilo hibernus, multumque aestivo illi dissimilis, cujus ex adverso est Africus.* Columella lib. 11. de re Rustica cap. 2. *Quinto Idus Novemb. hiemis initium, Auster, aut Eurus, interdum rorat.* Appetebat ergo hiems circa initium Novembris Juliani, a quo exitus anni toto bimestri tempore distabat. Quis itaque Livium non videt confundere tempora rerum gestarum? luce meridiana clarius patet, comitia ista, quibus Scipio et Laelius consules creati sunt, hieme habita esse, et propterea Januarium in hibernum tempus incurrisse. At scribit quinto Idus Quintil. Eclipsim solis factam, quam in anno Juliano omnes Tabulae Astronomicae exhibent die decimo quarto Martii. Hanc a Livio confusam perturbatamque narrationem factam arguunt ejusdem verba, quibus res a consule Scipione in Asia gestas narrat: media aestate illius anni pugna navalis commissa est, victique ac fugati a Romanis Rhodiisque Annibal et Apollonius, qui classi Antiochi regis praeerant: post proelium istud alio insigni terrestri, instante hieme, consul L. Cornelius Antiochum vicit, in hiberna deinde copias deduxit: quae omnia contigerunt, antequam insequentis anni 565 comitia consularia haberentur, quibus creati sunt consules M. Fulvius Nobilior, Cn. Manlius Velso.

XI. Maxime omnium notanda veniunt, quae lib. 38. referuntur, creatis consulibus M. Valerio Messalla et C. Livio Salinatore, *Priusquam in provincias novi magistratus proficiscerentur, supplicatio in triduum pro collegio Decemvirûm imperata fuit in omnibus compitis, quod luce inter horam tertiam ferme et quartam tenebrae obortae fuerant.* Istae tenebrae non aliam caussam habuerunt, quam Solare deliquium, quod factum est anno ante Christum currente 188. Julii die decimo septimo, H. 5. ′50. post mediam noctem, quando juxta Tabulas Rudolphinas Solis totalis eclipsis Romae celebrata est. Profecti itaque sunt in provincias novi magistratus post diem decimum septimum Julii mensis in forma Juliana. Expresse porro dicit Livius, hos consules inivisse Idibus Martiis. Sit itaque Januarius juxta Scaligerum et Petavium in Septembri: Martius concurret cum Novembri, quo mense oportuit novos magistratus inivisse: illi Romae substiterunt totos hos menses Decembrem, Januarium, Februarium, Martium, Aprilem, Majum, Junium, et tandem post Julii diem decimum septimum in provinciam abierunt, id est, mense Novembri in anno veteri Romano: cum ad habenda comitia Romam ipsis redeundum fuisset, in suam unusquisque provinciam disce-

dunt. An in mentem cuiquam hoc venire poteſt? en otiosi magiſtratus annum fere integrum Romae desediſſent? Alienum id a Romanis inſtitutis. Sero equidem hoc anno in provincias abierunt, aeſtate jam provecta, et haec causa fuit, ob quam M. Valerius tardius ad sequentia comitia redierit, quae habita sunt ante Kalendas Martias, ex hoc pacto sex menses in provincia, quae ei obtigerat, Valerius consul egit. Alia insuper circumſtantia Martium in vere fuiſſe demonſtramus. Antequam comitia, quibus Meſſalla et Salinator creati sunt consules, haberentur, Cn. Manlius consul oratores de pace, quos Galli ad eum miserant, *Ephesum venire jussit, ipse, (jam enim medium autumni erat) locis gelidis propinquitate Tauri montis excedere properans victorem exercitum in hiberna maritimae orae reduxit.* Si Januarius mensis anticipavisset in Octobrem vel Septembrem, comitia habita fuiſſent, antequam consul medio autumno in hiberna reduxiſſet.

xii. Anno A. V. C. 574 creati consules A. Poſthumius Albinus Luscus et C. Calpurnius Piso: ii Idibus Martiis inierunt. De illis Livius libro 40. ita scribit: *Veris principio hujus dum consules novus delectus Romae tenet, mors deinde alterius, et creandi comitia consulis in locum ejus omnia tardiora fecerunt.* Scimus delectum confeſtim a consulibus haberi coeptum, ubi magiſtratum inierant. Idus itaque Martiae anni veteris Romani convenerunt hoc anno cum Martio Juliano, nec plus anticipaverunt, quam ut in Februarium inciderent. Quid quaeso? Si Idus Martiae principio Decembris aut Novembri affecto numeratae fuiſſent, delectus poſt tres aut quatuor menses rejectus fuiſſet, et oscitantes magiſtratus Romae resediſſent. Consulum hicce fuit mos, exacta aeſtate, affecto autumno et imbribus furente, in hiberna reducere copias, evocatos deinde ab hibernis et exercitu per hiemem ad comitia habenda novosque magiſtratus designandos Romam tempora anni Romani veteris ratio ita perturbata fuiſſet, ut menses hiberni ipseque Januarius versus finem aeſtatis anticipando perveniſſent, antequam in hiberna deductus foret exercitus, oportuiſſet consules Romam profectos sub dio copias reliquiſſe, quod per id tempus, in quo nunc sermo noſter versatur, factum non legimus.

Minime itaque Livio concedendum eſt, aut, qui eum sequuntur, Scaligero aut Petavio, eam eclipsin solis, quae contigit anno V. C. 564, ad A. D. quintum Idus Quintil. anni Romani veteris eſſe referendam. Secum pugnat Livius, quem exiſtimo tempora duarum Eclipsium confudiſſe, et ordinem perturbaſſe, perperamque scripsiſſe, *per ludos Apollinares* hunc defectum solis anni 564. contigiſſe, per quos sequens Eclipsis anni 566. contigit. Si, quando Sol 19. partem Piscium tenet, ludi Apollinares tunc celebrati fuiſſent, sub finem hiemis ii solemnes dies recurriſſent poſt 22. annum, ex quo primum facti eſſent, poſtque annos 18, ex quo ſtato die fieri consueverunt, et in perpetuum voti sunt peſtis sedandae causa, eo tempore anni, quo peſtis vehementer saevire consuevit ob aeſtum et squalorem aëris.

Titum Livium in errorem induxit proximitas Eclipsium duarum, quarum poſterior, ut mihi maxime probabile videtur, contigit per ludos Apollinares

ante diem quintum Eid. Quintil. anni veteris Romani, seu decimo septimo Julii in forma Juliana, et verius forte, quam scripsit, ita scriptis mandasset Livius lib. 38. *Quod luce per ludos Apollinares A. D. V. Idus Quintiles inter horam tertiam ferme et quartam tenebrae obortae fuerunt.*

[illegible] quintum Eid. Quintiles, seu diem mensis illius undecimum, Julii mensis decimo septimo in forma Juliana: ergo Kal. Quintiles eo anno V. C. 566 in Julii Juliani anni diem septimum, a Kalend. Januariis ad Kalendas Quintiles in anno Romano veteri mere Lunari dierum 354 sunt dies expansi 177, seu labentes 178: itaque retro numeratis a Julii die septimo in forma Juliana, qui est 188, qui annus fuit communis initio facto annorum V. C. a Januariis Kalend. incidemus in diem undecimum Januarii Juliani, quo cepit Januarius anni 566 V. C. tum erat annus ante Christi natalem vulgarem currens 188.

Anno praecedenti Romae intercalatum fuerat, proinde si mensis intercalaris seu Merkedinus fuerit dierum 22, annus Lunaris Romanis tunc fuit dierum 376, et Januariae Kalendae anni Romani 565 coïnciderunt cum 3 Kalendis Januarii anni ante Christum 189, qui fuit bissextilis: si vero intercalati sint dies 23, tunc coepit annus 565 Decembris die trigesimo primo, anno pereunte 190 ante Christum, et adhuc retro numeratis diebus 354. habebimus anni 564 initium die duodecimo Januarii anno ante Christum 190. propterea dies 14. Martii anni Juliani erit 3. Martii, seu 5 Non. Martii anni veteris Romani.

Quod si res ita transacta sit, ut mihi verisimile videtur, Eclipsis solis anni 564 contigit ante Idus Martias: nondum ergo consules inierant: quare Livius in describenda illa Eclipsi seriem rerum confundit, nec debuit dicere: *Per eos dies, quibus consul ad bellum profectus est:* nondum enim proficisci poterat, qui nondum inierat. Illa quoque series rerum [illegible], cum ait, consulem L. Cornelium edixisse, ut omnes, quos in Graeciam transmissurus erat, *Idibus Quintil. Brundisium convenirent.* Ab Idibus Martiis ad Idus Quintiles Romae quadrimestre tempus consumptum esset in procurandis religionibus audiendisque Aetolorum legatis. Vel Livius, vel is, a quo res gestas illius temporis accepit, scribere debuit *Idibus Aprilibus*, si res ante et post ab eis enarratas cum anni temporibus, quibus eas accidisse scribunt, convenire volunt, ut jam satis ostendimus. At si quis instet, Eclipsim solis hujus anni 564 incidisse in dies, quibus consul ad bellum profectus est; ea objectio non impedit, quin ex superioribus XII circumstantiis pateat, mensem Quinctilem fuisse per ea tempora aestivum, et quamvis concedamus in V Idus Apriles incidisse, non evertitur id, quod aedificavimus; dicendum solummodo erit Eclipsim anni 566 contigisse circa initium Sextilis mensis anni veteris Romani, et hac ratione illa enormis anticipatio a Livio, Scaligero, et Petavio, supposita falsa convincitur.

Verum est equidem, ab eo tempore, anno videlicet 574, ad annum V. C. 586, quo fuerunt consules L. Aemilius Paullus, C. Licinius Crassus, luxatum fuisse annum Romanum, et tres omissas fuisse intercalationes: nam illo anno dies, qui fuit in anno Romano III Non. Septemb. id est

tertius dies mensis, conveniebat cum Junii die vigesimo primo, quapropter Kalend. Januarii anni 587 sequentis conveniebant cum die 288 anni Juliani, hoc est, Octobris die decimo quinto, anno ante Christum currente 168. Annus ille 587 apud Romanos fuit intercalaris: [illegible] igitur 588 [illegible] octobri die vigesimo quinto, anno ante Christum 167, et tunc temporis per hiemem inivisse consules satis patet ex initio lib. 44. *Principio veris, quod hiemem eam, qua haec gesta sunt, insecutum est, ab Roma profectus Q. Marcius Philippus.* Narrantur autem gesta, postquam inierunt Q. Marcius et Cn. Servilius, qui creati sunt ante diem quintum Kalend. Februarias, non vero Septembres, ut perperam Sigonius et alii in textu reliquerunt: nam, uti senatus censuerat, habita sunt mense Januario, ut legenti verba lib. 43. ante creatos praedictos consules perspicuum erit.

Haec sunt, Vir eruditissime, quae tecum communicanda penes me habebam de his solaribus deliquiis. Ante annos quindecim, cum totum Livium legerem, adnotavi primum, Scaligerum in multis hallucinatum esse: quae, postquam in libros Petavii incidi, maxima ex parte confutata animadverti. utinam acerbe minus! nam quid vivo adversus mortuum contumeliae prosunt? Omnia qui non videt, caecus propterea dici non debet. Et ipse Petavius omnia fortasse non vidit, ut jam probavimus exemplo luculentissimo. Certe, nisi a Petavio confossos quosdam errores Scaligeri notum habuissem, hanc diatribam longiorem fecissem. nam et de cyclo Romani anni, deque intercalandi methodo pluribus egissem adversus Scaligerum, quae in chartis meis adnotaveram, cum Livii historiam evolverem: sed hic actum agere nolo. Judicium tuum his de rationibus nostris exspecto, adversus quod amicitiae nostrae praerogativam valere nolo, liberum, sincerumque cupio. Hanc chartam commisi Clarissimo ac Eruditissimo Viro Claudio Sarravio in Senatu Parisiensi consiliario, tardius, quam promiseram, fateor; sed ad finem perducendus erat taediosus quidam calculus, quem de Lunari motu institueram, cuidam parti Astronomiae, quam edere volo, pernecessarium et utilem. Vale et me semper redama. Scribebam Lutetiae Parisiorum die septimo Martii, Stylo novo, clɔ Iɔ c xliii. in aedibus Thuanis.

SENATUSCONSULTI

DE

BACCHANALIBUS,

Sive aeneae vetustae Tabulae

MUSEI CAESAREI VINDOBONENSIS,

EXPLICATIO,

AUCTORE

MATTHAEO AEGYPTIO.

P. . . . ARCIVS. L. F. S. POSTVMIVS. L. F. COS. SENATVM CONSOLVERVNT.
138 N. OCTOB. APVD. AEDEM DVELONAI. SC. ARF. M. CLAVDI. M. F. L. VA-
LERI. P. F. Q. MINVCI. C. F. DE. BACANALIBVS. QVEI. FOIDERATEI ESENT.
ITA. EXDEICENDVM. CENSVERE. NEIQVIS. EORVM. SACANAL. HABVISE. VE-
LET. SEI. QVES ESENT. QVEI. SIBEI. DEICERENT. NECESVS. ESE. BACA-
NAL. HABERE. EEIS. VTEI. AD. PR. VRBANVM ROMAM. VENIRENT. DEQVE.
EEIS. REBVS. VBEI. EORVM. VTR A. AVDITA. ESENT. VTEI. SENATVS
sic
NOSTER. DECERNERET. DVM. NE. MINVS. SENATORBVS. C. ADESENT.
A. RES. COSOLERETVR BACAS. VIR. NEQVIS. ADIESE. VELET. CEIVIS RO-
MANVS. NEVE, NOMINVS. LATINI. NEVE. SOCIVM QVISQVAM. NISEI. PR.
VRBANVM. ADIESENT. ISQVE. DE. SENATVOS. SENTENTIAD. DVM. NE MI-
NVS. SENATORIBVS. C. ADESENT. QVOM. EA. RES. COSOLERETVR. IOVSI-
SENT. CENSVERE SACERDOS. NEQVIS. VIR. ESET. MAGISTER. NEQVE. VIR.
NEQVE. MVLIER. QVISQVAM. ESET NEVE. PECVNIAM. QVISQVAM. EORVM.
COMOINEM. . . ABVISE. VELET. NEVE. MAGISTRATVM NEVE. PROMAGI-
STRATVO. NEOVE *sic*). VIRVM. *neque muli*EREM. QVIQVAM. FECISE. VELET
NEVE. POSTHAC. INTER. SED. CONIOVRA*se neve*. COMVOVISE. NEVE.
CONSPONDISE NEVE. CONPROMESISE. VELET. NEVE. QVISQVAM. FIDEM.
INTER. SED. DEDISE. VELET. SACRA. IN. DQVOLTOD. NE QVISQVAM. FE-
CISE. VELET. NEVE. IN. POPLICOD. NEVE. IN PREIVATOD. NEVE. EX-
TRAD. VRBEM. SACRA. QVISQVAM. FECISE. VELET. NISEI. PR. VRBANVM.
ADIESET. ISQVE. DE. SENATVOS. SENTENTIAD. DVM. NE. MINVS. SENATO-
RIBVS. C. ADESENT. QVOM. EA. RES. COSOLERETVR. IOVSISENT. CEN-
SVERE HOMINES. PLOVS. V. OINVORSEI. VIREI. ATQVE. MVLIERES. SA-
CRA. NE. QVISQVAM FECISE. VELET. NEVE. INTER. IBEI. VIREI. PLOVS.
DVOBVS. MVLIERIBVS. PLOVS. TRIBVS ARVVISE. VELENT. NISEI. DE. PR.
VRBANI. SENATVOSQVE. SENTENTIAD. VTEI. SVPRAD. SCRIPTVM. EST.
HAICE. VTEI. IN. COVENTIONID. EXDEICATIS. NE. MINVS. TRINVM NOVE-

DINVM. SENATVOSQVE. SENTENTIAM. VTEI. SCIENTES. ESETIS. EORVM. SENTENTIA. ITA. FVIT. SEI. QVES. ESENT. QVEI. ARVORSVM. EAD. FECISENT. QVAM. SVPRAD SCRIPTVM. EST. EEIS. REM. CAPVTALEM. FACIENDAM. CENSVERE. ATQVE. VTEI. HOCE. IN. TABOLAM. AHENAM. INCEIDERETIS. ITA. SENATVS. AIQVOM. CENSVIT VTEIQVE. EAM. FIGIER. IOVBEATIS. VBEI. FACILVMED. GNOSCIER. POTISIT. ATQVE VTEI. EA. BACANALIA. SEI. QVA. SVNT. EXTRAD. QVAM. SEI QVID. IBEI. SACRI. EST ITA. VTEI. SVPRAD. SCRIPTVM. EST. IN. DIEBVS. X. QVIBVS. VOBEIS. TABELAI. DATAI. ERVNT. FACIATIS. VTEI. DISMOTA. SIENT. IN. AGRO. TEVRANO

P. 139 *Q. Marcius Lucii filius, Spurius Postumius Lucii filius Consules Senatum consuluerunt Nonis Octobris apud aedem Duellonae. Scribendo adfuerunt M. Claudius Marci filius, Lucius Valerius Publii filius, Q. Minucius Caji filius. De Bacchanalibus, qui foederati essent, ita edicendum censuere. Ne quis eorum Bacchanal habuisse vellet. Si qui essent, qui sibi dicerent necessum esse, Bacchanal habere, iis uti ad Praetorem Urbanum Romam venirent, deque iis rebus, ubi eorum verba audita essent, uti Senatus noster decerneret, dum ne minus Senatoribus centum adessent, quum ea res consuleretur. Bacchas vir ne quis adesse vellet civis Romanus, neve nominis Latini, neve sociorum quisquam, nisi praetorem Urbanum adissent, isque de Senatus sententia, dum ne minus Senatoribus centum adessent, quum ea res consuleretur, jussissent, censuere. Sacerdos ne quis vir esset magister, neque vir, neque mulier quisquam esset, neve pecuniam quisquam eorum communem habuisse vellet, neve magistratum, neve pro magistratu, neque virum, neque mulierem quisquam fecisse vellet, neve posthac inter se conjurasse, neve comvovisse, neve conspondisse, neve compromisisse vellet, neve quisquam fidem inter se dedisse vellet, sacra in occulto ne quisquam fecisse vellet, neve in publico, neve in privato, neve extra urbem sacra quisquam fecisse vellet, nisi praetorem Urbanum adisset, isque de Senatus sententia, dum ne minus Senatoribus centum adessent, quum ea res consuleretur, jussissent, censuere. homines plus quinque universi viri atque mulieres sacra ne quisquam fecisse vellet, neve interibi viri plus duobus, mulieribus plus tribus adfuisse vellent, nisi de praetoris urbani Senatusque sententia, uti supra scriptum est. Haecce uti in concionibus edicatis ne minus trinum nundinum, Senatusque sententiam uti scientes essetis, eorum sententia ita fuit. Si qui essent, qui adversum ea fecissent, quam supra scriptum est, iis rem capitalem faciendam censuere, atque uti hocce in tabulam ahenam incideretis. ita Senatus aequum censuit, utique eam figi jubeatis, ubi facillime nosci potis sit, atque uti ea Bacchanalia, si qua sunt, extra quam si quid ibi sacri est, ita uti supra scriptum est, in diebus decem, quibus vobis tabellae datae erunt, faciatis uti dismota sient in Agro Teurano.*

.... MARCIVS. L. F. S. POSTVMIVS L. F. Consules Anno Urbis DLXVII, ante Christum natum Ann. CLXXXVI. Praenomen Marcii, Q. propter tabellae vetustatem intercidit. In Fastis Siculis nil nisi cognomina repe- P. 140

vias *Philippi* et *Albini*, teste Sigonio. (*a*) Integra nomina habes apud Cassiodorum. In Tabulis Capitolinis nil est, quod desideres (*b*):

SP. POSTVMIVS. L. F. A. N. ALBINVS

Q. MARCIVS L. F. Q. N. PHILIPPVS.

Equidem mirum videri potest, quod, quum plerique omnes Fasti habeant primo loco Postumium, in nostra tamen Tabula primas sibi vendicat Marcius. An quia sapienter prisci Romani omne decus in sola virtute positum esse existimabant? neque cuiquam fraudi erat, si Consulis nomen, quo demum ordine in mentem venerat, scripsisset.

Illud principio mihi valde placuit, non alia ratione praelatum fuisse Marcium, nisi quia Nonis Octobris penes ipsum erant fasces. Alternabant enim. Suetonius in Julio (*c*): *Antiquum etiam retulit morem, ut, quo mense fasces non haberet, accensus ante eum iret, lictores pone sequerentur.* Isque Consul dicebatur *major*, ut docet Festus in *Majorem*: Majorem *Consulem L. Caesar putat dici vel eum, penes quem fasces sint; vel eum, qui prior factus sit. Praetorem autem majorem Urbanum, minores ceteros.* Nam ambo simul Consules in Urbe Roma summo jure et imperio uti non poterant: nisi valde me fallunt Livii verba (*d*), ubi, de adaequato Minucii Magistri equitum et Fabii Dictatoris jure verba faciens, inquit: *Statuendum omnium primum ait esse, quemadmodum imperio adaequato utantur. Se optimum ducere, aut diebus alternis, aut, si majora intervalla placerent, partitis temporibus, alternis summum jus imperiumque esse.* Item eodem *libro*: *Ceterum effuse sequentibus metu insidiarum obstitit Paulus Consul, cujus eo die (nam alternis imperitabant) imperium erat.* Quando igitur in ipso conspectu hostium, ubi unius Imperatoris consilio atque solertia ad res bene gerendas opus est, alterni imperitabant; unusquisque satis intelligit, longe minore Reipublicae incommodo in ipsa Urbe fasces alternasse. Ideo alter Consulum Romam redibat circa anni finem ad habenda comitia magistratusque creandos; vel Senatusconsulto evocabatur: interdum etiam inter se comparare jubebantur, id est componere sine sortitione: vel si ambo ancipiti bello detinerentur, tum Dictator vel Interrex creabatur comitiorum habendorum tantum caussa. Livius *lib.* 41. *Sedato tandem Histrico tumultu Senatusconsultum factum est, ut Coss. inter se compararent, uter eorum ad comitia habenda Romam rediret. Tum M. Junius redit.* Et eodem *libro*: *Cui Pisae provincia obvenisset, quum magistratuum creandorum tempus esset, ad comitia reverti jussit.* Itaque conjiciebam, Sp. Postumium primum processisse Kal. Januariis, Kal. deinde Februariis fasces fuisse penes Q. Marcium; et, alternando, etiam Calendis Octobr. Praeterea si fides habenda est fragmentis Actorum Urbanorum, quae *Pighius* attulit in *Annalibus* (*e*) repertaque P. dicuntur inter schedas *Ludovici* 141
Vives, et fasces apud Consules alternis etiam diebus fuisse dicantur, (quod tum ex allato Livii loco (*f*) probari potest, tum

(*a*) *In fast. et triumphis Rom.* (*b*) *Gruter. pag.* 393. (*c*) *cap.* 20. (*d*) *lib.* 22. (*e*) *apud Reines. class.* 4. 2. (*f*) *Decad.* 3. *lib.* 2.

ex alio *libri* 3. *Dec.* 1. ubi de reddendi juris ratione (*g*) a Decemviris excogitata scribit) adhuc Q. MARCIVS fuisset cum imperio Nonis Octobris, quibus, teste nostra tabula, factum perscriptumque est Senatusconsultum de Bacchanalibus. Quid vero aequius, quam ejus Consulis nomen priore loco scribi, penes quem eo mense ac die essent fasces? Spectat fragmentum illud Actorum diurnorum ad An. Urb. DLXXXVI. Coss. L. Aemilio Paulo II. C. Licinio Crasso; et forte in suspicionem falsitatis venit propter Suetonii verba in Julio (*h*): *Inito honore* PRIMVS OMNIVM *instituit, ut tam Senatus, quam Populi,* DIVRNA ACTA *conficerentur, et publicarentur.* Sermo ibi est de Julii consulatu collega M. Calpurnio Bibulo A. U. DCXCIV. nimirum annis CIX. post consulatum Aemilii et Licinii. Si primus igitur Julius Acta diurna instituit, falsa et adulterina sint fragmenta illa, necesse est. Neque adversus Suetonium adduci possunt Ciceronis illa ad Atticum (*i*): *Habebam Acta Urbana usque ad Nonas Martias, e quibus intelligebam etc.* Nam haec scripta sunt a Tullio, dum esset in Cilicia Proconsul An. Urb. DCCII. post Actorum diurnorum a Julio institutionem. De Actis, sive Annalibus maximis, tanquam antiquitus institutis ac deinde neglectis, loquitur idem Cicero 2. *de Oratore, quae usque ad P. Mucium mandabat literis Pontifex Maximus, efferebatque in album, et proponebat tabulam domi, potestas ut esset Populo cognoscendi.* Hinc forte ansam arripuit Lipsius (*k*) scribendi, fuisse *Acta Publica* a Ser. Tullio institata, ut sciret matrimonia, divortia, numerumque nascentium, ac morientium; eademque Acta in publico Tabulario servata fuisse ad Atrium Libertatis. Vellem idoneum hujus rei auctorem indicasset. Annalibus res illustres consignabantur, cetera diurnis Actis. Tacitus (*l*): *Nisi cui liceat laudandis fundamentis et trabibus, quis molem amphitheatri apud Campum Martium Caesar exstruxerat, volumina implere; quum ex dignitate Populi Romani repertum sit res illustres Annalibus, talia* DIVRNIS ACTIS *mandare.* De iisdem Actis diurnis *Annal. lib.* 3. *Matrem Antoniam non apud auctores rerum, non diurna Actorum scriptura reperio ullo insigni Officio functam etc.* et 16. *Annalium: Diurna Populi Romani per provincias, per exercitus curatius leguntur, ut noscatur, quid Thrasea non fecerit.* Perierant *publica Acta* usque ad Q. Mucium: sed ea reparavit principatu suo Tiberius, tribus Senatoribus ad describendum conquirendumque delectis (*m*). Lubens itaque sententiae eorum acquieverim, qui fidem Actorum diurnorum suspectam habent. Atqui persuadere mihi non possum, ut negem, alternis saltem mensibus fasces penes Consules fuisse: clarissima enim sunt allata Suetonii verba. Neque quidpiam moveor auctoritate clarissimi Norisii, a Fabretto citati (*n*), qui ait, observasse se in subscriptionibus legum utriusque Codicis, nomina Consulum eodem ordine

(*g*) Quod factum exemplo Curionum Atheniensium, de quibus vide argumentum, *orat. Demosthen. adv. Androtionem.*

(*h*) *cap.* 20. (*i*) *lib.* 6. *Epist.* 2. (*k*) *Ad* 5. *Annal. Taciti.* (*l*) *lib.* 13. *Annal.* (*m*) Dio *lib.* 57. qui spectat ad An. Urb. 769. apud Lipsium *comment. ad cit. Taciti locum.*

(*n*) *Inscript. cap.* 7. *pag.* 504.

scripta, licet diversis mensibus: morem enim antiquum alternandi fasces paullatim sub Principibus desuevisse, inficias non eo; quum potestatis summae nec simulacrum quidem Consulibus reliquum esset; et commode fasces penes utrumque viserentur, et jus et reliqua Imperii insignia penes Principem.

P: 142

Redeamus in viam. Hujusmodi tamen conjecturis non diu acquievi: nam cogitanti mihi opportune illud venit in mentem, admodum sero Consules initium anni fecisse Calendis Januarii: fidendum esse Plutarcho *in quaestionibus* Romanis affirmanti, Januarium idcirco primum mensem factum, quod Cal. Jan. primi Consules, ejectis Regibus, magistratum iniverunt: nam, ut demus hoc, primos Consules Calendis Jan. processisse, hujusmodi mos haud diu duravit; quin primo *Sextilis*, deinde *Martius* fuit anni principium, ut ex pluribus Livii locis fit manifestum. *Comitia inde habita:* (inquit ille *libro* 3.) *creati Consules L. Aebutius, P. Servilius* CALENDIS SEXTILIBUS, *ut tunc* PRINCIPIUM ANNI AGEBATUR, *Consulatum ineunt:* nimirum anno Urbis CCXC. Anno dein CCCII, quum post latas leges XII. Tabularum penes Decemviros esset respublica, Idus Majae *solemnes ineundis magistratibus* erant, ut diserte habet idem Livius. An. Urb. CCCLI. erant Idus Decembr. *Acta deinde*, inquit Historicus (o) *in Senatu res est, certatumque inter collegas maledictis. pauci reip. huic, atque illi, ut quosque studium privatim, aut gratia occupaverant, adsunt. Primores patrum, sive culpa, sive infelicitate Imperatorum tam ignominiosa clades accepta esset, censuere, non exspectandum justum tempus Comitiorum; sed extemplo novos Tribunos militum creandos esse, qui* CALENDIS OCTOBRIBUS MAGISTRATUM OCCIPERENT. *In quam sententiam quum pedibus iretur, ceteri Tribuni militum nihil contradicere. At enim vero Sergius Virginiusque, propter quos poenitere magistratuum ejus anni Senatum apparebat, primo deprecari ignominiam, deinde intercedere Senatusconsulto, negare se ante* IDUS DECEMBRES, SOLEMNEM INEUNDIS MAGISTRATIBUS DIEM, *honore abituros esse.* Et paulo inferius: *Quum omnium assensu comprobata oratio esset, gauderentque Patres, sine Tribuniciae potestatis terriculis inventam esse aliam vim majorem ad coërcendos Magistratus, victi consensu omnium comitia Tribunorum militum habuere, qui* CALENDIS OCTOBRIBUS *magistratum occiperent, seque eam ante diem magistratu abdicavere.* Itaque legitimum ineundorum magistratuum tempus *Calendae Octobres* esse coeperunt. Sed neque hoc diu stetit: quum enim A. U. CCCLXI. L. Val. Potitus, M. Manlius Capitolinus Coss. morbo impliciti abdicassent, placuit Senatui *Calendas Quinctileis* solemnes esse: *Itaque* (verba sunt Livii eodem *lib.* 5) *quum ex Senatusconsulto Consules magistratu se abdicassent, Interrex creatur M. Furius Camillus, qui P. Cornelium Scipionem, is deinde L. Valerium Potitum Interregem prodidit. Ab eo creati sex Tribuni militum Consulari potestate; ut, etiam si cui eorum incommoda valetudo fuisset, copia magistratuum Reip. esset.* CALENDIS QUINCTILIBUS MAGISTRATUM OCCEP-

(o) *Livius lib.* 5.

PERE L. Lucretius, Servius Sulpicius etc. Durabat hoc A. U. CCCXXIV. teste eodem Livio lib. 8. Extemplo igitur Consules novi L. Aemilius Mamercus et Cn. Plautius eo ipso die CAL. QVINCTILIBVS, QVO MAGISTRATVM INIERVNT, comparare inter se provincias jussi etc. Quamdiu id duraverit, affirmare non ausim: invenio tamen post annum tertium belli Punici II. Tib. Sempronium Gracchum Cos. A. U. DXXXVIII. IDIBVS MARTIIS Consulatum iniisse: Circumacto (inquit idem Historicus) tertio anno Punici Belli Ti. Sempronius Cos. IDIBVS MARTIIS magistratum iniit. Et Decadis 3. lib. 6. in principio: Cn. Fulvius Centimalus, P. Sulpicius Galba Coss. (p) quum IDIBVS MARTIIS MAGISTRATVM INIISSENT, Aliud exemplum habes libro 31. Omnium primum (inquit) eam rem IDIBVS MARTIIS, quo die TVM CONSVLATVS INIBATVR, P. Sulpicius Consul retulit: anno scil. Urbis DLIII. Sic Idibus Martiis magistratum occeptum memorat a M. Valerio Messalla et C. Livio Salinatore (q) Ann. U. DLXV. nempe biennio ante nostrum Senatusconsultum: immo et sexennio post ab A. Postumio Albino Lusco, et C. Calpurnio Pisone: (r) et A. U. DLXXVI. a C. Claudio Pulcro et Tiberio Sempronio Graccho. (s) Item A. Urb. DLXXXII. comitia consularia indicta ad XII. Cal. Martii, quibus creati sunt P. Licinius Crassus, C. Cassius Longinus (t). Hinc de Calendis Martiis Ovidius 3. Fastorum vers. 145. - 149.

P. 143

Nec mihi parva fides annos hinc isse priores,
Anna quod hoc coepta est mense Perenna coli.
Hinc etiam veteres INITI *memorantur* HONORES
Ad spatium belli, perfide Poene, tui.

Incertum fuit tempus comitiorum aetate Ciceronis, ut ex libro 2. Epist. 7. 12. et 13. et lib. 3. Epist. 2. 3. 9. ad Q. Fratrem perspici potest. Ipse tamen Consul processit Cal. Jan. ut ex ejus verbis Orat. 2. pro lege Agraria in Rullum fit manifestum: Popularem me futurum esse Consulem, prima mea illa oratione CAL. JANVARIIS dixi. et lib. 5. familiar. Epist. 2. dicit, se pridie Cal. Jan. abiisse magistratu. Augustus sane Cal. Jan. iniit, teste Suetonio (v).

Ex his omnibus id conficitur, Q. Marcii et Sp. Postumii aetate legitimum ineundi magistratus diem fuisse Idus Martias. Itaque, si rationem ineamus fascium, erant adhuc penes Postumium Nonis Octobris: nisi quispiam dicere divinando ausit, ab Idibus Martiis ad Calendas Aprilis fasces fuisse penes Postumium, diebus veluti intercisivis: deinde penes Marcium; ac tandem duodecimo mense, per dies paucos, a Calendis nimirum Martiis ad Idus usque, penes eumdem Marcium. Alia igitur excogitanda est ratio, quamobrem in nostra tabula Marcius fuerit primo loco scriptus. Et verius puto, quod neque Fabrettum latuit, (x) nomina Consulum fuisse pro lubitu reciprocata. Quinquies apud eundem habes APR. ET PAET. COS. et tamen converso ordine reperias in Fastis Q. ARRIVS PAETINVS, C. VENTIDIVS APRONIANVS, qui magistratu functi sunt A. U. DCCCLXXV. Opus doliare apud eundem habet APRO ET CATVL. COS. et tamen in uno atque al-

(p) An. Urb. 542. (q) Livius lib. 38. (r) Idem lib. 40. (s) lib. 41. (t) lib. 42. (v) cap. 26. (x) cap. 7. pag. 503.

tero lapide Gruteriano legitur
P. (y) Q. FABIO CATVLLINO, M. FLAVIO
144 APRO COSS. qui pertinent ad A. U. DCCCLXXXII. Sic An. Urb. DCCI. Cn. Pompejus Magnus tertium Consulatum iniit primus sine collega; et nihilominus Q. Caecilii Metelli Pii, qui Consul processit ex Calendis Sextilis, nomen praeponitur in marmore agri Veronensis apud Gruterum, (z) et Reinesium. (a) Item SER. SCIPIO ORFITVS praeponitur Q. NONIO PRISCO apud Gruterum, (b) quum in lapidibus quatuor collectionis M. S. Marquardi Gudii (c) primae sint partes *Nonii*. Exempla sunt obvia. Quando igitur veteres ordinem in hac re nihil pensi habuere, et nos quoque omnem solicitudinem deponere aequissimum puto.

Q. MARCIVS An. Urb. DLXV. Praetor Siciliam obtinuit. Post quaestionem de Bacchanalibus, quum in Ligures Apuanos exercitum duxisset, rem adeo male gessit, ut locus, ubi clades accepta est, *Saltus Marcius* fuerit appellatus. Biennio post Legatus in Macedoniam profectus est ad Philippum Regem. Aliquot deinde annis interjectis cum Perseo in colloquium venit; cui, cunctanti amnem, copias Romanorum et Macedonum dirimentem, trajicere, scite inquit: *minor ad majorem:* pater namque Perseo fuerat Philippus. Consul A. U. DLXXXIV. cum Cn. Servilio Caepione Macedoniam et bellum contra Perseum sortitus est: sed sexegenario major, ac praeterea gravis corpore, nihil memoria dignum gessit. Censor quinquennio post cum L. *Aimilia Paullo lustrum* LIII. fecit. (d)

SP. POSTVMIVS ALBINVS fuit Praetor A. U. DLXIV. Augur A. U. DLXX. Fato functus est A. U. DLXXIX. (e)

Spurii praenomen per S. tantum scriptum est, non per SP. (ut scribendum monet (f) Plutarchus) raro quidem, sed non unico exemplo. Nummus enim gentis Postumiae a Gutherio exhibitus (g) habet A. POSTVMIVS A. F. S. N. *Aulus Postumius, Auli Filius, Spurii nepos.* Tabula aerea, quae fuit Fulvii Ursini, apud Gruterum (h) habet SCR. ADF. A. MANLIVS A. F. SEX. IVLIVS. L. POSTVMIVS. S. F. *Spurii filium* significari unusquisque intelliget, qui sciat, *Spurii* praenomen fuisse genti *Postumiae* perquam familiare: ut mirum videri possit, quomodo hanc eandem inscriptionem citet eximius Scaliger in explicatione literarum singularium Thesauri Gruteriani, ut probet S. literam poni ad signandum *Sexti* nomen. Sane nunquam *Sextum* scriptum reperias, nisi per tres literas, SEX. Forte is L. Postumius, qui in allata Ursini tabula scribendo adfuit L. Cornelio Praetori Urbano (an MERVLAE A. U. DLVI. Coss. C. Cornelio Cethego, (i) Q. Minucio Rufo) Consul scribitur in Fastis Capitolinis A. U. DXCIX. *Spurii filius, Lucii nepos Albinus, in magistratu mortuus, in cujus locum suffectus est* M. ACILIVS M. F. C. N. GLABRIO.

Spurios olim dictos autumant Jurisconsulti quasi *natos sine* pa-

(y) *pag.* 108. 6. 578. 2. (z) *pag.* 54. 13. (a) *pag.* 119. (b) 32. 9. *et* 48. 1. (c) apud Petr. Rolandum *Fast. Consul. pag.* 9. (d) Haec omnia habes apud Livium *libb.* 38. 42. 44. *et in Tabb. Capitolinis.* (e) *Livius libb.* 36. *et* 39. (f) *Quaest. Rom.* 103. (g) *De veter. jur. Pontif. lib.* 4. *cap.* 19. (h) *pag.* 499, 12. (i) *Liv. lib.* 32.

patre, S. P. quia patrem eum habebant, quem ostendere non poterant, unde ventrem sequebantur. Eodem redit, quod ait Lipsius, libello de nominibus
P. Romanorum: *Spurius a causa*
145 *pudenda, quia Sabinis spurium dicta pars, qua femina est.*

POSTVMIVS legitur sine adspiratione, ut semper in lapidibus, productione quadam praepositionis *post*, ut Cujacio placuit; (*k*) quasi *postimus*, qui postremus patri natus est, sive vivo, sive mortuo, inquit Lipsius. (*l*) Quamobrem non sunt audiendi, qui ex *Plutarcho*, Graeco homine, (*m*) contendunt, *Posthumium* scribendum esse, interjecta adspiratione, tamquam si diceres, *post humum*, id est patre jam mortuo.

His consulibus magnam Romae fuisse pecuniae vim inquit Plinius: (*n*) *Populus Romanus stipem spargere coepit Sp. Postumio, Q. Marcio Coss. tanta abundantia pecuniae erat, ut eam conferret L. Scipioni, ex qua is ludos fecit.* Athletarum etiam certamina tunc primum edita Romae scribit Cassiodorus in Chronico.

SENATVM CONSOLVERVNT, pro *consuluerunt*. Nam sonum literae v. per o scribebant antiqui, ut ex Verrio docet Festus in *Orcum*: *Orcum, quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Urgum, quod et v. literae sonum per o efferebant, et per c literae formam nihilominus g usurpabant. Sed nihil affert exemplorum, ut ita esse credamus; nisi quod is Deus nos maxime urgeat.* Athenaeus *libro* 11. (qui nunc non est ad manus) relatus a Gretsero, *De pronunciatione linguae Graecae cap.* 6. inquit: *ἐπεὶ πάντες οἱ Ἀχαιοὶ* (alii legunt *ἀρχαῖοι*, id est *antiqui*) *τῷ ο, ἀπεχρῶντο, οὐ μόνον ἐφ᾽ ἧς νῦν τάττεται δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ὅτε τὴν δίφθογγον διασημαίνει διὰ τὸ ο. μόνον γράφουσιν. Omnes Achaei utebantur o, non solum ea facultate, qua nunc pollet, sed etiam quum diphthongum significaret, o tantum pingebant.* Fabius etiam Quintilianus: (*o*) *Quid o, atque v. permutata invicem, ut* HECOBA *et* NOTRIX, CULCHIDES, *et* PULYXENA *scriberent? ac ne in Graecis id tantum notetur* DEDERONT, *ac* PROBAVERONT. Sic CONDIDERONT pro *condiderunt* in lapide apud Reinesium, (*p*) et POSILLAE pro *Pusillae*, (*q*) VIVOS pro *vivus*, (*r*) quod frequentissimum est. DETOLERIT, SINGOLOS, pro *detulerit*, *singulos* reperitur apud Gruterum, (*s*) et passim in vetustioribus quum libris, tum lapidibus. Sic AEQUOM pro *aequum*, QUOM pro *quum*, SERVOS pro *servus*, SALVOM pro *salvum*, VOLTIS pro *vultis*, ubique apud Comicos. Hanc scribendi rationem per o propriam fuisse Oscorum, docet Priscianus; Umbros et Etruscos scripsisse per v. Quum igitur Romae nil esset frequentius fabulis Oscis, et Osca lingua haberetur in pretio, (unde tricordem dixere Ennium, (*t*) quod Graece, Latine, Osce scriberet) nil mirum, si Oscorum imitatione per o potius quam per v, Comici scriberent, quos deinceps alii secuti sunt. Illud magis mirum, Oscos adeo diversa ab Etruscis pronunciatione usos, quorum essent coloni. Immo nec mirum:

(*k*) *Observ.* (*l*) *De veter. Latin. Script.* (*m*) *In Coriolano et Sylla.* (*n*) *lib.* 33. *cap.* 10. (*o*) *Instit. lib.* 1. *cap.* 6. (*p*) *Class.* 2, 71. (*q*) *Class.* 16, 178. (*r*) *Class.* 11, 7. 27. (*s*) *pag.* 104. (*t*) *Gell. lib.* 17. *cap.* 17.

nam diversas linguarum dialectos ipsa caeli temperies facit: quae ut ad ingenii acumen atque solertiam plurimum valet, ita ad verborum pronunciationem, modo pressam, modo elatam, mirum in modum conducit. Hinc quosdam audias ore adstricto, et inter dentes, dimidiata verba tanquam invitos, et cum quadam parsimonia efferre, ut Ligures: quosdam ore patulo, et
P. 146 laxo, claraque et sonora voce animi sensus effundere, ut Neapolitani faciunt: medios inter hos Senenses, *queis Musa dedit ore rotundo loqui*. Adderem Florentinos, nisi ex imo gutture pronunciantes originem adhuc ostenderent Phoeniciam. Oscorum igitur cum finitimis Graecis consuetudo, commercia, cognationes; item beata frugum proventu tellus, ac Liberi Cererisque certamine, temperatissimus aër, purissimae aquae, ad haec diversa victus ratio, aliam linguae Oscae indolem pronunciationemque dedere.

N. OCTOB. Dies legitimus habendi Senatum *Nonae*. (v) ideo forsan omissus a Livio. Nam quod inquit Macrobius: (x) *Nonis autem conventus* VNIVERSAE MVLTITVDINIS *vitandus aestimabatur*, ad nundinas et comitia pertinere manifestum est, non ad Senatus convocationem. Augustus demum vetuit Septembri et Octobri mensibus haberi Senatum. (y)

Per hos dies Duronia mater et Sempronius Rutilus vitricus Aebutium urgebant, ut sacris Bacchi initiari vellet; eam forsitan captantes opportunitatem, quod instarent Liberalia. Vetus Calendarium rusticum Farnesianum habet, VINDEMIAE SACRVM LIBERO. Et is mensis majorum mysteriorum Athenis et Eleusine, Boëdromion, ut in superioribus dictum est.

APVD AEDEM DVELONAI. *Duelonae* pro *Bellonae*. Res notissima, ut olim DVONVS pro *bonus*. (z) Varro *de lingua Latina lib* 4. BELLONA *a bello nunc, quae* DVELLONA *a duello*. Festus: DVELLVM, *bellum, quod duabus partibus de victoria contendentibus dimicatur. Inde perduellis, qui pertinaciter retinet bellum*. Hinc Horatius ad Lollium: (a)

Graecia Barbariae lento collisa duello.

Plautus *Epidico*: (b)

— — M. *nempe quem in adolescentia*
Memorant apud Reges armis, arte DVELLICA
Divitias magnas sibi adeptum? — —

Livius pariter: (c) *Quod Populus Romanus eo tempore* DVELLVM *jussissent cum rege Antiocho esse*. Festus contra, sive ejus Epitomator Paulus: *Bellum*, inquit, *a belluis, quia belluarum sit perniciosa dissensio*. Nil frigidius. Immo nec belluarum. Horatius: (d)

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam, nisi in dispar genus — —

Huc facit vetus Inscriptio olim effossa in Circo Maximo: (e)

(v) *Rosinus antiquit. lib.* 7. *cap.* 6. *et alibi.* (x) *lib.* 1. *Saturn. cap.* 13. (y) *Sueton. in Aug. cap.* 35. (z) *Jos. Scaliger ad Festum in Bos.* (a) *lib.* 1. *epist.* 2. Vide *lib.* 3. *Od.* 14. *et lib.* 4. *Od.* 15. (b) *Act.* 3. *Sc. Cave.* (c) *lib.* 33. (d) *Epod.* 7. (e) *Panvin. de lud. Circensib.*

CONSVS CONSILIO
MARS DUELLO
LARES COMITIO
POTENTES

P. 147 Apud Tertullianum *libro de Spectaculis cap. 5.* est, LARES COILLO; ubi Rigaltius notavit, ex *κοῖλος*, *cavus*, factum esse *coilum*, aut *coillum*, domus penetrale, ubi Lares colebantur. inde *coillinus*, et *coilinus*, ac tandem *incoilinus*, qui et *inquilinus*.

Sed cur apud aedem Bellonae Senatus coactus est? et extra pomoerium? An quia res vergere videbatur ad bellum civile, et ad sumenda saga? quemadmodum initio belli civilis Caesariani Senatusconsultum factum est extra Urbem? (f) Conjectura non videtur contemnenda: sed magis puto, ne sontes et conscii conjurationis quidpiam subodorarent, et vel fuga dilaberentur, vel in apertam seditionem erumperent, et *in desperatione ponerent vim salutis*, ut loquitur Livius. Peracto demum Senatusconsulto et sontibus comprehensis, freti Consules auctoritate Senatûs, intra moenia concionem habuerunt, nempe pro Rostris. Loca habendi Senatum discimus ex Festo: *Senacula tria fuisse Romae, in quibus Senatus haberi solitus sit, memoriae prodidit Nicostratus* (pluries citatus ab eodem Festo) *in libro, qui inscribitur de Senatu havendo. Unum, ubi nunc est aedes Concordiae, inter Capitolium et Forum, in quo solebant magistratus de Rep. cum senioribus deliberare. Alterum ad Portam Capenam. Tertium intra aedem* BELLONAE, *in quo exterarum nationum legatis, quos in Urbem admittere nolebant, Senatus dabatur.* Exterae nationes non sunt Festo, cum quibus non amicitia, non hospitium, nullum foedus, commercium nullum intercedebat; (g) sed quibus per foeciales Populus Romanus patrio solemnique ritu bellum indixisset. Unde Livius *lib.* 30. *Legati ex Africa, Romani simul Carthaginiensesque, cum venissent Romam, Senatus ad* AEDEM BELLONAE *habitus est.* Et *lib.* 33. *Brevi post Legati et a T. Quinctio, et ab Rege venerunt. Macedones deducti extra Urbem in* VILLAM PUBLICAM: *ibique iis locus et lautia praebita, et ad* AEDEM BELLONAE *Senatus est habitus.* Item *lib.* 40. *Q. Fulvius Gillo, legatus Scipionis, Carthaginienses Romam adduxit: quibus, vetitis ingredi Urbem, hospitium in* VILLA PUBLICA, *Senatus ad* AEDEM BELLONAE *datus est.* Item *lib.* 42. *Per idem tempus legati ab rege Perseo venerunt. Eos in oppidum intromitti non placuit, quum jam bellum Regi eorum, et Macedonibus et Senatus decresset, et populus jussisset. In* AEDEM BELLONAE *in Senatum introducti, ita verba fecerunt.* Aliarum gentium Legati nomina profitebantur apud Praefectos aerarii ad aedem Saturni, teste Plutarcho. (h) Erat aedes Bellonae in IX. Urbis regione, de qua P. Victor: *Aedes Bellonae versus portam Carmentalem. Ante hanc aedem columna index belli inferendi.* Columella haec *bellica* dicta est, auctore Festo, (i) *supra quam hastam jaciebant, quum bellum indicebatur:* de qua Ovidius *Fastorum* 4. vers. 205. - 208.

Prospicit a tergo summum
brevis area circum,

(f) *Caes. lib.* 1. *de Bell. Civili.*

(g) Pomponius *leg.* 5. *D. de captiv. et postlim. revers.*

(h) *Quaest. Roman.* 48.

(i) *Fest. in Bellona.*

Est ubi non parvae parva columna notae.
Hinc solet hasta manu belli praenuntia mitti,
In regem et gentes cum placet arma capi.

P. 148 *Villam publicam*, de qua meminit Livius locis supra allatis, numerat Sex. Rufus inter loca Regionis Circi Flaminii: in ipso Circo Flaminio, sive in pratis Flaminiis Onufrius, libro *de Urbe Roma.* Certe extra pomoerium, ἔξω τειχῶν, ut habet Appianus *in Ibericis.* Perperam igitur Blondus eam ponit ad Circum Maximum, et in media Urbe. (*k*) In nuperis descriptionibus veteris Romae invenias quidem Circum Flaminium intra ambitum moenium, et sic *villam publicam*, et *Bellonae* aedem; verum adhuc extra vetus pomoerium: neque enim ut licuit Neroni, Trajano, immo Aureliano ambitum murorum proferre, ita et pomoerium more prisco ampliare.

SC. ARF. pro *Scr. adf.* Notissima formula, *Scribendo adfuerunt.* Sic in tabula aerea foederis Graece scripti, Coss. Q. Lutatio Catulo, M. Aimilio Lepido, apud Gruterum: (*l*) *ΕΝ. ΚΟΜΙΤΙΩΙ. ΓΡΑΦΟΜΕΝΩΙ. ΠΑΡΗCΑΝ.* eademque formula Senatusconsultum pro Judaeis apud Josephum *Antiquitatum Judaicarum lib.* 14. *cap.* 8. Idque plurimum faciebat ad auctoritatem Senatusconsultis conciliandam: licet enim conficiendarum tabularum peritissimi essent scribae Senatus; ut apud Athenienses γραμματεῖς, qui Senatui assidebant; (*m*) in magnis tamen Reip. negociis, ubi summa fide, prudentia, ac taciturnitate opus esset, ipsi Senatores scribarum munere saepissime fungebantur: iique praesertim, in quorum sententiam itum esset. Cicero ad Q. Cornificium: (*n*) *Nec dubito, quin sine mea commendatione, quod tuum est judicium de hominibus, ipsius Lamiae caussa studiose omnia facturus sis: quamquam erat nobis dictum, te existimare, alicui senatusconsulto, quod contra dignitatem tuam fieret,* SCRIBENDO LAMIAM ADFVISSE; *qui omnino Consulibus illis nunquam* FVIT AD SCRIBENDVM: *deinde omnia tunc falsa Senatusconsulta deferebantur. Nisi forte illi etiam Semproniano Senatusconsulto me censes adfuisse, qui ne Romae quidem tunc fui, deque eo ad te scripsi re recenti.* Idem ad Atticum: (*o*) *Cato autem et* SCRIBENDO ADFVIT, *et ad me de sententia sua jucundissimas literas misit;* et ad Catonem: (*p*) *Resque ipsa declarat, tibi illum honorem nostrum supplicationis fuisse jucundum, quod* SCRIBENDO ADFVISTI. *Haec enim Senatusconsulta non ignoro ab amicissimis ejus, cujus de honore agitur, scribi solere.* (*q*)

ARF. pro ADF. nam R. pro D. saepissime apud veteres. Sic inferius ARFVISE pro *adfuisse*, ARVORSVM pro *advorsum*. In Lapide apud Gruterum (*r*) legitur ARVORSARIVS pro *Adversarius*. Sic olim dictum ARVOCATVS, ARFINES, ARVOLARE, pro *Advocatus*, *affines*, *advolare*. Hinc ab AVRIS factum est *audio*, (*s*) et conversa ratione pro AVDICVLAS dicimus *auriculas*, et ME-

(*k*) apud Pitiscum v. Circus Flaminius. (*l*) *pag.* 503. (*m*) *Harpocration in ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ.* (*n*) *Familiar. lib.* 12. *epist.* 29. (*o*) *lib.* 1. *ep.* 7. (*p*) *Familiar.* 15. *ep.* 6. (*q*) Plura apud Brissonium *de formulis lib.* 2. (*r*) *pag.* 507. (*s*) *Lactant. cap.* 7. *de opificio Dei.*

MEDIEM pro *medio die*: itaque olim scriptum FEDETRIO pro *Feretrio*. (t) Certe inversum a Etruscis, Romanorum finitimis, sonabat R, ut ex vetustissimis monumentis merito auspicatur Clar. Philippus Bonarroti, *in Additamentis ad Etruriam Regalem Dempsteri, pag.* 22. Verisimile est igitur, rudi adhuc lingua Latina, priscos illos pronuntiasse *arvocatus*, scripsisse ADVOCATVS; post R. vero literam ab Appio Claudio Crasso inventam, (v) qui Cos. cum Camillo
P. 149 A. U. CCCCV. scriptum fuisse ARVOCATVS; ac tandem, abjecta canina litera, reditum ad imaginem prisci characteris, et dulcioris soni gratia scriptum pronunciatumque fuisse ADVOCATVS. Horum ignoratione, ut puto, Hesychius ait. Tyrrhenos pro *PEA* dixisse *ΔEA*: (x) nam *R* Etruscorum figura quidem accedebat ad *Δ*, pronunciatione vero erat ipsum Graecorum *ρ*. Exarabant igitur *ΔEA*, efferebant *PEA*. Et hinc nec mirum, in veteribus Crotoniatarum quibusdam nummis *P*, secundam literam syllabae ϘΡΟ sculptum esse veluti caudatum *Δ*. Rem doctioribus examinandam relinquo, nam et in his minimis non sine laude versari quandoque possunt.

Fabius etiam Quinctilianus est auctor, (y) fuisse quosdam veterum, qui mollire pronunciationem tentaverint; et pro *adverso*, dixisse *asversa*. Contra s. transisse in R: (z) *Nam et* VALESII, inquit, *et* FVSII *in* VALERIOS, FVRIOSQVE *venerunt: ita* ARBOS, LABOS, VAPOS, *etiam et* CLAMOS, *ac* LASES *aetatis fuerunt*. Sed et pro *ara*, ASA, pro *carmen* CASMEN, pro *majore* MAJOSE, (a) pro *aurum* AVSOM etiam scriptum est.

M. CLAVDI. M. F. L. VALERI. P. F. Q. MINVCI. C. F. Fabri forsan vitio scriptum est *Claudi*, *Valeri*, *Minuci*, pro *Claudius*, *Valerius*, *Minucius* recto casu, ut in omnibus, quotquot supersunt, Senatusconsultis videre licet eorum nomina, qui scribendo adfuerunt, et ipsa syntaxis postulat: neque enim opus erat compendiariam scribendi rationem in satis ampla tabula usurpare, ut aliquando propter angustiam in nummis factitatum est. Sic gentis *Flaminiae* denarius, relatus a doctissimo Spanhemio, (b) habet L. FLAMINI CHILO IIII. VIR. PR. FL. *Lucius Flaminius Chilo quatuor Vir primus flavit*. Alius est etiam apud Ursinum cum epigraphe L. FLAMINI CILO.

Horum primus videtur *M. Claudius M. F. Marcellus*, qui Cos. cum Q. Fabio Q. F. Labeone A. U. DLXX. et iterum cum C. Sulpicio C. F. Gallo A. U. DLXXXVII. Alter *L. Valerius P. F. Flaccus*, qui Cos. processerat ante novennium cum M. Porcio Catone A. U. DLVIII. ut in Fastis Capitolinis. Tertium fuisse suspicor *Q. Minucium Thermum*, qui anno Urbis DLIX. Triumvir colonias deduxit Salernum, et Buxentum, et sequenti anno de Liguribus in monte Albano triumphavit. Hunc tamen Fasti habent Q. F. L. N. cum noster sit C. F. Forte ex quadratarii nostri negligentia. A qua haeret. Id modo certissimum est, tres hosce fuisse ex

(t) *Varro lib.* 5. *de LL. Velius Longus de Orthographia.* (v) *Dempster. Etrur. Regal. lib.* 1. *cap.* 1. (x) *citatus a clar. Editore Dempsteri Tom.* 1. *pag.* 91. (y) *lib.* 12. *cap.* 10. (z) *lib.* 1. *cap.* 14. (a) *Lips. de vet. Latin. script.* (b) *De usu, et praest. diss.* 10.

senatoribus primarios, deque Republica optime meritos.

DE BACANALIBVS. Per unicum c, et sine adspiratione, ut infra BACAS VIR. Nam Latini sero consonantes geminare coeperunt et adspirare, ut docent Quinctilianus, (c) et Cicero *de Oratore*, (d) unde scriptum TRIVMPVS pro TRIVMPHVS, et similia. Sic *Paleris* pro *Phaleris* legitur in monumento *C. Canuleji*, quod egomet exscripsi ad veterem Capuam propter villam March. Corsinii Florentini:

P. 150

C. CAN.... VS
Q. F. LEG. VII. EVO
CAT. MORT. EST. ANN. NA
XXXV. DONAT. TORQ. ARMIL.
PALER. CORON.
Q. CANVLEIVS. Q. F.
LEG. VII. OCCEIS. IN GALL.
ANNOR. NAT. XVII.
DVO. FRATR.
IEIS. MONVM. PAT. FEC.

Heic *Bacchanalia*, ut apud Livium, sunt loca, in quibus Bacchi mysteria peragebantur; sive *sacraria Liberi*, ut habent Glossae Isidori. Sic apud Plautum *Aulularia* 3. *Sc.* 1.

— — *aperit Bacchanal, adest.*

Nonio Marcello (e) dicuntur *loca bacchata*, ubi fuerit debacchatum. Virgilius: (f)

— — *o ubi campi,*
Sperchiusque, et virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta? — —

nam quidquid, inquit Nonius, *vehementius commovetur, bacchari voluerunt: Santra Nuntiis Bacchis: Ita obsoletum sono Furenter ab omni parte bacchatur nemus.* Item Virgilius 3. *Aeneid. vers.* 125.

Bacchatamque jugis Naxon. — —

QVEI FOIDERATEI ESENT. *Quei* pro *qui* passim apud veteres, ut in plebiscito apud Gruterum *pag.* D. Sic inferius EXDEICENDVM pro *edicendum*, DEICERENT pro *dicerent*, SEI pro *si*, SIBEI pro *sibi*, VTEI pro *uti*, EEIS pro *eis*, VBEI pro *ubi*, CEIVIS pro *civis*. In lapidibus frequenter MEILES, LEIBERTVS, FEILA, DEIVA. Lucilius plurali numero scribendum censuit *puerei*. (g) *Jam* PVEREI *venere, E postremum facito atque* I. *Ut* PVEREI *plures fiant*. Eosdem Lucilii versus ex *libro* 9. refert Velius Longus *libro de Orthographia*, additque alios: I *si facis solum* PVSILLI, PVERI, *hoc unius fiet. Item hoc* ILLI *factum est uni, tenue hoc facis* I. *Haec* ILLEI *fecere, adde* E, *ut pinguius faciat*. Idem aliquando observatum in dativis tertiae declinationis *Praeconei, viatorei, operei*. (h) Inventum esse ajunt Victorinus et Priscianus ad significandam syllabam longam: sed pro *i* brevi positum aliquando reperitur.

FOIDERATEI pro *foederatei*, diphthongo Graeca, quae tandem apud Latinos evasit in OE. *Proilium* pro *proelium* scripsit Plautus in *Menaechmis*, (i) ut in veteribus libris se legisse testatur Muretus; quare, ubi vulgati codices habent: *uterque pro Ilio potabimus*, reponit, *proilio*, id est proelio.

ESENT, scriptum per uni- P. 151

(c) *lib.* 1. *cap.* 5. (d) *cap.* 48. *Spanhem. dissert.* 2. (e) *In Bacchari.* (f) *Georg.* 2. *vers.* 486. (g) *apud Quinctil. lib.* 1. *cap.* 7. (h) Vide Lips. *de pronunt. LL. cap.* 8. (i) *Act.* 1. *Sc.* Animo mi. *Muret. Variar. lection. lib.* 6. *cap.* 6.

eum s. Sic infra FECISE, ADESENT, VELET, COMPROMESISE, IOVSISENT. Nam semivocales non geminare diu fuit usitati moris, usque ad Ennium, qui hanc consuetudinem immutavit, auctore Festo in *Solitaurilia*. Unde in veteribus nummis SVLA, CINA legitur pro *Sulla*, *Cinna*. Docet etiam Quinctilianus, (k) Ciceronis aevo geminari coepisse s. medium vocalium longarum, aut subjectum longis, ut in *caussa*, *Cassius*, *divissiones*. Floruit Ennius tempore Scipionis Africani, et nostri Senatusconsulti.

EXDEICENDVM. *Edicere* proprium est Magistratus, et pertinet ad Jurisdictionem. Unde Principum, (l) Praetorum, atque Aedilium Edicta in libris Juris. (m) Quum tabula nostra indubiae sit vetustatis, nec semel habeat x literam, (ut heic EXDEICENDVM, et in fine, EXDEICATIS, EXSTRAD) assentiri non possum Isidoro, qui *lib.* 1. *Etym. cap.* 4. scribit: X. *litera usque ad Augusti tempora nondum apud Latinos erat, sed pro ea* c et s *scribebant, unde duplex vocatur, quia pro* c et s *ponitur, unde et eisdem literis compositum nomen habet*. Hispalensis auctoritate abreptus P. Ciacconius Toletanus, quum in Inscriptione columnae rostratae C. Duillii repperisset MAXIMOS, affirmare non dubitavit, eam non ad amussim restitutam: *Ergo*, inquit, *ut maxime quidem videtur, haec basis post C. Caesarem restituta fuit, ac fortasse etiam post Plinium atque Quinctilianum, eoque ad antiquam illam scribendi rationem negligentius effícta, atque expressa est*. Quid si nostram tabulam oculis quandoque Ciacconius subjecisset suis? restitutamne dixisset post Caesarem, immo post Plinium et Quinctilianum? Sublata penitus Bacchanaliorum turpium memoria, ipsoque oppido deleto, ubi tabula fixa fuit, (nam nonnisi conjecturis de agro ipso Teurano nobis differendum erit) cui tandem bono iterum nostra aetate restituenda? Sane vocabula, et scribendi ratio non momento temporis, sed sensim ac paullatim tum prodeunt, tum senescunt; et primum dubio nec admodum constanti usu nova admodum consciscuntur, deinde vim atque auctoritatem per Grammaticos clarosque Scriptores adipiscuntur; criticorumque tandem ita contentionibus dignitatem tuentur suam, ut piaculare sit ab eis vel latum unguem discedere. Haud felicior est Ciacconii conjectura dum inquit, *Duillii* nomen ejusdem aetate fuisse *Bellium*, vel *Bilium*; quum Tullii locus de Oratore, ab ipso citatus, diserte habeat: *quum* SVPERIORES *appellati essent semper* DVELLII.

NEI pro NE. Miror inferius non fuisse scriptum NEIVE pro NEVE, ut in fragmentis ex aere apud Gruterum. (n)

SACANAL pro *Bacanal*. Manifestus error quadratarii, qui forte Graeculus.

HABVISE VELET. *Velet* heic positum videtur pro *velit*. Veteres E pro I. usi sunt. (o) Hinc VELLA pro *villa*, VEA pro *via* rusticis dicta, apud Varronem de *re Rustic*. (p) Sic CEPET, EXEMET, ORNAVET, VICET invenies pro *cepit*, *exemit*, *ornavit*, *vicit*. Item MENERVAM pro *Minervam*, LEBER pro *Liber*, MAGR-

(k) *lib.* 1. *cap.* 7. (l) *leg.* 3. *Cod. de Legib.* (m) *leg.* 2. *D. de orig. Jur. et alibi passim.* (n) *pag.* 504. 507.
(o) *Quinctil lib.* 1. *cap.* 6. *et* 7. *Varro lib.* 5. *de LL.*
(p) *lib.* 1. *cap.* 2. *et* 48.

sтев pro *Magister*. тівв pro *tibi* eſt apud Catonem; et alibi *sebe*, *quase* pro *sibi*. *quasi*. *Me* pro *mî* et *mihi* eſt apud Feſtum *pag*. 97. Me pro mihi *dicebant antiqui*, *ut Ennius cum aït libro secundo: Si quid me fuerit humanitus, ut teneatis: et Lucilius: Nunc ad te redeo, ut quae res me impendit agatur.* Sed etiam noſtrates adhuc quid simile sonant, *vea* pro *via*, *vellano* pro *villano*, id eſt ruſtico, et *me pare*, *me disse*, pro *mi pare*, *mi disse*: *mihi videtur*, *mihi dixit*.

P. 152

SEI QVES ESENT. A singulari *quis* factum eſt antiquis plurale qves, cuius dativum, non *queis*, sed *quibus*, ut a civis, *cives*, *civibus*. Feſtus in *Ques*.

NECESVS ESE pro *necessum*. Artificis culpa.

EEIS, supple, *exdicendum esse*. In fragmentis aeneis apud Fulvium Ursinum, et Gruterum scribitur fere semper ieis, uti et in monumento Canuleji, quod supra dedimus.

VBI EORVM VTB A. Error fabrilis, pro *ubi eorum verba*.

SENATORIBVS C. ADESENT *quom e* A. Lacuna sic eſt omnino explenda. De numero Senatorum dictum eſt in superioribus.

EA RES COSOLERETVR, pro *consuleretur*. A *consulo* activo, quod apud veteres habuit duos accusandi casus, unum rei, alterum personae, factum eſt passivum cum nominativo rei, *quom ea res consoleretur*. Scriptum eſt sine n, ut fere semper antiquis. (tametsi priore linea habet consolvervnt) forte quia ejus literae sonus non exaudiebatur. Inde *cos*. pro *consul*; et *columam* pro *columnam* scriptum eſt, teſte Quinctiliano: (q) unde *columella*. Eadem forsitan ratione infra coventionid pro *conventionid*. Fragmentum Inscriptionis a me exscriptum Venusiae, in foro:

. . . . NATVS
COSOLTV. . . FE. . .
AVT SACROM. . .
AVT POVBLIC. . . .
LOCOM ESE O. . . .
CENSVERE

Item alia Inscriptio in arce, omnino male apud Fabrettum: (r)

Q. RAVEIO
P. COMINIO C. F
L. MALIO C. F.
QVAISTORES
SENATVD *sic*
COSOLVERE
IEI. CENSVERE
AVT. SACROM
AVT. POVBLICOM
ESE. . . . . .

De eadem re actum puto in utroque lapide; nisi mavis, unum et alterum eſſe unius Inscriptionis fragmenta, et fortaſſe de Bacchanalibus. Sic sacrum et publicum separantur apud Plautum *Trinummo Act*. 4. *Sc*. 3.

— — *leges mori serviunt, mores autem*
Rapere properant, qua sacrum, qua publicum.

Contra quam sentire videtur Ulpianus in *leg*. 1. §. 2. *D. de just. et jure*, ubi Jus publicum conſiſtere aït in *sacris*, *sacerdotibus*, *et magistratibus*. Vides heic Malio per unicum l.

ADIESE VELET, non quasi *adesse* ab *adsum*, sed pro *adiisse* ab *adeo*, solita, ut dictum eſt, mutatione i in e. Sic linea sequenti *Adiesent* pro *Adiissent*: nisi praetorem vrbanvm adiesent. Contra sine i, *adese* ab

P. 153

(q) *lib*. 1. *cap*. 7.

(r) *cap*. 3. 665.

edsum: DVM NE MINVS SENATORIBVS C ADESENT.

NOMINVS LATINI, pro nominis Latini. v pro i usurpabant Romani ante C. Caesarem: unde *optumus, maxumus*, pro *optimus, maximus*. Sic inferius linea 35. REM CAPVTALEM, pro CAPITALEM, et fortasse rectius a *caput*, et linea 27. FACILVMED, pro *facillime*. Vetus Inscriptio Venusiae, quam ego exscripsi ad fontem publicum, habet *utarus*, pro *utaris:*

... SEI LEGIS NE VITVPERE. . .
... S L. F. PRAECO
... S AETERNVM HOC SIBE. . .
... SSE QVOD NATVRA TR. . .
... EBVS CV AMEICEIS SVI. . .
... OS VTARVS VALE

Ad haec, nomina tertiae non semel in antiquis Epigrammatis reperias cum genitivo in vs: ut apud Gruterum: (*s*) HEISCE MAGISTREIS VENERVS IOVIAE, et alibi CERERVS, HONORVS; quod et vir doctissimus Alexius Symmachus Mazochius adnotavit. (*t*)

Socii Latini nominis, post Romanos, ceteris Italiae populis dignitate praestabant. Incoluere regiones illas, quae sunt inter ostia Tiberis et Circejos: origine Trojani, Aboriginibus misti. In memoriam vetusti foederis, quotannis celebrabantur in monte Albano Latinae Feriae, quae conceptivae erant; sacraque fiebant Jovi Latiari, quorum caussa Praefectus Urbis creabatur. Notissima haec sunt.

DE SENATVOS SENTENTIAD, *De Senatus sententia*. Olim in genitivo dicebant *senati*, et *senatuis*; *quaesti*, et *quaestuis*; *tumulti*, *victi*, *sumti*, *salti*, *lucti*, *parti*, *fructi*, pro *tumultus*, *victus*, *sumtus*, *saltus*, *luctus*, *partus*, *fructus*. Dictum est quoque *exercituis* pro *exercitus*, *domuis* pro *domus*, *anuis* pro *anus*, *victuis* pro *victus*, *rituis* pro *ritus*, ut est apud Nonium *tit. de mutata declinatione*. Bis in hac tabula scriptum est SENATVOS in genitivo pro *Senatuis*. An per transpositionem, pro *Senatous* Graeca diphthongo, ut sonaret *Senatus?* An ut syllabam facerent longam, scribebant per geminatum vv *Senatuus?* et nihilominus propter notissimam v. atque o affinitatem scribere heic maluerunt *Senatuos*. Velius enim Longus auctor est, (*u*) Accium inter antiquos geminasse vocales, ubicumque producerentur, *amaabam*, *effaari*, *maalus* (pro pomo) *moorem*, *moorus*, *pastoores:* alios tamen contra sensisse, qui expeditam ajebant esse debere scribendi rationem. Sic inferius pro *Magistratu* scriptum MAGISTR·TVO, quasi *Magistratuu*. PAAOSTORES habet vetus Inscriptio in Lucania, (*x*) quam suspectam, et ineptam putat Cluverius, (*y*) aliquanto emendatiorem adfert Gruterus. (*z*) Lipsius etiam docet, post v. interdum insertum fuisse o. ut *Quicoumque* pro *quicumque*. (*a*)

SENTENTIAD pro *sententia*: et P. 154
infra SED pro *se*, EXSTRAD pro *extra*, OQVOLTOD quo *oquolto*, sive *occulto*, PRIVATOD pro *pri-*

(*s*) *pag.* 59. *n.* 8. (*t*) *Cap.* 8. *de Amphit. Campano.*
(*u*) *libello de Orthographia.* (*x*) all' Osteria della Polla. Exscripsit, mecumque communicavit Cl. Vir Carolus Danius, antiquitatis callentissimus. (*y*) *Ital. antiq. lib.* 4. *pag.* 1296.
(*z*) *pag.* 150. 7. (*a*) *libello de veterum Latinorum scriptura, edito post antiquitates Romanas Kippingii.*

cato, POPLICOD pro *poplico*, SVPRAD pro *supra*, FACILVMED pro *facilume*. Sic in inscriptione columnae rostratae C. Duillii PVGNANDOD CEPET, NAVALED, PRAEDAD. Nam veteribus familiare fuit omnibus fere vocibus, in vocalem desinentibus, subnectere D. ut docent Quinctilanus (*b*) et Charisius, (*c*) qui Plauti locum adducit:

Quo ted noctis dicam proficisci foras?

Saepissime id fit a Comico. Censet Muretus, (*d*) D fuisse adjectum, ubi prima subsequentis dictionis litera vocalis esset, ad vitandum vocalium concursum. Inde ex *re*, et *eo* factum *redeo*; ex *re*, et *emo redimo*: quare apud Horatium (*e*) ubi vulgo legitur:

— — Vos, o pueri, et puellae
Jam virum expertae, male nominatis
Parcite verbis. — —

reponendum putat, ex veterum codicum auctoritate, *maled ominatis*. ad eundem locum Guilielmus Xylander adnotavit: *Nominatis scripserunt, puto, quibus novum videbatur collisionem vitare*. Et hic a scopo aberrat. Rectius Muretus: sed ab ejus regula abeunt Inscriptiones, et aenearum tabularum fragmenta, ubi additur *d*, etiam sequente in principio dictionis consonante. Nostra habet: *De Senatuos sententiad dum: inter sed conjourasse: neve in poplicod, neve in preivatod, neve*, etc. *arvorsum ead fecisent: facilumed gnoscier*. Neque in columna Duillii concursus vocalium vitatur.

IOVSISENT pro *jussissent*, ut inferius CONIOVRASE, pro *conjurasse*, NOVNDINVM, PLOVS, IOVRATIS, IOVS. In lapide Venusino superius allato POVBLICVM; et frequenter in nummis, et Inscriptionibus (*f*) POVRIVS, FOVLVIVS, IOVDEX, COVRATOR. Sic in fragmento legis judiciariae apud Gruterum (*g*) SOVEIS pro *suis*. Alibi invenias OVF. pro *Ufentina Tribus*. *Nostri etiam* (inquit Victorinus) *quoties ejusdem soni longa syllaba scribenda esset, et ipsi* u *adjungebant* o. *literam*. *Inde scriptum legitis* LOVCETIOS, NOVNTIOS, LOVMEN. (*h*) Sed aliquando haec ipsa diphthongus pro V brevi posita reperitur, ut in SOVEIS: item *diebous* pro *diebus*, *navebous* pro *navibus*, uti in perantiquo Codice M.S. Philippicarum Ciceronis in Bibliotheca Vaticana se legisse testatur P. Ciacconius. (*i*) Deinde V fuit praetermissum, scriptumque NAVEBOS, DIEBOS, NOCTEBOS: nam veteres Graeci vocalem o pronunciabant *ου*. Unde factum, ut pro simplici vocali interdum scriberent *ου*, et contra pro *ου* simplexo. (*k*) Postremo non V. sed o fuit exemtum, scriptumque *navibus*, *diebus*: nam V. Latinorum ad sonum V proxime accedebat.

QVISQVAM EORVM COMOINEM, pro *communem*, ut inferius OINVORSEI pro *universi*. P. 155
Olim OI pro V usurpabatur, ut OITIER pro *utier*, OITILE pro *utile*, (*l*) POINICVM pro *Punico*, MOINICIPIVM, COIRAVIT. (*m*) Item OISVS pro *usus*, teste Mar-

(*b*) *lib*. 1. *cap*. 7. (*c*) *lib*. 1. (*d*) *Variar*. 15. 16.
(*e*) *lib*. 3. *od*. 14. (*f*) *Spanhem*. *dissert*. 2. (*g*) *pag*. 511.
(*h*) Vide Lips. *de pronunt*. *Ling*. *Lat*. (*i*) *ad Columnam rostratam Duillii*. (*k*) *Casaub*. *ad Athen*. *lib*. 12. *cap*. 5.
(*l*) *Gruter*. *pag*. 499. 12. (*m*) *Ciaccon*. *loc*. *cit*.

tiano Capella. (n) Sic in Inscriptione apud Reinesium *pag.* 575. quam adducit Relandus in Fastis consularibus *pag.* 14.

DEDIC. K. IVNIAS
SEX. GLABRIONE. ET C. OMOI
LO. VERIANO. COS.

pro *Homulo*, *Homullo*, *Homollo*, ut habent alii lapides. OI. postea migravit in oe. (o) Plautus *Bacchidibus:* (p)

— — *Pergamum, divina moenitum manu,*

id est *munitum*. Et *in Sticho*: (q)

— — *tamen vivimus, nos tamen*
Efficimus pro opibus nostra moenia. — —

Ex ejusdem Nervolaria Festus citat, in *Moenia*, et *Muri:*

— *prohibentque, moenia alia unde ego fungar mea.*

id est *munia*, *officia*: unde *munis* pro *officiosus*. Idem Plautus *in Mercatore* apud Nonium in *Munia*:

Dicens pro meritis gratum me, et munem fore.

Rem *munem* pro rem obligatam accipit Raevardus in Papiniani Responso. (r) Sic Virgilius 10. *Aeneïd. aggeribusque moerorum*, pro *murorum*, ut Servius adnotavit. Inde *Poenicus* pro *Punicus*, *coeravit* pro *curavit*; *poena* quasi *punia*, *oesocapio*, *oesorpatum*, pro *usucapio*, *usurpatum*. (s) Obtinuit haec scribendi ratio donec Respublica stetit: immo sub Augusto. Testis est lapis Grumenti, nunc *Saponara*, ad Aedem Fratrum Minorum, quem descripsit cl. vir Carolus Danius.

. . X. Q. POPP. AEDILIS EX F,
. . R AEBVTIVS C. F. . . . .
. . AL. AEDILES MOER . . .
. . EDES ∞ C C. DE SVA
. . EOVRIA FACIVNDV. . . .
. . OERAVER. SER. SVLPI-
CI . .
. . M. MARCELLO. COS.

Murum longum pedes ∞cc. *de sua pecunia faciundam aediles curavere*, Servio Sulpicio Rufo, M. Claudio Marcello Coss. qui Consules pertinent ad annum a Roma condita DCCII. juxta Almelovenii Fastos; quamquam in Indice Alphabetico sunt posteriores anno uno. Dabo aliam inscriptionem, hoc anno MDCCXXVII. repertam inter rudera veteris Telesiae in Samnio, circa fundamenta cujusdam turris. Exscripsit, ejusque exemplum per epistolam continuo ad me misit, optimus juvenis Octavius Gianelli: P. 156

L. MVMMIVS. L. F. C. MANEIVS OF. . . .
PR. DVO VIR. PRO LVDEIS
TVRRIS DVAS
D. D. S. FACIVNDAS COERARVNT

Deducta est Telesia colonia a Triumviris: Ager ejus limitibus Augusteis est assignatus, ut docet Frontinus *de Coloniis*. Floruisse eam sub Augusto, docet ibidem vetus ara in angulo privatae cujusdam domus, cum hac epigraphe:

V E N E R I
G E N E T R I C I

Item cippus, habens dignam Augusteo saeculo Inscriptionem:

MESSALLAE HON.
ET VIRTVTIS CAVS.

(n) *lib* 3. *de nupt. Philolog.* (o) *Lips. de pronunc. cap.* 2. (p) *Act* 4. *Sc* Atridae. (q. *Act.* 5. *Sc.* Agite. (r) *leg.* 8 *D. De Public. et Vectigal. Raevard. var. lib.* 2. *cap.* 2. (s) *Lips. de vet. Lat. Script.*

Ad Valerium Messallam Oratorem; patronum fortasse coloniae Telesinae, pertinere arbitror, cui honoris et virtutis causa statuam clientes posuerint. Vides, Messallam per duplex LL scribi debere, ut optimae quaeque veterum Auctorum editiones habere solent. Sed nimis extra oleas. Fixum ergo sit, Augusti aevo COERARE scriptum pro CVRARE, MOERos pro MVROS.

Pecuniam *communem* habere vetuit nostrum Senatusconsultum: nam ad convivia et sacrificia communia pecuniam communem habebant ἱερατικὰ collegia, sive κοινωνίαι: quam qui colligebant, Χαλκολόγοι dicebantur. (t) Solis Judaeis C. Caesar non interdixit pecuniam in commune conferre, et convivia celebrare, ut ex Josepho dictum est supra n. 14.

NEVE MAGISTRATVM NEVE PRO MAGISTRATVO. Frequens haec formula. Sic in plebiscito de Thermensibus apud Gruterum: (u) NEI QVIS MAGISTRATVS PROVE MAGISTRATV. *Magistratus* heic valet antistes, caput ceterorum, et quia Paculla Minia Campana prima fuit Bacchantium antistes, idcirco subdit: *neque virum, neque mulierem.* Vides, MAGISTRATVM scriptum per e et i, non per c, et e, MACESTRATVM, ut semper scriptum fuisse ab antiquis contendit Ciacconius. (x) In Inscriptione columnae rostratae scriptum est *Macestratus* per c. quia nullum c erat, si Festum audimus, apud veteres discrimen inter c et G; *Orcum* (inquit) *quem dicimus, ait Verrius, ab antiquis dictum Urgum, quod et v literae sonum per o efferebant, et per c literae formam nihilominus G usurpabant; sed nihil affert exemplorum, ut ita esse credamus, nisi quod is Deus nos maxime urgeat.* Victorinus *de Orthographia* adnotavit, hanc ob rationem reperiri CN. pro GNEVS, CABINVS pro GABINVS: et post receptum G, coepisse K esse supervacuum. Diomedes vero (y) inquit: *G nova est consonans, in cujus locum c solebat apponi, ut hodie cum Gajum Caesarem notamus, scribimus C. Caesarem. Ideo post F literam in tertio loco digesta est, ut apud Graecos Γ posita reperitur in eo loco.* P. 157 Inventum G, scribit Max. Victorinus, nova forma a Sp. Carvilio: quod ex Plutarcho sumsit. (z) Hic Carvilius, cognomento RVGA, primus omnium Romae uxorem dimisit sterilitatis caussa, A. U. DXX. (a) G literam igitur habet tabula haec nostra, quia posterior Sp. Carvilio Ruga: Inscriptio Duillii non habet, quia anterior.

NEOVE VIRVM, pro NEQVE VIRVM, vitio fabri.

IN DQVOLTOD, pro *in occulto.* Vir doctissimus Scipio Maffaeus, (b) quum apud Fabrettum nostram tabulam editam legisset, needum sciret, ubinam gentium inveniretur, suspicatus est, legendum ENDO VOLGOD. Erudite: sed non erat his locus. Vetanda fuerunt in primis *occulta* Bacchanalia: nam latebras conjurati et magnorum scelerum participes quaerere sibi solent; nec quidquam magis a conjuratione alienum, quam arcana consilia proferre in *vulgus.* Ad haec, Senatus paulo post inquit, *ne-*

(t) *Salmas. ad Jus Attic. et Roman. cap.* 4. (u) *pag.* 501. 509. 511. (x) *not. ad Columm. rostrat.* (y) *lib.* 2. *de art. grammat. cap.* 1. (z) *Quaest. Rom.* 54. (a) *Val. Max. lib.* 2. *cap.* 1. *Dionys. lib.* 2. *Gell. lib.* 17. *cap. ult.* (b) *Histor. art. Diplomat. pag.* 124. 125.

in poplico, neve in privato; are omnino supervacaneum isset τὸ endo volgo. Superva neum certe non fuit dicere IN VOLTOD; nam occultum eſt quid gis latene, quam privatum; hoc agebat Senatus, ut ab oc ltarum coitionum formidine mpublicam liberaret.

D positum eſt pro O a fabro rario, sive ignoratione Latinae guae, sive quod non satis ido. is inſtrumentis ad incidendum eretur: nam hujusmodi D figu- abortiva eſt, et ad O non pa- m accedit, ut linea sexta ND- IR pro noster. Contra O pro positum vidimus in Inscriptio- pagi Herculanei, quam primus idit Vir clar. Alexius Symma- us Mazochius: (c) A. O. X. MINA.... pro A. D. X. TERMINA..... te diem decimum Termina- ; et linea 8. SEI LVDOS FECE- T, pro SEI LVDOS etc.

Ad Q quod attinet, inquit Vi- rinus: (d) Sed nec Q, nec Latinus sermo introduxit. Ca- de originibus ait, Sabinos Etruscos Q. litera caruisse; amobrem CVRIBVM pro QVIRI- m scribebant. Conflatam hanc eram putarunt ex c. et v, sic teſte Velio Longo, (cujus rei at quaedam indicia in hac ta- la) ideoque non neceſſariam. Sed verius eſt, Q eſſe Phoe- ium ϙ Koph, jamdiu pro K rpatam, ut superius ex num- Crotoniatarum adnotavi- ; unamque ex XVI. literis a dmo in Graeciam invectis, e Phoeniciae vocantur pro- r Cadmum, inquit Plutarchus, καὶ Φοινίκεια ὑπὸ Κάδμου ...: (Punicae red-

dere mavult Xylander) et ... teſtatur Sylburgius, citatu Gretsero, (g) se in M. SS. ... phabetis Graecis invenisse K ϙ inter π. et ρ. Alii exiſtim Q literam usu receptam, ut guior sonus notaretur in qu DO, quam si per C. simplex ... beretur CANDO: alii, ut ef unde duae vocales, sequente in unam syllabam coalescere quum contra per c antiqui ... berent, ubi divisa syllaba ... eſſet. Unde Lucretius (h) cu scripsit, pro quiret, ut tris... bum faceret. (i) Veteres ta... et recentes pleraeque editio habent ibi cupiret. Quum ... tur neque consonantes gem... rentur, neque per unicum c lent scribere, OCOLTO, et ... guius quid sonare oporteret ; ceſſe fuit uti litera, recens ... scita, Q, ne oculto quadri... labum fieret. Obiter heic ... que notandum eſt, occultum ci ab antiquo culo, vel co... involvo, unde osculo: eaden... nalogia, quasupra de inquil... diximus. Hinc culleum di... saccum, quo parricidae in... bantur. Forte ejusdem orig... eſt culcita. Persuadere ... non poſſum, ut aſſentiar P. ... etorio, (k) qui ait, neque Catonem, neque Terentium ... psiſſe per Q, sed per c. nam ... tuſtior ambobus eſt noſtra ta... la, et tamen habet Q, ut hab... antiquiores etiam nummi. Pr... terea quisnam Catonis et Ter... tii autographa oculis unquam ... surpavit?

NEVE EXSTRAD VRBE... Falsum eſt itaque, ut supra ... tavimus, quod scribit Isidor...

(c) Ad Tit. Amphitheatri Campani pag. 148. (d) De ... graphia. (e) Lips. de pronunt. Ling. Lat. cap. 18. ... Symposiac. 9. qu. 3. (g) De pronunt. Ling. Graec. c... (h) lib. 1. vers. 71. (i) Gramm. Port. Regal. de ... is cap. 8. (k) 1. Epist. ad Attic.

(*l*) literam x. Augusti aevo primum adscitam, Latinosque veteres scripsisse per c. et s. Nam nec post inventum x. omissum fuit s. Antiqua id testantur monumenta, quae habent FELIXS. CAPPADOXS. MAXSVMOS. PROXSVMOS. DIXSERINT. PAXS legitur in quatuor nummis aereis Galbae, Vitellii, Vespasiani, et Domitiani: MAXSVMVS in nummo gentis Egnatiae: AXSIVS NASO in gente Axsia: ALEXSANDREA in gente Aemilia apud Ursinum. (*m*) Forte x, quod ante s pro c scribebatur, tandem similitudine quadam evasit in x: quod ad signandum etiam denarium numerum translatum est, quia revera decimo loco in Alphabeto Latinorum x numeratur.

NISEI PR. VRBANVM ADIESET. ISQVE DE SENATVOS SENTENTIAD. Merito *Praetorem Urbanum*, ut is ad Senatum referret. Absentibus enim bellorum caussa Coss. ex Praetoribus unus cum imperio in Urbe remanebat, isque Senatum, ubi facto opus esset, cogebat. Sic, absentibus Coss. Appio Claudio Caeco, L. Volumnio Flamma, bellum in Italia gerentibus, A. U. CCCCXLVI. *summae rerum*, inquit Livius, (*n*) *Praetor L. Sempronius praeerat*. Et A. U. DXXXIX. *Senatusconsultum factum est, ut L. Fulvio extra ordinem urbana provincia esset, isque potissimum*, COSS. AD BELLVM PROFECTIS, *Urbi praeesset*. Consules erant Q. Fabius Maximus Verrucosus IV. M. Claudius Marcellus III. (*o*) Non mirum igitur, si a consulatu aliquando ad Praeturam Urbanam esset gradus, quam τὴν μέγιστον ἔχουσαν ἀξίωμα, *maximam habentem dignationem*, vocat Plutarchus in Bruto. (*p*)

INTER IBEI, pro *interea*. Plautus *Asinaria Act.* 4. *Sc.* 4.

Age tu inter ibi ab infimo da suavium.

Gellius (*q*) ex Catonis originibus: *Consul interibi, dum ea pugna fit, se in locos tutos atque editos subducit.*

HAICE VTEI IN COVENTIONID EXDEICATIS. HAICE pro *haecce*. *Antiqui*, inquit Festus, AE *syllabam Graeca consuetudine per* AI *scribebant*. Hinc QVAI pro *quae*, CAISAR pro *Caesar*, PAITVS pro *Paetus*, AIMILIVS pro *Aemilius*. Sic etiam *materiaï* apud Lucretium, et, P. quotiescumque poëtis diaeresis 159
ex usu fuit, *undaï*, *aulaï*, *pictaï*. (*r*) Quamobrem nequeo in Fabretti sententiam ire, qui (*s*) AI ad Claudiana potissimum tempora pertinere arbitratur.

COVENTIONID. Omissum est in prima syllaba N. ut in COS. de quo supra. *Conventus* intelligitur, quum multitudo *ex compluribus generibus hominum est contracta in unum locum. Item cum a magistratibus judicii caussa populus congregatur*, inquit Festus. (*t*) Quae notio optime quadrat his nostri Senatusconsulti verbis, quod per omnia fora et conciliabula promulgandum erat. Idem Festus auctor est, *concionem* et *conciliabulum* hoc distare, quod *concio* vel *conventus* sint homines ipsi, qui ad nutum magistratus conveniunt; *conciliabulum* sit locus, ubi in concilium convenitur. Heic una tantum litera a fabro peccatum est: scribendum enim fuit *conventioned*, non *conventionid*: nam

(*l*) *lib.* 1. *Etymolog. cap.* 4. (*m*) *Spanhem. dissert.* 2. (*n*) *lib.* 10. (*o*) *Liv. lib.* 24. (*p*) *Vide Spanhem. diss.* 10. (*q*) *lib.* 8. *cap.* 7. (*r*) *Quinctil. lib.* 1. *cap.* 7. (*s*) *cap.* 5. *pag.* 363. (*t*) *in* Conventus.

ceteroquin *conventionem* pro *concione* aliquando positam, adnotavit eximius Scaliger ad Varronis *lib.* 5. *de Lingua Latina.*

NE MINVS TRINVM NVNDINVM. *Nundinas*, sive *Mercatus* a Glossis appellatas, inquit Claudius Salmasius, (*u*) πελίας πανηγύρεις, ut differant ab iis *nundinis*, quae nono quoque die recurrebant apud Romanos; de quibus dubitatum est, utrum feriae essent, an solennes dies. Dubitatum sane: *Nundinas*, inquit (*x*) Festus, *feriatum diem esse voluerunt antiqui, ut rustici convenirent mercandi vendendique caussa, eumque nefastum; ne, si liceret cum populo agi, interpellarentur nundinatores.* Et Plinius lib. 18. cap. 3. *Rusticae tribus laudatissimae eorum, qui rura haberent. Urbanae vero, in quas transferri ignominiae esset, desidiae probro. Itaque quatuor solae erant a partibus Urbis, in queis habitabant, Suburana, Palatina, Collina, Esquilina. Nundinis Urbem revisitabant, et ideo* COMITIA NVNDINIS HABERI NON LICEBAT, *ne plebs rustica avocaretur.* Igitur, si Festum et Plinium audimus, non erat *tribus nundinis* legis rogatio, non comitia. Atqui Macrobius (*y*) principio ait: *Comitiales sunt* (dies,) *quibus cum populo agi licet; et fastis quidem lege agi potest, cum populo non potest; comitialibus utrumque potest.* Itaque et lege agere, et cum populo agere licebat comitialibus. Deinde inquit: *Quod autem* NVNDINAS FERIAS *dixi, potest argui; quia Titus, de feriis scribens, nundinarum dies non inter ferias retulit, sed tantum sollennes vocavit: et quod Julius Modestus affirmat, Messalla augure consulente Pontifices, an nundinarum Romanarum Nonarumque dies feriis tenerentur, respondisse eos,* NVNDINAS *sibi ferias non videri: et quod Trebatius in libro religionum ait,* NVNDINIS *magistratum posse manumittere, judiciaque addicere. Sed contra Julius Caesar* XVI. *Auspiciorum libro negat,* NVNDINIS CONCIONEM *advocari posse, id est cum populo agi: ideoque* NVNDINIS *Romanorum haberi comitia non posse. Cornelius etiam Labeo primo fastorum libro,* NVNDINAS *ferias esse pronunciat. Causam vero hujus varietatis apud Granium Licinianum libro* II. *diligens lector inveniet: ait enim,* NVNDINAS *Jovis ferias esse. Siquidem Flaminica omnibus nundinis in regia Jovi arietem soleat immolare, sed lege Hortensia effectum, ut fastae essent,* (quae lex a nemine antiquorum, quod sciam, nisi a Macrobio memoratur, sed forte lata est a Q. Hortensio dictatore A. V. CCCCLXVII.) *ut rustici, qui nundinandi causa in urbem veniebant, lites componerent. nefasto enim die praetori fari non licebat. Ergo, qui ferias dicunt, a mendacio vindicantur, patrocinio vetustatis: qui contra sentiunt, aestimatu aetatis, quae legem secuta est, vera depromunt.* Quae hucusque a Macrobio tradita sunt, facile legentem inducere possunt, ut credant, pro temporum varietate et usu Reipublicae, NVNDINAS fuisse aliquando ferias et nefastos dies, aliquando fastos, immo et *comitiales.* Mox tamen in aliam videtur inclinare sententiam; fuisse nimirum ab initio Urbis dies Nundinarum et *fastos*, et comi- P. 160

(*u*) *ad Jus Attic. et Roman. cap.* 5. *pag.* 262, 263. (*x*) in Nundinas. (*y*) *lib.* 1. *Saturn. Cap.* 16. (*z*) *loc. cit.*

tiales, dum ait: *Rutilius scribit, Romanos instituisse* NUNDINAS, *ut octo quidem diebus in agris rustici opus facerent, nono autem die, intermisso rure, ad mercatum*, LEGESQUE ACCIPIENDAS *Romam venirent: et ut* SCITA *atque* CONSULTA *frequentiore populo referrentur, quae* TRINUNDINO *die proposita a singulis atque universis facile noscebantur: unde etiam mos tractus, ut* LEGES TRINUNDINO DIE PROMULGARENTUR. *Ea re etiam candidatis usus fuit in* COMITIUM NUNDINIS VENIRE, *et in colle consistere, unde coram possent ab universis videri. Sed haec omnia negligentius haberi coepta, et post abolita, postquam internundino etiam ob multitudinem plebis frequentes adesse coeperunt.* Non opus igitur Salmasii conjectura, qui separare, licet admodum verecunde, videtur (z) nundinas *τελείας πανηγύρεις*, quae *mercatus* itidem veteribus Glossis, et eas *Nundinas*, quae nono quoque die recurrebant, quas Dio in *Claudio* interpretatur, *ἀγοραν τὴν διὰ τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἀγομένην*: nam ubicumque *nundinarum* mentionem reperias, vix est, ut *mercatus*, et *sollennium ludorum*, et *legum promulgatarum* sermo non incidat. Jam inde ab initio Urbis trinundinis *leges rogatas*, et *comitia* habita, res notior est, quam ut probatione indigeat. Dionysius *lib.* 7. (a) *Γράφεται τὸ προβούλευμα μετὰ ταῦτα ὑπὲρ τῆς δίκης, καὶ Χρόνος εἰς παρασκευὴν τῆς ἀπολογίας ὁρίζεται τῷ ἀνδρὶ μέχρι ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ. αἱ δὲ ἀγοραὶ Ῥωμαίοις ἐγίνοντο. ὡς καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς Χρόνων, δι' ἡμέρας ἐννάτης. ἐν δὲ ταύταις συνιόντες ἐκ τῶν ἀγρῶν οἱ δημοτικοὶ εἰς τὴν πόλιν, τάς τε ἀμείψεις ἐποιοῦντο τῶν ὠνίων, καὶ τὰς δίκας παρ' ἀλλήλων ἐλάμβανον, τάτε κοινὰ ὅσων ἦσαν κύριοι κατὰ τοὺς νόμους, καὶ ὅσα ἡ βουλὴ ἐπιτρέψειεν αὐτοῖς, ψῆφον ἀναλαμβάνοντες ἐπεκύρουν.* Post haec Senatusconsultum fit de hac lite, et spatium reo ad defensionem meditandam prorogatur in* TRINUNDINUM. *Nundinae autem Romae nono quoque die celebrabantur, ut nunc etiam. Iis* NUNDINIS *plebs agrestis in urbem confluebat, venaliaque permutabat, et* IURA INTER SE AGEBAT, *et* SUFFRAGIA FEREBAT *de negotiis publicis, de quibus vel leges ei permitterent arbitrium, vel Senatus ad eam referret.* Spectat hic quidem locus ad annum Urbis conditae CCLXII, M. Minucio Augurino II. A. Sempronio Atratino II. Consulibus. Ad annum vero Urbis CCLXXXI. et consulatum L. Pinarii Rufi Mamercini, et P. Furii Fusi (utor libenter Fastis a Theodoro ab Almeloveen concinnatis) illa ejusdem Dionysii *lib.* 9. (b) *προθέντων δὲ πάλιν τῶν δημάρΧων ΕΙΣ ΤΡΙΤΗΝ ΑΓΟΡΑΝ τὴν περὶ τοῦ νόμου διάγνωσιν, καὶ συνελθόντος ἔτι πλείονος εἰς αὐτὴν ὄΧλου, τὸ* P. 161 *παραπλήσιον τῷ προτέρῳ συνέβη γενέσθαι πάθος. Cumque Tribuni rogationem legis iterum in* TRINUNDINUM *edixissent, ac major, quam ante, turba ad* COMITIA *confluxisset, res, non aliter quam prius, magna contentione acta est.* Ad consulatum P. Volumnii Amintini Galli, Ser. Sulpicii Camerini, An. Ur. CCXCII. pertinent illa ex libro 10. (c) *τοῦτον προθέντες τὸν νόμον, ἐξουσίαν ἔδοσαν τοῖς βουλομέ-*

(a) *pag.* 463. *nuperae edit. Germ.* (b) *pag.* 598.
(c) *pag.* 629.

λομένοις αὐτοῦ κατηγορεῖν, ἀποδείξαντες τὴν τρίτην ἀγοράν. *Hac lege proposita, potestatem fecerunt iis, qui dissuadere vellent, in trinundinum.* Ad A. CCXCVIII. et consulatum T. Romilii Roci Vaticani, et C. Veturii Cicurini: (*d*) ἔπειτα ταῖς ἑξῆς ἡμέραις τὴν τρίτην ἀπ' ἐκείνης ἐσομένην ἀγορὰν προειπόντες, ἐν ᾗ τὸν δῆμον συνάξουσι, καὶ ζημίαν ἐπιβαλοῦσι τοῖς ὑπάτοις ἀργυρικὴν, διέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν. *Paucis diebus post, indicta in* TRINVNDINVM *die, qua populus conveniret, et consulibus pecuniaria irrogaretur multa, dimiserunt concionem.* De altero Decemvirorum anno, nempe Urbis CCCIII. inquit Livius *libro* 3. *Postquam vero* COMITIA *Decemviris creandis in* TRINVM NVNDINVM *indicta sunt.* De sequenti anno idem Dionysius: (*e*) προβούλευμα γενήσεται τῆς βουλῆς ὑπὲρ ἀρχαιρεσιῶν· ἔπειτα ἐξοίσουσιν οἱ δέκα τὰ βουλευθέντα εἰς τὸν δῆμον, ὁρίσαντες ΑΓΟΡΑΝ ΤΗΝ ἀπὸ ταύτης ΤΡΙΤΗΝ. *Primum Senatusconsultum fiet de Comitiis, deinde Decemviri,* COMITIIS INDICTIS *in* TERTIAS *ab hinc* NVNDINAS, *Patrum decreta ad populum referent.* Audiamus etiam Columellam *lib.* 1. *de Re Rustica: Nundinarum, ait, conventus manifestum est propterea usurpatos, ut nonis tantummodo diebus urbanae res agerentur, reliquis administrarentur rusticae. Illis enim temporibus proceres civitatis in agris morabantur, et cum* CONSILIVM PVBLICVM *desiderabatur, a villis arcessebantur in Senatum. Ex quo, qui eos vocabant, viatores nominati sunt.*

Mos itaque antiquissimus fuit rogandi leges TRINVNDINO, nec opus fuit lege Hortensia Macrobii, ut essent dies nundinarum fasti et comitiales: et mirum, quomodo Titus, Julius Modestus, Cornelius Labeo, Julius Caesar, atque Rutilius in diversas abierint sententias. Mos, inquam, qui postea legibus confirmatus est, nempe Caecilia et Didia A. U. DCLV. de quibus meminit Tullius *pro Domo sua: Hora nona illo ipso die tu es adoptatus. Si, quod in ceteris* LEGIBVS TRINVNDINVM *esse oporteat, id in adoptione satis est trium esse horarum, nihil reprehendo. Sin eadem observanda sunt, ut decrevit Senatus, M. Drusi legibus, quae contra legem Caeciliam et Didiam latae essent, Populum non teneri; jam intelligis, omni genere juris, quod in sacris, quod in auspiciis, quod in legibus sit, te Tribunum plebis non fuisse.* Deinde adjecta est poena per legem Liciniam et Juniam, latam post consulatum Ciceronis, nimirum A. U. DCXCI de qua ipse Cicero meminit *Philippica* 5. *Tribuni plebis tulerunt de provinciis contra Acta Caesaris, ille biennii, iste sexennii. num etiam hanc legem Populus Romanus accepit? quid? nonne ante lata, quam scripta? nonne ante factum vidimus, quam futurum quisquam est suspicatus? ubi lex* CAECILIA *et* DIDIA? *ubi* PROMVLGATIO, TRINVNDINVM? *ubi* POENAE P. RECENTI LEGE IVNIA *et* LICINIA? 162 *possuntque hae leges ratae esse sine interitu legum reliquarum?* Unde recte colligas, veteri consuetudine olim factum, ante leges Caeciliam et Liciniam, ut *trinundino leges promulgarentur*, perferrentur, haberenturque *comitia*; nam comitia quoque leges erant, ut idem Cicero innuit *contra Rullum*. Idcirco ad Tironem de Caesare scribens: (*f*) *ad Consulatus*

(*d*) *pag.* 661. (*e*) *lib.* 11. *pag.* 298. (*f*) *Familiarium lib.* 16, 12.

(inquit) *petitionem se venturum, neque se jam velle, absente se, rationem haberi sui. Se praesentem* TRINVM NVNDINVM *petiturum.* Id eſt alia *comitia* extra ordinem: quod fuit hominis leges dantis potius, quam accipientis, et jam aeſtuantis libidine dominandi.

In noſtro tamen de Bacchanalibus Senatusconsulto decretum eſt, ut in conventibus, Populo TRIBVS NVNDINIS frequente, quod Senatus jam censuerat, Populusque Romanus subinde juſſerat, ediceretur: ita ut lata, et rogata, et sancita, non ferenda lex in notitiam hominum per universam Italiam perveniret. Et huc faciunt illa Rutilii apud Macrobium: *Nono autem die, intermisso rure, ad mercatum* LEGESQVE ACCIPIENDAS *Romam venirent, et ut* SCITA *atque* CONSULTA *frequentiore populo referrentur.* Quod notandum; aliud enim fuit legem, suffragiis Populi Romani firmatam, in medium afferre, et cum obsequio accipere: aliud legem ferendam oculis subjicere, ad trutinam revocare, suadere pro concione, aut contra niti diſſuadendo, antequam ad suffragia ventum esset. Hoc revera impediebat totum NVNDINARVM negotium, quum homines a mercimonio ad legis curam cogitationemque converteret, illud nihil habebat, quod aut confluentium turbam a mercando, vendendo, permutandoque, aut judices et magiſtratus a jure dicundo avocaret, et averteret.

SENATVOSQVE SENTENTIAM VTI SCIENTES ESETIS. ac si dictum eſſet, uti *sciretis* Senatus Populique Romani sententiam de Bacchanalibus abolendis diruendisque: *participio vim verbi retinente, ope verbi substantivi.* Sic *esse volentem* dicebant, *esse scientem.* Plautus *Curculione Act.* 1. *Sc.* 1.

— — agite, bibite festivas fores,
Potate, site mihi volentes propitiae.

et *Act.* 2. *Sc.* 3.

Quos semper videas bibentes esse in oenopolio.

Sic in formula luſtrandi agri apud Catonem *de re rustica: Mars pater, te precor quaesoque, uti* SIES VOLENS *propitius mihi.* etc. et in formula sacrificii porcae praecidaneae: *Jane Pater, te, hac strue commovenda, bonas preces precor, uti* SIES VOLENS *propitius mihi, liberisque meis.* Id eſt *velis.* Sic Cicero *de Oratore: Est, ut scis, quasi in extrema pagina Phaedri his ipsis verbis loquens Socrates;* id eſt *loquitur.* Quod factum imitatione Graecorum, maximeque Atticorum; apud quos tamen plura erant verba subſtantiva: εἰμὶ, τυγχάνω, ὑπάρχω, *sum,* γίνομαι, seu γίγνομαι, *fio.* Unde dicebant ἐγὼ εἰμὶ γράφων, *ego sum scribens,* id eſt, ἐγὼ γράφω; et ἐγὼ εἰμὶ γεγραφὼς, *ego scripsi.* ἀπεκτανὼς ἐστι τὸν ἄνθρωπον, *interfecit hominem;* οὐκ ἐσμὲν δυνάμενοι, *non possumus.* Κἀγὼ τυγχάνω φρονῶν, inquit Dionysius Hal. *et ego sapio.* Sic reperias apud Sophoclem: οὐ σιωπήσας ἔσῃ; *non eris tacens?* pro οὐ σιωπήσεις; *non tacebis?* Item apud Lucianum: σὺ δὲ δὴ τί πράττων τυγχάνεις; *tu vero quid es faciens?* pro τί πράττεις; *quid facis?* ut etiam Gretserus notavit. (g) P. 168

SI QVES ESENT QVEI ARVORSVM. Incipit sanctio legis, poenam irrogans.

(g) cap. 2. Syntax. Graec.

M CAPVTALEM FACIEN. Ut in XII. Tabula IX. cap.: QVIS VRBE CONTVS NOCTVRNITASIT, CAPITAL ESTO. Ca- (pro capitale) facinus, capitis poena luitur, in- Festus. (h) Nonius Marcel. Capital dictum est capitis ulum. Plautus Menaech- (i) Nunquam hercle effu- tametsi capital fecerit. lius libro 26. Facile deri- r; scimus capital esse ira- Idem Plautus Mercatore:

Mulier alienata est abs te. CH. Eutyche, capital facis,
Qui? CH. Quia aequalem et sodalem civem liberum enicas.

trius Menander libro 3. de ilitari: (l) Si quis com- onem vulneravit, si quidem militia rejicitur; si gla- capital admittit. Callistra- .6. de cognitionibus: (m) uoque lege Agraria, quam Nerva tulit, cavetur, ut, si , servave insciente domi- o malo fecerit, capital es- xempla sunt obvia. Eadem tis dicitur Vectigal, Ani- Bacanal, Minerval, lume nal, Seminal, putral. A- i capital tegumenti genus Varronem libro 4. de L. ictum capital a capite, acerdotulae in capite et- nunc solent habere.

ABOAAM AHENAM, vul- ream, vel aeream. Sic O- Metamorph. 1. v. 126.

ia post illas successit a- henea proles,
ior ingeniis, et ad hor- rida promtior arma.

Horatius libro 1. Epist. 1. v. 60.

— — hic murus aheneus esto.

Cujus rei rationem discimus ex Gellio: (n) H. litera (inquit) sive illam spiritum magis, quam literam, dici oportet, inserebant eam veteres nostri plerisque vocibus verborum firmandis roborandisque, ut sonus earum esset vividior, vegetiorque: atque id videntur fecisse studio et exemplo linguae Atticae. Et infra: Sed quoniam AHENI quoque exemplo usi sumus, venit nobis in memoriam, fidum optumque multi nominis Romae Grammaticum ostendisse mihi librum Aeneïdos secundum, mirandae vetustatis, emtum in sigillariis XX. aureis, quem ipsius Vergilii fuisse credebat; in quo duo isti versus cum ita scripti forent:

Vestibulum ante ipsum, primoque in limine Pyrrhus
Exultat telis, et luce coruscus ahena.

additam supra vidimus H literam, et AHENA factum. Sic in alio quoque Vergilii versu in optimis libris scriptum invenimus:

P. 16

Aut foliis undam tepidi despumat aheni.

Ad firmandam Gellii sententiam tabula nostra plurimum valet.

Res memoria dignas quum postibus, tum frontibus aedium insculpere moris fuit, quin et tabulis aeneis, quae in intima aedium parte asservabantur. Vetus epigramma in catalectis Pithoei lib. 3. (o)

Viator audi; si libeat, intus veni,
Tabula est aenea, quae te cuncta perdocet.

...te Capital. (i) Act. 1. Sc. 1. (k) Act. 3. Sc. 4. ... 6. §. 6. D. de re militari. (m) leg. ult. §. 1. D. de ... o moto. (n) lib. 2. cap. 3. (o) Voss. not. in Pe... ...ib. 1.

VTEIQVE EAM FIGIER IOVBEATIS. Leges in aes incidi consuevisse, ac publice figi, notum est. Livius *libro* 3. *Priusquam Urbem Consules egrederentur, leges Decemvirales, quibus tabulis* XII. *est nomen, in aes incisas in publico proposuerunt.* Eadem habet Dionysius *libro* 10. Somniasse igitur vigilantem Pomponium Jurisconsultum liquet, qui tradit, (*p*) leges XII. in tabulas eboreas praescriptas fuisse: quod ab aliis est animadversum. Huc faciunt illa Plauti *Trinummo:* (*q*)

— — — mores
Leges perduxerunt jam in potestatem suam, magis qui sunt
Obnoxii, quam parentes liberis: eae miserae etiam
Ad parietem sunt FIXAE *clavis ferreis, ubi malos mores*
Affigi nimio fuerat aequius.

Ovidius *Metamorphoseωn* 1. *vs.* 91. 92.

— — nec verba minacia FIXO AERE *legebantur. — —*

Cicero *Philippica* 1. *Assentiri etiam nos Ser. Sulpicio clarissimo viro voluit, ne qua* TABVLA *post Idus Martias ullius decreti Caesaris aut beneficii* FIGERETVR. et infra: *Acta Caesaris firma erunt: quae ille in* AES INCIDIT, *in quo populi jussa, perpetuasque leges esse voluit, pro nihilo habebuntur.* item inferius: *id lex erit, et in* AES INCIDI *videbitis.* Hinc illud Q. Haterii apud Tacitum: (*r*) *Ejus diei Senatusconsulta aureis literis in Curia* FIGENDA. Nil mirum, quando in argenteam columnam incisa est oratio illa, (*s*) quam, a Seneca dictatam, Nero in Senatu recitavit in ipsis Imperii primordiis; quaeque risu excepta est, quum eo devenit, ut Claudii prudentiam exquisitis laudibus in caelum efferret. (*t*) Sane invaluit mos, ut Principum orationes in aes inciderentur: (*u*) et *Plinius in Panegyrico*, veluti novum quid, narrat Senatus sententiam, de Senatorum etiam acclamationibus in aes incidendis.

Non in unicam tantum tabulam lex incidebatur, sed plures fiebant eodem exemplo, ut plurima aera docent, quae adhuc supersunt. (*x*) Tacitus *Annalium* P. 11. *Quo exemplo Claudius tres* 165 *literas adjecit, quae usui imperitante eo, post obliteratae, aspiciuntur etiam nunc in* AERE, *publicandis plebiscitis* PER FORA AC TEMPLA FIXO. Etiam ut in colonias, municipia, praefecturas, extraque Italiam mitterentur: quod factum esse imitatione Graecorum, ex *Platonis* loco in *Minoë* docet Guilielmus Budaeus (*y*): ὁ γὰρ Τάλως τρὶς περιῄει τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς κώμας, φυλάττων τοὺς νόμους ἐν αὐταῖς, ἐν χαλκοῖς γραμματείοις ἔχων γεγραμμένους τοὺς νόμους. *Hic enim Talos ter in singulos annos regionem passim obibat, custodias legum intentus*, AEREASQVE LEGVM TABVLAS *pagatim circumferens.* Aliae, prorsus diversae, fuere tabulae aereae, in quibus incidebantur leges.

(*p*) *leg.* 2. §. 4. *D. de orig. jur.* (*q*) *Act.* 4. *Sc.* 3.
(*r*) 3. *Annal.* (*s*) *Xiphilinus citatus a Lipsio ad* 13. *Annal. Taciti.* (*t*) *Tacit.* 13. *Annal.* (*u*) *Ex Dione Lipsius ad eundem librum.* (*x*) Tabula honestae missionis in musaeo Andreinio Florentiae, edita a Clar. Ant. Franc. Gorio, et iterum a V. Clar. Scipione Maffaei *in hist. Art. diplomat.*
(*y*) *ad l. un. D. de offic. Praef. Praetor. versa pag.* 57.

...mque agrorum, quum pote...
...e demonstrentur, agrique ...
...arentur, de quibus inquit
...olejus Jurisconsultus: *Qui*
...*ulam aeneam legis, for-*
...*mae agrorum, aut quid aliud*
...*verit, vel quid inde immu-*
...*rit, lege Julia peculatus te-*
...*r.* (z) Siculus Flaccus de
...itionibus Agrorum, tit. de
...*uis et assignatis: Quidam*
...*mas, quarum mentio habita*
... *in aere sculpserunt, id est*
...*aereis tabulis scripserunt.*
... *tamen quidquid institue-*
...*t, curandum erit, ut fide*
...*lica aestimetur, neu quis*
...*natario finem proferat. Ille*
...*tum fides videatur, quae ae-*
... *tabulis manifestata est.*
...eam vocat *aerescripturam*
...umentariis in Frontinum de
...tibus agrorum. *Aeris libras,*
...*is tabulas* Hyginus de *Limi-*
...*us Constituendis. Omnes si-*
...*ficationes et formas aeris*
...*alis inscribemus:* et infra:
...*ros aeris et typum totius per-*
...*e linteis descriptum, secun-*
... *suas terminationes adscri-*
... *affinibus, tabulario Caesa-*
...*inferemus.*

...-incipio L. Valerius Poplico-
...otitus, M. Horatius Barba-
... qui primi post Decemviros
... consulari imperio rempu-
...em administrarunt, An. Ur.
...CIV. instituerunt, ut *Sena-*
...*consulta in aedem Cereris*
...*Aediles Plebis deferrentur,*
...*e ante arbitrio Consulum*
...*primebantur, vitiabantur,*
...Livius memoriae prodidit.
...idque factum est exemplo A-
...iensium, qui publicas tabu-
...in aede Matris Deûm asser-

vabant, (b) ἐν τῷ Μητρῴῳ; ob
quae tabulario praefectum appel-
labant τὸν Δημόσιον. (c) Apud
Dionem tamen *Lib.* 47. invenies,
ipsum tabularium τὸ δημόσιον
nuncupatum. Deinde cum cete-
ris tabulis legum, quod consens
erant, ad aerarium deferri, ut
cum publicis pecuniis condi coe-
perunt in aede Saturni atque O-
pis, in vico Jugario ad Capitoli-
ni montis radices: (d) unde Li-
vius *libro* 33. *Verum quum sibi*
notissimae sibi cum consule ini-
micitiae, quid ob eo posse quem-
quam aequi exspectare, qui per
infrequentiam furtim factum S.
C. ad Aerarium detulerit. M.
Tullius in M. Antonio: (e) *Sed*
Senatus etiam consulta, pecu-
nia accepta, falso referebat;
syngraphae obsignabantur: se-
natusconsulta tanquam facta ad
Aerarium referebantur. Tacitus
Annalium 3. *Factum S. C. ne*
decreta Patrum ante diem de-
cimum in Aerarium deferren-
tur. Fuit id olim sub Quaestori-
bus, postquam negligentia Tri-
bunorum plebis et Aedilium, ad
quos ea cura jamdiu pertinebat,
error et confusio incidissent; de-
inde, quum, absente Julio, nulli
Quaestores essent creati, duobus
Aedilibus id negotium datum est,
donec Augustus Praetores Prae-
toriosve viros substituit. (f) Red-
ditum ad Quaestores sub Clau-
dio: ac tandem praefectos aera-
rii creavit Nero. Tacitus 13. *An-*
nal. Dein Princeps curam ta-
bularum publicarum a Quae-
storibus ad Praefectos transtu-
lit. Varie habita, ac saepe im-
mutata ejus rei forma. Nam
Augustus permisit Senatui de-
ligere praefectos. dein, ambitu

...) *in l.* qui tabulam 8. *D. ad leg. Jul. pecul.* (a) lib. 1.
...*Julianus Imp. orat.* 5 *et* 6. *Harpocration in* ΜΗΤΡΩΟΝ.
...*Ex Athen. lib.* 5. *Meinersius classe* 7. 24. (d) *Plutarch.*
...*st. Rom.* 42. *Sueton. in Jul. cap.* 28. (e) *Philippica* 5.
...*Dio lib.* 53.

suffragiorum respectu; sorte ducebantur ex numero praetorum, qui praeessent. Neque id diu mansit, quia sors deerrabat ad parum idoneos. Tunc Claudius quaestores rursum imposuit; iisque, ne metu offensionum segnius consulerent, extra ordinem honores permisit. Sed deerat robur aetatis eum primum magistratum capessentibus. Igitur Nero praefectura (*) *perfunctos, et experientia probatos delegit.* Lege, sis, quae ad hunc locum Lipsius notavit.

Aedes Saturni, sive Aerarium, pars erat Capitolii in VIII. Urbis Regione, (*g*) quod claro ostendit Cicero 3. *in Catilinam: Nam profecto memoria tenetis, Cotta et Torquato Coss.* (*h*) *complureis in Capitolio turreis de caelo esse percussas, cum et simulacra Deorum immortalium depulsa sunt, et statuae veterum hominum dejectae, et legum aera liquefacta.* Quae superfuere, et quae deinceps incisa sunt, proculdubio Neronianum incendium absumsit: ait enim Suetonius: (*i*) *Domus priscorum ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatae, Deorumque aedes ab Regibus, ac deinde Punicis et Gallicis bellis votae dedicataeque.* Harum plurimas fuisse in Capitolio, quis neget? Incendium sane etiam loca edita corripuit, teste Tacito: (*k*) *Impetu pervagatum incendium plana primum, deinde in edita surgens, rursum inferiora populando, anteiit remedia velocitate mali.* Si quid autem ex tot tantisque cladibus reliquum fuit, consumtumque est eo incendio, quod Vitelliani, expugnato Sabino, qui ad Vespasiani partes transierat, excitarunt: de quibus Josephus: (*l*) *διαρπάσαντές τε οἱ στρατιῶται τὰ ἀναθήματα, τὸν ναὸν ἐμπιπρῶσι.* (*m*) *militesque, quum donaria omnia diripuissent, templum succendunt.* (*n*) Hanc praecipue ob rationem (aut ego valde fallor) omnia restituenda, ac praesertim tabulas legum, suscepit postea Vespasianus: de quo Suetonius: (*o*) *Ipse restitutionem Capitolii aggressus, ruderibus purgandis manus primus admovit, ac suo collo quaedam extulit, aerearumque tabularum tria millia, quae simul conflagraverant, restituenda suscepit, undique investigatis exemplaribus: instrumentum imperii pulcherrimum ac vetustissimum, quo continebantur pene ab exordio Urbis Senatusconsulta, Plebiscita, de societate, et foedere, ac privilegio cuicunque concessis.* Nimirum ignoravit Suetonius *turreis de caelo percussas. et legum aera liquefacta, Cotta et Torquato Coss.* Quinimmo decretam a Senatu eam restitutionem, scribit Tacitus, (*p*) adhuc absente Vespasiano: *Mox Deum responsa. restitui placuit Capitolium: eaque omnia Valerius Asiaticus, Consul designatus, censuit.* et infra: *Censuerat Helvidius, ut Capitolium publice restitueretur, adjuvaret Vespasianus. Eam sententiam modestissimus quisque silentio, deinde oblivio transmisit.* Demum: *Quo die Senatum*

(*) *forte* praetura. (*g*) *Sex. Rufus, P. Victor, Panvin. de Urbe Roma, pag.* 144. 185. 186. *edit. Paris.* 1588. *in* 8. (*h*) *An. Urb.* 688. (*i*) *in Nerone cap.* 38. (*k*) 15. *Annal.* (*l*) *de bello Judaico lib.* 4. *cap.* 40, 4. (*m*) *al. ἐνέπρησαν, ut notavit Cl. Hudsonius.* (*n*) Vide Dionem *lib.* 65. *in fin.* (*o*) *cap.* 8. (*p*) 4. *Histor.*

P. 167 *ingressus est Domitianus, de absentia patris fratrisque, ac juventa sua*, etc. . . . . *tum sorte ducti, per quos redderentur bello rapta, quique aera legum vetustate delapsa noscerent, figerentque, et qui Fastos adulatione temporum foedatos exonerarent, modumque publicis impensis facerent*. AERA LEGUM *vetustate delapsa*, non *incendio absumta*, inquit Historicus. Sed utrumque verum.

Nulla ab allatis auctoribus injicitur mentio legis Regiae, sive desumme Augusti imperio: quam tabulam, vere instrumentum imperii ac dominationis pulcherrimum, restitutam in primis oportebat. Id tantum de Octavio Suetonius: (q) *Tribuniciam potestatem perpetuam recepit; in qua semel atque iterum per singula lustra collegam sibi cooptavit. Recepit et morum legumque regimen aeque perpetuum: quo jure, quamquam sine censurae honore, censum tamen populi egit: primum ac tertium cum collega, medium solus*. Quinimmo Hubertus Goltzius, cui magnae curae fuit C. Octavii honores in literas referre, et qui in Fastis Augusteis, a se concinnatis, sine ullo auctore scripsit, perpetuam Dictaturam, quam ut invidiosam (r) proculdubio aversatus est, Octavium sumsisse An. U. DCCXXX. et ex v. Kal. Jul. abdicasse, ipse, inquam, Goltzius integro volumine, quod de Augusto scripsit, ne verbum quidem de *lege Regia* ausus est facere. Sciebat enim, delatos quidem Octavio summos in republica magistratus, sed per singula quinquennia aut decennia ab eo initos; cooptato etiam quandoque collega, ut loco citato tradit Suetonius; immo de restituenda republica ipsum quandoque serio cogitasse: quae mirum quantum absunt a summo imperio et lege Regia. Praeterea gravissime in Principatum peccasset Vespasianus, si veterem quidem legem de Augusti imperio in aes restitui neglexisset, novum vero Senatusconsultum, ut ipse legibus solveretur, fieri sivisset. Quid enim magis idoneum ad solvendam vim dominationis, quam leges non utique dare, sed accipere? et Patribus conscriptis summam potestatem acceptam ferre? Quid si Senatus, aut memoria veteris libertatis, aut recentibus contumeliis permotus, restituendae reipublicae opportunitatem arripuisset, certisque legibus ac veluti cancellis eam potestatem cohibendam atque continendam existimasset? Quid si de ea re more prisco ferri placuisset ad populum comitiis centuriatis? quid si populus Vespasiano Tribuniciam potestatem abrogasset, nec legionarii dissensissent, satis Caligulae, Neronis, Vitelliique scelera, ac flagitia dominationis pertaesi? Ferendum erat.

Reponet aliquis, legi apud Gruterum (s) legis Regiae fragmentum, quae de imperio Vespasiani lata est, haud suspectae apud antiquarios fidei: ubi inter cetera scriptum est: UTIQUE QUIBUS LEGIBUS PLEBEIVE SCITIS SCRIPTUM FUIT NE DIVUS AUGUSTUS TIBERIUSVE IULIUS CAESAR AUG. TIBERIUSQUE CLAUDIUS CAESAR AUG. GERMANICUS (cur omissus Caligula?) TENERENTUR. IIS LEGIBUS PLEBISQUE SCITIS IMP. CAESAR VESPASIANUS SOLUTUS SIT. Atqui, si fragmen-

(q) *In Octavio cap.* 27. (r) Post necem Julii sublata est penitus Dictatura per legem *Antoniam*, ut constat ex Ciceronis *Philippica* 1. et Appiano *lib.* 3. (s) *pag.* 242.

to fides, jam non unicam legem Regiam latam fuisse fatendum erit, sed de imperio quoque Tiberii et Claudii; immo et ceterorum principum a Divo Augu-
P. ſto ad Vespasianum? Quidni e-
168 nim? Quo magis mirum, omnes hujusmodi leges perpetuo silentio ab hiſtoricis praetermiſſas, nullumque de iis veſtigium neque in aereis tabulis, neque in nummis, neque in lapidibus usquam gentium inveniri? Adeone nihili fuit lex de summo Populi Romani imperio? Nam adulationes Jurisconsultorum nihil moror. (*t*) Contra, magnus regnandi artifex Tiberius, ratus fore rem periculi pleniſſimam, si populi suffragiis morum legumque regimen, aut jam reipublicae conſtituendae exemplo Auguſti ſingulis decenniis acciperet; consulto abſtinuit, et ludos tantum decennales celebravit, teſte Dione; (*u*) satis sibi prospectum exiſtimans, quod Populus Romanus inani tantum rumore jus sibi comitiorum ademtum queſtus esset, et in sua verba juraſſet; (*x*) ipse relationibus Consulum jure tribuniciae poteſtatis intercederet. Hinc illa Taciti: *Addebat Messalla Valerius, renovandum per annos sacramentum in nomen Tiberii; interrogatusque a Tiberio, num se mandante eàm sententiam promsisset? sponte dixisse, respondit, veritus Tiberii offensionem, iramque in caedes facile erupturam.* Supposititium igitur atque adulterinum eſſe fragmentum illud de imperio Vespasiani per me dicas licet, quousque meliora a viris doctis in medium afferantur.

GNOSCIER POTISIT. *Dignosci possit.* Ex antiquo verbo *Gnosco*, quod fluxit a Graeco γινώσκω. Vel a *nosco*, quod per figuram, quam Grammatici *Prothesin* vocant, evasit in *Gnosco*, adjecto *g* in principio dictionis. Sic *Gnavus* pro antiquo *Navus*, *Gnarus* pro *Narus*, *Gnatus* pro *Natus*, *Gnobilis* pro *Nobilis*. Feſtus, *Nobilem*, inquit, *antiqui pro noto ponebant, et quidem per g literam, ut Plautus in Pseudolo:*

Peregrina facies videtur hominis, atque gnobilis.

Locus eſt ex *Actu* 4. *Sc.* 2. sed longe melius in vulgatis editionibus legitur:

Peregrina facies videtur hominis, atque ignobilis.

nam Ballio leno loquitur de Simia, clamydato sycophanta, qui una cum Pseudolo servo advenerat, falsas ei redditurus literas, quasi a Polymachaeroplacide milite, ut Phoenicium meretricem auferret: neque veri simile eſt, sycophantam fuiſſe adeo liberali facie, ut homo nobilis callido lenoni videretur.

POTISIT. Veteres dixere *potis sum*, *potens sum*, pro *possum*; *sciens sum* pro *scio* more Graecorum, ut paullo superius adnotavimus. Pacuvius apud Varronem: (*y*) *Nulla res aeque cicurare, neque mederi potis est, neque reficere.* Ab eodem fonte *poti* pro *potiri*, quo usus eſt idem Pacuvius in *Iliona* apud Nonium, (*z*) *potesse* pro *posse*, et similia.

FACIATIS VTI DISMOTA SIENT, pro *dimota*. *s.* ante *m*, et ante *n* olim ponebatur: ut POESNIS pro *Poenis*, CASMENAS pro *Camenas*, CESNAS pro *cenas*,

(*t*) *Ulpianus lib.* 1. *D. de constitutionib. Princip.* §. Sed et quod Principi *Instit. de Just. et jur. Pomponius lib.* 2. *de orig. Jur.* §. 11. (*u*) *lib.* 57. (*x*) *Tacit.* 1. *Annal.* (*y*) *lib.* 7. *de L. L.* (*z*) *De contrariis generibus Verborum in poti.*

auctore Festo; et DVSMOSVM locum dicebant pro *dumosum*, COSMITTERE pro *committere*. Sic
P. apud Varronem (*a*) scriptum in-
169 venitur CASMILLVS pro *Camillus*: *Igitur dicitur in nuptiis Casmillus, qui cumerum* (*b*) *fert, in quo, quid sit in ministerio, plerique extrinsecus nectunt: hinc Casmillus nominatur in Samothraces mysteriis Dius quidam administer diis magnis.* (*c*) *Verbum Graecum arbitror, quod apud Callimachum in poëmateis ejus inveni.* Haec Varro. Virgilius *libro* 11. *Aeneïd. v.* 5;2. 543.

— — matrisque vocavit
Nomine Casmillae mutata parte Camillam.

Ad *Casmenas* tamen quod attinet, ea ratio scribendi per S. haud diu mansit; sed per R scriptum dictumque *Carmenae*, eodem libro docet Varro: *At quas memorat nosse vos Casmenas, Casmenarum priscum vocabulum ita natum atque scriptum est. alibi* CARMENAE *ab eadem origine sunt declinatae; ut in multis verbis, in quo antiqui dicebant* S, *postea dicunt* R, *ut in carmine Saliorum sunt haec:* COSAVLI, DOLOSI, ESO. *Omnia vero adpatula coëmisse:* (*d*) *Jam* CVSIATI, MVSES, RVSE, *dumque Janus venet: post* MELIOS *melior*, FOEDOESVM *foederum*, PLVSIMA *plurima*, ASENA *arena*, IANITOS *janitor. Quare* CASMENA *Carmena: inde Carmina.* R *postea extrito* CAMENA *factum*. In basi etiam columnae rostratae legitur TRIRESMOS pro TRIREMES. Ad sua igitur tantummodo tempora respexit Velius Longus, (*e*) quum inquit, integram praepositionem *Dis* ubique scribi, praeterquam si dictio sequens incipiat ab M, N, L, ut *dimovit*, *dinoscit*, *diluit*.

Dismota sient in agro Teurano: regimine sumto non a *dimoveo*, sed a verbo substantivo SVM: dicimus enim *est in Urbe*, *est in agro*. Tantundem igitur valet *dismota sient in agro*, quantum si scriptum fuisset, *Faciatis uti nusquam posthac sint Bacchanalia in agro Teurano*.

IN AGRO TEVRANO. Principio cogitabam, agrum Teuranum eundem esse ac Thuriorum, deceptus quadam vocum affinitate, et Strabonis loco, qui regionem Taurianam ponit supra Thurios: sed re perpensa facile comperi, me multis parasangis a recta aberrasse via. Equidem Thurii, Achaeorum et Troezeniorum coloni (*f*) Duce Philoctete, (*g*) Tarentini sinus accolae fuere, inter Sybarim et Crathim fluvios, ad ipsum Isthmum, qui per stadia ccc. ad Cerillos usque pertinet, Lucaniamque a Brutiis separat. Strabo *lib.* 6. *Geograph.* (*h*) Ἐςὶ δ' ἡ μὲν Λευκανία μεταξὺ τῆς τε παραλίας τῆς Τυῤῥηνικῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' ἀπὸ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἤπειρον ἀπὸ Σαυνιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων ἐις Κηρίλλους, πλησίον Λάου· ςάδιοι δ' ἐισὶ τοῦ ἰσθμοῦ, τ. Ὑπὲρ δὲ τούτων, Βρέττιοι Χεῤῥόνησον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιείληπται Χεῤῥόνησος ἡ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου ἐπὶ τὸν Ἱππωνιάτην κόλπον.

(*a*) *loco cit.* (*b*) Vas nuptiale, de quo vide Festum.
(*c*) Mercurius, *de quo supra pag.* 21. (*d*) *aliter* convenisse.
(*c*) *lib. de Orthogr.* (*f*) *Aristotel. Polit. lib.* 5. *G. Hill ad Dionys. Geogr. vers.* 378. (*g*) *Justin. lib.* 20. *in princ.*
(*h*) *pag.* 255.

Sita est autem Lucania inter oram Tyrrheni ac Siculi maris, illic a Silaro usque ad Laum, heic a Metaponto usque ad Thurios: in continente autem a Samnitibus usque ad isthmum, qui a Thuriis ad Cerillum pertinet, prope Laum: isthmus stadia occupat ccc. Supra hos Bruttii peninsulam incolunt, quae aliam includit peninsulam, in qua est isthmus a si-
P. 170 *nu Scylletio ad Hipponiatem sinum porrectus.* Graphice regionem oculis lectorum subjicit Geographus, quem diligentissime universam Italiam lustrasse nullus dubito. A Thuriis ad Rhegium peninsula, cujus isthmus ab ostio Sybaris fluvii ad Cerillos, prope Laum, qui in mare Tyrrhenum influit. Dehinc regio late patet a Blanda, nunc *Belvedere*, ad Crimisum promontorium, vulgo *lo Cirò*; itemque a Clampetia, vulgo *Amantia*, (falso quibusdam *Napitium*) ad Lacinium, et tria Japygum promontoria, quorum postremum appellant *Capo rizzuto*. Inde sinus Scyllacius, ad Jonii partem illam spectans, quam veteres *Ausonium mare* appellaverunt; qui respondens Hipponiati sinui, sive Lametino ad Tyrrhenum mare, angustiorem alium isthmum efficit ab *Scyllacio* oppido ad *Aquas Angitias*, et *Angitolam fluvium*. Ecce minorem peninsulam, quam includit major Bruttiorum peninsula. De ea Strabo paulo superius: *ἐςὶ δ' αὐτὸς ὁ ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ξ ςάδιοι, μεταξὺ δυοῖν κόλπων, τοῦ τε Ἱππωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπιτῖνον εἴρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικοῦ. Is isthmus stadiorum* CLX *inter duos jacet sinus, Hipponiatem (quem Napitinum (i) nominavit Antiochus) atque Scylletium.* Napetinum sinum per η scribit Dionysius Halicarnasseus, (k) ut infra videbimus. Quum igitur nulla non ratio suadeat, in ipso agro Teurano, ubi quondam fixa fuit, ahenam tabulam repertam esse; situmque sit *Tiriolum oppidulum* cis minorem, ultra majorem Strabonis isthmum, Meridiem versus; a *S. Eufemia*, quod est oppidum in interiore Hipponiate sinu non longe ab ostio Lameti fluvii, millibus passuum 16. distans; a Catacio, nunc *Catanzaro*, ad Ortum mill. pass. 7. a *Mayda* ad Austrum mill. pass. 12. a Scyllacio mill. pass. 12. a Crotone mill. pass. 45. ab ostio Sybaris, atque adeo a Thuriis in sinu Tarentino plusquam 60. manifestum est, nihil agro Teurano cum agro Thuriorum proprio esse commune.

Ad haec, Thurii iidem ac Sybaritae, (l) auctore Stephano: *Θούριοι, πόλις Ἰταλίας, ἡ πρότερον Σύβαρις, ἀπὸ Θουρίας πηγῆς· ὕςερον δὲ Κωπίαι. Thurii urbs Italiae, quae ante Sybaris, a Thurio fonte: postea vero Copiae.* (m) Tradunt enim, anno III. Olympiadis LXVII. Crotoniatas, duce Milone athleta, insigni clade Sybaritas affecisse; quum ille jussisset tibicines canere eos numeros, ad quos hostium equi inter epulas saltare consueverant. (n) *Jove* valde *irato* eos periisse scribit Dionysius Geographus *vers.* 372–374.

Ἔςι δὲ τοι κἀκεῖθι, Διὸς μέγα
χωσαμένοιο,
Δειλαίη Σύβαρις ναέτας ςε-
νάχουσα πεσόντας,

(i) Vide *Dionys. lib.* 1. *pag.* 27. (k) *eod. loc.* (l) *Suidas in* Alexis. (m) Quae desumta sunt ex Strabone *lib.* 6. quem vide *pag.* 263. *edit. Paris.* (n) *Aelian. lib.* 16. *histor. animal. cap.* 23.

Μηναμένους ὑπὲρ αἶσαν ἐπ' Ἀλφειοῦ γεράεσσι.

Est autem etiam ibi, Ioue valde irato,
Infelix Sybaris, incolas gemens interemptos,
Qui insanierunt supra modum ob Alphaei praemia.

Jove irato, vel quod dona Jovi Olympio dicata diripuissent, *τὰ ἐν ναῷ ἀναθήματα*, ut habet Eu-
P. stathius; (o) vel quod, uti ora-
371 culum Delphicum praenunciaverat, plus hominem, quam Deum, coluerant: herus enim quidam, quum servum in ipso Junonis templo flagris caedere non temperasset, confugientem tandem ad sepulcrum paternum caedere destitit. (p) Citharoedum ad ipsam Junonis aram trucidatum a Sybaritis, tradit Aelianus. (q) Ceterum Sybaritarum reliquiae a Thessalis collectae dicuntur, et in antiquos lares deductae; (r) a Crotoniatis autem iterum expulsae Olympiadis LXXXIII. anno I. et biennio post Thurios urbem aedificatam narrant. Anno a Roma condita CCCCLI. Coss. M. Livio Dentre et M. Aemilio Paulo, capti Thurii a Graecis; mox Graecis ademti. Livius *lib.* 10. *Eodem anno classis Graecorum, Cleonymo duce Lacedaemonio, ad Italiae littora appulsa, Thurias urbem in Salentinis cepit. Adversus hunc hostem Cos. Aemilius missus praelio uno fugatum compulit in naves. Thuriae redditae veteri cultori; Salentinoque agro pax parta.* Thurios, diu secunda fortuna usos, tandem Lucanis paruisse, ex Graecis (s) Latinisque scriptoribus colligit Ph. Cluverius; quumque Lucani a Tarentinis oppressi tandem essent, ad Romanos confugisse; qui Latinam coloniam eo deduxerunt, eodem Ann. Urb. DLIX, quo Tempsam, et Crotonem, Coss. P. Scipione Africano II. et Tib. Sempronio Longo. Sed frustra Livium *libro* 34. testem advocat Cluverius: ille enim diserte tradit *libro* 35. coloniam in Thuriorum agrum sequenti anno deductam fuisse, Coss. L. Cornelio Merula et Q. Minucio Thermo, exiguumque pro agri copia colonorum numerum ibi relictum a Triumviris. Inde coloniae nomen *Copiae* factum, haud inepte dixeris. (t) Non igitur agrum Teuranum, neque Thurinum in Edicti de Bacchanalibus tabula dixissent Romani post octo annos a colonia deducta, sed agrum *Copiatarum*. Saltem *Thurium*, nam gentile a

(o) ad eumdem Geographi locum, citatus a Guil. Hill. *in comment.* (p) *Eustath. loco. cit. Stephanus in Σύβαρις.* (q) *Var. hist. lib.* 3. *cap.* 43. (r) Quo spectat Thuriorum nummus argenteus apud me, habens, ut ceteri, taurum cornupetam, cum inscriptione *ΘΟΥΡΙΩΝ*; sed, quod non obvium, in extimo plano, pedibus Tauri supposito, legitur literis parvissimis *ΜΟΛΟΣΣΟΣ*· nam Thessaliae partem Molossi, Epirotica gens nobilissima, incoluit, teste Strabone *lib.* 9. *pag.* 429. 430. Thurium igitur conditum, et nummus cusus ante secundam cladem a Crotoniatis illatam. (s) *Strabo lib.* 6. *pag.* 263. (t) Tristanus *Tom.* 1. *Comment. histor. pag.* 18. citatus a Vaillantio *Numism. aer. Impp. in colon. in Julio pag.* 4. existimet, ad Thurium M. Graeciae urbem pertinere nummum; in quo capita Julii et Augusti visuntur cervicibus oppositis, et in adversa area navis Praetoria, sub qua scriptum COPIA. Ipse Vaillantius et Harduinus in diversas abeunt sententias.

Thuriis fit *Thurius*, non Thurinus: unde corrigendus est Plinii locus *libro* 34. *cap.* 6. et pro *Thurini* legendum *Thurii*: quod non latuit Fulvium Ursinum in notis ad *Dionysii Halicarnassei Eclogam* 5. *de legationibus*, *pag.* 106. *edit. Plantin.* Liquet etiam, ut obiter hoc moneam, non esse de Thuriis ad mare superum accipienda verba Suetonii, (*u*) ubi, de Augusti origine verba faciens, *agrum Thurinum* nominat, *pagum Thurinum*, *regionem Thurinam*; unde Octavius per contumeliam a M. Antonio *Thurinus* est appellatus: neque enim pagi appellatio nobilissimae Bruttiorum urbi coloniaeque Latinae convenit, nec nisi frigidissimam inde cavillandi occasionem captasset Antonius. Magis est igitur, ut dicamus, pagum *Thurinum*, vel *Turinum* Suetonii a *Turio* fluvio nomen sumsisse, quem sex millibus passuum Roma abesse docet Livius. (*x*) De eodem pago accipiendus est Paterculus, ubi Annium Milonem circa *Turios* oppressum narrat. (*y*)

Teuranum fieri ab antiqua *Terina*, quam evertit Hannibal, P. dum tutari non posset, (*z*) ve- 172 tat analogia: ejus gentile est *Terinaeus*, ut veteres nummi docent cum inscriptione TEPINAION, (*a*) et Stephanus in TEPINA. (*b*)

Est igitur aliunde petenda agri *Teurani* appellatio: nec ulla commodior ea, quam ex Strabone discimus: (*c*) ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων, inquit, καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λεγομένη ἵδρυται. *Super Thurios est etiam sita regio, quae vocatur Tauriana.* Hunc locum immerito sollicitat Philippus Cluverius, (*d*) et pro Ταυριανή reponendum contendit Θουριανή· nam gentilia, inquit, vocabula a Thurio refert Stephanus, Θουρῖνοι, et Θουριανός, *Thurinus*, *Thurianus*. Atqui Strabo aliam prorsus regionem in animo habuit, quam quae proxime Thurios circumjacet: quid enim dicto opus fuisset, *Thuriorum* regionem appellari *Thurinam*, aut *Thurianam*? praesertim quum post pauca de ipsis Thuriis esset verba facturus? Ideo inquit, *supra Thurios*, ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων, non *circa Thurios*, περὶ δὲ τοὺς Θουρίους. Immo neque Stephanus *Thurinos*, et *Thurianos* appellatos scribit, tametsi analogia id postulare videtur, sed *Thurios*, *Thuriacos*, *Thuriatas*, et *Thurienses*.

Tauriana itaque Strabonis regio, quae est supra Thurios, id est, quae incipit supra fines Thuriorum, sive ager *Teuranus*, in latum quidem pertinet ad usque Laï fluminis ostium; et nominis vestigia satis apparent in mediterraneo oppido haud incelebri ad Apennini radices, etiam nunc *Torano*: (*e*) in longum vero protenditur ad fretum

(*u*) *in Augusto cap.* 2. 3. 7. (*x*) *lib.* 26. (*y*) Vide *Ger. Vossii notas ad Paterculi lib.* 2. *cap.* 68. (*z*) *Strabo lib.* 6. (*a*) Per O, non per Ω, ut in vetustissimis Graecorum nummis saepissime invenias. (*b*) Ubi videndae doctissimi Holstenii castigationes et notae. (*c*) *lib.* 6. *pag.* 254. (*d*) *Ital. antiq. pag.* 1271. (*e*) Fr. Leander Albertus *Ital. region.* 7. veterem Dampetiam existimat; sed valde nec uno modo fallitur; tum alii, qui huic sententiae acquiescunt: est enim Dampetia eadem ac *Lampetia*, sive *Clampetia*: haec vero, teste Lycophrone apud Holstenium *notis et castigationibus in Stephanum* in *ΛΑΜΠΕΤΕΙΑ*, oppidum erat maritimum ad Hipponium montem, id est ad extimum cornu Hipponiatis sinus, hodie *Amantia*.

Siculum; dictaque est meo judicio *Tauriana* a jugis montium, qui mediam secant Italiam. Omnes enim inalpini *Tauri* dicti sunt, ut ipsemet Cluverius alibi docet. (*f*) Ad rem Stephanus: *Ταύροι, ὄρος διὰ μέσης Ἀσίας διῆκον· Διότι Ταύρους οἱ παλαιοὶ πάντα ὅσα μεγάλα καὶ βίαια ἐπωνόμαζον, Ἢ προτομῇ Ταύρου τὰ πρὸς τῇ θαλάσσῃ αὐτοῦ ἀπείκασε. Τὸ ἐθνικὸν Ταυριανός, πλεονασμῷ τοῦ α, ὡς Ζυγιανός. Taurus, mons per mediam Asiam pertinens: quod antiqui omnia magna et violenta* tauros *cognominabant. Vel effigiei tauri partes ejus ad mare similes erant. Gentile Taurianus, pleonasmo literae a, ut Zygianus.* Quare laudandus est magnus Salmasius, qui alium Stephani locum de Tauriscis populis Alpinis emendavit, et pro *οἱ καὶ Τρῶσοι λέγονται*, legit *οἱ καὶ Ταῦροι λέγονται.* Hac eadem ratione nomen sortita est *Taurica Chersonesus*, regio montibus aspera, de qua Scymnus Chius (*g*) meminit, ubi de adventu Iphigeniae ex Aulide:

Εἰσὶ δὲ τοῖς ὄχλοις μὲν οἱ Ταῦροι συχνοί.
Βίον δὲ νόμον νομάδα τ' ἐζηλωκότες,
Τὴν δ' ὠμότητα βάρβαροί τε καὶ φονεῖς,
Ἱλασκόμενοι τὰ θεῖα τοῖς ἀσεβήμασιν.
Turbis abundant maxime frequentibus
P. 173 *Tauri, vagamque in montibus vitam trahunt,*
Crudelitate caedibusque barbari,
Ipsum sceleribus impiis numen colunt.

Praeterea neque Cluverium latebat, Italiam ab Italo Rege appellatam, quasi *Taurinam*, quae antea Oenotria dicebatur. (*h*) Nam *Ἴταλος*, vel *Ἰταλὸς* est vitulus, sive taurus, ab *ἴτης*, quia animosus. Immo non aliam olim regionem dictam fuisse Italiam, quam hanc ipsam, de qua tractamus, quaeque olim Oenotriis paruit, ut pluribus docet Strabo; unde Virgilius: (*i*)

Oenotri coluere viri: nunc fama, minores
Italiam dixisse, ducis de nomine, gentem.

Strabo *lib.* 6. (*k*) *Φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας συγγράμματι, ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι, καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωτρίαν προσαγορεύεσθαι· ὅριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν τῷ Τυῤῥηνικῷ πελάγει, τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς Βρεττίας ἔφαμεν, τὸν Λαὸν ποταμόν· πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ, τὸ Μεταπόντιον· τὴν δὲ Ταραντίνην, ἣ συνεχὴς τῷ Μεταποντίῳ ἐστὶν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυγας καλῶν· ἔτι δ' ἀνώτερον, Οἰνωτρούς τε καὶ Ἰταλοὺς μόνους ἔφη καλεῖσθαι, τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν· Antiochus in opere, quod de Italia conscripsit, hanc regionem, ait, Italiam appellatam fuisse, ac de ea se scribere: prius autem dictam fuisse Oenotriam. Terminum autem ei constituit, ad mare quidem Tyrrhenum, quem et nos Bruttiis assignavimus, Laum flumen; ad Siculum autem fretum, Metapontium. Sed Tarentinam regionem, quae continuo agrum Metapontinum subsequitur, extra Italiam sub Japygiae nomine censet. Apud vetustiores autem ait eos tan-*

(*f*) *De Vindelicia cap.* 2. *Holstenius ad Stephanum in ΤΑΥΡΙΣΚΟΙ.* (*g*) Cujus fragmenta, cum versione Holstenii, edita sunt Tomo 2. *Stephani Byzantini pag.* 376. 377. (*h*) *Strabo lib.* 6. *pag.* 354. 355. (*i*) 1. *Aeneid. vers.* 536. 537. (*k*) *pag.* 254.

tum *Oenotros ac Italos fuisse habitos, qui intra Isthmum siti versus fretum vergerent Siculum.* Dionysius eadem fere habet lib. 1. (l) *Ἰταλία δὲ ἀνὰ χρόνον ὠνομάσθη, ἐπ᾽ ἀνδρὸς δυνατοῦ, ὄνομα Ἰταλοῦ. τοῦτον δέ φησιν Ἀντίοχος ὁ Συρακούσιος ἀγαθὸν καὶ σοφὸν γεγενημένον καὶ τῶν πλησιοχώρων τοὺς μὲν λόγοις ἀναπείθοντα, τοὺς δὲ βίᾳ προσαγόμενον, ἅπασαν ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιήσασθαι τὴν γῆν, ὅση ἐντὸς ἦν τῶν κόλπων τοῦ τε Ναπητίνου καὶ τοῦ Σκυλητίνου· ἣν δὴ πρώτην κληθῆναι Ἰταλίαν, ἐπὶ τοῦ Ἰταλοῦ· Italia vero post nominata est sub viro praepotente Italo. Hunc Antiochus Syracusanus ait bonum et sapientem fuisse, et propinquarum regionum hominibus partim oratione persuasis, partim vi coactis, totam eam terram sub imperium suum redegisse, quanta patet Napetinum sinum inter et Scyletinum: eamque primum Italiam vocatam Itali temporibus.* (m) Pro *Ναπητίνου* Glareanus subſtituit *Νεκεσίνου*, sed Masis omnibus adversantibus. Strabo, superius allatus, habet per ι, *Ναπιτῖνον κολπόν*. Ex *Napitio* factum eſt oppidum, quod nunc dicitur *lo Pizzo*, in intimo sinu, haud longe a Vibona.

P. Si quid tentandum eſt, potius
174 emendaverim Stephani locum in *ΛΑΜΗΤΙ΄ΝΟΙ*, ubi legitur: *ΛΑΜΗΤΙ΄ΝΟΙ, πόλις, ἀπὸ Λαμήτου ποταμοῦ πρὸς Κρότωνα. Lametini, urbs a Lameto fluvio juxta Crotonem.* Principio enim *Lametini* sunt ipsi cives, ὁ πολίτης, *Λαμητῖνος. Civis, Lametinus.* Urbs igitur *Λαμήτεια*, vel *Λαμήτεια*, ut paulo poſt *ΛΑΜΠΗ΄ΤΕΙΑ, πόλις, Lampetia, urbs*, quam Latini Clampetiam dixere: vel *Λάμητος* eſt oppidum, civis *Λαμήτιος*, uti ex Lycophrone et Tzetze notavit Holſtenius. (n) Deinde, τὸ, *πρὸς Κρότωνα* falsum. *Lametia* enim oppidum, unde *Lametini*, situm erat ad ipsos fontes Lameti fluvii in mediterraneis ad radices Apennini; quod recte notavit Voſſius, *observationibus ad Melum*; (o) tametsi fallitur putans, oppidum dici nunc *Maida*. Hoc enim magis vergit ad meridiem: *Lametia* vero hodie dicitur *Amato*, a cognomine fluvio, qui fere in medium sinum Hipponiatem, sive Napetinum delabitur: quod oppidum aequo fere intervallo jacet inter duo maria, Ausonium, sive Scylletium, et Tyrrhenum; diſtat vero a Crotone L. et amplius paſſuum millibus, sive ſtadiis cccc. Quomodo ergo *πρὸς Κρότωνα*; potius *πρὸς Οὐιβῶνα*, *non longe a Vibona*, sive Hipponio, unde sinui nomen. Sed neque hoc verum; nam longe propior Vibonae *Metaurus* fluvius. Erroris cauſſam subodoraſſe mihi videor, nomina similiter terminantia Lameti, et Neaethi fluviorum. De hoc Plinius *libro* 3. *cap.* 11. *A Lacinio promontorio secundus Europae sinus incipit magno ambitu flexus, et Acroceraunio Epiri finitur promontorio. a quo abest* LXXV. *millia pass. Oppidum* CROTO, *amnis* NEAETHUS. *Oppidum Thurium inter duos amnes Crathim et Sybarim, ubi fuit urbs eodem nomine. Νέαιθος* etiam dicitur Straboni *παρὰ τὸ τὰς ναῦς αἴθειν*, quod Trojanae mulieres poſt eversum Ilium navigationis taedio navigia ibi incenderant. Stephano

---

(l) *pag.* 27. (m) Ab ipso Cluverio haec verba afferuntur, *Ital. antiq. pag.* 1290. (n) *Castigationib. in Stephanum.* (o) *Citatus a Berckelio ad Stephanum in ΛΑΜΗΤΙ΄ΝΟΙ.*

est *Νέαιθος*, in *ΑΣΚΑΝΙΑ.* Hic fluvius vere *πρός Κρότωνα* imposuit Stephano, vel ejus Epitomatori.

Ut e diverticulo in viam, Ptolemaeum quoque corrigit Cluverius, *Tauriani* nominis hostis: ubi enim inquit ille:

Λάου ποτ. ἐκβολαί	*Laï flum. Ostia*
Τέμψα πόλις	*Tempsa urbs*
Ταυριανὸς σκόπελος	*Taurianus scopulus*
Ἱππωνιάτης κόλπος	*Hipponiates sinus.*

legendum contendit *Τέμψα πόλις, Τεριναῖος σκοπελος. Id est,* inquit, *Ligaea insula, sive Terina, quae nunc etiam Petra, scopulus Terinaeus, maris recessu relictus in sicco.* Correctionem non improbaverim; sed quadrant in Cluverium verba Holstenii adversus Stephanum Byzantinum in *ΤΕΡΙΝΑ· Lycophronis auctoritatem. frustra praetendit Stephanus, ut ex oppido insulam nobis effingat. neque enim Lycophron insulam esse affirmat* (Terinam,) *sed locum maritimum fuisse significat.* Mirum, quod Plinium quoque, et Melam emendare in animum non induxit suum Cluverius. TAVRIANVM, inquit Plinius, *Portus Orestis, et Medua.* (p)
P. Pomponius autem Mela, (q) ab
276 extrema Italia incipiens, *Rhegium, Scylla,* TAVRIANVM *et Metaurum.* Forte eandem memorat Stephanus in *ΤΑΥΡΑΝΙΑ,* dum inquit: *ΤΑΥΡΑΝΙΑ, πόλις Ἰταλίας. ἐθνικὸν Ταυρανῖνος, ὡς Πλακεντῖνος, καὶ Ταυρανιᾶνος. Taurania, urbs Italiae. Gentile Tauraninus, ut Placentinus, et Tauranianus.* Quamobrem minus ignoscendum censeo Abrahamo Berkelio, ad hunc locum dicenti: *Quum nulla usquam apud alios Auctores reperiatur Italiae Urbs Taurania, omnino persuasum habeo, scripsisse Stephanum Ταυρασία, Ταυρασῖνος, καὶ Ταυρασιανος. Ita etiam Appianus in Hannibalicis nominat: Καὶ μικρὸν ἀναπαύσας, προσέβαλλε Ταυρασίᾳ, πόλει Κελτικῇ. Quum aliquantulum quievisset, Taurasiam, Gallicam urbem, bello petiit. Illam nempe, quae postea dicta est Augusta Taurinorum.*

Taurianum Melae, et Plinii (quando *Seminariam* ex ejus ruinis originem duxisse putant (r) Geographi) aberat a loco, ubi nostra tabula reperta est, sexaginta et amplius passuum millibus; duplum ab ostio Sybaris et a Thuriis; tantundem fere a Lao, qui Lucaniam a Bruttiis separat: nec tamen diffiteor, fuisse *Taurianum* in ipso agro *Taurano,* sive regione *Tauriana* Strabonis, quae a perpetuis jugis montium dicta est, et longe lateque patuit: ita ut a majore Bruttiorum isthmo Rhegium versus progredientibus laeva esset descensus ad *Crotonem, Lacinium* et *Japygum* promontoria, *Scylletium* sinum, *Cocynthum* promontorium, *Locros, Cauloniam*; dextera ad *Cerillos, Tempsam, Clampetiam, Napetinum* sive Hipponiatem sinum, *Vaticanum* promontorium, *Metaurum, Taurianum, Portum Orestis, Meduam Scyllam.* Et huc refer illa Th. Dem-

(p) *lib.* 3. *cap.* 5. (q) *lib.* 2. *cap.* 2. (r) Camillus Peregrinius *lib.* 2. *Hist. Princip. Longobard. ad oram pag.* 47. adnotavit. *Fuit Tauriana ad mare, ubi nunc Palma prope Seminarium.* Incolae tamen existimant, ubi nunc est Palme, fuisse *Portum Orestis.*

pferi *lib.* 4. *Etrur. Regal. cap.* 7. ubi, post allatam Pauli Warnefridi Italiae descriptionem *lib.* 2. *de gest. Longobard. cap.* 14. qui octavo loco ponit Lucaniam, et in ea Rhegium, inquit: *Ascheraz olim dicebatur*, *docuit ex Flavio Josepho Gabriel Barrius*; *et ejus incolae* TAVROCINI, *ex Probo Grammatico in vita Virgilii.* Vestigia quaedam veri haec sunt, sed tenebris mirum in modum obsita. Medius itaque inter duo longe dissita extrema, et in ipso umbilico agri *Teurani* fuit locus, (nunc *Tiriolo*, veteribus forte *Numistro*) qui maxime opportunus visus fuit figendae Tabulae nostri Senatusconsulti de Bacchanalibus.

Quum haec typrographis jam tradita essent, operique finem imposuissem, ecce literas a Clar. equite Pio Nicolao Garellio, ex quibus opportune didici, Taurianam Melae et Plinii stetisse exeunte saeculo VI. Gregorius enim Magnus, scribens ad Petrum Subdiaconum, (s) inquit: *Venerabilis Paulinus*, *Episcopus Tauri*, *Civitatis Provinciae Brutiorum*, *nobis asseruit*, etc. ubi adnotarunt viri docti: *Varie quoque scribitur hujus civitatis nomen in M. SS. nam in Vaticano legitur* TAVRINAE, *al.* TAVRANAE, *al.* TAVRIANAE. *Urbs olim fuit Episcopalis Brutiorum*, *eversa a Saracenis inter Rhegium et Hipponium.* Eidem Paulino Ecclesiam Liparitanam regendam dedit Gregorius *Epist.* 17. *lib.* 2. (t) subdens: *Ecclesiam vero Taurianensem*, *quoties opportunum tempus credideris*, *visitabis.* De qua re *Epistola* 16. (u) ad Maximianum, Syracusanum Episcopum, scribens, inquit: *Quia igitur Ecclesia Liparitana sacerdote privata dignoscitur*, *ideo Paulinum*, *Taurianensis Ecclesiae Episcopum*, *in praedicta Ecclesia Liparitana fraternitas tua sine mora praeesse constituat.* *Tauriatinensis*, pro *Taurianensis*, in veteribus editionibus legisse videtur Holstenius, (x) quem in hac re facem sibi praetulisse ingenue, pro suo more, indicavit mihi laudatus Garellius. P. 176

Item Saeculo VII. Etenim Georgius Episcopus Taurianensis subscripsit Actioni IV. Concilii Oecumenici VI. Cpolitani III. (y) *Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Ταυριανῆς ἐπαρχίας Καλαβρίας* etc. *Georgius minimus Episcopus Sanctae Ecclesiae Taurianae provinciae Calabriae.*

Saeculo VIII. Actioni IV. Concilii Nicaeni II. sive Oecumenici VII. (z) subscripsit: *Θεόδωρος ἀνάξιος Ἐπίσκοπος Ταυριανῆς* etc. *Theodorus indignus Episcopus Taurianae.* Et paullo ante subscripserat *Στέφανος ἀνάξιος Ἐπίσκοπος Βιβώνων.* *Stephanus indignus Episcopus Vibonensium.*

Quin saeculo IX. labente adhuc utraque sedes erat sub Metropolitano Rhegiensi, hic sub Constantinopolitano Patriarcha; ut didici *ex Ordine praesidentiae Metropolitanorum*, *qui suberant Apostolico throno Constantinopolis*, *et subjectorum eis Episcoporum juxta Dispositionem* Leo-

(s) *Epist.* 39. *lib.* 1. *juxta vet. Edit. epist.* 41. *edit. Paris. anno* 1705. (t) *In vet.* Edit. *epist.* 13. (u) *In vet. edit.* 26. (x) *Not. ad Ital. antiq. Cluver. edit. Rom. in* 8. *ann.* 1666. *pag.* 299. (y) *Tom.* 6. *collect. Labb. pag.* 694. (z) *Tom.* 7. *Concil. Labb. pag.* 329.

Leonis Imperatoris, cognomento Philosophi, apud Leunclavium *Juris Graeco-Romani libro* 2. (*a*) Nempe sub Rhegiensi Episcopo erant Episcopi:

α ὁ *Βιβώνης*	1 *Vibonensis*
β ὁ *Ταυριάνης*	2 *Taurianae*
γ ὁ *Λοκρίδος*	3 *Locridis*
δ ὁ *Ρουσιάνου*	4 *Rusiani*
ε ὁ *Σκυλακίου*	5 *Scylacii*
ς ὁ *Τροπαίου*	6 *Tropaei*
ζ ὁ *Ἀμαντείας*,	7 *Amantiae*,
etc.	etc.

Imperasse Leonem Philosophum ab Ann. Chr. DCCCLXXXVI. ad CMVIII. notissimum est. Ex eadem *Dispositione* mira lux affulget allatis Gregorii Magni Epistolis. *Pagina* enim 101. ejusdem *Juris Graeco-Romani* tam Rhegiensis, quam Syracusanus Metropolitani dicuntur *avulsi* a Dioecesi Romana, *ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς διοικήσεως*: et paulo inferius legitur, *Syracusano* subesse Ecclesiam *Liparensem*. Scimus igitur, quamobrem ad Maximianum Syracusanum Episcopum scripserit Romanus Pontifex, de Liparitana Ecclesia a Paulino Taurianensi regenda: necdum enim Rhegiensis, aut Syracusana sedes *avulsae* fuerant a Dioecesi, sive Patriarchatu Romano; nec Liparitanae Ecclesiae Paulinum praefici inscio Syracusano decuit.

Saeculo tandem XI. *Tauriana* et *Vibona* a Saracenis videntur fuisse deletae. Tametsi enim saeculo IX. Brutios et universam Calabriam Barbari vastaverint, (*b*) anno nihilominus MIX. *mense Augusti* (inquit Lupus Protospata) *apprehenderunt Saraceni civitatem Cosentiam, rupto foedere nomine Cayti Sati etc. et Anno* MXX. *descenderunt Saraceni cum Rayce, et obsederunt Bisinianum, et illud apprehenderunt*. Quo tempore, quum potiundae Italiae omnem fere spem abjecissent, vero val- P.
de videtur simile, majori rabie 177
in harum regionum minora oppida Barbaros saeviisse. Igitur, Tauriana et Vibona jam vacuis penitusque desertis, optimum factu visum est Rogerio Nortmanno, Calabriae et Siciliae Comiti, si earum sedes Episcopales in unam Miletensem coalescerent: quod a Pontifice Max. Gregorio VII. facile impetravit. Sic enim ille inquit in diplomate ad Arnulphum Episcopum Miletensem: (*c*) *Ὡς ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τῆς Βιβώνης, καὶ τῆς Ταυριανῆς ἐπισκοπῆς διὰ τὰς πραχθήσας ἁμαρτίας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀκατοίκηται, καὶ ὀλεσμέναι. Κἀγὼ Ῥουκέρης Θεοῦ χάριτι κώμης Καλαβρίας καὶ Σικελίας προνοίᾳ θείᾳ ἡμῖν ἐγγίσασα, ὡς ἐπέγνων, ἠθέλισα αὐτὰ τὰ δύο καθήματα εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἀνεγείρειν τοῦ Μιλήτου, καὶ αὐτὴ ἡ μία οὔτε τῆς Βιβώνης, οὔτε τῆς Ταυριανῆς ὀνομαζέσθαι, ἀλλὰ τοῦ Μιλήτου, ἦν, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, εἰς ὄνομα τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἀρχιερέως Νικολάου πεποίηκα. ταύτην ἕνεκα εἰς τὸ στερεῶσαι εἰσῆλθον εἰς τὴν πρόσωψιν τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου τοῦ ἐνδόξου κορυφαίου Πέτρου πάπα Γρηγορίου ἑβδόμου. Quoniam ecclesiae episcopales Bibonae et Taurianae, propter patrata scelera, ab hominibus desertae atque deperditae sunt, et ego Rogerius Dei Gratia Comes Calabriae et Siciliae, annuente nobis divina providentia, ut novi, volui duas has*

(*a*) *pag*. 97. (*b*) *Ostiens. lib*. 1. *cap*. 35. *Sigon. de regno Ital. lib*. 5. (*c*) Apud *Ughell. Ital. Sacr. Tom*. 1. *edit. Venet. ann*. 1717. *pag*. 943. *et* 944.

athedras in unam Ecclesiam filetensem redigere, et hanc nam, nec Bibonae, nec Tauianae nomine, sed Miletenrm vocare, quam, Deo faven. r, nomini Dei Genitricis, et 'ancti Nicolai Episcopi patris ostri dicavi. Quare hujus rei ausa confirmandae petii conpectum Sanctissimi Papae Gre. 'orii septimi, qui gloriosi A. 'ostolorum Principis Petri se. em tenet. Sic olim vertit Nic. lemannus Vaticanae Bibliothecae praefectus; sed allu Hoc enim diploma datum se Octobri (sine die) I ne x. anno mundi, ju putum Graecorum et Sy 6595. (d) ideft anno ae geris Chriſtianae 1087. q Victor III. Petri sedem defuncto jampridem G VII. Anno Chriſti 1085. (de Tauriana, maritima rum urbe, in gratiam etiſſimi dicta sunto.

(d) Aera mundi Graecorum et Syrorum Ecclesiaſtica a d Chriſtum anni 5508. inquit Scaliger de emendat. temp . ubi de Indictione Cpolitana. (e) Sigon. de reg ib. 9.

ANNOTATIONES

VIRORUM DOCTORUM

) LIVII LIB. XXXIX. CAP. XIX. §.

Quae, quod prolixiores essent, loco suo inseri non potuerunt.

tique Feceniae Hispalae da- deminutio, gentis enuptio, ris optio item esset, quasi ir testamento dedisset. Uti- ei ingenuo nubere liceret] picor conditionem liberto- Romae non semper eandem e: nec temeraria levique con- ura impelli videor, ut id cre- , cum ex Livio intelligam, l eis olim licuisse de suis for- s dare, nihil diminuere. quod tem eis postea licuisse, juris- ultorum auctoritate non in- e quis adfirmaverit. Nam et- ate, vivo patrono, liberti- dum adolescentem Aebutium nunificentia sustentabat, clam en patrono et ignaro, con- ue jus libertinae conditionis faciebat. hoc certe constat, tuo patrono jus ei fuisse te- di, tutore a praetore et tri- o petito, in cujus manu esset, no auctore testamentum fa- t. Decretum igitur dicit Li- fuisse senatusconsulto, ut s esset dandi et diminuendi, est, de suo peculio largien- et diminuendarum fortuna- ; quod non fuisse videtur essum libertinis, vivo patro- Itaque, quamquam ejus onus fato concesserat, vel senatus id ignorabat, vel mulierem omni jure con- nis libertinae liberatam de- tamque beneficio suo vole- bant, dationem et diminutio ei tribuit. Addit Livius, da etiam ei *gentis enuptionem*, q interpretor, non ut ei jus e extra libertinum ordinem nub di: sed ut aliis, quam libe sui patroni, aut gentis, ex patronus ejus erat; id est, qu libertis gentis illius hominis, jus erat liberta, nubere jus e *Enubere* autem est extra ordin aut genus, aut gentem nubere. vius l. 10. (23.) *Virginiam A filiam patriciam, plebejo ptam L. Volumnio consuli, m tronae, quod e Patribus enup set, sacris arcuerant.* Datum dem mulieri senatusconsulto sibi tutorem optaret, quem vel utque ei ingenuo nubere lice TURNEBUS 30. Advers. 25. Q Turnebus, hunc locum di tione, nonnulla perperam ex nit, alia omittit, quae nece rio erant perpendenda, alia ro diminute explicat, idcirco majorem lucem, quoad mel licuerit, Livii dictis interim ferre conabimur. *Dare*, e *datio* derivatur, apud Jurisc sultos proprie accipitur, qu dominii translationem signifi §. 14. Instit. de Action. leg. §. fin. D. de Verb. obligat. *dare in solutum* frequens a eosdem. Sic et *dare* dicit qui permutat. l. 76. D. de Ve signif. Senatus itaque, qui

spalam ob Bacchanalium scelus detectum praemio afficere voluit, inter caetera ei concessit, ut sua bona in alium transferre posset pro libito; quod antea facere ei non licebat, nec uti mulieri, nec uti libertinae. Nam Romanis moribus priscis mulier sui juris non erat, sed sub perpetua tutela vel patris, vel mariti, aut proximorum, aut tutoris dati a judice; quod Cic. in Orat. pro Muraen. et in Topic. et Boëtius in comment. docuere. Nec etiam uti libertina: nam ex lege xii. tabularum semper erat in tutela patronorum, vel liberorum eorum, vel eorum omnium, ad quos successio bonorum libertorum ab intestato spectare poterat. §. 1. de Success. libert. nam antiquitus ex jure civili erat successionis jus in bonis liberti patronis tantum ex lege xii. tabularum, si is decessisset sine legitimo haerede. Jure praetorio pars dimidia deinde delata bonorum liberti patrono; subinde lege Papia cum filiis liberti patronus in virilem partem vocatus, si sestertium centum millium esset patrimonium. Postea Justinianus, decedentibus sine liberis ab intestato libertis, patronis ex lege xii. tabularum delatam successionem reservavit, succeditque liberto non tantum patronus, sed etiam conjuncti vel proximi patrono usque ad quintum gradum; quod ex dicto tit. de Success. libert. dignoscitur. Nec solum permissa Hispalae *datio*, sed et *diminutio*. Pro *diminutione* autem nequaquam intelligendum de capitis diminutione, de qua passim JCti: quae triplex erat, quia quaelibet ejus species in poenam, non in praemium, dabatur. Quod si per *diminutionem* cum Turnebo interpretemur, quod scilicet posset de peculio fortunarum suarum disponere, erit verbositatis vitium in Livio. Nam si poterat per dationem totum peculium in alium transferre, nonne et tanto magis et ejusdem partem distrahere? Quamobrem quum per *diminutum* apud Jurisperitos intelligi quandoque videam, quod usucaptum est, l. 21. D. de Haeredit. petit. ita et per *datam diminutionem* intelligerem jus usucapionis. Nam sicuti servus non poterat suo nomine usucapere, quia ab alio ipse possideretur, l. 118. D. de Regul. Jur. ita et libertinus, quamvis libertatem adeptus, quum tamen, ut diximus, in perpetua esset tutela patroni, et ad eum bona illius, seu eorum pars spectare posset, ideo videbatur quasi precario possidere, ob idque haud vere usucapere posse. Permissa tertio Hispalae *gentis enuptio*, quod Turnebus interpretatus est, concessum jus, ut posset nubere aliis, quam libertis sui patroni. At, quaeso, quo in loco legit unquam, aut apud quem authorem observavit, libertos ea lege obstrictos, ut non possent nubere extra gentem libertorum patroni, cujus essent liberti? Scio quidem inter capita legis Juliae de maritandis ordinibus fuisse, ut, si liberta ab invito patrono diverteret, alii nubere eo invito non posset. l. 6. §. 3. D. de Jur. patron. at hoc aliud esse, quis non videt? nec ob id concludendum, libertam ea lege arctatam, ut extra patroni libertos matrimonio jungi non posset. Itaque magis mihi alia expositio probatur, nempe, Hispalae datum jus, ut posset nubere extra libertinum ordinem, hoc est, patriciorum genti. Nempe lege Julia, quam Augustus tulit, vel antiquatam emendavit, ex Pauli JCti sententia cautum fuerat, ne libertina senatoris filium nec libertinus senatoris filiam ducerent. Nam senatores ut plurimum ex patricia gente, libertini vero semper plebeji, ex Cic.

in 4. in Catil. Hinc Liv. per initia lib. 4. describit magnum certamen Patrum cum plebe de connubio Patrum et plebis, refragantibus Patribus, qui sic contaminari sanguinem suum, confundi jura gentium rebantur. Itaque interpretor *enuptionem gentis* permissum Hispalae, id est, ei concessum, ut posset, quamvis libertini generis, nubere extra gentem libertinam et plebejam, hoc est, nobili patricio, gentili scilicet; nam *enubere* est extra nubere, ex eodem Livio, paulo infra [10, 23.] scribente: *Virginiam Auli filiam patriciam, plebejo nuptam L. Volumnio consuli, matronae, quod e Patribus enupsisset, sacris arcuerant.* Ita quoque *gens* proprie de patriciis. Sic Livius lib. 1. *Dicti Patres majorum et minorum gentium, qui a Romulo et Tarquinio Prisco e patriciorum numero lecti in senatu fuere.* Sic lib. 38, [58.] *Scipionem e Cornelia gente* dixit. et lib. 4, [3.] *gentem Claudiam.* Cic. 1. de Orat. [39.] *Claudiorum gentem.* in orat. pro Flacc. [1.] *Valeriam gentem.* in orat. pro Sextio *Aeliorum gentem.* Suet. in Vespas. cap. 1. *gentem Flaviam.* Et apud Livium P. Decius adversus patricios verba faciens [10, 8.] ait: *Semper ista audita sunt eadem, vos solos gentem habere.* Hinc *gentilitas* nobilium jus, et *gentiles* agnati in nobili familia eadem, ex Cic. in Orat. [1, 39.] et in Topic. [6.] Et vulgo nobiles *gentil' huomini* appellantur, quasi gentis homines. Nec huic nostrae explicationi obstat, quod paulo post addit Livius, datum scilicet eidem, ut ingenuo nubere liceret; nam id ad plebejos etiam ingenuos referendum, ut scilicet Hispalae, quamvis serva nata et ancillula esset, etiamsi postea manumissa, et quae ob id non poterat ingenuo nubere, permissum, ut id facere liceret. Subdit Livius, eidem datam *tutoris optionem, quasi ei vir testamento dedisset;* quorum verborum interpretationem Turnebus omisit, ego sic exponenda censeo, datum scilicet Hispalae jus, quamvis libertina esset, testandi, et sibi assumendi tutorem, cum antea testamentum condere non potuisset, nisi post mortem patroni, quia in nullius manu erat, tutore a tribunis et praetore petito; quod clare paulo antea scribit Livius, ubi de Aebutio haerede instituto ab Hispala verba facit. *Virum* enim *bonum* apud Juristas dictum *judicem* notat glossa in c. potuit. in vers. celeri, ad fin. de loca. l. 137. §. 2. D. de Verb. obligat. et nomen *viri* saepe est dignitatis: refertur enim ad virtutem, vimque animi et corporis. l. 1. C. de Dignitat. ita ut per *virum* intellexerit Livius judicem, vel magistratum aliquem, puta tribunum, praesidem, vel praetorem, qui tutorem dare posset valide testamento condendo: sic enim expono verba illa, *quasi vir ei testamento dedisset*, hoc est, quasi judex, seu praetor tribunusve testamento ei dedisset, id est, tutorem ei dedisset, ut testamento valide haeredem sibi instituere posset. Quorum certe explicatio etsi genuina mihi videtur, addo tamen et aliam conjecturalem. *Viri* appellatione maritum nuncupari, manifestum est; hunc vero ab uxore et *dominum* vocatum, colligimus non solum ex ethnicorum monumentis, sed et ex sacris paginis. Sara Abraham virum suum *dominum* vocat Genes. cap. 18. Ita et Bersabea Davidem 3. Regum cap. 1. idem et Judicum cap. 19. observamus. quod pariter confirmant D. Petrus 1. Ep. Canon. cap. 3. et D. Chrysostomus in Epist. 1. ad Corinth. Homil. 2. et Clemens libr. Recognit. 9.

cap. ult. et Jacobus de Voragine, ubi de Diva Natalia, D. Adrianum maritum suum *dominum* appellante. Apud JCtos *dominum* aliquando accipi pro marito observamus. Ita Imper. Diocletianus l. 8. C. d. Inoffic. donat. ibi *consentiente domino*, *dominum* accipit pro marito, ut notat Salyc. Ita et in l. 57. uti notat Baldus, D. de Donat. inter vir. et ux. l. 88. §. 2. D. d. Legat. sec. l. 41. §. 4. D. de Legat. tert. Et Virg. lib. Aeneid. 4, [213.]

— — connubia nostra
Repulit, ac dominum Aenean in regna recepit.

Ovidius Ep. 20. Her. [149.]

Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter.
Si nescis, dominum res habet ista suum.

Et Lucretia lib. 2. Fast. [745.] de marito loquens ait:

Mittenda est domino (nunc nunc properate puellae)
Quam primum nostra facta lacerna manu.

Apud Plutarch. in libello de Claris mulieribus [de virtut. Mulier. p. 261.] Timoleontis uxor captiva Aristotimi cum aliis mulieribus, suum et illarum maritos dominos appellat. Idem Plutarch. in libro cui titulus In Principe requiri doctrinam [ad Principem indoctum pag. 780.] Persarum regem uxores sane dominum appellant. Itaque sicuti mulieres viros suos olim dominos appellavere, ita et e converso dominos libertorum vocari posse *viros*, non inconvenit; sicque hoc loco Livium *virum* accipere pro domino et patrono; ita ut sit sensus, permissum Hispalae optionem tutoris, ac si dominus testamento id dedisset, et libertae non habenti facultatem, scilicet sibi eligendi tutorem. Nam liberti, mortuo patrono, tenebantur petere tutorem filiis illius l. 2. §. 1. D. et l. 2. C. Qui petant tutor. MARC. DONATUS. Ex vet. lib. legendum, *tutoris optio ita esset, quasi ei vir testamento dedisset*. URSINUS. Vet. ed. *tutoris optio ita esset*. quod etiam prodidit Ursinus. GEBHARDUS. Veros sensus horum verborum pete a Turnebo. Cui quia se opposuit Gutherius lib. 2. de Jur. Pontif. 7. tempus est, ut illius rationes examinemus. Caussatur *dationem* et *diminutionem* verba esse generalia, quae sine adjectione alicujus speciei non intelligantur: sic *dationem dotis* dici, et *dationem legum*, et *dationem in adoptionem*; sic *deminutionem capitis*, *corporis*, *legatorum*, *patrimoniorum*. Immo verba generalia significant generaliter; sed ex subjecta materia, quid angustius velint, haud difficulter colligitur: neque alia indigent temperatione, quam ut in re certa et minus late patenti adhibeantur. Notum est *dare* in genere jurisconsultis esse per traditionem dominium transferre. l. 75. pr. ult. D. de V. O. Non possumus autem transferre dominium, nisi quod ipsi habemus; nisi earum rerum, quae sunt nostrae. Cui ergo permittitur in genere *datio*, ei conceditur, ut eorum, quae sunt ejus, nemine vi juris aut potestatis aut patronatus intercedente, dominum facere alium traditione liceat: praesertim si constet, ejus antea conditionem statumve illum fuisse, ut hanc facultatem liberam satis non habuerit. Quare neque de alia re, quam de bonis sive peculio Hispalae, exaudiri potest illa *datio*, neque, *diminutio* cujus sit, jam ignorari necesse est. Tradendo enim alteri minuimus nostra: atque ea vox illustrandae et dilatandae prioris caussa additur. At inprimis huic interpretationi obstare putat Gutherius, quod *tutoris optio* eidem Hispalae detur: si enim potestas

alienandi permissa est, cur postea tutoris optio data, et auctoritas imaginaria adjecta? Atqui numquam fuit propositum senatui, Hispalam eximere numero mulierum, aut talia ei jura dare, qualia viris tantum civibus, neque omnibus, nedum sequiori sexui, conveniebant. Cato apud nostrum lib. 34, [2.] *majores* aït, *nullam, ne privatam quidem, rem agere foeminas sine auctore voluisse:* idcirco illis, quae in manu parentum aut virorum non essent, tutoris auctoritas necessaria erat in his rebus, *si lege, aut judicio agerent, si se obligarent, si civile negotium gererent*, Ulpianus tit. 2. Instit. Non igitur propterea negandum est, dationem diminutionem suorum bonorum datam esse mulieri, quia tutor ad dandum diminuendum adhibendus est. Neque enim intelligitur ei facultas alia permissa, quam quae legibus Romanis ingenuae foeminae, quae nullius in manu erat, competebat. Itaque totum hoc opponitur libertinae conditioni, quibus, superstite patrono, id concessum omnibus non fuisse, minus autem mulieri, recte sentit Turnebus. Nam et post edictum praetoris, quo jus patronorum in liberos temperamentum accepit, patrono remansit actio operarum et alimentorum et societatis bonorum nomine, si id in poenam ingrati animi pepigisset patronus: (satis autem credibile est, quemque, ut maxime potuit, in futurum sibi cavisse) et morientium sine liberis ab intestato patronus haeres erat, contraque testamentum, quo liberi haeredes instituti non essent, bonorum possessionem a praetore accipiebat. Neque obest, quod mortuo patrono nec in manu illius erat Hispala, et, tutore ab tribunis ac praetore petito, jam testamentum fecerat. Nam hoc casu non abolebatur macula libertinae conditionis: eoque cautum est hoc senatusconsulto, ut, quod ante jus erat acquisitum Hispalae per mortem patroni, cum maneret libertini ordinis, id jam ei competeret jure privilegii, quo ingenuis aequabatur, tamquam mulieri, quae mortuo viro in nullius potestate esset. Nunc et Gutherii somnium cognoscamus. Ille vocem *gentis* aptat *dationi*, *diminutioni*, et *dationem gentis* interpretatur *gentilitatem*, quasi esset ab ingenuis oriunda: concedi ingenuitatem illi, ut desineret esse libertina. Quia vero sic *deminutio gentis* intelligi non potest, transit inde ad aliud; nempe ut non modo ingenuitatem, sed novo more patriciam gentem Hispalae dederit populus Romanus: dederit etiam, ut eam gentem minuere, hoc est, plebejo in adoptionem se dare posset. Quin et hoc exemplo refutat Cujacium, negantem foeminas sui juris legibus Romanis adrogari potuisse, quod nulla cum foeminis fuerit comitiorum communio. Hispalae exemplum, inquit, hanc opinionem evertit, cui repugnat textus Ulpiani tit. de Adoption. *nam foeminae quidem non adrogant*, (emendavit Cujacius *non adrogantur*) *quia liberos in potestate non habent.* Ratio legis perspicua, quae minus apta esset, si legeretur cum Cujacio *non adrogantur*. Sic ille et pluribus in hanc mentem. Principio advertendum, Latini sermonis consuetudinem non ferre, ut dicimus, *gentis dationem esse alicui*, hoc significatu, gentem datam esse alicui: non secus ac, *factionem testamenti esse alicui*, non potest explicari, factum ei testamentum esse. Sed ut hoc est, potestatem alicui esse testamenti faciundi, ita illud Latine foret, potestatem alicui dandae gentis esse. Quae potestas aut facultas non dabatur singu-

lari lege, sed erat omnium civium Romanorum, immo liberorum hominum: neque admodum bene haec phrasis de muliere enunciatur. Absurdum est dictu, libertae decreto senatus *dari gentem* etiam Latino sensu: nam eo ipso, quod manumissa erat, habebat gentem patroni: sed *gentem dare* esse dare ingenuitatem, esse deinde in patricios referre, multo minus potest probari. Absurdum est etiam, cum dicitur *datio gentis* voce posteriore significari ingenuitatem, cum intelligitur eadem ad sequens *deminutio*, gentem patriciam denotari. Inauditum prorsus est, foeminas in Patres relatas, aut decreto senatus gentem patriciam accepisse. Quae vero est illa gens patricia? Feceniane, an Hispala? an in Claudiam, Fabiam, Corneliam, aut in similem transiit. Adoptione in Liviam, mox Juliam familiam transiit uxor Augusti: arrogari, ut vere veramque ob rationem Cujacius, non poterant foeminae. Adde Gellium 5, 19. Itaque recte emendat π.4. tit. de Adoption. apud Ulpianum: *Per praetorem vel praesidem provinciae adoptari tam masculi, quam foeminae possunt. Per populum vero Romanum foeminae quidem non arrogantur: pupilli antea quidem non poterant arrogari; nunc autem possunt ex constitutionibus Divi Antonini.* Totum hoc capitulum conceptum est de illis, qui adoptantur; non de illis, qui adoptant. Locum autem omnino non habere, quod est vulgo, *arrogant*, perspicuum est ex π. 8. ejusdem tituli. *Foeminae vero neutro modo possunt adoptare, quoniam nec naturales liberos in potestate habent.* Sic fuit jure antiquo, nec inficiante Justiniano. Quum hoc tam mox docturus esset Ulpianus, quam bene monuisset ante paucos versus de arrogatione. Nam si audias: *per populum Romanum foeminae non arrogant*, intelliges utique posse igitur adoptare. Ergo illudit sibi Gutherius verba Ulpiani sic recitando, *foeminae quidem non arrogant. quia liberos in potestate non habent:* indeque argumentando: ratio haec minus esset apta, si legeretur cum Cujacio *non arrogantur*. Non est enim ea ratio istorum, de quibus dubitatur, verborum Ulpiani, neque hic in Ulpiani contextu inseritur, sed inferius, ubi neutro modo posse adoptare foeminas semel dicit. Illud quoque considerandum, minime conveniens esse, ut libertae, quae corpore quaestum fecerat, gens patricia, alteri indici Aebutio, certe libere nato et civi, tantum decernatur, ut ei emerita stipendia sint, neque invitus militet, neve censor ei equum publicum assignet. Frustra inducitur verbo *enuptionis*, quia est apud Livium *enubere e Patribus*. Quid enim opus hanc potestatem dare, quum post legem Canulejam de connubio Patrum et plebis cuivis patriciarum virginum liceret voluntate parentum, aut quorum in potestate erant, plebejo nubere? quem nodum facit ipse sibi, nec tamen solvit Gutherius. Ita quidque solvi, aït, ut est colligatum, ex regula juris: patriciam factam lege Curiata Hispalam; eadem lege e patriciis exire permitti illi debuisse. Ergo quae gentes post acceptam Canulejam legem in Patres sunt lectae, ex iis foeminam, nisi nova lectione, enubere non quivisse putandum est: lectione enim facti erant patricii omnes illius gentis: ergo et lectione enubendum habuit virgo, quia ita quid solvitur, ut est colligatum. Ridicula sunt haec et plena joci. Cui novus ordo datur, ei utique commune jus omnium ejus ordinis simul acquiritur. Sed et privilegia stri-

ete aït interpretanda: nempe ne extendantur ultra concessum favorem: interim quemlibet favori pro se introducto posse renunciare, nota regula est. M. Annaeus in Excerptis [lib. 1. controv. 8. *Quidquid honoris nomine datur, in utramque partem licet: alioquin desinit praemium esse, cui necessitas injungitur.* Gens libertorum non erat alia, quam patroni, a quo nomen accipiebant, et ejusdem gentis novam familiam humiliorem ordiebantur. Sic *Tullius Tiro*, sic *Pompeja Macrina*, descendens a Theophane liberto Magni Pompeji: sic plures alii. In his mirum non est, moribus introductum fuisse, ut ex auctoritate patroni ejusdem gentis liberti ducerent uxores. libertae nuberent, aeque ab eodem patrono illi manumissas, hae manumissis. M. Porcius Cato clientem habuit scribam Salonium, cujus filia ducta Catonem Salonium genuit. Quum illum appellaret, rogaretque, an filiam elocasset, respondit Salonius: ὡς ὀυδὲ μέλλει, μὴ πρότερον ἐκείνῳ κοινωσάμενος. Pergente Catone, nosse illi se generum idoneum, modo ne displiceret aetas, ultro rogavit alter, ταῦτα φροντίζειν ἀυτόν, καὶ διδόναι τὴν κόρην, ᾧ προαιρεῖται. πελάτιν οὖσαν ἀυτοῦ καὶ δεομένην τῆς ἐκείνου κηδεμονίας, ut est apud Plutarch. [in Cat. maj. pag. 350.] Qui ne de liberis quidem, quos in potestate habebant, inscio patrono consulerent, illi de se maritandis illum auctorem spernere essent ausi? Nec leve argumentum ejus rei praebet Tacitus lib. 6. Ann. [18.] Ubi quum Pompejam Macrinam et maritum ejus Argolicum, socerum Laconem, patrem item fratresque appellasset, subjungit: *Datum erat crimini, quod Theophanem proavum eorum Cn. Magnus inter intimos habuisset.* Communis omnium proavus Theophanes, quia ex eadem gente personae junctae connubiis. Recte ergo Turnebus gentis enuptionem concessam hoc significare sentit, ut aliis, quam libertis sui patroni, aut libertis gentis illius, cujus erat liberta, ei nubere liceret. Et ea propter additur insuper: *utique ei ingenuo nubere liceret:* quod scilicet illis verbis non erat satis expressum. In caeteris ibidem nihilo felicior Gutherius. Ut quum in oratione D. Marci, qua cavetur, *ut, si senatoris filia libertino nupsisset, nec nuptiae essent* l. 16. de Ritu Nupt. lego audaciter, inquit, *enupsisset.* Vero, audacter. Nam *enubere alicui* non facile usquam inveniet: sed *enubere ex gente, ex ordine suo.* Lib. 26, [34.] etiam *enupsisse* dicuntur, quae nubendo e domo paterna in alienam domum transiarunt: ut e contrario *innubere.* Ut cum legem curiatam de Hispalae patriciatu latam fingit: nam quia Livius refert, consules cum tribunis plebis egisse, ut ad plebem ferrent; credibilius utique est, tributis comitiis de praemiis utriusque indicis actum, et plebiscitum ex auctoritate senatus factum. Superat omnem admirationem, quod libertos patriciorum, quia accepto nomine gentiles patriciorum dicebantur, patricios tradit factos, et ut numerarentur inter patricios pulchri isti liberti, lege curiata opus fuisse, quae vere gentem daret. Haec piget refutare: et tamen radiant in eo scripto, quo ab inferis quasi revocatam dignitatem morientis critices judicat vir magni nominis ad hunc ipsum auctorem. J. FR. GRONOVIUS. Omnia Gutherii argumenta absurditatum plena esse, judicat etiam Graevius tom. 4. Thes. antiq. Rom. Sed Gronovium in iis, quae hic de Theophane et matrimoniis clientum,

non sine consensu patronorum contrahendis, scribit, aliquid humani passum contendit Fabrett. Inscr. cap. 6. pag. 478. Quod de tutoris optione dicit Livius, explicant JCti apud Clariss. Ottonem in differt. de Perpet. femin. tut. §. 16. Adde viros Celeberr. Schulting. ad Ulpiani tit. 11. §. 18. et Heinecc. ad L. Jul. et Pap. Popp. lib. 2. cap. 11. Quod ad ultima verba adtinet, si non licuit mulieribus libertinis nubere ingenuis, consequens est, neque ingenuis licuisse ducere uxores libertinas. Utrum autem hoc moribus, an legibus non licuerit, non satis exploratum est. Non scio a quoquam legem indicatam, quae id prohibuerit. Nec JCtis doctissimis, quorum accurata diligentia et eximia eruditione capita legis Juliae et Papiae Poppaeae illustrata sunt, de ea, quantum ex scriptis eorum animadvertere potui, quidquam innotuisse video. Sunt viri Juris et antiquitatis Romanae peritissimi, qui putent, omnes ordines civium Romanorum ultro et veluti ex compacto a libertinarum nuptiis abstinuisse. Sed me, ut legibus prohibitas fuisse credam, cum alia, tum haec duo praecipue movent. Primum certum est, civibus Romanis non licuisse uxores habere peregrinas, nisi cum quibus lege connubium erat, et, si quis aliam duxisset, eas justas nuptias non fuisse. Jam si civibus lege interdicebatur quarumcumque aliarum, etiam ingenuarum, ac domi nobilium, peregrinarum nuptiis, quod sanguinem civilem cum peregrino misceri non volebant Romani, utique probabile est, eos non minore cura populum Romanum incorruptum ab omni colluvione servilis sanguinis servare voluisse, et lege cavisse, ne ingenuis libertinas uxores ducere liceret. Deinde Dio his nuptiis ante Augustum poenam positam fuisse, et, quae ea fuerit, non obscure significat. Nam lib. 54. pag. 531. scribit, Augustum omnibus, qui vellent, (*omnibus ingenuis* interpretatur Celsus l. 23. D. de Ritu nupt.) exceptis senatoribus, *permisisse* libertinas uxores ducere, et *liberos eorum legitimos esse* jussisse. et lib. 56, 577. omnibus, qui libertinarum amore aut consuetudine tenerentur, earum matrimonia *concessisse*, ut id *lege* facere possent. Hinc non absurde existimari potest, ante legem Augusti neque ingenuo lege licuisse nuptias cum libertina contrahere, neque liberos ex conjunctione eorum natos legitimos fuisse. Frustra enim diceret Augustus, haec sua demum lege concessa fuisse, nisi et illae ante legibus non permissae, id est, prohibitae, et hi non legitimi fuissent. Haec poena autem, quantumvis turpes communi omnium ordinum existimatione habitae fuerint hae nuptiae, iis tacito consensu civium constitui non potuit. DUKERUS. „Per haec, inquit Doujatius, eximebatur Hispala mulier libertina jure patronatus, ita ut ei in posterum concederetur libertas alienandi res suas, et patrimonium diminuendi, auctore tutore, quem sibi ipsa elegisset." Atqui jamdiu solutam fuisse jure patronatus, et Atilianum tutorem a tribunis et praetore accepisse Feceniam, docet Livius [c. 9.] *Ut post mortem patroni, QVIA IN NVLLIVS MANV ERAT, tutore a tribunis et praetore petito, quum testamentum faceret*, etc. Per mortem igitur patroni, fortasse sine liberis, exemta fuerat jure patronatus, nactaque liberam bonorum administrationem, testamentique factionem. Quare id tantum consecuta est beneficio senatus, ut ei liceret habere tutorem, quem vellet, tutela mulie-

fecerit. Vide Jac. Gothofr. ad L. Juliam de Maritandis ordinibus pag. 27. et 314. Igitur nec eam, quae corpore quaestum fecisset, si severitatem ejus temporis, quo senatusconsultum factum est, inspiciamus. Datum est igitur Feceniae, propter egregia in rempublicam merita, ut ei ingenuo nubere liceret; utique eam uxorem ducere ingenuo fraudi ignominiaeve non esset. *Nubere* autem sic accipiendum est, ut justa uxor per in manus conventionem jure Quiritium viro ingenuo fieret Fecenia; nam quo minus uxoris loco domi haberi posset, nullis legibus, ut puto, prohibebatur. MATT. AEGYPTIUS ad SCtum de Bacchan. pag. 186. Illis, quae viri docti inlustrando huic loco contulerunt, nihil est, quod addam, nisi Celeberr. Burm. ad Vell. Paterc. 2, 18, 3. Fabretto adsentiri in eo, quod ipsum in Gronovio carpsisse monuit ad hunc loc. Clariss. Dukerus.

EXCERPTUM

EX

PETRI LAMBECII

BIBLIOTHECA VINDOBONENSI,

Lib. II. Cap. VIII. pag. 943.

DE ANTIQUISSIMO LIVII CODICE MSTO,

Ex quo ejus liber XLI. et seqq. editi sunt.

Volumen *membranaceum* in *quarto majori*, ante *mille* et *aliquot centum* annos totum *majusculis literis*, et quidem antiquiſſimo more, sine ulla singularum vocum *distinctione* exaratum, eamque ob rem etiam doctiſſimis et in veterum Codicum MStorum tractatione exercitatiſſimis Viris lectu difficillimum, quo continentur *Historiae Romanae TITI LIVII Libri quinque*, qui propter aliorum olim sequentium defectum nunc sunt *ultimi*, nempe 41, 42, 43, 44. et 45. Eſt autem hoc ipsum authenticum Exemplar MStum, ex quo *Simon Grynaeus* jam memoratos *quinque* Libros A. 1531. Basileae typis Frobenianis primus in lucem edidit cum *Desiderii Erasmi Roterodami* Praefatione ad *Carolum Montiojum*, in qua ejusdem archetypi vetuſtatem depraedicat his verbis: *TITVS LIVIVS, Latinae Historiae Princeps, jam quidem frequenter excusus est, sed nunquam ante hac vel magnificentius vel emendatius; et, si hoc parum est, QVINQVE libris modo* (*a*) *repertis auctus: quos bono quodam genio in Bibliotheca Monasterii* (*b*) *Laurisseni, aut, ut vulgo,* (*c*) *Lorsensis, reperit SIMON GRYNAEVS, Vir, ut in omni genere literarum citra supercilium eruditus, ita provehendis liberalibus studiis natus. Id autem Monasterium est e regione Wormaciae, sive* (*d*) *Berbethomagi trans Rhenum a* (*e*) *Carolo Magno septingentis abhinc annis et eo*

(*a*) Scripsit *Erasmus* epiſtolam illam dedicatoriam apud Friburgam Brisgojae Calendis Martii A. 1531. (*b*) Imo *Laurisheimensis*. (c) Imo *Lorsch*. (*d*) Imo *Borbetomagi*. Sic enim apud *Ptolemaeum* Geograph. lib. 2. cap. 9. legitur *Βορβητόμαγος*. Ex *Borbetomagus* autem initio per syncopen factum eſt *Bormagus*, deinde vero per mutationem *B* in *W Wormagus* et tandem *Worms*, quod nomen vulgo nunc in usu eſt. (*e*) Imo a *Cancore*, comite Pagi Rhenensis, sive Rhingoviae, et matre ipsius *Williswinda*, anno duodecimo Regni *Pipini*, patris *Caroli Magni*.

plius exstructum, *ac libro-*
m copiosissima supellectile
structum. Nam haec olim
aecipuo cura Principum fuit,
hic solet esse charissimus Coe-
biorum thesaurus. Archety-
n erat admirandae vetusta-
, prisco more perpetua lite-
rum serie ita depictum, ut
ficillimum fuerit verbum a
rbo dirimere, nisi docto, at-
to, et in hoc ipsum exerci-
o. Unde non parum nego-
fuit in parando exemplari,
ad typographicis operis tra-
retur utendum: nec minore
ra, quam fide, advigilatum
, ne (*f*) *usquam in describen-*
ab archetypo recederetur.
Ubi quidem id,
tnda vetustate
retione Codicis
rt, omnino ve-
etiam nunc pro
re; quae prae-
t de *Monaste-*
Codex a *Gry-*
, et de *editio-*
beniana, qua
ri *primum* pu-
it, ea caute le-

genda, neque absque animad
versionibus praetereunda sunt
Quod primum enim ad *nomen*
illius Monasterii attinet, vocatu
illud perperam (*g*) *Laurissenum*
et *Lorse*, revera autem appel-
landum est (*h*) *Laurisheimum*
sive *Laurishaimum*, vel, secun-
dum corruptam vulgi consuetu-
dinem, (*i*) *Lorsch*. Secundo
falsum est, Monasterium illud es-
se fundatum ab *Imp. Carolo*
Magno. Certo enim constat ex
antiquis, quae etiam nunc super-
sunt, Diplomatibus, fundatio-
nem illius deberi (*k*) *CANCO-*
RI Comiti Pagi Rhenensis si-
ve Rhingoviae, et matri ipsius
WILLISWINDAE anno Chri-
sti *septingentesimo sexagesimo*
quarto, Pipini autem Regis Fran-
corum *duodecimo*. Tertio etiam
notandum est, quamvis *Simon*
Grynaeus in adornanda supra
memorata *quinque* librorum Li-
vianorum editione magnam ad-
hibuerit diligentiam, valde ta-
men necessarium esse, ut illa e-
ditio cum ipso authentico MSto
adhuc semel a capite ad cal-
cem attentissime accuratissime-

(*f*) Contrarium apparet ex collatione ipsius Archetypi. (*g*) Le-
ur quidem etiam apud *Joan. Trithemium* in Chronico *Spon-*
mensi ad annum 1231. *Laurissa*, sed errorem hunc agnoscit
e, et corrigit in Chronico *Hirsaugiensi*, utpote ubi ad eundem
memoratum annum 1232. idem *Monasterium* recte vocat *Lau-*
haimense. (*h*) Vide ipsum antiquum *Chronicon Lauris-*
imense, a *Marquardo Frehero* editum tomo primo Scriptorum
um Germanicarum: ubi tamen, pro *Laurisheim* sive *Lauris-*
im, aliquoties corrupte legitur *Lauresham*. Graviter etiam
at *Gabriel Bucelinus*, dum in Nomenclatura Monasteriorum
rmaniae ex *unico* Monasterio *Laurisheim* facit *quatuor* diver-
Monasteria, nempe *Lauresheim*, *Lauriscum*, *Laurissam*, et
n, quorum *tria* posteriora in rerum natura
ed mere fictitia sunt. (*i*) Ex *Lauris-*
urishaim initio per mutationem *au* in
deinde autem *Lorish* seu *Lorisch*, et tan-
Vide supra citatum antiquum *Chronicon*
ehero editum, in principio, ubi Diplo
Villiswindae de fundatione illius Monaste-
tegra. Consule etiam *Joannis Trithemii*
te ad an. 1232.

que conferatur. Supereſt enim profecto non mediocre *variantium lectionum spicilegium*, quod alias summa induſtria et fide a me exhibebitur in peculiari quadam Diſſertatione de *duodecim Codicibus MStis Historiae Romanae TITI LIVII*, qui una cum *triginta duabus* ejusdem Hiſtoriae *primariis editionibus impressis* in *Augustissima Bibliotheca Caesarea adservantur*. Ut interim tamen ex qualicunque specimine appareat, me nec *Erasmo*, nec *Grynaeo* feciſſe injuriam, lubet hic mihi in anteceſſum inserere *unum* duntaxat notabilem locum, cujus vera et genuina lectio desideratur in omnibus hactenus impressis editionibus. Is igitur in *Simonis Grynaei* prima editione Basileensi legitur hoc modo [lib. 41. cap. 9.] *Ad legem et edictum* (*l*) *COS.* (*m*) *SC. adjectum est: ut Dictator*, (*n*) *COS. Interrex, Censor*, (*o*) *Pr., qui nunc esset apud FORVM, quem manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret: qui eum manumitteret, civitatis mutandae causa non mittere: qui id non juraret, eum manumittendum non censuerunt. Haec in posterum causa jurisque dictio C. Claudio COS. decreta est.* Nemo certe non videt primo intuitu, verba haec, *qui nunc esset apud FORVM, quem manumitteretur*, non bene cohaerere, sed sine dubio mendosa eſſe; ideoque primus omnium *Carolus Sigonius* ea non solum emendare conatus eſt, verum etiam emendationem suam conjecturalem ipsi editionum suarum Venetarum contextui inseruit hoc modo: *Ad legem, et edictum Consulis* (*p*) *adjectum est, ut Dictator, Consul, Interrex, Censor, Praetor, qui nunc essent apud FORVM, darent operam, qui manumitteretur, in libertatem vindicaretur, jusjurandum daret: qui eum manumitteret, civitatis mutandae causa manu non mittere; qui id non juraret, eum manumittendum non censuerunt.* Secundus, qui ejusdem loci correctionem tentavit, eſt vetus amicus meus V. CL. *Joannes Fredericus Gronovius*, qui in ultima editione *Liviana*, quam cum *suis* et *Variorum* Notis Amſtelodami typis Elzevirianis A. 1665. tribus Tomis in 8vo publicavit, supra memorata verba exhibet hoc modo: *Ad legem et edictum Consulis Senatusconsultum adjectum est: ut Dictator, Consul, Interrex, Censor, Praetor, qui nunc esset apud FORVM*, (*q*) ***, *quem manumitteretur, in libertatem vindicaretur, ut jusjurandum daret: qui eum manumitteret, civitatis mutandae causa non mittere: qui id non juraret, eum manumittendum non censuerunt.* Et sic quidem ille locus ibi legitur in ipso contextu: in margine autem annotavit idem supra laudatus doctiſſimus (*r*) *Gronovius*, videri sibi legendum eſſe: *Ut Dictator, Consul, Censor, Praetor, qui TVNC esset apud FORVM, quem MANVMITTERENT, in libertatem vindicaretur, SI jusjurandum daret*, etc. Ve-

(*l*) Hoc eſt, *Consulis*. (*m*) Hoc eſt, *Senatusconsultum*. (*n*) *Consul*. (*o*) *Praetor*. (*p*) Perperam hic omittitur vox *Senatusconsultum*. (*q*) Hi tres *asterisci* sine dubio hic collocati sunt, ut significent, locum hunc videri mutilum. Sed revera nihil deeſt. (*r*) Vide etiam ejusdem CL. *Gronovii* Notas ad *T. Livii* Libros superſtites, Lugd. Batav. typ. Elzevir. A. 1645. in 12mo separatim editas pag. 670.

n enim vero, quoniam ne hoc
dem remedium sanando isti
o sufficit, necesse est, ut recur-
us ad ipsum *archetypum Ex-*
plar, ubi eum ita scriptum re-
i, uti hic ponitur ante oculos:
ADLEGEMETEDIC

adjectum est, ut Dictator, Con
sul, Interrex, Censor, Prae
tor, qui (t) nunc esset, (v) apu
EORVM quem (x) manumitte
retur in libertatem vindicaretu
(y) ut jusjurandum daret, qu
eum (z) manumittere, civitati
a) multandae causa manu no
mittere (b) n qui id non (c) ju
rare, eum manumittendum no
censuerunt. Haec in posterun
causa (d) jussique edicto C
Claudii Consulis Claudio decre
ta est. Hinc igitur patet, Simo
nem Grynaeum pro *EORVM*
perperam legisse *FORVM* e
hanc vocem a sequenti prono
mine relativo *QVEM* per in
terpositum comma minus rect
separasse, cum tamen illud re
vera ad praecedentem genitivus
EORVM pertineat. Verum er
go et genuinam istius loci le
ctionem existimo esse hanc: *A*
legem et edictum Consulis S
natusconsultum adjectum est
ut Dictator, Consul, Interrex
Censor, Praetor, (e) qui (f

C. sive *Senatusconsultum*, per
igonii omissa est. (*t*) Hoc ad
um in *tunc*. Retinuit enim illud *L*
t, in ipso Senatusconsulto scriptu
ide Barnabae Brissonii librum se
nibus Populi Romani verbis, pag
no 1583. in folio, ubi antiquam le
(u) Ita ibi mendose scriptu
). (*x*) Videtur hic deesse pr
(y) Hic sine dubio desunt verb
ibrarii negligentia omissa sunt pr
petitionem verbi *DARET*.
est, nempe *MANVMITTERE*, p
) Ita ibi mendose scriptum es
VDAE. (*b*) Haec litera sing
NAM. (c) Ita ibi mendose scr
ARET. (*d*) Ultima haec verb
et immutavit Simon Grynaeus ho
CLAVDIO CONSVLI DECRET
ui *nunc esset*, non solum pertine
ad *Dictatorem*, *Consulem*, *Inte*
st cujusque nomen singulatim rep
m *NVNC* omnino retinendum, n
tandum in *TVNC*, ut paulo ante jam semel monui.

nunc esset, *apud EORVM*(g) *quem* (h) *QVIS manumitteretur*, (i) *in libertatem vindicaretur*, (k) *OPERAM DARET*, *ut* (l) *IS jusjurandum daret*, *qui eum manumitteret*, *civitatis mutandae causa non manumittere; NAM qui id non juraret*, *eum manumittendum non censuerunt*. Caeterum ne quis dubitare possit, quin Codex MStus *Ambrasianus*, de quo in praesens agitur, ille ipse sit, quo *Simon Grynaeus* olim usus sit, necessario indicandum restat, quaecunque in *quinque* ultimorum librorum Livianorum editionibus impressis vel magnae vel parvae *lacunae* sive *defectus* sunt, easdem omnes etiam in hoc Codice MSto *Ambrasiano* reperiri, ita nempe, ut vel *integra* desint *folia*, vel tantum pauca quaedam verba, aut paucae literae in foliorum quorundam *lacerorum* extremitatibus. Quamvis etiam idem hic Codex MStus in fine libri *quadragesimi quinti* a *Simone Grynaeo* non potuerit legi, nisi usque ad haec verba: *Moratus circa Urbem triginta* (m) *HAVD amplius dies*, *in Regnum est profectus:* attamen non est hic, ut vulgo creditur, verus finis istius libri, sed post vocem *PROFECTVS* sequitur immediate in eodem versu sive linea *ACTVMQVE*. Reliqui autem duo *ultimi versus* sive *lineae* prorsus evanuerunt, nec ulla ratione ex eorum vestigiis certi quidquam potest colligi. Clauditur denique totum illud volumen *subscriptione* hac, ob nimiam vetustatem vix amplius visibili:

TITI LIVI
AB VRBE CONDITA
LIB. XLV EXP.
INC. LIB. XLVI FELICITER.

Unde liquet, *sequentes* Historiae Romanae *Titi Livii Libros* qui nunc habentur pro *deperditis*, tunc temporis, ubi Codex ille exaratus est, integros adhuc extitisse. Haec igitur in praesens sufficiant de rarissimo illo et hactenus unico Codice MSto *Liviano*, qui primum quidem ex *Monasterio Laurisheimensi* in *Helvetiam*, deinde autem ex *Helvetia* in Comitatus Teriolensis Archiducalem *Arcem Ambrasianam*, et tandem ex *Arce Ambrasiana* transmigravit in *Augustissimam Bibliothecam Caesaream Vindobonensem*, ubi nunc tanquam redivivus nova fruitur luce, et doctis sui aestimatoribus admirandum simul ac perjucundum praebet spectaculum.

(g) *Apud eorum quem*, pro *apud quem eorum:* uti passim in antiquis formulis. (h) *Quis* pro *aliquis*. (i) Conjunctio *et* hic deest, uti passim in aliis ejusmodi antiquis formulis. (k) Duo haec verba, *operam daret*, culpa negligentis librarii omissa, et omnino hic inserenda sunt. *Daret* autem legendum est, non vero *darent*; eodem nempe sensu, quemadmodum paulo ante legitur *esset*, non autem *essent*. (l) Nempe *manumittendus et in libertatem vindicandus*. (m) In ipso authentico exemplari MSto pro *HAVD* satis clare et perspicue legitur *AVT*.

EX-

EXCERPTUM

EX

VII EDITIONE BASILEENS

ANNI CIↃ IↃ XXXI.

DE LACUNIS ISTIUS CODICIS,

Ex quo editi sunt Liber XLI. et sequentes.

* * *

. (*a*)

uantum uinque to, Ar- aternio- onstare, sto ha- lum in duobus rum al- um est, *ecurrit n fine, o. XX.*] ntinen nume- mi duo et quin- upra memorata fragmenta duntaxat supersunt. Sextus alii deinceps usque ad quintu decimum extant integri. De mus quintus et tres proximi s quentes interciderunt. Sed or ne proximi habentur integri. I vigesimo quinto quaternione pe lerunt duo extrema, item d media folia: ex sequenti quatu media: ex vigesimo septimo d media: ex sequenti unicum, q quartus liber clausus fuerat: q que tot foliis liber ille dimi tus est. Reliqui sex, quint librum continentes, integri su praeter trigesimum duobus e tremis foliis, et ultimum pri duntaxat mutilos. Nam omni postremum vacaverat.

) Allocutio haec ad lectorem in editione illa extat post I n in libros Livii, ante Chronologiam Glareani.

κλεια Στρύμνου memoratur Constantino Porphyrogennetae, lib. 2. Θεμ. pag. 83.) *καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὴν τοῦ Νέσου Ἐρύμην* (ita locum mutilum e Syncelli schedis suppleo. Vocem *ΕΡΥΜΗΝ* redundare aït Goarus; ego potius corruptam maxime agnosco, cujus loco e Livio *περατικὰ μέρη*, vel simile quid, rescribere malim. *Περατικὰ μέρη τοῦ Νέσου* sunt *transmarinae Nesti partes*, territorium videlicet Bistonum, et Ciconum, ad Rhodopen usque montem, in quantum Perseus tenuerat. Vide de vocis *περατικὸς* usu Car. Dufresn. Glossar. Graecobarb. pag. 1148. Salmasius in suis sibi conjecturis non constat. Nec tamen expostulare cum eo jure possis, si Dexippi mentem non assequitur, quum locus in Scaligeri edd. non sit integer. Ille pro *ΕΡΥΜΗΝ* legit *ΟΙΣΥΜΗΝ*, quam in ora inter Strymonem et Nessum ponit Plinius, et Ptolemaeus. Vide Stephanum et Harpocrationem. Adde hic Maussacum, ibi Th. de Pinedo. Suidas, *ΟΙΣΥΜΗ, πόλις τῆς Θρᾴκης*. Admitti haec conjectura nequit, quia trans Nessum regiones innuuntur, non urbs aliqua, quae cis Nessum sita fuit. Haec ratio alteram quoque ejus suspicionem, quum aït, veram lectionem esse *ΕΛΥΜΗΝ*, labefactat. Etsi enim vel maxime *Ἐλύμη* illa sit aliorum *Ἐλίμεια*, vel *Ἐλύμεια*, vel Ptolemaei etiam *Ἐλυμα*, notum tamen esse debet e Livio, lib. 45. cap. 30. eam ad quartam Macedoniae regionem, non ad primam, pertinuisse, neque procul ab Epiro, longissime vero a Nesso, abfuisse) (c) *καὶ τὰ πρὸς Ἀβ-*

Fed. Morello actutum mutaverim) (b) *amnem sit: accessurum huic parti trans Nessum, ad orientem versum*, (malint alii, deleta praepositione, *orientem versus*, quia videlicet Nessus ad occidentem potius, quam orientem, vergit. Equidem nihil mutandum censeo. *Ad orientem versum* notat *τὴν πρὸς ἀνατολὴν Χώραν*) *qua Perseus tenuisset vicos, castella, oppida, praeter* (in Graeco est *καὶ τὰ πρὸς Ἀβδηραν, καὶ Μαρώνειαν, καὶ Αἶνον πόλεις*. Verte, *territorium circa Abderam*, etc. Ipsae enim tres urbes illae excludebantur, nec Macedoniae annumerabantur. Sed et liberae erant, et *αὐτόνομοι*. Abdera, libera civitas, Liv. lib. 43. cap. 4. et Plinio lib. 4. H. N. cap. 11. Maronea, quae Macedoniae a Constantino Porphyrog. de Them. lib. 2. Them. 2. adscribitur, atque Aenos etiam, eidem Livio lib. 39. cap. 27. liberae vocantur) *Aenum, et Maroneam, et Abdera: trans Strymonem autem, vergentia ad occasum, Bisalticam omnem, cum Heraclea, quam Sinticen* (unde hoc nominis acceperit, Stephanus in *ΣΙΝΤΙΑ* docet. *Sentica* vocatur, si lectio non corrupta est, Caesari lib. 3. de B. C. cap. 79. *Sinticen* enim Plinius lib. 4. cap. 10. etiam nominavit. Facilis tamen unius litterae lapsus est, et fortasse Graeci, quomodo in nummis interdum visitur, *Σειντικὴν* aliquando scripserunt. Tres porro sunt, Plinio memoratae, Macedoniae Heracleae. Una ad Oetae radices, quam *Ἡράκλειον*, *πρώτην πόλιν Μακεδονίας*, vocat Scylax *Περίπλῳ*, pag. 26. In Scylace ni-

(b) Erudita sunt, quae vir doctissimus de Nesto. Nollem tamen *Μεσικὸν* Constantini, sive Hieroclis potius, urbem fecisset. Vide not. in Hieroclis Synecdem. pag. 640. P. WESSEL.

(c) Miror virorum doctissimorum in re minime difficili fluctuationes. Scriptum fuit, ut alias ostendere memini, *καὶ τὰ πρὸς ἀνα-*

Ἄβδηραν (ita Syncelli editio. Scaliger *Ἄβδηρα*, quod magis Graecum,) *(d) καὶ Μαρώνειαν, καὶ Αἶνον, πόλεις. πρὸς δυσμὰς δὲ τοῦ Στρύμωνος (γρ. Στρυμόνος) Βισαλτία πᾶσα μετὰ τῆς ἐν τῇ Σιντικῇ Ἡρακλείας.*

Δεύτερον μέρος, ὅπερ ἀπὸ μὲν ἀνατολῆς ὁρίζει ὁ Στρυμὼν ποταμὸς, ἀπὸ δὲ δυσμῶν ὁ καλούμενος Ἄξιος (Sic Homerus, excerpta Strab. lib. 7. Scylax pag. 26. Suidas, Stephanus in *ΑΜΦΑΞΙΟΝ*, Plut. in Demetrio, tom. 1. pag. 909. Nicephorus Gregoras lib. 8. *Ρωμ. ἱστορ.* aliique. Cedrenus pag. 705. *Συνόψ. ἱστορ. Ἄξειον* vocat. Strabo lib. 7. pag. 327. Ptolemaeus lib. 3. cap. 13. paucique alii, *Ἀξιὸν* scribunt) *ποταμὸς καὶ οἱ παρακείμενοι αὐτῷ* (videtur, ut e sequenti commate patebit, et Livii testimonio probari potest, vox *ΠΑΙΟΝΙΑΣ* esse addenda) *τόποι.*

Τρίτον, ὃ περιέχει κατὰ δυσμὰς μὲν ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, κατὰ τὸν ἄρκτον (ita ed. Syncelli. Scaliger rectius legit, *κατὰ δὲ ἄρκτον*) *τὸ λεγόμενον Βέρνον ὄρος*, (montem *Boram* Livius vocat. Ego non dubito, *Βέρμιον ὄρος*, prout Salmasius voluit, legendum esse, quamvis *Βέρμιον ὄρος* et Boram distinguat in tabula Macedoniae Geographica Chr. Cellarius. *Βερμίου ὄρους* meminit Ptolem. lib. 3. cap. 13. Excerpta Strabon. lib. 7. *Ὅτι ἡ Βέροια πόλις ἐν τοῖς ὑπωρείαις κεῖται τοῦ Βερμίου ὄρους.* Jo. Doujatius ad Livium, pag. 709. Orbelum esse Livii Boram opinatur. Male omnino. Quia nihil videtur mutandum. Nam *Ἡράκλειον* vocat et Plutarch. in Aemilio, tom. 1. pag. 269. Haec ab Hercule, si qua alia, congrue nomen accepit. Nam Lucanus lib. 3. vers. 178. Oeten *Herculeam* dixit, et fabula nota est. Tertiae haec regionis erat, ut mappae facile edocent. Secunda Sintica, de qua jam sermo fuit, primae regionis. Tertia Chalcidica in altera regione, quam cum Sintica male confudit Jo. Harduinus not. ad Plin. pag. 436. His Ptolemaeus quartam Lyncestidos, in tertia regione, lib. 3. cap. 12. *Γεωγρ.* addit) *appellant.*

Secundam fore regionem, quam ab ortu Strymo amplecteretur amnis, praeter Sinticen Heracleam, et Bisaltas, qua Axius terminaret fluvius, additis Paeonibus, qui prope Axium flumen (*ΑΜΦΑΞΙΤΑΣ* vocat Stephanus. Axium Hesychius Paeoniae fluvium dixit. Hunc male Abr. Ortelius in Thes. Geographico alium a Macedonico Axio esse judicavit. In Chronico Paschali pag. 80. *Ἔξιος* corrupte inter *ποταμοὺς ἐπισήμους* refertur, qui *Ἄξιος* vocandus erat, quomodo emendat Dufresnius p. 496. notarum, quem de hoc fluvio ad Alexiadem adeas) *ad regionem orientis colerent.*

Tertia pars facta, quam Axius ab oriente, Peneus amnis ab occasu, cingunt: ad septentrionem Bora mons objicitur. Adjecta huic parti regio Paeoniae, qua ab occasu praeter Axium amnem porrigitur. Edessa

---

τολὴν τοῦ Νέσου ἐρύματα. Quod firmatur a Livio lib. 45, 29. *Accessurum huic parti trans Nessum, ad orientem versus, qua Perseus tenuisset vicos, CASTELLA, OPPIDA.* P. WESSEL.

(d) Non dubito, quin in Diodoro fuerit *πλὴν τὰ πρὸς Ἄβδηρα* etc. Clarissime Livius dict. loc. *Accessurum huic parti* etc. *castella, oppida, praeter Aenum, et Maroneam, et Abdera.* P. WESSEL.

Quia enim Orbelus in limite Thracico cum Haemo connectitur, et Moesiam a Macedonia dirimit, ut Ph. Brietius notat, et patet e Strab. lib. 7. epitoma, Ptolem. lib. 3. cap. 9. et Jo. Tzetza Chiliad. 11. vers. 905. ad primam potius regionem, non sane ad tertiam, est referendus) *προστεθέντων καὶ τινων τόπων τῆς Παιονίας*, (male vertit Goarus, *Pannoniae loca*. Distinguendi enim omnino sunt, licet multi eos confundant, Paeones et Pannones, quod docuit Dio lib. 49. pag. 413.) *ἐν οἷς καὶ πόλεις ἀξιόλογοι, Ἔδεσα, καὶ Βέροια.*

Τέταρτον, καὶ τελευταῖον, ὅπερ τὸ Βέρνον ὄρος (γρ. Βέρμιον ὄρος) συνάπτει τῇ Ἠπείρῳ, καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα τόποις.

Ἡγοῦντο δὲ καὶ τέσσαρες πόλεις τῶν αὐτῶν τεσσάρων μερῶν. Τοῦ μὲν πρώτου (regio haec Macedoniae prima *ἡ πρώτη Μακεδονία* in numis vocatur. Plutarcho in Pyrrho, Tom. 1. pag. 388. *ἡ ἄνω Μακεδονία* audit. Stephanus in *ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ Μακεδονίαν κατὰ Θρᾴκην* nuncupavit) *ΑΜΦΙΠΟΛΙΣ*, (liberum oppidum Plinio lib. 4. cap. 10.) *τοῦ δευτέρου* (haec pars in nummis *δευτέρα Μακεδονία* appellatur. Vid. Ez. Spanh. orbis Romanus, Exerc. 2. cap. 9. pag. 289. *Ἁλία* etiam, quia ad mare Aegaeum plane vergebat integra, aliquando nominata est. Stephanus, *ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, πόλις Μακεδονίας, ἥτις ἄρα ἐκαλεῖτο ἁλία.* Non enim *Ἁλία*, ut volunt Stephani interpretes, Thessalonica unquam dicta, sed *ἡ δευτέρα Μακεδονία, ὅπερ δὴ ἔδει δεῖξαι*) (*e*) *ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ*, (li-*essa* (Ptolemaeus lib. 3. cap. 13. corrupte, ut puto, *Αἰδέσσαν* vocat, quomodo legitur tamen etiam apud Dionem in Excerptis Val. p. 711. *Τὸ μοναδικὸν γράμμα* non duplicant, praeter Syncellum, Polybius, Chron. Alex. pag. 83. Cedrenus pag. 166. alibique, Malala in Justino pag. 140. part. poster. Suidas in *ἘΔΕΣΣΗΝΟΣ*, ut recentiores plures praeteream) *quoque*, *et Beroea* (ita etiam in Graeco est *Βέροια*. *Βερόη*, Thraciae urbs, memoratur Constantino Imp. *περὶ Θεμάτων*, lib. 2. pag. 83. *Βέῤῥοια* tamen in Syncello emendabat Goarus: qua correctione non opus. *Βέροια* enim, littera canina non duplicata, vocatur etiam a Luca *πραξάπός*. cap. 17. tmem. 12. Polybio, Plinio lib. 4. cap. 10. excerptis Strab. l. 7. ipso Strab. lib. 16. pag. 751. Procopio, Stephano, Jornande, aliisque multis, ut numos praeteream. *Βερύα* tamen, quod in Notit. eccles. pag. 21. occurrit, et *Βεῤῥοία* apud Constant. Porphyrog. *περὶ Θεμ.* lib. 2. pag. 87. in *Βέῤῥοια*, vel *Βέροία* omnino debet reformari) *eodem concesserunt.*

Quarta regio trans Boram montem, una parte confinis Illyrico, altera Epiro.

Capita regionum, ubi concilia fierent, primae regionis AMPHIPOLIN, secundae (de secunda regione Jo. Malala pag. 338. *Χρονογρ.* ita scribit, *Ἐποίησε δὲ καὶ (Οὐεσπασιανὸς) ἐπαρχίαν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ, ἀπὸ τῆς ΠΡΩΤΗΣ αὐτὴν διαμερίσας.* Aemilii nempe tempore libera erat unaquo *Χώρα* quadripartita Macedonia. Hinc in Bisaltarum, primae regio-

(*e*) Quod se probasse vir eruditissimus indicat, ejus ego demonstrationis vestigium non reperio: nam mari Aegaeo quod Macedonia adlueretur, id satis non est, ut *Ἁλία* dicatur; utique et Thessalonica mari accubabat, uti optime ostenditur a Jo. Camenia-

(liberae conditionis Plinio lib. 4. cap. 10. H. N.) *τοῦ τρίτου ΠΕΛΑΛΑ*, *καὶ τοῦ τετάρτου ΠΕΛΑΓΩΝΙΑ*, scribendum est *ΠΕΛΑΓΟΝΙΑ* per *ο* breve. Vide Scymnum Chium, verss. 402. et 710. Stephanus, *ΠΗΛΑΓΟΝΙΑ, μοῖρα Μακεδονίας.* Excerpta Strab. lib. 7. *Οἱ γὰρ Παίονες ΠΗΛΕΓΟΝΕΣ ἐκαλοῦντο.* Potius scribendum est, *ΠΗΛΑΓΟΝΕΣ.* Iterum Stephanus, *Ἔοικε δὲ γράφεσθαι τὸ μὲν τῆς Χώρας ὄνομα, μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ, κατὰ δευτέραν συλλαβὴν, διὰ τοῦ α, τὸ δὲ τοῦ ἥρωος μόνον, διὰ τοῦ ε.* Strabo ipse tamen lib. 7. p. 326. *ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΝ* scribit. Paeones, teste Tzetza, Bulgari medio aevo vocabantur. Sed Pelagones tamen videntur tum fuisse diversi a Paeonibus populi. Vide Niceph. Gregor. l. 9. *Ἱστορ. Ῥωμ.* cap. 34. Corruptissime ea regio Marciano Capellae *Paphlagonia* vocatur. Sed et *Pelagoniae*, civitatis, quisnam praeter Livium, Dexippum, et Constantinum Imp. pag. 87. lib. 2. *περὶ Θεμάτων*, meminerit, non memini) (*f*) *Ἐν ταύταις ἀρχηγοὶ τέσσαρες κατεστάθησαν, καὶ οἱ φόροι ἠθροίζοντο.*

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Αἰμίλιος ἀγῶνας καὶ ποτοὺς μεγαλοπρεπεῖς τῷ πλήθει συντάξας, (*congiarium populo sanxit*, vertit Goarus. E Dexippi mente recte. *Congiarium* enim populo, militi *donativum* dabatur. Sed Livium vide. Suidas in *ΑΙΜΙΛΙΟΣ*. *Τοὺς δὲ πρὸς αὐτὸν ἀφικομένους τῶν Εὐρωπαίων πρέσβεις, ἑστίᾳ πολυτε-*gionis Macedonicae populi, numis, apud H. Golzium numism. Graec. tab. 24. inveniendis, quatuor in aversa numi parte quadrata, uni quadrato, inque alio a L. Begero Thes. Brandenb. p. 481. producto, quatuor uni circulo inquadrata inclusa, quum conspiciuntur, figura *Χώρας* Macedonicae, unius quidem, sed quatuor tamen partibus constantis, adumbratur. Postea, Caesaris circiter tempora, pars tantum hujus *Χώρας libera* dicebatur, regiones, ut puto, prima et secunda, vel certe aliquae earundem urbes. Vide Caesar. de B. C. lib. 3. cap. 34. Sane enim Amphipolis, et Thessalonica, ut vidimus, Plinii adhuc aetate liberae judicabantur. Sequenti tempore, quia *αὐτονομία* reliquis partibus adempta erat, plane verosimile est, Macedoniam in duas tantum partes, *τὴν ἄνω*, liberam, et *τὴν κάτω*, quae libertate exciderat, divisam esse. Liberam ergo iterum Vespasianus, qui libertatem, a Nerone restitutam, aliis etiam Graeciae urbibus ademerat, in duas partes, a se diversas plane, distinxit. Primam, ut videtur, liberam reliquit, alteram in provinciae formam redegit, ita videlicet, ut non proprios amplius creare ei liceret magistratus, suisque legibus uti, sed praesidio Romano teneretur, et *δικαιοδότας*, ex Urbe eo mittendos, exspectaret) *THESSALONICEN*, *tertiae PELLAM*, (*Πέλλη* dicitur Suidae, Constantino Porphyrogennetae *περὶ Θεμάτων* lib. 2. pag.

ta de Excid. Thessalon. cap. 3. Adde, ordinem verborum in Stephano et Etymologo, ubi paria, non pati, ut relativum pronomen Macedoniam spectet. Sed hoc obiter. P. WESSEL.

(*f*) Meminerunt urbis Pelagoniae Nicetas Choniates in Manuele Comneno lib. 2. pag. 47. et lib. 3. principio, tum Anna Comnena Alexiad. lib. 5. pag. 110. atque alii de hoc genere. Alia autem Pelagonia non est, atque Heraclea Pelagoniae, ut ostensum fuit ad Itiner. Anton. pag. 319. P. WESSEL.

πλῶν, τῇ λαμπρότητι τοῦ συμποσίου φιλοτιμούμενος) (g) τὰ εὑρεθέντα Χρήματα εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλεν.

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ.

Ο δὲ σοφώτατος Αἰμίλιος (Suidae enim est ἀνὴρ σώφρων, καὶ φέρειν εὐπραγίας εἰδώς, καὶ ἱκανός, id est, *strenuus*. Hinc Cicero eum lib. 2. de N. D. segm. 165. inter viros Deo charos retulit) *ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐθριάμβευσεν.*

Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἅμαξαι Χίλιαι διακόσιαι προῆλθον, φέρουσαι λευκάς καὶ τραΧείας (Salmasius, *Θρακίας*, aït, forte legendum. Sed vulgatam tamen se alibi astructurum promittit. Scaliger etiam *Θρακίας* suspicatur in notis. Ego eorum conjecturas firmo e Plutarcho, qui die secundo, quem cum primo vel Plutarchus, vel Dexippus, confundit, *Θράκια γέῤῥα* producta esse asserit) *ἀσπίδας, καὶ ἄλλαι Χίλιαι διακόσιαι ἅμαξαι πλήρεις ἀσπίδων Χαλκῶν, καὶ ἕτεραι τριακόσιαι λόγΧας, καὶ σαρίσσας, καὶ τόξα, καὶ ἀκόντια γέμουσαι. Προηγοῦντο δὲ αὐτῶν, ὡς ἐν πολέμῳ σαλπιγκταί.* (hoc Plutarchus tertio die factum esse prodit) *Ἦσαν δε καὶ ἄλλαι πολλαὶ ποικίλα εἴδη φέρουσαι,* (καὶ) *κάμακες* (Vide Dufresn. Gloss. Graecobarb. pag. 559. (h) *ὀκτακόσιαι καθωπλισμέναι.*

Τῇ

pag. 87. et Cedreno. Inde *Pelle* est Pomp. Melae lib. 2. cap. 3. *Πέλα* male scribitur in Chron. Pasch. pag. 82. Nomen hodie non retinet, ut ad Ptolemaeum P. Bertius voluit, sed *τὰ Παλατίσια*, vel *τὰ Παλατίτζια*, ut e Critopulo constat, vocatur) *quartae PELAGONIAM fecit. Eo concilia sua cujusque regionis indici, pecuniam conferri,* (non sequitur enim, quia *αὐτόνομος* erat, Macedoniam ideo etiam fuisse *ἀφορολόγητον*, etsi *στρατηγὸς Ῥωμαῖος* tributa non exigeret) *ibi magistratus creari jussit.*

EX EODEM
(capp. 32. et 33.)

Ab seriis rebus ludicrum.... magno apparatu Amphipoli fecit. ... Epulae quoque legationibus paratae (quae *lautia* vocabantur. Vide Festum.) *et opulentia et cura eadem.... Dein praeda Macedonica, in classem imposita, devehenda Romam Cn. Octavio data.*

Sequitur ingens lacuna in Livio, quam e Plutarcho, etsi dissimulet, supplevit Jo. Doujatius. Plutarchi ergo *ἀποσπασμάτιον* e L. Paullo Aemilio, pag. 272. ed. Paris. inveniendum, subjiciemus loco verborum Livii:

Τῆς δὲ πομπῆς εἰς ἡμέρας τρεῖς νενεμημένης,

H

(g) Nihil hic de congiario. Spectacula et convivia indicantur, quae M. Aemilius in Macedonia summa magnificentia civitatium legatis et multitudini praebuit. Lege Livium lib. 45, 32. cum nota viri summi Jo. Fr. Gronovii. P. WESSEL.

(h) Suidas ex Diodoro in *Κλίμακες* citat: *Ἑξῆς δ' ἐκομίζοντο κλίμακες ὀκτακόσιαι, πανπευΧίας πολυτελεῖς ἔΧουσαι.* quae quidem ego ad hunc Aemilii triumphum pertinere nullus dubito. Excerptor verba decurtavit: namque ejus *καθοπλισμέναι* id exprimunt, quod Diodori *πανπευΧίας πολυτελεῖς ἔΧουσαι*. Perticae erant, e quibus arma pretiosa suspensa erant. id in Suida non laudo, quod *κλίμακες* vitiose excerpserit. Aït *κλίμακες, ξύλα ὀρθά.* Atqui *κλίμακες* scalae sunt, *κάμακες*, sicuti alibi ipse explicat, *ξύλα ὀρθά*. Hoc ergo illi reddamus. Paullo superius *καὶ ἕτεραι λογΧῶν καὶ σαρισσῶν* etc. *γέμουσαι* sermonis genius desiderabat. P. WESSEL.

Τῇ δὲ δευτέρᾳ προεκομίσθη νομισμάτων τάλαντα Χίλια, ἀργύρου δὲ (*ἀσμήμου* puta) *τάλαντα δισΧίλια, διακόσια* (ita Syncelli editio. Scaliger legit, *τάλαντα δισΧίλια διακόσια, ἐκπωμάτων πλῆθος, ἀγαλμάτων καὶ ἑξῆς.* Goarus in versione locum invertit, et poculorum quidem D, statuas vero et tabulas curruum vehentium CC tantum meminit) *ἐκπωμάτων πλῆθος, ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων ποικίλων ἅμαξαι πεντακόσιαι,* (Plutarchus diei primo adscripsit, et *ἁμάξας πεντήκοντα καὶ διακοσίας* numeravit) *ἀσπίδες τε Χρυσαῖ* *** (lacunam non notat Scaliger) *καὶ πίνακες ἀναθεματικοὶ πάμπολλοι.*

Τῇ τρίτῃ προηγοῦντο λευκαὶ βόες, εὐπρεπεῖς, ἑκατὸν εἴκοσι, Χρυσοῦ τάλαντα ἐν φορήμασι διακοσίοις εἴκοσι, (Plutarchus vasa LXXVII. tantummodo numerat. Numerus talentorum deesse videtur) (*i*) *φιάλη δέκα ταλάντων Χρυσοῦ διάλιθος,* (Plutarchus *διὰ λίθων.* Veteres tamen codices et ibi *διάλιθον* habent, quod sane, quia minus obvium, non statim mutandum erat. Ad formam *τοῦ διάΧρυσος* fit *διάλιθος.* Videndus de hoc vocabulo C. Dufresn. Gloss. Graecobarb. p. 297. Ego tamen, etsi in aliis etiam vocabulis id fecerit, hanc vocem Graecobarbaram esse nollem virum doctum minus recte statuisse) (*k*) *Χρυσωμάτων παντοῖαι κατασκευαὶ ταλάντων δέκα, ἐλεφάντων ὀδόντες δισΧίλιοι τρι-*

Η μὲν πρώτη, μόλις ἐξαρκέσασα τοῖς αἰΧμαλώτοις ἀνδριάσι, καὶ γραφαῖς, καὶ κολοσσοῖς (*signa tabulasque* vocat Florus lib. 2. cap. 12.) *ἐπὶ ζευγῶν πεντήκοντα καὶ διακοσίων κομιζομένοις, τούτων ἔσΧε* (ita legendum) *θέαν.*

Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τὰ κάλλιστα καὶ πολυτελέστατα τῶν Μακεδονικῶν ὅπλων ἐπέμπετο πολλαῖς ἁμάξαις (*arma pecuniasque transvecta esse altero die* Florus l. d. docet,) *αὐτά τε μαρμαίροντα Χαλκῷ νεοσμήκτῳ καὶ σιδήρῳ, ... κράνη τε πρὸς ἀσπίσι, καὶ θώρηκες ἐπὶ κνημῖσι, καὶ Κρητικαὶ πέλται, καὶ Θράκια γέῤῥα, καὶ φαρέτραι, ... καὶ ξίφη γυμνὰ, ... καὶ σάρισαι* (*γρ. σάρισσαι.* Utraque scriptura in antiquis libris legitur. Dufresnius pag. 1335. Gloss. Graecob. inter neograeca vocabula etiam illud praeter meritum retulit) *παραπεπηγυῖαι.... Μετὰ δὲ τὰς ὁπλοφόρους ἁμάξας ἄνδρες ἐπορεύοντο τρισΧίλιοι, νομισμα φέροντες ἀργυροῦν ἐν ἀγγείοις ἑπτακοσίοις πεντήκοντα τριταλάντοις;* (mallem, ut infra habetur, *τριταλαντιαίοις* scribere. Numerus hic argenteorum numismatum Dexippeum excedit. Ille enim ∞ talenta tantum recensuit. Quid si vero quodlibet vasorum tria numorum talenta comprehendit, summa omnium numismatum erunt ∞ ∞ CCL talenta) *ὧν ἕκαστον ἀνὰ τέσσαρες ἐκόμιζον. ἄλλοι δὲ κρατῆρας ἀργυροῦς,*

(*i*) Si legas *διακόσια εἴκοσι*, habebis talenta. Numeri notis fuere scripti, ut in Scaligeri excerptis, *σκ´*; hinc discrepantia. P. WESSEL.

(*k*) Bene vir doctissimus. Haud ita tamen rarum est *διάλιθος*, ut censuisse videtur. *Θρόνον διάλιθον* dabit Josephus lib. 1. Belli Jud. cap. 25, 9. et ibid. cap. ult. §. 9. *στέφανον διάλιθον* Jo. Chrysostom. tom. 3. pag. 162. D. ut alios praeteream. Ego quoque in animum inducere non possum, omnia pro Graecobarbaris putasse Dufresnium, quae in Lexicon suum addidit. Nunquam profecto ea viro sollertissimo sententia sedit. Mox edebatur *φαλάροις διάλιθος*, quod mutavi. P. WESSEL.

...ιπῆχεις. ἅρμα ἐλεφάντινον ἐκ
...υσοῦ καὶ λίθων, ἵπποι φα-
...ίροις διαλίθοις, καὶ τῇ λοι-
...ῇ διασκευῇ διαχρύσῳ πολεμι-
...ῶς κεκοσμημένοις, κλίνη χρυσῆ,
...ονταῖς πολυανθέσι κατεστρω-
...νη. φορεῖον χρυσοῦν περιπε-
...τασμένον πορφύρῳ, (l) ἐφ' οἷς
...ερδίνος, (secundum Florum lib.
... cap. 12. tertio die captivi,
...seque rex attonitus adhuc,
...nquam subito malo stupens,
...mpam triumphalem finie-
...nt) ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς Μα-
...δόνων. ἅμα (uxorem addit Con-
...ntinus Imp. lib. 2. περὶ Θεμάτ.
...g. 87.) δυσὶν υἱοῖς καὶ θυγα-
...ρὶ μιᾷ, καὶ τοῖς ἡγεμόσι δια-
...οσίοις πεντήκοντα, (μετὰ τοῦ
...ους δὲ) στέφανοι τετρακόσιοι,
...θέντες ἐκ τῶν πόλεων, καὶ τῶν
...ασιλέων, καὶ ἐπὶ πᾶσιν Αἰμί-
...ιος (vide Propert. lib. 4. Eleg.
... vers. 39 et Virgil. lib. 1.
...n. vers. 288. Locum enim Vir
...lii de Aemilio capiendum esse,
...ocuit A. Turneb. l. 10. Advers.
...p. 11. Adde his Diod. Sicul.
...). 31. ex eoque Photium cod.
...4. pag. 1156.) ἐφ' ἅρματος ἐλε-
...αντίνου καταπλήκτου.

(l) Mallem πορφύρᾳ. P. WES-
...EL.

ροῦς, καὶ φιάλας, καὶ κύλι...
τὸ διακεκοσμημένα πρὸς θέα...
κατα, καὶ περιττὰ τῷ μεγέ...
καὶ τῇ παχύτητι τῆς τορείας...

Τῆς δὲ τρίτης ἡμέρας, ἑ...
μὲν εὐθὺς ἐπορεύοντο σαλπ...
ταί, μέλος ἐν προσόδιον, (in...
pretes, non quales solent...
supplicationibus, quasi προ...
διον legerit. Vide et bis...
fresn. Gloss. Graecob pag. 12...
καὶ πομπικὸν ἀλλ' οἵῳ μαχ...
νους αὐτοὺς ἐποτρύνουσιν ὁι...
μαῖοι προσεγκελευόμενοι. Μ...
δὲ τούτους ἤγοντο χρυσοκ...
τροφίαι βοῦς ρκ', μίτραις...
μένοι καὶ στέμμασιν, ... εἶτα
τὰ τούτους οἱ τὸ χρυσοῦν νό...
μα φέροντες, εἰς ἄγγεια τρ...
λαντιαῖα μεμερισμένον, ὁμ...
τῷ ἀργυρίῳ, τὸ δὲ πλῆθο...
ἀγγείων π', τριῶν δέοντα. (...
juxta Plutarchum ccxxxx aur...
lenta in triumpho illo Ro...
devecta sunt) Τούτους ἐπέ...
λεν οἵτε τὴν ἱερὰν φιάλην...
χοντες, ἣν ὁ Αἰμίλιος ἐκ χ...
σοῦ δέκα ταλάντων διὰ λ...
(γρ. διάλιθον) κατεσκεύασεν
τε τὰς Ἀντιγονίδας, καὶ Σελ...
δας, (v. Stephanum in ΣΕΛ...
ΚΕΙΑ) καὶ Θηρικλείους, καὶ
παρα δεῖπνον χρυσώματα...
Περσέως, ἐπιδεικνύμενοι, του...
ὑπέβαλλε τὸ ἅρμα τοῦ Περσ...
καὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὸ διάδη...
τοῖς ὅπλοις ἐπικείμενον, εἶτα
μικροῦ διαλείμματος ὄντος ἤδη
τέκνα τοῦ βασιλέως ἤγοντο...
λα, ... ἦν δ' ἄρρενα μὲν...
θῆλυ δὲ ἕν, ... αὐτὸς δὲ...
τέκνων Περσεύς, καὶ τῆς...
αὐτὰ θεραπείας, κατόπιν...
ρεύετο, ... ὑπὸ δὲ μεγέθους...
κακῶν πάντα θαμβοῦντι καὶ...
ραπεπληγμένῳ μάλιστα τὸν...
γισμὸν ἐοικώς, καὶ τούτῳ...
πετο χορὸς φίλων, καὶ συνη...
.... ἐφεξῆς δὲ τούτοις ἐκομί...
το χρυσοῖ στέφανοι τετρακό...
τὸ πλῆθος, οὓς αἱ πόλεις ἀρι...
(vide Suidam in ΑΡΙΣΤΕΙ...
τῆς νίκης τῷ Αἰμιλίῳ μετὰ π...
βειῶν ἔπεμψαν, εἶτ' αὐτὸς ἐπ...
λεν ἅρματι κεκοσμημένῳ δια...
πῶς ἐπιβεβηκώς.

pera confutatum. (*d*) Nos, de suspecta Livii fide jam disputaturi, unumquemque suo ingenio abundare lubentissimi patiemur, et mediam tentabimus viam, qua procul dubio tutissimi ibimus. Haud enim animus est, omnem Livio auctoritatem denegare, aut debitam eripere laudem, qua um ex merito mactant doctissimi homines, cumprimis RAPI-NVS, (*e*) dummodo amore Livii nimio abreptus non idem in eo praedicasset, quod in aliis subinde reprehendit. Juvat tamen, si quando humani quid Livio contigisse observavimus, illud exponere, incautosque antiquitatis cultores modeste monere, caveant sibi, ne omnibus fidem

tum e- res lit- ab an- lubium ne con- umque praevio is cre- ndo Li- rehen- verita- bet, il- ctimur, operis n olim

gestarum curiosi, sed ut probetur, Livium cautius esse tractandum, nec omnia sine examine recipienda.

§. I.

idei suspectae notio explicatur.

Vocabulo *fidei*, quatenu rem historicam spectat, du plerumque potestas subjici Jam enim pro judicio accipi quo narrationem propter au ritatem dicentis pro vera ha mus, quam significationem i OVIDII testimonium confirmat

Prona venit cupidis in vota fides.

cui majus adhuc pondus a CICERONIS effatum: (*g*) *Nam et iis fidem habemus, quos intelligere, quam nos, arbi mur.* Jam vero etiam sum pro virtute, qua quis ejusm adsensum ab aliis impetrat: significatione vox *fidei* usurp videtur a LVCANO, (*h*) ita can te:

Nulla fides pietasque vi qui castra sequuntur

cum quo CICERO convenit, verba faciens: (*i*) *Si esset in fides, in quo summa esse bebat, non laboraremus.* *activa*, haec *passiva fides* plurimum adpellatur. Nos steriorem vocis significatio amplectimur, dicimusque *fid* complexum earum virtutum, bus ad adsensum dictis praeb dum alii commoventur. Si igi cuidam rerum gestarum scrip ri eae desunt virtutes, qui aliorum adsensum elicere pot suspecta erit ipsius fides. catur enim *suspicio* illud m tis judicium, quo rem quand ita, prout narratur, sese hab dubitamus, eamque adcurati

---

(*d*) Vid. *Miscellanea Lipsiensia Nova*, Vol. 1. Part. 2. pag. sqq.

(*e*) v. Les Oevres du P. RAPIN, Amst. 1709. atque in iis, quae ertinent, *La comparaison de Thucydide et de Tite Live*, at *es reflexiones sur l'Histoire*, ubi passim in Livii laudes eff tur.

(*f*) OVIDIUS in arte amandi, lib. 3. vs. 674.

(*g*) CICERO de officiis lib. 2. cap. 9.

(*h*) LUCANUS Pharsal. lib. 10. vs. 407.

(*i*) CICERO in epist. lib. 1. ep. 1.

disquisitioni subjiciendam esse arbitramur. Livium igitur suspectae fidei adcusantes, hanc in eum conjicimus culpam, quod non semper iis virtutibus, quas conscribenda exposcit historia, instructus fuerit. Quod si res ita sese habet, non ubique is est Livius, cujus, rerum gestarum memoriam tradentis, sententiae, sola ejus auctoritate commoti, statim subscribamus.

§. II.

Veritatem praecipuam esse historici virtutem, ostenditur.

Veritatis studium praecipua virtus est, cui, si quis alius, is maxime operam dabit, qui historiarum monimenta componit, e cujus animo omnis mentiendi libido exsulare debet. Hanc legem historiarum scriptoribus CICERO, (*k*) hanc STRABO (*l*) rogaverunt, aliique (*m*) suo comprobarunt suffragio. Intelligentiores enim circumspectique lectores non statim cuivis narratiunculae fidem habent, nisi de dicentis integritate, ejusque erga veritatem amore, indubiis indiciis fuerint redditi certiores. Quum etiam fraus scriptorum, labores suos perspicacissimorum hominum oculis exponentium, facili negotio, adhibita criticae artis ope, detegi queat, et artes, quibus, vel omittendo ea, quae addenda erant, vel addendo, quae omitti debebant, commentarios suos vitiaverunt, non usque adeo occultae latere possint, prima omnino cura historico est veritatis habenda. Sed de eo fortassis minus ambigitur, quam de hoc, undenam constet, veri studiosum fuisse historicum? Duae inprimis adsunt regulae, celeb. BIERLINGIO (*n*) etiam probatae, quibus, tamquam ad lydium lapidem, veritatem historici exigere possumus, ut nempe et possit perscribere vera, et velit.

§. III.

Qua ratione quis possit vera perscribere, exponitur.

Debet igitur historicus fide dignus posse vera exponere. Proinde tunc demum, quando certa adcurataque earum rerum, quas literis mandare suscepit, cognitione instructus est, opus suum adgrediatur. Intellectus ipsius neque perversis opinionibus sit praeoccupatus, neque iis vitiis indulgeat, quibus subinde

---

(*k*) CICERO de Orat. lib. 2. cap. 15. *Quis nescit, primam esse Historiae legem, ne quid falsi dicere audeat? deinde, ne quid vere non audeat, ne qua suspicio gratiae sit in dicendo, ne qua simultatis.*

(*l*) STRABO Geograph. lib. 11. pag. 770. ed. Harderov. [Amstelod.] 1707. *ἡ ἱστορία βούλεται τἀληθὲς ἄντε παλαιὸν, ἄντε νεόν.*

(*m*) RAPIN dans les reflexions sur l'Histoire cap. 9. operum junctim editorum, pag. 243. *La verité étant le seul moyen, par ou l'Histoire peut instruire sûrement; elle doit en être la premiere regle, pour être le fondément de la foi publique, comme il faut, qu'elle soit.*

(*n*) BIERLINGIUS in *Commentatione de Pyrrhonismo historico*, cap. 2. §. 1. *Paucis describere libet, quid ad historicum fide dignum requiratur, scilicet, ut et possit et velit veritatem scribere et ad posteros propagare.* Et paulo post bonum historicum ita definit: *Bonus historicus est, qui et potest et vult de rebus gestis veritatem, etiam quando odium illa parit, scribere, et neque credulus est, neque mendax.*

mano ment contaminata a ve-
aberrare solet. Cognitionem
ideura-
'el ipse
ulis u-
liorum,
ſt, com-
mutua-
selioris
ıe prae
ıe ſideli
radide-
ıerunt,
Vulga-
ui, per
um ora
de vitii
a gravi
m con-
facilius
a garrulis temerariisve adul-
rari, et omnem priſtinae ve-
atis speciem amittere solent.
d quandoquidem de eo, quan-
n traditionibus ſidendum sit,
gens ad dicendum materia pau-
inferius suppeditabitur; suf-
it hic ea adduxiſſe, quibus hi-
ricus cognitionem rerum ge-
rum adipisci poſſit. Huic co-
iitioni comparandae nisi ipse
icem ponere velit, mentem a
perſtitione, credulitate et negli-
atia solertiſſime liberet. Ete-
n, si quis, rerum geſtarum
moriam conservaturus, hac
ad veritatem graſſari desiſtat,
riculum eſt, ne ipse felicem
i laboris eventum fruſtretur.

§. IV.

*vio subsidia defuisse, quorum
ope certam adcuratamque an-
iquae Romanorum historiae
adquirere potuisset notitiam,
orobatur.*

Jam ad rem ipsam pedem pr
moveamus, probaturi primo, L
vio subsidia defuiſſe, quibus
enarrandas res a Romanis an
quitus geſtas indiguit. Qu
maxima pars eorum, quae
oblivione vindicare voluit, r
motiſſimo a sua aetate tempo
fuiſſent peracta, alienam ope
implorare, et ab aliis hiſtori
rum monimentis, quae prio
bus poſt conditam Romam s
culis consignata fuerant, au
lium arceſſere neceſſe habu
Quapropter, diu in aula Impe
toris Auguſti, apud quem gra
multum valebat, versatus,
ſtudiose conquisivit, (o) quib
hiſtoriae lucem accendere poſſ
Sed, quae ibi adservabantu
deperditis antiquae hiſtori
commentariis, recentiorum ta
tummodo temporum faciem
pingebant. Hinc, quam par
praesidii ibi invenerit, ip
densam caliginem prioribus i
cumbentem saeculis conqueſt
commemorat. Juvabit ipsius
dire querelas, quas admod
frequentes libris suis immiscu
(p) *Res, inquit, exposui qu
vetustate nimia obscuras, v
uti quae magno ex interval
loci vix cernuntur, tum qu
et rarae per eadem tempora l
terae fuere, una custodia fi
lis memoriae rerum gestaru
et quod, etiamsi quaedam
commentariis pontificum ali
que publicis privatisque era
monimentis, incensa urbe, p
raeque interiere.* Easdem q
rimonias aliis in locis identid
iteravit, (q) ut facile ex ili
paucitatem eorum intellig
queat, qui in his nebulis de

(o) RAPIN dans la comparaison de Thucydide et Tite Live, p
3.
(p) Lib. 6. cap. 1.
(q) Lib. 2. cap. 21. *Tanti errores implicant temporum,
apud alios ordinatis magistratibus, ut, nec qui consu
cundum quosdam, nec quid quoque anno actum sit, in ta
stustate non rerum modo, sed etiam auctorum, digerere pos*

condenda historiae luce solliciti fuerunt: et eorum labores ab incendio, quo urbs Romana conflagravit, maximam partem absumtos. Ipse Livius, penuriam monimentorum fide dignorum ingenue professus, suo haec testimonio satis corroborare posset. Quandoquidem vero nonnulli, magno conatu his testimoniis renitentes, insignem commentariorum copiam jactitant, qua prisca saecula abundaverint, ab ipsis antiquioribus scriptoribus etiam usurpatorum; operae pretium erit, singula haec rerum antiquarum monimenta adcuratius considerare. Annales maximi, secundum FESTUM (r) a pontifice maximo consecrari soliti, praestantissimum sine dubio suppeditarent lumen, quod antiquorum temporum tenebras dissiparet, si modo illi integri ex incendio Romano evasissent. Dedit nobis eorum imaginem CICERO, (s) et, licet ab hac paulo diversam, forte tamen meliorem, VOSSIUS, (t) de re historica egregie promeritus. Sed quod illi in incendio urbis Romanae perierint, haud obscure ex adductis et adducendis Livii verbis, ejusque querelis saepissime repetitis colligitur, quibus et alii scriptores primi ordinis subscripserunt. (v) Neque credibile est, quidquam ex his volumini-

(r) FESTUS pag. 315. collect. auct. Lat. ling. quae prodiit Genev. 1622. *Maximi Annales adpellantur non magnitudine, sed quod eos Pontifex Maximus consecrasset.*

(s) CICERO de Orat. lib. 2. cap. 12. *Erat enim Historia nihil aliud, nisi annalium confectio: cujus rei memoriaeque publicae retinendae causa, ab initio rerum Romanorum, usque ad P. Mucium pontificem maximum, res omnes singulorum annorum mandabat litteris pontifex maximus, efferebatque in album, et proponebat tabulam domi, potestas ut esset populo cognoscendi, ii, qui etiam nunc annales maximi nominantur.* Quam suspectus hic locus sit, VOSSIUS jam indicavit, eumdem simul emendans. Nihilominus tamen ex eo suae opinioni robur petunt, qui annales maximos in incendio Romano periisse negant. Sed operam suam frustra impendunt. Largiamur enim, usque ad P. Mucium continuatos esse maximos hosce annales; inde tamen nemo extorquebit, priorum horum annalium partem ab incendio non fuisse absumtam. Forte post restauratam urbem et illi denuo condi coeperunt.

(t) VOSSIUS de Historicis Latinis, lib. 1. cap. 1. Tom. 4. Opp. *Nec peccare mihi videor, qui commentarios summorum virorum, pueritiam vel etiam infantiam Historiae adpellem. Quippe antiquiores his scriptores non habet Historia Romana. Rudes etiam et inconditi, imo, facundiam si spectes, plane infantes fuerunt. Accedit, quod, sicut pueritia domi solet contineri, ita annales illi a pontificibus adservarentur domi, nec alibi haec monumenta publica consulendi copia populo fieret.*

(v) PLUTARCHUS in Numa, Tom. 1. pag. 59. edit. Wechelianae. *Ἀλλὰ καὶ Κλώδιός τις ἐν ἐλέγχῳ Χρόνων ἰσχυρίζεται τὰς μὲν ἀρχαίας ἐκείνας ἀναγραφὰς ἐν τοῖς Κελτικοῖς πάθεσι τῆς πόλεως ἠφανίσθαι.* Cum quo conspirat illud PLUTARCHI de Rom. fort. Tom. 2. pag. 326. *Ἀλλὰ τί δεῖ περὶ ταῦτα διατρίβειν, σαφὲς οὐδὲν, οὐδὲ ὡρισμένον ἔχει· τῷ καὶ τὰ πράγματα διαφθαρῆναι τῶν Ῥωμαίων, καὶ συγχυθῆναι τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπομνηματισμοὺς, ὡς Λίβιος ἱστόρηκε.*

bus violentiae ignis fuisse subtractum, quum inter omnes constet, quod, si semel flammae ejusmodi membranas corripuerint, brevissimo tempore incendio hauriantur. Et licet singularis hominum cura quasdam ex iis particulas superstites fecisset, mancas tamen, dilaceratas atque ita fumo infuscatas accepissent posteri, ut nullus earum usus fuisset futurus. Sed supererant tamen quaedam mediis ex flammis erepta, quae ipse Livius sigillatim commemorat, (x) nempe foedera, et duodecim tabularum et quaedam regiae leges. Quod ad foedera attinet, qualia haec fuerint, HORATIVS nos facit certiores, in Livii sententiam transiens. (y) Possunt quidem ex ejusmodi pactis inter gentes sancitis historiae interdum illustrari; sed quum, interprete HORATIO, duo tantum restiterint foedera, et in eorumdem consignatione nihil plerumque contineri soleat, quam quibus legibus, quibusve conditionibus pax et amicitia fuerit conciliata; parum sane auxilii universam gentis Romanae historiam descripturus inde poterat haurire. Leges illae, ex cineribus veluti erutae, poterant quidem senatui, rempublicam collapsam restauraturo, ingentem praestare utilitatem, nequaquam vero historiae Romanae, sub his vastatae urbis ruderibus veluti sepultae, animam novosque spiritus addere. Pontificum libri, ab annalibus maximis procul dubio diversissimi, ea tantum continuerunt, quae ad sacra pertinebant, et de quibus Livius, verbis jam excitatis, aït, quod a pontificibus essent suppressa. Proinde illi libri, oculis humanis prorsus subtracti, historiam Romanam antiquiorem nihil poterant juvare. Ad inscriptiones et alia monimenta, quae singulari hominum quorundam eminentium virtuti erigebantur, accedemus, quaesituri, num penuria scriptorum antiquiorum iis sublevari potuerit? Sed, quocunque oculos vertes, aut nullas, aut admodum exiguas in tanta litterarum raritate perspicies inscriptiones tibi profuturas. Monimenta illa, nisi originem suam, et personas, quibus dicata erant, adjectis litteris, tamquam certissimis rerum signis, prodiderint, sciendi cupiditati nequaquam satisfacient. Praeterea, si quaedam exstitissent monimentis vetustissimis insculptae inscriptiones, illae idem, quod Romana tecta, urbe conflagrante, subiissent fatum. Neque tempus rerum edax, quod ferrum et lapides consumere solet, iis laboribus ita pepercisset, ut eo tempore, quo primi Romanorum scriptores inclaruerunt, integri

(x) LIVIVS lib. 6. cap. 1. *Inprimis foedera ac leges (erant autem eae duodecim tabulae, et quaedam regiae leges) conquiri, quae comparerent, jusserunt: alia ex iis edita etiam in vulgus; quae autem ad sacra pertinebant, a pontificibus maxime, ut religione obstrictos haberent multitudinis animos, suppressa.* Omissis itaque a Livio annalibus maximis, magna verisimilitudine concludimus, ipsos tum prorsus periisse.

(y) HORATIUS lib. 2. ep. 1. vs. 23.

Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantis,
Quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum
Dictitet Albano Musas in monte loquutas.

essent atque illaesi. Jungimus his omnibus libros linteos, a Livio (z) subinde commemoratos, quorum auctoritatem et fidem, si quam habuerunt, intactam in medio relinquimus. Saltim non ad Livii pervenerunt manus, qui eos ab aliis auctoribus citatos citare solet. En! igitur illos exilis venae fontes, ex quibus antiquissimi historiae Romanae scriptores sitim suam restinguere debebant. Indicavit jam rivulorum istorum penuriam Gallus ille, (a) in praefamine a nobis commemoratus, qui, licet non omnium tulerit plausum, tamen, si aequa mente judicare volueris, non adeo lubricis argumentis suam opinionem superstruxit. Aderant quidem alia, sed tantum recentiorum temporum opera. Fastis enim Capitolinis parentem esse T. Pomponium Atticum putat PIGHIVS. (b) Acta senatus et populi diurna, Julio Caesare Imperatore, si SVETONIO fides est, (c) coeperunt nasci. Neque multo grandiores aetate fuerunt laudationes illae funebres et ephemerides, ad memoriam illustrium familiarum condecorandam conscriptae, a CICERONE (d) et Livio (e) jam satis vituperatae. Recentioribus igitur temporibus magna quidem lux exsplendescere coepit, sed antiquiora illa spississimis tenebris semper obsita fuerunt. Et quoniam ipsi illi, qui priscarum rerum memoriam renovare studuerunt, non alios, ex quibus haurire potuissent, indicarunt fontes, neque alii cuidam licebit eorum numerum augere, vel novos quosdam excogitare. Quare eadem caussa PERIZONIVM, magnum alioquin rerum antiquarum aestimatorem, commovit, ut veterum annalium fidem vacillare pronuntiaret. (f)

§. V.

De scriptoribus, quos sequitur Livius, judicium fertur.

Animadvertit illud tristissimum pristini aevi fatum VOSSIVS antea laudatus, et longe alia circumspicit fulcra, quibus laborantem veterum annalium fidem suffulciat. Ex memoria enim pontificum, quorum curae atque fidei annales maximi erant commissi, deperditam eorum partem potuisse quodammodo resarciri autumat. Quinimo longius procedit,

(z) Lib. 4. capp. 7. 13. 20. 23.

(a) Vide Dissertation sur l'incertitude des cinq premiers siecles de l'Histoire Romaine cap. 3. pag. 25. seqq.

(b) V. PIGHII Annales Magistratuum et Provinciarum S. P. Q. R. lib. 1. pag. 13.

(c) SUETONIUS in Caes. cap. 20. *Inito honore primus omnium instituit, ut tam Senatus quam populi acta conficerentur et publicarentur.*

(d) CICERO in Bruto cap. 16. *Ipsae enim familiae sua quasi ornamenta ac monumenta servabant, et ad usum, si quis ejusdem generis occidisset, et ad memoriam laudum domesticarum, et ad illustrandam nobilitatem suam, quamquam his laudationibus historia rerum nostrarum est facta mendosior.*

(e) Lib. 8. cap. 40.

(f) PERIZONIUS in Animadversionibus Historicis cap. 5. pag. 182. *Ceterum ex ista litterarum raritate necessario evenit, ut in rebus, tam vetusto saeculo gestis, laboret nunc aliquando annalium fides.*

dit, et vel ex vicinarum urbium commentariis, vel ex Graecorum historicorum operibus jacturam illam fuisse supplendam arbitratur. (g) Sed plus justo memoriae hominum tribuit, et nimium sacrificulorum istorum humeris onus imponit VOSSIVS, sibi persuadens, quaecunque ante quadringentos, et quod excurrit, annos gesta in commentariis Romanis continebantur, ita eorum animis infixa fuisse, ut exinde perditorum monimentorum insignior pars restitui potuisset. An, quaeso, ejusmodi cento, variis consutus partibus, eamdem, quam illi annales, faciem fuisset habiturus? An omnia ita suppleri potuisse credes, ut singula, minimum praecipua historiae momenta, consilia, eventus, principum virorum vitia vel virtutes, hominum mores, temporum ordines, locorum ingenia, varia artium fortuna, belli pacisque causae atque exitus, et alia, prorsus non interpolata, pristinam formam acciperent? Nemini emunctae naris VOSSIVS illud persuadebit. Vicina vero oppida rerum cum Romanis gestarum memoriam annalibus conservasse, etiamsi evinceret VOSSIVS, tamen nihil lucraretur. Aut sistebant annales illi victorias populi Romani et clades oppidorum a Romanis acceptas; tunc comburi potius, quam evulgari sua dedecora urbes illae curassent: aut continebant harum urbium gloriam, quam ipsae victrices a Romanis reportaverant; tunc Romani, suae gentis gloriam amplificandi studiosissimi, tale opus, veluti nomini suo infamiam allaturum, rejecissent. Graeci vero illi antiquiores, historiae Romanae incunabula celebrantes, eo minus veram reipublicae ejus formam certo noscere potuerunt, quo minus illud commercium fuit, quod eo tempore ipsos inter et Romanos intercessit. DIOCLI et ANTIOCHO, alios, eosque antiquiores, HIERONYMVM, THEOPHRASTVM atque TIMAEVM, DIONYSII HALICARNASSENSIS, PLVTARCHI atque PLINII testimoniis fretus, adjecit PVILLYVS, illorumque fidem evidentissimis rationibus subvertit. (h) Ne crambem bis coctam adponere videar, ad eumdem lectores ablegabo, hoc unicum addens, Livium Graecorum istorum opera nequaquam esse usum; quod inde patet, quia hos, quos sequitur, subinde nominat

---

(g) VOSSIUS de Historicis Lat. lib. 1. cap. 1. Tom. 4. Opp. *Neque enim ejuscemodi homines memoriam usque adeo omnem amiserant, ut nec ipsi, penes quos non modo legendi sed etiam scribendi servandique annales jus erat, non bona ex parte instaurare eosdem possint. Et credibile etiam est, vicinis etiam oppidis fuisse annales suos, qui multa cum Romanorum gestis communia haberent. Ut nihil dicam de hominibus Graecis, Diocle Peparethio, quem inprimis sequutus est Fabius Pictor, et Antiocho, Xenophanis filio, Syracusano, qui ex antiquis Italiae monumentis Historiam composuerat, ut ex Halicarnassensi Dionysio scimus.*

(h) v. Memoires de l'Academie des inscriptions et belles lettres tom. 8. pag. 23. ubi, adductis DIONYS. HALICARNASS.. et PLUTARCHI locis, HIERONYMUM Historiam oppugnatae a Pyrrho Lacedaemonis scripsisse ostendit, TIMAEI vero auctoritatem, POLYBII et DIODORI SICULI testimoniis infringit, pag. 33. THEOPHRASTI, et pagg. 34. 35. DIOCLIS et ANTIOCHI fidem incertam facit PUILLYUS.

et laudat, eorum vero nullam unquam facit mentionem. Unde vero, inquies, Livius ea omnia hausit, quaecunque ingenti labore collecta posteritati reliquit? Virum tantum, ad quem visendum, uti PLINIVS narrat, (i) Gaditanus quidam ab ultimo terrarum orbe venerat, haec omnia ex ingenio confinxisse, quis, quaeso, sibi persuadebit? Sed ipse Livius fontes indicat, ex quibus, quae tradit, hausta sunt: quorum nomina FABRICIVS, (k) VOSSIVSque, (l) rei litterariae peritissimi duumviri, studiose collegerunt. Plerique, qui Livio viam praeiverunt, eo vixerunt aevo, quo ad summum fastigium gloria Romana propius accedebat. Quod si igitur ista commemorant, quae ipsorum aetate contigerunt, neque partium studio a veritatis via deflectunt, fidem sane merentur. Sed quoties ad ea retro abeunt saecula, quae ante captam a Gallis urbem effluxerunt, deperditis illorum temporum monimentis, talium testium fides ipsa periclitabitur, tantum abest, ut Livii fidem corroborare possit. Antiquissimus eorum, ut eum ipse Livius adpellat, (m) putatur FABIVS PICTOR, qui, quantum ex Livio (n) et APPIANO (o) constat, tempore belli Punici secundi vixit, Delphos tum ad consulendum oraculum missus. Sed, quam malae notae hic fuerit, POLYBIVS (p) et DIONYSIVS HALICARNASSEVS (q) jam pridem monuerunt. Atque eadem causa est, cur VOSSIVS ipsum maximopere exagitet. (r) Reliqui omnes, quemadmodum DIONYSIVS HALICARNASSENSIS (s) retulit, veluti uno agmine hujus PICTORIS vestigia legerunt, et, ejus tamquam natu majoris effata cupidissimis manibus adripientes, suum ei obsequium addixerunt. Quid igitur mirum, si Livius, horum

(i) PLINIUS lib. 2. ep. 3.

(k) FABRICIUS Biblioth. Lat. Vol. 2. cap. 11. pag. 205.

(l) VOSSIVS de Hist. Lat. lib. 1. capp. 2. 3. seqq.

(m) Lib. 2. cap. 40.

(n) Lib. 23. cap. 11. *Dum haec geruntur, Fabius Pictor legatus a Delphis Romam rediit.*

(o) APPIANUS de bellis Annibalicis pag. 569. ed. Tollii Amstel. 1670. *Ἡ δὲ βουλὴ Κόϊντον μὲν Φάβιον, τὸν συγγραφέα τῶνδε τῶν ἔργων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπε, χρησόμενον περὶ τῶν παρόντων.*

(p) POLYBIUS lib. 1. cap. 14. pag. 18. ed. JAC. GRONOVII, Amst. 1670. *Διὰ τὸ τοὺς ἐμπειρότατα δοκοῦντας γράφειν ὑπὲρ αὐτοῦ, Φιλῖνον καὶ Φάβιον, μὴ δεόντως ἡμῖν ἀπηγγελκέναι τὴν ἀλήθειαν.* et lib. 3. cap. 9. pag. 229. is de Fabio hoc scribit: *Ἡ μὲν γὰρ παρὰ τούτῳ ἀλογία, καὶ χωρὶς τῆς ἐμῆς ἐξηγήσεως, αὐτὴ δι' αὑτῆς δύναται θεωρεῖσθαι παρὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν.*

(q) DIONYS. HALIC. lib. 4. pag. 234. *Ἐνταῦθα πάλιν ἀναγκάζομαι μεμνῆσθαι Φαβίου, καὶ τὸ ῥᾴθυμον αὐτοῦ περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν χρόνων ἐλέγχειν.*

(r) VOSSIUS de Historicis Lat. lib. 1. cap. 3. *In historia nimis studuit Romanis: unde, dum bellum Punicum descripsit, nec laudare scivit Carthaginienses, nec candide exposuit, ubi peccarunt.*

(s) Lib. 1. pag. 64. *Κόϊντος μὲν Φάβιος, ὁ Πίκτωρ λεγόμενος, ᾧ Λεύκιός τε Κίγκιος καὶ Κάτων Πόρκιος καὶ Πείσων Καλπούρνιος καὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων οἱ πλείους ἠκολούθησαν.*

antecedentium gregem sequutus, in eamdem ac illi suspicionem ruit? Plerisque, qui historias condiderunt, palmam praeripuit POLYBIVS, tum ob singulare studium, quod in contexendis historiis collocavit, tum ob insignem illam circumspectionem, qua, ne falsi quid suis laboribus irreperet, sedulo cavit. Hunc quotiescunque Livius exscripsit, malevolentiae et plagii propterea a viris doctis insimulatus, (t) non habemus, cur litem ipsi moveamus. Sed, reliquis illis scriptoribus, nemo nobis vitio vertet, si fidei parum tribuerimus, tum quoniam a primordio urbis opus suum exorsi in tantis tenebris non habuerunt, ubi pedem figerent, tum quoniam FABII PICTORIS vestigiis inhaesere, tum quoniam ipse Livius eorum auctoritati quam plurimum detraxit. Rectissime enim Valerium Antiatem, Silenum, (v) L. Calpurnium Pisonem, (x) Coelium, (y) Clodium Licinium (z) reprehendit, et eorumdem negligentiam adcusat. Nec ipsum L. Cincium, (a) Fabii Pictoris aequalem, ab Annibale aliquando captum, sine omni vituperio dimittit.

§. VI.

Traditiones rejiciuntur.

Alius superest fons, isque corruptissimus, ex quo Livius, quemadmodum ipse fatetur, (b) saepissime hausisse videtur. Continet ille traditiones, a majoribus veluti per manum Livio traditas. Inde, quod PERIZONIO jam suboluit, (c) tot historiarum monstra fuerunt enata, quae unicuique, etiamsi tristius, atque Cato, in fronte gereret supercilium, risum tamen extorquere possent. Quare operae pretium esse ducimus, quam parum illarum auctoritati fidendum sit,

(t) Vid. JO. CLERIC. Art. Crit. Part. 2. Sect. 1. cap. 16. pag. 332. edit. Amst. 1712.

(v) Lib. 26. cap. 49. ostendit, quam diversa Silenus et Antias referant, talia mox subjiciens: *adeo nullus mentiendi modus est.* Conf. lib. 3. cap. 5. lib. 30. cap. 19. lib. 36. cap. 38.

(x) Lib. 9. cap. 44. *Hos consules Piso suggerit. Memoriane fugerit in annalibus digerendis, an consulto binos consules, falsos ratus, transcenderit, incertum est.*

(y) Lib. 22. cap. 31. *Sed et Coelium et caeteros fugit, uni consuli Cn. Servilio jus fuisse dicendi dictatoris.*

(z) Lib. 7. cap. 9. *Quaesita ea propriae familiae laus leviorem auctorem Licinium facit.*

(a) Lib. 21. cap. 38. *L. Cincius Alimentus, qui captum se ab Annibale scribit, maxime auctor me moveret, nisi confunderet numerum, Gallis Liguribusque additis.*

(b) Lib. 7. cap. 6. *Fama rerum standum est, ubi certam derogat vetustas fidem.*

(c) PERIZON. in Animadvers. Hist. cap. 5. pag. 184. *Fama, incertis rumoribus vel obsoletis traditionibus plerumque innixa, res gestas populi sui vetustate obscuras in majus semper, imo in miraculum usque, extollere gestit. Nonnulla etiam istarum rerum pro veris tradita in Romanis historiis reperiri, quae praecipua quidem sui parte vera sint, sed tamen adjuncta etiam habeant poëticis fabulis et miraculis propiora, quam historica fidei et verisimilitudini, nemo, opinor, negabit.*

ostendere. Eas a gravi prudentique viro historiis non esse inserendas, cum VOSSIO (d) arbitramur. Traditio est enarratio facti cujusdam ἀγράφου, ab aliis accepta, ad alios deinceps transmissa, et interdum ad seros posteros continuata. Propagari illa vel scriptis potest, vel ore. Quod si igitur vir prudens, integer vitae scelerisque purus, omnibus ad veritatem introspiciendam et consignandam subsidiis instructus, sui aevi res gestas ab oblivione vindicat, easque litteris mandatas ad futuros nepotes propagat; ejusmodi traditionis genus nequaquam repudiamus: cum primis quando ista facta a teste accepit, qui ipse rei gestae interfuit, cuncta explorata habuit, nullam probitati suae maculam adspersit, nullum mentiendi lucrum sibi propositum vidit. De iis jam nobis sermo est, quae oretenus fiunt, et inprimis remotioribus ex saeculis repetitae, solo hominum rumore ad alios perveniunt. Quo plura enim per hominum ora rumor pererravit, eo plus inquinamenti plerumque trahere secum solet. Fama omnia in majus extollit; et vires eundo adquirit. Jam malitia hominum deliberato animo mendacium struit, illud pro vero venditatura: mox simplicitati et credulitati humanae petulantia aliorum imponit: mox ingenii vigor, si quae memoria exciderunt, alia fingit, quae in illorum locum substituat. Hinc ea, quae rem gestam comitata sunt, adeo ut plurimum solent vitiari, ut, quid distent aera lupinis, vix discernere queas. Ipsa etiam, si qua sub his traditionibus latet res vere gesta, vel prorsus corrumpitur, vel erroribus ita circumducitur, ut in his nebulis difficulter possit dignosci. Adde, quod incertus rei enarratae auctor, de cujus probitate et prudentia nemini constat, magnam fidei partem demat, ipsamque rem incertam faciat. Plurimum enim ad fidem dictis faciendam interest, ut sciatur, quo potissimum auctore rumor ille in vulgus emanaverit. Nullus in hoc ratiocinio latet error: Si omnes utcunque traditiones uni eidemque corruptionis periculo obnoxiae sunt; nulli earum tuto fidere poteris. Nunquam enim te deseret metus, anne haec, quaecunque tuas personat aures, idem, quod reliquae omnes, discrimen adierit. Quemadmodum enim miles ad bellum profectus, quum viderit suos commilitones Martis violentia oppressos et gladii furore dilaceratos, nunquam de sua salute securus esse, aut vitam se ad patrios Penates reportaturum certo spondere potest, commune illud periculum, quod omnium militantium cervicibus impendet, probe perspiciens: ita etiam traditiones, quum communi veluti periculo expositae sint, nunquam tibi certo persuadere poterunt, se veras, integras, et nullo vitio esse contaminatas. Non omnibus in universum traditionibus dicam scribimus. Attamen illud prono veluti alveo ex his, quae diximus, non potest non fluere decretum, quod, sicut nec nobis licet traditiones istas temere rejicere, ita neque alii, cui dem, liceat easdem amplecti, fovere, et tamquam veritates extra dubitationem positas vindicare. Quin potius, in tanta harum traditionum suspicione, semper ve-

(d) VOSSIUS de Arte Historica cap. 11. *Historiae materia et seges est, non ea, quae rumore dispersa, sed quae prodita vel commentariis senatus, vel actis diurnis, sive publicis sive urbanis.*

rendum erit, ne decipiamur. Favet nostrae sententiae BIERLINGIUS, (e) monetque, nunquam nobis certum praesto esse auxilium, quo veras a falsis distinguere queamus traditiones. Quum itaque nemini integrum sit, famae confidere incertae, profecto historiarum scriptor leges sibi constitutas transgreditur, si eam temere recipit, et ad alios transmittit.

§. VII.

Argumenta contrariam sententiam propugnantia pensitantur.

Jam eorum tela nobis erunt repellenda, qui traditionibus patrocinantes easdem omni nisu defendunt. Famam aliquam certam atque constantem fingunt, quam fidelem memoriae custodem adpellant, et a vago imperitarum de plebe mulierculærum rumore longe diversam esse contendunt. Hunc rejiciunt, illam amplectandam esse censent. Sed unde, quaeso, constat, famam, quam adeo commendas, non ab otiosa quadam muliercula, tamquam ab infausta matre, esse enatam? Utinam signa adjiceres, quibus rumor ille vagus a fama constanti certissime dignosci posset. Nisi fallimur, hanc esse famam constantem opinaris, quae multos per annos continuata, a multis hominibus credita, tuas aures creberrime personuit: illum vero vagum rumorem nuncupas, qui tibi tuisque familiaribus parum innotuit. Sed vereor sane, ne hoc modo famam ex tuo ingenio metiaris. Alii famam istam constantissimam putabunt, quae tibi vaga videtur: tibi vero illa adridebit, quam alii tamquam novam et nunquam antea auditam explodunt. Accedit, quod haec famae cujusdam constantia non possit certum dici veritatis indicium. Constantissimis Pontificiorum sermonibus tritum et pervulgatum est, angelos domum, quam Beata Virgo inhabitavit, ex natali nostri Servatoris solo in Italiam deportavisse: anne putas fore, ut ipsa veritas ejusmodi commentum, quod inter multas gentes, non interrupta annorum serie, propagatum est, ob constantiam suam adoptet? Ejusdem momenti est distinctio inter res privatim et publice gestas. Illis, tamquam inter privatos privatorum hominum parietes peractis, inconstantiae et incerti labem adhaerescere; his vero, velut in totius orbis conspectu susceptis, tales naevos nunquam posse impingi contenditur. Sed quotidiana experientia longe aliud omnes edocet. Quis enim, quaeso, est, qui magis hominum ora in se convertat, quam viri principes, qui ad gubernacula reipublicae regendae sedent? Illorum res gestae eo minus in tenebris latere possunt, quo magis civium suorum mentes in ipsos defiguntur, et quo majori amicorum servorumque caterva quotidie stipantur. Credesne omnem mentiendi occasionem fraudulentis hominibus hic esse praecisam? Nunquamne fama ad tuas aures pertulit nótissima re-

(e) BIERLINGIUS de Judicio Historico §. 8. pag. 289. *Nec sufficit ad demonstrationem communis fama. Haec enim, ex levi suspicione aut plane nullo fundamento orta, augetur et crescit eundo. Unde mendacia non tantum e civitate in civitatem, sed etiam e vicina domo in vicinam domum transferuntur, testante id quotidiana experientia. Ecquis vero nobis suppeditabit infallibile criterium distinguendi veram famam communem a falsa?*

gum Gallorum miracula, quorum digitis tam divina vis innasci semper credita est, ut sine ullo salubrioris medicinae auxilio, strumis, quibusbuscumque suam admoverint manum, statim mederentur? Bella geruntur. Proelio decernitur. Nullane illic mentiendi materia? Nunquamne diversissimos caesorum numeros audivisti? Nunquamne longe alium exercituum statum tibi fama nunciavit, quam in quo ipsi fuerunt? Sed, inquies, critica manus admovenda est, quae fabulis istis, honestum mentientibus colorem, fucum adscititium abstergat, et vestes meretricias exuat, quibus suam occultant deformitatem. Attamen, consideres, quaeso, quotiescumque illud acciderit, ut ejusmodi rumores, qui, meretricum more, faciem suam, adhibitis medicamentis, venustiori quodam infecerunt rubore, nova veste vultuque ad modestiam composito superbientes, sapientissimum criticum ad suos amores pellexerint. Neque evidens causarum et eventuum nexus firmum est fulcrum, quo traditiones sustentari possint. Eximium illud Metamorphoseos Ovidianae opus, mirifice causas et eventus adamantino veluti vinculo nectit, et nihilominus ex fabularum poëticarum numero nunquam eximetur. Unicum restat, in quod traditiones inaedificari solent, fundamentum. Quod si nostrorum temporum ea praerogativa est, ut famae novam rem ex remotissimis terris adferenti credere liceat; quidni idem jus vetustati concedemus, quae ob vitae innocentiam morumque sanctitatem, velut exemplum quoddam in illustri monimento collocatum, nobis ad imitandum proposita est, quando Astraea nostras invisa terras relinquens ad sedes beatiores evolavit, et, quod Horatius jam cecinit, (f)

Aetas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Adeone rerum facies mutata est, ut, quod nobis licet, in iis vituperare debeamus? Sed diversissima utique res est, quando famae rem nudius tertius gestam adnuncianti, quae praeterea ipsis testium oculatorum suffragiis et publicarum litterarum fide continuata confirmatur, fidem meam adjicio, et quando Livius aut Fabius Pictor res ante quadringentos annos gestas, vetustate sua oblitteratas, nullis, quae tum exstarent, monimentis consignatas, tantummodo imperitae plebis et illiteratae gentis incertis sermonibus divulgatas, incertiore adhuc fama percepit, inscius, utrum res vere gestae sint, nec ne. Ad mores vero quod attinet, etiamsi ad aurea usque saecula retro abires, eamdem tamen, quam nunc, humani ingenii malitiam deprehenderes.

§. VIII.

Superstitio Livii notatur.

Non parum superstitio fidem historici debilitat, quae eum impedit, quo minus res sacras descripturus veritatem aequis passibus sequatur. Superstitio est vitium, quo actiones committuntur per erroneas de Deo et providentia divina opiniones, quoad ea, quae homini bona vel mala eveniunt, determinatae. Quum igitur ipse falsa pro veris amplectatur, falsa Dei cognitione imbutus: quum modum, quo Deus colitur, vanitate quadam ductus amplificare laboret; evenire haud aliter potest, quam ut, cognitioni vanitatique suae obtemperans, falsa et va-

(f) HORATIUS lib. 3. od. 6.

na lectoribus saepissime obtrudat. Quare, quod experientia magistra edocti scimus, effectus naturae viribus productos, hebetiori tamen ingenio non statim patentes, miraculis omnem naturae vim superantibus adjunget, prodigia ab irato Numine profecta ubicunque locorum cernet, portenta adversos rerum casus significantia finget, et, si caerimoniae quaedam sacrique ritus, religionem ipsam nihil prorsus adjuvantes, a sacrificulo forte fuerint neglecti, id, velut crimen morte expiandum, ne qua Numinis ira concitetur, diris gravissimis exsecrabitur. Ex his si de Livii studio judicare voluerimus, non possumus a superstitione ipsum immunem pronuntiare. (g) Tot enim prodigia, tot portenta, tot infausta omina, tot deastrorum miracula, tot neglecti cultus externi diis debiti poenae ab eo commemorantur, ut quilibet emunctae naris homo animum superstitioni deditum statim odorari possit. (h) Atque ea causa fuit, quare S. GREGORIVS adeo in Livium est exacerbatus, ut ipsum in ignes conjecisse feratur. (i) Sed neque hac in re Livio defensores defuerunt, qui eam ab ipso injuriam propulsare conati sunt. Communne enim hoc cum reliquis historicis vitium Livio fuisse contendunt, et propterea fabulas ejusmodi religiosas ipsi nequaquam vitio vertendas, quasi vero errantium multitudo errori patrocinium pareret, aut religio effrenatam mentiendi licentiam hominibus indulgeret. Praeterea etiamsi quis ipsis sacris paganorum innutritus Livii judex eligeretur: non tamen dubitamus, quin ob inventam harum ineptiarum multitudinem, quas sapientissimus quisque gentilium irrisit, (k) superstitionis ipsum condemnaret.

§. IX.

Tolandi opinio sub examen vocatur.

Longe alia via incedit TOLANDVS, Livii partes tuiturus. Tanta enim vehementia clientem suum a superstitione defendit, ut, quod FABRICIO (m) jam suboluit, ipsum in vitia a tergo veluti objecta praecipitet. Talem profecto nobis describit Livium, qui omnem deorum metum deposuerit, ipsamque religionem, ad coërcendos plebis rerum novarum

(g) v. Oeuvres de FRANCOIS DE LA MOTHE LE VAYER tom. 3. pag. 189. de Livio ita aït: *En verité jamais Historien n'a tant rapporté de ces vaines créances du peuple, qu'on en voit dans celuy-ci.* Cui prorsus subscribit NICERON dans ses Memoires pour servir à l'Histoire des hommes illustres.

(h) v. Lib. 1. capp. 31. 39. 45. Lib. 2. cap. 7. Lib. 3. cap. 10. Lib. 5. capp. 15. 32. Lib. 6. cap. 33. Lib. 7. cap. 28. Lib. 9. cap. 39. Lib. 10. cap. 27. et innumera alia.

(i) v. FABRICIVS Biblioth. Lat. Vol. 1. pag. 198. VOSSIVS de Arte Histor. cap. 19.

(k) v. CICERO de Divinat. lib. 2. cap. 38.

(l) v. TOLANDI Adeisidaemon Livii, sive Livius a superstitione vindicatus.

(m) In Bibl. Lat. part. 2. pag. 224. *Male de religione ac pietate, pessime de Livio meritus est Io. Tolandus, qui, ut illum a superstitionis culpa, quod multi jam ante illum fecerunt, absolveret, adstrinxit invitum irreligiositatis et ἀθεότητος crimine.*

cupidissimae animos inventam, spreverit, explosis exsibilatisque facetiis iis, quas per otium nefandi homines excogitaverant. Sed confutatus jam est a doctissimis viris, (n) qui nostram operam praeverterunt. Proinde paucissimis TOLANDI opinionem adgrediemur. Affert quidem TOLANDVS (o) saepissime Livii verba, ex quibus prima specie adparere possit, Livium religionem patriam pro puro politicorum commento in magistratuum subsidium et sacerdotum emolumentum subtiliter excogitato habuisse. Sed ea pleraque ita comparata sunt, ut extra nexum posita aliquam prae se speciem ferant, si omnem vero totius sermonis cohaerentiam spectaveris, vel nihil TOLANDVM juvent, vel ipsam Livii superstitionem mirifice confirment. Sic exemplum Romuli in coelum abeuntis, cui magnopere TOLANDVS (p) innititur, magnam Livii indicat superstitionem, omnes intendentis nervos, ut adpareat, Romulum non eo, quo alioquin Caesares Romani, more ad sidera esse relatum, sed longe augustiore modo, adhibitis miraculis, humana reliquisse, ipsumque divino sanguine natum genuinam Martis fuisse prolem. Sic parum probat, quod TOLANDVS (q) Livium loquentem mentiatur, nihil in speciem fallacius esse, quam pravam religionem. Etenim Postumium Consulem in Bacchanalia, ubi per noctis silentium promiscua libido exercebatur, perorantem fingit Livius, (r) et nefanda scelera, quibus sacra nocturna erant polluta, abominantem. Quod si igitur Livius istam omnis generis corruptelarum officinam, aut turpissima crimina, quae in religionem irrepserant, exsecrationibus gravissimis devovet, inde tamen non consequitur, eum a superstitione, cui se implicuerat, esse immunem. Dubitare quidem interdum videtur (s) de veritate prodigiorum, quae vulgo nuntiata erant. Sed plerumque tantummodo auctum ultra fidem eorum numerum incusat. Si autem, quod tamen rarissime evenire solet, quaedam eorum refellit, tum sane istorum vanitas vel simplicissimo homini statim in oculos incurrit, vel ipsa fama et imperitissimum vulgus iisdem jam denegaverat fidem. Neque nobis officiet, quod Livius in prooemio operis sui fateatur, se haec et his similia, uteunque animadversa aut existimata fuerint, in nullo discrimine ponere. Etenim illorum morem sequitur Livius, qui, in limine sui laboris stantes, multa promittunt, ulterius vero progressi spem, quam de se fecerant, egregiam frustrantur.

§. X.

De credulitate Livii agitur.

Cum superstitione sororio quasi vinculo sociata est credulitas. Illa circa religiosas res, haec cumprimis circa civiles peccat. Credulitas enim est facilitas men-

(n) v. FABRICII Bibliograph. antiq. cap. 8. §. 7. pag. 237. ubi illi recensentur, qui adversus TOLANDUM pugnavere. BUDDEUS, de Atheïsmo et superstitione, passim etiam TOLANDUM confutat, et V. C. M. CHRIST. GUIL. BOSIVS peculiari schediasmate idem negotium suscepit, quod prodiit Lips. 1739.

(o) Adeis. §. 5. pag. 6.

(p) TOLANDUS Adeis. §. 7. pag. 13.

(q) Adeis. §. 14. pag. 36.

(r) Lib. 39. cap. 16.

(s) Lib. 21. cap. 61. Lib. 24. capp. 10. 44.

, quodcumque enarratum, abs-
e praevio veri falsive examine,
cipiendi. Vix exitiosa pestis
rruptis contagioso tabo cor-
ribus tantum periculum ten-
eque malum concitat: quan-
noxam credulitas illa infe-
hoc veneno animis histori-
um infert. (t) Etenim si hi-
riarum scriptor statim ad cre-
ndum pronus est, tum quem-
nque rumorem, quibuscum-
ab initiis profectus sit, pro
o adripiet, et non tam res
tas, quam fabulas Milesias,
sarcinabit, iisque in unum
rpus redactis, sub veritatis
cie posteritatem decipiet. Qua-
inter causas omnium fermo
ndaciorum vossivs eamdem
ert. (v) Livium vero hac lue
sse contaminatum tot fabulae
nantur, quibus ejus opus sca-
Mox enim Romulus tempe-
e quadam in coelum rapitur:
mox Tarquinio, carpento se-
nti cum uxore, aquila, sus-
nis demissa leniter alis, pi-
m aufert, superque carpen-
cum magno clangore voli-
, rursus velut ministerio di-
itus missa capiti apte reponit.
mox corvus repente in Va-
i contra Gallum dimicantis
a considet, et, quotiescum-
que certamen initur, levans se
alis, os oculosque hostis rostro
et unguibus adpetit. (x) Quae
omnia serio et absque ulla hae-
sitatione commemorat, etsi, quam
falsa, quam inepta, quam fati-
lia sint, unicuique, nisi oculos
ipse occludat, statim adparent.
Quid igitur mirum, quod nimis
credendi libidine adeo abreptus
in ea, quae cum rei natura vel
prorsus pugnant, vel saltim non
conveniunt, parum inquirat, mi-
nime sollicitus, utrum res quae-
dam probabilis sit, nec ne. Duo
tantum, ne fastidium lectoribus
creem, ejusmodi exempla, quae
a verisimilitudine longissime re-
cedunt, adferam. Iter illud, quo
Annibal Alpes transgressus est,
tantis obseptum difficultatibus
describit Livius, ut vix putares
Annibalem ibi exercitum suum
traducere potuisse. Proinde e-
tiamsi in itinere hoc exponendo
plerumque vestigiis polybii insi-
stat Livius, aberrat tamen inter-
dum ab iisdem, miraculo rem
augens, et in ea vitia incidens,
quae polybivs in his, qui trans-
itum illum Annibalis in Italiam
commemoraverant, optimo jure
vituperavit. (z) Nihil vero ma-
gis oculos in se convertit, quam
quod Annibal ardentia saxa in-

) [illegible] l. c. cap. 8. §. 1. pag. 136. Impedimenta verita
historicae describens, *Naevus*, inquit, *maxime notabilis,*
judicandi facultatem corrumpit, est credulitas.

v) vossius de Arte Histor. cap. 9. *Causae, cur historici saepe*
um referant, est partim adfectus, partim nimia credulitas.

x) Lib. 1. cap. 16. et lib. 5. cap. 24.

y) Lib. 1. cap. 34. Ad haec clericus: *Et res, inquit, et verba*
tam magis decebant, quam historicum.

z) Lib. 7. cap. 26. ubi clericus: *Admirabilius est, Livium*
le re significasse, se ejusmodi fabulae fidem non habere,
d in tam gravi historia par fuit.

a) polybius Hist. L. 3. cap. 47. pag. 278. Ἔνιοι δὲ τῶν γεγρα-
των περὶ τῆς ὑπερβολῆς ταύτης βουλόμενοι τοὺς ἀναγινώσκον-
ἐκπλήττειν τῇ περὶ τῶν προειρημένων τόπων παραδοξολο-
, λανθάνουσιν ἐμπίπτοντες εἰς δύο τὰ πάσης ἱστορίας ἀλλο-
ώτατα, καὶ γὰρ ψευδολογεῖν, καὶ μαχόμενα γράφειν αὐτοῖς
γκάζονται.

fuso aceto putrefecisse, (b) atque ita viam sibi aperuisse dicatur. Aceto saxa rupesque tam brevi tempore putrefieri posse, omnem excedit fidem. Unde enim tanta aceti copia, quanta perficiendo huic operi suffecisset? an ex ultimis Africae terris secum adportavit? an ex incultis circumquaque regionibus petiit? Quodcumque pro certo adfirmaveris, majoribus, quam quae antea tibi objectae erant, difficultatibus te implicabis. Neque unquam ea aceti vis fuit, ut durissima saxa emolliret, quae vix aqua fortis subigeret. Quinimo infusum igni suffocavisset potius flammas, quam ut iisdem saxa comesturis majores vires addidisset. Propius ad veritatem accedit SILIVS ITALICVS, (c) qui licet poëtarum more infestum tantis periculis iter Annibalis describat, tamen solo igne, nequaquam vero infuso aceto, saxa domita esse canit. Praeterea unde immanes hae arbores, quae dejectae erant, quum illic rupes et saxa essent, et perpetuae nives, quas ne aestivus quidem solis calor liquefacere poterat; sed super intactam veterem nivem, nova semper esset effusa. Silvae quidem erant in subjectis huic jugo, quod Annibal jam occupaverat, locis. Sed vix vero videtur simile, milites, qui longis itineribus jam fessi erant, et immensos labores in superandis hisce saltibus exantlaverant, nunc ad eadem, ex quibus vix semianimes emerserant, pericula esse relapsos, aut, licet jam desperatio ipsorum mentes subiisset, tamen ex remotioribus jugis, ubi neque sustinere se a lapsu, nec, si qui paululum titubassent, haerere adflicti vestigio suo poterant, densissima robora advexisse. Neque NEPOS, (d) qui illud Annibalis iter et gravissimos labores delineavit, neque POLYBIVS, (e) qui magna ex parte Livio viam praeivit, vel unico verbo infusi saxis aceti mentionem fecere. Quin potius et POLYBIVS (f) et Livius (g) ipse fatentur, Gallos jam ante Annibalis adventum Alpes transiisse, quare vix Poenus tam hebeti ingenio fuisse credendus est, ut non eam, quam Galli jam antea straverant, viam sit scrutatus. Eodem modo a verisimilitudine recedit Livius, (h) Fabios ad unum omnes a Vejentibus esse caesos exponens. Sex

---

(b) Livius lib. 21. cap. 37.

(c) SILIUS ITALICUS lib. 3. vs. 640.

Jamque ubi nudarunt silva densissima montis,
Adgessere trabes, rapidisque accensus in orbem
Excoquitur flammis scopulus. Mox proruta ferro
Dat gemitum putris, resoluto pondere, moles,
Atque aperit fessis antiqui regna Latini.

(d) CORN. NEPOS in Annibale cap. 3.

(e) POLYBIUS Historiar. lib. 3. cap. 55. pag. 289. *Καὶ μετὰ ταῦτα παραστήσας τὰ πλήθη, τὸν κρημνὸν ἐξῳκοδόμει μετὰ πολλῆς τῆς ταλαιπωρίας.*

(f) POLYBIUS lib. 3. cap. 48. pag. 279. ed. cit. ubi in historicos negligentiores animadvertit: *οὐχ ἱστορήσαντες γὰρ ὅτι συμβαίνει τοὺς Κελτούς, τοὺς παρὰ τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν οἰκοῦντας, οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δὶς πρὸ τῆς Ἀννίβου παρουσίας, οὐδὲ μὴν πάλαι, προσφάτως δὲ μεγάλοις στρατοπέδοις ὑπερβάντας τὰς Ἄλπεις παρατετάχθαι μὲν Ῥωμαίοις.*

(g) Lib. 5. cap. 34.

(h) Lib. 2. capp. 49. 50.

et trecentos Fabios, omnes patricios, omnes unius gentis eo tempore vixisse, quo Roma adhuc in suis incunabulis erat, et nondum adeo incolis abundabat, vix fidem meretur. Sed de eo minus dubitabimus, quam de hoc, num ad unum omnes fuerint caesi, unico tantum impuberis aetatis superstite puero. Id omnem fidem excedit, quod tanti viri, quorum nonnulli consulatum gesserant, exercitus adversus hostes eduxerant, omnes patricii, quorum neminem ducem sperneret egregius quibuslibet temporibus senatus, qui suam paucitatem viresque hostium probe noverant, tam temerarium inierint consilium, ut se solos suis viribus hoc bellum gerere posse, et pares inceptis suis eventus fore crederent. Nec majorem merebitur fidem, quod duces rei militaris peritissimi adeo rebus secundis luxuriaverint, et sua arma neque ullo loco neque ullo tempore sustineri posse temere putarent, ut, nullo relicto Cremerae praesidio, incauti, non emissis antea exploratoribus, palantesque in agris in insidias hostium irruerent. Anne tum putas omnes gloriosam pro patria mortem oppetere, quam fuga salutem quaerere, maluisse? Anne cuncti unius gentis adeo provecti jam aetate fuerunt, ut arma ferrumque omnes tum portare possent, et non nisi unico veniam militiae recusandae impuber aetas concederet? Mirum sane est, quod haud quibusdam eorum, qui non more solum consueto, sed et lege ad contrahenda matrimonia festinare debebant, (i) neque impuberes nati, fratresve, neque gravidae uxores domi remanserint, unde nominis Fabiani conservatio esset exspectanda; sed unicus tantum velut emortua in stirpe restiterit surculus, qui solus paternae virtutis gloriam propagaret. Quocirca longe verosimilior est sententia DIONYSII HALICARNASSEI (k) memorantis, M. Fabium, quatuor millia hominum, et inter eos sex et trecentos e gente Fabia, adversus Vejentes eduxisse. Magis tamen nobis probatur PERIZONII (l) a tricis suis hanc historiam repurgantis sententia, qui Fabios neque omnes patri-

(i) CLERICUS ad Liv. lib. 2. cap. 29. *Mirum est hoc Livio non suboluisse, sed saepe verosimilibus praetulit incredibilia.*

(k) DIONYS. HALICARN. lib. 9. pag. 573. *Ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Μάρκος Φάβιος ὁ τῷ παρελθόντι ὑπατεύσας ἔτει, καὶ ἐνίκησε τοὺς Τυῤῥηνοὺς τῇ μάχῃ, τετρακισχιλίους μάλιστα ἐπαγόμενος, ὧν τὸ μὲν πλεῖον, πελατῶν τε καὶ ἑταίρων ἦν. ἐκ δὲ τοῦ Φαβίων γένους ἓξ καὶ τριακόσιοι ἄνδρες.* Continuat deinde hanc historiam referre, sed diversam a Livii enarratione, attamen verosimiliorem, et pag. 553. fabellam trecentorum caesorum ipse refellit, neque veram neque verisimilem eam adpellans.

(l) PERIZONIUS in Animadversionibus historicis cap. 5. pag. 194. quae ejus opinio multum roboris ex Dionysii narrationibus habet. ADDITIO. „Verba Perizonii non satis attente perpendit „Eruditiss. Auctor. Sunt autem haec: *Sumpsisse sibi censeo* „*hoc bellum consulares Fabios, Marcum, et Caesonem* (*nam* „*tertius* [Quintus] *alio in bello occiderat*) *et vere trecentos sex* „*viros ad illud eduxisse, non autem plures, neque hos ipsos* „*omnes gentiles suos, omnes unius gentis, sed longe maxi-* „*mam partem suae gentis clientes, atque ita vere unum Fabiae* „*gentis, vel certe trium consularium fratrum impuberem filium,* „*vel forte etiam totius gentis paulo plures, sed quorum unus*

cios, neque unius gentis, sed eos etiam in horum trecentorum numerum fuisse adoptatos arbitratur, qui tum Fabiorum clientelae fuerunt addicti. Et, quoniam paulo post hanc cladem acceptam tres simul Fabii supererant, recte colligit, non omnes una internecione esse deletos. Concinunt quidem cum Livio Peligneus vates, (*m*) et SILIVS ITALICVS, (*n*) ille gratiam patroni sui aucupaturus, hic vero insignem populi Romani gloriam celebraturus, neuter a partium studio alienus. Sed, quoniam poëtae verborum magis lenocinia, quam veritatem, subinde captant, et, quando in altum vela dare solent, ipsam saepe in continenti relinquunt, non tuto historiarum adparatus ab iisdem poterit peti. Neque aliorum testimonia, qui eamdem, quam Livius, historiam minus probabiliter recensent, de sua ipsi fidem addent, quum in eadem, qua ille, sint culpa, et vel ex ipsius Livii annalibus, vel ex iisdem, quibus ille, corruptis fontibus sua hauserint.

§. XI.

De negligentia Livii, et speciatim de ejus nimiis dubitationibus, variisque contradictionibus.

Negligentia est vitium, quo quis, levitate animi ductus, debitum studium in rebus pertractandis non ponit, credulitati adeo propinquum, ut ipsam hujus matrem haud immerito adpellare possis. Procreat illa praeter credulitatem alias ex se filias matri haud dissimiles, frequentes dubitationes, contradictiones, rerum necessariarum intermissiones, et temporum errores. Dubitationibus illi insistunt, qui Livio patrocinari, eumque

„*tantum ad virilem aetatem pervenerit, Romae relictos*. Incer„tum igitur relinquit, utrum unus impubes, an plures Fabiae „gentis Romae relicti fuerint: ita tamen ut, si plures post cla„dem ad Cremeram superfuerint, unus tantum ad virilem aeta„tem pervenerit. Minime sane omnium id colligit eo argumento, „quoniam paullo post hanc cladem acceptam tres simul Fabii su„pererant, ut auctor credidit, quum certissime triginta ac pluri„bus post hanc cladem annis unus tantum memoretur Q. Fabius, „qui, ut Livius inquit lib. 3. cap. 1. unus exstinctae ad Creme„ram genti superfuerat. Neque video, unde Perizonium ita col„ligere voluisse ipse collegerit, nisi forte fraudi fuerint verba „pag. 187. ubi memorat tres fratres Fabios, qui proximis se„ptem annis consulatum continuarint. Verum per *annos proxi„mos* non tantum intelligi possunt proxime sequentes, sed etiam „proxime praecedentes; et Perizonius re vera proximos septem „ante cladem annos intellexit."

(*m*) OVIDIUS Fast. lib. 2. vs. 235.

Una dies Fabios ad bellum miserat omnes;
Ad bellum missos perdidit una dies.

Idem ex Ponto lib. 1. ep. 2. ad Fabium ita scribit:

Qui nasci ut posses, quamvis cecidere trecenti,
Non omnes Fabios abstulit una dies.

(*n*) SIL. ITAL. lib. 2. vs. 3.

- - - Fabius. Tirynthia proles,
Ter centum memorabat avos, quos turbine Martis
Abstulit una dies, quum fors non aequa labori
Patricio Cremerae maculavit sanguine ripas.

edulitatis crimine vindicare
rat. Sed tali

usa *patrocinio non bona*
pejor erit.

que si quis aniles fabulas,
primo statim intuitu aver-
debebat, tanti habet, ut ip-
dem pondus inesse putet,
argumentis ex rei natura
emtis, is nimis credendi li-
e teneatur oportet. Qua-
ista lance
uram per-
se ducens,
at adsen-
vium eri-
a in rebus
non collo-
avestigare
num fieri
os discin-
anem vo-
volucres,
ioquin fu-
arte man-
s dedisce-
nuli ad e-
i, pileum
pte repo-
x vapori-
adeo foe-
um fieri coelum posset, ut
plueret: investigare, in-
, ea prius debebat, quam
is, sive sub veri sive sub
ti titulo, consignare. At-
o magis haec sententia con-
tur, quo magis etiam in
ris momenti rebus fluctu-
animo, et quas in partes
rtat nescientem, Livium vi-
demus. Minus excusari potest
qua sibimetipsi interdum co
trariatur, negligentia. (*o*) S
commemorat praemia, quib
Mericus Hispanus ob prodit
Romanis Nasum, arcem Syrac
sanam, et quod ibi praesi
erat, fuerit ornatus: (*p*) qu
tamen antea, non tam Nasu
quam Achradinam, partem
bis, Marcello Mericus comm
sisse, Nasus vero vi a Roma
expugnata dicatur. (*q*) Eod
modo sese res habet, quum Pl
minius, ob nefanda scelera L
cris admissa, in carcerem co
jectus, mortuus prius in vinc
lis dicitur, quam judicium p
puli de eo perficeretur, (*r*) qu
tamen paulo post poenam su
noisse, quinimo necatum e
commemorat Livius. (*s*) Qu
si vero opportuna more Ple
nium poenae subtraxit, qua
tione ipse poena adfectus
que necatus dici potest? Pl
ejusmodi negligentiae Livio i
haerentis exempla afferre pos
mus, sed plura desiderantes
PERIZONIUM ablegamus, (*t*)
alia momenta jam progressuri

§. XII.

De temporum erroribus et
rum necessariarum interm
sione.

Praeter ista, quae jam mon
mus, in exponendo consul
ordine et supputandis rerum
starum temporibus, Livius s
pissime est hallucinatus. Pau

PERIZONIUS in Animadv. Hist. cap. 7. pag. 327. *Longe g*
est, nec ferendae in historicis inconstantiae, quando
in opere sibi ipsi contraria vel certe diversissima de
uno tempore facta, sine ulla alterius opinionis alibi a
ae mentione scribunt.

Lib. 26. cap. 21.
Lib. 25. cap. 30.
Lib. 29. cap. 22.
Lib. 31. cap. 12. et lib. 34. cap. 44.
PERIZONIUS in Animadvers. Hist. cap. 8. seqq.

tantum horum menderum exempla in medium proferemus. Sic anno V. C. CCLV. A. Postumium Dictatorem fuisse narrat, (v) quem DIONYSIUS, (x) et, qui hujus vestigia sequitur, PIGHIUS, (y) ad annum V. C. CCLVIII. referunt. Sic eodem in capite Tarquinius Superbus in exercitu Latinorum fuisse, et cum dictatore dimicasse dicitur; qui Tarquinius jam nonagenarius senex et aetate ac viribus gravior erat, quam ut subeundo certamini par esse posset. Hinc merito Livium DIONYSIUS (z) confutat, et in Superbi locum Titum et Sextum Tarquinios substituit. Sic anno V. C. CCXLVII. P. Valerio Poplicolae collegam adjungit P. Lucretium, (a) quum tamen ex DIONYSIO (b) constet, quod etiam PIGHIUS (c) notavit, cum Valerio consulatum gessisse M. Horatium. Et ante Nautium ad annum CCLXIIII. et LXV. duplex par consulum fuit omissum. (d) Illud praeterea magnam Livii negligentiam indicat, quod in describendo bellorum adparatu, habendis delectibus, bellis gestis, proeliorum varia fortuna, internis seditionibus, justo diutius commoretur, et, quibus artibus domi, quiete ab externis internisque hostibus parta, res fuerint auctae, quae pacis foederumque ictorum conditiones, quis judiciorum exercendorum status, quae magistratuum propensiones, quae civium, impetrata pace, praecipua negotia, quae artium apud Romanos origines et incrementa, quae juventutis educandae ratio, et, ut multa paucis complectar, quis urbis Romanae domesticus fuerit status, prorsus ferme omittat. Unusquisque qui vel a limine Romanas Livii historias salutat, ingentem harum rerum penuriam animadvertet. Aliud negligentiae documentum CLERICUS (e) adjecit, harum rerum sagacissimus prudentissimusque judex. Saepe in consequentibus eorum mentionem facit Livius, quae justo loco in antecedentibus silentio praeteriit. Duo tantum testimonia, a CLERICO jam animadversa, proferemus. Sic censum metu legis de incensis latae maturatum commemorat Livius, (f) nulla mentione facta, neque quo tempore, neque

(v) Lib. 2. cap. 19.
(x) DIONYS. lib. 6. pag. 328.
(y) PIGHIUS in Annalibus Magistratuum et Provinciarum S. P. Q. R. lib. 2. pag. 86.
(z) DIONYSIUS l. c. pag. 330.
(a) Lib. 2. cap. 15.
(b) DIONYSIUS HALIC. lib. 5. pag. 281.
(c) PIGHIUS l. c. lib. 2. pag. 74.
(d) Liv. lib. 2. cap. 39. Vid. PIGHIUS pag. 94.
(e) CLERICUS in Not. ad lib. 1. cap. 44. *Est rectae narrationis regula, nihil in sequentibus dicere, quod non ex antecedentibus intelligi queat, aut certe, quod non exponatur, ubi primum occasio postulat.* Et in Arte Crit. part. 1. Sect. 3. cap. 5. §. 11. *Possem et aliud omissionis genus in Q. Curtio ostendere, sed quod ei cum praestantissimis historicis commune est, quamvis cum adcuratae narrationis legibus non consentiat. Saepe nimirum ex serie orationis animadvertimus, in antecedentibus omissam esse circumstantiam, ex qua, quae postea dicuntur, pendent. cet.*
(f) Lib. 1. cap. 44.

a quo lata, aut cujus carminis lex ista fuerit. Multum sane ad hujus historiae intelligentiam conducere poterat, si Livius pleniorem ejus legis dedisset descriptionem. Eodem modo dictatorem T. Quintium Cincinnatum Praenestinos, ad Regillum lacum devictos, centum annorum pace obnoxia tenuisse, auctore Livio scimus. (g) Sed pax illa, quae cum hostibus ad Regillum lacum ante centum, aut, quod, CLERICO teste, rectius dicitur, centum et viginti annos fuerat facta, prorsus a Livio est neglecta. Praeterquam enim, quod ad lacum Regillum eo tempore pugnatum esse, et dictatorem magistrumque equitum triumphantes Romam rediisse commemorat, neque vola neque vestigium de facta pace, inito foedere, ejus conditionibus, et reliquis hujus rei gestae momentis adparet.

§. XIII.

Historicus debet velle scribere verum.

Inprimis etiam historicus, partibus suis rite functurus, posthabitis reliquis omnibus, debet velle scribere verum. Sed, proh dolor! per plerorumque ingenia tabes quaedam serpsit, eaque, quod VOSSIUS recte conqueritur, (h) mentiendi quadam libidine infecit. Mox enim historiarum scriptores tantus erga suam gentem capit amor, (i) ut ipsam nimiis encomiis exornent, et, si quidquam contigerit, quod istius gloriam obfuscet, illud vel prorsus dissimulent, vel, omni adhibita arte, elevent: mox vero egregia civium suorum facinora nimiis laudibus extollunt, et

— — *de magnis majora loquuntur:*

mox amicitiae, quam cum aliis contraxerunt, tantam curam habent, ut amicorum omnia probantes laudantesque, naevos, quibus hi interdum deformantur, velut oblivione sempiterna sepeliant.

§. XIV.

Nimium laudat Livius populum Romanum.

His vitiis unus omnium maxime laborat Livius. Adeo Romanae gloriae velificatur, ut nunquam Romanos adversi quidquam perpessos, sed unam victoriam iis instrumentum alterius fuisse putes. Audi, quaeso, magnifica verba, quibus Romulus invictam civium suorum potentiam praesagire a Livio fingitur. (k) *Sciant, et ita posteris tradant, nullas opes humanas armis Romanis resistere posse.* Hinc adeo Romanum nomen diis immortalibus curae cordique fuisse mentitur, ut ipsi unanimi consensu ad augendas Romanorum opes conspirasse, et fortunam, quasi inconstantiam suam mutavisset, iis comitem perpetuam adjunxisse videantur. Quare, si quando Romana acies in proelio periclitari coeperat, aderant statim dii votis evocati, qui et effusam Romanorum fugam sisterent, et, ceu milites mercede conducti, adversus nominis Romani hostes dimicarent. Sic quum minus

(g) Lib. 6. cap. 38. Conf. lib. 2. cap. 20.

(h) VOSSIUS de Arte Hist. cap. 9. *Non satis est, ut absit mentiendi libido, qua tamen multi Historicorum minime vacant.*

(i) BIERLINGIUS de Pyrrhonismo historico cap. 3. §. 12. *Magnifice sentiunt homines de patria sua, de rebus ad eam pertinentibus, aliterque sentire sibi religioni ducunt.*

(k) Lib. 1. cap. 16.

felici successu adversus Latinos pugnaretur, P. Decius consul, pro salute civium suorum devotus, statim, ira deorum placata, terrorem a suis aversum in hostes convertit, ut Latini haud secus quam pestifero sidere icti paverent, et animis consternati fugam ac vastitatem late facerent. (*l*) Sic Romulus, Statori Jovi templum, (*m*) et Tullus duodecim salios fanaque Pallori ac Pavori vovens, (*n*) uterque praesentissimum Numinis auxilium experiebatur. Ita sperabat Livius magnum apud posteros Romano nomini accessurum esse honorem, si ipsi Dii contra P. R. hostes pugnavisse, et, ne ipsius gloria unquam deprimeretur, sedulo cavisse dicerentur. Praeter sexcenta alia exempla, quibus nimium erga Romanos favorem evidentissimis indiciis prodidit, unicum proferemus, quo comparationem Alexandrum inter et Romanos instituit, aliorumque indignationem commovit. Fidem fere superat, quam inique de rebus Alexandri M. et quam magnifice de Romana virtute Livius (*o*) sentiat. Omnia arbitratur, sicut ab aliis regibus gentibusque, ita ab hoc etiam facile praestare invictum Romanum imperium. (*p*) Verum, quam falsa jactitet, cuilibet patebit, consideranti, quod Romani jam a Porsenna debellati, a Samnitibus subjugati, a Gallis intra moenia sua capti, ab Hannibale, nisi hunc suorum invidia debilitasset, prorsus fuissent deleti. Sed eorum omnium oblivio Livium jam ceperat; hinc, ab ingeniis et fortuna ducum exorsus, duces ducibus comparat. Alexandrum unum, adolescentem, et in incremento rerum fuisse, aït, huicque ingentem senatorum catervam opponit, quorum quilibet unus veram Romani senatus speciem habuerit. Sed, si multitudinem ducum spectaveris, plures adhuc erant in exercitu Alexandri militum praefecti, qui omnes nemini regum virtute cedebant. Praeterea senatores illi Romani vix uni aut duobus praefuerant proeliis, magis ad rixas cum plebe serendas, quam ad justa bella idonei: Alexander vero omnibus praefuerat bellis, rerum militarium notitia, si quis alius, egregie instructus, duces ipsius agmina semper duxerant, et regem suum quacunque euntem comitati erant, eorum omnium, quae ad bella feliciter gerenda pertinent, peritissimi. Nec Romanis unquam ea animi indoles, nec in sustinendis laboribus patientia, nec in instruenda acie saga-

(*l*) Lib. 8. cap. 9.

(*m*) Lib. 1. cap. 12.

(*n*) Lib. 1. cap. 27.

(*o*) Niceron Memoires pour servir à l'Histoire des hommes illustres, tom. 4. pag. 171. *La digression, que fait Tite Live sur Alexandre le Grand, ne lui a pas fait honneur.* Cum quo conferri merentur Oeuvres de François de la Mothe le Vayer tom. 8. pag. 192. *La question etoit belle, mais il l'a traité si desavantageusement d'une coté, et avec tant de flatterie de l'autre, quand il egale dix ou douze Capitains Romains a cet invincible Monarque, que c' est l' endroit de tout son ouvrage, qui contente le moins un lecteur judicieux. Pour n'en point mentir, cette digression dans toutes ses parties est plus digne d'un declamateur, que d'un Historien de la reputation de Tite Live.*

(*p*) Lib. 9. cap. 17.

gacitas, nec in proelio conserendo calliditas, nec in rebus perficiendis eadem, quam Alexandro M. fortuna fuit. Non cum Dario rem Alexandro fuisse futuram, pergit superciliose Livius: quasi hunc solum regem Alexander vicisset. Sed subjugavit et alias, easque potentissimas gentes, munitissimas urbes sub suam ditionem redegit, altissima montium juga, invios saltus, maxima flumina, aliasque difficultates felicissime superavit; quum Romani tantummodo intra Italiae fines, cum populis jam vinci adsuetis, eo tempore decertarent. Si vero Alexander, quod porro Livius addit, rebus secundis mersus, fortuna destitui, idem quoque Romanis accidere poterat, quos jam tempore Gallici tumultus fortuna elatos hostem contemnere vidimus. Praeterea Alexander, si arma in Europam vertisset, in medio victoriarum cursu, devictis Graecis, Persis, Indisque, Romam advenisset, non vero tum, quum cetera invictus, a vitiis victus metam jam bellis suis posuerat. Consulibus vero et dictatoribus nullam fuisse adversam fortunam, nihil huc facit, quoniam ipsorum imperium paucis tantummodo annis circumscribebatur. Militum copia et virtute Alexander Romanos longe superabat. Parvam ipse sed delectam ducebat manum, et, si multitudine opus, innumerum exercitum ex devictis terris conscribere poterat. In perferendis vero laboribus, Macedone milite nemo melior erat. Sed Livius, nimio gentis suae amore occoecatus, omnem eloquentiae vim ad celebrandam unice Romanorum gloriam impendit. Non infitiamur, magnam rectissime dici urbis Romanae virtutem; sed tantam fuisse, quantam eam Livius depingit, et quanta vulgo solet celebrari, merito dubitamus. (q)

§. XV.

Livius Romanorum dedecora subinde dissimulavit.

Maximum, quod Romani unquam subierunt, periculum fuit clades illa a Gallis accepta. Sed audi, quaeso, qua arte dedecus illud Romanis impressum eluet Livius, quo Romanam virtutem ab omni opprobrio intactam conservet. Non enim culpam acceptae cladis in ignaviam aut timorem militis Romani, sed in iram Deorum neglectorum, negligentiem ducum et paucitatem militum, refert, superantibus insuper Gallis multitudine exiguam Romanorum manum. (r) Ipsamque urbem non Gallorum arma, fractis aut debilitatis Romanorum ingentibus animis, sed publicus privatusque luctus, et nescio quae fatalis securitas ex Livii opinione oppressit. Sic latebras quaerit, quibus contumeliam Romanam occultare possit, minorem illam fore sperans, si in alios culpam conjiciat, Romanosque, non tam a majori hostium fortitudine, quam dura quadam necessitate, victos, in-

(q) BIERLINGIUS de Pyrrhonismo Historico cap. 3. §. 12. *Romanos sapientissimos, cordatissimos et justissimos mortalium fuisse, pervulgatum adhuc hodie est praejudicium, ab Historicis classicis, quibus a teneris adsuevimus, haustum.*

(r) Lib. 5. cap. 38. *Ibi tribuni militum, non loco castris ante capto, non praemunito vallo, quo receptus esset, non Deorum saltim, si non hominum, memores, nec auspicato, nec litato, instruunt aciem.* Et paulo post: *Regulus Gallorum in paucitate hostium artem maxime timens.*

veteratam universae gentis gloriam integram conservaviſſe adfirmet. Et ut eo magis adspersam gloriae Romanae maculam aboleat, Camillum excitat, qui, fusis fugatisque Gallis, ab omni miseria pariter atque ignominia Romanos liberet. Sed, si ſtatum consideraveris, in quo tum res Romanae fuerunt, num abs te impetrabis, ut credas, quod Camillus, paucis, qui Vejos fugerant, Romanis armatis, iisque non juſta Latinorum manu, sed paucis ex Latio profugis junctis, tam exiguo et tumultuario exercitu inſtructus, cujus plerique memoria priſtinae cladis perterriti erant, victores Gallos, inſtructa acie hoſtem intra urbis moenia opperientes, internecione deleverit, illis praeterea, qui in arce erant, adeo fame emaciatis, ut ne arma quidem ferre, nedum Camillum adjuvare possent? (*s*) Hinc factum eſt, ut POLYBIVS hanc hiſtoriam longe aliter enarret, (*t*) SVETONIVS tamquam famam vulgarem contemnat, (*v*) et IVSTINVS de victis Gallis nihil prorsus commemoret. (*x*) Majorem erga Romanos favorem Livius prodit, captam a Porsenna urbem, victosque Romanos diſſimulans. (*y*) Sed anne verisimile eſſe putas, regem, regnandi cupiditate, ut ex hiſtoriis adparet, accensum, insigni ambitione incitatum, qui, occupato jam Janiculo, et urbe, in qua summa annonae caritas erat, in maximas anguſtias redacta, certiſſimam victoriam in manibus habebat, ipsam Romanis obseſſis pacem obtuliſſe, et infectis rebus ab urbe disceſſiſſe? Sceleſtiſſimum Scaevolae ausum exacerbaviſſet potius juſtiſſimam regis iram, quam ut muliebrem ipsi timorem injeciſſet. (*z*) Si TACITO et PLINIO fides habenda, alia omnia evenerunt. Ille enim haud obscure fatetur, urbem Romanam Porsennae eſſe deditam, (*a*) hic vero tales pacis conditiones a Porsenna Romanis impositas tradit, quales alioquin victores victis irrogare solent. (*b*) Et DIONYSIVS commemorat, senatum Romanum e-

---

(*s*) Lib. 5. cap. 48. *Obruentibus infirmum corpus armis.*

(*t*) POLYBIUS lib. 2. cap. 18. pag. 148. *Γενομένου ἀντισπάσματος, καὶ τῶν Ὀυενέτων ἐμβαλόντων ἐις τὴν Χώραν ἀυτῶν, τότε μὲν ποιησάμενοι συνθήκας πρὸς Ῥωμαίους, καὶ τὴν πόλιν ἀποδόντες ἐπανῆλθον ἐις τὴν ὀικεῖαν.* conf. lib. 1. cap. 6.

(*v*) SUETONIUS in Tiberio cap. 3.

(*x*) JUSTINUS lib. 24. cap. 4.

(*y*) Lib. 2. capp. 9. et 13.

(*z*) His, quae de Mucio Scaevola Livius narrat, multo probabiliora a DIONYSIO lib. 5. pag. 297. exponuntur. Dextram vero Scaevolae manum eſſe combuſtam prorsus ignorat DIONYSIUS, et potius pag. 299. Scaevolam tormenta deprecantem inducit: *Βασάνους δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὕβρεις ἐι μοι παρείης, πίστεις δοὺς ἐπὶ θεῶν, ὑπισχνοῦμαί σοι μέγα πρᾶγμα δηλώσειν καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν ἀνῆκόν σοι.*

(*a*) TACITUS Hiſt. lib. 3. cap. 7. *Sedem Jovis O. M. auspicato a majoribus imperii pignus conditam, quam non Porsenna, dedita urbe, neque Galli capta temerare potuissent, furore principum exscindi.*

(*b*) PLINIUS Nat. Hiſt. lib. 34. cap. 14. *In foedere, quod, expulsis regibus, populo Romano dedit Porsenna, nominatim comprehensum invenimus, ne ferro, nisi in agricultura, uterentur.*

odi insignia Porsennae trans-
ſſe, quae ipsi olim a Tosca-
(Tuscis) victores declarati
perant. (c)

§. XVI.

mpla, quae vituperanda erant, laudat.

loma-
rectius
ie po-
scele-
Mucio
licitur
Ejus-
s ex-
laude
legem
paga-
acrum
aper-
e tru-
nis le-
Neque
m eſt,
sensu
ilipen-
nis pe-
suum
. Nun-
ti, sed
udent.
eximio
tutis nomine insignivit Livius.
Nec majorem laudem mere-
Cloeliae ad publica decora
excitatae virginis audacia. Illa,
cuſtodes fruſtrata, ex caſtris Por-
sennae, in quibus obses tene-
batur, aufugit. Tiberimque tra-
nans se suasque comites suis re-
ſtituit. Sed ejusmodi temeritas,
qua fides publica frangitur, re-
prehensionem magis et caſtiga-
tionem, quam aliquem honorem,
meretur. Saltim haec nulla vir-
tus erat, quod, fraudulentis con-
siliis agitatis, ad quae muliebre
ingenium inprimis proclive eſt,
cuſtodes falleret, et fidem, qua
pro patria sua obſtricta erat,
perverse violaret. Nihilominus
Livius adeo in admirationem pu-
ellae deceptricis rapitur, ut ip-
sius vitia in virtutes commutet.
(f)

§. XVII.

Amicis suis nimium favorem exhibuit Livius.

Sic etiam amicorum suorum
fuit aeſtimator Livius, ut, le-
gum amicitiae colendae servan-
darum nimium ſtudiosus, lege
scribendarum hiſtoriarum teme-
ravit. Animadvertit jam illu
in Livio vitium TACITUS, cum
que, quod nimium partibus Pom
peji M. eſſet addictus, Pompe
janum ab Auguſto Imperator
dictum enarravit. (g) Non offe
cit quidem hoc, ex TACITI sen

c) DIONYS. lib. 5. pag. 303. Ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων βουλὴ μετὰ ἀπαλλαγὴν τῶν Τυῤῥηνῶν συνελθοῦσα, ἐψηφίσατο Πορσίνᾳ πέμψαι θρόνον ἐλεφάντινον, καὶ σκῆπτρον, καὶ στέφανον χρυ-ν, καὶ θριαμβικὴν ἐσθῆτα, ὑφ' ἧς οἱ βασιλεῖς ἐκοσμοῦντο.

d) CLERICUS ad h. l. *Percussorem immissum in Romanum ...sulem, pro sociis bellum gerentem, Romani Historici pro... s omnibus lacessivissent: sed in regem iturum liberandae pa... ae causa laudarunt. Vituperamus nempe in aliis, quod lau... mus in nostris.*

e) Lib. 2. cap. 13. *Ergo ita honorata virtute.*

f) Lib. 2. cap. 13. *Et apud regem non tuta solum, sed ho...rata etiam virtus fuit.*

g) TACITUS Annal. lib. 4. cap. 34. *Titus Livius, eloquentia ...fidei praeclarus inprimis, Cn. Pompejum tantis laudibu...it, ut Pompejanum eum Augustus adpellaret. Neque id ami...iae eorum offecit. Scipionem, Afranium, hunc ipsum Cas...*

tentia, amicitiae, quae inter Augustum et Livium intercedebat. Sed neque hoc mirum videbitur cuidam, qui cogitaverit, summam fuisse in Livio curam Augusti gratiam aucupandi, variisque adsentationibus hanc sibi confirmandi. Unico eoque illustri exemplo fidem dictis faciemus. Bellum a Dictatore Mamerco Aemilio contra Vejentes gestum Livius exponens, A. Cornelium Cossum tribunum militum opima spolia regi Vejentium Tolumnio detracta, Jovi Feretrio tulisse, commemorat. Nihilominus tanta est apud Livium Augusti auctoritas, ut hanc sententiam, quam modo omnes ante se auctores sequutus proposuerat, paulo post, Augusti, in cujus laudes simul effunditur, testimonio adductus commutet, Cossumque Consulem spolia opima cepisse adfirmet. (*h*) Sic, qui vel fugitivo oculo Livii verba contemplantur, facile cognoscent, quod occasionem Augusto adsentiendi adripuerit, et, ut constans in custodiendo Augusti favore videretur, inconstantiae in proponendis historiis culpandae suspicionem sibi conflaverit. Confutatus igitur est PERIZONIO, qui, utique Cossum militum tribunum spolia opima hostium duci subtraxisse, variis argumentis evincit. (*i*)

§. XVIII.

Hostes P. R. odio habet, et in iis vituperat ea, quae in suis laudat.

Historicus, fidem meriturus, et inimicis ejus populi, cujus historiam describit, se aequum judicem praebere, neque ipsorum virtutem elevare, nec iis apud alios odium conflare debet. Hoc saepissime Livius neglexit, et, quoscunque Roma nacta est hostes, eos ceu imbelles feminas, et Romanae virtuti longe impares describit; ut putares, naturam solis Romanis fortes animos inspiravisse. Volscorum gens totius ferme Italiae potentissima erat. Attamen secundum Livii sententiam, quotiescunque proelio cum iis Romani decernunt, primo statim incursu pelluntur, caeduntur, diripiuntur. (*k*) Sed

sium, hunc Brutum, nusquam latrones et parricidas, quae nunc vocabula imponuntur, saepe ut insignes viros nominat.

(*h*) Lib. 4. cap. 20. *Longe maximum triumphi spectaculum fuit Cossus, spolia opima regis interfecti gerens.* Et paulo post: *Spolia in aede Jovis Feretrii, prope Romuli spolia, quae prima Opima adpellata sola ea tempestate erant, cum solemni dedicatione dono fixit.* Nunc hanc sententiam confutat: *Titulus ipse spoliis inscriptus illos neque arguit, consulem ea Cossum cepisse. Hoc ego quum Augustum Caesarem, templorum omnium conditorem aut restitutorem, ingressum aedem Feretrii Jovis, quam vetustate dilapsam refecit, se ipsum in thorace linteo scriptum legisse audissem; prope sacrilegium ratus sum Cosso spoliorum suorum Caesarem, ipsius templi auctorem, subtrahere testem.* Nihilominus tamen lib. 4. cap. 32. priorem sententiam iterum amplectitur.

(*i*) PERIZONIUS in Animadversionibus Historicis cap. 7. pag. 250. seqq.

(*k*) Lib. 2. cap. 25. *Primo statim incursu pulsi hostes: fugientibus, quoad insequi pedes potuit, terga caesa: eques usque ad castra pavidos egit; mox ipsa castra, legionibus circumdatis, quum Volscos inde etiam pavor expulisset, capta direptaque.* conf. cap. 30.

...mo facile credet, gentem tam ...tentem, quam Volsci erant, ...eo hebeti animo fuisse, ut, ...oties ad arma itum esset, sta... ..., simul ac micantes videret ...dios, fugam capesseret, et, ...jectis armis omnique pugnan... animo ademto, se trucidari ...teretur. Quum praeterea ali...ando victi essent a Volscis Ro...ni, non quidem illud Volsco...m virtuti, quam odio Roma... ... suum Im... Livius. (*l*) ...liisque no...ns, in prio...nanis gesse...lefuisse cen...pponerent, ...nio constet, ... numeroso ...que vel ma...ficium erit, ...ae Romanae posteris ob ingenii hebetudinem contem... et ob neglecta artis milit... exercitia irrideri cupiebat: negligentiae manifestissimum gnum hic deprehendimus. ... Hine etiam factum est, ut Liv... saepissime in aliis vituperet quae in Romanis laudat. ... haud obscure indignatur insid... quas Samnites Romanis para...rant, Romanos vero insidias ...res laude persequitur. (*n*) Tarentinos, qui ab armis al...stere Romanos jusserant, om...bus convitiis proscindit, eos g...tem adpellans, quae, suarum ...rum impotens prae domest... seditionibus discordiisque, a... modum pacis ac belli facere quum censeret: (*o*) Roman... vero idem contra alias gen... inprimis contra Gallos, aus... quinimo contra jura gentium gnantem, defendit. (*p*) In G...los, (*q*) urbem Romanam de...

(*l*) Lib. 2. cap. 59.

(*m*) Lib. 2. cap. 59. Animadvertit jam haec CLERICUS ad I... ... 2. cap. 20. *Si Latini nullum equitatum habuissent, fa... ...elligeremus, equitatum Romanum potuisse sine periculo ...ndere ex equis; sed quum habuerint, et quidem major... ...omano, si Dionysio credimus, mirum est, eum equitatum ... ...passisse a lateribus Romanam aciem equitatu nudatam. S... Livius ita loquitur, quasi hostibus Romanis nullus equita... ...isset, sed rem aliter narrat Dionysius, cui potius crediderі...* ...nf. cap. 31.

(*n*) Lib. 9. cap. 31. *Versus extemplo terror est in insidia... ..., easdemque latebras, quibus se paulo ante texerant, pa... ...s fuga repetebant: sed loca difficilia hosti qu... ...m sua fraude impediebant.* De iisdem Samniti... ... 14. *Errorem fraus superbe vicit.* Nequaquam v... ... insidias a Valerio consule paratas tam duris v...

... cap. 14.

... cap. 36.

...nprimis infensus fuisse videtur Livius: hinc et... ...e in Exercit. ad optimos auctores Graecos pag. ... ...anorum mancipium adpellatum a RUALDO, ipse G... ...cum adpellat. NICERON dans ses Memoires pour ... ...e des hommes illustres tom. 5. pag. 168. *Quelq... ...teurs modernes ont observé avec raison, qu'il ne rend ... ...stice aux Gaulois dans les occasions, ou ceux-ci ont eu a... ...s aux Romains, en quoi il est semblable aux autres hi...*

ſtantes, verbis duriſſimis invehitur Livius, ipsosque in tecta etiam atque urbis ruinas bellum geſſiſſe commemorat: (r) Romanos vero, quum Samnitium monimenta expugnaſſent, et omnia caede miscuiſſent, quum urbem Albam solo prorsus aequaſſent, velut re egregie geſta, laudat, et Romanam hanc virtutem adpellat. (s) Samnites, poſteaquam Romanos sub jugum miserant, veluti tali crimine majeſtas Romanorum ejusmodi dedecoris prorsus insuetorum graviter eſſet violata, praeter omnem rationem objurgat, superbam hanc pacem adpellans: (t) sed quum Romani alios ignominia adfeciſſent, tamquam solis Romanis ejusmodi quid audere liceret, iis hos reportatae victoriae fructus ex animo gratulatur. Et quam, quaeso, iniquus censor eſt in Alexandro M.? Desideratas humi jacentium adulationes ipsi exprobrat, (v) quas a Romano senatu acceptas nullibi vituperat, sed potius ad augendos gentis Romanae honores frequentiſſime adducit. Quinimo ipse populorum regumque legatos flexis genibus in curia Romana coram senatoribus procubuiſſe, supplicesque et velamenta praetendentes Romanorum auxilium imploraviſſe enarrat. (x) Sic etiam Graecis irascitur, quod, Parthorum gloriae faventes, ne majeſtatem quidem nominis Alexandri a Romanis suſtineri poſſe, temere adfirmaverint, quum ipse multo majori audacia famam nominis Romani gentes perterruiſſe saepius exclamet. (y)

CONCLVSIO,

quae, quando Livio fidendum sit, docet.

Haec sunt, quae de Livii suspecta fide monenda eſſe duximus. Ne vero tam praeclarum rerum Romanarum scriptorem aliqua injuria laceſſiviſſe videamur, jam noſtram quoque sententiam, quando Livio fidendum esse arbitramur, proferemus. Quotiescunque igitur Livius cum aliis bonae notae scriptoribus, POLYBIO, DIONYSIO, APPIANO, aliisque pluribus consentit, toties fidem ipsi non facile denegarem. Sic enim majori robore dicta ejus firmantur, et ipse, non tam vagum quemdam rumorem sequutus, quam monumentorum fide dignorum adparatu inſtructus, veſtigiis spectatae fidei auctorum inhaerere videtur. Neque ego ipsi recentiorum temporum res geſtas delineanti adeo diffiderem. Tum enim major hiſtoriae lux adfulgebat, quum disjectis nebulis boneſtae artes indies magis magisque exoriebantur. Namque ii, qui de patria bene mereri cupiebant, curam ad conservanda sui aevi geſta convertebant. Quare si a vulgaribus illis traditionibus, quas plerumque addito famae vocabulo indicat Livius, sibi temperaviſſe deprehenditur, etiam tum propior ad fidem accedet. Superſtitionis si nulla indicia prodit, si nulla prodigia commemorat, si miraculis rem non adauget, si fabellas aniles non immiscet, etiam tum nobis causas, cur ipsius fidem suspectam ha-

riens Latins de son tems, qui ont meprises toutes les autres nations pour relever la leur.

(r) Lib. 10. cap. 43.
(s) Lib. 9. cap. 14. et lib. 10. cap. 29.
(t) Lib. 9. cap. 12.
(v) Lib. 9. cap. 18.
(x) Lib. 7. cap. 31. lib. 29. cap. 16. lib. 34. cap. 11.
(y) Lib. 9. cap. 18.

dem daturum. Praeterea n
tiam temporum, si quaedan
Livio errata exceperis, eum
eum fastis Capitolinis, quo
magna apud viros doctos est
ctoritas, convenientem inve
ris; ordinem regum consul
ve, antiquos et solemnes po
Romani ritus, insignem La
sermonis elegantiam et ube
tem; quinimo praestantissi
eloquentiae, ad quam fere
mium adspiravit, copiam e
vio tibi poteris comparare.
inde nequaquam ex manibu
diosae juventutis eripiendus,
potius adsiduae ipsius lec
sedulo est commendandus.

uit? An non fortius et constan-
us ab eo stetere Massilienses;
ui, totius Italiae auctoritate mi-
ime moti, portas Caesari clau-
erunt, et usque ad discrimen
ltimum obsidenti restiterunt?
on defuere, qui, reputantes
imiam quandam severitatem Pa-
vinis objici consuevisse, ut col-
gitur ex Plinio lib. 1. ep. 14.

loqueretur. *In vitium ducit c pae fuga.* Quaeres fortasse, q nam isti sint Grammatici tam l nevoli. Equidem non memi Immo ne illud quidem memi utrum ego id aliquando legeri an audierim, an vero ipse olim cogitando conjecerim. Nu certo longe aliter mihi videt Idcirco enim arbitror, object fuisse Livio Patavinitatem, qu Romana urbanitate careret. T stis mihi locupletissimus Tull est in Bruto cap. 46. Quod en ille de externis Oratoribus cit, idem mihi ab Asinio dict videtur de Historico extern *Quid tu,* inquit Brutus, *trib externis Oratoribus? Quid ce ses, inquam, nisi idem qu urbanis, praeter unum, qu non est eorum urbanitate qu dam quasi colorata Orati Quid est,* inquit Brutus, *iste ta dem urbanitatis color? Nesc inquam; tantum esse quemda scio.* Ita velim respondeat Rom nus homo de Livii Patavinita interroganti? Quid sit nesci tantum esse quamdam scio. Se hactenus satis. Si plura cupi et vacas, adi Morhosium, q ait in suo Polyhistore lib. 4. ca 11. se de Livii Patavinitate ta multa scripsisse, ut ea in com pendium redigere pigeat. Mil quidem in praesenti vacui tem poris non est satis. Vale.

EPISTOLA
GABRIELIS FAERNI
VIRI DOCTISS.
QUA CONTINETUR CENSURA
EMENDATIONUM LIVIANARUM
CAROLI SIGONII.

ALTILIO AQUILA
ALLI LETTORI.

Essendomi venuta alle mani questa lettera del Faerno huomo dottissimo, nellaquale si scuopre la falsitá delle emendationi del Sigonio sopra Livio, conforme all'openione mia, et di molti altri leterati d'Italia: non mi ho potuto per commune utilitá delli studiosi, contenere che non la divulghi, ancora che l'Autore non habbi tal' animo per modestia, credo, piu che per altro. Ma per ben publico, acciò si dessino ancora gli altri á conoscere questa veritá, mi son risoluto á cosi fare, ne credo sará discaro ad esso Autore, ò ad altri. Da Milano il di 28. d'Agosto M D LVII.

Eccellente come fratello honorando. Per la vostra di VI. di questo ho visto, che havete havuto quella mia lettera lunga, et mi son molto rallegrato per haver compreso per questa vostra, che la mia admonitione v'è parsa vera. Quanto à quello, che ricercate le mie fatiche da stampare, vi sono doi difficultà, una che gia per mezo d'un vostro amico, et mio mi trovo non dirò accordato, ma inviluppato con un'altro Stampadore, pur in Italia: et io vorrei prima far di modo, che senza querela di quel tale io ne potessi disponere in altri à mio piacere, il che credo poter far facilmente: l'altra è, che à me pare, se li Stampadori guadagnano delle mie fatiche, che devriano anco farmi participare di quel tal quadagno, et l'aspettar, che questi Signori suppliscano, non mi par bene, perche essi ò spendono male l'entrate loro: et in questo caso che cosa se ne puo sperare, se non che la gettino in cose vilissime, et vanissime, come voi dite? ò la spendono bene, et allora non è honesto, che le levino à poveri, per darle à me. Quanto à quello, che mi ricercate, che almeno vi aiuti à ritornare nel primo suo stato quelli luoghi di Livio, che à me paiono peggiorati, io nella mia lettera non vi havea parlato in particolare di Livio, ma in generale d'alcuni libri: Ma pure poi che l'havete interpretata per questo autore, vi dirò come la cosa passa. Quando usci fuore il Livio del Sigonio, del quale voi me ne mandaste à donar una copia, mi posi io et messer Guido nostro à scontrarla con la vulgata, et con molti libri scritti, delli quali parte ne

havemo nella libraria del Papa, et parte da altre persone: et cosi ne scontrammo XXII. libri, li altri reſtarono inemendati per la partita di eſſo meſſer Guido per Francia, dove anco al presente si trova. De quelli luoghi, dove à noi pareva ſtar bene la vulgata non ne teneſſimo memoria alcuna, ma solo su la medesima voſtra copia riponevamo eſſa vulgata, si come facevamo anco le noſtre emendationi particolari: et saria hora una pena à voler discerner queſte da quella, et cosa, che malamente si potria far da altri, che da me, il che io non fugirei per amor voſtro, quando haveſſi tempo: Ma non potendo far il tutto, ve ne darò qualche saggio, et poi vi dirò quel che farei io, s'io foſſe in voi.

E nel terso libro (cap. 40.) queſto luogo secondo la vulgata. *Censendo enim, quoscunque magistratus esse, qui Senatum haberent, judicabat: quos privatos fecerat auctor nullius S. C. faciendi.* In che modo l'habbia mutata il Sigonio, et che sentimento se non poſſi cavar dalla sua, andatelo à veder voi: Io conservo la vulgata, la qual è in tutti libri scritti, che ho viſto, et maſſime antiqui, solamente dopo il Censendo enim, diſtinguo, et ordino le parole, dove consiſte la difficultà à queſto modo. Censendo enim, judicabat eos, qui Senatum haberent, eſſe quoscunque magiſtratus: hoc sensu, sententia, quae consebat patricios coïre debere ad prodendum interregem, specie asperior erat adversus Xviros, re vera mitior, quam illa, quae vetabat ullum S. C. fieri: Censendo enim id eſt, decernendo quid fieri in republica vellet rogantibus sententiam Xviris, quamvis eis adversa censeret, hoc ipso tamen, quod aliquid censebat, judicabat eos eſſe qualescunque magiſtratus, qui Senatum poſſent habere. Contra auctor sententiae, quae vetabat ullum S. C. fieri, idcirco id facere exiſtimabatur, quod Xviri privati eſſent, et neque senatus habendi, neque rogandarum sententiarum, neque S. C. faciendi vim haberent. Qualche sei versi dapoi v'è queſt'altro luogo. (3. cap. 40.) *Caeterum neminem majore cura occupatis animis verum esse praejudicium rei tantae afferre.* Queſto luogo non si trova altrimenti mutato nella edition del Sigonio dalla vulgata: Il che credo che sia ſtato per errore, perche nelle sue annotationi espreſſamente lo muta, et dice haverlo sanato per ajuto delli libri antiqui, ansi de verbo ad verbum rescritto da quelli la sua emendatione, dove dapoi il, *verum esse*, lui diſtingue, et vuole, che *verum esse* sia tanto, come eſſer veridico, o verace, et in luogo di, *afferre*, lui legge *differri posse.* Laqual mutatione quanto buon sentimento habbia, judicatelo pur voi: perche la mia intentione non è di oppugnar le emendationi del Sigonio, ma di mantener la vulgata, laquale trovo io conforme con tutti i miei libri scritti, et ſtà beniſſimo come ſtà, pigliando, *verum esse*, pro aequum eſſe, hoc sensu. Non eſſe aequum quempiam afferre praejudicium rei tantae, quanta erat haec, an Xviri juſti eſſent magiſtratus, nec ne, occupatis animis, id eſt, dum occupati essent animi patrum, majore cura, id eſt, consultatione de bello Sabino repellendo. Qualche dodeci versi dapoi queſto luogo vi è queſt' altro. (3. cap. 41.) *Non erat melius, inquit, nisi de quo consulitur, vocem misisse.* In queſto tutti i libri scritti s'accordano con la vulgata. Lui di teſta sua vuol leggere. *Nae erit melius.*

Dove prima egli non si accorge, che'l leva via la negatione necessaria à questo luogo: perche il, *nisi*, è particula non negativa, ma eccettiva, et si come non diressimo, *amo nisi bonos*, perche volendolo dir latinamente diremo, *non amo nisi bonos*, così non diremo, *erit melius dixisse, nisi de quo consulitur:* ma vi vuole anche la negativa, *non:* laquale aggiunta è tanto à dire, *Non erit melius vocem misisse, nisi de quo consulitur*, quanto: *Erit melius vocem non misisse, nisi de quo consulitur*. Poi incorre anco in un'altra difficoltà, laquale non so, come lui la potrà diffendere contra quelli osservatori della lingua Latina, che negano, che questo, *Nae*, che lui scrive con diphtongo, benche tutti i libri et antiqui, et moderni l'habbiano senza diphtongo, mai si può metter senza un prenome, che lo siegua, come saria, *nae isti vehementer errant*, *nae ego homo sum felix*. *Nae tu istas faxo calcibus saepe insultabis frustra*. Et così vedete in una mezza facciata di scrittura, che mi è occorsa à memoria à sorte, tre errori di non poca importansa. Ma perche potria qualch'uno dire, che io havessi eletta questa parte à posta, farò una cosa, piglierò il primo libro, et vi dirò quelli loghi, che m'occorreranno.

(1, III.) *Capeto Tiberinus*. Il Sigonio mosso dall'autorità di Dione ha voluto leggere *Tiberius:* ma perche anco Ovidio, ilquale per esser in verso non può esser guasto, dice *Tiberinus:* si può dire, che fussero due opinioni, delle quali l'una lo chiamasse Tiberio, l'altra Tiberino. Et poi che tutti i libri scritti di Livio stanno con la vulgata, mi pare, che ella non si dovea mutare, massime havendo ella in suo favore lo scontro di Ovidio.

(1, VII.) *Dextra Hercules data accipere se omen* etc. Lui legge *Dextra Herculi data*. Alla quale lettione prima oppongo io tutti i libri, che ho visti, dove forse la sua non è se non d'un solo libro, dico forse, perciochè quasi sempre, quando egli cita la lettion scritta lo fa con questa abbreviatura *vet. lib.* và poi trova tu, se è un libro solo o piu: io però interpreto sempre, che non sia, se non uno, perche quando sono piu, lo dice espressamente, benche non metta il numero certo: poi perche lui allega un absurdo, che saria stato, se Hercole s'havesse fatto un'altare à se stesso: io oppongo alla sua lettione un'altro absurdo, che è, che Evandro, il quale è il primo, che parla, et pronuncia cose non pertinenti à se, ma ad Hercule, dica, *Accipio omen*, Ilche non si dice mai, se non da colui, che è il secondo à parlare, et cuja interest omen impleri. Et per solutione dell'absurdo addotto da lui si potria dire, che l'ara pronunciata dalla Carmenta, non è la edificata da Evandro, ma la edificata da Hercole: Livio non fa mentione alcuna, ma solo, che Hercole promette, et fa voto di farla. quòd autem per aram, quam extruxit Hercules, non per eam, quam Evander, impleta sint fata, ex hoc apertissime liquet, quòd aram, de qua Carmenta vaticinata est, eam etiam Maximam vocatum iri praedicit: quod quidem, id est ut Maxima vocaretur, evenisse ei arae, ad quam decimas Hercules obtulit, auctor est Dionysius. Havemo adunque à pensar così, che Hercole facesse un'ara, laquale (per quello, che probabilmente si può congetturare) dicasse à Giove suo padre, alquale sopra la detta ara offerisce le decime, et che in processo di tempo quest'ara si convertisce

n honore del fondatore di essa,
t fusse chiamata Maxima: Ma
erche (per parlar ingenuamen-
e) questo non mi satisfa bene alla
onscienza, dico, che se pur la
ulgata ha qualche difficoltà
come credo, che ella habbia)
a emendatione del Sigonio non
oncia il luogo, ma lo guasta di
nuovo per lo absurdo, che gli
ppongo: et se pur ella si ha-
esse da mutare, crederei poter
facilmente restituir la vera lettio-
ne co'l preponere lo, aiì, ad ara,
role interpo-
n questo mo-
s data, acci-
pleturumque
ta, ac dicata
ove eximia,
tar il sito di
a l'uno in l'al-
ove è ara sia
e ara è que-
ra Hercules
omen, im-
it. Condita,
lum primum
Admettendo
ni bisognerà
um fata, con
fatti mogna-
ranno tutti li
uirà un'altra
et nella vul-
ndata dal Si-
ra il sacrifi-
ara, che sia
una, in que-
apparerà l'e-
apoi la pro-
anti al sacri-
line naturale
emendatione
ssima, se non
di Dionysio,
sopra have-
mo tocco, che quella ara, alla-
quale Hercole offerri le decime
si chiamò Maxima: non è adun-
que la edificata da Evandro: ma
dall'altro canto io oppongo à
Dionysio l'autorità di Livio, il-
quale in effetto si vede, che non

lo seguita, et nella sua n
tione di questa cosa esclude
altro sacrificio peregrino
cetto lo instituito da Evan
perche havendo detto, S
Diis aliis Albano ritu: Gr
Herculi, ut ab Evandro insti
erant, facit. Soggionse poi
lando del medesimo sacri
haec tum sacra Romulus u
omnibus peregrina suscep
(1, 1.) *Fabricato ad id*
ferculo. Lui legge *Feretri*
qual parola non nego io tro
in qualche libro, ma ne
moderni et peggiori: et lui
che si trova in tutti: Ilche
credere, che egli non h
havuto alcun libro buono.
lui dice, che gli scrittori G
che trattano di questo, di
che *Feretrius Juppiter* è d
feretro. Qui saria stato
che l'havesse detto quali
quelli, che lo dicono, e
dirlo così indefinitamente:
che vi sono anco delli a
Greci, che danno altra eti
gia, che questa. Ma qu
che importa piu, li nostri
qui Latini insino de i tem
Augusto, lo fanno derivar o
rio, o da *Fero:* Onde si può
prendere, che quelli suoi
tori Greci, o uno o piu c
uno, hanno preso un gran
poi che li Latini dottissim
prattichi delle cose loro in
havendo una etimologia
derivato tanto propinquo
principale, non l'hanno
Ilche haveriano fatto, se
stata vera: ma hanno affe
altre etimologie molto lo
da questa; ilche forse è
dippoi, perche in quelli
buoni non si usava quel
rola *Feretrum* in questo
ficato, ma solamente p
cassa da portar i morti: Io
per quanto ho letto, et
li Antiqui, mai l'ho trovata i
d'essi: ma solo una volta u
pi piu bassi in uno autor

non è troppo netta farina, dico ne anco tra baſſi. L'altra parola *Ferculum* si trova in tutti li scrittori, et perfetti, come è M. Tullio, et mediocri, et anco baſſi. Fatene me voi che giudicio volete, purche non chiamate in consiglio Nicolo Perotto, il cui errore (per quanto poſſo comprendere) è ſtato causa di dar riputatione à quella parola *Feretrum*.

(1, xi.) *Ecquod foeminis quoque asylum aperuissent.* Non so imaginarmi perche causa lui habbia voluto mutare queſta bella et antiqua lettione, se non darne la colpa alli cattivi libri.

(1, xiii.) *Ubi primum ex profunda emersus palude equus Curtium in vado statuit.* Lui parte seguitando i libri non buoni, et parte facendo di sua teſta legge, *Equum Curtius in vado destituit*, per farlo accordare con Plutarco: et non vede, che non ci è causa, perche Curtio doueſſe lasciar il cavallo in vado, id eſt gia fuori del pericolo della profunda palude. Ma sia come si voglia, quella, che ho poſto di sopra, è l'antica lettione. Se hora Livio, et Plutarco non dicono il medesimo, non è miracolo, che anco in altri luoghi lo fanno.

(1, xiii.) *Ab T. Tatio Titienses.* Cosi dicono tutti i libri, che ho viſto, cosi Propertio, che li chiama *Titienses*: oltre Feſto, che dice cosi eſſere chiamati dal prenome di quel Rè. Et quanto alle auttorità, che lui allega, che dicono, che queſta parte d'equitato fu detta *Tatiensis* à *Tatio*, à queſto non saprei che dire in particolare, se non le vedeſſi prima ne i libri scritti, nelli quali ponno ſtar altrimenti: ma in tutti i casi dico, che eſſe possono eſſere guaſte dalli librari, doue che quella di Feſto è indubitabile.

(1, xviii.) *Uti tua signa nobis certa, ac clara sint.* Qui lui seguita una lettione non viſta da lui, ma ſtatagli riferita da altri: laqual mi maravigliarò, se si troverà mai in alcun libro. Ma almeno el si dovea accorgere, che ella non era buona, da quello; che lui ſteſſo annota nel libro XXIX. (cap. 27.) sopra quella parola *Bene vertant*, doue dice; che non gli piace quel *Bene vertant*, in terza persona, eſſendo il parlare converso alla seconda: Il medesimo errore è hora in queſta sua emendatione. Et se ben la vulgata anch'eſſa pecca in queſto, nondimeno è piu tolerabile, perche almeno è secondo i libri scritti, il che non è certo della sua. Advertendovi anco incidenter, che in quel luogo nel XXIX. la vulgata è manco male, che quella, che lui ripone.

(1, xix.) *Ut vigesimo quarto quoque anno.* Qui è occorso un grande errore, il quale non so donde sia nato, o dalla oblivion del Sigonio, o dall'error de voſtri Stampadori, il che è ſtato, che havendo lui con giuſtiſſima, et ottima ragione levato via quella parola quanto nelle sue annotationi, è ſtata ſtampata nel libro di Livio, come di prima. A tutti i modi va levata via, si per le ragion veriſſime, che mi adduce, et si per autorità di tutti i libri scritti di Livio, nelli quali pero non si trova anco quella parola quoque, di sorte, che si ha à leggere, *ut vigesimo anno.*

(1, xxi.) *Qui ante castra urbem positam in medio.* Qui tengo, che sia error delli Stampadori, che vi hanno lasciata mancar la negatione. Si ha à leggere. *Qui ante castra non urbem* etc.

(1, xxii.) *Ne quid cum Albano.* Queſte due parole *cum*

Albano, non sono in nessun libro.

(1, xxiv.) *Fetialis'* per *t* non per *c*, si ha da scrivere dalli libri scritti, et antiqui monumenti, et per le medesime autorità *trigemini* non *tergemini*, *Curiatii* non *Curatii*. Et se vorrete vederne le inscrittioni de marmori, et medaglie, et tutto de tempi buoni, quando non si creda à me, ve le manderò.

(1, xxiv.) *Tu illo die Juppiter populum Romanum sic ferito*. Il Sigonio ha emendato così. *Tum me diespiter populum Romanum sic ferito*. Ma come precede *me*, seguitando *populum R.* senza copula? salvo sel non volesse dire *me populum R.* Ilche è duro. Io se pur si havesse da mutare la lettione scritta, direi (che saria forse meglio fare) *Tum tu diespiter*.

(1, xxxvi.) *Navius*. Così dicono tutti li libri, i quali per hora voglio seguitare, massime per altri scontri, che ne ho.

(1, l.) *Ne id quidem ab Turno tulisse tacitum ferunt*. A lui in luogo di *ab Turno* è piacciuto *Turnum*, laquale lettione non ritrovo in nessuno de miei libri, che si accordano in questo tutti con la vulgata, laquale non so perche dispiaccia.

(1, lv.) *Quam summam pecuniae*, etc. Qui la vulgata non sta gia bene, ma sta manco male, che quella del Sigonio et è manco lontana dalla vera lettione.

Questi sono al mio giudicio li piu importanti luoghi del primo libro. Vedete quanta scrittura ho fatto, benche lo scrivere è stato la manco fatica, à rispetto di quello, che è stato ad andar à cercare li luoghi et nel Livio, et nelle sue annotationi, et veder anco bene spesso li libri scritti per non incappare. Fate mo congettura voi in quanti errori egli debba esser incorso in tutto il resto: Ilche non gli è gia accascato per difetto d'ingegno, che lo ha assai bello, ma parte per essersi abbatuto in mali libri, parte per non saper quanto nell' emendare gli autori si habbia à promettere della congettura.

Vengo hora à dirui quello, che farei io in questo caso, dovendo voi haver per iscusato me, in non mi gravare d'una tal fatica, et tanto lunga. Io, se fusse in voi, mi valerei in questo del Sigonio istesso, acciochè quello, che ha fatta la ferita, la sanasse anco, come l'hasta di Peleo; et à questo crederei, che facilmente el si potesse indurre, facendolo prim capace, che li suoi libri scritti non sono stati buoni, et che nelle congetture si vuol andar un poco piu riservatamente, di quello, che ha fatto lui. Quando lui haverà questi duoi advertimenti dinanzi à gli occhi, ricorrendo la sua istessa editione, si accorgerà molto bene, che molti luoghi, che lui ha mutato nella vulgata, stanno bene, molti, che se non stanno bene, la sua mutatione non li acconcia, et così in quelli tali restituirà la vulgata. Ne gli doverà parer strano questo ritrattarsi, perche maggiori maestri, che lui, l'hanno fatto, conosciuti gli errori loro; anzi sarà piu honor suo il farlo lui stesso, piu tosto, che aspettar, che altri gli facciano libri contra. Ma se ò voi non voleste ricercarlo di questo, per non contristarlo, o esso ricercato da voi non si volesse indurre à volerlo fare (il che però non posso credere) in questo caso bisogneria, che vi valeste dell' opera d'un qualche altro dotto vostro amico. Et perche l'emendationi del Sigonio consistono parte ne i tempi, et

in nomi proprii, parte in altre parole; et li nomi proprii sono parte di persone, parte de luoghi: quanto à i tempi, et à i nomi proprii delle persone, vorria che questo tale sapesse, che o faccia il Sigonio da libri, o per congettura, in questo, per esser lui così gran cronologo, come è, poco può errare: ma se dove lui muta di congettura sua quantunque vera, ma non da libri di Livio, se volesse anco seguitare la vulgata, io lo lauderei per riverenza dell'antiqua scrittura, lasciando però ferma la sua annotatione.

Quanto à i nomi proprii de luoghi, fiumi, et mari, altre cose simili, sel muta con l'autorità de i libri di Livio, gli credo, se lo fa altrimenti, ho grandemente per sospette tal mutationi: perche mi par d'haverne notate alcune molto essorbitanti, come è quella nell XXVI. libro, (cap. 11.) dove Livio descrive il viaggio d'Annibale partito da Roma, che in luogo di *Turiam*, che è nella vulgata, ha fatto *Sturam*. La *Stura*, secondo Festo, o *Astura*, secondo Plinio, che lo fa nome di Fiume, et di Isola, et anco secondo Stefano, benche lui lo fa nome di luogo solamente. Ma sia *Stura*, overo *Astura* (il che piu tosto credo, perche ancora vulgarmente si conserva à questo fiume, et terra il nome antiquo di *Astura* per *A* in principio della dittione) hor sia come si voglia, consta tra noi, che è nelli Laurenti, considerate mò voi, se questo può esser quel fiume, di che Livio parla. Livio fa il suo fiume *Turia*, o secondo li libri scritti *Tutia* presso à Roma sei miglia, et questo *Stura*, o *Astura*, che si sia, è lontano da Roma XL. miglia. Livio descrive il camino di Annibale per Toscana, et questo è di là di Veletri alla volta di Napoli, paese toto coelo diverso da quel camino, in quel modo che saria la Spagna ad uno, che volesse d'Italia passar in Soria. In tali inconvenienti fa incorrere le persone quantunque ingeniose la dolcezza della novità, et di voler far di suo cervello. Ma perche mi potria dir il Sigonio, qual è adunque questa *Turia* descritta da Livio, s'ella non è questa? S'io gli rispondesi, io non lo so, basta, che non è la tua *Stura*, crederei haver satisfatto, perche in questo caso la vulgata sta ferma, insino, che non si porta di meglio. Ma io non mi fermo su questo, et dico, che chi vede il sito de i luoghi o dipinto, o in re praesenti, può molto ben trovar la verità di questa cosa. E in Toscana un fiumicello, che entra nel Tevere, presso è una picciol terra, che si chiama Prima porta, di qua dal fiume *Cremera*, da lungi da Roma appresso sei miglia. Questo è stimato esser la *Turia*, di che parla Livio, o *Tutia*, secondo me; et io lo credo, come so le cose, che vedo con gli occhi, et tocco con le mani, tanto piu, che è appunto su'l camino, che fa Annibale da Roma per Toscana: et se di questo tal fiume altro Autore non fa mentione, ciò è avenuto per l'ignobiltà, et picciolezza d'esso. Ma di questo è detto assai. Se le mutationi saranno circa altre parole, la vulgata sia sempre di maggior autorità, eccetto alcuni luoghi acconci egregiamente, liquali facilmente compareranno à chi haverà ingegno, et massime quelli, dove la congettura non muta piu d'una lettera, come è quel luogo nel XXIV. libro, (cap. 22.) *Ne libera efferatur Resp.* dove il Sigonio con aggiunger un *p*, alla

vul-

si mostri à niuno, dico ma
al Sigonio, perche l'ho scr
solo à contemplation vostra,
per util vostro, et non per
il Sigonio se ne habbia da off
dere: benche essendo lui in
nuo, come voi me lo depinge
non doveria haver per ma
che altri dissentissero da lui
cose di lettere. ma è piu sic
à tenerla in voi. Et se per l
lo capace de mali libri, et c
getture sue, ad effetto d'indu
à ritrattarsi come ho detto
sopra, bisognerà scoprirli qual
uno delli sopradetti errori su
voi come da voi lo potrete fa
State sano. Di Roma alli XXV
di Marzo. M D LVII.

CAROLI SIGONII

AD

EPISTOLAM FAERNI

A ROBORTELLO EDITAM

RESPONSIO.

Faerni epiſtolam, in qua ille de meis in Livium Scholiis judicat, bis edidit Robortellus; primum quinquennio ante Altilii Aquilae, eo, qui typis illam tum Robortelli juſſu sumptuque mandavit, Gratioso Perchacino teſte, nunc vero iterum, Conſtantii Charisii nomine. Tantumque huic epiſtolae tribuit, ut, quod opibus suis ipse se aſſequi poſſe diffidit, id Faërnianis viribus bis tentaverit. scilicet ut de me victo profligatoque tandem aliquando triumpharet. adeo, ut ipse ubique de me falso loqui solet, exulcerato in me animo eſt. Respondeamus ergo huic etiam epiſtolae, ne quod adversus nos telum homini maledicentiſſimo, nisi linguae procacitatem ipsam, relinquamus. Ex libro primo locos hos a me depravatos putabat Faërnus. juſtene, nunc consideremus.

[Cap. III.] *Capeto Tiberinus, qui in trajectu Albulae amnis submersus celebre ad posteros nomen flumini dedit*] Ego notavi, placere Dioni, regem hunc *Tiberium* vocari, quia scribat, Tiberim a Tiberio rege appellatum, non ab eo, qui Auguſto succeſſit, sed ab alio antiquiore, qui ibi submersus eſt. Faërnus tamen, hiſtorico poſthabito, *Tiberinum*, non *Tiberium*, probat, nititurque auctoritate poëtae Ovidii, quia versus, ut inquit, non tam facile corrumpi, ut oratio, poſſit. cui ego, versus à poëta scriptus difficile corrumpi poteſt, at versus cauſſa nomen aliquod a poëta facile corrumpi poteſt: ut Virgilius corrupit, qui *Scipiadas* dixit, quia propter creticum *Scipiones* dicere non potuit, et Silius *Macedum*, quia propter tribrachym *Macedonum* non potuit. Sic cum *Tiberius* propter tribrachym dici heroïco versu non posset, ut tertia syllaba longa redderetur, *Tiberinus* eſt a poëta dictus. adde, quod verisimilius eſt, ex *Tibero Tiberim* et *Tiberinum*, quam a *Tiberino Tiberim* eſſe factum. Quamobrem in nominum propriorum ratione poëtarum auctoritate nihil eſſe ſtatuo imbecillius, et hiſtorico potius, quam poëtae, semper, cum bona Faërni manium venia, aſſentiar vehementius.

[Cap. VII.] *Dextra Hercules data*, etc.] Ego, manuscripti libri auctoritate adductus, et ut incommodam quandam sententiam, quae ex vulgata lectione manabat, evitarem, legendum putavi

dum,
ficia-
neque
e, le-
re et
orico
tetur,
faci-
enam
quam
ne as-
ne eſſe
et de
ut ipse
eren-

d apte
n ma-
i. Hi
. Mar-
Pauli
e Vir-
et a-
us ne-
quos
ut item
re. re-
ndose
, lite-
quod
norum
ud Ro-

gitan-
minis
ut) Ego
manu-
femi-
Cum
nubia.
ab iis
, non
eruis-
erent:
gerent
Faër-
dicent
to ani-
er Ro-

um in
n Cur-

tius in vado destituit. primum
quia in manuscriptis legi, E
quum Curtius in vado statuit
et quia Glareanus hujus etiam
lectionis meminit, et quia Plu
tarchus, qui, ut observavi, ple
raque a Livio sumpsit, hanc sen
tentiam aperte exprimit. Et qui
facilis eſt lapsus ex *vado desti*
tuit, vado statuit. et quia locu
tio eſt Liviana, ut supra [cap. 4
Cum fluitantem alveum tenui
in sicco aqua destituisset. E
quia commodius fuit Curtio re
linquere in vado equum, et sa
lutem sibi quaerere, quam i
lacu. et quia, si legamus *Equu*
Curtium in vado statuit, genu
dicendi inauditum inducimus, e
a Plutarcho, quem consentir
cum Livio, quam diſſentire, ve
rosimilius eſt, discedimus. e
quia rationem equo damus, e
Curtium in vado collocet. E
quia nullus hiſtoricus illi fav
sententiae. Haec si vidiſſet Fa
ërnus, fortaſſe non sibi tantu
placuiſſet. neque enim aliter lo
quitur, atque Livius, si reviv
sceret. Utinam ille tamdiu vixi
set, dum, quae in vita sua to
commentatus eſt, edidiſſet. na
meus labor sex mensium fuit la
bor: maluique hoc qualecumqu
Livio munus tribuere, quam m
perpetuo venditare.

[Cap. xiii.] *Ab Tito Tatio T*
tienses] Ego admonui, Feſto pl
cere *Titienses* legi a *Tito*, e
Varronem et Plutarchum leger
Tatienses, quibus etiam manu
scriptos libros aſſentiri. Non ne
gat hoc Faërnus, at tamen ma
vult *Titienses*. qua quaeſtion
quae poteſt eſſe levior? et ta
men si ego velim rationem a
dere, dicam, tribus a nomin
gentis appellatas, nullas a prae
nomine, et *Claudiam*, non *Ap*
piam, item *Corneliam*, *Ser*
giam, *Fabiam*, et reliquas. *Ti*
tienses autem nomen tribus su
Romulo inſtitutae fuit. At hae

erant tanti, quae bis a Robortello ad meam expugnandam auctoritatem adhiberentur.

[Cap. xviii.] *Uti tua nobis signa certa ac clara sint*] Ego admonui, me audisse ab amico erudito, (is autem, ut vere dicam, fuerat Manutius) legi in antiquis libris, *acclarassint*. neque propterea arbitror me hoc nomine jugulasse quemquam.

[Cap. xix.] *Ut vigesimo quoque quarto anno*] Correxi ex Plutarcho et Censorino et manuscriptis *vigesimo anno*. hanc correctionem in coelum effert Faërnus. at Robortellus, omni talpa caecior, eam vituperat in libro de Corrigendi ratione his verbis: „Ablatione in corrigen„do caute est utendum, ne no„bis accidat, quod correctori „Livii, ubi de anno a Numa in„stituto loquitur, et putat legen„dum *vigesimo anno*." et cetera non sine contumelia solita.

[Cap. xxi.] *Qui ante castra urbem positam in medio*] Hic ego nihil immutavi, quod mea declarant scholia: neque enim attigi quidquam, cujus in scholiis mentionem non fecerim. Itaque in epistola scholiis praeposita admonui, me, ne quem fallerem, breves sententiae meae explicationes allaturum. Faërnus hic inquit desiderari *non*, et recte. Sic enim in vulgatis omnibus. at hoc vitio operarum. neque enim ego Livium, dum imprimeretur, correxi, sed scholia emendationum scripsi.

[Cap. xxii.] *Ne quid prius, quam mandata, agerent*] Admonui, me legisse in manuscriptis, *ne quid prius cum Albano, quam mandata, agerent*. Faërnus aït, se nusquam *cum Albano* legisse. fieri potest. adjuvat tamen sententiam. nec res est, in qua fortunae Italiae positae sunt.

[Cap. xxiv.] Scripsi, *fecialis* scribendum sine diphthongo. Confirmat idem Faërnus, additque, litera *T*, non *C*, scribendum. Neque vero ego dixi secus: quamquam a *faciendo foedere* dictum aït Festus.

[Cap. xxiv.] *Tum illo die Jupiter, populum Romanum sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam*] Ego in manuscriptis cum invenirem: *Tu ille dies Jupiter*, admonui legi posse: *Tum me Diespiter*, siquidem Festus aït: *Silicem tenebant juraturi per Jovem, haec verba dicentes: si sciens fallo, tum me Diespiter, salva urbe, bonis eliciat, ut ego hunc lapidem*. Hoc, quod egregium est, improbat tantum Faërnus ex ea parte, quia sequitur *populum Romanum*, nec videt, locutionem esse antiquam, ut infra [cap. 38.] *Deditisne vos populum Collatinum?* id est, vos et populum. sic nunc *me*, *populum*, pro me et populum. Quae vero lectio ab eo, ut melior, infertur, certe deterior est, *Tum tu Diespiter*. nam discedit a vestigiis veteris lectionis, *Tu ille dies Jupiter*, et a forma jurisjurandi servata apud Festum; ex quo apparet, facilius esse correctionem corrodere, quam corrigere.

[Cap. xxxvi.] *Attius Navius*] Ego ex Festo admonui, *Navium* scribendum esse, tamen ex Dionysio videri legendum *Nevium*. apud quem quum sit *Νέβιος*, hoc est, quod gravissimum mihi omnium objecit Faërnus.

[Cap. l.] *Ne id quidem ab Turno tulisse tacitum ferunt. dixisse enim*] Ego ajo: „Ma„nuscripti habent, *Ne id qui„dem Turnum tulisse tacitum „ferunt. dixisse enim*. recte. „nam in priore lectione *tulisse* „ad Superbum, in hac ad Tur„num refertur. quo fit oratio re„ctior. nam addit, *dixisse e-*

nim." Addo nunc, esse locutio-
em Latinis familiarem. ut in
atin. [cap. 1.] *Tacitus te dimit-*
rem. et pro Marc. [c. 1.] *Ta-*
tus nullo modo praeterire pos-
, in-
tulis-
ixisse
? in
quid

m pe-
e vul-
roba-
riptis
o ute-
us de
quae
Atque
men-
ipse
s ex
libri
uibus
s hic
con-
poma
paret,
orem
roba-
hen-

[illegible]

bro exce-
o praepo-

ndo enim
itus esse,
, *judica-*
ptis: *cen-*
nagistra-
haberent.
. alia, in-
dicta est,
itior, ad-
prodere.
m caussa.
ur in spe-
, dum in-
t, conse-
sse magi-
st Cic. in

Epist. ad Brutum [Epist. 5.] d
aliquis est in republica pa
eius magistratus, res ad int
regnum redire non potest.
ergo consebat interregem,
cemviros infirmabat. cum e
sensum tam bonum habeat h
lectio, nescio, cur a Faërno
ter primas ad rejiciendum
eta sit.

[Cap. 11.] *Ceterum nemin*
majore cura occupatis anin
verum esse praejudicium
tantae auferri, sibi placere
eo, etc.] Rhenanus et Glarea
hunc locum ex ingenio varie
torquent, et interpretantur.
verius hos mera portenta dic
tes nihil Faërnus, adversus
tantum pugnat. Ego vero ex
nuscriptis meis hanc lection
protuli: *Ceterum neminem m*
jore cura occupatis animis
rum esse, praejudicium rei t
tae differri posse. in quibus
stinctione adhibita pro *auf*
lego *differri*, hoc sensu: ne
nem in senatu, cum majore c
occupati animi sint, verum
id est, quid vere sentiat, dic
propterea praejudicium rei t
tae, propter quam pertur
animi sit, in praesens diff
posse. suam sententiam esse,
bello perfecto hac de re agi
id est, an decemviri abierint m
gistratu, nec ne. Haec senten
nescio cui sanae mentis non p
betur. at illud *differri* non
venitur in libris, quos evo
Faërnus. me miserum, qui e
libros Faërni non consuluer
quem, cum haec scripsi, ne nat
quidem esse audieram. Cur
tem, cum, qui ante me hunc
cum attigerunt, vel Faërni s
tentia, cum non intellexeri
prodere non possum, quod
iis, quos ego legi, manuscri
est lectionis? Utinam, ut d
sua illa edidisset Faërnus, exp
tus, credo, esset; sed pax m
tuo sit.

[Cap. XLI.] *Non erit melius, nisi de quo consulimus, vocem misisse*] Ego: minationis genus est, quale infra [cap. 48.] *Proinde quiesse erit melius.* item [lib. 4. cap. 49.] *Malum militibus meis, nisi quieverint.* Cum hoc genus loquendi torqueret Glarcanum, nec se explicare sciret, admonui, videndum esse, ne legendum esset: *Nae erit melius.* Faërnus de Glareano nihil, qui tum octogenarius erat: de me, cui aetas aliquid, eo praesertim tempore, conciliare veniae potuit, exclamat ubique, quid ait? *Nisi* non usurpatur, nisi accedente negativa: *nae*, nisi cum praenominibus *ego, tu, ille, iste.* Utrumque verum est, si frequentiorem usum respicimus. at contra etiam factitatum est. Columella lib. 7. cap. 3. *Coloris unitas, nisi praecipua est in arietibus*, id est, non nisi in arietibus. Terent. [Andr. Prol. vs. 17.] *Faciunt nae intelligendo, ut nihil intelligant.* Horatius [lib. 2. Sat. 2. vs. 97.]

Clarus erit, fortis, justus, sapiens, nae etiam rex.

Item alia in commentariis linguae Latinae.

Ex libro XXVI.

[Cap. XI.] *His motus ad Turiam castra retulit*] Credidi ego, legi debere *Sturam*, et deceptus sum. Faërnus *Turiam*, vel *Tutiam* tuetur, et tamen negat, hujus fluminis apud quemquam fieri mentionem. Quare, ne ego ingratus sim, volo vicissim docere, non eum, qui de rebus his nunc non laborat, sed Robortellum, qui Faërnum in me emissarium impulit, id, quod ille se nescire confitetur. Etenim Silius poëta ejus meminit lib. 13. [vs. 4.] ubi de hoc Annibalis itinere loquitur:

Castra locat, nulla laedens ubi gramina ripa
Tutia deducit tenuem sine nomine ripam,
Et tacite Tuscis inglorius affluit undis.

Est ergo hic ignobilis amnis *Tutia* vocatus. ex quo apparet, verum id esse, si scripsisset Faërnus, non omnia ad eam regulam directurum fuisse, qua Sigoniana illa scripta metiebatur.

Redeo ad prima. Ego quid de locis aliquot apud Livium sentirem, quondam exposui, neque aliquem, cum meae sententiae rationem in scholiis aperuerim, decipere potui. Neque eo ingenio sum, ut me semper optime sensisse existimem, non minus, quam qui ad hunc eundem scriptorem aut declarandum, aut emendandum studium suum ante me contulerunt; quos ego plurimis in locis deceptos esse ostendi. Quantum autem profecerim, aliorum esto judicium.

PRAECIPUAE

PRIORUM EDITIONUM

DEDICATIONE

ET

PRAEFATIONI

OPI ALERIEN

EFATIO,

us editioni, sed etiam pleris
ec nonnullis prioribus aeque
i praefigi solet.

IEN-
PAU-
MAR-
CAR-

m ur-
le II.
matis
is il-
ecuta
, tum
odem
ae ex-
xorta
unda
Ro-
runt,
mu-
e ar-
plu-
rium,
parti-
, vel-
n or-
. Cu-

jus rei hodie quoque
amplissimam ,cernimus,
tot clarissimis regionibu
felici Curia tantae majest
tres intuemur, ut meri
ita imperii jure, etsi id
permagnum est, ut fidel
gionis gratia sacrosanct
est splendidior et justior
principatus, ab exordio
tam rerum molem tua u
praeparata noscatur. C
exiguis quidem initiis, P
cte, Urbs tua ingeniis
ac scriptis clarorum ho
variarumque linguarum
celebrata: quae, tamq
speciem sui oculos lum
gor ac splendor rapit; it
quid magna nixum virtut
rae indolis sibi consciu
in genere mortalium fu
ritudine ac nitore ad se
priae majestatis allexit.
vissime verissimeque Po
gnus cecinerit:

Scilicet et rerum facta est pulcherrima Roma,
Septem quae una sibi muro circumdedit arces.

Verum sicuti nihil aeque difficile est, atque quibus ex orbis terrae partibus praestantioris ingenii Romana felicitas nominis tanti magnitudine viros ad se ornandam traxerit, ita constanti doctorum consensu ex tua Venetia liquet, florentissima quidem et virorum summorum uberrima, ingenii quosdam et doctrinarum primarum cultu facile principes Romam accessisse. Quis est enim Virgilio suo in genere, ut ab eo incipiamus, major? quis Plinio doctior? quis Livio candidior et uberior? Hos certe elegantissimos et maximos misit Venetia; quorum reliquis de eorum laudibus loco alio servatur oratio. Patavino nostro Veneto divus Hieronymus testimonium reddidit: in quo certe illud fuit, quod praeterea fortasse datum est nemini, ut se ipsam facilius in monumento aere perenniore, quam vel in immensis aedificiorum molibus, vel in legum venerandis sanctionibus imperii tanti viribus atque magnitudine nudam et seriam non absque summa dignitate, majestate, amplitudine, gratia, et, quod est his majus omnibus, aeternitate orientem simul coalescentemque ad fastigium usque provectam, ibique placidissime generi humano dominantem Romam licuerit intueri. Tibi igitur, Pont. Max. historicorum primum et maximi imperii ornatorem, ac per te cultissimo tuo ac modestissimo Marco, sancti Marci Cardinali, episcopo Vicentino, quam fieri potuit diligentissime recognitum, si quid unquam alias, hoc tempore potissimum destinavi, morem meum tua venia in praesenti etiam epistola servans, ut animi gratia paulo uberius scribam, quam fortasse epistola postularet. Ille vero dictionis hujus erit modus. Laudationem primum delibabo Livianam, rem mihi in primis arduam, vires proprias aestimanti, quis enim tam eleganti fretum se putarit ingenio? quis ea doctrinae copia? quis tanta erit eloquentiae vel arte politus, vel natura praeditus, vel imitatione formatus, vel studio praeparatus, ut ornatorem audeat amplitudinis Romani imperii Livium non inepte, non jejune, non minus auctoris merito praedicare? quod est tamen ideo tentandum in praesentia, ne laudati Romani nominis gravis praedicator exilem ac modicum saltem in operis sui principio non habeat praeconem. Conabimur illud igitur, ostendemusque deinceps, quo praeeunte nostris potissimum diebus ausi simus Livium attrectare, illius auctoris admiratione succensi, nostro tamen Marte impotentes ad magnificae dictionis ejus elegantiam aspirare. quid ego denique hac illustri lectione me plurimum delecter collegisse, ita labor mihi lectionis levabitur, et, quibus maxima debeo, parva opera satisfaciam. Sed id primum confiteor, non magis, opinione mea, Livianae dignitatis attingi laudem posse, quam triumphantis Romae splendorem cerni, quae oceano imperium, astris famam terminavit. Satisne commendabit Livium quisquam, qui maxime omnium inter historicos censetur flumine labi perpetuo eloquentiae, tanta ubertate, nitore, ac gloria, ut Romano imperio par illius decus dicendo consequarit? Neque enim urbs praepotens tot annorum, tantarum nationum dominatu praestantius armis bellavit, togave pacis tradidit morem, non sublimius, inquam, victor nationum populus et eorum, quos vicit, illustris moderator aut generosior in rebus gerendis,

fuit, omito- dicta- rtunae Talis nguilis tibus, ere et m ma- sunt nerito d ala bustus diffi- ndere rietas histo- in te- t, ac est ex- a: in e tur- ; ple- abilis : nec nimia sperie neque n vie sub- iosus, s, ut at re- hor- ut nu- ut af nistris s ma- s; in atque nctus e na- atus, s, et erum eventa non praecurrens, ioime in gratiam adulator, aut prehendendo parcus in veniam, on amaram laetus in noxam. psi quoque senatui, ordini illi rbis terrae moderatori vane ndo, populoque Romano ter- rum principi vel temeritate raecipiti, vel errore lapso, vel uacumque forte ratione supra

modum justumque evecto, quaquam parcens. Res etia adversariorum debita comme datione non defraudans, ut m do narrator tantum, modo ce sor esse videatur, atque ita verus et tetricus, ut ne censo bus quidem gravissimis, quib nihil Romae sanctius fuit, u facto usus fuit, unquam ign verit. Quibus quidem virtu bus summis clarissimisque sc ptoribus comparatur, sicuti sententiarum ubique, praecip tamen in consiliis et disceptati nibus, majestate, at vero in co cionibus ante omnia verboru parcus, sententiarum dives, mol est verbis, quam sensu, resti ctior atque concisior. In q parte non ceteros scriptores ta tum, sed se ipsum quoque lo ge antecellit, ut aliquanto a gustius differens sermone hum no ad oraculorum pene respo sa accedere judicetur. Qu res si sunt ulla arte acquisita cur nemini unquam discipulo a mulandae tradi potuere? cur, quo sunt praeceptore sumpta non differitur? sin, ut potis reor, naturae fuerunt excellenti viro unico illi et singulari m gis coelitus praebitae, quam h manitus vel traditae vel medit tae sunt censendae, ut majesta illa aeternae rationis, simul Romanum potentatum decrev tantopere supra omnia imperi eminere, continuo quoque eju cemodi scriptorem ejus decer neret; qui dictionis glorie pa Romano potentatui aequalem i omnibus sibi historicum nemi nem unquam foret habiturus nam nemo plenius aures homi num implet, vividius animos pe netrat, excitatque facilius affe ctiones: nemo acrius proponit vehementius persuadet, asperiu irritat, urget impensius: nem dissolvit aptius, sedat facilius velocius dissuadet: cumque i delectando sit summus, in em

plificando ditissimus, exemplis in primis copiosus, stimulos praecipue habet utranvis in partem accommodatissimos aculeosque acerrimos, et tormentis verba simillima; ut, quocumque intenderit, humanos illuc sensus affectionesque vel torrentis rapiat modo, vel turbinis more prosternat, vel roris vice refrigeret, blandique malagmatis ad omnem multitudinem restinguat exemplo. Extollant Timotheum alii, Orpheum praedicent, illum fidibus et cantu armatorum rabiem, istum dirarum horrificos tumultus lenisse: illorum profecto artes perdiscere nemo est vetitus; hujus ne edicerentur conciones, edicto est principum interdictum; quoniam tantus nullo quisquam fuerit tempore inflectendorum quovis animorum vel artificio, vel gratia, vel natura. Quid multis immoror? Non materiae magis Livii decades felicitate censendae sunt, quam ipse Romanorum inde felicissimus potentatus, quod Livium illi contigit habere praeconem. Hujus sit orationis summa, hic cardo veluti solum Romanum imperium denuo reflorescens, aut nulla mundi potentia Romam redivivam ex suis bustis ac ingentium molium parietinis, quae sparsa, lacera, et trunca conspicimus, excitabit instaurabitque omnino pari modo: aut Livius, si restituatur ab inferis, aut, mortalium qui sunt, quique erant, nemo exstinctas suae historiae partes renovabit, aut similes cudet. Quod si cuipiam dicere nimis videor, ea historiarum membra in manibus sumat, quae noster Livius semel absolverat: nam hodie quoque ex Graecorum thesauris superstes ad nos pervenit historia, et vel ex Polybio, magno quidem illo et gravi scriptore, primum Punicum bellum a Fabii retro Gurgitis et collegae inchoans, quando ibi desiit Livius, consulatu, vel ex Appiano Alexandrino, vel auctorum alio bella civilia socialiave aut caetera Romanarum rerum membra complectatur. At sunt viri clari et nobiles, qui haec cum laude verterunt in Latinum. Non equidem inficias eo; verum ea non sunt talia, ut cum Livianis scriptis conferantur. Hactenus pauca de Livio. Ad primi aevo nostro praelectoris ejus memoriam propero. Nec tacebo, Franciscum Petrarcam, quod fando accepi, modestissimum illum quidem et amoeni cultus atque ingenii virum, non mediocriter tempestate sua in Liviana historia vigilasse. Sed ille, ut dicam cum Pacuvio, sibi profecit et Musis. Illud verissime referre me puto, primum omnium aetate nostra Victorinum Feltrensem lectionem publice audientibus praebuisse Livianam ingenti hominum admiratione et fama. Quo viro, quia mihi Christus Dominus dedit, ut altore sim usus atque praeceptore, veniam praefatus peto, ut mercedis loco pauca de illius moribus, te audiente, perstringam. Victorinus Feltrensis, aevi nostri Socrates, saeculi sui ornator ac decus, fama et gloria Academiae Mantuanae, vivens ille quidem vitae constantia venerabilis, legens admirabilis, absens quaesitus, mortuus admodum desideratus, hospes ille, quin immo pater pauperum studiosorum, humanitatis suscitator, Latinitatis erector, sapientiae magister, honestatis specimen, bonitatis exemplum, divitiarum contemptor, ingeniorum sublevator, et alia pleraque, et Livium primus, ut intactum pelagus atque inexpertum noster Tiphys aperuit, et Patavinos thesauros Hesperidum hortis clusiores patefecit. Ille quidem in Italiae natus Veneto angulo, Patavii partim, partim Venetiis ingenti

gratia et fama, et, quod est in docentibus laudatissimum, magna docuit cum integritate: ubi cum auditorum liberalitatibus grandem posset pecuniam facere, ita divitum scholasticorum dona capiebat, (neque enim vir ille quaestu docebat mercenario, ut Proculi illius Socratici praeceptoris more atque instituto daturus aliquid, aliquid sumeret) ut dividenda haberet in pauperes studiosos. Tantum enim aberat, ut fundis delectaretur ac peculio, ut singularibus annorum omnium contentus vestimentis aestatis atque hyemis, quotannis in egentiores, quos domi alebat et docebat, bina sua divideret suis manibus indumenta. Harum fama virtutum Jo. Franciscum Marchionem illum inclytum Mantuanum, Cardinalis illustris ac liberalissimi Mantuani avum, ad illum Mantuam trahendum incendit: quo cum plurimo honore et donis tandem venisset, principis liberis datus est praeceptor. Istic ego sum illo usus parente et magistro: istic Livii decadum partem praelegentem audivi, quod ideo non fuit silentio praetereundum, ut, si quid in recognitione profeci, auctori acceptum Victorino referatur. Tantum enim abest, ut me poeniteat praeceptorum meorum gloriae, ut id unum ac maximum docti animi atque ingenii argumentum censeam, a quibus ipse hauserim omnia fontibus, referre, magistrorum. Qui plura voluerit discere de Victorino, (sunt enim ejus omnis splendoris ac dignitatis plenae actiones) Saxoli Pratensis inter condiscipulos nostros minime contemnendi, quamvis admodum juvenis ille fato concesserit, librum legat de vita et moribus Victorini, aut caeterorum, quibus laudi magnae est, non mores et vitam solum, verum etiam totam Victorini scholam perscripsisse: quorum scriptis potueram equidem esse contentus, nisi in eadem cultus officina, obtusiore licet scalpro, mihi visus in praesenti epistola forem non absque ingratitudinis crimine potuisse dissimulare ac praeterire Victorinum. Venio ad te, Pater colendissime, cui, ut ipse nosti, maxima debeo, atque, ut caeteri se in hac quoque haud exigua humanitatis parte tibi debere sciant, cogor ostendere. Tua enim opera subsidioque ac liberalitate impressorum nostrorum ars juvatur et crescit: unde mirum in modum egenorum necessitatibus subvenitur, cum, doctissimus ipse ac minime invidus, libros excellentes omnis generis habens facultatum, nobis volens et expositus bibliothecam tuam semper aperias. Tu vero, ut revertar ad Livium, modestissime vir atque sapientissime, in nostro te ipsum codice, hoc est incredibiles animi tui verecundi inprimis virtutes, ut saepissime antea, percensens, nunc quoque non sine ratione delectabere. Gravis enim morum tuorum censura quo sanctius monumento cognosci, quo exemplo reddi verius potest? etsi praecipua pars tui, virtus vere Christiana, quasi manus optimi pictoris extrema, quod constanter fateor, omni gentilitatis ornamento in te superlinenda restabat. Recognoscis tu quidem in Livio laudes tuas, cum illustrium virorum verba et actiones legis; in alio religionis cultum, in alio animi magnitudinem, in alio vitae omnis tenorem aequalem et jugem. Hic tuam maximam modestiam, quae perraro in alto dignitatis et status fastigio positorum est comes, refert; hic tuarum in republica sententiarum modum; hic in castigandis moribus multae lenitatis gravitatem. Mihi quidem haec proxime legenti tu jugiter eras in mente,

actionum tuarum imaginem in gravissimis et compositissimis viris de propinquo cernebam; in Q. Fabio Maximo placidum ac cunctabundum tuum ingenium admirabar; in Furio Camillo maximi animi vigorem, gravitatem, atque in omni fortuna constantiam; in Appiis miram scientiam atque facundiam: in Scipione dexteritatem alacritatemque animi, et minime inanes cogitationes ardua et magna negotia capessendi: in T. Quintio prudentis ac mirifice casti pectoris tui monita salutaria: in Papyrio celeritatem atque indefessum ad res gerendas robur: in Valeriis popularitatem placidam modestamque, ac nequaquam effluentem obsequelam; fidem vero in omnibus maximam, paremque prudentiam. Addebam religionem, et, a gentilibus longissime abscedens, eam quidem Christianam atque Catholicam. Unum apud Livium reperiebam, cui ut maximo quanquam simillimus es, omni tamen a parte non es idem. Cato ille Censorinus, vir consummatus et summus; in quo, velut in te hodie, hoc maximum quondam decus virtutis fuit, ut, quicquid ille ageret, natus ad id tantum videretur. Cato ille, inquam, tantus vir, amaro fuisse fertur ingenio atque ad lacerandum semper exposito. Caetera ejus in te cognoscimus; naturae vero amaritudinem et carpendi ingenium non videmus: quin immo, si quisquam est, tu es maxime detractorum adversarius; quippe qui es ad bene merendum de omnibus hominibus natus, S. D. N. institutis eruditus. Tibi igitur, tali viro ac tanto, praestet gratiarum dator Christus Dominus, ut assiduo magis pacem ac gloriam sacrosanctae ecclesiae videas; Christiani populi de paganorum feritate, et haereticorum obstinata pravitate victoriam, summi nostri Pontificis sospitatem, omnium terrae fructuum copiam, coeli temperiem, et aëris salubritatem; et veluti in sanctissimo dominici gregis felicissimoque pastore tua studia spemque omnem a nativitate collocasti; ita tuarum quoque actionum successu fortunato ille assidue magis in te quieturus recumbat. Ut, cum summus Deus suo in terris vicario cuncta mentis tranquillae optata tribuat, tibi ille rerum maximarum administrationem secundet, tu nobis apud illum omnia impetres, quibus aliqua cum dignitate vitae praesentis necessitates per studia honesta honoratasque actiones transeamus. Vale.

OHANNIS ANTONII CAMPANI,

EPISCOPI APRUTINI,

P R A E F A T I O,

ae non tantum ejus editioni praefigitur, sed etiam inter opera ejus occurrit tom. 1. pag. 548. editionis Menckenianae.

MPANUS CARDINALI PAPIENSI MEO SALUTEM.

Tres T. Livii decades, tot en supersunt, librariorum intia magna ex parte depravat, jussu tuo recepi emendans: operosam quidem rem et enam laboris, sed utilitatis, arbitror, non minus, quam t difficultatis, habituram. Un tantum abest, quo mihi aliid vendicem gloriae, ut pla tractum in religionem me nseam, qui tantae rerum matati tantaeque magnitudini incerim manus, quippe cum diiam Livii historiam, tanquam men aliquod, attrectare nefas. Genus est in eo scribendi oprium et suum, et id ipsum lendidum ac magnificum, et nquam ad spectaculum quodm magnitudinis sublime atque ravatum, et per omnes circumuctum amplitudinis gyros, ita eruditorum oculos late extenre tollereque in altum possit, peritis caliginem afferat. Inde orariorum coorti errores, dum t, quod ipsi non capiant, alium esse, aut, quod non cernt, obscurum, aut, quod inersum est studio auctoris, deravatum putant, et, de libraris emendatores facti, ibi plus dhibent judicii, ubi minus inelligunt. Horum ego depravationes, quas tanta diuturnitate temporis, tantaque barbarie necesse fuit esse quam plurimas, multis fretus exemplaribus corrigere aggressus, feci, quod tu jussisti, et feci, quam potui, diligenter: ut huic novae miraeque industriae impressorum ipse quoque pro virili auxiliarer: idem facturus in caeteris, quo non modo non careant libris veterum nostri homines, aut emi multo oporteat, sed et magna sit futura copia, et aeque pauperi atque diviti comparari exiguo possint. Nec iidem erunt impressorum futuri errores, qui fuerunt exscriptorum: ii uno exemplari, eoque perspecto atque emendato, quot volent, codices una opera unoque tenore conficient: illi, dum singulus quisque arbitrio abutitur suo, nunquam inter se ita conveniunt, ut, ubi paulo sit protractior oratio aut implicatior, non diverse corrumpant. Legi poterit jam a nostris Livii historia, si, qualem ipsi reddidimus, talem et impressores caeterique effinxerint. Quod ad me attinuit, nusquam curiosus interpres aut divinator nihil meum, praeter laborem et diligentiam, attuli quae utinam tanta fuerit, ut librariorum tollendis erroribu suffecerit; certe in hoc fuit ma xima, ut Livii majestatem affe

ctatione ingenii nusquam minuerim. Locorum nomina duntaxat vetustissima, quod diverse posita sunt a multis, fallere me fortasse, et ea perpauca, potuerunt: caetera, ut spero, non fefellere. Adjecta sunt omnium librorum epitomata, eorum etiam, qui non exstant, ut priscarum rerum notitiam habeamus ex iis aliquam: simul ut, quantam in Livio fecerimus jacturam, intelligamus. Utcunque futurum sit, mihi satis fuerit, tuis jussis paruisse, cujus et beneficiis et auctoritati omnia debeo. Vale.

MARCI ANTONII SABELLICI

PRAEFATIO,

Quae in primis editionibus et nominatim Veneta anni MCCCCXCV. annotationibus ejus praefigitur; in reliquis, quas vidi, eam secutis omittitur.

M. AN. SABELLICUS MAGNIFICO ET PRAESTANTI VIRO, BENEDICTO CORNARIO PATRITIO VENETO, SALUTEM.

Nihil hominum memoria utilius fieri contigit, Benedicte, vir ornatissime, quam quod vetus jactura, quam Latina lingua tam bellorum, quam temporum injuria multis retro aetatibus fecerat, paucorum hominum industria nobis resarciretur. exhaustae prorsus consumptaeque erant bibliothecae. Romanus sermo, barbaricae foeditatis servitio pressus, facie situ et squalore obducta, pro se sordida et neglecta, in obscuro esse, nec, si qua interim ingenia emergere, quae rem tantam auderent, servitio adimere, ob ipsam librorum inopiam multum proficere poterant. Multi variique hominum conatus exstitere, sed inutiles illi et irriti omnes: et jam nihil aliud norant nostra tempora, quam vetera desiderare, et, quae semel deplorata essent, perpetuo lugere. Quum nova haec et inopinata imprimendi ratio, quasi munus quoddam coelo demissum, majore omnino admiratione, quam spe futuri successus, prodiit in apertum. Quae res incredibili celeritate non Italiam modo, sed totam pene Europam mira librorum refersit opulentia. Verum saepe fit, ut spes spei gradum faciat. plerique his paucis annis partim nova scribendo, partim, quae vetustate corrupta erant, in integrum restituendo rem auspicatissime inchoatam, mirum in modum juverunt. Velles tamen in hoc publico successu, ut, qui ad recognoscenda emendandaque aliorum scripta librariis officinis suam operam locarunt, communis commodi majorem, quam sui, rationem habuissent: effecissent illi haud dubie, nisi quaestui nimium studuissent, ut nihil hodie aut quam paucissima in multiplici et varia lectione desideraremus. Caeterum eorum vel incuria vel negligentia ita accidit, ut nunc quoque multi velut amfractus passim lectoribus occurrant; quibus sublatis facilior omnino co-

era colunt literarum, aliquid gı
tificarer, me illud facturum. S
quum multo plures loci, qu
putarem, uno atque altero exe
plari parum integri occurrere
pro magno habui negotio, e
iis, quae observata a me afle
vetustioris libri alicujus lect
nem conferre: qui diutissime
quisitus ex ornatissima bibli
theca tua officiose mihi est
mum oblatus. Multa, fateor,
ram in medio relicturus, qu
lectione illa confirmatus a vi
vindicare perseveravi. Cont
plura quidem in eo adsunt, qu
nihilo sinceriore fide, (ratio
enim et auctoritate convincit
quam in caeteris, notata dep
hendi: quorum ratio ut aliqu
to tibi facilior cognitu esse
quum decadum ordine, tum
brorum servato, ad ducentos
amplius locos tibi certa serie
gessi: quibus sapientissimo ju
cio tuo pensitatis facile pros
cies, verissimum esse illud Sop
clis, gratia gratiam parit, q
quum caeteris paribus satis
mendatum mihi librum conc
seris, pari officio acceperis, p
quae illum adhuc emendatior
habere posses. Vale.

ALEXANDRI MINUTIANI

PRAEFATIO,

Quae praefigitur ejus editioni, procuratae, ut conjicio, Mediolani, anno MDV.

ALEXANDER MINUTIANUS JAFFREDO CAROLO JURECONSULTISS. DELPHINATUS AC MEDIOLANENSIS SENATUS PRAESIDI SAPIENTISS. S. P. D.

Legimus apud Xenophontem, Praeses sapientissime, Persas, quorum mores et instituta ab omnibus scriptoribus maxime commendantur, ingratitudinis crimen imprimis vindicasse, et, quem gratiam referre posse cognovissent, nec referret, in eum severissime animadvertisse. Existimabant enim eos, qui ingrati essent, et Deos negligere, et parentes, et patriam, et amicos non curare, societatemque illam, ad quam natura ipsa hominem progenuisset, violare ac penitus dissolvere, quando ingratitudinem impudentia consequatur, quam ad omnem turpitudinem homines et ducere et trahere videmus. Quod quidem nefandissimum crimen quum non sine ingenti dolore aliquando sim expertus a perditissimis hominibus, qui pro maximis meis in se beneficiis gratiam non solum referre noluerunt, sed maleficia, quantum in illis fuit, inferre studuerunt, hoc inprimis praestare contendimus, ne erga illos, qui de me bene meriti sunt, ingrati videamur. Iccirco, Vir Amplissime, cum tibi tantum debeam, quantum neque in maximo orationis fluxu recensere, neque vel in lautissima fortuna dissolvere unquam possem, ingratitudinis, cujus alios accusamus, merito ipse condemnandus essem, si, cum gratiam aliquam referre possim, id non cumulatissime coner et efficiam: praesertim cum virtus et probitas tua in eo te fortunae gradu collocaverit, ut nihil ex iis, quae avarus animus concupiscit, pro remunerandi vice a nobis expostules, neque tenues facultates meae aliud tibi praestare possint, quam ingenioli nostri vires ad tuas egregias et singulares virtutes praedicandas et extollendas: cujus quidem culpa fateor deteriores fore, quando maxima et excellentissima ingenia in uberrima dicendi copia eas commemorare, nedum pro dignitate commendare non sufficerent. Quae tamen tua est humanitas atque modestia, efficiet, ut ea prorsus grata tibi existant, quae a tenui facultate nostra proficiscantur, atque non, quid fecerim, sed quid facere voluerim, expendas. Et quamquam a laudato viro non laudaris, non tamen ab improbo, non ab assentatore, non a flagitioso, non denique ab illaudato; quem tu ipse vir laudatissimus in coetu nobilium virorum saepe laudaveris, commendaris. Quanquam hanc Livii editionem non eo consilio tibi dedicamus, Vir Ampliss. quo tui laudandi rationem

ita

contexemus, ut eximias tuas
utes omnes exsequamur. Id
n esset non epistolam con-
bere, sed orationem habere,
historiam componere. De-
et me praeterea ingenioli no-
, ut dixi, mediocritas; quod
dem vel in ipso tanti cone-
lescere,
erandis
in ipso
ormida-
ntia tua
rima I-
num et
omnem
luti de-
on libi-
quod ae-
ica per-
civili at-
aventem
in coti-
issolven-
ma pru-
genii ce-
assidue
Avinio-
imis sti-
am Mar-
Gallia
am Aca-
doctri-
et mo-
jora na-
tissimus
sestiores
Gratia-
optatus
tui fra-
es: ubi
que geo-
m fama
i Fran-
oulem
tore in-
o totus
tractus,
cupent,
in tan-
ilia sibi
pruden-
tionem
te tra-

etari, componi, explicarique
fuerit. In quo legationum
nere probitatis et sapientiae t
famam Illustrissimo Principi
orgio de Ambosia Cardinali
Reverendissimo confirmasti: q
ubi te in maximis rebus ex
cuit, proxime in sacratissimo
Cardinalium senatu, qui de
endo Pontifice Maximo habe
tur, ex sapientissimis et non
strema auctoritate viris.te un
elegit, quem in augustissimis
lis penetralibus secum habe
cui altae mentis secreta cre
ret, et cum quo de maximis
bus ageret; ubi ea te vidisse
stimamus, ut cum Paulo a sup
ma potestate in tertium coel
rapto dicere possis: vidimus
arcana multa, quae non licea
vulgus profanari. Neque im
rito, vir sapientissime, quan
cum grave aliquid accidit, t
consultationem adhibitum
ineundae gratiae, ut fere om
bis temporibus, et obsequio
tum inservientem, sed firm
dae menti et veritati comm
endae studentem semper fu
expertus. Accedit, quod Pa
hic continentissimus, (contin
tiae enim atque omnis gene
abstinentiae unicum nostris te
poribus est exemplum) qui,
tanta fortunarum augendi oc
sione, tantaque potentissimi
gis indulgentia, unico sacer
tio contentus, quantum vix s
sit ad sustinendam Cardinala
dignitatem et illustris gene
splendorem non obscurand
multis et lautissimis sacerdo
abstinuit. Hic ergo continent
simus Pater, tua delectatus co
nentia, te inprimis carum hab
habetque nunc maxime. Q
cum ad Maximilianum Caesar
Regius Orator, imo Prorex i
ad maximas res transigendas
cessit, non te tam gloriosae
gationis comitem ita semper
buit, ut a suo latere nunqu
nisi cum ad ardua negocia o

erat, dimitteret? Quamobrem minime mirandum eſt, si te, tam sedulo excuſſum, tam diligenter exactum, miniſtrum maximarum rerum et suorum consiliorum participem semper fecerit. Atque noviſſime cum venerandus Pater Johannes Stephanus Poncherius, qui hujus Mediolanensis Senatus Praeses erat et moderator, propter novae dignitatis acceſſionem in patriam redire concupisceret, ubi cum probitate, quam universa Gallia, dum in sacratiſſimo illo Senatorum collegio summa cum omnium admiratione juſtitiam tuetur, agnoverat, et hic noſter Cisalpinus tractus aliquot jam annos fuit expertus, religionem quoque et quae ad divinum cultum pertinent, Parisiensis ecclesia jam nunc agnoscit ac sentit, Chriſtianiſſimo Regi cum Reverendissimo Cardinali consultanti, quem tam sancto, tam docto, tam integro viro succeſſorem deſtinaret, tu maxime visus es tanti hominis vice dignus: quae quidem deliberatio eo fuit expeditior, quod in illa tam gloriosa et conſtanti Novariae obsidione, qua tibi magnanimus Heros juſtitiae illic habenas regendas crediderat, id prudentiae et integritatis specimen dederas, quod ornatiſſimo cuique collegio regendo adminiſtrandoque opus esset. Quod quidem potentiſſimi Regis et sanctiſſimi Praesulis judicium, dum multis excellentissimis viris praeponeris, non minori tibi gloriae ceſſit, quam Scipioni Nasicae totius Senatus populique Romani consensus laudi fuit, cum ex omnibus civibus digniſſimus eſt judicatus, qui Cybelen Deorum Matrem ex Apollinis oraculo, quod ab optimo viro excipiendum cecinerat, tantisper, dum illi templum conſtruerent, hospitio suo dignaretur. In cujus venerandi Senatus adminiſtratione illam exspectationem, quam tui concitaſti, dum in maximo rerum tumultu et totius civitatis conſternatione te interceſſorem apud clementiſſimum Cardinalem habuimus, non solum suſtinuiſti, sed in maximum cumulum extuliſti. Nam cum Juſtitiae lancem aequo semper appendis examine, nullo prorsus inter populares facto discrimine, sive quispiam Tros fuerit, sive Tyrius, effeciſti, ut, qui in tam repentino rerum motu priſtina desiderarent tempora, praesenti nunc maxime gaudeant ſtatu, aliosque in amore et fide adeo confirmaris, ut pro regia emori cupiant majeſtate: quo desiderio universam civitatem, et Troës pariter et Tyrios, concertaſſe et ipsi vidimus, et tota fere Europa audivit, cum pro recuperata Regi sanitate omnium ordinum atque aetatum multitudo Chriſtiano sacramento, quod non minus ſtudiose quam supplex sectabatur, gratias agebat, ducique suo Neſtoreos annos precabatur. Tu admirabili severitatis cum comitate et clementia temperamento nocentes damnas, damnatos sublevas, ut illi sua supplicia non severitati tuae objiciant, sed suis noxiis atque delictis imputent: hi vero clementiae benignitatem cum experiuntur, nemo eſt, qui id tibi vitio dare ausit, tanquam nimia tua diſſolutione reliqui promptiores ad peccandum fiant, atque ad facinora licentius invitentur. Continentiae vero cotidie tam illuſtria exhibes exempla, ut te Curio et Fabricio, qui Romanae frugalitatis clariſſima sunt monumenta, non solum conferre, verum praeferre non dubitem. quin illi iis fuere temporibus, cum paupertas in summo erat honore: at nunc pauperes non solum jacent inglorii, sed, quod infelicius eſt, ab omnibus deridentur. Luxus tunc severiſſime vindicabatur, at nunc splendor habetur et glo-

ria. His ergo temporibus continentem esse, quis non affirmare vereatur esse supra omnem priscorum continentiam et frugalitatem? Sed haec in te illi admirentur, qui vitae tuae tenax propositum non intelligunt. At nos, quibus benignitas familiaritatem conciliavit, tam egregias in te virtutes minime suspicimus, quod certo quodam et connexo circulo in te ita assidue revolvantur, ut ab instituta semel orbita nunquam divertere possint. Nam cum ab ineunte aetate cognovisti, literas esse omnium bonarum artium fundamenta, et continentiae, modestiae, vigilantiae, patientiae, maximarumque virtutum magistras, ex illarum studio, quo in primis delectaris, non eruditionem tantum, ut plerique, quorum fucatam doctrinam detestanda flagitia coaequant, sed vitae institutionem rectaque agendi officia quaesivisti, quae ita tibi cum aetate in consuetudinem venerunt, ut necessitas, quam tibi justarum actionum constans et perpetuum studium imponit, non secus admirationem adimat, quam cum solem et lunam, atque id genus multa, quod certis temporum labantur momentis, citra aliquam admirationis novitatem spectamus, cum si alioquin rarius contingerent, nos attonitos et veluti defixos haberent. A quo quidem studio, cui a teneris insuevisti annis, occupationes publicae, quibus obrueris magis, quam distringeris, avocare non possunt. Ex illis enim cum vix id temporis succidere liceat, quod ad reficiendum cibo corpus satis sit, mensam tuam doctis hominibus patefacis: ubi cum de maximis rebus te disceptante d.. putetur, quantus sit ingenii tui vigor, ostenditur, quanta in percipiendis rebus facultas, declaratur; qui non discere, sed reminisci, non apprehendere, sed tenuisse prius omnia videaris. Non enim ingenium istud tuum gravitate opprimitur, non varietate confunditur, non sublimitate superatur, non multitudine obruitur. Cujus vigoris illustre vidimus argumentum, cum de situ orbis, quam magno viro dignam perceptionem cognosceres, non solum quo situ et positione gentes et populi in tabulis collocentur, sed mathematicam omnem rationem, qua ita fuerint dispositi, paucis hibernis noctibus tam perfecte tenueris, ut qui te ea cognitione initiaverint, veluti profanos de Geographia te praesente jam loqui pudeat. Atque in ea parte Astrologiae, quae tali disciplinae suffragatur, non quantum occupatissimo viro, et cotidiana maximarum rerum varietate districto, sed quantum ociosissimo mathematico par fuerat, sis assecutus. Denique nulla est tam alta, tam difficilis, tamque recondita materia, quam ingenii tui acrimonia non teneas atque percipias. Quo fit, ut doctissimus quisque te adeat, in tuaeque amicitiae ac familiaritatis penetralia se insinuet: a quibus nemo excluditur, nisi quem malignus livor, quod te solum non habet, abigit et summovet. Quamobrem si doctorum hominum carminibus et scriptis celebraris, id non auctoritati tuae tantum, sed meritis est imputandum, qui literatos ita foves et sustines, ut spes omnis et studiorum ratio in te solo sit reposita et collocata. Quantum autem ad me attinet, quem in gregem tuorum familiarium tam comiter accepisti, doleo et ingenium et eloquentiam imparem mihi esse ad tua in me merita non dixerim persolvenda, sed pro dignitate commemoranda. Sed quando nullus ultra vires quippiam feliciter attentat, voluntatem nostram, quam omnibus tuis obsequiis dedica-

mus, considera. Et si, quod volui, non effeci, tu pro consueta tua humanitate, editionem hanc nostram tuae amplitudinis praesidio communiri, aequo animo patiaris, ut adversus lividorum rabidos latratus se tueri possit. In quo fateor me non eorum temeritatem imitatum, qui, ut scire videantur, omnia corrigere ac emendare profitentur; sed quae mihi aut dubia aut obscura visa fuerunt, ea intacta relinquimus, ut per pristina dictionum aliqua vestigia vera et sincera lectio investigari possit. In reliquis vero, quae librariorum corrupit negligentia, culpam non deprecamur, quando ii, qui librariam hanc industriam intelligunt, ubi ociosissimus hujusmodi mendarum expurgator, ne dum ego, qui sum occupatissimus, sinceritatem praestare non possit, ab omni calumnia nos facile vindicabunt. Vale, praesidium et decus literariae Academiae. Mediolani, Idibus Sept. 1505.

JODOCI BADII ASCENSII

PRAEFATIO,

Quae omnibus ejus editionibus praefigitur.

* CLARISSIMO HEROI, GEORGIO HALOINO, DOMUS AC DITIONIS HALOINAE ET COMINIAE APUD FLANDROS LONGE PRINCIPIS, (1) Domino ac columini singulari, (2) moribusque et literis ornatissimo, Jodocus Badius Ascensius, (3) cum observantia summa, salutem.

Quanquam multis amplisque nominibus hujus (4) lucubratiunculae nostrae opellam sublimi magnificentiae tuae, Georgi illustrissime, debeo, hoc tamen praecipue ad eam tuae celsitudini dicandam (5) invitor, quod lectitanti mihi Livianas (6) conciones totus atque adeo unus occurristi. Vix enim alterum in tanta (7) nobilium frequentia invenero, qui summis (8) natalibus et praeclaris stemmatis tot morum decora ac (9) literarum addiderit ornamenta. (10) Tan-

* Dedicatio haec non tantum repetita est in editionibus Ascensii annorum 1513. et 1516. verum etiam in editione anni 1530. Sed quum in postrema hac dedicatio in multis differat ab illa, quae in prioribus occurrit, mutationes illas ex ed. anni 1530. adjeci.

(1) Maecenati ac praesidio suo. (2) moribus, natalibus ac literis. (3) sub observantia. (4) lucubrationis nostrae. (5) adducor. (6) quae plurimae et disertissimae sunt, conciones totus et ferme solus occurristi. (7) nobilium virorum frequentia inveni. (8) natalibus praeclaris stemmatis et amplis ditionibus. (9) literarum bonarum. (10) Tantum enim.

m etiam abest, ut castis mori-
s, probis artibus, cultioribus-
e literis nunc alto loco nati
deant, ut nihil magis abhor-
ent, putentque (11) non cun-
m vere generosum censendum,
i aut eloquentiae, aut gravi
) cuipiam doctrinae uncio-
m olei impenderit. (13) At con-
apud priscos Romanos nemo
) Imperator bonus evasurus
edebatur, qui (15) non orator
erit egregius. Proinde ad (16)
icum phoeniceque rarius vi-
e, sapientiae, eloquentiaeque
ae exemplar (17) respexi, quo-
s aut singulari generositate,
t rara fide, aut egregia forti-
dine, aut excellenti facundia,
t exculta eloquentia, aut alia
) quavis peculiari signanter
te praeditum apud Livium con-
onantem (19) audivi. Quo cir-
quum suo quisque studio sui-
e similibus inprimis oblecte-
r, operae pretium mihi factu-
s visus sum, si (20) hanc Li-
anam impressionem dexteritati
ominique tuo felicissimo nun-

cuparem. In qua re si quid
inconsulto, temere ausus
clementer (21) ignosce, bon
consule. De (22) operis au
(cujus plurima pars desidera
divisione, sive (23) in deca
sive duntaxat in libros, non
gnopere laboravi. Nam q
Petrus Crinitus se (24) adno
gloriatur, L. Florum libro
non decadum, Epitomen c
gisse, (25) parum me mov
quum id illi usui fuerit, n
ties libri primi aut secundi
deinceps usque ad decimum
tulum (26) repetisse coger
Decadum tamen (27) Livius
tionem habuisse videtur,
denario librorum numero
absolverit, et post decimum q
que librum quasi novam h
riam etiam cum nova praef
ne auspicatus sit. Sed de ea
controversia pro sapientia
judicabis. Vale. Ex chalc
phia nostra apud Parrhisios,
pridie annunciationis atqu
carnationis dominicae M. D

---

(11) Eum non. (12) cuipiam scientiae unciolam.
tamen apud. (14) Imperator, sed ne civis qu
surus existimatus fuerit. (15) non idem sapie
rator fuerit. (16) unicum ferme phoenice nun
(17) aspexi. (18) quavis singulari dote.
eri. (20) hanc Livianae historiae impressione
ominis tui dexteritati dedicarem. (21) ignosce
sules. (22) operis autem hujus Liviani, cujus.
cadas librorum, sive in libros duntaxat. (24
titat, L. Florum titulo librorum. (25) me n
imum. (26) repetere cogeretur. (27) Livius
tionem habuisse videri potest, quod denariis librorum opu
sia, quae modica est, pro sapientia tua melius
de tota nostra in reponendo opere diligentia:
Germania reperta sunt, huic impressioni adjec
tamen, quas olim tui nominis faustitate app
nes subtraximus. Vale. (19) rursus ad se
mb. M. D. XXX.

JODOCI BADII ASCENSII

PRAEFATIO,

Quae in editionibus anni 1513. et anni 1516. praecedenti subjicitur.

RECENTIUS RECOGNITA ET ADDITA.

Superiore impressione quia sero rescivi, chalcographos meos, quibus Livianas reliquias imprimendas commiseram, deceptos exemplari a M. Antonio Sabellico (ut in fronte scriptum erat) recognito et adnotato, pluscula menda non expunxisse, curavi eas rursum recognoscendas, et cum decem diversae monetae aut scripturae codicibus conferendas. In qua re egregiam mihi operam navavit Gerardus Vercellanus Burgundus, vir impense doctus. Duplici autem charactere (ne quis ignotus erret) recognitionem nostram illustravimus. Nam ubi ancipitem offendimus lectionem, praemisso tali signo †, alteram in margine cum consimili nota posuimus. Ubi vero anceps vocabulum, aut subdubiam sententiam, aut ordinem minus patentem, asterisco tali ⋈ signavimus: ita ut ubicunque in interiore margine aut contextu ipso asteriscon offenderit lector, norit sequens vocabulum in literaria serie expositum. Et quia multi in L. Flori Epitome contenta indicio nosse desiderabant, distinximus Epitomen per literas, et indicem praemisimus secundum eas librorum quidem non exstantium. Nam exstantium proximus est index jam duplo auctior factus. Adnotationes ad hoc Sabellici recognovimus et fidelius exposuimus. Quam opellam, Haloïne decus nostrum luculentissimum, tuae felicitatis clypeo ab invidulorum morsiculis defensam patiere. Vale. Rursus pridie natalis dominici M. D. XIII.

ET DEDICATIONE

INAE VARIIS TOMIS

F I X A E.

:em Livianum extat sequens raefatio.

E.
bi-
it,
e-
am
et
n-
o-
uo
a-
tur
et
us,
tis
ate
o-
que
o-
er-
ti-
Di-
m,
te-
ra
eo
a-
n-
s-
e,
u-
ta
et
u-
a,
ri-
er-
a,

et sanctimonia et vitae integ
tate floret. atque ita suscepit,
omnibus declaraverit, labor
omnem aliorum magna ex pa
irritum fuisse, tum quod mu
in indicem congesserint nulla r
moria digna, tum quod mu
praetermiserint, quae necessa
referenda erant. Extremum
lud est, ut admoneamus stud
sissimum quemque, Florenti
quosdam impressores, cum
derent diligentiam nostram
castigando et imprimendo
posse assequi, ad artes confug
solitas, hoc est, Grammati
institutionibus ALDI necess
nostri in sua officina form
notam Delphini ancoraę invol
nostram apposuisse. Sed ita
gerunt, ut quivis mediocri
versatus in libris nostrae impr
sionis animadvertat, illos i
prudenter fecisse: nam rostr
Delphini in partem sinistram v
git, cum tamen nostrum in d
tram totum demittatur. qua
quam multo plura etiam dep
hendi possunt, quae coargua
illos omisisse alia multa, qu
ad tegendam fraudem suam n
cessario adhibenda erant. Ha
hujusgeneris fraudem depreh
dimus. si in posterum aliquid
tiam tale commiserint, id tot
pro nostra in vos benevolen
vobis non obscurum esse pat
mur, ne per speciem nostr
notae in emendis libris decip

mini. Basileenses etiam impressores aliud genus sceleris commiserunt. Hi enim historiam quandam rerum Ro. sub nomine Paterculi ediderunt, cum nihil fere Latinum in ea legatur, quod Augusti tempora redoleat, quibus illum floruisse ajunt. Sed haec alii viderint, nobis certe nunquam fraudi fuerit haec scripsisse, ut omnes intelligerent, quanta fraude impostores isti literatis illudant. Valete.

Eodem tomo primo haec dedicatio praefigitur Livii libro primo.

ANDREAE NAUGERIO PATRICIO VENETO FRANCISCUS ASULANUS S. D.

Etsi contentus es, mi Naugeri, tua gloria, satisque ex ea magnam laetitiam voluptatemque capere soles, cum tecum ipse reputas, quantum ornamenti patriae attulisti: tamen dissimulare vix potes, cumulari te maximo gaudio, quod ea vulgo de te hominum opinio sit, ut non hoc saeculo tantum, verum et aliis quoque multo superioribus, civitatem hanc neminem habuisse affirment, quem in una aut altera virtutum earum, quas tu plures simul egregie complexus es, tecum possit comparare; proindeque fateantur, nihil esse, quod tibi jure meritoque non debeant. is enim hujus nobilissimae reipublicae mos est, ea consuetudo jam inde a primis temporibus inolevit, ut nihil se majori cum laude facere posse arbitrentur, quam si propositis praemiis ad omnem excellendi cupiditatem accendat ingenia; et eos, qui sese studuerint caeteris praestare, maximis auctos honoribus in ea dignitate constituat, ut et aliis exemplo esse possint; et perinde, quasi de quopiam sacro certamine coronati prodiissent, laudentur atque colantur ab omnibus: id quod in te his proximis annis effecit. Namque bibliothecam illam Bessarionis omnium excellentissimam, quotquot unquam privata pecunia constructae sunt, tot annos sepultam, tibi uni tandem disponendam custodiendamque tradidit. Deinde quas domi forisque res gessit, ob amplitudinem suam nulla non memoria dignas, ut in historiam redigerentur, tibi potissimum, decreto publice stipendio, dedit; fore arbitrans, ut ea non minus propter splendorem eloquentiae tuae prope divinae, quam de sua ipsius ingenti authoritate, in manus hominum frequens veniret: ut jam perspicuum sit, nihil te uno totis Venetiis nec esse, nec unquam fuisse praestantius, vel eo argumento, quod alias idem, atque tu, nemo sit consecutus. Nostra igitur respublica tibi contulit, quae maxima potuit: suae autem cujusque civis sunt partes, ut in te amando ac etiam ornando idem se privatim gerat, atque qui publice, ne, quod omnes simul aequitati gratitudinique tribuerunt, unus ipse ob aliquam simultatem improbare videatur. Ego itaque, cum Titi Livii decem ab urbe condita libros quam castigatissime excusos enchiridii forma publicandos curarem, operae pretium mihi facere visus sum, si eos tibi, videlicet si partem nobilissimae historiae rerum scriptori illustrissimo dicarem; tum ea similitudine, quod ut ille praepotentis sua tempestate populi res gestas

emoriae prodidit; ita et tu ma-
nae atque antiquissimae omni-
, quae toto terrarum orbe
nt, reipublicae facta conscri-
; tum etiam tua humanitate
morum elegantia ductus, qua
nes, qui te utuntur familia-

riter, ita devincis, ut a tua
suetudine, qua nihil tota
jucundius senserint, nulla
plius fortuna divelli posse
tendant. Vale, ac me tuu
primis agnosce.

odem tomo primo in fine haec praefatio ad Lectorem
vatis praefigitur.

sed quia neutram earum a
ctissimis quibusque non im
bari vel quam maxime vid
mus: ideo nos antiquiorem
tius restituendam censuimu
ex ea cuique facilius conje
liceat, adeo hunc locum de
vatum esse, ut in eo non
merito desiderari posse vid
tur; quam ut vulgatam ill
dum eam sequeremur, com
bare videremur velle. Ea
quo ejusmodi est, ut inde n
elici possit sensus: nisi
(quod quidem nefas esset)
vium ita locutum quis dix
Atqui non modo non Livi
sed ne Latina quidem hujus
est elocutio. Vetustiorem
hanc mendose admodum
quis non videt? cum id vi
tur asserere, quod nec Li
ipse, nec ullus unquam alius
pserit: Lucumonem scilicet
cium Tarquinium Priscum
nuisse, qui post Ancum Mar
Romae regnarit. Illud cum
aliorum scriptorum, tum p
cipue ex Dionysii Halicarn
monumentis satis constat, L
monem hunc Demarati Corin
filium, cum Romae advena e
mutato priori nomine, Lucii T
quinii Prisci sibi nomen indid
primumque Romae post Anci
gis interitum et petisse ambit
regnum, et apud plebem ora
nem habuisse, qua ipsius sib
nimos conciliaret. Sed haec
etenus. Quid illud, quod li

tertio [cap. 4.] sic ubique legitur? *Consules inde Posthumius Albus, Sp. Furius Fusius. Fusios Furios Fabios scripsere quidam*, nonne corrupte legitur? Verum nos impresso jam hoc volumine alium vetustum codicem nacti, ut in aliis plerisque, ita et in hoc loco diversam, sed veram, mea quidem sententia, lectionem invenimus. Ea vero est: *Consules inde Posthumius Albus, Sp. Furius. Furios Fusios scripsere quidam.* Haec erant, quae neminem nescire voluimus. Reliqua his similia, quae ex veteri postremo illo exemplari decerpsimus, una cum erratis iis, quae librariorum incuria passim admissa, magis necessaria duximus, quaeque aliter vel legenda vel distinguenda sunt, inferius adnotanda curavimus. Quod si et alia fortasse quaepiam, quicunque haec leges, quae te offendant, inveneris, illud tibi persuadeas velim, nos, si emendatiores libros nacti essemus, emendatiorem hunc etiam edituros fuisse. Utcunque tamen erit: id unum ausim polliceri, si reliqua exemplaria nostra cum hoc conferas, plurima te in eo, quae in omnibus aliis desiderantur, inventurum. Demum quicquid id est, cui nos operam ac laborem impendimus, ut boni consulas, te etiam atque etiam rogo.

Tomo secundo, qui bellum Punicum secundum continet, haec dedicatio praefixa est.

FRANCISCUS ASULANUS JO. BAPTISTAE RHAMNUSIO S.D.

Si pro tuis in me Asulanamque familiam officiis, doctissime Rhamnusi, pares tibi velim gratias referre, non dubito, quin me plerumque non solum remunerandi occasio, sed etiam facultas ipsa destituat. Nam quoad ipse longissime possum recordari vitae meae spatium jam inde usque a primis incunabulis memoria repetens, te unum esse invenio, cujus consuetudinem Aldus in ambiguo poneret, utrum sibi majori voluptati esset, an usui. Ut enim es ingenio liberali atque benefico, si quid illi opus esset homini tot laboriosissimis negotiis districto, semper tuam operam secundum neminem incredibili tum diligentia tum assiduitate praestabas. Omitto autem singula officiorum genera percensere; ne, si omnia referam, velle iis verbo satisfacere videar, quibus re ipsa non possim; si vero quaedam tantum, ut aliorum oblitus notam certe ingratitudinis subeam. Ut igitur pares tibi referre gratias nequeo, ita debeo semper, quas maxime possum. Quare cum historiae hujus principem partem tanta cum diligentia a nobis descriptae Andreae Naugerio, quem tu juxta mecum admiraris, dedicarim; tibi alteram ea potissimum de causa dicare decrevi, ut illi hoc etiam loco meo munere junctus adhaereres, quem tibi semper jam pridem imitandum proposuisti, cujusque vestigia ubique sectaris; ratus, vel id unum fore, quod rem omnem apud te commendaret. Eo accedit, quod haec pars tibi praecipue videtur convenire: siquidem tu ista eruditione, isto rerum usu vir, qui ob peragratam satis bonam Europae partem ita etiam Gallice loqueris, ut mediis Parrhisiis natus esse videaris, proindeque inter primos senatus Veneti a secretis constitutus ejus

ustrissimo principi assistis Galli sermonis interpres, non mediocrem voluptatem percipies, um, Annibalis in Italiam itire perfecto, et Rhodanum et pes, et cetera, quae tu diligentissime scrutatus es, loca cognosces. Nam ut bonarum literarum cum primis es studiosus ita singulari quadam cognition orbis terrarum nemini cedis. I taque munusculum hoc eo anim accipe, ut intelligas, me mult majora, cum licebit, esse mi surum. Vale.

---

omo tertio, qui librum XXXI. et novem sequentes conti net, haec extat dedicatio.

RANCISCUS ASULANUS JOANNI BAPTISTAE TURRIANO PATRICIO VERONENSI BONAM PRECATUR FORTUNAM.

Non video, Turriane suavisme, quibusnam opibus, qua unerum copia, quo majori meitorum cumulo, doctissimos nosque mihi et amicos compaem benevolos, et insolubili aoris necessitudine conjunctos ciam, quam ut optimos quosne tum Graecos tum Latinos uthores solertiori indies opera oud me curem excudendos, ac s, dignissimo cuique fautori catos, in medium proferam. anc vero multae laudis pronciam vel ob id meis humeris rdentius assumere volui, quod on mihi tantum, nec meae mo- civitati, verum et universo rrarum orbi gratam opportuamque facere intelligo. Quin fortasse, (dicam enim audenns) si quis inanibus inferorum abris inest sensus, his etiam em jocundam praestare duco. em quorum pulcherrima quodie reviviscunt opera, unde erpetuum sibi et nomen et des vendicarunt, sese etiam, as quisque laudes humanis pam decantari praeconiis audiens, superas nobiscum una au- carpere putabunt. Hine se ra donatos beatitudine contient; hinc se immortales Deo optimo simillimos videbunt: qu fiet, ut, aeterna cum Superi vescentes ambrosia, placida coe lestis animi quiete perfruantur ac perpetuis alacres oblectentu triumphis. Hoc est igitur, quo hoc in praeclaro munere mag indies ac magis accendor; ho est, quod inflammor vehement us; hoc est, quod nec dies ne noctes nullis indefessus parco la boribus. Me profecto nunque ab laudatis hisce inceptis ne detestata avertet satietas, ne turpis amovebit desidia; me no improba aeruginis fames inte turbabit; me nulla, quamvis m xima, deterrebunt impendia me non varia fortunae instab lis ludibria distrahent; me de nique nullus imbecillitatis hum nae casus occupabit, quin m hujusce honesti voti tandem fia compos: quod ipsum vulgo ja omnibus exploratum esse potes Neminem profecto latet, quan tos nostra omnis Asulanorum d mus bonis juvandis literis labo res impenderit. Nescit nemo quam praesentem studiosis ope semper attulerimus, majorem posterum (fata adsint) allatu Non enim cessamus unquam majus semper molimur aliquid quo nostris rem omnem liter riam auspiciis suo demum res tuamus candori. Inde autem o diri semper proposuimus, un

majores nobis labores videmus oppositos: quod nunc in tribus Titi Livii, scriptoris gravissimi, decadibus effecisse modeſtius fatemur. Erat profecto opus hoc aureum, cultum, luculentum, Romani plenum eloquii; sed multis hinc inde scatebat mendis, perversae paſſim obſtrepebant dictiones, integrae etiam (quod longe erat pejus) quam plurimis in locis deerant sententiae, quae faciebant omnia, ut ne ipse quidem author suum cognoscere opus satis poſſet. Ego vero, ne pulchrum hoc volumen iniqua foedatum sorte, tam putida confectum labe, diutius marcesceret, quam plurima optima, et antiqua, et manu scripta exemplaria ex reconditis librorum latebris collegi: quibus ex omnibus hoc tandem unum et lucidum et ab omni parte integrum conflavi. Quo in munere quantum mea hac opera divino profuerim authori, tibi, Turriane, acerrimo vir in omni scientiarum genere judicio, reliquisque ſtudiosis omnibus videndum relinquo. Id unum ego puro animi candore teſtari poſſum, me singulis in hujusce libri pagellis innumeros mille erroribus locos eluſtraſſe, depurgaſſe, emaculasse. Lege, Turriane, lege, obsecro, si lubet, bono animo, et tuum tibi Franciscum nihil ementitum offenderis. Quem vero, cui praeclarum hoc opus una cum noſtris tot laboribus dicaretur, deligerem, mecum reputans volutavi diutius; hac super re celerem in varias partes animum rapui, huc illuc alternans versavi per omnia: nemo tandem alius, Turriane magnifice, nec te dignior, nec praeſtantior occurrit. Nam cum laudatas omnes in te virtutes considero, cum antiquam praeclarae tuae domus originem longiſſime repeto, cum probatos modeſti tui animi mores contemplor, cum ingenuam honeſtae tuae indolis majeſtatem conspicio, cum demum integram divini tui animi sapientiam demiror; tu mihi digniſſimus videris, cui non hunc modo vel alterum dicarem librum, sed memet ipsum meamque domum omnem et addicerem, et voverem. Dii boni, quis tibi vel antiqua ſtirpis nobilitate praeſtat, vel laudatis invicti nominis facinoribus antecellit? quem tibi vel optimis scientiarum disciplinis, vel quovis alio virtutum bonorumque genere parem invenire poſſemus? cujus clariſſima gens non una modo aut altera in urbe viget, sed ubique magnum per orbem sparsa multo cum decore floreſcit inclyta. Non hercle me fugit, Turriane suaviſſime, (hoc enim nec adhuc improba temporum edacitas ex hominum surripuit memoria, nec abolebit unquam) generosos antiquae tuae sobolis atavos olim jam Mediolani multos annos potenter aeque, ac magnanimos Heroas, summis cum triumphis eſſe dominatos: quippe qui felicem illam rempublicam eo sapientis animi regebant imperio, ea prudentis consilii gubernabant aequitate, tam juſto virtutum omnium moderamine adminiſtrabant, ut universa illa civitas uno eodemque omnium ore sese auream eis temporibus aetatem vivere jactaret. quo factum fuit, ut Turrianis principibus communi omnes consensu perpetuum per omnia saecula imperium ab Deo optimo maximo piis precarentur votis, quando sese feliciſſimo rerum ſtatu sub bonis hisce ducibus vivere viderent; quod itidem annuebant Superi, juſtas precantium audientes preces. Aequis enim aspiciebant oculis bonos optimis Ducibus cives cana fide, sanctaque verae religionis pietate tractari. Verum tibi, Turriane, tuaeque propagini fera invidit Erinnys.

placidam illius aevi quietem
rribiles intercoperunt furiae.
m, ut incertis fortunaè erro-

pervenit, solum optimis fer
ingeniis: hic patrios pia posu
lares: hic tua, Turriane suavi
sime, generosa proles antiqu
majorum referens virtutes, f
lici semper germinavit propag
ne. Hinc ille tibi parens Hi
ronymus, terrestre quoddam s
pientiae oraculum. quippe q
arcana naturae omnia tam faci
cognovit, ut alter nostris his
temporibus Aristoteles putar
tur, sublimem vero divinoru
rerum cognitionem tam bene ca
luit, ut hunc priscos illos v
Socratem vel Platonem refer
diceres. Huc medicae accodu
artes, quas ille, veluti Aescul
pius alter, sapientissimo teneb
pectore; quibus humano gene
praesto, celer, sedulus, pra
sens semper ferebat auxilium
quo in munere aliis omnib
tantopere excelluit, ut sanand
aegrotantium corporibus div
num hunc potius, quam hum
num, putasses. Has vero omn
laudatas animi dotes, ut sple
dido caeteris in rebus mitis er
genio, sic passim omnibus ta
publice, quam privatim elargi
studebat. Haec omnia mult
per annos in Patavino gymnas
frequenti semper auditorum co
cursu professus est; ubi tan
suavis eloquii docebat facundi
ut in maximam sui benevolentia
pariter et admirationem audie
tes omnes facillime traheret. H
tam scite, tam docte, tam luc
lenter scientias omnes explicu
enucleavit, aperuit, ut non i
digenae modo, sed externae
tiam diversarum regionum ge
tes, numerosis cumulatae cate
vis, ad hunc audiendum cert
tim confluerent. quo tempo
celeberrima Patavium urbs o
nibus bonarum artium studi
sub Hieronymo Turriano tan
floruit vigore, ut laudatas ill
priscorum Philosophorum Ath
nas non aequarit modo, sed e
dem omnium consensu longe

tius excelluerit. Hic igitur tam multo vir ornatus decore quatuor post se natos, totidem ardentia scientiarum lumina, reliquit: qui quidem patriae haeredes virtutis paternam divini animi indolem omni ex parte retulerunt; quin et ardenti quadam studiorum aemulatione sese indies meliores praestare summis enituntur viribus. Horum primus natu Julius, praestanti vir ingenio, omni decorus virtute, bonis animi dotibus undequaque refertus: qui cum integra rerum omnium cognitione celeberrimum suae ipsius patriae decus parit, tum praecipue ob profundam tam sacrarum quam humanarum legum scientiam omnibus passim mortalibus admirabilis est. hunc colunt omnes, amant, reverentur: hunc veluti alterum nostra hac aetate Lycurgum adorant. Hic is est, cujus moderato imperii regimine universus terrarum orbis pulcherrime gubernaretur: hic est, qui, Caesaream referens majestatem, feroces hominum impetus compressis habenis optime frenaret: hic is est, qui diras humanae infelicitatis procellas placidissima sedaret quiete. neque id mirum. Videmus enim omnes una cum ipso virtutes jam prima inde ab origine esse natas: mox autem eum aetate usque adeo inolevisse, ut juvenilibus ipsius annis leges omnes Patavi summa cum peritia, doctaque leporis facundia publice sit interpretatus. Verum suis ut civibus magis, quam externis, facundo sapientiae pectore prodesset, patrios repetiit lares, ubi non privatam modo domum, sed universam rempublicam optimis regit auspiciis. Atque utinam hunc Superi perpetuos servent in annos, quo felix illa urbs perpetua fruatur quiete. Alterum vero generosae tuae prolis fuit germen M. Antonius, juvenis acri praeditus ingenio. Hic eam bonis studiis tanto animi ardore navavit operam, ut vix quinque natus lustra scientias naturales artemque medicam in Ticinensi gymnasio grata civium benevolentia, frequentibus semper auditorum coetibus, eruditissime sit professus. quem quidem diserte, concinne, ac lepide, (ut suus erat mos) legentem adhuc audiremus, ni rapax invidisset coelum. Heu Parcae nimium crudeles, quae, ne majus mortales inter, quam apud Coelicolas, lumen effulgere pateremini, praecoci juvenem hunc rapuistis fato. Verum id nos omnes solatur mortales, quod tu, Johannes Baptista, una cum Julio ac Raymondo fratribus nobiscum adhuc grato Deorum munere superestis, omnes florentes aetatibus, omnes patriis decori virtutibus, omnes omnium bonarum artium disciplinis exerciti, omnes generosam antiquae sobolis majestatem referentes. quorum ego de laudibus pro tempore loquor pauca: quando vestrum ipsorum nomen ac decus celebre tam multis universo orbe laudibus decantatur apertius, quam ut ab disertissimo quoque foecunda etiam oratione complecti posset. Nunc autem id unum mihi satis puto, ut te tuamque omnem praeclaram domum ab Asulanis puro animi candore amari, coli, observarique sentias. Quod ut manifesta videas fide, en tibi, bonorum studiorum cultori optimo, quartam hanc Patavini scriptoris Decadem, nostris repurgatam laboribus, dicare volui; quod perpetuum mei in te amoris ac gratae benevolentiae et pignus et monumentum exstiterit. Tu igitur munus hoc nostrum, ut bono damus, accipe animo, majora in dies accepturus, si fata nostris audacibus annuant coeptis. Nos profecto non destiterimus prius, quam utramque et Grajam et La-

mi-	ximus longis incolumes s
era.	temporibus, quo accensos
quia	dato hoc in munere anim
Ma-	plere possimus. Sis felix.

---

n librorum Epitomas ante Fl
urrebat dedicatio.

NUS	munde Turrianorum decu
II A-	vinum hunc Amorem mag
VE-	lo honoribus, revereor, a
RE	quin et, Deos supra omne
	jori hunc praepollere nu
ulto	putare cogor. nam et hic
hu-	coelicolarum animos, aequi
con-	ciliatos foederibus, lato
mor.	imperio. Maximas vero h
lien-	Dei vires nunc ego vel
no-	magis ac magis demiror,
ecte-	te, Raymunde magnanim
ve-	umque Jo. Baptistam fra
hu-	una cum Naugerio ac Rham
tiam	ea conjunxit necessitudin
Hic	pula, eo devinxit magni n
ortae	vinculo, ut quatuor dive
bus:	corporibus unum eundem
ra-	esse animum facile omnes
mite-	scant. sic vos iisdem mod
entes	vitis moribus; sic vos
llime	concordes pectore idem a
ordia	tis; sic uno vos consensu
pla-	renuitis; sic paribus dec
scuri	lucetis virtutibus; sic d
uno	vos omnes rebus in omnib
ane-	eo similes estis, ut alium
ates,	lio distingui non human
is as-	quem sit opis. quae faciu
sem-	nia, ut vos jure delegeri
e de-	nes, felicibus quorum au
itia,	optima priscorum monis
nem,	nostris elustrata laboribus,
cla-	dium prodeant. Superior
de-	gitur diebus, cum prim
mor,	Livii, scriptoris gravissim
lum,	eadem Andreae tuo dicari
uae-	gerio, viro virtutibus o
mpe-	insigni, omni scientiarum
stare	plinarumque genere pra
mnia	omnibus animi dotibus c
Ray-	tissime referto; quem ob

simum ipsius dicendi genus, ob nectareum Romani eloquii leporem, ob integram rerum omnium cognitionem praeclarus hic senatus Venetus, ad scribendos nostrae tempestatis annales, aequissimo delegit jure; mox vero cum tertiam ejusdem scriptoris partem tuo itidem voverim Rhamnusio, viro multis digno laudibus, egregiis omnibus ornato virtutibus; quem ob maturam prudentis animi gravitatem, ob rectissimum summae aequitatis judicium, ob saluberrima foecundi pectoris consilia, ob incredibilem divinae mentis sapientiam felix idem hic Senatus a secretis voluit: postea vero, cum quartum ejusdem authoris, quod adhuc supererat unicum, fratri tuo Jo. Baptistae, viro omni ex parte nunquam satis laudato, nuncupaverim volumen, tu mihi dignissimus occurristi, Raymunde, cui praeclarum hoc Lucii Flori opus mea repurgatum opera dedicarem. en igitur divinum hunc authorem, celebri tuo insignitum nomine, studiosis omnibus damus legendum. Hunc profecto felicissimam una cum Tito Livio sortem nactum esse video. Felix nimirum uterque suavi concinnae orationis modulamine; at longe feliciores, quorum laudata opera egregiis virorum illustrium nominibus munita sunt. Accipe igitur, Raymunde clarissime, nostros hosce lubens labores, qui meum in te tuamque omnem domum purum benevoli animi candorem aperta testantur fide. Dabo in dies meliora, si modo tot duris in laboribus me Deus Opt. Max. grato foveat numine. Sis felix.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES

EDITIONIS MOGUNTINAE.

Dedicatio Hutteni.

AD REVERENDISS. IN CHRISTO PATREM ILLUSTRISS. PRINCIPEM ALBERTUM BRANDENBURGENSEM, CARDINALEM, ARCHIEPISCOPUM MOGUNTINUM ET MAGDEBURGENSEM, PRINCIPEM ELECTOREM PRIMATEMQUE, ULRICHI HUTTENI EQUITIS IN TITUM LIVIUM HISTORICUM, LIBRIS DUOBUS AUCTUM, PRAEFATIO.

Auctus nuper, recuperata quadam minime contemnenda sui parte, T. Livius, cum secum ipse consultaret, ubi, et cujus sub inscriptione in lucem exiret, hanc nostram sibi delegit auream Moguntiam, pater ac princeps colendissime, inter alias Europae urbes dignissimam ratus, arbitror, ubi renasci gauderet, tuaque perspecta ingenti erga studiosos ac literatos omnes benignitate, aptum se invenisse putavit principem, cujus auspiciis prodiret in publicum, ac mundo se ostendere vellet. Ille scilicet aut cogitavit haec, aut non inepte a nobis cogitasse putari debet. Nam si vel locum voluit Livius aliquem suo decorare egressu, quem debuit urbi, artis omnium, quae usquam sunt, aut un-

ingeniorum levantes palmam, ut in varicosis suis cruribus, callosis manibus omne decus, omnem ponentes amplitudinem, objiciemus balatronibus Tacitum minime malum olim Romanorum imperatorem; qui si tant. fecit Cornelium Tacitum, historiae et ipsum scriptorem, ut ejus se cupide etiam familiae insereret, ac tantum praeferendu: est Tacito Livius, quantum doctissimus quisque judicat, quid huic nostro deberi existimabimus? quanta cum ambitione eju. captandam propinquitatem? Primum enim Asinium Pollionem non audiemus, Patavinitatem ill. suam objicientem. Quintilian. sententiam probabimus, qui e. discendum pueris illum suasit et Cajum principem irridebimus, ut verbosum illum insectantem. Contra Augusti lenitatem laudibus extollemus, quo. aequalem hunc tulit, omni vehementer conatu Pompejanis fa. vere in historia partibus; nihil quo illos errasse dicemus nobiles Gaditanos, qui, non ut maxime florentem tunc Romam viderent, sed ut T. Livium, lacte. eloquentiae fonte manantem, (u. Hieronymus inquit) cognoscerent, tanto perfecto itinere Romam venerunt; ac quosdam hau. contemnemus recte doctos viros, qui ausi sunt ita sentire ipsum Ciceronem historiam scribere si voluisset, tanta eloquentia non potuisse. Ergo ita honoratus est Livius, ut te, cuju. sub nomine divulgari sustinet (modo ultus est hoc in gener. honor, qui permaximus certe est honestet. Nam si te novi, non tanti aut archiepiscopalem fa. cis mitram, aut Cardinalitium aestimas galerum, ut ornari u. tramque dignitatem ingenio a. literis posse neges. Quid facie. enim, in Livio ornatus si fueris cum tanta profuderis jam a m. semel aut iterum laudatus? Nis.

haud Livio acceptum ferri debet, quicquid est, quod ante illum praefatur aliquis, me interprete nunc etenim ab inferis haec ad te vox est. Verum agnoscis rem, atque igitur bene habet, foves tu literas, et ornaris ab his vicissim. Actum est de barbarie, hactenus viluerunt studia, reditur ad veram eruditionem, excoluntur ingenia. Jam diu est, quod cupide tempus exspectat Livius: quo nunc oborto, gestiens ac laetitia et ipse fremens sese effert, petitque dedicari maximo, non in Italia Leoni, (jam ille Tacitum habet enim, praefante Beroaldo juniori, docto inprimis homine) sed in Germania tibi. Ingerunt hoc illi bonae eruditionis viri, Wolfgangus Angustus, et Nicolaus Carbachius, qui imprimendis apud nos libris eandem navant operam, quam post Aldum Venetiis Egnatius, Romae docti quidam, Basileae Beatus et Amorbachii, Argentinae Gerbellius, apud alios alii. Nam hi abreptum me nudius tertius coëgerunt, Livium ut adscriberem tibi, non quia hoc ipsi non possent, sed, quia in tua hoc aula si fieret, honorificum tibi esse magis etiam arbitrati sunt. Quin etiam, ne potuisse hanc provinciam detrectare me existimes, pertractus sum eo ab insignibus tuis canonicis Laurentio Truchses Decano, Theodorico Tzobel Scholastico, et affini meo Marquardo de Hatstein, probatis literatura et moribus viris, quibus vel iccirco libenter parui, quod cum semper amarint omnes hi ac tuentur politiora studia, tum Laurentius ipse anno ab hinc sexto ab atroci crudelissimorum hominum theologistarum injuria, quodam suo divino consilio magnum virum Joannem Capnionem nobis servavit, ac tutum praestitit. Proinde vel tantisper sacerdotem haberi me sine, dum victimam tibi hanc faciam, hoc sacrum dedicem, nulla mea ibi arrogantia, sed temporis consuetudine. Receptum hoc enim est, ut qui authores vel auctius vel emendatius in exemplaria describuntur, hi claris nuncupentur hominibus. Quod dum sequor, nulla teneor inepta opinione, quemadmodum Appion olim grammaticus, qui immortales facere se, quibus sua dedicasset, jactitabat. Sed haec ipsa inepta est mora, ita errorem dum fugio, vehementer erro interim. Jam legendus enim author ipse, cujus agitur caussa, erat. Ecce Livium tibi igitur, tibi, inquam, tutelari Deo, aliis in suum cuique usum, quem utinam diu legas, ut te diu perfruamur ipsi. Hoc praecipuum bonis omnibus votum esto.

Praefatio Erasmi.

ERASMUS ROTERODAMUS MISOBARBARIS ATQUE IISDEM PHILOMUSIS OMNIBUS S. D.

Si laudem haudquaquam vulgarem meruerunt, qui Origeni et Hieronymo notarios ac membranas suppeditaverunt, quantum vero laudis debetur typographorum officinis, quae nobis cotidie bonorum voluminum effundunt examina, idque minimo pretio? Si Ptolemaeus ille Philadelphus memoriam apud posteros sibi paravit immortalem, ob bibliothecam Alexandriae comparatam, insignem qui-

dem illam ac locupletem, sed ta-
mii debe-
ıdié totas
ut ita di-
›s in omni
literarum
hujus qui-
›ortio de-
vini dixe-
›us, quo-
tur totius
ıdus Joan-
, cui Li-
m duobus
ımoris lo-
imo casti-
t hoc e-
ad Joan-
ereditario
m ad Mo-
alias mul-
e, gloriam
de laude
d novo vo-
›cant, non
justius lau-
uorum in-
› hoc eru-
icitatis in-
Atque uti-
num ut inventum est eximium, ita non nisi libris ac disciplinis egregiis excudendis dedicetur. Atque hic rursum malim veterum monumentis restituendis, quam novis adglomerandis, operam dari. Tametsi non desunt his quoque temporibus, fateor, qui scribant haud indigna posteris. In hujus igitur pulcherrimae laudis studium incumbat nostra Germania, cui multos bonos authores, ab inferis in lucem revocatos, cum olim debet or-
nelii Taciti li-
›t ex tam vasto
›linarum om-
inaudito nau-
ili ruina, fra-
rapere, rum-
ı istis, qui, cum
ıpirarunt, ut
ndae religio-
·legantioris e-

ruditionis, conspura
exstinguant, nihil aliu
tur, quam ut, quod c
reddant illustrius, et
rem stoliditati parem
magis denobilitent.
dem expetant Germa
pes, hactenus ornamen
licae abunde clari.
olim regum studium,
ctis pontibus, aut c
fluminum ripis, aut
ctis omnibus, tum the
ticibus, basilicis, a
bus, stratis viis, oppi
aliove quopiam insi
mento sui memoriam
linquere: nunc fere
dis urbium ac vicor
ex vastatis atque in
nobiles sunt. Belli
verum habet decus,
coëgit necessitas, aut
tes, hujus laudis sem
seges est, neque desu
Huc provocat insign
litatis pariter ac re
tifices ALBERTUS C
Archiepiscopus Mogu
clarissimus Saxoniae
DERICUS, ne quid
cam de notae inferi
ribus. Porro tametsi
tione non ita mult
Tito Livio, tamen h
mediocris gratia prir
parabili viro THEO
BEL, aedis Moguntin
Scholastico, et Rev
Domini Moguntinen
qui singulari studio
laudis suae civitati a
inde non vulgariter e
Nicolao Carbachio,
nium jam Titum Livi
salario summa cum
tenti, tum Wolphgar
a quibus quantum lab
stum sit, dum ex codi
pto, sed picto, cog
vinare, quid sit leg
ficile fuerit aestima
autem tam deprava
plar, unde solers

Kk 2

non multa queat restituere. Proinde, juvenes optimi, Livium illum, olim orbis delicium, veluti renatum emite, complectimini, legite, ediscite, praeter uberrimam rerum gestarum cognitionem, haud mediocrem eloquentiae fructum lucrifacturi. Bene valete. VII. Cal. Mart. An. M. D. XIX.

Praefatio Carbachii prope finem libri, variis lectionibus cod. Msti praefixa.

NICOLAUS CARBACHIUS LECTORI SALUTEM.

JOHANNES SCHEFFER Chalcographus, a cujus avo chalcographice in hac primum urbe inventa exercitaque est, quom ex bibliotheca aedis Moguntinae maximae ac metropolitanae perquam vetustum nactus esset codicem, Longobardicis scriptum in membranis characteribus, ad haec usque tempora inibi cum cura asservatum, in quo T. Livii quaedam insunt, a nullo unquam antea impressa, quadragesimi nempe libri pars extrema cum trigesimi tertii parte maxima, amplum id sibi duxit ad lectoris demerendam gratiam, si, quod in tanto authore per multa retro secula fuit desideratum, ex officina sua libraria in manus emitteret studiosorum. Constituit itaque cum his additamentis, quicquid exstat Livianae historiae, formis suis excudere, ut, quia jam pridem Livium in Germanicam traductum linguam primus omnium evulgaverit hominibus Germanis, qui Latine nescirent, a se quoque Latinus divulgaretur Livius, non per Germaniam modo, verum ubicumque Romanus esset sermo. Quin et in eodem illo codice vetusto quia ultimi libri septem Livii de bello Macedonico et Asiatico continebantur, ubi aliqua longe aliter, quam in vulgatis passim libris, legi animadvertit, ut bonae aliquid frugis optimis ingeniis afferret, consuleretque rei literariae, mihi et Wolfgango Angusto, homini impense docto, negotium dedit conferendi illius codicis cum hactenus impressis libris, annotandique, si vel plura, vel meliora invenirentur in eo. Quod ubi diligentia nostra ingentique labore praestitimus, non parum multa deprehendimus, quae studiosis Livianae historiae mire conductura opinamur. Nam loca supra duo millia invenimus, atque inde decerpsimus, in quibus aut diversam lectionem ab ea, quae in caeteris est exemplaribus, aut addita nonnulla videbis, quae in aliis desunt: quorum tamen paucula quaedam justo operi inseri curavimus, quod sine detrimento sententiae detrahi illa non posse putaremus. Singula autem intermiscere, quae annotavimus, non erat consilium, ne pristinam lectionem nimio plus immutare voluisse videremur. Caeterum non sine molestia ac taedio id facere nobis licuit, quod est codex ille non tantum adeo antiquis scriptus literis, ut, nisi ab assueto, legi haudquaquam possit, repuerascendumque prope modum nobis fuerit in noscitandis literis, sed tam corrupte atque indistincte, ut difficillimum plerumque sit sensum aliquem elicere. Non tamen iccirco ab incepto destitimus, sed propositum nostrum constanter urgentes verissimum illud esse cognovimus, quod Pli-

nius Secundus dicere solebat, nullum esse librum tam malum, ut non aliqua ex parte prosit. Ea igitur ordine facillimo brevissimoque congesta, suprema jam manu huic operi imposita, adjici ad finem, veluti auctarium, voluimus, rati operae pretium nos facturos, si industria nostra quantulacunque bonas literas proveheremus, atque juvaremus, niteremurque Livium in postremis his libris, ubi mendosissimus habetur, quod et in superioribus fecimus, pro viribus candori suo restituere, peritos sane medicos imitati, qui iis potissimum aegrotantium partibus remediis quam primum succurrunt, quas maxime laborare sentiunt. Vale, optime lector, et nos de labore nostra ama. Moguntiae Idibus Martiis M. D. XIX.

JACOBI SOBII,

PRAEFATIO,

In editione Coloniensi anni clↄ Iↄ xxv.

ET PRUDENTISSIMO ET OPTIMO VIRO, INCLYTAE AGRIPPINENSIS COLONIAE CONSULI, JOHANNI A RYEDT, JACOBUS SOBIUS S. D.

Jam a primo initi magistratus tui tempore ut gaudium fuit omnibus et eruditis et bonis, talem te, tanti honoris fascibus minus di- stit, quam transtule- tentia, eam ne admini- ator admo- fecto falsi m pruden- , constan- quibuscum aris, qui- lice et pri- unt, fateq- nium idem clare ab e- tum reipu- nihil ejus- menti, ma- s. Et cum e, *Magistratus virum probat*, quorum quaeso aliorum, post immortalis Dei gratiam, opera, tanto ab tam periculoso intestino malo, ac veluti aestuanti incendio haec liberata est urbs, quam consulum et consularium vestrorum? praesens me Hercule Dei numen consilio vestro interfuisse videbatur, cum omnia sopiretis sine caede et sanguine. Horret animus referre, quae imminebant, non solum huic civitati, sed ab exemplo etiam aliis. Hoc nimirum est, quod studio literarum, quod judicio ab eruditione orto debemus. Illa enim te reipublicae egregium consulem, studiis literarum ac studiosis etiam praeclarum patronum pepererunt: adeo ut, si refloruerint praeclarae literae, artes etiam liberaliores jam dudum ab hac republica exsulantes, nullius hoc aeque diligentia, nullius auctoritate, atque tua, factum fuerit. Hoc enim me agentem apud te saepius ad impudentiam etiam fere usque, nunquam reppulisti; hoc saepe apud consulares totumque senatum, ut ratio stu-

diorum optimorum constitueretur, iterans tandem pervicisti, ut nihil antiquius, nihil se dignius amplissimus ille ordo judicaverit, quam reparari literarum studia: in qua re cum jam toti sint ad hoc ab senatu constituti amplissimi doctissimique viri, spes est longe certissima, nusquam in Germania ita unquam floruisse recta studia, quemadmodum hic florebunt. Et nisi praevertissent imminentes nundinae, rationem institutorum studiorum universae Academiae orbi indicaremus: quam, ut primum absoluta fuerit, omnes boni, eruditi omnes probabunt procul dubio. Tuo interim nomini, optime consul, dicatum T. illum Livium, in Romana historia ob eloquentiam nunquam satis laudatum, repurgatiorem, quam ante hoc tempus unquam praeli formulis excusum vidimus, hilari fronte suscipito; tantoque pronior hoc facies, quanto praeter hunc nemo alius administrandae reipublicae formam depinxerit melius. Bene vale. Calend. Septembribus anno domini MDXXV.

EUCHERII CERVICORNI

PRAEFATIO,

Quae praefigitur ejus editioni anni cIↄ Iↄ XXVIII.

AD CANDIDUM LECTOREM.

Titum Livium, qui populi gentium victoris res gestas ab oblivione atque adeo ab interitu vindicavit, in primis (ut Plinius fatetur) auctorem celeberrimum tibi, candide lector, evulgamus, novo iterum praelo excusum. Animadvertimus enim tantam esse hujus nobiliss. auctoris praestantiam, ut non semel atque iterum ejus opera aeneis typis in publicum prostitui satis esse duxerimus, nisi saepius etiam ad incudem revocarentur, accedenti subinde diligentiori cura, limaque castigatiore. Etenim hunc scriptorem (quod paucis evenit) par aeque gloria secuta est, ac rerum, quas describit, auctores. Romanae gentis plus quam humanam in tractandis consiliis domi prudentiam et in committendis proeliis edomandisque hostibus foris virtutem universus olim orbis non tam admiratus est, quam expavit. T. Livii lacteus eloquentiae fons quosdam, solius famae in constantia allectos, de ultimis Hispaniae Galliarumque finibus Romam pertraxit. Rerum gestarum gloria Romanos terrarum dominos evehit ad Deos. Libris suis T. Livius jam sibi satis gloriae quaesitum esse scribere non veretur. Quocirca dictis suis illorum facta exaequasse videtur, et qua re Romani nominis immortali gloriae consuluit, eadem sibi ipse parasse immortalitatem. Arduum plane est, ut quidam ait, historiam scribere, quod tamen nulli unquam felicius contigisse ego quidem arbitror. Sunt, qui privatis inimicitiis flagrantes, aut tyrannorum odio exacerbati, vel assentationibus etiam indulgentes, aut succumbentes invidiae, τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς ἀφηγήσεσιν ὀλιγωρῆσαι, interim obliti, vel praecipuum historiae scopum esse veritatem. Nonnulli tanto studio φράσεως καὶ εὐφωνίας ἐπεμελήθησαν, ut assutas fabulas et intersita nugamenta pro veris venditare, et credulo

lectori obtrudere conati sint. Plerique feculento praerancidoque sermone suspectam reliquerunt narrationis veritatem. Quod si nihil fortassis horum neque historiae structuram, neque scriptoris auctoritatem elevet, invenies nihilominus quosdam, loquaces magis, quam facundos; alios jejunos magis, quam elegantes. Invenies, qui, quod factum est, non minus vere, quam eleganter, pronuncient; caeterum quo consilio, quave ratione gestum sit, non demonstrant; quos Sempronius Asellio apud A. Gellium fabulas pueris narrare, non historias scribere, existimat. In T. Livio narrationis veritas, scriptoris candor, orationis elegantia, (etiamsi Patavinitatem, quod ille sugillabat, spiret) verborum perspicuitas, sententiarum majestas, et factorum ratio consiliumque ita ex aequo depugnant, ut non facile inter Latinos rerum gestarum alioqui nobiles scriptores inveneris, quem cum hoc committas. Sallustio magnam invidiam novandi studium conciliasse quis ignoret? Ille, dum verborum novator esse percupit, quemadmodum non parum lucis orationi, ita multum gloriae nominis sui famae et eruditionis celebritati detraxit. Nemo hic mihi Graecos objiciat, inter quos tanquam *κορυφαῖοι* primas historiographorum partes occupant Herodotus et Thucydides. Nam hi Hermogenis, diserti juxta ac eruditi auctoris, censuram audimus, ille quidem jucundus est, sed ut fabulis ludit, sic quoque dictione potius utitur familiari, dactylicis interim, anapaesticis, spondaicisque numeris perstrepens. Hic vero, dum orationis majestate caeteris praestare nititur, in quas nescio salebras angustiasque concidit, ut obscurus tenebricosusque appareat, et, dum elegantiae plus aequo cu-

riosus est, *ἀγλευκής ἐστι σχε*
διόλου. etsi non nihil quan
que suavitatis habeat, id tam
perinde ac alienum ab ind
sui characteris et veluti mut
tum possidet. In tuorum itac
studiorum usuram, candide
ctor, T. Livium nunc emittim
multo locupletissimum emen
tissimumque. locupletiorem t
dijudicabis, cum aliquot eti
libris, jam dudum apud Mog
tiacum repertis, auctum vide
Emendatiorem vero non est,
inficiari queas, si integr
sanumque animadverteris,
multis verborum sententiar
que vulneribus discerptus e
elanguit; si quoque lenem et
tidum conspexeris, quem nu
foedis emplastris olidisque
legmatis margini adsarcinat
horridum, deformem et ob
lutum vidistis. Nam ubi ubi
ctio forte variabat, et inter
emplaris non convenit, ea
legimus, idque doctorum ho
num judicio, quae auctoris
nuinae phrasi viciniora videb
tur, et sententiarum verbor
que commissurae magis affi
ne scilicet imbecilliora inge
et variae lectioni non assueta
ter tot ambages hallucinaren
fraudarenturque dulci inte
gentiae fructu. Et ne quis
sit) Livianam lectionem adg
sus, et mox inter tot opinion
scopulos, et diversae lecti
syrtes cohaerens, veluti an
conspecto (quod Homerus
παλίνορσος ἀπέστη. Constitui
etiam singulis libris argume
praetexere, sed cum ex L. Fl
epitome multo auspicatius e
modiusque, quam vel a no
id fieret, ea colligi posse a
traremur, mutavimus institut
Hanc igitur opellam nostram
probaris, probabis autem,
censor iniquus esse velis, fu
rum est, ut olim majora p
stantioraque a nobis sis accep
rus. Vale.

DEDICATIO

Praefixa ed. Paris. anni 1529.

ANDREAS LEVESCATIUS JOANNI DE TARTAS, VIRO UTRIUSQUE JURIS CONSULTISS. GAUDERE ET REM BENE GERERE.

Ne per hasce hujus solemnis Paschae ferias ociose ac per ignaviam relaxatum nobis absumeretur tempus, hoc nostrorum laborum (quale quale sit) exiguum sane monumentum tibi reliquimus, vir dignissime, quo me tibi semper deditissimum agnosceres, qui si etiam omnem temporis rationem excuterem, occasionemque nanciscerer rependendi, quae in me non quodam modo, sed et quotidie beneficia praestiteris, nunquam illis tamen me facturum satis, nedum ea dinumeraturum video; cum tantum mihi tribuas, quantum in me nec agnosco, nec postulo, sed tuae est hu atque ingenii tui cand quos semel deperire ab animo tuo sereniss. excidant, qui eorum praecone augustissimo resque simul cumuletur quorum fidem expert possum, qui his omnib ditasti atque exornasti quam nisi in morem ea referrem, una ea orandi scilicet ratione me id nunquam perso non quod vendidisti, rali et benefico anim elargitus. Quapropter sus meum erga te an gratum atque injustum res, hoc non aureum rarium munus (quod ris) fronte illa tua, (hoc est humana, suscip Ex musaeo Lexovio. A

F A T I O,

nianae anni 1531.

)A-
LE-
IO-
,

ibi
m,
in
ris,
dis,
m,
dus
ta-
vi-
va-
ae-
er,
vo-
ui-
pe-
OII
on-
de
am
er-
on-
e-
um
ere
er-
ri-
ri-
la,
in
is,
fe-
cu-
ris
mi
pe-
jua
ol-
ae-
te
ae

fallas tuorum de te exspectati
nem; quin ista tam praecla
exordia, vel, ut melius dica
primus fabulae actus, nobis spe
faciunt, fore, ut, quemadm
dum superasti meam, ita v
cas et caeterorum exspectat
nem. Quod si praestiteris,
bitrabor mihi pro, si quid
meorum in te officiorum, in
lidum atque etiam cumulate
latam gratiam. Vera pietas, q
clarissimum patrem tuum pe
petuo sum prosequutus, qua
que nunc in te velut alter
illum transtuli, non moratur
liam mercedem, quam ut te i
sum talem praestes, qualem
ptat illa. Verum ne tibi fab
lam istam saltanti nihil ali
quam hortator applausorque
dear, sed ut nonnihil etiam
pis adferam, visum est tuo n
mini dicare TITUM LIVIUS
Latinae historiae principem, ja
quidem frequenter excusum, n
nunquam antehac vel magnific
tius, vel emendatius, et, si h
parum est, quinque libris mo
repertis auctum, quos bo
quodam genio in bibliotheca m
nasterii LAURISSENI, aut,
vulgo, Lorsensis, repperit Sim
GRYNAEUS, vir ut in omni g
nere literarum citra supercili
eruditus, ita provehendis lib
ralibus studiis natus. Id aut
monasterium est e regione We
maciae, sive Borbethomagi, tra
Rhenum, a CAROLO magno s
ptingentis ab hinc annis et
amplius exstructum, ac libror
copiosissima supellectile instr
ctum. Nam haec olim prae
pua cura principum fuit, et h

solet esse charissimus coenobiorum thesaurus. Archetypum erat admirandae vetustatis, prisco more perpetua literarum serie ita depictum, ut difficillimum fuerit verbum a verbo dirimere, nisi docto, attento, et in hoc ipsum exercitato. Unde non parum negocii fuit in parando exemplari, quod typographicis operis traderetur utendum. Nec minore cura quam fide advigilatum est, ne usquam in describendo ab archetypo recederetur. Quod si pridem magna studiosorum gratulatione merito exceptum est qualecunque fragmentum, quod nobis dedit Mogontia, quanto plausu excipi par est tantam Livianae historiae accessionem. Atque utinam faxit Deus Opt. Max. ut hic auctor totus et integer nobis restituatur. Ejus rei spem non nullam praebent rumores per ora quorundam volitantes; dum hic apud Danos, ille apud Polonos, alius apud Germanos haberi Liviana quaedam nondum edita jactitat. Certe posteaquam hasce reliquias praeter omnium spem objecit fortuna, non video, quur desperemus et plura posse contingere. Atque hic mea quidem sententia principes viri rem se dignam facerent, si praemiis propositis eruditos ad pervestigandum tantum thesaurum sollicitarent, aut etiam ad editionem perpellerent, si qui forte sunt, qui rem publicae utilitati paratam gravi studiorum jactura premunt abduntque. Vehementer enim absurdum videtur, homines, ut parum auri argentive inveniant, tantis impendiis tantisque periculis ad ipsos pene inferos terrae viscera perfodere, et hujusmodi thesauros, tanto illis pretiosiores, quanto corpore praestantior est animus, prorsus negligere, nec ulla vestigatione dignos judicare. Midarum hic animus est, non principum, a quo quum sciam tuam indolem quam longissime abhorrere, non dubito, quin hoc lucrum sis avidissime amplexurus. Jam ne quis dubitare possit, an haec dimidiata Decas sit vere Titi Livii, duae res potissimum efficiunt: primum ipsa phrasis, omnibus notis suum auctorem referens; dein argumenta sive Epitomae L. Flori, hisce libris per omnia respondentes. Itaque quum scirem, magnatibus viris nullam esse lectionem magis accommodam, quam historicorum, inter quos facile primas tenet T. Livius, de Latinis loquor, praesertim quum Sallustianum nihil exstet, praeter duo fragmenta, reputaremque, quantus quamque inexplebilis historiarum, ut ita loquor, helluo semper fuerit pater tuus, quem non dubito, quin hac quoque parte referas, visus sum mihi non incongrue facturus, si hi quinque libri tibi proprie dicati prodirent in lucem. Quanquam hic nolim te parentis nimium esse similem. Solet enim ille singulis diebus a coena ad mediam usque noctem incumbere libris, non sine uxoris ac pedissequarum taedio, magnoque famulorum murmure: quod quanquam illi hactenus praeter valetudinis dispendium licuit, non arbitror tamen consultum, ut eandem tu jacias aleam, fortasse non perinde feliciter casuram. Certe quum pater tuus huic regi etiamnum adolescenti socius esset studiorum, in historiis potissimum versabantur, idque vehementer approbante patre Henrico Septimo, singulari judicio prudentiaque rege. Adjuncta autem est huic editioni Chronologia HENRICI GLAREANI, hominis exquisite multifariamque docti, cujus indefatigabilis industria non solum hoc inclytum gymnasium Friburgense, verum

iam totam hanc regionem li-
eralibus disciplinis excolit, ex-
rnat, locupletat. Ea Chrono-
gia commonstrat temporum or-
nem, bellorum species, ac per-
narum nomina, in quibus ha-
enus fuit mira confusio, scri-
rum ac sciolorum vitio indu-
a. Atqui haec erat unica hi-
riae lux. Quod si haec absit
ynosura, caeca prorsus est in

historiarum pelago naviga
et, nisi hoc adsit Illum, i
tricabilis error involvit le
rem, etiam eruditum, in
rerum gestarum Labyrinthis.
munere si tuam epistolam h
pensatam arbitrabere, tuae
vices erunt nos tuis impar
litteris. Bene vale. Apud
burgum Brisgoiae, Calend. I
tiis Anno M. D. XXXI.

PRAEFATIO GLAREANI,

Praefixa Chronologiae ejus in ed. Frob. anni 1531.

O IN CHRI-
C ILLUSTRI
MINO BAL-
COPO CON-
etc. CAES.
CELLARIO,
JO SUMMO-
, HENRICUS
L. S. D.

Cum passim viderem, ornatis-
ne Praesul, hoc saeculo cer-
ri inter doctos pulchro meher-
s certamine, ut in sua quis-
e arte suos juvisse authores
deri possit, dum alius non in-
lecta prius discutit, alius ex
tustioribus codicibus loca,
mporum injurie depravata, e-
endat, visus sum mihi jure re-
ehendendus, si nihil ipse pro
ea quantulacunque portione
nferrem. Itaque cum in ce-
ori Friburgensium Academia
blice T. Livii Decadas his an-
s praelegissem, invenitemque
t mendis depravatum autho-
m, coepi mecum ipse cogitare,
o pacto aliqua ex parte pro
rili succurrerem. Conatus i-

taque sum eximiorum viro
ante nos exemplo scribere in e
dem annotationes. Verum e
res in immensum cresceret (p
res enim nunc loci, quam m
mihi annotati sunt, nec dum
men finis) et Frobenius Liv
ditionem cum quinque libris
cens inventis properaret,
erat nunc illas edendi temp
ut tamen aliquid lucis etiam
stra opera tali accederet auth
curavi, ut temporum ratio
reges, consules, reliquos
magistratus ad eam usque a
tem constaret, quatenus v
Livius. Sane ea apud vete
nemini non erat nota, opin
quemadmodum hodie, ac h
dubie etiam tum, Fastorum d
apud nos vero adeo deplo
res visa est, ut multi de ea
cogitarint quidem, magnos
lioqui authores emendantes:
nec Cassiodori catalogus de c
sulibus Romanis opera Joan
Cocleei, insignis nostrae ae
Theologi, ac olim in Mathe
ticis praeceptoris nostri, in
cem venit. Tum Gregorius

L E N I I

A E F A T I O,

Froben. anni M. D. XXXV.

FRANCI-
SMUNDUS
D.

circa u-
e historiae
praefari,
functione
t, quanto
ii dotibus
vererer,
ie speciem
O RHENA-
literis na-
s conferri
ta esset ex-
se in con-
tine me ul-
sdoquidem
im meritae
um in castigando pro parte
, tum in annotando laudis
curior, nihil amplius patro-
nandum huic negotio obtine-
animum induxit, mihi tamen,
vellem, id permittens: equi-
m meam certe unius vicem
llicitus aliud patrocinium, a
rato destitutus, circumspecta-
coepi. Et quamvis bonam
usam me habere confiderem,
ilui tamen non solum judican-
perito, sed etiam benevolo
que amico alicui eam credere.
a in reputatione nemo te prior
ccurrebat, doctissime Dilphe.
um et pro mutua benevolentia
n detrectaturum patrocinium
erabam: et, quatenus patro-
nari oporteat, facile dispectu-
m pro insigni eruditione, qua
n apud exteras solum, sed et-
iam longinquas gentes praecl
ram existimationem acquisivisti
tametsi tu non hac una laud
censendus es, sed multis prae
terea magnisque dotibus, ima
ginum claritate, corporis spe
cie, ingenii vigore, multarum
gentium, linguarum, ac morum
cognitione, quae non exigua pru
dentiae pars est, principum a
micitia, in negotiis dexteritate
comitate in colloquiis, in con
victu civilitate, humanitate i
officiis. Sed desino plura d
te, praesertim apud te. Prae
stat fortasse indicare paucis, qui
bus praesidiis hoc negocium ab
solutum sit. Primum vir acer
rimi judicii Rhenanus, diligent
habita per collegia simul et coe
nobia conquisitione, geminum
exemplar omnium, quae extant
Livii librorum, excepta dimidi
decade tertia, sibi comparavi
eo consilio, ut, praelucente an
tiqua lectione, facilius mendo
rum tenebras discuteret. Qui
non videat, ubi vetera archety
pa tam inter se consentiant
quam a vulgatis editionibu
dissonent, multo quum expedi
tius, tum certius sinceram le
ctionem restitui posse? atque it
bonae partis Liviani operis col
lationem ac castigationem quan
accuratissime peregit. Reliquum
pari cura, ne dicam religione
atque eorundem exemplarium c
pe ipse confeci, factumque c
perae pretium haud quaquam
poenitendum abunde declara
runt Annotationes subjunctae

Visum eſt enim rationem singulorum reddere, nisi sicubi evidentior ea eſt, quam ut probatione opus sit. Ne quis igitur mihi hic protinus reclamet, tolli receptam lectionem: sed prius consideret, quid sublatum, quidve repositum. Equidem eam lectionem juſtius pro recepta habendam censeo, quae ante annos plus mille recepta eſt, quam quae proximis annis per typographorum oscitantiam primum irrepsit, mox numerosa voluminum propagine latius in dies manavit, doctis interim vel diſſimulantibus, vel aliud agentibus. Neque negaverim, quosdam et ante nos quandoque vetera inspexiſſe exemplaria: verum plurimum intereſt, quo pacto quis illis utatur. Id si cui dubium eſt, unum afferetur exemplum, non quod libeat alienae induſtriae obtrectare, sed quia animadverto eſſe, qui non ita magni negocii putent antiqua volumina legere. Aetate noſtra adjectus eſt reliquo operi tertius quartae Decadis liber, tum recens repertus in exemplari, quod nos quoque in hac editione sequuti sumus. Et tamen non pauca loca in eo caſtigatorem fefellerunt ob imperitiam legendi et scripturae difficultatem, quemadmodum ex Annotationibus evidenter apparebit. Hanc igitur noſtram opellam si tuo calculo comprobaveris, spes eſt, caeteros doctos libenter tuo judicio acceſſuros: quae si non fallet, Plinii quoque Naturalis Hiſtoriae caſtigationem, aeque ex gemini exemplaris utriusque emendatiſſimi collatione jam paratam, in gratiam ſtudiosorum brevi emiſſuri sumus. Vale, et me inter tuos habere perge.

Huic Gelenii praefationi subjicienda erat illa Glareani, in eadem editione Frobenii occurrens, qua Chronologiam Livianam auctiorem dedicat Caesari Ferdinando, Bohemiae Hungariaeque regi, anno 1534. Idibus Octobribus. Sed plenior anno 1540. et poſtea saepe, recusa eſt; quare priorem omittendam duxi, ne bis idem lectori darem.

PRAEFATIO

GLAREANI,

[N]OTIS EJUS PRAEFIXA IN ED. LUGDUNENSI 1540. ET QUIBUSDAM ALIIS POSTEA.

[A]UGUSTISSIMO INVICTISSIMOQUE IMPERATORI CAESARI CAROLO V. HENRICUS GLAREANUS S. D. P.

Haud sum nescius, Invictissi[m]e Imperator CAROLE, quam [m]ultorum hominum, etiam exi[m]ie doctorum, grave judicium [m]e subiturus, quod authorem [t]am praeclarum, et in hominum [m]anu tam frequentem, emen[d]andum mihi desumpserim: qui[b]usdam frustraneum laborem esse [e]xistimantibus, quod multi et [c]elebres hercle viri idem nego[t]ium tractarint; quibusdam et[i]am temerarium censentibus, [q]uod nihil videatur in eo au[t]hore reprehensione dignum. [S]ed utrisque (quando id res [p]ostulat) respondendum duxi[m]us. Primum, scio nos inficias [i]re non posse, quin multi et [p]raestantes viri multa et prae[c]lara in eo authore emendarint, [s]tudiosisque utile operae pretium [f]ecerint. Sed iidem illi tamen [i]nfiteri non possunt, quin multa [i]ndiscussa, dubia ac mutila re[l]iquerint, posteris diligentius [p]ensitanda: quod nobis quoque [c]onfitendum. Nam, ut nomi[n]atim de ANTONIO Sabellico [d]icam, homine citra controver[s]iam docto, siquidem illi, prae[t]er annotata paucula quaedam, [r]eliqua fuerunt perspecta, nae [i]lle felix omnino mihi censebi[t]ur, quando ejus codex immen[s]is tot mendis scatebat. JANI Parrhasii annotationes, [qui]bus in praefatione comme[ntario]rum in Claudianum men[tionem] facit, ad manus nostras [non] venerunt; quare de iis ju[dicium] ferre nequimus. LAU[RENTII] Vallae in quosdam libr[os ...] mus, quae sunt, ut om[nia ejus] authoris, argutae, doc[tae, ...] eo dignae. Nostra cert[e aetate] in hoc authore emenda[ndo ce]lebres officinae librariae [...] dabili per Jovem aemul[atione] inter se certasse vident[ur ...] dina, Badiana, ac Frob[eniana;] sed vicit, meo quidem j[udicio,] longe Frobeniana editi[o, ...] ra ac diligentia D. BEA[TI Rhe]nani et Sigismundi GELE[NII, do]ctorum virorum fulta. [...] ii tamen pauca de iis att[...] quae nos antea annotave[ramus,] nec adhuc edideramus, [...] nostra delere et supprim[ere ...] dubitassemus. Exempla[ria ...] secuti sunt vetusta, qu[ae nos] quoque vidimus. Sed [...] historiae emendationem, [...] rumque ad temporum ra[tionem] Romanorumque magis[tratuum] nomenclaturam pertineb[at, ...] (nisi fallor) nos diligenti[us ...] ximus, ut lector ipse ju[dicabit,] simulatque nostra simul [cum] illis conferet. quare ne[que] hunc nostrum post tot exi[mios vi]ros laborem frustraneu[m exist]imamus. Verum enim[vero] quandoquidem multi obj[iciunt] temerarium esse, quicq[uam in] tali authore vellicare;

urentii Vallensis, optimi et
octissimi viri, legendi sint,
nimadvertat. Non desinit cu-
or magnus esse, etiamsi alicubi
batur. humanum peccatum est
rror, et nemo adeo providus
circumspectus est, qui non
quando labatur, ut recte La-
antius Firmianus, Christianae
oquentiae lumen, admonuit.
oc magis vitiosum, ita cuiquam
nunquam affectum esse, et in eo
illum errorem, nullum esse nae-
um pertinaciter defendat, qua-
hodie multos novimus. Sed ne-
e illi satis sani sunt, qui tam
npotenter clamant, ac impuden-
ae adscribunt, si quis in magno
ctore quicquam reprehende-
t, quasi illi non fuerint homines,
um saepe codicum fides, non
ni auctores culpentur. Mor-
tur Valla a Poggiis, Facils,
orendis, Raudensibus, in eo,
uo clarissimum meruerat tri-
mphum. Nulli, inquiunt, pe-
rreit. Nulli barbarorum pe-
rreit, et recte, mea quidem
ntentia. Imo ne in hoc qui-
em culpandus, quod amore fin-
gilio sua me-
more sui au-
dere. Quo-
tit quaedam
gilii Servius?
clament in-
ores invehi-
namus, quo-
la temporum
m etiam hu-
, pauci for-
um vel prave
Et tempore
t, imperium
levenire pos-
quiunt, pote-
non tam so-
mpore exigua
, et erit per-
etuo. quae caussa Livio fuit,
pinor, ut ubique in Gallos de-
accharetur, belluas vocando,
upidos, ac corporibus difluen-
s, ratus forsan Gallos semper

Romanis fore subjectos, ut
rant, quando ipse historiam co
bebat. Verum haec ingenuo h
mini, et qui a posteris sua sc
pta legi cupiat, non satis ii
nea in ullam nationem invehe
di caussa videtur. Sua laude
nulli non conceditur; aliena
tuperare absque vehementi ca
sa, neutiquam decet. Quan
igitur satius fecisset Livius,
exemplo C. Caesaris hostes co
mendasset, ac debita laude n
fraudasset? Ita enim populi R
mani gloria haud dubie augus
apparuisset. Invaluit hac nost
etiam nam tempestate pessim
quorundam mos omnibus ma
dicendi, nemini benedicen
quasi data opera ita laudem
nantes: quo pessimo instit
Germani in Gallos debacch
tur, Galli in Hispanos, rurs
Hispani in Gallos, Galli in G
manos, atque alii vicissim, et
hos et in illos: quam consuetu
nem juvenilium affectuum pa
ac hominum propemodo insa
rum. Nam quae natio est, in q
non permistim boni ac mali
habitent? Nobis nostra placea
placeant porro, at absque al
rum nationum contumelia. I
rum vero ita quenquam affect
esse, ut nihil moliri queat,
sit fellis amaritudine condit
Itaque Livius hac in parte al
ctus suos, meo quidem judica
non satis digne repressit, quod
men factum oportuit. Sed h
quoque objectioni satis respo
sum putamus. Nunc, quod ad
notationes nostras attinet, lecto
judicio subjicio. cui si quaed
nimis tenues videbuntur, co
tet, quot capita in Aulo Gel
reperiat, quorum profecto
multum puderet, quod arid
et hominis omnino otiosi du
tationes videantur: quae tam
in magnis voluminibus, ut
ctoris recreetur animus, loc
habere possunt. Si quaedam
mis audaces videbuntur, caus

reprehensionis secum lector perpendat. Si quaedam indoctae, aut quae judicium noſtrum falsum arguant, det mihi veniam, quae nulli denegari poteſt, qui errorem oſtensum fateri et corrigere sit paratus. Plura dicenda erant, sed non video, quid utilitatis inde ad lectorem redeat. Ad te, invictiſſime CAESAR, redeo, cui noſtrum laborem dedicare volui, ut, cum me tuus avus, immortalis memoriae MAXAEMYLIANUS imperator, multis honoribus et beneficiis affeciſſet, eundem me tua quoque Majeſtas cognoscere, ac in tutelam suscipere dignetur. neque enim quicquam aliud desidero, nihil aliud ambio, quam ut avo, ut fratri tuo Caesari FERDINANDO, optimis principibus, ita tuae complacuiſſe Celsitudini: quod si adipiscar, in magna fortunarum mearum parte posuerim. Deus opt. Max. Majeſtatem tuam ad ipsius gloriam et Chriſtianae reipublicae salutem quam diutiſſime incolumem conservare dignetur. Friburgi Brisgoae, anno a Jesu Chriſti natali M. D. XL. Calend. Majis.

PRAEFATIO PRAEFIXA GLAREANI

CHRONOLOGIAE IN ED. LUGDUNENSI ANNI M. D. XL. ET POSTEA NON NULLIS ALIIS.

CLEMENTISSIMO CAESARI FERDINANDO BOHEMIAE HUNGARIAEQUE REGI etc. HENRICHUS GLAREANUS S. D.

Nemini dubium eſt, invictiſſime Rex, id eſſe in hiſtoria temporum rationem, quod solis jubar in sublimi hoc aëre. Tolle solem ex hoc mundo, quid aliud nisi confusum relinquetur chaos? Tolle aetatum ac seculorum ordinem ex hiſtoria, Dii boni! quam nihil lucis rebus geſtis adfuerit? Qua cauſſa ego motus, cum Livii hiſtoria, ut eminentiſſima et utiliſſima, ab omnibus paſſim enarranda suscipiatur, in ea autem temporum ratio mire claudicet, exiſtimavi operae pretium me facturum, si ſtudiosos hac etiam parte, ut aliis noſtris operibus, pro virili juvarem; id quod antea in Dionysii Halicarnaſſei, praeclariſſimi ac diligentiſſimi hiſtoriographi, libris fecimus. Itaque Chronologiam quandam (eam temporum rationem dicere poſſis) inſtitui, quam ante aliquot annos Hieronymus Frobenius ac Nicolaus Episcopius, summi amici mei, ac bonarum literarum inſtauratores, ad Livii, quod tum excudebant, exemplar adjici curarunt. Pro quo sane labore a multis doctis viris bene audivi, qui literis ad me missis ingentes nobis gratias egere, ac ingenue, quo sunt candore, faſſi sunt, hiſtoriae Romanae maximum acceſſiſſe decus ac lumen per hujusmodi commentationem, succinentes identidem illud Maronis:

Quale manus addunt ebori decus, aut ubi flavo
Argentum Pariusve lapis circumdatur auro.

tas eri-
pavo-
gis an-
li ope-
am ex-
qui an-
quan-
autho-
m eſt,
frui la-
i dex-
sheëtis
inpri-
uod e-
mmen-
i in re-
us, id
quod hisce aliquot annis lector
x libris in ejus officina excusis
acile colliget. De quo rectiſſi-
ne, secus atque de pluribus
oſtrae aetatis typographis, Flac-
i noſtri illud dixeris:

Non fumum ex fulgore, sed
ex fumo dare lucem
Cogitat.

Verum ad Chronologiam redeo.
Eam ego exorsus a Troja capta,

provinciam. Simpliciter autem
authorum loca oſtendi lectori
relinquens illum suo judicio
nec omnia, quae poteram, ſtu
diose inculcans, nec ubique: i
lic taedium evitans, hic oſten
tationem. Sed haec obiter d
cauſa, quae nos ad hoc nego
tium scribendum compulerit, d
cimus. Nam de utilitate hujc
hoc unum admonuero, summ
enitendum ac elaborandum, ma
xime vero authorum claſſicoru
enarratoribus, ut temporis ra
tio in hiſtoria conſtet. Si eni
hiſtoria teſtis eſt temporum, i
vere dixit Cicero, quid absur
dius fieri poteſt, quam ita na
rare hiſtoriam, ut, quid prin
quid poſterius geſtum sit, ign
res? perinde atque vulgus narr
fabulas. In hac igitur Chron
logia initium a capta Troja sun
tum eſt, quod Romani a Tr
janis oriundi credantur per A
neam, Ascanium, ac deinde r
ges Albanos usque ad Romulum
qui Urbis fuit conditor. Fue
autem ab Troja capta ad Urbe
conditam anni quadringenti tr
ginta duo. Qui numerus, ter
Dionysio proditus, corrupte l
gebatur in vulgatis codicibu
Nos autem, collatis ex Chron
cis Eusebii annis, ac variis
liorum authorum comparatis l
cis, regum Albanorum serie
maxime verisimilem ac summ
congruentem, diligenti adhibit
ratione, deduximus. Et ne nu
dae eſſent semipaginae, ex sa
cra hiſtoria Judaeorum reges
qui in haec inciderunt tempora
adjunximus. Deinde etiam Me
dorum, Macedonum ac Persarum
ut multis daremus ansam dil
gentius inspiciendi Eusebii Chro
nica. Quod ſi quis ea offenda
tur, ac minime obtundi his le
ctorem oportuiſſe clamet, is scia
eo consilio a nobis inſtituta eſſe
ut Albanorum Romanorumqu
regum series ab initio lectorem
ducat: alia autem ita appicta

ut omitti facile queant. Quare lector ea ita existimet, perinde atque vacua margine non adsint. Cujus rei evidens signum est, quod Eusebii supputationem in regibus Romanis, ubi majoris in hoc negotio authoritatis viri Livius atque Dionysius urgebant, omiserimus. Quod autem Hebraeorum reges maluerimus, quam vel Aegyptiorum, vel Lydorum, vel Atheniensium, haec nostra tempora in caussa fuerunt, quibus multi Judaeorum historiam legunt absque omni judicio. Sed breviter omnia eo direximus, ut lectoris utilitas spectetur. Non dicam nunc, quanto labore hoc tam parvum opusculum mihi constiterit, vel quia nemo mihi crediturus sit, si dixero; vel quod gloriolae captator minime videri velim. Hoc dicam, neminem eo in negotio tam cautum, tamque circumspectum esse posse, ut non alicubi vacillet, ut non singulis paginis cavillatoribus sit locus. tanta hac in nomenclatura ob temporum injuriam est confusio. Quod probe mihi ostendit D. AEGIDIUS Tschudus, affinis meus, V. C. apud Helvetios, cum reducem e Roma hisce diebus Claronae invisissem: qui, ut est vir multae lectionis ac omnis antiquitatis diligentissimus indagator, et, quod maximum est, acerrimi judicii homo, ex antiquis monumentis Romae descriptis commonstravit multo secius magistratus nomina habere, atque nobis vel Livii codices, vel Cassiodorus, aliique nonnulli exhibuerunt. Verum nunc non erat tantum ocii, ut ea omnia emendaremus: dabit Deus aliquando, ut id plenius exequamur. Accipe igitur et hos labores nostros, Clementissime Caesar, animi grati erga liberalitatem tuam specimen. Majora et me debere, et majestatem tuam decere, certo scio: sed in eo fastigio Deus Opt. Max. te collocavit, ut animum benevolum ac gratum non minus velis, quam relatam gratiam. Idem Deus Opt. Max. tuis piis conatibus, felicissime rex, det gratiam in publicum Christiani orbis commodum. Friburgi Brisgoiae, anno a Christi nato M. D. XL. Calend. Septembrib.

PRAEFATIO

EDITIONIS VASCOSANI ANNI M. D. XLIII.

DE UTILITATE LEGENDAE HISTORIAE, SIMON GRYNAEUS LECTORI.

Si quam certa habet ad vitam documenta historia, tam ea sit excerpere et usurpare cuivis expeditum, mortalibus omnibus recta proximaque in uberrimos et fructuosissimos historiae campos sine mora irrumpendum judicaremus. Quid enim vel jucundius, vel utilius cogitari potest, quam in humanae vitae theatro (quod illa partibus omnibus mire instructum habet) sedentem, periculis aliorum, sine suo periculo, cautum sapientemque fieri; exempla capere omnigena, quae ad usum tuum utiliter quolibet in re traducas; cumque maximorum hominum de summis rebus maximis consiliis interfueris, id quod cupidissime

homines evenuat, eorumdem et-
iam eventibus interesse; et, quod
per angustiam vitae hominum im-
possibile sit alioqui, saecula tota
memoria conjungere; maximo-
rum imperiorum auspicia, pro-
gressus, et finem videre; malo-
rum seu privatorum seu publi-
corum causas liquide cognosce-
re; in omni ardua magnaque re,
qui ante te periclitetur, qui in
discrimine te praecedat, habere;
nec unquam experimento certo
destitui; ac, ut in summa dicam,
e retroactis (quod proprie sa-
pientis viri officium est) futura
scienter in omnes eventus pro-
spicere, praesentia judicare?
Sed enim cum tanto instructio-
res accedere deceat, quanto fru-
ctibus uberioribus gravior hi-
storia est et foecundior; cum-
que difficultas sit eadem et de
sua et de aliorum vita recte ju-
dicandi; nec alienam quisquam,
quantumvis perspicaces hic si-
mus, intueri recte possit, qui
non potest suam; utrumque in-
telligitur, et summam hic diffi-
cultatem versari, et multo ante,
quam huc accedamus, non so-
lum prudentia quadam civili tin-
ctos, sed vitae totius certo pro-
posito firmatos esse oportere,
ni fluctuare animis, et misere
spectris vitae inanibus circum-
duci perpetuo velimus. Quem-
admodum enim in amplissimo

quam voluptatis, reportet: si
in illa totius vitae humanae di
versitate, quanquam mille spe
cies, mille proposita sunt, a
qualiter est animo quisque et ju
dicio comparatus, sic de vita vi
sua, vel aliena sentiat; tame
unica virtutis verae callis: quam
qui scienter tenet, recte vita se
lus utitur. caeteri, quemadmo
dum illi in coena dubia, cu
omnia invitent, quid potissimu
sequantur, quo tendant, nec i
sua ipsorum, nec in aliena inve
nire vita possunt unquam. S
si quicquam est natura datum h
mini, quo recte uti contreve l
ceat, hoc uti circumspectissim
decebat. Quotus autem quisqu
est, obsecro, qui in omnia d
cta, facta vel sua vel aliena, r
gula virtutis adhibita, cautiu
quam in cibos positos, animad
vertat, quique se in isto quide
negotio non satis putet doctum
Qua quidem in re mirum e
quam se fallant homines, du
historiam putent esse, quae d
ceat legentem: quum ea mat
riam discendi tantum supped
tans, sic, quemadmodum co
vivium illud, talem unicuiq
praebeat usum, qualiter ips
est animo affectus. Alios ig
tur suavitate lectionis abdu
videmus, et voluptatem secuto
fructus illos pulcherrimos omi
tere. Iis ex omni historia n
amplius quaeritur, quam qu
citharae cantum otia fallentib
scilicet molestiam temporis di
cutiunt; majori cum moles
mox conflictaturi. Nulla en
voluptas est, quae non respic
virtutem. Alios illa fulgens gl
riae species tantum sollicita
ac (quae caeteris in rebus eni
flexibilitas est) in omnem em
nentem et excelsam imagine
frustra transformat, oblita n
alia gloriosa exempla scripto
bus posita, quam ut virtute
secuti, gloriam ipsi quoque
nulla offeruntur) contemnere;

comes addatur, non insolentibus animis perferre queamus. Ac cum ad similem gloriam aspirare sine simili virtute nemo nisi stultus instituat; plerosque tamen videmus, tantum quia praeclaras res legerunt, arduum quiddam sapere, multum sibi arrogare, tragoedis istis similes, qui personarum, quas amplissimas praeferebant, etiam posito habitu mores imitantur. Sunt etiam, atque hi non pauci, quos nova miraque sola oblectant, plebejis animis homines, qui imperitorum more persaepe pluris purpuram, quam virum, emblemata, quam opus ipsum, faciunt. Adeo miram vim in animis legentium historia exercet. Jam cum excitare socordiam humanam, et adversus pericula communire, vel maxime propositum historiae sit, et exemplorum (quibus ad suadendum nihil potentius est) vis eo maxime tendat; securitate hominum, nihil ad se aliena pericula pertinere credentium, fit, ut surda jacenteque aure memorabilissimae res audiantur leganturque. Denique sunt etiam, qui (quod minime putes) in illam ipsam severioris lectionis partem delinquant, quasi non ut gesta sunt, sed ut geri oportebat res, sic scribi quoque deceat. Igitur ex illa securitate partim, partim crapula lectionis promiscuae et temerariae fit, velut ex humoribus corruptis, ut quaedam judicii *καχεξία* et opinionis, quam de vita rectissimam et sanam esse maxime decebat, *δυσκρασία*, lubricumque vitae propositum contrahatur: ac ut intemperantibus nil proficit alimentum, sic ad nos lectionis utilitas prorsus eveniat nulla. Vides, arbitror, quonam pacto legendi historiam, et vitam cuique suam inspiciendi, ratio sit propemodum par. Ac prima quidem haec difficultas est, judicii nostri perversitas, inquam: quae facit, ut non, qua maximam ex sese vim habere exempla decet, sed qua maxime inclinat propendetque animus, impellamur. Est vero et illa non minor, quod res gestas sic scriptores apponunt, ut non solum gratiam aliquam captent, sed et palatum ipsi quoque suum secuti, ac veluti structores quidam, judicium suum interponentes, ultro quaedam laudibus tollant, ac, quidquid videtur ipsis, nobis quoque sectandum putent. Quod quidem si facerent simpliciter, consentire dissentireve facilius sit. Nunc quemadmodum coqui gulam saepius, quam commodum heri, spectant, ita lectorem etiam historicus utinam non magna ex parte captaret. Igitur bifariam jam et nostro judicio et praejudicio scriptorum persaepe circumducimur, ut qui non nudas res scribant. Interpres enim gestarum rerum historicus est: cujus judicium si vitio laborat, perinde fit, ut cum vinum ex sese generosum et nobile graveolentiam vel e vase contrahit, vel alioqui lenocinio depravatur. quae res vel impostura vel inscitia maxima est et intoleranda. Videre uno tantum exemplo licet, quid intersit judicium scriptoris. Prophanus, consilio et industriae hominum magnarum rerum eventa tribuens, quanquam mentiri se tot eventibus expertus, in miram stultitiam conjicit homines; ut quorum omnis notitia, vix oculis subjectarum rerum considerationi sufficiens, vis autem et robur non longe vermiculo supergrediens, ab uno levique successu terrarum orbis administrationem arroget sibi. Sed initiatus ille secus, humano consilio geri res quidem, sed divino moderari docens, et stultitia liberat homines et superstitione, malo non minore. Per caetera quid inter se generibus

vicinae urbis populatione
macopolium quoddam infr
simum diriperent, et suav
bellariorum aromatumque
quae primum incidereat, ill
caeteraque generis ejusdem
omnia haurirent, sorberent
rarent, glutirent, alii cor
morbo, alii phrenesi, ple
exanimati sint, nemo non
modis affectus, risus exc
toto obortus. Aeque enim
modis, incommodis, ut vit
vitae imago historia scate
usu tantum vitae sita vitae
dentia totius est. Vale, e
bene fruere.

AELII SECUNDI CURION

PRAEFATIO.

mendatus in publicum pro
rus esset, audiissetque me ec
mo esse, ut in nomine ali
boni et moderati viri div
retur, illico tuum nobis no
idque singulari humanitate,
dentia pietateque ornatum,
jecit: quod nos, tanquam
aliquod faustum, arripie
hanc novam Livii editione
tuo nomine apparere volu
tua ista humanitate freti,
nec ab hoc scripti genere,
a nobis nostrisque abhorrere
fidimus. Quae cum ita sin
his diutius non immorabor,
quae sit hujus editionis occ
breviter explicabo.

Cum Hervagius noster, v
vetera literarum monument
staurauda natus et factus, T
vium denuo esset editurus
gnificavit mihi, a meque pe
ut, si quid afferre possem,
auctor hic clariss. tum eme
tior, tum commodior prod

magisque historiae studiosis commendaretur, id cum ipsius tum bonarum literarum causa praestarem. Ego, qui doctrinae ac praesertim historiae cognitionem et cultum in praecipuis bonis semper duxi, et tali amico gratificari volui, sumptum in manibus hunc rerum Romanarum divinum explicatorem denuo evolvere, atque evolvendo recognoscere coepi. In quo cum multa deprehenderem, quae vel ancipitem afferrent cogitationem, vel corrupta et depravata aperte viderentur, statui eum adhibito anagnoste, eoque diligenti, cum veteribus exemplaribus conferre; et non cum veteribus solum, sed etiam novis aliquot ex iis, qui meliores atque emendatiores habentur. Quod cum fecissem, comperi, me non exiguum mei laboris fructum collegisse. Hoc enim confirmo, me ad ducentos emendasse locos, et pristino suo nitori restituisse: quos hic recenserem, lectorique legendos subjicerem, si ambitiose meam diligentiam ostentare vellem. Verum non hoc quaerimus, sed potius, ut Livium ipsum nitidiorem ab Hervagiana officina emitteremus, quam ex alia ulla (quod pace eorum, qui in eo allaborarunt, dictum sit) adhuc prodierit: id quod facile agnoscent Livianae ubertatis et rerum, quae in ea explicantur, amatores. Nec tamen aliquis hoc ita dictum existimet, quasi extrema sit ei imposita manus, nec quisquam praeterea in Liviana historia sit aliquid reperturus, quod offendat, quod attentum lectorem dubium habeat: nam non nostrum hoc polliceri, nec uniuscujusquam, ut, quod tot doctissimi magnoque judicio viri, et otio abundantes, ante me non praestiterunt, ego solus, qui neque literis, neque ingenio sum cum illis comparandus, in summis occupationibus me praestitisse ausim profiteri. Quin potius doctos omnes, si quid apud illos valeo, imo si literarum dignitas valet, hortor et rogo, in hoc dies noctesque incumbant, elaborent, sudent; ut cum omnes veteres auctores restituant et instaurent, occultos et in situ pulvereque jacentes emittant in lucem, tum maxime historicos; qua una re nihil utilius hominum generi, nihil sibi ipsi praeclarius facere possunt. Nam videmus, ex quo id, quod dico, agitari coepit, simul veteres disciplinas caput attollere coepisse, artium usum bonarum, qui inertia majorum nostrorum exaruerat, refloruisse, et Musas omnes, a barbaris regno suo et ditione pulsas, conjunctis manibus rediisse. Quod si, ut est coeptum, conjunctis animis et operis in hoc strenuam, pro sua quisque virili parte, navabimus operam, spero fore, ut una cum veteribus philologiae castissimae monumentis antiqui quoque mores, justitia, fides, pietas, gravitas, et humani generis vinculum benevolentia, et breviter actas illa aurea felixque postliminio revocentur. Sed in tanta re promovenda, divino favore opus est primum, deinde hominum. A Deo assiduis omnium votis, et precibus, et vitae sanctimonia, pax et tranquillitas imploranda et exoranda est, sine qua nec otium haberi, nec literae tractari, nec alia adjumenta conquiri, aut inveniri possunt. homines vero non modo linguis favere debent iis, qui otio se tradiderunt literarum, sed etiam liberalitate. Id quod principum primum est, deinde et aliorum omnium, penes quos adjumenta sunt rerum agendarum. Cum enim in omni re gerenda duo requirantur, voluntas et facultas, nec altera sine altera quicquam possit efficere, sunt ista duo conjungenda omnino. Vo-

Nos igitur ut, pro nostra parte viriili, homini amicissimo gratificaremur, et historiae Romanae consuleremus, non solum Livium emendavimus, sed etiam quodammodo illustravimus: non commentariis aut scholiis, sed mensurarum omnium veterum et ponderum ratione, neque nummaria, uno libello explicata: quae res quam sit ad veterem historiam intelligendam, vitamque communem gubernandam non modo utilis, sed etiam necessa-

ria, mihi ostendendum esse n puto. Quomodo enim vectig lium, pensionum, tributoru fructuum summas intelligen quomodo rerum, quarum fit me tio saepissime, pretia aestim bunt? quomodo ea ipsa ad n stri temporis usum moremq transferent? quem fructum hujusmodi lectione capient, q hac, de qua saepe loquor, pond rum mensurarumque ratione i structi ad historiam non acc serint? Quid mensuris, qu ponderibus, pecuniarumque r tione in historiis vel implicati vel difficilius, vel obscuriu Duo enim sunt in historiis, qu vel eruditum lectorem remora possunt, tum ea ipsa, quae di mus, tum locorum, quae m morantur, cognitio. Sed loc rum descriptio ab aliis est n mediocriter illustrata: et ha quoque pars, de qua loquimu a summis est viris pertractat a Gul. Budaeo primum, qui G liae suae fuit et erit semper o namentum; deinde ab Andr Alciato, quem Italiae lumen Jurisconsultorum apicem es omnes norunt: a Georgio Ag cola summo philosopho et m dico, aliisque nonnullis. Veru nos hoc conati sumus, ex ill rum variis copiosisque disput tionibus et saepe inter se dis dentibus sententiis certam al quam rationem elicere, eamq ordine describere, et summ brevitate complecti, ac cum L vio Romanae historiae facil principe conjungere, ut longe inquisitionis labor abesset: qua res non modo historiae, sed e iam Jurisconsultis medicinaequ studiosis utilis erit: neque Lat nis solum ponderibus et mens ris, verum etiam Graecis intel ligendis. Itaque hos nostros qua lescumque labores, atque in bo nis literis juvandis promoven disque studium tibi, Bartolomae clariss. et optime, dicamus, or

tur. Inter quas vel si omnem priscorum memoriam repetemus, nullam esse reperiemus, quae cum Romana ipsa vel rerum claritate, vel virtutis amplitudine, vel imperii magnitudine comparanda sit. Nam quid aut populi Romani res gestas cum Graecorum rebus, qui iis etiam

emplorum ad imitandum, ·
liorum ad praecavendum,
ptorum ad dicendum fruc
berrimo aut prorsus caremu
ea certe ita manca ac defor
vix ut agnoscantur, habe
Ego vero et caetera omnia
ea maxime, quae a T. Livic
moriae prodita de hac rep
ea perpetua quadam histori
serie fuerant, ulla ejusmod
calamitate affectâ, indigni
fero; quem quidem inter o
unum variam multiplicemqu
ctrinam atque industriam ad
bendum video contulisse.
caeteri quidem, quantum
intelligere possum, plerique
annales tantummodo scr
rant, vel historias scripse
illi quidem, verum eas aut
tam alte repetierant, aut
tam longe perduxerant, au
nique nec tam copiose,
tam ornate, nec ad res
sub oculos ponendas, quae
xima historici laus est, tam
commodate tractarant. Fa
est autem, ut ingentis illius
pe librorum corporis vix p
culam quandam fortuna m
rimo quasi quodam ex nau
gio conservarit; sed eam it
curtatam et laceram, ut ad
plorandas Romanae linguae
lamitates, non ad ejus ope
spiciendas data nobis illius
munere videatur. Quamob
eorum ego semper studium
mopere laudandum esse put
qui, cum ingenio et rerum
gnitione florerent, in hujus
ut tempestatis tabulis colli
dis, id est in his librorum
quiis emendandis, atque a
trocissima vetustatis injuria
dicandis, sibi elaborandum
duxerunt; cum iidem illi si
et principis quondam terra
populi famae, cujus nunc pa
tantum, iisque mendosis in li
egregiae laudes et praestan
ma facta commemorantur,
praesentium ac futurorum ho

videntur. quo factum eſt, ut nova mihi quoque ad Livianam hiſtoriam Chronologia ex Livii

potiſſimum ſententia fuerit co parenda. Atque haec quid omnia cum in unum tandem q ac corpus magno ſtudio redeg ſem, ac brevibus praeterea plicationibus, ne quem fallere ratione consilii factique mei posita, diligentiam induſtria que in hoc genere meam sigil tim probaſſem; haud mihi o mittendum eſſe putavi, ut qualiacunque eſſent, tibi jam cupienti atque petenti diut deberem. Tantum autem ap me rectiſſima tua voluntas val ut, quae scripsiſſem, non ea lum ad tuam et eorum, qui L tinae linguae et antiquitatis R manae ſtudio tenerentur, uti tatem libentiſſime ederem, tuo etiam ornatiſſimo nomini dioſiſſime consecrarem. qu quam jure hoc quidem. Neq enim mihi secus faciendum er quam ut, cujus tu laboris auc sociusque fuiſſes, etiam fruc in tuo potiſſimum nomine ap reret. quandoquidem tu non lum cohortatione tua me jam de ante etiam, quam Venet commigrarem, ad tantum lab rem suscipiendum vehementi me impuliſti, sed poſt quoq aſſiduum te prope mihi in nuscriptis libris colligendis cium adjunxiſti. Numi vero nei atque argentei, caeteraq antiquitatis monumenta, q clariſſimus vir Andreas pater us plurima, eaque pulcherri summo sumptu ac singulari ligentia ex tota prope Euro Asiaque collegit, mihi dies etesque ita, cum haec conse berem, patuerunt, ut vere cubrationes hae non mea ma induſtria, quam veſtra, nec mea potius domo, quam ex ſtra, quasi ex aliqua nobiliſſi omnis antiquitatis officina, p dire videantur. quo quidem ſtudio adeo ille intentus eſt, poſtquam e reipublicae admi ſtratione, a qua jam pridem

se sponte recessit, ad otium et quietem se contulit, nihil sibi antiquius esse statuerit, quam ut literas has, et simul omnem vetustatis memoriam, excitaret, ac te geminumque fratrem tuum Petrum, tui ut ore, sic virtute ac probitate, simillimum, et his literis, et hac disciplina imbuendos erudiendosque curaret. Quare, quod studium vestra maxime familia fovit, ejus (ut dixi) fructus vestro etiam potissimum nomini jure, meo quidem judicio, deberi videtur. Nolito enim putare, me aut vestrorum erga me beneficiorum, aut hujus totius officii mei tam iniquum aestimatorem esse, ut eorum me ne particulam quidem hoc, quantumcunque est, munere consequi posse sperem. quorum tanta in omni humanitatis genere magnitudo est, ut me, quia ad referendam gratiam imparem esse intelligo, vitae prorsus pigeat meae. Neque vero mihi tantum etiam tribuo, ut, quanquam florescenti tuae laudi maxime faveo, eam tamen hoc tenui scripti genere apud homines commendare, aut ampliorem reddere me posse existimem; quippe quae a summa nobilitate profecta egregiis paternae educationis institutis innixa, excellentis denique ingenii atque admirabilis industriae praesidiis confirmata ipsa per se absque alterius adminiculo ingredi, et jam latius per ora virûm excurrere non ullius indigens praeconii coepit. Te vero potius adolescentem hortabor, vel (ut ajunt) currentem incitabo, ut, quod jamdiu facis, et his studiis, et hac praesertim lectione historiae delecteris, quippe quae utilia suppeditare documenta possit, unde tibi et tuae reipublicae, quod imitere, sumas; ad quam etsi propter aetatem nondum accessisti, tamen his tantae reipublicae exemplis instructum quae una post homines natos totum fere terrarum orbem, dum sanctissimis civilis concordiae legibus stetit, latissime armis imperioque amplexa est, ad istam tuam unam in terris hodie bene constitutae civitatis imaginem capessendam accedere, multum arbitror profuturum. Mihi quidem valde laboratum est, ut et tibi et caeteris, qui ejusmodi scriptoris studio essent dediti, faciliorem ad hunc intelligendum aditum praepararem. quod si qua ex parte hac mea industria fuero consequutus, summum me laboris mei fructum cepisse putabo: sin minus, mihi tamen gratum erit, si me saltem voluisse homines intellexerint. Fuit enim difficile in tanta librorum rerumque mole, me aut semper vigilare, aut etiam vigilantem, quae miris quibusdam vetustatis involuta sunt tenebris, explicare. quam multos tamen locos aut vitiosos a mendis, aut obscuros ab iniquis reprehensionibus, et ineptis interpretationibus vindicarim, qui haec legent, facile cognoscent. quae cum caeteros, tum te inprimis, qui me saepe laborantem vidisti, atque aequissimum quenque alienae industriae judicem, summopere credo esse comprobaturum. Vale. Venetiis, MDLV. Nonis Maji.

GLAREANI

IOLIIS IN LIVIUM.

t', quod toties in annotatio-

nibus nostris clamo. Et in uno anno cum nemine me certaturum ubique profiteor. Tandem ad quatuor annos devenit, et, ut Hercules Antaeum prorsus conficiat, ultima illa pulchella annotatione, quae est de anno, quando Livius finierit historiam Romanam, ad septendecim annos me jugulat, cum sint etiam confessione mea viginti octo, in quibus tamen nihil negotii est. Quis enim pro certo scire potest, quot ediderit libros Livius? aut quos adjicere voluerit? cum Eusebius eum vixisse in Chronicis scribat ad quartum usque Tiberii annum. Sed audi ingeniosas illius technas, quibus me subdole illaqueat. In annotationibus nostris aliquoties deploro, quod Polybii ac Dionysii Graeca exemplaria non habuerim: unde facile erat aliquot eruere locos. Noster, ubi hoc legit, nactus hoc feliciori tempore exemplaria, ac inspectis locis, ubi haerebam, cum occasionem habuisset laudandi me, quod candido lectori ostenderim hulcera, tum quomodo sanari possint, indicaverim, hic bonus vir id ad contumeliam trahit: Glareanus non legit Polybium Graecum clamitans, neque Dionysii Graecum exemplar habuit. Quod ipse ego deploro, hoc vitio vertit. Sed, quod impudentius est, cum videt, me loci alicujus nomen, quod non est prorsus vulgare, non tenere memoria, ipse vero de hoc me indicante monitus, ibi ad Indices conversus, invento nomine mox Thyados mox clamat, Glareanus non legit Ste-

ondeo, quae Sigonius in suis, nas in Chronologiam suam scriit, annotationibus respondet t annum trecentesimum quinm ipsius supputatione: ubi miuri se dicit. Livium in tam paupeto malum pro malo non esse reddendum. Hoc merito male me habet, quod ex ea urbe me petit scommatis, ex qua urbe semper modestos viros olim sensi. Qui legati Tiguri in Helvetiis, et ante annos aliquot Huganoiae apud Ferdinandum Caesarem me unice dilexerunt, ac humaniter sunt prosecuti, mihique prudentiae specimen dederant, ac summam spem, nullum unquam fore ex ea republica, quae non est alia praeclarior toto terrarum orbe, quem ego vererer in me immerentem ita saeviturum, ut Sigonius fecit, homo minime Venetus. Tibi ego mi Hervagi, plurimum debere puto, quod me amice admonueris: doleo autem, quod, quid gratiae referam, non habeam. In animum nunc pro gratia accipias, oro. Bene vale. Friburgi Brisgoiae, anno a Jesu Christi natali M. D. LV.

PRAEFATIONES,

QUAE IN EDITIONE FRANCOFURTANA

ANNI M. D. LXVIII. ET QUIBUSDAM ALIIS OCCURRUNT.

Praefatio Joachimi Grellii Chronologiae praefixa.

CLARISSIMO VIRO, GENERE, VIRTUTE AC ERUDITIONE PRAESTANTI, DOMINO LEONMANNO SCHILLER AB HERDERN, JURIS UTRIUSQUE DOCTORI, AC CAMERAE IMPERIALIS SPIRAE ASSESSORI, DOMINO AC PATRONO SUO COLENDO, IOACHIMUS GRELLIUS S. D. P.

Ut medendi scientia, Architectonia, Agricultura, aliaeque artes ad vitam hominum regendam atque servandam comparatae, idonea, vera, certaque temporum observatione indigent, adeo ut, quotidiana experientia atteftante, temporum ratione in iis neglecta, saepius plus detrimenti, quam commodi, rebus humanis adferre conspiciantur: ita et hiftoriae, quae vita memoriae, lux veritatis, nuntia vetuftatis, et vitae magiftra praedicatur, temporum certa et apta distributio, ad rerum geftarum integram notitiam, tantopere neceffaria eft habita, ut viri doctiffimi, eam unicam hiftoriae lucem, Cynosuram in vaftocaecoque hiftoriae pelago navigantibus, filumque Thesei certiffimum ad effugiendos implicitos Labyrinthi errores, dicere non dubitarint. Etsi enim hiftoriarum cognitione nec in Ecclesia nec in Republica magis neceffarium, nec ornamento vel decore praeftantius, nec ubertate emolumentorum utilius, nec ad delectationem voluptatemque accommodatius quicquam reperiatur, tamen cum homines, eorumque actiones, quae in hiftoriis describuntur, non solum tempore, tanquam certa mensura, contineantur, sed et eo, tanquam sole quodam, in orbe illuminentur, quis id, quod mensura dirigitur, absque metiente recte definiri, vel luminis egens absque eo probe inspici atque discerni poffe dixerit? Id itaque populi prudentia clari et viri ingenio doctrinaque praeftantes perspicientes, nec sumptibus, nec laboribus in compendiosa veraque temporum descriptione pepercere. Siquidem apud Hebraeos, quorum Respublica ab ipso Deo inftituta eft, prophetae verba dierum, (sic etenim Hebraei ea vocant) id eft, annales et faftos, conscribere sunt soliti, et inde cum ad alias gentes orientales, utpote Chaldaeos, Aegyptios, et Persas, tum denique ad Romanos hoc idem inftitutum defluxit, ut libri faftorum, in quos cujuslibet anni res insigniores cum mensis atque diei notatione referrentur, a pontificibus vel sacerdotibus conficerentur. Poftea vero id sapientiffimorum populorum inftitutum viri docti secuti rem eo dedu-

milis argumenti tractationem invitavit. Nam hunc cum alii, tum M. Aurelius Crator, Antonini libertus, et Chrysorus imitati nomina et tempora annuorum magiſtratuum usque ad suam aetatem perpetuavere, sicuti et hos subsecuti Ausonius, Aurelius Caſſiodorus, alii nonnulli, itidem non sine laude fecerunt, id praecipue spectantes, ut hiſtoria Romana certa veraque temporum ratione conſtaret, nec horum incertitudine perturbata, caeca mutilave efficeretur.

Verum enimvero etsi tanta populorum, ut certam temporum descriptionem haberent, cura fuerit, doctique in ea eruenda et adornanda omni ſtudio laborerint, tamen vel quod plerique res citra publicam et probatam fidem, ut Metaſthenes exiſtimat, vel per opinionem atque auditum conceptas memoriae prodiderint, factum eſt, ut nulla prope scientia majori temporum obscuritate, ambiguitate, ac incertitudine involuta obductaque sit, quam illa ipsa antiquitatis, temporumque notatrix hiſtoria. Quam plurimis id, tam sacris quam profanis, exemplis probari poſſet; verum cum id ab aliis luculenter sit factum, nec mei propositi sit, integram de temporum varietate, confusione ac discrepantia disputationem inſtituere, id unius Livii vel authoritate vel exemplo oſtendiſſe sufficiet. An non is, subinde magiſtratuum consulumque confusionem reprehendit, et temporum ignorantiam, authorumque varietatem deplorat? Libro secundo ab urbe condita, pugna ad Regillum lacum commemorata, Tanti (inquit) errores implicant temporum, aliter apud alios ordinatis magiſtratibus, ut, nec qui consules secundum quosdam, nec quid quoque anno actum sit, in tanta vetuſtate, non

sent, anno 40. fastos consula librorum tantum subsidio a tus, ad aestum usque Tiberii num deduxit, quorum veluti ctu aliis postea via ad meli quaerenda, et Romanae vetu tis decus recuperandum m strata est, ita ut, qui ejus la rem et insignem voluntatem antiquis historiis restituendi vendicandis non agnoscat, lividi, vel ingrati animi m bum minime obscure proda

Tot itaque doctorum viro opera Livii historia in m partibus illustrata, cum vir ptimi ac rei literariae juvan cupidissimi, Sigismundus Fe bentus et Georgius Corvin Typographi Francofurtenses ea suis praelis exprimenda gitarent, multorum consiliis quisitis, eam rationem sibi quendam putarunt, qua Li nae historiae editionem omni probare gratamque reddere sent. Cum ergo nihil eor quod reliquae editiones hab sibi omittendum esse ducer sed suam omnium aliarum condecoratam cuperent, ac p Lugdunensi ac Basiliensi edi ni Henrici Glareani, Ven Caroli Sigonii Chronologia juncta fuisset, ipsi, quibus ctis utramque probatam esse staret, sed simul huic operi jicere incommodum esset, quid hic desideraretur, c runt, ut ambae quasi in u conferentur, et anni nomina consulum, ad Panvinii et S nii imitationem, tabulis Cap linis, quoad id fieri posset, commodarentur, et, quae reanus interdum de consu nominibus variantibus obiter notasset, ea luculentius fus que ex certis historiarum mo mentis explicarentur. Quae quantum utilitatis secum la sit, quamplurimis exponi sset; verum cum verear, ne

icor, Excellentiam tuam hujus
ellae defensionem minime gra-
tim suscepturam, tamen offi-
ose eam oro, ut audaciam hanc
ea compellanda tenuique o-
lle ei offerenda probare, meam
ejus virtute et humanitate
inionem benigne admittere,
eque numero eorum aggregare

velit, qui eam omni ſtudio
servantiaque colere ac ven
ex animo cupiunt. Ad extrem
ut me tuae Excellentiae, sic
valetudinem ac prosperit
Optimo Maximo DEO com
do. Datae Kalend. Novemb.
no M. D. LXVIII.

Praefatio Godelevaei ante virorum doctorum Annotationes in Livium.

EVERENDO VIRO, NOBI-
LITATE GENERIS, DIGNI-
TATE, VIRTUTE, SAPIEN-
TIA PRAESTANTI, DOMI-
NO JOHANNI AEGOLPHO A
KNOERINGEN, WIRZEBUR-
GENSIS ECCLESIAE SUM-
MO SCHOLASTICO, AUGU-
STANAE AC ELVACENSIS
CANONICO, WILHELMUS
GODELEVAEUS S. P. D.

Praeclare quidem de morta-
um rebus mereri, vir reveren-
e, censendi sunt, qui gentium,
opulorum, ac praeſtantium Re-
umpublicarum res fortiter ac
udabiliter geſtas, ingenii et li-
rarum monumentis proditas,
l poſteritatis memoriam trans-
iittunt. Nam, praeterquam quod
emoriam eorum, quorum res
eſtas describunt, ab oblivionis
terita ereptam immortalitati
onsecrant, commemoratione
ariorum consiliorum et even-
um in quibuscunque negotiis
el publice vel privatim, vel
omi vel foris susceptis, et de-
onſtratione, quid in rebus om-
ibus pulchrum, quid turpe,
uid utile, quid non, velut pru-
entiae universae ac officiorum
mnium inſtructiſſimum prom-
tuarium relinquunt, ita ut au-
or graviſſimus Polybius in com-
endationem Hiſtoriae veriſſime

dixerit: ἀληθινωτάτην μὲν
παιδείαν καὶ γυμνασίαν
τὰς πολιτικὰς πράξεις, τῆ
τῆς ἱστορίας μάθησιν, ἐναρ
την δὲ καὶ μόνην διδάσκα
τοῦ δύνασθαι τὰς τῆς τύχη
ταβολὰς γενναίως ὑποφέ
την τῶν ἀλλοτρίων περιπε
ὑπόμνησιν. Verum, ut his
ptoribus sua, eaque juſtiſ
laus eſt tribuenda, sic ne
qui vel in emendandis, ve
terpretandis ipsorum scri
operam ſtudiumque colloc
sua laude fraudandi eſſe vi
tur. Nam dum corrupta
disque vitiata in bonis auth
bus corrigunt, vel tenebr
obscuritate offusa illuſtrant,
optimorum authorum, qui
nitori reſtituuntur, labori
sulunt, tum quoque lectori
in obscuris locis haerentis,
in iis a vero et genuino s
authoris devientis ſtudia ju
et mentem depulsis tenebri
re rerum, quae tractentur,
gnitione illuſtrant, ejusqu
deviis in viam rectam red
greſſus, quasi luce praeeunte
recto expeditoque tramite
cepti itineris continent, eo
tantum eruditionis, sed et
manitatis et pietatis laudem
merentes. Quid etenim vel
manitati vel pietati conven
tius, quam erranti benigne

mpetitus, quique de aliis tri-
umphum sibi pollicitus fuerat,
e ipse aliis se triumphandum
praebuerit, ita ut, quod de Po-
ëtis Flaccus verissime dixit, de
hoc genere scriptionum dici pos-
sit:

Caedimur, et totidem plagis
m,
sine pri-

renni an-
tis locis
convitiis
eumque
dis, non
lapide
m solum
ntiquita-
rito, ju-
essitatem
entis ho-
m, Fran-
ruis glo-
te immo-
ngulares
ejus er-
blicaret,
affectus,
it. Hac
pera na-
m in hi-
storiae Livianae explicatione re-
lictum conseretur, extitere tamen
nonnulli, qui certos quosdam
Livii libros sua interpretatione
illustrandos susceperint, quorum
in numero commemorantur Valt-
curio, Morellus et Saxonius,
qui ante Sigonium certos Livii
libros suis scholiis illustrarunt.
Hoc ego adeo universam anno-
tandi segetem materiamque ab
illis omnibus praecisam demes-
samve esse existimans, ut nihil
superesset ad colligendum, con-
tinere me potui, quin quae a
variis authoribus hinc inde in
Livii lectione observata, ac di-
versis locis dispersa essent, con-
signarem, eaque suo loco dis-
posita in unum quasi corpus re-
digerem, non spe alicujus laudis
inde consequendae, sed ut hac

opera mea aliis servirem, e
que quaerendi labore levare
iis mihi a meo avunculo, fu
orumque meorum moderat
(nomini certis de causis par
communicatis, quae non cu
bet obvia quaesituque faci
essent. Cum vero viri opti
ac honestissimi Sigismundus F
rabentus, et Georgius Cor
nus, Typographi Francofurt
ses, studio rei literariae juv
dae Livium non saltem exin
figuris, sed et doctorum vi
rum, quotquot habere pot
runt, annotationibus ornatu
quasique nova veste amictum
dere constituissent, eaque iu
neanihil ipsis operae a me
vatum esset, hunc annotation
Tomum nomini rectius, qu
tuae eximiae praestantiae, ins
bi, ejusque nomini clarissi
dedicari posse existimavi, qu
cum Typographi illa, quae
doctissimus Henricus Glarea
iniquis maledicisque Sigonii
terpretationibus opposuit,
morte praeventus publicare
tuit, abs tua eximia praesta
ad harum annotationum edi
nem locupletandam commod
accepissent, gratitudinis ra
nes exigerent, ea nulli alii, qu
tuae eximiae praestantiae, ru
offerri. Siquidem illis mutu
acceptum etiam cum foenore r
dere tenetur, juxta Hesiodi pr
ceptum, a Cicerone appro
tum:

Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ
τονος, εὖ δ' ἀποδοῦν
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον
κε δύνηαι,
Ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐς ὕστ
ἄρκιον εὕρῃς.

Accessit quoque praedic
eximiae virtutis tuae, in be
literis earumque cultoribus
nigne juvandis, quae adeo
cepit, ut praestantiam tuam
solum omni cultu observan
que prosequendam, sed et

mento, subere, plumis, pappisque carduorum leviora, vel aliunde emendicata esse duxerint, hi norint, cupio, gravibus non constare pondus suum, nisi levium comparatione cresceret, et me in parabili et corrogato pane acquiescere, aliis locupletioribus mundam annonam et siligineam suis conviviis apposituris. Nec ex hoc mustaceo tam lauream quaerere, quam aliorum laborem, ne ista quaererent, levare studui. Ideo, ut pueri in ludo solent, dictata fideliter reddidi, neque in furto deprehendi, quam ingenua verecundia profiteri malui, cujus magisterio profecerim, et cujus deposita servanda acceperim, hac spe concepta, quod etsi magna non sint, aut recondita, tamen ut humiles myricae interdum, reptantesque per humum lascivi hederarum pampini, et in tabernarum fronte promptae merces, non in interioribus penetralibus et hypothesis latentes, homines delectant, sic studiosi Livianae lectionis, nec obtrectandi malignitate suffusi, ista favore amplexuri, et si forte hisce centonibus, ex variis panniculis consutis, purpurati offendantur, sagati et male vestiti eos recepturi sint. Qualemcunque vero opellam, hisce centonibus colligendis impensam, tibi, Episcopi optime, imprimendam transmittere animus erat, quod ex avunculo et studiorum meorum fautore singulari D. Simone Schardio, Camerae imperialis Assessore, intellexissem, tibi, ut aliorum multorum, sic quoque Livii impressionem ex Hervagiana haereditate comparata delatam esse. Caeterum cum Francofurtenses Typographos, viros optimos, studio rei literariae juvandae in ea antevertisse cognovissem, quidquid hujus opellae fuit, ipsis tradidi, bona spe, non minus meam erga te voluntatem tibi dedicatione, quam communicatione ipsius opellae, probatum iri, cum hac usus ejus tibi saltem concessus fuisset, illa, una cum usufructu, proprietas ejus in te transferatur. Ita mihi virtus atque humanitas tua clarissimi viri Simonis Schardi oratione praedicata est, ut non dubitem, quin hoc meum factum in te compellando, meamque erga te propensionem, cum inductione animi quadam propria, tum virorum optime de te sentientium praedicatione susceptam, sis approbaturus. Idque cum tam certo mihi persuadeam, ut id abs te minime rogandum existimem, hoc vicissim de me tibi polliceberis, si quae grata officia tibi a me praestari queant, nulli nec fidei, nec diligentiae, nec operae, ut ea declarentur, parciturum me esse. Vale feliciter. Datum Midenae xv. Januarii. Anno 1568.

PRAEFATIO EDITIONIS PARISINAE ANNI 1573

REVdo CARNUTUM ANTISTITI, D. NICOLAO THUANO, JAC. GOHORIUS SAL.

Etsi quum ex sermonibus tuorum (Antistes optime) tum ex quibusdam benevolentiae indiciis ex te coram ipse percepi ea gratulatione, quam de hac amplissima dignitate nuper literis complexus essem, satisfactum tibi fuisse: tamen mihi ipse nondum omni propinquitatis officio erga te satisfecisse videor, nisi

eam, quae domesticis parietibus contineretur, in lucem publicam a primo quoque tempore eduxerim. Nam tanta est beneficiorum principis senatus Parisiensis sapientissimi fratris D. Christophori in me magnitudo, tanta spes ex liberalissima pollicitatione tuorum, ut nullam occasionem praetermittere debeam testificandae omnibus passim meae erga utrumque vestrûm non ingratae voluntatis. Qua enim ope doctrinae studiorum possum, referre vobis aliquam gratiam vehementer cupio, dum praeter alias animi dotes, vestram in jure dicundo incredibilem scientiam vigilantiamque, in administratione reipublicae singularem prudentiam monumentis literarum commendem. (Juvat profecto citra diuturnam posteritatis exspectationem, vivos interdum aliqua suae gloriae suavitate perfrui.) Minime vero exspectatis a me, qui in literarum otio jamdudum conquiesco, aliam (scio) meritorum remunerationem: itaque T. Livius, meis animadversionibus paucis licet instructus, primum prodit in lucem; qui, si quando iterum dabitur, multo prodibit instructior. Qua autem opus hoc Livii est historici Romanorum celeberrimi, vobis est certe dignissimum: qua mei quicquam inest, (tametsi minus dignum) tamen quantulumcunque est, mancipio est vestrum. Haud vero dubito, quin Livium hunc nostrum tam libenter oblatum manibus contrectetis, quam olim Romae Gaditani proceres, ut os illud viventis cernerent, e quo (D. Hieronymo teste) lacteus eloquentiae fons manabat, ab extremis Hispaniae oris pedibus non pepercerunt. Non enim ignoratis F. Quintiliani de illo judicium, Herodoto adaequantis ob miram in narrando jucunditatem clarissimumque candorem, oblecteam in concionibus ubertatem, a quo dicuntur omnia quum rebus tum personis accommodata, a quo motus animi supra ceteros scriptores optime exprimuntur, adeo ut immortalem illam Sallustii volubilitatem (par magis, quam similis) diversis virtutibus sit consecutus. Nec opinor, vos Livium magis contemptui habituros, quam Tacitus imperator suum Tacitum historicum; cujus, tamquam gentilis, familiae cupide se inseruit: qui quidem perhiberi Livio potest

Cornelius longo sed proximus intervallo.

At praeter facultatem copiamque scribentis, argumentum hoc ipsum rerum a populo Romano gestarum, principe orbis universi, ob earum gravitatem, varietates casuum, fortunae vicissitudines, maxima vos perfundet suavissimae lectionis voluptate. Quem enim, nisi fere ferreum, (ut primordia tantum urbis delibem, quae nunc animadversionibus notavi) quem non (inquam) geminorum infantium regiorum expositio in alveo Tyberis miseratione commovet? vadoque fluitans spes illa imperii terrarum, moxque belluae ad vagitum accurrentis eorumque nutricis futurae subsidium mira hilaritate reficit? Cujus pectus casta Lucretia, pudore potius, quam mortis metu, a regio stupratore expugnata, non gravi dolore, quum suum illa gladio, confodit? Totus equidem perhorresco, (et ex meo aliorum sensum judico) quum Mutium lego dextram accenso ad sacrificium foculo Porsenae Regis jussu injicientem, et velut alienato ab sensu torrentem animo, hostemque ipsum, miraculo virtutis attonitum, juvenem a cruciatu revocantem. Sed stupore quodam sane teneor, quum

Lucretiae vindicem Brutum regumque expulsorem hic intueor, in liberos suos, perduellionis a consule damnatos, (qui spectator erat amovendus) supplicii exactorem, deligatos ad palum, nudatos virgis caedi a lictoribus et securi feriri cernentem, ut inter omne tempus pater vultusque et os ejus spectaculo esset, eminente animo patrio inter poenae publicae ministerium. Cujus vero studium in legendo non erectum unius Horatii Coclitis, in ponte sublicio agmen Hetruscum sistentis, propugnatione, ac post pontis ruinam armati in flumen desilientis et telis usque quaque horridi transnatione retinetur? Quorum exemplorum in utramque fati partem cum imperii incremento crescit quoque in historia magnitudo. Jam vos spero Livii amore captos tanquam Herculem et Theseum pro famae nominisque ejus defensione libenter adversus ista calumniatorum et invidorum monstra arma esse capturos. Inter quos non mirum est, si parum abfuerit, quin Cajus princeps ejus, tanquam verbosi in historia negligentisque, scripta et imagines ex omnibus bibliothecis amoverit, quod de Homero quoque ac Virgilio, quem ut nullius ingenii minimaeque doctrinae carpebat, imo de juris vestri libris statuerat, ne quid praeter aequum responderi posset. Contra Augustus (qui Horatium Virgiliumque praecipue dilexit) hunc nostrum aequalem tulit etiam Pompejanis in operis partibus faventem. Parvi (arbitror) faciatis ab Asinio oratore Patavinitatis obtrectationem, qui Tacito ipse durus et siccus visus est, et obsoletae vetustatis nimius amator: et ut viri illi magni calumniae invidiae aliisque humanae imbecillitatis vitiis obnoxii fuere, Ciceronem quoque Calvus ut solutum et enervem, Brutus ut aliorum
que disjunctum, alii ut ea
modum tumidum, exsultant
nec satis pressum insectant
Pudet autem recentium quor
dam; ejusque potissimum, (
que Paulum Aemilium haud e
cendum rerum Francicarum
thorem venditaret, nescio e
generis dicendi sui atque t
ostentatione Livio anteferre
aus est, in quo soles (ad te P.
me converto) limato illo poi
que judicio tuo laetitiam q
dam stili nitoremque desid
re. Et quoniam hospes ille
rum nostrorum facile expers
defueruntque illi prisca e
que Senatus acta, Chartoph
aliique regii atque aliorum t
lariorum publica privataque
numenta: Tu, (inquam) cu
hil me negasse fas est, onus
scenandum Praefecti Aedili
que plebis postulatum S. C.
ponis historiae P. Aemilii re
ctandae, et opere continua
gum reliquorum res gesta
excessu Ludovici XI. perseq
di. Quod propediem, ope v
rum annalium tabularumque
tus, aggredior: nec interpr
dis Arn. Ferroni scriptis, ut
rida nitidis mutentur, jejuna
nis, hiulca et soluta numer
vage et confusa distinctis e
ordinatis, opera abutar. I
rine autem Aemilii velut co
ris quidem sunt augendi p
liendique negotium libenter
cipiam, ne qua emineant v
aut ossa numerentur, sed h
temperatusque sanguis im
membra, exsultetque toris,
vos quoque ipsos robur e
decorque commendet. Qua
rum ista Livii ex occasione
tractatio peropportuna mih
est ad afflatum ex eo velu
jusdam historici furoris
hauriendum. Vale, Lutetia
risiorum.

An. Dom. M. D. LXXIII
bus Junii.

quae omnium emendatissima ac Livianae ubertati convenientissima videretur, imitati sumus, nihil in eo facientes, cujus ex diligenti exemplarium inter se collatione probabilis ratio lectori facillime apparere non queat. Deinde, cum quamplurima apud hunc authorem loca essent, quae erudita enodatione ac diligenti illustratione indigerent, non solum ei, quae antea doctorum virorum in eum vel Observationes vel Annotationes exierant, adjunximus: sed et tum variis in locis ab iis, quaeque alind agentibus, quam plurima ad sententiam Livii recte assequendam perquam utilia annotata, vel in adversaria relata perspiceremus, ea collecta, atque in unum veluti corpus redacta, tanquam novam accessionem ei adjecimus, bona spe, perpauca apud hunc authorem loca fore, quorum vel illustratio vel explicatio desideretur, d in hoc curantes, ne quisquam sua laude fraudaretur, sed ingenua nominis sui allegatione laboris exhausti debitum fructum referret. Ut vero mediocribus c tenuioribus hac opera nostram in ipsorum studiis juvanis voluntatem probatam testamque esse speramus: sic ditioibus quoque hac editione liberam aliquam animi oblectatioem afferre cupientes, praecinas historias eximiis picturis ffingi, rerumque, quae a Livio actco eloquentiae fonte illurantur, expressas imagines, viamque effigiem eorum oculis bjici curavimus. Opera sane, uae a perpaucis in hoc genere nscepta est, nec nobis exiguis npensis constitit, veruntamen on penitus utilitatis expers: m pictura non solum, quod osita jaquit, animum intuentis lcat atque oblectet, sed et res tius tenaciusque animo infiat. Ac tanta inter utramque affinitas est, ut pictura histo tacens: historia vero pictura quens rectissime dicatur. E sicuti Historici, sic Pictores storias ac res gestas delinea omniumque rerum imagines, men, splendorem, umbras, e nentias ac depressiones eff gunt. Quare non minor fere litas picturis, quam historiis, esse videtur. Unde etiam ol pictura tanto in precio fuit, primum gradum liberalium tium obtineret.

Etsi autem nihil, quod ad ditionem hanc ornandam, diligenti exemplarium, cum terum tum recentiorum, col tione, vel conquisitione eoru quibus authori lumen adfer tur, vel artificiose pulchraq historiarum expressione, reliq nobis fecerimus, in id inten ut nihil aliorum editionibus e esset, quod in hac requireretu non tamen adeo nostra no placet, ut eam penitus perf etam, omnibusque numeris a solutam esse, gloriari velimu Ita, ut viri docti nihil sint h bituri, in quo veluti agro i genii sui vires exercere valea Nullus id inter doctissimos hact nus sibi tribuere est ausus: a n stra ergo tenuitate id quam lo gissime absit, quam omnibus f re praesidiis, quae ad id requ runtur, destitui ingenue fatemu Nam licet voluntas nobis eg gia sit ad juvanda literarum s dia, tamen, cum haec a fac tate destituta inanis fere sit, qu de nobis polliceri queamus, n videmus. Si tamen, qui nob facultate sunt instructiores, ea nostrae voluntati conjunger ac veluti aggregare dignarentu eniteremur, omnique studio id incumberemus, ne quenqua sui in nos officii poenitere po set, nec nos nostris partibus d fuisse videremur. Caeterum cu hanc operam nostram in publ

Bojorum patrio sermone literis mandavit, ac ejusdem ducis Georgii jussu Georgius Hugo Philosophus itidem Bojorum res gestas illustrare conatus est. Horum deinde vestigiis inclitae Celsitudinis tuae parens ac patrui insistentes, talem in rebus patriis illustrandis animum declararunt, ut nulla in Germania (quod citra cujusquam injuriam vel adulationis suspicionem dictum volumus) gens vel familia sit, quae res majorum luculentius vel eruditius, quam tuae Celsitudinis ditio, descriptas habeat. Nec vero Celsitudo tua, ditionem paternam atque avitam adepta, majorum virtuti cessit, sed una cum haereditate virtutem majorum adiit. Nam cum, quae illi maximis sumptibus atque impensis collecta, vel emendandi causa, vel alias ob rationes, pressissent, in tuae Celsitudinis potestatem pervenissent, ea illa tanta benignitate communicavit, ut non saltem de gente sua, sed totius Germaniae rebus gestis, praeclare merita esse censeatur. Nos itaque haec considerantes, quam gloriosa de inclitae Celsitudinis tuae gente a Livio prodita fuerint, et quam propensa majorum ejus erga historiarum studium voluntas fuerit, nulli omnium historicorum principem, ac rerum Romanarum divinum explicatorem rectius, quam inclitae Celsitudini tuae, offerri posse censuimus. Tantus aliarum Celsitudinis tuae virtutum splendor est, ut vel is solus gratiam quam maximam huic dedicationi afferre posset, sed nos, nobis imbecillitatis nostrae consciis, de Celsitudinis tuae laudibus tacere, quam pauca dicere, malumus, exemplo Sallustii. Sed vero non dubitemus, quin inclita Celsitudo tua nostri instituti in hac dedicatione rationes clementer sit approbatura, easque suo favore prosecutura, tamen, ut eas, tanquam ob eximia virtutis gentis Bojorum admiratione, et observantia inclitae Celsitudinis tuae singulari profectas, clementer admittere, et nos, quo bonos omnes, benevolentia dignari velit, etiam atque etiam rogamus, cum illa mentione, quemadmodum veteribus olim Romanis atque Graecis, non solum patrios atque indigetes Deos pro se, sed et exteros adorare licuit, sic nobis vestri ordinis homines, quantumvis non admodum notos, vel gratia suae observantiae testificandae, vel vestrae benevolentiae promerendae, compellandi veniam dari solere. In ejus spem cum et inclitae Celsitudinis tuae virtus, humanitas, ac benevolentia, et nostra in eam observantia singularis non adducat, quod ad extremum superest, operam nostram Celsitudini tuae, eam cum tota familia ac generosa sobole, totaque ditione Optimo Maximo Deo hisce commendamus. Datae Francofurti ad Moenum, Idib. August. Anno M. D. LXXVIII.

Inclitae Celsitudinis tuae deditissimi, Sigismundus et Johannes Feyerabendt, cognati.

rum principem virorum annis superioribus contulerat liberalitas, verum etiam vestitu universo, quo non tantum honesto, sed plane, si quis mei ordinis alius, splendido instructus eram, in teterrimum carcerem conjectus sum. In quo quam miseriam non vidi? quid per menses prope duos passus, imo quid non passus sum? letabilibus tantum non vulneribus duobus in capite affectus, et in latere sinistro ita mulctatus, ut nunc quoque ejus brachii idoneo usu careeam. Audeo dicere, nugae meae sunt, quae de feritate Turcica narrantur; si cum horum latronum immanibus factis et tyrannica barbarie conferantur. De quibus tamen quia erit, ut spero, alius aliquando, atque is quidem opportunior, quam hic sit, dicendi locus, iis omissis, nunc hoc tantum dicam, certissimam mihi ante oculos mortem fuisse: nisi me ex illo ergastulo idem, cujus supra quoque honoris caussa memini, JACOBUS CAMPIUS, numerato haud exiguo pro me lytro, eximendum curasset. Cujus hodieque ... comitate et alloquio sustentor, animi juxta alioqui et corporis aeger. ubi ad alia mea mala hoc quoque accessit, quod, ... dum obductis cicatricibus vulneribus Bonnae acceptis, ita repetitis morsibus a cane in crure dextro convulneratus sum, ... et lenta et difficilis admodum ... curatio futura videatur. Cui ... operam do, quia necessario mihi hic contra animi mei, credo ... tui, sententiam per aliquot dierum hebdomadas adhuc subsistendum video: mitto interim pro me tibi Livium meum, ... doctissimis doctissimorum virorum in eum ingenii et industriae monumentis, commentationibusque; a nobis, quoad potuit in tanta temporis angustia ... negotiorum mole utcumque castum, et a mendis non paucis vindicatum, et Notis quoque subinde notatum. Quem principem historicum spero sane mea opera tibi posthac etiam fore commendatiorem: utpote illum, in quo ea (ut recte vir quidem nostra memoria doctissimus censuit) orationis sit copia et varietas, tam prudens in exponendis rebus temporum, locorum personarum observatio, tales recte administrandae reipublicae admonitiones, talia documenta, tanta et tam admirabilis in concionibus vis, ut, tamquam Pericles alter, fulgere, tonare, omnem denique Italiam atque omnes terras, in quibus Latine scitur, permiscere videatur. Cujus nomine ac fama motos ab extrema usque Hispania et Gadibus, eruditissimo etiam illo ac felicissimo Augusti seculo nobilissimos homines Romam venisse accepimus: statimque, ut eum viderant, abiisse; ne id magnificentiae ac majestati tantae urbis, in qua orbis terrae imperium visebatur, dedisse viderentur. O singulare divini seculi de divino homine judicium! Quem divus Hieronymus lacteo eloquentiae fonte manare judicavit: quem M. Fabius, supra quam narrari possit, eloquentem appellavit; quem denique omnis hactenus posteritas admirata est. Neque id non jure sane. Est enim jucundus adolescentibus, et ad alendam Latinae Linguae elegantiam et copiam idoneus auctor; robustiorem vero aetatem vel gravitate sententiarum, vel delectu verborum, vel explicatione maximarum rerum, adhibita prudenti personarum, temporum, ordinis observatione, vel locorum descriptione, vel ornandi omni genere, et retinere in legendo potest; et imitatione sui ad summam eloquentiae gloriam perducere. Et hunc tu, CAROLE Generosissime, talem

Scriptorem, talique et tanto elogio prudentissimorum et praestantissimorum in omni doctrinarum genere virorum dignissimum non in sinu, non in oculis feras? Imo hercle facies, si te bene novi: et ipse cum Deo mox praesens apud praesentem de his talibusque non paullo uberius differam. Qui, simul itineris quassationem et jactationem ferre potero, non jam accurram ad te, sed plane advolabo: ne sic quidem tamen sat cito te visurus. adeo cum Romano illo, gravissimo alioqui viro, quod volo, valde volo. Cupioque sane, quicquid est in me doctrinae, non parvo meo mihi labore et nonnullo etiam jam rerum usu comparatum, quicquid est judicii, ingenii, industriae, fidei, quae in nobis mediocria inesse censuit aliquando doctor tuus et adolescentiae moderator Hieronymus Berchemius, JCtus elegantissimus, quoque homine, nisi quod in me fortasse virum lynceum fefellit amor, nihil est in judicando oculatius, id totum tuae laudi tuaeque gloriae in posterum servire. Nam etsi fortasse is ego non sim, qui egregium aliquid praestare possim; adeo tamen magnus est amor erga te meus, ut hic facile, quod in me in hoc genere desit alioqui, suppleturus videatur. Accipe igitur, Illustrissime adolescens, qua soles fronte, quae a me tui studiosissimo profecta intelligis, nunc Livium meum, imo tuum: et ipsum me quoque ita exspecta, ut ne quando quid caussae esse videri possit, cur aut me officii et obsequii mei, aut te propensae erga me voluntatis et tui tuorumque de me judicii poenitere debeat. Vale quam optime, o et praesidium et dulce decus meum. Datum in Agrippina Ubiorum Colonia, XI. Kalend. Apriles CIↃ IↃ LXXXIIX.

FRANCISCUS MODIUS BRUGENSIS AMICO LECTORI AMICAM SALUTEM.

Constitueram et ipse uberiores Notas in Livium ejusque epitomas scribere, benevole Lector, et ab aliis quaedam emendicare, quae editioni huic nostrae non parvo ornamento fuissent; sed hoc cum maxime agentem obruit vis fati ea, quam ne commemorare quidem citra morte ipsa acerbiorem dolorem possem: nisi quod leviter tetigi eam, et, quantum vulnera mea prope exitiabilia passa sunt, in meis ad Illustrissimum juventutis Belgicae nostrae Principem CAROLUM Comitem Egmondanum etc. literis.

Huic igitur calamitati meae, qua nulla gravior post homines natos mortalem quemquam perculit, imputari velim, si quid forte in hoc opere occurret, quod minus ad doctissimorum nostri seculi virorum gustum et sapientiam faciet: daturus de reliquo operam, ut parvi, magni, qui me norunt, qui non norunt, propediem intelligant, non mihi plus praestandi in hoc tanto scriptore voluntatem aut facultatem, sed tempus et occasionem defuisse. Plura ut scribam, nihil attinet, in tanta praesertim corporis animique aegritudine, quantam sensi ante hac numquam. Ite mortales, et in opibus vestris, in potentia, in gratia spes vestras collocate; tantillum unius horulae momentum vos cum illis una perdet et pessum dabit. Sed majora sunt mala nostra, quam ut querelas admittant; mediocres

calamitates planctus decet. hoc meum infortunium plus quam capitale est, quod neque solatio ullo leniri et levari potest, et acerba nimis recordatione etiam intolerabilius redditur; cum ea amiserim, ea mihi per summum scelus erepta sint, a quibus si non immortalitatem, certo memoriam quam maxime diuturnam exspectabam. Cum quibus si mihi saltem letaliter laeso e tiam perire licuisset, in lucr id non parvo posuissem: nun Diis aliter visum est. Vivo i poenam; quam ne hisce talibu que etiam augeam ultro, fine facio, et te, Lector, qualicun que hoc labore meo uti frui f liciter jubeo. Datum in Agri pina Ubiorum Colonia xi. Ka Apriles CIↃ IↃ LXXXVIII.

PRAEFATIO GRUTERIANA ANNI CIↃ IↃ CVIII.

ILLUSTRI GENEROSISSIMOQUE DOMINO, DOMINO, SIMONI, COMITI LIPPIAE, WESTPHALICI CIRCULI PRAESIDI, ETC. SAC. CAES. MAJESTATI A CONSILIIS, S. P.

Quum Prudentiae auspiciis omnia, minima, maxima, qua publice, qua privatim, tam pace, quam bello, recte constituantur, rectius augeantur, rectissime serventur, non injuria etiam magni fiunt, parentesne ejus an nutritii, Usus atque Historia. Verum enimvero, quandoquidem Usus angusto ad modum vitae humanae circumscribatur circo, et saepe interim accidat, ut e qui curruque naufragium faciant, antequam septenas obierint vias, atque id circo vel nullos, vel paucos humanae rei observent flexus: Historia vero nec fines agnoscat regionum, nec metas temporum; jure alteri praefertur. Quae tamen quoniam non una est eademque facie, utpote neque gentis unius, neque aevi; ea profecto fert primas, quae et diuturnitate annorum, et rerum domi forisque amplitudine reliquas superat. Id ipsum quum absque controversia debeatur historiae Romanae, tam longe lateque progressae, ut, qui eam excutian non nationis unius, sed gener humani facta discere videantu non pessime merentur de stud humanioribus, qui memorali scriptorum auctores vel pri protrahunt in lucem, vel pr tractos quidem, sed fractos, s corruptos, integrant restituun que. Et huic quidem speci medicinae jam a centum ann ita insudatum fuit a viris in o ni disciplinarum genere prim riis, ut nihil pene ad omnig nam classicorum auctorum fel citatem desideraretur, quam posit esse perpetua: si modo ii dem quoque ab ultima manu i pendissent curas secundas, te tias, quartas. Ita dico. nam quae sunt in rerum natura, qu saepius amant inspici, versar examinari, sunt scripta veterum nec ullis tam contigit esse beat ut unius alteriusve industria a que vigiliis, aliorum repetiti nibus ac retractationibus, ta quam minus necessariis supe vacaneisque, praescriptum praejudicatumve. Itaque qu Titum Livium, a Francisco M dio ante octodecim annos rec gnitum emendatumque, rurs publicare amaret Typograph non e multis Jonas Rosa, me graviter adjuraret per fidem observantiam, quam debeo u

ipsas exentis, ac merce sua nos pauperas. Quod factum numquam refero D. Henrico Smetio, socero quidem multis mihi nominibus observando, tibi autem clienti antiquo, quin ille statim alia atque alia referat, interque caetera, jam tum olim in adolescentulo vidisse eas virtutes ingenii, non solum ad percipiendas disciplinas, sed pietatis, probitatis, humanitatis, liberalitatis, ut non solum meruerit generosioris illius arboris plantae, ut quae ita statim deformatos ostendebat fructus; et maturerit, inquam, ne festinata illa maturitas inter homines diurnaret. Sed et eidem socero meo summam movi voluptatem, ut nuper ipsi, ex ore administri tui, edissero, optimum senem, D. Nicolaum Thodeum, pueritiae tuae ac deinde juventutis praeceptorem, tuo permissu agere peregre in alto otio, et tamen integra eidem adhuc procedere stipendia. Verum quid his immoror? quanti facias res et artes honestas, vel inde abunde pateat, quod et ego, infra omnem mediocritatem mediocris, ejus tamen apud te sim dignationis, ut ingenioli nostri quales quales conatus universos illustri illi tuae librariae dignos censueris, censeasque. Quid ni enim mirifice diligas amplexerisque (liceat enim, quaeso, quasi praesentem alloqui, qui, etsi conspectu abes, animo ta-
...es) educa-
viros, quum
, qui tali-
merear an-
um? certe
secutus vi-
audiam a-
, hoc est,
atque ad-
rtes stet a-
o atque ef-
fronte am-

plius aliquid mihi adrogem isto perpetuo exsilio, in isto pe enni luctu? Et sic tamen, Generosissime virorum, sudeo p tere, ne hoc qualecunque studi venerationis et cupiditatis C mornarum nostrarum aversari sed aequi potius bonique facie gnarus maximis quibusque reg bus atque Imperatoribus glori fuisse, quod, relicto illo supr mo majestatis suae culmine, d scenderint ad humiles Apollin valles, exutaque persona trag ca induerint comicam, dign alloquio suo ac tutela Orch menias Deas, ipsarumque clie tes. Nempe norant et ipsi, ne alia de causa antiquitas exstr etiam Herculi ac Musis commu nem aram, quam quod mutu quadam conjugatione juvand adornandaeque veniret; Musaru quidem quies et otium virtu Herculis, virtus autem Hercul lingua ac voce Musarum. Ut est: non nisi prudenter mihi d lectus es, summe Comitum, c jus peramabile nomen libri h jus introitu adponerem; effic cissimum contra livoris et insc tiae morsus amuletum. quam g minam disciplinarum omniu pestem ut deinceps magis atq magis auctoritatis tuae fulmi nationes, ne rogo quidem, ipso futurus in naturam, in co suetudinem tuam plane injuria Numen illud potius supremu adoro venerorque, ut te, secu nostri virum primarium, diu di que sanum servet atque incol mem, magno totius Germani majoris, omnium doctorum lib dem ac bonorum, maximo ill stris familiae Lippiae bono, e fausta omnia ac felicia animitu opto voveoque.

Generosae vestrae
Illustritudini

addictissimus
JANUS GRUTERU

Livii scripta ea jactura compellimur. Longum hoc persequi, praeterquam quod non est existimare difficile, si rem universam spectes. Quantum enim sapientiae, quantum virtutis, pacisque ac belli artium habeat necesse est vitae populi Romani, orbis regnatoris, a prima ad supremam usque tempestatem deducta narratio? praesertim ubi non desideres auctoris judicium, neque diligentiam, sermonis vero suavitas, splendor, copia, majestas, et, ut semel dicam, admirationis plena eloquentia abunde sit. Quod si magno in pretio est probatissimi antiquitatis artificis e ruderibus male erutus marmoreus, aut aeneus sine nomine truncus, pascendis oculis artis ostentatione factus, est profecto cur plurimum gratiae habeatur Francisco Bartholino Urbinati, J. C. multi ingenii et doctrinae; cujus beneficio, quantum aberat tertio et trigesimo Livii libro, in lucem redit. Jacebat nobilis operis fragmentum desertum in codice vetusto Bibliothecae venerabilis Capituli Ecclesiae Bambergensis, inde Romam per Bartholinum feliciter migravit. Verum etsi longa dies vitam illi non invidit, sanitati certe et nitori non pepercit; etenim ita illuvie foedum, et cicatricibus scissum reddidit, ut, licet figuram, unde statim agnosci posset, non everterit, multis tamen partibus labefecerit. quo factum est, ut edendum non videretur, antequam sanesceret, suoque colori et nitori restitueretur. At postea quam et Bartholini et aliorum eruditorum hominum, praesertim A. Quaerengii Utr. Sig. Ref. V. C. manus tantum praestiterunt, ut non inverecunde egredi posset, et amici suadebant, qualecunque emittendum esse, ut aliorum etiam Literatorum industriae de illo bene merendi locus relinqueretur, in eorum sententiam itum est. Fruere igitur, Lector, tam multis seculis denegato bono, ac reliquum librorum T. Livii vel a te reperiri posse, ne desperes, siquidem scitum est illud: *Cuique accidere potest, quod cuiquam potest.*

PRAEFATIO EDITIONIS GRUTERIANAE

ANNI 1628.

PRAEATIO AD LECTOREM.

Francisci ... endo sub ... tale et... t, tantum ... lgavimus ... o scilicet ... o 10 cxix. ... otis: quod ... itum aut ... ut digne ... re atque aestimare possemus ullo seculo, nedum hoc nostro, quo

Et pueri nasum Rhinocerotis habent.

Unde factum, ut ante plures annos excitaverim disciplinae meae alumnum Janum Gebhardum, juvenem haud tralaticie versatum in optimis artibus, auctorque ei fuerim, ut, post me

et Joan. Campani, ideoque paribus dignitate autographoris, unde manarunt. parcius nihilominus postremis his aurem praebui; gnarus quantum etiam religiosorum morum Critici ingenio suo permittere soleant. Quae in Livianis delevi, ea, si erant momenti majoris, fideliter semper indicavi in Notis meis: sin erant minoris, silentio involvi. Cui enim bono jactare se de particula aliqua ejecta, quam vel lusciticso appareat, natam in officinis interpretum? Exempli gratia, ubi legitur libro primo themate nono ante finem, *aut indignatio minor*, prius fuerat in vulgatis, *aut indignatio est minor*. Item ubi habemus thematis undecimi principio, *fusi igitur primo impetu*, prius fuerat, *fusi sunt igitur primo impetu*. Tales dictiunculas pluribus adhuc locis perstare, non semel queror in notis; sed non etiam ausus sum tollere, nullo velificante codice pluteario. Quae in Livio mutavi, pendent aut a libris nostris aliorumve; aut a judicio certissimo excellentium in his literis virorum, qui lectiones antiquas ad cotem limatae veritatis serio explorarunt. In nominibus propriis non fui admodum scrupulosus, arbitratus parum referre, exarareturne *Tybris* an *Tibris*, *Aemylius* an *Aemilius*. Ne tamen heic quis putet me fuisse affinem negligentiae, is sciat, excussisse et Panvinii, et Goltzii, et Sigonii, et Ursini, et Pighii libros: quaeque proxime accedere videbantur ad Tabulas Capitolinas, ad caeteros historicos, recepisse ultro in contextum. Quid enim superstitiosius, quam recedere nolle a chirographariis schedis, iisque adhaerere in omnibus per omnia, quam experientia clamet, plerasque depictas aut ab hominibus linguae Latinae .... rudibus, aut seculo

illo, quo eadem lingua inte... labatur vel barbariae facci... vel aliter pronunciabatur, q... florente imperio Romano? ... quamur sane Cynosurae Hel... que loco exemplaria cari... ubi rationem ipsa sequun... nec longius abeunt ab anal... ac publica loquendi consuet... ne. Verum, ubi monstra p... ferunt ac prodigia, solid... adoramus pro miraculis or... lisque. Itaque ubi extat I... vini nostri libro secundo ... xxxvi. somniator de pleba... *Latinus*, quo nomine cit... plerisque scriptoribus: q... proderet Sigonius, fuisse in... MSS. *T. Latinius:* sciren... ejusdem hominis mentionem... rio fieri ab aliis, et nunc... pellari *Annium*, nunc *Ve*... um, nunc *Attinium*, nunc ... *nium*: judicio meo obsecu... retinui reposuique illud ... mum. idem secutus sum in ... teris. Quare non est, quo... percilliosus quis, aut ade... voris cliens, ferocius me l... dat vel fastidio, vel contem... nisi prius evolverit utriu... linguae auctores, tam sa... quam profanos, tam Gra... quam Romanos, quos feru... nos cum cura consului, ub... currebat nodus dignus vin... quemque minus dextre exp... rent magni Critici. Haec... de Livii textu. Simile qui... tinam pronunciare possem... Notis ad illum nostris! sed non est, vetatque alioqui ... conscia, hactenus tenere se ... intra veritatis modestiaeque ... minos. Quippe simul atque ordinandis ac describendis ... accingor, totusque eo co... tiones atque actiones dirigo, ... derepente se exserit morbus ... melancholicus; hepatarius ... nimirum, per quem et capu... stomachus prohibetur facere ... scium suum: eoque ipso non ... lami modo excutiuntur mih...

ve amatores laudatoresve. ob eos grandem utique (hisce omnium rerum difficultatibus) et pecuniae et chartae fieri jacturam, non videri operae pretium. quare prorsus insuper habendam deinceps *hujusmodi bilinguitatem.* Quae opinio indicat, quantum reipublicae literariae mores intra seculum mutaverint. Patres Graeca pene sola citari volebant, exclusa interpretatione Latina. soboles horum contrariae jam insistit sententiae; sicque praeterea censere videtur, si biennium adhuc catenatim publicae privataeque ipsis incubuerint calamitates illae bellicae, praeficas jam nunc quaerendas instruendasque ad naeniam; cujus praecentu et Philosophiam et Philologiam, animam agentes, uno eodemque componant lecto, unisque prosequantur exsequiis. facem namque, quae accendat rogum, vel ultro ingerat Bellona, vel Furiarum trias, vel miles quivis obvius, incendiarias artes edoctus rusticorum miseriis; cuique alioquin cujuscumque disciplinae nomen et ludibrio et odio. Sed redeo ad Notas. His ut te, Lector, contentum teneas, donec per valetudinem reliquas concinnavero, quaeso rogoque per Musas ac Charites. *Qui necessitati obedit, nullius culpae est reus.* Sin jam vixi, et, quem dederat cursum Deus pater, peregi, exspectet eas a nepotibus meis: si modo temporis infelicitas animum ipsos applicare talibus studiis patietur. Et alioqui nec primus sum, nec ultimus ero, qui discesserit relicto post se opere imperfecto. Porro quod Livium diviserim in Tmemata, sive quis capitella vocare malit, sive paragraphos, neminem spero id mihi versurum vitio: probabitur potius omnibus, qui animadvertent, ea ratione consultum partim memoriae suae,

partim tempori. Sic sane
tius et *facilius* loca laude
dicataque reperientur. (
trique ut magis adhuc tib
tificarer, Lector, in Notis
in Dissertationibus ad Tac
expressi frequenter capitis
cipium, medium, finem :
notant literae illae sing
p. m. *f.* Imo saepius ob
a. m. item *a. f.* quo in
volui, ac ipsa reperiund
capitis medium, ante cap
nem. Ad eundem modum
interpunguntur, et publi
dum prostant Herodotus,
phon, Polybius, Dionysi
licarnasseus, Diodorus Si
Dio Cassius, Julius Caesar
lejus Paterculus, Ammianu
cellinus, Aelius Spartianu
lius Capitolinus, Lampr
Vulcatius Gallicanus, Treb
Pollio, Flavius Vopiscus,
nandes, Warnefridus et
guli et universi inveniundi
ficina Wecheliana: Tacitu
lustius, Panegyrici scrip
requirendi apud Fischeri
Plutarchi opera apud Zet
nos: Ciceronis denique
apud Frobenium Hamb
sem. Sed et praeterea ad
dem faciem produxi cap
auctoribus nondum cum
stinctione publice vulgati
ter quos sunt Thucydides
tius, Herodianus, Zosimu
rianus de Alexandro Magn
nobius, Minucius, Apulej
quis tamen est Typograph
hujusmodi interpunctione
lo suo propagare cupierit
tat libros eosdem ab her
meis et impetrabit. Nihi
mihi tota vita magis fuit
tis, quam prodesse literis
teratis; nedum ut ab ea
recedam jam moriturus, u
properabam animo ac
re aeger, fine Augusti
cio ioc xxvii. Heidelberg

. JANUS GRUT

mentis, thermis, cippis, statuis, porticibus, colossis, sustulisse, ec, ut loquitur vir Sanctus, effecisse, *ut mater eadem suorum esset et sepulchrum*, nisi

bitiose adornant quidam et e lunt, ut subsidio sint imper nihil eruditis, praeter taed ac temporis dispendium, c mendant. In ejusmodi prae tim, quos dicendi genus, morosum molestumque ac xium, sed candidum, sed ctoum, sed limpidum, pos tati approbat. Inter quo quisquam, salva tamen gravi ac majestate, regnat autor, q hic damus. Porro, cum c stis ac Romana haec facun sed ipsa Roma non infer quam adaequavit, una cum troni nomine ac existimati denuo jam famae consecr esset; tuum, Nobilissime v rum, nobis placuit. quem i nium erectum, eruditio, eju aestimatio et amor, plurima rerum, ac vel maxime civili scientia, et pro scientia au tas, obscurum esse amplius sinit. Ut Romanorum facti memoriae tantisper praefiga donec patrii annales, suo l inter eos consecrabunt, et patria et aetas nostra i primos habet. Vale, et, ut ditos soles, nomen propriu immortalitatem tuam patroc tuere.

Amplit. Tuae devotiss.

D. HEINSIU

s tanto fidelissimorum addictis-
simorumque famulorum numero,
ut solus, aut inter paucos cer-
e, peculiari quodam modo me
'num esse intelligo. Sum ego
uidem ejusdem, cujus sunt et
mnia: nec aliunde veram feli-
itatem et sine fine duraturam
pperior: neque minores ple-
umque, quam pro tanto spe,
nimos gero. Sed, quantum ad
ujus vitae officia pertinet, uti
ignotis or-
i, ab eo Tibi
e mihi con-
endi scopus
ti velim de-
uer, sequor
m jussus ve-
minem prae-
bitrariis eu-
minem prae-
dque maxime
uod Tibi ma-
dverto. At-
m erat obe-
isque vincu-
ctorem nullis
eros animos,
e. Jam vero
est, ut diffi-
e ob illas in-
, an ob ista
cidisse me in
et utrimque
enim, quod
um est, dico,
bi item inju-
tius virtutem
quam audis
liquid ex ea
detraho, de-
io meo debi-
ais laudibus;
desiderio et
djutus, et li-
itiis, sedum
oectus angu-
te acquirem
non tempera-
neque Tu vi-
stitute prae-
bus utrimque
profecto ado-

lationem omnem Tecum detestor, neque sane suavius loquar aliquid ostentatorie, quam Tu audias. Et pro acumine judicii Tui non ignoras, me hoc esse ingenio, (quod pauci privati praestare, et pauci Reges ferre possunt) ut, si detur optio, prodesse Tibi cum periculo offensionis, an placere per adulationem malim, citra magnam haesitationem illud videar electurus. Itaque secura hanc in partem peccari non posse, ne intercedas desiderio meo. Liceat fateri, quae patimur, et, si miseros plerumque nemo queri vetat, cur nos, Te Principe felices, vetes modeste gloriari? perire certe non debet aut Tibi recte factorum sola merces, aut nobis grati animi fructus. Iterum accipimus beneficia, dum accepta praedicamus. Sed video, quid accidat: dum impetro scribendi veniam, amitto spatium et locum. Quod igitur unum superest, quidquid eram prolaturus, id omne in paucas periodos congeram, ex unoquoque genere summa tantum capita delibando. Ergo quod ad virtutes illas Tuas, quibus hoc imperium magnifice illustratur, attinet: ut breviter, de iis quae sentio, demonstrem, aliquid a Tacito nostro mutuandum esse video. Scit apud illum auctorem C. Caesarem a Tiberio increpari, quasi qui nullam ex L. Sullae virtutibus esset habiturus, et omnia vitia. Ego vero puto in Te hoc inverti posse, ut omnes praedecessorum Tuorum habeas virtutes, vitiis, si quae fuerunt, relictis: atque adeo ut pristina illorum decora novis et antehac regno huic incognitis virtutibus augeas. Equidem prioribus etiam saeculis non defuisse praeclaros Reges arbitror; sed tamen, nescio quomodo, rem Sueticam numquam ad celebrem aliquam durabilemve magnitudi-

juventutem Tuam cum fide e
cura docens, quamquam arde
rem Te videndi desiderio, dul
cedini felicitatis nondum debi
tae praesentis muneris necessi
tatem anteposui. Quum ita ter
tium jam annum alloquio Tuo ca
ruissem, suscepta nuper admi
nistratione Regni Tui, per oc
casionem exsequiarum Upsalias
Te contulisti. Atque ex eo tem
pore collata proprie in me be
neficia numerare ordior. Su
premus enim honor habebatu
Patrono olim meo, JOHANN
SKYTTE Senatori, cujus ex
mias laudes Oratione, quae tu
ex Professionis meae debito h
benda fuit, celebrare sum con
tus. Atque haec prima fuit Or
tionum, quas Te audiente habu
quo tempore quum serenissi
vultus hilaritate Te et intellig
re omnia, quae dicerentur,
favere dicenti tesserareris, ad
sum voluptate et admiration
captus, ut exinde non jam
meam tantummodo Regnorum
que Tuorum, sed ut omniu
virtutum ingeniorumque Pri
cipem colendum esse statuere
Atque eundem sequenti bienn
favorem sum expertus, (quoti
Upsaliam regressus de rebus, qu
mandaveras, verba facientem
audivisti. Subinde vero majo
bus me cumulatura beneficii
nihil tale non sperantem mod
sed ne cogitantem quidem,
aulam evocasti: ubi quae stati
aut mox a Te acceperim, v
longo sermone possem enum
rare. Praefecisti me Biblioth
cae Tuae, qua nulla sub init
statim sua fuit locupletior; e
jusque auxilio etiam in his co
cinnandis Supplementis maxi
opere sum adjutus. Historiogr
phi titulum imposuisti, ut r
nostra memoria gestas gerenda
que, quum Tibi videretur, p
steritati traderem. Habitati
nem in Regia Tua, non comm
dissimam modo, sed etiam (qu

ego re-
. sunt?
n, quod
iterum,
ſlatique
rueret.
per om-
aliis im-
, quod
tus sum
his an-
, quam
veniunt
raeter-
am, me
a bene-
ate, ho-
magna
ut in
in illis
quod a-
bet ma-
terdum
Regem
philoso-
conve-
eſſe ne-
mox pe-
erit hoc
iho. Te
magnifi-
s, quae
piciens,
dare.
misero-
quos ob
endavi,
, eorum
uiſti ra-
uod ad-
tum ob
ob ma-
uas Ti-
liſſimas,
ſſum ex-
go sum
icia pa-
sertius,
busque,
agere
Vangio-
niae, in
tae, par-
ſti. quo

beneficio conservatam illam
reor, et rite atque ordine fa
ram, si Te, tamquam alte
Conditricem suam, in omne
inceps aevum, quam poterit
quiſitiſſimis honoribus, col
dam arbitretur. Habebis igi
et Vangionum Rempublicam
me privatim, in perpetuum
obligatione devinctos, et in
lidum debendi reos. nec enim
cere queam, uter majori T
jure omnia debeat, quae a
pit hoc beneficium, an qui
petravit. Poteſtne adhuc su
eſſe quidquam, quod his o
bus, quae dicta sunt, aeq
dum, aut etiam praeferen
videatur? Eſt certe. Melio
enim me facere promiſiſti,
modo, ut omnes, legibus
busque; neque ut multos,
emplo; sed, ut neminem ad
alium, quadam quasi conve
di solicitudine curaque. Spo
diſti namque meum inqui
ram, hoc eſt oſtensuram, qu
oporteat eſſe viros pruden
quibusque poſſint veſtigiis
prehendi. Hoc autem quum
dicero, multo me, quam si
praesentia, meliorem fore
ſido. Iſtud igitur promiſſum
ti facis? inquies. Tanti, DO
NA, ut iſthac obligatione T
regni quidem accepta parte
piam liberare. neque vero T
quandocumque juſſeris, men
illam veris clarisque ration
adprobare defugio. Atque
Tibi praeſtare neque inju
dum erit, ut conjicio, neque
ficile, quae ad ejus pruden
faſtigium eniteris, qualem
eos, qui volunt eruditi vid
facilius invenias, qui doce
quam qui noverint. Hac ig
re merito glorier, quo non
modo hominum felicitate vi
supergredi, sed Salomonis e
miniſtros, quos ob auditam
gis sapientiam merito be
praedicari sentio, beatiore
mea futuros, si etiam pen

quadam cura, quod non legitur, instituere ipsos ac edocere voluisset. Verum, ut animadverto, quem mihi nec animus, nec argumentum fecisset, eum charta facit scribendi modum. Desinam igitur, DOMINA, quum Tuam Majestatem suppliciter fuero veneratus, ut non tam libellum istum Tibi dedicari putes, quam totum meum animum, adfectum, studium, quidquid denique sum, et possum, et habeo, ut Tua caussa simpliciter velim omnia, nulla cum exceptione cujusquam rei, nisi quae vel conscientiam meam laederet, vel vires egrederetur. SERENISSIMA. ET. OPTIMA. REGINA. DEUS. TE. SERVET. INCOLUMEM! Vovebam Holmiae A. D. XV. Kal. Decembres, Anno Christiano M DC XLIX.

PRAEFATIO FREINSHEMII,

quam libris sexaginta supplementorum Livianorum praefixit.

LECTORI BENEVOLO S. P.

Causa mihi scribendi justae VOCATIONIS officium, et voluntas ejus, cui post Deum obedire maxime debeo. Materia, *vetus Romana Historia*, quatenus a Livio quondam exposita, post pleramque Auctoris ejus partem deperditam, in multis aliis antiquorum libris varie dispersa latuit verius, quam exstitit. Hanc ego pro virili parte erui, contexui, etiam expolivi: hactenus utique, ut situs atque squallor detergeretur. Festinanter certe: quartum decimum intra mensem, postquam iterum Bibliothecae meae copia facta, libris effectis quadraginta quinque: quamquam impedirent morbi, curationes, molestiae negotiorum, calumniae litium, quarum rerum nunquam laetior seges. Adhibui tamen diligentiam et judicium, quod potui, et Tibi quidem indicare licet, benigne Lector, me vero non piget confiteri de animi mei sententia: me neutiquam metuere, ne quis ex omnibus his scriptoribus, qui sunt in hominum manu, aliquid efficiat in hoc genere concinnius, copiosius, verius. Neque tamen is sum, qui me nusquam erravisse putem: sed, sicubi impegi, rem ita comparatam intellige fuisse, ut non sine ratione quadam erraverim: hoc est, ut errorem esse hominis, non pecudis, appareat. Monitus autem gratanter emendabo, quod opus fuerit: et, si Tibi studium meum probari cognovero, posteriorem quoque Tomum, quam primum ejus facultas dabitur, extrudam. Vale. Dab. Vormatiae, ex Museo meo A. D. IV. Kal. Septembr. Anno Christiano M. DC. LIV.

PRAEFATIO

O N O V I I

nem anni CIↃ IↃ CXLV.

tiones perfunctum, ad haec m
lata Regis magni,

Molem immensam hum
et vix tractabile pond

ferentem, nunquam fatisce
nunquam passa est debilit
Oboriebatur lux illa conspec
non auditae tantum, genti
gloriae, partim ex admirati
insitarum laudum, partim
administrandarum legatio
difficillimarum tum modo
eventu provenientis; tot na
num linguarumque annal
ad posteritatem prodendae,
interventu tuo regna, resp
cae, populi, pacem suam,
est, felicitatem, incolumita
quietem, vitam, Gallicae i
mon Christianum Pietati deb
In stuporem dabat illa fac
eris potentia, et succurr
auditum olim, exercitus viro
non suis modo majorumqu
diis atque inimicitiis inter
nis concitatorum, sed etiam
lo ac sidere suo ad arma
clivium, tunc cum maxime
rum ipsum trahere virum e
cruoris exardescere solet,
opus manuum nihil praeter
dum canentia signa et dil
paulo ferale classici jubilum
raretur, delinimentis volu
cis tuae placatos, subito r
pis ac stratis iris dextras fi
amicitiae miscuisse, et in M
campo de ipso Marte com
tropaeum statuisse. Ipse v
atque oculi, respondente
guitati mentis ac persona
spirabant pariter et invit

miai: et quia non is ego, cujus adquisitione deterior sis factus, aliam non modo, ut fidei tutelaeque tuae eum ducas, sed etiam ut in primam cohortem adsciscas, digniorem apud te mihi delego. TITUM LIVIUM vides, eorum, qui res gestas non fortuna magis, quam merito imperatoris gentium populi prodiderunt, vel magnitudine operis, vel sermonis elegantia, vel narrationum veritate, vel judicii candore et acrimonia facile principem. Nolo munus amplificare dictis: neque enim decet; sed ne vile putes, Magnanime Memmi, quod Laurentius Vallensis Alfonso Arragonum Regi, quod Johannes Andreas Episcopus Aleriensis Paullo Secundo Pontifici Maximo, quod Henricus Glareanus Carolo Quinto Augusto gratum obtulerunt. Et multis etiam tum partibus dissimilis sui, longeque tristior, atque habitu, pallore et macie confectus ac male vivus oberrabat hic noster: necdum accesserat ille ornatus, quem nostri seculi in reducenda sincera antiquitate subtilitas et doctissimorum hominum industria, meo etiam non parvo labore auctum, ei comparavit; quoque nunc certe, quatenus est superstes, integrior pulchriorque pristina damna solatur. Anni namque complures sunt, quod imperavi mihi pro nostra mediocritate omnia facere et moliri, ut tanto scriptori, qua posset, suus restitueretur nitor: ea causa nocturna diurnaque manu ille potissimum mihi versari comes in itinere, contubernalis in conducto, socialis in triclinio, otii dispensator, negotii interpellator esse: eundem, quando copia fuit, cum aliis Romanae historiae conditoribus conferebam; ad manu exaratos codices, quot habere potui, taediosissima morositate, sed taedium vincente amore, contendebam: et, si hoc eum commendatiorem tibi reddere potest, Galliae profecto bibliothecarum membranis (etsi Angliae quoque Italiaeque et Germaniae, suae fuerint partes) praecipuum debet, in solo Annibalico bello ex laudatissimorum fratrum Puteanorum unico venerandae vetustatis libro aliquot millibus locorum (et sine figura loquor) sanatus. Talem Tibi sisto, Illustrissime Legate Regie, novum clientem inclitae et ad praesidium bonarum literarum natae domus, tuae erga me benevolentiae testem et notorem, mei obsequii et propensissimi cultus obsidem: talis sperat insacrosanctis penalibus tuis primum se receptum habiturum, et praerogativa judicii tui tutus in lucem publicam auspicato veniat. Sic tibi quaecunque publice privatimque gessisti, geris, geres, bene verruncent. sic per te pro parte justa Regis Christianissimi et Imperii Gallici crescat majestas, et huic Pacificationis per Europam negotio, cui praeclarum omen summamque spem attulit delectus in eam provinciam cum tot illustrissimis Viris CLAUDIUS MEMMIUS, ex voto omnium Christianorum magna dies imponatur. Daventriae a. d. XVII. Kal. Sextil. CIↃ IↃ CXLIV.

Illustrissimo Nomini Dignitatique tuae devotus

JOHANNES FREDERICUS GRONOVIUS.

LECTORI BENEVOLO.

Neque hic, ut Livium commendemus, exigis, credo; neque, ut nostram in eo operam venditemus, sinit pudor. Si vacabit tibi conferre cum prioribus hanc editionem, facile praebebis diligentiae meae testimonium; et,

modo exordiis favisti, et petitioni tamquam rogantis et irritantis ad officium MEMMIO dignum clementer indulsisti; sed etiam (rem peregrinam, et sicut in paucissimis celsarum dignitatum viris nostro utique aevo visam, ita magnifice semper celebratam) ut vere familiarem tuum, quod appellas, ostenderes, in eo novam agnovisse manum, loca dudum controversi juris requisivisse, eaque restituta comperisse, nonnulla prorsus hoc modo, ut ipsi tibi mens divina tua facile olim cogitandi subjecerat, et verbis et rebus

ges, virique Herculei Musagetae, quod primi et facere potuerunt et fecerunt, ingenia literatorum ex eorundem lucubrationibus exigere, gravissimasque curas hoc elegantissimo utilissimoque lusu interstinguere docuerunt. Quis est ergo omnium, cui justius pars haec ultima et summa manus operae meae tradatur, quam tibi, Illustrissime Comes, Regie Legate? sive alicujus eam fidei tutelaeque esse velim, tu es, qui hujusmodi patrocinia in commendatissimis tueare: sive judicem et censorem, qua peritum, qua incorruptum, industriae meae quaeram, tu es, qui summae fortunae tuae maximum ornamentum pariter et instrumentum eruditionem ducas, eaque fungi legendis et censendis studiosorum scriptis inter Regiam Legationem decorum, immo occasionem honoris, arbitrere: sive meum debitum respiciam, et observantiae erga eum, cui maxime addictus, edere testimonium parem, tu es, cujus sublimis favor et ante minimum meritum anteque exspectatum beneficentia me eo redegit, ut, quidquid a me proficisci potest, tanquam acquisitum sibi suaeque ditionis, non modo grati animi obligatione, sed vel in jure manu consertum justis sacramentis et interdictis vindicare atque adserere fas habeat. Non sunt haec quidem, qualia ab Turnebis, Lambinis, Passeratiis, totque longo ordine suspiciendis ad omnem memoriam nominibus accipere Memmii consuevistis: neque enim ignoras, quod duorum, Johannis Andreae Aleriensis et Johannis Antonii Campani Interamniensis, Episcoporum, doctissimorum, ut illa tempora ferebant, virorum; quod deinde Rhenani, Gelenii, Glareani, Sigonii, Modii, Gruteri diligentes et curiosae messes nobis spicilegium reliquerint: non

est haec Phidiae Minerva aut Jupiter, quos in Athenarum arce aut Olympiae templo poni oporteat: apparet tamen e simili officina exiisse, et locis minus augustis eundem usum praestare posse. Nihil autem aberit, et sequestrato metu incidi inscribique patiar: *Introite, nam et hic Dii sunt:* si tua Victoriam et Pacem Christianissimi Regis praeferens dextra libenter accipiendo hoc, quicquid est, dedicaverit; si postibus ac tholis suis fixum mordere verebitur praesentibus inimica et parata bonis invidia, amabit suum cuique decus repensura posteritas. Vale, Illustrissime et Excellentissime Memmi, ut sit, qui cum Pace et Literarum honorem reducendum, consilio, exemplo, fama, magnatibus dictet. Daventriae a. d. VIII. Kal. Sept. CIO IO CXLV.

Illustrissimo Nomini Ordinique tuo devotus

JOH. FR. GRONOVIUS.

„Praefationem ejusdem J. Fr. „Gronovii ante primam editio„nem notarum anni CIO IO CXLV. „hic omisi, quod auctiorem an„no CIO IO CLXV ediderit, quae „mox sequitur."

DEDICATIO ET PRAEFATIO

J. FR. GRONOVII

ante editionem anni CIO IO CLXV.

REVERENDISSIMO ET CELSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. FERDINANDO, D. G. EPISCOPO PADERBORNENSI, S. R. I. PRINCIPI, COMITI PYRMONTANO, ETC. DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

Habet hoc Historia, Reverendissime ac Celsissime Princeps, ut, quamvis rudius rusticiusque composita, qua legentes qua audientes ducat, et non segniter afficiat, vel si alia desint, ipsa eventuum novitate ac varietate. Quid si res ea pertineat ad Romanas? Quas quidem documentorum praestantia, hominum virile et mulibre secus omnisque aetatis et conditionis virtutibus, operum magnitudine et copia, narrationum fide ac veritate, notatione ac serie temporum, locorum, quae aperuerunt excoluerunt que, notitia et opportunitatibus, omnium gentium annales anteire in confesso est. Quid porro, si ab eo sit condita, in quo lacteum sermonis flumen et judiciorum candorem probarunt disertissimi quique jam illo aevo, quum optimo dicendi genere adeo imbutas assuetasque aures haberent, ut etiam vulgus et fortuita plebis corona bene de oratoribus judicaret? qui Augusto et Maecenate atque utriusque cohorte literatissima considentibus saepe recitavit? cujus constantia in Senatu olim celebrata, quod victarum partium duces inter victores justis elogiis prosequi, crebroque illos, ut insignes viros, nominare non dubitasset? Jamdudum intelligis, Ferdinan-

de Princeps Perfectissime, me de Tito Livio Patavino loqui. neque enim apud te de quoquam commemorari potest illustrium veterum, quod ignores; neque quisquam illorum significari, cui non statim nomen reddas. Sed haec tanta tua et cum paucissimis hodie sublimis loci atque ordinis tui communicata laus propemodum consilium inceptumque conturbat atque impedit meum. Quae est enim gratia donantis, quod toties sine dubio habeas? toties versaris, volutaris, percensueris? in quo nihil sit animadversione dignum, quod non adverterit mentis acerrimae oculos? quod non de praesentibus expungat appellata memoria? quo non, si ferat animus, tanquam tuo, utare? Proverbiis quoque ineptiarum notantur, qui ad Alcinoum poma, et noctuas Athenas, et in mare aquas. Nec diffitendum est, his esse suum locum: at alia ratio est eorum, quibus, velut uno summoque naturali et suavissimo cibo, reficiuntur recreanturque ingenia elegantia: quae quanto capaciora atque avidiora sunt corporeo folle, tanto minus ea satietas aut fastidium percipit alimentorum suorum: tam mehercule, quam nectaris ambrosiaeque nunquam poenitet apud Homerum Deos. Itaque nullum periculum reor, ne quid homini polito eorum, quae florens in Graecia et Romae eloquentia victuris chartis mandavit, intempestive prae manu sit. Nunquam exhauriuntur ista: nunquam omnem abolent sitim: nunquam regustata ex intervallo non aliquid effigunt, quod superiores haustus, quantumvis largos, fefellerat. Nec vero potest Principi doctissimo et in omni judicio reconditarum etiam atque interiorum literarum tersissimo vilis esse ille, qui accedit, apparatus, siquidem praestat, quod

pollicetur, plerisque parum huc intellectis lucem, rem vitiatis. Scis enim, nequ praeterit curiosissime pers tatum, quicquid habet vetu quod doceat, non tam prae re nobiscum agi, ut in trac dis his facundiae priscae m mentis nodi, morae, scrup etiam illis, quibus id unu pue aetatem fuit, difficiles sim non occurrant. Multa nissime dicta cum scriberen nunc numeris sunt obscur Platonicis, ignoratione alic ritus, moris, casus, fab quondam omnibus notissi Alibi glossemata, voces raric eoque significationis dubita alibi verba vulgaria, sed u vi secretiore vixque etiam tentis obvio, responsant. S librariorum manus calvi ac strari nescio quem soporem tuisse apparet: et non modo ambulis versibusve omissis ciamur; sed est et, ubi li ent syllabis dissimulatis, r titis, trajectis, gangraena creverit; est, ubi, quod e nationis aut memoriae suae ea studiosus ad marginem verat, in corpus auctoris t ierit et molestiam creet. vero, qui primi formis e mendos scriptores veteres derunt, semper ex probatil quemque exemplari trans runt; aut non interdum nie in corrigendis, quae non quebantur, et propterea dosa putabant, sibi pern runt. Et qui deinde revo identidem editionibus incho ab illis manus perficere luerunt, ut complura, in bus priores defecerant, clare procuravere, ita in paucis offenderunt ipsi, et quid rectius inveniendi occ nem praebuere secuturis. tam ampla doctrinae indust que exercendae materia valuerit noster hic tertius h

dem labor, tuum judicium facio, Princeps Sapientissime: neque in hac parte Laurentio Vallae decedo, qui Alphonsum Arragonium suarum in Livium curarum censorem habuit. Num minor nobilitas tua? cujus originem ad vetustissimos et magnanimos Widekindos refers? unde nunc quoque domus praesigni diademate redimita communem cum Fürstenbergiis Baronibus sanguinem ducit? quae heroas pace belloque spectatos edidit plurimos: inter hos inclitum militari gloria et factis Guilhelmum, Ordinis Teutonici in Livonia Magnum Magistrum, et Sacri Romani Imperii Principem, quem virtute invictum et superiorem potentissimus Moschorum tyrannus confessus est eo ipso, quod non nisi scelere suorum ac perfidia vinci posse speravit. et illud ejusdem, quae sacratum caput tuum non ornat magis, quám ab eo ornatur, Principalis Mitrae maximum decus, nisi te majorem videre gauderet, Theodorum? Num pectore pleno pietatis, officii, morum, altitudine animi, sanctitate propositorum, magnitudine cogitationum, moderatione potentiae, cura civium pariter et benevolentia inferior es? Nam ne fortunam jactet, et tua regia est. Porro neque Artaxerxem sibi praeferebat Agesilaus, nisi justitia vinceret. Praeterea meritis paratur solium verum, et raro cruentum est; raro non purae, ut Pontificum, manus. Sed obtineat sane rex clarissimus salvam aeternamque gloriam, quia ingenia fovit, doctorum consuetudinem appetivit, inter hos et libros, quicquid ei otii relinquebat sceptri occupatio, dispertivit. Numquid non eadem parem famam et jam circumdant, et apud posteritatem spondent tibi? Ille tamen audire tantum potuit carmina: tu linenda cedro pangis, ut nemo meliora, nemo magis antiquis aemula, et quidem, ut tot generum propriam cujusque laudem impleas. Tuum est non modo saxeas moles erigere, et locorum genium, magni dici testem, coli jubere; non modo sumptum praecipuis operibus impensum subscribere, sed etiam titulos dictare, neque ad eos formandos in consilium vocare, nisi ut recites. Hoc vero vix ausi, quos sequeris, gentium domini: Cn. certe Pompejum, quid de se ad aedem Victoriae digne loqueretur, ad doctissimos civitatis retulisse accepimus. At tu Varianae cladis, quae in finibus tuis contigit, nomenque campo dedit, tropaeum Arminio posuisti, et ipse sic inscripsisti, ut idem sit liberatae Germaniae et tui ingenii monumentum. Itaque rursus hic me confundit impeditque felicitas votorum meorum: potius verendus, quam optandus talis judex, cui non possunt nisi lectissima et limatissima, et qualia ipsi domi nascuntur, satisfacere. Sed vicissim pendentem animi solatur et confirmat illa tua unica et summa benignitas, ille amor commodi universorum: et pollicentur fore, ut, quod utile studiis reperies, etsi longe infra illam, ad quam te ac tua exigis, summam sit, non rejicias. Sic soliti sunt sanctissimi decessores tui loca et lautia praebere invitatis ad se Musis, etiam illo tempore, quo propemodum omni orbe exulabant. Nam quid admirabilis ille et divinus Meinwercus? quid tertius ab illo Imadus? de quibus in prioris vita legimus, quae eodem exemplo, non fastidita aevi simplicitate, apponi operae pretium est. *Studiorum multiplicia sub eo floruerunt exercitia. Et bonae indolis juvenes et pueri strenue instituebantur, norma*

regulari proficientes haud segniter in claustrali disciplina: ... doctrinae ... sororio ... o in Pa- publice ... ndo tibi ... olastici, clarique magistri ... ium, qui- ... at circa quadrivium. ubi Mathematici claruerunt et Astronomici, habebantur Physici atque Geometrici. Viguit Horatius magnusque Virgilius, Crispus et Sallustius, et urbanus Statius: ludusque fuit omnibus. insudare versibus, et dictaminibus, jucundisque cantibus. Quorum tu dignissimus successor multo eadem pulcriore et splendidiore praebes tuis, quod et in omnibus profecit hic seculi alter, et, quod maximum est, de professoribus artium, non suffragatoribus aut commendatoribus, (ut plerique Principes et magistratus, quibus saepe fucum fieri et imperitos obtrudi et necesse et palam est) sed tibi, sed tuis ponderibus credis. Denique et T. Livium jam olim beneficii sui fecit illa tua Episcopalis Paderborna. inde enim profectus P. Horrion S. J. nobile illud fragmentum, quo XXXIII. liber redintegratus, et memorabile proelium ad Cynoscephalas enarratum habemus, e membranis Bambergensibus primus eruit atque descripsit, et, quum id alii publicassent, ut fieri solet in festinatis atque interceptis, parum ad archetypon fidem, in sua urbe emendatius et eruditis notis ornatum edidit; gentilique et consanguineo tuo Principi in dedicatione Academiae, quam ille optimis auspiciis excitavit, et tibi, alteri conditori, restituendam eamdemque transmisit, velut [illegible] chon, obtulit. Redit igitur j... ad te, quod omnis aetas ve... debebit; non jam, ut aliq... laceri Hippolyti, *forma cura... Et turpe multo vulnere ab... ptum undique*, sed vivum corpori suo insertum, ut re... divus cum humero eburneo ...lops. Quod si non opus om... approbabimus tibi, at certe ...stram in colenda magna virtut... tuarum imagine devotionem. V... le, Reverendissime ac Celsissi... Princeps, et ad Nestoreos ann... publice domique felix, exe... plum seculo, beatitudinem tu... incrementa literis, quod fac... praesta. Lugduni ad Rhenum d. IX. Cal. Majas A. C. CIƆ IƆC LXX...

Reverendissimae Celsit...
dini Tuae
Devotissimus
JOHANNES FREDERICUS GRONOVI...

LECTORI BENEVOLO.

Si opus esset, amice Lecto... non gravarer tibi longam de Livio fabulam serere: suppe... enim materia: sed tantum dictu... est, ut quaedam non esse di... praestaret, et illorum aliu... quaerat in hoc certe schedio a... lectione mavis avocari. Hoc ... gitur exspectas potius, ut, q... fiducia sim aggressus rem mi... me vulgaris animi, quam ... ausurum, ut sic dicam, ... tabas, et priusquam posceret... ne ipse quidem credidi, ut p... petuis notis historiae Roman... principem emendatiorem r... dere conarer, hic in limine differam. Ubi primum illud ... lictum a prioribus occupabo, grata commemoratione doctoru... hominum, quos curae aliqu... huic scriptori vitae restituen... post literas renatas impertisse ... cepi, praesertim antiquiorum et ipsorum pariter Manes et ... torum studia demerear. Ill...

omata (ut tum loquebantur) fol. Romae mcccclxxi. et Tertia et Quarta decas, ibidem mcccclxxii. Extant Opera ejus a Mich. Ferno collecta, et Venetiis in vulgus data: in his nuncupatio hujus lucubrationis ad Jacobum Amanatum Lucensem Cardinalem Papiensem: unde digna visa sunt haec, quae exsignarem: *Genus est in eo scribendi proprium et suum, et idipsum splendidum atque magnificum, et tanquam ad spectaculum quoddam magnitudinis sublime et elevatum, de per omnes circumductum amplitudinis gyros: ita ut eruditorum oculos late extendere atque extollere in altum possit, imperitis caliginem afferat. Inde librariorum coorti errores, dum, quod ipsi non capiunt, nimium esse, aut, quod non cernunt, obscurum, aut, quod est inversum studio auctoris, depravatum putant; et de librariis emendatores facti, ubi plus adhibent judicii, ibi minus intelligunt. Horum igitur depravationes, quas tanta diuturnitate temporis tantaque barbarie necesse fuit esse quam plurimas, multis fretus exemplaribus corrigere aggressus feci, quod tu jussisti: etiam feci, quam potui, diligenter, ut huic novae miraeque industriae impressorum ipse quoque pro virili auxiliarer.* Deinde: *Quod ad me attinuit, nusquam curiosus interpres aut divinator, nihil praeter meum laborem et diligentiam attuli. quae utinam tanta fuerit, ut librariorum tollendis erroribus satisfecerit! Certe in hoc fuit maxima, ut Livii majestatem affectatione ingenii nusquam minuerem.* Andreae velut praescriptum una cum praefatione expresserunt (ita tamen, ut identidem ab eo recesserint) Mediolanenses, artem et impensas laudans Philippi Lavagniae mcccclxxviii. Tarvisinae utraque, referens has Decades a Luca Porro diligentissime recensitas, praelo suppositas fuisse a Jo. Vercellensi mcccclxxxii, et iterum quinto; quae duae sunt editiones diversae per omnia; non, ut nunc interdum illudunt, primum modo folium cum anno habent mutatum: duaeque Venetae, quae per Bartolomaeum de Zanis a Portesio summa industria se conditam cantat mccccxcviii, et quae per Georgium de Rusconibus Mediolanensem m d l. Non multo serior, si non antiquior quibusdam, est Bechariana, charta ὀκταπτύχῳ, (et primam ea forma contractam hanc censeo, nec vidi, nisi quod habeo ejus specimen, a Tobia Andreae donatum) dissimulato loco et tempore unam praeferens utriusque notam, Augustini Becharii sacerdotis ad Studiosos alloquium, quod testimonio Quintiliani, Hieronymique ac Plinii narratiuncula de Gaditano Patavinum visente constat. Ab eodem Bechario Justinum M. Antonio Coccio Sabellico recognitum prodiisse testatur Matt. Berneggerus. Proxima mihi oblata est, quam Lutetiae m d xiii. emisit Jod. Badius Ascensius. is lectorem monet superiore conatu ante biennium operas suas deceptas codice, qui M. Sabellicum exactorem praedicaret, plusculas mendas non exemisse: quo serius comperto se curasse reliquias Livianas cum decem diversae monetae aut scripturae exemplaribus conferri a Gerhardo Vercellensi Burgundo. Atque hae omnes libro tertio et trigesimo magnaque parte quadragesimi, finitae scilicet in his verbis cap. 37. *per omnia fora conciliabulaque edixerunt*, destituuntur: ego autem cunctis praeter Campanicam et priorem Tarvisinam, ut inciderat, quod,

r et | lani biennio post ex hac tr
uae- | prioribus quartum tomum
na- | diderunt. Beati Rhenani e
me- | gismundi Gelenii quando a
qua- | fuisset sociatus labor, cum
ip- | bitarem, Conr. Gesneri Bi
rum | thecam consului; etsi citr
his | los, quos recensui, tanquam
est. | motiores, aciem intentioni
itur | ruptam habuisset, hos tamen
ma- | vios, tum utique, ac pro
ora | quiores subtilius persecutar
oiae | tus. At illa me a primo n
nam | implicuit. nam sub Beati n
em: | ne, annotationes utriusque i
in- | stantes Livii libros Lugduni
que | sum narrat exiisse anno m
itus | sub Sigismundi Basileae
offi- | ipso Livio et seorsum Lug
e- | MDXLI. cum interim Glare
ano | suas Carolo V. Imperator
ao- | scriberet MDXL. et ibidem la
ad- | ret Frobenianam editionem
tum | pera et diligentia Rhenani e
ibus | lenii fultam. Recurro ad ea,
nam | sub Titi Livii nomine prius
inus | parum satisfecerant: et ib
esi- | venio Decades tres cum e
ntu | diata una cum emendation
stiis | et annotationibus doctorum
niu- | rundam virorum prolatas a
em- | benio MDXXXV. Hanc igitur
au- | decrevi, quam quaerebam
re- | nunc ipsum, dum haec scrib
the- | auctione volumen nactus, p
pu- | ter exspectationem video. I
anc | mus hic quoque in limine
ad | quitur Montiojum et Gele
'ar- | Franciscum Delphum, ab I
ve- | nano in consortium hujus
rum | vinciae se ultro adscitum e
, ut | tus. Decimo libro subjec
a | quod in scriptis nonnullis h
, et | tur: *Nicomachus dexter l*
ter- | *emendavi ad exemplum pa*
otii | *tis mei Clementiani. Victo*
ari, | *nus V C emendabam Do*
ere- | *Symmachis.* Hos excepit
nam | renus, quo dixi, primum a
nem | Quid autem de his senseri
re- | Victorius, prodit ad quan
rici | Rhetoricorum ad Herenni
ere- | scribens: *Germani autem*
ten- | *per eum locum restituer*

i T. Livii libros, quos tem-
ris vetustas et hominum in-
ria non absumpsit, summa
ra et diligentia emendatos
iderunt. Anno MDLIV. Seba-
anus Gryphius charta δωδε-
ιπτύχῳ, et minuto charactere
imus arctavit Livium, prae-
sita Erasmi tantum ad Mon-
jum epiſtola, nihil ipse pol-
itus: deprehendimus tamen
aedam novasse. Insequente
LV. Caelius Secundus Curio
rvagianae auxilium praeſtitit,
super illorum Vallaeque Lau-
tii et Sabellici Coccii mixtas
imadversiones sese ad ducen-
s emendaſſe locos et priſtino
tori reſtituiſſe teſtatur. Eodem-
e ipso Paulus Manutius au-
orem noſtrum ab Car. Sigonio
nnem serio caſtigatum, cum
usdem locupletibus Scholiis,
iam in Epitomas amiſſorum li-
orum, quas priores neglexe-
at, et nova Chronologia pu-
icavit. Quo plausu exceptum,
cat Had. Turnebus XI. Adver-
riorum: *Erroribus Livii ex-*
auriendis bonam fidelemque
vavit operam vir eruditissi-
us Carolus Sigonius: quem
go et antiquitatis peritissimum
bonorum scriptorum intelli-
entissimum et eruditissimum
ominare meritissimo possum:
t, si quid reliquum sit in Li-
o, perexiguum videri debeat,
quo levi parvaque opera alii
efungantur. Scholia sequenti
nno et Chronologiam, octupli-
ta charta, tomo singulari de-
t habenda Basileae Nic. Epis-
pius. Paulus repetivit suam
nno MDLXVI. in qua plus detra-
t scholiis, quam addidit, Si-
onius: eaque sic retractata, in-
rpositis, quae aut objecteve-
t Robortellus, aut suorum ex-
aaverat Glareanus, in Fran-
furtensem MDLXXXVIII. trans-
lit Fr. Modius. Tertiam cum
lis Sigonianis suppeditavit Al-
s nepos MDXCII. cui acceſſere

tavit: quorum in honorata turba si vel imo loco me adhaesisse feret posteritas, est, cur me laboris exhausti, de quo ne summis quidem facile concesserim, minime poeniteat. Quod autem persaepe opinionibus illorum non subscribo, cave obtrectationis id factum invidia suspiceris. Ego vero et praeclaros fuisse viros omnes et egregie animatos optimeque de Livio meritos lubens confiteor. Scio etiam nemini
[illegible] curiosius tractanti
[illegible]ntum semper animum
[illegible]usquam impingeret:
[illegible]hilo majorem felici-
[illegible]deo: nec, si quid in
[illegible] acrius dixisse vide-
[illegible]tem in illos dictum
[illegible] quam ne in se idem
[illegible] dicatur verentibus,
[illegible]s ipse similiter depre-
[illegible]ar, intercedo. Nam
[illegible]nonnunquam conse-
[illegible]cebunt, illud cogi-
[illegible]mnibus idem, quod
[illegible]censeri: neque ullum
[illegible]tatum hominibus tan-
[illegible]tionis excidere, ut
[illegible] imprudentes multos,
[illegible]neliant: tum non se
[illegible] Patriarcha Aquile-
[illegible]lao Barbaro, qui ne-
[illegible]io, *damnandos esse*,
[illegible]r modeste: vult au-
[illegible], eos demum justa in-
fungi) *qui ne sylla-*
[illegible]m *pati possint male collocatam*. Caeterum ut, quae meis orsis praeterea fuerint auctoritates, ne ignores, fidemque meam explorare, si libeat, possis, primos decem libros de meo oleo et sedulo contendi cum scriptis Isaaci Vossii duobus, B. Rottendorfii, Gudiano, Thuaneo singulis, quorum Gudianus ab initio tres fere libros et particulam quarti, Thuaneus cum texto reliquos integros continebant. Obiter et vellicatim consului de quibusdam locis Oxoniensem Collegii Novi, regium Lutetiae, aliquot Florentinos. Excerptas varietates optimi omnium partis hujus Florentini partim Lucas Langermannus, consobrinus meus, (qui et Halmaestadiensis) partim Marquardus Gudius subminiftrarunt: Buslidiani et Chiffletiani Albertus Rubenius: trium quondam Palatinorum codicum fide Jani Gebhardi Suffridus Sixtinus. Puteani quoque fratres schedas parentis sui Claudii, in quibus ex Ful. Ursini et Jac. Cujacii membranis paucula quaedam properata erant, ultro ingesserunt. Ab iisdem in Bello Punico secundo Cynosura nobis fuit liber, quo de Tito Livio nihil nec antiquius nec sanctius Europa custodit, majusculis literis, et plane, qualibus clarus ille Florentinus ex Pisano Pandectes, exaratus. Hic solus largiorem bonarum rerum, quam quicquid est reliquorum, esse nobis praestitit: et inde judicium faciendum, quantum non in Livio tantum, sed in aliis quoque priscis auctoribus restituendum restet, si ad illud aevum pretiumque codices nanciscamur. Etsi autem sollicita cura nullum apicem tam fidae manus non persecutum esse me credebam, tamen, quia tantum in uno ad omnia momenti erat, difficius oculis meis a Cl. Salmasio, ut libri, in cujus marginem plerasque minoris ponderis varias, cum chartis, in quas insigniores emendationes retulerat, quum forte in colloquio ostendisset, copiam mihi faceret, haud gravatim impetravi. Alexander Petavius Pauli F. Claudio Sarravio parario duos, unum pervetustum et isti primigenio fideliter ut plurimum adhaerentem, aut sic ab eo deflectentem, ut causa appareat; alterum etiam non malae notae; Ismaël Bullialdus ex Bibliotheca regia; Claudius Menardus Andibus suum singulos, non nimis quidem antiquos, sed

PRAEFATIO
JAC. GRONOVII

ante editionem anni CIↃ IↃ CLXXIX.

LECTORI BENEVOLO JACOBUS GRONOVIUS.

Quid aliud nunc ego hortor, quam ut faveas, Lector, atque etiam applaudas verbis, quibus optimum virum cum tot horarum impensis transegisse vides, et Livianas suas curas prosequutum esse, si non emendatissimae manus artificio, at opinor, et certe, ita illis satisfacientem, ut nulli priorum secundus numerari possit? Caeterum ita instituit natura et optimus naturae auctor Deus, ut sint transitus rerum, ut nova ubertate proveniant terrae, et secula in alias hominum formas transscribantur. Idcirco, quod itidem post aetatem nostram facturos speramus alios, ipse hanc vicem successi, non quo otium tam fideliter lacessitum rumperem, aut alia me sollicitarit species; sed, quum imitamentis et vitae et universae rationis paternae deludere me assuerim, indixit mihi et a me reposcit operam typographus. En dominam necessitatem: quam tamen et gravatus fui, et dubitationem indui, sed nequivi sic esse absonus, ut non libenter nunc quoque nomen meum industria Liviana respondere cuperem, praesertim quum liceret, ut in conditionibus olim, de quibus rebus sciam poteroque. Ita subivi onus tum ex se laboriosum, tum eo vel maxime amarum et invidiae proximum, quod judicandum fuit de judiciis patris, et tanti. Sed videlicet ne sol quidem, res solo tam constans et ob id producta, ne quam obscurari ac tenebris i tervenientibus obfuscari sol Qua fronte igitur homines op mus constanti eodemque semp acuminis tenore quidquam a gredi? Propterea quoties lib re sententiam meam aperui, mandatum vegetioris animi e felicioris horae peragere tenta non reor me fecisse, ut ne operis nunciatio impingi mi debeat, vel ad cujus poenite tiam redire non possim, ide que vicissim tuam, sed cand dam simul et eruditam, hum nitatem imprecor, ut in ea M sarum Gratiis junctum cogn scam. Quum Cantabrigiae h berna agerem, bellum Annib licum diligenter legi, adhibi membrana collegii Trinitati nec memini alium propius a archetypo Puteanaeo dissider Sequentibus aestivis Lutetiae Thuanaeis scriniis usus fui ite membranaceo ad bella Phili picum et Antiochium; ex e quod minuta et molesta es scriptura, nulli inspectum a spicans. Sed et ibidem Henr cus Valesius ille, et nunc et lim *Χρηστότατος*, ultro Livius quo usus erat, ad dies mi praestitit, ut varietates lecti nem ex MS. codice S. Victor ibi allitas, et si quid subito i petu annotatum aliud esset, meu facerem, nec neglecturus, n sine modestia effusurus. Ea o nia quum ab patre exactum i sperarem, intervenit Parca,

ia pro nullis facere jussit. Adeo on potuit venire in mentem, ore unquam, ut tam sollicito t ingenti ,classico excitaretur is nostra, et in campum, tot nte vigiliis praesidiisque occupatum, committendos lacertos ostros opperiri deberem. Nec nim defuissem instructiori apparatui, et inopinatae huic inustriae ampliora fulmenta adoccavissem. Nunc praeter expectatum citatus, nil nisi patrem ›ereri studui, et affectus in Liium propensissimi indicia edere, quo detrimentum omne ab ac ejus editione averteretur. i id agens aliquando illectus ii, ut quasi ex provocatione

in ris du co ch ha sol pa di ne Qu si me ha str leg pr la de

DEDICATIO ET

THOMAE H

ERILLUSTRI AC NOBILISSIMO JUVENI, JACOBO COMITI SARISBURIAE, VICECOMITI CRANBURNE, ET BARONI CECIL DE ESSENDON.

Etsi vereor, ne pudore et inenua quadam timiditate ab hac ompellatione refugias, nullus imen dubito, quin plerique aunus hoc, quod Tibi jam offero, et nobilitati et aetati Tuae ptissimum arbitrentur. Numuid enim Tibi, in adolescenae lubrico versanti, ad praedium magis accommodatum, uam Historia: unde Tibi Tuaene Britanniae, quod imitere, apias; unde foedum inceptu, oedum exitu, quod vites? Numuid Tibi in illo, quo inclareis, nobilitatis splendore, ad ritum decus augendum tuenmque magis utile futurum est,

qu sio re ill em Ti da fla da ru qu hi au re po gl tu ge se m Li tic pr ne le

est honori parique olim futurum est emolumento) proprio marte in epitomen redegisti. Erunt fortasse nonnulli, qui Tibi hanc laudem ideo invidebunt, quoniam eandem ipsi recusant mereri. Sed hi fere sunt molles isti et delicati, qui, domi inter mulierculas educti, adeo pernicioso optimarum rerum fastidio tenentur, ut in fabulis audiendis legendisve aetatem terant. Quo fit, ut magnificum aliquod honestumve raro cogitent, rarius aggrediantur. Te vero ad longe pulchriora et praestantiora decet egregia Tua indoles, praeceptis institutisque philosophiae imbuta, summaque Doctorum auctoritate, et praeclaris Academiae exemplis munita: Tibi veram gloriae semitam monstrabit Livius, heroum, omnis aevi nobilissimorum, vestigiis signatam et impressam. Perge itaque viam, quam ingressus es, insistere; qua Majores Tui inclyti, MAGNI CECILII, iverunt; qua Tibi pariter eunti certissimus est ad honoris fastigium adscensus. Perge literas, quas moribus suavissimis ornas, acri ingenio et singulari industria excolere. qua re ut nihil Tibi ad famam illustrius, ita nihil bonis omnibus artium liberalium amantibus optatius potest accidere: nihil pubi ingenuae magis volupe erit, quam ad nominis immortalitatem Tecum, juventutis Academicae principe, contendere; quem persuasum habemus lubentissime suscepturum esse literarum patrocinium, quem non vani auguramur istud patriae decus et tutamen allaturum, quod sub ELIZABETHAE MAGNANIMAE auspiciis attulerant proavi Tui, viri virtute, sapientia, integritate clarissimi. Faxit Deus, ut spem, de Te haud temere conceptam, ratam facias, ut literatis firmissimo sis praesidio, utili optimatibus exemplo, universis summae ad
rationi.

Dignitatis Tuae cultor
observantissimus
THO. HEARN

LECTORI S.

Quum rara admodum es
Livii exemplaria emendatio
et quae nitoris aliquid prae
ferebant, magnoque optimi
storici desiderio flagrarent
venes literis humanioribus
diti; maxime e re illorum
visum est, ut aliquis de nova
ditione typis nostris adorna
cogitaret. Quum vero alii,
genio et eruditione praestan
hoc sibi negotii dari noluer
me tandem ad illud aggredi
dum hortatu suo impulit Vi
micissimus, bibliothecae Bo
jenae praefectus: qui, ne
met oneri subtraherem, id
qua ex parte se allevaturum
benigne pollicitus est. Eo
quidem optimas artes pro
vendi studio tenetur, ut a b
agendi proposito nec horum
quitate deterreri potuerit,
id genus conatibus plurim
obstant, nec improbis illor
calumniis dimoveri, quibus
que fortuitum est ad honore
vehi, ac aliis a principibus
sci. Hujus itaque auctorita
quae apud me non parum
let, lubenti animo parui, ej
que consilio (cui cum aequis
rum aestimatoribus multum
buendum censui) protinus
rem gessi. Ita tamen, ob o
ris molem et difficultatem,
nit, ut non nisi post biennin
in Codd. MSS. et editis con
rendis, notisque colligendis
digerendis insumptum, prelo
ercendo memet accingerem. Qu
et hoc lentius aliquanto, qu
vellem, licet processerit: tam
ad extremum te, Lector ben

ti compotem fecit; mi-
mni cura et cogitatione
pographicis diu intento,
aliquando liberum re-
it te paucis alloquerer,
ianarum editionum bi-
pertexam, et tibi e-
quo pacto ingentis cor-
rs non exigua e tempo-
ragio emersit, et jam
deterso eruditorum
tractari non erubescit.

ub artis typographicae
lorum juventuti T. Li-
igno cum plausu prae-
Victorinus Feltrensis,
ft, ut illum divulgandi
injiceretur Johanni An-
oftea Aleriensi antiftiti;
ftum, quod fuerat prae-
tui, exemplar nactus,
nium primus, sub au-
ulli secundi summi pon-
ypis (a) edidit. Quum
us editionis exemplaria
LXXII. (b) tantummodo
erant) cito distraheren-
nnio poft Johannes An-
ampanus, vir excelsi et
ingenii, primum Co-
is, deinde Interamnien-
opus, Codicis MS. an-
subsidio auctorem no-
nge emaculatiorem pu-
dit. Hunc in Livio ac-
subsecuti sunt alii non-
n critica versatiffimi;

chio et Wolfgango A
ma fide describend
Quin et quum septem
ultimos de bello Ma
Asiatico eosdem co
tur membranae, lect
gatis discrepantes n
cerptas effe voluit,
nis suae calcem velu
nobiliffimum conjec
magna cum gratula
ptum eft ab orbe er
rasmus, ut palam f
immortalis honos i
qui veterum monum
dis et elimandis op

ide Ughelli Ital. Sacram, Tom. I
in Liv. et Editionum conspectu
(b) Vide Aleriensis Epiftola
Nicolai Lyrani Brabanti in bibl
XXII. praefixam, et Xyfto IV. Po
eynhem et Arnoldi Pannartii, in
m tunc exercentium, inscriptam
arte typograph. p. 46. (c) V
Edit. Jo. Burchardi Menckenii,
p. 411. (d) Vide Franc. Peta
arum, sub T. Livio, et epiftola
operum, edit. Bas. CIƆIƆLIV. P
a lib. 7. c. 12. Joan. Saxonii Com
. Pignorii Symbolic. Epift. 44. et

Illud mirifice laudibus extulit in epistola Misobarbaris et Philomusis inscripta. Isto magni pretii reliquiae alios ad bibliothecarum forulos excutiendos incenderunt: multisque locis perlustratis tandem Simon Grynaeus, vir ut omni literarum genere praecellens, ita optimarum artium studiis provehendis natus, in quinque libros priores Decadis quintae (verum hic illic, pro dolor! mancos et hiulcos) in monasterio (*e*) Larisseno, aut, ut vulgo, Lorensi, conservatos forte incidit; et, opera doctissimorum virorum Rhenani et Gelenii usus, una cum reliquis libris Basileae excudit anno CIↄIↄXXXI, Erasmi epistola elegantissima ei praefixa ad generosum adolescentem Carolum Montiojum, Britanniae suae gloriam.

Hisce viris egregiis Livium, sed lacerum et vulneribus foedatum, acceptum referimus, mendisque adeo innumeris scatentem, ut paucissimi ex illius lectione utilitatem aliquam aut voluptatem perciperent, donec ei manum medicam porrexit vir maximus Carolus Sigonius, Italorum post literas renatas disertissimus, et in erudita antiquitate peritissimus. Is ex diuturna Romanae historiae lectione, diligenti scriptorum librorum collatione, lapidum veterum et nummorum inspectione, ingenio plane divino et admirando fretus, infinitas fere labes, quas alii non vidissent aut neglexissent, aut idoneis testimoniis destituti non sustulissent, amovit prorsu[s] et genuinam auctori scriptura[m] restituit, textumque, hoc mod[o] perpolitum et integritati sua[e] redditum, iterum atque iteru[m] publicavit, typis adeo nitidi[s], adeo venustis, ut nihil supr[a]. Adhuc tamen, quamvis nihil S[i]gonii diligentiam effugisse vide[a]tur, Livianae historiae part[i]culam non contemnendam, [e]tem immani mole resectam, Bam[bergae] reperit Joannes Horrio anno MDCXV. quam, Bartholin[us] Urbinati statim communicatam Venetiis cum notulis impress[it] Antonius Quaerengus anno (*f*) MDCXVI. sequenti autem anno Pa[derbornae] non paullo correcti[o]rem tacito nomine publicav[it] ipse inventor. id quod J. F. Gr[o]novium (*g*) docuit Bernard[us] Rottendorfius. Quin genuin[um] sit Livii fragmentum, non [est] quod dubitemus, licet illud Livii manu esse nonnulli pern[e]garint: inter quos utinam n[on] recenseretur cl. J. G. Vossiu[s] (*h*) vir in aliis plerisque acr[is] ac subtilis judicii.

Livii nihil praeterea alicu[bi] latere plane persuasum habe[o], quum nemo adhuc, qui post Ho[r]rionem sollicite Codices MS[S.] evolverit, aliquid hactenus i[n]editum deprehenderit, praet[er] breviculum illud ἀποσπασμ[ά]τιον, in membranis Laudinis r[e]pertum; de quo dissertatione[m] egregiam ad nos perhumanit[er] misit (*i*) cl. H. Dodwellus. N[a]m quae de Livio, Constantinopo[li] vel in Mauritaniae bibliothec[a] conservato, narrata (*k*) comp[...]

(*e*) Iste Codex hodie in bibliotheca Vindobonensi conservatu[r] teste Lambecio in Catalogo lib. 2. pag. 622, 918. etc.
(*f*) Vide Catalogum bibliothecae Francof. (*g*) Vide J. Gronovii praef. ad Liv. (*h*) De Hist. Lat. l. 1. c. 19. (*i*) Vi[de] Annott. ad Livii Vol. 6. pag. 210. (sive hoc tom. pag. 850.)
(*k*) Vide Pet. de Vall. Itin. Part. 1. cap. 9. et Morhof. de Liv[io] Patavin. pag. 478. (sive hoc tom. pag. 54.)

emplar, quod a viro doctissimo et optimo chronologo Guilielmo Lloydio episcopo Vigorniensi accepi.

Eandem etiam, quam in textu Liviano adhibui, curam ad Epitomas transtuli, quae opera nostra non indignae visae sunt: quum et antiquitatem prae se (p) ferant, et tristem plus quam dimidii Livii jacturam aliqua ex parte resarciant. In iis illustrandis adjutus eram notulis, quas docta Pithoei manus sui exemplaris orae alleverat, et Codice MS. in Collegio Novo, (cujus, ut obiter id dicam, varietates aliquammultas mihi ad levandum laboris taedium mecum communicarunt viri eruditissimi Franciscus Cherrius et Henricus Dodwellus, amici inter paucos mihi summe colendi) ut et altero membranaceo optimae notae, quem ad me (opere jam longius provecto) comiter transmisit Antistes reverendus Joannes Morus, a sede Norvicensi ad Eliensem nuperrime promotus. Hisce demum fragmenta adjeci; et mox annotationes proliziores, quae suis in locis commode non potuerunt infimam paginae partem occupare; deinde et Doujatii supplementa lacunarum, quae in quinque libris postremis hodie superstitibus a Freinsh[…] erant praetermissae: Frei[…]miana librorum deperdit[…] supplementa (spissum opu[…] magnae diligentiae) seors[…] dituras, modo tantae ordiu[…] rei faveant nostrates, et a[…] auxilium sit, a quibus sum[…] esse deberet.

Postremo ad opus clauder[…] et absolvendum Indices de[…] (prioribus diffusos) concinn[…] satis, ut opinor, locupletes[…] tis accuratos. In animo e[…] habui tabulas Geographicas[…] ficere, auctori nostro accom[…] datas; donec illud me mo[…] runt amici, eas exiguo fo[…] sui, nisi, ad instar Cluver[…] rum aut Ametianarum, sic[…] fere nomina complecteren[…] quae res longe ampliores d[…] scebat chartas, quam mi[…] formae volumini congruere[…]

Jam nihil reliqui esse arbi[…] nisi ut, commissis omissisque[…] sceres, postularem; teque e[…] et obtester, Lector benevol[…] mecum gratias agas Viro e[…] gio supra laudato, qui pro[…] sis mihi factis religiose f[…] et, semet solita benignitat[…] minutissima quaeque demitte[…] non modo spem meam suffi[…] sed et superavit. Vale, e[…] ceronem a nobis exspecta.

Ex bibl. Bodl.
tertio Iduum Maji
MDCCVIII.

(p) Vide Voss. de Vitiis serm. pag. 109. Jac. Gohorii prae[…] Animadvers. T. Livii lib. 1, 2, 3. et Historiae Augustae Scr[…] rum per Sylburgium Vol. 1. pag. 485. in Andreae Schotti pr[…]

toti adhibitus, et re atque opere principis adjutus, nec tamen cura et sollicitudine vacuus, Rostochium adiit, neque in aerumnis et difficili fortuna animum abjecit. Ibi cum aliquamdiu substitisset, et Gustrovii etiam in Praeniano convictu diligentiam comprobasset, reversus, spem consequendi muneris professorii cepit. Sed, ne id fieret, religio impediebat. In Sueciam quoque accitus est a Skytta; sed res exitu caruit ob sacra diversa. Tandem virum religione disjunctum, sed doli fallaciaeque expertem, suscepit extorrem Groninga, quam ornavit, Ubbonis Emmii successor factus, sed in maximis conatibus discessit. Qua de re, dum haec mecum reputo, statui denique de celeberrimorum Virorum sententia, et semel iterumque facta interpellatione, has Jani Gebhardi ad prelum paratas lectiones varias et Animadversiones in Titi Livii Historiarum libros nunquam editas, publici juris facere, idque adeo necessarium duxi, ut non solum officio, verum etiam Reipublicae literariae commodo, imo mihi ipsi, defuturum existimarem, si aliquam ei rei moram ulterius interponerem: praesertim cum non ad Livium tantum, sed et ad totam Romanam antiquitatem solidius illustrandam permultum eae conferant, et locorum vexatorum varie hinc inde ab interpretibus distortorum enodatione, rerumque, quae in iis continentur,

utilitate et pondere maxima
gravissimarumque expositio
atque e Graecis auctoribus i
tuta illustratione, citra meum
stimonium se satis rerum pe
commendent. Verum enimv
cum negotium hoc Bibliopo
flagitet, cujus sumtibus inpri
tur opus, et in doctorum adeo
nus usus que perveniat: prop
ea omnes, qui literarum st
amant, fovent, ac tuentur, eo,
par est, observantia rogatos v
ut, si quem promovendae ha
castigationum editionis mod
consiliumve sciant, resciscant
suum mihi gratificandi studiu
pro communi literarum emo
mento susceptum, haud de
gent, sibique persuadeant,
minus facilem, si id requirat
me praebiturum esse tam in
Fratris, quam in A. Buchne
Notis ad Livium nunquam a
editis, cum eruditis vel separa
communicandis, vel etiam, q
meum suffragium esset, operi h
subjiciendis aut intersere
Interea, dum illud fiat, ut T
Lector humanissime, de ipso in
tuto satius constet, quidque de
so opere judicandum, tui jud
sit quodammodo dignoscere,
ciminis loco primum Livii H
riarum librum Jani Gebha
Notis illustratum explicatum
in praesenti do, reliquos,
Deus dederit, neque fortuna
benignior neglexerit, prima
que occasione usibus tuis c
modaturus. Dabam e Museo,
tembergae Saxonum, pridie
narum Maji A. R. G. clo Io c

ELOGIA AUCTOR

JUDICIA DE

Seneca pater Suasoria VI.

Quoties magni alicujus mors ab Historicis narrata est, toties fere totius consummatio vitae, et quasi funebris laudatio redditur. Hoc semel atque iterum a Thucydide factum: idem in paucissimis personis usurpatum a Sallustio. Livius benignius omnibus magnis viris praestitit. Sequentes Historici multo id effusius fecerunt.

Mox eadem.

Ut est natura candidissimus omnium magnorum ingeniorum aestimator T. Livius, plenissimum testimonium Ciceroni reddidit.

Prooemio lib. v. *Controvers.*

Pertinere ad rem non puto, quomodo Lucius Magius gener Titi Livii declamaverit, quamvis aliquo tempore suum populum habuit; cum illum homines non in ipsius honorem laudarent, sed in soceri.

Controvers. XXIV.

Titus Livius tam iniquus Sallustio fuit, ut hanc ipsam sententiam (*Res secundae mire sunt vitiis obtentui*) et tanquam translatam, et tanquam corruptam dum transfertur, objiceret Sallustio. Nec hoc amore Thucydidis facit, ut illum praeferat. Laudat, quem non timet; et facilius putat posse a se Sallustium vinci, si ante a Thucydide vincatur.

Titus
qui ve
consec
scurita
ajebat,
legante
μαίνου

Vell.

Hist
que p
praete
vetere
ctogin
vum t

Ide

Pen
culis
inter
emine
gilius
tus Sa
que e

Valer

Qui
exced
quoqu
riter
tio.
pud B
gnitu
tilii B
prohi
ingen
ribus
cum t
quire
torme
licum
berib

ribus
rribi-
ro suo
risque
vicina
inde
etiam
viginti
issum,
c. xvi.
verum
imum
ir in-
boni.
aut
gnum,
e c. ix.
orum
lcher.
monu-
, sic-
egum
s fu-
d aut
l pro-
quam
erui,
De-
pro-
m di-
lligas
cum
oris;
ut T.
deri.
cuit
a di-
possis
tem,
per-
unt,
non
ma-
sium
t re-
emi-

nere est et post duos esse. N
mina adhuc Livium: scripsit
nim et Dialogos, quos non m
gis Philosophiae annumer
possis, quam Historiae; et
professo Philosophiam contin
tes libros. huic quoque da
locum. Vide tamen, quam m
tos antecedat, qui a tribus v
citur, et tribus eloquentissim

Idem lib. v. *Natur. quaest.*
cap. XVIII.

Hunc quod de Caesare olim m
jore vulgo dictitatum est, et
Tito Livio positum: *In ince*
esse, utrum illum magis na
reipublicae profuerit, an n
nasci; dici etiam de ventis p
est.

Fabius Quintil. lib. I. *Insti*
Orat. cap. IX.

Peregrina porro ex omnib
prope dixerim gentibus, ut h
mines, ut instituta etiam mul
venerunt. Taceo de Tuscis
Sabinis et Praenestinis quoqu
nam, ut eorum sermone ute
tem, Vectium Lucilius insect
tur, quemadmodum Pollio d
prehendit in Livio Patavinit
tem: licet omnia Italica pro L
tinis habeam.

Lib. II. *Instit. cap.* IV.

Saepe etiam quaeri solet
tempore, de loco, quo gesta r
dicitur. nonnunquam de pers
na quoque: sicut Livius freque
tissime dubitat, et alii ab ali
Historici dissentiunt.

Lib. ejusdem cap. VI.

Ego optimos quidem, et stati
et semper, sed tamen eorum ca
didissimum quemque, et maxim
expositum, velim: ut Livium
pueris magis, quam Sallustium
et hic historiae majoris est a
ctor: ad quem tamen intelliger
dum jam profectu opus sit. C
cero, ut mihi quidem videtu
et jucundus incipientibus quo
que, et apertus est satis: ne

Suetonius Tranquillus Caligula cap. XXXIV.

Sed et Virgilii et T. Livii scripta et imagines, paulum abfuit, quin ex omnibus bibliothecis amoverit. quorum alterum, ut nullius ingenii minimaeque doctrinae; alterum, ut verbosum in historia negligentemque carpebat.

Idem Claudii cap. XLI.

Historiam in adolescentia, hortante T. Livio, Sulpicio vero Flavo etiam adjuvante, scribere aggressus est.

Idem Domitiani cap. X.

Metium Pomposianum, quod habere imperatoriam genesin vulgo ferebatur, et quod depictum orbem terrae in membranis, concionesque regum ac ducum ex T. Livio circumferret, interemit.

Martialis lib. XIV. *Epigr.* cxc. *de Livio in membranis.*

Pellibus exiguis arctatur Livius ingens,
Quem mea non totum bibliotheca capit.

Plinius Junior lib. II. *epist.* III.

Nunquamne legisti, Gaditanum quemdam Titi Livii nomine gloriaque commotum, ad visendum eum ab ultimo terrarum orbe venisse, statimque, ut viderat, abiisse?

Statius Papinius, lib. IV. *Silv.* VII. *ad Maximum Junium.*

Sed tuas artes puer ante discat;
Omne quis mundi senium remensus,
Orsa Sallusti brevis, et Timavi
Reddis alumnum.

Justinus, qui Trogum contraxit, lib. XXXVIII. *Histor. c.* VI.

Quam orationem dignam duxi, cujus exemplum brevitati hujus operis insererem; quam obliquam Pompejus Trogus exposuit: quoniam in Livio et in Sallustio reprehendit, quod, conciones directas pro sua oratione operi suo inserendo, hist riae modum excesserint.

Ausonius, de Staphylio Rhetore, in Profess. carm. XX.

Grammatice ad Scaurum atq
Probum, promtissime rhet
Historiam callens Livii et H
rodoti.

Flavius Vopiscus in Aureliano, cap. II.

Afferente Tiberiano, quod P llio multa incuriose, multa br viter prodidisset; me contra cente, neminem scriptoru quantum ad historiam pertin non aliquid esse mentitum; pr dente quin etiam, in quo Livi in quo Sallustius, in quo Corn lius Tacitus, in quo denique Tr gus, manifestis testibus convi cerentur.

Idem in Probo, cap. II.

Cn. Pompejum, tribus fulge tem triumphis, belli Piratic belli Sertoriani, belli Mithrid tici, multarumque rerum gest rum majestate sublimem, qu tandem nosset, nisi eum M. Tu lius, et T. Livius in literas r tulissent? etc.

Mox eodem capite.

Et mihi quidem id animi fu non ut Sallustios, Livios, Tac tos, Trogos, atque omnes dise tissimos imitarer viros, in vi Principum et temporibus dis gendis, sed Marium Maximu Suetonium Tranquillum, F bium Marcellinum, Gargiliu Martialem, Julium Capitolinu Aelium Lampridium, caetero que, qui haec et talia, non ta diserte, quam vere, memori prodiderunt.

Eusebius in Chronico num. 195

Ea quae de Catilina, Cetheg Lentulo, et consule Cicerone Sallustius scribit et Livius, ho gesta sunt tempore.

Idem, num. 1958.

Messala Corvinus orator nasc tur, et T. Livius Patavinus scri ptor historicus.

Idem, num. 2033.

Livius Historicus Patavii moritur.

D. Hieronymus in Prooemio in Danielem, tom. III. *p.* 1073. *ed. a Martianeo procuratae.*

Ad intelligendas extremas partes Danielis, multiplex historia Graecorum necessaria est, etc. praecipueque nostri Livii, et Pompeji Trogi, atque Justini; qui omnem extremae visionis narrant historiam: et post Alexandrum usque ad Caesarem Augustum, Syriae et Aegypti, id est, Seleuci, et Antiochi, et Ptolomaeorum, bella describunt.

Idem Epistola ad Paullinum tom. IV. *part.* II. *pag.* 565.

Philosophi proponant sibi Pythagoram, Socratem, Platonem, Aristotelem: Poëtae aemulentur Homerum, Virgilium, Menandrum, Terentium: Historici Thucydidem, Sallustium, Herodotum, Livium: Oratores Lysiam, Gracchos, Demosthenem, Tullium.

Idem Epistola ad Paullinum, tom. IV. *part.* II. *pag.* 568.

Ad Titum Livium, lacteo eloquentiae fonte manantem, de ultimis Hispaniae Galliarumque finibus, quosdam venisse nobiles legimus; et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa aetas inauditum omnibus saeculis celebrandumque miraculum; ut tantam urbem ingressi, aliud extra urbem quaererent.

De quo Gaditano iterum Epistola ad D. Augustinum quadam.

Sidonius Apollinaris Paneg. Anthemii, vs. 188.

— vel quicquid in aevum
Mittunt Euganeis Patavina volumina chartis.

Cassiodorus in Chron.

C. Caesar VI. et M. Agrippa III. Caesar leges protulit, judices ordinavit, provincias disposuit, et ideo Augustus cognominatus est: cujus temporibus floruit Virgilius, Horatius, et Livius.

Joann. Malela in Chron. Part. I. *pag.* 276.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις Λίβιος ὁ σοφὸς Ῥωμαίων ὑπῆρχεν ἱστορικὸς, ὃς ἐξέθετο πολλὰ περὶ Ῥωμαίων.

Gelasius Papa in Epist. adversus Andromachum, apud Baron. in Annal. Eccl. ad ann. CCCCXCVI. *num.* XXXV.

Dic mihi, quum saepe numero in Romanis historiis legatur, Livio auctore, saepissime in hac urbe exorta pestilentia infinita hominum millia deperiisse, atque eo frequenter ventum, ut vix esset, unde illis bellicosis temporibus exercitus potuisset adscribi: illo tempore Deo tuo Februario minime litabatur? An etiam cultus hic omnino nihil proderat? Illo tempore Lupercalia non celebrabantur? Nec enim dicturus es, haec sacra adhuc illo tempore non coepisse, quae ante Romulum ab Evandro in Italiam perhibentur illata. Lupercalia autem propter quid instituta sunt, (quantum ad ipsius superstitionis commenta respectant) Livius secunda decade loquitur: nec propter morbos inhibendos instituta commemorat, sed propter sterilitatem (ut eidem videtur) mulierum, quae tunc acciderat, exsolvendam.

Testimonium hoc paullo longius ideo laudavi, quod tom. VI. *inter fragmenta Livii proferri omissum sit.*

SYLLABUS CODICUM, QUIBUS IN LIVIO RECENSENDO USUS SUM.

Et quidem ad Decada primam hi mihi praesto fuerunt.

I. Florentinus, qui servatur Florentiae in bibliotheca Serenissimi Magni Etruriae Ducis Medicea, ac notatur numero XVIIII. Hujus, cum editis collati, variantes lectiones, a viro Eruditissimo Abbate Antonio Maria Salvinio anno cIↃ IↃ CC XVII. confectas, ex peregrinatione Italica in Angliam attulit, et liberaliter mecum communicavit Illustrissimus Thomas Coke, Baro de Lovel. Verum quum eo demum tempore ad me adferrentur, postquam typographorum operae jam ad lib. 3. cap. 32. pervenerant, prioris partis varietates, ne Lector se iis carere aegre ferret, ad finem tomi secundi, quo loco aliquid vacuae chartae supererat, subjunxi. Eodem hoc codice in adornanda altera Livii editione, quae anno cIↃ IↃ C LXV. prodiit, usus est J. Fr. Gronovius, excerpta ejus nactus partim a consobrino suo Luca Langermanno, partim a Marquardo Gudio, et recte testatur, eum omnium hujus partis optimum esse. Verum quaedam spicilegia relicta fuisse, nec eo consulendo me operam lusisse deprehendi.

II. Fragmentum Havercampianum est codex membranaceus, forma majori, quem Hagae Comitum in auctione quadam, quae Petavii et Mansartii nomina praeferebat, divenditum Henr. Hadr. van der Marck, toparcha in Leur, sibi comparavit: postea vero vir Clariss. Sigebertus Havercampius, quum bibliotheca Markiana publice distraheretur, coëmit, et usibus meis benigne indulsit. In hoc codice pauca tantum libri primi et secundi Liviani fragmenta exstabant. Et quidem duo tantum ex libro primo. Eorum prius incipiebat a cap. 3. §. 4. voce *creverant*, et desinebat in cap. 7. §. 4. voce *facinorisque:* posterius a cap. 31. §. 1. voce *mons*, et desinebat in cap. 33. §. 1. voce *traduxit*. Tria occurrebant ex libro secundo. Primum incipiebat a cap. 25. §. 3. voce *caussa*, et desinebat in fine cap. 32. secundum a cap. 40. §. 12. voce *muliebri*, desinens in cap. 47. §. 6. voce *portas:* tertium a cap. 55. §. 1. voce *delectus* incipiens cum ipso libro desinebat. Sequentes octo libros hic codex integros exhibebat; nisi quod in libro quinto unum vel alterum folium desideraretur a cap. 2. §. 12. voce *usurpare* usque ad cap. 10. §. 4. vocem *militum:* quodque in libro decimo post cap. 20. §. 9. vocem *agmen* reliqua omnia deessent. Hoc fragmentum manu satis antiqua exaratum videtur, et, post codicem Florentinum ac Leidensem primum, bonitate reliquis hujus partis praestat.

III. Gaertnerianus est codex chartaceus in forma majori, qui eadem manu tribus volu-

minibus exaratus exhibet librorum Livii decadas primam, tertiam, ac quartam. Hunc a Nobilissimo ac Celeberrimo viro Car. Guil. Gaertnero, Juris in Academia Lipsiensi Antecessore, mihi impetravit Clarissimus Paullus Daniel Longolius. Referendus est inter codices recentiores.

IV. Harlejanus Primus codex est Honoratissimi Comitis Oxoniensis, septingentorum vel octingentorum, ut creditur, annorum, octo tantum priores Livii libros continens, et inter meliores hujus partis numerandus, quem saepissime optimis consentire deprehendi. Hunc codicem, ex bibliotheca sua depromtum, deprecante Viro Celeberrimo Jac. Philippo D'Orvillio, de Livio meo optime merito, in usum hujus editionis cum vulgatis libris conferri insigni benignitate concessit. In colligendis autem lectionum varietatibus operam ac manum mihi commodavit Eruditissimus Caslejus, bibliothecae Regis M. Britanniae Custos, in hac re exercitatissimus, multisque experimentis probatus.

V. Harlejanus Secundus alter est ejusdem Illustrissimi Comitis Oxoniensis codex, sed priori longe recentior et bonitate cedens, quem anno cIↄccccLIV. exaratum, ejusque fini haec verba adscripta esse Doctissimus Caslejus, qui et hunc mihi codicem excerpsit, testatur:

Nomen meum non pono,
Quia laudari non volo.
Si tamen vis scire,
Palus vocatur iste.

VI. Havercampianus codex est membranaceus forma majori, qui Fragmento Havercampiano, paullo ante num. II. memorato, in eodem volumine subjectus, eo tamen longe recentior et minus integer, eosdem, quos illud, dominos habuit. De ejus aetate infra dicam, quum Havercampianum, tertiam librorum Livii decada continentem, recensebo.

VII. Leidensis Primus codex est membranaceus in forma majori, ac satis antiquus, quem viri docti sex vel septem seculorum aetatem ferre existimant. Videtur autem ab imperito librario descriptus esse ex codice longe vetustiore; qui sine ulla vocum distinctione continua literarum serie exaratus fuit. Id autem ex eo conficio, quia passim vocabula, quae distinguenda erant, perperam connectuntur, et contra, quae jungenda erant, distinguuntur. Nihilominus omnium optimo Florentino, quem numero I. recensui, bonitate proximus est, plurimamque partem eidem consentit: unde si non ex eodem, ex quo ille, certe ex simili exemplari utrumque descriptum esse videtur. Ad idem persuadendum faciunt etiam singulares formulae, quae ad finem quorundam librorum Livii et in hoc et in illo codice occurrunt; quas hic enotasse, et Lectoris oculis subjicere, haud abs re erit.

In Florentino.	In Leidensi primo.
Ad finem libri I.	
Victorianus vero (lege *V. C.*) *emendabam Domnis Gymnachis.*	*Titi Livii ab urbe condita liber primus explicit. Incipit liber secundus.*
Ad finem libri II.	
Titi Livii ab urbe cond. lib.	*Victorianus CIC* (l. *V. C.*)

II. explicit. Incipit lib. III. feliciť.

emendabam Domnis Symmachis. Titi Livii ab urbe cond. liber II. explicit. Incipit tertius.

Ad finem libri III.

Ad finem hujus libri in excerptis meis nihil annotatum video.

Titi Livi Nicomachus Dexter V. C. emendavi ab urbe cond. Victorianus V. C. emendabam Domnis Symmachis. liber III. explicit.

Ad finem libri IV.

TITI LIVI Nichomacus Dexter V.C. emendavi ab urbe cond. Victorianus V.C. emendavi Domnis Symmachis liber IIII. explic.

Titi Livii Nicomachus Dexter V. C. emendavi ab urb. conditor. Victorianus V. C. emendabam Domnis Symmachis. Explicit liber quartus. Incipit liber quintus feliciter.

Ad finem libri V.

T. LIVI. Nicomachus Dexter V. C. emendavi ad exemplum parentis mei Clementiani ab urbe cond Victorianus V. C. emendabam Domnis Symmachis. Explicit liber V. incipit liber VI. feli ci ter.

Titi Livii Nicomachus Dexterum (leg. *Dexter V. C.*) *emendavi ad exemplum parentis mei Clementiani ab urbe cond. Victorianus emendabam Domnis Symmachis. lib. V. explicit. Incipit liber VI.*

Ad finem libri VI.

T. Livi Nicomachus V. C. III. Praefect. urbis emendavi ab urbe cond. Victorianus V. C. emendabam Domnis Symmachis. liber VI. explicit.

Titi Livii Nicomachus Favianus V. C. IIII. Praefec. urbis emendavi ab urbe cond. Victorianus V. C. emendabam Domnis Symmachis. lib. VI. explt. incipit lib. VII.

Ad finem libri VII.

Emendavi Nicomachus Livian̄ Titi Livi ter. Pref. urb. apud Hennam ab urbe conditor. Victorianus VIC (l. *V. C.*) *emendabam Domnis Symmachis. liber VII. explicit. Incipit liber VIII. Feliciter.*

Explicit liber septimus. Emendavi Nicomachus Flavianus Titi Livii teř přěf. urbis apud Henna ab urbe cond. Victorianus VOC (l. *V. C.*) *emendabam Domnis Symmachis. Incipit liber VIII.*

Ad finem libri VIII.

Emendavi Nico. Flavianus T. Livi VEC (l. *V. C.*) *ter praef. urb. apud Term.* (l. *Henn.*) *ab urbe cond. Victorianus V.C. emendabam Domnis Symmachis. lib. VIII. explic. incipit VIIII.*

Explicit liber VIII. incipit liber VIIII.

Ad finem libri IX.

Victorianus V.C. emendabam Domnis Symmachis. Titi Livi

Titi Livii ab urbe cond. liber VIIII. explicit. Victoria-

ab urbe condita lib. VIIII. explicit. Incipit lib. X. feliciter.

nus COS (forte *V. C.*) *emendabam Domnis Symmachis. incipit liber X.*

Idem hic codex Leidensis olim Chifletii fuit, in cujus bibliotheca eum vidit ac versavit Gottefr. Wendelinus; in Dissert. enim de Natali Solo Legum Salicarum cap. 16. pag. 118. easdem formulas, quas ad plerorumque librorum Livii finem in nostro codice adscriptas dedi, exhibuit, tanta inter has et illas similitudine, ut in apertis etiam mendis, quae ex librarii aberratione natae sunt, constanter consentiant. Jocosa autem est Wendelini expositio, quum per *urbem apud Hennam*, in formula finali libri 7. memoratam, quae Nicomachum Flavianum Dextrum tertium ac quartum sibi delegerit amplissimi nominis praefectum, intelligit Bagacum Nerviorum. Nam Romae quidem, quae ad ripas Tiberis condita est, nomen fuisse *urbs ad Tiberim*; Bagaco vero *urbs apud Hennam*, quoniam Henna fluvius, quae nunc incolis: *l'Haine* dicitur, ad Montes usque Hanoniae magnarum navium patiens, duabus leucis ab ea abest: ob hanc autem distantiam, quum *urbs ad Hennam* dici nequeat, vocatam esse *urbem apud Hennam*. Verba igitur, quae ad finem libri 7. adscripta sunt, ita intellexit, Nicomachum Flavianum Dextrum, qui codicem illum antiquiorem, cujus Chifletianus tantum est exemplar, emendavit, fuisse tertium jam praefectum urbis apud Hennam, sive prope fluvium Hennam, id est Bagaci Nerviorum. Verum fluvius ille, ut et regio, cui nomen dedit, semper a scriptoribus Latinis et Francis per primam vocalem, et vel simplicem vel duplicem *n* literam *Haina*, *Hayna*, *pagus Haynocensis*, *Hanoniensis*, aut *Hannoniensis* vocatur, *Hanioum* etiam vel *Hanoium* in Instrumento divisionis regni Lotharingici inter Ludovicum Germanicum et Carolum Calvum, numquam *Henna* vel *Hennoniensis*, multo minus Bagacum Nerviorum nomine *urbis apud Hennam* indicatur. Longe igitur praeferenda est sententia Henrici Valesii lib. 1. de Critic. cap. 34. existimantis, Flavianum Nicomachum V. C. Praefectum urbis Romae, apud Hennam urbem Siciliae Livii historias emendasse; ubi, ut et in Notis Clariss. viri P. Burmanni, plura de viris Illustribus, qui apud Romanos interpretandis et emendandis libris operam dederunt, videri possunt. Similiter illud *apud Hennam* Reinesius exposuit Epist. ad Hoffmann. et Rupert. 69. pag. 624. et ad Inscript. Class. 1. num. 40. pag. 78. Flavianum, quum Livii codicem emendaret, apud Hennam in Sicilia moratum esse. Sententia haec multis adstrui posset, sed paucis contenti erimus. Is igitur, qui Livium emendavit, in subscriptionibus variorum librorum vocatur *Nicomachus Dexter*. Vide ad finem lib. 3. 4. et 5. *Nicomachus Favianus*. Vide ad finem lib. 6. *Nicomachus Livian.* Vide ad finem lib. 7. *Nicomachus Flavianus*. Vide ad finem lib. 7. et 8. Dicitur *III*. vel *IIII. Praefect. urb.* Vide ad finem lib. 6. *ter*. vel *ter Pref. urb.* Vide ad finem lib. 7. *ter Praef. urb.* Vide ad finem lib. 8. Livium emendavit *apud Hennam*. Vide ad

finem libri 7. *apud Term.* Vide ad finem libri 8. Parens ejus appellatur *Clementianus.* Vide ad finem libri 5. Has formulas pessime a librariis, aeque in Mediceo ac Leidensi codice, habitas, multosque in iis errores commissos esse, nemo, credo, negabit. Eo refero, quod in cod. Med. lib. 1. pro *V. C.* legatur *vero*, et *Gymnachis* pro *Symmachis.* lib. 2. *VIC* pro *V. C.* lib. 8. *VEC.* pro *V. C.* et *Term.* pro *Henn.* Similiter quod in Leid. cod. lib. 2. *CIC* legatur pro *V. C.* lib. 5. *Dexterum* pro *Dexter V. C.* lib. 7. *VOC.* pro *V. C.* in quibus omnes mihi facile adsensuros existimo; sed ulterius pergendum, et codicis Leid. lib. 6. *Favianus*, ac Medicei l. 7. *Livian.* in *Flavianus* mutandum arbitror, ut codicis Liviani emendator *Nicomachus Flavianus Dexter* vocetur. Deinde codicis Medicei lib. 6. *III.* lib. 7. *ter.* lib. 8. *ter Praef. urb.* codicis Leid. lib. 6. *IIII.* lib. 7. *ter Pref. urb.* emendandum conjicio in *iter.* sive *iterum Praef. urb.* Et quidem primo praefecturam urbis obtinuisse videtur post mortem Valentiniani II. ab Eugenio tyranno, anno cccxciii. vel cccxciv. quam Theodosius M. tyranno devicto et interfecto, ei iterum eripuit. Certe quum postea ab Honorio Praefectus urbis fieret, *praestitisse illi AMISSIONEM PRAEFECTVRAE, quod mutavit auctorem*, testatur Symmach. lib. 7. Ep. 104. et *cum illo HONOREM AMISSVM revertisse in gratiam, eique INTEGRATVM esse HONOREM*, lib. 4. Epist. 7. Quum autem post ereptam Praefecturam aula et conspectu Imperatoris abstinuisset, mortuo Theodosio M. ab Honorio Imperatore evocatus est in aulam, ut Theodori consulis, qui dignitatem illam anno cccxcix. gesturus erat, officio interesset. Vide Symm. lib. 5. Epist. 6. et lib. 7. Ep. 95. in qua re eum testimonii auctoritate adjuvit Stilico. Vide Symm. lib. 4. Ep. 5. quem diem obire ne negligeret, suasit ipsi Symmachus lib. 6. Ep. 36. Ea occasione revocatus Praefecturam urbanam, antea sub Eugenio administratam, sed a Theodosio M. ademtam, a filio ejus Honorio recepit, ut ex laudatis Symmachi locis lib. 4. Epist. 7. et lib. 7. Epist. 104. constat. Eam autem recepit anno eodem cccxcix. ad quem Praefectum urbis 8. Id. Jan. Brixiae data est Cod. Theod. lib. 14. tit. 10. lex 3. Hunc honorem etiam anno sequenti continuavit, ad quem missa, et 9. Kal. Febr. Romae in foro Aproniani proposita est Cod. Theod. lib. 13. tit. 5. lex 29. Brixiae data 14. Kal. Sept. lib. 11. tit. 30. lex 61. et Mediolani data 6. Id. Nov. lib. 15. tit. 2. lex 9. Quo usque honorem retinuerit, incertum est. Id constat, Decium ei in Praefectura successisse, ut colligi potest ex Symm. lib. 7. epist. 50. ad quem Ravennae 8. Id. Dec. anno cccci. data est in Cod. Theod. lib. 7. tit. 13. lex 15. Tandem in nomine *Clementiani*, quo pater Flaviani appellatus fuisse dicitur, errorem commissum esse, et in eo *Flaviani* nomen latere existimo. Inter doctos enim constat, Flaviani Praefecti Urbis patrem esse, qui in lapide apud Reines. class. 6. num. 92. vocatur *Virius Nicomachus Flavianus*; ubi etiam omnium, quos gessit, honorum magnus catalogus occurrit. Ut autem reliquos missos faciamus, tantum observandum puto,

eum etiam *Vicarium Siciliae* in eo lapide vocari. Vel igitur in hoc magiſtratu villam ac praedia non longe a Siciliae urbe Henna emendi occasionem habuit, vel ex haereditate majorum nactus eſt, et ad filium transmisit, qui poſtea huc secedens Livium emendavit. Certe, Flavianum filium aliquid rei in Sicilia habuiſſe, conſtat ex Symmacho, qui ei scribens lib. 6. epiſt. 57. inter alia inquit: *suadeam, ut ad Praefectos Praetorio Siciliensis caussae vestrae actio transferatur.* Et Epiſt. 66. *De Siculo negotio vestro sanctus Comazon, me quoque assentiente, rescripsit.* Hoc etiam uno verbo addendum eſt Victorianum V. C. ad finem librorum Livii in codd. Mediceo et Leidensi memoratum, qui Livium Symmachis emendavit, Nicomacho Flaviano juniorem fuiſſe, eumque sua ex hujus exemplaribus descripsisse; utrumque vero ante Apollinarem Sidonium vixiſſe. Id enim colligi poteſt ex Sidon. Apoll. lib. 8. Epiſt. 3. *Apollonii Pythagorici vitam, non ut Nicomachus senior e Philostrati, sed ut Tascius Victorianus e Nicomachi schedis exscripsit, quia jusseras, misi.* Symmachum autem non sibi tantum, sed etiam amicis, Livium emendari curasse, ipse teſtatur lib. 9. Epiſt. 13. *Munus totius Liviani operis, quod spopondi, etiam nunc diligentia emendationis moratur.* Ut ex hoc deverticulo, in quod me verba, ad finem librorum Livii in codice Leidensi primo obvia, pellexerunt, in viam redeam, codex Livii Chifletianus poſtea ad Focaltium pervenit; in cujus bibliotheca eum Parisiis anno cIↄ Iↄ ccxiv. primum versavi. Poſtea in Belgium allatum, et Hagae Comitum voci praeconis subjectum aere suo sibi vindicavit Ampliſſimus Samuel Hulsius, vir apud Haganos Consularis. Verum neque diu apud eum hospitatus eſt. Quum enim anno cIↄ Iↄ cc xxx. bibliothecam proscripsiſſet, facta auctione, Livium cum multis aliis insignioribus Mſtis Vir Celeberrimus Petrus Burmannus ὁ μακαρίτης bibliothecae Batavae, quae Leidae eſt, emit. Antequam vero in digniorem et auguſtiorem hanc sedem migraret, Illuſtriſſimis Academiae Hollandicae Curatoribus et Ampliſſimis Urbis Leidae Consulibus id singulari benignitate permittentibus, usui meo conceſſus praeclarum hujus editionis ornamentum eſt.

VIII. Leidensis Secundus eſt codex chartaceus, forma majori, vetuſto satis charactere exaratus, sed qui ratione bonitatis Leidensi priori longe cedit. Hunc olim Juſtus Lipsius possediſſe videtur: poſtea ad Illuſtr. Zulichemium pervenit. Cujus supellex libraria quum auctione publica diſtraheretur, eum cum plurimis aliis Mſtis, imprimis vero cum tribus spiſſis Epiſtolarum Lipsianorum voluminibus poſtea a se editis, bibliothecae Batavae, quae Leidae eſt, coëmit Celeberrimus Burmannus. Quo suffragante, ejus excutiendi facultatem perquam benevole mihi conceſſerunt Illuſtriſſimi Curatores et Ampliſſimi urbis Leidae Consules.

IX. Lipsiensis eſt codex membranaceus, qui servatur Lipsiae in bibliotheca Senatoria, legibili satis manu, sive eleganti litera exaratus, sed paullo recentior, vel non nimis antiquus, continens omnes, praeter quinque poſteriores, libros, quemadmodum Livius sub initiis artis typographicae

edi solebat, id est, deficientibus etiam libro 33. et ultima parte libri 40. a capitis 12. §. 16. verbis *imponerent Macedoniae regem*, ut Goetzius testatur in Descript. Biblioth. Lipsiens. Senatoriae pag. 27. insuper addens, codicem hunc primas literas auro ac figuris, pro aetatis, qua effictae sunt, modulo, fulgidas ostendere. Hic primum mihi innotuit ex *τοῦ μακαρίτου* Cortii literis, qui simul se omnem lapidem moturum promisit, ut ejus excerpta acciperem. Rem etiam perfecisset, nisi invida mors eum non mihi magis, quam universo orbi literato inmature in ipso aetatis flore praeripuisset. Ei defuncto mox benigne successit Vir Clarissimus Paullus Daniel Longolius, qui primo specimen submisit, unde didici, codicem hunc maximam partem convenire Gebhardi Palatino primo; cui et Gebhardus et J. Fr. Gronovius haud postremam laudem tribuerunt. Ad libri igitur collationem sese accingens, quatuor priorum librorum excerpta submisit. Verum quum ulterius pergere conaretur, quaedam insperata intervenere, quae effecerunt, ut subsistere coactus fidem datam liberare non potuerit. Quum igitur per eum non steterit, quo minus integri codicis variantes lectiones habere potuerim, aeque me ipsi obstrictum agnosco, ac si rem ex voto confecisset.

X. Lovelianus Primus est codex admodum spissus, formae majoris, non tantum primam, sed insuper tertiam ac quartam decadas librorum Livii continens, deficiente tamen libro 33. et ultima parte libri 40. scriptus in pergameno purissimo, qualibet ejus pagina in duas columnas divisa, et non tantum in superiore et inferiore cujusque parte, verum etiam in interstitio, inter duas paginarum columnas medio, picturis exornata. Hunc librum ad Alphonsum, Sapientem dictum, primum stirpis Arragonicae regem Siculum ac Neapolitanum, pertinuisse, ejusque manu notatum esse, eumdem postea ordine ad Cujacium, Lipsium, ac Wouwerium pervenisse, haec verba, recentiori manu in initio ejus adscripta, testantur. „Titi Li„vii Patavini historiae princi„pis codex manuscriptus, Al„phonsi regis Arrag. Sicil. „Neapolis, etc. manu notatus; „qui e Gallia in Belgium a Ja„cobo Cujacio ad Justum Li„psium dono missus, Joannis „Wouwerii Antwerpiensis in „potestatem tandem pervenit. „Spectator, codicis veneran„dam vetustatem et inclitam „invicti regis eruditionem su„spice.“ Codicem hunc regis Alphonsi olim fuisse, Wouwerio, vel quisquis testimonium dixit, adfirmanti credo. Non tamen existimo, esse illum regis Alphonsi codicem, quo nullum in omni Italia augustiorum occurrere, quemque aemulorum manu emendatum vel corruptum fuisse, Valla testatur ad Livii libr. 23. cap. 18. §. 12. non quoniam ornatus ac splendor, quem Valla commendat, ei desit, (merito enim inter splendidissimos codices refertur) sed potius, quod ipsius Vallae, non autem aemulorum ejus lectionem, quam tamen in eo receptam vel invectam esse testatur, eo loco praeferat. Praeterea quod codex ille augustissimus, quem Cosmus Mediceus vir primarius Florentia regi dono misit, et Antonius Panhormita, Bartholomaeus Facius et Jacobus Curlus emendarunt, dum-

taxat bellum Punicum secundum continere Valla testatur lib. 4. Recriminat. in Facium pag. 602. quum noster Lovelianus primus tres decadas librorum complectatur. Habuisse igitur videtur rex Alphonsus, insignis literarum suo tempore patronus, plures codices Livianos. Certe exemplar regium, quod bellum Punicum secundum describens Florentiae emendatum erat, et lectionem diversam ab emendatione Panhormitae ac Facii praeferebat, laudat Valla ad Livii lib. 22. cap. 51. §. 2. Codicem etiam regum Arragonum Neapolitanum, et a modo memoratis et a nostro diversum, Romae vidit et contulit Latinus Latinius; eum enim tantum decem priores Livii libros exhibuisse inde verisimile sit, quoniam eorum tantum excerpta dederit, quum antea memorati etiam bellum Punicum secundum, noster adhuc insuper bella Macedonicum et Asiaticum describant. Neque mirum vel incredibile videri potest, regem primo illo renascentium literarum crepusculo, arte typographica nondum inventa, tot unius Livii codices in bibliothecam suam recepisse: tanti enim Livium aestimasse constat, ut cadaveris ejus, quod in urbe sua superesse Patavini sibi persuadebant, brachum, misso Antonio Panormita legato, petere dignatus sit. Vide Tomasini Livium Patavinum cap. 10. ipsumque Livium *regem librorum* appellare consueverit. Vide Panormitae Epistolam apud Bayle in Diction. Histor. Crit. in voce *Panormita*. Eumdem codicem a Jacobo Cujacio ad Justum Lipsium pervenisse, inde verisimile fit, quod se Cujacii Livios recepisse Petro Egmondo nunciat Lipsius in Epistola, quam edidit Celeb. Burmann. in Syntagm. Epistol. tom. 1. pag. 56. Illis autem mittendis id forsitan occasionem dederit, quod ipse Cujacio scripserit, se aliquid in Livio exorsum, quod detexere pergeret, si paullo firmius librorum auxilium sibi foret. Vide ejus Centur. I. Miscellan. Epist. 67. Postea idem ille codex Alphonsinus migravit in Hispaniam, et illatus est in bibliothecam Caspari de Haro Marchionis Lichei, (Eliche) qui filius erat Illustrissimi Ludovici de Haro, Comitis Ducis Olivaresii, Philippi IV. Hispaniarum regis aulici ac primarii rerum administratoris, frater major Johannis Dominici de Haro, Comitis Montisregii, (Monterrey) qui seculo proximo nomine Caroli II. Hispaniarum regis Belgii Hispanici praefecturam gessit. Verba sunt viri Celeberrimi Jac. Gronovii in epistola, Mantuae in Carpetanis a. d. 5. Nonas Julias anno ccIↃ IↃ CLXXXIII. ad Nic. Heinsium scripta, et a celeberrimo Burmanno edita in Syllog. Epist. tom. 3. pag. 553. „Quum publica fama nos „excitasset ad videndam ele„gantiam Marchionis Lichei, „(is filius Ludovici de Haro, „frater major hodierni Flan„driae praefecti) quam in col„ligendas tabulas pictas pul„cherrimi operis ex more ho„rum procerum contulit. prae„ter exspectatum inducti su„mus in bibliothecam satis e„gregiam, ubi inter alia erant „MSti Plautus, Livius, quos„dam Alphonsi Arragonum re„gis, postea a Cujacio missus „ad Lipsium, deinde Jani Wou„werii Antverpiensis; Caesar, „Ovidius cum commentariis, „Plinii historia naturalis, Cur„tius, Suetonius, Claudianus, „Donatus in Terentium, cum

„nia non antiquiſſima.“ Tandem hic codex illatus eſt in Magnam Britanniam, et adſervatur in bibliotheca inſtructiſſima viri Illuſtriſſimi et Honoratiſſimi Thomae Coke Baronis de Lovel, optime, si quis alius, de hac Livii editione meriti, qui et hunc et reliquos Livii codices, *Lovelianos* a me appellatos, ut et vetuſtas editiones, quas subinde memorabimus, insigni favore ac benevolentia in usus meos huc Trajectum transmitti consensit.

XI. Lovelianus Secundus itidem scriptus eſt in membranis, forma majori, cujus etiam quaelibet pagina duas columnas continet. Hoc autem volumen pari modo decadas librorum primam, tertiam et quartam complectitur, cujus ultimae subscriptionem suo loco infra exhibebimus. Prima hujus codicis pagina picturis, et poſtea cujusque libri initium pictis et variegatis literis excultus eſt. Ceterum praecedenti recentior eſſe videtur.

XII. Lovelianus Tertius eſt etiam codex membranaceus, forma majori, cujus titulus et primae singulorum librorum literae auro variisque coloribus eleganter pictae erant. Liber hic fuit recentior, qui Voſſiano secundo, inferius recensendo, in multis lectionibus adsentiebatur. In fine haec verba minio adscripta legebantur. *Johan Rainaldus Mennius Surrentinus scripsit.*

XIII. Lovelianus Quartus similiter codex eſt in membranis forma majori exaratus, cujus frons et primae omnium librorum literae auro variisque coloribus pictae praefulgebant.

XIV. Lovelianus Quintus scriptus eſt in pergamene, forma majori, cujus pari modo frons et literae singulorum librorum initiales auro et diversis coloribus depictae sunt. Complectitur autem septem priores Livii libros cum parte libri octavi, usque ad cap. 14. §. 6. vocem *abductus*. In libro septimo deerat etiam unum folium a capitis 26. §. 10. voce *concione*, usque a cap. 30. §. 7. dictionem *quandocumque*.

XV. Portugallicus eſt codex membranaceus in forma majori; cujus olim Hagae Comitum in auctione, Sanphilippi Hispaniarum regis legati nomen praeferente, venalis expositi usus, ut eum cum vulgatis editionibus conferrem, benigne mihi concessus eſt. Eum autem voco *Portugallicum*, quia eum Portugalliae regi plus offerenti ceſſiſſe renunciatum eſt.

XVI. Vossianus Primus codex eſt in membranis scriptus, forma majori, qualibet ejus pagina in duas columnas divisa, qui cum reliquis Voſſianae bibliothecae Mſtis a Curatoribus Academiae Batavae redemtus, cum bibliotheca publica Universitatis Lugduno-Batavae coaluit; in cujus catalogo pag. 369. num. 21. memoratur. De codicibus Livii Vossianis in genere teſtatur J. Fr. Gronovius, a. d. 4. Non. Majas cIↃ IↃ c LXIII. Nic. Heinsio scribens, eos quidem secundi generis eſſe, tamen quibus carere nollet. Vide ejus epiſtolam in Syllog. Burmann. tom. 3. pag. 485. Ipse obſervaſſe visus sum, eum saepe Leidensi secundo et Loveliano primo consentire. Vide, quae notavi ad Livii lib. 4. cap. 3. §. 9. Hunc et reliquos codices Voſſianos mei cauſſa excuti, ac cum vulgatis committi indulserunt Illuſtriſſimi Academiae Batavae Curatores, quam laboris ac taedii plenam pro-

vinciam in se benigne susceptam diligenter perfecit Vir Cl. Francisc. Oudendorpius.

XVII. Vossianus Secundus codex itidem membranaceus est, majori forma, qui in bibliothecam publicam Academiae Lugduno-Batavae illatus recensetur in ejus Catalogo pag. 369. num. 20. In hoc codice ad finem cujuslibet libri Liviani, solo tantum ultimo excepto, adscripta erat formula in aliis nonnullis codicibus obvia, *Victorianus V. S.* (in quibusdam locis pro *V. S.* legebatur *nunc*; sed emendandum videtur *V. C.*) *emendabam domnis Symachis.* Septimus vero liber hac formula claudebatur: *Emendabam Nic.* (vox illa *Nic.* delenda est) *Nicomachus Titi Livii terpra ff* (lege *ter praef.*) *urbis apud Hennam, ab urbe condita. Victorianus V. E.* (lege *V. C.*) *emendabam domnis Symachis.* Eadem verba, sed longe emendatiora, itidem Livii libro septimo in Codicibus Florentino et Leidensi primo reperiri, supra notavi. Iisdem etiam codicibus bonitate plurimum cedit. Vossiano hoc secundo J. Fr. Gronovius quidem usus est, sed demum eum adhibere coepit ad Livii lib. 5. cap. 3. §. 5. ut ipse ad illum locum notavit.

Ad Decada tertiam his codicibus Mstis usus sum.

I. Berolinensis est Mstum in membranis, forma majori, quod Vir Optimus ὁ μακαρίτης Maturinus Veyssiere la Croze ex bibliotheca regia Berolinensi, cui summa cum laude praefuit, officiose depromtum usibus meis indulsit. Erat autem codex paullo recentior, quem ferme cum priscis editionibus convenire deprehendi.

II. Cantabrigiensis est codex membranaceus, qui Cantabrigiae in bibliotheca Trinitatis adservatur. Eum vir Clarissimus Jac. Gronovius, quum Cantabrigiae hiberna ageret, diligenter excussit, ac testatus est, se non meminisse alium propius ab archetypo Puteaneo diffidere. Ejusdem excerpta, ad oram ultimae editionis Gronovianae adscripta, benigne mihi obtulit vir Clariss. Joseph. Wasse: unde testimonium, quod Gronovius ei dixit, verissimum, et librum hunc optimae notae esse passim expertus sum.

III. Florentinus est codex membranaceus, qui Florentiae ad D. Laurentii in bibliotheca Serenissimi Magni Etruriae Ducis exstat pluteo 63. num. 20. omnium hujus partis, post antiquissimum et Sanctissimum Puteaneum, optimus. Hujus codicis librum primum et exiguam partem libri secundi olim Gudius in Italia degens cum vulgatis contulerat, et in Hollandiam redux excerpta sua cum Gronovio, Livium anno cIↃ IↃ c lxiv. edente communicarat. Vide Gronov. ad Livii lib. 22. cap. 6. §. 4. Reliquorum librorum variantes lectiones opera Viri Celeberrimi atque Amicissimi Jac. Philippi D'Orvillii nactus sum, quae insigni usui fuerunt, et in plurimis locis cum omnium praestantissimo Puteaneo amice conspirarunt. Postea Illustrissimus Lovelius integri ejusdem codicis excerpta, quae, erudita Clarissimi Salvinii manu facta, ex Italia in patriam deportarat, una cum multis aliis

ad Livium facientibus subsidiis, benignissime ad me submisit. Id longe gratissimum accidit. Quum enim tantae auctoritatis et fidei codex sit, ex duplici illa collatione, a diversis viris doctis instituta, eo certius de vera ejus lectione dijudicare, et, quum nemo omnibus horis in negotio hoc taedii plenissimo ad quaevis minima intento animo esse possit, quidquid alter forte neglexisset, ex altero supplere potui.

IV. GAERTNERIANUS ille est, de quo jam supra inter codices, quibus ad primam librorum decada usus sum, num. III. egi. In hac autem parte plerumque a primis editionibus parum diffidet.

V. HAVNIENSIS codex est membranaceus in forma majori, eleganti manu ante annos admodum trecentos quinquaginta scriptus, quemadmodum judicarunt, qui eum viderunt. Hujus MSti primam apud me mentionem fecit Vir Clarissimus Jac. Phil. D'Orvillius, optime de Livio meo meritus; qui, codicem illum in bibliotheca Viri Illustrissimi Friderici Rostgaardii, auctione publica anno hujus seculi vigesimo quinto vel sexto distrahenda, notans, eumdem suae bibliothecae eo consilio emere destinarat, ut mihi Livium edituro commodaret. Verum, vel mandatis serius Hafniam perlatis, vel aliis animosius licitantibus, se spe excidisse postea nunciavit. Anno deinde sequenti vigesimo septimo Vir doctissimus Fridericus Lutkens codicem hunc ex bibliotheca Rostgaardiana in splendidissimam Illustrissimi Comitis Christiani Danneskiold transmigrasse indicavit, simulque obtulit, se eumdem mei caussa cum editis collaturum. Li-

cet autem, offic
babus ulois ampl
gratissimum fut
puerim, aliquid
venisse, forsitan
sum aberrasse,
deinceps promis
excerptas lectio
tes mittere po
dem vero Vir p
verendus Jo.
Wolfius, qui ul
anno cIɔ Iɔ ccxx
fratre Celeberri
stiano in Belgium
alloquii honore
vium typis imp
in patriam redu
rissimo Jo. Gram
rum literarum
Hafniensi profes
MSti collationem
quo etiam didi
hunc, quem olim
gaardius possede
bibliotheca regia
servari.

VI. HARLEJANUS co
ratissimi Comitis
quem circa artis
inventionem ex
testes oculati retu
una cum Hearnii
rumque vitiosis
Spirensi consen
sum.

VII. HAVERCAMPIA
Viri Clarissimi
vercampii membr
ma majori; quo
decadis primae
alio codice prim
decada continen
lumen compactu
ne bibliothecae
bi comparavit,
cadis primae n
monui, mihique
gne utendum co
est recentissimus
haec temporis n
Finis. die 24. m
bris 1460. Quu
rasterum forma,

adjunctos decem primos Livii libros, supra in Mstis Decadis primae num. VI. memoratos, ab eadem manu profectos fuisse, eos etiam ad idem tempus referendos esse arbitror.

VIII. Lovelianus Primus. De hoc codice videndum est supra inter illos libros, qui mihi ad primos decem libros praesto fuerunt, num. X.

IX. Lovelianus Secundus. De hoc etiam Msto ibidem egi num. XI.

X. Lovelianus Tertius codex est scriptus in pergameno, forma majori. Est autem paullo recentior.

XI. Lovelianus Quartus codex est membranaceus, forma similiter majori, neque etiam admodum antiquus.

XII. Lovelianus Quintus pariter codex est membranaceus, forma majori, qui paullo tantum ante artem typographicam repertam exaratus esse videtur.

XIII. Recanatianus est codex, quem servat Joannis Baptistae Recanati Patricii Veneti bibliotheca. Ejus excerpta Vir Clarissimus atque amicissimus Jac. Philippus D'Orvillius, quum in itinere Italico Venetias adiens ibidem moraretur, impetravit, et patriis laribus postea restitutus officiose ad me transmisit. Utrum codex ille in membranis, an in charta exaratus sit, nihil habeo, quod dicam: neque certiora de ejus aetate adferre possum. Ex usu tamen mihi constitit, non inter integerrimos ac primae auctoritatis referendum esse. In multis consentiebat codici bibliothecae Bodlejanae inter Laudinos, quem Hearnius consuluit, et hac nota *L. I.* indicare solitus est. Praesertim vero solus ex omnibus meis exhibuit illam periodum, quem Hearnius ad lib. 22. cap. 18. §. 5. ex Laudino primo protulit, et Dodwellus Dissertatione, huic tomo pag. 350. inserta, illustravit. Quum autem in notis ad eum locum uno verbo monuerim, Recanatianum in paucis a Laudino primo dissentire, integram nostri codicis lectionem hic adscribere in rem fore visum est. Ita igitur praefert: *Et reparando subgressus haud magis Alifae moenia quum palans perveniens ex oppido bellua constā a Romanis erupit, quam consul vi captam, trucidatis, qui in ea constiterant, resservat ad pugnam. Sed oppidani, sicut queis curae pusillum inerat in diem altam umbonibus beluatis paucos fugaces invadunt, elephantemque meliorem receptant. Et Alifas Rufrium quondam vocitatas ab dextro sequente sinisteriorum augurio nomen imponunt accolae.*

XIV. Vossianus est codex scriptus in membranis, forma majori, conjectus in idem volumen, in quod Vossianus primus, decem priores Livii libros continens, de quo supra egi, codices, qui mihi ad primam decada praesto fuerunt, recensens num. XVI. Est vero ultima sui parte truncatus, et, amisso unico folio, desinit in libri 30. cap. penult. §. 6. in vocibus *risum esse.*

Ad Decada quartam opem tulerunt hi codices Msti.

I. Gabbemaianus. De hoc codice supra dixi, quum illos codices, quibus in recensenda prima librorum Livii decade usus sum, describerem num. III.

II. Harlejanus est codex Hono-

noratissimi Comitis Oxoniensis, hanc solam librorum decada continens; cujus cum vulgatis editionibus comparandi potestatem mihi impetravit Vir Celeberrimus Jacobus Philippus D'Orvillius; cujus itidem officiis numquam satis praedicandis acceptum refero, quod Virum Nobilissimum permoverit, ut etiam reliquorum bibliothecae suae codicum excerpta mihi parari liberalissime concesserit. Dicitur autem trecentorum admodum annorum fuisse.

III. Lovelianus Primus. De hoc codice supra vidimus, quum subsidia enarrarem, quibus in decem prioribus Livii libris usus sum, num. iv.

IV. Lovelianus Secundus. De hoc etiam codice ibidem videndum est num. v. Ad finem autem libri 40. Livii, qui desinebat, ut uno excepto reliqui omnes, in lib. ejus cap. 37. §. 3. verbis *per omnia fora conciliabulaque edixerunt*, sequentia adscripta inveni: *Periit hujus XL. libri finis, quemadmodum et ceteri omnes post hunc librum. Fiebat autem in hoc fine post quaedam alia mentio de Philippo rege, qui aegritudine animi confectus, quod Demetrium filium, falsis Perseï alterius filii in eum delationibus impulsus, veneno sustulisset, cum de poena Perseï cogitaret, velletque Antigonum potius amicum suum regni successorem relinquere, raptus e medio est. Perseus vero regnum excepit. Hic finem Decadis quartae, id est libri XL. ab urbe condita Historiae T. Livii Patavini ante operis ejus naufragium fuisse, Guinifortis invenit. Deo gratias amen.*

V. Lovelianus Tertius est codex scriptus in membranis, forma majori, seculo, ut videtur, vel tertio vel quartodecimo. Sed erat mutilus. Quaedam enim deërant ab initio, et demum incipiebat libr. 32. cap. 8. §. 11. in vocibus *ipsi praesidium*. Quaedam etiam deërant a fine. Nam desinit lib. 40. cap. 27. §. 7. in verbis *manere jussi*.

VI. Lovelianus Quartus codex est membranaceus, forma majori, plerumque consentiens Loveliano primo. Scriptum esse seculo quintodecimo ineunte, haec ad finem ejus adjecta verba testantur: *Gerhardus Magistri Lanfranchi de Bononia scripsit MCCCCVIIII.*

VII. Lovelianus Quintus est etiam codex membranaceus, forma majore, nata jam arte typographica exaratus. Ad calcem enim libri adscripta sunt haec verba: *Finis. pro reverendissimo Domino Cardinali Theanensi Franciscus de Tianis Pistoriensis scripsit anno Domini MCCCCLXX.* Convenit plerumque cum Loveliano secundo, et cum editionibus principibus; inprimis autem cum editione Campani, quae ex simili exemplari typis descripta esse videtur.

VIII. Lovelianus Sextus est codex chartaceus, forma majori, ac ferme cum codice Vossiano, de quo mox num. xi. agam, convenire solet.

IX. Meadianus Primus est codex Viri Clarissimi Richardi Mead, celeberrimi apud Londinenses medici, qui scriptis et editis variis libris insigne in orbe erudito sibi nomen paravit. Ejus codex hic, qui in pergameno scriptus quadringentorum admodum annorum esse dicitur, complectitur primam, tertiam, et quartam decadas

librorum Livii, et in principio cujusque libri res, quae in ipso libro describuntur, picturis exhibet. Praeterea in cujusque Decadis initio contenta singulorum librorum praemittuntur, quibus in prima decade hic titulus appositus est: *Tabula inprimis de decem libris Titi Livii, edita a magistro Donato de Casentino Gramatico.* Harum Decadum ultimam, ut et codicem sequentem, mei caussa cum editis conferri, Viro Celeberrimo Jac. Philippo D'Orvillio, quum studiorum ergo per Angliam peregrinaretur, deprecante, possessor ejus benignissime permisit.

X. Meadianus Secundus est codex membranaceus modo laudati Richardi Mead, qui, quartam tantum Decada continens, trecentorum annorum aetatem praeferre creditur. Hujus etiam Msti collationem munificee ab ejus domino concessam D'Orvillii, cui tot ac tanta Livius et ego debemus, beneficio debeo.

XI. Vossianus est codex chartaceus, forma majori, qui olim pars bibliothecae Vossianae exstitit, nunc vero in bibliotheca publica Universitatis Lugduno-Batavae adservatur, continens solam decada quartam. De eo vide Catalogum Bibl. publ. Lugduno-Bat. pag. 373. num. 66. In limine hujus codicis sequentia reperiuntur: *Codex hic est Francisci Philelfi, et inprimis amicorum. Federici Ceruti nunc est, dono Petri Nasarii, militum strenui praefecti, dum Veronae esset anno MDXXXVII.* Ad finem vero haec adscripta sunt: *Titi Livii liber decimus de bello Macedonico feliciter explicit amen. qui liber est mei Petri de Compostellis notarii.*

Ad Epitomas Livianas hos codices Manuscriptos adhibui.

I. Bergianus est codex chartaceus, forma majore, quem olim possedit Nic. Heinsius, a quo pervenit ad Virum Amplissimum ac Nobilissimum Johannem van den Bergh. J. C. saepius civitatis Lugdunensis consulem, summum Rhenolandiae Praetorem, et aggerum ac viarum publicarum ea regione Praefectum, qui etiamnum possidet, ejusque usum benignissime mihi concessit.

II. Boendermakerianus est codex membranaceus, forma majori, olim pars bibliothecae, quam in usus suos et amicorum collegit Vir Nobilissimus Theodorus Boendermaker, S. Martini apud Trajectinos Canonicus. Hunc, praeter Epitomas Livianas etiam Plinium sive, ut vulgo vocatur, Aurelium Victorem de Viris Illustribus continentem, cum editis contulit Vir Celeberrimus Carolus Andreas Dukerus, ejusdem collegii et amicitiae vinculo mihi conjunctissimus, et benigne mecum communicavit.

III. Leidensis codex est chartaceus, forma majori, optimae notae, cui subjuncti sunt multi alii scriptores, enumerati in Catalogo Bibl. Leid. pag. 325. num. 19. Eum cum sequentibus Vossianis ad libros editos in usum meum officiose exegit Vir Clarissimus Franciscus Oudendorpius.

IV. Lovelianus est ille codex, quem inter eos, quibus ad decada primam usus sum, num. xi. latius descripsi. Is enim praeter tres decadas librorum Livii insuper complectebatur omnium deperditorum librorum historici nostri Epitomas.

V. Vossianus est codex membranaceus recentissimus, in forma quadruplice, omnium librorum Livii Epitomas continens, qui cum omnibus reliquis bibliothecae Vossianae libris in Leidensem migravit. Eidem C. Plinius, sive Aurelius Victor, de Viris Illustribus, et alia quaedam subjunguntur. Vide Catalogum Bibl. Leid. pag. 388. num. 54. Hunc codicem in septem priorum librorum Epitomis, in quibus mihi etiam alii Vossiani ad manus fuerunt, *Vossianum primum*, postea, ubi reliqui desinunt, simpliciter *Vossianum* vocavi.

VI. VII. VIII. Vossiani secundus, tertius, quartus tres sunt codices bibliothecae nunc Lugduno-Batavae membranacei, quorum duo vetustissimi forma sunt quadruplice, unus paullo recentior forma octuplice. Hi omnes post L. Annaeum Florum nobis exhibent septem primorum Livii librorum Epitomas et quidem duplicem ac diversam libri primi. Recensentur autem in Catalogo Bibl. Leidensis unus pag. 386. num. 5. alter pag. ead. num. 14. tertius pag. 389. num. 77.

SYLLABUS CODICUM,

QUIBUS HEARNIUS

USUS EST, QUORUMQUE VARIANTES LECTIONES NOTIS MEIS INSERUI.

I. *B.* est codex Oxonii servatus in bibliotheca Bodlejana, decada primam continens.

II. *C.* est codex Oxonii in bibliotheca collegii Corporis Christi, decada primam continens.

III. *D.* est Codex K. Digbaei Oxonii in bibliotheca Bodlejana, decada tertiam continens.

IV. *L.* 1. est codex Oxonii in bibliotheca Bodlejana inter codices Laudinos, decadas primam, secundam et tertiam continens.

V. *L.* 2. est codex Oxonii in bibliotheca Bodlejana inter codices Laudinos, decada primam continens.

VI. *N.* est Codex Oxonii in bibliotheca collegii novi Oxoniensis, decadas primam, tertiam, et quartam continens. Complectitur etiam, si non omnes, certe quasdam Epitomas Livianas. Ejus enim Hearnius meminit usque ad Epitomen libri 22.

VII. Norvicensis est codex Mstus, Epitomas Livianas continens, quem possedit admodum Reverendus Johannes Morus, olim Norvicensis, postea Eliensis Episcopus.

SYLLABUS

EDITIONUM PRAECIPUARUM

TITI LIVII.

....Romae per Conr. Sweynheym et Arn. Pannartz, cura Jo. An. Episcopi Aleriensis, qui editionem hanc a se recognitam, addita praefatione, quam pleraeque editiones seculo XV. et initio seculi XVI. excusae servarunt, dedicavit summo Pontifici Paulo II. Veneto, et Marco Sancti Marci Cardinali, in forma majori.

Huic editioni annus, quo prodiit, non adscribitur; antevertisse tamen annum MCCCCLXXI. eo argumento probat J. Fr. Gronovius in Praefat. quod illo anno Paulus Pontifex, cui dicatur, mortalitatem explevit. Hinc Fabric. in Bibl. Latin. eam retulit ad annum MCCCCLXX. similiterque viri Clariss. Thom. Hearne et Joh. Clericus in Indice praecipuarum Livii editionum. Verum Clariss. Mich. Maittaire in Annal. Typograph. tom. 1. pag. 66. et tom 4. pag. 283. potius referendam contendit ad annum MCCCCLXIX. quia Veneta Livii editio, quae sequitur, et lucem adspexit anno MCCCCLXX. eamdem, quam haec Romana, Episcopi Aleriensis epistolam praefert, et hinc posterior, quam illa, censenda est. Aleriensis enim epistola indicat, se editioni, quae Romae excusa est, dedicandae conscriptam esse: neque facile credi potest, utramque editionem alteram Romae, alteram Venetiis eodem anno exiisse. Non convenit etiam de ipsius editoris nomine. *Joannes Antonius de Buxiis* vocatur Ughello in Ital. Sacr. tom. 3. pag. 503. ubi ipsi, in Ecclesia S. Petri ad Vincula sepulto, sequens epitaphium positum fuisse refertur: *Joanni Antonio Episcopo Alerienst, patria Viglevanensi, Sixti IV. Pontif. Max. Ref. Biblioth. Secretarioque, venerando senatui ac toti Ecclesiae charo, qui fuit pietate, fide, literis insignis, de patria, parentibus, amicis, et omnibus bene meritus, Jacobus frater germanus pientiss. vix. ann. LII. mens. VI. dies II. obiit anno Jubilei M.CCCC. LXXV. prid. Non. Febr.* Contra *Joannes Andreas* vocatur apud Pomponium Infortunatum in vita Lucani, quam ex Lucani editione Romana anni MCCCCLXIX. in sua repetiit Clariss. Oudendorpius. Similiter apud Raph. Volaterr. lib. 21. Comment. Urban. fol. 246. verso, et apud Petr. Cyrneum lib. 4. de Reb. Corsic. (quem edidit Murator. tom. 24. Rer. Ital. Script.) pag. 490. His synchronis, aut certe aetate proximis, scriptoribus consentiunt J. Fr. Gronovius in Praefat. Liviana, et Maittaire in Annal. Typogr. tom. 1. pag. 43. et tom. 4. pag. 112. Insuper tomo 3. commentariorum Lyrani in SS. Biblia, qui ab ipso Aleriensi anno MCCCCLXXII. editi sunt, prae-

missa est ejus epistola hoc titulo: *In tertium volumen Nicolaï de Lyra Jo. Andree Alerieñ Episcopi Sanctissimi D. N. Papae Bibliothecarii ad Xystum IIII. Pont. Maximum Epistola.* Quaenam virorum doctorum sententia, haec, an illa, verior sit, certius adfirmare poterunt, quibus memorati Epitaphii inspiciundi copia erit. Mihi verisimilius videtur, in Epitaphio per compendium scriptum fuisse *Jo. An. Episcopo Aleriensi*, quemadmodum nomen ejus in multis epistolis, quas libris a se editis ipse addidit, exaratum occurrit, ut inter alias in his, quas Livio, tum tomo 1. Commentariorum Lyrani in SS. Biblia, et aliis praemisit: illum vero, qui Epitaphium ex lapide descripsit, sive Ughellus, sive quis alius fuerit, inde perperam *Joanni Antonio Episcopo Aleriensi* fecisse.

1470. Venetiis per Vindelinum Spironsem, sive de Spira, in forma majori.

In hac editione denuo apparere epistolam Joannis Andreae Episcopi Aleriensis, quae jam in praecedenti Romana data erat, monuit Clar. Maittaire in Annal. Typograph. tom. 1. p. 69. et tom. 4. pag. 289. Ad finem hujus editionis adscribitur annus MCCCCLXX. et subjiciuntur sex et quadraginta versus, quorum laudatus Maittaire priori loco sex, posteriori eosdem sex et insuper decem alios exhibuit. Eos omnes ex raro obvia editione hac, quae Lipsiae in bibliotheca Senatoria exstat, mihi descripsit Clarissimus Sachsius, quos libens lubens cum lectore communicabo. Erant autem tales:

*Proderat haud multum ·
Livi, abs te scripta fuisse
Maxima, si Romae facta
pari eloquio:
Quae seu desidiis, alio seu
crimine quovis,
Sive et temporibus cuncta
fere occiderant:
Quaeque superfuerant opera, haec tam rara videri,
Ut pene ipsorum copia nulla foret.
Et VINDELINO debebis tu
quoque, formis
Egregie impressit has modo qui decadas:
Atque ipsas iisdem scaevis
(sic) velut hostibus acri
Bello oppugnatas fortiter
eripuit.
Hac etenim studiis non tantum Romulidumve
Historiis opera, quam tibi,
consuluit.
Quippe tuo hac in re cum
Romae nomine juncto,
Alterutrum servans servat
utrumque simul.
Ergo tua ut perdens opera
est invisus habendus,
Horum servator sic tibi amandus erit.
Magna loquar, sed vera tamen. Conferre putatur
Ad famam natos progenuisse probos.
Non parvo majora tamen
monumenta putanda
Sunt opera, excellens quae
parit ingenium.
Nec vero tantum fluxi quia
corporis illi
Existunt foetus, perpetui
haec animi:
Verum etiam nati quia non
a patribus omnes,
Sunt quibus affecti dotibus,
accipiunt.
Si qua autem gravis atque
ornata oratio, qualem
Cernimus esse tuam, composita extiterit:
Huic nihil est prorsus, quod
non suus afferat auctor:
Sive ejus formam, sive alia aspicias.*

Ipse hanc effingit, polit hanc, atque induit ipse,
Ipse, anima tamquam, sensibus instituit.
An natos igitur servanti cuncta putares
Te debere, nihil haec opera eximia?
Adde, quod et perpulchra effinxit et optima, cunctis
Hoc(sic)*etiam ut placeant, haec monumenta tua.*
Atque tot impressit, totum his jam possit in orbem
Diffundi, atque aevum nomen in omne tuum.
Sed tua quae probitas, dignas non ambiget ullus
Quin habeas grates ipse tuo artifici.
Id superest, quando nulla est tam digna suppellex, (sic)
Quaeque tot ac tantis usibus esse queat.
Si neque jam magno sumptu magnove labore,
Sed sibi quem minimo quisque parare valet:
Historias quisquis, quisquis sua commoda curat,
Impressa haec frustra non sinat esse opera.
Verum sic etenim sua quemque industria multum
Juverit, ipsa paret, lectitet ipsa diu.

Hanc editionem numquam vidisse videtur J. Fr. Gronovius; qui, quum in Franc. Robortelli Convenientia Supputationis Livianae cum marmoribus Capitolinis cap. 3. et in Emendationibus lib. 2. cap. 54. memoratum vidisset librum Livii, qui a Vendelino impressus fuit anno MCCCCLXX. ex Victorini Feltrensis exemplari, hanc et praecedentem editionem unam eamdemque esse, et, qui se in calce voluminis Sweynheymum appellat, ab Italis, Germanica vocabula invertere solitis, Vendelinum vocatum fuisse credit: quum tamen Conradus Sweynheym et Arnoldus Pannartz, qui priorem impresserunt, typographiam Romae, at Vendelinus de Spira, qui posteriorem hanc edidit, eamdem artem Venetiis exercuerint. Verisimile etiam videtur, editionem Livianam, quam Augustae Vindelicorum anno MCCCCLXX. excusam Lipsiae in bibliotheca amplissimi Senatus adservari Fabricius in Biblioth. Lat. retulit, non aliam, quam hanc Venetam, esse, et nomen typographi Vendelini ei, ex quo Fabricius hujus editionis notitiam nactus est, persuasisse, ut crederet, librum Augustae Vindelicorum editum esse: editionem certe eo anno in illa urbe emissam ibidem non occurrere, ex testibus fide dignis accepi. Ex eodem errore etiam Vir Doctus in vita Livii, quam Niceronius inseruit Memoriis, virorum Illustrium Historiae inservientibus, tom. 5. pag. 177. affirmasse videtur, primam Livii editionem esse, quae Augustae Vindelicorum anno MCCCCLXX. in forma majori prodiit.

1471. Romae per Udalricum Gallum, studio Joannis Antonii Campani, cujus praefatio ad Cardinalem Papiensem praemittitur, tribus voluminibus, in forma majore.

Huic editioni annum adscriptum non fuisse, testatur Clariss. Maittaire in Annal. Typogr. tom 1. pag. 72. Ipse non nisi quarta decade, sive libro 31. et sequentibus, usus sum beneficio Illustrissimi Lovelii, et hujus partis fini nullum etiam annum adscriptum vidi, sed hos tantum sex versus, qui, teste Meyero in Annal. Flandr. ad annum MCCCCLI.

pag. m. 297. Antonium Campanum auctorem habuerunt.

Anser Tarpeji custos Jovis, unde, quod alis
Constreperes, Gallus decidit, ultor adest.
Vuldricus Gallus, ne quem poscantur in usum,
Edocuit pennis nil opus esse tuis.
Imprimit ille die, quantum non scribitur anno:
Ingenio, haud noceas, omnia vincit homo.
Campanus.

Eosdem versus etiam fini primi voluminis exstare testatur Maittaire ibid. tom. 4. pag. 292. Contra Thom. Hearne et J. Clericus eam ad annum 1472. referunt: sed J. Fr. Gronovius in Praefatione ex bibliothecae regiae, quae Parisiis est, indice monet, decada primam ann. MCCCCLXXI. tertiam et quartam anno MCCCCLXXII. lucem vidisse. Vide etiam Maittaire loc. laud. qui testem hujus rei advocat Fabric. in Bibl. Lat. lib. 1. cap. 11. editionis annorum 1712. et 1721.

1472. Romae per Conradum Sweynheym et Arnoldum Pannartz, in forma majore.

Ad finem Livii hi versus legebantur:

Aspicis, illustris lector, quicumque libellos,
Si cupis artificum nomina nosse, lege.
Aspera ridebis cognomina Teutona, forsan
Mitiget ars Musis inscia verba virûm.
Conradus Suuenheym, Arnoldus Pannartzque magistri
Romae impresserunt talia multa simul.

In domo Petri de Maximis M. CCCC. LXXII. die XVI. Julii. Hanc editionem ex Illustrissimi Lovelii bibliotheca utendam accepi.

1478. Mediolani per Philippum de Lavagnia, in forma majore.

1480. Mediolani per Antonium Zarothum, in forma majore.

In fine hujus editionis, quam adhibui, adscripta erant haec verba: *Has tris Titi Livii decadas Petrus Justinus Philelfus, ut amicis quibusdam suis morem gereret, quam diligentissime recognovit. Impressit autem Mediolani opifex consummatissimus Antonius Zarothus, opera et impensis Johannis Legnani, decimo Kalendas Novembres: regnantibus illustrissimis Mediolani ducibus Bona, et Joanne Galeacio Maria Sphortia, anno a natali Christiano millesimo quadringentesimo octogesimo.*

1480. - - - - - per Michaëlem Manzolinum Parmensem, in forma majore.

In fine hujus editionis, qua ex munificentia Illustrissimi Lovelii usus sum, haec adscripta inveni: *Titi Livii Patavini historici illustris decadis quartae libri finiunt, quos Michaël Manzolinus Parmensis ductu, impensa, solertique diligentia viventibus posterisque imprimi curavit anno salutis M. CCCC. LXXX. pridie Calendas Novembres.* Locus, ubi liber impressus est, non additur. Monet autem Maittaire in Annal. Typograph. tom. 4. pag. 406. librum impressum quidem esse a typographo Parmensi, non tamen, ut Orland. pag. 148. putabat, Parmae; putat autem eum deceptum esse a Cornelio Beughe-

mio pag. 85. quem saepius describere solet. Eodem errore ego etiam ubique hanc editionem in notis Parmensem vocavi, perperam ad id inductus, quod Manzolinus se Parmensem dixerit. Verum postea ex Clariss. Maittaire Annal. Typograph. tom. 1. p. 84. et tom. 4. p. 235. didici, Michaëlem Manzolinum Parmensem typographiam Tarvisii exercuisse, ibidemque ab anno MCCCCLXXVII. ad annum MCCCCLXXXI. varios libros emisisse. Quam igitur in notis editionem Parmensem vocavi, Tarvisina prima; quam vero Tarvisinam primam et secundam, Tarvisina secunda et quarta dicendae erant. Parmensem tamen editionem hujus anni MCCCCLXXX. a Melchiore Suessa excusam memorat Fabricius in Bibliotheca Latina lib. 1. cap. 11. testatus se ejus notitiam ex Beughemio accepisse. Sed perperam. Nullus enim Melchior Suessa sive Sessa inter typographos seculo XV. sive anno MXXD. memoratur, sed demum occurrit anno MDVIII. qui sibi anno MDXVII. socium adscivit Petrum de Ravanis, et cum eo Livium anno MDXX. Venetiis edidit, ut inferius suo loco videndum erit.

1481. Parisiis, in forma majore.

Hanc editionem memorat Maittaire Annalium Typogr. tom. 5. part. 2. pag. 532.

1482. Tarvisii per Johannem Vercellium, in forma majori.

Ad calcem hujus editionis sequentia adjecta invenio: *Has Titi Livii decadas, a Luca Porro quam diligentissime recognitas, Tarvisii Johannes Vercellius impressit Anno salutis millesimo quadringentesimo octogesimo secundo.* Hanc editionem ubique in notis Tarvisinam primam perperam vocavi, quum Tarvisina secunda dicenda fuisset. Vide, quae de editione praecedente dicta sunt.

1483. - - - - - - per Michaëlem Manzolinum Parmensem, in forma majore.

Hanc editionem ex bibliotheca Hohendorfiana laudat Maittaire in Annal. Typogr. tom. 4. pag. 450. Ex illis autem, quae ad similem editionem, anno MCCCCLXXX. excusam, dixi, constat, hanc etiam impressam fuisse Tarvisii. Ita fuit Tarvisina tertia.

1485. Tarvisii per Johannem Vercellensem, in forma majore.

Hanc etiam editionem a Luca Porro recognitam esse, ex illis, quae ad finem libri subjiciuntur, constat. Eam usibus meis commodavit Vir Clarissimus Sigebertus Havercampius; quam male in notis Tarvisinam secundam pro quarta a me appellatam esse, praecedentibus consequens est. Alibi etiam memoratam inveni editionem T. Livii Tarvisinam ex recognitione Lucae typis Johannis Vercellensis anno MCCCCXCV. sed annum illum operarum errore pro anno MCCCCLXXXV. datum esse verisimile est. Certe Maittaire recentiorem hanc in Annal. Typogr. non memoravit, neque etiam Johannes Vercellensis anno MCCCCXCV. Tarvisii typographiam exercuisse videtur.

1485. Parisiis, forma majore.

Hanc editionem memorat Maittaire in Annal. Typogr. tom. 5. part. 2. pag. 532.

1491. Venetiis cum Annotationibus Sabellici, in forma majore.

Hanc editionem ex Fabricii Bibliotheca Latina memorat Maittaire in Annal. Typograph. tom. 1. pag. 300. Sed tom. 4. pag. 532. addit, ad ejus calcem hanc formulam adjectam esse: *Impress. die V. Novembris, M. CCCC. LXXXXI. regnante Augustino Barbádico duce Venetiarum.* Cujus vero typis excusa fuerit, neutro loco memoratur. Ipse Sabellicus in praefatione refert, se Livium ad vetustum exemplar, ex bibliotheca Benedicti Cornarii Patricii Veneti depromtum, contulisse, petente Bernardino Herasmio Novocomensi, homine fide et industria singulari, ut clarissimam historiam aliquanto integriorem novae impressioni subjiceret. Verum licet plures circa annum hunc typographi Bernardini Venetiis floruerint, nullus tamen memoratur Bernardinus Herasmius Novocomensis.

1492. Venetiis, in forma majore.

Haec editio ex bibliotheca Adr. Pauw recensetur apud Maittaire in Annal. Typogr. tom. 1. pag. 314. et tom. 4. pag. 545. Suspicio tamen est, hanc et praecedentem eamdem esse, earumque alteram, et quidem hanc, ex solo operarum errore natam esse.

1493. Venetiis per Mattheum Capcasa Parmensem, in forma majore.

Maittaire in Annal. Typogr. tom. 5. part. 2. pag. 23. editionem hanc memoravit ex Orland. pag. 418.

1495. Mediolani per Uldericum Scinzenzeller, impensis Alexandri Minutiani, in forma majore.

Editionem hanc memorans Maittaire in Annal. Typogr. tom. 1. pag. 332. et tom. 4. pag. 590. testatur, ad finem ejus legi haec verba: *Impressit Uldericus Sinzenzeler impensis Alexandri Minutiani; ex quam emendato exemplari, si cum ceteris conferes, quam facillime intelliges, candidissime lector; cui etiam librariorum culpam, quantum licuit, idem Alexander praestare conatus est, Mediolani pridie quam Lud. M. SF. Anglus princeps sapientissimus hujus incliti imperii sceptrum et ducalia insignia a Maximiliano imperatore per legatum acciperet. Anno salutis M. CCCC. LXXXXV. die XXV. Maji.*

1495. Venetiis per Philippum Pincium Mantuanum, in forma majori.

In hac editione repetuntur *M. Antonii Sabellici brevissimae in Livium annotationes, locis suo ordine aut in integrum restitutis, aut in fronte, ne quid temere offenderetur, brevi indice relictis.* Iis autem praemittitur ipsius Sabellici praefatio *ad Magnificum et praestantem virum Benedictum Cornarium Patricium Venetum.* Ad finem libri haec verba subjuncta video: *T. Livii Patavini decades expliciunt, Venetiis per Philippum Pincium Mantuanum summa cura et diligenti studio impressae. Anno ab Incarnatione Domini M. CCCC. XCV. III. Nonas Novembris, Imperante Serenissimo Augustino Barbadico, Venetiarum duce felicissimo.*

1498. Venetiis per Bartholo-

macum de Zanis de Portesio, in forma majore.

Recensuit hanc editionem Maittaire in Annal. Typogr. tom. 1. pag. 353. et tom. 4. pag. 662. addens, eam sine notis prodiisse. Eadem servatur in bibliotheca Trajectina, unde utendam accepi, ac didici, in ea repetitas fuisse Sabellici Annotationes. Ad calcem ejus libri haec adscribuntur verba: *T. Livii Patavini decades expliciunt, Venetiis per Bartholomaeum de Zanis de Portesio summa cura et diligenti studio impressae. Anno ab Incarnatione Domini 1498. die XX. Junii.*

1501. Venetiis per Georgium de Rusconibus Mediolanensem, in forma majori.

Hanc editionem, quae in locupletissima bibliotheca Leidensi exstat, eadem continere, quae ambae praecedentes, amice me monuit Cl. Oudendorpius, qui eam mei caussa examinavit. Ex eodem didici, ad finem ejus hanc temporis, quo lucem adspexit, et typographi notitiam reperiri: *Titi Livii Patavini decades expliciunt, Venetiis per Georgium de Rusconibus Mediolanensem summa cura et diligenti studio impressae, anno ab Incarnatione Domini* 1501. *die* 4. *Decembris.*

.... apud Alexandrum Minutianum, in forma majore.

Huic editioni praefixa Minutiani epistola data est *Mediolani Idib. Sept.* 1505. ad finem autem libri hunc temporis characterem inveni: *Apud Alexandrum Minutianum Nonis Quintilibus* ... Ex his editionem illam referendam puto ad annum MDV. ac verisimile videtur, excusam esse Mediolani. In ea enim urbe Minutianus tabernam librariam etiam seculo praecedente exeunte exercuit, et impensas in editionem Livii, quae anno MCCCCXCV. in ea urbe prodiit, contulit, ut supra vidimus. Ipse etiam hoc seculo XVI. ineunte ibidem varios libros typis impressit. Anno MDII. Justinum. Vide Maittaire Annal. Typogr. tom. 2. pag. 156. Anno MDIII. Bernardi Corii Historiam Mediolanensem. Vide Maittaire ibid. pag. 163. et 165. Anno MDXIII. Josephi opera Latine, et Egesippum. Vide Maittaire ibid. pag. 247. Livium hunc a se editum Minutianus dedicavit Jaffredo Carolo Jurisconsultissimo, Delphinatus ac Mediolanensis senatus Praesidi sapientissimo, testatus, *se non imitatum esse eorum temeritatem, qui, ut scire videantur, omnia corrigere ac emendare profitentur: sed quae sibi aut dubia aut obscura visa fuerunt, ea se intentata reliquisse, ut per pristina dictionum aliqua vestigia vera et sincera lectio investigari possit.* Verum ut pateat, quid de hoc sive editore, sive typographo sentiendum sit, adscribam locum, licet paullo longiorem, ex Parrhasii Epistola, qua Commentarium in Claudiani libros de Raptu Proserpinae eidem Jaffredo Carolo dedicat. Ita inquit: *Non est (ne nobis blandiamur) hodie, non est Horatio bene monenti parere, scriptaque vel in paucos menses, nedum (quod illi placet) in annos novem comprimere, nisi laboris sui*

fructu fraudari quis velit. Adsunt enim ignavissimi quidam fuci, qui favis alienisque mellificationibus insidiantur: et quae multo longoque studio comperta sunt ab aliis, impudentissime pro suis ostentant. Ut iste vix satis idoneus impressor, qui castigationes in Livium meas ex magna parte subripere, sibique nuncupatim dicare non erubuit: in quo non minus existimationi tuae, quam mihi, fecit injuriam. quasi vero divinus tuus animus interceptis gaudeat rebus, et in hoc etiam Superos non imitetur, quibus (ut Porphyrius auctor est) furta non litant. Ego, vir integerrime, triennio jam Livii bellum Macedonicum, frequenti professus auditorio, singulis lectionibus emendavi, quod ante nos (absit verbo invidia) nemo tentavit: ostendique certissimis argumentis, ab eo, quam dixi, decada depravatam locis amplius mille. Veritus itaque, ne sua laniena per nos in publicum proderetur, editione praevenire festinavit: eamque rem dissimulanter me laturum speravit, si sub umbra tui nominis emitterentur: ac si non eadem gratiora tibi futura sint a proprio justoque domino, quam ab inverecundo plagiario. Quum praesertim nusquam ille potuerit afferre correctionis alienae rationem, quod nos inter legendum fecimus, quae propediem sub tuis auspiciis exibit in publicum, sex in toto Livio vulnerum millibus a me curatis aut splene contectis.

1506. Venetiis, per fratres Joannem et Bernardinum Vercellenses, in forma majori.

Hanc editionem, a Maittaire tom. 5. Annal. Typogr. part. 2. pag. 21. recensitam, et a Fabric. in Bibl. Latina ex Graevii bibliotheca memoratam, possideo. Exhibet autem simul Sabellici in Livium annotationes, omissa tamen ejus ad Cornarium Praefatione. Ad finem libri haec leguntur: *T. Livii Patavini decades expliciunt, Venetiis per Joannem ac Bernardinum ejus fratrem Vercellenses summa cura et diligenti studio impressae, anno Domini M. CCCCC. VI. XXVII. Nonas Januarii imperante Serenissimo Leonardo Lauridano Venetiarum duce felicissimo.*

1510. Parisiis impensis Johannis Parvi et Ascensii, in forma majore.

Hanc editionem, a Maittaire in Annal. Typogr. tom. 2. p. 216. memoratam, possideo. Ei autem praefigitur Jodoci Badii Ascensii epistola ad Georgium Aloïnum, hanc temporis notam praeferens: *Ex Chalcographia nostra apud Parrhisios, pridie annuntiationis atque incarnationis dominicae M. D. XI.* Praeterea Sabellici in Livium Annotationes, deficiente tamen ejus ad Cornarium praefatione, tum ipsius Badii Ascensii in Livianam lectionem Isagogen cum prooemii primi expositione. Ad calcem editionis haec verba reperiuntur: *Diligentiore cura, in aedibus Ascensianis, in illustri Parrhisiorum Academia, impensis Joannis Parvi et ipsius Ascensii. Anno salutis Christianae M. D. X. ad Idus Martias.*

1511. Venetiis per Philippum Pincium Mantuanum, in forma majore.

Hanc editionem, a Maittaire in Annal. Typographicis omissam, servat bibliotheca publica Amstelaedamensis. Ad ejus autem calcem hanc subscriptionem legi, Vir Clarissimus Petrus Burmannus, Historiarum, Eloquentiae et Poëseos ibidem Professor meritissimus, me monuit: *T. Livii decades feliciter expliciunt, Venetiis a Philippo Pincio Mantuano impressae anno Domini MCCCCCXI. die XVII. Septembr. incliti domini, Domini Leonardi Lauredani Venetiarum ducis tempestate.*

1511. Parisiis apud Badium Ascensium, in forma octuplice.

Hanc editionem primam fuisse censet J. Fr. Gronovius in praef. quae hac forma contracta, charta ὀκταπτύχῳ, prodiit. Neque aliam ea antiquiorem vidi. Testatur autem se non ipsam editionem, sed tantum specimen vidisse, dissimulato loco et tempore, quo prodiit, unam utriusque notam praeferens Augustini Becharii Sacerdotis ad studiosos alloquium; unde etiam passim in notis Becharii nomine eam laudat. Suspicabatur insuper, non multo seriorem, si non antiquiorem, esse ea, quam Georgius de Rusconibus Mediolanensis anno MCCCCCI. Venetiis procuravit. Verum eamdem rectius recensuit Fabr. in Bibl. Latina, ac testatus est, prodiisse Parisiis apud Badium Ascensium anno MCCCCCI. ex Sabellici recognitione cum Augustini Becharii ad studiosos alloquio. Eam a Maittaire in Annal. Typographicis memorari, reperire non potui.

1513. Parisiis apud Badium Ascensium, in forma majore.

In hac editione, quam etiam Maittaire in Annal. Typographicis omisisse videtur, continentur eadem omnia, quae in antea memorata anni MDX. exstabant; ita tamen, ut Ascensii in Livianam lectionem Isagoge auctior prodierit, et insuper addatur vocabulorum Livianorum compendiaria explanatio. Praeterea, contextum Livianum cum decem diversae monetae aut scripturae codicibus collatum esse, nova Ascensii Praefatio priori subjecta docet, quae hanc notam Chronologicam praeferebat: *Pridie natalis Dominici M. D. XIII.* In calce vero libri haec formula adscripta reperitur: *Ex aedibus Ascensianis longe accuratiore, quam pridem, vigilantia, collato videlicet exemplari cum decem venerandae vetustatis codicibus, et non oscitantis judicio recognito, atque plus quam sexcentis locis illustrato, in illustri Parrisiorum Academia, impensis Johannis Parvi, et ipsius, qui impressit, Ascensii, anno redemptionis humanae M. D. XIII. ad Nonas Decembres.*

1516. Parisiis ex aedibus Ascensianis, in forma majore.

Haec editio, quam itidem Maittaire in Annal. Typographicis non recensuit, eadem omnia exhibet, quae proxime praecedens, eique quam simillima est, adeo ut utraque totidem foliis absolvatur. Non tamen propterea existimandum est, eam tan-

tum fraude, bibliopolis nostris hodie admodum frequenti, se a priori diversam esse mentiri. Plura enim exstant indicia, unde colligi potest, eam hoc anno revera totam iterum excusam esse. Titulus enim praecedentis editionis exhibet signum, quo Johannes Parvus, sive Petit, quem Ascensius artis suae socium adsumserat, uti solitus erat; nempe duos Leones, scutum lilio et literis I. P. inscriptum sustinentes, adjecto subtus nomine ejus, JEHAN PETIT. Hujus contra titulus praefert binos Leones, scutum bipartitum sustinentes, cujus superiori parte conspiciuntur tres coronae, aequali ordine aliae ad latus aliarum dispositae, pars autem inferior pellis murinae imaginem imitatur, addito subtus nomine LODOVICUS HORNKEN. Deinde in priori editione haec verba sub descripto signo leguntur: *vaenundantur ab Johanne Parvo et Jodoco Badio Ascensio*; in posteriori autem haec: *vaenūdantur ab Gotfrido Hittorpio.* Insuper formula ad finem hujus editionis addita in quibusdam differt ab illa, quam praecedenti adjectam esse modo vidimus. In hac enim ultima ejus pars his verbis concipitur: *in illustri Parrhisiorum academia, rursus opera et accuratione Ascensiana, anno redemptionis humanae M. D. XVI. ad Nonas Junias.* Denique ex toto passim contextu Liviano duas diversas editiones esse clarissime elucet. Quamvis enim posterioris paginae illis prioris ferme semper respondeant, nulla tamen earum est, in qua non aliquot occurrant versus, qui in hac editione vel plures vel pauciores, quam in illa, literas contineant: in qua non itidem plures voces reperiantur, quae in hac editione per quaedam scribendi compendia, in illa vero omnibus literis exarantur.

1518. vel 1519. Moguntiae apud Johannem Scheffer, in forma majori.

Ad finem librorum Livii haec temporis nota a typographo adscripta est: *Moguntiae in aedibus Joannis Scheffer, mense Novembri anno MDXVIII.* Praemissum Imperatoris Maximiliani privilegium datum est *die mensis Decembris an. M. D. XVIII.* Sed Erasmi Praefatio *VII. Cal. Mart. an. M. D. XIX.* et Nicolaï Carbachii Praefatio *Idibus Martiis M. D. XIX.* In hac editione, post Imperatoris Maximiliani privilegium, continentur primo Ulrichi Hutteni equitis Praefatio ad Albertum Brandenburgensem, Cardinalem, Archiepiscopum Moguntinum et Magdeburgensem, principem Electorem; tum Erasmi ad Misobarbaros atque eosdem Philomusos Praefatio, quam utramque supra dedi hoc tomo pag. 512. et viri docti memoratu dignam judicant, quoniam illi, qui Moguntiam artis typographicae inventricem venditant, ex illis etiam sententiam firmare solent. Post indicem deinde in Livium ejusque epitomas, et consules in Livio et epitomis occurrentes, ordine Chronologico dispositos, sequuntur epitomae Livianae et ipsius Livii contextus. Admodum autem memorabilis est haec editio, quia prima

omnium exhibuit maximam partem libri 33. a cap. 17. §. 6. usque ad libri istius finem, qui integer antea pro deperdito habitus est, et ultimam partem lib. 40. a cap. 37. §. 3. usque ad finem: quae operis Liviani particulae in lucem protractae sunt ex bibliothecae Moguntinae, quae in aede maxima ac metropolitana est, perquam vetusto codice, characteribus Longobardicis in membrana scripto. Quum autem codex ille, omnium hujus partis praestantissimus, qui partem lib. 33. ultimam et libros sequentes usque ad finem libri 40. continebat, passim a vulgata priorum editionum lectione diversus abiret, Nic. Carbachius eum dignum esse censuit, quem diligenter cum olim excusis committeret, ejusque excerptas variantes huic Livii editioni subjiceret, praemissa Praefatione, qua consilii rationem reddidit. Eo autem facto optime de Livio meritus est, atque hunc thesaurum, aut certe ejus partem, nobis servavit; qui utrum hodie adhuc supersit, aut ubi lateat, incertum est.

1518. 1519. 1520. 1521. et 1533. Venetiis apud Aldum quinque tomis, in forma octupliee. Primus tomus continet decem primos Livii libros, ad cujus calcem haec adjecta sunt: *Venetiis in aedibus Aldi, et Andreae soceri, mense Decembri, M. D. XVIII.* Secundus bellum Punicum secundum: ad finem autem haec nota chronologica adscripta est: *Venetiis in aedibus Aldi, et Andreae soceri, mense Februario. M. D. XIX.* Tertius quartam librorum decada, hac ad finem addita subscriptione: *Venetiis in aedibus Aldi, et Andreae soceri, mense Novembri. M. D. XX.* Quartus complectitur primo omnium decadum epitomas, licet cuique superstitum librorum Livii, qui praecedentibus tomis exhibentur, sua praefigatur epitome; secundo L. Florum; tertio Polybii Historiarum libros quinque, Nicolao Perotto interprete in linguam Latinam conversos. Ad finem tandem tomi exstat haec temporis nota: *Venetiis in aedibus Aldi, et Andreae soceri, mense Martio. M. D. XXI.* Quum postea liber Livii quadragesimus primus et quatuor sequentes, sive eorum fragmenta, ex bibliothecarum tenebris eruti et in apertam lucem protracti essent, haeredes Aldi, ne quid editioni suae deesset, recens publicatos Livii libros ipsi quoque typis suis descripserunt, et quatuor prioribus tomis quintum hunc, quasi appendicem, addiderunt. Ejus fini subjecta est haec temporis nota: *Venetiis in aedibus haeredum Aldi Manutii Romani, et Andreae Asulani soceri, mense Majo. M. D. XXXIII.* Quinque hi tomi, suo quisque anno, memorantur apud Maittaire in Annal. Typograph. tom. 2. pag. 316. 335. 598. 613. et 787. Hujus editionis quartus tomus hodie plerumque a reliquis dividitur, et quasi huc non pertinens separatim memoratur; quum tamen titulus, qui tomo primo praefigitur, illa, quae toto opere continebantur, exhibens, etiam tomo quarto inserta nominatim memoret. Is autem titulus ei appositus est, si non quum tomus primus

ederetur, certe quum quartus prodiret, antequam quintus adderetur; cujus nulla ibi mentio occurrit.

1526. Venetiis, in forma majori.

Hanc editionem, quam me umquam videre non memini, memorat Maittaire in Annal. Typograph. tom. 2. pag. 698. eamque excusam esse dicit per Melchiorem Sessam et Petrum de Ravanis socios, die 3. Maji. Eamdem neque Hearnius, neque Clericus memorarunt. Editionem Venetam hujus anni, in forma majori ab Aldo excusam, memorat Catalogus Henr. Hadr. van der Marck toparchae in Leur pag. 20. Ejus tamen apud alios mentionem nondum reperi.

1521. Venetiis apud Aldum, in forma majore.

Hanc editionem recensent Hearnius et Clericus. Gesneri Catalogum librorum, qui in officina Aldi Manutii Venetiis excusi sunt, tom. 8. Annal. Typogr. inseruit Maittaire, in quo pag. 246. memorantur Livii omnia, accurate denuo impressa, in folio (1521.) Occurrit etiam in modo laudato Catalogo Henr. Hadr. van der Marck, ubi pag. 21. inter editiones Aldinas in folio hoc titulo, qui forte ex ipso libro petitus est, describitur: *Ex XIV. T. Livii decadibus prima, tertia, quarta; duplex epitome, altera a T. Livio, altera a L. Floro; Polybii libri V. de rebus Romanis in Latinum a Nic. Perotto, quos in locum secundae decadis substituimus, quia multa in illis leguntur, quae secunda decade continebantur. Venet. apud Aldum 1521.*

1522. et 1532. Florentiae apud haeredes Philippi Juntae, forma octuplice.

Hanc editionem habuit et consuluit J. Fr. Gronovius, qui in praefatione testatur, eam per Aldina vestigia incessisse, carmine etiam in laudem Asulani praeposito. Eamdem recensuit etiam Maittaire in Annal. Typograph. tom. 5. part. 2. pag. 22. qui docet, singulis tomis, decadas primam, tertiam et quartam continentibus, ad calcem adjectam esse hanc formulam: *Florentiae per haeredes Philippi Juntae M. D. XXII. septimo Idus Augusti.* Postea vero repertos quintae decadis priores quinque libros, sive eorum fragmenta, itidem ex Juntarum officina prodiisse, hac subscriptione ad finem addita: *impress. Florentiae in aedibus Bernardi Juntae, anno XXXII. supra M. et D. duodecimo Cal. Majas.*

1525. Coloniae apud Joannem Soterem, in forma majore.

Hujus editionis titulus testatur, Livii libros triginta, qui soli ex centum quadraginta supersunt, auctore Jacobo Sobio, castigatiores, quam ante hac umquam visi sunt, prodire anno M. D. XXV. mense Septemb. Dedicatio Sobii subscriptas praefert *Calendas Septembres ann. Domini M. D. XXV.* Denique ad calcem libri haec verba adjecta exstant: *Coloniae apud Jo. Soterem, impensis honesti civis Petri Quentel anno MDXXV. mense Augusto.* Sobium, Livii editorem, laudans Sturmius in Epist. dedicator. ante tom. 2. Orat. Ciceronis dicit, Coloniae literas floruisse, quum in ea Sobius aliique docerent, Sobium vero

tunc vim morbi abstulisse. Editionem hanc Livianam, quam curavit Sobius, ut ceteris castigatiorem laudat Rhenanus ad Livii lib. 27. cap. 16. §. 10. et ad cap. 17. §. 11. Ejus conjecturam, quam in contextum recepit, quamvis praeter Mstorum auctoritatem, nihilominus ut ingeniosam praedicat Gruter. ad Livii lib. 1. cap. 23. §. 6. Perperam Fabricius in Bibl. Latin. editionem hanc Basileensem vocavit, dicens Livium anno MDXXV. Basileae ex Jacobi Sobii castigatione prodiisse.

1527. Parisiis apud Petrum Vidovaeum, in forma majore.

Hanc editionem recensuit Maittaire in Annal. Typogr. tom. 2. pag. 688. ac testatur, eam venumdatam fuisse a Joanne Parvo, bibliopola adscriptitio, impressam vero a Petro Vidovaeo mense Aprili, M. D. XXVII.

1528. Coloniae apud Eucharium Cervicornum, in forma majore.

Huic editioni locus, ubi prodiit, adscriptus non apparet, sed tantum excusus esse dicitur ab Euchario Cervicorno. Eum vero chalcographiam et ante et post annum MDXXVIII. Coloniae exercuisse, ibique varios libros Godefrido Hittorpio, civi et bibliopolae Coloniensi, typis suis descripsisse constat. Maittaire ullam hujus editionis mentionem in Annal. Typograph. fecisse non memini, quam tamen memorarunt Fabricius in Bibl. Lat. et Hearnius ac Clericus in Indice editionum Livianarum. Eamdem tantum se vidisse, sed consulere non potuisse, J. Fr. Gronovius in Praefatione testatur.

1529. Parisiis apud Nicolaum Savetier, in forma majore.

Hanc editionem recensuit Maittaire in Annal. Typogr. tom. 2. pag. 721. et auctor est, ei hanc notam additam esse: *Veneunt in aedibus Ambrosii Girauli, in vico Divi Jacobi, sub insigni regis David, imprimebat Nicolaus Savetier, mense Aprili* 1529. Contra ejus exemplaris, quod oculis meis subjectum est, initio haec adscripta vidi: *Vaeneunt in Clauso Brunelli apud Nicolaum Crespin, sub signo Divae Catharinae*; ad ejus finem vero sequentia: *Imprimebat Nicolaus Savetier mense Aprili* 1529. Hinc colligo, vel Nicolaum Savetier Livium, suis impensis excusum, distrahendum dedisse duobus bibliopolis, Ambrosio Girault, et Nicolao Crespin; vel ambos illos, inita societate, Livium opera Savetierii imprimi curasse, et quemque eorum recepta exemplaria suis nominibus notasse. Editionem hanc Levescatium curasse, J. Fr. Gronovius in Praefat. Fabricius in Biblioth. Latin. et Hearnius ac Clericus in Indice Editt. Liv. testantur. Certe ejus Dedicatio ad Joh. de Tartas J. U. consultissimum in capite hujus editionis exstat. Vix tamen aliquid de suo contulit, sed ubique ferme editionem Ascensianam anni MDXIII. vel anni MDXVI. secutus est, et lectiones illis solis proprias adoptavit.

1530. Parisiis apud Badium Ascensium, in forma majore.

In titulo libri haec nota conspicitur: *Vaenundantur ipsi Ascensio.* 1530. Dedicatio-

cationis subscriptio his verbis concipitur: *E Chalcographia nostra apud Parrhisios rursum ad sextum Calendas Novemb. M. D. XXX.* Ad finem autem libri 40. haec formula additur: *Sub prelo Ascensiano ad VI. Cal. Novemb.* 1530. Quum autem anno sequenti MDXXXI. Simon Grynaeus quinque postremos Livii libros, a se in Msto vetusto repertos, opera Frobenii primum Basileae edidisset, mox eodem adhuc anno Ascensius non modo recens inventos ac publicatos Livii libros typis suis Parisiis descripsit, hoc temporis charactere post libri 45. finem addito: *Sub prelo Ascensiano M. D. XXXI. mense Julio*: verum etiam Chronologiam Glareani, quae in eadem editione Basileensi primum lucem adspexit, in ordinem literarum digessit, ac libro 45. subjecit, addita hac subscriptione: *Sub praelo Ascensiano ad Idus Julias Anno M. D. XXXI.* Insuper editio haec eadem omnia complectitur, quae editiones priores Ascensianae annorum MDXIII. et MDXVI. continere antea suo loco dixi.

1531. Basileae apud Frobenium, in forma majore.

Titulus splendidae hujus editionis testatur, librum excusum esse *Basileae in officina Frobeniana mense Martio anno M. D. XXXI.* Apposita Erasmi ad Carolum Montioium Praefatio data est *apud Friburgum Brisgoiae Calend. Martiis anno M. D. XXXI.* Praefationem ejus excipiunt decades Livii prima, tertia, et quarta, ac cuique earum praefixae librorum, quas continent, Epitomae: hinc decadis quintae libri quinque priores: quos nunc primum typis excusos Grynaeus ex vetusto monasterii Laurishaimensis codice in apricam lucem protulit. De hoc codice Erasmus in memorata ad Montioium Praefatione, superius hoc tomo in Sylloge variarum Praefationum pag. 621. a me edita, egit. Libro ultimo, sive 45, iterum subjicitur, libros hos editos esse *Basileae, in officina Frobeniana, per Hieronymum Frob. Jo. Hervagium, et Nicolaum Episcopium, MDXXXI.* Tum sequuntur omnium Livii librorum, et superstitum, et deperditorum, Epitomae; postea Indices in libros Livii: ad quorum calcem apponitur Allocutio ad Lectorem; qua, quantum injuria temporis ex recens editis quinque posterioribus Livii libris deperditum sit, accurata diligentia docemur: quam descriptionem, in hac sola editione obviam, et in Lambeciana codicis Laurishaimensis notitia, ex ejus Bibliotheca Vindobonensi supra hoc tomo p. 428. recusa, omissam, supplementi loco eidem subjunxi. Tandem ultimo loco in editione hac Basileensi sequitur Glareani Chronologia in omnes Livii decadas, ab urbe condita in sextum Tiberii Caesaris annum, praefixo iterum novo titulo; cui itidem, ut et ejus calci, additur, Chronologiam hanc editam esse *Basileae, ex officina Frobeniana, anno M. D. XXXI. mense Martio.*

1532. Venetiis apud Lucam Antonium Juntam, in forma majore.

Innotuit mihi haec editio ex solo Maittaire, qui eam recensuit in Annal. Typogr. tom. 2. pag. 771. et hoc modo descripsit: *T. Livius; accesserunt decadis V. libri quinque, numquam, antehac editi, cum Chronologia Henrici Glareani, in aedibus Lucae Antonii Juntae Florentini. MDXXXII.* in initio additur, *Mense Februario;* in fine *die decima Januarii.*

1532. Parisiis apud Simonem Colinaeum prodierunt conciones Livii cum notis Joachimi Perionii, in forma octuplice.

Hanc editionem memorarunt Crenii, Hulsii, aliorumque catalogi. Vide etiam Maittaire Annal. Typogr. tom. 5. part. 2. pag. 23. Postea alibi etiam haec editio repetita est.

1535. Basileae ex officina Frobeniana, in forma majore.

Ad finem hujus editionis illa temporis nota addita est: *Basileae in officina Frobeniana per Hieronymum Frobenium et Nicolaum Episcopium mense Decembri an. M. D. XXXIV.* sed titulus libri *annum MDXXXV.* praefert. Continet autem eadem ferme, quae praecedens Frobeniana anni MDXXXI. nisi quod in hac jam primum appareant Rhenani et Gelenii in Livium notae; et quod Glareani Chronologia ab ipso recognita, auctior prodeat, a Troja capta usque ad Justinianum Caesarem. Testatur insuper titulus hujus libri, historiam Livianam longe, quam nuper, emaculatiorem prodire, quod nunc demum ad vetera exemplaria collata sit.

1537. Lugduni quatuor voluminibus, in forma octuplice.

Recenset hanc editionem Maittaire tom. 5. Annal. Typogr. part. 2. pag. 22. ac testatur, excusam esse *Lugduni apud haeredes Simonis Vincentii. M. D. XXXVII.* continere autem etiam Notas Glareani. Quod si verum est, haec prima erit Notarum Glareani editio. Alii tamen testantur, prodiisse cum Annotationibus Rhenani et Gelenii, et ita forte erit eadem, atque illa, quae mox sequitur.

1537. Lugduni, in forma octuplice.

Hanc editionem refero fide Fabricii in Bibliotheca Latina; ubi testatur, eam prodiisse ex Trechseliorum officina, et continere Rhenani ac Gelenii Notas.

1537. Francofurti, in forma octuplice.

Haec editio memoratur in bibliothecae Crenianae Catalogo pag. 68.

1538. Parisiis apud Vascosanum, in forma quadruplice.

In una bibliotheca Hulsiana tom. 2. num. 5535. hanc editionem memoratam invenio, ubi prodiisse dicitur ex typographia Vascosani, et tres decadas continere.

1539. Basileae ex officina Hervagiana, in forma majori.

Editio haec eadem continet, quae Basileensis Frobeniana anni MDXXXV.

1540. Lugduni, in forma majore.

Memoratur haec editio in Indice editionum Livianarum Hearnii et Clerici.

1540. Basileae, in forma majore.

Hanc editionem cum No-

tis Glareani memoratam vidi in bibliotheca Mallinckrotiana. Fabricius vero in Biblioth. Latin. testatur, Henr. Loriti Glareani Notas in Livium Carolo quinto Imperatori inscriptas esse, cum Chronologia historiae Romanae recognita, anno MDXL. in forma majore. Utrum vero solae, an simul cum Livio prodierint, nec ubi, vel a quo typographo excusae sint, retulit. Neque certiora referre possum, quum editionem hujus anni non viderim. Id ex Glareani Praefatione ad Caesarem Ferdinandum, quae annum MDXL. praefert, et in editione Lugdunensi anni MDXLII. et alibi exstat, didici, ex officina Michaëlis Isingrini, qui Basileae officinam exercuit, et Joannis Bebelii typographi Basileensis gener exstitit, Glareani Chronologiam separatim prodiisse, ut, qui antea Livii codices habebant, neque eumdem auctorem bis parare volebant, hoc ejus labore frui possent.

1541. Venetiis apud haeredes Lucae Antonii Juntae, in forma majore.

Hanc editionem memorat Fabric. in Bibl. Lat. non addens, qua forma prodierit. Eadem editione usus est Latinus Latinius ad Livium cum Mstis conferendum, qui nec ipse formam, qua editio illa excusa est, indicavit. Ex numero tamen foliorum, quem subinde edit, satis constat, non alia, quam majori, in lucem exiisse. Utrum Hearnius et Clericus, in Indice editionum Livianarum recensentes editionem Venetam, quae anno MDXLII. cum Glareani epitome Chronologica in forma majore impressa sit, hanc, an aliam ab hac diversam, intellexerint, despicere nequeo, quum neutram viderim.

1542. Lugduni apud Sebastianum Gryphium quatuor voluminibus, in forma octuplice.

Tres priores tomi continent superstites Livii libros: quartus Glareani notas, praemissa ejus ad Carolum V. Imperatorem Praefatione, data *Friburgi Brisgoiae, anno a Jesu Christi natali M. D. XL. Calen. Majis*; tum Laurentii Vallae de Tarquiniis adversum Livium disputationes, ejusque emendationes ad sex libros priores Livii de bello Punico secundo; deinde Glareani Chronologiam, per Jodocum Badium Ascensium in seriem literarum redactam; et ultimo loco ipsam Glareani Chronologiam auctam, cum Praefatione ad Ferdinandum Caesarem, data *Friburgi Brisgoiae, anno a Christo nato M. D. XL. Calend. Septembrib.* Gesnerus in Pandectis lib. de Historiis duodecimo apud Maittaire Annal. Typogr. tom. 2. pag. 672. refert, hac editione contineri Annotationes Beati Rhenani, Sigismundi Gelenii, Henrici Glareani, ac Chronologiam ejusdem Glareani. Editio exstat in Biblioth. Trajectina, verum Rhenani et Gelenii Annotationes non adsunt.

1543. Parisiis apud Michaëlem Vascosanum, in forma majore.

Appositus quidem titulus testatur, Livium hunc prodiisse *Parisiis apud Audoënum Parvum sub Lilio aureo ad Divum Jacobum. M. D. XLIII.* verum privile-

gium, ut Livius hoc modo imprimeretur, senatus Parisiensis anno M. D. XLII. nono Calend. Novemb. concessit *Michaëli Vascosano et Audoëno Parvo.* Titulus etiam, qui Annotationibus adjunctis praemittitur, desinit hac formula: *Parisiis imprimebat Michaël Vascosanus sibi et Odoïno Parvo.* Unde colligo, editionem hanc excusam esse typis Vascosani, venditam autem fuisse partim ab eo, partim ab Odoïno Parvo. Haec autem editio non modo continet omnia, quae praecedens Lugdunensis Gryphiana anni M. D. XLII. Verum etiam Sabellici pauculas Annotationes.

1543. Basileae apud Joannem Hervagium, in forma majore.

Hanc editionem adjunctas habere Annotationes Rhenani, Gelenii, et Glareani, hujusque Chronologiam, auctor est Fabric. in Bibl. Latin. Eamdem memorant etiam Hearnius et Clericus, testati eam prodiisse *ex recensione Hervagii,* nullamque Annotationum Glareani mentionem faciunt.

1544. Argentorati, in forma octuplice, prodierunt Jo. Velcurionis Notae in Livii lib. 1. et 2. quae postea saepius aliis editionibus insertae sunt. Memoravit hanc editionem Fabricius in Biblioth. Latin.

1545. Lovanii, in forma quadruplice, lucem vidisse Notas Petri Nannii in Livii lib. 3. testatur Fabricius in Bibl. Latin. Utrum vero eaedem sint, atque illae, quas ineditas putavi, et huic editioni suis locis inserui, an diversae, quum librum non viderim, dicere nequeo.

1548. Lugduni apud Sebastianum Gryphium quatuor voluminibus, in forma duodecima.

Editionem Lugdunensem Gryphianam hujus ejusdem anni, sed in forma octuplice, memorant Hearnius et Clericus in Indice Editt. Livian. quam me umquam vidisse non memini.

1549. Basileae apud Johannem Hervagium, in forma majore.

Titulo hujus editionis illa adscripta est formula: *Basileae per Joannem Hervagium, anno M. D. XLIX. mense Martio.* quae eadem ferme in fine libri occurrit. Recensuit hanc editionem Caelius Secundus Curio, qui in Praefatione, data *Basileae Cal. Jan. M.D.XLVIIII.* testatur, se Livium cum veteribus et novis aliquot exemplaribus ex iis, quae emendatiora atque meliora habentur, contulisse: et ex eo labore hunc se fructum retulisse affirmavit, ut Livii ad ducenta loca emendarit, et pristino nitori restituerit. Adjectae sunt Rhenani ac Gelenii Annotationes, et Glareani Chronologia. Perperam Hearnius et Clericus in Indice Editt. Livian. referunt, editionem hanc recensuisse Hervagium, qui eam tantum typis suis descripsit.

1551. Francofurti duobus voluminibus cum Notis Guilielmi Godelevaei, in forma octuplice.

Has ejus Notas variae aliae editiones post adoptarunt.

1552. Parisiis apud Michaëlem Vascosanum, in forma majore.

Maittaire in Annal. Typ. tom. 3. p. 613. refert, Mich. Vascosanum hanc editionem

dedicasse Jacobo Varadeo, in supremo Parisiensi senatu regio consiliario, epistola data 10. Cal. Jun. M. D. LII. Prodiisse autem cum Annotationibus diversorum, et in Glareani Annotationum fronte legi, typis descriptam esse apud Michaëlem Vascosanum et Audoënum Parvum. Fabricius in Biblioth. Lat. testatur, eam adjunctas habuisse Laur. Vallae Emendationes et Epistolam Apologeticam de duobus Tarquiniis ad Alphonsum Siciliae Regem; Sabellici item et Rhenani ac Gelenii Notas. Editionem hanc nondum videre contigit, et hinc verbis ejus controversiam movere nequeo. Dicere tamen liceat, suspicionem mihi natam esse, Vascosanum tantum repetiisse priorem editionem anni M. D. XLIII. et hinc pro Rhenano et Gelenio Glareanum memorandum esse. Potuit autem ipsi fraudi fuisse titulus obiter inspectus. Certe ille, qui priori editioni praefigitur, et in hac verisimiliter repetitus est, testatur, in editione Vascosana Livium diligenti observatione Annotationum Rhenani et Gelenii recognitum ac restitutum esse: quod forsitan ita acceperit, quasi Rhenani et Gelenii Annotationes additae fuerint; quae certe in prima Vascosani editione omissae sunt.

1553. Lugduni, in forma majore.

In hujus editionis titulo haec nota conspicitur: *Lugduni apud Antonium Vincentium M. D. LIII.* Illa vero in ejus fine: *Lugduni, excudebat Johannes Frellonius, M. D. LIII.* Hinc colligendum est, Livium typis Frellonii, sed sumtibus Vincentii descriptum fuisse. Certe, Frellonium Vincentio libros excudere solitum fuisse, observat Maittaire Annal. Typograph. tom. 3. pag. 141. Continet haec editio, quae Valla, Sabellicus, Rhenanus, Gelenius, Glareanus, Velcurio et alii Livio illustrando contulerunt. Gelenii autem Annotationibus subjiciuntur paucae quaedam Emendationes ex codice Theodorici Morelli.

1554. Lugduni apud Sebastianum Gryphium quatuor voluminibus, in forma octuplice.

Eamdem editionem memorat etiam Maittaire tom. 5. Annal. Typogr. part. 2. pag. 22. ex quo, ut et ex bibliotheca Henr. Hadr. van der Marck, Toparchae in Leur, part. 2. pag. 59. constat, anno sequenti ibidem ex eadem officina, quasi hujus editionis appendicem, novum tomum prodiisse, continentem Rhenani, Gelenii, et Glareani in Livium Annotationes. Sed Fabricius in Bibl. Lat. Gryphium eo anno in forma octuplice excudisse refert notas Rhenani, Gelenii, Sabellici, Jo. Velcurionis, et Jo. Saxonii, cum Chronologia Glareani.

1554. Lugduni apud Sebastianum Gryphium tribus voluminibus, in forma duodecima.

Haec editio recensetur etiam in modo laudata bibliotheca Marckiana, et apud Fabricium in Biblioth. Latina.

1554. Basileae apud Nicolaum Episcopium juniorem quatuor voluminibus, in forma octuplice.

Idem Episcopius anno MDLVI. huic editioni, tamquam

appendicem, adjecit tomum 5. qui continet Scholia et Chronologiam Sigonii.

1554. Basileae apud Joannem Hervagium duobus voluminibus, in forma octuplice.

Hanc editionem memorat Fabricius in Biblioth. Latin. ac testatur, ei adjectas esse Castigationes et Notas Vallae, Sabellici, et Caelii Secundi Curionis. Verum nullas umquam Castigationes aut notas in Livium Curio conscripsit. Dicere itaque voluit, Livium editum esse ex recognitione Curionis. V. Maittaire in Annal. Typogr. tom. 5. part. 2. p. 22.

1555. Basileae per Joannes Hervagios, in forma majore.

Haec editio continet omnia, quae viri docti ad Livii emendationem vel illustrationem hoc tempore in lucem emiserant; ita tamen, ut Vallae, Sabellici, Rhenani, Gelenii, et Theodorici Morelli in Livium Castigationes in ipsis Annotationibus Glareani suis locis insertae sint, atque editor se illas, quas futiles et nullius momenti judicarat, inde rejecisse testatus fuerit, ne inutili labore lectorem gravaretur.

1555. Venetiis apud Paulum Manutium, Aldi filium, in forma majore.

Haec editio prima exhibet Caroli Sigonii Scholia, quibus Livii historiae et earum epitomae partim emendantur, partim explanantur; ut et ejusdem Sigonii in eosdem libros Chronologia, ipsorummet auctorum verbis confirmata. Erravit itaque Hearnius, qui Scholiis Sigonii Chronologiam Glareani junctam in hac et aliis Sigonii editionibus credidit, quem ejus errorem improvide adoptavit Joannes Clericus.

1566. Venetiis apud Paulum Manutium, Aldi filium, in forma majore.

Hac editione repetita sunt Sigonii in Livium Scholia, ejusdemque, non vero, ut Hearnius et Clericus affirmant, Glareani, Chronologia Liviana. In Scholiis autem Sigonius multa mutavit, meliora sive sponte, sive a Faërno, Robortello, aliisque, edoctus.

1568. Francofurti, in forma majore.

Fabricius in Biblioth. Lat. ubi hanc editionem recenset, testatur, eam prodiisse cum Vallae Emendationibus, Notisque Sabellici, Velcurionis, Rhenani, Gelenii, Glareani, et Sigonii, Joannis item Saxonii et Godelevaei Observationibus. Ipsam hanc editionem numquam videre contigit, sed ei similem atque ex hac expressam puto, quae decennio postea prodiit anno MDLXXVIII. quia in ea quaedam Praefationes occurrunt, quae hujus editionis annum praescriptum habent, et inde repetitae sunt.

1572. Venetiis in aedibus Manutianis, in forma majore.

Haec tertia est Scholiorum et Chronologiae Livianae editio. Scholia autem ab auctore multis in partibus aucta esse, titulus testatur.

1573. Lutetiae Parisiorum apud Michaëlem Sonnium via Jacobaea, sub scuto Basileensi, in forma majore.

Hac editione continentur

omnium interpretum Commentarii, e regione verborum Livii inserti. Praeterea Sigonii in Livium Scholiis et Chronologiae interpositae sunt Glareani defensiones et antilogiae; sive id primum in hac editione factum sit, sive, ut potius credo, jam antea in editione anni MDLXVIII. quam videre numquam mihi contigit. Praefuisse videtur huic editioni, aut certe eam D. Nicolao Thuano, Carnutum Antistiti, dedicavit Jacobus Gohorius, cujus etiam paucae in Livii libros tres priores Animadversiones praemittuntur.

1578. Francofurti ad Moenum apud Johannem et Sigismundum Feyerabendt duobus voluminibus, in forma majore.

In tomi 1. hujus editionis titulo illa adscribitur nota; *Francofurti ad Moenum apud Johannem et Sigismundum Feyerabendt. M. D. LXXVII.* ad finem dedicationis, inverso ordine, memorantur *Sigismundus et Johannes Feyerabendt cognati.* Eodemque iterum modo ad finem primi et secundi tomi: *Impressum Francofurti ad Moenum, apud Georgium Corvinum, impensis Sigismundi et Johannis Feierabendinorum. M. D. LXXVIII.* Tomo primo, praeter contextum Livianum, picturis et sculptis tabulis exornatum, omniumque librorum Epitomas, continetur insuper Chronologia Liviana, a Joachimo Orellio ex Glareani et Sigonii Chronologiis quasi in unum conflatis constans, quae ex auctoris praefationi subscripta temporis nota jam in editione Francofurtana, quae decennii spatium hanc praecessit, comparuisse videtur. In tomum secundum digestae sunt Annotationes, Castigationes et Scholia virorum doctorum, qui eo et superiori seculo floruerunt, praefixa Godelevaei Praefatione, quae quum etiam annum MDLXVIII. adscriptum habeat, omnia itidem ex decennio priore editione repetita esse verisimile sit.

1588. Francofurti impensis Sigism. Feyerabendii et sociorum, in forma majori.

Ex titulo, Grellii Chronologiae, et alio virorum doctorum Annotationibus praefixo, et ex nota ad calcem operis obvia constat, librum hunc excusum esse typis Joannis Wechelii, et impensis Sigismundi Feyrabendii, Henrici Thackii, et Petri Vischeri, sociorum. Edidit autem et recognovit Franciscus Modius. Et quidem continet eadem omnia ferme, quae praecedens editio anni MDLXXVIII., nisi quod huic insuper accesserint Notae ipsius Modii, una cum fragmentis vetustiorum historicorum, quos Livius secutus est. Hearne, tres Francofurtenses editiones annorum MDLXXXVIII, MDCVIII, et MDCXXVIII, simul memorans, imprudenter addidit, omnes a Modio recensitas cum Notis Gruteri et aliorum prodiisse. Pejus deinde erravit Joh. Clericus, qui quamque earum, ordine suo illas referens, a Modio recensitam et Notis Gruteri aliorumque instructam esse lectori persuadere voluit; quem errorem sponte deprehendere et emendare potuisset, si ipsas editiones, in omnium bibliothecis obvias, consulendi ex-

iguam molestiam subire voluisset.

1588. Francofurti tribus voluminibus, in forma octuplice.

Hanc editionem laudarunt Fabricius in Biblioth. Lat. Hearnius et Clericus. Pars etiam exstitit bibliothecae Hulsianae. Vide ejus Catalog. tom. 3. num. 5917.

1588. Francofurti tribus voluminibus, in forma duodecima.

Hanc memorat Fabricius in Biblioth. Lat. Exstat etiam in Appendice Biblioth. Leidens. pag. 519.

1589. Londini, in forma quadruplice.

Fabricius in Biblioth. Lat. auctor est, huic editioni additas fuisse Chronologiam ac Notas Robortelli et Godelevaei.

1589. Lugduni, in forma octuplice.

Memorarunt hanc editionem Hearnius et Clericus, ac testati sunt, ei additam esse Chronologiam, accommodatam ad tabulas Capitolinas Verrii Flacci, (forte intelligitur illa, quam Joachimus Grellius ex prioribus Glareani et Sigonii composuit) et Annotationes Godelevaei.

1592. Venetiis apud Aldum, in forma majore.

Addita sunt Car. Sigonii Scholia; quae ab auctore multis in partibus aucta et emendata esse, libri titulus testatur.

1595. Antwerpiae ex officina Plantiniana apud Viduam et Joannem Moretum prodierunt Fragmenta Historicorum, dudum ab Antonio Augustino collecta, et a Fulvio Ursino emendata: quibus subjunctae sunt ejusdem Ursini in varios historicos, et inter illas etiam in Livium, Notae, in forma octuplice.

1599. Francofurti tribus voluminibus, in forma octuplice.

Editio haec memoratur in Catalogo bibliothecae Hulsianae tom. 3. num. 5918.

1608. Francofurti ad Moenum, ex officina Typographica Joannis Saurii, impensis haeredum Petri Fischeri, in forma majore.

Titulus alteri operis parti additus refert, prodiisse quidem ex officina Sauriana, sed impensis Jonae Rhodii anno M. DC. VII. Jonas Rhodius autem a Grutero in Praefatione Jonas Rosa vocatur. Hanc Livii editionem recensuit Janus Gruterus, et Notas virorum doctorum ferme omnium, quas priores editiones continebant, exhibuit, exceptis tamen illis Velcurionis et Saxonii: recenter vero addidit Notas Fulvii Ursini et Marcelli Donati.

1609. Francofurti, in forma octuplice.

Hanc editionem memorant Hearnius et Clericus, testati adjunctas esse Godelevaei Observationes.

1609. Genevae, in forma majore.

Eo anno Genevae editi sunt scriptores Latini veteres Historiae Romanae, atque inter illos etiam Livius.

1614. Lugduni, in forma octuplice.

Hanc editionem memorat

Fabricius in Bibliotheca Latina.

1616. Romae apud Bartholomaeum Zannettum, in forma octuplice.

Haec editio continet tantum librum 33. Livii, et in ea primum nunc ex codice bibliothecae Cathedralis Bambergensis Caspar Lusignanus evulgavit principium hujus libri, sive 17. priora capita, quae antea desiderabantur, additis Francisci Bartholini Urbinatis, qui ex cod. descriptum Romam attulerat, et Antonii Quaerengi Castigationibus. Observat autem Fabricius in Biblioth. Lat. male in fronte atque per omnes paginas inscribi librum 43. Error tamen ab editore, libro jam absoluto, deprehensus est, unde etiam pag. ultimae sive 79. haec verba adduntur: *Ubicumque impressum est lib. XLIII. lege XXXIII.* Quin etiam, divenditis jam aliquibus exemplaribus, primum folium recusum, et error emendatus est. Certe duplex ejus editionis exemplar haec scribens ante oculos habeo, quorum alterum observationem Fabricii veram esse probat, in alterius fronte et sedecim prioribus paginis recte editur *liber XXXIII.* In illo exemplari, quod habuit G. Joh. Vossius, folium primum non mutatum fuisse videtur. Ab eo enim in errorem inductus lib. 1. de Histor. Lat. non tantum in inscriptione capitis 19. sed etiam in ipso capite, de hoc fragmento recens invento agens, semper meminit libri 43. Incaute dein, Vossii vestigia premens, eumdem errorem commisit Jo. Christianus Neu in Accession. ad Whear. Relect. Hiemal. pag. 113.

1616. Venetiis apud Jo. Baptistam Ciottum idem liber 33. cum eodem fragmento editus est, in forma octuplice.

Hanc editionem memorarunt Fabricius in Biblioth. Latina, Hearnius et Clericus.

1616. Parisiis idem liber 33. simul cum eodem fragmento editus est, in forma octuplice.

Hanc editionem recensuit Fabricius in Biblioth. Latina.

1617. Paderbornae idem etiam lib. 33. simul cum eodem fragmento editus est, in forma octuplice.

Ejus editorem esse Joannem Horrion e Societate Jesu, qui etiam Notas, nomine suppresso, addidit, monuerunt viri docti. Vide J. Fr. Gronovii Praefationem supra datam hoc tomo pag. 688. Ipsius Notas postea editioni suae, quam cum notis Variorum curavit anno MDCLXV. inseruit J. Fr. Gronovius.

1619. Francofurti, in forma octuplice.

Hanc denuo a se eo tempore recensitam, et a tutoribus Fischerianis impressam esse, testatur Gruterus in praefatione editionis anni MDCXXVIII.

1621. Lugduni cum Chronologia et Indicibus, in forma quadruplice.

Memorant hanc editionem Hearnius et Clericus.

1622. Genevae, in forma minore.

Refertur a Fabricio in Biblioth. Lat. pag. 186.

1625. Parisiis apud societatem minimam, in forma majore.

In calce libri hi quinque bibliopolae, tamquam socii, memorantur, Josephus Cottereau, Sebastianus Chappelet, Jacobus Quesnel, Dionysius Moreau, et Samuel Thiboust. Hi primam Gruteri editionem anni MDCVIII. et omnia in illam recepta, eo inscio et non consulto, tanta superstitione exprimere conati sunt, ut paginae paginis responderent. Verum pessime a librariis habita innumeris eorum negligentia commissis erroribus scatet; quos insuper Gruterus in Praefat. editionis tertiae anni MDCXXVIII. eo nomine traduxit, quod, curis suis secundis relictis, primas secuti sint, quasi frugibus repertis adhuc glandium amarore delectarentur. Insuper observat, nihil boni in tam vasti operis progressu exspectandum esse de illis, qui in ipso statim titulo, sive, ut loquitur, in frontispicii meditulio tantopere impegerunt, ut ridiculis soloecismis se prostituerint. In fine hujus editionis conspiciuntur *Excerpta ex Livii Decadibus moralia, politica, et historica, cum aliis Latinorum et Graecorum scriptorum locis et Eclogis collata ordine Alphabetico, Fed. Morelli Professorum et Interpretum regiorum Decani opera ac studio.* Perperam Hearnius hanc editionem retulit ad annum MDCXXIII. quem tamen secutus est Clericus.

1628. Francofurti ad Moenum typis Guolphgangi Hofmanni, impensis haeredum Jacobi Fischeri, in forma majori.

Est haec tertia Gruteri editio, cui Notae ejus criticae et politicae, et quinquaginta in Tacitum Discursus additi sunt, nec non observationes Godelevaei, et veterum historicorum fragmenta, per Franciscum (immo Antonium) Riccobonum collecta. Parum huic editioni Gruterus supervixit. Nam praefatio ejus his verbis definit: *Deproperabam animo ac corpore aeger, fine Augusti mensis CIƆIƆCXXVII. Heidelbergae.* et obiit die XX. Septembris, eodem anno cIↄIↄcxxvII. In hac autem primum omnium Livii libri in capita divisi sunt.

1633. Amsterdami apud Guilielmum Blaeu, in forma duodecima.

1634. Lugduni Batavorum ex officina Elzeviriana ac recensione Heinsiana, tribus voluminibus, in forma duodecima.

Fabricius in Biblioth. Latin. testatur, Livium ex recensione Dan. Heinsii nitide admodum ex officina Elzeviriana Lugduni Batavorum vulgatum esse anno MDCXXIV. Nescio utrum vere, an operarum errore. Fatetur tamen J. Fr. Gronovius in Praefatione anni MDCXLV. Livium bis ante suam editionem ex officina Elzeviriana prodiisse.

1634. Francofurti, tribus voluminibus, in forma octuplice.

1645. Lugduni Batavorum ex officina Elzeviriana quatuor voluminibus, in forma duodecima.

Prima haec est editio, quae prodiit ex recensione J. Fr. Gronovii. Ejus autem tomus quartus continet J. Fr. Gronovii Notas in Livium.

1654. Lugduni Batavorum apud

Elzevirium ex recensione J. Fr. Gronovii, tribus voluminibus, in forma duodecima.

1659. Francofurti ad editionem Gruterianam, additis notis Godelevaei, in forma octuplice.

1661. Amstelaedami ex recensione J. Fr. Gronovii, in forma duodecima.

1665. Amstelaedami apud Ludovicum et Danielem Elzevirios, cum perpetuis J. Fr. Gronovii et variorum Notis, tribus voluminibus, in forma octuplice.

1677. Romae prodiit Bibliotheca sacra et profana Latini Latinii; cujus parti secundae insertae sunt ejus Observationes et Correctiones in T. Livium, in forma majore.

1678. Amstelaedami apud Danielem Elzevirium ex recensione J. Fr. Gronovii, in forma minore.

1679. Amstelaedami apud Danielem Elzevirium cum perpetuis Car. Sigonii et J. Fr. Gronovii Notis, quibus etiam suas aliorumque Notas adjecit Jacobus Gronovius, tribus voluminibus, in forma octuplice.

1679. Cantabrigiae ad editionem Gronovianam duobus voluminibus, in forma octuplice.

1679. Parisiis sex voluminibus, in forma quadruplice.

Hanc editionem Interpretatione et Notis illustravit Joannes Doujatius, Antecessorum Parisiensium et Regiorum Professorum Primicerius, in usum Delphini. Antecesserunt Supplementa Livii per Freinshemium, quae magna ex parte primum in hac editione in lucem prodierunt.

1694. Patavii quinque voluminibus, in forma octuplice, ut testantur Hearnius et Clericus, vel in forma duodecima, ut auctor est Fabricius in Biblioth. Lat.

Hanc editionem optimorum exemplarium collatione recognitam, et novis additamentis, chartis geographicis etc. illustratam esse, viri docti testantur.

1696. Francofurti apud Frid. Knochium, in forma octuplice.

Haec editio a Jo. Gerardo Arnoldo, Gymnasii Francofurtani rectore, curata esse dicitur, praemissa ejus dissertatione de Livii vita et scriptis. Vide Fabricii Biblioth. Latin.

1703. Londini duobus voluminibus, in forma octuplice.

Fabricius in Biblioth. Lat. testatur, hanc editionem ad Gronovianam recensitam, lemmatibus historicis ad paginarum oras notatis, tabulisque Geographicis instructam esse.

1707. Patavii quinque voluminibus, in forma duodecima.

Memoratur haec editio in Catalogo bibliothecae Hulsianae, tom. 3. num. 5920.

1708. Oxonii sex voluminibus, in forma octuplice.

Hanc editionem curavit Thom. Hearne, eamque Mstorum codicum collatione recognovit, Annotationibusque illustravit.

1710. Amstelaedami et Trajecti ad Rhenum decem voluminibus, in forma octuplice.

Haec editio, quam recensuit, et Notulis auxit Joannes Clericus, insuper exhibet integra Freinshemii Supplementa, tabulas Geographicas, et Anonymi copiosum indicem.

1722. Londini sex voluminibus, in forma duodecima.

Is, qui hanc editionem curavit, nomen suum non adscripsit.

1735. Parisiis sex voluminibus, in forma quadruplice.

Hanc editionem, quae continet etiam Supplementa librorum amissorum a Joh. Freinshemio concinnata, recensuit et Notis illustravit J. B. L. Crevier, Rhetoricae Professor in collegio Dormano-Bellovaco Universitatis Parisiensis.

1740. Basileae tribus voluminibus, in forma octuplice.

Haec editio repetiit majorem Jac. Gronovii, et, quemadmodum illa, instructa est perpetuis Car. Sigonii et J. Fr. Gronovii Notis, quibus etiam suas et aliorum Notas adjecit Jac. Gronovius.

COLLATIO FRAGMENTI,

UT EXISTIMATUR,

LIVIANI ET PARTICULAE,

EXCERPTAE EX POLYBII BELLO PUNICO PRIMO, INTERPRETE

LEONARDO ARETINO.

FRAGMENTUM LIVIANUM.

ac necessarium sibi ratus, Messanam servare, ne a Cartaginensibus undiq; Italia cingeretur: neu quasi pontem quemdam ad invadendum haberent, auxiliandum Mamertinis decrevit. Cum igitur id placuisset, Appius Claudius traducere copias in Siciliam, et Mamertinis opem ferre jussus, profectionem parabat. Mamertini autem de P. R. decreto certiores facti Cartaginensium prefectum, qui in arce positus erat, incautum circumsistunt, eumque una cum presidio urbe dejiciunt. Post hec jam liberius Consulem Romanum per crebras litteras ac nunctios qvocant. At Cartaginenses postquam intellexerunt, presidio eorum a Mamertinis pulso, Romanos vocari, ira simul et indignatione accensi prefectum presidii, q ejus culpa atque ignavia arcem amisisset, in crucem substulert. mox raptim coactis copiis mari et terra Messanā agrediuntur. classe quidem circa Pelorum statione posita, terrestribus autem copiis haud procul Messana castrametati urbem premebant. Acces-

LEONARDI ARETINI INTERPRETATIO POLYBIANA.

Haec igitur cogitans. po. ro.] *ac necessariū sibi ratus Messanam servare. ne a Carthaginensibus undiq; Italia cingeretur. Neu quasi pontem quemdam ad invadendum haberent: Auxiliandum Mamertinis decrevit. Cum ergo id placuisset Appius Claudius Consul traducere copias in siciliam: et Mamertinis opem ferre jussus profectionem parabat. Mamertini autem de populi romani decreto certiores facti: carthaginensium pfectum qui in arce positus erat incautum circumsistunt: eumq; una cum praesidio urbe deiiciunt. Post haec jam liberius Consulem ro. per crebras litteras ac nuntios convocant. At Carthaginenses: postqm intellexerunt praesidio eorum a mamertinis pulso romanos vocari: ira simul et indignatione accensi: praefectum praesidii qꝺ ejus culpa atq; ignavia arcem amisissent: in crucem sustulerunt: Mox raptim coactis copiis mari et terra aggrediuntur: Classe quidē ad pelorum statione posita. terrestribus autem copiis haud procul*

FRAGMENTUM LIVIANUM.

Adventu csulum qm preter superiorem victoriam dupplicatū P. R. exercitum, duosq; ɔsules pro uno versari in Sicilia conspiciebant, plereq; mediterranee civitates, que in fide Cartaginensium fuerant, ad Romanos defecere. Hyeron autem Sicilie populos metu perculsos, et simul hostium vires adauctas cēnens, multis rationib9 prestare duxit, si qua fieri posset Romanor; pātis sectari. A qua consideratione inductus missa ad Consules legatoē agere de pace cepit. Consules q omes Sicilie portus Cartaginē

LEON. ARET. INTERP. POL.

*bemq; extulere ad bellum siciliae capessendum. Itaq; M. Valerium: et. C. Octacilium sequentis anni consules cum duobus consularibus exercitibus: magnisq; sociorum auxiliis: in Siciliam mittunt: Adventu horum consulum quoniam praeter superiorem victoriam duplicatum populi romani exercitum duosq; consules pro uno versari in sicilia conspiciebant: Plaeraeq; mediterraneae civitates: quae in fide Carthaginensium fuerant: ad romanos defecere. Hieron autem siciliae populos metu perculsos: et simul hostium vires auctas cernens: multis rationib9 praestare duxit (si qua fieri posset) romanorum partes sectari. Qua cōsideratiōe inductus missa ad Cōsules legatione agere de pace coepit. Cōsulesq; videntes ꝙ oes siciliae portus carthaginē*siū erāt nequando intercludi commeatus possent ad eam rem peropportunam syracusarorum amicitiam rati: oblationem regis non inviti acceperunt.

T. LIVII PATAVINI
HISTORIARUM
AB URBE CONDITA
LIBRI, QUI SUPERSUNT, OMNES,

CUM NOTIS INTEGRIS

LAUR. VALLAE, M. ANT. SABELLICI, BEATI RHENANI, SIGISM. GELENII, HENR. LORITI GLAREANI, CAR. SIGONII, FULVII URSINI, FRANC. SANCTII, J. FR. GRONOVII, TAN. FABRI, HENR. VALESII, JAC. PERIZONII, JAC. GRONOVII;

EXCERPTIS

PETR. NANNII, JUSTI LIPSII, FR. MODII, JANI GRUTERI;

NEC NON INEDITIS

JANI GEBHARDI, CAR. AND. DUKERI,

ET ALIORUM:

CURANTE

ARN. DRAKENBORCH,

QUI ET SUAS ADNOTATIONES ADJECIT.

ACCEDUNT

SUPPLEMENTA DEPERDITORUM T. LIVII LIBRORUM A JO. FREINSHEMIO CONCINNATA.

EDITIO NOVA AUCTIOR ET EMENDATIOR.

TOMUS DECIMUS QUINTUS.

STUTGARDIAE,

EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS WUERTEMBERGICAE.

LIPSIAE IN COMMISSIS APUD C. H. F. HARTMANNUM,

MDCCCXXVIII.

INDICES
IN NOTAS
ET
IN LIVIUM.

INDICES

IN NOTAS

ET

IN LIVIUM.

INDEX AUCTORUM,

Qui notis ad Livium Emendantur, Illustrantur et Defenduntur.

Aelianus Emend. 44, 30, 5.
Alpheus Avitus Emend. Epit. l. 5; 5, 27, 1.
Ammianus Marcellinus Emend. 26, 47, 1; 28, 30, 12.
Anonymi Epigramma Illustr. 7, 2, 10.
Antonini Itinerarium Illustr. 22, 21, 6.
Appianus Alexandrinus Emend. Epit. l. 17; 33, 30, 5; 33, 39, 1; 36, 43, 11; 37, 39, 10; 38, 38, 8. 9; 40, 52, 6; 41, 14, 4; 45, 26, 14; Ep. l. 72; 98. 88. 97.
— Illustr. 38, 37, 6; 41, 10, 5.
— Defens. 27, 30, 13; 37, 40, 8; 38, 38, 8.
Appulejus Emend. 22, 4, 4; 22, 39, 3. bis; 29, 27, 2; 30, 15, 3; 35, 29, 8; 35, 51, 8. saepius; 40, 21, 3; 44, 20, 7. bis.
— Defens. 37, 58, 7; 44, 40, 2.
Arnobius Emend. Ep. l. 5; 25, 16, 3.
— Defens. 25, 27, 1.
Arrianus Em. 32, 5, 11; 38, 39, 8.
— Def. 7, 16, 7.
Asconius Pedianus Em. 2, 7, 11; 2, 33, 2; 3, 1, 1; 3, 63, 7; 6, 40, 3; 10, 24, 15; 28, 9, 1; 33, 47, 5; Epit. l. 41.
Athenaeus Em. 24, 5, 10.
Auctor ad Herennium Em. 5, 47, 5; 45, 8, 4.
Auctor de Origine Gentis Rom. Em. 25, 39, 12.
Augustinus Em. 39, 26, 7; 42, 25, 2.
Aurelius Victor Em. 6, 20, 8.
— Erroris accusatus. 7, 37, 2.
Ausonius Def. 26, 47, 1.
Caesar Em. 1, 9, 13; 1, 41, 6; 2, 28, 5. bis; 2, 46, 3; 3, 22, 6; 3, 57, 8; 4, 52, 8; 5, 38, 8; 6, 38, 2; 7, 24, 3; 8. 32. 12; 8, 32, 15; 8, 34, 9; 9, 45, 18; 22, 5, 8; 22, 25, 12; 22, 39, 2; 23, 27, 12; 24, 48, 4. saepius; 25, 16, 14; 28, 46, 11; 30, 4, 1; 33, 32, 3; 35, 7, 3; 36, 7, 13; 38, 35, 1; 43, 2, 6; 44, 2, 5. bis.
— Def. 6, 6, 4; 9, 19, 4; 22, 18, 9; 25, 27, 1; 44, 40, 2.
— Ill. 3, 25, 4.
— Vetus lectio ind. 2, 27, 6; 7, 12, 6.
Capitolinus Em. 22, 57, 3.
— Def. 2, 2, 2.
Cassiodorus Em. 41, 27, 6.
Catalecta Virgilii Em. Epit. l. 69.
Cato Em. 43, 11, 13.
— Ill. 5, 48, 7; 43, 11, 13.
Catullus Em. 7, 13, 10.
— Def. 6, 30, 9; 21, 28, 4; 27, 20, 12; 27, 24, 3.
Censorinus Em. Epit. l. 49 bis.
Charisius (Sosipater) Refut. 21, 56, 2; 25, 7, 5.
Cicero Em. 1, 43, 12; 2, 7, 11; 3, 9, 4; 3, 30, 4. ter; 3, 57, 6. bis; 3, 64, 10; 4, 17, 2; 4, 32, 1; 5, 25, 10; 5, 27, 1; 6, 1, 6; 6, 38, 5; 7, 1, 8; 7, 2, 10; 7, 10, 5; 7, 12, 14; 7, 24, 11; 7, 30, 22; 8, 16, 1; 8, 33, 1; 9, 1, 1; 9, 8, 13; 10, 41, 7; 22, 39, 2; 22, 39, 3; 24, 35, 1. bis; 25, 12, 11. saepius; 25, 15, 2; 26, 31, 10; 27, 7, 3; 27, 14, 9; 27, 26,

5. aliquoties; 27, 28, 14; 27, 34, 4; 28, 41, 10; 28, 43, 3; 28, 45, 9; 29, 12, 4; 29, 25, 10; 30, 26, 10; 31, 11, 12; 33, 18, 9; 34, 1, 4; Epit. l. 36; 36, 10, 1; 36, 17, 1; 36, 36, 5; 38, 33, 7; 38, 50, 9; 38, 52, 3; 39, 40, 12; 40, 24, 7; 40, 44, 1; 41, 6, 11, bis; 41, 27, 12; 44, 25, 1; 45, 16, 3; 45, 42, 6; Epit. l. 49. bis. Epit. l. 59. Epit. l. 59. ter. Epit. l. 110.
— Def. 1, 9, 13; 1, 42, 4; 2, 5, 1; 2, 8, 5; 2, 41, 10; 2, 61, 9; 3, 63, 3; 4, 41, 1; 5, 21, 15; 6, 1, 6; 6, 20, 14; 7, 7, 3; 7, 14, 1; 7, 24, 3; 9, 24, 12; 10, 35, 17; 10, 41, 7; 22, 8, 7; 24, 48, 12; 25, 18, 5. bis; 25, 39, 12; 26, 10, 2; 26, 44, 5; 27, 25, 5; 28, 32, 5; 29, 10, 8; 32, 4, 3; 33, 5, 6; 34, 11, 2; 34, 23, 10; 34, 26, 5; 35, 33, 6; 36, 11, 1, bis; 36, 28, 5; 37, 17, 3; 38, 48, 2; 39, 40, 12; 39, 43, 3; 41, 6, 11; 41, 14, 5; 45, 31, 8; Epit. l. 89. Epit. lib. 95.
— Ill. 2, 9, 6; 3, 5, 14, bis; 4, 1, 2; 5, 19, 1; 5, 50, 4; 6, 19, 1; 6, 29, 8; 7, 9, 7; 7, 22, 5; 8, 40, 4; 9, 18, 4; 10, 31, 10; 26, 32, 6; 29, 18, 14; 31, 24, 6; 45, 3, 2; Epit. lib. 49.
— Vindic. 1, 10, 7.
Claudianus Em. 30, 33, 15; 30, 42, 18.
— Ill. 22, 20, 4.
Codex Theod. Ill. 1, 14, 1.
Columella Em. 1, 4, 5; 1, 10, 3; 1, 31, 4; 1, 32, 2; 1, 49, 9; 2, 6, 1; 2, 29, 8; 2, 37, 3; 3, 1, 1; 3, 9, 13; 3, 18, 2; 3, 22, 6; 4, 10, 8; 4, 33, 4. saepius; 4, 37, 3. saepius; 4, 45, 4; 4, 59, 11; 5, 7, 2; 5, 13, 4; 5, 21, 8; 5, 27, 2; 5, 27, 9; 6, 1, 6; 6, 3, 8; 6, 26, 5. bis; Epit. l. 7; 8, 6, 2; 8, 7, 20. saepius; 9, 9, 14; 9, 12, 1; 10, 20, 6; 21, 1, 5; 21, 55, 5; 21, 58, 9; 22, 7, 2; 22, 25, 12; 24, 8, 2; 24, 34, 10; 24, 37, 9; 25, 38, 12; 27, 33, 2. bis; 28, 18, 4. bis; 28, 39, 14; 30, 13, 12; 33, 38, 9; 34, 2, 1. saepius; 38, 24, 5; 39, 53, 2; 40, 30, 5; 41, 15, 1; 44, 33, 11; 45, 16, 3. ter.
— Def. 6, 14, 1; 24, 34, 9; 38, 3, 10; 38, 7, 13.
— Ill. 6, 36, 11.
Cornelius Nepos Em. 1, 15, 3; 2, 41, 10; 23, 7, 11; 34, 29, 9; 35, 51, 8; 36, 14, 1; 39, 36, 15; 45, 32, 3.
— Def. 4, 2, 12; 29, 20, 11; 33, 4, 6.
— Ill. 4, 13, 3.
Curtius Em. 1, 4, 5; 1, 25, 12; 1, 38, 1; 1, 57, 8; 3, 37, 8; 4, 12, 6; 5, 6, 1; 5, 35, 4. saepius; 5, 43, 4; 6, 3, 2; 6, 42, 10; 7, 21, 8; 9, 18, 4; 10, 43, 12; Epit. l. 11; 21, 47, 5; 24, 6, 8; 2-, 24, 3; 28, 39, 10; 30, 18, 13; 35, 19, 4; 35, 51, 8. bis.
— Def. 1, 24, 3; 3, 22, 6; 3, 46, 2; 5, 21, 15; 6, 14, 12; 29, 15, 9.
— Ill. 2, 48, 8.
— Varia lect, indic. 8, 10, 3.
Dio Cassius Em. Epit. l. 111. Epit. l. 116. bis. Epit. l. 127.
— Def. 9, 19, 4.
Diodorus Siculus Em. 3, 31, 5; 3, 50, 1; 4, 25, 5; 6, 2, 8; 9, 24, 1; 9, 46, 1.
Diomedes Repreh. 27, 17, 4.
Dionysius Halic. Em. 1, 33, 2; 1, 38, 4; 2, 4, 1; 2, 5, 10; 2, 16, 4; 2, 27, 6; 2, 33, 5; 2, 35, 7; 2, 38, 1; 2, 39, 5; 2, 43, 2; 2, 43, 3; 3, 38, 3; 4, 7, 10; 4, 49, 3; 8, 13, 5; 39, 44, 5.
— Def. 2, 30, 4.
— Ill. 24, 18, 6.
— Donatus Em. 24, 38, 2; 44, 43, 2.
Egesippus 3, 38, 5.
Ennius Def. 38, 17, 16.
Etymologicum M. Em. 38, 28, 6.
Eumenius Em. 26, 10, 4.
— Def. 26, 10, 4.
Eusebius Em. 45, 9, 3; 45, 20, 8.
Eustathius Em. 1, 3, 8; 38, 28, 6.
Eutropius Em. 3, 24, 10; Epit. l. 27; Epit. l. 36; 45, 42, 11.
— Def. 1, 13, 1.
— Varia lectio ind. 6, 29, 10.

— Notat. 22, 7, 2.
Festus Em. 1, 44, 4; 2, 1, 11; 2, 14, 3; 2, 18, 6; 26, 11, 9; 27, 37, 15; 36, 36, 5.
— Def. 1, 32, 2; 5, 50, 4; 39, 42, 6.
— Ill. 4, 13, 11; 7, 37, 2; 40, 44, 2; 41, 10, 5; 41, 15, 1.
Florus Em. 1, 37, 2; 5, 13, 3; 7, 26, 2; 25, 27, 10; 25, 37, 11; 30, 30, 5; 34, 16, 1; 35, 19, 2; 38, 19, 2; 42, 64, 4; Epit. l. 68; Epit. l. 110.
— Def. Epit. l. 2.
Freculphus Em. 22, 1, 10; Epit. l. 52; Epit. l. 98; Epit. l. 113.
— Notat. 22, 7, 2.
Frontinus Em. 1, 3, 8; 1, 12, 8; 1, 18, 2; 2, 7, 2; 5, 38, 1; 23, 29, 3; 39, 44, 4; 45, 32, 13.
— Def. 24, 28, 1.
— Ill. 3, 8, 9; 5, 48, 7.
Fulgentius Em. 5, 42, 3.
Gellius Em. 1, 4, 6; 1, 43, 12; 4, 3, 2; 5, 11, 7; 5, 15, 10; 3, 42, 8; 5, 48, 7; 7, 10, 5; 7, 10, 13; 9, 1, 1; 9, 46, 4; 22, 39, 2; 22, 39, 3. bis; 27, 26, 5; 28, 14, 7; 30, 14, 6; 32, 37, 5; 39, 13, 2; 42, 25, 2; 42, 30, 8.
— Def. 3, 36, 9; 4, 15, 6; 7, 26, 2; 24, 48, 7; 29, 14, 3.
— Ill. 5, 46, 10.
— Suspect. 6, 1, 11.
— Refut. 24, 48, 7.
Glossae Em. 7, 16, 7; 24, 48, 7; 27, 30, 13; 40, 52, 4.
Herodotus Em. 37, 38, 3.
Hesiodus Ill. 22, 29, 8.
Horatius Em. 22, 52, 2.
Inscriptiones Em. 31, 47, 2; 37, 46, 11.
— Ill. 5, 50, 6; 28, 27, 15; 30, 36, 8.
Institutiones Justiniani. 10, 13, 10; 27, 24, 3; 28, 20, 9.
Justinus Em. Praef. 4; 1, 4, 5. bis; 1, 40, 7; 4, 12, 6; 10, 33, 3. bis; 21, 61, 1; 23, 35, 6; 24, 6, 8; 25, 37, 19; 28, 24, 1; 29, 32, 10; 31, 22, 6; 31, 34, 4; 34, 47, 5; 35, 20, 5; 35, 31, 13; 38, 3, 4; 45, 31, 8.
— Def. Epit. l. 5; 5, 11, 5; 7, 32, 7; 32, 13, 7; 34, 2, 5; 38, 16, 8; 44, 2, 5; Epit. l. 47.
— Ill. 38, 5, 2; 45, 9, 7.
Lactantius Em. 7, 38, 5; 24, 40, 1; 30, 13, 12.
— Def. 31, 12, 4.
Lex Agraria Refut. 6, 36, 11.
Libanius Em. 7, 9, 7.
Lucanus Em. 23, 47, 6; 44, 5, 5.
— Def. 5, 51, 9; 28, 39, 14.
— Ill. Epit. l. 5.
Lucas Def. Epit. l. 19.
Lucianus Em. 31, 47, 2.
Lucilius Ill. 7, 37, 2; 44, 25, 1.
Lucretius Em. 2, 28, 5; 7, 12, 6; 7, 26, 8.
— Ill. 24, 48, 7.
Macrobius Em. 3, 27, 1; 10, 3, 2; 27, 18, 9.
— Susp. 6, 1, 11.
Marcus Evang. Ill. 6, 1, 12.
Martialis Em. 1, 13, 5.
— Ill. 30, 36, 8.
Mela Em. 1, 38, 6; 26, 44. 10. aliquoties; 37, 7, 15.
Monumentum Ancyranum Em. 1, 44, 2.
Naevius Ill. 23, 43, 10.
Nonius Em. 1, 7, 6; 1, 28, 11; 7, 2, 10; 21, 13, 7; 22, 14, 8; 23, 11, 1; 44, 16, 10.
Nummi Ill. 31, 4, 5; 32, 7, 12; 36, 36, 5; 37, 47, 8; 39, 22; 39, 44, 1; Epit. l. 61.
Obsequens Em. 39, 56, 6; Epit. l. 46; Epit. l. 68.
Orosius Em. 22, 1, 10; 27, 37, 15; Epit. l. 52; Epit. l. 61; Epit. l. 71; Epit. l. 131.
— Tentat. 5, 32, 3; 9, 42, 6.
— Defens. 9, 3, 13; 39, 56, 6.
— Notat. 22, 7, 2.
Ovidius Em. 1, 3, 8. 9; 1, 4, 5; 1, 13, 5; 2, 16, 4; 4, 9, 14; 5, 21, 15; 21, 46, 8; 22, 20, 5; 23, 16, 6; 23, 25, 6. bis; 26, 24, 7; 32, 37, 5. bis; 36, 36, 5.
— Def. 5, 37, 3; 27, 24, 3; 34, 3, 9; 38, 33, 11; 40, 59, 8; 45, 23, 12.

— Ill. 1, 46, 2; 2, 49, 8; 5, 45, 3; 23, 44, 3; 31, 35, 3; 35, 11, 10; 44, 2, 5; 45, 36, 8.
Pacatus Em. 1, 26, 4.
Pacuvius Def. 2, 14, 9.
Pandectae Em. 1, 13, 5; 1, 24, 4; 2, 18, 5; 3, 22, 6; 4, 15, 6; 4, 25, 13; 5, 21, 15; 22, 20, 5; 25, 7, 5; 25, 29, 6; 27, 24, 3; 37, 13, 3; 45, 31, 8.
— Ill. 29, 18, 14.
— Def. 2, 52, 8; 25, 27, 1.
Pausanias Em. 32, 21, 28; 34, 38, 5.
— Def. 34, 26, 9.
— Ill. 38, 5, 2.
Petronius Def. 42, 26, 6.
Phaedrus Em. 31, 45, 2.
— Def. 28, 12, 13.
— Ill. 1, 18, 2.
Plautus Em. 1, 1, 5; 2, 5, 1; 3, 30, 4; 5, 4, 7; 27, 17, 4; 27, 39, 8; 39, 6, 8.
— Def. 5, 34, 6; 23, 15, 4; 24, 25, 2; 24, 34, 10; 25, 18, 5; 25, 40, 2; 34, 11, 2; 38, 17, 16; 40, 26, 8. bis.
— Ill. 23, 15, 4; 25, 40, 2; 26, 47, 1; 27, 34, 7; 29, 10, 1.
Plinius major Em. 1, 9, 6; 5, 13, 5; 1, 31, 4; 1, 36, 3; 3, 10, 5; 3, 23, 6; 3, 31, 6; 6, 20, 8; 6, 26, 5; 10, 27, 1; Epit. l. 14; 23, 6, 1; 23, 40, 3; 24, 34, 10; 25, 16, 19; 27, 18, 1; 28, 27, 15; 29, 1, 18; 30, 26, 7; 32, 1, 10; 34, 9, 9; 35, 40, 8; 37, 13, 3; 37, 59, 5; 42, 2, 5; 44, 2, 12; 45, 16, 3; Epit. l. 59. bis.
— Def. 6, 1, 2; 21, 1, 5; 37, 12, 10; 37, 17, 3; 39, 7, 1; 40, 13, 4.
— Ill. 22, 39, 3; 29, 18, 14.
Plinius minor Em. 25, 34, 7; 40, 15, 5; 41, 3, 5.
— Def. 2, 8, 5; 7, 6, 8; 9, 34, 14.
— Ill. Praef. 3.
Plut. Em. 1, 18, 7; 1, 32, 1. bis; 2, 4, 1; 2, 7, 11. bis; 2, 16, 4; 2, 35, 7. bis; 4, 49, 3; 5, 32, 6; 6, 2, 8; 8, 29, 9; 24, 20, 12; 24, 35, 8; 25, 23, 13; 32, 29, 7; 33, 35, 2; 43, 22, 11; 44, 26, 7; 44, 32, 9; 44, 45, 15; 45, 39, 20; Epit. l. 80; Epit. l. 90. bis; Epit. l. 96; Epit. l. 116. bis.
— Def. 27, 30, 13; 37, 17, 3.
— Ill. 1, 21, 4; 2, 13, 2; 27, 14, 14; 44, 9, 9; 45, 39, 20.
Refut. 3, 4, 9; 5, 28, 1.
Polyaenus Em. 22, 45, 6; 25, 23, 13.
Polybius Em. 9, 39, 5; Epit. l. 20; 21, 22, 3; 21, 31, 4. bis; 22, 4, 1; 22, 9, 1; 25, 9, 4; 25, 9, 9; 28, 3, 3. bis; 28, 5, 15; 30, 25, 4; 31, 14, 12; 32, 32, 11; 32, 36, 10; 33, 6, 11; 33, 13, 14; 33, 14, 10; 33, 35, 2; 36, 28, 3; 37, 54, 8; 38, 9, 5; 38, 14, 5; 38, 38, 8; 38, 39, 8; 38, 39, 15; 42, 12, 6; 42, 54, 9; 44, 2, 12; 44, 29, 6; 44, 31, 4; 45, 25, 7.
— Def. 28, 3, 3; 38, 39, 8.
— Ill. 21, 36, 2; 37, 33, 6; 39, 33, 1.
— Notat. 22, 40, 6.
Priscianus Em. 1, 31, 1; 7, 3, 7; 22, 4, 6; 24, 10, 7; 26, 15, 13; 30, 14, 2.
Propertius Em. 3, 68, 2; 5, 6, 15; 9, 9, 11; 22, 15, 6.
— Ill. 9, 19, 7; 10, 32, 4.
Ptolemaeus Em. 5, 35, 1; 22, 31, 2; 31, 16, 5; 35, 30, 9; 37, 46, 7; 38, 39, 8; 40, 30, 3; 44, 6, 15; 44, 30, 11.
Quinctilianus Em. 6, 8, 6; 6, 14, 1; 6, 35, 2; 7, 2, 10; 22, 19, 10; 42, 54, 1; 45, 39, 4.
Rhemnius Fannius Em. 9, 45, 15.
Salluſtius Em. 1, 9, 13; 2, 46, 3; 2, 37, 8; 20, 14, 17; 24, 48, 4. bis; 25, 24, 6; 27, 1, 8; 27, 7, 6; 29, 7, 7; 44, 25, 1.
— Def. 1, 32, 2; 4, 52, 8; 22, 60, 16; 26, 47, 1; 27, 15, 12; 27, 16, 11; 39, 45, 5. ter.
— Ill. 1, 43, 12; 10, 25, 11.
Scholiaſtes Ovidii Em. 5, 38, 1.
Scholiaſtes Pindari Em. 40, 19, 6.

Seneca Em. 1, 3, 7; 1, 25, 12; 3, 1, 1; 5, 51, 7; 9, 6, 12; 21, 2, 5; 25, 30, 5; 25, 34, 7; 28, 27, 15; 29, 32, 8; 30, 14, 6; 34, 3, 9. aliquoties; 37, 3, 8; 45, 7, 2.
— Def. 24, 25, 2; 34, 3, 9. saepius.
— Ill. 10, 7, 9; 39, 44, 7.
Serenus Samonicus Vindic. 41, 2, 2.
Servius Em. 1, 53, 7; 5, 5, 8; 21, 38, 9; 24, 23, 1; 24, 48, 7; 34, 26, 2; 43, 5, 3.
— Varia lectio indic. 1, 2, 6.
— Refut. 1, 24, 9; 5, 34, 5; 24, 48, 7.
Severus Ill. 2, 14, 9.
Silius Italicus Em. 1, 13, 5; 1, 57, 8; 6, 6, 14; 10, 3, 2; 21, 4, 2; 21, 8, 10; 21, 58, 3; 23, 19, 12; 26, 11, 8; 27, 16, 11; 27, 27, 7; 27, 47, 11; 28, 6, 2; 31, 5, 7; 35, 27, 3; 36, 24, 4; 42, 26, 6.
— Def. 3, 2, 10; 3, 37, 8; 5, 15, 9; 35, 21, 5; 35, 32, 4.
Solinus Em. 9, 40, 17.
— Def. 5, 21, 15.
Spartianus Def. 9, 44, 14.
Statius Em. 7, 10, 9; 7, 17, 3; 26, 1, 3.
— Def. 9, 44, 14; 34, 31, 11.
— Ill. 1, 14, 7; 5, 52, 7; 28, 39, 11; 34, 11, 2; 37, 10, 5.
Stephanus Em. 8, 13, 5; 28, 22, 1; 38, 15, 14; 38, 28, 6; 38, 34, 8; 43, 18, 5; 45, 42, 5.
— Def. 45, 42, 5.
Strabo Em. 5, 34, 8; 8, 22, 5; 22, 20, 4; 23, 17, 8; 24, 3, 2; 24, 20, 8; 28, 5, 15; 29, 32, 14. bis; 37, 44, 4; 38, 37, 11.
— Def. 27, 30, 13; 31, 47, 1; 36, 43, 11.
Suetonius Em. 1, 31, 8; 2, 16, 4. bis; 3, 11, 8; 3, 35, 3; 3, 38, 2; 4, 2, 12. bis; 4, 4, 7; 4, 32, 10; 5, 21, 7; 9, 8, 13; 10, 32, 3; Epit. l. 19; 22, 22, 3; 26, 43, 6; 26, 47, 1; 27, 37, 15; 29, 1, 22; 38, 25, 7; 42, 34, 3; 44, 43, 2; 45, 10, 5.
— Def. 1, 24, 4; 2, 46, 4; 3, 22, 6; 3, 37, 8; 4, 13, 3; 9, 2, 7; 9, 28, 7; 9, 40, 17; 22, 4, 2; 24, 2, 2; 25, 27, 1; 26, 48, 3; 39, 43, 3.
— Ill. 7, 2, 10; 45, 36, 10.
Suidas Em. 32, 1, 10; 38, 14, 5; Epit. l. 56.
— Ill. 37, 34, 6.
Symmachus Em. 1, 13, 5.
— Def. 39, 52, 2.
Tacitus Em 1, 4, 5; 1, 46, 3; 4, 29, 3; 22, 13, 4; 26, 47, 1; 29, 32, 8; 43, 16, 13; Epit. l. 47.
— Def. 1, 57, 8; 2, 61, 8; 3, 2, 10; 3, 2, 11; 4, 12, 6; 10, 6, 2; 29, 6, 4; 33, 26, 5; 35, 49, 13; 40, 2, 2.
— Ill. 2, 41, 11; 3, 46, 2; 4, 6, 12; 40, 40, 10.
Terentius Em. 9, 12, 1; 24, 38, 2; 30, 21, 8; 44, 43, 2.
— Def. 1, 3, 2; 6, 29, 3; 10, 41, 7; 22, 25, 10; 28, 17, 8; 29, 10, 8; 38, 10, 6.
— Ill. 21, 46, 2; 27, 37, 14.
Tertullianus Ill. 24, 18, 6; 33, 4, 6.
Thucydides Em. 24, 21, 7; 44, 45, 15.
— Def. 38, 28, 6.
Tibullus Em. 1, 24, 9; 27, 7, 3; 38, 43, 6; 43, 5, 3.
— Def. 44, 11, 4.
Tzetzes Em. 38, 28, 6.
Valerius Flaccus Em. 6, 40, 1; 22, 5, 8; 27, 17, 17; 27, 47, 11.
Valerius Maximus Em. 1, 10, 3; 1, 18, 2; 1, 36, 3; 1, 40, 7; 2, 14, 4; 2, 55, 10; 3, 1, 1; 3, 10, 5; 4, 2, 12. bis; 4, 55, 8; 5, 2, 10; 5, 40, 9; 6, 35, 5; 8, 29, 9; 8, 34, 9; 8, 37, 8; Epit. l. 18; 22, 3, 2; 23, 14, 2. bis; 24, 5, 10; 25, 14, 4; 26, 11, 10; 28, 30, 1; 30, 2, 8; 34, 11, 11; 32, 10, 9; 35, 7, 3; 36, 34, 3; 37, 18, 4; 40, 44, 1; 45, 7, 2.
— Def. 1, 49, 9; 3, 9, 4; 8, 16, 8; 9, 18, 4. bis; 10, 27, 2; 22, 38, 13; 29, 12, 5; 34, 3, 9; 45, 7, 2; 45, 8, 5.
— Ill. 5, 10, 7; 38, 5, 2.
Valerius Probus. 36, 36, 3.

INDICES

IN NOTAS

ET

IN LIVIUM.

INDEX AUCTORUM,

Qui notis ad Livium Emendantur, Illuſtrantur et Defenduntur.

Aelianus Emend. 44, 30, 5.
Alpheus Avitus Emend. Epit. l. 5; 5, 27, 1.
Ammianus Marcellinus Emend. 26, 47, 1; 28, 30, 12.
Anonymi Epigramma Illuſtr. 7, 2, 10.
Antonini Itinerarium Illuſtr. 22, 21, 6.
Appianus Alexandrinus Emend. Epit. l. 17; 33, 30, 5; 33, 39, 1; 36, 43, 11; 37, 39, 10; 38, 38, 8. 9; 40, 52, 6; 41, 14, 4; 45, 26, 14; Ep. l. 72; 78. 88. 97.
— Illuſtr. 38, 37, 6; 41, 10, 5.
— Defens. 27, 30, 13; 37, 40, 8; 38, 38, 8.
Appulejus Emend. 22, 4, 4; 22, 39, 3. bis; 29, 27, 2; 30, 15, 3; 35, 29, 8; 35, 51, 8. saepius; 40, 21, 3; 44, 20, 7. bis.
— Defens. 37, 58, 7; 44, 40, 2.
Arnobius Emend. Ep. l. 5; 25, 16, 3.
— Defens. 25, 27, 1.
Arrianus Em. 32, 5, 11; 38, 39, 8.
— Def. 7, 16, 7.
Asconius Pedianus Em. 2, 7, 11; 2, 33, 2; 3, 1, 1; 3, 63, 7; 6, 40, 3; 10, 24, 15; 28, 9, 1; 33, 47, 5; Epit. l. 41.
Athenaeus Em. 24, 5, 10.
Auctor ad Herennium Em. 5, 47, 5; 45, 8, 4.
Auctor de Origine Gentis Rom. Em. 25, 39, 12.
Auguſtinus Em. 39, 26, 7; 42, 25, 2.
Aurelius Victor Em. 6, 20, 8.
— Erroris accusatus. 7, 37, 2.
Ausonius Def. 26, 47, 1.
Caesar Em. 1, 9, 13; 1, 41, 6; 2, 28, 5. bis; 2, 46, 3; 3, 22, 6; 3, 57, 8; 4, 52, 8; 5, 38, 8; 6, 38, 2; 7, 24, 3; 8, 32, 12; 8, 32, 15; 8, 34, 9; 9, 45, 18; 22, 5, 8; 22, 25, 12; 22, 39, 2; 23, 27, 12; 24, 48, 4. saepius; 25, 16, 14; 28, 46, 11; 30, 4, 1; 33, 32, 3; 35, 7, 3; 36, 7, 13; 38, 35, 1; 43, 2, 6; 44, 2, 5. bis.
— Def. 6, 6, 4; 9, 19, 4; 22, 18, 9; 25, 27, 1; 44, 40, 2.
— Ill. 3, 25, 4.
— Vetus lectio ind. 2, 27, 6; 7, 12, 6.
Capitolinus Em. 22, 57, 3.
— Def. 2, 2, 2.
Caſſiodorus Em. 41, 27, 6.
Catalecta Virgilii Em. Epit. l. 69.
Cato Em. 43, 11, 13.
— Ill. 5, 48, 7; 43, 11, 13.
Catullus Em. 7, 13, 10.
— Def. 6, 30, 9; 21, 28, 4; 27, 20, 12; 27, 24, 3.
Censorinus Em. Epit. l. 49 bis.
Charisius (Sosipater) Refut. 21, 56, 2; 25, 7, 5.
Cicero Em. 1, 43, 12; 2, 7, 11; 3, 9, 4; 3, 30, 4. ter; 3, 57, 6. bis; 3, 64, 10; 4, 17, 2; 4, 32, 1; 5, 25, 10; 5, 27, 1; 6, 1, 6; 6, 38, 5; 7, 1, 8; 7, 2, 10; 7, 10, 5; 7, 12, 14; 7, 24, 11; 7, 30, 22; 8, 16, 1; 8, 33, 1; 9, 1, 1; 9, 8, 13; 10, 41, 7; 22, 39, 2; 22, 39, 3; 24, 35, 1. bis; 25, 12, 11. saepius; 25, 15, 2; 26, 31, 10; 27, 7, 3; 27, 14, 9; 27, 25,

5. aliquoties; 27, 28, 14; 27, 34, 4; 28, 41, 10; 28, 43, 3; 28, 45, 9; 29, 12, 4; 29, 25, 10; 30, 26, 10; 31, 11, 12; 33, 18, 9; 34, 1, 4; Epit. l. 36; 36, 10, 1; 36, 17, 1; 36, 36, 5; 38, 33, 7; 38, 50, 9; 38, 52, 3; 39, 40, 12; 40, 24, 7; 40, 44, 1; 41, 6, 11, bis; 41, 27, 12; 44, 25, 1; 45, 16, 3; 45, 42, 6; Epit. l. 49. bis. Epit. l. 59. Epit. l. 59. ter. Epit. l. 110.

— Def. 1, 9, 13; 1, 42, 4; 2, 5, 1; 2, 8, 5; 2, 41, 10; 2, 61, 9; 3, 63, 3; 4, 41, 1; 5, 21, 15; 6, 1, 6; 6, 20, 14; 7, 7, 3; 7, 14, 1; 7, 24, 3; 9, 24, 12; 10, 35, 17; 10, 41, 7; 22, 8, 7; 24, 48, 12; 25, 18, 5. bis; 25, 39, 12; 26, 10, 2; 26, 44, 5; 27, 25, 5; 28, 32, 5; 29, 10, 8; 32, 4, 3; 33, 5, 6; 34, 11, 2; 34, 23, 10; 34, 26, 5; 35, 33, 6; 36, 11, 1. bis; 36, 28, 5; 37, 17, 3; 38, 48, 2; 39, 40, 12; 39, 43, 3; 41, 6, 11; 41, 14, 5; 45, 31, 8; Epit. l. 89. Epit. lib. 95.

— Ill. 2, 9, 6; 3, 5, 14. bis; 4, 1, 2; 5, 19, 1; 5, 50, 4; 6, 19, 1; 6, 29, 8; 7, 9, 7; 7, 22, 5; 8, 40, 4; 9, 18, 4; 10, 31, 10; 26, 32, 6; 29, 18, 14; 31, 24, 6; 45, 3, 2; Epit. lib. 49.

— Vindic. 1, 10, 7.

Claudianus Em. 30, 33, 15; 30, 42, 18.

— Ill. 22, 20, 4.

Codex Theod. Ill. 1, 14, 1.

Columella Em. 1, 4, 5; 1, 10, 3; 1, 31, 4; 1, 32, 2; 1, 49, 9; 2, 6, 1; 2, 29, 8; 2, 37, 3; 3, 1, 1; 3, 9, 13; 3, 18, 2; 3, 22, 6; 4, 10, 8; 4, 33, 4. saepius; 4, 37, 3. saepius; 4, 45, 4; 4, 59, 11; 5, 7, 2; 5, 13, 4; 5, 21, 8; 5, 27, 2; 5, 27, 9; 6, 1, 6; 6, 3, 8; 6, 36, 5. bis; Epit. l. 7; 8, 6, 2; 8, 7, 20. saepius; 9, 9, 14; 9, 12, 1; 10, 20, 6; 21, 1, 5; 21, 55, 5; 21, 58, 9; 22, 7, 2; 22, 25, 12; 24, 8, 2; 24, 34, 10; 24, 37, 9; 25, 38, 12; 27, 33, 2. bis; 28, 18, 4. bis; 28, 39, 14; 30, 13, 12; 33, 38, 9; 34, 2, 1. saepius; 38, 24, 5; 39, 53, 2; 40, 30, 5; 41, 15, 1; 44, 33, 12; 45, 16, 3. ter.

— Def. 6, 14, 1; 24, 34, 9; 38, 3, 10; 38, 7, 13.

— Ill. 6, 36, 11.

Cornelius Nepos Em. 1, 15, 3; 2, 41, 10; 23, 7, 11; 34, 29, 9; 35, 51, 8; 36, 14, 1; 39, 36, 15; 45, 32, 3.

— Def. 4, 2, 12; 29, 20, 11; 33, 4, 6.

— Ill. 4, 13, 3.

Curtius Em. 1, 4, 5; 1, 25, 12; 1, 38, 1; 1, 57, 8; 3, 37, 8; 4, 12, 6; 5, 6, 1; 5, 35, 4. saepius; 5, 43, 4; 6, 3, 2; 6, 42, 10; 7, 21, 8; 9, 18, 4; 10, 43, 12; Epit. l. 11; 21, 47, 5; 24, 6, 8; 2-, 24, 3; 28, 39, 10; 30, 18, 13; 35, 19, 4; 35, 51, 8. bis.

— Def. 1, 24, 3; 3, 22, 6; 3, 46, 2; 5, 21, 15; 6, 14, 12; 29, 15, 9.

— Ill. 2, 48, 8.

— Varia lect. indic. 8, 10, 3.

Dio Cassius Em. Epit. l. 111. Epit. l. 116. bis. Epit. l. 127.

— Def. 9, 19, 4.

Diodorus Siculus Em. 3, 31, 5; 3, 50, 1; 4, 25, 5; 6, 2, 8; 9, 24, 1; 9, 46, 1.

Diomedes Repreh. 27, 17, 4.

Dionysius Halic. Em. 1, 33, 2; 1, 38, 4; 2, 4, 1; 2, 5, 10; 2, 16, 4; 2, 27, 6; 2, 33, 5; 2, 35, 7; 2, 38, 1; 2, 39, 5; 2, 43, 2; 2, 43, 3; 3, 38, 3; 4, 7, 10; 4, 49, 3; 8, 13, 5; 39, 44, 5.

— Def. 2, 39, 4.

— Ill. 24, 18, 6.

— Donatus Em. 24, 38, 2; 44, 43, 2.

Egesippus 3, 38, 5.

Ennius Def. 38, 17, 16.

Etymologicum M. Em. 38, 28, 6.

Eumenius Em. 26, 10, 4.

— Def. 26, 10, 4.

Eusebius Em. 45, 9, 3; 45, 29, 8.

Eustathius Em. 1, 3, 8; 38, 28, 6.

Eutropius Em. 3, 24, 10; Epit. l. 27; Epit. l. 36; 45, 42, 11.

— Def. 1, 13, 1.

— Varia lectio ind. 6, 29, 10.

— Notat. 22, 7, 2.
Festus Em. 1, 44, 4; 2, 1, 11; 2, 14, 3; 2, 18, 6; 26, 11, 9; 27, 37, 15; 36, 36, 5.
— Def. 1, 32, 2; 5, 50, 4; 39, 42, 6.
— Ill. 4, 13, 11; 7, 37, 2; 40, 44, 2; 41, 10, 5; 41, 15, 1.
Florus Em. 1, 37, 2; 5, 13, 3; 7, 26, 2; 25, 27, 10; 25, 37, 11; 30, 30, 5; 34, 16, 1; 35, 19, 2; 38, 19, 2; 42, 64, 4; Epit. l. 68; Epit. l. 110.
— Def. Epit. l. 2.
Freculphus Em. 22, 1, 10; Epit. l. 52; Epit. l. 98; Epit. l. 113.
— Notat. 22, 7, 2.
Frontinus Em. 1, 3, 8; 1, 12, 8; 1, 18, 2; 2, 7, 2; 5, 38, 1; 23, 29, 3; 39, 44, 4; 45, 32, 13.
— Def. 24, 28, 1.
— Ill. 3, 8, 9; 5, 48, 7.
Fulgentius Em. 5, 42, 3.
Gellius Em. 1, 4, 6; 1, 43, 12; 4, 3, 2; 5, 11, 7; 5, 15, 10; 3, 42, 8; 5, 48, 7; 7, 10, 5; 7, 10, 13; 9, 1, 1; 9, 46, 4; 22, 39, 2; 22, 39, 3. bis; 27, 25, 5; 28, 14, 7; 30, 14, 6; 32, 37, 5; 39, 13, 2; 42, 25, 2; 42, 30, 8.
— Def. 3, 36, 9; 4, 15, 6; 7, 26, 2; 24, 48, 7; 29, 14, 3.
— Ill. 5, 46, 10.
— Suspect. 6, 1, 11.
— Refut. 24, 48, 7.
Glossae Em. 7, 16, 7; 24, 48, 7; 27, 30, 13; 40, 52, 4.
Herodotus Em. 37, 38, 3.
Hesiodus Ill. 22, 29, 8.
Horatius Em. 22, 52, 2.
Inscriptiones Em. 31, 47, 2; 37, 46, 11.
— Ill. 5, 50, 6; 28, 27, 15; 30, 36, 8.
Institutiones Justiniani. 10, 13, 10; 27, 24, 3; 28, 20, 9.
Justinus Em. Praef. 4; 1, 4, 5. bis; 1, 40, 7; 4, 12, 6; 10, 33, 3. bis; 21, 61, 1; 23, 35, 6; 24, 6, 8; 25, 37, 19; 28, 24, 1; 29, 31, 10; 31, 22, 6; 31, 34, 4; 34, 47, 5; 35, 20, 5; 35, 31, 13; 38, 3, 4; 45, 31, 8.
— Def. Epit. l. 5; 5, 11, 5; 7, 32, 7; 32, 13, 7; 34, 2, 5; 38, 16, 8; 44, 2, 5; Epit. l. 47.
— Ill. 38, 5, 2; 45, 9, 7.
Lactantius Em. 7, 38, 5; 24, 40, 1; 30, 13, 12.
— Def. 31, 12, 4.
Lex Agraria Refut. 6, 36, 11.
Libanius Em. 7, 9, 7.
Lucanus Em. 23, 47, 6; 44, 5, 5.
— Def. 5, 51, 9; 28, 39, 14.
— Ill. Epit. l. 5.
Lucas Def. Epit. l. 19.
Lucianus Em. 31, 47, 2.
Lucilius Ill. 7, 37, 2; 44, 25, 1.
Lucretius Em. 2, 28, 5; 7, 12, 6; 7, 26, 8.
— Ill. 24, 48, 7.
Macrobius Em. 3, 27, 1; 10, 3, 2; 27, 18, 9.
— Susp. 6, 1, 11.
Marcus Evang. Ill. 6, 1, 12.
Martialis Em. 1, 13, 5.
— Ill. 30, 36, 8.
Mela Em. 1, 38, 6; 26, 44, 10. aliquoties; 37, 7, 15.
Monumentum Ancyranum Em. 1, 44, 2.
Naevius Ill. 23, 43, 10.
Nonius Em. 1, 7, 6; 1, 28, 11; 7, 2, 10; 21, 13, 7; 22, 14, 8; 23, 11, 1; 44, 16, 10.
Nummi Ill. 31, 4, 5; 32, 7, 12; 36, 36, 5; 37, 47, 8; 39, 22; 39, 44, 1; Epit. l. 61.
Obsequens Em. 39, 56, 6; Epit. l. 46; Epit. l. 68.
Orosius Em. 22, 1, 10; 27, 37, 15; Epit. l. 52; Epit. l. 61; Epit. l. 71; Epit. l. 131.
— Tentat. 5, 32, 3; 9, 42, 6.
— Defens. 9, 3, 13; 39, 56, 6.
— Notat. 22, 7, 2.
Ovidius Em. 1, 3, 8. 9; 1, 4, 5; 1, 13, 5; 2, 16, 4; 4, 9, 14; 5, 21, 15; 21, 46, 8; 22, 20, 5; 23, 16, 6; 23, 25, 6. bis; 26, 24, 7; 32, 37, 5. bis; 36, 36, 5.
— Def. 5, 37, 3; 27, 24, 3; 34, 3, 9; 38, 33, 11; 40, 59, 8; 45, 23, 12.

— Ill. 1, 46, 2; 2, 49, 8; 5, 45, 3; 23, 44, 3; 31, 35, 3; 35, 11, 10; 44, 2, 5; 45, 36, 8.
Pacatus Em. 1, 26, 4.
Pacuvius Def. 2, 14, 9.
Pandectae Em. 1, 13, 5; 1, 24, 4; 2, 18, 5; 3, 22, 6; 4, 15, 6; 4, 25, 13; 5, 21, 15; 22, 20, 5; 25, 7, 5; 25, 29, 6; 27, 24, 3; 37, 13, 3; 45, 31, 8.
— Ill. 29, 18, 14.
— Def. 2, 52, 8; 25, 27, 1.
Pausanias Em. 32, 21, 28; 34, 38, 5.
— Def. 34, 26, 9.
— Ill. 38, 5, 2.
Petronius Def. 42, 26, 6.
Phaedrus Em. 31, 45, 2.
— Def. 28, 12, 13.
— Ill. 1, 18, 2.
Plautus Em. 1, 1, 5; 2, 5, 1; 3, 30, 4; 5, 4, 7; 27, 17, 4; 27, 39, 8; 39, 6, 8.
— Def. 5, 34, 6; 23, 15, 4; 24, 25, 2; 24, 34, 10; 25, 18, 5; 25, 40, 2; 34, 11, 2; 38, 17, 16; 40, 26, 8. bis.
— Ill. 23, 15, 4; 25, 40, 2; 26, 47, 1; 27, 34, 7; 29, 10, 1.
Plinius major Em. 1, 9, 6; 5, 13, 5; 1, 31, 4; 1, 36, 3; 3, 10, 5; 3, 23, 6; 3, 31, 6; 6, 20, 8; 6, 26, 5; 10, 27, 1; Epit. l. 14; 23, 6, 1; 23, 40, 3; 24, 34, 10; 25, 16, 19; 27, 18, 1; 28, 27, 15; 29, 1, 18; 30, 26, 7; 32, 1, 10; 34, 9, 9; 35, 40, 8; 37, 13, 3; 37, 59, 5; 42, 2, 5; 44, 2, 12; 45, 16, 3; Epit. l. 59. bis.
— Def. 6, 1, 2; 21, 1, 5; 37, 12, 10; 37, 17, 3; 39, 7, 1; 40, 13, 4.
— Ill. 22, 39, 3; 29, 18, 14.
Plinius minor Em. 25, 34, 7; 40, 15, 5; 41, 3, 5.
— Def. 2, 8, 5; 7, 6, 8; 9, 34, 14.
— Ill. Praef. 3.
Plut. Em. 1, 18, 7; 1, 32, 1. bis; 2, 4, 1; 2, 7, 11. bis; 2, 16, 4; 2, 35, 7. bis; 4, 49, 3; 5, 32, 6; 6, 2, 8; 8, 29, 9; 24, 20, 12; 24, 35, 8; 25, 23, 13; 32, 29, 7; 33, 35, 2; 43, 21, 11; 44, 26, 7; 44, 32, 9; 44, 45, 15; 45, 39, 20; Epit. l. 80; Epit. l. 90. bis; Epit. l. 96; Epit. l. 116. bis.
— Def. 27, 30, 13; 37, 17, 3.
— Ill. 1, 21, 4; 2, 13, 1; 27, 14, 14; 44, 9, 9; 45, 39, 20.
Refut. 3, 4, 9; 5, 28, 1.
Polyaenus Em. 22, 45, 6; 25, 23, 13.
Polybius Em. 9, 39, 5; Epit. l. 20; 21, 22, 3; 21, 31, 4. bis; 22, 4, 1; 22, 9, 1; 25, 9, 4; 25, 9, 9; 28, 3, 3. bis; 28, 5, 15; 30, 25, 4; 31, 14, 12; 32, 32, 11; 32, 36, 10; 33, 6, 11; 33, 13, 14; 33, 14, 10; 33, 35, 2; 36, 28, 3; 37, 54, 8; 38, 9, 5; 38, 14, 5; 38, 38, 8; 38, 39, 8; 38, 39, 15; 42, 12, 6; 42, 54, 9; 44, 2, 12; 44, 29, 6; 44, 31, 4; 45, 25, 7.
— Def. 28, 3, 3; 38, 39, 8.
— Ill. 21, 36, 2; 37, 33, 6; 39, 33, 1.
— Notat. 22, 40, 6.
Priscianus Em. 1, 31, 1; 7, 3, 7; 22, 4, 6; 24, 10, 7; 26, 15, 13; 30, 14, 2.
Propertius Em. 3, 68, 2; 5, 6, 15; 9, 9, 11; 22, 15, 6.
— Ill. 9, 19, 7; 10, 32, 4.
Ptolemaeus Em. 5, 35, 1; 22, 31, 2; 31, 16, 5; 35, 30, 9; 37, 46, 7; 38, 39, 8; 40, 30, 3; 44, 6, 15; 44, 30, 11.
Quinctilianus Em. 6, 8, 6; 6, 14, 1; 6, 35, 2; 7, 2, 10; 22, 19, 10; 42, 54, 1; 45, 39, 4.
Rhemnius Fannius Em. 9, 45, 15.
Sallustius Em. 1, 9, 13; 2, 46, 3; 2, 37, 8; 20, 14, 17; 24, 48, 4. bis; 25, 24, 6; 27, 1, 8; 27, 7, 6; 29, 7, 7; 44, 25, 1.
— Def. 1, 32, 2; 4, 52, 8; 22, 60, 16; 26, 47, 1; 27, 15, 12; 27, 16, 11; 39, 45, 5. ter.
— Ill. 1, 43, 12; 10, 25, 11.
Scholiastes Ovidii Em. 5, 38, 1.
Scholiastes Pindari Em. 40, 19, 6.

Seneca Em. 1, 3, 7; 1, 25, 12; 3, 2, 1; 5, 51, 7; 9, 6, 12; 21, 2, 5; 25, 30, 5; 25, 34, 7; 28, 27, 15; 29, 32, 8; 30, 14, 6; 34, 3, 9. aliquoties; 37, 3, 8; 45, 7, 2.
— Def. 24, 25, 2; 34, 3, 9. saepius.
— Ill. 10, 7, 9; 39, 44, 7.
Serenus Samonicus Vindic. 41, 2, 2.
Servius Em. 1, 53, 7; 5, 5, 8; 21, 38, 9; 24, 23, 1; 24, 48, 7; 34, 26, 2; 43, 5, 3.
— Varia lectio indic. 1, 2, 6.
— Refut. 1, 24, 9; 5, 34, 5; 24, 48, 7.
Severus Ill. 2, 14, 9.
Silius Italicus Em. 1, 13, 5; 1, 57, 8; 6, 6, 14; 10, 3, 2; 21, 4, 2; 21, 8, 10; 21, 58, 3; 23, 19, 12; 26, 11, 8; 27, 16, 11; 27, 27, 7; 27, 47, 11; 28, 6, 2; 31, 5, 7; 35, 27, 3; 36, 24, 4; 42, 26, 6.
— Def. 3, 2, 10; 3, 37, 8; 5, 15, 9; 35, 21, 5; 35, 32, 4.
Solinus Em. 9, 40, 17.
— Def. 5, 21, 15.
Spartianus Def. 9, 44, 14.
Statius Em. 7, 10, 9; 7, 17, 3; 26, 1, 3.
— Def. 9, 44, 14; 34, 31, 11.
— Ill. 1, 14, 7; 5, 52, 7; 28, 39, 11; 34, 11, 2; 37, 10, 5.
Stephanus Em. 8, 13, 5; 28, 22, 1; 38, 15, 14; 38, 28, 6; 38, 34, 8; 43, 18, 5; 45, 42, 5.
— Def. 45, 42, 5.
Strabo Em. 5, 34, 8; 8, 22, 5; 22, 20, 4; 23, 17, 8; 24, 3, 2; 24, 20, 8; 28, 5, 15; 29, 32, 14. bis; 37, 44, 4; 38, 37, 11.
— Def. 27, 30, 13; 31, 47, 1; 36, 43, 11.
Suetonius Em. 1, 31, 8; 2, 16, 4. bis; 3, 11, 8; 3, 35, 3; 3, 38, 2; 4, 2, 12. bis; 4, 4, 7; 4, 32, 10; 5, 11, 7; 9, 8, 13; 10, 32, 3; Epit. l. 19; 22, 22, 3; 26, 43, 6; 26, 47, 1; 27, 37, 15; 29, 1, 22; 38, 25, 7; 42, 34, 3; 44, 43, 2; 45, 10, 5.
— Def. 1, 24, 4; 2, 46, 4; 3, 22, 6; 3, 37, 8; 4, 13, 3; 9, 2, 7; 9, 28, 7; 9, 40, 17; 22, 4, 2; 24, 2, 2; 25, 27, 1; 26, 48, 3; 39, 43, 3.
— Ill. 7, 2, 10; 45, 36, 10.
Suidas Em. 32, 1, 10; 38, 14, 5; Epit. l. 56.
— Ill. 37, 34, 6.
Symmachus Em. 1, 13, 5.
— Def. 39, 52, 2.
Tacitus Em. 1, 4, 5; 1, 46, 3; 4, 29, 3; 22, 13, 4; 26, 47, 1; 29, 32, 8; 43, 16, 13; Epit. l. 47.
— Def. 1, 57, 8; 2, 61, 8; 3, 2, 10; 3, 2, 11; 4, 12, 6; 10, 6, 2; 29, 6, 4; 33, 26, 5; 35, 49, 13; 40, 2, 2.
— Ill. 2, 41, 11; 3, 46, 2; 4, 6, 12; 40, 40, 10.
Terentius Em. 9, 12, 1; 24, 38, 2; 30, 21, 8; 44, 43, 2.
— Def. 1, 3, 2; 6, 29, 3; 10, 41, 7; 22, 25, 10; 28, 17, 8; 29, 10, 8; 38, 10, 6.
— Ill. 21, 46, 2; 27, 37, 14.
Tertullianus Ill. 24, 18, 6; 33, 4, 6.
Thucydides Em. 24, 21, 7; 44, 45, 15.
— Def. 38, 28, 6.
Tibullus Em. 1, 24, 9; 27, 7, 3; 38, 43, 6; 43, 5, 3.
— Def. 44, 11, 4.
Tzetzes Em. 38, 28, 6.
Valerius Flaccus Em. 6, 40, 1; 22, 5, 8; 27, 17, 17; 27, 47, 11.
Valerius Maximus Em. 1, 10, 3; 1, 18, 2; 1, 36, 3; 1, 40, 7; 2, 14, 4; 2, 55, 10; 3, 1, 1; 3, 10, 5; 4, 2, 12. bis; 4, 55, 8; 5, 2, 10; 5, 40, 9; 6, 35, 5; 8, 29, 9; 8, 34, 9; 8, 37, 8; Epit. l. 18; 22, 8, 2; 23, 14, 2. bis; 24, 5, 10; 25, 14, 4; 26, 11, 10; 28, 30, 1; 30, 2, 8; 34, 11, 11; 32, 10, 9; 35, 7, 3; 36, 34, 3; 37, 18, 4; 40, 44, 1; 45, 7, 2.
— Def. 1, 49, 9; 3, 9, 4; 8, 16, 8; 9, 18, 4. bis; 10, 27, 2; 22, 38, 13; 29, 12, 5; 34, 3, 9; 45, 7, 2; 45, 8, 5.
— Ill. 5, 10, 7; 38, 5, 2.
Valerius Probus. 36, 36, 3.

Varro Varia lectio ind. 34, 48, 6.
— Em. 7, 2, 10; 26, 47, 1; 28, 41, 10; 29, 27, 5; 44, 16, 10.
— Ill. 1, 43, 9; 5, 48, 7; 5, 48, 8; 6, 36, 11; 30, 2, 8; 40, 37, 3; 41, 10, 5; Epit. l. 109.
Vegetius Em. 7, 7, 4; 27, 47, 9; 36, 14, 1.
Vellejus Paterculus Em. 5, 39, 10; 6, 16, 6; 9, 82, 1; Epit. l. 19; 23, 34, 16; 31, 18, 1; 44, 30, 4; 45, 40, 1; Epit. l. 86; Epit. l. 97; Epit. l. 118.
— Def. 38, 9, 9.
— Ill. 44, 43, 3; Epit. l. 97; Epit. l. 136.
Virgilius Em. 1, 10, 3; 32, 1, 7; 43, 5, 3; Epit. l. 48.
— Def. 28, 43, 8.
— Ill. 3, 22, 6; 27, 1, 8; 35, 51, 8; Epit. l. 49.
Vopiscus Em. 38, 23, 2.
Zonaras Em. 2, 35, 7; Epit. l. 21; 27, 30, 13; 32, 26, 8; Epit. l. 50.
— Refut. Epit. l. 17.

INDEX

RERUM ET VERBORUM,

Quae in Notis ad Livium illustrantur et explicantur.

A et U literae commutantur. 41, 9, 4. Et X. 7, 3, 5; 23, 31, 3; 40, 59, 8. Et II, sive numeri dualis nota. 23, 30, 18.

A praepositio inservit circumscribendo adjectivo. 4, 7, 4. circumscribendo genitivo. 3, 48, 5; 27, 5, 6; 27, 39, 1. omittitur in constructione passivorum. 4, 17, 10. ἀσυνδέτως repetitur. 31, 34, 6. nata ex ultima litera vocis proximae. 2, 59, 6. intercepta a litera finali vocis praecedentis. 2, 34, 1; 5, 52, 10. cum *A* et *Ad* praepositionibus composita verba commutantur. 40, 55, 5. A et *Autem* confunduntur, 2, 27, 12. *A consule fides*, pro consulis fides. 27, 5, 6. *A Beroea Macedo.* 43, 19, 13. *A cupiditate.* 5, 5, 3. *A fronte, a tergo* ἀσυνδέτως junguntur. 31, 34, 6. *A Gallia adlatae literae*, pro e Gallia. 32, 31, 6. *A longinqua obsidione inops.* 2, 14, 3. *A mari*, a parte maris. 27, 15, 14; 38, 32, 2. *A Paesto exscendere*, ab ea parte, ubi est Paestum. 8, 17, 9. *A plebe datus consul.* 7, 21, 4. *A pavore recipere. colligere animum.* 44, 10, 1. *A Porcio literae*, pro Porcii litterae. 27, 39, 1. *A porta domum pergere.* 7, 5, 3. *A primo.* 2, 40, 3. *A principio.* 2, 30, 14. *A sinu Maliaco*, ab ea parte, quae obvertitur huic sinui. 36, 22, 8. *A Velitris coloni.* 6, 13, 8. *A vi hostium publico periculo sunt in naves imposita.* 23, 48, 2.

Ab jungitur nominibus a consona incipientibus. 3, 29, 8. *Ab*, propter, ob. 4, 31, 9; 4, 32, 10; 5, 48, 2. additur in regimine verbis cum praepositione *Ex* compositis. 10, 37, 6. et *Absque*. 3, 30, 7. et *Ad* in compositis. 3, 21, 7. et *Ob*. 26, 1, 3. praesertim in compositis. 2, 37, 9; 36, 35, 4.

Ab, pro propter, caussam, non modum, significat. 26, 49, 8. *Ab Ardea legati.* 4, 7, 4. *Ab Aricia Herdonius.* 4, 7, 4. *Ab Dipylo accedere*, id est, ab ea parte, ubi est Dipylum. 31, 24, 8. *Ab ira*, ob iram. 24, 30, 1; 26, 1, 3. *Ab oratione hac dimissus*, pro post. 23, 6, 1. *Ab re adpellatus.* 4, 8, 7. *Ab regiis classis.* 37, 23, 7. *Ab Rheginis triremis.* 42, 48, 7. *Ab terra munitum oppidum.* 35, 38, 11.

Abalienare, 8, 2, 12; 8, 35, 12.

Abba, urbs Africae. 30, 7, 10.

Abcisus et *Abscisus* 8, 25, 5.

Abdera. 38, 41, 9.

Abdere et *Addere*. 2, 45, 7; 4, 56, 5.

Abditus a conspectu. 10, 14, 14.

Abdicare consulatum. 2, 28, 9. *magistratum*, vel *se magistratu*, non *magistratum a se*. 2, 31, 10; 6, 18, 4. *se dictatura.* 9, 26, 18.

Abdicere vindicias. 3, 47, 5.

Abducere in curiam. 39, 49, 12. *in hospitium.* 27, 17, 16; 39,

12, 3. *in secretum*. 3, 14, 4. *Venusiam*. 27, 29, 1; 29, 36, 9; 32, 29, 6. et *Adducere*. 27, 29, 1.
Abella, *Abellani*, an *Avella*, *Avellani*. 23, 19, 4.
Abelux. 22, 22, 6; 22, 22, 20.
Aberrare et *Abhorrere*. 38, 56, 5.
Abesse, deficere, deesse. 22, 60, 23. *a castris*. 37, 26, 5. *procul seditione*. 6, 16, 6. et *Adesse*. 23, 8, 11. et *Abisse*. 27, 44, 3. *Abest bidui*. sc. viam. 38, 59, 6. *duo millia*. 6, 32, 9. *tridui viam*, vel *via*. 25, 8, 12. *Velitris in exercitu*. 6, 36, 9. *Afui*. 4, 12, 6; 26, 41, 11.
Abgredi. 10, 28, 14.
Abhorrere, differre, discrepare. 40, 57, 7. *alicujus*. 22, 13, 6. *aliquem* 40, 57, 7. et *aberrare*. 38, 56, 5. *abhorrens famam*. 4, 44, 11.
Abjegnum hastile. 21, 8, 10.
Abigeatus, *Abigeus*. 39, 47, 2.
Abigere. 7, 14, 4; 39, 47, 2. et *Adigere*. 8, 19, 9.
Abjicere et *Adjicere*. 10, 30, 6. et *Objicere*. 6, 14, 12; 34, 14, 8.
Abire in exilium. 3, 29, 6. *in mores avi*. 1, 32, 2. *magistratu*. 30, 39, 5. *praeceps*. 2, 46, 4. *praeceps in aliquid*. 2, 27, 3. et *Habere*. 37, 59, 6. et *Obire*. 2, 46, 4; 9, 8, 1. *Abit in altum promontorium*. 44, 10, 3. et *Abiit*. 2, 4, 2. *Abiit* et *Habuit*. 2, 41, 6; 22, 59, 19. *Abisse* et *Abiisse*. 26, 28, 2. et *Abesse* 27, 44, 3.
Ablativus adhibetur in locutione, quae vulgo exprimitur per *quod ad* cum accusativo. 29, 7, 7. in exprimendo tempore. *Anno decimo*, pro anno decimo post. 30, 21, 9. vel accusativus in exprimenda temporis duratione. Epit. l. 5. duplex, ut *comparandus periculo virtute ducum*. 31, 1, 6. absolutus. 2, 13, 9; 42, 36, 7; Epit. l. 68. absolutus participiorum passivorum. 1, 41, 6; 28, 7, 17; 28, 21, 5. Ablativi usus. 1, 9, 11; 2, 56, 4; 5, 47, 2; 6, 11, 3; 9, 28, 3. Ita *amnes rapido cursu*. 22, 5, 8. *castra aditu difficili*. 32, 12, 10. *clamore invadere*, *silentio audire*, *adsensu accipere*. 5, 45, 2. *honore aliquem ablegare*. 35, 15, 5. *saxum aequo adscensu*. 5, 47, 2. *Virgo eximia forma*. 26, 50, 1. Ablativus tertiae declinationis in *i*. 1, 41, 3; 5, 51, 4; 28, 45, 11; 32, 10, 8. in *e*. 7, 38, 7. nominum propriorum tertiae declinationis in *e* vel *i*. 5, 32, 4; 8, 12, 3; 22, 24, 1. participiorum praesentium in *e* vel *i*. 6, 14, 13; 6, 21, 1. etiam aliorum in *e* vel *i*. 10, 18, 8.
Ablatus domum. 3, 13. 3. et *Adlatus*. 3, 42, 6. et *Oblatus* 3, 4, 2; 8, 16, 8.
Ablecti milites. 42, 58, 13.
Ablegare. 1, 35, 2; 7, 13, 8; 39, 13, 6 et *Adlegare*. 4, 58, 12. et *Oblegare*. 7, 13, 8.
Abluere et *Adluere* quomodo differant. 26, 44, 10.
Abnuere manu. 36, 34, 6. et *Adnuere*. 36, 34, 6. *Abnuvi* pro *Abnui*. 5, 33, 4.
Abolere, interire. 1, 23, 3. non colere, omittere. 25, 1, 7. *magistratum alicujus*, vel *alicui*. 3, 38, 7; 25, 1, 7.
Abolescere passiva significatione. 9, 36, 1.
Aboriginenses. 1, 2, 4.
Abortae lacrimae. 1, 58, 7; 40, 8, 20.
Abripere et *Adripere*. 2, 33, 7; 22, 48, 4.
Abrogare fidem. 7, 25, 11. *imperium alicujus*, vel *alicui*. 22, 25, 10; 27, 20, 11. et *Obrogare* ut differunt. 9, 34, 7.
Abrupolis. 42, 13, 6; 42, 40, 5.
Abs conscendentibus. 28, 37, 2. *abs te*. 26, 15, 12.
Abscedere, discedere. 5, 4, 10. *e foro* 27, 56, 4. *moenibus*, vel *a moenibus*. 45, 11, 1. et *Abscendere*. 3, 8, 8. *Abscedit mare*. 27, 47, 11.
Abscendere et *Abscedere*. 3, 8, 8.

Abscidere, Abscindere. 31, 34, 4. *Abscisus.* 4, 19, 5; 24, 30, 12; 31, 34, 4; 44, 5, 5. et *Abcisus.* 8, 25, 5. vel *Occisus* et *Adcisus.* 7, 29, 7.
Abscindere, Abscidere. 31, 34, 4. *Abscissus.* 44, 5, 5. *Abscissa spes.* 4, 10, 4; 35, 32, 6.
Absentes quinam dicantur magiſtratus creati. 4, 42, 1; 4, 48, 1; 10, 32, 9; 26, 22, 13; Epit. l. 56. Absentis ratio habita in petendo consulatu. 40, 43, 3.
Absistere, desinere ab insequendo. 22, 18, 6; 36, 45, 3. vel simpliciter, vel *aliqua re.* 9, 15, 3. *ab signis.* 27, 45, 11. *bello.* 21, 7, 8. *incepto.* 31, 26, 5. *oppugnatione.* 36, 25, 7; 37, 17, 7. *re*, quam facimus, loco, in quo versamur, *spe.* 24, 20, 15. *sequendo.* 29, 33, 8. et *Abstinere.* 31, 17, 10. et *Obsistere.* 36, 35, 4. *Absisto petere.* 32, 35, 7.
Absolvere se jurejurando. 22, 61, 4.
Absonus ab aliqua re, et *alicujus rei.* 7, 2, 5.
Absque et *Ab.* 3, 30, 7.
Absterrere aliquem ab aliqua re. 23, 1, 10. et *Abstinere.* 23, 1, 10. et *Abstrahere.* 2, 35, 4; 27, 9, 8. *Absterritus inde.* 5, 41, 6.
Abstinere aliquem. 2, 22, 4. *aliquem ab aliqua re.* 23, 1, 10. *alicui jus belli.* 1, 1, 1. *aliqua re* vel se *aliqua re.* 5, 43, 8. *a praeda.* 4, 59, 8. *imperio.* 38, 16, 14. *manus.* 9, 5, 6. *milites praeda.* 38, 23, 2. *se.* 2, 45, 10. *urbes Graecas.* 33, 34, 8. et *Absistere.* 31, 17, 10. et *Absterrere.* 23, 1, 10.
Abstrahere e portu. 37, 27, 6. et *Absterrere.* 2, 35, 4; 27, 9, 8.
Absumere tempus. 27, 13, 3. et *Adsumere.* 2, 42, 4; 9, 17, 17. *Absumsit plures ferrum, fames.* 22, 39, 14.
Abundare ex aliqua re. 5, 34, 5.
Aburia, gens Romana. 39, 4, 3.
Abydus. 37, 9, 8.
Ac, particula exegetica. 38, 49, 5. non adhibetur ante voces a vocali incipientes. Epit. l. 10; 10, 36, 17; Epit. l. 104. an ante voces ab adspiratione incipientes? 22, 2, 3. *Ac* et *Ad.* 21, 32, 2. et *At.* 2, 45, 5; 3, 61, 4; 21, 4, 1. et *Aut.* 21, 53, 3. et *Hac.* 35, 26, 7. et ↀ, sive nota numeri millenarii. 3, 5, 13.
Ac simul et *simul ac.* 36, 7, 5.
Acaridos come. 38, 15, 12.
Acarnan format in accusativo singulari *Acarnana.* 36, 11, 6. an in accusativo plurali *Acarnanas?* Epit. l. 33.
Accedere jubentur lictores, de reo poenam sumturi. 8, 32, 8. cum casu quarto. 9, 40, 19. et *Accendere.* 23, 46, 2. et *Accidere.* 21, 10, 12. et *Adscendere.* 28, 16, 7. et *Advenire.* 7, 12, 2. *Accedit clamor ad aures.* 10, 41, 7; 27, 15, 16. *Accessi* et *Accepi.* 25, 32, 3.
Accendere certamen. 35, 10, 5. *discordiam, plebem discordia.* 2, 29, 8. *iram.* 36, 29, 2. *motum animorum.* 3, 51, 7. et *Accedere.* 23, 46, 2. et *Incendere.* 9, 28, 5. *Accensus indignatione, pudore.* 2, 12, 12. *rabie* et *in rabiem.* 29, 9, 6. et *Ascensus.* 3, 68, 2.
Accensus alicui. 1, 43, 7. *Accensi*, genus militum. 8, 8, 8.
Acceptare. Ep. l. 128.
Accessio parva. 30, 40, 3; 45, 7, 2.
Accidere et *Accedere.* 21, 10, 12. *Accidit clamor.* 40, 32, 2. *clamor ad hostes.* 10, 41, 7; 27, 15, 16. *nomen ejus ad nos.* 21, 10, 12. *vox auribus.* Ep. 55. *Accidunt tela.* 2, 50, 7.
Accipere, intelligere. 3, 69, 8; 4, 41, 7. verbum convivole. 23, 4, 3. *aliquid omen*, pro in omen. 21, 63, 14. *animo.* 22, 39, 2. *censum populi.* 29, 37, 7. *clementer.* 27, 15, 2. *exercitum ab aliquo.* 42, 22, 1.

frena, habenas. 34, 2, 13. *hospitio*. 29, 11, 6. *in aciem*. 30, 33, 1. *in aciem mediam*. 30, 8, 6. *in amicitiam*. 7, 30, 4. *in civitatem*. 2, 5, 10; 4, 3, 14. *in deditionem*, vel *in ditionem*. 33, 20, 5. *in medium*. 21, 46, 9. *in partem agri*. 10, 10, 10. *in urbem*. 4, 15, 3; 9, 16, 2. *legem*. 6, 39, 11; 31, 30, 10. *pacem*. 23, 42, 3. *praesidium*. 8, 27, 10. *proelium, pugnam*, de subsidiis. 30, 18, 9; 38, 26, 12. et *Accire*. 10, 19, 1; 23, 17, 7. et *Adspicere*. 21, 44, 8. et *Arripere*. 3, 70, 10; 5, 47, 4. et *Eripere*. 36, 24, 7. et *Excipere*. 2, 47, 7; 10, 18, 9. et *Occipere*. 31, 50, 6. et *Recipere*. 26, 32, 8. *Accipiunt Dii preces*. 42, 30, 8. *eum castra*. 1, 60, 2; 5, 21, 3; 21, 44, 8. *eum nullae urbes*. 22, 39, 13. *Acciperet*, accipere liceret. 28, 45, 14. *Accepi* et *Accessi*. 25, 32, 3. *Acceptus*, si acciperetur. 5, 36, 10. *Acceptum referre alicui*. 22, 25, 12. *Accerso*, pro *Arcesso*, barbarum. 2, 19, 10.

Accire, non *Arcire*. 5, 8, 12. et Accipere. 10, 19, 1; 23, 17, 7. *Accitus*, evocatus. 6, 40, 4. et *Adscitus*. 45, 25, 13.

Accisae copiae. 8, 11, 8. *res*. 3, 10, 8. et *Occisus* vel *Abscissus*. 7, 29, 7.

Accolere Iberum. 22, 20, 10.

Accua, *oppidum*. 24, 20, 8; 25, 14, 4.

Accuaeus, ejus incola. 25, 14, 4.

Accusare nomine avaritiae. Ep. 1. 47.

Accusatio Hannibalis, quae Hannibali infertur. 33, 47, 4. et *Actio*. Ep. 1. 7.

Accusativus pro nominativo. 2, 57, 3; 4, 41, 6; 29, 19, 2. subjicitur nominativo. 4, 41, 7. vel Ablativus in exprimenda temporis duratione. Epit. 1. 5; 6, 10, 7; 5, 45, 8; 10, 21, 6; 23, 20, 2. pluralis nominum secundae declinationis in *us* more Graecorum formatur in *us*. 36, 28, 8.

Acedux. 22, 22, 6.

Acer dux, auctor. 2, 42, 6. Acre responsum. 30, 42, 7. *Acrius* et *Carius*. 3, 11, 9; 26, 4, 1. *Acerrimus delectus*. 2, 28, 5.

Acerba nota censoria. 24, 18, 9. *Acerbe agere*. 3, 50, 12. *agere delectum*. 7, 3, 9.

Aceti ea vis, ut torrida saxa dissolvat. 21, 37, 2.

Achaei Phthiotae. 33, 32, 5; 33, 34, 7; 36, 15, 7; 41, 22, 6. *Achaeorum portus*. 37, 9, 7.

Achaïcus. 39, 37, 15. *Achaïcum concilium variis locis habitum*. 43, 17, 4.

Acharrae. 32, 13, 13.

Acheron, Acheros. 8, 24, 11.

Acherontia, Acherontium, urbs *Apuliae* [?]

Achilleum votum. 5, 32, 9.

Acholla. 33, 48, 1.

Achradina. 24, 21, 7.

Acies collective cum verbo plurali. 5, 38, 1; 27, 12, 15; 28, 15, 6. Romanorum olim phalangi Macedonicae similis erat, postea manipulatim structa fuit. 8, 8, 3. *agmina magis, quam Acies*. 21, 57, 12. *Acies dextra*. 27, 48, 8. *fluctuans*. 6, 24, 10. *pedite tuta*. 9, 27, 7. *prima*, de subsidiis in pugnam inductis. 30, 18, 12. *secunda ac subsidia*. 21, 46, 6. Aciei ordo apud Romanos. 22, 5, 7; 30, 33, 1. Acie *confligere*. Ep. 1. 73. *decernere*. 36, 17, 16. *in Acie stare*. 22, 60, 25.

Acilius Graece annales scripsit. 25, 39, 12. et *Atilius*. 35, 14, 5.

Acrae, urbs Siciliae. 24, 36, 1.

Acriae. 35, 27, 2.

Acrilla, urbs Siciliae. 24, 35, 8.

Acriter intendere. 22, 15, 1. *pugnare*. 27, 1, 7.

Acrocorinthus. 33, 31, 11; 34, 50, 8.

Acta. 9, 38, 2. Actorum diur-

norum urbanorum fragmenta, quae circumferuntur, non esse genuina. 44, 18, 6.
Actio. 4, 43, 6. *consularis*. 4, 55, 1. et *Accusatio*. Ep. l. 7.
Activum verbum significatione passiva. 1, 17, 6. forma deponentis. 4, 24, 2. et passivum junguntur. 3, 51, 2; 4, 2, 7; 8, 34, 9; 33, 31, 2; 35, 45, 6.
Actor, histrio. Ep. l. 46. *supplicii*, exactor. 2, 41, 10. et *Auctor*. 1, 26, 5; 4, 30, 2; 40, 11, 2.
Actum est, formula desperantis. 4, 3, 7.
Actus honor. 3, 69, 3. et *Auctus*. 21, 61, 4. et *Factus*. 3, 3, 9; 6, 28, 2; 29, 20, 9. *Actis annis*, circumactis. 9, 32, 4.
Acuere ferrum, *iras*. 9, 9, 18.
Aculeo, cognomen Furiorum. 38, 55, 4.
Aculeus emissus. 23, 42, 5.
Ad pro apud. 4, 53, 4; 5, 7, 1; 7, 7, 4; 10, 31, 9; 24, 48, 9; 28, 18, 2; 30, 14, 2; 38, 55, 4. pro adversus, sive in modum comparandi. 31, 21, 11. pro circiter, sine casu. 4, 59, 7; 60, 20, 7; 8, 18, 8; 10, 14, 21; 10, 17, 8; 22, 50, 11. pro contra. 37, 27, 2. pro praeter. 3, 42, 7; 21, 49, 7; 26, 5, 9; 35, 32, 4; (ubi locutio illa defenditur) 30, 1, 4. Ep. l. 57. pro usque ad. [?] denotat tempus. 21, 61, 1. denotat officium, ut *servi ad remum*, id est, remiges. 34, 6, 13. *milites ad naves*, id est, nautici, navales. 22, 19, 4. inservit exprimendo loco, *ad Maecium*, *ad Capreae paludem*. 6, 2, 8; 24, 20, 2. comparationi. 38, 53, 10. ἀσυνδέτως repetitur. 31, 42, 6; 38, 28, 12. cum gerundio in *dum*, pro gerundio in *di*. 37, 26, 7. *Ad aliquem disceptare*. 8, 23, 8. *Ad alterum cornu*. 2, 19, 7. *Ad arma*. 3, 15, 6. *Ad calculos vocare*. 5, 4, 7. *Ad cetera egregius*, *inops*. 37, 7, 15. *ad clamorem concursus fit*. 2, 12, 8. *ad concilium*, *ad tribunos vocare*. 5, 47, 7. *Ad concionem advocare*. 4, 1, 6. *Ad contumeliam inexpertus*, *rudis*. 6, 18, 4. *Ad custodiam*, custodiae causa. 2, 11, 2. *Ad desiderium relictarum mugire*. 1, 7, 7. *Ad exercitum manere*. 29, 20, 8. *Ad hoc*, propter hoc, ideo. 45, 39, 8. *Ad hoc*, *Ad id*. 6, 12, 6; 29, 4, 6. *Ad hunc modum*. 34, 13, 4. *Ad id*, ideo. 37, 27, 5. *Ad id*, *quod*, praeterquam quod. 44, 37, 12. *Ad id tempus*. 4, 43, 4; Epit. l. 102. *Ad irritum*, *Ad certum redigere*. 28, 31, 1. *Ad legiones tribuni*, *Ad naves milites*. 7, 5, 9. *Ad manum cantare*. 7, 2, 10. *Ad manus venire*. 2, 46, 3. *Ad mare ac naves*. 21, 32, 2. *Ad metum concedere*. 2, 45, 12. *Ad ostium portus invehi*. 35, 38, 5. *Ad parentes restituere*. 2, 49, 7; 9, 5, 9. *Ad pedes deducere equitem*. 4, 40, 7; 21, 46, 6. *Ad plebem crimina*, criminari. 5, 20, 7. *Ad portam Collinam*. Epit. l. 88. *Ad posteros famam habere*. 2, 10, 11. *Ad praesidium relinquere*. 3, 18, 5; 4, 27, 1. *Ad proditorem*, praeter proditorem, proditori additum, adjectum. 24, 45, 3. *Ad spectaculum summotus*. 8, 7, 9. *Ad Syracusas morari*. 24, 36, 7. *Ad tempus*. 23, 48, 10. *Ad tibias cantare*. 7, 2, 10. *Ad Vestae*, nempe aram, vel aedem. 28, 11, 7. *Ad ultimum*. 45, 19, 15. *Ad unum omnes*. Epit. l. 2. *Ad vulgum favorem conciliare*. 29, 22, 8. *Ad* elliditur a prima syllaba vocis sequentis. 45, 37, 6. in regimine additur verbis cum eadem praepositione compositis. 2, 36, 6. cum *Ad* et *A* praepositionibus composita verba commutantur. 40, 55, 5. *Ad* et *Ac*. 21, 32, 2. et *Ante*. 21, 5, 10.

et *Apud*. 3, 10, 3. et *At*. 3, 17, 2; 3, 43, 1; 6, 24, 8; 6, 26, 1. et *Aut*. 39, 18, 8. et *Aut* vel *Haud*. 6, 5, 2. et *Id*. 21, 10, 12. et *Ob*. 37, 27, 5. *Ad ea* et *Adeo*. 4, 54, 4. *Ad hoc*, *Ad haec*, et *Adhuc*. 21, 62, 10.

Adaequare. 10, 19, 18.

Adaeque. 4, 43, 5.

Adaeus, Macedo. 43, 19, 13.

Adapertus. 5, 21, 8.

Adaquari. 27, 4, 2.

Adcingere cogitationem. 6, 35, 2. *Adcingi ad aliquid*. 6, 35, 2. et Adtingi. 6, 35, 2. *Adcinctus cultro*. 7, 5, 3.

Adcire. 40, 47, 4. V. *Accire*.

Adclarare, *Adclarassit*. 1, 18, 9.

Adcommodare consilia in aliquid. 40, 57, 8. *Adcommodatus mihi*. 37, 52, 10.

Adcressere. 1, 54, 2; 2, 45, 12.

Adcultus, adcuratius cultus. 26, 60, 1.

Adcumbere eodem lecto. Epit. l. 28.

Adcurrere Romam. 38, 56, 9. et *Obcurrere*. 23, 24, 3.

Addere ad aliquid. 3, 11, 6. *fidem rei*. 2, 24, 6. *in vestimentum*. 4, 25, 13. *tribum*. Ep. l. 63 6, 2, 8. et *Abdere*. 2, 45, 7; 4, 56, 5. et *Adjicere*. 36, 40, 9. et *Edere*. 43, 13, 7. *Adde huc*. 7, 30, 15. *Additus nomine*, vel *nomini honos*. 2, 2, 2. *ponderi*. 5, 48, 9. et *Addictus*. 6, 15, 9. et *Aditus*. 4, 57, 11. *Addito*, *quod*, dato quod, posito quod. 29, 12, 13.

Addicere majestatem honori. 3, 33, 10. et *Adjicere*. 4, 8, 5. *Addicunt aves*. 1, 36, 3; 22, 42, 8; 27, 16, 15. *Addictus* et *Additus*. 6, 15, 9. et *Adjectus*. 6, 20, 6. *Addicti* quinam. 6, 15, 9. si manumitterentur, quo jure forent. 6, 14, 5. eorum corpus non secabatur in partes. 6, 11, 8.

Addubitare. 2, 4, 7.

Adducere, permovere. 5, 48, 7. nequiore sensu. 26, 50, 2. *ab aliquo*. 36, 40, 3. *ad*, vel in *discrimen*. 3, 17, 10. *argentum*. 32, 2, 1. et *Adicere* vel *Adjicere*. 2, 17, 3. et *Advehere*. 27, 38, 12; 32, 2, 1.

Adedere, partem consumere. 25, 16, 2.

Adeo, in initio orationis. 2, 43, 10. ἀσυνδέτως repetitur. 5, 35, 4. et *Ad ea*. 4, 54, 4. et *Ideo*. 10, 5, 14.

Adequitare. 1, 14, 7. *portis*, vel ad *portas*. 10, 34, 8. *Syracusas*. 24, 31, 10.

Adesse, de senatoribus in senatu. 26, 33, 14. *Amphipoli* an *Amphipolim?* 45, 29, 1. *Arimini in castris*. 21, 62, 1. *copiis*, pro cum copiis. 23, 41, 10. *judicio*, et *in judicio*. 26, 3, 10. *rei*, pro ei auxilio esse. 6, 38, 6; 21, 6, 2. et *Abesse*. 23, 8, 11. et *Id esse*. 10, 7, 5. *Adest discrimen*. 2, 55, 8. *finis bello*. 44, 22, 17. *Adeste*, solemne in precationibus. 2, 6, 7. *Adfui* et *Adfluxi*. 21, 38, 4; 35, 29, 9.

Adfatim materiae. 32, 16, 10; 34, 26, 10.

Adfectare spem. 28, 18, 10. *Adfectari morbo*. 29, 10, 1. *Adfectatus* et *Adflictatus*. 29, 10, 1.

Adfectus ignominia. 28, 61. 9. et *Adflictus*. 6, 3, 2. et *Effectus*. 5, 18, 4. *Adfecta res familiaris*. 5, 10, 9; 5, 18, 4; 6, 3, 2; 22, 14, 9.

Adferre, nunciare. 8, 17, 7; 24, 1, 6. *ab urbe*. 36, 40, 3. *bellum*, *pacem*. 21, 13, 4. *Romam*. 4, 45, 3. *verecundiam*. 35, 45, 4. *vim*. 42, 29, 9. *Adfero* et *Adsero*. 24, 1, 6; 31, 12, 5. et *Obfero*. 34, 23, 3. *Adfert dies*. 27, 13, 6. *fama*. 4, 56, 4; 39, 6, 5. *Adtuli* et *Adpuli*. 23, 17, 8. *Adferri ad consules*. 2, 36, 6. *Adfertur*, *Adlatum*

latum est. 22, 14, 11. *Adfertur fama.* 8, 15, 3. *famâ.* 4, 56, 4. *Adlatus* et *Ablatus.* 3, 42, 6.
Adfici morbo. 29, 10, 1.
Adfigere terrae, ad terram. 4, 19, 5; 8, 7, 11. et *Adfligere.* 4, 19, 5; 41, 18, 4. *Adfixi vestigio haerent.* 21, 35, 12.
Adfingere miracula locis. 24, 3, 7; 34, 37, 3.
Adfirmare promissa rebus. 22, 13, 4.
Adflictam morbo. 29, 10, 1. *Adflictatus* et *Adfectatus.* 29, 10, 1.
Adfligere. 21, 58, 3. *alicui rei.* 24, 34, 11. et *Adfigere.* 4, 19, 5; 41, 18, 4. *Adflictus* et *Adfectus.* 6, 3, 2. *Adflictae res.* 1, 39, 3; 25, 37, 19.
Adfluere, abundare. 3, 26, 7. et *Affluere.* 6, 15, 9. *Adfluxi* et *Adfui.* 21, 38, 4; 35, 29, 2. et *Adfulsi.* 21, 62, 4.
Adfulgere, translate cum dativo. 9, 10, 2.
Adfulsi et *Adfluxi.* 21, 62, 4.
Adgravare. 4, 12, 6.
Adgredi ad aliquid. 1, 42, 4. *Adgressus* et *Adortus.* 21, 5, 8.
Adhaerere saxis, ad saxa. 5, 47, 5.
Adhibere fidem. 22, 1, 13. *vim.* 26, 45, 10; 36, 10, 7. et *Inhibere.* 3, 38, 1.
Adhortari. 4, 38, 1.
Adhuc, *Ad haec*, et *Ad hoc.* 21, 52, 10.
Adjacere alicui, aliquid. 7, 12, 6.
Adicere, adjicere. 1, 30, 3.
Adjectivum pro adverbio. Praef. 11; 1, 28, 2; 1, 58, 6; 2, 35, 3; 2, 50, 6; 3, 41, 1; 5, 55, 1; 7, 15, 5; 7, 36, 6; 9, 23, 6; 22, 12, 7; 22, 32, 2. et Adverbium junguntur. 3, 50, 6; 8, 19, 2; 21, 8, 9; 36, 23, 4. a librariis relatum ad substantivum proxime vel praecedens, vel sequens, quum deberet ad remotius. 5, 8, 2. convenit substantivo proximo. 1, 21, 2; 5, 39, 10; 9, 35, 5; 10, 37, 11; 26, 24, 2. convenit substantivo remotiori. 8, 37, 6; 9, 35, 5; 10, 37, 11; 26, 34, 12; 29, 35, 8. convenit substantivo, cui non debebat. 1, 9, 13; 4, 8, 6; 4, 10, 8; 10, 43, 11; 28, 17, 3. genere differt a substantivo. 4, 45, 1; 5, 33, 10; 27, 51, 1; 29, 12, 4; 34, 16, 9; 34, 58, 4. plurale jungitur duobus substantivis singularibus. 34, 19, 8. masculinum singulare additur duobus substantivis singularibus, priori feminini, alteri masculini generis. 35, 21, 4. masculinum plurale jungitur duobus substantivis singularibus, alteri masculini, alteri feminini generis. 4, 49, 11. masculinum plurale jungitur duobus substantivis pluralibus, alteri masculini, alteri feminini generis. 5, 15, 12; 5, 19, 1. femininum jungitur duobus substantivis, alteri masculini, alteri feminini generis. 5, 19, 1. neutrum singulare jungitur duobus substantivis feminini generis. 44, 35, 2. neutrum plurale jungitur duobus substantivis singularibus, alteri masculini, alteri feminini generis. 4, 57, 6; 27, 37, 2; 35, 21, 4; 40, 14, 3. neutrum plurale jungitur duobus substantivis singularibus, alteri feminini, alteri neutrius generis. 23, 12, 5; 26, 34, 12. neutrum plurale jungitur duobus pluribusve substantivis, vel singularibus, vel pluralibus alterius generis. 26, 25, 10; 30, 34, 1; 32, 9, 2. masculinum plurale cum genitivo. 26, 5, 3; 30, 9, 1. femininum plurale cum genitivo plurali. 5, 36, 2; 28, 39, 4. femininum singulare vel plurale cum genitivo plurali. 2, 31, 8; 8, 26, 5; 10, 2, 7. neutrum singulare cum genitivo. 5, 37, 5; 22, 24, 8; 27, 2, 9. neutrum singulare cum genitivo singulari. 37, 59, 8. neutrum plurale cum genitivo singulari. 6, 32, 5; 21, 34, 7; 26, 1, 6; 26,

40, 9; 31, 23, 4; 37, 58, 8. neutrum plurale cum genitivo plurali. 2, 32, 5; 7, 21, 8. regit infinitivum. 9, 32, 9. regit accusativum, *Sollicitus omnia*, *Egregius cetera*. 21, 34, 5. positivum additur superlativo ex se declinato, ut *Bonorum optimus*. 29, 14, 8. idem ἀσυνδέτως repetitum. 8, 36, 9. Adjectiva duo uni substantivo juncta. 1, 14, 7; 8, 2, 8; 43, 1, 9. passive usurpata. 7, 1, 5. in *osus* desinentia. 3, 72, 5.

Adjicere, addere. 3, 33, 10. *eo*. 7, 30, 15. *pontificalia insignia*. 10, 7, 9; 36, 40, 9. *terrorem*. 21, 35, 6. *tribum*. Epit. l. 6. et 7. et *Abjicere*. 10, 30, 6. et *Addere*. 36, 40, 9. *et Addicere*. 4, 8, 5. et *Adducere*. 2, 17, 3. et *Adigere*. Epit. l. 124. *Adjeci* et *Adlegi*. 35, 2, 9. *Adjectus* et *Addictus*. 6, 20, 6. *Adjecti centuriones*. 4, 17, 10.

Adigere alicui gladium. Ep. l. 124. *jusjurandum, jurejurando*, ad *jusjurandum*. 43, 15, 8. *naves*. 26, 7, 9. et *Abigere*. 8, 19, 9. et *Adjicere*. Epit. l. 124.

Adimere arma. 22, 44, 6. *morte*. 3, 50, 6. *vincula*. 5, 13, 8. et *Demere*. 5, 13, 8; 39, 44, 4. *Ademptus* et *Adeptus*. 2, 15, 6; 2, 57, 16; 8, 1, 3.

Adimplere. 38, 7, 13.

Adinspicere. 22, 4, 2.

Adinsurgere. 22, 4, 2.

Adipisci, praecedentem consequi. 2, 30, 14. *Adeptus* passive. 2, 15, 6. et *Ademptus*. 2, 15, 6; 2, 57, 16.

Adire aliquem. *ad aliquem*. 40, 29, 12. *Deos*. 38, 43, 6. *qua parte*. 10, 34, 9. *vadimonium*. Epit. l. 86. et *Audire*. 10, 12, 2. *Adit* et *Adiit*. 36, 42, 3. *Adissent*. 8, 2, 9. *Aditus* et *Additus*. 4, 57, 11. et *Adjutus*. 24, 35, 4.

Aditus ad honorem. 6, 35, 3. *campestris*. 36, 10, 7. *Aditus difficilis*, *Aditu difficilis*. 24, 34, 3.

Adjunxi et *Adjuvi*. 21, 50, 9. *Adjunctus* et *Adjutus*. 10, 14, 11; 36, 43, 7.

Adjurare. 43, 14, 5.

Adjutor consuli datus. 33, 43, 5. *triumviris*. 39, 14, 10. et *Auctor*. 31, 23, 2.

Adjuvare ad bellum. 29, 1, 18. *Adjuvavi*. 42, 37, 7. *Adjuvi* et *Adjunxi*. 21, 50, 9. *Adjutus* et *Aditus*. 24, 35, 4. et *Adjunctus*. 10, 14, 10; 36, 43, 7.

Adlapsus anguis. 25, 16, 2.

Adlatrare aliquem. 38, 54, 1. et Lacerare. ib.

Adlegare, de regibus vel privatis, aliquem per amicos adlocutis. 36, 11, 1. et *Ablegare*. 4, 58, 12.

Adlegi et *Adjeci*. 35, 2, 8.

Adligare, ligare. 5, 27, 9. *ad cornua*. Epit. l. 22. *iniquo foedere*. 35, 46, 10. *vulnus*. 7, 24, 4.

Adloquium, consolatio. 9, 6, 8.

Adluere et *Abluere* quomodo differant. 26, 44, 10.

Adminiculum, *Adminiculare*. 6, 1, 4. *senectuti*. 10, 22, 3.

Administrare, absolute. 4, 45, 7. *rempublicam* 6, 6, 11.

Admirari et *Mirari* an differant. 26, 22, 14.

Admiratione pavere. 7, 34, 8.

Admiscere. *Admixtus* potius, quam *Admistus*. 3, 57, 9. *Admistus* et *Admissus*. 3, 57, 9.

Admissivae aves. 4, 18, 6.

Admittere. 2, 37, 3. permittere. 4, 18, 6; 27, 16, 15. *equum*. 2, 19, 6; 3, 70, 9. *precationem*. 31, 5, 7. *Admittere*, *Amittere* et *Emittere*. 4, 12, 11; 10, 4, 4. et *Committere*. 40, 8, 7. *Admissus* et *Admistus*. 3, 57, 9. et *Adnisus*. 4, 43, 5.

Admodum satis. 34, 13, 4.

Admonere alicujus. 2, 36, 6.

Admovere aris. 45, 27, 9. *milites, exercitum ad urbem*. 25, 24, 1; 34, 6, 11. *signa Achradinam*. 25, 24, 15. et *Amovere*. 40, 55, 5.

Adnare et *Adnatare*. 21, 27, 5.
Adnisus et *Admissus*. 4, 43, 5.
Adnuere et *Abnuere*. 36, 34, 6.
Adolescens potius, quam *Adulescens*. 2, 3, 2; 6, 34, 11.
Adolescens homo. 28, 40, 7.
Adonidos come. 38, 15, 12.
Adoptare plebejus patricium, aut patricius plebejum an potuerit. 5, 12, 12. Adoptatus testamento, adita hereditate, interdum tamen nomine testatoris abstinebat. Epit. l. 113.
Adoptio testamento, et heredis sub conditione institutio quando Romae fieri inceperit. Ep. l. 113. Adoptione effici non potuit, ut gens partim patricia, partim plebeja evaderet. 42, 49, 9.
Adorare, orare. 6, 12, 7.
Adordior, adgredior, incipio. 35, 51, 8. *Adorsus* et *Adortus*. 8, 29, 13; 22, 9, 2; 35, 51, 8; 43, 18, 7.
Adorior, adgredior, invado. 35, 51, 8. *Adortus* et *Adorsus*. 8, 29, 13; 22, 9, 2; 35, 51, 8; 43, 18, 7. et *Adgressus*. 21, 5, 8.
Adornatus armatusque. 7, 10, 5; 10, 40, 12.
Adparare arma, bellum. 7, 20, 2. et *Adparere*. 6, 2, 4. *Adparatae epulae*. 23, 4, 3. *Adparatiores ludi*. 44, 9, 5.
Adparatus ludorum. 27, 6, 19. *major belli*. 2, 50, 1.
Adparere magistratibus. 9, 46, 2. et *Adparare*. 6, 2, 4. et *Adpetere*. 37, 32, 14. et *Aperire*. 3, 15, 9. *Adparet*. 5, 6, 6. sine casu. 21, 2, 2. *plebi caussa*. 2, 31, 11. *cui non Adparet*. 22, 34, 9.
Adpellare, auxilium implorare. 9, 26, 10. *aliquem regem*. 34, 31, 13.
Adpellatio paris potestatis. 2, 18, 8.
Adpellatio, *Intercessio*. et *Provocatio*, quomodo differant. 3, 65, 13.
Adpellere classem, classe. 8, 3, 6; 30, 10, 9. *classem Emporias, Emporiis*. 28, 42, 3. *classem muris, ad muros*. 30, 10, 3. et *Adplicare*. 29, 31, 11. *Adpuli* et *Adtuli*. 23, 17, 8. *Adpellit navis*. 29, 31, 11.
Adpetere plura. 36, , 33, 8. et *Adparere*. 37, 32, 14. *Adpetit lux, nox*. 8, 38, 3; 10, 20, 9. *Adpetunt fata Vejos, Vejis, Vejorum*. 5, 19, 1.
Adplicare simpliciter, omissa voce *navem*. 37, 21, 7. *navicula*. 8, 3, 6. et *Adpellere*. 29, 31, 11. *Adplico*, *Adplicui*, et *Adplicavi*. 6, 21, 7; 37, 12, 10.
Adponere, verbum in epulis frequens. 40, 59, 8. *rectorem, magistrum, paedagogum, custodem*. 2, 18, 6. et *Obponere*. 1, 61, 4; 40, 59, 8. *Adposita portae statio*. 34, 15, 7.
Adpositio. 3, 5, 15; 4, 25, 2; 4, 39, 1; 4, 44, 5; 7, 15, 7; 7, 25, 2; 7, 27, 7; 21, 55, 2; 22, 44, 5; 25, 34, 10; 28, 2, 4; 30, 45, 6; 33, 29, 1; 36, 24, 6; 39, 31, 3; 40, 36, 8. Vide Epexegesis.
Adprobant redemtores opera, quae exstruenda conduxerunt. 4, 22, 7.
Adproperare. 4, 9, 13.
Adque et *Atque*. 8, 17, 1; 9, 31, 10.
Adquiescere rem familiarem. 4, 60, 2.
Adramyttium. Epit. l. 49.
Adranus, ἐπιχώριος δαίμων. 24, 4, 3.
Adrectus et *Erectus*. 8, 37, 2. *Adrectiora pleraque Alpium ab Italia*. 21, 35, 11.
Adripere, prehendere. 3, 13, 4. *aliquem*. 2, 54, 2. *cultrum*. 3, 48, 5. et *Abripere*. 2, 33, 7; 22, 48, 4. et *Accipere*. 3, 70, 10; 5, 47, 4.
Adrogare, addere, adponere. 7, 25, 11.
Adrumetum. 30, 29, 1.
Adscendere Delphos. 41, 22, 5. et *Accedere*. 28, 16, 7.

Adsciscere auxilia. 45, 25, 13. *Adscitus*, adsumtus. 6, 40, 4. et Adcitus. 45, 25, 13.
Adscribere titulum humatis. 26, 25, 13. *Adscripti coloni, colonis*. 4, 11, 7.
Adsensu excipere. 5, 45, 2.
Adsentator regius. 39, 27, 8.
Adsentio. 39, 52, 1.
Adsequi aliquem. 6, 13, 5.
Adserere, pro adfirmare, non est stili Liviani. 24, 1, 6; 29, 19, 5. *Adsero* et *Adfero*. 24, 1, 6; 31, 12, 5.
Adsertor puellae, qui eam vindicat in servitutem. 3, 46, 7.
Adservare. 4, 55, 3. *aliquem custodia intentiore*. 39, 19, 2. et *Observare*. 27, 19, 11.
Adsidere aegro. 25, 26, 8. *qui Adsidetis*. 26, 33, 14.
Adsignare, adtribuere. 3, 72, 4. *ordinem*. 42, 34, 14.
Adsolet. 34, 44, 2. *ut Adsolet, ut Adsolent*. 36, 23, 2.
Adspernari passive. 8, 28, 3.
Adspernatus passive. 1, 22, 7; 34, 40, 2.
Adspicere rem. 26, 51, 8; 42, 5, 8. et *Accipere*. 21, 44, 8. et *Conspicere*. 22, 4, 4.
Adspiratione addita, vel detracta, corruptae voces. 35, 26, 7; 36, 40, 9.
Adstare. 1, 16, 6.
Adstringere, de frigore. 22, 51, 6. *aliquem parsimonia*. 39, 1, 6.
Adsuefacere alicui, aliquo. 24, 48, 12.
Adsuescere aliquo, alicui, alicujus. 10, 17, 10; 10, 28, 9; 27, 47, 5; 31, 35, 3; 38, 17, 6. *Adsuerat*. 4, 45, 4; 39, 9, 5. *vincere*. 21, 16, 5. *Adsuetus ad aliquid*. 8, 37, 2.
Adsuere. 40, 50, 2.
Adsumere et *Absumere*. 2, 42, 4; 9, 17, 17.
Adsurgere. 4, 19, 5. de montibus usurpatur. 22, 4, 2.
Adtendere animum, animos. 10, 4, 9.
Adtentari morbo. 29, 10, 1. *Adtentata defectio*. 23, 15, 7.
Adtenuatae vires. 23, 15, 7.
Adtinere. 6, 23, 7; 10, 13, 10. *Adtinet demi*. 3, 36, 4. *vim adferre*. 45, 19, 12.
Adtingere arma. 3, 19, 8.
Adtollere. 8, 7, 11.
Adtractare, Adtrectare. 5, 22, 5.
Adtribuere, adsignare. 44, 17, 10. *ordinem*. 42, 34, 14. *Adtributa pecunia*. 40, 46, 16; 44, 16, 10.
Advehere ad, in aliquam partem. 9, 31, 10. *argentum*. 31, 2, 1. *aurum secum*. 44, 26, 10. et *Adducere*. 27, 38, 12; 31, 2, 1. et *Avehere*. 9, 4, 1. *Advectus a domo*. [?] *equo*. 2, 47, 3; 10, 42, 3. et *Adventus*. 4, 12, 9.
Advenae et *Convenae*. 2, 1, 4.
Advenire copiis. 23, 41, 10. *exercitu*. 9, 13, 10. et *Accedere*. 7, 12, 2. *Adventus* et *Advectus*. 4, 12, 9.
Adventat urbi clades. 5, 33, 1.
Adventus Oreum. 31, 40, 10.
Adverbium pro adjectivo. 3, 51, 4. et adjectivum junguntur. 3, 50, 6; 8, 19, 2; 21, 8, 9; 36, 23, 4. ad remotius, non ad propius, relatum. 5, 8, 2. Adverbia duo juncta sine copula. 25, 15, 13.
Adversarius et *Adversatus*. 7, 41, 6.
Adversatus et *Adversarius*. 7, 41, 6. et *Aversatus*. 8, 7, 14.
Adversus. 5, 35, 4. pro apud. 22, 39, 3. pro e regione. 7, 14, 4. 31, 46, 9; 45, 7, 5. pro erga. 2, 8, 2. *Antiochum*. 9, 19, 14. *bellum viribus impar*. 26, 25, 10. *ea*. 3, 57, 1. *quam*. 3, 10, 4. *voluntatem*. 1, 46, 2. et *Adversum*. Epit. lib. 47. et *Contra*. Epit. l. 57.
Adversus senatus. 21, 10, 2; 21, 63, 3. et *Aversus*. 2, 31, 6. et *Diversus*. 22, 7, 2.
Adverso flumine. 21, 27, 2. *Adversi Dii*. 7, 3, 2; 38, 33, 11. *Adversa tempestas*. Epit. lib.

105. *voluntate*. 1, 46, 2. *Adversae cadentes hastae*. 35, 30, 6. *Adversae res belli*, *Adversa belli*. 10, 6, 2. *Adversa*, res adversae. 30, 12, 6.

Advertere, animadvertere. 6, 2, 10; 40, 29, 11. *a curis*. 10, 21, 11. *animum*, *animos*, *animo*. 4, 27, 8; 4, 45, 4; 10, 4, 9; 24, 48, 4; 26, 5, 9; 26, 19, 1; 28, 14, 6. *classem in portum*. 37, 9, 7. et *Animadvertere*. 6, 2, 10; 40, 29, 11. et *Avertere*. 1, 12, 10; 6, 23, 8; 26, 5, 9. *Advertit ea res Sabinos*. 1, 12, 10; 5, 42, 4.

Adulari aliquem, *alicui*. 23, 4, 3.

Adulatio, de regum adoratione. 9, 18, 4.

Adulescens. vid. *Adolescens*.

Adunare. 32, 30, 6.

Advocare ab armis. 3, 16, 6. *concionem*. 7, 37, 1; 26, 41, 2. *ad concionem*. 3, 34, 1; 4, 1, 6; 26, 48, 13. *consilium*, *ad consilium*. 30, 5, 1; 44, 38, 13. et *Avocare*. 1, 6, 1; 4, 61, 3; 8, 7, 14; 8, 23, 11. Epit. l. 69.

Advocatio. 3. 47, 1.

Advocatus alicui, *alicujus*. 42, 33, 1.

Advolare ad equites. 3, 61, 7.

Aebura. 40, 30, 3.

Aebutius. 2, 19, 1.

Aecae. 22, 12, 3. urbs Apuliae. 23, 1, 1; 24, 20, 5.

Aecaeus, ejus incola. 25, 14, 4.

Aedes, pro templo, elliptice omittitur. 2, 51, 2; 3, 55, 7; 10, 23, 13. Epit. l. 11; 27, 36, 9; 28, 11, 7. *Aedis* casu recto. 4, 25, 3. *Jovis*. 26, 19, 5. et *Sedes*. 5, 42, 1. Epit. l. 11. Aedes constructa ex pecunia multaticia. 10, 33, 9. *Aedem Dei*, *Deo dedicare*. 5, 23, 7. Epit. l. 11. *Dei Deo vovere*. 32, 6, 7. *Aedes liberae*. 42, 6, 11. *liberae legatis decretae*. 30, 17, 14. et *Aedificia* differunt. 38, 38, 11. Aedium sacrarum dedicatio vel uni, vel duumviris dabatur. 34, 53, 5.

Aedicula. 35, 41, 10.

Aedificare, construere aedes. 6, 4, 5. *urbem*. 6, 4, 5. et *Dedicare*. 21, 62, 8.

Aedificatio res damnosissima. 6, 11, 9.

Aedificia et *Aedes* differunt. 38, 38, 11.

Aedilis, pro magistratu, casu sexto facit *aedile*. 3, 31, 5. Aediles plebeji an sacrosancti? 3, 55, 7. an judicarint lites? 3, 55, 7. quo anni tempore ludos plebejos ediderint? 31, 4, 7. accusabant, qui plura jugera possidebant, quam legibus licebat. 7, 16, 9. curabant, ne alii Dii, quam Romani, colerentur. 25, 1, 10. esse non poterant, qui patrem, curuli magistratu functum, vivum habebant. 30, 19, 9. plebeji et curules matronas probri accusabant. 25, 2, 9. accusationes plerumque communiter, rarius separatim, instituerunt. 38, 35, 6. Aedilibus an competierit cura sternendarum viarum in urbe? 10, 23, 12. *Aedilibus* et *Sedilibus*. 10, 9, 13.

Aedilitia largitio. 25, 2, 8.

Aedui. 5, 34, 5.

Aegates insulae. Epit. l. 19. plures vicinae insulae eo nomine indicantur. 21, 10, 7.

Aegeleon. 31, 47, 13.

Aeger animus, *mens*. 2, 3, 5. *animi*. 30, 15, 9. et *Aegrotus* ut differant. 39, 9, 4.

Aegeria, *Egeria*. 1, 19, 5.

Aegestaeus campus. 27, 33, 1.

Aegilips. 42, 38, 1.

Aegilius. 41, 13, 5.

Aegimurus. 30, 24, 9.

Aeginium. 32, 15, 4.

Aegium. 27, 30, 9.

Aegritudo ad animum, *Morbus* ad corpus. 2, 52, 5. et *Valetudo*. 22, 8, 3.

Aegrotus et *Aeger* ut differant. 39, 9, 4.

Aegusa, insula. 21, 10, 7.

Aegypti reginae consortes regiae dignitatis. 37, 3, 9.
Aelius et *Aulius*. 8, 37, 3. et *Helius*. 32, 7, 13; 32, 26, 2. *Aelii* an olim dicti sint *Allii* et *Ailii*? 32, 7, 12.
Aemilius, non *Aemylius*, scribendum. 2, 49, 9. Paullus utrum bis, an ter, triumpharit? Epit. l. 46. Regillus utrum flamen Quirinalis, an Martialis, fuerit. 24, 8, 10. et *Aulius*. 8, 37, 1. et 3. et *Mamilius*. 27, 8, 2.
Aemulari studia. 1, 17, 2.
Aenaria an diversa a Pithecusa? 8, 22, 6.
Aenea, urbs Thraciae, vel Macedoniae. 40, 4, 4. et 9.
Aeneas an Trojam prodiderit. 1, 1, 1.
Aeneates et *Aenianes* diversi. 28, 5, 15; 40, 4, 4.
Aenia, urbs Perrhaebiae. 40, 4, 9.
Aenianes et *Aeneates* diversi. 28, 5, 15; 40, 4, 4. *Aenianum sinus*. 28, 5, 15.
Aenus urbs Thraciae. 31, 15, 11. ejus gentile *Aenius*, an etiam *Aeneus*? 31, 31, 4.
Aeoles quinam? 36, 20, 1.
Aeolis, *Aeolia*. 37, 8, 5; 37, 12, 1.
Aepulo. 41, 11, 1.
Aequalis lingua, *moribus*. 40, 57, 7.
Aequare. 10, 19, 18. *animum magnitudini*, *magnitudinem animo*. 33, 21, 3. *cornu alterius*. 37, 29, 9. *dicta factis*. 6, 20, 8. *Aequata*, *Aequa*, *Recta frons*. 22, 47, 5. *Aequata* et *Aequa*. 29, 2, 10. *Aequatum imperium*. 22, 27, 5.
Aeque. 29, 19, 5.
Aequi et *Aequicoli* iidem. 3, 25, 5.
Aequicoli. 10, 13, 1. *Aequiculi*. 1, 32, 5.
Aequicus. 2, 58, 3; 10, 1, 7.
Aequimaelium. 4, 16, 1; 24, 47, 15; 33, 26, 9. ubi fuerit. 38, 28, 3.
Aequus, favens. 5, 6, 15. *Aequa*, *Aequata*, *Recta frons*. 22, 47, 5. *libertas*. 4, 5, 1. *postulare*. 7, 40, 14. et *Aequata*. 29, 2, 10.
Aerarium aliquem facere. 4, 24, 7; 24, 18, 6.
Aeratus et *Auratus*. 38, 35, 5. *Aerata* signa numquam ab Aedilibus posita, sed vel aenea, vel aurata, vel inaurata. 38, 35, 5.
Aereae tabulae igne corrumpi potuere. 6, 1, 10.
Aëropus. 29, 12, 11; 32, 5, 11; 44, 24, 10.
Aes, pro asse. 6, 38, 9. *grave*. 4, 60, 6. Aeris gravis centum millia indici data. 32, 26, 14. *Aere dirutus*. 24, 18, 6; 40, 41, 11. *Aera procedunt*. 5, 7, 12.
Aesaros, fluvius. 24, 3, 2.
Aesculapii templum Epidauri. 45, 28, 3.
Aesernia. Epit. l. 72.
Aeserninus ager. 10, 31, 2; 44, 40, 6.
Aesis, fluvius. 5, 35, 3.
Aestas et *Aetas*. 5, 5, 6.
Aestimare litem alicui, *alicujus*. 45, 24, 2. *se magno*. 41, 20, 3. *Aestimare*, *Existimare*, et *Extimare*. 34, 2, 5.
Aestivae aves. 5, 6, 2.
Aestraeum. 40, 24, 3.
Aestus et *Algor* junguntur. 5, 48, 3.
Aesulana arx. 26, 9, 9.
Aetas illa, pro puella illius aetatis. 23, 11, 10. *tenera*, pro illis, qui sunt tenera aetate. 39, 8, 6. *obvii*. 27, 51, 1. et *Aestas*. 5, 5, 6. *ad Aetatem venire*. 42, 34, 3. *Aetate major frater*. 3, 13, 2. *Aetatium*. 1, 43, 5; 24, 1, 4.
Aeternus et *Alternus*. 7, 30, 7. et *Externus*. 3, 32, 5. et *Extremus*. 4, 4, 4. *Aeterni hostes*. 3, 15, 2; 7, 30, 7.

Aethalia, insula. 37, 13, 3.
Aetoli animis mutabiles. 38, 9, 1.
Aetolicus. 33, 28, 3.
Afluere et *Adfluere*. 6, 15, 9.
Africa ora. 28, 23, 7. *praesidia*. 21, 22, 2. *Africi elephanti*. 37, 39, 13.
Africanae, pantherae. 44, 18, 8.
Afui. 4, 12, 6; 26, 41, 11.
Agassa, *Agassae*. 44, 7, 5; 45, 27, 1.
Ἀγαθὸς βοὴν. 7, 9, 8.
Agathyrna. 26, 40, 16.
Age sane. 1, 57, 8. *Age*, vel *Agedum*. 38, 47, 11. *Agedum* cum imperativo. 8, 7, 19. *Agedum*, *Agitedum*. 3, 62, 4. *Agedum* et *Agendum*. 7, 9, 8; 8, 9, 4; 9, 16, 18; 9, 32, 7.
Agema. 37, 40, 5.
Ager, pro territorio. 30, 14, 9. omittitur in locutione *colere in Tusculano*. 7, 39, 12; 8, 12, 12. promiscue additur, vel omittitur, in *Pelignus*, *Antias*, *Capenas*, *Vejens*, *Crustuminus*, etc. 10. 30, 3; 22, 1, 10. *Falernus* et *Campania*. 10, 20, 1. *Insubrium*. 5, 34, 9. *Karthaginiensis*, *Karthaginiensium*. 29, 30, 10. *Latinus*, *Volscus*. 2, 59. 5; 6, 2, 13; 34, 35, 3. *paucorum jugerum*. 7, 16, 9. *Romanus*. 6, 21, 8. finitur Italia. 27, 29, 5. *Agri*, numero plurali. 3. 3, 6; 6, 33, 3; 34, 35, 3. et *Argi*. 34, 35, 3. Agris dividundis magistratus creati a senatu. 3, 1, 6.
Agere, cogere, adducere. 44, 31, 11. et *Actio* de illis, quae cum vehementia quadam oratoria referuntur. 25, 4, 7; 34, 31, 19. et *Ferre* differunt. 8, 38, 13; 33, 13, 10; 39, 54, 8. *Agere ac facere*, *Agere ac dicere*. 27, 10, 2. *aestiva sub tectis*. 29, 34, 7. *agmen*. 6, 28, 2. *animum indignitate*. 2, 7, 7. *annum vigesimum*. Ep. l. 7. *arbitria*. 24, 45, 4. *arbitria belli pacisque*. 44, 15, 5. *bellum*, *pugnam*, *proelium*. 2, 47, 1; 41, 16, 8; Ep. l. 49. *bellum in aliquem*, *contra aliquem*. 3, 58, 5. *bellum*, pro agere de bello. 10, 31, 10. *censum*. 8, 17, 11. *classem in Campaniam*. 9, 38, 2. *comoediam*. Ep. l. 46. *conditiones pacis*. 38, 25, 5. *cuniculum*. 5, 19, 10. *ferias*. 22, 1, 6. *ferre plebem*. 3, 37, 7; 33, 13, 10. *fugam*. 25, 6, 7. *hiemem sollicitam*. 29, 23, 1. *honorem*. 8, 27, 7. *in consilia praecipitia*. 2, 51, 7. *in hostem*. 30, 33, 1. *incuriose*. 29, 32, 2. *magistratum*. 9, 34, 25. *medium*, *patrem*, non se medium, se patrem. Ep. l. 46. Ep. l. 52. *otia*. 1, 57, 5. *prae se*. 10, 28, 16. *praecipitem*. 44. 35, 5. *praecipitem aliquem in aliquid*. 30, 14, 10. *praedam*. 8, 16, 10. *rem*. 5, 49, 8. et *Agitare*. 6, 2, 1. et *Angere*. 29, 6, 7. et *Augere*. 3, 3, 3; 27, 9, 11. et *Ciere*. 28, 17, 16. et *Gerere*. 22, 28, 1; 35, 8, 1. et *Habere*. 3, 14, 5; Ep. l. 7; 30, 44, 13. *Agit animos discrimen*. 10, 14, 9. *Agebat* et *Ajebat*. 8, 33, 23. *Agendum* et *Agedum*. 7, 9, 8; 8, 9, 4; 9, 16, 18; 9, 32, 7. *Agi de re*, quae haeret, de qua non convenit. 8, 37, 2. *Agor reus*. 45, 37, 8. *Agitur fama ejus*. 27, 34, 7. *libertas*. 28, 29, 14; 28, 33, 5. *Actus* et *Aptus*. 40, 13, 6. et *Jactus*. 25, 4, 7. *Acta res*. 25, 12, 4.
Actum agmen. 25, 9, 3.
Agesipolis. 45, 3, 4.
Agger et *Vineae* junguntur. 5, 7, 2; 8, 16, 8. Aggeres in oppugnatione igne incendebantur. 36, 23, 1.
Agitare, cogitare. 25, 36, 5. turbare. 35, 12, 3. *animo*, *cum animo*. 8, 24, 2. *animo*, *mente*, *in animo*, *secum*. 44, 18, 1. *consilia*. 3, 49, 6. *de re*. 31, 46, 5. *feras*. 41, 9, 6. *fugam*. 25, 6, 7. *in sermonibus*. 4, 58, 14. *rem*. 30, 3, 7. et *Agere*. 6, 2, 1. et *Cogitare*. 25, 36, 5. et

Rogitare. 22, 12, 6. *Agitat consulem cura*. 34, 12, 1. *Agitatus consiliis*. 3, 49, 6.
Agmen, pro toto exercitu procedente. 21, 34, 7. *actum*, *factum*. 25, 9, 3. *impeditum*. 42, 59, 8. *patriciorum*. 6, 38, 5. *quadratum*. 21, 5, 16. et *Amnis*. 21, 5, 9. *Agmine ire*, *incedere*. 36, 20, 2. *Agmina magis*, *quam* acies. 21, 57, 12.
Agnatus et *Cognatus* promiscue usurpantur. 22, 34, 3.
Agnoscere et *Cognoscere*. 5, 36, 7; 6, 7, 5; 34, 56, 9.
Agraei. 32, 34, 4.
Agrarii. 3, 1, 2.
Agravonitae. 45, 26, 15.
Agrestes, in agro degentes. 3, 6, 2. *Agrestum*, vel *Agrestium*. 3, 63, 2.
Agrianes. 28, 5, 12; 33, 18, 9.
Agricultura, pro agricola. 27, 8, 10.
Agrigentum quando captum. 26, 41, 15.
Agrippa, praenomen. 2, 33, 10; 3, 66, 1.
Agyllae et *Caere* an eadem urbs. 21, 62, 5.
Ahala. Ep. l. 4.
Aharna. 10, 25, 4.
Ahencus, aeneus. 2, 33, 9.
Ahenobarbus, non Aenobarbus, Domitiorum cognomen. 33, 43, 10; 34, 42, 4.
Ailii dicti, qui postea *Aelii*. 32, 7, 12.
Aït in periodo post tertiam vocem rejectum. 8, 21, 4. a librariis additum. 23, 45, 6. *Ain' tandem*. 10, 25, 6. *Ajebat* et *Agebat*. 8, 33, 23.
Ajus Loquens. Ep. l. 5.
Ala, de equitatu Romano et sociali. 8, 39, 3. milites sociales pedites. 31, 21, 7. *dextra* et *sinistra* unde dicatur. 27, 14, 8; 31, 21, 7. *regia*. 37, 40, 11. *sinistra*, socii in sinistro cornu. 27, 1, 7; 35, 5, 1. sacra Macedonum. 42, 58, 9. *Ala et umbonibus sternere*. 9, 41, 19. *Alis se levare*. 7, 26, 5.
Alabanda. 33, 18, 8. *Alabandensis*, *Alabandenus*. 38, 39, 8; 45, 25, 13.
Alander. 38, 15, 15.
Alaris, *Alarius*. 10, 40, 8. *Alares cohortes* sunt peditum socialium. 10, 40, 8.
Alatrium, *Aletrium*. 9, 42, 11.
Albana vallis humilior Tusculana. 3, 7, 5.
Albigaunus. 28, 46, 9.
Albingauni Ligures. 29, 4, 2.
Albinius et *Albinus*. 6, 30, 2. *Albinii*. 2, 33, 2.
Albinus et *Albinius*. 6, 30, 2.
Albium Intemelium. 28, 46, 9.
Albus et *Altus*. 24, 41, 3. *Album addere in vestimentum*. 4, 25, 13; 40, 50, 3. *Album castrum* in Hispania. 24, 41, 3.
Albus et *Albinus*, Postumiorum cognomina. 3, 4, 1.
Alce, urbs. 40, 48, 1.
Alco, *Alcon*. 21, 12, 4.
Alea belli. 37, 36, 9.
Alere. *Alit regio incolas*. 5, 40, 5.
Alesia. Ep. l. 108.
Aletrium, *Alatrium*. 9, 42, 11.
Alexandria quando condita. 8, 24, 1. *Alexandrea*. 31, 43, 5; 44, 19, 11. *Alexandria Troas*. 35, 42, 2; 37, 35, 2.
Algidensis. 3, 50, 1.
Algor et *Aestus* junguntur. 5, 48, 3.
Alias. 21, 56, 2. et *Aliter*. 28, 18, 1.
Alienare. 8, 35, 12. mancipio dare. 41, 8, 12. *Alienatus ad libidinem animo*. 3, 48, 1. *Romanis*, *a Romanis*. 35, 31, 4.
Alienigenae et barbari. 31, 29, 15.
Alienus et *Suus* opponuntur. 7, 25, 6. *alicui sanguine*. 29, 29, 8. *Alienum bonum*, pro alterius. 35, 43, 1. *Alienum tempus hostibus*, *hostium*. 42, 43, 3. *Aliena loqui*. 3, 48, 1.
Alienus, nomen proprium. 3, 31, 5.

Alimentus, Cinciorum cognomen. 21, 38, 3; 27, 29, 4.
Alimne. 38, 14, 10.
Alioqui, *Alioquin*. 8, 9, 1.
Aliphera. 28, 8, 6.
Aliquamdiu et *Aliquantulum*. Ep. l. 50.
Aliquando et *Aliquanto*. 5, 29, 5.
Aliquantulum noctis. 7, 36, 5. et *Aliquamdiu*. Ep. l. 50. et *Aliquantum*. 1, 7, 9; 7, 36, 5.
Aliquantus. *Aliquanti sacerdotes*. 26, 23, 7. *Aliquanta trepidatio*. 21, 28, 11. *Aliquantum altitudinis excitata moenia*, pro ad aliquantum. 29, 18, 17. *praedae*. 4, 53, 10; 21, 28, 11. et *Aliquando*. 5, 29, 5. et *Aliquantulum*. 1, 7, 9; 7, 36, 5. *Aliquanto plus*. 2, 39, 1; 24, 40, 14.
Aliquis et *Alius quis*. 6, 3, 8. *Aliqui*, pro Aliquis. [?] *Aliqui principum*. 22, 13, 4. et *Aliquot*. 32, 10, 12. *Aliquis*, pro aliquibus. 26, 49, 6. *Aliqua*, scilicet via. 38, 30, 7. *ex parte*. 2, 48, 1. et *Alia*. 25, 38, 3. *Aliquod* et *Aliquot*. 6, 24, 2; 6, 37, 8; 30, 19, 5.
Aliquispiam, *Aliquisquam*. 41, 6, 11.
Aliquot et *Aliqui*. 32, 10, 12. et *Aliquod*. 6, 24, 2; 6, 37, 8; 30, 19, 5. et *Multi*. Ep. l. 106.
Aliquoties, *Aliquotiens*. 4, 45, 10.
Alis, *Alid*, antique pro alius, aliud. 7, 8, 2.
Aliter et *Alias*. 28, 18, 1.
Alius. 39, 14, 6. alter. 6, 37, 7. *Alius aliusque*. 24, 20, 9. *Alius alium*, *Alii alios*. 28, 19, 11. *Alius alium circumspectant*. 2, 10, 9; 7, 8, 2; 31, 18, 6. *Alius illo*, non *illi*. 5, 54, 6. *Alius quis*. 5, 13, 4. *Alius ullus*. 7, 33, 17. *Aliusquis* et *Aliquis*. 6, 3, 8. *Alius* et *Alter*. Ep. l. 50. et *Altus*. 37, 16, 7. et *Ullus*. 9, 29, 2. *Alii* semel omittitur, ubi vulgo bis ponitur. 3, 37, 8; 4, 21, 9. *Alii alia*. 2, 53, 1. *Alii alia moliri*. 2, 3, 6. *Alii alio trahunt*. 24, 28, 4. *Alii aliis succedunt*. 4, 22, 5. *Alii in aliam partem discurrunt*. 3, 50, 12. *Alia*. 2, 10, 1; 21, 56, 2. *Alia ex eis*. 6, 1, 10. *Aliae*, pro alii. 24, 27, 8. *Aliae ex aliis res*. 33, 40, 5. *Aliud praeter*. 3, 68, 5. *Alia super alia*. 23, 24, 6; 30, 25, 9. *Alia* et *Aliqua*. 25, 38, 3. et *Illa*. 23, 7, 3. et *Talia*. 5, 2, 13; 5, 5, 6.
Allia. Epit. l. 5. distat undecim millia a Roma. 5, 37, 7.
Allienia, gens Romana. 32, 7, 12.
Alliensis et Cannensis cladis comparatio. 22, 50, 2.
Allifae. 8, 24, 4. *Allifanus ager*. 22, 17, 7.
Allii an dicti olim, qui postea Aelii? 32, 7, 12.
Allobroges et *Allobrogas* casu quarto. Epit l. 61.
Ἄλλος ἐκείνῳ. 5, 54, 6.
Allucius. 26, 50, 2.
Almana urbs ubi sita. 44, 26, 7.
Alopa. 38, 2, 12; 42, 56, 7.
Alopeconnesus. 31, 16, 5.
Alpis Cottia. 5, 34, 8. *Julia*. 5, 34, 8. Alpes perviae ante Hannibalem. 27, 39, 7.
Alsiensis. 27, 38, 4.
Alter, *Alteri*, *Altero*. 6, 37, 7. non bonus. 22, 10, 6. ubi plerumque bis ponitur, semel omissum. 29, 33, 7. utrum semper secundus, an vero etiam primus notet. Epit. l. 49. *Alter*, *alter*. 42, 10, 4. *consul*. 24, 47, 12. *consulum*. 9, 32, 2; 24, 47, 12. *dies*. 41, 28, 2. *Alter*, *ille*, pro Alter, alter. 35, 40, 8. *uter*. 8, 5, 6; 28, 41, 10. et *Alius*. Epit. l. 50. et *Ater*. 22, 10, 6. *Alterius* et *Alternus*. 4, 53, 11; 22, 27, 6. *Altera* et *Alta*. 21, 28, 5. *Alterum tantum*, 1, 36, 7; 8, 8, 14.
Altercari. 4, 6, 1.
Altercatio. 8, 33, 10.
Alternus metus. 26, 25, 2. *Alterni versus*. 4, 53, 11. *Alter*.

nis. 4, 53, 11. et *Alterius*. 4, 53, 11; 22, 27, 6.

Altheia, urbs. 21, 5, 4.

Altinius. 24, 45, 1.

Altitudo animi. 4, 6, 12.

Altricari. 4, 6, 1.

Altus, de sublimitate. 44, 11, 3. *Altus animi*, *Altum animi*. 9, 7, 3. *Altus* et *Albus*. 24, 41, 3. et *Alius*. 37, 16, 7. et *Artus*. 9, 13, 21. et *Latus*. 5, 37, 7. *Alta indoles*. 21, 2, 4. *Altum castrum* in Hispania. 24, 41, 3. *Alta vulnera*. 1, 41, 5. *Alta* et *Altera*. 21, 28, 5. *Altior* et *Auctior*. 25, 16, 11.

Alveolus. 28, 45, 17.

Alvus. 28, 45, 17.

Alyatti. 38, 18, 3.

Amadocus. 39, 35, 4.

Amarus et *Avarus*. 22, 50, 6. *Amara nota censoria*. 24, 18, 9.

Amandare. 39, 13, 6.

Amarynthia, Dianae Amarynthidis certamina. 35, 38, 3.

Amatius, Pseudo-Marius. Ep. l. 116.

Ambigere de re. 8, 37, 2. *de regno*. 40, 15, 4. *Ambiguntur ea*. 35, 32, 14.

Ambire ad aliquid. 2, 3, 6.

Ambitio, *Ambitiosus*. 2, 27, 4; 3, 47, 4; 5, 36, 9; 45, 36, 8.

Ambo, pro *Ambos*. 3, 62, 6; 8, 3, 9; 35, 21, 5.

Ambrones, Helvetiorum populi. Epit. l. 204.

Ambrysus. 32, 18, 6.

Amburbio lustrata urbs prodigiorum caussa. 35, 9, 5.

Ambustus fulmine, *damnatione*. 22, 35, 3.

Amens amore. 3, 44, 4. *metu*, *Venere*. 23, 9, 1.

Amentata hasta. 38, 20, 1.

Amicitia et *Foedus* junguntur. 4, 7, 4. *Romana*, et *Romanorum*. 27, 4, 6. Amicitiae renunciatio. 25, 18, 9; 36, 3, 7. Amicitiae debent immortales esse. 40, 46, 12.

Amicus populi Romani, *populo Romano*. Epit. l. 24; 35, 18, 1; 39, 47, 10. *Romanus*, *Romanorum*, et *Romanis* differunt. 8, 19, 11. *socius*. 45, 20, 8. et *Animus*. 9, 6, 8. *Amici* et *Socii* differunt. 45, 25, 8. *regum*, eorum aulici. 33, 21, 5. *ex Amicis fecit amicissimos*. 40, 54, 6. *Amicior*, non *amicitior*. 2, 15, 6.

Amigrare. 1, 34, 7.

Amiternum, an oppidum Samnitium? 10, 39, 2.

Amiterni flumen. 24, 44, 8.

Amittere, ablegare. 4, 12, 9; 21, 26, 3. *e manibus*. 22, 3, 10. *occasionem*. 7, 34, 9; 9, 12, 2; 25, 38, 18. *Amittere*, *Admittere* et *Emittere*. 4, 12, 11; 10, 4, 4. et *Omittere*. 3, 38, 11; 8, 27, 11; 21, 8, 12. *Amissus*, dimissus, ablegatus. 7, 36, 10. mortuus. Epit. l. 127.

Amnis, *Fluvius* additur notissimorum fluminum nominibus. 1, 32, 2. et *Agmen*. 21, 5, 9. et *Flumen*. Epit. l. 21. et *Omnis*. 2, 26, 1. *Amni*, pro *amne*. 28, 33, 1; 32, 10, 8.

Amonere. 10, 22, 6.

Amor, qui amatur. 6, 27, 4. *in uxore*. 30, 3, 4.

Amovere e coetu. 3, 38, 11. *in ultima Hispaniae*. 27, 20, 5. et *Admovere*. 40, 55, 5.

Amphiaraus pro Deo cultus. 45, 27, 10.

Amphilochia. 38, 3, 4.

Amphilochius, *Amphilochicus*. 38, 10, 1.

Amphilochus, Amphiarai filius, pro Deo cultus. 45, 27, 10.

Amphipolis. 40, 24, 3.

Amphissa. 37, 5, 4.

Amplecti omnia. 29, 17, 17. *Amplexus* passive. 3, 52, 6. *Amplectendi plura cupiditas*. 36, 33, 8.

Ampliare. 37, 53, 13. et *Amplificare*. 37, 53, 13.

Ampliatio. 4, 44, 12; 43, 2, 6.

differt a comperendinatione. 43, 2, 6.
Amplificare. 37, 53, 13. et *Ampliare*. 37, 53, 13.
Amplius centum annos. 1. 17, 2. *duabus horis*, *duas horas*. 25, 19, 15. *ducenti*. 21, 29, 3. *mille hominum capti*. 24, 41, 10. *Amplissume*. 5, 13, 6.
Amplum est. 5, 30, 2. *est mihi*. 28, 42, 21.
Ampla manus militum. Epit. l. 49.
Amynandri uxor Apamia. 35, 47, 5.
An et Aut. 5, 3, 7.
Anacoluthon. 37, 56, 4; 38, 44, 5.
Anagninum compitum. 27, 4, 12.
Anapus, fluvius Siciliae. 24, 36, 2.
Anceps odium. 27, 17, 11. *utrimque ictus*, ab utroque latere. 26, 46, 1. *Ancipites hastae, bestiae*. 30, 33, 15; 37, 11, 8.
Ancia, gens Romanorum. 4, 17, 2.
Ancilla nati et Ingenui, circa quos prodigia acciderant, seorsim memorantur. 34, 45, 7.
Ancorale. 37, 30, 10.
Ancus, Sabino patre, an matre ortus. 1, 34, 6. praenomen Sabinorum. 9, 46, 1.
Ancyra. 38, 24, 1. regio. 43, 20, 4.
Anda, urbs Africae. 30, 7, 1.
Andania, oppidum. 36, 31, 7.
Andranodorus. 24, 4, 3.
Androcles format Androclem, non *Androclen*. 44, 22, 7.
Angea. 32, 13, 10.
Angere animum. 2, 7, 7. *indignitate*. 4, 51, 6. et *Agere*. 29, 6, 7. et *Augere*. 4, 51, 6. et *Urgere*. 24, 2, 4.
Angor. 5, 48, 3.
Angulus Bruttius. 28, 12, 6.
Angustiae. 32, 12, 6. *saltibus inclusae*. 28, 1, 6.
Angustus et *Augustus*. 5, 41, 1.
Angusta vestis. 5, 41, 1.
Aniensis, *Anniensis*. 10, 9, 14. *Aniensis juniorum*. 24, 7, 12.
Anidus mons. 40, 38, 3.
Animantes. 28, 27, 16. *animata inanimantiaque*. 21, 32, 7.
Animus, anima. 9, 9, 18. ira. 7, 10, 8. φρόνημα. 6, 11, 3. de pluribus, *Animi* de uno. 7, 30, 22; 30, 28, 1. pro voluntate de uno, numero singulari, interdum et plurali. 2, 39, 12. et *Amicus*. 9, 6, 8. et *Annus*. 32, 5, 2. *Animum*, *Animo*, *Animos advertere*. 4, 27, 8; 4, 45, 4; 10, 4, 9; 24, 48, 4; 26, 19, 1; 28, 14, 6; 36, 44, 11. *Animo, cum Animo agitare*. 8, 25, 2. *Animo est*, pro in animo. 29, 36, 7; 31, 18, 4. *Animo et magnitudine corporis insignis*. 25, 19, 9. *Animi* numero plurali de uno, pro superbia, ferocia. 2, 27, 12; 6, 23, 8. et *Arma*. 22, 5, 8. Animos ad spem fortunae pecunia facit. 22, 26, 1.
Anitorgis, urbs. 25, 32, 5.
Annales leges. 25, 2, 6. *referunt*, *tradunt*, *adnotant*. 4, 34, 6. *Annalium* et *Historiarum* differentia. Epit. l. 1.
Annia. 39, 13, 9.
Anniensis, *Aniensis tribus*. 10, 9, 14.
Anniversarius. 4, 45, 4.
Annius et *Antonius*. Epit l. 58. T. Annius inimicus Ti. Gracchi. Epit. l. 58.
Annuli, de uno annulo. 27, 28, 4. Annulorum aureorum usus antiquus. 9, 7, 8. quibus competierit. 23, 12, 2. olim competiit tantum legatis, postea etiam concessus est senatoribus. 9, 46, 12. Annulos et Armillas Sabini sinistra gestabant. 1, 11, 8.
Annus, de decem mensibus. 2, 7, 4. tempus anni, quaelibet anni pars. 32, 5, 1. *circumactus*, quo sensu. 6, 1, 4. primus et ultimus in numerando vel negliguntur, vel connumerantur. 25, 15, 19; 44, 17, 4. et *Animus*. 32, 5, 2. Anni Nu-

mae forma. 1, 19, 6. variae species. 43, 11, 13. *Anno, Annum*, *per Annum lugere*. Epit. l. 2; 2, 7, 4. Anni clavis distincti. 7, 3, 6. *Annis* et *Armis*. 6, 38, 1.
Anquirere. 2, 52, 5. 6, 20, 12. *capitis, capite*. 26, 3, 7.
ant et *atur*, termini finales, commutantur. 8, 33, 17.
Ante, in fronte. 21, 5, 10; 26, 42, 6; 28, 33, 2. *Ante alios*. 5, 25, 11. *viginti Ante annis*, vel *viginti annis Ante*. 34, 6, 9. *paucis Ante annis*. 6, 37, 9. *Ante dictum est*. 37, 6, 4. *diem XV. Kal*. 6, 1, 11; 27, 23, 7; 39, 52, 4. *omnes*. 27, 35, 7. *ante omnia*. 35, 32, 4. *Ante — periculum*. 2, 52, 7. *Ante praecavere*. 36, 17, 12. *praecogitare, praemeditari, praeoccupare*. 21, 20, 8. *praeparare*. 10, 41, 9. *portam, castra ponere*. 4, 31, 9. *Ante, quam*. 35, 25, 3; 41, 16, 8. *se agere*. 10, 28, 16. *signa, circaque*. 44, 8, 6. *si unquam Ante alias*. 32, 5, 8. *Ante* et *Ad*. 21, 5, 10. et *Antea*. 5, 18, 5; 40, 12, 3. et *Arte*. 36, 11, 9. et *Aut*. 10, 35, 9. et *Autem*. 27, 35, 7.
Antea, quam. 35, 25, 3. et *Ante*. 5, 18, 5; 40, 12, 3.
Anteactus honos. [?]
Antefixa. 26, 23, 4.
Antemnates. 1, 9, 8.
Antepilani. 8, 8, 7.
Antes. 26, 23, 4.
Antesignanus, Antesignarius. 4, 47, 2; 9, 39, 7. *Antesignani*. 22, 5, 7. an etiam alii, quam velites? 23, 29, 3; 27, 18, 2; 38, 21, 2.
Anthedon. 33, 28, 14.
Antia, gens Romana. 4, 17, 2.
Antias. 27, 38, 4. *ager*. 22, 1, 10.
Anticyra, Phocidis, an Locridis, urbs. 26, 26, 2.
Antidea, antea. 22, 10, 6.
Antigonea. 32, 5, 9.
Antigonus Euergetes ac Soter. 40, 54, 4. an etiam Tutor dictus. ib. Antigoni Gonatae posteri. ib. Antiochus, Seleuci Callinici filius, alterius Seleuci frater. 34, 58, 5. filios duos habuit, Antiochi nomine. Ep. l. 41. an Ardys et Mithridates ejus filii fuerint. 33, 19, 8.
Antipatria. 31, 27, 2.
Antipolis, Massiliensium oppidum. Ep. l. 47.
Antiptosis. 38, 9, 12; 38, 44, 5.
Antiquare legem. 5, 30, 7. Antiquatis vocabulis quando Livius utatur. 36, 2, 1.
Antiquum habere. 1, 32, 2. *in Antiquum jus, statum, formulam redigere*. 23, 40, 6; 35, 16, 6.
Antistes templi, fani. 23, 11, 4.
Antium, Volscorum caput. 22, 33, 9; 8, 13, 5. colonia eo deducta. 8, 14. 8.
Antonius Maximus. 2, 36, 1. et *Annius*. Ep. l. 58.
Anxius gloria, gloriae. 25, 40, 12.
Anxur, Axur. 4, 59, 3; 7, 39, 7. in paludibus sita. 4, 59, 3. postea *Tarracinae* dicta. 5, 8, 2. *Anxuras, Anxurnus*. 27, 38, 4.
Aous. 32, 5, 10; 33, 4, 1.
Apama, nomen muliebre. 38, 13, 5.
Apamea urbs, unde dicta, et a quo condita. 38, 13, 5.
Apamia, uxor Amynandri. 35, 47, 5.
Aparctias, unus ventorum septentrionis. 37, 12, 12.
Apelaurus. 33, 14, 10.
Apenninus. 5, 33, 6.
Aperanti, Aperantia. 36, 33, 7; 38, 3, 4; 43, 22, 11.
Aperire regionem. 42, 52, 14. et *Apparere*. 3, 15, 9. et *Operiri*. 1, 56, 8; 5, 21, 8. et *Patefacere*. 37, 34, 6. *Aperit*, per ellipsin omissum, a librariis additur. 37, 10, 5. *nebula diem*. 26, 17, 14. *Apertus aditus*. 36, 10, 7. *insidiantibus*. 24, 37, 2. et *Aptus*. 31, 22, 8; 34, 46, 4. et

Opertus. 39, 14, 9. *Aperta bello regio*. 32, 21, 26. *loca*, explicandis ordinibus aciei apta. 34, 46, 4. *vis*. 25, 24, 3. *urbs*. 36, 10, 7.
Aperte et *Apte*. 1, 34, 8.
Apes fumo fugantur, at crepitu a fuga desistunt. 38, 46, 5. et *Apis*. 4, 26, 3.
Apium et *Apum*. 4, 33, 4.
Aphires. 34, 62, 10.
Aphrodisias. 37, 21, 5.
Apilas. 44, 2, 12.
Apiolae, oppidum. 1, 35, 7.
Apisci. 4, 3, 7.
Apocleti Aetolorum. 38, 1, 4.
Apodoti. 32, 34, 4.
Apollinar. 3, 63, 7. *Apollinare sacrum*. 10, 8, 2. Apollinares ludi an olim per plures dies celebrati. 26, 12, 15; 37, 4, 4.
Apollo Zerynthius. 38, 41, 4. Apollinis aedes. 3, 63, 7. Medici aedes. 40, 51, 6. promontorium. 30, 24, 8. Apollini inmolantur tauri, caprae. 26, 12, 13. Pythio plures Dii σύνναοι. 23, 11, 3.
Apollonia, urbs Illyrici, non Epiri. 35, 14, 7. Macedoniae. 45, 28, 8. Thraciae. 38, 41, 9.
Apolloniatae, *Apolloniatûm*, vel *Apolloniates*, *Apolloniatium*. 24, 40, 10; 26, 25, 2.
Aporidos come. 38, 15, 12.
Aposiopesis, 4, 20, 7; 22, 39, 16; 22, 50, 7.
Apparatus et *Commeatus*. 22, 37, 1.
Appellere? Ep. l. 89.
Appetentissimus. 1, 46, 7.
Appianus saepe a Livio dissentit. 37, 30, 1. Appiani Hannibalica. 23, 11, 1.
Appius, praenomen Sabinum. 3, 54, 13. et *Publius*. ib.
Appulejus, non *Apulejus*. 10, 6, 1. Ep. l. 69.
Apsus, flumen. 31, 27, 1; 32, 5, 10.
Aptare sibi arma, *se armis*. 9, 31, 9. *Aptatus* et *Aptus*. 21, 27, 8.
Apte. 2, 31, 2. *disponere*. 23, 1, 6. *fingere*, *firmare*. 8, 6, 3. et *Aperte*. 1, 34, 8. et *Arte*. 23, 1, 6.
Aptus, conjunctus. 1, 46, 7. *in aliquid*. 25, 9, 1. *itineri*. 3, 27, 6. et *Actus*. 40, 13, 6. et *Apertus*. 31, 22, 8; 34, 46, 4. et *Aptatus*. 21, 27, 8. *Captus*. 30, 11, 4. *Apti tempori sermones*. [?] *Aptae paratae que lintres*. 21, 27, 8. *Aptum tempus*. 35, 19, 2.
Apuani Ligures ubi siti. 33, 43, 5; 39, 2, 5.
Apud, pro in. Ep. l. 111. et *Ad*. 3, 10, 3.
Apulejus pejus, quam *Appulejus*. 10, 6, 1. Ep. l. 9.
Apuli melius, quam *Appuli*. Ep. l. 9.
Apulia maturior messibus. 22, 43, 5.
Aqua Appia, *Claudia*. Ep. l. 9. Aquam et terram petunt Persae. 25, 17, 7. *Aquae*. 8, 24, 10. *Aquae e fonte calidae fluentes*, in prodigiis. 22, 36, 7. *magnae eo anno fuerunt*. 24, 9, 6; 38, 28, 4. ab Aquis adpellata oppida. 39, 44, 6.
Aquari. 27, 47, 2.
Aquileja colonia deducta. 40, 34, 2.
Aquilius, an *Aquillius*? 2, 4, 1; 2, 40, 14; 27, 3, 9.
Aquilo, unus ventorum septentrionis. 37, 12, 12.
Aquinum. 26, 9, 3.
Ara Martis in Campo. 40, 45, 8.
Arachthus, fluvius. 38, 3, 11; 43, 21, 9.
Aratus pater et filius. 27, 31, 8.
Arbiter. *sine Arbitro agere*. 27, 28, 7.
Arbitratus. 34, 44, 2.
Arbitrium, merces, pecunia vectigalis, quam solvunt redemtores. 2, 9, 6. *Arbitrii ipsorum est*. 37, 52, 7.
Arbitria agere. 24, 45, 4; 44, 15, 5.
Arbocala, urbs. 21, 5, 6.

Arbor de coelo tacta, inter prodigia publica. 24, 10, 9.
Arbores abietis. 24, 3, 4.
Arcere commeatus. 26, 20, 7. *munimentis*. 5, 8, 8. *transitu*. 26, 41, 6. in compositis vel primam literam servat, vel eam mutat in *e*. 8, 2, 11. *Arcuit* et *Arguit*. 6, 25, 6.
Arcesso, non *Accerso*. 2, 19, 10; 3, 9, 13; 9, 9, 12; 24, 2, 4; 36, 7, 17. *Arcessi*, non *Arcessiri*. 3, 45, 3.
Archimedes casu quarto format *Archimeden*. 25, 31, 9.
Archippus. 34, 40, 5.
Archo, *Archon*, nomen virile apud Graecos. 41, 24, 1.
Arcire, barbare pro *Accire*, vel *Adcire*. 5, 8, 12.
Arculae aves. 4, 18, 6.
Ardeates, *Ardeatium*. 4, 7, 2.
Ardere bello. 31, 11, 10. *invidia*. 5, 11, 4. *ira*. 38, 25, 16. et *Arere*. 44, 38, 9. *Ardent siti fauces*. ib. *Ardens lapis*, candens. 22, 1, 9.
Ardona. *Ardoneae*. 24, 20, 8.
Ardor animorum, *armorum*. 22, 5, 8. *Ardore animi micans vultus*. 6, 13, 2.
Arduum factu. 8, 16, 8.
Ardyaei. 27, 30, 13.
Ardys, utrum filius fuerit Antiochi, an sororis ejus. 33, 19, 8.
Area Concordiae. 39, 56, 6; 40, 19, 2. Vulcani. 9, 46, 6; 40, 19, 2.
Arei. 33, 18, 3.
Arennia, gens Romanorum. 27, 6, 3; 27, 26, 12; 27, 27, 3.
Areopagitae judicarunt de veneficiis. Ep. l. 8.
Arere et *Ardere*. 44, 38, 9. *Arent siti fauces*. ib.
Aretho, fluvius. 38, 3, 11. oritur in Armenia. 38, 4, 3.
Arethusa, fons Syracusarum, ad quam partem urbis sita. 25, 30, 6.
Areus format *Areum*. 39, 36, 2.
Argei. 1, 21, 5.
Argentarii et *Mensarii* num differant? 7, 21, 5. *Argentariae*. 9, 40, 16.
Argentum creditum. 27, 51, 10. quando primum signatum. Ep. l. 15. *Argenti facti* nomine comprehenduntur vasa argentea. 26, 47, 7. *talentum*. 38, 8, 10. facti et infecti pondus in triumpho separatim refertur. 36, 40, 12. major, quam aeris, summa in triumpho memorata. 28, 9, 16. et auri quae analogia. 38, 11, 8. Argento facto perexiguo ad vescendum utebantur militantes. 22, 52, 5.
Argestaeus campus. 27, 33, 1.
Argi et *Agri*. 34, 35, 3. Argi duas arces habent, quarum altera dicebatur Larissa. 34, 25, 5.
Argos Amphilochium. 38, 10, 1.
Arguere. 30, 37, 11. *Arguit* et *Arcuit*. 6, 25, 6.
Argumentosus. 7, 2, 8.
Argumentum, *Argumento est*. 5, 54, 5.
Argyraspides. 37, 40, 7.
Ariarathes. 37, 31, 4.
Aricia utrum colonia? Ep. l. 80.
Arietes in oppugnatione laqueis eversi. 36, 23, 2.
Ariminum, Gallia provincia. 24, 44, 3. Gallia citerior. 21, 39, 3; 28, 39, 1.
Aris, *Arinis*, praefectus praesidii Punici Karthagine nova. 26, 49, 5.
Aristaenus. 32, 19, 2; 32, 32, 11.
Aristo. 34, 61, 10.
Aristodemus. 2, 34, 4.
Aristoteles. 36, 21, 2.
Arma, bellum. 42, 8, 8. *ac vis*. Ep. l. 79. Ep. l. 107. *bellumque*. 3, 69, 2; 4, 37, 5; 9, 10, 5. *fluitantia*. 1, 37, 2. *justa et pia*. 30, 31, 4. milites Romani unde acceperint. 42, 52, 11. civibus ex armamentario distributa. 3, 15, 8. in sarcinis deligabant pugnam non exspectantes. 10, 20, 12. ademta vi subactis. 40, 16, 6. et *Parma*. 25, 18, 15. et *Animi*. 22, 5, 8.

et *Anni*. 6, 38, 1. et *Armati*. 22, 37, 7; 28, 36, 13. *Armorum levium auxilia*. 22, 37, 7; 43, 18, 4. *in Armis*, armatus. 35, 35, 9. *Armis obtinere*. 21, 26, 6.

Armamenta, antennae, vela. 21, 49, 11.

Armare et *Ornare*. 40, 36, 5. *Armatus annus*. 6, 6, 14. *instructusque*. 6, 24, 2. *ornatusque*. 10, 40, 12. *paratusque*. 9, 32, 5. *Armati*, satellites. 1, 49, 2; 32, 39, 8. milites armis ad pugnam idoneis instructi. 33, 18, 2; 37, 28, 8; 42, 51, 3. et *Arma*. 22, 37, 7.

Armatura levis. 30, 33, 3. distinguitur ab equitatu. 27, 30, 8.

Armatus, armatura. 26, 5, 3; 33, 3, 10; 37, 41, 3.

Arniensis tribus. Ep. l. 6; 6, 5, 8; 29, 37, 10.

Arnus, fluvius Etruriae. 22, 2, 2.

Arpani, Arpini. 24, 45, 1.

Arpinas et *Arpinus* differunt. 24, 45, 1. Arpinates civitatem obtinent sine suffragio. 10, 1, 2. mox cum suffragio. 8, 37, 12.

Arpinus et *Arpinas* differunt. 24, 45, 1. *Arpini*, Arpinates. 22, 13, 1. et *Hirpini*. 22, 13, 1.

Arretium, non *Aretium*. 9, 32, 1; 10, 37, 4. an inter capita Etruriae? 10, 37, 4.

Arruns, an *Aruns*? 5, 33, 3.

Ars, strategema. 1, 15, 4. *coqui*. 39, 7, 9. et *Arx*. 4, 56, 3. et *Pars*. 1, 15, 4. *Arte* et *Ante*. 36, 11, 9. et *Apte*. 23, 1, 6. *Artes belli*. 25, 40, 5. *urbanae, militares*. 9, 42, 4.

Arsia silva. 2, 7, 2.

Artatus, fluvius. 43, 19, 8.

Artavasdes. Epit. l. 131.

Artetarus. 42, 13, 6.

Articulus. 27, 49, 1.

Artifices, histriones. 5, 1, 5; 7, 2. 6; 39, 22, 2.

Artificium et *Ministerium* differunt. 39, 6, 9.

Artus, arctus. 2, 34, 5; 2, 50, 8; 3, 6, 3; 21, 35, 3; 26, 17, 7. et *Altus*. 9, 13, 11; 26, 17, 7.

ex Arundine textae casae. 35, 27, 3.

Aruns. 1, 34, 2. an *Arruns*? 5, 33, 3.

Arusini, *Aurusini campi*. 40, 38, 3.

Aruspex, an *Haruspex*? 5, 15, 1; 8, 6, 12.

Arx, pars Capitolii. 5, 47, 1; 6, 19, 1. metaphorice. 3, 45, 8; 7, 29, 6; 7, 34, 4. saepius repetitur. 4, 61, 6. et *Ars*. 4, 56, 3. et *Urbs*. 6, 11, 5.

Ascua, urbs Hispaniae. 23, 27, 2.

Asellio, Semproniorum cognomen. Ep. l. 74.

Asellus, Claudiorum cognomen. 28, 10, 3; 29, 11, 13.

Asia proprie dicta quae fuerit? 26, 24, 9.

Asiagenes, L. Scipionis cognomen. 39, 44, 1.

Asnaus. 32, 5, 11.

Asopus, fluvius. 36, 22, 7.

Aspendus. 37, 23, 3.

Aspera sententia opponitur *leni*. 6, 19, 3.

Aspere agere. 3, 50, 12.

Asperitates locorum. 32, 12, 6.

Aspreta. 9, 24, 6.

Asseres ferreo unco praefixi. 30, 10, 16.

Assiduus semper. 34, 9, 5. *Assidua bella*. 4, 49, 1.

Ast. 10, 19, 17.

Asta, urbs Baeticae. 39, 21, 2.

Astapa, urbs. Ep. l. 28; 28, 22, 1.

Asterium. 40, 24, 3.

Astii. 38, 40, 7.

Astraeum. 40, 24, 3.

Astura, flumen. 8, 13, 5.

Astus. 27, 20, 9.

Ἄσυλον. 45, 5, 3. Asylum Romuli septo clausum. 1, 8, 5. Asyli jus non tantum templa, sed et totae urbes ac regiones, habuerunt. 44, 29, 2.

Ἀσύνδετα locutio. 2, 53, 3; 6, 39, 9; 6, 41, 2. V. *Copula omissa*.

Ἀσυνδέτως juncta adjectiva. 3, 26, 5; 27, 16, 6. bis. substantiva. 3, 68, 4; 4, 3, 12; 4, 4, 3; 4, 28, 5; 5, 10, 9; 35, 44, 5. verba. 8, 33, 19; 28, 28, 9; 38, 53, 2. V. *Verbum*. idem adjectivum repetitum. 8, 36, 9.
At. 3, 16, 12. tum. 24, 37, 11. post *si*, pro jam. 9, 1, 8. inservit proponendis exceptionibus. 39, 37, 12; 42, 42, 1. intercipitur a literis ultimis vocis praecedentis. 39, 50, 6. interponitur ex literis ultimis vocis praecedentia. 22, 2, 3. et *Ac*. 2, 45, 5; 3, 61, 4; 21, 4, 1. et *Ad*. 3, 17, 2; 3, 43, 1; 6, 24, 8; 6, 26, 1. et *Aut*. 2, 45, 5; 3, 56, 12. et *Et*. 36, 35, 7. et *Ut*. 1, 18, 9; 3, 56, 12; 24, 27, 8; 27, 36, 14. *At enim*. 6, 15, 11; 34, 31, 6; 39, 37, 12. *At tu*. 1, 18, 9; 1, 28, 9.
Atalanta. 35, 37, 7.
Atella deficit ad Poenos. 26, 16, 5.
Atellana. 7, 2, 12.
Ater et *Alter*. 22, [illegible], 6.
Ateria lex multandi jus omnibus magistratibus dedit. 26, 3, 8.
Aterius. 3, 31, 5.
Aternum, flumen. 24, 44, 8.
Athamania. 31, 41, 6. a Philippo subjecta, ab Amynandro recepta. 39, 24, 8.
Athanagia. 21, 61, 6.
Athenae Euboïcae. 40, 4, 8.
Athenienses lingua, quam armis, promtiores. 31, 44, 9. utuntur frumento peregrino. 43, 6, 3.
Athos, *Atho*. 44, 10, 3.
Atilius. 5, 13, 3. *Calatinus*. Epit. l. 17.
Atinus ager. 10, 39, 5.
Atinia, gens Romana. 36, 45, 9. antiquissima. Ep. l. 59. plebeja. Ep. l. 2. Atinium plebiscitum. 45, 15, 9.
Atintania. 27, 30, 13; 29, 12, 13.
Atius, nomen gentis Romanae. 41, 3, 9.
Atque, continuo, statim. 26, 39, 16; 27, 21, 7. *Atque* et *Adque*. 8, 17, 1; 9, 31, 10. et *Atqui*. 3, 52, 8; 5, 4, 1. et *Aut*. 7, 39, 14. et *Itaque*. 5, 21, 17; 40, 12, 2. *Atque adeo*. 10, 5, 14.
Atqui et *Atque*. 3, 52, 8; 5, 4, 1.
Atratinus. 4, 7, 1.
Atrax. 32, 15, 8; 36, 10, 2.
Atria, gens Romana. 43, 13, 6.
Atrium libertatis, quando et a quo extructum. 25, 7, 12. *Regium*. 26, 27, 3; 27, 11, 16. in Atrio aedium matres familias lanificium exercebant. 9, 5, 9.
Atrius Umber. 28, 24, 13.
Atrox certamen, *dimicatio*. 4, 17, 6. *oppugnatio*. 32, 17, 4.
Attalis tribus, ab Atheniensibus addita. 31, 15, 6. Attalus primus sumsit titulum regis Pergameni. 33, 21, 3. quatuor filios et uxorem superstites reliquit. 33, 21, 4. Attalus *juvenis*. 38, 23, 11. *Attali* et *Eumenes* reges Pergameni. 37, 52, 3.
Attanes. 28, 15, 14.
Attenuatus, minor factus. 21, 61, 5. et 8. *Attenuatae vires*. 9, 22, 11.
Attilius et *Acilius*. Ep. l. 36. et *Otacilius*. 22, 11, 10.
Attius Tullus. 2, 35, 7; 2, 39, 1.
Attus Clausus. 2, 16, 4; 10, 7, 10. *Navius*. 1, 36, 3.
atur et *ant*, syllabae finales, commutantur. 2, 26, 4.
Atys, *Atyis*. 1, 3, 8.
Au et *O*. 21, 2, 5.
Avarus et *Amarus*. 22, 50, 6.
Auctor. 22, 7, 4. non *Author*. 1, 3, 2. nuncius. 5, 1, 7. qui consilium dat. 24, 43, 9. scriptor, vel qui narrat. 8, 30, 9. *legis*, qui eam suadet. 2, 56, 6. *pacis alicui*. 44, 16, 5. *supplicii* 2, 41, 10. et *Actor*. 1, 26, 5. 40, 30, 2; 40, 11, 2. et *Adjutor*. 31, 23, 2. et *Ductor*. 4, 26, 6; 28, 28, 11. et *Victor*. 6, 3, 6; 21, 43, 5; 32, 30, 11.

Au-

Auctores comitiorum patricii. 6, 42, 10.
Auctoritas senatus. 4, 57, 5. *Auctoritate confirmare*, non ex *Auctoritate*. 34, 35, 2. *ex Auctoritate senatus tribuni rogationem ad populum ferunt*. 45, 35, 4.
Auctus. *Auctibus crescere*. 4, 2, 2; 27, 26, 14; 29, 27, 3.
Audaciter. 22, 25, 10; 40, 56, 7.
Audena, fluvius. 41, 19, 1.
Audere. 7, 32, 11. *fraudem*. 23, 14, 3. et *Audire*. 6, 18, 7; 21, 4, 10. et *Videre*. 21, 4, 10. *Ausi*, pro ausus sum, antique. 37, 54, 19. *Audendum atque agendum*. 22, 24, 14.
Audire. 3, 25, 8; 7, 32, 11. rogantur Dii in precationibus. 8, 5, 8. et *Adire*. 10, 12, 2. et *Audere*. 6, 18, 7; 21, 4, 10. et *Videre*. 8, 5, 7. *Audio*, cognovi, audivi. 45, 22, 3. *Audii*. 1, 15, 3. *Audisse* et *Vidisse*. 1, 56, 7; 27, 16, 10; 37, 13, 1. *Audiens dicto alicui esse*. 1, 41, 5; 3, 31, 9; 29, 20, 11. et *Obediens*. 38, 46, 14.
Avehere Aegyptum. 31, 43, 5. *domum*. 9, 4, 1. *in urbem*. 5, 51, 9. et *Advehere*. 9, 4, 1.
Avella, *Avellani*. 23, 19, 4.
Aventiniensis. 28, 26, 1.
Aventinum, casu recto. 1, 33, 2; 3, 67, 11.
Avernus saltus. 9, 31, 7.
Averruncare. 29, 27, 2. *iram Deûm*. 8, 6, 11. et *Avertere*. ib.
Averruncus, Deus. 29, 27, 2.
Aversatus et *Adversatus*. 8, 7, 14.
Aversus in aliquid. 40, 57, 9. *senatus*. 21, 10, 2. et *Adversus*. 2, 31, 6. *Aversum caedere*. 33, 8, 11. *hostem invadere*. 4, 27, 8. *Aversi*, fugam quaerentes. 34, 14, 8. *Dii*. 7, 3, 2; 38, 33, 11. *Aversa acies*. 3, 70, 4; 22, 48, 4; 30, 35, 1. *concio*. 24, 39, 4. *pars castrorum*. 34, 47, 1. *pars urbis*, *porta*. 4, 22, 4; 4, 46, 6. *Aversae aures*. 24, 26, 10; 38, 33, 11. *valles*. 2. 31, 6; 27, 41, 6. *Aversa insulae*. 37, 27, 2. *itinera*. 22, 7, 2.
Avertere. 5, 42, 4. alio vertere. 10, 14, 14. fraude in potestatem redigere. 6, 14, 11. *ad aliquid*. 39, 8, 1. *ad*, vel *in se*. 1, 40, 7; 6, 23, 8; 35, 31, 1. *amnes*. 22, 5, 8. *animum*. 26, 5, 9. *bellum alio*. 22, 21, 6. *caussam doloris*. 6, 34, 8. *(in) fugam*. 1, 37, 3; 25, 15, 13; 25, 39, 11. *hostem*. 35, 5, 12. *in fugam*. 38, 20, 30. *iter*. [?] et *Advertere*. 1, 12, 10; 6, 23, 8; 26, 5, 9. *Averruncare*. 8, 6, 11. et *Vertere*. 22, 21, 6.
Aves quaedam ventis aliquo deferuntur, quae iis cessantibus iterum recedunt. 44, 20, 7.
Auferre ad, *in scopulum*. 38, 10, 6. *alicui oculos*, *veritatem*. 6, 15, 13. *aliquid certi ab aliquo*. 24, 2, 6. *Aufert aetas audaciam*. 3, 12, 7. *Auferunt equi invitos*. 35, 11, 10. *Auferri conspectu*, *e conspectu*. 7, 26, 6; 29, 27, 6. *Ablatus*, non suae potestatis. 35, 11, 10.
Aufidus. 22, 43, 9.
Augere, passiva significatione. 3, 6, 2; 8, 38, 9; 10, 44, 1. *animum alicui*, vel *alicujus*. 7, 7, 4. et *Agere*. 3, 3, 3; 27, 9, 11. et *Angere*. 4, 51, 6. et *Urgere*. 34, 62, 7. *Auxere* et *Hausere*. 2, 43, 8; 8, 31, 7; 30, 5, 10. *Auxitis*. 29, 27, 3. *Auctus* et *Actus*. 21, 61, 4. *Aucta familiaritas*. 1, 39, 6. *Auctior fieri*. 25, 16, 11. et *Altior*. 25, 16, 11. *Auctius aliquid relinquere*. 4, 19, 1.
Augmentum praeteriti, quod habet simplex *pello*, an servent composita, et dicatur *repepuli*? 25, 41, 1.
Augur capite velato. 1, 18, 7; 10, 7, 10. in locum demortui a collegio olim cooptatus, postea a populo in comitiis creatus. 39, 45, 8. *maximus*. 26, 23, 7.

Augurio experiri. 1, 36, 4.
Augustus quando natus? Ep. l. 126. quot annos natus primum consul creatus sit? Ep. l. 119. vivus a Livio et auctore Epitomarum *Divus* non vocatur. Ep. l. 137.
Augustus et *Angustus.* 5, 41, 2. *Augusta vestis.* ib.
Avidus ad, in aliquid. 4, 54, 4.
Avilius. 27, 27, 8.
Avitum regnum. 38, 1, 9.
Avius saltus. 9, 31, 7. *Avium iter.* 10, 2, 9.
Aulidem convenerunt Graeci in Trojam profecturi. 45, 27, 9.
Aulius non *Aullius.* 27, 27, 8. et *Aelius.* 8, 37, 3; 9, 22, 8. et *Aemilius.* 8, 37, 1; 9, 25, 11. et *Aurelius.* 8, 37, 3.
Aulus, sive ejus nota A. intercipitur a vocis praecedentis littera finali. 33, 36, 5. sequentis littera initiali. 34, 54, 3. et *Aurelius.* Ep. l. 74.
Avocare, sevocare, avertere. 1, 6, 1. de illis, qui a sensu rerum adversarum animum avertunt. Ep. l. 69. *a bello.* 22, 33, 10. *ad aliquem.* 37, 9, 1. *ad bellum.* 4, 61, 3. *ad consultandum.* 2, 57, 2. *concionem ab aliquo.* 43, 16, 9. et *Advocare.* 1, 6, 1; 4, 61, 3; 8, 7, 14; 8, 23, 11; Ep. l. 69. *Avocatus.* 26, 13, 10.
Avolare ad equites. 3, 61, 7. *Romam.* 1, 57, 8.
Aura, favor popularis. 6, 11, 7. *libertatis.* 3, 37, 1. *Aurae* et *Aures.* 2, 64, 12.
Aurare. 40, 34, 5. *Auratus* et *Aeratus.* 38, 35, 5.
Aurelius et *Aulius.* 8, 37, 3. et *Aulus.* Ep. l. 74.
Aures et *Aurae.* 2, 64, 12.
Auriflammeum. 3, 69, 8.
Auringe, urbs Hispaniae. 24, 42, 5.
Aurum coronarium. 38, 14, 5. *vicesimarium.* 7, 16, 7. Auri et argenti quae analogia. 38, 11, 8.
Aurunci. 2, 16, 8. *Aurunci* cognomen unde Cominio. 2, 33, 9. *Aurunca*, Ausonum urbs. 8, 15, 3.
Auruncule jus. 36, 45, 9.
Aurusini, *Arusini campi.* 40, 38, 3.
Ausetani. 21, 23, 2; 21, 61, 8; 26, 17, 4.
Ausones. 8, 16, 1.
Auspicato creatur magistratus. 6, 41, 5.
Auspices nuptiarum. 42, 12, 3.
Auspicium et *Auxilium.* Epit. l. 24. et *Hospitium.* 21, 1, 5. *Auspicio*, quum auspicium capiebatur. 22, 42, 8. Auspicia Romae penes solos patricios. 4, 6, 2. an habuerint privati, cum imperio in provincias missi. 26, 41, 18; 28, 38, 1. *Auspiciis creatur magistratus.* 6, 41, 5.
Aut. 4, 25, 11. et *Ac.* 21, 53, 3. et *Ad.* 6, 5, 2; 39, 18, 8. et *An.* 5, 3, 7. et *Ante.* 10, 35, 19. et *At.* 2, 45, 5; 3, 56, 12. et *Atque.* 7, 39, 14. et *Autem.* 4, 42, 6. et *Haud.* 28, 2, 11. et *Ut.* 4, 12, 8. et *Sive* alterum alteri subjunguntur. 22, 49, 11.
Autem. 24, 47, 5. adhibetur in parenthesi. 7, 41, 8; 21, 5, 10; 28, 24, 4. transpositum post secundam vel ulteriorem vocem. 6, 17, 3. saepe perperam inseritur. 21, 40, 11. et *A.* 2, 27, 12. et *Ante.* 27, 35, 7. et *Aut.* 4, 42, 6.
Αὐτονομία et *Ἐλευθερία* differunt. 37, 54, 26.
Autronius Maximus. 2, 36, 1.
Avunculus, *Avunculus magnus*, et *Avunculus major* differunt. Epit. l. 117. *Avunculus* et *Avus.* 3, 45, 4.
Avus et *Avunculus.* 3, 45, 4. *Avorum* et *Duorum.* 6, 42, 5.
Auxiliaris, *Auxiliarius.* 21, 46, 5.
Auxiliatio. 2, 33, 1.
Auxiliator. 21, 48, 1; 21, 56, 1.
Auxilium est in Romanis. 21,

5, 6. *populo.* 2, 50, 11; 3, 46, 2. *Romanum.* 31, 5, 6. et *Auspicium.* Epit. l. 24. et *Consilium.* 2, 27, 2; 9, 21, 4. et *Exsilium.* 6, 7, 5; 36, 7, 15. *Auxilia*, pro auxilio. 5, 36, 2; 34, 31, 15. milites auxiliarii. 5, 5, 8; 38, 12, 3. *Faliscorum.* 4, 17, 11. Auxilia externa levium armorum Romani habuerunt. 22, 37, 7. etiam ante proelium ad Trasimenum. 24, 30, 13.
luxilius, nomen proprium. 27, 27, 8.
luximum. 41, 21, 12.
Lxia, oppidum; an inde tribus Axicnsis? 6, 5, 8.
Axilla, Serviliorum cognomen. 4, 46, 11.
Axur, *Anxur.* 4, 59, 4.

B.

B et R, litterae majusculae, commutantur. 22, 24, 1. et V. 2, 46, 2; 5, 24, 5; 8, 18, 11; 40, 50, 3.
b et h, in scriptura Longobardica commutantur. 38, 1, 6. et p. 37, 49, 2.
Bacchatus et *Pacatus.* 37, 49, 2.
Bacchis initiari. 39, 9, 4.
Bachium. 37, 21, 7.
Baebius non *Bebius.* 31, 6, 4. et *Fabius.* 21, 6, 8.
Baecula. Epit. l. 27; 27, 18, 1; 28, 13, 5.
Baetica. 28, 2, 15. et *Utica.* 28, 2, 15.
Bagrada, an etiam *Macra* dicta? 30, 25, 4.
Balari. 41, 6, 6.
Balbus, mons. 29, 31, 7.
Baliares. 21, 21, 12; Ep. l. 60. erant levis armaturae. 21, 55, 2; 22, 46, 1. optimi praesertim funditores. 38, 29, 5.
Balineum, balneum. 23, 18, 12.
Balista, mons. 39, 2, 7.
Ballistae. 21, 11, 7; 26, 6, 4.
Balnea aeque, ac *Balneae.* 23, 18, 12.
Bantia. 27, 25, 13.
Barba promittebatur in luctu, etiam quum barbam radere nondum receptum esset. 6, 16, 4.
Barbana. 44, 31, 10.
Barbari et alienigenae. 31, 29, 15.
Barbosthenes. 35, 27, 13; 35, 30, 9.
Barcinus potius, quam *Barchinus.* 21, 2, 4; 23, 12, 6. *Barcina factio*, *familia.* Ep. l. 23.
Bardaei. 27, 30, 13.
Bardo, urbs Hispaniae. 33, 21, 8.
Bargala, *Bargulum.* 29, 12, 13.
Bargusii. 21, 19, 7; 21, 23, 2.
Bargylia. 33, 18, 18; 34, 32, 5.
Bargylieticus. 37, 17, 3.
Barium. 40, 18, 8.
Basilica Porcia. 39, 44, 7.
Bastarnae. 40, 5, 10. originis Gallicae erant. 40, 57, 7; 43, 4, 1. vel Germanicae. 44, 26, 2. ubi habitarint. ib.
Bastetani, *Bastitani.* 37, 46, 7.
Bastius. Epit. l. 89.
Βάθος acici. 22, 45, 6.
Bato. 31, 28, 1.
Βεβαρηκὼς οἴνῳ, ὕπνῳ. 4, 37, 2.
Belbinates ager. 38, 34, 8.
Bellare. 40, 47, 3. et *Debellare.* Ep. l. 37. et *Pugnare.* 8, 2, 13. et *Rebellare.* 40, 38, 5.
Bellicosus et *Ferox.* 36, 17, 5.
Bellicum tempus. 6, 6, 14.
Belligerare et *Bellum gerere.* 22, 39, 9.
Belliones, populus. 36, 7, 19.
Bellonae aedes vicina villae publicae. 30, 21, 12.
Bellovesus. 5, 34, 4.
Bellum, de dissensionibus civilibus. 2, 16, 4; 42, 5, 10. pro proelio. 3, 61, 2; Ep. l. 52. differt a tumultu. 2, 26, 1. obponitur *latrocinio.* 21, 35, 2. *just*[illegible] *piumque.* 30, 31, 4. decernebatur a senatu, jubebatur a populo. 41, 1, 1. indicebatur die tricesimo post res repetitas et non redditas. 1, 22, 5. *in Italiam* Ep. l. 21. *Bellum et Arma.* 3, 69, 2; 9, 10, 5. et *Ferrum.* 22, 39, 14. et *Proelium.* 3, 61, 2. et *Vallum.* 8, 38, 2; 22, 60, 23. *Bel-*

lum gerere et *Belligerare*. 22, 39, 9. *Belli domique*. 1, 34, 12. *Bello domique*. 3, 43, 1; 9, 26, 21. *accepta vulnera*. 6, 20, 8. *Latino se devovere*, non in *Bello*. 10, 28, 15. Bella justa suscipere dedecori non est. 7, 30, 17. *Bella* et *Velle*. 35, 34, 3.
Bellutus, cognomen Siciniorum. 2, 33, 2.
Belo, oppidum Hispaniae. 35, 22, 6.
Bendis, Diana; *Bendidium*, ejus templum. 44, 41, 1.
Bene et feliciter rem gerere. 28, 9, 7. *facis*. 6, 18, 8. *factum*. 28, 25, 6. *habet*. 6, 35, 8. *juvantibus Diis* 21, 21, 6; 25, 38, 22. *rempublicam gerere*. 31, 48, 12. *vertat*. 34, 34, 2.
Benefacta opponuntur *Maleficiis*. 37, 1, 2.
Beneficia et *Maleficia* opponuntur. 37, 1, 2.
Benigne, largiter. 9, 32, 2. adjuvare, mittere. 7, 11, 1. *facere*. 4, 14, 5. *facere alicui*. 28, 39, 18. *polliceri*. 9, 30, 7.
Bergistani. 34, 16, 9.
Beroea. 26, 25, 4. *Beroeaeus*. 23, 39, 3; 40, 24, 7; 42, 58, 7.
Bestiae omnium gentium in circo exhibentur populo. 44, 9, 4. *Bestiae*, de elephantis. 33, 9, 7.
Betultus, Arvernorum rex. Epit. l. 61. utrum a Romanis in triumpho ductus? ib.
Beudos. 38, 15, 14.
Bevus. 31, 33, 6.
Bibere et *Videre*. 8, 18, 8.
Biduanus. 27, 24, 3.
Biduum tempus petere. [illegible], 24, 3. *Biduo* et pronomen *[illegible]* commutantur. 37, 4, 1.
Bifariam castra facere. 10, 21, 12.
Bigerra, urbs Hispaniae. 24, 41, 11.
Bilibra. 4, 15, 6.
Bimensis. 45, 15, 9.
Bina et *Bona*. 6, 36, 11.
Binarii et Quinarii numeri notae, II et V, commutantur. 37, 22, 4.
Bis centum et *Ducenti*. 22, 52, 4. *Bis consul fuerat*. 23, 30, 18. *Bis millies*. 38, 55, 12.
Bithys. 45, 42, 5.
Bitoetus. Epit. l. 102.
Bituitus, Arvernorum rex. Epit. l. 61.
Blaesus, non Blesus. 22, 31, 5.
Blanda, urbs Apuliae. 24, 20, 5.
Blattius. 26, 38, 5.
Blosiu, gens Campana. 23, 7, 8; 27, 3, 4.
Bocchar. 29, 30, 1; 29, 32, 1.
Boeae. 35, 27, 2.
Boeba. 27, 32, 11.
Boebe, palus Macedoniae; *Boebilis*, Thessaliae. 31, 41, 4.
Boeotarchae. 33, 2, 6; 33, 27, 8.
Boeotus, vel *Boeotius*. 33, 1, 1; 44, 43, 6.
Boji. 5, 35, 2.
Bojorix. 34, 46, 4; Epit. l. 67.
Bolae potius, quam *Bola*, Livius format. 9, 44, 14.
Bolani. 4, 49, 3.
Bomilcar et *Hamilcar*. 21, 27, 2.
Bonus, peritus, praestans. 4, 3, 2. *bello*. 7, 9, 8; 38, 15, 9. *Boni et fideles socii*. 22, 37, 4; 22, 60, 20. *Bonorum optimus*. 29, 14, 8. *Bona venia*. 7, 41, 3. *Bona cum pace*. 28, 37, 3. *Bonum causae*. 3, 72, 1. *Bonum, faustum, felix*, vel *felixque*. 8, 25, 10. *publicum*. 2, 1, 3. *Bono esse*. 7, 12, 4. Bona naturae fortunaeque. 3, 11, 6. *Bona* et *Bina*. 6, 36, 11.
Bora, mons. 45, 29, 9.
Bovarium forum, pro *Boarium*. 35, 40, 8.
Bos auratus. Ep. l. 4; 4, 16, 2. Bovis locuti prodigium. 3, 10, 6; 41, 13, 2. Boum pestilentia. 41, 21, 4. *Bubus*. 7, 26, 10; 22, 10, 7.
Bottiaeus. 23, 39, 3; 26, 25, 4.
Bovianum saepius captum. 9, 44, 14.
Bovillus. 22, 9, 10; 22, 10, 3.
Bracari. 40, 50, 6.
Brachia, munitiones procurrentes. 22, 52, 1.

rachylla. 33, 27, 8.
rancus. 21, 31, 6.
rennus. 38, 16, 1.
revis, enchiridium. 39, 47, 5.
Breve, pro *brevi*. 26, 41, 24.
reviter et *Leviter*. 21, 28, 9.
riniates, Ligures. 39, 2, 9.
ruma, media hiems. 35, 49, 6.
rundisium. 42, 17, 2; 45, 41, 3. quando colonia deducta. Epit. l. 19.
ruttii potius, quam *Brutii*. Epit. l. 12. quo anno, tempore belli Hannibalici, a Romanis defecerint. 22, 61, 11. latrocinio aptiores, quam justo bello. 29, 6, 2. D. Brutus a quo interfectus. Epit. l. 120. Bruti, primi consulis Romani, mater Tarquinii Superbi soror, an amita. 1, 56, 7.
Bryanium. 31, 39, 5.
Bubulcus, Juniorum cognomen. 17, 6, 8.
Buccula. 44, 34, 8.
Bucina, vel *Buccina*. 7, 35, 1.
Bullini, Illyrici populus. 44, 30, 11.
Burnium, oppidum. 44, 30, 9.
Busa, mulieris nomen. 22, 52, 7.
Busta Gallica. 5, 48, 3.
Butrotus. 29, 7, 3.
Buxentum. 34, 42, 6; 34, 45, 2.
Bylozor. 44, 26, 8.
Byllinus ager. 36, 7, 19; 44, 30, 11.
Byrsa. 34, 62, 12.

C.

C et *E*, literae majusculae, commutantur. 2, 12, 7; 2, 64, 7. et G. 6, 25, 6. et Qu. 9, 2, 15. et S, ob similitudinem soni. 3, 23, 3. et T. 3, 19, 8; 5, 27, 5; 6, 2, 11; 6, 35, 2.
c, in scriptura Longobardica, et *e* commutantur. 39, 35, 8. et *ē*, sive *est*. 8, 23, 17.
C, nota praenominis *Cajus*, et *Consul*. 28. 16, 14. et *Cum*. 4, 52, 4. et *K*, nota praenominis *Kaeso*. 2, 43, 1; 4, 54, 3. intercipitur a prima litera vocis sequentis. 24, 17, 3.

Cacophoniam ob earumdem syllabarum repetitionem non semper superstitiose vitavit Livius. 7, 31, 8.
Caddusii. 35, 48, 5.
Cadere acie, *in acie*. 9, 32, 12. et *Cedere*. 6, 13, 3. *Cadit aliquid adversi*. 22, 40, 3. *ventus*. 26, 39, 8; 29, 27, 12. *cadunt animi*, *animis*. 1, 11. 3. *Cecidit* et *Occidit*. 1, 7, 1. Ep. l. 23; 36, 36, 6.
Cadens et *Candens*. 22, 1, 12.
Caecare. 44, 6, 17.
Caecilius Bassus. Epit. l. 114.
Caecilius Metellus, qui post pugnam Cannensem Italiam deserere voluit, quo fuerit praenomine. 22, 53, 5. et *Coelius*. Epit. l. 111.
Caeculture. 27, 3, 8.
Caecus ictus. 34, 14, 11. *ruit*. 4, 35, 8; 9, 5, 7. *caeca fovea*. ib.
Caedere. *Caesus* et *Occisus*. Epit. l. 31.
Caedes et *Proelium* opponuntur. 5, 45, 3. et *Clades*. 4, 10, 5. et *Sedes*. 9, 23, 1. *Caedis*, pro *Caedes*. 5, 45, 3. *Caedem facere*. 27, 18, 19. *Caedes*, numero plurali. 44, 42, 3. *Caedes*, *incendia facere*. 2, 64, 3; 27, 18, 19.
Caedicius. 2, 52, 6; 5, 32, 6; 5, 45, 7; 10, 40, 7.
Caelimontanus, an *Coelimontanus*? 3, 45, 2.
Caelius, an *Coelius*? 43, 21, 1.
Caeni. 38, 40, 7.
Caepio, non *Cepio*. 25, 2, 2.
Caere. 22, 36, 7. et *Agyllae*, an eadem urbs? 21, 62, 5. cultus religionis ibi eximius erat. ib.
Caeretem agrum. 4, 61, 11. *Caeretes*, vel *Caerites*. 5, 16, 5; 22, 1, 10. *in Caeritum tabulas referre*. 21, 62, 5; 24, 18, 6. et *Tribu movere* differunt. 4, 24, 7.
Caerimoniae, unde dicantur? 21, 62, 5.

Caesaris cognomen cui primo inditum. 27, 21, 5.
Caesetius. Epit. l. 116.
Caesim. 7, 10, 9.
Caesonia, gens. Epit. l. 56.
Caesulla, forte Corneliorum cognomen. 25, 5, 4.
Caetratus. 21, 21, 12; 23, 26, 11. et *Cretatus*. 35, 27, 4.
Caetrati, peltastae. 44, 40, 1.
Cajus, praenomen non adhibent Decii. 42, 35, 7. et *Claudius*. 5, 26, 2; 26, 17, 1. et *Cnaeus*. 7, 3, 3. et *Cornelius*. 5, 51, 3. et *Consul*. 22, 14, 13.
Cajus, mons. 40, 50, 2.
Calagurris. 39, 21, 8.
Calasia. 9, 2, 1.
Calatia. 27, 3, 7. deficit ad Poenos. 26, 16, 5.
Calavia, gens apud Campanos. 9, 26, 7; 23, 2, 2. apud Samnites. [?]
Calbis, fluvius. 38, 14, 2.
ad Calculos vocare. 5, 4, 7.
Calenus ager. 10, 20, 3.
Calere. 35, 26, 10.
Calidus et *Callidus*. 35, 32, 13. *Calida consilia*. ib.
Callaecus, *Callaïcus*, *Gallaecus*. Epit. l. 56.
Callicinus. 42, 58, 5.
Callicrates. 42, 13, 7; 45, 31, 10.
Callicritus. 42, 13, 7.
Callicula, mons. 22, 15, 3; 22, 16, 5.
Callidromon. 36, 15, 10; 36, 16, 11.
Callifae. 8, 25, 4.
Callipolis, urbs. 31, 16, 6; 36, 30, 4.
Callis invia. 22, 15, 10. *Calles* et *Saltus* junguntur. 22, 14, 8. *Calles ignoti*. 31, 42, 8. et *Colles*. ib.
Callithera. 32, 13, 11.
Callium, urbs Aetoliae. 36, 30, 4.
Calor, fluvius. 9, 2, 1; 24, 14, 2; 25, 17, 1.
Calpurnius Flamma. Epit. l. 17; 22, 60, 11.
Calvinus, Veturiorum cognomen. 41, 21, 9.
Calumniam jurare. 33, 47, 5.
Calumniari barbare, pro actionem intendere. 9, 46, 4.
Calussa, an Corneliorum cognomen. 25, 5, 4.
Calycadnus. 38, 38, 9.
Calydon Aetoliae. 36, 11, 7.
Camars olim dicta, quae postea *Clusium*. 10, 25, 11.
Camelus. 41, 1, 8.
Camertes. 28, 45, 20.
Camillus quoties tribunus militum cons. pot. fuerit? 5, 1, 2. quamdiu dictaturam gesserit? 6, 1, 4. ejus mulcta quanta fuerit? 5, 32, 9. ejus stemma. 8, 13, 1. Ardeae, non Vejis, exsulavit. 22, 3, 10.
Campani, incolae Capuae. 8, 14, 10; 27, 3, 1. luxuria et superbia infames. 7, 31, 6; 23, 4, 6. iis civitas Romana datur. 8, 14, 10. sed sine suffragio. ib. eorum poena, quam, quum post defectionem ad Poenos in potestatem Romanorum redacti essent, passi sunt. 26, 16, 6. eorum ager fruendus locatur a censoribus. 42, 19, 2.
Campaniae fertilitas et amoenitas. 7, 38, 7.
Campania Falernusque ager. 10, 20, 1.
Campus, simpliciter de Campo Martio. 3, 27, 3; 35, 10, 11. *Martius* dictus ante reges ejectos. 1, 44, 1. *Campo toto dispersus*. 29, 32, 7.
Campus Diomedis. 25, 12, 7. magni in Africa. 30, 8, 3.
Canae, promontorium. 36, 45, 8; 37, 9, 6.
Canastrum, *Canastraeum*, promontorium. 31, 45, 15; 44, 11, 3.
Candela. 40, 29, 6.
Candens et *Cadens*. 22, 1, 12.
Candidatus consulatus. Epit. l. 69. *consularis*. Epit. l. 107.
Canere. 6, 35, 9. *receptui*, *receptum*. 34, 39, 13. *Canens* et *Cavens*. 9, 9, 11.
Canna, amnis. 25, 12, 5.
Cannae. 22, 44, 1. ex oppido in vicum decrevit. 9, 20, 4. Can-

mensis et Alliensis cladis comparatio. 22, 50, 2. exercitus reliquiis quis praefuerit. 23, 25, 7. Cannensi proelio quot ex Romano exercitu interfecti? 22, 49, 15. *Cannenses milites, legiones.* 9, 12, 9.
Cannicius, fugitivorum dux. Ep. l. 97.
Canor incertus. 4, 37, 9.
Cantans et *Contans*, vel *Cunctans.* 10, 29, 8. Cantantes ac tripudiantes quidam populi proelium ineunt. 10, 26, 11.
Cantherius, equus castratus, *Cantherium*, adminiculum vitium. 23, 47, 6.
Cantiones et *Veneficia* junguntur. Epit. l. 8.
Canusium non *Cannusium.* 22, 50, 4.
Capenas bellum. 8, 1, 3. *Capenates.* 26, 11, 9.
Capere, continere. 9, 9, 14. *arma.* 3, 66, 3; 6, 12, 7. *caussam.* 39, 23, 5. *ex hoste.* Epit. l. 20. *flaminem.* 27, 8, 5. *gaudium animo.* 22, 51, 3. *in fidem.* 26, 24, 2. *inpetum.* 2, 65, 5; 22, 5, 6. *locum*, vel *locum castris.* 6, 28, 5; 37, 18, 2. *magistratum alicui.* 7, 1, 2. *tempus.* 3, 9, 7. et *diripere urbem.* 23, 1, 1. et *Capessere.* 9, 43, 13. et *Carpere.* 6, 32, 11. et *Cupere*, Praef. 10; 4, 46, 8; 10, 35, 4. et *Facere.* 22, 5, 6; 32, 18, 8. et *Rapere.* 3, 70, 10; 6, 23, 5. *Capit aliquem metus, timor, pavor, admiratio.* 23, 14, 8. *animos oblivio.* 27, 13, 3. *Captus* repetitur eadem periodo. 9, 44, 13. *animus*, vel *animo.* 3, 13, 12. *membris, parte membrorum.* 41, 16, 3. *oculis*, pro caecus; an etiam, qui oculis non bene utitur. 22, 2, 11. *proelio, in proelio.* 22, 49, 18. et *Aptus.* 30, 11, 4. et *Captatus.* 26, 12, 15. *Captae* res, *Captivi* homines. 6, 22, 4. *Capto tempore.* 35, 19, 2. *Capta ac direpta castra.* 2, 35, 4; 4, 47, 4; 9, 40, 14. et *Capita.* 5, 27, 7. et *Coepta.* 6, 27, 4.
Capessere. 9, 40, 12. *pugnam.* 10, 5, 4. et *Capere.* 9, 43, 13.
Capilli, de omni genere pilorum. 32, 1, 10.
Capis, vas pontificale. 10, 7, 10.
Capital. 24, 37, 9.
Capitolini quinam? 5, 50, 4. Capitolini cognomen an Manlii habuerint ante defensum a M. Manlio Capitolium adversus Gallos? 5, 31, 2. Capitolini ludi editi a vicinis, non vicanis. 5, 50, 4.
Capitolium votum Jovi, Junoni, Minervae. 3, 17, 3. habitabatur a civibus. 3, 15, 7. sex, an septem mensibus obsessum a Gallis. 5, 48, 7. ejus pars dicebatur *Arx.* 5, 47, 1; 6, 19, 1. Capitolium cur adierint magistratus in initio honoris. 40, 46, 15.
Caprae immolantur Apollini. 25, 12, 13.
Caprae palus. 1, 16, 1.
Caprificus. 32, 1, 10.
Capture aurum. 3, 37, 1. *tempus.* 4, 36, 3; 35, 19, 2. *Captatus* et *Captus.* 26, 12, 15. *Captata occasio.* 38, 44, 3.
Captivi homines, *Captae* res. 6, 22, 4. Captivi non censentur Romani. 22, 60, 8. Captivi duodevicenis denariis redemti. 21, 41, 6. Captivos per paria compositos dimicare cogebant Carthaginienses. 21, 42, 1. *Captivum pecus.* 21, 33, 11.
Capua quando Etruscis erepta a Samnitibus. 7, 38, 5. quando in praefecturam redacta. 9, 20, 5. *Latiumque multati.* 8, 11, 12.
Capuanus. 7, 30, 21.
Caput abscisum contumeliae caussa circumlatum. 4, 19, 5. *alicujus sacrum sancire.* 3, 55, 8. *Italiae omni.* 3, 46, 2; 8, 4, 5; 23, 10, 2. *jocinoris.* 30, 2, 13. *patrimonii.* 6, 14, 10.

capite censi. 24, 18, 6. *obvo luto se praecipitare.* 4, 12, 11.
Capita simpliciter memorantur in censu. 10, 47, 2. *Etruriae*, urbes primariae. 10, 37, 4. *libera.* 29, 29, 3. et *Captu.* 5, 27, 7.
Capys, *Capyis.* 1, 3, 8.
Carales. 23, 40, 2.
Caralitis, palus. 38, 15, 2.
Carcer lautumiarum. 32, 26, 17.
Carceres in circo. 8, 20, 2; 41, 27, 6.
Cardo, urbs Hispaniae. 33, 21, 8.
Caria, urbs et regio. 37, 56, 3.
Carinae. 39, 44, 7.
Caristum. 32, 29, 7.
Caritas. 5, 42, 8. *Hieronis*, pro Hierone caro. 24, 5, 1.
Carius et *Acrius.* 3, 11, 9.
Carmen, quaelibet formula. 1, 26, 6; 39, 18, 3. *Carmen* et *Carmina Sibyllae*, ut differant. 10, 8, 2. et *Crimen.* 1, 26, 6. *Carmina* et *Veneficia* junguntur. Epit. lib. 8. *militaria* in triumphis. 10, 30, 9.
Carmentis saxum, *aedes.* 5, 47, 2.
Carnus. 43, 1, 2.
Carpeja urbs. 21, 5, 4.
Carpenta et *Esseda* diversa vehiculorum genera. 10, 28, 9. de Carpentorum et lecticarum usu. 34, 7, 6.
Carpere, in partes dividere. 26, 38, 2. *vires.* 3, 5, 1. et *Capere.* 6, 32, 11.
Carpesii. 23, 26, 6.
Carpetani, populus Hispaniae. 21, 5, 7.
Carptim. 22, 16, 2.
Carrorum an in proelio usus fuerit. 10, 28, 9.
Carseoli, colonia deducta. Epit. l. 10; 10, 3, 2.
Carteja urbs. 21, 5, 4; 38, 30, 3.
Carthaginiensis. vide *Karthaginiensis.*
Carventana arx. 4, 53, 3.
Carus, Aebutiorum cognomen. 42, 4, 4.
Caryae in Laconica, et in Arcadia. 34, 26, 9; 35, 27, 13.
Carystus. 42, 7, 3.
Casis ignem injicere. 25, 39, 3; 30, 5, 7.
Cassandrea, *Cassandria.* 28, 8, 14; 43, 23, 7.
Cassatus et *Quassatus.* 21, 40, 9.
Casse. 24, 26, 10.
Cassius domi a patre, an publice judicio, damnatus? 2, 41, 10.
Castellani, Hispaniae populus. 27, 20, 3.
Castellatim. 7, 36, 10.
Castellum. 21, 33, 11. *Castella vicique.* 9, 38, 1.
Castigatio regis. 31, 46, 11.
Castrum, colonia quando deducta. Epit. l. 11.
Castrum Album, *Castrum Altum* in Hispania. 24, 41, 3. *Castra* ad ostium Vulturni evasit in oppidum. 32, 7, 3. *Claudiana.* 23, 31, 5; 25, 22, 7. *Corneliana.* 29, 35, 13. *hiberna.* 29, 35, 13; 34, 13, 2. *hostium.* 34, 15, 2. *Pyrrhi.* 32, 13, 2. et *Claustra.* 9, 3, 9.
Castulonensis saltus. 22, 20, 12; 26, 20, 6.
Castum Cereris. 22, 56, 4.
Casus et *Caussa.* 37, 17, 7; 38, 53, 10. *Casum miserari.* 37, 17, 7. *Casûs ludibrium edit fortuna*, pro casum ludicrum. 30, 30, 5. Casuum eorumdem iteratio. 1, 23, 5.
Catana. 27, 8, 19.
Cataphracti equites. 35, 48, 3; 37, 42, 7.
de Catasta servus. 28, 21, 2.
Catelli inter dona militaria. 39, 31, 18.
Catenas injicere. 24, 31, 4. *Catenis tradere.* 24, 45, 9.
Catillus, deminutivum *Catinae.* 39, 31, 18; 39, 50, 3.
Catius, gens Romanorum. 27, 6, 19; 27, 43, 12; 28, 45, 22.
Catmelus. 41, 1, 8.
Cato, cognomen Hostiliorum 27, 35, 1; 31, 4, 3. *Cato Marcus* et *Cajus* commutantur. Epit. l. 105.

Cato Porcius an fuerit pauper? Epit. lib. 48. origines scripsit post consulatum. 34, 5, 7. hos libros vocavit Annales. Epit. l. 49. quo anno aetatis mortuus sit. 39, 40, 12.
Cato Uticensis quot annos natus obierit. Epit. l. 114.
Caudinus, Corneliorum cognomen. 26, 48, 9; 27, 21, 9. unde inditum. 9, 15, 9.
Caudinus Samnis. 24, 20, 4. *Caudinae legiones*. 9, 12, 9; 9, 15, 7.
Caudium. 9, 2, 1.
Cavens et *Canens*. 9, 9, 11. *Caveri*. 36, 31, 9.
Cavii, populus Illyrici. 44, 30, 9.
Caulon Caulonia. 27, 12, 6; 27, 15, 8.
Caunus, *Caunius*, *Caunaeus*. 33, 20, 12.
Caussa. 22, 8, 3. pro ejus bonitate, aequitate. 36, 27, 6. saepe omittitur. 3, 56, 4; 8, 15, 3; 31, 12, 4. perperam a librariis additur. 1, 8, 5; 9, 30, 8. *bello*. 3, 46, 2. *digna Gythium*. 35, 12, 8. *Caussa*, *Caussae est morbus*. 38, 52, 3. *Caussa libertatis*, libertas. 39, 24, 9. *mortis alicui esse*. 4, 17, 3. *renovando*. 10, 9, 4. Caussae adscribitur, quod facit res, cujus caussa est. 5, 39, 4. *per caussam*. 2, 32, 1. *Caussa honoris ejus*. 8, 14, 10. *Caussa* et *Casus*. 37, 17, 7; 38, 53, 10. et *Cum*. 4, 44, 10. et *Cura*, 3, 64, 8; 9, 29, 1. et *Ergo*. 22, 38, 4. et *Gratia*. 8, 29, 9; 36, 10, 14. *Cā*, sive *Caussa*, et *Ea*. 38, 58, 11. et *Tā*, sive *Tam*. 8, 14, 1. *Cam*, sive *Caussam*, et *Tam*, sive *Tamen*. 4, 51, 13.
Caussales particulae, *Quod*, *Quia*, et similes, omittuntur. 1, 40, 4; 42, 64, 4. pariter *Nam*. 10, 17, 10; 34, 33, 8.
Caussari. 2, 32, 1.
Caussarii. 6, 6, 14.
Cautus homo. 25, 38, 14. et *Tantus*. 2, 37, 3.
Cavus, vel *Cava*, vel *Cavum*, pro foramine. 24, 34, 9. *Cava vallis*. 7, 34, 1.
Cea, *Ceos*, vel *Cia*. 31, 15, 8.
Cedere, prospere cedere. 2, 44, 1. *adpellationi*. 3, 34, 8. *alicui aliqua re*. 24, 6, 8. *aqua*. 30, 38, 11. *ex loco*. 3, 63, 1. *memoria*. 2, 33, 9. *nocti*. 3, 60, 7. *possessioni*. 3, 45, 2. *praedae*, *in praedam*. 6, 14, 12. *proelio*, *ex proelio*. 34, 47, 5. *prospere*. 37, 52, 3. *pugna*, *pugnae*. 2, 10, 5. *vindiciis*. 3, 45, 11. et *Cadere*. 6, 13, 3. et *Credere*. 3, 21, 3. et *Sedere*. 21, 40, 2. et *Tendere*. 21, 33, 5. *Cessit* et *Cessat*. 21, 11, 5. et *Gessit*. 37, 52, 3.
Celaenae. 38, 13, 5.
Celare aliquid. 44, 35, 3. *terra*, *terrae*. 5, 51, 9. et *Celerare*. 3, 45, 6. *Celo de hac re*, *Celor de hac re*. 9, 23, 8.
Celebrare seria. 1, 4, 9. *Celebratus gloriae ingentis*. 29, 26, 5.
Celelates. 31, 11, 2; 32, 29, 7.
Celer opponitur *Tuto*. 9, 32, 3; 22, 38, 13.
Celerare et *Celare*. 3, 45, 6.
Celeres, Romuli satellites, unde dicti. 1, 15, 8.
Celes, certus in Circensibus currus. 41, 27, 6.
Cella Jovis Capitolini, Apollinis Palatini. 5, 50, 6; 26, 19, 5.
Celoces. 21, 17, 3.
Celsus, de animo et corpore. 30, 32, 11.
Celtiber exercitus. 28, 2, 4. Celtiberi utrum pertinuerint ad Hispaniam ulteriorem, an ad citeriorem. Epit. lib. 33; 39, 21, 6. transeunt per inpeditiora. 21, 57, 5. *Celtiberûm*, pro *Celtiberorum*. 30, 8, 8. *Celtiberum bellum*. 22, 22, 4.
Celtica, *Celticum*. 5, 34, 1.
Cenaeum. 36, 20, 5.

Cenchreae. 32, 17, 3.
Cenomani. 5, 35, 1; 21, 55, 4.
Censennia. 9, 44, 16.
Censere et *Credere.* 21, 37, 5. *Censeo arcessas.* 36, 7, 17. *reddi.* 2, 5, 1. Censens aliquid dicitur facere, quod faciendum censet. Ita *notat*, qui notandum censet. 27, 25, 3. *Censurus* et *Sensurus.* 5, 20, 6.
Censor uterque quando ex plebe creatus? 8, 12, 16. invito collega civem notare non potuit. 40, 51, 1. Censores utrum civi jus suffragii adimere potuerint? 45, 15, 1. an post legem Aemiliam quolibet octodecim mensium, an vero quinquennii, spatio novi creati fuerint? 10, 47, 2. interdum ultra id spatium magistratum gesserunt. 29, 37, 5. agros publicos fruendos locant. 42, 19, 2. quando senatum legere inceperint? 39, 42, 6. quando senatu motorum nominibus notas subscripserint? 39, 42, 6. Censorum variae notae. 39, 42, 6. 7. sollemnis precatio. 40, 46, 9. Censoribus an competierit jus sternendarum viarum in urbe, et quando acceperint? 10, 23, 12. adtributa pecunia ad opera publica facienda. 40, 46, 16.
Cens. seu *Censor*, et *Cons.* seu *Consul*, commutantur. 34, 53, 6.
Censores coloniarum et municipiorum. 29, 37, 8.
Censurae jus auctum malunt patricii. 4, 24, 8.
Census a rege Servio institutus, secundum Livium et Dionysium. 1, 42, 5. pars officii consularis. 3, 20, 1. non tantum bonorum, sed et civium, agebatur. 24, 18, 6. multiplicatus erat coërcitio censoria. 4, 24, 7. *Census* et *Sensus.* 5, 21, 4. *Censui censendo legem dicere.* 43, 14, 5. *Censum equitum agere.* 29, 37, 8. Censum pro capite solvebant capite censi, reliqui ratione bonorum. 24, 18, 6. an Caesar unquam egerit. Epit. l. 115. Galliarum agere primus instituit Augustus. Epit. l. 134.
Centenius. 22, 8, 2.
Centho, Claudiorum cognomen. 22, 34, 1; 25, 2, 3; 31, 14, 3.
Centronis jugum. 21, 38, 7.
Centum quinquaginta, sive *CL.* et *Et* commutantur. 21, 22, 3; 33, 14, 6. Centenarii numeri nota *C.* et quingenarii *D.* commutantur. 21, 25, 10. et millenarii nota ∞. 21, 25, 10; 33, 43, 9.
Centumalus, Fulviorum cognomen. 24, 43, 6; 25, 3, 3. an et Claudiorum. 31, 14, 3.
Centunculus. 7, 14, 7.
Centuria pars tribuum. 1, 43, 12. equitum. 1, 13, 8; 1, 36, 7. Centuriae vocantur et *tribus.* 10, 6, 7. non habuerunt nomen proprium. 26, 22, 2. et *Curiae.* Epit. l. 1. *Centurias explere.* 3, 64, 8; 37, 47, 7. an per *Centurias* intelligantur tribus? 26, 18, 9.
Centuriata comitia. 2, 35, 6. Centuriatis comitiis Patres ante inita suffragia auctores esse debebant. 8, 12, 15.
Centuriatim. 6, 20, 10.
Centuriatum convenire. 22, 38, 3.
Centurio princeps primus, et centurio primus militum principum. 25, 14, 7. *Centuriones equites*, equo militantes. 34, 13, 4. extra ordinem lecti a militibus. 3, 69, 8. primorum ordinum. 30, 40, 1.
Cephallenia. 37, 13, 11; 38, 28, 5.
Cephalus. 45, 26, 10. dux Acarnanum. 43, 18, 2.
Cera, mixtura picis et cerae, qua naves oblinuntur. 28, 45, 15.
Cerare, *Ceratura.* 28, 45, 15.
Ceratae naves. 28, 45, 15.
Ceraunii, qua parte Illyrici siti. 44, 30, 9.
Cercetius, mons. 32, 14, 7.

Cercina, insula. 22, 31, 2.
Cercurus. 23, 34, 4.
Cerdiciates. 32, 29, 7.
Cerdubellus. 28, 20, 11.
Cereo, antique pro *Creo*. 6, 14, 18.
Ceres etiam luna. 33, 25, 3. Cereris sacrum a lugentibus celebrari non potuit. 22, 56, 4.
Cerfeñia. 9, 44, 16.
Cernere, animadvertere, judicare. 7, 14, 1. decernere. 37, 23, 5. *foenus*, *aes alienum*. 35, 7, 3. *certamen*. 7, 9, 7. *hereditatem*. 24, 25, 3; 40, 8, 17. *Cernit id sors*. 43, 12, 2.
Cerretanus, Aemiliorum cognomen. 8, 37, 1.
Cerrinius, nomen gentile; *Cerrinus*, praenomen. 23, 46, 12; 39, 13, 9.
Certamen, de seditione. 2, 53, 1. *animi*. 37, 10, 2. *pugnae*. 36, 19, 13; 37, 10, 2. et *Certatio*. 2, 57, 2. et *Proelium*. Epit. l. 98. et *Pugna*. 23, 26, 7. *Certaminis magni res*. 25, 41, 6.
Certare multam. 25, 3, 13. *sententiis*. 26, 32, 1. *verbis*. 10, 19, 5.
Certatio, de seditione. 2, 53, 1. et *Certamen*. 2, 57, 2.
Certe, duntaxat. 2, 1, 2. *Certe, si non*. 22, 54, 6. et *Per me*, ac *Per te*. 23, 47, 8.
Certima, urbs. 40, 47, 2.
Certis ab Hispanis vocabatur fluvius Baetis. 28, 22, 1.
Certus, firmus, fortis. 10, 35, 17. *Certus ac clarus*. 1, 18, 9. et *Rectus*. 40, 15, 2.
Certa et *Cetera*. 34, 36, 4. *Certum est*, sine τῷ mihi. 2, 45, 13. *habeo*. 36, 28, 4. *Certior status*. 24, 28, 3. *res*. 29, 6, 13.
Cervi, in re bellica qui qualesque. 44, 11, 4.
Cervix. 8, 7, 21. *in Cervicibus esse*. 4, 12, 6.
Cessare. 33, 41, 3. *a *sacrilegiis*. 31, 12, 2. *Cessat tempus*, vel *homo per tempus*. 36, 5, 2. et *Cessit*. 6, 24, 11.
Cessim ire. 21, 59, 6.
Cestrosphendona. 42, 65, 9.
Cetera egregius. 1, 32, 1. *fides*, *fortuna*. 34, 34, 2. *teres*. 21, 8, 10. et *Certa*. 34, 36, 4.
Ceterum, alioqui, alias. 3, 40, 11. sed. 9, 21, 1; 9, 46, 1.
Ceu. 21, 46, 10.
Chaeronea, *Chaeronia*. 35, 46, 3.
Chalcioecus. 35, 36, 9.
Chalcis Aetoliae. 36, 11, 7. Corinthi. 36, 31, 6.
Chariclitus. 37, 23, 8.
Charops, *Charopus*. 32, 6, 1.
Chaus, amnis. 38, 14, 1.
Chelidoniae insulae. 33, 41, 6.
Chilo. Epit. l. 115.
Chiomara. 38, 24, 2.
Chium et *Cium*. 32, 33, 5. 16.
Cia, vel *Cea*, *Ceos*. 31, 15, 8.
Ciani. 31, 31, 4; 32, 21, 22; 33, 30, 4.
Cibarium. 26, 35, 3. Cibaria duplicia data. 24, 47, 11.
Cibo somnoque corpora curare. 3, 2, 10. *vinoque gravatus*. 1, 7, 5. *vinoque repletus*. 5, 44, 5.
Cibyra. 38, 14, 10.
Ciere pugnam. 2, 47, 1. *tumultum*. 28, 17, 16. et *Agere*. 28, 17, 16.
Cilicia et *Lycia*. 37, 17, 1. et *Sicilia*. Epit. l. 68.
Cilicium. 38, 7, 10.
Cilnii, Etrusci Arretini. 10, 3, 2.
Cilo. Epit. l. 115.
Cimbis, loci ignoti in Hispania nomen. 28, 37, 1.
Cimina silva. 9, 36, 1.
Cincinnatus. 3, 12, 8.
Cincius. 21, 38, 3; 27, 26, 3.
Cinctus. 27, 13, 9. *Gabinus*. 5, 46, 2; 8, 9, 9.
Cineas, non *Cyneas*. Epit. l. 13.
Cingere. *Cinctus gladio*. 40, 13, 2.
Cingilia. 8, 29, 13.
Cios, urbs. 31, 31, 4.
Ciprus lingua Sabinorum notat bonus. 1, 48, 4. 7.
Circa, Latina terminatione, pro *Circe*. 1, 49, 9.
Circa, adverbialiter et absolute. 1, 4, 6; 27, 15, 15. *sine*

Cenchreae. 32, 17, 3.

Cenomani. 5, 35, 1; 21, 55, 4.

Censennia. 9, 44, 16.

Censere et *Credere*. 21, 37, 5. *Censeo arcessas*. 36, 7, 17. *reddi*. 2, 5, 1. Censens aliquid dicitur facere, quod faciendum censet. Ita *notat*, qui notandum censet. 27, 25, 3. *Censurus* et *Sensurus*. 5, 20, 6.

Censor uterque quando ex plebe creatus? 8, 12, 16. invito collega civem notare non potuit. 40, 51, 1. Censores utrum civi jus suffragii adimere potuerint? 45, 15, 1. an post legem Aemiliam quolibet octodecim mensium, an vero quinquennii, spatio novi creati fuerint? 10, 47, 2. interdum ultra id spatium magistratum gesserunt. 29, 37, 5. agros publicos fruendos locant. 42, 19, 2. quando senatum legere inceperint? 39, 42, 6. quando senatu motorum nominibus notas subscripserint? 39, 42, 6. Censorum variae notae. 39, 42, 6. 7. sollemnis precatio. 40, 46, 9. Censoribus an competierit jus sternendarum viarum in urbe, et quando acceperint? 10, 23, 12. adtributa pecunia ad opera publica facienda. 40, 46, 16.

Cens. seu *Censor*, et *Cons.* seu *Consul*, commutantur. 34, 53, 6.

Censores coloniarum et municipiorum. 29, 37, 8.

Censurae jus auctum malunt patricii. 4, 24, 8.

Census a rege Servio institutus, secundum Livium et Dionysium. 1, 42, 5. pars officii consularis. 3, 20, 1. non tantum bonorum, sed et civium, agebatur. 24, 18, 6. multiplicatus erat coërcitio censoria. 4, 24, 7. *Census* et *Sensus*. 5, 21, 4. *Censui censendo legem dicere*. 43, 14, 5. *Censum equitum agere*. 29, 37, 8. Censum pro capite solvebant capite censi, reliqui ratione bonorum. 24, 18, 6. an Caesar unquam egerit. Epit. l. 115. Galliarum agere primus instituit Augustus. Epit. l. 134.

Centenius. 22, 8, 2.

Centho, Claudiorum cognomen. 22, 34, 1; 25, 2, 3; 31, 14, 3.

Centronis jugum. 21, 38, 7.

Centum quinquaginta, sive *CL*. et *Et* commutantur. 21, 22, 3; 33, 14, 6. Centenarii numeri nota *C*. et quingenarii *D*. commutantur. 21, 25, 10. et millenarii nota ↀ. 21, 25, 10; 33, 43, 9.

Centumalus, Fulviorum cognomen. 24, 43, 6; 25, 3, 3. an et Claudiorum. 31, 14, 3.

Centunculus. 7, 14, 7.

Centuria pars tribuum. 1, 43, 12. equitum. 1, 13, 8; 1, 36, 7. Centuriae vocantur et *tribus*. 10, 6, 7. non habuerunt nomen proprium. 26, 22, 2. et *Curiae*. Epit. l. 1. *Centurias explere*. 3, 64, 8; 37, 47, 7. an per *Centurias* intelligantur tribus? 26, 18, 9.

Centuriata comitia. 2, 35, 6. Centuriatis comitiis Patres ante inita suffragia auctores esse debebant. 8, 12, 15.

Centuriatim. 6, 20, 10.

Centuriatum convenire. 22, 38, 3.

Centurio princeps primus, est centurio primus militum principum. 25, 14, 7. *Centuriones equites*, equo militantes. 34, 13, 4. extra ordinem lecti a militibus. 3, 69, 8. primorum ordinum. 30, 40, 1.

Cephallenia. 37, 13, 11; 38, 28, 5.

Cephalus. 45, 26, 10. dux Acarnanum. 43, 18, 2.

Cera, mixtura picis et cerae, qua naves oblinuntur. 28, 45, 15.

Cerare, *Ceratura*. 28, 45, 15.

Ceratae naves. 28, 45, 15.

Ceraunii, qua parte Illyrici siti. 44, 30, 9.

Cercetius, mons. 32, 14, 7.

Cercina, insula. 22, 31, 2.
Cercurus. 23, 34, 4.
Cerdiciates. 32, 29, 7.
Cerdubellus. 28, 20, 11.
Cereo, antique pro *Creo*. 6, 14, 18.
Ceres etiam luna. 33, 25, 3. Cereris sacrum a lugentibus celebrari non potuit. 22, 56, 4.
Cerfenia. 9, 44, 16.
Cernere, animadvertere, judicare. 7, 14, 1. decernere. 37, 23, 5. *foenus*, *aes alienum*. 35, 7, 3. *certamen*. 7, 9, 7. *hereditatem*. 24, 25, 3; 40, 8, 17. *Cernit id sors*. 43, 12, 2.
Cerretanus, Aemiliorum cognomen. 8, 37, 1.
Cerrinius, nomen gentile; *Cerrinus*, praenomen. 23, 46, 12; 39, 13, 9.
Certamen, de seditione. 2, 53, 1. *animi*. 37, 10, 2. *pugnae*. 36, 19, 13; 37, 10, 2. et *Certatio*. 2, 57, 2. et *Proelium*. Epit. l. 98. et *Pugna*. 23, 26, 7. *Certaminis magni res*. 25, 41, 6.
Certare multam. 25, 3, 13. *sententiis*. 26, 32, 1. *verbis*. 10, 19, 5.
Certatio, de seditione. 2, 53, 1. et *Certamen*. 2, 57, 2.
Certe, duntaxat. 2, 1, 2. *Certe*, *si non*. 22, 54, 6. et *Per me*, ac *Per te*. 23, 47, 8.
Certima, urbs. 40, 47, 2.
Certis ab Hispanis vocabatur fluvius Baetis. 28, 22, 1.
Certus, firmus, fortis. 10, 35, 17. *Certus ac clarus*. 1, 18, 9. et *Rectus*. 40, 15, 2.
Certa et *Cetera*. 34, 36, 4. *Certum est*, sine τῷ mihi. 2, 45, 13. *habeo*. 36, 28, 4. *Certior status*. 24, 28, 8. *res*. 29, 6, 18.
Cervi, in re bellica qui qualesque. 44, 11, 4.
Cervix. 8, 7, 21. *in Cervicibus esse*. 4, 12, 6.
Cessare. 33, 41, 3. *a sacrilegiis*. 31, 12, 2. *Cessat tempus*, vel *homo per tempus*. 36, 5, 1. et *Cessit*. 6, 24, 11.
Cessim ire. 21, 59, 6.
Cestrosphendona. 42, 65, 9.
Cetera egregius. 1, 32, 1. *fides*, *fortuna*. 34, 34, 2. *teres*. 21, 8, 10. et *Certa*. 34, 36, 4.
Ceterum, alioqui, alias. 3, 40, 11. sed. 9, 21, 1; 9, 46, 1.
Ceu. 21, 46, 10.
Chaeronea, *Chaeronia*. 35, 46, 3.
Chalcioecus. 35, 36, 9.
Chalcis Aetoliae. 36, 11, 7. Corinthi. 36, 31, 6.
Chariclitus. 37, 23, 8.
Charops, *Charopus*. 32, 6, 1.
Chaus, amnis. 38, 14, 1.
Chelidoniae insulae. 33, 41, 6.
Chilo. Epit. l. 115.
Chiomara. 38, 24, 2.
Chium et *Cium*. 32, 33, 5. 16.
Cia, vel *Cea*, *Ceos*. 31, 15, 8.
Ciani. 31, 31, 4; 32, 21, 22; 33, 30, 4.
Cibarium. 26, 35, 3. Cibaria duplicia data. 24, 47, 11.
Cibo somnoque corpora curare. 3, 2, 10. *vinoque gravatus*. 1, 7, 5. *vinoque repletus*. 5, 44, 5.
Cibyra. 38, 14, 10.
Ciere pugnam. 2, 47, 1. *tumultum*. 28, 17, 16. et *Agere*. 28, 17, 16.
Cilicia et *Lycia*. 37, 17, 1. et *Sicilia*. Epit. l. 68.
Cilicium. 38, 7, 10.
Cilnii, Etrusci Arretini. 10, 3, 2.
Cilo. Epit. l. 115.
Cimbis, loci ignoti in Hispania nomen. 28, 37, 1.
Cimina silva. 9, 36, 1.
Cincinnatus. 3, 12, 8.
Cincius. 21, 38, 3; 27, 26, 3.
Cinctus. 27, 13, 9. *Gabinus*. 5, 46, 2; 8, 9, 9.
Cineas, non *Cyneas*. Epit. l. 13.
Cingere. *Cinctus gladio*. 40, 13, 2.
Cingilia. 8, 29, 13.
Cios, urbs. 31, 31, 4.
Ciprus lingua Sabinorum notat bonus. 1, 48, 4. 7.
Circa, Latina terminatione, pro *Circe*. 1, 49, 9.
Circa, adverbialiter et absolute. 1, 4, 6; 27, 15, 15. *sine*

Augurio experiri. 1, 36, 4.
Augustus quando natus? Ep. l. 126. quot annos natus primum consul creatus sit? Ep. l. 119. vivus a Livio et auctore Epitomarum *Divus* non vocatur. Ep. l. 137.
Augustus et *Angustus.* 5, 41, 2.
Augusta vestis. ib.
Avidus ad, in aliquid. 4, 54, 4.
Avilius. 27, 27, 8.
Avitum regnum. 38, 1, 9.
Avius saltus. 9, 31, 7. *Avium iter.* 10, 2, 9.
Aulidem convenerunt Graeci in Trojam profecturi. 45, 27, 9.
Aulius non *Aullius.* 27, 27, 8. et *Aelius.* 8, 37, 3; 9, 22, 8. et *Aemilius.* 8, 37, 1; 9, 15, 11. et *Aurelius.* 8, 37, 3.
Aulus, sive ejus nota A. intercipitur a vocis praecedentis littera finali. 33, 36, 5. sequentis littera initiali. 34, 54, 3. et *Aurelius.* Ep. l. 74.
Avocare, sevocare, avertere. 1, 6, 1. de illis, qui a sensu rerum adversarum animum avertunt. Ep. l. 69. *a bello.* 22, 33, 10. *ad aliquem.* 37, 9, 1. *ad bellum.* 4, 61, 3. *ad consultandum.* 2, 57, 2. *concionem ab aliquo.* 43, 16, 9. et *Advocare.* 1, 6, 1; 4, 61, 3; 8, 7, 14; 8, 23, 11; Ep. l. 69. *Avocatus.* 26, 13, 10.
Avolare ad equites. 3, 61, 7. *Romam.* 1, 57, 8.
Aura, favor popularis. 6, 11, 7. *libertatis.* 3, 37, 1. *Aurae* et *Aures.* 2, 64, 12.
Aurare. 40, 34, 5. *Auratus* et *Aeratus.* 38, 35, 5.
Aurelius et *Aulius.* 8, 37, 3. et *Aulus.* Ep. l. 74.
Aures et *Aurae.* 2, 64, 12.
Auriflammeum. 3, 69, 8.
Auringe, urbs Hispaniae. 24, 42, 5.
Aurum coronarium. 38, 14, 5. *vicesimarium.* 7, 16, 7. Auri et argenti quae analogia. 38, 11, 8.
Aurunci. 2, 16, 8. *Aurunci* cognomen unde Cominio. 2, 33, 9. *Aurunca*, Ausonum urbs. 8, 15, 3.
Auruncule jus. 36, 45, 9.
Aurusini, *Arusini campi.* 40, 38, 3.
Ausetani. 21, 23, 2; 21, 61, 8; 26, 17, 4.
Ausones. 8, 16, 1.
Auspicato creatur magistratus. 6, 41, 5.
Auspices nuptiarum. 42, 12, 3.
Auspicium et *Auxilium.* Epit. l. 24. et *Hospitium.* 21, 2, 5. *Auspicio*, quum auspicium capiebatur. 22, 42, 8. Auspicia Romae penes solos patricios. 4, 6, 2. an habuerint privati, cum imperio in provincias missi. 26, 41, 18; 28, 38, 1. *Auspiciis creatur magistratus.* 6, 41, 5.
Aut. 4, 25, 11. et *Ac.* 21, 53, 3. et *Ad.* 6, 5, 2; 39, 18, 8. et *An.* 5, 3, 7. et *Ante.* 10, 35, 19. et *At.* 2, 45, 5; 3, 56, 12. et *Atque.* 7, 39, 14. et *Autem.* 4, 42, 6. et *Haud.* 28, 2, 11. et *Ut.* 4, 12, 8. et *Sive* alterum alteri subjunguntur. 22, 49, 11.
Autem. 24, 47, 5. adhibetur in parenthesi. 7, 41, 8; 21, 5, 10; 28, 24, 4. transpositum post secundam vel ulteriorem vocem. 6, 17, 3. saepe perperam inseritur. 21, 40, 11. et *A.* 2, 27, 12. et *Ante.* 27, 35, 7. et *Aut.* 4, 42, 6.
Αὐτονομία et *Ἐλευθερία* differunt. 37, 54, 26.
Autronius Maximus. 2, 36, 1.
Avunculus, *Avunculus magnus*, et *Avunculus major* differunt. Epit. l. 117. *Avunculus* et *Avus.* 3, 45, 4.
Avus et *Avunculus.* 3, 45, 4. *Avorum* et *Duorum.* 6, 42, 5.
Auxiliaris, *Auxiliarius.* 21, 26, 5.
Auxiliatio. 2, 33, 1.
Auxiliator. 21, 48, 1; 21, 56, 1.
Auxilium est in Romanis. 31,

5, 6. *populo*. 2, 50, 11; 3, 46, 2. *Romanum*. 31, 5, 6. et *Auspicium*. Epit. l. 24. et *Consilium*. 2, 27, 2; 9, 21, 4. et *Exsilium*. 6, 7, 5; 36, 7, 15. *Auxilia*, pro auxilio. 5, 36, 2; 34, 31, 15. milites auxiliarii. 5, 5, 8; 38, 12, 3. *Faliscorum*. 4, 17, 11. Auxilia externa levium armorum Romani habuerunt. 22, 37, 7. etiam ante proelium ad Trasimenum. 24, 30, 13.

Auxilius, nomen proprium. 27, 27, 8.

Auximum. 41, 21, 12.

Axia, oppidum; an inde tribus Axiensis? 6, 5, 8.

Axilla, Serviliorum cognomen. 4, 46, 11.

Axur, *Anxur*. 4, 59, 4.

B.

B et R, litterae majusculae, commutantur. 22, 24, 1. et V. 2, 46, 2; 5, 24, 5; 8, 18, 11; 40, 50, 3.

b et h, in scriptura Longobardica commutantur. 38, 1, 6. et p. 37, 49, 2.

Bacchatus et *Pacatus*. 37, 49, 2.

Bacchis initiari. 39, 9, 4.

Bachium. 37, 21, 7.

Baebius non *Bebius*. 31, 6, 4. et *Fabius*. 21, 6, 8.

Baecula. Epit. l. 27; 27, 18, 1; 28, 13, 5.

Baetica. 28, 2, 15. et *Utica*. 28, 2, 15.

Bagrada, an etiam *Macra* dicta? 30, 25, 4.

Balari. 41, 6, 6.

Balbus, mons. 29, 31, 7.

Baliares. 21, 21, 12; Ep. l. 60. erant levis armaturae. 21, 55, 2; 22, 46, 1. optimi praesertim funditores. 38, 29, 5.

Balineum, balneum. 23, 18, 12.

Balista, mons. 39, 2, 7.

Ballistae. 21, 11, 7; 26, 6, 4.

Balnea aeque, ac *Balneae*. 23, 18, 12.

Bantia. 27, 25, 13.

Barba promittebatur in luctu, etiam quum barbam radere nondum receptum esset. 6, 16, 4.

Barbana. 44, 31, 10.

Barbari et alienigenae. 31, 29, 15.

Barbosthenes. 35, 27, 13; 35, 30, 9.

Barcinus potius, quam *Barchinus*. 21, 2, 4; 23, 12, 6. *Barcina factio*, *familia*. Ep. l. 23.

Bardaei. 27, 30, 13.

Bardo, urbs Hispaniae. 33, 21, 8.

Bargala, *Bargulum*. 29, 12, 13.

Bargusii. 21, 19, 7; 21, 23, 2.

Bargylia. 33, 18, 18; 34, 32, 5.

Bargylieticus. 37, 17, 3.

Barium. 40, 18, 8.

Basilica Porcia. 39, 44, 7.

Bastarnae. 40, 5, 10. originis Gallicae erant. 40, 57, 7; 43, 4, 1. vel Germanicae. 44, 26, 2. ubi habitarint. ib.

Bastetani, *Bastitani*. 37, 46, 7.

Bastius. Epit. l. 89.

Βάθος acici. 22, 45, 6.

Bato. 31, 28, 1.

Βεβαρηκὼς οἴνῳ, *ὕπνῳ*. 4, 37, 2.

Belbinates ager. 38, 34, 8.

Bellare. 40, 47, 3. et *Debellare*. Ep. l. 37. et *Pugnare*. 8, 2, 13. et *Rebellare*. 40, 38, 5.

Bellicosus et *Ferox*. 36, 17, 5.

Bellicum tempus. 6, 6, 14.

Belligerare et *Bellum gerere*. 22, 39, 9.

Belliones, populus. 36, 7, 19.

Bellonae aedes vicina villae publicae. 30, 21, 12.

Bellovesus. 5, 34, 4.

Bellum, de dissensionibus civilibus. 2, 16, 4; 42, 5, 10. pro proelio. 3, 61, 2; Ep. l. 52. differt a tumultu. 2, 26, 1. obponitur *latrocinio*. 21, 35, 2. *justum piumque*. 30, 31, 4. decernebatur a senatu, jubebatur a populo. 41, 1, 1. indicebatur die tricesimo post res repetitas et non redditas. 1, 22, 5. *in Italiam* Ep. l. 21. *Bellum et Arma*. 3, 69, 2; 9, 10, 5. et *Ferrum*. 22, 39, 14. et *Proelium*. 3, 61, 2. et *Vallum*. 8, 38, 2; 22, 60, 23. *Bel-*

lum gerere et *Belligerare*. 22, 39, 9. *Belli domique*. 1, 34, 12. *Bello domique*. 3, 43, 1; 9, 26, 21. *accepta vulnera*. 6, 20, 8. *Latino se devovere*, non *in Bello*. 10, 28, 15. Bella justa suscipere dedecori non est. 7, 30, 17. *Bella* et *Velle*. 35, 34, 3.
Bellutus, cognomen Siciniorum. 2, 33, 2.
Belo, oppidum Hispaniae. 35, 22, 6.
Bendis, Diana; *Bendidium*, ejus templum. 38, 41, 1.
Bene et feliciter rem gerere. 28, 9, 7. *facis*. 6, 18, 8. *factum*. 28, 25, 6. *habet*. 6, 35, 8. *juvantibus Diis* 21, 21, 6; 25, 38, 22. *rempublicam gerere*. 31, 48, 12. *vertat*. 34, 34, 2.
Benefacta opponuntur *Maleficiis*. 37, 1, 2.
Beneficia et *Maleficia* opponuntur. 37, 1, 2.
Benigne, largiter. 9, 32, 2. adjuvare, mittere. 7, 11, 1. *facere*. 4, 14, 5. *facere alicui*. 28, 39, 18. *polliceri*. 9, 30, 7.
Bergistani. 34, 16, 9.
Beroea. 26, 25, 4. *Beroeaeus*. 23, 39, 3; 40, 24, 7; 42, 58, 7.
Bestiae omnium gentium in circo exhibentur populo. 44, 9, 4. *Bestiae*, de elephantis. 33, 9, 7.
Betultus, Arvernorum rex. Epit. l. 61. utrum a Romanis in triumpho ductus? ib.
Beudos. 38, 15, 14.
Bevus. 31, 33, 6.
Bibere et *Videre*. 8, 18, 8.
Biduanus. 27, 24, 3.
Biduum tempus petere. [illegible], 24, 3. *Biduo* et pronomen *II* commutantur. 37, 4, 1.
Bifariam castra facere. 10, 21, 12.
Bigerra, urbs Hispaniae. 24, 41, 11.
Bilibra. 4, 15, 6.
Bimensis. 45, 15, 9.
Bina et *Bona*. 6, 36, 11.
Binarii et Quinarii numeri notae, II et V, commutantur. 37, 22, 4.
Bis centum et *Ducenti*. 22, 52, 4. *Bis consul fuerat*. 23, 30, 18. *Bis millies*. 38, 55, 12.
Bithys. 45, 42, 5.
Bitoetus. Epit. l. 102.
Bituitus, Arvernorum rex. Epit. l. 61.
Blaesus, non Blesus. 22, 31, 5.
Blanda, urbs Apuliae. 24, 20, 5.
Blattius. 26, 38, 5.
Blosia, gens Campana. 23, 7, 8; 27, 3, 4.
Bocchar. 29, 30, 1; 29, 32, 1.
Boeae. 35, 27, 2.
Boeba. 27, 32, 11.
Boebe, palus Macedoniae; *Boebilis*, Thessaliae. 31, 41, 4.
Boeotarchae. 33, 2, 6; 33, 27, 8.
Boeotus, vel *Boeotius*. 33, 1, 1; 44, 43, 6.
Boji. 5, 35, 2.
Bojorix. 34, 46, 4; Epit. l. 67.
Bolae potius, quam *Bola*, Livius format. 9, 44, 14.
Bolani. 4, 49, 3.
Bomilcar et *Hamilcar*. 21, 27, 2.
Bonus, peritus, praestans. 4, 2, 2. *bello*. 7, 9, 8; 38, 15, 9. *Boni et fideles socii*. 22, 37, 4; 22, 60, 20. *Bonorum optimus*. 29, 14, 8. *Bona venia*. 7, 41, 3. *Bona cum pace*. 28, 37, 3. *Bonum causae*. 3, 72, 7. *Bonum, faustum, felix*, vel *felixque*. 8, 25, 10. *publicum*. 2, 1, 3. *Bono esse*. 7, 12, 4. Bona naturae fortunaeque. 3, 12, 6. *Bona* et *Bina*. 6, 36, 11.
Bora, mons. 45, 29, 9.
Bovarium forum, pro *Boarium*. 35, 40, 8.
Bos auratus. Ep. l. 4; 4, 16, 2. Bovis locuti prodigium. 3, 10, 6; 41, 13, 2. Boum pestilentia. 41, 21, 4. *Bubus*. 7, 26, 10; 22, 10, 7.
Bottiaeus. 23, 39, 3; 26, 25, 4.
Bovianum saepius captum. 9, 44, 14.
Bovillus. 22, 9, 10; 22, 10, 3.
Bracari. 40, 50, 6.
Brachia, munitiones procurrentes. 22, 52, 1.

Brachylla. 33, 27, 8.
Brancus. 21, 31, 6.
Brennus. 38, 16, 1.
Brevis, enchiridium. 39, 47, 5.
Breve, pro *brevi*. 26, 41, 24.
Breviter et *Leviter*. 21, 28, 9.
Briniates, Ligures. 39, 2, 9.
Bruma, media hiems. 35, 49, 6.
Brundisium. 42, 17, 2; 45, 41, 3. quando colonia deducta. Epit. l. 19.
Bruttii potius, quam *Brutii*. Epit. l. 12. quo anno, tempore belli Hannibalici, a Romanis defecerint. 22, 61, 11. latrocinio aptiores, quam justo bello. 29, 6, 2. D. Brutus a quo interfectus. Epit. l. 120. Bruti, primi consulis Romani, mater Tarquinii Superbi soror, an amita. 1, 56, 7.
Bryanium. 31, 39, 5.
Bubulcus, Juniorum cognomen. 27, 6, 8.
Buccula. 44, 34, 8.
Bucina, vel *Buccina*. 7, 35, 1.
Bullini, Illyrici populus. 44, 30, 11.
Burnium, oppidum. 44, 30, 9.
Busa, mulieris nomen. 22, 52, 7.
Busta Gallica. 5, 48, 3.
Butrotus. 29, 7, 3.
Buxentum. 34, 42, 6; 34, 45, 2.
Bylozor. 44, 26, 8.
Byllinus ager. 36, 7, 19; 44, 30, 11.
Byrsa. 34, 62, 12.

C.

C et *E*, literae majusculae, commutantur. 2, 12, 7; 2, 64, 7. et G. 6, 25, 6. et Qu. 9, 2, 15. et S, ob similitudinem soni. 3, 23, 3. et T. 3, 19, 8; 5, 27, 5; 6, 2, 11; 6, 35, 2.
c, in scriptura Longobardica, et *e* commutantur. 39, 35, 8. et *ē*, sive *est*. 8, 23, 17.
C, nota praenominis *Cajus*, et *Consul*. 28, 16, 14. et *Cum*. 4, 52, 4. et *K*, nota praenominis *Kaeso*. 2, 43, 1; 4, 54, 3. intercipitur a prima litera vocis sequentis. 24, 17, 3.
Cacophoniam ob earumdem syllabarum repetitionem non semper superstitiose vitavit Livius. 7, 31, 8.
Caddusii. 35, 48, 5.
Cadere acie, *in acie*. 9, 32, 12. et *Cedere*. 6, 13, 3. *Cadit aliquid adversi*. 22, 40, 3. *ventus*. 26, 39, 8; 29, 27, 12. *cadunt animi*, *animis*. 1, 11, 3. *Cecidit* et *Occidit*. 1, 7, 1. Ep. l. 23; 36, 36, 6.
Cadens et *Candens*. 21, 1, 12.
Caecare. 44, 6, 17.
Caecilius Bassus. Epit. l. 114.
Caecilius Metellus, qui post pugnam Cannensem Italiam deserere voluit, quo fuerit praenomine. 22, 53, 5. et *Coelius*. Epit. l. 111.
Caecultare. 27, 3, 8.
Caecus ictus. 34, 14, 11. *ruit*. 4, 35, 8; 9, 5, 7. *caeca fovea*. ib.
Caedere. *Caesus* et *Occisus*. Epit. l. 31.
Caedes et *Proelium* opponuntur. 5, 45, 3. et *Clades*. 4, 10, 5. et *Sedes*. 9, 23, 1. *Caedis*, pro *Caedes*. 5, 45, 3. *Caedem facere*. 27, 18, 19. *Caedes*, numero plurali. 44, 42, 3. *Caedes*, *incendia facere*. 2, 64, 3; 27, 18, 19.
Caedicius. 2, 52, 6; 5, 32, 6; 5, 45, 7; 10, 40, 7.
Caelimontanus, an *Coelimontanus*? 3, 45, 2.
Caelius, an *Coelius*? 43, 21, 1.
Caeni. 38, 40, 7.
Caepio, non *Cepio*. 25, 2, 2.
Caere. 22, 36, 7. et *Agyllae*, an eadem urbs? 21, 62, 5. cultus religionis ibi eximius erat. ib.
Caeretem agrum. 4, 61, 11. *Caeretes*, vel *Caerites*. 5, 16, 5; 22, 1, 10. *in Caeritum tabulas referre*. 21, 62, 5; 24, 18, 6. et *Tribu movere* differunt. 4, 24, 7.
Caerimoniae, unde dicantur? 21, 62, 5.

Caesaris cognomen cui primo inditum. 27, 21, 5.
Caesetius. Epit. l. 116.
Caesim. 7, 10, 9.
Caesonia, gens. Epit. l. 56.
Caesulla, forte Corneliorum cognomen. 25, 5, 4.
Caetratus. 31, 21, 12; 33, 26, 11. et *Cretatus*. 35. 27, 4.
Caetrati, peltastae. 44, 40, 1.
Cajus, praenomen non adhibent Decii. 42, 35, 7. et *Claudius*. 5, 26, 2; 26, 17, 1. et *Cnaeus*. 7, 3, 3. et *Cornelius*. 5, 51, 3. et *Consul*. 22, 14, 13.
Cajus, mons. 40, 50, 2.
Calagurris. 39, 21, 8.
Calasia. 9, 2, 1.
Calatia. 27, 3, 7. deficit ad Poenos. 26, 16, 5.
Calavia, gens apud Campanos. 9, 26, 7; 23, 2, 2. apud Samnites. [?]
Calbis, fluvius. 38, 14, 2.
ad Calculos vocare. 5, 4, 7.
Calenus ager. 10, 20, 3.
Calere. 35, 26, 10.
Calidus et *Callidus*. 35, 32, 13. *Calida consilia*. ib.
Callaecus, *Callaïcus*, *Gallaecus*. Epit. l. 56.
Callicinus. 42, 58, 5.
Callicrates. 42, 13, 7; 45, 31, 10.
Callicritus. 42, 13, 7.
Callicula, mons. 22, 15, 3; 22, 16, 5.
Callidromon. 36, 15, 10; 36, 16, 11.
Callifae. 8, 25, 4.
Callipolis, urbs. 31, 16, 6; 36, 30, 4.
Callis invia. 22, 15, 10. *Calles* et *Saltus* junguntur. 22, 14, 8. *Calles ignoti*. 31, 42, 8. et *Colles*. ib.
Callithera. 32, 13, 11.
Callium, urbs Aetoliae. 36, 30, 4.
Calor, fluvius. 9, 2, 1; 24, 14, 2; 25, 17, 1.
Calpurnius Flamma. Epit. l. 17; 22, 60, 11.
Calvinus, Veturiorum cognomen. 41, 21. 9.
Calumniam jurare. 33, 47, 5.
Calumniari barbare, pro actionem intendere. 9, 46, 4.
Calussa, an Corneliorum cognomen. 25, 5, 4.
Calycadnus. 38, 38, 9.
Calydon Aetoliae. 36, 11, 7.
Camars olim dicta, quae postea *Clusium*. 10, 25, 11.
Camelus. 41, 1, 8.
Camertes. 28, 45, 20.
Camillus quoties tribunus militum cons. pot. fuerit? 5, 3, 2. quamdiu dictaturam gesserit? 6, 1, 4. ejus mulcta quanta fuerit? 5, 32, 9. ejus stemma. 8, 13, 1. Ardeae, non Vejis, exsulavit. 22, 3, 10.
Campani, incolae Capuae. 8, 14, 10; 27, 3, 1. luxuria et superbia infames. 7, 31, 6; 23, 4, 6. iis civitas Romana datur. 8, 14, 10. sed sine suffragio. ib. eorum poena, quam, quum post defectionem ad Poenos in potestatem Romanorum redacti essent, passi sunt. 26, 16, 6. eorum ager fruendus locatur a censoribus. 42, 19, 2.
Campaniae fertilitas et amoenitas. 7, 38, 7.
Campania Falernusque ager. 10, 20, 1.
Campus, simpliciter de Campo Martio. 3, 27, 3; 35, 10, 12. *Martius* dictus ante reges ejectos. 1, 44, 1. *Campo toto dispersus*. 29, 32, 7.
Campus Diomedis. 25, 12, 7. magni in Africa. 30, 8, 3.
Canae, promontorium. 36, 45, 8; 37, 9, 6.
Canastrum, *Canastraeum*, promontorium. 31, 45, 15; 44, 10, 3.
Candela. 40, 29, 6.
Candens et *Cadens*. 22, 1, 12.
Candidatus consulatus. Epit. l. 69. *consularis*. Epit. l. 107.
Canere. 6, 35, 9. *receptui*, *receptum*. 34, 39, 13. *Canens* et *Cavens*. 9, 9, 11.
Canna, amnis. 25, 12, 5.
Cannae. 22, 44, 1. ex oppido in vicum decrevit. 9, 20, 4. Can-

nensis et Alliensis cladis comparatio. 22, 50, 2. exercitus reliquiis quis praefuerit. 23, 25, 7. Cannensi proelio quot ex Romano exercitu interfecti? 22, 49, 15. *Cannenses milites, legiones*. 9, 12, 9.
Cannicius, fugitivorum dux. Ep. l. 97.
Canor incertus. 4, 37, 9.
Cantans et *Contans*, vel *Cunctans*. 10, 29, 8. Cantantes ac tripudiantes quidam populi proelium ineunt. 10, 26, 11.
Cantherius, equus castratus, *Cantherium*, adminiculum vitium. 23, 47, 6.
Cantiones et *Veneficia* junguntur. Epit. l. 8.
Canusium non *Cannusium*. 22, 50, 4.
Capenas bellum. 8, 1, 3. *Capenates*. 26, 11, 9.
Capere, continere. 9, 9, 14. *arma*. 3, 66, 3; 6, 12, 7. *caussam*. 39, 23, 5. *ex hoste*. Epit. l. 20. *flaminem*. 27, 8, 5. *gaudium animo*. 22, 51, 3. *in fidem*. 26, 24, 2. *inpetum*. 2, 65, 5; 22, 5, 6. *locum*, vel *locum castris*. 6, 28, 5; 37, 18, 2. *magistratum alicui*. 7, 1, 2. *tempus*. 3, 9, 7. et *diripere urbem*. 23, 1, 1. et *Capessere*. 9, 43, 13. et *Carpere*. 6, 32, 11. et *Cupere*, Praef. 10; 4, 46, 8; 10, 35, 4. et *Facere*. 22, 5, 6; 82, 18, 8. et *Rapere*. 3, 70, 10; 6, 23, 5. *Capit aliquem metus, timor, pavor, admiratio*. 23, 14, 8. *animos oblivio*. 27, 13, 3. *Captus* repetitur eadem periodo. 9, 44, 13. *animus*, vel *animo*. 8, 13, 12. *membris, parte membrorum*. 41, 16, 3. *oculis*, pro caecus; an etiam, qui oculis non bene utitur. 22, 2, 11. *proelio, in proelio*. 22, 49, 18. et *Aptus*. 30, 11, 4. et *Captatus*. 26, 12, 15. *Captae* res, *Captivi* homines. 6, 22, 4. *Capto tempore*. 35, 19, 2. *Capta ac direpta castra*. 2, 35, 4; 4, 47, 4; 9, 40, 14. et *Capita*. 5, 27, 7. et *Coepta*. 6, 27, 4.
Capessere. 9, 40, 12. *pugnam*. 10, 5, 4. et *Capere*. 9, 43, 13.
Capilli, de omni genere pilorum. 32, 1, 10.
Capis, vas pontificale. 10, 7, 10.
Capital. 24, 37, 9.
Capitolini quinam? 5, 50, 4. Capitolini cognomen an Manlii habuerint ante defensum a M. Manlio Capitolium adversus Gallos? 5, 31, 2. Capitolini ludi editi a vicinis, non vicanis. 5, 50, 4.
Capitolium votum Jovi, Junoni, Minervae. 3, 17, 3. habitabatur a civibus. 3, 15, 7. sex, an septem mensibus obsessum a Gallis. 5, 48, 7. ejus pars dicebatur *Arx*. 5, 47, 1; 6, 19, 1. Capitolium cur adierint magistratus in initio honoris. 40, 46, 15.
Caprae immolantur Apollini. 25, 12, 13.
Caprae palus. 1, 16, 1.
Caprificus. 32, 1, 10.
Captare aurum. 3, 37, 1. *tempus*. 4, 36, 3; 35, 19, 2. *Captatus* et *Captus*. 26, 12, 15. *Captata occasio*. 38, 44, 3.
Captivi homines, *Captae* res. 6, 22, 4. Captivi non censentur Romani. 22, 60, 8. Captivi duodevicenis denariis redemti. 21, 41, 6. Captivos per paria compositos dimicare cogebant Carthaginienses. 21, 42, 1. *Captivum pecus*. 21, 33, 11.
Capua quando Etruscis erepta a Samnitibus. 7, 38, 5. quando in praefecturam redacta. 9, 20, 5. *Latiumque multati*. 8, 11, 12.
Capuanus. 7, 30, 21.
Caput abscisum contumeliae caussa circumlatum. 4, 19, 5. *alicujus sacrum sancire*. 3, 55, 8. *Italiae omni*. 3, 46, 2; 8, 4, 5; 23, 10, 2. *jocinoris*. 30, 2, 13. *patrimonii*. 6, 14, 10.

capite censi. 24, 18, 6. *obvoluto se praecipitare.* 4, 12, 11.
Capita simpliciter memorantur in censu. 10, 47, 2. *Etruriae*, urbes primariae. 10, 37, 4. *libera.* 29, 29, 3. et *Captu.* 5, 27, 7.
Capys, *Capyis.* 1, 3, 8.
Carales. 23, 40, 2.
Caralitis, palus. 38, 15, 2.
Carcer lautumiarum. 32, 26, 17.
Carceres in circo. 8, 20, 2; 41, 27, 6.
Cardo, urbs Hispaniae. 33, 21, 8.
Caria, urbs et regio. 37, 56, 3.
Carinae. 39, 44, 7.
Caristum. 32, 29, 7.
Caritas. 5, 42, 8. *Hieronis*, pro Hierone caro. 24, 5, 1.
Carius et *Acrius.* 3, 11, 9.
Carmen, quaelibet formula. 1, 26, 6; 39, 18, 3. *Carmen* et *Carmina Sibyllae*, ut differant. 10, 8, 2. et *Crimen.* 1, 26, 6. *Carmina* et *Veneficia* junguntur. Epit. lib. 8. *militaria* in triumphis. 10, 30, 9.
Carmentis saxum, *aedes.* 5, 47, 2.
Carnus. 43, 1, 2.
Carpeja urbs. 21, 5, 4.
Carpenta et *Esseda* diversa vehiculorum genera. 10, 28, 9. de Carpentorum et lecticarum usu. 34, 7, 6.
Carpere, in partes dividere. 26, 38, 2. *vires.* 3, 5, 1. et *Capere.* 6, 32, 11.
Carpesii. 23, 26, 6.
Carpetani, populus Hispaniae. 21, 5, 7.
Carptim. 22, 16, 2.
Carrorum an in proelio usus fuerit. 10, 28, 9.
Carseoli, colonia deducta. Epit. l. 10; 10, 3, 2.
Carteja urbs. 21, 5, 4; 38, 30, 3.
Carthaginiensis. vide *Karthaginiensis.*
Carventana arx. 4, 53, 3.
Carus, Aebutiorum cognomen. 42, 4, 4.
Caryae in Laconica, et in Arcadia. 34, 26, 9; 35, 27, 13.
Carystus. 42, 7, 3.
Casis ignem injicere. 25, 39, 3; 30, 5, 7.
Cassandrea, *Cassandria.* 28, 8, 14; 43, 23, 7.
Cassatus et *Quassatus.* 21, 40, 9.
Casse. 24, 26, 10.
Cassius domi a patre, an publico judicio, damnatus? 2, 41, 10.
Castellani, Hispaniae populus. 27, 20, 3.
Castellatim. 7, 36, 10.
Castellum. 21, 33, 11. *Castella vicique.* 9, 38, 1.
Castigatio regis. 31, 46, 11.
Castrum, colonia quando deducta. Epit. l. 11.
Castrum Album, *Castrum Altum* in Hispania. 24, 41, 3. *Castra* ad ostium Vulturni evasit in oppidum. 32, 7, 3. *Claudiana.* 23, 31, 5; 25, 22, 7. *Corneliana.* 29, 35, 13. *hiberna.* 29, 35, 13; 34, 13, 2. *hostium.* 34, 15, 2. *Pyrrhi.* 32, 13, 2. et *Claustra.* 9, 3, 9.
Castulonensis saltus. 22, 20, 12; 26, 20, 6.
Castum Cereris. 22, 56, 4.
Casus et *Caussa.* 37, 17, 7; 38, 53, 10. *Casum miserari.* 37, 17, 7. *Casûs ludibrium edit fortuna*, pro casum ludicrum. 30, 30, 5. Casuum eorumdem iteratio. 2, 23, 5.
Catana. 27, 8, 19.
Cataphracti equites. 35, 48, 3; 37, 42, 7.
de Catasta servus. 28, 21, 2.
Catelli inter dona militaria. 39, 31, 18.
Catenas injicere. 24, 31, 4. *Catenis tradere.* 24, 45, 9.
Catillus, deminutivum *Catinae.* 39, 31, 18; 39, 50, 3.
Catius, gens Romanorum. 27, 6, 19; 27, 43, 12; 28, 45, 12.
Catmelus. 41, 1, 8.
Cato, cognomen Hostiliorum. 27, 35, 1; 31, 4, 3. *Cato Marcus* et *Cajus* commutantur. Epit. l. 105.

Cato Porcius an fuerit pauper? Epit. lib. 48. origines scripsit post consulatum. 34, 5, 7. hos libros vocavit Annales. Epit. l. 49. quo anno aetatis mortuus sit. 39, 40, 12.
Cato Uticensis quot annos natus obierit. Epit. l. 114.
Caudinus, Corneliorum cognomen. 26, 48, 9; 27, 21, 9. unde inditum. 9, 15, 9.
Caudinus Samnis. 24, 20, 4. *Caudinae legiones*. 9, 12, 9; 9, 15, 7.
Caudium. 9, 2, 1.
Cavens et *Canens*. 9, 9, 11. *Caveri*. 36, 31, 9.
Cavii, populus Illyrici. 44, 30, 9.
Caulon Caulonia. 27, 12, 6; 27, 15, 8.
Caunus, Caunius, Caunaeus. 33, 20, 12.
Caussa. 22, 8, 3. pro ejus bonitate, aequitate. 36, 27, 6. saepe omittitur. 3, 56, 4; 8, 15, 3; 31, 12, 4. perperam a librariis additur. 1, 8, 5; 9, 30, 8. *bello*. 3, 46, 2. *digna Gythium*. 35, 12, 8. *Caussa, Caussae est morbus*. 38, 52, 3. *Caussa libertatis*, libertas. 39, 24, 9. *mortis alicui esse*. 4, 17, 3. *renovando*. 10, 9, 4. Caussae adscribitur, quod facit res, cujus caussa est. 5, 39, 4. *per caussam*. 2, 32, 1. *Caussa honoris ejus*. 8, 14, 10. *Caussa* et *Casus*. 37, 17, 7; 38, 53, 10. et *Cum*. 4, 44, 10. et *Cura*, 3, 64, 8; 9, 29, 1. et *Ergo*. 22, 38, 4. et *Gratia*. 8, 29, 9; 36, 10, 14. *Cā*, sive *Caussa*, et *Ea*. 38, 58, 11. et *Tā*, sive *Tam*. 8, 14, 1. *Cam*, sive *Caussam*, et *Tam*, sive *Tamen*. 4, 51, 13.
Caussales particulae, *Quod*, *Quia*, et similes, omittuntur. 1, 40, 4; 42, 64, 4. pariter *Nam*. 10, 17, 10; 34, 33, 8.
Caussari. 2, 32, 1.
Caussarii. 6, 6, 14.
Cautus homo. 25, 38, 14. et *Tantus*. 2, 37, 3.
Cavus, vel *Cava*, vel *Cavum*, pro foramine. 24, 34, 9. *Cava vallis*. 7, 34, 1.
Cea, *Ceos*, vel *Cia*. 31, 15, 8.
Cedere, prospere cedere. 2, 44, 1. *adpellationi*. 3, 34, 8. *alicui aliqua re*. 24, 6, 8. *aqua*. 30, 38, 11. *ex loco*. 3, 63, 1. *memoria*. 2, 33, 9. *nocti*. 3, 60, 7. *possessioni*. 3, 45, 2. *praedae*, *in praedam*. 6, 14, 12. *proelio*, *ex proelio*. 34, 47, 5. *prospere*. 37, 52, 3. *pugna*, *pugnae*. 2, 10, 5. *vindiciis*. 3, 45, 11. et *Cadere*. 6, 13, 3. et *Credere*. 3, 21, 3. et *Sedere*. 21, 40, 2. et *Tendere*. 21, 33, 5. *Cessit* et *Cessat*. 21, 11, 5. et *Gessit*. 37, 52, 3.
Celaenae. 38, 13, 5.
Celare aliquid. 44, 35, 3. *terra*, *terrae*. 5, 51, 9. et *Celerare*. 3, 45, 6. *Celo de hac re*, *Celor de hac re*. 9, 23, 8.
Celebrare seria. 1, 4, 9. *Celebratus gloriae ingentis*. 29, 26, 5.
Celelates. 31, 11, 2; 32, 29, 7.
Celer opponitur *Tuto*. 9, 32, 3; 22, 38, 13.
Celerare et *Celare*. 3, 45, 6.
Celeres, Romuli satellites, unde dicti. 1, 15, 8.
Celes, certus in Circensibus cursus. 41, 27, 6.
Cella Jovis Capitolini, Apollinis Palatini. 5, 50, 6; 26, 19, 5.
Celoces. 21, 17, 3.
Celsus, de animo et corpore. 30, 32, 11.
Celtiber exercitus. 28, 2, 4. Celtiberi utrum pertinuerint ad Hispaniam ulteriorem, an ad citeriorem. Epit. lib. 33; 39, 21, 6. transeunt per inpeditiora. 21, 57, 5. *Celtiberûm*, pro *Celtiberorum*. 30, 8, 8. *Celtiberum bellum*. 22, 22, 4.
Celtica, *Celticum*. 5, 34, 1.
Cenaeum. 36, 20, 5.

Cenchreae. 32, 17, 3.

Cenomani. 5, 35, 1; 21, 55, 4.

Censennia. 9, 44, 16.

Censere et *Credere.* 21, 37, 5. *Censeo arcessas.* 36, 7, 17. *redi.* 2, 5, 1. Censens aliquid dicitur facere, quod faciendum censet. Ita *notat*, qui notandum censet. 27, 25, 3. *Censurus* et *Sensurus.* 5, 20, 6.

Censor uterque quando ex plebe creatus? 8, 12, 16. invito collega civem notare non potuit. 40, 51, 1. Censores utrum civi jus suffragii adimere potuerint? 45, 15, 1. an post legem Aemiliam quolibet octodecim mensium, an vero quinquennii, spatio novi creati fuerint? 10, 47, 2. interdum ultra id spatium magistratum gesserunt. 29, 37, 5. agros publicos fruendos locant. 42, 19, 2. quando senatum legere inceperint? 39, 42, 6. quando senatu motorum nominibus notas subscripserint? 39, 42, 6. Censorum variae notae. 39, 42, 6. 7. sollemnis precatio. 40, 46, 9. Censoribus an competierit jus sternendarum viarum in urbe, et quando acceperint? 10, 23, 12. adtributa pecunia ad opera publica facienda. 40, 46, 16.

Cens. seu *Censor*, et *Cons.* seu *Consul*, commutantur. 34, 53, 6.

Censores coloniarum et municipiorum. 29, 37, 8.

Censurae jus auctum malunt patricii. 4, 24, 8.

Census a rege Servio institutus, secundum Livium et Dionysium. 1, 42, 5. pars officii consularis. 3, 20, 1. non tantum bonorum, sed et civium, agebatur. 24, 18, 6. multiplicatus erat coërcitio censoria. 4, 24, 7. *Census* et *Sensus.* 5, 21, 4. *Censui censendo legem dicere.* 43, 14, 5. *Censum equitum agere.* 29, 37, 8. Censum pro capite solvebant capite censi, reliqui ratione bonorum. 24, 18, 6. an Caesar unquam egerit. Epit. l. 115. Galliarum agere primus instituit Augustus. Epit. l. 134.

Centenius. 22, 8, 2.

Centho, Claudiorum cognomen. 22, 34, 1; 25, 2, 3; 31, 14, 3.

Centronis jugum. 21, 38, 7.

Centum quinquaginta, sive *CL.* et *Et* commutantur. 21, 22, 3; 33, 14, 6. Centenarii numeri nota *C.* et quingenarii *D.* commutantur. 21, 25, 10. et millenarii nota ↀ. 21, 25, 10; 33, 43, 9.

Centumalus, Fulviorum cognomen. 24, 43, 6; 25, 3, 3. an et Claudiorum. 31, 14, 3.

Centunculus. 7, 14, 7.

Centuria pars tribuum. 1, 43, 12. equitum. 1, 13, 8; 1, 36, 7. Centuriae vocantur et *tribus.* 10, 6, 7. non habuerunt nomen proprium. 26, 22, 2. et *Curiae.* Epit. l. 1. *Centurias explere.* 3, 64, 8; 37, 47, 7. an per *Centurias* intelligantur tribus? 26, 18, 9.

Centuriata comitia. 2, 35, 6. Centuriatis comitiis Patres ante inita suffragia auctores esse debebant. 8, 12, 15.

Centuriatim. 6, 20, 10.

Centuriatum convenire. 22, 38, 3.

Centurio princeps primus, est centurio primus militum principum. 25, 14, 7. *Centuriones equites*, equo militantes. 34, 13, 4. extra ordinem lecti a militibus. 3, 69, 8. primorum ordinum. 30, 40, 1.

Cephallenia. 37, 13, 11; 38, 28, 5.

Cephalus. 45, 26, 10. dux Acarnanum. 43, 18, 2.

Cera, mixtura picis et cerae, qua naves oblinuntur. 28, 45, 15.

Cerare, *Ceratura.* 28, 45, 15.

Ceratae naves. 28, 45, 15.

Ceraunii, qua parte Illyrici siti. 44, 30, 9.

Cercetius, mons. 32, 14, 7.

Cercina, insula. 22, 31, 2.
Cercurus. 23, 34, 4.
Cerdiciates. 32, 29, 7.
Cerdubellus. 28, 20, 11.
Cereo, antique pro *Creo*. 6, 14, 13.
Ceres etiam luna. 33, 25, 3. Cereris sacrum a lugentibus celebrari non potuit. 22, 56, 4.
Cerfenia. 9, 44, 16.
Cernere, animadvertere, judicare. 7, 14, 1. decernere. 37, 13, 5. *foenus*, *aes alienum*. 35, 7, 3. *certamen*. 7, 9, 7. *hereditatem*. 24, 25, 3; 40, 8, 17. *Cernit id sors*. 43, 12, 2.
Cerretanus, Aemiliorum cognomen. 8, 37, 1.
Cerrinius, nomen gentile; *Cerrinus*, praenomen. 23, 46, 12; 39, 13, 9.
Certamen, de seditione. 2, 53, 1. *animi*. 37, 10, 2. *pugnae*. 36, 19, 13; 37, 10, 2. et *Certatio*. 2, 57, 2. et *Proelium*. Epit. l. 98. et *Pugna*. 23, 26, 7. *Certaminis magni res*. 25, 41, 6.
Certare multam. 25, 3, 13. *sententiis*. 26, 32, 1. *verbis*. 10, 19, 5.
Certatio, de seditione. 2, 53, 1. et *Certamen*. 2, 57, 2.
Certe, duntaxat. 2, 1, 2. *Certe, si non*. 22, 54, 6. et *Per me*, ac *Per te*. 23, 47, 8.
Certima, urbs. 40, 47, 2.
Certis ab Hispanis vocabatur fluvius Baetis. 28, 22, 1.
Certus, firmus, fortis. 10, 35, 17. *Certus ac clarus*. 1, 18, 9. et *Rectus*. 40, 15, 2.
Certa et *Cetera*. 34, 36, 4. *Certum est*, sine τῷ mihi. 2, 45, 13. *habeo*. 36, 28, 4. *Certior status*. 24, 28, 8. *res*. 29, 6, 13.
Cervi, in re bellica qui qualesque. 44, 11, 4.
Cervix. 8, 7, 21. *in Cervicibus esse*. 4, 12, 6.
Cessare. 33, 41, 3. *a* *sacrilegiis. 31, 12, 2. *Cessat tempus*, vel *homo per tempus*. 36, 5, 2. et *Cessit*. 6, 24, 11.
Cessim ire. 21, 59, 6.
Cestrosphendona. 42, 65, 9.
Cetera egregius. 1, 32, 1. *fides*, *fortuna*. 34, 34, 2. *teres*. 21, 8, 10. et *Certa*. 34, 36, 4.
Ceterum, alioqui, alias. 3, 40, 11. sed. 9, 21, 1; 9, 46, 1.
Ceu. 21, 46, 10.
Chaeronea, *Chaeronia*. 35, 46, 3.
Chalcioecus. 35, 36, 9.
Chalcis Aetoliae. 36, 11, 7. Corinthi. 36, 31, 6.
Chariclitus. 37, 23, 8.
Charops, *Charopus*. 32, 6, 1.
Chaus, amnis. 38, 14, 1.
Chelidoniae insulae. 33, 41, 6.
Chilo. Epit. l. 115.
Chiomara. 38, 24, 2.
Chium et *Cium*. 32, 33, 5. 16.
Cia, vel *Cea*, *Ceos*. 31, 15, 8.
Ciani. 31, 31, 4; 32, 21, 22; 33, 30, 4.
Cibarium. 26, 35, 3. Cibaria duplicia data. 24, 47, 11.
Cibo somnoque corpora curare. 3, 2, 10. *vinoque gravatus*. 1, 7, 5. *vinoque repletus*. 5, 44, 5.
Cibyra. 38, 14, 10.
Ciere pugnam. 2, 47, 1. *tumultum*. 28, 17, 16. et *Agere*. 28, 17, 16.
Cilicia et *Lycia*. 37, 17, 1. et *Sicilia*. Epit. l. 68.
Cilicium. 38, 7, 10.
Cilnii, Etrusci Arretini. 10, 3, 2.
Cilo. Epit. l. 115.
Cimbis, loci ignoti in Hispania nomen. 28, 37, 1.
Cimina silva. 9, 36, 1.
Cincinnatus. 3, 12, 8.
Cincius. 21, 38, 3; 27, 26, 3.
Cinctus. 27, 13, 9. *Gabinus*. 5, 46, 2; 8, 9, 9.
Cineas, non *Cyneas*. Epit. l. 13.
Cingere. *Cinctus gladio*. 40, 13, 2.
Cingilia. 8, 29, 13.
Cios, urbs. 31, 31, 4.
Ciprus lingua Sabinorum notat bonus. 1, 48, 4. 7.
Circa, Latina terminatione, pro *Circe*. 1, 49, 9.
Circa, adverbialiter et absolute. 1, 4, 6; 27, 15, 15. *sine*

casu. 1, 4, 8; 1, 17, 4; 9, 2, 7; 22, 47, 8. de loco. 4, 12, 9. a librariis male omissum. 21, 46, 3. *Circa esse*, *Circa aliquem esse*. 1, 41, 1; 9, 22, 7; 21, 49, 7; 26, 49, 13; 36, 14, 12. *Circa esse* dicuntur, quae sunt juxta, prope, sive a fronte, sive a tergo, sive a latere. 21, 43, 4. *quod Circa est*. 1, 38, 1. *Circa urbem*. 21, 62, 1. et Citra. 21, 48, 6. et *Contra*. 37, 15, 7.

Circejenses. 6, 12, 6; 6, 13, 8; 8, 3, 9.

Circeji. 2, 39, 2; 32, 26, 7.

Circuire, *Circumire*. 3, 6, 9; 3, 47, 2; 7, 34, 15; 26, 29, 3.

Circuli conviviaque. 34, 61, 5.

Circumagere classem, *naves*. 10, 2, 5. *se ad clamores*. 4, 28, 2. *Circumagi*. 44, 34, 4. *Circumactum tempus*. 9, 32, 4.

Circumarare. 2, 10, 12.

Circumcolere. 5, 33, 10.

Circumdare exercitum castris. 30, 19, 8. *munitiones*. 3, 26, 4. *oppidum corona*. 4, 47, 5. *vallo*. 6, 8, 9. et *Circumsedere*. 21, 61, 6. *Circumduceret*, circumducere deberet. 21, 36, 4. *Circumdatus lateri*. 30, 19, 8. *Circumdatum vallum*. 38, 41, 1.

Circumferre oculos ad proceres. 2, 10, 8.

Circumfluere gloria. 3, 26, 7.

Circumfundere se alicui. 29, 34, 14. *Circumfusus* et *Circumsessus*. 22, 59, 5.

Circumjicere. 25, 36, 5. *Circumjectus* et *Circumvectus*. 36, 10, 2.

Circuminjicere. 25, 36, 5; 35, 4, 6.

Circumire, *Circuire*. 26, 29, 3. *aciem*. 31, 21, 13. *saucios*. 8, 36, 6. *vigilias*. 22, 1, 8. et *Circumvenire*. 22, 1, 8; 31, 21, 13.

Circumscindere, vestem lacerare. 2, 55, 5.

Circumsedere et *Circumdare*. 21, 61, 6.

Circumseptus et *Circumsessus*. Epit. l. 17.

Circumsidere. 9, 2, 3. *Circumsido*. 41, 19, 10. *Circumsessus* et *Circumfusus*. 22, 59, 5. et *Circumseptus*. Epit. l. 17.

Circumvehit et *Circumvenit*. 3, 61, 9. *Circumvehi in arcem*, *ad agrum*. 25, 10, 3. *Circumvectus classem*. 26, 43, 1. et *Circumjectus*. 36, 10, 2. et *Circumventus*. 10, 2, 4.

Circumvenire. 29, 32, 6. et *Circumire*. 22, 1, 8; 31, 21, 13. *Circumvenit* et *Circumvehit*. 3, 61, 9. *Circumventus* et *Circumvectus*. 10, 2, 4.

Circus Flaminius. Epit. l. 20.

Cirrha et *Crissa* utrum eaedem, an diversae urbes? 42, 15, 5.

Cirta. 29, 32, 14; 30, 12, 3.

Cis. 4, 17, 8. *Cis Apenninum et trans*. 5, 33, 9. *Cis Padum ultraque*. 44, 8, 6.

Cistophori, nummi. 37, 46, 3; 37, 59, 4.

Citare, proprium in delectu. Epit. l. 14. *equum*. 10, 28, 18. *in forum*. 27, 24, 2. *Citatus equus*. 7, 41, 3. *Citatum agmen*. 3, 23, 3.

Citerior et *Ulterior*. 39, 56, 2.

Cithaeron. 31, 26, 1.

Citium. 42, 51, 1.

Citius, mons. 43, 21, 7.

Citius, antea. 8, 32, 9.

Citra et *Circa*. 21, 48, 6.

Cittas, mons. 43, 21, 7.

Citus. *Cita quassatio capitum*. 22, 17, 3.

Civica stirps. 1, 40, 2.

Civis. 4, 3, 3. *Cives Romani*. 40, 18, 6. Cives sine suffragio non censebantur in tribu. 8, 17, 12. Coloniarum non semper omnes eodem jure utebantur, sed interdum quidam eorum cives Romani, quidam Latini erant. 34, 42, 5. Civium Romanorum numerus quolibet fere lustro augebatur. 35, 9, 2. numerus circa ultima reipu-

blicae tempora quantus. Epit. l. 98. capita, quae censa erant, memorantur. Epit. l. 1.

Civismarus, reguli Gallorum nomen. 24, 42, 7. 8.

Civitas, pro populo. 34, 16, 9. pro militibus aut navibus a civitate datis. 9, 41, 15. collective cum verbo plurali. 4, 32, 2; 29, 14, 13; 38, 33, 2. cum adjectivo plurali masculino. 37, 54, 19. Romana data Campanis. 8, 14, 10. sed sine suffragio. 8, 14, 10. datur, vel cum, vel sine suffragio. 8, 37, 12; Epit. l. 84. cum suffragio datur illis, qui habebant sine suffragio. 8, 37, 12. et *Urbs*. Epit. l. 99. Civitatis Romanae adipiscendae caussa quae fraudes admissae. 41, 8, 9. Civitate donatis tribus adsignabatur, non eam sorte accipiebant. 25, 3, 16. *Civitatis Asiae*. 42, 12, 1. *Civitatium*. 33, 20, 11.

Cium et *Chium*. 32, 33, 5; 32, 33, 16; 32, 34, 6.

cl. et *d.* 10, 24, 2. *CL*, sive centum quinquaginta, et *Et*. 21, 22, 3.

Clades belli. 3, 71, 2. *Sinopensium*, quam Sinopenses vel inferunt vel patiuntur. 40, 2, 6. et *Caedes*. 4, 10, 5. *Cladis*, casu primo. 21, 57, 14.

Clam et *Jam*. 9, 24, 3.

Clamare Saturnalia, *triumphum*. 22, 1, 20.

Clamitare. 2, 55, 6. *ad arma*. 3, 50, 11.

Clamor saepius iteratus alacritatis index. 4, 37, 9. et *Clangor*. 4, 37, 9; 6, 4, 9. *Clamore invadere*. 5, 45, 2.

Clampetia. 29, 38, 1; 30, 19, 10.

Clangor, de voce animalium. 4, 37, 9. de voce avium. 5, 47, 4. et *Clamor*. 4, 37, 9; 6, 4, 9.

Clarare. 1, 18, 9.

Clarigatio. 8, 14, 6.

Clarus, manifestus. 6, 32, 6. *aliqua re*. 7, 1, 9. *Clarus gloria*, *Gravis* auctoritate praecellens. 34, 5, 2. et *Datus*. 9, 25, 8. et *Durus*. 9, 17, 12. *Clarissimi* titulus competit consuli. 34, 5, 2.

Classici milites, qui differunt a sociis navalibus. 21, 61, 2.

Classis opponitur *Exercitui*, et notat copias navales. 26, 42, 5. ut collectivum cum verbo plurali. 35, 26, 9. *Classi*, pro *Classe*. 23, 61, 8; 24, 40, 2; 30, 9, 7.

Classes, equites, copiae equestres. 4, 34, 6. sub nomine *Classium* interdum non continetur sexta classis, 3, 30, 7.

Clastidium. 21, 48, 9; 27, 25, 7; 32, 29, 7.

Claternum, urbs Galliae. 24, 47, 14.

Claudere, claudicare. 22, 39, 8. *in curiam*. 23, 2, 9. et *Eludere*. 6, 41, 7. *Clausae Alpes*. 27, 36, 4. *Clusus*, pro clausus. Epit. l. 110.

Claudia, quae matrem Deûm simul cum matronis aliis accepit a Scipione, utrum fuerit virgo Vestalis. 29, 14, 12.

Claudiana castra. 23, 31, 3.

Claudius, qui Acilianos annales ex Graeco in Latinum sermonem vertit, quis fuerit. 25, 39, 12. *Claudius Glicia*. Epit. l. 19 Quadrigarius historicus. 6, 42, 5. et *Cajus*. 5, 26, 2. Claudii decemviri pater quod praenomen habuerit. 2, 56, 5. Claudii an usi praenomine *Titus*? Claudiorum stemma. 4, 48, 5.

Claustra. 9, 32, 1; 42, 59, 2. et *Castra*. 9, 3, 9; 9, 32, 1.

Clavus annalis. 7, 3, 6.

Clementia populi Romani. 45, 4, 7.

Cleonymus Lacedaemonius. 10, 2, 1.

Cleoptolemus Chalcidensis. 36, 11, 1.

Cleptum et *Dêptum*, sive *Demptum*. 22, 10, 5.

Cliens; *Clientum*, vel *Clientium*. 23, 3, 2.
Clientela, custodia. 39, 14, 3. *in Clientelam alicujus se permittere*. 45, 4, 7.
Clipeum, *Clipeus*. 1, 43, 2. Romanus quomodo differat a scuto. 8, 8, 3. *Clipeus* et *Scutum*. 22, 6, 4. Clipei et imagines ex auro et argento. 25, 39, 17.
Clitae. 44, 11, 4.
Clitor. 39, 35, 8.
Clivus publicus, *Publicius*. 26, 10, 6; 27, 37, 15.
Cloaca maxima a Tarquinio Prisco incepta, a Superbo absoluta. 1, 56, 2. *Cloacam ducere*, *circumducere*. 41, 27, 12. Cloacae a censoribus purgatae. 39, 44, 5.
Cloacina. 3, 48, 5.
Cloelia. 2, 13, 6. ejus statua equestris. 2, 13, 11. *Cloelia*, gens Patricia. 40, 42, 11.
Cloelius. 4, 9, 12. et *Cluilius* idem. 1, 22, 4; 3, 25, 5.
Clondicus. 40, 58, 8; 44, 26, 11.
Cluacina. 3, 48, 5.
Cluere, purgare. 3, 48. 5.
Cluilius et *Cloelius* idem. 1, 22, 4; 3, 25, 5.
Clunia. Epit. l. 92.
Clusium olim dicebatur *Camars*. 10, 25, 11.
Cluvia. 9, 31, 2; 26, 33, 8.
Cnaeus, praenomen frequens in gente Fulvia. 10, 4, 7. et in gente Tremellia. 45, 15, 9. eo non usa est gens Claudia. 22, 34, 1. nec Julia. 4, 26. 2; 5, 31, 6. nec Lutatia. 42, 6, 5. *Cn.* sive *Cnaeus*, et *Cos.* sive *Consul*. 21, 32, 3. et *N.* sive *Numerius*. 4, 43, 1; 4, 57, 12; 41, 28, 5. et *Cum*. 8, 18, 13. et *M.* sive Marcus. 7, 12, 1. *Cnaeus* et *Cornelius*. 26, 1, 1.
Cnosius, *Cnossius*, *Gnosius*, *Gnossius*. 37, 60, 3.
Coacervare. 24, 18, 2.
Coadunare. 32, 30, 6.
Coalescunt duae voces in unam, *Diis*, vel *Dis*, *trahendo* in *Distrahendo*. 22, 2, 1.
Coaptare et *Cooptare*. 3, 64, 9.
Coarguere et *refellere*. 39, 28, 11.
Cobulatus, amnis. 38, 15, 3.
Coctus et *Coactus*. 3, 23, 3; 21, 49, 8. *Cocti* et *CCCti*, sive *Trecenti*. 10, 31, 4.
Coelimontana porta. 35, 9, 3.
Coelimontanus, an *Caelimontanus*? 3, 65, 2.
Coelius, historicus. 27, 27, 13; 28, 46, 14.
Coelius, vel *Caelius*. 43, 21, 1. et *Caecilius*. Epit. l. 111.
Coelum et *Telum*. 22, 1, 11. *de Coelo tactus*. 26, 23, 5. *de Coelo jacta fulmina*. 28, 27, 16.
Coëmere frumentum. 2, 34, 3.
Coëmtionalis senex. 3, 72, 4.
Coenatum est apud Vitellios. 2, 4, 5.
Coenus, nomen proprium apud Macedonas. 44, 35, 10.
Coepta enunciare. 23, 35, 16. *inpedire*. 23, 41, 4.
Coeptus est. 2, 1, 4; 26, 46, 6. *Coeptus* et *Captus*. 6, 27, 4.
Coërcere amnem ripis. 21, 31, 11.
Coërcitio magistratuum male mutatur in *Coërcio*. 26, 36, 12.
Coërrare. 8, 34, 9.
Coetus nocturnus. 39, 15, 12.
Cogere, congregare. 4, 26, 3; 30, 4, 1. *aliquid*, pro ad aliquid. 4, 26, 10. *in Coloniam Placentinos*. 32, 26, 3. *in ordinem*. 25, 3, 19. *in unum*, *in unum locum*. 9, 13, 4; 28, 3, 9. *intra spatium aliquod*. 9, 33, 6. *Cogitur numerus*, qui conficitur. 32, 2, 7. *Coactus* et *Coctus*. 3, 23, 3; 44, 32, 11. *Coactum agmen*. 38, 18, 7.
Cogitare apud animum. 42, 50, 8. *de se*. 44, 27, 6. et *Concitare*. 40, 10, 1. et *Rogitare*. 24, 21, 8.
Cogitatio et *Cognatio*. 6, 39, 4. *Cogitationes occupat res*. 27, 3, 8.
Cognatio et *Cogitatio*. 6, 39, 4. Cognationum vocabula alia pro aliis posita, ut *proavus* pro *abavo*. 34, 58, 5.

Cognatus et *Agnatus* promiscue usurpantur. 22, 34, 3.
Cognitor, non tantum praesentis, sed etiam absentis. 39, 6, 9.
Cognomen omnibus Silviis mansit. 1, 3, 7; 7, 2, 6. *Torquati*, vel *Torquatus*. 7, 10, 13; 7, 32, 15. an pro praenomine. Epit. l. 6. praepositum nomini. Epit l. 4; 8, 18, 4; 6, 1, 1; 22, 40, 6; 30, 1, 9; Ep. L. 63. medium inter praenomen et nomen. 22, 8, 6. et *Nomen*. 2, 16, 4; Epit. l. 6. ex Cognomine patris describtus filius. 4, 45, 6; 10, 47, 5. Cognomina imposita a nominibus urbis Romae. 3, 66, 2. duo eidem data. 34, 53, 6. duo diversarum familiarum ejusdem gentis an sub republica uni data reperiantur. 41, 14, 5. imposita a vitiis corporis interdum transierunt ad posteros, interdum non. 40, 35, 1.
Cognominis terra. 5, 34, 9.
Cognoscere, agnoscere. 2, 40, 4. *res*. 6, 16, 7. et *Agnoscere*. 5, 36, 7; 6, 7, 5; 34, 56, 9. *Cognosset*. 4, 19, 2; 22, 3, 2; 27, 40, 8; 29, 21, 5. *Cognoscuntur* et *Noscuntur*, quae in propatulo sunt, et domini sua esse probant. 38, 38, 5. *Cognitus fama, famae*. 42, 52, 14.
Cohonestare. 25, 16, 17; 38, 47, 3.
Cohors quid? 28. 14, 17. *Lucana*. 22, 42, 4. *Cohortes* et *Co. orti*. 2, 30, 12.
Coïnquo, *Coïnquio*. 25, 7, 5.
Coire, *Coitio*. 3, 35. 9; 3, 40, 7; 39, 41, ... e. 3, 36, 2. convenir... ...sem opis caussa. 2... ...num. 25, 35, 6; 2... *Convenire*. 3, 40, 7... *Coita est societas*.
Coïtio et ... 35, 4; 3, 65, 6; 4... *Contentio*. 3, 65, 5. ... 2, 28, 3; 4, 13, 9.
Coïtus, pro coitione. Epit. l. 71.
Colcha, regulus Hispaniae. 28, 13, 3; 33, 21, 8.
Colere in Tusculano, ibi habitare. 7, 39, 11; 38, 18, 12. *agrum*. 40, 29, 3. *amicitiam*, *fidem*. 22, 37, 10. *circa aliquem*. 22, 31, 2. *urbem*. 8, 16, 1. et *Tollere*. 33, 16, 10. *Colunt Dii urbem, maria, terras*. 31, 30, 9.
per Collectionem, non per distributionem, proposita oratio. 2, 30, 1.
Collectivum singulare cum verbo plurali. 1, 3, 2. an et plurale cum singulari? 35, 27, 4. Collectivo singulari in priori membro verbum singulare, in posteriori plurale additur. 4, 16, 8; 5, 35, 1; 8, 28, 7; 30, 42, 16; 34, 47, 6; 36, 39, 9; 38, 41, 2; 39, 14, 6. Collectivis annumeranda nomina gentium. 21, 50, 3.
Collegam dicendi jus an competierit consuli, si alter in comitiis consularibus non expleret tribus. 37, 47, 7.
Collegium. 4, 17, 9. *pontificum*. 26, 34, 12. ut collectivum cum verbo plurali. 36, 3, 8.
Colles Tusculani. 3, 8, 6. et *Calles*. 31, 42, 8.
Colligere in unum. 9, 13, 4; 28, 3, 9. *reliquias naufragii*. 28, 39, 3. *Collectus* et *Conjectus*. 36, 12, 4.
Collinae portae adequitavit Hannibal. Epit. l. 26.
Collocare elephantos ante signa. 27, 48, 5. *nuptum*. 1, 49, 9. *Collocatus* et *Collatus*. 10, 32, 5.
Colloqui secreto. 32, 35, 8.
Colloquium ac congressus. 7, 40, 2.
Coloni, vel *Colonis adscripti*. 4, 11, 7. *Coloni* et *Coloniae*. 41, 5, 9. Colonorum numerus a senatu definiebatur. 43, 17, 1. *Colonos* vel *Colonos novos*, *mittere*. Epit. l. 4; 6, 30, 9.
Colonia Suessa, et *Suessam deducta*. 9, 28, 7. 8; 10, 1, 1. utrum eadem bis deduci po-

tuerit. 2, 21, 7. Coloniae militares et jussu senatus deductae. 4, 11, 3. et municipia cur eaedem civitates? 8, 14, 8; 26, 8, 10. *maritimae*. 27, 38, 3. habebant jus Quiritium privatum, non publicum. 34, 42, 5. civium Romanorum et Latinae differunt. 34, 45, 2. et *Coloni*. 41, 5, 9. Coloniarum Romanarum catalogus. 27, 9, 7.

Colonides. [?]

Color et *Dolor*. 5, 4, 12.

Colossus Herculis Romae. 9, 44, 16.

Columen rebus dubiis. 1, 39, 3; 6, 37, 10; 38, 51, 4.

Com, vel *Con*, syllaba initialis per notam *c* scripta, corrumpitur in *e*. 37, 5, 5.

Combolomarus. 38, 19, 2.

Cominium Ceritum, oppidum. 25, 14, 14.

Cominus, statim, ilico. 3, 40, 10. *Cominus*, *eminus*, ἀσυνδέτως. 21, 34, 6.

Comis. 4, 10, 8. et *Communis*, *Comiter* et *Communiter*. 25, 12, 9.

Comissari. 9, 17, 17; 40, 7, 5.

Comitatus et *Commeatus*. 22, 37, 1. et *Communicatus*. 8, 25, 9. *Comitandus* et *Concitandus*. 8, 27, 9.

Comiter, magna benignitate, non gravate, libenter. 25, 12, 9. *celebrare convivium*. 1, 22, 5.

Comites Matris Deûm, Galli. 37, 9, 9.

Comitiales dies. 3, 11, 3; 24, 7, 11; 25, 2, 4.

Comitium ubi fuerit. 3, 17, 4. tectum. 27, 36, 8. *Comitia praetorum*. 27, 35, 1. quo tempore habebantur. 40, 59, 5. *Comitia subrogandi consulis*, *subrogando consuli*. 3, 19, 2; 10, 11, 3. *subrogando collegae*. 2, 8, 3. *tribunorum edicere*. 4, 57, 9; 6, 35, 10. *tribunicia*. 6, 39, 11. Comitiorum differentia. 2, 56, 2. *Comitia Centuriata*, *Curiata*. 2, 35, 6. Comitiis Centuriatis Patres auctores esse debebant, non tributis. 10, 22, 9. in iis memorantur tribus. 5, 18, 1; 26, 22, 2. in iisdem vexillum in arce Janiculi ponebatur, et exercitus extra urbem imperabatur. 39, 15, 11. Ea ne haberentur, an tribuni plebis intercessione impedire potuerint? 9, 42, 3. Consul, qui iis praeerat, sedebat pro tribunali in sella curuli, et in eodem tribunali sedebat ejus collega. 39, 32, 11. Comitia Curiata continent rem militarem. 5, 46, 10; 9, 38, 15. iis Patres auctores esse debebant. 6, 41, 10. Comitiis tributis creabantur proconsules. 26, 18, 9. iis exsilium ratum esse jubebatur ei, qui sponte in exsilium profectus erat. 26, 4, 12. *Comitiis*, quum haberentur comitia, tempore comitiorum. 2, 36, 1; 8, 13, 10; 31, 7, 1. Comitiis quis praeesset, non semper sortiti sunt, vel compararunt collegae. 3, 21, 4.

Commeatus subvehuntur. 9, 15, 3. et *Apparatus*. 22, 37, 1. et *Comitatus*. 22, 37, 1.

Commemoratio beneficiorum odiosa. 5, 44, 3.

Commercium. 25, 33, 3. inter vicinos prohibitum. 45, 29, 10. *annonae*. Epit. l. 127. *linguae*. 25, 33, 3.

Commigrare. 1, 34, 7.

Committere. 2, 37, 2. 3. inchoare. 44, 4, 8. jungere. 38, 7, 10. *alicui rempublicam*. 25, 7, 3. *Committere*, *profligare*, *conficere bellum*. 21, 40, 11. *rem in casum*, *se in potestatem*. 4, 27, 6. *se hosti aequo loco*. 3, 42, 4. *se judicio*, *in judicium*. 4, 15, 2. et *Admittere*. 40, 8, 7. et *Omittere*. 10, 19, 11. et *Permittere*. 37, 1, 7. *Committi* et *Conniti*. 35, 5, 12. *Commissa sponsio*, *poena*, *multa*, stipulatio. 9, 11, 10.

Com-

Commodare alicui, facere, quod ei commodum sit. 23, 48, 10. tempus reipublicae. 23, 48, 10.
Commoditas, Commoda. 4, 60, 2.
Commodo facere. [?]
Commodus ad aliquid. 6, 14, 9.
Commortuus. Epit. l. 2.
Commovetur hasta sponte, inter prodigia. 24, 10, 10.
Commulcare. 28, 30, 12.
Communicare et Communicare consilia. 6, 11, 7. Communicari, pro Communicare. 4, 14, 2.
Communicatus et Comitatus. 8, 25, 9.
Communire. 3, 42, 3. Communii. 21, 48, 7.
Communis, civilis, popularis, commodus. 4, 10, 8. existimatio est. 23, 47, 8. Mars belli. 5, 12, 1; 8, 11, 6. et Comis, Communiter et Comiter. 25, 12, 9. Communi animo consilioque rem gerere. 39, 30, 1.
Compacto. 5, 11, 7.
Compar. 36, 44, 7.
Comparare, pro comparare inter se. 29, 20, 9. pro comparare milites et alia, ad bellum necessaria. 38, 12, 7. ad intercessionem. 4, 48, 11. classem. 36, 3, 4. Commeatus, scalas. 21, 48, 8. dolum. 23, 35, 2. et Comparere. 6, 1, 10. Comparari, dicuntur duo duces. 28, 44, 9. Comparabant inter se, vel sortiebantur consules provincias. 28, 45, 9. interdum tantum comparare jubebantur. 42, 4, 2. Comparatus et Compertus. 39, 29, 5.
Comparativus et Positivus juncti. 36, 32, 5. pro Superlativo. 5, 20, 6. ei interdum non additur id, cum quo comparatur, sed per ellipsin omittitur. 21, 44, 3. ei additur magis, ut apud Graeces μᾶλλον. 41, 23, 6.
Comparere, superesse. 6, 1, 10; 26, 30, 10. et Comparare. 6, 1, 10.
Compasium. 39, 36, 3.
Compecto. 5, 11, 7.
Compellare, ponitur pro accusare. 43, 2, 11. pro increpare, objurgare et habet significationem contemtus, convicii, reprehensionis. 34, 2, 8. pro nominare. 4, 32, 12.
Compellere ad, in pacem. 35, 19, 6. in castra. 7, 36, 12. in unum. 28, 3, 9. in urbem. 37, 16, 12. Compulit et Contulit. 5, 28, 7; 23, 17, 8.
Compendium. 8, 36; 10. Compendia scribendi caussa fuerunt, ne nomina suo casu efferrentur. 40, 18, 5. similiter numeralia. 40, 18, 5.
Compensare rem re. 6, 30, 3.
Comperendinatio differt ab Ampliatione. 43, 2, 6.
Comperiri. 35, 45, 6. Compertus probri. 7, 4, 4. et Comparatus. 39, 29, 5.
Compitum Anagninum. 27, 4, 12.
Complere locum strage. 30, 34, 9. Complet omnia terror, vel terrore. 33, 29, 10. Completa sunt omnia terrore. 33, 29, 10.
Complexus, passive. 2, 40, 10.
Complico, Complicui, vel Complicavi. 6, 21, 7.
Complorare, Comploratio, Comploratus. 2, 40, 9; 23, 42, 5. mortuum. 4, 40, 3; Epit. l. 54.
Complures, Quam plures, et Quam plurimi. 4, 31, 2; Ep. l. 12.
Componere consilia. 4, 13, 5. pacem. 2, 13, 4. seditionem. 7, 42, 7. Compositus. 1, 35, 2. Compositum argumentum 40, 12, 7. Composito. 5, 11, 7. ex Composito. 1, 9, 10; 5, 11, 7; 38, 6, 7.
Comportare. 34, 34, 6. pro comportare, quae ad bellum ne-

cessaria sunt. 38, 12, 7.
Compos animi, animo. 4, 40, 3.
Comprehendere naves, vehicula. 26, 7, 9. *Comprendit* et *Compressit.* 30, 10, 5. *Comprehensus pro speculatore.* 37, 11, 1.
Comprimere tumultum. 26, 10, 10. *Compressit* et *Comprendit.* 30, 10, 5.
Comprobare. 5, 9, 7; 31, 31, 7.
Compsa, Compsanus. 23, 1, 3; 24, 20, 5.
Compulteria. 23, 39, 6; 24, 20, 5.
Comta oratio. 4, 41, 1.
Con, syllaba initialis, corrumpitur in vocem *Consul.* 3, 18, 4. per notam *c̄* indicata saepe a librariis omittitur. 5, 22, 5; 30, 25, 3; 34, 31, 10; 34, 36, 1; 35, 41, 7. praesertim si syllaba sequens incipit a litera c. 9, 24, 12; 10, 5, 2. corrumpitur in literam o. 10, 43, 13; 35, 49, 9.
Con et ꝏ *IƆ.* 28, 3, 15. *Con*, sive *c̄*, et *In*, sive *ī.* 10, 5, 11. *Con*, sive *c̄*, et *e.* 10, 32, 6.
Conatum, conatus. 42, 11, 3.
Conatum significantia verba. 5, 24, 4.
Concedere, cedere. 2, 47, 3. jungitur cum casu quarto. 6, 6, 7. *aliqua re.* 22, 25, 7. *de aliquo.* 21, 44, 7. *in Capitolium.* 5, 39, 9; 33, 11, 1. *in deditionem.* 39, 2, 4. *in ditionem.* 38, 16. 9. *in luctum.* 9, 7, 7. et *Conscendere.* 5, 39, 9. et *Contendere.* 10, 12, 7; 37, 39, 2. *Concessurus* et *Consensurus.* 34, 59, 7. *Concessus* et *Consensus.* 9, 7, 7. *Concessa patria, Concessum mare.* 10, 24, 14. *Concessum regnum.* 33, 19, 1.
Concelebrare. 1, 9, 7; 8, 7, 22.
Concerpere. 38, 55, 11.
Concidere mentibus. 5, 42, 3. et *Concipere.* 5, 42, 3. et *Occidere.* 23, 24, 7.
Conciere. 7, 11, 11.
Conciliabula. 40, 19, 3; 40, 37, 3
Concilium, coetus, conventus consiliorum ergo. 2, 54, 7. conventus populi, comitia. 24, 37, 11. coïtio, coetus clam conspirantium. 4, 6, 6. de legatis diversorum populorum, eamdem rempublicam constituentium. 2, 44, 8; 8, 3, 2. *Patrum.* 4, 48, 6. *plebis*, de comitiis tributis. 6, 38, 4; 7, 5, 5; 39, 15, 11. *pontificum.* 29, 20, 10. *populi.* 6, 20, 11. *perferendae legi.* 3, 16, 6. *piorum.* 2, 38, 4. et *Consilium.* 1, 8, 7; 1, 51, 1. 4; 5, 47, 7; 44, 2, 5. *Concilium* et *Consilium*, quid notent et quomodo differant. 44, 2, 5.
Concinnare, apte componere. 28, 39, 3.
Concio differt a *Consilio.* 5, 47, 7. et *Conditio.* 4, 12, 7. et *Coitio.* 2, 35, 4; 3, 65, 5; 4, 13, 9. et *Contentio.* 4, 6, 4; 10, 23, 4; 10, 46, 1. *Concionem habere.* 39, 15, 11. *pro Concione.* 45, 2, 12.
Concionalis senex. 3, 72, 4.
Concionari aliquid. 3, 47, 3.
Concipere animo, mente. 9, 18, 8. et *Concidere.* 5, 42, 3. et *Consipere.* 5, 42, 3.
Concire. 26, 9, 5. *ad bellum.* 8, 17, 2. *aliquem tumultu.* 1, 26, 5; 38, 33, 7. *bellum.* 33, 49, 2; 41, 8, 4. *plebem.* 3, 53, 4. *turbam.* 2, 29, 9. et *Concitare.* 1, 60, 2; 9, 37, 1; 23, 41, 2. *Concivi* et *Conscivi.* 10, 18, 2; 33, 49, 2.
Concisum loquendi genus convenit commotius agenti. 39, 34, 4.
Concitare aliquem tumultu. 38, 33, 7. *bellum.* 5, 5, 11. *in pugnam, in fugam.* 10, 28, 6. *populos Etruriae.* 9, 37, 1. *se in hostem.* 8, 39, 7. *tumultum.* 38, 33, 7. et *Cogitare.* 40, 10, 1. et *Concire.* 1, 60, 2; 9, 37, 1; 23, 41, 2. et *Incita-*

re. 8, 33, 1. *Concitandus* et *Comitandus*. 8, 27, 9.
Concitator et *Concitor*. 23, 41, 2.
Concitor belli. 23, 41, 2; 29, 3, 3. et *Concitator*. 23, 41, 2.
Concivis. 4, 3, 8.
Conclamare, pro conclamare vasa. 21, 47, 2. *ad arma*. 8, 50, 11. *mortuum*. 4, 40, 3. et *Inclamare*. 10, 5, 11.
Concoquere aliquem. 4, 15, 7. *consilia*. 40, 11, 2.
Concordia et pax. 24, 22, 17.
Concors et *Consors*. 1, 13, 8.
Concremare. 3, 53, 5; 10, 29, 18. *igni*. 6, 33, 4; 8, 30, 8.
Concrepant arma. 38, 17, 5.
Concurrere et *Concursus* de pugnantibus. 1, 25, 4; 23, 29, 9; 32, 30, 11. *alicui*. 24, 15, 7. *prora*, *rostro*. 37, 30, 4. et *Occurrere*. 22, 19, 4. *Concucurri*. 5, 38, 3.
Concursare et *Concursatio*. 5, 40, 3; 9, 24, 12; 35, 49, 9. *Concursatio* et *Concursio*. 35, 49, 9. et *Occursatio*. 35, 49, 9.
Concursus navium. 29, 27, 6. et *Cursus*. 10, 5, 2; 30, 25, 8.
Concussus. 28, 44, 11. *Concussum regnum*. 33, 19, 1.
Condere, finire. 1, 44, 2. *in carcerem*. 38, 59, 10. *in vincula*. 23, 38, 7. *terra*, *terrae*. 5, 51, 9. et *Credere*. 39, 43, 1.
Condicere. 1, 32, 11.
Conditio, pro sponso vel sponsa, marito vel uxore. 3, 45, 11. pro transactione, multis capitibus, multis conditionibus constante. 34, 23, 10. *pacis*, actus condendi pacem. 24, 30, 1; 42, 62, 3. et *Concio*. 4, 12, 7. *Conditionibus pacem facere*, *remanere*. 23, 7, 1; 34, 23, 10.
Conditionalis senex. 3, 72, 4.
Conditionaliter posita vox, ut *consul*, pro si consul esset. 5, 2, 9. *acceptus*, si acciperetur. 5, 36, 10.
Condonare aliquem alicui. 2, 35, 5; Epit. l. 8.
Conducererimus. 28, 45, 15. *Conductus* et *Eductus*. 33, 4, 5.
Conferre. 5, 47, 8. *castra castris*. 10, 32, 5; 27, 12, 9. *culpam in aliquem*. 26, 33, 2. *gradum cum aliquo*. 7, 33, 11. *in aerarium*. 5, 25, 8. *in medium*. 6, 6, 18. *in unum*, *in unum locum*. 7, 34, 13; 28, 3, 9. *manum*, *manus*. 6, 42, 5; 9, 5, 10. *pedem pede*, *cum pede*. 28, 2, 6. *se aliquo*. 8, 10, 9; 29, 6, 5. *signa cum aliquo*. 2, 26, 6. *tributum*. 5, 20, 5. *Contulit* et *Compulit*. 5, 28, 7; 23, 17, 8. *Collatus* et *Collocatus*. 10, 32, 5.
Confertus et *Consertus*. 22, 28, 10.
Confessus et *Testatus*. 7, 33, 17.
Conficere argentum. 38, 14, 10. *milites*, legere, conscribere. 29, 35, 10. et *Configere*. 21, 40, 11. *Confectus ignominia*. 22, 61, 9. *labore*. 42, 33, 3. et *Contectus*. 10, 38, 5. *Confectae caedendo fores*. 26, 46, 6.
Confidere gratiae. 40, 12, 15. et *Credere*, quomodo differant? 2, 45, 4. *Confidi*, pro *confisus sum*. 44, 13, 7. *Confisus* et *Confusus*. 6, 6, 7.
Configere bellum. 21, 40, 11. et *Conficere*. 21, 40, 11. *Confixus sententiis*. 22, 61, 9.
Confirmare pacem cum aliquo. 24, 28, 9.
Confit summa mercedis. 5, 50, 7.
Conflagrare. 1, 31, 8. active. 7, 30, 12; 10, 44, 2.
Confligere acie. Epit. l. 73.
Confluere et *Convenire*. 29, 32, 13. *Confluentes* vel *Confluens*. 4, 17, 12; Epit. l. 137.
Confoederatus. 25, 10, 10.
Confunditur acies. 2, 54, 9. *Confusus*, perturbatus. 6, 6, 7; 30, 6, 2. et *Confisus*. 6, 6, 7.
Congentiacus, *Congentiatus*. Epit. l. 61.
Congerere caussam in aliquem.

3, 38, 7. *in muros.* 10, 4, 2. et *Conjicere.* 3, 38, 7.
Congiaria, quando frequentia esse coeperint. 37, 57, 11.
Conglobare. 22, 5, 8. *in unum.* 9, 23, 16; 28, 3, 9. et *congregare.* 9, 23, 16. *Conglobatus.* 6, 41, 16.
Congratulari. 3, 54, 7.
Congredi, Congressio, de proeliantibus. 7, 40, 2. in unum locum coïre. 28, 18, 6.
Congregare in unum locum. 28, 3, 9. et *Conglobare.* 9, 23, 16.
Congressus ad colloquium. 7, 40, 2.
Congruere in morem. 29, 6, 2. *in unum.* 3, 24, 6.
ad *Conjectum teli venire.* 26, 40, 10.
Conjicere caussam in aliquem. 3, 38, 7. *in acervum.* 10, 29, 18. *in carcerem, in carcere.* 39, 41, 7. *in medium.* 10, 36, 1. *in vincula.* 3, 58, 9. *in unum.* 28, 3, 9. *inpedimenta in aliquem locum.* 35, 28, 9. *oculos in aliquem.* 3, 35, 5. *tela*, *Conjectus telorum.* 2, 31, 6. *Conjicere* et *Congerere.* 3, 38, 7. *Conjectus in eam legationem.* 36, 12, 4. et *Conlectus.* 36, 12, 4.
Conjugationis quartae verba in imperfecto ante ultimam syllabam abjiciunt antique literam *e*, ut *munibam*, pro *muniebam.* 5, 26, 7.
Conjunctio saepe repetita ab auctore Epitomarum Livii. Ep. l. 13. extr.
Conjunctus et *Convictus.* 2, 40, 13.
Conjurare in aliquid. 9, 27, 1. et *Conspirare.* 39, 17, 6. *Conjurant incendere.* 27, 3, 4. *Conjurati*, quales milites. 45, 2, 1.
Conjuratio militaris mutata in jusjurandum. 22, 38, 2. idem ac sacramentum. 22, 38, 2. *Conjurationem facere.* 9, 26, 5.
Conlaudare, de uno unum laudante. 7, 41, 3. de uno plures, et de pluribus unum laudantibus. 7, 11, 9.
Conlucare. 25, 7, 5.
Conluvio. 3, 9, 8; 30, 35, 7.
Conniti. 21, 36, 8; 31, 21, 10. et *Committi.* 35, 5, 12. *Connitens* et *Continens.* 21, 36, 8.
Connubium, an *Conubium?* 9, 43, 23, 24. Connubii jus concessum Campanis. 38, 36, 6. Connubia plebi fuere cum Patribus ante leges duodecim tabularum. 2, 32, 8; 5, 12, 12. Latinorum inter se prohibita. 8, 14, 10. inter vicinos populos prohibita. 45, 29, 10.
Conquassata respublica. 27, 40, 4.
Conqueri aliquid, de aliquo. 10, 23, 6. *injurias.* 35, 12, 4.
Conquiescere. 1, 47, 6; 30, 13, 12. *Conquiesse.* 30, 13, 12.
Conquirere sacra. 25, 7, 5. *Conquisierunt.* 27, 11, 15. *Conquiruntur*, quae latent. 38, 38, 12.
Conquisitio. 25, 12, 3; 29, 35, 10.
Coñs, id est Consul, vide infra in *Consul.*
Consalutare. 1, 7, 1; 3, 29, 3; Epit. l. 103.
Conscelerare, Consceleratus. 2, 37, 9; 8, 18, 11.
Conscendere, simpliciter. 29, 25, 5; 36, 29, 4. *in Siciliam.* 31, 29, 6. *navem, in navem.* Epit. l. 55. *naves.* 29, 25, 5. et *Concedere.* 5, 39, 9. et *Consedere.* 4, 17, 12; 31, 26, 2.
Conscientia spretorum Deorum. 21, 63, 7.
Consciscere. 1, 32, 13; 26, 12, 7. *bellum.* 21, 8, 7. *exsilium, fugam.* 6, 53, 5. *mortem.* 9, 26, 7. *Conscisse.* 45, 5, 12. *Conscivi* et *Concivi.* 10, 18, 2; 33, 49, 2.
Conscribere et *Scribere.* 35, 41, 7. *Conscripti* et *Consulti.* 6, 26, 4.

Consedere. 9, 2, 3. et *Conscendere.* 4, 27, 12; 31, 26, 2.
Consenescere. 5, 11, 9. se eam taedio sustentare. 7, 22, 5; 29, 33, 9.
Consensus populi, populus consentiens. 8, 35, 1. et *Consessus.* 9, 46, 9. *Consessu* vel *Consensu omnium.* 34, 5, 9.
Consentia. 30, 19, 10.
Consentini quando defecerint ad Poenos. 25, 16, 6.
Consentire aliquid. 8, 6, 8; 27, 9, 14. *in aliquid.* 4, 35, 4. *Consensurus* et *Concessurus.* 34, 59, 7. *Consensus* et *Concessus.* 9, 7, 7. *Consensa concio.* 24, 38, 1.
Conseptum. 10, 38, 12.
Conseptus saxo. 22, 57, 6.
Consequi, adsequi. 3, 23, 5. sequi. 27, 20, 1. et *Persequi.* 27, 20, 1.
Conserere arborem. 10, 24, 5. *manum, manus.* 6, 42, 5; 25, 34, 8. *pugnam.* 21, 8, 7; 44, 4, 6. *Conserui, consevi.* 10, 24, 5. *Consertus* et *Confertus.* 22, 28, 10. et *Rarus* opponuntur. 2, 47, 4. *Conserta navis.* 21, 50, 3.
Conservare et *Servare.* 42, 24, 10.
Consessus et *Consensus.* 9, 46, 9.
Consideratus. 4, 45, 8; 22, 39, 20.
Considere, de judice. 26, 48, 9; 40, 8, 7. de insidiantibus. 31, 26, 2. de iis, qui stabilem sedem nanciscuntur. Epit. l. 65. *in arbore.* 21, 46, 2. et *Consistere.* 6, 29, 1.
Consiliare. 24, 28, 8; Epit. lib. 125.
Consilire. 24, 28, 8.
Consilium, prudentia. 2, 44, 9. differt a *concione.* 5, 47, 7. pro senatu. 8, 27, 9; 9, 7, 1. duces, quos imperator summus consultabat. 34, 13, 4. *gentis sanctius* Apocleti, non *Concilium.* 35, 34, 2; 36, 11, 7; 36, 28, 8; 38, 1, 4. et *Concilium*, quid notent, et quomodo differant. 44, 2, 5. *Pontificum.* 26, 34, 12; 29, 20, 10. et *Auxilium.* 2, 27, 2; 9, 21, 4. et *Concilium.* 1, 8, 7; 1, 51, 2. 4; 5, 47, 7; 44, 2, 5. et *Consul* ob compendium scribendi commutantur. 36, 35, 8. *Consilia publica et privata.* 1, 42, 1.
Consipere. 5, 42, 3. et *Concipere.* 5, 42, 3.
Consistere, curare ut quis stet, desistat ab eundo. 27, 16, 11. de iis, qui post vagos errores certis sedibus manent. Epit. l. 65. *in concione, in foro.* 6, 27, 7; 7, 34, 8. *in sinistro.* 9, 40, 3. *signa, agmen.* 3, 27, 8; 28, 15, 10. et *Considere.* 6, 29, 1; Epit. l. 65. *Consistit mens, mente.* 5, 42, 3. *bellum ad Pisas.* 35, 4, 1.
Consors. 41, 27, 2. et *Concors.* 1, 13, 8.
Consortio. 6, 40, 18; 40, 8, 12.
Conspicere, ex propinquo videre. 22, 6, 8. et *Adspicere.* 22, 4, 4. *Conspectus*, venditans se oculis hominum. 4, 13, 3; 21, 4, 8. *Conspectus tumulus, Conspecta via, statio.* 22, 24, 5; 27, 31, 5.
Conspectus, non tantum tribuitur hominibus, sed etiam terrae. 29, 27, 6.
Conspirare et *Conjurare.* 39, 17, 6.
Constare sana mente. 8, 19, 6. *Constat acies.* 3, 60, 9. *illis pugna.* 1, 30, 10. *mens, mente.* 5, 42, 3. *vultus.* 30, 34, 7. *Constitit* et *Constituit.* 2, 12, 6; 27, 16, 11. *Constans pax.* 6, 25, 11.
Consternari, erigi, concitari. 7, 42, 3; 8, 27, 9; 10, 43, 13; 21, 33, 6.
Consternere mare classibus. 35, 49, 5. *Constratae naves*, tectae. 35, 46, 3. et *Rostratae.* 35, 46, 3.

Constituere, de senatu, aliquid decernere. 26, 12, 7. *agmen alicubi*. 27, 16, 11. *signa*. 28, 15, 10; 33, 6, 4. *Constituit* et *Constitit*. 2, 12, 6; 27, 16, 11.

Constructio duplex addita uni verbo. 3, 32, 6. uni adjectivo. 5, 11, 14 minus nota loco corrumpendo caussa fuit. 5, 41, 2. Constructionem non intelligentes librarii vocabulum vel proxime praecedenti, vel proxime sequenti convenire debere perperam crediderunt. 2, 60, 5.

Consualia, ludi Neptuni equestris. 1, 9, 6. Consualibus rapta scorta in memoriam raptus Sabinarum sub Romulo. 2, 18, 2.

Consuesti. 6, 18, 11. *Consuerat*. 4, 45, 4.

Consul, pro proconsule. 26, 33, 4; Epit. l. 27; 28, 39, 3; 31, 49, 4. *Consul* vel *Cons*, intercipitur a proxima voce *Cum*. 2, 59, 9; 3, 69, 5. *Consul* vel *Consules* variis casibus scribebatur *Cos*. vel *Coss*. 10, 10, 2; 40, 18, 5. *Consul*, vel *Cons*. et *Censor*, vel *Cens*. commutantur. 34, 53, 6. *Consul* et *Consilium* ob compendium scribendi commutantur. 36, 35, 8. *Consul* et *C*. vel *Cajus*. 22, 14, 13; 28, 16, 14. et *Consularis*. Epit. l. 58. et *Cn*. vel *Cnaeus*. 21, 32, 3. *pro Consule* et *Pro consul*. 10, 31, 5. *Consules*, vel *Cos*. et *Eos*. 2, 64, 7; 28, 9, 4. Consules ambo quando ex plebe creati. 8, 12, 16. magistratum inibant, vel Kalendis, vel Idibus mensis. 8, 20, 3; 9, 8, 1. quando Kalendis Januariis inire coeperint. Ep. l. 47. olim dicti *Praetores*, et *Judices*. 3, 55, 12. *Consules*, *Sulpicius*, *Poetelius*. vel *Consulum Sulpicius*, *Poetelius*. 9, 27, 8. alternis imperant. 22, 41, 3. Consulum duorum nomina, vel addita, vel omissa media conjunctione. 2, 17, 1. *Consulibus quibus*. 2, 18, 4.

Consularis. Epit. l. 58. an pro consule. 2, 18, 6. et *Consul*. Ep, l. 58.

Consulatus an cum plebe communicatus lege Licinia, Sextia? 7, 22, 10. Consulatum duo fratres simul obtinuerunt. 40, 43, 4. olim absens petere potuit. 40, 43, 4. de Consulatu capiendo leges subinde latae. Epit. l. 56. *Consulatu suo*, se consule. 5, 34, 2.

Consulere, consultare. 2, 57, 2. Consulto agere, rem bene gerere. 21, 16, 2. *in medium*. 24, 22, 15; 26, 12, 7. *juris consultum*. Epit. l. 54. *rem*. 2, 28, 2. *Consuluntur Dii extis*, non *vates*. 2, 42, 10. *Consultus eloquentiae*. 10, 22, 7. *Consulti* et *Conscripti*. 6, 26, 4.

Consultare aves. Epit. l. 54. et *consulere*. 21, 16, 2.

Consultatio. 24, 28, 5.

Consultum, vel *Consultus collegae, senatus*. 3, 62, 2. *Consultum*, consilium. 25, 16, 4. *Consulto*. 4, 37, 8. *Consulto*, *Consultu*. 3, 40, 8.

Consumere tempus, *diem*, *annum*. 29, 33, 9. et *Consummare*. Epit. l. 68.

Consummare. 29, 23, 4. *bellum*. Epit. lib. 49. et *Consumere*. Epit. l. 68.

Consurgere. 38, 57, 5. *de uno homine*. 8, 7, 10. de subsidiis proelium incipientibus. 2, 30, 12; 8, 9, 14.

Contactus, *Contagio*. 4, 30, 8.

Contactus, pollutus. 4, 15, 8. *praeda*. 2, 5, 2. *rabie*. 4, 9, 10. et *Contractus*, vel *Contrectatus*. 2, 5, 2; 6, 28, 6.

Contectus et *Confectus*. 10, 38, 5.

Contemnere se, animum demittere. 4, 35, 9. *Contemnendum est nullam rem*. 2, 2, 5.

Contemtus et *Contentus*. 6, 2, 9; 25, 38, 20.

Contendere alicui. 2, 22, 1. *ma-*

gistratum a populo. 32, 6, 4. et *Concedere.* 10, 12, 7; 37, 39, 2. et *Tendere.* 5, 24, 9; 28, 18, 4. *Contentus* et *Contemtus.* 6, 2, 9; 25, 38, 20. et *Intentus.* 10, 5, 11.

Contenebra, oppidum. 6, 4, 9.

Contentio et *Coïtio.* 3, 65, 8. et *Concio.* 4, 6, 4; 10, 23, 4; 10, 45, 1.

Conterrere. 3, 11, 9; 24, 12, 1.

Conticent literae. 9, 6, 12.

Conticiscere. 2, 55, 10; 4, 1, 5.

Contiguus et *Continuus.* 30, 5, 7.

Continens, cohaerens, proximus, non interruptus. 37, 40, 6. *est memoria*, memoria continet. 5, 34, 6. *litus, ripa.* 44, 28, 12. *Continens*, vel *Continentis regio.* 33, 18, 1. *Continens* et *Connitens.* 21, 36, 8.

Continere, efficere, ne quis officium negligat. 39, 28, 2.

Continuare magistratum. 3, 35, 6. *Continuatus* et *Continuus.* 23, 19, 2.

Continuus et *Contiguus.* 30, 5, 7. et *Continuatus.* 23, 19, 2.

Contra, e regione. 5, 37, 8. ex adverso. 24, 41, 5; 37, 15, 7. vicissim. 4, 53, 6. *Contra ea.* 2, 60, 1; 3, 57, 1; 4, 52, 6; 41, 24, 8. *quam.* 30, 10, 4. *intueri*, *adspicere.* 1, 16, 6; 9, 6, 8. *resistere.* 3, 13, 4. *stare.* 3, 60, 9. et *Adversus.* Epit. l. 57. et *Circa.* 37, 15, 7. et *Intra.* 10, 5, 11.

Contractiones in verborum perfectis Livio frequentes. 6, 18, 10; 8, 26, 6; 27, 11, 15; 37, 11, 10; 37, 53, 25. praesertim in perfectis verborum primae conjugationis. 21, 44, 7; 30, 18, 1. etiam quartae conjugationis. 21, 48, 7. in verbo *ivi*, ejusque compositis. 27, 19, 10. similiter *admosse*, *emosse.* 38, 45, 3. Contractiones illas interdum Livius neglexit. 8, 18, 13. adhibentur etiam in genitivis pluralibus nominum secundae declinationis, ut *Sociûm*, pro *Sociorum.* 21, 17, 2.

Contradere. 38, 31, 2.

Contrahere bellum. 5, 36, 8. *bellum sibi.* 31, 14, 6. *certamina.* 22, 28, 4. *exercitum.* 8, 20, 4. *in unum*, *in unum locum.* 28, 3, 9. *naves Lilybaeum.* 29, 24, 9. *Contractus ad bellum.* 2, 23, 12. vel *Contrectatus* et *Contactus.* 2, 5, 2; 6, 28, 6.

Contrebia. 40, 33, 1.

Contrectatus, vel *Contractus* et *Contactus.* 2, 5, 2; 6, 28, 6.

Contribuere. 38, 3, 10. *Contributa.* 40, 33, 1.

Contribunus. 5, 11, 2.

Controversiosus. 3, 27, 5.

Contubernales. 5, 2, 7.

Conturbare. 37, 21, 8.

Contus. 37, 11, 13.

Convallis. 1, 12, 10.

Conubium, an *connubium?* 9, 43, 23.

Convectare. 24, 36, 10.

Convehere commeatum. 2, 14, 3; 24, 36, 10. *Convectus* et *Evectus.* 22, 40, 8.

Convellere signa. 3, 54, 10; 22, 3, 11.

Convenae fuerunt Romani. 2, 1, 4. et *Advenae.* 2, 1, 4.

Convenire. 45, 33, 5. *Ariminum.* 41, 5, 7. *ad aliquem.* 7, 35, 1. *in Etruriam.* 31, 11, 1. *in unum.* 28, 3, 9. et *Coïre.* 3, 40, 7; 39, 15, 11. et *Confluere.* 29, 32, 13. et *Convertere.* 7, 19, 6. et *venire.* 45, 33, 5. *Convenit res.* 30, 3, 7. *quae Convenerant, ut agerentur.* 27, 15, 12.

Conventus. 31, 29, 8.

Convertere in se, ad se trahere, sibi vindicare; vel etiam de illis, qui praecipuo aliquo oculos animosque aliorum in se convertunt. 24, 4, 4; 43, 7, 5. *signa.* 3, 54, 10. et *Convenire.* 7, 19, 6.

Convictus et *Conjunctus.* 2, 40, 13.

Convivalis, Convivialis. 39, 6, 8.
Convivia et Circuli. 34, 61, 5.
Convocare. 3, 45, 7. *ad concionem.* 7, 36, 9. et *Evocare.* 4, 24. 4; Epit. l. 17.
Cooperire. 4, 50, 5.
Cooptare collegam. 2, 33, 2. et *Coaptare.* 3, 64, 9.
Coortus. 2, 17, 2; 2, 43, 4. *ad, in aliquid.* 21, 32, 8. et *Exortus.* 5, 29, 3. *Coorti* et *Cohortes.* 2, 30, 12. *Coorta acies.* 4, 9, 8. *seditio.* 5, 12, 7. *tempestas.* 1, 16, 1. *Coortum bellum, certamen.* 21, 8, 2.
Copaïs, palus. 33, 29, 6.
Copiae et *opes.* 9, 22, 5. *pro Copia.* 28, 21, 10.
Copula omissa. 2, 9, 6; 2, 10, 4; 3, 63, 10. inter periodos. 5, 34, 9. inter substantiva. 1, 59, 1; 9, 25, 5. inter duo vel plura adjectiva. 2, 3, 4; 3, 9, 4; 25, 34, 11. inter verba. 2, 54, 4; 8, 33, 19; 9, 22, 6; 39, 15, 2. (Vide 'Ἀσύνδετα) in referendis nominibus magistratuum, qui agros inter populum dividunt. 3, 1, 6. vel semel posita, vel bis repetita. Epit. l. 4. extr. jungit diversae structurae orationes. 35, 36, 3. abundat. 23, 29, 15.
Coquere, Quoquere. 3, 27, 4. pro pararo. 40, 11, 2. *Coctus* et *Coactus.* 44, 32, 11. *Cocta cibaria.* 44, 32, 11.
Coram, adverbialiter sine casu. 28, 17, 8.
Corax, mons. 36, 30, 4.
Corbes messorii. 2, 5, 3.
Corcyraei. 45, 43, 10.
Cordi esse, curae esse. 6, 9, 3; 30, 17, 12.
Cordus. 2, 13, 1.
Coreli. 38, 40, 7.
Corinthi arx. 45, 28, 2.
Coriolanus quod praenomen habuerit. 2, 33, 5. quo mortis genere perierit. 2, 40, 10.
Cormasa. 38, 15, 7.
Cornelius et *Cajus.* 5, 51, 3. et *Cnaeus.* 26, 1, 1. Ser. Cornelius Maluginensis septies tribunus militum consularis. 5, 36, 12. Cornelius Scipio Nasica Serapion. Epit. lib. 55. Cornelii an usi praenomine Titi. 32, 8, 5. Corneliorum Rufinorum et Sullarum stemma. 25, 12, 14.
Cornicularii quinam? 10, 44, 5.
Corniculum inter dona militaria quidnam fuerit? 10, 44, 5.
Cornu dextrum interdum cornu dextro hostili in acie oppositum perperam ab historiis describitur. 7, 15, 6; 27, 48, 14; 33, 9, 6; 37, 24, 4. *Cornu dextro invadere.* 7, 15, 1. *Cornua*, extrema subselliorum et multarum aliarum rerum. 25, 3, 17. inter insignia successorum Alexandri Magni. 27, 33, 2.
Cornus, pro cornu. 3, 62, 8; 21, 56, 1.
Corona modici circuli. 38, 29, 7. *Corona* additur a librariis, ubi per ellipsin omittebatur, ut in *laurea, civica.* 23, 11, 5. aurea inter dona militaria. 7, 37, 1. obsidionalis erat graminea. 7, 37, 2. navalis an aliis vel ante, vel post Agrippam data? Epit. l. 129. *circumdare oppidum.* 23, 44, 3. Coronae vel jam factae, vel pecunia, unde fierent, imperatoribus offerebantur. 38, 14, 5. Coronarum pondus, non numerus expressus. 39, 5, 14.
Coronare aram, manus, domum, aditus. 23, 44, 3. Coronati vendebantur captivi. 8, 37, 11. domum redibant, qui consuluerant oraculum. 23, 11, 5. rem divinam faciebant. 23, 11, 5.
Corone, Coronea. 36, 49, 1. *Coronaei.* 42, 44, 4. *Coronensis*, vel *Coronaeus.* 36, 20, 2.
Corpili. 38, 40, 7.
Corpus et *Pectus.* 6, 23, 7. *Corporis sui homo, rex.* 1, 17, 2; 6, 34, 5.

Corragum, castellum Macedoniae. 31, 27, 2.
Corragus, Macedo. 38, 13, 3.
Corribilo. 35, 22, 5.
Corrigere. 5, 28, 8. *Correctus* et *Correptus*. 5, 28. 8; 29. 27, 14.
Corripere. Correptus et Correctus. 5, 28. 8; 29, 27, 14.
Corrogare. 33, 48, 5.
Corruptela, et plurali *Corruptelae*. 39, 9, 3.
Cortona, urbs Etruriae. 22, 4, 1.
Cortuosa, oppidum. 6, 4, 9.
Corvinorum familia in gente Valeria ex Maximorum familia orta. 7, 26. 2.
Coruncanius. Epit. l. 18.
Corvus, an *Corvinus*, dictus Valerius, qui proximus id cognomen tulit? 7, 26, 12.
Coryceum, promontorium. 37, 12, 10.
Corycus. 36, 43, 13; 37, 8, 1.
Corylenus. 37, 21, 5.
Corynaeum, promontorium. 37, 12, 10.
Cos. Vide supra voce *Consul*.
Cosa. 22, 11, 6. colonia. Epit. l. 14. extr.
Cosanus portus. 30, 39, 1. Cosani. 33, 24, 8.
Cosconius. 30, 18, 14; Epit. l. 56; Epit. l. 75.
Cossyra. Epit. l. 89.
Cotton. 37, 21, 5.
Cotys rex Odrysarum. 43, 18, 2; 44, 42, 2; 45, 42, 6.
Cranii. 38, 28. 6.
Cranon, non *Cramon*, vel *Crannon*. 36, 10, 1; 36, 14, 10; 42, 64, 7.
Crassipes, Furiorum cognomen. 34, 53, 2; 38, 42, 4.
Crassus, Veturiorum cognomen. 41, 21, 9.
Crater. 5, 25, 10.
Craterra. 5, 25, 10.
Craterus, frater Antigoni, uxorem habuit Nicaeam. 35, 26, 5.
Crate injecta necare. 4, 50, 4.
Creare collegam. 2, 33, 2. *interregem*. 6, 41, 6. *Creassit*. 3, 55, 5.
Crebra grando. 28, 37, 7.
Credere et *Confidere* differunt. 2, 45, 4. *Credere minimo numero*. 33, 10, 10. et *Cedere*. 3, 21, 3. et *Censere*. 28, 37, 5. et *Condere*. 39, 43, 1. et *Dicere*. 27, 27, 1. et *Edere*. 1, 18, 2. et *Reddere*. 2, 50, 5. et *Tradere*. 10, 5, 14; Epit. l. 60. *Credo*. 38, 48, 9. *Credo appellatum*, vel *appellatus*. 4, 17, 7. *Creditum argentum*. 27, 51, 10.
Credulitas et *Crudelitas*. 6, 14, 3.
Crematus et *Gravatus*. 28, 19, 12.
Cremona colonia, quando deducta. 21, 25, 2.
Cremonis jugum. 21, 38, 7.
Crene. 37, 21, 5.
Crepere et *Strepere* de iisdem rebus. Epit. l. 68.
Crepitus armorum. 38, 17, 4; Epit. l. 68. *cymbalorum*. 39, 15, 6. et *Strepitus*. 38, 17, 4.
Crescere a, vel *de mitiore principio*. 2, 14, 2. *Crescit animus hostium*, vel *hostibus*. 28, 19, 16. *certamen*. 21, 28, 11.
Cretatus et *Caetratus*. 35, 27, 4.
Cretes. 24, 31, 4.
Cretenses bello intestino laborant. 37, 60, 3.
Crimen, criminatio. 6, 14, 11; 6, 15, 7. et *Carmen*. 1, 26, 6. et *Discrimen*. 4, 15, 1. *Crimini dare*. 7, 4, 4; 7, 20, 6. *Crimine proditionis insimulare*. 8, 22, 3.
Crines effusi. 3, 7, 8. *Crinibus templa verrere*. 3, 7, 8; 26, 9, 7.
Crissa et *Cirrha* utrum eadem, an diversae urbes. 47, 15, 5.
Crista, cognomen. 24, 40, 8.
Crixus. Epit. l. 95.
Crobialus. 38, 15, 3.
Croton, *Crotona*. 1, 18, 2. *Croto receptus*, vel *recepta*. 74, 2, 5.
Crotonienses, an *Crotonenses*. 22, 61, 12; 29, 36, 4; 30, 19, 11. quo anno defecerint ad Poenos. 25, 15, 6.

Cruciatum suppliciis occidere. 29, 18, 14.
Cruda exta. 29, 27, 5.
Crudelitas et *Credulitas.* 6, 14, 3.
Crudelius. 31, 29, 11.
Cryphon. 44, 24, 10.
Cubalum. 38, 18, 5.
Cubiculum et *Cubile* in quo differant. 30, 5, 10.
Cubitale. 24, 34, 9.
Cubitum. 37, 37, 10.
Cui, alicui, cuiquam. 3, 55, 8. *Cui cognomen Coriolano.* 2, 33, 5. et *Qui.* 9, 34, 14.
Cuja custodia. 28, 11, 6.
Culei poena. Epit. l. 68.
Culta. 9, 13, 7.
Cultor, agricola. 7, 39, 11; 9, 13, 7. *incola.* 28, 28, 6. *cultores agri.* 40, 29, 3.
Cum praepositio ἀσυνδέτως repetita. 31, 29, 15. *Cum* et casus ei additus inserviunt circumscribendo adverbio. 39, 18, 7. pro conjunctione *et* usurpantur, ut *mihi cum Diis*, pro *mihi et Diis.* 38, 48, 16. Hac praepositione substantivum alteri jungitur, et utrique interdum additur verbum plurale, ut *dux cum principibus capiuntur*, pro dux et principes. 21, 60, 7. saepius omittitur. 1, 14, 7; 2, 26, 2; 3, 14, 4; 9, 13, 10; 22, 9, 5; 23, 41, 10; 23, 43, 5; 25, 22, 8; 28, 13, 5; 28, 22, 11; 31, 48, 8; 34, 26, 11; 35, 23, 10; 37, 11, 6. *Cum aliquo fidem firmare, servare.* 28, 17, 8. *animo agitare.* 8, 25, 2. *bona pace.* 28, 37, 3. *bona venia.* 7, 41, 3. *capite humano porcus.* 32, 9, 3. *clamore ad arma discurrere.* 24, 31, 10. *commeatu naves.* 30, 36, 2. *copiis ingentibus profectus.* 5, 34, 8. *cruciatu necatus.* 25, 23, 7. *cura.* 39, 8, 17. *cura cavere.* 27, 24, 8. *eo, ut.* 3, 37, 7. *fide, fideliter.* 23, 14, 7. *fide et cura.* 39, 7, 5. *gaudio accipiunt.* 1, 25, 13. *gratulatione.* 4, 24, 7. *indignatione prensare.* 3, 12, 1. *mandatis legatos mittere.* 24, 28, 9. *omni cura exsequi.* 39, 41, 6. *pace dicere.* 3, 19, 7. *precibus petere.* 9, 16, 3. *quibus.* 38, 9, 2. *regio habitu.* 4, 19, 2. *Romano major fama victoriae.* 21, 52, 11. *summa fide colere.* 45, 8, 4. *tanto studio.* 39, 39, 11. *veste obsoleta.* 3, 47, 1; 29, 19, 12. *vexatione jumentorum rediit.* 43, 23, 1. *vi restare.* 4, 58, 4. *vulnere relatus.* 9, 44, 15. eliditur a praecedentis vocis syllaba finali *cum.* 32, 9, 3. ab ejus syllaba finali *tum.* 35, 23, 10. a praecedenti voce *jam.* 36, 12, 10. a sequentis vocis syllaba initiali *com*, vel *con.* 3, 7, 7; 3, 69, 5; 6, 14, 12. repetitur ex syllaba praecedenti. 9, 17, 9. mutata in *Com*, *con*, vel *col* coalescit cum proxima voce, vel contra. 4, 24, 7. *Cum* et *C.* praenomen. 4, 52, 4. *Cū*, vel *Cum*, et *Cā*, vel *Caussa.* 4. 44, 10. et *Cnaeus* praenomen. 8, 18, 13. et *Eum.* 4, 19, 2; 10, 7, 3; 27, 44, 9.
Cum particula ἀσυνδέτως repetita. 5, 35, 4. *Cum maxime.* 27, 4, 2.
Cum et *Tum.* Epit. l. 48. *Cum, tum*, et *Tum, tum.* 1, 21, 6; 1, 22, 2. utrum differant. 6, 23, 3. *Cum*, vel *Quum*, et *Qui.* 21, 40, 7. Vide *Quum.*
Cumulare injurias, invidiam. 3, 37, 3. et *Tumulare.* 22, 50, 7.
Cumulus armorum. 38, 23, 10. terrae. 38, 7, 6. et *Tumulus.* 10, 29, 19.
Cunctanter. 10, 4, 8; 27, 20, 12. *Cunctantius* et *Cunctatius.* 5, 48, 3.
Cunctare, forma activa. 6, 4, 11. *Cunctari.* 27, 50, 9. *Cunctans*, vel *Contans*, et *Cantans.* 10, 29, 8.
Cunctator, cognomen Fabio datum. 28, 40, 6.

Cunctus et *omnis* junguntur. 7, 34, 8. et *Junctus* commutantur. 3. 66, 5. et *Totus*. 4, 33, 6. et *Victus*. 4, 59, 7. *Cuncta acies*. 4, 33, 6. disciplina militaris. 44, 1, 5.
Cuneatus. 9, 40, 2.
Cuneus ager, in Hispania. 28, 37, 1.
Cuneus, manipulus, agmen. 8, 10, 6. pro parte in cunei formam coarctata. 9, 40, 2. ut collectivum cum verbo plurali. 8, 32, 10. *Cuneo irrumpere*. 25, 3, 18.
Cuniculus. 4, 22, 4. Cuniculo an Romam Galli oppugnarint? 5, 47, 2.
Cupere et *Capere*. Praef. 10; 4, 46, 8.
Cupiditas, studium partium. 24, 28, 8. et *Cupido*. 27, 27, 1.
Cupido et *Cupiditas*. 27, 27, 1.
quid est, *Cur sit*. 21, 43, 12.
Cura, proprium medicorum. 2, 17, 4. et *Caussa*. 3, 64, 8; 9, 29, 1. *Curae est mihi*. 10, 25, 3; 34, 32, 5.
Curare, absolute. 4, 45, 7. verbum mensae et convivii. 28, 14, 7. verbum medicorum. 2, 17, 4. *corpora*. 21, 54, 2. *prodigia*. 1, 20, 7. *bellum*. 4, 45, 7. et *Tutare*. 22, 21, 5. *Curat adsignandum*. 32, 1, 6. *Curatus cibo*. 9, 37, 7. de animalibus. 28, 14, 7.
Curatio, proprium medicorum. 2, 17, 4. *alicujus rei*. 4, 13, 8. *ministerii*. 4, 12, 8.
Curatius, an Curiatius. 1, 24, 1; 3, 32, 1; 5, 11, 4; Epit. l. 55.
Curia Kalabra. 41, 27, 7. et *Centuria*. Epit. l. 1. *Curiae veteres et novae*. 44, 16, 10.
Curiarum nomina. 9, 38, 15.
Curiata Comitia. 2, 35, 6; 9, 38, 15. Patres iis auctores esse debebant. 6, 41, 10.
Curiata lex necessaria iis, qui ex privatis ad bella mittebantur. 26, 2, 2.
Curiatius, an *Curatius*. 1, 24, 1; 3, 32, 1; 3, 32, 1; 5, 11, 4; Epit. l. 55.
Curio, Scriboniorum cognomen. 33, 42, 10.
Curio maximus quando factus sit Scribonius Curio. 33, 42, 10.
Curriculum, cursus. 44, 9, 4. Curricula Circensia septem. 41, 27, 6.
Curro. *Cucurri* et *Occurri*. 38, 33, 6; 40, 3, 5.
Currus falcati. 38, 41, 6.
Cursim, *Cursu subire*. 2, 65, 3.
Cursor quis primus Papiriorum cognominatus? 9, 16, 13.
Cursus et *Concursus*. 10, 5, 2; 30, 25, 3. et *Rursus*. 5, 41, 6. Cursus vehicularis origo. 42, 1, 11. *Cursu*, cursim. 2, 65, 3. *eo se proripuerunt*. 24, 26, 12. *ex cursu refugere*. 23, 39, 1. *Cursu*, *Cursim subire*. 2, 65, 3.
Curtius lacus, unde dictus. 7, 6, 5.
Curules aediles. 4, 59, 11; 32, 28, 8. *equi*. 24, 18, 10.
Cusibi, oppidum Hispaniae. 35, 22, 7.
Custodes corporis, satellites. 1, 49, 2. suffragiorum in comitiis. 45, 39, 11.
Custodia captivorum militibus credita. 6, 3, 10. *intentiore aliquem adservare*. 39, 19, 2. *Custodiae et stationes*. 5, 44, 6.
Cutena. 8, 29, 13.
Cutiliae. 26, 11, 10.
Cybele an dicta *Mater magna Dea*, vel *Idaea*? 36. 36, 3.
Cycliadas. 31, 25, 3; 32, 19, 2; 32, 32, 10.
Cydas. 33, 3, 10. format casu secundo *Cydae* et *Cydantis*. 44, 13, 9.
Cylabaris, gymnasium Argis. 34, 26, 2.
Cyme. 37, 11, 15. *Cymaei*. 38, 39, 8.
Cymine. 32, 13, 10.
Cynocephalae. 33, 17, 15; 36, 8, 3.

Cynosarges. 31, 24, 17.
Cynus, emporium Opuntiorum. 28, 6, 12.
Cypaera. 36, 10, 2; 36, 14, 6.
Cyphara 32, 13, 10. 15.
Cyprius vicus. 1, 48, 4. 7. differt a vico scelerato. 1, 48, 7.
Cypsela. 38, 40, 5.
Cyrene modo proprios reges habuit, modo paruit regibus Aegypti. 23, 10, 11.
Cyretiae. 31, 41, 5; 36, 10, 5.
Cyrtaei. 37, 40, 9.
Cyrtii. 42, 58, 13.
Cyssus. 36, 43, 10.
Cythara. 39, 6, 8.
Cythnus. 31, 15, 8; 31, 45, 9.

D.

D. antiqui usurparunt pro L. et contra. 41, 10, 5. demitur, vel additur in initio vocum. 38, 25, 8. *D.* et *L.* 1, 4, 6; 4, 10, 7. et *P.* 43, 6, 9. et *R.* 9, 10, 6. et T. 7, 16, 3. *d* et *cl*. 10, 24, 2. et *el*. 2, 16, 7; 2, 21, 1; 9, 43, 8; 40, 28, 2. et *n*. 26, 41, 9.
Daedala. 37, 22, 3.
Dahae. 35, 48, 5; 37, 38, 3.
Damasippus. Junii Bruti cognomen. Epit. l. 86.
Damaratus. 1, 34, 1. *Damarata* 24. 22, 8.
Damippus. 25, 23, 8.
Damiurgus. 38, 30, 4.
Damnare, de accusatore. 7, 16, 9. et *Donare*. Epit. l. 8. *Damnatus incesti*. Epit. l. 8. *voti*. 6, 25, 4; 7, 28, 4. *Damnati*. 39, 43, 3.
Damocles. 34, 25, 7.
Damocritus. 31, 32, 1.
Damoteles. 38, 8, 2.
Daorsei. 45, 26, 15.
Daphne, ad Antiochiam. 33, 49, 6.
Darda. 29, 12, 11.
Dardani, *Dardanii*. 27, 33, 1.
Dare ad terram. 31, 37, 9. *alicui rei*. 1, 25, 12. *aliquem alicui*. 2, 35, 5. *auxilia alicui*. 38, 16, 8. *certamen*. 21, 43, 11. *consanguinitati*. 8, 26, 6. *crimini*. 7, 4; 4; 7, 20, 6. *dicta*. 7, 33, 11. *donum*. 22, 1, 18; 24, 21, 9. *dona*, *dono*. 7, 37, 3. *exta*. 26, 23, 8. *frenos*. 34, 2, 13. *gratiae alicujus*. 4, 11, 6. *in conspectu*, *in conspectum*. 9, 27, 4. *in potestate*. 8, 24, 8. *jura*, *leges*. 1, 8, 1; 3, 31, 8. *libertatem*. Epit. l. 2. *litem secundum aliquem*. 23, 4, 3. *locum colloquio*. 33, 13, 1. *magistratum alicui*. 7, 1, 2. *negotium videre*, pro videndi. 3, 4, 9. *nuptum*. 1, 49, 9. *per manus*. 27, 37, 14. *sanguinem*. 3, 54, 4; 7, 24, 5. *satis quietis*, vel quieti. 22. 9, 6. *sententiam*. 23, 3, 9. *stragem*. 21, 32, 8. *terga*. 36, 38, 4. *testes*. 25, 3, 16. *vindicias ab libertate*, *secundum servitutem*. 3, 47, 5. et *Donare*. 2, 35, 5. et *Navare*. 7, 16, 4. et *Reddere*. Epit. l. 10. *Dant se res ac locus*. 28, 5, 9. *Duis*. 10, 19, 17. Dedi et Dedidi. 39, 50, 9. *Datus a*, vel *e plebe consul*. 7, 21, 4. et *Clarus*. 9, 25, 8. et *Dictus*. 7, 28, 8. et *Latus*. 1, 4, 6; 34, 59, 2; Epit. l. 107. et *Natus*. 26, 41, 9. *Datum donum dare*. 22, 10, 3. *Datum fato*. 26, 41, 9.
Dareus, vel *Darius*. 9, 17, 16.
Dasius Altinius Arpinus. 24, 45, 1. *Brundisinus*. 21, 48, 9.
Dassarenses. 45, 26, 15.
Dassaretii. 27, 32, 9; 31, 33, 4; 36, 13, 1.
Dativus interdum adhibetur, ubi plerumque genitivus. 21, 53, 2. *alicui caput obnubere*. 1, 26, 11. *Alicui in manus tradere*. 5, 27, 4. *Apollini donum*. 5, 25, 10. *Caussa renovando* 10, 9, 4. *Cultor imperio Romano*. 26. 32. 4. *Dies patrando facinori*. 35. 35, 15. *Frater uxori tyranni*. 34, 25, 5. *Hostibus in conspectum dare*. 9, 27, 4. *Major Romanis victoriae fama*. 21, 52, 11. *Multitudini sedes*. 2, 1, 2.

princeps nobilitati. 10, 8, 6. *Reficere*, *Restituere alicui animos.* 21, 53, 2. *Socius temeritati.* 6, 24, 9. *tribuni legionibus.* 43, 12, 7. *Tutor alicui.* 5, 33, 8. *Via saluti.* 37, 11, 10. *Virtuti honos.* 2, 12, 15. *Urbi fundamenta jacere.* 1, 12, 4. Dativus quartae declinationis in *u* pro *ui*. 9, 5, 6; 24, 19, 6. quintae declinationis non tantum in *ei*, sed etiam in *e*. 4, 17, 5; 5, 13, 5. Dativi emphasis. 3, 41, 3.
Daulis. 32, 18, 7.
De, pro *Ex*. 35, 29, 8. ἀσυνδέτως repetitum. 38, 18, 12. ter repetitum. 33, 31, 4. *De aliquo concedere.* 6, 42, 11. *aliquo largiri.* 4, 60, 4; 6, 15, 10. *die epulari.* 25, 23, 16. *industria.* 8, 36, 4. *improviso.* 6, 33, 7. *integro.* 21, 6, 5. *lucro vivere.* 40, 8, 2. *nocte.* 8, 23, 15. *novo.* 29, 35, 8. *plebe*, plebejus. Epit. l. 2; 6, 35, 5. *tertia vigilia.* 9, 44, 10. *tribunis militum viginti et unus.* 22, 49, 16. eliditur a praecedentis vocis syllaba finali. 2, 33, 1; 37, 51, 8. *De* et *Di* commutantur in compositis. 7, 23, 6. etiam *De* et *Re*. 9, 10, 6. *De* et *Ex*. 21, 6, 5. et DC. 27, 28, 11. *De vi* et *Dein*. 3, 33, 10.
Dea et *Ea*. 1, 21, 3; 29, 11, 6. *Deae pascebantur* et *Depascebantur*. 24, 3, 4.
Debellare, bello finem imponere. 31, 48, 11. *cum aliquo*. Epit. l. 33. et *bellare*. Epit. l. 37. *quasi Debellato triumphare.* 26, 21, 4.
Debitus et *Deditus*. 8, 12, 10. *Debitae laudes.* 8, 10, 1.
Decadum divisio non est Livii, sed posteriorum temporum. Epit. l. 1. init.
Decedere, de militibus ex praesidio vel provincia abeuntibus. Epit. l. 23. *ab officio*. 36, 22, 2. *aqua*. 30, 38, 11. *de statione*. 3, 17, 1. *ex Italia*. 26, 2, 14; 30, 33, 6; 39, 3, 8. *jure suo*. 3, 33, 10. *nocti*. 3, 60, 7. *praesidio*, *de praesidio*, *ex praesidio*. 4, 29, 5. *provincia*, *de provincia*. 28, 28, 7; 29, 20, 5. *pugna*. 34, 47, 5. *re*, *de re*. 27, 10, 1. *Romam*. 1, 57, 8. et *Descendere*. 36, 14, 4. et *Discedere*. 2, 31, 11. et *Recedere*. 35, 10, 2. *Decedit cura*. 4, 52, 8. *materia quaestioni*. 9, 26, 8.
Decem et tres et *Tredecim*. 37, 30, 8. *Decemocto*, vel *Octodecim* Livianum est. 10, 21, 6; 24, 15, 2; 26, 49, 3; 29, 37, 6. *decemquatuor*. 34, 10, 4.
Decem - primi in coloniis. 29, 15, 5.
Decemviri quinam? 3, 55, 7. *an supplicationes indixerint*. 39, 46, 5. praeibant in votis concipiendis. 42, 2, 3. ex libris Sibyllinis inspectis edebant rationem procurandi prodigia. 43, 13, 7.
Decere et *Docere*. 9, 15, 4. *Decet* an cum dativo? 34, 58, 8.
Decernere, judicare. 21, 56, 3. *pugnare*. 40, 8, 19. de eo, qui sententiam dicit, licet rejiciatur. 27, 20, 12. *decernendum censere*. 4, 50, 6. *acie*, *ferro*. 1, 15, 3; 36, 17, 16; 40, 8, 19. *bellum*. 32, 28, 5. *in aliquo*. 5, 36, 9. *vindicias*. 3, 47, 5. et *Dirimere*. 8, 23, 8. *Decrerit*. 45, 39, 15. *Decresse*. 2, 27, 8. *Decerni non potest*. 7, 9, 7; 21, 4, 3; 28, 14, 12.
Decretum est, sine *res mihi*. 2, 45, 13. *Decretus* et *Directus*. 40, 30, 6.
Decertare. 6, 3, 9.
Decidere et *Decipere*. 43, 6, 9.
Decidius Saxa. Epit. l. 127.
Decies centum millia. 43, 6, 11.
Decima et *Decima pars*. Epit. l. 5.
Decimatio. 2, 59, 11.
Decimius et *Decius*. 9, 30, 4; 27, 14, 8; 42, 35, 7.

Decipere, latere. 22, 4, 4. et *Decidere*. 43, 6, 9.
Decius pater se devovit ad Veserim, vel ad Vesuvium. 10, 28, 15. praenomen apud Campanos. 33, 7, 4. et *Decimus*. 9, 30, 4; 27, 14, 8; 42, 35, 7. *Decius Jubellius*. 28, 28, 4.
Declinare ab aliquo. 9, 17, 1. *ad aliquid*. 28, 1, 1. *ictum*. 42, 63, 4. *in Italiam*. 28, 1, 1.
Declinationis quartae nomina dativum interdum finiunt in *u*, pro *ui*. 9, 5, 6. quintae nomina interdum genitivum formant in *e*, pro *ei*. 9, 37, 4. etiam dativum. 5, 13, 5.
Decolare. 27, 17, 4.
Decollare. 27, 17, 4.
Decoquere consilia. 40, 11, 2.
Decoratus. 10, 7, 10.
Decumus. 2, 59, 11; 30, 18, 9. *Decuma*. 5, 25, 6.
Decurrere. 10, 27, 8; 26, 51, 4. ex loco alto currere. 38, 13, 7. et *Discurrere*. 21, 33, 4. et *Recurrere*. 21, 26, 4. *Decurrit flumen in mare*. 21, 26, 4. *Decucurri*. 1, 12, 8; 25, 17, 5.
Decursio exercitus armati in funere clarorum virorum. 25, 17, 5.
Decursus, decursio. 42, 52, 4.
Dedecus militiae. 3, 51, 12.
Dedere in potestatem. 5, 27, 4. *noxios*. 39, 50, 9. *se ad aliquem*. 29, 38, 1.
Dedidi et *Dedi*. 39, 50, 9. *Dederetur* et *Deleretur*. 7, 41, 4. *Deditus*, deditius. 8, 13, 15. et *Debitus*. 8, 12, 10. et *Dditus*. 7, 31, 4.
Dedicare aedem Dei, vel *Deo*. 5, 23, 7. et *Aedificare*. 21, 62, 8. et *Dicare*. Epit. l. 138.
Dedicatio templi a quibus peracta. 9, 46, 6. et *Deditio*. 5, 48, 4.
Deditio et *Dedicatio*. 5, 48, 4. et *Defectio*. 23, 1, 4. et *Ditio*. 26, 21, 17. et *Proditio*. 27, 1, 2. *in Deditionem accipere*. 33, 20, 5; Epit. l. 38. *concedere*. 39, 2, 4. *redigere*. 26, 21, 17. *venire*. 9, 20, 4; 29, 38, 1; 33, 37, 4.
Deducere, abalienare. 6, 15, 9. verbum in nuptiis sollemne. 10, 23, 5. nequiore sensu. 26, 50, 2. *agmen*. 3, 62, 5; 5, 38, 1; 6, 15, 9. *coloniam in agro*, *in agrum*. 10, 13, 1. *de capite*. 6, 35, 4. *exercitum a Messena*. 36, 31, 6. *praesidia*. 25, 25, 10. *Romam*, *ex provincia*. 6, 26, 18; 8, 2, 4; 38, 8, 5. et *Diducere*. 21, 55, 5. et *Educere*. 3, 62, 5. et *Reducere*. 6, 26, 8. *Deducta est colonia Sora*, vel *Soram*. 10, 1, 1; 39, 44, 10. *Deducta cornua*. 31, 21, 14.
Deesse occasioni. 33, 41, 3. *Defui* et *Defeci*. Epit. l. 44.
Defectio et *Deditio*. 23, 1, 4. et *Refectio*. 9, 41, 8.
Defendere, propulsare, depellere, arcere. 40, 43, 3. *ab aliquo*. 39, 24, 9.
Defendo et *Descendo*. 39, 24, 9.
Defensare. 26, 45, 2.
Defensio criminis. 38, 49, 6.
Deferre, venale proponere. 34, 9, 9. *ad senatum*. 4, 13, 8. et *Referre ad senatum*, differunt. 21, 6, 5. *castra in viam*. 22, 15, 12. *in aerarium*. 5, 25, 8; 37, 57, 12; 39, 29, 7. *in censum*. 39, 44, 2. *potestatem in aliquem*. 3, 9, 4. et *Referre*. 21, 6, 5. *Defero* et *Desero*. 4, 37, 11; 4, 46, 6. et *Differo*. 4, 37, 11. *Detulit* et *Depulit*. 5, 28, 7. *Deferri ad consules*. 2, 36, 6. *Delatus* et *Delegatus*. 10, 19, 3; 25, 23, 7. et *Deletus*. 9, 25, 9.
Deficere et *Desciscere*. Epit. l. 111. *Deficiunt consulem vires*. 22, 49, 3. *Defeci* et *Defui*. Ep. l. 44.
Defexit. 1, 24, 8.
Defieri. 9, 11, 6.
Defigere. 2, 35, 3; 3, 47, 6; 6,

40, 1. *in corde*, *in terra*. 8, 8, 10.
Definire diem. 35, 7, 3.
Deflorare. 37, 58, 7.
Defluere et *Diffluere*. 41, 15, 1.
Deforme agmen, de exarmatis militibus. 24, 48, 7.
Defugere, vitare. 5, 38, 8.
Defungi aliqua re, ea re a periculo liberari. 10, 29, 3. *Defungendum est unius poena*. 2, 35, 3.
Defunctus bello suo. 25, 35, 5. *fato*. 34, 46, 4. *morbis*. 4, 52, 4.
Deglabrata arbor. 25, 7, 5.
Degredi. 40, 22, 7. *Degressus*. 3, 42, 7; 4, 17, 11; 29, 2, 14; 32, 15, 5.
Dejicere, pro dejicere se, vel neutraliter. 28, 6, 10. *alios* in petitione honoris quinam dicantur. 37, 47, 7; 38, 35, 1. *de saxo*. 5, 47, 10; Epit. l. 59. *equum in viam*. 23, 47, 6. *ex rupe*. 7, 10, 3. *honore*. 4, 44, 5. *praesidium*. 22, 24, 7. *statuam*, de basi nempe. 38, 56, 3. *Dejici* dicuntur, qui tempestate vertuntur a cursu ad partem inferiorem. 23, 34, 16. *Dejectus* et *Delectus*. 2, 27, 10; 5, 21, 10; 31, 29, 11. et *Derectus*. 9, 2, 9. et *Directus*. 2, 63, 1. et *Disjectus*. 38, 56, 3. et *Detectus*. Epit. l. 5. et *Rejectus*. 21, 31, 7. *Dejecta coelo tempestas*. 2, 63, 1.
Dein. 3, 3, 6; 34, 40, 4. et *Devi*. 3, 33, 10.
Deinceps, refertur ad ordinem. 2, 47, 11; 27, 39, 6. et *Inde* junguntur. 2, 47, 11; 5, 37, 6. et *Inde* commutantur. 5, 17, 4. *Deinceps alii*. 27, 39, 6.
Deincipe. 3, 39, 4; 3, 60, 9.
Deinde collocatur post tertiam vocem. 39, 22, 1. in proponendis novi anni consulibus vel additur, vel omittitur. 2, 16, 1. copulae vicem obtinet. 5, 20, 7. ponitur pro post talia. 4, 49, 15. iteratur. 44, 5, 5. et *Deinceps* junguntur. 2, 47, 11. et *Postea* junguntur. 2, 47, 11. *Deinde* et *Deinceps*. 5, 17, 4. et *Demum*. 40, 22, 1. et *Inde*. 36, 24, 10.
Delabi equo, *ex equo*. 37, 34, 6. *Delapsus* et *Dilapsus*. 23, 45, 3. *Delapsa arma cadunt*. 21, 36, 7.
Delectus olim habebatur ex plebe praesente, postea aliunde Romam convenere. 6, 28, 4. in itinere habitus. 34, 56, 13. in Delectu non respondentis ad nomen bona vendebantur. Epit. l. 14.
Delegare. 6, 28, 7; 28, 42, 15; 29, 20, 2. et *Deligare*. 10, 27, 3. et *Deligere*. 29, 20, 2. *Delegatus in Tullianum*. 29, 22, 10. et *Delatus*. 10, 19, 3; 25, 23, 7.
Delenimentum. 4, 51, 5; 5, 31, 1; 39, 11, 2; 40, 11, 3.
Delenire iras. 1, 13, 1. *plebem munere*. 5, 31, 1. *Delenitus* et *Delinitus*, ut differant. 7, 38, 5.
Delere cladem acceptam. 5, 11, 5. *ignominiam*. 27, 14, 2. *urbem*. 4, 61, 11. *Deleretur* et *Dederetur*. 7, 4, 4. *Delendae urbis libido*. 5, 42, 1. *Deletus* et *Dejectus*. 31, 29, 11. et *Delatus*. 9, 25, 9. et *Delectus*. 4, 25, 8; 9, 37, 8; 31, 29, 11.
Deligere saucios. 7, 24, 14. et *Delegare*. 10, 27, 3.
Deligere et *Diligere*, seligendi significatione. 9, 17, 15. *Deligere locum castris*. 7, 25, 13. et *Delegare*. 29, 20, 2. et *Diligere*. 2, 23, 7; 9, 17, 15; 37, 51, 7. *Delectus* et *Dejectus*. 2, 27, 10; 5, 21, 10. et *Deletus*. 4, 25, 8; 9, 37, 8; 31, 29, 11. et *Electus*. 34, 29, 10. *Delecti Aetolorum*. 38, 1, 4. *equitum*. 26, 5, 3. *milites*. 34, 29, 10; 42, 58, 13. *Delecta manus*. Epit. l. 27.
Delectae cohortes. 34, 20, 5.
Delinimentum. 39, 11, 2.

Delinitus et *Delenitus*, ut differant. 7, 38, 5.
Delium Boeotiae, 31, 45, 6; 35, 51, 1.
Delmatae. Epit. l. 62.
Delphos spoliantes Galli divinitus delentur. 40, 58, 3.
Deluere crimen. 4, 14, 3.
Δημαγωγεῖσθαι. 45, 39, 20.
Demere armamenta. 21, 49, 9. *de stipendio*, *ex stipendio*. 7, 41, 8. *ex dignitate populi*. 34, 54, 5. *ignominiam*. 27, 14, 2. *metum*, *terrorem*. 2, 2, 7. *vincula*. 5, 13, 8. *vires*. 2, 60, 5. et *Adimere*. 5, 13, 8; 39, 44, 4. *Dēptum*, sive *Demptum*, et *Cleptum*. 22, 10, 5.
Demergere pullos. Epit. l. 19. *Demersus aere alieno*. 2, 29, 8; 6, 27, 6.
Demetriacus sinus. 28, 5, 18. *Demetrium*, portus Samothraces. 45, 6, 3. urbs Phthiotidis. 28, 6, 7.
Demetrius Pharius rex Illyriorum. 22, 33, 3. Seleuci filius, quos filios habuerit. Epit. l. 50.
Demigrare. 38, 18, 15.
Deminuere. 2, 1, 7; 21, 17, 8; 39, 19, 5. *jus*, vel *de jure*. 8, 34, 5.
Demittere. 39, 50, 3. *agmen*. 21, 34, 8. *agmen in aequum*. 7, 23, 6. *in discrimen*. 3, 35, 3. *oculos in terram*. 9. 38, 13. *vultum*, *oculos*. 2, 58, 8. et *Dimittere*. 7, 23, 6; 34. 50, 2. et *Remittere*. 9, 2, 9. *Demissus animo*. 4, 44, 10. *de coelo*. 10, 8, 10. *in carcerem inferiorem*. 34, 44, 8.
Democles. 34. 25, 7.
Democrates. 27, 15, 15.
Demodice. 23, 24, 3.
Demonstrativum praenomen postpositum relativo. 3, 71, 8.
Demortuus. 5, 31, 7; 26, 23, 7.
Demovere statu, *de statu*. 6, 32, 8. et *Dimovere*, differunt. 9, 29, 10.
Demum et *Deinde*. 40, 22, 1.
Denarius nummus, et an aereus. 8, 11, 16. ejus nota, quae est litera X cum linea per mediam trajecta, omittitur. 7, 16, 9. Denarii et Millenarii numeri notae X et ꝏ commutantur. 3, 15, 5; 27, 38, 11; 27, 49, 7; 33, 14, 5. quando primum militibus divisi. 37, 59, 6; 45, 40, 5. major drachma Attica. 38, 38, 13.
Densare ordines. 30, 34, 8.
Densus et *Karus* opponuntur. 2, 47, 4. *Densi ordines*. 35, 5, 7.
Denter, cognomen Caeciliorum. 39, 56, 5. Liviorum. 10, 1, 7.
Dentheleti. 39, 53, 12; 40, 22, 9.
Denudare consilium. 44, 38, 1.
Denunciare, nunciare, indicare. Ep. l. 48. et *Renunciare*. 22, 49, 3.
Depascebantur, et *Deae pascebantur*. 24, 3, 4.
Depellere a statu. 6, 32, 8. *opinione*. Epit. l. 93. *sententia*. 23, 8, 3. *Depuli* et *Detuli*. 5, 28, 7. et *Distuli*. 4, 49, 2.
Deploratur libertas. 3, 38, 2.
Deponentia forma activa Livio non usurpantur. 1, 17, 2; 8, 38, 13; 10, 27, 5; 22, 60, 26. sensu passivo. 24, 8, 14. praesertim participia. 1, 22, 7; 5, 54, 6; 34, 40, 2.
Deponere in aram. 23, 11, 6. et *Despondere*. 31, 22, 5.
Depopulari et *Populari*. 10, 12, 7; 37, 27, 9.
Depopulatio et *Populatio*. 2, 62, 2.
Deportare exercitum. 38, 50, 3; 39, 38, 9.
Deposcere, vehementer poscere, ad poenam poscere. Epit. l. 2; 2, 13, 7; 21, 10, 6.
Deprecari, duplici sensu. 40, 15, 9.
Deprehensus pro speculatore. 37, 11, 1.
Deprimere aliquem. 30, 36, 6.

Depugnare. 6, 8, 9; 27, 48, 14; 40, 34, 6.
Derectus. 22, 47, 2. et *Dejectus*. 9, 2, 9.
Derelinquere. 37, 8, 5; 39, 30, 5. *Derelictus*. 10, 17, 5.
Derepente. 21, 41, 6.
Deridiculus. 39, 25, 4.
Derogare fidem. 7, 25, 11.
Deruptus. 21, 33, 7; 37, 39, 11; 38, 2, 14; 42, 15, 5. et *Derutus*. 21, 33, 7.
Derutus et *Deruptus*. 21, 33, 7.
Descendere ad forum. 34, 1, 5. *aliquo*. Epit. l. 5. *in aciem*. 9, 14, 7. *in aciem copiis*, pro cum copiis. 25, 22, 8. *in certamen*. Epit. l. 7. *in forum*. 3, 48, 2. et *Decedere*. 36, 14, 4. et *Defendere*. 39, 24, 9. et *Desedere*. 32, 9, 3. et *Discedere*. 9, 14, 7. *Descendit cura in animos*. 3, 52, 2. *ferrum in corpus*. 1, 41, 5. *praesidium arce*. 32, 32, 4.
Desciscere, *Descisse* et *Desistere*, *Desisse*. 30, 3, 5. *Descissem*, pro *descivissem*. 24, 45, 2.
Describere, dividere. 31, 34, 8; 34, 56, 6; 39, 38, 11. *Descriptus* et *Rescriptus*. 9, 10, 6.
Desecare fascibus, pro de fascibus. 42, 64, 2.
Desedere et *Descendere*. 32, 9, 3. *Desedit terra ingenti caverna*. 32, 9, 3.
Deserere foedus. 7, 25, 7. *vadem*. 39, 41, 7. *Desero* et *Defero*. 4, 37, 11; 4, 46, 6. *Desertus suis*, *a suis*. 35, 30, 2.
Deses tempus terit. 6, 23, 5.
Desidunt terrae. 42, 15, 5. *Desidentes mores*. Praefat. 9.
Desilire ex equo. 2, 20, 10; 35, 34, 10.
Desistere, *Desisse* et *Desciscere*, *Descisse*. 30, 3, 5. *Desisse*. 9, 46, 3.
Desperare aliquid. 10, 14, 8.
Despondere, spondere. 28, 38, 9. *animum*. 26, 7, 8. et *Deponere*. 31, 22, 5. *Desponsa*. et *Desponsata*. 1, 26, 2; 26, 50, 2.
Desponsata et *Desponsa*. 1, 26, 2.
Desternere. 4, 59, 3.
Destinere. 38, 26, 7. *animo*, *in animo*. 9, 16, 19; 28, 24, 3. et *Distinere*. 5, 20, 4.
Destinata opinio, *sententia*. 28, 14, 9. *praesidia*, adsueta. 23, 16, 9.
Destinatum. 21, 54, 6; 38, 26, 7.
Destituere. 23, 10, 5. *Destituo spem*, *Destituit me spes*. 1, 51, 5. *Destitutus spe*, *a spe*. 25, 27, 13.
Destringere gladium. 8, 7, 20; 27, 13, 9. et *Distringere*. 8, 7, 20.
Destruere aliquem. 2, 10, 10. et *Detrudere*. 2, 10, 10.
Desudaba. 44, 26, 7.
Desultores in circo. 44, 9, 4.
Desumere sibi hostem. 38, 45, 8.
Desuper imponere. 21, 1, 5.
Detegere, an pro tegere. 22, 4, 4; 22, 28, 6. *Detectus* et *Dejectus*. Epit. l. 5.
Detergere remos. 28, 30, 11; 36, 44, 6. et *Detorquere*. 28, 30, 11.
Deterrere a cupiditate. 22, 42, 7. et *Detinere*. 22, 42, 7; 23, 1, 10. *Deterritus* et *Territus*. 7, 34, 4.
Deterrimus et *Teterrimus*. 4, 3, 17.
Detestabilis. 23, 3, 1.
Detinere, morari. 8, 38, 6. et *Deterrere*. 22, 42, 7; 23, 1, 10. et *Distinere*. 5, 20, 4. et *Retinere*. Epit. l. 3; 36, 39, 7.
Detorquere et *Detergere*. 28, 30, 11.
Detractare. 34, 15, 9. *virtutem*. 38, 49, 5.
Detractator laudum. 34, 15, 9.
Detrahere. 3, 23, 4; 22, 13, 1; 37, 45, 18. *de majestate*. 6, 6, 7. *frenos*. 8, 30, 6. *Hannibalem ex Italia*. 29, 20, 2. et *Retrahere*. 29, 20, 2. *Detractus ex fastigio regio*. 35, 12, 10.

Detrudere aliquem. 2, 10, 10. et *Destruere.* 2, 10, 10; 38, 17, 9.
Detruncata corpora. 31, 23, 10.
Deturbare. 38, 17, 9.
Devastare. 4, 59, 2.
Devehere. 5, 54, 4.
Deversari apud aliquem. 23, 8, 1.
Deversorium. 1, 51, 2.
Devertere, Deverticulum. 1, 51, 8; 38, 15, 5; 44, 43, 2. *Devertere, Deverti aliquo.* 45, 10, 5. et *Divertere.* 39, 53, 1.
Deviae calles. 22, 14, 8. *Devium iter.* 22, 7, 2. *tugurium.* 3, 13, 10.
Devocare. 33, 18, 7. et *Revocare.* 10, 20, 14.
Devolvere et *Revolvere.* 5, 11, 2.
Devotiones et *Veneficia* junguntur. Epit. l. 8.
Deurere. 10, 4, 7; 40, 45, 1.
Deuri opus. 39, 53, 14.
Deus. *Deo* et *Eo.* 21, 38, 9; 44, 15, 5. *Di*, an *Dii.* 2, 12, 5; 5, 14, 4. *Dei*, pro *Dii.* 10, 40, 14; 34, 5, 10. *Dii hominesque.* 9, 26, 18. *homines et Dii.* 8, 34, 8. *Dii manes* et *Tellus* junguntur. 10, 28, 13. *Dii sociales, hospites.* 3, 18, 3. vindices foederum ruptorum. 10, 39, 15. et *Ii.* 8, 30, 9. *Deos esse* fatebantur, qui omnia casu fieri negabant. 8, 6, 5. Deos, quos volebant, domi colere Romae licebat; publice nonnisi Romanos. 25, 1, 10. *Diis bene juvantibus.* 21, 21, 6; 25, 38, 22. Diis arma capienda erant, ad Capitolium liberandum. 3, 17, 5.
Dexagoridas. 34, 29, 9.
Dextra acies. 27, 48, 8. *via.* 8, 15, 8.
Dextrorsus. 6, 31, 5; 26, 9, 12.
Di et *De* in compositione commutantur. 7, 23, 6.
Diaeus. Epit. l. 52.
Diana Ταύρια, Tauropolos, Taurica. 39, 22, 1; 44, 44, 4.
Dianium. 1, 48, 6.
Dicaearchus. 33, 2, 6.
Dicare, figere. 7, 3, 5. et *Dedicare.* Ep. l. 138.
Dicere, et similis per ellipsim omissa. 4, 20, 7. *Dicere* et *Dictum* de oraculis. 8, 24, 2. *jus dicere.* 3, 37, 4. *ante, supra.* 5, 18, 6. *collegam.* 37, 47, 7. *diem.* 2, 61, 7; 35, 3, 2. *diem alicui ad conveniendum.* 36, 8, 2. *judicem.* 3, 56, 4. *jus alicui.* 35, 7, 3. *leges pacis.* 38, 25, 5. *locum.* 25, 16, 14; 33, 13, 1. *multam.* 2, 52, 5; 9, 16, 18; 25, 3, 13. *sacramento.* 2, 24, 7. *testimonium.* Epit. l. 29. *vindicias.* 3, 47, 5. et *Credere.* 27, 27, 1. et *Discere.* 6, 25, 9; 34, 34, 6. et *Docere.* 39, 47, 3. et *Ducere.* 38, 43, 1. et *Edicere.* 30, 5, 1. 2. et *Elicere.* 9, 43, 8. *Dicit*, per ellipsin omissum, additur male a librariis. 23, 45, 6. *Dicam verius*, pro ut dicam verius. 22, 23, 3. in ea locutione etiam τὸ *Dicam* omittitur. 22, 23, 3. *ut Diximus ante.* 22, 28, 8. *Dicor pater.* 3, 48, 4. *Dicitur* et *Fertur.* 2, 20, 12. *Dictus* et *Datus.* 7, 28, 8. et *Latus.* Epit. l. 107. *Dicto alicui, alicujus parere.* 8, 4, 2. *Dicta* et *Scripta.* 5, 18, 6.
Dictator lectus a consularibus. 2, 18, 4. designatur a populo, sed dicitur ab alio. 5, 46, 10; 6, 6, 8. dicitur, qui nondum consul fuerat. 7, 19, 9. dicitur in castris. 27, 29, 5. quis primus dictus sit Romae. 2, 30, 5. qui signum mittendis quadrigis daret. 8, 40, 2. sine magistro equitum. 7, 6, 12; 9, 29, 3. quamdiu fuerit Camillus. 6, 1, 4. judicat sine provocatione. 4, 13, 11; 8, 33, 7. lege lata accipiebat potestatem escendendi equum, quod intelligendum de potestate utendi equo in urbe. 23, 14, 2. perpetuus. Epit. l. 116. Karthaginiensium. 23, 13, 8. Dicta-

tori praeferuntur viginti quatuor fasces et secures. Epit. l. 89. Dictatore creato omnes magistratus, exceptis tribunis plebis, potestatem amittunt. 6, 39, 3. Dictatores quinam proxime ante bellum Punicum secundum fuerint. 22, 11, 6.

Dictatoria invidia. 22, 26, 4.

Dictatura, pro dictatore. 8, 12, 14. erat imperium vehemens. 2, 30, 4. in perpetuum sublata post mortem Caesaris. Epit. l. 116.

Dictio, oraculi responsum. 8, 24, 2.

Dictitare. 3, 20, 8; 8, 31, 3.

Dictum, edictum. 9, 14, 2. oraculi responsum. 8, 24, 2. et *Edictum*. 8, 7, 15; 9, 14, 2. *contra Dictum imperatoris pugnare.* 22, 25, 13. *Dicto alicui audiens esse.* 1, 41, 5; 4, 26, 9; 29, 20, 11. *Dicta*, quae dicuntur, dicteria, apophthegmata, tesserae ducum. 7, 33, 3. *Dicta dare*, dicere. 7, 33, 11.

Dictynneum. 34, 38, 5.

Diditus et *Deditus.* 7, 31, 4.

Diducere, distrahere, dividere. 5, 38, 1; 6, 16, 9. *in cornua.* 21, 55, 5. et *Deducere.* 21, 55, 5.

Dies, pro actis ejus diei. 42, 67, 1. *ad conveniendum dicta.* 35, 3, 2. *alter*, *altera.* 37, 29, 2. *certa.* 4, 36, 3. *certandae multae*, *argento.* 25, 3, 13. *comitiorum adpetit.* 39, 32, 5. *constitutus*, *constituta.* 27, 16, 16. *crastinus*, *crastina.* 3, 20, 4; 26, 36, 5. *festus*, de sollemnibus plurium dierum, *dies festi*, unius diei. 25, 23, 14. *frumenti*, *stipendii.* 23, 21, 2. *hesternus.* 27, 13, 5; 44, 38, 1. *hic.* 27, 13, 6. *idem.* 34, 6, 13. *is*, *ea.* 30, 22, 3. *judicio.* 3, 46, 2. *locusque.* 34, 19, 6. *nivalis.* 21, 54, 7. *pecuniae.* 34, 6, 13. *praestituta.* 8, 22, 4. *primus*, *alter*, *tertius*, *quartus*, potius quam genere feminino. 8, 11, 15. *totus.* 1, 60, 2; 27, 13, 1. *unus.* 28, 28, 9. et *Tempus.* 23, 38, 5. *in Diem* et *in Dies* differunt. 22, 11, 11. *Diem dicere alicui.* 7, 28, 9. *dicere perduellionis.* 2, 41, 11. *eximere*, *tollere.* 25, 3, 17. *Die*, *nocte.* 21, 11, 5; 32, 15, 2. *de Die epulari.* 25, 23, 16. *Die postero.* 1, 12, 1. *Die crastini.* 10, 25, 2. *Die quinti* de futuro, *Die quinto* de praeterito. 22, 51, 2.

Diespiter. 1, 24, 8; 31, 21, 12.

Differre, proferre. 39, 18, 1. *Differo* et *Desero.* 4, 37, 11; 4, 46, 6. *Differunt equi equitem.* 4, 33, 10. *Distuli* et *Depuli.* 4, 49, 2.

Difficile, difficulter. 27, 14, 9.

Diffindere diem. 9, 38, 15.

Diffluere luxu. 7, 29, 5. et *Defluere.* 41, 15, 1.

Diffractus et *Distractus.* 23, 35, 1.

Diffugere, in varias partes fugere. 5, 38, 8; 24, 36, 2.

Digamma Aeolium, sed emollitum in υ, vocabulis Graecis praepositum a Latinis. 29, 27, 2.

Digerere et Dirigere. 8, 32, 5.

Dignatio et *Dignitas.* 2, 16, 5. *in Dignationem principum venire.* 2, 16, 5.

Dignitas, auctoritas. 2, 2, 9. *populi Romani.* 33, 47, 4. et *Dignatio.* 2, 16, 5.

Dignus. 5, 23, 12. aequus. 4, 49, 11. *memoriae.* 4, 37, 1; 36, 17, 5. *qui viveret.* 4, 3, 2. *Digni*, *indigni*, ἀσυνδέτως pro omnibus. 24, 16, 9.

Digredi a, vel *ex colloquio.* 35, 38, 11. *domum.* 2, 31, 11; 2, 38, 6.

Dijungere. 32, 21, 7; 37, 33, 7; 42, 59, 4.

Dilabitur nebula. 26, 17, 14. *Dilapsus ex loco.* 6, 17, 6. et *Delapsus.* 23, 45, 3. *Dilapsae aedes.* 4, 20, 7.

Dilacerare et *Dilaniare*. 21, 46, 2.
Dilaniare et *Dilacerare*. 21, 46, 2.
Dilectum habere. 26, 26, 8; 37, 51, 7.
Diligens cum casu secundo. 7, 3, 7.
Diligere et *Deligere*, seligendi significatione. 2, 33, 7; 9, 17, 15; 37, 51, 7.
Dilucere. 8, 27, 11.
Diluere crimen. 4, 14, 3.
Dimellum. 29, 12, 13.
Dimetari locum castris. 8, 38, 7.
Dimicare capite suo. 2, 12, 16. et *Micare*. 6, 41, 2.
Dimidium militum, quam quod. 35, 1, 2; 45, 18, 7.
Dimittere. 38, 13, 10; 40, 47, 8. elliptice sine casu. 29, 37, 5. *in hiberna*. 37, 45, 19. *legationes*. 4, 52, 5. *praetorium*. 21, 54, 3. et *Demittere*. 7, 23, 6; 34, 50, 2. et *Dividere*. 5, 43, 5; 28, 2, 16; 37, 45, 19. et *Mittere*. 30, 3, 4; 38, 60, 6.
Dimovere et *Demovere* differunt. 9, 29, 10.
Dino Rhodius. 44, 23, 10.
Dinocrates. 39, 49, 12.
Dinomenes. 24, 7, 4.
Diodotus. Epit. l. 52.
Diomedis campi. 25, 12, 5.
Dionysodorus. 32, 32, 11.
Diophanes. 36, 31, 6; 37, 20, 1.
Dipylon. 24, 32, 5; 31, 24, 8.
Dirigere. 21, 47, 8. *aciem*. 34, 28, 6. *equum*. 2, 6, 8. *in frontem*. 37, 29, 5. iter. 35, 31, 3. *naves in pugnam*. 22, 19, 11; 37, 27, 4. et *Digerere*. 8, 32, 5. *Directus* et *Decretus*. 40, 30, 6. et *Dejectus*. 2, 36, 1. et *Diremptus*. 32, 10, 8. et *Direptus*. 37, 31, 5.
Directo pectore. 1, 11, 9.
Dirimere iras, aciem, rabiem. 1, 13, 1. *pacem*. 9, 8, 12. *rem*. 1, 36, 6. et *Decernere*. 8, 23, 8. *Diremtus* et *Directus*. 32, 10, 8. et *Direptus*. 32, 10, 8; 37, 32, 7.
Diripere castra. 33, 10, 6. *Diripui* et *Dirupi*. 39, 30, 5. et *Dirui*. Ep. l. 79. *Direptus* et *Directus*. 37, 31, 5. et *Diremptus*. 32, 10, 8; 37, 32, 7.
Diruere aera. 7, 41, 8. *domum*. 4, 16, 1. *urbem*. 4, 61, 9. *Dirui* et *Diripui*. Epit. l. 79. *Dirutus aere*. 24, 18, 6; 40, 41, 11. et *Diruptus*. 9, 45, 17.
Dirupi et *Diripui*. 39, 30, 5. *Diruptus* et *Dirutus*. 9, 45, 17.
Discedere, deficere. 24, 45, 2. *ab Janiculo*. 2, 14, 3. *ab re*. 27, 10, 1. *ab signis*. 25, 20, 4. *a statione*. 3, 17, 1; 4, 29, 5. *bello*, *de foro*, *de colloquio*. 36, 22, 2. *domum*. 2, 31, 11. et *Decedere*. 2, 31, 11. et *Descendere*. 9, 14, 7.
Disceptare, partium est et judicis. 38, 35, 1. *ad aliquem*. 8, 23, 8. et *Disputare*. 35, 32, 14.
Disceptatio et *Discrepatio*. 21, 31, 7.
Discere et *Dicere*. 6, 25, 9; 39, 34, 6. et *Disjicere*. 2, 35, 4.
Discernere, *Discretus* et *Distinctus*. 31, 29, 12.
Discidium et *Dissidium*, quomodo differant. 25, 18, 5.
Discindere tunicam a pectore. Epit. l. 70.
Discincti milites cur expositi? 27, 13, 9.
Disciplina, secta ac ratio vitae, cultus domesticus. 24, 14, 5.
Discordare. 26, 41, 20.
Discrepare. 26, 41, 20. *Discrepat*, impersonaliter. 3, 31, 8; 8, 40, 1; 25, 28, 3. *Discrepui*. 4, 32, 1.
Discrepatio et *Disceptatio*. 21, 31, 7.
Discrimen periculi. 8, 24, 12. et *Crimen*. 4, 15, 1. *sine Discrimine*. 28, 3, 10.
Discriminare et *Disterminare*. 21, 4, 6.
Discurrere et *Decurrere*. 21, 33, 4.
Discutere caliginem, nebulam:

22, 6, 9; 26, 17, 14. *concilium*. 42, 44, 6. *disceptationem*. 38, 13, 10. *murum*. 32, 17, 6. *periculum*. 2, 52, 7. Epit. l. 5. *seditionem*. Epit. l. 28. et *Decutere*. 21, 12, 2.
Disertio. 40, 8, 12.
Disjicere agmen. 22, 50, 9. *classem*. 21, 49, 5. *pacem*. 9, 8, 12. *rem*. 2, 35, 4. *statuam*, quum ejus diffractae membra disperguntur. 38, 56, 3. et *Discere*. 2, 35, 4. *Disjectus* et *Dejectus*. 38, 56, 3. et *Defectus*. 31, 34, 4. *Disjecta late moenia*, in varias partes huc illuc procurrentia. 24, 2, 9.
Dispartiri, vel *Dispertiri*. 3, 10, 9.
Dispensare laetitiam. 27, 50, 10.
Dispensatio annonae, *inopiae*. 10, 11, 9.
Dispersus toto campo. 29, 32, 7.
Dispoliare. 45, 36, 7.
Dispositi equi. 40, 56, 11.
Dispulsa nebula. 22, 6, 9; 26, 17, 14.
Disputare et *Disceptare*. 35, 32, 14.
Disquisitio. 8, 23, 14.
Disserenare. 39, 46, 4.
Disserere res gestas. 5, 4, 1; 22, 54, 8. *res gestas*, *de rebus gestis*. 41, 6, 4.
Dissidium et *Discidium*, quomodo differant. 25, 18, 5.
Dissipari in fugam. 8, 39, 8.
Dissonus ab aliqua re. 7, 2, 5.
Dissuadere legem. 10, 7, 1.
Distendere. 3, 23, 1; 3, 42, 7; 9, 12, 10.
Disterminare. 4, 59, 3. et *Discriminare*. 21, 4, 6.
Diſtinere. 3, 23, 1; 4, 59, 3; 5, 20, 4; 7, 21, 5. *pacem*. 2, 15. 5. et *Destinare*. 5, 20, 4. et *Detinere*. 5, 20, 4.
Distinctus et *Discretus*. 31, 29, 12.
Diſtributivi numeri vis. 37, 36, 12. Diſtributiva in priori membro omiſſa. 3, 61, 9; 44, 6, 2.
Distractus et *Diffractus*. 23, 35, 1.
Distringere Romanos. 35, 18, 8. et *Destringere*. 8, 7, 20.
Disturbare spem pacis. 2, 15, 5.
Diterere. 4, 59, 3.
Ditio et *Deditio*. 26, 21, 17. *in Ditionem accipere*, *recipere*. 33, 20, 5. *concedere*. 38, 16, 9. *redigere*. 26, 21, 17. *venire*. 9, 20, 4; 29, 38, 1; 33, 37, 4. *in Ditione* Romanorum erant eorum socii. 41, 6, 12.
Divendere. 10, 17, 7. et *Dividere*. 1, 53, 3. *Dividenda praeda*. 1, 53, 3.
Diverbia. 7, 2, 10.
Divergia aquarum. 38, 45, 3.
Diversitas conſtructionis in eadem periodo ſtilo Livii propria. 35, 10, 5.
Diversus et *Adversus*. 22, 7, 2. et *Divisus*. 21, 55, 2. *Diversi discedunt*, qui in varia loca discedunt. 10, 33, 10. *Diversae Alpes*, alia et alia earumdem Alpium pars. 21, 31, 4. *Diversae lupa ad Romanos, cerva ad Gallos deflectit*, vel *deflectunt*. 25, 19, 6. *Diversum*, *in Diversum trahere*. 26, 5, 1.
Divertere aliquo. 38, 15, 5. et *Devertere*. 39, 53, 1. *Divertere*, *Diversorium*. 44, 43, 2.
Dives, cognomen Liciniorum Craſſorum. 27, 21, 5.
Dividere in civitates. 28, 2, 16. *in custodias*. 6, 3, 10. *in hiberna*. 37, 45, 19. et *Dimittere*. 5, 43, 5; 28, 2, 16; 37, 45, 19. et *Divendere*. 1, 53, 3. *Divisus* et *Diversus*. 21, 55, 2. *Divisam freto Asiam cernentes*, vel *Divisi*. 38, 16, 5.
Divisis partibus adgredi. Epit. l. 136.
Divinus, vates. 1, 36, 4. et *Divus*. 23, 11, 1. *Divini viri* et *Duumviri*. 4, 26, 3.
Divisui esse, *habere*. 4, 56, 6.

n. 1, 34, 12. belloque.
; 9, 26, 21. Domum se
r, dilabi, discurrere.
12. Domu. 1, 1, 4; 7.
Domo et Modo. 39, 13,
nos circumlatae quere-
o per domos. 26, 29, 5.
. 29, 27, 8. Domus,
arto plurali. 8, 29, 5.
aliquem alicui. 2, 35,
. l. 8. aliquem aliqua
3, 9. et Damnare. Ep.
Dare. 2, 35, 5. Donari
inari. 6, 36, 5. Dona-
audatus saepe jungun-
43, 18.
m indicativo. 1, 7, 14.
Apollini. 5, 25, 10. dare.
18; 24, 21, 9. Donum
dare, Donis donare.
2. et Domus. 5, 20, 8.
ponere, figere, dare.
et Dolo. 1, 47, 10.
re potius, quam Do-
, 28, 5. Dona legatis
que comitibus data. 30,
militaria leves ob causa-
a. 39, 5, 17. inter ea ca-
fibulae. 39, 31, 18.
. 31, 16, 5.
cognomen Fabiorum. 5,
7, 28, 1.
us. 34, 46, 1.
Attica minor denario
o. 38, 38, 13.
rum. 43, 19, 2.
um, vel numero plurali
na. 28, 41, 5.
es cameli quales. 37, 40,

, campus ante Spartam.
4.
s. 21, 31, 9; 21, 32, 6.
. 28, 7, 13.
a. 38, 39, 9.
do. 44, 14, 2.
, 24, 3. haud Dubia for-
hostium erat. 27, 49, 4;

s. 45, 36, 1.
fluvius Galliae, unde
s. Epit. l. 137.
e propria significatione

interdum construitur cum verbo infinito. 22, 55, 2; 36, 41, 2. *Dubitat fortuna.* 21, 44, 8.
Dubitandi particula priori membro omissa. 2, 8, 8; 2, 40, 5; 4, 55, 8; 5, 28, 5; 7, 36, 2; 8, 7, 8.
Dubius interdum construitur cum verbo infinito. 22, 55, 2. *sententiae.* 33, 25, 5. *voluntatis, Dubia voluntas.* 9, 15, 1. et *Durus.* 40, 16, 8. *Dubii hostes.* 34, 43, 5; 39, 32, 9. Epit. l. 48. *Dubiae res.* 2, 50, 11. *Dubium vi an voluntate.* 31, 41, 2.
Ducatus. 29, 20, 2; Epit. l. 96.
Ducentenus. 40, 18, 5.
Ducenti et *Bis centum.* 22, 52, 4.
Ducere. 4, 14, 4. pro ducere exercitum, legiones. 1, 23, 5; 3, 22, 3; 23, 18, 13; 40, 25, 1. existimare. 3, 48, 4; 9, 22, 3; 27, 10, 2. *clivo.* 8, 26, 4. *in Samnium.* 10, 15, 2. *in triumphum, in triumpho.* 45, 39, 12. *in vincula.* 3, 58, 9. *rem leniter.* 3, 41, 6. et *Dicere.* 38, 43, 1. et *Educere.* 40, 25, 10. *Ductus* et *Doctus.* 21, 27, 4. et *Victus.* 5, 26, 8.
Ductor. 22, 12, 6; 22, 61, 15. et *Auctor.* 4, 26, 6; 28, 28, 11.
Ductus et auspicium an magistro equitum competat. 8, 31, 1.
Duellum. 36, 2, 2.
Duilius, non *Duellius.* 2, 58, 2; 3, 35, 5; Epit. l. 17.
Dum, enclitica adjungitur τῷ *nullus.* 7, 33, 13. variis aliis vocibus. 29, 11, 1.
Dum, temporis praesentis actum indicans, requirit indicativum. 1, 40, 7; 2, 47, 5; Epit. l. 30; 35, 8, 1; 39, 49, 8. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4. *Dumne.* 3, 21, 6. et *Tum.* 40, 42, 7.
Duo ἀσυνδέτως repetitum. 2, 53, 3. an genere feminino. 22, 57, 2. *Duo* et *II.* 34, 43, 1. *Duo millia* et *II.* 8, 16, 24. dualis numeri nota II. et pronomen *II.* 9, 17, 11. et *A.* 23, 30, 18. *Duo* et *Secundum.* 7, 3, 8. *Duo et vicesimus.* 6, 29, 10. *Duodevicesimus*, decimus octavus, non vigesimus secundus. 6, 29, 10. *Duodenonaginta.* Epit. l. 48. *Duûm*, pro duorum. 3, 25, 4; 32, 9, 3. *Duorum* et *Avorum.* 6, 42, 5. *Duo*, pro duos. 7, 40, 9; 35, 21, 9. *Duae simul acies.* 2, 45, 1.
Duplicarii. 2, 59, 11; 7, 37, 2.
Durat aetatem hominis. 1, 9, 1. *Duratus.* 13, 18, 10.
Duratio temporis effertur per accusativum. *Quinquennium habere vacationem.* 10, 21, 6; 23, 20, 2.
Duronia, urbs. 10, 39, 4.
Durus et *Clarus.* 9, 17, 12; 23, 41, 1. et *Dubius.* 40, 16, 8.
Duumvir aedis dedicandae. 23, 30, 14. Duumviri aedis dedicandae duo creabantur, licet unius tantum mentio fiat. 34, 53, 5. Duumviri navales quando primum creati. Epit. l. 12. naves sibi deducebant, et socios nauticos conscribebant. 40, 28, 8. *Duumviri* et *Divini viri.* 4, 25, 3.
Dux et *Exercitus* junguntur, ubi necessarium non est. 25, 18, 9. *seditioni datus*, non *seditionis.* 6, 17, 6. *Ducem Fabio Minucium praeferre.* 22, 14, 15.
Duce sacramento. 35, 19, 4.
Dymae. 32, 21, 28. *Dymaeus ager.* 27, 31, 11.

E.

E In initio vocis additur ex *S.* ne praecedentis. 37, 29, 8. et *C.* 2, 12, 6; 2, 64, 7. et *F.* 4, 44, 11; 41, 2, 3. et *I.* 9, 24, 10. *e* et c. 39, 35, 8. et *ē* sive con. 10, 32, 6.
E praepositio intercipitur a litera finali vocis praecedentis. 8, 4, 12; 45, 13, 9. *E* atque *Et.* 40, 26, 7. *E circa praeto-*

vem. 21, 49, 7. *E communi decreto polliceri.* 5, 25, 8. *E plebe datus consul.* 7, 21, 4. *E regione.* 31, 26, 1. *E republica est.* 8, 23, 11; 8, 32, 18; 23, 24, 1. *E republica fideque vestra.* 22, 39, 2; 33, 31, 5.

E Graecia et *Egregia.* 10, 47, 3.

Ea et *Ex.* 23, 48, 11.

Eburneus, *Eburnus.* 5, 41, 2.

Ecce. 10, 14, 18. *Ecce autem.* 7, 35, 10.

Ecetra, Volscorum oppidum. 3, 10, 8.

Ecetrani. 3, 4, 2. *Ecetrani Volsci.* 2, 25, 6.

Echecrates. 40, 54, 4.

Echecratides. 40, 54, 4.

Echedemus. 33, 16, 4; 37, 7, 4.

Echinus. 32, 33, 16; 34, 23, 7.

Ecquando et *Et quando.* 5, 44, 2.

Ecquis. 39, 47, 3. *Ecquem ad modum*, *Ecquo modo.* 25, 11, 15. *Ecquid*, *an.* 27, 10, 2. et *Et quid.* 5, 36, 5. *Ecquid rei est.* 5, 36, 5. *Ecquod.* 1, 9, 5; 5, 48, 6.

Edere. 1, 46, 4; 21, 62, 7; 37, 35, 3; 43, 13, 7. evulgare, in lucem emittere. 25, 12, 4. *auctorem doctrinae.* 1, 18, 2. *certamen.* 21, 43, 11. *exempla.* 29, 27, 3. *munus gladiatorium.* Epit. l. 28. *operam.* 3, 63, 3. *testes.* 25, 3, 16. et *Addere.* 43, 13, 7. et *Credere.* 1, 18, 2. *Edidi* et *Edixi.* 34, 56, 12. *Editus*, propositus, in publicum emissus. 3, 34, 6. et *Edictus.* 21, 62, 7; 22, 10, 8. *Edita vox templo*, *ex silva.* 6, 33, 5.

Edesco. 27, 17, 1.

Edicere, proloqui, indicare. 30, 5, 1. *bellum.* 4, 30, 13. *comitia.* 3, 37, 5. *delectum.* 3, 10, 9. *diem.* 22, 12, 1; 31, 49, 12; 35, 3, 2. *edicto.* 2, 34, 6. *justitium.* 4, 26, 12. *mulctam.* 2, 52, 5. *senatum.* 3, 38, 13. et *Dicere.* 33, 14, 11. et *Et dicere.* 30, 5, 1. et *Indicere.* 31, 49, 12. *Edixi* et *Edidi.* 34, 56, 12. *Edicit dux militibus.* 7, 35, 2; 21, 21, 6. *Edictus* et *Editus.* 21, 62, 7; 22, 10, 8. et *Eductus.* 39, 15, 11.

Edictum imperatoris respectu militum. 22, 25, 13. et *Dictum.* 8, 7, 15; 9, 14, 2. *Edicto convocabatur senatus.* 3, 38, 13.

Edisserere. 27, 7, 4.

Edissertare. 22, 54, 8.

Edocere. 3, 18, 6; 21, 27, 4; 37, 25, 13. et *Docere.* 21, 27, 4.

Educere, in altum ducere. 32, 11, 3. *ab urbe.* 3, 21, 2; 8, 15, 3. *castris.* 28, 2, 5. *in aciem*, absolute. 1, 23, 6; 40, 25, 10. *in aciem*, *in castra.* 3, 62, 5; 9, 12, 11. *molem*, *turrim.* 2, 50, 10. et *Deducere.* 3, 62. 5. et *Ducere.* 40, 25, 10. et *Edocere.* 21, 27, 4. *Eductus*, educatus. 1, 39, 6; 21, 43, 15; 24, 4, 5; 27, 19, 9. et *Conductus.* 33, 4, 5. et *Edictus.* 39, 15, 11.

Efferare. 5, 33, 11. *Efferatae gentes.* 21, 9, 3.

Efferre, sepelire. 2, 16, 7; 24, 22, 17; 38, 56, 2. *in terram* sc. ex navi. 29, 14, 10. *Efferunt equitem equi*, *classem venti.* 4, 33, 10; 37, 16, 4. *Extulit* et *Expulit.* 5, 28, 7. *Efferri ex proelio.* 33, 25, 9. *impetu.* 4, 39, 1. *libertate.* 24, 22, 17. *Elatus victoria.* 2, 51, 1; 37, 12, 4. et *Laetus.* 23, 37, 8. *Elatum super caput scutum.* 10, 41, 14.

Efficere exercitum, *legiones.* 23, 25, 6.

Effigiem humanitatis suae filium relinquere. 26, 41, 25.

Efflagitare pugnam. 3, 60, 8.

Effodere signa. Epit. l. 22.

Effoetus et *Affectus.* 5, 18, 4. *Effoetae vires.* 5, 18, 4.

Effractus et *Et fractus.* 36, 24, 10.

Effugere e carcere. 37, 46, 5. *via.* 8, 26, 4.

Effugium. 23, 1, 8.

Effulgere, subito fulgere. 43, 13, 3.

Effundere et *Offundere*. 33, 7, 8. *Effundi* dicuntur, qui quid dispersi, non servatis ordinibus, faciunt. 41, 7, 10. *Effusus cursus*. 2, 60, 6; 28, 7, 7. *e castris*. 38, 20, 3. *in licentiam socordiamque*. 26, 20, 6. et *Et Fusus*. 1, 37, 2. et *Fusus*. 2, 33, 9; 41, 7, 10. *Effusi crines*. 3, 7, 8.

Effuse praedari. 22, 3, 9. *sequi*. 35, 29, 3.

Ἐγχειρητικώτερος ἀρετῆς. 25, 8, 19.

Egena omnium corpora. 9, 6, 4.

Egere, cum casu secundo. 3, 28, 10. *ope*. 21, 52, 8.

Egerere opes. 5, 22, 8; 6, 3, 5.

Egeria, *Aegeria*. 1, 19, 5.

Egilius. 41, 13, 5.

Egnatius. Epit. l. 75.

Ego adhibetur in initio orationis gravis. 21, 3, 6. *Ego* et *tu*. 40, 10, 5.

Ego is sum, *qui*. 36, 17, 7. *Ego* et *Eo*. 2, 18, 6. et *Ergo*. 37, 53, 11.

Egredi e curia. 2, 48, 10; 10, 35, 17. *in pacata*. 10, 32, 4. *in tumulum*, *in altitudinem*. 26, 44, 6. *in vadum*. 8, 24, 13. *in viam Latinam*. 22, 12, 2. *munimenta*, *extra munimenta*. 10, 11, 5. *porta*. 9, 16, 7. *portam*. 23, 16, 10. *urbem*. 3, 68, 2; 25, 8, 4; 29, 6, 4.

Egregie vincere, *pugnare*. 21, 40, 2.

Egregius cetera, *ad cetera*. 37, 7, 15. *exercitus*, *senatus*. 2, 49, 4. *Egregia victoria parta*. 2, 47, 9; 21, 40, 2. et *E Graecia*. 10, 47, 3.

Ei, siquidem, quoniam. 7, 13, 6. Ei Graecorum vertitur per Latinum *e* vel *i*. 31, 43, 5.

Ejectio vocum ex contextu invitis Mstis est mali exempli. 23, 34, 15.

Ejicere, luxare. 7, 39, 6. *se in agros*. 6, 3, 7. *Ejici* dicuntur naufragi. 23, 34, 16; 44, 29, 2.

Ejectus et *Electus*. 28, 36, 7. et *Exsectus*. 7, 39, 6.

El et *D*, sive *el* et *d*. 2, 16, 7; 2, 21, 1; 9, 43, 8; 40, 28, 2.

Elabi. 9, 42, 6.

Elaeon, campus. 43, 23, 3.

Elaeus, *Eleus*. 31, 16, 5; 37, 9, 7.

Elanguescere. 35, 45, 5.

Elatia, urbs Phocidis. 28, 7, 3. *Elatensis*, vel *Elatiensis*. 32, 24, 1.

Elea, urbs Laconicae. 35, 27, 2.

Elephantus, *Elephas*. 31, 36, 4. Elephantos omnes, uno excepto, Hannibal proelio ad Trebiam amisit. 21, 58, 11. Elephanti capti et occisi distinguuntur. 23, 49, 11. Indi Africanis praestantiores. 35, 32, 4. Eorum stridore, odore et adspectu terrentur equi. 30, 18, 7. Eos interficiendi brevissima ratio. 27, 49, 1.

Elevare, minuere. 9, 37, 6.

Eleusin Aegypti. 45, 12, 3.

Eleusina. 31, 25, 2.

Ἐλευθερία et Αὐτονομία differunt. 37, 54, 26.

Elicere. 5, 15, 6. *ad certamen*. 42, 64, 9. *aliquem*. 34, 14, 4. *misericordiam*. 8, 28, 2. et *Dicere*. 9, 43, 8.

Eligere in locum filiorum, adoptare. 42, 32, 1. *nervos*, paullatim excerpendo minuere. 7, 30, 6. et *Legere*. 29, 22, 12. *Electus* et *Delectus*. 34, 29, 10. et *Ejectus*. 28, 36, 7. et *Erectus*. 28, 36, 7. et *Lectus*. 2, 1, 11; 28, 42, 5.

Elimea. 31, 40, 1; 42, 53, 5; 43, 21, 5.

Elimiotis. 32, 13, 2.

Elinga, urbs. 28, 12, 14.

Ellipsis participiorum vel supinorum. 4, 20, 7; 4, 45, 6. praecedentium. 4, 52, 7. sequentium. 1, 23, 7. quarumdam vocum. 6, 14, 10. alterius partis orationis post *non solum*. 10, 14, 18. insolens, *renun-*

ciarent, pro decreverunt Patres, ut renunciarent. 34, 59, 5. per Ellipsin omissa vox ex praecedenti repetenda, sed alio casu. 23, 42, 13. per Ellipsin, si de duobus sermo est, alterius nomen omittitur. 24, 24, 1. per Ellipsin omissae voces perperam a librariis adduntur. 37, 18, 1.
Elorum, castellum Siciliae. 24, 35, 1.
Elva, cognomen gentis Ebutiae. 4, 21, 10.
Eludere. 1, 36, 4; 26, 22, 14; 29, 33, 8. ridere, plaudere. 2, 45, 6; 9, 6, 2. *aliquem*, pro illudere. 40, 5, 7. gloriam alicujus. 28, 44, 17. *pugnae genere*. 22, 18, 6. et *Claudere*. 6, 41, 7. *Eludi arte*. 3, 10, 10.
Elugere. 34, 7, 10.
Eluvies, inundatio, excursus aquae. 1, 4, 5.
Elymaei. 37, 40, 9.
Emanare. 3, 24, 4.
Emansor. 30, 43, 11.
Emathia, quae olim Paeonia dicebatur. 40, 3, 3. urbis nomen. 43, 7, 10.
Ementiri. 1, 8, 5. *auspicia*. 21, 63, 5.
Emere vectigal, pro conducere. 2, 9, 6. *Emisse* et *Emisisse*. 35, 5, 5.
Emerere. 27, 11, 14. *Emereri*. 23, 3, 3. *Emerita stipendia*. 21, 43, 10.
Emersus et *Emensus*. 2, 9, 6.
Emetiri. *Emensus regionem*. 38, 17, 16. et *Emersus*. 2, 9, 6.
Eminere, de promontorio in mare excurrente. 44, 11, 3. *Eminet animus patrius*. 2, 5, 8. *ferrum per costas*. 8, 7, 11. *Eminens* et *Enitens*. 21, 58, 3.
Emittere, dimittere. 3, 28, 11; 29, 1; 34, 40, 7. *aquam*. 5, 15, 4. 11. *e custodia*. 30, 17, 14. *equites*. 10, 5, 7; 37, 27, 9. *in fines*. 1, 32, 14. *in hostem*. 4, 28, 7; 28, 14, 11; 30, 18, 4. *manu*, pro manumittere. 39, 12, 6. *manibus*, *de manibus*, *e manibus*. 22, 3, 10; 28, 42, 14; 44, 36, 9. *sub jugo*. 9, 6, 12. *sub jugum*. 3, 28, 11. *tela*, *hastas*. 6, 8, 3; 28, 33, 5. *vocem*. 5, 51, 7. *Emittere*, *Admittere*, *Amittere*. 4, 12, 11. *Emisisse* et *Emisse*. 35, 5, 5.
Emollidus. 34, 47, 5.
Emollire. 37, 41, 4.
Emovere. 15, 1, 10; 26, 34, 10; 42, 50, 6. *aliquem curia*. 30, 23, 1. *Emosti*. 37, 53, 25.
Emporiae, *Emporium*. 21, 60, 2; 26, 19, 11; 34, 8, 7. *Emporia*, *Emporiae*. 29, 25, 11. *Emporia Punica*. 29, 33, 9; 34, 62, 3.
Emporium, navale. 32, 17, 3. *ad Tiberim*. 35, 10, 12.
Empulum. 7, 18, 2.
Emulgare et *Evulgare*. 9, 46, 5.
Emunire. 21, 7, 7.
Ἐν διὰ δυοῖν. 1, 32, 2.
En, non semper in initio orationis ponitur. 2, 6, 7. in sarcasmo adhibetur. 22, 29, 2. *En unquam*. 4, 3, 10; 9, 10, 5; 10, 8, 10; 24, 14, 3; 30, 21, 8. *En* et *Et*. 2, 12, 13.
Enallage casus. 40, 20, 3. accusativi pro nominativo. 2, 57, 3. numeri. 24, 24, 1.
Enare. 21, 27, 5; 33, 41, 7. et *Enatare*. 21, 27, 5. *Enavi* et *Evasi*. 33, 41, 7.
Enarrare. 27, 50, 3; 28, 43, 21.
Enasci. Epit. l. 32. *Enatus in inpluvio*. 43, 13, 5.
Ἐνδομενία. 28, 39, 19.
Enectus, mortuo similis. 2, 23, 3.
Enervare, infringere vires. 7, 39, 6. *fortunae adparatibus*. 9, 17, 16.
Enim, obtinet vim adversativam. 22, 25, 3. ponitur in principio orationis. 23, 45, 10; 34, 32, 13. post secundam vocem. 27, 7, 12. perperam additur a librariis. 8, 39, 24; 20, 39, 4;

32, 7, 3. et *Ei*. 9, 19, 5; 31, 14, 4; 36, 12, 8. *Enim*, sive *Ei*, et *Et*. 34, 50, 7. et *Etiam*. 36, 41, 3. et *Eum*. 27, 17, 11. et *Tum*. 4, 44, 9.
Enimvero. 5, 25, 6; 9, 26, 18. intendit. 2, 21, 6; 2, 36, 6. in initio orationis graviter adfirmat. 1, 52, 8. est indignantis. 10, 35, 13; 31, 30, 4. praesertim sequente *indignum*. 27, 30, 13.
Initere. 22, 27, 4.
Eniti, adscensu superare. 2, 65, 5. *Enitens* et *Eminens*. 21, 58, 3. *Enisa virtus*. 30, 24, 8.
Enise obedire. 4, 26, 12.
Ent, sive *Et*, et *Etur*, sive *Ef*, syllabae finales confunduntur. 38, 40, 1.
Enubere. 4, 4, 7; 10, 23, 4; 26, 34, 3.
Enunciare. 9, 16, 7. *Enunciantur* consilia et arcana, nunciantur visa et audita. 25, 9, 4.
Eo, ideo. 1, 11, 8; 5, 16, 3; 34, 31, 8. post *quo* omittitur. 2, 51, 5; 26, 20, 5; 29, 14, 2. ante *unde* omittitur. 26, 46, 2. et *Quantum* sibi respondent. 8, 25, 12. *Eo quod sunt*, vel *sint*. 37, 53, 2. et *Ego*. 2, 18, 6.
Eordaea. 31, 39, 7; 33, 8, 5; 42, 53, 5.
Eordaei. 45, 30, 6.
Ἑορτή de sollemnibus unius et plurium dierum. 25, 23, 14.
Epaminondae mors. 34, 15, 4.
Epanterii. 28, 46, 9.
Epexegesis. 1, 55, 9; 1, 56, 9; 6, 2, 3; 7, 35, 6; 8, 10, 12; 9, 15, 7; 9, 27, 13; 9, 31, 1; 22, 41, 7; 25, 34, 10; 27, 22, 6; 29, 25, 10; 39, 36, 15; 40, 36, 8. Vide *Adpositio*. Talia sunt, *dedere aliquem piaculum*, non *piaculo*. 21, 10, 12. *levis armatura velites*. 28, 14, 20. *Celtiberi media acies*. 30, 8, 6. *Massyli regnum Masinissae*. 30, 11, 1.
Ephesus an plures portus habuerit. 37, 10, 10.
Ephoebeum. 34, 38, 5.
Epicydes, non *Epicides*. 24, 6, 2. casu secundo *Epicydae*. 25, 23, 9. casu quarto *Epicyden*. 24, 31, 2; 26, 30, 2.
Epipolae. 25, 24, 4.
Epirus interdum comprehensa nomine Macedoniae. 35, 24, 7.
Ἐπισημασία. 31, 15, 2.
Epistola et *Epulae*. 9, 30, 8.
Epitomae Livianae cujus sint auctoritatis. Epit. l. 1. Earum auctor et Livius dissentiunt. Epit. l. 10; Epit. l. 28; Epit. l. 32; Epit. l. 38; Ep. l. 43. interdum graecas terminationes vocum adhibet. Epit. l. 52. in iis occurrunt multae voces intensivae et aliae, vel a librariis, vel a primis editoribus additae. Epit. l. 48. superlativo efferuntur, quae in Mstis concipiuntur positivo gradu. Epit. l. 51.
Eposognatus. 38, 18, 1.
Epulones creati lege Licinia, non Manlia. 33, 42, 1.
Epulum Jovis ludorum caussa. 33, 43, 11. differt a lectisternio. 22, 10, 9. in eo Deae accipiebantur in sellis, non in lectis adcumbebant. 22, 10, 9. *Epulae*, pro cibo et vino, vel solo cibo. 9, 18, 4. et Epistolae. 9, 30, 8. Epulas Deorum curabant septemviri Epulones. 5, 52, 6.
Eques collective pro equitibus. 2, 20, 12; 7, 35, 2; 8, 38, 6. cum verbo plurali. 25, 15, 14. *Eques profectus*, pro equo. 33, 26, 7. *Equitem* et *Equidem*. 6, 12, 10. *Equites*, *pedites*, sine copula. 25, 6, 20. *virique*. 21, 27, 1. *inlustres*, qui? 30, 18, 15. *Tarentini*. 35, 28, 8. certum numerum annorum militant. 5, 7, 13. quot fuerint in qualibet legione. 40, 36, 11. equo publico et privato, ut et de eorum stipendio. 5, 7, 12. 13. Equites duplices. 39,

44, 1. acceperunt triplex stipendium. 5, 12, 12. peditibus sine discrimine in oratione vel praeponuntur, vel postponuntur. 6, 12, 11; 34, 26, 2. Parthorum sagittatores. 9, 19, 16. et *Pedites*. 10, 29, 10. in senatum lecti, an equum publicum amiserint. 29, 37, 3. Equitum decurio. 4, 40, 6. numerus paullatim auctus. 1, 36, 7.

Equester terror. 27, 42, 2. *fremitus, procella*. 40, 31, 5. *Equestris*, qui est ordinis equestris. 33, 26, 7. Equestris ordo non constitit ex solis juvenibus patriciis. 2, 20, 11. quando ceperit medius esse inter senatorium et plebem. 29, 37, 8. *Equestre auxilium*. 4, 32, 11.

Equidem. 5, 54, 3. *ego quidem*. 3, 68, 9. non semper jungitur primae personae. 5, 54, 3. et *Equitem*. 6, 12, 10. et *et quidem*. 5, 54, 3; 34, 5, 8.

Equitatus et *Armatura levis* distinguuntur. 27, 30, 8.

Equuleus. 31, 12, 7.

Equum publicum habere honori, sed simul oneri erat. 39, 19, 4. *Equi curules circenses*. 24, 18, 10. *virique*. 21, 27, 5. Equi capti memorantur. 40, 32, 6. magistratuum stratis ex auro et purpura instrati. 34, 7, 3. militares. 43, 5, 9. phalerati dono dati. 30, 17, 13. *Equis virisque obtinere*. 21, 27, 1. albis vehi tyrannorum erat. 24, 5, 3.

Er syllaba, quae nota scribi solebat, saepe omittebatur in media voce. 1, 6, 3; 1, 50, 6; 40, 14, 3. bis. hinc confunduntur variae voces. Epit. 1, 57. hinc confunduntur tertiae personae futuri et imperfecti subjunctivi. 2, 56, 7. praesentis indicativi et imperfecti subjunctivi. 39, 52, 6. omittebatur etiam in fine vocis. 26, 48, 8.

Ercinium. 36, 13, 6.

Eretria. 32, 13, 9.

Eretum. 3, 26, 2; 3, 29, 7; 3, 42, 3; 26, 11, 10.

Ergastulum. 2, 23, 6; Epit. 1. 95.

Ergavia, urbs. 40, 50, 1.

Ergavica, urbs. 40, 50, 1.

Ergo, caussa. 25, 7, 4. male orationi additur. 21, 9, 1. et *Caussa*. 22, 38, 4. et *Ego*. 37, 53, 11. et *Gratia*. 1, 18, 6; 22, 38, 4; 37, 47, 4. et *Igitur*. 21, 40, 6.

Erigere aciem in clivum. 3, 18, 7; 10, 26, 8. *rempublicam adflictam*. 25, 37, 19. et *Exigere*. 6, 2, 1. *Erectus exspectatione*. 2, 54, 8. et *Adrectus*. 8, 37, 2. et *Electus*. 28, 36, 7. et *Ereptus*. 3, 5, 7.

Erigonus. 31, 39, 6.

Eripere alicui. 5, 50, 6. *aliquem ex equo*. 23, 45, 8. *ex hostibus, a me*. 41, 14, 3. *ex obsidione*. 8, 33, 14. ex servitute. 33, 23, 2. *manibus, ex manibus*. 6, 20, 16. *reum*. 2, 54, 7. *sacra ex incendio*. Epit. l. 19. *se sequentibus*. 29, 32, 5. et *Accipere*. 36, 24, 7. et *Excipere*. 37, 26, 13. *Ereptus* et *Erectus*. 3, 5, 7. et *Eruptus*. 4, 32, 7.

Eritium. 36, 13, 4.

Eriza, urbs. 38, 14, 1.

Erogare argentum. 22, 23, 7.

Eropon. 44, 24, 10.

Erro. 30, 43, 11.

Error et *Horror*. 30, 8, 4. et *Terror*. 24, 30, 6. *Errorem facere*. 25, 10, 4. *volvere*. 27, 47, 10.

Erubescere aliquid, aliquo. 40, 14, 1.

Eruere consecrationem. Epit. l. 102.

Erumpere a porta. 34, 26, 3. *in hostem*. 28, 14, 11. *iram*. 2, 23, 8; 36, 7, 13. *portas*. 22, 50, 8. *Eruptus* et *Ereptus*. 4, 32, 7.

Ἐρύκειν, continere, cohibere. 29, 27, 2.

Erythrae. 28, 8, 8.
Erythraea. 37, 12, 10; 44, 28, 12.
Eryx. 21, 41, 9.
Escendere. 2, 28, 6; 3, 47, 4; 7, 30, 18; 29, 11, 5; 35, 13, 6; 35, 43, 3; 38, 48, 16; 45, 1, 6. differt ab *Exscendere.* 8, 17, 9.
Escensus. 34, 28, 2.
Esquiliae. 26, 10, 1; 45, 15, 6.
Esquiliarius collis. 1, 48, 6.
Esse, saepius repetitur. 1, 41, 5; 40, 34, 11; 40, 35, 6. omittit Livius, narrationem rerum, vel toto anno, vel parte ejus gestarum, claudens. 31, 43, 7. pro adesse. 7, 5, 3. pro edere. 23, 9, 3. *alicujus*, ei favere, adhaerere, eum sequi, imitari. 22, 50, 3; 23, 14, 7. ei parere, sub ejus imperio esse. 38, 3, 4. *aere, aeri alieno solvendo.* 31, 13, 5. *alicujus rei, alicui rei.* 5, 3, 5; 34, 54, 5; 40, 29, 11. *argumento, argumentum.* 5, 54, 5. *crimini.* 2, 52, 7. *curae.* 10, 25, 3. *divisui.* 1, 54, 9; 4, 56, 6. *documento, documentum.* 7, 6, 11; 24, 8, 20. *eodem loco, in eodem loco.* 37, 14, 5. *finium alicujus.* 28, 8, 6. *honori.* 4, 2, 3. *illis licet timidis, timidos.* 21, 44, 8. *in conspectu.* 31, 33, 8. *in dubio, in dubia spe.* 8, 2, 5. *in laetitia, in victoria.* 8, 33, 20. *in libertate, in servitute.* 34, 50, 3. *in pace.* 5, 4, 13. *in potestatem.* 2, 14, 4; 8, 18, 9. *in re aliqua.* 24, 27, 3. *in rem*, quod utile est. 22, 3, 2; 30, 4, 6. *in spe.* 37, 28, 6. *infimi generis hominum.* 1, 47, 11. *ingenti gloria.* 2, 22, 6. *ingenti periculo, in ingenti periculo.* 5, 47, 1. *inpediendo delectu, aere alieno solvendo.* 6, 31, 4. *inpedimento.* 35, 38, 14. *inpedimento alicui.* 44, 46, 2. *morae.* 35, 38, 14. *obsidioni diutinae tolerandae.* 30, 9, 4. *periculo publico.* 23, 49, 2. *pignus fidei.* 2, 4, 4. *potentioris.* 3, 37, 8. *praeceps in aliquid.* 2, 27, 3. *praeda, vel praedae.* 3, 29, 2. *praemio.* 24, 45, 1. *praesidio.* 34, 11, 2. *praesidio, in praesidio.* 9, 15, 3. *procul seditione.* 6, 16, 6. *quo statu, in quo statu.* 3, 68, 3; 22, 22, 10; 26, 28, 1; 35, 8, 2. *rari aditus.* 3, 36, 2. *re trahenda, in re trahenda.* 24, 27, 3. *suarum rerum.* 3, 38, 11. *suspensae ex fortuna fidei.* 44, 18, 4. *tristis exempli.* 8, 7, 22. *tutelae meae, in tutela mea.* 1, 6, 4; 21, 41, 12. *verecundiae.* 3, 70, 15. *Esse* et *Isse.* 27, 44, 3. et *Sese.* 40, 26, 5. *Sum petens, Est continens*, peto, continet. 27, 8, 2. *Est adgredi.* 6, 19, 6. *aliquis.* 6, 41, 2. *animi magni.* 4, 41, 3. *e republica populi Romani.* 45, 14, 4. *militis praeda.* 9, 37, 10. *modestiae populi Romani.* 6, 39, 10. *negare.* 42, 41, 2. *numen.* 3, 56, 7. *Est, quod.* 6, 39, 11. *Est* saepius repetitur. 35, 1, 12. per unicam literam *ē* scriptum adcrevit voci sequenti, vel contra. 8, 4, 5; 9, 31, 5; 10, 37, 13; 22, 52, 2; 25, 29, 1; 28, 30, 4. intercidit. 2, 33, 5; 9, 26, 6. intercipitur a sequenti *et.* 37, 51, 3. omittitur in *traditum, proditum, ventum.* 2, 39, 12. *Est*, sive *ē* et *Esset*, sive *ēet.* 22, 36, 4. et *Et.* 7, 40, 1. et *C* praenomen. 8, 23, 17. *Sunt fasces Aemilii, Aemilio.* 8, 12, 13. *Sunt ista, Sunt ista vera.* 38, 48, 2. *Sunt qui, Erant qui.* 8, 40, 2. *Sunt, qui dicunt, dicant.* 42, 66, 9. *qui ferant, ferunt.* 2, 41, 10. natum ex ultima litera *s* vocis praecedentis, vel contra. 45, 17, 5. unica litera *ś* scribi solitum adcrescit voci praecedenti. 3, 7, 7. *Estis Superi.* 8, 6, 5. *Sit* et *Seit.* 5, 53, 3.

et *Si*. 23, 9, 5. *Erat* et *Ierat*. 39, 21, 6. *Esset* et *Foret*. 25, 2, 6. *Foret* et *Fieret*. 23, 10, 8. *Fui* et *Feci*. 31, 45, 2; 40, 50, 5. *Fuit* et *Fit*. 40, 15, 2. *Fuere legiones tot equites tot pedites*. 21, 17, 5. *Fuerunt* et *Ferunt*. 5, 44, 4. Vide *Fuit*. *Fore* cum participiis futuri. 32, 20, 6. *Futurus* et *Facturus*. 32, 8, 15. *quid Faturum est me*, pro de me. 33, 27, 10.

Esseda et *Carpenta*, diversa vehiculorum genera. 10, 28, 9.

Estiaea, *Estiaeotis*. 3, 46, 7.

Et. 5, 38, 2; 39, 51, 5. *etiam*. 5, 26, 10; 23, 42, 13; 43, 14, 2. bis repetitur eo sensu. 6, 19, 4. *Et* ac *Que*, pro duplici *Et*, vel duplici *Que*. 5, 48, 3; 10, 30, 2; 29, 12, 5; 35, 41, 6. si tria diversa jungenda sunt, bis adhibetur. Epit. l. 46. bis repetitur. 2, 44, 3. ter repetitur. 6, 16, 8; 35, 49, 8. particula exegetica. 2, 42, 6; 6, 16, 8. conjungit diversos casus. 2, 18, 7. diversae structurae orationes. 36, 31, 7. adhibetur in initio parentheseos. 29, 23, 4. perperam additur orationi connectendae. 36, 31, 11. repetitur ex ultimis literis *et* vocis praecedentis. 2, 12, 2; 39, 18, 8. ex ultimis literis *ĕt*, id est *ent*, vocis praecedentis. 36, 5, 8. intercipitur a praecedenti voce *sed*, vel *set*. 6, 22, 6. ab ultimis literis *et* vocis praecedentis. 9, 41, 10; 35, 41, 7. ab ultimis literis *ĕt*, id est *ent*, vocis praecedentis. 37, 59, 1. a sequenti voce *ex*. 6, 7, 4; 30, 7, 2. a sequentis vocis literis initialibus. 35, 23, 10. a sequenti voce *ut*. 41, 6, 4. intercipit sequentem syllabam *Ex*. 27, 46, 11; 44, 43, 3. *Et adparebat*. 36, 30, 5. *Et ipsi*. 34, 14, 2. *mandatum*, *Et mandatum pro libertate*. 39, 5, 4. *Et*, *non*. 35, 46, 6. *Et quid*. 40, 9, 12. *Et quidem*. 35, 33, 6. *Et quoque*. Epit. l. 82. *Et* et *At* 36, 35, 7. et *CL*, sive centum quinquaginta. 21, 22, 3; 33, 14, 6. *Et* et *E*. 40, 26, 7. et *Ea*. 3, 31, 4; 42, 5, 7. et *Est*. 7, 40, 1. et *Etiam*. 22, 47, 9. et *Ei*, sive *Enim*. 34, 50, 7. et *Ei*. 41, 15, 6. et *Ex*. 26, 45, 1. et *Sed*, vel *Set*. 21, 26, 6; 35, 11, 3; 40, 58, 1; Epit. l. 48. et *Te*. 6, 1, 1. et *Ut*. 21, 28, 8. et *Q*, cum virgula per caudam ejus literae trajecta. 24, 45, 5. *Et dicere* et *Edicere*. 30, 4, 1. *Et feritas* et *Efferitas*. 38, 49, 4. *Et fractus* et *Effractus*. 38, 49, 4. *Et fusus* et *Effusus*. 1, 37, 2; 28, 19, 6; 31, 26, 11. *Et jam* et *Etiam*. 1, 47, 9; 39, 10, 6. *Et quando* et *Ecquando*. 5, 44, 2. *Et quid* et *Ecquid*. 5, 36, 5. *Et quidem* et *Equidem*. 5, 54, 3; 34, 5, 8. *Et si* et *Etsi*. 3, 71, 3.

Etenim, adhibitum in parenthesi. 7, 5, 4.

Ethopia, urbs. 38, 2, 4.

Etiam. 10, 26, 14. pro atque etiam. 7, 10, 13. *Etiam atque etiam considera*. 3, 45, 10. *Etiam* et *Enim*. 36, 41, 3. et *Et*. 22, 47, 9. et *Jam*. 5, 7, 2. *Et jam* et *Etiam*. 1, 47, 9; 39, 10, 6.

Etleva, uxor regis Gentii. 44, 32, 3.

Etovissa. 21, 22, 5; 22, 20, 4.

Etsi, cum subjunctivo. 3, 68, 9; 5, 36, 2; 5, 42, 7. et *Et si*. 3, 71, 3.

Etruria, *Etrusci*, sine adspiratione. 1, 2, 3. Etruriae duodecim populi. 4, 23, 5. conveniunt ad fanum Voltumnae. 4, 23, 5. Etruscorum literis olim erudiebantur Romani. 9, 36, 3.

Etruscus et *Tuscus*. 2, 7, 2; 2, 47, 6.

Ettritus. 44, 30, 3.

dur, sive *ei*, et *ent*, sive *ét*, syllabae finales confunduntur. 33, 40, 1.

Evadere aliquid, *per aliquid*. 7, 36, 2. *ardua*. 2, 65, 3. *e saltu*. 26, 17, 7. 8. *in muros*. 4, 34, 1. *inter tela*, *per tela*. 24, 7, 6. *periculo*. 21, 33, 5. *saltum*. 45, 41, 4.

Evagari. 2, 11, 10; 3, 7, 7.

Evastare. 8, 37, 6; 28, 44, 14; 32, 33, 14; 37, 19, 7.

Euboea continenti juncta ponte. 35, 51, 2; 45, 27, 8. *Euboeae sinus*, vel *Coela*. 31, 47, 1.

Eubulidas. 37, 45, 17; 38, 38, 18.

Eudamus. 37, 12, 9; 37, 26, 12.

Evehere. 9, 40, 12. *se incaute*. 29, 34, 12. *Evehi in altum*. 37, 33, 9. *in ancoras*. 22, 19, 10. *in hostes*. 29, 34, 12. *Evectus* et *Convectus*. 22, 40, 8.

Evellere vallum. 38, 5, 8.

Evenire et *Venire*. 9, 12, 1. *Evenit provincia*. 5, 12, 6; 7, 16, 3; 30, 40, 13. quam quis non tantum sorte acceperit, sed senatus etiam alicui decrevit. 24, 44, 3. *provincia sorte*. 7, 6, 8. *Eveniunt cetera prospera*, *prospere*. 21, 21, 9.

Eventus stultorum magister. 22, 39, 10.

Eversa. 42, 13, 7.

Evertere decus. 30, 32, 4. *Eversa civitas*, tantopere viribus fracta, ut non multum ab eversione absit. 30, 16, 6.

Eugenium. 29, 12, 13.

Euhydrium. 32, 13, 9.

Evidens res. 39, 34, 6.

Evincere. 3, 41, 1; 4, 56, 1; 5, 26, 1.

Eumenes et Attali varii, reges Pergameni. 37, 52, 3. Eumenis uxor Stratonice, filia Ariarathis regis Cappadociae. 42, 16, 9.

Evocare ad spem, *ad colloquium*. 4, 9, 9; 4, 10, 1. *in medium*. 9, 17, 2. et *Convocare*. 4, 24, 4. Epit. l. 17.

Evocationis Deorum formula. 5, 21, 3.

Evolvere aliquem ex praeda. 6, 15, 5.

Eupalium. 28, 8, 8.

Eupatria. 37, 21, 5.

Euphanes. 36, 5, 3.

Euripus Chalcidis. 35, 39, 1.

Eurota. 34, 28, 12; 35, 29, 9.

Euryalus. 25, 25, 2.

Eurymenae. 39, 25, 3.

Euryphon. 44, 24, 10.

Evulgare et *Emulgare*. 9, 46, 5.

Ex aequo disceptare. 39, 36, 1. *alia parte*. 4, 9, 14. *alieno largiri*. 4, 60, 4. *aliqua*, *magna parte*. 2, 48, 1. *ante convento*, *praeparato*, *ante praeparato*. 4, 22, 3; 10, 41, 9. *ante diem*. 41, 16, 5; 45, 2, 12. *ante diem pridie* et *Pridie* differunt. 23, 31, 10. *collegii sententia*. 4, 45, 12. *composito*. 1, 9, 10; 5, 11, 7. *consulatu*. 4, 31, 1; 22, 49, 11; 40, 25, 1. *cursu refugere*. 23, 39, 1. *dictatore*, *dictatura consul factus*. 10, 5, 14. *foedere res repetere*. 8, 25, 6. *fuga*. 22, 55, 4. *Hispania triumphum agere*, *ducere*. Epit. l. 116. *hoste capere*. Epit. l. 20. *hoste victoria*. 38, 37, 2. *India elephanti*, pro Indici. 35, 32, 4. *indicto bellum gerere*. 1, 27, 2. *injuria insanire*. 7, 39, 10. *inproviso*. 6, 33, 7. *insperato*. Epit. l. 22. *iis*, praeter ea. 29, 1, 2. *mei animi sententia*, subintellecto verbo *juro*. 22, 53, 10. *pavore recipere animum*. 44, 10, 1. *parte*. 44, 9, 5. *plebe consulem creare*. 6, 35, 5. *propinquo*. 36, 19, 3. *qua parte*. 7, 12, 6. *quibus duo*. Epit. l. 79. *re bene gesta*, id est, post, propter. 4, 47, 1. *servis fidum vocas*. 30, 15, 4; 30, 25, 11. *tempore capto consilio*. 33, 9, 8. *una civitate duas fecit*. 2, 24, 1. eliditur a praecedenti *Et*. 5, 32, 4; 6, 7, 4; 27, 46, 11; 33,

36, 7. a praecedenti nec ob sonum adfinem. 8, 36, 9. a sequenti *Ea*. 35, 50, 7. a sequenti *Eo*. 34, 20, 5. elidit praecedens *Et*. 30, 7, 2. *Ex* cum altera voce composita inde dividitur, ac mutatur in *Et*. 38, 49, 4. *Ex* et *De*. 21, 6, 5. et *Ea*. 7, 3, 5; 23, 48, 11; 44, 27, 7. et *Et*. 26, 45, 1. *Ex illis* et *Exulis*. 34, 35, 7.

Exaedificare. 1, 56, 1; 35, 31, 9.

Exaequare. 3, 39, 8. et *Exsequi*. 3, 39, 8.

Ἐξάγειν σῖτον, Ἐξαγωγὴ σίτυ. 34, 9, 9.

Examina apium, avium, piscium. 38, 46, 5.

Examinatus et *Exanimatus*. 37, 3, 2.

Exanimatus et *Examinatus*. 37, 3, 2.

Exanimis. 7, 21, 5. *Exanimus*. 1, 25, 6. et *Exanimatus* differunt. 25, 26, 10. *Exanimis labens*. 25, 34, 11. *Exanime*, *Exanimum corpus*. 25, 26, 10.

Exardent animi, animis. 3, 30, 2.

Exasperatus animus, animo. 28, 25, 4.

Exaudire, audire. 3, 56, 8.

Exaugurare fana. 1, 55, 2.

Excedere. 7, 32, 15; 9, 16, 7. *acie, ex acie*. 34, 47, 5. *agro*. 8, 2, 8. *ex templo*. 26, 30, 11. *in altercationem*. 33, 35, 12. *Italia*. 10, 2, 3. *memoria*. 2, 33, 9. *porta, portam*. 34, 28, 12. *viam*. 24, 20, 10. *ultra, supra fidem*. 3, 41, 4. *urbem*. 2, 37, 8. et *Exire*. 36, 21, 2.

Excellens forma, formam. 3, 44, 4.

Excernere. 28, 39, 10. et *Excerpere*. 28, 39, 10.

Excerpere et *Excernere*. 28, 39, 10.

Excetra. 39, 11, 2.

Excidere formula, caussa. 38, 9, 10. *urbem*. 5, 15, 9. *Excidit sors*. 21, 42, 3; 23, 3, 7.

Excidium, Exscidium urbis. 5, 15, 9. et *Exitium*. 5, 18, 12.

Exciere. 7, 11, 11.

Excipere. 4, 30, 3; 5, 14, 2. hospitio accipere. 1, 22, 5. in tutelam accipere. 4, 43, 9. insidiarum proprium verbum. 40, 7, 4. per fraudem capere, aggredi. 5, 41, 6; 21, 42, 11. sequi. 2, 61, 1. *hospitio*. 29, 11, 6. *inpetum*. 29, 34, 12. 13. *proelium, pugnam*, de subsidiis exercitus. 30, 18, 9. *tela, vulnera*. 2, 47, 7. *vocem alicujus*. 40, 7, 4. *vocem clamore*. 8, 6, 7. et *Accipere*. 2, 47, 7; 10, 18, 9. et *Eripere*. 37, 26, 13. *Excipit eum seditio*. 32, 3, 2. *Exceptus benigne*. 1, 57, 10.

Excire, evocare. 4, 10, 1; 7, 7, 4; 28, 24, 4; 38, 32, 3; 45, 4, 3. *ab urbe*. 3, 2, 6; 7, 39, 10. *cubilibus, ex cubilibus*. 5, 45, 3. *Deos*. 5, 14, 2. *ex somno*. 4, 27, 6. *motum, tumultum*. 2, 64, 9; 3, 50, 2. *Romam*. 3, 4, 5. *somno*. 7, 36, 2. *veteranos*. Epit. l. 117. et *Exire*. 5, 34, 4. *Excitus literis*. 27, 12, 7.

Excitus sedibus. 5, 8, 7. *tumultu*. 10, 33, 1. et *Excitatus*. 28, 24, 4. et *Exercitus*. 5, 26, 7. et *Exutus*. 9, 31, 12.

Excitare de his, qui per otium manebant in occulto. 8, 10, 3. *ex somno*. 5, 47, 3. et *Exercitare*. 39, 1, 5. *Excitatus* et *Excitus*. 28, 24, 4.

Exclamare. 4, 33, 9.

Exclamationes orationi interjectae Livii stilo minus conveniunt. 24, 42, 6; 31, 7, 8.

Excludere aqua. 22, 52, 1.

Excoquere alicui malum. 40, 11, 2.

Excurrere, de promontorio. 32, 23, 10; 44, 11, 3. *Excucurri*. 1, 15, 1; 2, 17, 2.

Excursatio, *Excursitatio*. 32, 10, 9; 37, 18, 4.

Ex-

Excursatus. 37, 18, 4.
Excutit equitem equus. 8, 7, 10.
Exemplum esse. 4, 57, 6. proditum. 8, 33, 17. timidis objicere Fabium. 22, 44, 5.
Exemplo et Extemplo. 34, 33, 8. Exempla edere. 29, 27, 3.
Exercere animum ad aliquid. 35, 28, 1. iram. 42, 1, 12. victoriam foede, crudeliter. 6, 22, 4. victoriam in captivos. 6, 22, 4. et Exerere. 7, 10, 5. Exercitus et Excitus. 5, 26, 7. et Exercitatus. 27, 44, 6. et Exterritus. 7, 36, 2.
Exercitare et Excitare. 39, 1, 5. Exercitatus bello. 27, 44, 6. et Exercitus. 27, 44, 6.
Exercitator hostis. 39, 1, 5.
Exercitus, collective. 3, 28, 2; 7, 19, 6; 25, 5, 11; 29, 10, 3. et Duae junguntur, ubi necessarium non est. 25, 18, 9. opponitur equitatui, et notat pedites. 28, 1, 5. opponitur classi, et notat exercitum terrestrem. 26, 42, 5. et Exitus. 22, 13, 5.
Exerere et Exercere. 5, 10, 5.
Exhaurire laborem. 21, 30, 9. opes urbium. 34, 13, 6. poculum. 39, 50, 8. tecta. 10, 44, 2. Exhaustus et Exactus. 3, 39, 9.
Exhortari et Et hortari. 28, 19, 6.
Exigere, examinare. 6, 4, 6. commemorare. 22, 49, 12. a, ex campo. 3, 61, 8; 10, 27, 8. ad aliquid. 8, 6, 14. aliquem. 1, 59, 1. fructus, id est venumdare. 34, 9, 9. telum. 2, 46, 4. et Erigere. 6, 2, 1. Exactus et Exhaustus. 3, 39, 9. et Extractus. 2, 46, 4; 22, 18, 9. Exacta aestate. 22, 18, 9. aetate. 2, 40, 11.
Exiguum spatii. 22, 24, 8.
Eximere diem. 25, 3, 17. noxa, noxae. 8, 35, 5. obsidione. 9, 21, 3. servitute. 33, 23, 2.
Eximius, vocabulum sacrificale. 7, 37, 1. exceptus, exemtus. 9, 34, 11. honoribus. 6, 11, 3.
Exin. 27, 5, 6. Exin, Exinde. 41, 27, 3; 42, 9, 8.
Exire ab urbe. 10, 37, 6; 25, 22, 11. in aciem. 27, 25, 14. memoria. 6, 37, 5. et Excedere. 36, 21, 2. et Excire. 5, 34, 4. Exit et Haesit. 2, 10, 10. Exeunt induciae. 7, 38, 1; 9, 34, 22.
Existimare, judicare. 34, 2, 5. Existimare, Extimare, et Aestimare. 34, 2, 5.
Existimatio, sententia, opinio, judicium, censio. 4, 20, 8; 4, 41, 2.
Exitiabilis. 27, 23, 4.
Exitium et Excidium. 5, 18, 12. et Exitus. 5, 27, 10.
Exitus, numero plurali. 3, 8, 9. Vejentium, malo et bono sensu. 5, 27, 10; 40, 5, 5. et Exercitus. 22, 13, 5. et Exitium. 5, 27, 10.
Exlex. 9, 34, 8.
Exodia. 7, 2, 11.
Exolescit favor. 2, 52, 4.
Exonerare et Exorare. 3, 47, 2.
Exorare et Exonerare. 3, 47, 2.
Exordiri in aliquem. 2, 38, 2.
Exoriri ex aliquo loco. 31, 40, 7; 34, 47, 1. et Oriri. 4, 45, 7. Exortus de illis, quae improviso oriuntur. 8, 10, 5. subito, repente. 9, 31, 8. et Coortus. 5, 29, 3. Exorta fama. 6, 21, 9. seditio. 5, 12, 7. Exortum subito certamen. 4, 45, 7.
Exornare et Et ornare. 31, 26, 11.
Exortus solis. 21, 30, 4.
Exosus, active. 3, 34, 8.
Expars. 3, 57, 1.
Expedire commeatus, naves, vicarium. 9, 17, 15. se ad proelium. 21, 46, 4.
Expediens et Experiens. 29, 35, 12. Expediti, pedites levium armorum. 22, 16, 2; 34, 28, 3. equites. 22, 16, 2. peditum equitumque, vel equitesque. 37, 18, 8.
Expellere patria. 35, 19, 4; Ep.

l. 109. *Expulit* et *Extulit*. 5, 28, 7.
Expergitus, *Experrectus* et *Expergefactus*, utrum, et quomodo differant. 7, 36, 2.
Experiri re. 3, 19, 12. *Experiens vir*. 6, 34, 4. et *Expediens*. 29, 35, 12. *Expertus*, passive. 5, 54, 6; 7, 40, 16; 35, 45, 6. cum genitivo. 24, 22, 2; 40, 8, 4.
Expertae bello vires. 9, 41, 11. *Experiendo*. 44, 41, 4.
Expers, *Expertus*. 4, 9, 9. an *Expars*? 8, 16, 11.
Expetere poenas in aliquem. 1, 23, 4; 6, 29, 2. *proelium*, sumere, capessere. 30, 18, 9. et *Exspectare*. 10, 7, 2.
Expiare et *Explanare*. 25, 12, 11.
Expiatio superstitiosa est, vel civilis. 1, 14, 3.
Expilare thesaurum. 31, 12, 3.
Explanare. 25, 12, 11. et *Expiare*. 25, 12, 11.
Explere aliquid. 32, 2, 2. *damnum*. 3, 68, 3. *tribus*, *centurias*. 3, 64, 8; 37, 47, 7.
Explorare, de legatis. 35, 23, 2. *Explorato ire*. 22, 4, 4; 38, 18, 7.
Explicare aciem. 44, 38, 5. *agmen*. 2, 59, 7; 10, 20. 3. *ordines*. 2, 46, 3. *Explicat eos fuga*. Epit. l. 48. *Explicui*, *Explicavi*. 6, 21, 7; 37, 29, 7. 8.
Exponere, enarrare. 7, 31, 8. *exercitum in Africa*, *in Africam*. 28, 44, 10. et *Expromere*. 7, 31, 8.
Exposcere pacem Deûm. 8, 5, 14.
Expostulatio. 35, 17, 2.
Exprimere aliquid. 4, 55, 1. et *Expromere*. 34, 61, 8. *Expressit necessitas*. 8, 2, 6.
Exprobrare aliquid in aliquem. 27, 1, 9. *in aliquo*, *in aliquem*. 23, 45, 5.
Expromere. 39, 12, 4. et *Exponere*. 7, 31, 8. et *Exprimere*. 34, 61, 8.
Expugnare et *Oppugnare*. 21, 57, 6; 40, 33, 9. Epit. l. 48.
Exscendere. 31, 29, 6. et *Escendere*, ut differant. 8, 17, 9.
Exscensio, *Exscensus*. 8, 17, 9; 21, 51, 5; 22, 31, 2; 29, 28, 5; 37, 27, 3. *Exscensionem facere in agrum*. 27, 5, 8; 31, 29, 6.
Exscidium, *Excidium urbis*. 5, 15, 9.
Exscindere urbem. 5, 15, 9.
Exsecare nervos. 7, 39, 6. *Exsectus* et *Ejectus*. 7, 39, 6.
Exsecrari in aliquem, 30, 20, 7.
Exsecratio dira. 27, 22, 11; 40, 56, 9.
Exsequi, persequi, ulcisci. 1, 59, 1. in quaerendo pergere, in narrando pergere. 5, 15, 12; 9, 3, 11. *dicta*. 4, 28, 6. *numerum*. 3, 5, 13. et *Exaequare*. 3, 39, 8.
Exsilire et *Exsistere*. 25, 21, 3.
Exsilium variis legibus irrogatum. 10, 9, 4. et *Relegatio* junguntur. 3, 10, 12. et *Auxilium*. 6, 7, 5; 36, 7, 15. Exsilii caussa solum vertere, et poenam subterfugere interdum non licebat. 29, 21, 1.
Exsistere, subito oriri. 2, 32, 6; 25, 21, 3; 26, 32, 4. et *Exsilire*. 25, 21, 3. et *Exstare*. 42, 2, 5. *Exsistit nebula*. 29, 27, 6.
Exsolvere fidem. 3, 19, 1. *nexos*. Epit. lib. 6. *religionem scelere*. 2, 32, 2. *rempublicam religione*. 29, 18, 1; Epit. l. 56. *se jurejurando*. 22, 61, 5.
Exspectare, timere. 8, 11, 9. *mortem alicujus*. 28, 27, 9. et *Expetere*. 10, 7, 2. et *Spectare*. 6, 33, 1; 30, 23, 7; 40, 54, 3.
Exspoliare thesaurum. 31, 12, 3; 38, 14, 10.
Exstare. 42, 2, 5. *ab aqua*. 22, 2, 10. et *Exsistere*. 42, 2, 5.

Exsternare. 4, 59, 3. *Exsternare, Exsternatio.* 37, 24, 7.

Exstinguere animos. 39, 8, 6. *conjurationem.* Epit. l. 102. *Exstinctus* et *Exstructus.* 10, 24, 13.

Exstruere rogum. Epit. l. 79. *Exstructus* et *Exstinctus.* 10, 24, 13.

Exsudare caussam, laborem. 5, 5, 6. *praemium.* 4, 13, 4.

Exsul, *Exsulis*, et *Ex illis.* 34, 35, 7. *Exsules Boeotorum.* 42, 38, 2.

Exsulare, in exsilium mittere. 3, 67, 8. Exsulare in urbibus aliquot Latinis licebat. 43, 2, 10. Exsulatum olim mittebant Romani trans Tiberim. 3, 13, 10.

Exsuperare. 7, 24, 2.

Exsurgit urbs aedificiis. 6, 4, 6.

Exta sacrificiorum coquebantur in ollis. 25, 16, 3.

Extaeniatus. 22, 1, 11.

Extar, *Extare.* 25, 16, 3. *Extares ollae.* 25, 16, 3.

Extemplo et *Exemplo.* 34, 33, 8.

Extentus. 21, 32, 9.

Extenuatus, minor factus. 21, 62, 5.

Externus et *Aeternus.* 3, 32, 5. et *Exterus.* 35, 14, 9. et *Extremus.* 34, 25, 6. et *Hesternus.* 40, 14, 2.

Exterritus et *Exercitus.* 7, 36, 2.

Exterus et *Externus.* 35, 14, 9.

Extollere in majus. 28, 31, 4.

Extorris. 26, 41, 19. *patria, domo*, vel absolute sine casu. 2, 6, 2; 7, 4, 4; 31, 29, 11.

Extra quam. 26, 34, 6; 39, 18, 7.

Extrahere. 5, 10, 7. *diem.* 10, 29, 8; 22, 18, 9. *in aciem.* 8, 29, 11. *in serum.* 38, 50, 1.

Extractus et *Exactus.* 2, 46, 4; 22, 18, 9. *Extracta anni pars.* 4, 43, 8; 20, 18, 9.

Extraordinarii equites. 42, 58, 13. *milites.* 27, 12, 14; 40, 31, 3. *Extraordinaria porta*, praetoria. 40, 27, 3.

Extremum, primum. 44, 9, 9. *annus.* 2, 33, 7; 3, 29, 8. *finis.* 6, 12, 10. et *Aeternus.* 4, 4, 4. et *Externus.* 34, 25, 6. Extremi utriusque in exprimendo numero an Livius semper rationem habuerit. 4, 20, 8. *Extremum aestatis, qua.* 26, 20, 7. *anni.* 39, 23, 3. *autumni.* 22, 32, 1. *Extrema agminis.* 21, 34, 7.

Exturbare spem pacis. 2, 15, 5; 6, 21, 8.

Exuere quietem, servitutem. 38, 28, 8. *Exutus* et *Excitus.* 9, 31, 12.

Exulceratus ignominia. 9, 14, 9.

F.

F et *E.* 4, 44, 11; 41, 2, 3. et *I.* 10, 6, 3. et *P.* 39, 6, 5. et *T.* 6, 11, 8; 32, 21, 1. et *V*, ob similitudinem in sono. 21, 2, 4. *f* et *ſ.* 5, 3, 8; 22, 28, 10; 31, 12, 5. *F.* initialis intercipitur ab *S* finali vocis praecedentis. 27, 50, 7.

Fabella et *Fabula* an differant. 7, 2, 11.

Fabianae artes. 22, 34, 7.

Fabius, unus suae gentis domi relictus, an fuerit impubes. 8, 1, 1. *Fabius* et *Baebius.* 21, 6, 8. et *Farius*, et *Favius.* 7, 22, 2. et *Flavius.* 8, 22, 2; 8, 37, 8; 9, 44, 15. et *Fulvius.* 9, 44, 15. Fabius Ambustus et Fabius Rullianus an patrueles. 8, 38, 1. Gurges an etiam Maximus dictus? 10, 14, 10. *Hadrianus.* Epit. l. 86. Maximus bis dictator fuit. 22, 9, 7. Maximus, Cunctatoris filius, quando mortuus? 28, 9, 1. Pictor, flamen Quirinalis, *Quinti*, non *Numerii*, praenomen habuit. 37, 47, 8. *Rullus*, non *Rullianus.* 24, 9, 8. Fabii Maximi Verrucosi pater et avus qui? 30, 26, 8. Pictoris historia falso credita superesse. 23, 11, 1. Fabiorum summa. 4,

l. 109. *Expulit* et *Extulit*. 5, 28, 7.
Expergitus, Experrectus et *Expergefactus*, utrum, et quomodo differant. 7, 36, 2.
Experiri re. 3, 19, 12. *Experiens vir*. 6, 34, 4. et *Expediens*. 29, 35, 12. *Expertus*, passive. 5, 54, 6; 7, 40, 16; 35, 45, 6. cum genitivo. 24, 22, 2; 40, 8, 4.
Expertae bello vires. 9, 41, 11. *Experiendo*. 44, 41, 4.
Expers, Expertus. 4, 9, 9. an *Expars?* 8, 16, 11.
Expetere poenas in aliquem. 1, 23, 4; 6, 29, 2. *proelium*, sumere, capessere. 30, 18, 9. et *Exspectare*. 10, 7, 2.
Expiare et *Explanare*. 25, 12, 11.
Expiatio superstitiosa est, vel civilis. 1, 14, 3.
Expilare thesaurum. 31, 12, 3.
Explanare. 25, 12, 11. et *Expiare*. 25, 12, 11.
Explere aliquid. 32, 2, 2. *damnum*. 3, 68, 3. *tribus, centurias*. 3, 64, 8; 37, 47, 7.
Explorare, de legatis. 35, 23, 2. *Exploratum ire*. 22, 4, 4; 38, 18, 7.
Explicare aciem. 44, 38, 5. *agmen*. 2, 59, 7; 10, 20. 3. *ordines*. 2, 46, 3. *Explicat eos fuga*. Epit. l. 48. *Explicui, Explicavi*. 6, 21, 7; 37, 29, 7. 8.
Exponere, enarrare. 7, 31, 8. *exercitum in Africa, in Africam*. 28, 44, 10. et *Expromere*. 7, 31, 8.
Exposcere pacem Deûm. 8, 5, 14.
Expostulatio. 35, 17, 2.
Exprimere aliquid. 4, 55, 1. et *Expromere*. 34, 61, 8. *Expressit necessitas*. 8, 2, 6.
Exprobrare aliquid in aliquem. 27, 1, 9. *in aliquo, in aliquem*. 23, 45, 5.
Expromere. 39, 12, 4. et *Exponere*. 7, 31, 8. et *Exprimere*. 34, 61, 8.
Expugnare et *Oppugnare*. 21, 57, 6; 40, 33, 9. Epit. l. 48.
Exscendere. 31, 29, 6. et *Escendere*, ut differant. 8, 17, 9.
Exscensio, Exscensus. 8, 17, 9; 21, 51, 5; 22, 31, 2; 29, 28, 5; 37, 17, 3. *Exscensionem facere in agrum*. 27, 5, 8; 31, 29, 6.
Exscidium, Excidium urbis. 5, 15, 9.
Exscindere urbem. 5, 15, 9.
Exsecare nervos. 7, 39, 6. *Exsectus* et *Ejectus*. 7, 39, 6.
Exsecrari in aliquem. 30, 20, 7.
Exsecratio dira. 27, 22, 11; 40, 56, 9.
Exsequi, persequi, ulcisci. 1, 59, 1. in quaerendo pergere, in narrando pergere. 5, 15, 12; 9, 3, 11. *dicta*. 4, 28, 6. *numerum*. 3, 5, 13. et *Exaequare*. 3, 39, 8.
Exsilire et *Exsistere*. 25, 21, 3.
Exsilium variis legibus irrogatum. 10, 9, 4. et *Relegatio* junguntur. 3, 10, 12. et *Auxilium*. 6, 7, 5; 36, 7, 15. Exsilii caussa solum vertere, et poenam subterfugere interdum non licebat. 29, 21, 1.
Exsistere, subito oriri. 2, 32, 6; 25, 21, 3; 26, 32, 4. et *Exsilire*. 25, 21, 3. et *Exstare*. 42, 2, 5. *Exsistit nebula*. 29, 27, 6.
Exsolvere fidem. 3, 19, 1. *nexos*. Epit. lib. 6. *religionem scelere*. 2, 32, 2. *rempublicam religione*. 29, 18, 1; Epit. l. 56. *se jurejurando*. 22, 61, 5.
Exspectare, timere. 8, 11, 9. *mortem alicujus*. 28, 27, 9. et *Expetere*. 10, 7, 2. et *Spectare*. 6, 33, 1; 30, 23, 7; 40, 54, 3.
Exspoliare thesaurum. 31, 12, 3; 38, 14, 10.
Exstare. 42, 2, 5. *ab aqua*. 22, 2, 10. et *Exsistere*. 42, 2, 5.

Exsternare. 4, 59, 3. *Exsternare*, *Exsternatio.* 37, 24, 7.
Exstinguere animos. 39, 8, 6. *conjurationem.* Epit. l. 102. *Exstinctus* et *Exstructus.* 10, 24, 13.
Exstruere rogum. Epit. l. 79. *Exstructus* et *Exstinctus.* 10, 24, 13.
Exsudare caussam, laborem. 5, 5, 6. *praemium.* 4, 13, 4.
Exsul, *Exsulis*, et *Ex illis.* 34, 35, 7. *Exsules Boeotorum.* 42, 38, 2.
Exsulare, in exsilium mittere. 3, 67, 8. Exsulare in urbibus aliquot Latinis licebat. 43, 2, 10. Exsulatum olim mittebant Romani trans Tiberim. 3, 13, 10.
Exsuperare. 7, 24, 2.
Exsurgit urbs aedificiis. 6, 4, 6.
Exta sacrificiorum coquebantur in olliis. 25, 16, 3.
Extaeniatus. 22, 1, 11.
Extar, *Extare.* 25, 16, 3. *Extares ollae.* 25, 16, 3.
Extemplo et *Exemplo.* 34, 33, 8.
Extentus. 21, 32, 9.
Extenuatus, minor factus. 21, 62, 5.
Externus et *Aeternus.* 3, 32, 5. et *Exterus.* 35, 14, 9. et *Extremus.* 34, 25, 6. et *Hesternus.* 40, 14, 2.
Exterritus et *Exercitus.* 7, 36, 2.
Exterus et *Externus.* 35, 14, 9.
Extollere in majus. 28, 31, 4.
Extorris. 26, 41, 19. *patria*, *domo*, vel absolute sine casu. 2, 6, 2; 7, 4, 4; 31, 29, 11.
Extra quam. 26, 34, 6; 39, 18, 7.
Extrahere. 5, 10, 7. *diem.* 10, 29, 8; 22, 18, 9. *in aciem.* 8, 29, 11. *in serum.* 38, 50, 1.
Extractus et *Exactus.* 2, 46, 4; 22, 18, 9. *Extracta anni pars.* 4, 43, 8; 20, 18, 9.
Extraordinarii equites. 42, 58, 13. *milites.* 27, 12, 14; 40, 31, 3. *Extraordinaria porta*, praetoria. 40, 27, 3.
Extremum, primum. 44, 9, 9. *annus.* 2, 33, 7; 3, 29, 8. *finis.* 6, 12, 10. et *Aeternus.* 4, 4, 4. et *Externus.* 34, 25, 6. Extremi utriusque in exprimendo numero an Livius semper rationem habuerit. 4, 20, 8. *Extremum aestatis, qua.* 26, 20, 7. *anni.* 39, 23, 3. *autumni.* 23, 32, 1. *Extrema agminis.* 21, 34, 7.
Exturbare spem pacis. 2, 15, 5; 6, 21, 8.
Exuere quietem, servitutem. 38, 28, 8. *Exutus* et *Excitus.* 9, 31, 12.
Exulceratus ignominia. 9, 14, 9.

F.

F et *E.* 4, 44, 11; 41, 2, 3. et *I.* 10, 6, 3. et *P.* 39, 6, 5. et *T.* 6, 11, 8; 32, 21, 1. et *V*, ob similitudinem in sono. 21, 2, 4. *f* et *ſ.* 5, 3, 8; 22, 28, 10; 31, 12, 5. *F.* initialis intercipitur ab *S* finali vocis praecedentis. 27, 50, 7.
Fabella et *Fabula* an differant. 7, 2, 11.
Fabianae artes. 22, 34, 7.
Fabius, unus suae gentis domi relictus, an fuerit inpubes. 3, 1, 1. *Fabius* et *Baebius.* 21, 6, 8. et *Farius*, et *Favius.* 7, 22, 2. et *Flavius.* 8, 22, 2; 8, 37, 8; 9, 44, 15. et *Fulvius.* 9, 44, 15. Fabius Ambustus et Fabius Rullianus an patrueles. 8, 38, 1. Gurges an etiam Maximus dictus? 10, 14, 10. *Hadrianus.* Epit. l. 86. Maximus bis dictator fuit. 22, 9, 7. Maximus, Cunctatoris filius, quando mortuus? 28, 9, 1. Pictor, flamen Quirinalis, *Quinti*, non *Numerii*, praenomen habuit. 37, 47, 8. *Rullus*, non *Rullianus.* 24, 9, 8. Fabii Maximi Verrucosi pater et avus qui? 30, 26, 8. Pictoris historia falso credita superesse. 23, 11, 1. Fabiorum flamma. 4,

68, 6. trecentorum, historia fabulis inquinata. 2, 49, 4. Fabiis praenomen .. 30, 25, 2.

Fabraterni Volsci. 8, 19, 1.

Fabula, vera historia, sermo. 2, 11, 8. rumor. 22, 15, 1. et *Fabella* an differant. 7, 2, 11.

Facere de eo, qui operam dat, ut fiat. 5, 50, 1. de eo, propter quem aliquid fit. Ita *inopia scribit legem*, quae lata est ob inopiam. 34, 6, 16. *sacrificare*. 1, 45, 6. non tantum eo sensu adsciscit casum sextum, sed et quartum. 10, 42, 2. *arbitrium, judicium, potestatem alicujus*. 43, 15, 5. *conjurationem*. 9, 26, 5. *delectum*. Epit. 41. 7. *fastidium, desiderium*. 3, 1, 7. *fidem rei*. 2, 24, 6. *foedus*. 1, 13, 4. *fugam*. 21, 5, 16; 25, 6, 7. *gradum ad aliquid*. 6, 35, 2. *gratiam delicto*. 3, 56, 4. *in aliquo*, pro in aliquem, id est, in eum statuere. 34, 32, 8. *magni, minoris*. 24, 9, 11. *momentum*. 4, 12, 9; 35, 39, 3. *moram certamini*. 3, 2, 10. *moram deditionis, deditioni*. 36, 9, 13. *potestatem populi*. 27, 8, 3. *quod e republica ducerent*. 27, 10, 2. *reliquum*. 7, 35, 8. *sanguinem*. 2, 30, 15; 9, 13, 5. *sacra, divinum, rem divinam*. 5, 52, 8. *stipendia*. 7, 13, 1. *vadimonium*. 23, 32, 4. *verecundiam*. 35, 45, 4. *viam ferro*. 22, 5, 2; 37, 11, 10. *vim*. 32, 9, 8; 37, 11, 10. et *Capere*. 22, 6, 6; 32, 18, 8. et *Ferre*. 9, 15, 5. et *Jacere*. 41, 4, 2. et *Tacere*. 32, 21, 1. *Facit, ut sit incertum*. 30, 26, 12. *ad spem*. 37, 37, 9. *Faciunt ea vix mihi fidem*, ea vix se mihi probant. 21, 47, 5. *Faxitis*. 25, 12, 10. *Feci* et *Fui*. 31, 45, 2; 40, 50, 5. *Fecit, ut acciperet*. 22, 13, 6. *Fecerunt* et *Ferunt*. 6, 1, 10; 7, 3, 6. *Faciamus, ut sentiatis*. 24, 18, 4.

Facturus 10, 9, 6. et *Futurus*. 32, 8, 15. *Factus* et *Actus*. 3, 3, 9; 29, 20, 9. et *Fictus*. 40, 12, 7. et *Fractus*. 6, 17, 6. et *Pactus*. 4, 4, 10. et *Sanctus*. 10, 9, 3. *Facta ex quinque puri pondo patera*. 27, 4, 8. *Factum agmen*. 25, 9, 3. et *Sacrum*. 23, 31, 15. *Facta comitia*. 10, 5, 14. *quae imperavit*. 3, 28, 1.

Facies, externa species, forma. 6, 16, 8. *lethi*. 31, 18, 7. et *Species*. 40, 12, 4. *Facie noscitare*. 22, 6, 3.

Facile est in multitudine. 31, 21, 11. *posse*. 9, 29, 10.

Facilis divisui regio. 45, 30, 2. *Faciles melioresque res*. 23, 11, 2. et *Felices*. 23, 11, 2; 31, 26, 7. *Facile plaustrum*, cui est transitus facilior. 25, 11, 18.

Factum et *Fatum*. 3, 40, 9.

Faesula. 22, 3, 3.

Falarica, telum. 21, 8, 10.

Falaria via. 7, 9, 6.

Falcati currus. 37, 41, 6.

Falerii et *Falisci*. 5, 27, 4.

Faliscus, Faleriis oriundus. 39, 17, 6. *Falisci* et *Falerii*. 5, 27, 4. Faliscorum proditor an fuerit magister liberorum regis. 42, 47, 6.

Fallere. 25, 9, 2; 41, 2, 2. *Deos*, de perjuris. 30, 42, 21. *spem*, *Fallit spes*. 2, 39, 2. *Fallit me opinio*. 9, 43, 20. *pedem glacies*. 21, 36, 7. *Falli sermonis*. 21, 62, 11.

Falso. 42, 64, 4.

Falto, Valeriorum cognomen. 29, 11, 3; 30, 26, 6; 30, 40, 5.

Fama adfert. 39, 6, 5. *conficit bella*. 27, 45, 5. *excivit eum*. 1, 18, 3. *fert*. 2, 7, 6. *Famâ* innotescunt res magnae antea, quam nunciis. 40, 57, 3.

Fames ex incultu agrorum orta. 4, 25, 4.

Familia, de omnibus bonis. 3,

85, 7. pro gente. 7, 26, 2. et *Gens* ut differant. 4, 1, 2. *Familiam in potestate habere.* 8, 15, 8.
Familiaris pars victimarum. 8, 9, 1.
Famuli, Matris Deûm Galli. 37, 9, 9.
Fanaticus. 4, 33, 2.
Fanum. 10, 37, 15. *Voltumnae*. 4, 61, 2.
Farcio. *Fartum*, an *Farsum*. Epit. l. 50.
Fari jus. 3, 47, 4.
Fasces alternis praelati consulibus. 2, 55, 3; 8, 12, 13; 22, 41, 3. et *Fasti*. 9, 18, 12.
Fasti et *Fasces*. 9, 18, 12. et *Fata*. 10, 8, 2.
Fastidire munus. 2, 41, 4.
Fastigare. 1, 38, 6. *Fastigatus*. 37, 27, 7; 44, 9, 6.
Fastigio ducere. 1, 38, 6.
Fatalis urbi clades. 5, 33, 1.
Fatigare precibus. 9, 20, 3.
Fatum et *Factum*. 3, 40, 9. *Fato nescio quo*. 3, 19, 12. *Fata* et *Fasti*. 10, 8, 2.
Faucia curia. 9, 38, 15.
Faucula Cluvia. 26, 33, 8.
Favere, proprium verbum circi et amphitheatri. 1, 25, 9. *contra aliquem*. Epit. l. 45. et *Fovere*. 5, 3, 9. et *Pavere*. 1, 25, 9. *Favi* et *Fui*. Epit. l. 45.
Favissae templorum. 5, 50, 6.
Fauni aedes in insula Tiberina. 33, 43, 10.
Favor et *Furor*. 2, 42, 6. et *Pavor*. 3, 33, 7.
Fax stellae. 29, 14, 3. *Faces ignesque* junguntur. 4, 33, 2.
Feciales jus dicunt gentibus. 9, 11, 9. jurabant in foedus. 38, 39, 1. *Fecialium*, vel *Feciale jus*. 9, 9, 3. Fecialibus justi belli patratus, Patri Patrato foederis compositio incumbit. 1, 32, 11.
Felicitas et *virtus* junguntur. 10, 36, 9.
Felix, fertilis. 7, 38, 7. *Felices* et *Faciles*. 23, 11, 2.
Faeminae, femore. 22, 51, 7; 80, 18, 3.
Feminae et *Pueri* opponuntur viris. 39, 49, 8. in castra non admissae. Epit. l. 57.
Femoralia a *Braccis* diversa. 3, 26, 9.
Fenectani campi. 8, 12, 5.
Feralia, festus dies Romae. 31, 7, 3.
Fere, circiter, continet aut paullo plus, aut paullo minus. 1, 40, 3; 37, 6, 4. denotat summa rerum capita. 6, 29, 9. et *Ferme*. 37, 38, 9. et *Forte*. 34, 47, 4. et *Vero*. 10, 18, 8; 36, 7, 1.
Ferentinates quando facta colonia Romana? 34, 42, 5.
Ferentinum caput, *Ferentinae aquae*, *Ferentinum*. 1, 51, 9; 2, 38, 1; 7, 9, 1. ad Ferentinae lucum concilia Latinorum. 8, 14, 10. in Volscis, vel in Latio. 9, 16, 1.
Ferentia in Tuscis. 9, 16, 1.
Ferentium et *Ferentinum* in Samnio. 9, 16, 1; 10, 17, 9.
Ferentum Apuliae. 9, 16, 1.
Feretrum. 1, 10, 5.
Feriae sunt supplicationes. 8, 5, 14. per glossam additur voci *Latinae*. 5, 17, 2. et *Seriae*. 26, 17, 12.
Ferire foedus. 2, 33, 4. *hostem*. 8, 10, 6. *securi aliquem*. 39, 43, 3.
Feritas. 28, 33, 2.
Ferme denotat summa rerum capita. 6, 29, 9. plerumque, semper. 21, 54, 1. additur, vel omittitur a librariis pro lubitu. 21, 52, 10. et *Fere*. 37, 38, 5. et *Forma*. 37, 23, 5. et *Pene*. 37, 20, 3.
Ferociter. 5, 36, 5. *Ferocius decedere*. 2, 45, 9.
Feroniae fanum, *lucus*, *fons*. 1, 30, 5. oppidum, Dea. 26, 11, 8.
Ferox, bono sensu fortis. 3, 59, 17; 3, 47, 2; 28, 42, 4; 36, 17,

6. populus. 1, 53, 9. et *Bellicosus.* 36, 17, 5. et *Fortis.* 28, 42, 4. *Feroces victoria.* 39, 31, 2.

Ferre, accipere. 2, 47, 11; 6, 15, 10; 6, 39, 11. adferre. 6, 3, 4; 39, 52, 7. offerre, proponere. Epit. l. 8. et *Agere* differunt. 8, 38, 13; 33, 13, 10; 39, 54, 8. *ad coelum*, scilicet laudibus. 22, 30, 7. *ad populum.* 6, 21, 5. *agere plebem.* 3, 37, 7; 33, 18, 10. *arma, signa in aliquem.* 6, 29, 2; 9, 23, 13. *aperte, palam, occulte.* 22, 29, 6; 28, 40, 2. *bellum alicui*, pro inferre. 28, 8, 14. *conditiones.* 34, 59, 2. *desiderium.* 3, 52, 9. *fraudem alicui.* 24, 38, 8. *in aerarium.* 37, 57, 12. *in plebem.* 27, 11, 8. *judicem alicui.* 3, 24, 5; 3, 56, 4; 3, 57, 5. *laudibus.* 7, 36, 5; 9, 10, 3. *legem*, eam promulgare. 40, 44, 1. *partem victoriae.* Epit. l. 92. *perniciem, fraudem, luctum.* 23, 9, 5. *prae se.* 7, 5, 6; 27, 34, 5. *praemium; munus.* 26, 2, 4. *se ducem potiorem.* 4, 45, 7. *se in aciem.* 21, 55, 9. *sermonibus, fama, rumoribus.* 4, 5, 6; 7, 39, 6. *signa.* 27, 47, 8; 41, 3, 8. *signa ad aliquem*, pro transferre. Ep. l. 117. *spolia in triumpho.* Epit. l. 1. *tacitum ab aliquo.* 1, 50, 9. *tribum.* 8, 37, 12. et *Facere.* 9, 15, 5. et *Serere*, eorumque composita. 10, 43, 4; 34, 37, 1; 34, 39, 6. *Prae se ferre* et *Praeferre.* 27, 34, 6. *Fert casus.* 9, 14, 7. *fama.* 4, 56, 4. *qua quemque impetus.* 38, 27, 2. *via in forum.* 25, 9, 16; 39, 27, 10. *Ferunt vestigia in omnes partes.* 9, 45, 16. et *Fecerunt.* 6, 1, 11; 7, 3, 6. et *Fuerunt.* 5, 44, 4; 9, 14, 7. *Ferebat* et *Juvebat.* 2, 54, 2. *Ferens* et *Gerens.* 1, 26, 2. *Ferri aura populari.* 6, 11, 7. *ex proelio.* 33, 25, 9. *in hostem*, *ad castra.* 7, 15, 5. et *Fieri.* 5, 54, 6. *Fertur* lex, etsi non perfertur. 3, 19, 11. *Curtium castigasse dubitantes.* 7, 6, 3. et *Dicitur.* 2, 20, 12. *Latus* et *Datus.* 34, 59, 2; Epit. l. 107. et *Dictus.* Epit. l. 107. *Latum donum dare.* 22, 10, 3.

Ferrum et *Ignis* junguntur. 2, 10, 4. et *Bellum* commutantur. 22, 39, 14.

Fertile pectus. 28, 25, 14.

Fervidus animi. 2, 52, 7.

Ferus et *Verus.* 26, 27, 12.

Festi profestique dies. 34, 3, 9. *Festum*, absolute pro die festo. 25, 23, 14. Festa honoris regum caussa instituta. 31, 44, 4.

Fetialis, non *Foecialis.* 1, 24, 4.

Fibula aurea. 30, 17, 13.

Fictoria, gens Romana. 34, 46, 12.

Ficulea vetus, oppidum. 1, 38, 4. *Ficulea*, *Ficulensis via.* 3, 52, 3.

Fidelis et *Fidus.* 37, 7, 9. quomodo differant. 35, 28, 13. *Fideles et boni socii.* 22, 37, 4.

Fidenas bellum. 8, 1, 3. *Fidenatis* cognomen unde Sergiis? 4, 17, 7. *Fidenatium*, non *Fidenatum.* 4, 17, 4; 4, 31, 7.

Fidens gloriae. 3, 62, 6. *pestilentia, pestilentiae.* 8, 22, 7.

Fides a consule, consulis. 27, 5, 6. *induciarum, foederum.* 8, 37, 2; 9, 40, 18. *promissi.* 25, 41, 4. *sincera.* 40, 34, 11. et *Finis.* 8, 24, 15. et *Foedus.* Epit. l. 9. Fidei sollemne institutum. 1, 21, 4. *ad Fidem.* 33, 41, 5. *ultra Fidem.* 8, 24, 15. *Fidem accipere*, nempe jurejurando. 43, 9, 3. *addere, facere rei.* 2, 24, 6. *ad Fidem alicujus aliquid ostendere, narrare.* 26, 24, 2. *in Fidem alicujus perfugere, se tradere, dedere.* 28, 7, 12. quid illis significetur. 36, 28, 4. *Fidem ea mihi faciunt*, se mihi probant. 21, 47, 5. *moliri.* 6,

11, 8. *in Fidem venire*, de his, qui subsunt alterius imperio. 8, 1, 10. *Fidem* et *Idem*. 6, 11, 8; 27, 36, 9. *cum Fide*, fideliter. 23, 14, 7. *in Fide* et *in Ditione* differunt. 8, 1, 10. *manere*. Epit. l. 78.

Fide sacratae manus. 23, 9, 3. *stat respublica*. 23, 48, 9.

Fidus et *Fidelis* differunt. 33, 28, 13. confunduntur. 37, 7, 9. *Fida fuga*. 34, 28, 11. *pax*. 5, 4, 13; 8, 21, 4. *Fidae* et *Filiae*. 34, 7, 11.

Fieri sensu sacrificandi. 37, 3, 5. *id aliter non posse*. 28, 40, 2. et *Ferri*. 5, 54, 6. et *Finiri*. 28, 40, 2. *Fit concursus*. 3, 44, 7. *mihi inopinatum*. 6, 40, 3. et *Fuit*. 40, 15, 2. et *Sit*. 6, 3, 5. *Fiunt* et *Facti* omittitur in proponendis nominibus novorum consulum. 2, 51, 4. et *Fuit*. 4, 30, 1. *Fieret* et *Foret*. 23, 10, 8. *Fiet mihi*, *me*, *de me*. 45, 39, 4. *quid nexis*, de nexis. 2, 31, 8; 27, 16, 8.

Figere in terra, *in terram*. 8, 8. 10. *leges*. 7, 3, 5. *postibus*, *in postibus*. 38, 43, 11. et *Fingere*. 7, 39, 3. et *Jugere*. 9, 28, 6. *Fixus tholo*. 4, 20, 3.

Filiae et *Fidae*. 34, 7, 11. *Filiis*, pro *Filiabus*. 38, 57, 1.

Filius indicatur praenomine vel cognomine patris. 4, 45, 5; 25, 37, 2; Epit. l. 112. Epit. l. 113. per ellipsin omittitur. 27, 20, 3; 28, 12, 13; 37, 18, 1. *consulis*. 10, 38, 1. *familiae*. 34, 2, 1. et *Frater*. 2, 19, 10. Filiorum nomine an intelligantur nepotes. 4, 15, 3.

Fimus boum pro ligno in foco adhibitus. 38, 18, 4.

Findere et *Scindere*. 22, 1, 11.

Fingere et *Figere*. 7, 39, 3. *Fictus* et *Factus*. 40, 12, 7.

Finire, definire. 3, 13, 8; 36, 7, 3. pro finiri. 1, 17, 6. *arma*, *bellum*. 42, 8, 8. *cultum matronarum*, pro finem et modum ejus sumtibus imponere. Epit. l. 34. *potestatem*, eam minori temporis spatio circumscribere. 9, 34, 9. *senatus consulto*. 31, 48, 8. et *Inire*. 35, 7, 3. *Finiri* et *Fieri*. 28, 40, 2.

Finis, genere feminino. 4, 2, 4. modus, mensura. 4, 54, 6. terminus regionis. 4, 58, 1; 9, 6, 10; 28, 7, 10. 12; 33, 37, 6; 38, 15, 10. an etiam eo sensu genere feminino. 2, 49, 9; 3, 3, 6. *certamini*, *certaminis*. 8, 33, 2. *extremus*. 6, 12, 10; 37, 53, 8. *ille imperii Romani*. 23, 28, 8. *Megalopolitarum*, *Megalopolitanus*. 35, 27, 9. *Maliacus*, *Pisanus*. 37, 6, 2. *populationibus*. 2, 30, 9; 3, 46, 2. et *Fides*. 8, 24, 15. *Finem eum statuo*. 45, 39, 10.

Finitimus, *Finitumus*. 2, 53, 3; 4, 3, 4. *Finitimi populi*. 5, 6, 7.

Finitum verbum subjungitur infinito. 2, 23, 11; 2, 44, 5; 5, 42, 3; 5, 47, 5; 8, 28, 2.

Firmare aciem subsidiis. 2, 30, 2. *fidem*. 23, 34, 2. *praesidio*. 21, 57, 6. *praesidium Argis*, *Argos praesidio*. 32, 40, 10; 43, 20, 4. et *Formare*. 4, 7, 3; 8, 35, 9.

Firmus exercitus, *populus*, *civitas*. 23, 25, 6.

Flaccinator, Folliorum cognomen. 9, 20, 1.

Flagella varia. 29, 18, 14. Flagellis caedi poena servilis. 29, 18, 14.

Flagitare precibus. 27, 45, 10. *pugnam*. 3, 60, 8.

Flagitator. 8, 12, 9.

Flagrare, active cum casu. 10, 44, 2. *Flagrat bello Italia*. 31, 11, 10.

Flagro caedere. 28, 11, 6.

Flamen, Claudiorum cognomen. 27, 21, 5.

Flamen Dialis quamdiu abnoctare potuerit. 5, 52, 13. non poterat jurare. 31, 50, 7.

Flamininus, Quinctiorum cognomen. 22, 33, 8; 26, 2, 2; 31, 4, 5. et *Flaminius*. 39, 51, 1.

Flaminium. 27, 8, 8.

Flaminius iterum consul. 21, 57, 4. ejus certamina in tribunatu plebis et priori consulatu. 21, 63, 2. et *Flamininus*. 39, 51, 1.

Flaminius circus. Epit. lib. 20. *Flaminia via*, quo usque, et a quo strata. Epit. l. 20.

Flammae, pro flamma. 10, 43, 11.

Flavius, qui fastos vulgavit, cujus filius fuerit. 9, 46, 1. vulgavit jus Flavianum. 9, 46, 5. et *Fabius*. 8, 22, 2; 8, 37, 8; 9, 44, 15. Flavius, vel Flavus Lucanus prodidit Gracchum Poenis. 25, 16, 7.

Flavus, Caesetiorum cognomen. Epit. l. 116.

Flectere simpliciter, vel *Flectere iter*. 8, 19, 13; 29, 33, 8; 35, 31, 3; 38, 22, 1. et *Frangere*, quemadmodum differant. 2, 23, 15. *Flexus* et *Fluxus*. 5, 42, 7.

Flos aetatis, *aevi*. 8, 28, 3; 21, 2, 3. *juventae*. 28, 35, 7.

Fluctuo, vel *Fluctuor*. 36, 10, 4.

Fluere luxu. 7, 29, 5. et *Ruere*. 27, 17, 4. *Fluunt lassitudine vires*. 7, 33, 14. *res*. 27, 17, 4. *Fluxi* et *Luxi*. 7, 32, 7. *Fluxus* et *Flexus*. 5, 42, 7. *Fluxae res*. 27, 17, 4.

Fluidum corpus, quod aestus impatiens statim it in sudorem. 34, 47, 5.

Flumen Allia. Epit. l. 5. *Asturae*, *Astura*. 8, 13, 5. *Vulturnus*. 23, 36, 9. et *Amnis*. Epit. l. 21. et *Fluvius*. 38, 15, 7. Flumina decurrunt in mare. 22, 5, 8.

Flumentana porta. 6, 20, 11; 35, 9, 3; 35, 21, 5.

Fluvius et *Flumen*. 38, 15, 7. Fluviorum nomina cujus generis. 1, 3. 5; 6, 28, 6.

Fodere ora hastis. 8, 10, 6.

Foecundus et *Secundus*. 8, 12, 14. *Foecundum ingenium ad poenam levandam*. 28, 25, 14.

Foedare et *Foedus*, de vulneribus et strata acie. 8, 10, 6.

Foede exercere victoriam. 6, 22, 4. *amittere*. 21, 40, 7.

Foedus, de vulneribus et strata acie. 8, 10, 6. *Foedum visu*. 21, 33, 8. et *Foeditas*, de tempestate. 21, 58, 3.

Foedus, pro sponsione. 9, 5, 2. et *Amicitia* junguntur. 4, 7, 4. et *Induciae* differunt. 9, 40, 18. *privatum*, *domesticum*, pro matrimonio. 29, 23, 5. *Romanum*, *Romanorum*. 41, 23, 9. *tollendae adpellationis*. 3, 56, 12. cum Latinis ictum, ejusque leges. 7, 12, 7. inter Romanos et Graecos utrum primo tempore aequum, an iniquum fuerit? 35, 46, 10. et *Fides*. Epit. l. 9. *Foedus*, vel *Fedus*, et *Sedus*, vel *Secundus*. 6, 28, 9. *Foederis* inter Aetolos et Romanos leges, et an iis Aetoli satisfecerint? 29, 12, 4. in Foedus qui non jurabant. 38, 39, 1. Foedera aeri insculpta. 6, 1, 10. Romanos inter et Karthaginienses. 9, 19, 13.

Foenebris. 35, 7, 2.

Foenerare, vel *Foenerari*. 7, 42, 1; Epit. l. 74.

Foenerator, vel *Foen'ator*, et *Senator*. 8, 28, 5.

Foenus. 42, 5, 9. *unciarium*. 7, 16, 1. *Foeneris*, vel *Foenoris*. 7, 21, 3.

Fontinalis porta. 35, 10, 12.

Forentum, *Forentani*. 9, 16, 1; 9, 20, 9; 10, 34, 4.

Fori publici et via circa eos. 29, 37, 2.

Forma vitae. 41, 20, 2. et *Fama*. 39, 10, 4. et *Ferme*. 37, 23, 5. et *Fortuna*. 41, 20, 2. *Formae majoris*, *minoris naves*. 36, 43, 8. *Formâ excellente*, *Formâ excellens mulier*. 1, 9, 11.

Formare consilium. 4, 18, 5. et *Firmare.* 4, 7, 3; 8, 35, 9.
Formianus mons. 39, 44, 6. *Formiana saxa.* 22, 16, 4.
Formula, lex, praescriptum, secundum quod aliquid peragendum est. 29, 15, 9. *juris.* 26, 24, 6; 38, 9, 10.
Fornicata via. 22, 36, 8.
Fornices in muris urbium. 36, 23, 3.
Fors belli. 36, 9, 8. et *Sors.* 1, 4, 4; 1, 9, 15; 22, 5, 8; 38, 40, 13. *Forte*, casu. 6, 19, 1. *quadam.* 10, 19, 16. *temere.* 10, 43, 12. et *Fere.* 34, 47, 4.
Forsitan cum subjunctivo. 5, 52, 5. et *Forte.* 10, 24, 18.
Fortis ad animum refertur. 45, 5, 9. de eo, qui firma valetudine utitur. Epit. lib. 59. *ac strenuus.* 3, 47, 2. *ad sanguinem.* 7, 40, 2. *lingua.* 23, 45, 9. et *Ferox.* 28, 42, 4. *Fortes et Felices*, de ducibus. 2, 49, 6.
Fortiter et feliciter de ducibus, *Fortiter et fideliter*, de militibus ac sociis. 28, 9, 7. *Fortiter mori.* 45, 5, 9.
Fortuita res. 32, 17, 16. Fortuita divinae curae adsignantur, interdum a divinis distinguuntur. 1, 4, 4.
Fortuito, Fortuitu. 2, 28, 1.
Fortuna et *Virtus* junguntur. 10, 36, 9; 23, 43, 10. *Acraea.* 38, 2, 5. *belli.* 3, 61, 4. *edit casum.* 30, 30, 5. *Equestris*, *Sequestris.* 40, 40, 10. *locorum.* 9, 11, 5. *Primigenia.* 34, 53, 5; 43, 13, 5. *secunda pugnae.* 25, 40, 13. juvat fortes. 8, 29, 5. sequitur virtutem. 5, 19, 8. et *Forma.* 41. 20, 2. *Fortunae gravioris conditio.* 36, 11, 1. *naturaeque bona.* 3, 12, 6. muliebris templum ubi exstructum. 2, 40, 12. Fortunae populi Romani delegatur insperata salus in magno periculo. 6, 30, 6.
Fortunare Deos velim, quod fecitis. 6, 41, 12.
Foruli. 26, 11, 10.
Forum Romanum ubi situm? 3, 17, 4. in castris ubi? 41, 2, 11. *Fora.* 40, 19, 3.
Foslius. 4, 25, 2; 9, 20, 1; 9, 26, 7.
Fossae Cluiliae, *Cloeliae.* 2, 39, 5.
Fovere et *Favere.* 5, 3, 9. et *Vovere.* 5, 31, 2.
Frangere et *Flectere* ut differant? 2, 23, 15. *Fractus* et *Factus.* 6, 17, 6. et *Stratus.* 4, 29, 1; 35, 46, 3. et *Tractus.* 23, 35, 1. et *Fractus* et *Effractus.* 36, 24, 10.
Frater, pro sororis marito. 28, 35, 8. pro fratre patrueli. 35, 10, 9. a fratre in bello civili interfectus. Epit. l. 79. et *Filius.* 2, 19, 10. Fratres duo eodem praenomine. 4, 36, 5; 33, 42, 7. diverso nomine gentili. 30, 19, 7.
Fraudare se fructu victoriae. 36, 40, 14. *se victu.* 2, 10, 13; 5, 47, 8. *servitia cibo.* 4, 12, 10. *Fraudata* et *Fundata.* 2, 7, 10.
Fraus, malitiosa foederis interpretatio. 1, 24, 5. pro homine fraudulento. 28, 42, 7. *occulta.* 24, 38, 2.
Fraususs est fraudem. 23, 14, 3.
Fregena, colonia. Epit. l. 19; 36, 3, 6.
Fremere. 8, 39, 10. *aliquid.* 25, 28, 6. et *Furere.* 2, 54, 2. et *Premere.* 7, 6, 10. et *Tremere.* 10, 14, 19.
Fremitus, de equis. 2, 64, 11.
Frenos dare, remittere. 34, 2, 13.
Frentani. 9, 16, 1; 9, 45, 18; 27, 43, 10.
Frequentativa verba commutantur cum illis, unde deducuntur. 21, 1, 3; 39, 32, 10. eorum vis. 5, 40, 3.
Frequentes conveniant. 1, 50, 2; 2, 45, 6.
Frequentes habere concilium. [?] per *Frequentiam*, per *Infrequentiam agere.* 5, 2, 5. *Frequentia occupare.* 25, 9, 16.

Fretus fortuna, non *fortunae*. 4, 37, 6; 6, 13, 1; 8, 22, 7.
Frigere et *Rigere*. 21, 58, 9.
Friniates Ligures. 39, 2, 1. 9.
Frons aequa, *iniqua*. 10, 19, 16. *castrorum* in obsidione quae? 26, 42, 6.
Fructifer. 28, 3, 3.
Fructus partae gloriae. 27, 45, 5.
Fruenda res oculis, jucunda adspectu. 22, 14, 4. *Fruendum locare agrum*. 27, 11, 8.
Frumentari. 2, 34, 3.
Frumentarius, 4, 12, 10.
Frumentum etiam adpendebatur. 4, 15, 6. in cellam imperatum et emtum populo Romano. 43, 2, 12. *Frumenti dies*. 23, 21, 2.
Frustari et *Frustrari*. 8, 38, 4.
Frustra. 42, 64, 4.
Frustrare. 7, 38, 9. *Frustrari* et *Frustari*. 8, 38, 4.
Fucinus lacus. 4, 57, 7.
Fuffetius, vel *Fufetius*. 1, 23, 4.
Fufia, gens nova ac plebeja. 1, 24, 6.
Fuga, pro trepidatione cum pavore discurrentis. 29, 28, 6. pro exsilio. 30, 43, 11. et *pavor*. 26, 44, 5. *infert pavidos in caedem*. 4, 33, 11. *inpeditur turba*. 6, 8, 7. *petere moenia*. 7, 11, 7.
Fugant funduntque. 2, 6, 11.
Fugere aliquem. 38, 17, 6. et *Figere*. 9, 28, 6. et *Fulgere*. 44, 37, 7. *Fugit memoriâ*, *memoriam*. 9, 44, 4. et *Fudit*. 8, 36, 8; 38, 17, 6. et *Fuit*. 8, 36, 8; 27, 32, 6.
Fugitivarius. 30, 43, 11.
Fugitivus, qui a domino aufugit. 30, 43, 11. pro reo criminis. 30, 43, 11.
Fuit otium ab armis. 8, 14, 1. et *Favit*. Epit. l. 45. et *Fiunt*. 4, 30, 1. et *Fudit*. 8, 36, 8. et *Fugit*. 8, 36, 8; 27, 32, 6. et *Furit*. 4, 44, 3. *Fuere* et *Furere*. 8, 27, 2.
Fuisset et *Venisset*. 1, 50, 8. *Futurus* et *Venturus*. 2, 56, 8.
Fulfula. 24, 20, 5.
Fulgere et *Fugere*. 44, 37, 7.
Fulgur. 40, 58, 4.
Fulmen, de exsilio. 22, 35, 3. Fulmina sereno jacta ominosa. 28, 27, 16. *Fulminibus icti*. 10, 31, 8.
Fultura. 38, 7, 9.
Fulvius et *Fabius*. 9, 44, 15. Fulviorum stemma. 40, 41, 8. Fulviis frequens praenomen *Cn.* non *C*. 10, 4, 7.
Fumant tecta. 3, 68, 2.
Fumus conspectum aufert. 4, 33, 8.
Fundamenta urbi. 3, 46, 2.
Fundare alicui sedes. 40, 57, 4. *Fundata* et *Fraudata*. 2, 7, 10.
Fundere aciem. 2, 54, 9; 30, 34, 13; 30, 35, 2. *proelio*. Epit. l. 73. *Fudit* et *Fugit*. 8, 36, 8; 38, 17, 6. et *Fuit*. 8, 36, 8. *Fundunt*, *fugant*. 38, 53, 2. *fugantque*. 2, 6, 11. *Fusus*, dispersus. 7, 8, 6. et *Effusus*. 2, 33, 9. et *Suus*. 41, 18, 1.
Fundulus, Fundaniorum cognomen. 25, 2, 9.
Funestam alicui populationem facere. 3, 3, 7.
Fungi militia. 24, 21, 3.
Funis ambigui generis. 37, 30, 10.
Funus alicui, *alicujus facere*. 25, 17, 7.
Fuo, *Fuat*, verbum antiquum, unde *Fuerem* et *Fuvi*, ac contracte *Forem* et *Fui*. 25, 12, 6.
Furiae. 28, 3, 7.
Furcula. 38, 7, 9. *Furculae Caudinae*. 9, 2, 6.
Furere. 8, 31, 4. et *Fremere*. 2, 54, 2. et *Fuere*. 8, 27, 2. *Furit* et *Fuit*. 4, 44, 3.
Furebat et *Ferebat*. 2, 54, 2.
Fures nocturni. 3, 58, 2.
L. Furius Purpureo quot aedes Jovi voverit. 35, 41, 8. Furii utuntur praenomine *L.* non *P.* 5, 16, 1. fuere plebeji et patricii. 9, 42, 8. Furii Medullini, tres eodem tempore vi-

ventea, et summis honoribus functi, distinguuntur. 4, 44, 1.
Furnia, gens plebeja. 9, 42, 3.
Furor, de seditione. 2, 34, 11; 2, 54, 2; Epit. l. 61. et *Favor*. 2, 42, 6.
Fustium poena diversa a fustiario. Epit. lib. 57. Fustibus caedi liberorum poena. 29, 18, 14.
Fustuarium. Epit. l. 2; 5, 6, 14.
Fusus, Furiorum patriciorum cognomen. 39, 7, 10.
Futurum indicatur per praesentis indicativum. 3, 56, 4. et praesens junguntur. 4, 33, 4; 25, 12, 6. usurpatur interdum de re praeterita, sed postea narranda. 21, 46, 8.
Futuri passivi infinitivus. 8, 3, 10.

G.

G. et *C*. 6, 25, 6.
Gabii inter Praeneste et Romam. 6, 27, 10.
Gabinus cinctus. 8, 9, 9. *Gabina via*, non Gabinia. 2, 11, 7.
Gaditani qua lege in fidem populi Romani venerint. 32, 2, 5.
Gaesum. 8, 8, 5; 9, 36, 6; 26, 6, 5. lancea Gallorum. 7, 24, 3.
Gaetulus. 23, 18, 1.
Gala, Masinissae pater. 24, 49, 1.
Galaesus fluvius, non *Galesus*. 25, 11, 8.
Galatia. 26, 5, 4; 26, 7, 9.
Galbus, Carpesiorum dux. 23, 26, 6.
Galeagra, turris. 25, 23, 10.
Galepsus. 44, 45, 15.
Galeria, centuriae, an tribus cognomen. 27, 6, 3.
Gallaecus. Epit. l. 56.
Galli Matris Deûm, *comites*, vel *famuli*. 37, 9, 9.
Galliae. 21, 21, 10. *mulieres*. 6, 42, 4. vel *Galli populi*. 29, 5, 8. Galliarum censum primus instituit Augustus. Epit. l. 134.
Gallus, cum quo Manlius singulari certamine pugnavit, utrum dux, an miles gregarius fuerit. Epit. l. 7. Galli armati in concilium convenire soliti sunt. 21, 20, 1. Delphos spoliaturi. 40, 58, 3. *Boji*. 36, 40, 2. Galliorum quidam in Macedonia considere. 33, 12, 10. Transalpinorum reges. 43, 5, 1.
Ganea, *Ganeum*. Epit. l. 50.
Gaudere aliquid, *aliqua re*. 22, 40, 7. *Gavisi*, antique pro gavisus sum. 37, 54, 19.
Gaulotis. 38, 19, 2.
Gaureleon. 31, 45, 3.
Gaurus, mons. 7, 32, 2.
Geganius. 3, 65, 5; 4, 17, 7.
Gellius, nomen inter Sabinos notum. 9, 44, 13.
Gelonis nummi, caput diademate ornatum exhibentes, post ejus mortem cusi. 24, 5, 3.
Geminatio ejusdem vocis. 2, 40, 5. ejusdem syllabae neglecta. 36, 7, 20.
Geminatus et *Gemmatus*. 1, 11, 8.
Geminus, cognomen. 8, 7, 2. cognomen Serviliorum plebejorum. 30, 26, 1; 40, 42, 11. *Gemini fratres*. 1, 5, 6.
Gemmatus et *Geminatus*. 1, 11, 8.
Genetrix. Epit. l. 116.
Genista vinculi usum praestat. 22, 20, 6.
Genitivus pluralis nominum secundae declinationis contracte saepe a Livio effertur, ut *Celtiberûm*. 30, 8, 8. *Duûm*. 3, 25, 4; 32, 9, 3. *Liberûm*. 22, 22, 5. *Modiûm*. 26, 47, 8. *Sociûm*. 21, 17, 2. singularis nominum tertiae declinationis in *i*. formatus. 42, 25, 2. pluralis nominum tertiae declinationis in *um*, vel *ium* formatus. 4, 33, 4; 7, 16, 3. in *um*, ut *Conjugum*. 8, 19, 12. *Mensum*. 29, 3, 5. *Sedum*. 5, 42, 1. *Virum*. 2, 1, 10; 8, 4, 10. in *ium*, ut *Aetatium*. 1, 43, 5; 9, 17, 7; 26, 9, 13. *Apolli-*

natium. 24, 40, 10. *Camertium.* 9, 36, 8. *Capenatium.* 5, 27, 10. *Civitatium.* 26, 49, 9; 28, 16, 10; 32, 10, 4; 33, 20, 11; 41, 22; 7. *Cohortium.* 7, 31, 11. *Difficultatium.* 9, 31, 14. *Fidenatium.* 1, 27, 6. *Hospitium, Parentium, Voluptatium, Simultatium, Apium.* 2, 14, 9; 7, 38, 5; 23, 8, 6. *Laurentium*, an *Laurentum.* 1, 14, 1. *Locupletium.* 24, 30, 4. *Necessitatium.* 9, 8, 4. *Optimatium.* 24, 32, 3; Epit. l. 79. *Paludium.* 21, 54, 7. *Parentium*, an *Parentum.* 1, 9, 15; 7, 30, 19. *Principium.* 21, 20, 8; 26, 36, 3. *Privernatium.* 8, 1, 1; 8, 21, 3. *Simultatium.* 9, 38, 12; 28, 18, 2. *Tempestatium.* 40, 45, 1. *Vejentium.* 5, 15, 11. *Voluptatium.* 23, 8, 6; 33, 32, 10. *Utilitatium.* 45, 8, 6. pluralis quartae declinationis contracte effertur *passum*, pro *passuum.* 5, 26, 5. singularis quintae declinationis interdum formatur in *e.* 5, 13, 5; 5, 23, 4; 9, 37, 4. partitivus. 9, 27, 8; 22, 40, 5. quibusdam verbis additus regitur a voce *nomine, crimine, caussa*, per ellipsin omissa. 9, 38, 16. semel positus bis intelligendus. 9, 27, 10. duplex uni nomini additus. 34, 26, 5. non tamen genitivus et gerundium in *di* cum casu verbi in genitivo mutato. 34, 26, 5. Genitivi usus non vulgaris. 3, 62, 6. *Saxum adscensus aequi.* 5, 47, 2. *Virgo eximiae formae.* 26, 50, 1. per Genitivum exprimitur, quod ceteroquin per adpositionem casu convenit voci praecedenti. 40, 19, 9. Genitivi plures, quorum alter pendet ab altero. 25, 15, 11; 28, 30, 11.

Gens ea vocatur Massyli. 24, 48, 13. et *Familia* ut differant. 4, 1, 2. et *Populus* ut differant. 5, 34, 5. ponitur tamen etiam pro populo. 23, 42, 1. ut collectivum cum verbo plurali. 1, 3, 2. cum adjectivo plurali masculo et verbo plurali. 5, 48, 3. partim patricia, partim plebeja fieri nequit per adoptionem. 42, 49, 9. sed per transitionem. 42, 49, 9. et *Genus.* 34, 17, 6. et *Mens.* 40, 13, 4. Gentis unius duo si memorantur, nomen eorum gentile numero plurali, sed praenomina singulari efferuntur. 35, 10, 11.

Genticus. 2, 58, 3.

Gentiles quinam. 10, 8, 9.

Gentilitatis jus, cum plebe communicatum, antea fuerat solorum patriciorum. 10, 8, 9.

Gentilitia bona. 4, 1, 2. *sacra.* 5, 52, 4.

Genu effertur etiam *Genus.* 44, 40, 8.

Genua. 21, 32, 5.

Genucius, non *Genutius.* 2, 52, 3; 3, 33, 3.

Genus, pro gente. 6, 37, 11; 31, 35, 1; 34, 17, 6. pro sexu. 34, 2, 4. et *Stirps* differunt. 4, 1, 2. et numerus non conveniunt. 4, 39, 7. *militare* pro militibus. 24, 32, 2. *patricium*, *plebejum.* 7, 32, 14. et *Gens.* 34, 17, 6. *Generis hujus ingenia*, hujusmodi ingenia. 8, 24, 6. Genere non conveniunt substantivum et adjectivum. 27, 27, 13.

Genusus, fluvius. 44, 30, 12.

Gerere, pro agere. 39, 54, 10. *hiemem sollicitam.* 29, 23, 1. *pectus consulis.* 4, 13, 3. *proelium.* Epit. l. 64. *rem.* 9, 14, 4. *rem in Etruriam.* 10, 19, 3. *rem* et *res* an differant. 10, 43, 6. *rempublicam.* 4, 24, 4. *terram, saxa.* 7, 6, 2. et *Agere.* 22, 28, 1; 35, 8, 1. et *Regere.* 27, 40, 2. *Gessi* et *Cessi.* 37, 52, 3. *Gerens* et *Ferens.* 1, 26, 2.

Gergithus. 38, 39, 10.

Germania an Caesari provincia decreta. Epit. l. 105.

Germanorum nomine an dati prehendantur Galli. Epit. l. 65.
Germanus frater quis. 41, 27, 2.
Geronium. 22, 18, 7.
Gerrunium, castellum Macedoniae. 31, 27, 2.
Gerundium in *di*, omisso nomine, unde pendeat. 35, 49, 13. circumscribitur per praepositionem *ad* et gerundium in *dum*. 8, 13, 18. *accipiundi*, *referundi*, pro accipiendi, referendi. 26, 36, 11; 42, 1, 11. in *do* construitur cum accusativo. 36, 3, 4. in *dum* construitur cum accusativo. 4, 13, 4; 6, 35, 2; 7, 5, 9. et Supinum prius confunduntur. 2, 48, 4; 4, 9, 11; 23, 35, 15; 35, 33, 8. et Participium praeteriti passivi commutantur. 6, 37, 4; 24, 16, 4. Gerundiorum constructio. *Comitia creandi praetorum*. 24, 23, 1; 25, 40, 2. Gerundiis, an Participiis in *dus* utrum Livius uti maluerit. 40, 49, 1.
Gerunium. 22, 18, 7.
Gestare arma. 27, 48, 16.
Gladiator. *Gladiatorum spectaculum*. 28, 21, 1. *Gladiatorum* et *Gladiatorium*. 28, 21, 1.
Gladiatorium, merces gladiatoris. 44, 31, 15. et *Gladiatorum*. 28, 21, 1.
Gladius Hispanus. 7, 10, 5.
Glarea, *Glareosa saxa*. 21, 31, 11. Glareae usus ad vias. 41, 27, 5.
Glicia. Epit. l. 19.
Gliscere, crescere. 6, 14, 1.
Globosa saxa. 21, 31, 11.
Globus ut collectivum cum verbo plurali. 8, 32, 13.
Gloria et *Gratia*. 9, 18, 19. *Gloriae partae fructus*. 27, 45, 5.
Gloriari aliquid. 27, 17, 10.
Glossemata simul cum vera lectione in contextum recepta. 3, 44, 4; 4, 55, 5.
Gnaviter pugnare. 10, 39, 6.
Gnavus et *Gratus*. 36, 17, 8.
Gnosius, *Gnossius*, *Cnosus*, *Cnossius*. 37, 60, 3.
Gonnus, vel *Gonni*. 36, 10, 11. ejus situs. 42, 54, 8.
Gonnocondylum. 39, 25, 16.
Gordium. 38, 18, 10.
Gordiutichos. 38, 13, 11.
Gorgopas. 34, 29, 8.
Gortynii. 37, 60, 5.
Graochuris, urbs. Epit. l. 41.
Gracchus, an *Graccus*. 3, 25, 5.
Gradivus Mars. 2, 45, 13.
Gradus militaris differt a *Gradu pleno*. 4, 32, 10. *Gradum facere in*, *ad aliquid*. 6, 35, 2. *Gradu ingenti pontem obtinere*. 2, 10, 10. *movere*, *demovere*. 6, 32, 8. Graecismi, *Accensus animum* similesque, vix apud Livium obcurrunt. 22, 12, 5. Graeco ritu sacra facta. 25, 12, 13. Graeca vocabula in casibus obliquis Graeca terminatione enunciata. 44, 28, 7; Epit. l. 101.
Grajus et *Gratus*. 45, 8, 5.
Granicus. Epit. l. 97.
Grassari, non *Crassari*. 2, 12, 15; 6, 5, 4. *adversus aliquid*. 6, 5, 4. *in aliquid*. 6, 5, 4.
Gratari. 9, 43, 17.
Grates. 23, 12, 7; 26, 48, 3.
Gratia et *Caussa*. 8, 24, 9; 36, 10, 14. et *Ergo*. 1, 18, 6; 22, 38, 4; 37, 47, 4. et *Gloria*. 9, 18, 19. *in Gratiam alicujus facere*. 28, 39, 12; 39, 26, 12. *Gratiam delicti facere*. 3, 56, 4. Gratiae agebantur de republica bene meritis. 22, 61, 14.
Gratificari alicui, *pro aliquo*. 21, 9, 4.
Gratuita opes. 38, 24, 4.
Gratulatio, supplicatio ob rem bene gestam. 30, 40, 4.
Gratus et *Gnavus*. 36, 17, 8. et *Grajus*. 45, 8, 5. et *Gravis*. 30, 10, 20. *Gratum erit senatui*, ei placebit. 32, 8, 12.
Gravari militiam. 21, 23, 6. *Gravatus somno*. 4, 37, 2. et *Crematus*. 28, 29, 12.

Gravate, *Gravatim*. 3, 4, 6.
Gravis auctoritaté, *Clarus* gloria praecellens. 34, 5, 2. *annis*. 9, 3, 5. *auctor*. 1, 16, 5. *civitas*. 34, 39, 2. *praedâ*. 21, 51, 10. *ruina*. 34, 49, 2. *sententia*, dura. 45, 24, 9. *somnus*. 7, 39, 14. *somno*. 4, 37, 2. et *Gratus*. 30, 10, 20. *Grave est*. 4, 24, 5. *tempus*, de autumno. 3, 6, 2. *Gravioris fortunae conditio*. 36, 11, 1.
Graviter dormire. 7, 39, 14.
Gregarius miles. 42, 34, 5.
Grex, genere sequiori. 8, 24, 13.
Γρόσφος. 38, 20, 1.
Gruere, de gruibus. 5, 47, 4.
Grumentum. 27, 41, 3.
Gulussa filius Masinissae an maximus? 42, 23, 1.
Gurges unde Fabii Maximi filius cognominatus. 10, 14, 10.
Gymnasiae, vel *Gymnesiae*, insulae. Epit. l. 60.
Gyrton. 36, 10, 2.
Gythium. 34, 29, 2; 35, 12, 8; 35, 25, 11.

H.

H et N. 32, 20, 7. *h* et *b*. 38, 1, 6.
Habere, habitare. 26, 34, 10; 30, 4, 2. *aegre*, pro aegre ferre. 7, 5, 7. *animo*, *in animo*. 44, 25, 1. *annum vicesimum*. Epit. l. 7. *certum*. 36, 28, 4. *compertum*, *perspectum*. 26, 48, 13. *conquisitionem*. 25, 5, 9. *divisui*. 4, 56, 6. *honorem*. 30, 45, 2. *in animum*. 33, 10, 4. *momentum*. 4, 12, 9. *pro bene aut secus consulto*. 7, 6, 8. *pro hoste*. 10, 36, 7. et *Abire*. 37, 59, 6. et *Agere*. 3, 14, 5; Epit. l. 7; 30, 44, 13. et *Habitare*. 38, 17, 11. et *Haerere*. 29, 4, 8. et *Tenere*. 2, 31, 6. *Habet bene*. 6, 35, 8. *ita res*, *se ita res*. 22, 39, 9. *Habeant sibi*. 9, 11, 8. *Habuit* et *Abiit*. 2, 41, 6; 22, 59, 19. *Habitis comitiis*. 6, 4, 7.
Habilia arma. 7, 10, 7.
Habiliter ferre, *uti*. Epit. l. 57.
Habitare locum. 9, 28, 5. et *Habere*. 38, 17, 11. et *Hospitari*. 5, 30, 3.
Habitatur. 2, 63, 4.
Habitus armorum. 24, 30, 14. *vestitusque*. 29, 17, 11.
Hadria potius, quam *Adria*. 24, 10, 10. *sinus*. 5, 33, 8.
Hadriaticus. 40, 21, 2.
Haedus, cognomen Hasdrubalis. 30, 42, 12.
Haemus, mons. 40, 22, 1.
Haerere. 8, 35, 1; 8, 38, 14. *in tergo*, *in terga*. 1, 14, 11; 27, 42, 6. *in turba*. 5, 2, 10. *visceribus*. 34, 48, 6. et *Habere*. 29, 4, 8. *Haeret acies colluto pede*. 6, 12, 10.
Haesit et *Exit*. 2, 10, 10.
Haliartii. 42, 44, 4.
Halys. 38, 25, 7. terminus regni Antiochi a Romanis victi. 38, 38, 4.
Hamilcar potius, quam *Amilcar*. 21, 1, 1. quo tempore captus. 33, 23, 5. et *Bomilcar*. 21, 27, 2. et *Himilco*. 25, 32, 5.
Hampsicoras. 23, 32, 10.
Hannibal potius, quam *Annibal*. 21, 1, 1. fuit crudelis. 21, 4, 9. altero oculo captus. 22, 2, 11. ejus iter per Alpes. 21, 38, 6. quando obiit. 39, 56, 7. Hannibalis legatus. 24, 6, 2.
Hanno potius, quam *Anno*. Epit. l. 21.
Harpago et *Manus ferrea* an differant. 30, 10, 16.
Harpalus. 42, 14, 3.
Harpalus, fluvius, unde dictus. 38, 13, 2.
Haruspex, an *Aruspex*. 8, 6, 12.
Hasdrubal potius, quam *Asdrubal*. 21, 1, 1. Hasdrubales, Karthaginiensium duces, nomine patrum indicati. 23, 49, 5.
Hasta. 1, 43, 6. in foro posita in venditione publica. 6, 14, 10. in locationibus censoriis. 24, 18, 11. Diis tributa. 24, 20, 10. Junoni. 21, 62, 4; 40, 29, 2.

Marti. 40, 19, 2. *velitaris.* 38, 20, 1. *Hastae longae, breves.* 28, 45, 16. Hastis pugnant triarii. 8, 8, 10. longis utuntur Macedones. 31, 39, 10.

Hastatorum locus in acie Romana. 30, 8, 5. *decimus ordo.* 42, 34, 5.

Hastius. Epit. l. 89.

Hauddubie. 1, 9, 6; 8, 24, 3; 5, 33, 11; 27, 49, 4. *Hauddum.* 2, 52, 4. *ita multo post.* 1, 33, 2; 31, 39, 3; 36, 14, 5. *Haud multo post.* 37, 52, 1; 36, 14, 5. *plus, amplius.* 28, 1, 5; 41, 1, 8. et *Ad.* 6, 5, 2. et *Aut.* 28, 2, 11. *quamquam* et *Haudquaquam.* 7, 26, 8. *quidquam* et *Haudquaquam.* 27, 26, 1.

Haudquaquam et *Haudquamquam.* 7, 26, 8. et *Haudquidquam.* 27, 26, 1.

Haurire meram libertatem. 39, 26, 7. *poculum.* 39, 50, 8. *sanguinem.* 7, 24, 5. *ventrem ictu.* 7, 10, 10. *Haurit incendium.* 5, 7, 3; 30, 6, 8. *Hausere* et *Auxere.* 2, 43, 3; 30, 5, 10. *Hauriri in gurgitem.* 29, 32, 9. *Haustus limo.* 31, 37, 8.

Hebetare vires, impetum. 30, 35, 8.

Hegesianax. 34, 57, 6.

Hegesilochus. 42, 45, 3.

Helmandice urbs. 21, 5, 6.

Helorum, urbs Siciliae. 24, 35, 1.

Helotae. 34, 27, 9.

Helvia, gens Romana. 27, 12, 16; 30, 18, 15; 38, 14, 4. et *Aelia.* 32, 7, 13.

Hemerodromus, ἡμεροδρόμος. 31, 24, 4.

Ἡμισέδιον. 21, 36, 2.

Heneti. 5, 33, 10.

Heniochi. Epit. l. 101.

Henna. 24, 37, 2.

Heordaea. 31, 39, 7.

Heptaris, Hexeris. 37, 23, 5.

Heraclea, Heraclia. 8, 24, 4; 24, 21, 15. Acarnaniae, *Gra-chin dicta.* 38, 1, 7. *Minoa*, urbs Siciliae. 24, 35, 3; 25, 40, 11.

Heracleum Macedoniae. 44, 2, 12; 44, 5, 12.

Heraclides. 31, 16, 3; 31, 33, 2.

Heraclitus Scotinus. 23, 39, 3.

Heraea. 28, 7, 17; 32, 5, 4; 33, 34, 9.

Heraeum. 32, 39, 6. ad Leucadem. 33, 17, 2.

Herba. *in Herbis erant frumenta.* 25, 15, 18.

Herbescunt semina frumenti. 25, 15, 18.

Herbessus. 24, 30, 2.

Herbidus. 23, 19, 14.

Herculaneum. 10, 45, 9.

Herculejus. Epit. l. 90.

Hercules. 5, 4, 10. *magnus.* 9, 44, 16. μελάμπυγος. 32, 1, 10. sibi, an Evander ipsi, sacra instituerit. 1, 7, 12. Alpes cum exercitu transit. 21, 41, 7. ejus templum Romae. 26, 10, 3. Herculi Romae sacrificatur ritu Graeco. 1, 7, 3. *Hercule* casu quinto. 1, 7, 10; 7, 1, 11.

Hercyna. 45, 27, 8.

Hercynius. 5, 34, 4.

Herdonea, Herdonia. 24, 20, 8; 26, 21, 1; Epit. l. 27; 27, 1, 4.

Herdonius cum exsulibus et servis Capitolium occupat. 3, 17. 2.

Herennius. 42, 41, 2. Baebiorum et Octaviorum cognomen. 22, 34, 3. Pontiorum apud Samnites cognomen. 9, 1, 2.

Herius. Epit. l. 72. *Vettius.* 23, 43, 9.

Hermae an Romae ante portas urbium ponantur. 27, 4, 12.

Hermaeum. 35, 50, 9.

Hermandica urbs. 21, 5, 6.

Herminius. 2, 10, 6.

Hernicis quando civitas data? 9, 43, 23.

Herodorus. 4, 28, 4.

Hesternus et *Externus.* 40, 14, 6.

Hexapylum. 24, 21, 7; 24, 32, 5; 25, 24, 3.

Hexeris navis genus, magis in

neu Graecis, quam Romanis. 29, 9, 8.
Hiarba, Numidarum rex. Epit. l. 89.
Hibernacula. Epit. l. 5; 34, 7, 7. lignea Karthaginiensium. 30, 3, 8.
Hic, tum, tunc. 39, 13, 3. *Hic tum* praeteriti, *Hic jam* praesentis temporis. 45, 23, 7.
Hic pronomen usurpatur in absolvendo et finem dando orationi praesenti. 24, 4, 6. ad remotius, *Ille* ad propius interdum refertur. 24, 29, 3. sine copula repetitum, ut *in hoc bello, in hoc hoste*. 24, 8, 2. *idem*. 40, 29, 5. *is est, qui*. 36, 17, 7. et *Hinc*. 26, 13, 13. *Huic* et *Hinc*. 25, 40, 2. *Hunc* et *Nunc*. 4, 16, 3; 9, 9, 9. *Hi anni*, sunt anni proximi. 5, 51, 5. *Etruscorum*. 5, 33, 6. *tum* propter hyperbaton additum. 6, 19, 4. *Hi qui* et *Iniqui*. 5, 50, 6. *His* et *Is*. 2, 14, 9; 38, 16, 6. *Haec licentia*, hujus temporis licentia. 25, 40, 2. et *Nec*. 32, 20, 7. *Hac* et *Ac*. 35, 26, 7. *Haec* numero plurali genere feminino. 2, 44, 12. *Hue*. e 44, 32, 11. *genus adparitorum*. 1, 8, 3. *illud est*. 5, 2, 3. *solatii*. 30, 13, 13. et *Haec*. 5, 34, 1. *Haec aliaque, taliaque*. 5, 2, 13; 29, 1, 25.
Hicce. 9, 10, 9. *Haece*. 2, 44, 12.
Hiccine. 38, 48, 4. *Hoccine*. 6, 17, 3.
Hiera come. 38, 12, 10. ubi sita. 37, 38, 1. templum ibi Apollinis et Dianae. 38, 13, 1.
Hieronis gemma. 24, 25, 11. ejus nummi capite diademato post mortem ipsius cusi. 24, 5, 3.
Himera, fluvius. 25, 40, 8.
Himilco et *Hamilcar*. 25, 32, 5.
Hinc. 3, 28, 8. et *Hic* 26, 13, 13. et *Huic*. 25, 40, 2.
Hiastus. 23, 40, 4.
Hippacrites, Hipponis incola. 25, 40, 5.
Hippagogi naves. 44, 28, 7.
Hippo, urbs Hispaniae. 29, 30, 2.
Hippocrates, *Hippocraten*. 24, 31, 2; 26, 30, 2.
Hippolochus. 36, 9, 3.
Hipponiates, civis Hipponis. 25, 40, 5.
Hirpini, pars fere Samnitium. 40, 37, 3. unde dicantur. 23, 1, 1. et *Arpini*. 22, 13, 1.
Hirtius. Epit. l. 119.
Hispalus, Corneliorum cognomen. 41, 14, 4.
Hispania argenti foecunda. 34, 10, 4. quoto anno belli Punici secundi subacta. Ep. l. 28. ejus oppida formant nomina in *i*. 28, 19, 1. Hispaniae citerioris et ulterioris termini. 39, 22, 6. Hispaniam quinam sortiti. 31, 50, 6. *Hispaniae*, numero plurali. 30, 2, 7; 30, 30, 13; Epit. l. 96. Hispaniis qui praeerant praetores, passim vocantur *proconsules*. 40, 39, 1.
Hispaniensis. 23, 48, 12.
Hister, fluvius. 40, 21, 2.
Hister, *Histrio*. 7, 2, 6. et *Tragoedus* differunt. 7, 2, 10. erat infamis, et repellitur ab honoribus et militia. 7, 2, 12.
Historiarum et *Annalium* discrimen. Epit. l. 1.
Hodieque. 5, 27, 1; 31, 7, 9.
Holo, oppidum Siciliae. 35, 22, 6.
Homo, pro pronomine *Ille*. 9, 30, 6. pro servo. 39, 47, 2. *adolescens*. 28, 40, 7. *de plebe*. Epit. l. 2. *Homine* et *Omine*. 10, 11, 2. *Homines*, pedites. 21, 27, 1. opponuntur equitibus. 9, 19, 5. quando dici convenit, quando *omnes*. 27, 9, 14. memorantur ante Deos. 8, 34, 8. *Latini*. 23, 31, 11. et *Hostes*. 24, 40, 14. et *Omnes*. 1, 32, 13; 3, 54, 6; 9, 8, 11. *Hominum duo millia proelio occisa*. 23, 37, 11. et *Nominum*. 24, 28, 8.

'Ομοι-

Ὁμοιοτέλευτον non vitatum. 5, 46, 3; 8, 34, 5; 26, 46, 6.
Homolium. 42, 38, 10.
Honestare. 38, 47, 3.
Honestus honoratusque. 36, 40, 9.
Honorare et *Onerare*. 4, 13, 13; 36, 40, 9. *Honoratus*, honoribus gestis insignis. 6, 6, 8. *honestusque*. 36, 40, 9. et *Ornatus*. 36, 40, 9.
Honos. 3, 33, 4. praemium. 2, 12, 15. *verborum*. 45, 14, 1. et *Onus*. 9, 8, 3. Honoris iterati nota ferme negligitur in prioribus libris Livii. 2, 16, 7. *in Honorem alicujus*. 8, 14, 10. *ad Honores pervenire* Latinius, quam *ad Honorem*. 22, 26, 2.
Honosca. 22, 20, 4.
Honunus. 44, 30, 4.
Hora diei quarta. 42, 57, 6. *una*, pro parvo tempore. 1, 29, 6. et *Ora*. 1, 33, 9; 5, 37, 2.
Horatius Cocles solus restitit in ponte Tiberino. 2, 10, 7. utrum Tiberim incolumis tranarit, an perierit. 2, 10, 11. ejus statua ubi posita. 2, 10, 12.
Hordeum dabatur cohortibus, quae signa amiserant. 27, 13, 9.
Horrent setae. 8, 8, 10.
Horror, metus religionis. 39, 8, 4. et *Error*. 39, 8, 4.
Hortana. 3, 30, 8.
Hortari. 4, 38, 1. *aliquem*. 2, 19, 6. et *Optare*. 29. 23, 9. et *Orare*. 30, 7, 7. *Hortor petere*. 37, 49, 1.
Hortensia lex de plebiscitis legibus aequandis. Epit. l. 11.
Hospes et *Hostis*. 2, 41, 6; 26, 49, 16. et *Sospes*. 5, 28, 4; 22, 1, 17. *Hospitium*, an *Hospitum*. 2, 14, 9; 4, 35, 4.
Hospitari et *Habitare*. 5, 30, 3.
Hospitium et *Necessitudo* junguntur. 8, 3, 3. et *Auspicium*. 21, 2, 5. Hospitia publice jungunt civitates. 5, 50, 3.
Hostiae humanae Romae inmolatae. 22, 57, 6. quando lactentes, quando majores inmolarentur. 22, 1, 15.
Hosticum. 36, 43, 6.
Hostilis pars victimarum. 8, 9, 1. et *Hostis*. Ep. l. 76. *Hostilia abstinere, pati, audere*. 2, 16, 9. *spolia*. 29, 35, 5.
Hostiliter depopulari. 37, 17, 3. *evertere, delere*. 9, 38, 1.
Hostis, numero singulari pro *Hostes*. 5, 50, 2. cum verbo plurali. 6, 24, 2; 21, 40, 5; 21, 41, 15; 38, 19, 3. *capta*. 30, 14, 2. *judicatus*. Epit. l. 119. *populo Romano*. 41, 16, 9. *Romanus*, *Poenus*. 1, 26, 4; 23, 23, 6. et *Hospes*. 2, 41, 6; 26, 49, 16. et *Hostilis*. Epit. l. 76. *Hostes* et *Latrones* opponuntur. 21, 35, 2. et *Sui* opponuntur. 22, 15, 1. et *Homines*. 24, 40, 14. *Hostium ager*, *terra*. 29, 6, 3. *vim abstinere*. 22, 23, 4. et *Ostium*. 37, 13, 8.
Hostus, praenomen. 1, 12, 2; 4, 30, 4.
Huc illuc, *Huc illucque*. 7, 34, 9.
Humanus an pro homine? 8, 9, 10; 21, 41, 11. *Humano major*. 8, 9, 10. Humanae hostiae Romae inmolatae. 22, 57, 6. *leges*. 1, 28, 11. *opes*. 3, 19, 11. Humanas carnes num exercitus Hannibalis comederit. 23, 5, 12. 13.
Humerus, et sine adspiratione *Umerus*. 8, 8, 10; 9, 40, 2.
Humi colligere. 10, 29, 6. *sparsim jacere*. 3, 10, 6; 10, 29, 6. *stratus*. 25, 37, 9.
Hyampolis. 32, 18, 6.
Hydrela. 37, 56, 3.
Ὑδρίαι, sitellae, in quas conjiciebantur suffragia. 25, 3, 16.
Hydrus, vel *Hydruntum*. 36, 21, 5.
Hyllus, fluvius. 37, 38, 3.
Hypata, *Hypate*. 36, 27, 3. *Hypataei*. 41, 25, 3.
Ὑπὲρ Αἰγύπτυ Αἰθίοπες. 43, 21, 6.
Ὑπερακοντίζειν. 38, 58, 7.

Hyperbaton. 2, 12, 2; 6, 19, 4; 26, 32, 1; 31, 18, 6; 39, 24, 9; 44, 40, 2.
Ὑφ ἕν. 23, 48, 1.
Hypocrita, Tragoedus. 7, 2, 10.
Hypsaeus, Plautiorum cognomen. 37, 47, 8; 37, 56, 8.
Hyrcanus campus. 37, 38, 1.

I.

I et E. 9, 24, 10. et F. 10, 6, 3. et L. 2, 23, 3.
I litera terminantur plura Hispaniae oppida. 21, 24, 1.
I majusculum pro duplici *ii*. 32, 6, 6; 38, 27, 8. hinc varia praesentia et praeterita verborum commutantur. 36, 20, 3; 37, 45, 2.
Jacēre, vel pro situs esse, vel de humilioribus. 33, 17, 8. et *Facere*. 41, 4, 2. et *Patere*. 33, 17, 8. et *Tacere*. 9, 6, 12. *Jacet indoles Romana*. 9, 6, 12.
Jacĕre jocos. 5, 49, 7; 28, 9, 18. *leges pacis*. 38, 25, 5. *rudera*. 26, 11, 9. *sermonem*. 25, 4, 7. *signa*. 41, 4, 2. ejus composita a librariis scribuntur unico *I*. 2, 10, 9. *Jactus* et *Actus*. 25, 4, 7. et *Jactatus*. 10, 37, 10.
Jactare jocos. 5, 49, 7. *leges pacis*. 38, 25, 5. *se alicui*. 39, 43, 9. *se tribuniciis actionibus*. 3, 1, 3. *verba*. 30, 31, 10. et *Jactitare*. 7, 2, 11. *Jactat via vulnus*. 21, 48, 7.
Jactari tempestate, a tempestate. 40, 21, 5. *Jactatus* et *Jactus*. 10, 37, 10. et *Laetatus*. 10, 16, 6.
Jactitare et *Jactare*. 7, 2, 11.
Jactus teli. 26, 40, 10. et *Ictus*. 26, 40, 10.
Jaculari aliquem probris. 42, 54, 1.
Jam. 3, 58, 1; 9, 41, 3. insuper, praeterea. 3, 84, 8. inservit transitioni et connectendae orationi. 5, 51, 6; 9, 27, 5; 38, 17, in futuro junctum indicat celeritatem. 2, 29, 11; 5, 39, 6. *etiam*. 26, 33, 3. *inde*. 3, 36, 1. *inde ab*. 1, 2, 3; 2, 65, 7; 4, 36, 5; 6, 40, 3; 9, 29, 8. *nunc*. 3, 40, 12; 31, 32, 3. *pridem*. 39, 15, 6. *tum*. 1, 41, 7; 6, 26, 3. *tum, quum*. 10, 21, 14; 45, 6, 5. ἀσυνδέτως repetitum. 2, 46, 3; 5, 35, 4; 38, 5, 1. et *Clam*. 9, 24, 3. et *Eam*. 5, 32, 4. et *Etiam*. 5, 7, 2. et *Nam*. 5, 51, 6. et *Tam*. 2, 5, 4; 21, 11, 12. natum ex voce praecedenti. 2, 41, 5; 6, 14, 13; 21, 63, 15. ex voce praecedenti *etiam*. 2, 6, 11. ex voce praecedenti *quam*. 2, 12, 9. ex vocis praecedentis literis ultimis *iam*. 6, 14, 18. excidit post vocem desinentem in literis *ia*. 5, 21; 15; 27, 36, 10. in literis *iam*. 6, 14, 13; 37, 25, 1. post vocem *quam*. 38, 4, 7.
Jamphorina. 26, 25, 8.
Jamque et *Itaque*. 7, 40, 2.
Janus, pervia portae transitio. 2, 49, 8; 41, 27, 12. *Quirinus*. 1, 32, 9. *summus*, *medius*, *imus* in foro Romano. 41, 27, 12. Jani templum ab Augusto clausum. 1, 19, 3. proximum portae Carmentali. 2, 49, 8.
Japydes, Japudes. 43, 5, 3.
Jasus, *Jassus*. 32, 33, 6; 34, 32, 5; 37, 17, 3.
Ibi, tum. 2, 5, 1; 2, 35, 2; 7, 23, 4; 8, 22, 10. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4. *vero*. 3, 69, 3. additur a librariis. 36, 43, 8. et *Sibi*. 1, 55, 4; 26, 26, 1. et *Tibi*. 8, 32, 5. et *Ubi*. 2, 7, 8; 27, 5, 2.
Ibis, Hispaniae urbs. 28, 21, 6.
ibus et *is*, vel *iis*, termini finales commutantur, ut *principibus* et *principiis*. 21, 60, 7; 22, 8, 7.
Icere foedus. 1, 25, 1. *Ictus cadit*. 2, 47, 7. *fulmine*. 1, 31, 8. *furore*. 5, 21, 7. *luctu, clade*. 26, 20, 1. *pilo*. 10, 40, 13. *proelio adverso*. 37, 24, 11. *saxo*.

4, 28, 8. et *Initus*. 22, 34, 7. et *Victus*. 37, 24, 11.
Ictimuli. 21, 45, 3.
Ictus caecus. 34, 14, 11. *superne pondere libratior est*. 30, 10, 13. *teli*. 42, 65, 7. et *Jactus*. 26, 40, 10. *sub Ictum venire, esse*. 26, 40, 10; 43, 9, 5.
Icus, insula. 31, 45, 10.
Idem ἀσυνδέτως repetitum. 31, 24, 5. *illud*. Epit. l. 2; 9, 8, 2. *jurare*. 2, 45, 14. *mecum*. 30, 12, 15. *metus*. 32, 14, 2. *supplementi*. 36, 2, 9. et *Fidem*. 6, 11, 8; 27, 36, 9. et *Id est*. 5, 4, 5; 10, 8, 10. et *Iidem*. 40, 22, 14. et *Inde*. 1, 20, 7; 31, 38, 9. et *Is*. 10, 10, 7. et *Item*. 23, 2, 2. et *Quidem*. 6, 20, 12. *Eodem*, in eumdem locum. 4, 33, 11; 41, 18, 6. *addere*, *congerere*. 1, 33, 2. *Eodem loco esse, quo Messenii*, sc. sunt, vel *quo Messenios*. 42, 37, 8. et *Eadem*. 4, 33, 11. et *Eo demum*. 32, 14, 2. et ↀ D. sive Mille quingenti. 31, 21, 2. *Eadem*, eadem via, per eamdem viam. 3, 70, 4; 4, 33, 11; 5, 46, 3. et *Ea de*. 6, 35, 4; 8, 14, 3. et *Eam de*. 4, 33, 11. et *Eodem*. 4, 33, 11.
Idemtidem. 5, 48, 4; 8, 28, 3.
Ideo et *Adeo*. 10, 5, 14.
Idonea loca, inpedita et confragosa. 34, 46, 4.
Idus Januariae. 4, 37, 3. *Sextiles*. 41, 16, 1.
Jecur, *Jocinoris*. 25, 16, 2; 41, 14, 7. Jecinoris caput in victima deesse, ominosum erat. 8, 9, 1.
Jejunia religiosa. 36, 37, 4.
Jejunus. 21, 54, 9.
Igitur, in principio orationis. 2, 48, 1. et *Ergo*. 21, 40, 6.
Ignarus fati. 8, 7, 12. et *Ignavus*. 3, 54, 3.
Ignavus et *Ignarus*. 3, 54, 3. et *Ingratus*. 36, 17, 8.
Ignis et *Ferrum* conjunguntur. 2, 10, 4. *Igni*, pro *Igne*. 1, 41, 3; 4, 9, 8. *Igni comaremare*. 6, 33, 4. *Ignes facesque* junguntur. 4, 33, 2.
Ignobile agmen. 10, 20, 8.
Ignoratus et *Ignotus*. 29, 16, 4.
Ignotus active, qui non noscit. 36, 43, 7. et *Ignoratus*. 29, 16, 4.
Ii, sive *i* duplex, in MStis scribitur unico *i*. 1, 3, 3; 8, 23, 17. II, sive nota numeri dualis et pronomen *ii* confunduntur. 2, 53, 3; 9, 17, 11. et *secundum* confunduntur. 7, 3, 3. *iis*, vel *is*, et *Ibus*, termini finales, confunduntur, ut *Principiis* et *Principibus*. 21, 60, 7; 22, 8, 7.
Ilercaonenses. 22, 21, 6.
Ilerda. Epit. l. 110.
Ilergetes. 21, 22, 3. Indibilis et Mandonii populares. 28, 24, 4.
Ilienses in Sardinia. 40, 19, 6; 40, 34, 13.
Ilipa. 35, 1, 11.
Ilium, *Ilion*. Ep. lib. 83. *Ilion*, urbs Macedoniae. 31, 28, 6.
Illac. 2, 19, 5.
Ille. 1, 24, 8; 35, 40, 8. repetitum. 3, 64, 10. ad propius, *Hic* ad remotius interdum refertur. 24, 29, 3. *ego sum*. 28, 27, 13. *ipse*. 2, 56, 12. et *Ipse*. 2, 23, 5; 21, 41, 17. *Illa* et *Alia*. 23, 7, 3. et *Ulla*. 25, 11, 3.
Illiberi, oppidum. 21, 24, 1.
Illicere gentem. 5, 33, 3.
Illiturgi. 28, 19, 1; 34, 10, 1. *Illiturgis*. 24, 41, 8. bis. 26, 17, 4; 28, 19, 4.
Illyrii, *Illurii*. 43, 5. 3. *Illyrii*, populus; *Illyricum*, regio. Ep. l. 20.
Illyrium argentum. 45, 43, 5.
Ilotae. 24, 27, 9.
Iluates. 31, 10, 2; 32, 29, 7.
Ilucia, oppidum Hispaniae. 35, 7, 7.
Iluenses. 40, 19, 6.
Imagines, et jus ponendarum imaginum. 7, 1, 1. earum falsi tituli. 4, 16, 4.

Imber et *Nimbus*, translate de iis, quae densa in modum imbris mittuntur. 44, 9, 9. *Imbrem cum procella dare*. 22, 30, 10. *Imbri*, pro *Imbre*. 43, 13, 3.
Imbrex. 44, 9, 9.
Imbricitor, Jovis cognomen. 6, 29, 8.
Imbrinium. 8, 30, 4.
Imitari et *Inmutari*. 4, 4, 11. et *Mirari*. 25, 40, 2.
Immo. 26, 30, 12; 35, 49, 13; 38, 43, 6.
Imperare de eo, qui leges pacis praescribit. 33, 13, 4. *frumentum*, *milites*, *pecunias*. 9, 43, 21. et *Impetrare*. 9, 30, 10; 35, 17, 7. *Imperat*, *ut jubeat*. 1, 27, 8. *Imperata consulibus*, *a consulibus*. 38, 43, 3. *facere*. 37, 48, 4. et *Imperia*. 37, 48, 4.
Imperator, *αὐτοκράτωρ*. 35, 45, 9. is etiam dicitur, qui non suis auspiciis rem gerit. 25, 8, 6. habuit jus vitae et necis in milites cives, etiam post legem Porciam. Epit. lib. 57. *Imperatoris Jovis* simulacrum unde Romam allatum. 6, 29, 8.
Imperatorium edictum. 10, 38, 3.
Imperiosi cognomen unde Manliis datum. 4, 29, 6; 7, 4, 3. *Imperiosa potestas, majestas*. 2, 30, 4.
Imperitare. 21, 1, 3.
Imperium erat rei militaris administrandae facultas. 28, 38, 4. habuerunt, quibus datum erat nominatim. 28, 38, 4. decernebat senatus, prorogabat populus. 32, 28, 9. utrum insitum in magistratu. 26, 28, 6; 27, 22, 4; 32, 1, 6. amittebat urbem ingressus. 26, 9, 10. *in Hispaniam*, *in Hispania*. 26, 18, 6. 7. 9; 30, 41, 3; 40, 36, 13. *populi Romani*. 28, 42, 15. *Imperio ejus*, eo imperante. 5, 34, 2. *cum Imperio esse* et *Privatus* opponuntur. 38, 50, 8. de Imperio triumphaturi lata lex. 26, 21, 5. *Imperia* et *Imperata*. 37, 48, 4.
Impetrare ab animo. 43, 23, 8. et *Imperare*. 9, 30, 10; 35, 17, 7.
Impetrabilis. 37, 34, 2.
Imus et *Unus*. 8, 6, 2.
in et *ui* literae commutantur. 25, 40, 2.
In, usque ad. 1, 43, 5; 5, 10, 7; Epit. l. 100. in compositione est negativum. 22, 39, 2. additum, ubi abesse poterat. 1, 52, 2; 1, 57, 1; 37, 37, 3. additum in regimine verborum cum eadem praepositione compositorum. 27, 14, 9. omissum, ubi plerumque additur. 9, 32, 12; 10, 28, 15; 22, 42, 8; 23, 21, 7; 25, 19, 13; Epit. l. 29; 39, 30, 12. saepius repetitum. 3, 13, 2. ἀσυνδέτως repetitum. 31, 42, 6. natum ex *m* finali vocis praecedentis. 5, 28, 12; 5, 52, 2; 23, 34, 5; 37, 11, 4. *In*, vel *I*, natum ex *i* finali vocis praecedentis. 35, 8, 9. ex initio vocis sequentis. 4, 6, 11. *In*, vel *I*, interceptum a vocis praecedentis litera finali *i*. 30, 43, 5; 35, 8, 9; 37, 41, 8. a voce praecedente *Inde*, vel *Iñ*. 37, 31, 4. a voce praecedente *Deinde*, vel *Deiñ*. 37, 31, 4. a vocis praecedentis litera finali *m*. 5, 23, 5; 5, 27, 6; 5, 34, 9; 10, 13, 3. a vocis sequentis litera initiali *i*. Ep. lib. 85. literis initialibus *iu*. 37, 26, 8. litera initiali *m*. 22, 55, 3; 37, 1, 2. syllaba initiali. 5, 47, 1; 6, 30, 4; 8, 33, 6; 34, 28, 3. *In* et *Inde*, sive *Iñ*. 10, 20, 6. et *Int'*, sive *Inter*. 38, 57, 6. et *Intra*. 7, 11, 10. et III, sive nota numeri ternarii. 29, 15, 9. et *m*. 36, 6, 4. et *Ni*. 38, 50, 1. et *Tñ*, sive *Tamen*. 32, 25, 8. et *Vi*. 3, 49, 6; 7, 9, 1; 7, 33, 8; 9, 43, 17; 10, 3, 2. et *ur*. 8, 20, 7. et *Ut*. 3, 5, 14.
In bellum et *Inbellem*. 9, 25,

5. *In quae et Inique*. 5, 50, 6. *In Tuscos* et *Int' eos*, sive *Inter consules*. 3, 13, 8.

In cum accusativo. *In aedem Bellonae in senatum introducere*. 42, 36, 2. *aeternum. perpetuum, reliquum*. 7, 30, 1. *aliquid fidem dare*. 44, 25, 6. *aliquid usui esse*. 34, 6, 6. *amicitiam esse*. 6, 2, 3. *animum habere*. 33, 10, 4. *annum reficere*. 4, 55, 6. *ante diem*. 41, 16, 5. *Asiam gladium stringere*. 38, 49, 12. *carcerem adservare, condere, includere*. 38, 59, 10. *civitatem accipere*. 4, 3, 14. *conspectum dare*. 9, 27, 4. *conspectum venire*. 31, 33, 8. *curiam claudere*. 23, 2, 9. *custodiam dare*. 1, 4, 3. *diem, dies*. 21, 11, 11. *Etruriam rem gerere*. 10, 19, 3. *Etruriam sui usus est*. 10, 18, 12. *frontem instruere, dirigere*. 37, 29, 5. *Galliam vendere*. Epit. l. 49. *Hispaniam decernere milites*. 32, 28, 11. *honorem, gratiam alicujus facere*. 8, 14, 10; 39, 26, 12. *incertum*. 43, 12, 2. *latum, longum*. 21, 8, 11. *latitudinem, longitudinem*. 38, 59, 6. *locum alicujus legere*. 3, 32, 3. *majus extollere*. 28, 31, 4. *manus tradere*. 5, 27, 4. *manus venire*, de pugnantibus. 2, 46, 3. *medium accipere*. 21, 46, 9. *medium conjicere*. 10, 36, 1. *modum fugientium*. 37, 46, 8. *muros congerere*. 10, 4, 2. *orbem se tutari*. 4, 39, 4; 5, 19, 11; 21, 56, 2. *partem accipere*. 10, 10, 10. *venire*. 6, 40, 18. *vocare*. 5, 21, 5. *perpetuum*. 8, 18, 14. *potestatem dedere*. 5, 27, 4. *potestatem esse*. 2, 14, 4; 24, 1, 13. *praesidium mittere*. Epit. l. 12. *primum*. 2, 46, 7; 10, 14, 17. *primum provolare*. 2, 20, 10. *publicum sumere, redigere, referre, emere*. 2, 9, 6. *reliquum*, in *futurum*. 23, 20, 6. *rem esse* dicuntur, quae sunt utilia. 22, 3, 2; 30, 4, 6. *in rem trepidam respicere subsidia*. 4, 46, 8. *sententiam pedibus ire*. 5, 9, 2. *speciem*. 3, 40, 7; 4, 42, 4. *stationem esse*. 2, 33, 6. *summam prodesse*. 34, 3, 5. *supplementum praebere*. 28, 37, 4. *supplementum scribere*. 9, 43, 17. *suos mores formare*. 3, 36, 1. *terga alicujus pugnare*. 10, 36, 6. *triumphum ducere*. 45, 39, 12. *vicem, vices*, distinctis vocibus. 1, 40, 6. *universum*. 9, 26, 8. *unum cogere, colligere*. 9, 18, 4. *unum conferre*. 7, 34, 13.

In cum ablativo. *In acie occisus*. Epit. l. 29. *acie stare*. 22, 60, 25. *aliquo posse omnia*, pro in aliquem. 30, 12, 12; 34, 32, 8. *aliquo uti potestate*, pro adversus aliquem. 42, 9, 1. *amentia*, quum tam amens sis. 28, 9, 6. *animo sunt*, quorum meminimus. 29, 36, 7. *armis esse*. 9, 37, 5. *captivis exercere victoriam*. 6, 22, 4. *certamine vinci*. 10, 6, 11. *conspectu dare*. 9, 27, 4. *conspectu esse*. 31, 33, 8. *conspectu venire*. 7, 40, 1; 35, 27, 4. *cura eadem habere*. 40, 4, 5. *curru conspici, vehi*. 5, 40, 10. *discrimine res est*, de proelio. 3, 28, 6. *dubio sum*. 8, 2, 5. *eo est, eo res est*. 2, 17, 5. *eo id mihi animi est*, pro in eum. 28, 43, 8. *Etruria prorogatum imperium*, pro in Etruriam. 30, 41, 3. *exilio annus est*. 35, 41, 1. *exspectatione tantarum rerum*. 2, 18, 4. *facili, difficili est*. 3, 8, 9. *foedere teneri*. 1, 52, 2. *his*, sc. erat. 6, 14, 11; 27, 12, 16. *incerto*. 4, 23, 3; 5, 28, 5; 8, 6, 3. *ingenti gloria esse*. 2, 22, 6. *integro esse*. 8, 30, 13. *laetitia, victoria esse*. 8, 33, 20. *locis tenere*. 22, 41, 9. *medio circumventus*. 10, 2, 11. *medio ponere*. 40, 11, 5. *navibus profecti*. 5, 34, 8. *ob-*

vio esse. 37, 23, 1. *omni vita carus.* 1, 33, 10. *potestate dare.* 8, 24, 8. *potestate habere familiam.* 8, 16, 8. *potestate venire.* 8, 20, 6; 8, 25, 3; 37, 30, 8. *praesenti.* 8, 7, 22; 8, 29. 5. *praesentia, praesentiarum.* 2, 44, 2; 8, 7, 22; 33, 13, 13. *primo.* 2, 40, 3; 2, 46, 7; 8, 33, 10; 25, 21, 6. *proelio captus.* 22, 49, 18. *promiscuo esse.* 39, 13, 10. *promiscuo spectare.* 34, 44, 5. *privato animadvertere in aliquem.* 39, 18, 6. *quibus*, pro inter quos. 37, 23, 5. *re est.* 4, 4, 11; 10, 8, 11. *re praesenti.* 34, 62, 15; 42, 23, 2. *Scipione major gloria.* 35, 10, 5. *statu aliquo esse.* 36, 8, 2. *tempore.* 8, 7, 5; 22, 25, 16. *tempore tali.* 1, 57, 1. *triumpho ducere.* 45 39, 12. *tuto esse.* 38, 4, 10. *vehiculo conspici, vehi.* 5, 40, 10. *Umbria, Umbriam expeditionem facere.* 10, 1, 4. *Volscis, Aequis, Sabinis.* 4, 41, 11.

Inaedificare. 1, 55, 2. *in loco publico.* 39. 44, 4.

Inaestimabile perjurium, gaudium. 37, 57, 15.

Inambulare. 9, 16, 17.

Inanimata, Inanimantia, Inanimalia. 21, 32, 7.

Inanis, falsus. 31, 49, 11.

Inarmatus, armis indutus. 9, 9, 11.

Inaudacia, Inaudax. 44, 6, 4.

Inaugurare. 1, 36, 4.

Inaugurium. 1, 36, 4.

Inaurium insigne. 2, 40, 12.

Inbellis annus, dies. 6, 6, 14. *Inbellem et In bellum.* 9, 15, 5.

Inbibere aliquid. 2, 47, 12.

Incalescens sol. 22, 6, 9.

Incassum, frustra. 4, 27, 6.

Incedere. 4, 13, 3; 42, 59, 6. *in aciem hostium.* 7, 33, 10. *populantes.* 2, 63, 7. et *Accendere.* 9, 28, 5. et *Incendere.* 8, 20, 5. et *Incidere.* 9, 24, 10. et *Intendere.* 10, 42, 7. *Incedit timor in exercitu.* 29, 24, 4. *Incedunt tenebrae.* 1, 57, 8.

Incendere et Incedere. 8, 20, 5. et Intendere. 24. 37, 3. *Incendi animo.* 1, 25, 2. et *Intendi.* 1, 25, 2. *Incensus.* 1, 44, 1. iratus. 3, 28, 9. *animum.* 22, 12, 5. *ira.* 2, 12, 12; 5, 36, 11.

Incendium, de bello. 29, 31, 3. de exsilio. 22, 35, 3. *Incendio alieni judicii conflagrare.* 39, 6, 4. *Incendia facere.* 2, 64, 3.

Incensus, non census. 4, 8, 3.

Incepto foedum. Praefat. §. 10. *irrito discedere.* 29. 35, 12.

Inceptus, substantivum. 24. 19, 6; 31, 24. 15.

Inceramenta navium. 28, 45, 15.

Incerare. 28, 45. 15.

Incertus, qui nescit, victor victus ne sit. 10, 12, 5. passive, de quo dubitatur. 30, 35, 9. *eventus belli.* 7, 23, 4. *incertos facere.* 29, 6, 13. *Incertum aliquid alteri facere.* 29, 6, 13. *qua fide culturus.* 8, 17, 10. *vanumque.* 22, 7, 4. *vi, an voluntate.* 31, 41, 2. *Incerta belli.* 39, 54, 7.

Incessere, petere, 37, 57, 15. *aliquem.* 40, 10, 1. *Incessit animos cura.* 22, 12, 5.

Incestum. 8, 15, 8.

Incestus, non castus. 45, 5, 7.

Inchoare, an *Incoare.* 29, 33, 3.

Incidere, secunda brevi, pro accidere. 10, 18, 14. pro in morbum incidere. 41, 21, 5. *alicui, in aliquem.* 3, 13, 2. *aliquem.* 3, 13, 2. *insidias.* 2, 30, 13. *portus.* 3, 3, 3; 5, 11, 14. et *Incedere.* 9, 24, 10. et *Insidere.* 28, 26, 7. *Incidit certamen.* 2, 27, 5. *timor in exercitum.* 29, 24, 4.

Incidere, secunda longa, *nervos.* 7, 39, 6. *Incisa spes.* 3, 68, 6.

Incinctus, cinctus. 10, 7, 3.

Incipere, *Incepto foedum.* Praef. §. 10.

Inclinare, absolute sine casu. 6, 39, 3. *ad aliquid.* 42. 30, 1.

ad, *in concordiam*. 7, 21, 5. *ad credendum*. 31, 45, 8. *animum*. 22, 58, 7. *animum in sententiam*. 8, 21, 8. *se*. 4, 55, 4. *Inclinat acies*. 7, 33, 7. *pugna*. 3, 61, 4. *res*. 28, 15, 7. *sententia*, *sententia eo*. 28; 25, 15. *sententia dimittere*, *dimitteret*. 32, 13, 5. *Inclinatus ad pacem animos*. 30, 43, 1.

Inclitus, *Inclutus*. 39, 36, 4. et *Inditus*. 6, 42, 5. et *Indutus*. 39, 36, 4.

Includere, intercludere. 26, 5, 11; 27, 27, 4. *in carcere*, *in carcerem*. 38, 59, 10. *se Heraclea*, *Heracleae*, *Heracleam*. 36, 16, 6. *se moenibus*. 6, 8, 9. *vocem*. 2, 2, 8. et *Inducere*. 7, 34, 1; 21, 58, 4. et *Intercludere*. 2, 2, 8; 26, 5, 8; 34, 30, 2. *Inclusus saltibus*. 28, 1, 6.

Incoenans, coenans. 7, 23, 6.

Incognitus fama, *famae*. 42, 52, 14.

Incolarum ingenium convenit naturae regionis. 9, 13, 7.

Incolere absolute sine casu. 5, 33, 6; 21, 31, 5. *circa aliquem*. 22, 31, 2. *cis Iberum*. 22, 20, 10.

Incomperatus et *Incompertus*. 4, 23, 3.

Incompertus et *Incomperatus*. 4, 23, 3.

Incomta oratio. 4, 41, 1.

Inconciliare, turbare. 26, 9, 6.

Inconditus, incompositus. 24, 24, 2. *inermisque*. 25, 13, 10. *Inconditi joci*. 7, 38, 3; 10, 30, 9. *versus*. 4, 53, 11.

Inconsuetus, cum casu secundo. 10, 28, 9; 38, 17, 5.

Inconsulto. 4, 37, 8.

Increbrescere. 7, 12, 7.

Increpare. 1, 27, 8. *in aliquem*. 27, 1, 9. *Increpat terror*. 4, 43, 10. *Increpant arma*. 38, 17, 5. *Increpui*. 4, 32, 1. *Increpatus*, *Increpitus*. 24, 17, 7; 27, 13, 10. *Increpitus*. 4, 53, 12.

Increpitare. 5, 11, 6; 36, 32, 4.

Incruenta victoria. 4, 17, 8; 21, 29, 4.

Incubare. 6, 15, 5. *aliquid*. 22, 2, 8.

Inculcare. 25, 37, 10.

Incultus, substantivum. 4, 25, 4.

Incumbere aliquid. 22, 2, 8.

Incurrere, invadere. 28, 16, 4. *cornibus*. 28, 15, 3. *in transversos*. 10, 29, 9. *Incucurri*. 27, 18, 15.

Incursare agros. 2, 48, 6; 6, 36, 1. *agmen*. 24, 41, 4. *in hostem*. 8, 38, 6. *latera*, *in latera*. 22, 28, 14; 25, 35, 8.

Incursio. 3, 26, 2. *Incursionem facere*. 1, 11, 1.

Incursus. 2, 14, 6.

Incusare. 8, 38, 6.

Indago. 7, 37, 14.

Inde. 1, 2, 6. deinde. 1, 2, 6; 6, 6, 8; 42, 55, 6. nunc tandem, post talem casum. 25, 15, 16. ex eo loco. 7, 19, 6. copulae vim obtinet. 5, 20, 7. adhibetur in proponendis novis consulibus. 2, 49, 9. in subjungendis post consules creatos novis praetoribus. 40, 35, 4. a librariis additur connectendae orationi. 39, 49, 12. *deinceps*. 2, 45, 14; 2, 47, 11; 27, 23, 5. *postea*. 2, 47, 11. natum ex sequenti praenomine M. 4, 21, 1. interceptum a praecedente praepositione *In*. 37, 52, 2. a praecedenti *m*. 10, 20, 6. a numeri millenarii nota M. 30, 27, 9. *In*, sive *Inde*, mutatum in praepositionem *In*, adjungitur verbo sequenti. *Inportare*, pro *Inde portare*. 25, 22, 6. *Iñ*, sive *Inde*, et *In*. 10, 20, 6. et millenarii numeri nota M. 21, 17, 8. et ternarii numeri nota III. 4, 9, 13. et praenomen M. 4, 52, 4. et *Tñ*, sive *Tamen*; et *Tñ*, sive *Tum*. 24, 21, 1; 5,

18, 8. et *Vi.* 7, 31, 4. et *Vim.* 5, 20, 2. *Inde* et *Deinde.* 36, 24, 10. et *Idem.* 1, 20, 7; 31, 38, 9. et *Unde.* Praef. §. 10; 39, 33, 5.
Indefensus. 23, 43, 1.
Indelictum, non delictum. 22, 39, 2.
Indeptus. 26, 39, 12.
Index. 42, 41, 2. per adpositionem. 36, 24, 6. *favoris clamor.* 23, 46, 2. Indici libero centum millia aeris gravis, servo viginti quinque millia cum libertate data. 32, 26, 14.
Indibilis, Ilergetum regulus. 22, 21, 2. ejus frater Mandonius. 28, 34, 3. ejus populares Ilergetes et Lacetani. 28, 24, 4. *Indibili*, casu sexto. 28, 42, 8.
Indicare pactionem. 4, 15, 3. et *Judicare.* Epit. l. 63. *Indicatus* et *Indictus.* 28, 46, 5.
Indicativus pro subjunctivo. 3, 71, 6.
Indicere delectum. 3, 10, 9. *exercitum aliquo.* 40, 41, 7. *justitium.* 4, 26, 12. *multam.* 2, 52, 5; 9, 16, 18. et *Edicere.* 31, 49, 12. *Indicens*, *tacens.* 22, 39, 2. *Indictus* et *Indicatus.* 28, 46, 5. et *Inditus.* 3, 65, 4; 7, 2, 6. et *Inductus.* 10, 38, 4.
Indicium. 7, 39, 5; 39, 8, 7. et *Judicium.* 7, 39, 5.
Indidem. 39, 8, 8. *ex Achaja.* 25, 15, 7.
Indigena miles. 23, 5, 11. *potio.* 4, 15, 6.
Indigetes Dii. 8, 9, 6.
Indignatio et *Indignitas.* Epit. l. 58.
Indignatus. 38, 55, 12.
Indignitas. 2, 12, 3. *rei.* 3, 38, 11. *rerum.* 9, 2, 6. et *Indignatio.* Epit. l. 58.
Indignus. 31, 30, 3.
Indispensatus nisus. 27, 50, 10.
Inditus et *Inclitus.* 6, 42, 5. et *Indictus.* 3, 65, 4; 7, 2, 6.
Indoles animi. 21, 2, 4. *maturae virtutis.* 3, 12, 3.
Inducere, permovere. 10, 18, 11. *animum*, *in animum.* 1, 17, 4; 2, 15, 3. *auro.* 41, 20, 9. *exercitum in Ligures.* 40, 25, 1. *in aciem.* 27, 13, 11. *milites in pugnam.* 34, 15, 6. et *Includere.* 7, 34, 2. et *Induere.* 30, 13, 12. et *Introducere.* 40, 25, 1. *Inductus* et *Indictus.* 10, 38, 4.
Induciae tacitae. 23, 46, 5. *temporis*, *in tempus.* 36, 35, 5. mutatae in pacem. 7, 38, 1. different a foedere. 9, 40, 18. et *Judicia.* 7, 38, 1.
Induere arma. 30, 13, 12. *spem.* 21, 3, 5. et *Inducere.* 30, 13, 12. *Indutus* et *Inditus.* 39, 36, 4.
Indulgere aliquid. 40, 15, 16.
Induratus. 30, 28, 5.
Indus, fluvius Asiae minoris. 38, 14, 2.
Indus, rector elephanti. 38, 14, 2.
Industria fortunae. 30, 30, 5.
Inebrae aves. 4, 18, 6.
Inermis et *Iners.* 10, 35, 10.
Iners nota, quae alterius inertiam notat. 24, 18, 9. et *Inermis.* 10, 35, 10.
Inertia operis, laboris. 33, 45, 7.
Inest magna cura duci. 23, 35, 7.
Inexpertus ad contumeliam. 6, 18, 4.
Inexpiabile bellum, odium. 39, 51, 4.
Inexplorato. 22, 4, 4.
Inexploratus. 6, 30, 4.
Inexpugnabilis et *Inexsuperabilis.* 5, 34, 6.
Inexsuperabilis. 21, 30, 7. et *Inexpugnabilis.* 5, 34, 6.
Infamis, de proditore. 22, 22, 7.
Infectus et *Infestus.* 3, 24, 11; 9, 23, 11. et *Injectus.* 10, 6, 3; 27, 28, 1. *Infecta res.* 5, 4, 1. *victoria, pax.* 9, 23, 11; 37, 1, 6.
Infelix, sterilis. 7, 38, 7. *arbor.* 1, 26, 6.
Infensius pugnare. 34, 15, 5.
Infensus coortus, pro infense. 2, 35, 3. *hostis.* 4, 10, 3. *odio.* 7, 27, 6. et *Infestus.* 2, 46, 7. et *Intentus.* 34, 15, 5. et *Offensus.* 7, 27, 6.

Inferi Dii. 31, 30, 4. *Inferior aliqua re*. 40, 12, 19. *Inferiora* opponuntur cacuminibus montium. 21, 37, 5.
Inferni et *Superi Dii*. 24, 38, 8; 31, 30, 4.
Inferre ad, in scopulum. 38, 10, 6. *alicui, in aliquem*. 4, 33, 11. *cladem*. 10, 30, 1. *fraudem*. 24, 38, 8. *in aerarium*. 37, 57, 12; 38, 55, 12. *in dimicationem*. 3, 5, 7. *in urbem*. 6, 6, 4. *legem*. 3, 21, 2. *mentionem*. 4, 1, 2. *se alicui, in aliquem*. 6, 12, 9. *se in concionem*. 5, 43, 8. *signa*. 2, 59, 2. *signa ad moenia*. 30, 30, 17. *signa vallo*. 6, 23, 2. *terrorem*. 6, 2, 9. *Inferri impetu*. 4, 39, 1. *in aciem*. 2, 36, 6. *Infestus*, infestatus. 39, 1, 5. *alicui*. 3, 58, 1; 9, 38, 11. *aliquo*, *ab aliquo*. 6, 5, 3. *exercitus*, *animus*. Epit. l. 5. *judex*. 33, 46, 2. et *Infectus*. 3, 24, 11; 9, 23, 11. et *Infensus*. 2, 46, 7. et *Ingestus*. 22, 49, 14. *Infestae hastae*. 2, 46, 7. *Infestum agmen*. 10, 12, 4.
Inficias ire. 31, 31, 9.
Inficiens, ἄεργος. 22, 39, 2.
Infida fuga. 34, 28, 11. *pax*. 5, 4, 13.
Infigere. *Infixus animis*, *animos*. 29, 18, 1.
Infimus et *Infirmus*. 4, 59, 6; 10, 6, 4. et *Intimus*. 37, 31, 8.
Infinita potestas, de consulatu. 3, 9, 4.
Infinita locutio. 1, 12, 1. passim a librariis corrupta. 1, 50, 5; 6, 23, 7; 6, 27, 10; 6, 37, 5. jungitur finitae. 5, 47, 5; 8, 28, 2.
Infinitas. 28, 32, 5.
Infinitivus pro gerundio. 3, 4, 9; 27, 41, 7. pro verbo finito et particula ut. 37, 49, 1. pro substantivo. 37, 33, 5; 40, 47, 5. pro nominativo. 1, 54, 9. praesentis pro infinitivo futuri. 27, 3, 4.
Infirmus et *Infimus*. 4, 59, 6; 10, 6, 4.
Infit et *Inquit*. 1, 28, 4.
Inflammare animum. 37, 26, 4. *Inflammatus vano nuncio*. 24, 32, 3.
Inflatus aliqua re. 37, 12, 4.
Infra aliquem adcumbere. 39, 43, 3. et *Intra*. 34, 50, 3; 39, 43, 3.
Infrenatus. 21, 44, 1; 37, 20, 4.
Infrequentia signa. 7, 8, 6.
per Infrequentiam, *per Frequentiam*. 5, 2, 5.
Infringere, frangere. 38, 16, 14. *Infractus*, fractus. 40, 40, 7.
Infulis velati. 2, 54, 4.
Ingauni. 28, 46, 9; 30, 19, 1; 39, 32, 4.
Ingemiscere, non *Ingemescere*. 21, 53, 5.
Ingenerare. 5, 27, 6.
Ingenitus, innatus. 4, 30, 7; 8, 7, 18.
Ingenium, de rebus inanimatis. 2, 30, 4. Ingenia formantur a locis. 5, 33, 11.
Ingens haberi. 5, 17, 1. et *Maximus*. Epit. l. 48. et *Vigens*. 2, 30, 14; 21, 40, 8. et *Urgens*. 9, 13, 2.
Ingenuus, nativus. 4, 30, 7. *Ingenui*, quinam. 10, 8, 10. et ancilla nati, circa quos prodigia accidunt, singulatim referuntur. 34, 45, 7. Ingenuorum numerus unde minutus. 6, 12, 5.
Ingerere. 9, 35, 4. *Ingessit* et *Injecit*. 5, 28, 11. *Ingestus* et *Infestus*. 22, 49, 14.
Ingratus et *Ignavus*. 36, 17, 8. et *Iratus*. 25, 4, 2.
Ingredi in Samnium. 8, 23, 13. *iter*. 5, 37, 4. *rem*, incipere. 38, 54, 2. *via*. 3, 17, 6; 31, 39, 2. *via*, vel *viam*. 10, 35, 4.
Inhaerere saxis, *ad saxa*. 5, 47, 5. *tergo*. 27, 42, 6.
Inhibere. 37, 30, 10. *damnum*. 4, 53, 7. *imperium*. 36, 28, 5. *modum potestati*. 3, 59, 1. *re-*

tro navem. 26, 39; 12. et *Adhibere.* 3, 38, 1.
Inhonoratus. 35, 12, 4.
Inhorret acies vallo. 8, 8, 10.
ini et *nu* literae commutantur. 9. 12, 3.
Injicere catenas alicui. 24, 31, 4. *certamen, rixam, contentionem.* 3, 64, 6; 10, 6, 3. *in hostes.* 34, 46, 12. *manum.* 3, 44, 6. *mutationem.* 5, 27, 10. *tela.* 6, 12, 9. *timorem.* 2, 36, 8. *tumultum.* 32, 30, 11. *Injecit* et *Ingessit.* 5, 28, 11. *Injectus* et *Infectus.* 10, 6, 3; 27, 28, 1. et *Inlectus.* 3, 64, 6; 28, 36, 7. et *Invectus.* 9, 40, 14.
Inimice infestus. 35, 12, 1.
Inimicitiae nobiles. 27, 35, 7.
Inimicus et Infestus. 28, 29, 8; 35, 12, 1. et *Iniquus.* 28, 29, 8. et *Minucius.* 4, 16. 5. *Inimicum reddit inimicissimum.* 40, 54, 6. *Inimica regibus familia.* 29, 29, 8.
Iniquus, pro inimico. 33, 13, 5. et *Infestus.* 28, 29, 8. *locus.* Epit. l. 9. et *Inimicus.* 28, 29, 8. *Iniqui* et *Hi qui*, *Inique* et *In quae.* 5, 50, 6. *Iniquum suum tempus.* 2, 23, 5.
Inire consilium. 40, 12, 13. *magistratum.* 23, 30, 14. *proelium.* 38, 17, 4. *societatem cum aliquo.* 42, 43, 9. *suffragium.* 3, 71, 3. *urbem*, de triumphante. 7, 11, 9. et *Finire.* 35, 7, 3. et *Intrare.* 5, 22, 4. *Init* et *Iniit.* 23, 2, 4. *Inisse* et *Iniisse.* 27, 19, 10. et *Jussisse.* 32, 22, 12. *Initus et Ictus.* 22, 34, 7. et *Irritus.* 4, 56, 12; 5, 12, 6. *Inito proelio.* 28, 6, 6.
Initium parvum. 23, 10, 4. *primum.* 6, 12, 10. *Initio.* 2, 80, 14; 4, 7, 11. *Initia*, sacra nocturna. 39, 8, 4. Cereris non celebrantur Athenis. Ep. l. 31.
Injungere, verbum est onerum munerumque fungendorum. 32, 8, 4 *ignominiam, notam, injuriam.* 8, 32, 15. *legem alicui.* 2, 43, 3. *vineas moenibus* 4, 9, 14.
Injunctus, an pro junctus. 22, 20, 5. et Invictus. 9, 16, 14; 32, 3, 4. *Injuncta tecta muris* 22, 20, 5.
Injuria, active et passive. 1, 13, 1; 5, 3, 4. pro stupro. Epit. l. 3. *oritur.* 23, 16, 7.
Injuriae. 42, 52, 6.
Injussu. 2, 43, 9; 4, 32, 11; 5, 19, 9; 7, 12, 12; 22, 22, 9; 37, 19, 2. *ire.* 3, 63, 5.
Iva ri. 4, 35, 8.
Inlacrimare, vel absolute, vel cum casu tertio. 25, 24, 11; 45, 4, 2.
Inlicere gentem. 5, 33, 3. *Inlectus* et *Injectus.* 3, 64, 6; 28, 36, 7.
Inlibatum imperium. 3, 61, 5.
Inligare. 5, 27, 9. *pacem conditionibus.* 33, 12, 13. *alicui amicitia.* 32, 22, 11. *iniquo foedere.* 35, 46, 10.
Inlustres equites, viri. 30, 18, 15.
Inluvies, sordes extrinsecus adspersae. 1, 4, 5.
Inluxit. 2, 7, 3.
Inmensum loci. 5, 37, 5.
Inmerita laus. 4, 13, 13.
Inminere Italiae, ei vicinus esse. 24, 40, 4. *potestati.* 3, 51, 9. *spei.* 4, 25, 9. *Inminens defectioni.* 8, 22, 10. *invidia.* 3, 64, 4. *nox, hiems.* 3, 2, 9.
Inminuere. 37, 54, 10.
Inmiscere et *Miscere.* 4, 5, 5. *Inmixtus*, mixtus. 29, 28, 3. *alicui.* 30, 33, 12.
Inmitis caedes. 4, 59, 6.
Inmittere aliquem ad castra oppugnanda. 4, 27, 10. *equitatum.* 2, 31, 2; 29, 2, 7. *equum.* 3, 61, 8; 3, 70, 9. *se in hostes.* 9, 4, 10. et *Mittere.* 9, 4, 10.
Inmoderatus. 3, 9, 4.
Inmolare. 7, 19, 3. *Inmolatus* et *Inviolatus.* 7, 19, 3.
Inmolitus. 39, 44, 4.
Inmunitus, non munitus. 5, 39, 10.

Inmutare. 7, 22, 6. *Inmutari* et *Imitari.* 4, 4, 11.
Innisus hastae, hasta. 4, 19, 4; 9, 16, 19. *in aliquo.* 9, 16, 9.
Innotitia, ignorantia. 22, 39, 2.
Innoxius crimine. 4, 44, 11.
Innubere. 1, 34, 4; 1, 47, 2; 4, 4, 7.
Ino Matuta. 34, 53, 3.
Inolescere. 39, 44, 4.
Inopia cibi. 5, 47, 4.
Inopinatus, inopinans. 21, 52, 10.
Inops consilii. 34, 38, 7.
Inpar aliqua re. 22, 12, 11.
Inparatus et *Inperitus.* 24, 34, 5.
Inpartio, Inpartior. 38, 36, 8.
Inpatens, valde patens. 21, 28, 11.
Inpatiens irae. 5, 37, 4.
Inpedimento esse alicui. 44, 46, 2.
Inpedire et *Proferre*, quid differant. 3, 20, 6. *Inpedit turba fugam.* 6, 8, 7. *Inpeditum agmen.* 42, 59, 8.
Inpellere. *Inpulsa acies.* 26, 6, 3.
Inpensam in bellum facere. 37, 35, 4. *Inpensae officiorum.* 37, 53, 12.
Inpense. 34, 15, 5.
Inpensum, magnum. 2, 9, 6. non solutum. 2, 9, 6. *Inpensa officiorum*, officia inpensa. 37, 53, 12.
Inperativo subjicitur subjunctivus. 3, 21, 6.
Inperfecta res. 5, 4, 1.
Inperfectum jungitur cum praesenti. 5, 49, 7. cum perfecto. 3, 7, 3. cum plusquamperfecto. 6, 3, 3. ponitur pro plusquamperfecto. 34, 11, 2; 38, 2, 2. adhibetur ad indicandum conatum: ut *retinerent*, pro retinere vellent. 25, 33, 5. Inperfectivorum usus. 1, 23, 6.
Inperitus et *Inparatus.* 24, 34, 5.
Inpetus primus. 6, 13, 2. *Inpetu, Inpetu primo capere.* 2, 57, 3; 6, 2, 12. *Inpetus facere.* 1, 4, 9; 2, 51, 4; 24, 31, 11; 34, 39, 7.
Inpie nefarieque. 3, 56, 4.
Inplere, cum casu secundo. 29, 14, 2. cum casu secundo et sexto. 5, 21, 12. cum casu sexto. 3, 69, 2; 7, 16, 3. *fata.* 8, 6, 11. *potestatis suae.* 3, 69, 2.
Inplicavi et *Inplicui.* 6, 21, 7; 32, 4, 4. *Inplicitus morbo.* 5, 31, 7; 7, 23, 2. *in morbum.* 7, 23, 2; 23, 34, 11.
Inplorare aliquem. 29, 9, 5.
Inponere. 40, 51, 2. simpliciter pro inponere in naves. 22, 19, 4. *arcem tumulo.* 38, 4, 2. *in caput, in capite.* 1, 18, 8. *in equos.* 2, 64, 10. *in naves.* 22, 11, 9; 26, 51, 2. *labem alicui.* 4, 32, 7. *magistrum.* 4, 18, 6. *multam in civitates.* 10, 37, 5. *praesidium Abydi.* 31, 18, 8.
Inportare. 39, 14, 4.
Inportunus. 5, 2, 8.
Inpotens, qui potentia abutitur. 38, 48, 1. *irae.* 5, 37, 4; 23, 16, 6. et *Inpudens.* Epit. l. 43.
Inpotentia, potentia illegitima. 30, 16, 5.
Inprovidus. 5, 45, 3.
Inprovisus adventus. 8, 24, 7. *Inproviso.* 5, 11, 7; 6, 4, 9; 6, 33, 7; 27, 5, 8.
Inprudens et *Inpudens.* 30, 42, 14; 39, 28, 11.
Inprudentia eventus. 4, 39, 6.
Inpubes, inpuberes. 2, 13, 10; 42, 63, 10.
Inpudens et *Inpotens.* Ep. l. 43. et *Inprudens.* 30, 42, 14; 39, 28, 11.
Inpungere alicui ignominiam. 8, 32, 15.
Inquam, in oratione longius extensa interjicitur. 30, 30, 15. *Inquit*, post secundam vocem periodi. 2, 12, 5. post tertiam vel ulteriorem vocem. 8, 21, 4. subjunctum habet nomen ejus, ad quem sermo fit. 6, 23, 8. est formula perpetua adversationis proponendae, licet plurium nomine proponatur. 34, 3, 9. omissum additur a li-

brariis. 23, 45, 6. et *Infit.* 1, 28, 4.
Inquies, non quies. 22, 89, 2.
Inquietus animus. 1, 46, 2.
Inrumpere in forum. 3, 49, 6. *oppidum.* 4, 49, 9.
Insani montes, in Sardinia. 30, 39, 2.
Insanire ex injuria. 7, 39, 10.
Insciens. 21, 12, 4.
Inscientia. 8, 33, 17; 22, 25, 12.
Inscitia, stultitia. 6, 30, 6. et *Temeritas* junguntur. 22, 9, 7; 26, 2, 7.
Insectatio potestatis. 3, 65, 5.
Insedere. 9, 2, 3.
Insequi. 7, 34, 9. *sequi.* 21, 58, 9. *Insequens annus.* 4, 30, 12; 5, 18, 3. casu sexto *Insequenti*, *Insequente.* 6, 21, 1. *Insequenti* et *In sequenti.* 6, 22, 1.
Insidere galeae. Epit. l. 7. *viam.* 9, 15, 3; 21, 32, 8; 33, 29, 3. et *Incidere.* 28, 26, 7. *Insidet animo metus.* 28, 26, 7.
Insigne regium, praeter vestem etiam alia. 24, 5, 3. *Insignia imperii.* 2, 7, 7. *malorum.* 2, 23, 3. et *Signa.* 2, 7, 7.
Insignis moestitiâ, *pulchritudine.* 2, 49, 4. *nulli rei gerendae.* 6, 1, 11. *pugna.* 9, 22, 7. *Insignior* et *Insignitior.* 4, 4, 5.
Insignitus. 4, 4, 5; 7, 6, 6. *Insignitior* et *Insignior.* 4, 4, 5.
Insilire equum. 8, 9, 9.
Insimul. 22, 58, 3.
Insimulare. Epit. l. 92. et *Insinuare.* 36, 35, 8.
Insinuare se. 9, 2, 8. et *Insimulare.* 36, 35, 8.
Insistere vestigiis. 25, 33, 9. *via*, *viam.* 37, 7, 8.
Insita hominum, *hominibus libidine.* 28, 24, 1. *virtus.* 9, 14, 9.
Insociabilis. 27, 39, 8; 37, 1, 4.
Insolens, *Insolitus*, cum casu secundo. 10, 28, 9; 38, 17, 5.
Insons culpae, *culpa.* 22, 49, 7.
Insperans, non sperans. 22, 39, 2.
Inspicere aes alienum. 6, 27, 8 *arma*, *viros*, *equos.* 44, 1, 6 *rem.* 26, 51, 8; 34, 62, 16. *res* 40, 2, 7.
Instare. 36, 10, 13. *stare.* 2, 43, 8 *alicui.* 4, 46, 4; 10, 36, 3. *ut* 3, 19, 1. *Instat capi.* 32, 12, 10 *Institit oppugnare.* 28, 46, 11 *reputare.* 30, 12, 18. et *Instituit.* 28, 46, 11; 35, 11, 3.
Instaurare, absolute. 2, 36, 1 31, 4, 6. *dies*, *in dies singulos.* 27, 21, 9. *sacra.* 5, 19, 1
Insternere equum. 34, 7, 3. *Instrati equi.* 21, 27, 9; 28, 14, 7. et *Instructi.* 21, 27, 9.
Instinctus spiritu divino. 5, 15, 10. et *Instructus*, 9, 40, 7.
Institor mercis. 22, 25, 19.
Instituere amicitiam cum aliquo. 7, 31, 2. et *Instruere.* 4, 4, 4; 5, 43, 2; 8, 38, 8. *Instituit* et *Institit.* 28, 46, 11; 35, 11, 3. *Instituit oppugnare.* 28, 46, 11.
Instrictus spiritu divino. 5, 15, 10.
Instruere, instruere aciem. 9, 37, 3; 42, 51, 3. *aciem.* 3, 60, 8; 25, 4, 4; 42, 51, 3. *adparatum.* 7, 14, 10. *in frontem.* 37, 29, 5. *insidias.* 6, 23, 6. et *Instituere.* 4, 4, 4; 5, 43, 2; 8, 38, 8. *Instructus armatusque.* 6, 24, 2. *paratusque.* 29, 24, 7; 37, 11, 2. et *Instinctus.* 9, 40, 7. et *Instratus.* 21, 27, 9. *Instructi milites*, in aciem dispositi. 3, 8, 8.
Insubrium, vel *Insubrum.* 30, 18, 1; 22, 30, 6. *Insubrium ager.* 5, 34, 9.
Insuere. 40, 51, 2.
Insuetus, cum casu secundo. 10, 28, 9; 38, 17, 5. cum casu sexto. 21, 35, 3.
Insula, pars urbis Syracusarum. 24, 21, 6.
Insula scindit flumen. 21, 27, 4. simpliciter pro insula Tiberina. 33, 43, 10. nova enata. 39,

56, 6. Insularum nomina constructa sine praepositione, ut nomina urbium. Epit. l. 14; 28, 7, 18; 33, 41, 6.
Insumere operam. 10, 18, 14.
Insuper imponere, inminere. 21, 1, 5; 21, 34, 6.
Intactus, non vulneratus. 8, 10, 6.
Integer, non fessus. 8, 10, 5. non vulneratus. 3, 70, 6. *Integra caussa, res.* 40, 17, 6.
Integere, Intectus, pro simplici Tegere, Tectus. 7, 23, 6; 26, 17, 12.
Integrare pugnam. 3, 70, 6; 9, 22, 6; 28, 15, 10. et *Iterare.* 28, 15, 10.
Intellegere. 5, 29, 8.
Intemelii. 40, 41, 6.
Intemelium. 33, 26, 9.
Intemperantia linguae. 28, 44, 18.
Intemperantior et *Intemperatior.* 36, 38, 7. *Intemperantius sequi.* 31, 37, 6.
Intemperies coeli. 5, 13, 4.
Intempesta nox. 37, 14, 3.
Intempestas. 4, 55, 5.
Intendere aliquo, iter aliquo. 35, 11, 13. *curam, curam in aliquid.* 25, 9, 7. *iter, cursum in aliquam partem.* 10, 43, 13; 21, 29, 6; 37, 31, 5. *manus.* 3, 50, 5. et *Incedere.* 10, 12, 7. et *Incendere.* 24, 37, 3. *Intendunt se tenebrae.* 1, 57, 8; 7, 28, 7. *Intendi animo.* 1, 25, 2. et *Incendi.* 1, 25, 2. *Intentus*, an *Intensus?* 25, 22, 4; 27, 24, 9. *Intentus ac paratus.* 30, 10, 8. *ad aliquid.* 9, 24, 5. *in eventum.* 4, 27, 11; 6, 23, 12. *Intentus, Intentum teneo.* 6, 12, 10. et *Contentus.* 10, 5, 11. et *Infensus.* 34, 16, 5. et *Intentatus.* 9, 6, 2. *Intentior custodia.* 5, 47, 11; 39, 19, 2.
Intentare, minari. 38, 6, 4. *manus in aliquem.* 3, 47, 7; 6, 39, 7. *Intentatus* et *Intentus.* 9, 6, 2.
Intentio pro effectu. *Abrogabatur*, pro abrogari volebant. 34, 1, 7.
Intentius delectum habere. 8, 17, 7. *pugnare.* 34, 15, 5.
Inter dimicationem, dum dimicant, in dimicatione. 4, 18, 4; 6, 11, 5. *fluctuantem aciem*, dum fluctuat. 6, 24, 10. *initia.* Epit. l. 79. *intervalla*, in intervallis. 39, 1, 2. *manus ablatus.* 3, 13, 3. *noctem*, pro noctu. 32, 29, 2. *praesidia.* 44, 8, 5. *quos*, sc. erat. 6, 14, 11; Epit. l. 107. *se partiri, dispartiri.* 3, 10, 9. *seditionem*, dum durat seditio. 2, 58, 3. *stationes medias erumpere.* 35, 11, 10. *tumultum.* 22, 49, 12. *Inter et inter.* 10, 7, 1. *Inter, intra tot annos.* 1, 10, 7. *Int' cos*, id est, *Inter Consules*, et *In Tuscos.* 3, 13, 8; 25, 3, 2. *Inter*, sive *Int'*, et *In.* 38, 57, 6. et *Intra.* 5, 27, 2; 25, 24, 15. et *Iter.* 5, 37, 4. et *Per.* 35, 11, 10.
Interamenta navium. 28, 45, 15.
Interamna colonia quando deducta? 9, 28, 8. id nomen plures in Italia urbes habuere. 10, 36, 16.
Intercalationis apud Romanos ratio. 43, 11, 13; 45, 44, 3.
Intercatia, urbs. Epit. l. 48.
Intercessio, Appellatio, et *Provocatio* differunt. 3, 56, 13.
Intercidere, tertia brevi. 3, 10, 6. *Intercidit memoria, memoriâ.* 2, 8, 5.
Intercidere, tertia longa, *pontem.* 26, 9, 11.
Intercipere iter. 25, 39, 2. et *Interficere.* Epit. l. 117. *Interceptus* et *Interseptus.* 6, 9, 7; 8, 25, 5.
Intercludere a suis. 34, 38, 12. *aliqua re, ab aliqua re.* 3, 70, 5; 8, 24, 7; 26, 5, 11. *castris, a castris.* 27, 42, 4. *Ibero.* 22, 52, 1. *spiritum.* 21, 58, 4. *vocem.* 2, 2, 8. et *Includere.* 2, 2, 8; 34, 30, 2.

Intercurrere. 44, 2, 12.
Intercursare. 44, 2, 12.
Intercursus. 2, 29, 4.
Interdicere aliquid alicui. 5, 3, 8; 34, 7, 3; 41, 23, 2.
Interdiu aut nocte. 7, 35, 9; 29, 14, 3. unde componantur. 29, 14, 3.
Interea et *Interim.* 9, 9, 13. et *Intra.* 8, 7, 7.
Interemtio et *Internecio.* 36, 34, 2.
Interequitare. 34, 15, 4.
Interest ille et ille, inter illum et illum. 26, 2, 9.
Interfari. 3, 47, 4; 7, 36, 9.
Interficere et *Intercipere.* Epit. l. 117. et *Interimere.* Epit. l. 73.
Interjecta loca. 9, 13, 8.
Interim et *Interea.* 9, 9, 13. et *Iterum.* 10, 18, 1.
Interimere et *Interficere.* Epit. l. 73. et *Occidere.* Epit. l. 57.
Intercalaris. 37, 59, 2.
Interior ictibus. 24, 34, 10. *periculo vulneris.* 7, 10, 10. *ripa.* 29, 32, 9. et *Ulterior.* 36, 9, 12. *Interius* et *Internis.* 4, 53, 11.
Interlucare. 25, 7, 5.
Interlucere. 29, 14, 3.
Intermiscere alicui. 10, 20, 12; 30, 18, 7.
Intermissae stationes. 35, 11, 10.
Intermortuus. 37, 53, 10.
Internecinus. 9, 25, 9.
Internecio. 9, 25, 9. et *Interemtio.* 36, 34, 2.
Internicialis. 27, 23, 6.
Internis et *Interius* 4, 53, 11.
Internoctu. 29, 14, 3; 32, 29, 2.
Interpellare stuprum. 3, 57, 4. et *Interpolare.* 9, 14, 13; 9, 41, 17.
Interpolare et *Interpellare.* 9, 14, 13; 9, 41, 17.
Interponere se. 27, 6, 3.
Interpres, medius, sequester. 2, 33, 11.
Interqueri. 33, 35, 10.
Interrere. 3, 11, 9.
Interrex quotus sit, saepe additur. 6, 1, 8. non additur, num quis iterum eam dignitatem adeptus sit. 6, 1, 8.
Interrogare legibus. 45, 37, 4. *Interrogatus sententiam.* 32, 23, 1.
Interrumpere aciem. 6, 18, 3; 21, 34, 9.
Intersepire. 6, 9, 7; 21, 34, 9. *operibus.* 34, 40, 1. *Interseptus* et *Interceptus.* 6, 9, 7; 8, 25, 5.
Intertrimentum. 32, 2, 2; 34, 7, 4.
Intervallo distante, distat. 33, 1, 2. *sex millium distat.* 6, 32, 9.
Intervenire. 40, 42, 10.
Interventus. 22, 24, 11.
Intestabilis. 37, 57, 15.
Intibili, oppidum Hispaniae. 23, 49, 12.
Intimare. 4, 46, 4.
Intimus sinus. 37, 31, 8. et *Infimus.* 37, 31, 8.
Intolerabilis, *Intolerandus.* 27, 19, 4.
Intolerantissimus et *Intoleratissimus.* 5, 48, 3; 9, 18, 1.
Intra castra se recipere. 3, 4, 8; 7, 11, 10. *eam extraque.* 44, 8, 6. *parietes.* 4, 9, 6. *paucos dies.* 2, 8, 4; 39, 44, 4. *praesidia alicujus esse.* 25, 24, 15; 25, 31, 3; 35, 11, 10; 43, 7, 4. *tot annos.* 1, 10, 7. *triduum, quam.* 41, 16, 8. et *Contra.* 10, 5, 11. et *In.* 7, 11, 10. et *Infra.* 34, 50, 3; 39, 43, 3. et *Inter.* 5, 27, 2; 25, 24, 15. et *Interea.* 8, 7, 7. et *In t'ra*, vel *In terra.* 26, 7, 4; 39, 43, 3.
Intrare agrum hostium. 34, 26, 9. *castra, vallum.* 27, 45, 12. *sacrarium, in sacrarium.* Ep. l. 31; Epit. l. 103. *vestibulo, vestibulum.* 30, 12, 11. *urbem porta.* 3, 51, 10; 6, 34, 9; 9, 36, 1. et *Inire.* 5, 22, 4. et *Introire.* 7, 39, 14.

Intritus, non tritus. 22, 39, 2.
Intro vocare. 10, 13, 11.
Introducere exercitum in fines hostium. 40, 25, 1; 41, 10, 1. *legatos*. 10, 45, 4; 27, 51, 5. *legatos in senatum*. 43, 2, 1. et *Inducere*. 40, 25, 1.
Introire urbem, *in urbem*. 30, 43, 5; 42, 22, 3. et *Intrare*. 7, 39, 14; 34, 26, 9.
Intueri ad aliquid. 36, 45, 9. in aliquid. 40, 13, 4.
Intus aede. 24, 10, 6. *cellam*. 27, 11, 3. *sinu exiguo*. 25, 11, 15.
Invadere, sine casu. 5, 13, 2; 28, 20, 9. *in aliquem*. 2, 34, 1; 2, 47, 6. *in latera*. 27, 42, 6; 28, 16, 4.
Invaletudo. Epit. l. 13.
Invehere se, de peditibus. 40, 39, 10. *Invehens*, invehens se. 2, 19, 8. *Invehi urbem*, *in urbem*. 2, 31, 3; 4, 29, 4; 35, 8, 9; 36, 39, 5. *Invectus corpori*, *corpore*. 1, 59, 10. et *Injectus*. 9, 40, 14.
Invenio. 9, 15, 8.
Inventum Minervae. 7, 3, 6.
Investimentum, *Investire*. 4, 25, 13.
Invictus a cupiditatibus. 39, 40, 10. *ad laborem*. 9, 16, 14. et *Injunctus*. 9, 16, 14; 32, 3, 4. et *Invisus*. Epit. l. 3. et *Invitus*. Epit. l. 3; 10, 36, 3. *Invictum imperium*. Epit. l. 3.
Invidere alicui aliqua re. 2, 40, 11. *alicui rei*. 5, 27, 12. *Invisus*, qui invidet. 4, 53, 9. et *Invictus*. Epit. l. 3. *Invisum imperium*. Epit. l. 3.
Invidia, res invidiosa. 6, 27, 3.
Invidiosum, quod invidiam conflat. 9, 29, 7.
Inviolatus et *Inmolatus*. 7, 19, 3.
Invisitatus. 4, 33, 1; 5, 17, 8; 5, 36, 4; 27, 39, 8; 45, 42, 12.
Invisus, non visus. 5, 17, 8.
Invitamenta temeritatis. 2, 42, 6.
Invitare, adlicere. 2, 42, 6. invitare ad coenam. 45, 8, 8. *Invitatus* et *Irritatus*. 1, 15, 1.
Invitatio benigna. 40, 7, 2.
Invitus et *Invictus*. Epit. l. 3. 10, 36, 3. et *Invisus*. Epit. l. 3.
Invius. *Inviae rupes*. 38, 2, 14. *per Invia viasque*. 31, 37, 11; 38, 2, 14.
Inultus et *Multus*. 3, 38, 3.
Inurere. 9, 3, 13.
Inusitata gens. 5, 17, 8.
Inutilis, damnosus. 3, 33, 8. *in bellum*. 4, 31, 2.
Jö Saturnalia clamare. 22, 1, 20. *Jü triumphe*. 21, 62, 2; 45, 38, 12.
Jocari in aliquem. 42, 54, 1.
Joculari. 42, 54, 1.
Jocus et *Locus*. 36, 14, 4. *Joci militares* triumphantium. 3, 29, 5; 10, 30, 9.
Jolenses. 40, 19, 6; 40, 34, 13.
Jon, *Jo*. 45, 6, 9.
Ipse. 2, 43, 6; 2, 56, 7; 22, 25, 19; 26, 27, 8. de summo belli duce. 22, 46, 7. pro ego ipse, vel tu ipse. Praef. §. 3. pro is ipse. 5, 43, 4; 21, 55, 11. alteri pronomini junctum casu ab eo differt. 2, 19, 5. *ille*. 2, 6, 7. *is*. 21, 26, 7; 24, 3, 15. *Ipse is*, *Ipse ego*, *Ipsi nos*. 2, 43, 4; 9, 17, 7. *sanguine Ipse suo*. 7, 4, 3. *suo Ipse tumultu*. 21, 33, 3. et *Ille*. 2, 23, 5; 21, 41, 17.
Ipsus. 27, 41, 8.
ir et *n* literae commutantur. 7, 26, 1.
Ira ereptae provinciae, ob ereptam provinciam. 37, 51, 6. *et rabies*. 6, 33, 4. *fugae*, ob fugam. 27, 7, 13. *justa*. 28, 29, 2. *quaestionis*, ob quaestionem. 4, 50, 7. et *Ita*. 24, 16, 1. *Irae*. 9, 9, 18; 29, 22, 8. plurali numero de Diis et hominibus. 8, 30, 1; 9, 1, 9. et *Minae*. 3, 14, 3; 9, 7, 3.
Iratus et *Ingratus*. 25, 4, 2. et *Irritatus*. 34, 36, 6. et *Juratus*. 2, 45, 14. et *Ratus*. 3, 2, 10. *Irati cives*. 25, 4, 2. *Iratos Deos invocare*. 2, 45, 14.

Ire ad aliquem. 28, 7, 18. *ad arma*. 9, 32, 1. *ad judicem*. 3, 24, 6. *ad pedes*. 21, 46, 6. *equis*, *plaustro*. 1, 14, 9. *in crudelitatem*, *famem*, *pestilentiam*. 3, 53, 7. *in hostem*. 9, 43, 18; 28, 7, 18. *in proelium*. 21, 4, 8. *in suffragium*. 3, 71, 3. *infieias*. 31, 31, 9. *populantes*. 2, 63, 7. *praeceps*. 2, 46, 4. *praeceps in aliquam rem*. 2, 27, 3. *supplicatum*, *perditum*. 3, 63, 5. *via*. 22, 2, 3. et *Venire* differunt. 37, 7, 14. et *Iere*. 4, 21, 8; 45, 2, 7. *I*, *colliga*. 1, 26, 7; 8, 7, 19. *Ite*, *defendite*. 9, 24, 9. *Ii*, pro *Ivi*. 42, 34, 10. *Iere*. 1, 60, 3; 35, 9, 7; 45, 2, 7. *Ierat* et *Erat*. 39, 21, 6. *Isse* et *Esse*. 27, 44, 3. et *Iisse*. 6, 37, 5; 38, 38, 3; 37, 23, 3.

Iresiae. 32, 13, 9.

Iriates. 31, 10, 2.

Irpini, unde dicti. 23, 1, 1.

Irrigare imbrem, *Irrigui campi*, *amnes*. 5, 16, 9.

Irritamenta temeritatis. 2, 42, 6.

Irritare iram. 29, 16, 5. et *Incitare*. 8, 32, 16. *Irritatus* et *Invitatus*. 1, 15, 1. et *Iratus*. 34, 36, 6. et *Irritus*. 4, 56, 12; 32, 3, 2.

Irritus et *Initus*. 4, 56, 12. et *Irritatus*. 4, 56, 12; 32, 3, 2. *Irrita quassatio capitum*. 22, 17, 3. *Irritum inceptum*. 24, 19, 7.

is, vel *iis*, et *ibus*, termini finales, in Mstis confunduntur, ut *Principiis* et *Principibus*. 21, 60, 7; 22, 8, 7. *is* terminus est finalis multarum urbium Hispaniae, quae etiam in *i* finiuntur, et sunt ἄπτωτα. 21, 60, 7.

Is pronomen omittitur. 4, 13, 3; 4, 14, 4; 37, 17, 5; 38, 9, 12; 40, 26, 8; 40, 27, 3; 42, 36, 7. male additum a librariis. 1, 23, 5. praesertim ablativo participii, qui solus sensum non efficere credebatur. 39, 49, 12. abundat. 1, 19, 1; 25, 27, 1. quando plerumque. 38, 9, 7. post hyperbaton perspicuitatis caussa. 37, 4, 1. saepius repetitur. 3, 13, 2; 3, 31, 4; 4, 37, 8. repetitum ἀσυνδέτως. 2, 15, 3; 2, 52, 7. per αὔξησιν accipitur. 22, 30, 9. respondet praecedenti *qui*. 3, 71, 8. *Archimedes Is erat*. 24, 34, 2; 44, 44, 2. *Is ego sum*. 28, 27, 13; 39, 40, 7. *est*, *qui*. 36, 17, 7. *finis fuit*. 1, 44, 2. *ipse*. 2, 5, 5; 23, 48, 8; 28, 8, 3; 32, 14, 6; 40, 26, 4. *quod*. 39, 12, 7. *ut*. 3, 53, 3. et *His*. 2, 14, 9; 38, 16, 6. et *Idem*. 10, 10, 6. *Ejus*, *Tuus* et similia pronomina emphasim habent. 2, 51, 8. *Ei* un pro *Sibi* optimis scriptoribus in usu sit. 31, 11, 12. *et Ei*, sive *Enim*. 9, 19, 5; 31, 14, 4; 36, 12, 8. et *Et*. 41, 15, 6. *Eum* et *Cum*. 4, 19, 2; 10, 7, 3; 27, 44, 9. et *Enim*. 27, 17, 11. et *Tum*. 9, 35, 7. *Eumpse*. 3, 26, 8. *Eo*, *Illo*, et similia omissa ante ablativum participiorum, ut *Palam facto*, pro eo palam facto. 1, 41, 6. *Eo loco*, *in Eo loco*, *in Eo sunt res*. 7, 35, 7. *res adducta*. 10, 19, 3. et *Deo*. 21, 38, 9; 44, 15, 5. et *Reo*. 26, 3, 10. *Eo demum* et *Eodem*. 32, 14, 2. *Ii erant Massilienses*. 5, 34, 8. et *Dii*. 8, 30, 9. et II, sive nota numeri dualis. 2, 53, 3; 36, 43, 11. et *Duo*. 34, 43, 1. et *Biduo*. 37, 4, 1. et *Duo millia*. 8, 16, 14. *Eorum ipsorum qui*, pro qui eorum ipsorum. 21, 26, 7. *Eorum quis*, pro aliquis eorum, quicumque eorum. 41, 9, 11. *Eos* et *Cos*, vel *Consul*, aut *Consules*. 2, 64, 7; 28, 9, 4. *Iis* et III, sive numeri ternarii nota. 81, 18, 1. *Ea*, *Eadem*, *qua*. 4, 39, 2; 6, 24, 11. et *Câ*, vel *Caussa*. 38, 58, 11. et *Dea*. 1, 21, 3;

21, 3; 29, 11, 6. et *Et*. 3, 31, 4; 42, 5, 7. et *Ex*. 7, 3, 5. *Eam* et *Jam*. 5, 32, 4. *Eam de* et *Eadem*. 4, 58, 11. *Id aetatis*. 10, 24, 6. *cognominis*. 7, 10, 12. *est*. 21, 10, 8; 34, 26, 2; Epit. l. 88. *jus ratumque esset*. 7, 17, 12. *negotii*. 3, 15, 3. *praecipui*. 42, 31, 2. *primum*. 24, 48, 5. *Id quod*. 1, 8, 6; 6, 17, 6; 23, 5, 9. talis, qualis. 30, 30, 12. *temporis*. 5, 43, 4. *Id est* et *Idem*. 5, 4, 5; 10, 8, 10. *Id* et *Ad*. 21, 10, 12.

Isalca. 23, 18, 1. *Isalus*. 29, 29, 6.

Isauri, piratae. Epit. l. 93.

Isiondenses. 38, 15, 4.

Issa, *Issaei*. 31, 45, 10. *Issaei*, *Issaïci*. 32, 21, 27.

Iste et *Ille*. 2, 23, 5. *Istuc*, istud. 28, 28, 11; 28, 42, 19. *Ista* et *Ita*. 34, 47, 4.

Istra, Terentiorum cognomen. 40, 29, 2.

Istria, non *Histria*. 41, 1, 1. 6.

Istricus vicus. 24, 10, 8.

ii et *u* literae commutantur. 1, 29, 5.

Ita, particula augendi. 4, 12, 9. ea conditione. 4, 5, 5. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4; 8, 36, 4. omittitur post *sicut*. 9, 17, 4; 34, 9, 10; 39, 41, 1. *caesi*. 2, 11, 10. *sic*. 2, 10, 11. et *Ira*. 24, 16, 1. et *Ista*. 34, 47, 4. et *Itaque*. 21, 53, 7. et *Item*. 39, 19, 5.

Italici populi quando jus civitatis Romanae adepti sint. Ep. l. 80. *Italiae* nomine in designatione provinciarum indicatur Gallia et Liguria. 43, 1, 4; 44, 17, 9.

Itaque, et ita. 1, 4, 8; 3, 30, 7. *Itaque*, *Igitur* et similia addita propter hyperbaton. 2, 12, 2; 21, 36, 7. perperam additur vel omittitur a librariis. 6, 17, 1; 27, 23, 7. *ergo*. 1, 25, 2; 3, 31, 5; 9, 31, 16. et *Atque*. 5, 21, 17; 40, 12, 2. et *Jamque*. 7, 40, 2. et *Ita*. 21, 53, 7. et *Utique*. 7, 28, 3; 8, 13, 17.

Item, *quasi*. 39, 19, 5. et *Idem*. 23, 2, 2. et *Ita*. 39, 19, 5. et *Iterum*. Epit. l. 14; 38, 11, 4. et *Itidem*. 29, 16, 1.

Iter ad honorem. 6, 35, 3. *alicui*, *alicujus septum*. 44, 8. 7. et *Inter*. 5, 37, 4. *Itinera*, *Itinera omnia*. 25, 21, 4.

Iterare proelium. 9, 22, 6. et Integrare. 28, 15, 10.

Iterum reducere. 2, 21, 7. *reverti*. Epit. l. 14. et *Interim*. 10, 18, 1. et *Item*. Epit. lib. 14; 38, 11, 4.

Ithome. 32, 13, 14.

Itidem et *Item*. 29, 16, 1.

Itonia Minerva. 36, 20, 3.

Itus, idus. 3, 36, 2.

Itus et *reditus*. 7, 36, 5.

iu et *ui* literae commutantur. 2, 44, 5; 3, 38, 13; 5, 7, 2; 9, 1, 8.

Jubati angues. 41, 21, 13.

Jubellius. Epit. l. 12; 28, 28, 4. *Jubellius Taurea*. 26, 15, 11.

Jubere, de re inanimata. 4, 61, 1. ad proximum verbum, non semper ad remotiora, vim extendit. 25, 15, 20; 26, 22, 7; 26, 51, 4; 27, 13, 9; 29, 14, 10; 31, 8, 8; 42, 39, 6. repetitur, ubi poterat omitti. 31, 11, 9. adsciscit *ut* cum verbo finito. 23, 21, 4; 32, 16, 9. *alicui* an dicatur. 27, 16, 8; 27, 24, 3. *alicui*, cum *aliquo bellum*. 42, 33, 4. *alicui imperium*. 26, 41, 18. *bellum*. 7, 6, 7. *bellum cum aliquo*, *esse cum aliquo*. 36, 2, 2. *inter sese*. 23, 32, 1; 25, 32, 7. *legem*, *magistratus*. 8, 30, 6; 10, 8, 12. *societatem*. 32, 22, 12. et *Juvare*. 6, 35, 9. et *Lubere*. 4, 15, 8. et *Sciscere*. 27, 6, 7. et *Videre*. 27, 5, 16. *Jubeo*, *ni dices*; *Jubebo*, *ni facis*. 6, 15, 6. *Jubeo respondere*, vel *responderi*. 42, 24, 5. *Jubet magistratus* populus in comitiis. *Jubet creari magistratus* senatus in curia. 7, 1, 6. *Jussisse* et *Inisse*. 32, 22, 12. *Jubens* et *Vi-*

vens. 9, 41, 19. *Jussus* et *Justus.* 9, 6, 7. et *Missus.* 3, 4, 11; 9, 43, 2. et *Visus.* 9, 24, 4.

Jucundus potius, quam *Jocundus.* 3, 51, 4; 28, 39, 12.

Judex alicui rei. 3, 33, 10. et *Index.* 5, 26, 6. et *Vindex.* 9, 1, 8. *Judices* quinam. 3, 55, 7. *Judicum* nomine adpellati consules. 3, 55, 11.

Judicare de eo, qui facto facit praejudicium. 8, 19, 10. *alicui perduellionis, perduellionem.* 1, 26, 5. et *Indicare.* Epit. l. 63. et *Vindicare.* 39, 47, 2. *Judicatus addictusque.* 6, 14, 10; 6, 34, 2. *capitis.* 26, 3, 8. *pecuniae.* 6, 14, 3; 6, 34, 2. *pecuniae*, vel *pecunia.* 23, 14, 3.

Judicia quando ad equites, quando ad senatum translata. Ep. l. 97. et *Indicia.* 7, 39, 5. et *Induciae.* 7, 38, 1.

Jugarius vicus. 24, 47, 15; 33, 26, 9.

Jugera quot adsignata in coloniam deductis. 6, 36, 11. *Jugerum agri.* 7, 16, 9; 8, 21, 11.

Jugum, pro Isthmo. 26, 42, 9. *Alpium.* 21, 35, 5. Jugi descriptio. 3, 28, 11. sub Jugum missi nudi, seminudi, prope seminudi. 9, 6, 1. vincti. 9, 8, 9.

ivi et *un* literae commutantur. 9, 24, 12.

Julius aliquis an Graece res Romanos scripserit. Ep. l. 53. et *Livius.* 45, 44, 2. et *Tullius.* 2, 43, 1. et *Vibius.* 33, 26, 7. et *Villius.* 31, 4, 3; 31, 49, 12. Julii an quidam plebeji. 4, 40, 6.

Julus, nomen Ascanii, et nomen filii ejus. 1, 3, 1.

Jungere ad aliquid. 44, 30, 13. *amicitiam.* Epit. l. 7; 28, 34, 7; 35, 12, 9; Epit. l. 44. *dextras.* 7, 42, 6. *se*, copias suas. 25, 35, 1. *se cum aliquo.* 35, 12, 9. *societatem.* Ep. l. 46. *Jungens* et *Urgens.* 9, 19, 8.

Jungi alicui, nempe matrimonio. 1, 46, 7. *Junctus* et *Cunctus.* 3, 66, 5. et *Victus.* Epit. l. 68. *Juncti sunt*, junxerunt copias. 25, 35, 1. *Junctum vehiculum.* 34, 1, 3; 42, 65, 3. *Juncta tecta muro*, vicina. 22, 20, 5.

Junguntur voces disjungendae. 6, 11, 7.

iuni et *min* literae confunduntur. 32, 26, 17.

Junii vel raro, vel numquam usi sunt praenomine *Publii.* 34, 1, 4.

Juniores Patrum. 3, 15, 2. et *Minores.* 2, 28, 6; 6, 27, 10; 6, 34, 6; 32, 26, 17.

Juno Acraea. 38, 2, 5. *Lacinia.* 23, 33, 4. *Lucina.* 37, 3, 2. *Matuta*, *Sospita.* 34, 53, 3. *Regina, Moneta.* 5, 22, 4. *Regina* colebatur in Capitolio. 3, 17, 3. Juno praecipua religione culta Carthagine. 7, 38, 2. *Junonis Reginae* simulacrum Vejis Romam translatum. Epit. l. 5. *Sospitae lucus.* 8, 14, 2. ei tribuitur hasta. 21, 62, 4; 40, 19, 2.

Jupiter Acraeus. 38, 2, 5. *Areus.* 38, 2, 5. *Βασιλεύς.* 45, 27, 8. *Olympius.* 24, 21, 9; 45, 28, 5. *Optimus*, *maximus.* 4, 2, 8. *Pistor.* 5, 48, 4. *Trophonius.* 45, 27, 8. *Vicilinus.* 24, 44, 8. *Jovis*, pro Jupiter, non est Livianum. 1, 10, 6. Jovis Feretrii aedes ab Augusto refecta. 4, 20, 7. Imperatoris signum utrum Praeneste, an ex Macedonia Romam adlatum? 6, 29, 8. Olympii templum Athenis inchoavit Antiochus Epiphanes. 41, 20, 1. 8. 9. Statoris aedem an fanum Romulus sacrarit. 10, 37, 15.

Jurejurare. 41, 15, 11.

Jurare, omissum per ellipsin. 22, 53, 10. *Deos*, per *Deos.* 23, 9, 3. *in verba.* 7, 5, 5.

Juratus et *Iratus.* 2, 45, 14.

Jurisque dictio. 22, 26, 7.
ius et *uis* literae commutantur. 3, 38, 13.
Jus et ditio. 32, 33, 8; 36, 14, 9. et *fas.* 40, 15, 5. *et judicium.* 36, 14, 9; 36, 39, 9. *Jus dicere*, notat etiam judicem dare. 3, 46, 3. *in Jus antiquum repetere.* 35, 16, 6. *Jus Flavianum.* 9, 46, 5. *gentium.* 5, 4, 14. gentium violatum a Romanis legatis. 5, 36, 6. *in aliquem.* 3, 9, 5. *pontificum, pontificium.* 40, 29, 7. *publicum.* 45, 18, 4. *ratumque.* 7, 17, 12. *Juris gentium humani violator.* 4, 19, 3. *inferioris magistratus.* 5, 49, 2. *Karthaginiensium ager.* 29, 31, 10. et *Viris.* 2, 44, 5. *Jure an injuria.* 2, 54, 7. *Jure vocatae et Praerogativae tribus.* 5, 18, 1; 27, 6, 3.
Jusjurandum militare successit *sacramento et conjurationi militum.* 22, 38, 2. quomodo differt a sacramento. 22, 38, 3. *Jusque jurandum.* 22, 26, 7. *Jusjurandi*, pro *Jurisjurandi.* 1, 32, 8.
Justitium indicitur edicto. 4, 26, 12.
Justus piusque. 9, 8, 6. et *Jussus.* 9, 6, 7. et *Vastus.* 9, 8, 7. *Justo mundior.* 8, 15, 7. *Justi dies.* 3, 46, 3. dies triginta inter debitorem judicatum et addictum. 6, 14, 10. *Justum piumque bellum.* 30, 31, 4. *Justa arma.* 22, 48, 2. *militaria.* 24, 48, 12. et *Juxta.* 6, 6, 18. *Justior fama victoriae.* 21, 52, 11. *Justitior*, pro *Justior*, errore scribarum. 7, 15, 8.
Juvare, delectare. 4, 60, 2. *rem familiarem.* 4, 60, 2. *vires ratione.* 6, 23, 1. et *Jubere.* 6, 35, 9. *Juvet* et *Lubet.* 5, 6, 15. *Juvavi.* 42, 37, 7. *Juvante vento.* 1, 37, 1.
Juvenalis, juvenilis. 1, 57, 11; 37, 20, 5.
Juvenis et *Vivens.* 21, 4, 2. *Juvenior.* 5, 10, 4.
Juventas. 21, 62, 9; 36, 36, 5.
Juventia, gens Romana. 33, 22, 8; 34, 42, 4; 43, 8, 2.
Juventus, collective cum verbo plurali. 4, 56, 7; 21, 7, 7. de equitibus. 2, 20, 11.
Juxta. 1, 54, 9; 3, 33, 10. pariter, aeque. 41, 6, 10. *ac, atque.* 37, 54, 16. *intentus.* 23, 28, 3; 24, 20, 13. *magnis.* 24, 19, 6. *religiones*, proxime *eas.* 9, 9, 4. et *Justa.* 6, 6, 18.

K.

K nota praenominis *Kaesonis.* 2, 41, 11.
K. sive *Kaeso*, et C. sive Cajus. 2, 43, 1; 4, 54, 3. *Kaesones* qui dicti. 2, 41, 11.
Kalendae. 3, 6, 1. *Januariae, Novembres.* 4, 37, 3; 41, 16, 1. *Kalendis magistratum occipere*, non *a Kalendis.* 5, 9, 1.
Karthago potius, quam *Carthago.* 21, 1, 1; 27, 16, 5. *Karthagini*, pro *Karthagine.* Epit. l. 28; 28, 26, 1; 35, 35, 1.
Karthaginienses, non *Karthaginenses.* 7, 38, 2; Epit. l. 14; 28, 26, 1. opem tulerunt Tarentinis adversus Romanos. 21, 10, 8. cogunt captivos per paria pugnare. 21, 42, 1. Eorum varia cum Romanis foedera. 9, 43, 26; 21, 2, 7.
Karthalo. 22, 15, 8; 27, 16, 5.
Καταβάλλειν, abjicere, demittere. 33, 8, 13; 35, 35, 18.
Κηρός. 28, 45, 15.
Κρίνειν. 7, 9, 7.

L.

L Antiqui usurparunt pro D et contra. 41, 10, 5. et D. 1, 4, 7. et R. 28, 36, 7. l et d. 4, 10, 7. et i. 2, 23, 3. et *f.* 2, 23, 3. L. *Iber*, seu *quinquaginta imber*, et *Liber.* 23, 44, 5.
L. praenomen interceptum a litera initiali vocis sequentis. 5, 20, 2.
Labare et *Laborare.* 32, 30, 9.

Labat fides. 22, 61, 10; 32, 30, 9. *fortuna*. 42, 60, 7.
Labans et *Labens*. Praef. §. 9; 7, 15, 4; 26, 41, 17.
Labdacismus proprium vitium Afrorum. 22, 13, 6.
Labeatae, *Labeates*. 43, 19, 3; 44, 31, 10.
Labefactatus et *Labefactus*. 3, 64, 2.
Labefactus et *Labefactatus*. 3, 64, 2.
Λαβεῖν καιρὸν. 3, 9, 7.
Labeo, cognomen Antistiorum et Atiniorum. 36, 45, 9.
Labes mali, criminis. 39, 9, 1. *terrae*. 42, 15, 5. et *Tabes*. 39, 9, 1.
Labi equis. 35, 11, 8. *ex equo*. 37, 34, 6. *in servitutem*. 3, 37, 2. *Labens* et *Labans*. Praef. §. 9; 7, 15, 4; 26, 41, 17. *Lapsus cadit*. 21, 36, 7. et *Laxus*. 10, 5, 6.
Labici et *Lavici*. 2, 39, 4.
Labor et *Periculum* junguntur. 21, 7, 7. *viae*. 37, 45, 3.
Laborare, defectum, deliquium pati. 22, 39, 18. *tributo conferendo*. 5, 10, 3. et *Labare*. 32, 30, 9.
Lacedaemon quot annis libera fuerit, quot muris cincta. 39, 37, 5. Lacedaemone varii tyranni regnarunt. 38, 34, 1.
Lacerare famam. 38, 54, 1. et *Allatrare*. 38, 54, 1. et *Laniare*. 21, 46, 2.
Laceria, gens. 5, 10, 11.
Lacetani. 21, 60, 3; 34, 20, 1. Indibilis et Mandonii populares. 28, 24, 4.
Lacetania. 21, 23, 2.
Lacibis. 28, 21, 6.
Lacinia Juno. 23, 33, 4. in ara ejus cineres nullo vento moventur. 24, 3, 7.
Lacones, *Laconicus*. 10, 2, 14; 35, 13, 2; 38, 31, 2.
Lacrimae, *Lacrumae*. 8, 33, 23. et *Maculae*. 22, 1, 10.
Lacrimari gaudio. 27, 17, 16.
Lactens et *Lactans*. 27, 4, 11; 37, 3, 6. *Lactentes hostiae* opponuntur majoribus. 22, 1, 15.
Lacumaces. 29, 29, 11.
Lacus Curtius unde dictus. 7, 6, 5. et *Locus*. 3, 20, 6; 8, 5, 10. et *Lucus*. 41, 9, 4. Lacus lapidibus strati. 39, 44, 5.
Laeca, Porciorum cognomen. 32, 7, 4; 33, 42, 1.
Laedere aliqua re, *in aliqua re*. 35, 48, 8.
Laelius et *Lucius*. 5, 32, 1; 29, 7, 2.
Laenas, Popilliorum cognomen, unde inditum. 7, 12, 1.
Laetatus et *Jactatus*. 10, 16, 6.
Laetitia major, quam ut capi possit. 33, 32, 6. et *Licentia*. 28, 26, 7.
Laetorius. 2, 27, 6; 23, 30, 16; 25, 22, 2. *Laetoria* et *Plaetoria*, gentes diversae. 34, 45, 5.
Laetus aliqua re, an etiam *ex aliqua re*. 45, 44, 18. *bello orto*. 23, 33, 3. *secunda re*. 23, 37, 8. *victoriae*. 9, 23, 17. et *Elatus*. 23, 37, 8. et *Latus*. 6, 1, 3. et *Lectus*. 3, 38, 12; 10, 21, 6. et *Lentus*. 3, 26, 12; 5, 5, 7. *Laetum omen*. 29, 29, 4.
Laevi Ligures. 5, 35, 2; 33, 37, 6.
Laevinus, non *Levinus*. Epit. l. 13.
Lalassis, fluvius. 38, 38, 4.
Lamia. 27, 30, 1; 35, 43, 9.
Lamna, lamina. 23, 19, 18.
Lampades ardentes coelo cadentes. 22, 1, 9.
Lana inter imbrem decidens, inter prodigia. 22, 1, 12. et *Luna*. 22, 1, 12.
Lanassa, Agathoclis filia, Pyrrhi regis uxor. 24, 6, 8.
Langarus. 31, 28, 1.
Languescere et *Relanguescere*. 35, 45, 5.
Languor incertus. 4, 37, 9.
Laniare et *Lacerare*. 21, 46, 2.
Lanienae, laniorum tabernae. 44, 16, 10.
Lanista pro eo, qui duos popu-

los aliosve in certamen committit, subornat. 35, 33, 6.
Lanuvium et *Lavinium*. 3, 29, 6; 22, 1, 17. quomodo duo haec oppida distingui possint. 8, 13, 5. remotius ab urbe Lanuvium, quam Lavinium. 6, 2, 8. quando factum municipium. 8, 14, 2. utrum fuerit colonia. Epit. l. 80.
Laodice, Seleuci Philopatoris filia, Persei regis uxor. 42, 12, 3. Antiochi Epiphanis filia, Alexandri Balae uxor.
Laodicea, *Laodicia*, *Laudicea*. Epit. l. 121.
Lapidat imbri. 43, 13, 3.
Lapis ardens, candens. 22, 1, 9. *sacer*. 41, 13, 1.
Laqueis evertebantur arietes in oppugnatione. 36, 23, 3.
Lar, non *Lars*, praenomen. 3, 65, 2; 4, 58, 7.
Larcius, *Lartius*, *Largius*. 2, 10, 6.
Larentia, Faustuli uxor. 1, 4, 7.
Lares Permarini. 40, 52, 4.
Large. 21, 5, 5.
Largiri, *Largitor*, *Largitio*. 3, 1, 3. *praedam*. 1, 54, 4.
Largior lux, *dies*. 3, 2, 9.
Largius, *Larcius*, *Lartius*. 2, 10, 6.
Larinas ager. 27, 40, 10.
Larissa, arx Argivorum. 32, 25, 5; 34, 25, 5.
Larissa Cremaste. 31, 46, 12. Larissae sinus. 36, 10, 7.
Larisus. 27, 31, 11.
Lartius, non *Larcius*, nec *Largius*. 2, 10, 6; 2, 21, 1; 2, 29, 8.
Las, vicus maritimus Laconices. 38, 30, 7.
Lascivia. 23, 11, 3. et *Jocus* junguntur. 1, 5, 2.
Lassus et *Laxus*. 9, 44, 12; 10, 5, 6.
Late depopulari, *praedari*. 9, 36, 13. *Late regnare*, *Latius regnum facere*. 24, 49, 1.
Latebrosus satis tegendo equiti. 21, 54, 1.
Latiaris Jupiter. 21, 63, 8.
Latinae, nempe feriae. 5, 17, 2; 25, 12, 1; 38, 45, 7. erant feriae conceptivae. 42, 35, 3. earum sacro quot dies interesse debuerint Romani. 44, 19, 4. *Latinis*, id est, tempore Latinarum. 2, 36, 1; 44, 22, 16. iis demum celebratis, magistratus in provincias abeunt. 41, 17, 6.
Latini populi. 2, 33, 4. saepius cum Romanis foedus inierunt. 8, 4, 7. quando convenerit, ut Romanis milites darent. 8, 4, 7.
Latiniensis. 28, 26, 1.
T. Latinius. 2, 36, 2.
Latinus sermo an veterum Romanorum tempore omnibus Romanis promiscuus fuerit. 4, 42, 13.
Latio auxilii. 2, 33, 1.
Latium, *Latini*. 2, 22, 3. *Capuaque multati*. 8, 11, 12. Latii triginta populi. 2, 18, 3.
Latrocinium et *Bellum* opponuntur. 21, 35, 2.
Latrones et *Hostes* opponuntur. 21, 35, 2.
Latus et *Altus*. 5, 37, 7. et *Datus*. 1, 4, 7. et *Laetus*. 6, 1, 3. et *Laxus*. 10, 5, 6; 39, 17, 2.
Latum donum. 23, 46, 7.
Latus et *Litus*. 29, 35, 14. *ab Latere tyranni*, eorum familiares, domestici, satellites. 24, 5, 13. *Latera muri*, *castrorum*. 26, 42, 6.
Lavare et *Levare*. 6, 32, 1.
Laudare, *Laudator*, *Laudatio*, de laudatione funebri. 2, 47, 11; 2, 61, 9. inde corrupta veritas historica. 8, 40, 4. *Laudatus* et *Donatus* junguntur. 21, 43, 18.
Lavicanus ager. 3, 25, 6; 26, 9, 11.
Lavici et *Labici*. 2, 39, 4.
Lavinium et *Lanuvium*. 3, 29, 6; 22, 1, 17. quomodo duo haec oppida distingui possint.

8, 13, 5. Lavinium vicinius Romae, quam Lanuvium. 6, 2, 8. Lavinii sacra faciebant magistratus Romani. 5, 52, 8.
Laurea. 23, 11, 5.
Laureatae literae. 5, 28, 13.
Laurentes, incolae Lavinii. 6, 21, 2.
Laus, pro laudatione. 8, 40, 4. *Laudes meritae*, *inmeritae*. 26, 50, 13. *Laudibus ferre*. 9, 10, 3. gaudent milites. 2, 60, 3.
Lautumiae. 26, 27, 3; 39, 44, 7.
Lautus pure. 39, 9, 4.
Laxamentum. 2, 24, 5.
Laxare annonam. 26, 20, 11. *Laxata res*. 23, 20, 10.
Laxus et *Lapsus*. 10, 5, 6. et *Lassus*. 9, 44, 12; 10, 5, 6. et *Latus*. 10, 5, 6; 39, 17, 2. Laxior locus negligentiae. 24, 8, 1. *Laxum spatium*. 10, 5, 6.
Lebadiae Jovis Trophonii templum et oraculum. 45, 27, 8.
Lecti aerati. 39, 6, 7. in quibus dormitur, velis circumdati. 39, 6, 7.
Lectica adferri. 2, 36, 6. Lecticarum usus quando Romae receptus. 39, 6, 7. de Lecticarum et carpentorum usu. 34, 7, 6.
Lectiones duae simul in contextum receptae ac junctae. 3, 44, 4; 22, 12, 12; 28, 46, 14; 37, 11, 7.
Lectisternium fuit. 7, 27, 1. differt ab Epulo Jovis. 22, 10, 8. 9. curabatur a duumviris sacris faciundis. 5, 13, 6. fiebat etiam Deabus. 22, 10, 9. *Lectisternio*, tempore lectisternii. 2, 36, 1. eo placabantur Dii. 5, 13, 6. Dii per paria lectis componebantur. 5, 13, 6; 42, 30, 8. Lectisternia tantum in fanis quibusdam fiebant. 40, 59, 7.
Lecton, promontorium. 37, 37, 4.
Legatio et *Legio*. 7, 30, 14.
Legatus, tanquam legatus. 3, 29, 2. *ad Antiochum*. Epit. l. 35. *alicujus*, *alicui*. Epit. l. 37. *consularis*. 36, 17, 1. consularis esse poterat, qui ipse antea consul fuerat. Epit. l. 70. imperatoris an habuerit imperium. 35, 8, 6. *Romanus*. Ep. l. 51. *Legati a Livio Romam*. 28, 9, 1; 40, 54, 9. *ab Ardea*, *ab Ardeatibus*. 4, 7, 4. *Apollonia*, *ab Apollonia*. 24, 40, 7. utrum et qua ex caussa puniantur. 2, 4, 7. an ponantur pro vicariis, locum tenentibus. 22, 21, 7. decem missi ad pacem componendam. 30, 43, 4. in iis memorandis observatur gradus dignitatis, et series temporis, quo ad honores pervenerunt. 37, 55, 7; 43, 5, 10. exterarum gentium in senatum introducti vel a consulibus, vel, iis absentibus, a praetore urbano. 39, 33, 1. militares in tribunali circumstant sellam imperatoris. 8, 32, 14. militares victoriae nuncii missi. 40, 28, 8. habuerunt fasces et lictores, mandante vel absente imperatore. 29, 6, 9. Legatis in legatione mortuis statuae publice ponebantur in rostris. 4, 17, 6. exterarum gentium data munera quinûm millium aeris. 31, 9, 5. item ex alia summa pecuniae. 45, 44, 14. Legatorum trium unus consularis, alter praetorius, tertius nullo honore functus esse solebat. 31, 2, 8. Legatos populorum interrogandi jus cuique senatori competebat. 30, 22, 5.
Legere equites. 39, 49, 2. *exercitum*. 29, 22, 12. *in Patres*. 1, 35, 6; 2, 1, 11. *oram Asiae*. 37, 17, 8. *principem senatus*. 29, 37, 1; 39, 52, 2; 40, 51, 1. *principem in senatu*. 38, 28, 2; Ep. l. 43. *senatum*. 39, 42, 5. et *Eligere*. 29, 22, 12. et *Regere*. Epit. l. 18. *Lectus*, electus. 38, 28, 2 et *Electus*. 2, 1, 11; 28, 42, 5. et *Laetus*. 3, 38, 12; 10, 21, 6. et *Tectus*. 5, 21, 10.

Legio, an pro lectio. 27, 11, 9. pro exercitu ex civibus conscripto. 27, 38, 11. *Romana, civium Romanorum*. 40, 18, 6; 40, 26, 7. *sociorum Latini nominis* non memoratur. 37, 39, 7. ut collectivum cum verbo plurali. Epit. l. 12. quot militum fuerit. 7, 25, 8; 8, 8, 14; 37, 39, 7; 42, 31, 2. quot in ea equites. 8, 8, 14; 22, 36, 3. qua. li portione in ea haftati, principes, triarii, et levis armatura. 33, 1, 2. et *Legatio*. 7, 30, 14. et *Religio*. 10, 40, 11. *Legiones*, de solis peditibus. 9, 40, 13. *Legiones, milites Caudini, Cannenses*. 9, 12, 9. *Valeriae*. Ep. l. 98. urbanae, ad tutelam urbis scriptae, interdum eodem vel altero anno in hoftem mittebantur. 26, 28, 4; 27, 8, 11. etiam aliorum, quam Romanorum, memorantur. 10, 15, 2; 42, 51, 4. et *Leges*. 6, 39, 7. Legionum numerus quotannis ftatuebatur senatus consulto. 27, 22, 11.

Legitimus honos. 32, 25, 4.

Legitume. 4, 3, 4.

Lembi biremes. 24, 40, 2.

Lemmata in contextum recepta. 7, 15, 2; 7, 40, 4.

Lenire iras. 1, 13, 1.

Lenis clivus. 2, 50, 10. et *Aspera sententia* opponuntur. 6, 19, 3. et *Levis*. 29, 33, 3.

Leniter agere. 3, 50, 12; 7, 31, 10; 21, 10, 7. *castigare*. 36, 31, 8. *demissa aquila*. 1, 34, 8. *editus collis*. 2, 50, 10. *ferre*. 29, 9, 9. et *Leviter*. 36, 31, 8.

Lentulus et Manlius quando Scipioni in Hispania succefferint. 28, 38, 1.

Lentus spectare. 22, 14, 7. et *Laetus*. 3, 26, 12; 5, 5, 7. *Lentam spem facere*. 5, 5, 7.

Leon. 38, 10, 4. format *Leontis*. 35, 50, 4.

Leonatus, Leonnatus. 42, 51, 4.

Leonorius. 38, 16, 2.

Leontini, nomen urbis et populi. 24, 30, 8.

Lepidus fit pontifex maximus. Epit. l. 117.

Leptis duplex, magna et parva. 30, 25, 12.

Lesius. 26, 6, 13.

Lethum, vel *Letum*. 31, 18, 7.

Levare, laxare. 9, 9, 7. minuere. 3, 72, 7. *animos religione*. 21, 62, 11. *annonam*. 4, 13, 2. *foenus*. 6, 27, 7. conftruitur cum casu secundo. 21, 62, 11. et *Lavare*. 6, 32, 1. *Levat* et *Luat*. 9, 9, 7.

Leucas, Leucadia, Leucate. 34, 26, 11; 36, 15, 9.

Leucae. 35, 27, 2.

Leucata, Leucate, promontorium. 44, 1, 4.

Levis, λεῖος, non *Laevis*. 28, 20, 4.

Levis armatura. 30, 33, 3. *auctor, auctoritas*. 1, 16, 5. et *Lenis*. 29, 33, 3.

Leviter ferre. 29, 9, 9. *queri*. 26, 21, 2. et *Breviter*. 21, 28, 9. et *Leniter*. 36, 31, 8.

Leusus Cretensis. 38, 13, 3.

Lex, decretum de bello indicendo. 4, 58, 14. Agraria Ti. Gracchi. Epit. l. 58. de ambitu lata. 40, 29, 11. *Atilia* quando lata, incertum. 39, 9, 7. Baebia de quaternis praetoribus alternis annis creandis a quo lata. 40, 44, 2. Claudia de navibus senatorum. 21, 63, 3. *Glitia*. Epit. l. 19. *Judiciaria* C. Gracchi. Epit. l. 60. *Licinia, Sextia* de consulibus ex plebe creandis. 7, 22, 10. *Licinia* de quingentis jugeribus. 6, 35, 5. *Oppia*, quando lata. 26, 36, 6; 34, 1, 3. *regia*. 34, 6, 7. de Veneficiis quando primum lata. Epit. l. 8. *Voconia*. Epit. lib. 41. quando lata. 41, 28, 11. *ne esset*. 4, 24, 5. *ne quis crearet*. 3, 55, 5. et *Res*. Epit. l. 46. et *Rex*. Epit. l. 89. Lege sacrata coactus exerci-

tus. 36, 38, 1. Leges duodecim tabularum an aeri incisae. 6, 1, 10. suae Campanis datae a Romanis. 23, 5, 9. et *Legiones*. 6, 39, 7.

Libelli. 29, 19, 12.

Liber Liberaque, Bacchus et Proserpina. 41, 28, 2. vel Sol et Vènus, ut *Ceres*, Luna. 33, 25, 3.

Liber. *Libri*, simpliciter Sibyllini. 25, 12, 11; Epit. l. 49.

Liber cum suis legibus. 37, 54, 26. *cura*. 25, 26, 1. *insidiarum*. 39, 30, 12. *jure belli*, pro *a jure*. 2, 12, 14. *religione*. 2, 36, 3. *Liber erat* et *Liberat*. 2, 36, 3. et *L. Iber*, seu *quinquaginta imber*. 23, 44, 5. *Liberum arbitrium suffragium*. 4, 43, 5. *habere*, quod est in arbitrio et potestate. 22, 34, 11.

Liberales caussae an ordinarii juris? 3, 46, 3.

Liberare alicujus rei. 21, 33, 10. *fidem*. 9, 11, 13. *memoria*, *a memoria*. 6, 20, 10. *motum*. 3, 53, 2. *obsidione*. 28, 37, 10. *obsidione urbem*. 26, 8, 5. *servitute*. 38, 47, 11. *Liberat* et *Liber erat*. 2, 36, 3. *Liberatus a Philippo*. 36, 17, 13.

Liberator populus. 4, 15, 6.

Liberius fingenti crimen. 26, 38, 10.

Libertas juris gentium, et juris Quiritium. 45, 15, 4. *mulierum*. 34, 7, 12. *nimia*. 34, 49, 8. Libertatis aedes cum atrio quando, et a quo exstructa. 25, 7, 12. Libertatis instar est, habere regem civem, et regiae stirpis. 38, 1, 9.

Liberti pileum album capite accipiebant. 45, 44, 19. *Karthaginiensium*. 23, 9, 6.

Libertinus. 9, 46, 1. 10. *Libertini ordinis cives Romani*. 43, 12, 9. Libertini in quibus tribubus censeri debebant. 45, 15, 1. per omnes tribus distributi. Epit. l. 84.

Libet et *Licet*. 25, 38, 4. et *Lubet* tantum differunt orthographia. 35, 19, 5.

Libethra, *Libethrum*. 44, 5, 12.

Libido. 3, 9, 5. *Libidines*. 40, 4, 6.

Libici. 5, 35, 2; 21, 38, 7.

Libitina. 40, 19, 3.

Libo, Poeteliorum cognomen. 7, 11, 2.

Libra Romana, Graeca. 38, 38, 13. *et aere liberatus*. 6, 14, 5. *Libram pondo*. 3, 29, 3; 4, 20, 4. *Libras pondo*. 26, 47, 7.

Libramentum plumbi. 38, 5, 4.

Libratior pondere ictus superne est. 30, 10, 13.

Librarii non delebant, quae se perperam scripsisse videbant. 2, 18, 4; 2, 34, 9; 3, 56, 12; 6, 15, 12.

Libui. 5, 35, 1; 21, 38, 7; 33, 37, 6. ubi siti. 33, 43, 5.

Libyphoenices. 21, 22, 3; 25, 40, 5.

Licentia et *Laetitia*. 28, 26, 7.

Licet, potest, nihil impedit. 31, 9, 3. quo casu post se recipere potest accusativum cum infinitivo. 42, 36, 6. et *Libet*. 25, 38, 4. *Licitum est vivere pudicae*. 3, 50, 6.

Liciturus, *Licens*. 42, 36, 6.

L. Icilius et *Licinius*. 4, 52, 1.

Licinius et *L. Icilius*. 4, 52, 1. et *Lucius*. 6, 27, 2. Licinii Macri historici praenomen. 4, 20, 8. Licinii non usi praenomine *Spurii*. 2, 43, 3.

Licinus, Clodii historici cognomen. 29, 22, 10. Porciorum cognomen. 26, 6, 1; 27, 6, 19; 27, 35, 1; 27, 46, 5.

Lictor proximus et *primus* an idem. 14, 44, 10. *submotor aditus*. 45, 29, 2. an adparuerit quaestori. 4, 50, 2. Lictores olim e plebe, post e Bruttiis. 2, 55, 3. togati. 3, 52, 7. consulem fasces non habentem sequebantur. 2, 55, 3.

Lignarii. 35, 41, 10.

Ligures et Etruria. 30, 1, 2. Baebiani et Corneliani. 40, 37,

3. Ligurum varii populi. 39, 2, 9.
Ligustinus. 31, 10, 2; 32, 31, 4. Ligustini montes. 21, 26, 3.
Lilybaetani. 21, 50, 10.
Limen et *Lumen*. 10, 23, 12. limina aenea Capitolii. 10, 23, 12.
Limes, via. 22, 12, 2. et Miles. 22, 12, 2.
Limnaea. 36, 13, 9.
Linere, non *Linire*. 21, 8, 10.
Lingones. 5, 35, 2.
Lingua, numero singulari etiam de pluribus. 22, 12, 11. *Linguam suam tenere*. 5, 30, 2.
Linteata legio. 10, 38, 12.
Linteus thorax. 4, 20, 7; 10, 38, 12. Lintei libri. 4, 7, 12.
Linum olim adhibitum in suendis navibus. 22, 20, 6.
Lipara, vel *Liparae*. 5, 28, 2.
Liquido discere. 39, 47, 3.
ad Liquidum perducere. 35, 8, 7.
Lis. *Litem dare secundum aliquem*. 23, 4, 3.
Litabrum. 35, 22, 5.
Litana, silva. 23, 24, 7; 34, 22, 1.
Litare, καλλιερεῖν. 8, 9, 1; 29, 10, 6.
Litavicus, *Litovicus*. 5, 35, 1.
Litera initialis adhaeret fini vocis praecedentis. 4, 57, 11; 9, 11, 6. bis. 36, 43, 8; 40, 7, 8. repetita in fine vocis praecedentis. 1, 9, 3. intercepta ab ultima vocis praecedentis. 2, 44, 6. finalis adhaeret initio vocis sequentis. 1, 21, 3. intercipitur a prima vocis sequentis. 1, 9, 1; 5, 6, 13; 23, 8, 9. Literae in media voce perperam geminatae, vel geminatio neglecta. Epit. l. 103. initiales majusculae cur saepius omittantur, ac mutentur. 6, 30, 9; Epit. l. 62. omittebantur, ut postea ornatius pingerentur, quod tandem facere neglectum est. 26, 31, 1. Literis iisdem incipientes plures voces junctae. 31, 22, 3.
Literae, quaevis scriptura, quaevis ingenii monumenta. 6, 1, 2. *a Porcio*, pro Porcii. 27, 39, 1. *laureatae*. 45, 1, 6.
Literninum, villa Scipionis. 38, 52, 1.
Liternum, non *Linternum*. 22, 16, 4; 23, 35, 5.
Litotes. 30, 45, 5.
Litubium. 32, 29, 7.
Litus et *Latus*. 29, 35, 14.
Livius Andronicus unde Livii nomen acceperit. 27, 37, 7. ejus carmen. 27, 37, 7.
Livius historicus, diversos annales secutus, eamdem rem vel aliter, vel bis diversis locis narrat. 2, 17, 6; 5, 54, 7. et auctor Epitomarum differunt. Epit. l. 10. in efferendo numero vel utriusque extremi vel tantum alterutrius, vel etiam neutrius rationem habet. 10, 31, 10; 33, 44, 12; 38, 52, 7; 42, 10, 5. rei actae per occasionem, non suo anno meminit. 10, 33, 9; 33, 44, 1. 2. Livii versio Polybiana. 38, 10, 1. 2; 38, 14, 5.
Livius praefectus Tarenti quo fuerit praenomine. 25, 10, 3. an ortus ex eadem gente, ex qua Livius historicus. 25, 10, 3. et *Julius*. 45, 44, 2. et *Lucius*. 5, 32, 2.
Lixae a Poenis non permiscebantur militibus in acie. 28, 15, 1.
Locare agrum frumento. 27, 3, 1. *aedes instructas*. 42, 19, 6. *fruendum*. 27, 3, 1; 27, 11, 8.
Locha, urbs Africae. 29, 29, 2; 29, 34, 6.
Locupletare praedae. 10, 44, 8.
Locrenses quo anno defecerint ad Poenos. 25, 15, 6.
Locus, occasio, facultas. 9, 2, 15. tempus. 27, 7, 17; 27, 27. 2. per ellipsin omittitur. 22, 53, 8. *legatis datus*, id est, diversorium, hospitium. 28, 39, 19; 30, 17, 14. et *Tempus* junguntur. 7, 12, 11; 34, 19, 6; 40, 39, 8. et *Jocus*. 36, 14, 4. et *Lacus*. 3, 20, 6; 8, 5, 10. et

Lucus. 21, 48, 4. Loci publici in spectaculo honos. 2, 31, 3.

Locum seditioni, insidiis quaerere. 3, 46, 2; 3, 50, 14. in *Locum unum se colligere, conferre*, etc. 28, 3, 9. *Loco quocumque, in quocumque*. 10, 43, 4. *Loca*. 3, 35, 2. formant ingenia. 5, 33, 11. *Loca lautia*, vel *Loca et lautia*. 42, 26, 5. *libera*. 30, 17, 14. *magistratuum*. 4, 16, 6. *tuta*, munita. 28, 11, 14.

Longaevus. 6, 32, 7.

Longe, additur superlativo. 6, 32, 5. *esse*, non prodesse. 6, 38, 6.

Longinquus, longus. 4, 18, 2; 7, 29, 1.

Longuntica. 22, 20, 6.

Longus, longinquus. 4, 18, 2. *Longa societas*. 6, 32, 7. *Longum tres pedes*. 21, 8, 11; 26, 4, 4.

Longius quibus tempus videtur. 3, 2, 9.

Loqui secreto, cum aliquo secreto. 32, 35, 8.

Loretanus portus. 30, 39, 1.

Loryma. 37, 17, 8.

Lua, Dea. 40, 2, 2.

Lubere et *Jubere*. 4, 15, 8. et *Libere*, tantum differunt orthographia. 35, 19, 5. *Lubet* et *Juvet*. 5, 6, 15.

Lubido. 4, 4, 8. libido. 3, 36, 7.

Luca colonia. 41, 13, 4; 45, 13, 10.

Lucceja, gens Romana. Epit. l. 20. *Luccejus*. Epit. l. 75.

Liceria, urbs modo Romanorum, modo Samnitium fuit. 9, 26, 4. fit colonia. 9, 26, 5. et *Numeria*. 23, 83, 5.

Luceria, gens Romana. 5, 10, 11.

Luciscere. 4, 28, 1.

Lucius praenomen a Claudiis repudiatum. 41, 21, 8. in Fabia gente rarum. 30, 25, 2. et *Laelius*. 5, 32, 1; 29, 7, 2. et *Licinius*. 6, 27, 2. et *Livius*. 5, 32, 2.

Lucretia, gens Romana. 5, 10, 11.

Luctari cum aliqua re. 7, 38, 7.

in Luctu mulieres aurum et purpuram deponunt. 34, 7, 10.

Lucumo. 1, 34, 2.

Lucus, quid proprie. 24, 3, 4. silva Deo sacra. 21, 48, 4. Junonis Sospitae. 8, 14, 2. Martis in agro Crustumino. 41, 9, 4. et *Lacus*. 41, 9, 4. et *Locus*. 21, 48, 4.

Ludit pedes glacies. 21, 36, 7. *Ludi arte, dolo*. 3, 10, 11.

Ludibrium casus, casus ludicrus. 30, 30, 5. *Ludibrio alicui esse*. 40, 4, 6.

Ludio, histrio. 7, 2, 6; 39, 6, 8.

Ludus et lascivia. 1, 5, 2. *militaris*. 7, 33, 2. et *Lusus*. 1, 5, 2. Ludi Apollinares olim votivi, post stati. 27, 23, 7. edebantur a praetore urbano. 39, 39, 15. Capitolini editi a vicinis. 5, 50, 4. *Cerealia*. 30, 39, 8. *Consualia*. 1, 9, 6. gladiatorii non semper dati per tot dies, per quot funebres. 23, 30, 15. magni. 2, 36, 1. magni votivi. 31, 9, 10. *Plebeji*, non *plebis*. 33, 43, 11. quo tempore anni editi. 31, 4, 7. *Romani* quinam. 45, 1, 6. scenici editi ludis Megalesiis. 34, 54, 3. *ter toti instaurati*. 30, 39, 6. voti in proelio quo sumtu editi. 36, 36, 1. votivi per decem dies facti. 39, 22, 1. *Ludos Apollini, Apollinis vovere*. 27, 11, 6. *Ludis*, die ludorum. 2, 36, 1. Ludis quanta inpensa pecunia. 39, 5, 7. 9.

Luere pecunia. 30, 37, 12. *Luat* et *Levat*. 9, 9, 7. *Lui*, non *Luvi*. 8, 28, 8.

Lues liquescentis nivis. 21, 36, 6.

Lugere. *Luxit* et *Fluxit*. 7, 32, 7.

Lumen et *Lux* differunt. 31, 23, 4. et *Limen*. 10, 23, 12. et *Lux*. 4, 39, 5.

Luna an fuerit colonia. 41, 13, 4.

Luna an Dea belli. 45, 33, 2.

inter imbrem cadens inter prodigia. 22, 1, 12. et *Lana*. 22, 1, 12. Lunae templum in Aventino. 40, 2, 2. Luna deficiente aera concrepantur. 26, 5, 9.
Luporum simulacra via Appia. 22, 1, 12.
Lupus, machinae genus. 28, 3, 7.
Luscinus, Fabriciorum cognomen. 37, 4, 2.
Luscus, Furiorum plebejorum cognomen. 39, 8, 10.
Lusitani facile per inpeditiora transeunt. 21, 57, 5.
Lustrare, oculis quaerere. 23, 46, 13. Lustrata Roma prodigiorum caussa amburbio. 35, 9, 5. Lustratio exercitus a praesente duce peracta. 45, 41, 3. Lustrationis exercitus sollemnia apud Macedonas. 40, 6, 1.
Lustrum facere, condere. 1, 44, 2. quinquennale. 30, 2, 8. condebatur, peractis omnibus, quae censorum muneris erant. 29, 37, 5. *Lustra sacrificare*. 45, 41, 3.
Lusus, regio Arcadiae. 38, 15, 3.
Lusus conviviumque. 1, 57, 9. *et lascivia*. 1, 5, 2. et *Ludus*. 1, 5, 2. et *Luxus*. 1, 5, 2; 5, 6, 3; 37, 20, 5.
Lutarius. 38, 16, 2.
Lutatius. Epit. l. 19.
Lux, pro luce. 3, 15, 9. et *Lumen*. 4, 39, 5. differunt eae voces. 31, 25, 4. *Luce tenebrae ortae*, id est interdiu. 38, 36, 4.
Luxuria comparatur cum multis feris. 34, 4, 20.
Luxuriare. 1, 19, 4.
Luxuriosa domus. 23, 8, 6.
Luxus et *Lusus*. 1, 5, 2; 5, 6, 3; 37, 20, 5.
Lychnidus, oppidum. 27, 32, 9; 33. 34, 11.
Lycia et *Cilicia*. 37, 17, 1.
Lyco, oppidum. 37, 46, 7.
Lycortas. 35, 29, 1.
Lycurgus, Lacedaemoniorum tyrannus. 34, 26, 14. Lycurgi leges quamdiu Lacedaemone obtinuerint. 38, 34, 9.
Lymphatus, *Lymphaticus*. 7, 17. 3; 10, 28, 10.
Lyncestae. 45, 30, 6.
Lyncus, urbs Macedoniae. 26, 25, 4; 31, 33, 6.
Lysimachia Aetoliae. 36, 11, 7.
Lysinoë. 38, 15, 8.
Lysis, fluvius. 38, 15, 3.

M.

M litera finalis repetita ex sequenti *in*. 3, 48, 5. hausta a syllaba initiali *in* vocis sequentis. 37, 29, 5. et *ru*. 1, 12, 4; 4, 21, 5; 5, 47, 2; 9, 14, 9. et *in*. 36, 6, 4.
M. praenomen interceptum a nota numerali III. 5, 35, 5. natum ex praecedentis vocis litera finali, vel sequentis initiali. 6, 16, 2. et, *inde*. 4, 52, 4. et *Cn*. praenomen. 7, 12, 1. et *M'*? praenomen. 4, 53, 1. Vide *Marcus*.
Macedo rex, *Macedonum rex Philippus*. 23, 34, 7. *Macedones* Lydiae vel Syriae. 36, 18, 2. milites armis Macedonum instructi, licet ex alia gente lecti. 36, 18, 2. *Macedonum gentis vetustae fama*, *vetusta fama*. 31, 1, 7.
Macedoniae divisio a Romanis facta. 45, 29, 4. ejus nomine interdum continetur Epirus. 35, 24, 7. an ejus nomine etiam Dacae et Getae comprehendantur. Epit. l. 117. ejus reges Argis oriundi. 27, 30, 9.
Macella, urbs Siciliae. 26, 21, 14.
Macer, Liciniorum cognomen. 4, 23, 1. et *Marcus*. 4, 23, 1.
Macerare, dolore afficere. 5, 54, 3.
Macerinus. 3, 65, 5.
Macetes. 37, 39, 12.
Machaera, brevior gladius. 7, 24, 3.
Machanidas. 27, 29, 9; 28, 5, 5.
Machares, Mithridatis filius. Ep. l. 98.

Machina. 39, 50, 3.
Machinamenta, machinae. 37, 5, 5.
Machinationes, machinae. 37, 5, 5.
Macilius, regulus. 21, 29, 6.
Macra, flumen, an etiam *Bagrada* dicatur. 30, 25, 4; 39, 32, 2.
Macra Come. 32, 13, 10.
Macri campi. 41, 18, 5; 45, 12, 11.
Macris, insula. 37, 13, 1.
Macte virtute, *virtutis*. 2, 12, 14; 22, 49, 9. *Macti virtute*. 7, 36, 5.
Maculae et *Lacrimae*. 22, 1, 10.
Madyateni. 38, 40, 7.
Madytos. 31, 16, 6; 33, 38, 8; 38, 40, 7.
Maeandri fontes. 38, 13, 5.
Maecenas, non *Moecenas*. 10, 1, 2.
Maecilius. 2, 58, 2; 4, 48, 1.
Maedi, *Medi*, gens Thraciae. 26, 25, 6; 28, 5, 7; 44, 26, 7.
Maedica. 40, 21, 1.
Maedobithyni. 38, 40, 7.
Maelius. Ep. l. 4; 4, 13, 1. an interfectus jussu Quinctii. Ep. l. 4.
Maenius. 30, 18, 14; 39, 44, 7. et *Menenius*. 8, 13, 1; 9, 26, 7.
Maesia silva. 1, 33, 9.
Magaba, mons. 38, 19, 1.
Magalus, regulus. 21, 29, 6.
Magia, gens Campana. 23, 7, 4.
Magis omittitur. 2, 29, 5; 4, 33, 3; 7, 8, 1; 7, 20, 8; 23, 30, 2; 25, 29, 6; 29, 14, 7; 34, 49, 10. omittitur etiam sequente *quam*. 2, 56, 9; 3, 68, 11. additum comparativo. 4, 19, 1; 5, 16, 2; 9, 7, 6; 21, 59, 7; 41, 23, 6. quod comparativo inest, retrahendum ad membrum sequens. 1, 25, 13; 34, 4, 3. cum ablativo. 6, 28, 6. pro potius. 9, 22, 7. *Magis magisque*. 8, 39, 5. *quam*. 2, 47, 6. *velle*. 22, 34, 11. et *Magnis*. 10, 40, 14. et *Majus*. 9, 19, 7; 26, 41, 16. *Magis velle* et *Malle*. 2, 39, 8. et *Minus*. 45, 25, 7.
Magister, de quibus dicatur. 24, 25, 2. de eo, qui gerebat honorem in colonia et municipio, potius quam *magistratus*. 34, 7, 2. equitum adjectus dictatori. 7, 21, 9. erat imperator, sed sub alio imperatore dictatore. 22, 12, 11. erat potestas consularis. 23, 11, 10. *sacrorum*. 39, 18, 9.
Magisterium. 24, 25, 2.
Magistratus, aut officium, aut homo unus, non multi; sed pro collegio, quod ex pluribus constat, adhibendus numerus pluralis. 34, 61, 14; 42, 1, 7. numero singulari de pluribus. 8, 20, 3. *Campanus*, de praetore Campano. 23, 10, 5. et *Magister*. 22, 15, 5. Magistratui cuique petendo quis annus legitimus. 40, 44, 1. *Magistratum*, pro magistro. an Livius dixerit. 24, 25, 2. *inire*, *occipere*. 7, 17, 13. Magistratus coloniarum et municipiorum verius eorum *magistri*. 34, 7, 2. in reliquos anni menses, non in integrum annum, creati. 4, 43, 8. duos eodem tempore gerere, an permissum. 9, 46, 3. *Magistratuum libri*. 39, 52, 4. gerendorum potestas legibus annalibus circumscripta. 25, 2, 6. Magistratibus quorumdam sacrorum cura commissa. 9, 43, 24. *Magistratos* pro *Magistratus* an Livius dixerit. 24, 25, 2.
Magius Cilo quale habuerit praenomen. Epit. l. 115.
Magnesia ad Sipylum, ad Maeandrum. 37, 11, 3; Ep. l. 81. *ab Sipylo*. 37, 44, 4.
Magnetes format casu quarto *Magnetas*. 35, 31, 15.
Magnetarches. 35, 39, 6.
Magnificare. 2, 13, 7.
Magnus natu. 10, 38, 6. et *Maximus*. Epit. l. 81. *Magno na-*

tu. 39, 53, 3. *Magni sermones*, rei augendae comparati. 35, 2, 2. *Magnis* et *Magis.* 10, 40, 14. *Magna ex parte.* 2, 48, 1. *Magnum, parvum initium.* 1, 1, 4. *Magno opere.* 3, 18, 2; 4, 3, 2; 7, 14, 2; 28, 18, 4.

Maharbal. 21, 45, 4; 22, 51, 2.

Majestas consularis. 2, 57, 3. *matronarum.* 34, 2, 8. *patria.* 8, 7, 15. *Majestatem alicujus populi conservare*, quo sensu alius populus in foedere jubeatur. 38, 11, 2.

Major belli adparatus. 2, 50, 1. *frater, natu Major frater.* 3, 13, 2. *solita, solito multitudo.* 27, 47, 1. *vis, auctoritas.* 3, 25, 2. et *Minor.* 45, 25, 7. *Majores* et *Mores.* 9, 34, 25. *Majorum, patrum memoria.* 39, 42, 6. *Majore aetate.* 39, 53, 3. *Majorum rerum initia, cura.* 1, 1, 4. *in Majus extollere.* 28, 31, 4. *Majus* et *Magis.* 9, 19, 7; 26, 41, 16. Majora facta in ostentis et somniis, laetum erat; at minora, triste. 21, 62, 5. *Majorum* et *Malorum.* 2, 23, 3.

Maleficia opponuntur *Benefactis* et *Beneficiis.* 37, 1, 2.

Maliacus finis. 37, 6, 2.

Maligne, parce. 9, 32, 2. *decernere.* 3, 63, 5.

Malitiosa silva. 1, 30, 9.

Malle magis. 22, 34, 11. et *Magis velle.* 22, 34, 11. et *Velle.* 37, 54, 2. *Malunt se bene mori.* 22, 50, 6.

Malleoli. 38, 6, 2.

Malleolus, cognomen gentis Publiciae. Epit. l. 68.

Mallius, Manlius et *Manilius.* 34, 53, 2; Epit. l. 67.

Malloea. 36, 10, 5; 36, 13, 3.

Μᾶλλον additum comparativis. 41, 23, 6.

Maloea. 37, 6, 2.

Malum. 4, 49, 11. *publicum.* 2, 1, 3. *Malorum* et *Majorum.* 2, 23, 3. *Malis victi, domiti.* 36, 9, 12.

Malus in circo cui rei destinatus. 39, 7, 8.

Mamercius, cognomen gentis Aemiliae. 5, 1, 2; 8, 12, 4. cognomen gentis Pinariae. 4, 25, 5.

Mamercus, praenomen gentis Aemiliae. Epit. l. 4; 4, 16, 8. et *Marcus.* 4, 31, 5.

Mamilius Octavius. 2, 15, 7. *Mamilius, Manilius* et *Manlius.* 2, 43, 11; 3, 18, 2; 27, 8, 2; 27, 35, 1; 28, 10, 3; 30, 26, 4. et *Aemilius.* 27, 8, 2. Mamiliorum gens Tusculo oriunda. 3, 18, 2.

Mammula, Corneliae gentis cognomen. 36, 2, 6; 40, 35, 2.

Manare sanguine. 1, 59, 1. *Manat fama.* 3, 24, 4.

Mancus. 8, 31, 4.

Mandare alicui quaestionem. 39, 16, 12.

Mandata scripta. 39, 33, 7.

Mandonii et Indibilis populares Ilergetes et Lacetani. 28, 24, 4. Mandonius et Indibilis fratres. 28, 34, 3.

Mandropolis. 38, 15, 2.

Mandurium. 27, 15, 4.

Manere, pernoctare. 3, 45, 7. subsistere. 43, 21, 9. *in fide, in foedere, in amicitia.* 21, 55, 4; Epit. l. 78. et *Pavere.* 22, 60, 26. *Manet his bellum.* 1, 53, 7.

Manes Dii et *Tellus* junguntur. 10, 28, 13. *legatorum.* 4, 19, 3.

Manicius. 23, 19, 17.

Manifestus. 40, 9, 15.

Manilius, Mamilius, et *Manlius.* 2, 43, 11; 3, 18, 2; 27, 8, 2; 27, 35, 1; 28, 10, 3; 30, 26, 4.

Manilius, Manlius et *Mallius.* 34, 53, 2; Epit. l. 67.

Manipularius. Ep. l. 5.

Manipulatim. 8, 8, 3. struebatur acies, quae olim phalangi similis fuerat. 8, 8, 3.

Manipulus quot militum. 1, 52, 6. Manipuli in militia Romana ab ipsa urbis origine noti. 8, 8, 3. decem ex quolibet militum genere in una legione. 8, 8, 4. triginta igitur in legione. 8, 8, 5.

Manius scribitur *M.*' vel *M*, 2, 19, 1. praenomen Aciliorum. 30, 40, 9. Aemiliorum. 5, 1, 2. Aquilliorum. Epit. l. 69. Juventiorum. 43, 8, 2. Papiriorum. 4, 12, 1. nomen servile. 26, 27, 7. et *Marcus*. 27, 25, 2; 36, 1, 1; 45, 38, 11.

Manliana imperia. 4, 29, 6. *turba*. 6, 16, 8.

Manlius, *Manilius*, et *Mamilius*. 2, 43, 11; 3, 18, 2; 27, 8, 2; 27, 35, 1; 28, 10, 3; 30, 26, 4. *Manlius*, *Manilius* et *Mallius*. 34, 53, 2; Epit. l. 67. Manlius et Lentulus quando Scipioni in Hispania successerint. 28, 38, 1. Manlii pugna cum Gallo depicta in scuto Cimbrico. 7, 10, 5. Manlii unde dicti *Imperiosi*. 4, 29, 6; 7, 4, 3. patricii abdicant cognomen *Marci*. 42, 49, 9. Manliorum gens patricia et plebeja. 33, 42, 1.

Mannus, nomen servile. 26, 27, 7.

Μάντεις, vates. 6, 12, 8.

Manubiae. 36, 36, 2.

Manumissio apud quos peragi potuerit. 41, 9, 11.

Manupretium. 34, 7, 4.

Manus pro potestate. 22, 3, 10; 45, 36, 5. *ferrea* et *Harpago* an differant. 30, 10, 16. *Manus pretium*. 34, 7, 4. *Manum*, *Manus conserere*. 6, 42, 5; 25, 34, 8; 44, 4, 6. *Manu emittere*, *mittere*. 39, 12, 6. *facta* et *Nativa* opponuntur. 2, 5, 4. *Manus suas extendere*. 5, 30, 2. *in Manus venire*, de pugnantibus. 2, 46, 3.

Marcelli cadaver ab Hannibale sepultum. 27, 28, 1.

Marcellinus, Claudiorum cognomen, et unde inditum. 39, 23, 2.

Marcere luxuria. 23, 45, 2.

Marcia gens non usa est praenomine *Publii*. 43, 1, 11. ei familiare fuit praenomen *Cajus*. 6, 1, 6.

Marcius. 1, 32, 1; 2, 33, 5. erat puer, quum reges Roma pellerentur. 2, 34, 10. et *Nautius*. 2, 52, 6.

Marcius, vates illustris. 25, 12, 3. ejus carmina Graece, an Latine scripta. 25, 12, 5.

Marcus, praenomen insuetum Juliis. 5, 1, 2. usitatum in gentis Corneliae familia Maluginensium, rarissimum in familia Scipionum. 41, 14, 5. et *Macer*. 4, 23, 1. et *Mamercus*. 4, 31, 5. et *Manius*. 27, 25, 2; 36, 1, 1; 45, 38, 11. *M.* vel *Marcus*, et *N.* vel *Numerius*. 4, 49, 1. vide *M. praenomen*.

Mare rubrum, oceanus Indicus. 45, 9, 6. *secundum*. 29, 7, 2. *Mare*, pro *Mari*. 22, 20, 3; 28, 6, 2.

Marginatio viarum. 41, 27, 5.

Marinus et *Maritimus*. 23, 15, 1.

Marita domus. 27, 31, 5.

Maritumus. 6, 31, 5; 28, 7, 1. et *Marinus*. 23, 15, 1. *Maritimae* domus ad mare sitae, et hinc tenuiorum. 27, 31, 5.

Marius, praenomen Italicum. 22, 42, 4.

Marius, Marii filius. Ep. l. 86. quo anno aetatis consul factus. Epit. l. 86.

Marius Gratidianus, Marii junioris patruelis. Ep. l. 88.

Maronea. 27, 1, 1; 37, 60, 7. urbs Thraciae. 31, 15, 11.

Marrucini. 8, 29, 4; 9, 45, 18; 26, 11, 11.

Mars belli. 7, 8, 1. *communis belli*. 5, 12, 1; 8, 11, 6; 28, 41, 14. et *Mens*. 22, 10, 10. Martis aedes extra urbem, ad portam Capenam. 10, 23, 12. *ara*. 35, 10, 12. in Campo. 40, 45, 8.

signum via Appia. 22, 1, 12. *Marte verso*. 29, 3, 11.
Marsyas, amnis. 38, 23, 6.
Martius Campus. 3, 27, 3. *populus*, Romani. 38, 17, 18. Martiae Kalendae, seu Matronalia, quo sensu dicantur *Saturnalia matronarum*. 30, 36, 8.
Mas an femina. 27, 37, 5. et *Masculus*. 27, 37, 5.
Masaelibyes. 29, 32, 14.
Masgabas. 45. 13, 12.
Masculus an femina. 27, 3, 5. et *Mas*. 27, 37, 5.
Masinissa. 24, 49, 1; 42, 23, 1. rex Maſſylorum. 24, 48, 2; 29, 29, 10; 29, 32, 14. et Maſſiva, quo gradu sanguinis juncti. 28, 35, 8. Masiniſſae aetas. 24, 49, 1. ſtemma. 29, 31, 1; 45, 13, 12. liberi. Epit. l. 50.
Maso, cognomen Papiriorum. 21, 25, 4; 25, 2, 1.
Massaesyli. 24, 48, 2. eorum rex Syphax. 24, 48, 2. 13; 28, 17, 4; 29, 29, 10; 29, 32, 14.
Massienses. 28, 3, 3.
Maſſilienſium oppida Antipolis et Nicaea. Epit. l. 49.
Massiliola, Terentiorum cognomen. 38, 42, 4; 40, 35, 3.
Massiva. 27, 19, 9. quo gradu sanguinis Masiniſſam adtigerit. 28, 35, 8.
Massyli, *Massylii*. 24, 48, 2. eorum rex Masiniſſa. 24, 48, 2; 29, 29, 10; 29, 32, 10.
Mastanabal. Epit. l. 50.
Mastia. 28, 3, 3.
Masiyias. 29, 18, 14.
Mataris, lancea Gallorum. 7, 24, 3.
Mater familiae. 34, 2, 1.
Mater magna, *Deûm*, vel *Idaea*. 36, 36, 3. excepta a virorum optimo, et mulierum optima. 29, 11, 6.
Materia, pro ligno. 5, 55, 3. *orationi*. 35, 12, 10. *seditioni*. 3, 46, 2.
Materiari, *Materiarius*. 7, 24, 3.
Materina plaga. 9, 41, 15.
Materis, lancea longior. 7, 24, 3.
Matho. 22, 33, 11.
Matienus. 29, 6, 9; 40, 26, 8; 40, 28, 7; 41, 28, 5; Epit. l. 55.
Matilica. 7, 24, 3.
Matrimonium, pro uxore. 10, 23, 6.
Matrona an de virgine Veſtali usurpetur. 29, 14, 12.
Maturare. 39, 45, 5. *Maturat portare*. 39, 45, 5.
Maturus alicui rei. 2, 5, 3. *Matura seditio*. 2, 63, 2. *Maturae virtutis indoles*. 3, 12, 3.
Matuta mater. 5, 19, 6. ejus templum intra portam Carmentalem. 25, 7, 6.
Maurusii. 29, 32, 14.
Maxime. 4, 6, 9; 5, 40, 5; 6, 36, 2; 21, 33, 7; 21, 38, 1. additur superlativis. 41, 23, 6. *omnium*. 36, 19, 4. *omnium tempestivum*. 4, 59, 11; 23, 49, 12.
Maximus, Carviliorum cognomen. 26, 23, 7.
Maximus, *Maxumus*. 3, 17, 5; 4, 2, 2; 37, 8, 1. et *Ingens*. Epit. l. 48. et *Magnus*. Epit. l. 50. et *Proximus*. 22, 22, 7. *Maximo opere*. 4, 3, 2; 28, 18, 4. *usui esse*. 31, 42, 8.
Μῆκος aciei. 22, 45, 6.
Medeon, urbs Illyrici. 44, 23, 3.
Medimnus. 38, 14, 14. per ellipsin *Μέδιμνος* omittitur. 43, 6, 11. et *Modius*. 38, 15, 11.
Mediolanium. 5, 34, 9.
Medion. 36, 11, 10; 44, 23, 3.
Meditari. 40, 15, 12.
Me-Dius-fidius. 2, 31, 9; 5, 6, 1.
Medius, mediocris. 5, 36, 3. jungitur cum genitivo. 28, 6, 2. *Medii hostes*. 3, 29, 8; 38, 41, 13. *Media*, media via. 9, 12, 2. *Medium aedium*. 1, 57, 9; 5, 41, 2. *autumni*. 22, 32, 1. *campi*. 37, 38, 8. *diei*. 37, 29, 2. *dimicationis*. 3, 5, 7. *in Medium accipere*. 21, 46, 9. *conjicere*. 10, 36, 1. *in Medio ponere*. 40, 11, 5. *Media urbis*.

26, 40, 9. *Mediis copulare concordiam*. 4, 43, 11.
Medixtuticus. 23, 35, 13; 24, 19, 2; 26, 6, 13.
Medon. 42, 58, 7.
Meduacus. 10, 2, 6.
Medullinus. 5, 32, 1.
Megalesia quo tempore celebrata. 29, 14, 14. *Megalesia, Megalesiis*, an *Megalensia, Megalensibus*. 34, 54, 3.
Megalopolis. 32, 5, 5.
Megara, Megarae et *Megarorum*, urbs Siciliae et Graeciae. 24, 30, 9; 24, 35, 2; 31, 22, 6.
Megaris, regio Graeciae. 31, 22, 6.
Megellus, cognomen Poſtumiorum. 10, 32, 1; 27, 6, 8.
Megiste, portus. 37, 22, 5.
Meiosis. 4, 13, 13; 30, 45, 5; 33, 6, 6.
Melae. 24, 20, 5.
Melas, fluvius. 36, 22, 8.
Meles. 27, 1, 1.
Meliboea. 36, 13, 6.
Melius erit quiesse. 3, 40, 8; 3, 48, 3. *non Melius illis erit*. 39, 54, 12. *in Melius*. *ad Melius*. 8, 21, 6. *Meliore loco esse*. 3, 68, 3.
Meminisse, cum infinitivo praeteriti. 36, 34, 3. *Meminebant*. 28, 19, 11.
Memor amicitiae responsum. 7, 31, 8. *ira*. 9, 29, 11. *libertatis vox*. 3, 36, 5. *majestatis oratio*. 3, 69, 4. *moris sententia*. 33, 12, 5.
Memorabilis et *Mirabilis*. 5, 14, 6.
Memorari et *Morari*. 22, 22, 5.
Memoria, pro curae et solicitudinis specie. 8, 11, 1. *terret*. 2, 45, 1. *Memoriae temporum illorum proximi scriptores*. 29, 14, 9.
Menda, *Mendis*, vicus Caſſandreae. 31, 45, 14.
Mendis. 37, 41, 1.
Menelajus, mons Laconices. 34, 28, 7.
Menenius. 2, 32, 8. et *Maenius*. 8, 13, 1; 9, 26, 7. Menenii olim plebeji, poſtea patricii. 2, 32, 8; 6, 19, 5; 7, 16, 1.
Menestas. 36, 28, 3; 38, 10, 6.
Menestratus. 36, 28, 3.
Meninx, insula. 22, 31, 2.
Mens sana, *Mentem udimere*. 9, 9, 12. et *Gens*. 40, 13, 4. et *Mars*. 22, 10, 10.
Mensarii et *Argentarii* differunt. 7, 21, 5.
Mensium nomina adjectiva. 4, 37, 3. *Mensum*, pro *Mensium*. 29, 3, 5.
Menstruum. 44, 2, 4.
Mentionem inferre. 4, 1, 2. *Mentiones*. 3, 43, 2.
Mentiri auspicia. 21, 63, 5.
Mercatorum collegium. 2, 27, 5.
Merces, lucrum, emolumentum, quod pro re praeſtita percipitur. 24, 14, 10. *Merces* et *Mercis*, casu recto. 4, 25, 3.
Mercuriales. 2, 27, 5.
Mercurii aedes dedicata Idibus Majis. 2, 27, 5. ejus ſtatuas an Romani ante portas urbium posuerint. 27, 4, 12.
Merenda, Corneliorum cognomen. 34, 42, 4.
Merere, de militibus ſtipendia facientibus. Epit. l. 5; 21, 4, 10. *Mereri poenam*. 6, 26, 2. *Meritae laudes*. 26, 50, 13. *Meritum lucrum*. 23, 11, 3.
Mergere, inutilibus inpensis onerare. 6, 14, 7. *Mergi jussit pullos*. Epit. l. 19. *Mersus aere alieno*. Epit. l. 74. *foenore*. 6, 17, 2.
Meridianus, *Meridionalis*. 29, 35, 14.
Merus. *Meram libertatem haurire*. 39, 26, 7.
Merx. 30, 38, 5.
Messala, an *Messalla*. 27, 5, 1.
Messana. 28, 28, 6.
Messene. 36, 31, 6. 7.
Meta. 39, 50, 3; 41, 27, 6.

Metalla, metallifodinae. 42, 12, 9.
Μεταλλεία, cuniculus. 4, 22, 4.
Metapontini quo anno defecerint ad Poenos. 25, 15, 6.
Metari et *Metiri*, ut differant. 38, 17, 16. *castra*. 8, 38, 7.
Metellus Macedonicus et Numidicus egerunt de ducendis uxoribus. Epit. l. 49. Metellus Scipio quod praenomen habuerit. Epit. l. 114. Metelli Q. et M. vixerunt tempore belli Punici secundi. 30, 27, 2.
Metilius. 22, 25, 3.
Metiri et *Metari*, ut differant. 38, 17, 16.
Metius, vel *Mettus*, praenomen. 4, 28, 3. *Mettus*, vel *Metus*, praenomen; *Mettius*, vel *Metius*, nomen gentile. 1, 23, 4; 8, 7, 2.
Μέτωπον aciei. 22, 45, 6.
Metropolis. 32, 15, 3; 37, 54, 19.
Metuere, non audere. 32, 31, 5. *ab aliquo*. 23, 36, 1.
Metus claudit portas. 4, 33, 11. *idem*. 32, 14, 2. et *Motus*. 3, 69, 2. *Metu, vi, voluntate*. 30, 9, 2.
Meum consulis dictum. 7, 40, 9.
Mezetulus. 29, 29, 8.
mi et *nu* literae commutantur. 2, 21, 1. et *un*. 2, 49, 11.
Micare et *Dimicare*. 6, 41, 2. *Micant gladii*. 2, 30, 13; 4, 37, 10; 6, 12, 9.
Micio. 43, 7, 5.
Micipsa an filiorum Masinissae maximus. 42, 23, 1.
Mictio. 35, 38, 1; 43, 7, 5.
Micythio. 35, 38, 1.
Mihi et *Tibi* abundant. Praef. §. 9; 24, 38, 7.
Mile et *Milia*. 4, 2, 8.
Miles, pro milites. 7, 35, 2; 28, 2, 12; 34, 11, 2. collective cum verbo plurali. 3, 42, 5. pro pedite. 22, 37, 7; 26, 19, 10; 28, 1, 5. *Milites*, *legiones Cannenses*, *Caudinae*. 9, 12, 9. *veteres*. 29, 30, 9. *veteres, voluntarii*. 31, 8, 6. an Romae conscripti, nullo existente bello. 3, 71, 6. Romani unde acceperint arma. 42, 52, 11. tempore pacis magna opera exstruebant. 39, 2, 6. prandebant stantes. 24, 16, 13. cur fieri non potuerint minores septemdecim annis. 25, 5, 8. si tamen nomina dedissent, stipendia iis non procedebant. 25, 5, 5. in discrimine publico lecti, qui non erant aetatis militaris. 26, 25, 11. Militum lascivia sollemnis in triumpho. 4, 53, 13. Militibus an negotiatio permissa. 33, 29, 4. et *Millibus*. 23, 41, 10.
Militantes, milites. 5, 3, 4.
Militari more animadvertere. 5, 19, 4. *Militaria carmina, joci*. 10, 30, 9.
Militia, pro militibus. 4, 26, 3. *honoratior*, *nobilior*. 24, 21, 3. *Militia domique*. 1, 34, 12. *gesta res*. 3, 64, 7.
Mille, plures, magno numero. 35, 42, 8. *equitum*. 21, 61, 2. *jugerum*. 7, 16, 9. *passuum*. 4, 27, 3; 5, 26, 5. *passuum erant*. 23, 44, 7. *talentûm dandum*. 38, 8, 10. *plus Mille hominum capti, captum*. 24, 41, 10. *Millia*, pro singula millia. 29, 15, 9; 30, 17, 14. *duo abest*. 6, 32, 9; 9, 45, 9. *quindecim pedites*. 35, 20, 5; 42, 27, 5. *egressi*. 26, 39, 20; 42, 51, 3. *Millia* si repetendum, semel omittitur. 31, 34, 7; 36, 14, 1; Epit. l. 55. id tamen non est perpetuum. 37, 39, 9. Millenario numero si adjungitur minor, nomen ei junctum non effertur casu, quem exigit vox *Millia*, sed numerus minor. 34, 26, 10; Ep. lib. 56. *Millia* per notas scriptum, caussa fuit, cur postea casu, qui non convenit, redditum sit. 42, 12, 9. cur saepe exciderit. 34, 10, 4. omiserunt librarii, quia ejus notam non intellexerunt. 39, 42, 3. Millenarii numeri nota M. et *I*>,

vel *Inde*, altera alteram intercipiunt. 30, 27, 9. *Millia* et *Milliaria*. Epit. l. 130. et *Multa*. 32, 30, 12. *Millibus* et *Militibus*. 23, 41, 10. Millenarii numeri nota ∞ et *Ac*. 3, 5, 13. et *C*. 21, 25, 10; 33, 43, 9. et CO vel CC. 35, 35, 4. et denarii numeri nota X. 3, 15, 5; 27, 38, 12; 27, 49, 7; 33, 14, 5. et CX. 3, 5, 13. et quinquenarii numeri nota IↃ. 23, 40, 12. ∞ IↃ et *CON*. 28, 3, 15. Millenarii numeri nota M. et *Iñ*, vel *Inde*. 21, 17, 8. MV^cla^, sive *Mille quingenta*, et *Multa*. 23, 13, 7.

Millies, saepius. 4, 32, 2.

Milliaria, et *Millia*. Epit. lib. 130.

Milonius, an *Milionius*. 8, 11, 4; 10, 3, 5.

Milyas. 38, 39, 16.

Μίμησις adversariorum verba durius referentium. 6, 40, 11.

min et *iun* literae commutantur. 32, 26, 17.

Mina Attica major aliorum minis. 38, 38, 13.

Minae murorum. 8, 20, 7. et *Irae*. 3, 14, 3. et *Ruinae*. 38, 43, 5.

Minari et *Minitari*. 2, 43, 2; 28, 19, 16.

Minerva praeses arcis Athenarum. 31, 30, 9; 45, 28, 1. *Alcidemos*, vel *Alcis*. 42, 51, 2. *Itonia*. 36, 20, 3.

Minervae promontorium. 40, 18, 8.

Minervium. 45, 16, 5.

Minii, gens Campana. 24, 19, 2.

Minime densus, *multus*. 22, 17, 4. et *Non*. Epit. l. 49.

Minimus natu Patrum. 4, 48, 5. et *Minor*. 1, 53, 5. et *Nimius*. 34, 15, 6; 36, 9, 7. *Minimum periculi*. 27, 15, 14.

Minio. 35, 15, 8; 37, 41, 1.

Minister cubiculi, *libidinis*. 3, 57, 3.

Ministerium, opera quam magistratus edit reipublicae. 8, 40, 3. et *Artificium* differunt. 39, 6, 9.

Minitari, *Minitabundus*. 2, 12, 12. et *Minari*. 2, 43, 2; 28, 19, 16.

Minius Cerrinius. 39, 13, 9.

Minor aetate, *Minore aetate*. 39, 53, 3. *praesens cura*. 6, 27, 10. et *Major*. 45, 26, 7. et *Minimus*. 1, 53, 5. et IIII^or^, sive *Quatuor*. 4, 42, 9. *Minores magistratus*. 32, 26, 17. et *Juniores*. 2, 28, 6; 6, 27, 10; 6, 34, 6; 32, 26, 17. *Minus decem tribunos*, pauciores, quam decem. 3, 64, 10; 10, 37, 3; 22, 23, 6. *quam mille hominum captum*. 24, 41, 10. et *Magis*. 45, 25, 7. et *Nimis*. 36, 9, 7. Minora facta in ostentis et somnia triste, at majora laetum. 21, 62, 5.

minu et *numi* literae commutantur. 27, 2, 4.

Minucius. 2, 34, 1. consularis, qui Fabio dictatori magister equitum fuit, proelio Cannensi interfectus est. 22, 49, 16. et *Inimicus*. 4, 16, 5. et *Mucius*. 23, 24, 4; 23, 30, 18. et *Numicius*. 2, 21, 1; 2, 63, 1; 4, 13, 6; 22, 8, 6. Minuciorum praenomen fuit *Tiberius*. 9, 44, 2.

Minuit et *Muniit*. Epit. l. 20. *Minutus vulnere*, *proelio*. 21, 52, 2. *Minuendus* et *Muniendus*. 6, 27, 8.

Mirabilis et *Memorabilis*. 5, 14, 6. et *Miserabilis*. 5, 45, 6. *Mirabile visu*, *dictu*. 9, 29, 10.

Mirabundus requirit unde, *Mirabundus unde*. 2, 37, 12.

Mirari et *Admirari* num differant. 26, 22, 14. et *Imitari*. 25, 40, 2. *Miror*, *quod*. 2, 54, 8; 34, 57, 10; 38, 10, 1.

Mirum quantum fidei, *quantum fides*, *quanta fides*. 1, 16, 8.

Misagenes. 42, 29, 8; 45, 14, 8.

Miscere, turbare. 35, 12, 3. *ali-*

cui et aliquo differunt. 8, 36, 5. *alicui*. 5, 37, 7. *aliquid aliqua re*. 30, 34, 8. *consilium precesque*. 2, 9, 1. *tumultum in concione*. 8, 32, 11. et *Immiscere*. 4, 5, 5. *Mixtus ex colluvione*. 30, 35, 7. *Mixtum genus hominum*. 43, 9, 7.

Miser et *Miseria*, de reo. 40, 14, 3. *Miseri*, in carcerem conjecti, capitis damnati. 39, 43, 3.

Miserabilis et *Mirabilis*. 5, 45, 6.

Miserari alicujus. 3, 58, 5; 33, 48, 2.

Miseritus. 5, 45, 4; 27, 33, 11.

Missile saxum. 5, 47, 5. *telum*. 6, 13, 2.

Missiones militum variae. 43, 14, 8.

Missitare. 9, 45, 5.

Mithridates Antiochi, an sororis ejus filius fuerit. 33, 19, 8.

Mittere, mittere legatos. 7, 31, 3; 37, 26, 9. mittere nuncios, nunciatum, literas hoc nuncio. 8, 23, 1; 9, 15, 3; 34, 29, 9; 36, 13, 7. *ad, in bellum*. Epit. l. 2. *ad castra oppugnanda*. 4, 27, 10. *ambages*. 6, 16, 1. *e manu*. 32, 9, 10. *ex animo*. 30, 3, 4. *in praesidium*. Epit. l. 12. *in suffragium, in consilium*. 10, 40, 2. *legatos cum mandatis*. 24, 28, 9. *praetorium, principia*. 21, 54, 3. *sub jugo*. 3, 28, 11. *tela, hastas*. 6, 8, 3; 10, 29, 8; 28, 33, 5. *vocem*. 3, 50, 4; 8, 33, 10. et *Dimittere*. 30, 3, 4; 38, 60, 6. et *Inmittere*. 9, 4. 10. et *Mutare*. 7, 39, 10. *Mitto teneri Lilybaeum*. 21, 49, 7. *Mittunt legatos, ut colligeret*, vel *qui monerent, ut colligeret*, 25, 22, 2. *Missus de coelo*. 10, 8, 10. *stipendio*. 43, 15, 7. et *Jussus*. 3, 4, 11; 9, 43. 2. *Missa vox coelo, de coelo*. 5, 51, 7. *vox ex monte*. 1, 31, 4.

Mitylenae. Epit. l. 89.

Mnasilochus. 37, 45, 17; 38, 38, 18.

Mnasimachus. 37, 45, 17; 38, 38, 18.

Mnesilochus. 36, 12, 4.

Moagetes. 38, 14, 3.

Mobilis et *Nobilis*. 10, 20, 8. *Mobilior ad aliquid*. 6, 6, 1.

Moderari honoribus. 38, 57, 1. *irae, iram*. 4, 7, 6. *Moderantius, Moderatius*. 5, 48, 3.

Modice, temperate, modeste. 24, 4, 1. *spernere libertatem*. 24, 25, 8. *uti libertate*. 34, 49, 8.

Modius, interdum omittitur, at *sal, frumentum* ponuntur pro modio salis, frumenti. 29, 37, 3; 43, 6, 11. et *Medimnus*. 38, 15, 11. *Modiûm*, modiorum. 26, 47, 8.

Modo, ante viginti quinque annos. 22, 14, 13. de tempore praesenti. 38, 54, 4. ubi bis ponenda erat, semel ponitur. 38, 56, 6. pro tantummodo. 3, 53, 5; 6, 14, 2; 9, 8, 13; 34, 40, 5.

Modus agri amplus. Epit. l. 58. *hominis privati*. 4, 13, 3. *Modum irae facere*. 4, 50, 4. *in Modum patrium*. 38, 17, 4. *Modo itineris*. 27, 48, 3. *pisciium lascivire*. 27, 4, 13. *ruinae*. 21, 33, 7. et *Domo*. 39, 13, 3. et *More*. 27, 4, 13. et *Non*. 4, 56, 6; 5, 27, 10; 9, 11, 11. Modi diversi verborum junguntur. 4, 60, 2; 30, 44, 10; 41, 24, 5.

Moenia et *Montes*. 22, 23, 9.

Moenicaptus, reguli Gallorum nomen. 24, 42, 7. 8.

Molae. 28, 45, 17.

Moles minor, minor labor, difficultas. 25, 11, 18. *saxorum objacens*. 9, 2, 9. *Mole majore pugnare*. 8, 13, 6.

Molimentum. 35, 14, 7.

Moliri anchoras. 28, 17, 15. *bellum*. 2, 6, 1. *fidem*, labefactare. 6, 11, 8. *fores*. 24, 46, 5. *montes sede sua*. 9, 3, 3; 21, 37, 2. *naves ab terra*. 28, 7, 7. *onera objecta*. 25, 36, 10.

Mollidus. 34, 47, 5.
Mollis. *Molle corpus*, non patiens laboris. 34, 47, 5.
Mollitia, Mollities. 7, 32, 7.
Mollius accipere, interpretari. 8, 21, 6. *consulere.* 3, 59, 5.
Molossis. 8, 24, 3; 45, 26, 4.
Momentaneus. 2, 7, 10.
Momentum ad consultationem. 24, 28, 5. *ad favorem minimum est pater.* 21, 4, 2. *ad vincendum.* 21, 44, 9. *facere, habere.* 4, 12, 9; 35, 39, 3. magnae rei facit res levis. 25, 18, 3. et *Monumentum.* 5, 52, 1. et *Munimentum.* 4, 27, 4. et *Nomentum.* 4, 22, 2. *Momento*, celerrime. Praef. §. 10. *Momenta maximarum rerum.* 3, 27, 7.
Monere. 22, 60, 10. per ellipsin omittitur. 27, 43, 8. de Diis dicitur. 7, 6, 2. et *Obtestari* junguntur. 10, 19, 5. et *Movere.* 35, 35, 5. *Monet res.* 35, 35, 5. *Monitus* et *Motus.* 26, 19, 4.
Moneres, naves. 36, 43, 8; 38, 38, 8.
Monetae aedes quando dedicata. 7, 28, 6.
Monitus, de Diis dicitur. 7, 6, 2.
Monodes, cognomen filii Prusiae. Epit. l. 50.
Monopodia. 39, 6, 7.
Mons, simpliciter pro monte Albano. 21, 63, 8; 25, 12, 2. *Montes* et *Moenia.* 22, 23, 9.
Monstrosus, Monstruosus. 39, 1, 5.
Montosus, Montuosus. 39, 1, 5.
Monumentum miraculo. 3, 46, 4. et *Momentum.* 5, 52, 1. et *Munimentum.* 4, 10, 6.
Mopsium. 42, 61, 11.
Moram certaminis, certamini facere. 3, 2, 10. *deditionis, deditioni facere.*
Morari aliquem. 1, 53, 10. *commoda.* 6, 39, 8. et *Memorari.* 22, 22, 5. et *Remorari.* 37, 45, 18. *nihil Moror.* 8, 35, 8.
Morator. 2, 44, 6; 21, 47, 3.
Moratus bene, male. 26, 22, 14.
Morbus ad corpus, *Aegritudo* ad animum. 2, 52, 6. *Morbo, Morbis fessi.* 37, 33, 3.
Mors, pro morte civili. 1, 44, 1. *honesta.* 3, 50, 8. et *Sors.* 9, 19, 11. *Mortes.* Ep. l. 31.
Mortuus, mortuo similis. 2, 23, 3.
Morzes, rex Paphlagoniae. 38, 26, 4.
Mos quid sit. 8, 11, 1. pro lege. 32, 25, 2. pro moribus. 30, 33, 8. *Macedonum, Macedoniae.* 40, 9, 8. *majorum.* 26, 3, 8. et *Mox.* 4, 8, 5. *More latrocinii.* 29, 6, 2. et *Modo.* 27, 4, 13. *Mores* et *Majores.* 9, 34, 25.
Motus aperiunt occasionem. 9, 27, 2. et *Metus.* 3, 69, 2.
Movere, sine casu. 10, 4, 9. pro movere castra. 38, 41, 2. pro percellere. 6, 8, 5. *castra.* 4, 46, 9. *castris, e castris.* 1, 14, 9; 25, 9, 7. *certamina.* 6, 18, 10. *gradu.* 6, 32, 8. *hostem.* 7, 33, 16. *initium belli.* Epit. l. 72. *mentionem, actionem.* 5, 24, 7. *senatu.* 39, 42, 6. *verecundia, amore.* 6, 36, 2. et *Monere.* 35, 35, 5. et *Novare.* 23, 30, 12. *Morunt.* 37, 23, 6. *Motus ira.* 2, 42, 10. et *Monitus.* 26, 19, 4. et *Notus.* 2, 58, 7; 5, 6, 8. *Mota ancilia* inter prodigia. Epit. l. 68. *sponte hasta* inter prodigia. 24, 10, 10.
Mox et *Mos.* 4, 8, 5.
Mucius et *Minucius.* 23, 24, 4; 23, 30, 28. Mucius Scaevola ubi occisus. Ep. l. 86.
Mugilla, oppidi nomen. 2, 39, 3.
Mugillanus. 4, 7, 10.
Mulcare. 8, 24, 15; 28, 30, 12; 29, 9, 6. et *Multare.* 8, 24, 15. *Mulcatus.* 3, 11, 8; 26, 12, 19.
Mulcere aliquem. 25, 37, 10.
Muliebris habitus, vestitus. Ep. l. 103.
Muliere, cum qua non erat connubium, et cive Romano natus erat liber. 43, 3, 2.

Mulierum animus parvis rebus mobilis. 34, 7, 7. *libertas*. 34, 7, 12. *servitus*. 34, 7, 12.
Mulis albis vehi tyrannorum erat. 24, 5, 3.
Mulsum in triumpho imperatores donabant militibus. 38, 55, 2.
Multa, poena pecuniaria. 2, 52, 5. maxima triginta boum et duorum ovium. 3, 31, 6. *Multam dicere*, *certare*. 25, 3, 13. ex Multa constructae aedes sacrae. 10, 33, 9. Multae lege aestimatae. 4, 30, 3.
Multare dicitur accusator reum. 7, 16, 9. *bona*. 10, 23, 12. et *Mulcare*. 8, 24, 15. *Multatus agro*. 3, 67, 5. *agri parte*. 10, 1, 3. et *Mutatus*. 9, 28, 1.
Multifariam. 21, 8, 4; 33, 18, 7.
Multimodus. 21, 8, 4.
Multiplicati ordines in arto. 2, 50, 8.
Multitudo, collective cum plurali. 3, 50, 10; 6, 19, 7; 21, 53, 10; 22, 10, 8; 39, 50, 5.
Multoties. Epit. l. 57.
Multus, nimius. 4, 13, 3. *in aliqua re esse*. 25, 18, 2. et *Inultus*. 3, 38, 3. et *Vultus*. 6, 13, 2. *Multi* et *Aliquot*. Ep. l. 106. et *Plures*. Epit. lib. 80. *Multa nox*, *dies*. 5, 26, 6. *pars*. 31, 1, 7.
Multum, *Multo infra*. 5, 37, 7. *diei*. 27, 2, 9. *se abstinere*. 3, 11, 5. insertum a librariis in Epitomis Livianis. Epit. l. 60. *Multo* jungitur cum comparativo, et superlativo. 1, 48, 3; 9, 6, 11. *magis*. 2, 23, 11. *major*. 4, 50, 1. et *Tanto*. 29, 17, 8. *Multa* et *M. Vcta*, seu *Mille quingenta*. 23, 13, 7. et *Millia*. 32, 30, 12.
Mulvius pons. 27, 51, 2.
Mummius censor quis fuerit. 40, 51, 4.
Munda, urbs. 40, 47, 2.
Mundiciarum nomine quid contineatur. 34, 7, 9.
Mundus muliebris. 32, 40, 11; 34, 7, 9.
Munia belli. 36, 31, 12. et *Munera*. 36, 31, 12.
Municipes erant cives Romani. 26, 15, 3.
Municipia an sacra sua retinuerint. 8, 14, 2. et Coloniae cur eaedem civitates. 8, 14, 8; 26, 8, 10. melioris conditionis, quam coloniae. 40, 19, 3. cum suffragio an leges amiserint, sine suffragio an leges servarint. 9, 43, 23. in Municipiis unus summum magistratum gessit. 42, 1, 7.
Munifices. 25, 7, 4.
Munificus. 4, 60, 1.
Munimentum, *Munimen libertati*. 3, 37, 5; 3, 46, 2. et *vis*. 10, 9, 8. et *Momentum*. 4, 27, 4. et *Munitio*. 9, 37, 7.
Munire iter, *viam*, *rupem*. 21, 37, 2. *Muniit* et *Minuit*. Ep. l. 20. *Munitus locus*, nempe natura. 2, 31, 6; 5, 39, 10. *Muniendus* et *Minuendus*. 6, 27, 8.
Munitio et *Munimentum*. 9, 37, 7.
Munitores. 5, 19, 11.
Munitorius et *Numitorius*. 3, 45, 4; 3, 48, 7.
Munus, pro onere. 25, 7, 4. *gladiatorium*, *gladiatorum*. 31, 50, 4. *in multitudinem*. 4, 59, 11. *Muneri* et *Numeri*. 2, 41, 2; 6, 6, 16. *Munera belli*. 36, 31, 12. *corporis*. 5, 8, 2. *dare* saepius, quam *Munus*. 5, 28, 5. legatis data. 42, 24, 10. quanta plerumque essent. 42, 19, 6. quinûm millium aeris. 31, 9, 5. et *Munia*. 36, 31, 12.
Murcia. 1, 33, 5.
Murena, non *Muraena*, scribendum. Epit. l. 86.
Murgantia. 10, 17, 3; 24, 36, 10; 26, 21, 14. 17.
Muro, an vallo Romulus Romam munierit. 1, 7, 2.
Mussare. 7, 25, 1; 33, 31, 1.

Mussitare. 1, 50, 3.
Mustius. 26, 9. 6.
Mutare, ὑσετέρως, vel passiva significatione. 2, 52, 8; 3, 10, 6. *fortunam alicujus secum*. 42, 5, 3. *rem re*. 5, 30, 3. et *Mittere*. 7, 39, 10. et *Mutuare*. 5, 30, 3. et *Nutare*. 10, 19, 16. *Mutari finibus*. 5, 46, 11. *Mutatus* et *Multatus*. 9, 23, 1.
Mutatio orationis ab uno ad alium, non addito indicio, unde id colligitur, Livio familiaris. 1, 50, 9. constructionis: *misit, qui intenderent, ante omnia teneri*. 21, 49, 7. *subeundo muros et comminanda oppugnatione*: 31, 26, 6. Mutationum in republica caussa, quod potentiores ceteroquin salvi esse nequeunt. 36, 6, 2.
Mutilum, castrum. 31, 2, 7; 33, 37, 2.
Mutilus, cognomen Papiorum. 8, 39, 12.
Mutines. 26, 40, 3.
Mutisca, quae postea Trebia. 2, 39, 4.
Mutitare. 23, 4, 2.
Mutuare, *Mutuari*. 30, 12, 19. et *Mutare*. 5, 30, 3.
Mutuus. *Mutua sumpta pecunia*, non *Mutuo*. 32, 2, 2.
Mycenica. 32, 39, 6.
Mydionii. 44, 23, 3.
Mylas, fluvius; *Mylae*, urbs. 24, 31, 14.
Mylasa, *Mylasensis*, *Mylasenus*. 38, 39, 8; 45, 25, 13.
Myndius. 33, 20, 12.
Myonnesus. Epit. l. 37; 37, 13, 1.
Mysi. 37, 40, 8.
Mysia duplex. 37, 56, 2.
Mysteria majora quando celebrabantur. 31, 47, 2.
Myrtilus, Minuciorum cognomen. 38, 42, 7.

N.

N litera, quae linea suprascripta indicatur, saepe omittitur. 1, 56, 11. 12. olim multis nominibus addebatur, in quibus postea omissa est; ut, *Aliquotiens*, *Deciens*, *Sexagensimus*, *Thensaurus* etc. 5, 54, 5; 29, 19, 7; 44, 45, 10; 45, 4, 1. et H. 32, 20, 7. et R. 8, 21, 5. *n* et *d*. 26, 41, 9. et *ir*. 7, 26, 1. et *p*. 5, 6, 3. et *ri*. 1, 9, 3; 1, 38, 4; 3, 30, 3. et *rr*. 4, 10, 9. et *rt*. 7, 19, 6. et *ti*. 6, 36, 3. et *u*. 5, 13, 7; 6, 39, 6; 39, 15, 11; 39, 20, 4.
N. sive *Num*. praenomen, id est *Numerius*, et *Cn*. sive *Cnaeus*. 4, 57, 12.
Nabis. 34, 52, 9.
Nae. 26, 6, 15; 26, 31, 10; 30, 14, 7.
Naevius, nomen gentis, in qua frequens praenomen *Quintus*. 26, 4, 10.
Nam inservit transitioni et connectendae orationi. 5, 51, 6; 29, 8, 9. a librariis additum connectendae orationi. 10, 17, 10. et *Jam*. 5, 51, 6; 9, 17, 5. et *Namque*. 7, 28, 7. et *Non*. 8, 27, 2.
Namque et *Nam*. 7, 28, 7.
Nancisci. *Nanctus*. 24, 31, 14; 25, 30, 2. *Nactus* et *Natus*. Ep. l. 15.
Naraggara, urbs Africae. 30, 29, 9.
Narnia, antea Nequinum dicta. 6, 5, 8.
Narniensis tribus. 29, 37, 10.
Nassos, *Nasos*, pars Syracusarum. 25, 24, 8. urbs Acarnaniae. 26, 24, 15.
Nativa et *Manufacta* opponuntur. 2, 5, 4.
Natu major frater, vel *Major frater*. 3, 13, 2. *major sexaginta annis*. 45, 32, 3.
Natura. 5, 27, 6. *Naturae fortunaeque bonis instructus*. 3, 12, 6.
Naturalis pater opponitur *Adoptivo*. Epit. l. 51.
Natus ad aliquid. 4, 13, 11. *alicui*, *in aliquid*. 9, 9, 11; 10,

22, 6; 22, 4, 1. *filia Numitoris*. Epit. l. 1. *inter sacra*. 4, 15, 3. *summo loco*. 7, 4, 5. *Natus* et *Datus*. 26, 41, 9. et *Naetus*. Epit. l. 15. et *Notus*. 7, 18, 7; 22, 4, 2. et *Ortus*. 39, 53, 3.

Navales, an simpliciter pro sociis navalibus. 34, 29, 5; 37, 24, 1.

Navalia ubi Romae fuerint. 3, 26, 8. *arma*. 45, 22, 5. *castra*. 29, 35, 13.

Navare operam. 2, 43, 9; 9, 16, 6. et *Dare*. 7, 16, 4. et *Novare*. 2, 43, 9; 10, 44, 4.

Navis constrata, tecta. 36, 42, 7. *longa*, *rostrata*, et *quinqueremis* eadem. 29, 26, 3; 30, 37, 3. Persei ingentis magnitudinis. 45, 35, 3; 45, 42, 12. format casu quarto et sexto *Navem* ac *Nave*. 25, 30, 7. *Naves regiae*, quarum mole et magnificentia reges opes ostentant. 33, 30, 5. Navium onerariarum major numerus esse solet, quam bellicarum. 25, 27, 4.

Naviter pugnare. 10, 39, 6.

Naustathmos, *Naustathmon*. 37, 31, 10.

Nautici. 30, 25, 11.

Nautius et *Marcius*. 2, 52, 6. Nautiae genti familiare praenomen *Spurius*. 10, 44, 3.

Navus. 3, 41, 8. et *Vanus*. 5, 49, 7; 7, 14, 10.

Ne, pro *Nae*. 26, 31, 10. pro nedum. 3, 52, 9. pro ne quidem. 8, 4, 10; 33, 49, 3; 44, 36, 8. repetitum. 3, 17, 12; 4, 2, 5; 4, 4, 11. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4; 34, 3, 9. haustum a syllaba finali vocis praecedentis. 39, 14, 4. particula interrogandi semel posita. 1, 46, 4. *Ne aequaveritis* concedentis, pro ut concedam non aequandum esse. 31, 7, 8. *cui*, *cujus*. 2, 37, 7; 23, 41, 4. *esto*. 38, 38, 10. *nihil actum censeatis*. 9, 1, 3. *plus*, *minus*, *amplius*, *minores*, supra. 38, 24, 5; Ep. l. 49. *qua*. 4, 56, 12; 9, 36, 5; 23, 35, 7. *qui*. 3, 10, 7. *quid nimis*. 8, 7, 6. *quid respublica detrimenti*. Ep. l. 109. *quidem*. 1, 10, 3; 2, 16, 9; 4, 3, 10; 8, 7, 19; 29, 12, 10; 38, 25, 15. *quidem*, *nec*. 40, 25, 6. *quidem*, *non modo*, pro non modo non. 25, 15, 2. et *Nec*. 2, 45, 16; 3, 47, 7; 4, 57, 11. et *Neque*. 3, 30, 7. et *Neu*. 2, 15, 2. et *Non*. 38, 38, 10. et *Nunc*. 6, 37, 6. et *Ve*. 5, 28, 5. et *Ut*. 33, 12, 6. *Ne sciat* et *Nesciat*. 2, 45, 12; 10, 37, 11.

Neapolis, pars Syracusarum. 25, 25, 5. Neapolis potius format *Neapolim*, quam *Neapolin*. 40, 41, 3. Neapoli degere exsulibus licebat. 29, 21, 1.

Nebula tegit, an etiam *detegit*, *juga*. 33, 7, 9.

Nebulo. 38, 56, 6.

Nec, non. 3, 22, 7; 38, 21, 6. ne quidem. 31, 22, 7. post negationem ponitur pro particula vel conjungente, vel disjungente. 27, 41, 4. dissolvendum in *et non*. 4, 29, 6; 32, 10, 6. et *Neque* se invicem excipiunt. 9, 9, 14. *Nec ita multo post*. 31, 39, 3. *Nec quidquam aliud*, *quam*. 31, 24, 3. *Nec* et *Haec*. 32, 20, 7. et *Ne*. 2, 45, 16; 3, 47, 7; 4, 57, 11. et *Neu*. 34, 35, 9. et *Non*. 5, 54, 2. *Nec laetus* et *Neglectus*. 29, 12, 1.

Nec quidquam et *Nequidquam*. 5, 43, 1; 9, 18, 5.

Necessitas ultima, *extrema*. 2, 43, 3. et *Necessitudo*. 8, 3, 3. *Necessitates*. 4, 57, 4; 28, 22, 2.

Necessitudo, necessitas. 2, 43, 3. et *Hospitium* junguntur. 8, 3, 8. et *Necessitas*. 8, 3, 3.

Necessum. 34, 5, 2; 39, 5, 9.

Necopinatus. 2, 22, 2; 4, 27, 8; 25, 37, 13.

Nectere alicui dolum. 27, 28, 4.

Necubi. 25, 33, 9; 38, 49, 7.

Nedum. 6, 7, 2. omittitur. 3,

45, 6. semper negat, pro multo minus, tantum abest ut. 10, 32, 4. pro non tantum. 45, 29, 2.
Nefandus et *Nefarius*. 6, 17, 7.
Nefarius et *Nefandus*. 6, 17, 7.
Nefastus victoria, et *victoriae*. 6, 28, 8.
Negatio duplex. 3, 11, 6; 3, 26, 5; 4, 7, 5; 4, 58, 5; 32, 21, 26; 34, 1, 5; 43, 13, 1. abundat. 21, 22, 1. praemissa revocatur ad sequentia, et tacita vi copulationi includitur. 24, 40, 8. separanda a voce, cui inest. 43, 36, 6. Ita *nullus* dissolvendum in *non ullus*. 5, 8, 4. *cedere* in *non par esse*, *prohibere* in *non permittere*. 10, 32, 4. *nec* in *et non*. 4, 29, 6; 32, 10, 6. *negare* in *dicere non*. 22, 53, 7; 28, 27, 6. *nemo* in *non quisquam*. 5, 3, 4. Negationem ex conjectura addere vel adimere periculosum, interdum tamen necessarium est. 21, 10, 1. per Negationem concepta locutio, *Non tutissimum*, pro periculosissimum. 28, 25, 13.
Neglegentia, neglectus, despicientia. 22, 9, 7.
Neglegere, negligere, 2, 11, 4. *Neclegere*. 2, 48, 7. *Neclegens*, negligens. 2, 11, 4.
Negotiatio an militibus Romae permissa. 33, 29, 4.
Nemea, amnis. 33, 15, 1.
Nemo dissolvendum in *non quisquam*. 5, 3, 4. *crederent*. 5, 39, 4. *omnium*. 10, 26, 3. *promptior, non manu, non lingua*. 3, 11, 6. *quisquam*. 9, 14, 14. *Romanus*. 3, 60, 3; 5, 21, 7. *unus*. 3, 12, 4.
Nemus Albanum. 5, 15, 2. *Nemora et valles*. 21, 33, 6. voce repercussa resonant. 21, 33, 6.
Neo, *Neon*. 44, 43, 6. Thebanus erat, Perseo familiaris. 45, 31, 15.
Nepesini. 6, 10, 5.
Nepet, *Nepete*. 6, 9, 3; 27, 9, 7.
Nephelis, promontorium Ciliciae. 33, 20, 2.
Nepheris, urbs Africae prope Carthaginem. Epit. l. 51.
Nepos ex fratre, fratris filius. Epit. l. 116 praeteritus in testamento avi. 1, 34, 3.
Neptuniae aquae. 39, 44, 6.
Nequaquam et *Nequidquam*. 2, 58, 8; 6, 14, 4.
Neque, non. 40, 56, 3. qui non. 28, 12, 13. sine antapodosi. 6, 40, 4. praecedente negatione ponitur pro particula vel conjungente, vel disjungente. 27, 41, 4. dissolvendum in *et non*. 6, 1, 12; 8, 12, 5. et *Nec* se invicem excipiunt. 9, 9, 14.
Nequidquam, frustra. 5, 43, 1; 42, 64, 4. et *Nec quidquam*. 5, 43, 1; 9, 18, 5. et *Nequaquam*. 2, 58, 8; 6, 14, 4. et *Nequiquam*. 40, 47, 9.
Nequinum. 26, 9, 3.
Nequit et *Nequiit*. 39, 32, 12. *Nequiit*. 5, 10, 10. *Nequiere*. 29, 34, 12. *Nequissent*. 21, 56, 2.
Nereis, Pyrrhi regis filia, mater Hieronymi, nepotis Hieronis. 24, 6, 8.
Nerulum, urbs. 9, 20, 9.
Nervus alicujus rei, ejus robur. 7, 39, 6.
Nesattium. 41, 11, 1.
Nescire, non posse. 9, 3, 12. *Nescio an*, *Haud scio an*, adsciscunt subjunctivum. 23, 16, 15. dubitanter adfirmant, pro fortasse. 37, 54, 16. *Nesciat* et *Ne sciat*. 2, 45, 12; 10, 37, 11.
Nesiotae. 38, 28, 6.
Nessus, fluvius. 45, 29, 5.
Neu, post *ut*. 33, 46, 7. et *Ne*. 2, 15, 2; 28, 43, 8; 34, 35, 9. et *Neve*. 34, 35, 9.
Neve, vel non. 6, 6, 13. post *ut*. 33, 46, 7. et *Neu*. 34, 35, 9.
Neuter ad more collectivorum cum plurali construatur. 9, 44, 2. *Neutro*. 6, 38, 9. Neutrum singulare subjungitur, licet plurale praecedat. 33, 14, 3. Neu,

trum genus adhibetur, ut oratio latius pateat. 1, 53, 12. adhibetur, licet praecedentia aliud genus requirant. 2, 5, 4; 4, 54, 4; 5, 21, 16; 32, 10, 3; 32, 29, 5. licet proximum sit alterius generis. 26, 34, 12.

Neutiquam. 4, 27, 10.

Nexi an secti, vel venditi. 8, 28, 9. ob aes alienum quando desierunt necti 23, 14, 3.

Nexos solvere, ligare. 8, 28, 1.

Nexum inire. 7, 19, 5. *Nexu vincti, solutique*. 2, 23, 8.

ni et *ru* literae commutantur. 9, 29, 9.

Ni sollemne in formulis sponsionis et judices ferendi. 3, 24, 5; 3, 57, 5. et *In*. 38, 50, 1. et *Nisi*. 23, 1, 8.

Nicaea, uxor Crateri, fratris Antigoni. 35, 26, 5.

Nicaea. 28, 5, 18. oppidum Massiliensium. Epit. l. 47.

Nicephorium. 32, 33, 5.

Nicepora. 2, 7, 12.

Nicostratus. 31, 14, 6.

Nidor. 38, 7, 13. et *Odor*. 38, 7, 13.

Nihil, non. 22, 45, 5; 37, 54, 23. ἀσυνδέτως iteratur. 2, 55, 3; 29, 3, 14; 40, 14, 5. *aliud*, *quam*. 2, 45, 1; 4, 3, 3; 4, 26, 12; 31, 24, 3. *aliud agit*, *quam*. 41, 23, 12. *amplius*, *quam*. *Nihil prius*, *quam*. 31, 24, 3. *est*, *quod*. 4, 4, 12; 38, 43, 12. *integri*. 36, 7, 6. *minus*, *quam*. 8, 11, 9; 26, 20, 3. *minus timere*, *exspectare*. 5, 21, 6. *moror*. 1, 53, 10; 4, 42, 8. *occulti*. 40, 7, 7. *praeter*. 21, 35, 10. *praeterquam*. 8, 21, 9. *quidquam*. 3, 12, 4. *relictum virium*, *relictarum virium*. 2, 57, 3. *silvae nec latebrarum*. 27, 41, 4. *usquam Philippi*. 32, 35, 1; 42, 34, 15. et *Nil*. 6, 40, 3. *Nihildum*. 24, 20, 15. *Nihilo segnius*. 6, 38, 8; 26, 12, 3.

Nil et *Nihil*. 6, 40, 8.

Nimis et *Minus*. 36, 9, 7.

Nimius. 2, 2, 2. *animi*. 6, 11, 3. et *Minimus*. 34, 15, 6; 36, 9, 7. *Nimium imperii*. 3, 26, 12.

Nimio plus, *major*. 2, 37, 4; 29, 33, 4; 39, 40, 9.

Ninnia, gens Campana. 23, 8, 1; 39, 13, 9.

Ninus, fluvius. 38, 14, 2.

Nisi, sed. 24, 20, 10. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4. cum indicativo. 12, 45, 13; 6, 24, 9. an pro *non nisi* ponatur. 26, 21, 4; 34, 16, 1. *Nisi si*. 6, 25, 5; 8, 28, 8; 28, 31, 2. et *Ni*. 23, 1, 8. et *Ubi*. 9, 5, 3.

Nisuetae. 33, 18, 3.

Nisus potius, quam *Nixus*. 1, 9, 15; 2, 39, 11; 2, 50, 9. et *Visus*. 2, 39, 11; 4, 40, 2; 37, 11, 8.

Nivalis dies. 21, 54, 7.

Nivosus. 5, 13, 1.

Nix. *Nives pruinaeque*. 5, 2, 7.

Nobilis, notus. 1, 24, 2; 27, 35, 7; 39, 4, 8. strenuus, laborem tolerans. 10, 25, 10. *exercitus*. 10, 20, 8. et *Mobilis*. 10, 20, 8. *Nobiles*, quinam apud Romanos. 22, 35, 2.

Nobilitas ut collectivum cum verbo plurali. 26, 12, 8.

Nocere aliquem. 3, 55, 8. *noxam*. 9, 10, 9.

Nocturnus, pro fure. 3, 58, 2.

Nola, colonia. Epit. l. 73.

Noliba, oppidum Hispaniae. 35, 22, 7.

Nolo et *Volo*. 39, 15, 11.

Nomen, praenomen. 7, 22, 3. pro re inani. 3, 65, 9; 5, 18, 4; 7, 29, 5; 29, 1, 21. pro gloria, fama. Praef. §. 3. *est Vindicio*. Epit. l. 2; Epit. l. 9. *est Trojae*, *Arethusa*. 1, 1, 4. *Fabium*. 1, 1, 11. *iis inditum histrionibus*. 7, 2, 6; 33, 4, 4. *Romanum deletum*. 23, 6, 3. *Tarquinium* et *Tarquinius* differunt. (?) *vestrum*, pro vos. 37, 54, 16. *Volscum*, *Volscorum*. 3, 8, 10. locutio

[illegible]

... *sed* et ... 31, 12. ... *Non* ... 1. *Non* ... 31, 1. *Non*, *sed*, pro ... modo, sed etiam 10, 6, ... 9, 26, ... *Non* et *Minime*. ... et *Nam*. 8, ... et *Ne*. 38, ... 10. et *Nec*. ... 34, 2. et *Nec*. 3, 9, 6. et ... 2, 40, 7; 36, 3, 8. et ... 9, 7, 5; 10, 14, 12. *Non* ... et *Nullus*. 2, 60, 2. *Non* ... et *Numquam*. 9, 18, ...

... 41, 16, 1. *Sex*- ...

... Ep. 1. 60.

Nonus et *Undecimus*, sive IX. et XI. 7, 18, 1. et *Novus*. 6, 39, 6.
Norba. 2, 34, 6.
Nortia Dea. 7, 3, 7.
Nos vosque. 7, 30, 8. et *Non*. 3, 9, 5. et *Nunc*. 34, 2, 11. et *Vos*. 34, 2, 2. *Nobis* et *Novis*. 28, 41, 10.
Noscere certamina. 6, 18, 10. *res*. 5, 16, 6. *Nosco* et *Noto*. 36, 22, 4. *Novi* et *Vovi*. 10, 37, 15.
Norim. 6, 18, 10.
Noscitare. 2, 23, 4.
Noster duorum eventus. 7, 40, 9. *locus*, nobis favens. 9, 19, 15. et *Vester*. 34, 2, 2. *Nostra secunda, adversa fortuna*. 5, 51, 3.
Nostius. 26, 9, 6.
Notae secretae. 34, 61, 3.
Notare, lacerare. 8, 27, 6. *senatus consulto*. 27, 25, 3. et *Vocare*. 7, 2, 11. *Noto* et *Nosco*. 36, 22, 4.
Notatio et *Notio*. 27, 25, 5.
Notio censorum. 27, 25, 5. et *Notatio*. 27, 25, 5.
Notium. 37. 26, 5.
Notus et *Motus*. 2, 58, 7; 5, 6, 8. et *Natus*. 7, 18, 7. et *Votus*. 1, 5, 3; 3, 67, 5; 5, 13, 7.
Novare pugnam. 4, 33, 7; 26, 19, 2. et *Movere*. 23, 30, 12. et *Navare*. 2, 43, 9; 10, 44, 4.
Novelli Aquilejenses. 41, 5, 1.
Novemdiale sacrum. 23, 31, 15. ad id non requiritur decretum pontificum. 27, 37, 4. an toties factum, quoties lapidibus pluisse nunciaretur. 44, 18, 6.
Novensiles Dii. 8, 9. 6.
Novius, praenomen apud Campanos. 9, 26, 7.
Novus homo. 4, 54, 6; 7, 1, 1. et *Nonus*. 6, 39, 6. *de Novo*. 29, 35, 8. *Novis* et *Nobis* 28, 41, 10. *Novum bellum*. 7, 16, 2. *Nova consilia*. 7, 41, 6; 8, 17, 8. *Novissimus*, *Novissime*. 10, 29, 5.
Nox, noctu. 8, 15, 9. omnia majora ostentat, et terrorem auget. 9, 24, 8. proelium dirimit. 4, 39, 5. et *Vox*. 5, 44, 6. Noctis amictus, vela, pepla. 1, 57, 8. *Nocte, die*. 21, 11, 5. *lux oborta*. 38, 36, 4. *silentio*. 9, 38, 14. *vel interdiu*. 7, 35, 9; 40, 10, 7.
Noxa, damnum, malum. 41, 23, 14. et *Noxia* an differant. 2, 54, 10; 8, 28, 8. *et Rixa*. 2, 59, 6. *Noxam nocere*. 9, 10, 9.
Noxia et *Noxa* an differant. 2, 54, 10; 8, 28, 8. *Noxiae esse*, 10, 19, 2.
Noxius crimine. 4, 44, 11.
nu et *ini* literae commutantur. 9, 12, 3. et *mi*. 2, 21, 1.
Nubere in domum. 4, 4, 10. *Nuptum dare, collocare*. 1, 49, 9; 23, 2, 6.
Nuceria Alfaterna. 9, 41, 3.
Nuculae unde vocentur Praenestini. 23, 19, 12.
Nudare animum, patefacere. 33, 21, 8. *animum*, deprehendere mentem alterius. 34, 24, 7. *aedem tecto*. 42, 3, 7. *consilium*. 44, 38, 1. *muros defensoribus*. 21, 11, 7.
Nudatus et *Nudus*. 8, 27, 6.
Nudatio inter notas sontium. 3, 11, 8.
Nudiustertius unde componatur. 29, 14, 3.
Nudus, inermis. 5, 45, 3. de eo, qui tunica est vestitus. 3, 26, 9. et *Nudatus*. 8, 27, 6. Nudi sub jugum missi. 3, 23, 5.
Nugator. 38, 56, 6.
Nullus ἀσυνδέτως geminatum. 34, 13, 7; 45, 37, 6. solvendum in *Non ullus*. 5, 2, 4. *Nullusdum*. 7, 33, 13; 29, 11, 1. *Nullus alius ante*. 40, 38, 2. *hominum*. 8, 26, 5. *sum*. 6, 18, 8. *usquam Philippus*. 32, 35, 2. et *Non ullus*. 2, 60, 2. et *Ullus*. 28, 44, 18. *Nullo*, nusquam, nullo loco. 22, 53, 8. *nec exemplo, nec jure*. 4,

45, 6. semper negat, pro multo minus, tantum abest ut. 10, 32, 4. pro non tantum. 45, 29, 2.
Nefandus et *Nefarius*. 6, 17, 7.
Nefarius et *Nefandus*. 6, 17, 7.
Nefastus victoria, et *victoriae*. 6, 28, 8.
Negatio duplex. 3, 11, 6; 3, 26, 5; 4, 7, 5; 4, 58, 5; 32, 21, 26; 34, 1, 5; 43, 13, 1. abundat. 21, 22, 1. praemissa revocatur ad sequentia, et tacita vi copulationi includitur. 24, 40, 8. separanda a voce, cui inest. 43, 36, 6. Ita *nullus* dissolvendum in *non ullus*. 5, 8, 4. *cedere* in *non par esse*, *prohibere* in *non permittere*. 20, 32, 4. *nec* in *et non*. 4, 29, 6; 32, 10, 6. *negare* in *dicere non*. 22, 53, 7; 28, 27, 6. *nemo* in *non quisquam*. 5, 3, 4. Negationem ex conjectura addere vel adimere periculosum, interdum tamen necessarium est. 21, 10, 1. per Negationem concepta locutio, *Non tutissimum*, pro periculosissimum. 28, 25, 13.
Neglegentia, neglectus, despicientia. 22, 9, 7.
Neglegere, negligere, 2, 11, 4. *Neclegere*. 2, 48, 7. *Neclegens*, negligens. 2, 11, 4.
Negotiatio an militibus Romae permissa. 33, 29, 4.
Nemea, amnis. 33, 15, 1.
Nemo dissolvendum in *non quisquam*. 5, 3, 4. *crederent*. 5, 39, 4. *omnium*. 10, 26, 3. *promptior*, *non manu*, *non lingua*. 3, 11, 6. *quisquam*. 9, 14, 14. *Romanus*. 3, 60, 3; 5, 21, 7. *unus*. 3, 12, 4.
Nemus Albanum. 5, 15, 2. *Nemora et valles*. 21, 33, 6. voce repercussa resonant. 21, 33, 6.
Neo, *Neon*. 44, 43, 6. Thebanus erat, Perseo familiaris. 45, 31, 15.
Nepesini. 6, 10, 5.
Nepet, *Nepete*. 6, 9, 3; 27, 9, 7.
Nephelis, promontorium Ciliciae. 33, 20, 2.
Nepheris, urbs Africae prope Carthaginem. Epit. l. 51.
Nepos ex fratre, fratris filius. Epit. l. 116. praeteritus in testamento avi. 1, 34, 3.
Neptuniae aquae. 39, 44, 6.
Nequaquam et *Nequidquam*. 2, 58, 8; 6, 14, 4.
Neque, non. 40, 56, 3. qui non. 28, 12, 13. sine antapodosi. 6, 40, 4. praecedente negatione ponitur pro particula vel conjungente, vel disjungente. 27, 41, 4. dissolvendum in *et non*. 6, 1, 12; 8, 12, 5. et *Nec* se invicem excipiunt. 9, 9, 14.
Nequidquam, frustra. 5, 43, 1; 42, 64, 4. et *Nec quidquam*. 5, 43, 1; 9, 18, 5. et *Nequaquam*. 2, 58, 8; 6, 14, 4. et *Nequiquam*. 40, 47, 9.
Nequinum. 26, 9, 3.
Nequit et *Nequiit*. 39, 32, 12. *Nequiit*. 5, 10, 10. *Nequiere*. 29, 34, 12. *Nequissent*. 21, 56, 2.
Nereïs, Pyrrhi regis filia, mater Hieronymi, nepotis Hieronis. 24, 6, 8.
Nerulum, urbs. 9, 20, 9.
Nervus alicujus rei, ejus robur. 7, 39, 6.
Nesattium. 41, 11, 1.
Nescire, non posse. 9, 3, 12. *Nescio an*, *Haud scio an*, adsciscunt subjunctivum. 23, 16, 15. dubitanter adfirmant, pro fortasse. 37, 54, 16. *Nesciat* et *Ne sciat*. 2, 45, 12; 10, 37, 11.
Nesiotae. 38, 28, 6.
Nessus, fluvius. 45, 29, 5.
Neu, post *ut*. 33, 46, 7. et *Ne*. 2, 15, 2; 28, 43, 8; 34, 35, 9. et *Neve*. 34, 35, 9.
Neve, vel non. 6, 6, 13. post *ut*. 33, 46, 7. et *Neu*. 34, 35, 9.
Neuter an more collectivorum cum plurali construatur. 9, 44, 2. *Neutro*. 6, 38, 9. Neutrum singulare subjungitur, licet plurale praecedat. 33, 14, 3. Neu,

trum genus adhibetur, ut oratio latius pateat 1, 53, 11. adhibetur, licet praecedentia aliud genus requirant. 2, 5, 4; 4, 54, 4; 5, 21, 16; 32, 10, 3; 32, 29, 5. licet proximum sit alterius generis. 26, 34, 12.

Neutiquam. 4, 27, 10.

Nexi an secti, vel venditi. 8, 28, 9. ob aes alienum quando desierunt necti 23, 14, 3.

Nexos solvere, ligare. 8, 28, 1.

Nexum inire. 7, 19, 5. *Nexu vincti, solutique*. 2, 23, 8.

ni et *ru* literae commutantur. 9, 29, 9.

Ni sollemne in formulis sponsionis et judices ferendi. 3, 24, 5; 3, 57, 5. et *In*. 38, 50, 1. et *Nisi*. 23, 1, 8.

Nicaea, uxor Crateri, fratris Antigoni. 35, 26, 5.

Nicaea. 28, 5, 18. oppidum Massiliensium. Epit. l. 47.

Nicephorium. 32, 33, 5.

Nicepora. 2, 7, 12.

Nicostratus. 33, 14, 6.

Nidor. 38, 7, 13. et *Odor*. 38, 7, 13.

Nihil, non. 22, 45, 5; 37, 54, 23. ἀσυνδέτως iteratur. 2, 55, 3; 29, 3, 14; 40, 14, 5. *aliud, quam*. 2, 45, 1; 4, 3, 3; 4, 26, 12; 31, 24, 3. *aliud agit, quam*. 41, 23, 12. *amplius, quam*, *Nihil prius, quam*. 31, 24, 3. *est, quod*. 4, 4, 12; 38, 43, 12. *integri*. 36, 7, 6. *minus, quam*. 8, 11, 9; 26, 20, 3. *minus timere, exspectare*. 5, 21, 6. *moror*. 1, 53, 10; 4, 42, 8. *occulti*. 40, 7, 7. *praeter*. 21, 35, 10. *praeterquam*. 8, 21, 9. *quidquam*. 3, 12, 4. *relictum virium, relictarum virium*. 2, 57, 3. *silvae nec latebrarum*. 27, 41, 4. *usquam Philippi*. 32, 35, 1; 42, 34, 15. et *Nil*. 6, 40, 3. *Nihildum*. 24, 20, 15. *Nihilo segnius*. 6, 38, 8; 26, 12, 3.

Nil et *Nihil*. 6, 40, 8.

Nimis et *Minus*. 36, 9, 7.

Nimius. 2, 2, 2. *animi*. 6, 11, 3. et *Minimus*. 34, 15, 6; 36, 9, 7. *Nimium imperii*. 3, 26, 12.

Nimio plus, major. 2, 37, 4; 29, 33, 4; 39, 40, 9.

Ninnia, gens Campana. 23, 8, 1; 39, 13, 9

Ninus, fluvius. 38, 14, 2.

Nisi, sed. 24, 20, 10. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4. cum indicativo. 12, 45, 13; 6, 24, 9. an pro *non nisi* ponatur. 26, 21, 4; 34, 16, 1. *Nisi si*. 6, 25, 5; 8, 28, 8; 28, 31, 2. et *Ni*. 23, 1, 8. et *Ubi*. 9, 5, 3.

Nisuetae. 33, 18, 3.

Nisus potius, quam *Nixus*. 1, 9, 15; 2, 39, 11; 2, 50, 9. et *Visus*. 2, 39, 11; 4, 40, 2; 37, 11, 8.

Nivalis dies. 21, 54, 7.

Nivosus. 5, 13, 1.

Nix. *Nives pruinaeque*. 5, 2, 7.

Nobilis, notus. 1, 24, 1; 27, 35, 7; 39, 4, 8. strenuus, laborem tolerans. 10, 25, 10. *exercitus*. 10, 20, 8. et *Mobilis*. 10, 20, 8. *Nobiles*, quinam apud Romanos. 22, 35, 2.

Nobilitas ut collectivum cum verbo plurali. 26, 12, 8.

Nocere aliquem. 3, 55, 8. *noxam*. 9, 10, 9.

Nocturnus, pro fure. 3, 58, 2.

Nola, colonia. Epit. l. 73.

Noliba, oppidum Hispaniae. 35, 22, 7.

Nolo et *Volo*. 39, 16, 11.

Nomen, praenomen. 7, 22, 3. pro re inani. 3, 65, 9; 5, 18, 4; 7, 29, 5; 29, 1, 21. pro gloria, fama. Praef. §. 3. *est Vindicio*. Epit. l. 2; Epit. l. 9. *est Trojae, Arethusa*. 1, 1, 4. *Fabium*. 1, 1, 11. *iis inditum histrionibus*. 7, 2, 6; 33, 4, 4. *Romanum deletum*. 23, 6, 3. *Tarquinium* et *Tarquinius* differunt. (?) *vestrum*, pro vos. 37, 54, 16. *Volscum, Volscorum*. 3, 8, 10. locutio

haec adsciscit verbum plurale. 9, 41, 6. Nomen proprium postponitur appellativo. 22, 52, 7. non semper praeponitur nomini honoris. 22, 14, 13. pro indole ejus, qui eo appellatur. 29, 17, 14. quod Graecis in *ων* terminatur, Latini efferunt per *o*, vel *on*. 34, 61, 10. et *Cognomen*. 2, 16, 4. et *Numen*. 7, 30, 20. *Nominis Hernici omnes*. 9, 43, 11. Nomini proprio plurali addita duo praenomina singularia. 6, 22, 1. urbis addita praepositio *ad*. 8, 1, 3. *Nomine*, vel *caussa* omissum. 3, 56, 4. *alicujus dicare*. Epit. l. 138. *consulum*. 8, 33, 2. *notus*. 22, 6, 3. *vocare*, *ciere*, *increpare*. 7, 15, 2. antiquo appellare inter Deos receptum nefas erat. 1, 2, 6. Nomina in *is*, ad solos homines pertinentia, sunt communia. 30, 14, 2. propria tertiae declinationis in *as* formant ablativum in *e* vel *i*. 8, 12, 3. in *e* vel *is* formant ablativum in *e*. 6, 9, 3; 6, 22, 1. tertiae declinationis in *es* etiam efferuntur per *is*. 21, 57, 14. in *on* etiam efferuntur per *o*. Epit. l. 55. Ep. l. 56. quintae declinationis interdum genitivum et dativum formant in *e*. 5, 13, 5; 9, 37, 4. quaedam simul sunt quartae et secundae declinationis. 1, 15, 7; 3, 62, 2; 6, 36, 3. quaedam simul sunt primae et quintae. 31, 6, 5. propria singularia et pluralia variandi caussa junguntur. 8, 19, 11. montium, promontoriorum, cujus sint generis. 44, 1, 4. regionum et urbium pro earum incolis. 8, 11, 12; 43, 7, 10. urbium et fluminum comprehendunt etiam loca vicina. 37, 6, 2. urbis et incolarum urbis variandi caussa junguntur. 8, 19, 11. urbium sine praepositione, appellativa iis juncta cum praepositione construuntur. 42, 41, 12. *Nominum* et *Hominum*. 24, 18, 8. in Nominibus edendis adhibitae fraudes coërcitae sunt. 35, 7, 2.

Nomentum, *Nomentana via*. 3, 52, 3. *Nomentana porta*. 6, 20, 11. *Nomentum* et *Momentum*. 4, 22, 2; 8, 14, 3.

Nominativus pro vocativo. 8, 9, 4; 8, 35, 6. pro ablativo. 27, 42, 10. omissus cum verbo plurali tertiae personae. 26, 22, 14; 34, 56, 11.

Non, non solum. 4, 13, 11; 28, 11, 14. nonne. 4, 4, 5; 5, 53, 8. non quidem. 7, 30, 17. *ἀσυνδέτως* iteratur. 8, 34, 10; 37, 19, 2; 40, 15, 5. *Non est*, *non*. 30, 14, 6. *ita multo post*. 31, 39, 3. *Non modo*, praecedente *ne quidem*, pro non modo non. 25, 15, 2. *Non modo*, *Non solum*, *Non tantum*. pro *Non modo non* etc. sive proximum membrum orationis effertur per negationem, sive non. 1, 40, 2; 25, 26, 10; 34, 29, 3. *Non modo*, *Non solum*, *Non tantum*, sine subsequentibus *sed etiam*, *verum etiam*. 22, 25, 8. *Non modo*, *et*; *Non modo*, *etiam*; *Non solum*, *quoque*, omissa vocula *sed*. 22, 25, 7; 36, 35, 13. *Non modo*, *sed*, omissa vocula *etiam*. 28, 19, 13. *Non modo*, *sed ne quidem etiam*. 38, 58, 12. *Non*, *quo*. 39, 13, 2. *Non omnis*, pro nullus. 5, 42, 1. *Non si*. 5, 51, 1. *Non*, *sed*, pro non modo, sed etiam. 10, 6, 4; 28, 26, 7; 38, 22, 9. *Non* et *Minime*. Epit. l. 49. et *Modo*. 4, 56, 6; 5, 27, 10; 9, 11, 11; 34, 40, 5. et *Num*. 8, 27, 2. et *Ne*. 38, 38, 10. et *Nec*. 5, 54, 2. et *Nos*. 3, 9, 5. et *Num*. 2, 40, 7; 36, 3, 8. et *Nunc*. 9, 7, 5; 10, 14, 12. *Non ullus* et *Nullus*. 2, 60, 2. *Non umquam* et *Numquam*. 9, 18, 12; 9, 37, 2.

Nonae Majae. 41, 16, 1. *Sextiles*. 4, 37, 3.

Nonia, gens Romana. Ep. l. 69.

Nonus et *Undecimus*, sive IX. et XI. 7, 18, 1. et *Novus*. 6, 39, 6.
Norba. 2, 34, 6.
Nortia Dea. 7, 3, 7.
Nos vosque. 7, 30, 8. et *Non*. 3, 9, 5. et *Nunc*. 34, 2, 11. et *Vos*. 34, 2, 2. *Nobis* et *Novis*. 28, 41, 10.
Noscere certamina. 6, 18, 10. *res*. 5, 16, 6. *Nosco* et *Noto*. 36, 22, 4. *Novi* et *Vovi*. 10, 37, 15.
Norim. 6, 28, 10.
Noscitare. 2, 23, 4.
Noster duorum eventus. 7, 40, 9. *locus*, nobis favens. 9, 19, 15. et *Vester*. 34, 2, 2. *Nostra secunda, adversa fortuna*. 5, 51, 3.
Nostius. 26, 9, 6.
Notae secretae. 34, 61, 3.
Notare, lacerare. 8, 27, 6. *senatus consulto*. 27, 25, 3. et *Vocare*. 7, 2, 11. *Noto* et *Nosco*. 36, 22, 4.
Notatio et *Notio*. 27, 25, 5.
Notio censorum. 27, 25, 5. et *Notatio*. 27, 25, 5.
Notium. 37. 26, 5.
Notus et *Motus*. 2, 58, 7; 5, 6, 8. et *Natus*. 7, 18, 7. et *Votus*. 1, 5, 3; 3, 67, 5; 5, 13, 7.
Novare pugnam. 4, 33, 7; 26, 19, 2. et *Movere*. 23, 30, 12. et *Navare*. 2, 43, 9; 10, 44, 4.
Novelli Aquilejenses. 41, 5, 1.
Novemdiale sacrum. 23, 31, 15. ad id non requiritur decretum pontificum. 27, 37, 4. an toties factum, quoties lapidibus pluisse nunciaretur. 44, 18, 6.
Novensiles Dii. 8, 9, 6.
Novius, praenomen apud Campanos. 9, 26, 7.
Novus homo. 4, 54, 6; 7, 1, 1. et *Nonus*. 6, 39, 6. *de Novo*. 29, 35, 8. *Novis* et *Nobis*. 28, 41, 10. *Novum bellum*. 7, 16, 2. *Nova consilia*. 7, 41, 6; 8, 17, 8. *Novissimus*, *Novissime*. 10, 29, 5.
Nox, noctu. 8, 15, 9. omnia majora ostentat, et terrorem auget. 9, 24, 8. proelium dirimit. 4, 39, 5. et *Vox*. 5, 44, 6. Noctis amictus, vela, pepla. 1, 57, 8. *Nocte, die*. 21, 11, 5. *lux oborta*. 38, 36, 4. *silentio*. 9, 38, 14. *vel interdiu*. 7, 35, 9; 40, 10, 7.
Noxa, damnum, malum. 41, 23, 14. et *Noxia* an differant. 2, 54, 10; 8, 28, 8. et *Rixa*. 2, 59, 6. *Noxam nocere*. 9, 10, 9.
Noxia et *Noxa* an differant. 2, 54, 10; 8, 28, 8. *Noxiae esse*, 10, 19, 2.
Noxius crimine. 4, 44, 11.
nu et *ini* literae commutantur. 9, 12, 3. et *mi*. 2, 21, 1.
Nubere in domum. 4, 4, 10. *Nuptum dare, collocare*. 1, 49, 9; 23, 2, 6.
Nuceria Alfaterna. 9, 41, 3.
Nuculae unde vocentur Praenestini. 23, 19, 12.
Nudare animum, patefacere. 33, 21, 8. *animum*, deprehendere mentem alterius. 34, 24, 7. *aedem tecto*. 42, 3, 7. *consilium*. 44, 38, 1. *muros defensoribus*. 21, 11, 7.
Nudatus et *Nudus*. 8, 27, 6.
Nudatio inter notas sontium. 3, 11, 8.
Nudiustertius unde componatur. 29, 14, 3.
Nudus, inermis. 5, 45, 3. de eo, qui tunica est vestitus. 3, 26, 9. et *Nudatus*. 8, 27, 6. Nudi sub jugum missi. 3, 23, 5.
Nugator. 38, 56, 6.
Nullus ἀσυνδέτως geminatum. 34, 13, 7; 45, 37, 6. solvendum in *Non ullus*. 5, 2, 4. *Nullusdum*. 7, 33, 13; 29, 11, 1. *Nullus alius ante*. 40, 38, 2. *hominum*. 8, 26, 5. *sum*. 6, 18, 8. *usquam Philippus*. 32, 35, 2. et *Non ullus*. 2, 60, 2. et *Ullus*. 28, 44, 18. *Nullo*, nusquam, nullo loco. 22, 53, 8. *nec exemplo, nec jure*. 4,

7, 5. *patre natus*, pro patre ignobili. 4, 3, 12. *Nullae*, pro Nulli. 22, 59, 1.

Num quid vis. 6, 34, 7. *Num* et *Non*. 2, 40, 7; 5, 51, 7; 36, 3, 8. et *Nunc*. 7, 6, 11; 23, 45, 9.

Numa cur Pythagorae discipulus esse non potuerit. 1, 18, 3. Numa Marcius, M. Marcii filius, Anci Marcii pater. 1, 20, 5.

Numen adscribitur populo Romano. 7, 30, 20. et *Nomen*. 7, 30, 20.

Numeralia duo sine copula juncta, *quintus tricesimus*. 7, 18, 1. repetuntur, *duo imperatores, duoque exercitus*. 28, 25, 6. rotunda majora vel minora quem usum habeant. 9, 18, 8. distributiva quam vim habeant. 27, 36, 12. adhibentur, licet addatur *in caput*, vel simile. 32, 17, 2; 39, 38, 11. distributiva pro cardinalibus. 4, 16, 6. distributiva et cardinalia commutantur. 4, 45, 2; 32, 28, 11. distributiva et cardinalia non recte junguntur. 32, 28, 11. adverbia finiuntur in *o*, vel *um*. 5, 16, 1; 44, 17, 4. Numeralia notis expressa caussa fuerunt, cur librarii in casu eorum errarint. 3, 13, 8; 25, 9, 16; 40, 18, 5; 42, 12, 9. etiam cur a librariis omittantur. 32, 28, 10. ita omissa nota IƆ, seu numeri quingenarii. 37, 40, 11. V ∞, id est *quinque millia*, aut mutatur in *Vel*. 45, 16, 3. *ducentenus, trecentenus*, et similia, utrum proba. 45, 16, 3. *bis seni*, pro duodecim, poëticum est. 38, 1, 6. similiter *ter mille*, pro tria millia. 22, 37, 8; 33, 4, 5. Numeralia notis scripta saepe commutantur. Ita I. et V. 42, 36, 7. II. et V. 35, 2, 4; 37, 22, 4; 42, 52, 1. II. et *Ii* pronomen. 2, 53, 3; 36, 43, 11; 38, 1, 6. III. et *Iis* pronomen. 31, 18, 1. et *vi*, vel *vi*. 36, 43, 11. IV. et IX. 2, 44, 6. V. et X. 39, 29, 7. IX et XI. 7, 18, 1. X et ∞. 27, 49, 7. XL et LX. 30, 26, 7. 8; 36, 40, 12; Epit. l. 97. L. et C. 39, 46, 2. et D. 37, 50, 11. C. et ∞. 21, 25, 10; 33, 43, 9. CL. et *Et*. 21, 22, 3; 33, 14, 6. II^c. et V^c. seu *ducenti* et *quingenti*. 37, 50, 3. IƆ. et CIƆ. 40, 36, 10. ∞ D. et *Eodem*. 31, 21, 2. $\overline{\text{III}}$, id est *tria millia*, et *M*. sive *mille*. 38, 4, 4. in Numeralibus si super millia numerus inferior adjicitur, nomen alterum additum non semper casu genitivo effertur. 39, 7, 1.

Numeria et *Luceria*. 23, 33, 5.

Numerius, praenomen in gente Fabia familiae pictorum. 37, 47, 8. cur Fabiis familiare fuerit. 4, 43, 1. *Numerius*, vel *Num*. vel *N*. et *Cnaeus*, vel *Cn*. 4, 43, 1; 41, 28, 5. et *Marcus*, vel *M*. 4, 49, 1.

Numerus et *Vis*. 38, 20, 1. *Numeri* et *Muneri*. 2, 41, 2; 6, 6, 16. *Numero*, cito. 1, 7, 6. pro Numero. 21, 59, 9.

Numerus discrepat in nomine praecedente et pronomine subsequente. 4, 16, 8. variat in nominibus junctis *pedes, equites*; *pedites, eques*. 21, 27, 8; 22, 36, 3. Numeri singularis verbum subjunctum substantivo plurali indicat, quemque eorum id fecisse. 7, 30, 4.

numi et *minus* literae commutantur. 27, 2, 4.

Numicius. 2, 63, 1; 8, 3, 9. an etiam *Numicus*? 1, 2, 4. et *Minucius*. 2, 21, 1; 2, 63, 1; 4, 13, 6; 22, 8, 6.

Numida, cognomen Aemiliorum. 26, 23, 7.

Numidia continet Massaesylos, regnum Syphacis, et Massylos, regnum Masinissae. 31, 19, 3.

Numidici. 30, 9, 1.

Numisius. 8, 3, 9; 8, 11, 6.

Numistro. Epit. l. 27; 27, 2, 4. 10.
Numitorius et *Manitorius*. 3, 45, 4; 3, 48, 7.
Nummus denarius, *sestertius*. 8, 11, 16.
Numquam et *Non umquam*. 9, 18, 12; 9, 37, 2. et *Nusquam*. 36, 17, 10.
Numquid, an. 7, 26, 1.
Nunc refertur ad tempus, quo gesta est res, quae describitur. 3, 6, 1. et *Tum* junguntur. 4, 6, 12. *Nunc jam*. 7, 32, 14. *quum maxime*. 29, 17, 7. 20. et *Hunc*. 4, 16, 8; 9, 9, 9. et *Ne*. 6, 37, 6. et *Non*. 9, 7, 5; 10, 14, 12. et *Nos*. 34, 2, 11. et *Num*. 7, 6, 11; 23, 45, 9. et *Tunc*. 37, 4, 9; 41, 9, 11.
Nunciare. 36, 22, 2. *ad praesidium*. 36, 3, 9. *domum*. 1, 23, 1. *Fregellis*. 26, 23, 5; 32, 29, 2; 42, 20, 5. *in urbe*, *in urbem*. 2, 26, 1. *prodigia*. 31, 12, 5; 34, 45, 7. *Romae*, *Romam*. 25, 22, 1. *Nunciant*, non addito nominativo. 32, 9, 3. *Nunciantes*, et similia omissa. 4, 45, 6. *Nunciatur hostis profectus esse*, *hostes profectos esse*. 6, 27, 10. *Nunciantur* audita, vel visa; *Enunciantur* consilia, et alia arcana. 25, 9, 4.
Nuncius, pro re, quae nunciatur. 38, 1, 4. per contemtum de legato. 44, 15, 5. cum infinitivo *se venturum*, vel *ut veniret*. 38, 1, 4. *a collega*. 10, 43, 2. *cladis vix relictus*. 4, 10, 5. *quo loco res est*. 2, 47, 5. *victoriae missus Laelius*. 30, 36, 3. *Nuncium*, genere neutro. 4, 41, 12.
Nuncupare vota. 10, 7, 6.
Nundinae, circulus octo dierum. 3, 35, 1. loca extra urbem. 40, 19, 3.
Nuper, de tempore longiori. 4, 30, 14.
Nurscia, *Nursia Dea*. 7, 3, 7.
Nusquam educere exercitum. 45, 44, 1. *se committere*. 8, 42, 4; 10, 16, 3. et *Numquam*. 36, 17, 10.
Nutare et *Mutare*. 10, 19, 16. *Nutant galeae*. 4, 37, 10.
Nutrire, verbum medicorum. 4, 52, 3. *vitium*, remediis curare. 7, 4, 6.

O.

O particula a librariis addita. 32, 32, 16. et *Au*. 21, 2, 5.
Oaeneum. 43, 19, 2.
Ob et *Ab* in compositis. 2, 37, 9; 36, 35, 4. et *Ad*. 37, 27, 5.
Obaeratus. 6, 27, 6.
Obaudire. 8, 32, 3.
Obcaecare. 22, 43, 11; 38, 21, 7. *consilia*. 42, 43, 3.
Obcurrere, de iis, quorum meminimus. 5, 54, 3. venire in tempore. 21, 61, 1; 28, 16, 4. *ad aliquid*. 23, 24, 3. *ad opem ferendam*. 36, 24, 4. *animo*. 2, 49, 7. *comitiis*. 23, 24, 3. *proelio*. 29, 34, 8. *vestigiis*, *in vestigiis*. 21, 41, 5. et *Adcurrere*. 23, 24, 3. et *Concurrere*. 22, 19, 4; 36, 24, 4. *Obcurri* et *Cucurri*. 38, 33, 6.
Obcursare. 38, 40, 12. *portis*. 2, 45, 10.
Obcursatio et *Concursatio*. 35, 49, 9.
Obediens et *Audiens*. 38, 46, 14.
Obfendere et *Ostendere*. 4, 43, 2. *Obfendit nomen*, invisum est. 4, 42, 2. *Obfensus* et *Infensus*. 7, 27, 6. *Obfensi Patres*. 8, 12, 10.
Obfensare capita. 25, 37, 9.
Obferre invidiam, *crimen*, *necem*. 6, 16, 1. *se*. 2, 62. 2. *se invidiae*. 3, 50, 16. et *Adferre*. 34, 23, 3. *Obferri* dicuntur obviam facti. 40, 55, 4. *Oblatus* et *Ablatus*. 3, 4, 2; 8, 16, 8.
Obficere. 4, 31, 5. *nomini*. Praef. §. 3.
Obfigere. 33, 5, 10.

Obfulgere. 21, 62, 4.
Obfundere caliginem. 33, 7, 8. et *Effundere.* 33, 7, 8.
Objacens moles saxorum. 9, 2, 9. *Objacentia pedibus saxa.* 2, 65, 4; 8, 39, 2.
Objicere. 2, 58, 5. *ad caedem.* 22, 34, 6. *brachium.* 22, 52, 1. *fores.* 28, 6, 5. *furorem.* 29, 8, 11. *hastas.* 36, 18, 6. *spem.* 6, 14, 12. *vallum, murum.* 3, 26, 4. et *Abjicere.* 6, 14, 12; 34, 14, 8.
Obiratus. 1, 31, 3; 42, 10, 15.
Obire aliquid, ad aliquid. 4, 7, 2; 10, 25, 14; 31, 21, 9. *sollemne, sacrum, bellum.* 5, 52, 3. et *Abire.* 2, 46, 4; 9, 9, 1.
Obligare se in aliqua re. 9, 9, 7.
Obliquus mons. 7, 15, 5. Obliqua oratio non semper proponitur per subjunctivum. 3, 2, 3; 36, 39, 10.
Obliterata res. 3, 71, 6.
Oblitus et *Obsitus.* 2, 23, 3.
Oblivio, flumen. Epit. l. 55.
Obliviscor cum casu quarto. 5, 5, 8.
Obmovere. 9, 37, 2.
Obnise obedire. 4, 26, 12.
Obniti, Obnisus. 6, 12, 8. *Obnisus* et *Obnoxius.* 6, 12, 8.
Obnoxius. 7, 30, 2. et *Obnisus.* 6, 12, 8. *Obnoxia pax.* 6, 28, 7.
Obnunciare, verbum disciplinae auguralis. 22, 42, 8.
Obortae lacrimae. 1, 58, 7.
Obpetere mortem. 9, 4, 6; 26, 25, 14.
Obponere. 2, 61, 4. *equites pro cornibus.* 23, 29, 4. et *Adponere.* 2, 61, 4; 40, 59, 8. *Obpositus.* 24, 39, 1. *faucibus.* 29, 31, 4. *Obpositi colles.* 25, 15, 10; 28, 13, 6. *Obposita*, obstantia. 40, 51, 3.
Obportune quiescere. 6, 36, 1.
Obportunus adest. 22, 32, 2.
Obprimere, supervenire, deprehendere. 30, 10, 8. *aliquem*, injusta accusatione. 2, 52, 4. *tumultum, bellum*, pro finire. 31, 11, 3. *urbem.* 26, 12, 4. *Obpressit eum invidia.* 2, 52, 4. *ignis, caedes.* 9, 37, 9. *Obpressus in cubili.* 25, 24, 2. *somno.* 7, 39, 14. et *Obsessus.* Epit. l. 57.
Obpugnare et *Expugnare.* 21, 57, 6; 40, 33, 9; Epit. l. 48. et *Pugnare.* 25, 6, 22.
Obrima. 38, 15, 12.
Obrogare et *Abrogare* ut differant. 9, 34, 7.
Obruptus et *Obrutus.* 6, 17, 2.
Obrutus foenore. 6, 17, 2. et *Obruptus.* 6, 17, 2. et *Obtritus.* 3, 56, 8; 34, 5, 9.
Obsecrare et *Obtestari* differunt. 8, 35, 1.
Obsecratio et *Supplicatio* qua re differant. 31, 9, 5.
Obsecundare. 3, 35, 7.
Obsedere. 9, 2, 3.
Obsepire. 39, 1, 5. *Obseptus* et *Obsessus.* Epit. l. 17.
Obsequium in populum Romanum. 29, 15, 3.
Obserare aedificia. 5, 41, 7.
Observare et *Adservare.* 27, 19, 11. et *Obversari.* 6, 17, 4. et *Servare.* 2, 5, 10.
Obsidere, praesidio occupare. 3, 50, 15. *Obsessus* et *Obpressus.* Epit. l. 57. et *Obseptus.* Epit. l. 17.
Obsidialis, Obsidionalis. 7, 37, 2.
Obsidionem urbis liberare. 26, 8, 5.
Obsidius, nomen proprium. 27, 27, 8.
Obsistere. 10, 43, 4. et *Absistere.* 36, 35, 4. et *Subsistere.* 22, 12, 7.
Obsitus squalore. 2, 23, 3. et *Oblitus.* 2, 23, 3. *Obsita virgultis loca*, non *virgulta locis.* 1, 14, 7; 21, 54, 1.
Obsolescere. 9, 36, 1.
Obstat hiems. 36, 10, 13.
Obstinatus ad aliquid. 6, 3, 9. *animus.* 2, 65, 5; 10, 11, 12. *mori.* 9, 32, 9.

Obstrepescere. 21, 56, 8.
Obstrigillare. Epit. l. 109.
Obstringere se perjurio, religione. 9, 34, 19; 39, 37, 20. *Obstrictus.* Ep. l. 10. *Obstricta sponsione commissa civitas.* 9, 11, 10.
Obstruere. 37, 15, 2.
Obstupere ab aliqua re. 34, 27, 9. *ad aliquid.* 39, 50, 2.
Obterere, pro contemnere. 23, 43, 10; 24, 15, 7. de equis vel elephantis, qui pedibus conculcant. 27, 41, 10. *aliquem.* 9, 38, 7. *Obtritus* et *Obrutus.* 3, 56, 8; 34, 5, 9. *Obtestari* et *Monere* junguntur. 10, 19, 5. et *Orare* junguntur. 8, 35, 1. et *Obsecrare* ut differant. 8, 35, 1. et *Ostentare.* 5, 30, 5. *Obtestans testabatur.* 2, 10, 3. *Obtestatus.* 8, 33, 23.
Obtestationes et preces. 8, 35, 1. in Obteſtationibus praepositio a casu suo disjungitur. 3, 40, 2.
Obtinere, perseverare in tenendo. 3, 36, 9; 9, 34, 1. *armis.* 21, 26, 6. *caussam.* 39, 3, 3. et *Tenere.* Epit. l. 23; 39, 3, 3.
Obtorpere. 34, 38, 7. *ad aliquid.* 34, 27, 9.
Obtorto collo rapere. 4, 53, 8.
Obtundere. 2, 15, 5. *vocem.* 7, 2, 9. *Obtunsus, Obtunsio.* 5, 18, 4.
Obvenire pugnae. 29, 34, 8. *Obvenit ei provincia.* 7, 16, 3. *sorte provincia.* 9, 31, 1.
Obversari in foro. 33, 47, 10. *oculis, ante oculos.* 3, 5, 14; 35, 11, 3. *praetorio.* 29, 24, 4. *Syracusis.* 24, 23, 6. *vestibulo, in vestibulo.* 6, 16, 4. et *Observare.* 6, 17, 4.
Obvertere in hostem. 6, 24, 7. *Obversus in aciem.* 6, 7, 3. *Obversa est eo tempestas.* 3, 7, 3.
Obviam. 3, 6, 7; 4, 58, 1; 24, 35, 9; 26, 25, 15. *effusus.* 44, 46, 11.
Obviare. 9, 23, 4.
Obvius. 3, 6, 7; 4, 58, 1. *fuit.* 1, 26, 2.
Obvolvere caput. 23, 10, 9.
Occasio. 4, 31, 2. *ad rem gerendam.* 37, 26, 7. *omissa, amissa.* 25, 38, 18. *Occasioni non deesse, Occasione uti.* 33, 41, 3. *per Occasionem.* 5, 26, 9.
Occasus sol, solis. 9, 32, 10.
Occidere occisione. 2, 51, 9; 9, 38, 3. et *Concidere.* 23, 24, 7. et *Interimere.* Epit. l. 57. *Occidit* et *Cecidit.* 1, 7, 1; Ep. l. 23; 36, 36, 6. *Occisus, Abscisus* et *Adcisus.* 7, 29, 7. et *Caesus.* Ep. l. 31.
Occidione occidere. 2, 51, 9; 9, 38, 3.
Occino, Occinui, vel *Occini,* proprium verbum in auspiciis. 6, 41, 8; 10, 40, 14.
Occipere. 1, 7, 6. *magistratum,* 3, 19, 2; 3, 55, 1; 4, 37, 3; 5, 32, 1; 31, 50, 6. et *Accipere.* 31, 50, 6.
Occisio. 3, 10, 11; 3, 28, 9.
Occulcare. 27, 14, 7.
Occulere. 32, 38, 8.
Occultus miles, exercitus. 28, 2, 2. *subsistit.* 9, 23, 6.
Occumbere mortem, morte. 2, 7, 8; 31, 18, 6.
Occupo ferre. 4, 30, 3; 21, 29, 9. *Occupat res cogitationes hominum.* 27, 3, 8.
Oceanus amplectitur terram, non contra. 45, 9, 6.
Ocriculum, non *Ocricolum.* 22, 11, 5.
Ocris, mons confragosus. 41, 38, 9.
Octavia gens usa eſt praenominibus *Cajus* et *Cnaeus.* 35, 23, 5. et quidem frequenter *Cnaeus,* numquam *Titus.* 34, 46, 5.
Octavius, Latinorum praenomen. 1, 49, 9; 2, 18, 3.
Octodecem, vel *Decemoeto* Livianum eſt. 10, 21, 6.
Octolophus. 31, 36, 6; 31, 40, 9; 44, 3, 1.

Oculos alicui auferre. 6, 15, 13. *suos tollere*. 5, 30, 2. *in Oculis esse*, in conspectu esse. 37, 28, 1.
Odium anceps. 27, 17, 11. *vestrum*, aliorum erga vos. 30, 44, 7; 41, 23, 11.
Odomantae, *Odamantica*. 45, 4, 2.
Odor et *Nidor*. 38, 7, 13.
Oeniadae, Acarnaniae urbs. 26, 24, 15; 26, 25, 10; 38, 11, 9.
Oenoa. 28, 8, 11.
Oenoconda. 38, 37, 11.
Oenus, fluvius. 34, 28, 1.
Oesalces. 29, 29, 6.
Oesyma. 44, 26, 7.
Ofella, Lucretiorum cognomen. Epit. l. 88.
Ofilius, Samnitium praenomen. 9, 7, 2.
Ogulnius varie corrumpitur a librariis. 10, 6, 3; 27, 3, 9; 39, 56, 5; 40, 1, 2.
Oi περὶ Πλάτωνα, pro ipso Platone. 21, 49, 7.
Olcades non siti ad fretum Gaditanum. 21, 5, 3.
Olcinium. 45, 26, 2.
Oleum populo ab aedilibus datum. 25, 2, 8.
Olli, *Ollic*, pro Illi, Illic. 26, 33, 14.
Olympium, *Olympicum*, Jovis Olympii templum. 24, 33, 3.
Olympius Jupiter. 24, 21, 9.
Olympus, mons Mysiae. 38, 18, 15.
Omen laetum. 29, 29, 4. *rei inutili*. 3, 46, 2. captum ex voce fortuito emissa. 41, 18, 10. et *Nomen*. 5, 34, 9. *Omine* et *Homine*. 10, 11, 2. *Omina* et *Omnia*. 29, 10, 8; Epit. l. 117.
Ominari. 3, 61, 5.
Omittere de manibus. 37, 12, 3. *e manibus*. 44, 7, 7. *occasionem*. 7, 34, 9; 25, 38, 18. *spem*. 5, 43, 4. et *Amittere*. 3, 38, 11; 8, 27, 11; 41, 8, 12. et *Committere*. 10, 19, 11. *Omitto alia*. 9, 17, 6; 36, 17, 7. *Omissae sarcinae*. 8, 39, 2. *Omissis rebus*. 3, 46, 9; 37, 37, 4.
Omittitur in priori membro, quod ex sequenti supplendum est. 1, 23, 7.
Omnino passim librarii interposuere in Epitomis Livianis. Epit. l. 58.
Omnis ager. 6, 2, 13. *vis*. 8, 13, 1. *vita*. 3, 69, 3. *urbs*. 3, 15, 8; 5, 42, 1. τῷ *Omnis* praecedenti alia ἀσυνδέτως subjunguntur. 24, 16, 9. et *Cunctus* junguntur. 7, 34, 8. et *Amnis*. 2, 26, 1. et *Totus*. 4, 33, 6. *Omnem dubitationem eximere*, *tollere*. 25, 10, 5. *Omni vi*. 23, 24, 11. *Omni* et *Omnium*. 5, 9, 7; 6, 22, 6; 45, 19, 15. *Omnes praetorum*, omnes praetor. s. 24, 33, 8. *Samnitium*, omnes Samnites. 10, 31, 5. *Omnes* quando dici convenit, quando *Homines*. 27, 9, 14. et *Homines* 1, 32, 13; 3, 54, 6; 9, 8, 11. *Omne jus*, *divinum atque humanum*. 1, 18, 1. *Omnia bona precari*, *portendere*. 24, 16, 10. *circa*. 1, 58, 2. *fiunt*. 5, 11, 9. et *Omina*. 29, 10, 8.
in *ΩN* desinentia nomina propria Graecorum Latini efferunt vel in *o*, vel in *on*. 44, 43, 6; Epit. l. 55.
Ὠνεῖσθαι de conductione vectigalium, 7, 16, 7.
Onerare laudibus. 4, 13, 13. *promissis*. 24, 13, 4. et *Honorare*. 4, 13, 13; 36, 40, 9. et *Ornare*. 32, 11, 2. *Oneratus adparatibus fortunae*. 9, 17, 16. *viribus suis*. 6, 19, 6.
Onerariae, simpliciter pro navibus onerariis. 25, 27, 12; 35, 37, 7. Earum, quam bellicarum, navium major numerus esse solet. 25, 27, 4.
Onus et *Honos*. 9, 8, 3.

Onu-

Onustus praeda. 29, 27, 3.
Opacus. 3, 26, 7.
Operae est, vacat. 1, 24, 6; 4, 8, 3; 5, 15, 6; 21, 9, 3; 44, 36, 13. *Operam edere.* 3, 63, 3.
Operari, verbum sacrorum. 10, 39, 2.
Opertus et *Apertus.* 39, 14, 9.
Opes, splendor, amplitudo, potentia. 4, 8, 6; 9, 42, 4; 9, 46, 11. vires. 2, 21, 5. *Deorum,* eorum auxilium. 10, 38, 2. *urbanae* opponuntur bello partis. 9, 46, 11. et *Copiae.* 9, 22, 5. *Ope omni.* 8, 16, 4. *summa, maxima.* 45, 13, 3. *Ope* et *Opere*, *Opibus* et *Operibus.* 8, 16, 4; 32, 21, 30.
Opimia, Vestalis incesti damnata. 22, 57, 2.
Opimus et *Optimus.* 38, 8, 8. *Opima spolia.* 4, 22, 5; 23, 46, 14.
Opinatio. 28, 40, 6.
Opinio, existimatio, fama. 45, 38, 6.
Ὁπλῖται et Ἱππεῖς opponuntur. 28, 1, 5.
Opperiri sine casu. 33, 14, 12. *sua tempora.* 1, 56, 8. et *Aperire.* 1, 56, 8; 5, 21, 8.
Oppia. 26, 33, 8. Vestalis incesti damnata. 2, 42, 11.
Oppia lex quando lata. 26, 36, 6; 34, 1, 3.
Oppido, valde. 36, 25, 3; 39, 47, 2.
Oppidum, Roma quadrata, vel Roma in genere. 42, 20, 3; 42, 36, 1.
Oppius clivus. 1, 48, 6.
Oppius, gentis nomen. 31, 2, 6.
Opportunus, ad injuriam obnoxius. 25, 30, 5. *exitus, locus.* 24, 39, 1. *insidiantibus.* 24, 37, 2. et *Optimus.* 37, 7, 10.
Optare, eligere. 42, 32, 2. et *Sperare* differunt. 28, 39, 13. et *Hortari.* 29, 23, 9.
Optumus, *Maxumus.* 3, 17, 5. et *Opimus.* 38, 8, 8. et *Opportunus.* 37, 7, 10. *Optima lege*, *Optimo jure.* 9, 34, 12. *Optimi*, optimatium partibus faventes. 35, 34, 3.
Opulens. 9, 36, 11; 43, 1, 1.
Opulentus praeda, *praedae.* 4, 34, 4; 9, 36, 13; 22, 3, 3; 35, 1, 11. *victorque exercitus.* 9, 36, 13.
Opus, historia Liviana, non *Opera* plurali. 9, 17, 1. *Opere magno*, *parvo munitus.* 21, 57, 6. *Opere*, *Operibus* et *Ope*, *Opibus.* 32. 21, 30. *Opera* et *Operae belli* differunt. 26, 48, 2.
Opus est ad transitum. 37, 18, 10. *est argenti.* 23, 21, 5. *dictator*, *dictatore.* 6, 6, 18; 31, 9, 4. *est temporis.* 22, 51, 3. *Opus sunt quae.* 45, 13, 14.
Ora, funis nauticus. 22, 19, 10; 28, 36, 11. *extremae silvae*, pro ora extrema silvae. 23, 24, 9. et *Hora.* 1, 33, 9; 5, 37, 2.
Oranda. 38, 37, 11.
Orare, cum duplici accusativo. 35, 33, 9. et *Obtestari* junguntur. 8, 35, 1. et *Hortari* 30, 7, 7. et *Rogare.* 37, 17, 5. *Oro vos* per se positum. 39, 37, 14. *Oramus* per ellipsin omissum. 25, 29, 6. *Orantes*, et similia omissa. 4, 45, 6.
Oratio tota pro nominativo. 1, 53, 1; 7, 12, 8; 7, 22, 1. eadem forma, qua incepta erat, continuatur post insertum alicujus sermonem. 4, 41, 7. finita mutatur in infinitam. 5, 25, 6. directa in obliquam, et contra. 3, 2, 3; 42, 52, 13. variatur a Livio in recensenda provinciarum adsignatione. 34, 41, 4. Liviana, in parvas periodos concisa, an semper continuanda. 2, 19, 1. *Oratio* et *Ratio.* 35, 25, 9. et *Rogatio.* 34, 8, 2. Orationis transitus ad alium, quam de quo modo verba facta sunt, nullo ejus addito indicio. 33, 36, 9. *Ora-*

tiones perpetuae, *continuae* opponuntur altercationibus. 4, 6, 1.
Oratores, legati. 37, 26, 9.
Orbatu, *Orba respublica*. 2, 47, 10.
Orbis et *Urbs*. 5, 19, 11. *in Orbem*. 5, 19, 11.
Orbitanium. 24, 20, 5.
Orbius clivus. 1, 48, 6.
Orchbmenon. 32, 5, 4.
Ordinare et *Ornare*. 24, 48, 7.
Ordiri. *Orsus bellum*. 31, 40, 6; 32, 29, 6. et *Ortus*: 31, 40, 6.
Ordo, pars manipuli. 8, 8, 4. centuria. 8, 8, 4. ejus duces ac milites qui et quot. 8, 8, 4. decumus hastatorum. 42, 34, 5. *quadruplex navium*. 30, 10, 4. *Ordo*, vel *Ordo amplissimus*, de senatu. 8, 18, 5. vocum a Livio inversus. 3, 12, 4; 35, 31, 13. Ordinis decentioris an Livius semper observans fuerit. 21, 13, 7. *Ordinis sui mei..or*. 5, 46, 6. *Ordinem*, *Ordines ducere*. 2, 23, 4; 3, 44, 2. *Ordines densi*. 35, 5, 7. *primi*. 30, 4, 1. *Ordines* in republica Romana. 4, 60, 3; 5, 7, 1. series militum in acie stantium. 25, 41, 4. *explicare*. 2, 46, 3. *multiplicare in arto*. 2, 50, 8.
Orestis suas leges reddunt Romani. 42, 38, 1.
Oretani. 26, 17, 4; 35, 7, 7. *Oritatani*. 28, 8, 12.
Oreus. 28, 7, 4; 31, 46, 5; 37, 34, 5.
Orgessum, castellum Macedoniae. 31, 27, 2.
Oricum, ejus incolae *Oricini*. 26, 25, 2.
Origo prima. 6, 12, 10.
Oringis. 28, 3, 2.
Oriri, surgere. 8, 23, 15. et *Exoriri*. 4, 45, 7. *Oreretur*, pro *Oriretur*. 23, 16, 7. *Ortus aliquo*. 2, 6, 2; 6, 40, 6; Epit. l. 63. *clamor a militibus*. 22, 42, 7. *sol*. 22, 7, 14. et *Natus*. 39, 53, 3. et *Orsus*. 31, 40, 6. *Ortum certamen*. 4, 45, 7. *Oriundus ab Alexandro*. 35, 47, 5.
Oriundes, fluvius. 44, 31, 4.
Ornare, *Ornatus*, *Ornamenta*, de armatis. 9, 40, 17; 24, 48, 7. *magistratum*, *provinciam*. 40, 36, 5. et *Armare*. 40, 36, 5. et *Onerare*. 32, 11, 2. et *Ordinare*. 24, 48, 7. *Ornatus armatusque*. 10, 40, 12; 27, 13, 10. et *Honoratus*. 36, 40, 9.
Ornatura, armatura. 9, 40, 17.
Oroanda. 38, 37, 11.
Oroandenses. 38, 18, 2.
Oropus. 45, 27, 10. Boeotiae, an Atticae urbs. 44, 13, 11.
Orsum. Praef. §. 13.
Ortiagon. 38, 19, 2; 38, 24, 2.
Ortona, Latinorum urbs. 2, 43, 2; 3, 30, 8.
Ortus belli. Ep. l. 21. *solis*. 36, 17, 14.
Os, impudentia, audacia. 3, 71, 7. *fluminis*. 1, 33, 9. *portus*. 25, 11, 19. *in Ora venire*, *per Ora ferri*. 9, 10, 3.
Osca. 22, 20, 4; 34, 10, 7; 39, 21, 2.
Osci, populus Campaniae. 24, 19, 2; 34, 10, 4.
Oscense argentum. 34, 10, 4; 39, 21, 2. erant nummi signati. 34, 10, 4. et quidem argentei, non aurei. 40, 43, 6.
Oscines aves. 34, 10, 4.
Ὥσπερ molliendis metaphoris adhibetur. 7, 22, 5.
Offa pro lignis foco adhibita. 38, 18, 4.
Ostendere, promittere. 6, 5, 2. *cicatrices*. 2, 23, 4. et *Ostentare*. 28, 3, 11.
Ostentare, promittere. 6, 5, 2. *cicatrices*. 2, 23, 4. et *Obfendere*. 4, 43, 2. et *Obtestari*. 5, 30, 5. et *Ostendere*. 28, 3, 11.
Ostia, urbs. 1, 33, 9; 36, 3, 6. genere feminino singulari, vel neutro plurali. 9, 19, 4; 22, 37, 1; 27, 23, 3.
Ostium et *Hostium*. 37, 13, 8.
Osus, active. 3, 34, 8.

Otacilius varie corrumpitur a scribis. 22, 66, 6. et *Attilius*. 22, 11, 10.
Otium. 7, 27, 1. *a bello*. 2, 34, 1.
Ovare victoria. 27, 45, 9.
Ovatio medius honos. 39, 29, 5. ejus et triumphi discrimen. 3, 10, 4.
Ovile, locus in campo Martio. 26, 22, 11.
Ovinia, gens Romana. 39, 42, 6.
Ovius, praenomen Samnitium. 9, 7, 2. et Campanorum. 9, 26, 7.
Ovorum in circo usus ad curricula numeranda. 41, 27, 6.
Ὄυριος Jupiter. 6, 29, 8.
Oxeae. 28, 7, 18.

P.

P litera, notans praenomen *Publius*, mutatur in *Proconsul*. 28, 16, 14; 31, 4, 1. et *Ap*. praenomen. 3, 54, 13. et *D*. 43, 6, 9. et *F*. 39, 6, 5. et *R*. 23, 1, 6. et *T*. 27, 15, 11. *p* et *b*. 37, 49, 2. et *n*. 5, 6, 3. et *p*, sive *per*. 39, 31, 4.
Pabulari. 10, 26, 12; 27, 43, 2. *Pabulatum ire*, *mittere*. 6, 30, 4.
Pabulum praebere. 23, 48, 1.
Pacatus ager, *Pacatum agmen*. 40, 58, 1. et *Bacchatus*. 37, 49, 2. et *Placatus*. 3, 9, 10; 40, 13, 7. *Pacati*, qui sunt in pace. 35, 4, 3. *Pacatum mare*. 24, 8, 15. *in Pacato mansit gens*. 23, 27, 9.
Πάλος aciei. 22, 45, 6.
Pacisci dicitur, qui fert conditionem accipienti. 23, 15, 3. cui inponitur conditio gravis ac molesta. 38, 9, 9. *sibi feminam*. 44, 30, 4. *stipendium*. 10, 5. 12. *Paciscendum* et *Patiendum*. 9, 15, 4. *Pactus mercedem*, *mercede*; *Pacta merces*. 24, 49, 7. *pretio*. 22, 58, 5. et *Factus*. 3, 19, 12; 4, 4, 10. et *Peractus*. 5, 60, 7. *Pacto*. 28, 21, 5. *Pacta pax*. 31, 29, 16; 38, 27, 7. *viro puella*. 40, 30, 4.
Paetius. 10, 38, 6; 27, 15, 3.
Pacuvius, Campanorum praenomen. 23, 2, 2.
Paeonia, olim dicta, quae post *Emathia*. 40, 3, 3.
Paestum, non *Pestum*. 36, 39, 5; etiam dicta est *Posidonia*. Ep. l. 14; 39, 44, 6.
Paetus, Aeliorum cognomen. 27, 36, 5.
Pagasae. 44, 7, 5.
Pagatim. 31, 26, 10; 31, 30, 6.
Pala. 3, 26, 9; 28, 45, 16.
Palaeenses. 38, 28, 6.
Palaepharsalus. 32, 13, 9.
Παλαιστή. 24, 34, 9.
Palam populo, *Palam exercitibus audientibus*. 25, 18, 9.
Palari et *Populari*. 5, 44, 5. *Palatus* et *Praelatus*. 38, 27, 2. *Palati*. 1, 11, 1; 7, 1, 3. *in agris*. 10, 20, 5. *Palantes vagi*. 21, 61, 2.
Palatinum, mons Palatinus. 1, 6, 4.
Palilia, vel *Parilia*. 40, 2, 1.
Palilogiae. 5, 21, 16; 29, 18, 14.
Palinurus. 37, 11, 6.
Pallantium, Arcadiae urbs. 1, 5, 1.
Pāllene. 31, 45, 16; 44, 11, 3.
Pallor et *Pavor*. 39, 12, 5.
Palma et *Parma*. 22, 1, 9.
Paludamentum, unde dicatur. 41, 10, 5. erat imperatoris, non lictorum ejus. 40, 10, 5. circa brachium laevum intorquebant clipeo destituti, si pugnandum esset. 25, 16, 21.
Paludatus, dicitur pro paludamentatus. 41, 10, 5. Paludati in provincias proficiscuntur magistratus. 41, 17, 6.
Palumbinum. 10, 45, 9.
Pamphilidas. 37, 22, 3.
Panaetolicum, concilium variis locis habitum. 33, 35, 8.
Pandere. 4, 15, 5. *cornua*, *aciem*. 2, 31, 2.
Pangere clavum. 7, 3, 5. *pacem*. 37, 19, 2. et *Peragere*. 7, 2, 7.
Panormus Samiae terrae. 37, 10, 6.

Pansae, qui cum Hirtio consul fuit, praenomen *Lucius*. Epit. l. 119.
Pantauchus. 42, 39, 7.
Pantherae variae. 44, 18, 8.
Papirius, non *Papyrius*. 2, 49, 9. *Maso*. 21, 25, 3. L. Papirii tres, Craffus, Cursor, et Mugillanus eodem tempore vixerunt. 8, 28, 2. Cursores, pater et filius, confunduntur. 10, 42, 7. Papiriis insolens praenomen *Publius*. 6, 27, 2.
Papius. 8, 39, 12.
Papus, non *Pappus*, cognomen Aemiliorum. 9, 7, 14; 23, 21, 6; 27, 6, 16.
Par, adversarius. 22, 27, 3; 22, 35, 4; 28, 44, 9. *certamine*. 24, 40, 17. et *Similis* differunt. 45, 43, 2. et *Pars*. 36, 24, 8.
Paracheloïs. 39, 26, 2.
Parare bellum. 42, 30, 11. *societatem armorum*. 21, 60, 4. et *Probare*. 34, 33, 8. *Paras submovere*. 2, 56, 12. *Paratus instructusque*. 29, 24, 7; 37, 11, 2. *intentusque*. 30, 10, 8. et *Partus*. 5, 6, 1. et *Patratus*. 2, 26, 4. et *Peractus*. 9, 32, 5; 34, 28, 1.
Παρασιτεῖν, in epulis frequens. 40, 59, 8.
Paratus, adparatus. 10, 41, 3.
Parcus et *Paucus*. 3, 61, 13.
Parens et *Pater*. 7, 5, 7; 21, 41, 8; 26, 41, 17. *Parentes*, conditores urbium. 37, 54, 19.
Parentela. 6, 14, 8.
Parenthesis non observata mendae cauffa. 2, 6, 6. concepta per voculam *et*. 9, 28, 5; 27, 1, 2. Parenthesi addita emendatus locus. 2, 31, 2; 3, 52, 1; 21, 5, 10. Parentheses connexione defectae Livio frequentes. 5, 28, 9; 5, 31, 8; 27, 33, 7; 40, 57, 3. interdum connectuntur reliquae orationi per pronomen *Is*. 40, 57, 3.
Parere (media longa *dicto alicui*, an etiam *alicujus*. 8, 4, 2; 8, 34, 7. et *Patere*. 5, 33, 7; 9, 18, 7. *Paret*, adparet. 9, 18, 7.
Parere, (media brevi) adquirere, nancisci, consequi. 42, 11, 9. *cognomen*. 9, 46, 15. *gloriam*. 27, 45, 5. *societatem armorum*. 21, 60, 4. *Partus* et *Factus*. (?) et *Paratus*. 5, 6, 1. *Parta pace*. 1, 19, 3; 5, 1, 1. *praeda*. 3, 31, 4. *Parta male*, *male perdiderunt*. 9, 9, 11.
Parietes velis obtensi. 39, 6, 7.
Parietinae. 9, 18, 7.
Parilia et *Palilia*. 40, 2, 1.
Pariter, cum sexto casu. 1, 31, 3.
Parma et *Arma*. 25, 18, 15. et *Palma*. 22, 1, 9. *Parmae equitum*. 4, 38, 3.
Parmata cohors. 4, 38, 3.
Parnasus. 42, 16, 1.
Parorei. 39, 27, 10; 42, 51, 5.
Parricida liberorum. 3, 50, 5.
de Parricidio lex a Romulo lata, a Numa relata. 1, 26, 5.
Pars, numero singulari pro factione. Epit. l. 84. ubi vulgo repeti solet, interdum posteriori loco omittitur. 28, 16, 13; 36, 17, 9. collective cum verbo plurali. 5, 38, 5; 6, 19, 2; 30, 9, 6; 34, 57, 4. *Pars*, *caesi*. 27, 1, 12. *Pars magna Volsci caesi*, pro Volscorum caesa. 6, 24, 11; 30, 8, 7. *magna Volonum erat*, *Volones erant*. 23, 35, 6. *senatus juratus*, *Pars maxima*. 26, 33, 14. *multa*. 31, 1, 7. *virilis*. 10, 8, 4. et *Ars*. 1, 25, 4. et *Par*. 36, 24, 8. et *Pax*. 45, 12, 7. et *Porta*. 4, 46, 6; 24, 47, 3. *Partis Romanae*, *Romanorum esse*. 35, 60, 4. *Partem magnam*, *Parte magna inermes*. 9, 24, 12; 41, 6, 6. *in Partem venire*. 6, 40, 18. *praedae*, vel *in praedam vocare*. 7, 22, 9. *Parte alia*, *una*. 4, 9, 14. *ea belli dimicaturus*. 21, 17, 8. *magna solum proclive est*. 24, 34, 14. *magna ex Parte*. 38, 3, 4. *Parte omni*, *a Parte omni*.

40, 22, 8; 40, 34, 13. *Partes.* 3, 10, 10. *ultimae orientis.* 37, 58, 8. et *Patres.* 4, 60, 3; 21, 41, 8; 38, 7, 2; 39, 39, 6. *Partibus divisis adgredi.* Epit. l. 136. in Partibus urbis omittuntur praepositiones. 2, 28, 1.

Parthenius, mons. 34, 26, 9.

Parthini. 29, 12, 3. 13; 33, 34, 11.

Parthorum equites sagittatores. 9, 19, 16.

Parthus, urbs Illyridis. 33, 34, 11.

Particeps alicui. 7, 41, 6.

Participare laudes cum aliquo. 3, 12, 5.

Participium pro oratione finita. 3, 20, 1. pro infinitivo. 34, 29, 9. casu recto ponitur ultimo loco post verbum finitum, ut, *progressi sunt*, *parati rem gerere.* 39, 30, 1. verbi substantivi omissum. 2, 9, 6; 3, 15, 8; 4, 27, 6; 4, 47, 7; 6, 31, 1; 22, 31, 5; 22, 49, 4; 23, 20, 6; 26, 39, 10; 28, 2, 1; 28, 17, 14; 28, 36, 12; 36, 6, 2. Participii passivi usus *praeter opinione destinatum.* 28, 14, 9. Participia neutra pro substantivis. 4, 59, 7. activa futuri, *ipsos dicturum*, pro dicturos. 23, 43, 14. praeteriti deponentium pro praesentibus. 21, 52, 10. activa et passiva sine copula media junguntur. 10, 35, 9; 23, 21, 2. passiva duo sine copula juncta. 39, 2, 3. passiva in *dus.* 1, 53, 3; 5, 42, 1; 7, 21, 2; 23, 7, 12; 24, 15, 4; 28, 19, 6; 28, 30, 1; 28, 32, 1; 34, 31, 14. passiva in *dus* et *tus* cujus temporis. Praef. §. 6. praeteriti passivi pro futuris passivis. 31, 7, 1. praeteriti passivi et gerundia confunduntur. 6, 37, 4; 8, 17, 2; 34, 31, 14. Participiorum activorum praesentis ablativus singularis utrum in *i* finiat. 6, 14, 13; 6, 21, 1; 7, 2, 9.

Particulae male transpositae in Mstis. 36, 7, 5. a librariis additae. 37, 20, 7.

Partim, pro partem. 33, 11, 21; 26, 46, 8; 31, 36, 9; 36, 7, 18. *eorum.* 42, 41, 2.

Partiri, utrum in compositis *a* mutet in *e*. 4, 54, 9; 4, 59, 2; 38, 36, 8. *in aliquos.* 21, 21, 10. *inter se copias.* 23, 26, 2. *Partitae stationes senatorum ac plebis.* 24, 2, 9.

Parturit animus. 21, 18, 12.

Parum ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4. id praesidii est. 3, 30, 5. *prospere.* Epit. l. 47. Epit. l. 73. et *Parvum.* 5, 10, 3.

Parumper. 4, 33, 2.

Parvus et *Paucus.* 10, 24, 4. et *Pravus.* 1, 31, 8; 29, 37, 16. *Parvum, magnum initium.* 1, 1, 4. et *Parum.* 5, 10, 3.

Passim. 40, 32, 6. *praedari, palari.* 31, 26, 2.

Passivi terminatio perperam addita, vel omissa. 10, 10, 2. Passivo jungitur activum. 4, 2, 7; 8, 34, 9; 33, 31, 2; 35, 45, 6. Passiva usurpantur significatione activa. 4, 24, 2. cum dativo, vel ablativo sine praepositione. 6, 11, 4.

Passus omittitur in distantiis locorum. 6, 32, 9. *mille* quot stadia Polybio. 37, 6, 4. et *Pondo.* 8, 14, 7. *Passuum tria millia, tribus millibus posuit castra.* 4, 9, 13.

Passi crines. 1, 13, 1; 26, 9, 7. et *Sparsi.* 7, 40, 11.

Patefacere et *Aperire.* 31, 34, 6.

Pater, de Diis. 2, 10, 11. *consulis.* 10, 38, 1. *familiae.* 2, 36, 1; 34, 2, 1. *patratus.* 1, 24, 6. ei foederis compositio, fecialibus justi belli patratus incumbit. 1, 32, 11. *Pater*, seu *Pr*, et *Populus Romanus*, seu *P. R.* 7, 20, 3. et *Parens.* 7, 5, 7; 21, 41, 8; 26, 41, 17. Patris cognomine, non praenomine, interdum indicatur filius. 4, 45, 5. *Patres* et *Partes.* 4, 60,

83, 21; 41, 8; 38, 7, 2; 39, 39, 6. *Patrum, majorum memoria.* 39, 42, 6. Patrum nomine indicati Hasdrubales duo, Carthaginiensium imperatores. 23, 49, 5.

Patera ex quinque pondo auri facta. 27, 4, 8. *Paterae aureae terna, ternas pondo.* 27, 4, 9.

Patere de magnitudine loci. 25, 23, 11. *ad mare,* eo usque extendi. 33, 17, 8. et *Jacere.* 33, 17, 8. et *Parere.* 5, 33, 7; 9, 18, 7. et *Petere.* 7, 30, 11. *Patet ager.* 6, 36, 11. *dierum plus triginta,* scilicet iter. 38, 59, 6. *Patens insidiantibus.* 24, 37, 2. et *Potens.* 8, 12, 4.

Paternum regnum. 38, 1, 9.

Pati, non Pati. 4, 18, 2. *tacitum.* 42, 16, 9. et *Peti.* 2, 35, 1. *Patiens dedecoris.* 5, 37, 4. *taedium morae.* 33, 36, 8. *Patiendum* et *Paciscendum.* 9, 15, 4.

Patrae. 38, 7, 2.

Patrare bellum. 28, 41, 8; 42, 30, 11. *facinus.* 39, 16, 2. *pacem.* 2, 26, 4; 44, 25, 6. *Patratus* et *Paratus.* 2, 26, 4; 28, 41, 8.

Patria, pro quavis regione, civitate. Epit. lib. 7. pro Patribus, senatu. 25, 6, 3. *Patria Quiritesque Romani.* 5, 41, 3.

Patricii quinam. 10, 8, 10. qua auctoritate cooptati. 4, 4, 7. erant auctores eorum, quae agebantur comitiis centuriatis et curiatis. 6, 42, 10. *Patriciorum agmen, caterva.* 6, 38, 5.

Patrius animus. 2, 5, 8. *Patria acerbitas.* 7, 5, 7. *Patrium regnum.* 38, 1, 9.

Patruelis casu sexto *patruele.* 35, 10, 8.

Paucitas, pro pauci numero milites, an collective sumi possit. 2, 50, 10.

Paucus et *Parcus.* 3, 61, 13. et *Parvus.* 10, 24, 4. *Paucis dicere.* 8, 24, 18. *hortari.* 7, 37, 12.

Pavere admiratione, gaudio, metu, spe. 7, 34, 8. et *Manere.* 22, 60, 26.

Paullulum adniti. 35, 5, 11. et *Paullum.* 36, 9, 8.

Paullulus. 8, 11, 4; 35, 11, 7.

Paullum et *Paullulum.* 36, 9, 8. *Paullo plus, quam spatium.* 44, 6, 15.

Paullus, non *Paulus.* 10, 3, 3.

Pavor. 5, 39, 1; 39, 12, 5. *et fuga.* 26, 44, 5. *et trepidatio.* 38, 2, 6. *perfert in silvas.* 4, 33, 11. et *Favor.* 3, 33, 7. et *Pallor.* 39, 12, 5. *Pavori* et Pallori fana, non Salios, vovit Tullus Hostilius. 1, 27, 7.

Pausistratus. 36, 45, 5; 37, 9, 5.

Pax aequa, obnoxia quae. 6, 28, 7. facta ex induciis. 7, 38, 1. *tuta.* 44, 26, 1. *et concordia.* 24, 22, 17. et *Pars.* 45, 12, 7. *Pacem accipere.* 23, 42, 3. *Pace cum bona.* 28, 37, 3. *alicujus dicere.* 3, 19, 7.

Pecora ex siti mortua. 4, 30, 8. et *Pecudes.* 2, 64, 3; 37, 39, 4.

Pectia, gens Romana. 23, 43, 9.

Pectus consulis gerere. 4, 13, 3. et *Corpus.* 6, 23, 7.

Pecua. 5, 48, 3; 26, 34, 5.

Pecuarii. 10, 23, 13; 33, 42, 10.

Pecudes et *Pecora.* 2, 64, 3; 37, 39, 4.

Peculium. 2, 41, 10.

Pecunias imperare. 23, 28, 5.

Pedasa. 33, 30, 6.

Pedes, pro pedites. 1, 14, 8; 7, 35, 2. cum verbo plurali. 25, 15, 14. *Pedes incedit,* pro pedibus. 33, 26, 7. *Pedites* omittitur. 40, 36, 11. *Pedites, equites,* sine copula. 25, 6, 20. *Romani, cives Romani.* 40, 36, 8. equitibus sine discrimine praeponuntur. 6, 12, 11; 34, 26, 2. et *Equites.* 10, 29, 10. et *Velites.* 23, 29, 3.

Pedestris ordo, de plebe. 5, 7, 7. *Pedestres copiae,* terrestres,

ut etiam complectantur equites. 37, 53, 15.
Pedum. 26, 9, 12.
Pejore loco esse. 3, 68, 3.
Pelagonia. 31, 28, 5. pars Paeoniae. 33, 19, 3. etiam urbs. 45, 29, 9.
Pelium Illyrici. 31, 40, 4.
Pellae situs. 44, 46, 5.
Pellenensis. 34, 40, 7.
Pellere, tangere, afficere, commovere. 3, 30, 5. *hostem*. 2, 50, 10. *patria*. 2, 6, 7. *regno*, *e regno*. Epit. l. 46; Epit. l. 66. *Pepuli* et *Perculi*. 8, 13, 7. et *Perpuli*. 2, 31, 5; 24, 35, 5. *Pulsus*, in exsilium ejectus. 35, 37, 4.
sub Pellibus habere. 5, 2, 7.
Pellina. 31, 39. 4.
Pellinaeum, *Pelinaeum*, *Pelinnaeum*. 36, 10, 5.
Pelliti Sardi. 23, 40, 3.
Pellium, urbs Illyrici. 31, 40, 4.
Pellonia, Dea. 39, 7, 8.
Pelops, Lycurgi filius, rex Lacedaemoniorum legitimus. 34, 32, 1.
Peloponnesus adsimulatur testudini. 36, 32, 6.
Peltastae. 28, 5, 11; 31, 36, 1; 33, 4, 4.
πέμπειν, mittere legatos. 7, 31, 3.
Pen, vel *Pin*, summitates montium. 21, 38, 9.
Penatis, numero singulari. 28, 18, 2. Penatium aedes ubi Romae. 45, 16, 5.
Pendere (secunda longa) *animi*. 7, 10, 9; 7, 30, 22. *animis*. 7, 30, 22. *ex spe aliqua*. 44, 27, 7. *Pendet animus*. 5, 39, 6.
Pendere (secunda brevi) *stipendium*. 9, 41, 7. utrum perfectum formet sine geminatione *pendi*, pro *pependi*. 45, 26, 14.
Pene et *Ferme*. 37, 20, 3. et *Prope*. 21, 58, 3.
Penetrare domum, *in domum*. 4, 9, 5; 10, 41, 14.
Peninsula etiam scribitur *Pene insula*. 25, 11, 11.
Peninae Alpes. 21, 38, 9.
Peninus, mons. 5, 35, 2; 21, 38, 6. 8. Deus in montis vertice sacratus. 21, 38, 9.
Penna, *Pinna*. 21, 30, 8.
Pennus, cognomen Juniorum. 6, 42, 4; 29, 11, 13; 30, 40, 5. *Quinctiorum*. 4, 20, 8; 4, 26, 2.
Pensare, saepius perpendere, examinare. 22, 51, 3. *rem re*. 26, 37, 5; 27, 40, 2.
Pensi nihil. 43, 7, 11.
Pensiones aequae. 6, 35, 4. *aequae triennii*, *in triennium*, *per triennium*. 7, 27, 3.
Pensitare aliquid. 4, 41, 3.
Pentri Samnites. 9, 31, 4; 22, 61, 11.
Penula, cognomen Centeniorum. 25, 19, 9.
Peparethus. 28, 5, 10; 31, 28, 6.
Per, sive ejus nota *p*, et litera *p* commutantur. 39, 31, 4.
Per, propter. 33, 18, 20. *caussam*. 2, 32, 1. *commodum*, commode. 30, 29, 3. *eos dies*. 3, 29, 7; 30, 38, 5. *fas ac fidem decipi*, *circumveniri*. 1, 9, 13; 38, 25, 16. *frequentiam*. 5, 2, 5. *infrequentiam*. 2, 23, 12; 5, 2, 5. *Per me*, *Per te*, et *Certe*. 23, 47, 8. *meridiem*, meridie. 42, 64, 8. *occasionem*. 31, 48, 2. *occasiones*. 2, 11, 2; 5, 26, 9. *otium*. 4, 58, 12. *se*. 4, 33, 4; 9, 46, 8; 39, 12, 8. *speciem celebrandarum epularum*. 9, 30, 8. *vinum*, per ebrietatem. 40, 7, 9. *Per*, *vos*, *fidem vestram*. 29, 18, 9. *Per* *ἀσυνδέτως* repetitur. 38, 18, 12. et *Inter*. 35, 11, 10. *Per*, *Prae*, et *Pro* commutantur. 9, 10, 7; 10, 13, 9. et *Praeter*. 28, 42, 3. et *Propter*. Ep. l. 84.
Pera, Juniorum cognomen. 23, 14, 2.
Peraea, regio Rhodiorum in continenti. 32, 33, 6.
Peragere, perficere. 45, 11, 11. *pacem*. 37, 19, 2. *reum*. 4, 42, 6. *sacrificium*. 10, 38, 7. *sen-*

tentiam. 34, 31, 19. et *Pangere*. 7, 2, 7. et *Pergere*. 7, 37, 1; 10, 33, 5. *Perago* et *Peragro*. 9, 15, 2. *Peractus* et *Pactus* 5, 50, 7 et *Paratus*. 9, 32, 5; 34, 28, 1. *Peractis comitiis*. 29, 11, 11.

Peragrare orbem victoriis. 35, 24, 7. *Peragro* et *Perago*. 9, 15, 2.

Peraltus et *Praealtus*. 21, 54, 1.

Perbrevis. 29, 36, 3

Percellere aliquem. 3, 30, 5; 9, 10. 10; 40, 40, 3. et *Perpellere* 3, 30, 5. *Perculit* et *Pepulit*. 8, 13, 7. et *Percussit*. 34, 15, 2. et *Percutit*. 7, 10, 10. et *Pertulit* 35, 27, 16. *Perculsus pavore, metu*. 7, 23, 6. et *Percussus*. 1, 27, 10; 2, 9, 5. et *Pulsus* 28, 33, 7; 31, 38, 4.

Percipere animo. 7, 26, 8. et *Praecipere*. 7, 26, 8; 38, 20, 1. *Percipit me satias amoris*. 30, 3, 4.

Percitus ira. 6, 38, 8.

Percommode situs. 25, 25, 2.

Percontari, *Percunctari*. 6, 25, 1.

Percunctari. *Percontari*. 6, 25, 1.

Percurare vulnus. 21, 57, 9.

Percutere colapho. 9, 10, 10. *foedus*. 2, 33, 4. *Percutit rumor castra*. 5, 18, 10. et *Perculit*. 7, 10, 10. *Percussi* et *Perculi*. 34, 15, 2. *Percussus*, quam *Perculsus*, praestat in vehementiori adfectu. 1, 27, 10. et *Perculsus*. 1, 14, 9; 2, 9, 5.

Perdere et *Prodere*. 10, 19, 2. *Perditae res*. 5, 39, 3; 9, 2, 12.

Perdifficilis, *Perdifficillimus*. 40, 11, 3.

Perducere. 5, 15, 8; 30, 12, 2. sensu nequiore. 26, 50, 4. *in serum*, *ad noctem*. 38, 50, 1. *viam Ariminum*. Epit. l. 39. et *Producere*. 38, 50, 1.

Perduellis, hostis. 36, 2, 2.

de Perduellione lex a Romulo lata, a Numa relata. 1, 26, 5.

Perequitare. 23, 47, 7.

Perexiguus. 7, 37, 6.

Perfectum jungitur Praesenti. 3, 46, 9; 3, 60, 5; 9, 41, 16; 29, 27, 5; 34, 25, 8. jungitur Imperfecto. 34, 26, 12. jungitur Plusquamperfecto. 4, 33, 8; 34, 26, 12. Perfecta *Petivi*, *Redivi*. 21, 21, 11.

Perferre terrorem ad urbem. 3, 3, 1. et *Praeferre*. 4, 54, 3; 38, 48, 8. et *Proferre*. 5, 4, 12; 10, 33, 7. *Perfert rumor in totam concionem*. 2, 54, 9. *Pertuli* et *Perculi*. 35, 27, 16. et *Perpuli*. 24, 35, 5.

Perficere bellum. 22, 38, 7. *murum*. 25, 11, 8. *sacrificium*. 10, 38, 7; 22, 1, 6. *senatusconsultum*, pro facere. 26, 29. 1. et *Proficere*. 37, 6, 7.

Perfractum caput. 4, 28, 8.

Perfuga. 22, 23, 4; 27, 15, 11; 30, 43, 11.

Perfugere in fidem alicujus. 28, 7, 12. *Vejos*. 5, 38, 9; 37, 57, 2. et *Profugere*. 37, 57, 2.

Perfugium. 40, 10, 2. et *Profugium*. 37, 57, 2.

Perfunctus honoribus. 28, 43, 5.

Perfusus fletu. 40, 12, 2. *pudore*, *gaudio*. 26, 50, 9. *timore*, *horrore*. 2, 63, 4.

Perga. 38, 37, 9.

Pergamum, generis vel feminini, vel neutrius. 37, 18, 3.

Pergere agrum, pro in agrum. 3, 6, 7; 6, 31, 5. et *Peragere*. 7, 37, 1; 10, 33, 5. *Pergit inde*, abit inde. 23, 27, 10. *Pergit ire*. 21, 30, 1.

Periclitari aliqua re. 29, 7, 2; 38, 25, 7. *aliquid*, pro experiri. 6, 14, 1.

Periculum et *Labor* junguntur. 21, 7, 7. *est moenibus*. 3, 23, 6. *id est*. 10, 25, 14. et *Piaculum*. 5, 52, 8. et *Proelium*. 37, 30, 7. *Periculo publico sunt inposita in naves*. 23, 49, 2.

Perimere. *Peremtus*, mortuo similis. 2, 23, 3.

Perinde ac. 32, 21, 3. *motus est*. 23, 28, 3. *Perinde*, *ut*, *ita*. 7,

6, 8. et *Proinde*. 3, 44, 2; 27, 8, 18.
Periodus longior soloecismi caussa. 27, 49, 9. melius incipit a recto, quam ab obliquo casu. 29, 7, 1. Periodi pars posterior praeposita priori. 5, 20, 6. Periodis intercisis uti gaudet Livius. 3, 22, 3; 3, 25, 9; 21, 36, 4.
Perii. 28, 34, 8. *Periit* et *Perit*. 5, 8, 3. *Perisse* et *Periisse*. 29, 32, 9.
Peritus belli. 4, 17, 10.
Perlabi et *Prolabi*. 5, 47, 5.
Perlaetus. 10, 21, 6.
Perlevis. 21, 43, 11; 24, 34, 2.
Perlustrare, oculis quaerere. 23, 46, 13.
Permanere in fide. Epit. l. 78.
Permarini Lares. 4, 52, 4.
Permittere. 31, 17, 4; 37, 1, 7. committere. 4, 49, 8; 8, 31, 9. *alicui de aliquo*. 9, 43, 7. *equos in hostem*. 3, 70, 9; 29, 11, 8. *se in deditionem*, *in ditionem*. 8, 20, 6. *se potestati alicujus*. Ep. l. 110. *tribunatum*, frena ei laxare. 2, 56, 2. et *Committere*. 37, 1, 7. et *Praemittere*. 8, 20, 6. et *Promittere* 8. 24, 8. et *Remittere*. 5, 20, 9. *Permitto faciat*, *ut faciat*. 33, 45, 3.
Permixtim. 3, 22, 5.
Permodice. 23, 24, 3.
Permulcere. 40, 21, 4. *barbam*. 5, 41, 9.
Permuneratus et *Pernumeratus*. 6, 15, 10.
Permunire 36, 16, 6.
Perniciabilis, *Pernicialis*. 27, 23, 6.
Pernicitas. 22, 59, 10.
Pernox. 5, 28, 10.
Pernumeratus et *Permuneratus*. 6, 15, 10.
Peropportune. 6, 18, 2; 29, 34 9.
Peropportunus. 10, 45, 2.
Perosus, active. 3, 34, 8. et *Pertaesus*. 3, 67, 7.
Perpacare. 40, 34, 13.
Perpaucus. 37, 11, 3.
Perpellere et *Percellere*. 3, 30, 5. et *Propellere*. 9, 24, 4. *Perpellit metus*. 3, 30, 5. *Perpuli* et *Pepuli*. 2, 31, 5; 24, 35, 5. et *Pertuli*. 24, 35, 5. *Perpelli* et *Perpeti*. 2, 53, 6.
Perperna. 44, 27, 11.
Perpeti et *Perpelli*. 2, 53, 6.
Perpetrare pacem. 2, 26, 4. *sacrum*. 23, 35, 18.
in Perpetuum. 8, 13, 14. *Perpetui tribuni*. 3, 19, 4.
Perpopulari. 23, 36, 7.
Perportare. 28, 46, 14.
Perrarus. 6, 1, 2.
Perrhaebi. 33, 32, 5. *Perrhaebia*. 31, 41, 5.
Perrogare sententiam, *sententias*. 32, 22, 5; Epit. l. 48. *Perrogati sententias*. 32, 23, 1.
Perrumpere agmen, *per agmen*, *in agmen*. 7, 24, 7; 21, 56, 2. *ordines*. 3, 61, 9. *vestibulum*, *in vestibulum*. 3, 18, 8. et *Prorumpere*. 4, 39, 2. 4; 9, 43, 15.
Perscribere argentum ab aliquo. 24, 18, 14.
Persequi, sequi. 5, 40, 4. constanter, ad finem usque sequi. 25, 10, 7. ulcisci. 40, 11, 10. *bello*. 8, 22, 9. *incepta*, *mandata*. 6, 33, 2. *quaerendo*. 3, 20, 2. et *Consequi*. 27, 20, 1. et *Prosequi*. Ep. l. 99.
Perses, nomen regis Macedoniae, confunditur cum *Persis* populo. 44, 37, 6. scribitur *Perseus*, *Perses*, vel *Persa*; hinc format Persi casu patrio et dativo. 42, 25, 2. uxorem duxit Laodicen, Seleuci Philopatoris filiam. 42, 12, 3. ejus liberi. Ep. l. 45.
Perseverare. 4, 44, 7. *aliquid*. 22, 38, 13. *in aliquo*. 36, 14, 13.
Persignare dona. 25, 7, 5.
Persona secunda singularis subjunctivi adhibetur ad indicandum aliquid in genere de omnibus. 3, 11, 2. a Persona prima in tertiam conversa oratio. 2, 45, 13.

Perspicere, perspicue, penitus videre. 22, 6, 8. *coelum*. 40, 22, 3. *Prospicere*. 22, 6, 8.
Perstare in aliqua re. 8, 33, 6; 22, 27, 4; 42, 10, 11. et *Praestare*. Epit. l. 49.
Pertaesus nomen. 3, 39, 4. et *Perosus*. 3, 67, 7.
Pertentare. 27, 10, 2.
Pertinax malo, *Pervicax* bono et malo sensu usurpantur. 9, 34, 24.
Pertinent hi mores per omnes ordines. 23, 49, 3; 25, 24, 6.
Pertrahere. 30, 12, 2; 35, 29, 3. *in concionem*. 43, 8, 3.
Perturbare ordines. 3, 70, 9; 35, 5, 11. et *Proturbare*. 5, 47, 5. *Perturbatus*, metu perterritus. 3, 21, 1.
Pervadit rumor castra. 5, 18, 10; 6, 24, 7. *terror in aciem*. 8, 9, 10. 11.
Pervagari stagnum. 26, 45, 7.
Pervalere. 1, 17, 1.
Pervastare. 21, 7, 4.
Pervectus Chalcidem. 31, 23, 4.
Pervenire et *Praevenire*. 22, 2, 1. *Pervenit certamen ad singulos*. 1, 17, 1. *Perveniri*. 22, 60, 10; 38, 13, 2.
Pervertere et *Praevertere*. 3, 40, 14; 8, 16, 8. *Perversae rupes*, infestae, incommodae. 21, 33, 4.
Pervicax bono et malo, Pertinax semper malo sensu usurpantur. 9, 34, 24.
Pervidere. 33, 5, 10. et *Praevidere*. 36, 34, 7.
Pervigilium. 23, 35, 18.
Pervincere, obtinere, persuadere, sine casu. 42, 45. 4.
Pervium. 30, 10, 5.
Perusia, an inter capita Etruriae. 10, 37, 4.
Pes. *ad Pedes ire*, *deducere*. 4, 40, 7; 21, 46, 6; 29, 2, 14.
Pessimum publicum. 2, 1, 3; 4, 4, 5.
Pessinus. Epit. l. 29; 29, 10, 5; 29, 11, 7; 38, 15, 15. urbs Phrygiae. 29, 11, 7.
Pestilens annus. 3, 6, 2.
Pestilentia, pestis. 7, 1, 8.
Petelia. 27, 26, 5.
Petelinus lucus. 7, 41, 3. *Petelini*, an *Petellini*. 23, 20, 4.
Petere, cum duplici accusativo. 7, 32, 4. de candidatis. 40, 42, 11. *cum precibus*. 9, 16, 3. *moenia fuga*. 7, 11, 7. *spem triumphi*. 28, 38, 4. *viam*. 44, 2, 5. et *Patere*. 7, 30, 11. et *Poscere*. 7, 32, 4. *Petit* et *Petiit*. 37, 45, 2. *Petivi*. 21, 21, 11. *Petissem*. 5, 39, 4; 7, 30, 2. *non Petens consul creatur*. 10, 9, 10. *Petens* et *Potens*. 5, 14, 5. et *Precans*. 7, 31, 3. *Peti* et *Pati*. 2, 35, 1. *Petitus* et *Potitus*. 8, 30, 8. et *Praeteritus*. 39, 47, 9. *Petitum* et similia omissa 4, 45, 6.
Peticus, Sulpiciorum cognomen. 7, 2, 1; 7, 17, 13.
Petilia, secunda syllaba producta. 23, 20, 4.
Petillius. 4, 12, 3; 38, 50, 5; 40, 18, 2. 3; 44, 27, 11.
Petitarus, amnis. 43, 22, 8.
Petitor, candidatus. Epit. l. 69.
Petra Pieriae. 39, 26, 1; 44, 32, 9.
Pettia, gens Romana. 23, 43, 9.
Πεζικοὶ continent etiam equites. 37, 53, 15.
Phacium. 32, 13, 9; 36, 13, 3.
Phaeneas. 32, 32, 11; 36, 28, 1.
Phaestum. 36, 13, 3.
Phalangitae, pedites. 37, 42, 3; 44, 41, 1.
Phalanx cur impeditum agmen. 42, 59, 8. *inmobilis*, *gravis*, *longa*. 44, 41, 7. ejus robur consistebat in projectis ante se hastis. 33, 8, 13. ei similis olim acies Romana, postea manipulatim structa. 8, 8, 3. *Phalanges*, variae unius phalangis partes. 44, 41, 1.
Phalanna, *Phalannaeus*. 42, 65, 1.
Phalara, urbs Thessaliae. 27, 30, 3. 12; 32, 15, 1; 35, 43, 8; 36, 29, 4.

Phalasernius. 42, 51, 7.
Phalasia, *Phalassia*. 31, 45, 10; 31, 46, 7.
Phalerina tribus. 9, 20, 6.
Phaloria. 32, 15, 1; 35, 13, 6; 39, 25, 3.
Phamaeas, *Phameas*. Epit. l. 50.
Phanae. 36, 43, 11.
Phanote, *Phanotea*. 32, 18, 6; 43, 21, 4.
Pharae, *Pherae*, oppidum Messeniae. 35, 30, 9.
Pharsalia, urbs. Ep. l. III.
Pharsalicum proelium ubi commissum. 39, 25, 3.
Pheeadum. 31, 41, 8. etiam *Pheca* dicitur. 32, 14, 1.
Phellus. 37, 16, 6.
Pheneus. 28, 7, 16.
Pherae, *Pharae*, oppidum Messeniae. 35, 30, 9.
Phila. 44, 7, 12.
Philemenus, Tarentinus. 25, 8, 3; 27, 16, 3.
Philippei, nummi. 37, 59, 4; 45, 40, 1.
Philippopolis dicta Thebae Phthioticae. 39, 25, 3. Thraciae. 39, 53, 13. 14.
Philippus, Marciorum cognomen, unde iis inditum. 42, 39, 5.
Philistio. 25, 28, 5.
Philo, Veturiorum cognomen. 27, 6, 17.
Philocles. 31, 26, 1; 32, 38, 5.
Philopoemen. 35, 26, 9; 35, 27, 4; 39, 49, 1.
Philus, Furiorum cognomen. 22, 57, 8.
Phlius. 28, 7, 16.
Phocaea et *Phocis*. 28, 7, 18; 34, 9, 1.
Phocaeensis et *Phocensis* ut differant. 5, 34, 8; 37, 32, 11; 38, 39, 12.
Phocis et *Phocaea*. 28, 7, 18; 34, 9, 1. *Phocis*, olim latior, etiam sinum Maliacum et mare Euboïcum attigit. 36, 11, 5; 36, 20, 1.
Phoebeum. 34, 38, 5.
Phoenice, *Phoenicia*. Ep. l. 101.
Phoenice, urbs Epiri. 29, 12, 11.
Phoenicus. 36, 45, 7; 37, 16, 6.
Phoenix. 37, 16, 6.
Phraates. Epit. l. 100.
Phragandae, in Macedonia. 26, 25, 8.
Phricium. 36, 13, 4.
Phrygius amnis. 37, 37, 9.
Phthiae, *Phthioticae Thebae*. 28, 7, 12.
Phthiotae Achaei. 33, 32, 5; 36, 15, 7; 41, 22, 6.
Phygela. 37, 11, 5.
φυλάττειν φυλακάς. 34, 9, 6.
Phyrria, dux. 27, 30, 1.
Piaculum dedere, *dare aliquem*. 21, 10, 12. et *Periculum*. 5, 52, 8.
Pialia. 32, 15, 3; 36. 14, 6.
Picenum. 27, 43, 12. *Picenus ager*. 22, 9, 1.
Pieria. 39, 26, 1. ejus termini. 44, 9, 10.
Pigneratio: 8, 14, 6.
Pignorare bona praedae. 29, 36, 12.
Pignus amoris. 39, 10, 1. *dare aliquid alicujus rei*, non *in pignus*. 32, 38, 3. *fidei esse*. 2, 4, 4. *Pignera*, *Pignora*. 3, 38, 12; 9, 15, 7; 24, 1, 7.
Pila, columella. 1, 26, 11.
Pilani. 8, 8, 7.
Pilentum et *Plaustrum*. 5, 25, 9.
Pileus. 1, 34, 8. albus libertorum insigne. 45, 44, 19.
Pilis missis res gladiis gesta. 6, 12, 8.
Pin, vel *Pen*, summitates montium. 21, 38, 9.
Pindus mons. 32, 13, 3.
Pineus rex. 22, 33, 5.
Pinna, *Penna*. 21, 30, 8.
Piraeeum an admittat praepositionem. 31, 26, 5.
Pirustae. 45, 26, 13.
Pisae, urbs foederata. 35, 4, 1. provincia Liguria. 21, 39, 3.
Pisces fossiles. 42, 2, 5.
Piscina publica Romae. 23, 32, 4.

Pistor Jupiter. 5, 48, 4.
Pisuetae. 33, 18, 3.
Pithecusae an ab *Aenaria* diversae. 8, 22, 6.
Pithyusa. 33, 18, 3.
Pius justusque. 9, 8, 6. et *Prius*. 2, 38, 4. *Pium justumque bellum*. 30, 31, 4.
Placare Deos, *mitigare homines*. 9, 1, 5. *Placatus alicui*, *in aliquem*. 3, 9, 10; 8, 33, 1. et *Pacatus*. 3, 9, 10; 40, 13, 7.
Placentia, colonia quando deducta. 21, 25, 2.
Placere senatui. 39, 54, 11; 42, 8, 7. *Placet respondere* aeque, ac *responderi*. 31, 5, 9. *Placent ei res suae*, satis virium habere sibi videtur. 33, 31, 6.
Plaga, tractus. 9, 41, 15.
Planicia. 44, 6, 15.
Planus et *Plenus*. 4, 32, 10; 34, 15, 3.
Plator. 44, 30, 2.
Πλάτος aciei. 22, 45, 6.
Plaustrum et *Pileatum*. 5, 25, 9.
Plebejus et *Homo de plebe*, utrum differant. 39, 17, 6. *Plebejus consul*, *consulatus*. 6, 39, 2. *Plebeji magistratus*. 6, 11, 7. quando primum in senatum adlecti. 5, 12, 11. qui habent censum equestrem, in ordinem equestrem leguntur, et militant equis. 5, 7, 5. 7.
Plebicola. 3, 68, 10.
Plebiscitum Valerium. 38, 36, 9. *Plebisque scitum*. 22, 26, 7. *Plebis scitu*. 25, 7, 5. Plebiscita legibus aequata. 8, 12, 14; Epit. l. 11.
Plebs, collective. 2, 5, 2. cum verbo plurali. 3, 38, 11; 24, 2, 8. saepius iteratur in eadem oratione. 2, 56, 1. et *Populus* ut differant. 2, 56, 12. *prosecuti*. 2, 31, 11. profertur etiam casu primo *Plebes*. 1, 20, 6; 2, 24, 2; 2, 55, 2; 31, 44, 4. etiam *Plebis*. 5, 12, 11. *Plebes* et *Proles*. 4, 42, 8. et *Pubes*. 1, 6, 1. *Plebis aediles*, *tribuni*. 4, 59, 11. casu secundo format *Plebeï*. 2, 33, 2; 29, 20, 4. etiam *Plebi*. 2, 42, 6. casu tertio format *Plebeï*. 2, 42, 2; 27, 20, 11. *de Plebe homo* et *Plebejus* utrum differant. 39, 17, 6.
Pleiae. 35, 27, 2.
Pleminii mors, et dissensus circa eam. 34, 44, 6.
Plenus cum casu secundo. 3, 25, 6. *irae* et *ira*. 27, 40, 8. et *Planus*. 4, 32, 10; 34, 15, 3. *Pleno gradu*. 4. 32, 10.
Pleonasmus negationis. 3, 26, 5.
Plerique, multi, magna pars. [?] et similia non necessario bis ponuntur. 10, 29, 7.
Plerumque Europae. 45, 9, 2.
Plestina. 10, 3, 5.
Πλέθρον. 21, 36, 2.
Pleuratus. 26, 24, 9; 31, 28, 1.
Plistia. 10, 3, 5.
Ploratus puerilis. 2, 33, 8. *Ploratus exaudiuntur*. 26, 9, 7.
Pluit carne, *carnem*. 3, 10, 6; 35, 21, 3; 37, 3, 3. *Pluvit*. 1, 31, 1.
Plurale verbum additum substantivo singulari. 10, 38, 12. Pluralis usus in locutione distributiva. 4, 15, 6; 37, 41, 6. a Plurali ad singularem numerum traducta locutio, vel contra. 1, 14, 4. tale est, *quaecumque senatus censuisset*, *id regem facturum*. 33, 34, 6. Plurali et singulari juncta duorum populorum nomina. 10, 27, 3.
Plurimi hostium. 41, 4, 6. *Plurimum laboris*. 9, 18, 18. et *Plurium*. 4, 38, 4; 37, 37, 5. et *Primum*. 5, 37, 6. *Plurimi fuit ejus opera*. 36, 7, 9.
Plus ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4. pro plures. 22, 13, 4. *ducentos passus*. 31, 34, 7. *mille hominum capti*, *captum*. 24, 41, 10. *periculi*, *laboris*. 9, 18, 18. *partem dimidiam*. 29, 25, 2. *septingenti*. 41, 12, 8. et *Prius*. 2, 56, 6; 22, 23, 6. *Plures una tribus*. 5, 30, 7. et *Po-*

pulares. Epit. l. 31. et *Multi.* Ep. l. 80. *Plurium* et *Plurimum.* 4, 38, 4; 37, 37, 5.

Plusquamperfectum pro Imperfecto. 5, 42, 7; 7, 6, 9; 34, 11, 2. pro Futuro, *Creassem* pro *creaturus fuissem.* 6, 6, 8. et Imperfectum junguntur. 6, 3, 3; 34, 11, 2. Plusquamperfecti indicativus pro ejus subjunctivo. 41, 24, 4.

Poblicius, Publicius. Ep. l. 68.

Pocillum. 10, 42, 7.

Poena militaris erat in inferiorem ordinem relatio, ignominiae caussa. 22, 30, 5. item mutatio armorum, ordinis, locique, in quo tendebant. 25, 6, 15.

Poenitere scribendum, non *paenitere.* 6, 23, 9. *possum.* 36, 22, 3. *Poenitet*, sine pronomine personam denotante. 28, 40, 7. *me sponsio.* 9, 11, 3.

Poenus, pro Poeni. 21, 9, 1.

Poetelinus lucus utrum duplex, major et minor, et ubi situs. 6, 20, 11.

Poetelius. 3, 35, 11; 4, 12, 3; 8, 23, 17.

Poetneum. 39, 25, 17.

Πολιάς, cognomen Minervae Athenis. 31, 30, 9.

Πόλις olim dicta est arx Athenarum. 31, 30, 9.

Πολλαπλάσιον. 22, 45, 6.

Pollentia, Dea. 39, 7, 8.

Pollentia, urbs Piceni. 39, 44, 10.

Pollere, valere, posse. 6, 35, 8.

Polliceri benigne. 9, 30, 7.

Polusca, *Polustia*, Volscorum oppidum. 2, 33, 5.

Polyaenus. 24, 22, 1.

Polybius haudquaquam spernendus auctor. 30, 45, 5. ejus et Livii dissensus. 27, 49, 6.

Polyclitus. 25, 28, 5.

Polycratia. 27, 31, 8.

Polyphantas. 27, 32, 10; 28, 5, 11.

Πολύς, pro *Μέγας.* 31, 1, 7.

Polyxenidas. 36, 43, 2; 37, 10, 1.

Pometinus. 1, 55, 7.

Pomoerium. 1, 44, 4.

Pompaedius. Ep. l. 76.

Pompejanae partes. Ep. l. 113.

Pompejus adhuc eques missus est cum imperio proconsulari. Epit. lib. 91. quando, et a quo *Magnus* dictus est. Ep. l. 103. et *Pomponius.* Ep. l. 7. Pompeji caput et annulus Caesari offeruntur. Ep. l. 112.

Pomponius et *Pompejus.* Epit. l. 7.

Pomptinus. 2, 34, 4. *ager.* 4, 25, 4. *Pomptina tribus.* Ep. l. 7.

Pondo. 32, 27, 1. in duabus summis enunciandis iteratur. 45, 43, 5. pro asse. 8, 14, 6. *librae Pondo*, *unciae Pondo*, quo sensu dicantur. 26, 36, 5. et *passus.* 8, 14, 6.

Ponere alicubi praesidium. 32, 25, 5. *aram.* 10, 23, 6. *arma.* 6, 10, 5; Epit. lib. 88. *certamen*, *seditionem.* 7, 42, 7. *dono*, *donum.* 4, 20, 4. *in aede*, *in aedem.* 38, 35, 4; 41, 28, 7. *in discrimine*, *in gloria.* Praef. §. 8. *in gratia*, *in gratiam*, eleganti et minus noto sensu. 44, 14, 7. *in incerto.* 4, 23, 8. *in Prytaneo*, *in Prytaneum.* 41, 20, 7. *in rostra.* Epit. l. 80. *praemium.* 39, 17, 1. *statuam alicujus*, *alicui.* 40, 34, 5. *Positus in conspectu.* 5, 28, 9. *loco*, *in loco.* 4, 48, 3. *in medio.* 40, 11, 5. *opportune tumulus.* 28, 13, 6. *Posita in misericordia spes.* 28, 34, 6. *in tumulo arx.* 38, 4, 2. *Pontem facere in Tiberi*, *in Tiberim.* 1, 33, 6. Pontis in Tiberim pilas fecit Fulvius censor. 4, 51, 4.

Pontia, vel *Pontiae.* 9, 28, 7. fit colonia. Epit. l. 9.

Pontifex, simpliciter pro pontifice maximo. 1, 32, 2; 34, 44, 2. Pontifex maximus fit,

qui nondum summos honores gessit. 3, 54, 5. an dici possit duo sacerdotia habuisse. 24, 2, 1. quomodo crearetur. 25, 5, 2; 40, 42, 11. cum collegio suo de delictis Vestalium cognoscebat. 28, 11, 6. habebat jus multam dicendi. Epit. l. 47. eum cura sacrorum retinet in Italia. 28, 38, 12. Pontifices maximi quinam fuerint tempore belli Punici secundi, et paullo ante. 22, 10, 1.

Pontifices duo ex eadem gente, eademque familia simul eodem tempore fuerunt. 30, 39, 6. utrum cum populo agere, et comitiis praeesse potuerint. 3, 54, 5; 25, 5, 2. nulli rationem reddunt, possunt tamen ad aliquid cogi. 45, 15, 9. Pontifices quindecim Sulla constituit. Ep. l. 89. Pontifices minores. 22, 57, 3. *Pontificum concilium*, vel *consilium*. 29, 20, 10. eorum erat victimas caedere. 10, 7, 10. eorum collegium non consulit Pontificem maximum. 22, 10, 1.

Pontificium. 27, 8, 8.

Pontinius. Ep. l. 103.

Pontius Cominius. 5, 46, 8. *Herennius*, *Thelesinus*. 9, 1, 2. *Telesinus*. Ep. l. 88.

Popillius, non *Popilius*. 7, 2, 11; 26, 6, 1.

Poplicola, an *Publicola*? 2, 8, 1; 5, 26, 2.

Poplites succisi. 22, 51, 7.

Populari, significatione passiva. 24, 8, 14. et *Depopulari*. 10, 12, 7; 37, 27, 9. et *Pabulari*. 10, 26, 12; 27, 43, 2. et *Palari*. 5, 44, 5. Populabantur milites sub signis. 29, 3, 7. *Populantes ire per agros*. 34, 48, 1. *Populabundus*. 2, 48, 4; 3, 5, 13.

Popularis actio, *Populare ministerium*. 22, 25, 12. *Popularis vir*. 6, 20, 3. *Populares*, populatores. 2, 39, 6. et *Plures*. Ep. l. 31.

Populatio agri. 2, 62, 2. et *Depopulatio*. 2, 62, 2.

Populonienses. 28, 45, 15.

Populus, δῆμος. 21, 34, 1. continet etiam Patres. 25, 3, 13. pro plebe. 7, 42, 1; 21, 34, 1; 31, 50, 1. collective cum plurali. Ep. l. 2; 10, 13, 11. et *Gens* ut differant. 5, 34, 5. et *Plebs* ut differant. 2, 56, 12. *Atheniensium*. 45, 23, 15. *liberator*. 39, 1, 4. *Romanus Quiritium*, vel *Quirites*, vel *Quiritesque*. 1, 32, 13; 9, 4, 10; 22, 10, 2. Populus jubebat bellum, senatus decernebat. 42, 33, 4. interdum decernebat, quae erant juris senatorii. 7, 17, 7. P. R. seu *Populus Romanus*, quo casu efferendum sit, errant librarii. 39, 47, 10. P. R. seu *Populus Romanus*, et Pr. seu *Pater*. 7, 20, 3. et *Pro*. Ep. l. 15. et R. P. seu *Respublica*. 22, 37, 12. Populi nomen pro nomine regionis, in qua habitat. 4, 41, 11; 5, 28, 5. ita fere *Athenienses*, *civitas prudentissima*. 28, 41, 17. *Populi omnes Quiritium*. 10, 14, 9. *Galli*, vel *Galliae*. 29, 5, 8. Populorum nomina singularia pro pluralibus. 3, 2, 11; 21, 9, 1; 24, 47, 6. 7; 29, 12, 1. duorum nomina, alterius numero singulari, alterius plurali junguntur. 10, 27, 3.

Porcius, non *Portius*. 27, 35, 1. Porcia lex quando lata. Ep. l. 57. locum non habebat in militia. Epit. l. 57. an ea irrogatum exsilium. 10, 9, 4.

Porcus, vel *Porca* inmolatur in sanciendo foedere. 1, 24, 9.

Porricere. 29, 27, 5.

Porrigere hostem in spatium ingens. 7, 10, 10.

Porsena, an *Porsenna*. 2, 9, 1.

Porta adversa, *aversa*. 10, 34, 4. *Flumentana*. 35, 21, 5. *Flumentana*, *Coelimontana*. 35,

9, 3. *Flumentana*, *Nomentana*. 6, 20, 11. *Fontinalis*. 35, 10, 12. *intrare*, *ingredi*, *egredi urbem*. 3, 51, 10; 26, 10, 1. et *Pars*. 4, 46, 6; 24, 47, 3. et *Portus*. 4, 34, 2. Portae castrorum quibus nominibus dictae. 40, 27, 3. duae in castris principales. 4, 19, 8. *Solis*. 36, 17, 14.

Portare, adportare. 6, 3, 4. *stipendium*, *commeatum in Africam*. 39, 45, 5.

Portendere auspiciis. 30, 32, 9.

Portentuosus. Ep. l. 18.

Porticus extra portam Trigeminam. 35, 10, 12. Porticus ibi plures fuere. 40, 51, 6. μυρόπολος Megalopoli. 38, 34, 7.

Portiones aquae. 6, 35, 4.

Portorium non tantum in portubus, sed etiam in pontibus et itinere solvebatur. 39, 24, 2. *Portoria venalium*, *castrorum*. 32, 7, 3. Portoriorum quorundam immunitas erat Romanis. 38, 44, 4.

Portus Tiberinus. 40, 51, 4. et *Porta*. 4, 34, 2.

Poscere, cum duplici accusativo. 1, 24, 4; 7, 32, 4; 35, 33, 9. *pugnam*. 6, 23, 8. et *Petere*. 7, 32, 4. et *Postulare*. 36, 7, 20. *Poscunt hoc tempora belli*. 6, 6, 14. *Poscerit*, pro *Poposcerit*. 36, 7, 20.

Posidonia, quae et *Paestum*. Epit. l. 14; 39, 44, 6.

Positivus et comparativus juncti. 36, 31, 5.

Posse facere, *dicere*, pro fecisse, dixisse. 32, 13, 4. et *Valere*. Epit. l. 48.

Post aliquanto, *paucis diebus*. 2, 31, 4. *annum*, *quam*, vel *quo*. 30, 19, 7. *diem tertium*, pro die tertio. 6, 1, 12. *initum bellum anno duodecimo*, non numerato anno primo, pro anno belli tertio decimo. 28, 16, 14; 30, 44, 2. *me*, *et ante*. 44, 8, 6. *Paucis diebus*. 6, 37, 9. *paucos dies*. 36, 27, 2. *paucis Post diebus*. 37, 38, 5. *paucos Post dies*. 37, 45, 10. *paullo*. 5, 55, 1; 22, 60, 16. *Post*, *quam*. 36, 36, 4. *Postque ea*, postea. 41, 9, 9. *Post tempus*. 3, 64, 4. et *Secundum*. 7, 37, 2.

Postea et *Deinceps* junguntur. 2, 47, 11.

Posterus annus, sequens. 7, 38, 9. *Postero*, scilicet die. 29, 28, 10. *Posteri*, duces, reges posteri. 1, 10, 6. *Posterum* et *Postremum*. 3, 55, 4; 9, 7, 11.

Postes ornabant Romani spoliis hostium. 38, 43, 11.

Postferre. 3, 64, 3.

Postica aedium. 23, 8, 8. *Posticae*. Ep. l. 89. *partes templi*. 40, 2, 2.

Postmodo. 2, 24, 5; 6, 30, 3; 25, 38, 12; 26, 29, 2.

Postremum subjungitur τῷ *Primum*. 4, 14, 4; 7, 11, 8. et *Posterum*. 3, 55, 4; 9, 7, 11. *Postremo* et *Deinde* junguntur. 3, 23, 4.

Postridiani dies cur atri? 6, 1, 12.

Postulare et *Poscere*. 36, 7, 20. *Postulat locus*. 5, 47, 2.

Postulatu audito. 4, 9, 6.

Postumiana imperia. 4, 29, 6.

Postumius. 2, 21, 3.

Postumus, praenomen. 2, 18, 1; 4, 11, 1. et *Postumius* sine adspiratione. 2, 16, 1.

Pote, pro potest. 21, 32, 9.

Potens ingenti praeda, pro potitus. 1, 33, 5. *pollensque*. 2, 34, 9. *regni*. 24, 4, 9. *rerum suarum*. 5, 37, 4; 23, 16, 6. et *Patens*. 8, 12, 4. *Potentes* et *Petentes*. 5, 14, 5. *Potentior est*, plus valet. Epit. l. 47. et *Potior*. 39, 40, 1. *Potentissimus* et *Potissimus*. 2, 53, 3; 8, 34, 6. *Potentia*, urbs Piceni. 39, 44, 9.

Potentialis modus. 3, 47, 5; 37, 17, 6.

Potestas, tribunicia potestas. 3, 52, 2. *ad consulendum*. 8, 13, 18. *tribunicia*. 4, 44, 5. *Potestatem de se amittere*. 8, 27, 11. *populi facere*. 27, 8, 3. *in Potestate habere familiam*. 8, 15, 8.
Pothinus. Ep. l. 112.
Potidania. 28, 8, 9.
Potio. 24, 16, 13.
Potior ad curam. 7, 27, 4. *cura*. 5, 25, 4. et *Potentior*. 39, 40, 1. et *Prior*. 9, 14, 16. *Potissimus*. 1, 34, 6. et *Potentissimus*. 2, 53, 3; 8, 34, 6. *Potissimum*. 3, 67, 2.
Potiri, cum casu secundo. 8, 2, 5. cum casu quarto. 23, 43, 13; 31, 45, 6. passive. 8, 30, 8. *Poteretur*. 7, 9, 7. *Potitus* et *Petitus*. 8, 30, 8.
Potissare. 1, 57, 6.
Potitii. 9, 29, 9.
Potius et *Magis* per ellipsin omissa. 4, 33, 3; 7, 20, 8; 23, 9, 8; 30, 38, 7; 34, 49, 10. et *Toties*. 35, 49, 12.
P. R. seu *Populus Romanus* et Pr. seu *Pater*. 7, 20, 3.
Pr. seu *Pater*, et P. R. seu *Populus Romanus*. 7, 20, 3.
Prae, propter. 6, 40, 1. praeter. 29, 32, 8. inservit comparationi. 3, 26, 7. intendit in compositione. 9, 18, 5. cum *Prae* compositis additur insuper *ante*, vel *prius*. 21, 20, 8. *Prae gaudio*. 27, 50, 2. *se agere*. 10, 28, 16. *se ferre*. 7, 8, 6; 27, 34, 5. et *Per* ac *Pro*. 6, 40, 1; 9, 10, 7; 10, 13, 9. et *Praeter*. 21, 55, 9; 36, 42, 1.
Praealtus. Ep. l. 7; 28, 20, 2. et *Peraltus*. 21, 54, 1. *Praealtâ ripâ rivus*. 21, 54, 1.
Praebere alicui naves. 28, 10, 16. *corpus telis*. 25, 16, 19. *os alicui*. 4, 35, 10. *tumultum*. 28, 7, 7.
Praecavere ac providere. 36, 17, 12.
Praecedere et *Procedere*. 44, 5, 6. *Praecedit agmen*. 38, 41, 12.
Praeceps, periculosus. 9, 24, 2. temerarius, inconsideratus. 21, 18, 3. *abire*. 2, 46, 4. *dies*. 4, 9, 13. *esse, ire in aliquam rem*. 2, 27, 3. *libertas*. 34, 49, 8. et *Princeps*. 21, 18, 3 *Praecipitem agere aliquem*. 30, 14, 10; 44, 35, 5. *Praecipitia in eo omnia ad exitum*. 24, 7, 1.
Praecidere. 8, 24, 14. *anchoras*. 28, 36, 11. *nervos*. 7, 30, 6. *spem*. 3, 58, 6; 4, 3, 7; 35, 32, 6.
Praecipere, antecapere, praesumere. 2, 27, 3; 6, 5, 4; 6, 26, 2. *animo*. 10, 26, 4; 38, 20, 1. *iter*. 3, 46, 7; 22, 41, 9. *prius*. 6, 29, 3; 21, 32, 7. et *Percipere*. 7, 26, 8; 38, 20, 1. et *Praeripere*. 22, 41, 9 *Praecipiunt decemviri res divinas*, quibus prodigia expiantur. 43, 13, 7.
Praecipitare, sine casu. 2, 51, 5; 5, 18, 7; 7, 6, 9; 22, 6, 5; 25, 11, 6; 27, 16, 4. *Praecipitans sol*. 4, 9, 13.
Praecipuum. 3, 14, 4.
Praeclarus. 28, 28, 12.
Praeco adhibetur in venditione publica et privata. 6, 14, 10.
Praeda in aerarium relata. 4, 53, 10. praesertim captivorum ac venditorum hominum pretium. 38, 23, 10. et *Turba*. 6, 4, 11.
Praedamnatus. 4, 41, 11.
Praedari agro, *in agro*. 22, 3, 9; 22, 31, 3; 24, 20, 1. *Praedabundus*. 3, 5, 13.
Praedatus, Praedatio. 38, 23, 2.
Praedicare. 2, 10, 4. et *Praedicere*. 35, 39, 7.
Praedicere. 2, 10, 4. *diem*. 2, 61, 7. 8. et *Praedicare*. 35, 39, 7. et *Prodicere*. 3, 57, 6.
Praedictum, mandatum, jussus. 2, 10, 4; 23, 19, 5.
Praedispositus. 40, 56, 11.

Prae-

Praedives. 4, 13, 1.
Praedium et *Praesidium.* 5, 55, 1; 34, 51, 1. *Praedia et Praedes.* 22, 60, 4.
Praeesse, sine casu. 2, 6, 6. *in aliqua parte.* 42, 58, 8. *Praeerat* et *Praeierat.* 2, 6, 6.
Praefari. 5, 41, 3; 39, 15, 1.
Praefatio sacrorum. 45, 5, 4.
Praefectura urbis uni tribunorum militum consulari potestate data. 4, 36, 5. Praefecturae Italiae. 26, 16, 10.
Praefectus Capuam. 9, 20, 5. *Magonis.* 28, 30, 1. *navium.* 21, 61, 4. *regis.* Ep. l. 83. *urbis. urbi.* 3, 29, 4; 24, 37, 2. et *Praetor.* 25, 12, 3; 32, 31, 6. Praefecti urbis creati ex consularibus. 3, 24, 2. sociùm. 25, 1, 3. erant cives Romani. 25, 1, 4.
Praeferox. 3, 38, 7.
Praeferre, anteferre. 39, 5, 12. prae se ferre. 27, 33, 5; 42, 52, 15. *in triumpho.* 39, 42, 4. et *Perferre.* 4, 54, 3; 38, 28, 8. et *Prae se ferre.* 27, 33, 5. et *Proferre.* 4, 44, 2. *Praeferri*, praetervehi. 44, 29, 3. *praeter castra.* 6, 29, 3. *Praelatus*, praetervectus. 28, 30, 11; 29, 32, 8. praeterlapsus. 2, 14, 7; 5, 26, 7. *facilitate.* 3, 70, 1. et *Palatus.* 38, 27, 2. et *Praeterlatus.* 21, 55, 9.
Praefervidus. 9, 18, 5.
Praeflorare. 37, 58, 7.
Praefluere. 1, 45, 6. praeterfluere. 29, 32, 8.
Praefringere. 27, 33, 2; 38, 5, 4.
Praegelidus. 21, 54, 7.
Praegrandis. 29, 29, 6.
Praegravare. 35, 42, 14. *Praegravatus.* 7, 23, 9.
Praegredi, praetergredi. 29, 32, 8; 35, 30, 11. *Praegressus* et *Progressus.* 9, 10, 7.
Praeire verba. 8, 9, 4. *verbis.* 5, 41, 3; 8, 9, 4. *Praeierat* et *Praeerat.* 2, 6, 6.
Praejudicium ducit in campum candidatum. 35, 10, 9. *rei.* 3, 40, 11.
Praelabi, praeterlabi. 29, 32, 8.
Praeligare sarmenta cornibus. 22, 16, 7.
Praelongus. 31, 39, 10.
Praemeditatus. 40, 23, 6. passive. 40, 23, 6.
Praemittere et *Permittere.* 8, 20, 6. et *Promittere.* 5, 47, 2.
Praemium et *Pretium.* 26, 40, 15. et *Proelium.* 21, 47, 1. *Praemio esse.* 24, 45, 1.
Praemia, praeda, manubiae. Epit. l. 89. qua proportione a ducibus dividebantur inter milites, centuriones, et equites. 39, 7, 2. in Praemiis servorum variatum. 2, 5, 9. in Praemiis distribuendis vel generaliter memorantur, vel per partes, milites, centuriones, et equites. 39, 7, 2.
Praenavigare, praeternavigare. 29, 32, 8.
Praenestinae sortes quomodo inventae. 22, 1, 11.
Praenomen vix alibi, quam apud grammaticos, reperitur. 7, 22, 3. interdum tamen etiam apud alios. 30, 18, 5. postpositum nomini. 2, 33, 10; 3, 1, 1; 29, 2, 11. *idem habent duo fratres.* 3, 17, 8; 33, 42, 7. et nomen jungit Livius in allocutionibus. 6, 12, 10; 6, 15, 5. 9. duplex an, et cur Sulpicii habuerint? 9, 36, 2. magistratuum memorat Livius, ubi eos primum creatos refert, postmodo fere omittit. 9, 13, 6. unius omissum, si duo vel plures memorantur. 4, 49, 1; Ep. l. 28; 41, 6, 2; Ep. l. 60. numero plurali effertur, si duo eodem praenomine memorantur. 4, 48, 1; 10, 1, 7; 10, 40, 7. interdum tamen id negligitur. 35, 5, 14. Praenomine solo a Graecis adpellatur T. Quinctius. 34, 41, 6. patris circumscribuntur filii. 7, 1, 2. Prae-

nomina illorum exprimit Livius, de quibus refert decreta facta, licet eorum jam antea meminisset. 8, 32, 18. et nomina male coalescunt. 3, 54, 13; 3, 63, 8; 10, 9, 2; 23, 21, 2; 38, 35, 2. unicâ literâ scripta facile exciderunt. 26, 18, 7. praesertim si litera finalis vocis praecedentis vel prima sequentis sit eadem. 39, 5, 11; 40, 34, 1. Praenominum Romanorum alia ratio est, quam reliquorum Italorum. 1, 49, 9; 23, 7, 4. Praenominibus duobus singularibus additum nomen gentile plurale. 6, 22, 1.

Praeoccupare. 40, 30, 3. *ante.* 6, 29, 3.

Praeparare commeatus. 21, 48, 9. *ex Praeparato, ex ante Praeparato.* 10, 41, 9.

Praepedire. 28, 1, 6.

Praepetes aves. 7, 26, 4.

Praepilata missilia. 26, 51, 4.

Praeponere. *Praepositus aliquo loco.* 27, 15, 16.

Praepositio repetitur saepe. 28, 8, 3; 33, 36, 15. non tamen semper. 23, 34, 8. repetitur post particulas conjunctivas *et, atque*, et similes. 6, 28, 6; 27, 40, 8; 40, 33, 6; 45, 8, 4; Epit. L. 46. post particulas *sed etiam*, praecedentibus *non modo.* 3, 6, 8; 36, 7, 16. post particulas *minus quam, magis quam, plus quam.* 2, 43, 6; 4, 58, 4. *ἀσυνδέτως* repetitur. 29, 18, 19; 38, 18, 12; 39, 40, 11. interdum non repetitur, sed variatur. 6, 28, 3; Ep. l. 7; 9, 5, 9; 23, 5, 13; 29, 13, 8; 38, 10, 6. illa repetitur in regimine, cum qua verbum est compositum. Praef. §. 11; 6, 29, 3; 37, 26, 5; 37, 30, 9. alia interdum, quam cum qua verbum est compositum, in regimine additur. 3, 21, 2; 22, 2, 10; 25, 22, 11; 27, 50, 4; 37, 27, 6; 37, 33, 6. media ponitur inter substantivum et adjectivum. 2, 19, 8. jungitur nominibus urbium. 9, 24, 1; 42, 26, 7. omittitur in nominibus partium urbis. 2, 28, 1.

Praepropere agere. 22, 3, 5; 22, 19, 10. et *Propere.* 37, 23, 10.

Praeproperum ingenium. 22, 41, 1.

Praerapidus. 29, 32, 9.

Praeripere iter. 31, 39, 2. et *Praecipere.* 22, 41, 9. *Praereptus* et *Prueruptus.* 5, 20, 6.

Praerogativa, collective cum verbo plurali. 5, 18, 1. *comitiorum.* 3, 51, 8.

Praerogativae et Jure vocatae, quae dicantur. 5, 18, 1. sorte constituebantur. 25, 3, 16; 27, 6, 3. Praerogativarum in comitiis auctoritas. 37, 47, 7. earum sententia renunciabatur jure vocatis. 5, 18, 2.

Praeruptus et *Praereptus.* 5, 20, 6. *Praerupta.* 38, 2, 14.

Praes. Ep. l. 48. *Praedes praediaque.* 22, 60, 4.

Praesciscere, praescire. 27, 35, 5; 29, 14, 1.

Praesens, certus, non dubius. 2, 36, 5. adjuvans, praestans. 1, 12, 6. *cura*, urgens. 6, 27, 10. *metus.* 36, 10, 4. *in Praesens.* 7, 30, 1. *in Praesenti re.* 34, 62, 15. *Praesentes Dii.* 10, 40, 14. *Praesentia ducenta talenta dare.* 38, 9, 9.

Praesens indicativi pro Futuro. 3, 56, 4. et Imperfectum junguntur. 5, 49, 7. et Perfectum junguntur. 3, 46, 9; 3, 60, 5; 9, 41, 16; 29, 27, 5; 34, 25, 8. et Futurum junguntur. 4, 33, 4; 25, 12, 6. Praesens et Perfectum *Concurrunt* et *Concurrunt*, sive *Concurrerunt*, commutantur inter se. 10, 12, 4.

In Praesentia, variis particulis opposita. 6, 26, 8.

Praesepire. 26, 17, 4.

Praeses. 45, 28, 7. defensor. 6, 16, 2; 28, 42, 16. *provinciarum exercitus.* 23, 34, 12. *urbi ac foro.* 10, 22, 7.

Praesidere classe Brundisio. 24, 40, 2. *urbi*, ei praesidio esse. 22, 11, 9.

Praesidium. 38, 11, 4. locus militibus praesidiariis firmatus. 24, 22, 4. an de vestibus et aliis commodis militum. 28, 34, 11. *deducere.* 2, 13, 4. *libertati.* 3, 45, 2; 3, 46, 2. *stativum.* 41, 1, 6. *urbi.* 3, 5, 3. castrorum quantum? 7, 37, 13. urbanum ex solis civibus, non sociis. 27, 3, 9. ex duabus legionibus. 27, 43, 9. et *Praesidium.* 5, 55, 1; 34, 51, 1. *Praesidio esse.* 34, 11, 2. et *in Praesidio esse.* 9, 15, 3. *iis relictus.* 24, 40, 5. *Praesidio sunt* milites, *praesidio praesunt* praefecti. 44, 45, 7.

Praestare, praebere. 2, 18, 11; 5, 32, 5. *aliquem*, *alicui.* 37, 30, 2. *aliquem virtute.* 7, 30, 4; 44, 38, 5. *pacem alicui.* 40, 34, 14. et *Perstare.* Epit. l. 49. *Praestaturus.* 37, 25, 2.

Praestituere diem. 6, 4, 5.

Praesto ad jussa. 37, 20, 6. *esse alicui*, *cum aliquo.* 5, 45, 1.

Praestringere aciem oculorum. 40, 58, 4.

Praesul, *Praesultor*, *Praesultator*, *Praesultare.* 2, 36, 2.

Praetegere. 44, 9, 9.

Praetendere aliquid. 39, 28, 11. *argumentum orationis.* 45, 42, 7. *numen sceleribus.* 39, 16, 7. *Praetentus.* 10, 2, 5. *Praetenta arma.* 44, 9, 9.

Praeter, praeterquam. 5, 52, 13. *aciem ferri.* 10, 29, 11. *moenia.* 26, 11, 17. *oram vectus.* 28, 42, 3. et *Per.* 28, 42, 3. et *Prae.* 21, 55, 9; 36, 42, 1. et *Propter.* 4, 61, 10.

Praeterea et *Propterea.* Epit. l. 8.

Praeterferri latebras. 21, 55, 9. et *Praeferri.* 21, 55, 9.

Praeteritus et *Petitus.* 39, 47, 9. *Praeteriti senatores.* 38, 28, 2.

Praeterita verborum primae conjugationis Livius contracte efferre solet. 21, 44, 7. etiam quartae conjugationis. 6, 18, 10; 21, 48, 7. primae conjugationis interdum plene effert. 29, 37, 1.

Praeterquam. 8, 21, 9. *quod.* 6, 24, 7; 8, 22, 2. interdum non adsciscit τὸ *quod.* 22, 53, 6.

Praetervehi oram. 22, 20, 7; 36, 45, 7.

Praetexta num fuerit vestis triumphantium? 31, 11, 11.

Praetor vocatur omnium aliorum populorum magistratus, qui exercitui praeerat. 21, 3, 4; 31, 24, 6. ponitur pro praefecto cohortis socialis. 9, 16, 17; 25, 14, 4. eo nomine olim dicebatur consul. 3, 55, 12. ponitur pro propraetore, proconsule. 23, 39, 8; 23, 40, 1; 30, 2, 4; 30, 24, 6; 40, 19, 10. primus Romae creatus est Sp. Furius, M. Camilli filius. 7, 1, 2. creabatur interdum, qui anno proximo consul fuerat. Ep. l. 12. vel creabatur ex tribunatu, vel ex aedilitate. 33, 42, 7. interdum aliquis iterum creabatur. 40, 16, 7. *urbis*, *urbanus.* 22, 33, 8; 25, 1, 11; 31, 31, 6. urbanus, si de peregrino nihil additur, obtinuit etiam jurisdictionem inter peregrinos. 25, 41, 13; 26, 28, 11; 28, 38, 13. scribit literas ad consulem jussu senatus. 25, 21, 11. literas recitat in senatu. 33, 21, 9. edicere poterat diem comitiorum jussu consulis. 44, 17, 3. edebat ludos Apollinares. 39, 39, 15. ei prorogatur imperium. 32, 1, 6. semel memoratus, si iterum memorandus est, vel simpliciter *Praetor*, vel *Praetor urbanus* vocatur. 33, 21, 9. peregrinus circumscribitur *cujus jurisdictio inter cives et peregrinos erat.* 33, 21, 9. vel *qui inter cives et peregrinos jus dicit.* 35, 41, 6.

Praetor unus utramque jurisdictionem, urbanam et peregrinam, sortitur. 35, 41, 6; 45, 12, 13. *pro Praetore esse*. 10, 25, 11; 10, 29, 3; 27, 22, 4. Praetores in provincias missi interdum habuerunt imperium proconsulare. 37, 47, 6; Epit. l. 78. provincias mutabant. 26, 28, 11. in Praetorum cultum sumtus a sociis factus. 32, 27, 4. *Praetor*, et *Praefectus*. 25, 12, 3; 32, 31, 6. *Praetor*, *Propraetor* et *Proconsul* commutantur. 39, 29, 4. Praetor scribitur per compendium *PR*. vel *pr*. et hinc non recto casu effertur a librariis. 24, 23, 1. *PR*, id est *Praetor*, et *pr̄*, id est *Pater*. 28, 9, 1. et *p. r.* seu *Publica res*. 31, 4, 7. et *R. P.* seu *Respublica*. 44, 16, 2. et *TR*. seu *Tribunus*. 43, 14, 3. PR. R. id est *Praetor Romanus*, vel PR. id est *Praetor*, et P. R. id est *populus Romanus*. 31, 10, 4. PR. seu *Praetor*, excidit post P. R. id est *Populus Romanus*. 23, 33, 7.

Praetorium mittere. 21, 54, 3. *Praetoria*. 25, 22, 8.

Praetura, praetor. 27, 8, 10.

Praetutianus ager, 22, 9, 5; 27, 43, 10.

Praevalere. 40, 47, 2.

Praevalidus. 37, 39, 9; 40, 47, 2.

Praevehi praeter fasces. 6, 29, 3. *Praevectus*, praetervectus. 24, 44, 10; 25, 27, 12; 29, 32, 8. et *Praefectus*. 9, 35, 7.

Praevenire et *Pervenire*. 22, 2, 1. et *Praevertere*. 24, 5, 6. *Praevenio prior*. 9, 23, 2.

Praevertere aliquid. 2, 24, 5; 9, 17, 9. et *Pervertere*. 3, 40, 14; 8, 16, 8; 24, 5, 6. et *Praevenire*. 24, 5, 6.

Praevidere et *Pervidere*. 36, 34, 7.

Praeustus. 21, 40, 9.

Prandere, an dicatur de animalibus? 28, 14, 7.

Prasiae, populus Atticae maritimus. 31, 45, 10.

Prato donatus. 4, 16, 2. Prata Quinctia ubi sita. 3, 26, 8.

Pravus, *Pravitas*. 4, 26, 6. *Pravus* et *Parvus*. 1, 31, 8; 29, 37, 16.

Praxo. 42, 15, 3.

Precari. 29, 27, 9. imprecari. 9, 5, 3. *ad Deos*. 38, 43, 6. *Deos*. 29, 27, 9. *Precans* et *Petens*. 7, 31, 3.

Precatio. 10, 28, 15.

Preces et obtestationes. 8, 35, 1. *Precibus exposcere*, *petere*, *orare*. 1, 16, 3; 27, 45, 10. *cum Precibus petere*. 9, 16, 3.

Prehendere aliquem. 3, 47, 6; 29, 20, 11. et *Prendere*. 2, 29, 4; 9, 34, 26.

Premere superiorem. 22, 12, 12. *urbem*. 22, 14, 12. et *Fremere*. 7, 6, 10. et *Tenere*, et *Terere*. 9, 38, 7. *Premunt reum*, quae ei obstant, ei objiciuntur. 34, 31, 11. *Presso pede*. 8, 8, 9.

Prendere. 2, 56, 11. et *Prehendere*. 2, 29, 4; 9, 34, 26. *Prendidi* perperam scriptum, pro *Prendi*. 3, 11, 2.

Prensare. 4, 48, 11.

Pretium, praemium. 26, 40, 15. *libertati*. 3, 46, 2; 24, 15, 3. et *Praemium*. 26, 40, 15.

Priaticus campus. 38, 41, 8.

Pridem et *Quidem*. 44, 36, 9.

Pridie et *Ex ante diem pridie* differunt. 23, 31, 10.

Primo, *Primum*. 30, 18, 12. requirunt, ut subjungatur vel *tum*, vel *dein*, vel *postea*, vel simile. 31, 5, 2. interdum tamen omittuntur. 22, 43, 3. *Primo*, *Primum* priori membro omittuntur, licet sequatur *dein*, vel simile. 34, 19, 8. *Primo vocatae centuriae*. 10, 15, 7. *Primum omnium*. 5, 51, 6. *Primum*, *Primo* saepe invadunt locum adjectivi *Primus*. 6, 11, 7; 8, 15, 9; 23, 10, 10. *Primum*,

postremo. 7, 11, 8. et *Plurimum*. 5, 37, 6.
Primores, primi. 37, 43, 10. *centurionum*. 30, 4, 1. *Patrum*. 3, 56, 5. et *Priores*. 37, 43, 10.
Primus. 4, 18, 7; 4, 20, 3. *inpetus*. 6, 13, 2. *omnium*. 31, 5, 2; 42, 59, 2. *pilus*. 8, 8, 7. *praetor*. 29, 22, 5. et *Privus*. 30, 43, 9. et *Proprius*. 4, 60, 3. et *Proximus*. 2, 33, 7; 5, 47, 5; 28, 35, 3; Epit. l. 99. *Primi pili centurio*. 2, 27, 6. *Primum, septimum pilum ducere*. 7, 13, 1. *Primo clamore, inpetu capere*. 6, 4, 9. *quoque die*. 4, 58, 8. *quoque tempore*. 42, 8, 8. *Primi ordines*. 30, 4, 1. *Primos elephantos instruxit*. 30, 33, 4. *equites educit*. 34, 14, 6. *Prima civitatium Corcyra*. 36, 42, 3. *urbs*, prima pars urbis. 2, 33, 7. *Primam curam religionis habere*. 29, 21, 4. *Primae Idus, Calendae*. 23, 32, 14. *Primum id*. 24, 48, 5. *Primum initium, Prima origo*. 6, 12, 10. *in Primum, in Primo*. 2, 46, 7; 25, 21, 6. *Prima, postrema*. 1, 24, 7. Primi qui aliquid fecere, notantur ab historicis. Epit. l. 1; 5, 18, 5; Epit. l. 7.
Princeps. 5, 30, 4. *familiae*. 3, 17, 8. *Furius*. 6, 1, 4. *in senatu, in senatum lectus*. 27, 11, 12. *in senatu tertium lectus*. 38, 28, 1. *nobilitatis*. 10, 8, 6. *primus centurio*, primus centurio militum principum. 25, 14, 7. *senatus*. 39, 52, 1. senatus legebatur ab uno censorum, cui sorte obtigerat. 27, 11, 9. senatus lectus ipse censor. 40, 51, 1. senatus sexies lectus. Epit. lib. 46. *terrarum populus*, Romani. Praef. §. 3. et *Praeceps*. 21, 18, 3. *Principes*. 21, 60, 7. nobilissimi senatorum. 35, 34, 3. *centurionum*. 2, 45, 11. *juventutis*, equites. 2, 20, 11. *ordines*. 30, 4, 1. *senatus*. 3, 6, 8; 8, 21, 8. *Tarentini, Tarentinorum*. 25, 11, 12; 38, 8, 2. Principum militum locus in acie. 22, 5, 7; 30, 8, 5.
Principium, pro *Principum*. 2, 27, 12; 4, 59, 11; 21, 2, 4; 21, 20, 8; 26, 36, 3.
Principatu Claudii, Claudio principe. 5, 34, 2.
Principium, curia vel tribus prorogativa. 9, 38, 15. *Principio*. 2, 30, 14; 29, 6, 2. *Principia*. 2, 65, 2; 4, 19, 8; 7, 12, 14. *mittere*. 21, 54, 3.
Prior annus, praecedens. 4, 13, 10; 7, 38, 9. *consul, aedilis*. 29, 22, 5. *cura*, potior. 23, 28, 1. *potiorque*. 5, 25, 4. et *Potior*. 9, 14, 16. et *Propior*. 5, 16, 4. *Priores* et *Primores*. 37, 43, 10.
Pristinus dies. 4, 32, 10; 9, 23, 11.
Pristis. 35, 26, 1.
Privatim ad me adtinet. 5, 30, 2. *se tenere*. 23, 7, 10.
Privatus et *Esse cum imperio* opponuntur. 38, 50, 3. *Privato, in Privato se tenere*. 23, 7, 10.
Privernas ager. 7, 16, 3. *bellum*. 8, 1, 3.
Prius, potius. 39, 32, 11. *praecipere*. 6, 29, 3; 21, 32, 7. *praemeditari, praevenire, praevidere*. 41, 20, 8. et *Pius*. 2, 38, 4. et *Plus*. 2, 56, 6; 22, 23, 6.
Priusquam cum indicativo. 9, 13, 10.
Pro ἀσυνδέτως repetitur. 38, 18, 12. *aliquo*, alicujus voce, aliquo praeeunte. 2, 27, 5. *auctore habere*. 5, 1, 7. *bene aut secus consulto habere*. 7, 6, 8. *certa, certo rem adfirmare*. 1, 3, 2; 39, 49, 8. *certis illa habenda*. 4, 55, 8. *collegii sententia*. 4, 44, 12. *collegio*. 38, 36, 4. *collegio pronunciare*. 4, 26, 9. *consule*. 3, 4, 10; 23, 30, 19. *consulibus*, loco consulum. 4, 41, 10. *dubio consul*.

6, 40, 17. *firmato*, tanquam firmatum. 6, 41, 1. *hoste est locus*, ei favet. 32, 10, 11. *hoste habere*. 3, 17, 7. *imperio jubere*. 8, 49, 5. *inopia*, habita ratione inopiae. 36, 7, 17. *magistratu agere*. 9, 26, 15. *merito cujusque*. 8, 12, 1; 10, 44, 3. *metu legum erat jusjurandum*. 1, 21, 1. *numero*. 21, 59, 9. *parte virili*. 10, 8, 4. *perfuga transire*. 27, 15, 11. *potestate agere*. 4, 26, 8. *praetore esse*. 10, 25, 11; 10, 29, 3; 35, 1, 5; 36, 2, 11. *re*, *re nata*. 7, 33, 3. *se quisque*. 4, 33, 4. *tempore consilium capere*. 33, 9, 8. *tribu fieri*. 9, 46, 2. *victis abire*. 8, 1, 5. et *Prae*. 6, 40, 1. et *Prae*, et *Per*. 9, 10, 7. et P. R. sive *Populus Romanus*. Epit. l. 15; 23, 22, 5. *Pro populo Romano* et *Propraetor*. 31, 8, 10. *Pro spe*, et *Prosp'e*, sive *Prospere*. 7, 11, 4; 28, 24, 3; 34, 22, 4.

Pro, *Proh*, interjectio. 9, 24, 9; 22, 14, 6. *Deûm fidem*. 3, 67, 7.

Proavus, pro abavo. 34, 58, 5.

Probare legem. 5, 30, 7. et *Parare*. 34, 33, 8. *Probant censores opera locata*. 4, 22, 7.

Probe factum esto. 22, 10, 2. et *Prope*. 37, 49, 2.

Proca, *Procas*. 1, 3, 10.

Procare judicem. 3, 56, 4.

Procedere. 4, 18, 5. prospere succedere. 2, 44, 1. continuari, addi, connumerari, computari. 5, 48, 7. *in aciem*. 9, 27, 7. *in concionem*. 3, 67, 1. *in medium*. 1, 23, 6; 6, 23, 2. et *Praecedere*. 44, 5, 6. et *Prodire*. 1, 41, 6; 21, 55, 1. *Procedunt aera*. 5, 7, 12. *stationes*. 5, 48, 7.

Procella. *Procellis ingentibus effusus imber*. 22, 30, 10.

Procellere. 40, 11, 10. et *Propellere*. 3, 30, 5.

Proceres juventutis, equites. 2, 20, 11.

Procidere ad pedes. 26, 49, 11.

Proclivis. 35. 30, 1.

Proconsul, *Propraetor*, *Praetor* promiscue usurpantur. 39, 29, 4. est sine magistratu, sed cum imperio. 31, 20, 3. et *Pro consule*. 3, 4, 10; 10, 31, 5; 26, 33, 4; 38, 37, 1. et *Propraetor*. 37, 46, 7. et P. sive *Publius*. 28, 16, 4; 31, 4, 1. Proconsuli adparebant duodecim lictores. 33, 1, 6. *Proconsules* dicebantur, qui praeerant Hispaniis, licet essent praetores. 40, 39, 1.

Proconsulari imperio in provincias missi praetores. 37, 47, 6; Epit. l. 78.

Proconsulatus imperium est, non magistratus. 3, 4, 10.

Procul an construatur cum casu quarto. 21, 61, 8; 22, 19, 8; 24, 28, 1; 27, 42, 1. *a domo*, *a patria*. 22, 39, 13. *ripa*. 2, 13, 6. *seditione esse*, *abesse*. 6, 16, 6; 24, 28, 1. et *Prope*. 35, 15, 5.

Proculus, praenomen. 1, 16, 5.

Procumbere ad pedes. 26, 49, 11.

Procurare prodigia. 1, 20, 7; 5, 15, 6. *sacrum*. 23, 35, 18.

Procurator ministerii. 4, 12, 8.

Procurrere. 6, 12, 8; 8, 9, 14; 25, 39, 6; 35, 5, 2. *Procucurri*. 25, 11, 3; 40, 30, 5.

Procursare. 22, 16, 2.

Procursatio. 22, 44, 4.

Prodere, *Proditor*, de inanimatis. 1, 13, 5. perdere. 9, 4, 12; 26, 36, 9. destituere, deserere. 10, 19, 2. *interregem*. 6, 41, 6. *memoriae*, *memoria*. 3, 54, 12; 27, 26, 13; 40, 29, 2. et *Perdere*. 10, 19, 2; 26, 36, 9. et *Tradere*. 3, 54, 12; 27, 16, 12. *Proditur eo anno conditam urbem*. 8, 24, 1. *Prodita dies*. 25, 13, 7.

Prodicere diem. 2, 71, 7. 8; 3, 57, 6; 25, 13, 7. et *Praedicere*. 3, 57, 6. et *Producere*. 38, 52, 8.

Prodictator. 22, 8, 6. et *Pro dictatore*. 22, 31, 10. 11.

Prodigii similis hiems. 5, 14, 3.

Prodigia in quibus locis acciderint, diligenter addi solebat. 29, 14, 3. utrum circa ingenuos an servos. 37, 3, 3. procurabantur per consules, secundum decretum pontificum, ex senatusconsulto. 37, 3, 1.
Prodire. 3, 38, 1. et *Procedere*. 1, 41, 6; 21, 55, 1. et *Progredi*. 22, 11, 5.
Proditio et *Deditio*. 27, 1, 1.
Producere. 45, 2, 6. promovere ad honores. 40, 56, 7. *cornu*, in anteriora adducere. 37, 40, 7. *in serum*, *in noctem*. 38, 60, 1. *legatos in concionem*. 27, 51, 5. *rem ad interregnum*. 7, 22, 1. et *Perducere*. 38, 60, 1. et *Prodicere*. 38, 52, 8.
Proelium durum, *dubium*. 40, 16, 8. initum ante datum signum. 9, 41, 17. et *Caedes* opponuntur. 5, 45, 3. et *Bellum*. 3, 61, 2. et *Certamen*. Epit. l. 98. et *Periculum*. 37, 30, 7. et *Praemium*. 21, 47, 1. et *Pugna*. 39, 31, 2. *Proelio fungere* Ep. l. 37. *vincere*. Ep. l. 128.
Proërna. 36, 14, 12.
Profanum et *Sacrum* opponuntur. 6. 33, 4.
Profari de vatibus. 22, 1, 16.
Proferre castra. 10. 33, 7. *signa*. 10, 40, 6. et *Inpedire* an differant. 3, 20, 6. et *Perferre*. 5. 4, 12. et *Praeferre*. 4, 44, 2. *Protuli* et *Propuli*. 5, 28, 7.
Professio nominum a candidatis facta. 26, 18, 5.
Profesti festique dies. 34, 3, 9.
Proficere ad aliquid. Epit. lib. 102. *in summam spei*. 3, 71, 12. et *Perficere*. 37, 6, 7.
Proficisci classe, *navibus*. 23, 34, 3; 37, 11, 6. *equitatu*, *cum equitatu*. 22, 9, 5. *gaudentibus*, pro cum gaudentibus. 22, 9, 5. *Profectus* et *Progressus*. 36, 14, 10. et *Provectus*. 21, 2, 4.
Profligata res, multum promota. 3, 60, 11.
Profuga et *Perfuga*. 22, 23, 4.
Profugere et *Perfugere*. 37, 57, 2.
Profugium et *Perfugium*. 37, 57, 2.
Progenies. 3, 54, 12.
Progredi et *Prodire*. 22, 11, 5. *Progressus omni exercitu*. 28, 13, 5. et *Praegressus*. 9, 10, 7. et *Profectus*. 36, 14, 10. *Progressi longius a castris*. Ep. l. 27.
Prohibere agros populatione. 25, 15, 3.
Projectus, prominens. 22, 20, 7. *Projectum in altum promontorium*. 44, 11, 3.
Proinde, perinde. 2, 58, 1. et *Perinde*. 3, 44, 2; 27, 8, 18.
Prolabi per, *in caput*. 27, 32, 5. et *Perlabi*. 5, 47, 5. *Prolapsus cecidit*. 5, 21, 16; 21, 36, 7.
Prolatare. 7, 21, 2. et *Protelare*. 2, 36, 5; 7, 21, 2.
Prolepsis. 1, 34, 10; 1, 44, 1; 4, 54, 7; 8, 11, 16; 8, 18, 4; Ep. l. 48.
Proles et *Plebes*. 4, 42, 8.
Prolixa barba. 2, 23, 4; 5, 41, 9. et *Promissa*. 28, 35, 6.
Proloqui. 39, 15, 4.
Prominere. 37, 23, 6.
Promiscuus et *Promiscue*, etiam scribuntur *Promiscus* et *Promisce*. 3, 47, 7; 10, 41, 3. *in Promiscuo esse*. 39, 13, 10.
Promissi fides. 25, 41, 4.
Promittere et *Permittere*. 8, 24, 8. et *Praemittere*. 5, 47, 2. *Promissa barba*. 2, 23, 4; 5, 41, 9; 27, 34, 5. *caesaries*. 28, 35, 6. et *Prolixa*. 28, 35, 6. et *Proxima*. 6, 32, 10.
Promontorium, *Promuntorium*. 10, 2, 4; 21, 35, 8. pro cacumine montis. 28, 6, 15. *Mercurii*, *Pulchri*. 26, 44, 6.
Promtus manu. 2, 56, 7.
Promulgare, simpliciter pro legem promulgare. 42, 19, 1. et *Provulgare*. 3, 9, 5.
Pronaei. 38, 28, 6.
Pronomen convenit praecedenti

ti. 2, 38, 5. convenit sequenti. 2, 36, 1; 10, 22, 3; 26, 28, 4. relativum convenit praecedenti. 32, 4, 3. relativum convenit sequenti. 3, 34, 6; 3, 54, 15; 6, 6, 14; 8, 19, 4; 24, 42, 9; 29, 11, 7; 32, 4, 3; 32, 30, 6. relativum casu respondet voci vel praecedenti, vel sequenti, licet oratio alium casum requirat. 32, 10, 5. relativum adhibetur post comparativum et particulam *quam*. 32, 13, 7. relativum praeponitur demonstrativo. 3, 71, 8; 36, 32, 7. relativum postponitur primae voci. 3, 38, 2. relativum omittitur. 2, 32, 2. relativum saepe male additur a librariis. 22, 46, 9; 26, 50, 2. vide *Relativum*. demonstrativum omissum. 4, 3, 15; 6, 4, 5; 10, 36, 7; 23, 15, 4; 35, 14, 10. Pronomina saepe ponuntur genere neutro, licet oratio aliud requirere videatur. 2, 38, 5. neutra pluralia subjunguntur substantivis singularibus femininis. 3, 10, 1. *is*, *idem*, *hic*, et similia perspicuitatis caussa abundant post parenthesin. 25, 27, 1; 26, 41, 18. adduntur in parenthesi connectendi caussa, vel omittuntur. 34, 56, 1. *cui*, *is*, *hic*, perperam a librariis adduntur. 1, 1, 11. primitiva *ego*, *nos* omittuntur. 2, 12, 10; 9, 1, 11; 28, 43, 4; 32, 21, 16. *tibi*, *sibi* abundant. 32, 25, 10.

Pronunciare. 45, 37, 10. *praemium*. 21, 45. 4; 45, 40, 5. *Pronunciat dux* militibus, quae agenda sunt. 25, 9, 4. *praeco* consulem. 7, 26, 12.

Propagare alicui imperium. 23, 25, 11; 42, 30, 9. et *Prorogare*. 23, 25, 11.

Propalam. 5, 29, 10; 23, 14, 8.

Propalare. 22, 12, 4.

Propatulum, *Propatulum aedium*. 24, 21, 8. *in Propatulo*, *in Propatulis*. 25, 12, 15.

Prope. 32, 28, 7. numero additum. 6, 2, 3. *cursu*. 31, 24, 2. *in portis esse*. 3, 67, 3. *nox*, scilicet existens, nox propinqua. 34, 33, 3. *secessionem*, *ad secessionem*. 6, 42, 10. et *Pene*. 21, 58, 3. et *Probe*. 37, 49, 2. et *Procul*. 35, 15, 5. et *Propere*. 30, 11, 10; 39, 31, 4. et *Propter*. 34, 22, 1; Epit. l. 49. et *Quoque*. 28, 39, 6; 32, 28, 7; 38, 17, 6. *Propior*, similior, cum participio. 5, 35, 4. cum dativo. 44, 40, 4. *temporibus*. 6, 12, 2. et *Prior*. 5, 15, 4. *Propius* cum accusativo. 2, 41, 11; 4, 17, 5; 21, 1, 2; 22, 40, 5. *Propius*, *quam*. 25, 11, 11. et *Proprius*. 4, 17, 5.

Propellere. 40, 11, 10. et *Procellere*. 3, 30, 5. et *Perpellere*. 9, 24, 4. *Propuli* et *Protuli*. 5, 28, 7.

Propemodo. 24, 20, 11.

Propere et *Praepropere*. 37, 23, 10. et *Prope*. 30, 11, 10; 39, 31, 4. et *Prospere*. 10, 2, 10.

Propinquum certamen. 6, 18, 3. *Propinqua itineris*, *itineri loca*. 6, 25, 7.

Proponere. 6, 25, 9. vel polliceri praemia ad inducendum, vel praedicere mala ad dehortandum. 21, 45, 7. *edictum*. 28, 25, 10. *signum pugnae*. 9, 32, 3. *tabulam proscriptionis*. Epit. l. 88.

Propositum, pro scopo. 28, 2, 16.

Proportio. 7, 1, 8.

Propraetor, qui numquam praeturam gessit. 22, 8, 1. *Propraetor*, *Proconsul*, *Praetor*, promiscue usurpantur. 39, 29, 4. et *Proconsul*. 37, 46, 7. *Propr.* seu *Propraetor*, et *Pro p. r.* seu *Pro populo Romano*. 31, 8, 10.

Proprius et *Primus*. 4, 60, 3. et *Propius*. 4, 17, 5. et *Proximus*. 5, 8, 6. *Proprium unum praesidium*, quod uni certae ur-

bi destinatum propriumque est. 23, 42, 10.
Propter, juxta, prope. 28, 46, 16; Epit. l. 49. et *Per.* Epit. l. 84. et *Praeter*. 4, 61, 10 et *Prope*. 34, 22, 1; Epit. l. 49.
Propterea et *Praeterea*. Ep. l. 8.
Propugnare pro vallo. 26, 6, 1.
Propugnator. 9, 39, 7.
Propulsare et *Pulsare*. 21, 46, 7.
Proripere se. 2, 23, 8; 8, 6, 2. et *Prorumpere*. 21, 63, 13.
Prorogare in annum, in sex menses. 9, 42, 2; 10, 22, 9. et *Propagare*. 23, 25, 11. Prorogabatur imperium comitiis tributis ex senatus consulto. 9, 42, 2; 41, 5, 6. ex senatus consulto et plebiscito. 10, 22, 9. *Prorogatum imperium*, licet de pluribus sermo fiat. 32, 1, 6. Prorogandum erat imperium illis, qui, finito annuo magistratu, provinciis praefuturi erant, donec successor advenisset. 35, 1, 5.
Prorogatio imperii. 42, 30, 9.
Prorsi limites. 32, 12, 2.
Proruere, pro incurrere, impetum facere, non usurpatur. 25, 39, 6. *vallum* 4, 29, 3.
Prorutus et *Proruptus*. 4, 29, 3; 9, 37, 9.
Prorumpere ad suos. 4, 41, 5. *se*. 2, 23, 8; 8, 6, 2. et *Perrumpere*. 4, 39, 2. 4; 9, 43, 15. et *Proripere*. 21, 63, 13. *Proruptus* et *Prorutus*. 4, 29, 3; 9, 37, 9.
Prosecuisse exta. 5, 21, 8. *Prosecta exta*. 25, 16, 3.
Prosequi, sequi. 3, 52, 4; 27, 15, 1. deducere, comitari. 6, 34, 7; 25, 10, 7; 30, 29, 3. et *Persequi*. Epit. l. 99.
Proserpinae fanum Locris. 29, 18, 3. ejus thesauri violati. 29, 18, 5. 8. erat extra urbem. 29, 18, 16.
Prosilio, *Prosilivi*. 28, 14, 10.
Πρόσωπον aciei. 22, 45, 6.
Prospectus. 22, 46, 9.
Prospeculari. 3, 43, 2; 33, 1, 3.
Prospera, res prosperae. 30, 12, 6. *cetera eveniunt*. 21, 21, 9.
Prosperare alicui victoriam. 8, 9, 7.
Prospere evenit. 9, 19, 10; 21, 21, 9. *gesta*. 42, 49, 7. et *Propere*. 10, 2, 10. *Prosp'e*, sive *Prospere*, et *Pro spe*. 7, 11, 4; 28, 24, 3; 34, 22, 4.
Prospicere. 35, 42, 6. ex longinquo, vel ex alto videre. 22, 6, 8. et *Perspicere*. 22, 6, 8.
Prosternere humi. 25, 37, 9. *signa*. 40, 45, 3.
Protegere innocentiam. 22, 49, 11.
Protelare. 7, 21, 2. *Prolatare*. 2, 36, 5; 7, 21, 2.
Protinus. 3, 13, 6.
Προτιθεσθαι. 21, 45, 7.
Protrahere, latentem cogere, ut ex latebris in lucem prodeat. 44, 26, 1. *in serum*. 38, 50, 1.
Proturbare et *Perturbare*. 5, 47, 5.
Provehi equo. 8, 7, 7. *Provectus*. 23, 34, 3. et *Profectus*. 21, 2, 4.
Proventus rerum secundarum. 45, 41, 6.
Providens, prudens. 25, 34, 7.
Providentia et *Prudentia*. 35, 25, 7.
Providere ac praecavere. 36, 17, 12.
Providus futuri. 23, 36, 2.
Provincia Apuliae, *Galliae*. 25, 3, 5; 40, 19, 9. *Gallia*. 40, 16, 5. *Volsci*, *Hernici*. 5, 12, 6; 6, 30, 3; 7, 19, 8; 27, 22, 2; 36, 40, 1. *urbana* praetorum. 24, 9, 5. *Provincia*, vel *Sors* elliptice omittitur. 27, 36, 11. Provincia egredi an magistratibus permissum. 27, 43, 6. Provinciam, non exspectato successore, sine consensu senatus relinquere non licebat. 37, 47, 6. Provinciarum ratio varia pro ratione temporum. 37, 46, 7. Provincias sortiti cas

saepe mutarunt, quod Livius plerumque nominatim monere omisit, et ex sequentibus colligendum est. 25, 41, 13. decernebat senatus, easque sortito accipiebant magistratus. 45, 12, 13.

Provincialibus sumtui fuerunt magistratus Romani. 42, 1, 8.

Provocatio, *Adpellatio* et *Intercessio* differunt. 3, 56, 13. non datur a dictatore. 4, 13, 11; 8, 33, 7. de ea leges. Ep. l. 10. *Provocatione certare.* 1, 26, 8.

Provulgare et *Promulgare*. 3, 9, 5.

Proximus, *Proxumus*. 27, 28, 2. *ab aliquo*. 37, 25, 6. et *Maximus*. 22, 22, 7. et *Promissus*. 6, 32, 10. et *Proprius*. 5, 8, 6. *Proxima nox*, est sequens. 2, 7, 2. *pugnae clades*. 2, 51, 4.

Proxima Euboeae. 35, 51, 1.

Proxime, nuperrime. 4, 23, 6. cum accusativo jungitur. 1, 21, 1; 2, 48, 5; 8, 32, 12; 25, 14, 4; 28, 15, 9.

Proximo, adverbialiter. 4, 23, 6.

Prudens et *Pudens*. 30, 42, 14.

Prudentia et *Providentia*. 35, 25, 7.

Pruinae nivesque. 5, 2, 7.

Prusias, *Prusia*. 38, 39, 15; 45, 44, 4. hinc casu quarto *Prusiam*. 44, 24, 3. duas habuit uxores, et ex quaque liberos. 42, 12, 3. liberi quo nomine dicti. Epit. l. 50. interficitur Nicomediae. Epit. l. 50.

Prytaneum. 41, 20, 7.

Psalterium. 39, 6, 8.

Psaltriae. 39, 6, 8.

Pseudo-Marius. Epit. l. 116.

Pteleum. 42, 42, 1.

Ptolemaeus Evergetes, matre Cleopatra repudiata, ejus filiam Cleopatram uxorem duxit. Epit. l. 59.

Puber aetas, *aetate*. 2, 50, 11.

Pubertas interdum laxius apud historicos sumitur, quam apud ICtos. 21, 3, 2.

Pubes, puberes. 2, 13, 10. et *Plebes*. 1, 6, 1.

Publicanorum ordo. 23, 48, 10.

Publicatio bonorum in quibus criminibus. 4, 15, 8.

Publice, publica auctoritate. 4, 13, 8; 5, 50, 3.

Publicius clivus. 26, 10, 6; 27, 37, 15. *Publicius*, *Publicii vicus*. 2, 7, 12, an *Poblicius*. 22, 53, 2; 27, 20, 11; Epit. l. 48. Publicii fratres aediles curules. 27, 37, 15.

Publicola, an *Poblicola*? 2, 8, 1; 5, 26, 2. Publicolae aedes ubi fuerint. 2, 7, 12.

Publicus clivus. 26, 10, 6; 27, 37, 15. *populi Romani*. 23, 17, 2; 26, 47, 2; 31, 4, 2. *Publici sacerdotes*. 8, 9, 4. *Publica res*, seu *p. r.* et PR, seu *Praetor*. 31, 4, 7. *Publicum*. 5, 50, 7.

Publilia tribus. Epit. l. 7.

Publilius et *Publius*. 2, 55, 4; 6, 19, 5; 8, 12, 4. et *Spurius*. 6, 27, 2.

Publius, praenomen inusitatum in gente Domitia. Epit. l. 13. et in gente Marcia. 43, 1, 11. ut et in gente Junia, nisi forte rarissime. 34, 1, 4. et *Publilius*. 2, 55, 4; 6, 19, 5; 8, 12, 4.

Pudens et *Prudens*. 30, 42, 14.

Pudor patris. 4, 45, 8.

Puer inmaturae aetatis. 24, 4, 1. *Pueri et feminae* opponuntur *Viris*. 39, 49, 8. *regii* quinam apud Macedonas et Epirotas. 45, 6, 7.

Pugna inita ante datum signum. 9, 41, 17. et *Certamen*. 23, 26, 7. et *Proelium*. 39, 31, 2.

Pugnare in aliquem. Epit. l. 8. *in*, *adversus aliquem*. 10, 43, 6; 27, 48, 14. *in terga alicujus*. 10, 36, 6. *pugnam*. 6, 42, 5. et *Bellare*. 8, 2, 13. et *Op-*

pugnare. 25, 6, 22. et *Purgare*. 34, 62, 6.
Pugnax. 22, 37, 8.
Pulcher, an *Pulcer*? 41, 8, 1. *Pulchri promontorium*. 29, 27, 12.
Pullorum auspicium. 10, 40, 4.
Pulpamen, *Pulpamentum*. Ep. I. 48.
Pulsare et *Propulsare*. 21, 46, 7.
Pulsitare. 2, 29, 12.
Pulvinarium. 21, 62, 4.
Pulvis conspectum aufert. 4, 33, 8.
Punicum primum bellum quo anno urbis coeperit. 31, 1, 4.
Pupia, gens Romana. 4, 54, 3; 22, 33, 8; 39, 45, 2.
Pupillus an fuerit in tutela matris, ad secundas nuptias transeuntis. 39, 9, 2.
Pupinia. 26, 9, 12.
Pupiniensis ager. 9, 41, 10.
Purgare crimina. 39, 36, 2. *innocentiam*. 22, 49, 11. *locum*. 32, 17, 10. *rudera*. 27, 20, 12. et *Pugnare*. 34, 62, 6.
Purpureo, gentis Furiae cognomen. 27, 2, 10.
Purus a favore. 45, 37, 8. *locus* opponitur polluto. 25, 17, 3. *Puro procurare*, scilicet flumine. 25, 17, 3.
Puteoli quando communitum. 25, 20, 2. quando colonia facta. 34, 45, 1.
Puto. 38, 48, 9.
Putrefacere saxa. 21, 37, 2.
Pydna. 42, 51, 1.
Pygela. 37, 11, 5.
Pylae, Thermopylae. 32, 4, 3.
Pylaea. 42, 42, 1.
Pylaïcum concilium. 31, 32, 3; 33, 35, 8.
Pylemenes. 1, 1, 2.
Pylum. 27, 30, 13.
Pyra, pars montis Oetae, ubi corpus Herculis exustum est. 36, 30, 3.
Pyrgum. 27, 32, 7.
Pyrrheum. 38, 5, 2.
Pyrrhum regem monent Romani, ut a veneno sibi caveat. 39, 51, 11.
Pythagorae aetas. 1, 18, 2. utrum *Pythagoram*, an *Pythagoran* formet. 34, 40, 2.
Pythicus, Apollo Delphicus. 5, 15, 12.
Pythium. 42, 53, 6; 44, 32, 9.

Q.

Q. seu praenomen *Quintus*, intercipitur a praecedenti *Que*. 24, 11, 2. intercipitur a praecedenti *Qui*. 29, 21, 2. intercipit praecedens *Que*. 24, 11, 2.
Q, cum virgula per caudam trajecta, sive copula *Que*, et *Et*. 24, 45, 5. *Qu* et *C*. 9, 2, 15.
Qua, qua parte. 1, 38, 6; 2, 31, 2; 35, 23, 8; 38, 30, 7. qua via. 10, 14, 4. licet vox alterius numeri et generis praecesserit. 5, 47, 9; 6, 24, 11. *Qua*, *qua*. 2, 35, 4; 2, 45, 3; 10, 38, 1. *Qua*, *ea*. 5, 43, 2; 6, 24, 11. *Qua*, *eadem*. 6, 24, 11. *proxime potest*, *ducit*. 1, 23, 5. et *Quum*. 6, 35, 9. et *Quia*. 40, 29, 8. et *Quo*. 10, 14, 4.
Quacumque. quacumque parte. 2, 31, 2. et *Quocumque*. 38, 7, 3.
Quadragenus et *Quadringenus*. 30, 45, 3.
Quadraginta et *Quatuor*. 27, 40, 11; 36, 43, 13. et *Quadringenti*. 37, 45, 15; 37, 50, 11. et *Sexaginta*, sive XL et LX. 10, 38, 4; 22, 60, 19.
Quadrigae vectigales. 24, 18, 10.
Quadringenti et *Quadraginta*. 37, 45, 15; 37, 50, 11.
Quadringenus et *Quadragenus*. 30, 45, 3.
Quae et *Quaequae*. 3, 47, 2. et *Quaeque*. 5, 41, 5. et *Quod*. 37, 35, 3. intercipitur a praecedenti *Que*. 29, 6, 8. *Quae vis* et *Quis*. 5, 41, 5. *Quas ob res*. 42, 8, 7.
Quaequae et *Quae*. 3, 47, 2.
Quaeque civitas. 31, 25, 4. et *Quae*. 5, 41, 5. et *Quoque*. 40, 5, 6.
Quaerere an in compositis ae

servet. 4, 12, 10. de illis, quae absunt, quae desiderantur. 25, 38, 18. *alicui ignominiam*. 25, 6, 11. *aliquid*, id desiderare, optare. 9, 19, 10. *crimen*. 9, 34, 14. *lege aliqua*. 42, 21, 8.

Quaero et *Queror*. 2, 38, 1.

Quaesitus aestus. 23, 41, 11.

Quaesitor. 9, 26, 12.

Quaeso et peto. 8, 9, 7.

Quaestio, *Quaestiones Bacchanalium*. 39, 41, 6. *Quaestiones*. 4, 50, 6. Quaestiones de delictis Italicorum pertinebant ad cognitionem senatus, de delictis civium ante quaestiones perpetuas interdum senatus, interdum populus quaestiones decernebat. 39, 14, 6.

Quaestores octo creati. Epit. l. 15. an lictorem habuerint. 4, 50, 2. non semper provincias sorte, sed interdum lege, vel senatus consulto accipiebant. 30, 33, 2.

Quaestorium. 41, 2, 11. ubi situm in castris. 10, 32, 9; 34, 47, 1.

Qualescumque sunt, *sint*. 7, 32, 7.

Quam, postquam. 4, 7, 1; 6, 29, 10; 28, 16, 14; Epit. l. 140. potius quam. 5, 21, 15. respondet τῷ *Tamen*. 3, 63, 3. et *Non tantum* sibi invicem respondent. 8, 25, 12. et *Tam* sibi invicem respondent. 7, 1, 8. sed *Tam* interdum omittitur. 2, 56, 9; 25, 15, 9; 26, 18, 3; 26, 31, 2. *Quam inutile*, quantopere inutile. 4, 31, 2; 7, 20, 1; 38, 57, 8. *maximus*. 7, 9, 8. *mox*. 34, 11, 4. *occultissime potest*. 10, 14, 14; 37, 20, 10. *quod*. 26, 6, 4; 28, 43, 3; 34, 52, 4. elisum a sequenti *Qui*. 39, 54, 12. *Quam maxime* interpositum a librariis. Epit. l. 59. *Quam* et *Qua*. 6, 35, 9. et *Quamquam*. 4, 12, 8; 6, 12, 6. et *Quantum*. 5, 4, 1; 24, 26, 7; 37, 20, 10. et *Que*. 5, 22, 3. et *Quia*. 37, 26, 2. et *Quod*. 2, 54, 9; 5, 51, 7. et *Quoniam*. 2, 40, 2; 25, 23, 3. et *Quum*. 27, 28, 5; 29, 17, 7; 40, 8, 1. *Quam tamen* et *Quantum*. 4, 49, 8. *Quam tum* et *Quantum*. 2, 9, 8; 4, 49, 8.

Quamquam cum indicativo. 2, 4, 7; 2, 50, 5. cum subjunctivo. 2, 4, 7. et *Quam*. 4, 12, 8; 6, 12, 6. et *Quaquam*. 5, 46, 3. et *Tamquam*. 35, 48, 8.

Quamvis, admodum, valde. 1, 4, 4. quantumvis. 2, 51, 7; 2, 54, 7; 22, 8, 3.

Quando, quoniam. 33, 2, 9; 37, 57, 15; 40, 9, 1. et *Quandoque*. 21, 3, 6; 34, 56, 13. et *Quia*. 38, 12, 9. et *Quoniam*. 9, 8, 5; 35, 22, 3; Epit. l. 57.

Quandoque, quandocumque. 1, 31, 4; 8, 7, 15; 9, 10, 9; 23, 11, 7; 39, 24, 1. et *Quando*. 21, 3, 6; 34, 56, 13.

Quanticumque temporis quies. 32, 5, 1.

Quantus, sine *Tantus*. 9, 37, 2. et *Qui* invicem respondent. 8, 25, 12. *maximus*. 7, 9, 8; 9, 10, 10; 9, 24, 9; 27, 43, 12; 28, 8, 2; 42, 15, 1. *Quantum* et *Eo* invicem respondent. 8, 25, 12. an jungatur comparativo. 26, 29, 8. ἀσυνδέτως repetitum. 29, 37, 7. *Quantum facere potest*. 26, 14, 3. *potest*. 2, 10, 12. et *Quam*. 5, 4, 1; 24, 26, 7; 37, 20, 10. et *Quam tamen*. 4, 49, 8. et *Quam tum*. 2, 9, 8; 4, 49, 8. et *Tantum*. 24, 35, 4. *Quanto*, *eo*, vel *Quantum*, *Eo* cum adjunctis comparativis. 44, 7, 6. *Quanto*, *tantum*. 5, 10, 5; 6, 38, 5. *Quanto opere*. 4, 3, 2; 9, 45, 7; 37, 56, 9.

Quaquam et *Quamquam*. 5, 46, 3.

ubi *Quaque*. 22, 4, 6.

Quarta declinatione formata nomina, quae vulgo sunt secundae. 5, 13, 5.

Quasi, *Tamquam*, *Velut*, *Ut ita dicam* adhibentur mollien dis metaphoris. 7, 22, 5. *Quasi*, circiter. 27, 12, 16.

Quassare capita. 22, 17, 3. *Quassatus* et *Cassatus*. 21, 40, 9. *Quassata respublica*. 27, 40, 4. *Quassatae naves*. 25, 3, 11. *Quassata muri*. 26, 51, 9.

Quassatio irrita capitum. 22, 17, 3.

Quatenus et *Quatinus* an differant. 2, 55, 9.

Qualit rumor arcem. 5, 18, 10. *Quassi muri*. 26, 51, 9. *Quassae naves*. 25, 3, 11.

Quatitare. 38, 28, 11.

Quatuor, sive IIII^or^, et *Minor*. 4, 42, 9. et *Quadraginta*. 27, 40, 11; 36, 43, 13.

Quatuordecim primi ordines. Ep. l. 99.

Quatuorviri viarum in urbe curandarum. 10, 23, 12.

Que. 3, 38, 2. particula exegetica. 2, 42, 6; 6, 16, 8; 21, 55, 4. bis adhibetur, si plura connectenda sunt. 2, 31, 1. et *Et*, vel *Ac* usurpantur, si plura connectenda sunt. 2, 31, 1; 5, 17, 9; 5, 48, 3; 5, 49, 1; 29, 17, 11. et *Et* adhibentur, si duo sunt connectenda. 5, 48, 3; 10, 30, 2; 29, 12, 5; 35, 41, 6. additur vel praepositioni, vel voci proximae. 36, 21, 3. num subjiciatur voci secundae, si prima sit pronomen relativum. 22, 30, 4. interponitur a librariis ante *Quae*. 6, 3, 3. post *Quae*. 6, 3, 3. intercipitur a praecedenti *Qua*. 23, 48, 12. a sequenti *Qua*. 23, 48, 12. a praecedenti *Quae*. 6, 3, 3. a sequenti *Quae*. 41, 2, 11. a sequenti *Quam*. 8, 3, 3. a sequenti *Qui*. Epit. l. 101. a sequenti *Q*. seu *Quintus*. 24, 11, 2. a sequenti *Quum*. 38, 40, 7. intercipit sequens *Quae*. 29, 6, 8. sequens Q. seu *Quintus*. 24, 11, 2. *Que* et *Quam*. 5, 22, 3. et *Quia*. 5, 29, 1. 9; sive *Que*, et Q. sive *Quintus*. 22, 31, 7. et *Quod*. 2, 4, 3; 2, 41, 8; 2, 54, 10; 5, 44, 5. et *Quoque*. 5, 27, 1. et *Ve*. 24, 10, 2. *Que*, *Quod* et *Quintus*. 4, 46, 4.

Quemadmodum ut. 4, 2, 4.

Queri aliquid. 29, 19, 5. *cum aliquo*. 35, 8, 3. perperam intrusum a librariis. 26, 26, 10.

Queror et *Quaero*. 2, 38, 1.

Qui, quis. 5, 40, 7; 6, 22, 1; 6, 32, 5; 27, 28, 4. cur. 2, 54, 8. quomodo. 39, 37, 2. unde. 1, 43, 9. ut. 26, 17, 12; 40, 25, 9; 42, 27, 5. pronomen convenit sequenti. 2, 20, 5. interdum rejicitur post primam vel alteram vocem. 2, 23, 18; 28, 12, 13. ita *Eorum ipsorum qui*, pro qui eorum ipsorum. 21, 26, 7. repetitur. 6, 6, 6; 21, 41, 9. usurpatur post *Dignus*, *Indignus*. 4, 3, 2. *Qui aut unde*. 7, 12, 2. *Qui ex iis*. 24, 42, 10. et *Quantus* sibi invicem respondent. 8, 25, 12. *Qui minus*. 28, 43, 18. *Qui aderant*, advocati. 3, 44, 8. *eorum*. 8, 37, 8. *Patrum*. 2, 23, 13. intercipit praecedens *que*. Ep. l. 101. intercipitur a praecedenti *Quam*. 5, 2, 11. a praecedenti *Que*. 21, 49, 7. a sequenti Q. sive *Quintus*. 29, 21, 2. a sequenti *Quia*. 4, 58, 4. *Qui* et *Cui*. 9, 34, 14. et *Quia*. 2, 41, 8; 36, 33, 5. et *Quid*. 25, 23, 11. et *Quis*. 1, 7, 9; 45, 24, 3. et *Quod*. 37, 35, 3. et *Qui*, sive *Quoniam*. 30, 42, 21. et *Quum*, vel *Cum*. 21, 40, 7. *Qui a* et *Quia*. 37, 31, 1. *Qui prope* et *Quippe*. 5, 43, 3. *Quos* et *Quoque*. 22, 12, 4. *Quis*, pro Quibus. 21, 62, 2; 24, 16, 18; 30, 25, 7; 42, 43, 6.

Quia, *Quod*, et aliae particulae caussales, omittuntur. 1, 40, 4. *Quia* cum subjunctivo. 2, 8, 5; Epit. l. 60. et *Quod*

sibi subjunguntur. 6, 15, 6; 8, 14, 10; 10, 10, 11; 39, 41, 2. *Quia* et *Qua*. 40, 29, 8. et *Quam*. 37, 26, 2. et *Quando*. 38, 12, 9. et *Que*. 5, 29, 1. et *Qui*. 2, 41, 8; 36, 33, 5. et *Qui a*. 37, 31, 1. et *Quod*. 2, 54, 9; 38, 36, 4. et *Quoniam*. 40, 13, 7.

Quibuscum. 38, 9, 2.

Quicumque et *Quisque*. 1, 24, 3.

Quid, absolute in interrogationibus. 6, 40, 12; 28, 41, 14. propter quid. 3, 7, 3. abundat post *ne*. 8, 7, 6. post *si*. 3, 43, 4. *aliud, quam*. 4, 3, 3; 34, 2, 12. *enim*. 40, 9, 14. *est aliud*. 4, 2, 13. *est aliud, quam*. 6, 7, 3. non addito τῷ *quam*, vel *nisi*. 6, 40, 19. *hoc est aliud*. 4, 2, 13. *id refert*. 4, 49, 16. *id rei est*. 3, 4, 5. *integri*. 30, 12, 20. *morae*. 35, 38, 14. *tandem*. 3, 9, 9; 3, 67, 4. *tibi vis*. 4, 13, 12; 32, 25, 10. et *Qui*. 25, 23, 11. et *Quidquid*. 5, 52, 13. et *Quod*. 38, 10, 1.

Quidam et *Quidem*. 39, 17, 5. *Quodam* et *Quondam*. 37, 11, 6.

Quidem non semper post se recipit *tamen*. 8, 12, 8. saepe a librariis omittitur. 44, 36, 8. saepe etiam additur. Epit. l. 55. et *Idem*. 6, 20, 12. et *Pridem*. 44, 36, 9. et *Quidam*. 39, 17, 5.

Quidquam hostium. 2, 7, 3. *mandati*. 32, 37, 5. *rei agere*. 26, 17, 12. *reliqui*. 22, 40, 8.

Quidquid adpropinquabant. 21, 54, 8. *illud*. 9, 3, 13. *longius progrediebantur*. 7, 32, 6; 8, 39, 5. *Patrum*. 32, 37, 5. et *Quid*. 5, 52, 13.

Quies. *Quieti*, *Quietis satis datum*. 22, 9, 5.

Quiescere, abstinere a seditione et turbis. 45, 37, 2. *pugnae*. 22, 14, 1. *Quiesse*. 26, 22, 8; 37, 11, 5.

Quietus differt a *Requietus*. 44, 38, 9. *a bello*. 2, 34, 1. *annus*. 2, 18, 11; 6, 6, 14. *stat*. 2, 30, 14.

Quietae stationes. 7, 26, 1. *Quieta stativa, aestiva*. 39, 30, 5.

Quilibet unus. 9, 17, 15.

Quin. 3, 5, 8. *immo potius*. 2, 29, 8; 25, 36, 15; 27, 49, 9. interrogativum cum indicativo. 1, 57, 7; 7, 40, 18; 9, 10, 7.

Quinam, pro quisnam. 9, 17, 2. *Quanam*, pro quanam parte. 21, 38, 6.

Quinarii et binarii numeri notae V et II. commutantur. 37, 22, 4.

Quinctilius et *Quinctius*. 8, 18, 13. *Quinctilia*, gens patricia. 2, 52, 3.

Quinctius, *Quinctilius*, et *Quinctilianus* scribendum, addita c. 1, 30, 2. et *Quinctilius*. 8, 18, 13. Quinctii Cincinnati quatuor liberi. 4, 49, 1. T. Quinctii Flaminini ingenium quale. 35, 49, 6.

Quingenaria cohors, *ala*. 7, 7, 4. Quingenarii numeri nota D, vel IↃ varie a librariis corrumpitur. 10, 14, 21; 10, 29, 17; 26, 38, 13; 38, 37, 6. et centenarii nota C commutantur. 21, 25, 10; 38, 37, 6. et millenarii nota ∞. 23, 40, 12.

Quingenti et *Quinquaginta*. 37, 50, 11.

Quingesimus pro *Quingentesimus*. 31, 5, 1.

Quinquaginta et *Quinque*. 36, 43, 13. et *Quingenti*. 37, 50, 11. *Quinquaginta imber*, sive L. iber, et *Liber*. 23, 44, 5.

Quinquatria minuscula. 44, 20, 1.

Quinquatrus unde dicatur. 25, 7, 5; 26, 27, 1. pluribus diebus celebrabantur. 30, 36, 8; 44, 20, 1.

Quinqueviri cis et uls Tiberim. 39, 14, 10.

Quinta, praenomen muliebre. 29, 14, 12.

Quintae declinationis nomina dativum interdum formant in *e*. 5, 13, 5.

Quintana. 41, 2, 11. Quintana

porta an in castris fuerit. 40, 27, 3.
Quintus, praenomen familiare familiae Pictorum in gente Fabia. 37, 47, 8. intercipit praecedens *que*. 24, 11, 2. intercipitur a praecedenti *que*. 24, 11, 2. a praecedenti *Quinctius*. 4, 49, 1. a praecedenti *quo*. 8, 29, 9. Q. sive *Quintus*. et q; sive *Que*. 22, 31, 7. et *Que*, et *Quod*. 4, 46, 4.
Quippe qui cum indicativo et subjunctivo. 2, 37, 5; 26, 41, 8; 37, 7, 5. et *Qui prope*. 5, 43, 3.
Quique, pro quisque. 24, 15, 4.
Quirina tribus addita. Epit. l. 19.
Quiritare, *Quiritatio*. 33, 28, 3; 39, 10, 7.
Quirites Romani. 26, 2, 11. *Quiritium*, non *Quiritum*. 3, 20, 7. *fidem implorare*. 3, 44, 7. *Quiritium* nomine milites appellare, signum erat missionis inhonestae. 45, 37, 14.
Quis et *Qui*. 1, 7, 9; 45, 24, 3. et *Quivis*. 3, 45, 2. et *Quaevis*. 5, 41, 5. et *Quisque*. 39, 16, 13.
Quisnam is est. 5, 15, 5.
Quispiam et *Quisquam*. 35, 42, 7.
Quisquam an cum verbo plurali construatur? 9, 36, 1. *a quibus*, pro quisquam eorum a quibus. 24, 38, 7. *unus*. 3, 12, 4. et *Quispiam*. 35, 42, 7. et *Quisque*. 9, 38, 9. *Quisque*, quicumque. 1, 24, 3; 1, 32, 6; 3, 18, 10; 23, 11, 7. cum verbo plurali. 2, 22, 7; 7, 19, 2; 7, 33, 12; 27, 46, 5. pro quisque eorum. 2, 44, 5. *Quisque sui populi*. 6, 13, 8. *principes optimus Quisque*. 35, 34, 3. *Quisque* et *Quicumque*. 1, 24, 3. et *Quis*. 39, 16, 13. et *Quisquam*. 5, 29, 6; 5, 39, 4; 9, 38, 9. et *Quoque*. 22, 5, 1. et *Unusquisque*. 38, 21, 6.
Quisquis. 3, 12, 6; 27, 28, 2; 29, 19, 9. quisque. 38, 17, 13. et *Quis*. 3, 45, 2. et *Quisquam*. 5, 29, 6.
Quo, ut. 6, 24, 2. ut, quod, quare. 40, 26, 5. quomodo, quo loco. 40, 26, 8. πρός τι. 8, 32, 7. sequente comparativo. 23, 33, 2; 31, 31, 8. *Quo*, *eo*. 3, 48, 8. sine *eo*. 25, 36, 16. *Quo*, *Qua inclinat fuga*. 4, 37, 9. *Quo quemque*. 23, 15, 5. et *Qua*. 10, 14, 4. et *Quod*. 36, 33, 3. et *Quum*. 24, 34, 16.
Quoad, tamdiu, donec. 23, 26, 2. quantum ad, quod adtinet ad. 42, 6, 7. et *Quod*. 6, 38, 13. et *Quod ad*. 7, 34, 3. et *Quoadusque*. 6, 38, 13.
Quocumque et *Quacumque*. 38, 7, 3.
Quod construitur vel cum indicativo, vel cum subjunctivo. 6, 15, 6; 35, 49, 13. adhibetur post *scio*, *dico*, *respondeo*. 3, 52, 2. pro quoad. 26, 32, 6. pro quoniam. 42, 6, 7. *Quod*, *Quia*, et aliae particulae causales, omittuntur. 1, 40, 4; 38, 25, 7. sibi invicem subjunguntur. 6, 15, 6; 8, 14, 10; 10, 10, 11; 39, 41, 2. abundat. 27, 7, 6; 32, 37, 6; 41, 10, 7. praesertim quo casu. 38, 9, 7. abundat ante particulam *si*. 2, 29, 8. repetitur diverso sensu. 5, 20, 6. repetitur, si duae caussae junguntur. 23, 4, 8; 35, 7, 2. repetitur ἀσυνδέτως. 5, 35, 4. omittitur saepe post *praeterquam*. 22, 53, 6. particula est sollemnis in rogationibus. 8, 37, 8. *Quodannis*, quotannis. 8, 11, 15; 26, 26, 10. *bene vertat*. 3, 26, 9; 3, 35, 8; 34, 34, 2. *bonum*, *faustum*, *felixque sit vobis reique publicae*. 1, 28, 7; 3, 34, 2; 3, 54, 8. *conveniat*, *nolim*. 6, 12, 6. *Quod est* non semper omittendum, ubi omitti potest. 25, 1, 4. *ejus*. 31, 4, 2; 38, 54, 4; 39, 45, 7. *Quod*, *id*, qui, is; qualis, talis. 30, 30, 12. *memoriae sit*, quod factum esse memoria sit. 5, 34,

6. *militum*, qui milites. 24, 40, 5; 31, 46, 12. *sui*. 29, 21, 5. *viros*, *quod Romanos decet*. 1, 59, 4. natum ex praecedenti praenomine Q. sive *Quintus*. 4, 51, 1. interceptum a praecedenti *Quam*. 37, 54, 4. a praecedenti *Que*. 21, 46, 5. et *Quae*. 37, 35, 3. et *Quam*. 2, 54, 9. et *Que*. 2, 4, 3; 2, 41, 8; 2, 54, 10. et *Que* et *Quintus*. 4, 46, 4. et *Qui*. 37, 35, 3. et *Quia*. 2, 54, 9; 38, 36, 4. et *Quid*. 38, 10, 1. et *Quo*. 36, 33, 3. et *Quoad*. 6, 38, 13. et *Quoniam*. 10, 42, 3. et *Quot*. 44, 1, 1. *Quod ad* et *Quoad*. 7, 34, 3. *Quod cum* et *Quodcumque*. 5, 55, 1. *Quod libet* et *Quodlibet*. 5, 6, 15.

Quodcumque et *Quod cum*. 5, 55, 1.

Quodlibet et *Quod libet*. 5, 6, 15.

Quondam et *Quodam*. 37, 11, 6.

Quoniam, cum subjunctivo. 9, 15, 5. et *Quam*. 2, 40, 2; 4, 48, 15; 25, 23, 3. et *Quando*. 9, 8, 5. et *Qui*. 30, 42, 21. et *Quia*. 40, 13, 7. et *Quod*. 10, 42, 3. et *Quum*, vel *Cum*. 1, 6, 4; 4, 29, 6.

Quoque enim. 27, 7, 12. *Quoque* et *Prope*. 28, 39, 6; 32, 28, 7; 38, 17, 6. et *Quaeque*. 40, 5, 6. et *Que*. 5, 27, 1. et *Quos*. 22, 12, 4.

Quot subjungitur τῷ *Toties*. 2, 13, 2. *Quot*, *Quantus* inservit admirationi. 5, 51, 6.

Quot annis, quotannis. 8, 11, 15. et *Quod*. 44, 1, 1.

Quotannis scribitur etiam *Quot annis* et *Quod annis*. 8, 11, 15; 26, 26, 10.

Quoties subjungitur τῷ *Tot*. 2, 13, 2. et *Toties*. 24, 35, 4.

Quum scribitur etiam *Quom*. 33, 6, 5. quod, quoniam. 39, 12, 7. et, quum interim, quum tamen. 23, 48, 8. *Quum interim*. 4, 51, 4. *Quum* intercipitur a praecedenti *Quam*. 34, 48, 5. a praecedenti *Qui*. Ep. l. 58. a sequentis praenominis *Quinti* nota Q. 39, 33. 1. et *Quam*. 27, 28, 5; 29, 17, 7; 40, 8, 1. vel *Cum*, et *Qui*. 21, 40, 7. et *Quo*. 24, 34, 16. et *Quoniam*. 1, 6, 4; 4, 29, 6. et *Tum*. 24, 35, 4.

R.

R litera olim raro in usu erat, sed ejus loco plerumque adhibebatur litera S. 3, 4, 1. et B. 22, 24, 1. et D. 9, 10, 6. et L. 28, 36, 7. et N. 8, 21, 5. et P. 23, 1, 6. *r*. et *s*. 40, 6, 6. et *t*. 5, 55, 3; 37, 11, 3. et *v*. 45. 39, 15. hinc commutantur *liberavimus* et *liberarimus*. 34, 32, 8.

Rabies et ira. 6, 33, 4.

Rabulejus. 3, 35, 11.

Racilia. 3, 26, 9.

Raecius, nomen gentis Romanae. 27, 36, 3; 43, 11, 4.

Raeti. 5, 33, 11. a quo duce Romano victi. Epit. l. 136.

Raetia. Epit. l. 136.

Ralla, Marciorum cognomen. 29, 11, 11; 30, 38, 4.

Rapa, *Rapae*. 23, 19, 14.

Rapere castra, celeriter occupare. 6, 23, 5. *nuptias*. 30, 14, 2. *sacra ex incendio*. Ep. l. 19. et *Capere*. 3, 70, 10; 6, 23, 5. *Raptus sibi fato*. 3, 50, 8. et *Ruptus*. 5, 20, 6; 8, 39, 12. *Rapto vivere*, *gaudere*. 29, 6, 3.

Raphia, urbs Phoenices vel Palaestinae. 35, 13, 4.

Raro alias. 3, 69, 1.

Rarus. 33, 15, 7. paucus. 10, 29, 7. *Rari aditus*. 24, 5, 5. *Rara acies*. 2, 47, 4. *Rarae literae*. 7, 3, 6. *stationes*. 24, 2, 9.

Ratio, caussa. 42, 40, 11. et *Oratio*. 35, 25, 9. et *Regio*. 32, 18, 2. *Rationem alicujus habere*

bere in comitiis. 8, 15, 9; 39, 39, 3. *vitae reddere*. 9, 26, 18.
Ratus. Vide *Rebantur*.
Ravilla, cognomen virile. 25, 5, 4.
Re et *De* in compositis commutantur. 9, 10, 6.
Reaedificare. 5, 53, 7.
Reatus. 25, 6, 3.
Rebantur vox Livio frequens. 27, 25, 11. varie a librariis corrumpitur. 22, 57, 7. *Rentur*. 40, 5, 13. *Ratus* per ellipsin subintellectum. 44, 36, 14. et *Iratus*. 3, 2, 10.
Rebellio, *Rebellatio*. 8, 14, 4.
Rebellium, rebellio. 42, 21, 3.
Recedere et *Decedere*. 35, 10, 2.
Recens, recenter. 2, 22, 4. et *Repens*. 8, 29, 1.
Recensum agere. Epit. l. 115.
Receptus finitimus. 22, 12, 10. *Receptui*, *Receptum canere*. 34, 39, 13. *Receptui signum dare*. 4, 31, 3.
Recidere, secunda longa, pontem. Epit. l. 2. et *Rescindere*. Epit. l. 57.
Recidere, secunda brevi, *in potestatem alicujus*. 43, 6, 9. et *Recipere*. 43, 6, 9. *Recidit eo res*. 30, 42, 18.
Reciperare. 2, 2, 6; 7, 18, 1. et *Recuperare*. 7, 18, 1.
Recipere, accipere, capere. 8, 18, 1; 23, 44, 3; 39, 23, 11. accipere in fidem. 2, 39, 4. promittere. 7, 14, 1. reservare, excipere. 1, 53, 3. *animum a pavore*. 2, 50, 10; 44, 10, 1. *domum*, *domo*. 8, 23, 1. *Hexapylo*, *in Hexapylo*. 24, 32, 6. *in civitatem*. 2, 5, 10. *in ditionem*. 33, 20, 5. *in fidem*. 8, 14, 10. *in urbem*. 9, 16, 2. *in urbem*, *in urbe*. 8, 26, 8. *portu*. 45, 31, 14. *res*. 10, 20, 15. *res adflictas an dicatur*. 25, 37, 19. *se*. 10, 28, 11; 34, 39, 12. et *Accipere*. 26, 32, 8. et *Recidere*. 43, 6, 9. et *Reficere*. 1, 53, 3. et *Repetere*. 28, 37, 1. et *Respicere*. 21, 44, 8. et *Retinere*. Ep. l. 80.
Reclamare. 3, 45, 4.
Recognoscere res. 5, 16, 7; 35, 1, 12. *Recognitum* et *Re cognitum*. 21, 53, 8.
Recommendare. 4, 55, 5.
Reconciliare. 2, 41, 8. *gratiam*. 27, 35, 6. *in gratiam*. 1, 50, 8. *pacem*. 9, 16, 6. *Reconciliandum est pacem*. 2, 32, 7.
Reconciliatio gratiae. 27, 35, 6.
Recondere terrae. 5, 51, 9.
Recte atque ordine fecisse. 24, 31, 7; 39, 54, 10. *capere tabernaculum*. 4, 7, 3. *dedicare*. 27, 25, 8. *factum*. 28, 25, 6. *restituere*, id est, sine dolo malo. 34, 35, 4. et *rite*. 27, 25, 8.
Rectus et *Certus*. 40, 15, 2. et *Tectus*. 34, 60, 5. *Recta*, *Aequa*, *Aequata frons*. 22, 47, 5. *Recta*, *Recta via*, *Recto itinere*. 3, 46, 5; 44, 43, 3. *Rectae rupes*, *Recta saxa*. 21, 35, 11.
Recudere et *Retundere*. 2, 33, 9.
Recuperare et *Reciperare*. 7, 18, 1.
Recurrere et *Decurrere*. 21, 26, 4.
Reddere alicui cladem. 24, 20, 2. *alicui leges*, eas relinquere. 9, 43, 23. *exta*. 26, 23, 8. *jus*. 35, 7, 8. *operas*. 3, 63, 3. *responsum*. 37, 6, 7. et *Credere*. 2, 50, 5. et *Dare*. Epit. l. 10. et *Dedere*. 22, 60, 27. et *Redire*. 10, 25, 7.
Redigere, de rebus, quae in pristinum statum restituuntur. 8, 6, 14. *ad irritum*, *ad certum*. 28, 31, 1; 41, 23, 17. *ad quaestores*. 4, 53, 10. *argentum bonis venditis*. 38; 59, 8. *in antiquum jus*. 33, 40, 6. *in castra*. 21, 9, 2. *in ordinem*. 25, 3, 19. *Redigi in potestatem alicujus*. 43, 6, 9.
Redimere, ut haberet, vel ne haberet. 44, 26, 1. *Redimere*, *Redemtura*. 23, 48, 10. Redemti ex potestate Gallorum Romani. 5, 51, 8.

saepe mutarunt, quod Livius plerumque nominatim monere omisit, et ex sequentibus colligendum est. 25, 41, 13. decernebat senatus, easque sortito accipiebant magistratus. 45, 12, 13.

Provincialibus sumtui fuerunt magistratus Romani. 42, 1, 8.

Provocatio, *Adpellatio* et *Intercessio* differunt. 3, 56, 13. non datur a dictatore. 4, 13, 11; 8, 33, 7. de ea leges. Ep. l. 10. *Provocatione certare*. 1, 26, 8.

Provulgare et *Promulgare*. 3, 9, 5.

Proximus, *Proxumus*. 27, 28, 2. *ab aliquo*. 37, 25, 6. et *Maximus*. 22, 22, 7. et *Promissus*. 6, 32, 10. et *Proprius*. 5, 8, 6. *Proxima nox*, est sequens. 2, 7, 2. *pugnae clades*. 2, 51, 4.

Proxima Euboeae. 35, 51, 1.

Proxime, nuperrime. 4, 23, 6. cum accusativo jungitur. 1, 21, 1; 2, 48, 5; 8, 32, 12; 25, 14, 4; 28, 15, 9.

Proximo, adverbialiter. 4, 23, 6.

Prudens et *Pudens*. 30, 42, 14.

Prudentia et *Providentia*. 35, 25, 7.

Pruinae nivesque. 5, 2, 7.

Prusias, *Prusia*. 38, 39, 15; 45, 44, 4. hinc casu quarto *Prusiam*. 44, 24, 3. duas habuit uxores, et ex quaque liberos. 42, 12, 3. liberi quo nomine dicti. Epit. l. 50. interficitur Nicomediae. Epit. l. 50.

Prytaneum. 41, 20, 7.

Psalterium. 39, 6, 8.

Psaltriae. 39, 6, 8.

Pseudo-Marius. Epit. l. 116.

Pteleum. 42, 42, 1.

Ptolemaeus Evergetes, matre Cleopatra repudiata, ejus filiam Cleopatram uxorem duxit. Epit. l. 59.

Puber aetas, *aetate*. 2, 50, 11.

Pubertas interdum laxius apud historicos sumitur, quam apud ICtos. 21, 3, 2.

Pubes, puberes. 2, 13, 10. et *Plebes*. 1, 6, 1.

Publicanorum ordo. 23, 48, 10.

Publicatio bonorum in quibus criminibus. 4, 15, 8.

Publice, publica auctoritate. 4, 13, 8; 5, 50, 3.

Publicius clivus. 26, 10, 6; 27, 37, 15. *Publicius*, *Publicii vicus*. 2, 7, 12, an *Poblicius*. 22, 53, 2; 27, 20, 11; Epit. l. 48. Publicii fratres aediles curules. 27, 37, 15.

Publicola, an *Poblicola*? 2, 8, 1; 5, 26, 2. Publicolae aedes ubi fuerint. 2, 7, 12.

Publicus clivus. 26, 10, 6; 27, 37, 15. *populi Romani*. 23, 17, 2; 26, 47, 2; 31, 4, 2. *Publici sacerdotes*. 8, 9, 4. *Publica res*, seu *p. r.* et PR, seu *Praetor*. 31, 4, 7. *Publicum*. 5, 50, 7.

Publilia tribus. Epit. l. 7.

Publilius et *Publius*. 2, 55, 4; 6, 19, 5; 8, 12, 4. et *Spurius*. 6, 27, 2.

Publius, praenomen inusitatum in gente Domitia. Epit. l. 13. et in gente Marcia. 43, 1, 11. ut et in gente Junia, nisi forte rarissime. 34, 1, 4. et *Publilius*. 2, 55, 4; 6, 19, 5; 8, 12, 4.

Pudens et *Prudens*. 30, 42, 14.

Pudor patris. 4, 45, 8.

Puer inmaturae aetatis. 24, 4, 1. *Pueri et feminae* opponuntur *Viris*. 39, 49, 8. *regii* quinam apud Macedonas et Epirotas. 45, 6, 7.

Pugna inita ante datum signum. 9, 41, 17. et *Certamen*. 23, 26, 7. et *Proelium*. 39, 31, 2.

Pugnare in aliquem. Epit. l. 8. *in*, *adversus aliquem*. 10, 43, 6; 27, 48, 14. *in terga alicujus*. 10, 36, 6. *pugnam*. 6, 42, 5. et *Bellare*. 8, 2, 13. et *Op-*

pugnare. 25, 6, 22. et *Purgare*. 34, 62, 5.
Pugnax. 22, 37, 8.
Pulcher, an *Pulcer*? 41, 8, 1. *Pulchri promontorium*. 29, 27, 12.
Pullorum auspicium. 10, 40, 4.
Pulpamen, *Pulpamentum*. Ep. l. 48.
Pulsare et *Propulsare*. 21, 46, 7.
Pulsitare. 2, 29, 12.
Pulvinarium. 21, 62, 4.
Pulvis conspectum aufert. 4, 33, 8.
Punicum primum bellum quo anno urbis coeperit. 31, 1, 4.
Pupia, gens Romana. 4, 54, 3; 22, 33, 8; 39, 45, 2.
Pupillus an fuerit in tutela matris, ad secundas nuptias transeuntis. 39, 9, 2.
Pupinia. 26, 9, 12.
Pupiniensis ager. 9, 41, 10.
Purgare crimina. 39, 35, 2. *innocentiam*. 22, 49, 11. *locum*. 32, 17, 10. *rudera*. 27, 20, 12. et *Pugnare*. 34, 62, 5.
Purpureo, gentis Furiae cognomen. 27, 2, 10.
Purus a favore. 45, 37, 8. *locus* opponitur polluto. 25, 17, 3. *Puro procurare*, scilicet flumine. 25, 17, 3.
Puteoli quando communitum. 25, 20, 2. quando colonia facta. 34, 45, 1.
Puto. 38, 48, 9.
Putrefacere saxa. 21, 37, 2.
Pydna. 42, 51, 1.
Pygela. 37, 11, 5.
Pylae, Thermopylae. 32, 4, 3.
Pylaea. 42. 42, 1.
Pylaïcum concilium. 31, 32, 3; 33, 35, 8.
Pylemenes. 1, 1, 2.
Pylum. 27, 30, 13.
Pyra, pars montis Oetae, ubi corpus Herculis exustum est. 36, 30, 3.
Pyrgum. 27, 32, 7.
Pyrrheum. 38, 5, 2.
Pyrrhum regem monent Romani, ut a veneno sibi caveat. 39, 51, 11.
Pythagorae aetas. 1, 18, 2. utrum *Pythagoram*, an *Pythagoran* formet. 34, 40, 2.
Pythicus, Apollo Delphicus. 5, 15, 12.
Pythium. 42, 53, 6; 44, 32, 9.

Q.

Q. seu praenomen *Quintus*, intercipitur a praecedenti *Que*. 24, 11, 2. intercipitur a praecedenti *Qui*. 29, 21, 2. intercipit praecedens *Que*. 24, 11, 2.
Q, cum virgula per caudam trajecta, sive copula *Que*, et *Et*. 24, 45, 5. *Qu* et *C*. 9, 2, 15.
Qua, qua parte. 1, 38, 6; 2, 31, 2; 35, 23, 8; 38, 30, 7. qua via. 10, 14, 4. licet vox alterius numeri et generis praecesserit. 5, 47, 9; 6, 24, 11. *Qua*, *qua*. 2, 35, 4; 2, 45, 3; 10, 38, 1. *Qua*, *ea*. 5, 43, 2; 6, 24, 11. *Qua*, *eadem*. 6, 24, 11. *proxime potest*, *ducit*. 1, 23, 5. et *Quum*. 6, 35, 9. et *Quia*. 40, 29, 8. et *Quo*. 10, 14, 4.
Quacumque, quacumque parte. 2, 31, 2. et *Quocumque*. 38, 7, 3.
Quadragenus et *Quadringenus*. 30, 45, 3.
Quadraginta et *Quatuor*. 27, 40, 11; 36, 43, 13. et *Quadringenti*. 37, 45, 15; 37, 50, 11. et *Sexaginta*, sive XL et LX. 10, 38, 4; 22, 60, 19.
Quadrigae vectigales. 24, 18, 10.
Quadringenti et *Quadraginta*. 37, 45, 15; 37, 50, 11.
Quadringenus et *Quadragenus*. 30, 45, 3.
Quae et *Quaequae*. 3, 47, 2. et *Quaeque*. 5, 41, 5. et *Quod*. 37, 35, 3. intercipitur a praecedenti *Que*. 29, 6, 8. *Quae vis* et *Quis*. 5, 41, 5. *Quas ob res*. 42, 8, 7.
Quaequae et *Quae*. 3, 47, 2.
Quaeque civitas. 31, 25, 4. et *Quae*. 5, 41, 5. et *Quoque*. 40, 5, 6.
Quaerere an in compositis ae

servet. 4, 12, 10. de illis, quae absunt, quae desiderantur. 25, 38, 18. *alicui ignominiam*. 25, 6, 11. *aliquid*, id desiderare, optare. 9, 19, 10. *crimen*. 9, 34, 14. *lege aliqua*. 42, 21, 8. *Quaero* et *Queror*. 2, 38, 1. *Quaesitus aestus*. 23, 41, 11.

Quaesitor. 9, 26, 12.

Quaeso et peto. 8, 9, 7.

Quaestio, *Quaestiones Bacchanalium*. 39, 41, 6. *Quaestiones*. 4, 50, 6. Quaestiones de delictis Italicorum pertinebant ad cognitionem senatus, de delictis civium ante quaestiones perpetuas interdum senatus, interdum populus quaestiones decernebat. 39, 14, 6.

Quaestores octo creati. Epit. l. 15. an lictorem habuerint. 4, 50, 2. non semper provincias sorte, sed interdum lege, vel senatus consulto accipiebant. 30, 33, 2.

Quaestorium. 41, 2, 11. ubi situm in castris. 10, 32, 9; 34, 47, 1.

Qualescumque sunt, *sint*. 7, 32, 7.

Quam, postquam. 4, 7, 1; 6, 29, 10; 28, 16, 14; Epit. l. 140. potius quam. 5, 21, 15. respondet τῷ *Tamen*. 3, 63, 3. et *Non tantum* sibi invicem respondent. 8, 25, 12. et *Tam* sibi invicem respondent. 7, 1, 8. sed *Tam* interdum omittitur. 2, 56, 9; 25, 15, 9; 26, 18, 3; 26, 31, 2. *Quam inutile*, quantopere inutile. 4, 31, 2; 7, 20, 1; 38, 57, 8. *maximus*. 7, 9, 8. *mox*. 34, 11, 4. *occultissime potest*. 10, 14, 14; 37, 20, 10. *quod*. 26, 6, 4; 28, 43, 3; 34, 52, 4. elisum a sequenti *Qui*. 39, 54, 12. *Quam maxime* interpositum a librariis. Epit. l. 59. *Quam* et *Qua*. 6, 35, 9. et *Quamquam*. 4, 12, 8; 6, 12, 6. et *Quantum*. 5, 4, 1; 24, 26, 7; 37, 20, 10. et *Que*. 5, 22, 3. et *Quia*. 37, 26, 2. et *Quod*. 2, 54, 9; 5, 51, 7. et *Quoniam*. 2, 40, 2; 25, 23, 3. et *Quum*. 27, 28, 5; 29, 17, 7; 40, 8, 1. *Quam tamen* et *Quantum*. 4, 49, 8. *Quam tum* et *Quantum*. 2, 9, 8; 4, 49, 8.

Quamquam cum indicativo. 2, 4, 7; 2, 50, 5. cum subjunctivo. 2, 4, 7. et *Quam*. 4, 12, 8; 6, 12, 6. et *Quaquam*. 5, 46, 3. et *Tamquam*. 35, 48, 8.

Quamvis, admodum, valde. 1, 4, 4. quantumvis. 2, 51, 7; 2, 54, 7; 22, 8, 3.

Quando, quoniam. 33, 2, 9; 37, 57, 15; 40, 9, 1. et *Quandoque*. 21, 3, 6; 34, 56, 13. et *Quia*. 38, 12, 9. et *Quoniam*. 9, 8, 5; 35, 22, 3; Epit. l. 57.

Quandoque, quandocumque. 1, 31, 4; 8, 7, 15; 9, 10, 9; 23, 11, 7; 39, 24, 1. et *Quando*. 21, 3, 6; 34, 56, 13.

Quanticumque temporis quies. 32, 5, 1.

Quantus, sine *Tantus*. 9, 37, 2. et *Qui* invicem respondent. 8, 25, 12. *maximus*. 7, 9, 8; 9, 10, 10; 9, 24, 9; 27, 43, 12; 28, 8, 2; 42, 15, 1. *Quantum* et *Eo* invicem respondent. 8, 25, 12. an jungatur comparativo. 26, 29, 8. ἀσυνδέτως repetitum. 29, 37, 7. *Quantum facere potest*. 26, 14, 3. *potest*. 2, 10, 12. et *Quam*. 5, 4, 1; 24, 26, 7; 37, 20, 10. et *Quam tamen*. 4, 49, 8. et *Quam tum*. 2, 9, 8; 4, 49, 8. et *Tantum*. 24, 35, 4. *Quanto*, *eo*, vel *Quantum*, *Eo* cum adjunctis comparativis. 44, 7, 6. *Quanto*, *tantum*. 5, 10, 5; 6, 38, 5. *Quanto opere*. 4, 3, 2; 9, 45, 7; 37, 56, 9.

Quaquam et *Quamquam*. 5, 46, 3.

ubi Quaque. 22, 4, 6.

Quarta declinatione formata nomina, quae vulgo sunt secundae. 5, 13, 5.

Quasi, *Tamquam*, *Velut*, *Ut ita dicam* adhibentur mollilendis metaphoris. 7, 22, 5. *Quasi*, circiter. 27, 12, 16.

Quassare capita. 22, 17, 3. *Quassatus* et *Cassatus*. 21, 40, 9. *Quassata respublica*. 27, 40, 4. *Quassatae naves*. 25, 3, 11. *Quassata muri*. 26, 51, 9.

Quassatio irrita capitum. 22, 17, 3.

Quatenus et *Quatinus* an differant. 2, 55, 9.

Quatit rumor arcem. 5, 18, 10. *Quassi muri*. 26, 51, 9. *Quassae naves*. 25, 3, 11.

Quatitare. 38, 28, 11.

Quatuor, sive IIIIor, et *Minor*. 4, 42, 9. et *Quadraginta*. 27, 40, 11; 36, 43, 13.

Quatuordecim primi ordines. Ep. l. 99.

Quatuorviri viarum in urbe curandarum. 10, 23, 12.

Que. 3, 38, 2. particula exegetica. 2, 42, 6; 6, 16, 8; 21, 55, 4. bis adhibetur, si plura connectenda sunt. 2, 31, 1. et *Et*, vel *Ac* usurpantur, si plura connectenda sunt. 2, 31, 1; 5, 17, 9; 5, 48, 3; 5, 49, 1; 29, 17, 11. et *Et* adhibentur, si duo sunt connectenda. 5, 48, 3; 10, 30, 2; 29, 12, 5; 35, 41, 6. additur vel praepositioni, vel voci proximae. 36, 21, 3. num subjiciatur voci secundae, si prima sit pronomen relativum. 22, 30, 4. interponitur a librariis ante *Quae*. 6, 3, 3. post *Quae*. 6, 3, 3. intercipitur a praecedenti *Qua*. 23, 48, 12. a sequenti *Qua*. 23, 48, 12. a praecedenti *Quae*. 6, 3, 3. a sequenti *Quae*. 41, 2, 11. a sequenti *Quam*. 8, 3, 3. a sequenti *Qui*. Epit. l. 101. a sequenti *Q*. seu *Quintus*. 24, 11, 2. a sequenti *Quum*. 38, 40, 7. intercipit sequens *Quae*. 29, 6, 8. sequens *Q*. seu *Quintus*. 24, 11, 2. *Que* et *Quam*. 5, 22, 3. et *Quia*. 5, 29, 1. *Q*; sive *Que*, et *Q*. sive *Quintus*. 22, 31, 7. et *Quod*. 2, 4, 3; 2, 41, 8; 2, 54, 10; 5, 44, 5. et *Quoque*. 5, 27, 1. et *Ve*. 24, 10, 2. *Que*, *Quod* et *Quintus*. 4, 46, 4.

Quemadmodum ut. 4, 2, 4.

Queri aliquid. 29, 19, 5. *cum aliquo*. 35, 8, 3. perperam intrusum a librariis. 26, 26, 10.

Queror et *Quaero*. 2, 38, 1.

Qui, quis. 5, 40, 7; 6, 22, 1; 6, 32, 5; 27, 28, 4. cur. 2, 54, 8. quomodo. 39, 37, 2. unde. 1, 43, 9. ut. 26, 17, 12; 40, 25, 9; 42, 27, 5. pronomen convenit sequenti. 2, 20, 5. interdum rejicitur post primam vel alteram vocem. 2, 23, 13; 28, 12, 13. ita *Eorum ipsorum qui*, pro qui eorum ipsorum. 21, 26, 7. repetitur. 6, 6, 6; 21, 41, 9. usurpatur post *Dignus*, *Indignus*. 4, 3, 2. *Qui aut unde*. 7, 12, 2. *Qui ex iis*. 24, 42, 10. et *Quantus* sibi invicem respondent. 8, 25, 12. *Qui minus*. 28, 43, 18. *Qui aderant*, advocati. 3, 44, 8. *eorum*. 8, 37, 8. *Patrum*. 2, 23, 13. intercipit praecedens *que*. Ep. l. 101. intercipitur a praecedenti *Quam*. 5, 2, 11. a praecedenti *Que*. 21, 49, 7. a sequenti *Q*. sive *Quintus*. 29, 21, 2. a sequenti *Quia*. 4, 58, 4. *Qui* et *Cui*. 9, 34, 14. et *Quia*. 2, 41, 8; 36, 33, 5. et *Quid*. 25, 23, 11. et *Quis*. 1, 7, 9; 45, 24, 3. et *Quod*. 37, 35, 3. et *Qm*, sive *Quoniam*. 30, 42, 21. et *Quum*, vel *Cum*. 21, 40, 7. *Qui a* et *Quia*. 37, 31, 1. *Qui prope* et *Quippe*. 5, 43, 3. *Quos* et *Quoque*. 22, 12, 4. *Quis*, pro Quibus. 21, 62, 2; 24, 16, 18; 30, 25, 7; 42, 43, 6.

Quia, *Quod*, et aliae particulae caussales, omittuntur. 1, 40, 4. *Quia* cum subjunctivo. 2, 8, 5; Epit. l. 60. et *Quod*

sibi subjungantur. 6, 15, 6; 8, 14, 10; 10, 10, 11; 39, 41, 2. *Quia* et *Qua*. 40, 29, 8. et *Quam*. 37, 26, 2. et *Quando*. 38, 12, 9. et *Que*. 5, 29, 1. et *Qui*. 2, 41, 8; 36, 33, 5. et *Qui a*. 37, 31, 1. et *Quod*. 2, 54, 9; 38, 36, 4. et *Quoniam*. 40, 13, 7.

Quibuscum. 38, 9, 2.

Quicumque et *Quisque*. 1, 24, 3.

Quid, absolute in interrogationibus. 6, 40, 12; 28, 41, 14. propter quid. 3, 7, 3. abundat post *ne*. 8, 7, 6. post *si*. 3, 43, 4. *aliud, quam*. 4, 3, 3; 34, 2, 12. *enim*. 40, 9, 14. *est aliud*. 4, 2, 13. *est aliud, quam*. 6, 7, 3. non addito τῷ *quam*, vel *nisi*. 6, 40, 19. *hoc est aliud*. 4, 2, 13. *id refert*. 4, 49, 16. *id rei est*. 3, 4, 5. *integri*. 30, 12, 20. *morae*. 35, 38, 14. *tandem*. 3, 9, 9; 3, 67, 4. *tibi vis*. 4, 13, 12; 32, 25, 10. et *Qui*. 25, 23, 11. et *Quidquid*. 5, 52, 13. et *Quod*. 38, 10, 1.

Quidam et *Quidem*. 39, 17, 5. *Quodam* et *Quondam*. 37, 11, 6.

Quidem non semper post se recipit *tamen*. 8, 12, 8. saepe a librariis omittitur. 44, 36, 8. saepe etiam additur. Epit. l. 55. et *Idem*. 6, 20, 12. et *Pridem*. 44, 36, 9. et *Quidam*. 39, 17, 5.

Quidquam hostium. 2, 7, 3. *mandati*. 32, 37, 5. *rei agere*. 26, 17, 12. *reliqui*. 22, 40, 8.

Quidquid adpropinquabant. 21, 54, 8. *illud*. 9, 3, 13. *longius progrediebantur*. 7, 32, 6; 8, 39, 5. *Patrum*. 32, 37, 5. et *Quid*. 5, 52, 13.

Quies. *Quieti, Quietis satis datum*. 22, 9, 5.

Quiescere, abstinere a seditione et turbis. 45, 37, 2. *pugnae*. 22, 14, 1. *Quiesse*. 26, 22, 8; 37, 11, 5.

Quietus differt a *Requietus*. 44, 38, 9. *a bello*. 2, 34, 1. *annus*. 2, 28, 11; 6, 6, 14. *stat*. 2, 30, 14.

Quietae stationes. 7, 26, 1. *Quieta stativa, aestiva*. 39, 30, 5.

Quilibet unus. 9, 17, 15.

Quin. 3, 5, 8. *immo potius*. 2, 29, 8; 25, 36, 15; 27, 49, 9. interrogativum cum indicativo. 1, 57, 7; 7, 40, 18; 9, 10, 7.

Quinam, pro quisnam. 9, 17, 2. *Quanam*, pro quanam parte. 21, 38, 6.

Quinarii et binarii numeri notae V et II. commutantur. 37, 22, 4.

Quinctilius et *Quinctius*. 8, 18, 13. *Quinctilia*, gens patricia. 2, 52, 3.

Quinctius, Quinctilius, et *Quinctilianus* scribendum, addita c. 1, 30, 2. et *Quinctilius*. 8, 18, 13. Quinctii Cincinnati quatuor liberi. 4, 49, 1. T. Quinctii Flaminini ingenium quale. 35, 49, 6.

Quingenaria cohors, ala. 7, 7, 4. Quingenarii numeri nota D, vel IO varie a librariis corrumpitur. 10, 14, 21; 10, 29, 17; 26, 38, 13; 38, 37, 6. et centenarii nota C commutantur. 21, 25, 10; 38, 37, 6. et millenarii nota ∞. 23, 40, 12.

Quingenti et *Quinquaginta*. 37, 50, 11.

Quingesimus pro *Quingentesimus*. 31, 5, 1.

Quinquaginta et *Quinque*. 36, 43, 13. et *Quingenti*. 37, 50, 11. *Quinquaginta imber*, sive L. *iber*, et *Liber*. 23, 44, 5.

Quinquatria minuscula. 44, 20, 1.

Quinquatrus unde dicatur. 25, 7, 5; 26, 27, 1. pluribus diebus celebrabantur. 30, 36, 8; 44, 20, 1.

Quinqueviri cis et uls Tiberim. 39, 14, 10.

Quinta, praenomen muliebre. 29, 14, 12.

Quintae declinationis nomina dativum interdum formant in *e*. 5, 13, 5.

Quintana. 41, 2, 11. Quintana

porta an in castris fuerit. 40, 27, 3.
Quintus, praenomen familiare familiae Pictorum in gente Fabia. 37, 47, 8. intercipit praecedens *que*. 24, 11, 2. intercipitur a praecedenti *que*. 24, 11, 2. a praecedenti *Quinctius*. 4, 49, 1. a praecedenti *quo*. 8, 29, 9. Q. sive *Quintus*. et q; sive *Que*. 22, 31, 7. et *Que*, et *Quod*. 4, 46, 4.
Quippe qui cum indicativo et subjunctivo. 2, 37, 5; 26, 41, 8; 37, 7, 5. et *Qui prope*. 5, 43, 3.
Quique, pro quisque. 24, 15, 4.
Quirina tribus addita. Epit. l. 19.
Quiritare, *Quiritatio*. 33, 28, 3; 39, 10, 7.
Quirites Romani. 26, 2, 11. *Quiritium*, non *Quiritum*. 3, 20, 7. *fidem implorare*. 3, 44, 7. *Quiritium* nomine milites appellare, signum erat missionis inhonestae. 45, 37, 14.
Quis et *Qui*. 1, 7, 9; 45, 24, 3. et *Quivis*. 3, 45, 2. et *Quaevis*. 5, 41, 5. et *Quisque*. 39, 16, 13.
Quisnam is est. 5, 15, 5.
Quispiam et *Quisquam*. 35, 42, 7.
Quisquam an cum verbo plurali construatur? 9, 36, 1. *a quibus*, pro quisquam eorum a quibus. 24, 38, 7. *unus*. 3, 12, 4. et *Quispiam*. 35, 42, 7. et *Quisque*. 9, 38, 9. *Quisque*, quicumque. 1, 24, 3; 1, 32, 6; 3, 18, 10; 23, 11, 7. cum verbo plurali. 2, 22, 7; 7, 19, 2; 7, 33, 12; 27, 46, 5. pro quisque eorum. 2, 44, 5. *Quisque sui populi*. 6, 13, 8. *principes optimus Quisque*. 35, 34, 3. *Quisque* et *Quicumque*. 1, 24, 3. et *Quis*. 39, 16, 13. et *Quisquam*. 5, 29, 6; 5, 39, 4; 9, 38, 9. et *Quoque*. 22, 5, 1. et *Unusquisque*. 38, 21, 6.
Quisquis. 3, 12, 6; 27, 28, 2; 29, 19, 9. quisque. 38, 17, 13. et *Quis*. 3, 45, 2. et *Quisquam*. 5, 29, 6.
Quo, ut. 6, 24, 2. ut, quod, quare. 40, 26, 5. quomodo, quo loco. 40, 26, 8. *πρός τι*. 8, 32, 7. sequente comparativo. 23, 33, 2; 31, 31, 8. *Quo*, *eo*. 3, 48, 8. sine *eo*. 25, 36, 16. *Quo*, *Qua inclinat fuga*. 4, 37, 9. *Quo quemque*. 23, 15, 5. et *Qua*. 10, 14, 4. et *Quod*. 36, 33, 3. et *Quum*. 24, 34, 16.
Quoad, tamdiu, donec. 28, 26, 2. quantum ad, quod adtinet ad. 42, 6, 7. et *Quod*. 6, 38, 13. et *Quod ad*. 7, 34, 3. et *Quoadusque*. 6, 38, 13.
Quocumque et *Quacumque*. 38, 7, 3.
Quod construitur vel cum indicativo, vel cum subjunctivo. 6, 15, 6; 35, 49, 13. adhibetur post *scio*, *dico*, *respondeo*. 3, 52, 2. pro quoad. 26, 32, 6. pro quoniam. 42, 6, 7. *Quod*, *Quia*, et aliae particulae causales, omittuntur. 1, 40, 4; 38, 25, 7. sibi invicem subjunguntur. 6, 15, 6; 8, 14, 10; 10, 10, 11; 39, 41, 2. abundat. 27, 7, 6; 32, 37, 6; 41, 10, 7. praesertim quo casu. 38, 9, 7. abundat ante particulam *si*. 2, 29, 8. repetitur diverso sensu. 5, 20, 6. repetitur, si duae caussae junguntur. 23, 4, 8; 35, 7, 2. repetitur *ἀσυνδέτως*. 5, 35, 4. omittitur saepe post *praeterquam*. 22, 53, 6. particula est sollemnis in rogationibus. 8, 37, 8. *Quodannis*, quotannis. 8, 11, 15; 26, 26, 10. *bene vertat*. 3, 26, 9; 3, 35, 8; 34, 34, 2. *bonum*, *faustum*, *felixque sit vobis reique publicae*. 1, 28, 7; 3, 34, 2; 3, 54, 8. *conveniat*, *nolim*. 6, 12, 6. *Quod est* non semper omittendum, ubi omitti potest. 25, 1, 4. *ejus*. 31, 4, 2; 38, 54, 4; 39, 45, 7. *Quod*, *id*, qui, is; qualis, talis. 30, 30, 12. *memoriae sit*, quod factum esse memoria sit. 5, 34,

6. *militum*, qui milites. 24, 40, 5; 31, 46, 12. *sui*. 29, 21, 5. *viros*, *quod Romanos decet*. 1, 59, 4. natum ex praecedenti praenomine Q. sive *Quintus*. 4, 51, 1. interceptum a praecedenti *Quam*. 37, 54, 4. a praecedenti *Que*. 21, 46, 5. et *Quae*. 37, 35, 3. et *Quam*. 2, 54, 9. et *Que*. 2, 4, 3; 2, 41, 8; 2, 54, 10. et *Que* et *Quintus*. 4, 46, 4. et *Qui*. 37, 35, 3. et *Quia*. 2, 54, 9; 38, 36, 4. et *Quid*. 38, 10, 1. et *Quo*. 36, 33, 3. et *Quoad*. 6, 38, 13. et *Quoniam*. 10, 42, 3. et *Quot*. 44, 1, 1. *Quod ad* et *Quoad*. 7, 34, 3. *Quod cum* et *Quodcumque*. 5, 55, 1. *Quod libet* et *Quodlibet*. 5, 6, 15.

Quodcumque et *Quod cum*. 5, 55, 1.

Quodlibet et *Quod libet*. 5, 6, 15.

Quondam et *Quodam*. 37, 11, 6.

Quoniam, cum subjunctivo. 9, 15, 5. et *Quam*. 2, 40, 2; 4, 48, 15; 25, 23, 3. et *Quando*. 9, 8, 5. et *Qui*. 30, 42, 21. et *Quia*. 40, 13, 7. et *Quod*. 10, 42, 3. et *Quum*, vel *Cum*. 1, 6, 4; 4, 29, 6.

Quoque enim. 27, 7, 12. *Quoque* et *Prope*. 28, 39, 6; 32, 28, 7; 38, 17, 6. et *Quaeque*. 40, 5, 6. et *Que*. 5, 27, 1. et *Quos*. 22, 12, 4.

Quot subjungitur τῷ *Toties*. 2, 13, 2. *Quot*, *Quantus* inservit admirationi. 5, 51, 6.

Quot annis, quotannis. 8, 11, 15. et *Quod*. 44, 1, 1.

Quotannis scribitur etiam *Quot annis* et *Quod annis*. 8, 11, 15; 26, 26, 10.

Quoties subjungitur τῷ *Tot*. 2, 13, 2. et *Toties*. 24, 35, 4.

Quum scribitur etiam *Quom*. 33, 6, 5. quod, quoniam. 39, 12, 7. et, quum interim, quum tamen. 23, 48, 8. *Quum interim*. 4, 51, 4. *Quum* intercipitur a praecedenti *Quam*. 34, 48, 5. a praecedenti *Qui*. Ep. l. 58. a sequentis praenominis *Quinti* nota Q. 39, 33. 1. et *Quam*. 27, 28, 5; 29, 17, 7; 40, 8, 1. vel *Cum*, et *Qui*. 21, 40, 7. et *Quo*. 24, 34, 16. et *Quoniam*. 1, 6, 4; 4, 29, 6. et *Tum*. 24, 35, 4.

R.

R litera olim raro in usu erat, sed ejus loco plerumque adhibebatur litera S. 3, 4, 1. et B. 22, 24, 1. et D. 9, 10, 6. et L. 28, 36, 7. et N. 8, 21, 5. et P. 23, 1, 6. *r*. et *s*. 40, 6, 6. et *t*. 5, 55, 3; 37, 11, 3. et *v*. 45. 39, 15. hinc commutantur *liberavimus* et *liberarimus*. 34, 32, 8.

Rabies et ira. 6, 33, 4.

Rabulejus. 3, 35, 11.

Racilia. 3, 26, 9.

Raecius, nomen gentis Romanae. 27, 36, 3; 43, 11, 4.

Raeti. 5, 33, 11. a quo duce Romano victi. Epit. l. 136.

Raetia. Epit. l. 136.

Ralla, Marciorum cognomen. 29, 11, 11; 30, 38, 4.

Rapa, *Rapae*. 23, 19, 14.

Rapere castra, celeriter occupare. 6, 23, 5. *nuptias*. 30, 14, 2. *sacra ex incendio*. Ep. l. 19. et *Capere*. 3, 70, 10; 6, 23, 5. *Raptus sibi fato*. 3, 50, 8. et *Ruptus*. 5, 20, 6; 8, 39, 12. *Rapto vivere*, *gaudere*. 29, 6, 3.

Raphia, urbs Phoenices vel Palaestinae. 35, 13, 4.

Raro alias. 3, 69, 1.

Rarus. 33, 15, 7. paucus. 10, 29, 7. *Rari aditus*. 24, 5, 5. *Rara acies*. 2, 47, 4. *Rarae literae*. 7, 3, 6. *stationes*. 24, 2, 9.

Ratio, caussa. 42, 40, 11. et *Oratio*. 35, 25, 9. et *Regio*. 32, 18, 2. *Rationem alicujus habere*

bere in comitiis. 8, 15, 9; 39, 39, 3. *vitae reddere*. 9, 26, 18.
Ratus. Vide *Rebantur*.
Ravilla, cognomen virile. 25, 5, 4.
Re et *De* in compositis commutantur. 9, 10, 6.
Reaedificare. 5, 53, 7.
Reatus. 25, 6, 3.
Rebantur vox Livio frequens. 27, 25, 11. varie a librariis corrumpitur. 22, 57, 7. *Rentur*. 40, 5, 13. *Ratus* per ellipsin subintellectum. 44, 36, 14. et *Iratus*. 3, 2, 10.
Rebellio, *Rebellatio*. 8, 14, 4.
Rebellium, rebellio. 42, 21, 3.
Recedere et *Decedere*. 35, 10, 2.
Recens, recenter. 2, 22, 4. et *Repens*. 8, 29, 1.
Recensum agere. Epit. l. 115.
Receptus finitimus. 22, 12, 10. *Receptui*, *Receptum canere*. 34, 39, 13. *Receptui signum dare*. 4, 31, 3.
Recidere, secunda longa, pontem. Epit. l. 2. et *Rescindere*. Epit. l. 57.
Recidere, secunda brevi, *in potestatem alicujus*. 43, 6, 9. et *Recipere*. 43, 6, 9. *Recidit eo res*. 30, 42, 18.
Reciperare. 2, 2, 6; 7, 18, 1. et *Recuperare*. 7, 18, 1.
Recipere, accipere, capere. 8, 18, 1; 23, 44, 3; 39, 23, 11. accipere in fidem. 2, 39, 4. promittere. 7, 14, 1. reservare, excipere. 1, 53, 3. *animum a pavore*. 2, 50, 10; 44, 10, 1. *domum*, *domo*. 8, 23, 1. *Hexapylo*, *in Hexapylo*. 24, 32, 6. *in civitatem*. 2, 5, 10. *in ditionem*. 33, 20, 5. *in fidem*. 8, 14, 10. *in urbem*. 9, 16, 2. *in urbem*, *in urbe*. 8, 26, 8. *porta*. 45, 31, 14. *res*. 10, 20, 15. *res adflictas* an dicatur. 25, 37, 19. *se*. 10, 28, 11; 34, 39, 12. et *Accipere*. 26, 32, 8. et *Recidere*. 43, 6, 9. et *Reficere*. 1, 53, 3. et *Repetere*. 28, 37, 1. et *Respicere*. 21, 44, 8. et *Retinere*. Ep. l. 80.
Reclamare. 3, 45, 4.
Recognoscere res. 5, 16, 7; 85, 1, 12. *Recognitum* et *Re cognitum*. 21, 53, 8.
Recommendare. 4, 55, 5.
Reconciliare. 2, 41, 8. *gratiam*. 27, 35, 6. *in gratiam*. 1, 50, 8. *pacem*. 9, 16, 6. *Reconciliandum est pacem*. 2, 32, 7.
Reconciliatio gratiae. 27, 35, 6.
Recondere terrae. 5, 51, 9.
Recte atque ordine fecisse. 24, 31, 7; 39, 54, 10. *capere tabernaculum*. 4, 7, 3. *dedicare*. 27, 25, 8. *factum*. 28, 25, 6. *restituere*, id est, sine dolo malo. 34, 35, 4. et *rite*. 27, 25, 8.
Rectus et *Certus*. 40, 15, 2. et *Tectus*. 34, 60, 5. *Recta*, *Aequa*, *Aequata frons*. 22, 47, 5. *Recta*, *Recta via*, *Recto itinere*. 3, 46, 5; 44, 43, 3. *Rectae rupes*, *Recta saxa*. 21, 35, 11.
Recudere et *Retundere*. 2, 33, 9.
Recuperare et *Reciperare*. 7, 18, 1.
Recurrere et *Decurrere*. 21, 26, 4.
Reddere alicui cladem. 24, 20, 2. *alicui leges*, eas relinquere. 9, 43, 23. *exta*. 26, 23, 8. *jus*. 35, 7, 8. *operas*. 3, 63, 3. *responsum*. 37, 6, 7. et *Credere*. 2, 50, 5. et *Dare*. Epit. l. 10. et *Dedere*. 22, 60, 27. et *Redire*. 10, 25, 7.
Redigere, de rebus, quae in pristinum statum restituuntur. 8, 6, 14. *ad irritum*, *ad certum*. 28, 31, 1; 41, 23, 17. *ad quaestores*. 4, 53, 10. *argentum bonis venditis*. 38, 59, 8. *in antiquum jus*. 33, 40, 6. *in castra*. 21, 9, 2. *in ordinem*. 25, 3, 19. *Redigi in potestatem alicujus*. 43, 6, 9.
Redimere, ut haberet, vel ne haberet. 44, 26, 1. *Redimere*, *Redemtura*. 23, 48, 10. Redemti ex potestate Gallorum Romani. 5, 51, 8.

Redire castra, in castra. 2, 44, 11; 4, 29, 7. et *Reddere*. 10, 25, 7. et *Venire*. 37, 50, 6. *Redit res ad consules*. 3, 41, 6. et *Rediit*. 36, 35, 2. *Redisse* et *Rediisse*. 8, 26, 6. *Reditur*. 8, 11, 4.
Reditus in patriam, ad parentes. 9, 5, 9.
Reducere coloniam. 2, 21, 7. *cornu*, retro ducere. 37, 40, 7. *exercitum Romam*. 5, 33, 12. *rursus*. 9, 27, 1. et *Deducere*. 6, 26, 8.
Redux domum. 29, 27, 3.
Refectio et *Defectio*. 9, 41, 8.
Refellere et coarguere. 39, 28, 11. et *Repellere*. 39, 28, 11.
Referre, respondere. 37, 6, 7. anteferre. 39, 5, 12. meminisse, recolere mente. 37, 6, 7. repetere, renovare. 37, 6, 7. renuntiare. 22, 55, 4. *acceptum alicui*. 22, 25, 12. *ad populum*. 8, 23, 12; 23, 31, 10. *ad senatum* et *Deferre ad senatum* differunt. 21, 6, 5. *culpam in aliquem*. 26, 33, 2. *in aerarium*, 37, 57, 12; 38, 55, 12. *in annales*. 4, 34, 6. *in censum*. 39, 44, 2. *lauream*. 7, 13, 10. *legationem*. 7, 32, 1. *proditionem novam*. 24, 45, 3. *responsum*. 9, 16, 5; 37, 6, 7. *se oriundum ex aliqua civitate*. 27, 30, 9. *spolia*. Epit. l. 4. *victoriam*. 4, 10, 3. et *Deferre*. 21, 6, 5. et *Reddere*. 37, 6, 7. *Refert*. 4, 49, 16; 39, 28, 13. *Referuntur saucii*. 2, 17, 4; 2, 20, 9. *Relatus* et *Relictus*. 2, 17, 4; 2, 20, 9. *Relata*, responsa, narrata. 24, 48, 9.
Refertus et *Refectus*. 37, 33, 2.
Reficere. 33, 2, 3. redigere, colligere. 1, 53, 3; 35, 1, 12. iterato creare. 3, 14, 6; 4, 57, 12. *animos a terrore*, *ex terrore*. 33, 36, 7. *res adflictas*. 25, 37, 19. et *Recipere*. 1, 53, 3. *Refectus* et *Refertus*. 37, 33, 2. *Refecta spes*. 23, 26, 3.
Reflorare. 37, 58, 7.
Refovere aegrotum. 33, 2, 3.
Refringere. 38, 16, 14. *delubra*. 26, 30, 9. *fores*. 10, 34, 12. *portas*. 9, 24, 12; 10, 10, 4; 23, 18, 2. *vim*. 5, 37, 1. et *Restringere*. 5, 37, 1.
Refugere. 22, 15, 7; 29, 30, 10; 31, 36, 10.
Regalis, *Regius animus*. 27, 19, 5.
Regere datur magistratibus non incivilibus; *Regnare* regibus et magistratibus, potestate abutentibus. 24, 29, 7. et *Gerere*. 27, 40, 2. et *Legere*. Epit. l. 18. et *Tegere*. 37, 11, 3.
Regia, urbs, in qua sedes regum est. 35, 13, 6. *Regiae vestibulum*, non *Regium*. 2, 12, 10.
Regifugium in quod tempus anni inciderit. 2, 5, 3.
Regillensis, cognomen Claudiorum. 8, 15, 5. cognomen Postumiorum. 4, 49, 7.
Regillus, urbs, vicus, lacus. 2, 16, 4.
Regillus, cognomen Aemiliorum. 29, 11, 14. et *Regulus*. 24, 7, 12.
Regimen, rector. 4, 31, 5.
Regio et *Ratio*. 32, 18, 2. et *Religio*. 5, 54, 3; 7, 29, 1. Regionis nomen exprimitur per ejus incolas. Ita *In Aetolis*, est in Aetolia. 38, 1, 1. *Regione mediterranea est porta*. 25, 9, 10. *occidentis*. 33, 17, 6. *platearum patentes portae*. 25, 25, 8. *portae accessit*. 3, 66, 5. Regionum nomina pro earum incolis. 8, 3, 9; 8, 11, 12. construuntur interdum, ut nomina urbium. 8, 24, 17; 10, 37, 1; 36, 42, 4; 45, 18, 9; Ep. l. 59. Ep. l. 85. construuntur eodem modo, ac si incolae earum memorati essent. 9, 41, 3.
Regium et *Regnum*. 3, 38, 1.
Regius et *Rhodius*. 37, 30, 2. *Regia lex*. 34, 6, 7. *Regiae naves*, quarum mole et magnificentia reges ostentant opes.

33, 30, 5. *Regium*, vel *Regis praesidium*. 31, 35, 6; 44, 6, 9. *Regia bona*. 2, 5, 1. *Regia*, vel *Regis castra*. 32, 6, 6.

Regnare datur regibus et magistratibus, potentia abutentibus; *Regere* magistratibus non incivilibus. 24, 29, 7. *Regnari*. 1, 17, 2.

Regnum avitum, paternum, patrium. 38, 1, 9. Romae non fuit hereditarium. 1, 49, 3. et *Regium*. 3, 38, 1.

Regressus ad naves. 21, 41, 4. *in tutum*. 38, 4, 10. et *Reversus*. 38, 2, 3.

Regula et *Tegula*. 5, 55, 3; 34, 39, 5.

Regûlus et *Regillus*. 24, 7, 12.

Rejicere homines ad aliquem. 42, 32, 7. *rem ad aliquem*. 2, 22, 5; 5, 20, 9. *Rejici* dicuntur nautae, qui ventis eo referuntur, unde solverunt. 44, 19, 2. *Rejectus* et *Dejectus*. 21, 31, 7.

Relabi in servitutem. 3, 37, 2.

Relanguescere et *Languescere*. 35, 45, 5.

Relativum convenit voci sequenti. 3, 54, 15; 44, 1, 1. remotiori. 4, 58, 4. praeponitur demonstrativo. 36, 32, 7. vide *Pronomen*.

Relegatio et *Exsilium* junguntur. 3, 10, 12.

Religio. 37, 1, 1. *Religio* et *Religiones* sunt vel prodigia, vel metus per prodigia animis injectus. 30, 2, 9. *Religio est*, *Religioni est*. 5, 13, 8; 5, 52, 8; 43, 13, 2. *obstat*, *ne*, vel, *ne non*. 4, 31, 4. peregrina quatenus Romae prohibita. 25, 1, 10. *tenet senatum*. 9, 30, 6. et *Legio*. 10, 40, 11. et *Regio*. 5, 54, 3; 7, 29, 1. *Religiones*. 5, 55, 1; 37, 1, 1.

Religiosum est. 2, 5, 3; 5, 52, 8. *Religiosi dies*. 6, 1, 11.

Relinire serias. 24, 10, 8.

Relinquere integro certamini, *certamine*. 34, 62, 17. *Relinqui* dicuntur, quae hereditate obveniunt. 34, 58, 5. *Relictus locus*, *Relicta spes*. 4, 27, 6. *Relictus orbus a patre*. 27, 19, 9. *spe egregia*, pro in spe. 43, 17, 4. et *Relatus*. 2, 17, 4; 2, 20, 9. et *Reliquus*. 21, 61, 4; 22, 51, 1. *Relictis rebus*. 37, 37, 4.

Reliquias cladis colligere. 25, 22, 2.

Reliquus et *Relictus*. 21, 61, 4; 22, 51, 1. *Reliqua sanctitas*, reliquae vitae sanctitas. 38, 24, 11. *spes*. 4, 27, 6. *Reliqua erat* et *Reliquerat*. 23, 29, 16. *Reliquum aestatis*. 22, 15, 1. *alicui facere*. 22, 55, 5. *facere*. 7, 35, 8. *Reliqua belli*. 6, 32, 5; 26, 1, 6.

Remanere in Graecia. 34, 23, 10.

Remansor. 30, 43, 11.

Remedium timori. 3, 46, 2.

Remens, loci nomen. 42, 2, 4.

Remigium, remiges. 26, 51, 6.

Remittere, dare, concedere. 32, 2, 5; 33, 13, 3. permittere. 6, 36, 3. *ambages*. 6, 16, 1. *certamen*. [?] *memoriam simultatium patriae*. 9, 38, 12. *obsides*. 27, 17, 1. *tributum*. 38, 39, 6. et *Demittere*. 9, 2, 9. et *Permittere*. 5, 20, 9. *Remisit clades*, et *Remisit se clades*. 2, 34, 6.

Remorari. 22, 22, 5. et *Morari*. 37, 45, 18.

Remores aves. 4, 18, 6.

Removere a republica. 5, 11, 11. *tribu*. 45, 15, 8.

Remulco trahere navem. 25, 30, 7.

Remulus rex Albanus, non *Romulus*. 1, 3, 9.

Remus. *Remorum versus*. 33, 30, 5. ordines in navi quales. 37, 23, 5. numerus an navibus addat celeritatem. 28, 30, 5.

Renatae arbores. 6, 1, 3.

Renitens. 5, 49, 2.

Renovare auspicia. 5, 52, 9; 8,

30, 2. *exercitum quiete.* 36, 14, 10. *memoriam.* 3, 51, 7. *sacra.* 5, 18, 12. et *Reparare.* 36, 14, 10. et *Revocare.* 3, 51, 7. *Renovatae arbores.* 6, 1, 3.

Rentur. vide *Rebantur.*

Renunciare. 10, 40, 9; 36, 1, 4; 42, 38, 3. de legatis in patriam reversis, quum referunt de legatione. Epit. l. 47. *aliquem magistratum.* 5, 18, 2; 7, 26, 12. *amicitiae, amicitiam.* Ep. l. 29. *amicitiam alicui.* 42, 25, 1. *legationem.* 9, 4, 6. et *Denunciare.* 22, 49, 3.

Reor. vide *Rebantur.*

Reparare bellum. 4, 45, 3. *exercitum quiete.* 36, 14, 10. et *Renovare.* 36, 14, 10.

Repedare. 9, 2, 8.

Repellere et *Refellere.* 39, 28, 11. *Repepuli.* 26, 17, 5; 25, 41. 1.

Repens. 8, 29, 1; 22, 7, 7. et *Recens.* 8, 29, 1.

Repentina cohors. 41, 1, 6.

Reperire et *Repetere.* 8, 18, 12.

Repetere auspicia. 5, 52, 9; 8, 30, 2. *ex annalibus.* 8, 18, 12. *in Africam,* scilicet iter, viam. 25, 27, 12. *pugnam.* 10, 36, 10. *regnum, patriam.* 2, 6, 3. *res.* 10, 45, 7. *retro.* 22, 6, 7. *viam.* 9, 2, 8. et *Recipere.* 28, 37, 1. et *Reperire.* 8, 18, 12.

Repetita perperam vox ex praecedenti. 24, 48, 13.

Repetitio earumdem vocum Livio familiaris. 1, 3, 9; 1, 43, 3; 5, 43, 4; 6, 1, 1; 6, 1, 8; 6, 2, 12; 10, 34, 2; 29, 6, 2; 41, 25, 8. eſt inter schemata rhetorices. 31, 30, 4. ejusdem verbi. 1, 25, 1. ejusdem vocis poſt pronomen, vel relativum, vel demonſtrativum. Ep. l. 115. τῦ *esse.* 1, 41, 5; 37, 42, 2. vocis cum emphasi. 4, 26, 8; 5, 4, 8; 7, 40, 16; 8, 4, 4; 8, 32, 16; 9, 9, 1; 21, 43, 4. earumdem syllabarum. 39, 1, 2. Repetenda vox ex superiori. 2, 40, 10; 3, 39, 7. interdum alio casu, interdum alio et casu et numero. 2, 30, 4. etiam rei jam antea narratae. 36, 39, 1.

Repetundarum quaeſtio quando inſtituta. Epit. l. 47.

Replere locum strage. 30, 34, 9. *Repletus* cum casu secundo. 6, 25, 9.

Reponere in thesauros, in thesauris. 29, 19, 31, 13, 1.

Reportare exercitum. 6, 33, 12; 38, 50, 3; 39, 38, 9.

Repraesentare. 2, 36, 6.

Represalia. 8, 14, 6.

Reptare et *Tentare.* 21, 36, 1.

Repulsus, quum quis honorem, quem a populo petit, consequi nequit. 39, 32, 8.

Reputare animo, cum animo, secum. 21, 41, 16.

Requiesse. 26, 22, 8. *Requietus* aliud eſt, quam *Quietus.* 44, 38, 9.

Res complectitur etiam homines: 1, 32, 9. per epexegesin priori jungitur. 6, 42, 4. repetitur in eadem periodo. 2, 18, 2; 29, 6, 2. saepe male a librariis additur. 2, 18, 2; 26, 31, 4. secundae sunt cauſſa discordiae. 6, 3, 5. et *Species* opponuntur. 3, 9, 13; 6, 14, 2; 39, 35, 4. et *Spes* opponuntur. 36, 40, 7. *adversae belli.* 10, 6, 2. *belli.* 2, 47, 10. *capitales.* 3, 13, 4; 39, 13, 2. *certaminis magni.* 25, 41, 6. *Clusina erat valida.* 2, 9, 5; 6, 9, 3. *eo deducta.* 34, 40, 4. *erat, erant.* 2, 50, 2; 30, 42, 18. *ita se habet.* 5, 5, 9. *monet, cogit, vocat, poscit.* 35, 35, 5. *moventes, se moventes.* 5, 25, 6. *perditae.* 9, 2, 12. *prodita, restituta.* 6, 30, 6. *publica, privata.* 4, 5, 6; 27, 6, 18. *quo loco est, sunt.* 2, 47, 5. *rediit, redierunt ad Camillum.* 7, 25, 10. *redit ad interregnum.* 4, 43, 7. *spectat ad rebellionem.* 1, 9, 6; 2, 18, 2. *summa.* 36, 34, 7. *visa nimis laeta.* 22, 51,

3. *vertit in altercationem*. 4, 6, 1. *ultimae necessitatis legatio*. 43, 7, 5. *utilis concordia*. 5, 18, 3. et *Lex*. Epit. l. 46. et *Respublica*. 8, 31, 2; 27, 40, 4. et *Resp*. quod proxima vox incipiat a litera *p*. 24, 22, 17. et *Reus*. 5, 42, 10; 45, 37, 8. et *Rex*. 36, 9, 9. *in Rem esse*, quae sunt utilia. 30, 4, 6. *Rem gerere*, bellum reipublicae caussa gerere. 7, 3, 9. *Rem* et *Res gerere*, utrum differant. 10, 43, 6. *repetere*. 10, 45, 7. *restituere*. 3, 12, 4. *Rem*, vel *Rē* elisum a praecedentis vocis syllaba ultima *re*. 25, 22, 1; 40, 57, 9. *pro Re*, *pro Re nata*. 7, 33, 3. *in Re est*. 4, 4, 11; 10, 8, 11. *Re*, *non verbo*. 39, 27, 2. *Re cognitum* et *Recognitum*. 21, 53, 8. *Rerum omnium caussa*. 6, 41, 12. *scriptores*. 7, 42, 7. et *Reum*. 21, 10, 6. *Rebus omissis*, *relictis*. 28, 7, 10.

Rescindere pontem. Epit. l. 2. *vulnus*. Epit. l. 114. et *Recidere*. Ep. l. 57.

Resciscere. 29, 14, 1.

Rescriptus et *Descriptus*. 9, 10, 6.

Reservare, *Servare aliquid alicui*. 10, 25, 17; 25, 6, 14. *Reservatus*. 7, 7, 5.

Residere apud aliquem, remanere apud eum. 24, 48, 5. *Residet terror*, *ardor*, *ira*. 35, 38, 2.

Resides, otiosi, qui resident. 2, 32, 5; 6, 23, 5; 25, 6, 21.

Resistere et *Restitare*. 7, 39, 14; 10, 19, 5. et *Restituere*. 33, 7, 12. *Resisti vix potest*, *quin*. 4, 43, 11.

Respectus rerum privatarum officit publicis consiliis. 2, 30, 2. *Respectum habere*. 21, 44, 8. *sine Respectu pugnare*. 8, 38, 11.

Respicere. 4, 46, 8. et *Recipere*. 21. 44, 8.

Respondere interdum omittitur. 30, 31, 1. usurpatur sine casu. 3, 70, 1. *adversus*, *contra aliquid*. 30, 31, 1.

Responsum reddere, *referre*. 37, 6, 7.

Responsus, responsum. 9, 38, 14; 30, 23, 8.

Respublica, cives in ea viventes. 45, 23, 9. *aliquid facere* dicitur, quod faciunt, qui ei praesunt. 26, 35, 5. *Resque publica*. 8, 13, 18; 22, 9, 10; 22, 26, 7. *grata*, *ingrata*. 28, 25, 7. *populi Romani Quiritium*. 8, 9, 8; 9, 4, 10; 22, 10, 2; 33, 45, 4. *summa*. 26, 10, 2. per notas R. P. scripta non suo casu effertur a librariis. 10, 37, 16. et *Res*. 8, 31, 2; 27, 40, 4. *Resp*. et *Res*, quod sequens vox a litera *p* incipiat. 24, 22, 17. et *Romanus populus*. 9, 26, 8. R. P. seu *Respublica* et P. R. seu *Populus Romanus*. 22. 37, 12; 26, 36, 4; 38, 58. 6. et Pr. seu *Praetor*. 44, 16, 2. *Rempublicam gerit* summus belli dux. 3, 64, 5; 3, 56, 9; 8, 31, 2. *pro Republica mori*. 38, 58, 6. *de Republica referre*. 38, 35, 7. *a Republica removere*. 5, 11, 11.

Restare, remanere. 9, 15, 3. *resistere*. 10, 14, 12; 23, 45, 9; 34, 15, 6. *reliquum*. 10, 16, 6. *summa vi*. 4, 58, 4.

Restaurare. 5, 52, 9; 27, 21, 9.

Restinguere studia. 10, 13, 8. et *Restringere*. 10, 13, 8; 28, 23, 2; 28, 42, 10.

Restis adhibetur in saltationibus. 27, 37, 14.

Restitare, resistere. 4, 58, 4; 6, 7, 2. et *Resistere*. 7, 39, 14; 10, 19, 5.

Restituere in antiquam formulam juris. 32, 33, 7. *pugnam*. 10, 29, 5. *res adflictas*. 25, 37, 19. *se in aliquid*, *se alicui*. 38, 1, 9. et *Resistere*. 33, 7, 12.

Restringere, retardare. 5, 37, 1. et *Refringere*. 5, 37, 1. et *Re-*

stinguere. 10, 13, 8; 28, 23, 2; 28, 42, 10.
Resumere praetextas. Epit. l. 74.
Retentare. 10, 5, 3.
Reticere alicui. 23, 12, 9.
Retinere a fuga. 22, 42, 7. *sacris, memoria, senatu*. 3, 39, 4. et *Detinere*. Epit. l. 3; 36, 39, 7. et *Recipere*. Epit. l. 80.
Retractare. 3, 49, 2; 37, 18, 9.
Retrahere. 30, 20, 2. et *Detrahere*. 29, 20, 2. *Retrahi*, de fugitivis. 2, 12, 4. *Retractus sinus*, *Retracta castra*. 36, 17, 11.
Retro repetere, remittere, redire. 22, 6, 7; 27, 28, 6.
Retundere impetum. 2, 33, 7. et *Recudere*. 2, 33, 7. *Retunsus*. 5, 18, 4.
Revehi ad proelium. 3, 70, 6; 34, 15, 3. *equo*. 7, 41, 3; 34, 16, 3. *Revectus* et *Reversus*. 7, 41, 3.
Reverto. 45, 28, 6. *Revertit*. 6, 29, 8. *Reversus* et *Revectus*. 7, 41, 3. et *Regressus*. 38, 2, 3.
Revincere. 6, 26, 7.
Revocare aliquem. 7, 2, 9; 33, 32, 8. *in partem*. 4, 35, 6. *memoriam, in memoriam*. 3, 51, 7. *rursus*. 9, 27, 1. et *Devocare*. 10, 20, 14. et *Renovare*. 3, 51, 7.
Revolvitur res eo. 5, 11, 2. et *Devolvitur*. 5, 11, 2.
Reus ad populum. 2, 54, 3. *agor*. 45, 37, 8. *voti*. 7, 28, 4. et *Res*. 5, 42, 10; 45, 37, 8. *Reum peragere*. 4, 42, 6. et *Rerum*. 21, 10, 6. *Reo* et *Eo*. 26, 8, 10.
Rex Aegypti, Syriae, Cappadociae, Macedonum, Numidarum, et *Numidiae*. Ep. l. 46. *Romanorum*. 40, 29, 4. *sacrificulus, sacrificus, sacrorum, sacrificiorum*. 2, 2, 1; 9, 34, 12; 40, 42, 8. qua ratione fuerit creatus. 40, 42, 9. an etiam aliud sacerdotium gerere potuerit. 40, 42, 9. *Rex* et *Lex*. Epit. lib. 89. et *Res*. 36, 9, 9. Regis exemplum populus imitatur. 1, 21, 2. *Regis*, *Regium praesidium*. 31, 35, 6. *Regis, Regia castra*. 32, 6, 6. *Reges*, de rege et regina. 1, 39, 2; 37, 3, 9. etiam de eorum liberis. 2, 2, 11. Albani. 1, 3, 9. Romanorum plerique a populo regnare jussi. 4, 3, 13. a Romanis appellati. 31, 11, 16. Regum Romanorum statuae auratae in Capitolio. (?)
Rheda. 41, 27, 6.
Rhegium, vel *Regium*, urbs. Epit. l. 12; 29, 6, 5.
Rheti. 5, 33, 11.
Rhinocolura. 45, 11, 16.
Rhion. 27, 29, 9.
Rhizon. 45, 26, 2.
Rhoda. 34, 8, 7.
Rhodius et *Regius*. 37, 30, 2. et *Romanus*. 45, 25, 12. Rhodii frumento advecto utebantur. 44, 14, 10.
Rhoduntia. 36, 16, 11.
Rhoeteum. 37, 9, 7; 37, 37, 1; 38, 39, 10.
ri et *n* literae commutantur. 1, 9, 3; 1, 32, 13; 3, 30, 3.
Rigare aquam per agros. 5, 16, 9.
Rigefacere. 21, 54, 9.
Rigere et *Frigere*. 21, 58, 9.
Rite, sacrorum vocabulum. 27, 25, 8. et *Recte*. 27, 25, 8.
Ritubium. 32, 29, 7.
Ritus. *Ritu pecudum*. 3, 47, 7.
Rixa et *Noxa*. 2, 59, 6.
Robur, in carcere. 38, 59, 10. *toto exercitu, totius exercitus*. 39, 30, 12. et *Rubor*. 28, 26, 14. *Robora virorum, virium*. 22, 40, 5.
Robusti stipites. 38, 5, 4.
Rogare, perperam a librariis additum. 38, 13, 2. cum duplici accusativo. 7, 32, 4. *argentum*, legem ferre de conferendo argento, tribuenda pecunia. 22, 23, 7. *auxilia, sub-*

sidia. 42, 35, 6. *magistratus.* 3, 30, 6. et *Orare.* 37, 17, 5. et *Vocare.* 25, 4, 9. *Rogarunt plebem tribuni.* 25, 4, 9. *Rogatus sententiam.* 32, 23, 1. et *Togatus.* 4, 10, 8.

Rogatio, lex, plebiscitum. 5, 25, 13. *Petillia.* 38, 56, 1. et *Oratio.* 34, 8, 2.

Rogitare. 5, 40, 3. et *Agitare.* 22, 12, 6. et *Cogitare.* 24, 21, 8.

Roma et *Urbs.* 22, 7, 2. Romae urbis templum. 43, 6, 5.

Romanus. populus Romanus. 2, 45, 11. Romani. 3, 2, 11. adsciscit verbum plurale. 9, 27, 5; 21, 50, 3. consul Romanus. 4, 10, 6; 24, 27, 7; 32, 11, 10. vir fortis. 1, 59, 4; 7, 35, 8. *populus.* 10, 16, 5. 6. et *Rhodius.* 45, 25, 12. *Romanus populus* et *Respublica.* 9, 26, 8. *Romana clades.* 23, 5, 14. *urbs.* 3, 7, 4; 26, 11, 2; Epit. lib. 49. *Romanum imperium.* 23, 5, 14.

Romilius. 3, 31, 2.

Romphaea. 42, 60, 2.

Romulea. 10, 17, 6.

T. Romulejus et *Tribunus.* 33, 42, 1.

Romuleus, Romanus. 34, 32, 18.

Romulus auspicato regnum adeptus est. 1, 18, 6.

Rorarius. 8, 8, 8.

Rosella. 10, 4, 5.

Rostra ubi fuerint. 3, 17, 4; 8, 14, 12. erant templum. 8, 35, 8. in iis privatus, nisi a magistratu in concionem productus, consistere non poterat. 8, 33, 10.

Rostratae naves ordinario in prima acie collocabantur. 30, 10, 4. et *constratae.* 35, 46, 3.

rr et *n* literae confunduntur. 4, 10, 9.

rt et *n* literae confunduntur. 7, 19, 6.

ru et *m* literae confunduntur. 1, 12, 4; 4. 21, 5; 5, 47, 2; 9, 14, 9. et *nu* literae. 9, 29, 9.

Rubor et *Robur.* 28, 26, 14.

Rudens, genere sequiori. 37, 30, 10.

Rudes et *Sudes.* 40, 6, 6. *Rudibus inter se concurrere.* 26, 51, 4.

Rudimentum primum. 1, 3, 4.

Rudis ad aliquid. 43, 32, 10.

Rudus, aes rude, infectum. 26, 11, 9.

Ruere. 28, 29, 1. *in crudelitatem, exitium.* 3, 53, 7. et *Fluere.* 27, 17, 4. *Ruunt aedificia* terrae motu. 4, 21, 5.

Rufinus, cognomen. Epit. l. 14.

Rufrium, *Rufrae.* 8, 25, 4.

Rufuli, tribuni militum. 7, 5, 9.

Rufus, cognomen. 6, 4, 7; Epit. l. 14.

Ruinae comparatur strages. 5, 43, 3; 42, 63, 4.

Rullianus, Fabiorum cognomen. 8, 29, 9.

Rumpere aciem. 26, 5, 13. *ordines.* 3, 61, 9; 6, 13, 3. *pontem.* 7, 9, 7. *viam, iter.* 2, 50, 9. *Ruptus* et *Raptus.* 5, 20, 6; 8, 39, 12.

Rumpia. 31, 39, 11.

Rupes saxi. 32, 4, 5.

P. Rupilius. Epit. l. 59.

Rursus reverti. Epit. l. 14. *revocare, reducere.* 9, 27, 1. *Rursus* et *Cursus.* 5, 41, 6.

Rus relegare. Epit. l. 7.

Ruscino, portus Africae. 30, 10, 9.

Rusella. 10, 4, 5. *Rusellanus ager.* 10, 37, 3. *Rusellani.* 28, 45, 18.

Rustius. 26, 9, 6.

Rutellum. 28, 45, 17.

Rutilatae comae. 38, 17, 3.

Rutilius legatus Mucii. Epit. l. 70. et *Rutilus.* 3, 7, 6; 7, 17, 6.

Rutilus, Nautiorum cognomen. 4, 35, 4; 4, 52, 4. et *Rutilius.* 3, 7, 6; 7, 17, 6; 37, 57, 12.

Rutrum. 28, 45, 17.

S.

S literam antiqui adhibuerunt loco literae R. 3, 4, 1. indicat

praenomen, non *Servius*, sed *Sextus*. 2, 42, 12. interdum etiam praenomen *Spurius*. 37, 47, 8. *s*. initialis intercipitur a proxima vocis *s*. finali. 21, 59, 7; 30, 3, 7. finalis intercipitur a sequentis vocis *s*. initiali. 37, 29, 5. finalis intercipitur a sequentis vocis *f* initiali. 4, 33, 11. finalis intercipit sequentis vocis literam *f* initialem. 27, 50, 7. fini vocis additur, vel adimitur, quod sequens ab eadem incipiat. 28, 25, 2. fini vocis additur, quod vox sequens ab *f* incipiat. 4, 33, 10; 24, 22, 14. finalis mutatur in *s̄* sive *sunt*, vel contra. 45, 17, 5. S. et C. 3, 23, 3. ſ. et f. 5, 3, 8; 22, 28, 10; 31, 12, 5. et *l*. 2, 23, 3. *s* et *r*. 40, 6, 6. et *x*. 2, 43, 3; 26, 19, 4; 41, 15, 1. *ss*. et *x*. 6, 32, 10; 25, 24, 8; 26, 19, 4.

Sabatina tribus. Epit. I. 6.

Sabelli. 8, 1, 7. sunt Samnites. 10, 19, 20.

Sabini Etruscaeque legiones. 3, 16, 2. vicatim habitarunt. 2, 62, 4.

Sacer mons. 7, 40, 11. *morbus, ignis, serpens*, 3, 8, 2. *Sacri Junoni anseres*. 5, 47, 4. *Sacres porci*. 1, 24, 9. *Sacrum* et *Factum*. 23, 31, 15. et *Sanctum*. 24, 3, 3. *Sacra* et *Profana* opponuntur. 6, 33, 4. Sacra Romulus commisit solis patriciis. 4, 6, 2. Sacrorum caussa ab exercitu revocati duces. 22, 18, 8. quorumdam cura commiſſa magiſtratibus. 9, 43, 24.

Sacerdos, cognomen gentis Juliae. Epit. I. 137.

Sacerdotes publici. 42, 28, 10. *sacrorum*. 1, 19, 5; 39, 14, 7. pontificis maximi decreto obedire cogebantur a populo. 26, 23, 8. duo ejusdem familiae in idem collegium cooptati. 32, 7, 15. num fuerint ſtipendii immunes. 33, 42, 4. municipales non habent jus togae praetextae. 34, 7, 2.

Sacerdotium in admodum adolescentem collatum olim fuit perrarum. 29, 38, 7. Sacerdotia duo ab uno geſta. 27, 6, 15; 29, 38, 7.

Sacramentum militare mutatum in *Jusjurandum*. 22, 38, 2. quomodo differat a jurejurando. 22, 38, 3. idem ac *Conjuratio*. 33, 38, 3. *Sacramento dicere*. 24, 8 19. Sacramento in utriusque consulis verba adiguntur milites. 3, 20, 3.

Sacrare caput alicujus. 2, 8, 2. *Deum sede sua*. 8, 6, 5. *Sacratus* et *Secretus*. 4, 25, 10. *Sacratae leges*. 3, 17, 7; 4, 26, 3.

Sacrarium, templum. 26, 30, 9.

Sacrificulus et *Vates* junguntur. 4, 30, 9.

Sacriportus. Epit. I. 87. prope Tarentum. 26, 39, 6.

Sacrum pro templo poëticum eſt. 26, 30, 9. Sacra externa prohibita. 39, 16, 8. Graeco ritu facta. 25, 12, 13. honoris regum cauſſa inſtituta. 31, 44, 4.

Sacrosanctus. 27, 38, 3.

Saeculum scribendum, an *Seculum*. 36, 6, 2.

Saepe et *Spes*. 7, 7, 7.

Saepinum. 10, 44, 9.

Saepire, an *Sepire*. 3, 37, 6; 8, 8, 10; 9, 2, 9; 33, 5, 6.

Saevire, de hinnitu equorum et latratu canum. 2, 64, 11. vehementer irasci. 2, 44, 10. *in delubra*. 1, 53, 11; 31, 30, 10. et *Scaevire*. 2, 44, 10. et *Servire*. 2, 52, 7; 8, 13, 14.

Saevus et *Scaevus*. 2, 27, 7. et *Servus*. 8, 13, 14.

Sagalassus. 38, 15, 9.

Sagittarius, non *Sagittator*, nec *Sagittari*. 36, 18, 3.

Sagmina. 1, 24, 4.

Sagulum gregale. 7, 34, 15. *militare*. 21, 4, 7. etiam lictorum imperatoris. 41, 10, 5.

Saguntum aeque dicitur, ac *Sa-*

guntus. Epit. l. 21; 21, 21, 1. et *Zacynthus*. 21, 7, 2. urbs erat maritima, et habuit portum. 22, 22, 10.

Sal. Salis pretium. 29, 37, 4.

Salapitani. 27, 28, 6. *Salapini*. 27, 28, 6.

Salaria via. 7, 9, 6; 8, 15, 8.

Salassi. 5, 35, 2; 21, 38, 7.

Salera. 29, 34, 6; 29, 35, 4.

Salganeus. 35, 37, 6.

Salicta. 23, 19, 11.

Salii Quirinales quinam. 5, 52, 7.

Salinum, Salillum. 26, 36, 6.

Salio, Salui, ejusque composita eadem forma. 2, 10, 11; 28, 14, 10.

Sallentini. 9, 42, 4; 10, 1, 1; Epit. l. 15; 23, 48, 3.

Salluvii, Salyes, Salyi. 5, 34, 7; 5, 35, 2; Epit. l. 60; Epit. l. 61.

Salpinates. 5, 31, 5.

Saltus, angustiae viarum, jugis et silvis septae. 5, 34, 8; 22, 16, 8; 27, 44, 9; 35, 11, 10; 44, 6, 9. et *Calles* junguntur. 22, 14, 8. *invius, pervius*. Epit. l. 44. *Thermopylarum*. 28, 5, 8. *Saltibus inclusae angustiae*. 28, 1, 6.

Salvare. Epit. l. 55.

Salvidienus. Epit. l. 123.

Salus, Dea. 40, 37, 2. *fugientibus*. 3, 46, 2.

Salyes, Salyi, Salluvii. 5, 34, 7; 5, 35, 2; 21, 26, 3; 31, 10, 2; Epit. l. 60.

Samaei. 38, 28, 6.

Sambucistriae. 39, 6, 8.

Same. 32, 16, 3; 38, 28, 6. *Same*, vel *Samus*. 36, 42, 4.

Samnis. Samnites. 7, 33, 15. *Samnites*, species gladiatorum. 9, 40, 17. *Samnitium* potius dicendum, quam *Samnitum*. 23, 11, 11. Samnitibus quando pax a Romanis data. 23, 42, 3. cum Samnitibus quot annos bellum gestum. 31, 31, 10.

Sanare mala. 6, 18, 2.

Sancire aliquid aliqua re. 8, 7, 19. *foedera*. 1, 24, 6. *lege, legem*. 3, 55, 5.

Sancte, religiose. 10, 23, 8.

Sanctio. 4, 51, 4.

Sanctitas adscribitur asylis. 44, 29, 2.

Sanctus, sancitus. 10, 9, 3. et *Factus*. 10, 9, 3. *Sancti Dii*. 3, 19, 10. *Sancta fides*. 8, 37, 2. *mulier*, id est casta. 10, 23, 8. *Sanctum* et *Sacrum*. 24, 3, 3. *Sanctius* et *Satius*. 34, 33, 7.

Sangarius, fluvius. 38, 18, 7. effundit se in pontum Euxinum. 38, 18, 8. non magnus est, sed piscosus. 38, 18, 8.

Sangualis avis. 41, 13, 1.

Sanguinea hasta. 1, 32, 12. *Sanguineae virgae*. 1, 24, 4.

Sanguis, filius. 4, 2, 6. de caede, vel vulnere. 2, 64, 5. *Sanguine multo stat*. 23, 30, 2.

Sangus, Deus. 41, 13, 1.

Sanqualis avis. 41, 13, 1.

Sanus. *Sana mens*. 9, 9, 12. *Sana mente constare*. 8, 19, 6.

Sappinia tribus. 31, 2, 6.

Sarcire in antiquum. 33, 40, 6. *ordinem*. 3, 60, 9.

Sare, vicus Maronitarum. 38, 41, 8.

Sarissae, hastae praelongae. 37, 42, 4. cujus longitudinis. 44, 41, 7.

Sarissophori. 37, 42, 4.

Sarmenta. 22, 16, 7.

Sarnus, fluvius Campaniae. 22, 2, 2.

Sarpedon, promontorium. 38, 38, 9.

Sarta tecta exigere. 42, 3, 7.

Sarus, fluvius. 33, 41, 7.

Satellites, ministri, adjutores. 34, 41, 6. *armati*. 32, 39, 8.

Satias amoris. 30, 3, 4. *caedis*. 27, 49, 8. *vini*. 25, 23, 16.

Satiatus vino. 25, 23, 16.

Saticula. 7, 32, 2; 23, 39, 6. quando facta colonia Romana. 34, 42, 5.

Saticulani. 9, 21, 3.

Satietas et *Societas*. 37, 34, 3.

Satin'. 1, 39, 3. *Satin' salvae*. 1, 58, 7. *salva omnia*. 3, 26, 9.
Satio arborum, earum plantatio. 32, 34, 10.
Satis ad arcendum. 26, 28, 2. *ad modum, ad hunc modum*. 34, 13, 4. *ad perniciem*. 21, 33, 4. *certus*. 22, 8, 1. *compositis rebus*. 26, 51, 2. *constat*. 36, 35, 8. *creditur*, creditur sufficere. 8, 26, 7; 21, 8, 3. *est repeti*. 3, 53, 10. *est senatusconsultum*, id sufficit. 4, 30, 15; 6, 18, 10; 8, 24, 18. *habeo*. 5, 21, 9. *habere, ducere*, cum infinitivo. 8, 2, 10. *magnus*, minime magnus. 26, 31, 10. *scire*. 6, 28, 7. *spes facta*. 40, 31, 1. *superque*. 2, 42, 6; 3, 53, 9; 3, 67, 3. *temporis*. 26, 39, 8. perperam omittitur. 21, 8, 3. *Satis est* et *Sufficit*. 8, 24. 18. *Satis* et *Satius*. 37, 4, 8. *Satius est*. 5, 20, 8; 5, 53, 8; 37, 4, 8. et *Sanctius*. 34, 33, 7.
Satrica, Satricula, Satricum. 9, 16, 3.
Satricum, colonia. 6, 16, 6. *Satricani* ejus incolae. 26, 33, 10.
Satura, an *Satyra*. 7, 2, 8.
Saturnalia dies festus institutus. 2, 21, 2; 22, 1, 20. durabant per plures dies, unde memorantur *prima, secunda, tertia*. 30, 36, 8. *Saturnalia matronarum*, quo sensu vocantur Kalendae Martiae. 30, 36. 8.
Saturnia, colonia. 39, 55, 9.
Saturnus, ejus aedes dedicata. 2, 21, 2.
Sauciatus vino. 25, 23, 16.
Saverrio, Sulpiciorum cognomen. 9, 45, 1; 10, 9, 14.
Savo, oppidum Alpinum, ubi situm. 28, 46, 10.
Saxum, rupes Tarpeja. Epit. l. 6. *Saxum silex*. 1, 24, 9. *Saxa* dicuntur *moles*, et *objacere*. 9, 2, 9.
Scaevire et *Saevire*. 2, 44. 10.
Scaevola, a Graeco σκαιός. 2, 13, 1.
Scaevus et *Saevus*. 2, 27, 7. *Scaeva*, cognomen Junonis. 8, 29, 2.
Scalarum usus, quum urbs corona oppugnatur. 4, 47, 5. *Scalis capere urbem*. 6, 9, 9.
Scandere arcem. 4, 2, 14.
Scaptius. 3, 71, 3.
Scapula, Corneliorum cognomen. 25, 5, 4.
Scardus, mons. 43, 20, 1.
Scarphea, Scarphia, urbs Locrorum Epicnemidiorum. 33, 3, 6; 36, 19, 5.
Scea, cognomen urbis Tripolis. 42, 55, 6.
Sceleratus campus. 8, 15, 8. *vicus*. 1, 48, 7. differt a vico Cyprio. 1, 48, 7.
Scelus, fraus. 22, 10, 5.
Scerdilaedus. 26, 24, 9; 28, 5, 7; 31, 28, 1; 44, 32, 3.
Scilicet, Videlicet, cum infinitivo. 1, 39, 3. *Scilicet* et *Si licet*. 3, 19, 9. adhibetur in ironia. 34, 7, 11.
Scipio (L.) fratris Publii legatus. 28, 28, 14.
Scipio, patruus Africani, quot annos in Hispania militarit. Epit. l. 25.
Scipio Africanus et frater simul aediles. 25, 2, 6. ter princeps senatus lectus. 39, 52, 1. ejus filii. 37, 34, 5. duos habuit filios, P. et Cn. Scipiones. 40, 42, 13.
Scipio eburneus. 31, 11, 11.
Scindere vallum. 7, 37, 9. et *Findere*. 22, 1, 11.
Scire, posse. 9, 4, 3; 38, 52, 2. *Scire licet*. 1, 39, 3. *Scio, quam; Scio, quod*. 3, 52, 2. *haud Scio, an, Nescio an*, adsciscunt subjunctivum. 23, 16, 15. *Scit* et *Sit*. 5, 53, 3. *Scisse*. 45, 5, 12.
Sciscere etiam de aliis, quam de plebe, usurpatur. 26, 16, 7. et *Jubere*. 27, 6, 7.
Sciscitare. 1, 54, 5.
Scissis, urbs Hispaniae. 21, 60, 7.
Scitum plebis. 31, 50, 10.

Scodra, urbs. 43, 20, 1.
Scordisci origine Galli. 33, 12, 10; 40, 57, 7.
Scordus, mons. 44, 31, 4.
Scorta, vel mulierosi, vel meretrices. Epit. l. 57.
Scotussa. 23, 5, 15; 36, 14, 11.
Scribae in ordinem suum lecti a quaestore. 40, 29, 10.
Scribere, inscribere. 4, 20, 11. *exercitum*, *milites*, *legiones*, *supplementum*. 6, 28, 5. et *Conscribere*. 35, 41, 7. *Scripta* et *Dicta*. 5, 18, 6.
Scribonius Curio, quando factus curio maximus. 41, 21, 9.
Scriptum facere. 9, 46, 3. *Scripti genus*. 25, 12, 8.
Scripturae genus. 25, 12, 8.
Scrofa, Tremelliorum cognomen. Epit. l. 53.
Scultenna, fluvius. 41, 18, 1.
Scutale. 38, 29, 6.
Scutati et *Scuta*. 8, 8, 5.
Scutum pedestre. 6, 8, 6; 7, 10, 5. triariorum. 22, 6, 4. tegmine obtectum in itinere. 27, 28, 12. hasta quatiunt Galli, pugnam incepturi. 7, 26, 1. et *Clipeus*. 22, 6, 4. Scuti usum unde acceperint Romani. 9, 40, 2. *Scuta* et *Scutati*. 8, 8, 5.
Scylla, an cognomen Marciorum. 42, 21, 4.
Scyllaeum, promontorium agri Hermionici. 31, 43, 1; 36, 42, 6.
Scytale. 38, 29. 6.
Secernere se ab aliquo. 6, 10, 2; 6, 25, 1.
Secessio, *Secedere*. 3, 39, 9. et *Seditio*. 26, 40, 9. Secessiones plebis. 8, 18, 12.
Secessus et *Successus*. 2, 50, 3.
Secors et *Socors*. 1, 22, 5; 6, 37, 8; Epit. l. 50.
Secretim. 25, 30, 4.
Secreto loqui, *colloqui*. 32, 35, 8.
Secretus ab aliis. 6, 25, 1; 34, 54, 4. et *Sacratus*. 4, 26. 10. in *Secretum ab aliis*. 2?, 30, 4.
Sectus et *Septus*. 3, 44, 4.
Secubare. 39, 10, 1.
Seculum, an *Saeculum*. 36, 6, 2. pro generatione. 9, 18, 9.
Secundanus. 34, 46, 13.
Secundum, post. 8, 10, 9; 24, 10, 11. *aliquem litem dare*. 23, 4, 3. et *Duo*. 7, 3, 3. et *Post*. 7, 37, 2.
Secundus aestus. 23, 41, 11. *Sed'us*, sive *Secundus* et *Fedus*, vel *Foedus*. 6, 28, 9. *Secundus* et *Foecundus*. 8, 12, 10. et *Serus*. 38, 50, 1. *Secundo Nonas*, *Idus*, *Kalendas*, pro pridie. 37, 4, 4. *Secunda fortuna pugnae*. 25, 40, 13. Secunda declinatione formata nomina, quae vulgo sunt quartae. 5, 13, 5. *Secundum mare*. 29, 7, 2. *Secunda*, res secundae. 30, 12, 6. *verba*, faventia. 2, 38, 1.
Securis format non tantum *Securim*, sed etiam *Securem*. 9, 16, 17. Secures demtae fascibus in urbe, additae extra eam. 24, 9, 2.
Secus virile. 26, 34, 5. est casus quartus, subintellecta praepositione *secundum*, et eodem modo usurpatur, quo *virilis sexus* secundo, ac *virili sexu* sexto casu. 26, 47, 1.
Secus. 2, 37, 3. pro male, etiam extra viciniam τῦ *bene*, vel similis. 7, 6, 8. et *secius*. 22, 10, 5.
Sed. 35, 38, 10. sed etiam. 2, 6, 1; 6, 8, 5; 7, 37, 1; 21, 43, 15; 38, 32, 4. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4; 24, 14, 8. *Sed virium*, *sed manu*. 3, 11, 2. per ellipsin omissum. 1, 28, 3; 3, 14, 6; 3, 71, 6; 5, 18, 4; 6, 32, 8; 21, 34, 4; 22, 27, 8; 28, 39, 11; 36, 19, 10; 39, 8, 3. et quidem post *non modo*, similesque particulas. 2, 40, 11; 21, 43, 15. *Sed etiam*, *Verum etiam* omittuntur post *non modo*, vel similes particulas. 22, 25, 8. *Sed* a libra-

riis additum connectendae orationi. 6, 82, 8; 28, 16, 2. natum ex praecedentis vocis syllaba finali *set.* 7, 41, 5. elisum a praecedenti syllaba *se.* Epit. l. 49. et *Et.* 21, 26, 6; 35, 11, 3; 40, 58, 1; Epit. l. 48. et *Se.* 6, 6, 10. et *Si.* 21, 13, 5.

Sedere, de judice. 3, 46, 9; 26, 48, 9; 40, 8, 7. obhaerere. 2, 5, 3. in perfecto olim formavit *sesedi*, ejusque composita *insesedi.* 21, 32, 8. in compositis *e* in prima syllaba partim retinet, partim mutat in *i.* 9, 2, 3. et *Cedere.* 21, 40, 2. *Sedeo* et *Sido.* 2, 29, 6; 9, 21, 6; 41, 19, 10.

Sedes. 4, 20, 11. pro domo, aedibus. 5, 42, 1. pro podice. 32, 1, 10. format etiam nominativum *Sedis.* 5, 52, 13. *belli.* 29, 35, 6. *Dei*, ejus templum. 1, 55, 4; 5, 39, 12. *multitudini.* 3, 46, 2. et *Aedes.* 5, 42, 1. et *Caedes.* 9, 23, 1. *Sede sua pulsa patria.* 27, 34, 14. *Sedum*, pro *Sedium.* 5, 42, 1.

Sedetanus ager. 28, 31, 7. *Sedetani.* 25, 34, 6; 34, 20, 1.

Sedilia circi a Tarquinio Prisco inchoata, a Superbo perfecta. 1, 56, 2. *Sedilibus* et *Aedilibus.* 10, 9, 13.

Seditio et *Secessio.* 26, 40, 9.

Seducere. 6, 15, 9; 30, 5, 5.

Seduni. 21, 38, 9.

Segestica. 34, 17, 12.

Segne tempus. 6, 6, 14. *nihilo Segnius.* 6, 38, 8. *Segnior* et *Senior.* 33, 2, 2.

Segnitia, *Segnities.* 31, 6, 5; 34, 34, 7; Epit. l. 80.

Segovesus. 5, 34, 3.

Segregare. 22, 58, 2.

Seguntia. 34, 19, 10.

Sejuges positi. 38, 35, 4.

Selepitani. 45, 26, 14.

Selibra, libra dimidiata. 22, 23, 6. *farris.* 5, 47, 8.

Sella, tribunal. 6, 15, 2. *eburnea*, *curulis.* 30, 15, 11. *Jovis Capitolini.* 5, 50, 6.

Sellasia. 34, 28, 1.

Semel, ubi bis poni solet, altero loco omissum. 44, 18, 6. *fieri* dicuntur, quae iterari nequeunt. 25, 6, 16. et *Simul.* 24, 22, 14.

Semelae lucus. 39, 12, 4.

Semi, compositum cum voce a vocali incipiente, vel *i* finale servat, vel abjicit. 27, 1, 15.

Semenstris, an *Semestris.* 4, 24, 5; 21, 43, 15.

Semianimis, *Semianimus.* 7, 21, 5.

Semigermani. 21, 38, 8.

Semigravis. 25, 24, 2.

Seminarium. 6, 12, 5.

Semiruptus et *Semirutus.* 10, 4, 7.

Semirutus. 36, 24, 6. et *Semiruptus.* 10, 4, 7.

Semisomnis et *Semisomnus.* 7, 21, 5; 9, 37, 9; 25, 39, 3; 3, 5, 10; 37, 20, 13; 40, 15, 11.

Semisse et triente frumentum plebi datum. Epit. l. 60.

Samo Sancus. 8, 20, 8.

Semodius, modius dimidiatus. 22, 23, 6.

Semper. 5, 42, 6. *Semper-auctores.* 5, 3, 2. *Semper assiduus.* 34, 9, 5.

Semproniis familiare praenomen *Cajus.* 27, 6, 1; 32, 27, 7. etiam *Tiberius.* 34, 42, 3. iis interdum usurpatum praenomen *Titus.* 45, 13, 11.

Semuncia, *Semiuncia.* 34, 1, 3.

Semustus. 22, 40, 3.

Sena colonia deducitur. Epit. l. 11. *Sena* ad Hadriam, Senae in Etruria. 27, 38, 4.

Senaculum. 41, 27, 7.

Senarii numeri nota VI et ternarii III confunduntur. 34, 46, 7.

Senator et *Foen'ator*, vel *Foenerator.* 8, 28, 5. et *Senior.* 24, 24, 43 30, 55, 1. Senatores ex plebe. 5, 15, 7. quibusque in senatu sen-

tentiam dicere licet. 23, 32, 3; 36, 3, 3. quales in senatu sententiam dicebant. 2, 29, 7. interdum jurati sententiam dicebant. 26, 33, 14; 42, 21, 5. loca secreta a populo accipiunt in theatro. 34, 44, 5; 39, 4, 8; 39, 18, 9; 42, 28, 9. Senatorum certus numerus interdum requisitus, ut senatusconsultum fieri possit. 26, 33, 14.

Senatulum. 41, 27, 7.

Senatus, *Senati*, *Senato*. 3, 36, 5. an possit usurpari genere feminino, quod βουλή Graecorum ejus generis sit. 3, 19, 4. collective cum verbo plurali. 4, 58, 4; 6, 21, 9; 39, 14, 6. decernebat, ubi sacrificia offerenda forent. 42, 30, 8. decernebat bellum, populus jubebat. 42, 33, 4. decernebat, quae ad bellum gerendum, et provinciam administrandam requirebantur. 7, 17, 7. permittebat exercitum in terram hostilem reduci, etiam injussu populi. 41, 1, 1. Senatum legendi jus quibus olim competierit, et quando id censores acceperint. 39, 42, 6. in Senatum veniebant quidam non senatores jure magistratus, quem vel gerebant, vel gesserant. 22, 49, 17; 27, 34, 6. Senatu moti, gerendo magistratum locum senatorium recipiebant. 40, 16, 7.

Senatusconsultum numero singulari, licet plura intelligantur. 3, 21, 2; 3, 54, 5. *facit*, qui operam dat, ut fiat. 5, 50, 1. *per infrequentiam*. 39, 4, 8. *ne quid respublica detrimenti capiat*, 3, 4, 9. et *Senatus auctoritas* differunt, et quomodo. 10, 22, 9. *Senatusque consultum*. 22, 26, 7. de Bacchanalibus. 39, 18, 8. *Senatus consultus*. 5, 13, 5; 22, 33, 9. ea vox, per compendium scripta, varie in Mstis corrumpitur. 22, 10, 1; 27, 25, 3; 30, 26, 12; 38, 60, 1; 42, 33, 4; 45, 12, 4. Senatusconsulta sollemnia de religione fiebant in initio magistratuum. 9, 8, 1. Senatusconsultis, ad magistratus in provincias missis, addebantur literae. 40, 41, 10.

Senecta. 8, 33, 15.

Senescere, se cum taedio sustentare. 5, 43, 7; 7, 22, 5. *Senescit invidia*. 29, 22, 8.

Senior. 33, 2, 2. et *Segnior*. 33, 2, 2. et *Senator*. 24, 24, 4; 39, 55, 1. *Seniores Patrum*. 3, 15, 2.

Senium, taedium, odium. 7, 22, 5.

Sensus et *Census*. 5, 21, 4.

Sententia mihi stat. 30, 4, 5. *ex Sententia*, ex voluntate, ex voto. 10, 11, 3. *Sententias variare*. 2, 57, 2.

Sentinas ager in Etruria. 10, 27, 6. *Sentinates*. 10, 27, 1.

Sentire, infestum experiri. 2, 30, 13. de re inanimata et incorporea. 6, 24, 11. *Sensurus* et *Censurus*. 5, 20, 6.

Sepelire, de crematione cadaveris. 8, 24, 16.

Sepire, an *Saepire*? 8, 8, 10. *latera juvenibus*. 3, 37, 6. *praesidio*, *excubiis*. 2, 10, 1. *Sepii*, vel *Sepsi*. 33, 5, 6; 44, 39, 3. *Septus collibus*. 25, 15, 10. et *Sectus*. 3, 44, 4. et *Tectus*. 25, 15, 10.

Seppius. 26, 6, 13.

Septem, vel ejus nota VII. et *Uñ*, vel *Unde*. 9, 15, 7.

Septem-aquae, locus in Sabinis. 22, 36, 7.

Septentrionis venti qui. 37, 12, 12.

Septemviri epulones quando instituti. 5, 52, 6.

Septimia, gens Romana. 25, 37, 2.

Septimus, Marciorum cognomen. 25, 37, 2.

Sepulcra in agro exstructa. 6, 36, 11.

Sequestris, an Juliorum cognomen. 33, 26, 7.

Sequi, persequi, insequi. 7, 36, 10. *ripas munimento*. 4, 17, 22. *Sequens pugna*, *victoria*. 21, 52, 11. *Sequente*, vel *Sequenti*, casu sexto. 6, 21, 1. *in Sequenti* et *Insequenti*. 6, 22, 1.
Sequius, in malam partem. 2, 37, 3.
Serapion, Scipionis Nasicae cognomen. Epit. l. 55.
Serenus et *Severus*. 3, 69, 1. *Sereno jacta fulmina*. 28, 27, 16.
Serere aliquid sermonibus. 7, 39, 6; 33, 32, 3. *certamina*. 21, 6, 1. *discordias*. 4, 2, 12. *fabulam argumento*. 7, 2, 8. et *Ferre*, eorumque composita. 10, 43, 4; 34, 37, 1; 34, 39, 6. *Satus*, natus. 38, 58, 7.
Sata exurere. 31, 30, 3.
Sergius et *Servius*. 5, 29, 2. Sergiorum praenomina *Manius* et *Marcus*. 32, 27, 7.
Seria, quale genus vasis. 24, 10, 8.
Seriae res. 23, 7, 11; 26, 17, 12. et *Feriae*. 26, 17, 12. *Seria celebrare*. 1, 4, 9.
Sermo, an cognomen Marciorum. 42, 21, 4.
Sero fieri. 31, 32, 2.
Serpit malum. 39, 16, 3.
Serranus, Atiliorum cognomen. 34, 54, 3.
Serrheum. 31, 16, 5.
Servare, observare. 4, 55, 3; 5, 46, 7; 42, 24, 10. *Servare*, *Reservare aliquid alicui*. 10, 25, 17; 25, 6, 14. *libera custodia*. 39, 19, 2. *ordinem*. 3, 60, 9. *vigilias*. 34, 9, 6. et Conservare. 42, 24, 10. et *Observare*. 2, 5, 10.
Servator. 8, 3, 2; 45, 44, 20.
Servilia gens raro usa est praenomine *Aulus*. 4, 21, 9; 21, 25, 3. *Servilius* et *Servius*. Ep. l. 72. et *Spurius*. 2, 41, 1. Servilii Gemini fuerunt patricii et plebeji. 29, 38, 3.
Servilis. *Servile supplicium*. 24, 14, 7.
Servire, vel *Esse in servitute*, et *Servus esse* differunt. 34, 50, 3. *servitutem*. 40, 18, 7. et *Saevire*. 2, 52, 7; 8, 13, 14.
Servitium et *Servitus* num differant. 2, 23, 6. *Servitia*, servi. 3, 15, 9. *armati*. 4, 45, 1.
Servitudo. 24, 22, 2.
Servitus mulierum. 34, 7, 12. *in Servitute esse*, vel *Servire*, et *Servus esse* differunt. 43, 50, 3.
Servius et *Sergius*. 5, 29, 2. et *Servilius*. Ep. l. 72.
Serus et *Secundus*. 38, 50, 1. et *Tardus*. 3, 5, 15. et *Verus*. 25, 16, 25. *Serum auxilium*. 3, 5, 15; 10, 5, 8. *diei*. 7, 8, 5.
Servus, *serva natus*. 1, 40, 3. *Servus esse*, et *Servire*, vel *in Servitute esse* differunt. 34, 50, 3. et *Saevus*. 8, 13, 14. et *Suus*. 9, 14, 11. Servi publici. 26, 47, 2. magistratibus ad varia ministeria adparebant. 43, 16, 13. Servis gravius minabantur, quam hominibus liberis. 10, 9, 6. *Serva urbs*. 25, 31, 5.
Sescenar bos. 41, 15, 1.
Sescunx, uncia cum dimidio. 22, 23, 6.
Sestertius nummus. 8, 11, 16. *Sestertii decies*. 45, 4, 1. *Sestertiûm* prima mentio in triumpho. 28, 9, 16.
Sestius et *Sextius*. 3, 32, 5; 30, 26, 11; Ep. l. 61; Ep. l. 123.
Sestus. 37, 9, 8.
Setia. 29, 14, 3. colonia. 6, 30, 9.
Seu, *seu*, adhibentur, quum duplex caussa rei notatur. 4, 56, 4. et *Sive*, alterum alteri subjunguntur. 10, 14, 9.
Severus magis est hominum, de rebus seriis agentium, quam rerum, quae aguntur. 23, 7, 11. et *Serenus*. 9, 69, 1.
Sevocare. 45, 5, 9.
Sexaginta et *Quadraginta*, sive utriusque numeri notae LX. et

XL, commutantur. 10, 38, 4; 22, 60, 19.
Sexcenarii numeri nota *DC* et *De*. 27, 28, 11. *Sexcenarius bos*. 41, 15, 1.
Sexcenties, Millies, saepius. 4, 32, 2.
Sextans. 29, 37, 3. *Sextantes*. 2, 33, 11.
Sextarius vini. 5, 47, 8.
Sextius. 4, 49, 6; 4, 49, 11. et *Sestius*. 3, 32, 5; 30, 26, 11; Epit. l. 61; Epit. l. 123.
Sextus praenomen in usu genti Antistiae. 4, 42, 1.
Si. etsi. 4, 3, 9; 33, 49, 3; 38, 57, 7. an. 4, 20, 8; 30, 16, 13. si quidem. 7, 28, 6. saepius in eadem periodo repetitur. 3, 17, 3; 39, 16, 5. per ellipsin subintellectum. 21, 10, 6. *Si Diis placet*. 34, 32, 17; 37, 53, 5. *Si jam*. 2, 10, 4. *Si nihil aliud*. 30, 35, 8. *Si non, certe*. 22, 54, 6. *Si non*, saltem. 2, 43, 8. *Si qua*, si quae. 24, 33, 7; 32, 30, 8. *Si qui*. 3, 17, 7; 6, 32, 5; 9, 27, 2; 29, 21, 7. si qua ratione. 3, 64, 10. *Si quid*. 4, 14, 5. *Si videatur*. 6, 25, 2. *Si* et *Sed*. 21, 13, 5. et *Sic*. 21, 13, 5. et *Sin*. 4, 5, 6. *Si licet* et *Scilicet*. 3, 19, 9.
Siberina. 26, 39, 7.
Sic ἀσυνδέτως iteratur. 5, 15, 11; 5, 35, 5. *Sic deinde* locutio elliptica. 1, 7, 2. *Siccine*. 6, 16, 2. et *Si*. 21, 13, 5.
Siccius et *Sicinius*. 2, 40, 14; 3, 43, 2.
Sicilia an contineri possit nomine Italiae. 26, 24, 2. et *Cilicia*. Epit. l. 68. Siciliae provincia duplex. 25, 41, 13.
Sicilium. 23, 37, 12.
Sicinia gens non usa est praenomine *Spurii*. 2, 43, 3. *Sicinius*. 3, 54, 12. non *Siccinius*, vel *Sicinnius*. 2, 32, 2. et *Siccius*. 2, 40, 14; 3, 43, 2.
Siculi in clientela Marcellorum. 25, 29, 6.
Siculus, cognomen gentis Clooliae. 40, 42, 11.
Sicut, Sicuti. 5, 45, 2. sine *ita*. 9, 17, 4. et *Ut*. 30, 31, 3.
Sida, urbs Pamphyliae. 35, 13, 5.
Sido. 26, 45, 7. de montibus, ubi deficiunt. 22, 4, 2. et *Sedeo*. 2, 29, 6. etiam eorum composita. 9, 21, 6. *Sidunt in jugis montium nubes*. 22, 30, 10.
Sigeum. 44, 28, 6.
Significatio. 31, 15, 2.
Signum, manipulus. 33, 9, 8. pugnae quale. 22, 45, 5. *Signa aenea, aurata, inaurata*, numquam *aerata* posita. 38, 35, 5. *canunt*. 1, 1, 7. cruore manantia inter prodigia referuntur. 22, 36, 7. *ferre in aliquem*. 9, 23, 13. *inferre*, non *Signum inferre*. 2, 53, 1. ademta signiferis in hostem jaciebantur. 3, 70, 10. militaria servantur in aerario. 4, 22, 1. inde iterum promta, scriptis legionibus. 3, 69, 8. et *Insignia*. 2, 7, 7.
Sigovesus. 5, 34, 3.
Silanus, Juniorum cognomen. 23, 15, 2; 25, 2, 5. Scipionis non legatus, sed collega. Ep. l. 28.
Silentio audire. 5, 45, 2. cum *Silentio* conveniunt milites. 7, 35, 1.
Silice strata via. 38, 28, 3; 41, 27, 5.
Silo, cognomen Romanorum. 32, 27, 7.
Silpia, urbs. 28, 12, 14.
Silus, cognomen Sergiorum aliorumque. 32, 27, 7.
Simbruini colles. 8, 30, 4.
Similae lucus. 39, 12, 4.
Similis, verisimilis. 4, 33, 3. et *Par* differunt. 45, 43, 2. *Deo majestatem*. 5, 41, 8. *veri* et *vero*. 5, 21, 9; 6, 13, 3; 26, 38, 10. et *Simul*. 10, 28, 1.
Simul, repetitum. 3, 50, 12; 27, 15, 14. pro *et*. 9, 2, 5. pro simul ac. 4, 31, 5; 6, 1, 6; 25, 24, 5. pro statim ut. 4, 18, 6. 7. cum ablativo. 1, 31, 3; 8, 31, 7. *Simul, et*; vel *Simul et, et*. 26, 43, 6; 32, 28, 3; 33, 12, 2; 44, 18, 6. *Simul et, cum*. 31, 36,

7. *Simul ac primum.* 6, 1, 6. *Simul his, simul his.* 3, 50, 12. *Simul ac* et *Ac simul.* 36, 7, 5. et *Semel.* 24, 22, 14. et *Similis.* 10, 28, 1.

Simulacrum magnum, colosseum. 9, 44, 16. *navalis pugnae.* 26, 51, 6; 35, 26, 2; 40, 9, 10. *Simulacra.* 5, 41, 9. Deorum honoris caussa praelata. 31, 14, 12.

Sin et *Si.* 4, 5, 6.

Sincera fides. 40, 34, 11.

Sinda, urbs Pisidiae. 35, 13, 5; 38, 15, 1.

Sindon, Epicydis cognomen. 25, 28, 5.

Sine praepositio repetita. 7, 2, 4; 8, 38, 11; 9, 20, 10. ter repetita. 9, 60, 10.

Sinere. *Sine, sine.* 2, 40, 5. *Siris*, siveris. 1, 32, 7; 28, 28, 11; 34, 24, 2. *Sissent.* 3, 18, 6; 27, 6, 8; 35, 5, 11.

Singularis ac pluralis numeri substantiva juncta. 3, 6, 3. praesertim nomina duorum populorum. 10, 27, 3. ad Singularem a plurali conversa oratio, ut *Quaecumque senatus censuisset, id regem facturum.* 33, 34, 6. Singulari utitur, qui pro multis verba facit, quasi pro uno, aut pro se loquatur. 23, 42, 7; 31, 8, 1. Singularia collective pro pluralibus. 10, 17, 6.

Singularius. 34, 7, 5.

Singulus refertur ad personas, non res distribuendas, si substantivo additur adjectivum numeri distributivi. 39, 19, 4.

Sinope, non *Synope.* 10, 21, 8.

Sinti et *Sintii* differunt. 42, 51, 7.

Sintia, urbs Macedoniae; regio *Sintice.* 26, 25, 3.

Sinuessanae aquae. 22, 13, 10.

Sinus Aenianum, Maliacus, terrae circa sinum. 28, 5, 15. *Euboicus*, qui *Coela* dicitur. 31, 47, 1. *in Sinu alicujus accumbere.* 39, 43, 4. *esse, habere.* 6, 15, 12.

Sipontus. 8, 24, 4; 39, 23, 3.

Sipylum. 37, 11, 2.

Sires. 45, 4, 2.

Sirrhae. 45, 4, 2.

Sis, pro si vis, antiquatum est. 3, 29, 2. additur imperativis, ut *parce, sis.* 34, 32, 20.

Sisenna, Corneliorum cognomen. 39, 45, 2.

Sispita Juno. 8, 14, 2.

Sistere, pro sisti. 4, 12, 6. *Sisti non potest.* 4, 12, 6. *non potest concordiâ.* 3, 16, 4.

Sisyphium. 32, 23, 12.

Sitella adferebatur, quum lex ferenda esset, in quam conjiciebantur suffragia. 25, 3, 16.

Situla, in quam conjiciebantur sortes. 25, 3, 16.

Situs est, sepultus est. 1, 2, 6. *loco excelso.* 24, 37, 2. *Sita in conspectu insula.* 9, 28, 7.

Sive, vel si. 6, 6, 13. et *Aut*, alterum alteri subjunguntur. 22, 49, 11. et *Seu*, alterum alteri subjunguntur. 10, 14, 9.

Socialis exercitus. 7, 25, 7; 8, 4, 3. *Sociale foedus*, matrimonium. 3, 18, 3. Sociales milites gravius puniti, quam legionarii ex civibus lecti. Ep. l. 57. Socialibus militibus socii constituebant praefectos, a duodecim praefectis per consules constitutis diversos. 25, 14, 4.

Societas Romana. 41, 23, 9. Societas non semper aequis legibus initur. 8, 4, 3. et *Satietas.* 37, 34, 3. *in Societate* et *in Fide esse* differunt. 8, 1, 10. Societatum inter homines variae formae. 28, 32, 5.

Socii et *Amici* differunt. 45, 25, 8. *Socii atque amici.* 35, 38, 8; 37, 53, 6. *boni et fideles.* 22, 37, 4. *Graecorum*, socii Graeci. 42, 60, 9. *navales.* 21, 50, 3; 26, 48, 6. *nominis Latini*, vel *nomenque Latinum.* 21, 55, 4; 35, 20, 4. *Romani*, vel *Romanorum.*

22, 21,

22, 21, 3; 23, 18, 9. et *Sui.* 23, 16, 8; 37, 20, 9. *Sociûm*, pro Sociorum. 21, 17, 2. *Socia civitas.* 31, 15, 3.

Socii erant in ditione Romanorum. 41, 6, 12. Socii omnes non quotannis milites Romanis dabant, sed per orbem itum est. 34, 56, 6. Socii plures, quam cives, in exercitu Romano. 3, 22, 4; 37, 39, 7; 38, 35, 9; 40, 18, 5. interdum tot, quot cives. 8, 4, 3. Socii navales libertinae conditionis partim erant cives, partim Latini. 40, 18, 7; 43, 12, 9. Sociorum numerus, qui adderetur exercitui Romano, non semper idem. 40, 36, 6. Sociorum peditum numerus aequalis civibus, equitum major. 36, 14, 1. Sociorum numerus in coloniis an Romae notus. 34, 56, 6.

Sol occasus. 9, 32, 10. Solis currui equos albos junctos fuisse vulgo creditur. 5, 23, 6. Solis orbis minui visus inter prodigia refertur. 30, 38, 8.

Solatium morti. 3, 46, 2; 25, 16, 20.

ut Solent, ut Solet. 6, 34, 5; 36, 23, 2.

Solidum stipendium. 5, 4, 7. et *Solitum.* 5, 4, 7.

Soliferreum. 34, 14, 11.

Solitaurilia. 8, 10, 14.

Solitudo. 5, 53, 7; 6, 12, 5; 40, 9, 6. et *Sollicitudo.* 7, 13, 15.

Solitus et *Solidus.* 5, 4, 7. et *Sollicitus.* 5, 22, 5; 38, 54, 1. et *Solutus.* 35, 34, 10. *Solita verba excusandae valetudinis, valetudini.* 6, 22, 7.

Sollemnis alicui rei. 2, 14, 1. *Sollemne,* substantive usurpatum. 1, 31, 8. *sacrum,* anniversarium. 1, 21, 4; 9, 34, 18. Sollemne Nemeorum. 27, 31, 9. *Sollemnia verba.* 38, 48, 14.

Sollicitudo et *Solitudo.* 8, 13, 15.

Sollicitus omnia. 31, 34, 5. et *Solitus.* 5, 22, 5; 38, 54, 2.

Sollines. 31, 10, 2.

Solonius ager. 8, 12, 2.

Solstitialis, solaris. 1, 19, 6.

Solstitium antiquitus tantum media aestas, non media hiems. 35, 49, 6.

Solvere simpliciter, pro solvere naves. 31, 7, 7. *naves.* 31, 7, 7. *nexos.* Epit. l. 6. *religione.* 7, 8, 9. *Solvi somno, laetitia.* 5, 45, 3. *Solutus in spem pacis.* 6, 11, 5. *negligentia, licentia.* 37, 20, 8. *risus, jocus.* 7, 2, 11. et *Solitus.* 35, 34, 10. *Soluta omnia invenere.* 6, 3, 5.

Solum elliptice omittitur in locutione *in hostico.* 7, 12, 12.

Somnium et *Somnus.* 8, 6, 11.

Somnus gravis. 7, 39, 14. et *Somnium.* 8, 6, 11.

Sonus similis est caussa, cur vox exciderit. 8, 36, 9.

Sopater. 30, 26, 3.

Sophus, Semproniorum cognomen. 9, 45, 1.

Sopire aliquem vino. 9, 30, 8. *Sopitus humerus.* 42, 15, 9.

Sora, colonia. Epit. l. 10.

Sors, conditio. 6, 15, 10. *Sors,* vel *Provincia,* elliptice omittitur. 27, 36, 11. *habendi comitia.* 35, 20, 7. *juris dicundi, juri dicundo, jure dicundo.* 22, 35, 5. *quo senatus censuisset.* 42, 28, 6. *quadam.* 10, 19, 16. et *Fors.* 1, 4, 4; 1, 9, 15; 22, 5, 8; 38, 40, 13. et *Mors.* 9, 19, 11. *Sorti,* sorte. 4, 37, 6; 28, 45, 11; 29, 20, 4. *Sorte datum.* 30, 30, 3. *evenit.* 7, 6, 8. *Sortes,* responsa oraculorum. 5, 15, 12. *extenuatae, extaeniatae.* 21, 62, 5. Praenestinae quomodo inventae. 22, 1, 11.

Sortiri inter se. 42, 4, 2. Sortiebantur consules provincias, vel inter se comparabant. 28, 45, 9; 42, 4, 2. *Sortiti sunt praetores,* scilicet provincias. 31, 6, 2.

Sortitio magistratuum ut auspicato fieret, quid observandum.

41, 18, 8. provinciarum sola imperatur, vel sortitio aut comparatio. 42, 4, 2.
Sosilaus. 34, 30, 7.
Sosis. 24, 5, 12. casu quarto format *Sosim*. 26, 30, 6.
Sospes et *Hospes*. 5, 28, 4; 22, 1, 17.
Sospita Juno. 8, 14, 2.
Spargere an in compositis servet prima syllaba literam *a*. 3, 50, 3. *Sparsus cicatricibus*. Epit. l. 50. *toto campo*. 40, 33, 7. et *Passus*. 7, 40, 11. *Sparsi crines*. 1, 13, 1; 26, 9, 7; 39, 13, 12.
Spartum, ejusque varius usus. 22, 20, 6. praecipue crescebat in Hispania ad mare mediterraneum. 22, 20, 6.
Sparus. 34, 15, 4.
Spata. 34, 15, 4.
Spatium ad consultandum sumere. 24, 22, 10. *dare irae*. 8, 32, 14. *explicandis ordinibus*. 2, 46, 3. et *Stadium*. 25, 39, 1. *Spatio duorum millium abest*. 6, 32, 9.
Species, externa forma, habitus in oculos incurrens. 40, 5, 7. et *Res* opponuntur. 3, 9, 13; 6, 14, 2; 39, 35, 4. *Species* et *Facies*. 40, 12, 4. et *Specimen*. 38, 17, 20. et *Spes*. 3, 9, 13; 4, 60, 3; 6, 5, 2. *Speciem alicui rei praebere*. 34, 52, 11. *legationi adjicere, triumpho praebere*. 32, 36, 10. *Percussoris alicui induere*. 40, 12, 4. *praesidii praebere*. 22, 24, 12. per *Speciem sacrificandi*. 9, 30, 8.
Specimen et *Species*. 38, 17, 20.
Spectaculum exercitus. 10, 40, 12. *gladiatorium*, *gladiatorum*. 39, 42, 9. *Spectacula*, loca unde homines spectant. 1, 35, 8.
Spectare, exspectare. 7, 24, 6. *ad scelus*. 1, 47, 1. *deditionem*. 6, 33, 1. *novas sedes*. 5, 21, 5. *orientem*, *in orientem*. 25, 9, 10; 28, 17, 5. *rebellionem*. 22, 22, 21. *sidera*. 24, 34, 2. et *Exspectare*. 6, 33, 1; 30, 23, 7; 40, 54, 3. et *Sperare*. 34, 27, 3. *Spectat res, populus ad rebellionem*. 1, 9, 6; 2, 18, 2. *Spectatus*. 1, 9, 7. *Spectata vobis virtus*. 2, 7, 9.
Spectator et *Speculator*. 22, 33, 1.
Speculator naturae. 24, 34, 2. et *Spectator*. 22, 33, 1.
Speculatoriae naves. 30, 10, 6; 36, 42, 8.
Sperare et *Optare* differunt. 28, 39, 13. *regnum*. 1, 47, 2. et *Spectare*. 34, 27, 3. et *Spirare*. 5, 23, 2. et *Superare*. 6, 2, 12; 21, 13, 3.
Sperchiae. 32, 13, 10.
Sperchius, *Spercheus*. 36, 14, 15; 37, 4, 10.
Spernere libertatem modice. 24, 25, 8. *Spretorum Deorum conscientia*. 21, 63, 7.
Spes et *Res* opponuntur. 36, 40, 7. *in semet ipso, in certamine*. 9, 23, 8. *omnis*. 40, 10, 8. et *Res*. 5, 12, 4. et *Saepe*. 7, 7, 6. et *Species*. 3, 9, 13; 4, 60, 3; 6, 5, 2. et *Spiritus*. 4, 54, 8. *Spei exitus*, *effectus*. 5, 12, 4. Spei aedes extra portam Carmentalem. 24, 47, 16. extra portam Trigeminam. 24, 47, 16. *Spem triumphi petere*. 28, 38, 4. *Spe, vi, metu*. 30, 9, 2. *Spes*, numero plurali. 4, 36, 2.
Spirare tribunatum. 3, 46, 2. et *Sperare*. 5, 23, 2.
Spiritus et *Spes*. 4, 54, 8.
Spissus et *Rarus* opponuntur. 2, 47, 4.
Spoletium, *Spoletum*. Epit. l. 20; 22, 9, 1; 24, 10, 10. *Spoletini*, *Spoletani*. 27, 10, 7.
Spoliare, vestes exuere, scindere. 2, 55, 5. *aliquem*. 32, 38, 5.
Spolium. Spolia legebant, qui hostem proelio interfecerant. 5, 36, 7. hostium Romani figebant in postibus aedium. 38, 43, 11. Spoliorum hostilium usus apud Gallos. 5, 39, 2.

Spondere in praeterito compositorum non servat geminationem. 3, 38, 2. *animo*. 28, 38, 9. *Spopondi*, *Spospondi*. 9, 9, 6.

Spongia tegumentum pectoris. 9, 40, 3.

Sponsio interdum vocatur *Foedus*. 9, 5, 2. *commissa*. 9, 11, 10. *Sponsione se defendere*. 39, 43, 5.

Spretio. 40, 5, 7.

Spurius, praenomen usitatum in gente Icilia. 4, 42, 1. in gente Nautia. 10, 44, 3. in gente Postumia. 42, 45, 1. insolitum in gente Licinia, vel Sicinia. 2, 43, 3. notatur unica litera *S.* 9, 1, 1. vel duabus literis *Sp.* quae saepe corrumpuntur. 3, 70, 2. et *Publius*. 6, 27, 2. et *Servilius*. 2, 41, 1.

Stadium quot passuum? 28, 14, 13; 37, 6, 4. et *Spatium*. 25, 39, 1.

Stagnum. 26, 45, 9.

Stajus Minatius. 10, 20, 13.

Stare, de illis, qui sunt incolumes. 4, 40, 9. de urbe florente. 31, 31, 15. pro in acie stare. 37, 58, 8. *aliqua re*. 7, 6, 6; 7, 40, 14. *consilio aliquo*. 7, 35, 2. *foederi, foedere, in foedere*. 21, 19, 4. *pacto*. 9, 5, 5. *Stat acies impar, acie impari*. 26, 44, 4. *certamen magno detrimento*. 3, 60, 2; 23, 30, 2. *in acie*. 22, 60, 25. *intentus proelio*. 5, 26, 7; 7, 33, 12. *mihi sententia*. 21, 29, 5; 30, 4, 5. *per eum*. 8, 2, 2. *pugna anceps*. 8, 38, 10. *pugna atrox*. 29, 2, 15. *respublica virtute*. 8, 7, 16. *tempus*. 4, 13, 9. *Stant moenia*. 32, 24, 5.–

Statarius miles. 9, 19, 8.

Statielli. 31, 10, 2; 42, 21, 5. *Statiellates*. 42, 7, 3; 8, 5.

Statim, perseveranter, aequaliter. 27, 47, 10. *dicere*, id est, stans, stando dicere. 27, 34, 7.

Stationes ac custodiae. 5, 44, 6. *hostium*. 3, 26, 4. nocturnae etiam erant. 25, 38, 16.

Statius, praenomen. 9, 44, 13.

Stativum praesidium. 41, 1, 6. *Stativa castra* an Livius dixerit. 3, 2, 1.

Statorius. 30, 28, 3.

Statuam alicujus, alicui ponere. 40, 34, 5.

Statuere, destituere. 1, 13, 5. qui facto aliquo praejudicium facit. [?] *apud animum*. 42, 50, 8. *in medio*. 21, 42, 1. *statuam alicui*. 40, 34, 5. *Statutus* et *Status* differunt. 24, 27, 1. *locus*. 5, 52, 2. et *Status*. 39, 13, 8.

Status, praenomen. 9, 44, 13.

Status beatior, *certior*. 24, 28, 3. *Statu*, *in Statu aliquo esse*. 35, 6, 2. *Statu movere*, *Statum conturbare*. 2, 10, 10; 32, 25, 10.

Status et *Statutus* differunt. 24, 27, 1. *dies*. 24, 27, 1. et *Statutus*. 39, 13, 8. *Statum sacrificium*. 5, 46, 2; 23, 35, 3. *ventis tempus*. 37, 23, 4.

Stellae fax. 29, 14, 3.

Stellatis campus. 9, 44, 5.

Stellatina tribus. Epit. l. 6.

Stena. 32, 5, 9.

Στεφανῶν, pecuniam alicui honoris caussa dare. 38, 14, 5.

Sternax equus. 39, 25, 13.

Sternere caede. 31, 21, 15. *Stratus equus*. 28, 14, 7. *humi*. 9, 20, 2; 25, 37, 9. *ruinis*. 42, 63, 4. *somno*. 7, 36, 2. et *Fractus*. 4, 29, 1; 35, 46, 3. et *Structus*. 21, 27, 9. Strata mulis detracta. 7, 14, 7. equorum, quibus utuntur magistratus, de auro et purpura. 34, 7, 3.

Stertinius. 31, 50, 11. *Stertinii*, gens Romana. 33, 35, 2.

Στιγματίας. 29, 18, 14.

Stimula. Dea. 39, 12, 4.

Stimuli amoris. 30, 14, 1.

Stipatus caterva, *agmine*. 4, 14, 6.

Stipendium, pro tributo. 23, 48, 8; 39, 7, 5. *annuum*, *in eum*

annum. 8, 36, 11. ademtum ignominiae cauſſa. 40, 41, 11. duplex praemii loco militibus datum. 39, 7, 5. triplex merebant equites. 5, 12, 12; 7, 41, 8. solvebatur militibus ex pecuniis, ex censu collectis. 24, 18, 6. *Stipendii dies.* 23, 21, 2. spes populo a plebejis facta. 4, 60, 2. *Stipendia emerita.* 21, 43, 10.
Stipes Deorum. 5, 25, 5. an acceperint sacerdotes. 25, 12, 14.
Stirps etiam casu recto *Stirpes*, et *Stirpis*. 1, 1, 11; 26, 13, 16; 41, 8, 10. et *Genus* quemadmodum differant. 4, 1, 2. *ab Stirpe, cum Stirpe exstingui, tolli, interire.* 9, 34, 19.
Stobi Paeoniae. 33, 19, 3; 40, 21, 1. ubi sita fuerit illa urbs. 39, 53, 15.
Stoeni, populus Alpinus. Epit. l. 62.
Stolo, cognomen Liciniorum. 6, 36, 7. quis primus eo usus fuerit. 6, 39, 3.
Strabo, num gentis Liciniae cognomen fuerit. 41, 2, 9.
Strages de subversis animatis et inanimatis. 42, 63, 4. corporum armorumque. 5, 59, 8. *ruinae, similis ruinae.* 4, 33, 8. comparatur ruinae. 5, 43, 3.
Stragulae vestes. 39, 6, 7.
Strambe, urbs Macedoniae. 26, 25, 8.
Στρατηγοί etiam illi, quibus post consulatum prorogatur imperium. Epit. l. 78.
Stratonice, filia Ariarathi, regis Cappadociae, uxor Eumenis. 42, 16, 9.
Stratus, urbs Aetoliae, an Acarnaniae. 36, 11, 6.
Strepere et *Crepere* de iisdem rebus usurpantur. Epit. l. 68. *Strepunt omnia clamoribus.* 21, 11, 6.
Strepitus, confusum multorum murmur. 39, 15, 9. et *Crepitus.* 38, 17, 4.
Stridor, de clamore anserum. 5, 47, 4.
Strigosiores equi. 27, 47, 1.
Stringere cultum matronarum. Epit. l. 34. *gladium, cultrum.* 3, 50, 3. *Strictus* et *Structus.* 3, 50, 3. *Stricti rubi.* 23, 30, 3. *Stricta frigore vulnera.* 21, 51, 6.
Struere aciem. 42, 51, 3. *mendacium.* 23, 34, 5. *Structus* et *Stratus.* 21, 27, 9. et *Strictus.* 3, 50, 3.
Stubera. 31, 39, 4. *Stuberaeus.* 40, 24, 7.
Stupa, *Stuppa.* 38, 6, 2.
Stupere ad aliquid. 39, 50, 2. *admiratione.* 2, 49, 5; 4, 35, 5. et *Tepere.* 8, 35, 1. *Stupens animi, animo.* 6, 36, 8.
Stuprum vel inferentes vel passae ad populum accusabantur. 10, 31, 9.
Stura, fluvius. 8, 13, 5.
Stymphaeis. 45, 30, 6.
Stymphalia. 32, 13, 2.
Suadere legem. 10, 7, 1.
Sub ἀσυνδέτως repetita. 29, 18, 19; 38, 18, 12. cum quarto et sexto casu sine discrimine usurpatur. 2, 55, 1. *armis manere.* 9, 37, 3. *corona, hasta venire, venumdare.* 4, 34, 4. *furca caedere.* 2, 36, 1. *ictu.* 43, 9, 5. *jugo, jugum mittere.* 1, 26, 13; 3, 28, 11; 9, 6, 12. *oculis esse.* 4, 28, 1. *tempus.* 1, 35, 2; 3, 64, 4. *terram, terra committere pugnam.* 38, 7, 10. *terram, terra demittere.* 22, 57, 6. *terram, terra necare.* 22, 57, 2.
Subcinctus cultro, gladio. 7, 5, 3; 40, 13, 2.
Subclamare, absolute. 3, 50, 10. *Subclamare, Subclamatio.* 40, 36, 4.
Subcrescere. 21, 3, 2.
Subdere ignem. 8, 30, 8. *Subditus.* Epit. l. 49. et *Subitus.* 31, 21, 9.
Subducere. 7, 34, 8. *naves Tarracone, Panormi.* 27, 17, 6.
Suberigere. 8, 8, 10.

Subesse et *Superesse*. 21, 10, 3. *Suberat* et *Superat*. 37, 49. 2.
Subigere ad deditionem. 9, 41, 3. *naves ad castellum*. 26, 7, 9. et *Subjicere*. Epit. l. 118.
Subactus et *Subjectus*. 38, 47, 11.
Subjicere, addere. 29, 15, 1; 37, 48, 6. *exercitum tumulis*. 7, 24, 9. *in equum*. 6, 24, 5. *in locum alterius*. 23, 23, 4. *mucronem*. 7, 10, 10. *oculis*. 37, 26, 6. et *Subigere*. Epit. l. 118. *Subjectus*, in inferiore loco subsistens. 7, 35, 10. *servitio*. 26, 49, 8. et *Subactus*. 38, 47, 11. et *Subrectus*. 7, 10, 10. *Subjectum aliquem habere*. 26, 46, 1.
Subire castellum, ad castellum. 36, 19, 1; 39, 27, 10. *Subit lacus montes*, proxime ad eos accedit. 22, 4, 2.
Subitarii milites. 3, 30, 3; 41, 1, 6.
Subitus et *Subditus*. 31, 21, 9. *Subita belli*. 6, 32, 6. *belli ministeria*. 4, 27, 1.
Subjunctivus subjicitur imperativo. 3, 21, 6. *circumduceret*, pro circumducere deberet. 21, 36, 4; 45, 37, 4.
Sublegere in locum alicujus. 23, 23, 4.
Sublicae. 1, 37, 1; 23, 37, 2.
Sublimis raptus. 1, 16, 2.
Sublucare. 25, 7, 5.
Submittere, auxilio mittere, clam mittere. 6, 6, 4. sursum mittere, tollere. 6, 24, 5. *animos*. 6, 34, 3. *se, imperium*. 3, 70, 1. *Submittunt* se in genua procumbentes. 45, 44, 20. *Submissus* et *Subnisus*. 4, 42, 5.
Submonere. 24, 44, 10.
Submotor aditus, lictor. 45, 29, 2.
Submovere, sine casu. 2, 56, 12. repellere. 4, 17, 11. *vallo*, *a vallo*. 2, 59, 3. *Submoto incedere*, *agere*, *Submoto vi inrumpere*. 25, 3, 18; 28, 27, 15.
Subnisus et *Submissus*. 4, 42, 5.
Suboles. 6, 7, 1; 29, 8, 12.
Subrectus mucro. 7, 10, 10. et *Subjectus*. 7, 10, 10. et *Subreptus*. 7, 10, 10. *Subrecta cuspis*. 8, 8, 10.
Subripere alicui. 4, 20, 7. *Subreptus* et *Subrectus*. 7, 10, 10.
Subruere murum. 34, 29, 6.
Subrogare magistratum. 3, 38, 1.
Subsequi jussit, sine pronomine. 27, 31, 2.
Subsidere de illis, quae fundum petunt. Epit. lib. 112. et *Subsistere*. 9, 45, 15.
Subsidiaris. 6, 8, 4; 37, 42, 1.
Subsidium. 34, 15, 3. *Subsidio mittere, ire, venire*. 3, 4, 10. *Subsidia* opponuntur primae aciei. 9, 32, 11. *ac secunda acies*. 21, 46, 6.
Subsistere, obsistere. 27, 7, 3. *legiones*. 4, 39, 4. et *Obsistere*. 22, 12, 7. et *Subsidere*. 9, 45, 15. *Subsistens* et *Sustinens*. 37, 38, 4.
Substantivum et adjectivum genere differunt. 4, 45, 1. femininum collectivum singulare cum adjectivo masculino plurali. 2, 31, 11; 26, 35, 7. adjective positum ut *Fabiae artes*. 22, 24, 10. *Graecia*, pro Graeca. 34, 32, 5. effertur eodem casu, quo pronomen relativum. 31, 44, 2. priori adjectivo junctum, ad sequens subintelligitur. 10, 29, 8. Substantivo plurali adduntur duo adjectiva singularia. 10, 18, 3; 10, 27; 10; 22, 23, 6; 29, 2, 5; 29, 22, 2. Substantiva active et passive usurpata. 1, 13, 1; 6, 28, 8; 30, 44, 7. secundae et quartae declinationis simul. 4, 9, 6. Substantivis duobus singularibus additur verbum plurale. 1, 31, 7; 2, 27, 9; 5, 8, 13. duobus, priori plurali, alteri singulari, additur verbum singulare. 37, 5, 3.
Substernere. *Substratus* et *Substractus*. 22, 51. 9.
Substituere aliquem pro aliquo.

38, 42, 10. *aliquid animo suo.* 28, 35, 5.
Subtrahere alicui. 40, 20, 7. *se.* 28, 25, 2. *Subtrahit mors*, vel *morte*, *judicio.* 9, 26, 7. *Substractus* et *Substratus.* 22, 51, 9.
Substructio. 38, 28, 3.
Substruere. 6, 4, 12.
Subtexere aliquid, id subjungere. 37, 48, 6.
Subvectum et *Subventum.* 4, 11, 2.
Subvenire. 31, 30, 9. *Subventum* et *Subvectum.* 4, 11, 2.
Subvexus leni fastigio. 25, 36, 6.
Subura, an *Suburra.* 3, 13, 2.
Succedere, sine casu. 32, 18, 1. *ad muros.* 27, 18, 13. *gloriae, caritati.* 4, 11, 2; 24, 5, 1. *muros.* 41, 45, 5; 38, 9, 7. et *Succendere.* 9, 27, 10. *Succedit inceptis.* 8, 25, 12; 24, 19, 6; 42, 58, 1.
Succendere et *Succedere.* 9, 27, 10. *Succenseo* et *Suscenseo.* 25, 6, 4.
Successus et *Secessus.* 2, 50, 3.
Sucro. 28, 24, 5.
Sudare sanguine, sanguinem. 22, 1, 8.
Sudertanus. 26, 23, 5.
Sudes et *Rudes.* 40, 6, 6. Sudibus vulnera inflicta. 40, 6, 6.
Suessetani. 25, 34, 6; 28, 24, 4; 34, 20, 1; 39, 42, 1.
Suessiones. Epit. l. 104.
Suessula, in Campania. 7, 37, 4; 26, 9, 2.
Suffetes, an *Sufetes.* 28, 37, 2; 30, 7, 5. magistratus Gaditanorum. 28, 37, 2. Suffetum Karthagine qualis potestas fuerit. Epit. l. 50.
Sufficere. 3, 61, 12. κατ' ἔλλειψιν nominis, vel alterius partis. 21, 8, 5. *Sufficit* et *Satis est.* 8, 24, 18.
Suffragatio. 4, 44, 2; 10, 13, 13.
Suffragium confusum. 26, 18, 9. Suffragii latio in comitiis mutata. 40, 51, 9.
Sugillare. 4, 35, 10; 43, 14, 5.
Sui. *Sibe*, pro sibi. 9, 5, 10. *Sibi* abundat in formula *Quid sibi vult.* 32, 25, 10. et *Ibi.* 1, 55, 4; 26, 26, 1. *Se* omissum. 1, 23, 5; 4, 10, 1; 4, 44, 7; Epit. l. 7; 24, 13, 2; 40, 42, 2; 42, 10, 15. repetitum. 3, 50, 7. *Se esse auctores volunt.* 3, 68, 11. interceptum a prima syllaba vocis sequentis. 29, 21, 7. ab ultima syllaba vocis praecedentis. 34, 11, 7. ab ultima litera praecedentis et prima sequentis vocis. 29, 32, 5. natum ex prima syllaba sequentis vocis. 30, 20, 6. natum ex ultima syllaba praecedentis vocis. 30, 22, 5. *Se* et *Sed.* 6, 6, 10. *Semet ipsi.* 2, 44, 8. *Secum ferre.* 5, 40, 7. *Sese* et *Esse.* 40, 26, 5.
Suismontium, mons. 39, 2, 7.
Sulla, Corneliorum cognomen, cui primum datum. 25, 2, 5; 45, 17, 3. unde ortum. 25, 12, 3. 14. Sulla an fuerit dictator perpetuus. Epit. l. 89.
Sulphur vivum. 39, 13, 12.
Sulpicia gens integra patricia usque ad tempora Marii et Sullae. 43, 14, 3.
Sulpicius. 3, 33, 3. et *Supplicius.* 2, 10, 2. Sulpicii raro usurpant praenomen *Lucius.* 40, 28, 8. praeter praenomen *Servius* aliud adsumserunt, sed tum nomen gentile omiserunt. 38, 42, 6. Sulpicii Galbae tres, Publius, Servius et Cajus, eodem tempore viventes. 32, 7, 15.
Sumere arma, *bellum.* 3, 66, 3. *ferrum.* 40, 10, 7; 40, 11, 10. *magistratum sibi.* 7, 1, 5. *spatium.* 8, 18, 9. *Sumta arma Aequis.* 2, 43, 1.
Summus et *Suus.* 5, 11, 16. *Summa belli.* 42, 62, 3. *curae.* 26, 12, 10. *imperii.* 5, 54, 7. *res.* 36, 34, 7. *res* et *rerum.* 8, 26, 6; 38, 50, 9. *respublica.* 26, 10, 2; 38, 50, 9. *respublica po-*

puli Romani. 33, 45, 4. *salus reipublicae*. 26, 10, 2. *Summae belli moles*. 29, 4, 3. *Summum*, ad summum. 21, 35, 9; 31, 42, 4. *scutum*. 9, 40, 2. *Summo opere*. 28, 18, 4. *Summa* an simpliciter pro summis suppliciis ponatur. 10, 9, 6. *ad Summa pervenire*. 6, 35, 2.

Sumtus, pecunia in sumtus. 23, 48, 7. *funeri*. 2, 16, 7; 3, 46, 2.

Sunium. 28, 8, 11.

Suovetaurilia. 1, 44, 2; 8, 10, 14.

Super, praeter. 28, 46, 15. e regione. 31, 46, 7. superesse. 4, 58, 13. *alium alius*. 30, 5, 10. *caput*. 4, 22, 6; 10, 41, 14. *flumen aciem instruere*. 33, 15, 8. *haec*, *cetera*. 38, 43, 2. *Maleam navigare*. 31, 47, 2. *metum*, *cladem*. 2, 18, 3. *ripas considere*. 32, 30, 4. *sinum Ambracium sita urbs*. 43, 21, 6. *Suessulam Nola*. 23, 32, 2. *theatrum*, *circaque*. 44, 8, 6. *vulnus nunciatur vulnus*. 22, 54, 9. et *Supra*. 21, 33, 2; 23, 36, 6.

Superamenta. 28, 45, 15.

Superare, abundare, superesse. 5, 38, 4; 22, 49, 5. *copiis equitum*. 33, 4, 6. *insidias*, eas praetergredi. 2, 50, 6. et *Sperare*. 6, 2, 12; 21, 13, 3. *Superat dies aliquot horis*, pro quod ad aliquot horas. 29, 7, 7. et *Suberat*. 37, 49, 2. *Superant* et *Supererant*. 1, 25, 11; 6, 4, 2.

Superbi cognomen unde Tarquinio inditum fuerit. 1, 49, 1. *Superbior* et *Superior*. 34, 3, 2.

Superesse, superstes esse. 27, 49, 9. *Super alicui esse*. 26, 33, 3. et *Subesse*. 21, 10, 3. *Supererant* et *Superant*. 1, 25, 11; 6, 4, 2. *Superfuit* et *Superfluit*. 4, 39, 5.

Superfigere. 41, 60, 2.

Superfluit et *Superfuit*. 4, 39, 5.

Superfundere. 30, 40, 5.

Superi et inferni Dii. 24, 38, 8.

Superjacere fidem. 10, 30, 5; 38, 58, 7.

Superincidere. 2, 10, 11.

Superincubare. 2, 10, 11. et *Superincumbere*. 22, 51, 9.

Superincumbere et *Superincubare*. 22, 51, 9.

Superinminere. 7, 10, 9; 21, 34, 6.

Superinponere. 21, 1, 5.

Superinsternere. 2, 10, 11; 30, 10, 5.

Superior aliqua re. 40, 12, 19. *esse* dicitur, qui habet melius jus. 40, 17, 4. et *Superbior*. 34, 3, 2.

Superlativus in *umus*, ut *Amplissumus*. 5, 13, 6. pro comparativo. 34, 32, 3. compositus cum *per*, vel cui alia intensiva particula additur. 40, 21, 3; 41, 23, 6.

Superne inminere. 7, 10, 9.

Superpositus et *Suppositus*. 21, 27, 5.

Supersedere aliqua re. 7, 27, 4.

Supersidere. 9, 2, 3.

Superstare rupibus. 37, 27, 8.

Supervacaneus. 10, 24, 12. et *Supervacuus*. 22, 39, 1.

Supervadere munimenta. 31, 38, 4.

Supinum prius et Gerundium in *dum* commutantur. 2, 48, 4; 4, 9, 11. Supina proprie sunt substantiva. 8, 28, 2; 23, 35, 15. Supinorum usus. 1, 31, 8; 2, 11, 2; 22, 21, 3. *optimum factu*. 38, 21, 2.

Supina vallis. 6, 24, 3.

Suppeditare sumtus. 23, 48, 7. *Suppeditat*, suppetit. 8, 18, 16; 22, 39, 14; 35, 44, 7.

Suppetere, superesse. 4, 22, 1.

Supplementum classi. 28, 37, 4. *Hispaniae*, in Hispaniam. 42, 1, 2. *in legiones*. 37, 50, 3. *in Supplementum praebere*. 28, 37, 4. *Supplementum scribere*. 37, 50, 4.

Supplicatio quibus constiterit. 37, 3, 5. a quibus indicta. 39, 46, 5. ab omni populo peracta.

3, 8, 14. a solis matronis peracta. 26, 12, 15. ob eamdem victoriam bis decreta. 28, 9, 9. et *Obsecratio* qua re differant. 31, 9, 5. Supplicationes utrum, et quot diebus, haberentur, senatus decernebat; at, quibus diebus peragerentur, consules statuebant. 45, 3, 2.

Supplicium, supplicatio. 22, 57, 5; 27, 50, 5. *ultimum*. 9, 16, 18.

Suppositus et *Superpositus*. 21, 27, 5.

Supra utrum nomen numerale casu recto admittat. 27, 42, 7. *caput*. 3, 17, 2; 4, 22, 6; 10, 41, 14. *metum, consuetudinem*. 2, 18, 3. *rupem et infra*. 44, 8, 6. *sinum Ambracium Stratus*. 43, 21, 6. *Suessulam Nola*. 23, 32, 2. et *Super*. 21, 33, 2; 23, 36, 6.

Suprema, pro morte, et quod mortuis fit, etiam pro reliquiis cadaveris cremati. Epit. l. 140.

Surdus ad aliquid. 24, 32, 6.

Surgere, de montibus. 22, 4, 2.

Suscipere et *Suspicere*. 4, 58, 14. *Susceptus* et *Suspectus*. 24, 40, 1; 28, 6, 12.

Suspendere arbori, *arbore*. 1, 26, 11. *Suspensus animus*. 5, 39, 6. *animi*. 7, 30, 22; 8, 13, 17. *metu*, *angore*. 2, 32, 5. *reste*. 8, 16, 9.

Suspicere. Vide *Suscipere*.

Suspiritus. 30, 15, 3.

Sustentare, absolute sine casu. 34. 18, 2. *plebem frumento*. 2, 34, 5. et *Sustinere*. 34, 18, 2.

Sustinere, absolute sine casu. 34, 18, 2; 39, 31, 10. *arma*, *membra*. 1, 25, 12. *aliquem*, eum morari. 10, 43, 10. *plebem frumento*. 2, 34, 5. *rem*, eam morari. 3, 65, 6. *vim Romanam*. 3, 63, 4. et *Sustentare*. 34, 18, 2. *Sustinens* et *Subsistens*. 37, 38, 4. *Sustineri non potuit*, an potius *Sustineri ira non potuit*. 2, 19, 4; 39, 31, 10.

Sustollere. 7, 7, 3.

Sutrini olim socii, postea coloni, tandem municipes. 6, 3, 2; 9, 32, 1.

Suus, additum sine necessitate. 5, 8, 8. num addi possit locutionibus *tollere oculos*, *extendere manus*, *tenere linguam*. 5, 30, 2. vel additum, vel omissum. 2, 55, 5; 5, 46, 1. ἀσυνδέτως repetitum. 2, 45, 2; 27, 22, 7. et *Alienus* opponuntur. 7, 25, 6. *Suus*, ejus. 2, 30, 4. *sui juris*. 27, 24, 3. *aestus*. 23, 41, 11. *ipsorum*. 28, 34, 8. et *Fusus*. 41, 18, 11. et *Servus*. 9, 14, 11; 41, 8, 12. et *Socius*. 23, 16, 8; 37, 20, 9. et *Summus*. 5, 11, 16. *Sui quisque populi*. 6, 13, 8. *Suo ipse tumultu*. 21, 33, 3. *Sui*, qui sunt suarum partium. 4, 9, 5; 5, 29, 8; 21, 9, 4. milites sui. 34, 16, 3. et *Hostes* opponuntur. 22, 15, 1. *Sua fortuna populi Romani*. 5, 21, 15. *occasio*. 35, 12, 8. *potestate uti*. 5, 11, 16. *unius gratia*, *Suum ipsorum exemplum*. 7, 40, 9. *Suum cuique*, *Suo quodque*. 3, 22, 6; 25, 17, 5; 33, 46, 9. *facere*. 41, 8, 12. *ingenium*, mansuetum. 2, 30, 4. *tempus*, commodum. 2, 23, 5. *Sui nihil*. 29, 21, 5. *Suo ingenio*, suopte ingenio, per se. 2, 30, 4. *Sua itinera*, *tempora*, *occasio*. 3, 8, 8. *Suusquisque*. 3, 22, 6. *Suosmet ipsi*. 2, 9, 5; 2, 19, 5. *Suopte ingenio*. 1, 18, 4; 2, 30, 4; 6, 15, 12.

Sybaris, postea dicta *Thurii*. 26, 39, 7.

Sycurium. 42, 54, 9.

Syleum. 38, 14, 10.

Syllaba initialis male repetitur ex finali vocis praecedentis. Epit. l. 6; 7, 4, 5; 37, 41, 5. initialis male intercipitur a finali vocis praecedentis. 2, 10,

5; 5, 19, 4; 7, 7, 5; 37, 41, 5. initialis male intercipitur partim a litera ultima vocis praecedentis, partim a litera sequenti. 40, 57, 8. 9; 40, 58, 1. finalis male repetitur ex initiali vocis sequentis. 9, 11, 7. finalis male intercipitur ab initiali vocis sequentis. 5, 19, 3; 6, 19, 7; 7, 7, 4; 28, 25, 2. male geminatur in media voce. 8, 15, 3. Syllabae geminatio neglecta. Epit. l. 2; 34, 29, 13; 37, 53, 7. geminatio in media voce neglecta. Epit. l. 99. Syllabarum finalium compendii caussa omissio librariis in casu vocum errandi caussa fuit. 22, 61, 7.

Syllepsis collectivi singularis cum verbo plurali. 36, 16, 6. generis. 37, 39, 12.

Synedri. 45. 32, 2.

Synnada. 38, 15, 14.

Syphax rex Masaesylorum. 24, 48, 2. in triumpho ductus, an antea mortuus. 30, 45, 4. 5.

Syracusarum arces duae. 24, 21, 6. Syracusas Archytas ex Corintho coloniam deduxit. 25, 29, 5.

Syriae regum successio. 34, 58, 5.

T.

T et D. 7, 16, 3. et F. 6, 11, 8; 32, 21, 1. et P. 27, 15, 11. t et c. 3, 19, 8; 5, 27, 5; 6, 2, 11; 6, 35, 2. et r. 5, 55, 3; 37, 11, 3.

T. Romulejus et *Tribunus*. 33, 42, 1.

Tabae. 38, 13, 11.

Tabellae votivae in templo Aesculapii. 45, 28, 3.

Taberna. *Tabernae*. 3, 44, 6. *novae*. 3, 48, 5. *veteres*, *novae*, *argentariae*. 26, 27, 2; 44, 16, 10.

Tabernaculum vitio capere. 4, 7. 3.

Tabes. 33, 38, 3. *Tabes*, *Tabum*. 4, 30, 9; 30, 34, 10. *liquescentis nivis*. 21, 36, 6. et *Labes*.

39, 9, 1. Tabi comparantur usurae. 2, 23, 6; 7, 38, 7.

Tabulae novae. Epit. l. 111. Tabulis roboreis, postea aereis incisae leges. 6, 1, 10.

Tabularii, qui tabularum obsignationi inserviebant, olim servi publici, postea ingenui. 43, 16, 13. Tabularium Romae ubi fuerit. 43, 16, 13.

Tabulatum. 32, 17, 10.

Tabulius Trientiusque ager. 31, 13, 9.

Tacere, ignorari, non adparere. 9, 6, 12. et *Facere*. 32, 21, 1. et *Jacere*. 9, 6, 12. *Tacitus*. 5, 28, 1. active et passive. 7, 1, 5. *fert*. 5, 19, 10. et *Citatus*. 22, 12, 7. *Tantus*. 40, 9, 5.

Tacita voluntas. [?] *Tacitae induciae*. 2, 18, 11; 2, 64, 8; 23, 46, 5. *Tacitum agmen*. 22, 12, 7. *pati*. 42, 16, 9. *praetermittere*, *relinquere*. 6, 12, 3.

Talassius. 1, 9, 12.

Talentum Atticum, Euboïcum, Aegyptiacum. 38, 38, 13. sex millia denariûm, viginti quatuor sestertia continet. 34, 50, 6.

Talia et *Alia*. 5, 2, 13; 5, 5, 6.

Tam, valde. 4, 20, 8; 33, 45, 4. saepius repetitum. 3, 26, 5. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4; 34, 50, 4. omissum ante particulam *quam*. 2, 56, 9; 25, 15, 9; 26, 18, 3; 26, 31, 2; 35, 49, 7. interceptum a praecedenti *Tamen*. 5, 51, 4. *Tam res prosperae*. 24, 42, 9. *Tã*, sive *Tam*, et *Cã*, sive *Caussa*. 8, 14, 1. et *Jam*. 2, 5, 4; 21, 11, 12. et *Tamen*. 22, 59, 13. et *Tum* et *Tamen*. 7, 8, 4.

Tamen, eleganter adhibitum. 2, 24, 4; 27, 31, 3; 29, 35, 12. adhibetur in initio orationis. 40, 56, 10. adhibetur omisso *quamquam*, *etsi*, *licet*, *ut*. 23, 19, 12; 37, 25, 11. interdum omittitur post *quidem*. 8, 12, 8. interdum omittitur post

3, 6, 14. a solis matronis per-acta. 25, 12, 15. ob eamdem victoriam bis decreta. 28, 9, 9. et *Obsecratio* qua re differant. 31, 9, 5. Supplicationes utrum, et quot diebus, haberentur, senatus decernebat; et, quibus diebus peragerentur, consules statuebant. 45, 3, 2.

Supplicium, supplicatio. 22, 57, 5; 27, 50, 6. *ultimum*. 9, 16, 18.

Suppositus et *Superpositus*. 21, 27, 5.

Supra utrum nomen numerale casu recto admittat. 27, 42, 7. *caput*. 3, 17, 2; 4, 22, 6; 10, 41, 14. *metum, consuetudinem*. 2, 18, 3. *rupem et infra*. 44, 8, 6. *sinum Ambracium Stra-*

tius Sustineri ira non potuit. 2, 19, 4; 39, 31, 10.

Sustollere. 7, 7, 3.

Sutrini olim socii, postea coloni, tandem municipes. 6, 3, 2; 9, 32, 1.

Suus, additum sine necessitate. 5, 8, 8. num addi possit locutionibus *tollere oculos*, *extendere manus*, *tenere linguam*. 5, 30, 2. vel additum, vel omissum. 2, 58, 5; 5, 46, 1. ἀσυνδέτως repetitum. 2, 45, 1; 27, 22, 7. et *Alienus* opponuntur. 7, 25, 6. *Suus*, ejus. 1, 30, 4. sui juris. 27, 24, 3. *accestus*. 28, 41, 11. *ipsorum*. 28, 34, 8. et *Fusus*. 41, 18, 11. et *Servus*. 9, 14, 11; 41, 8, 12. et *Socius*. 23, 16, 8; 37, 10, 9.

6; 5, 19, 4; 7, 7, 5; 37, 41, 6. initialis male intercipitur partim a litera ultima vocis praecedentis, partim a litera sequenti. 40, 57, 8. 9; 40, 58, 1. finalis male repetitur ex initiali vocis sequentis. 9, 11, 7. finalis male intercipitur ab initiali vocis sequentis. 5, 19, 3; 6, 19, 7; 7, 7, 4; 28, 26, 2. male geminatur in media voce. 8, 15, 3. Syllabae geminatio neglecta. Epit. l. 2; 34, 29, 13; 37, 53, 7. Geminatio in media voce neglecta. Epit. l. 99. Syllabarum finalium compendii caussa omissio librariis in ca[illegible] vocum errandi caussa fuit. [illegible], 61, 7.

Syl[illegible] collectivi singularis cum [illegible] verbo plurali. 36, 16, 6. [illegible] 37, 39, 12.

Syna[illegible] 45. 32, 2.

Syna[illegible] 38, 15, 14.

Syphax rex Masaesyliorum. 24, [illegible] in triumpho ductus, an [illegible] fortuna. 30, 45, 4. 5.

[illegible] arces duae. 24, 21, [illegible]

Syracusa[illegible] quas Archytas ex Coloniam deduxit. 25, [illegible]

[illegible] successio. 34, 58, 5.

39, 9, 1. Tabi [illegible] surae. 2, 23, 6; [illegible]

Tabulae novae. Epit. l. [illegible] bulis roboreis, [illegible] incisae leges. 6, 2, 10.

Tabularii, qui [illegible] signationi inserviebant, [illegible] servi publici, [illegible] 43, 16, 13 Tabularum [illegible] ubi fuerit. 43, 16, 13.

Tabulatum. 32, [illegible]

Tabulius Triantinus [illegible] 13, 9.

Tacere, ignorari, [illegible] re. 9, 6, 12. et [illegible] 1. et *Jacere.* 9, 6, 12. [illegible] 6, 28, 1. active et [illegible] 1, 5. *fert.* 5, [illegible] *tus.* 22, 12, [illegible]

Tacita voluntas. [illegible] *induciae.* [illegible] 23, 46, 5. *Tacitum* [illegible] 11, 7. *pati.* [illegible] *termittere, relinquere* [illegible]

Talassius. 1, 9, 12.

Talentum Atticum, [illegible] Aegyptiacum [illegible] millia denarium, [illegible] tuor [illegible] 60, 6.

Talia et [illegible]

annum. 8, 36, 11. ademtum ignominiae caussa. 40, 41, 11. duplex praemii loco militibus datum. 39, 7, 5. triplex merebant equites. 5, 12, 12; 7, 41, 8. solvebatur militibus ex pecuniis, ex censu collectis. 24, 18, 6. *Stipendii dies.* 23, 21, 2. spes populo a plebejis facta. 4, 60, 2. *Stipendia emerita.* 21, 43, 10.

Stipes Deorum. 5, 25, 5. an acceperint sacerdotes. 25, 12, 14.

Stirps etiam casu recto *Stirpes*, et *Stirpis.* 1, 1, 11; 26, 13, 16; 41, 8, 10. et *Genus* quemadmodum differant. 4, 1, 2. *ab Stirpe, cum Stirpe exstingui, tolli, interire.* 9, 34, 19.

Stobi Paeoniae. 33, 19, 3; 40, 21, 1. ubi sita fuerit illa urbs. 39, 53, 15.

Stoeni, populus Alpinus. Epit. l. 62.

Stolo, cognomen Liciniorum. 6, 36, 7. quis primus eo usus fuerit. 6, 39, 3.

Strabo, num gentis Liciniae cognomen fuerit. 41, 2, 9.

Strages de subversis animatis et inanimatis. 42, 63, 4. corporum armorumque. 5, 59, 8. *ruinae, similis ruinae.* 4, 33, 8. comparatur ruinae. 5, 43, 3.

Stragulae vestes. 39, 6, 7.

Strambe, urbs Macedoniae. 26, 25, 8.

Στρατηγοὶ etiam illi, quibus post consulatum prorogatur imperium. Epit. l. 78.

Stratonice, filia Ariarathi, regis Cappadociae, uxor Eumenis. 42, 16, 9.

Stratus, urbs Aetoliae, an Acarnaniae. 36, 11, 6.

Strepere et *Crepere* de iisdem rebus usurpantur. Epit. l. 68. *Strepunt omnia clamoribus.* 21, 11, 6.

Strepitus, confusum multorum murmur. 39, 15, 9. et *Crepitus.* 38, 17, 4.

Stridor, de clamore anserum. 5, 47, 4.

Strigosiores equi. 27, 47, 1.

Stringere cultum matronarum. Epit. l. 34. *gladium, cultrum.* 3, 50, 3. *Strictus* et *Structus.* 3, 50, 3. *Stricti rubi.* 23, 30, 3. *Stricta frigore vulnera.* 22, 51, 6.

Struere aciem. 42, 51, 3. *mendacium.* 23, 34, 5. *Structus* et *Stratus.* 21, 27, 9. et *Strictus.* 3, 50, 3.

Stubera. 31, 39, 4. *Stuberaeus.* 40, 24, 7.

Stupa, *Stuppa.* 38, 6, 2.

Stupere ad aliquid. 39, 50, 2. *admiratione.* 2, 49, 5; 4, 35, 5. et *Tepere.* 8, 35, 1. *Stupens animi, animo.* 6, 36, 8.

Stuprum vel inferentes vel passae ad populum accusabantur. 10, 31, 9.

Stura, fluvius. 8, 13, 5.

Stymphaeis. 45, 30, 6.

Stymphalia. 32, 13, 2.

Suadere legem. 10, 7, 1.

Sub ἀσυνδέτως repetita. 29, 18, 19; 38, 18, 12. cum quarto et sexto casu sine discrimine usurpatur. 2, 55, 1. *armis manere.* 9, 37, 3. *corona, hasta venire, venumdare.* 4, 34, 4. *furca caedere.* 2, 36, 1. *ictu.* 43, 9, 5. *jugo, jugum mittere.* 1, 26, 13; 3, 28, 11; 9, 6, 12. *oculis esse.* 4, 28, 1. *tempus.* 1, 35, 2; 3, 64, 4. *terram, terra committere pugnam.* 38, 7, 10. *terram, terra demittere.* 22, 57, 6. *terram, terra necare.* 22, 57, 2.

Subcinctus cultro, gladio. 7, 5, 3; 40, 13, 2.

Subclamare, absolute. 3, 50, 10. *Subclamare, Subclamatio.* 40, 36, 4.

Subcrescere. 21, 3, 2.

Subdere ignem. 8, 30, 8. *Subditus.* Epit. l. 49. et *Subitus.* 31, 21, 9.

Subducere. 7, 34, 8. *naves Tarracone, Panormi.* 27, 17, 6.

Suberigere. 8, 8, 10.

Subesse et *Superesse*. 21, 10, 3. *Suberat* et *Superat*. 37, 49, 2.
Subigere ad deditionem. 9, 41, 3. *naves ad castellum*. 26, 7, 9. et *Subjicere*. Epit. l. 118.
Subactus et *Subjectus*. 38, 47, 11.
Subjicere, addere. 29, 15, 1; 37, 48, 6. *exercitum tumulis*. 7, 24, 9. *in equum*. 6, 24, 5. *in locum alterius*. 23, 23, 4. *mucronem*. 7, 10, 10. *oculis*. 37, 26, 6. et *Subigere*. Epit. l. 118. *Subjectus*, in inferiore loco subsistens. 7, 35, 10. *servitio*. 26, 49, 8. et *Subactus*. 38, 47, 11. et *Subrectus*. 7, 10, 10. *Subjectum aliquem habere*. 26, 46, 1.
Subire castellum, ad castellum. 36, 19, 1; 39, 27, 10. *Subit lacus montes*, proxime ad eos accedit. 22, 4, 2.
Subitarii milites. 3, 30, 3; 41, 1, 6.
Subitus et *Subditus*. 31, 21, 9. *Subita belli*. 6, 32, 6. *belli ministeria*. 4, 27, 1.
Subjunctivus subjicitur imperativo. 3, 21, 6. *circumduceret*, pro circumducere deberet. 21, 36, 4; 45, 37, 4.
Sublegere in locum alicujus. 23, 23, 4.
Sublicae. 1, 37, 1; 23, 37, 2.
Sublimis raptus. 1, 16, 2.
Sublucare. 25, 7, 5.
Submittere, auxilio mittere, clam mittere. 6, 6, 4. sursum mittere, tollere. 6, 24, 5. *animos*. 6, 34, 3. *se*, *imperium*. 3, 70, 1. *Submittunt* se in genua procumbentes. 45, 44, 20. *Submissus* et *Subnisus*, 4, 42, 5.
Submonere. 24, 44, 10.
Submotor aditus, lictor. 45, 29, 2.
Submovere, sine casu. 2, 56, 12. repellere. 4, 17, 11. *vallo*, *a vallo*. 2, 59, 3. *Submoto incedere*. *agere*, *Submoto vi inrumpere*. 25, 3, 18; 28, 27, 15.
Subnisus et *Submissus*. 4, 42, 5.
Suboles. 6, 7, 1; 29, 8, 12.
Subrectus mucro. 7, 10, 10. et *Subjectus*. 7, 10, 10. et *Subreptus*. 7, 10, 10. *Subrecta cuspis*. 8, 8, 10.
Subripere alicui. 4, 20, 7. *Subreptus* et *Subrectus*. 7, 10, 10.
Subruere murum. 34, 29, 6.
Subrogare magistratum. 3, 38, 1.
Subsequi jussit, sine pronomine. 27, 31, 2.
Subsidere de illis, quae fundum petunt. Epit. lib. 112. et *Subsistere*. 9, 45, 15.
Subsidiaris. 6, 8, 4; 37, 42, 1.
Subsidium. 34, 15, 3. *Subsidio mittere*, *ire*, *venire*. 3, 4, 10. *Subsidia* opponuntur primae aciei. 9, 32, 11. *ac secunda acies*. 21, 46, 6.
Subsistere, obsistere. 27, 7, 3. *legiones*. 4, 39, 4. et *Obsistere*. 22, 12, 7. et *Subsidere*. 9, 45, 15. *Subsistens* et *Sustinens*. 37, 38, 4.
Substantivum et adjectivum genere differunt. 4, 45, 1. femininum collectivum singulare cum adjectivo masculino plurali. 2, 31, 11; 26, 35, 7. adjective positum ut *Fabiae artes*. 22, 24, 10. *Graecia*, pro Graeca. 34, 32, 5. effertur eodem casu, quo pronomen relativum. 31, 44, 2. priori adjectivo junctum, ad sequens subintelligitur. 10, 29, 8. Substantivo plurali adduntur duo adjectiva singularia. 10, 18, 3; 10, 27; 10; 22, 23, 6; 29, 2, 5; 29, 22, 2. Substantiva active et passive usurpata. 1, 13, 1; 6, 28, 8; 30, 44, 7. secundae et quartae declinationis simul. 4, 9, 6. Substantivis duobus singularibus additur verbum plurale. 1, 31, 7; 2, 27, 9; 5, 8, 13. duobus, priori plurali, alteri singulari, additur verbum singulare. 37, 5, 3.
Substernere. *Substratus* et *Substractus*. 22, 51, 9.
Substituere aliquem pro aliquo.

38, 42, 10. *aliquid animo suo.* 28, 35, 5.
Subtrahere alicui. 40, 20, 7. *se.* 28, 25, 2. *Subtrahit mors*, vel *morte*, *judicio.* 9, 26, 7. *Substractus* et *Substratus.* 22, 51, 9.
Substructio. 38, 28, 3.
Substruere. 6, 4, 12.
Subtexere aliquid, id subjungere. 37, 48, 6.
Subvectum et *Subventum.* 4, 11, 2.
Subvenire. 31, 30, 9. *Subventum* et *Subvectum.* 4, 11, 2.
Subvexus leni fastigio. 25, 36, 6.
Subura, an *Suburra.* 3, 13, 2.
Succedere, sine casu. 32, 18, 1. *ad muros.* 27, 18, 13. *gloriae, caritati.* 4, 11, 2; 24, 5, 1. *muros.* 41, 45, 5; 38, 9, 7. et *Succendere.* 9, 27, 10. *Succedit inceptis.* 8, 25, 12; 24, 19, 6; 42, 58, 1.
Succendere et *Succedere.* 9, 27, 10. *Succenseo* et *Suscenseo.* 25, 6, 4.
Successus et *Secessus.* 2, 50, 3.
Sucro. 28, 24, 5.
Sudare sanguine, sanguinem. 22, 1, 8.
Sudertanus. 26, 23, 5.
Sudes et *Rudes.* 40, 6, 6. Sudibus vulnera inflicta. 40, 6, 6.
Suessetani. 25, 34, 6; 28, 24, 4; 34, 20, 1; 39, 42, 1.
Suessiones. Epit. l. 104.
Suessula, in Campania. 7, 37, 4; 26, 9, 2.
Suffetes, an *Sufetes.* 28, 37, 2; 30, 7, 5. magistratus Gaditanorum. 28, 37, 2. Suffetum Karthagine qualis potestas fuerit. Epit. l. 50.
Sufficere. 3, 61, 12. κατ' ἔλλειψιν nominis, vel alterius partis. 21, 8, 5. *Sufficit* et *Satis est.* 8, 24, 18.
Suffragatio. 4, 44, 2; 10, 13, 13.
Suffragium confusum. 26, 18, 9. Suffragii latio in comitiis mutata. 40, 51, 9.
Sugillare. 4, 35, 10; 43, 14, 5.
Sui. *Sibe*, pro sibi. 9, 5, 10. *Sibi* abundat in formula *Quid sibi vult.* 32, 25, 10. et *Ibi.* 1, 55, 4; 26, 26, 1. *Se* omissum. 1, 23, 5; 4, 10, 1; 4, 44, 7; Epit. l. 7; 24, 13, 2; 40, 42, 2; 42, 10, 15. repetitum. 3, 50, 7. *Se esse auctores volunt.* 3, 68, 11. interceptum a prima syllaba vocis sequentis. 29, 21, 7. ab ultima syllaba vocis praecedentis. 34, 11, 7. ab ultima litera praecedentis et prima sequentis vocis. 29, 32, 5. natum ex prima syllaba sequentis vocis. 30, 20, 6. natum ex ultima syllaba praecedentis vocis. 30, 22, 5. *Se* et *Sed.* 6, 6, 10. *Semet ipsi.* 2, 44, 8. *Secum ferre.* 5, 40, 7. *Sese* et *Esse.* 40, 26, 5.
Suismontium, mons. 39, 2, 7.
Sulla, Corneliorum cognomen, cui primum datum. 25, 2, 5; 45, 17, 3. unde ortum. 25, 12, 3. 14. Sulla an fuerit dictator perpetuus. Epit. l. 89.
Sulphur vivum. 39, 13, 12.
Sulpicia gens integra patricia usque ad tempora Marii et Sullae. 43, 14, 3.
Sulpicius. 3, 33, 3. et *Supplicius.* 2, 10, 2. Sulpicii raro usurpant praenomen *Lucius.* 40, 28, 8. praeter praenomen *Servius* aliud adsumserunt, sed tum nomen gentile omiserunt. 38, 42, 6. Sulpicii Galbae tres, Publius, Servius et Cajus, eodem tempore viventes. 32, 7, 15.
Sumere arma, bellum. 3, 66, 3. *ferrum.* 40, 10, 7; 40, 11, 10. *magistratum sibi.* 7, 1, 5. *spatium.* 8, 18, 9. *Sumta arma Aequis.* 2, 43, 1.
Summus et *Suus.* 5, 11, 16. *Summa belli.* 42, 62, 3. *curae.* 26, 12, 10. *imperii.* 5, 54, 7. *res.* 36, 34, 7. *res* et *rerum.* 8, 26, 6; 38, 50, 9. *respublica.* 26, 10, 2; 38, 50, 9. *respublica po-*

puli Romani. 33, 45, 4. *salus reipublicae*. 26, 10, 2. *Summae belli moles*. 29, 4, 3. *Summum*, ad summum. 21, 35, 9; 31, 42, 4. *scutum*. 9, 40, 2. *Summo opere*. 28, 18, 4. *Summa* an simpliciter pro summis suppliciis ponatur. 10, 9, 6. *ad Summa pervenire*. 6, 35, 2.

Sumtus, pecunia in sumtus. 23, 48, 7. *funeri*. 2, 16, 7; 3, 46, 2.

Sunium. 28, 8, 11.

Suovetaurilia. 1, 44, 2; 8, 10, 14.

Super, praeter. 28, 46, 15. *e regione*. 31, 46, 7. supereſſe. 4, 58, 13. *alium alius*. 30, 5, 10. *caput*. 4, 22, 6; 10, 41, 14. *flumen aciem instruere*. 33, 15, 8. *haec*, *cetera*. 38, 43, 2. *Maleam navigare*. 31, 47, 2. *metum*, *cladem*. 2, 18, 3. *ripas considere*. 32, 30. 4. *sinum Ambracium sita urbs*. 43, 21, 6. *Suessulam Nola*. 23, 32, 2. *theatrum*, *circaque*. 44, 8, 6. *vulnus nunciatur vulnus*. 22, 54, 9. et *Supra*. 21, 33, 2; 23, 36, 6.

Superamenta. 28, 45, 15.

Superare, abundare, supereſſe. 5, 38, 4; 22, 49. 5. *copiis equitum*. 33, 4, 6. *insidias*, eas praetergredi. 2, 50, 6. et *Sperare*. 6, 2, 12; 21, 13, 3. *Superat dies aliquot horis*, pro quod ad aliquot horas. 29, 7, 7. et *Suberat*. 37, 49, 2. *Superant* et *Supererant*. 1, 25, 11; 6, 4, 2.

Superbi cognomen unde Tarquinio inditum fuerit. 1, 49. 1. *Superbior* et *Superior*. 34, 3, 2.

Superesse, superſtes eſſe. 27, 49, 9. *Super alicui esse*. 26. 33, 3. et *Subesse*. 21, 10, 3. *Supererant* et *Superant*. 1, 25, 11; 6, 4, 2. *Superfuit* et *Superfluit*. 4, 39, 5.

Superfigere. 42, 60, 2.

Superfluit et *Superfuit*. 4, 39, 5.

Superfundere. 30, 40. 5.

Superi et inferni Dii. 24, 38, 8.

Superjacere fidem. 10, 30, 5; 38, 58, 7.

Superincidere. 2, 10, 11.

Superincubare. 2, 10, 11. et *Superincumbere*. 22, 51, 9.

Superincumbere et *Superincubare*. 22, 51, 9.

Superinminere. 7, 10, 9; 21, 34, 6.

Superinponere. 21, 1, 5.

Superinsternere. 2, 10, 11; 30, 10, 5.

Superior aliqua re. 40, 12, 19. *esse* dicitur, qui habet melius jus. 40, 17, 4. et *Superbior*. 34, 3, 2.

Superlativus in *umus*, ut *Amplissumus*. 5, 13, 6. pro comparativo. 34, 32, 3. compositus cum *per*, vel cui alia intensiva particula additur. 40, 21, 3; 41, 23, 6.

Superne inminere. 7, 10, 9.

Superpositus et *Suppositus*. 21, 27, 5.

Supersedere aliqua re. 7, 27, 4.

Supersidere. 9, 2, 3.

Superstare rupibus. 37, 27, 8.

Supervacaneus. 10, 24, 12. et *Supervacuus*. 22, 39, 1.

Supervadere munimenta. 31; 38, 4.

Supinum prius et Gerundium in *dum* commutantur. 2, 48, 4; 4, 9, 11. Supina proprie sunt subſtantiva. 8, 28, 2; 23, 35, 15. Supinorum usus. 1, 31, 8; 2, 11, 2; 22, 21, 3. *optimum factu*. 38, 22, 2.

Supina vallis. 6, 24, 3.

Suppeditare sumtus. 23, 48, 7. *Suppeditat*, suppetit. 8, 18, 16; 22, 39, 14; 35, 44, 7.

Suppetere, supereſſe. 4, 22, 1.

Supplementum classi. 28, 37, 4. *Hispaniae*, in Hispaniam. 42, 1, 2. *in legiones*. 37, 50, 3. *in Supplementum praebere*. 28, 37, 4. *Supplementum scribere*. 37, 50, 4.

Supplicatio quibus conſtiterit. 37, 3, 5. a quibus indicta. 39, 46, 5. ab omni populo peracta.

3, 5, 14. a solis matronis peracta. 26, 12, 15. ob eamdem victoriam bis decreta. 28, 9, 9. et *Obsecratio* qua re differant. 31, 9, 5. Supplicationes utrum, et quot diebus, haberentur, senatus decernebat; at, quibus diebus peragerentur, consules statuebant. 45, 3, 2.

Supplicium, supplicatio. 22, 57, 5; 27, 50, 5. *ultimum*. 9, 16, 18.

Suppositus et *Superpositus*. 21, 27, 5.

Supra utrum nomen numerale casu recto admittat. 27, 42, 7. *caput*. 3, 17, 2; 4, 22, 6; 10, 41, 14. *metum, consuetudinem*. 2, 18, 3. *rupem et infra*. 44, 8, 6. *sinum Ambracium Stratus*. 43, 21, 6. *Suessulam Nola*. 23, 32, 2. et *Super*. 21, 33, 2; 23, 36, 6.

Suprema, pro morte, et quod mortuis fit, etiam pro reliquiis cadaveris cremati. Epit. l. 140.

Surdus ad aliquid. 24, 32, 6.

Surgere, de montibus. 22, 4, 2.

Suscipere et *Suspicere*. 4, 58, 14. *Susceptus* et *Suspectus*. 24, 40, 1; 28, 6, 12.

Suspendere arbori, *arbore*. 1, 26, 11. *Suspensus animus*. 5, 39, 6. *animi*. 7, 30, 22; 8, 13, 17. *metu*, *angore*. 2, 32, 5. *reste*. 8, 16, 9.

Suspicere. Vide *Suscipere*.

Suspiritus. 30, 15, 3.

Sustentare, absolute sine casu. 34, 18, 2. *plebem frumento*. 2, 34, 5. et *Sustinere*. 34, 18, 2.

Sustinere, absolute sine casu. 34, 18, 2; 39, 31, 10. *arma*, *membra*. 1, 25, 12. *aliquem*, eum morari. 10, 43, 10. *plebem frumento*. 2, 34, 5. *rem*, eam morari. 3, 65, 6. *vim Romanam*. 3, 63, 4. et *Sustentare*. 34, 18, 2. *Sustinens* et *Subsistens*. 37, 38, 4. *Sustineri non potuit*, an potius *Sustineri ira non potuit*. 2, 19, 4; 39, 31, 10.

Sustollere. 7, 7, 3.

Sutrini olim socii, postea coloni, tandem municipes. 6, 3, 2; 9, 32, 1.

Suus, additum sine necessitate. 3, 8, 8. num addi possit locutionibus *tollere oculos*, *extendere manus*, *tenere linguam*. 5, 30, 2. vel additum, vel omissum. 2, 55, 5; 5, 46, 1. ἀσυνδέτως repetitum. 2, 46, 1; 27, 22, 7. et *Alienus* opponuntur. 7, 25, 6. *Suus*, ejus. 2, 30, 4. *Sui* juris. 27, 24, 3. *aestus*. 23, 41, 11. *ipsorum*. 28, 34, 8. et *Fusus*. 41, 18, 11. et *Servus*. 9, 14, 11; 41, 8, 12. et *Socius*. 23, 16, 8; 37, 20, 9. et *Summus*. 5, 11, 16. *Sui quisque populi*. 6, 13, 8. *Suo ipse tumultu*. 21, 33, 3. *Sui*, qui sunt suarum partium. 4, 9, 5; 5, 29, 8; 21, 9, 4. milites sui. 34, 16, 3. et *Hostes* opponuntur. 22, 15, 1. *Sua fortuna populi Romani*. 5, 21, 15. *occasio*. 35, 12, 8. *potestate uti*. 5, 11, 16. *unius gratia*, *Suum ipsorum exemplum*. 7, 40, 9. *Suum cuique*, *Suo quodque*. 3, 22, 6; 25, 17, 5; 33, 46, 9. *facere*. 41, 8, 12. *ingenium*, mansuetum. 2, 30, 4. *tempus*, commodum. 2, 23, 5. *Sui nihil*. 29, 21, 5. *Suo ingenio*, suopte ingenio, per se. 2, 30, 4. *Sua itinera*, *tempora*, *occasio*. 3, 8, 8. *Suusquisque*. 3, 22, 6. *Suosmet ipsi*. 2, 9, 5; 2, 19, 5. *Suopte ingenio*. 1, 18, 4; 2, 30, 4; 6, 15, 12.

Sybaris, postea dicta *Thurii*. 26, 39, 7.

Sycurium. 42, 54, 9.

Syleum. 38, 14, 10.

Syllaba initialis male repetitur ex finali vocis praecedentis. Epit. l. 6; 7, 4, 5; 37, 41, 5. initialis male intercipitur a finali vocis praecedentis. 2, 10,

5; 5, 19, 4; 7, 7, 5; 37, 41, 5. initialis male intercipitur partim a litera ultima vocis praecedentis, partim a litera sequenti. 40, 57, 8. 9; 40, 58, 1. finalis male repetitur ex initiali vocis sequentis. 9, 11, 7. finalis male intercipitur ab initiali vocis sequentis. 5, 19, 3; 6, 19, 7; 7, 7, 4; 28, 25, 2. male geminatur in media voce. 8, 15, 3. Syllabae geminatio neglecta. Epit. l. 2; 34, 29, 13; 37, 53, 7. geminatio in media voce neglecta. Epit. l. 99. Syllabarum finalium compendii caussa omissio librariis in casu vocum errandi caussa fuit. 22, 61, 7.

Syllepsis collectivi singularis cum verbo plurali. 36, 16, 6. generis. 37, 39, 12.

Synedri. 45. 32, 2.

Synnada. 38, 15, 14.

Syphax rex Masaesylorum. 24, 48, 2. in triumpho ductus, an antea mortuus. 30, 45, 4. 5.

Syracusarum arces duae. 24, 21, 6. Syracusas Archytas ex Corintho coloniam deduxit. 25, 29, 5.

Syriae regum successio. 34, 58, 5.

T.

T et D. 7, 16, 3. et F. 6, 11, 8; 32, 21, 1. et P. 27, 15, 11. t et c. 3, 19, 8; 5, 27, 5; 6, 2, 11; 6, 35, 2. et r. 5, 55, 3; 37, 11, 3.

T. Romulejus et *Tribunus.* 33, 42, 1.

Tabae. 38, 13, 11.

Tabellae votivae in templo Aesculapii. 45, 28, 3.

Taberna. *Tabernae.* 3, 44, 6. *novae.* 3, 48, 5. *veteres, novae, argentariae.* 26, 27, 2; 44, 16, 10.

Tabernaculum vitio capere. 4, 7, 3.

Tabes. 33, 38, 3. *Tubes, Tabum.* 4, 30, 9; 30, 34, 10. *liquescentis nivis.* 21, 36, 6. et *Labes.* 39, 9, 1. Tabi comparantur usurae. 2, 23, 6; 7, 38, 7.

Tabulae novae. Epit. l. 111. Tabulis roboreis, postea aereis incisae leges. 6, 1, 10.

Tabularii, qui tabularum obsignationi inserviebant, olim servi publici, postea ingenui. 43, 16, 13. Tabularium Romae ubi fuerit. 43, 16, 13.

Tabulatum. 32, 17, 10.

Tabulius Trientiusque ager. 31, 13, 9.

Tacere, ignorari, non adparere. 9, 6, 12. et *Facere.* 32, 21, 1. et *Jacere.* 9, 6, 12. *Tacitus.* 5, 28, 1. active et passive. 7, 1, 5. *fert.* 5, 19, 10. et *Citatus.* 22, 12, 7. *Tantus.* 40, 9, 5.

Tacita voluntas. [?] *Tacitae induciae.* 2, 18, 11; 2, 64, 8; 23, 46, 5. *Tacitum agmen.* 22, 12, 7. *pati.* 42, 16, 9. *praetermittere, relinquere.* 6, 12, 3.

Talassius. 1, 9, 12.

Talentum Atticum, Euboïcum, Aegyptiacum. 38, 38, 13. sex millia denariûm, viginti quatuor sestertia continet. 34, 50, 6.

Talia et *Alia.* 5, 2, 13; 5, 5, 6.

Tam, valde. 4, 20, 8; 33, 45, 4. saepius repetitum. 3, 26, 5. ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4; 34, 50, 4. omissum ante particulam *quam.* 2, 56, 9; 25, 15, 9; 26, 18, 3; 26, 31, 2; 36, 49, 7. intereeptum a praecedenti *Tamen.* 5, 51, 4. *Tam res prosperae.* 24, 42, 9. *Tā*, sive *Tam*, et *Cā*, sive *Caussa.* 8, 14, 1. et *Jam.* 2, 5, 4; 21, 11, 12. et *Tamen.* 22, 59, 13. et *Tum* et *Tamen.* 7, 8, 4.

Tamen, eleganter adhibitum. 2, 24, 4; 27, 31, 3; 29, 35, 12. adhibetur in initio orationis. 40, 56, 10. adhibetur omisso *quamquam, etsi, licet, ut.* 23, 19, 12; 37, 25, 11. interdum omittitur post *quidem.* 8, 12, 8. interdum omittitur post

quamquam, etsi, licet, ut. 22, 20, 1. perperam additur a librariis connectendae orationi. 22, 44, 7. et *Caussam.* 4, 51, 4. et *In.* 32, 25, 8. et *Inde.* 2, 21, 1.; 5, 18, 8. et *Tam.* 22, 59, 13. et *Tandem.* 22, 2, 11; 30, 30, 23. et *Tantum.* 3, 46, 1; 9, 12, 6; 30, 30, 23. et *Tum.* 22, 17, 5.

Tamiani. 33, 18, 3.

Tamphilus, Baebiorum cognomen. 21, 6, 8; 31, 49, 12; 40, 18, 1.

Tamquam, velut, quasi, ut ita dicam, inserviunt molliendis metaphoris. 7, 22, 5. *Tamquam si.* 45, 23, 12. et *Quamquam.* 24, 35, 3; 35, 48, 8.

Tandem, de illis, quae magno molimine peraguntur. 23, 29, 12. in interrogationibus habet vim acrius instandi. 3, 9, 9; 37, 53, 23. et *Tamen.* 30, 30, 23. et *Tantum.* 37, 29, 8.

Tanetum. 21, 25, 13; 30, 19, 7.

Tangere rem, ejus meminisse. 23, 22, 8. et *Tegere.* 1, 24, 6. *Tactus de caelo.* 26, 23, 5. et *Tractus.* 5, 22, 5.

Taniani. 33, 18, 3.

Tantus usurpatur exclamationibus. 38, 17, 18. *Tantus, tantus*, sine copula. 26, 35, 4. et *Cautus.* 2, 37, 3. et *Totus.* 2, 57, 3. *Tanti totque.* 23, 11, 12. *Tanta pars*, an idem notarit, quod aequa pars. 22, 49, 15. *Tantum* omittitur, sequente *Quantum.* 2, 10, 12. in tantum. 22, 27, 4; 28, 35, 1; 37, 57, 12. res tanti momenti. 26, 31, 4. *belli.* 4, 57, 1; 34, 27, 1. *non.* 4, 2, 12; 4, 57, 8. *non jam.* 5, 7, 2. *pavoris.* 28, 3, 9. *quam.* 3, 63, 3; 26, 1, 3; 37, 51, 9. *quanto.* 5, 10, 5; 6, 38, 5. *non Tantum, quam.* 8, 25, 12. *Tantum quod.* 33, 4, 6. *turbarum.* 2, 29, 9. et *Quantum.* 24, 35, 4. et *Tacitum.* 40, 9, 5. et *Tamen.* 8, 46, 1; 9, 12, 6; 30, 30, 23. et *Tandem.* 37, 29, 8. et *Tum.* 7, 2, 8. *Tanto major, quam*; *Tanto major, ut.* 2, 20, 8. *minor.* 29, 17, 8. *opere.* 4, 3, 2; 26, 50, 12. et *Multo.* 29, 17, 8.

Tappo, Valeriorum cognomen. 35, 10, 11; 37, 46, 11.

Tappulus, Villiorum cognomen, varie corruptum. 25, 2, 9; 29, 38, 4; 31, 4, 3; 31, 49, 12.

Tardus et *Serus.* 3, 5, 15.

Tarentini belli initia. Epit. 1. 12. *Tarentini equites.* 35, 28, 8; 37, 40, 13. Tarentinis auxilium tulerunt Karthaginienses. 21, 10, 8. Tarentini quo anno defecerint ad Poenos. 25, 15, 6.

Tarquinius, pro tyranno. 6, 40, 10. Superbus utrum Prisci filius, an nepos. 1, 46, 4. Sex. Tarquinius utrum minimus, an maximus filiorum Superbi? 1, 53, 5. *Tarquinius plebejus* et *Tribunus plebis.* 4, 55, 6. Tarquiniorum genealogia. 1, 34, 1. *Tarquinia factio.* 2, 18, 4.

Tarquiniensis. Epit. I. 2.

Tarquitia, gens Romana. 3, 27, 1.

Tarracinae. 4, 59, 4.

Tarseïum. 28, 3, 3.

Tartessus. 23, 26, 5.

Tavium. 38, 15, 15.

Taurania, Tauranini. 40, 38, 3.

Taurasia, Taurinorum urbs. 21, 39, 4.

Taurasini. 40, 38, 3.

Taurini. 21, 38, 5.

Taurii ludi. 39, 22, 1.

Tauropolos Diana. 44, 44, 4.

Taurus inmolatur Apollini. 25, 12, 13. Taurorum pugna Romae in spectaculis frequenter exhibita. 39, 22, 1.

Ταξίαρχος. 38, 24, 2.

Teanum, Teanenses in Apulia. 9, 20, 4. 7; 23, 24, 5.

Tecmo. 45, 26, 4.

Tectosagae, Tectosagi. Epit. l. 38; 38, 15, 15; 38, 16, 21.

Tecta et moenia. 1, 15, 3.

Tecum, fluvius Hispaniae. 27, 19, 1.
Tegea. 34, 26, 9; 35, 27, 11.
Tegere et *Regere* 37, 11, 3. et *Tangere*. 1, 24, 6. *Tegit campos nebula*. 26, 17, 12 *Tectus* et *Lectus*. 5, 21, 10. et *Rectus*. 34, 60, 5 et *Septus*. 25, 15, 10. et *Textus*. 35, 27, 3. et *Tutus*. 3, 63, 2.
Tegula et *Regula*. 5, 55, 3; 34, 39, 5.
Tegumen. 36, 32, 6.
Tegumentum corpori. 3, 46, 2; 9, 10, 7.
Telemnastus. 35, 29, 1.
Telesia. 22, 13, 1.
Teji. 37, 12, 10.
Tellena, *Tellene*, *Tellenae*. 1, 33, 2.
Tellus et *Dii manes* junguntur. 10, 28, 13. Telluris aedes Romae ubi fuerit. 2, 41, 11.
Telmissus, *Telmessus*. 37, 16, 13; 37, 56, 4; 38, 15, 4.
Telum. 6, 35, 8. incitamentum, adjumentum, translate. 21, 44, 9. *acre*. 21, 44, 9. et *Coelum*. 22, 1, 11. Telo cominus et eminus pugnatur. 6, 13, 2.
Temenis, vel *Temenitis*, portae nomen Tarenti. 25, 9, 9.
Temeritas et *Inscitia* junguntur. 22, 9, 7.
Tempe, qualis locus fuerit. 44, 6, 8. 9.
Temperare linguae. 28, 44, 18. *manibus*. 4, 3, 6. *oculis*. 21, 22, 7. *templis*, *a templis*. 1, 29, 6. et *Temptare*. 9, 46, 15; 10, 43, 7. *Temperatior* et *Temperantior*. 26, 22, 14.
Temperator Jupiter. 6, 29, 8.
Tempestas, pro bello. 4, 55, 5. pro tempore. 9, 29, 10. *adversa*. Epit. l. 105. *invidiae*. 3, 38, 6; 4, 44, 9.
Tempestivus sermo. 45, 19, 9.
Templum, de asylo. 2, 1, 4. de curia. 1, 30, 2; 26, 30, 11. de rostris. 8, 35, 8. de tribunali. 23, 10, 5. elliptice omittitur. 10, 23, 13. Herculis Romae. 26, 10, 3. Honoris et Virtutis utrum in urbe, an extra eam fuerit. 25, 40, 2. *Templa Deûm*. 5, 30, 1. dicta ex nominibus Deorum, ut *Aesculapium*, *Minervium*, *Dianium*. 38, 5, 2. *verrere crinibus*. 3, 7, 8; 26, 9, 7.
Temptare et *Reptare*. 21, 36, 1. et *Temperare*. 9, 46, 15.
Tempsa. 34, 45, 4.
Tempsanus, Postumiorum cognomen. 39, 23, 2.
Tempus agendae rei. 34, 13, 9. *anni*. 34, 13, 2. *dies comitiorum*. 39, 32, 5. *est jam*. 6, 18, 12. *et locus*. 7, 12, 11; 40, 89, 8. *peregrinationi*. 3, 46, 8. et *Dies*. 23, 38, 5. *Tempore*, *in Tempore*, opportune. 8, 7, 5; 10, 14, 18; 22, 25, 15. Temporis duratio effertur casu quarto sine praepositione. 10, 21, 6; 23, 20, 2; 28, 11, 5; 28, 39, 14; 35, 40, 8; 36, 1, 2; 39, 22, 4. interdum addita praepositione *per*. 38, 27, 7. Temporis duratio casu quarto, intervallum temporis casu sexto efferuntur. 40, 29, 2. Tempora diversa verborum junguntur. 10, 44, 4; 22, 21, 8; 34, 25, 8; 34, 26, 12. *Temporum maturitas*. 22, 40, 9.
Tempyra. 38, 41, 5.
Tenax equus. 39, 25, 13.
Tencteri, *Tenchteri*. Epit. l. 138.
Tendeba. 33, 18, 4.
Tendere, *contendere*. 4, 7, 8; 4, 35, 8; 6, 34, 3; 23, 14, 8; 28, 8, 2; 28, 45, 13; 32, 32, 7. *iter*, *cursum*. 21, 29, 6. *iter in aliquam partem* 10, 43, 13. *manus*. 3, 50, 5. et *Cedere*. 21, 33, 5. et *Contendere*. 5, 24, 9; 28, 18, 4. et *Tentare*. 6, 38, 7. *Tendunt alii alio*. 24, 5, 8. *invadere*. 10, 1, 6.
Tenere, durare. 4, 7, 7; 6, 35, 10. retinere, in officio continere. 35, 23, 5. retinere, morari. 36, 43, 1; 44, 19, 4. retinere, obtinere. 5, 51, 3; 32,

15, 12. impetrare, obtinere. 23, 20, 10; Epit. l. 59. *ad Mendim*. 31, 45, 14. *alicubi*. 24, 3, 9. *caussam*. 39, 3, 3. *fidem*. 22, 37, 10. *in servitio*. 4, 35, 5. *laevo mari*. 27, 17, 17. *locum*. 23, 46, 9. *se castris*. 3, 2, 1; 23, 26, 6. *silentium*. 1, 16, 2. et *Habere*. 2, 31, 6. et *Obtinere*. Epit. l. 23; 39, 3, 3. et *Premere*, et *Terere*. 9, 38, 7. et *Retinere*. 36, 43, 1. et *Terere*. 3, 7, 3; 4, 31, 2; 24, 28, 1. et *Terrere*. 22, 42, 7; 23, 1, 10. et *Timere*. 5, 21, 16. *Tenet concilium*, me detinet, sine pronomine. 33, 3, 7. *classis agrum*, *ad agrum Laurentem*. 1, 1, 4; 21, 49, 2. *consulem res Romae*. 32, 9, 1. *me locus*, pro detinet. 21, 26, 7. *religio*, *opinio*, *terror*. 9, 30, 6. *Tenent dictatorem comitia*. 3, 29, 6. *populum plebiscita*. 3, 55, 3. *Tenui* et *Tonui*. 23, 31, 13. *Teneri foedere*, *in foedere*. 1, 52, 2. *nervo*, *in nervo*. 8, 28, 8.

Tenor. 4, 37, 9. *Tenore uno fidem colere*. 22, 37, 10.

Tensa, Deorum vehicula. 5, 41, 2.

Tentare, manu explorare. 21, 36, 1. *castra*, *vires alicujus*. 7, 23, 6. *mucronem*. 44, 34, 8. *spem*. 4, 10, 4; 44, 45, 8. et *Temperare*. 9, 46, 15; 10, 43, 7. et *Tendere*. 6, 38, 7.

Tentoria militibus quasi domus. 30, 4, 2.

Tenus, una Cycladum. 36, 21, 1.

Tenus Corcyrae. 26, 24, 11. *verbo Tenus*, duabus vocibus. 34, 5, 4.

Tepere et *Stupere*. 8, 35, 1.

Τηρεῖν φυλακάς. 34, 9, 6.

Terentina tribus. Epit. l. 16; 10, 9, 14.

Terentius Arsa. 3, 9, 2. Terentius Culleo quod habuerit praenomen. 30, 43, 11.

Terentum, locus in campo Martio, ubi edebantur ludi seculares. Epit. l. 136.

Terere nervo. 8, 28, 8. *otium conviviis*. 1, 57, 5. *plebem armis*. 6, 27, 7. *tempus*. 3, 7, 3; 3, 46, 7. *Terere* et *Premere* et *Tenere*. 9, 38, 7. et *Terrere*. 6, 8, 10. *Teritur tempus obsidione*, non *Terit tempus obsidio*. 10, 10, 1.

Tergum castrorum in obsidione quid. 26, 42, 6. *Terga dare*. 36, 38, 4.

Terina, oppidum Brutiorum. 8, 24, 4; 25, 15, 6.

Termantia, etiam *Termes* dicta. Epit. l. 54.

Termesini, *Termestini*. Epit. l. 54.

Termessenses. 38, 15, 4.

Termessus. 37, 16, 13; 37, 56, 4. 38, 15, 4.

Terminare fana. 5, 20, 2. *Terminatur Italia*. 27, 5, 15.

Terminus, Juventas, et Mars Jovi Capitolino cedere recusant. 1, 55, 3; 5, 54, 7.

Terminus ultimus Terrarum. 37, 58, 8.

Ternarii numeri nota III. et senarii numeri nota VI. commutantur. 34, 46, 7. et *In*. 29, 15, 9. et *Inde*. 4, 9, 13.

Ternus et *Trinus*. 23, 49, 6.

Terra Africa. 29, 23, 10. *Elimiothis*. 32, 13, 2. *Erythrae*, *Pharsalia*. 36, 45, 7. *Italia*, *Graecia*. 25, 7, 4. *Mater*. 8, 6, 10. *Terrae celare*, *condere*, *procumbere*, *jacere*. 5, 51, 9. et *Turmae*. 25, 13, 10. Terrae motus, quum pugnaretur ad Trasimenum. 22, 5, 8. *in T'ra*, sive *in Terra* et *Intra*. 25, 7, 4. *Terrarum princeps*, pro princeps orbis Terrarum. 29, 17, 6. *Terras*, sive *T'ras* et *Trās*, sive *Trans*. 6, 28, 8.

Terrenum. 23, 19, 14.

Terrere et *Tenere*. 22, 42, 7; 23, 1, 10. et *Terere*. 6, 8, 10. *Terreri* et *Turbari*. 3, 21, 1. *Ter-*

ritus animi. 7, 34, 4. et *Deterritus.* 7, 34, 4.
Terricula. 5, 9, 7; 34, 11, 7.
Terriculamentum. 34, 11, 7.
Terror belli. 7, 21, 9. *suus,* active. 6, 42, 7; 44, 6, 6. et *Error.* 24, 30, 6. et *Timor.* 22, 7, 6.
Tertio, praecedente *Iterum.* 23, 9, 11. etiam *Tertium.* 25, 16, 3.
Teſſera tacitum signum. 39, 30, 4. Tesserarum militarium usus. 7, 36, 7; 9, 32, 4; 27, 46, 1.
Testamentum et *Testimonium.* 39, 8, 7.
Testari socios. 33, 29, 8. *Testatus* et *Confessus.* 7, 33, 17.
Testes dare, edere. 26, 3, 16.
Testimonium et *Testamentum.* 39, 8, 7.
Teſtudini adsimulatur Peloponnesus. 36, 32, 6. Teſtudine an Romani usi in proelio. 28, 2, 6. Teſtudines arietariae. 37, 26, 8.
Teterrimus. 4, 3, 17. et *Deterrimus.* 4, 3, 17.
Tethronium. 28, 7, 13.
Tetradrachmum, quatuor denariorum. 34, 52, 6.
Tetrapylon. 24, 32, 5.
Tetrarchae Gallograeciae. Epit. l. 94.
Teus insula, *Teji* ejus incolae. 37, 27, 7.
Teutates. 36, 44, 6.
Teutoni, sine adspiratione. Ep. l. 67. vel *Teutones.* Epit. l. 68.
Textus et *Tectus.* 35, 27, 3.
Θ nota mortis. 43, 2, 6.
Thabusion. 38, 14, 2.
Thalna, Juventiorum cognomen. 34, 42, 4; 43, 8, 2.
Thapsus. 29, 30, 5; Epit. l. 114.
Thassus, vel *Thasus.* 33, 30, 3.
Thaumaci. 32, 4, 1; 32, 13, 14; 37, 7, 14.
Theaetetus. 45, 25, 7.
Thebae Phthioticae. 28, 7, 12. vocatur *Philippopolis.* 39, 25, 3. *Thebes campus.* 37, 19, 7.
Theïum, oppidum Athamaniae. 38, 1, 10.
Thelesinus, Pontiorum apud Samnites cognomen. 9, 1, 2.
Themistus. 24, 24, 2.
Thensaurus. 6, 14, 11; 29, 19, 7; 39, 50, 3.
Theodorus, nomen Syracusis usitatum. 24, 5, 10.
Theodotus. 24, 5, 10; Epit. l. 112.
Θεωροί. 45, 32, 9.
Theoxena. 40, 4, 3.
Thermaïcum concilium Aetolorum. 33, 35, 8.
Thermenses. 38, 15, 4.
Thermus, Minuciorum cognomen. 34, 45, 2.
Thessalae urbes. 42, 67, 8.
Thessalonica, Thessalonice. 39, 27, 1.
Thetideum, Thetidium. 33, 6, 10.
Thoas, legatus Aetolorum ad Antiochum. 35, 32, 2.
Tholus, urbs Africae. 29, 34, 6.
Thorax linteus. 4, 20, 7.
Thraecia, Threcia, Thracia. 37, 33, 3.
Thrascias, unus ventorum septentrionis. 37, 12, 12.
Thraso. 24, 5, 12.
Thrax casu quarto *Thracas.* 31, 39, 11.
Θριάσιαι πύλαι Athenis. 31, 24, 8.
Thronium. 28, 7, 10; 32, 36, 3; 35, 37, 6; 36, 20, 5.
Thuriae, Thurii, Thurium. 10, 2, 1. quando defecerit ad Poenos. 25, 15, 6. olim *Sybaris* dicebatur. 26, 39, 7. Thuriorum numismata. 39, 22, 1.
Thurinus ager, Thurinum castrum. 35, 9, 7.
Thuscus, an *Tuscus.* 2, 49, 9.
Thyatira. 37, 8, 7; 37, 44, 4.
Thymbris, Tiberis. 38, 18, 8.
Thymbrius. 38, 18, 8.
Thyrium. 36, 11, 10; 38, 9, 2; 43, 17, 7. *Thyrienses.* 36, 12, 7.
ti et *n* literae commutantur, 6, 36, 3.
Tiberinus, nomen fluminis. 2, 10, 11.

Tiberinus fluvio Albulae nomen Tiberis dedit. 1, 3, 8.
Tiberis. 7, 3, 2.
Tiberius praenomen scribitur duabus literis *Ti.* 2, 44, 1. praenomen familiare genti Aemiliae. 2, 61, 1; 8, 2, 1. genti Claudiae. 42, 45, 1. genti Minuciae. 9, 44, 2. genti Sempronianae. 22, 57, 9. et *Titus.* 40, 44, 12; 41, 6, 4.
Tibicines et *Tubicines.* 1, 43, 7.
Tibiis Romani in bello usi non sunt. 1, 43, 7.
Tibur. 3, 58, 10; 7, 9, 1. *Tiburs.* 8, 12, 7.
Tichius. 36, 16, 11.
Tifata. 7, 29, 6. *in Tifatis castra habere.* 23, 36, 1.
Tifernum, Samnii oppidum. 9, 44, 6; 10, 14, 6.
Timasicrates. 37, 14, 3.
Timasitheus. 5, 28, 3.
Timere et *Tenere.* 5, 21, 16. *Tim'e*, sive *Timere*, et *Tunc.* 2, 16, 6.
Timocrates. 34, 40, 7.
Timon. 33, 5, 1.
Timor a principibus. 23, 36, 1. et *Terror.* 22, 7, 6. et *Tumor.* 2, 52, 1.
Tinarnicum, qualis nummus. 37, 58, 4.
Tiro exercitus. 4, 15, 6; 9, 18, 15.
Tisaeum, mons Thessaliae. 28, 5, 17.
Titia, gens Romana. Epit. l. 20; 39, 44, 7.
Titienses. 1, 13, 8.
Titilia, gens Romae incognita. 33, 35, 2.
Titinius. 3, 54, 13; 35, 8, 9.
Titulus, praetextus. 42, 52, 15.
Titurius. Epit. l. 106.
Titus praenomen num in usu fuerit genti Claudiae. 29, 11, 11. genti Corneliae. 32, 8, 5. genti Semproniae. 33, 36, 5; 45, 13, 11. et *Tiberius.* 40, 44, 12; 41, 6, 4.
Toga signum datum. 24, 38, 7. sine tunica num amicti fuerint Romani. 3, 26, 9. praetexta an fuerit vestis triumphantium. 31, 11, 12. *picta.* 10, 7, 9.
Togatus. 22, 38, 9. et *Rogatus.* 4, 10, 8. *Togati.* 3, 52, 7.
Toleria. 2, 39, 4.
Tolistoboji. Epit. l. 38; 38, 15, 15.
Tolleno. 24, 34, 10; 38, 5, 4.
Tollere alicui animos, efficere, ut quis tollat. 3, 67, 6. *armamenta.* 21, 49, 9. *clamorem.* 10, 40, 13; 22, 42, 7; 22, 47, 1. *diem.* 25, 3, 17. *signa.* Epit. l. 22. *Tollere*, vel *Tollere in lembum*, *vel in equum.* 45, 6, 2. *ignem e turribus.* 40, 47, 9. et *Colere.* 33, 26, 10.
Tondeo et *Tondeor.* 27, 34, 6.
Tonui et *Tenui.* 23, 31, 13.
Topirina. 26, 25, 8.
Tormento mittere. 24, 34, 14.
Torone, *Torona.* 28, 7, 10; 31, 45, 15; 44, 12, 7.
Torpent consilia. 6, 23, 6. *Torpens* et *Torrens.* 21, 58, 9.
Torpidus gelu. 21, 40, 9. *somno.* 7, 36, 3; 25, 38, 17. et *Trepidus.* 22. 53, 6.
Torquere collum. 4, 53, 8.
Torques, generis masculini et feminini. Epit. l. 7.
Torret sol. 44. 38, 9. *Torrens* et *Torpens.* 21, 58, 9. Torrentes obvia sternunt, trahunt. 39, 31, 10.
Torridus fons. 4, 30, 8. *gelu.* 21, 40, 9.
Tot ac tam. 8, 12, 4. *Tot*, *quoties.* 2, 13, 2. *Tot tam.* 5, 54, 5; 21, 9, 3; 25, 24, 13.
Toties, *quot.* 2, 13, 2. et *Potius.* 35, 49, 12. et *Quoties.* 24, 35, 4.
Totus versus in aliquid. 25, 16, 19. et *Cunctus.* 4, 33, 6. et *Omnis.* 4, 33, 6. et *Tantus.* 2, 57, 8. et *Tutus.* 28, 4, 7. et *Universus.* Epit. l. 52. *Toto campo dispersus.* 29, 32, 7.
Tractare in compositis prima

syllaba literam *a* retinet. 34, 15, 9. *bella*, *tela*. 7, 32, 11. *consilia*. 35, 32, 13. *Tractatus* et *Tractus*. 35, 32, 13.
Tradere. 9, 41, 4. *ad supplicium*. 24, 5, 13. *alicui in manus*. 5, 27, 4; 26, 12, 11. *catenis*. 24, 45, 9. *in servitutem*. 37, 54, 8. *memoriae*. 5, 21, 16. *memoriam pugnae*, *memoriam pugnae posteris*. 8, 10, 8; 9, 41, 4. *per manus*. 27, 37, 14. *urbem*. 32, 14, 3. et *Credere*. 10, 5, 14; Epit. l. 60. et *Prodere*. 3, 54, 12; 27, 16, 12. et *Trahere*. 6, 8, 6; 24, 5, 13. *Tradit* et *Tradidit*. 28, 30, 4. *Traditur regem se abdidisse*. 1, 31, 8. *Traditum*, *proditum*, *ventum*, sine τῷ est. 2, 39, 12.
Traditio urbis. 32, 14, 3. et *Transitio*. 22, 43, 3.
Traducere, ex loco in locum ducere. 27, 51, 5; 37, 2, 5. *copias flumen*. 22, 45, 5. *copias saltum*. 44, 27, 4. *exercitum in hostes*. 40, 25, 1. *noctem*. 9, 3, 4.
Tragoedus et *Histrio* differunt. 7, 2, 10. 11.
Trahere ad supplicium. 24, 5, 14. *ancorale*. 37, 30, 10. *bellum*. 5, 11, 8. *delectum*. 22, 2, 1. *gentem ad Macedonas*. 43, 17, 7. *pueros*. 6, 3, 4. *rem*, eam extrahere. 24, 27, 3. *rem ad Poenos*. 23, 8, 2; 24, 2, 8; 24, 28, 4. *secum victoriam*. 6, 8, 6. *tempus*. 44, 10, 2. et *Tradere*. 6, 8, 6; 24, 5, 13. *Trahit haec res apud illum partem doloris*. 25, 36, 15. *Tractus* et *Fractus*. 23, 35, 1. et *Tractatus*. 35, 32, 13.
Trajectus ex Graecia in Italiam quot, et ubi? 36, 21, 5.
Trajicere classem in Africam. 30, 24, 11. *Hellesponto*. 35, 48, 3. *milites*. 2, 11, 2; 21, 5, 9. *pectus venabulo*. 25, 9, 14. *se*. 28, 18, 10. *trans*. 25, 14, 4. et *Transire*. 30, 28, 1. *Trajectus*, quum trajecisset. 32, 6, 1. et *Transvectus*. 31, 45, 8.
Tralles, *Tralli*. 27, 32, 4; 31, 35, 1; 33, 4, 4; 37, 39, 10. ubi siti. 38, 21, 2. *Tralliani*. 37, 39, 10; 37, 40, 8.
Tramite transverso transgredi in viam. 2, 39, 3; 22, 12, 2.
Tramittere. 28, 5, 18.
Tranare, *Tranatare*, *Transnatare*, *Transnare*. 2, 10, 11; 21, 27, 5; 21, 47, 4; 27, 47, 9.
Tranquilli Etrusci, *Tranquillae res*. 9, 41, 8. *Tranquilla serenitas*. 2, 62, 2. *Tranquillum*. 3, 40, 10; 28, 27, 11. *mare*. 31, 23, 4. *Tranquillo peragere*. 3, 14, 6. *pervehi*. 31, 23, 4.
Trans in regimine additur verbis cum eadem praepositione compositis. 26, 14, 4. in compositione integra servatur, interdum literas quasdam abjicit. 42, 22, 6. *Trūs*, sive *Trans*, et *T'ras*, sive *Terras*. 6, 28, 8.
Transcendere Alpes, *per Alpes*. 5, 34, 8. *in agrum*. 4, 53, 2. *in Aperantiam*. 38, 3, 4. *in fines*. 3, 8, 4. *in Galliam*. Epit. l. 104. *in Siciliam*. 31, 29, 6. *ordinem aetatis*. 40, 9, 9. *per ruinas*. 36, 24, 4. *Rhenum*. Epit. l. 105.
Transdere in otium. 6, 24, 10.
Transducere. 42, 22, 6.
Transferre in triumphum. 45, 43, 4. judicia. Ep. l. 97. *Translatus*, quum se transtulisset. 32, 6, 1.
Transfigere corpus. 21, 8, 14. *puellam*. 1, 26, 3. *Transfixus latus*, *per latus*. 5, 36, 7.
Transfodere. 35, 35, 18.
Transfugarum poenae. Epit. l. 51.
Transgredi in Italiam. 23, 18, 2. *regionem*, *in regionem*. 40, 53, 1. *Transgressus*, passive. 10, 27, 1.
Transigere certamen. 9, 12, 11. *corpus*. 21, 8, 11. *rem*. 25, 16, 24.
Transire, de transfugis. 2, 25,

1. et *Trajicere*. 30, 28, 1. et *Transmittere*. 21, 20, 9; 32, 39, 4. *Transivi* et *Transii*. 31, 21, 1. *Transisse* et *Traxisse*. 7, 20, 6. *Transitus*, transibilis. 2, 10, 4. *pons*. 2, 10, 4. *Transitum flumen*. 4, 31, 8.

Transitio, de transfugis. 2, 25, 1. et *Traditio*. 22, 43, 3. Transitione gens fiebat partim patricia, partim plebeja. 42, 49, 9.

Transitus. Epit. l. 28.

Transmittere mare, flumen. 21, 20, 9. *Uticam ab Lilybaeo*. 25, 31, 12. et *Transire*. 21, 20, 9; 32, 39, 4.

Transponere copias in Hispaniam. Epit. l. 48.

Transportare copias in Hispaniam. Epit. l. 48.

Transsultare. 23, 29, 5.

Transvectio equitum. 9, 46, 15.

Transvectus. 32, 6, 1. et *Trajectus*. 31, 45, 8.

Transversi limites. 22, 12, 2.

Trasimenus. 22, 4, 1.

Trator. 32, 25, 7.

Travectus. 24, 21, 7; 32, 16, 2.

Trausi. 38, 41, 7.

Traxisse et *Transisse*. 7, 20, 6.

Trebellius. 26, 48, 6.

Trebia olim *Mutisca* dicta. 2, 39, 4.

Trebonius. 10, 40, 7. *Trebonia lex*. 5, 10, 11.

Trebula Mutusca et *Baliniensis*. 23, 14, 13; 23, 39, 6.

Trebulani jus civitatis obtinent. 10, 1, 2.

Treceni. 42, 52, 8. et *Triceni* ut differant. 29, 24, 14. *Trecenti*. 8, 8, 14. et *Triceni*. 22, 52, 2; 32, 29, 4; 40, 34, 8.

Trecenti et *Treceni*. 8, 8, 14. *Trecenti*, sive *CCC*[ti], et *Cocti*. 10, 31, 4.

Tredecim et *Decem et tres*. 37, 30, 8.

Tremellius. 30, 26, 11; Epit. l. 47. Tremellii usurparunt praenomina *Cnaeus* et *Cajus*. 45, 15, 9.

Tremere, de terrae motu. 4, 21, 5. et *Fremere*. 10, 14, 19.

Tremiscere, non *Tremescere*. 21, 53, 5.

Tremulus, cognomen Marciorum. 9, 42, 10.

Trepidare, satagere, commovere se, de tumultu, qualis in initio pugnae esse solet. 27, 1, 8. *in varias partes*. Epit. l. 112.

Trepidatio. 37, 24, 7.

Trepide relinquere. 7, 11, 1.

Trepidus rerum suarum. 36, 31, 5. et *Torpidus*. 22, 53, 6. *Trepida res*. 3, 49, 6.

Trepondo. 44, 14, 4.

Tres, *Tris*. 8, 24, 5; 23, 16, 8; 29, 33, 6. per notam III. scriptum intercipitur a litera M. 5, 35, 5. III. et UI. 7, 40, 6.

Tresviri. 32, 2, 6; 40, 29, 2.

Treventinum, urbs. 10, 34, 4.

Treveri, *Treviri*. Epit. l. 107.

Treviri, tresviri. 40, 29, 2.

Triarii pugnant hastis. 8, 8, 10.

Triballi. 37, 39, 10; 38, 21, 2.

Tribunal Romanum terribile non adsuetis. 45, 29, 2.

Tribunicius, non *Tribunitius*. 2, 1, 4. et *Tributus*. 2, 56, 2. *Tribunicii*. 4, 44, 2. *Tribunicia comitia*. 6, 39, 10.

Tribunus, tribunus plebis. 1, 42, 8; 2, 56, 1; 7, 5, 3. *Tribunus consulari potestate*. 6, 11, 1; 6, 19, 4. *militum*, vel *militaris*, de tribuno consulari potestate. 5, 18, 1. *plebei*. 2, 33, 2; 3, 64, 8; 39, 5, 2. *plebi*. 4, 25, 1. *plebis*, non *plebejus*. 2, 33, 2. *Tribunus* et *Tribus*. 3, 72, 2. et T. *Romulejus*. 33, 42, 1. TR. sive *Tribunus*, et PR. sive *Praetor*. 43, 14, 3. voces *Tribunus plebis* varie corrumpuntur. 31, 6, 4. Tribuni militum sex in quaque legione. 7, 5, 9; 42, 35, 4. a quibus creati. 42, 31, 5. ad eum gradum evecti post praeturam. 39, 6, 2. post consulatum. 36, 17, 1. erant magi-

stratus. 7, 8, 16. eorum ministerium. 22, 21, 4. delectui militum praeerant, et centuriones constituebant. 42, 32, 7. victoriae nuncii ab imperatore Romam missi. 40, 28, 8. per menses praesunt legioni. 40, 41, 8. *Tribunus primus.* 41, 3, 9. Tribuni militum consulari potestate octo creati. 5, 1, 2. Tribuni plebis primi qui fuerint. 2, 33, 2. an *Judices* et *Decemviri* dicti. 3, 55, 7. quo anni die honorem inierint. 39, 52, 1. 4. an fuerint magistratus. 2, 56, 13. collegas cooptare non potuerunt. 4, 16, 4. esse non poterant, qui patrem curuli magistratu functum vivum habebant. 30, 19, 9. quando senatui interesse coeperint. 3, 69, 5. quando et quo jure acceperint multandi et capitis anquirendi jus. 26, 3, 7. 8. non amittunt potestatem, dictatore creato. 6, 39, 3. favent patriciis. 5, 11, 2. Tribuni aerarii quando judicarint. Epit. l. 97.

Tribus circumire. 3, 72, 2. *equitum.* 1, 36, 7. quae et *Centuriae* vocantur. 10, 6, 7. *explere.* 3, 64, 8. *vocari,* quando dicantur. 6, 38, 3. et *Tribuni.* 3, 72, 2. *Tribu movere* quid notet. 24, 18, 7. *Tribu movere* et *Tribum mutare jubere* non differunt. 4, 24, 7. *pro Tribu fieri.* 9, 46, 2. Tribus sub Servio. 1, 43, 12. quemadmodum paullatim auctae. 2, 21, 7; 6, 5, 8. quomodo pertineant ad centuriarum distributionem et numerum. 1, 43, 12; 26, 22, 2. rusticae honestiores, quam urbanae. 24, 18, 6. urbanae quando additae. 6, 5, 8; 9, 46, 14. in urbanas conjecti humillimi et forensis turba. Epit. l. 20.

Tributim. 3, 55, 3; 6, 20, 10.

Tributum, quod conferunt cives et Italici. 23, 48, 7. Tributi ex censu modus terni asses in singula millia. 39, 44, 3.

Tributus et *Tribunicius.* 2, 56, 2. *Tributa comitia.* 2, 56, 2.

Tricastini. 5, 34, 5; 21, 31, 9.

Tricca. 36, 13, 6.

Triceni et *Treceni* quomodo differant. 29, 24, 14. commutantur invicem. 22, 52, 2; 32, 29, 4; 40, 34, 8.

Triclinia aerata. 39, 6, 7.

Triconii. 21, 31, 9.

Trientius Tabuliusque ager. 31, 13, 9.

Trieris. 30, 25, 3.

Trigeminus. Epit. l. 1; 6, 7, 4. *Trigemina porta.* 40, 51, 6.

Trinum nundinum. 3, 35, 1. non semper observatum in ferendis legibus. 4, 24, 6. nec in creandis magistratibus. 24, 7, 11. *Trina castra.* 9, 43, 6; 23, 49, 6. et *Terna.* 23, 49, 6. *Trinae acies.* 34, 39, 1. *clades.* 22, 12, 10.

Triphylia. 28, 8, 6; 32, 5, 4.

Tripudiantes ac cantantes populi quidam proelium ineunt. 10, 26, 11.

Tripolis Macedoniae et Perrhaebiae. 42, 55, 6.

Tripudium solistimum, unde dictum. 10, 40, 4.

Tristicior. 4, 52, 5.

Tritanus scuti Samnitium inventor. 9, 40, 2.

Tritici, quam hordei, majorem copiam socii conferunt populo Romano. 36, 4, 5.

Tritomis, oppidulum Macedoniae. 28, 7, 13.

Triumphans rediit in urbem. 6, 4, 1. Triumphanti Camillo equi albi invidiae fuerunt, quem tamen alii postea imitati sunt. 5, 28, 1. Triumphantium vestis purpura et auro intexta. 31, 11, 11.

Triumphus non concedebatur iis, qui extra ordinem privati rem gesserant. 28, 38, 4. concedebatur pro aucto imperio, non pro recuperatis, quae olim populi Romani fuerant. 31, 5,

7. concessus est, licet non confecto bello, nec deducto exercitu. 16, 21, 4; 28, 9, 10. Triumphi et Ovationis discrimen. 8, 10, 4. Triumphum petituri utrum urbem ingredi potuerint. 3, 10, 2.

Triumviri agro dividendo creati. Epit. l. 59. capitales quando primum creati. Epit. l. 11. carceris lautumiarum. 32, 26, 17. mensarii cur creati. 23, 21, 6.

Troas, vel *Alexandria Troas.* 35, 42, 2.

Trocmi. 38, 15, 15.

Trogiliorum portus. 25, 23, 10.

Trojugena Romanus. 25, 12, 5.

Tromentina tribus. Epit. l. 6; 6, 5, 8.

Trophonius. 45, 27, 8.

Trucidando occidere. 29, 18, 14.

Trulla, quale vas. 37, 11, 13.

Truncatae statuae. 31, 23, 10.

Truncum corpus, mutilum. 41, 9, 5.

Trux nota censoria. 24, 18, 9.

Trypho, *Tryphon.* Epit. l. 55.

Tu me Jupiter. 22, 53, 11. *Tu vero abi.* 10, 18. 13. *Tu* et *Tum.* 10, 40, 11. *Tibi παρέλκει.* 40, 8, 2. abundat in formula, *Quid tibi vis.* 32, 25, 10. et *Ibi.* 8, 32, 5. *Te* et *Et.* 6, 1, 1.

Tuba dabatur militibus signum proficiscendi. 29, 27, 5.

Tubertus, Postumiorum cognomen. 4, 23, 6; 4, 26, 11.

Tubicines et *Tibicines.* 1, 43, 7.

Tubulus, Hostiliorum cognomen. 27, 6, 12.

Tuccia, gens Romana. Epit. l. 20; 35, 41, 9; 36, 45, 9; 37, 2, 1.

Tuditanus, Semproniorum cognomen, unde inditum. 34, 53, 6.

Tueri classes, *exercitus* dicitur respublica. 34, 6, 12. *Tenere.* 10, 3, 2; 33, 15, 12. et *Tutari.* 28, 20, 1. *Tuens*, defendens. 3, 48, 6. *Tuentes.* 26, 46, 1.

Tutus, tuitus, tutatus. 8, 7, 1; 10, 37, 2.

Tullius, *Tullus* et *Julius*, *Julus.* 1, 30, 1; 2, 43, 1.

Tullus, praenomen. 2, 35, 7; 4, 17, 2.

Tum. 1, 24, 8; 23, 11, 2; 33, 10, 2. praeterea, insuper. 28, 32, 1. infertur post *si umquam*, *si umquam alias.* 32, 5, 8. *Tum cum maxime.* 40, 13, 4. *Tum*, *et* pro *tum*, *tum*, vel *et*, *et.* 21, 36, 7. *denique.* 5, 22, 8. *Tum me Jupiter.* 22, 53, 11. *Tum maxime*, eo maxime tempore. 27, 4, 2; 36, 34, 3. *primum.* 5, 13, 6; Epit. l. 7. *Tum*, *que*, pro tum, tum. 4, 20, 8. *quoque.* 36, 30, 6. *Tum*, *quum.* 41, 10, 7. *Tum*, *tunc* se invicem excipiunt. 30, 13, 10. 11. *Tum* et *Cum.* Epit. l. 48. *Tum*, *tum*, et *Cum*, *tum.* 1, 21, 6. utrum differant. 6, 23, 3. et *Dum.* 40, 42, 7. et *Enim.* 4, 44, 9. et *Eum.* 9, 35, 7. *Tum*, sive *Tū*, et *Iā*, sive *Inde.* 2, 21, 1. et *Nunc.* 4, 6, 12. et *Quum.* 24, 35, 4. et *Tamen.* 22, 17, 5. et *Tantum.* 7, 2, 8. et *Tu.* 10, 40, 12. et *Tunc*, 2, 12, 15.

Tumere. de iratis. 33, 11, 4.

Tumor et *Timor.* 2, 52, 1.

Tumulare et *Cumulare.* 22, 50, 7.

Tumuli, vicus. 21, 45, 3.

Tumultuariae cohortes, *legiones.* 9, 36, 12; 41, 1, 6.

Tumultuosus, *Tumultosus.* 39, 1, 5.

Tumultus distinguitur a bello. 2, 26, 1. casu secundo *Tumulti.* 37, 29, 5. *Gallicus*, *Italicus.* 34, 56, 11. *inter Tumultum.* 22, 49, 12. *Tumultum dare*, *edere.* 36, 19, 5.

Tumulus, collis, sepulcrum. 5, 48, 2. mausoleum. Epit. l. 140. *Tumulus*, *quem Mercurii vocant.* 26, 44, 6. et *Cumulus.* 10, 29, 19.

Tunc infertur post *si umquam*, *si umquam alias.* 32, 5, 8. et

Tum se invicem excipiant. 30, 13, 10. 11. *Tunc primum*. Ep. l. 7. et *Nunc*. 37, 4, 9; 41, 9. 11. et *Tim'e*, vel *Timere*. 2, 16, 6. et *Tum*. 2, 12, 15.

Tunes, quantum distet a Karthagine. 30, 9, 10. casu quarto format *Tunetem*, vel *Tuneta*. 30. 36, 6.

Tunica lato clavo. 27, 19, 12; 30, 17, 13. *palmata*. 10, 7, 9. *picta, palmata*. 1, 20, 4. Tunica induti Romani domi et rure. 3, 26, 9.

Turba, urbs Hispaniae. 33, 44, 4.

Turba, circumfusi. 26, 35, 7. *impedit fugam*. 6, 8, 7. et *Praeda*. 6, 4, 11. et *Turma*. 25, 16, 15. *Turbae*. 39, 49, 8.

Turbare absolute, turbas edere. 38, 13, 12. *agris*. 30, 18, 10. *auspicia*. 4, 6, 2. *ordines*. 8, 70, 9. *spem pacis*. 2, 15, 5. *Turbari* et *Terreri*. 3, 21, 1.

Turbatio. 24, 28, 1.

Turbidum. 3, 40, 10.

Turbula, oppidum Hispaniae. 33, 44, 4.

Turdetani, populus Hispaniae. 21, 6, 1; 24, 42, 11; 34, 17, 2.

Turduli et *Turdetani* an fuerint iidem, an vero diversi Hispaniae populi. 28, 39, 8; 34, 17, 4.

Turdus, Papiriorum cognomen. 41, 6, 2.

Turinus, Mamiliorum cognomen. 28, 10, 3.

Turma Lucana. 22, 42, 4. et *Terra*. 25, 13, 10. et *Turba*. 25, 16, 15.

Turris non tantum format *Turrim*, *Turri*, sed etiam *Turrem*, *Turre*. 23, 37, 5; 32, 17, 10. Turres vel in praediis, vel in aedibus urbanis exstructae. 33, 48, 1. mobiles. 21, 11, 7.

Turta, Turdetania. 24, 17, 1.

Tus, sine adspiratione. 10, 23, 2.

Tusculani civitatem accipiunt sine suffragio. 8, 37, 12.

Tusculum fit municipium. 8, 14, 4.

Tuscus, an *Thuscus*. 2; 49, 9. *vicus*. 2, 14, 9; 24, 10, 8; 33, 26, 9. et *Etruscus*. 2, 7, 2; 2, 47, 6. *in Tuscos* et *Inter cos*. sive *Inter consules*. 25, 3, 2.

Tutari. 5, 32, 4; 28, 20, 1. *Tutare*. 23, 42, 11. et *Curare*. 22, 21, 5. et *Tueri*. 28, 20, 1. *Tutatur urbem situs*, *situ*. 5, 2, 6. *Tutatus* et *Tutus*. 10, 37, 2.

Tutela classis. 34, 6, 10. perpetua mulierum. 34, 2, 11. Tutelam filii pupilli an gesserit mater, ad secundas nuptias transiens. 39, 9, 2.

Tutia, gens Romana. Epit. l. 20.

Tutia, fluvius prope urbem Romam. 26, 11, 8.

Tutor alicui, *alicujus*. 5, 33, 8. *Atilianus*. 39, 9, 7.

Tutus a vi. 3, 44, 8; 28, 44, 7. *intervallo ac locis*. 23, 26, 2. et *Tectus*. 3, 63, 2. et *Totus*. 28, 4, 7. et *Tutatus*. 10, 37, 2. et *Tuus*. 9, 23, 11; 38, 45, 10. *Tutum* opponitur *Celeri*. 9, 32, 3; 22, 38, 13. et *Tum*. 35, 12, 11; 40, 21, 8. *Tuta loca*, munita. 28, 11, 14. *omnia*. 1, 58, 2.

Tuus, *Suus*, et similia cum emphasi. 2, 51, 8. et *Tutus*. 9, 23, 11; 38, 45, 10.

Tycha. 24, 21, 7; 25, 25, 5.

Tymbretes. 38, 18, 8. fluvius piscosus. 38, 18, 8.

Tympanus, nomen proprium. 27, 27, 8. cognomen Postumiorum. 34, 47, 2; 39, 23, 2.

Tymphaei. 32, 13, 2.

Tymphalia. 32, 13, 2.

Tyndarium. 36, 2, 11.

Tyrrheni, pro Etrusci, utrum Livius usurparit. Epit. l. 11.

V. U.

V et F, ob similitudinem soni. 21, 2, 4. U duplex non jungebatur in eadem syllaba, sed posterius vertebatur in o, ut *Scaevula*, *Scaevola*, *Davus*, *Davos*. 2, 13, 1. u et a. 41,

9, 4, et it. 1, 49, 5. et 2, 5, 13; 7; 6; 39, 6; 39, 15, 11; 39, 20, 4. et b. 2, 46, 2; 5, 24, 5; 8, 18, 11; 40, 50, 3.
Vacare munere. 25, 7, 4. et *Vocare.* 5, 8, 2.
Vacatio militiae a quibus dabatur. 89, 19, 4. et *Vagatio.* 27, 26, 4. *Vacationes militum.* 5, 8, 2.
Vacca aenea a tauro inita. 41, 13, 2.
Vaccaei. 40, 50, 6.
Vacuum 8, 19, 4.
Vacuus. 9, 13, 11. *campus.* 8, 7, 9. et *Vagus.* 5, 8, 2; 27, 16, 4. et *Vanus.* 3, 30, 6. *Vacua occursu hominum via.* 5, 41, 5. *Vacuam domum nuptiis facere.* 5, 41, 5. per *Vacuum cuneo irrumpere.* 25, 3, 18. *Vacua defensoribus moenia.* 23, 30, 7.
Vadere in hostem. 9, 43, 18.
Vades. Epit. l. 48. an semper sponsores fuerint in re capitali. 3, 13, 8.
Vadimonium facere. 23, 32, 4.
Vae victis. 5, 48, 9.
Vagare. 3, 5, 13; 7, 36, 10.
Vagatio et *Vacatio.* 27, 16, 4.
Vagus. 9, 13, 11. *Vagus errans.* 27, 16, 4. et *Vacuus.* 5, 8, 2; 27, 16, 4. *Vagi palantes.* 21, 61, 2. *Vagae copiae.* 33, 14, 7.
Valere et *Posse.* Epit. l. 48.
Valerius augur cujus filius. 3; 7, 6. Antias historicus quando vixerit, et quo fuerit praenomine. 33, 34, 9. Valerii Corvi sex consulatus. 10, 6, 1. Laevini filii quot et qui. 31, 50, 4. Valerii Corvini orti a Valeriis Maximis. 7, 26, 2. an a Publicolis. 10, 6, 1. Valeria gens non usa est praenomine *Titi.* 8, 18, 1. ejus genealogia. 3, 25, 3. *Valeriae legiones.* Epit. l. 98.
Valetudo oculorum. Epit. lib. 13. et *Aegritudo.* 22, 8, 3. *Valitudo.* 3, 6, 9.
Validus numero. 7, 39, 8. *viribus, corpore.* 7, 39, 1. *Validum praesidium, Validus locus, urbs, Validus praesidio locus.* 36, 17, 4.
Vallis supina. 6, 14, 3. *Valles aversae.* 21, 33, 6. et *nemora.* 21, 33, 6. *occultae.* 28, 2, 2. voce repercussae resonant. 21, 33, 6. et *Colles.* 22, 4, 6.
Vallum armis, se vallo tutari. 22, 60, 23. castrorum vel ex caespite, vel ex alia materia. Epit. lib. 57. et *Vallus* differunt. 8, 8, 10; 8, 38, 7; Epit. l. 57. et *Bellum.* 8, 38, 2; 22, 60, 23. *Vallo circumdare.* 6, 8, 9. Vallo, an muro Romulus Romam munierit. 1, 7, 1.
Vanus, falsus. 1, 51, 6; 4, 20, 12; 5, 1, 7; 31, 49, 11. quod est sine vi. 45, 18, 4. et *Navus.* 5, 49, 7; 7, 14, 10. et *Vacuus.* 3, 30, 6. et *Varius.* 22, 7, 4. et *Verus.* 1, 51, 6. et *Unus.* 8, 27, 2. *Vana acies.* 2, 47, 4. *laetitia, gaudium.* 23, 12, 12. *species, imago.* 3, 5, 14. *Vanum inceptum.* 35, 47, 2. *ingenium.* 29, 23, 6. *Vana tela.* 6, 12, 9.
Vardaei. 27, 30, 13.
Varenus. Epit. l. 95.
Variare, Variatus. 21, 28, 5. *Variare*, active et neutraliter. 35, 31, 13.
Variatio in numero. 7, 26, 9; 9, 28, 4; 22, 54, 2; 35, 40, 7. in constructione, ut *obsidendis itineribus claudendoque exitus.* 24, 39, 1. *provincia Lucani et Galliae.* 25, 3, 5. *fraus intestina, insidiae hostium,* pro hostiles. 25, 25, 11. *jubent venire et praeficerent,* pro praeficere. 25, 15, 20. *jussus succedere, et ut abstineret,* pro et abstinere. 39, 14, 9. *initium mirandi et huic licentiae.* 25, 40, 2. *ad retinendos animos ferendoque auxilio.* 25, 40, 6. *Hispani milites et funditor Baliaris.* 27, 5, 6.

censeo exspectanda, dici, redeundum. 27, 5, 14. *creandi, et ut eos crearent.* 27, 33, 9. *tempus exsurgendi et adgredi.* 27, 41, 7. *ad liberandam Graeciam disceptatumque.* 35, 33, 8. *nunciari ipsi, an ad praesidium.* 36, 3, 7. *ager Pallenensium et Sicyonius.* 33, 15, 2. *Castra Macedonum, Romana.* 36, 29, 5. *in Romano agro et Vejentibus.* 44, 18, 6. *ob merita, quam memoria.* 38, 39, 10. *ob aquarum copiam et a nomine suo.* Epit. l. 61.
Varie bellare. 5, 23, 2.
Varinius. Epit. l. 95.
Varius et *Vanus.* 22, 7, 4. *Varia victoria.* 9, 21, 6. *Varium et incertum.* 22, 7, 4. *et mutabile ingenium.* 29, 23, 6.
Varronianae legiones. Epit. l. 111.
Varus, Vibiorum cognomen. 26, 13, 2.
Vasa, supellex. 1, 24, 5.
Vascus. 24, 48, 7.
Vastatio agrorum. 1, 4, 7.
Vastatus et *Vastus.* 23, 30, 7; 28, 7, 12.
Vastetani. 37, 46, 7.
Vastitare. 5, 12, 5.
Vastitas. 10, 15, 5.
Vastus, inanis. 24, 48, 7. agrestis, rusticus. 24, 48, 7. *ager.* 28, 11, 10. et *Vastatus.* 23, 30, 7; 28, 7, 12. *Vasta solitudo.* 5, 53, 7. *urbs,* vastata. 5, 53, 2. *et deserta urbs.* 28, 7, 12. *a defensoribus urbs.* 23, 30, 7. et *Justa.* 9, 8, 7. et *Vestra.* 5, 53, 7.
Vates, augur. 6, 12, 8. et *Sacrificulus* junguntur. 4, 30, 9.
Vaticini libri. 30, 16, 8.
Uber format *Uberi* et *Ubere.* 29, 25, 12.
Ubi ἀσυνδέτως repetitum. 5, 35, 4; 6, 6, 6. *Ubi, Ubi nunc.* 7, 15, 2. *Ubi primum.* 25, 27, 10. *Ubi quaque.* 22, 4, 6. *Ubiubi.* 9, 2, 1. et *Ibi.* 2, 7, 8; 27, 5, 2. et *Nisi.* 9, 5, 8. et *Ubique.* 3, 30, 7. et *Ut.* 24, 13, 7. *Ubi cum* et *Ubicumque.* 5, 55, 1.
Ubicumque et *Ubi cum.* 5, 55, 1. et *Ubique.* 9, 7, 5.
Ubique, ubicumque. 23, 11, 7. *Ubique omnes.* 42, 30, 1. et *Ubi.* 3, 30, 7. et *Ubicumque.* 5, 55, 1.
Ve et *Ne.* 5, 28, 5. et *Que.* 24, 10, 2.
Vecilius, mons. 3, 50, 1.
Vectari. 34, 3, 9.
Vectigal ex salaria annona. 29, 37, 3.
Vectones, populus Hispaniae. 35, 22, 8.
Vectores, epibatae. 2, 19, 8.
Vegetus. 22, 47, 10.
Vehemens et *Vehens.* 10, 14, 18.
Vehere laudibus. 9, 10, 3. *plaustro.* 5, 40, 9. et *Venire.* 3, 23, 8; 5, 28, 2. *Vehens,* qui vehitur. 2, 19, 8. et *Vehemens.* 10, 14, 18.
Vehiculum junctum. 34, 1, 3. eo non utebantur mulieres in urbe, nisi sacrorum publicorum caussa. 34, 1, 3.
Vejens, Vejentanus. 4, 19, 6; 4, 32, 4; 5, 30, 8. *ager.* 2, 15, 6; 44, 18, 6. format casu sexto *Vejente* et *Vejenti.* 5, 52, 9. Vejentes ex numero duodecim populorum Etruriae. 1, 30, 7. eorum induciae cum Romanis. 1, 30, 7. *induciae.* 4, 43, 9. et *Venientes.* 2, 46, 4; 4, 52, 7.
Vejentium, non *Vejentum.* Ep. l. 2.
Veji duodecim lapides Romae distant. 5, 4, 12. Vejis an exsulavit Camillus. 22, 3, 10.
Vel, etiam. 24, 22, 7. praesertim cum superlativo. 36, 41, 2. et *Velut.* 26, 37, 5. et *Ut.* 36, 41, 2.
Velatus filo. 1, 32, 6. *infulis.* 2, 54, 4.
Velitaris hasta. 38, 20, 1.
Veliterni, an *Velitrini.* 6, 36, 1.

Velites, in genere milites levis armaturae, 23, 29, 3; 24, 34, 5; 30, 33, 3. quando instituti. 21, 55, 11. an diversi ab antesignanis. 27, 18, 2; 38, 21, 2. simul cum equitibus emissi. 33, 7, 4. eorum propria cum elephantis pugna. 21, 55, 11. *Velites* et *Pedites*. 23, 29, 3.

Velitra colonia quando deducta. 8, 14, 5.

Velle, perperam additum. 37, 17, 6. et *Bella*. 35, 34, 8. et *Malle*. 37, 54, 2. *Volo, quam*, pro malo, quam, vel volo potius, quam. 3, 68, 11. et *Nolo*. 39, 15, 11. et *Volvo*. 4, 49, 16. *Velitis jubeatis*. 22, 10, 2; 38, 46, 12. *Velint recepisse*, pro recipiant. 38, 11, 9. *Vellent juberent*. 21, 17, 4. *Volui* et *Vovi*. 1, 55, 1. *Volens propitius ades*. 7, 26, 4. *Volentes*. 21, 50, 10.

Vellere munimenta. 2, 25, 3. *signa*. Epit. l. 22.

Velum. Vela tensa in circo, ut spectatores ab injuria aëris liberi forent. 39, 7, 8.

Velut, quasi, tamquam, ut ita dicam, adhibentur molliendis metaphoris. 7, 22, 5. *Velut sorte quadam*. 10, 19, 16. et *Vel*. 26, 37, 5. et *Veluti*. 5, 45, 2; 6, 1, 2.

Veluti si. 1, 12, 7. et *Velut*. 5, 45, 2; 6, 1, 2.

Venalium portoria. 32, 7, 3.

Venatio, praeda venatione capta. 25, 9, 8. Venatio in circensibus data. 41, 27, 6.

Vendere vectigal, id locare. 2, 9, 6.

Venditare. 38, 42, 11. *se plebi*. 3, 35, 5; 39, 42, 9.

Venditio publica et privata. 6, 14, 10.

de Veneficiis quando primum Romae quaesitum fuerit. Ep. l. 8; 39, 38, 3.

Venenum, metaphorice. 3, 67, 6.

Venerari Deos. 8, 9, 7.

Veneti in Gallia unde dicti. 39, 22, 6.

Venetia. 39, 22, 6.

Venia errori. 3, 46, 2; 7, 20, 2. *vestra liceat*. 3, 19, 7.

Venire, redire. 38, 44, 1. evenire. 9, 12, 1; 29, 20, 4. evenire, obvenire. 44, 17, 7. et *Ire* differunt. 37, 7, 14. *ad internecionem*, *ad tabem*. 36, 34, 2. *copiis*, pro cum copiis. 23, 41, 10. *forum*, pro in forum. 3, 44, 6. *in conspectu*. 7, 40, 1; 35, 27, 4. *in conspectum*. 31, 33, 8. *in deditionem*, in *ditionem*. 9, 20, 4; 29, 38, 1; 33, 17, 15; 33, 37, 4. *in disceptationem*. 39, 36, 12. *in fidem*, *in ditionem*. 8, 2, 13; 8, 25, 3; 28, 7, 12. *in manus*, de pugnantibus. 2, 46, 3. *in modum artis*. 9, 17, 10. *in partem*. 6, 40, 18. *in potestate*. 8, 20, 6; 8, 25, 3; 37, 30, 8. et *Convenire*. 45, 33, 5. et *Evenire*. 9, 12, 1. et *Redire*. 37, 50, 6. et *Vehere*. 3, 23, 3; 5, 28, 2. *Venit augurio*. 1, 7, 1. *dies*, *tempus*. 5, 30, 1. *hereditas ad aliquem*. 45, 19, 12. *in mentem*, per ellipsin omisso, cui venerit. 28, 24, 14. *in mentem pugna*, *pugnae*. 8, 5, 10. *in religionem res*, ut. 10, 37, 16. *mihi*. 32, 6, 4. *negligentia*, *necessitas*. 3, 20, 5. *quies mali*. 3, 6, 5. *Romam ad consules subrogandos*. 34, 54, 1. et *Vertit*. 4, 6, 1; 5, 49, 5. *Veniunt poenae superbiae*. 3, 56, 7. *prospera*. 10, 45, 3. *Venisset* et *Fuisset*. 1, 50, 8. *Venientes* et *Vejentes*. 2, 46, 4; 4, 52, 7. *Venturus* et *Futurus*. 2, 56, 5. *Veniri*. 8, 34, 9.

Venire, venumdari. Epit. l. 49. *in publicum*, emi pecunia aerarii. 2, 9, 6. *nummo*. Epit. l. 55. *Venit vectigal*, conducitur. 2, 9, 6. *Venierunt castra*, res in castris. 2, 14, 4. *Venisse*. 5, 2, 4; 23, 37, 23.

Venno, Plautiorum cognomen. 8, 19, 1; 9, 20, 1.
Venox, Plautiorum cognomen, quando iis datum. 8, 1, 1.
Venus Erycina plures aedes Romae habuit. 30, 38, 10.
Ver sacrum, et de ritibus ejus. 22, 9, 10. *doni* simplici nomine non continetur. 33, 44, 1. quod nascitur duobus mensibus Martio et Aprili. 34, 44, 3.
Veragri. 21, 38, 9.
Verbalia regunt casum verbi sui. 23, 35, 7; 24, 38, 2. ita verbalia in *bundus*. 3, 47, 3. similiter *Indignatio id ausum eum dicere*. 35, 31, 13.
Verbum tertia persona plurali sine substantivo. 2, 12, 9; 3, 1, 6; 9, 1, 11; 21, 38, 6; 32, 9, 3; 34, 56, 11; 38, 1, 4. relatum ad propius. 3, 27, 6. ad remotius. 1, 46, 9; 8, 38, 11. in numero convenit nomini interdum remotiori. 22, 13, 3. ut numero ac forma conveniret ei, quod proxime praecesserat, operam dederunt librarii, etiam adversante sensu. 31, 8, 10. unum dupliciter in eadem periodo constructum. 4, 41, 7; 36, 24, 6. duobus pluribusve nominibus junctum uni tantum convenit. 2, 30, 13; 3, 67, 11; 40, 42, 11. unum pluribus nominibus junctum, altero verbo suppresso. 1, 33, 6; 31, 46, 10. singulare jungitur duobus pluribusve nominibus singularibus. 37, 29, 6. plurale jungitur duobus substantivis singularibus. 1, 31, 7; 2, 27, 9; 5, 8, 13; 34, 29, 9. et quidem licet propius sit substantivo singulari, remotius a plurali. 3, 30, 1; 8, 33, 10. finitum subjicitur verbo infinitum. Vide in *Finitum*, et in *Infinitum*. activum et passivum junguntur. 4, 2, 7; 8, 34, 9; 29, 4, 2. personale et inpersonale junguntur. 8, 19, 3. singulare et plurale junguntur. 8, 38, 5. idem ἀσυνδέτως repetitum. 34, 12, 2. vide ἀσύνδετα. in compendio orationis omissum. 41, 3, 5; 41, 14, 6.
Verba duo ἀσυνδέτως junguntur. 2, 54, 4; 8, 33, 19; 10, 21, 3. in *sso* tertiae conjugationis perfecta formant more verborum quartae conjugationis. 3, 45, 3. Verborum primae conjugationis praeterita Livius contracte efferre solet. 21, 44, 7.
Verbum. *Verbo absit invidia*. 9, 19, 15. *alicujus denunciare*. 6, 17, 8. *non re*. 39, 27, 2. *quaerere*. 3, 50, 15. *tenus*. 34, 5, 4. *Verba facere alicui*. 5, 18, 2. *Verbis certare, velitare*. 10, 19, 5.
Vercellium. 23, 37, 12.
Vere. 1, 41, 3. *aestimare*. 3, 19, 6; 30, 22, 3; 34, 27, 1. et *Vero*. 34, 29, 12; 40, 9, 8. *verius*, potius. 21, 16, 4. *dixerim*. 22, 23, 3.
Verecundia ordinis, erga ordinem. 4, 45, 8.
Vereri, venerari, revereri. 5, 28, 4. *aliquid pro aliquo*. Ep. l. 40.
Vergere ad mare. 27, 26, 7.
Vergestanus. 34, 21, 2.
Vergiliae, an *Virgiliae*? 21, 35, 6.
Vergium. 34, 21, 1.
Veritas laborat saepe, numquam exstinguitur. 22, 39, 18.
Vernaculi literarum ludi. 3, 44, 6.
Vero, particula adfirmandi. 40, 9, 8; 45, 19, 6. vere. 40, 60, 1; 10, 23, 5. a librariis additur connectendae orationi. 1, 5, 7; 7, 40, 12; 21, 13, 2. et *Fere*. 10, 18, 8; 36, 7, 1. et *Vere*. 34, 29, 12; 40, 9, 8. *Verius*. 4, 33, 8.
Veromandui. Epit. lib. 104.
Verona, Cenomanorum urbs. 5, 35, 1.
Verrere templa crinibus. 3, 7, 8; 26, 9, 7.

Verrugo, arx Volscorum. 4, 1, 4; 4, 55, 8.
Verruncare bene. 29, 27, 2.
Versare animum. 21, 30, 1. *pectora multitudinis*, et *multitudini*. 2, 45, 5. et *Vexare*. 2, 34, 5.
Versicolor vestimentum. 34, 1, 3. infame apud Graecos, non apud Romanos. 34, 1, 3. casum sextum singularem format in *e*, vel in *i*. 7, 10, 7.
Versoria. 37, 30, 10.
Versus. *reges ad orientem Versus*. 38, 51, 3.
Versus remorum. 33, 30, 5. Versus prosaïcis scriptoribus non adtendentibus exciderunt. Praef. §. 1.
Vertere aliquid in gratiam publicam. 26, 30, 1. *bellum alio*. 22, 21, 6. *se eo*. 24, 34, 12. *solum*. 3, 13, 9. passivo sensu active usurpatum. 2, 7, 8; 2, 27, 9; 2, 62, 2; 3, 36, 7; 7, 38, 6; 26, 6, 16. et *Avertere*. 22, 21, 6. *Vertit* et *Venit*. 4, 1, 6; 5, 49, 5. *Vertens fortuna*. 9, 17, 6. *Verti in fugam*. 30, 18, 13. *Versus ad praetorium*. 9, 2, 15. *in suos*. 30, 34, 6. *Versa Marte*. 29, 3, 11. *Versi in orientem reges*. 38, 51, 3; 41, 1, 6; 45, 29, 6. *Versa in rabiem ira*. 22, 51, 9. *in septentrionem Epirus*. 36, 15, 7. *Versae in viam fenestrae*. 1, 41, 4.
Vertex fluminis, vortex. 23, 19, 11. *Vertex* et *Vortex* num differant. 28, 30, 9.
Verticosus, vorticosus. 21, 5, 15.
Verum enimvero. 31, 30, 4. *Verum etiam*, *Sed etiam* omittuntur post *Non modo*, similesque particulas. 22, 25, 8.
Verus et *Ferus*. 26, 27, 14. et *Serus*. 25, 16, 25. et *Vanus*. 1, 51, 6. *Verum*, aequum, rectum. 2, 48, 2; 3, 40, 11; 23, 11, 12; 40, 16, 6. et *Utrum*. 2, 17, 3. *Vera audire*. 7, 15, 3. *dicere*. 34, 2, 14.
Verutum. 1, 43, 6; 2, 20, 9; 21, 55, 11.
Vesanus vultus. 7, 33, 17.
Vescelia, oppidum Hispaniae. 35, 22, 6.
Vescellium. 23, 37, 12.
Vescia, urbs. 8, 11, 5; 9, 25, 4.
Vescini. 10, 20, 1.
Vescitani. 25, 34, 6.
Vescus. 24, 48, 7.
Veseris. 8, 8, 19. ad Veserim se devovit Decius pater. 10, 28, 15.
Vesevus, mons. 8, 8, 19.
Vesper quid ferat, *nescis*. 45, 8, 6.
Vestalis, pro virgine Vestali. 28, 11, 6. Vestales variae damnatae. Epit. l. 63. earum delicta judicabantur a pontifice Maximo et collegio suo. 28, 11, 6.
Vester et *Noster*. 34, 2, 2. *Vestri adhortandi*. 21, 41, 1. *Vestra* et *Vasta*. 5, 53, 7.
Vestia Oppia. 26, 33, 8.
Vestis. 21, 31, 8. *Vestes stragulae*. 39, 6, 7. Vestes a grassatoribus ereptae obviis. 3, 11, 8.
Vestibulum, *Vestibulum aedium*. 24, 21, 8. qua parte id fuerit. 5, 41, 8.
Vestigare, *Vestigator*. 39, 51, 6.
Vestigiis, *in Vestigiis occurrere*. 21, 41, 5. *Vestigiis sequi*. 6, 32, 10.
Vestitus habitusque. 29, 17, 11.
Vetare, de tribunis intercedentibus. 6, 35, 9.
Veteranus et *Veterrimus*. 5, 54, 5. *Veterani*. 29, 30, 9.
Vetilia, gens Romana.
Vettii, populus Macedoniae. 45, 30, 5.
Vettius, *Vetius*. 4, 28, 3.
Veturia. 2, 40, 1. 2.
Vetus belli. 4, 17, 10. *Veteres*, nempe curiae, vel tabernae. 44, 16, 10. *Veteres milites*. 29, 30, 9. *Veterrimus* et *Veteranus*. 5, 54, 5.

Vetusius, qui postea *Veturius*. 2, 19, 1.

Vexare, de difficultate et incommodis viae. 42, 55, 3. et *Versare*. 2, 34, 5.

Vexatio, de direptione hostili. 36, 20, 2.

Vexillum, signum. 10, 19, 12. quot militum fuerit. 8, 8, 8. Vexilla equitum. 4, 32, 11. signa peditum. 8, 8, 15. *Vexilla* sociorum, *Signa* equitum. 25, 14, 4.

Ufentina tribus. 9, 20, 6.

ui et *iu* confunduntur. 10, 3, 2; 25, 40, 2. et *iu*. 2, 44, 5; 3, 38, 13; 5, 7, 2; 9, 1, 8.

Via saepe per ellipsin omittitur. 3, 46, 5; 38, 30, 7. *ad honores*. 6, 35, 3. *alicui*, vel *alicujus septa*. 44, 8, 7. *Appia ad lapidem octavum*. 7, 39, 16. a porta Capena ad Martis silice strata. 38, 28, 3. *Casilinum*, *ad Casilinum*, ferens Casilinum. 22, 16, 4. *cita*. 33, 48, 1. *Falaria*, *Salaria*. 7, 9, 6. *Flaminia*, quousque, et a quo strata. Epit. l. 20; 39, 2, 6. *leti*. 31, 18, 7. *saluti*. 3, 46, 2; 37, 11, 10. et *Vicus*. 22, 7, 7. et *Vis*. 32, 9, 8. *Viae laborem pati*. 37, 45, 3. *Viam facere*. 37, 11, 10. *facere ferro*. 22, 5, 2. *patefacere equitibus*. 10, 41, 8. *Viae inter ordines*, nempe militum in acie stantium. 10, 41, 8. silicibus stratae. 41, 27, 5. substructae. 41, 27, 5. et *Vices*. 7, 22, 9. Viarum in urbe sternendarum cura penes quos magistratus fuerit. 10, 23, 12. Viarum nominibus additur vel omittitur praepositio. Epit. l. 107. *per Vias inviaque*. 32, 37, 11.

Viator, adparitor magistratuum. 6, 15, 2. adparebat consulibus, et quod ejus munus. 8, 18, 8.

Vibius, praenominis loco Camponis. 23, 6, 1; 27, 15, 3; 33, 26, 7. et *Julius*. 33, 26, 7.

Viboniensis. 21, 51, 4.

Vibulanus, cognomen Fabiorum. 3, 22, 1; 3, 35, 11.

Vibus, praenomen. 22, 34, 8; 23, 6, 1; 26, 13, 2.

Vicem alicujus anxius, *exanimis*. 1, 25, 6. *in Vicem alicujus*. 31, 11, 3. *suam*. 1, 9, 15. *Vices* omittitur in locutione, *alternis imperare*. 22, 41, 3. et *Viae*. 7, 22, 9. et *Vires*. 45, 9, 7. *Vicibus*, *per Vices*. 45, 9, 7.

Vicepota. 2, 7, 12.

Vicesima manumissionis. 7, 16, 7; 27, 10, 11. Vicesimae variae apud Romanos. 43, 2, 12.

Vicilinus Jupiter. 24, 44, 8.

Vicinalis usus. 21, 26, 8.

Victima ab aris aufugiens triste portentum. 21, 63, 13.

Victor exercitus. 7, 24, 9; 23, 41, 5. *populus*. 4, 15, 6. et *Auctor*. 6, 3, 6; 21, 43, 5; 32, 30, 11. et *Ultor*. 9, 25, 10.

Victoria, gens Romana.

Victoria egregia parta. 2, 47, 9. *Faliscorum*, de Faliscis. Epit. l. 5. *virgo*, *victrix*. 35, 9, 6.

Victoriati nummi. 45, 43, 5.

Victumviae, *Vicumviae*, *Vicumniae*. 21, 45, 3.

Victus. *Victu suo se fraudare*. 2, 10, 13.

Viculus. 21, 33, 11.

Vicus Istricus, *Tuscus*, *Ustrinus*. 24, 10, 8. *Jugarius*. 24, 47, 15; 33, 26, 9. *publicus*, ubi fuerit. 2, 7, 12. *Tuscus*. 33, 26, 9. et *Via*. 22, 7, 7. *Vici et castella*. 9, 38, 1.

Videlicet, *Scilicet*, cum infinitivo. 1, 39, 3.

Videre, providere. 7, 14, 3; 21, 4, 10. *castra*, *aciem*. 22, 39, 6. *gloriam*. 2, 12, 13. *ne*. 35, 6, 4. *per somnum*, *in quiete*. 8, 6, 11. et *Audere*. 21, 4, 10. et *Audire*. 8, 5. 7; 27, 16, 10. et *Bibere*. 8, 18, 8. et *Jubere*.

27, 5, 16. *non Video*, *cur.* 25, 7, 3. *Videsne*, *an Viden'*. 1, 39, 3. *Videris de his.* 2, 40, 9. *vos Videritis.* 42, 13, 11. *Vidisse* et *Audisse*. 1, 56, 7. *Videri*, sollemne in senatusconsultis. 25, 7, 3. in sententiis judicum. 32, 3, 6. *Videri*, non *Esse*, pronunciant judices et sacerdotes. 24, 18, 4. *quos Videtur*. 34, 56, 13. *quem Videbitur*. 6, 26, 2. *Visus* et *Jussus*. 9, 24, 4. et *Nisus*. 2, 39, 11; 4, 40, 2; 37, 11, 8. et *Usus*. 37, 51, 9. *Visa res nimis laeta*. 22, 51, 3.

Vigere et *Virere*. 6, 22, 7. *Vigens* et *Ingens*. 2, 30, 14; 21, 40, 8. *Vigentes*. 22, 47, 10.

Vigilias circumeunt equites. 22, 1, 8.

Vigor ingenii. 7, 4, 7. et *Rigor*. 10, 13, 6.

Vilis est tibi vita mea. 40, 9, 4. et *Utilis*. 35, 14, 4; 45, 33, 3.

Vilitas annonae. 45, 33, 3.

Villa publica erat in campo Martio. Epit. l. 88. vicina aedi Bellonae. 30, 21, 12. ibi hospitium dabatur legatis hostium. 30, 21, 12. in ea primum census actus. 4, 22, 7.

Villius et *Julius*. 31, 4, 3; 31, 49, 12; 40, 44, 1.

Vincere, permovere, ad aliquid inducere, persuadere. 23, 8, 7. *animos*. 22, 12, 4. *vinculum*. 8, 28, 8. et *Vivere*. 8, 20, 6. *Vincit sententia*, quae obtinet, *homo*, cujus sententia probatur. 2, 4, 3; 27, 11, 11. *verecundia metum*. 2, 36, 3. *Vinci certamine*, in *certamine*. 10, 6, 11. *pedite*. 33, 7, 13. *Victus*, si victus fuisset. 9, 18, 4. *ira*. 2, 5, 1. *necessitate*. 9, 4, 1. *somno*. 5, 44, 7; 9, 30, 9. et *Cunctus*. 4, 59, 7. et *Ductus*. 5, 26, 8. et *Ictus*. 37, 24, 11. et *Junctus*. Epit. l. 68. et *Vinctus*. 5, 44, 7; 9, 30, 9; 30, 12, 7. 8. *Vinctus somno*, et *Victus somno*. 5, 44, 1; 9, 30, 9. *Vinctus* et *Victus*. 5, 44, 7; 9, 30, 9; 30, 12, 7. 8. *Vinculum*, *Vinclum*. 2, 4, 7; 2, 39, 7; 3, 56, 4; 4, 13, 11; 6, 16, 2. *cupiditatis*, *fugae*. 10, 13, 14. *ingens*. 3, 56, 4.

Vindalium. Epit. l. 61.

Vindelici a quo victi. Ep. l. 136.

Vindex, ultor. 4, 13, 10. et *Judex*. 9, 1, 8.

Vindicare, possessionem petere. 3, 45, 2. 3. *a solitudine*. 6, 12, 5; Epit. l. 7. *ad se*. 3, 20, 1; 44, 14, 8. et *Judicare*. 39, 47, 2.

Vindiciarum lis. 3, 45, 2; 3, 46, 7. *Vindicias secundum libertatem postulare*. 3, 44, 5; 3, 44, 12.

Vindicius. 2, 5, 10.

Vineae et *Agger* junguntur. 5, 7, 2. 3; 8, 16, 8. structi ex materia combustibili. 5, 7, 3.

Vinum et epulae. 9, 18, 4. *Vino epulisque sopitus*. 5, 44, 5.

Violare et *Vulnerare*. 3, 69, 2. *Violare stupris*, *caedibus*. 39, 18, 4.

Violatio agrorum, pro direptione. 36, 20, 2. *templi*. 29, 8, 11.

Violens. 1, 46, 5; 9, 34, 9.

Violentus, arrogans, inpotens. 6, 31, 4.

Vir, pro viro forti. 3, 67, 3. omittitur ellipsi. 4, 26. 11; 5, 36, 6. *Vir animi fervidi*, *vehementis ingenii*. 2, 52, 7. *ex Poenis nobilissimus*. Epit. l. 23. *Vir*, *Homo de plebe*. Epit. l. 2. *virum legit*. 9, 39, 5; 10, 38, 12. *unus*. 4, 28, 7. *Virum* et *Vivum*. 31, 36, 9. *Viri* opponuntur *feminis* et *pueris*. 39, 49, 8. pedites. 21, 27, 1. et *Vivi*. 4, 59, 7. et *Uni*. 7, 26, 1. *Viris* et *Juris*. 2, 44, 5. et *Viribus*. 8, 13, 1.

Virbius clivus. 1, 48, 6.

Virdomarus. Epit. l. 20.

Virere et *Vigere*. 6, 22, 7. *Virens* et *Urens*. 10, 47, 6.

Virgiliae, an *Vergiliae*. 21, 35, 6.

Virginius. 2, 17, 1. et *tribuni*

3, 25, 4. *Virginia et Virgo.* 3, 45, 1. Virginiorum gens saepe praenomine *Lucii*, nunquam *Publii*, usa est. 5, 8, 1.
Virgo et *Virginia.* 3, 45, 1.
Virgulta casu recto singulari est posterioris aevi. 1, 14, 7.
Viriathus. Epit. l. 52.
Virilis pars. 3, 71, 8; 10, 8, 4.
Viriplacae aedes. 2, 7, 12.
Virrius. 23, 6, 1; 26, 13, 2.
Virtus et *Felicitas*, vel *Fortuna* saepe junguntur. 10, 36, 9; 23, 43, 10. *Virtus et felicitas* summo duci, *Virtus et fides* sociis, legatis et militibus adscribitur. 28, 9, 7. *Virtus navium.* 37, 24, 1. et *Utrius.* 3, 62, 4.
Vis, pro potestate, effectu. 1, 17, 9. pro magna vi. 26, 21, 8. et *Voluntas* opponuntur. 29, 38, 1. *ac virtus.* 26, 39, 11. *et arma.* Epit. lib. 79; Epit. lib. 107. *et munimentum.* 10, 9, 8. *hominum*, collective. 2, 5, 3; 8, 28, 6. *hostium*, eorum virtus, fortitudo. 7, 32, 7; 31, 22, 2. *ingens aeris alieni.* 7, 21, 8. *magna armorum.* 8, 1, 6. *morbi.* 3, 6, 2. *venti.* 26, 39, 8. et *Numerus.* 38, 20, 1. et *Via.* 32, 9, 8. et *Vix.* 4, 24, 9. *Vim facere per castra.* 32, 9, 8. *per Vim ferre leges.* Epit. l. 79. *Vim* et *Iñ*, vel *Inde.* 5, 24, 2. *Vi capere.* 6, 3, 10. *expugnare.* 10, 2, 8. *Vi, metu, voluntate.* 30, 9, 2. *Vi viam facere.* 4, 38, 4; 32, 9, 8; 37, 21, 10. *Vi* natum ex ultimis literis vocis proximae. [?] interceptum ab *m* finali vocis praecedentis. 38, 13, 4. et *In.* 3, 49, 6; 7, 9, 1; 7, 33, 8; 9, 43, 17; 10, 3, 2. et *Iñ*, sive *Inde.* 7, 31, 4. et ternarii numeri nota III. 7, 40, 6; 34, 46, 7; 36, 43, 11. et *Ut.* 4, 51, 6. *Vires* et *Vices.* 45, 9, 7. et *Viris.* 8, 13, 1.
Visceratio. 8, 22, 2.
Visere, videre. 1, 31, 2. *res.* 40, 2, 7.
Visitatus et *Usitatus.* 5, 35, 4.
Visus, species. 8, 9, 10.
Vita ac mores. 40, 16, 2. *Vitae rationem reddere.* 9, 26, 18. *Vita omni.* 2, 33, 10.
Vitellia, gens Romana posterioris temporis. Epit. l. 52.
Vitellia. 2, 39, 4; 5, 29, 3.
Vitiare senatusconsulta. 3, 55, 13.
Vitis supplicium militare. 5, 6, 14.
Vitium. *Vitio dare.* 7, 4, 4.
Vitruvius. 8, 19, 4. ejus aedes in Palatio. 8, 19, 4.
Vivere moribus efferatis. 34, 24, 4. et *Vincere.* 8, 20, 6. *Vivo pudica.* 3, 50, 6. *Vivit vigetque.* 39, 40, 7. *Vivens* et *Jubens.* 9, 41, 19. et *Juvenis.* 21, 4, 2.
Vividum pectus, ingenium. 6, 22, 7.
Vivus et *Unus.* 10, 36, 8; 34, 40, 7. *Vivi* et *Viri.* 4, 59, 7. *Vivum* et *Virum.* 31, 36, 9.
Vix et *Vis.* 4, 24, 9. *Vixdum.* 10, 32, 7; 32, 28, 4.
Ulcisci, punire. 5, 11, 16.
Ulixes. 1, 49, 9.
Ullus alius. 7, 33, 17. et *Alius.* 9, 29, 2. et *Nullus.* 28, 44, 18. et *Unus.* 9, 14, 12.
Uls et cis. 39, 14, 10. *Uls et cis Tiberim.* 44, 8, 6.
Ulterior ripa. 29, 32, 9. et *Citerior.* 39, 56, 2. et *Interior.* 36, 9, 12.
Ultimum, tandem, postremo. 40, 42, 10.
Ultimus, primus. 44, 9, 9. *Ultimae sortis homo.* Epit. l. 49. *Ultimae terrarum, terrarum orae.* 5, 37, 2. *ad Ultimum.* 45, 19, 15. *Ultimum certamen.* 7, 37, 4. *dimicationis.* 8, 29, 10. *illud.* 1, 29, 3. *orientis.* 37, 58, 8. *supplicium, poena.* 9, 16, 18; 21, 41, 11. *Ultima quinquatria.* 44, 20, 1.
Ultor et *Victor.* 9, 15, 10.
Ultra fidem, finem, modum. 8, 24, 15. et *Ultro.* 30, 16, 3.
Ultro, insuper. 3, 11, 23; 21,

28, 4; 40, 22. 4. per se, sua sponte. 28, 12, 8. *citroque*. 9, 45, 2. *offerre*. 9, 31, 16. *tributu*. 39, 44, 7. et *Ultra*. 30, 16. 3.
Umber, cognomen. 28, 29, 7.
Umbone, *Umbonibus pulsantes*. 30, 34, 3.
Umbra auxilii. 7, 30, 20. *Licinii*. 5, 18, 4. *Umbrâ opacus*. 8, 25, 7.
Umbrae et *Urbes*. 9, 41, 14.
Umquam et *Usquam*. 39, 31, 5.
un et *ivi* literae commutantur. 9, 24, 12. et *mi*. 2, 49, 11.
Unanimis et *Unanimus*. 7, 21, 5.
Unare. 32, 30, 6.
Unciarium foenus. 7, 16, 1.
Unde, a qua parte. 1, 24, 2. ex quibus. 35, 42, 6. sine praecedente *Eo*. 26, 46, 2. et *Inde*. Praef. §. 10; 39, 33, 5. *Uñ*, sive *Unde*, et septenarii numeri nota VII. 9, 15, 7.
Undecimus et *Nonus*, vel utriusque notae XI et IX. 7, 18, 1.
Undesexaginta. 23, 37, 6. *Undenonaginta*. 37, 30, 1.
Undique circumstare. 6, 2, 4. *omnes*. 3, 63, 4.
Unicus. 44, 1, 5.
Universus, vel *Universi eventus belli*. 32, 5, 2. et *Totus*. Epit. l. 52. *Universa requies*, *victoria*. 10, 5, 8. *in Universum*. 9, 26, 8.
Unus, unus idemque. 1, 51, 3. solus. 3, 69, 3. vel abundat, vel pro aliquis ponitur. 7, 34, 3. omittitur in locutione *e nauticis jussus*. 30, 25, 11. *Unus alter*. 27, 24, 6; 28, 41, 10. *ingens exercitus*. 8, 2, 8. *quilibet*. 9, 17, 15. *vir*. 4, 28, 7. et *Imus*. 8. 6, 2. et *Vanus*. 8, 27, 3. et *Vivus*. 10, 36, 8; 34, 40, 7. et *Ullus*. 9, 14, 12. *Uni* et *Viri*. 7, 26, 1. *in Unum cogere*, *colligere*. 9, 13, 4; 28, 8, 9. *conferre*. 7, 34, 13. *locum colligere*, *conferre*. 28, 3, 9. *Unum dixit*. 41, 4, 2. pro *Uno duo domini*, vel pro *Uno domino duo*. 3, 9, 4. *Uno plus*. 2, 7, 2; 5, 30, 7.
Unusquilibet. 42, 42, 3.
Unusquisque et *Quisque*. 38, 21, 6.
Vocabula minus vel nota, vel usitata librarii mutarunt in notiora, vel usitatiora. 7, 21, 2. reciprocam significationem, sive activam et passivam, habentia. 40, 2, 6.
Vocanus ager. 33, 48, 1.
Vocare, de re inanimata. 26, 44, 2. *ad arma*, simpliciter sine casu. 22, 28, 9. *ad calculos*. 5, 4, 7. *ad concionem classico*. 5, 47, 7. *in*, *ad concionem*. 29, 21, 5. *in*, *ad libertatem*. 34, 32, 9. *in partem*. 4, 35, 6; 5, 21, 5. *in praedam*, *in partem praedae*. 7, 22, 9. *in senatum*. 2, 55, 10; 3, 38, 10; 23, 32, 3; 24, 28, 1; 36. 21, 7. *Patres*. 3, 38, 8. *senatum*. 36, 21, 9. et *Notare*. 7, 2, 11. et *Rogare*. 25, 4, 9. et *Vacare*. 5, 8, 2. *Vocant*, simpliciter sine casu primo. 38, 40, 5. *Vocari* tribus quando dicantur. 6, 38, 3.
Vociferari. 2, 65, 3; 7, 12, 14; 8, 38, 13; 10, 28, 12; 10, 33, 3.
Voconia lex. Epit. l. 41.
Vocontii. 21, 31, 9.
Volana. 10, 44, 9.
Volare in aedem. 27, 23, 3.
Volcae. 21, 26, 6.
Volcentes. 27, 15, 2.
Volci. Epit. l. 21.
Volciani. 21, 19, 8.
Volero, praenomen. 2, 55, 4.
Volesi filius, Valerius. 1, 58, 6.
Volones. 23, 32, 1; 25, 22, 3. utrum duplices fuerint. 23, 32, 1.
Volscius Fictor, 3, 13, 1.
Volscus ager. 6, 2, 13. *Volsci*, non *Vulsci*. Epit. l. 2; 2, 9, 6; 2, 22, 1. saepe sub Latinis comprehenduntur, a quibus tamen proprie erant diversi. 8, 18, 12. *Volscum bellum*, *nomen*. 3, 10, 10.

Volsinienses. 5, 31, 5. *Volsinii*, *Vulsinii*. 7, 3, 7; 10, 37, 4.
Voltumnae fanum. 4, 23, 5; 4, 61, 2; 5, 17, 6; 6, 2, 2.
Volturius. 27, 11, 4.
Volvere animo, *in animo*. 2, 49, 5. *errorem*. 27, 47, 10. *orbem*. 22, 29, 5. *secum*. 30, 14, 3. *vado*, *gurgites*. 21, 31, 11. *Volvo et Volo*. 4, 49, 16.
Volumna, Etruscorum Dea, a Voltumna diversa. 5, 17, 6.
Volumnius. 9, 42, 2.
Voluntarie. 29, 3, 10.
Voluntarius. 1, 59, 5; 5, 7, 12. 13.
Voluntas pro effectu. Epit. l. 49. et *Vis* opponuntur. 29, 38, 1. et *Voluptas*. 5, 6, 3; 5, 17, 9; 38, 24, 3. *Voluntate*, sponte. 3, 69, 8; 5, 7, 12; 5, 17, 9. *Voluntate*, *vi*, *metu*. 30, 9, 2. *Voluntate*, *Voluntate sua tollere*. 25, 4, 6.
Voluptas et Voluntas. 5, 6, 3; 5, 17, 9; 38, 24, 3. *Voluptatium*. 23, 8, 6; 33, 32, 10.
Volusus, non *Volesus*. 2, 18, 6.
Volutare animo, *in animo*. 2, 49, 5. *cogitatione*. 6, 28, 7. *res*, vel de iis agere, vel de iis cogitare. 32, 20, 2. *secum*. 30, 14, 3.
Vos jungitur singulari, sed nominis collectivi. 7. 40, 12. et *Nos*. 34, 2, 2. *Vosmet ipsi*. 3, 56, 3.
Vota suscipere, *nuncupare*, *persolvere*, *signare*. 7, 28, 4.
Vovere aedem Jovis, *Jovi*. 32, 6, 7. et *Fovere*. 5, 31, 2. et *Novere*. 3, 67, 5. *Vavi et Novi*. 10, 37, 15. et *Volui*. 1, 55, 1. *Votus* et *Notus*. 1, 5, 3; 5, 13, 7.
Vox semel posita, dupliei significatione accipienda. 2, 30, 13. semel posita bis repetenda. 9, 22, 8; 10, 34, 1. ex praecedentibus repetenda casu et numero vel eodem, quo praecessit, vel diverso. 24, 18, 2; 38, 17, 5. ex sequentibus repetenda. 30, 7, 6. ex duabus composita, interdum alils interposita disjungitur. 22, 26, 7. bis scribenda semel a librariis male omissa. 33, 27, 4; 44, 34, 8. una perperam in duas divisa. 2, 45, 12. nata partim ex ultimis literis praecedentis, partim ex primis sequentis vocis. 5, 50, 5. Voces additae, quae abesse poterant. 1, 46, 4; 31, 43, 2; 38, 8, 2; 38, 9, 4; 38, 48, 9. plures ab eadem litera vel syllaba incipientes junctae. 2, 39, 3. simpliciter positae conditionaliter accipiendae, ut *Sequens*, si sequeretur. 31, 42, 8. plures omissae ob ejusdem vocis repetitionem. 9, 11, 11; 44, 27, 6. ex praecedenti perperam a librariis additae. 10, 24, 12. interceptae vel additae partim ab ultimis praecedentis, partim a primis sequentis vocis literis. 39, 6, 2. duae junctae, quae erant dividendae, vel contra. 40, 22, 7; 42, 21, 2. duae perperam in unam coaluerant. 1, 47, 9; 37, 53, 7. ut genere, numero et casu convenirent vel praecedenti, vel sequenti, operam dederunt librarii, etiam invito sensu. 4, 44, 5; 4, 47, 3; 6, 3, 8.
Vox et *Nox*. 5, 44, 6. *Vocibus alienis praetendere*. 6, 36, 8.
ur terminatio passivi male a librariis vel addita, vel omissa. 10, 10, 1; 39, 22, 8. *ur* et *is* literae commutantur. 8, 20, 7.
Urbanus exercitus ex solis civibus, non etiam sociis, constat. 27, 3, 9.
Urbs, Roma. 7, 13, 10. *et moenia*. 8, 17, 1. *Roma*, *Romana*. 7, 18, 1; 29, 4, 6. Roma lustrata amburbio, prodigiorum caussa. 35, 9, 5. et *Arx*. 6, 11, 5; 28, 20, 2. et *Civitas*. Epit. l. 99. et *Orbis*. 5, 19, 11. et *Roma*. 22, 7, 21 Urbis nomen pro ejus incolis. 8, 11, 12; 23,

27, 7; 28, 19, 2; 38, 29, 9; 39, 48, 5. hinc *Castulo, socii*. 28, 19, 2. Urbium nominibus addita praepositio. 5, 52, 8; 40, 4, 10; Epit. lib. 102. Urbium nomina generis feminini quavis terminatione. 9, 44, 14; 37, 9, 8.

Urere de frigore. 40, 45, 1. *agrum Karthaginiensem*. 29, 31, 10. *aliquem bello*. 27, 29, 9. et *Urgere*. 27, 29, 9; 36, 33, 5. *Urit fames, pestilentia*. 10, 47, 6. *labor, bellum*. 36, 33, 5. *Urens* et *Virens*. 10, 47, 6.

Urguere. 5, 36, 6; 5, 48, 1; 9, 21, 4. et *Angere*. 24, 2, 4. et *Augere*. 34, 62, 7. et *Urere*. 27, 29, 9; 36, 33, 5. *Urguet hostis*. 32, 10, 11. *labor*. 36, 33, 5. *Urguens* et *Ingens*. 9, 13, 2. et *Jungens*. 9, 19, 8. *Urguente fato*. 22, 43, 9.

Uriates. 42, 48, 7.

Uscana. 43, 18, 11. *Uscanenses*. 43, 18, 11; 43, 19, 1.

Usquam et *Umquam*. 39, 31, 5.

Usque. 10, 2, 8. usque ad. 5, 35, 3. *Usque in, Usque ad*. 32, 32, 3.

Ustrinus vicus. 22, 44, 6.

Usucapere Italiam. 22, 44, 6.

Usurae, quae legibus duodecim tabularum fuerant, a foeneratoribus postea auctae. 6, 14, 3. 5.

Usurpare rem, vocem, saepe facere, vel dicere. 32, 25, 4.

Usus, experientia. 38, 17, 7. *Usus est mihi ea re*, pro opus est. 30, 41, 8. *Usui esse*. 24, 36, 1. *Usus postulant*. 34, 6, 13.

Ut, adeo ut. 2, 18, 8; 10, 11, 3. prout. 5, 20, 6. utinam. 4, 2, 4. postquam. 21, 29, 5; 21, 47, 3; 23, 17, 10. eo sensu requirit indicativum. 35, 23, 3. quamvis. 22, 25, 2; 23, 27, 12; 38, 46, 3. tamquam. 22, 14, 4. utpote. 25, 23, 3; 29, 1, 22. ἵνα τί. 40, 13, 4. repetitum. 1, 17, 11; 3, 64, 10; 4, 4, 12; 22, 11, 4; 28, 9, 9; 42, 21, 5. repetitum ante *Uti*. 8, 6, 14; 22, 11, 4; 36, 3, 13. repetitum diverso sensu. 5, 20, 6; 6, 15, 6; 27, 27, 2. repetitum ἀσυνδέτως. 5, 35, 4. bis. 25, 6, 19; 29, 34, 2; 40, 39, 8. omissum post *exposcere, postulare*. 2, 28, 11; 3, 45, 10. post *hortari*. 40, 12, 1. post *jubere, imperare*. 10, 41, 8; Ep. lib. 45. post *monere*. 39, 27, 2. post *orare*. 7, 13, 3. 10; 27, 12, 2; 34, 24, 4. interdum tamen et additum. 31, 8, 2. omissum post *permittere*. 33, 45, 3. post *suadere*. 33, 16, 6. usurpatur in interrogationibus cum stomacho. 4, 2, 12. additur in referendis verbis senatusconsulti, in initio orationis. 3, 21, 2. vel etiam omittitur. 5, 50, 4. additur in locutionibus *prius, citius, potius quam ut*. 37, 37, 8. usurpatur pro *quod*, vel pro verbo infinito. 5, 55, 5. adsciscit post se in secundo orationis membro particulas *quia*, vel *quod*. 6, 15, 6. natum ex ultimis vocis praecedentis literis *ut*, sive *unt*. 37, 24, 13. ex ultimis vocis praecedentis literis *nt*. 7, 41, 8; 29, 28, 3. ex ultimis vocis praecedentis literis *it*. 24, 16, 17; 39, 37, 19; 42, 63, 5. interceptum est ab ultimis vocis praecedentis literis *at*. 10, 41, 8. *Ut credo, puto*. 38, 48, 9. *erat*. 27, 51, 11. *esse poterant*. 1, 18, 1. *et*. 1, 25, 14. *fit*. 4, 52, 4; 6, 3, 5. *in trepidis rebus*. 4, 17, 8. *ita*. 21, 36, 7. *ita dicam* adhibetur molliendis metaphoris. 7, 22, 5. *Ut juberent, ut sciscerent*, vel *Ut juberent, sciscerent*. 1, 17, 11. *Ut ne*, pro simplici *ne*, num Livius usus sit. 10, 27, 2. *Ut opinor*. 39, 37, 8. *primum*. 25, 27, 10. *quando*, si quando. 5, 15, 11. *qui*. 45, 18, 8. *quid*, in quem finem. 4, 35, 8. *quo*, pro simplici quo. 23, 31, 2; 30, 31, 5. *quod ma-*

xime. 7, 33, 5; 29, 31, 5. *si*, tamquam, quasi. 22, 50, 9. *solet*. 6, 34, 5; 36, 23, 2. *tu*. 9, 11, 9. *voles*. 8, 35, 7. *Ut* et *At*. 1, 18, 9; 3, 56, 12; 24, 27, 8; 27, 36, 14. et *Aut*. 4, 12, 8. et *Et*. 21, 28, 8. et *In*. 3, 5, 14. et *Ne*. 33, 12, 6. et *Sicut*. 30, 31, 3. et *Ubi*. 24, 13, 7. et *Vel*. 36, 41, 2. et *Vi*. 4, 51, 6. et *Uter*. 1, 30, 8; 2, 27, 5; 2, 31, 5; 26, 48, 8. et *Uti*. 37, 46, 10. *Ut alia* et *Utilia*. 21, 52, 7. *Ut cuique* et *Utcumque*. 21, 35, 2. *Ut ii* et *Uti*. 30, 41, 4. *Ut illis* et *Utilis*. 22, 50, 1.

Utcumque, cum indicativo. 7, 13, 7. pro prout. 21, 35, 2; 26, 42, 8. et *Ut cuique*. 21, 35, 2.

Utens, fluvius. 5, 35, 3.

Utensilia. 3, 42, 5.

Uter, uterque. 26, 39, 23. *Ut'*, id est *Uter*, et *Ut*. 1, 30, 8; 2, 27, 5; 2, 31, 5; 26, 48, 8. et *Uterque*. 3, 30, 7; 8, 6, 13. et *Utrum*. 38, 47, 11. *Utrius* et *Virtus*. 3, 62, 4. *Utrum* et *Verum*. 2, 17, 3. et *Ut primum*. 22, 26, 1.

Uternam. 34, 32, 16.

Uterque, cum verbo plurali. 23, 46, 5. et *Uter*. 3, 30, 7; 8, 6, 13. et *Utrimque*. 21, 45, 1. *Utriusque* et *Utrimque*. 21, 45, 1. *Utrique* et *Utrimque*. 6, 31, 8; 35, 28, 10. *Utrumque* et *Utrimque*. 5, 46, 1. *Utraeque manus*. 36, 16, 6.

Uti, verbum, cum casu quarto non est Livianum. 2, 34, 11; 34, 49, 8; 38, 32, 10. *gratia*, *ambitione*. 44, 14, 7. *in aliquo*, *in aliquid*. 22, 25, 19. *Usus* et *Visus*. 37, 51, 9.

Uti, particula repetitur post *Ut*. 8, 6, 14. *Uti rogas*. 6, 38, 5; 10, 8, 12; 30, 43, 3; 31, 8, 1; 38, 54, 12. *Uti* et *Ut*. 30, 41, 4. et *Ut ii*. 30, 41, 4.

Utica et *Baetica*. 28, 2, 15.

Utilis et *Vilis*. 35, 14, 4; 45, 33, 3. et *Ut illis*. 22, 50, 1. *Utilia* et *Ut alia*. 21, 52, 7.

Utique, et uti. 3, 30, 7; 6, 35, 5. et *Itaque*. 8, 13, 17.

Utrimque. 21, 56, 2. et *Uterque*. 21, 45, 1. et *Utriusque*. 21, 45, 1. et *Utrique*. 6, 31, 8; 35, 28, 10. et *Utrumque*. 5, 46, 1; 21, 45, 1.

Utrobique. 6, 30, 6; 33, 15, 13.

Utroque. 8, 29, 7; 21, 28, 4.

Utrum et *Uter*. 38, 47, 11.

Utrumnam. 37, 17, 11.

Vulcanus, *Volcanus*. 39, 53, 2; 40, 19, 2.

Vulgare. 23, 29, 17. promiscue pluribus tribuere. 10, 23, 10. *Concubitus*. 4, 2, 6. *religionem*, eam enunciare. 10, 23, 10.

Vulgus, *Volgus*. 39, 53, 2. masculini et feminini generis. 6, 34, 5. *Vulgo credunt*. 21, 38, 6.

Vulnerare et *Violare*. 3, 69, 2.

Vulnus et *Volnus*. 39, 53, 2. *in Vulnus cadere*, *prolabi*, *abire*. 2, 46, 4. *Vulnus publicum et privatum*. 28, 12, 1.

Vulpes et *Vulpis* casu recto dicuntur. 4, 25, 3.

Vulsci, vel potius *Volsci*. Epit. l. 2; 2, 9, 6; 2, 22, 1.

Vulsinienses. 5, 31, 5; 9, 41, 6. *Vulsinii*, *Volsinii*. 7, 3, 7.

Vulso, non *Volso*, Manliorum cognomen. 22, 35, 1; 32, 27, 7.

Vulturius. 27, 11, 4. *Volturius*. 39, 53, 2.

Vulturnum munitum ad ostium fluminis Vulturni. 25, 20, 2; 26, 6, 3.

Vulturnus, flumen. 23, 36, 9. *Volturnus*. 39, 53, 2.

Vultus, externa cujusque rei forma. 6, 16, 8. et *Multus*. 6, 13, 2.

Uxor per ellipsin intelligitur in locutione *Sophonisba Syphacis*. Epit. l. 30. marito in bel-

lum profecturo induit, inde domum revertenti exuit arma. 30, 13, 12.

X.

X et A. 7, 3, 5; 23, 31, 3; 40, 69, 8. et S. 2, 43, 3. et duplex SS. 6, 32, 10; 25, 24, 8.
Xanthica, festum lustrale apud Macedonas. 40, 6, 1.
Xyline come. 38, 15, 7.
Xyniae. 32, 13, 13; 39, 26, 2.

Z.

Zacynthus, insula parva. 36, 42, 5. et *Saguntus*. 21, 7, 2.
Zama, insula. 82, 16, 3. urbs Africae. 31, 29, 2.
Zerinthius Apollo. 38, 41, 4.
per Zeugma vox praecedens alio casu vel numero repetenda est. 2, 30, 4.
Zeuxis. 37, 41, 1.
Zoïppus. 24, 4, ~~3~~; 24, 26, 1.
Zonis recondebatur argentum. 33, 29, 4.
Zyboetes. 38, 16, 8.

INDEX

IN

TITI LIVII

HISTORIARUM ET SUPPLEMENTORUM LIBROS.

Numeri Romani libros indicant Livianos; Arabici librorum capita.

A.

Abaesenini, XVI. 16.
Abaci cum aliis luxus instrumentis primum Romam advecti, XXXIX. 6.
Abba, urbs Africae, XXX. 7.
Abbassus, oppidum, XXXVIII. 15.
Abdera, oppidum, XLV. 29.
Abderitae queruntur apud senatum de crudelitate Hortensii, et in integrum restituuntur, XLIII. 6.
Abderitarum ager, XXXVIII. 41.
Abgarus, Edessae princeps, consilia adversus Crassum sociat cum Parthis, CVI. 21. simulata amicitia prodit Crassum, 34. proficiscitur ad Parthos, 37. eosque in proelio juvat, 48.
Abelox, nobilis Sagunti Hispanus, obsides Hispanorum Sagunto eductos tradit Romanis, XXII. 22.
Aborigines junguntur foedere Trojanis, I. 1. petuntur bello, ducemque Latinum amittunt, 2.
Abrupolis regno expulsus a Perseo, XLII. 13. 40.
Absalomus, Aristobuli socer, jussu Pompeji securi percutitur, CII. 67.
C. Aburius, legatus ad Masinissam et Carthaginienses, XLII. 35.
M. Aburius, tribunus plebis, moram affert M. Fulvio triumphum petenti, XXXIX. 4. praetor, XLI. 18. jurisdictionem inter peregrinos sortitur, 19.
Abydus, Hellesponti urbs, XXXI. 33. XXXIII. 30. 38. oppugnata a Philippo, XXXI. 14. et 16. Abydeni, in rabiem versi, sese per omnes vias leti interficiunt, 17. 18. Abydus oppugnata a Romanis, XXXVII. 9. et 12. relinquitur obsidio, 12.
Academia, gymnasium Athenis, XXXI. 24. arboribus spoliatur a Sulla, LXXXI. 6.
Acanthus urbs vi capitur, ac diripitur, XXXI. 45.
Acarnanes diremti ab Aetolis, XXVI. 24. ab Aetolis victi Philippum adversus eos arcessunt, 25. conjurant, se nisi victores ex acie non redituros, *ibid.* foederi, cum Romanis inito, ab Philippo Macedoniae rege adscribuntur, XXIX. 12.
ob duos juvenes, in Cereris Initiis ab Atheniensibus interfectos, Atticam depopulantur auxilio Macedonum, XXXI. 14.
eorum concilium Leucadem indicitur, XXXIII. 16. respuunt societatem Romanam, *ibid.* in deditionem populi Romani veniunt, 17.

tentantur ab Antiocho, xxxvi. 11. *et* 12.
Acarnanum factiones, xliii. 19.
eorum concilio Leucas eximitur, xlv. 31.
Acarnania inter Aetoliam atque Epirum posita, xxxiii. 17.
Acarnanum portus, xxviii. 7.
Accensi, i. 43. viii. 8.
Accius Navius, augur, cotem novacula discidit, i. 36.
L. Accius, Poëta, lix. 27.
Accon, Senonum princeps, defectionisque auctor, Caesari poenas dat, cvii. 13.
Accua oppidum, vi captum, xxiv. 20.
Vibius Accuaeus. *vid.* Vibius.
Acerrae direptae et incensae a Poenis, xxiii. 17. restituuntur, xxvii. 3.
Acerranis civitas sine suffragio data, viii. 17.
Achaja, xxv. 15. xxxi. 26. in provinciam formam redacta, lii. 20.
Achaei auxilium impetrant a Philippo contra Machanidam et Aetolos, xxvii. 29. Philippo ad Dymas occurrunt, 31. cum Aetolis Eleisque ad Messenen prospere pugnant, 32.
Achaeorum concilium Aegii, xxviii. 7. *et* 8.
et Argis, ubi de bello consultant adversus Nabin, xxxi. 25.
Achaei pepigerunt, se quotannis juraturos in verba Philippi, xxxii. 5. iis quaedam urbes redduntur, *ibid.* eos a societate Philippi abducere conatur T. Quinctius consul, 19. post longam et ancipitem deliberationem Romanis se adjungunt, 20. *et. seqq.*
proelio fundunt Androsthenem, xxxiii. 14. omnem eorum oram vastant copiae Philippi. *ibid.* iis suae redduntur urbes. 34.
et Acrocorinthus traditur, xxxiv. 50.
bellum adversus Nabin decernunt, xxxv. 25. eos tentat Antiochus, 47.
obsident Messenen in Peloponneso, xxxvi. 31. tradunt Zacynthum Romanis, 32.
depopulantur oram maritimam Aetolorum, xxxvii. 4. mittunt auxilium Attalo Pergami obsesso, 20. Seleucum ex agro Pergameno castra movere cogunt, 21.
decernunt bellum in Lacedaemonios, xxxviii. 32. eosque Achaïco concilio contribuunt, 34.
Achaeos sibi reconciliare studet Perseus, xli. 28. Macedonibus interdixerant finibus suis, *ibid.*
eorum primores insimulantur favisse Perseo, xlvi. 7. missi Romam principes gentis ad mille retinentur in Italia, *ibid.* odium Achaeorum in Callicratem, aliosque Romanae factionis, 8. de exsulibus suis interpellant frustra, 15.
exsulum eorum caussa tractatur in senatu, xlvii. 27. 43.
exsules remittuntur, xlix. 3.
praebent auxilia Romanis contra Andriscum, l. 2.
eorum fidem implorant Oropii contra injurias Atheniensium. li. 28. Spartanorum cum ipsis controversia, 29. Legati Romani mandata exponunt, ad dissolvendum Achaïcum concilium pertinentia, 33. ab Achaeis male habentur, 37. itidemque rursus alii, 60. Achaei de bello adversus Lacedaemonios decretum faciunt, 65.
eorum magna vis caeditur a Metello, lii. 3. rursum vincuntur a Mummio, 14. ducenta talenta pendere jubentur Lacedaemoniis, 19. Achaeorum concilium aboletur, 20.
deficiunt ad Archelaum, praetorem Mithridatis, lxxviii. 51.

Achaei funditores, xxxviii. 29.
Achaeorum et Spartanorum diversa instituta, xvi. 41.
Achaei Phthiotae liberi esse jubentur, xxxiii. 32. *Vid. et* xxxvi. 15.
Achaeorum portus, xxxvii. 9.
Acharrae, oppidum, xxxii, 13.
Achelous, amnis, xliii. 21. 22.
Acheron, fluvius, viii. 24.
Acherusia aqua, *ibid.*
Achillas occidit Pompejum, cxii. 16. a Pothino Alexandriam accedere jubetur cum exercitu, 31. Caesarem in maximum periculum conjicit, 41. ad eum transfugit Arsinoë, 46. cujus imperio occiditur, 62.
Achivi, i. 1.
Acholla, xxxiii. 48. sive Acilla, cxiv. 17. recepto Caesaris praesidio, a Considio oppugnatur, *ibid.* liberatur obsidione, 20.
Achradina, xxiv. 21. xxv. 24. circumsidetur a Marcello, xxv. 26. deditur Romanis, 31.
Aciei Romanae descriptio, viii. 8. ejus cum phalange Macedonica collatio, ix. 19.
Acies quomodo structa apud Romanos et Latinos, viii. 8.
Acies Romanae, xiii. 39. xxi. 55. xxii. 45. xxvii. 14. xxx. 8. 33. xxxiii. 8. xxxvii. 39. xlii. 58.
— Annibalis, xxi. 55. xxii. 4. 46. xxx. 33. *et* 35.
— Antiochi, xxxvii. 40.
— Asdrubalis, xxiii. 29. xxvii. 48.
— Cimbrorum, lxviii. 61.
— Gallorum, xxxviii. 26.
— Hispanorum, xxix. 2.
— Macedonum, xxxiii. 18.
— Persei, xlii. 58. xliv. 40.
— Punica, xxviii. 14.
— Pyrrhi, xiii. 39.
— Rhodiorum, xxxiii. 18.
Acies navales Romanorum et Poenorum, xviii. 3. 4. *et* 5.
Aciliani libri Graeci, xxxv. 14. in Latinum versi a Claudio, xxv. 39.
C. Acilii virtus, cx. 20.
C. Acilius, tribunus plebis, xxxii. 29.
L. Acilius, xl. 31.
M'. Acilius legatus ad Ptolemaeum, xxvii. 4. in sententiam ejus senatusconsultum fit, 25.
M'. Acilius Glabrio, tribunus plebis, xxx. 40.
Decemvir sacrorum, xxxi. 50.
Aedilis plebis, xxxiii. 25.
Praetor, xxxiii. 24. sortitur jurisdictionem inter cives et peregrinos, 26. servos vincit in Etruria, 36.
ambit consulatum, xxxv. 10.
Consul creatur, xxxv. 24. sortitus Graeciam, ludos magnos Jovi vovet, xxxvi. 1. 2. paludatus urbe egreditur, 3. in Thessalia capit Limnaeam et Pellinaeum urbes, 14. proficiscitur ad Thermopylas, 16. ejus ad milites oratio, 17. instruit aciem, 18. caedit Antiochum, 19. expugnat Heracleam, 22. 23. 24. ab eo pacem petunt Aetoli, 27. 28. obsidet Naupactum, et Herculi sacrificium facit, 30.
corona cingit Lamiam, xxxvii. 4. eam capit, 5. triumphat de Antiocho et Aetolis, 46. petit censuram, sed, accusatus a duobus tribunis plebis, petitione desistit, 57.
M'. Acilius Glabrio duumvir Pietatis aedem dedicat, xl. 34. statuam auratam, omnium in Italia primam, ponit patri Glabrioni, *ibid.*
Aedilis curulis, xlvi. 5. consul suffectus in L. Postumii demortui locum, xlvii. 29.
M'. Acilius Glabrio consul, xcviii. 90. successor Lucullo missus, 100. in Bithynia desidet, 102.
M'. Acilius Balbus, consul, xlviii. 30.
M'. Acilius Balbus, consul, lxii. 64.

Q. Acilius, triumvir coloniae deducendae, xxi. 25.
Acilla, *vid.* Acholla.
Acrae, xxiv. 36.
Acraephia, oppidum, xxxiii. 29.
Acraeus Jupiter, xxxviii. 2. Acraea Juno, xxxii. 23.
Acrillae urbs, xxiv. 35.
Acrocorinthus, xxxiii. 31. xxxiv. 49. 50.
Actania insula domatur a Druso, cxxxvii. 7.
Actium, Acarnaniae portus, xliv. 1. *vid. et* cxxxii. 30. ad Actium victus Antonius, cxxxiii. 1. 8.
Actiacum bellum, i. 19. Actiaci ludi, cxxxiii. 9.
Actor tragicus, xxiv. 24.
Actores fabellarum Atellanarum. *vid.* Atellanae.
M. Aeutius, tribunus plebis, v. 10.
Addicti. *vid.* Aes alienum, *et* Nexi.
Adherbal, rei maritimae praefectus apud Poenos, xix. 7. vincit P. Clodium ad Drepanum, 18. *et seq.*
Adherbalis cum Laelio pugna in freto Gaditano, xxviii. 30.
Adiatorix, quod colonos Romanos occiderat, cum filio interficitur. cxxxiii. 85.
Adin Regulus obsidet, xviii. 17.
Adoreus, mons, xxxviii. 18.
Adramyttenorum in trucidandis Romanis saevitia, lxxviii. 10.
Adramytteum, urbs, xxxvii. 19.
Adria, xxiv. 10. Tuscorum colonia. v. 33.
Adria, colonia Romana, xi. 22.
Adriani, xxxiv. 45. ob servatam fidem a Romanis laudantur, xxvii. 10.
Adrianus ager, xxii. 9.
Adrianus Caesar refici repurgarique jubet tumulum Pompeji, cxii. 18.
Adriaticum mare, v. 33. x. 6. xi. 22. xl. 21. xliv. 31. xlv. 14.
Adriaticus sinus, i. 1. x. 2.
Adrumetani mulctantur a Caesare, cxiv. 68.
Adrumetum, xxx. 29.
Adverta, xlv. 19.
Adulterii poena pecuniaria, x. 31.
Aeacidis fatale omen, taurus cum lupo pugnans, xii. 42.
Aebura, oppidum, xl. 30.
Aebutia, anus honesta ex Aventino, xxxix. 11.
L. Aebutius consul moritur, iii. 6.
M. Aebutius, tribunus militum secundae legionis, xli. 5.
M. Aebutius Elva, triumvir creatus ad coloniam Ardeam deducendam, iv. 11.
M. Aebutius Elva, creatur praetor, xliv. 17. sortitur Siciliam, *ibid.*
Postumus Aebutius Cornicen, consul, iv. 11.
Postumus Aebutius Elva, magister equitum, iv. 21.
P. Aebutius, xxxix. 9. eum pupillum Bacchis initiari vult mater, *ibid.* rem aperit consuli, 11. ei praemia dantur a senatu ob detecta Bacchanalia, 19.
T. Aebutius, consul, ii. 19. magister equitum, *ibid.*
T. Aebutius Carus, triumvir coloniae deducendae, xxxix. 57. praetor, xli. 2. de tumultu Sardiniae senatui scribit, 10. decemvir agris dividundis, xlii. 4.
Aecae, urbs Appulorum, oppugnatae, xxiv. 20.
Aedepsum, Euboeae oppidum, lxxxiii. 46.
Aedes Aesculapii Carthagine, xli. 27.
— Alba, Capuae, xxxii. 9. xl. 45.
— Apollinis, iii. 63. iv. 29. vii. 20. xxvii. 37. xxxiv. 43. xxxvii. 58. xxxix. 4. xli. 21.
— Bellonae, xxvi. 21. xxviii. 9. xxx. 22. xxxi. 47. xxxiii. 24. xli. 10.

Aedes Caſtoris, II. 20. 42. VIII. 11.
— Cereris, III. 55. XXVIII. 11. XLI. 33. CXXXII. 24.
— Cloacinae, III. 48.
— Concordiae, IX. 46. XXII. 33. XXVI. 23. CXIII. 2.
— Deorum Penatium, XLV. 16.
— Dianae, XXXIX. 2. LXI. 25.
— Fauni, XXXIII. 42. XXXIV. 53.
— Feroniae, XXXIII. 26.
— Fidei, LVIII. 51.
— Fortunae, XXIII. 19. XXV. 7. XXVII. 11. 23. XXXIII. 27. XLIII. 15.
— Fortis Fortunae, X. 46. XXVII. 11.
— Fortunae Equeſtris, XL. 40. XLII. 3.
— Fortunae Primigeniae, XXIX. 36. XXXIV. 53. XLIII. 16. CXIII. 29.
— Herculis, XXI. 62. XXXII. 1. 9. XXXVIII. 35.
— Herculis rotunda, X. 23.
— Honoris, XXVII. 25.
— Jovis, in Campo, XLVIII. 10. Ariciae, XXIV. 44. Caere, XXVII. 23. Cumis, *ibid.* Formiis, XXXII. 1. Lanuvii, XXXII. 9. Minturnis, XXVII. 39. XXXVI. 37. Oſtiae, XXXII. 1. Satrici, XXVIII. 11. Tarracinae, XXVIII. 11. XL. 45.
— Jovis Acraei, XXXVIII. 2.
— Jovis Capitolini, I. 55. II. 8. IV. 20. XXVII. 4. XXXII. 1. XXXV. 41. XLI. 25. 32.
— Jovis Feretrii, I. 10. 33. IV. 20.
— Jovis Optimi Maximi, VII. 3. XXXVI. 35.
— Jovis Statoris, I. 12. XXVII. 37.
— Jovis Tonantis, CXXXVI. 13.
— Jovis Vicilini, XXIV. 44.
— Junonis, V. 21. X. 2. XXI. 62.
— Junonis Laciniae, XXVIII. 46. XLII. 2. 3.
— Junonis Monetae, VII. 28. XLII. 7.
— Junonis Reginae, XXVII. 37. XXXIX. 2.
— Junonis Sospitae, VIII. 14. XXXII. 30. XXXIV. 53.
— Juventatis. XXXVI. 36.
— Larium Permarinûm, XL. 52.
— Liberi et Liberae. III. 55. XLI. 33.
— Libertatis, XXIV. 16. *vid.* Libertas.
— Lunae, XL. 2. LXI. 27.
— Martis, VI. 5. VII. 23. X. 23. XXVII. 23. XXXV. 9. XXXVIII. 28.
— Matris Magnae, XXIX. 37. XXXVI. 36.
— Matris Matutae, V. 19. VII. 27. XXV. 7. XXVIII. 11. XXXIII. 27. XLI. 33.
— Mentis, XXII. 10. XXIII. 31. LXV. 21.
— Mercurii, II. 21. 27.
— Minervae, XXXV. 36.
— Monetae, IV. 7. 20. VI. 20. XXXIII. 26.
— Opis, XXXIX. 22.
— Penatium, XLVI. 5.
— Pietatis, XL. 34. XLIX. 3.
— Quirini, IV. 21. VIII. 20. X. 46. XXVIII. 11.
— Salutis, IX. 43. X. 1. XV. 5. XXVIII. 11.
— Sanci, XXXII. 1.
— Saturni, II. 21. XXII. 1. XLI. 26. 32.
— Spei, XXI. 62. XXV. 7. XL. 51. CXXXII. 24.
— Summani, XXXII. 29.
— Telluris, II. 41.
— Veneris, X. 31. XXIX. 37. XLI. 32.
— Veneris Erycinae, XXII. 10. XXIII. 31. XXX. 39. XL. 34.
— Veneris Genitricis, CXVI. 10.
— Veneris Victricis, CV. 28.
— Veſtae, XXVI. 27. XXVIII. 11.
— Victoriae, X. 33. XXIX. 14.
— Virtutis, XXVII. 25. XXIX. 11.
— Vulcani, XXXII. 29. CXXVI. 30.
Aedes Caſſii publice dirutae, II. 41. item Sp. Maelii, IV. 16. et Vitruvii, VIII. 20.
Aedicula Victoriae Virginis, XXXV. 9.
Aediles plebei, III. 6. Aedilibus qui nocuiſſet, ejus caput Jovi sacrum, 55. senatusconsulta in aedem Cereris ad eos deferri

jubentur, *ibid.* eos leges Decemvirales in aes incisas in publico proposuisse, sunt qui scribant. 57. iis negotium datum, ut animadverterent, ne qui, nisi Romani, Dii colerentur, IV. 30. instaurant ludos plebejos, XXXVIII. 10. *vid.* Ludi. Aedilis plebei esse non potest, cujus pater, qui curuli sella sederit, vivit, XXVII. 21. XXX. 19.

Aediles ex Patribus, sive curules, VI. 42. VII. 1. per quatriduum, ludos scenicos faciunt, XXIV. 43. instaurant ludos Romanos, XXVII. 6. XXVIII. 10. vitio creati, iidem reficiuntur, XXXVI. 59.

Aediles unde initium sumserint fori ornandi, IX. 40.

— dicunt plerisque diem, quia plus, quam lege finitum erat, agri possiderent, X. 13. diem dicunt pecuariis, XXXIII. 42. XXXV. 10.

Aediles incusantur ab senatu, quod non prohiberent novos ritus sacrificandi precandique Deos, XXV. 1.

Aediles Cereales, CXVI. 20.

Aedilitii scribae et viatores, XXX. 39.

Aeditui aedes sacras omnes tota urbe aperire jubentur, XXX. 17.

Aedui, populus Galliae, V. 34. Romanorum socii primi trans Alpes, LXI. 6. fratres et consanguinei populi Romani, *ibid.* in eorum agros incursiones faciunt Arverni, 8.

— petunt auxilium a Caesare, CIV. 130.

— deficiunt a Caesare, CVII. 66. victi pacem petunt, CVIII. 8.

Aegaeum mare, XLIV. 28. 29.

Aegates, insulae, XIX. 55. XXI. 10. 49. XXII. 54. XXIII. 13. XXX. 32.

Aegeleos, urbs, opprimitur ab Attalo, XXXI. 46.

Aegesta, urbs Siciliae, XIII. 49.

Aegestani deficiunt a Carthaginiensibus ad Pyrrhum, XIV. 10. a Selinuntiis pressi, auxilium implorant Carthaginiensium. XVI. 8.

Aegestam, sive Segestam, obsidione eximit Duilius, XVII. 11.

Aegimurus, insula, XXIX. 27. sinum Carthaginiensem claudit, XXX. 24. a consule Marcio in potestatem redigitur, XLIX. 44.

Aegina, insula, XXVII. 30. 33. XXVIII. 5. 7. XXXI. 14. XXXIII. 30. XXXVI. 42.

Aeginienses, XLIV. 46. XLV. 27.

Aeginium, oppidum, XXXII. 15. XXXVI. 13. XLIV. 46. diripitur a Romanis, XLV. 27.

Aegitna, Oxybiorum oppidum, XLVII. 30.

Aegium, XXXVIII. 29. ibi Achaeorum concilium, XXVIII. 7. XXXV. 48. XXXVI. 35.

Aegus, Allobrogum dux, transfugit ad Pompejum, CXI. 45.

Aegyptus, VIII. 24. ex Aegypto legati Romam missi a Ptolemaeo Philadelpho rege, et societas cum eo juncta, XIV. 38.

Aegypto imminent Philippus Macedoniae, et Antiochus Syriae, reges, XXXI. 14.

Aegypti reges Romanis gratulantur, XXXVII. 3.

Aegypto excedere jubent Antiochum Epiphanem Romani, XLV. 12.

Aegyptiorum regum discordiae, XLVI. 21. sublatae, 26.

Aegypti status miserabilis ob scelera Physconis, LIII. 17.

turbae in Aegypto, LXII. 42.

Aegyptiorum legati Romam veniunt, regem petituri, LXXXIX. 23.

Aegypti in provinciam redactae res ordinat Caesar Octavianus, CXXXIII. 66. Aegyptiaca magnitudo, 69. ex Aegypto annona Urbis, 70.

Aelius Gallus, eques Romanus, primus in Arabiam Felicem si-

gna infert, cxxxv. 22. hostes vincit, 25. morbis fatigatus recedit, 26.
Aelius Lamia, legatus, contumeliose habitus ab Achaeis, LI. 60.
C. Aelius, tribunus plebis, a Thurinis statua et corona aurea donatus, XI. 29.
C. Aelius, tribunus militum tertiae legionis, XLI. 5. et 8.
C. Aelius Paetus, consul, XL. 27.
L. Aelius Lamia, eques, relegatur, CIII. 115.
L. Aelius Paetus, aedilis plebejus, ludos facit ex mulctaticia pecunia, X. 23.
L. Aelius Tubero, legatus Pompeji bello Piratico, XCIX. 31.
L. Aelius Tubero, ex senatusconsulto sortitus Africam, a Varo excluditur, CX. 56.
P. Aelius, inter primos quaestores de plebe creatos, IV. 54.
P. Aelius, legatus ad Antiochum, XXXIV. 59.
P. Aelius, triumvir coloniae deducendae, XLI. 17.
P. Aelius Ligus, praetor, XLI. 2. consul, XLII. 9. 10. legatus in Illyricum, XLV. 17.
P. Aelius Ligur resistit Mummio, de reditu Ciceronis ferenti, CIII. 126.
P. Aelius Paetus, consul, VIII. 15.
P. Aelius Paetus, magister equitum vitio creatus, abit magistratu, IX. 7. augur, X. 9.
P. Aelius Paetus, augur, XXVII. 36. moritur pestilentia, XLI. 26.
P. Aelius Paetus, aedilis plebis, creatur praetor, XXIX. 38. sortitur jurisdictionem urbanam, XXX. 1. magister equitum, 39. consul, 40. decemvir agro dividundo, XXXI. 4. triumvir rebus coloniae Narniensis ordinandis, XXXII. 2. censor, 7.
P. Aelius Tubero, aedilis plebis vitio creatus, abdicat se magistratu, XXX. 39. praetor creatus sortitur Siciliam, 40. legatus in Asiam, XXXVII. 55. praetor iterum sortitur jurisdictionem urbanam, XLI. 12.
Q. Aelius, tribunus plebis, XLI. 10.
Q. Aelius Paetus, augur, XXII. 35.
Q. Aelius Paetus, pontifex, cadit in proelio Cannensi, XXIII. 21.
Q. Aelius Paetus, in locum P. Aelii Paeti, sufficitur augur, XLI. 26. praetor, XLIII. 4. consul, XLV. 14. sortitur Galliam provinciam, 17.
Q. Aelius Tubero, tribunus plebis, fert ad plebem de duabus coloniis Latinis deducendis, XXXIV. 53. triumvir, XXXV. 9.
Q. Aelius Tubero, obviam mittitur Perseo, XLV. 7. cura tuendi regis ei mandatur, 8.
Q. Aelius Tubero, haedinis pelliculis praetura dejectus, LII. 81.
Q. Aelius Tubero, annalium scriptor, IV. 23. X. 9.
Q. Aelius Q. F. Tubero, consul, CXXXVII. 9.
Sex. Aelius Paetus, aedilis curulis, XXXI. 50. triumvir rebus coloniae Narniensis ordinandis, XXXII. 2. consul, 7. in Capitolio senatum habet, 8. proficiscitur in Galliam, 9. nihil memorabile gerit, 26. censor, XXXIV. 44. XXXV. 9.
T. Aelius, tribunus militum tertiae legionis, XLI. 5. et 8.
Aemilia porticus refecta, XLI. 32.
Aemilia tribus, XXXVIII. 36.
Aemilia, uxor P. Scipionis Africani, XXXVIII. 57.
Aemilia, virgo Vestalis, incesti damnatur, LXIII. 7. 8.
C. Aemilius, tribunus militum consulari potestate, V. 26. contra Aequos rem gerit, 28. tribunus militum consulari po-

testate iterum, Volsinienses vincit, 32.

L. Aemilius, consul, vincit Aequos et Volscos, II. 42. iterum consul, Vejentes pacem petere supplices cogit, 49. tertium consul, 54.

L. Aemilius, tribunus militum consulari potestate, VI. 1. iterum, 5. tertium, 21. quartum, 22. quintum, 32. fundit Volscos at Latinos, *ibid.*

L. Aemilius, interrex, VII. 17.

L. Aemilius, quartus decimus interrex, VIII. 23.

L. Aemilius, legatus, Carthaginem mittitur, XXI. 18.

L. Aemilius Barbula, consul, infert bellum Tarentinis, XII. 10. 16. ejus strategema, 20. de Tarentinis, Samnitibus, et Sallentinis triumphat, XIII. 14.

L. Aemilius Mamercinus, consul, VII. 1. secundum consul, 3. magister equitum, 21.

L. Aemilius Mamercinus, magister equitum, VII. 39. consul, VIII. 1. dictator, 16. consul secundum, 20. dictator iterum, IX. 21.

L. Aemilius Papus, consul, XX. 36. vincit Gallos, 37. *et seq.* triumphat, 45. censor, 58. XXIII. 23. triumvir mensarius, XXIII. 21.

L. Aemilius Papus, praetor creatus, sortitur Siciliam, XXVIII. 38.

L. Aemilius Papus, decemvir sacrorum, moritur, XLII. 28.

L. Aemilius Paullus, consul, XX. 59. vincit Illyricos et Demetrium Pharium, *ibid. et seqq.* triumphat, 63. accusatur, et ambustus vix evadit, *ibid.* consul iterum, XXII. 35. occiditur in pugna Cannensi, 49. fuerat pontifex, XXIII. 21.

L. Aemilius Paullus, triumvir coloniae deducendae, XXXIV. 45.

Aedilis, ex pecunia damnatorum pecuariorum clypea inaurata in fastigio aedis Jovis posuit, XXXV. 10. praetor, 24. sortitur Hispaniam ulteriorem, XXXVI. 2.

Proconsul, caeditur a Lusitanis, XXXVII. 46. Lusitanos fundit, 57.

vetus candidatus, et saepe repulsam passus, XXXIX. 32. consul, 56.

in Ligures Ingaunos exercitum ducit, XL. 25. oppugnatur ab Ingaunis, *ibid.* erumpit castris, 27. vincit Ingaunos Ligures, 28. deque iis triumphat, 34. nominatur patronus ab Hispanis ulterioribus, XLIII. 2.

Consul iterum, sortitur Macedoniam, XLIV. 17. ejus, antequam in Macedoniam iret, ad populum oratio, 22. multa ab eo institutorum militarium in melius mutata, 33. ejus oratio ad milites, 34. per Perrhaebiam it ad hostes, 35. ejus prudens ad Nasicam oratio, 36. instructo exercitu munit castra, 37. ejus de pugna dilata oratio, 38. vincit Macedonas, 41.

acceptis a Perseo literis, illacrimatur sorti humanae, XLV. 4. ad eum adducitur Perseus, 7. benigne excipit Perseum, eumque tacentem alloquitur, 8. peragrat Graeciam, 27. Amphipoli componit res Macedoniae, 29. succendit arma hostium, 33. trajicit in Italiam, 34. triumphus, ei decretus a senatu, impeditur a Ser. Sulpicio Galba, tribuno militum, 35. 36. triumphat de Perseo, 39. 40. amittit duos filios, 40. ejus de sua fortuna oratio, 41.

Censor, Minervam in aede Fortunae ponit, XLVI. 17. ejus mors et elogium, 40. amor apud cives, 41. funus, 42.

L. Aemilius Paullus, legatus in decem ad res Asiae disceptandas componendasque, XXXVII. 55. resistit Cn. Manlio, trium-

phum petenti, xxxviii. 44. *et seqq.*

L. Aemilius M. F. Paullus, consul, magnam pecuniae vim accipit a Caesare, cix. 2. proscribitur a fratre M. Lepido triumviro, cxx. 36. effugit, connivente fratre, 50.

L. Aemilius Regillus, praetor, xxxvi. 45. ei evenit navalis provincia, xxxvii. 2. 4. 14. ad eum caduceatores ab Antiocho missi, qui de pace agerent, 18. habet consilium, 19. invadit agros Tejorum, 28. contendit ad hostem, 29. vincit classem Antiochi, 30. oppugnat Phocaeam, 32. ejus triumphus navalis, 58.

L. Aemilius Scaurus Hellespontum mittitur, xxxvii. 31.

Mam. Aemilius, tribunus militum consulari potestate, iv. 16. dictator dicitur, 17. Vejentes et Fidenates proelio vincit, 18. 19. triumphans urbem ingreditur, 20. iterum dictator, 23. quinquennalem censuram redigit ad anni unius et sex mensium spatium, 24. a censoribus tribu movetur, *ibid.* dictator creatur, paullo ante motus tribu, 31. ejus oratio ad populum, 32. ejus ad milites adhortatio, 33. Fidenas capit, et triumphat, 34.

Mam. Aemilius, consul, iv. 53.

M? Aemilius Mamercinus, tribunus consularis, 61. iterum, v. 1. tertium, 10.

M. Aemilius, tribunus militum consulari potestate, v. 32.

M. Aemilius, consul, x. 1. in fugam vertit Graecos, cum Cleonymo in Italiam classe advectos, 2.

M. Aemilius, praetor Siciliae, xxi. 49.

M. Aemilius, praetor urbanus, xxii. 9. 33. xxvii. 33.

M. Aemilius, frater L. Aemilii Regilli praetoris, decedit, xxxvii. 22.

M. Aemilius Barbula, consul, xx. 23.

M. Aemilius Lepidus, consul, xi. 29.

M. Aemilius Lepidus, consul, xx. 18.

M. Aemilii Lepidi, bis consulis atque auguris, tres filii, L. M. et Q. ludos funebres patri, et gladiatorum paria duo et viginti per triduum in foro dant, xxiii. 30.

M. Aemilius, M. Lepidi filius, tribunus militum, xxxvii. 43.

M. Aemilius Lepidus, aedilis curulis, xxiv. 43. praetor, sortitur jurisdictionem inter cives et peregrinos, *ibid.* decemvir sacrorum, xxvi. 23.

M. Aemilius Lepidus, legatus ad Ptolemaeum, xxxi. 2. ferociter cum Philippo agit, 18. pontifex, xxxii. 7. aedilis, xxxv. 10. praetor, 24. sortitur Siciliam, xxxvi. 2. consul, xxxviii. 42. et quidem post duas repulsas, xxxix. 56. xl. 46. quum aedem Dianae vovisset, devincit Ligures, xxxix. 2. viam ab Placentia Ariminum perducit, *ibid.* triumvir coloniae deducendae, 55. pontifex maximus, xl. 42. censor, 45. in gratiam reconciliari se cum collega M. Fulvio patitur, 46. princeps senatus legitur, 51. consul iterum, xli. 22. lectus secundo princeps senatus, 32. lectus tertio, xliii. 15. lectus quarto, xlvi. 17. lectus quinto, xlvii. 2. moriens vetat se sumtuoso funere efferri, xlviii. 9.

M. Aemilius Lepidus, consul, xlvii. 3.

M. Aemilius Lepidus, praetor, liii. 7. consul, lv. 9. Vaccaeis bellum inferre prohibetur, 27. non paret senatus legatis, 28. proconsul, obsidet Pallantiam, lvi. 8. quam repente relinquit, 9. unde maxima turba in ejus castris, 10. ab censoribus adesse jubetur, quod

sex millibus aedes conduxisset; quodque villam altius exstructam haberet, LX. 22.

M. Aemilius Lepidus, consul, LX. 4.

M. Aemilius Lepidus, consul, XC. 1. ob spoliatam Siciliam metuit judicium, 9. spe restituendorum agrorum conciliat populos Italicos, *ibid.* cum exercitu venit ad urbem, 11. repellitur, 12. L. Philippi sententia contra Aemilium Lepidum, 13. Lepidus fugit in Sardiniam, 15. ibique moritur, 16. taedio et dolore, ex cognito uxoris Appulejae adulterio, confectus, 17.

M. Aemilius Lepidus, interrex creatur, CVII. 23. negat se comitia habiturum, 24. domus ejus oppugnatur, lectulusque conjugis Corneliae frangitur, *ibid.*

M. Aemilius Lepidus a Caesare praeficitur urbi, CX. 7. praetor, Caesarem dictatorem dicit, 40.

pacem facit Marcellum inter et Cassium, ambos Caesarianos, in Hispania diffidentes, CXII. 49.

triumphat, CXIII. 56. cum Caesare consul creatur, *ibid.*

et ab eo magister equitum adsciscitur, CXVI. 19. occiso Caesare, milites in Campum deducit, 60. cum eo per internuncios agunt Cassius et Brutus, 66. in forum descendit, 74. ejus dicta, et perplexa responsa, 76. 77.

ab Antonio pontifex maximus renunciatur, CXVII. 8. venit in Galliam, et Sex. Pompejum in sua jura restituit, 35. ei statua equestris inaurata in Rostris posita, *ibid.*

a senatu ex Gallia vocatur, ad auxilium consulibus et Bruto ferendum, CXVIII. 13.

eum sollicitat Octavianus, CXIX. 39. ad Lepidum venit Antonius, 45. Lepidi inconstantia et temeritas, *ibid.* Antonium patitur corrumpere milites, 48. Antonium in castra accipit, 50. ejus statua subversa: ipse judicatur hostis, 51.

Senatui reconciliatur, CXX. 9. congreditur in insula cum Caesare et Antonio, foedusque cum iis triumvirale jungit, 17. *et seqq.* triumvir Reipublicae constituendae cum iis creatur, 26. fratrem Paulum proscribit, 30. triumphat ex Hispania, 100.

Consul iterum, CXXII. 42. relinquitur ad Urbis et Italiae praesidium, dum Caesar et Antonius adversus Brutum et Cassium proficiscuntur, 50.

devicto Bruto, eum excludere societate imperii student Antonius et Octavianus, CXXV. 1. Lepidi ignavia, 4. L. Antonio Romam occupante, ad Octavianum fugit, 29.

eum Octavianus in Africam mittit, CXXVII. 5. 7. in Siciliam ex Africa trajicit, auxilium laturus Octaviano, CXXVIII. 47. 48.

ejus legiones male mulctantur, CXXIX. 5. criminatur Octavianum, 27. corruptis copiis, in castra ejus venit Octavianus, 28. 29. Lepidus venit in potestatem Octaviani, 30. triumvirali potestate exuitur: sed pontificatum maximum retinet, *ibid. vid. et* 41.

supplex pro uxore, vix consulem adire potest, CXXXIII. 74.

eum inclementius tractat Augustus, CXXXVI. 70.

M. Aemilii Lepidi, juvenis, conspiratio opprimitur, CXXXIII. 72.

M. Aemilius Numida, decemvir sacrorum, moritur, XXVI. 23.

M. Aemilius Papus, dictator, IX. 7.

M. Aemilius Papus, maximus curio, moritur, XXVII. 6.

M. Aemilius Paullus, magister equitum, male rem gerit, X. 3.

M. Aemilius Regillus consul dicitur a praerogativa centuria, XXIV. 7. irrito eventu, 8. et 9. flamen Quirinalis, 8. flamen Martialis, moritur, XXIX. 11.

M. Aemilii Scauri oratio contra Jugurtham, LXII. 18. creatur consul, 26. coërcet P. Decium praetorem, ibid. fert legem sumtuariam, 26. legitur princeps senatus, 27. scripsit tres libros de vita sua, 45. triumphat, 51. viam Aemiliam munit, 52. et LXV. 21. militem severa disciplina continet, LXII. 53.

Legatus corrumpitur pecunia a Jugurtha, LXIV. 20. 21. probra in eum hac occasione jacta, 49.

Censor, mortua collego, magistratum retinere nititur, LXV. 21.

designatus iterum consul, a Rutilio postulatur ambitus; et absolutus Rutilium accusat, LXVI. 16.

in tumultu percutitur lapide, LXX. 26.

a Caepione postulatus repetundarum, absolvitur, LXXI. 24. accusatus lege Varia, crimen verbo depellit, 42.

ejus in filium severitas, LXVIII. 49.

M. Aemilius Scaurus ducit uxorem Muciam, a Pompejo repudiatam, CIII. 23. cum Areta bellum gerit, 54. ejus theatrum, ludorumque magnificentia, CIV. 42. 43. postulatus repetundarum, absolvitur, CVI. 7. accusatur ambitus, 23. damnatur ambitus, CVII. 45.

Paullus Aemilius L. F. M. N. Lepidus, consul suffectus, CXXXI. 49. porticum privatis impensis perficit, ibid. censor. CXXXVI. 8.

Q. Aemilius Barbula, consul creatus, IX. 20. 21. secundum consul, 30.

Q. Aemilius Cerretanus, consul, VIII. 37. vid. Q. Aulius Cerretanus,

Q. Aemilius M. F. Lepidus consul, probat ex senatusconsulto pontem Fabricium, CXXXVI. 18, 20.

Q. Aemilius Papus, consul, Etruscos et Bojos vincit, XII. 5. legatus captivorum redimendorum caussa, ad Pyrrhum, XIII. 14. consul iterum, 44. censor severus, XIV. 33.

Ti. Aemilius, consul, II. 61. ejus res gestae in Sabinis, 62. consul iterum, dandi agri plebi auctor, III. 1.

Ti. Aemilius, quinquevir mensarius. VII. 21. praetor, VIII. 2.

Ti. Aemilius Mamercinus, consul, ejusque cum senatu rixae, VIII. 12.

Aemus, mons, XL. 21. ex eo monte creditum vulgo fuit, Ponticum simul et Adriaticum mare, et Istrum amnem, et Alpes conspici posse, ibid. eum conscendit Philippus, et degressus nihil vulgatae opinioni detrahit, 22.

Aenaria, insula, VIII. 22.

Aenea, oppidum, XL. 4. eadem Aenia, XLIV. 10. 32. Aeneates, XL. 4. statum Aeneae sacrificium, quod conditori Aeneae quotannis fit, ibid.

Aenea in Capitolio limina. vid. Capitolium.

Aenea signa Deorum. vid. Signum.

Aenei orbes, positi in sacello Sanci, VIII. 20.

Aeneae portus ad montem Atho, XLV. 30.

Aeneas, Anchisae et Veneris filius, I. 1. profugus venit in Macedoniam, Siciliam, et Italiam, ubi Lavinium condit, ibid. ut animos Aboriginum

sibi conciliaret, Latinos utramque gentem appellat, 2. ejus mors, *ibid.*
Aeneas Silvius, rex tertius Albae, I. 3.
Aenei. *vid.* Aenus.
Aenesidemus Dymaeus, praefectus praesidii Achaeorum Argis, XXXII. 25.
Aenia. *vid.* Aenea.
Aenianum sinus, XXVIII. 5.
Aenus, oppidum Thraciae, proditione capitur a Philippo, XXXI. 16. Aeno praesidium Antiochi deducitur, XXXVII. 60. controversiae cum Philippo de Aeni possessione, XXXIX. 24. 27. 28. Aenum sibi petit Attalus, XLV. 20.
Aenei, XXXI. 31. Aenii, XXXVII. 33. XLV. 27.
Aeolis, XXXIII. 38. XXXVII. 8. 12. 18. 25. 35. XXXVIII. 16.
Aepulo, Istrorum regulus, ne vivus capiatur e Romanis, pectus ferro trajicit, XLI. 15.
Aequi, sive Aequicolae, gens antiqua, I. 32. ab Aequicolis jus, quo res repetuntur, Ancus Marcius descripsit, *ibid.* Latinum agrum invadunt, II. 30. vincuntur, 31. seditio inter Aequos et Volscos, et atrox proelium, 40. Romanos bello petunt, 43. oppugnant Ortonam, *ibid.* vexant Latinos incursionibus, 48. 53. 58. vincuntur, 60.
bello petiti, a Q. Servilio vincuntur, III. 2. depopulantur agrum Romanum, et caeduntur, 3. obsidentes Furium consulem in castris, a T. Quintio caeduntur, 5. Aequi et Volsci denuo Hernicorum et Romanorum agros depopulantur, 6. vincuntur a Lucretio consule, 8. rebellant, 10. arcem Tusculanam capiunt, et caeduntur, 23. pacem petunt, et impetrant, 24. denuo bellum movent, 25. obsident Minucium consulem in castris, 26. adversus eos L. Quintius Cincinnatus dictator dicitur, *ibid.* circumvallantur, et sub jugum mittuntur, 28. denuo Romanos bello lacessunt, 30. vincuntur, 31. bellum instaurant, 38. fundunt Romanum exercitum, 42. a Valerio consule vincuntur, 60. 61. iterum Romanis bellum inferunt, 66. vincuntur, 70.
rursum rebellantes vincuntur, IV. 26. *et seqq.* impetrant inducias annorum octo, 30. Aequi et Lavicani Tusculanum agrum depopulantur, 45. vincuntur, 47. coloniam Volas deducunt, sed caeduntur, 49. parant bellum, 53. capiunt arcem Carventanam, 55.
oppugnant Lavicos, Romanam coloniam, V. 16. Romanis bellum inferunt, et vincuntur, 28. capiunt Vitelliam coloniam, et rursum vincuntur, 29. 31.
bellum moliuntur, VI. 2. pervastantur, 4. undenam toties victis Aequis et Volscis suffecerint milites, 12.
iterum petiti bello, deserunt castra, et prope ad internecionem delentur, IX. 45.
redintegrant bellum, et subiguntur a C. Junio dictatore, X. 1.
Aequicolarum ager, X. 13.
Aequimaelium, IV. 16. XXXVIII. 28.
Aequimaelius vicus, XXIV. 47.
Aequinoctium autumnale, XXXI. 47.
Aequinoctium vernum, XXXIII. 3. XXXVII. 9.
Ara Hispaniensis, CXXX. 31.
Aerarium, IV. 22. ex eo signa militaria promuntur, *ibid. et* VII. 23. captiva pecunia in aerarium illata, X. 46. etiam pecunia ex venditis captivis redacta, VII. 27. X. 46. in illud concluduntur, custodiae causa, Praenestinorum principes,

XII. 26. Aerario subveniunt privati, XIX. 51. *et* 52. XXIV. 18. XXVI. 36. Aerarium sanctius, XXVII. 10. CIX. 55. pecuniam ex aerario clam egerunt scribae viatoresque aedilitii, XXX. 39.
Aerarium effringit Caesar, CX. 5. quonam modo, et a quibus aerarii cura administrata, CXVI. 18.
Aerario Caesar Augustus ex fisco suo pecuniam mutuam dat sine usura, CXXXIV. 82.
Aerarii facti a censoribus, IV, 24. XXIV. 18. XXIX. 37. XLIV. 16.
Aëropus, praetor Epirotarum, XXIX. 12.
Aeropus, mons, XXXII. 5.
Aes grave, IV. 41. *et* 60. XXII. 33. XXXII. 26.
Aes alienum Romae maximum, atque inde turbae, II. 23. ac postremo secessio plebis in Sacrum montem, 33. aeris alieni magna vis aedificando contracta, VI. 27. hinc occasio et materia Manlio Capitolino novorum consiliorum, *ibid. et seqq.* miseria plebis aere alieno demersae, 34. de aere alieno lex, VI. 35. 36. aeris alieni caussa quinqueviri mensarii creantur, VII. 21. ejus dissolvendi ratio inita, 27. seditio, et secessio plebis in Janiculum ob aes alienum, XI. 24. *et seqq.* *vid.* Nexi.
Aes Corinthium, LII. 18.
Aera militibus constituta, IV. 59. 60. equitibus, V. 7.
Aesarus, fluvius, XIV. 5.
Aesculapio supplicatio habita, X. 47.
Aesculapius ab Epidauro Romam arcessitur, XI. 12. XXIX. 11. ejus templa apud Graecos locis apricis et excelsis fere posita, XI. 13. templum ejus ad urbem Epidaurum, *ibid.* pro eo serpens deportatus Romam, *ibid. et* 14. eadem forma serpentis indutus, aliquando Sicyonem dicitur delatus fuisse, 13. colitur apud Carthaginienses, XVI. 5. qui in ejus aede senatum dant legatis Persei, XLI. 27. ei dona voventur, XL. 37. ejus fanum tabulis pictis ex praeda exornatur, XLIII. 6. templum ejus Epidaurium, donis opulentum, XLV. 28.
Aesernia, colonia, XVI. 48. in fide atque officio erga populum Romanum manet, XXVII. 10. obsidetur a sociis Italicis, LXXIII. 21. cum M. Marcello in potestatem Samnitium venit, 51. *et seqq.* Aesernia inter urbes numerari olim desiit, 54. Aesernia publici consilii sedes statuitur a Sociis, LXXVI. 3.
Aeserninus, cognomen M. Marcello inditum, LXXIII. 53.
Aeserninus ager, X. 31.
Aesernina turma, XLIV. 40.
Aesis, fluvius, V. 35.
Aesquiliae. *vid.* Esquiliae.
Aesulana arx, XXVI. 9.
Aethalia, insula, XXXVII. 13.
Aethiopiae primum illata Romana arma, CXXXVI. 15. Aethiopum fuga et damna, 16. pax eos inter et Romanos, 17.
Aethiopes occidui, LXVI. 85. in eos expeditionem suscipit Bocchus, 86.
Aetna, mons, XXVI. 29. ignem vomit, LIV. 12. ejus horribile incendium, LXI. 41.
Aetoli, XIV. 85. Aetolorum concilium et foedera cum Romanis, XXVI. 24. adversus Philippum bellum movent, *ibid.* bellum inferunt Acarnaniae, 25.
depopulantur Achaeos, XXVII. 29. vincuntur a Philippo, 30.
animos tollunt a Romana societate, et post Attali adventum, XXVIII. 5. saltum Thermopylarum insidentes, a Philippo funduntur, 7.
pacem faciunt cum eo, XXIX. 12.
ad eos legatos mittit Philip-

pus, ne adventu Romanorum fidem mutent, XXXI. 28. cum Athamanibus bellum inferunt Philippo, et ab eo caeduntur, 41. deserunt castra, et in Aetoliam fugiunt, 42. Aetolorum juventus in Aegyptum advecta, 43. Aetolorum legatorum cum Attalo et Romanis colloquium, 46.

Aetolorum concilium Heracleam indictum, XXXIII. 3. ab eorum equitibus regii fugantur, 6. eorum eques in Graecia est longe optimus, pedite inter finitimos vincuntur, 7. eorum querelae, insatiabilis aviditas praedae, et arrogantia, 11. inter eos et Quintium de Thebis Phthioticis disceptatio, 13. pacis cum Philippo leges non approbant, 31. 35. ingenio inquieta gens, 44. Aetolorum animi cur alienati a societate Romana, 49.

invehuntur in Athenienses, et Romanos insimulant fraudis, XXXIV. 23.

concitant reges ad bellum Romanum, XXXV. 12. decretum faciunt, quo arcessitur Antiochus ad liberandam Graeciam, 33. occupant Demetriadem urbem, 34. Nabin interficiunt, 35. caeduntur a Lacedaemoniis, 36. Chalcidem oppugnare tentant, 37. Antiochum appellant imperatorem, 45. Aetolorum principum cum Chalcidensibus colloquium, 46. tentant socios Romanorum, 47.

se conjungunt Antiocho, XXXVI. 9. includunt sese Heracleae, et juga montis Oetae occupant, 16. caeduntur, 18. Heracleae obsidentur, 22. permittunt se in fidem Romanorum, et gravibus consulis imperiis rursus ad bellum incitantur, 28. 29. obsessi in urbe Naupacto implorant opem T. Quintii, 34. impetrant inducias, et legatos mittunt Romam, 35.

Hi infecta pace dimittuntur, XXXVII. 1. Aetoli occupant montem Coracem, 4. impetrant a consule L. Scipione inducias sex mensium, 7. pax convenire non potest, 49. inferunt bellum Dolopiae et Athamaniae, *ibid.* *et* XXXVIII. 1.

pacem petunt a M. Fulvio consule, XXXVIII. 8. Legatos mittunt Romam, 10. Leges pacis cum Aetolis, 11.

de iis triumphat M. Fulvius, XXXIX. 5.

eorum mutuis caedibus in semetipsos versus furor, XLI. 30.

eorum discordias sopit Marcellus, XLII. 5.

Aetoli occurrunt sordidati L. Aemilio Paullo, XLV. 28. eorum querelae de principibus suis interfectis, aut in exilium actis, *ibid.* de eo negotio cognitio et judicium, 31.

Aetoli, gens inquieta, XXXI. 28. vanissima et ingratissima, XXXVI. 17.

Aetoli umbilicum Graeciae incolunt, XXXV. 18.

C. Afranius, XLIII. 20.

C. Afranius Stellio, praetor, XXXIX. 23. triumvir coloniae deducendae, 55.

L. Afranius, consul designatur, CIII. 42. saltandi, quam negotiorum, peritior, 55.

Legatus Pompeji in Hispania, CX. 12. ad Ilerdam pugnat cum Caesare, 15. comitatum Caesaris aggreditur, et sagittarios Ruthenorum intercipit, 17. Octogesam petit, 22. in magnas difficultates conjicitur a Caesare, 26. 31. a Caesare suppliciter veniam orat, 33. impetrat, sub conditione dimittendi exercitus, 34. ad Pompejum proficiscitur, 35.

in Africa rursus fugatur a Caesare, CXIV. 37. capitur a P. Sittio, 62. occiditur jussu Caesaris, 63.

T. Afranius, dux Sociorum Italicorum, fundit Cn. Pompejum, LXXIII. 19. in proelio occiditur, LXXIV. 2.
de Africa invadenda Romani consultant, XVII. 29. in Africam consules trajiciunt, XVIII. 11. Africam praesidio firmat Annibal, XXI. 22. in Africa res parum prospere gesta a Servilio consule, XXII. 31. eam populantur M. Valerius Messala, XXVII. 5. 29. in Africam trajicit Scipio, XXIX. 26. 27.
Africa in provinciae formam redacta, LI. 55.
Africa, vox Germanica, LXXII. 35.
Afri, gens mobilis atque infida, XXIX. 3. sine amentis jacula torquere manu soliti, LXVI. 26.
Africanae ludis Circensibus exhibitae, XLIV. 18.
P. Africanus. *vid.* Cornelius.
Africus ventus, XXVI. 42. XXX. 24.
Agalsus, equitum praefectus, XLIV. 30.
Agamemnonia classis mille navium, XLV. 27.
Agasones adjuvant victoriam Romanorum, VII. 14. 15.
Agasones cum equis phaleratis dono dati, XLIII. 7.
Agassa, urbs, sive Agassae, XLIV. 7. XLV. 27.
Agathocles, rex Syracusanus, conjicit Carthaginienses in magnum discrimen, XVI. 9. XXVIII. 43. vocatus a Tarentinis, XII. 14. ejus exitus, XIII. 49.
Agathyrna, oppidum in Sicilia, colluviei hominum perfugium, XXVI. 40. XXVII. 12.
Agema equitum, XXXVII. 40.
Agema, legio Macedonum, XLII. 51.
Ager. Lex, ne quis plus quingenta jugera agri possideret, a tribunis plebis promulgata, VI. 35. *vid.* Lex.
Ager captus ex hostibus viritim divisus a Ser. Tullio, I. 46. *vid.* Agraria lex.
Ager publicus, materia seditionis Romae, LVIII. 3. quem possessores paullatim sibi mancipant, 4. et per mancipia colunt, neglectis ingenuis, 5. quod Licinia lege correctum, 6. circa eam rem actiones Ti. Gracchi, 8 *et seqq.* Agris dividundis triumviri, 27. ob agrorum divisionem urbanae turbae, LIX. 72. ejusque rei difficultas, 73. Agrorum divisio, ferente legem Caesare consule, CIII. 93.
Ager Tarquiniorum consecratus Marti, fuit deinde Martius campus, II. 5.
Agri adsignati privatis pro pecunia, XXXI. 13. agris donati milites Scipionis, XXXI. 4. 49.
Ager sacer Apollinis, XXXII. 40.
Agesimbrotus praeest classi Rhodiorum, XXXI. 46. XXXII. 16. 32.
Agesipolis, princeps exsulum Lacedaemoniorum, XXXIV. 26.
Agesipolis, princeps legationis Rhodiae, XLV. 3.
Agger ex cadaveribus, CXV. 55.
Aglaspides, milites, XLIV. 41.
Agmen quadratum, VII. 29. XXXI. 37. XXXIX. 30.
Agnus mactatus ad sanciendam promissorum fidem, XXI. 45.
Agraei, Aetoliae populus, XXXII. 34.
Agraria lex quando primum lata, II. 41. tribunis plebis semper materia seditionum fuit, VI. 11. ob leges agrarias discordiae, III. 1. IV. 48. *vid.* Lex.
Agravonitae, populi Illyrici, XLV. 26.
Agrianes, XXVIII. 5. XXXIII. 18. XLII. 51. bellicosum genus, XLIV. 11.
Agrigentini se dedunt Pyrrho, XIV. 9.
Agrigentum, XXV. 23. obsidetur a Romanis, XVI. 49. septimo

mense capitur, 58. diripitur a Poenis, xviii. 38. ab Himilcone recipitur, xxiv. 35. proditur Romanis, xxvi. 40.
Agrippa, Tiberini filius, rex Albae, i. 3.
M. Agrippa fratris sui salutem, qui cum M. Catone fuerat, impetrat a Caesare per Octavium, cxiv. 63. Cassio accusator a Caesare Octaviano apponitur, cxx. 7.
Legatus Octaviani, obsidet L. Antonium Perusiae, cxxv. 81.
duas legiones Antonianorum ad se transducit, cxxvi. 82.
Consul, Galliam rebellantem compescens, primus a Caesare Rhenum transit, cxxviii. 28. triumphum recusat, *ibid.* ejus generis humilitas, *ibid.* portam Julium facit, 29. ducit Pomponiam, Attici filiam, 44. lustrat classem, quae tempestate perit, 45. 46.
pugnat cum Pompejanis, cxxix. 7. ejus prudentia Caesariani ingenti periculo liberantur, 17. 19. corona aurea rostrata donatur a Caesare, 36. honores ei decreti, 42.
aedilitatem pene neglectam ultro suscipit, cxxxi. 51. opera ejus publica, *ibid.* liberalitas in populum, 52. Mathematicos urbe pellit, *ibid.*
multas Antonii naves capit, cxxxii. 26. navali pugna Nasidium vincit, 81. in Actiaca pugna universae classi praefitur, 58.
princeps amicorum Caesaris Octaviani, cxxxiii. 21.
ei suadet, ut rempublicam reddat, cxxxiv. 8. secundum consul, 80. eum omni honore Caesar aequat sibi, *ibid.* sororis ei filiam dat uxorem, *ibid.* tertium consul, 84.
septa dedicat, cxxxv. 4. multis operibus urbem exornat, inter quae eminet *Pantheon*, 17. Caesari et Reipublicae consulit, 18. in Syriam mittitur, 80.
revocatus, Juliam Augusti filiam ducit uxorem, cxxxvi. 19. componit motus urbanos, 20. comprimit defectionem Cantabrorum, 33. tribunitiae potestatis collega declaratur ab Augusto, 36. Hierosolymis sacrificat, 61. Bosporanos Polemoni subjicit, 62. Judaeis confirmat privilegia, 64. ejus modestia, 72. mors, et laudes, *ibid.* et 73. ejus mors prodigiis praenunciata creditur, 75.
Agron, Illyriorum rex, xx. 25.
Ahala. *vid.* Servilius.
Aharna, oppidum, x. 25.
Ahenobarbus, *vid.* Domitius.
Ajo Locutio templum, v. 50.
Ala equitum trecentorum, xxix. 1.
Ala Campanorum, quingenti equites, x. 29.
Ala mille equitum, xxxviii. 40.
Ala regia, *ibid.*
Ala sacra equitum Macedonum, xlii. 58. 66. xliv. 42.
in Alas divisus socialis exercitus, xxxi. 21. dextra et sinistra alae peditum sociorum, xxvii. 2. sinistra ala, xxv. 21.
Alabanda, oppidum, xxxiii. 18. xxxviii. 13.
Alabandenses, xxxviii. 13. apud eos templum urbis Romae, ludique anniversarii ei Divae instituti, xliii. 8. acie vincuntur a Rhodiis, xlv. 25. in Alabandenses saevit Labienus, cxxvii. 15.
Alander, fluvius, xxxviii. 18. ejus fontes, 15.
Alares cohortes, x. 41.
Alarii equites, xxxv. 5. xl. 40.
Alatrinatibus suae leges redditae, ix. 43.
Alba Silvius, rex Albae, i. 3.
Alba longa ab Ascanio condita, i. 3. oriunda ab Lavinio, 23. diruta, 29. *vid.* vii. 39. xxx. 17. 45.
Albani reges, i. 3. inter Albanos

nos et Romanos ortum bellum, I. 22. 23. tergeminorum utrimque fratrum virtuti res permittitur, 24. Albani ditionis Romanae facti, 25. parum fidos se Romanis socios praebent, 27. eorum dux Metius Fuffetius supplicio afficitur, 28. Albani Romam migrant, 29. Albanorum principes in Patres lecti, 30. Albani patrio ritu sacra facere jubentur, 31. Coelium montem inhabitant, 33.
Albana vallis, III. 7. arx, VII. 24.
Albanus mons, I. 3. in eo triumphatum, XX. 22. XXVI. 21. XXXIII. 23. XLII. 21.
Albanus ager, VI. 42.
Alba in Aequis, colonia, X. 1. negat esse, unde pecuniam militesque Romanis dare possit, XXVII. 9. multiplicem pecuniae militumque numerum dare cogitur, XXIX. 15. Albensis ager, XXVI. 11.
Alba aedes Capuae, XXXII. 9. XL. 45.
Albani, ad Caucasum victi a Pompejo, pacem veniamque petunt, CI. 17. 19. fratres se Romanorum ferentes, *ibid.* vincuntur iterum, 35. *et seqq.*
Albingauni Ligures, XXIX. 5.
L. Albinius, inter primos tribunos plebei, II. 33.
L. Albinius virgines Vestales sacraque in plaustrum imponit, et Caere pervehit, V. 40.
M. Albinius plebejus, tribunus militum, VI. 30.
P. Albinovanus, factionis Marianae, a senatu hostis judicatur, LXXVII. 28. profugit ad Sullam, LXXXVIII. 2.
C. Albius Calenus, gregarius miles, et princeps seditionis in castris Scipionis, XXVIII. 24. virgis caesus, securi percutitur, 29.
C. Albius Carrinas, unus e ducibus Marianae factionis, LXXXV. 15.
C. Albius Carrinas, consul, CXX. 101.
T. Albucius, propraetor Sardiniae, damnatus, LXVII. 49. ejus vanitas, 50. an in Albucium dixerit Q. Mucius augur? 51. Albucius fert exsilium sapientius, quam antea imperium, 53.
Albula, vetus nomen Tiberis fluvii, I. 3.
Album in vestimentum addere vetantur II, qui honores petunt, IV. 25. albo politae columnae, XL. 51.
Alce, urbs Celtiberiae, in deditionem venit Romanorum, XL. 48. 49.
Alchaudonius Arabs, Rhambaeorum rex, accedit ad partes Caecilii Bassi, CXXI. 2.
Alcibiades, exsul Lacedaemonius, XXXIX. 35.
Alcis Minerva, XLII. 51.
Alcon Saguntinus, transfuga ex oratore, XXI. 12.
Aleria, urbs Corsicae, XVII. 15. expugnatur a Romanis, 16.
Alesiam Vercingentorix defendit, CVIII. 5.
Alesum, oppidum, XVI. 16.
Aletes, Hippotis filius, conditor Corinthi, LII. 16.
Alexamenus, princeps Aetolorum, XXXV. 34. Nabin occidit, 35. obtruncatur a Lacedaemoniis, 36.
Alexandri Magni rerum gestarum aetas, VIII. 3.
ei parem destinant L. Papirium Cursorem, IX. 16. ejus collatio cum Romanis ducibus, 17. ejus vitia, 18. Fortunae Alexandri collatio cum populi Romani fortuna, *ibid.* collatio copiarum ejus cum Romanis copiis, 19.
regnavit tredecim annis, XLV. 9.
ejus monumentum, CXXXIII. 65.
Alexander, Epiri rex, in Italiam classem appellit, VIII. 3. ad-

versus eum, excensionem facientem, pugnant Samnites et Lucani, 17. pacem facit cum Romanis, *ibid.* ejus fata, res gestae, et mors, 24. ejus uxor Cleopatra, soror Olympias; quarum altera mater Alexandri Magni, soror altera fuit, *ibid.*

Alexander, magister equitum apud Epirotas, XXXII. 10.

Alexander, princeps Aetolorum, ejusque oratio in Philippum, XXXII. 33. Romanos insimulat fraudis, XXXIV. 23.

Alexander Megalopolitanus, se oriundum a Magno Alexandro fert, XXXV. 47.

Alexander Acarnan, XXXV. 18. ejus oratio, *ibid.* moritur, XXXVI. 20.

Alexander Beroeaeus suffocat Demetrium, Philippi filium, XL. 24.

Alexander, filius Persei, XLII. 52. ducitur ante currum Aemilii triumphantis, XLV. 39. Albam in custodiam mittitur cum patre, 42. tolerat se artibus fabrilibus, XLVI. 16.

Alexander, filium Antiochi se ferens, Syriaci regni haeres ab senatu agnoscitur, XLVIII. 8. turbat Syriam, et Demetrium regem occidit, L. 12. *et* 13. occupat Syriam, et pessime imperat, 14. bellum inter eum et Demetrium, filium superioris Demetrii, LII. 38. *et seqq.* victus Alexander fugit in Arabiam, et ibi trucidatur, 46.

Alexander Zabina, quidam juvenis Aegyptius, constituitur rex Syriae, LX. 51. 52. vincit Demetrium, 53. offendit Ptolemaeum, LXII. 30. ejus virtutes, 31. Alexandrum bello petit Grypus, Demetrii filius, *ibid.* caeditur ac fugatur Alexander, *ibid.* ejus sacrilegia, et in sacrilegio periculum, 32. 33. a latronibus captus, et ad Grypum perductus, interficitur, 34.

Alexander, Aegypti rex. *vid.* Ptolemaeus.

Alexander Jannaeus, rex Judaeorum, LXVIII. 84. Ptolemaïda obsidet, 85. vincitur a Ptolemaeo Lathuro, 91.

Alexander, Aristobuli filius major, cum patre e Judaea abducitur a Pompejo, CII. 69. effugit, *ibid.* vincitur a Gabinio, CV. 11. in deditionem venit, *ibid.* recuperat principatum, CV. 45. iterum vincitur a Gabinio, 46. a Scipione securi percutitur, CX. 49.

Alexander, classis Rhodiae praefectus, vincitur a Murco, CXXII. 17. 18.

Alexander, Antonii et Cleopatrae filius, CXXXI. 46. a patre rex Armeniae, et omnium trans Euphratem gentium ad Indiam usque, declaratus, *ibid.* incolumis servatus a Caesare victore, CXXXIII. 63.

Alexandria in Aegypto condita, VIII. 24. frustra tentatur ab Antiocho, XLV. 11. civium caedibus et fuga vacuatur, LIII. 18. Alexandriae sub domibus specus effossi ad servandam aquam, e Nilo exceptam, CXII. 63. Alexandriam ingreditur Caesar Octavianus, CXXXIII, 53.

Alexandria Troas, XXXV. 42. XXXVII. 35.

Alexandrini legati queruntur de Antiocho, XLIV. 19. ob Alexandrinis centum legati Romam missi, CIV. 75. plerique occiduntur a Ptolemaeo, *ibid.*

Alexandrini a Gabinio vincuntur, CV. 43. eorum rabies ob felem occisam, 44. bis navali proelio vincuntur a Caesare, CXII. 68. se dedunt, 83.

Alexonis Achaei eximia fides, XIX. 5. 6.

Algidum, III. 2. XXI. 62. XXVI. 9.

Algidus, mons, III. 23. 25. 27. 29. 30. IV. 26.
Alimnae, urbs, XXXVIII. 14.
Aliphera, urbs, XXVIII. 8. XXXII. 5. eam Philippus restituit Megalopolitis, XXVIII. 8.
Allia, fluvius, V. 37. VI. 28. XXII. 50. 59.
Alliensis clades, V. 38. XXII. 50.
Alliensis dies, VI. 1. *vid.* Dies.
A. Allienus auxilia mittit Caesari in Africam, CXIV. 17. Legatus Dolabellae, cum exercitu in Cassii partes transit, CXXI. 10.
L. Allienus, aedilis plebis, diem dicit Veturio, III. 31.
Allifae, oppidum, VIII. 25. IX. 42. XXII. 18. Allifae de Samnitibus a C. Marcio Rutilo consule vi captae, IX. 38.
Allifanus ager, XXII. 13. 17. XXVI. 9.
Allobroges, gens nulla Gallica opibus aut fama inferior, XXI. 31. bello petuntur, LXI. 8. vincuntur a Romanis, 10. in deditionem accipiuntur senatusconsulto, 48. eorum legati a Catilinae sociis sollicitantur, CII. 89. Lentulum coarguunt, 94.
Allobrogici cognomen adsciscit Q. Fabius, LXI. 46.
Allucius, princeps Celtiberorum, XXVI. 50. sponsam pudice servatam a Scipione recipit, *ibid.*
Almana, urbs, XLIV. 26.
Alope, oppidum, XLII. 56.
Alopeconnesum oppidum recipit Philippus, XXXI. 16.
Alorcus Hispanus, se pacis Annibalem inter et Saguntinos interpretem fore, pollicetur, XXI. 12. ejus oratio ad Saguntinos, 13.
Alpes, I. 1. Taurino saltu a Gallis primum transitae, V. 34. ab Annibale quintodecimo die superatae, XXI. 38. hieme clausae, XXVII. 36. prope inexsuperabilis finis inter Italiam et Galliam, XXXIX. 54.
Alpes Maritimae, CIII. 138.
— Penninae et Grajae, *ibid.* et 143.
Alpinae gentes, maxime Raeti, e Tuscis originem ducunt, V. 33. recipiunt Asdrubalem, et sequuntur ad bellum, XXVII. 39. a Ser. Galba vincuntur, CIV. 64. *et* 65.
Alsiensis populus sacrosanctam vacationem habere se frustra jactat, XXVII. 38.
Altinius. *vid.* Dasius Altinius.
Altum castrum. *vid.* Castrum.
Alumine oblita turris lignea resistit ignibus, LXXXI. 13.
Alyattos, XXXVIII. 18.
Amadocus, dux Thracum, capitur a Philippo, XXXIX. 35.
Amanus, mons, CVIII. 42. in eo Ciceronis res gestae, 43.
Amarynthidis Dianae sacrum anniversarium Eretriae, XXXV. 38.
C. Amatius, humillimae sortis juvenis, C. Mario C. F. se progenitum fert, CXVI. 111. ejus audacia, *ibid.* et supplicium, 114.
Amazones, deque iis fabula, CI. 37.
Ambarri, populus Gallicus, V. 34.
Ambigatus, rex Celtarum, exonerat praegravante turba regnum, V. 34.
Ambiorix, Eburonum dux, Romanos caedit, CVI. 12. victus a Caesare, 15. Germanos cis et ultra amnem sollicitat, CVII. 4. Romanos insequentes effugit, II. 13.
Ambitus, deque eo leges latae. XL. 19. *vid.* Lex. Ambitus reprimitur, CXL. 16.
Ambracia, urbs, XXXVIII. 3. XLII. 67. XLIII. 22. XLIV. 1. ejus situs, 4. oppugnatur a Romanis, 5. se dedit, 9.
Ambracienses accusant M. Fulvium consulem, XXXVIII. 43. senatusconsultum in gratiam Ambraciensium, 44.

Ambracius sinus, xxxii. 14. xxxviii. 4.
Ambrones, socii Teutonum, lxviii. 16. *et* 17. cognomen hoc sibi sumserant ex latrocinandi licentia, *ibid.* idem olim fuerat Ligurum nomen, *ibid.* vincuntur a Liguribus et Romanis, 18.
Ambrysus, urbs, xxxii. 18.
Ambuſtus. *vid.* Fabius Ambuſtus.
Ameriola, urbs a Tarquinio Prisco capta, i. 38.
Amiculum purpureum dono missum reginae Aegypti Cleopatrae, xxvii. 4.
Amilcar, Hannonis filius, a Gelone victus interit, xvi. 8.
Amilcar, immerito habitus a quibusdam pro Barca, Annibalis patre, in Siciliam venit, xvi. 61. ejus res prosperae in Sicilia, xvii. 19. caedit Romanos, 25. vincitur proelio navali a Manlio et Regulo, xviii. 2. *et seqq.* revocatur e Sicilia ad auxilium patriae, 15. Mauros et Numidas pacat, 42.
Amilcar, nobilis Poenus, excruciatus ab uxore Reguli, magiſtratuum Romanorum imperio eximitur morti, xviii. 66.
Amilcar, cognomento Barca, pater Annibalis, in Siciliam venit, xix. 32. Epiercten caſtris occupat, 33. per triennium, quotidiana fere cum Romanis proelia facit, 37. Erycinam urbem occupat, 49. inter duo praesidia hoſtium medius, ab inferiore obsidetur, dum ipse superius obsidet, 50. poſt pugnam ad Aegates insulas, Poeni ad eum summam belli pacisque deferunt, 59. legatos de pace ad Lutatium consulem mittit, *ibid.* arma tradere recusat, 60.
Amilcaris perpetuum in Romanos odium, causa secundi Punici belli, xx. 6. ejus maxime virtute Poeni vires animumque receperunt, 17.
Amilcarem, agitantem in animo bellum adversus Romanos, mors opprimit, xxi. 1. 2. *et* 5. ad Caſtrum Altum in Hispania, xxiv. 41.
Amilcar, Gisgonis filius, praefectus praesidii in insula Melita, captus, xxi. 51.
Amilcar, Bomilcaris filius, xxiii. 49.
Amilcar Poenus, dux Gallorum, invadit Placentiam, xxxi. 10. exsilio mulctatur a Carthaginiensibus, et bona ejus publicantur, 19. cadit in proelio ad Cremonam, 21. alii captum in proelio ad Mincium amnem tradunt, xxxii. 30. et ante currum triumphantis consulis ductum fuiſſe, xxxiii. 23.
Amilcar, unus e legatis, Carthagine Romam miſſis ad pacem petendam, xlix. 7.
Amisus obsidetur a Lucullo, xcvi. 30. 31. capta ardet, xcvii. 47. ejus conditores, 49. expugnatur a Pharnace, cxii. 90. libertate donatur a Caesare, cxiii. 25.
Amiternini pollicentur Scipioni milites, xxviii. 45.
Amiterninus ager, xxi. 62.
Amiternum, oppidum, x. 39. xxvi. 11. xxxvi. 37. capitur de Samnitibus, x. 39.
Ammonius crudeliter se gerit in adminiſtratione regni Syriae, l. 14. insidiis appetit Ptolemaeum Philometorem, lii. 39. in muliebri ſtola interficitur, 40.
Amphilochia, regio, xxxviii. 3. olim Aetolorum fuerat, *ibid.* *et* xxxii. 34.
Amphilochi oppugnantur a Perseo, Philippi filio, xxxviii. 5. 8.
Amphilochus vates Oropi colitur pro Deo. xlv. 27.
Amphipolis, urbs, xl. 24. 56. xliii. 7. xliv. 24. 43. 44. *etc.* xlv. 6. 9. 28.

Amphissa, urbs, xxxvii. 5.
Amphitheatrum Caesaris, cxv. 19.
— Statilii Tauri, cxxxiii. 76.
T. Ampius, tribunus plebis, privilegium fert in gratiam Pompeji, cii. 47.
Ampliati rei, iv. 44. xliii. 2.
Amulius pellit Numitorem fratrem majorem, et, ut spem partus Rheae Silviae adimeret, eam Vestalem legit, i. 3. Amulio Remus captus traditur, 5. Amulius obtruncatur, et Numitor restituitur, *ibid.* *et* 6.
Amusitus, princeps Ausetanorum, ad Asdrubalem profugit, xxi. 61.
Amyclae, xxxiv. 28.
Aminander, Athamanum rex, xxvii. 30. xxix. 12.
venit in castra Romanorum, iisque auxilia promittit, xxxi. 28.
Phecam oppidum capit, et Gomphos, atque Thessaliam populatur, xxxii. 14.
cum Athamanum peditum ducentis et mille se jungit Quintio consuli, xxxiii. 3. tenet castella, quae per belli tempus Philippo ademerat, 34.
eum tentat Antiochus, xxxv. 47.
Antiocho se conjungit, xxxvi. 9. cum Athamanum juventute occupat Pellinaeum, 10. cum conjuge ac liberis Ambraciam se confert, 14. cum sibi ab Aetolis dedi petit M'. Acilius Glabrio, consul, 28. Zacyntho donatur a Philippo rege Macedonum, 31.
pellit Macedones ex Athamania, xxxviii. 1. mittit legatos Romam, et ad Scipiones in Asiam, 3. venit in castra Romanorum, et efficit, ut Ambracia se dedat Romanis, 9.
Amyntas ad Antonium mittit auxiliares copias, cxxxii. 17. transit ad Caesarem, 32. ejus mortui regnum in provinciae formam redigitur, cxxxv. 15.
Anabura, xxxviii. 15.
Anagnia, xiii. 12. xlv. 16.
Anagninis civitas sine latione suffragii data, ix. 43.
Anagninum compitum, xxvii. 4.
Anagninus ager, xxvi. 9.
Anaïtidis delubrum a milite Antonii diripitur, cxxxi. 63. falso prodita numinis in direptorem vindicta, *ibid.*
Anapus, fluvius, xxiv. 36.
Anaxidamus, Achaeorum legatus, xlvi. 8. xlvii. 29.
Anaxidamus Chaeronensis, lxxxii. 12.
Anaxilaus Larissaeus Pythagoricus urbe pellitur, tamquam magus, cxxxi. 52.
Q. Ancharius, vir praetorius, ante oculos Marii trucidatur, lxxx. 42.
Ancilia coelo demissa, i. 20. *vid.* v. 52. dies, quibus moventur Ancilia, religiosi exercitui ad iter faciendum, xxxvii. 33.
Ancilla indicat Q. Fabio Maximo, aedili curuli, veneficia matronarum, viii. 18.
Ancona, xli. 5.
Ancus Marcius rex creatur, ejusque res gestae, i. 32. 33. moritur, postquam regnavit annos quatuor et viginti, 35. ejus filii conspirant contra Tarquinium Priscum, 40.
Ancyra, urbs nobilis, xxxviii. 24.
Andania, parvum oppidum, xxxvi. 31.
Andranodorus, gener Hieronis, tutor Hieronymi, regum Syracusanorum, xxiv. 4. post caedem Hieronymi, Insulam et arcem Syracusis occupat, 21. ad eum missi legati a Syracusano populo, 22. cedit tempori, *ibid.* ejus oratio ad Syracusanos, *ibid.* creatur praetor, 23. occiditur, 24.

Andriscus, qui se Perseo genitum ferebat, Romam mittitur a Demetrio, XLVIII. 9. elapsus e custodia, in Macedoniam venit, XLIX. 59. fabulae, quam de se ipse ferebat, ordo, *ibid.* Macedoniam brevi totam occupat, 60. Thessaliam invadit, L. 1. ad eum Carthaginienses legatum mittunt, 27. 28. ejusque societatem expetunt, 29. vincit Juventium, 38. a Q. Metello Macedonia pellitur, 39. iterumque victus in Thracia, a quodam regulo victori traditur, 40. sequitur currum triumphantis Metelli, LII. 22.

An[illegible] princeps Acarnanum, [illegible] 16.

And[illegible], praefectus Persei, [illegible] 32.

An[illegible]gynus Sinuessae natus, [illegible] 11.

And[illegible]gynus vivus in arcam conditu[illegible], et in mare projectus, [illegible] 37.

Andromachus, Crassi Romanorumque proditor, CVI. 52.

Andronicus, Andronici filius, Aetolus, quod arma contra Romanos tulisset, securi percutitur, XLV. 31.

Andronicus Macedo, XXXVII. 13.

Andronicus a Perseo interficitur, XLIV. 10. *vid.* Perseus.

Andronidas Romae accusat primores Achaeorum, XLVI. 7. auctor pacis apud Achaeos, in vincula rapitur, LII. 8. dimittitur, 10.

Androsthenes, dux praesidii Macedonici, Corinthum defendit adversus Romanos et Achaeos, XXXII. 23. caeditur ad Corinthum, XXXIII. 14. ejus imprudentia, 15.

Andrus, insula, XXXI. 15. XXXVI. 20. capta a Romanis, XXXI. 45.

Anemurium, promontorium Ciliciae. XXXIII. 20.

Ane[illegible] Gallorum, vi[illegible] suos, seque [illegible] XX. 44.

Angeae, oppidum, XXXII. 13.

Anglorum veterum sedes, CIV. 17.

Angrivariorum sedes, CIV. 12.

Angues, praelati in bello a sacerdotibus Tarquiniensibus, terrent milites Romanos, VII. 17.

— duo, sacrificio perpetrato, ad exta ex occulto allapsi, edère jecur, conspectique repente abierunt, XXV. 16. *vid.* Prodigium.

Anguis quinquaginta cubitorum Augusto dono datus ab Indis, CXXXVI. 27.

Anguis specie consuetudinem cum Olympiade, et cum matre Scipionis Africani habere creditus Jupiter, XXVI. 19.

L. Anicius Gallus creatur praetor, XLIV. 17. sortitur jurisdictionem peregrinam, *ibid.* in Illyricum, adversus Gentium, proficiscitur, 30. vincit Illyrios, 31. ei se dedit Gentius, *ibid.* ob ejus res gestas supplicationes in triduum decretae, XLV. 3. Epirum pacat, 26. Illyrici res constituit, *ibid.* triumphat de Gentio, 43.

Cn. Anicius, legatus Aemilii Paulli, XLIV. 46.

Anidus, mons, XL. 38.

Aniensis tribus addita ceteris, X. 9.

Aniensis centuria, XXIV. 7.

Anio, fluvius, I. 27. 36. IV. 17. VI. 42. XXVI. 10. pons in Anienem, VII. 9. Anienis aqua in urbem ducta, XIV. 48.

Anitorgis, urbs, XXV. 32.

Annales citati, II. 54. III. 8. IV. 34. VII. 9. 18. 42. VIII. 18. 23. 30. IX. 15. 42. XXI. 25. XXII. 31. XXIII. 6. 47. XLII. 11.

— Aciliani, XXV. 39.

— Magistratuum, IX. 18.

Annalium veterum confusio, IX. 15.

— exempla exoleta, XXVII. 8.

— incertitudo, IX. 44. 45. X. 2. 17.

Annalium varietas, x. 20. xxiii. 31. xxv. 39. xxvi. 26. 49. xxvii. 7.
Annalis, cognomen Villiorum, ex eo ortum, quod L. Villius, tribunus plebis, primus legem annariam tulit, xl. 44.
Annibal, Gisconis, sive Gisgonis, filius, magnam potentiam Poenis in Sicilia comparat, xvi. 8.
Annibal, Carthaginiensium praetor, Messanam ingreditur, xvi. 18.
Annibal, Gisgonis filius, Agrigenti praefectus, xvi. 53. clausus elabitur Agrigento, 58. vincitur navali proelio a C. Duilio consule, xvii. 9. ejus commentum in evitando supplicio ob rem male gestam, *ibid.* vincitur a C. Sulpicio consule, 26. cruci affigitur, 27.
Annibalis Rhodii audacia, xix. 11. *et seq.* ipse intercipitur, 14.
Annibal, annos ferme novem natus, hostem se populi Romani fore jurejurando adstringit, xxi. 1. imperator in locum Asdrubalis succedit, 3. ejus dotes et ingenium, 4. res ejus gestae adversus varios Hispaniae populos, 5. Saguntum oppugnat, 6. vulneratur, 7. non admittit legatos Romanorum, 8. centum quinquaginta millia habuit in armis, *ibid.* dedendum eum Romanis censet Hanno, 10. Annibal Saguntum capit, 14. ejus apparatus ad bellum, 21. transit Iberum, et Pyrenaeum saltum superat, 23. sibi conciliat Gallos, 24. trajicit Rhodanum, 27. hortatur milites, 30. petit Galliae mediterranea, 31. transit Alpes, 32. ingreditur Italiam, 38. Taurinorum urbem expugnat, 39. Annibali quantae copiae fuerint in Italiam transgresso, *ibid.* rebus prius, mox verbis milites hortatur, 42. *et seqq.* promittit suis praemia, 45. vincit Romanos ad Ticinum, 46. mox ad Trebiam, 54. *et seqq.* saucius excedit pugna ad Emporium prope Placentiam, 57. pugnat rursus cum Sempronio, 59.

altero oculo capitur, xxii. 2. vincit Romanos ad Trasimenum lacum, 4. *et seqq.* Italiae agros devastat, 9. ex Hirpinis in Samnium transit, ducemque itineris virgis caesum in crucem tollit, 13. duo millia ferme boum accensis cornibus in montes concitat, 16. ejus dolus ad augendam dictatoris invidiam, 23. ad certamen prolicit magistrum equitum, 28. ejus de Q. Fabii Maximi virtute testimonium, 30. exercitus omnium rerum penurie laborat, 40. relictis castris, fugam simulat, 41. ejus insidiae detectae, 42. ejus inopia et anxietas, 43. ad Cannas castra ponit, *ibid.* aciem instruit, 46. vincit Romanos magna clade, 49. sed uti victoria nescit, 51.

vesci docuit corporibus humanis, xxiii. 5. Capuam venit, 7. apud Minios Celeres diversatur, 8. ejus in senatu Campano oratio, 10. in agrum Nolanum traducit exercitum, 14. Nuceriam in deditionem accipit, 15. ad Nolam vincitur a Marcello, 16. Acerras diripit, et Casilinum oppugnat, 17. 18. ejus exercitum Campanae deliciae enervant, *ibid.* ex hibernis redit, Casilinum oppugnaturus, 19. ejus ad Philippum legati intercipiuntur, 34. Campanis opem laturus ad Hamas pervenit, 36. ab obsidione Cumarum discedit, 37. cum exercitu Nolam oppugnaturus accedit, 43. Nolam oppugnat, 44. ejus equites mille ducenti septuaginta duo ad Marcellum transfugiunt, 46.

Puteolos frustra tentat, xxiv. 13. Tarentum per proditionem capit, xxv. 8. 9. 10. consilium

ejus de Tarentina classe in apertum mare emittenda, 11. Cn. Fulvium praetorem vincit ad Herdoneam, 21.

in Campaniam contendit, xxvi. 5. oppugnandae Romae consilium capit, 7. tria millia passuum ab Roma castra locat, 10. irrito incepto discedit, 11.

Cn. Fulvium proconsulem cum exercitu fundit, xxvii. 1. ejus de M. Marcello judicium, 16. Metapontum se recipit, ibid. Lacinium copias admovet, 26. Marcelli corpus sepelit, 28. ejus annulo uti conatus ad decipiendos Salapitanos, suamet ipse fraude capitur, ibid. viso capite Asdrubalis, se Carthaginis fortunam agnoscere dicit, 51. omnia auxilia in extremum Italiae angulum Bruttios contrahit, ibid. adversis, quam secundis rebus, mirabilior, xxviii. 12. ad Junonis Laciniae templum aestatem agit, 46. aram ibi dedicat cum ingenti rerum ab se gestarum titulo, ibid.

Locros tendit, xxix. 7. adverso proelio perculsus, Crotonem exercitum abducit, 36.

ex Italia revocatur, xxx. 9. 19. frendens ac gemens eam relinquit, 20. ejus cum Scipione colloquium, 29. et seqq. suos ad pugnam hortatur et instruit, 32. victus Adrumetum profugit, 35. spem salutis alibi non esse, quam in pace impetranda, fatetur, ibid. Gisgonem, ad dissuadendam pacem procedentem, ex superiore loco detrahit, 37. Poenos in curia flentes ridet, et increpat, 44.

nuncios et literas ad Antiochum misisse insimulatur, xxxiii. 45. praetor judicum potentiam, gravem libertati, minuit, 46. vectigalium publicorum rationes cum fide et prudentia administrat, et corrigit, ibid. et 47. Romani Carthagine Annibalem accusant, ibid. aufugit ad regem Antiochum, 48. 49. quem ad bellum concitat, xxxiv. 60. concitare conatur Poenos, 61.

ejus cum P. Villio et P. Scipione Africano colloquium, xxxv. 14. propter colloquia cum Villio suspectus, se apud Antiochum oratione purgat, 19.

ejus de bello Romano oratio, xxxvi. 7. eum ut vatem omnium, quae evenerant, admiratur Antiochus, 15.

praeficitur classi, xxxvii. 23. fugatur a Rhodiis, 24.

profugit ad Prusiam; ejus mors, xxxix. 51.

Annibal Samnis, caput factionis popularis apud Carthaginienses, xlviii. 11.

C. Annius, a Sulla in Hispaniam missus, pellit Sertorium, xc. 21. 22.

L. Annius, praetor Latinorum, Romam evocatus, viii. 3. ejus in concilio Latinorum oratio, 4. in senatu Romano postulat, ut consul alter et senatorum pars dimidia e Latio sumantur, 5. labitur, et ita impingitur saxo, ut sopiatur, 6.

L. Annio, tribuno plebis, continuare magistratum cupienti, resistitur, lxiv. 41.

P. Annius, tribunus militum, jussu Marii occidit M. Antonium consularem, lxxx. 40.

T. Annius, triumvir coloniae deducendae, ob Bojorum rebellionem Mutinam confugit, xxi. 25.

T. Annius Luscus, praetor, xli. 22. legatus ad res repetendas in Macedoniam missus, xlii. 25. triumvir colonia Aquilejam deducendis, xliii. 19.

T. Annius T. F. T. N. Luscus, consul, xlvii. 36.

T. Annii Lusci contentio cum Ti. Gracebo, LVIII. 34. *et seqq.*
T. Annius, consul, LX. 1.
T. Annius Milo, tribunus plebis, Clodium reum facit, CIV. 47. Ciceronem ab exsilio reducit, 49. accusatur et ipse de vi a Clodio, 80. consulatum petit, CVII. 17. interficit Clodium, 20. Romam reversus in concione se purgat, 24. 25. expellitur foro, 26. frustra Pompejum rogat, 28. Milonem odit Pompejus, 34. Milo accusatur, 37. a Cicerone defenditur, 39. pluribus judiciis damnatur, 41. Massiliam in exsilium abit, 42. a Coelio praetore, novas res moliente, concitatur, CXI. 21. Milo, contracto fugitivorum exercitu, proficiscitur in Campaniam, *ibid.* Capua frustra tentata, Tifata profugit, *ibid.* ad Milonem Coelius venit, 22. ambo intereunt, 23.
Annonae habita cura Romae, II. 9. X. 11.
Annonae caritas, atque inde turbae, II. 34. IV. 12. XCIV. 25. CIV. 52.
Annonae vilitas, XIX. 2. XXXI. 50. tanta, ut mercator pro vectura nautis reliquerit frumentum, XXX. 38.
Annuli gemmati Sabinis, I. 11.
— aurei quare et quando Romae positi? IX. 7. 46.
— occisorum ad Cannas Romanorum detracti, modium explent, XXIII. 12.
Annulo Marcelli potitur Annibal, eoque frustra ad fraudem abuti conatur, XXVII. 28.
Annulus Pompeji ensiferum leonem insculptum gerebat, ut Plutarchus tradidit; ut Dio, tria tropaea, CXII. 25. *vid.* Rana, Sphinx, Venus.
Annulos aureos tribuni, ferreos milites gestant, XLIX. 54.
Annus a Numa Pompilio ad cursum Lunae in duodecim menses descriptus, I. 19.
— a Caesare dictatore emendatus, CXV. 29. *et seqq.*
— confusionis, 31.
Annus Julianus ab Aegyptiis receptus, CXXX. 31.
Anni consularis principium Kalendae Sextiles, III. 6. Idus Majae, III. 36. 38. Idus Decembres, IV. 37. V. 9. Kalendae Octobres, V. 9. Kalendae Quintiles, V. 32. VIII. 20. Idus Martiae, XXII. 1. Kalendae Januariae, XLVII. 36.
— magni conversio, LIX. 15.
Annorum indices, clavi, apud Volsinios, VII. 3. *vid.* Clavus.
Anquisitum capitis, II. 52. XXVI. 3. pecuniae, *ibid.*
Anseres Junoni sacri, Capitolii servatores, V. 47.
Antemnates Romam ad ludos proficiscuntur, I. 9. bellum parant ob raptum filiarum, 10. palantes in agris opprimuntur, 11.
Antenor Trojanus cum multitudine Henetum venit in sinum Adriaticum, I. 1.
Antenor, praefectus classis Macedonicae, XLIV. 28. XLV. 10. 31.
Antefixa fictilia Deorum Romanorum, XXXIV. 4.
Antepilani in militia, VIII. 8.
Antesignani legionum, II. 20. VII. 33. XXII. 5. XXVII. 18.
Antias Valerius. *vid.* Valerius.
Antiates, *vid.* Antium.
Anti-Catones Caesaris, CXV. 63.
Anticyra oppugnata et capta traditur Aetolis, XXVI. 26. *vid.* *et* XXVIII. 8. *et* XXXII. 18.
Antigonensis, XLII. 58. XLIII. 28.
Antigonia Epiri, XXXII. 5. XLIII. 25.
Antigonia Macedoniae, XLIV. 10.
Antigoniorum sollemnia, XLVI. 8.
Antigoni apophthegma, XL. 21.
Antigonus tenet Macedoniam, XIV. 36. auxilio venit Laconibus, 42.
Antigonus, Echecratis filius, XL. 54. Philippum edocet ordinem

omnem insidiarum Persei in Demetrium, 55. eum sibi destinat successorem Philippus, 56. legatus missus ad concitandos Bastarnas, 57. eum interficit Perseus, 58.

Antigonus, purpuratus Persei, xliv. 26. mittitur Aeniam cum mille equitibus, 32.

Antigonus, Demetrii filius, interficitur ab Alexandro, Syriae rege, l. 14.

Antigonus, Joannis Hyrcani filius, Antiochum Cyzicenum superat, fugatque, lxiii. 43.

Antigonus, Aristobuli filius, in triumpho ducitur, ciii. 48. elapsus e custodia, cum patre redit in Palaestinam, cv. 37. oppugnat Hyrcanum, cxxvii. 12. arcessit Pacorum Hierosolymam, 13. Antigonus aures Hyrcani morsu avellit, 14. rex declaratur, *ibid.* jussu Antonii, securi percutitur, cxxviii. 35.

Antimachus, praefectus alae sacrae, in acie cadit, xlii. 66.

Antimachus, praefectus Demetriadis, xliv. 13. 24.

Antinous, princeps civitatis Passaronis, desciscit a Romanis et interficitur, xlv. 26.

Antiochia, xxxiii. 19. 41. xxxviii. 13. templum Jovis Capitolini magnificum Antiochiae, xli. 25.

Antiocheni, pronum ad seditiones genus, lii. 52.

Antiochia Mygdoniae, eadem quae Nisibis, xcviii. 77.

Antiochis, Antiochi Magni filia, Ariarathis, regis Cappadociae, uxor, diu sterilis, subjicit sibi et viro duos filios; postea duas filias unumque filium parit, xlvii. 14.

Antiochus Magnus, rex Syriae, foedus icit cum Philippo, xxxi. 14. bellum transitumque in Europam molitur, xxxiii. 13. omnes civitates Ptolemaei in Coele Syria in suam potestatem redigit, 19. legati Rhodiorum ad eum, 20. et Romanorum, 35. hibernat Ephesi; ejus res gestae in Asia, 38. Cornelius legatus missus ab senatu ad dirimenda inter Antiochum et Ptolemaeum certamina, 39. regis responsum, 40. redit in Asiam Antiochus, patiturque naufragium, 41. ab eo bellum imminere Romanis, decem legati nunciant, 44. ad eum fugit Annibal, 49.

molitur bellum adversus Romanos, xxxv. 13. ejus cum Villio legato disceptatio, 15. trajicit Hellespontum, 23. venit Demetriadem, arcessitus ab Aetolis, 43. ejus in concilio Aetolorum oratio, 44. Imperator appellatur ab Aetolis, 45. tentat Romanorum socios, 47. ei portas aperiunt Chalcidenses; Salganeam et castellum ad Euripum capit, 51.

adjungit sibi Boeotos, xxxvi. 6. Annibalis orationi non credit, 7. 8. legit ossa Macedonum ad Cynoscephalas, 8. Thessalorum legati ad eum, 9. capit Pheras et Scotussam, *ibid.* arte Ap. Claudii deterretur ab obsidenda Larissa, 10. ducit virginem Chalcidensem; ejus exercitus luxuria corrumpitur, 11. Medione exceptus, Thyrio exclusus, redit in Euboeam, 12. it in Aetoliam, dein in saltum Thermopylarum, 15. caeditur ab M'. Acilio Glabrione, consule, 19. ejus statua in templo Minervae Itoniae, 20. trajicit in Asiam, 21. ejus securitas, 41. monetur ab Annibale, *ibid.*

reparat classem, et exercitum comparat, xxxvii. 8. agit de pace, quae ei negatur, 19. plures urbes capit, 21. Prusiam, Bithyniae regem, frustra concitare conatur ad bellum, 25. oppugnat Colophonem, 26. ejus classis vincitur

ab Aemilio, 30. deserit Lysimachiam, et contrahit copias, 31. legatos ad Scipionem mittit de pace, 34. filius Africani captivus apud Antiochum, *ibid.* remittit filium Africani, 37. retrocedit, et castra munit, *ibid.* ejus acies, 39. 40. vincitur, et castra amittit, 43. fugit in Lydiam, 44. mittit ad Scipionem legatos, ad pacem petendam, 45. quam impetrat 55.

foederis cum Antiocho leges, XXXVIII. 38.

Antiochus, filius Antiochi Magni, XXXV. 13. moritur, 15.

Antiochus Epiphanes, filius Antiochi Magni, regnum Syriae occupat, XLI. 24. mores ejus absurdi, 24. 25.

Legatos Romam mittit, XLII. 6. stipendium praestat, et vasa aurea quingentûm pondo donat Romanis, *ibid.* cum eo societas renovata, *ibid.*

eum sollicitat Perseus, XLIV. 19.

Ptolemaeis infert bellum, et frustra tentat moenia Alexandriae, XLV. 11. virga circumscribitur a C. Popillio, 12. legatos mittit Romam, 13. magnificentissimos ludos edit, XLVI. 14. honorificentissime Ti. Gracchum, legatum Romanum, excipit, *ibid.*

Antiochus puer succedit patri Epiphani sub Lysia tutore, XLVI. 24. occiditur, 39.

Antiochus, Alexandri Balae filius, in regnum Syriae reducitur a Diodoto, LII. 54. regiis ornatur insignibus, *ibid.* a Diodoto occiditur, LV. 36.

Antiochus Sidetes, Syriae rex, legatos ad Scipionem mittit, LVII. 35. ejus varia fortuna, 36. Tryphonem vincit, 38. Hierosolymam obsidet, 39. dat Judaeis inducias, et munera templo, 45. mox pacem, 47. ejus ab ambitione casus, LIX. 57. ejusdem virtutes ac vitia, 58. Parthos vincit, 59. ab eo civitates deficiunt, 60. moritur, 61. de Antiocho Phrahatis dictum, 63. Antiochi vox egregia, 65.

Antiochus Cyzicenus dolo fratris Grypi veneno appetitur, LXIII. 32. bello petit Grypum, *ibid.* ducit uxorem Cleopatram, 36. vincitur a Grypo, *ibid.* mox victor, Syriae regno potitur, 38. ejus venationes, 39. obtinet Coelen Syriam, 40. opem ferens Samariae, ab Hyrcani filiis fugatur, 43. 44. sibi infert manus, LXX. 61.

Antiochus Pius, Cyziceni filius, a Seleuco, Grypi filio, quaeritur ad necem, LXX. 61. servatus opera meretricis, fugit ad Aradios, *ibid.* vincit Seleucum, 62. ejus intricata historia, 64. 66.

Antiochus, Pii filius, restitutus in regnum Syriae a Lucullo, a Pompejo pellitur, CII. 29.

Antiochus Grypus, filius Demetrii, juvatur a Ptolemaeo adversus Alexandrum Zabinam, LXII. 29. 30. caedit et fugat Alexandrum, 31. eumque interficit, 34. ei venenum offert mater Cleopatra, 35. ille bibere priorem jubet, 36.

veneno appetit fratrem Antiochum Cyzicenum, LXIII. 32. ab eo petitur bello, *ibid.* vincit fratrem, 36. gravatur necare Cleopatram, quam tamen ejus conjux interfici jubet, 37. 38. victus ab Antiocho, regno expellitur, 38.

Heracleonis dolo interficitur, LXX. 60.

Antiochus, rex Commagenae, supplicio afficitur, CXXXIV. 79.

Antipater, Antiochi fratris filius, legatus mittitur ad Scipionem, XXXVII. 45. cum eo ictum foedus in Capitolio, 55.

Antipater, dux Persei, in proelio occisus, XLII. 66.
Antipater, Herodis pater, procurator Hierosolymae constituitur a Pompejo, CII. 67. magno usui est Gabinio in expeditione Aegyptiaca, CV. 42. et contra Judaeos, 45. primus Pelusii murorum partem dejicit, CXII. 77. a Caesare declaratur procurator Judaeorum, CXIII. 2.
Antipatria urbs capitur a Romanis, XXXI. 27.
Antiphilus, praetor Boeotorum, XXXIII. 1.
Antiphilus Edessaeus, dux cetratorum Persei, XLII. 51.
Antissa, urbs in insula Lesbo, XLV. 31.
Antissaei traducti Methymnam, XLV. 31.
C. Antistius Labeo, legatus in Macedoniam, XLV. 17.
C. Antistii Rhegini, a triumviris proscripti, fortuna, CXX. 49. obsidet Caecilium Bassum Apameae, CXXI. 2. repellitur, 3.
C. Antistius, consul suffectus, CXXXIII. 73. vincit Cantabros, CXXXV. 11.
L. Antistius, tribunus plebis, absens creatus, IV. 42.
L. Antistius, tribunus militum consulari potestate, VI. 30.
L. Antistius, tribunus plebis, accusat Caesarem, CIV. 39.
M. Antistius, legatus, XXI. 63. tribunus plebis, XXVI. 33.
P. Antistius, socer Cn. Pompeji, LXXXII. 24. occiditur jussu Marii juvenis a Damasippo, LXXXVI. 5.
Sex. Antistius, legatus, XXVII. 36.
T. Antistius, senator, victo Pompejo, ad Plautium se confert, CXII. 6.
Antistius Labeo, studiis et incorrupta libertate insignis, CXXXVI. 40.
Antium, II. 83. urbs opulentissima, 63. deditur Romanis, 65. urbs valida, VI. 9.
Antium colonia deducitur, III. 1. Antium colonia suspecta, 4. eo nova colonia missa, VIII. 14.
Antiates bellum inferunt Romanis, VI. 6. vincuntur, 8. dedunt se Romanis, 33. Satricum coloniam deducunt, VII. 27. duce Antiati populo, Volscorum exercitus consedit ad Satricum, VIII. 1. in agrum Ostiensem excursiones faciunt, 12. naves Antiatium abactae, earumque rostris suggestum in foro adornatum, 14.
Antiatibus dati ad jura statuenda ipsius coloniae patroni, IX. 20.
Antiatis populi vacatio observatur, XXVII. 38. eisdem negatur vacatio rei navalis, XXXVI. 3.
Antius Restio, proscriptus a triumviris, servatur a servo, CXX. 76.
M. Antius Briso, tribunus plebis, resistit legi tabellariae, LV. 12.
Sp. Antius, legatus Romanus, jussu Tolumnii interficitur; ei statua publice in Rostris posita, IV. 17.
Antonius, conviva, et interfector Sertorii, XCVI. 9. 10.
A. Antonius, legatus ad Perseum, XLV. 4.
C. Antonius, Marci oratoris filius, movetur senatu, XCVIII. 28.
candidatus consulatus, CII. 32. coitionem facit cum Catilina adversus Ciceronem, 33. consul creatur, 38. favet Rullo, 40. eum Cicero patientia et obsequio mitigat, 46.
caeso Catilina, Imperator vocatur, CIII. 7. ob res in Thracia male gestas damnatur, 103. Cephalleniam legit exsilii sedem, ibique urbem instituit condere, 104.
C. Antonius, Marci triumviri

frater, a Pompejanis superatur, cx. 51. se dedit, *ibid.*
eum praetorem adit Octavius, cxvii. 15. nomine Bruti edit ludos, 23. septemvir dividendis agris, 31. ei Macedonia provincia datur, 52.
Bruto Macedoniam obtinente, Antonius contendit Apolloniam, cxviii. 5. 6. in potestatem Bruti venit, 33.
bis seditionem in Brutum excitat, cxx. 109.
occiditur, cxxi. 28.
L. Antonius, consul, cxxv. 5. ejusdem triumphus, *ibid.* eidem et Fulviae invadendi Caesaris occasionem dant veterani, 10. illis pacis conditiones Caesar offert, 18. L. Antonius Romam occupat, 29. Salvidienum intercipere nititur, 30. a Caesare obsidetur in urbe Perusia, 32.
pacem petit per legatos, cxxvi. 19. mox ipse ad Caesarem proficiscitur, 20. Caesariani milites pro Antonianis deprecantur, 27.
eum, per speciem honoris, Caesar in Hispaniam ablegat, cxxvii. 8.
M. Antonius, magister equitum vitio creatus, abdicat se magistratu, viii. 17.
M. Antonius, tribunus plebis, adversatur rogationi Thalnae praetoris, xlv. 21.
M. Antonius quaestor, incesti accusatus, absolvitur, lxiii. 12. ejusdem servi fides et constantia, 13. praetor contra piratas mittitur, lxviii. 1. consul, lxix. 42. ejus cum Sex. Titio certamen, 45. M'. Aquillium defendit, lxx. 4. *et seqq.* tunica ejus discissa, cicatrices monstrat, 7. censor, 15. Norbanum, seditiosum civem, defendit, 29. 30. jussu Marii ab P. Annio, tribuno militum, occiditur, lxxx. 40. ejus caput, ad Marium relatum, in ipsis mensis apponitur, *ibid.*
M. Antonio praetori totius orae maritimae imperium datur, xciii. 17. Cretensibus bellum infert, xcvii. 14. victus, aegritudine animi moritur, 15.
M. Antonius, praefectus equitum sub Gabinio, fortitudine insigni, cv. 11. incitat Gabinium ad restituendum Ptolemaeum, 40. Pelusium capit, 42. corpus Archelaï requirit, et regio sumtu effert, 43. quaestor Caesaris, cviii. 22. paciscitur cum Comio Atrebate, 29. tribunus plebis, in gratiam Caesaris, impugnat Pompejum, cix. 28. *et seqq.* ad Caesarem fugit, 34. a Caesare Arretium mittitur, ibique praesidium imponit, 54. ei Sulmonenses portas aperiunt, 62.
Italiae praeficitur a Caesare, cx. 7. ad Caesarem in Graeciam tres legiones transvehit, cxi. 29. in pugna Pharsalica sinistrum cornu tenet, 63.
a Caesare magister equitum dicitur, cxii. 60.
magnas turbas excitat, cxiii. 28. 30. ejus inconstantia, 34. ei mandatur a senatu tutela reipublicae, 35. Dolabellam foro expellit armis, 37. impuri ejus mores, 38. fit Pompeji sector, 42.
eum Caesare consulatum gerit, cxvi. 19. imponit Caesari diadema, 31. cur non occisus cum Caesare, 56. cum eo per internuncios agunt Cassius et Brutus, 66. pecuniam et commentarios Caesaris in aedes suas transportari jubet, 67. oratio ejus callida, 71. forum descendit, 74. suadet, ut acta Caesaris rata habeantur, ejus interfectoribus detur incolumitas, 79. cum Dolabella redit in gratiam, 84. Cassium, e Capitolio degressum, convivio excipit, 100. in funere

Andriscus, qui se Perseo genitum ferebat, Romam mittitur a Demetrio, XLVIII. 9. elapsus e custodia, in Macedoniam venit, XLIX. 59. fabulae, quam de se ipse ferebat, ordo, *ibid.* Macedoniam brevi totam occupat, 60. Thessaliam invadit, L. 1. ad eum Carthaginienses legatum mittunt, 27. 28. ejusque societatem expetunt, 29. vincit Juventium, 38. a Q. Metello Macedonia pellitur, 39. iterumque victus in Thracia, a quodam regulo victori traditur, 40. sequitur currum triumphantis Metelli, LII. 22.

Androcles, princeps Acarnanum, XXXIII. 16.

Androcles, praefectus Persei, XLIV. 32.

Androgynus Sinuessae natus, XXVII. 11.

Androgynus vivus in arcam conditus, et in mare projectus, XXVII. 37.

Andromachus, Crassi Romanorumque proditor, CVI. 52.

Andronicus, Andronici filius, Aetolus, quod arma contra Romanos tulisset, securi percutitur, XLV. 31.

Andronicus Macedo, XXXVII. 13.

Andronicus a Perseo interficitur, XLIV. 10. *vid.* Perseus.

Andronidas Romae accusat primores Achaeorum, XLVI. 7. auctor pacis apud Achaeos, in vincula rapitur, LII. 8. dimittitur, 10.

Androsthenes, dux praesidii Macedonici, Corinthum defendit adversus Romanos et Achaeos, XXXII. 23. caeditur ad Corinthum, XXXIII. 14. ejus imprudentia, 15.

Andrus, insula, XXXI. 15. XXXVI. 20. capta a Romanis, XXXI. 45.

Anemurium, promontorium Ciliciae, XXXIII. 20.

Aneroestus, rex Gallorum, victus necessarios suos, seque ipsum interimit, XX. 44.

Angeae, oppidum, XXXII. 13.

Anglorum veterum sedes, CIV. 17.

Angrivariorum sedes, CIV. 12.

Angues, praelati in bello a sacerdotibus Tarquiniensibus, terrent milites Romanos, VII. 17.

— duo, sacrificio perpetrato, ad exta ex occulto allapsi, edère jecur, conspectique repente abierunt, XXV. 16. *vid.* Prodigium.

Anguis quinquaginta cubitorum Augusto dono datus ab Indis, CXXXVI. 27.

Anguis specie consuetudinem cum Olympiade, et cum matre Scipionis Africani habere creditus Jupiter, XXVI. 19.

L. Anicius Gallus creatur praetor, XLIV. 17. sortitur jurisdictionem peregrinam, *ibid.* in Illyricum, adversus Gentium, proficiscitur, 30. vincit Illyrios, 31. ei se dedit Gentius, *ibid.* ob ejus res gestas supplicationes in triduum decretae, XLV. 3. Epirum pacat, 26. Illyrici res constituit, *ibid.* triumphat de Gentio, 43.

Cn. Anicius, legatus Aemilii Paulli, XLIV. 46.

Anidus, mons, XL. 38.

Aniensis tribus addita ceteris, X. 9.

Aniensis centuria, XXIV. 7.

Anio, fluvius, I. 27. 36. IV. 17. VI. 42. XXVI. 10. pons in Anienem, VII. 9. Anienis aqua in urbem ducta, XIV. 48.

Anitorgis, urbs, XXV. 32.

Annales citati, II. 54. III. 8. IV. 34. VII. 9. 18. 42. VIII. 18. 23. 30. IX. 15. 42. XXI. 25. XXII. 31. XXIII. 6. 47. XLII. 11.

— Aciliani, XXV. 39.

— Magistratuum, IX. 18.

Annalium veterum confusio, IX. 15.

— exempla exoleta, XXVII. 8.

— incertitudo, IX. 44. 45. X. 2. 17.

Annalium varietas, xx. 30. xxii. 31. xxv. 39. xxvi. 26. 49. xxvii. 7.

Annalis, cognomen Villiorum, ex eo ortum, quod L. Villius, tribunus plebis, primus legem annariam tulit, xl. 44.

Annibal, Gisconis, sive Gisgonis, filius, magnam potentiam Poenis in Sicilia comparat, xvi. 8.

Annibal, Carthaginiensium praetor, Messanam ingreditur, xvi. 18.

Annibal, Gisgonis filius, Agrigenti praefectus, xvi. 53. clausus elabitur Agrigento, 58. vincitur navali proelio a C. Duilio consule, xvii. 9. ejus commentum in evitando supplicio ob rem male gestam, *ibid.* vincitur a C. Sulpicio consule, 26. cruci affigitur, 27.

Annibalis Rhodii audacia, xix. 11. *et seq.* ipse intercipitur, 14.

Annibal, annos ferme novem natus, hostem se populi Romani fore jurejurando adstringit, xxi. 1. imperator in locum Asdrubalis succedit, 3. ejus dotes et ingenium, 4. res ejus gestae adversus varios Hispaniae populos, 5. Saguntum oppugnat, 6. vulneratur, 7. non admittit legatos Romanorum, 8. centum quinquaginta millia habuit in armis, *ibid.* dedendum eum Romanis censet Hanno, 10. Annibal Saguntum capit, 14. ejus apparatus ad bellum, 21. transit Iberum, et Pyrenaeum saltum superat, 23. sibi conciliat Gallos, 24. trajicit Rhodanum, 27. hortatur milites, 30. petit Galliae mediterranea, 31. transit Alpes, 32. ingreditur Italiam, 38. Taurinorum urbem expugnat, 39. Annibali quantae copiae fuerint in Italiam transgresso, *ibid.* rebus prius, mox verbis milites hortatur, 42. *et seqq.* promittit suis praemia, 45. vincit Romanos ad Ticinum, 46. mox ad Trebiam, 54. *et seqq.* saucius excedit pugna ad Emporium prope Placentiam, 57. pugnat rursus cum Sempronio, 59.

altero oculo capitur, xxii. 2. vincit Romanos ad Trasimenum lacum, 4. *et seqq.* Italiae agros devastat, 9. ex Hirpinis in Samnium transit, ducemque itineris virgis caesum in crucem tollit, 13. duo millia ferme boum accensis cornibus in montes concitat, 16. ejus dolus ad augendam dictatoris invidiam, 23. ad certamen prolicit magistrum equitum, 28. ejus de Q. Fabii Maximi virtute testimonium, 30. exercitus omnium rerum penuria laborat, 40. relictis castris, fugam simulat, 41. ejus insidiae detectae, 42. ejus inopia et anxietas, 43. ad Cannas castra ponit, *ibid.* aciem instruit, 46. vincit Romanos magna clade, 49. sed uti victoria nescit, 51.

vesci docuit corporibus humanis, xxiii. 5. Capuam venit, 7. apud Minios Celeres diversatur, 8. ejus in senatu Campano oratio, 10. in agrum Nolanum traducit exercitum, 14. Nuceriam in deditionem accipit, 15. ad Nolam vincitur a Marcello, 16. Acerras diripit, et Casilinum oppugnat, 17. 18. ejus exercitum Campanae deliciae enervant, *ibid.* ex hibernis redit, Casilinum oppugnaturus, 19. ejus ad Philippum legati intercipiuntur, 34. Campanis opem laturus ad Hamas pervenit, 36. ab obsidione Cumarum discedit, 37. cum exercitu Nolam oppugnaturus accedit, 43. Nolam oppugnat, 44. ejus equites mille ducenti septuaginta duo ad Marcellum transfugiunt, 46.

Puteolos frustra tentat, xxiv. 13. Tarentum per proditionem capit, xxv. 8. 9. 10. consilium

ejus de Tarentina classe in apertum mare emittenda, 11. Cn. Fulvium praetorem vincit ad Herdoneam, 21.

in Campaniam contendit, xxvi. 5. oppugnandae Romae consilium capit, 7. tria millia passuum ab Roma castra locat, 10. irrito incepto discedit, 11.

Cn. Fulvium proconsulem cum exercitu fundit, xxvii. 1. ejus de M. Marcello judicium, 16. Metapontum se recipit, ibid. Lacinium copias admovet, 26. Marcelli corpus sepelit, 28. ejus annulo uti conatus ad decipiendos Salapitanos, suamet ipse fraude capitur, ibid. viso capite Asdrubalis, se Carthaginis fortunam agnoscere dicit, 51. omnia auxilia in extremum Italiae angulum Bruttios contrahit, ibid. adversis, quam secundis rebus, mirabilior, xxviii. 12. ad Junonis Laciniae templum aestatem agit, 46. aram ibi dedicat cum ingenti rerum ab se gestarum titulo, ibid.

Locros tendit, xxix. 7. adverso proelio perculsus, Crotonem exercitum abducit, 36.

ex Italia revocatur, xxx. 9. 19. frendens ac gemens eam relinquit, 20. ejus cum Scipione colloquium, 29. et seqq. suos ad pugnam hortatur et instruit, 32. victus Adrumetum profugit, 35. spem salutis alibi non esse, quam in pace impetranda, fatetur, ibid. Gisgonem, ad dissuadendam pacem procedentem, ex superiore loco detrahit, 37. Poenos in curia flentes ridet, et increpat, 44.

nuncios et literas ad Antiochum misisse insimulatur, xxxiii. 45. praetor judicum potentiam, gravem libertati, minuit, 46. vectigalium publicorum rationes cum fide et prudentia administrat, et corrigit, ibid. et 47. Romani Carthagine Annibalem accusant, ibid. aufugit ad regem Antiochum, 48. 49. quem ad bellum concitat, xxxiv. 60. concitare conatur Poenos, 61.

ejus cum P. Villio et P. Scipione Africano colloquium, xxxv. 14. propter colloquia cum Villio suspectus, se apud Antiochum oratione purgat, 19.

ejus de bello Romano oratio, xxxvi. 7. eum ut vatem omnium, quae evenerant, admiratur Antiochus, 15.

praeficitur classi, xxxvii. 23. fugatur a Rhodiis, 24.

profugit ad Prusiam; ejus mors, xxxix. 51.

Annibal Samnis, caput factionis popularis apud Carthaginienses, xlviii. 11.

C. Annius, a Sulla in Hispaniam missus, pellit Sertorium, xc. 21. 22.

L. Annius, praetor Latinorum, Romam evocatus, viii. 3. ejus in concilio Latinorum oratio, 4. in senatu Romano postulat, ut consul alter et senatorum pars dimidia e Latio sumantur, 5. labitur, et ita impingitur saxo, ut sopiatur, 6.

L. Annio, tribuno plebis, continuare magistratum cupienti, resistitur, lxiv. 41.

P. Annius, tribunus militum, jussu Marii occidit M. Antonium consularem, lxxx. 40.

T. Annius, triumvir coloniae deducendae, ob Bojorum rebellionem Mutinam confugit, xxi. 25.

T. Annius Luscus, praetor, xli. 22. legatus ad res repetendas in Macedoniam missus, xlii. 25. triumvir colonis Aquilejam deducendis, xliii. 19.

T. Annius T. F. T. N. Luscus, consul, xlvii. 36.

T. Annii Lusci contentio cum Ti. Graccho, LVIII. 34. et seqq.
T. Annius, consul, LX. 1.
T. Annius Milo, tribunus plebis, Clodium reum facit, CIV. 47. Ciceronem ab exsilio reducit, 49. accusatur et ipse de vi a Clodio, 80. consulatum petit, CVII. 17. interficit Clodium, 20. Romam reversus in concione se purgat, 24. 25. expellitur foro, 26. frustra Pompejum rogat, 28. Milonem adit Pompejus, 34. Milo accusatur, 37. a Cicerone defenditur, 39. pluribus judiciis damnatur, 41. Massiliam in exsilium abit, 42. a Coelio praetore, novas res moliente, concitatur, CXI. 21. Milo, contracto fugitivorum exercitu, proficiscitur in Campaniam, ibid. Capua frustra tentata, Tifata profugit, ibid. ad Milonem Coelius venit, 22. ambo intereunt, 23.
Annonae habita cura Romae, II. 9. X. 11.
Annonae caritas, atque inde turbae, II. 34. IV. 12. XCIV. 25. CIV. 52.
Annonae vilitas, XIX. 2. XXXI. 50. tanta, ut mercator pro vectura nautis reliquerit frumentum, XXX. 38.
Annuli gemmati Sabinis, I. 11.
— aurei quare et quando Romae positi? IX. 7. 46.
— occisorum ad Cannas Romanorum detracti, modium explent, XXIII. 12.
Annulo Marcelli potitur Annibal, eoque frustra ad fraudem abuti conatur, XXVII. 28.
Annulus Pompeji ensiferum leonem insculptum gerebat, ut Plutarchus tradidit; ut Dio, tria tropaea, CXII. 25. vid. Rana, Sphinx, Venus.
Annulos aureos tribuni, ferreos milites gestant, XLIX. 54.
Annus a Numa Pompilio ad cursum Lunae in duodecim menses descriptus, I. 19.
— a Caesare dictatore emendatus, CXV. 29. et seqq.
— confusionis, 31.
Annus Julianus ab Aegyptiis receptus, CXXX. 31.
Anni consularis principium Kalendae Sextiles, III. 6. Idus Majae, III. 36. 38. Idus Decembres, IV. 37. V. 9. Kalendae Octobres, V. 9. Kalendae Quintiles, V. 32. VIII. 20. Idus Martiae, XXII. 1. Kalendae Januariae, XLVII. 36.
— magni conversio, LIX. 15.
Annorum indices, clavi, apud Volsinios, VII. 3. vid. Clavus.
Anquisitum capitis, II. 52. XXVI. 3. pecuniae, ibid.
Anseres Junoni sacri, Capitolii servatores, V. 47.
Antemnates Romam ad ludos proficiscuntur, I. 9. bellum parant ob raptum filiarum, 10. palantes in agris opprimuntur, 11.
Antenor Trojanus cum multitudine Henetum venit in sinum Adriaticum, I. 1.
Antenor, praefectus classis Macedonicae, XLIV. 28. XLV. 10. 31.
Antefixa fictilia Deorum Romanorum, XXXIV. 4.
Antepilani in militia, VIII. 8.
Antesignani legionum, II. 20. VII. 33. XXII. 5. XXVII. 18.
Antias Valerius. vid. Valerius.
Antiates. vid. Antium.
Anti-Catones Caesaris, CXV. 63.
Anticyra oppugnata et capta traditur Aetolis, XXVI. 26. vid. et XXVIII. 8. et XXXII. 18.
Antigonensis, XLII. 58. XLIII. 28.
Antigonia Epiri, XXXII. 5. XLIII. 25.
Antigonia Macedoniae, XLIV. 10.
Antigoniorum sollemnia, XLVI. 8.
Antigoni apophthegma, XL. 21.
Antigonus tenet Macedoniam, XIV. 36. auxilio venit Laconibus, 42.
Antigonus, Echecratis filius, XL. 54. Philippum edocet ordinem

omnem insidiarum Persei in Demetrium, 55. eum sibi destinat successorem Philippus, 56. legatus missus ad concitandos Bastarnas, 57. eum interficit Perseus, 58.

Antigonus, purpuratus Persei, XLIV. 26. mittitur Aeniam cum mille equitibus, 32.

Antigonus, Demetrii filius, interficitur ab Alexandro, Syriae rege, L. 14.

Antigonus, Joannis Hyrcani filius, Antiochum Cyzicenum superat, fugatque, LXIII. 43.

Antigonus, Aristobuli filius, in triumpho ducitur, CIII. 48. elapsus e custodia, cum patre redit in Palaestinam, CV. 37. oppugnat Hyrcanum, CXXVII. 12. arcessit Pacorum Hierosolymam, 13. Antigonus aures Hyrcani morsu avellit, 14. rex declaratur, *ibid.* jussu Antonii, securi percutitur, CXXVIII. 35.

Antimachus, praefectus alae sacrae, in acie cadit, XLII. 66.

Antimachus, praefectus Demetriadis, XLIV. 13. 24.

Antinous, princeps civitatis Passaronis, desciscit a Romanis et interficitur, XLV. 26.

Antiochia, XXXIII. 19. 41. XXXVIII. 13. templum Jovis Capitolini magnificum Antiochiae, XLI. 25.

Antiocheni, pronum ad seditiones genus, LII. 52.

Antiochia Mygdoniae, eadem quae Nisibis, XCVIII. 77.

Antiochis, Antiochi Magni filia, Ariarathis, regis Cappadociae, uxor, diu sterilis, subjicit sibi et viro duos filios; postea duas filias unumque filium parit, XLVII. 14.

Antiochus Magnus, rex Syriae, foedus icit cum Philippo, XXXI. 14. bellum transitumque in Europam molitur, XXXIII. 13. omnes civitates Ptolemaei in Coele Syria in suam potestatem redigit, 19. legati Rhodiorum ad eum, 20. et Romanorum, 35. hibernat Ephesi; ejus res gestae in Asia, 38. Cornelius legatus missus ab senatu ad dirimenda inter Antiochum et Ptolemaeum certamina, 39. regis responsum, 40. redit in Asiam Antiochus, patiturque naufragium, 41. ab eo bellum imminere Romanis, decem legati nunciant, 44. ad eum fugit Annibal, 49.

molitur bellum adversus Romanos, XXXV. 13. ejus cum Villio legato disceptatio, 15. trajicit Hellespontum, 23. venit Demetriadem, arcessitus ab Aetolis, 43. ejus in concilio Aetolorum oratio, 44. Imperator appellatur ab Aetolis, 45. tentat Romanorum socios, 47. ei portas aperiunt Chalcidenses; Salganeam et castellum ad Euripum capit, 51.

adjungit sibi Boeotos, XXXVI. 6. Annibalis orationi non credit, 7. 8. legit ossa Macedonum ad Cynoscephalas, 8. Thessalorum legati ad eum, 9. capit Pheras et Scotussam, *ibid.* arte Ap. Claudii deterretur ab obsidenda Larissa, 10. ducit virginem Chalcidensem; ejus exercitus luxuria corrumpitur, 11. Medione exceptus, Thyrio exclusus, redit in Euboeam, 12. it in Aetoliam, dein in saltum Thermopylarum, 15. caeditur ab M'. Acilio Glabrione, consule, 19. ejus statua in templo Minervae Itoniae, 20. trajicit in Asiam, 21. ejus securitas, 41. monetur ab Annibale, *ibid.*

reparat classem, et exercitum comparat, XXXVII. 8. agit de pace, quae ei negatur, 10. plures urbes capit, 21. Prusiam, Bithyniae regem, frustra concitare conatur ad bellum, 25. oppugnat Colophonem, 26. ejus classis vincitur

ab Aemilio, 30. deserit Lysimachiam, et contrahit copias, 31. legatos ad Scipionem mittit de pace, 34. filius Africani captivus apud Antiochum, *ibid.* remittit filium Africani, 37. retrocedit, et castra munit, *ibid.* ejus acies, 39. 40. vincitur, et castra amittit, 43. fugit in Lydiam, 44. mittit ad Scipionem legatos, ad pacem petendam, 45. quam impetrat 55.

foederis cum Antiocho leges, XXXVIII. 38.

Antiochus, filius Antiochi Magni, XXXV. 13. moritur, 15.

Antiochus Epiphanes, filius Antiochi Magni, regnum Syriae occupat, XLI. 24. mores ejus absurdi, 24. 25.

Legatos Romam mittit, XLII. 6. stipendium praestat, et vasa aurea quingentûm pondo donat Romanis, *ibid.* cum eo societas renovata, *ibid.*

eum sollicitat Perseus, XLIV. 19.

Ptolemaeis infert bellum, et frustra tentat moenia Alexandriae, XLV. 11. virga circumscribitur a C. Popillio, 12. legatos mittit Romam, 13. magnificentissimos ludos edit, XLVI. 14. honorificentissime Tj. Gracchum, legatum Romanum, excipit, *ibid.*

Antiochus puer succedit patri Epiphani sub Lysia tutore, XLVI. 24. occiditur, 39.

Antiochus, Alexandri Balae filius, in regnum Syriae reducitur a Diodoto, LII. 54. regiis ornatur insignibus, *ibid.* a Diodoto occiditur, LV. 36.

Antiochus Sidetes, Syriae rex, legatos ad Scipionem mittit, LVII. 35. ejus varia fortuna, 36. Tryphonem vincit, 38. Hierosolymam obsidet, 39. dat Judaeis inducias, et munera templo, 45. mox pacem, 47. ejus ab ambitione casus, LIX. 57. ejusdem virtutes ac vitia, 58. Parthos vincit, 59. ab eo civitates deficiunt, 60. moritur, 61. de Antiocho Phrahatis dictum, 63. Antiochi vox egregia, 65.

Antiochus Cyzicenus dolo fratris Grypi veneno appetitur, LXIII. 32. bello petit Grypum, *ibid.* ducit uxorem Cleopatram, 36. vincitur a Grypo, *ibid.* mox victor, Syriae regno potitur, 38. ejus venationes, 39. obtinet Coelen-Syriam, 40. opem ferens Samariae, ab Hyrcani filiis fugatur, 43. 44. sibi infert manus, LXX. 61.

Antiochus Pius, Cyziceni filius, a Seleuco, Grypi filio, quaeritur ad necem, LXX. 61. servatus opera meretricis, fugit ad Aradios, *ibid.* vincit Seleucum, 62. ejus intricata historia, 64. 66.

Antiochus, Pii filius, restitutus in regnum Syriae a Lucullo, a Pompejo pellitur, CII. 29.

Antiochus Grypus, filius Demetrii, juvatur a Ptolemaeo adversus Alexandrum Zabinam, LXII. 29. 30. caedit et fugat Alexandrum, 31. eumque interficit, 34. ei venenum offert mater Cleopatra, 35. ille bibere priorem jubet, 36.

veneno appetit fratrem Antiochum Cyzicenum, LXIII. 32. ab eo petitur bello, *ibid.* vincit fratrem, 36. gravatur necare Cleopatram, quam tamen ejus conjux interfici jubet, 37. 38. victus ab Antiocho, regno expellitur, 38.

Heracleonis dolo interficitur, LXX. 60.

Antiochus, rex Commagenae, supplicio afficitur, CXXXIV. 79.

Antipater, Antiochi fratris filius, legatus mittitur ad Scipionem, XXXVII. 45. cum eo ictum foedus in Capitolio, 55.

Antipater, dux Persei, in proelio occisus, XLII. 66.

Antipater, Herodis pater, procurator Hierosolymae constituitur a Pompejo, CIX. 67. magno usui est Gabinio in expeditione Aegyptiaca, CV. 42. et contra Judaeos, 45. primus Pelusii murorum partem dejicit, CXII. 77. a Caesare declaratur procurator Judaeorum, CXIII. 2.

Antipatria urbs capitur a Romanis, XXXI. 27.

Antiphilus, praetor Boeotorum, XXXIII. 1.

Antiphilus Edessaeus, dux cetratorum Persei, XLII. 51.

Antissa, urbs in insula Lesbo, XLV. 31.

Antissaei traducti Methymnam, XLV. 31.

C. Antistius Labeo, legatus in Macedoniam, XLV. 17.

C. Antistii Rhegini, a triumviris proscripti, fortuna, CXX. 49. obsidet Caecilium Bassum Apameae, CXXI. 2. repellitur, 3.

C. Antistius, consul suffectus, CXXXIII. 73. vincit Cantabros, CXXXV. 11.

L. Antistius, tribunus plebis, absens creatus, IV. 42.

L. Antistius, tribunus militum consulari potestate, VI. 30.

L. Antistius, tribunus plebis, accusat Caesarem, CIV. 39.

M. Antistius, legatus, XXI. 63. tribunus plebis, XXVI. 33.

P. Antistius, socer Cn. Pompeji, LXXXII. 24. occiditur jussu Marii juvenis a Damasippo, LXXXVI. 5.

Sex. Antistius, legatus, XXVII. 36.

T. Antistius, senator, victo Pompejo, ad Plautium se confert, CXII. 6.

Antistius Labeo, studiis et incorrupta libertate insignis, CXXXVI. 40.

Antium, II. 83. urbs opulentissima, 63. deditur Romanis, 65. urbs valida, VI, 9.

Antium colonia deducitur, III. 1. Antium colonia suspecta, 4. eo nova colonia missa, VIII. 14.

Antiates bellum inferunt Romanis, VI. 6. vincuntur, 8. dedunt se Romanis, 33. Satricum coloniam deducunt, VII. 27. duce Antiati populo, Volscorum exercitus consedit ad Satricum, VIII. 1. in agrum Ostiensem excursiones faciunt, 12. naves Antiatium abactae, earumque rostris suggestum in foro adornatum, 14.

Antiatibus dati ad jura statuenda ipsius coloniae patroni, IX. 20.

Antiatis populi vacatio observatur, XXVII. 38. eisdem negatur vacatio rei navalis, XXXVI. 3.

Antius Restio, proscriptus a triumviris, servatur a servo, CXX. 76.

M. Antius Briso, tribunus plebis, resistit legi tabellariae, LV. 12.

Sp. Antius, legatus Romanus, jussu Tolumnii interficitur; ei statua publice in Rostris posita, IV. 17.

Antonius, conviva, et interfector Sertorii, XCVI. 9. 10.

A. Antonius, legatus ad Perseum, XLV. 4.

C. Antonius, Marci oratoris filius, movetur senatu, XCVIII. 28.

candidatus consulatus, CII. 32. coitionem facit cum Catilina adversus Ciceronem, 33. consul creatur, 38. favet Rullo, 40. eum Cicero patientia et obsequio mitiget, 46.

caeso Catilina, Imperator vocatur, CIII. 7. ob res in Thracia male gestas damnatur, 103. Cephalleniam legit exsilii sedem, ibique urbem instituit condere, 104.

C. Antonius, Marci triumviri

frater, a Pompejanis superatur, cx. 51. se dedit, *ibid.*
eum praetorem adit Octavius, cxvii. 15. nomine Bruti edit ludos, 23. septemvir dividendis agris, 31. ei Macedonia provincia datur, 52.
Bruto Macedoniam obtinente, Antonius contendit Apolloniam, cxviii. 5. 6. in potestatem Bruti venit, 33.
bis seditionem in Brutum excitat, cxx. 109.
occiditur, cxxi. 28.
L. Antonius, consul, cxxv. 5. ejusdem triumphus, *ibid.* eidem et Fulviae invadendi Caesaris occasionem dant veterani, 10. illis pacis conditiones Caesar offert, 18. L. Antonius Romam occupat, 29. Salvidienum intercipere nititur, 30. a Caesare obsidetur in urbe Perusia, 32.
pacem petit per legatos, cxxvi. 19. mox ipse ad Caesarem proficiscitur, 20. Caesariani milites pro Antonianis deprecantur, 27.
eum, per speciem honoris, Caesar in Hispaniam ablegat, cxxvii. 8.
M. Antonius, magister equitum vitio creatus, abdicat se magistratu, viii. 17.
M. Antonius, tribunus plebis, adversatur rogationi Thalnae praetoris, xlv. 21.
M. Antonius quaestor, incesti accusatus, absolvitur, lxiii. 12. ejusdem servi fides et constantia, 13. praetor contra piratas mittitur, lxviii. 1. consul, lxix. 42. ejus cum Sex. Titio certamen, 45. M? Aquillium defendit, lxx. 4. *et seqq.* tunica ejus discissa, cicatrices monstrat, 7. censor, 15. Norbanum, seditiosum civem, defendit, 29. 30. jussu Marii ab P. Annio, tribuno militum, occiditur, lxxx. 40. ejus caput, ad Marium relatum, in ipsis mensis apponitur, *ibid.*
M. Antonio praetori totius orae maritimae imperium datur, xciii. 17. Cretensibus bellum infert, xcvii. 14. victus, aegritudine animi moritur, 15.
M. Antonius, praefectus equitum sub Gabinio, fortitudine insigni, cv. 11. incitat Gabinium ad restituendum Ptolemaeum, 40. Pelusium capit, 42. corpus Archelaï requirit, et regio sumtu effert, 43. quaestor Caesaris, cviii. 22. paciscitur cum Comio Atrebate, 29. tribunus plebis, in gratiam Caesaris, impugnat Pompejum, cix. 28. *et seqq.* ad Caesarem fugit, 34. a Caesare Arretium mittitur, ibique praesidium imponit, 54. ei Sulmonenses portas aperiunt, 62.
Italiae praeficitur a Caesare, cx. 7. ad Caesarem in Graeciam tres legiones transvehit, cxi. 29. in pugna Pharsalica sinistrum cornu tenet, 63.
a Caesare magister equitum dicitur, cxii. 60.
magnas turbas excitat, cxiii. 28. 30. ejus inconstantia, 34. ei mandatur a senatu tutela reipublicae, 35. Dolabellam foro expellit armis, 37. impuri ejus mores, 38. fit Pompeji sector, 42.
cum Caesare consulatum gerit, cxvi. 19. imponit Caesari diadema, 31. cur non occisus cum Caesare, 56. cum eo per internuncios agunt Cassius et Brutus, 66. pecuniam et commentarios Caesaris in aedes suas transportari jubet, 67. oratio ejus callida, 71. forum descendit, 74. suadet, ut acta Caesaris rata habeantur, ejus interfectoribus detur incolumitas, 79. cum Dolabella redit in gratiam, 84. Cassium, e Capitolio degressum, convivio excipit, 100. in funere

Caesaris concitat rursus ad seditionem animos, 104. *et seqq.* multa praeclare, eo referente, a senatu constituta, 116.

comparandae sibi potentiae studet, cxvii. 7. ejus artes, 8. sibi devincit M. Lepidum, *ibid.* ei provincia Macedonia datur a populo, 11. adversatur Octaviano, 16. haereditatemque Caesaris lacerat furtis, *ibid.* ejus in Octavianum malignitas, 20. impetrat a populo pro Macedonia Galliam provinciam, quae a D. Bruto tenebatur, 25. invidet Octaviano, 26. cum eo redit in gratiam, 27. iterum contendunt, 29. Octavianus Antonio est suspectus, 30. Antonius plebem conciliat, 31. Casilinum coloniam deducit, 32. ejus apparatus ad bellum, 36. in eum invehitur Canutius, 38. Antonium sui concionantem relinquunt, 47. ille multos interficit, 48. Romam venit, 50. duae legiones eum deserunt, 51. sortitionem provinciarum facit, 52. in ejus verba juratur, 53. ejus vires, 55. D. Brutum Gallia decedere jubet, 57. recusantem obsidet Mutinae, 58. Ciceronis in Antonium actiones, 60.

pro eo mater et uxor senatum deprecantur, cxviii. 11. ad eum senatus legatos mittit, 12. invehitur in Ciceronem, 14. ejus ad senatum mandata, 15. ejus velitationes cum Bruto et Octaviano, 31.

insidiatur Pansae, Mutinam proficiscenti, cxix. 8. proeliis duobus vincitur, 9. 16. fugit ad Alpes, 17. hostis judicatur, 30. cum eo reconciliationem meditatur Octavianus, 35. eumque elabi patitur, 38. ejus fortuna emergit, 43. ad Lepidum venit, 45. milites corrumpit, 48. qui cum eo paciscuntur, eumque in castra accipiunt, 49. 50.

decretum in eum senatus antiquatur, cxx. 9. ad eum transit magna pars copiarum D. Bruti, 12. maximi exercitus imperator iterum Alpes transcendit, 16. ejus cum Octaviano colloquium, 17. triumviratus constituitur, 19. inter eos partes dividuntur, 20. ejus ingressus in urbem, 26. edictum ejus et collegarum de proscriptione, 30. *et seqq.* ei se prostituit Coponii uxor, mariti servandi caussa, 50. ejus in quosdam lenitas, 56. capite Ciceronis viso exclamat, peractam esse proscriptionem suam, 64.

cum Octaviano in Graeciam transit, cxxiii. 6.

ejus opus ad prohibendos hostium commeatus, cxxiv. 6. cum Cassio et Bruto pugna, 8. vincit ab sua parte, 9. 14. victo Bruto, duces hostium persequitur, 19. 21. ejus moderatio, 29.

novam instituit divisionem provinciarum, cxxv. 1. Orientem componendum sumit, 2.

in Graeciam venit, cxxvi. 1. inde in Asiam, 2. Ephesi Liber pater salutatur, *ibid.* Asiae maximam pecuniam imperat, 3. L. Cassio et aliis ignoscit, 4. Judaeis tribuit beneficia, 5. arcessit Cleopatram, 6. favet Herodi, ejusque accusatores occidit, 12. 13. in Aegyptum profectus, totum se Cleopatrae et voluptatum turpitudini tradit, 14. de amicitia cum eo agit Sex. Pompejus, 32.

Athenas venit, cxxvii. 1. in Italiam navigans, Domitium sibi adjungit, 16. socio Pompejo, bellum facit adversus Octavianum Caesarem, 17. Antonii strategema, 18. opprimit Servilium, 19. post mortem Fulviae inter Antonium et Octavianum pax conficitur, 23. 24. ovans ingreditur urbem, 26.

ducit Octaviam, 27. Octavianum eripit periculo, 30. Antonii et Octaviani colloquium cum Pompejo, et conditiones pacis, 37. 38. mutua eorum convivia, 40. noctu urbem intrat Antonius, 42. in omni cum Caesare lusu semper inferior discedit, 43. proficiscitur in Graeciam, *ibid.* se Bacchum appellat, 44. ei Athenienses Minervam suam desponsant, 45. morum ejus inconstantia, 46.

invidet Ventidio, res adversus Parthos egregie gerenti, CXXVIII. 24. auxilium fert Octaviano, 40. Antonii et Caesaris certamen humanitatis, 42. nova inter eos pacta, etiam de retinendo triumviratu, 43. 44.

ejus consilia de bello Parthico, CXXIX. 46. arcessit Cleopatram, eique multa donat, 47. 48.

ejus ad bellum Parthicum exercitus, CXXX. 1. ejus expeditionis vitia, 2. obsidet Praaspa, 3. pugnat cum Parthis, 6. castigat suos, quod Praaspenis cesserant, 8. recedit ex Media, 12. eum abeuntem infestant Parthi, 15. Antonii et militum mutua caritas, 17. ejus copias praeter hostem sitis urget, 21. Antonii desperatio, 22. eum desinunt persequi Parthi, 23. ad Cleopatram properans, per continuas nives Cappadociam transit, 28. 29.

ad eum fugit Sex. Pompejus, CXXXI. 3. *vid.* Sex. Pompejus. Antonius, secundum consul, 33. dolo capit Artavasdem, 39. occupat Armeniam, 40. Alexandriae triumphat, 41. ejus ad Alexandrinos oratio, 43. et ad senatum literae, 48. artibus Cleopatrae fascinatus, bellum in Caesarem molitur, 57. 58. mutuae criminationes, 60. foedus cum rege Medorum facit, 62.

ad eum abeunt consules, CXXXII. 2. Antonii luxus, 4. repudium mittit Octaviae, 5. Antonii testamentum recitatur, unde ei odium populi creatur, 8. consulatus olim destinatus Antonio abrogatur, 11. ejus vires, et reges auxiliares, 16. 17. hiemat Patris, 21. provocatus a Caesare ad proelium, vicissim singularem pugnam poscit, 22. 23. multos ad Caesarem transire conantes interficit, 32. ejus concio ad milites, 35.

classe victus ab Caesare, profugit, CXXXIII. 1-8. in Cleopatrae navem recipitur, 12. ibique triduum solus exigit in prora, 13. exercitus ejus in fidem Caesaris venit, 14. Antonius, in Lybiam delatus, condit se in solitudinem, 28. Alexandriam venit, *ibid.* Timonis vitam agit, 30. quam mox epulis mutat, 31. eum juvare conantur gladiatores, 32. ejus ad Paraetonium expeditio, 33. legatos mittit ad Caesarem, 35. de extremis cogitat, 45. prodi se clamitat a Cleopatra, 46. quae illi perferendum curat, se vixisse, 47. hoc nuncio motus Antonius sibi gladium admovet, *ibid.* saucius ad Cleopatram defertur, 49. vox ejus postrema, 50. ejus morti illacrimatur Caesar, 51. posteritas Antonii, 63.

Q. Antonius, praetor Sardiniae, pellitur et occiditur a Philippo, legato Sullae, LXXXVI. 4.

Q. Antonius Merenda, tribunus militum consulari potestate, IV. 42.

T. Antonius Merenda, decemvir, III. 35.

Antron, oppidum, XLII. 42. 67.

Q. Antyllius, Opimii consulis praeco, a Gracchana turba occiditur, LXI. 16. ejus nudum corpus ad curiam defertur, 19.

Antyllus, M. Antonii filius, interficitur, CXXXIII. 54.

Anxur, oppidum Volscorum, postea Tarracinae, IV. 59. vi captum et direptum, *ibid.* neglectum Anxuri praesidium, proditis portarum custodibus, opprimitur, V. 8. Anxur recipitur, 13. Volsci obsident praesidium ad Anxur, 16. Anxur trecenti in coloniam missi, bina agri jugera accipientes, VIII. 21.

Anxuratis populi vacatio non observatur, XXVII. 38.

Aous, amnis, XXXII. 5. 10. 13. XXXIII. 4. XXXVIII. 49.

Apamea, urbs, XXXV. 15. XXXVII. 18. 44. haud procul veteribus Celaenis, XXXVIII. 13. capitur a Romanis, XCV. 16.

Apamea Syriae, LVII. 38.

Apamea, soror Seleuci regis, XXXVIII. 13.

Apamia, filia Alexandri Megalopolitani, XXXV. 47.

Apelaurus, Stymphaliae terrae locus, XXXIII. 14.

Apelles, legatus Philippi Romam, XL. 20. clam interficitur a Perseo, XLII. 5.

Apellicontis Teji bibliotheca, LXXXIII. 43. *vid.* Aristoteles.

Apenninus, mons, V. 33. X. 27. XXI. 58. XXII. 1. XXXVI. 15. XXXIX. 2.

Aperantia, regio, recipitur a Philippo, XXXVI. 33. in potestatem Aetolorum venit, XXXVIII. 3. recipitur a Perseo rege, XLIII. 24.

Aperantii, XLIII. 24.

Apex dialis, VI. 41.

Aphrodisias, castellum Ciliciae, XXXIII. 20.

Aphrodisias, oppidum Cariae, XXXVII. 21.

Apocleti, sanctius Aetolorum consilium, XXXV. 34. 46. XXXVI. 28.

Apodeotae, XXXII. 34.

Apollo, I. 56. colitur apud Carthaginienses, XVI. 5.

Apollo Pythius, XXIII. 11. XXIX. 10. consulitur, *ibid.* et V. 15. I. 56. decima praedae pars ei datur, V. 23. et cratera aurea Delphos portata, 25.

— Zerinthius, et ejus templum, XXXVIII. 41.

Apollinis promontorium, XXX. 24.

Apollinis aedes in pratis Flaminiis, III. 63. in ejus aede senatus datus, XXXIV. 43. XXXIX. 4. 58. XLI. 21. fanum augustum et oraculum ad Hieran Comen, XXXVIII. 12. 13. ager sacer redimitur Sicyone ab Attalo, XXXII. 40. aedes Cajetae, XL. 2. Formiis, *ibid.* Gabiis, XLI. 16. Velitris, XXXII. 1.

— Medici aedes, XL. 51.

— templum Carthagine spoliatur, LI. 41.

— sigillum a Sylla circumferri et adorari solitum, LXXXVIII. 13.

— templum ab Augusto structum, CXXXIV. 81.

Apollini aedes vota, IV. 25. V. 13. dedicata, IV. 29. *vid. et* VII. 20. lectisternium habitum, V. 13. XXII. 10. sacrum factum bove aurato et capris duabus albis auratis, XXV. 12. dona vota, XL. 37. Delphis sacrificat Antiochus, XXXVI. 11.

Apollinaris circus in pratis Flaminiis, III. 63.

Apollinares ludi, eorumque origo, XXV. 12. eos populus spectat coronatus, *ibid.* decernit senatus, ut voveantur in perpetuum, XXVI. 23. voventur, XXVII. 11. 23. quotannis facti a praetoribus urbanis, *ibid.* extra portam Collinam ad aedem Erycinae Veneris quare parati, XXX. 38.

Apollodorum, auctorem defectionis ab Romanis, Athenienses in exsilium ejiciunt, XXXV. 50.

Apollodorum Pergamenum, dicendi magistrum, Octavianus ex urbe secum ad Octicum bellum educit, CXVII. 3.

Apol-

Apollonia, xiii. 35. *vid. et* xv. 12. xxviii. 8. xlii. 18. xliv. 30. ab Hydrunte ad Apolloniam pontes jacere cogitavere Pyrrhus, et post eum M. Varro, xiii. 35. *vid. et* xcix. 31. Apolloniam tentat Philippus, xxiv. 40. Apollonia occupatur a Caesare, cxi. 11.

Apollonia Macedoniae, xlv. 28.

Apolloniatae legatos Romam mittunt, qui violantur, xv. 12. violatores deduntur, 13. cupide recipiunt Romanos, xx. 28.

Apolloniatas aggreditur Philippus, xxvi. 25. xxix. 12. Apolloniatae trecenti jungunt se Quintio, xxxiii. 3. auxiliantur Romanis adversus Gentium, xliv. 30. donantur lembis de Gentio captis, xlv. 43.

Apollonides, principum unus apud Syracusanos, xxiv. 28. salutaris ejus oratio, *ibid.*

Apollonius, purpuratus sub Antiocho Magno, xxxvii. 23.

Apollonius, Antiochi Epiphanis legatus, xlii. 6.

C. Aponius Mutilus, a sociis Italicis consul creatur, lxxii. 8.

Q. Aponius, dux legionum a Caesare in Hispania deficientium, cxv. 38.

Aponii proscripti desperatio, cxx. 90.

Aporidos Come, vicus, xxxviii. 15.

Apparitores regii, i. 40.

— ad pignora capienda dimissi, iii. 38.

Appia via, vii. 39. xxii. 1. 15. munita, ix. 29.

Appiae municipia, xxvi. 8.

Appiolae, oppidum Latinum vi captum, i. 35.

Appius Claudius. *vid.* Claudius.

C. Appulejus Saturninus, xlv. 13.

L. Appulejus, tribunus plebis, diem dicit M. Furio Camillo, v. 32.

L. Appulejus, decemvir agro dividendo, xlii. 4. creatur praetor, xlv. 44.

L. Appulejus Saturninus, quaestor Ostiensis, rei frumentariae praefectus, lxvii. 45.

ejus cum Q. Numidico inimicitiae, lxviii. 34.

ob violatos Mithridatis legatos reus agitur, lxix. 2. 3. a Patribus se opprimi queritur, 4. Patres ulcisci studet, 5. occiso Nonio tribunus per vim creatur, 6. ejus et Marii conspiratio, 9. ejusdem leges, 10. ferocia, 13. ejusdem scelerum concitator et vindex Marius, 21. a suis rex appellatur, 25. eum reprimere Marius instituit, 26. victus in Capitolium fugit, 27. obsessus ibi, dedit se Mario, sed a plebe cum aliis conjuratis occiditur, 28. 29. caput ejus ludibrii caussa per convivia circumfertur, *ibid.*

M. Appulejus, quaestor, Bruto copias et pecuniam dat, cxviii. 3.

M. Appulejus, Sex. F. consul, cxxxvi. 21.

Q. Appulejus Pansa, consul, x. 5. 6. frustra obsidet Nequinum oppidum, 9.

Q. Appulejus, decemvir agro dividendo, xlii. 4.

Sex. Appulejus, Sex. F. consul, cxxxiii. 77. proconsul, ex Hispania triumphat, cxxxv. 8.

Sex. Appulejus vincit Pannonios, cxl. 20.

C. Apronius, tribunus plebis, iii. 54.

Apsus, flumen, xxxi. 27.

Apuani Ligures domantur a C. Flaminio consule, xxxix. 2. circumveniunt Q. Marcium consulem, 20. ad rebellionem spectant, xl. 1. opprimuntur et traducuntur in Samnium, 38.

Apuli, populi, foedus faciunt cum Romanis, viii. 25. deficiunt et vastantur, 37. iis pax

datur, IX. 20. caeduntur a P. Decio, X. 15. deficiunt ad Poenos, XXII. 61.
Apulia, VI. 42. VII. 26. IX. 2. 12. XI. 17. XXII. 9. XXV. 20.
— in Apuliam movet Pyrrhus, multaque ibi oppida capit, XIII. 36.
— servilis motus in Apulia, XXXIX. 29.
Apuliae saltus, IX. 17. XXIV. 20.
L. Apuſtius, legatus, XXIII. 38.
L. Apuſtius, legatus P. Sulpicii consulis, populatur extrema Macedoniae, et Antipatriam aliaque oppida capit, XXXI. 27. legatus L. Cornelii Scipionis, consulis, XXXVII. 4. tumultuario proelio cadit, 16.
L. Apuſtius Fullo, aedilis plebis, XXXI. 4. praetor, XXXIII. 24. sortitur urbanam jurisdictionem, 26. coloniae Latinae in Thurinum agrum deducendae triumvir, XXXIV. 53. XXXV. 9.
P. Apuſtius, legatus, XLVII. 12.
Aqua in urbem ducta, IX. 29.
— Anienis in urbem inducta, XIV. 48.
— Ferentina, I. 51.
Aqua in urbem ducenda locatur: sed impedimento eſt operi M. Licinius Craſſus, XL. 51.
Aquae Calidae prope Carthaginem, XXX. 24.
— Cumanae, XLI. 20.
Aqua Julia Capuae, CXXIX. 43.
Aquae Neptuniae, XXXIX. 44.
— Sextiae conditae, LXI. 3.
— Sinueſſanae, XXII. 13.
Aquaeductus Romae, LIII. 4.
Aquaeductuum tutela; deque ea re senatusconsultum, CXXXVII. 12. 13.
Aquarum calidarum fontes Thermopylis, XXXVI. 16.
Aquila aufert pileum Lucumoni, et rursus capiti ejus reponit, I. 34.
Aquila sedet in clypeo Hieronis, militiae tirocinium auspicantis, XVI. 12.
Aquilae simulacrum aureum, legionis Romanae signum, CVI. 29.
Q. Aquila amittit aliquot naves a P. Varo captas, CXIV. 30.
Pontius Aquila. *vid.* Pontius.
Aquileja colonia Latina deducta, XXXIX. 55. *et* XL. 34. prope eum locum, ubi oppidum nuper a Gallis conditum fuerat, XXXIX. 22. 45. 54. novis colonis augetur, XLIII. 19.
Aquillii fratres conjurant adversus rempublicam, II. 4.
C. Aquillius, consul, Hernicos devincit, II. 40.
C. Aquillius M. F. C. N. Florus, consul, XVII. 12. in Siciliam trajicit, 19. obsidet Mytiſtratum, 22. ejus triumphus, 27.
L. Aquillius Corvus, tribunus militum consulari poteſtate, VI. 4.
L. Aquillius Gallus, praetor, XLI. 18.
M. Aquillius M. F. M. N. consul, contra Ariſtonicum proficiscitur, LIX. 70. reliquias belli Asiatici conficit, 71. triumphat, LX. 17. poſtulatus repetundarum absolvitur, *ibid.*
M? Aquillius, consul, LXVIII. 43. res adversus fugitivos in Sicilia gerit, 82. fugitivos vincit, LXIX. 41. finem imponit bello servili, 47. eſt contentus ovatione, LXX. 3. poſtulatus repetundarum, ab Antonio defenditur, 4. 5. absolvitur, 7. legatus, reſtituit Nicomedem, LXXIV. 11. 12. 13. exercitum cogit adversus Mithridatem, LXXVI. 47. vincitur, LXXVII. 54. vinctus a Lesbiis traditur Mithridati, LXXVIII. 3. qui in os ejus liquefactum aurum infundit, *ibid.*
M? Aquillius Craſſus mittitur ad parandas e Piceno copias, CXIX. 67.

P. Aquillius in Etruriam ad coëmendum frumentum missus, XXVII. 3.
Aquilones, venti, XXXVI. 43.
Aquilonia, X. 38. capta a Romanis, 41. a militibus direpta et incensa, 44.
Aquinas ager, XXVI. 9.
Aquitania, Pyrenaeis montibus subjecta, XXI. 23.
Aquitania prima, CIII. 145.
— secunda, *ibid.*
— tertia, 146.
Aquitani, caesi a P. Crasso, ad obsequium Caesaris rediguntur, CIV. 98. *vid.* CVIII. 27.
Aquitanorum ferocia fracta, triumphat Messala, CXXXV. 4.
Ara injussu senatus, aut tribunorum plebei majoris partis, vetatur dedicari, IX. 46.
— Augusti Caesaris apud Lugdunum, CIII. 148.
— Concordiae, XXIV. 12.
— Jovis Elicii, in Aventino a Numa Pompilio dedicata, I. 20. XL. 22.
— in Junonis Laciniae templi vestibulo, cujus cinis nullo umquam movetur vento, XXIV. 3.
— in Junonis Laciniae templo ab Annibale condita et dedicata, XXVIII. 46.
— Martis in Campo, XXXV. 10. XL. 45. ad eam sellis curulibus sedent censores, *ibid.*
— Maxima ab Evandro Herculi dicata, I. 7. IX. 29.
— Neptuni in Circo Flaminio, XXVIII. 11.
— Pudicitiae, X. 23.
— Solis, XL. 22.
Ara a Caesare, ex imitatione Alexandri, in Pyrenaeis montibus, post pulsos ex Hispania Pompejanos, structa, CX. 37.
Arabes sagittarii gladios habent tenues, longos quaterna cubita, XXXVII. 40.
Arabes Nabataei a Gabinio caeduntur, CV. 46.
Arabiae deserta, XLV. 12.
Arabia Felix, in quam primus signa intulit Aelius Gallus, CXXXV. 22.
Arabio, Africae regulus, a Boccho regno pulsus, ad Sex. Pompejum venit, CXVII. 33.
Arachthus, fluvius Epiri, XLIII. 23.
Aradii, populi, XXXV. 48.
Arar, XXI. 31.
Arato, Achaeorum principi, uxorem adimit Philippus, XXVII. 31.
Arbacala urbs, vi capta, XXI. 5.
Arbor felix, V. 24.
Arbor infelix, I. 26.
Arborum praecisarum ruina obrutus exercitus Romanus, XXIII. 24.
Arcadia, I. 5.
Arcadum consilium, XXXII. 5.
Arcae duae lapideae sub Janiculo inventae, in quibus libri Numae Pompilii, XL. 29.
Arcathias, Mithridatis filius, auxilia ex Armenia adducit adversus Nicomedem, LXXVI. 49. Romanos Macedonia expellit, LXXXI. 23. moritur, *ibid.*
Archagathus, ex Peloponneso advena, primus Romae medicinam professus, jure Quiritium donatur, XX. 64.
Archelaus, princeps Acarnanum, XXXIII. 16.
Archelaus, praetor Mithridatis, LXXVI. 49. proelio superat Nicomedem, 52. in Graeciam cum magna classe proficiscitur, LXXVIII. 38. Athenis utitur tamquam arce belli, 51. ad eum deficiunt Achaei et Lacedaemonii, 51. ipsi se opponit Bruttius, 52.
contra eum Sulla proficiscitur, LXXXI. 1. Archelaï eruptio ex Pyraeeo, 12. ejusdem cum Sulla proelium, 14.
et copiae, LXXXII. 4. apud Chaeroneam pugna magna vincitur, 9. *et seqq.* archipiratae more insulas infestat, 26. rur-

sus vincitur ad Orchomenum, 28. *et seqq.* ejus castra a Sulla capiuntur, 33. de pace tractare eum jubet Mithridates, 50. Archelaï ad Sullam oratio, 51. Sullae responsio, 52. ad proditionem a Sulla illicitur, 53. abnuit, 54.

ad Murenam perfugit, LXXXVI. 9. cumque ad bellum incitat, 10.

Archelaus, sacerdos, praeficitur a Pompejo Comanis Ponticis, CII. 7. rex Aegypti constituitur, ducta in matrimonium filia Ptolemaei Auletae, CV. 41. occiditur, 43.

Archelaus, Cappadociae rex, auxilium fert Antonio, CXXXII. 17.

Archelaï, Rhodiorum legati, ad Cassium oratio, CXXII. 10.

Archidamus, filius Agesilaï, XII. 14.

Archidamus, dux Aetolorum, cogit Philippum obsidionem Thaumacorum urbis solvere, XXXII. 4. legatus mittitur ad Achaeorum concilium, XXXV. 48. ejus insolentia, *ibid.*

Archidamus, princeps Aetolorum, Perseo se adjungit, XLIII. 23. 24. cum eo fugit, XLIV. 43.

Archimedes, spectator coeli et siderum unicus, maritimam oppugnationem Romanorum elusit, XXIV. 34. intentus formis, quas in pulvere descripserat, interficitur, XXV. 31. ejus sepulturae cura habita a Marcello, *ibid.*

Archippus, dux Argivus, expellit praesidium Nabidis ex urbe Argis, XXXIV. 40.

Archippus, pacis apud Achaeos auctor, rapitur in vincula, LII. 8. dimittitur, 10.

Archo, Poridi Aeneatum principi nupta, XL. 40.

Arco, frater Xenarchi, Achaeorum praetoris, ejusque contra Callicratem oratio, XLI. 29.

Ardea a Tarquinio Superbo obsessa, I. 57. inter Ardeates et Aricinos judex sumtus populus Romanus agrum, de quo ambigebatur, sibi adjudicat, III. 71. *et* 72. ob eam injuriam Ardeates desciscunt, IV. 1. foedus cum iis renovatur, 7. Ardeae turbatae seditione res auxilio Romanorum componuntur, 9. 10. colonia Ardeam deducta, ager interceptus ad Ardeates redit, 11. eos ad opprimendos Gallos hortatur, et ducit Camillus, V. 43. 44. *vid. et* XXI. 7. XXVII. 9. XXIX. 15.

Ardoneae, XXIV. 20. *vid.* Herdonea.

Ardues, filius Antiochi, XXXIII. 19.

Ardyaei, Illyria gens, dedunt se Romanis, XX. 28. *vid. et* XXVII. 30. Illyricum populantur, LVI. 19. pacem petunt, nec praestant, 20. in mediterranea loca relegati, et ferociam et vires in perpetuum amittunt, 21. 22.

Area Vulcani, *vid.* Vulcanus.

Area Concordiae. *vid.* Concordia.

— Flacciana, LXI. 34.

Arei, inter auxilia Rhodiorum, XXXIII. 18.

Arenae Linterni, XXII. 16.

C. et L. Arennii, tribuni plebis, XXVII. 6.

L. Arennius, praefectus socium, capitur a Numidis, XXVII. 26. 27.

Aretaphila concitat Leandrum ad tollendum fratrem Nicocratem, tyrannum Cyrenaïcum, LXXXI. 17. dein et Leandrum opprimit, *ibid.*

Aretae cum Aemilio Scauro bellum, CIII. 54. utrisque volentibus dirimitur, *ibid.*

Aretho, amnis navigabilis, prope Ambraciam, XXXVIII. 3. 4.

Arethusa, fons, XXV. 30.

Arei dissidium cum Cleonymo, XIV. 41.

Areus, exsul Lacedaemonius, xxxix. 35.
Argei, loca sacris faciendis, i. 21.
Argens, oppidum, xxxii. 14.
Argentanum, oppidum, deficit a Poenis ad Romanos, xxx. 19.
Argentum nondum signatum, iv. 60. signari coeptum, xv. 6.
— bigatum, xxxiii. 23. 37. xxxvi. 21.
— factum et infectum, xxxiv. 52. xxxvi. 40.
— mulctaticium, ex quo signa aenea ad Cereris data, xxvii. 6. *vid. et* xxx. 39.
— Oscense, xxxiv. 10.
Argentum in aerarium latum, xxviii. 38. xxx. 45.
Argenti ad aurum proportio ut 1. ad 10. xxxviii. 11.
Argenti fodinae in Hispania, xxviii. 3.
Argentariae in urbe Roma, ix. 40. xxvi. 27. xl. 51.
Argentariae et ferrariae in Hispania a Catone consule institutae, xxxiv. 21.
Argestaeus campus, xxvii. 33.
Argi nobilitati morte Pyrrhi, xxxi. 7. *vid.* xiv. 42. 43. concilium Achaeorum Argis, xxxi. 25. Argi produntur Philocli, xxxii. 25. Argi a Philippo traduntur Nabidi, 38. spoliantur ab uxore Nabidis, 40. Argi duas arces habent, xxxiv. 25. Argis celebrata Nemea. 41. iis restituitur libertas, *ibid.*
Argivi oriundos ab se Macedonum reges credunt, xxxii. 22. abeunt ex concilio Achaeorum, *ibid.* primo comitiorum die solent praetores pronunciare Jovem, Apollinem, Herculem, 25. Argivorum campus, xxxiv. 25.
Argiletum, i. 19.
Argithea, caput Athamaniae; inde expelluntur Macedones, xxxviii. 1.
Argos Amphilochicum, xxxviii. 10.
Argyraspides, xxxvii. 40.
Ariarathes, Cappadociae rex, xxxvii. 31. xxxviii. 26. a consule veniam petit, quod Antiochum auxilio juvisset, 37. ei ducenta talenta imperantur, *ibid.* despondet filiam suam Eumeni, recipiturque in amicitiam Romanorum. 39. ejus legati Romae, xl. 20. filium Romam mittit educandum, xlii. 19. id est, puerum sibi pro filio subditum ab uxore, xlvii. 14.
Ariarathes patri succedit in Cappadociae regno, xlvi. 23. Cappadocia pulsus, Romam venit, xlvii. 14. insignis ejus in patrem pietas. *ibid.* et studia literarum, *ibid.* justitia ejus et fides, 15. Demetrii, regis Syriae, subdititium ejus fratrem Orophernem foventis, dolo pellitur, 16. ab senatu non satis adjutus, 17. sua virtute regnum recuperat, 18.
Ariarathes, filius Mithridatis, expulso Ariobarzane, occupat Cappadociam, lxxvi. 41.
Aricia, i. 50. ii. 14. xxiv. 44. eam oppugnat Aruns, Porsenae filius, ii. 14. Aricini vincunt Etruscos, *ibid.*
Aricini et Ardeates de ambiguo agro certant, et turpe populi Romani de eo judicium, iii. 71. 72. Aricinis civitas data, viii. 14.
Aries, ejusque in oppugnandis urbibus usus, xxi. 12. xxxi. 46. xxxii. 23. xxxviii. 5.
Arietum ictus excipiuntur laqueis, xxxvi. 23.
Ariminum, xxi. 51. xxiv. 44. xxxi. 10. 20. colonia Romana, xv. 8. ab Placentia Ariminum viam perduxit M. Aemilius consul, xxxix. 2. occupatur a Caesare, cix. 39. Arimini nomine provincia Gallia indicatur, xxviii. 38.

Ariminenses ob servatam fidem a Romanis laudati, xxvii. 10.

Ariobarzanes a senatu Cappadociae rex constituitur, lxx. 45-48. in eum concitat Tigranem Mithridates, 49. Ariobarzanes Romam fugit, *ibid.* reductus a Sulla, rex appellatur, 50. rursum exsul, lxxiv. 11. in regnum reducitur, 12. ab Ariarathe, filio Mithridatis, regno expellitur, lxxvi. 41. in regnum restituitur a Sulla, lxxxiii. 29. ejus adversa et prospera, ci. 16. filio invito et multum recusanti diadema imponit, *ibid.*

Ariobarzani partem Armeniae minoris, ademtam Dejotaro, dat Caesar, cxiii. 8. ab equitibus Cassii occiditur, cxxi. 28.

Arii, veteris Germaniae populi, civ. 20.

Ariovistus, Suevorum rex, socius atque amicus a senatu Romano appellatus, consule Caesare, ciii. 97. adfectat imperium Galliae, civ. 2. Caesari superbe respondet, *ibid.* ad eum ducit Caesar, 3. colloquium Ariovisti et Caesaris, 31. dirimitur, 32. vincit legatos Caesaris, 33. oppugnat castra Romana, 35. proelium committit, 36. vincitur, 37.

Aristaenus, praetor Achaeorum, xxxii. 19. ejusque ad Achaeos oratio, 20. 21. comitatur Quintium in colloquio cum rege Philippo, 32. suadet Boeotis, ut se Romanis adjungant, xxxiii. 2. castigat Aetolorum vaniloquentiam, xxxiv. 24. occurrit Quintio consuli cum decem millibus Achaeorum, et equitibus mille, 25.

Aristarchus, Tarentinus, suspectus Pyrrho, et in Epirum navigare jussus, flectit iter Romam, ibique recipitur in fidem, xii. 25.

Aristarchus Colchis a Pompejo rex datus, cii. 8.

Aristias Argivus vocat Pyrrhum ad opprimendos inimicos, xiv. 42.

Aristidis summi pictoris tabula, exhibens Liberum patrem, lii. 18.

Aristio, sophista, ab Atheniensibus legatus ad Mithridatem mittitur, lxxviii. 39. benigne exceptus, cum magno fastu Athenas redit, 40. 41. 42. concionem ad populum habet, 44. ab Atheniensibus praetor creatur, 48. arripit tyrannidem, 49. ipse accusator et judex, 50. Athenis a Sulla obsessus, in summa fame ipse hilariter epulatur, lxxxi. 28. familiares suos de pace mittit ad Sullam, 29. stolida eorum oratio, 30. expugnatis Athenis fugit in arcem, 45. extractus a Sulla venenum bibere cogitur, lxxxii. 21.

Aristippus Argivus vocat Antigonum, ad opprimendam adversam factionem, xiv. 42.

Aristo, actor tragicus, xxiv. 24.

Aristo Tyrius mittitur ab Annibale Carthaginem, ad concitandum Poenos ad bellum, xxxiv. 61. deprehenditur, et aufugit, *ibid.*

Aristobulus, Joannis Hyrcani filius, Antiochum Cyzicenum superat, fugatque, lxiii. 43. primus post instauratam urbem rex Judaeorrum, lxviii. 84. moritur, *ibid.*

Aristobulus contendit cum fratre Hyrcano coram Pompejo, cii. 56. irritat Pompejum, 59. discedit Hierosolyma, 60. et advenienti Pompejo urbem dedit, 61. cum filiis et filiabus a Pompejo vinctus abducitur, 69. in triumpho ducitur, ciii. 48. e custodia elapsus, redit in Palaestinam, cv. 37. caesus captusque remittitur Romam, *ibid.* a Caesare cum duabus legionibus in Syriam mittitur,

consilia Pompejanorum turbaturus, cx. 7. veneno necatur, 49.
Aristodemus, tyrannus, retinet naves Romanorum pro bonis Tarquiniorum, II. 34.
Aristomachus, princeps plebis, Crotone ad Annibalem transfugit, eique urbem prodit, XXIV. 2. 3.
Aristonicus post Attali mortem regnum sibi vindicat, LIX. 15. illum plures respuunt, 16. quod jure et potentia esset inferior, 17. vincitur ab Ephesiis, 20. vires reparat, 21 fundit fugatque Romanos, 48. ejus securitas ex victoria, 50. et ex securitate clades, 51. in Perpernae consulis potestatem redigitur, 56. ejus supplicium, 70.
Aristoteles, praefectus regis Antiochi Chalcide, XXXVI. 21.
Aristoteles, caput legationis Rhodiae, XLVI. 4.
Aristotelicorum scriptorum fatum, LXXXIII. 44. ea varie corrupta et vitiosissime edita, 45.
Arma quinque classibus varia imperata, I. 43.
Arma de publico data, III. 15.
Arma et tela Romae in muros congesta, X. 4.
Arma templis detracta, XXII. 57. XXIV. 21.
Arma hostium, Marti, Minervae, et Luae matri dicata, face subdita imperator succendit, XLV. 33. *vid. et* VIII. 1. 30. XXXVIII. 23. XLI. 16. *vid. et* LXVIII. 32.
Arma Samnitium militum auro et argento caelata, IX. 40. X. 18.
Armamentarium Chalcidis, XXXI. 23.
Armatura levis, promptissimum genus ad lacessendum certamen, XLIV. 4.
Armenes, Nabidis filius, ante currum triumphalem T. Quintii ductus, XXXIV. 52.
Armeni magna cum strage Cappadocia expelluntur a Sulla, LXX. 50. spernunt copias Luculli, XCVIII. 43. 44. caeduntur et fugantur, 47.
Armeniae multae partes dedunt se Romanis, XCVIII. 64. Armeniorum sagittae, 69. 70. Armenia ab Antonio occupatur, CXXXI. 40. spoliatur a Romanis, 63. *vid.* Artavasdes, *et* Tigranes.
Armes, Poenus, XXVI. 49.
Armillae aureae, I. 11.
Armillae, dona militaria, X. 44. *vid. et* CXIV. 10.
Armilustrum, XXVII. 37.
Arnus, fluvius, XXII. 2.
Arpi, IX. 13. XXII. 9. 12. XXIV. 3. XXV. 15. Arpos proditurum se Romanis promittit Altinius, XXIV. 45. aggreditur et capit Q. Fabius consul, 46. *et* 47.
Arpinates Romanis favent, IX. 13. iis data civitas, X. 1. et latio suffragii, XXXVIII. 36.
Arpini, XXIV. 47. XXXIV. 45.
Arpinum receptum a Samnitibus, IX. 44.
Arretium, urbs e praecipuis Etruriae, IX. 37. XXII. 2. 3. XXVIII. 46. XXXI. 21. laborat seditionibus, X. 3. ab Arretio legati, pacem foedusque ab Romanis petentes, impetrant inducias triginta annorum, 37. Arretium obsidetur a Gallis Senonibus, XI. 30. *vid. et* XII. 1. 4. a Bononia Arretium viam perducit C. Flaminius, XXXIX. 2.
Arretini, IX. 32. meditantur defectionem; sed metu advenientis Marcelli consulis quiescunt, XXVII. 21. coguntur dare obsides, 24. triginta millia scutorum, et alia pollicentur Scipioni, XXVIII. 45.
Arrianus, a triumviris proscriptus, pietate filii servatur, CXX. 78.
Q. Arrius praetor Crixum, fugitivorum ducem, cum viginti millibus hominum caedit, XCVI.

1. 2. vincitur a Spartaco, altero fugitivorum duce, 3.

Arruntii duo, pater et filius, in proscriptione triumvirali pereunt, cxx. 80.

L. Arruntius, sinistro cornu classis Caesarianae in pugna Actiaca praefectus, cxxxii. 58. consul, cxxxvi. 7.

Arsacis, Parthorum regis, legatus ad Sullam, lxx. 51.

Arsacidae discordiis et parricidiis vexantur, cv. 39.

Arsia, silva, ii. 7.

Arsinoë, soror Cleopatrae, ad Achillam transfugit, occupandi regni caussa, cxii. 46. jussu M. Antonii occiditur, cxxvi. 11.

Artabazes, sive Artavasdes, Tigranis filius, Armeniae rex, socius Romanis, cvi. 27. consilia ejus a Crasso repudiata, 28. 36. foedus ab eo cum Parthis ictum, 59. vocat M. Antonium contra regem Medorum, cxxx. 1. deserit Antonium, 5. dolo capitur ab Antonio, cxxxi. 39. ducitur in triumpho Antonii Alexandrino, 40. non adorat Cleopatram, 41.

Artaphernes, filius Mithridatis, ciii. 48.

Artatus, amnis in Penestia, xliii. 21.

Artavasdes, Armeniae rex, cxxx. 1. *vid.* Artabazes.

Artavasdes, rex Medorum, cxxx. 1. Antonio renovandi adversus Parthos belli cupiditatem injicit, cxxxi. 1. *et* 2.

Artaxata petit Lucullus, xcviii. 71. urbis conditor Annibal, 75.

Artaxias, Armeniae rex, xlvii. 15.

Artemidorus Gnidius Caesari offert libellum, indicem conspirationis, cxvi. 50.

Artena capta, et diruta a Romanis, iv. 61.

Artes militares non eaedem et imperatoriae, xxv. 19.

Artium Graecarum opera mirandi initium apud Romanos, xxv. 40.

Artetarus, Illyrius, interfectus a Perseo, xlii. 13. *vid. et* 40.

Artifices scenici, v. 1. xxv. 40.

Arvacci, nobilis Hispaniae populus, bellum sumunt adversus Romanos, xlvii. 37. pacem petunt a Marcello, xlviii. 6. a senatu Romano, 13. *vid.* Numantia.

Arverni Galliae populi, v. 34. recipiunt Asdrubalem, xxvii. 39. Arvernorum opes, lxi. 7. excursiones faciunt in agros Aeduorum, 8. caeduntur a Domitio, 9. 10. alia eorum clades, 43. *et seqq.* iis pax datur, 48. eos contra Romanos sollicitat Vercingentorix, cvii. 51. victi pacem petunt, cviii. 8.

Arvina. *vid.* Cornelius.

ex Arundinibus textae casae, xxxv. 27.

Aruns, Lucumonis frater; moritur, i. 34. ejus filius Egerius. *vid.* Egerius.

Aruns Tarquinius. *vid.* Tarquinius.

Aruns, Porsenae filius, ii. 14.

Aruns Clusinus, Gallis dux et auctor est oppugnandi Clusium, v. 33.

Aruspex Etruscus, abductus a Romano milite, adhibetur ad Deos rite placandos, v. 15. 17.

Aruspices ex Etruria acciti, xxvii. 37. a Ti. Sempronio consulti, xxv. 16. ex eorum responso supplicatio indicta, xxxii. 1.

Aruspicum responsis contra Ciceronem abutitur Clodius, civ. 83. 84.

Aruspicis Tusci mors voluntaria, lxi. 34.

Aruspicis Etrusci praedictio et mors subita, cxviii. 9. cxx. 24.

Arx Albana, vii. 24.

Arx Artenae, IV. 61.
— Carventana, IV. 53.
— Corinthi, XLV. 28.
— Fregellana, IX. 28.
— Romana, a Tito Tatio, Sabinorum rege, occupata dolo, I. 11.
— Tarentina, oppugnata ab Annibale, XXV. 11. *vid.* Tarentus.
— Vejentana, capta cuniculo, V. 21.

Asander occidit Pharnacem, CXIII. 24. ad necem voluntariam a Scribonio compellitur, CXXXVI. 60.

Ascanius, Aeneae filius, sive ex Lavinia, sive ex Creüsa natus, Albam Longam condit, I. I. 3.

Asclepiodotus, praefectus armatorum Gallorum in exercitu Persei, XLII. 51. *vid. etiam* XLIV. 2.

Ascordus, fluvius, XLIV. 7.

Asculum, urbs Apuliae, XIII. 36. pugna ad Asculum, 38. *et seqq.* Asculanus ager, LXXV. 23.

Asculum Picenum, XIII. 36. deditur Romanis, XV. 10. caedes in ea urbe civium Romanorum, unde erupit bellum sociale, LXXII. I. I. obsidetur a Cn. Pompejo, LXXIV. 3. capitur, LXXVI. 4. deditur Caesari, CIX. 57.

Ascuris, palus, XLIV. 2. 3.

Asdrubal in Siciliam venit, XVIII. 49. vincitur ad Panormum, 52. *et seqq.* supplicio afficitur, 56.

Asdrubal, gener et successor Amilcaris, XX. 31. *et* XXI. 2. Carthaginem Novam condit, XX. 31. foedus facit cum Romanis, *ibid.* a barbaro quodam palam occiditur, XXI. 2.

Asdrubal, frater Annibalis, tuendam suscipit Hispaniam, XXI. 22. fidelium populi Romani sociorum agros vastat, 61. classem auget, XXII. I. in Lusitaniam concedit, XXIII. 21. jubetur in Italiam exercitum ducere, XXIII. 27. vincitur a Scipionibus, 29. ingentes copias Hispanorum fundit, XXIV. 41. delet exercitus ducesque Romanos in Hispania, XXV. 32. 36. ludit Neronem, XXVI. 17. vincitur a Scipione, XXVII. 18. 19. transgreditur in Galliam, 36. transit Alpes, 39. obsidet Placentiam, et abscedit, 43. mira ejus prudentia et solertia, 47. vincitur ad Metaurum, 48. 49. pugnans egregie, cadit, *ibid.* ejus caput projectum ante stationes Annibalis, 51.

Asdrubal Calvus in Sardiniam missus, XXIII. 32. *et* 34. vincitur et capitur, 40. 41.

Asdrubal, Gisgonis filius, tertius Carthaginiensium dux in Hispania, XXIV. 41. ad Oceanum Gadesque concedit, XXVIII. I. cum Magone bellum instaurat, 12. a Scipione fugatur, et caeditur, 15. 16. fugit Gades, *ibid.* in Africam, 17. Asdrubal et Scipio eodem tecto recipiuntur, unaque coenant, 18. Asdrubalis de Scipione judicium, *ibid.* ejus filiam ducit Syphax, XXIX. 23. ejusdem et Syphacis ingentes copiae adversus Scipionem, 35. eorum fuga, XXX. 5. 6.

Asdrubal Haedus pacis auctor Carthaginiensibus, XXX. 42. ejus acutum responsum, *ibid.* Annibalis risum in publico fletu increpat, 44.

Asdrubal, dux Poenorum, vincitur a Masinissa, XLVIII. 31. 34. a Carthaginiensibus perduellionis reus publico praeconio pronunciatur, XLIX. I. infert bellum patriae, 15. restitutus in integrum, a Carthaginiensibus foris imperator esse jubetur, 34. caedit Romanos, 50. *et seqq.* ad urbanae militiae praefecturam adspirat, L. 34. ejus barbarum facinus, LI. 9. aperte sumit tyrannidem, 10. ejus cum Gulus-

sa colloquium, 24. Scipio incolumitatem offert Asdrubali, 26. Asdrubal conditiones rejicit, 27. ad Scipionem confugit, 46. ejus uxor, post perfidiam viro exprobratam, se et liberos in incendium mittit, 47. Asdrubal ante currum Scipionis triumphantis ducitur, LII. 23.

Asdrubal, Masinissae filia genitus, a Carthaginiensibus urbi praeficitur, XLIX. 34. ficto crimine opprimitur, L. 34.

L. Asellio. *vid.* Sempronius.

Asena, urbs in Hispania, XXIII. 27.

Asia imbellis, IX. 19. amoenitate urbium et copia terrestrium maritimarumque rerum, ditiores, quam fortiores, facit exercitus, XXXIX. 1. Asia tota inania parit ingenia, XLV. 23. in Asiam transgrediuntur Romani, XXXVII. 33. civitates multae se dedunt L. Scipioni consuli, et legatos mittunt Romam, 45.

Asiam Galli vectigalem faciunt, XXXVIII. 16. Asiae gravis mulcta a Sulla imponitur, LXXXIII. 88. *et seqq.* vastatur a piratis, 43. oppressa usuris, XCVIII. 2. Luculli aequitate et prudentia liberatur, 3. terrae motibus conflictatur, CXXXVII. 2.

Asiatici, mitissimum genus hominum, XXXVIII. 17.

Asiatici Graeci levissima sunt genera hominum, et servituti nata, XXXVI. 17.

Asiaticus exercitus invehit luxum Romam, XXXIX. 6.

Asiaticus cognominatur L. Scipio, XXXVII. 58. idem et Asiagenes, XXXIX. 44.

Asinius Dento, primipili centurio, caeditur cum cohorte praetoria ab Amaniensibus, CVIII. 42.

C. Asinius Pollio adest Caesari, Rubiconem transeunti, CIX. 40. historiam Graecis literis contexuit, CXI. 70. Caesari militat in Africa, CXIV. 5. in Hispania vincitur a Sex. Pompejo, CXVII. 34. eum sollicitat Octavianus, CXIX. 39. cum suis legionibus accedit Antonio, CXX. 10. L. Quintius, ejus socer, inter primos proscriptus, 36. consulatum init, CXXVI. 15. post Perusinum bellum, Antonium petit, 32. Domitium transducit ad partes, *ibid.* fundit Illyrios, CXXVII. 50. triumphat, 51. bibliothecam publicat, 52. in Actiaco bello manet domi, neutrum sequens ducum, CXXXII. 2.

C. Asinius C. F. Gallus, consul, CXL. 15.

Asnaus, mons, XXXII. 5.

Asopus, fluvius, XXXVI. 22.

Aspendii, Pamphyliae populi, XXXVII. 23. XXXVIII. 15.

Asta, oppidum Hispaniae, capitur a Romanis, XXXIX. 21. deditur Caesari, CXV. 59.

Astensis ager, XXXIX. 21.

Astapa, urbs, XXVIII. 22.

Astapenses in obsidione urbis se suoque interficere statuunt, XXVIII. 22. trucidant sese in urbe, et cum armis injiciunt se medio incendio, 22.

Astii, Thraciae populi, XXXVIII. 40.

Astraeum, urbs Paeoniae, XL. 24.

Astragos, castellum agri Stratonicensis, XXXIII. 18.

Astronomiae peritia utilis in bello, XLIV. 37.

Astura, fluvius, VIII. 13.

Astures, a T. Carisio domiti, CXXXV. 13. rebellantes cito perdomantur, 21. eorumdem defectio punita, CXXXVI. 14.

Astymedes legatus Rhodiorum, XLV. 25. XLVI. 4. 9. 10.

Asyla apud Graecos, XXXV. 51.

Asylum, a Romulo institutum, I. 8.

Atalanta, insula, xxxv. 37.
Ategua a Caesare obsidetur, cxv. 43. deditur, 48.
Ateguenses crudeliter tractantur a Munatio, cxv. 46.
C. Atejus Capito, tribunus plebis, retinere tentat Craſſum, ad Parthicum bellum proficiscentem, cv. 34. ad portam foculo posito, vetuſtas et arcanas devotiones peragit, *ibid.* movetur senatu, cix. 20.
Atejus Capito, divini humanique juris consultiſſimus, cxxxvi. 46.
Atella deficit ad Poenos, xxii. 61. in deditionem accipitur a Romanis, xxvi. 16.
de Atellanis judicium senatus, xxvi. 34. Atellani Calatiam migrare jubentur, xxvii. 3.
Atellanae fabellae, vii. 2. earum actores nec tribu moventur, et ſtipendia faciunt, *ibid.*
Atergatis culta Edeſſae, cvi. 21.
A. Aterio consuli, ut magiſtratu abiit, dies dicta, iii. 31. creatur tribunus plebis, 65.
Aternum, oppidum, expugnatum a praetore Sempronio Tuditano, xxiv. 47.
Athacus, urbs, xxxi. 34.
Athamanes, xxvii. 30. xxix. 12. xxxi. 28. inferunt cum Aetolis bellum Philippo, qui eos caedit, xxxi. 41. fugiunt in Aetoliam, 42. populantur Thessaliam, xxxii. 14. in jus ditionemque Philippi concedunt, xxxvi. 14. expellunt Macedonas, xxxviii. 1. *et* 2. libertatem repetunt a legatis Romanis, xxxix. 24. 25. *vid.* Amynander.
Athanagia, Ilergetum caput, xxi. 61. deditur Cn. Scipioni, 62.
Athenas miſſi legati, qui Solonis leges, aliarumque Graeciae civitatum inſtituta et jura describerent, iii. 31.
Athenienses amplectuntur societatem Romanam, xx. 33. mittunt legatos ad dirimendum bellum, Philippum inter et Aetolos, xxvii. 30. una navali pugna florentem rempublicam suam in perpetuum adflixerunt, xxviii. 41. a Romanis adscripti foederi, cum Philippo inito, xxix. 12. implorant auxilium a Romanis, xxxi. 5. cauſſa belli inter Athenienses et Philippum, 14. Philippus adversus Athenas ducit exercitum, 24. omnia vaſtat, *ibid. et* 26. omnes Philippi ſtatuae Athenis delentur, 44.
Athenas visit L. Aemilius Paulus, xlv. 27. Athenarum arcis praeses Minerva, 28.
Athenis templum Jovis Olympii, xli. 25.
Atheniensium legatio Romam missa de Haliartiis, Delo, et Lemno, xlvi. 3. lis inter Athenienses et Oropios, ac super ea lite legatio, xlvii. 24.
Athenas et Piraeeum oppugnat Sulla, lxxxi. 6. 15. urget obsidionem, 21. *et seqq.* fames horribilis Athenis, 28. et multiplices miseriae, 45. Athenae expugnantur, 44. Sulla exoratus urbi parcit, 46. moenia diruta, 47.
Atheniensibus ignoscit Caesar, cxii. 21.
Athenis oratio plurimum pollet, favore multitudinis, xxxi. 2[illegible].
Athenienses literis verbisque solis valent, xxxi. 44. celeres sunt, et supra vires audaces, xlv. 23.
Athenaeum, caſtellum, xxxviii. 1. xxxix. 25.
Athenaeus, frater Eumenis et Attali, auxilio eſt Romanis, xxxviii. 12. 13. xlii. 55. Aemilium Paullum Delphos comitatur, xlv. 27. Romam mittitur queſtum de Prusia, xlvii. 26.
Athenaeus, cauſſa malorum Antiocho regi, et ipse in fuga perit, lix. 62.

Athenaeus philosophus, Varroni Murenae fugae socius, cxxxvi. 13.

Athenagoras, praefectus Philippi, xxxi. 27. 35. adoritur Dardanos, 43. in Chaoniam ad occupandas fauces mittitur, xxxii. 5. repellit Romanos, xxxiii. 7.

Athenagoras, dux Persei, praeest Thessalonicae, xliv. 32.

Athenio, rex fugitivorum in Sicilia, obsidet Lilybaeum, lxvii. 40. 41. se submittit Salvio, 44. in proelio accepta plaga, pro mortuo concidit, 58. exstincto Tryphone, ad eum servile imperium venit, lxviii. 41. conatur capere Messanam, 42. interficitur ab Aquillio, lxix. 41.

Atherbal, Micipsae filius, lxii. 2. origo discordiae inter eum et Jugurtham, 3. 4. expellitur a Jugurtha, 11. Romam fugit, *ibid.* ejus in senatu oratio, 13. inter ipsum et Jugurtham dividitur regnum, 21. Atherbalem lacessit Jugurtha, lxiii. 51. Atherbal cogit exercitum, 52. vincitur a Jugurtha, lxiv. 2. legatos mittit Romam, 6. ejus miserabiles literae, 7. cum cruciatu occiditur a Jugurtha, 15.

Athletarum certamen primum Romae, xxxix. 22. *vid. et* xlv. 32. cxv. 23.

Atho, mons, xliv. 11. 28. xlv. 30.

Atia, mater et diligens educatrix Octavii, ejusque monitum, cxvii. 13. 15.

Atilius, puer, a triumviris proscribitur opum caussa, cxx. 41.

A. Atilius A. F. C. N. Calatinus, consul, ejusque res gestae, xvii. 22. triumphat, 29. dictator in Siciliam proficiscitur, xix. 29.

A. Atilius Serranus, praetor, xxxv. 10. praeficitur classi, 20. mittitur contra Nabidem, 22. praetor iterum, xli. 33. legatus in Graeciam, xlii. 37. renunciat in senatu legationem, 47. consul, xliii. 4.

C. Atilius M. F. M. N. Regulus, consul, xvii. 28. ejus res gestae, et triumphus, 29. consul iterum, xviii. 50. oppugnationem Lilybaei aggreditur, xix. 1.

C. Atilius Regulus, consul, xx. 36. Sardos tumultuantes coërcet, *ibid.* in proelio adversus Gallos occiditur, 40.

C. Atilius, praetor, auxilium fert L. Manlio praetori, xxi. 26. vota suscipere jubetur, 62. pontifex, candidatus consulatus, xxii. 35.

C. Atilius, duumvir, dedicat aedem Concordiae, xxiii. 21.

C. Atilius Serranus, aedilis curulis, xxxiv. 54. praetor, xxxix. 23.

C. Atilius Serranus, consul, lxvi. 37. trucidatur a Mario, lxxx. 38.

L. Atilius, inter primos tribunos militum consulari potestate, iv. 7.

L. Atilius, tribunus militum consulari potestate, v. 13.

L. Atilius, tribunus plebis, ix. 30.

L. Atilius, quaestor, in proelio ad Cannas caesus, xxii. 49.

L. Atilius, tribunus plebis, xxvi. 33.

L. Atilius, praetor, xxxii. 27. sortitur Sardiniam, 28.

L. Atilius, praefectus praesidii Locris, xxiv. 1. elabitur cum praesidio, *ibid.*

L. Atilius, illustris adolescens, et ejus ad Samothracas oratio, xlv. 5.

M. Atilius Regulus, consul, in Sidicinos exercitum ducit, viii. 16.

M. Atilius Regulus, consul, x. 32. ejus res gestae, *ibid.* *et*

33. 35. 36. ei negatur triumphus, *ibid.*
M. Atilius Regulus, consul, xv. 10. triumphat de Sallentinis, 11. consul iterum, xviii. 1. vincit navali pugna Poenos, 2. 9. ejus et collegae gravitas et fides, 10. transit in Africam, 11. aegre fert imperium sibi prorogari, 14. agellus ejus publice colitur, *ibid.* pugna ejus cum serpente ad Bagradam, 15. 16. magnas res gerit in Africa, 17. 20. duras fert conditiones victis, 21. capitur, 27. ejus redimendi cura, 35. pacis petendae caussa Romam mittitur, 57. proficiscitur longe alio animo, *ibid.* ejus oratio in senatu, qua dissuadet pacem, 58. Romae manere abnuit, 61. excruciatur a Poenis, 65. ejus elogium, *ibid.*
M. Atilius Regulus, consul, xix. 33. consul iterum, suffectus C. Flaminio, xxii. 25. artibus Fabii ipse et collega bellum gerit, 32. triumvir mensarius, xxiii. 21. censor, xxiv. 11. censurae ejus acta, 18. mortuo collega, se abdicat, 43.
M. Atilius, duumvir, dedicat aedem Concordiae, xxiii. 21.
M. Atilius, praetor, xxiv. 43. sortitur jurisdictionem urbanam, et simul accipit sortem peregrinam, 44. novis religionibus liberat populum, xxv. 1. legatus Q. Fulvii in obsidione Capuae, xxvi. 6. 33. legatus ad Ptolemaeum, xxvii. 4.
M. Atilius Serranus, triumvir coloniae deducendae, xxxvii. 46. praetor, sortitur Sardiniam, xli. 26.
M. Atilius, praetor, Hispaniam ulteriorem obtinet, xlviii. 4. urbem Oxthracas capit, 6.
P. Atilius, legatus Pompeji, sortitur sinum Ligusticum, xcix. 31.
Sex. Atilius Serranus, consul, lvi. 2. proconsul, Ateſtinis et Vicetinis terminos ſtatuit, 20.
Sex. Atilius, tribunus plebis, lvi. 2.
Sex. Atilius Serranus Gavianus, tribunus plebis, resiſtit senatusconsulto de reficienda domo Ciceronis, civ. 50.
Atina, urbs, capitur a Romanis, ix. 28.
Atinatium ager, x. 39.
C. Atinius, tribunus militum quartae legionis, signum ademtum signifero jacit in hoſtes, xxxiv. 46.
C. Atinius, creatus praetor, sortitur Hispaniam ulteriorem, xxxviii. 35. *vid. et* xxxix. 7. prospere pugnat cum Lusitanis, et Aſtam oppidum capit, xxxix. 21. ex vulnere moritur, *ibid.*
C. Atinius Labeo, tribunus plebis, xxxiii. 22. 25. praetor, 42. sortitur jurisdictionem peregrinam, 43.
C. Atinius Labeo, praetor, xxxvi. 45. sortitur Siciliam, xxxvii. 2.
C. Atinius Labeo, tribunus plebis, quod in legendo senatu praeteritus eſſet, saevit in Metellum censorem, lix. 54. 55.
M. Atinius, Thuriis praefectus, xxv. 15.
M. Atinius, praefectus socium, occiditur a Bojis, xxxiv. 47.
M. et C. Atinii, capita conjurationis, et Bacchanalium auctores, xxxix. 17. puniuntur, 18.
Ti. Atinii somnium, ii. 36.
Atintania, xxvii. 30. xxix. 12. xlv. 30.
L. Atius, tribunus primus secundae legionis, xli. 7.
Atlesbis, regulus Thracum, impetum facit in Cotyis, Odrysarum regis, fines, xlii. 67.
Atratinus. *vid.* Sempronius.
Atrax, oppidum, decem ferme millia ab Lariſſa, obsidetur a Romanis, xxxii. 15. qui re in-

fecta abeunt, 17. 18. *vid. et* xxxiii. 4. xxxvi. 10. 13.
L. Atreus, xliii. 15.
Atrium Libertatis, xxv. 7. reficitur, et amplificatur, xxxiv. 44. in eo tabularium censorum, xliii. 18. *vid. et* xlv. 15.
— Maenium in Lautumiis, xxxix. 44.
— publicum in Capitolio, xxiv. 10.
— regium, incendio consumtum, xxvi. 27. refectum, xxvii. 11.
— Titium in Lautumiis, xxxix. 44.
C. Atrius Umber, seditionis Sucronensis princeps, securi percutitur, xxviii. 24. 29.
Atta Clausus. *vid.* Ap. Claudius.
Attalus, rex Asiae, xxvi. 24. Aeginam venit, xxvii. 30. et ibi hibernat, 33. capit et diripit Opuntiorum urbem, xxviii. 7. opprimitur ferme a Philippo, *ibid.* omissis rebus Romanis in Asiam trajicit, 7. Romanos legatos Pessinuntem deducit, sacrumque iis lapidem tradit, xxix. 11. a Romanis adscribitur foederi, cum Philippo inito, 12. venit Piraeeum renovandae cum Atheniensibus societatis caussa, xxxi. 14. adloquitur populum scripto, 15. honores ei ab Atheniensibus decreti, *ibid.* cum Romanis Oreum oppugnat, et capit, 46. opprimit Aegeleon, *ibid.* ejus legati monent senatum, fines regni sui vastari ab Antiocho, xxxii. 8. coronam auream ccxlvi. pondo in Capitolio ponendam curat, 27. Attali et Quintii consulis colloquium cum Nabide, 39. 40. in concilio Boeotorum primus verba facit, et loquens concidit, xxxiii. 2. Pergamum advectus, moritur: ejus laudes, 21. primus Asiam incolentium abnuit stipendium dare Gallis, xxxviii. 16.
Attalus, Eumenis frater, nunciat senatui, Antiochum cum exercitu Hellespontum trajecisse, xxxv. 23. rem Romanam adjuvat in pugna cum Antiocho, xxxvii. 43. arcessit eum a Pergamo Manlius consul, ad capessendum secum bellum Gallicum, xxxviii. 12. celerius, quam dignum concordia fraterna erat, credit Eumenem mortuum, xlii. 16. fidum se socium praebet Romanis in bello adversus Persen, xlii. 55. 58. 65. *et* xliv. 13. Romam venit, xlv. 19. a Stratio medico prudenter admonetur, *ibid.* regnum adeptus, bello impugnatur a Prusia, xlvii. 26. 32. 34. 41. 42. Nicomedem juvat adversus patrem Prusiam, l. 9.
Attalus junior, regum Pergamenorum postremus, lix. 12. ejus mores et fortuna, 13. haerede populo Romano moritur, 14. ejus haereditas subhastatur, lx. 1.
Attalis, tribus Athenis, xxxi. 15.
Attanes, Turdetanorum regulus, transfugit a Poenis ad Romanos, xxviii. 15.
Attica terra, xxviii. 8. xxxi. 14. devastatur, *ibid.* marmoris copia, et ingeniis artificum eximie ornata, xxxi. 26.
C. Attius Pelignus, captus ab Antonio, et ad Caesarem deductus, dimittitur incolumis, cix. 62.
P. Attius Varus, cix. 55. arripit provinciam Africam, cx. 56. eum vincit Curio, 62. a rege Juba contemnitur, 65. capit quasdam Q. Aquilae naves onerarias, cxiv. 30. a Caesare in fugam vertitur, *ibid.* in Hispaniam ad Pompejum venit, cxv. 40. navale proelium committit cum Didio, *ibid.* cedit Varus, *ibid.* occiditur in pugna ad Mundam, 56.
Atuatici, Cimbrorum Teutonorumque progenies, se dedunt

Caesari, civ. 61. et statim rebellantes caeduntur, 62.
Atys, rex Albae, i. 3.
Avaricum expugnatur a Caesare, cvii. 59. ad Avaricum Galli cum Caesare pugnant, 67.
Auctores si Patres fierent, ita demum ratum erat id, quod populus decrevisset, i. 17. *vid.* Senatus.
Auctoritas senatus. *vid.* Senatus.
Audena, amnis, xli. 23.
Aventinus, rex Albae, fulmine ictus, i. 3.
Aventinus, mons, i. 6. urbi additus, et datus Latinis, 33. coetus nocturnos facit plebs in Aventino monte, ii. 28. eum insedit exercitus Romanus, relictis castris, iii. 50. in eo signum aeneum Junoni dedicant matronae, xxi. 62. in Aventino pugna adversus M. Fulvium et C. Gracchum, lxi. 27.
Averni lacus, xxiv. 12. *vid. et* cxxviii. 29. 30.
Avis sangualis, xli. 17.
— incendiaria, lxv. 54.
Aves aestivae, v. 6.
Aves non addicunt Fabio auspicanti, xxvii. 16.
Avibus admittentibus, signum pugnae datum, iv. 18. *vid.* Auspicium.
Aufidena vi capta, x. 12.
Cn. Aufidius, tribunus plebis, accusat C. Lucretium, praetorem, ad populum, xliii. 10.
Cn. Aufidius Orestes, consul, xcvi. 38.
Aufidus, amnis, xxii. 44.
Auginus, mons; in eum confugiunt Friniates Ligures, xxxix. 2.
Augur consulit Deos de Numa, i. 18.
Augures a Numa instituti, id est, in collegium contributi, iv. 4. de religione, quae morabatur dictatoris creationem, consuluntur, 31. vitiosum dictatorem esse pronunciant, viii. 23. tres initio fuere, x. 6. quinque de plebe creati, x. 9. solvunt tributum, xxxiii. 42. eorum numerus augetur a Sulla, ut essent quindecim, lxxxix. 11.
Augurii capiendi ritus, i. 18.
Augurium ex corvi occentu, x. 40.
Auguriis ex Accii Navii facto magnus accedit honor, i. 36.
Augusti imperatoris tempore Janus clausus fuit, i. 19. Augustus templorum omnium conditor fuit, aut restitutor, iv. 20. ejus ductu et auspicio perdomita est Hispania, xxviii. 12. *vid.* Octavius.
Augusti nomen Caesari Octaviano delatum, cxxxiv. 103.
Augustus mensis, *ibid.*
Augustalia, cxxxvii. 14.
C. Avienus, tribunus militum, cum ignominia dimittitur a Caesare, cxiv. 27. 28.
Aviones, populi, eorumque sedes, civ. 16.
Aulerci, populi, v. 34.
Aulis, oppidum, xxxv. 37. 50. xlv. 27.
M. Aulius, praefectus sociûm, xxvii. 26. occiditur, 27.
Q. Aulius Cerretanus, consul creatus, viii. 37. secundum consul, ix. 15. cum Ferentanis uno proelio debellat, 16. magister equitum occidit imperatorem Samnitium, et obtruncatur, ix. 22.
Aurelia, mater Caesaris, domo exigit Clodium, in opertum Bonae Deae muliebri vestitu ingressum, ciii. 24.
C. Aurelius Orestes, princeps legationis ad Achaeos, li. 37.
C. Aurelius Cotta, consul, Liparam obsidet, xviii. 45. ejus severitas, *ibid.* consul iterum, xix. 31.
C. Aurelius, legatus Marcelli, xxiii. 16.
C. Aurelius Cotta, praetor, xxx.

26. sortitur jurisdictionem urbanam, 27. consul, XXXI. 4. Italiam provinciam obtinet, 6. *vid. et* 47.

C. Aurelius Cotta, tribunatu depulsus, mox lege Varia postulatus, in equitum iniquitatem et petulantiam invehitur, LXXI. 39. ultro cedit urbe, 40. consul, XCII. 16. ejus oratio ad populum, 22. reddit tribunitiis aditum ad honores, 27.

C. Aurelius Scaurus, praetor, XXXIX. 6. sortitur Sardiniam, 8.

L. Aurelius, quaestor urbanus, cum sacerdotibus de tributo solvendo certat, XXXIII. 42.

L. Aurelius, legatus in Syriam, XLVI. 25.

L. Aurelius Cotta, tribunus militum, XL. 27.

L. Aurelius Cotta, tribunus plebis, ne creditoribus suis satisfaciat, tribunatus praescriptione abuti tentat, XLVII. 35. consul, LIII. 1. non mittitur in provinciam, quia obaeratus, 3.

L. Aurelius Cotta, accusatus a Scipione Africano, absolvitur, LIV. 36.

L. Aurelius Cotta, consul, LXI. 74.

L. Aurelius Cotta, praetor, legem fert judiciariam, XCVII. 38. consul, CI. 23.

L. Aurelius Orestes triumphat ex Sardinia, LXI. 4. consul, LXVII. 46.

M. Aurelius Cotta, XXIII. 30. praepositus Puteolis, XXV. 22. decemvir sacris faciendis, XXIX. 38. legatus mittitur ad Philippum, XXX. 26. socios populi Romani tuetur armis, 42. *vid. et* XXXI. 3. 5. moritur, XXXI. 50.

M. Aurelius Cotta, legatus L. Scipionis, cum Antiochi legatis venit Romam, XXXVII. 52. exponit, quae acta sint in Asia, *ibid.*

M. Aurelius Cotta, consul, ad bellum Mithridaticum mittitur, XCIII. 16. pedestri proelio et maritimo vincitur a Mithridate, 26. 27. Heracleam oppugnat, XCVI. 32. ea capta crudeliter et avare se gerit, XCVIII. 16. Romam proficiscens tempestates patitur, 17. revertitur Romam cum invidiosis opibus, 62. accusatur, 63.

M. Aurelius Scaurus, consul, LXV. 30. legatus, capitur a Cimbris, LXVII. 2. dissuadet Cimbris expeditionem Italicam, 7. a Bojorige occiditur, 11.

Aurinx, urbs Hispaniae, XXIV. 42. *eadem fortasse, quae Oringis. vid.* Oringis.

Aurum, argentum, et aes signatum, in publicum confertur, XXVI. 36.

— a sociis oblatum, non receptum a Romanis, XXII. 32. 36. XXX. 21.

— Tolosanum direptum et interversum a Caepione, LXVI. 41. 42.

— Vicesimarium, servatum ad ultimos casus in sanctiore aerario, XXVII. 10.

Auri mille pondo pretium populi Romani factum, V. 48. aurum, quod Gallis ereptum erat, sub Jovis sella poni jussum, 50.

Auri ex Gallicis spoliis magnum pondus, saxo quadrato septum, in Capitolio sacrat C. Sulpicius, dictator, VII. 15. proportio ad argentum, XXXVIII. 11.

Auri et argenti metalla interdicta Macedonibus, XLV. 29.

Auro et argento caelata scuta, IX. 40. aurata, X. 39. signa aurata, XXXIII. 27. Aurata statua prima omnium in Italia statuta, XL. 34.

Aureus baculus, corneo inclusus, offertur a Bruto Apollini, I. 56.

Aureae paterae ad Cereris positae, x. 23. pelvis aurea ad Junonis, xxvii. 33. quadrigae aureae in Capitolio positae, xxix. 38. coronae aureae. *vid.* Corona.
Aurunca. *vid.* Suessa.
Aurunci bellant adversus Romanos, ii. 16. 17. *et* 26. *et* vii. 28. in deditionem accipiuntur, eosque defendi senatus jubet, viii. 15.
C. Auruneulejus, praetor, xxvii. 6. sortitur Sardiniam, 7.
C. Arunculejus, tribunus militum tertiae legionis, xxvii. 41.
L. Auruneulejus, praetor, xxxvi. 45. sortitur jurisdictionem urbanam, xxxvii. 2. legatus, xxxvii. 55.
L. Aurunculejus Cotta, legatus Caesaris, civ. 57. caeditur ab Ambiorige, cvi. 12.
Ausetani, populi, subiguntur ab Annibale, xxi. 23. deduntur Romanis, 61. eos ad bellum contra Romanos concitat Indibilis, xxix. 2. vincuntur, 3. *vid. et* xxxiv. 20.
Ausetanus ager, xxxix. 56.
Ausona, urbs Ausonum, ix. 25.
Ausones uno proelio vincuntur a Romanis, viii. 16. veniunt in potestatem Romanorum, ix. 25. Ausonum gens deleta, *ibid.*
Auspicato omnia gerunt Romani, i. 36. vi. 41.
Auspicium mentitus pullarius, x. 40.
Auspicia neglecta, xix. 21. xx. 48. xxi. 63.
Auspicia nemo habet plebejus, iv. 6.
— more majorum penes Patres, vi. 41.
— incerta, viii. 30. ad auspicium repetendum redit Romam dictator, *ibid.*
Autolycus, heros, a Sinopensibus cultus, xcviii. 22. de eo somnium Luculli, *ibid.*
L. Autronius P. F. L. N. triumphat ex Africa, cxxxiii. 84.
P. Autronius Paetus, postquam consul designatus fuerat, damnatus ambitus, cum Catilina conjurat, ci. 21. 22.
P. Autronius, in locum C. Octavii consulis suffectus, cxxxi. 49.
Axius, fluvius, xxxix. 54. xliv. 26. 43. xlv. 29.
Axylos terra, xxxviii. 18.
Azonae, urbs capta a Pyrrho, xiv. 10.
Azorus, oppidum, venit in deditionem Persei, xlii. 53. *vid. et* xliv. 1.

B.

Babylonia, xxxviii. 17. miserandum in modum vexata, lx. 56.
Bacchanalium initia ex Etruria, xxxix. 8. nefaria in iis stupra, aliaque scelera, *ibid.* eorum indicium defertur ad Postumium consulem, 11. quaestio de Bacchanalibus mandatur consulibus, 14. Postumius invehitur in Bacchanalia, 15. Bacchanalia diruuntur, eorumque auctores puniuntur, 17. 18. senatusconsultum de Bacchanalibus, 18.
Baccharum habitu matronae, crinibus passis, cum ardentibus facibus, ad Tiberim decurrunt, demissasque in aquam faces integra flamma efferunt, xxxix. 13.
Bacchium, insula, xxxvii. 21.
Baculus sine nodo aduncus, Lituus dictus, i. 18.
Badius Campanus provocat Crispinum hospitem ad singulare certamen, et vulneratus aufugit ad suos, xxv. 18.
Baebius, tribunus plebis, a petulante turba lapidibus abigitur, lxvii. 69.
A. Baebius, quod milites Romanos praebuisset ad ministe-

rium caedis Aetolis, damnatur, XLV. 28. 31.
C. Baebius, tribunus plebis, pecunia corruptus, defendit Jugurtham, LXIV. 36.
Cn. Baebius Tamphilus, tribunus plebis, diem dicit M. Livio et C. Claudio, censoribus, XXIX. 37. designatur praetor, quum aedilis plebejus esset, XXXI. 49. 50. sortitur Ariminum, XXXII. 1. praetor, temere ingressus Gallorum Insubrium fines, clade afficitur, 7. a consule L. Lentulo probris increpitus, provincia excedere jubetur, *ibid.* triumvir coloniae deducendae, XXXIX. 22. consul, 56.
Cn. Baebius Tamphilus, praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, XLIV. 17. legatus in Illyricum, XLV. 17.
L. Baebius, legatus in Macedoniam, XLIV. 18.
L. Baebius Dives, creatur praetor, XXXVII. 47. sortitur Hispaniam ulteriorem, 50. eum, proficiscentem in provinciam, circumveniunt Ligures, 57. sine lictoribus perfugit Massiliam, ubi intra triduum exspirat, *ibid.*
M. Baebius, legatus, XXX. 25.
M. Baebius Tamphilus, triumvir coloniae deducendae, XXXIV. 45. praetor, XXXV. 10. ex Bruttiis ad Tarentum et Brundisium legiones promovere jubetur, 23. jubetur transire in Epirum, 24. propraetor, XXXVI. 8. in Thessalia quasdam urbes capit, 13. praeest parti castrorum in obsidione Heracleae, 22. ad disceptandum inter Philippum et Eumenem legatus mittitur, XXXIX. 24. legationem renunciat, 33. creatur consul, XL. 18. ei prorogatum imperium, 36. exercitum in Apuanos Ligures inducit, 38. nullo bello gesto, triumphat, *ibid.*
M. Baebius, manibus, sine ferro, discerptus, uncis carnificum per medium forum raptatur, LXXX. 39.
Q. Baebius Tamphilus, legatus ad Annibalem missus, XXI. 6. iterum ad Carthaginienses, 18.
Q. Baebius Herennius, tribunus plebis, criminatur senatum et augures, XXII. 34. ejus oratio in nobiles, *ibid.*.
Q. Baebius, tribunus plebis, XXXI. 6.
Q. Baebius Sulca, legatus, XLII. 6.
Baecula, urbs Hispaniae, XXVII. 18. XXVIII. 13.
A. Baeculonius, signifer notae fortitudinis, XLI. 8.
Baetica, XXVIII. 2.
Baetis, fluvius, XXVIII. 16. incolae amnem hunc Certim appellant, 22.
Bagoas, dux Tigranis, contra Ariobarzanem missus, LXX. 49.
Bagrada, fluvius, et ad eum pugna Reguli cum serpente, XVIII. 15. 16. *vid. et* XXX. 25. CX. 64.
Balacer, Nicandri filius, amicus Pyrrhi, XIV. 24.
Balanos, regulus Gallorum, Romanis auxilia pollicetur ad bellum Macedonicum, XLIV. 14.
Balari, Sardiniae populi, XLI. 10. caeduntur a Romanis, 16.
Balbus mons herbidus aquosusque, XXIX. 31.
Baleares, insulae duae, major et minor, XXVIII. 37. *vid. et* XXII. 20. XXIII. 40.
Balearium descriptio, LX. 32. cur vocatae Gymnesiae, et Baleares, 33. aurum et argentum signatum non habent, 34. belli cum Romanis caussae, 36. Baleares vincuntur a Metello, 37.
Baleares peritissimi funditores, XXI. 21. 55. XXII. 37. XXVIII. 37.
Balearica funda, XXXVIII. 29. LX. 35.
Baleus, Herculis comes, LX. 33.

Balista, mons Liguriae, XXXIX. 2. XL. 41. XLI. 22.
Ballistis et scorpionibus instructae naves Tarentinorum, XII. 21. *vid. et* XXI. 11. XXIV. 4. Ballistarum vis et effectus ingens, CX. 38.
Balneum populo legat Agrippa, CXXXVI. 74.
Balneis inclusos Romanos Campani fervore et aestu suffocant, XXIII. 7.
Bantia, XXVII. 25.
L. Bantius Nolanus, juvenis acer, propensus in Annibalem, Romanis a Marcello conciliatur, XXIII. 15.
Baphyrus, amnis, XLIV. 6.
Barathrum Magnum, camporum nomen, L. 23.
Barbam omnibus olim Romanis promittere mos fuit, V. 41.
Barbam et capillum promittere, pars et signum doloris, VI. 16. XXVII. 34. XLIV. 19.
Barbana, fluvius, XLIV. 31.
M. Barbatius, quaestor, ab M. Antonio dimissus, populis persuadet, acta L. Antonii fratri displicere, CXXV. 29.
Cornelius Barbatus. *vid.* Cornelius.
T. Quintius Barbatus. *vid.* Quintius.
Barbosthenes, mons, XXXV. 27. 30.
Barbulae, duci Antoniano, vitam precibus a Caesare Octaviano impetrat Marcus, CXXXIII. 17. 18.
Barca, cognomen magni Amilcaris, XIX. 32.
Barcina familia, XXIII. 13.
Barcina factio, XXI. 2. 9. *vid. et* XXI. 7. *et* 42.
Barcinorum in bello praestantia, XXVIII. 12.
Bardo, urbs Hispaniae, XXXIII. 21.
Bargulum, XXIX. 12.
Bargusios, Hispaniae populos, contra Poenos sollicitant legati Romani, XXI. 19. subiguntur ab Annibale, 23.
Bargyliae, oppidum, XXXII. 33. XXXIII. 18. 30. 35. 39.
Bargylieticus sinus, XXXVII. 17.
Barium, oppidum, XL. 18.
Barzapharnes, purpuratus Orodis, cum exercitu in Syriam irrumpit, CXXVII. 10. Palaestinam intrat, 12. ad eum Hyrcanus profectus in vincula conjicitur, 13. vincit Barsapharnem Ventidius, 48.
Basilica post argentarias novas, XL. 51.
— Porcia, XXXIX. 44.
— Sempronia, XLIV. 16.
L. Basilus, praetor, sibi consciscit necem, CXVI. 17. *vid. et* Minucius.
Bassania, urbs, XLIV. 30.
Bassanitae, XLIV. 30.
Bassus. *vid.* Caecilius.
Bastarnae, XL. 5. a Philippo evocati, 57. tempestate opprimuntur, 58. vincunt Dardanos, XLI. 23. absorbentur Istro, *ibid.* iis bellum infert M. Crassus, CXXXIV. 1. superantur, et caeduntur, 5. rebellantes iterum vincuntur, CXXXV. 1.
Bastia virum suum Mutilum proscriptum foribus repellit, LXXXIX. 33.
Batabates, Matris Magnae sacerdos, ab A. Pompejo contumeliose tractatur, LXVIII. 9. 10.
Bathanatus, dux Scordiscorum, LXIII. 1.
Bato, Longari filius, deficit ad Romanos, XXXI. 28.
Begorritis, lacus, XLII. 53.
Belbinates ager, XXXVIII. 34.
Belgae conjurant adversus Caesarem, CIV. 54. caeduntur, 56.
Belgedensium tumultus compressus, LXX. 56.
Belgica prima et secunda, CIII. 141.
L. Bellienus, praetor, LXVI. 35.
L. Bellienus, jussu Sullae, occidit in medio foro Q. Lucretium, LXXXIX. 13. damnatur, CII. 18.

Belligeni, per quem ad transitionem Mericus Hispanus illectus erat, quadringenta agri jugera decreta, xxvi. 21.
Bellona Dea, viii. 9. Victrix, x. 19. Bellonae in medio pugnae discrimine templum vovet Ap. Claudius, *ibid.*
— in ejus aede senatus datus, xxvi. 21. xxviii. 9. 38. xxx. 21. 40. xxxi. 47. xxxiii. 22. 24. xxxix. 29. xlii. 21.
— culta Comanis, cii. 8.
Bellovacos aggreditur Caesar, cviii. 12. in castris se tenent, *ibid.* obsidionis metu proficiscuntur, 13. eorum strategema, 14. caeso duce, deditionem faciunt, 17. vincuntur a D. Bruto, cxiv. 66.
Bellovesus, filius sororis Ambigati, Celtarum regis, v. 34. ejus expeditiones, *ibid.* favet Cenomanis, Alpes transcendentibus, 35.
Belli indicendi ritus, i. 32. *vid. et* xxxi. 8. *et* xxxvi. 3. bellicae caerimoniae ab Anco institutae, i. 32. de bello semper prius relatum ad Patres, quam rogatio ad populum ferretur, xlv. 21.
Bellus, legatus Gentii, xliv. 31.
Belus apud Carthaginienses quotannis victima humana cultus, xvi. 5.
Bendidium, templum, xxxviii. 41.
Beneventum urbs, olim appellata Maleventum, ix. 27. *vid. et* xxiv. 16. xxv. 13. Beneventum colonia deducta, xv. 8.
Beneventani a Romanis laudati, xxvii. 10.
Beneventanus ager, xxii. 13. xxv. 17.
Berenices, conjugis Mithridatis, fatum, xcvii. 40.
Berenice ab Alexandrinis regnare jubetur, civ. 73. strangulat Cybiosacten, 74. a patre Ptolemaeo adficitur supplicio, cv. 45.
Bergistanorum civitas a Catone subacta, xxxiv. 16. 17.
Beroea deditur Romanis, xliv. 45. *vid. et* xlv. 29.
Beroeaeus, xxiii. 39. xlii. 51. 58.
Besasides, imperator Hispanus, xxxiii. 44.
Besidiae, oppidum Bruttiorum, a Poenis deficit ad Romanos, xxx. 19.
Bessi, populus Thraciae, xxxix. 53.
Bessi vincuntur a M. Bruto, cxxii. 3. magno labore a L. Pisone subiguntur, cxxxviii. 2. eorum mira feritas, 3.
Bestia. *vid.* Calpurnius.
Beturia, xxxix. 30.
Bendos vetus, xxxviii. 15.
Bevus, flumen, xxxi. 33.
Bianor, princeps Acarnanum; xxxiii. 16.
Bibliothecae colligendae primus inter Graecos, quantum scimus, auctor Aristoteles, lxxxiii. 44.
Bibliothecam primus Romae publicat Asinius Pollio, cxxvii. 52.
Bibliotheca in Octaviae porticu, cxxxi. 64.
Bibliotheca Alexandrina perit, cxii. 43.
L. Bibulus, M. Bibulus. *vid.* Calpurnius.
Biesius, praefectus equitum, opprimitur a Celtiberis, xlvii. 39.
Bigatum argentum, xxxiii. 23.
Bigati quingenti et equus eximius strenuo militi dantur honoris ergo, xxiii. 15.
Bigerra, urbs, xxiv. 41.
Bilistages, regulus Ilergetum, auxilium petit a Romanis, xxxiv. 11.
Bisaltae, populi, xliv. 45. trans Nessum amnem incolunt, et circa Strymonem, xlv. 30. viri fortissimi, *ibid.*

Biffextum, cxv. 30.
Bithyas, praefectus equitum Poenorum, LI. 4. ejus ad annonam Carthaginem inmittendam commentum, 13. ducitur ante currum triumphantis Scipionis, LII. 23.
Bithynia, XXVII. 30. XLII. 29. *vid.* Attalus, Nicomedes, Prusias.
Bithyniae regnum in provinciae formam redigitur, XCIII. 3.
Bitis, Cotyis regis Thracum filius, ductus in triumpho ante currum Aemilii Paulli, XLV. 39. remiffus ad patrem, 42.
Bituitus, Arvernorum rex, legatos mittit ad Cn. Domitium, LXI. 5. ejus cum Q. Fabio bellum, 42. vincitur, 45. fraude Cn. Domitii capitur, 47. ejusdem filius Romae educatur, 48. ipse in triumpho ducitur, 73.
Bituitus Gallus occidit Mithridatem, CII. 55.
Bituriges, populi, summam imperii Gallorum tenuerunt, V. 34.
Blandae, urbs in Lucanis, XXIV. 20.
Blasius, Salapiae princeps, favet Romanis, Dasiumque, Annibali faventem, appellat de proditione, XXVI. 38. Salapiam tradit Marcello, *ibid.*
Blaftophoenices in Hispania, XLVII. 35.
Blosii fratres, apud Campanos conjurantes adversus Romanos, opprimuntur, XXVII. 3.
C. Blosius Ti. Graecho consiliorum omnium socius, LVIII. 49. ejus pertinacia, LIX. 9. sibi consciscit necem, 56.
Boarium forum. *vid.* Forum.
Bocchar, rex Maurorum, XXIX. 30.
Bocchar, ex praefectis regiis vir acer et impiger, mittitur a Syphace contra Masinissam, XXIX. 32.
Bocchus, Mauritaniae rex, arma cum Jugurtha conjungit, LXVI. 5. funduntur, 29. ejus colloquium cum Sulla, et legatio ad Marium, et in urbem, 30. 34. ejus expeditio in Aethiopes, 35. Jugurtham Sullae tradit, 43. 53.
Bodincus, vetus nomen Padi, LXXII. 34.
Boebe, palus, XXXI. 41.
Boebeïs, XXVII. 32.
Boeotia, XXVII. 30. XXVIII. 8. XXXIII. 1.
Boeotiae motus, XLII. 43.
Boeoti adscripti a Philippo foederi, cum Romanis inito, XXIX. 12. jungunt societatem cum Romanis, XXXIII. 2. efferati odio in Romanos, per latrocinia multos interficiunt, 29. mulctantur a T. Quintio, *ibid.* eos sibi adjungit Antiochus, XXXVI. 6. eorum concilium discuffum a Romanis legatis, XLII. 44. ad bellum concitantur a Pythea adversus Romanos, LII. 1. de iis poft bellum poenae sumuntur, 19.
Boeotius, XLIV. 43.
Boeotarchae, XXXIII. 27. XLII. 43.
Bogud, Mauritaniae rex, CXII. 48. invadit Numidiam, CXIV. 13. pugnat pro Caesare ad Mundam, CXV. 51. 54. excidit regno Mauritaniae, CXXVIII. 5. auxilium fert Antonio, CXXXII. 17.
Boji, Gallicus populus, Etruscos et Umbros agro pellunt, V. 35. vincuntur a Romanis, XII. 4. 5. Ariminensem urbem et agrum poftulant, XX. 9. in Italia rebellant, XXI. 25. Bojorum agrum invadit C. Oppius, quem caedunt, XXXI. 2. duce Amilcare Poeno, invadunt Placentiam, 10. jungunt se Insubribus et Cenomanis, XXXII. 30. eorum agros urunt consules, *ibid. et* 31. caedunt Romanos, XXXIII. 36. eorum agros popu-

lantur Romani, 37. vincuntur, ita ut vix nuncius cladis relictus sit, *ibid.* caeduntur a L. Valerio, xxxiv. 22. 46. oppugnant castra Romana, *ibid.* ingressi repelluntur, 47. in eorum agrum exercitum inducit L. Cornelius Merula consul, xxxv. 4. Boji vincuntur, 5. se dedunt Romanis, 40. pugna magna vincuntur a P. Cornelio Scipione, xxxvi. 38. datis obsidibus, mulctantur agri parte fere dimidia, 39.

Bojorum mos ex calva hostilis capitis pocula faciendi, xxiii. 24.

Bojorix, regulus Bojorum, xxxiv. 46.

Bojorix, Cimbrorum regulus, Scaurum occidit, lxvii. 11.

Bolae. *vid.* Volae.

Bomilcar, xxi. 27.

Bomilcar, praefectus classis Carthaginiensis, Locros accedit, xxiii. 41. magnum portum Syracusarum cum classe ingreditur, xxiv. 36. *vid. et* xxv. 25. *et* 27.

Bomilcar cum Nabdalsa ad Jugurtham tradendum Metello conspirat, et necatur a Jugurtha, lxv. 44-50.

Bona post domini supplicium publicata, iv. 15.

Bona ejus, cujus caput sacrum esset, et ipsa quoque Cereri sacrata, iii. 55. *vid. et* ii. 8. *et* 41.

Bona sequentia domini deditionem, viii. 39, ix. 1.

Bonis vendendis, cur bona Porsenae regis vendi dicerentur, ii. 14.

Bononia, Latina colonia, xxxvii. 57. a Bononia viam perduxit Arretium Flaminius consul, xxxix. 2.

Bononiensis ager vastatur ab Apuanis Liguribus, xxxix. 2.

Boodis Poeni astutia capitur consul Romanus, xvii. 4.

Bora, mons, xlv. 29.

Boreas, ventus, xxxi. 45.

Bos insignis magnitudinis, in Sabinis nata, immolatur Dianae, i. 45.

— eximius immolatur Marti, vii. 37.

Bovis sescenaris, quem consul immolaverat, jecur defluxit, xli. 19.

Bove aurato Apollini sacrum factum, xxv. 12.

— femina aurata Latonae sacrum factum, *ibid.*

Boves trecenti voventur Jovi, xxii. 10.

Boves albi voventur multis Divis, *ibid.*

— feminae duae albae immolantur Junoni Reginae, xxvii. 37.

Bobus centum, in Hispania votis, Jovi sacrificat Scipio, xxviii. 38.

Bove aurato donatur L. Minucius, praefectus annonae, iv. 16.

Bobus decem donatur M. Valerius Corvus, vii. 26.

— centum, eximioque uno albo opimo, auratis cornibus, donatur P. Decius, vii. 37.

— triginta donatur Laelius, xxvi. 48.

Boves Herculis a Caco abducti, i. 7.

Boum cornibus praeligati ab Annibale virgarum fasces accenduntur, xxii. 16. *et* 17.

Boum fimus uritur pro lignis, xxxviii. 18.

Boves Lucae. *vid.* Elephanti.

Bosporani ab Agryppa Polemoni subjiciuntur, cxxxvi. 62.

Bospori regnum Scribonius occupat, cxxxvi. 60. *vid. et* Asander, Mithridates, Pharnaces.

Bostar, excruciatus ab uxore Reguli, moritur, xviii. 66.

Bostar, praefectus Sagunti, xxii. 22.

Boftar, legatus Poenorum ad Philippum, xxiii. 34.
— Capuae praeeft praesidio Punico, xxvi. 5. 12.
Bottiaea, xxvi. 25.
Bovianum, oppidum, ix. 28. xxv. 13. caput Pentrorum Samnitium, ix. 31. capitur a Romanis, *ibid. vid. et* ix. 44. x. 12. lxxv. 38. recipitur a Pompaedio, lxxvi. 6.
Bovillae, x. 47.
Brachyllas Boeotarcha occisus, xxxiii. 27. 28. *memoratur etiam* xxxv. 47. xxxvi. 6.
Brancus, Allobrogum regulus, contendit cum fratre de regno, xxi. 31. ei imperium reftituit Annibal, *ibid.*
Brennus, regulus Gallorum, v. 38. inter Brennum et Q. Sulpicium colloquium, v. 48.
Brennus, Gallorum dux, xxxviii. 16.
Briniates, populi, xxxix. 2. xli. 23.
Britannia Graecis Romanisque usque ad aetatem Caesaris ignota, cv. 55. in Britanniam transit Caesar, *ibid.* res ibi ab illo geftae, 56. 59. iterum in Britanniam venit, 65. et victo Cassivellauno, Britannorum imperatori, pacem dat, 66. 68.
Britomaris, adolescens ferox e Gallorum Senonum gente, violat legatos Romanos, xii. 1. capitur, et ad triumphum servatur, 2.
Britomarus ducitur ante currum Aemilii consulis in Capitolium accinctus, xx. 45.
Britomarus, seu Virdomarus, dux Gaesatarum, xx. 52. 55. occiditur a M. Marcello, 53.
Brixia, urbs, v. 35. caput Cenomanorum gentis, xxxii. 30.
Brixiani Galli auxilio sunt Romanis, xxi. 25.
Bructerorum sedes, civ. 11.
Brundusium, oppidum, capitur a Romanis, xv. 11. colonia deducta, xix. 51. *vid. et* xxxi. 13. xxxiv. 52. xlii. 17. 18. xlv. 14.
Brundusini a Romanis laudati, xxvii. 10.
Brundusinus portus, xv. 11. xxiii. 33.
Brundusinum promontorium, x. 2.
Bruttiae legiones fusae ab Alexandro Epirensi, viii. 24.
Bruttii victi a Fabricio, xii. 6. 21. xiii. 51. vaftati a P. Cornelio Rufino, xiv. 5. domiti a L. Papirio Cursore consule, 40. pacem petunt, *ibid.* Bruttii populi omnes deficiunt ad Poenos, xxii. 61. apud Bruttios res geftae Poenorum, xxiv. 1. Bruttii capiunt Crotonem, excepta arce, 2. Bruttii, extremus Italiae angulus, xxvii. 51. per latrocinia militiam exercere solent, xxviii. 12. xxix. 6. conjurationes in Bruttiis adversus rempublicam, xxxii. 1.
Bruttiorum ager, xxv. 1. xxvi. 12. xxvii. 41.
in Bruttios colonia deducta, xxxiv. 53.
Bruttius Sura, legatus C. Sentii, fugat Metrophanem, praefectum Mithridatis, lxxviii. 52. capit Sciathum, *ibid.* ejus res bene geftae adversus Archelaum, 53.
Brutus. *vid.* Junius.
Brutulus Papius, nobilis et potens Samnis, induciarum ruptor, viii. 39. juffus dedi Romanis, sibi ipse mortem consciscit, *ibid.*
Bryanium, xxxi. 39.
Bubulcus. *vid.* Junius.
Bucculae, xliv. 34.
Budares, imperator Hispanus, capitur a Romanis, xxxiii. 44.
Bullini, populi auxiliantur Romanis adversus Gentium, xliv. 30.
Bullinus, sive Byllinus ager, xxxvi. 7.

Bulla, xxvi. 36.
Bursavolenses crudeliter caedit Cn. Pompejus, Magni filius, cxv. 49.
Busa, mulier Apula, juvat Canusii fugientes Romanos frumento, veste, viatico, xxii. 52. ei ab senatu honores habiti, *ibid.*
Busta Gallica, v. 48. xxii. 14.
L. Butetius Barrus, eques Romanus, multarum Romanarum matronarum pudicitiam expugnat, lxiii. corrumpit virgines Vestales, *ibid.* ejus servus patefacit incestum, 8.
Butrotus, amnis, xxix. 7.
Buxentum, xxxii. 29. eo colonia deducta, xxxiv. 45. *vid. et* xxxix. 23.
Bylazor, Paeoniae locus, xliv. 26.
Byra, Thraciae regulus, Andriscum tradit Romanis, l. 40.
Byrchanis, eademque Fabaria, insula Oceani Germanici, cxxxvii. 7.
Byrsa, arx Carthaginis, xvi. 1. xxxiv. 62. maximo conatu oppugnatur, li. 42. 44. deditur, 45.
Byzantium tenent Galli, xxxviii. 16.
Byzantii, xxxii. 33.

C.

Cacus aversos boves Herculis caudis in speluncam trahit, et ab illo occiditur, i. 7.
Cadavera in peste per vias Romae jacentia, xli. 26.
Caddusii, populi, xxxv. 48.
Caduceator ab Asdrubale ad Neronem missus, xxvi. 17. a Philippo ad Romanos, xxxi. 38. xxxii. 32. xxxiii. 11. ab Antiocho ad Scipionem, xxxvii. 45.
Caduceus pellis lupi, xlviii. 5.
Caduceum praeferentes dedunt se Privernates, viii. 20.
A. Caecilius, aedilis plebis, xxxviii. 35.
C. Caecilius Metellus, tribunus militum, a Scipione cum irrisu increpitus, lvii. 7.
C. Caecilius Metellus Caprarius, consul, lxiii. 9. triumphat, 28. censor, lxviii. 34.
C. Caecilius Salluvios vincit, lxxiii. 65.
C. Caecilii Metelli adolescentis vox libera ad Sullam, lxxxviii. 19.
L. Caecilius Denter, praetor creatur, xxxix. 56. sortitur Siciliam, xl. 1.
L. Caecilius Metellus, consul, xi. 30. praetor, xii. 1. in pugna cum Senonibus vincitur, et occiditur, 2.
L. Caecilius Metellus, consul, xviii. 49. proconsul, Carthaginienses magna pugna ad Panormum vincit, 50. 55. ejus inventum ad transportandos in Italiam, quos ceperat, elephantos, 56. speciosissimum agit triumphum, xix. 2. magister equitum, 29. consul iterum, 35. pontifex maximus, 53. quum templum Vestae arderet, ex incendio sacra rapiens, oculorum aciem flammis exuritur, 64. honos ei ob eam rem habitus, *ibid.* dictator creatur, xx. 46.
L. Caecilius Metellus, auctor deserendae Italiae post Cannensem cladem, xxii. 53. quaestor, notatur a censoribus, xxiv. 18. tribunus plebis, 43.
L. Caecilius Metellus Calvus, consul, liii. 24.
L. Caecilius Metellus, consul, lxi. 64. triumphat de Dalmatis, et Dalmaticus cognominatur, lxii. 8. censor, 27.
L. Caecilius Metellus, consul, lxii. 10.
L. Caecilius Metellus, Siciliae praetor, adversus piratas rem bene gerit, xcviii. 29. consul, principio anni moritur, 67.
L. Caecilius Metellus, tribunus

plebis, resistit Caesari aerarium effringenti, ex. 5.

L. Caecilius, tribunus plebis, de mitiganda poena ambitus rogationem fert, CII. 45. abjicit rogationem, *ibid.*

L. Caecilius, praetor, CIV. 48. ejus aedes oppugnantur a Clodianis, *ibid.* eo ludos Apollinares faciente, a plebe omnes spectatores theatro pelluntur, 52.

M. Caecilius praefuit legionibus in exercitu L. Furii adversus Gallos, XXXI. 21.

M. Caecilius, decemvir agro dividundo, XLII. 4. legatus ad frumentum coëmendum in Apuliam mittitur, 27.

M. Caecilius Denter, legatus in Macedoniam et ad Ptolemaeum Aegypti regem, XLII. 6.

M. Caecilius Metellus, aedilis plebis, XXVII. 36. praetor urbanus, XXVIII. 10. ad Attalum legatus, XXIX. 11.

M. Caecilius Q. F. Q. N. Metellus, consul, LXII. 26. triumphat de Sardis, LXIII. 28.

Q. Caecilius, tribunus plebis, IV. 16.

Q. Caecilius Metellus, pontifex, XXIII. 21. aedilis plebejus, XXVII. 21. aedilis curulis, 36. legatus, 51. *et* XXVIII. 9. magister equitum, 10. consul, *ibid.* proconsul, 45. dictator, XXIX. 11. decemvir agro dividundo, XXXI. 4. adversatur L. Cornelio consuli, triumphum petenti, XXXV. 8. ad disceptandum inter Philippum et Eumenem legatus missus, XXXIX. 24. renunciat legationem, 33. ejus ad censores oratio, XL. 46.

Q. Caecilius Metellus, nuncius victoriae de Perseo, mittitur Romam, XLIV. 45.

Q. Caecilius Metellus, praetor, L. 38. Andriscum vincit et capit. 39. 40. legatos mittit ad Achaeos tumultuantes, LI. 60. prosperum cum iis proelium facit, LII. 2. 3. pacem cum iis componere tentat ante Mummii consulis adventum, 8. a Mummio in Macedoniam dimittitur, 13. triumphat de Macedonibus Achaeisque, et Macedonicus cognominatur, 22. post geminam repulsam fit consul, LIII. 5. in Hispania res prospere gerit, 9. Contrebiam capit, severitate disciplinae usus, 33. Celtiberos vincit, *ibid.* ejus clementia, et ab ea fructus, 24. ejus indignatio ob provinciam Pompejo datam, 36. objurgat Ti. Gracchum, LVIII. 34. opprimit motum servilem per Italiam, 62. censor, LIX. 33. ejus oratio de matrimoniis, 53. ad saxum Tarpejum obtorto collo rapitur praecipitandus, 54. ejus bona consecrantur in Rostris, 55. princeps senatus legitur, LXI. 49. ejus morientis felicitas, LXII. 28.

Q. Caecilius Metellus, consul, LXIV. 55. in Numidiam proficiscitur, 57.

corruptam exercitus disciplinam instaurat, LXV. 1. legatos Jugurthae corrumpit, 4. bene et feliciter bellum adversus Jugurtham administrat, 5–14. vastat Numidiam, 22. Zamam proficiscitur, 23. a cujus obsidione discedit, 27. ejus moeror ob trucidatum praesidium Romanum a Vaccensibus, 33. Marium dimittit, 51.

bellum acre et vehemens Jugurthae facit, LXVI. 1–6. Marium sibi successorem mitti supra modum dolet, et trahi bellum sinit, 7. in urbem redit, 10. ejus oratio pro triumpho, 11–14. triumphum et Numidici cognomen consequitur, 15.

censuram magna severitate gerit, LXVIII. 34. ejus inimici-

tiae cum L. Apulejo Saturnino, *ibid.* oratio ei adscripta de maritandis ordinibus, 38.

ad eum opprimendum Marii dolus, LXIX. 9–16. Metelli constantia, 17. ei aqua et igni interdicitur, 18. sponte cedit, 19. de eo revocando agitur, 30–39. intercedit P. Furius, 40. rogatio de eo revocando perfertur, 51. revertitur Romam, 52. ejus oratio ad Quirites, 53.

Q. Caecilius Metellus, ob eniximum reducendi patris Numidici studium, *Pius* appellatur, LXIX. 40. fit pontifex, *ibid.* impetrat reditum patris, 51. in bello Sociali expugnat Venusiam, LXXVI. 6. cum Octavio consule urbem defendit adversus Cinnam, LXXX. 9. in Africam proficiscitur, 20. ibidemque exercitum cogit, LXXXIV. 8. expellitur a Q. Fabio, *ibid.* vincit Carbonem, LXXXVII. 5. Uritanum agrum in potestatem redigit, 17. magna strage vincit Carbonem et Norbanum, LXXXVIII. 1. cum Sulla consul creatur, LXXXIX. 25. contra Sertorium in Hispaniam proficiscitur, XC. 28. eum ad singulare certamen provocat Sertorius, XCI. 2. Metellus, Lacobrigas obsidens, cum damno repellitur, 3. vincit Hirtulejum, quaestorem Sertorii, 24–26. pugnare non vult cum desperatis, XCII. 5. ejus periculum, 11. gloriatio, fastus, et luxus, 13. in caput Sertorii pecuniam pronunciat, 15. Sertorii artibus fatigatus, in Hispaniam ulteriorem ire cogitur, XCIII. 29. triumphat, XCVII. 34.

Q. Caecilius Metellus Scipio petit consulatum, CVII. 17. ejus filiam Corneliam Pompejus uxorem ducit, 19. ambitus accusatus, absolvitur, 45. a Pompejo consule collega adsciscitur, 46. P. Nasicae filius erat, adoptatus a Q. Metello Pio, *ibid.* ex Syria in Macedoniam venit, CXI. 40. frustra persequitur Cassium Longinum, 41. castra opponit Domitii castris, 42. magna ejus dignatio in Pompeji castris, 58. in Africa, concedente Catone, ad eum summa rerum defertur, CXIII. 6. proficiscitur contra Caesarem, CXIV. 10. procedit ad castra Caesaris, 15. ab eo multi transfugiunt ad Caesarem, 16. rejicit consilium Catonis de non lacessendo Caesare, 18. saevit in captivos, 21. ei se conjungit Juba, 24. Scipio vincitur a Caesare, 36. ejus ad Catonem literae, 46. gladio se transverberat, 65.

Q. Caecilius Metellus Celer, praetor et augur, Rabirium judicio populi eripit, CII. 44. ei adversus Catilinam committitur Gallia, 86. multos conjuratos in vincula conjicit, 89. Catilinae, fugam molienti, se objicit, CIII. 4. creatur consul, 41. ejus auctoritas, 53. est molestus Pompejo, 55. lapidibus petitus, in carcerem mittitur, 59. resistit Clodio, tribunatum petenti, 62.

Q. Caecilius Metellus Nepos, consul, LXX. 1.

Q. Caecilius Metellus, consul, XCVIII. 31. bellum infert Cretensibus, 80. vincit Cretenses, multasque urbes expugnat, XCIX. 1. domat Cretenses, 47. ejus cum Pompejo certamina, 47–50. Cretensi bello finem imponit, et Cretici cognomen accipit, C. 10. decedit ad triumphum, *ibid.* qui invidia Pompeji in tertium annum differtur, 11. triumphat, CIII. 8.

Q. Caecilius Metellus Nepos, tribunus plebis, carpit acta Ciceronis, CII. 107. vexat Ciceronem, CIII. 1. pravae ejus actiones, 12. ei resistit Cato, 13. fugit ad Pompejum Metellus, 19. senatus eum ab admi-

niſtratione reipublicae decreto removet, *ibid.* in integrum reſtitutus, redit, 20. praetor, legem de abrogandis portoriis fert, 63. consul, iras adversus Ciceronem condonat senatui, civ. 44. ejus res in Hispania geſtae, cv. 61.

Q. Caecilius, sororis Catilinae vir, a Catilina ipso interficitur, LXXXVIII. 30.

Q. Caecilius Baſſus, eques Romanus, victo Pompejo, in Syria motus concitat, cxiv. 1. colligit copias, 2. Sex. Caesarem interficiendum curat, 3. se defendit ab Antiſtio, cxxi. 2. concitat Parthos, 3. repellit Antiſtium, *ibid.* cum bello petit Murcus, 4. obsidetur Apameae, *ibid.* ejus milites ad C. Caſſium transeunt, 9. dimittitur a Caſſio, 11.

T. Caecilius, inter primos tribunos militum consulari poteſtate, iv. 7. sed lege *T. Cloelius.*

A. Caecinae criminosiſſimum librum aequo animo fert Caesar, cxvi. 4.

Caedicius, centurio, v. 45. 46.

C. Caedicius, legatus, x. 40.

L. Caedicius, tribunus plebis, diem dicit Sp. Servilio, ii. 52.

M. Caedicius audit silentio noctis vocem clariorem humana de adventu Gallorum, v. 32.

Q. Caedicius Noctua, consul, xi. 22.

Q. Caedicius Q. F. curat cudi nummos, xv. 9.

Caelius. *vid.* Coelius.

Caeni, Thraciae populi, xxxviii. 40.

Caeninenses Romam ad ludos proficiscuntur, i. 9. bellum parant ob raptum filiarum, 10. vincuntur, *ibid.*

Caenomani. *vid.* Cenomani.

Caepio. *vid.* Servilius.

Caere, oppidum, i. 2. aerarium populi Romani ac diversorium sacerdotum, v. 40. 50. vii. 20.

Caerites, populi, v. 50. cum iis hospitium publice factum, *ibid.* iis bellum indictum, vii. 19. eorum legati deprecantur bellum, 20. impetrant pacem, *ibid.* Scipionem juvant in ornanda claſſe, xxviii. 45.

Caerimoniarum cultu Roma crevit, vi. 41. neglectus Reipublicae noxius, xxii. 9.

Caesar. *vid.* Julius.

Caesarum familia, LXXV. 41.

C. Caesar, Agrippae et Juliae filius, nascitur, cxxxvi. 23. cum L. fratre ab Auguſto adoptatur, 45. ejus et fratris feroces supra aetatem animi, cxl. 28. in forum deducitur, 29. princeps juventutis appellatur, *ibid.*

L. Caesar, Agrippae et Juliae filius, nascitur, cxxxvi. 45. ejus temeritas, cxl. 28.

Caesario, Caesaris et Cleopatrae filius, cxv. 35. proditus a paedagogo, cxxxiii. 54. interficitur, 62.

L. Caesetius Flavus, tribunus plebis, hominem, Caesaris ſtatuae coronam imponentem, in carcerem duci jubet, cxvi. 28. ei adimitur tribunatus, 29.

M. Caesius, scriba Decii Jubellii, et in ejus locum imperator lectus, xii. 31.

M. Caesii Scaevae virtus incredibilis, cxi. 38.

Caeso. *vid.* Duilius, Fabius, Quintius.

Caetrati. *vid.* Cetrati.

Caïcus, amnis, xxxvii. 18.

Calabria, xxiii. 34. XLII. 48.

Calagurris, oppidum Celtiberorum, xxxix. 21. *vid. et* xcii. 12. 20.

Calagurritanorum pertinacia, xcvii. 6.

Calathana, vicus, xxxii. 13.

Calatia, ix. 2. 28. xxiii. 14. XLII. 20. XLV. 16. expugnatur a Sam-

nitibus, IX. 43. Calatiam migrare jubentur Atellani, XXVII. 3. Calatiae muros reficiunt censores, XLI. 32.

Calatini deficiunt ad Poenos, XXII. 61. dedunt se Romanis, XXVI. 16.

Calatinus ager, XXII. 13.

Novius Calavius Campanus, IX. 26.

Ofilius Calavius Campanus, IX. 7.

Ovius Calavius Campanus, IX. 26.

Pac. Calavius senatum Campanum sibi et plebi obnoxium facit, XXIII. 2. 3. filium Perollam absterret ab occidendo Annibale, 9.

Calaviorum fraude incendium Romae ortum, XXVI. 27.

Calendis Quintilibus magistratum occipiunt tribuni militum consulari potestate, v. 32. *vid. et* VIII. 20.

dies a. d. XV. Calendas Sextiles, duplici clade insignis, VI. 1.

Calendis Octobribus magistratus initus, v. 9.

Calendae intercalares, XLIII. 13.

Caleni, populi, X. 20.

Calenus ager, X. 20. XV. 5. XXII. 13.

Cales, urbs, VIII. 16. XXII. 15. XXIII. 31. XXIV. 45. XXVI. 9. 15. 16. XXVII. 9. capitur a Romanis, VIII. 16. eo deducitur colonia, *ibid. vid. et* XXVII. 9. de Calibus, quod pecuniam militesque Romanis negarant, senatusconsultum, XXIX. 15.

Caletranus ager, XXXIX. 35.

Calidae aquae, locus, XXX. 24.

M. Calidius, praetor, dicit pro domo Ciceronis, CIV. 50.

Q. Calidius rogationem de revocando Metello fert, LXIX. 51.

Caligo tam densa, ut neque signiferi viam, nec signa milites cernerent, XXXIII. 7.

Callicinus tumulus, XLII. 58.

Callicrates, XLV. 31. ejus contra Perseum oratio, XLI. 28. criminatur primores Achacorum apud Romanos, XLVI. 7. odium in eum Achaeorum, 8. reum facit Menalcidam, LI. 28. 29. moritur, 30.

Callicritus Thebanus, civitatis princeps, interfectus a Perseo, XLII. 13. 40.

Callicula, mons, XXII. 15. 16.

Callidromon, cacumen montis Oetae, XXXVI. 15. 16.

Callifae, oppidum, VIII. 25.

Calligenes, medicus Philippi, XL. 56.

Callimachus, machinarum mirus artifex, praeest Amisenis, XCVII. 46. incendit Amisum urbem, 47. capitur, XCVIII. 79.

Callimander, dux Antiochi Cyziceni, a Judaeis victus occiditur, LXIII. 45.

Callipeuce, saltus, XLIV. 5.

Calliphana, sacerdos Cereris, Velia vocatur Romam, LXX. 2.

Callipolis Chersonesi, XXXI. 16.

Callipolis Aetoliae, XXXVI. 30.

Callippus, praefectus classis Macedonicae, XLIV. 28.

Callithera, oppidum, XXXII. 13.

Calones a castris removet Scipio, LVII. 4.

Calones incipiunt pugnam cum Cimbris ad Aquas Sextias, LXVIII. 16.

Calor, fluvius, XXIV. 14. XXV. 17.

Calpurnia, Antistii uxor, occiso marito, sibi consciscit necem, LXXXVI. 6.

Calpurniae, Caesaris uxoris, somnium, CXVI. 47.

C. Calpurnius, XXII. 61.

C. Calpurnius Piso praetor creatur, XXV. 41. praetor urbanus, XXVI. 10. 15. 21. prorogato imperio, mittitur in Etruriam, 28. Capuae et exercitui praeficitur, XXVII. 6. iterum praeficitur Etruriae, 7. propraetor ad senatum de Etruriae defectione scribit, 21.

C. Calpurnius Piso creatur praetor, XXXIX. 6. sortitur Hispaniam ulteriorem, 8. 21. ejus

in Hispania res gestae, 30. 31. de Lusitanis et Celtiberis triumphat, 42. creatur triumvir coloniae deducendae, XL. 29. consul, 35. moritur, 37. ejus mors suspecta, *ibid.*

C. Calpurnius Piso, consul, XCVIII. 90. legem fert de ambitu, XCIX. 39. sua constantia Palicanum dejicit a spe consulatus, 40. ejus cum Cornelio tribuno plebis contentiones, 42.

Cn. Calpurnius Piso, consul, LIV. 29.

Cn. Calpurnius Piso conjurat cum Catilina, sed irrito eventu, CI. 22. 23. mittitur in Hispaniam, 24. nova ejus conspiratio cum Caesare, 25. interimitur ab equitibus Hispanis, *ibid.*

Cn. Calpurnius Piso pugnat in Africa cum Caesare, CXIV. 8. consul, CXXXV. 25.

Cn. Calpurnius Cn. F. Piso, consul, CXL. 24.

L. Calpurnius, legatus Romanus ad concilium Achaeorum, XXXIX. 19.

L. Calpurnius Bestia, tribunus plebis, de reditu P. Popillii fert ad populum, LXI. 41. creatur consul, LXIV. 17. ejus virtutes et vitia, 18. expeditionem Numidicam suscipit, 20. a Jugurtha corruptus pecunia, pacem cum eo pudendis nomini Romano conditionibus facit, 21. 23. eo crimine damnatur, LXIV. 50. 51. in exsilium, quam in judicium, ire mavult, LXXI. 39.

L. Calpurnius Bestia, tribunus plebis, acta Ciceronis consulis carpit, CII. 106.

L. Carpurnius Bibulus, Bruti privignus, rerum a Bruto gestarum commentarium edidit, CXXIII. 29.

L. Calpurnius C. F. C. N. Piso Caesoninus, consul, XLIX. 56. in Africam appellit, L. 25. frustra urbem Hippagreta obsidet, 26. ejus ignavia, 35.

L. Calpurnius Piso Frugi, tribunus plebis, legem fert de repetundis, XLIX. 58. consul, LVII. 19. in Siciliam missus adversus servos tumultuantes, egregie se gerit, LVIII. 63. 64. singularis ejus continentia in donando corona aurea filio, *ibid.* *vid.* Piso.

L. Calpurnius Piso, consul, LXIII. 31. interficitur in proelio adversus Tigurinos, LXV. 56.

L. Calpurnius Piso in Hispania, praetor, interficitur, LXV. 19. ejus continentia, *ibid.*

L. Calpurnius Piso, consul, CIII. 109. emtus a Clodio, provincia data Macedonia, *ibid.* cui male praeest, CV. 8. *et* 9. censor, CIX. 19. ejus contentio pro testamento et sepultura Caesaris, CXVI. 85. cujus corpus in forum infert, 103. legatus a senatu missus ad Antonium, CXVIII. 14.

L. Calpurnius L. F. Piso, consul, CXXXVI. 51. Bessis subactis, triumphalia ornamenta consequitur, CXXXVIII. 2.

M. Calpurnius Bibulus, aedilis cum Caesare, CII. 10. consul cum eodem, CIII. 77. 78. certamina ejus cum collega, 88. *et seqq.* continet se domi, 91. Pompejum consulem sine collega dicendum censet, CVII. 29. Syriae proconsul, CVIII. 37. ejus gesta, et constantia in morte filiorum, 41. 42. universae rei maritimae a Pompejo praeficitur, CXI. 2. moritur, 15.

M. Calpurnius Flamma, tribunus militum, XVII. 23. ejus egregia virtus, et miraculo proxima fortuna, *ibid. et* 24. *vid. et* XXII. 60.

Q. Calpurnius Piso, consul, nihil memorabile gerit in Hispania, LVI. 23.

Calva. *vid.* Boji.
C. Calvisius Sabinus a Caesare in Aetoliam mittitur, CXI. 29. ei Africa provincia datur, CXVII. 52. fit consul, CXXVII. 33.
Calvus, insignis orator, filius Q. Licinii Macri, C. 7.
Calycadnus, promontorium, XXXVIII. 38.
Calydon, XXXVI. 11.
Calyndenses a Rhodiis adjuti, XLVI. 31.
Camarina, urbs, capta ab Amilcare, XVII. 19. recepta a Romanis, 24.
Cambunii, montes, XLII. 53. XLIV. 2.
Cameli, quos dromadas vocant, ante equitatum Antiochi, XXXVII. 40.
Cameria a Tarquinio Prisco capta, I. 38.
Camerinus. *vid.* Sulpicius.
Camerinum, oppidum, XV. 8.
Camers. *vid.* Clusium.
Camertes Umbri, IX. 36. XXVIII. 45.
Camillus. *vid.* Furius.
Camoenarum lucus, I. 21.
Campana legio, Rhegium per scelus occupat, XII. 27. *et seqq.* poenas dat, XV. 1-3. *vid. et* XXVIII. 28.
Campania, II. 52. provincia evenit C. Marcio Rutilo, VII. 38.
Campani, juncti Sidicinis, compelluntur a Samnitibus intra moenia sua, VII. 29. iis petentibus auxilium a Romanis negatur, *ibid. et* 30. 31. se dedunt Romanis, *ibid. et* VIII. 11. mulctantur agro, *ibid.* iis civitas sine suffragio data, 14. Campani senatus obsequium in plebem, et plebis licentia, XXIII. 2. 4. mittunt legatos ad Varronem consulem, *ibid.* ad eos oratio consulis, 5. deficiunt ad Annibalem, 7. suffocant Romanos in balneis, *ibid.* vocant Annibalem, XXV. 15. obsessi a Romanis, sunt equestribus proeliis victores, XXVI. 4. deliberant de deditione, 13. Vibio Virio suadente, septem et viginti senatores venenum sumunt, *ibid. et* 14. urbe dedita, senatus Campani supplicium, 15. 16. multitudo venumdatur, *ibid.* Campanorum querelae de Fulvio, et super ea re senatusconsulta, 33. 34. Campanorum conjuratio indicata, XXVII. 3. agri Campani pars vendi a quaestoribus jubetur, XXVIII. 46. agrum Campanum censores fruendum locant, XLII. 19. de eo senatusconsultum, CIV. 88. *vid.* Capua.
Campani petunt, ut sibi cives Romanas ducere uxores liceat, XXXVIII. 36.
Campidoctorum initium, LXVII. 13.
Campi Argivorum, XXXIV. 25.
— Fenectani, VIII. 12.
— Macri, XLI. 22.
— Magni, XXX. 8.
— Stellates, IX. 44.
— Taurasini, XIV. 29.
— Thessaliae, XXXI. 41. XLII. 54.
— Veteres, XXV. 16.
Campus Aegeliaeus, XXVII. 33.
— Diomedis Argivi, XXV. 12.
— Hyrcanus, XXXVII. 38.
— Martius, III. 27. in eo instructus exercitus, et lustratus, I. 44. ager Tarquiniorum, consecratus Marti, Martius deinde campus fuit, II. 5. in eum populus centuriatim citatus, VI. 20. in eo comitia habita, XXXI. 7. in eum senatus evocatus, III. 63.
— Metropolitanus, XXXVIII. 15.
— Priaticus, XXXVIII. 41.
— Sceleratus, unde nomen habeat? VIII. 15.
— Thebes, nobilitatus carmine Homeri, XXXVII. 19.
Camulogenus Aulercus caeditur a Labieno, CVIII. 1.
Camuni, populi, a Silio sub imperium populi Romani redacti, CXXXVI. 51.

Canae, oppidum, XXXVI. 45. XXXVII. 8.
Canastraeum, promontorium Pallenes, XXXI. 45. XLIV. 11.
Candace, regina Aethiopum, CXXXVI. 16. armis leviter tentatis, pacem a Romanis petit, 17.
Caniculae ortus, XL. 22.
L. Canidius, consul, CXXVIII. 28.
P. Canidius Crassus, Antonianarum partium, fugit ex Italia, CXXVI. 32. consul sufficitur Asinio, CXXVII. 31. ludos exhibet votos pro victoria Philippensi, *ibid.* legatus Antonii res egregie in Armenia gerit, CXXIX. 45. ejus error, CXXX. 16. terrestribus Antonii copiis ad Actium praeest, CXXXIII. 1. victo Antonio, jussus ad eum adducere copias, iratis militibus nocturna fuga se eripit, 13. 14. occiditur jussu Caesaris, 64.
C. Caninius Rebilus creatur praetor, XLII. 28. sortitur Siciliam, 31.
C. Caninius Rebilus, legatus Caesaris, strenue adversus Gallos rem gerit, CVIII. 19. 21. Thapsum obsidet, CXIV. 40. *vid. et* 62. consul unius diei, CXVI. 11. 12.
M. Caninius Rebilus, legatus in Macedoniam, XLIII. 13. reducit obsides in Thraciam, XLV. 42.
Canis sectio in lustratione exercitus Macedonici, XL. 6.
Canna, flumen, XXV. 12.
Cannae, vicus, XXII. 43. proelium ad Cannas, et Romanorum clades, 47. *et seqq.*
Cannensis cladis occasione multi socii a Romanis deficiunt, XXII. 61. reliquiae in Siciliam relegantur, XXIII. 31. legatis ad Marcellum consulem missis, offerunt operam suam ad bellum, XXV. 6. constans in eos senatus severitas, 7. eos minime aspernatus Scipio, secum trajicit in Africam, XXIX. 24.
Cannenses equites notati, XXVII. 11.
Cantabri Caesarem Augustum in difficultates conjiciunt, CXXXV. 10. eorum ferocia in consciscenda sibi morte, 12. rebellantes cito domantur, 21. rursus deficiunt, CXXXVI. 33. ab Agrippa comprimuntur, 34.
Cantherium in fossa, XXIII. 47.
L. Cantilius, scriba pontificis, qui cum virgine Vestali stuprum fecerat, virgis in comitio caesus, inter verbera exspirat, XXII. 57.
M. Cantius, tribunus plebis, L. Postumium accusat, X. 46.
C. Canulejus, tribunus plebis, rogationem promulgat de Patrum cum plebejis connubio, IV. 1. invehitur in consules, 3.
C. Canulejus, tribunus plebis, diem dicit P. Furio, LXIX. 49.
L. Canulejus, legatus missus ad Aetolos, XLI. 30.
L. Canulejus Dives, creatur praetor, XLII. 28. sortitur Hispaniam, 31. recuperatores dare jubetur in eos, quos Hispani accusarent, XLIII. 2.
M. Canulejus, tribunus plebis, IV. 44.
Canusini, populi, veniunt in Romanorum ditionem, IX. 20.
Canusium fugiunt superstites, post proelium ad Cannas, Romani, XXII. 50. 52.
Ti. Canutius, tribunus plebis, adducit in urbem Octavianum, CXVII. 37. oratio ejus in Antonium et pro Octaviano, 38-43.
Capena, urbs, V. 10. XXII. 1.
Capena porta, I. 26. VII. 23. X. 23. XXIII. 32. XXV. 40. XXVI. 10. XXXIII. 26. *vid.* Porta.
Capenates auxilio veniunt Vejentibus, V. 8. eorum ager vastatur, 12. vincuntur proelio a Romanis, 13. bellum instaurant, et subiguntur, 24.

Capetus Silvius, Albae rex, I. 8.
Capillus promissus. *vid.* Barba.
Capito, Velleji historici patruus, Agrippae subscribit in Cassium, CXX. 7.
Capitonis proscripti interitus, CXX. 87.
Capitolium adscendit Romulus, templumque primum Jovi Feretrio dedicat, I. 10. sedes datur Sabinis, 33. ab Herdonio Sabino cum exsulibus et servis occupatur, III. 15. recuperatur et lustratur, 18. etiam prodigii caussa lustratur, 29. militaris juventus occupat Capitolium, illud contra Gallos defensura, V. 39. obsidetur a Gallis, 43. servatur ab anseribus, 47. liberatur ab obsidione, 49. latum ad populum, ne quis patricius in Capitolio habitaret, VI. 20. senatus in Capitolio habitus, VIII. 5. XXIV. 10. in eo delectus habitus, XIV. 27. et foedus ictum, XXXVII. 55. in eo consules vota nuncupant, antequam in provincias proficiscantur, XXI. 63. XLI. 32. XLII. 49.
In Capitolio aream aedi Jovis exstruendae Tarquinius Priscus occupat fundamentis, I. 38. aedem exstruit Tarquinius Superbus, 53. 55. dedicat Horatius Pulvillus, II. 8. substructum saxo quadrato Capitolium, VI. 4. incensum, LXXXV. 4. refectum dedicatur a Q. Catulo, XCVIII. 31. decernit senatus, ut, deleto Catuli nomine, instaurator Capitolii Caesar scribatur, CXV. 1.
In Capitolio Herculis simulacrum positum dedicatumque, IX. 44.
— Limina aenea posita, X. 23.
— Fornix cum signis septem auratis, duobus equis, et marmorea duo labra, XXXVII. 3.
— Quadrigae aureae, XXIX. 38.
— Signa tria ex mulctaticio argento posita, XXX. 39.
Capitolini ludi. *vid.* Ludi.
Capitolinus. *vid.* Manlius, Quintius, Sestius.
Cappadocia, XXXVII. 31. XLII. 29.
Cappadociae descriptio, LXXVI. 23-25.
— fluvii, LXXVI. 25.
Cappadociae calamitates, LX. 55.
Cappadociam adfectant Nicomedes et Mithridates, LXX. 43. eam liberam esse jubet senatus, 45. sed recusantibus hoc munus Cappadocibus, 46-48. rex illis Ariobarzanes constituitur, 49. Cappadocia occupatur a Mithridate, LXXVI. 41. eam Caesar constituit, CXIII. 8.
Capparonia, virgo Vestalis, incesti damnata, suspendio praevenit supplicium, XVI. 42.
Caprae palus, I. 16.
Caprarius. *vid.* C. Caecilius.
Capsae urbis situs, LXVI. 18. eam in potestatem redigit Marius, 20.
Captivi in triumpho ante currum ducti, XIV. 34.
— sub corona venditi, II. 17.
— non minus decem pondo compedibus vincti, in publici carceris custodia servantur, XXXII. 26. in captivos saevitia prohibita, XVIII. 66.
Captivorum commutandorum ratio, XIX. 38. XXII. 23.
Captivi Romani recepti ignominia afficiuntur a Patribus, XIII. 34.
Captivorum redimi cupientium oratio, XXII. 59. eos redimi non vult senatus, 61.
Captivi Romani, vel plurium captivorum fraus, justa poena castigata, XXII. 58. 61.
Captivi Romani, apud Achaeos servitutem servientes, liberantur, XXXIV. 50. idem fit in Creta, XXXVII. 60.
Capua urbs, olim Vulturnus, unde dicta? IV. 37. dolo occupatur a Samnitibus, *ibid. et* VII. 38. Capuae deliciae corrum-

rumpunt milites, *ibid.* de Capua capienda militum consilia, *ibid.* eluduntur arte, 39. Capuam praefecti creati, IX. 20. Capuae conjurationes adversus Romanos factae, 25, 26. Capua defenditur a Laevino consule adversus Pyrrhum, XIII. 12. Annibal it Capuam in hiberna, XXIII. 18. corrumpitur illic ejus exercitus, *ibid.* Capua laborat inopia, XXV. 13. sublevatur ab Hannone, *ibid.* obsidetur a consulibus Romanis, 20. cingitur operibus, 22. *et* XXVI. 1. 4. *vid.* Campani. Capuam deducta colonia a consule Caesare, CIII. 93.

Capusa, filius Oesalcis, Numidarum regis, accipit paternum imperium, XXIX. 29. dimicat cum Mezetulo de regno, et cadit, *ibid.*

Capita Sari fluminis, XXXIII. 41.

Capita hostium lanceis infigunt, aut in equorum pectoribus pendentia gestant Galli Senones, X. 26.

Capitibus rasis sequuntur currum T. Quintii triumphantis, qui servitute ab eo exemti fuerant, XXXIV. 52.

Capitis velandi mos fecialibus usurpatus, I. 32.

Capita hostium praecidenda, libertatis praemium, volonibus proposita, XXIV. 15.

Capite anquisitum de imperatore nullo, ob rem male gestam, VIII. 33. capitis anquirit in Fulvium tribunus, XXVI. 3.

Caput humanum integra facie in fodiendis templi Jovis Tarpeji fundamentis inventum, I. 55.

Caput Jovi sacrum, III. 55. X. 38.

Capys Silvius, rex Albae, I. 3.

Capys dux, unde Capua dicta, IV. 37.

Carabis, urbs Hispaniae, XLI. 3.

Carales, XXIII. 40. XXX. 39.

Caralitanus ager vastatur a Punica classe, XXVII. 6.

Caralitis, palus, XXXVIII. 15.

Caranus, primus Macedoniae rex; vicesimus ab eo Perseus, XLV. 9.

Caravantis, Caviorum in Illyrico urbs, XLIV. 30.

Caravantius, frater Gentii, Illyriorum regis, XLIV. 30. captivus Romam mittitur, 32. in triumpho L. Anicii praetoris ducitur ante currum, XLV. 43.

Carbo. *vid.* Papirius.

Carbunculus morbus quando primum in Italia, XLVI. 17.

Carcer aedificatur media urbe, I. 33.

— inferior, XXXIV. 44. alio nomine Tullianum, XXIX. 22.

Carcer lautumiarum, XXXII. 26.

Carcer privatus in singulis patriciorum domibus, VI. 36.

Carceres in circo, VIII. 20. XLI. 32.

Carchedon, XVI. 1. *vid.* Carthago.

Cardo, urbs Hispaniae, XXXIII. 21.

D. Carfulenus. *vid.* Carsulejus.

Caria, XXXIII. 19. XXXVII. 16.

Cares, XXXIII. 18. jubentur liberi esse, XLIV. 15.

Caria Hydrela, XXXVII. 56.

Caricini, populi, XV. 7.

Carinae, regio urbis Romae, XXVI. 10. XXXVI. 27. *vid. et* CXXVII. 40.

T. Carisius Astures domat, CXXXV. 13.

Carmelus. *vid.* Catmelus.

Carmen exsecrationis, X. 38.

— rogationis, III. 64.

— sollemne precationis consulum, XXXIX. 15.

— triumphale, III. 29.

Carminis horrendi lex, I. 26.

Carmina Marcii vatis, XXV. 12.

Carmen de Idaea matre, a Pessinunte advehenda, in Sibyllinis libris repertum, XXIX. 10.

Carmen ab ter novenis virginibus per urbem cani jussum, XXVII. 39. XXXI. 12.

Carmen seculare Horatii, cxxxvi. 46.
Carmina militaribus jocis jactata in consules triumphantes, xxviii. 9. xxxix. 7. cxv. 13.
Carmina Sibyllae, x. 8.
Carmenta fatiloqua ante Sibyllae in Italiam adventum habita, i. 7.
Carmentalis porta, ii. 49. xxiv. 47. xxv. 7.
Carmentis saxum, v. 47.
Carneades Academicus, legatus Atheniensis, xlvii. 24. mira ejus facundia, 25.
Carni, populi, queruntur de C. Cassii consulis crudelitate, xliii. 7.
Carnis in feriis Latinis dandae mos, xxxii. 1. legati ab Ardea queruntur, sibi Latinis non datam esse carnem; inde instauratae Latinae, *ibid. vid. et* xxxvii. 3.
Carnuntem, munitam urbem, occupare nituntur Romani, xliii. 1.
Carnutes, populi Galliae, v. 34.
Carnutes interficiunt Tasgetium regem, sibi a Caesare impositum, cvii. 1.
Carus Segedensis in fugam vertit Romanos, xlvii. 37.
Carpentis ut festo profestoque uti possent, matronis concessum, v. 25. *vid. et* xxxiv. 1. *et* 3.
Carpesii, xxiii. 26.
Carpetania Hispaniae, xxxix. 30. xl. 30. 33.
Carpetani, populi, cum Vaccaeis aliisque populis, vincuntur ab Annibale, xxi. 5. 11.
Carris essedisque superstantes Galli pugnant in Romanos, x. 28.
Carrinas. *vid.* Albius.
Carseoli, colonia, x. 3. 13. negat consulibus milites et pecuniam, xxvii. 9. de ea re senatusconsultum, xxix. 15. vastatur a sociis Italicis, lxxii. 25.
D. Carsulejus, tribunus plebis, vi et minis ab Antonio expellitur curia, cxvii. 51. in Mutinensi proelio strenue se gerit, cxix. 10. cadit, 16.
Carteja, *sive potius Althea*, urbs opulenta, capta et direpta ab Annibale, xxi. 5.
Carteja in ora Oceani, xxviii. 30. cum portu, *ibid.* colonia, xliii. 3.
Carthada, xvi. 2. *sive*
Carthago, ejusque origo et incrementa, xvi. 1. *et seqq.*
Carthaginis status, tempore belli incipientis adversus Romanos, xvi. 10.
— Populi potestas, xvi. 3.
— Religio, xvi. 5.
— Magistratuum peculatus, xvi. 6.
— Mores, *ibid.*
— judicum ordinis potentia, xxxiii. 46.
— urbis descriptio, xlix. 38. *et seqq.*
Carthaginem oppugnant consules, xlix. 41. 42. eam, praeter Byrsam, capit Scipio, li. 40. eam dirui senatus jubet, nec postea aedificari, 54. in solum ejus colonia deducta, lx. 73. *et seqq.* instauratur a Caesare, cxvi. 23. 24. *vid. plura in voce* Carthaginienses.
Carthago Nova ab Asdrubale condita, xx. 31. eo exercitum in hiberna deducit Annibal, xxi. 5. ejus situs et portus, xxvi. 42. oppugnatur a P. Cornelio Scipione, *ibid.* capitur, 46. praeda ingens capta, et obsides totius Hispaniae, 47. *vid. et* 49. 50. Carthaginis captae annus dubius, xxvii. 7.
Carthaginienses exercitum trajiciunt in Siciliam, iv. 29.
cum iis foedus ictum, vii. 27. legatos Romam mittunt gratulatum cum corona aurea, 38. cum iis foedus renovatum, ix. 43. xiii. 47.

obsident Syracusas, XIII. 50. muniunt Lilybaeum, XIV. 14. navali pugna vincunt Pyrrhum, 21. auxilio Tarentinis lato, offendunt Romanos, 44–46.

eorum praecipua bella, XVI. 7–9. primi eos inter et Romanos belli praetextus et caussae, 22. *et seqq.* hujus belli eventa describuntur quatuor libris, XVI. XVII. XVIII. XIX. pacis conditiones, XIX. 60. 61. *vid.* Punicum.

post pacem Siculam gravi bello cum mercenariis suis implicantur, XX. 4. cujus occasione Sardiniam et Corsicam intercipiunt Romani, stipendio etiam superimposito, 4–6. rursus iis bellum minantur Romani, 12. ab eo tamen abstinent, libera Hannonis voce deterriti, 13. odia recrudescunt, sed mutuo metu repressa silent, 17. novum foedus inter duos populos cum Asdrubale ictum, 31.

secundi inter Carthaginienses et Romanos belli magnitudo et caussae, XXI. 1. hujus belli eventa describuntur decem libris, a XXI° ad XXX^{um}. pacis conditiones, XXX. 37. quingentae naves Carthaginiensium incensae, 43. *vid.* Punicum.

primum tributum solvunt Romanis, XXXII. 2.

legatos Romam mittunt, pollicentes frumentum et hordeum, XXXVI. 4.

cum Masinissa contendunt de agro, XL. 17. iis a Romanis centum obsides redditi, et pax cum Masinissa facta, 34.

noctu in aede Aesculapii senatum dant legatis Persei, XLI. 27.

legatos Romam mittunt questum de Masinissa, XLII. 22. legatos Romam mittunt, pollicentes triticum et hordeum, XLIII. 6.

sunt Romanis suspecti, XLVIII. 26. Masinissam inter et Carthaginienses pugna, 33. eorum clades maxima, et extremi exitii caussa, 35.

tertii inter eos et Romanos belli initia et caussae, XLIX. 2. ad id bellum ambo consules proficiscuntur, 6. Carthaginienses quibuslibet conditionibus pacem petunt, 7. trecentos obsides Romanis mittunt, 10. eorum legatio ad consules, 11. legatorum oratio, 12. 13. consul jubet eos arma, tela, naves tradere, 14. imperata faciunt Carthaginienses, 15. jubentur, relicta Carthagine, quam solo aequandam decrevit senatus Romanus, aliam urbem sine muris, decem millia a mari distantem, condere, 16. eorum dolor, 17. Hannonis miserabilis deprecatio, 18. L. Marcii responsio, 24. legati Carthaginienses petunt a consulibus, ut classem admoveant Carthagini, 29. flebilis facies in urbe Punica, 30. oratores legationem in senatu exponunt, 31. furor commotae plebis, 32. maximus tumultus Carthagine, 33. de bello gerendo fit decretum, 34. arma et machinae parantur, 35. *vid.* expugnationem Carthaginis, XLIX. 38. L. 27. LI. 1–27. 40–55.

Carthaginienses cruce mulctant consilio pravo gesta, etiamsi prospere evenerint, XXXVIII. 48.

Carthalo adversus classem Romanam mittitur, XIX. 23. 27. Italicam oram vastat, 32.

Carthalo summam imperii equestris in exercitu Annibalis obtinet, XXII. 15. nobilis Carthaginiensis Romam cum captivis proficiscitur, 58. ei obviam lictor mittitur, qui eum finibus Romanis excedere jubet, *ibid.*

Carthalo mittitur ad castra Romana, xxv. 17.
Carthalo, Punici praesidii praefectus, in Tarenti expugnatione obtruncatur, xxvii. 16.
Carventana arx, iv. 53. 55.
C. Carvilius Spoletinus, xliii. 20. 21.
C. *vel* Sp. Carvilius, tribunus plebis, xx. 19.
L. Carvilius, tribunus plebis, xxv. 3.
Sp. Carvilius C. F. Maximus, aedilis curulis, x. 9. consul, in Samnium profectus, vi capit Amiternum, oppidum, 39. et Cominium, 43. et alia in Samnio oppida, 44. *et seqq.* ejus res gestae in Etruria, 46. triumphat, *ibid.* legatus, xi. 10. consul secundum, xiv. 40. domat Samnites, *ibid.* triumphat, 46.
Sp. Carvilius, consul, xx. 16. triumphat, *ibid.* consul iterum, 32. suadet, ut ex Latinis populis senatus suppleatur, xxiii. 22. moritur augur, xxvi. 23.
Sp. Carvilius Ruga primus Romae divortium facit cum uxore, xx. 21.
Sp. Carvilius, tribunus plebis, xxv. 3.
Sp. Carvilius, a Cn. Sicinio ex Graecia Romam remissus, xlii. 36.
Caryae, xxxiv. 26. xxxv. 27.
Carystus, urbs Euboeae, capitur a Romanis, xxxii. 16. 17. libertatem a Romanis accipit, xxxiii. 24.
Carystus, urbs in Ligurum agro Statiellati, xlii. 7.
Carystiorum in Euboea agri vastantur, xxxi. 45. xxxii. 16.
Casae textae ex arundinibus, xxxv. 27.
Casander, minister Philippi crudelitatis in Maronitas, veneno creditur ab eo sublatus, xxxix. 34.
Casilinum, urbs, Falernum a Campano agro dividit, xxii. 16. nobilis obsidio Casilini, xxiii. 17-20. recipitur Casilinum a Romanis, xxiv. 19. eo colonia deducta a M. Antonio, cxvii. 32.
Casinas ager, xxii. 13. xxvi. 9. in Casini et Casilini nominibus error, xxii. 13.
Casinum, colonia, ix. 28.
Cassander, rex, xliv. 11.
Cassandrea, urbs, xxviii. 8. xxxi. 45. xliii. 23. xliv. 28. xlv. 10. condita a Cassandro rege, xliv. 11. ejus situs, *ibid.* oppugnatur a Romanis, *ibid.* relinquitur, 12.
Cassandrenses, xliv. 10.
Cassignatus, dux Gallorum, cadit in proelio, xlii. 57.
Cassivellaunus, Britannorum imperator, crebra proelia cum Caesare facit, cv. 66. ei pacem dat Caesar, 68.
Cassius Parmensis, socius conjurationis contra Caesarem, cxvi. 42. ultimus percussorum Caesaris interficitur ab Octaviano, cxxxiii. 64.
C. Cassius, tribunus militum, xliv. 31.
C. Cassius Longinus, praetor, xli. 26. decemvir agro dividundo, xlii. 4. consul, 28. sortitur Italiam, 32. Galliam sortitus, in Macedoniam per Illyricum ducere exercitum vano incepto conatur, xliii. 1. de ejus crudelitate queruntur Galli, 7. censor, xlvii. 35.
C. Cassius Longinus, consul, lx. 27.
C. Cassius Longinus, consul, lxx. 17.
C. Cassius Longinus, quaestor Crassi, ejusque de bello Parthico consilium, cvi. 28. 32. *vid. et* 37. 39. 51. 52.
vincit Parthos, cviii. 9. 10.
praeficitur a Pompejo Syriacis navibus, cxi. 2.
multis Caesaris navibus cre-

matis, cedit Sicilia, CXII. 5. supplex se Caesari dedidisse parum verisimiliter memoratur, 22. 23.

cum Bruto praetor creatur, CXVI. 4. sollicitat Brutum adversus Caesarem, 40. Caesarem percutit, 57. in concione suum factum magnifice laudat, 65. descendit de Capitolio, comiterque excipitur, 99. 100.

ei Cyrene provincia datur, loco Syriae, CXVII. 11. 12.

proficiscitur ex Italia, CXVIII. 1. in Syriam contendit, 3. ei Syria cum imperio decernitur a senatu, 20. in ejus favorem senatus decreta, 34.

ei bellum contra Dolabellam mandatur a senatu, CXIX. 6. ad eum nuncii missi, ut reipublicae subveniat contra Antonium, 51.

in Syria ad se omnia trahit, CXXI. 4. 5. pecunias exigit, 10. contra Dolabellam ducit, 11. ejus cum Dolabella proelium navale, 14. Rhodiorum Lyciorumque responsum ad postulata Cassii, 16. vincit proelio navali Dolabellam, 20. 21. ejus potentia, 25.

cum Bruto consultat, eique pecuniam dat, CXXII. 5. 6. ei insidias tendit Publicola, 7. Rhodios oppugnare statuit, 8. Rhodiorum legatio ad eum, *ibid.* Rhodum capit, 19. ejus severitas in Rhodios, 20. edictum de proferendo auro et argento, 21. tributum indicit Asiae, 22. Cassii et Bruti diversi mores, 39.

ejus copiae, CXXIII. 10. ad milites oratio, 12.

ei ante Philippicam pugnam saevum omen oblatum, CXXIV. 2. dat signum pugnae, 7. exitialis ejus error, et interitus, 10.

C. Cassius Varus, consul, legem frumentariam fert, XCIV. 25.

L. Cassius, tribunus plebis, fert legem tabellariam, LV. 11. accusat Aemilium Lepidum consulem, ob villam altius aedificatam, 12. consul, LX. 3. censor, aquam Tepulam Romam et in Capitolium curat adducendam, 22. damnat Vestales incesti reas, LXIII. 11. praetor, ex Numidia Jugurtham adducit Romam, LXIV. 34. 35.

L. Cassius Longinus, consul, LXV. 53. occiditur in proelio adversus Tigurinos, 56.

L. Cassius Asiam obtinet, LXXIV. 11. exercitum adversus Mithridatem cogit, LXXVI. 47.

L. Cassius, tribunus plebis, concitat plebem ad occidendum Asellionem, LXXIV. 42.

L. Cassius, candidatus consulatus, CII. 32. incendendae urbi a Catilina delegatus, 83. de eo supplicium sumendum censet Silanus, 100.

L. Cassius a Caesare mittitur in Thessaliam, CXI. 30. eum frustra persequitur Scipio, 41.

L. Cassius, Caji frater, cum eo conjurat in Caesarem, CXVI. 42. ei, tribuno plebis, denunciat mortem Antonius, si in senatum veniat, CXVII. 52. ei ignoscit Antonius, CXXVI. 4.

L. Cassius Longinus, C. Cassii fratris filius, cadit in proelio Philippensi, CXXIV. 20.

Q. Cassius Longinus, creatur praetor, XLV. 14. sortitur jurisdictionem urbanam, 16. consul, XLVI. 13. in magistratu mortuus est, 18.

Q. Cassius, tribunus plebis, fugit cum Antonio ad Caesarem, CIX. 34. senatum praebet Caesari extra pomoerium, CX. 3. a Caesare praemittitur cum duabus legionibus in ulteriorem Hispaniam, 36. a Caesare Hispaniae provinciae praefectus, avaritia et crudelitate sua Hispanos ad tumultum con-

citat, cxii. 47. bellat cum M. Marcello, 48. intercedente Lepido pax fit, 49. Cassii interitus, 50.
Sp. Cassius, consul, Pometiam capit, ii. 17. triumphat, *ibid.* magister equitum primus, 18. consul iterum, 33. consul III. legem agrariam primus promulgat, 41. regni crimine damnatus, necatur, *ibid.*
Castellani agrestes, sive Ilotae, apud Lacedaemonios, xxxiv. 27.
Castellani, sive domini castellorum, xxxviii. 45.
Castori aedes vota, ii. 20. dedicata Idibus Quintilibus, 42. *vid. et* viii. 11. ix. 43.
Castor pauperculus, subito ditatus a Mithridate, cui filia ejus Stratoniceea placuerat, cii. 3. 4. 5.
Castor, Phanagorensibus rebellionis adversus Mithridatem auctor, cii. 22. 23. socius amicusque populi Romani a Pompejo appellatus, et accepta Galatiae parte, fit Dejotari gener, 71.
Castra Numidarum descripta, xxx. 3.
— Punica, quae fermo tota lignea, *ibid.*
— Pyrrhi, quibus captis, Romani metationem castrorum postea perfectam habuere, xiv. 32. *vid. et* xxxv. 14.
— Romanorum, olim mapaliorum in morem, xiv. 32.
Castra Claudiana, locus, xxiii. 31.
— Pyrrhi, locus, xxxii. 13. xxxv. 27.
— Telmissium, xxxvii. 56.
Castrorum portae, xl. 27.
— usus, xliv. 39.
M. Castricius Placentinus, resistit Carboni consuli, lxxxiv. 7.
Castrum, colonia, xi. 22.
— Mutilum, xxxi. 2. xxxiii. 37.
— Novum, colonia, xxxvi. 3.
— Salerni, xxxii. 29.
— Altum, locus insignis caede magni Amilcaris, xxiv. 41.
Castulo, urbs Hispaniae valida ac nobilis, unde Annibali uxor erat, deficit ad Romanos, xxiv. 41. redit ad Poenorum societatem, xxviii. 19. eam deditione recipit Scipio, 20. culpa militum amissa, recuperatur a Q. Sertorio, lxx. 20.
Castulonensis saltus, xxii. 20. xxvi. 20. xxvii. 20.
Catana, xxvii. 8.
Catanensis populus, xiv. 3.
Cataphracti equites, xxxv. 48. xxxvii. 40. cvi. 43.
Catapultae, xxi. 11. maximae et minoris formae, xxvi. 47.
Catellis donati equites, xxxix. 31.
Catilina. *vid.* Sergius.
Q. Catius, aedilis plebis, xxvii. 6. legatus Neronis consulis, 43. ad donum ex praeda Asdrubalis Delphos portandum mittitur, xxviii. 45.
Cativulcus, rex Eburonum, ne in manus Caesaris veniat, venenum haurit, cvii. 11.
Catmelus, Gallorum regulus, xli. 5.
Cato. *vid.* Porcius Cato.
Catti, quas sedes tenuerint, civ. 9. spreto, quem Romani adsignaverant, agro, Sicambris se conjungunt, cxxxix. 1. a Druso reprimuntur, *ibid.*
Catugnatus, Allobrogum dux, ciii. 38.
Catulus. *vid.* Lutatius.
Cauca, urbs trans Tagum, xlviii. 19.
Caucaeorum puberes ad millia viginti interficiuntur perfidia Luculli consulis, xlviii. 20.
Caucaeos vano timore liberat Scipio, lvii. 16.
Caudium, ix. 2. 14. 19. 27.
Caudinae Furcae, earumque descriptio, ix. 2.
Caudina pax facta non foedere, sed per sponsionem, ix. 5. ejus

sponsores per feciales deduntur, 10.
Caudini Samnites, XXIII. 41. devastantur, XXIV. 20.
Caveae ferreae in circo, per quas intromitterentur ferae, XLI. 31.
Caviorum gens, XLIV. 30.
Caularis, amnis, XXXVIII. 15.
Caulonia, urbs, oppugnatur, XXVII. 12. solvitur obsidio, sub adventum Annibalis, 15.
Caunum a Ptolemaeo emerunt Rhodii, XLVI. 10.
Caunei, sive Caunii, XXXIII. 20. desciscunt ab Rhodiis, XLV. 25. rediguntur in officium, *ibid.*
Cauniorum in trucidandis Romanis saevitia, LXXVIII. 10.
Canneas caricas venales proclamans omen Crasso proficiscenti fecisse creditur, CV. 35.
Caunus, mons in Hispania, XL. 50.
Caussarii milites, VI. 6.
Celaenae, urbs, ubi Maeandri amnis fontes oriuntur, XXXVIII. 13. quondam caput Phrygiae, *ibid.* ei nomen Apameae inditum, *ibid.*
Celelates, populi, se dedunt Romanis, XXXII. 29.
Celeres trecentos ad custodiam corporis instituit Romulus, I. 15. eorum tribunus L. Brutus, 59.
Celetrum, oppidum, captum a Romanis, XXXI. 40. ejus situs, *ibid.*
Cella Fortis Fortunae, XXVII. 11.
— Jovis, V. 50. XXXV. 41. XLIV. 14.
— Minervae, VI. 29.
Cellam unam pontifices negant amplius, quam uni Deo, rite dedicari, XXVII. 25.
Celoces piraticae, XXXVII. 27.
Celtae, pars tertia Galliae, V. 34. CIII. 127.
Celtiberia, XXVIII. 1. subigitur a Ti. Sempronio Graccho, XL. 47-50. *vid. et* XLI. 3.
Celtiberiae motus a Marcello pacatur, XLVIII. 4. 5. 6. 18.
— montes, XXI. 43.
Celtiberi excutiunt jugum Poenorum, XXII. 21. eos eadem mercede, quam pacti cum Carthaginiensibus erant, imperatores Romani ad se perducunt, XXIV. 49. deserunt Scipionem, XXV. 33. vincuntur a M. Silano, XXVIII. 2. ingenti agmine ad oppidum Illiturgi M. Helvio occurrunt, XXXIV. 10. caeduntur, *ibid.* Celtiberûm decem millia mercede conducunt Turduli, 17. funduntur et fugantur a M. Fulvio, XXXV. 7. duodecim millia caesa a Romanis, XXXIX. 21. de iis triumphat C. Calpurnius Piso, 42. eorum oppida aliquot expugnata, 56. adoriuntur Q. Fulvium Flaccum, Urbicuam oppugnantem, XL. 16. fessi prosliis variis, abscedunt, *ibid.* vincuntur, 31. 32. eorum maxima pars in deditionem venit, 33. insidiantur Fulvio Flacco, eumque in saltu Manliano invadunt, 39. caeduntur, 40. de iis triumphat Q. Fulvius Flaccus, 43. mira eorum simplicitas, 47. de iis triumphat Sempronius Gracchus, XLI. 11.
Cenaeum Euboeae, XXXVI. 20.
Cenchreae, XXVIII. 8. XXXII. 19. Corinthiorum emporium, XXXII. 17. capitur, 23.
Cenomani transcendunt Alpes, et in Italia considunt, V. 35. in fide populi Romani manent, XXI. 55. duce Amilcare Poeno, invadunt Placentiam, XXXI. 10. conciliantur Romanis, XXXII. 30. de iis triumphatur, XXXIII. 23. iis arma demit M. Furius praetor, XXXIX. 3. conquerentibus Romae apud senatum arma reddita, *ibid.*
Cenon, oppidum, ab A. Virginio consule captum, II. 63.

Censennia, urbs, IX. 44.
Censor, a censu dictus, IV. 8.
— alius numquam sufficitur defuncto, V. 31. VI. 27.
— post mortem collegae abdicat, IX. 34. XVIII. 43.
— primus e plebe fit C. Marcius Rutilus, VII. 22.
— primus e plebe lustrum condit Cn. Domitius, XIII. 35.
— alter alterum notat, XXIX. 37.
Censores Mam. Aemilium tribu movent, octuplicatoque censu aerarium faciunt, IV. 24.
— ambo e plebe primum creati, LIX. 33.
— ultimi e privatis, CXXXVI. 8.
— qui nondum consules fuerant, creati, XXVII. 11.
— recitant senatum, XXIX. 37. XL. 51.
— senatu movent aliquot senatores, XXXIV. 44. XXXIX. 42.
— notas adscribunt senatu motis, XXXIX. 42.
— equitibus adimunt equos publicos, XXIV. 18. *vid. et* XXVII. 11.
— in campo ad aram Martis sellis curulibus consident, XL. 45.
Censorum opera publica, in quae iis vectigal annuum decretum, XL. 46. XLI. 32.
— de delectu edicta, XLIII. 16.
— reverentia, XIII. 25.
Censoria potestas per dictatorem exercita, XXIII. 22. *et* 23. P. Clodii lege labefactata, CIII. 109. restituta, CVII. 50.
Censura, ejusque initium, et potestas, IV. 8.
— insignis, IX. 29. XXXIX. 42-44.
Censurae tempus minutum, et ex quinquennali annua et semestris facta, IV. 24. IX. 33.
— severitas, XIV. 33. XXIV. 18. XXXIX. 44. XCVIII. 28.
— lege cautum, ne quis censuram bis gerat, XV. 17.
Census instituitur, I. 42. 43. census actus, III. 3. 22. 24. X. 47. XI. 23. XIV. 33. XVI. 40. XIX. 38. 65. XX. 16. 58. XXVII. 36. XXIX. 37. XXXV. 9. XXXVIII. 36. XLII. 10. LIX. 53. LX. 31. *vid.* Lustrum.
— populi primum in villa publica actus, IV. 22.
— equitum, XXIX. 37.
— Idibus Decembribus habitus, XLIV. 16.
C. Centenius, propraetor, XXII. 8.
M. Centenius, cognomento Penula, insignis inter primipili centuriones, XXV. 19. ejus clades, *ibid.*
Centunculi mulorum, VII. 14.
Centuriae tres equitum a Romulo conscriptae, I. 13. in iis, regnante Tarquinio Prisco, mille et octingenti equites, 36. geminantur a Ser. Tullio. ita ut sex numero fiant, adjectis duodecim novis centuriis, 43.
in Centurias describitur a Ser. Tullio populus Romanus, I. 42. 43. ordo suffragiorum per centurias, *ibid.* praerogativa centuria, V. 18. X. 22. XXIV. 7. XXVI. 22.
Centuria, sive ordo in legione, XLII. 34.
Centuriata comitia. *vid.* Comitia.
Centuriatus, sive descriptio modo lectorum militum in centurias, XXII. 38. *vid. et* X. 21. XXV. 15.
Centuriati libertini, X. 21.
Centurio primus, Primipilus appellatus, VII. 41. *vid. et* VIII. 8. ubi acies Romana describitur. *vid. et* XXV. 19. XXXIV. 46.
— primus Princeps, XXV. 14. XLII. 34.
— primus Hastatus, *ibid.*
Centurionis vox pro omine accepta, V. 55.
Centuriones et Duplicarii, securi percussi, II. 59.
Centurionibus quantum diviserint triumphantes imperatores, XXXIV. 52. XXXVI. 40.
Cephaloedium capiunt Romani, XVIII. 39.

Cephalus, princeps Epirotarum, suam gentem Perseo adjungit, XLIII. 5. pugnans cadit, XLV. 26.
Cephallenia insula, XXXVII. 13. 50. XXXVIII. 9. 28.
Cerae ducena millia pondo Romanis dare coguntur Corsi, XLII. 7.
Ceraunii montes, XIV. 36.
Cercetius, mons, XXXII. 14.
Cercina, insula, XXII. 31. XXXIII. 48. occupatur a Sallustio, CXIV. 17.
Cercinium, oppidum, captum et incensum, XXXI. 41.
Cercuri, navigii genus, XXXIII. 19.
Cerdiciates, populi, se dedunt Romanis, XXXII. 29.
Cerdubellus, Hispanus, prodit Romanis Castulonem urbem, XXVIII. 20.
Cerealia, ludos, dictator et magister equitum ex senatusconsulto faciunt, XXX. 39.
Ceres, II. 41.
Cereris sacrum anniversarium qua occasione intermissum, XXII. 56.
— aedes, III. 55. XXVIII. 11. XL. 2.
— templum Athenis ingressi duo juvenes Acarnanes, imprudentes religionis, interficiuntur, XXXI. 14.
— Initia, XXXI. 47.
— Ennensis antiquissimum simulacrum, LIX. 23. 27.
— sacerdos a Velia arcessitur Romam, LXX. 2.
Cereri peculium Sp. Cassii consecrat pater, II. 41.
— institutum jejunium ob prodigia, XXXVI. 37.
— signum aeneum ex mulctaticio argento positum, XXXIII. 25.
Cerrinus Jubellius. *vid.* Jubellius.
Certima, praevalida urbs Celtiberiae, deditur Romanis, XL. 47.
Certimensium legatorum rudis simplicitas, *ibid.*
Certis, fluvius, idem qui Baetis, XXVIII. 22.
Cerva, Dianae sacra, X. 27.
Cervi objecti viae intercludendae, XLIV. 11.
Cestrosphendonae descriptio, XLII. 65.
Cethegus. *vid.* Cornelius.
Cetra peltae haud dissimilis, XXVIII. 5.
Cetrati, XXXI. 36. XXXIII. 4. 8. XXXV. 30. XLII. 51.
Cetrati, XXI. 21. XLIV. 41. Peltastae vocati, XXXI. 36. XXXIII. 4.
Chaerea, XL. 55.
Chaeronea, XXXV. 46. XXXVI. 11. XLII. 43. Plutarchi patria, LXXXII. 9. prope eam urbem insignis Syllae victoria, 11–17.
Chalcaspides, milites, XLIV. 40.
Chalcedon, XLII. 56.
Chalcis Euboïca, VIII. 22. XXVII. 30. XXVIII. 5. 6. 8. ab Chalcide Euboïca originem trahunt Cumani, VIII. 22.
Chalcidis situs, XXVIII. 7.
Chalcidem occupant Romani, et direptam relinquunt, XXXI. 23. eam tentat frustra Thoas, Aetolorum princeps, XXXV. 37.
Chalcidenses colloquuntur cum Aetolis, XXXV. 38. 46. portas aperiunt Antiocho, 51. et mox consuli M'. Acilio Glabrioni, XXXVI. 21. queruntur de injuriis sibi illatis, XLIII. 9.
Chalcidensis hospitis coena, XXXV. 49.
Chalcioecon, templum Minervae aereum, XXXV. 36.
Chaldaei pelluntur Roma, LIV. 30. eorum vanitas, LXXX. 27.
Chaldaei, qui et Chalybes, subiguntur a Lucullo, XCVII. 46.
Chaones, XLIII. 25.
Chaonia, XXXII. 5.
Characitani strategemate Sertorii expugnati, XCI. 13.
Charax, locus praesidio Persei circa Tempe occupatus, XLIV. 6.

Chariclitus, praefectus Rhodiorum classis, xxxvii. 23.

Charilaus, princeps civitatis Palaepolis, tradit urbem Publilio Philoni, imperatori Romano, viii. 25.

Charopus, princeps Epirotarum, Villio et Quintio consulibus utilem operam praebet, xxxii. 6. 11.

Charopus, superioris nepos, missus ab avo Romam, ut linguam Romanam literasque perdisceret, xliii. 5. principes gentis suae criminatur apud Romanos, et cogit ad Persei amicitiam confugere, *ibid.*

Chauci, populi, descripti, cxxxvii. 8.

Chaucorum sedes, civ. 13.

Chaus, amnis, xxxviii. 14.

Chelidonium promontorium, xxxiii. 41.

Cherronesus, urbs libera, se dedit Mithridati, lxiii. 49.

Chersonesus, xxxi. 16. xxxvi. 41.

Cherusci, civ. 13. debellantur a Druso, cxl. 2.

Chimarus, miles Persei Cretensis, xliv. 24.

Chius, xliv. 28. insula et oppidum, xxxvii. 27.

Chii, xliv. 28. mittunt legatos ad dirimendum bellum, Philippum inter et Aetolos, xxvii. 30. donantur agro, xxxviii. 39. Chiorum muri a Zonobio occupantur, lxxxii. 39. duobus talentorum millibus multantur, 43. eorumdem calamitas, 44. ab Heracleotis nonnihil sublevatur, 45.

Cia, xxxi. 15.

Ciani, xxxi. 31. xxxiii. 30.

Cibyra, oppidum, xxxviii. 14.

Cibyratae, populi, xlv. 25.

C. Cicerejus Africani, cujus scriba fuerat, filio ad praeturam consequendam adjumento est, xli. 26. fit praetor, 33. vincit Corsos, et in Sardiniam transit, xlii. 7. de Corsis triumphat in monte Albano, 21.

C. Cicerejus, legatus ad Gentium, Illyriorum regem, 26. *vid. et* xlv. 17. aedem votam dedicat, xlv. 15.

Cicero. *vid.* C. Claudius, *et* Tullius.

Cilicia, xxxiii. 19. Cilices maritimi, xxxviii. 18.

Cilices latrociniis maria tenent infesta, lxviii. 1. contra eos mittitur M. Antonius, praetor, *ibid.* vincuntur, *ibid.*

Cilices piratae, xc. 32. adversus eos res gestae P. Servilii, xciii. 1. 2.

Cilnium genus in Etruria praepotens, x. 3.

C. Cilnius Maecenas, princeps ordinis equestris, lxxi. 21.

C. Cilnius Maecenas ab Octaviano Caesare, ad plebem in officio continendam, Romam mittitur, cxxviii. 50. omnia administrat Romae, cxxx. 30. fugientes ex Actiaca pugna Antonianos insequitur, cxxxiii. 9. princeps amicorum Caesaris Octaviani, 21. ejus annulus ranae effigiem insculptam gerebat, *ibid.* dissuadet Octaviano, ne Rempublicam reddat, cxxxiv. 29. cum Augusto in Galliam proficiscitur, cxxxvi. 49. mors Maecenatis, cxl. 21. ejus libertas in admonendo Caesare, 22. testamentum Maecenatis, 23.

Cimbis, locus non procul a Gadibus, xxviii. 37.

Cimber quidam, ad occidendum Marium missus, majestate ejus perterritus, abjecto gladio fugit, lxxvii. 39.

Cimbri, gens ex variis nationibus collecta, lxiii. 19. 20. eorum expeditiones, 22. iis agros petentibus negat consul Junius Silanus, lxv. 16. vincunt Junium, 17. eorum crudele votum, lxvii. 2. fuso exercitu Romano, capiunt lega-

tum consulis M. Aurelium Scaurum, *ibid.* duos exercitus Romanos delent, 5. eorum consultatio de invadenda Italia, 6–11. transcendunt in Hispaniam, et ibi funduntur a Celtiberis, 61. per Noricos in Italiam irrumpunt, LXVIII. 2. 14. 45. ad Athesin veniunt, *ibid.* per praecipitia devolvuntur, 46. fluminum transeundorum ratio apud Cimbros, 48. eorum vigor deliciis Italiae resolvitur, 51. decipiuntur, 54. legatos ad Marium mittunt, 56. eorum acies, et armatura, 61. 62. incredibilis strages, 64. uxores legatos mittunt ad Marium, 65. 66. quae sibi necem consciscunt, 71.

Cimbrorum sedes, CIV. 13.

Cimetra, urbs, capta, X. 15.

Ciminiam silvam penetrat exercitus Romanus, IX. 36.

Ciminius mons, IX. 37.

Cimmeriorum mentio antiquissima apud Homerum, LXIII. 19. ab Alyatte, canum auxilio, Asia ejiciuntur, *ibid.* ad Cimbricam Chersonesum consistunt, *ibid.*

Cincibilus, Gallorum rex, legatos mittit Romam questum de crudelitate C. Cassii consulis, XLIII. 7.

Cincinnatus. *vid.* Quintius.

Cincia lex de donis et muneribus, XXXIV. 4.

Cincius, diligens vetustorum monumentorum auctor, VII. 3. *idem qui*

L. Cincius Alimentus, captus ab Annibale, XXI. 38. praetor, XXVI. 23. ei ad obtinendam Siciliam Cannenses milites dati, 28. in annum prorogatur imperium, XXVII. 7. legatus, 29.

M. Cincius Alimentus, tribunus plebis, ad Scipionem mittitur, XXIX. 20.

M. Cincius, praefectus Pisis, de Ligurum conjuratione ad senatum scribit, XXXIV. 56.

Cinctus Gabinus, V. 46. VIII. 9.

Cineas, XII. 18. ejus colloquium cum Pyrrho, 19. suadet ei pacem cum Romanis, XIII. 16. mittitur a Pyrrho Romam, 30. ejus calliditas, 31. urbe exire cogitur, 33. ejus dictum de urbe et senatu Romano, 34.

Cingetorix accipit imperium in Trevirorum civitatem, CVII. 7.

Cingilia, oppidum Vestinorum, capitur a Romanis, VIII. 29.

Cingulum, oppidum, deditur Caesari, CIX. 57.

Cinna. *vid.* Cornelius, *et* Helvius.

Cinniniensium ferocia, LVI. 7.

Circe, Dea, a qua oriundus Octavius Mamilius Tusculanus, I. 49.

Circeji, I. 56. II. 39. colonos Romanos inde expellit Marcius Coriolanus, et urbem Volscis tradit, *ibid. vid. et* XXVII. 9. XXIX. 15. de Circejis, quod pecuniam milites que Romanis negarant, senatusconsultum, *ibid.*

Circejenses moliuntur defectionem, VI. 12. 21.

Circense ludicrum, XLIV. 9.

Circensium ludorum crescens magnificentia, XLIV. 18.

Circus Apollinaris, III. 63.

— Flaminius, III. 54. XX. 58. XXVII. 21. in eo ara Neptuni, XXVIII. 11.

— Maritimus apud Hernicos, IX. 42.

— Maximus, a Tarquinio Prisco aedificatus, I. 35. foros in eo facit Tarquinius Superbus, 56. in eo factus fornix de manubiis, et fornici imposita signa aurata, XXXIII. 27. signa in eo, cum columnis, quibus superstabant, evertit atrox tempestas, XL. 2.

in Circo carceres quando primum statuti, VIII. 20. ova, XLI. 32. in eo ludi per quatriduum facti, XXX. 27. Circo inundato,

ludi Apollinares extra portam Collinam parati, xxx. 38.
Cirrha, xlii. 15.
Cirta, xxix. 32. caput regni Syphacis, xxx. 12. se dedit Masinissae, *ibid.* eam Masinissae donat Scipio, 44. ab Jugurtha oppugnatur, lxiv. 3. 4. *vid. et* cxiv. 14.
M. Cispius, tribunus plebis, Ciceronem revocare studens, repellitur a Clodianis, civ. 45.
Cistophori nummi, xxxvii. 46. xxxix. 7.
Cios, praetor Mamertinorum, vincitur ab Hierone, xvi. 16.
Circumpadani campi, xxi. 35. tota Europa, judice Polybio, praestantissimi, lxxii. 30
Cirta, caput regni Syphacis, Romanis deditur, xxx. 12. *Vid. et* lxiv. 3.
Cisalpina Gallia. *vid.* Gallia, *et* Galli.
Cispadana Gallia, lxxii. 27. 32.
Cithaeronis saltus, xxxi. 26.
Citium, Macedoniae oppidum, xlii. 51.
Citius, mons, xliii. 23.
Civica corona. *vid.* Corona.
Cives novi censi, viii. 17.
Civium Romanorum in centurias distributio, i. 43. numerus tempore Servii Tullii, 44.
Civile jus, in penetralibus pontificum repositum, C. Flavius Cn. filius, scriba, evulgat, ix. 46.
Civismarus, regulus Gallorum, cadit in proelio, xxiv. 42.
Civitas in duas partes discedit, ix. 46.
Civitatis forma mutatur, a consulibus ad decemviros translato imperio, iii. 33.
Cius, urbs, funditus eversa, xxxii. 33. 34.
Clamor in proelio, viii. 16. 38. xxv. 21. 41. xxx. 34.
Clamor initio pugnae, index eventus, iv. 37.
Clampetia, in Bruttiis, capitur a Romanis, xxix. 38. xxx. 19.
Clarigatio, viii. 14.
Classico milites ad concionem convocati, vii. 36. viii. 7. 32.
Classis Achaeorum, xxxv. 26.
— Attali, xxxii. 16.
— Graecorum, ad Italiae litora appulsa, x. 2.
— Nabidis, xxxv. 26.
— Punica, xviii. 2. xxi. 22. plus nocet suis, quam prodest, xviii. 54. vastat Sardiniam, xxvii. 6. vincitur a Romana, 29. *et* xxviii. 4.
— Rhodiorum, xxxii. 16.
— Romanorum, ix. 30. 38. prima apud Romanos de paranda classe seria cogitatio, xvii. 2. *vid. et* xviii. 1. xix. 52. classis die quadragesimo quinto, quam ex silvis materia detracta erat, in aquam deducitur, xxviii. 45. proficiscitur, duce Scipione, in Africam, xxix. 25. 26. classis nova lustratur, nec ideo minus perit tempestate, cxxviii. 45. 46.
Classibus pugnatum ad Fidenas, iv. 34.
Classium a Servio Tullio instituta distinctio, i. 43. iv. 4.
ad Clastidium pugna Marcelli cum Gallis, xx. 52. 54.
Clastidium, vicus, proditur Poenis, xxi. 48. fuit horreum Poenis, *ibid.* se dedit Romanis, xxxii. 29. incenditur, 31.
Claudiae, Appii filiae, dies dicta, xix. 40. damnatur, 47.
Claudia Quinta, matrona, ab sacerdotibus Idaeam Matrem accipit, xxix. 14. ejus pudicitia, *ibid.*
Claudia gens omnis, cur, et quando sordidata, vi. 20. majestatis Patrum propugnatrix, 41. inimica plebi, ix. 34. ejus nobilitas, xix. 40. et in plebem injuriae, 46.
Claudia tribus ab Ap. Claudio appellata, ii. 16.

Claudiana castra, xxiii. 31. 39. 48. xxv. 22.

Claudius historicus, viii. 19. ix. 5. xxxiii. 10. annales Acilianos ex Graeco in Latinum vertit, xxv. 39. xxxv. 14.

Claudius Asellus pugnat cum Jubellio Taurea Campano, xxiii. 46. 47.

Claudius Unimanus, praetor, vincitur a Viriatho, lii. 34.

Claudius Pulcher male rem gerit adversus fugitivos, Spartaco duce tumultuari incipientes, xc. 3.

Ap. Claudius, magna clientium comitatus manu, ab Regillo Romam transfugit, ii. 16. iis datur civitas, et trans Anienem ager, *ibid.* inter Patres legitur, *ibid.* consul, 21. in ejus consulatu turbae, 23. *et seqq.* ejus sententia de dictatore creando, 29. 30. auctor est dissolvendae potestatis tribunitiae per intercessionem, 44.

Ap. Claudius, consul, infestus plebi, ii. 56. atrox ejus certamen adversus tribunos de magistratibus plebejis, tributis comitiis creandis, *ibid.* mittitur in Volscos, 58. exercitum nequidquam domare tentat, *ibid.* vinci volunt ejus milites, 59. in exercitum animadvertit, *ibid.* ei dies dicitur, 61. moritur, *ibid.*

Ap. Claudius creatur decemvir, iii. 33. ejus ambitio, 35. violentia, 36. libido, 44. foro pellitur, 49. abdicat decemviratum, 54. ei dies dicitur, 56. ducitur in carcerem, 57. sibi necem consciscit, 58.

Ap. Claudius, filius decemviri, tribunus militum, iv. 35. a collegis linquitur praefectus urbis, 36.

Ap. Claudius, nepos decemviri, avitum consilium de intercessoribus parandis refert, iv. 48. tribunus militum consulari potestate, v. 1. ejus oratio pro hibernaculis ad Vejos, 3. *et seqq.* ejus sententia de praeda Vejorum, 20.

Ap. Claudius, nepos decemviri, dissuadet legem de consulatu plebejo, vi. 40. dictator, vii. 6. consul, in ipso apparatu belli moritur, 25.

Ap. Claudius, censor, ix. 29. post abdicationem collegae, solus censuram gerens, viam munit, et aquam in urbem ducit, *ibid.* eo auctore, Potitia gens sacra Herculis edocet servos publicos, et exstinguitur, *ibid.* ejus concertatio cum P. Sempronio, tribuno plebis, de censura, 33. 34. fit consul, 42. dissuadet legem de pontificibus et auguribus plebejis, x. 7. interrex, 11. creatur consul iterum, 15. male rem gerit, 18. in medio pugnae discrimine templum vovet Bellonae, 19. vincit Samnites et Tuscos, *ibid.* praetor, 22. ejus res gestae adversus Samnites, 31. creatur dictator, xi. 24. senex et caecus, pacem cum Pyrrho dissuadet, xiii. 31. ejus oratio, 32.

Ap. Claudius, consul, xv. 8. ejus res gestae, *ibid.* triumphat, 9.

Ap. Claudius, consul, in magistratu cognominatus Caudex, xv. 8. Rhegium venit, xvi. 30. ejus strategema in trajiciendo freto, 33. fugat Hieronem, 35. Poenos vincit, 36. 37. ejus periculum, *ibid.* triumphat, *ibid.*

Ap. Claudius Pulcher, tribunus militum, xxii. 53. praetor, xxiii. 24. Siciliam sortitur, 30. legatos mittit ad Hieronymum, xxiv. 6. Romam ad petendum consulatum mittitur a Marcello, 39. consul, xxv. 2. 3. obsidet Capuam, 22. vulne-

ratur, xxvi. 6. moritur sub deditionem Capuae, 16.

Ap. Claudius, tribunus militum, xxxii. 35. mittitur Romam, 36. legatus, xxxiv. 50. ad praesidium Lariſſae mittitur, xxxvi. 10. ejus arte ab obsidione Lariſſae deterretur Antiochus, *ibid.* praeeſt parti caſtrorum in obsidione Heracleae, 22. praemittitur ad occupanda juga Oetae, 30. praetor, sortitur Tarentum, xxxviii. 42. consul, xxxix. 23. caedit Ingaunos Ligures, 32. vi Claudiana fratrem ad consulatum evehit, *ibid.* princeps legationis in Graeciam, 33. ejus legationis geſta, 34-37. legatus miſſus ad Aetolos, xli. 30.

Ap. Claudius Nero, praetor, sortitur Hispaniam ulteriorem, xxxiii. 42. 43. xxxiv. 10. legatus, xxxvii. 55.

Ap. Claudius Centho, aedilis curulis, xl. 59. praetor, xli. 22. caedit Celtiberos, 31. ovans ingreditur urbem, 33. legatus ad Theſſalos, eorum discordias componit, xlii. 5. legatus ad res repetendas in Macedoniam miſſus, redit, xlii. 25. a consule Hoſtilio mittitur in Illyricum, xliii. 11. caeditur ab Uscanensibus, 12.

Ap. Claudius Pulcher, consul, liii. 5. Salaſſis infert bellum, eosque vincit, 6. 7. injuſſu senatus populique triumphat, 8. censor, luſtrum condit, lvi. 18. de ejus sententia Ti. Gracchus, ipsius gener, scribit legem agrariam, lviii. 11. fit triumvir agris dividundis, 27.

Ap. Claudii exercitum in poteſtatem redigit Cinna, lxxix. 5-7.

Ap. Claudius, tribunus militum, intromittit Marium in urbem, lxxx. 4.

Ap. Claudius Pulcher, consul, lxxxix. 35. victis Thracibus moritur, xci. 21.

Ap. Claudius, legatus ad Tigranem, xcviii. 5. quosdam a Tigrane alienat, 6. ejus, Mithridatem reposcentis, oratio ad Tigranem, 8. consul, cv. 62. majeſtatis reus absolvitur, et censor creatur, cviii. 44. severa ejus censura, cix. 19. superſtitio Claudii, et mors, cii. 43.

duo Appii Claudii accusant Milonem, cvii. 37.

C. Claudius Ap. F. consul, iii. 15. petens decemviratum, repulsam patitur, 35. ejus oratio ad Appium decemvirum, 40. orat populum pro Appio reo, 58. censet arma capienda adversus tribunos, iv. 6.

C. Claudius Cicero, tribunus plebis, Romilio consuli diem dicit, iii. 31.

C. Claudius Regillensis, dictator, et

C. Claudius Hortator, magiſter equitum, vitio creati, abdicant se magiſtratu, viii. 15.

C. Claudius Canina, consul, xi. 29. secundum consul, xiv. 38. de Lucanis, Samnitibus, et Bruttiis triumphat, 39.

C. Claudius, tribunus militum, mittitur in Siciliam, xvi. 24. cum eo disceptant Poeni, 25. rediens in Siciliam repellitur, 26. Meſſanam intrat, et Romanis adjungit, 27.

C. Claudius Appii F. Centho, consul, xx. 1. interrex, xxii. 34. dictator, xxv. 2.

C. Claudius, flamen Dialis, xxvi. 23. quod exta perperam dederat, abiit flaminio, *ibid.*

C. Claudius Nero, graviter a Marcello consule increpitus, xxiv. 17. praetor, xxv. 2. provinciam sortitur Sueſſulam, 3. ab Sueſſula excitur Capuam, 22. mittitur in Hispaniam, xxvi. 17. deluditur ab Asdrubale, *ibid.* legatus, xxvii. 14. consul, 34. cum Annibale non

semel congreditur, 41. 42. relicto Annibale, ad Asdrubalem properat, 43. ad milites orationem habet, 45. devicto Asdrubale, ad Annibalem revertitur, 50. caput Asdrubalis ante stationes hostium projici jubet, 51. redit ad urbem, xxviii. 9. equo triumphat sine militibus, *ibid.* censor, xxix. 37. ejus intempestiva severitatis jactatio, *ibid.*

C. Claudius Nero, legatus ad Ptolemaeum, xxxi. 2.

C. Claudius Centho cum copiis mittitur ad auxilium Athenarum, a Macedonibus obsessarum, xxxi. 14.

C. Claudius Ap. F. Pulcher, augur in Q. Fabii Maximi locum lectus, xxxiii. 44. praetor, xl. 37. consul in Istriam praeceps discedit, xli. 12–14. exercitum offendit, et Romam redit, *ibid.* redux obsidet Nesartium, et capit, 15. Istriam pacat, *ibid.* legiones in Ligures transducit, 16. vincit Ligures, *ibid.* triumphat, 17. ei in annum prorogatum imperium, 18. recipit Mutinam a Liguribus, 20. consularis, fit tribunus militum, xlii. 49. creatur censor, xliii. 16. edictum ejus et collegae de delectu, *ibid.* reus ad populum, aegre absolvitur, 18. censum agit, xliv. 16. xlv. 15. legatus in Macedoniam, xlv. 17. moritur, 44.

C. Claudius, Ap. F. Pulcher, aedilis curulis, insignes ludos facit, lxix. 44. praetor, Halesinis Siculis leges scribit, lxx. 25. consul, 40.

C. Claudius Asellus, praetor, xli. 26.

M. Claudius, Ap. Claudii decemviri cliens, asserit Virginiam in servitutem, iii. 44. abit exsulatum, 58.

M. Claudius, tribunus plebis, xliii. 16.

M. Claudius, dux in exercitu Marcii in Macedonia, xliv. 3.

M. Claudius Glicia, e scriba aut viatore consulis dictator, cogitur abdicare, xix. 29. foedae pacis cum Corsis auctor, in custodia necatur, xx. 11.

Nero Claudius Drusus, privignus Augusti, nascitur, cxxviii. 4. munus gladiatorium edit, cxxxvi. 48. praeturae urbanae vices pro fratre implet, 49. bellum cum Rhaetis et Vindelicis conficit, 54. 55. coërcet Gallos, cxxxvii. 4. 5. ejus expeditio Germanica, 7. praetor urbanus, 8. domat Usipetes et Tenchteros, 9. vincit Germanos, 10. fossam Drusianam, quae nunc Isalae fluminis pars est, efficit, 11. ornamenta triumphalia accipit, *ibid.* Octaviam defunctam laudat pro Rostris, cxxxviii. 9. Antoniam duxerat uxorem, *ibid.* Transrhenanas gentes ad obsequium cogit, cxxxix. 1. consul, cxl. 1. ejus mortem praecedunt prodigia, *ibid.* Cheruscos et Sicambros debellat, 2. a spectro mors ei denunciatur, 3. de genere mortis ejus variae opiniones, 4. ejus funus, 7. virtutes, 9. opera, 10.

P. Claudius, *sive* Clodius, consul, xix. 17. ejus vitia, *ibid.* pugna magna vincitur ab Adherbale, 18–20. pullos bibere jusserat, quoniam esse nollent, 21. dictatorem dicit scribam aut viatorem, Gliciam, 29. ad judicium populi adducitur, *ibid.*

P. Claudius, praefectus sociûm, xxvii. 41.

P. Claudius cum parte copiarum mittitur a T. Quintio, xxxiii. 29.

P. Claudius, tribunus militum de legione secunda, cadit in proelio cum Bojis, xxxiii. 36.

P. Claudius Pulcher, aedilis curulis, xxxviii. 35. creatus prae-

tor, sortitur jurisdictionem peregrinam, *ibid.* consul, xxxix. 32. triumvir coloniae deducendae, xl. 29.

P. Claudius, sive Clodius, Ap. F. uxoris Luculli frater, perditus adolescens, xcviii. 98. ejus seditiosi susurri, 99. capitur a piratis, 103. sine pretio dimittitur, *ibid.*

ejus in sacro Bonae Deae facinus, ciii. 24. accusatur, 30. ejus facinora, 31. absolvitur, 32. *et seqq.* ambit tribunatum, 61. ei Q. Metellus obsistit, 62. traducitur ad plebem, adoptatus a Fontejo, 106. designatur tribunus, *ibid.* ejus perniciosae leges, 109. Cicero ei resistit, 110. Clodius evertit Ciceronem dolo, 111. lex ab eo promulgata adversus Ciceronem, 112. ejus artibus Cato in Cyprum proficiscitur, 118. 119. cum Catone jurgium, 120. Clodius in Pompejum insurgit, 124. hinc in urbe proelia, 126.

accusatur a Milone de vi, civ. 47. creatur aedilis curulis, 55. impugnat acta Catonis, 70. Milonem de vi postulat, 80. exagitat Pompejum, 81. abutitur haruspicum responsis contra Ciceronem, 84. unde inter eos dissensio, 87.

interficitur a Milone, cvii. 20. in curia Hostilia crematur, 22.

Q. Claudius, tribunus plebis, xxi. 63.

Q. Claudius Flamen, praetor creatur, xxvii. 21. sortitur provinciam Tarentum, 22. propraetor, 43. xxviii. 10.

Ti. Claudius Asellus, tribunus militum, xxvii. 41. praetor creatus, sortitur Sardiniam, xxviii. 10.

Ti. Claudius Asellus, aedilis plebis, xxix. 11.

Ti. Claudius Nero creatur praetor, xxix. 11. sortitur Sardiniam, 13. consul, 30. 26. Africam provinciam cupit, 27. privatus classem, tempestate vexatam, reducit Romam, 39.

Ti. Claudius Nero, praetor creatus, sortitur Sardiniam, xl. 18.

Ti. Claudius Nero, praetor, xl. 59. sortitur jurisdictionem peregrinam, xli. 2. paludatus Pisas in provinciam proficiscitur, 9. ei prorogatur imperium, 18. legatus in Asiam, xlii. 19. 45.

Ti. Claudius Nero, praetor, xlv. 14. Siciliam sortitur, 16.

Ti. Claudius Nero, legatus Pompeji bello Piratico, xcix. 31.

Ti. Claudius Nero, quaestor, ad Caesarem venit, cxii. 77. praemia decernit interfectoribus Caesaris, cxvi. 70. praetorius et pontifex, capta Perusia, servos vocare ad pileum conatur, cxxvi. 33. adventu Octaviani, fugit ad Sex. Pompejum in Siciliam, *ibid.* dein ad Antonium, 34. nuptiis Liviae, uxoris suae, cum Caesare Octaviano fit auctor, cxxxviii. 4. post paullo moritur, *ibid.*

Ti. Claudius Nero, bimulus, pene prodit parentum fugam, cxxvi. 33. quaestor, cxxxvi. 7. accusat Fannium Caepionem et Murenam, 11. ad eum Phrahates remittit aquilas et signa militaria, 22. in Armeniam missus, Tigrani diadema imponit, 25. praetoria insignia ei decreta, 30. munus gladiatorium edit, 48. praetor urbanus, cum Augusto proficiscitur in Gallias, 49. bellum cum Rhaetis et Vindelicis conficit, 54. 55. consul, 65. sensim succedit in Agrippae locum, cxxxvii. 3. ob res in Pannoniis gestas triumphalia ornamenta primus accipit, *ibid.* ducit Juliam uxorem, cxxxviii. 5. Da-

5. Dacos, Pannonios, Dalmatas vincit, cxxxix. 2. inter ejus oscula Drusus frater moritur, et ab eo laudatur pro Rostris, cxl. 5. 7. ovans ingreditur urbem, 11. mittitur ad bellum Germanicum, 18. Imperator appellatur, 19. ei alter consulatus cum altero triumpho decernitur, *ibid.* secundum consulatum init, 24. Rhodum secedit, 30. 31.

Claudius Marcellus. *vid.* Marcellus.

Clausala, fluvius, xliv. 31.

Clausus. *vid.* Atta Clausus.

Claves portarum urbis et arcis a praefecto Romano reposcunt frustra Ennenses, xxiv. 37.

Clavibus portarum Arretii amissis, Romani novas omnibus portis imponunt, xxvii. 24.

Clavus fixus dextro lateri aedis Jovis Optimi Maximi, vii. 3. index numeri annorum Volsiniis fuit, *ibid.* clavi figendi sollemne a consulibus ad dictatores translatum, *ibid.* clavus ab dictatore fixus pestilentiae sedandae caussa, vii. 3. ix. 28. in secessionibus, ad revocandas ad sanitatem civium mentes, viii. 18. clavi figendi caussa dictator dictus L. Manlius, vii. 3. et Cn. Quintilius, viii. 18. et P. Cornelius Rufinus, xiv. 26.

Clavorum in scandendo per abrupta usus, xxviii. 20.

Clavi lati. *vid.* Lati clavi.

Clazomeniis immunitas concessa, xxxviii. 39.

Cleo Gordiocomensis occupat Callydium, castellum Phrygiae, cxxvii. 15.

Cleomedon, legatus Philippi, xxxii. 21.

Cleomenes, primus tyrannus Lacedaemone, xxxiv. 26.

Cleon, dux fugitivorum, Agrigentinum agrum vastat, lvi. 39. copias cum Euno conjungit, *ibid.* capitur, nec multo post ex vulneribus obit, lix. 26.

Cleonae, oppidum, xxxiii. 14. 15. xxxiv. 25.

Cleonaeum agrum depopulantur copiae Philippi, xxxiii. 14.

Cleonymus, dux Lacedaemoniorum, classem appellit ad Italiae litora, et Thurias urbem capit, x. 2. Patavinos agros diripit, *ibid.* caeditur a Patavinis, *ibid.* eum in regnum Spartae reducere conatur Pyrrhus, xiv. 41.

Cleopatra, uxor Alexandri, Epiri regis, viii. 24.

Cleopatra, Aegypti regina, donatur a Romanis palla picta cum amiculo purpureo, xxvii. 4.

Cleopatra, Aegypti regina, legatos Romam mittit de Antiocho ex Graecia pulso, xxxvii. 3.

Cleopatra, soror Ptolemaeorum Philometoris et Euergetae, xliv. 19. xlv. 13.

Cleopatra, Syriae regina, lx. 50. virum suum Demetrium interficiendum curat, 53. dein Seleucum filium, 54. alteri filio Grypo venenatum poculum offert, lxii. 35. a quo jubetur prior bibere, 36.

Cleopatra, Ptolemaei Physconis filia, Ptolemaei Lathuri soror et uxor, ab viro invito divellitur, cogente matre, lxii. 42. nubit Antiocho Cyziceno, lxiii. 33-36. ab sorore Tryphaena, Grypi conjuge, interficitur, 37. mortem ejus ulciscitur Cyzicenus, 38.

Cleopatra, Ptolemaei Auletae filia, regnum, sibi a propinquis et amicis fratris ereptum, armis repetere conatur, cxi. 8. culcita circumligata inclusam deferri se jubet ad Caesarem, cxii. 32. cum forma sua capit et orationis illecebris, 33. et

fert cum collegis ad populum, ut Caesari absenti consulatum petere liceat, 49. ad Caesarem cum Antonio ex urbe fugit, cix. 34. praetor, res novas molitur, cxi. 17–19. foro et curia exclusus, Milonem concitat, 20. et ad eum profugit, 22. sed mox ambo intereunt, 23.
Coelius mons, II. 11. additur urbi Romae, I. 30. eam sedem Tullus regiae capit, *ibid.* datur Albanis, 33.
Coelum velut magno hiatu findi visum. *vid.* Prodigium.
Cogentiatus, Bituiti filius, educatur Romae, LXI. 48.
Cohors sexcentorum hominum, XXVIII. 45.
Cohortes quadringenariae, VII. 7. X. 40.
Cohortes alares, X. 40.
— subsidiariae, IX. 27.
Cohors cetrata, XXXI. 36. XXXIII. 46.
Cohors exsulum Romanorum, II. 19.
Cohortes Cumanae, II. 14.
Cohors Cremonensis, XLIV. 40.
— Firmana, *ibid.*
— Lucana, X. 33.
— Marrucina, XLIV. 40.
— Marsorum, XXXIII. 36.
— Peligna, XXV. 14. XLIV. 40.
— Placentina, XLI. 5.
— Suessana, X. 33.
— Vestina, XLIV. 40.
Cohors puerorum regiorum, apud Macedonas, transit ad Romanos, XLV. 6.
Cohors praetoria Caesaris Octaviani, CXIX. 13.
Cohortibus, quae signa amiserant, hordeum datum, XXVII. 13.
Colcas, regulus duodetriginta oppidorum Hispaniae ulterioris, XXVIII. 13. cum eo decem et septem oppida consurgunt adversus Romanos, XXXIII. 21.
Colendenses, oppido eorum recepto, cum uxoribus et liberis vendit T. Didius, LXX. 31.
Collatia Sabinis ademta, I. 38. formula deditionis, *ibid.*
Collatinus. *vid.* Tarquinius.
Collegium mercatorum, II. 27.
Collegium ad ludos Capitolinos conditum, V. 50. 52.
Collegium pontificum, IV. 44. *vid.* Pontifices.
Collina porta, II. 11. 51. III. 51. VII. 11. XXVI. 10. XLI. 13. ad Collinam portam virgines Vestales, stupri compertae, vivae defossae, VIII. 15. XXII. 57.
Colonia Adria, XI. 22. XXVII. 10.
— Aesernia, XVI. 48. XXVII. 10.
— Aesulum, XIX. 38.
— Alba in Aequis, X. 1. XXVII. 9.
— Alsium, XIX. 38.
— Antemnae, I. 11.
— Antium, III. 1. VIII. 14. XXVII. 38. XXXVI. 3.
— Anxur, VIII. 21.
— Aquae Sextiae, LXI. 3.
— Aquileja, XXXIX. 55. XL. 34.
— Ardea, IV. 11.
— Ariminum, XV. 8. XXVII. 10.
— Augusta Bracara, CXXXVI. 58.
— — Emerita, CXXXV. 14.
— — Firma, CXXXVI. 58.
— — Gemella, *ibid.*
— — Nova, *ibid.*
— — Praetoria, CXXXV. 9.
— — Ausciorum, CXXXVI. 58.
— — Numetum, *ibid.*
— — Rauracorum, *ibid.*
— — Suessionum, *ibid.*
— — Trevirorum, *ibid.*
— — Tricastinorum, *ibid.*
— — Veromanduorum, *ibid.*
— — Vindelicorum, CXXXVI. 55.
— Augustani Astures, CXXXVI. 58.
— — Cerretani, *ibid.*
— — Setubitani, *ibid.*
— Augustobona, *ibid.*
— Augustobriga, *ibid.*
— Augustodunum, CXXXVI. 58.
— Augustomagus, CXXXVI. 58.
— Augustoritum, *ibid.*
— Beneventum, XV. 8. XXVII. 10.
— Bononia, XXXVII. 57.
— Brundusium, XIX. 50. XXVII. 10.

Colonia in Bruttios, xxxiv. 53.
— Buxentum, xxxiv. 45. xxxix. 23.
— Caesaraugusta, cxxxvi. 58.
— Cales, viii. 16. xxvii. 9.
— Capua, ciii. 93.
— Carseoli, x. 3. 12. xxvii. 9.
— Carteja, xliii. 3.
— Carthago, lx. 73-76. cxvi. 23. 24.
— Casilinum, cxvii. 32.
— Casinum, ix. 28.
— Castrum, xi. 22. xvi. 48.
— — novum, xxxvi. 3.
— Circeji, i. 56. vi. 21. xxvii. 9.
— Cora, ii. 16. xxvii. 9.
— Corinthus, cxvi. 23. 24.
— Cosa, xiv. 39. xxvii. 10.
— Cremona, xx. 64. xxxvii. 46.
— Croton, xxxiv. 45.
— Crustumeria, i. 11.
— Drusomagus, cxxxvi. 55.
— Eporedia, lxix. 20.
— Fabrateria, lx. 31.
— Fidenae, iv. 17. 30.
— Firmum, xvi. 48. xxvii. 10.
— Fregellae, viii. 22.
— Fregenae, xix. 48. xxxvi. 3.
— Graviscae, xl. 29.
— Interamna, ix. 28. xxvii. 9.
— Julia Augusta Gaditana, cxxxvi. 58.
— Julia Romulensis, cxv. 62.
— Lavici, iv. 47.
— Liternum, xxxiv. 45.
— Luca, xli. 17.
— Luceria, ix. 26. xxvii. 10.
— Lugdunum, cxix. 46.
— Minervium, lx. 72.
— Minturnae, x. 21. xxxvi. 3.
— Mutina, xxxix. 55.
— Narbo Marcius, lxii. 7.
— Narnia, x. 10. xxvii. 9.
— Nepete, vi. 21. xxvii. 9.
— Neptunia, lx. 72.
— Norba, ii. 34. vii. 42. xxvii. 10.
— Ostia, i. 33. xxvii. 38. xxxvi. 3.
— Paestum, xiv. 39.
— Parma, xxxix. 55.
— Pisaurum, xxxix. 44.
— Placentia, xx. 64. xxvii. 10. xxxvii. 46.
— Pometia, ii. 16.
— Pontiae, ix. 28. xxvii. 10.
— Pollentia, xxxix. 44.
— Puteoli, xxxiv. 45.
— Pyrgi, xxxvi. 3.
— Rauraca, cxix. 46.
— Salernum, xxxiv. 45.
— Saticula, xxvii. 10.
— Satricum, vi. 16. 22. vii. 27.
— Saturnia, xxxix. 55.
— Scylacium, lx. 72.
— Sena, xi. 22.
— Setia, vi. 30. vii. 42. xxvii. 9.
— Signia, i. 56. ii. 21. viii. 3. xxvii. 10.
— Sinuessa, x. 21. xxxvi. 3.
— Sipontum, xxxiv. 45. xxxix. 23.
— Sora, x. 1.
— Spoletium, xx. 2. xxvii. 10.
— Suessa, ix. 28. xxvii. 9.
— Sutrium, xxvii. 9.
— Tarentum, lx. 72.
— Tarracina. *vid.* Anxur. xxxvi. 3.
— Tempsa, xxxiv. 45.
— in Thurinum agrum, xxxiv. 53.
— Valentia, xx. 7.
— Velitrae, ii. 31. 34. vi. 21. viii. 3.
— Venusia, xi. 17. xxvii. 10.
— Vibo, xxxv. 40.
— Vitellia, v. 29.
— Vulturnum, xxxiv. 45.
Coloniae Latinae, xxxiv. 53.
Coloniae duodecim abnuunt, se milites dare posse Romanis, xxvii. 9. aliae in obsequio et fide manent, 10. rebellium coloniarum poena, xxix. 15.
Coloni maritimi, sacrosanctam vacationem habentes, coguntur dare milites, praeter Antiates et Ostienses, xxvii. 38. omnes coacti in classem, xxxvi. 3.
Coloniae multae suis originibus exitiosae, lx. 74.
Colophon, oppidum, oppugnatur ab Antiocho, xxxvii. 26. ejus situs, *ibid.*
Colophoniis, qui in Notio habitabant, immunitas concessa, xxxviii. 39.

Colossus Rhodi collapsus, xx. 47.
Colossus Apollinis a Lucullo ponitur in Capitolio, xcvii. 17.
Columen, loci nomen, iii. 23.
Columna aenea insculptum foedus cum Latinis, ii. 33.
Columna aurea solida in templo Junonis Laciniae, xxiv. 3.
Columna rostrata in Capitolio, bello Punico priore posita ab M. Fulvio consule, ad imum fulmine discussa, xlii. 20.
Columnae Herculis, xxi. 43. xxiii. 5.
Columnae politae albo, xl. 51.
Combolomarus, regulus Gallorum Trocmorum, xxxviii. 19.
Combulteria, urbs, xxiii. 39. xxiv. 20.
Come Macra, oppidum, xxxii. 13.
Comensis ager, xxxiii. 36.
Cometae maximi futuram Mithridatis magnitudinem portendisse crediti, lxii. 40.
Cominium, a Carvilio captum, x. 39. 40. 43. diripitur et incenditur a militibus, 44. obsidetur a Q. Fabio, xi. 15. expugnatur a Postumio, 16.
Cominium Ceritum, xxv. 14.
Cominius, praefectus turmae equitum, xli. 3. ejus audacia, ibid.
L. Cominius, tribunus militum, viii. 30.
Pontius Cominius. *vid.* Pontius.
Post. Cominius, consul, ii. 18. iterum, 33.
Comissandi mos a convivio, xl. 9.
Comitia centuriata, i. 60. iis creati consules, *ibid.* tribuni militum consulari potestate, v. 52. praetor, x. 22. proconsul, xxvi. 18. prodictator, xxii. 8. dictator, lxxxix. 7. 8. iisdem perlatae leges xii. tabularum, iii. 34. et aliae leges, iii. 55. viii. 12, judicia perduellionis exercita, vi. 20. xxvi. 3. xliii. 18. cii. 44. bellum jussum, xxxi. 7.
Comitia centuriata habita in Campo Martio, i. 44. vi. 20. xxxi. 7. *vid.* Centuria.
Comitia curiata rem militarem continent, v. 52. *vid. et* ix. 38. *vid.* Curia.
Comitia tributa, 56. iis ut crearentur magistratus plebeji, lex magna contentione perlata, *ibid. et* 57. ex iis Patres submoti, 60. iis quae plebs jusserat, populum tenent, iii. 55. viii. 12. xi. 27. iis senatui potestas facta pacem cum Carthaginiensibus faciendi, xxx. 43. pax jussa cum Philippo, xxxiii. 25. *vid. et* lxxxix. 15.
Comitia septemdecim tribuum ad designationem publicorum sacerdotum, lxvii. 56. *vid.* Tribus.
Comitia aedilibus et tribunis plebis creandis, sola per quinquennium habita, vi. 35.
— censoribus creandis, vii. 22.
— consulibus, i. 60. *et passim.*
— curioni maximo creando, xxvii. 7.
— decemviris creandis, iii. 33.
— pontifici maximo creando, xxv. 5.
— praetoria, x. 22.
— quaestoria, iv. 54.
— tribunis plebei creandis, ii. 33.
— tribunis militum consulari potestate, iv. 6.
— tribunis militum ad legiones, vii. 5.
Comitia vitium de coelo turbat, xl. 42.
Comitia primo tributa, instituta ad quaestores creandos, fiunt subito centuriata ad designandum consulem, cxvi. 11.
Comitium, vi. 15. xxxiv. 45. Comitium tectum, xxvii. 36.
Comius Atrebas, dux Gallorum, cviii. 12. in Britanniam fugit, 18. venit in fidem Caesaris, 28. pactus, ne veniret in conspectum cujusquam Romani, 29.

Commentarium Eumenis de apparatibus belli a Perseo factis, XLII. 6.
Commentarii Numae Pompilii, editi jussu Anci Marcii, I. 32.
— pontificum, IV. 3. VI. 1.
— Servii Tullii, I. 60.
— Sullae, LXX. 35. LXXXII. 17.
Compedes Graeciae, Demetrias, Chalcis, Corinthus, XXXII. 37.
Compitalia, C. 2.
Complega, oppidum Hispaniae, XLI. 3.
Compsa, urbs, tradita Poeno, XXIII. 1. recepta a Romanis, XXIV. 20.
Compsanus ager, in quo Jovis Vicilini templum, XXIV. 44.
Comum, oppidum, capitur a Romanis, XXXIII. 36.
Conciliabula, XXV. 5. XXXIX. 14.
Conciliabula et nundinae, VII. 15.
Concilium Acarnanum, XXXIII. 16.
— Achaeorum, XXVIII. 7. XXXII. 20.
— Aetolorum, XXXI. 29. XXXIII. 3. Panaetolicum, XXXI. 32. XXXV. 32.
— Arcadum, XXXII. 5.
— Boeotorum, XXXIII. 2.
— Etruscorum, V. 17.
— Latinorum populorum, VII. 25. VIII. 3.
— Magnetum, XXXV. 31.
— Pylaicum, XXXI. 32.
— Thessalorum, XXXVI. 8. XLII. 38.
Concilia abolentur per omnem Graeciam, LII. 20.
Concio apud Graecos in theatro habita, XII. 9. XXXIII. 28.
Conciones seditiosae tribunorum plebis, IV. 35. *et alibi passim.*
Concolitanus, rex Gallorum, capitur in proelio, XX. 44.
Concordiae aedes in area Vulcani, IX. 46. alia in arce, XXII. 33.
— ara, XXIV. 22. area, XXXIX. 56. XL. 19.
Condylon, castellum inexpugnabile, XLIV. 6.
Congii olei in vicos singulos dati, XXV. 2.
Conjurati, nondum milites, XLV. 1. *vid. et* XXII. 38.
Conjuratio de regibus revocandis, II. 3. 4.
— in Hieronymum Syracusanum regem. *vid.* Hieronymus.
— Catilinae, CII. 35.
— in Caesarem, CXVI. 40.
Conjurationes, VII. 38. XXXIII. 36. XXXIX. 8. CI. 20.
Conjuratio Acarnanum, non redituros se ex bello, nisi victores, XXVI. 25.
Connobas, ductor praedonum, permittit se Fabio consuli, LIV. 10.
Connubium Romulus novo populo petit, I. 9. de Patrum et plebis connubio lex, IV. 1. 3. 4.
Connubia Latinis populis et commercia ademta, VIII. 14.
— extra fines suos interdicta Macedonibus, XLV. 29.
Conscripti Patres unde dicti, II. 1.
Consentia, urbs, capitur ab Alexandro Epirensi, VIII. 24. *vid. et* XXIII. 30. XXIX. 38. XXX. 19.
Consentini, populi in Bruttiis, redeunt in fidem Romanorum, XXV. 1.
Consentinum agrum depopulantur Romani, XXVIII. 11.
C. Considio filio Caesar parcit, CXIV. 60.
Q. Considius, tribunus plebis, auctor legis Agrariae, diem dicit T. Menenio, II. 52.
Q. Considii gravitas, CIII. 95.
Consualia, I. 9.
Consulatus ortus ex domo Junia, II. 5.
— initus Kalendis Sextilibus, III. 6.

— Idibus Decembribus, IV. 37.
— Idibus Martiis, XXII. 1.
— Kalendis Januariis, XLVII. 36.
ad Consulatum ex quaestura saltus, XXXII. 7. lex de aetate, ad consulatum et alios magistratus necessaria, XL. 44. lex Cornelia, ne quis consulatum ante praeturam peteret, LXXXIX. 9. lex, ne quis consulatum aliumve magistratum bis intra decem annos caperet, VII. 42. X. 13. LXXXIX. 10.
Consules primi Romae creati, I. 60.
a Consulibus ad decemviros transfertur imperium, III. 33.
sublato decemviratu, reditur ad consules, III. 54. 55.
lex, a Canulejo lata, ut populo potestas esset, sive de plebe, sive de Patribus vellet, consules faciendi, IV. 1. sed resistentibus legi patriciis, eo decursum, ut tribuni militum pro consulibus crearentur, 6. 7.
lex de consule uno plebejo perlata, VI. 35. *et seqq.*
primus e plebe consul L. Sextius, VI. 42. VII. 1.
Consulem alterum ex Latio creari, petunt Latini, VIII. 4. 5. *vid. et* XXIII. 6.
Consules ambo de plebe, XXIII. 31. *vid. et* XLII. 9.
Consules ordinarii et suffecti, XLI. 22.
Consul simul et dictator Sulla, idque exemplum a Caesaribus probatum, LXXXIX. 25.
Consul unius diei, CXVI. 11.
nullus sub Caesaribus annuus consul, CXXVII. 34.
primi consules omnia jura et insignia regiae potestatis habuere, II. 1.
unus tantum consul in urbe fasces habebat, *ibid.*
lex de provocatione a consulibus ad populum, II. 8. III. 55. X. 9.
Consulibus minantur vincula tribuni plebis, ni senatui dicto audientes sint, IV. 26.
Consules in vincula ducti, LV. 2. LXXI. 26. CIII. 59.
— magistratu se abdicare jussi, V. 32. VIII. 3. XX. 51. XLVI. 28.
Consulis est dicere dictatorem, IV. 31. XXII. 8.
Consul sine lictoribus ad dictatorem venit, XXII. 11.
Consulis est, aut imperatoris, dedicare templum, IX. 46. *vid. et* II. 27.
Consules ante L. Postumium Albinum nulla in re oneri sociis aut sumtui fuerunt, XLII. 1.
Contenebra, oppidum Etruscum, vi captum a Romanis, VI. 4.
Contrebia in Hispania, capta a Fulvio Flacco, XL. 33. a Q. Metello, LIII. 33.
Conviviorum luxus, XLVI. 36.
Copaïs, palus, XXXIII. 29.
Copillus, Tectosagorum regulus, vivus capitur a Sulla, LXVII. 48.
C. Coponius, dux classis Rhodiae, CXI. 2. exponit tribus Romanorum doctissimis vaticinium remigis Rhodii, CXII. 4.
Coponii proscripti uxor, mariti redimendi caussa, libidinem Antonii perpetitur, CXX. 50.
Coquus quando primum Romae in pretio esse coeperit, XXXIX. 6.
Cora, colonia, deficit ad Latinos, II. 16. obsides dat Romanis, 22. negat consulibus pecuniam et milites, XXVII. 9.
Coracesium, oppidum, ab Antiocho oppugnatur, XXXIII. 20.
Coranus ager, VIII. 19.
Corax, mons altissimus inter Callipolin et Naupactum, XXXVI. 30. XXXVII. 4.
Corbio, Latii oppidum, capitur a Coriolano, II. 39. expugnatur a Volscis, III. 66.
Corbio, in Hispania citeriore

oppidum Suessetanorum, xxxix. 42.
Corbis et Orsua, patrueles fratres, de principatu civitatis ferro certant, xxviii. 21.
Corcyra, insula et urbs, xx. 27. 30. xxvi. 24. xxxi. 18. 22. 44. xxxii. 6. xxxvi. 26. 42. xl. 42. xlii. 37. xliv. 1. xlv. 2.
Corcyraei oppugnantur a Pyrrho, xii. 14. ab iis et Corinthiis condita Apollonia, xv. 12. se permittunt Romanis, xx. 27. 30. iis donantur lembi, de rege Gentio capti, xlv. 43.
Cordubam in urbis speciem et magnitudinem Marcellus aedificat, xlviii. 6. *vid. et* cxii. 47.
Corfinium, Pelignorum maxima urbs, Italica appellatur, lxxi. 45. caput Sociorum rebellantium constituta, *ibid.* ejus reipublicae ordinatio, *ibid.* Socii deserunt Corfinium, et consilii publici sedem statuunt Aeserniam, lxxvi. 3.
Corinthus in Achaja, xxvii. 31. xxxi. 22. oppugnatur, xxxii. 23. redditur Achaeis, xxxiii. 34. *vid. et* xxxiv. 50.
Corinthi excidium secutum est cladem Carthaginis, li. 56. *vid.* Achaei. Funditus diruitur Corinthus a Mummio, lii. 16. ejus instauratio, cxvi. 23.
Corinthi arx et Isthmus, xlv. 28.
Corinthiacus sinus, xxvi. 26.
Corinthii condidere Apolloniam, xv. 12. Isthmiorum participes esse Romanos jubent, xx. 33.
Corinthium aes, lii. 18.
Corinthius ager vastatur a classe Romana, xxvii. 31.
Corinthius sinus, xxviii. 7. 8. xliv. 1.
Coriolos, oppidum, obsident et capiunt Romani, ii. 33. adimit Romanis Coriolanus, 39.
Coriolanus. *vid.* Marcius.
Cormasa, urbs, xxxviii. 15.
Cornelia gens, xxxv. 10. xlv. 41. tribus, xxxviii. 36.
Cornelia venefica, suomet ipsa epoto medicamento, interit, viii. 18.
Cornelia, nupta Graccho, xxxviii. 57. Gracchorum mater, lviii. 9. servat M. Octavium, lx. 43. statua ei posita, *ibid.* mira ejus post filiorum caedem constantia, lxi. 39. et dictum de locis, ubi filii ceciderant, 40.
Cornelia, filia Metelli Scipionis, P. Crassi vidua, nubit Pompejo, cvii. 20. eam fugiens Pompejus secum avehit ex urbe Mitylenis, cxii. 8. propter eam ad Parthos confugere abnuit, 10. ea inspectante occiditur, 17.
Cornelii de patroni nomine appellati, decem millia servorum, a Sulla manumissorum, lxxxix. 34.
Cornelius Phagita, Sullae libertus, xciii. 21.
Cornelius Barbatus, pontifex maximus, ix. 46.
A. Cornelius, quaestor, diem dicit M. Volscio, iii. 24.
A. Cornelius, pontifex maximus, iv. 27.
A. Cornelius, tribunus militum consulari potestate, vi. 36. iterum, 42.
A. Cornelius Arvina dictator creatur, viii. 38. proelio vincit Samnites, *ibid. et* 39. triumphat, *ibid.*
A. Cornelius Arvina, fecialis, Sp. Postumium et T. Veturium, ceterosque sponsores pacis Caudinae, dedit Samnitibus, ix. 10.
A. Cornelius Cossus, tribunus militum, occidit in proelio Lartem Tolumnium, Vejentium regem, iv. 19. spolia opima regis interfecti in dictatoris triumpho gerit, 20. super ea re disputatio Livii, *ibid.* consul creatur, 30. tribunus militum consulari potestate, 31. magister equitum, *ibid.*

A. Cornelius Cossus, dictator, vi. 11. adversus Volscos proficiscitur, 12. eosque vincit, 13. M. Manlium, seditionem molientem, in carcerem mittit, 16. triumphat, *ibid.*

A. Cornelius Cossus, magister equitum, vii. 19. iterum, 26. creatur consul, 28. in Samnium proficiscitur, 32. ejus periculum, 34. vincit Samnites, 36. triumphat, 38. primus arma Samnio intulit, x. 31. xi. 20.

A. Cornelius Mammula, propraetor in Sardinia, xxiii. 21. vovit ver sacrum, xxxiii. 44.

A. Cornelius Mammula, praetor, xxxv. 24. sortitur provinciam Bruttios, xxxvi. 2. propraetor, xxxvii. 2. *et* 4.

C. Cornelius, tribunus militum consulari potestate, vi. 5.

C. Cornelius Lentulus, xxxii. 2.

C. *vel fortasse* Cn. Cornelius Scipio Hispallus, praetor peregrinus, urbe pellit Jovis Sabazii cultores et Chaldaeos, liv. 30.

C. Cornelius Patavii videt pugnam Pharsalicam, cxi. 72.

C. Cornelius, tribunus plebis, xcix. 38. ejus in tribunatu actiones, 41-43. *vid. et* c. 2. majestatis reus, a Cicerone defenditur, cii. 15.

C. Cornelius Cethegus, proconsul, vincit Hispanos, 31. 49. absens creatur aedilis curulis, 50. magno apparatu facit ludos Romanos, xxxii. 7. creatur consul, 27. proficiscitur in Galliam, 29. vincit Insubres, 30. aedem vovit Sospitae Junoni, *ibid.* triumphat, xxxiii. 23. Amilcar ante ejus currum traductus, *ibid.* censor creatur, xxxiv. 44. ludis Romanis, loca senatoria secernit a populo, *ibid.* lustrum condit, xxxv. 9.

C. Cornelius Cethegus, legatus in Africam, xxxiv. 62.

C. Cornelius Cethegus, cum P. Lentulo, Ciceronem interficiendum sibi sumit, cii. 83. comprehensus cum aliis principibus conjurationis, supplicio afficitur, 93-104.

C. Cornelius Cinna, socius conjurationis contra Caesarem, cxvi. 42.

Cn. Cornelius Blasio, consul, triumphat de Sarsinatibus, xv. 4. censor, 17. *et* xvi. 40. consul iterum, xvii. 28.

Cn. Cornelius Blasio, praetor, xxxiv. 42. sortitur Siciliam, 43.

Cn. Cornelius Cossus, tribunus militum, consulari potestate, iv. 49. iterum, 61.

Cn. Cornelius Cossus, consul, iv. 54. tribunus militum consulari potestate, 58. iterum, v. 10. Capenatem agrum vastat, 12. frater P. Licinii Calvi, *ibid.*

Cn. Cornelius Dolabella rex sacrorum inauguratur, xxvii. 36. ejus mors, xl. 42.

Cn. Cornelius Dolabella, aedilis curulis, pugilum et funambulorum spectacula introducit in scenam, xlvi. 5. consul, xlvii. 1.

Cn. Cornelius Dolabella, Saturnini frater, in foro Olitorio interfectus, lxix. 28.

Cn. Cornelius Dolabella, consul, lxxxix. 14.

Cn. Cornelii Galli ruina, cxxxv. 5. ab adulatoribus procurata, 6.

Cn. Cornelius Lentulus, tribunus militum, xxii. 49. quaestor, aequo fere Marte pugnat cum Annibale, xxv. 19. aedilis curulis, xxix. 11. creatur consul, xxx. 40. ambit Africam provinciam, *ibid.* eo consule, pax cum Carthaginiensibus facta, 44. ei proconsuli imperium in Hispania esse plebs jubet, xxxi. 50. ex senatusconsulto ovans urbem ingreditur, xxxiii. 27.

Cn. Cornelius Lentulus, consul, LI. 39.

Cn. Cornelius Lentulus, consul, LXX. 15.

Cn. Cornelius Lentulus Clodianus, consul, ingenti clade vincitur a Spartaco, Fugitivorum duce, XCVI. 1. 3. censor, quatuor et sexaginta senatu movet, XCVIII. 28. *vid. et* CIII. 42.

Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus, legatus Pompeji in bello adversus piratas, XCIX. 31. consul, CIV. 77. ejus cum Pompejo certamina, CV. 2–6.

Cn. Cornelius L. F. Lentulus, consul, CXXXVI. 36.

Cn. Cornelius Cn. F. Lentulus, augur, consul creatur, CXXXVI. 59.

Cn. Cornelius Merenda creatur praetor, XXXIV. 42. sortitur Sardiniam, 43.

Cn. Cornelius Merula, legatus in decem ad res Asiae componendas, XXXVII. 55.

Cn. Cornelius Merula, legatus ad res Aegypti componendas, XLVI. 32. XLVII. 32.

Cn. Cornelius L. F. Cn. N. Scipio Asina, consul, XVII. 2. ei cura fabricandae classis mandata, *ibid.* capitur ab hostibus, 4. iterum consul, XVIII. 39.

Cn. Cornelius Scipio Calvus, consul, XX. 51. cum classe et exercitu adversus Asdrubalem mittitur in Hispaniam, XXI. 32. ibi prospere rem gerit, 60. 61. *vid. et* XXII. 19–21. fratre adjuncto, communi deinde cum eo simul animo consilioque bellum administrat, 22. utriusque res gestae, XXIII. 26–29. 48. 49. XXIV. 41. 42. 48. 49. cum tertia parte veteris exercitus Cn. Scipio, Celtiberis adjunctis, cum Asdrubale Barcino bellum gerit, XXV. 32. eum deserunt Celtiberi, 33. recedit, 35. tumulum occupat, 36. eum aggrediuntur Poeni, *ibid.* occiditur, ejusque exercitus caeditur, *ibid.* de ejus morte variae auctorum sententiae, *ibid.* ex ejus morte luctus Romae et in Hispania, *ibid.*

Cn. Cornelius Scipio, pontifex, XXXII. 7.

Cn. Cornelius Scipio, praetor, sortitur Galliam, XLI. 8.

Cn. *sive* L. Cornelius Scipio, Africani filius, vix praeturam, ope Cicereji competitoris, assecutus, sortitur jurisdictionem inter peregrinos, XLI. 26. senatu ejicitur a censoribus, 32.

Cn. Cornelius Scipio Hispallus, praetor, sortitur jurisdictionem inter peregrinos, XL. 44. consul, XLI. 18. in magistratu moritur, 20.

Cn. Cornelius Scipio Hispallus, quaestor, XLIX. 15.

Faust. Cornelius Sulla, dictatoris Sullae filius, LXXXVIII. 32. ludos in honorem patris edit, CIII. 64. Macedoniam servat Pompejanis, CXI. 42. post Pharsalicam pugnam recipit se ad Catonem, CXII. 56. interficitur a Caesarianis, jussu, ut probabile est, Caesaris, CXIV. 63.

L. Cornelius Balbus, Hispanae originis, consul sufficitur Domitio, CXXVII. 31. moriens populo Romano quinos vicenos denarios viritim legavit, *ibid.* ejus triumphus de Garamantibus, CXXXVI. 35. primus triumphat, qui Romanus natus non esset, *ibid.*

L. Cornelius Caudinus, aedilis curulis, XXVII. 21.

L. Cornelius L. F. Cinna, consul, LX. 3.

L. Cornelius Cinna, designatus consul, LXXVII. 47. exsecrationibus se adstringit, nihil facturum contra Sullam, *ibid.* consulatu inito, novis rebus

ſtudet, LXXVIII. 29. ejus in Sullam criminationes, 30.
per vim seditiosas leges fert, LXXIX. 1. unde tumultus, quo Cinnani vincuntur, 2. 3. ad Cinnam transit Sertorius, 4. Cinnae abrogatur consulatus, 5. ejus oratio Capuae habita, 6. Ap. Claudii exercitum in poteſtatem redigit, urbique bellum infert, 7. *et seqq.* Latini, aliique populi excitantur ab eo, 21. *et seqq.* deliberat, an Marium recipiat, 28. eum recipit, 45. oppugnat urbem, 46. in poteſtatem redigit Ariminum, 47.
in urbem intromiſſus, repellitur, LXXX. 4. insidiis petit Cn. Pompejum, 5. sub ipsis moenibus caſtra ponit, 22. Cinna et Marius in urbem venire rogantur, 24. deliberat cum suis, quemadmodum victoria utendum sit, 28. *et seqq.* multos insignes viros occidi jubet, 31–45. se et Marium consules renunciat, 46.
se tertium consulem facit, LXXXII. 60. ejus impotens tyrannis multos principum virorum ad Sullam se recipere cogit, *ibid* se parat adversus Sullam, LXXXIII. 12. se quartum consulem reficit, 13. a centurione occiditur, 15.

L. Cornelius Cinna, praetor, invehitur in Caesarem, CXVI. 64. ejus periculum, 68.

L. Cornelius Dolabella, duumvir navalis, XL. 42. *vid. et* XLI. 5. contentio ejus cum pontifice maximo, XL. 42.

L. Cornelius Dolabella prospere cum Lusitanis pugnat, LXIX. 48. de iis triumphat, LXX. 3.

L. Cornelius Lentulus, consul, Samnitibus, si qua se moverent, oppositus, VIII. 22. dicit comitiorum cauſſa dictatorem in caſtris, 23. suadet ad Caudium, ut a Pontio dictae leges accipiantur, IX. 4.

L. Cornelius Lentulus, consul, in Lucaniam irruit, XIV. 27. triumphat, 34.

L. Cornelius Lentulus, consul, XX. 7. censor, 11. pontifex maximus, populum consulendum censet de vere sacro, XXII. 10. moritur, XXV. 2.

L. Cornelius Lentulus, decemvir sacrorum creatur, XXV. 2. praetor sortitur Sardiniam, 41. legatus, XXVII. 14. moritur, XLII. 10.

L. Cornelius Lentulus, Scipionis in Hispania succeſſor, XXVIII. 38. ejus res geſtae, XXIX. 2. 3. aedilis curulis absens creatur, absens gerit honorem, XXIX. 11. ei prorogatur imperium in Hispania, 13. ex Hispania redux, petit triumphum, XXXI. 20. ex senatusconsulto ovans urbem ingreditur, *ibid.* creatur consul, 49. *vid. et* XXXII. 7. 8. 9.

L. Cornelius Lentulus Romam mittitur, nuncius victoriae de Perseo, XLIV. 45. XLV. 1. aedilis curulis, XLVI. 18. consul, XLVII. 22. damnatus repetundarum, 27. censor, LI. 38. Lupus illi fuit cognomen, XLVII. 27. LI. 38.

L. Cornelius P. F. Lentulus, consul, CIX. 30. ob adventum Caesaris ex urbe profugit, 55. cum victo Pompejo fugit, CXII. 7. Pelusii in cuſtodia necatur a Ptolemaeo, 19.

L. Cornelius Maluginensis, consul, III. 22. ejus res geſtae, *ibid. et* 23. 24. tuetur cauſſam decemvirorum, in quibus frater ipsi erat, 40.

L. Cornelius Merula, praetor, XXXII. 7. sortitur jurisdictionem urbanam, 8. 26. triumvir coloniae deducendae, XXXIV. 45. consul, 54. inducit exercitum in Bojorum agrum, XXXV. 4. eos vincit proelio, 5. poſtulat supplicationem et tri-

umphum, 8. nihil impetrat, *ibid.*

L. Cornelius Merula, flamen dialis, sufficitur consul in locum Cinnae, LXXIX. 5. abdicat consulatum, LXXX. 23. reus factus, in ipso Jovis sacrario incidit venas, 44.

L. Cornelius Scipio, interrex, VII. 21. consul, 23.

L. Cornelius Scipio, consul, et ejus res gestae, X. 11. *vid. et* 25. 26.

L. Cornelius L. F. Cn. N. Scipio, consul, XVII. 12. ejus res gestae in Corsica et Sardinia, 16. 20. 21. triumphat, *ibid.* censuram gerit, 27.

L. Cornelius Scipio, frater P. Cornelii Scipionis, oppugnat et capit opulentissimam urbem Oringin, XXVIII. 3. nuncius receptae Hispaniae Romam a fratre mittitur, 4. *et* 17. *vid. et* XXX. 38.

creatur praetor, XXXIV. 54. sortitur Siciliam, 55.

consul, XXXVI. 45.

ei Graecia decreta, XXXVII. 1. paludatus ab urbe proficiscitur, 4. ei nomina dant ad quinque millia voluntariorum, *ibid.* accipit exercitum M? Acilii Glabrionis, 7. ei, per Macedoniam et Thraciam eunti, omnia parat Philippus, *ibid.* trajicit Hellespontum, 33. sacrificat Ilii Minervae, 37. pergit ad Antiochum, 38. ejus acies, 39. fundit et fugat Antiochum, 43. capit ejus castra, *ibid.* pacem dat Antiocho, 45. vult se appellari Asiaticum, 58. triumphat, 59.

dissuadet legem de pecunia regis Antiochi, XXXVIII. 54. damnatur peculatus, 55. ejus statua extra portam Capenam, 56. jubetur in carcerem duci, 58. defenditur a Nasica, *ibid.* liberatur a Graccho, 60.

petit censuram, XXXIX. 40. ei ademtus equus, 44.

L. Cornelius Scipio, Africani filius. *vid. supra*, Cn. *sive* L. Cornelius Scipio.

L. Cornelius Scipio, quaestor, obviam mittitur Prusiae, XLV. 44.

L. Cornelius Scipio, consul, senatusconsultum de dimittendis exercitibus facit, LXXXIV. 9. cum eo de pace colloqui cupit Sulla, LXXXV. ejus exercitus corrumpitur a Sulla, 10. cum filio comprehenditur in tabernaculo, *ibid.* dimittuntur a Sulla, 11. iterum copias comparat, *ibid.* quae ad Pompejum transeunt, 16. proscribitur a Sulla, LXXXVIII. 21.

L. Cornelius Sulla, C. Marii consulis quaestor, egregium et numerosum equitatum in Numidiam adducit, LXVI. 23. fortis ab eo in proeliis opera navata, 24. 28. 29. eum inter et Bocchum, de bello componendo, deque tradendo Jugurtha, tractatum, 30–35. *et* 46–52. Bocchus tradit Jugurtham Sullae, cum jactura gloriae Marii, 53. 54. atque inde semina discordiarum Sullam inter et Marium, 55.

ejus res, sub Mario gestae, adversus Germanicas gentes, LXVII. 48.

res, contra Cimbros bene gestae sub Catulo, LXVIII. 55.

praetor, centum leonum jubatorum pugnam in circo dat, LXX. 35. ejus praetura non optimis artibus parata, *ibid.* duces Tigranis Cappadocia expellit, 50. ad eum primum ex Romanis legati Parthorum veniunt, 51. judicium physiognomicum de Sulla, *ibid.*

Victoria aurea cum imagine Sullae et Bocchi, a Boccho Romam missa, caussa simultatis inter Marium et Sullam, LXXI. 29.

legatus bello Marsico, LXXII.

9. caedit fugientes Marsos, LXXIII. 61.

expugnat, et delet Stabias, LXXIV. 39.

ejus contra Cluentium res gestae, LXXV. 3. oratio ad milites, 4. victoria, 13. 14. alia ejus victoria, 16. donatur corona obsidionali, 17. recipit Hirpinos, 24. 25. 26. ad eum Hirpinorum oratio, 27. responsum Sullae, 36. ejus strategema, 37. vincit Samnites, 38. Bovianum capit, 39. consul creatur, 39. 52.

ei provinciam Asiam decernit senatus, LXXVII. 1. adimit Sulpicius, et in Marium transfert, *ibid. et* 2. 9 – 12. ejus oratio ad milites, 13. ducit ad urbem, 15. Marius occidit amicos Sullae, 17. ad Sullam senatus legati, 18. Sullae somnium, 19. ad legatorum orationem fallax responsum, 23. pugnat in urbe contra Marium et Sulpicium, eosque vincit, 24. minuit potestatem populi, 26. senatum, allectis equitibus, replet, 27. duodecim ex ejus inimicis a senatu hostes judicantur, 28 – 30. ordinat rempublicam, 45. comitia habet, 46. consulem L. Cinnam designari patitur, 47. ejus adversarii moliuntur res novas, 48.

eum Cinna accusandum curat, LXXVIII. 29. criminationes in Sullam, 30. defensio pro Sulla, 33. proficiscitur in Asiam, 36.

eo absente, Cinna et Marius urbem intrant, caedibusque replent, LXXX. 39 – 42. ejus uxor effugit periculum, 43.

in Atticam adversus Archelaum proficiscitur, LXXXI. 1. ad eum deficiunt Thebani, 2. vincit copias Mithridatis, 5. oppugnat Piraeeum, 6. sacros Graeciae thesauros spoliat, et in ea re facetiis ludit, 8. nititur occupare Athenas, 10. ejus cum Archelao proelium, 14. castra ad Eleusinem movet, 15. Athenas circummunit, 24. Piraeeum acriter oppugnat, resistentibus strenue regiis, 25. 26. alia oppugnatio itidem irrita, 27. Aristio familiares aliquot de pace ad Sullam mittit, 29. Sullae responsum, 43. expugnat Athenas, sed exoratus urbi parcit, 44 – 46. oppidanis libertatem concedit, 47. expugnat et Piraeeum, 51. 52.

in Boeotiam contendit, LXXXII. 1. 2. ad eum venit Hortensius, 3. intra vallum suos continet, 5. eosque ad poscendam pugnam adigit, 6. ejus strategema, 8. sequitur Archelaum, 9. ejus insignis victoria ad Chaeroneam, 10 – 17. Elatienses remunerat, et Thebanos punit, 19. profectus Athenas, Aristionem ejusque satellites punit, 21. quod Flacco consuli bellum Mithridaticum decretum fuerat, Sulla in Thessaliam ducit, 25. reversus ad obviam eundum novis a Mithridate missis exercitibus, rursum egregie vincit ad Orchomenum, 26 – 34. in ea pugna strenuum ejus factum, 30. Mithridates Archelaum tractare de pace jubet cum Sulla, 50. Sullae responsum, 52. pacis conditiones, 56.

vincit Thraces, LXXXIII. 8. plures claros viros ad eum fugere cogit saevitia Cinnae et Carbonis consulum, 9. literas mittit ad senatum, 10. adversus eum se parant consules, 12. comiter tractat Archelaum, morbo decumbentem, 17. Mithridatis legatis aspere respondet, 18. ab Archelao placatur, 19. ejus colloquium cum Mithridate, 20 – 28. pax cum Mithridate, *ibid. et* 29. 30. adversus Fimbriam movet, 30. ei percussorem subornat Fimbria, 33. post mortem Fimbriae, recipit ejus copias, 35.

Ilium instaurat, 36. militarem disciplinam corrumpit, 37. Asiaticos principes graviter increpat, 38. iisque mulctam imponit, 41. navigat Athenas, 43. tentatur dolore pedum, 46.

ejus mandata ad senatum, et conditiones propositae, LXXXIV. 1. 2. Carbonianorum erga Sullam iniquitas, 3. a quibus bellum adversus Sullam senatus decernere cogitur, 4. ad eum, quum Dyrrachii esset, satyrus adducitur, 12. suos jurejurando adstringit, 29. ejus ad milites oratio, 30.

in Italiam trajicit, LXXXV. 1. ad eum Q. Metellus venit cum copiis, *ibid.* legati Sullae a Norbano violantur, 2. Sulla vincit Norbanum, 3. ab eo increpitus M. Crassus, 7. de pace cupit colloqui cum Scipione, 8. ab eo corrumpitur exercitus Scipionis, 10. ad eum venit Pompejus adolescens, 17. nobilitas ad Sullam venit, 22.

ejus fiducia, LXXXVI. 4.

in Volscis Setiam capit, LXXXVII. 1. eum provocat Marius junior, *ibid. et* 2. vincit Marium, 3. obsidet Praeneste, 7. Romam venit, 10. ejus oratio, 11. contra Carbonem movet, 17. proelio ancipiti dimicat, 18.

adversus Samnites, cum Carboniani exercitus reliquiis Romam invasuros, accurrit, LXXXVIII. 5 – 7. et, militi ac Fortunae confisus, proelium committit, 8 – 12. ejus periculum, 13. et post ancipitem pugnam victoria, 14. 15. post victoriam mutat mores, 16. ejus immanis crudelitas, *ibid.* etiam in deditos, 17. vox ejus truculentissima, 18. proscriptio Sullana, et ingens etiam per Italiam ab eo caesorum numerus, 21 – 23. Felicis cognomen assumit, 32. venit Praeneste, 33. ibique ad millia duodecim deditorum interficit, 34. civitates integras mulctat et punit, 35. de eo interficiendo cogitat Cato puer, 36.

creatur dictator perpetuus, LXXXIX. 8. leges multas fert novas, alias antiquat, 9. minuit tribuniciam potestatem, 11. supplet senatum, eique judicia tribuit, *ibid.* proscriptorum liberis jus honorum petendorum aufert, 12. Q. Lucretium occidi jubet, 13. atrox ejus fabula, 14. triumphat de Mithridate, 15. triumphi hujus pompa, *ibid.* revocat Pompejum ex Africa, 22. secundum consul creatur, 25. honoris caussa Pompejo occurrit, 26. et triumphum aegre, sed concedit tamen, 27 – 29. decem millia servorum manumittit, 34. coloniae militares ab eo deductae, *ibid.* Italiam, et reges quoque exterasque nationes vexat, *ibid. et* 35. Sulla privatus ex dictatore, 37. de hac re dictum Caesaris, 38. ei conviciatur adolescens, 40. ejus vox de Lepido, 42.

morbus ejus pedicularis, XC. 2. rerum suarum commentariis immoritur, 3. 4. exsequiae, 5. et pompa funebris, 6. Sulla cur voluerit cremari? 8.

M. Cornelius Cethegus, in L. Cornelii Lentuli pontificis maximi locum, pontifex creatur, XXV. 2. habet comitia pontifici maximo creando, 5. praetor, sortitur Apuliam, 41. Siciliae res administrat, XXVI. 21. censor creatur, quum nondum consul fuisset, XXVII. 11. lustrum condit, 36. creatur consul, XXIX. 11. ei Etruria provincia obvenit, 13. continet Etruriam in officio, 36. proconsul Magonem vincit, XXX. 18. moritur, XXXIII. 42.

M. Cornelius C. F. C. N. Cethegus, legatus, XLIII. 1. trium-

vir colonis Aquilejam deducendis, 19. consul, XLVI. 40. exsiccat paludes Pomptinas, 44.

M. Cornelius Cossus consul creatur, IV. 51.

M. Cornelius Maluginensis, decemvir, III. 35. 40. 41.

M. Cornelius Maluginensis, consul, IV. 21.

M. Cornelius Maluginensis, suffectus in locum demortui censoris, V. 31. *vid. et* IX. 34. tribunus militum consulari potestate, VI. 36. iterum, 42.

M. Cornelius Scipio Maluginensis creatur praetor, XLI. 18. sortitus Hispaniam ulteriorem, provinciam ejurat, 19. notatur a censoribus, 32.

M. Cornelius Mammula, legatus, XLII. 6.

P. Cornelius, tribunus militum consulari potestate, VI. 1. iterum, 11.

P. Cornelius, orae maritimae praefectus, IX. 38.

P. Cornelius, tribunus plebis, CVIII. 35.

P. Cornelius Arvina consul creatur, IX. 42. censor, lustrum condit, X. 47. consul iterum, XI. 24.

P. Cornelius Asina. *vid.* P. Cornelius Scipio Asina.

P. Cornelius Blasio, legatus, XLIII. 7. *vid. et* XLV. 13.

P. Cornelius Calussa, pontifex maximus creatus, quum sella curuli nondum sedisset, XXV. 5.

P. Cornelius Caudinus, XXVI. 48.

P. Cornelius Cethegus, aedilis curulis, XXXIX. 7. creatur praetor, 32. utramque in urbe jurisdictionem habet, 38. 39. creatur consul, et Ligures provinciam sortitur, XL. 18. exercitum in Ligures Apuanos inducit, 37. nullo bello gesto triumphat, 38. decemvir agro dividundo, XLII. 4.

P. Cornelius Cethegus, Marianae factionis, a senatu hostis judicatur, LXXVII. 28.

P. Cornelii Cethegi opera, Lucullus provinciam Ciliciam consequitur, XCIII. 16.

P. Cornelius Cossus, tribunus militum consulari potestate, IV. 49. iterum, 56. dictator, 57. vincit Volscos, castellumque ad lacum Fucinum expugnat, *ibid.* abdicat se magistratu, *ibid.* tertium tribunus militum consulari potestate, 58.

P. Cornelius Cossus, tribunus militum consulari potestate, V. 24. depopulatur Faliscum agrum, *ibid.*

P. Cornelius Dolabella, consul, contendit ad fines Gallorum Senonum, XII. 1. 2. profligat Senones, eorumque agrum vastat, *ibid.* delet nationem Senonum, 4. legatus mittitur ad Pyrrhum, captivorum redimendorum caussa, XIII. 14.

P. Cornelius Dolabella accusat Ap. Claudium majestatis, CVIII. 44.

a Caesare praeficitur mari Adriatico, CX. 7. res male ab eo gestae in Illyrico, 51.

tribunus plebis. magnas turbas excitat, CXIII. 28. ab Antonio pellitur foro, 37. Dolabellae ignoscit Caesar, 39.

eum Caesar consulem sibi sufficiendum designat, CXVI. 19. post mortem Caesaris Dolabella fasces consulares corripit, 63. adjungit se Cassio et Bruto, 65. anxietas ejus de retinendo consulatu, 73. 78. ab Antonio collega agnoscitur, 84. tumultuantem plebem acerrimis suppliciis reprimit, 116. ei provincia Syria a populo datur, bellumque Parthicum mandatur, CXVII. 10.

pactus cum Antonio de occupanda dominatione, proficiscitur in provinciam, CXIX. 1. Trebonio se amicissimum ostendit, 2. mox eum, perfide redactum in potestatem, foede

de lacerat, et occidit, 3. 4. occupat Asiam, et hostis a senatu judicatur, 5.

quod decretum, rogatione ad populum lata, irritum facit Octavianus, cxx. 3.

contra eum ducit Cassius, cxxi. 11. proelium navale, 14. Dolabellae favet Cleopatra, 15. aliud proelium navale, quo res Dolabellae pessumdantur, 20. 21. ejus exitus, 22.

P. Cornelius Lentulus, praetor, xxiv. 9. Siciliam sortitur, 10. *et* xxv. 6.

P. Cornelius Lentulus praetor creatur, xxix. 38. sortitur Sardiniam, xxx. 1. inde naves cum commeatu transmittit in Africam, 23. 36.

P. Cornelius Lentulus, legatus in Graeciam, xlii. 37. 47.

P. Cornelius Lentulus, illustris juvenis, cum P. Licinio consule, tribunus militum, in Macedoniam proficiscitur, xlii. 49. aedilis curulis, xliv. 18. legatus a Paullo Aemilio ad Persea, xlv. 4. consul, xlvi. 29.

P. Cornelius Lentulus, princeps senatus, grave vulnus accipit in pugna adversus M. Fulvium in Aventino, lxi. 27.

P. Cornelius Lentulus a Mario necatur, lxxx. 38.

P. Cornelius Lentulus, consul, cur Sura appellatus, xcvi. 38. movetur senatu, xcviii. 28. praetor iterum, ordinis senatorii recuperandi caussa, cii. 93. ejus molitiones contra rempublicam, in Catilinaria conjuratione, et dignus furore exitus, 89. 104.

P. Cornelius Lentulus Spinther intercedit senatusconsulto, quod in gratiam Cretensium fiebat, xcviii. 82.

P. Cornelius Lentulus Spinther, aedilis curulis, magnificos ludos edit, cii. 46. praetor, ludis Apollinaribus, theatralia vela primus ex carbaso ducit, 64. consul designatus, sententiam dicit de reditu Ciceronis, civ. 44. consul, rem perficit, 49. ei ex consulatu provincia evenit Cilicia cum Cypro, 77. Ptolemaei reducendi curam et negotium ambit, *ibid. et seqq.* triumphat ex Cilicia, cviii. 44. a Caesare incolumitatem impetrat, cix. 65. cum Metello Scipione et Domitio, de pontificatu maximo, quod sacerdotium Caesar gerebat, acerrime contendit, cxi. 58. cum Pompejo fugit, cxii. 7–9.

P. Cornelius P. F. Lentulus Spinther, post mortem Caesaris, adjungit se ejus percussoribus, cxvi. 62.

P. Cornelius P. F. Lentulus, consul, cxxxvi. 36.

P. Cornelius Maluginensis, tribunus militum consulari potestate, iv. 61. v. 16.

P. Cornelius Mammula, praetor, sortitur Siciliam, xl. 35.

P. Cornelius Merenda, candidatus consulatus, xxii. 35.

P. Cornelius Rufinus, dictator vitio creatus, abdicat se magistratu, viii. 17.

P. Cornelius Rufinus, consul, xi. 20. ingentibus cladibus compellit Samnites ad petendam pacem, *ibid.* fit secundum consul, Fabricio suffragante, xiii. 52. super ea re dictum Fabricii, *ibid.* vastat Lucanos et Bruttios, xiv. 5. occupat Crotonem, *ibid.* licet primum repulsus, 6. temeritatem corrigit consilio, *ibid.* ejus strategema, 7. conjectura de ejus triumpho, 11. et de dictatura, 26. motus a censoribus senatu, 33. isque casus posteris quoque ejus damno fuit, *ibid.*

P. Cornelius Scapula consul creatur, viii. 22.

P. Cornelius Scipio a dictatore Camillo magister equitum dicitur, v. 19. tribunus militum consulari potestate creatur, 24. interrex creatur, 31.

interrex iterum, vi. 1.

P. Cornelius Scipio, primus aedilis curulis, vii. 1. magister equitum, 24.

P. Cornelius Scipio, dictator, ix. 44.

P. Cornelius Scipio Asina, consul, xx. 56. interrex, xxii. 34. omnes duces exercitusque tota ex Italia ad urbis praesidium revocandos censet, xxvi. 8.

P. Cornelius Scipio, consul, xxi. 6. venit Massiliam, 26. cum Annibale congredi in Gallia cupiens, eum assequi non potest, 32. repetit Genuam, *ibid.* festinat ad Padum, 39. movet castra ad Ticinum amnem, *ibid.* ejus ad milites adhortatio, 40. vulneratur in pugna equestri ad Ticinum, 46. recedit ultra Padum, 47. eum sequitur Annibal, *ibid.* recedit ad Trebiam, 48. dissentit a collega, pugnare cupiente, 52. 53.

classe advehitur in Hispaniam, xxii. 22. fratri conjungitur, *ibid.* *vid.* Cn. Cornelius Scipio Calvus.

duas partes exercitus adversus Magonem ducit, xxv. 32. lancea trajicitur pugnans, 34. ejus mors non magis Romae, quam in Hispania, defleta, 36.

P. Cornelius P. F. Scipio patrem in pugna ad Ticinum praesenti periculo eripit, xxi. 46. in pugna ad Cannas tribunus militum de legione secunda, xxii. 53. conjurationem aliquot nobilium adolescentium de deserenda Italia disturbat, *ibid.*

ante annos fit aedilis curulis, xxv. 2.

quatuor et viginti annos natus, creatur a populo proconsul in Hispaniam, xxvi. 18. ejus artes ad paranda sibi multitudinis obsequia, 19. milites adhortatur, 41. uno die Carthaginem novam capit, 42-46. bene habet obsides Hispanos, 49. sponsam Allucii servat pudice, sponsoque reddit, 50.

res egregie gerit in Hispania, xxvii. 17. 18. regium nomen, sibi ab Hispanis delatum, abnuit, 19.

novae ejus in Hispania victoriae, xxviii. 1-4. *et* 12-16. pellit Hispania Carthaginienses, *ibid.* ad Syphacem cum quinqueremibus duabus trajicit, 17. eodem lecto apud Syphacem cum Asdrubale accumbens coenat, 18. Asdrubalis de eo judicium, *ibid.* foedere cum Syphace icto, redit in Hispaniam, *ibid.* sumit poenas de Illiturgitanis, Castulonensibus, Astapensibus, 19-23. dum gravi morbo implicitus decumbit, seditio in castris ad Sucronem oritur, quam sanguine triginta quinque maxime noxiorum expiat, et placat, 24-29. Mandonium et Indibilem rebellantes vincit, 32-34. Masinissam, secum congressum, sibi et populo Romano conciliat, 35. Romam redit, et, tentata magis spe triumphi, quam petita pertinaciter, consul creatur, 38. Africa ei provincia destinatur, *ibid.* super ea re ejus et Fabii contrariae orationes, 40-44. in Siciliam proficiscitur, 46.

trecentos juvenes Romanos deligit, quos Siculorum totidem armis et equis ornat, xxix. 1. res Siciliae componit, *ibid.* Locros advehitur, atque ibi Q. Pleminium legatum relinquit, 7. 8. hinc crimina in Scipionem, 19. rebus, non verbis, se purgat, 22. profectio ejus in Africam, 24-27. ejus res gestae, 28. 29. *et* 33-35.

victoriae de Syphace et As-

drubale, xxx. 3–9. oratio ejus ad Masinissam de Sophonisba, 14. cum Annibale in colloquium congreditur, 29–31. vincit Annibalem, 32–35. Carthaginem petit, 36. ad eum legati Carthaginienses, *ibid.* conditiones pacis a Scipione dictae, 37. jubetur a populo pacem dare Carthaginiensibus, 43. cur non exitio Carthaginis bellum finierit, 44. Romam redit, triumphat, et Africani cognomen adsciscit, 45.

creatur censor, xxxii. 7.

parum ex dignitate populi Romani esse ducit, Annibalem pervicaci odio persequi, xxxiii. 47.

consul iterum, xxxiv. 42. princeps senatus lectus, 44. legatus mittitur in Africam, 62.

ejus cum Annibale colloquium, xxxv. 14.

se legatum cum fratre in Graeciam iturum pollicetur, xxxvii. 1. fornicem in Capitolio, cum signis septem auratis, duobus equis, et marmorea duo labra ante fornicem, ponit, 3. ejus ad Prusiam, Bithyniae regem, literae, quibus eum ad consilia pacis revocat, 25. P. Cornelius Scipio, quia Salius erat, disjunctus ab exercitu, 33. ejus filius apud Antiochum captivus, 34. Africani animum tentat legatus Antiochi, 36. responsum egregium Africani, *ibid.* ejus filium remittit Antiochus, 37. respondet legatis Antiochi, iisque praescribit conditiones pacis, 45.

princeps in senatu tertium legitur, xxxviii. 28. accusatur a tribunis plebis, 50. se defendit sola commemoratione rerum gestarum, *ibid.* populum ab tribunis abducit secum in Capitolium, ad gratias Diis agendas pro egregie a se gesta republica, 51. in Liternum concedit, 52. citatus absens, non adest, *ibid.* Gracchi, tribuni plebis, decretum in gratiam Scipionis, *ibid.* Africani laudes, 53. mors, 54. de eo obscura historia, 56. ejus statua extra portam Capenam, *ibid.*

quo anno mortuus? xxxix. 52.

P. Cornelius Scipio, filius Africani, augur cooptatur in locum Albini, xl. 42.

P. Cornelius Scipio Africanus, filius naturalis L. Paulli, adoptione prioris Africani nepos, septimum-decimum annum agens, in pugna, qua Perseus victus est, effuse sequitur hostes, xliv. 44. ejus liberalitas, xlvi. 43.

oratione arguit juventutem Romanam, militiam detrectantem, xlviii. 15. 16. ejus certamen singulare cum Intercatiensi, 22. primus in murum adscendit, 23. in castra Masinissae venit, 32. spectat ex edito loco proelium inter Masinissam et Carthaginienses, 33.

ejus contra Poenos virtus et gloria, xlix. 45–55.

arcessitur a Masinissa moriente, l. 15. inter Masinissae liberos haereditatem dividit, 18. Gulussam cum equitibus Numidis ad exercitum adducit, 19. ejus et Phamaeae colloquium, 20. ejus fide accepta, Phamaeas ad Romanos transit, 21. 22. commeatum expedit exercitui, 23. magna cum laude Romam dimittitur, 24. aedilitatem petens, consulatui a plerisque destinatur, 35. et, frustra repugnantibus multis, consul creatur, 36.

in Africam venit, li. 1. adveniens, Mancinum proconsulem praesenti periculo eripit, 3. 4. ei corruptus exercitus tra-

ditur, 5. ejus ad milites concio, 6. partem Carthaginis Megara capit, 8. ejus opera ad oppugnandam Carthaginem, 11. incredibili opere portum obstruit, 14. fugam suorum sistit, 19. Nepherim aggreditur, 21. castra Poenorum expugnat, 22. Nepherim capit, 23. et Carthaginem, praeter Byrsam, 40. Byrsam oppugnat, 42. et capit, 45. Carthaginis excidio illacrimatur, 48. Siculis ornamenta sua, quae Carthaginem fuerant translata, restituit, 50. ejus abstinentia in tantis manubiis, 51. de sententia decem legatorum, capta Carthagine, res ordinat, 55.

ejus de Carthagine triumphus, LII. 23.

ejusdem legatio in Aegyptum, LIII. 19. honores a rege ei habiti, 20. Aegyptum perlustrat, 21. peracta legatione, Romam redit, 22. sequuntur regum nationumque legati, gratias agentes, 23.

ejus et Mummii censura discors, LIV. 6. ejus facetiae, 7. *vid. et* LVII. 7. emendat sollemne in lustro condendo precationis carmen, LIV. 8. accusatur ab Asello, 32. 33.

consul iterum, non petens, creatur, LVI. 24. ei extra ordinem bellum Numantinum decernitur, 25.

ad bellum Numantinum nec pecunia, nec exercitus novus ei datur, LVII. 1. luxum et ignaviam exercitus Hispanici corrigit, 2–7. stativa caute ponit, 8. propius accedit ad Numantiam, 9. praeter urbem tamen ducendum exercitum non putat, 10–13. agrum hostilem vastat, 13. P. Rutilium, ab hostibus circumventum, servat, 14. insidias hostium evitat, 15. ad eum Jugurtha cum auxiliis Numidicis venit, 16. et simul stipendia meret C. Marius, 17. 18. a Scipione Numantini repelluntur, 21. gemina castra ad Numantiam ponit, 22. cum desperatis pugnare non vult, 23. circumvallare obsessos instituit, 24. fossam murumque circa Numantiam ponit, 26. Durium amnem novo ingenio praecludit, 27. ejus inventum ad celeriter significandam hostium eruptionem, 28. ejusdem copiarum dispositio, 29. Antiochi legatos audit, 35.

Numantinos fame ad deditionem compellit, LIX. 1–5. ejus dictum de morte Ti. Gracchi, 7. de Numantinis triumphat, 27. 28. ejus gravitas et constantia, 35. defensionem possessorum suscipit, 74. murmurante plebe, et acriter expostulante C. Graccho, 76. de eo dictatore creando mentio fit, 77. ejus interitus, 78. 79. de eo vox Q. Fabii Maximi, itemque Q. Metelli Macedonici, 80. de ejus morte nulla quaestio habita, 81. ejus opes modicae, 82.

P. Cornelius Cn. F. Scipio, adolescens, nondum quaestorius, Romae judicatur vir bonorum optimus, XXIX. 14. obviam it Matri Deûm cum matronis, *ibid.* ad supplendum Venusinis colonorum numerum, triumvir creatur, XXXI. 49. aedilis curulis, XXXIII. 25. praetor, XXXIV. 42. sortitur Hispaniam ulteriorem, 43. in Hispania multa secunda proelia facit, XXXV. 1. propraetor, vincit Lusitanos, *ibid.* petens consulatum, repulsam patitur, 10. consul creatur, 24. perfert rogationem de indicendo regi Antiocho bello, XXXVI. 1. sortitur Italiam provinciam, 2. proficiscitur in Bojos, 37. caedit Bojos, 38. se dedunt Boji, *ibid.* Bojos agri parte fere dimidia mulctat, 39. triumphat de Bojis, 40. defendit L. Scipionem,

xxxviii. 58. petit censuram, xxxix. 40. triumvir Aquilejae coloniae deducendae, 55. xl. 34. nominatur patronus ab Hispanis citerioribus, xliii. 2.

P. Cornelius Scipio Nasica praesidium Macedonum ad Pythium jugo dejicit, xliv. 35. ejus cum L. Aemilio Paullo colloquium, 36. mittitur Amphipolim, 46. consul, abdicat, xlvi. 27. 28. censor, xlvii. 2. 3. consul iterum, 24. pontifex maximus, xlviii. 9. Carthaginiensibus tempus ad resipiscendum dandum censet, 26. sapientia et eloquentia et juris scientia commendatus, *ibid.* Corculum appellatus, *ibid.* destruendi theatri auctor, 27. ejus cum Catone de exscindenda Carthagine controversia, xlix. 4. in Graeciam adversus Andriscum mittitur, l. 2.

P. Cornelius Scipio Nasica, quaestor, xlix. 15. consul, lv. 1. a tribunis plebis in carcerem duci jubetur, 2. ejus vox memorabilis, 3. ei a Curiatio Serapionis cognomen datum, *ibid.* petit a consule P. Mucio, ut contra Ti. Gracchum auxilio sit reipublicae, lviii. 53. opprimit Ti. Gracchum, 58. per speciem legationis emittitur, lix. 10. 22. Pergami moritur, 28. pontifex maximus fuerat, 29.

P. Cornelius Scipio Nasica, consul, lxiv. 17. moritur, 23. ejus eximiae laudes, *ibid.*

P. Cornelius P. F. P. N. Scipio, consul, cxxxvi. 47.

P. Cornelius Sisenna, creatus praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, xxxix. 45.

P. Cornelius Sulla, praetor, xxv. 2. sortitur jurisdictionem urbanam et peregrinam, 3. ludos Apollinares primus facit, 12. *vid. et* 15. 19. 22. 41.

P. Cornelius Sulla, praetor, xxxix. 6. sortitur Siciliam, 8.

P. Cornelius Sulla, consul designatus, damnatur lege Calpurnia, ci. 21. ejus cum Catilina conjuratio, *ibid. et seqq.*

Ser. Cornelius, consul, ii. 41.

Ser. Cornelius, flamen Quirinalis, pestilentia mortuus, iii. 32.

Ser. Cornelius, consul, x. 1.

Ser. Cornelius, tribunus militum, xxix. 2.

Ser. Cornelius Lentulus, aedilis curulis, xxviii. 10.

Ser. Cornelius Lentulus, legatus, xlii. 37. praetor, xliii. 13. sortitur Siciliam, 17.

Ser. Cornelius Maluginensis, tribunus militum consulari potestate, v. 36. iterum, vi. 6. tertium, 18. quartum, 22. quintum, 27. sextum, 36. septimum, 38.

Ser. Cornelius Maluginensis, magister equitum, vii. 9.

Ser. Cornelius Merenda, cujus opera oppidum Samniticum captum, donatur corona aurea, xiv. 34. consul, 37.

Ser. Cornelius Sulla, praetor, sortitur Sardiniam, xli. 22. legatus in Macedoniam, xlv. 17.

Cornicen. *vid.* Aebutius, *et* Oppius.

Cornicines et tibicines in centurias distributi a Servio, i. 43.

Corniculana captiva, qua natus Servius Tullius, i. 39. iv. 3.

Corniculis donati equites, x. 44.

Corniculum, oppidum, a Tarquinio Prisco captum, i. 38.

L. Cornificius Bruto accusator apponitur ab Octaviano, cxx. 7. praeficitur copiis Caesarianis in Sicilia, cxxix. 13. quibus e magno periculo servatis, honos ei habetur, 16— 9. consulatum gerit, cxxxi. 1.

P. Cornificius falsa criminatione onerat Milonem, cvii. 34.

Q. Cornificius, candidatus consulatus, cii. 32.

Q. Cornificius, Caesaris quaestor, Illyricum provinciam pro

praetore obtinet, cxii. 51. Africae praeest, cxviii. 19. *vid. et* cxix. 52. ex Africa auxilium mittit Sex. Pompejo, cxxiii. 2. oppugnatur a T. Sestio, 35. occiditur, cxxvii. 5.
Cornus urbs, Sardiniae caput, a T. Manlio occupatur, xxiii. 40.
M. Cornutus, praetor urbanus, publicis sumtibus sepelit Hirtium et Pansam, consules, cxix. 26. sibi manus infert, 66.
Corolamus, regulus Bojorum, caedit Romanos, xxxiii. 36.
Coronae aureae Jovi in Capitolium missae, ii. 22. iii. 57. *vid. et* iv. 20. vii. 38. xxxii. 27. xxxvi. 35. xxxviii. 14. xliii. 6. xliv. 14. xlv. 25. Coronis aureis donati milites, vii. 10. 26. 37. x. 44.
Coronae aureae praeferuntur in triumpho, xxxiv. 52. xxxvii. 58. 59. xxxix. 5. 7. 29. 42. xl. 16. 34. 43. xlv. 39.
— gestatae a triumphantibus, xxx. 15.
in Coronam auream quindecim talenta oblata, xxxviii. 14.
Corona laurea, gestata sacrificantibus, xxiii. 11. xxvii. 37.
— myrtea ovantibus, xcvii. 34.
— civica, vi. 20. x. 46.
— graminea obsidionalis, vii. 37.
— muralis, vi. 20. x. 46.
— rostrata, xcix. 31. cxxix. 36.
— vallaris, x. 46.
Corona urbem oppugnare, aut capere, vii. 27. xxiii. 18. xliii. 18.
sub Corona venire, ii. 17. iv. 34. ix. 42.
Coronatus populus ludos spectat, x. 47. xxv. 12.
— ad omnia pulvinaria supplicat, xxxiv. 55. xxxvi. 37. xl. 37.
Coronea, oppidum, xxxiii. 29.
Coronei, xlii. 44. 63. vexant Thebanos, 67. a Crasso consule crudeliter vexati, a senatu in integrum restituuntur, xliii. 4.
Coroneum, vel Coronensem, agrum depopulantur Romani, xxxvi. 20.
Corone, urbs, xxxix. 49.
Corporibus humanis vesci Annibal docuit milites suos, xxiii. 5.
Corragum, castellum, capitur, xxxi. 27.
Corragus Macedo, xxxviii. 13.
Corragus, Eumenis praefectus, xlii. 67.
Correus, dux Bellovacorum, cviii. 12. insidias struit Caesari, 15. sed in ipsum vertuntur, 16. eo caeso, Bellovaci deditionem faciunt, 17.
Corribilo, nobilis regulus Hispanus, vivus capitur, xxxv. 22.
Corsica, insula, xvi. 7. xvii. 15. xxii. 31. xxx. 39. Corsicae descriptio et urbes, xvii. 15. prima Romanorum in Corsicam expeditio, 12. 16. 20. 21. Corsica et Sardinia Poenis ademtae, xx. 3. 4.
Corsorum foedus cum Glicia irritum, xx. 11. iis deditur foederis auctor, *ibid.* Corsi subacti, 15.
Corsi deficiunt, xl. 19. caeduntur ab M. Pinario, praetore, 34. dant obsides, *ibid.* vincuntur a C. Cicerejo, praetore, xlii. 7. iis pax data, et exacta cerae ducena millia pondo, *ibid.* de iis triumphat in monte Albano C. Cicerejus, 21.
Cortona, urbs Etruriae, ix. 37. *vid. et* xxii. 4.
Cortuosa, oppidum Etruscum, vi captum a Romanis, vi. 4.
Ti. Coruncanius, summa morum innocentia inclitus, xii. 22. xiii. 28. consul, xiii. 1. vincit Etruscos, et universam gentem obstringit novo foedere,

12. de Vulsiniensibus et Vulcientibus triumphat, 35. primus ex plebe pontifex maximus, xviii. 48.
C. et L. Coruncanii, legati ad Teutam, xx. 25. minor ex eis a Teuta occisus, *ibid.*
T. Coruncanius, *ibid.*
Corvus in M. Valerii, tribuni militum, singulari certamine cum Gallo pugnantis, consedit galea, vii. 26.
Corvus nidum facit in aede Sospitae Junonis. *vid.* Prodigium.
Corvus, machina quaedam ad comprehendendas hostium naves, xvii. 6. quam novitatem admirantur Carthaginienses, 8. *vid. et* xviii. 9.
Corvus, *vel* Corvinus. *vid.* M. Valerius.
Corycus, urbs Ciliciae, xxxiii. 20.
Corycum evertit P. Servilius, xc. 35.
Corycus, portus Ioniae, xxxvi. 43. xxxvii. 8.
Corycum, promontorium, xxxvii. 12. 13.
Corylenus, oppidum, xxxvii. 21.
Cos, ab Accio Navio augure novacula discissa, i. 36.
Cosa, colonia, xiv. 39.
Cosani, ob servatam fidem a Romanis laudati, xxvii. 10. petunt, ut colonorum numerus cogatur, xxxii. 2. frustra, *ibid.* Cosa colonia aucta, xxxiii. 24.
Cosanus portus, xxii. 11. xxx. 39.
C. Cosconius, praetor, in Japygia Samnites vincit, et complura oppida in deditionem accipit, lxxv. 21. caedit Trebatium, Samnitium ducem, 23.
M. Cosconius, tribunus militum, cadit in proelio cum Magone Poeno, xxx. 18.
M. Cosconius, praetor, sortitur Macedoniam, lvi. 20.
Cossinius interficitur a Spartaco, xcv. 6.
Cossuram capiunt Romani, xviii. 34.
de Cossurensibus triumphatum, xviii. 41.
Cosiocus fugit cum Perseo, xliv. 42.
Cothon, insula rotunda, xlix. 40. capitur, li. 40.
Cotiso, rex, affinitatem cum Caesare pactus, cxxxiii. 87.
Cotta. *vid.* Aurelius.
Cotto, nobilis Bastarna, xl. 57.
Cotton, urbs, oppugnatur, xxxvii. 21.
Cotys, Seuthae filius, Odrysarum rex, favet Perseo, xlii. 29. 51. 57. 67. Thrax genere solo, non moribus, xliii. 4. *vid.* Bitis.
Cotyi, Thraciae regulo, ob auxilium Pompejo latum, munera missa, cxi. 8.
Cous, civitas, xxxvii. 16.
Cranii, Cephalleniae populi, xxxviii. 28.
Cranon, urbs Thessaliae, xxxvi. 10. xlii. 64. 65.
Cranonius ager, xlii. 64.
Crantor captivus, e Salluviorum gente, libertati restituitur a C. Sextio, lxi. 2.
Crassus. *vid.* Licinius, *et* Papirius.
Crastinus, centurio, incipit pugnam inter Caesarem et Pompejum, cxi. 65. ejus laus et sepultura, 69.
sub Crate necari, i. 51. iv. 50.
Cratera aurea donum Apollini Delphos portata, v. 25. 28.
Craterus, xxxv. 26.
Creditori ne debitoris corpus obnoxium esset, lege cautum, viii. 28. *vid.* Aes alienum, *et* Nexi.
Cremaste Larissa, xxxi. 46.
Cremera, fluvius, ii. 49.
Cremona colonia deducta, xx. 64. atque inde Gallorum irae, xxi. 25.
Cremonam obsident Galli, xxxi. 10. ad Cremonam a L. Furio vincuntur Galli, 21. Cremonae

quod bello dirutum fuerat, restituit L. Valerius Flaccus, consul, xxxiv. 22.
Cremonensium fides in Romanos, xxvii. 10. legati queruntur, agrum suum ab accolis Gallis incursari, ac vastari, xxviii. 11. queruntur inopiam colonorum, xxxvii. 46.
Cremonensis cohors, xliv. 40.
Cremonis jugum, xxi. 38.
Crene, oppidum, xxxvii. 21.
Crepitus aeris ad territandos hostes, xxvi. 5. in defectu lunae, *ibid.*
Creta pluit. *vid.* Prodigium.
Creta, insula, xxxiv. 27. xxxvii. 60.
Cretenses, xxiv. 30. xxxv. 28. 29. xxxvii. 39. 40. pediti Romano parum metuendi, xxxi. 39. captivos Romanos a Cretensibus frustra repetit Q. Fabius Labeo, xxxvii. 60. eorum dissidia, xli. 30. legatos Romam mittunt, pollicentes sagittarios, xliii. 9.
Cretensibus bellum infert Antonius, xcvii. 14. vincunt Antonium, *ibid.* eos bello petit Metellus, xcviii. 80. legatos Romam mittunt, 81. durae illis proponuntur conditiones, 82. eorum deliberatio, 83. bellum parant, et delectum habent, *ibid.* vincuntur in Cydoniatarum agro, 84. multasque urbes amittunt, xcix. 1. domantur a Metello, 47. eos in deditionem accipit Pompejus, *ibid.* atque ideo infestius tractantur a Metello, 48. 49. libertatem amittunt, c. 10.
Cretenses sagittarii, xxxvii. 41. xxxviii. 21. xlii. 35. xliii. 9.
Creüsa, mater Ascanii, i. 3.
Creüsa, Thespiensium emporium, xxxvi. 21. xlii. 56. xliv. 1.
Crinibus matres stratae templa verrunt, iii. 7. xxvi. 9.
Crispinus. *vid.* Quintius.
Cristae, x. 39.
Cristae elephantorum, xxxvii. 40.
Cristatae galeae, ix. 40. x. 38.
Crito Berraeus, legatus Philippi ad Annibalem, xxiii. 39.
Critolaus Achaeus, caussa exitii suae reipublicae, li. 56. Romanos eludit, 57. 58. populum sibi conciliat, 59. ejus seditiosa oratio, 61. ejus rixe cum aliis principibus, 64. adventu Q. Metelli cognito, fugit, lii. 2. perit, 3.
Crixus, Fugitivorum dux, xcv. 8. cum viginti millibus hominum caeditur, xcvi. 1. 2.
Croton, urbs Graeca, i. 18. occupatur a P. Cornelio Rufino, consule, xiv. 5. 6. 7. capitur, excepta arce, a Bruttiis, xxiii. 30. *vid. et* xxiv. 2. 3. xxix. 36. Crotonem colonia civium Romanorum deducta, xxxiv. 45.
Crotonienses deficiunt ad Poenos post cladem ad Cannas, xxii. 61. abeunt Locros, xxiv. 3.
Crotoniensis ager, xxix. 36. xxx. 19.
Crustumerium colonia deducta a Romulo, i. 11. a Tarquinio Prisco capitur, 38.
Crustumina tribus, xlii. 34.
Crustumini, populi, ad videndam Romam proficiscuntur, i. 9. bellum parant ob raptum filiarum, 10. vincuntur, 11.
Crustuminis montibus Allia fluvius defluit, v. 37.
Crustuminus ager, xli. 13.
Cruci adfigunt transfugas suos Romani, xxx. 43. et servos principes conjurationis, xxxiii. 36.
Ctesiphon, urbs, Parthorum regia, cvi. 32.
Cuballum, Gallograeciae castellum, xxxviii. 18.
Culeo insutus in poenam parricidii, lxviii. 83.
Cultus amoenior in femina suspectus, iv. 44.
Cumae, ii. 9. iv. 44. ix. 19. xxiii. 36. xli. 20. Cumas missi ad frumentum comparandum, ii. 9. 34. Cumis moritur Tarquinius,

21. Cumae capiuntur a Campanis, iv. 44. Cumas it obsessum Annibal, xxiii. 36. defenduntur a Graccho, *ibid.* a Cumis recedit Annibal, 37.
Cumanis civitas sine suffragio data, viii. 14. Cumani unde originem trahant? 22. municipes, xxiii. 31. in Cumanos Campanorum molitiones, 35–37. Cumanis permissum publice Latine loqui, eorumque praeconibus jus datum vendendi Latine, xl. 42.
Cumanae cohortes, ii. 14.
Cumanae aquae, xli. 20.
Cumanus ager vastatur ab Annibale, xxiv. 13.
Cuneus, viii. 10. xxii. 47. Cuneus Macedonum, phalanx, xxxii. 17.
Cuneo pugnant Hispani, xxxix. 31.
Cuneorum gens, xlviii. 24.
Cuniculi in obsidione, iv. 22. v. 19. 21. xxiii. 18. xxxvi. 25. cuniculis deprehensis quomodo resistatur, xxxviii. 7.
Cupressea simulacra Junonis, xxvii. 37.
P. Curatius, tribunus plebis, accusat duos tribunos militum, v. 11.
Curia, pars populi. in Curias triginta populus a Romulo divisus, i. 13. Curia Faucia, ix. 38. Curiata comitia, v. 52. vi. 41. Curiata lex, v. 46. ix. 38.
Curia, locus in quo senatus habetur. Curia Hostilia, i. 30. v. 55. xxii. 55. igne consumitur in funere P. Clodii, cvii. 21. jubetur instaurari a Fausto Sulla, et Cornelia appellari, 26. Curia Julia, cxvi. 33.
Curiana villa, frequentata a seniore Catone, xiv. 49.
Curiatii, ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti, i. 30.
Curiatiorum et Horatiorum, trigeminorum fratrum, certamen, i. 24. 25. sepulcra Horatiorum et Curiatiorum, *ibid.* Curiatiorum spolia fixa eo loco, qui Pila Horatia appellatur, 26.
C. Curiatius, tribunus plebis, utrumque consulem in carcerem duci jubet, lv. 2.
P. Curiatius, consul, iii. 32. decemvir legibus scribendis, 33.
Curio maximus, iii. 7. xxvii. 8. primus ex plebe maximus Curio, C. Mamilius Vitulus, *ibid.*
Curio. *vid.* Scribonius.
M'. Curius Dentatus, consul, xi. 20. ejus res gestae, *ibid.* bis in eodem magistratu triumphat, 21. ejus vox magnifica, 22. ejus ovatio, 29. secundum consul, xiv. 27. non respondentem ad nomen in servitutem vendit, *ibid.* eum aggreditur Pyrrhus, 28. vincit Pyrrhum, 30. 31. 32. ejus triumphus pulcher ac magnificus, 34. tertium consul, 37. censor, 47. Anienis aquam in urbem inducit, 48. insigniora ejus dicta factaque, *ibid.* et 49.
M'. Curius, tribunus plebis, xxxii. 7.
Q. Curius movetur senatu, xcviii. 28. primus Catilinariae conjurationis index, ciii. 11.
Currus. ante Currum triumphantis captivi ducti, vi. 4. *vid.* Triumphus.
Currus, contis ferro praefixis horrens, ab equis, laminis ferreis obductis, tractus, praesidium adversus elephantos, xiii. 38.
Curtius Salassus ab Aradiis vivus comburitur, cxxvii. 9.
C. Curtius, consul, iv. 1. capit parum recte tabernaculum, 7.
M. Curtius, juvenis bello egregius, equo insidens, armatus se in voraginem immittit, vii. 6.
Mett. Curtius. *vid.* Mettius.
Curtius lacus, i. 13. vii. 6.
Curulis magistratus, v. 41 *vid.* et Magistratus.

Curulis sella, I. 8.
Curules magistratus creari, toto quinquennio non patiuntur tribuni plebis, VI. 35.
Curules magistratus duos simul unus nec capere potest, nec gerere, XXXIX. 39.
Curules equi, XXIV. 18.
Cusibi, oppidum Hispaniae, XXXV. 22.
Cutiliae, XXVI. 11.
Cutina, oppidum Vestinorum, capitur a Romanis, VIII. 29.
Cyatidem, arcem Samaeorum, occupant Romani, XXXVIII. 29.
Cybiosactes. *vid.* Seleucus.
Cyclades, insulae, XXXIV. 26. XXXVI. 43. XLIV. 28. 29. regio inter Cycladas est ventosissima, fretis alias majoribus, alias minoribus divisas, XXXVI. 43.
Cycliadas, praetor Achaeorum, XXVII. 31. Philippi postulationem eludit, XXXI. 25. trahens res ad Philippum, expellitur, XXXII. 19. apud Philippum exsul, 32.
Cydas, dux Gortyniorum Cretensium, jungit se Quintio, XXXIII. 3.
Cydas Cretensis, ex intimis Eumenis, XLIV. 24. per eum tractatae inter Eumenem et Persea conditiones amicitiae, 13.
Cydoniatae adversus Gortynios et Gnossios bellum gerunt, XXXVII. 60.
Cylarabis, gymnasium trecentos passus ab Argis, XXXIV. 26.
Cyllene, XXVII. 32.
Cyme, urbs, deficit ad Seleucum, XXXVII. 11.
Cymaei, XXXVIII. 39.
Cymines oppidi potiuntur Aetoli, XXXII. 13.
Cynosarges, templum Herculis, incenditur a Philippo, XXXI. 24.
Cynoscephalae, tumuli, XXXIII. 7. ibi magna pugna vincitur Philippus, 7–10. *vid. et* 16. *et* XXXVI. 8.
Cynus, emporium Opuntiorum, XXVIII. 6.
Cypaera, urbs, capitur ab Antiocho, XXXVI. 10.
Cyphara, XXXII. 13.
Cyprius vicus Romae, I. 47.
Cyprus, insula, XXXIII. 41. Cyprum classe missa, Antiochus ea sibi cedi postulat, XLV. 11. in provinciae formam redigitur, CIV. 66–68.
Cypsela, castellum, occupat Philippus, XXXI. 16. *vid. et* XXXVIII. 40.
Cyrenae, urbs, XXIII. 10.
Cyrenarum regnum testamento regis transfertur ad populum Romanum, LXX. 18. ejus regni descriptio, 19. pessimus ibi rerum status, LXXXI. 17. eorum rempublicam ordinat Lucullus, 18.
Cyretiae, urbs in Thessalia, capitur a Romanis, XXXI. 41. *vid. et* XXXVI. 10. 13. *et* XLII. 53.
Cyrtaei funditores, XXXVII. 40.
Cyrtii, XLII. 58.
Cyrus, rex Persarum, IX. 17.
Cyrus, filius Mithridatis, ducitur ante currum Pompeji triumphantis, CIII. 48.
Cyssus, portus Erythraeorum, XXXVI. 43.
Cytheris, mima, ab Antonio per Italiam aperta lectica vecta, CXIII. 38.
Cythnus, insula, XXXI. 15. 45.
Cyzicus, urbs, XLI. 25. a Mithridate oppugnatur, XCIV. 9. de ejus expugnatione Mithridates desperat, XCV. 11.
Cyziceni terra marique clausi, XCIV. 10. strenue se defendunt, 12. Proserpina et Minerva eos adjuvisse creditae, 13.

D.

Daci inter auxilia Antonii Actiaco bello, CXXXIII. 86. habitant ad Danubium, 87. repulsi submotique a Lentulo, CXXXVI. 51.
Dactyliotheca Mithridatis, in Pompeji triumpho translata, CIII. 47.

Daedala, castellum, xxxvii. 22.
Dabae, populi, xxxv. 48.
Dabae, equites sagittarii, xxxvii. 38. 40.
Dalmatarum insolentia contra legatos Romanos, xlvii. 21. eos bello persequuntur Romani, 22. 23. de iis Metelli triumphus, lxii. 8. Caesar Octavianus iis bellum infert, cxxxi. 33. ejus strategemate circumventi opprimuntur, 34. eorum aliarumque gentium motus, cxxxvi. 51. eosdem cum vicinis subigit Tiberius, cxxxix. 2.
Dalmaticus. *vid.* L. Caecilius Metellus.
Damagoras, Rhodiae classis praefectus, deprimit naves Mithridatis, lxxviii. 21.
Damarata, Damaratus. *vid.* Demareta, Demaratus.
Damasci varia fata, cii. 58.
Damasippus. *vid.* L. Junius Brutus.
Damio, libertus Clodii, Pompejum obsidet domi suae, ciii. 127. L. Novium, tribunum plebis, ferro vulnerat, *ibid.*
Damippus Lacedaemonius, missus ab Syracusanis ad Philippum regem, xxv. 23. capitur a Romanis, *ibid.* eum redimere studet Epicydes, *ibid.*
Damiurgi, *sive* Demiurgi, Achaeorum magistratus, xxxii. 22. *vid. et* xxxviii. 30.
Damius, praefectus classis Eumenis, xliv. 28.
Damocles, Argivus adolescens, in libertatem Argos vindicare volens, occiditur, xxxiv. 25.
Damocritus, praetor Aetolorum, Philippo adversus Romanos favet, xxxi. 32. legatus mittitur ab Aetolis ad Nabin, ut eum concitet ad bellum Romanum, xxxv. 12. ejus ad T. Quintium superbum responsum, 33. vivus traditur Romanis, xxxvi. 24. conjicitur in Lautumias, xxxvii. 3. se transfigit gladio, 46.
Damocritus, praetor Achaeorum, vincit Spartanos, eorumque vastat agrum, li. 30.
Damopheles prodit Romanis Heracleam, xcviii. 15.
Damophili saevitia in servos, lvi. 32. 33. a quibus cum uxore capitur, 35. filiae ejus ob mansuetudinem parcunt servi, *ibid.* ipse interficitur, 36.
Damoteles, legatus Aetolorum, xxxviii. 8.
Dantheletas depopulantur Macedones, xxxix. 53. xl. 22.
Dantheletae Macedoniam infestant, cxxxvi. 51.
Danubii accolae, lxii. 62. civ. 18.
Daorseis, populis Illyrici, immunitas data, xlv. 26. eorum agros vastant Dalmatae, xlvii. 13.
Daphne, xxxiii. 49.
Dapyx, Getarum regulus, cxxxv. 2.
Darda, Epirotarum praetor, xxix. 12.
Dardanum, urbs Asiae, xxxvii. 9. 37. donatur libertate, xxxviii. 39.
Dardani, xxvi. 25. xl. 30. populantur Macedoniam, xxvii. 33. iis infert bellum Philippus, xxviii. 8. pollicentur Romanis auxilia adversus Philippum, xxxi. 28. male mulctantur, 43. pugnant et cedunt confertim, *ibid.* caeduntur a Philippo, xxxiii. 19. gens infestissima Macedoniae, xl. 57. bellum eos inter et Bastarnas, xli. 23. vincuntur a Scribonio, xcv. 1.
Darius, rex Persarum, mulierum ac spadonum agmen trahens, praeda verius, quam hostis, ix. 17.
Darius, filius Mithridatis, ducitur ante currum Pompeji triumphantis, ciii. 48.
Darsa, urbs, xxxviii. 15.
Dasius Altinius Arpinus, prodi-

tor, vincitur a Romanis, xxiv. 45. ejus familia comburitur ab Annibale, *ibid.*

Dasius Brundusinus prodit Annibali Clastidium vicum, xxi. 48.

Dasius, Salapiae princeps, favet Annibali, xxvi. 38. eum de proditione appellat Blasius, *ibid.*

Dassarenses, populi, xlv. 26. *iidem, ut videtur, cum Dassaretiis, qui mox sequuntur.*

Dassaretii, populi, xxvii. 32. eorum fines populatur P. Sulpicius, xxxi. 22. Dassaretiorum Pirustis immunitas data, xlv. 26.

Dassaretiorum vici, xxvii. 32. castella, xlii. 36.

Daulis, urbs, xxxii. 18.

Debitoris corpus ne obnoxium esset creditori, lege cautum, viii. 28. *vid.* Aes alienum, *et* Nexi.

Deceates, Liguriae populi, xlvii. 29. victi, se fidei permittunt Romanorum, 31.

Decembribus Idibus consulatus initus, iv. 37. et census habitus, xliv. 16.

Decemviri legibus scribendis sine provocatione creati, iii. 32.

— decem tabulas legum ferunt, iii. 34.

— novi creantur decemviri, iii. 35. horum impotentia et crudelitas, 36. 37. alterum annum, privati imperium retinent, 38.

— senatum per praeconem in curiam vocant, *ibid.*

— delectum habent, iii. 41.

— coguntur se magistratu abdicare, iii. 54.

— Claudio et Oppio in carcere mortuis, ceteri in exsilium mittuntur, eorumque bona publicantur, iii. 58.

Decemviri sacrorum, partim ex plebe, partim ex patriciis, vi. 37. 42.

— inspiciunt libros Sibyllinos, vii. 27. xxi. 62. xxii. 1. 36. 57. xxv. 12. xxxi. 12. xxxiv. 55. xxxv. 9. xli. 26.

— majoribus hostiis sacrificant, xxii. 1.

— Graeco ritu sacra faciunt, xxv. 12.

— supplicationem indicunt, xl. 37.

— coronati laurea praetextatique, sequuntur Virgines in sacrificio Junonis, xxvii. 37.

— verba praeeunt in voto concipiendo, xli. 26.

Decemviri agris inter veteranos milites dividendis creati, xxxi. 4.

Decemviris qui nocuisset, ejus caput Jovi sacrum, iii. 55.

C. Decianus, tribunus plebis, ob verba quaedam incommodiora damnatur, lxix. 49.

Decidius Saxa, legatus triumvirorum, adversus Brutum in Macedoniam praemittitur, cxxii. 42. proelio victus a Labieno, sibi manus infert, cxxvii. 11.

Decima praedae. *vid.* Praeda.

Decimatio militum, ii. 59. xcvi. 40. cxxxi. 35.

C. Decimius Flavus, tribunus militum, xxvii. 14. ejus insigne factum, *ibid.*

C. Decimius Flavus, praetor creatur, xxxix. 32. sortitur jurisdictionem urbanam, 38. moritur, 39.

C. Decimius, legatus, xlii. 35. praetor, xliii. 13. sortitur jurisdictionem peregrinam, 17. legatus ad finiendum inter Antiochum et Ptolemaeum reges bellum, xliv. 19. ejus apud Rhodios moderatio, xlv. 10.

C. Decimius deserit Cercinnam, cxiv. 17.

L. Decimius, legatus, xlii. 37. captarum pecuniarum ab regibus Illyriorum suspicione infamis, 45.

M. Decimius, legatus, xlii. 19.

Num. Decimii Samnitis interventu restitutum proelium, xxii. 24.
Decius Jubellius, tribunus militum, praesidio firmat Rhegium, xii. 27. ejus scelere Rhegium, trucidatis ejectisque oppidanis, occupatum, 28–30. ejus ceterorumque perfidorum poena, 31. 32. in carcere manus sibi infert, xv. 3. *vid. etiam* xxviii. 28.
Decius Magius. *vid.* Magius.
M. Decius, tribunus plebis, ix. 30.
P. Decius Mus, quinquevir mensarius creatus, vii. 21. tribunus militum, 34. eximit ingenti periculo Romanas legiones, *ibid. et* 35. 36. donis militaribus ornatus a consule, 37. duas a militibus coronas obsidionales accipit, *ibid.* consul, viii. 3. ejus somnium, 6. ei immolanti parum laeta exta apparent, 9. se devovet pro populo Romano Quiritibusque, *ibid.* in mediis hostibus moritur, *ibid.* ejus corpus postero die inventum inter maximam hostium stragem, coopertum telis, 10. ei funus celebrat T. Manlius, consul, *ibid.*
P. Decius Mus, consul, ix. 28. 29. legatus, 40. consul iterum, 41. ejus in Etruria res bene gestae, *ibid.* magister equitum, 44. censor, 46.
ejus oratio pro lege, de augendo numero sacerdotum, x. 7. 8. pontifex creatur, 9. tertium consul, 14. ejus res gestae, *ibid. et* 15. proconsul Samnitium exercitum expellit finibus, 16. tres urbes in Samnio capit, 17. *vid. et* 18. 20. quartum consul, 22. ejus contentio cum Fabio collega de provinciis, 24. cum eo ad bellum proficiscitur, 26. pro exercitu Romano se Diis Manibus devovet, 28. equum in Gallos concitans, interficitur, 29.
P. Decius Mus, consul, xiii. 36. metus in Epirotarum exercitu, ne ille sese patris avique exemplo devoveat, *ibid. et* 37. *vid. et* 42.
P. Decius Subulo, triumvir deducendis Aquilejam colonis, xliii. 19.
P. Decius, legatus, xlv. 3.
P. Decius, tribunus plebis, accusat L. Opimium ob caedem Gracchi, lxi. 49. ejus oratio, 50. praetor, coërcetur a Scauro consule, lxii. 26.
Decumae duae frumenti exactae, xxxvi. 2. *vid. et* xxxvii. 2.
Decumana porta castrorum, iii. 5. x. 32.
Decumani, seditionem moventes, a Caesare ad obsequium rediguntur, cxiii. 49. recusantem sequuntur Caesarem, 50.
In Decurias decem distributi centum Patres post obitum Romuli, i. 17.
Decuriatus, sive descriptio equitum in decurias, xxii. 38.
Decurio equitum, iv. 38.
Decursio exercitus, xxvi. 51. xxix. 22. xxxv. 35. xl. 6.
Dedicatio templi consulis est, aut imperatoris, ix. 46.
Dedita urbs diripi non debet, xxxvii. 32. *vid.* Fides.
Dediti triumphati, ac venditi, vii. 27.
Deditionis formula, i. 37. vii. 31. *vid. et* xxviii. 34.
Dejotarus, e media caede Gallograecorum tetrarchici generis sexaginta, qui conjuraverant in Mithridatem, elapsus, expellit Eumachum, praefectum Mithridatis, lxxxii. 38. eumdem rursus magna clade adficit, xciv. 20. ei Pompejus dat Armeniam minorem, cii. 7. ejus dictum in Crassum, cvi. 16. relicto regno, cum omnibus copiis suis Ciceroni auxilium fert, cviii. 38. et Pompejo, cxi. 8. cum Pompejo

victo fugit, cxii. 7. 8. 9. ei deprecanti ignoscit Caesar, cxiii. 9. Armeniam sibi ablatam suo Marte recuperat, cxix. 6.

Deldon, Bastarnarum rex, occiditur a Crasso, cxxxiv. 5.

Delectus, ii. 55. iii. 67. iv. 1. 31.

— impeditur, iv. 6. vi. 32.

— non ex toto passim populo habitus, iv. 46.

— juniorum a Camillo habitus, ita ut seniores quoque in verba sua juratos centuriàret, vi. 7.

— sine vacationibus habitus, vii. 28.

— voluntariorum, ix. 10.

— omnis generis hominum, x. 21.

— servorum, xxii. 57. xxiii. 14.

— facinorosorum, et judicatorum pecuniae, xxiii. 14.

— capite censorum, lxvi. 9.

— difficulter habitus, xiv. 27. xxv. 5. xlii. 32. xliii. 16. xlviii. 14. lv. 1. 2.

de Delectu censorum edicta, xliii. 16.

Delectibus adversae leges abrogantur. lxiv. 56. *vid. porro de delectibus*, xxii. 37. 38. xxiv. 11. xxvi. 35. xxvii. 38.

Delium, urbs Boeotiae, xxxi. 45. et Apollinis templum, imminens mari, xxxv. 51. ejus templi religio, *ibid.*

Delminium, oppidum, captum a Romanis, xlvii. 23.

Delphi, umbilicus terrarum orbis, xxxviii. 48. medius umbilicus Graeciae, xli. 28. Delphos petit Aemilius Paullus, xlv. 27.

Delphos missi regis Tarquinii liberi, portenti caussa, i. 56. idem rursus factum, durante Vejorum obsidione, v. 15. 16. *vid. et* xxii. 57. xxiii. 11.

— legati, ad donum ex praeda portandum, missi, v. 28. xxviii. 45.

Delphicum oraculum. *vid.* Oraculum.

Delta insula descripta, cxii. 79.

Delubra Deorum, viii. 33. *vid.* Aedes, *et* Templum.

Delus, insula, xxxiii. 30. xxxvi. 42. xliv. 28. xlv. 10. Delon aris insignibus et statuarum copia exornat Antiochus Epiphanes, xli. 25. ejus insulae templique sanctitas inviolatos praestat omnes, xliv. 29. redditur Atheniensibus, xlvi. 3. diripitur a Metrophane, praefecto Mithridatis, quum sine muris et praesidio, ad id tempus, sacrorum veneratione defensa fuisset, lxxviii. 38.

Demarata, filia Hieronis, uxor Andranodori, stimulat maritum ad retinendam tyrannidem, xxiv. 22. occiditur, 25.

Demaratus Corinthius, Lucumonis pater, i. 34.

Demetrias, urbs Thessaliae ad mare, xxvii. 32. xxviii. 5. 7. 8. xxxi. 24. xxxvi. 20. xlii. 67. xliv. 12. 13. 24. una e compedibus Graeciae, xxxii. 37. occupatur ab Aetolis, xxxv. 34. se dedit Philippo, xxxvi. 33. *vid. et* xl. 24.

Demetriacus sinus, xxviii. 5.

Demetrium Phthiotidis, xxviii. 6.

Demetrium, portus Samothraciae, xlv. 6.

Demetrius Pharius, xx. 27. ejus improbitate bellum cum Illyriis instauratum, 57. strenue se defendit, 59. praesens ejus in ancipiti discrimine consilium, 61. 62. ad Philippum profugit, 62. ad eum deposcendum legati missi, xxii. 33.

Demetrius, Philippi Macedoniae regis pater, xxxi. 28.

Demetrius, filius Philippi, xxxiii. 13. obses a patre datur Romanis, 30. ante currum triumphalem T. Quintii ducitur, xxxiv. 52. patri redditur, xxxvi.

35. remittitur a patre Romam ad purganda crimina, xxxix. 35. defendit patrem, 47. in ejus honorem senatus multa condonat Philippo, *ibid.* redit in Macedoniam, 53. ejus cum Perseo fratre majore comparatio, *ibid.* cum eodem discordiae, *ibid.* prava Persei in Demetrium consilia, xl. 5. Demetrius fit suspectus Philippo, *ibid.* ludicri certaminis victor, 6. eum apud patrem accusat Perseus, 8. Demetrius sese oratione defendit, 12. meditatur fugam, 23. fictae dolo Persei ad eum perdendum T. Quintii litterae, *ibid. et* 24. iterum accusatus a fratre, jussu patris interficitur, *ibid.* ejus innocentiam Philippus agnoscit, 54. 55. et desiderio multum angitur, 56.

Demetrius, Seleuci filius, obses Romae, xli. 24. Ptolemaeo Philometori, Romam venienti, obviam procedit, xlvi. 21. ad recuperandum Syriae regnum se adjuvari ab senatu petit, 24. at frustra, 25. ipse se ad id accingit, 33. instigatur a Diodoro, 34. profugit ex urbe, 35. occupat regnum Syriae, 39. Andriscum Romam mittit, xlviii. 9. ejus vitia, l. 12. interficitur in proelio, 13.

Demetrius, Demetrii filius, a patre, cum Alexandro Bala bellum gerente, apud hospitem Cnidium deponitur, lii. 38. post patris mortem bellum movet, *ibid.* a Ptolemaeo Philometore juvatur, 40. et rex Syriae constituitur, 46. cognomine Nicatoris ornatur, 47. ingratus in Aegyptios, *ibid.* ejus segnities et fastus, 49. Myrinen meretricem amat, 50. a Lasthene ad saevitiam impellitur, 51. a Diodoto superatus, Seleuciam confugit, 54. Parthis infert bellum, liii. 13. a Parthis capitur, 16. ab iisdem, fratrem ejus Antiochum Sideten metuentibus, in regnum remittitur, lix. 60. Aegyptum bello petit, lx. 50. Syri ab eo deficiunt, 51. ejus clades et mors, 53.

Demetrius Eucaerus, Grypi filius, cum Antiocho Pio contendit de regno Syriae, lxx. 63. *vid. et* 66.

Demetrius Phalereus colligit libros in bibliothecam Alexandrinam, cxii. 44.

Demetrius, Pompeji libertus, praepotens apud patronum, cii. 68. 69.

Demiurgi. *vid.* Damiurgi.

Demochares, Sex. Pompeji libertus, bene pugnat adversus classem Caesaris, cxxviii. 13. praeficitur classi Pompejanae, 15. ejus praetoria navis capitur, 16.

Democrates, praefectus classis Tarentinae, xxvi. 39. *vid. et* xxvii. 15. fortiter pugnans cadit, 16.

Denarius nummus, viii. 11. denarii quando primum Romae cusi, xv. 6.

Denthelетae. *vid.* Dantheletae.

Derbani, populi, in potestatem Caesaris Octaviani veniunt, cxxxi. 53.

Derceto Edessae culta, cvi. 21.

Desudaba, urbs Maedicae, xliv. 26.

Desultorum, binos trahentium equos, dexteritas, xxiii. 29.

Devovere licet consuli, dictatori, et praetori, non se, sed quem velit legionarium militem, viii. 10. si is non moritur, quid faciendum, *ibid.*

Devovent se primores Romanorum, adventantibus Gallis, v. 41. Decii. *vid. supra* Decius.

Devovere se alicui in societatem omnis fortunae, atque etiam mortis, usitatum apud Hispanos, xci. 6. multa millia de-

vota in has leges Sertorio, ibid.
Deuriopus, Paeoniae regio, XXXIX. 53.
Dexagoridas, proditurus Romanis urbem Gythium, interficitur a Gorgopa, XXXIV. 29.
Dextras hostium amputare et Diis dedicare, apud Numantinos solitum, LV. 13.
Diaeus Megalopolitanus, praetor Achaeorum, pecunia corruptus a Menalcida, LI. 29. legatus Romam mittitur, 30. decipit Achaeos, *ibid.* exercitus dux in locum Critolaï, LII. 5. ab ejus factione pacis hortatores violantur, 8. vincitur a Romanis, 14. conjugem interficit, seseque veneno necat, *ibid.*
Dialis flamen, I. 20. XXVI. 23. ei unam noctem extra urbem manere nefas, V. 52. jure sacerdotii ingreditur senatum, XXVII. 8. jurare in leges non potest, XXXI. 50.
Dialis flamen, post mortem L. Merulae, nullus per septem et septuaginta annos, LXXX. 44.
Diales olim flamines, nunc consules: jocus Ciceronis, CXVI. 12.
Dialis apex, VI. 41.
Diana Ephesia, I. 45.
Dianae aedes vota, XXXIX. 2. dedicata, XL. 52. munita, LXI. 25.
— lucus, XXVII. 4.
— templum in Aventino, I. 45.
— Abydi, XXXI. 17.
— Heracleae, XXXVI. 22.
— Aulide, XLV. 27.
Dianae insignis magnitudinis bos immolatur, I. 45. lectisternium ponitur, V. 13. XXII. 10. festum per triduum agitur Syracusis, XXV. 23.
Dianae Amarynthidis sacrum anniversarium Eretriae, XXXV. 38.
Dianae Persicae armentum, peculiari nota insigne, et humanis usibus exemtum, XCVIII. 33.
Dianae, quam Tauropolon vocant, fanum Amphipoli, XLIV. 44.
Dianium, I. 48.
Dibapha Tyria primus usus P. Lentulus Spinther, CII. 46.
Dicaearchi Plataeensis rogatio, XXXIII. 2.
Dicaearchus, XXXVIII. 10. Aetolorum legatus, mittitur ad Antiochum, ut eum concitet ad bellum Romanum, XXXV. 12. eum sibi dedi postulat M'. Acilius Glabrio, consul, XXXVI. 28.
Dictator primus quis, non satis constat, II. 18.
— sine provocatione, II. 29. III. 20.
— belli caussa dictus, IV. 26. VII. 9. 11.
— clavi figendi caussa, VII. 3. VIII. 18.
— comitiorum caussa, VIII. 23. IX. 7. XXV. 2.
— feriarum constituendarum caussa, VII. 28.
— quaestionibus exercendis, IX. 26.
— primus de plebe, VII. 17.
— consulem ad se venire jubet sine lictoribus, XXII. 11.
Dictatoris edictum pro numine observatum, VIII. 34.
Dictatori nefas equo' uti sine permissu populi, XXIII. 14.
— cum magistro equitum aequatum imperium, XXII. 26.
Dictatori mulctam dictam quidam parum probabiliter scripsere, VI. 38.
a Dictatore provocatum ad populum, VIII. 33.
duo Dictatores tempore uno, XXIII. 22. 23.
Dictator sine magistro equitum, *ibid.*
de Dictatore dicendo magna concertatio, IV. 56. XXVII. 5.
Dictatura semestris, III. 28. IX. 34. post centum et viginti annorum intervallum revocata, et nullum ad finitum tempus

data

data Sullae, LXXXIX. 8. eodem modo et jure decreta Caesari, CXVI. 8. in perpetuum e republica sublata, 116.
Dictynnaeum, locus prope Spartam, XXXIV. 38.
Didas, praefectus Paeoniae, prodit Perseo arcana consilia Demetrii, XL. 23. occidit Demetrium, 24. *vid. et* XLII. 51. 58.
C. Didius navale proelium committit cum Varo, CXV. 40. insequitur fugientem Cn. Pompejum juvenem, 59. occiditur a Lusitanis, 60.
T. Didius de Scordiscis triumphat, LXIII. 30. consul, LXX. 1. rem bene gerit in Hispania, 15. 31. ejus illaudatum strategema, 32. triumphat, 36.
Dido profuga peninsulam, ubi Carthago post condita, tenet, XVI. 1. moritur, 2.
Dies Alliensis unde dictus, VI. 1.
Dies comitiales, III. 11.
— festi profestique, V. 25. XXXIV. 3.
— nefasti fastique facti a Numa Pompilio, I. 19.
— religiosi, VI. 1.
Dii coelestes, inferi, X. 28.
— Hospitales, XXXIX. 51.
— Indigetes, VIII. 9.
— Manes, VIII. 6. 9. X. 28.
— Penates, I. 1.
— praesides urbis Romae, III. 7.
— sociales, III. 18.
Dii non alii, nisi Romani, et more patrio, colendi, IV. 30. XXV. 1.
Deorum cultus ne mortis quidem metu desertus, V. 46.
Deorum evocandorum ex urbe hostili mos, V. 21. e sede sua in aliam transferendorum ritus ac religio, 22.
Deorum negligentia et contemtus aetate Livii, III. 20. X. 40.
Diis templa in ipso discrimine vovendi mos, X. 42. *et passim.*
Sex. Digitius, socius navalis, post Carthaginem novam captam, certat de murali corona cum Q. Trebellio, XXVI. 48.
Sex. Digitius, praetor, XXXIV. 42. sortitur Hispaniam citeriorem, 43. parum scite aut fortunate rem gerit in eadem Hispania, XXXV. 1. 2. legatus, XXXVII. 4.
Sex. Digitius, legatus in Macedoniam, XLI. 27. ad frumentum classi exercituique coëmendum in Apuliam mittitur, XLII. 27. tribunus militum, XLIII. 13.
Dimalum expugnat L. Aemilius, XX. 59. *vid. et* XXIX. 12.
Dinarchus, Niciae filius, amicus Pyrrhi, XIV. 24.
Dinarchus, praefectus equitum gentis Aetolorum, XLIII. 24.
Diniae, urbs Phrygiae, XXXVIII. 15.
Dino, princeps Rhodiorum, XLIV. 23. 29. deditur Romanis, XLV. 22.
Dinocrates, praefectus Philippi, fugit, XXXIII. 18.
Dinocrates, praetor Messeniorum, XXXIX. 49.
Dinomenes, custos corporis Hieronymi, in eum conjurat, et sociis ad eum interficiendum aperit viam, XXIV. 7. Syracusis praetor creatur, 23.
Dio, princeps legationis Alexandrinae, adversus Ptolemaeum Auleten, CIV. 75. occiditur Romae, 76.
Dio Cassius, Caesarem Octavianum excusans, refellitur, CXX. 42. 43.
Diocles, princeps Aetolorum, occupat Demetriadem, XXXV. 34.
Diodorus, praefectus Amphipolis, XLIV. 44. ejus ars, *ibid.*
Diodotus Apamensis, praefectus urbi Antiochenae ab Alexandro Bala, LII. 38. Alexandri

filium reducit, pulso Demetrio, 54. Jonathanem occidit, LV. 35. mox Antiochum puerum, Syriae regem, 36. ipse regnum invadit, 37. Tryphonis cognomen sibi adsciscit, *ibid.* superbia et luxu militum animos abalienat, LVII. 36. vincitur ab Antiocho Sideta, 37. ejus interitus, 38.

Diogenes Stoïcus, legatus Atheniensis, XLVII. 24.

Diomedis Argivi campi, XXV. 12.

Dionysius historicus, XIII. 9.

Dionysius, Siciliae tyrannus, per dolum arcem Crotonis cepit, XXIV. 3. ejus vox, 22.

Dionysodorus, legatus Attali, XXXII. 32.

Diophanes, praetor Achaeorum, leniter castigatur a T. Quintio legato, XXXVI. 31. missus in auxilium Attalo, Syros ab obsidione Pergami abscedere cogit, XXXVII. 20. 21. legatus mittitur Romam, XXXVIII. 32.

Diophanes Mitylenaeus, praecipuus auctor Ti. Graccho ferendae agrariae legis, LVIII. 9.

Diophantus, dux Mithridatis, domat Scythas et Sarmatas, LXIII. 49.

Dioxippus Athenas defendit adversus Philippum, XXXI. 24.

Dipylon Athenis, XXXI. 24.

Dirae populi in Philippum a Diis exauditae, XL. 5.

Diribitorium, CXL. 26.

Disciplina militaris a T. Manlio sancita filii sanguine, VIII. 7. defensa a Papirio dictatore, 34. 35. jam inde ab initiis urbis tradita per manus, IX. 17. servat exercitum Romanum, XVI. 51.

Disciplinae militaris exemplum, LXII. 53.

Discordia ordinum, venenum urbis Romae, III. 67.

Ditalco, proditor Viriathi, LIV. 22.

Diti Patri ludi facti ad Tarentum, XLIX. 7.

Diverbia, VII. 2.

Divi Novensiles, VIII. 9.

Divitiae habebantur dena millia gravis aeris, IV. 45.

Divitiae corrupere imperium Romanum, Praef. XXXIV. 4. XXXIX. 6.

Divortium primum Romae, XI. 21.

Dium, urbs Macedoniae, XXVI. 25. XXXIII. 3. XLII. 38. XLIV. 2. 3. non magna, sed munita egregie, et exornata publicis locis et multitudine statuarum, XLIV. 7. ex ea turmam amicorum Alexandri transfert Romam Metellus, LII. 22.

Dodonaei Jovis sortes, VIII. 24.

Dolabella. *vid.* Cornelius.

Dolabrae ad proruendum vallum, IX. 37. Dolabra refringendae portae, XXVIII. 3.

Doliche, oppidum deditum Perseo, XLII. 53. *vid. et* XLIV. 2.

Dolopes pronunciantur liberi, XXXIII. 34. recipiuntur armis a Philippo, XXXVI. 33. deficiunt ad Aetolos, XXXVIII. 3. a Perseo, Philippi filio, oppugnantur, 5. a Macedonibus devastantur, 8. totam gentem sub jus judiciumque suum cogit Perseus, XLI. 27.

Dolopia, XXXII. 13. XXXVI. 33. XXXVIII. 8. XXXIX. 26.

Cn. Domitius, consul, VIII. 17.

C. *sive potius* Cn. Domitius Cn. F. Calvinus, aedilis curulis, X. 9.

Cn. Domitius, consul, XII. 1. vincit Gallos, 4. censor, XIII. 35. primus e plebe lustrum condit, *ibid.*

Cn. Domitius, Ahenobarbus, aedilis plebis, XXXIII. 42. creatur praetor, XXXIV. 42. sortitur jurisdictionem urbanam, 43. creatur consul, XXXV. 10. 20. ei se dedunt Boji, 22. 40. proconsul, XXXVI. 37.

Cn. Domitius Ahenobarbus, oppido adolescens, in locum Q.

Fulvii Flacci sufficitur pontifex, XLII. 28. legatus in Macedoniam, XLIV. 18. rursum, XLV. 17. consul, XLVI. 29.

Cn. Domitius Ahenobarbus, consul, LX. 79. ejus in Gallia res egregie gestae, LXI. 4. ad eum Bituiti regis legatio, 5. bello petit Allobroges, eosque vincit, 8. 9. 10. ejus fraude capitur Bituitus, Arvernorum rex, 47. via ab eo munita in Gallia, 72. tropaeum structum, *ibid.* elephanto vectus provinciam lustrat, *ibid.* triumphat, 73. censor, severe exercet censuram, LXII. 27.

Cn. Domitius, superioris filius, Ahenobarbus, diem dicit Junio Silano, LXVII. 54. ejus, Scaurum accusantis, eximium factum, 55, adhuc tribunus plebis, creatur pontifex maximus, 56. ejus lex de sacerdotiis, *ibid.* creatur consul, LXX. 18. censor, 37. ejus cum Crasso collega certamen, 39. Socios urbem petentes avertit, LXXI. 30.

Cn. Domitius Ahenobarbus, a Sulla proscriptus, in Africa milites conscribit, LXXXIX. 18. ejus proelium cum Pompejo, 20. vincitur, et cadit in pugna, *ibid.*

Cn. Domitius Ahenobarbus, socius conjurationis contra Caesarem, CXVI. 42. mittitur ad Brutum a Cassio cum quinquaginta navibus unaque legione, CXXIII. 6. post pugnam Philippensem, semetipso contentus auctore, cum classe mare Ionium obtinet, CXXV. 13. ad Antonium se applicat, CXXVI. 32. CXXVII. 16. consul, civilium certaminum experientia cautior, modeste agit, CXXXII. 1. proficiscitur ad Antonium, 2. suadet ei, ut Cleopatram in Aegyptum remittat, 3. ad Caesarem transit, 31. moritur, *ibid.*

Cn. Domitius M. F. Calvinus accusatur ambitus, CVI. 21. consul, CVII. 14. factiones et ambitum candidatorum coërcere studens, vulneratur, 15. a Caesare mittitur cum copiis in Macedoniam, CXI. 30. ejus castris sua opponit Scipio, 42. insperatum ejus periculum, et insperata salus, 54. Asiam obtinens, mittit legionem unam ad auxilium Caesari in Aegyptum, CXII. 67. vincitur a Pharnace, 87–90. ad Tisdrum manere jubetur a Caesare, CXIV. 40. magister equitum designatur a Caesare, CXVI. 20. consul iterum, CXXVI. 15. ejus severitas prodest ad victoriam, CXXVII. 51. triumphat, CXXX. 31.

L. Domitius opprimitur ab Hirtulejo, XC. 28. 29.

L. Domitius Ahenobarbus, quaestor, disjicit agmen factiosorum, C. 1. aedilis, venationem in circo dat, CIII. 42. ejus inimicitiae cum Caesare, CIV. 39. candidatus consulatus, vi excluditur, CV. 5. 7. consul, 62. ejus et collegae turpis pactio cum Memmio et Cn. Domitio, candidatis consulatus, CVI. 23. successor Caesari datus, CIX. 37. Corfinii obsidetur a Caesare, 57–63. de fuga cogitat, 64. venenum a medico petit, et soporiferam pro veneno potionem accipit, 66. incolumis dimittitur a Caesare, 67. occupat Massiliam, CX. 8. 9. profugit, 39. Pompejum *regem regum*, et *Agamemnonem* vocat, CXI. 57. contendit de pontificatu maximo, quem Caesar gerebat, 58. in pugna Pharsalica sinistrum cornu cum Pompejo tenet, 62. occiditur, 70.

L. Domitius, jussu Marii junioris, occiditur a Damasippo, LXXXVI. 5.

L. Domitius Cn. F. L. N. Ahenobarbus, consul, CXXXVI. 48.

Dona militaria. *vid.* Miles.

Dona Legatis data. *vid.* Lautia, *et* Legatus.
Donuca, mons Thraciae, XL. 58.
Dorimachus, princeps Aetolorum, XXVI. 24.
Doris, XXVIII. 7. Doridis oppida, Tritonon et Drymas, capit Philippus, *ibid.*
Doriscon, castellum, occupat Philippus, XXXI. 16.
Dorulacus, dux Bojorum, XXXIV. 46.
Dorylaus cum novo exercitu a Mithridate mittitur ad Archelaum, LXXXII. 26. 27. primo ferox adversus Sullam et Romanos, mox mutat sententiam, *ibid.*
Drapes novas in Gallia turbas concitat, CVIII. 20. 21. victus inedia se conficit, 27.
Draudacum, castellum frequens in Penestia, XLIII. 21.
Drepanum abest a Lilybaeo passuum quindecim millia, XIX. 18. pugna ad Drepanum, in qua vincitur P. Clodius, 18-22. Drepanum obsidetur a Romanis, 37. 54. ab Drepanis atque Eryce detractus Amilcar, XXVIII. 41.
Dromades ante equitatum Antiochi, XXXVII. 40.
Dromichaetes cum Thracum auxiliis missus ad Archelaum, LXXXI. 14.
Dromos, campus ad Lacedaemonem, XXXIV. 27.
Druentia, amnis, XXI. 31.
Drusiana fossa, CXXXVII. 11.
Drusus. *vid.* Claudius, *et* Livius.
Drymae, oppidum Doridis, XXVIII. 7.
Drymusa, insula, XXXVIII. 39.
Ducarius quidam, eques Insuber, C. Flaminium consulem lancea transfigit, XXII. 6.
Duellorum insania explosa, LXVIII. 12.
Caeso Duilius creatur decemvir, III. 35.
Caeso Duilius, consul, VIII. 16. triumvir coloniae Ausonum Cales deducendae, *ibid.*
C. Duilius plebejus, tribunus militum consulari potestate creatus, V. 13.
C. Duilius, quinquevir mensarius creatus, VII. 21.
C. Duilius M. F. M. N. consul, XVII. 2. ei fabricandae classis mandata cura, *ibid.* navali proelio vincit Poenos, 7. 8. ejus triumphus et honores, 12. censor struxit Jani templum apud forum olitorium, XVII. 27.
M. Duilius, tribunus plebis, II. 58. diem dicit Ap. Claudio, II. 61. plebi in certaminibus decemviralibus non inutilis, III. 52-54. iterum tribunus plebis creatur in Aventino, 54. rogationem pertulit de consulibus creandis cum provocatione, *ibid.* ejus aequitas demit metum Patribus, 59. collegis, magistratum continuare cupientibus, resistit, 64.
M. Duilius, tribunus plebis, rogationem fert de unciario foenore, VII. 16.
Dumnacus bellum in Pictonibus movet, CVIII. 19. expellitur finibus, *ibid.*
Dumnorix, Aeduorum princeps, invito Caesare domum rediens, interficitur, CV. 64.
Duodecim tabulae, III. 57. *vid.* Tabulae.
Duplicarii, II. 59.
Durius, amnis, LVII. 25. 27.
Durnium, *sive potius* Burnium, oppidum, XLIV. 30.
Duronia, urbs, X. 39. expugnata a L. Papirio, consule, *ibid.*
Duronia, mater P. Aebutii, XXXIX. 9. filium Bacchis vult initiari, *ibid.*
L. Duronius, creatus praetor, sortitur Apuliam, cui Istri adjecti, XL. 18.

M. Duronius senatu motus, quod legem de coërcendis conviviorum sumtibus tribunus abrogarat, LXX. 16.
Duumviri judicant perduellionem, I. 26. VI. 20. CII. 43.
Duumviri sacris faciundis, librorum Sibyllinorum custodes, III. 10. V. 13. dedicant aedem Martis, VI. 5. rogatio, ut pro duumviris sacris faciundis creentur decemviri, VI. 37.
— ad aedem Junoni Monetae faciundam, VII. 28.
— navales, classis ornandae reficiendaeque caussa, IX. 30. *vid. et* XII. 7. XL. 18. 26. XLI. 5.
Duces, ob male rem gestam rei, II. 52. V. 11. 12. XXVI. 2. 3.
Ducum Romanorum, circa Alexandri Magni tempora praestantissimorum, enumeratio, IX. 17.
— clarissimorum trium uno anno parum dignus splendore vitae exitus, XXXIX. 52.
Ducibus validior res Romana, quam exercitu, II. 39.
Dymae, XXVII. 31. XXXII. 21. XXXVIII. 29.
Dymaei abeunt e concilio Achaeorum, in quo societas cum Romanis adversus Philippum initur, XXXII. 22.
Dymaeus ager, XXVII. 31.
Dymenses funditores, XXXVIII. 29.
Dyrrhachium, XXIX. 12. XXXI. 27. XLII. 48.
Dyrrhachii situs, CXI. 31.
Dyrrhachini, XLII. 48. auxiliantur Romanis adversus Gentium, XLIV. 30. donantur lembis, de Gentio rege captis, XLV. 43.

E.

Ebora capta a Sex. Pompejo, CXVII. 33.
Eburones caedunt Cottam et Titurium, legatos Caesaris, CVI. 12. vincuntur a Caesare, 15.
Ebusus insula direpta, XXII. 20.
Ecbatana duplicia, CII. 27.
Ecetra, IV. 61. VI. 31.
Ecetranis Volscis datur ex senatusconsulto pax, et adimitur ager, II. 25. desciscunt ad Aequos, III. 4.
Echecrates, pater Antigoni, XL. 54.
Echedemus, princeps Acarnanum, XXXIII. 16.
Echedemus, Atheniensis legatus, XXXVII. 7.
Echinus, oppidum, XXXII. 33. XXXIV. 23.
Eclipsis solis, XXII. 1. XXX. 2. 38. XXXVII. 4. XXXVIII. 36.
Eclipsis lunae praedicta a C. Sulpicio Gallo, tribuno militum, XLIV. 37.
Edesco, clarus inter Hispanos duces, venit ad P. Scipionem, XXVII. 17.
Edessa, urbs Macedoniae, XLV. 29.
Edessa, urbs Syriae, CVI. 21.
Edictum dictatoris, II. 30. VIII. 34.
— consulum, II. 24. VIII. 6.
ex Edictis perpetuis praetores jubentur jus dicere, XCIX. 44.
Egeria Dea, cum qua nocturnos congressus simulat Numa Pompilius, I. 19.
Egerii nomen ab inopia inditum filio Aruntis, I. 34. is Collatiae in praesidio relinquitur, 38. ejus filius Tarquinius Collatinus. *vid.* Tarquinius.
L. Egilius, triumvir coloniae deducendae, XLI. 17.
Gell. Egnatius, dux Samnitium, auctor belli adversus Romanos, X. 18. Umbros vocat ad defectionem, et Gallos ingenti pretio sollicitat, 21. cadit in pugna, 29.
M. Egnatii Rufi vecordia, CXXXV. 7. seditio, CXXXVI. 29. et insidiae in Augustum, 40.
L. Egnatulejus, quaestor, legionem quartam ab Antonio ad

Caesarem Octavianum transfert, cxvii. 51.
Elaea, xxxvii. 18. xxxviii. 40. xliv. 28. lxxxiii. 47.
Elaeon campus, xliii. 23.
Elaeus, oppidum, xxxi. 16. xxxvii. 9.
Elatia, urbs Phocidis, xxviii. 7. xx. 18. xii. obsidetur a Romanis, et capitur, 19. 24.
Elatia Thessaliae, xlii. 54.
Elatienses in libertatem restituuntur a Sulla, lxxxii. 19.
Eleazarus trabem auream ex templo Hierosolymitano dat Crasso, cvi. 20.
Elei cum Achaeis pugnant, xxvii. 31. 32. 33. eos, Olympiorum sollemne ludicrum parantes, aggredi vult Machanidas, xxviii. 7. a Romanis adscripti foederi, cum Philippo inito, xxix. 12. veniunt Chalcidem ad Antiochum, auxilium petentes adversus Achaeos, xxxvi. 5. post fugam Antiochi Achaeorum legatis lene dant responsum, 31.
Eleorum metus, adventante Mummio, lii. 6.
Eleus ager vastatur a Philippo, xxvii. 31. 32.
Elephanti dant Pyrrho victoriam de Romanis, xiii. 6. 7. unius elephanti barritus turbat ceteros, 8. metum ex eo injicere Fabricio frustra tentat Pyrrhus, 26.
Elephanti turbant suorum aciem, xiv. 31. xxvii. 14.
— igni magis avertuntur, quam ferro, xiv. 31. vulnerati saeviunt in suos, xviii. 54.
— quatuor cum turribus, tum primum visi Romae, ducti in triumpho, xiv. 34. eos vulgus boves Lucas vocat, *ibid.*
— in Metelli triumpho ducti viginti supra centum, xix. 2.
— quonam modo ex Sicilia in Italiam transportati, xviii. 56.
— quonam modo Rhodanum trajecti, xxi. 28.
— quonam modo per invia traducti, xliv. 5.
— in ludis Circensibus adhibiti, xliv. 18.
— a Pompejo in ludis producti ad pugnam, miserabili comploratione fletum populo movent, cv. 30.
Elephanti quadraginta lychnuchos gestant in triumpho Caesaris, cxv. 12.
Elephantorum terror apud Romanos, xviii. 46.
— frontalia, et cristae, et tergo impositae turres, xxxvii. 40.
Elephantis quando primum Romani usi, xxxi. 36.
Elephantos fabrili scalpro necare docuit Asdrubal, xxvii. 49.
contra Elephantos Romanorum praesidia, xiii. 38.
Eleusinem frustra tentat Philippus, xxxi. 25. et Philocles, unus ex Philippi praefectis, 26.
Eleusis ad Alexandriam, xlv. 12.
Eleuthera capitur a Metello, xcix. 49.
Elicius Jupiter. *vid.* Jupiter.
Elimea regio, xxxi. 40. xlii. 53. xliii. 23.
Elimiotis, xlv. 30.
Elis, civitas, xxvii. 32. sentit cum Aetolis, xxxvi. 31. Elin concilium indicit M. Fulvius consul, xxxviii. 32.
Elisa. *vid.* Dido.
Elitovius, dux Cenomanorum, transcendit Alpes, v. 35.
Elua. *vid.* Aebutius.
Elymaei, populi, xxxv. 48.
Elymaei sagittarii, xxxvii. 40.
Emathia, xl. 3. xliii. 9. xliv. 44.
Emerita, colonia, cxxxv. 14. ab Emerita Gades viam perducit Augustus, cxxxvi. 5.
Emporia, regio, xxix. 25. 33. xxxiv. 62.
Emporiae, urbs Graeca, oriunda a Phocaea, xxvi. 19. *vid. et* xxviii. 42.

Emporiarum situs, xxxiv. 9.
Emporiis appulit classem Cn. Scipio, xxi. 60.
Emporitani Hispani se dedunt Catoni consuli, xxxiv. 16.
Emporium prope Placentiam, defensum a Romanis, xxi. 57.
Emporium ad Tiberim, xxxv. 10. lapide stratum, stipitibusque septum, xli. 32.
Empulum, oppidum, captum a Romanis, vii. 18.
Enipeus, fluvius Macedoniae, xliv. 8. 20.
Enna, urbs, capitur ab Amilcare, xvii. 19. recipitur a Romanis, 25. a Romanis aut malo, aut necessario facinore retenta, xxiv. 39. a servis rebellantibus oppressa, lvi. 34. a Romanis obsessa, lix. 25. traditur, 26.
Ennenses trucidantur a servis, lvi. 37.
Ennensis Cereris religio, lix. 23. 25.
Q. Ennius, poëta, nascitur, xx. 2. ejus de Q. Fabio Maximo dictum, xxx. 26. statua extra portam Capenam, xxxviii. 56.
Eordaea, xxxi. 39. 40. Eordaeae aditus, xxxiii. 8. *vid. et* xlii. 53.
Eordaei, populi, xlv. 30.
Epaminondae illustre factum, lxi. 66.
Epanterii montani, cum quibus bellum gerunt Ingauni, xxviii. 46.
Ephesus, i. 45. xxxiii. 38. xxxvi. 42. se dedit Romanis, xxxvii. 45. attribuitur Eumeni, xxxviii. 39.
Ephesii vincunt Aristonicum, lix. 20. Mithridati placere studentes, dejiciunt statuas Romanorum, lxxviii. 4. occidunt Zenobium, Mithridatis praefectum, lxxxii. 46.
Epicadus occiditur a Gentio, Illyriorum rege, xliv. 30.
Epicadus, praefectus peditum Parthinorum in castris Anicii, xliv. 30.
Epicrates Rhodius, xxxvii. 13. 15.
Epicrates, dux Antiochi, accepta pecunia, Judaeis tradit Scythopolim, lxiii. 45.
Epicurus, et de illius secta Fabricii judicium, xiii. 26.
Epicydes, missus ab Annibale cum Hippocrate fratre legatus ad Hieronymum, xxiv. 6. 23. Syracusis praetores ambo creantur, 27. bellum inter Syracusanos et Romanos concitare nituntur, 29. Syracusanum exercitum sibi conciliant, 30. 31. occupant Syracusas, 32. Romanis superbe respondent, 33. Epicydes praeest custodiae urbis, a Romanis obsessae, 35. relinquit Syracusas, magna jam ex parte captas, xxv. 27. trajicit in Africam, xxvi. 40.
Epicydes, cui Sindon cognomen, praefectus alterius Epicydis, interficitur Syracusis, xxv. 28.
Epidaurus, urbs nobilis templo Aesculapii, x. 47. xlv. 28. ab Epidauro Aesculapius arcessitur, xi. 12. 13.
C. Epidius Marullus, tribunus plebis, hominem, statuae Caesaris coronam imponentem, in carcerem duci jubet, cxvi. 28. ei adimitur tribunatus, 29.
Epieircte, xiv. 13. xix. 33. 37.
Epigonus, Colophoniorum tyrannus, comprehenditur a Lucullo, lxxxiii. 5.
Epipolae, locus Syracusis, xxv. 24.
Epirotae. *vid.* Alexander, *et* Pyrrhus. de communi pace legatos ad Philippum mittunt, xxix. 12. a Philippo adscripti foederi, cum Romanis inito, *ibid.* tentant pacem Philippum inter et Romanos frustra, xxxii. 10. non manent sincera fide in amicitia Romanorum, xxxvi. 35. eorum legati ad M'. Aci-

lium consulem, *ibid.* mittuntur Romam, *ibid.* septuaginta eorum urbes a Paullo Aemilio diripiendae dantur militibus, XLV. 34.
Epirus, VIII. 24. XII. 18. XXIX. 12. XXXI. 7. 18.
Epiri fauces, XXXII. 16.
— montes, XXXII. 13.
Eporedia, colonia, LXIX. 20.
Eposognatus, regulus Gallorum, XXXVIII. 18.
Epulones triumviri quando primum creati, XXXIII. 42. iis, ut pontificibus, datum jus togae praetextae habendae, *ibid. vid. et* XL. 42. numerus illorum auctus a Caesare ad decem, CXVI. 13.
Epulum Jovis ludorum caussa, XXV. 2. XXVII. 36. XXIX. 38. XXX. 39. XXXI. 4. XXXII. 7.
— ludorum caussa, XXXIII. 42.
— in quo toto foro strata triclinia, XXXIX. 46.
— populo datum, CXV. 14.
Epulae instructae Romae ante omnium domos, III. 29. *vid. et* XXV. 12.
— similiter et Beneventi, XXIV. 16.
— quando primum Romae magno luxu apparatae, XXXIX. 6.
Eques, qui paullo ante servus fuerat, impetrat a Metello Scipione donum militare, CXIV. 10.
Equester census, V. 7. *vid. et* XLIX. 3.
Equestria spolia, VIII. 7.
Equestris Fortunae magnificum templum, XL. 40. XLII. 3.
Equestris statua, IX. 43. *vid.* Statua.
Equitatus Annibalis melior equitatu Romanorum, XXI. 47.
— post amissam alam, quae Salapiae erat, numquam deinde superior, XXVI. 38.
— Aetolorum longe optimus in Graecia, XXXIII. 7.
— Numidarum descriptus, XXXV. 11.
— Thessalorum, IX. 19.
Equites. *vid.* Centuriae Equitum. e publico iis emti altique equi, I. 43. quibus census equester erat, equus publicus nondum erat assignatus, equis suis merere incipiunt, V. 7. iis stipendium assignatum, *ibid.* triplex, 12. institutum a Fabio Rullo censore, ut Idibus Quintilibus transveherentur, IX. 46. gestant annulos aureos, XXIII. 12. principes juventutis, seminarium senatus, XLII. 61.
ad eos judicia transfert C. Gracchus, LX. 66. *vid.* Judicia. eorum in judiciis iniquitas et petulantia, LXX. 52. 53. LXXI. 37. 38.
ex Equitum ordine erant publicani, LXX. 52. CIII. 52.
Equitibus, ignominiae caussa, ademti a censoribus equi publici, XXIV. 18. XXVII. 11. XXIX. 37. XXXIX. 44. LIV. 7.
Equites alarii, XXXV. 5. XL. 40.
— extraordinarii, XLII. 58.
— Galli in castris Eumenis, XLIV. 13.
— legionarii, XXXV. 5. XL. 40.
— treceni in singulas legiones, VIII. 8.
— loricati, quos cataphractos vocant, XXXV. 48. XXXVII. 40.
— sagittarii, XXXVII. 38.
— ex equis desiliunt, et restituunt pugnam, III. 62. IV. 38.
— pedestrem pugnam committunt, II. 20. IV. 24.
— detrahunt equis frenos, et perrumpunt hostium agmen, IV. 33. VIII. 30.
— sexcenti obsides dantur Samnitibus, IX. 5. liberantur, 15.
— ob rem bene gestam corniculis armillisque argenteis donantur, X. 44. et phaleris, catellis ac fibulis, XXXIX. 31.
— in equos suos velites singulos accipiunt, XXVI. 4.
— in stationibus armati, frenatis equis, totum diem perstabant, XLIV. 33.

Equitibus quantum diviserint imperatores triumphantes, xxxiv. 46. 52. xxxvi. 40.
— coloniis Bononiam deductis septuagena jugera, ceteris quinquagena data, xxxvii. 57.
L. Equitius, Ti. Gracchi se filium ferens, a censore Numidico censu prohibetur, lxviii. 35. 36. 37. eum Sempronia non vult agnoscere, 38. ejus nominis favore carus populo, fit tribunus plebis cum Saturnino. lxix. 23. cum eo fugit in Capitolium, 27. interficitur, 29.
Equus publicus, i. 43. v. 7.
— Caesaris, prioribus pedibus humanis, cxv. 20. ejus effigies in templo Veneris Genitricis, *ibid.*
— Sejanus, cxxi. 24.
Equo uti non licet dictatori sine permissu populi, xxiii. 14.
Equi, ferreis obducti laminis, currum contis ferro praefixis horrentem trahentes, praesidia contra elephantos, xiii. 38.
— albi currum Camilli triumphantis trahunt, v. 23.
decernuntur Caesari in triumpho, cxv. 1.
Equos binos trahentium desultorum mos, xxiii. 29.
— phaleratos duos Masinissae donant Romani, xxx. 17. et regulis Gallorum, xliii. 7.
Equuleus Reate cum quinque pedibus natus. *vid.* Prodigium.
Erbessus, urbs, capitur a Romanis, xvii. 25. *vid.* Herbessus.
Eretria Thessaliae, xxxii. 13. et quidem in agro Phthiotico, xxxiii. 6.
Eretria Euboeae oppugnatur, et capitur, xxxii. 16. libertatem a Romanis accipit, xxxiii. 34.
Eretum, iii. 26. 29. 38. 42. xxvi. 11. 23.
Ergastulum, ii. 23. vii. 4.
Ergavia, *seu potius* Ergavica, nobilis et potens civitas Hispaniae, deditur Romanis, xl. 50.
Ericinium, oppidum, xxxvi. 13. xxxix. 25.
Erigonus, fluvius, ex Illyrico per Paeoniam fluens, in Axium amnem editur, xxxi. 39. xxxix. 54.
Eritium, oppidum Thessaliae, xxxvi. 13.
Eropon, legatus Persei ad Eumenem, xliv. 24. 27. 28.
Eropus capit Lychnidum, xxvii. 32.
Erycina, urbs. *vid.* Eryx.
Erycinae Veneri aedes vota, xxii. 9. 10. dedicata, xl. 34. *vid. et* Venus.
Erythrae Aetolorum prope Eupalium, xxviii. 8.
Erythrae Ioniae, xxxvii. 27. Erythrarum promontorium, xliv. 28.
Erythraea, xxxvii. 12. xliv. 28.
Erythraea terra, xxxvi. 45.
Erythraeae triremes, xxxvii. 11.
Erythraei donantur agro, xxxviii. 39.
Eryx, mons et oppidum, capitur a Pyrrho, xiv. 10. ab Amilcare, xix. 49. *vid. et* xxi. 10. 41. xxviii. 41.
Eriza, urbs, xxxviii. 14.
Esquiliae, i. 44. xxvi. 10. in Esquiliis coetus facit plebs, ii. 28.
Esquiliarius collis, i. 48.
Esquilina porta, ii. 11. iii. 66. 68. xxvi. 10. xxxiii. 26. xli. 13. ad Esquilinam portam exercitus indictus, vi. 22.
Esquilina tribus, xx. 58. xlv. 15. in eam conjecti libertini, *ibid.*
Esseda Gallorum, x. 28.
Essedarii, cv. 56.
Etesiae, xxxvii. 23.
Ethopia, urbs, xxxviii. 2.
Etleva, uxor Gentii Illyriorum regis, captiva ducitur Romam, xliv. 32.
Etovissa, urbs ad Iberum, xxi. 22.

Etritus, amicus Platoris, occiditur a Gentio, Illyriorum rege, XLIV. 30.
Etruria vicina Romae, I. 23. 30. perdomita a Q. Fabio, consule, IX. 41. rebellat, X. 3. vastatur, 12. 30. 37. eam populatur D. Brutus, consul, XI. 10. meditatur defectionem, XXVII. 21. frenatur, 24.
Etruriae concilia, IV. 23. V. 17. X. 16.
Etrusci obsident Romam, II. 11. *vid.* Porsena. instaurant bellum, 44. improbant regem, a Vejentibus creatum, V. 1. movent bellum adversus Romanos, VI. 2. obsident et capiunt Sutrium, 3. caeduntur, et captivi sub hasta venumdantur, 4. parant bellum, VII. 17. vincuntur, *ibid. et* IX. 35. *et seqq.* inducias annuas impetrant, IX. 41. rebellant, et vincunt Romanos, X. 3. funduntur, iisque induciae biennii dantur, 4. 5. paciscuntur cum Gallis adversus Romanos, 10. 18. afficiuntur clade, 30. *vid. et* XI. 29. XII. 1. 4. 5. XIII. 51. *vid. et* Tusci.
Etrusci, gens ante omnes alias dedita religionibus, V. 1.
Etruscorum aliquot populis civitas data, LXXIV. 7.
Etrusci haruspices, V. 15.
— vates ad publica prodigia adhibiti, I. 56.
Etrusci campi fertiles, XXII. 3.
Etruscum mare, XL. 41.
Etuta, filia Henuni, Dardanorum principis, uxor Gentii, regis Illyriorum, XLIV. 30.
Evagorus, Theodori filius, amicus Pyrrhi, XIV. 24.
Evander Arcas instituit in Palatino monte Lupercale sacrum, I. 5. miraculo literarum inter rudes populos venerabilis, 7. Herculem Jove natum agnoscit, et sacrum ei facit, *ibid.*
Evander Cretensis, dux auxiliorum, ad caedem Eumenis subornatur a Perseo, XLII. 15. 59. comes fugae Persei, XLIV. 43. interficitur a Perseo, XLV. 5.
Euboea, insula, XXVII. 30. ejus urbes Romanis traditae, XXXVI. 21.
Euboeae angustiae, XXXI. 23. Coela, 47.
Euboeenses et Boeoti centum talenta Heracleotis pendere jubentur, LII. 19.
Euboïcarum civitatum conventus, XXXIV. 51.
Euboïcus sinus, XXXI. 47.
Euboïcum talentum. *vid.* Talentum.
Eubulidam Chalcidensem sibi ab Antiocho dedi, postulant Romani, XXXVII. 45. XXXVIII. 38.
Euctus, praefectus Pellae, XLIV. 43.
Eudamus, praefectus Rhodiae classis, XXXVII. 12. vincit proelio navali Annibalem, 23. *vid. et* XLIV. 28.
Eudieru turris, XLIV. 3.
Eversa, Thebanus, civitatis princeps, sublatus a Perseo, XLII. 13. 40.
Euganei, inter mare Alpesque incolentes, pelluntur ab Henetis, I. 1.
Eugenium, XXIX. 12.
Euhydrium, oppidum, vastatur a Philippo, XXXII. 13.
Eumachus, praefectus a Mithridate Gallograeciae, a Dejotaro expellitur, LXXXII. 38. *vid. et* XCIV. 20.
Eumenes rex, Attali filius, XXXIII. 30. 34.
auxilium fert T. Quintio, consuli, XXXIV. 26. 30.
incitat Romanos ad bellum contra Antiochum, XXXV. 13.
occurrit cum tribus navibus C. Livio, praefecto classis Romanae, XXXVI. 42. ejus in pugna navali fortis et fidelis opera, 44. dimittitur domum, 45.

occurrit obviam Aemilio, xxxvii. 14. ejus regni caput Pergamum obsidetur a Seleuco, Antiochi filio, 18. praesto est Romanis, in Asiam trajicientibus, 33. itemque in pugna cum Antiocho, 41. proficiscitur Romam, 45. ei datur senatus, 52. ejus postulata, 53. quae regiones et civitates ei nominatim datae, xxxviii. 39. ejus legati de Philippo queruntur, xxxix. 27.

Romam venit, et Perseum Romanis suspectum facit, xlii. 11. *et seqq.* Eumenem accusant Rhodii, frustra, 14. in eum percussores mittit Perseus, 15. adscendens Delphos lapidibus obruitur, *ibid.* sopitus vulnere tollitur, et Aeginam transfertur, 16. redit Pergamum, 18.

ejus fides dubia, xliv. 13. 20. eum sollicitat Perseus, 24. ejus consilia, et cum Perseo nundinatio, 25. auxilia, ab eo missa ad Attalum fratrem, intercipiuntur a classe Macedonum, 28. Attalo, eunti Romam, adjungit Stratium medicum, xlv. 19. in Italiam navigat, xlvi. 1. excedere Italia jubetur, 2. criminationibus in eum pronas aures commodant Romani, 9. 19. 20.

Eumenes, dux Persei, praeest Thessalonicae, xliv. 32.

Eunus, magicae superstitioni addictus, lvi. 30. flammam inter verba fundit, 31. eo auctore et duce, servi deficiunt, 34. rex constituitur, 37. ejus expeditiones, 38. captivitas et mors, lix. 45.

Eunomus, praetor Thessalorum, xxxv. 39.

Eupalium, xxviii. 8.

Eupatoria obsidetur a Lucullo, xcvi. 30. capitur, xcvii. 46. 47.

Eupatra, filia Mithridatis, ducitur ante currum Pompeji triumphantis, ciii. 48.

Euphanes, dux Cretensis, xxxvi. 5.

Euphranor, praefectus Persei, interficitur a Dolopibus, xlii. 41.

Euphranor, dux alius Persei, xliv. 13.

Euphranor, Rhodiae classis dux, vincit Alexandrinos, cxii. 70. 71.

Euphratem Crassus ponte transgreditur, cvi. 30.

Eupolemus Ambraciam, obsessam a Romanis, intrat, xxxviii. 4.

Eupolemi, principis Hypataeorum, in exsules perfidia, xli. 30.

Eureas, Achaeorum legatus, xlvi. 8.

Euripi Chalcidici descriptio, xxviii. 6. Euripi fretum, xxxi. 22.

Euripi castellum oppugnat Antiochus, xxxv. 51.

Euripus ad Cassandream, xliv. 11.

Euromum, xxxiii. 30. quae et Euromensium urbs, xxxii. 33. eorum oppida occupant Mylassenses, xlv. 25.

Europa, xxvii. 29.

Eurotas, amnis, xxxiv. 28. xxxv. 29.

Eurus, ventus, xxv. 27.

Euryalus, tumulus Syracusis, xxv. 25.

Eurydica, mater Gentii, Illyriorum regis, xliv. 30.

Eurylochus, princeps Magnetum, profugit in Aetoliam, xxxv. 31. 32. revocatur, 34. sibi consciscit mortem, xxxvi. 33.

Eurymedon, amnis in Pamphylia, xxxiii. 41. xxxvii. 23.

Eurymenae, oppidum, xxxix. 25.

Euthymides princeps, Chalcide pulsus, frustra tentat patriam in potestatem Aetolorum redigere, xxxv. 37. 38.

Examen apum in arbore, praetorio imminente, considet. *vide* Prodigium.

Execratio Atheniensium in Philippum, xxxi. 44.
Exercitus Romani ordo et numerus descriptus, viii. 8. collatio cum Alexandri Magni exercitu, ix. 19.
Exercitus consularis, vii. 19.
— voluntarius, v. 7.
— sine ulla vacationis venia scriptus, viii. 20.
— tumultuarius, viii. 11.
— navalis, xxii. 11.
— urbanus, *ibid. et* xxvii. 7.
Exercitus numero copiarum insignes apud Romanos, nempe decem scriptae legiones, ii. 30. vii. 25. octingenta hominum millia scripta ex tota Italia adversus Gallos, ita ut Romani Campanique numerum explerent peditum 248200. equitum 26600. xx. 35. armati 87200. in castris Romanis, quum pugnatum ad Cannas est, xxii. 36. *vid.* Legio.
Exercitus lustrati, i. 44. xxxviii. 12. xl. 6.
Exercitus itineribus et mutatione locorum salubrior, x. 25. in oppidis hibernare vetitus, xxvi. 21. correctus ad severiorem disciplinam, lvii. 2–5.
Exercituum seditiones, ii. 32. 43. 59. iii. 50. iv. 50. vii. 38–42. xxviii. 24. *et seqq.* lxxv. 1. cxiii. 45–51. cxxv. 15–17. cxxxi. 21.
in Exercitu Annibalis, misto ex colluvione omnium gentium, nulla seditio, xxviii. 12.
Exodia, vii. 2.
Expiatio fanorum. *vid.* Fanum.
Exploratores Romanos inter Numidasque certamen, xxi. 26.
Exta victimarum parum laeta, xiv. 28. laetiora, 30.
— laeta prolationem finium, victoriam et triumphum portendunt, xxxi. 5.
— cruda in mare porricit Scipio, xxix. 27.
— primo trunca et turpia, deinde nimis laeta, xxvii. 26.
— ad Exta, sacrificio perpetrato, duo angues, ex occulto allapsi, edere jecur. *vid.* Prodigium.
Extares ollae, *sive* extar, *aut* extare, xxv. 16.
Exsules occupant noctu Capitolium, iii. 15.
Exsules Lacedaemonii, xxxiv. 26. reducuntur ab Achaeis, xxxviii. 30–34.
Exsules Hypataei, xli. 30.
Exuvias non militum tantum, sed et imperatorum, portat Annibalis exercitus, xxx. 28.

F.

Fabaria, quae et Byrchanis, insula a Druso expugnata, cxxxvii. 7.
L. Fabatus cadit in proelio Mutinensi, cxix. 16.
Fabia gens, ii. 45. bellum cum Vejentibus suscipit privato sumtu, 48. sex et trecenti milites, omnes patricii, e gente Fabia, 49. a Vejentibus caesi omnes, uno tantum e stirpe relicto, 50.
e Fabia gente tres continui principes senatus, xi. 23.
Fabiae domus opprobria, lxvii. 25. 26.
Fabiae sorores, M. Fabii Ambusti filiae, vi. 34.
Fabius Pictor, auctor antiquissimus, i. 44. 55. ii. 40. viii. 30. x. 37. xxii. 7. *vid. infra* Q. Fabius Pictor.
Fabii Galli temeritas, cxxx. 15.
C. Fabius, consul, jussu populi Tarquiniensibus bellum indicit, vii. 12. male contra Tarquinienses rem gerit, 15. creatur interrex, 17.
C. Fabius, magister equitum, ix. 23.
Caeso Fabius, quaestor, diem perduellionis dicit Sp. Cassio consuli, ii. 41. creatur consul, 42. iterum, 43. exercitus ejus non vult vincere, *ibid.* pugnam cum

M. Fabio fratre, consule, restituit, 46. tertium consul, 48. gentis suae orator ad senatum, *ibid.* et dux, proficiscitur ad bellum Vejens, 49.

Caeso Fabius Ambustus, quaestor, IV. 54. tribunus militum consulari potestate, 61. iterum, V. 10. praeest castris ad Vejos, 12. tertium tribunus militum, 24.

C. Fabius Dorso per medios hostes (Gallos) in Quirinalem collem pergit, ibi sacra peragit, et in Capitolium ad suos redit, V. 46.

C. Fabius Dorso, consul, XIV. 38.

C. Fabius Hadrianus, praetor Africae, in praetorio suo vivus exuritur, LXXXVI. 3.

C. Fabius Pictor, legatus mittitur ad Ptolemaeum Philadelphum, XIV. 38. consul creatur, XV. 5.

C. Fabius, legatus Caesaris, rem gerit adversus Gallos, CVIII. 19–21. a Caesare cum sex legionibus praemittitur in Hispaniam, CX. 10. dejicit praesidium Afranii ex saltu Pyrenaeo, 12. castra metatur ad Sicorim, 13.

L. Fabius, legatus a Scipione ad Carthaginienses, XXX. 25.

M. Fabius, Caesonis frater, consul, II. 42. iterum, 43. adversus Vejentes egregie rem gerit, 44–47. triumphum sibi decretum recusat, 47.

M. Fabius, pontifex maximus, praefatur carmen, quo primores Romanorum sese, adventantibus Gallis, pro patria devovent, V. 41.

M. Fabius Ambustus, tribunus militum consulari potestate, VI. 22. ejus filiae duae nuptae, Ser. Sulpicio major, minor C. Licinio Stoloni, 34. consilia init cum genero et L. Sextio, de via plebejis hominibus ad consulatum aperienda, *ibid.* tribunus militum consulari potestate iterum, 36.

M. Fabius Ambustus, consul, VII. 11. ducit exercitum adversus Hernicos, VII. 11. ejus res gestae, *ibid.* ovans urbem ingreditur, *ibid.* secundum consul, 17. a Faliscis fusus, restituit aciem, *ibid.* consul tertium, 18. dictator, VII. 22. pro filio, magistro equitum, adversus Papirium dictatorem contendit, VIII. 33.

M. Fabius Ambustus, magister equitum, VIII. 38.

M. *sive* Caeso Fabius, Fabii Rulli frater, IX. 36.

M. Fabius Buteo, consul, XIX. 48. censor, 65. sine magistro equitum dictator ad supplendum senatum dictus, XXIII. 22. senatu lecto, sese extemplo magistratu abdicat, 23.

M. Fabius Buteo, aedilis curulis, XXX. 26. creatus praetor, sortitur Sardiniam, 40.

M. Fabius Dorso, consul creatus, VII. 28.

M. Fabius Hadrianus vincitur a Mithridate, XCVIII. 86. et obsidetur, 87. liberatur a Triario, 88.

M. Fabius Vibulanus, consul, IV. 11. legatus, 17. 19. 27. tribunus militum consulari potestate, 25.

Num. Fabius Ambustus, tribunus militum consulari potestate, IV. 58.

N. Fabius Buteo, consul, XIX. 35.

N. Fabius Buteo creatur praetor, XLI. 33. sortitur Hispaniam citeriorem, XLII. 1. Massiliae moritur, 4.

N. Fabius Pictor legatus mittitur ad Ptolemaeum Philadelphum, XIV. 38. consul, XV. 11. bis triumphat, 13.

N. Fabius Vibulanus, consul, IV.

43. tribunus militum consulari potestate, 49. iterum, 57.

Q. Fabius, consul, II. 41. iterum, 43. in proelio occiditur, 46.

Q. Fabius, is qui unus exstinctae ad Cremeram genti superfuerat, consul creatur, III. 1. iterum, 2. rem bene gerit adversus Aequos, *ibid.* populatur eorum agros, 3. praefectus urbis, resistit tribuno, legem de minuendo consulari imperio ferenti, 9. consul tertium, vincit Volscos, 22. Tusculanis fert auxilium, 23. legatus ad Aequos, 25. decemvir legibus scribendis, 36. ejus ingenium non tam gnavum in malitia, quam in bono parum constans, 41. mittitur ad bellum in Sabinos, *ibid.* cum collegis exsilii caussa solum vertit, 58.

Q. Fabius, legatus ad Gallos, ducem eorum occidit hasta, V. 35. 36. cum duobus fratribus creatur tribunus militum, *ibid.* ei dies dicta, VI. 1. moritur, *ibid.*

Q. Fabius, uxoris T. Quintii Flaminini sororis filius, mittitur Romam, XXXII. 36.

Q. Fabius Ambustus, consul, IV. 52.

Q. Fabius Ambustus, magister equitum, VII. 28.

Q. Fabius Ambustus, dictator, IX. 7.

Q. Fabius Buteo, praetor, sortitur Hispaniam ulteriorem, XXXIII. 24. 26.

Q. Fabius Buteo, praetor, sortitur Galliam provinciam, XL. 18. ei prorogatur imperium, 36. creatur triumvir coloniae deducendae, 43. quinquevir, ut de finibus statueret, cognosceret, XLV. 13.

Q. Fabius Buteo, Scipionis fratris filius, quaesturae candidatus, commendatur a Scipione tribubus, XVI. 24. quaestor, quatuor millia hominum in Hispaniam ducit, LVII. 2.

Q. Fabius, Maximi filius, Gurges aliquot matronas, stupri damnatas, mulctat pecunia, X. 31. aedem Veneris curat faciendam, *ibid.* consul, 47. proficiscitur in Samnium, XI. 1. vincitur a Samnitibus, 2. accusatur, 4. defenditur et excusatur a patre, 5-7. ejus legati opera vincit, 8. 9. se mitem ac moderatum praestat adversus Postumii consulis arrogantiam, 15. 16. triumphat, 18. censor, XIII. 35. secundum consul, XIV. 12. triumphat, *ibid.* legatus mittitur ad Ptolemaeum Philadelphum, 38. mira ejus in illa legatione abstinentia, 47. princeps senatus, *ibid.* tertium consul, XV. 14. ex vulnere, inter pugnandum accepto, moritur, 16.

Q. Fabius Labeo, quaestor urbanus, XXXIII. 42. ei magnum certamen cum sacerdotibus propter tributum solvendum, *ibid.* creatur praetor, XXXVII. 47. praeest classi, 50. trajicit in Cretam, 60. ejus res in Asia gestae, XXXVIII. 39. triumphat, 47. candidatus consulatus, nec semel repulsam passus, XXXIX. 32. triumvir duabus coloniis deducendis, 44. consul, 45. pontifex, XL. 42.

Q. Fabius Maximus Rullianus, aedilis curulis, VIII. 18. iterum, secundum quosdam auctores, X. 9. 11.

magister equitum, VIII. 29. adversus imperium L. Papirii dictatoris pugnat cum Samnitibus, et prospere rem gerit, 30. concremat arma hostilia, *ibid.* citatur a dictatore, 32. sese recipit ad triarios, qui eum dictatori eripiunt, *ibid.* fugit Romam, 33. noxae damnatus, donatur populo, 35. vetatur quicquam pro magistra-

tu agere, 36. creatur consul, 38.

interrex, IX. 7. dictator, 22. capit Saticulam, *ibid.* vincit Samnites, 23. iterum consul, 33. adversus Etruscos proficiscitur, eosque fundit, 35. *et seqq.* jussus a senatu, L. Papirium Cursorem, cui infestus privatim erat, dictatorem dicit, 38. ob egregie perdomitam Etruriam ei continuatur consulatus, 41. vincit Samnites et Umbros, *ibid.* ei prorogatur imperium, 42. censor omnem forensem turbam in quatuor urbanas tribus conjicit, 46. Maximi cognomen ei datur, *ibid.* ab eo institutum, ut equites Idibus Quintilibus transveherentur, *ibid.*

invitus consul quartum creatur, X. 13. vincit Samnites, 14. consulatum recusat, 15. consul quintum, 22. ejus certamen cum P. Decio collega de provinciis, 24. egregia ejus in agro Sentinati victoria, 27. 29. triumphat, 30. filio it legatus, XI. 8. ejus triumphantis currum sequitur, 18. princeps senatus, XIII. 35.

Q. Fabius, aedilis, pulsat legatos Apolloniatas, XV. 13. deditur Apolloniatibus, sed remittitur, *ibid.*

Q. Fabius Maximus Verrucosus, consul, XX. 17. triumphat de Liguribus, 18. censor, 23. consul iterum, 31. legatus Carthaginem mittitur, XXI. 18. prodictator creatur, XXII. 8. libros Sibyllinos inspici postulat, idque pervincit, 9. ejus consilia de bello gerendo, 11. pugnam detrectat, 12. ejus artes, *ibid.* magistrum equitum infestum sanis consiliis habet, *ibid. et* 14. ejus cunctatio et in castris et in urbe infamis, 15. ab Annibale deluditur, 16. 17. sacrorum caussa Romam vocatur, 18. inviolatum ab Annibale agrum suum vendit captivis redimendis, 23. eo absente, Minucius rem non improspere gerit, 24. ipsi aequatur magister equitum, 25. 26. cui laboranti, et pene jam victo, fert suppetias, 28. 29. magister equitum sub ejus imperium auspiciumque sponte redit, 30. exacto semestri imperio, abdicat se dictatura, 31. ejus ad L. Aemilium Paullum consulem oratio, 39. ejus consilium post cladem Cannensem, 55.

creatur pontifex, XXIII. 21. duumvir aedibus dedicandis, 31. consul tertium, *ibid.* ejus res gestae, 46-48.

ejus oratio de creandis consulibus quam praestantissimis, XXIV. 8. consul quartum creatur, 9. Casilinum oppugnat, 19. legatus filio consuli ad Suessulam venit, 44.

Annibale ad Romam oppugnandam veniente, censet abscedendum non esse a Capua, XXVI. 8.

consul quintum, XXVII. 7. Senatus princeps, 11. Marcellum per literas monet, ut quam acerrimo bello detineat Annibalem, 12. Manduria vi capta, obsidet Tarentum et capit, 15. Deos iratos Tarentinis jubet relinqui, 16.

Livium et Neronem, consules, sibi mutuo reconciliat, XXVII. 35.

Scipioni, in Africam transcendere cupienti, adversatur, XXVIII. 40. ejus oratio, *ibid. et seqq.*

truci oratione et sententia Scipionem impugnat, XXIX. 19.

moritur, XXX. 26. ejus laudes, *ibid.*

Q. Fabius, filius praecedentis, praetor, XXIV. 9. sortitur Apuliam, 12. absens creatur consul, 43. patrem jubet descen-

dere equo, 44. Altinium Arpinum jubet vinciri, 45. capit Arpos, 46.

Q. Fabius legatus ab M. Livio consule Romam ad senatum mittitur, XXVIII. 9.

Q. Fabius, augur in locum patris electus, XXX. 26. moritur, XXXIII. 42.

Q. Fabius, quaestor, XXXIX. 29.

Q. Fabius Maximus, praetor, sortitur jurisdictionem peregrinam, XL. 18.

Q. Fabius Maximus, filius L. Aemilii Paulli consulis, XLIV. 35. nuncius victoriae de Perseo mittitur Romam, 45. XLV. 1. mittitur a patre ad Aeginium et Agassas diripiendas, 27. et ad Illyrios depopulandos, 33. consul in Hispaniam proficiscitur, LII. 35. ejus legatus funditur a Viriatho, 36. vincit Viriathum, LIII. 4.

Q. Fabius Maximus, Aemiliani filius, consul, LXI. 8. adversus Bituitum, Arvernorum regem, proficiscitur, 43. caedit Arvernos, 44. 45. vocatur Allobrogicus, 46. triumphat, 73. censor, LXV. 31.

Q. Fabio, Allobrogici filio, bonorum administratione interdicit praetor, LXVII. 26.

Q. Fabius Maximus Eburnus, consul, LXII. 24. occidit filium dubiae castitatis, et caedis ministros manumittit, LXVII. 25. accusatus abit in exilium, *ibid.*

Q. Fabius Maximus Servilianus, consul, LIII. 24. cum Viriatho pugnat, 25. 26. ejus gesta adversus Lusitanos, 37. ejus saevum factum in deditos, LIV. 10. censor, LX. 6.

Q. Fabius Q. F. Q. N. Maximus, a Caesare sibi consul suffectus, a populo contemnitur, CXVI. 1. triumphat, 2.

Q. Fabius Pictor Delphos ad oraculum mittitur, XXII. 57. Delphis Romam redit, responsumque ex scripto recitat, XXIII. 11. *vid. supra* Fabius Pictor.

Q. Fabius Pictor, flamen Quirinalis, creatur praetor, XXXVII. 47. ei Sardinia provincia evenit, 50. prohibetur e pontifice maximo ire in provinciam, 51. moritur, XLV. 44.

Q. Fabius Sanga docet Ciceronem, Allobrogum legatos a Catilinariae conjurationis sociis sollicitatos, CII. 89.

Q. Fabius Vibulanus, consul, IV. 37. tribunus militum consulari potestate iterum, 49. *primus ejus tribunatus in Livio non reperitur: sed supplendus est ex Fastis Capitolinis et Diodoro, ad tertium ante annum, extremo Liviani libri IV. cap.* 47. interrex, 51.

Fabrateria, colonia in Volscis, LX. 31.

Fabraterni, populi, recipiuntur a Romanis in fidem, VIII. 19.

C. Fabricius Luscinus, consul, vincit Samnites, Bruttios, et Lucanos, XII. 5. 6. triumphat, 21. legatus captivorum redimendorum caussa mittitur ad Pyrrhum, XIII. 14. bene habetur a Pyrrho, 16. eum sibi conciliare cupit Pyrrhus, 18. 19. abnegat Fabricius, 20-25. ejus judicium de Epicuri secta, 26. ejus supellex, 27. consul iterum, 44. amicum, sive medicum Pyrrhi, venenum regi parantem, aversatur et indicat, *ibid.* et 45. de Lucanis, Bruttiis, Tarentinis, et Samnitibus triumphat, 51. simultas inter eum et Rufinum, 53. censor severus, senatu movet Rufinum, bis consulem et dictatorem, XIV. 33.

C. Fabricius Luscinus, praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, XXXIII. 42. 43. legatus, XXXVII. 4.

L. Fa-

L. Fabricius C. F. curator viarum, reficit pontem Fabricium, CXXXVII. 21.
Q. Fabricius, tribunus plebis, ejusque de reditu Ciceronis rogatio, CIV. 45. a Clodianis repellitur, *ibid.*
Fabrûm centuriae duae in prima classe, I. 43.
Faesulae, XXII. 3.
Falarica genus teli, XXI. 8. XXXIV. 14.
Falcatae quadrigae. *vid.* Quadrigae.
P. Falcidius, tribunus plebis, CXXVII. 28.
Faleriaa tribus addita, IX. 20.]
Falerii. *vid.* Falisci.
Falernus ager, VII. 26. X. 20. 21. XXII. 13. dividitur, usque ad Vulturnum fluvium, plebi Romanae, VIII. 11.
Falisci auxilio veniunt Vejentibus et Fidenatibus, IV. 17. ad Vejos, a Romanis obsessos, accedunt, V. 8. adoriuntur castra Romanorum, *ibid. et* 13. vincuntur a Camillo, 19. eorum castra capiuntur, et urbs obsidetur, 26. magistri, Faliscam juventutem prodentis, supplicium, 27. Falisci dedunt se Romanis, *ibid.* rebellant, VII. 17. inducias quadraginta annorum impetrant, 22. iis bellum indicitur, X. 45. pacem petentibus induciae annuae datae, 46. eorum legati Romanos docent, Etruscos concilia de pace petenda habere, X. 14. bellum moliuntur, XIX. 66. deditì mulctantur, 67.
Faliscus ager, X. 12. 26. 27.
Fames Romae, II. 34. III. 32. tanta, ut multi ex plebe, capitibus obvolutis, se in Tiberim praecipitarint, IV. 12. *vid. et* 52. in castris ad Lilybaeum, XIX. 10. Capuae, XXV. 13. Numantiae, LIX. 4. in castris Caesaris ad Dyrrachium, CXI. 35.
Fango. *vid.* Fuficius.
Fannia, olim a Mario impudicitiae damnata, eum Minturnis captivum benigne excipit, LXXVII. 37.
Fannius Caepio conspirat in Augustum, CXXXVI. 11. fugiens interficitur, 12.
C. Fannius, tribunus plebis, XXXVIII. 60.
C. Fannius C. F. C. N. Strabo, consul, XLVI. 36.
C. Fannius, legatus ad Dalmatas, XLVII. 13.
C. Fannius primus Carthaginis muros conscendit, LI. 49. ejus virtus insignis, LIII. 26. consul contendit cum C. Graccho, LX. 79.
L. Fannius Mithridatem incitat ad foedus ineundum cum Sertorio, XCIII. 6. hostis a senatu judicatur, 7. vincitur à Mamerco, XCIV. 20.
Fanum Aesculapii, tabulis pictis exornatum, XLIII. 6.
— Apollinis, et oraculum ad Hieran Comen, XXXVIII. 12. 13.
— Concordiae, LXI. 35.
— Dianae, I. 45.
— Feroniae, I. 30.
— Fortunae publicae, CXIII. 29.
— Herculis, XL. 51.
— Palloris, I. 27.
— Pavoris, *ibid.*
— Proserpinae, XIV. 23. XXIX. 18. expilatum à Pyrrho, XIV. 23. à Pleminio, XXIX. 8. 18. *vid. et* XXXI. 12. XXXII. 1.
— Quietis, IV. 41.
— Termini, I. 55.
— Voltumnae, IV. 23. 25. 61. V. 17. VI. 2.
Fanum quomodo differat ab aede, X. 37.
Fanorum expiatio in libris per duumviros quaesita, V. 50.
in Fanis omnibus, in quibus lectisternium majorem partem anni fieri solet, consules res divinas majoribus hostiis faciunt, XXXVI. 1.
Farris selibrae M. Manlio datae, V. 47.

Fasces non ambo consules in urbe habent, II. 1.
— populo submissi a P. Valerio, II. 7.
— capti a Poenis, ponuntur ante tribunal imperatoris, XXV. 16.
— a multitudine concitata franguntur, II. 55. III. 49. XCIX. 42.
Fasti dies facti a rege Numa, I. 19.
Fastos circa forum in albo proponit Flavius, ut, quando lege agi posset, sciretur, IX. 46.
Fasti, in quos nomina consulum dictatorumque cum eorum rebus gestis referebantur, IX. 18.
Fastos, id est anni descriptionem, corrigit Caesar, CXV. 29–31.
Fatales libri. *vid.* Sibyllini, *et* Libri.
Fauces ad Antigoniam, XXXII. 5.
Fauces Isthmi, XXXII. 21.
Fauces Thessaliam ab Athamania dividentes, XXXII. 14.
Fauces, quae ferunt in Tempe, XXXIII. 13.
Faucia curia, IX. 38.
Faucula Cluvia. *vid.* Cluvia.
Fauni aedes, facta in Insula ex pecunia multaticia, XXXIII. 42. dedicata, XXXIV. 53.
Fauni aut Panis nomen spectrum notat, LXXXIV. 24. Fauni cur humanam figuram caprina misceant? 25.
Faveria, oppidum Istriae, vi capitur a Romanis, XLI. 15.
Favonii venti, XXXVII. 23.
M. Favonius queritur in senatu de nece legatorum Alexandrinorum, CIV. 75. aedilis plebis, in carcerem conjicitur, CVI. 27. ejus querelae in Pompejum, CIX. 44. eum periculo liberat Scipio, CXI. 41. cum Pompejo fugit in Ciliciam, CXII. 7. cur eum non admiserit Brutus in societatem consilii de interficiendo Caesare, CXVI. 42. Bruto molestum se exhibet, CXXXI. 37. 38.
M. Favonius, quaesitor de sodalitiis, CVII. 41.
Faustulus, regii pecoris magister, Romuli et Remi servator et educator, I. 4. 5.
Faustus, Sullae filius. *vid.* Cornelius.
Fax ingens arsit in coelo. *vid.* Prodigium.
Facibus ardentibus armata multitudo, IV. 33.
Facibus ardentibus anguibusque praelatis, sacerdotes Tarquiniensium militem Romanum terrent, VII. 17.
Februariae Kalendae, XXXVII. 58.
Fecenia Hispala. *vid.* Hispala.
Fecialium caerimoniae in sanciendis foederibus, I. 24. IX. 5. in indicendo bello, I. 32.
Feciales mittuntur ad res repetendas, IV. 30. VII. 6. 9. 16. 32. VIII. 22. IX. 45. X. 12.
— jubentur ire ad foedus feriendum, XXX. 43.
Fecialium collegium consultum de ratione indicendi belli, XXXI. 8. XXXVI. 3.
Felsina, oppidum, XXXIII. 37.
Fenectani campi, VIII. 12.
Feralia, XXXV. 7.
Ferentinae lucus, I. 50. 52. VII. 25. Ferentina aqua, I. 51. Ferentinum caput, II. 38.
Ferentinum, oppidum, IV. 51. 61. VII. 9. *vid. et* X. 34. XXXII. 2.
Ferentinati populo suae leges redditae, IX. 43. *vid. et* XXXIV. 42.
Ferentum, *sive* Forentum oppidum, IX. 20. Ferentani, *sive* Forentani vincuntur, 16.
Feretrius Jupiter. *vid.* Jupiter.
Feriae per novem dies actae, quod lapidibus pluisset, I. 31.
— per triduum, III. 5.
Feriarum constituendarum caussa dictator creatus, VII. 28.
Feriae Latinae, V. 17. 19. XVII. 28. XXI. 63. XXII. 1. XXXII. 1.
— ob terrae motum per dies duodequadraginta, XXXV. 40.

Feriae valetudinis populi caussa indictae, XLII. 2.
Feroniae fanum, I. 30. lucus et templum, XXVI. 11. XXVII. 4. aedes in Capenate, XXXIII. 26.
Feroniae donum a libertinis mulieribus datum, XXII. 1.
Ferrariae et argentariae in Hispania, XXXIV. 21.
Fescenninus versus, VII. 2.
Festum Dianae per triduum Syracusis, XXV. 23.
Festum Tabernaculorum accurata religione celebratum apud Judaeos, LVII. 41.
Fibulis donati equites, XXXIX. 31.
Ficana capta ab Anco, et inde cives traducti Romam, I. 33.
Ficulnea vetus a Tarquinio Prisco capta, I. 38.
Ficulnensis via, quae postea Nomentana, III. 52.
Ficus Ruminalis, I. 4. ad eam simulacra infantium, conditorum urbis, sub uberibus lupae posita, X. 23.
Fidei sollemne a Numa Pompilio institutum, I. 21.
Fidei sacrosanctum nomen, XIX. 67. in fidem se permittentes, quo jure fuerint apud Romanos, XXXVI. 28.
Fidenae, colonia Romanorum, I. 27. IV. 17. deficiunt ad Vejentes, *ibid.* capiuntur, IV. 22. 33. 34.
Fidenates bellum inferunt Romanis, I. 14. vincuntur, *ibid.* alterum cum Romanis bellum, 27. vincuntur, *ibid.* obsidentur, II. 19. occidunt legatos Romanorum, IV. 17. populabundi descendunt in agrum Romanum, 21. vincuntur, multique sub corona venumdantur, 33. 34.
M. Fidustius, bis proscriptus, occiditur, CXX. 82.
L. Figulus classem cogit pro Dolabella, CXIX. 5.
Filo velatum fecialis caput, I. 32.
Fimbria. *vid.* Flavius.
Fimus bubulus pro lignis, XXXVIII. 18.
Firmum, colonia, XVI. 48.
Firmanorum fides in Romanos laudata, XXVII. 10.
Firmana cohors, XLIV. 40.
Fisci et aerarii differentia, CXXXIV. 82.
Flaccus. *vid.* Fulvius, *et* Valerius.
Flamen Dialis. *vid.* Dialis.
— Martis, I. 20. XXIX. 11. XLV. 15.
— Quirinalis, I. 20. V. 40. XXIV. 8. XXXVII. 47. 51.
Flamines bigis, curru arcuato, ad Fidei sacrarium vehi jubet Numa, I. 21.
Flaminibus cura sacrorum demandata, I. 33.
Flaminum Vestaliumque hospitium, a Caeritibus religiose cultum, VII. 20.
Flamines abesse a sacris non possunt, atque adeo in provinciam ire vetantur a pontifice maximo, XIX. 53. XXXVII. 51. LIX. 29. 30. *vid. et* XXIV. 8.
Flaminem apicatum mori, triste et inauspicatum urbi habebatur, LXXX. 44.
L. Flamininus, XLIII. 11. *De ceteris Flamininis vid.* Quintius.
Flaminius circus, III. 54. XXVII. 21. XL. 52.
Flaminia prata, III. 54. 63.
— via, XX. 58. XXII. 11. XXXIX. 2.
C. Flaminius, tribunus plebis, fert legem de Piceno et Gallico agro plebi dividendo, XX. 19. spernit minas senatus, sed a patre de Rostris detrahitur. *ibid.* praetor in Siciliam primus mittitur, 33. fit consul, 46. primus Romanorum Padum transit cum exercitu, 47. revocatur a senatu, ex augurum responso, qui consules vitio creatos esse dixerant, *ibid.* non lectis senatus literis pugnat, et vincit, 48. 49. post eas lectas remanet tamen in provincia, et reversus Romam trium-

phat, 60. censor, viam munit, et circum exstruit, 58. xxiii. 23.

iterum consul, xxi. 57. clam in provinciam abit, et Arimini consulatum init, 15. 63. de eo querelae Romanorum, xxii. 1. ejus ferocia, 3. ad Trasimenum lacum circumventus ab Annibale, in proelio cadit, 4-6.

C. Flaminius, quaestor, xxvi. 47. aedilis curulis, xxxiii. 42. tritici decies centum millia binis aeris populo dividit, *ibid.* creatur praetor, xxxiv. 54. sortitur Hispaniam citeriorem, 55. in Hispania expugnat Litabrum oppidum, xxxv. 22. creatur consul, xxxviii. 42. defendit M. Fulvium contra Ambracienses, 43. Friniates Ligures, pluribus secundis proeliis factis, in deditionem accipit, iisque arma adimit, xxxix. 2. domat Apuannos, *ibid.* viam a Bononia perducit Arretium, *ibid.* triumvir coloniae Aquilejam deducendae, xxxix. 55. xl. 34.

Q. Flaminius creatur decemvir agro dividundo, xxxi. 4.

Flamma circa caput Servii infantis dormientis, i. 39.

Flamma a capite concionantis Marcii emicans, xxv. 39.

Flamma, in proris navium praelata, arcet hostes, ne propius accedant, xxxvii. 11.

Flavius Lucanus, praetor, xxv. 16. prodit Ti. Gracchum, *ibid.*

C. Flavius Cn. F. scriba, humilique fortuna ortus, aedilis curulis, ix. 46. certat adversus nobiles, *ibid.* jus civile, repositum in penetralibus Pontificum, evulgat, *ibid.* Fastos circa forum in albo proponit, *ibid.* dedicat aedem Concordiae, *ibid.* curulem sellam sibi adferri jubet, quum nobilium nemo ei assurgeret, *ibid.*

C. Flavius Fimbria, consul, lxvii. 18.

C. Flavius Fimbria, crudelissimus Cinnae satelles, occidit L. Caesarem, lxxx. 40. diem dicit Scaevolae vulnerato, et ex vulnere non mortuo, 48. cum Valerio Flacco consule legatus in Asiam venit, lxxxii. 57. eorum discordia, 58. Fimbria seditionem concitat, 61. sociorum spoliis milites ditat, 62. occidit Flaccum consulem, 63. militari consensu imperium in Fimbriam transfertur, *ibid.* ejus adversus Mithridatem res gestae, lxxxiii. 1. strategema et victoriae, 2. crudelitas et avaritia, 3. vincit Mithridatem, 4. capit et delet Ilium, 6. 7. contra eum movet Sulla, 31. Fimbriae milites multi ad Sullam transeunt, *ibid.* Sullae percussorem subornat, 33. cum Rutilio colloquitur, 34. Pergami in Aesculapii templo se transfigit gladio, *ibid.*

Flavius Fimbria, e Carbonianis ducibus, ab Albinovano inter epulas interfectus, lxxxviii. 3.

C. Flavius Pusio, princeps equestris ordinis, lxxi. 21.

L. Flavius, tribunus plebis, Metellum consulem in carcerem ducit, ciii. 57-59. ejus improbitas, 60. praetor, commissum suae custodiae a Pompejo Tigranem, ereptum deinde sibi a P. Clodio, frustra repetit, 124. 125.

M. Flavius dat visceratiomem populo in funere matris, viii. 22. tribunus plebis, 37. fert ad populum, ut in Tusculanos animadvertatur, *ibid.*

M. Flavius, scriba, a Caesare adhibitus ad corrigendos fastos, cxv. 29.

M. Flavolejus, centurio, ii. 45.

Floronia, virgo Vestalis, stupri comperta, xxii. 57.

Flumen manavit sanguine. *vid.* Prodigium.
Fluminum transeundorum ratio, LXVIII. 48.
Flumentana porta, VI. 20. XXXV. 21.
Foederis feriendi ritus, I. 24.
Foederum tria genera, XXXIV. 57.
de Foederum jure inter Romanos Carthaginiensesque disceptatio, XXI. 19.
Foedus Romanorum cum Poenis, XIX. 60. 61. XX. 6. 31. XXX. 37. 43.
— cum Illyriis, XX. 30.
— cum Aetolis, XXVI. 24. XXXVIII. 9.
— cum Philippo, XXIX. 11. XXXIII. 30.
— cum Nabide, XXXIV. 35.
— cum Antiocho, XXXVIII. 38.
— Philippi cum Annibale, XXIII. 33.
Foenus unciarium, VII. 16. *vid. et* VII. 21. semunciarium factum ex unciario, VII. 27.
Foenore obrupti debitores, XXXV. 7.
Foeneratores mulctantur, VII. 28. X. 23. XXXV. 41. eorum improbitas, VIII. 28. XI. 25. 26.
Foeneratores ex Sardinia fugantur, XXXII. 27.
Fons Herculis, XXII. 1.
A. Fontejus, tribunus militum, a Caesare dimittitur cum ignominia, CXIV. 28.
M. Fontejus creatur praetor, XLV. 44.
M. Fontejus, qui Galliae praeerat, adjuvat Pompejum, XCI. 2.
P. Fontejus Balbus creatur praetor, XLIV. 17. sortitur Hispaniam, *ibid.*
P. Fontejus Capito, praetor, XLIII. 11. sortitur Sardiniam, 17.
T. Fontejus, legatus, XXV. 34. XXVI. 17.
T. Fontejus Capito creatur praetor, XL. 59. sortitur Hispaniam ulteriorem, XLI. 2. proconsul in Hispania manere jubetur, 19.
Fontinalis porta, XXXV. 10.
Forem ex aede Lunae, quae in Aventino est, raptam fert atrox tempestas, et in posticis parietibus Cereris templi adfigit, XL. 2.
Fores Sulpicii, tribuni militum, virga percutit lictor, VI. 34.
Fori in circo, I. 35. *et* 56.
Fori publici, XXIX. 37.
Formiae, XXXV. 21.
Formiana saxa, XXII. 16.
Formianis civitas sine suffragio data, VIII. 14. tum longo post tempore suffragii latio, XXXVIII. 36.
Formianus ager, X. 31.
Formianus mons, XXXIX. 44.
Fornix in Capitolio, cum septem signis auratis, et duobus equis, positus a Cornelio Scipione Africano, XXXVII. 3.
Fornices duo de manubiis facti ab L. Stertinio, XXXIII. 27.
Fornices in muro, apti ad excurrendum, XXXVI. 23.
Fornicata via, XXII. 36.
Fortunae aedes Praeneste, XXIII. 19. Romae intra portam Carmentalem incendio absumitur, XXIV. 47. reficitur, XXV. 7. in foro Boario, XXXIII. 27.
— Equestris, XL. 40. 44. XLII. 3. 10.
Fortis Fortunae aedes, X. 46. XXVII. 11.
Fortunae muliebris templum, II. 40.
— Primigeniae aedes in colle Quirinali, XXXIV. 53. XLIII. 16. *vid. et* XXIX. 36.
Fortunae in Algido supplicatio imperata, XXI. 62.
Fortunatae insulae detectae, in quas fugere cupit Sertorius, XC. 23.
Foruli, vicus, XXVI. 11.
Forum Romae, I. 12.
— ornatum scutis auratis Samnitium, IX. 40. inde initium fori ornandi ab aedilibus, *ibid.*

Forum medium specu vasto collapsum in immensam altitudinem, VII. 6.
circa Forum fastos in albo proponit C. Flavius, ut, quando lege agi posset, sciretur, IX. 46.
in Forum per viatorem accitae matronae veneficae, VIII. 18.
in Foro medio captivi et defectionis auctores virgis caesi, et securi percussi, VII. 19. IX. 24. XXVIII. 28.
in Foro suggestum adornatum rostris navium Antiatum, unde Rostra, VIII. 14.
Forum Boarium, X. 23. XXI. 62. XXII. 57. XXVII. 37. XXIX. 37. XXXV. 40. in foro Boario ante Fortunae aedem fornix factus ab L. Stertinio, XXXIII. 27.
— Olitorium, XVII. 27. XXI. 62. XL. 34. ad forum Olitorium Jani templum structum, XVII. 27. in foro Olitorio aedes Junonis Sospitae dedicata, XXXIV. 53.
— Piscatorium, XXVI. 27. XL. 51.
— extra portam Trigeminam, XL. 51.
Forum quaestorium in castris, XLI. 6.
M. Foslius, tribunus militum consulari potestate, IV. 25.
M. Foslius Flaccinator consul creatur, IX. 20. magister equitum, 26. iterum, 28.
Fossa Cluilia, I. 23. II. 39.
— Drusiana, CXXXVII. 11.
— Graeca, XXVIII. 46.
— Quiritium, opus Anci regis, I. 33.
Frater fratri, etiam filium habenti, succedit in principatum apud Hispanos, XXVIII. 21. item apud Numidas, XXIX. 29.
Frater fratrem ignorans interficit, mox sese eodem gladio transfigit, LXXIX. 26.
Fregellae, colonia Romanorum, VIII. 22. occupatur a Samnitibus, IX. 12. expugnatur a Pyrrho, XIII. 12.
Fregellana arx capitur a Samnitibus, IX. 28. recipitur, *ibid.*
Fregellanorum in Romanos fides, XXVII. 10. equitum fortitudo, 26. 27.
Fregellani rebellantes ab Opimio opprimuntur, LX. 23. 24.
Fregellanus ager, XXVI. 9.
Fregenae, colonia, XIX. 48. ei negatur vacatio rei navalis, XXXVI. 3.
Frentani, populus, uno proelio debellantur, IX. 16. oratores mittunt Romam, petentes pacem, 45. iis foedus datum, *ibid.* *vid. et* XV. 7. LXXII. 8.
Frentanus ager, XXVII. 43.
Fresilia, urbs, capitur a Romanis, X. 3.
Friniates Ligures, C. Flaminius consul, pluribus proeliis secundis factis, in deditionem accipit, iisque arma adimit, XXXIX. 2.
Frisios bello petit Drusus, CXXXVII. 7.
Frontalia elephantorum, XXXVII. 40.
Frumentum ex Campania aliisque locis Romam advehitur, II. 34. 52.
Frumentum quaternis aeris populo vicatim descriptum, XXX. 26. XXXI. 4. binis aeris, XXXI. 50. XXXIII. 42. *vid. et* CXXXVI. 43.
Frumentum pro vectura nautis relictum, XXX. 38.
Frumentum duplex militi post victoriam, iterumque post triumphum, a L. Scipione datum, XXXVII. 59.
Frumenti duae decumae exactae, XXXVI. 2. XXXVII. 2.
Frumentaria lex C. Gracchi, LX. 45.
Frusinas ager, XXVI. 9.
Frusinates conjurantes damnantur tertia parte agri, X. 1. capita conjurationis, virgis caesi, securi percutiuntur, *ibid.*
Frusino, XXVII. 37.

Fucinus lacus, IV. 57.
C. Fuficius Fango mittitur in Africam a Caesare Octaviano, CXXVII. 5. ei bellum infert Sextius, 6. Fango sibi consciscit necem, 7.
L. Fufius postulat M'. Aquillium de repetundis, LXX. 4.
M. Fufius M. F. Strigo praeest ludis secularibus, CXXXVI. 46.
Q. Fufius Calenus, tribunus plebis, favet Clodio, reo violatae religionis, CIII. 30. praetor, fert legem, uti singulorum corporum suffragia seorsum colligantur, 95. legatus Caesaris, Pompejanos deducit ex Hispania, CX. 35. ejus in Phocide et Boeotia res gestae, CXI. 42. expugnat Megarenses, CXII. 57. consul tantum nomine, 60. Antonii amicus, et a Cicerone diffidere in senatu solitus, CXVIII. 21.
Fuga impedita, dum dux milites a suis haberi jubet pro hostibus, XXXVII. 43.
Fugitivi, Euno duce, in Sicilia rebellant, LVI. 26. *et seqq. vid.* Eunus. Alterum fugitivorum bellum in Sicilia, LXVII. 29–44. *vid.* Athenio, *et* Salvius. In his bellis consumta servorum decies centena millia, LXIX. 47. Fugitivi, qui se dediderant M'. Aquillio, in circum deducti, mutuis vulneribus se conficiunt, LXX. 4.
Fugitivi, Spartaco duce, in Italia rebellant, XCV. 2–10. *vid.* Spartacus. interfecto in pugna Spartaco, per globos sparsi circumveniuntur, XCVII. 12. quosdam et Pompejus concidit, 13.
Fugitivi, quibus Sex. Pompejus perfugium apud se dederat, post ejus cladem puniuntur, CXXIX. 44.
C. Fulcinius, legatus, jussu Tolumnii interficitur, IV. 17. ei statua publice in Rostris posita, *ibid.*
Fulfulae, urbs in Samnio, XXIV. 20.
Fulmen aureum pondo quinquaginta donum Jovi factum, XXII. 1.
Fulmine ictus Romulus Silvius, I. 3.
Fulmine multi icti milites, X. 31.
Fulmine icta Helvia virgo, LXII. 54. 55.
Fulmine icta Spei aedes. *vid.* Prodigium.
Fulvia ostendit multitudini vulnera interfecti a Milone mariti Clodii, CVII. 21. testimonium dicit in Milonem, 38. uxor Antonii, periclitatur de bonis, CXIX. 31. in eam aequitas Pomponii Attici, *ibid.* Ciceronis occisi linguam compungit acubus et calamistro, CXX. 67. multos curat occidendos, 68. Fulviae potentia, CXXV. 5. cum L. Antonio molitur oppugnare Octavianum, 6. gladio cincta, et signum dare militibus, ac conciones habere sueta, 33. moritur, CXXVII. 20. ejus mors aperit reducendae paci viam, *ibid. et* 23.
Fulvius Flaccus, legatus, XXII. 12.
A. Fulvius, senator, filium, ad Catilinam proficiscentem, necat, CII. 88.
C. Fulvius, quaestor, Annibali traditur, XXI. 59.
C. Fulvius, legatus, XXVI. 14. 33. XXVII. 8.
C. Fulvius Curvus, aedilis plebejus, X. 23.
C. Fulvius Flaccus, consul, LVI. 24. Siciliam provinciam accipit, 25. 40.
Cn. Fulvius, legatus, X. 4. consul, 11. vincit Samnites, 12. triumphat, *ibid.* propraetor, 26. Etruriae fines depopulatur, 27. vincit Etruscos, 30.

Cn. Fulvius, praetor, xxxvi. 45. sortitur jurisdictionem peregrinam, xxxvii. 2.

Cn. Fulvius Centumalus, aedilis curulis, xxiv. 43. praetor creatur, *ibid.* ei evenit provincia Suessula, 44. creatur consul, xxv. 41. xxvi. 1. ei prorogatur imperium, 28. vincitur ab Annibale ad Herdoneam, et cum undecim tribunis cadit, xxvii. 1.

Cn. Fulvius Flaccus, praetor, xxv. 2. sortitur Apuliam, 3. prosperis rebus solutus ad socordiam, 20. ad Herdoneam vincitur ab Annibale, 21. ob exercitum in Apulia amissum ei dies dicta, xxvi. 2. primo pecunia, mox capite in eum anquiritur, 3. it Tarquinios in exsilium, *ibid.*

Cn. Fulvius movetur senatu a fratre censore, xli. 32.

Cn. Fulvius Gillo, creatur praetor, xlv. 14. sortitur Hispaniam citeriorem, 16.

Cn. Fulvius Cn. F. Cn. N. Maximus Centumalus, clavi figendi caussa dictator dictus, xvi. 48.

L. Fulvius consul creatur, viii. 38. magister equitum, ix. 21.

M. Fulvius, secundum quosdam auctores, consul suffectus Ti. Minucio, ix. 44.

M. Fulvius, tribunus militum, x. 14.

M. Fulvius, tribunus militum, occiditur in pugna, xxvii. 12.

M. Fulvius, tribunus plebis, xxxii. 7.

M. Fulvius, legatus, xliii. 1.

M. Fulvius Centumalus, praetor, xxxv. 10. 20. 23. 24. sortitur jurisdictionem urbanam, 20.

M. Fulvius Flaccus, consul, xv. 18. punitis Volsiniensium servis, triumphat, xvi. 39.

M. Fulvius Flaccus, decemvir agro dividundo, xxxi. 4.

M. Fulvius Flaccus, triumvir coloniae deducendae, xxxix. 44.

M. Fulvius Flaccus, legatus in Macedoniam, xliii. 13.

M. Fulvius Flaccus, triumvir agris dividundis, cum C. Graccho et C. Carbone, lix. 72. Africanum multis conviciis petit, 78. allatae Africano mortis magnopere suspectus, 81. consul, lx. 18. fert leges perniciosas, 20. Massiliensium necessitatibus ex urbe avocatur, 21. triumphat de Salluviis, Liguribus, et Vocontiis, 38. 39. C. Gracchum exstimulat ad resistendum senatui, lxi. 14. vocatus eum eo in curiam ad reddendam rationem actorum, arma parat, 20. 21. occupat Aventinum, 22. munit aedem Dianae, 25. filium mittit de pace legatum, 26. cum filio majore interficitur, 27. domus ejus diruitur, 34.

M. Fulvius Nobilior, aedilis curulis, xxxiii. 42.

creatur praetor, xxxiv. 54. sortitur Hispaniam ulteriorem, 55.

Vaccaeos, Vectones, et Celtiberos fundit fugatque, xxxv. 7. proconsul, multa prospere gerit, 22.

ovans urbem ingreditur, xxxvi. 21. 39.

creatur consul, xxxvii. 47. ei provincia Aetolia evenit, 50.

proficiscitur in Epirum, xxxviii. 3. Ambraciam urbem oppugnat, 4-9. donatur corona aurea centum et quinquaginta pondo, *ibid.* perdomitis Aetolis, recipit Cephalleniam, 28. 29. componit res Achaeorum, 30. comitiorum caussa proficiscitur Romam, 35. redit provinciam, eique in annum prorogatum imperium, *ibid.* eum accusant Ambracienses, 43. defenditur a C. Flaminio, *ibid.* ex Aetolia rediens, petit tri-

umphum, xxxix. 4. M. Aburius, tribunus plebis, intercedit, *ibid.* Gracchi oratio pro M. Fulvio, 5. triumphat de Aetolis et Cephallenia, *ibid.* per dies decem, ludos, quos voverat Aetolico bello, facit, 22. censuram petit, 40. creatur triumvir coloniis deducendis, 44.

censor, xl. 45. reconciliatur cum M. Aemilio collega, 46. ejus opera publica, 51. lustrum condit, xli. 2.

M. Fulvius Nobilior, tribunus militum, mensibus suis dimittit legionem; obque id factum in Hispaniam relegatur, xl. 41.

M. Fulvius Nobilior, tribunus plebis, xlii. 32.

M. Fulvius M. F. M. N. Nobilior, aedilis curulis, xlvi. 4. consul, xlvii. 1. de Eleatum populo triumphat, 13.

M. Fulvius Paetinus, consul, x. 9.

Q. Fulvius, aedilis curulis, xxx. 39.

Q. Fulvius, tribunus plebis, xxxii. 28.

Q. Fulvius, legatus, xxxii. 36.

Q. Fulvius M. F. triumvir epulo cooptatur, xl. 42.

Q. Fulvius Flaccus creatur consul, xx. 7. censor vitio factus abdicat, 21. iterum consul, 45. pontifex, xxiii. 21. praetor, 24. sortitur jurisdictionem urbanam, 30. praetor refectus cum jurisdictione urbana, xxiv. 9. magister equitum, xxv. 2. tertium consul, *ibid.* pontificatum maximum petens, repulsam patitur, 5. Hannonis castra oppugnat, eaque capit, 13. 14. ei prorogatum imperium, xxvi. 1. Capuam obsidet, 4. Romam euntem Annibalem sequitur, 8. 9. ingreditur Romam cum exercitu, 10. virgis caedi et securi percuti jubet senatores Campanos, 15. accusatur a Campanis, 27. 33. dictator dicitur, xxvii. 5. iis comitiis, quae habebat ipse, creatur consul quartum, 6. ejus senescit fama, 20. ei prorogatur in annum imperium, 22. iterum, 35.

Q. Fulvius Flaccus, aedilis plebis, xxxviii. 35. creatur praetor, et sortitur Sardiniam, 42. legatus Aemilii Paulli, xl. 27. consul, 37. bellum gerit cum Apuanis Liguribus, 41.

Q. Fulvius Flaccus, aedilis curulis designatus, petit praeturam, impetrassetque, nisi senatus comitia sustulisset, xxxix. 39. fit praetor, 56. sortitur Hispaniam citeriorem, xl. 1. Urbicuam, oppidum, capit, 16. ejus res gestae adversus Celtiberos, 30. 33. rursum vincit Celtiberos, 39. 40. aedem Fortunae Equestri et ludos Jovi vovet, *ibid.* pontifex cooptatur, xl. 42. creatur consul, quum extra urbem triumphi caussa esset, 43. de Celtiberis triumphat, *ibid.* ejus ludi, 45. creatur censor, xli. 32. fratrem germanum et consortem senatu movet, *ibid.* ejus opera publica, *ibid.* aedem Fortunae Equestris enixo studio facit, et ex aede Junonis Laciniae marmoreas tegulas detrahit, xlii. 3. aedem Fortunae Equestris dedicat, 10. laqueo sibi gulam frangit, 28.

Q. Fulvius Nobilior, triumvir coloniae deducendae, xxxix. 44.

Q. Fulvius Nobilior, aedilis curulis, xlvii. 1. consul, improspere cum Segidensibus pugnat, 36. 37. plura detrimenta patitur, 38. 39. censor, collegae fervidum animum obsequio mitigat, lvi. 18.

Q. Fulvius Gillo, legatus Scipionis, xxx. 21. praetor, xxxi. 4. sortitur Siciliam, 6.

Ser. Fulvius Flaccus, consul, Ardyaeos subigit, xli. 20–22.
Fundanis populis civitas sine suffragio data, viii. 14. sociant se Privernatibus, bello Romanos lacessentibus, 19. orant veniam, *ibid.* iis datur latio suffragii, xxxviii. 36.
C. Fundanius diem dicit Claudiae, Appii Caeci filiae, xix. 40. consul, 51.
M. Fundanius, tribunus plebis, ad plebem fert de lege Oppia abroganda, xxxiv. 1.
M. Fundanius Fundulus, aedilis plebejus, aliquot matronas probri accusat, xxv. 2.
Fundis aedes Jovis, xli. 32.
Fundae praevalidae descriptio, xxxviii. 29.
Funditores in exercitu Pyrrhi, xii. 23. *vid. et* xxvii. 38. xxxvi. 18.
— Achaei, eorumque in bello maximum momentum, xxxviii. 29.
— Baleares, eorumque peritia, xxviii. 37. lx. 35. *vid. et* xxi. 21.
— Cyrtaei, xxxvii. 40.
Funebres laudationes, ii. 47. 61. matronis concessae, v. 50.
Funebres laudes vitiant historiam, viii. 40.
Funebres ludi, xxviii. 21. *vid.* Ludi.
Funus prosecutis mulsum datum, xxxviii. 55.
in Funus Menenii, collati a populo sextantes, ii. 33. in Valerii consulis, quadrantes, iii. 18.
Funera Romanorum ducum curata ab Annibale, xxii. 52. xxv. 17. xxvii. 28.
Furcae Caudinae. *vid.* Caudium.
Furiae genti fato quodam data Gallica bella, xxxi. 48.
Furii et Fusii iidem, iii. 4.
Furius, legatus, frater Sp. Furii consulis, ab Aequis caeditur, iii. 5.
Agr. Furius, consul, iii. 66. collegae summam imperii concedens, ab eo vicissim honoratur, 70.
Agr. Furius, tribunus militum consulari potestate, v. 32. adversus Salpinates bellum gerit, *ibid.*
C. Furius, duumvir navalis, xli. 5. legatus, xliii. 11.
C. Furius Aculeo, quaestor L. Scipionis, damnatur, xxxviii. 55.
C. Furius Pacilus, consul, iv. 12. censor, probavit villam publicam in campo Martio, 22. Mamercum Aemilium, qui censuram ad unius anni et sex mensium spatium redegerat, aerarium facit, 24. *vid. et* ix. 33. tribunus militum consulari potestate, iv. 31.
C. Furius Pacilus consul creatur, iv. 52.
L. Furius, consul, resistit agrariae legi, ii. 54. post consulatum fit reus ad populum, *ibid.* tribunus, qui eum accusabat, mortuus domi inventus, *ibid.*
L. Furius, tribunus militum consulari potestate cum Camillo, vi. 22. ejus temeraria adversus collegam protervia, 23. pugna initio improspera, et corrigendae culpae studium, 24. moderatio in eum Camilli, 25.
L. Furius, tribunus plebis, ix. 42.
L. Furius Bibaculus, quaestor, in proelio ad Cannas occisus, xxii. 49.
L. Furius Camillus, dictator, reddit Patribus possessionem pristinam consulatus, vii. 24. ob id meritum consul creatur, *ibid.* collega mortuo, solus rempublicam et bellum Gallicum administrat, 25. vincit Gallos, 26. adversus Graecos ad oram maritimam profectus, nullam

memorabilem rem gerit, *ibid.* dictator in pugna adversus Auruncos, vovet aedem Junoni Monetae, 28.

L. Furius Camillus, consul, VIII. 13. capit Pedum oppidum, *ibid.* triumphat, *ibid.* statua equestris ei in foro posita, *ibid.* ejus oratio ad senatum de Latinis populis, *ibid.* consul iterum, 29.

L. Furius Medullinus. (*In hoc nomine tanti errores implicant apud Livium, ut haud facile ad liquidum perduci res possit. Nec tanti est. Itaque apponemus notam eorum locorum, in quibus L. Furius Medullinus aliquem magistratum gessisse dicitur, licet non omnia in unum hominem conveniant, et sint in duos tresve dispertienda, ut constat ex Sigonio ad* IV. 44.)

L. Furius Medullinus, tribunus militum consulari potestate, IV. 25. *et* 35. iterum 44. creatur consul, 51. consul iterum, 54. *et* 61. tribunus militum consulari potestate, quum jam functus eo honore esset, 57. tertium, V. 14. quartum, 16. quintum, 24. sextum, 26. septimum, 32.

L. Furius Purpureo, tribunus militum, XXVII. 2. praetor, XXXI. 4. sortitur Galliam, 6. 10. Gallos vincit, 21. petit triumphum, 47. de ea re variae in senatu sententiae, 48. triumphat, 49. creatur consul, XXXIII. 24. per tribum Sappiniam in Bojos venit, 37. populatur agrum Bojorum, *ibid.* aedes ab eo votae, XXXIV. 53. XXXV. 41. legatus, XXXVII. 55. resistit Cn. Manlio, triumphum petenti, XXXVIII. 44. 45. *vid. et* 54. magna contentione censuram petit, XXXIX. 40. legatus in Galliam Transalpinam mittitur, 54.

L. Furius Purpureo, legatus ad concilium Aetolorum, XXXI. 29. ejus oratio, 31.

L. Furius Philus, creatur praetor, XLII. 28. sortitur Sardiniam, 31. pontifex moritur, XLIII. 13.

M. Furius defendit in senatu M. Aurelium, quem accusabant legati Philippi, XXX. 42.

M. Furius, legatus, XXXI. 21.

M. Furius Camillus, tribunus militum consulari potestate, V. 1. iterum, 10. contra Faliscos proficiscitur, 12. tertium tribunus militum consulari potestate, 14. a Capena ingentes praedas agit, *ibid.* interrex, 17. dictator, 19. ludos magnos ex senatusconsulto vovet, *ibid.* vincit Faliscos, *ibid.* cuniculum in arcem Vejorum agit, *ibid.* Vejos capit, 21. ejus precatio, *ibid.* curru equis albis juncto triumphans urbem ingreditur, 23. resistit legi de transmigrando Vejos, 25. religionem injicit de decima praedae Vejentanae, *ibid.* tribunus militum consulari potestate quartum, 26. Faliscum ludi magistrum, puerorum proditorem, remittit Falerios, 27. invehitur in plebem, 29. senatum incitat adversus legem, 30. creatur interrex, 31. ei ab L. Appulejo, tribuno plebis, dies dicta, 32. abit in exsilium, et absens quindecim millibus gravis aeris damnatur, *ibid.* concitat Ardeates ad opprimendos Gallos populatores, 44. 45. revocatur, et dictator dicitur, 46. caesis Gallis triumphat, 49. diligentissimus religionum cultor, 50. prohibet migrari Vejos, habetque super ea re ad populum orationem, 51. *et seqq.*

interrex, VI. 1. dictator tertium, 2. capit Volscorum castra, *ibid.* recipit Sutrium ab Etruscis captum, 3. triumphat,

4. tribunus militum consulari potestate quintum, 6. ei regimen omnium rerum collegae permittunt, *ibid.* ejus res gestae, 7–10. in eum Manlii Capitolini livor, 11. fit tribunus militum consulari potestate sextum, 18. septimum, 22. ejus moderatio in collegam, et victoria de hostibus, 23–25. dictator quartum creatur, 38. certamen inter eum et tribunos plebis, *ibid.* se abdicat magistratu, *ibid.* dictator quintum creatus, 42. victis Gallis, triumphat, *ibid.* discordias inter ordines sedat, *ibid.*

ejus mors et laudes, VII. 1.

M. Furius Crassipes, coloniae deducendae triumvir, cui in triennium imperium esset, creatur, XXXIV. 53. *vid. et* XXXV. 40. praetor creatus, sortitur Galliam, XXXVIII. 42. insontibus Cenomanis arma adempta reddere jubetur a senatu, et provincia decedere, XXXIX. 3. praetor iterum, XLI. 33. sortitur Siciliam, XLII. 1.

M. Furius Luscus, aedilis plebis, XXXIX. 7.

P. Furius, triumvir agro dando, III. 1.

P. Furius, tribunus plebis, LXIX. 29. intercedit legi de reducendo in urbem Metello Numidico, et filium ejus ad genua sibi accidentem, fastidit, 40. a populo Romano discerpitur, 49.

P. Furius Philus, consul, XX. 46. ejus res gestae adversus Gallos, moderatio, triumphus, abdicatio, 47–51. fit praetor iterum, et sortitur jurisdictionem inter cives et peregrinos, XXII. 35. *vid. et* 55. classem accipit a Marcello collega, 57. redit ex Africa Lilybaeum graviter saucius, XXIII. 11. censor, XXIV. 11. severe castigat vitia, 18. dies ei dicitur a L. Metello, tribuno plebis, quem senatu moverat, 43. mors ejus impedit, ne lustrum perficiatur, *ibid.* augur moritur, XXV. 2.

P. Furius Philus, consularis viri filius, XXII. 53.

P. Furius Philus, praetor creatus, obtinet Hispaniam citeriorem, XLI. 26. ab Hispanis accusatus, Praeneste in exilium abit, XLIII. 2.

P. Furius Philus, consul, LVI. 1. inimicos suos secum legatos in Hispaniam ducit, 4. Mancinum dedit Numantinis, 13.

Q. Furius, pontifex maximus, jubetur creare tribunos plebis, III. 54.

Sex. Furius, consul, II. 39.

Sp. Furius, consul, II. 43.

Sp. Furius, consul, male rem gerit adversus Aequos, et in castris obsidetur, III. 4. a T. Quintio liberatur, 5.

Sp. Furius, tribunus militum consulari potestate, VI. 31.

Sp. Furius M. F. Camillus, primus praetor, VII. 1.

C. Furnius, Asiam obtinens nomine Antonii, CXXXI. 3. *et* 11. Sex. Pompejum cogit ad deditionem, 12–18.

C. Furnius C. F. consul, CXXXVI. 45.

Sp. Fusius, *sive* Furius, pater patratus, I. 24.

Fustuarium, poena militaris, V. 6.

G.

Gabii, I. 53. XXIV. 10. XXVI. 9. XLI. 20. eos fraude capit Tarquinius Superbus, I. 53. 54. Gabiis murus ac porta de coelo tacta. *vid.* Prodigium.

Gabina via, II. 11. III. 6. V. 49.

Gabini, VI. 21.

Gabinus ager vastatur a Volscis, III. 8.

Gabinus cinctus, V. 46. VIII. 9. X. 7.

Gabinius, praefectus praesidii Scodrae, regiae Gentii, XLV. 26.

Gabinius, tribunus plebis, fert legem tabellariam, LIV. 31.
A. Gabinius, legatus, violatur ab Achaeis, LI. 60.
A. Gabinius, legatus bello Marsico, fusis Lucanis, dum victoriam urget, occiditur, LXXVI. 1.
A. Gabinius, tribunus plebis, legem fert de bello Piratico, XCIX. 3–28. parat rogationem ad dejiciendum magistratu consulem, ni Pompeji auctoritate deterritus esset, 33. consul, CIII. 109. Syria ei provincia datur, ibid. qua mercede emtus a Clodio, ei contra Ciceronem favet, 115–117. mox, insectante Pompejum Clodio, ipse pro Pompejo stans, violenter a Clodio impugnatur, 126. restituere Ciceronem cupientibus adversatur, CIV. 40. 44. male praeest Syriae, CV. 9. Judaeos vincit, 10. 11. ei supplicatio negatur, 12. retinet imperium ultra praefinitum lege tempus, 36. victum Aristobulum remittit Romam, 37. Arabas aggressurus, Parthorum turbis revocatur, 38. 39. reducere parat Ptolemaeum, 40. in Aegyptum properat, 41. capit Pelusium, 42. vincit Alexandrinos, et totum Aegypti regnum capit, 43. ejus adversus Judaeos et Arabas expeditiones, 45. 46. contra Gabinium querelae, 47. super illo negotio urbanae turbae, 62. majestatis postulatus, absolvitur, CVI. 3. repetundarum damnatur, 5. ad Caesarem per Illyricum ducere copias instituit, CXI. 25. improspere rebus gestis, ex aegritudine morbo contracto, moritur, CXII. 52.
P. Gabinius, legatus, conquirit carmina Sibyllina, XCI. 23.
Gades condidere Tyrii, XVI. 9. Gades profectus Annibal, vota exsolvit Herculi, XXI. 21. vid. et XXIV. 49. XXVI. 43. XXVIII. 1.
Gaditana provincia, XXVIII. 2.
Gaditani perfugae pollicentur, se prodituros urbem et praesidium Punicum Romanis, XXVIII. 23. patefacta proditione, conjurati Carthaginem devehuntur, 30. a Gaditanis Mago exigit pecuniam, 36. Gaditanos magistratus in crucem tollit, 37. Gaditani Romanis deduntur post Magonis ab Oceani ora discessum, ibid.
Gaditanis remissum, ne praefectus Gades mitteretur, XXXII. 2.
— civitas data a Caesare, CX. 37.
Gaesa, VIII. 8.
Gaesatae, XX. 40. eorum ferocia et clades, 42. 43.
Gaetuli milites, XXIII. 18.
Gaetulorum Maurorumque clades, LXVI. 26.
Gaetuli multi ad Caesarem confugiunt, CXIV. 29.
Gala Massylorum, Numidicae gentis, rex, XXIV. 48. Masinissae pater, 49. XXIX. 29. jungitur Carthaginiensibus, XXIV. 49. moritur, XXIX. 29.
Galatia, castellum, capitur ab Annibale, XXVI. 5.
Galba. vid. Sulpicius.
Galaesus, fluvius, quinque millia passuum a Tarento abest, XXV. 11.
Galea, I. 43. Galeae cristatae, IX. 40. X. 38. Galeas gestare soliti milites in stationibus, XLIV. 33.
Galeagra, turris, XXV. 23.
Galepsus, urbs Thraciae, XLIV. 45.
Galeria centuria juniorum, XXVII. 6.
Gallaeci victi a Bruto, LVI. 5.
Galli fanatici, matris Deûm famuli, XXXVII. 9.
Gallia duplex, trans et cis Alpes, CIII. 137. haec Togata dicebatur, ibid. Gallia Transalpina divisa in Braccatam et Comatam, ibid. Galliae Transalpinae notitia, ibid. et seqq. prima Romanorum in Trans-

alpinam Galliam expeditio, LX. 38. 39. tota Gallia Transalpina a Caesare pacata, CVIII. 27.
Gallia Togata, *seu* Cisalpina, LXXII. 31. transitus Gallorum in Italiam descriptus, locique et fines, quos tenuere, V. 34. 35.
Galli, novi accolae Etruscis, V. 17. captos dulcedine frugum, maxime vini, transiffe Alpes fama eft, 33. ducentis ante annis, quam Roma caperetur, in Italiam transcenderant, *ibid.* Tarquinio Prisco regnante Romae, 34. eorum variis temporibus transitus in Italiam descripti, *ibid. et* 35. poftremi omnium transgreffi Senones, Clusium oppugnant, 35. legati ad eos Romanorum, *ibid.* responsum Gallorum, 36. jure gentium a Romanis legatis violato, ipsi mittunt legatos Romam, *ibid.* elusa sua legatione, Romam iter intendunt, 37. vincunt Romanos ad Alliam, *ibid. et* 38. diripiunt et incendunt Romam, 41. oppugnant fruftra arcem Romanam, 43. repelluntur, 47. paciscuntur cum Romanis, 48. *vae victis*, *ibid.* dum appenditur aurum, intervenit Camillus dictator, eosque pugnare jubet, et vincit, 49. iterum eos caedit, ita ut ne nuncius quidem superfit, *ibid.*
Galli rursum vincuntur a Camillo, VI. 42.
ad tertium lapidem, Salaria via, trans pontem Anienis, caftra habent, VII. 9. poft caesum a T. Manlio Gallum eximia corporis magnitudine, relinquunt trepide caftra, 9–11. alia cum Gallis bella, 11. 12. 15. 23. 24. 25. VIII. 20. pugna M. Valerii Corvi, VII. 26.
cum Gallis pacem ingenti pecunia redimunt Etrusci, X. 10. eorum auxilia mercede sollicitata a Samnitibus et Etruscis, 18. 21.
Galli Senones delent legionem Romanam, X. 26.
Galli, juncti cum Etruscis, Samnitibus, Umbris, vincuntur in Sentinati agro, X. 27–29.
ingens cum Gallis bellum, XX. 34–45. insignis de iis triumphus, *ibid.* urgent anno sequente victos Romani, 46. victoria de Gallis C. Flaminii et P. Furii, 48. 49. cum iis Marcelli pugna ad Claftidium, 52–54. de iis ejusdem Marcelli triumphus, 65. *de reliquis Gallorum adversus Romanos bellis*, *vid.* Boji, Cenomani, Insubres, Senones.
Gallorum in Italia, sub initia belli Annibalici, motus, XXI. 25. 26. et incerti ac fluctuantes animi, 39. 52. XXII. 1.
Galli Transalpini fruftra sollicitantur a legatis Romanis contra Poenos, XXI. 20. ab Annibale partim donis conciliati, partim vi victi, 23. 24. *et* 26–28.
in Venetiam transgreffi, XXXIX. 22. expelluntur a Romanis, 54. legationi super ea re miffae ad Transalpinos populos benigne respondetur, *ibid. et* 55.
prima Romanorum in Transalpinos Gallos expeditio, LX. 38. 39. res geftae adversus eos C. Sextii, LXI. 1–3. Cn. Domitii splendidiores, 4–10. Q. Fabii, 42–46.
Galli rebellant, LXVIII. 65.
De rebus gestis Caesaris adversus Gallos, *vid.* C. Julius Caesar.
Gallorum manus in Hercynios saltus miffa, V. 34.
Gallorum in Asiam transitus, XXXVIII. 16. Gallograeci dicuntur, 17. *vid.* Gallograeci.
Gallorum auxilium a Perseo per avaritiam dimiffum, XLIV. 27.
Gallis procera corpora, promissae et rutilatae comae, XXXVIII. 17. corpora intolerantiffima laboris atque aeftus, X. 28. hu-

mori et frigori assueta, v. 48. corpora iis et animi magna magis, quam firma, v. 42. molles ad laboris longaeque viae taedia, xxii. 2. eorum mollia et fluida corpora, minime patientia sitis, decedere pugna cogit, xxxiv. 47. prima eorum proelia plus, quam virorum, postrema minus, quam feminarum, x. 28.
Galli, gens nata in vanos tumultus, v. 37. 39. *vid. et* xxxviii. 17. haudquaquam negligens religionum, v. 46. auri avidissima, xxi. 20.
Galli in concilium veniunt armati, *ibid.*
— super umbilicum pugnant nudi, xxii. 46. xxxviii. 21.
— ex calva hostium pocula faciunt, xxiii. 24.
Gallorum acies, xxxviii. 26.
— arma, xxii. 46. xxxviii. 17. et gladii, xx. 49.
Gallis quoties inferendum bellum, in eorum finibus sacrificari oportere, monent decemviri, liii. 7.
Gallus et Galla vivi defodiuntur, xx. 34. *vid. et* xxii. 57. lxiii. 17.
Gallae cujusdam facinus, xxxviii. 24.
Gallicum aurum occultari a Patribus, criminatur M. Manlius, vi. 14.
Gallicus ager, qui Gallorum Senonum fuerat, viritim populo divisus, xx. 19. *vid. et* xxiii. 14. xxxix. 44. xlii. 4.
Gallicus sinus. *vid.* Sinus.
Gallicus tumultus, vii. 9. 11. Gallici tantum tumultus caussa aerarium sanctius aperiri debuit, cx. 6.
Gallina alba, ramulum lauri rostro tenens, in sinum Liviae decidit, cxxviii. 37.
Q. Gallius, praetor, cii. 15.
Q. Gallius, praetor, miserabiliter interit, cxx. 6. ei post mortem imperium abrogatum a collegis, 7.
Gallograecia, xxxvii. 8. xxxviii. 12. a Mithridate in provinciae formam redacta, lxxxii. 38.
Gallograecis bellum infert Cn. Manlius consul, xxxviii. 12. 15. 17. ejus belli gesta, 18–27. pax iis data, 37. 40. de iis triumphus, xxxix. 6. captivos Diis suis immolant, xlvi. 6.
Gallograeci equites, xxxvii. 40.
Gallograeci tetrarchae, lxxxii. 37. cxii. 76.
Ganymedes, praefectus Ptolemaei, prodit Philippo Aenum oppidum, xxxi. 16.
Ganymedes, spado Arsinoae, aperit fugae viam, cxii. 46. interfecto Achillae succedit in exercitus Aegyptiaci imperium, 62. corrumpit Caesaris aquas, 63.
Garamantes, xxix. 33.
Garitenes, hospes Philippi, ab eo occisus, xxxii. 21.
Garuli, Liguriae populi, xli. 23.
Gauda, Masinissae nepos, a C. Mario incitatur adversus Metellum consulem, lxv. 40–43.
Cn. Gavillius Aquilejensis, xli. 9.
L. Gavillius, *ibid.*
Gaulotus, regulus Gallograecorum Tectosagum, xxxviii. 19.
Gaureleos, portus Andri insulae, xxxi. 45.
Gaurus, mons in Campania, vii. 32.
Geganii ex Albanis principibus in Patres lecti, i. 30.
L. Geganius, tribunus militum consulari potestate, vi. 31.
L. Geganius interficitur in foro olitorio, lxix. 28.
M. Geganius, tribunus militum consulari potestate, vi. 42.
M. Geganius Macerinus, consul, sedat coitiones tribunorum, adversus nobilium juventutem ortas, iii. 65. secundum consul, iv. 8. Volscos, Ardeam obsidentes, obsidet ipse, 9. vincit Volscos, et sub jugum mittit, 10. componit Ardeae res, *ibid.* redit in urbem tri-

umphans, *ibid.* tertium consul, 17. censor, probavit villam publicam in campo Martio, 22. Mam. Aemilium, qui dictator censuram, quinquennalem eatenus, intra anni et sex mensium redegerat spatium, omni ignominia afficit, 24. *vid. et* IX. 33. 34.
Proculus Geganius Macerinus, consul, IV. 12.
T. Geganius, II. 34.
St. Gellius. *vid.* Statius.
Gellius Egnatius. *vid.* Egnatius.
L. Gellius Poplicola, consul, caedit fugitivos, XCVI. 1. 2. ingenti clade vincitur a Spartaco, 3. censor quatuor et sexaginta senatu movet, in his C. Antonium, et P. Lentulum Suram, XCVIII. 28. *vid. et* CIII. 42. legatus Pompeji bello piratico, sortitur mare Italicum, XCIX. 31.
L. Gellius L. F. Poplicola, M. Messalae frater, insidiatur M. Bruto, CXXII. dimittitur, *ibid.* insidias tendens Cassio, iterum absolvitur, 7. fugit ad Antonium et Octavianum, *ibid.*
L. Gellius L. F. L. N. Poplicola, consul, CXXVIII. 35.
Gelo vincit Amilcarem, XVI. 8. ad eum referebat originem Hierocles, pater Hieronis regis, 12.
Gelo, Hieronis filius, deficit ad Poenos, XXIII. 30. mors ejus adeo opportuna, ut patrem quoque suspicione adspergat, *ibid.* ejus, dum viveret, in cultu habituque modestia, XXIV. 5.
Gemelli, tribunitii viatoris, flagitiosum convivium, CVII. 50.
Geminius Metius, praefectus equitum Tusculanorum, init cum T. Manlio singulare certamen, VIII. 7. vincitur, et interficitur, *ibid.*
C. Geminius, praetor, infeliciter adversus Thracas pugnat, LXX. 56.
Genabi negotiatores Romani a Carnutibus interfecti, CVII. 51. Caesar Genabum occupat, et incendit, 54.
Genio Deo quinque majores hostiae caesae, XXI. 62.
Genua, urbs, XXI. 32. capitur a Magone, Amilcaris filio, XXVIII. 46. ab eo diruta, exaedificatur a Romanis, XXX. 1.
C. Genucius, inter primos augures e plebe creatos, X. 9.
C. Genucius Clepsina, consul, XIV. 12. consul iterum, XV. 4.
Cn. Genucius, tribunus plebis, domi suae occisus, II. 54.
Cn. Genucius, plebejus, tribunus militum consulari potestate, V. 13. iterum tribunus militum, 18. praecipitatus in insidias, ante signa inter primores cadit, *ibid.*
Cn. Genucius, consul, VII. 3.
L. Genucius, ex plebe consul, VII. 1. secundum consul, 4. adversus Hernicos profectus, male rem gerit, 6. interficitur, *ibid.*
L. Genucius, tribunus plebis, fert ad populum, ne foenerare liceat, VII. 42.
L. Genucius, consul, X. 1.
L. Genucius, consul, XV. 2. legionem Campanam, quae Rhegium occupaverat, obsidione ad deditionem cogit, *ibid.*
L. Genucius, ad regem Syphacem legatus, XXVII. 4.
M. Genucius, consul, IV. 1.
M. Genucius, tribunus militum secundae legionis, interficitur in proelio cum Bojis, XXXV. 5.
T. Genucius, tribunus plebis, auctor agrariae legis, diem dicit T. Menenio, II. 52.
T. Genucius decemvir creatur, III. 33.
Gentem habere se solos, patricii gloriabantur, X. 8.
Gentis enuptio, XXXIX. 19.

Gen-

Gentilicia sacra, v. 52.
Gentius, Illyriorum rex, variis criminibus insimulatus apud senatum, legatos Romam mittit ad purgandum se, XL. 42. eum suspectum Issenses legati faciunt, tamquam uno animo viventem cum Perseo, XLII. 26. ad eum legati Romani, ibid. est Romanis suspectus, XLIII. 11. obsidibus ultro citroque datis, foedus facit cum Perseo, XLIV. 23. conjicit legatos Romanos in carcerem, 27. pecunia pacta fraudatur a Perseo, decem tantummodo talentis acceptis, ibid. ejus genus et facta, 30. copiae, ibid. vincitur a Romanis, 31. petit inducias, ibid. dedit se in potestatem Anicii praetoris, ibid. in custodiam traditur, ibid. cum conjuge et liberis in triumphum ducitur ante currum L. Anicii praetoris, XLV. 43. Spoletium mittitur in custodiam, ibid.
Genusuus, amnis, XLIV. 30.
Geraesticus portus Tejorum, XXXVII. 27. 28.
Geraestus, nobilis Euboeae portus, XXXI. 45.
Gergithum, oppidum, XXXVIII. 39.
Gergoviam in Arvernis oppugnat Caesar, CVII. 60. 61. ab ea prope capta rejicitur, 65.
Germaniae, prima et secunda, CIII. 138. 140.
Germaniae veteris situs, et fines, CIV. 4. et seqq.
Germani veteres, eorumque mores, CIV. 24. corporum habitus, 25. apud eos opinio immortalitatis, 26. proelium cum Caesare et clades, 36–38.
in Galliam transgressi, opprimuntur a Caesare, CV. 48–52. cum Germanis in sua terra pugnaturus Caesar, Rhenum transit, 54. iterum, CVII. 8.
vincuntur a Lollio, CXXXVI. 44. 47. vastant Gallias, 49. adversus eos res gestae Drusi, CXXXVII. 7–11. CXXXIX. 1. CXL. 1. 2. tum L. Domitii, et Tiberii, 18. 19.
Germanici saltus, IX. 36.
Geronium, sive Gerunium, urbs, XXII. 18. 24. 39.
Gerrunium, castellum, XXXI. 27.
Getae vincuntur a Licinio Crasso, eorumque spelunca aliaque loca capiuntur, CXXXV. 2. 3. repelluntur a Lentulo, CXXXVI. 51.
Gillicas Poenus, XLIX. 7.
Gisgo, legatus ad Philippum, XXIII. 34.
Gisgo, dissuadens pacem, ab Annibale e superiore loco detrahitur, XXX. 37.
Gisgo, Amilcaris filius, Poenos ad bellum concitat, XLVIII. 3.
Gisgo Strytanus a Carthaginiensibus legatus Romam mittitur ad petendam pacem, XLIX. 7.
Gitanae, Epiri oppidum, XLII. 38.
Gladiatores primi Romae, XVI. 42.
— apud Campanos dicti Samnites, IX. 40.
Gladiatores quatuor et septuaginta ex ludo Lentuli profugiunt, XCV. 1. congregata servitiorum ergastulorumque multitudine, duces creant, 2. Claudium Pulcrum, legatum, proelio vincunt, 3. vid. Crixus, Spartacus.
Gladiatoria spectacula, XXIII. 30. XXVIII. 21. XXXI. 50. XXXIX. 46. XLI. 33.
Gladius et parma sunt arma velitum, XXXI. 35.
— ponderi additur ab insolente Gallo, V. 48.
Gladii Arabum sagittariorum, insidentium camelis, tenues, longi quaterna cubita, XXXVII. 40.
— Gallorum inepti, XX. 49. vid. et XXII. 46.
— Hispanienses, VII. 10. XXII. 46. XXXI. 34.
Gladiis destrictis discincti desi-

tuuntur milites, ignominiae caussa, xxvii. 13.
Glarea substructae marginataeque viae, xli. 32.
Glaucia. *vid.* Servilius.
Glessaria, insula, subacta a Druso, cxxxvii. 7.
Gnidus. *vid.* Cnidus.
Gnossii, xxxvii. 60. xlii. 51.
Gomphi, urbs Thessaliae, xxxi. 41. xxxii. 14. xxxvi. 13. xxxviii. 2.
Gomphos capit Caesar, cxi. 55. viginti senes, nobilissimus quisque civitatis, veneno se interimunt, *ibid.*
Gonni, *sive* Gonnus, xxxiii. 10. xxxvi. 10. xlii. 54. oppidum, situm in faucibus, qua Tempe adeuntur, *ibid. et* xxxvi. 10. xlii. 67. xliv. 6.
Gonnocondylum, oppidum Perraebiae, xxxix. 25.
Gordium, oppidum, xxxviii. 18.
Gordius a Mithridate Romam mittitur, lxx. 44. eum Cappadoces regem eligere verentur, suspectum Romanis ob Mithridatis amicitiam, 49. profligatur a Sulla, 50.
Gordiutichos, locus, xxxviii. 13.
Gordyene, regio, adimitur Parthis, et restituitur Tigrani per Afranium, cii. 1. 2.
Gordyeni se dedunt Lucullo, xcviii. 64.
Gorgopas praeest urbi Gythio, xxxiv. 29. interficit Dexagoridam, urbem prodere volentem Romanis, *ibid.*
Gortynii quingenti, duce Cydate, se jungunt Quintio consuli, xxxiii. 3. *vid. et* xxxvii. 60.
Gracchus. *vid.* Sempronius.
C. Gracchus insiticius. *vid.* Equitius.
Gracchus Cloelius. *vid.* Cloelius.
Gracchorum elogium, lxi. 36. illorum interitu plebis libertas concidit, 37. publicae calamitates invectae sunt, 38.
Gracchuris, oppidum Hispaniae, xli. 3.
Gradivus Mars. *vid.* Mars.
Graecia ulterior, vii. 26.
— major, xxxi. 7. post cladem Romanorum ad Cannas, defecit ad Poenos, xxii. 61.
Graecia libertate donata a Romanis, xxxiii. 32.
Graeciae civitates tria habent principum genera, xlv. 31. a Romanorum fautoribus ceteri vexantur, *ibid.*
Graeciam inter et Italiam pontes jacere cogitavit Pyrrhus, quod et postea molitus est M. Terentius Varro, xiii. 35.
Graeca calliditas, xlii. 47.
Graeca fossa, xxviii. 46.
Graecae fabulae, xxviii. 43.
Graeca lingua scriptam epistolam, ne intercepta intelligeretur, ad Q. Ciceronem mittit Caesar, cvi. 14.
Graecarum artium opera quando primum admirati sint Romani, xxv. 40.
Graecarum urbium mos habendi concionem in theatro, xii. 9.
Graeci, gens lingua magis strenua, quam factis, viii. 22.
— barbaris sunt natura hostes, xxxi. 29.
— sunt omnium eruditissimi, xxxix. 8.
— Asiatici sunt levissima hominum genera, et servituti nata, xxxvi. 17.
Graeci septem libri, de sapientiae disciplina, inventi in sepulcro Numae, xl. 29.
Graecis literis, Livii aevo, instituta juventus Romana, ix. 36.
Graeco ritu decemviri sacra faciunt Apollini, Dianae, et Latonae, xxv. 12.
Graecorum classis mare Tuscum, oramque litoris Antiatis, et Tiberis ostia infestat, vii. 25. a Siciliae tyrannis, ut videtur, missa, 26.

Graecorum alia classis, ad Italiae litora appulsa, capit Thurias, urbem, x. 2. mari Adriatico ad litus Venetorum pervenit, ibique caeduntur a Patavinis Graeci, *ibid.*
Graecorum levissimi quique, Parthorum etiam gloriae, contra nomen Romanum, favent, IX. 18.
Graecus et Graeca vivi defodiuntur, XX. 34. XXII. 57. LXIII. 17.
Graecus ignobilis, auctor Bacchanalium. *vid.* Bacchanalia.
Graminea corona obsidionalis, VII. 37.
Grando et tonitru proelium prohibent, II. 62. XXVI. 11.
Granii praeconis liberum responsum, LXIV. 17.
Cn. et Q. Granii, factionis Marianae, a senatu hostes judicantur, LXXVII. 28.
Gratidianus. *vid.* Marius.
M. Gratidius, praefectus Antonii, interficitur in Cilicia, LXVIII. 1.
Graviscae, colonia in agro Etrusco, XL. 29. XLI. 20.
Greges in luco ad Laciniae Junonis sine custode pascentes, et ultro ad stabula redeuntes, XXIV. 3.
Gregorius Papa narratur abolere voluisse Livium, LXXI. 4.
Grumentum, Lucaniae oppidum, XXIII. 37. XXVII. 41. a sociis Italicis captum, recuperatur a Romanis, LXXIII. 22. in expugnatione illius urbis, insigne duorum servorum ad servandam heram commentum, *ibid.*
Gulussa, filius Masinissae, a patre Romam mittitur, XLII. 23. respondet legatis Carthaginiensium de patre querentibus, 24. dimittitur cum donis, *ibid.* redit legatus Romam, XLIII. 3. senatui nunciat, Carthaginienses bellum parare, XLVIII. 21. Poenos contra foedus caedit, 35. post mortem Masinissae, a Scipione Aemiliano arbitrium ei pacis et belli in Numidico regno permittitur, L. 18. sequitur Scipionem ad obsidionem Carthaginis cum equitatu Numidico, 19. caedit Poenos, LI. 22. ejus colloquium cum Asdrubale, 24–27. de ejus morte mentio, LXII. 1.
Guras, frater Tigranis, dedit Lucullo arcem Nisibis, XCVIII. 79.
Gymnasium Cynosarges Athenis, XXXI. 24.
— Cylarabis Argis, XXXIV. 26.
Gymnasia Tarentinorum jubet occludi Pyrrhus, XII. 23. *vid. et* XXIX. 19.
Gymnesiae cur Baleares vocatae, LX. 33.
Gyrisenorum oppidum strategemate capit Q. Sertorius, LXX. 21.
Gyrton, urbs, XXXVI. 10. XLII. 54.
Gythium, urbs valida, omniumque maritimarum rerum Lacedaemoniis receptaculum, XXXIV. 29. capitur a T. Quintio, *ibid.* oppugnatur a Nabide, et capitur, XXXV. 27.

H.

Hadria. *vid.* Adria.
Haemus. *vid.* Aemus.
Halesinis leges scribuntur a C. Claudio, LXX. 25.
Haliacmon, fluvius, XLII. 53.
Haliartus, oppidum, XLII. 46. 56. oppugnatum et captum a Romanis, 63. diruitur a fundamentis, *ibid.*
Haliartii, XLII. 44. XLVI. 3.
Halicarnassus, civitas, XXXVII. 10. 16.
Halicarnassenses, XXXIII. 20.
Halicyaei deficiunt a Carthaginiensibus ad Pyrrhum, XIV. 10.
Halys, fluvius, XXXVIII. 16. 25. LXXVI. 25. 26.
Hamae absunt a Cumis tria mil.

lia passuum, xxiii. 35. Hamis statum sacrificium, et nocturnum sacrum, *ibid.*
Hamilcar. *vid.* Amilcar.
Hampsicora, princeps Sardiniae, molitur defectionem, xxiii. 32. consciscit sibi mortem, 41.
Hannibal. *vid.* Annibal.
Hanno, dux Poenus, bellum gerit adversus Dionysium, xvi. 8.
Hanno, praefectus urbi Messanae, et custodiae freti, xvi. 26. pellitur Messana, 27. cruci adfigitur, 28.
Hanno senior in Siciliam venit, xvi. 53. ejus fiducia, 55. cunctatio, *ibid.* vincitur a Romanis, 57. ejus in seditiosis puniendis fraus, 60. ignominiose excipitur a Carthaginiensibus, et mulctatur, 61.
Hanno, praefectus classis Punicae, xviii. 2. victus fugit, 8. ejus astutum responsum, 10.
Hanno, aemulus Amilcaris, prospere res in Africa gerit, xix. 34.
Hanno, princeps factionis Barcinis inimicae, censet, Annibalem mittendum non esse in Hispaniam, xxi. 3. dedendum Romanis, 9. pacem petendam ab Romanis post Cannensem pugnam, xxiii. 13.
Hanno, Bomilcaris F. strenue rem gerit in transitu Rhodani, xxi. 27. 28.
Hanno in Hispania cis Iberum ab Annibale praeficitur, xxi. 23. ibidem a Cn. Scipione vincitur et capitur, 60.
Hanno, nobilis Carthaginiensis, capitur in Sardinia, xxiii. 41.
Hanno, victus et pulsus finibus Lucanis a Ti. Sempronio Longo, abit in Bruttios, xxiii. 37. copiis auctus, redit Nolam, et cum Nolanis colloquitur, 43. in Bruttios remittitur, 46. ad defectionem sollicitat Graecas urbes in Bruttiis, xxiv. 1. inter Hannonem et Gracchum acris pugna ad Beneventum, 14. 15. sublevat inopiam Capuae, xxv. 13. ejus castra capiuntur a Romanis, 14. fugit in Bruttios, *ibid.* praeest praesidio Metaponti, xxvii. 42.
Hanno Capuae praeest praesidio Punico, xxvi. 5. 12.
Hanno, relicta Sicilia, trajicit in Africam, xxvi. 40.
Hanno, novus imperator, in Hispaniam ex Africa, in locum Barcini Asdrubalis, transgreditur, xxviii. 1. adversus eum mittitur a Scipione M. Silanus, *ibid.* Hanno vivus capitur a Romanis, 2. mittitur Romam, 4.
Hanno, praefectus Magonis, xxviii. 23. funditur a L. Marcio, 30.
Hanno, nobilis juvenis, equitatui Punico praefectus, in pugna equestri occiditur, xxix. 29. *vid. et* 35.
Hanno, Amilcaris filius, praefectus Punico equitatui, xxix. 34. elicitur a Masinissa ad pugnam, vincitur et interficitur, *ibid.*
Hanno, Amilcaris filius, xlv. 14.
Hanno Gillas, xlix. 18. ejus miserabilis deprecatio, *ibid.*
Harmonia, Gelonis filia, Themisto nupta, xxiv. 24. occiditur, 25.
Harpagones, asseres ferreo unco praefixi, xxx. 10.
Harpalus, princeps legationis Persei, offendit Romanos, xlii. 14.
Harpasus, flumen, xxxviii. 13.
Haruspex. *vid.* Aruspex.
Hasta Martis, xxiv. 10.
sub Hasta bona vendita, v. 16. et captivi, vi. 4. *vid. et* xxiv. 18.
Hastae immissio in fines eorum, unde res repetitae, ritus indicendi belli, i. 32.
Hastarum duarum spicula ardent. *vid.* Prodigium.
Hastis tribus fit jugum, iii. 28.
ex Hastis, quae in terram caden-

tes infixae steterant, vallum, xxiv. 30.
Hastati, primae aciei milites, viii. 8.
Hastatus secundus, xxvi. 5.
— decimus, xlii. 34.
— primus prioris centuriae, *ibid.*
Haterii servus, domino prodito libertatem nactus, ejus liberis rursus in servitutem traditur, cxx. 74.
Hebrus, fluvius, xxxviii. 41.
Hegeas, praefectus equitum Neapolitanorum, xxiii. 1.
Hegelochus, dux Ptolemaei, delet exercitum Alexandrinorum, lx. 50. Cleopatram fugere cogit, *ibid.*
Hegesianax, legatus Antiochi ad Romanos, xxxiv. 57. 58. 59.
Hegesilochus, summus apud Rhodios magistratus, xlii. 45. ejus prudens consilium, *ibid.*
Helenae reddendae auctores Aeneas et Antenor, i. 1.
Helenus, Caesaris Octaviani libertus, cxxvii. 26.
Heliodorus purpuratus insidiis opprimit Seleucum, xli. 24.
Heliopolitae, servi rebelles in Asia, lix. 21. eorum ope Aristonicus multa secunda proelia facit, *ibid.*
Hellespontus, xxxi. 15. xxxii. 33. xxxiii. 38. xxxviii. 18.
Hellesponti fauces, xxxvii. 9.
Helorus, urbs Siciliae, xxiv. 35.
Helvetia, lxv. 56.
Helvetiorum motus, ciii. 58. 128. eorum migrationem interpellat Caesar, 129. fundunt Caesaris equites, 131. ipsum Caesarem petunt, 132. victi se dedunt Caesari, 133. 134. in eorum castris reperiuntur tabulae Graecis literis confectae, 135.
Helvia, equitis Romani filia, fulmine percussa, lxii. 55.
Helvius Blesio, ejusque in amicum D. Brutum fides, cxx. 15.
C. Helvius Cinna, tribunus plebis, rogationem fert de abrogando magistratu collegis suis, cxvi. 29. ejus somnium et mors, 109.
Cn. Helvius, tribunus militum, in pugna cadit, xxx. 18.
C. Helvius ex aedilitate plebeja creatur praetor, xxxii. 7. sortitur Galliam, 8. 26.
C. Helvius, legatus Cn. Manlii consulis, xxxviii. 20. 22. 23.
M. Helvius, tribunus militum, cadit in proelio, xxvii. 12.
M. Helvius ex aedilitate plebeja praetor creatur, xxxii. 27. sortitur Hispaniam ulteriorem, 28. ejus de motu Hispanorum ad senatum literae, xxxiii. 21. caedit Celtiberos, xxxiv. 10. ovans ingreditur urbem, *ibid.* triumvir coloniae deducendae creatur, 45.
Hemerodromi Graecis, ingens uno die cursu conficientes spatium, xxxi. 24.
Heneti, populi, i. 1.
Hephaestia, urbs Thraciae, xxxiii. 35.
Heptagoniae, locus prope Spartam, xxxiv. 38.
Hepteris navis, xxxvii. 23.
Heraclea, urbs magnae Graeciae, i. 18. colonia Tarentinorum, viii. 24. *vid. et* xiii. 51.
Heraclea Siciliae, xiv. 10. Minoa, xxiv. 35. xxv. 40.
Heraclea prope Thermopylas, xxviii. 5. 7. xxxiii. 3. ejus situs, xxxvi. 22. oppugnatur et capitur a Romanis, 23. 24.
Heraclea Acarnaniae, xxxviii. 1.
Heraclea, xl. 24.
Heraclea Sintice, xlii. 51. xlv. 29.
Heraclea Pontica, xlii. 56. alienatur a Romanis, xciii. 19. a Mithridate occupatur, xcv. 28. *et seqq.* oppugnatur a Cotta, cvi. 32. capitur, xcviii. 11–16.
Heraclea, filia Hieronis, uxor Zoïppi, crudeliter cum filiabus occiditur, xxiv. 26.
Heracleensis ager, xxxvi. 16.
Heracleotae, xcvi. 32. xcviii. 11.

Heracleum, oppidum, XLIV. 2. 5. ejus situs, 8. capitur a Romanis, 9.
Heraclidas, legatus Leontinorum ad Pyrrhum, XIV. 3.
Heraclides, praefectus regius Philippi, XXXI. 46.
Heraclides classi praeficitur a Philippo rege, XXXI. 16. 33. conjicitur in vincula, XXXII. 5.
Heraclides Byzantius, Antiochi ad L. Scipionem consulem legatus, XXXVII. 34. ejusdem oratio, 35. tentat animum P. Scipionis Africani, 36. ei egregie respondet Africanus, *ibid.*
Heraclides Alexandrum, tamquam Antiochi Epiphanis filium, a senatu adjuvari postulat, XLVIII. 8. contrahit copias, *ibid.*
Heraclitus, cui Scotino cognomen, legatus regis Philippi ad Annibalem, XXIII. 39.
Heraclitus, praetor Atheniensium, opprimit motus serviles, LVIII. 62.
Heraea, Peloponnesi urbs, XXVIII. 7. 8. XXXII. 5. XXXIII. 34.
Heraeorum ludorum curatio ad Philippum defertur, XXVII. 30.
Heraeum, XXXIII. 17.
Herba Sardoa, XVII. 14.
Herbessus, urbs Siciliae, XXIV. 30. a Marcello recipitur, 35. *vid.* Erbessus.
Hercates, populi, XLI. 23.
Herculaneum, oppidum in Samnio, captum a Sp. Carvilio consule, X. 45.
Hercules venit in Latium, I. 7. ejus cum Evandro, post Cacum interfectum, congressus, *ibid.* in ejus honorem lectisternium habitum, V. 13.
Hercules Tyrius, XVI. 5.
Herculis ministri Potitii, I. 7. IX. 29.
— ara ab Evandro dedicata, I. 7.
— ara Maxima, IX. 29.
— aedes rotunda, X. 23. *vid. et* XXI. 62. XXXII. 1. XXXVIII. 35.
— columnae, XXI. 43.
— fanum, XL. 51.
— lavacrum, LXXXIII. 46.
— simulacrum magnum in Capitolio dedicatum, IX. 44.
— templum, XXVI. 10. *vid. et* XXXI. 24.
— mortale corpus crematum in loco, quem Pyram vocant, XXXVI. 30.
Herculi sacra a Romulo rite Graeco fiunt, I. 7.
— votum vovet et exsolvit Pyrrhus, XIV. 10.
— Gadibus vota exsolvit Annibal, XXI. 21.
— sacrificium facit in monte Oetae M'. Acilius Glabrio, consul, XXXVI. 30.
Hercynii saltus, V. 34. LXIII. 21. CIV. 4.
Hercynna Dea, XLV. 27.
Herdonia, urbs, XXV. 21. XXVII. 1. ab Annibale deletur, et oppidani migrare jubentur, *ibid.* *vid.* Ardoneae.
Ap. Herdonius Sabinus cum exsulibus et servis Capitolium et arcem occupat, III. 15. interficitur, 18.
Turn. Herdonius in Tarquinium invehitur, I. 50. opprimitur a Tarquinio, 51.
Herennius Bassus ab Hannone ex Nola ad colloquium vocatur, XXIII. 43. Hannoni respondet, 44.
Herennius Cerrinius, Bacchis initiatus a matre, XXXIX. 13.
Herennius Pontius, imperatoris Samnitium pater, vir prudentissimus, IX. 1. ejus discordia responsa de exercitibus Romanorum, ad Caudium inclusis, 3.
C. Herennius, triumvir coloniae deducendae, XXI. 25.
C. Herennius testis citatur in Marium, cujus patronum se esse dicebat, LXIX. 25.
C. Herennius, tribunus plebis,

favet P. Clodio tribunatum ambienti, CIII. 61.
M. Herennius, obscurae sortis homo, consul creatur, LXX. 33. eo immolante, bis jecur abest, 34.
M. Herennius, consul, CXXXI. 49.
Herius Asinius praetor a rebellantibus Marrucinis creatur, LXXII. 8. occiditur in proelio, LXXIII. 62.
Herius Pettius ab Hannone ex Nola ad colloquium vocatur, XXIII. 43.
Hermaeum, XXXV. 50.
Hermandica, urbs, ab Annibale vi capta, XXI. 5.
Lar Herminius, consul, III. 65.
T. Herminius, genere factisque clarus, cum Horatio Coclite pontem sublicium parumper defendit, II. 10. strenue adjuvat victoriam consulis de Etruscis, 11. occiditur in pugna ad Regillum lacum, 20.
Hermionicus ager, XXXI. 44.
Hernici parant bellum, II. 22. devicti, 40. cum iis ictum foedus, 41. iis agri duae partes ademtae, *ibid.* eorum agros depopulantur Aequi et Volsci, III. 6. Hernicis tristia responsa a senatu data, *ibid.* deficiunt a Romanis, VI. 2. 7. 8. *et seqq.* iis bellum inferunt Romani, VII. 6. caedunt Romanos, *ibid.* ingens eorum exercitus, 7. fugantur, 8. victi a C. Plautio consule subactique, 15. Romanis bellum indicunt, IX. 42. victi se dedunt, 43. iis suae leges redditae, *ibid.*
Hernicorum ager, XIII. 12.
Herodes Samariae et cavae Syriae praeficitur, CXXI. 2. ei favet M. Antonius, ejusque accusatores occidit, CXXVI. 12. 13. adversus Parthos, ab Antigono arcessitos, pro Hyrcano fortiter repugnat, CXXVII. 12. 13. in Italiam ad Antonium proficiscitur, Parthorum progressus expositurus, 14. appellatur rex, 31. in Judaeam redit, *ibid.* expugnat Joppen, 50. superat ducem Antigoni, CXXVIII. 27. Hierosolymam capit, cum templo, 31 – 33. ei Judaeorum regnum traditur, 34. post victum a Caesare Octaviano Antonium, ad victorem venit Rhodum, CXXXIII. 39. et magno animo constantem in Antonium fidem fassus, et parem Caesari pollicitus, absolvitur. 40. 41. ejus in Caesarem studium, 43. regnum auget beneficio Caesaris, et ei templum ponit, CXXXVI. 24. 25. majore spatio templum Hierosolymitanum instaurat, 45. ejus et Augusti mutua benevolentia, CXXXIX. 3.
Herodicus, princeps Thessalorum, interficitur a Philippo, XL. 4.
Herodorus Cianus, mercator, XXXV. 37.
Herodorus, princeps amicorum Demetrii, conjicitur in custodiam, XL. 23. moritur in tormentis, *ibid.*
Hersilia, uxor Romuli, I. 11.
Hetriculum, Bruttiorum oppidum, a Poenis deficit ad Romanos, XXX. 19.
Hetrusci. vid. Etrusci.
Hexapylon Syracusis, XXIV. 21. *vid. et* 32. 39.
Hexeris navis, XXIX. 9. XXXVII. 23.
Hiarbas, rex Numidiae, interficitur, Epit. LXXXIX. *vid.* Iarbas.
Hibernacula, res nova militi Romano, ad Vejos aedificari coepta, et super ea re orationes tribunorum plebis, et Ap. Claudii, V. 2 – 6.
Hibernacula Poenorum in tres partes divisa, XXVI. 20.
Hibernacula Poenorum et Numidarum comburuntur a Scipione, XXX. 3 – 6.

Hicetas per novem annos principatum Syracusis tenet, XIII. 49.

Hiems gelida et nivosa, ut viae clausae et Tiberis innavigabilis fuerit, V. 13. *vid. et* XV. 4.

Hiempsal, Micipsae filius, despicit Jugurtham, LXII. 2. 3. agit cum fratribus de dividendo Numidarum regno, 4. occiditur a Jugurtha, 11.

Hiempsal in Numidiae regnum a Pompejo restituitur, LXXXIX. 21.

Hiera come, XXXVIII. 12. ibi fanum augustum Apollinis, et oraculum, 13.

Hiera, Vulcani insula, in qua legati Romani Diis Manibus atque Marinis sacra faciunt, LX. 8.

Hiero omnem fortunam sibi debuit, XVI. 11. Hierocle patre et ancilla natus, exponitur, 12. ab apibus, in os ejus mel ingerentibus, alitur, *ibid.* omen ei oblatum, *ibid.* ejus forma et mores, 13. creatur praetor Syracusanorum, *ibid.* mercenarios retundit dolo, 14. ejus consilio victi Mamertini, 16. rex acclamatur, 18. est Poenorum socius, 28. ejus expostulatio cum legatis Romanis, 30–32. fugatur ab Ap. Claudio consule, 35. fit socius Romanorum, 44. societatis leges, 45. ejus humanitas, XVIII. 37. Romani, remisso tributo annuo, perpetuam cum eo societatem amicitiamque sanciunt, XIX. 33. Romam venit, XX. 9. pollicetur gratis se daturum Romanis legionibus frumentum ac vestimenta, XXI. 50. post pugnam ad Trasimenum lacum, legatos Romam, cum classe magno commeatu onusta, donisque, et auxiliis, mittit, XXII. 37. victoriam auream pondo trecentûm viginti dono dat, *ibid.* classe Punica vastatur ejus regnum, 56. Hieronis mors, XXIV. 4.

Hierocles, Hieronis pater, XVI. 12.

Hierocles Agrigentinus, tradit Zacynthum insulam Achaeis, XXXVI. 31. 32.

Hieronymus Cardianus, historicus, XIII. 9.

Hieronymus, nepos Hieronis, et successor, XXIV. 4. ejus vitia, 5. conspiratio in illum, *ibid.* ad Annibalem inclinat, 6. legati Romani male ab eo excepti, *ibid.* ejus foedus cum Poenis, *ibid.* a conjuratis occiditur, 7.

Hierosolyma, urbs, obsidetur ab Antiocho Sideta, LVII. 39. inutilis turba ejicitur, quam Antiochus versus urbem rejicit, 40. muris dirutis, obsidio solvitur, 48. in potestatem Pompeji venit, CII. 61–65. stipendiaria fit Romanis, 67. capitur ab Herode, CXXVIII. 32.

Hilermus, rex quorumdam Hispaniae populorum, vivus capitur, XXXV. 7.

Himera, amnis, Siciliam dividens, XXIV. 6. *vid. et* XXV. 40.

Himerus saevit in Babylonios, LX. 56.

Himilco, praefectus Lilybaei, obsessam a Romanis urbem strenue defendit, XIX. 3–9. *vid. et* 25.

Himilco, vir factionis Barcinae, victoria Annibalis ad Cannas Carthaginem nunciata, Hannonem increpat, XXIII. 12.

Himilco cum exercitu in Siciliam venit, XXIV. 35. ejus res gestae, *ibid. et* 36. Agrigentum se recipit, XXIV. 39. Syracusanis suppetias fert, XXV. 26. peste perit, *ibid.*

Himilco Punicis auxiliaribus Castulone praeest, XXVIII. 20.

Himilco Phamaeas, equitum praefectus in ultima Carthaginis obsidione, acer juvenis, XLIX. 42. *vid. et* Phamaeas.

Hiostus, filius Hampsicorae, principis Sardorum, in acie cadit, xxiii. 40.

Hippagogus, genus navis, xliv. 28.

Hippagreta frustra ab Romanis obsidentur, l. 26.

Hippias, Persei amicus, xlii. 39. *vid.* et xlii. 51. 59. xliv. 2. 4. 28. 45.

Hippias, Thessalorum praetor, xlix. 54.

Hippo regius, xxix. 3. 4. 32.

Hippo, urbs Hispaniae, xxxix. 30.

Hippocrates. *vid.* Epicydes. Dum frater praeest Syracusis, ipse, Poenis conjunctus, bellum gerit adversus Marcellum, xxiv. 35. vincitur, 36. Murgantiam se recipit, 39. Syracusanis suppetias fert, xxv. 26. peste perit, *ibid.*

Hippolochus, xxxvi. 9.

Hirpini, populi, xxii. 13. a Romanis deficiunt ad Poenos, xxii. 61. xxiii. 1. ex Hirpinis tria oppida recepta a Romanis, xxiii. 37. Hirpini dedunt se Romanis, xxvii. 15.

Hirpinorum legatorum ad Sullam oratio, lxxv. 26.

A. Hirtius, consul, multa decernit in honorem Octaviani, cxviii. 9. 10. vincit Antonium, cxix. 12. imperator vocatur, 13. altero proelio interficitur, 15. sepultura publica honoratur, 26.

Hirtulejus, quaestor Sertorii, opprimit cum exercitu Domitium et Manlium, proconsules, xc. 29. vincitur a Q. Metello, xci. 25. 26. interficitur, *ibid.*

Hispalae Feceniae, nobili scorto, praemium a senatu datum, quod ejus opera Bacchanalia detecta, xxxix. 9–14. 19.

Hispalis a Caesare recipitur, cxv. 58.

Hispania. in eam transeunt Poeni, xvi. 9. inter Poenos et Romanos divisa amne Ibero, xx. 81. xxi. 2. citerior, ulterior, xxxii. 28. prima Romanis inita provinciarum, quae quidem continentis sint, postrema perdomita est, ductu auspicioque Augusti Caesaris, xxviii. 12. primus in eam Romanus imperator transgressus Cn. Scipio, xxi. 32. xxv. 37.

Hispania multas habet turres, quibus pro speculis et propugnaculis utuntur adversus latrones, xxii 19.

— bello reparando aptissima, xxviii. 12.

— arido et inculto solo magnam urbium multitudinem alere non potest, xli. 3.

Hispaniae loca pleraque crebris saltibus inclusa, xxviii. 1.

Hispani sollicitantur a legatis Romanis contra Poenos, xxi. 19.

— suppositis incubantes cetris, Rhodanum transnatant, 27.

— ad concursandum inter saxa rupesque apti, xxii. 18.

— inquieti avidique in res novas, xxii. 21.

— allecti praeda caeduntur, xxviii. 33. vincuntur a Lentulo et Manlio Acidino, xxix. 2. 3. a Cornelio Cethego, xxxi. 49. a Minucio, xxxiii. 44. a Catone, xxxiv. 14. 15. 16. a Ti. Graccho, xli. 3.

— aegre patiuntur sibi ademta arma, multique sibi consciscunt necem, xxxiv. 17.

— queruntur de magistratuum Romanorum avaritia, et aliquod impetrant a senatu levamen, xliii. 2.

— primi mercenarii apud Romanos, xxiv. 49.

— praestantissimi milites exercitus Hannibalis, xxvii. 14.

Hispanorum acies, xxix. 3. xxxix. 31.

— gladius, vii. 10.

Hispanorum obsides Sagunti, xxii. 22.

apud Hispanos usitata devotio comitum, xci. 5. horum devo-

torum multa millia apud Sertorium, ibid.
Hister Tusco verbo vocatur Ludio, VII. 2.
Histiaeus, dux Persei, XLIV. 32.
Historiae utilitas, Praef. I. 1.
Historiae veteris obscuritas, VI. 1. VIII. 40. IX. 16.
Historias apud Romanos accuratius scribendi origo, LIII. 30. Historiae defectus, LX. 1. de Historiae Romanae detrimento querela, LXXIII. 55.
Historicorum mala fides arguitur a Polybio, XVI. 38.
Histriones unde dicti, VII. 2. iis ad manum cantari coeptum, ibid.
Holo, oppidum Hispaniae, XXXV. 22.
Homeri carmine Thebes campus nobilitatus, XXXVII. 19.
Hominum immolatio, XVI. 5. vid. et XX. 34. XXII. 57. CXV. 27.
Homines immolari Geniis fas, Diis nefas, LXIII. 17.
Homolium, oppidum Thessaliae aut Macedoniae, XLII. 38.
Homoloïcus Chaeronensis, LXXXII. 12.
Honoris et Virtutis aedes, XXVII. 25.
Honosca, urbs, XXII. 20.
Honunus, Dardanorum princeps, XLIV. 30.
Horatia a fratre occisa, I. 26.
Horatio Pila, I. 26.
Horatiorum et Curiatiorum, trigeminorum fratrum, certamen, I. 24. 25. sepulcra Horatiorum et Curiatiorum, 25.
Horatius victor sororem suam gladio transfigit, I. 26. in jus vocatur ad regem, ibid. provocat ad populum Romanum, et absolvitur, ibid.
Horatius Cocles excipit impetum hostium in primo aditu pontis, II. 10. armatus in Tiberim desilit, ibid. ei statua in comitio posita, ibid. tantum agri ei datum, quantum uno die circumaravit, ibid.
C. Horatius, consul, aequo marte cum Tuscis pugnat, II. 51.
C. Horatius Pulvillus, consul, Aequos fundit, III. 30. augur, pestilentia moritur, 32.
L. Horatius Barbatus, tribunus militum consulari potestate, IV. 35.
L. Horatius Pulvillus, tribunus militum consulari potestate, VI. 6.
M. Horatius Barbatus graviter invehitur adversus decemviros, III. 39. Appium foro expellit, 49. legatus ad plebem, 50. 53. creatur consul, 55. ejus leges, ibid. vincit Sabinos, 61-63. sine auctoritate senatus, populi jussu, triumphat, ibid. ejus moderatio, 64. vid. et IV. 6.
M. Horatius Pulvillus consul creatur, II. 8. dedicat aedem Jovis in Capitolio, ibid. vid. et VII. 3.
M. Horatius, tribunus militum consulari potestate, VI. 31.
P. Horatius pater judicat filiam suam jure occisam, I. 26. filium expiare tenetur pecunia publica, ibid.
Q. Horatius poëta, Venusiae natus, LXXII. 42. Bruto victo, servatur a Maecenate, CXXIV. 81. jussu Augusti carmen seculare condit, CXXXVI. 46.
Hordeum datum pro tritico cohortibus, quae signa amiserant, XXVII. 13.
Horologium, res nova Romanis, in triumpho praetervectum, XVI. 47.
Horologium, diligentius ordinatum, in publico positum, XLVI. 17. aliud Horologium, aquae fluentis indicio, horas notans, sub tecto dedicatum, XLVII. 3.
Horreum, oppidum, XLV. 26.
Hortensia impositam matronis a triumviris conferendi necessitatem publica oratione deprecatur, CXXII. 43-45.

L. Hortensius, tribunus plebis, diem dicit C. Sempronio, IV. 42.
L. Hortensius, praetor, sortitur classem cum ora maritima Graeciae, XLIII. 4. de ejus crudelitate queruntur Abderitae, 6. et Chalcidenses, 9.
L. Hortensius, vir acer, cum Sulla copias conjungit, LXXXII. 8. vid. et 14. 15.
Q. Hortensius, dictator in secessione plebis creatus, fert legem, ut, quod plebs jussisset, omnes Quirites teneret, XI. 27. ejus mors, ibid.
Q. Hortensius defendit Cn. Pompejum, LXXXII. 24. aedilis, frumentum populo dividit, XCIV. 25. consul, XCVIII. 31. favens Ciceroni, a Clodio verberibus et contumeliis afficitur, CIII. 115. dissuadet pugnam, 118. defendit Ap. Claudium paucis ante mortem diebus, CVIII. 44. vid. et CXIV. 57.
Q. Hortensius, oratoris filius, a Caesare, bellum civile moliente, praemittitur cum decem cohortibus, CIX. 39. praeficitur classi Caesaris, CX. 7. a Pompeji ducibus vincitur, 51. Macedoniam dat Bruto, CXVIII. 5. pro quo facto laudatur a senatu, 20. interficit C. Antonium, CXXI. 28. victo Bruto, a M. Antonio occiditur, CXXIV. 29.
Hortensius, consul designatus, non init, LXV. 30.
C. Hosidius Geta, proscriptus a triumviris, filii pietate servatur, CXX. 77.
Hospitales Dii, XXXIX. 51.
Hospitalia Romanorum erga Etruscos officia, II. 14.
Hospitalis foederis contemtor. vid. Badius Campanus.
Hospitium publice junctum, I. 45. V. 50.
Hostia. vid. Ostia.
Hostiae humanae. vid. Hominum immolatio.
Hostiis majoribus procurata prodigia, XXVI. 23. XXVII. 4. 11. XXX. 2. XXXIII. 26. XLI. 19.
— rem divinam facere jubentur consules, XXXI. 5.
Hostiis, partim majoribus, partim lactentibus, procurata prodigia, XXII. 1.
Hostilia curia, I. 30. XXII. 55. in eam vocatus senatus, ibid.
Hostilia curia fit Julia, CXVI. 83.
Quarta Hostilia damnatur, necato marito consule, ut filio suo viam ad consulatum aperiret, XL. 37.
A. Hostilius Cato praetor creatur, XXVII. 35. sortitur Sardiniam, 36.
A. Hostilius Cato creatur decemvir agris dividundis, XXXI. 4.
A. Hostilius Cato, legatus Scipionis, damnatus, XXXVIII. 55.
A. Hostilius Mancinus creatur praetor, et sortitur jurisdictionem urbanam, XL. 35. creatur consul, XLIII. 4. in Macedoniam proficiscens, Persei insidias vix effugit, 5. parum feliciter bellum administrat, ibid. proconsul, 19.
C. Hostilius, praetor creatus, sortitur Macedoniam, XLIII. 4. legatus, XLIV. 19. 29.
C. Hostilius Cato praetor creatur, XXVII. 35. sortitur jurisdictionem urbanam, 36.
C. Hostilius Mancinus, consul, malis ominibus proficiscitur in Hispaniam, LV. 9. 10. ejus fuga a Numantia detegitur miro casu, 13. in summas angustias redigitur a Numantinis, 14. pacem facit cum Numantinis, eamque jurejurando sancit, 15. 16. revocatur ex Hispania, 18. ejus oratio in senatu, 19. ipse legem suadet, qua jubebatur Numantinis dedi, LVI. 2. Mancinus deditur, nec receptus a Numantinis redit Romam, 13. 14. curiam intrantem P. Rutilius, tribunus plebis, eduxi

jubet, 15. lex fertur, ut Mancinus civis Romanus esset, 18.
C. Hostilius Tubulus, praetor creatus, sortitur jurisdictionem urbanam, xxvii. 6. 7. ludos vovet facitque Apollinares, 11. adoritur Annibalem, ad quatuor millia hominum occidit, et novem signa militaria capit, 40. ei in annum prorogatum imperium, xxviii. 10. *vid. etiam* xxix. 13.
L. Hostilius Cato creatur decemvir agris dividundis, xxxi. 4.
L. Hostilius Cato, legatus, xxxviii. 55.
L. Hostilius Mancinus, cum quadringentis equitibus exploratum missus, caeditur a Poenis, xxii. 15.
L. Hostilius Mancinus classi praeest ad Carthaginem, L. 25. partem Carthaginis capit, et in ea obsidetur, LI. 2. ejus periculum, 3. eum eripit Scipio, 4. creatur consul, LII. 33. rebus utcumque ad Carthaginem gestis consulatum debuit, LIII. 5.
L. Hostilii Tubuli judicium et mors, LIII. 38.
L. Hostius, primus inter Romanos parricida, LXVIII. 83.
Hostus Hostilius rem Romanam iniquo loco contra Mettium Curtium sustinet, I. 12. cadit, *ibid. vid. et* 22.
Tullus Hostilius. *vid.* Tullus.
Humanis corporibus vesci milites suos docuisse dictus Annibal, xxiii. 5.
L. Hupsaeus. *vid.* Plautius.
Hyampolis, urbs, xxxii. 18.
Hybla, xxvi. 21.
Hybreas, clarissimus facundia, offendit Labienum, cxxvii. 15.
Hybristas Lacedaemonius, pirata, xxxvii. 13.
Hydrae Lernaeae comparat Pyrrhus Romanos, xiii. 13.
Hydrela Caria, xxxvii 56.
Hydrelatanus ager, *ibid.*
Hydruntum, oppidum Italiae, xxxvi. 21. *sive* Hydrus, xiii. 35. ab Hydrunte ad Apolloniam pontes jacere cogitavit Pyrrhus, *ibid.*
Hypaepeni, populi, deficiunt a Mithridate, LXXXII. 46.
Hypata, xxxvi. 16. 26. 27.
Hypataei exsules, XLI. 30.
Hypataeorum agri vastantur, xxxvi. 14.
Hyrcanium, castellum, cv. 11.
Hyrcanus, Judaeorum princeps, auxilium fert Antiocho Sidetae, LIX. 67. moritur, LXVIII. 84.
Hyrcanus contendit cum fratre coram Pompejo, cii. 56. a Pompejo jubetur regnare, 67. ei a Gabinio sacerdotium redditum, cv. 11. Caesar confirmat ei principatum Judaeorum, cxiii. 2. instaurat muros Hierosolymae, *ibid.* ei clementer respondet Antonius, cxxvi. 5. Hyrcanum oppugnat Antigonus, cxxvii. 12. eique morsu aures avellit, 14. Hyrcanus in Parthos abducitur, *ibid.*
Hyrcanus campus, xxxvii. 38.

I. J.

Jacula quaternos pedes longa, xxvi. 4.
Jacula et sagittae parum nocent in tenebris, XLIV. 35.
Jaculatores, xxxvi. 18.
— Afri, xxi. 21.
— Numidae, xxviii. 11.
Jamblicus, Emessenae gentis regulus, in commilitium pertrahitur a Caecilio Basso, cxii. 1. ab Antonio interficitur, cxxxii. 32.
Jamphorina, urbs, caput Maedicae, in deditionem accipitur, xxvi. 25.
Janiculum additur urbi. et ponte sublicio conjungitur, I. 33.
— repentino impetu c[illegible]itur a Tuscis, II. 10. *vid.* [illegible] 51.
in Janiculum secedit plebs, XI. 26.
sub Janiculo inventi libri Numae Pompilii, XL. 29.

Januae aedium omnium Romae, quibuslibet adire volentibus, per lectisternii tempus, patefactae, v. 18.
Januario mense comitia consularia habita, xliii. 13.
Januariae Kalendae, anni consularis principium, xlvii. 36.
Janus a Numa Pompilio belli et pacis index factus, i. 19.
— bis post Numae regnum clausus fuit, *ibid.*
Jani aedes clausa, xx. 14. cxxxiii. 78.
— templum a C. Duilio censore structum ad forum Olitorium, xvii. 27.
Janus dexter portae Carmentalis, ii. 49.
Jani tres a censoribus facti, xli. 32.
Japydum legati in senátu queruntur de C. Cassio consule, xliii. 7.
Japydes, *sive* Japodae, debellantur a C. Sempronio, consule, lix. 83. bellum cum iis Caesaris Octaviani, cxxxi. 22–26.
Jarbas, regulus Africanae gentis, ambit nuptias Didonis, xvi. 2. *vid.* Hiarbas.
Jasos, oppidum in agro Lacedaemonio, li. 31.
Jassensium exsules, xxxvii. 17.
Jassus, oppidum, xxxii. 33. xxxiii. 30. xxxvii. 17.
Ibera, urbs, a propinquo flumine appellata, xxiii. 28.
Iberus, fluvius, Punici et Romani imperii finis, xx. 31. xxi. 2.
trans Iberum omnia, praeter Saguntinos, sunt Carthaginiensium, xxi. 5.
cis Iberum Hispanis omnibus arma adimit M. Porcius Cato, consul, xxxiv. 17.
Iberi in Asia ad mare Caspium porrecti, ci. 17. falso crediti ab Hispania venisse, 19. lacessunt Pompejum, 27. 28. semel atque iterum victi, pacem petere coguntur, 29. 30.
L. Icilius, tribunicius, sponsus Virginiae, iii. 44. ejus cum Appio, decemviro, contentio, 45. eum in vincula duci jubet Appius, 49. exercitum ab decemviris abducit, 51. in Aventino tribunus plebis creatur, 54.
L. Icilius, tribunus plebis, iv. 52.
Sp. Icilius, tribunus plebis, ii. 58.
Icilii tres in unum annum tribuni plebis creati, iv. 54.
Icus, insula, xxxi. 45.
Idaea Mater, xxix. 10. carmen in libris Sibyllinis inventum a decemviris, si Mater Idaea a Pessinunte Romam foret advecta, pelli vincique hostes posse, *ibid.* petitur ex Asia, 11. ab viro bonorum optimo, P. Scipione Cn. F. matronisque accipitur, et perfertur in aedem Victoriae, 14.
Idaeae Matris Magnae aedes dedicata ab M. Junio Bruto, xxxvi. 36.
Idumaei, bello fatigati, dedunt se Judaeis, lxiii. 42.
Idus Decembres, sollemnis ineundis magistratibus dies, v. 9. *vid. et* iv. 37.
— Majae, iii. 36.
Idibus Martiis magistratus initus, xxii. 1. xxiii. 30. xxvi. 1. 26. xxvii. 7. xxxi. 5. xxxii. 1. xxxviii. 45. xxxix. 45. xl. 35. xlii. 22. xliv. 19.
— Quintilibus transvectio equitum facta, ix. 46.
— Septembribus praetor maximus clavum pangere vetusta lege jubebatur, vii. 3.
Idus Sextiles, xli. 20. Latinae feriae in ante diem tertium Idus Sextiles indictae, *ibid.*
Jecur. caput Jecinoris a familiari parte caesum, viii. 9. deest consuli, primam hostiam immolanti, xxx. 2. *vid. et* xli. 18. 19.
Jejunium, quinto quoque anno

observandum, institutum Cereri ob prodigia, xxxvi. 37.
Igiturvium, *sive potius* Iguvium, urbs, xlv. 43.
Ignis in Vestae aede exstinctus, xxviii. 11. xli. 2.
Ignes coelestes. *vid.* Prodigium.
Ignes per noctem in castris accensi ad fallendum hostem, xxii. 41. xxxvi. 10.
Ignibus armati Fidenates Romanum terrent exercitum, iv. 33.
ex Ignibus conjicitur veniens exercitus, xx. 38.
Iguvium, urbs, xlv. 43.
Ilercaonensium ager, xxii. 21.
Ilerda, ex. 12. ad Ilerdam pugnat Caesar, 15.
Ilergetes, xxvi. 49. xxix. 2. subiguntur ab Annibale, xxi. 23. vastantur a Cn. Scipione, 61. Ilergetum rebellio, xxii. 21. *vid.* Indibilis, *et* Mandonius. auxilium petunt a Romanis, xxxiv. 11.
Ilienses a Romanis adscripti foederi, cum Philippo inito, xxix. 12. dicunt ab se oriundos Romanos, xxxvii. 37. Rhoeteo et Gergitho donantur, xxxviii. 39. iis impositam mulctam remittit Agrippa, ab Herode placatus, cxxxvi. 63.
Ilienses, Sardiniae populi, concitant bellum, xl. 19. adjunctis Balarorum auxiliis, pacatam provinciam invadunt, xli. 10. funduntur et fugantur a Romanis, 16.
Ilion, urbs Macedoniae, xxxi. 27.
Ilipa, urbs Hispaniae, xxxv. 1.
Ilium, oppidum, xxxv. 43. xxxvii. 9. 37.
Ilium a Fimbria capitur, lxxxiii. 6. vastatur, 7. a Sulla instauratur, 36.
Illiberis, oppidum, xxi. 24.
Illiturgis, urbs Hispaniae, xxvi. 17. a Poenis, ob defectionem ad Romanos, obsessa, xxiii. 49. liberatur obsidione, *ibid.* iterum oppugnatur a Carthaginiensibus, xxiv. 41. liberatur a Romanis, *ibid.* post caesos Scipiones defecerat ad Poenos, ac scelus etiam defectioni addiderat, xxviii. 19. Illiturgin oppugnat Scipio, *ibid.* acriter resistunt oppidani, *ibid.* urbs capitur, *ibid.* tum etiam arx, 20. oppidani ad internecionem delentur, et urbs inceditur, *ibid.* *vid. et* xxxiv. 10.
Illiturgitani, xxviii. 25.
Illurcis, vetus nomen ejus urbis, quae postea Gracchuris appellata, xli. 3.
Illyrii, gens fera, x. 2. ferox et avidum praedae genus, xx. 24. injuriae eorum in Romanos, et legatorum Romanorum caedes, *ibid. et* 25. bellum iis indictum, *ibid.* ejus belli eventa, 26–29. pacis cum iis leges, 30. rebellant, 59. vincuntur, 60–62. pax iis reddita, 63. eorum legati curia excedere jussi, xlii. 26. Illyrii vincuntur a Romanis, xliv. 30–32. iis libertas concessa, xlv. 18. 26. Illyricum in tres partes divisum, *ibid. vid.* Teuta, *et* Gentius.
Illyrii praedones, xl. 42.
Illyriorum castella, xlii. 36. eorum legati Romam ad Caesarem veniunt, cxvi. 26. ei tributa et obsides pollicentur, 27.
Ilotae, castellani, genus agreste apud Lacedaemonios, xxxiv. 27.
Ilva, insula, xxx. 39.
Ilvates Ligures, exciti a Gallis, invadunt, duce Amilcare Poeno, Placentiam, xxxi. 10. veniunt in ditionem Romanorum, xxxii. 31.
Iluciam, oppidum in Oretanis, capit C. Flaminius, xxxv. 7.
Imaginum falsi interdum tituli, viii. 40. *vid. et* xxii. 31.
Imago triumphali ornatu decreta Scipioni, nisi ipse prohibuisset, xxxviii. 56.

Imber ingentibus procellis dirimit pugnam, vi. 8. 32. xxiii. 44. xxvi. 11. Imbris opportunitas in Arpis capiendis, xxiv. 46.
Imbrus, insula, xxxiii. 30. xxxv. 43.
Imilco vincit Leptinem, Dionysii majoris fratrem, xvi. 8. vid. Himilco.
Immolant consules, antequam suos educant in aciem, viii. 9. immolati a Tarquiniensibus trecenti milites Romani, vii. 15.
Impedimenta Romanorum, ab equitibus Samnitium direpta, viii. 38.
Imperator parentis loco militibus suis, iv. 42.
Imperatoris munus, xliv. 34.
— injussu nemini hostem proelio adoriri licitum, iv. 29. viii. 7.
— aut consulis est dedicare templum, ix. 46.
— boni praesentia plurimum pollet, xcvii. 21.
Imperatores ab exercitibus legi, res mali exempli, xxvi. 2.
Imperatores nominati ob rem bene gestam, xxvii. 19. cxvi. 7.
Imperatoris praenomen Caesari datum, cxvi. 7. ad Principes sequentes transiit, ibid. sub eo occultata regia potestas, cxxxiv. 74. et 105.
Imperium nullum cuiquam, injussu populi, deferendum, xxvi. 2.
Imperii insignia regem faciunt venerabilem, i. 8.
Imperia extraordinaria a senatu sublata, cxix. 28.
Imperia Manliana, iv. 29.
— Postumiana, ibid.
Imperium Romanum, i. 33.
Imperii magnitudinem portendens prodigium, i. 55.
Incendium ingens Romae, xix. 64. xxiv. 47. xxvi. 27. xxxv. 40. lxiv. 24.
— a libertinis excitatum, cxxxii. 24. aliud in ipsos dominos collatum, cxl. 26.
Indemnatus indicta caussa non debet in vincula duci, iii. 13.
Indemnatum necari nefas, lviii. 54.
India, ix. 17. xxxv. 32. xlii. 52.
Indi nullius momenti milites, ix. 19.
Indi legationem mittunt ad Augustum, cxxxvi. 26. eorum dona, 27.
Indi quidam, tempestatibus abrepti, in Germaniam veniunt, ciii. 108.
Indibilis, Ilergetum regulus, xxii. 21. xxv. 34. ejus filiae humaniter et verecunde a Scipione habitae, xxvi. 49. deficit ad Romanos, xxvii. 17. ejus oratio, ibid. ei conjux et liberi restituuntur, ibid. rebellat, et, concitatis popularibus, agros sociorum populi Romani depopulatur, xxviii. 24. copias contrahit, 31. victus fugit, 33. Mandonium fratrem ad Scipionem supplex mittit, 34. veniam impetrat, ibid. post discessum Scipionis concitat populares et Ausetanos ad bellum, xxix. 1. pilo terrae affigitur in pugna, 2.
Indici praemium pecunia ex aerario, libertas et civitas data, ii. 5. dena millia gravis aeris ex aerario numerata, iv. 45.
Indici libertas data, et aeris gravis viginti millia, xxii. 33. vid. et xxvii. 3. xxxix. 19.
Indigetem Jovem appellant Aeneam Latini, i. 2.
Indigetes Dii, viii. 9.
Induciae datae Vejentibus in centum annos, i. 15.
— iisdem datae in quadraginta annos, ii. 54.
— Volsiniensibus datae in viginti annos, v. 32.
— cum Caeritibus in centum annos factae, vii. 20.
Indutiomarus, Trevirorum princeps, vincitur a Caesare, cv. 64. instruit bellum, cvii. 1. caeditur, 2.

Indus, Cariae fluvius, XXXVIII. 14.
Indus quidam incendio sponte se tradit, CXXXVI. 28.
Infans in utero matris, Io triumphe, clamavit. *vid.* Prodigium.
Infans, incertum masculus an femina esset, natus, et extemplo in mare deportatus, XXXI. 12. *vid.* Prodigium.
Infantes etiam caesi in hostilis urbis expugnatione, XXVIII. 20.
Inferum mare. *vid.* Mare.
Infulae, insignia supplicum, XXV. 25.
Ingauni, gens Ligurum, bellum gerunt cum Epanteriis montanis, XXVIII. 46. *vid. et* XXX. 19. cum iis foedus icit P. Aelius, consul, XXXI. 2. vincuntur ab Ap. Claudio, consule, XXXIX. 32. oppugnant castra L. Aemilii Paulli, XL. 25. funduntur, et in deditionem veniunt, 27. 28. de iis triumphat L. Aemilius Paullus, proconsul, 34. orant pacem, *ibid.*
Ingenui decem, decem virgines, patrimi omnes matrimique, ad sacrificium adhibiti, XXXVII. 3.
Initia Cereris, XXXI. 14. 47.
Insani montes, XXX. 39.
Insania ex herbae cujusdam esu, CXXX. 25.
Insubres, pagus Aeduorum, V. 34.
Insubres Galli Mediolanum condunt, V. 34. bellum adversus Romanos cum Bojis et Transalpinis etiam populis agitant, XX. 34. vincuntur, 36–44. *vid. et* 47–50. iis pax petentibus negatur, 51. in deditionem veniunt, 54. rursum deficiunt, XXI. 25. *vid. et* XXX. 18. Insubres invadunt, duce Amilcare Poeno, Placentiam, XXXI. 10. circumveniunt Cn. Baebium, et supra sex millia et sexcentos milites caedunt, XXXII. 7. a C. Cornelio consule vincuntur, 30. caeduntur ab L. Valerio Flacco, XXXIV. 46.
Insula Tiberina, II. 5.
Insula Aesculapii, XI. 14.
Insula nova e mari edita, XXXIX. 56.
Intemelii Ligures, XL. 41.
Interamna, colonia Romanorum, IX. 28. frustra a Samnitibus tentata, X. 36. negat consulibus Romanis milites et pecuniam, XXVII. 9. aliquanto majorem numerum mox dare cogitur, XXIX. 15.
Interamnas ager, X. 39.
Intercalandi ratio, I. 19. CIX. 5. 6.
Intercalares Kalendae, XLIII. 13. XLV. 44.
Intercalarius mensis, XXXVII. 59.
Intercatia, urbs, XLVIII. 21. deditur Romanis, 23.
Interregnum unde dictum, I. 17.
Interregna, I. 17. 22. III. 8. IV. 7. 43. 51. V. 17. 31. VI. 1. 5. 36. VII. 17. 21. 28. VIII. 3. 17. 23. IX. 7. X. 11. XI. 10. XXII. 33. LXXXIX. 7. CVI. 24. CVII. 16.
Interrex prodebatur auspicato a patriciis, sine suffragio populi, VI. 41.
Intertrimentum argenti, XXXII. 2.
Intibili, oppidum, XXIII. 49.
Inuus, Pan a Romanis vocatur, I. 5.
Joannes Hyrcanus, Simonis filius, obsidetur Hierosolymae ab Antiocho Sideta, LVII. 39. ejus generosa indole captus Antiochus, dat pacem. 47. sub eo Judaeorum res efflorescunt, LXIII. 41. 42. Samariam obsidet, 43. et capit, 45.
Iolcos, oppidum, XLIV. 12. 13.
Ion Thessalonicensis, praefectus Persei, XLII. 58. liberos Persei tradit Octavio, XLV. 6.
Jonathan, Judaeorum dux, LII. 38. occurrit Ptolemaeo Philometori, 39. ad eum minaces literas mittit Demetrius, 53. foedus renovat cum Romanis, 55. occiditur a Diodoto, LV. 35.
Ionia, XXXIII. 38.

Ioni-

Ionium mare, XIII. 35. XXIII. 33. XLII. 48.
Iresiae, oppidum, vastatur a Philippo, XXXII. 13.
Isalca, praefectus Gaetulorum, XXIII. 18.
Isaura, urbs, XCIII. 1.
Isauri domiti a P. Servilio, XCIII. 1. unde Servilio cognomen Isaurici additum, *ibid. vid.* Servilius.
Isidis fana, Romae a privatis facta, diruuntur, CVI. 23.
Isidorus, XXXVI. 33. praefectus Antiochi, fugit Cenaeum Euboeae, 20.
Isionda, urbs, obsessa a Termessensibus, liberatur a Romanis, XXXVIII. 15.
Isiondenses, XXXVIII. 15.
Ismenias, princeps Boeotorum, XLII. 38. 43.
Issa, insula et urbs, a Teuta obsessa, XX. 26. a Romanis liberata, 29. *vid. et* XLIII. 11.
Issaei, Issenses ab Illyriis ad Romanos deficiunt, XX. 24. eorum legatus a Teuta occisus, 25. viginti lembos classi Romanorum adjungunt, ad depopulandos Carystiorum agros, XXXI. 45. *vid. et* XXXVII. 16. insimulant Romae Gentium, Illyriorum regem, XLII. 26. duodecim lembos Romanis submittunt, 48. iis immunitas concessa, XLV. 26.
Issaïci lembi, XXXII. 21. Issenses naves, XLIII. 11.
Ister, fluvius, XL. 21.
Isthmia, ludicrum, XXXIII. 32. in quo promulgata Graeciae libertas, *ibid.*
Isthmus Corinthiacus duo maria, ab occasu et ortu Solis finitima, arctis faucibus dividit, XLV. 28.
Isthmum inter Lecheam et Cenchreas perfodere cogitat Caesar, aliique, CXVI. 22. Isthmi faucibus continenti adhaeret Peloponnesus, XXXII. 21.
Istria, XXXIX. 55. in Istriam legiones ducit M. Claudius Marcellus, consul, *ibid.* Istria tota, trium oppidorum excidio, et morte regis, pacatur, XLI. 15.
Istri, gens fera, X. 2. cum iis bellum Romani gerunt, XX. 56. lacessierunt magis, quam exercuerunt, Romana arma, XXI. 16. prohibent coloniam Aquilejam deduci, XL. 26. tumultum creant in castris Romanis, XLI. 6. a Romanis opprimuntur, 7. 8. in civitates passim dilabuntur, 9. rursum vincuntur, 14. in deditionem veniunt, 15. de iis triumphat C. Claudius Pulcher, 17. queruntur de crudelitate C. Cassii, consulis, XLIII. 7.
Istricus vicus, XXIV. 10.
Italia, I. 2. ejus descriptio et divisio, LXXII. 29-43.
Italia Supero et Infero mari, insulae modo, cingitur, V. 33.
— universa pacata, XV. 12.
Italiam inter et Graeciam pontes jacere Pyrrhus cogitat, XIII. 35. idem molitus est M. Terentius Varro, *ibid.*
Italicorum populorum defectio, LXXI. 44. 45. eorum legatio ad Romanos, LXXII. 10. multas colonias vastant, 25. ingens eorum clades, LXXV. 14. legatos ad Mithridatem mittunt, LXXVI. 7.
Italicis aliquot populis civitas data, LXXIV. 7. 8. 9.
Itonia Minerva, XXXVI. 20. ejus templum, *ibid.*
Jubae regi paternum fuit hospitium cum Pompejo, et maxima cum Curione simultas, CX. 56. movet adversus Curionem, 63. eum cum toto exercitu delet, 64. Jubae arrogantia, 65. *vid. et* CXII. 10. *et* CXIII. 4. cum ingenti exercitu contra Caesarem proficiscitur, CXIV. 11. Bogude Numidiam invadente, revocatur, 13. conjungit se cum

Scipione, 24. male pugnat cum Caesare, 25. Jubae superbia et auctoritas, 29. delet Vaccenses, 33. eo victo, castris potitur Caesar, 57. ejus ad Catonem literae, 46. a Zamensibus exclusus, cum Petrejo mutuis vulneribus concurrit, 61. 62. a Petrejo interficitur, *ibid.*
Juba, filius superioris, in triumpho ducitur a Caesare, cxv. 17. liberaliter educatus Romae, literis, quam regno, quod postea recuperavit, clarior fuit, *ibid.* ducit Cleopatram, filiam Antonii, cxxxiii. 63.
Jubellius Taurea, vir bello insignis, et nobilis eques Campanus, xxiii. 8. *et* 46. ejus cum Claudio Asello pugna, 47. ejus mors, capta Capua, xxvi. 15.
C. Judacilius, inter praecipuos rebellantium Italicorum duces, lxxii. 8. fundit Cn. Pompejum, lxxiii. 19. pervagatur Apuliam, multaque oppida in deditionem accipit, 28. cum octo cohortibus intrat Asculum, a Pompejo obsessum, lxxiv. 22. increpat Asculanos, eorumque ignaviam accusat, 24. 25. invehitur in aemulos, quos supplicio afficit, 29. 30. ipse se moriturum ostendit, 31. suadet et aliis mortem, 34. ejus consilium reprehenditur, 35. *et seqq.*
Judaei ducem habent Jonathanem, lii. 28. *vid.* Jonathan.
Judaei bello petuntur ab Antiocho Sideta, lvii. 38. eorum oratio ad Antiochum, 41. inducias petunt, 42. impetrant pacem, 47. Judaei nulli Syriae regum postea paruerunt, 48. eorum res efflorescunt, lxiii. 41. 42. obsident Samariam, 43. captam delent, 45. bellum adversus eos Pompeji, cii. 59–68. de iis Gabinii victoria, cv. 10. 11.
Judaei non impediunt Sabbato opera hostium, cii. 63.
Judaeis privilegia confirmat Agrippa, cxxxvi. 64.
Judaïca sacra apud omnes gentes, etiam apud Syros, venerationi, lvii. 43. 44.
Judices olim appellati Romae, qui celebratissimo nomine consules, iii. 55.
Judices Carthagine iidem, qui et reges, xvi. 4.
Judicum ordo, Carthagine nimium potens, lege Annibalis coërcetur, xxxiii. 46.
Judicia capitalia solus per se agit Tarquinius Superbus, i. 49.
Judicia a Patribus ad equites translata, lx. 66. communicata senatoribus et equitibus, lxvi. 39. reddita senatui a Sulla victore, lxxxix. 11. communicata inter tres ordines, senatores, equites, et tribunos aerarios, xcvii. 38.
Judicia insignia, Horatii, i. 26. Coriolani, ii. 35. Manlii Capitolini, vi. 20. Cn. Fulvii, xxvi. 2. 3. Scipionis Africani, xxxviii. 50–53. *vid. et* lxxi. 37–42. cvii. 31–45.
Judicium populi a senatu rescindi non potest, iv. 7.
Jugarius vicus Romae, xxiv. 47. xxvii. 37. xxxv. 21.
Jugera agri ne quis plus quingenta possideat, lex lata, vi. 35.
Jugi descriptio, iii. 28. sub Jugum missus exercitus Romanus, ix. 6. mox Samnitium militum septem millia, 15. *vid. et* x. 36.
Jugurtha cum auxiliis venit ad Scipionem, Numantino bello, lvii. 16.
adoptatur a Micipsa, lxii. 2. irritatur ab Hiempsale, 3. agit cum fratribus de dividendo Numidarum regno, 4. fratres bello petit, Hiempsalem occidit, et Atherbalem expellit, 11. legatos cum muneri-

bus Romam mittit, 12. mavult auro, quam ferro, fortunam experiri, *ibid.* legatorum ejus ad Atherbalis orationem responsio, 16. regno inter illum et Atherbalem diviso, Jugurthae melior portio datur, 21. 22. lacessit Atherbalem, 51.

eumque vincit, LXIV. 2. oppugnat Cirtam, 3. 4. cludit legationem senatus, 5. *et seqq.* Atherbalem excruciatum occidit, 15. ei bellum a Romanis indicitur, 16. filium suum Romam mittit, qui, re infecta, domum revertitur, 19. corrumpit Calpurnium consulem pecunia, 21. venit in castra Romana, 22. se suaque in fidem populi Romani per simulationem dedit, 23. pacem hanc refutat Memmius, tribunus plebis, 25. ad Jugurtham mittitur L. Cassius, praetor, adducturus eum Romam, 34. Jugurtha paret, 35. humili cultu Romam adductus, in urbe occidit Massivam, patruelem suum, 36-38. profugit, 39. ejus vox notabilis, *ibid.* magnam exercitus Romani partem ad proditionem emercatur, 43. capit eorum castra, 44. turpis pax adjicitur, *ibid.* quam nullam esse decernit senatus, 47. adversus eum proficiscitur Metellus, consul, 57.

Jugurtha parat deditionem, LXV. 3. mox, pacem sibi datum iri desperans, armis se defendere statuit, 6. struit Metello insidias, 7. proelium committit, 8. Jugurthae virtus, 10. vincitur, *ibid.* carpit Romanos, 15. pugnat cum Romanis, 24-26. denuo deditionem offert, 28. et iterum abjicit, 29. impellit Vaccenses ad occidendum Romanorum praesidium, 32. adversus eum conjuratio Bomilcaris et Nabdalsae, 44. *et seqq.* Jugurtha detegit insidias, 49. ignoscit Nabdalsae, et Bomilcarem necat, 50.

fugatur Thalam, LXVI. 1. expugnata Thala, excedit regno, 2-4. cum eo Bocchus arma conjungit, *ibid.* eos ad Cirtam exspectat Metellus, 6. funditur et fugatur a Mario, 29. recedit in solitudines, 37. speculatur consilia Bocchi, 43. proditur a Boccho, traditurque Sullae, 53. cum duobus filiis in triumpho ducitur, LXVII. 19. ejus miseriae, 20. et foedus exitus, 21.

Julia, soror Caesaris, CIII. 24.

Julia, filia Caesaris, Pompejo collocatur, CIII. 87. abortum facit, CV. 15. ejus mors et sepultura, CVI. 1. 2. monumentum Juliae in Campo fulmine ictum, CXVII. 12.

Julia, M. Antonii mater, servat proscriptum fratrem, CXX. 70.

Julia, Caesaris Augusti filia, nubit Marcello, CXXXV. 19. mox Agrippae, CXXXVI. 19. ejus et Liviae comitatus dispar, 41. nubit Tiberio, CXXXVIII. 5.

Julia aqua Capuae, CXXIX. 43.

— curia, CXVI. 33.

— septa, CXXXV. 4.

Julii ex principibus Albanis in Patres lecti, I. 30.

C. Julius Julus, consul, II. 43. decemvir, III. 33. P. Sestio diem dicit, *ibid.* legatus a senatu ad exercitum, Aventinum insidentem, III. 50.

C. Julius Julus, consul, III. 65. sedat tribunorum coitiones, ortas adversus juventutem nobilium, *ibid.* iterum consul, IV. 21. tertium consul, 23.

C. Julius Julus, tribunus militum consulari potestate, IV. 56. iterum, 61. censor decedit, V. 31.

C. Julius, dictator, VII. 21.

C. Julius L. F. Caesar accusat Albucium, LXVII. 50. pontifex, LXIX. 42.

C. Julius C. F. C. N. Caesar nascitur, LXIX. 43.

adolescens in contubernio M. Thermi praetoris agit, xxxix. 36. captis Mitylenis, donatur corona civica, *ibid.* ejus dictum in Sullam, 37.

ejus adolescentia, deque eo Sullae judicium, xciii. 21. tertio et vicesimo aetatis anno Dolabellam accusat, 22. capitur a Piratis, 23. vicissim illos capit, 24.

suadet legem Manilian, c. 5.

designatus aedilis, venit in suspicionem conjurationis, cum Catilina factae, ci. 22. mox cum Cn. Pisone, 25.

magnifica ejus aedilitas, cii. 9. et munus gladiatorium, 11. Marii tropaeum restituit, 12. haec acta, varie accepta, defendit, 13. 14. quaestionem de Sicariis in Sullanos exercet, 18. cum Catilina aliisque coïtionem facit ad dejiciendum consulatu Ciceronem, 33. in petitione pontificatus summos viros superat, 98. praetor designatus, censet, socios Catilinae non esse morte plectendos, 101. acta Ciceronis lacerat, 107.

praetor, vexat Catulum, ciii. 1. socium se addit tribuno seditioso, Metello Nepoti, 13. vim atque arma parat, 16. decreto senatus ab administratione reipublicae removetur, 19. placat sibi senatum, et in integrum restituitur, 20. in ejus domo celebratur sacrum Bonae Deae, 24. ibi Pompeja, uxor ejus, P. Clodio se adulterandam permittit, *ibid.* eam dimittit Caesar, 25. Hispaniam citeriorem sortitur, 26. testis citatus in judicio Clodii, negat se quidquam comperisse, 33. ejus aes alienum, 65. ambitio, 66. conspecta imagine Alexandri Magni, ingemiscit, 67. omina futurae dominationis ejus, *ibid.* ejus gesta in Hispania, 68. 69. triumphum simul et consulatum petit, 72. dimisso triumpho, urbem intrat, 73. Pompejum et Crassum inter se et sibi conciliat, 74. caussae initi triumviratus, 75. ejus pactum cum Luccejo, 77. designatur consul, *ibid.* ejus leges, et in his ferendis astutia, 80. 81. Catonis cum eo certamen, 83. Caesar negligit senatum, 84. legem ejus probat Pompejus, 85. Caesar filiam collocat Pompejo, 87. ipse Calpurniam ducit, *ibid.* legem per vim perfert, 88–92. plebem et equestrem ordinem sibi conciliat, 93. ejus potentia, 94. ei provinciae et exercitus decernuntur, 96. reges socios sibi conciliat, 97. Vettium indicem subornat, 98. mox in carcere necandum curat, 101. praesidium sibi circumdat, *ibid.* offenditur a Cicerone, 105. P. Clodium ad plebem traducit, *ibid. et* 106. ejus et Pompeji fraus adversus Ciceronem, 114. in concione, Lentulum, Cethegum, et ceteros jure necatos videri sibi, negat, 117. it in provinciam, 128. interpellat migrationem Helvetiorum, 129. victos Helvetios in deditionem accipit, 133. 134.

ad Ariovistum ducit, civ. 3. suorum animos, metu perculsos, confirmat, 28. colloquium Caesaris et Ariovisti, 31. dirimitur, 32. vincit Germanos, 37. Gallorum ingentes apparatus contra Caesarem, 54. caedit Belgas, 56. ad Nervios pervenit, 58. eosque vincit, 60. in deditionem accipit Atuaticos, 61. pacat Galliam, 63. Pompejus ob ejus incrementa anxius, 89. clam ei adversatur, 90. Caesaris artes, 92. concursus Romanorum principum ad Caesarem, 93. ei proditur respublica, 94. pugnat cum Venetis, nec multum proficit, 95. 96. eos navali proelio vincit, 97.

ei in quinquennium prorogatae provinciae, cv. 21. vincit Usipetes, 48. opprimit Germanos, 52. facto ne suis quidem probato, 53. transit Rhenum, 54. dein in Britanniam, 55. vincit Britannos, 56-59. ejus ad senatum literae, 60. Britanniae domandae cupidus, 63. redit in Britanniam, 65. Tamesin transit, 67. Caſſivellauno, Britannorum imperatori, pacem dat, 68.

Ambiorigem vincit, cvi. 12-15.

aliae ejus victoriae, cvii. 1-7. iterum Rhenum transit, 8. recedit ex Germania, 10. ejus res geſtae adversus varios Galliae populos, 11-13. sibi absenti consulatum licere petere poſtulat, et impetrat, 49. occurrit Vercingentorigi, 53. expugnat Genabum, 54. Noviodunum Biturigum deditione capit, 55. expugnat Avaricum, 59. a Gergovia prope capta rejicitur, 65.

vincit Vercingentorigem, cviii. 3. Caesaris periculum, 4. Bellovacos aggreditur, 12. et in deditionem accipit, 17. res ab eo adversus Comium Atrebatem geſtae, 18-29. Caesarem impugnat Marcellus consul, 30. et Pompejus, 32.

ei adversatur Curio, tribunus plebis, cix. 1. quem pecunia placat, 2. de Caesaris succeſſione contentiones, 3-14. ab eo duae legiones abducuntur, 15. ejus artes, 17. Galliae tributum imponit, 18. literae Caesaris ad senatum pro concione recitantur, 22. 23. contra Caesarem bellum mandatur Pompejo, 25. eique imperium abrogatur in senatu, 31. concionatur apud milites, et dignitatem suam defendi petit, 37. 38. Ariminum occupat, 39. ad Rubiconem venit, eumque transit, 40. 41. rejicit conditiones pacis, 52. 53. opportuna loca occupat, 54. ei Cingulum et Asculum deduntur, 57. pergit ad Corfinium, 59. ei Sulmo deditur, 62. et Corfinium, 64. Brundusii portum claudere inſtituit, 71. Brundusium intrat, expulso Pompejo, 73.

in urbem accurrit, cx. 1. senatum habet, 3. consolatur populum, 4. effringit aerarium, 5. magnasque inde opes profert, 6. ejus consilia et apparatus, 7. ei Maſſilienses portas claudunt, 8. obsidet Massiliam, 9. lucum exscindere cunctantibus militibus, ipse primus arripit securim, 10. in Hispaniam venit, 14. magnis laborat difficultatibus, 17. ejus res mutantur, 21. hoſtes in magnas difficultates conjicit, 26. et sine proelio vincit, 27-34. Hispanias conſtituit, 36. 37. Maſſiliam recipit, 39. dictator dicitur, 40. ejus ad seditiosos milites oratio, 42. seditio placata, 47. Romae dictaturam init, 48. acta ejus urbana, et de aere alieno conſtitutio, 49. 50. adversus Pompejum proficiscitur, 67. Brundusio transmittit in Graeciam, 69. consulatu inito, *ibid.*

occupat Oricum et Apolloniam, cxi. 10. Caesar et Pompejus propinqua caſtra habent, 13. conditiones pacis tentat Caesar, 14. summa ejus audacia, 24. et vox memorabilis, *Caesarem vehis, ibid.* suos hiberno mari jubet in Graeciam trajicere, 25. ejus consilia, 30. circumvallare inſtituit caſtra Pompeji, 31. laborat inopia frumenti, 35. uno die sex proelia committit cum Pompejanis, 37. de pace agit fruſtra, 44. ejus munitiones aggreditur Pompejus, 46. magnum exercitus Caesaris periculum, 47. Caesar viciſſim aliquid tentat, 48. suorum errore in magnum incidit discrimen, 49. 50. in Thes-

saliam castra movet, insequente Pompejo, 52. 53. Thessali se Caesari dedunt, 56. acies Caesaris, 63. vincit Pompejum, ejusque castra expugnat, 66. 67. Caesaris clementia et virtus, 68. 69. ejus victoria in remotissimis terris nunciata, 71. eamque augur Patavii videt, 72.

Caesar insequitur Pompejum, CXII. 20. ignoscit Atheniensibus, 21. mira ejus fortuna, 22. Asiam constituit, 23. navigat Rhodum, 24. Alexandriam venit, 25. viso capite Pompeji, flet, 25. occupat regiam Ptolemaei, 27. ejus dissimulatio, 28. ei insidiatur Pothinus, 29. ad eum Cleopatra veniens, eum forma sua capit, 32. 33. regnum Aegypti Ptolemaeo majori et Cleopatrae attribuit, 38. interficit Pothinum, 39. in maximum periculum ab Achilla conjectus, sese defendit, 41. 42. decreta urbanorum in honorem Caesaris, 59. dictator iterum, 60. Ganymedes corrumpit Alexandriae Caesaris aquas, 63. unde maximus militibus terror, 64. qui increpantur et confirmantur, 65. 66. puteis fossis, aquae copiam reperit, 67. Alexandrinos navali proelio vincit, 68. Caesar periculum suum egregia virtute discutit, 72. 73. ad eum confluunt ex Syria et Cilicia auxilia, 75. superat Ptolemaei copias, 81. Alexandrini ei se dedunt, 83.

deliciatur cum Cleopatra, CXIII. 1. contendit in Syriam, deinde in Ciliciam, 2. 3. constituit Cappadociam, 8. Dejotaro deprecanti ignoscit, 9. ad eum legati Pharnacis, 10. Caesaris oratio ad milites, 16. profligat Pharnacem, 22. ejus post victoriam acta, 25. Tyri aufert e fano Herculis donaria, 27. mutuam pecuniam sumit a civibus, 40. negat novas tabulas, 41. adversariorum bona proscribit, 42. plebem et potentes varie conciliat, 43. in Campum descendit ad seditiosos milites, 46. eosque exterritos ad obsequium redigit, 48. 49. brumae tempore, cum parvis admodum copiis, it in Africam, 53. 54. repellit equites Jubae, 55. occupat Ruspinam, 56. tertium dictator et consul, *ibid.*

difficile bellum in Africa gerit, CXIV. 4. undique commeatus arcessit, 5. occupat Leptin, 6. pugnans cum Labieno et Petrejo, sua unius virtute repellit hostes, 7–9. communit castra, 10. ejus onerariae passim expugnantur, 11. compescit nova ratione timorem militum, 12. suos e Sicilia trajicere cogit, 14. ad ejus castra procedit Scipio, multique ad Caesarem transfugiunt, 16. 17. solvit obsidionem Acillae, 20. prospera ejus proelia, 25. ad eum hostium multi transfugiunt, 26. quosdam cum ignominia dimittit, 27. 28. mari rem feliciter gerit, 30. ei a Labieno insidiae struuntur, 31. milites suos docet, quemadmodum adversus levem et concursatorem hostem se tueantur, 32. obsidet Thapsum, 34. vincit Scipionem, 36. trinis potitur castris, 37. ejus morbus comitialis, 38. et ingens felicitas, 39. ejus, audita morte Catonis, dictum, *ibid.* recepta Utica, ignoscit victis, 60. Scipionis literas comburit, 66. Romam venit, *ibid.*

honores ei decreti, CXV. 1. ejus in senatu oratio, 2. triumphi quatuor, 11–17. axis in curru ejus triumphali frangitur, 12. militum licentiosa carmina in eum, 13. viscerationem dat populo, 19. spectacula edit, 20–25. seditionem militum coërcet, 26. homines immolari jubet, *ibid.* multa bene constituit, 28. corrigit fastos, 29. Marcello reditum concedit, 32.

acta ejus deteriora, 34. Cleopatram et Ptolemaeum hospitio in aedibus suis excipit, 35. filium Cleopatrae Caesarionem vocari patitur, *ibid.* in Hispaniam proficiscitur, 36. 41. consul quartum sine collega, 42. obsidet Ateguam, 43. quae ei deditur, 48. pugna ad Mundam, 50-56. Caesaris in magno periculo virtus, 53. recipit Cordubam, 57. et Hispalim, 58. Munda expugnata, mulctat victos, 62. ex aede Herculis Gaditani aufert donaria, *ibid.* Anticatones duos scribit, 63. discedit Romam, 64.

triumphus ejus ex Hispania populo peracerbus, CXVI. 1. Caesari adulatur senatus, 3. clementia Caesaris, 4. et insolentia, 5. habitus corporis, 6. ei divini honores decernuntur, 7. et universa in rempublicam potestas, 8. ei statuae dicatae, 9. superbia Caesaris, 10. auget magistratuum numerum, 13. in senatum viles et non idoneos adlegit, 14. in eo cum rapacitate certat profusio, 16. 17. quintum consul, 19. ejus destinata et opera, 21. instaurat Corinthum et Carthaginem, 23. Dacis et Parthis bellum inferre meditatur, 25. ei Illyrii tributa et obsides pollicentur, 27. factum ejus arrogans, 28. Caesetio et Marullo tribunatum plebis adimit, 29. non admittit stipatores, 30. ei diadema imponit M. Antonius, 31. nomen regis adfectare creditur, nimios honores admittens, 32. 33. Jupiter Julius appellatur, 34. ejus insolentis arrogantiae voces, 36. impudens in eum adulatio, 37. contra eum populus inclamat Brutum. 38. 39. Caesar Brutum et Cassium suspectos habet, 44. prodigia mortem ejus antecedentia, 45. Caesar inopinatam mortem optimam putat, 46. a D. Bruto persuasus, in senatum pergit, 48. 49. indices conspirationis audire impeditur, 50. Caesar irridet haruspicem, 53. ad Pompeji statuam caeditur, 57. 58. terror et tumultus ex ea caede, 59. L. Cinna in Caesarem invehitur, 64. ejus caedes impunita; acta rata, 84. Caesaris testamentum, 102. corpus in forum infertur, 103. simulacrum ejus ex cera, 107. corpus crematur in foro, 108. populus memoriam Caesaris honorat, 110. ejus elogium, 117.

C. Julius Caesar Strabo petit consulatum contra leges, LXXV. 40. ejus elogium, 42. propter eum seditiones, 43. pro sua caussa exempla adducit, 44. petitione abstinet, 52. hospitis Etrusci scelere proditus, in penatibus suis trucidatur, LXXX. 39.

C. Julius Mento, consul, IV. 26. discordia ejus et collegae, certamenque adversus senatum, *ibid.* dedicat sine sorte aedem Apollinis, 29.

L. Julius, tribunus militum consulari potestate, IV. 16. magister equitum, 26. creatus consul, 30.

L. Julius, tribunus militum consulari potestate, VI. 30.

L. Julius, praetor creatus, sortitur Galliam, XXXIX. 45.

L. Julius, praetor, XLV. 44.

L. Julius Caesar, consul, reficit Junonis Sospitae templum, LXXII. 6. 7. caeditur ab Italicis sociis, LXXIII. 21. vincit Papium, 49. ab exercitu Imperator vocatur, 50. funditur ab Egnatio, 57. reparat vires, *ibid.* ejus castra collata castris Papii, 58. legem fert de recipiendis in civitatem Sociis, LXXIV. 7. vincit Papium. 17. censor, LXXIV. 56-58. jussu Marii occiditur, LXXX. 41.

L. Julius Caesar, consul, CII. 18. proscriptus a M. Antonio, so-

roris filio, a Julia sorore servatur, cxx. 70.
L. Julius Caesar ad C. Julium Caesarem mittitur de pace, cix. 60. Uticensibus suadet, ut portas aperiant C. Julio Caesari, cxiv. 59. se ad genua ejus demittens, deprecatur vitam, 60. per insidias interficitur, 63.
L. Julius Julus, tribunus militum consulari potestate, v. 1.
L. Julius Julus, tribunus militum consulari potestate, v. 10. iterum, 16. opprimit Tarquinienses, *ibid.*
L. Julius Julus, tribunus militum consulari potestate, vi. 4.
L. Julius Libo, consul, xv. 10. triumphat, 11.
L. Julius Paticcus cohortes introducit Ullam, a Pompejo obsessam, cxv. 42.
L. Julius Sequestris, in Sabinos proficiscens, fulmine ipse et equus exanimatur, xxxiii. 26.
Proc. Julius affirmat, sibi visum esse Romulum, post mortem in Deos relatum, i. 16.
Sext. Julius Julus, tribunus militum consulari potestate, iv. 33.
Sext. Julius Caesar praetor creatur, xxvii. 21. sortitur Siciliam 22. legatus, 29.
Sex. Julius Caesar, tribunus militum, xl. 27. legatus, xliii. 6.
Sex. Julius Sex. F. Sex. N. Caesar, aedilis curulis, pugilum et funambulorum spectacula introducit in scenam, xlvi. 5. consul, xlvii. 14. legatus ad Achaeos, li. 38.
Sex. Julius C. F. consul, lxxi. 1.
Sex. Julius Caesar legionibus in Syria praeficitur, cxiii. 3. eum interficiendum curat Bassus, cxiv. 3.
Julius portus ab M. Agrippa factus, cxxviii. 29.
Julius Jupiter, cxvi. 34.
Julius mensis in honorem Caesaris dictus, cxvi. 9.
Julus, Aeneae et Creüsae filius, auctor Juliae gentis, i. 3.
Julus Antonius, consul, cxxxix. 3.
Jumenta singula oppidis, per quae legati Romani repente missi transibant, imperata, xliii. 1.
Junia domus, ii. 5. ex ea consulatus ortus, *ibid.*
Junia Tertia, Serviliae filia, Cassii uxor, cxvi. 17.
Junius Brutus, Marianae factionis, a senatu hostis judicatur, lxxvii. 27.
C. Junius Bubulcus consul creatur, ix. 20. secundum consul, 28. dictator creatur, 29. tertium consul, 30. magister equitum dictus, 38. censor, 43. aedem Salutis, quam consul bello Samnitium voverat, locat, *ibid.* ab eo viae per agros publica impensa factae, *ibid.* tumultus caussa dictator creatur, x. 1. primo congressu Aequos subigit, *ibid.* triumphat, *ibid.* aedem Salutis dedicat, *ibid.*
C. Junius Brutus consul creatur, xi. 11. spernitur a collega, L. Postumio Megello, *ibid.* collegae suo, ne discordia consulum bono publico fraudi esset, cedit Brutus, *ibid.* secundum consul, xiii. 52.
C. Junius Silanus, consul, cxxxvi. 45.
D. Junius Brutus, magister equitum, viii. 12. consul, 29.
D. Junius Brutus Scaeva, legatus Carvilii consulis, x. 43. consul, 47. vincit Faliscos, xi. 10.
D. Junius, praepositus ad ostium Vulturni, xxv. 22.
D. Junius Brutus, triumvir coloniae deducendae creatur, xxxiv. 45.
D. Junius Brutus, consul, lv.

1. a tribunis plebis in carcerem duci jubetur, 2. in Hispaniam proficiscitur, et Valentiam condit, 5. nititur compescere latrocinia, 6. Celticos Lusitanosque perdomat, 29. Oblivionis flumen transit, *ibid.* Talabricenses, acriter castigatos, in fidem recipit, 34. vincit Gallaecos, LVI. 5. de iis et Lusitanis triumphat, LIV. 27. Gallaïci cognomen obtinet, *ibid.* adversus C. Gracchum, cujus socer fuerat, pugnat in Aventino, LXI. 27.

D. Junius, D. F. M. N. Brutus, consul, XC. 15.

D. Junius Brutus classi a Caesare, Massiliam obsidente, praeficitur, CX. 9. Massilienses navali proelio vincit, 19. Galliam provinciam obtinet, CXIII. 43. Bellovacos rebellantes caedit, CXIV. 66. in societatem consilii, ad interficiendum Caesarem initi, pertrahitur a Cassio et M. Bruto, CXVI. 41. Caesari persuadet, ut in senatum pergat, 49. Galliam Cisalpinam provinciam ex Caesaris destinatione retinet, 100. a Caesare inter secundos haeredes scriptus, 102.

ei Galliam provinciam extorquere parat Antonius, CXVII. 67. qui et eum Mutinae inclusum obsidet, 58.

Bruto succurrunt consules et Caesar Octavianus, CXVIII. 29. 30. sua eruptione absolvit victoriam adversus Antonium, CXIX. 16. ejus ferocia in Octavianum, 19. Brutum extollere studet senatus, 33.

magnum ejus periculum, CXX. 10. ad M. Brutum evadere tentat, 11. proditur a Camillo, 14. occiditur, *ibid. et* 15.

D. Junius D. F. D. N. Pera, consul, Umbros et Sallentinos in deditionem accipit, XV. 11. triumphat, 13. censor, XVIII. 43.

D. Junius Silanus, praetor, accusatur a Macedonibus, LIV. 9. patris in eum severitas, *ibid.* Silanus suspendio vitam finit, *ibid.*

D. Junius M. F. Silanus, consul designatus, CII. 100. ejus de conjuratis sententia, *ibid.*

L. Junius, Tarquinia, sorore, *seu amita*, Tarquinii Superbi, natus, Bruti haud abnuit cognomen, I. 56. Delphos missus cum juvenibus Tarquiniis, baculum aureum Apollini offert, et Terram matrem osculatur, *ibid.* cum Collatino ad Lucretiam venit, 58. ducem se praebet ad expugnandum regnum, 59. quum esset tribunus Celerum, *ibid.* consul creatur, 60. senatum ad trecentorum summam explet, II. 1. jurejurando populum adstringit, neminem Romae regnare passuros, 2. Tarquinium Collatinum cogit consulatu se abdicare, et civitate cedere, *ibid.* supplicii liberorum suorum exactor, 5. ejus pugna cum Arunte Tarquinio, et mors, 6. funus ei a collega Valerio factum, 7. per annum a matronis lugetur, *ibid.*

L. Junius, consul, Lilybaeum versus navigans, classem naufragio amittit, XIX. 27. 28. Erycem montem occupat, 31. de eo diversae opiniones, *ibid.*

L. Junius, legatus in Macedoniam, XLV. 17.

L. Junius Brutus Damasippus, praetor, jussu Marii junioris tollit Sullanae factionis principes, LXXXVI. 5. a Carbone ad Praeneste liberandum irrito eventu mittitur, LXXXVIII. 3. se ipse interficit, LXXXIX. 2. *vid. et* LXXXVIII. 15.

M. et D. Junii Bruti, primi Romae gladiatorium munus edunt, XVI. 42.

M. Junius Brutus, tribunus ple-

bis, xxxiv. 1. tuetur legem Oppiam de cultu matronarum, ibid. creatur praetor, xxxv. 24. ei obvenit jurisdictio utraque, xxxvi. 2. dedicat aedem Matris magnae Idaeae, 36. legatus, xxxvii. 55. consul, xl. 59. ex Liguribus in Galliam transit, xli. 9. ejus res gestae in Istria, 14. 15. legatus in Asiam, xlii. 45. petit censuram, xliii. 16.

M. Junius Brutus, legatus Lepidi, vincitur, et occiditur a Pompejo, xc. 12–14.

M. Junius Brutus dicit pro Ap. Claudio, majestatis reo, socero suo, cviii. 44. victo Pompejo, servatur a Caesare, cxi. 68. praeficitur Galliae Cisalpinae, cxiii. 43.

cum Cassio praetor creatur, cxvi. 4. vulgo inclamatur ejus nomen, vindexque libertatis invocatur, 39. a Cassio sollicitatus, adsciscit plures, 40. 41. eum suspectum habet Caesar, 44. percutit Caesarem, 47. ad eum Caesaris vox, 58. occiso Caesare in forum prodit, inde in Capitolium, 62. concionatur, 65. cum Antonio et Lepido per internuncios agit, 66. ejus ad populum oratio, 87. descendit de Capitolio, 99. senatum ingreditur, 100.

urbe egreditur, cxvii. 10. 11. ei pro Macedonia provincia Creta datur, ibid.

ex Italia profectus vires quaerit, cxviii. 1. 2. 3. Macedoniam ei tradit Q. Hortensius, 5. Vatinius exercitum Bruto tradere cogitur, 6. 7. 8. ei pecunia a senatu decreta, 20. adoptatus ab avunculo. nomen et praenomen Q. Caepionis adsciverat, ibid. C. Antonium in potestatem redigit, 32. 33. in ejus favorem decreta senatus, 34.

ad eum duo senatores missi, ut reipublicae subveniret adversus M. Antonium, cxix. 52. Macedoniae rebus constitutis, seditionem militum compescit, cxx. 108. 109. ejus de morte Ciceronis dictum, 110. in Asiam transit, ibid.

ei insidiatus Poplicola dimittitur incolumis, cxxii. 1. Bruti apparatus, et reditus in Europam, 2. 3. vincit Bessos, ibid. consultat cum Cassio, et ab eo pecunias accipit, 5. 6. pugnat cum Lyciis, 23. oppugnat Xanthum urbem, et capit, 24–29. ei se dedunt Patarenses, 33. ejus lenitas et justitia, 34. omnem Lyciam recipit, 35. colloquitur cum Cassio, non sine altercatione, 36. 37. Bruti et Cassii diversi mores, 39. Bruti magna laus, 40. epistola ab eo paullo ante mortem scripta, 41.

horribile visum objectum Bruto, cxxiii. 7. ejus copiae, 10. donativum ab eo militibus repraesentatum, 11. et 25. ejus strategema, 27.

Philippos ducit, cxxiv. 1. pugnandum censet, 5. vincit ab sua parte, 8. et 9. post Cassii interitum colligit reliquias ejus exercitus, 11. iterum pugnare statuit, 15. Lacedaemonis et Thessalonicae direptionem militibus promittit, 16. omina ei oblata, 17. vincitur, 19. in tumulum quemdam se recipit, 23. ejus extrema oratio, 26–28. exitus, 29.

M. Junius Pennus, aedilis plebis, xxix. 11. creatur praetor, et obtinet sortem urbanam, xxx. 40. creat decemviros agro Samniti Appuloque dividendo, xxxi. 4.

M. Junius Pennus, praetor, xlii. 9. sortitur Hispaniam citeriorem, 10. consul, xlv. 14. ei obvenerunt Pisae, 17.

M. Junius M. F. Pennus, tribunus plebis, fert legem de peregrinis urbe pellendis, lx. 9.

M. Junius Pera, consul, xx. 23. censor, 45. dictator post Cannensem cladem, xxii. 57. xxiii. 14.
M. Junius, legatus captivorum, qui in Annibalis potestate erant, pro iis ad senatum orationem habet, xxii. 59.
M. Junius Silanus, praefectus Neapolitanus, xxiii. 15. praetor creatur, xxv. 2. sortitur Tuscos, 3. ei in Etruria prorogatum imperium, xxvi. 1. ad res gerendas adjutor P. Scipioni datur, 19. a Scipione mittitur adversus Magonem et Hannonem, xxviii. 1. eos vincit, 2. adducit ad Scipionem auxilia, 13.
M. Junius Silanus, praefectus sociûm, occiditur in tumultuario proelio, xxxiii. 36.
M. Junius Silanus, consul, lxiv. 55. Cimbris agros petentibus negat, lxv. 16. ab iis vincitur, *ibid.* adductus in judicium populi, absolvitur, lxvii. 54.
M. Junius Silanus, praetor Asiae, Bithyniam in provinciae formam redigere jubetur, xciii. 3.
M. Junius Silanus, consul, cxxxv. 8.
P. Junius Brutus, tribunus plebis, tuetur legem Oppiam, xxxiv. 1. aedilis curulis, xxxv. 41. creatur praetor, xxxvi. 45. sortitur Tuscos, xxxvii. 2. propraetor in Etruria, 50. jubetur proficisci cum imperio in Hispaniam ulteriorem, 57.
Q. Junius, tribunus plebis, queritur indignam necem Maelii, iv. 16.
Juniorum centuriae, i. 43. *vid. et* xxiv. 7. xxvi. 22. xxvii. 6.
Juniores, citati a consulibus, ad nomen non respondent, ii. 28.
Juniores omnes adiguntur sacramento, x. 4. xxii. 57.
Juniorum ob inopiam Romae delectus aegre confectus, xxv. 5.
Juno, i. 32. culta apud Carthaginienses, xvi. 5.
— Acraea, xxxii. 23.
— Lacinia, xxiii. 33. xxiv. 3. xxviii. 46. xxx. 20. Junonis Laciniae nobile templum, sanctum omnibus circa populis, xxiv. 3. detectum, ablatis marmoreis tegulis, a Q. Fulvio censore, xlii. 3.
— Moneta, vii. 28. Junonis Monetae aedes structa in eo loco, quae area aedium Manlii Capitolini fuerat, *ibid.* ei aedem vovet C. Cicercjus, praetor, xlii. 7.
— Regina, v. 21. Junonis Reginae aedes in arce Vejentana, *ibid.* ejus signum, more Etrusco, nisi certae gentis sacerdos, attrectare non solitus, 22. Juno deportatur magna religione Vejis Romam, *ibid.* perfertur in Aventinum, eique a dictatore Camillo templum locatur, *ibid.* et dedicatur, 31. *vid. et* xxxix. 2. xl. 52. ante pedes Junonis tres paterae aureae, cum titulo nominis Camilli, positae, vi. 4. Junoni Reginae in Aventino majoribus hostiis sacrificatur, xxii. 1. *vid.* de Junone Regina, xxvii. 37. xxxi. 12.
— Sospita, viii. 14. xxiv. 10. xxix. 14. xxxi. 12. Junonis Sospitae aedes lucusque communis Lanuvinis municipibus cum populo Romano, viii. 14. ejus simulacrum, xl. 19. ei aedes vota a C. Cornelio Cethego, consule, xxxii. 30. dedicata, xxxiv. 53. ejus templum negligenter habitum reficitur, lxxii. 7. ei omnes consules facere necesse erat, *ibid.*
Junonis in aede veteri Patavii fixa rostra navium, spoliaque Laconum, x. 2.
Junonia colonia, Carthago, lx. 76.
Jupiter Acraeus, xxxviii. 2.
— Aetnaeus, lix. 27.
— Capitolinus, i. 55. vi. 17.

Jupiter Dodonaeus, VIII. 24. Jovis Dodonaei sortes, *ibid.*
— Elicius, I. 20. Jovi Elicio aram in Aventino dedicat Numa Pompilius, *ibid. vid. et* 31.
— Feretrius, I. 10. ei templum dedicat Romulus, et opima spolia fert, *ibid.* aedes ejus ab Anco amplificata, I. 33. refecta ab Augusto, IV. 20.
— Imperator, VI. 29.
— Indiges, I. 2. sic dictus Aeneas, *ibid.*
— Julius, CXVI. 34.
— Latiaris, XXI. 63. ei donum, fulmen aureum pondo quinquaginta, factum, XXII. 1.
— Olympius, XXIV. 21. ejus templum Athenis, XLI. 25.
— Optimus Maximus, IV. 2.
— Sabazius, cujus cultores urbe pulsi, LIV. 30.
— Stator, I. 12. 41. ei templum in pugna cum Samnitibus vovet M. Atilius, X. 36.
— Tonans, CXXXVI. 13.
— Trophonius, XLV. 27.
— Victor, X. 29. ei aedes vota, spoliaque hostium cremata, *ibid.* Jovi Victori pocillum mulsi, priusquam temetum biberet, vovet L. Papirius, 42.
Jovis aedes in Capitolio dedicata, II. 8.
— aedes duae in Capitolio dedicatae, XXXV. 41.
— aedem in Capitolio, columnasque circa poliendas albo locant censores, XL. 51.
— Capitolini signum fulmine tactum, caputque avulsum, non nisi haruspicum arte inventum, XIV. 11.
— cella, in qua ante pedes Junonis tres paterae aureae positae, VI. 4.
— epulum ludorum caussa, XXV. 2. XXVII. 36. XXIX. 38.
— porta, Capuae, XXVI. 14.
— sella, in templo Capitolino, V. 50.
— signum, Praeneste devectum a dictatore T. Quintio in Capitolium fertur, VI. 29.
Jovi aram in monte Aemo consecrat Philippus, XL. 22.
— dona et spolia figit Pyrrhus, XIII. 9.
Jurare non potest flamen Dialis, atque adeo alium dat, qui pro se juret, XXXI. 50.
Jusjurandum militum diversum a Sacramento, XXII. 38.
Jurisjurandi religiosa observatio, III. 20. nimis callida interpretatio, XXII. 61.
Jurejurando adactus populus, neminem regnare Romae passuros, II. 1. 2.
Jus id est, quod postremum populus jubet, VII. 17. IX. 33.
Jus divinum et humanum, I. 18.
— civile, repositum in pontificum penetralibus, evulgat C. Flavius, IX. 46.
Jus postliminii, et de eo disputatio, LVI. 16.
Justitium indictum, III. 3. 27. IV. 26. 31. VI. 2. 7. VII. 6. 28. X. 4. 21.
— per quatriduum servatum, III. 3. per dies decem et octo, X. 21.
— in foro sua sponte coeptum prius, quam indictum, IX. 7.
Justitio simile otium, VII. 1. XXVI. 26.
L. Juventius Thalna, legatus, XXXIX. 31. Romam missus, 38.
M. Juventius Laterensis, ne juret in legem de agro Campano, absistit petitione tribunatus, CIII. 107. legatus Lepidi, CXIX. 50. accepto in castra Antonio, sese interficit, 51.
M? Juventius Thalna, tribunus plebis, accusat C. Lucretium, praetorem, XLIII. 10. creatus praetor, sortitur jurisdictionem inter peregrinos, XLV. 14. 16. rogationem promulgat de bello Rhodiis indicendo, XLV. 21. consul, decreta supplica

tione ob res bene ab eo gestas, moritur prae laetitia, XLVI. 18.
P. Juventius Thalna, praetor, cum exercitu in Macedoniam proficiscitur contra Andriscum, L. 3. vincitur, 38.
T. Juventius, tribunus militum, cadit in pugna, XXXIII. 22.
T. Juventius Thalna creatur praetor, XXXIV. 42. sortitur jurisdictionem peregrinam, 43.
T. Juventius, legatus ad frumentum coëmendum, in Apuliam mittitur, XLII. 27.
Juvenum Romanorum nobilium conspiratio de regibus revocandis, II. 3. conjecti in vincula, 4. dant poenas, 5.
Juvenes trecenti conjurarunt occidere Porsenam, II. 12.
Juventas Dea, V. 54.
Juventatis aedes in circo maximo dedicata, XXXVI. 36.
Juventati lectisternium imperatum, XXI. 62.
Juventus Romana connubiorum ergo Sabinas virgines rapit, I. 9.
Juventus Romana detrectat militiam, XLVIII. 14.

L.

Labeates, populi, XLIII. 21. XLIV. 31. XLV. 26.
Labeatis palus, XLIV. 31.
Labeatis terra. XLIV. 23.
C. Labeo, tribunus militum, cadit in pugna, XXXIII. 22.
Labeo. *vid.* Antistius, Atinius, Fabius.
D. Laberius, eques Romanus, mimum agit, CXV. 21. postea indignus habetur equestri loco, 22.
Labici, *seu* Lavici, urbs, II. 39. Labicos capit Coriolanus, *ibid.* capiunt et diripiunt Romani, IV. 47. Lavicos deducta colonia, *ibid.*
Labicani, *sive* Lavicani, hostes Romanorum, IV. 45. proelio vincuntur, 46. *vid. et* VI. 21.
Labicanus, *seu* Lavicanus, ager, III. 25. IV. 49. XXVI. 9.
Lavicana via, IV. 41.
Q. Labienus occiditur cum Saturnino, LXIX. 29.
T. Labienus, tribunus plebis, perduellionis accusat C. Rabirium, CII. 43. fert privilegium, ut Pompejus ludis Circensibus corona aurea utatur, 47. legatus Caesaris domat Morinos, CV. 59. bellum gerit cum Treviris, CVII. 5. ejus strategema, 6. et victoria, 7. deserit Caesarem, CIX. 81. clamat, nisi relato Caesaris capite, pacem esse nullam posse, CXI. 16. post proelium Pharsalicum fugit Dyrrhachium, CXII. 2. pugnat in Africa cum Caesare, CXIV. 7. insidias irritas struit Caesari, 31. ex Africa in Hispaniam ad Cn. Pompejum fugit, CXV. 40. cadit in proelio, 56.
T. Labienus T. F. ad sollicitanda Parthorum auxilia missus a Bruto, Parthos in Syriam inducit, CXXVII. 10. proelio vincit Decidium Saxam, 11. Ciliciam et Asiae continentem subjugat, 14. sese Parthicum imperatorem vocari vult, 15. vincitur a P. Ventidio, 47. 48. capitur, *ibid.*
Labra duo marmorea in Capitolio a Scipione Africano posita, XXXVII. 3.
Laccobrigae obsessae a Metello Pio, XCI. 3. obsidio solvitur, 4.
Lacedaemon, validissima urbs viris armisque, XXXIV. 33. *vid.* Sparta.
Lacedaemon, non operum magnificentia, sed disciplina institutisque, memorabilis, XLV. 28.
Lacedaemonius dux, Cleonymus. *vid.* Cleonymus.
Lacedaemonii tyranni, Cleomenes, Machanidas, Nabis. *vid.* Cleomenes, Machanidas, Nabis.

Lacedaemonii vexantur ab suis exsulibus, xxxviii. 30. bello oppugnantur ab Achaeis, 32. Lycurgi leges abrogare, et Achaeorum leges institutaque accipere jubentur, 34. de iis agitur in concilio Achaeorum, coram Romanis legatis, xxxix. 35 – 37. manere jubentur in concilio Achaeorum, 48. deficiunt ad Archelaum, Mithridatis ducem, lxxviii. 51.

Lacedaemonii propterea, quod arcebant peregrinos, imperium et libertatem tueri non potuerunt, xvi. 41.

— pugnant missilibus, xxxiv. 39.

— cunctatores natura, xlv. 23.

Lacedaemoniorum exsules multi, pulsi a suis tyrannis, veniunt in castra Romanorum, xxxiv. 26.

C. Lacerius, tribunus plebis, v. 10.

Lacetania, xxi. 23.

Lacetani, xxi. 60. 61. depopulantur agros sociorum populi Romani, xxviii. 24. in eos edicitur expeditio, 26. *vid. et* 33. 34. Lacetani, gens, quam insita feritas tenet in armis, xxxiv. 20. eorum oppidum oppugnat M. Cato consul, et capit, *ibid.*

Lacinia Juno, xxiv. 3. ejus nobile templum, sanctum omnibus circa populis, *ibid. vid. et* xxiii. 33. in eo multi, qui in Africam sequi Annibalem abnuebant, jussu ejus interfecti, xxx. 20. tegulae marmoreae, ex eo sublatae a censore, jussu senatus reportantur, xlii. 3.

Lacinium, promontorium, xii. 8. illud praeternavigare fas Romanis esse, negat Philocharis Tarentinus, *ibid. vid. et* xxvii. 25. xxxvi. 42.

Lacones. *vid.* Lacedaemonii.

Laconica ora, xxxviii. 30.

Lacte pluit. *vid.* Prodigium.

Lacumaces, stirpis regiae apud Numidas puer, appellatur a Mozetulo rex, xxix. 29. victus a Masinissa, fugit in agrum Carthaginiensem, 30. se in Masinissae fidem permittit, *ibid.*

Lacus Albanus, v. 15. crescit in altitudinem insolitam, *ibid.*

— Averni, xxiv. 12. 13. 20. cxxviii. 30.

— Begorrites, xlii. 53.

— Curtius, i. 13. vii. 6.

— Fucinus, iv. 57.

— Lucrinus, cxxviii. 30.

— Martis, xli. 13.

— Ostiae, xxvii. 11.

— Regillus, ii. 19. vi. 2. *vid.* Regillus.

— Timavi, xli. 5.

— Trasimenus, xxii. 4.

— Vadimonis, ix. 39.

Lacus manavit sanguine. *vid.* Prodigium.

C. Laelius, classi a Scipione praefectus, xxvi. 42. ob virtutem corona aurea et triginta bubus donatur, 48. it Romam, et in senatu, Carthaginem novam aliasque urbes captas esse, exponit, xxvii. 7. mittitur orator a Scipione ad Syphacem, xxviii. 17. mittitur ad praedandam Africam, xxix. 1. ad eum venit Masinissa, 4. redit ex Africa, 6. classis praefectus, cum Scipione transit in Africam, 25. cum Masinissa mittitur ad persequendos Syphacem et Asdrubalem, xxx. 9. vincit Syphacem, 11. improbat Masinissae cum Sophonisba nuptias, 13. a Scipione donatur corona aurea, 15. cum Syphace aliisque captivis Romam mittitur, 16. quae in Africa gesta sunt, exponit Patribus, 17. aedilis plebis, xxxiii. 25. creatur praetor, xxxiii. 24. sortitur Siciliam provinciam, 26. ambiens consulatum, repulsam patitur, xxxv. 10. creatur consul, xxxvi. 45. ejus contentio de provincia cum L. Sci-

pione collega, XXXVII. 1. ex Gallia Romam redit, 47. ei cum suo exercitu in annum prorogatum imperium, 50.
C. Laelius, legatus in Macedoniam, XLI. 27. legatus ad Gallos trans Alpes, XLIII. 7.
C. Laelius Sapiens, praetor, dissuadet legem Liciniam, LII. 37. res in Hispania contra Viriathum egregie gessit, *ibid.* consulatum petens, repulsam patitur, LIII. 35. creatur consul, LIV. 12. clientes suos ad Ser. Galbam, meliorem oratorem, remittit, LV. 4.
D. Laelius, praefectus a Pompejo Asiaticis navibus, CXI. 2.
D. Laelius D.F.D.N. Balbus praeest ludis secularibus, CXXXVI. 46. consul, CXL. 30.
Laetorius, tribunus plebis, II. 56. ejus violenta contentio cum Ap. Claudio consule, *ibid.*
C. Laetorius, aedilis curulis, XXIII. 30. legatus, XXV. 22. creatur praetor, XXVI. 23. *vid. et* XXVII. 7. decemvir sacris faciendis, XXVII. 8.
Cn. Laetorius, legatus L. Furii praetoris, XXXI. 21.
L. Laetorius, aedilis plebis, vitio creatus, abdicat se magistratu, XXX. 39.
M. Laetorius, primipili centurio, II. 27. ei data a populo dedicatio aedis Mercurii, *ibid.*
M. Laetorius M. F. M. N. Plancianus, magister equitum, XVII. 28.
Laevi Ligures, V. 35. XXXIII. 37.
Laevinus. *vid.* Valerius.
Lagius, pacis auctor Achaeis, rapitur in vincula, LII. 8. dimittitur, 10.
Lagos, urbs, XXXVIII. 15.
Lamia, urbs, XXVII. 30. XXXII. 4. XXXV. 43. oppugnatur a Philippo, XXXVI. 25. qui ab ea recedit, *ibid.* oppugnatur a Romanis, XXXVII. 4. capitur, 5.
M. Lamponius praetor rebellantium Sociorum creatur, LXXII. 8. M. Licinium Grumentum concedere cogit, LXXIII. 21.
Lampsacus, urbs, XXXVII. 35. libertatem suam defendit adversus Antiochum, XXXIII. 38. *vid. et* XXXV. 42.
Lampsaceni coronam octoginta pondo Romam mittunt, XLIII. 8. referuntur in sociorum formulam, *ibid.*
Lampsus, urbs Thessaliae, XXXII. 14.
Lampter Phocaeae, XXXVII. 31.
Lana pulla terra enata. *vid.* Prodigium.
Lanassa, filia Agathoclis, XII. 18.
Lanciensium perfidia in Numantinos, LIV. 5.
Lanienae et tabernae in publicum emtae, XLIV. 16.
Lanistae, XXVIII. 21.
Lanuvium, III. 29. VI. 2. XXVI. 8. XXIX. 14. XLV. 16.
Lanuvii strepitus in aede Junonis Sospitae editus. *vid.* Prodigium.
Lanuvii dictator Milo, CVII. 20.
Lanuvini deficiunt, VI. 21. iis civitas datur, VIII. 14. aedes Sospitae Junonis communis Lanuvinis municipibus cum populo Romano, *ibid.*
Lanuvinus magistratus feriis Latinis precationem sollemnem non rite peragit, XLI. 20.
Laodice cum Alexandro Syriae regnum a senatu petit, XLVIII. 8. occiditur ab Alexandro, L. 14.
Laodicea ad Lycum, LXXVIII. 2.
Laodicenses Q. Oppium proconsulem Mithridati dedunt, *ibid.*
Laodicea, insignis Syriae civitas, CXXI. 12. ad eam castra ponit Dolabella, 13. capitur a Cassio, 22.
Laodiceni ex Asia inter auxilia Rhodiorum, XXXIII. 18.
Laodicenorum miseriae, CXXI. 23.
Lapathus, castellum, XLIV. 2. 6.
Lapicini, populi, XLI. 23.

Lapis quidam sacer datur legatis Romanis, quem Pessinuntii Matrem Deûm vocabant, xxix. 11.
Lapis sacer in agro Crustumino, xli. 17.
Lapides silices, xxx. 43.
Lapides Atri, locus inter oppida Illiturgim et Mentissam in Ausetanis, xxvi. 17.
Lapidibus pluisse quoties nunciaretur, novendiale sacrum fiebat, i. 31.
Lappam, urbem in Creta insula, capit Metellus, xcix. 49.
Laqueis excipiuntur ictus arietum, xxxvi. 23.
Larentia, uxor Faustuli, educat Romulum et Remum, i. 4.
Lares, viii. 9.
Lares Permarini, xl. 52.
Larium Permarinûm aedes dedicatur, ibid.
Larinas ager, xxii. 18. 24. xxviii. 40. 43. xlv. 2. vastatur a Cosconio, lxxv. 23.
Larissa, arx Argis, xxxii. 25.
Larissa, urbs nobilis Thessaliae, xxxi. 46. xlii. 67.
Larissam dies exercitui ad conveniendum a Philippo edicitur, xxviii. 5.
Larissae Thessalorum concilium, xxxvi. 8. xlii. 38. ab Larissa obsidenda deterretur Antiochus arte Ap. Claudii, xxxvi. 10. 13.
Larissa Cremaste, xxxi. 46. xlii. 56. 67.
Larissenses, xxxi. 31.
Larissus, amnis, Eleum agrum ab Dymaeo dirimit, xxvii. 31.
Lartes Porsena. *vid.* Porsena.
Lartes Tolumnius. *vid.* Tolumnius.
Sp. Lartius, genere factisque clarus, ii. 18. cûm Horatio Coclite manet aliquantisper in statione pontis, ii. 10. praeficitur expeditae juventuti, ii.
T. Lartius, consul, ii. 18. primus dictator, *ibid.* consul iterum, 21. *vid. et* 29.
Las, vicus maritimus, xxxviii. 30. eum improviso occupant, et statim amittunt Lacedaemonii, *ibid.*
Laserpitium Cyrenis publice Romam advectum, lxx. 33.
Lasthenes Demetrium ad saevitiam impellit, lii. 51.
Lasthenem dedi sibi Romani postulant, xcviii. 82. isque Cretensibus bellum suadet, 83. funditur a Metello, 84.
Latemnastus Cretensis, xxxv. 29.
Laterensis. *vid.* Juventius.
Lati clavi ob Caudinae pacis ignominiam depositi, ix. 7. lato clavo tunicae, xxx. 17.
Latini unde dicti, i. 2. Prisci Latini ab Alba oriundi, 3. *et* 52. *vid. et* 32.
Latini bello lacessunt Ancum Marcium, i. 32. vincuntur, 33. multa eorum millia traducuntur Romam, *ibid.* cum iis bella gerit Tarquinius Priscus, 35. 38. Latinorum et Romanorum communia sacra, 45. eos sibi conciliat Tarquinius Superbus, 49. cum iis foedus facit, 50-52.
ad Regillum lacum caesi, ii. 19. 20. sollicitant frustra Latinos Volsci ad bellum Romanis inferendum, 22. sex millia Latinorum captivorum a senatu remissa, *ibid.* coronam auream Jovi in Capitolium mittunt, *ibid.* cum Latinis populis ictum foedus, 33. vexantur incursionibus Aequorum, 48.
opem ferunt Romanis adversus Volscos et Aequos, sed vincuntur, iii. 7.
deficiunt a Romanis, quum per annos plus centum numquam ambigua fide in amicitia Romana mansissent, vi. 2. *vid. et* 7. 11. 32. ab iis Tusculum captum, 33. quod recipitur, caesis Latinis, *ibid.*
iis petentibus pax data, vii. 12. magna vis militum ab iis accé-

accepta, *ibid.* concilia habent, et Romanis negant milites, 26. exercitibus jam in Romanos comparatis, vertunt bellum in Pelignos, 38.

Sidiceni dedunt se Latinis, VIII. 2. Latini vastant agros Samnitium, *ibid.* moliuntur occulte bellum in Romanos, 3. decem principes Latinorum Romam evocati, *ibid.* consilia Latinorum ea de re, 4. petunt consulem et senatores Latinos, 5. iis inferunt bellum Romani, 6. ad Capuam conveniunt Latini cum sociis suis, *ibid.* sunt persimiles Romanis in rebus bellicis, 8. proelium atrox inter Latinos et Romanos, 9. vincuntur Latini, 10. mulctantur agro, 11. rebellantes funduntur, 12. in deditionem accipiuntur *ibid.* Latinorum status infelix, 13. subactis iis leges dicunt Romani, *ibid. et* 14.

e Latinis Romani ad exercitus suos alterum tantum adjiciebant, VIII. 8. *vid. et* 4. ex iis senatum supplendum censet Sp. Carvilius, XXIII. 22.

Latini, qui Romam commigrarant, jubentur redire domum, XXXIX. 3.

eorum querelae in senatu, XLI. 12. de Latinis lex lata, 13.

Latina via. *vid.* Via.

Latinae coloniae, XXXIV. 53.

Latinae feriae, V. 17. 19. XXI. 63. XXII. 1. ad eas instaurandas dictator creatus, XVII. 28. tenent consules praetoresque Romae usque ante diem quintum kalendas Majas, XXV. 11. decreto pontificum instauratae, quod Ardeatibus caro data non fuerat, XXXII. 1. *vid. et* XXXVII. 3. et XLI. 20.

Latinae ante diem tertium Nonas Majas, XLI. 20.

— indictae ex instauratione in ante diem tertium Idus Sextiles, *ibid.* kalendis Juniis factae, XLII. 35.

— pridie kalendas Aprilis, XLIV. 22.

— in ante quartum, et tertium, et pridie Idus Novembres, XLV. 3.

Latine loquendi publice Cumanis, et Latine vendendi jus eorum praeconibus permissum, XL. 42.

Latinus rex armatus, ad arcendam vim advenarum, Aeneae occurrit, I. 1. pacem cum Aenea, deinde affinitatem cum eo jungit, data ei in matrimonium filia, *ibid.*

Latinus Silvius, Albae rex, I. 3.

Latium Romanis suspectum, VI. 21. Latii status infelix, VIII. 13. Latium subactum, *ibid.*

Latii descriptio, LXXII. 40.

Latio universo civitas data, LXXIV. 7.

Latona, V. 13.

Latonae bove femina aurata sacrum factum, XXV. 12.

Latrones, ad duo millia, in spelunca oppressi, X 1.

Laudice, Cappadociae regina, filios suos veneno tollit, LX. 62. occiditur a populo, *ibid.*

Lavici. *vid.* Labici.

Lavinia, Latini regis filia, datur Aeneae in matrimonium, I. 1.

Lavinium, oppidum, conditum, quod Aeneas ab uxoris nomine appellat, I. 1. inter Lavinium et Albam Longam coloniam deductam, triginta ferme interfuere anni, 3. Lavinii interfectus T. Tatius, 14. foedus inter Romam et Lavinium renovatum, *ibid.* Lavinium ab Troja oriundum, 23. *vid. et* II. 39.

Laurea corona. *vid.* Corona.

Laurea in puppi navis longae enata. *vid.* Prodigium.

Lauream in manu tenentes, et coronati, supplicant Romae omnes, duodecim annis majores, XL. 37.

Laureatae literae et tabellae, XLV. 1.

Lauretum e ramulo lauri in sinum Liviae cum gallina alba delapso enatum, cxxviii. 37.
Laurus, quernam coronam sustinens, Augusto decreta, cxxxiv. 102.
Laurens ager, I. 1.
Laurentes. cum iis quotannis renovatum foedus post diem decimum Latinarum, viii. 11.
Laurentium legati pulsati a Tito Tatio, I. 14.
Laurentibus non data caro Latinis, xxxvii. 3.
Lauretanus portus, xxx. 39.
Lauro, urbs, deletur a Sertorio, xci. 20.
Lautia, legatis praebita, xxviii. 39. xxx. 17. xxxiii. 24. xxxv. 23. xlii. 26.
Lautulae, locus angustus ac saltuosus, vii. 39. ix. 23. ad Lautulas ancipiti proelio cum Samnitibus dimicatum, *ibid.*
Lautumiae, xxvi. 27. Lautumiarum carceris custodiam intentiorem habere jubentur triumviri, xxxii. 26. in Lautumias Aetolorum principes conjecti, xxxvii. 3. in Lautumiis duo atria, Maenium et Titium, xxxix. 44.
Lazi, populus Ponticus, xcviii. 21.
Leander tollit fratrem, Cyrenarum tyrannum, lxxxi. 17. deinde ipse, ejus similem se praebens, ab Aretaphila tollitur, *ibid.*
Lebadia, xlv. 27.
Lebadiae templum Jovis Trophonii adit Aemilius Paullus, xlv. 27. cum celebri Trophonii oraculo diripitur a militibus Mithridatis, lxxxii. 5.
Lechaeus portus, xxxii. 23.
Lecti aerati quando, et a quibus, primum Romam advecti? xxxix. 6.
Lecticula in aciem illatus Cn. Scipio confligit, xxiv. 42.
Lectisternium quando primum Romae, et qua celebritate factum, v. 13. *vid. et* vii. 2. 27. viii. 25. xxix. 14.
Lectisternium Caere imperatum, xxi. 62.
— Juventati, *ibid.*
— Junoni Reginae, xxii. 1.
— Saturno imperatum; quem lectum senatores straverunt, *ibid.*
— per triduum habitum, sex pulvinaria in conspectu fuere, xxii. 10.
Lecton, promontorium, xxxvii. 37.
M. Lectorius, factionis Marianae, a senatu hostis judicatur, lxxvii. 28.
Legati Abderitarum queruntur de avaritia et crudelitate Hortensii, xliii. 6.
— Achaei nunciant, Nabidem contra foedus maritimam oram Laconum oppugnare, xxxv. 22. *vid.* Achaei.
— Aetolorum Romam missi, pacem petentes, xxxvi. 35. urbe eodem die, Italia intra quindecim dies, excedere jubentur, xxxvii. 1. admittuntur, iisque pacis leges dantur, xxxviii. 10. 11.
— Alexandrini cum muneribus Romam missi, xiv. 38. queruntur de Antiocho, xliv. 19.
— Ambracienses accusant Fulvium Nobiliorem, xxxviii. 43.
— Annibalis ad Philippum, xxiii. 34.
— Antiochi Romam, eorumque oratio, xxxiv. 57. ad Scipionem, xxxvii. 34. 45.
— ab Ardea queruntur in senatu, sibi in monte Albano Latinis carnem non esse datam, xxxiii. 1.
— Ariarathis, eorumque oratio, xlii. 19.
— Asiae et Graeciae, Romae auditi, xxxiv. 57.
— Atheniensium implorant auxilium Romanorum, xxxi. 5.

Legati Attali queruntur de Philippo, xxxi. 2. xxxii. 8. coronam auream ducentûm quadraginta sex pondo in Capitolio ponunt, xxxii. 27.

— ex Balearibus insulis et ultima Hispania ad Scipionem, xxii. 20.

— Bilistagis, Ilergetum reguli, flentes ad genua Catonis provoluti, auxilia petunt, xxxiv. 11.

— Caeritum, bellum deprecantes, impetrant pacem, vii. 20.

— Campanorum a Romanis auxilium petunt, vii. 30.

— Carthaginiensium, amicitiam et societatem Romanorum petentes, vii. 27. auream coronam donant Romanis, 38. legatis Carthaginiensibus, qui ad foedus tertio renovandum venerant, comiter munera missa, ix. 43. ad Asdrubalem et Syphacem missi, xxix. 34. ad Romanos de pace, xxx. 22. 40. frumentum et hordeum adportant, xxxvi. 4. queruntur de Masinissa, xlii. 23.

— Clusini auxilium adversus Gallos petunt, v. 33.

— Epirotarum, xxxvi. 35.

— Eumenis, querentes de clade Sinopensium, xl. 2.

— Gallorum pollicentur Romanis auxilia ad bellum Macedonicum, xliv. 14.

— Graeciae Asiaeque, Romae auditi, xxxiv. 57. xliii. 8.

— Hispani, eorumque simplicitas, xl. 47.

— Iapydum, Istrorumque, et Carnorum, queruntur de avaritia et crudelitate consulum, xliii. 7.

— Issenses Gentium, Illyriorum regem, Romae suspectum reddunt, xlii. 26.

— Lacedaemoniorum, xxxix. 33.

— Latinorum, viii. 5.

— Laurentium pulsantur a propinquis Titii Tatii, i. 14.

— Locrensium, obsiti squalore et sordibus, ramos oleae, velamenta supplicum, porrigentes, queruntur de Pleminio, xxix. 16.

— Macedones deducti extra urbem in villam publicam, ibique iis locus et lautia praebita, xxxiii. 24.

— Masinissae a Romanis donantur, xxx. 17.

— Nabidis, xxxiv. 42.

— Neapolitani aurum offerunt Romanis, xxii. 32.

— Pamphyli coronam auream in curiam inferunt, xliv. 14.

— Persei jubentur excedere Italia, xlii. 36.

— Philippi ad Annibalem, xxiii. 33. 34. *et* 39. ad Aetolos, xxxi. 28. ad Romanos, xxxii. 37. xxxiii. 24. pollicentur Romanis pecuniam et frumentum, xxxvi. 4. coronam auream centum pondo in aede Jovis Optimi Maximi ponunt, *ibid.*

— Pisanorum, xlv. 13.

— Poenorum ad Philippum, capti mittuntur Romam, xxiii. 34. Poenorum et Masinissae, Romae de agro disceptantium, xxxiv. 62.

— Privernates, viii. 21.

— Prusiae, Romam missi, xliv. 14.

— Ptolemaei, xxxi. 9. iis in singulos munera quinûm millium aeris ex senatusconsulto missa, *ibid.*

— Ptolemaei et Cleopatrae gratulantes, quod M'. Acilius Antiochum Graecia expulerit, xxxvii. 3.

— Rhodiorum ad Antiochum, xxxiii. 20. ad Romanos, querentium de Sinopensium clade, xl. 2. ad Romanos, xliv. 14. horum superba oratio, *ibid.* alii legati, xlv. 20. miserabili oratione deprecantur iram Romanorum, 22.

Legati Romani, ad Coriolanum de pace missi, II. 39.
Athenas, qui Solonis leges describerent, III. 31.
jussu Tolumnii a Fidenatibus interfecti, IV. 17.
Vejos, et superbum Vejentium responsum, IV. 58.
Delphos, consulturi oraculum, V. 15. Apollini crateram auream ferunt, 28. *vid. et* XXVIII. 45. ad Gallos, eorumque cum Gallis colloquium, V. 35. 36.
ad Samnites, VII. 31. VIII. 23.
decem Aesculapium ab Epidauro Romam advehunt, XI. 12.
ad Pyrrhum, XIII. 14. *et seqq.*
in Hispaniam ad Annibalem, non admittuntur, XXI. 6. 9. Carthaginem missi, 18. iis superbe respondent Carthaginienses, *ibid.* ridentur a Gallis, 20.
in varia loca missi, XXII. 33.
male excipiuntur ab Hieronymo Syracusanorum rege, XXIV. 6.
violantur a Carthaginiensibus, XXX. 25.
ad Ptolemaeum, XXXI. 2. ad Masinissam, 11.
decem ad constituendas res Graeciae, XXXIII. 24. 31. Asiae, XXXVII. 55. *vid. et* XLV. 17. *et* LII. 20.
ad Antiochum et Philippum, XXXIII. 35. 39.
in Graeciam, XXXIX. 33. XLII. 37.
in Macedoniam, XLI. 27.
— Saguntini gratias agunt senatui, XXVIII. 39. adducunt quosdam Carthaginienses cum pecunia, qui ad conducenda auxilia in Hispaniam trajecerant, XXX. 21.
— Samnites, Romam missi de pace, VIII. 1. ad Annibalem, XXIII. 42.
— Sardorum Romam, XLI. 10. 12.
— Syphacis, donati ab senatu Romano, XXVII. 4. XXX. 17.
— Syracusani, XXIII. 37. ad Marcellum, XXV. 29.
— Tarentini ad Annibalem, XXIV. 13.
— Tarquiniorum exsulum, II. 3. 4.
— Thracum, petentes amicitiam et societatem Romanorum, XLII. 19.
— Verminae Romam, XXXI. 11.
Legati in senatum introducti per consules, XXXII. 8.
Legati jure gentium sacrosancti, II. 4.
— licet viderentur commisisse, ut hostium loco essent, in iis tamen jus gentium valet, II. 4.
— comtemptui habiti, III. 25.
— interfecti, IV. 17. 32. XX. 25.
— contra jus gentium arma capiunt, V. 36.
— male excepti a Samnitibus, VII. 31. VIII. 23.
— violantur a Gallis, XII. 1.
— ludibrio habentur a Tarentinis, XII. 9.
— violantur ab Achaeis, LI. 60.
— si repente aliquo mitterentur, singula per oppida, qua faciendum iter, jumenta imperant, XLII. 1.
Legatis caesis publice in Rostris statuae positae, IV. 17. XX. 25.
— munera data, IX. 43. XIII. 17. XXVII. 4. XXVIII. 39. XXX. 17. XXXI. 9. XXXVII. 3. XLII. 6. 19. XLIII. 7. 8. XLIV. 13.
— aedes liberae hospitio datae, sumtusque decretus, XLII. 6.
Legatis hostium in aede Bellonae senatus datus, XXX. 21. XXXIII. 24.
Legationis jus externis, non civibus, comparatum, VI. 17.
Legati imperatorum, II. 20. X. 40. 43. *et alibi passim.*
Legio quot militum? VI. 22. VII. 25. VIII. 8. XXVI. 28. XXIX. 24. XLIII. 14.
— prima, secunda, tertia, X. 18. XXII. 53. XXXIII. 36. XXXIV. 46.

Legio quarta, x. 18. xxvi. 48. xxxiv. 46.
— quinta, xxxix. 30.
— octava, xxxix. 30.
— undecima, xxx. 18.
— duodecima, magna ex parte caesa, xxx. 18.
— tertia decima, *ibid.*
— undevicesima, xxvii. 38.
— vicesima, xxvii. 14. 38.
— tota, millia hominum quatuor, Romae in foro securi percussa, xxviii. 28.
— Campana, xii. 27. Romae in foro securi percutitur, xv. 3.
— linteata Samnitium, x. 38.
— Sabina, ii. 26.
Legiones Etruscorum, x. 5.
— Faliscorum, iv. 5.
Legiones urbanae, vi. 9. xxiv. 44. xxv. 3.
Legiones quatuor vulgo scribebantur, viii. 8.
— decem effectae, ii. 30. vii. 25.
Legiones duodeviginti, xxiv. 11.
— una et viginti, xxvi. 28. xxvii. 22.
— tres et viginti, xxvi. 1. xxvii. 36.
— viginti, xxx. 2.
— quatuor et quadraginta distributae ab Augusto per provincias, cxxxiv. 103.
Legiones tumultuariae, xl. 26.
Legionariorum numerus auctus, xlii. 31.
Legionarii equites, xxxv. 5.
Lembi, xxxiii. 19.
Lembi biremes, xxiv. 40.
Lembi Issaïci, xxxii. 21.
Lembi piratici, xxxvii. 27.
Lemnos, insula, xxviii. 5. redditur Atheniensibus, xlvi. 3.
Lentinus. *vid.* Manlius.
Lentulus. *vid.* Cornelius.
Leon accusat Apollodorum, impellentem Athenienses ad defectionem, xxxv. 50. *idem esse videtur, ac*
Leon, Icesiae filius, legatus Atheniensis, xxxviii. 10.
Leon, locus, xxiv. 39.
Leonatus eripit Pyrrhum e periculo, xiii. 5.
Leonatus Eulyesta, praefectus agematis Macedonici, xlii. 51. 59.
Leonicus a Rhodiis capitur; lxxviii. 23. redimit eum Mithridates, olim ab eo defensus, *ibid.*
Leonides Lacedaemonius, dux Persei, xlii. 51.
Leonorius, Gallorum regulus, xxxviii. 16.
Leontini, xiii. 49. urbem suam tradunt Pyrrho, xiv. 3. in eorum urbe Hieronymus occiditur, xxiv. 7. eo proficiscuntur Hippocrates et Epicydes, 29. Leontinorum urbs a M. Marcello consule capta, 30.
Leonum et pantherarum venatio Romae, xxxix. 22.
Lepidus. *vid.* Aemilius.
Leptis, xxx. 25. xxxiv. 62.
Leptin occupat Caesar, cxiv. 6.
Leptitani auxilium Romanorum plorant, lxvi. 5. mulctantur a Caesare, cxiv. 65.
Lesbii M'. Aquillium, legatum, vinctum tradunt Mithridati, lxxviii. 3.
Lesius. *vid.* Seppius Lesius.
Letus, mons, xli. 22.
Leucadia, olim peninsula, postea insula, divisa ab Acarnania freto vadoso, quod perfossum manu est, xxxiii. 17.
Leucae, oppidum Asiae, occupatur ab Aristonico, lix. 15. 16.
Leucas, caput Acarnaniae, xxxii. 15. xxxiii. 17. xxxvi. 11. Leucadem indictum concilium Acarnanum, xxxiii. 16. eam oppugnat Flamininus, 17. Leucadis situs, *ibid.* capitur proditione, *ibid.* Leucas eximitur concilio Acarnanum, xlv. 31.
Leucate, promontorium, xxvi. 26. xxxvi. 15. xliv. 1.
Leucaspis phalanx, xliv. 41.
Leves milites, viii. 8.

Leusis, *sive potius* Eleusis, locus, quatuor millia ab Alexandria abest, XLV. 12.
Leusus Cretensis, XXXVIII. 13.
Lex Aelia et Fusia, contra ambitum comitiorum, XLVII. 23. abrogatur a P. Clodio, CIII. 109.
— Aemilia, de minuenda censura, IV. 24. *vid. et* IX. 33. 34.
— de Aere alieno. *vid.* Aes.
— Agraria, *vid.* Agraria, *et adde*, VI. 35. VII. 16. XX. 19. LVIII. 1–12. LX. 44. LXXI. 20. CII. 40.
— de Ambitu, VII. 15. XL. 19. XLVII. 1. XCIX. 39. CVII. 31.
— Annaria, XL. 44.
— Annonaria, LX. 45.
— Appuleji agraria, LXIX. 11.
— Baebia, XL. 44.
— Caecilia, XLVII. 27.
— Caecilia et Didia, de trinundino ferendarum legum, LXX. 2.
— Calpurnia, de repetundis, XLIX. 58.
— Canuleji, de connubio Patrum et plebis, IV. 1.
— Cassia tabellaria, LV. 11.
— Cassia, ne quis in senatu esset, cui populus imperium abrogasset, LXVII. 27.
— ne quis censor iterum fieret, XV. 17.
— Cincia, de donis et muneribus, XXXIV. 4.
— Cinnae, ut novi cives in omnibus tribubus suffragia ferrent, LXXIX. 1.
— Clodii annonaria, CIII. 109.
— de consule intra decem annos non reficiendo, X. 13.
— Cottae judiciaria, XCVII. 38.
— in creditorum fraudem, LXXXII. 22.
— Curiata, V. 46. IX. 38.
— Curionis alimentaria, CIX. 7.
— Decem tabularum, III. 34.
Leges Decemvirales, quibus tabulis duodecim est nomen, in aes incisae, et in publico propositae, III. 57.
Lex de dictatore creando, II. 18.
— Didia sumtuaria, LIII. 24.
— Domitia, de sacerdotiis, LXVII. 66.
— Falcidia, CXXVII. 28.
— Fannia, XLVI. 38. LXIV. 53. 54.
— Flavii, ut in Tusculanos animadvertatur, VIII. 37.
— Frumentaria, LX. 45. LXXI. 20. XCIV. 25.
— Gabinii tabellaria, LIV. 31.
— Gabinii, de bello Piratico, XCIX. 8.
— Horatia, III. 55.
— Hortensia, ut, quod plebs jussisset, Quirites omnes teneret, XI. 27.
— Icilia de Aventino, III. 32.
— Judiciaria, LX. 66. LXVI. 39. LXXI. 21. LXXXIX. 11. XCVII. 38. CV. 23.
— Julia, de recipiendis in civitatem quibusdam sociorum populorum, LXXIV. 7.
— Julia, de agrorum divisione à Caesare consule lata, CIII. 80. *et seqq.*
— Julia, de maritandis ordinibus, CXXXVI. 42.
— Junii Penni, de peregrinis urbe pellendis, LX. 9.
— Licinia, de consule ex plebe creando, VII. 21. 22. 25.
— Licinia Sextia, de aere alieno, de modo agrorum, de consulatu plebejo, VI. 35.
— Licinia, de sacerdotibus creandis, LII. 37. sumtuaria, LXIV. 52.
— Maenia, XI. 28.
— magistratus plebeji ne pateant patricio, IV. 25.
— de majestate, XIX. 41.
— Manilia, de libertinis, C. 2.
— Manilia, de imperio Pompeji, C. 3.
— Metelli, de portoriis abrogandis, CIII. 63.
— Metilia, de fullonibus, XX. 58.
— Militaris, C. Gracchi, LX. 45.
— de mulctarum aestimatione, IV. 30.

Lex, ne quis in numerato supra sestertia sexaginta haberet, cx. 60.
— Oppia, de cultu matronarum, xxxiv. 1. abrogatur, 8.
— Orcia, xlvi. 36.
— Papia, de peregrinis urbe submovendis, cii. 17.
— Papiria, qua Acerranis civitas sine suffragio datur, viii. 17. de triumviris capitalibus, xi. 23. *vid. et* lxxiv. 44.
— Pedia in percussores Caesaris, cxx. 3.
— de perduellione, i. 26.
— Petillia, xxxvii. 54.
— Plautia, de vi publica, et de judiciis, lxxiv. 44. de civitate Sociis danda, 53. per censores tollitur, 55.
— ut plebiscita omnes Quirites tenerent, iii. 55. viii. 12. xi. 27.
— Poetelia, de nundinis et conciliabulis obeundis, vii. 15.
— Pompeji, de vi et ambitu, cvii. 31.
— Porcia, pro tergo civium, x. 9.
— de portoriis, lx. 45. ciii. 63.
— de provocatione, ii. 8. iii. 55. x. 9. semper a familia eadem lata, *ibid.*
— Roscia theatralis, xcix. 3.
— Rulli agraria, cii. 40.
Leges Rupiliae, lix. 46.
— de sacerdotiis, lii. 37. lxvii. 56.
Lex sacrata, in Sacro monte lata, ii. 33. aliae sacratae leges, iii. 32. iv. 26. vii. 41. ix. 39. xxxvi. 38. xxxix. 5.
— Salonia, de testamentis, cxx. 102.
— Scatinia, xlviii. 1.
— Senator ne quis, quive senatoris pater fuisset, maritimam navem, quae plus quam trecentarum amphorarum esset, haberet, xxi. 63.
— Servilia, ut pecuniae contra leges captae, ad quoscumque pervenissent, repetantur, lxvii. 27.
— de suffragiis, qua Patres in comitiorum incertum eventum auctores fieri coguntur, xi. 28.
— Sullae unciaria, lxxvii. 45. de Majestate, Falso, Sicariis, Veneficiis, et Injuriis, lxxxix. 9-11.
— Sumtuaria, xlvi. 36-38. liii. 24. lxiv. 52.
— Tabellaria, lv. 11. lxv. 58.
— Terentia frumentaria, xciv. 25.
— Terentilla, iii. 9. 10.
— Trebonia, iii. 65. v. 10.
— Tribunus militum ubi quis fuisset, ne postea ordinum ductor esset, vii. 41.
— tribunorum militum comitia ne fierent, consulumque utique alter ex plebe crearetur, vi. 35.
— Tribunis, aedilibus, judicibus, decemviris qui nocuisset, ut ejus caput Jovi sacrum esset, iii. 55.
— Valeria, de provocatione adversus magistratus ad populum, sacrandoque cum bonis capite ejus, qui regni occupandi consilia iniisset, ii. 8.
— Valeria in fraudem creditorum, lxxxii. 22.
— Varia, lxxi. 37. 38.
— de vicesima manumissorum, vii. 16.
— de unciario foenore, *ibid.*
— vetusta, priscis literis verbisque scripta, ut, qui praetor maximus sit, Idibus Septembribus clavum pangat, vii. 3.
— Voconia, de haereditatibus mulierum, xli. 34.
— Voleronis, ut plebeji magistratus tributis comitiis fierent, ii. 56.
— ne quis magistratus sine provocatione crearetur, iii. 55.
— ne cui album in vestimentum addere petitionis caussa liceat, iv. 25.

Lex, ne quis populum sevocaret, VII. 16.
— ne quis, nisi qui noxam meruisset, donec poenam lueret, in compedibus aut in nervo teneatur, VIII. 28.
— ne cui regi Romam venire liceret, XLVI. 2.
Leges regiae, VI. 1.
— decemvirales, III. 57.
— consulares, III. 56.
— tribunitiae, *ibid.*
— foenebres, XXXV. 7.
Legum publice examinandarum mos, III. 34.
— intemperie laboratur Romae, LXV. 58.
Lexobii, populi, a Q. Titurio profligantur, CIV. 98. civitates eorum sese dedunt, *ibid.*
Liber vetus linteus Samnitium, X. 38.
Libri fatales, V. 14. XXII. 9. 57. XLII. 2.
— lintei, repositi in aede Monetae, IV. 7. 20.
— magistratuum, IV. 7. 20.
— Numae Pompilii septem Graeci, septem Latini, sub Janiculo in duabus arcis lapideis inventi, comburuntur, XL. 29.
— Sibyllini inspecti, III. 10. V. 13. VII. 27. XI. 12. XXI. 62. XXIX. 10. XLI. 26. *vid.* Sibylla.
— vaticini ex senatusconsulto ad praetorem delati, XXV. 1.
Liberi sequuntur patrem, IV. 4.
Liberi, Liberaeque aedes, III. 55. XLI. 33.
Libero Liberaeque signa aenea ex argento mulctaticio posita, XXXIII. 25.
Libertas populo Romano reddita, II. 1.
Libertatis aedes in Aventino, XXIV. 16.
Libertatis atrium, XXV. 7. in eo custoditi obsides Tarentinorum, *ibid.* reficitur, XXXIV. 44. *vid. et* XLV. 15.
Libertini in militiam centuriati, X. 21. XXII. 11. LXXIV. 6.
— in navalem militiam descripti, XL. 18. XLII. 27.
Libertinorum filii in senatum ab Ap. Claudio censore lecti, IX. 46.
Libertini in quatuor tribus urbanas conjecti, IX. 46. *vid. et* XX. 58. XLV. 15. ut distribuantur in quinque et triginta tribus, fert legem P. Sulpicius, LXXVII. 7. item C. Manilius, c. 2.
Libertinis civitatem vendit P. Sulpicius, tribunus plebis, LXXVII. 6.
Libertini, tributorum acerbitate in furorem acti, incendium grave excitant Romae, CXXXII. 24.
Libethrum, oppidum, XLIV. 5.
Libitina vix sufficiens funeribus, XL. 19. XLI. 26.
Libui Galli, V. 35. XXI. 38. XXXIII. 37.
Liburni, gens fera, X. 2.
Libya, testamento Ptolemaei Apionis, Romanis provinciis accedit, XCIII. 4.
Libyphoenices, XXI. 22. XXV. 40.
Licinia lex. *vid.* Lex.
Licinia, nobilis femina, virum suum veneno necasse arguitur, XLVIII. 10.
Licinia, uxor C. Gracchi, maritum proficiscentem in forum detinere conatur, LXI. 23. 24. post mortem occisi mariti spoliatur dote, 34.
Licinia, virgo Vestalis, incesti accusata, primo absolvitur, LXIII. 7. 8. deinde damnatur, 11.
Licinius Macer, historiae Romanae scriptor, IV. 7. 20. 23. VII. 9. X. 9.
Licinius Nerva, praetor, LIII. 29. devicto altero Pseudo-Philippo, imperator vocatur, 32.
A. Licinius Nerva, tribunus plebis, XLI. 10. legatus, XLII. 35. XLIV. 18. praetor, XLV. 44.
C. Licinius, tribunus plebis, II. 33.

C. Licinius, tribunus militum consulari potestate, vi. 31. primus magister equitum de plebe dictus, 39. *vid. et* x. 8.

C. Licinius, legatus Carthaginem missus, xxi. 18.

C. Licinius, praefectus praesidii Rhizonis et Olcinii, urbium, xlv. 26.

C. Licinius Calvus, consul, vii. 9. *idem est qui* C. Licinius Calvus Stolo, *de quo infra*.

C. Licinius Crassus, praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, xlii. 9. 10. reficit classem, 27. dextro cornu, in proelio adversus Persea, praepositus a fratre consule, 58. creatur consul, et obtinet Italiam, xliv. 17. ejus res gestae in Gallia, xlv. 12. prorogatur imperium, 17. legatus in Macedoniam, *ibid.*

C. Licinius Crassus, tribunus, legem promulgat de sacerdotibus suffragiis tribuum creandis, lii. 37.

C. Licinius Geta, consul, lxii. 24. a censoribus movetur senatu, 27. creatur censor, lxv. 31.

C. Licinius Lucullus, tribunus, triumvir Epulo creatur, qui legem de creandis triumviris Epulonibus tulerat, xxxiii. 42. triumvir aedi Juventatis dedicandae, xxxvi. 36.

C. Licinius Murena. *vid.* Murena.

C. Licinius Sacerdos, candidatus consulatus, cii. 32.

C. Licinius Nerva, legatus, nunciat victoriam de Gentio, xlv. 3. praetor, 14. sortitur Hispaniam ulteriorem, 16. legatus, reducit obsides in Thraciam, 42.

C. Licinius Calvus Stolo, plebejus, minorem M. Fabii Ambusti filiam uxorem ducit, vi. 34. creatur tribunus plebis, 35. leges adversus patriciorum opes promulgat, *ibid.* refectus tribunus plebis, non patitur creari curules magistratus, *ibid.* decimum tribunus plebis refectus, suas leges perfert, 42. creatur consul, vii. 2. iterum, 9. sua ipsius lege damnatur, 16.

L. Licinius, praetor, xxvii. 8.

L. Licinius Crassus, unius et viginti annorum adolescens, accusat Carbonem, lxi. 75. 76. Crassi pudor et justitia, 77. triumvir coloniae Narbonem deducendae, lxii. 7. Liciniam Vestalem, incesti accusatam, defendit, et periculo eripit, lxiii. 8. ejus orationes contrariae, lxvi. 39. consul, lxx. 22. lex ab eo lata de civibus regundis, *ibid.* triumphum appetit, 23. et frustra postulat, 24. sancte integreque praeest provinciae, *ibid.* Carbonem, cujus patrem damnaverat, ducit secum in provinciam, *ibid.* censor, claudi jubet scholas rhetorum Latinorum, 37. 38. ejus cum collega Domitio certamina, 39. ejus luxus, 41. luget mortuam muraenam, 42. ejus cum Philippo contentiones, lxxi. 32. moritur, *ibid.*

L. Licinius Pollio, legatus, xxvii. 29.

L. Licinius Lucullus, aedilis curulis, xxx. 39.

L. Licinius L. F. Lucullus, consul, xlviii. 10. quod delectum severe egerit, in carcerem conjectus est a tribunis plebis, 14. Vaccaeis bellum infert, 19. ejus perfidia in Caucaeos, 20. bellum infert Intercatientibus, 21. frustra tentat Pallantiam, 25. vincit Lusitanos, 28. ejus astus, lii. 58.

L. Licinius Lucullus, praetor, bellum gerit in Sicilia adversus fugitivos, eosque vincit, lxvii. 57. 58. sed per negligentiam victoriae fructum amittit, 60. repetundarum damnatur a Servilio, *ibid.* hinc

graves Lucullorum et Servilionum inimicitiae, *ibid.*

L. Licinius L. F. L. N. Lucullus, a Sulla mittitur, ad corrogan da a regibus et maritimis civitatibus navium auxilia, LXXXI. 16. Cyrenensium rempublicam ordinat, 18. Alexandriae eximio honore excipitur, *ibid.*

modicam classem ex maritimarum civitatum auxiliis colligit, LXXXII. 36.

Mitylenaeos caedit, LXXXIII. 47.

consul ad bellum Mithridaticum mittitur, XCIII. 16. in Asiam venit, 25. quaerit Mithridatem, 28. eo adnitente, Pompejus stipendium accipit, 32.

Mithridatem fame consumere statuit, XCIV. 2. ejus ad milites concio, 4. occupat locum opportunum, 6. egregie pugnat, 19.

Mithridatis exercitum ad Cysicum delet, XCV. 13. pecuniam senatui remittit, 15. ejus somnium, 17. philosophos secum habuit, 18. classem Mithridatis vincit, 21-24. eumque in Pontum fugere cogit, 25. 26. dividit copias, XCVI. 24. laborat inopia, 29. Themiscyram oppugnat, 30. Amisum obsidet, 31.

Murena ad obsidionem Amisi relicto, movet contra Mithridatem, XCVII. 18. cedere cogitur, 19. insidiis petitus, hdc cubicularii servatur, 22. 23. caesis Mithridaticis, regem fugere cogit, 27-31. Eupatoriam et Amisum capit, 46-48.

ejus aequitate et prudentia liberatur Asia, oppressa usuris, XCVIII. 2. 3. obsidet Sinopen, 18. et occupat, 21. ejus somnium de Autolyco, 22. bellum infert Tigrani, 25. ei et Mithridati obviam ire statuit, 27. movet ad Euphratem, 32. sacrificaturo ultro se sistit hostia, 33. oppugnat Tigranocertam, 38. vincit fugatque Tigranem, 43-48. Luculli dictum de ea pugna, 49. ab eo capitur Tigranocerta, 51. Lucullo invident senatores, 61. ejus justitia et humanitas, 64. Parthos petiturus, a milite destituitur, 66. transcendit Taurum, 69. Artaxata petit, 71. egregie vincit Tigranem, 72. 73. in Mygdoniam intrat, 76. Nisibin oppugnat, 77. capit, 78. ei succensent milites, 96. nonnulla ipsius culpa, *ibid.* ejus successor Glabrio, 100. Lucullus suppliciter orat exercitum, 101.

milites dimittere cogitur, XCIX. 2.

Pompejus rescindit acta Luculli, C. 12. eorum querelae et jurgia, 13-16. Luculli triumphus invidia Pompeji differtur, 27.

triumphat, CII. 75. profusae in aedificiis conviviisque luxuriae primus auctor, 77.

ab optimatibus incitatus, contendit cum Pompejo, CIII. 56.

L. Licinius Murena. *vid.* Murena.

M. Licinius, tribunus militum, occiditur in proelio, XXVII. 12.

M. Licinius Crassus non patitur per fundum suum aquam duci, XL. 51.

M. Licinius Crassus, octingentis militibus amissis, a Lamponio Grumentum concedere cogitur, LXXIV. 21.

M. Licinius Crassus, adolescens, rabiem Cinnae et Marii fugiens, qua pater et frater absumti fuerant, in Hispania aliquamdiu latet, LXXXIV. 8. armat milites, et in Africam ad Metellum trajicit, *ibid.* relicto Metello, ad Sullam proficiscitur, *ibid.*

increpatur a Sulla, LXXXV. 7.
Tuder, insigne municipium in Umbria, capit, LXXXVIII. 4. in pugna ad portam Collinam dextro cornu praefectus, egregie vincit, 12.

praetor creatur, XCVI. 28. ei servile bellum adversus Spartacum demandatur, 38. ejus legato Mummio a fugitivis caeso, Crassus poenas sumit de militibus, 39. 40. circumvallat Spartacum, 43.

partem fugitivorum fundit, XCVII. 1. iterum illis insidiatus, multa hostium millia delet, 3. 4. bellum conficit, 5. ovans urbem init, pro myrtea coronam lauream gestans, 34. creatur consul, *ibid.* Herculi decimas solvit, 36.

cum Pompejo redit in gratiam, XCVIII. 30. dimittit exercitum, *ibid.* abit magistratu, *ibid.*

ejus censura cum Catulo discors, et reipublicae inutilis, CII. 15. 16. adversatur Ciceroni, consulatum petenti, 33. inter conscios conjurationis Catilinariae nominatur, 96.

pro Caesare, in Hispaniam proficiscente, spondet ducenties, CIII. 65. eum et Pompejum inter se et sibi conciliat Caesar, 73-75. Ciceronem palam impugnat, 114.

Ciceroni, ab exsilio redeunti, obviam prodit, CIV. 51. consilia ejus et Pompeji de altero consulatu petendo, 91-93. Ravennam ad Caesarem venit, 94.

ejus et Pompeji dolus, CV. 1. 2. secundum creatur consul, 7. impedit praeturam Catonis turpibus artibus, 13. 14. sortitur Syriam provinciam, 22. cupit bellum Parthicum, 33. ab Atejo retinetur, 34. proficiscitur, 35.

bello petit Parthos, CVI. 16. diripit Mesopotamiam, 18. recedit in Syriam, 19. securus de bello, in pecuniam intentus, 20. Hierosolymitanum templum spoliat, *ibid.* legatio ad eum Parthorum, 26. festinat ad bellum malis ominibus, 28. 29. transgreditur Euphratem, 30. multa ab eo inconsulte et temere dicta factaque, 31-37. instruit aciem, 38. pugna, 41-48. ejus in morte filii constantia, 46. fuga Romanorum, 49. Carrhas venit, 50. ab Andromacho circumducitur, 52. decipitur a Surena, 53. ad colloquium venit cum Surena, 56. interficitur, 57. ejus caput regi Parthorum adfertur, 59.

M. Licinius M. F. M. N. Crassus consul, CXXXIII. 22. bellum infert Bastarnis, CXXXIV. 1. vincit Moesos, 2. Bastarnarum legatis delusis, illorum regem caedit, 4. 5. ei triumphus decretus, 6. Serdos Merdosque domat, CXXXV. 1. adversus Getarum regulum Dapygem bellum gerit, 2. speluncam Getarum et alia loca capit, 3. triumphat, 4.

M. Licinius M. F. Crassus consul, CXXXVI. 59.

M. Licinius Lucullus, praetor, XXXIX. 6. sortitur jurisdictionem inter peregrinos, 8. 18.

M. Lucullus consul, XCIV. 25. *vid.* Lucullus.

M. Licinius Strabo, tribunus militum, fortissime dimicans, ab Istris interficitur, XLI. 6.

P. Licinius Calvus, primus ex plebe tribunus militum consulari potestate creatus, V. 12. quum iterum tribunus militum consulari potestate crearetur, orat, ut is, qui sibi deferebatur, honos filio suo mandetur, 18. ejus de praeda Vejorum sententia, 20.

P. Licinius Calvus, tribunus militum consulari potestate, V. 18. 20.

P. Licinius Craſſus pontifex maximus creatur ante aedilitatem, xxv. 5. magiſter equitum, xxvii. 5. censor, 6. praetor, 21. sortitur jurisdictionem peregrinam, 22. consul, xxviii. 38. Bruttios provinciam extra sortem accipit, xxix. 1. gravi morbo adficitur, uti et ejus exercitus, 10. ei prorogatur imperium, 13. copiis conjunctis cum consule, pugnat cum eo adversus Annibalem, 36. ejus laudes, xxx. 1. negat ludos ex incerta pecunia voveri debere, xxxi. 9. *vid. et* xxxiv. 44. votum praeit consuli, xxxvi. 2. vetat Q. Fabium Pictorem flaminem Quirinalem, qui tum praetor erat, ire in Sardiniam provinciam, xxxvii. 51. moritur, xxxix. 46. funeris ejus caussa visceratio data, et gladiatores centum viginti pugnaverunt, *ibid.*

P. Licinius Craſſus creatur praetor, xli. 18. excusat se sacrificiis sollemnibus impediri, ne in provinciam, Hispaniam citeriorem, eat, 19. fit consul, xlii. 28. Macedoniam provinciam sortitur, 32. proficiscitur, 49. male pugnat adversus Persea, 58. 59. pacem petenti Perseo negat, 62. altera ejus pugna cum Perseo, meliore eventu, 66. crudeliter ab eo avareque in Graecia bellatum, xliii. 4. legatus ad Gallos in Asiam, xlv. 34.

P. Licinius Craſſus, pontifex maximus, lviii. 11. creatur consul, lix. 29. ejus contentio cum collega de provincia, *ibid.* profectio in Asiam, 31. linguae Graecae ſtudium, *ibid.* severitas, 32. juris prudentia, 47. interficitur, et caput ejus ad Ariſtonicum defertur, 48. 49.

P. Licinius Craſſus Dives fert legem sumtuariam, lxiv. 52. consul, lxx. 15. 21. ad Caſſiterides insulas ex Hispania navigat, 31. triumphat de Lusitanis, 36. creatur censor, lxxiv. 56. novas conſtituit tribus, in quas novi cives rejicerentur, *ibid.* luxuriam caſtigat, 58.

P. Licinius M. F. Craſſus, patre Ciceronem impugnante, ipse ei fert opem, ciii. 113. 117. patrem reconciliat Ciceroni, civ. 51. legatus Caesaris, ad oceanum populos in ditionem populi Romani redigit, civ. 63. ejus geſta in Aquitania, 98. virtus infelix et exitus, cvi. 42–45. ejus viduam Corneliam ducit uxorem Pompejus, cvii. 19.

P. Licinius Nerva, praetor Siciliae, proponit edictum, unde servilis belli in Sicilia origo, lxvii. 30. fraude superat servos, 32. 33. *vid. et* 37. 38. 39.

P. Licinius Lucullus, tribunus plebis, magiſtratum continuare cupiens, a collegis prohibetur, lxiv. 41.

P. Licinius Tegula carmen condit, quod ab ter novenis virginibus cani juſſum, xxxi. 12.

P. Licinius Varus, aedilis curulis, xxvii. 6. creatur praetor, 21. urbanam jurisdictionem sortitur, 22.

Q. Licinii Macri mors inusitati exempli, c. 6. 7. ejus filius Calvus, insignis orator, *ibid.*

Sex. Licinius, senator, juſſu Marii, de saxo Tarpejo praecipitatur, lxxx. 46.

Sp. Licinius, tribunus plebis, suscipit rem militarem impediendam, ii. 43.

Licinus. *vid.* L. Porcius Licinus.

Lictores a Romulo inſtituti duodecim, i. 8.

— quatuor et viginti apparent consulibus, ii. 55.

— decemvirorum centum et viginti forum implent, iii. 36.

— praeeunt proficiscentibus ad bellum, x. 25. xli. 14.

Lictor Horatio laqueum injicit, I. 26. deligat ad palum, *ibid.* *et* VIII. 7. *vid.* *et* XXVI. 16.
— Sulpicii, tribuni militum, de foro domum se recipientis, forem virga percutit, VI. 34.
P. Ligarius Afranianus occiditur a Caesare, CXIV. 30.
Q. Ligarius vitam impetrat a Caesare, CXIV. 30. socius conjurationis contra Caesarem, CXVI. 41. occiso fratre, a triumviris proscripto, in fluvium insilit, CXX. 84.
Lignis carens terra, XXXVIII. 18.
Ligures, populi, V. 35. vincuntur a L. Lentulo, XX. 7. rebellant, 17. eos vincit, deque iis triumphat Q. Fabius, 18. in Ligures legati missi ad expostulandum, quod Poenos opibus auxiliisque juvissent, XXII. 33. eorum auxilia Asdrubali parata, XXVII. 39. jungunt se Magoni, XXVIII. 46. XXIX. 5. adversus Ligures varia Romanorum bella, XXXII. 29. *et seqq.* XXXIV. 56. XXXV. 3. 11. 21. 40.
Ligures, improviso castra Q. Minucii adgressi, funduntur, XXXVI. 38.
— omnes in deditionem veniunt, XXXVII. 2.
— circumveniunt et occidunt L. Baebium, praetorem, XXXVII. 57.
— hostes perpetui populi Romani, et exercendo militi Romano apprime utiles, XXXIX. 1. caeduntur a Romanis, 32.
— castra L. Aemilii, proconsulis, oppugnant, et aegre ab eo vincuntur, XL. 25. 28.
— sese dedunt, et in Taurasinos publico sumtu traducuntur, 38.
alia Ligurum bella, XLI. 16. 18. 20. *et seqq.*
Ligures violant legatos Romanorum, XLVII. 30. victi debellantur, 31.
— Alpini, XXVIII. 56. XXIX. 5.
— Apuani, XL. 41.
— Celelates, Cerdiciates, XXXII. 29.
— Deceates, XLVII. 29.
— Ilvates, XXXII. 29.
— Ingauni, XL. 25.
— montani, XL. 41.
— Oxybii, XLVII. 29.
— Statiellates vincuntur ab M. Popillio consule, XLII. 7. se dedunt, 8. venditos senatus jubet redimi, *ibid.*
Ligustini populi, XXXI. 10. XXXIX. 21. Ligustini Ilvates, XXXII. 31.
Ligustini montes, XXXIV. 8.
Ligustinum bellum, XXXV. 4. scutum, XLIV. 35.
Ligustinus ager viritim divisus, XLII. 4.
Sp. Ligustinus, XLII. 34. ejus ad populum oratio, *ibid.*
Lilybaeum, XIV. 1. XXV. 31. XXVII. 5. conditum a Poenis, XIV. 3. ab iis munitur, 14. obsidetur a Pyrrho, frustra, 15.
— ejus nobilis obsidio per decennium, XIX. 1. 3-16. *vid.* *et* 28. 36. 48. ad Lilybaeum pugna navalis, XXI. 50.
Lilybaeum obsidetur ab Athenione, duce fugitivorum, qui brevi ab incepto absistit, LXVII. 41.
Limina aenea in Capitolio posita, X. 23.
Limnaea deditur M'. Acilio, consuli, XXXVI. 14.
Lingos, mons, XXXII. 13.
Lingones cum Bojis, pellunt Etruscos et Umbros agro, V. 35. *vid.* *et* CVII. 53.
Lingua ob irrisu exserta, VII. 10.
Linteata legio. *vid.* Legio.
Lintei libri, IV. 7.
Linterni arenae, XXII. 16. Liternum, XXIII. 35. eo colonia deducta, XXXII. 29. XXXIV. 45. in Literninum secedit Scipio Africanus, ibique moritur, XXXVIII. 52. 53.
Lintribus utuntur pedites in trajiciendo Rhodano, XXI. 27.
Lipara obsidetur, et capitur, XVIII. 45.

Liparae insulae, xxi. 49.
Liparenses piratae, v. 28. *vid. et* xviii. 46.
Liris, fluvius, x. 21. xxvi. 9. 34.
Lisinae, urbs Thessaliae, xxxii. 14.
Lissii agros suos a Dalmatis vastari nunciant, xlvii. 13.
Lissus, oppidum, xliv. 30.
Litabrum, oppidum in Hispania munitum et opulentum, vineis expugnat C. Flaminius, xxxv. 22.
Litana, silva in Gallia cisalpina, xxiii. 24. in ea exercitum L. Postumii consulis delent Galli, *ibid.* ad eam octo millia Gallorum caesa, xxxiv. 22. 42.
Litavicus, dux Aeduorum, suos ad defectionem sollicitat, cvii. 62. 63. *et seqq.*
Litatio ac perlitatio in sacrificiis, xli. 19.
Literae laureatae, v. 28. xlv. 1.
Literas attulit in Latium Evander, i. 7.
Liternum. *vid.* Linterni arenae.
Liternus, fluvius, xxxii. 29.
Litubium, oppidum Ligurum, se dedit Romanis, xxxii. 29.
Lituus augurum, i. 18.
Liviae fortuna, et grave periculum, cxxvi. 33. 34. eam ducit Octavianus Caesar, priore marito nuptum eam dante, cxxviii. 3. 4. in finum ejus lauri ramulus cum gallina alba delabitur, 37. Liviae et Juliae comitatus dispar, cxxxvi. 41. mortem filii Drusi fert fortiter, cxl. 8.
Livius, poëta, ab saturis ausus primus argumento fabulam serere, vii. 2. *vid. et* xxvii. 37.
C. Livius pontifex creatur, in M? Pomponii Mathonis locum, xxvi. 23. aedilis curulis, xxix. 38. praetor cum cognomine Salinatoris, xxx. 26. sortitur Bruttios, 27. praeest equitibus alariis, in pugna adversus Bojos, xxxv. 5. petit consulatum, sed repulsam patitur, 10. moritur, xliii. 13.
C. Livius Salinator creatur praetor, xxxv. 24. sortitur classem, xxxvi. 2. lustrat classem, xxxvi. 42. Samen Zacynthumque populatus, pervenit Piraeeum, *ibid.* ei occurrit Eumenes cum tribus navibus, *ibid.* trajicit Delum, *ibid.* Deli retinetur ab adversis ventis, 43. vincit classem Antiochi, 44. 45. Ilii sacrificat Minervae, xxxvii. 9. capit Seston, *ibid.* oppugnat Abydum, *ibid.* obsidionem relinquit, 12. tradit L. Aemilio Regillo classem, 14. censet obstruendum esse exitum portus Ephesini, *ibid.* in Lyciam missus, fugat Lycios, 16. legatus ad Prusiam, Bithyniae regem, missus, eumdem revocat ad consilia pacis, 25. creatur consul, xxxviii. 35.
C. Livius Mamiliani F. M. N. Drusus, creatur consul, l. 37. movet irritum cum Scipione collega certamen de provincia Africa, *ibid.*
L. Livius, tribunus plebis, ix. 8.
M. Livius, consul, xx. 59. quidam scriptores eum de Illyriis triumphasse tradunt, 63. accusatus post consulatum, et damnatus, urbem reliquit, *ibid.*
legatus Carthaginem missus, xxi. 18.
octavo post damnationem anno reducitur a consulibus in urbem, xxvii. 34. pro cognato, M. Livio Macato, dicit in senatu, *ibid.* ad secundum consulatum pene invitus protrahitur, *ibid.* aegre se reconciliari patitur cum Nerone collega, 35. irae plenus adhuc in cives, proficiscitur ad bellum, 40. egregia ejus victoria de Asdrubale, 46-49. triumphat, xxviii. 9. dictator creatur, 10. ei in annum prorogatum imperium, *ibid.*
Volonum exercitum in Gal-

liam ex Etruria traducit, xxix. 6. ei prorogatur imperium, 13. creatur censor, 37. Salinatoris quare cognomen invenerit, *ibid.* pravum ejus certamen cum collega Nerone, *ibid.* praeter tribum Maeciam, populum Romanum omnem, quatuor et triginta tribus, aerarios relinquit, *ibid. vid. et* xxxvi. 36. xxxix. 3.

M. Livius Tarentum tuetur, xxiv. 20. urbe capta ab Annibale, in arcem confugit, xxv. 10. arcem defendit, 11. *et* xxvi. 39. de eo certamen in senatu, xxvii. 25.

M. Livius Denter, consul, x. 1. eo consule, Aequicum bellum redintegratum, *ibid.* creatur pontifex inter primos e plebe, 9. praeit verba devotionis P. Decio, 28. propraetor, 29.

M. Livius Drusus, tribunus plebis, adversarius C. Graccho collegae a senatu paratur, LX. 70. hic, auctore senatu, plura largitur populo, quam C. Gracchus, 71. ejus modestia et justitia, 72. consul, contra Scordiscos prospere pugnat, LXIII. 31.

M. Livius Drusus, tribunus plebis, agrarias aliasque ad deleniendam plebem leges promulgat, LXX. 57. ejus largitiones, LXXI. 9. plebem devincire studet, 11. agrarias frumentariasque leges promittit, 14. et perfert, 20. in cudendis nummis argento partem aeris octavam miscendi auctor est, *ibid.* ejus lex judiciaria equites offendit, 21. et Patres, 22. Q. Caepio ejus adversarius, 23. ejus ingenium bonis malisque mixtum, 25. ejus vitia, 26. dicta incivilia, 27. morbus sponte contractus, 28. insidiis petitur, 33. domi suae occiditur, 34. vox ejus pulcherrima, 35. ejusdem leges abrogantur, 37.

M. Livius L. F. Drusus Libo, consul, cxxxvi. 51.

M. Livius Macatus, xxvii. 34.

T. Livium quae caussae ad res populi Romani scribendas impulerint, *Praef. lib.* 1. quo tempore vixerit, iv. 20. xxviii. 12. cur sequatur Polybium, xxxiii. 10.

T. Livium abolere Gregorius Papa voluisse memoratur, xxxi. 4.

Loca et lautia legatis decreta, xxviii. 39. xxx. 17. xxxiii. 24. xxxv. 23. xlii. 26.

Locorum divisio in spectaculis, i. 35. xxxiv. 54.

Locis sanctitate insignibus etiam adficta miracula, xxiv. 3.

Locrenses, xix. 34. xxiii. 30. xxix. 9.

Locrenses in Graecia restituti Aetolis, xxxiii. 34.

Locri deficiunt ad Romanos, xiv. 8. apud eos fanum, in quo thesauri Proserpinae, quos diripit Pyrrhus, xiv. 23. *vid. et* xxix. 18. deficiunt post Cannensem cladem ad Poenos, xxii. 61. *vid. et* xxiii. 30. *et* xxiv. 1. oppugnantur a Crispino, xxvii. 25. recipiuntur a Scipione, xxix. 6. 7. qui iis Pleminium praefectum imponit, 8. in eos impotenter saevit Pleminius, *ibid. et* 9. eorum querelae per legatos delatae ad senatum, 16. 17. 18. libertas iis legesque suae restituuntur a senatu, 21. *vid. et* xxxi. 12.

Locris in Graecia, xxvi. 26. xxviii. 6.

Locustarum vis ingens, ita ut, unde advenissent, parum constaret, circa Capuam omnem agrum complevit, xxx. 2. *vid. et* xlii. 2. earum tantae nubes a mari vento in Apuliam illatae, ut examinibus suis late agros operirent, xlii. 10. vastant Africam; vivae, exedendo herbas frugesque; mortuae,

pestilentiam excitando, LX. 18. 19.
Lollius Samnis latrocinia facit, XV. 6.
Lollii cujusdam improbitas et fatum, LXXXVIII. 25.
M. Lollius M. F. consulatum aliquantisper gerit solus, CXXXVI. 18. ex senatusconsulto probat pontem Fabricium, 20. superat Germanos, 44. 47.
Longarus bellum cum Demetrio, Philippi Macedoniae regis patre, gessit, XXXI. 28.
Longula, oppidum, II. 33. a Coriolano Romanis adimitur, 39. *vid. et* IX. 39.
Longuntica, XXII. 20.
Lora in usum cibi versa, XXIII. 19.
Loracina, fluvius, XLIII. 6.
Loricati equites, XXXV. 48. XXXVII. 40.
Loryma, portus, XXXVII. 17. viginti paullo amplius millia ab Rhodo abest, XLV. 10.
Lua Mater, VIII. 1. ei arma caesorum Volscorum data a consule, *ibid.* ei dicata spolia hostium, XLV. 33.
Luca, urbs, XXI. 59. eo colonia deducta, XLI. 17.
Lucania, XII. 21.
Lucaniae situs, LXXII. 42.
Lucani pugnant cum Samnitibus adversus Alexandrum Epirensem, VIII. 17. recipiuntur a Romanis in fidem, 19. foedere in amicitiam accipiuntur, 25. deficiunt, fraude impulsi, 27. in eorum regionem transeunt exercitus Romani, IX. 20. Lucanorum oratores petunt in amicitiam Romanorum recipi, X. 11. foedus cum iis ictum, 12. eorum seditio comprimitur, 18. cur petiti bello, XI. 29. vincuntur a Fabricio, XII. 6. arma jungunt cum Pyrrho, XIII. 11. a Fabricio vincuntur, 51. vastati a P. Cornelio Rufino consule, XIV. 5. de iis triumphat Curius, 34. domantur a L. Papirio Cursore, consule, 40. deficiunt ad Poenos, XXII. 61.
Lucanorum aliquot ignobilia oppida expugnat Ti. Sempronius, consul, XXV. 1. in Lucanis perit, 16. dedunt se Romanis, XXVII. 15. XXVIII. 11. accedunt partibus Sullanis, LXXX. 2.
Lucanae legiones saepe fusae ab Alexandro Epirensi, VIII. 24.
Lucani montes, IX. 17.
Lucanus exsul veruto transfigit Alexandrum Epirensem, VIII. 24.
C. Luccejus Hirrus, tribunus plebis, rogationem promulgat de Pompejo dictatore creando, CVII. 14. Camerino fugiens, jungit copias cum Vibullio, CIX. 57.
L. Luccejus, historiarum scriptor, cum Caesare paciscitur de consulatu, CIII. 77.
Q. Luccejus, historiarum scriptoris pater, adjuvat Cosconii victoriam de Samnitibus, LXXV. 21.
Luceres, tribus antiqua, I. 13. X. 6. equitum centuria, I. 13. 36.
Luceria, urbs, IX. 2. 12. XXII. 9. XXIII. 37. XXIV. 3. in ea servati obsides Romanorum, ad Caudium dati Samnitibus, IX. 12. obsessa et capta a Romanis, 15. amissa et recepta, 26. colonia eo deducta, *ibid.* oppugnatur a Samnitibus, X. 35.
Lucerini, IX. 2. ad Lucerinum finem pugnatum cum Samnitibus, duce Atilio consule, X. 35. ob servatam fidem a Romanis laudantur, XXVII. 10.
Lucilius Lucinus se pro Bruto capi finit, CXXIV. 22. in amicitiam recipitur ab Antonio, *ibid.* eique fidus ad extremum comes adhaerescit, CXXXIII. 28.
Sex. Lucilius, tribunus plebis, resi-

resistens Carbonis actionibus, a Popillio de saxo Tarpejo dejicitur, LXXXIV. 3.

Lucretia, uxor Collatini, I. 57. stuprum ei per vim oblatum a Sex. Tarquinio, 58. illa vocat patrem et virum, *ibid.* cultro se occidit, *ibid.*

Lucretius, aedilis, in flumen projicit cadaver Gracchi, unde cognomen familiae datum, ut Vespillones vocarentur, LVIII. 61.

C. Lucretius, duumvir navalis, XL. 26.

C. Lucretius Gallus creatur praetor, XLII. 28. sortitur provinciam, quo senatus censuit, 31. ei decernitur classis, 35. 48. acerbae ejus injuriae in Chalcidenses, XLIII. 9. accusatur, et damnatur, 10.

Hostus Lucretius Tricipitinus, consul, IV. 30.

L. Lucretius Flavus, consul, vincit Aequos acie, V. 29. tribunus militum consulari potestate, 32. adversus Volsinienses profectus, eos vincit, *ibid.*

L. Lucretius Tricipitinus, consul, ingentem Volscorum multitudinem fundit, III. 8. cum ingenti praeda Romam redit, et de Volscis Aequisque triumphat, 10.

L. Lucretius Tricipitinus, tribunus militum consulari potestate, VI. 4. iterum, 21. tertium, 22.

L. Lucretius, quaestor, per insidias interceptus, traditur venienti in Ligures Annibali, XXI. 59.

M. Lucretius, tribunus plebis, XXVII. 5.

M. Lucretius, tribunus plebis, XLII. 19. a fratre praetore praemissus, naves a sociis ex foedere exigit, 48.

P. Lucretius, consul, II. 15.

P. Lucretius, praefectus urbis, differt actiones tribunitias in adventum consulum, III. 24.

P. Lucretius Tricipitinus, tribunus militum consulari potestate, IV. 44. iterum, 47.

Q. Lucretius Ofella Praenestinae obsidioni a Sulla praeficitur, LXXXVII. 7. jussu Sullae ab L. Bellieno in medio foro occiditur, LXXXIX. 13.

Q. Lucretius, senator, Sulmonensium praefectus, adveniente Antonio, effugit, CIX. 62.

Q. Lucretius, proscriptus, servatur ab uxore, CXX. 45. consul creatur, CXXXVI. 29.

Sp. Lucretius, Lucretiae pater, I. 58. praefectus urbis a rege relictus, 59. suffectus Bruto, non sufficientibus viribus ad consularia munera obeunda, intra paucos dies moritur, II. 8.

Sp. Lucretius, aedilis plebis, creatur praetor, et sortitur Galliam, XXVIII. 38. ei prorogatum imperium, XXIX. 13. rursumque, ut Genuam oppidum, a Magone Poeno dirutum, exaedificaret, XXX. 1. mittitur legatus in Africam, XXXI. 11.

Sp. Lucretius, praetor, XLII. 9. occupat castella super Tempe, XLIV. 7. in Syriam legatus mittitur, XLVI. 25.

T. Lucretius, consul, II. 8. Etruscos caedit, 11. iterum consul, 16.

T. Lucretius Carus, poëta nobilis, nascitur, LXX. 33.

Lucrinus lacus, CXXVIII. 30.

Luctus triginta diebus finitus post Cannensem cladem, XXII. 56. in luctu purpura et aurum deponuntur, XXXIV. 7.

Lucullus. *vid.* Licinius.

M. Terentius Varro Lucullus. *vid.* Terentius.

Lucumo, potens divitiis, commigrat Romam, I. 34. ejus pater Damaratus, *ibid.* ejus uxor Tanaquil, *ibid.* ei, carpento sedenti, aquila pileum aufert, et rursus capiti reponit, *ibid.*

vocatur L. Tarquinius Priscus, *ibid. Vid.* L. Tarquinius Priscus.

Lucumo, juvenis praepotens, corrumpit uxorem Aruntis Clusini, v. 33.

Lucus, quo se Numa, velut ad congressum Deae, sine arbitris conferebat, sacratus Camenis, I. 21.

Lucus Dianae, XXVII. 4.
— Ferentinae, ad quem concilia Latinorum populorum habita, I. 50. 52. VII. 25.
— Feroniae, XXVI. 11. XXVII. 4.
— Junonis Laciniae, XXIV. 3.
— Junonis Sospitae, VIII. 14.
— Maricae, XXVII. 37.
— Petelinus, VI. 20. VII. 41.
— Similae, XXXIX. 12.

Luci fanaque sacrosancta, XXXV. 51.

Ludi a Romulo editi, I. 9.
— a Tarquinio Prisco, qui deinde sollemnes annui mansere, Romani, Magnique varie appellati, I. 35.
— a praetoribus urbis, XXVII. 23.
— ab aedilibus, plebejis et curulibus, VI. 42.
— voti a dictatoribus, V. 19. VII. 11.
— a consulibus, XXXI. 9. XXXVI. 2.
— a variis imperatoribus, XXVIII. 45. XXXI. 49. XXXIX. 22. XL. 44. 45.
— religionis caussa, XXXIX. 22.
— belli caussa, XXII. 9. 10. XXVII. 33. XXX. 27.
— concordiae caussa, IV. 12. VI. 42.
— pestilentiae avertendae caussa, VII. 2. XXVII. 23.

Ludi Apollinares, eorumque origo, XXV. 12. eos populus coronatus spectavit, *ibid. Vid. et* XXVI. 23. XXVII. 11. in perpetuum voti, XXVII. 23. circo inundato, extra portam Collinam, ad aedem Erycinae Veneris parati, XXX. 38. Apollinaribus Ludis ante diem quintum Idus Quintiles solis eclipsis, XXXVII. 4.
— Capitolini, V. 50.
— Circenses, XXX. 27. XLIV. 18.
— Consualia, I. 9.
— Floralia, XX. 1.
— Funebres, editi a Scipione, XXVIII. 21. Ludi funebres per quatriduum in foro, mortis M. Valerii Laevini caussa, a filiis ejus facti, in quibus quinque et viginti paria gladiatorum, XXXI. 50. *vid. et* XLVI. 43. per triduum a filiis M. Aemilii Lepidi, XXIII. 30. funeris P. Licinii caussa, XXXIX. 46.
— Gladiatorii, XVI. 42. *vid.* Gladiatores.
— Isthmii, XXXIII. 32.
— Magni ex instauratione Romae parati, II. 36. tumultus caussa voti, IV. 27. a Camillo voti, V. 19. ex auctoritate Patrum voti a dictatore, VII. 11. voti aeris trecentis triginta tribus millibus, trecentis triginta tribus, triente, XXII. 10. voti a consule Acilio Glabrione, XXXVI. 2.
— Megalesia, XXIX. 14. XXXIV. 54.
— Nemei, XXVII. 30. 31.
— Olympici, XXVII. 35.
— Plebeji in unum diem instaurati, XXVII. 21. XXVIII. 10. XXXIX. 7. in biduum instaurati, XXV. 2. XXVII. 36. XXIX. 38. XXXIII. 42. ter instaurati, XXIII. 30. XXV. 2. XXX. 26. quinquies toti instaurati, XXXVIII. 35. septies instaurati, XXIX. 11. XXXIII. 25.
— Romani, etiam Magni dicti, I. 35. magnifice facti, XXV. 2. semel instaurati, XXVII. 6. 21. 36. XXX. 26. XXXIX. 7. biduum instaurati, XXIX. 38. triduum instaurati, XXIII. 30. ter toti instaurati ab aedilibus curulibus, XXVIII. 10. XXIX. 11. XXXIII. 25. 42. XXXVIII. 35. quater instaurati, XXXII. 27.
— Scenici, quando primum in-

ſtituti, et quare? vii. 2. a satyra ad fabulas traducti, xx. 1. per quatriduum primum facti ab aedilibus curulibus, xxiv. 43. magnifice apparateque facti, xxxi. 4.
Ludi Seculares, xix. 31. xx. 8. cxxxvi. 46.
— Taurilia, xxxix. 22.
Ludorum sollemnia intermitti, nefas, v. 1. Ludi ab aedilibus ex mulctaticia pecunia facti, x. 23. Ludorum cauſſa epulum Jovis, xxv. 2. xxvii. 36. xxix. 38. in Ludis senatoria loca secreta a populo, xxxiv. 54. Ludorum sumtus, graves non modo Italiae ac sociis Latini nominis, sed etiam provinciis externis, circumscripti, xl. 44. sumtuum in Ludos vix tolerabilis opulentis regnis insania, vii. 2. magnificentia Ludorum C. Claudii, aedilis curulis, lxix. 44. Sullae praetoris, lxx. 35. Scauri, civ. 42. 43.
Ludi primum de incerta pecunia voti, xxxi. 9.
Ludi, injuſſu senatus voti, non fiunt de aere publico, xxxvi. 36. pontifices negant pertinere ad religionem, quanta impensa Ludi fiant, xxxix. 5.
Ludos ob res bene geſtas quando primum coronati spectaverint? x. 47.
Ludiones ex Etruria acciti, vii. 2.
Ludionum convivalia oblectamenta quando primum Romae addita epulis? xxxix. 6.
Ludi literarum in tabernis in foro, iii. 44. ſtrepunt discentium vocibus, vi. 25.
Lucrii, Arvernorum regis, opes, lxi. 1
Lugduni origo, cxix. 46.
Lugdunensis provincia, ciii. 139. 142.
Lugdunensis ara, ciii. 148.
Lunae defectu crepitus aeris nocte silente cieri solet, xxvi. 5.
Lunae eclipsis praedicta a C. Sulpicio Gallo, tribuno militum, xliv. 37.
Lunae aedes in Aventino, xl. 2.
Luna, urbs, xxxix. 21. xliii. 11.
Lunae portus, xxxiv. 8. xxxix. 21. 32.
Lunensem agrum depopulantur Ligures, xxxiv. 56.
Lunensium et Pisanorum de agris controversia, xlv. 13.
Lupa mammas Romulo et Remo praebet, et lingua pueros lambit, i. 4. simulacra infantium, conditorum urbis, sub uberibus Lupae posita, x. 23.
Lupercal, i. 5.
Lupercalia, cxvi. 32.
Luperci, cxvi. 31.
Lupus, Marti sacer, x. 27.
Lupus in Gallia vigili gladium, e vagina raptum, abſtulit, xxi. 62. *vid.* Prodigia.
Lupi pellis pro caduceo, xlviii. 5.
Lupi ferrei in oppugnantes urbem injecti, xxviii. 3.
Luporum simulacrum, xxii. 1.
Lupus, viri cognomen. *vid.* L. Cornelius Lentulus, *et* Rutilius.
M. Lurius pellit Menam, mox ipse fugere cogitur, cxxvii. 26.
Luscinus, regulus Hispaniae ulterioris, xxxiii. 21.
L. Luscius, centurio Sullanus, damnatur, cii. 18.
Lusitania, xxi. 43. xxvii. 20. Lusitaniae montes, xxi. 43.
Lusitani vincuntur a P. Cornelio Scipione, caesis duodecim millibus, xxxv. 1. caedunt Romanos, xxxvii. 46. funduntur a L. Aemilio Paullo, caesaque sunt decem et octo millia armatorum, xxxvii. 57. et sex millia a C. Atinio, praetore, xxxix. 21. de Lusitania triumphapt C. Calpurnius Piso, praetor xxxix. 42. iis subactis, triumphat L. Poſtumius Albinus, xli. 3. *et* 11. adversus eos malo

rem gerit Ser. Galba, praetor, XLVIII. 24. eos vincit Lucullus, 28. in eos perfidum et crudele Galbae facinus, 29.
Lusitani rebellant, Viriatho duce, LII. 24. 25. legatos mittunt ad Romanum imperatorem, *ibid. et seqq. Vid.* Viriathus. *Vid. et* LVI. 5. 6. LXV. 20. LXIX. 48.
C. Lusius, tribunus militum, a milite, quem de ſtupro appellaverat, interficitur, LXVII. 24. miles absolvitur, *ibid.*
Luſtratio exercitus apud Macedonas, XL. 6.
Luſtrata urbs, XXXV. 9.
Luſtratum oppidum, XLII. 20.
Luſtrum, propter Capitolium captum, et occisum consulem, condi religiosum eſt, III. 22.
Luſtra varia, I. 44. III. 3. 24. X. 9. 47. XIII. 35. XVI. 40. XIX. 38. XX. 23. XXVII. 36. XXIX. 37. XXXV. 9. XXXVIII. 36. XLI. 2. XLII. 10. XLVIII. 1. LIV. 8. 18. LVI. 18. LXIII. 5. LXV. 31. LXVIII. 34. LXX. 16. 41. LXXIV. 57. LXXXIII. 59. XCVIII. 29.
Lutarius, Gallorum regulus, XXXVIII. 16.
C. Lutatius Catulus, consul, XIX. 53. ejus progreſſus et vulnus, 54. victoria ad Aegates insulas, 55–58. dat pacem victis Poenis, 59–61. triumphat, 65. ejus contentio cum Q. Valerio, praetore, *ibid.*
C. Lutatius, triumvir coloniae deducendae, a Bojis comprehenditur, XXI. 25. poſt sextumdecimum annum servitute eximitur a Servilio, consule, XXX. 19.
Cn. Lutatius Cerco, XLII. 6.
Q. Lutatius Cerco, consul, XIX. 62. eo consule, pax data Carthaginiensibus, XXX. 44.
Q. Lutatius Catulus, consul, LXVII. 68. bellum contra Cimbros parat, LXVIII. 2. ei prorogatum imperium, 43. se munit in saltu Tridentino, 47. ejus ſtratagema, 53. ejus opera insignis in proelio adversus Cimbros, 69–73. triumphat, 76. ejus humanitas, 80. et interitus, LXXXX. 45.
Q. Lutatii Catuli vox libera ad Sullam, LXXXVIII. 20. consul creatur cum M. Lepido, XC. 1. collegam tumultuantem reprimit, 8. 13. ejus moderatio in victoria, 18. princeps senatus legitur, XCVIII. 28. dedicat templum Jovis Capitolini, 31. ejus contra Gabinii legem oratio, XCIX. 22. judicium populi Romani de eo, 28. ejus vox nobilis de Caesare, CII. 14. censura ejus, 15. 16. in eum Catonis asperitas, 17. pontificatum petens, superatur a Caesare, 98. vexatur a Caesare, CIII. 1. defenditur ab optimatibus, 2. ejus de judicio Clodiano dictum, 33. mors, 34. somnium de Auguſto, 35.
Luterius Cadurcus occupat Uxellodunum, CVIII. 20. 21. vinctus mittitur ad Caesarem, 27.
Lutia opprimitur a Scipione, LVII. 34.
Luxus Romam invectus ab exercitu Asiatico, XXXIX. *vid. et* XXXIV. 4. luxus et ignavia Hispanici exercitus corrigitur a Scipione, LVII. 2. 3. 4. Romae coërcetur a censoribus, XXXIX. 44. LXXIV. 58. *vid. et* CIX. 20.
Luxus legibus potentior, LXIV. 54. invalescit Romae, LXX. 8. 9. CV. 26. 27.
Luxus in caſtris et exercitu Antiochi Sidetae, LIX. 59.
Lycaeus campus, XCVI. 33.
Lycaonia, XXXVII. 54. donatur Eumeni, XXXVIII. 39.
Lyceum Athenis incensum a Philippo, XXXI. 24. arboribus nudatur a Sulla, LXXXI. 6.
Lyceus Pan, I. 5.
Lycia, XXXIII. 41. XXXVII. 15.
Lyciae caput, Patara, *ibid.*
Lycii fusi fugatique a Romanis,

xxxvii. 16. attributi Rhodiis, xxxviii. 39. queruntur de crudelitate Rhodiorum, xli. 10. vexantur bello ab Rhodiis, 30. jubentur esse liberi, xliv. 15.
Lychnidus, oppidum, capitur, xxvii. 32. vid. et xliii. 9. 10. 21.
Lyciscus, Aetolorum praetor, xlii. 38. xlv. 28.
Lyco Achaeus, praefectus Aetolorum et Boeotorum in Persei exercitu, xlii. 51.
Lycomedi sacerdotium Comanorum tradit Caesar, cxiii. 8.
Lycortas, Megalopolitanus, princeps legationis Achaeorum ad Romanos, xxxviii. 32. praetor Achaeorum, indicit concilium, xxxix. 35. ejus ad Ap. Claudium oratio, 36.
Lycurgi disciplina, cui par septingentos annos adsueverant Lacedaemonii, abrogatur, xxxviii. 34. xxxix. 33. 37.
Lycurgus, tyrannus Lacedaemoniorum, xxxiv. 26.
Lycus in Dassaretiis, xxxii. 9.
Lydia donatur Eumeni, xxxviii. 39.
Lydi, vox Germanica, lxxii. 34.
Lygiorum sedes, civ. 20.
Lyncestae, populi, xlv. 30.
Lyncus, oppidum, xxvi. 25. xxxi. 33.
Lysias procurationem regni Syriae invadit, xlvi. 24. 25. auctor interficiendi Cn. Octavii, 29. occiditur a militibus, 39.
Lysimachia, urbs, xxxii. 34. xxxiv. 57. xxxvi. 33. xxxvii. 35. diripitur et incenditur a Thracibus, xxxiii. 38. eam restituere cupit Antiochus, ibid. ut Seleuco filio eam det regni sedem, 40. vid. et xxxv. 15.
Lysimachus, Philippi amicus, in consilium ab eo adhibetur ad judicium Demetrii, xl. 8.
Lysinoë, urbs, xxxviii. 15.
Lysis, fluvius, xxxviii. 15.

M.

Macatus. vid. Livius.
Macedonia, i. 1. ix. 18. eam, ademtam Demetrio, tenet Pyrrhus, xiii. 43. sed Pyrrho vi extorquet Lysimachus, ibid. ei denuo inhiat Pyrrhus, ibid. et xiv. 41. Macedoniam populantur Dardani, xxvii. 33. tota se dedit Aemilio Paullo, consuli, xliv. 45. de Macedonia senatusconsultum, xlv. 18. ei libertas datur, 29. dividitur in quatuor regiones, ibid. et 30. brevi tota a Pseudo-Philippo occupatur, xlix. 60. ab altero Pseudo-Philippo turbatur, liii. 29. vastatur a Thracibus, lxxxi. 49. eam incursant finitimi, ciii. 104.
Macedoniae descriptio, lxii. 59.
Macedones, vii. 26. xiv. 34.
Macedonici exercitus Romanis comparati, ix. 19.
Macedonum legio in Annibalis exercitu, xxx. 33. vid. Philippus. eorum legati, in senatum introducti, queruntur de M. Aurelio, xxx. 42. Macedonum gentis nobilitas, xxxi. 1. Macedonici belli caussae cum Philippo, 1. 5. item cum Perseo, xxxix. 23. Macedones terrentur foeditate vulnerum, Romanis armis illatorum, xxxi. 34. eorum animos sibi conciliare studet Philippus, xxxii. 5. Macedonum cum Romanis pugna ad Cynoscephalas, xxxiii. 7–10. Macedonum interfectorum ossa legit Antiochus ad Cynoscephalas, xxxvi. 8. offenduntur a Philippo, xl. 3. Macedones inter et Romanos fortuna, non jussu imperatorum, commissum certamen, xliv. 40. vincuntur a Paullo Aemilio, 40–42. belli finis, xlv. 9.
Macedonum regnum quomodo, et per quos creverit? xlv. 9. post mortem Alexandri in multa regna distractum, ibid.

Macedonum principes in Italiam ire jubentur, xlv. 32.
Macedonibus interdicta auri et argenti metalla, xlv. 29. et connubia extra fines suos, *ibid*.
Macedonica phalanx, ix. 19. xiv. 28.
Macedonica praeda, xlv. 33. *et* 39.
Macedonici exercitus lustratio, xl. 6.
Macedonicum mare, xliv. 11.
Macedonicum vallum. *vid.* Vallum.
Macella, urbs Siciliae, deficit a Romanis, xxvi. 21.
Macellum Romae incendio consumitur, xxvi. 27. reficitur, xxvii. 11.
Macer. *vid.* Licinius.
Macerinus. *vid.* Geganius.
Machanidas, tyrannus Lacedaemoniorum, bello petit Achaeos, xxvii. 29. *vid. et* xxviii. 5. Eleos, Olympiorum sollemne ludicrum parantes, aggredi statuit, xxviii. 7. metu Philippi comprimitur, *ibid*.
Machares, Mithridatis filius, Bosporanorum rex, legatos ad Lucullum mittit, ejusque amicitiam petit, xcviii. 19. 20. socius amicusque populi Romani appellatur, 24. ad patrem legatos mittit, ci. 42. pater incitat quosdam ad tollendum filium, *ibid*. Machares se interficit, *ibid*.
Macra Come, oppidum, xxxii. 13.
Macra, fluvius, xxxix. 32. xl. 41.
Macri campi, xli. 22. xlv. 12.
Maeris, insula, xxxvii. 13. 28. 29.
Maduateni, Thraciae populi, xxxviii. 40.
Madytus, Chersonesi urbs, xxxi. 16. xxxiii. 38.
Maeander, fluvius, xxxvii. 45. 56. ejus amnis fontes Celaenis oriuntur, xxxviii. 13. vado superari non potest, 12.
Maecenas. *vid.* Cilnius.
Maecia tribus addita, viii. 17. *vid. et* xxix. 37.
P. Maecilius, tribunus plebis, ii. 58.
Sp. Maecilius absens quartum tribunus plebis creatur, iv. 48. turbator vulgi, *ibid*.
Maedi, populi, xxvi. 25. xxviii. 5.
Maedica regio, xxvi. 25. xl. 21. in Maedicam exercitum ducit Philippus, *ibid*.
P. Maelius, tribunus militum consulari potestate, v. 12. iterum, 18.
Q. Maelius, tribunus plebis, ix. 8.
Sp. Maelius, ex equestri ordine, largitiones frumenti facere instituit in annonae caritate, iv. 13. de regno parando agitat, *ibid*. vocatur ad dictatorem Cincinnatum, 14. ab Ahala Servilio magistro equitum occiditur, *ibid*. factum defendit dictator, 15. domus ejus diruitur, 16. *vid.* Aequimaelium.
Maenium atrium, xxxix. 44.
Maenius, tribunus plebis, xl. 28.
C. Maenius, consul, vincit Aricinos Lavinosque, viii. 13. triumphat, *ibid*. statua equestris ei in foro posita, *ibid*. quaestionum de conjuratis exercendarum caussa dictator creatur, ix. 26. ei minitatur accusationem nobilitas, *ibid*. *vid. et* ix. 34. ejus oratio, ix. 26. abdicat se dictatura, et, reus factus, absolvitur, *ibid*.
C. Maenius, praetor, xl. 35. exercet quaestiones de veneficiis, 43.
L. Maenius, tribunus plebis, rogationem de unciario foenore fert, vii. 16.
M. Maenius, tribunus plebis, legis agrariae lator, iv. 53. impedit delectum, *ibid*.
M. Maenius, tribunus plebis, vi. 19. dedit se in seditione

Manliana auctoritati Patrum, *ibid.* diem dicit Manlio, *ibid.* *et* 20.
M. Maenius, tribunus militum, in pugna cum Magone Poeno cadit, xxx. 18.
P. Maenius, tribunus militum consulari potestate, v. 12.
Q. Maenius, praetor, sortitur jurisdictionem peregrinam, xlIII. 4.
T. Maenius, praetor, xxxix. 6. sortitur jurisdictionem inter cives, 8. 18. tribunus militum, xl. 35.
Maesia, sylva, I. 33.
Magaba, mons, xxxvIII. 19. petunt eum Tectosagi Galli, *ibid.*
Magalus, regulus Bojorum, xxI. 29.
Magister equitum primus, Sp. Cassius, II. 18.
— primus de plebe, C. Licinius, vI. 39.
Magistro equitum cum dictatore aequatum imperium, xxII. 25. 26. sine magistro equitum dictator, xxIII. 22. 23.
Magister juventutis Faliscae prodit pueros, v. 27. caeditur virgis a pueris, *ibid.* *vid. et* xlII. 47.
Magistratus curulis, Iv. 7. quum sine magistratu curuli respublica esset, creatur interrex, *ibid.* *vid. et* Curulis.
— plebejus nullus auspicato creatur, vI. 41.
— magnos decet esse minus diuturnos, Iv. 24.
Magistratus non creandus sine provocatione, III. 55. qui sine Magistratu rem gessit, triumphare non potest, xxvIII. 38. L. tamen Lentulus, qui sine Magistratu rem gesserat in Hispania, ovans urbem ingreditur, xxxI. 20.
Magistratum gesturi, intra quintum diem in leges jurare debebant, xxxI. 50.
Magistratus duos curules unus nec capere potest, nec gerere, xxxix. 39.
Magistratum eumdem intra decem annos non capiendum, plebiscitis cautum, vII. 42. duo Magistratus uno anno non gerendi, *ibid.*
Magistratus et senatores pecuniam sponte conferunt ad supplementum classis, xxvI. 36.
Magistratus minores Romae circumire vigilias jussi, xxxII. 26. xxxix. 16.
Magistratus cuncti circa omnia pulvinaria victimis majoribus sacrificant, prodigiorum procurandorum caussa, xlIII. 15.
Magistratuum Romanorum prisca modestia, xlII. 1. avaritia et superbia, xlIII. 2. crudelitas, 4. 6.
Magistratuum libri citati, Iv. 20. xxxix. 52.
Magistratibus ineundis sollemnis dies. *vid.* Anni consularis principium.
Magius, praefectus fabrûm Pompeji, venit in potestatem Caesaris, cIx. 69. remittitur ad Pompejum, *ibid.*
Cn. Magius Atellanus, xxIv. 19.
Dec. Magii Campani constans erga Romanos fides, xxIII. 7. vinctus in Annibalis castra ducitur, 10. navi Carthaginem missus, tempestate fertur Cyrenas, *ibid.* confugiens ad statuam regis Ptolemaei, liberatur, *ibid.* manere mavult in Aegypto, quam redire in Italiam, *ibid.*
L. Magius Mithridatem ad ineundum cum Sertorio foedus incitat, xcIII. 6. hostis a senatu judicatur, *ibid.* prodit Mithridatem, xcIv. 7.
P. Magius Cilo occidit M. Marcellum, cxv. 31.
Magnesia, urbs super Maeandrum, dedit se Romanis, xxxvII. 45.
Magnesia, urbs ad Sipylum,

xxxvi. 43. xxxvii. 10. 11. 37. se dedit Romanis, xxxvii. 44. Eumeni a Romanis tribuitur, 56.

Magnesia, Graeciae regio, xlii. 54. xliv. 11.

Magnetarches, summus Magnetum magistratus, xxxv. 31.

Magnetes pronunciantur liberi, xxxiii. 32. 34. eorum concilium Demetriade, xxxv. 31. ad Magnetes legatorum Romanorum oratio, *ibid.* eos frustra tentat T. Quintius, 39.

Magnetes ad Sipylum resistunt Mithridati, lxxxi. 84. Archelaum, fines suos vastantem, sauciant, urbemque suam fortiter defendunt, *ibid.*

Magni Campi, locus, xxx. 8.

Magnopolis, urbs a Pompejo refecta, et novo nomine donata, ciii. 21.

Mago, dux Poenorum, cum classe missus auxilio Romanis, xiii. 47. speculatur consilia Pyrrhi, 48.

Mago a Timoleonte ejicitur Syracusana urbe, xvi. 8.

Mago, frater Annibalis, xxi. 47. proelio ad Trebiam in insidiis collocatur, 54. in Cannensi pugna mediam aciem cum Annibale tenet, xxii. 46. res a fratre Annibale gestas Carthaginiensibus exponit, xxiii. 11. 12. annulos aureos, e digitis occisorum Romanorum detractos, in curiae vestibulo effundi jubet, *ibid.* cum eo Hannonis disceptatio, 13. mittitur in Hispaniam, 32. vincitur ad Illiturgin a Romanis, 49.

mittitur ab Asdrubale fratre ad conquisitionem militum, xxiv. 42.

Asdrubali, Gisgonis filio, conjunctus, vincit P. Scipionem, xxv. 32. 34. Asdrubali fratri se jungit, 35. ejus castra a Marcio capta, 39.

venit ex ulteriore Hispania cum Asdrubale, Gisgonis filio, ad Asdrubalem fratrem, xxvii. 20. in fugam vertitur, xxviii. 2. delectum in Hispania cum Asdrubale, Gisgonis filio, habet, et cum eo bellum instaurat, 12. equestri proelio vincitur, 13. it Gades, dissipaturque ejus exercitus, 16. Gadibus ex fuga subsistit, 23. jubetur a senatu Carthaginiensi classem, quam Gadibus haberet, in Italiam trajicere, 36. a Gaditanis intra urbem non admittitur, 37. ex minore Balearium insula in Italiam trajicit, 46. capit Genuam, *ibid.* Gallos et Ligures in concilium vocat, xxix. 5. vincitur a Romanis, xxx. 18. femore transfixo vulneratur, *ibid.* profugit in Liguriam, 19. ex vulnere moritur, *ibid.*

Mago, legatus Poenorum ad Philippum, xxiii. 34.

Mago ex gente Barcina, cognatus Annibalis, capitur, xxiii. 41.

Mago, Poenorum dux, Carthaginem novam tuetur, xxvi. 44. se, arcem, et praesidium Scipioni dedit, 46. Romam mittitur cum quindecim captivis senatoribus, 51.

Maharbal, Himilconis filius, oppugnationi Sagunti praeficitur ab Annibale, proficiscente in Oretanos Carpetanosque, xxi. 12. depopulatur sociorum populi Romani agros, 45. persequitur Romanos, a Trasimeno fugientes, xxii. 6. praefectus equitum, suadet Annibali post cladem Romanorum ad Cannas, ut quamprimum Romam petat, 51. *vid. et* xxiii. 18.

Malea, xxxi. 44. 47. xxxii. 16. xxxvi. 42. xlii. 56.

Maleae promontorium, xxxiv. 32.

Maleventum, ix. 27. x. 15. xiv.

29. quare Beneventum dictum, xv. 8.
Maliacus sinus, xxvii. 30. xxxi. 46. xxxii. 4. 32. xxxvi. 14.
Malichus, ex Judaeorum principibus, centum talentis redimitur ab Hyrcano, cxxi. 10. trucidatur, 25.
Malitiosa silva, i. 30.
Malienses in Hispania dedunt urbem suam Pompejo, liv. 4.
Maliensis ager in Graecia, xlii. 40.
Malleolus. *vid.* Poblicius.
Malleoli, ignita tela, xxxviii. 6.
Cn. Mallius Maximus, in petitione consulatus, Q. Catulo praefertur, lxvi. 55. ejus et Q. Caepionis discordia, lxvii. 1. exercitus ejus deletur a Cimbris, 5.
Malloea Perrhaebiae, xxxi. 41. xxxvi. 13. xxxix. 25. vi capitur a Menippo, duce Antiochi, xxxvi. 10. Malloeam capit Philippus, 13. capitur et diripitur a Romanis, xlii. 67.
Maluginensis. *vid.* Cornelius.
Malus in circo instabilis in signum Pollentiae procidit, atque id dejicit, xxxix. 7.
Mamercinus. *vid.* Aemilius, *et* Pinarius.
Mamercus Aemilius. *vid.* Aemilius.
Mamertini proditorie occupant Messanam, xii. 28. vincuntur a Pyrrho, xiv. 16. insidiis excipiunt Pyrrhum, 21. 22. non exiguam Siciliae partem tenent, xvi. 10. mox amissis, quae tenuerant, de ipsa urbe pugnant cum Hierone, *ibid.* vincuntur ab eo, 16. 17. eos eripit Hieroni Annibalis dolus, 18. iis est suspecta Poenorum societas, 19. arcessunt Romanos, *ibid.* atque inde origo primi Punici belli, 10. *et seqq.* eorum scelera, 31. *vid. et* xxviii. 28.
C. Mamilius Limetanus, tribunus plebis, rogationem fert de puniendis iis, qui a Jugurtha pecunia corrupti fuissent, lxiv. 48.
C. Mamilius Turinus, xx. 2.
C. Mamilius Vitulus, primus ex plebe curio maximus creatur, xxvii. 8. praetor, xxvii. 35. sortitur Siciliam, 36. 38. legatus ad Philippum, xxx. 26. pestilentia moritur, xli. 26.
L. Mamilius, Tusculi dictator, auxilium fert Romanis, iii. 18. Romana civitate donatur, 29.
L. Mamilius Vitulus, consul, xv. 14.
Oct. Mamilius Tusculanus, ab Ulysse Deaque Circe oriundus, i. 49. ei filiam nuptum dat Tarquinius Superbus, *ibid.* ad eum exsulatum abit socer, ii. 15. concitat triginta populos adversus Romanos, 18. in pugna ad Regillum lacum vulneratur, 19.
Q. Mamilius Q. F. M. N. Vitulus, consul, xvi. 48. ejus res gestae, *ibid. et seqq.*
Q. Mamilius, aedilis plebis, xxvii. 36.
Q. Mamilius Turinus praetor creatur, quum aedilis plebis esset, xxviii. 10. sortitur jurisdictionem peregrinam, sed accipit Galliam, *ibid.*
Manastabal, Masinissae filius, l. 18. ei, ob Graecarum artium et justitiae studium, a patre moriente judicia data, *ibid.* ejus filius Jugurtha, lxii. 2.
Mancaeus, praefectus Tigranocertis, in ea urbe obsidetur a Sextilio, xcviii. 35. 36. ejus cum Graecis discordia urbem Lucullo aperit, 51.
Mancinus. *vid.* Hostilius.
Mandonius, xxii. 21. frater Indibilis, Ilergetum reguli, xxvi. 49. ejus uxor capta flens ad pedes Scipionis procumbit, obtestaturque, ut curam feminarum impensius custodibus com-

mendaret, *ibid.* Mandonius deficit ad Romanos, XXVII. 17. ei conjux et liberi redduntur, *ibid.* deficit, et, concitatis popularibus, agros sociorum populi Romani depopulatur, XXVIII. 24. magna pugna vincitur, 33. petenti veniam ignoscit Scipio, 34. deficit a Romanis, sed comprehensus traditur ad supplicium, XXIX. 3.
Mandropolis, XXXVIII. 15.
Manduria, oppidum in Sallentinis, a Q. Fabio, consule, vi capitur, XXVII. 15.
Manes I. 20. Manium placandorum ritus edocere debebat pontifex maximus, *ibid.* Diis Manibus Tellurique se devovet Decius, VIII. 9.
Manicius, praetor Praenestinus ex scriba, XXIII. 19. statua ei Praeneste in foro statuta, *ibid.*
C. Manilius, tribunus plebis, legem fert de libertinis, c. 2. Pompejo Mithridaticum bellum mandat, 3. apud Ciceronem postulatur, 8. sed. ejus judicium subito tumultu turbatur, 9.
L. Manilius, proconsul Galliae Narbonensis, victus ab Hirtulejo, quaestore Sertorii, pene solus fugit Ilerdam, XC. 29.
M? Manilius P. F. P. N. consul, proficiscitur ad bellum Carthaginiensibus inferendum, XLIX. 6. oppugnat Carthaginem, 41. contra Asdrubalem proficiscitur, 48. 49. rem male gerit, 50. 51.
P. Manilius, legatus in Illyricum, XLV. 17.
P. Manilius, consul, LXI. 49.
Sex. Manilius in secessione militum cum M. Oppio summae rerum praeest, III. 51.
Manipulus, I. 52. VII. 24. leves vicenos milites, aliam turbam scutatorum habebat, VIII. 8.
Manius, servus Barri, patefacit incestum virginum Vestalium, LXIII. 8.
Manliae gentis decreto cautum, ne quis deinde M. Manlius vocetur, VI. 20.
Manliana imperia, IV. 29. VIII. 7.
Manlianus saltus in Hispania, XL. 39.
Manlii Acidini, duo juvenes illustres, tribuni militum, XLII. 49.
Manlius Lentinus Ventiam capit, CIII. 37. 38.
A. Manlius, (*cui in Livii exemplaribus perperam apponitur praenomen C.*) consul, II. 54. accusatur post consulatum, *ibid.* tribunus, ejus accusator, domi interficitur, *ibid.*
legatus Athenas missus legum caussa, III. 31. decemvir creatur, 33.
A. Manlius, tribunus militum consulari potestate, IV. 61. iterum, V. 8. tertium, 16. legatus, auream crateram, donum Apollini, Delphos fert, 28. a Liparensium piratis captus, et dimissus, *ibid.*
A. Manlius, tribunus militum, interficitur, XXVII. 27.
A. Manlius, vir praetorius, legatus Marii, LXVI. 9. legatus ad Bocchum, 30.
A. Manlius Capitolinus, tribunus militum consulari potestate, VI. 1. iterum, 11. tertium, 21. quartum, 36. frater M. Manlii Capitolini, cum eo vestem non mutat, 20.
A. Manlius Torquatus Atticus, censor, XIX. 38. consul, 49. consul iterum, 62. triumphat de Faliscis, 67.
A. Manlius Torquatus, praetor creatus, XLV. 14. sortitur Sardiniam, sed in provinciam ire nequiit, exercendis judiciis ex senatusconsulto retentus, 16.
A. Manlius A. F. T. N. Torquatus, consul, XLVI. 13.
A. Manlius Vulso, consul, XL. 59. male rem gerit adversus Istros, XLI. 5-8. populatur I-

ſtriam, 14. obsidet Nesartium oppidum, 15. dimittitur Romam, *ibid.*

C. Manlius, consul, II. 54. *vid. supra* A. Manlius.

C. Manlius, tribunus militum consulari poteſtate, VI. 30. male rem gerit, *ibid.*

C. Manlius, socius Catilinariae conjurationis, arma capit, CII. 78. a senatu hoſtis judicatur, 86. occiditur in pugna, CIII. 7.

Cn. Manlius, consul, II. 43. in proelio occiditur, 47.

Cn. Manlius, consul, VII. 12. Tiburtes ad moenia Romae vincit, *ibid.* secundum consul, 16. adversus Faliscos proficiscitur, *ibid.* legem de vicesima manumiſſorum in caſtris fert, *ibid.* interrex, 17. censor, 22. magiſter equitum, 28.

Cn. Manlius, praetor, a Spartaco, Fugitivorum duce, vincitur, XCVI. 22.

Cn. Manlius Mancinus, tribunus plebis, petulantibus dictis proscindit Metellum, LXV. 53.

Cn. Manlius Vulso, aedilis curulis, XXXIII. 25. creatur praetor, 42. sortitur Siciliam provinciam, 43. coloniae deducendae triumvir, XXXIV. 53. XXXV. 9. consul, XXXVII. 47. suscipit bellum adversus Gallograecos, XXXVIII. 12. ejus iter ab Epheso ad Toliſtobojorum fines, 12–15. ejus ad milites oratio, 17. aggreditur Toliſtobojos, Olympum montem insidentes, 20. capit eorum caſtra, 23. res ejus geſtae adversus Tectosagos et Trocmos, 24–27. ad eum legationes Asiae, 37. it in Pamphyliam, *ibid* foedus facit cum Antiocho, 38. res regum et urbium componit, 39. trajicit in Thraciam, 40. eum invadunt Thraces, et partem praedae abigunt, *ibid.* in Theſſaliam traducit exercitum, et Apolloniae hibernat, 41. petit triumphum, 44. legati ipsius contradicunt, *ibid. et* 45. 46. se defendit, 47. triumphus ei decernitur, 50. de Gallis Asiaticis triumphat, XXXIX. 6. petit censuram, 40.

L. Manlius Imperiosus, clavi figendi cauſſa dictator dictus, VII. 3. delectum habere conatur, fruſtra, *ibid.* ob delectum acerbius habitum ei dies a M. Pomponio, tribuno plebis, dicta, 4. ejus crudelitas in filium, et filii generosum factum, *ibid. et* 5. Manlio remiſſa cauſſae dictio, *ibid.*

L. Manlius, praetor, in Galliam mittitur, XXI. 17. ejus exercitus caeditur a Bojis, 25. Concordiae aedem voverat, XXII. 33. XXIII. 21. petit consulatum, XXII. 35.

L. Manlius, quod legatos Carthaginienses pulsaſſet, per feciales traditur legatis, et avehitur Carthaginem, XXXVIII. 42.

L. Manlius, quaeſtor, XLV. 13.

L. Manlius Acidinus, praetor, XXVI. 23. urbanus, XXVII. 4. praeeſt exercitui ad Narniam, XXVII. 43. 50. ei Hispania provincia traditur a Scipione, XXVIII. 38. ejus in Hispania res geſtae, XXIX. 2. 3. ei prorogatur imperium, 13. prohibetur a tribuno plebis, M. Porcio Laeca, ne ovans urbem iniret, quum ab senatu impetraſſet, XXXII. 7.

L. Manlius Acidinus, creatus praetor, sortitur Hispaniam citeriorem, XXXVIII. 35. cum Celtiberis confligit, XXXIX. 21. impetrat ovationem, 29. legatus in Galliam Transalpinam, 54. triumvir coloniae Aquilejam deducendae, 55. *et* XL. 34. consul, 43.

L. Manlius Capitolinus, tribunus militum consulari poteſtate, IV. 42.

L. Manlius Torquatus, legatus, X. 26.

L. Manlius Torquatus, pontifex, moritur, xxx. 39.

L. Manlius L. F. Torquatus, consul, ci. 23. quum P. Sullam ambitus reum peregisset, et damnasset, 21.

L. Manlius Torquatus, praetor, cum sex cohortibus discedit Alba, cix. 68. Orici portas aperit Caesari, cxi. 10.

L. Manlius A. F. P. N. Vulso Longus, consul, xviii. 1. cum Regulo collega vincit pugna navali Carthaginienses, 2–9. trajicit in Africam, 11. redit Romam cum ingenti praeda, et triumphat, 13.

L. Manlius Vulso, praetor, xxxii. 27. sortitur Siciliam, 28. consulis Cn. Manlii frater, xxxviii. 20.

M. Manlius, tribunus militum consulari potestate, iv. 44.

M. Manlius, cui Capitolino fuit cognomen, creatur consul, v. 31. facit ludos magnos, *ibid.* ingreditur urbem ovans, *ibid.* servat arcem Romanam, 47. interrex, vi. 5. pravae ejus adversus Patres molitiones, 11. seditionem movet, 14. 15. mittitur in carcerem, 16. e carcere quare eductus, 17. ejus seditio renovatur, 18. advocata domum plebe, invehitur in Patres, et de regno incipit agere, *ibid.* tribuni plebis sese adversus eum jungunt senatui, 19. ei dies dicitur, 20. ejus defensio, *ibid.* damnatus, de saxo Tarpejo dejicitur, *ibid.* ei mortuo adjectae notae, *ibid.*

P. Manlius, tribunus militum consulari potestate, vi. 30. ei sine sorte, extra ordinem, Volsci provincia data, *ibid.* male rem gerit, *ibid.* creatur dictator, 38.

P. Manlius triumvir Epulo factus, xxxiii. 42. creatur praetor, *ibid.* in Hispaniam citeriorem adjutor consuli datur, 43. vincit Turdetanos, xxxiv. 17. praetor iterum, xxxix. 56. sortitur Hispaniam ulteriorem, xl. 1. quid rerum ibi gesserit, 16. 34. moritur, 42.

P. Manlius Vulso, praetor, xxvi. 23. Sardiniam obtinuit, xxvii. 6. 7.

T. Manlius L. F. a patre rus relegatus, vii. 4. generosum et pium T. Manlii factum, 5. tribunus militum suffragio populi creatur, *ibid.* pugnat cum Gallo, quem vincit, 10. quare dictus Torquatus, *ibid.* donatur a dictatore corona aurea, *ibid.* dicitur dictator, 19. iterum, 26. consul, 27. secundum consul, 28. tertium consul, viii. 3. ejus ad legati Latini superbam orationem responsio, 5. proficiscitur ad bellum, 6. filium securi percutit, 7. in pugna adversus Latinos virtute consilioque egregius, 10. redit Romam, cui seniores tantum obviam iverunt, juventute eum exsecrante, 12.

T. Manlius Torquatus, consul, x. 9. ex equo lapsus, moritur, 11.

T. Manlius Torquatus, consul, xx. 13. triumphat de Sardis, 14. eo consule, Jani aedes clausa, *ibid.* *vid. et* i. 19. censor vitio factus, abdicat, xx. 21. consul iterum, 46.

censet, non redimendos esse captivos Cannenses, xxii. 60. mittitur cum imperio in Sardiniam, xxiii. 34. Sardos domat, 40. 41. pontificatum maximum petit frustra, xxv. 5. recusat consulatum, xxvi. 22. comitiorum et ludorum faciendorum caussa, dicitur dictator, xxvii. 33. ludos facit, et lustrum vovet, *ibid.*

T. Manlius Torquatus, praetor, xliii. 4. pontifex legitur, 13. consul, xlvi. 5. legatus, 32. xlvii. 4. ejus in filium severitas, liv. 9.

Mannus, servus Campanorum Calaviorum, indicat, incendium Romae fraude Campanorum factum, xxvi. 27. ei libertas data, et viginti millia aeris, *ibid.*
Mantua, xxiv. 10.
Manubiae, x. 46. de Manubiis aedes Fortis Fortunae facta, *ibid.*
Manumissi, vii. 16. lex de vicesima Manumissorum in castris a Cn. Manlio, consule, lata, *ibid.*
Manus ad digitos usque involutae in re divina Fidei faciunda, i. 21.
Manus religiose admotae Deorum signis, v. 22.
Manibus ad coelum sublatis, precatur M. Furius Camillus, v. 21.
Manibus ad coelum porrectis, M. Curtius se devovet, vii. 6.
Manus praecisae speculatoribus deprehensis, xxii. 33. *et* xxvi. 12.
Manus ferreae ad naves sistendas aut comprehendendas, xxxvi. 44.
Mapalia Massyliorum, xxix. 31.
C. Marcelli, pater et filius, conjurationis Catilinariae socii, opprimuntur, ciii. 9.
C. Claudius C. F. Marcellus, consul, spernit oblatam a Caesare pecuniam, cix. 2. impugnat Curionem, 21. jubet Pompejum bellare contra Caesarem, 25.
C. Claudius M. F. M. N. Marcellus, consul, cix, 29.
C. Marcellus, praefectus a Pompejo Rhodiis navibus, cxi. 2.
C. Marcellus, prior Octaviae maritus, cxxvii. 24.
M. Claudius Marcellus, consul, viii. 18. dictator, 23.
M. Claudius Marcellus, consul, xi. 24.
M. Claudius Marcellus, consul, xx. 61. ejus pugna ad Clastidium, et spolia opima, et triumphus, 52-55. praetor creatus, obtinet Siciliam, xxii. 35. post pugnam Cannensem, cum classi, ad Ostiam stanti, praeesset, mittitur ad reliquias exercitus a consule accipiendas, 57. Nolam magnis itineribus pervenit, xxiii. 14. Annibalem vincit, 16. supplicium de proditoribus sumit, 17. creatus consul secundum, quum augures vitio creatum pronuntiavissent, abdicat, 31. proconsul copias educit in aciem contra Annibalem, 44. hortatur suos, 45. Poenos in castra compellit, 46. ad eum equites Hispani et Numidae transfugiunt, *ibid.*
tertium consul absens creatur, xxiv. 9. ei Sicilia provincia decreta, 21. Leontinorum urbem capit, 30. oppugnat Syracusas, 33. capit alias urbes, 35. fundit Syracusanos, 36.
capit Syracusas, xxv. 23-24. Marcelli lacrimae, captis Syracusis, *ibid.* castigat Syracusanos, 31. spoliat Syracusas, 40. componit res Siculorum, *ibid.* vincit Poenos, 41.
Marcellus, ex Sicilia redux, petit triumphum, xxvi. 21. urbem ovans ingreditur, post triumphum in Albano monte, *ibid.* quartum consul, 22. Siculi eum accusant in senatu, 30. purgat se, 31. de ea re senatusconsultum, 32.
cum Annibale dubio Marte pugnat, xxvii. 2. Annibali ad Canusium occurrit, 12. aequo Marte pugnat cum Annibale, *ibid.* postero die, iterum lacessens Annibalem, vincitur, *ibid.* increpat exercitum, 13. vincit Poenos, 14. accusatur a tribuno plebis, 20. absolvitur, et quintum consul creatur, 21. aedes Honoris et Virtutis aedificat, 25. insidiis exceptus, perit, 26. 27. varia de ejus morte fama, *ibid.* sepe-

litur ab Annibale, 28. ejus annulo potitus Annibal, frustra dolum Salapitanis nectit, *ibid.* augur fuerat Marcellus, 36.

M. Claudius Marcellus, consulis filius, tribunus militum, XXVII. 26. vulneratur, 27. aedem Virtutis, septimo decimo anno, postquam a patre ejus primo consulatu vota in Gallia fuerat, ad portam Capenam dedicat, XXIX. 11. tribunus plebis, XXIX. 20. aedilis curulis, XXXI. 50. praetor, XXXII. 7. ei Sicilia sorte obvenit, 8. 27. consul creatur, XXXIII. 24. triumphat de Insubribus et Comensibus, 37. pontifex, 42. legatus Karthaginem missus, 47. legatus in exercitu, XXXV. 5. 8. censor, XXXVII. 58. lustrum condit, XXXVIII. 36. pontifex moritur, XLI. 17.

M. Claudius Marcellus, praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, XXXVIII. 35. ejus jussu, qui pulsarant legatos Carthaginienses, iis traduntur, 42. creatur consul, XXXIX. 45. ejus res gestae, 54. 55. decemvir sacrorum moritur, XLIV. 18.

M. Claudius Marcellus, praetor, XXXIX. 23.

M. Claudius Marcellus, pontifex, XLI. 17. tribunus plebis, XLII. 32. praetor, XLIII. 13. sortitur Hispaniam, 17. jubetur delectum agere, 16. consul creatur, XLV. 44. triumphat, XLVI. 5. iterum consul, XLVII. 24. tertium, XLVIII. 2. ejus res gestae in Hispania, 4 – 6. Cordubam aedificat, *ibid.* bellum parat, 13. 14. pacem cum Celtiberis facit, 18. legatus ad Masinissam, naufragio perit, L. 25.

M. Claudius Marcellus, consul, CVIII. 11. ejus actiones contra Caesarem, 30. jura Novocomensis coloniae proterit, 31. reditus ei a Caesare conceditur, CXV. 32. interficitur a Magio, *ibid.* de eo Bruti testimonium, 33.

M. Claudius Marcellus, Octaviae sororis Augusti filius, ducit uxorem Juliam, CXXXV. 19. moritur, 28. luctus ob ejus mortem, *ibid.* theatrum ejus nomine insignitum, *ibid.*

Marcia, uxor M. Reguli, XVIII. 64. senatus ei nobiles captivos dedit, 66. ejus saevitia in eos a magistratibus coërcita, *ibid.*

Marcia, virgo Vestalis, incesti accusata, primo absolvitur, LXIII. 7. 8. deinde damnatur, 11.

Marcia, uxor Catonis, Q. Hortensio velut usuraria conceditur, CXIV. 57.

Marcia rogatio, XLII. 21.

Marcius clipeus, XXV. 39.

Marcius saltus, XXXIX. 20.

Marcius, illustris vates, ejusque carmina, XXV. 12. praedixit Cannensem cladem, *ibid.* alterum ejus vaticinium, *ibid.*

Marcius, unus e ducibus Carbonianis, LXXXVIII. 19.

C. Marcius, adolescens consilio et manu promtus, II. 33. ejus maxime opera capti Corioli, *ibid.* inde ei cognomen Coriolano, *ibid.* ejus odium in tribunitiam potestatem, et atrox sententia, 34. die dicta, damnatus, in Volscos exsulatum abit, 35. dolus ejus ad concitandos Volscos, *ibid.* et 37. imperator Volscorum legitur, 39. res ejus gestae adversus Romanos, *ibid.* variae ad eum legationes, *ibid.* a matre victus, discedit ex agro Romano, 40. ejus mors, *ibid.*

C. Marcius, tribunus plebis, diem dicit Q. Fabio, quod legatus in Gallos contra jus gentium pugnasset, VI. 1.

C. Marcius Rutilus, consul, victis Privernatibus, triumphat, VII. 16. primus de plebe dictator, victis Etruscis, jussu

populi, sine auctoritate Patrum, triumphat, vii. 17. consul iterum, 21. primus de plebe censor, 22. tertium consul, 28. quartum consul, conjurationis militaris vires arte spargit et dissipat, 38. 39.

C. Marcius, tribunus plebis, ix. 30.

C. Marcius, augur creatus, x. 9.

C. Marcius Rutilus, consul, ix. 33. capit Allifas de Samnitibus, 38. vulneratur in proelio cum Samnitibus, *ibid.* pontifex creatur, x. 9. censor, lustrum condit, 47. censor iterum creatus, auctor est populo sanciendae legis, qua caveretur, ne quis iterum censor fieret, xv. 17. lustrum condit, xvi. 40.

C. Marcius, C. F. C. N. Censorinus, consul, cxl. 15.

C. Marcius Figulus, creatus praetor, xliii. 13. sortitur classem, 17. trajicit in Graeciam, xliv. 1. cum classe in Macedoniam contendit, 2. Thessalonicam frustra oppugnat, 10. consul abdicat, xlvi. 27. 28. iterum consul, in Dalmatiam mittitur, xlvii. 22. Delminium incendit, et capit, 23.

C. Marcius Ruffus, legatus M. Crassi, xcvii. 3. 4.

L. Marcius, eques Romanus, Scipionibus occisis, dux a militibus eligitur, xxv. 37. hortatur suos ad oppugnanda hostium castra, 38. bina castra hostium capit, 39. flamma ei concionanti fusa dicitur e capite, *ibid.*

scribens senatui, se propraetorem nuncupat, unde multorum offenduntur animi, xxvi. 2. a Scipione magno in honore habebatur, 19. ad oppugnandum Castulonem mittitur, xxviii. 19. capit Astapam urbem, 22. *vid. et* 34. 35. *et* xxxii. 2.

L. Marcius, legatus Pontinii, ciii. 93.

L. Marcius Censorinus, aedilis curulis, xlvii. 1. consul, ad bellum proficiscitur, Carthaginiensibus inferendum, xlix. 6. legatis Poenorum respondet, 14. *et* 24. oppugnat Carthaginem, 41. machinas aedificat, 42. Aegimurum, insulam, in potestatem redigit, 44. censor, li. 38.

L. Marcius L. F. Censorinus, praetor, ad Antonium proficiscitur, cxviii. 21. consul, triumphat ex Macedonia, cxxvii. 33.

L. Marcii Philippi tribunatus, et seditiosum dictum, lxvii. 28. in petitione consulatus repulsam fert, lxx. 33. fit consul, lxxi. 1. adversatur M. Druso, 22. reus factus erat ambitus a Caepione, 23. a Druso, obtorta gula, in carcerem rapitur, 26. offendit senatum, 31. ejus cum L. Crasso contentio, 32. struit perniciem Druso, 33. 34. eo referente, quidquid legum tulerat Drusus, uno senatusconsulto tollitur, 37. dicit pro Pompejo, lxxxii. 24. ejus censura, 69. ejus sententia contra Lepidum, xc. 13. censet, Pompejum mittendum esse in Hispaniam non pro consule, sed pro consulibus, xci. 1.

L. Marcius Philippus, legatus Sullae, occupat Sardiniam, lxxxvi. 4.

L. Marcius Philippus, consul, civ. 77. vitricus Octaviani Caesaris, cxvii. 13. legatus a senatu ad Antonium, cxviii. 14.

M. Marcius, rex sacrorum, moritur, xxvii. 6.

M. Marcius tribunus militum secundae legionis, interficitur in proelio cum Bojis, xxxv. 5.

M. Marcius Ralla, creatus praetor, xxix. 11. sortitur jurisdictionem urbanam, 13. cum legatis Carthaginiensibus mitti-

tur a Scipione Romam, xxx. 38.
M. Marcius Sermo, tribunus plebis, xlii. 21.
Numa Marcius, Marci F. pontifex a Numa Pompilio ex Patribus lectus, i. 20.
P. Marcius Rex, legatus, xliii. 1.
Q. Marcius Tremulus consul creatur, ix. 42. ejus res egregie gestae, 43. triumphat, *ibid.* ei statua equestris in foro ante templum Castoris decreta, *ibid.* consul iterum, xi. 24.
Q. Marcius Philippus, consul, xii. 10. ex Etruria rebus prospere gestis reversus, triumphat, 21.
Q. Marcius Philippus, magister equitum, xvi. 48.
Q. Marcius Philippus creatur praetor, et sortitur Siciliam, xxxviii. 35. consul, xxxix. 6. ei et collegae mandatur quaestio de Bacchanalibus, 14. post quaestiones perfectas in Ligures Apuanos proficiscitur, 20. circumvenitur a Liguribus, *ibid.* ab ejus nomine saltus Marcius appellatus, *ibid.* legatus ad res Macedoniae Graeciaeque visendas, xxxix. 48. xl. 2. 3. decemvir sacrorum, 42. legatus in Graeciam mittitur, xlii. 37. ejus colloquium petit Perseus, 38. congrediuntur, transgresso amnem Perseo, qui et obsides dedit, 39. Marcii ad regem oratio, 40. persuadet Perseo, ut mittat legatos Romam, 43. redit Romam, 44. gloriatur, decepto per inducias et spem pacis rege: quod quidem seniores Patrum vehementer improbant, 47. consul iterum, xliii. 13. trajicit in Graeciam, xliv. 1. ejus ad milites oratio, *ibid.* contendit in Macedoniam, 2. *et seqq.* Dium venit, 7. laborat inopia, *ibid.* ejus literae ex Macedonia Romam missae, 16. censor, horologium diligentius ordinatum in publico posuit, xlvi. 17.
Q. Marcius, Marcii Philippi consulis filius, xliv. 3.
Q. Marcius Ralla, duumvir aedibus dedicandis, xxxiv. 53. xxxv. 41.
Q. Marcius Rex, tribunus plebis, xxxiii. 25.
Q. Marcius Rex creatur consul, lxii. 1. amittit unicum filium, 5. ejus constantia, *ibid.* bello petit Stoenos, 6. de iis triumphat, 23.
Q. Marcius Rex, consul, mortuo collega, et eo, qui collegae suffectus fuerat, solus consulatum gerit, xcviii. 67.
Q. Marcius Scylla, tribunus plebis, xlii. 21.
Q. Marcius Crispus obsidet Bassum Apameae, cxxi. 4. tradit copias Cassio, 9. dimittitur a Cassio, 11.
ad Marcium locus, non procul a Lanuvio, vi. 2.
Marcolica, nobilis urbs Hispaniae, capitur ab M. Marcello, xlv. 4.
Marcomannorum sedes, civ. 19.
Marci preces pro Barbula, cxxxiii. 17.
Mare Adriaticum, v. 33. xi. 22. xl. 21. xliv. 31. xlv. 14.
— Aegaeum, xxxvi. 43. xliv. 28.
— Etruscum, xl. 41.
— Hadriaticum. *vid.* Adriaticum.
— Inferum, v. 33. xxiii. 38.
— Ionium, xiii. 35. xxiii. 33. xlii. 48.
— Macedonicum, xliv. 11.
— Pamphylium, xxxviii. 13.
— Ponticum, xl. 21.
— Rubrum, xlii. 52. xlv. 9.
— Siculum, xiii. 35. xxxiii. 17.
— Superum, v. 33. vii. 26. xxiii. 38. xlv. 2.
— Toronaïcum, xliv. 11.
— Tuscum, xxvi. 19.
— Tyrrhenum, v. 33.
Mareae, regio, xlii. 67.

Ma-

Mariani muli, LVII. 18.
Maricae lucus, XXVII. 37.
Maritimi coloni. *vid.* Coloni.
Maritimus circus. *vid.* Circus.
Marius Alfius, Medixtuticus apud Campanos, XXIII. 35. in pugna occiditur, *ibid.*
Marius Blosius, praetor Campanus, concione advocata edicit, ut frequentes cum conjugibus ac liberis obviam irent Annibali, XXIII. 7.
Marius Egnatius, a rebellantibus Samnitibus praetor creatur, LXXII. 8. proditione intercipit Venafrum, oppidum, LXXIII. 21. fundit L. Julium Caesarem, consulem, 57. occiditur a C. Cosconio, LXXV. 21.
Marius Statilius, praefectus, cum turma Lucana exploratum missus, detegit insidias Annibalis, XXII. 42.
C. Marius stipendia meret in bello Numantino, LVII. 17. honorifico Scipionis testimonio excitatur, 18.

faventibus Metellis, tribunatum adipiscitur, LXI. 18. ejus certamen cum Patribus, 79. senatum cogit sibi cedere, 80. collegae, frumentariam legem ferenti, resistit, 81.

in petitione aedilitatis duplicem repulsam fert uno die, LXII. 23. de ambitu postulatur, 24. vix evadit ambustus, *ibid.* ejus spiritus, 25. praetura ejus obscura, 26. ex praetura Hispaniam ulteriorem sortitus, provinciam purgat a latrociniis, 56. Lusitanos pacat, 57.

legatus in Numidiam, LXIV. 57.

pugnat cum Jugurtha, LXV. 24. strenuam navat operam in oppugnatione Zamae, 25-27. ejus malignitas, 29. 35. et inimicitiae cum Metello, 36. ejus virtutes militares, 37. ad consulatum adspirat, 38. incitat Gaudam, Masinissae nepotem, adversus Metellum, 40. 41. 42. dimittitur a Metello, 51. sacrificanti lacta omnia promittit haruspex, *ibid.* criminatur Metellum Romae, 52. impetrat consulatum, 53. ei Numidia decernitur, 55.

exagitat nobilitatem, LXVI. 8. scribit milites humillimos, 9. Capsam urbem in potestatem redigit, 18-20. casus Mario viam ostendit Muluchа potiendi, 21. fundit Bocchum et Jugurtham, 29. legatio Bocchi ad Marium, 32-34. discordiarum inter Marium et Sullam origo, 53-55.

solutus legibus, creatur secundum consul, LXVII. 14. triumphat, 18. triumphali veste in senatum venit, 21. ferreo annulo ad tertium usque consulatum usus est, *ibid.* caussa continuandorum ei consulatuum, 23. militem tribuni, a quo de stupro appellatus fuerat, interfectorem absolvit, et corona donat, 24. tertium consul, 46. quartum consul, 68.

contra Cimbros bellum parat, LXVIII. 2. explorat animos Ligurum, 3. castra ad Isarae et Rhodani confluentes munit, 4. Rhodani navigationem commodiorem efficit, 5. non facit hosti copiam pugnandi, 6. sagam habet in castris. 8. provocatur a quodam Teutono, 12. ad Aquas Sextias pugnare statuit, 14. primum proelium, 16-19. hostem insomnem tenet, suis quiescentibus, 20. iis insidias ponit, 21. Teutonos caedit, eosque delet, 22-24. praeda donata imperatori, 25. ejus ad milites oratio, 26. vili pretio praedam vendit, 30. quintum consul creatur, *ibid.* arma hostilia cremat, 32. differt triumphum, 33. venit Romam, 52. ejus exercitus Catuli copiis adversus Cimbros

jungitur, 54. Cimbrorum legatos ludibrio habet, 56. 57. ejus inventum, ne pila remitti possint, 58. ejus acies, 60. caedit Cimbros, 62 – 65. ad eum Cimbrorum uxores legationem mittunt, 66. Catuli major, quam Marii opera in Cimbrico proelio, 73. ex quo tamen Marius totam prope gloriam reportat, 74. triumphat, 75. contemnit elegantiam, 79.

turbat omnia Romae, LXIX. 1. per tribus divisa pecunia, sextum consul creatur, 7. ejus et Appuleji Saturnini conspiratio, 9. et turpis vafrities, 14. ejus et Metelli dispar ingenium, *ibid.* scelerum Appuleji est concitator et vindex, 21. Marii veteratorium facinus, 22. instituit reprimere Appulejum, 26. Mario se dedit Appulejus, obsessus in Capitolio, 28. Metellum, ab exsilio revocatum, videre gravatur Marius, 62.

simultas Marium inter et Sullam ad tempus obruta, LXXI. 29.

legatus, cum P. Rutilio consule copias dividit, LXXIII. 29. occupat castra sociorum Italicorum, 31. exercitum divìdit cum Caepione, 34. profligat Marsos, 60. detrectat pugnam, 63. de hac re ejus dictum, *ibid.*

cum Marsis dubio Marte pugnat, LXXIV. 4. per caussam valetudinis abdicat se imperio, 5.

Sulpicium, tribunum plebis, instigat, ut ademtum Sullae bellum adversus Mithridatem sibi decernat, LXXVII. 1. 2. 12. occidit amicos Sullae, 17. vincitur a Sulla in urbe, 24. 25. a senatu hostis judicatur, ejusque bona publicantur, 28. fugit ex urbe, *ibid.* ejus errores et miseriae, 31. hortatur comites, et ostentum sibi oblatum narrat, 33. a praeternavigantibus suscipitur, 34. deinde relinquitur expositus, 35. capitur in palude, 36. benevolo tractatur a Fannio, 37. stolide omini confidit, 38. ad eum occidendum missus Cimber fugit, 39. dimittitur Marius, 40. navigat in Africam, 41. in Carthaginiensem agrum transit, 42. ad eum redit filius, 43. 44.

in Italiam ad Cinnam, urbi bellum inferentem, venit, LXXIX. 27. *et seqq.* a Cinna proconsul vocatur, 45. Ostiam expugnat, et diripit, 47.

ejus partibus accedunt Samnites, LXXX. 3. ab Ap. Claudio in urbem intromissus, repellitur, 4. colonias circa Romam occupat, 8. in urbem venire rogatur, 24. minax ejus ingressus, 25. et crudelis oratio, 29. insignes viros trucidari jubet, 38 – 42. a Cinna consul septimum creatur, 46. ejus mors, 47. et elogium, 48.

C. Marius C. F. in suspicionem venit oblatae L. Porcio consuli necis, LXXV. 20. ejus periculum, LXXVII. 29. in Africam fugit, 30. evadit dolos Numidarum, 43. post multos errores ad patrem redit, 44. sua manu occidit tribunum plebis, LXXX. 46. ante aetatem per vim consul creatur, LXXXVI. 1. tollit multos principes Sullanae factionis, 5. 6. ad pugnam provocat Sullam, LXXXVII. 1. victus fugit Praeneste, 4. ibique obsidetur, 7. eruptionem tentans, a Sulla repellitur, 10. Praeneste dedito, sibi conscìscit necem, LXXXVIII. 31.

C. Marius Arpinas, lege promulgata, ambitum coërcere instituit, LXI. 77. ejus de lege cum Patribus certamen, 78. senatu cedente, legem perfert, 79. collegae, legem frumentariam ferenti, resistit, 80.

M. Marius Gratidianus, praetor, de probandis denariis fert legem, LXXXII. 23. per omnes vicos ei statuae, et ad eas thus et cerei ponuntur, *ibid.* crudelissime excarnificatur a Catilina, LXXXVIII. 29.
Maronea, urbs in Samnio, XXVII. 1.
Maronea, urbs Thraciae, expugnatur a Philippo, XXXI. 16. Antiochi praesidium inde deducitur, XXXVII. 60. *vid. et* XXXIX. 24. XLIII. 9.
Maronitae, XXXI. 31. XXXVII. 33. Maronitarum vicus Sare appellatus, XXXVIII. 41. Maronitarum exsules veniunt Romam, XXXIX. 24. eorum legati queruntur de Philippo, 27. crudeliter caeduntur a Philippo, 34.
Marrucini, populi, VIII. 29. XXVI. 11. oratores Romam mittunt, pacem petentes, IX. 45. iis foedus datur, *ibid.* devastantur ab Annibale, XXII. 9. multos voluntarios dant Scipioni in classem, XXVIII. 45. deficiunt a Romanis, LXXII. 8. caeduntur a Sulpicio, LXXVI. 1.
Marrucinus ager, XXVII. 43.
Mars, conditor et parens populi Romani. Praef.
— Gradivus, I. 20. II. 45. ei duodecim Salii a Numa Pompilio lecti, I. 20.
— Pater, VIII. 9.
Mars creditus in obsidione Thurinae urbis scalas muris attulisse, XII. 6.
Martis aedes, Gallico bello vota, dedicatur a T. Quintio duumviro, VI. 5.
— aedes extra portam Capenam, ad quam omnes armati convenire jussi, VII. 23. *vid. et* X. 23. 27.
— ara, XXXV. 10. ad eam censores, statim inito magistratu, sellis curulibus considere, mos erat, XL. 45.
— hasta, XXIV. 10.
— lacus in agro Crustumino, XLI. 13.
— signum Appia via ad simulacra luporum, XXII. 10.
Marti flamen a Numa assignatus, I. 20.
— piaculum faciendum suovetaurilibus, VIII. 10.
— supplicatio habita, XII. 6.
— bos albus opimus immolatus a Decio, VII. 37.
— lectisternium habitum, XXII. 10.
— spolia hostium dicata, XLV. 33.
Martem Romuli et Remi patrem nuncupat Rhea Silvia, I. 4.
Martius campus, I. 44. fuit ager Tarquiniorum, post eos expulsos consecratus Marti, II. 5. *vid. et* VI. 20.
Martialis flamen. *vid.* Flamen.
Marsi populi, VIII. 6. XXVI. 11. deficiunt, IX. 41. oratores, pacem petentes, Romam mittunt, 45. iis foedus datur, *ibid.* rebellant, vincuntur et mulctantur, X. 3. devastantur ab Annibale, XXII. 9. dant Scipioni multos voluntarios in classem, XXVIII. 45. primi Italicorum populorum bellum sumunt adversus Romanos, LXXII. 4. *vid. et* 8. celebrata eorum fortitudo, adeo ut, ad illa usque tempora neque de Marsis Romae, neque sine Marsis triumphatum esse, opinio tenuerit, 37. profligantur a Mario, LXXIII. 60. fugientes caeduntur a Sulla, 61. eos etiam caedit Cn. Pompejus, LXXIV. 18. eorum aliquot millia frigoribus pereunt, 19. 20. Marsi pacem petunt, LXXVI. 2.
Marsicum bellum, LXXII. 4.
Marsorum cohors, XXXIII. 36.
Marsyas, amnis, haud procul a Maeandri fontibus oritur, et in Maeandrum cadit, XXXVIII. 13.
Martha, saga, sacrorumque ma-

gistra, in castris C. Marii, LXVIII. 7. lecticae imposita cum veneratione circumfertur, *ibid.*

Martiae Kalendae, XXXVIII. 42. ante diem duodecimum Kalendas Martias comitia fuerunt consulibus rogandis, *ibid. vid. et* XLII. 28.

Martiis Idibus magistratus initus, XXII. 1. XXIII. 30. XXVI. 1. 26. XXVII. 7. XXXI. 5. XXXII. 1. XXXVIII. 35. XXXIX. 45. XL. 35. XLII. 22. XLIV. 16. Caesar occisus, CXVI. 43. 48. *et seqq.*

Masaesyli, altera Numidiae pars, cujus rex fuit Syphax, XXIV. 48. XXVIII. 17. XXIX. 32.

Masgaba, Masinissae filius, proficiscitur Romam, XLV. 13. ei obviam mittitur L. Manlius, quaestor, qui eum Romam publico sumtu perduceret, *ibid.* ejus in senatu oratio, *ibid.* ei dantur munera, 14.

Masinissa, filius Galae, regis Numidarum Massylorum, vincit Syphacem, XXIV. 48. 49.

socius Carthaginiensium, ingenti tumultu turbat exercitum P. Scipionis, XXV. 34.

conciliatur Romanis, XXVIII. 16. Masinissae et Scipionis colloquium, 35. fide data acceptaque discedunt, *ibid.*

queritur apud Laelium nimiam Scipionis cunctationem, XXIX. 4. accedit ad Scipionem, 29. varia fortuna in amittendo recuperandoque paterno regno est usus, *ibid.* capit Thapsum, urbem, 30. in eum stimulatur ab Asdrubale Syphax, 31. vincitur Masinissa a Syphace, *ibid.* profugit in montem Balbum, *ibid.* Bocchar mittitur adversus Masinissam, 32. qui vincitur, sed circumventus cum solis quatuor equitibus aufugit, *ibid.* insilit in fluvium, unde cum duobus emergit, *ibid.* in occulta spelunca vulnus curat, *ibid.* repetit regnum, *ibid.* Syphax in eum contendit, eumque vincit, 33. cum modica manu Masinissa ad Scipionem venit, *ibid.* Hannonem ad pugnam elicit, 34.

Syphacis castra incendit, XXX. 5. Masinissa regnum recuperat, 11. Sophonisbam, Syphacis uxorem, ducit, 12. ob Sophonisbae nuptias a Scipione reprehenditur, 14. ejus anxietas, 15. venenum in poculo ad Sophonisbam mittit, *ibid.* amplissimis donis a P. Scipione donatur, *ibid.* ejus legati in senatum Romanum introducti, 17. Masinissam Cirta, oppido, caeterisque oppidis agrisque ad regnum paternum adjectis, donat Scipio, 44.

ei gratulantur Romani, et dona mittunt, XXXI. 11. mittit Romanis auxilia, 19. *et* XXXII. 27.

populatur agrum Carthaginiensium, et quasdam urbes vectigales eorum sibi cogit stipendium pendere, XXXIV. 62.

legatos Romam mittit, XXXVI. 4. pollicetur frumentum et hordeum, *ibid. et* XLIII. 8.

ejus cum Carthaginiensibus de agro, quem illis ademerat, contentiones, XL. 17. *vid. et* 34.

de eo legati Carthaginiensium queruntur in senatu, XLII. 23. mittit filium suum Romam, qui legatis respondet, *ibid.* auxilia cum elephantis, Misagenemque filium mittere Romanis ad bellum Persicum parat, 29. *vid. et* 35. *et* XLV. 13.

cum eo Carthaginiensium contentiones, XLVII. 19. ei favent Romani, 20. auxilia ab eo missa Romanis in Hispaniam, 38.

adversus eum bellici Carthaginiensium apparatus, XLVIII. 2. ad eum confugiunt exsules Poeni, 3. bellum inter eum

et Carthaginienses, 31. pugna, 33. Poenos fame expugnat, 34. victis duras imponit leges, 35.

ejus mors, L. 15. et elogium, 16. vegeta senectus, et liberi, 17. 18.

Massicus mons, XXII. 14.

Massilia, XXI. 26. XL. 18. inter Gallos sita, traxit aliquantum ab accolis animorum, XXXVIII. 17.

Massilienses, a Phocaea profecti, V. 34. socii Romanorum, XXI. 20. 26. mores, et leges, et ingenium sincerum integrumque a contagione accolarum servarunt, XXXVII. 54. a Romanis contra Ligures adjuti, XLVII. 30. 31. in eorum gratiam parcitur Phocaeensibus, LX. 2. non mediocres fructus capiunt ex clade Teutonorum, LXVIII. 31. portas claudunt Caesari, CX. 8. obsidentur, 9. cinguntur a D. Bruto, 19. 38. Caesaris fidei se permittunt, 39.

Massiva, Numida, puer forma insigni et regii generis, capitur in proelio, XXVII. 19. dimittitur a Scipione ad Masinissam avunculum cum donis, *ibid.* *vid. et* XXVIII. 35.

Massiva, filius Gulussae, occiditur Romae a Jugurtha, LXIV. 37.

Massyli, Numidiae altera pars, cujus rex Gala, XXIV. 48. regnum paternum Masinissae, XXX. 11. *vid.* Masinissa.

Mataris, teli Gallici genus, VII. 24.

Mater Deûm lapis quidam sacer in urbe Phrygiae Pessinunte, XXIX. 11. quo honore a Romanis accepta, 14. ludi in ejus honorem. *vid.* Megalesia.

Matris magnae aedes in Palatio facienda locatur, XXIX. 37. dedicatur, XXXVI. 36.

Matris Matutae aedes, V. 19. XLI. 33. in ea tabula a Graccho, Sardinia subacta, posita, *ibid.* ejus aedes in foro Boario, XXXIII. 27. *vid.* aedes Matris Matutae, *et* Matutae matris.

Matris Matutae aedes Satrici, XXVIII. 11. de coelo tangitur, *ibid.*

Matres duae, receptis praeter spem filiis, gaudio exanimantur, XXII. 7.

Materina, plaga in Umbris, IX. 41.

Mathematici pelluntur urbe, CXXXI. 52.

C. Matienus, creatur duumvir navalis, XL. 26. praedonum Ligurum duas ac triginta naves capit, 28.

C. Matienus, quod exercitum deseruisset, sub furca virgis caesus, sestertio nummo venit, LV. 1.

M. Matienus, praetor, XLI. 33. sortitur Hispaniam ulteriorem, XLII. 1. ab Hispanis ulterioribus ad recuperatores adductus, ampliatusque, quum dicenda de integro caussa esset, in exsilium abit Tibur, XLIII. 2.

P. Matienus, tribunus militum, XXIX. 6. a Pleminio, virgis caesus, interficitur, 9.

Matrimi. *vid.* Patrimi.

Matronae per annum lugent Brutum, II. 7. et Valerium Publicolam, 16.

— aurum et omnia ornamenta in aerarium conferunt, V. 25. ob eam munificentiam iis honor habitus, ut pilento ad sacra ludosque, carpentis festo profestoque uterentur, *ibid.* aurum item conferunt, ad summam pactae mercedis Gallis conficiendam, 50. hinc decernitur, ut earum, sicut virorum, sollemnes post mortem laudationes essent, *ibid.* iis pro auro pretium persolvitur, VI. 4.

— veneficae ad centum septuaginta damnatae, VIII. 18. stupri damnatae, pecunia mulctantur, X. 31. in exsilium aguntur, XXV. 2.

Matronae dedicant Junoni signum aeneum in Aventino, XXI. 62. item pelvim auream, XXVII. 37. per omnia delubra vagae suppliciis votisque fagitant Deos, 50.
— cum Scipione obviam eunt Deûm Matri, XXIX. 14.
de Matronarum cultu lex Oppia, XXXIV. 1. contra earum luxum oratio Catonis consulis, XXXIV. 2. L. Valerius eas defendit, 5.
Matronas patricias inter et plebejas certamen, X. 23. vid. Mulieres.
Matutae Matris aedes intra portam Carmentalem refecta, XXV. 7. vid. Matris Matutae.
Mauri, XXI. 22. XXVIII. 17. Maurorum et Getulorum clades, LXVI. 25.
Mauri et Numidae ab Amilcare pacantur, XVIII. 42.
Maurorum rex, Bocchus. vid. Bocchus.
Maurusii, XXIV. 49.
Maximi cognomen Q. Fabio datum, IX. 46.
Mazaca, caput Ciliciae, postea Caesarea vocata, LXXVI. 25.
Medeon, oppidum Labeatidis terrae, XLIV. 23. 32.
Medi, populi, XXXV. 48. XXXVII. 40. adversus Medos Antonii bellum, CXXX. 1. et seqq. inter Medorum regem et Antonium foedus, CXXXI. 62.
Medicae artis initium Romae, XX. 64.
Medicos civitate donat Caesar, CXV. 28.
Medicus, vitae Pyrrhi insidians, a Romanis illi proditur, XIII. 44. 45. vid. et XLII. 47.
Mediolanum, a Gallis conditum, V. 34. vid. et XXXIV. 46.
Medion, oppidum Acarnaniae, XXXVI. 11. 12.
Medionii, XXXVI. 12.
Meduacus, amnis, X. 2.
Medullia, urbs, oppugnatur a Romanis, I. 33. vid. et 38.
Medullinus. vid. Furius.
Medullius, mons Hispaniae, obsessus, CXXXV. 11.
Medixtuticus, summus apud Campanos magistratus, XXIV. 19. XXVI. 6.
Megacles, paludamento et armis Pyrrhi insignis, in pugna interficitur, XIII. 5. 6.
Megalesia, ludi in honorem Magnae Matris Deûm, XXIX. 14. in iis dati ludi scenici, XXXIV. 54. XXXVI. 36.
Megallis, uxor Damophili, saevit in ancillas, LVI. 33. ex praecipiti saxo dejicitur, 37.
Megalopolis condita, multis vicis oppidisque Arcadiae in unam urbem contributis, XXXII. 5. vid. et XXXVI. 31. porticus, quam Megalopoli diruerant Lacedaemonii, refecta, XXXVIII. 34.
Megalopolitae, XXVIII. 8. XXXV. 27. sive Megalopolitani, restituti in patriam ab Antigono, Macedoniae rege, XXXII. 22.
Megalopolitanis in Arcadia murum se circumdaturum urbi pollicetur Antiochus Epiphanes, XLI. 25.
Megara, urbs Siciliae, XXIV. 30. capta et diruta a M. Marcello, 35.
Megara, urbs Graeciae, XXVIII. 7. XXXI. 22. deditur Romanis, LII. 7. capitur a Fusio Kaleno, CXII. 57. strages in ea urbe a leonibus, temere solutis, edita, ibid.
Megara, pars Carthaginis, a Scipione occupata, LI. 8.
Megiste, portus, XXVII. 22. 24.
Melae, urbs in Samnio, XXIV. 20. eademque Meles, XXVII. 1.
Melambium Scotussaei agri, XXXIII. 6.
Melas, amniculus prope Heracleam ad Oetam, XXXVI. 22.
Melas, amnis inter Lysimachiam et Cypsela, XXXVIII. 40.
Melessum, Hispanae gentis, urbs Oringis, XXVIII. 3.

Meliboea, oppidum, xxxvi. 13. situm in radicibus Ossae montis, xliv. 13. tentatur a Romanis, frustra, *ibid.* capitur a Cn. Octavio, et diripitur, xliv. 46.
Melita, insula, capta a Ti. Sempronio consule, xxi. 51.
Melius, vicus Romae, xxxiii. 26.
Melotis terra, xxxii. 13.
C. Memmius Gallus creatur praetor, xli. 22. legatus ad Aetolos mittitur, 30. praetor iterum, xlii 9. sortitur Siciliam, 10. *vid. et* 27.
C. Memmius, tribunus plebis, Jugurthinam pacem refutat, lxiv. 25. *et seqq.*
C. Memmius, candidatus consulatus, a Saturnino et Glaucia occiditur, lxix. 24.
C. Memmius Gemellus, tribunus plebis, accusat M. Lucullum, c. 27.
C. Memmii, praetoris, inimicitiae cum Caesare, civ. 39.
C. Memmius, tribunus plebis, accusat Gabinium ad populum, cvi. 3.
C. Memmius, consul suffectus, Veneri Genitrici ludos facit, cxxxi. 49.
T. Memmius, legatus, xliii. 7.
Memnon, Demiurgus apud Achaeos, xxxii. 22.
Memnonis Heracleotae error Geographicus, lxxii. 28.
Memphis, urbs Aegypti, xlv. 11. 12. a Mithridate Pergameno occupatur, cxii. 79.
Memphites, Ptolemaei et Cleopatrae filius, crudeliter interficitur a patre, lix. 68. membra occisi filii mittuntur ad matrem, *ibid.*
Menalcidas Lacedaemonius, praetor Achaeorum, turpi nundinatione vesanaque temeritate, sibi et genti fatum arcessit, li. 28–31.
Menapii, populus Gallicus, vastantur a Caesaris legatis, cv. 89. eos ad pacem petendam cogit Caesar, cvii. 4.
Menas a Prusia Romam mittitur, insidiarum filio Nicomedi struendarum caussa, l. 5. cum filio conjurat adversus patrem, 6. *et seqq.*
Menas, archipirata, Sex. Pompeji classem ducens, capit Titium, eumque servat, cxxvii. 26. praestruit sibi gratiam apud Octavianum, *ibid.* suadet Pompejo, ut Caesarem et Antonium, convivantes apud se, tollat, 40. Pompeji gratia amissa, transit ad Octavianum, cxxviii. 7. 8. in equestrem ordinem recipitur, et ab Octaviano ad mensam adhibetur, *ibid.* legatus Calvisio datur, 10. ejus pugna cum Menecrate, 13. ejus prudentia in tempestate, 18. ab Octaviano rursus ad Pompejum transfugit, 45. iterumque ad Octavianum, cxxix. 3. sed Caesar ei parum fidit, 4.
Mendis, maritimus vicus, xxxi. 45.
Menecrates, dux Persei, xliv. 24.
Menecrates, libertus Pompeji, Vulturnum, aliaque Campaniae loca vastat, cxxviii. 8. in pugna navali cum Menodoro vulneratur, 13. se projicit in mare, *ibid.*
Menedemus, Luculli cubicularius, servat Lucullum, insidiis petitum, xcvii. 23.
Menelaïs, oppidum in Dolopia, xxxix. 26.
Menelajus, mons, xxxiv. 28.
Agr. Menenius, consul, ii. 16. ad plebem, quae in Sacrum montem secesserat, mittitur, eamque reducit, 32. moritur, 33. ei sumtus quum funeri deesset, plebs eum extulit, sextantibus collatis in capita, *ibid.*
Agr. Menenius, triumvir ad coloniam Ardeam deducendam, iv. 11.

Agr. Menenius Lanatus, consul, IV. 13. tribunus militum consulari potestate, 44. iterum, 47.
C. Menenius, consul, III. 32.
L. Menenius Lanatus, consul, IV. 12.
L. Menenius, tribunus militum consulari potestate, VI. 5. secundum, 27.
T. Menenius, consul, male rem gerit adversus Tuscos, II. 51. ei diem dicunt tribuni plebis, 52. damnatus, non fert ignominiam, morboque absumitur, *ibid.*
Menetas, Epirota, XXXVI. 28. eum sibi dedi petit M? Acilius Glabrio, consul, *ibid.* Aetolos concitat, XXXVIII. 10.
Menippus, dux Philippi, XXVII. 32. cum mille peltastis Chalcidem mittitur, XXVIII. 5.
Menippus, legatus Antiochi ad Romanos, XXXIV. 57. ejus oratio, *ibid.* mittitur ad Aetolos, apud quos vires Antiochi in immensum extollit, XXXV. 32.
Menithyllus, Philometoris legatus, Demetrio, tunc obsidi, fugiendi facultatem praebet, XLVI. 34. 35. jubetur excedere Italia, XLVII. 12.
Menix, insula, vastata, XXII. 31.
Meno Antigonensis, praefectus Persei, XLII. 58.
Menodorus. *vid.* Menas, archipirata.
Menophilus, mercator Perrhaebus, XLIV. 35.
Mens, Dea, XXII. 10. ei aedes vota a T. Otacilio praetore, *ibid.* dedicata, XXIII. 31.
Mensarii aeris alieni caussa creati, VII. 21.
Mensarii triumviri, XXIII. 21.
Mensarum trium argentea vasa in cella Jovis posita, X. 23.
Mensis intercalaris, XXXVII. 59.
Mentissa, XXVI. 17.
Mercatorum collegium, II. 27.
Mercedonius mensis, CXV. 31.
Mercenarii exercitus apud Poenos, quoties terra res gerenda esset, XVI. 6.
Mercenariorum motus Lilybaei, XIX. 5. grave adversus Poenos bellum, XX. 4.
Mercenarii milites apud Romanos primi, XXIV. 49.
Mercurius, V. 13.
Mercurii aedes Idibus Majis dedicata, II. 21. de aede Mercurii dedicanda certamen inter consules, II. 27.
Mercurii promontorium, XXIX. 27.
Mercurii tumulus, XXVI. 44.
Merdi, populi, domentur a M. Licinio Crasso, CXXXV. 1.
Merenda. *vid.* Antonius.
Mericus Hispanus prodit Romanis insulam Syracusanam, XXV. 30. cum corona aurea incedit, ovante Marcello, et civitate Romana donatur, XXVI. 21.
Merula. *vid.* Cornelius.
Mesopolitae deficiunt a Mithridate, LXXXII. 46.
Mesopotamia vastatur a Parthis, LXX. 66. diripitur a Crasso, CVI. 18.
Messalla, nomen, cur Valerio inditum, XVI. 47.
Messalla. *vid.* Valerius.
Messana, urbs, XII. 28. XVI. 10. XXI. 49. XXIV. 1. XXIX. 7. 8. 9. occupatur scelere a Mamertinis, XII. 28. XXVIII. 28. *vid.* Mamertini.
Messapii, VIII. 24. foedus et arma jungunt Tarentinis, XII. 18.
Messene, urbs Peloponnesi, obsidetur ab Achaeis, XXXVI. 31. Messenii legatos ad Quintium mittunt, nuntiantes, se Romanis, non Achaeis, aperturos urbis portas, *ibid.* Messene desciscit a concilio Achaeorum, XXXIX. 48. inde oritur bellum, in quo Philopoemen capitur a Messeniis, et veneno interficitur, 49. 50. vincitur ab Achaeis, *ibid.*

Messenii, a Messana in Sicilia, XII. 28.
Messenii, a Messene in Peloponneso, a Romanis adscripti foederi, cum Philippo inito, XXIX. 12. legatos Achaeorum sine responso dimittunt, XXXVI. 31. se Romanis portas aperire paratos nunciant, *ibid.*
Messeniorum flebilis conditio, LII. 6.
Messis ante Calendas Junias, XXIII. 32.
C. Messius, aedilitius, introducit praesidium Caesaris in Acillanorum urbem, CXIV. 17.
Vect. Messius, ex Volscis vir nobilis, IV. 28. ejus adhortatio ad milites, *ibid.*
Metalla nova instituta a rege Philippo, XXXIX. 24.
Metalli Macedonici ingens vectigal sublatum, XLV. 18. 29.
Metapontus, I. 18. VIII. 24. XXV. 11. XXVII. 1.
Metapontini deficiunt ad Poenos, post cladem ad Cannas, XXII. 61. XXV. 15. *vid. et* XXVII. 16.
Metapontinus ager, XXIV. 20.
Metaurus, fluvius, XXVII. 47.
Metellae Caeciliae somnium, LXXII. 6.
Metella, Sullae uxor, effugit Marii crudeles manus, LXXX. 43. moritur, LXXXIX. 41.
Metellorum familiae dignitas, et fortuna, LXIII. 29.
Metellus. *vid.* Caecilius.
Methymna, XLV. 31. Methymnam traducti Antissaei, *ibid.*
Metilia lex de fullonibus, XX. 58.
M. Metilius, tribunus plebis, accusat duos tribunos militum, V. 11.
M. Metilius, tribunus plebis, XXII. 25. ejus in Fabium oratio, *ibid.*
M. Metilius, legatus a senatu ad consules, XXV. 22.
Sp. Metilius absens tertium tribunus plebis creatur, IV. 48. rogationem promulgat, ut ager ex hostibus captus viritim dividatur, *ibid.*
T. Metilius Croto, legatus, XXIII. 31.
Meton Tarentinus dissuadet civibus suis bellum, XII. 16. exigitur theatro, *ibid.*
Metrodorus interficitur a Mithridate, XCVIII. 26.
Metrophanes, praefectus Mithridatis, diripit Delum, LXXVIII. 38. fugatur a Bruttio Sura, 52. vincitur a Mamerco, XCIV. 20.
Metropolis, urbs Thessaliae, oppidanorum concursu defenditur, XXXII. 13. capitur ab Antiocho, XXXVI. 10. se dedit Romanis, 14.
Metropolitanus campus in Phrygia, XXXVIII. 15.
Mettius Curtius, I. 12. ejus clara adversus Romulum pugna, *ibid.* lacus Curtius ab eo appellatus, 13.
Mettius Fuffetius, dictator Albanorum creatur, I. 23. ejus oratio ad Tullum, *ibid.* perfidia, 27. et supplicium, 28.
M. Mettius, missus a Caesare ad Ariovistum, ab hoc in vincula conjicitur, CIV. 33.
P. Mettius occidit C. Memmium, LXIX. 24.
Metulum obsidet Octavianus, CXXXI. 24. desperatio Metulinorum, 26.
Mevania, oppidum, IX. 41.
Mezentius, Etruscorum rex, socia arma Rutulis adversus Trojanos jungit, I. 2.
Mezetulus, Numida, contendit cum Capusa de regno, XXIX. 29. gens Massylorum omnis in ejus venit potestatem, *ibid.* abstinet nomine regio, *ibid.* matrimonio sibi jungit sororis Annibalis filiam, *ibid.* victus a Masinissa, fugit in Carthaginiensem agrum, 30. redit in patriam, *ibid.*
Micipsa, filius Masinissae maxi-

mus, L. 18. ex haereditate paterna nomen regium, commune cum fratribus, Cirtam cum regia, vectigaliumque tractationem accipit, *ibid.* auxilium mittit Scipioni in Hispaniam, LVII. 16. in ejus regno ad octoginta millia hominum intereunt pestilentia, LX. 19. Jugurtham adoptat, LXII. 2. morti proximus liberos hortatur ad concordiam, *ibid.*

Miction, Chalcidensis princeps, XXXV. 38. fidus Romanis, 46. pedibus captus lectica in senatum introfertur, XLIII. 9. queritur de crudelitate et sacrilegio Lucretii et Hortensii, praetorum Romanorum, *ibid.* vehicula ei publice praebentur, 10.

Midas, Orphei discipulus, LXXXIV. 21. de Mida et Sileno fabula, 19.

Miletus, civitas, XXXVII. 16. XXXVIII. 13.

Milesiis ager sacer restituitur, XXXVIII. 39. eorum legati pollicentur ad bellum, quidquid senatus imperaret, XLIII. 8.

Milionia, urbs, X. 3. capta a Romanis, *ibid. et* 34.

Miles Romanus quando primum de publico stipendium acceperit? IV. 59.

— delectu rite acto, qui miles factus non esset, in servitutem venditus, XIV. 27.

— cibum potumque capere jussus stans, ignominiae caussa, XXIV. 16.

Militem mercenarium quando primum Romani habuerint? XXIV. 49.

— veterem invitum ducere ad bellum gerendum in Macedoniam vetitum, XXXI. 8.

— horridum magis esse decet, quam ornatum auro et argento, IX. 40.

Milite suo, non externo, uti solitus Romanus, XXII. 37.

Milites accensi, VIII. 8.

— antepilani, VIII. 9.

— antesignani, II. 20.

— caussarii, VI. 6.

— hastati, VII. 23. VIII. 8.

— leves, *ibid.*

— manipulares, VII. 34. VIII. 8. *ubi et acies Romana describitur.*

— principes, VII. 23. VIII. 8.

— rorarii, *ibid.*

— statarii, IX. 19.

— subitarii, qui? III. 4. XL. 26.

— triarii, VII. 23. VIII. 8.

— tumultuarii, XXXV. 2.

— veterani, VIII. 8.

— voluntarii, XXXI. 8.

Milites duplici frumento in perpetuum, in praesentia singulis bobus binisque privis tunicis donati, VII. 37.

— sacramento adiguntur singulari ritu, X. 38.

— laureati supplicatum eunt Marti, XII. 6.

— a tribunis militum adiguntur jurejurando, XXII. 38.

— post seditionem Sucronensem rursum jurant in verba imperatoris, XXVIII. 29.

— donantur agris, XXXI. 4. 49.

— in triumphis laureati, imperatoris canunt laudes, XXXIX. 7. XLV. 38.

Militum decimatio, II. 59. XCVI. 40.

— Romanorum laudes, et cum Alexandri M. militibus collatio, IX. 19.

— in armis decursus, XXIII. 35. XXVI. 50.

— dona in triumphis, X. 44. XXVIII. 9. XXX. 45. XXXIII. 23. XXXIV. 52. XXXVII. 59. XXXIX. 5. 7. XL. 34. 43. XLI. 11. 17. XLV. 40.

— carmina, III. 26. IV. 20. XXVIII. 9.

— officia, XLIV. 34.

Militibus praemia data, saga et tunicae, X. 30.

Militares artes diversae ab imperatoriis, XXV. 19.

Militaria comitia, xxv. 37.
Militaris disciplina. *vid.* Disciplina.
Militiae gradus, xlii. 34.
Militiam detrectat juventus Romana, xlviii. 14.
Millionius, praetor Lavinii, viii. 11.
Milo, missus a Pyrrho, Tarentinam arcem firmat praesidio, xii. 20. prodit Tarentum Romanis, xiv. 44. 45. *vid. et* xiii. 16.
Milo, Beroeaeus, praefectus Persei, xlii. 58.
Milo, princeps amicorum Persei, sese dedit Romanis, xliv. 45. *vid. et* 32.
Milo. *vid.* Annius.
C. Milonius, senator, Cinnae factionem sequitur, lxxix. 4
Minatius. *vid.* Statius Minatius.
Minatius Magius, fidus Romanorum amicus, justam conscribit legionem, lxxii. 26. praeclara ejus in bello sociali opera, 27. donatur civitate, ejusque duo filii creantur praetores, *ibid.*
Mincius, amnis, xxiv. 10. xxxii. 30.
Minervae cella in Capitolio, vi. 29.
— templum, vii. 3.
— inventum, numerus, *ibid.*
Minervae et Neptuno pulvinar stratum in lectisterniis, xxii. 10.
Minerva, arcis Athenarum praeses, xxxi. 30. Piraeei templum ei dicatum, *ibid.*
Minerva, praeses arcis Ilii, xxxvii. 37.
Minervae Lacedaemone templum aereum, Chalcioecos, xxxv. 36.
Minervae Itoniae templum in agro Coronaeo, xxxvi. 20.
Minervae sacrificium factum Ilii ab Romanis, xxxvii. 9.
Minervae, quam Alcidem, sive Alcidemum, vocant, sacrificatum a rege Perseo, xlii. 51.
Minervae Marti, et Luae Matri spolia hostium dicata a Paullo Aemilio, xlv. 33.
Minervae promontorium, xl. 18.
Minervium, oppidum, xlv. 16.
Minio, princeps amicorum Antiochi, xxxv. 15. ejus cum legatis Romanis colloquium, 16. praeest mediae aciei, xxxvii. 41.
Minio, Smyrnaeus, conjurat adversus Mithridatem, lxxxii. 48.
Minius Cerrinius a Minia Paculla matre Bacchis initiatus, xxxix. 13. inter maximos sacerdotes conditoresque ejus sacri, 17. adductus ad consules, fatetur omnia, *ibid.* Ardeam in vincula mittitur, 19.
Minii Celeres, hospites Annibalis, quum is Capuam venit, xxiii. 8.
Minius, Lusitaniae fluminum maximus, lv. 32.
Minoa Heraclea, xxiv. 35. *vid.* Heraclea.
Minturnae, viii. 11. xxxvi. 37. Ausonum urbs, venit in potestatem Romanorum, ix. 25. eo colonia deducta, x. 21.
Minturnensibus negatur vacatio militiae, xxvii. 38. item rei navalis, xxxvi. 3.
Minucia Vestalis, suspecta propter mundiorem justo cultum, viii. 15. facto judicio, viva sub terram defoditur, *ibid.*
L. Minucius, consul, male rem gerit, iii. 25. 26. liberatus obsidione a Quintio Cincinnato, dictatore, jubetur abdicare se consulatu, 29.
L. Minucius, decemvir legum ferendarum caussa, iii. 35.
L. Minucius, praefectus annonae, iv. 12. de Sp. Maelii consiliis docet senatum, 13. bove aurato donatur, 16. Maelianum frumentum assibus in modios aestimatum dividit plebi, *ibid.*
L. Minucius Basilus mittitur a Caesare ad capiendum Ambio-

rigem, cvii. 11. in Illyrico legioni Caesarianae praeest, cx. 51. in Caesaris interficiendi consilium adsciscitur, cxvi. 41. a servis suis interficitur, cxx. 15.

L. Minucius Myrtilus, quod legatos Carthaginienses pulsasset, per feciales traditur legatis, et Carthaginem avehitur, xxxviii. 42.

L. Minucius, legatus Q. Fulvii Flacci in Hispania citeriore, xl. 35.

L. Minucius Thermus, legatus Manlii consulis in Istria, xli. 12.

M. Minucius, consul, ii. 21. eo consule aedes Saturno dedicata, *ibid.* consul iterum, 34.

M. Minucius, tribunus plebis, accusat duos tribunos militum, v. 11.

M. Minucius Fessus augur de plebe creatur, x. 9.

M. Minucius Rufus, consul, xx. 56. magister equitum sub Fabio dictatore, xxii. 8. Fabii cunctationem incusat, 12. ejus seditiosa oratio in Fabii cunctationem, 14. Fabio absente, rem non improspere gerit, 24. aequatur dictatori, 26. dividit exercitum cum Fabio, 27. pugnam committit adversus Annibalem, in qua laborans servatur a Fabio, 28. 29. agnoscit errorem suum, et sub imperium Fabii redit, *ibid. et* 30. in pugna ad Cannas perit, 49.

M. Minucius, tribunus plebis, xxiii. 21.

M. Minucius Rufus, praetor, xxxii. 27. sortitur jurisdictionem peregrinam, 28. triumvir coloniae Vibonem deducendae, xxxiv. 53. xxxv. 40. legatus in Africam, xxxiv. 62.

M. Minucius Rufus, consul, lxiv. 36. fundit Scordiscos, lxv. 18. de iis triumphat, lxvi. 16.

P. Minucius, tribunus militum, xxxv. 5.

Q. Minucius, consul, iii. 30.

Q. Minucius, Ap. Claudii consulis legatus, xxvi. 33.

Q. Minucius, tribunus militum, xxxv. 5.

Q. Minucius Rufus, praetor factus, quum aedilis plebis esset, xxxi. 4. sortitur Bruttios, 6. scribit senatui, pecuniam e fano Proserpinae sublatam, 12. pervestigat sacrilegium, pecuniamque reddit Proserpinae, 13. ei prorogatum imperium, xxxii. 1. creatur consul, 27. ejus res gestae in Gallia, 29-31. ei negatur triumphus, xxxiii. 22. 23. triumphat in monte Albano, *ibid.* legatus in decem ad res Asiae disceptandas componendasque, xxxvii. 55. legatus in Galliam Transalpinam mittitur, xxxix. 54.

Q. Minucius Thermus, tribunus plebis, xxx. 40. aedilis curulis, xxxii. 27. triumvir colonis deducendis, 29. *et* xxxiv. 45. praetor, xxxiii. 24. sortitur Hispaniam citeriorem, 26. caedit Hispanos, 44. triumphat, xxxiv. 10. consul, 54. ejus in Liguria res gestae, xxxv. 3. ei cum exercitu in Liguribus prorogatum imperium, 20. cum Liguribus prospere pugnat, 21. ejus castra aggressi Ligures repelluntur, xxxvi. 38. ei negatur triumphus, xxxvii. 46. legatus mittitur in decem ad res Asiae constituendas, 55. interficitur in proelio adversus Thracas, xxxviii. 41. *vid. et* 46. 49.

Q. Minucius Thermus Iguvium relinquit Caesarianis, cix. 54.

Ti. Minucius, consul, vincit Samnites, ix. 44.

Ti. Minucius Molliculus, creatus praetor, sortitur jurisdictionem peregrinam, xl. 35. moritur, 37.

T. Minucius Rufus, XLII. 54.
Minurus, proditor Viriathi, LIV. 22.
Miracula fere adficta locis insignibus, XXIV. 3.
Miraculum in Ti. Atinio, repente membris omnibus capto, mox sano ac vegeto, II. 36.
Miranda et prodigiosa quo magis creduntur, eo plura annunciantur, XXIV. 10.
Misagenes, Masinissae filius, auxilio venit Romanis, XLII. 29. 62. 65. 67. ejus classis dispergitur in Adriatico mari, ipseque aeger Brundisium defertur, XLV. 14. ei a Romanis munera data, *ibid.*
Misdes, unus e principibus legationis, missae a Carthaginiensibus ad petendam a Romanis pacem, XLIX. 7.
Miseni promontorium, XXIV. 13.
Missilia tela, IX. 35. XXXVIII. 19. 20.
Mithraus, dux Tigranis, contra Ariobarzanem missus, a Sulla Cappadocia expellitur, LXX. 49. 50.
Mithridates, filius Antiochi, XXXIII. 19.
Mithridatis magni pueritia, LXII. 37. petita insidiis tutorum, 38. ejus corporis animique robur, 39. et peritia linguarum, *ibid.* magnitudo, cometarum apparitionibus praedicta, 40. ejus saevitia, LXIII. 46. et ardens ambitio, 47. cur Bacchus cognominatus? 48. domat Scythas et Sarmatas, 49. ejus de orbis imperio consilia, 50.
ejus legati Romae violantur ab Appulejo Saturnino, LXIX. 2.
adfectat Cappadociae regnum, LXX. 43. legatis Romanorum molliter respondet, 44. impudenti mendacio subdititium Ariarathi haeredem Cappadocibus regem imponit, *ibid.* concitat Tigranem in Ariobarzanem, electum regem a Cappadocibus, 49.
Socratem deducit in regnum Bithyniae, LXXIV. 10. cum legatis Romanorum altercatur, 12. interficit regno expulsum Socratem, 13. ad Tigranem legatos mittit, et cum eo foedus facit, 14. 15. ad suas partes allicit Scythas, *ibid.*
a sociis Italicis sollicitatur, LXXVI. 7. *et seqq.* Mithridates rem differt, 19. legati Romanorum cum minacibus mandatis ad Mithridatem, 32. ejus fines depopulatur Nicomedes, 33. Mithridates occupat Cappadociam, 41. exercitus Romanus adversus eum, et utriusque partis vires, 47. 48. ejus duces primo a Nicomede victi, dein superatum fugant, 49. 53. ejus in captivos clementia, 53.
ejus potentia, LXXVII. 51. occupat Paphlagoniam, 52. fugat Nicomedem, 53. vincit M'. Aquillium, 54. naves Nicomedis traduntur Mithridati, 55. Bithynia recepta, Phrygiam, Romani populi provinciam, irrumpit, 56.
Lyciam et Pamphyliam occupat, LXXVIII. 1. legatum Aquillium, a Lesbiis captum, sibique traditum, in vincula conjicit, et in os ejus aurum liquefactum infundit, 3. uxorem ducit Monimam, 5. magnam classem comparat, 7. per Asiam omnes Romani generis homines occidi jubet, 8. in Coum navigat, 17. Rhodum obsidet, 18. a Rhodiis vincitur proelio navali, 19–21. in Chios effundit iram, 22. Rhodum urbem noctu conatur occupare, 24. casu occasionem amittit, 25. et a Rhodiis repellitur, 26. recedit ab obsidione, 27. lucum Furiarum succidens, terretur, 28.
res gestas Sullae adversus Mithridatis duces vid. sub titulo L. Cornelius Sulla.
Mithridates, Gallograecorum

insidiis petitus, eorum regulos cum uxoribus et liberis interficit, LXXXII. 37. 38. Chios duobus talentorum millibus mulctat, 43. plures ab eo deficiunt populi, 46. ejus artes ad retinendos in fide populos, 47. contra eum conjurationes, et de iis quaestiones, 48. 49. Archelaum jubet tractare de pace, 50. conditiones pacis, 56.

a Fimbria Pergami fere capitur, LXXXIII. 4. fugit Mitylenen, 5. ejus legatis aspere respondet Sulla, 18. Mithridates pergit ad colloquium cum Sulla, 20. eorum occursus, 21. Mithridates Romanos accusat, se purgat, 22. accipit pacem, 28.

interficit filium suum Mithridatem, LXXXVI. 7. Murena adversus eum bellum renovat, 12. legatorum Mithridatis perfidia, *ibid.* ejus ad Sullam et ad senatum legatio, 13. ejus fines populatur Murena, 15. eum vincit Mithridates, 17. et Persico more sacrificat, 18. Mithridati genus Persicum, 19. ejus majores, et initia Pontici regni, 20–22.

quid rerum gesserit adversus Mithridatem Murena, vid. sub titulo Murena.

tertium Mithridatis adversus Romanos bellum, XCI. 27. incitat Tigranem adversus Romanos, 28.

bellum sumit, XCIII. 5. legatos ad Sertorium mittit, 6. foedusque cum eo icit, 13. ejus apparatus, et auxilia, 14. 15. vincit pedestri et maritimo proelio Cottam, 26. 27.

ad Cyzicum castra ponit, XCIV. 2. prodente Mithridatem Magio, ejus res fiunt perquam impeditae, 7. 8. ejus clades, 19. 20.

de expugnatione Cyzici desperans, noctu abnavigat, XCV. 11. 12. ejus peditatum caedit Lucullus, 13. Mithridatis clades, 14. ejus navibus ancipiti pugna deprehensis, duces classis caeduntur, aut capiuntur, 22. 23. Mithridates Nicomediae obsessus, 26. mari fugiens, classem amittit, 27. Heracleam properat, 28. eamque occupat, 34.

equestri proelio superior, XCVII. 19. iterum, 25. Lucullum inopia premere nititur, 26. sed, quibusdam acceptis damnis, totus exercitus fugit, 27–31. Mithridates avaritia militum Romanorum elabitur, 32. uxores sororesque interfici jubet, 39.

a Tigrane arcessitur, XCVIII. 25. Tigranes victus summam rerum permittit Mithridati, 52. Mithridatis ad Phraatem literae, 54. novum cogit exercitum, 68. turpissime fugit e proelio, 73. multa recuperat, 85. vincit Fabium Adrianum, 86. Mithridates vulneratur, 87. acie vincitur a Triario, 88. 89. vincit fugatque Triarium, 91. 92. variae adversus eum insidiae, 93–95.

contra eum proficiscitur Pompejus, C. 17. Mithridates hostem inopia premere tentat, 19. ejus res arctae, 22. castra ejus circumvallare instituit Pompejus, 23. Mithridates meditatur fugam, 24.

eum sequitur Pompejus, CI. 1. clades Mithridatis et fuga, 4. 5. Tigranem inimicum experitur, 6. in Bosporum tendit, 40.

una ex ejus uxoribus, Stratonice, castellum, in quo thesauri ejus erant, Romanis prodit, CII. 3–6. Mithridatis filium, e Stratonice susceptum, necat, 20. ejus novi apparatus, 21. ab eo deficiunt Phanagorenses, aliique populi, 22–24. in Italiam per tot interjectas

regiones penetrare statuit, 25. sed exercitus abhorret a tam longinqua et periculosa militia, 26. Mithridati insidias struit filius Pharnaces, 48. Mithridatis periculum, 51. ad filium preces, 52. venenum dat suis, et ipse sumit, 53. etiam gladium admovet, utrumque frustra, 54. a Bituito Gallo occiditur, 55. eum tumulo majorum inferri jubet Pompejus, 70.

Mithridates, Magni F. cum ingenti exercitu Bithyniam tuetur, LXXXII. 1. victus a Fimbria, Pergamum ad patrem fugit, 2. a patre interficitur, LXXXVI. 7.

Mithridatis Ctistae historia, LXXXVI. 20. 21.

Mithridates Evergetes, Ponti rex, ad suas partes trahit M'. Aquillium proconsulem, LX. 2. ei Phrygia major conceditur, ibid. tuetur domum Ariarathis adversus Nicomedem, 55. insidiis amicorum interficitur, 62. pater Mithridatis Magni, LXXXVI. 20. alii reges Pontici, quibus nomen Mithridates, ibid.

Mithridates, Parthorum rex, eripit Syris Babyloniam, vicinisque suis omnibus est formidabilis, LIII. 13.

Mithridates Medus in fugam vertitur a Lucullo, XCVIII. 73. vid. et CV. 39.

Mithridates Pergamenus, pellice Mithridatis Magni editus, ad Gallograeciae tetrarchas referebat originem, CXII. 76. auxilium fert Caesari adversus Alexandrinos, ibid. capit Pelusium, 77. occupat regionem Oniae, et Memphin, 78. profligat Aegyptios, 79. conjungit copias cum Caesare, 80. ei tetrarchiam Gallograecorum adjudicat Caesar, CXIII. 26.

Mithrobarzanes a Tigrane adversus Romanos mittitur cum stolidis mandatis, XCVIII. 34. caeditur, 35.

Mitylene, XXXVII. 21. ab M. Thermo expugnata, diruitur, LXXXIX. 36.

Mitylenaeae triremes, XXXVII. 12.

Mitylenaei caeduntur a Lucullo, LXXXIII. 46. 47.

Mitys, amnis, XLIV. 7.

Mnaseas, Rhodiae classis praefectus, CXXII. 9. vincitur a Statio Murco, 17. 18.

Mnesilochus, princeps Acarnanum, gentem suam conciliat Antiocho regi, XXXVI. 11. 12. eum sibi dedi postulant Romani, XXXVII. 45. XXXVIII. 38.

Moagetes, tyrannus Cibyrae, cogitur centum talenta, et decem millia medimnûm frumenti pendere Romanis, XXXVIII. 14.

Moenicaptus, Gallorum regulus, cadit in proelio, XLIV. 42.

Moeno quidam Siciliae regi Agathocli venenum dat, XIII. 49. adfectat tyrannidem, ibid. pulsus a Syracusanis, fugit ad Carthaginienses, ibid.

Moesia duplex, LXII. 60. adversus Moesos et Dardanos bene pugnatur, LXX. 17.

Moesi subacti, XCV. 1. iterum victi a Licinio Crasso, CXXXIV. 2.

Molossis, Epiri regio, VIII. 24. XLV. 26.

Monaeses Parthus ad Antonium confugit, CXXVIII. 36.

Moneris navis, XXXVIII. 38.

Monetae aedes atque officina, IV. 7. 20. VI. 20. XXXIII. 26. vid. Juno.

Monetae nomen unde, XV. 6.

Monetae fraudes, LXXXII. 23.

Monime, Philopoemenis Milesii filia, uxor ducitur a Mithridate, LXXVIII. 5. Monimes fatum, XCVII. 40.

Monomachiae, VII. 10. 26. VIII. 7. 8. XXIII. 46. 47. XXV. 18. XLVIII. 21.

Monopodia quando primum, et a quibus, Romam advecta, XXXIX. 6.

Mons Sacer, II. 32. secessio ple-

bis in Sacrum montem, *ibid.* tribuni plebis in Sacro monte creati, 33. ibi sacrata lex lata, *ibid.*

Mopsiani, *sive* Mopsiorum factio, xxiii. 1.

Mopsium, tumulus, xlii. 61. 67.

Morcus, legatus Gentii ad Rhodios, xliv. 23.

Morgantina urbs. *vid.* Margantia.

Morini se dedunt Caesari, cv. 55.

Mortuorum laudationes vitiant rerum historias, viii. 40.

Mortui cum insignibus honorum cremantur, xxxiv. 7.

Mortuorum in bello corpora vetantur in urbem referri, lxxiii. 32.

Morum praefectura Caesari delata, cxv. 1. postea Augusto, cxxxvi. 31. eidem prorogata, cxxxvii. 1.

Morzes, Paphlagonum rex, xxxviii. 26.

Motyenses, xiv. 13.

Mucia prata, sic dictus ager, Mucio virtutis caussa trans Tiberim datus, ii. 13.

Mucia, Pompeji uxor, cii. 36. repudiatur a Pompejo, ciii. 23. eam ducit uxorem M. Scaurus, *ibid.* ad Sex. Pompejum filium leniendum proficisci cogitur a populo, cxxvii. 35.

C. Mucius, adolescens nobilis, penetrat in castra hostium, ii. 12. scribam pro rege obtruncat, *ibid.* incenso foco dextram injicit, *ibid.* ei ager a Patribus Romanis datur, 13. cur Scaevola dictus, *ibid.*

P. Mucius Scaevola, praetor, sortitur Siciliam, xl. 44. consul, xli. 22. petit censuram, xliii. 16.

P. Mucius Scaevola, tribunus plebis, de judicio Tubuli fert ad populum, liii. 38. consul, lvii. 19. juris publici privatique peritissimus, lviii. 11. censet jure agendum esse cum Ti. Graccho, non vi, 53. *et seqq.*

Q. Mucius Scaevola praetor creatur, xxiii. 24. Sardiniam sortitur, 30. longo morbo implicitus, ad belli vim sustinendam fit inutilis, 34. 40.

Q. Mucius Scaevola, decemvir sacrorum, moritur, xxvii. 8.

Q. Mucius Scaevola, praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, xl. 44. consul, xli. 26. tribunus militum, xlii. 49. ejus res gestae, 58. legatus, 67.

Q. Mucius Scaevola, consul, lxii. 10. an in Albucium dixerit? lxvii. 51. odiorum inter eos caussa, 52.

Q. Mucius Scaevola, praetor, in Asiam missus, lxx. 10. ejus integritas, *ibid.* et in provincia administranda justitia, 11. coërcet injurias publicanorum, 12. consul, 21. deponit provinciam, 23. intercedit triumpho L. Crassi collegae, 24.

Q. Mucius Scaevola, augur, Marium hostem judicare non vult, lxxvii. 29. 30.

Q. Mucius Scaevola, pontifex maximus, jussu Marii junioris per Damasippum ante Vestae aras occiditur, lxxxvi. 6.

Q. Mucium Scaevolam Fimbria mandat occidi, et ei, quum occisus non esset, diem dicit, lxxx. 48.

Q. Mucius Scaevola, tribunus plebis, prohibere conatur triumphum Pontinii, cvi. 11.

Mugillanus. *vid.* Papirius.

Mula parit. *vid.* Prodigium.

Mularum jugis Aesculapius ab Epidauro forma serpentis Sicyonem deportatus, xi. 13.

Mulctaticia pecunia, ex qua ludi facti, x. 23.

Mulctaticiae leges. *vid.* Lex.

Mulctaticium argentum, *vid.* Argentum.

Muli clitellarii instructi ad hostem fallendum, vii. 14. x. 40. *vid. et* lxviii. 21.

Muli, tabernacula, et omnia alia

ßia inftrumenta militaria, magiftratibus in provincias ituris subministrata de publico, XLII. 1.
Mulis inter eundum insidere milites, vetat Scipio, LVII. 4.
Muli Mariani, LVII. 17.
Muliebris servitus numquam salvis suis exuitur, XXXIV. 7.
Muliebris veftis, quae pluris esset, quam quindecim millium aeris, in censum deferri juffa, XXXIX. 44.
Mulieres urbem, quam armis viri defendere non poffent, precibus lacrymisque defendunt, II. 40.
— Argivae spoliantur auro, vefte, et mundo ab uxore Nabidis, XXXII. 40.
— mille et quadringentae jubentur a triumviris profiteri bona, et ex iis conferre in belli sumtus, CXXII. 42. *et seqq.*
— damnatae judicio publico, puniuntur privatim a cognatis, XXXIX. 18.
Mulierum finitus lege Oppia cultus, XXXIV. 1.
— coërcitae lege Voconia haereditates, XLI. 34.
— turba, in foro et Capitolio sacrificantium et precantium Deos externo more et ritu, XXV. 1.
— terror, audito Annibalis ad urbem adventu, XXVI. 9.
— cura habita poft captam Carthaginem Novam, XXVI. 49.
— Lusitanorum fortitudo, LV. 7.
— Cimbricarum audacia, LXVIII. 19. *vid. et* 65–71. *vid.* Matronae.
Mulsum datum prosecutis funus mortui Scipionis, XXXVIII. 55.
Mulsi pocillum Jovi Victori votum, X. 42.
Mulvius pons, XXVII. 51.
Mummius, legatus Craffi, vincitur a Spartaco, XCVI. 39. 40.
L. Mummius, tribunus plebis, XXXVIII. 54. praetor creatus, sortitur Sardiniam, XLI. 12. poftea ei decernitur quaeftio, 18.
L. Mummius, praetor, in ulteriore Hispania male pugnat, XLVII. 40. deinde egregie, *ibid.* decedit ad triumphum, XLVIII. 6. fit consul, LI. 39. ei Achaja provincia decernitur, *ibid.* ejus adventus in Achajam, et copiae, LII. 13. vincit Achaeos, 14. capit Corinthum, 15. et funditus diruit, 16. ejus aftutia in deprehendendis Corinthiis, 17. Macedoniam et Graeciam ordinat, 56. ejusdem triumphus magnorum artificum tabulis ftatuisque decoratus, 57. ejus magnanimitas, 58. ejus cum Scipione discors censura, LIII. 38. *vid. et* LIV. 6. falso traditur lege Varia condemnatus, LXXI. 41.
L. Mummius Quadratus, tribunus plebis, resiftit actionibus Clodii, CIII. 110. de Ciceronis reditu refert, 126.
Q. Mummius, tribunus plebis, XXXVIII. 54.
C. Munatius, decemvir agris dividundis, XLII. 4.
L. Munatii Flacci ftrategema, CXV. 45. ejus crudelitas in Ateguenses, 46. dedit se Caesari, 48.
L. Munatius Plancus pugnat contra Afranium, CX. 13. consul designatus, accedit sententiae Antonii, CXVI. 83. a senatu ex Gallia vocatur, ad auxilium consulibus et Bruto ferendum, CXVIII. 13. fit suspectus Patribus, CXIX. 45. colonias deducit Lugdunum et Rauracam, 46. ejus frater Plotius proscriptus, CXX. 36. *et* 100. triumphat, *ibid.* consulatum init, CXXII. 42. de manubiis Saturno templum aedificat, CXXV. 4. caedit legionem Octaviani, 34. ex Italia fugit, CXXVI. 32. ab Antonio ad C. Octavianum transit, eique teftamentum Antonii

prodit, cxxxii. 6. 7. censura ejus parum utilis reipublicae, ipsi turpis, cxxxvi. 8. 9.
T. Munatius Plancus, tribunus plebis, intercedit, ne interrex creetur, cvii. 19. in funere Clodii concionatur in Milonem, 22. hortatur populum, ne Milonem elabi pateretur, 38. expellitur Pollentia, cxviii. 27.
Munda, urbs Celtiberiae, xxiv. 42. xl. 47. proelium ad Mundam, quo vincunt Poenos Romani, xxiv. 42. expugnatur, et mulctatur a Caesare, cxv. 61.
Mundensis pugna, cxv. 50–56.
Mundus muliebris, xxxii. 40. *vid. et* xxxiv. 7.
Municipes, viii. 14.
Municipia Appiae, xxvi. 8.
Municipiis plerisque civitatem et agros adimit Sulla, lxxxix. 34.
Munimenta Romanorum ad Vejos, v. 1. combusta a Vejentibus, 7.
Muralis corona. *vid.* Corona.
Murcia Dea, i. 33. ad Murciae Latinis sedes datae ab Anco Marcio, *ibid.*
C. Licinius Murena multos conjurationis Catilinariae socios in vincula conjicit, cii. 89. aedilis, ciii. 74.
L. Licinius Murena, in pugna ad Chaeroneam sinistro cornu a Sulla praefectus, sibi oppositos egregie vincit, lxxxii. 11–16. relictus a Sulla in Asia, triumphi cupiditate, novas cum Mithridate belli caussas circumspicit, lxxxvi. 7. ad eum perfugit Archelaus, eumque ad bellum incitat, 9. Murena bellum movet, 12. denuo fines Mithridatis populatur, 16. profligatur, 17. triumphat de Mithridate, lxxxix. 16. de ejus gestis disquisitio, 17. repres- serat piratas, xc. 33.
L. Licinius Murena, Luculli legatus, vincit Tigranem, eumque omnibus impedimentis exuit, xcviii. 38. consul designatus, a Sulpicio accusatur, ambitus, cii. 88. a Cicerone defenditur, *ibid.* consul Catonem, a quo accusatus fuerat, eripit furori seditiosorum, ciii. 17.
Murena. *vid.* Varro.
Muraenam mortuam luget L. Crassus, lxx. 42.
Mures in usum ciborum versi ab obsessis in urbe Casilino, xxiii. 19.
— aurum rodunt. *vid.* Prodigia.
Murgantia, urbs valida in Samnio, oppugnatur et capitur, x. 17.
Murgantia, urbs Siciliae, xxiv. 27. 36. xxvi. 21. contra servos rebelles a servis quoque defenditur, lxvii. 39.
Muri urbi Romae circumdati, i. 6. 33. 36. 38. 44. vi. 32.
Muri omnium cis Iberum civitatum dejecti, xxxiv. 17.
Murorum pinnae, xxxviii. 5.
Murus novus objectus pro diruto in oppugnationibus, xxi. 11. xxxviii. 7.
Muthul, fluvius, lxv. 7.
Mutila, Istriae oppidum, vi capitur a Romanis, xli. 15.
Mutilum, castrum, xxxi. 2. xxxiii. 37.
Mutina, xxi. 25. xxxv. 4. colonia civium Romanorum, xxxix. 55. captam a Liguribus, recipiunt Romani, xli. 20.
Mutinam D. Brutus occupat, et ibi ab Antonio obsidetur, cxvii. 58. *de bello ad Mutinam vid.* M. Antonius, D. Junius Brutus, C. Octavius, *etc.*
Mutinensem agrum populantur Ligures, xli. 18.
Mutines, sub Annibale omnes belli artes edoctus, novus dux in Sicilia, xxv. 40. terret Romanos, *ibid.* eo absente proelium committitur, 41. vincunt Romani, *ibid.* urit agros sociorum populi Romani in Si-

cilia, xxvi. 21. ab Hannone, Carthaginiensium imperatore, praefectura Numidarum spoliatur, 40. tradit Agrigentum Romanis, *ibid.* donatur civitate Romana, xxvii. 5. *vid. et* xxxviii. 41.
Mutistratum, oppidum, capitur a Romanis, xvii. 22.
Mycenica, locus haud procul Argis, xxxii. 39.
Mygdonia, regio Mesopotamiae, xcviii. 76.
Myla, flumen, xxiv. 30. 31.
Mylae, oppidum munitissimum, capitur et diripitur a Perseo, xlii. 54.
Mylasa diruuntur a Labieno, cxxvii. 15.
Mylasenis immunitas concessa, xxxviii. 39.
Mylassenses, *iidem qui Mylaseni,* occupant Euromensium oppida, xlv. 25. rediguntur ab Rhodiis in officium, *ibid.*
Myndus, civitas, xxxvii. 16.
Myndii, xxxiii. 30.
Myonnesus, promontorium inter Teum Samumque, xxxvii. 13. 27.
Myrina, urbs, xxxiii. 30.
Mysi. *vid.* Moesi.
Mysi sagittarii, xxxvii. 40.
Mysia Eumeni donata, xxxviii. 39.

N.

Nabataei, socii Romanorum, cxxxv. 21.
Nabataeorum regum socordia, cxxxv. 22.
Nabdalsa, insignis inter Numidas nobilitate et virtute, conjurat cum Bomilcare adversus Jugurtham, lxv. 44 – 48. insidiae deteguntur, 49. Nabdalsae ignoscit Jugurtha, 50.
Nabis, Lacedaemoniorum tyrannus, ab Romanis adscriptus foederi, cum Philippo rege inito, xxix. 12. vastat finitimorum agros, xxxi. 25.
ei traduntur a Philippo Argi, xxxii. 38. ejus cum T. Quintio Flaminino consule colloquium, 39. auxilia mittit Romanis, et inducias cum Achaeis facit, *ibid.* spoliat Argivos, 40. mittit uxorem suam Argos ad spoliandas feminas, *ibid.*
de bello ei inferendo deliberant Patres, et T. Quintio rem totam permittunt, xxxiii. 44.
bellum adversus eum decretum, xxxiv. 22 – 24. apparatus belli, 26. 27. octoginta principes juventutis Laconicae interficit, *ibid.* bellum adversus eum terra marique geritur, 28. 29. petit, ut sibi colloqui cum T. Quintio liceat, 30. ejus oratio ad T. Quintium, 31. respondet Quintius, 32. conditiones pacis a Quintio scriptae, 35. quas respuit, 36. 37. Lacedaemonem oppugnat Quintius, 38. 39. induciae, 40. Nabis mittit legatos Romam, qui pacem impetrant, 43.
concitantibus Aetolis denuo bellum molitur adversus Romanos, xxxv. 12. 13. contra eum mittitur Atilius, praetor, 22. Nabis oppugnat Gythium, 25. vastat Achaeorum agros, *ibid.* parat classem, 26. vincit proelio navali Achaeos. *ibid.* fugatur ab Achaeis, 28 – 30. occiditur ab Alexameno, principe Aetolorum, 35.
Nadagara, urbs, xxx. 29.
Naevia porta, ii. 11.
L. Naevius Balbus, xlv. 13.
M. Naevius, tribunus plebis, secundum quosdam auctores accusator P. Scipionis Africani, xxxviii. 56.
Q. Naevius Crista, vir impiger militiaeque peritus, invadit Macedonum castra, xxiv. 40. eaque diripit, *ibid.*
Q. Naevius Matho creatur praetor, xxxix. 32. sortitur Sardiniam et quaestionem de vene-

obsessi conjuges et liberos occidunt, et palam in muris trucidatos praecipitant, *ibid.*
Nesiotae, populi, xxxviii. 28.
Nessus, flumen, xlv. 29.
Nexi ob aes alienum, ii. 27. soluti, cautumque in posterum ne necterentur, viii. 28. *vid.* Aes alienum.
Nicaea, urbs Corsicae, descripta, xvii. 15.
Nicaea, urbs in sinu Maliaco, xxviii. 5. xxxii. 32. 35.
Nicaea, urbs Bithyniae, lxxvi. 27.
Nicaea, uxor Crateri, xxxv. 26.
Nicagora Sicyonem deducit Aesculapium, forma serpentis indutum, xi. 13.
Nicander ab Aetolis legatus mittitur ad Philippum, ut eum concitet ad bellum Romanum, xxxv. 12. ab rege Antiocho veniens, implet vana exspectatione multitudinem Aetolorum, xxxvi. 29. praetor Aetolorum, xxxviii. 1. ejus res gestae, 4. 5. 6.
Nicander archipirata, xxxvii. 11.
Nicanor, unus ex purpuratis Philippi, xxxiii. 8.
Nicatores apud Persas erant milites cohortis regiae, xliii. 21.
Nicephorium, lucus ad Pergamum, xxxii. 33. 34.
Nicias parat venenum Pyrrho, xiii. 45. indicatur a consulibus regi, *ibid. vid. et* xlii. 47.
Nicias, praetor Achaeorum, xxviii. 8.
Nisias clam interficitur a Perseo, xliv. 10.
Nico, Tarentinus juvenis, conjuratione facta cum aliis nobilibus juvenibus, prodit Annibali Tarentum, xxv. 8. 9. ejus cum D. Quintio certamen, xxvi. 39. hasta transfigit Quintium, *ibid.* occiditur pugnans, quum caperetur Tarentum, xxvii. 16.
Nicocrates, Cyrenaïcus tyrannus, tollitur a fratre Leandro, incitante Aretaphila, lxxxi. 17.
Nicodamus, dux Aetolorum, auxilio mittitur Ambraciae urbi, xxxviii. 5. 6.
Nicomachus subsidio venit Crotoniensibus, xiv. 6. strategemate P. Cornelii Rufini consulis decipitur, 7. patitur cladem, 8.
Nicomedes, Bithyniae rex, Zyboeam auxilio Gallorum vincit, xxxviii. 16.
Nicomedes, filius Prusiae, cum patre Romam venit, xlv. 44. commendatur a patre senatui, *ibid.* bello peti Attalum a Prusia, negat apud Patres Romanos, xlvii. 26. eum pater interficere studet, l. 5. in patris caput vertuntur insidiae, 6. Nicomedem Attalus juvat, 9. ejus jussu Prusias occiditur, 11. adfectat regnum Cappadociae, lx. 55. lxx. 43. 44.
Nicomedes, superioris ex Nysa uxore filius, Bithyniam tenet auctoritate senatus, lxxiv. 10. ei de regno controversiam facit frater Socrates, adjuvante Mithridate, *ibid.* pulsus a fratre Romam venit, 11. restituitur in regnum, 12. depopulatur fines Mithridatis, lxxvi. 33. cum eo confligunt duces Mithridatis, 49. 50. primo vincit, 51. postea vero, ab Archelao superatus, fugit, 52. victus a Mithridate, exuitur regno, et in Italiam navigat, lxxviii. 53 – 56. restituitur in regnum, lxxxiii. 29. moritur, populo Romano haerede instituto, xciii. 3.
Nicomedia, Bithyniae urbium maxima, lxxvi. 27.
Nicopolim inter Euphratem et Araxem condit Pompejus, ci. 7.
Nicopolim in Actiaco litore, victo Antonio, condit Caesar Octavianus, cxxxiii. 10.
Nicostratus, Achaeorum praetor, xxxii. 39. 40. ejus strategema, xxxiii. 14. et victoria, 15.

P. Nigidius Figulus, amicus Ciceronis, et mathematicarum artium peritia excellens, CII. 90. ejus vaticinium in ortu Octavii, qui postea Augustus fuit, *ibid.*

Nilus, XLIV. 19. per Nilum pons tumultuario opere factus, *ibid.*

Nili ostium Pelusiacum, XLV. 11. 12.

Ninnius. *vid.* Pacuvius, *et* Stenius.

Nisibin oppugnat, et capit Lucullus, XCVIII. 77. 78.

Nisuetae inter auxilia Rhodiorum, XXXIII. 18.

Nobiles deponunt annulos aureos et phaleras, IX. 46.

Nobilitas, ut duo consularia loca a plebe recuperaret, totis viribus incumbit, X. 15.

Noctua consedit in hasta Hieronis, XVI. 12.

Nocte lux oborta. *vid.* Prodigium.

Nola capitur a Romanis, IX. 28. oppugnatur ab Annibale, XXIII. 14–16. iterum, 43–46. occupatur a Papio, LXXIII. 25. recipitur, totaque incendio deletur, LXXXIX. 33.

Nolanus senatus Romanorum, plebs est Annibalis, XXIII. 14. 39.

Nolana plebs vocat Annibalem, XXIV. 13.

Nolani milites tenent cum Samnitibus Palaepolim, VIII. 23. 25. urbe Romanis tradita, effugiunt, 26.

Nolanus ager, XXIII. 14.

Noliba, oppidum Hispaniae, XXXV. 22.

Nomen. Ad Nomina qui non respondissent, virgis caesi, VII. 4. ad Nomen non respondentem Curius consul in servitutem vendit, XIV. 27.

Nominis error fraudi est Annibali, XXIV. 13.

Nomentana via, olim Ficulnensis, III. 52.

Nomentani in civitatem accepti, VIII. 14.

Nomentum, oppidum, a Tarquinio Prisco captum, I, 38. *vid. et* IV. 22. 32.

Nonae Maji, XLI. 20.

Nonae Quintiles, XXVII. 23.

Nonae Sextiles, XLI. 20.

Nonius, senator, ob gemmam proscribitur ab Antonio, CXX. 69.

Nonius, centurio, a seditiosis militibus necatus, CXXV. 16.

A. Nonius cum Appulejo Saturnino petit tribunatum, et, illo repulso, designatur, LXIX. 4. occiditur, 5.

Norba, colonia Romanorum, II. 34. XXXII. 2. eam subita incursione depopulantur Privernates, VII. 42.

Norbani nuntiant defectionem Privernatium, VIII. 1. a populo Romano laudantur ob constantem in rempublicam fidem, XXVII. 10.

Norbanus ager, VIII. 19.

C. Norbanus, tribunus plebis, gravissimam seditionem excitat, LXX. 26. reus fit majestatis, 29. defenditur a M. Antonio, *ibid.* absolvitur, 30. praetor Siciliae periculo eripit Rheginos, LXXX. 1. consul senatusconsultum de dimittendis exercitibus facit, LXXXIV. 9. violat legatos Sullae, LXXXV. 2. vincitur a Sulla, 3. iterum magna strage a Metello Pio, LXXXVIII. 1. avehitur Rhodum, 2. proscribitur a Sulla, 21. se interimit, LXXXIX. 33.

C. Norbanus C. F. Flaccus, triumvirorum legatus, in Macedoniam adversus Brutum praemittitur, CXXII. 52. consul, primus binis quaestoribus utitur, CXXVIII. 1. pro consule triumphat ex Hispania, CXXXI. 49.

Norici, populi, a Silio domiti, CXXXVI. 51.

Nortia, Etrusca Dea, VII. 3.
Notae censoriae, XXVII. 11. XXXIX. 42. *vid.* Censor, *et* Censura.
Notatos a Numidico censor alter eximit notae, LXVIII. 37.
Notium, oppidum Colophonium, XXXVII. 26. XXXVIII. 39.
Nova Carthago, XXVIII. 17. *vid.* Carthago.
Novae tabernae, III. 48.
Novendiale sacrum publice susceptum, I. 31. XXI. 62. XXIII. 31. XXV. 7. XXVI. 23. XXVII. 37. XXIX. 14. XXX. 38. XXXIV. 45. XXXV. 9. XXXVI. 37. XXXVIII. 36. XXXIX. 22. XLIV. 18. LXX. 28.
Novensiles Divi, VIII. 9.
Novius Calavius. *vid.* Calavius.
L. Novius Niger, quaestor, a Caesare praetore in carcerem conjicitur, CIII. 11.
L. Novius, tribunus plebis, a liberto Clodii ferro vulneratus, CIII. 127.
Novocomensibus civitatem adimit M. Marcellus, CVIII. 31.
Nox proelium dirimit, IV. 39. IX. 23. 32. X. 12. XXI. 59. victoriam magis, quam proelium, dirimit, VII. 33. inter noctem lux orta, XXXII. 29.
Nuceria Alfaterna subigitur ad deditionem a Q. Fabio, IX. 41. capitur a Poenis, incenditur et diripitur, XXIII. 15.
Nucerini Atellam traducti, XXVII. 3.
Nucerinum agrum populantur socii navales Romanae classis, IX. 38.
Nuces secundo amni fusae Casilinum, ad sublevandam obsessorum inopiam, XXIII. 20.
Numa Pompilius rex Romanorum a Patribus eligitur, I. 18. ejus justitia et religio, *ibid.* Numa serior Pythagoras, *ibid.* ejus inauguratio, *ibid.* Janum indicem pacis bellique facit, 19. Deorum metum injicit animis. *ibid.* cum Dea Egeria congressus nocturnos simulat, *ibid.* describit annum ad cursum Lunae in duodecim menses, *ibid.* nefastos dies fastosque facit, *ibid.* Flamines, Salios, Pontificem creat, 20. virgines Vestales legit, et ipsis stipendium de publico instituit, *ibid.* Jovi Elicio aram in Aventino dicat, *ibid.* lucum sacrat Camoenis, 21. Fidei instituit sollemne, *ibid.* regnavit tres et quadraginta annos, *ibid.* ejus commentarii, 31.
Numae Pompilii et cadaver, et libri sub Janiculo in duabus arcis lapideis inventi, XL. 29. cremantur libri, *ibid.*
Numa Marcius. *vid.* Marcius.
Numantia, XLVII. 37. obsidetur frustra a Q. Pompejo, LIV. 3. iterum, 26. 27. a Popillio, LV. 8. ab Hostilio Mancino, 10. *et seqq.* ad Numantiam accedit Scipio, LVII. 9. 22. Numantiae situs, 25. fossa murusque circa eam ducuntur, 26. capitur et deletur, LIX. 1-6.
Numantini belli initium, XLVII. 39.
Numantini pacem faciunt cum Q. Pompejo, LIV. 28. sed illud foedus pro rato non habetur Romae, 34. fundunt exercitum Romanum, LV. 8. in summas angustias redigunt Romanos, 14. cum iis pacem facit Hostilius Mancinus, LV. 15. pacem hanc irritam esse censet senatus, 17. 26. Mancinus deditur Numantinis, LVI. 13. qui eum non recipiunt, 14. insidias ponunt Romanis, LVII. 20. repelluntur, 21. cum desperatis pugnare non vult Scipio, 22. obsessi circumvallantur, 24. tentant eruptionem, 30. eorum sollicitudo, 31. premuntur a Scipione, LIX. 1. eorum desperatio, 2. erumpunt, 3. fames horribilis, 4. plerique sibi consciscunt necem, 5. de iis triumphat Scipio, 28.

Numerius Decimius Samnis, xxii. 24.
Numerius Fabius. *vid.* Fabius.
Numerus, inventum Minervae, vii. 3.
Numicius, flumen, i. 2.
L. Numicius Circejensis, praetor Latinorum, Romam evocatus, viii. 3.
T. Numicius Priscus, consul, adversus Volscos proficiscitur, ii. 63. bene rem gerit, *ibid.*
Numidae veteres Poenorum hostes, xviii. 20.
Numidae et Mauri ab Amilcare pacantur, xviii. 42. Numidarum equitum auxilia adjunguntur Asdrubali in Hispania, xxi. 22. Numidarum quingentorum de Annibalis exercitu proelium adversus trecentos equites Romanos, 29. *de Numidis vid.* Syphax, Masinissa, Micipsa, Jugurtha.
Numidae primum in Africa equitum genus, xxix. 34. *vid. et* xxiv. 48. liberant exercitum Romanum, xxxv. 11. eorum equorumque descriptio, *ibid.*
Numidae jaculatores, xxviii. 11.
Numidae ante omnes barbaros effusi in Venerem, xxix. 23. xxx. 12. vagas trahunt domos, xxix. 31. carne ac lacte vescuntur, *ibid.*
Q. Numidicus. *vid.* Caecilius Metellus.
Numisius, imperator Latinorum, viii. 11.
C. Numisius creatur praetor, et sortitur Siciliam, xli. 12.
T. Numisius Tarquiniensis, legatus in Macedoniam, xlv. 17.
ad Numistronem M. Marcellus castra ponit, xxvii. 2.
Numitor, filius major Procae, Albae regis, i. 3. pellitur ab Amulio fratre, *ibid.* restituitur, 5.
C. Numitorius per medium forum uncis raptatur, lxxx. 39.
L. Numitorius, tribunus plebis, ii. 58.
P. Numitorii cum Appio decemviro contentio, iii. 45. in Aventino tribunus plebis creatur, 54.
Q. Numitorius Pullus, proditor patriae, lx. 23. ei venia data, *ibid.*
Nummus quadrigatus, xxii. 52.
Nummi in memoriam victoriae de Picentibus cusi, xv. 9.
Nundinae, vii. 15.
Nundinae Kalendis Januariis, cvii. 16.
ob Nuptias virginis inter Ardeates bellum intestinum, iv. 9.
Nursini pollicentur Scipioni milites, xxviii. 45.
Nutria capitur, xx. 29.
Nymphaeum in Apolloniati agro, xlii. 36. 49. 53.
Nymphius, princeps Palaepolis, viii. 25. urbem tradit Romanis, 26.
Nysa, mater Nicomedis, lxxiv. 10.
Nysa, uxor ejusdem Nicomedis, soror Mithridatis, xciii. 3.

O.

Oaeneum, Penestiae oppidum, xliii. 21.
Oblivionis flumen transire vix audent Romani milites, lv. 29.
Obrimae fontes, xxxviii. 15.
Obsecratio in unum diem populo indicta, iii. 63. xxvi. 23.
Obsecratio a populo, praeeuntibus duumviris, facta, iv. 21.
Obsecratio circa omnia pulvinaria, xxxi. 8. 9.
Obsides, fidei pignus, xlii. 39.
Obsides totius Hispaniae Sagunti in arce custoditi, xxii. 22. eos tradit Romanis Abelox, *ibid.*
Obsides Tarentinorum, e fuga retracti, virgis caeduntur, et de saxo dejiciuntur, xxv. 7.
Obsides civitatium Hispaniae post captam Carthaginem novam reddit suis Scipio, xxvi. 49.
Obsides exacti a Carthaginiensibus, ne minores quatuorde-

cim annis, neu triginta majores, xxx. 37. redduntur iis centum, xxxii. 2. iterum centum, xl. 34. exacti ab Antiocho, ne minores octonûm denûm annorum, neu majores quinûm quadragenûm, et triennio mutandi, xxxviii. 38.

Obsides Carthaginiensium Setiae custoditi, xxxii. 26.

Obsidibus in publicum prodeundi facultas negata, *ibid.*

Obsides in triumphis ducti, xxxiv. 52. ciii. 48.

Oceanus orbem terrarum amplexu finit, xxxvi. 17.

Ocilis, urbs Hispaniae, quae defecerat ab Romanis, accipitur in fidem, xlviii. 4.

Ocrea sinistrum crus tectum, ix. 40.

Ocriculum, xxii. 11. vastatur a sociis Italicis, lxxii. 25.

Ocriculani sponsione in amicitiam Romanorum accepti, ix. 41.

Octavia, Caesaris Octaviani soror, multis proscriptis saluti est, cxx. 44. eam uxorem ducit M. Antonius, cxxvii. 27. virum et fratrem conciliare studet, cxxviii. 40. ejus ad fratrem oratio, 41. ad Antonium navigat, sed ille artibus Cleopatrae fascinatur, cxxxi. 56. 57. Octaviae facta laudabilia, 59. ei repudium mittit Antonius, cxxxii. 5. moritur, cxxxviii. 5. ei honos habetur a senatu, *ibid.*

Octaviae porticus, et in ea bibliotheca, cxxxi. 54.

Octavius, legatus Crassi, auxilium ei laturus, de colle, quem ceperat, decurrit, cvi. 53. eum defendens, occiditur, 57.

Octavius Mamilius. *vid.* Mamilius.

Octavius Metius, x. 41.

C. Octavius Ruso, quaestor, legatos Bocchi Romam ducit, lxvi. 34.

C. Octavius, Augusti pater, cii. 90. ex praetura Macedoniam sortitur, ciii. 78. Bessis proelio fusis, Imperator appellatur, 108.

C. Octavius, postea Augustus appellatus, nascitur, cii. 90.

de eo somnium Catuli, ciii. 35. a Caesare, magno avunculo, extolli incipit, cxv. 24. in Hispaniam ad Caesarem venit, 63. precatur Caesarem pro Saguntinis, et aliis, 64.

magister equitum a Caesare designatur, cxvi. 19. haeres a Caesare scriptus ex dodrante, in nomen adoptatur, 102. ejus prudentia, 112.

in urbem post necem Caesaris properat, cxvii. 3. Brundusii honorifice excipitur a militibus, 4. adsciscit nomen Caesaris, 5. (*atque adeo posthac Caesar Octavianus dicetur*) parat sibi favorem Ciceronis, 6. Romam venit, 12. haereditatem Caesaris sibi adeundam statuit, dissuadente matre et propinquis, 13. 14. ejus prudens moderatio, 15. initia contentionum cum Antonio, 16. tribunatum plebis dissimulanter ambit, 17 ludos, in honorem Caesaris institutos, facit, *ibid.* in eum senatus malignitas, 19. et Antonii, 20. quos ille magnitudine animi superat, 21. adquirit studia plebis, 22. Antonii invidia in eum, et cum eo reditus in gratiam, 26. 27. populus ei tribunatum plebis offert, 28. veteranos sollicitat, 29. ejus dolo sibi parari insidias dicit Antonius, *ibid. et* 30. utriusque apparatus ad bellum, 36. Caesarem Octavianum in urbem adducit Canutius, 37. oratio Octaviani ad populum, 44. eum destituunt veterani, sed mox revertuntur, 45. 46. anceps Octaviani deliberatio, et copiae, 54. 56.

senatum defendit contra Antonium, CXVIII. 3. in ejus favorem multa senatus decreta, 10. variae cogitationes ejus, 24. totum se militibus tradit, 26. inter arma studiis operam dat, 27. cum consulibus succurrit D. Bruto, 29.

ob proelium Mutinense Imperator vocatur, CXIX. 11-13. iterum egregie pugnat, 16. D. Bruti ferocia in Octavianum, 19. ei a Pansa produntur consilia senatus, 21. 22. legiones Pansae restituuntur Octaviano, 25. suspicio in eum de morte Hirtii et Pansae, 27. eum deprimere studet senatus, 32. reconciliationem cum Antonio meditatur, 35. Antonium patitur elabi, 38. Lepidum et Asinium sollicitat, 39. decipit Ciceronem, ut ejus negotium in senatu agat, 40. 41. Patres ad eum recurrunt, ei triumphum ac stipendium decernunt, 52. Octaviani adversus senatum concio, 54. periculum sui ipsius et militum non, nisi se consule, discuti posse ostendit, 56. 57. ei ab senatu consulatum petunt centuriones, 58. Octavianus transit Rubiconem, 60. contendit Romam, 61. 65. urbanas legiones in deditionem accipit, 66. novae formae comitiis consul fit, 68.

ei augurium Romuli oblatum, CXX. 1. multaque decernunt Patres, 2. fert legem in percussores Caesaris, 3. ejus crudelitas in Q. Gallium, 6. expetit amicitiam Antonii, 8. ejus cum Antonio et Lepido colloquium, 17. cedit Antonio, Ciceronem proscribi postulanti, 18. triumviratus constituitur, partesque inter triumviros dividuntur, 19. privignam Antonii uxorem se ducturum promittit, 21. ostentum Octaviano oblatum, 22. triumviratum reipublicae constituendae in quinquennium invadit cum Antonio et Lepido, 26-28. edictum proscriptionis ab eo collegisque promulgatum, 29. *et seqq.* restiterat aliquamdiu collegis, ne qua proscriptio fieret, sed inceptam exercuit utroque acerbius, 43. abdicat consulatum, 100.

navali proelio superatur a Sex. Pompejo, furtimque trajicere conans, repellitur, CXXIII. 3. 4. cum Antonio in Graeciam transit, 6.

somnia ipsius, et medici Artorii, ante pugnam Philippensem, CXXIV. 4. in pugna castra ejus capiuntur, ipse vix effugit, 8. ejus post victoriam saevitia, 30.

novam cum Antonio instituit divisionem provinciarum, CXXV. 1. petit Italiam, 2. anceps ejus morbus, 3. eum cum L. Antonio oppugnare molitur Fulvia, 6. Octavianus filiam Fulviae, sibi desponsam, dimittit, *ibid.* magnae eum difficultates adoriuntur, dividere incipientem agros veteranis, 7-13. ei offensi senatores, 14. tumultuantur milites, quos tamen placat, 15-17. pacem offert Fulviae et L. Antonio, 18. leges concordiae non servantur, 19. 20. accusatur Octavianus a Manio, 21. milites Octaviani caussam probant, 22. 23. ejus in senatu oratio, 26. inchoat bellum, 28. Romam, ab L. Antonio occupatam, recipit, 29-31. obsidet Antonium Perusiae, 32. Octaviani periculum, 35.

urget obsidionem Perusinam, CXXVI. 15-18. ab eo pacem petit Antonius, 19. oratio ad eum Antonii, 21-24. Caesaris responsio, 25. 26. ignoscit veteranis, 28. 29. est in Perusinos immitior, 30. et in alios viros egregios crudelis, 31. ejus potentia crescit, 35. Gal-

liam et Hispaniam, M. Antonio adtributas, cum undecim legionibus in potestatem accipit, *ibid.* ei corona laurea decreta, *ibid.*

Pompejo amicitiam Antonii ambiente, Octavianus ancipiti cura distringitur, cxxvii. 1. 2. ducit uxorem Scriboniam, 3. Lepido in Africam ablegato, L. quoque Antonium per speciem honoris in Hispaniam amovet, 7. 8. 9. ei bellum faciunt M. Antonius et Pompejus, 17. mortua Fulvia, pax conficitur, 23. 24. ovans ingreditur urbem, 26. exorta seditione in urbe, magnum adit periculum, 29. cui eximitur ab Antonio, 30. barbam ponit, populoque epulum dat, 33. repudiat Scriboniam, 35. ejus et Antonii cum Pompejo colloquium, et conditiones pacis, 37. 38. mutua convivia, 40. noctu urbem intrat, 42. ejus et Antonii concordia, 43.

uxorem ducit Liviam, cxxviii. 3. 4. Pompejo, novas res molienti, bellum infert, 11. pugna navalis dubio exitu, 12. 13. alia pugna, in qua urgentur Caesariani, 15. 16. Octaviani classem tempestas affligit, 19. eum et Antonium conciliare studet Octavia, 40. certamen humanitatis Antonii et Octaviani, 41. nova inter eos pacta, etiam de retinendo triumviratu, 43. 44. ejus classis tempestate perit, 46. vel invito Neptuno, victoriam se adepturum jactat, 50.

fretum transire statuit, cxxix. 6. in Siciliam transit, 11. ejus periculum, 12. hortatur suos, 13. cladem accipit a Pompejanis, 14. Mylensium fauces occupat, 20. sine tabernaculo pernoctat, 21. cum Lepido conjungitur, 22. Pompejum ad pugnam cogit, ejusque classem vincit, 23–25. eum criminatur Lepidus, 27. Octavianus, corruptis Lepidi copiis, in castra ejus venit, 28. 29. in potestatem ejus venit Lepidus, 30. Octavianus ordinat Siciliam, 31. differt militum missionem et praemia in adventum Antonii, 32. 33. partem copiarum dimittit, 35. ei adulatur senatus, 38. ovans urbem init, 40. Lepido pontificatum maximum non vult eripere, 41. honores ei decreti, 42.

ejus ex morte Pompeji laetitia, cxxxi. 19. in Illyricum expeditionem suscipit, 20. seditionem veteranorum comprimit, 21. Iapodas aggreditur, 22. et in fidem accipit, 23. Metulum obsidet, 24. ponte rupto sauciatur, 25. ejus in Pannonios expeditio, 27. Segesticani, quum streuue sese defendissent, tandem sese dedunt, 29–32. in Dalmatas arma vertit, 33. strategemate circumventos opprimit, 34. Priamonem capit, 35. dextrum genu lapide sauciatur, 36. iterum consul, ipso die initi magistratus honore abit, 50. in Dalmatas iterum profectus, eos domat, 53. ex eorum manubiis Octaviae porticum extruit, 54. in eum bellum molitur Antonius, 58. mutuae criminationes, 60.

Octavianum inter et consules, Antonio faventes, contentio, cxxxii. 2. ei testamentum Antonii prodit Plancus, 7. illud palam recitat Caesar, 8. ejus oratio de bello civili, 12. vires, 16. militibus suis nummos dividit, 18. Antonium ad proelium provocat, 22. Antonius Octavianum ad singularem pugnam, 23. Caesar tertium consul, 24. in Epirum classem mittit, 25. universas copias trajiicit, 27. deluditur solertia Antonii, 29. ad eum

multi transeunt, 31. ejus ad milites oratio, 46. ad proelium se comparat, 58.

ad Actium navali proelio vincit Antonium, cxxxiii. 1–8. Apollini honorem habet, 9. Nicopolin condit, 10. ornat Patrenses, 11. exercitus Antonii in ejus fidem venit, 14. victoria utitur clementer, multisque ignoscit, 15–18. Curionem et alios quosdam occidit, 19. ejus annulus Sphingis imagine signatus, 21. usurpata ab eo occulte scribendi ratio, *ibid.* obit Graeciam, 22. in Italiam revocatur, *ibid.* quartum consul, *ibid.* Metello in filii gratiam ignoscit, 23. hiberna ejus navigatio, 25. ejus adventu conquiescunt turbae, 26. redit in Graeciam, 27. astu petit Cleopatram, ne suo triumpho se eriperet morte, 36. 37. Herodi veniam dat, 41. libellos, quibus Antonius ad se transituris denarios mille quingentos promittebat, ultro recitat militibus, 44. illacrimatur morti Antonii, 51. ingreditur Alexandriam, 53. Antyllum, Antonii filium, occidit, 54. ejus cum Cleopatra colloquium, 55. commentarium thesaurorum Caesari tradit Cleopatra, 57. Octavianus Caesarionem interficit, 62. ceteris Antonii liberis omnem benevolentiam favoremque praestat, 63. corpus Alexandri Magni videre cupit, 65. Ptolemaïcorum regum conditoria, et Apin videre recusat, *ibid.* ordinat Aegyptum, et ei imponit praesidium, 66. 67. honores ei decreti, 75. 76. quintum consul, 77. claudit Janum, 78. ei templa posita, 79. urbem intrat, 81. ejus triumphi, 82. honores ab eo Diis habiti, 85. ludi varii editi, 86. Daci Cotisonis cum eo affinitas, 87.

Imperator appellatur ob victoriam Crassi de Bastarnis, cxxxiv. 6. deliberat de reddenda republica, 7. ordinat senatum, 75. ejus in recensendo senatu modestia, 77. instaurat Carthaginem, 78. sextum consul, 80. censum agit, *ibid.* templum Apollinis perficit, 81. ejus liberalitas, 83. omnia ante sextum suum consulatum constituta abolet, 84. septimum consul, *ibid.* ejus oratio de deponendo imperio, 85. retinet imperium, 94. cum senatu dividit provincias, 96. appellatur AUGUSTUS, 103. bene imperare studet, 110. censum Galliarum agit, 112.

ordinat Hispaniam, cxxxv. 4. octavum consul, *ibid.* Britannos bello petere destinat, 8. nonum consul, *ibid.* laboriosum et difficile bellum gerit adversus Cantabros, 10–12. Hispaniam pacat, 14. decimum consul, 20. in ejus acta jurat senatus, *ibid.* undecimum consul, 25. in morbum incidit, 27. ejus testamentum, 29.

de iis, qui quondam sibi adversati fuerant, benevole loquitur, cxxxvi. 2. 3. Teridatem et Parthorum legatos in curiam adducit, 4. viam ab Emorita Gades perducit, 5. deprecatur dictaturam, 6. nec censuram perpetuam recipit, 8. plerasque tamen ejus magistratus partes per se obit, 9. ei maledicit Varro, 10. in eum Fannius Caepio conspirat, 11. Agrippae dat filiam in matrimonium, 19. ei signa Romana restituunt Parthi, 22. bene constituit provincias, 24. Herodi regnum firmat, 25. ad eum legatio Indica, 29. in ejus honorem multa decreta, 31. consilium ejus de repurganda curia, 37. senatores ad sexcentos reducit, 38. insidiae in eum Egnatii, 40. leges ejus de ambitu, et de maritandis ordinibus, 41.

42. praeest ludis secularibus, 46. in Galliam proficiscitur, 48. porticum Liviae aedificat, 57. ab Augusto multarum urbium nomina, 58. oblatos honores abnuit, 66. agrorum divisiones tollit, 67. non facile sinit senatorem ejurare, 69. pontificatum maximum, Lepido mortuo, assumit, 70. ne quid per iram faciat, cavet, 71.

ei praefectura morum prorogatur, CXXXVII. 1. ejus natalis celebratur, 14.

pecuniam, ad statuas suas oblatam, in effigies Deorum expendit, CXXXVIII. 4.

ejus et Herodis mutua benevolentia, CXXXIX. 3. ad famam aegrotantis Drusi Ticinum usque procurrit, CXL. 5. eum defunctum laudat in circo Flaminio, 7. elogium ejus versibus et prosa oratione persequitur, 8. ejus constitutiones circa senatum, 13. mira ejus lenitas, 14. dicit, se imperium deponere, satis certus futurum, ut recipere illud cogeretur, 17. nationes Transalpinas vult non irritari, 18. liberam Maecenatis admonitionem in optimam partem accipit, 22. 23.

Cn. Octavius, aedilis plebis, praetor creatur, et sortitur Sardiniam, XXVIII. 38. ad octoginta onerarias Poenorum naves capit, 46. ei prorogatur imperium, XXIX. 13. XXX. 2. infeliciter ex Sicilia trajicit in Africam, 24. legatus in Africam mittitur, XXXI. 11. creatur triumvir coloniae deducendae, XXXIV. 45. legatus in Graeciam, XXXV. 23. a Quintio missus, praesidium et paucas naves accipit, XXXVI. 12.

Cn. Octavius legatus in Graeciam mittitur, XLIII. 19. praetor creatus, sortitur classem, XLIV. 17. decemvir sacrorum, 18. cum classe Samothracam appellitur, XLV. 5. ei cum filio Philippo se tradit Perseus, 6. praedam Macedonicam Romam fert, 33. ejus triumphus navalis de Perseo, 42. fit consul, XLVI. 5. legatus ad ordinandas Syriae res missus, 25. a Syris interficitur, 29. ei statua in Rostris posita, *ibid.*

Cn. Octavii Cn. F. Cn. N. consulatus insignis ob incrementum luxuriae, LX. 1.

Cn. Octavius, consul, LXXVIII. 29. resistit Cinnae collegae, perniciosas leges ferenti, LXXIX. 1. 2. 3. adversus Cinnam, patriae bellum inferentem, urbem munit, 24. Pompejum in auxilium vocat, 25. ab urbe repellit Marium et Cinnam, LXXX. 4. revocatis in urbem Cinna et Mario, trucidatur a Censorino, 26. in sinu interempti tabellae cum signis Chaldaeorum repertae, 27.

Cn. Octavius M. F. Cn. N. consul, XCI. 22.

L. Octavius Cn. F. consul, XCII. 16.

M. Octavius, tribunus plebis, inimicus Ti. Gracchi, LVII. 19. intercedit legi agrariae, LVIII. 16. *et seqq.* ei magistratus abrogatus, 22–24. detrahitur de Rostris, 25. et a populo pene discerpitur, 26. in eum legem fert C. Gracchus, LX. 42. servatur a Cornelia, Gracchorum matre, 43.

M. Octavius, a Pompejo Liburnicae et Achaïcae classi cum Libone praefectus, CX. 51. *et* CXI. 2. Dolabellam, exutum copiis, Dalmatia expellit, CX. 51. magnam cladem patitur, 66. multae ejus naves a Cornificio capiuntur, CXII. 51. Salonas oppugnare aggressus, primo rejicitur, mox proelio vincit Salonenses, 52. a P. Vatinio vincitur, 54.

M. Octavius Marsus, legatus Do-

labellae, praemittitur in Asiam, cxix. 1. capta Laodicea, sibi infert manus, cxxi. 22.
Octobribus Kalendis magiſtratus initus, v. 9.
Octogesa, oppidum ad Iberum, cx. 22.
Octolophum, sive Octolophus, loci nomen, xxxi. 36. xliv. 3.
Odomantica terra, xlv. 4.
Odrysae, populi Thraciae, xxxix. 53.
Odrysae, clientes Bacchi, cxxxv. 2. iis parcit Licinius Craſſus, *ibid.*
Odrysarum equitatus, xliv. 42.
Oeniadae, oppidum, xxvi. 24. Oeniadae attribuuntur Acarnanibus, xxxviii. 11.
Oenoanda. *vid.* Oroanda.
Oenus, fluvius, xxxiv. 28.
Oesalces, frater Galae regis Numidarum, fratri succedit, xxix. 29.
Oeta, mons, xxxvi. 15. Oetaei montes, xli. 27.
Ofilius Calavius Campanus, Ovii filius, clarus genere factisque, ix. 16. ejus judicium de silentio Romanorum poſt Caudinam ignominiam, *ibid.*
Ofilii, in Caesaris Octaviani exercitu tribuni, ferocia et poena, cxxix. 35.
Officina Monetae, vi. 20.
A. Ogulnius, tribunus militum de legione secunda, cadit in proelio cum Bojis, xxxiii. 36.
Cn. Ogulnius, tribunus plebis, legem fert de sacerdotiis cum plebe communicandis, x. 6. aedilis curulis, damnatis aliquot foeneratoribus, ex mulctatitia pecunia varia dona et opera in sacros publicosque usus facit, 23.
M. Ogulnius, ad frumentum in Etruria coëmendum miſſus, xxvii. 3.
M. Ogulnius Gallus, praetor, xxxix. 56. sortitur jurisdictionem urbanam, xl. 1.
Q. Ogulnius, tribunus plebis, fert legem de sacerdotiis cum plebe communicandis, x. 6. aedilis curulis mulctat foeneratores, 23. princeps legationis, Epidaurum ad Aesculapium devehendum miſſae, xi. 13.
Q. Ogulnius Gallus, legatus cum tribus aliis ad Ptolemaeum Philadelphum, xiv. 38. ejus et collegarum gravitas et abſtinentia, 47. consul creatur, xv. 5. dictator, xvii. 28.
Olbia, urbs Sardiniae, xvii. 17.
Olbiensis ager vaſtatur a claſſe Punica, xxvii. 6.
Olcades, xxi. 5. Olcadibus bellum infert Annibal, *ibid.* vincuntur, *ibid.*
Olcinium, oppidum Illyrici, xlv. 26.
Olciniatis immunitas data, xlv. 26.
Olea, a Minerva producta, ad tempora obsesſarum a Sulla Athenarum duraſſe dicebatur, lxxxi. 30. 31.
Oleae rami supplicum insignia, xxiv. 30. xxix. 16. xxx. 36.
Olei congii in vicos singulos dati, xxv. 2.
Olitorium forum. *vid.* Forum.
Olocrus, mons, xliv. 44.
Olonicus, sive Salondicus, rebellantium Celtiberorum dux, xliii. 6. ejus temeritas, *ibid.*
Olthacus, e Maeotica Dardariorum gente regulus, insidiis petit Lucullum, xcvii. 22. 23. re infecta fugit ad Mithridatem, 24. ducitur ante currum Pompeji triumphantis, ciii. 48.
Olympia, urbs, xxvi. 24. xlv. 28.
Olympiorum sollemne ludicrum, xxvii. 35. parant Elei, xxviii. 7.
Olympias, mater Alexandri Magni, viii. 24.
Olympias, urbs, olim Gonnocondylum, xxxix. 2.

Olympio, legatus Gentii ad Persea, XLIV. 23.
Olympium, Jovis templum prope Syracusas, XXIV. 33.
Olympius Jupiter, XXIV. 21.
Olympi montis in Thessalia radices, XLIV. 6.
Olympus, mons in Galatia, XXXVIII. 18. in eum fugiunt Tolistoboji, 19. ex eo depelluntur a Romanis, 20. 21.
Onchestus, amnis in Thessalia, XXXIII. 6.
Onesimus Macedo, Pythonis filius, Romam profugit, XLIV. 16. ejus praemia, *ibid.*
Oniae regio in Aegypto, CXII. 78.
Onomastus, maritimae orae praefectus a Philippo, jussu ejus Maronitas, intromissis in urbem Thracibus, trucidat, XXXIX. 34. cum Philippo judicat de Demetrio, XL. 8.
Operum publicorum apud Romanos jam ab antiquis temporibus magnificentia, I. 56.
Opifices ad bellum exciti, VIII. 20.
Opifices Carthaginis Novae captos publicos fore populi Romani, edicit Scipio, XXVI. 47. *vid. et* 51.
Opima spolia quae dicantur? IV. 20. *vid. et* Spolia.
Opimia, virgo Vestalis, stupri comperta, sub terram, ad portam Collinam, necata, XXII. 57.
Opimianum vinum, LXI. 8.
L. Opimius Pansa, quaestor, occiditur a Samnitibus, X. 32.
L. Opimius, praetor, in potestatem redigit Fregellanam urbem, LX. 23. ei negatur triumphus, 24. eum metuit C. Gracchus, 77. creatur consul, LXI. 8. curat, ne Gracchus reficiatur tribunus, 11. ejusque leges conatur subvertere, 12. impugnat coloniam Carthaginiensem, a C. Graccho deductam, 13. ejus praeco interficitur a turba Gracchana, 16. ei respublica commendatur, 20. arma parat adversus Gracchum, *ibid.* Gracchum et Fulvium ipsos venire, positis armis, jubet, seque senatus arbitrio permittere, 26. ad eum deferuntur capita occisorum, 32. acerbe quaerit in Gracchanos, 33. fanum Concordiae ponit in foro, 35. accusatur ob caedem Gracchi, 49. pro eo Carbonis, consulis, oratio, 58. absolvitur, 71. princeps legationis in Africam, Jugurthae pecunia corrumpitur, LXII. 22. eo crimine damnatus, in exsilium abit, et, post senectam in contumeliis odioque hominum exactam, mortuus in Dyrrhachino litore sepelitur, LXIV. 51.
L. Opimius provocatorem Cimbrum interficit, LXVIII. 51.
Q. Opimius Q. F. Q. N. consul, vincit Ligures, XLVII. 29. 31.
Q. Opimius, qui tribunus plebis nobiles offenderat, ab iis per C. Verrem opprimitur, XCII. 28.
Opis aedes in Capitolio, XXXIX. 22.
Opitergini ad mille circiter, a Pompejanis militibus deprehensi, mutuis vulneribus se conficiunt, CX. 52–55.
L. Opiternius, conditor et sacerdos Bacchanalium, XXXIX. 17.
Oplacus infesta lancea equum Pyrrhi percutit, XIII. 5. interficitur ab amicis regis, *ibid.*
Oppia, virgo Vestalis, damnata incesti, dat poenas, II. 42.
Oppia (Vestia), mulier Atellana, Capuae habitans, quotidie sacrificat pro salute et victoria populi Romani, XXVI. 33. eidem bona et libertas restituuntur, 34.
Oppia lex de cultu matronarum, XXXIV. 1. pro ea oratio M. Catonis,

tonis, consulis, 2. adversus eam oratio L. Valerii, tribuni plebis, 5. abrogatur, 8.
Oppius Statianus, relictus ad impedimenta ab Antonio, ad Praaspa contendente, a Parthis cum duabus legionibus caeditur, cxxx. 3. 4.
C. Oppius, tribunus plebis creatus, III. 54.
C. Oppius, praefectus socium, invadit tumultuaria manu agrum Bojorum, XXXI. 2. circumventus a Bojis, caeditur, *ibid.*
C. Oppius, tribunus plebis, XXXIV. 1.
L. Oppius, tribunus plebis, XXXII. 28.
L. Oppius Salinator, post aedilitatem plebis, in Siciliam classem triginta navium ducere jubetur, XXXV. 23. creatur praetor, 24. sortitur Sardiniam, XXXVI. 2.
M. Oppius, in secessione militum, cum Sex. Manilio summae rerum praeest, III. 51.
M. Oppius, a triumviris proscriptus, filii pietate servatur, CXX. 78. filii pietas honorata, CXXVIII. 89.
Q. Oppius, proconsul, a Laodicensibus comprehensus, Mithridati deditur, LXXVIII. 2.
Sp. Oppius Cornicen decemvir creatur, III. 35. decemviris aliis ad bellum proficiscentibus, Ap. Claudio adjutor ad urbem tuendam datur, 41. ut auxilium collegae ferat, in forum irrumpit, 49. senatum habet, 50. accusatur, 58. testis in eum productus, *ibid.* Oppius, in vincula ductus, sibi manus infert, *ibid.*
Oppidum, pars urbis Romae, XLII. 20.
Opus, urbs Locridis, capitur ac diripitur ab Attalo, XXVIII. 7. Opunte seditio, XXXII. 32.
Opuntiorum emporium, Cynus Locridis, XXVIII. 6.
Ora pro fune nautico, XXII. 19. XXVIII. 36.
Oraculi fallacis ambages, XII. 26.
Oraculum Apollinis ad Hieran Comen, XXXVIII. 13.
— Delphicum, I. 56. V. 15. XI. 12. XXIX. 10. 11. XLI. 27. consulitur a Pyrrho, et ambiguum ejus responsum, XII. 18. spoliatur a Sulla, LXXXI. 8. *vid.* Delphi.
— Dodonaei Jovis, VIII. 24.
Oratio Acilii Glabrionis, consulis, ad milites, XXXVI. 17.
— Aemilii Mamerci, IV. 32.
— Aemilii Paulli, jamjam morituri, XXII. 49.
— Aemilii Paulli, consulis, XLIV. 22. 34. 38. ad Persea, mox ad suos, XLV. 8. alia, qua liberos esse jubet Macedones, 29. de publica suaque fortuna, 41.
— Aetolorum contra Romanos, XXXI. 29.
— Alexandri Acarnanis, XXXV. 18.
— Alexandri Aetoli in Philippum, XXXII. 33.
— Alorci ad Saguntinos, XXI. 13.
— Andranodori ad Syracusanos, XXIV. 22.
— Annibalis ad milites, XXI. 21. 43. XXIII. 45. ad Scipionem, XXX. 30. ad senatum Carthaginiensem, 34. ad Antiochum, XXXV. 19. XXXVI. 7. antequam venenum sumeret, XXXIX. 51.
— Annii Setini, praetoris Latinorum, VIII. 4. in senatu Romano, 5.
— Antiochi in concilio Aetolorum, XXXV. 44. legati ejus in concilio Achaeorum, 48.
— Apollonidae, XXIV. 48.
— Arconis contra Callicratem, XLI. 29.
— Aristaeni in concilio Achaeorum, XXXII. 20. 21.
— Astymedis, Rhodiorum legati, XLV. 21.
— Atheniensium legatorum,

xxxi. 30. in concilio Panaetolico, xxxv. 32.
Oratio Baebii Herennii in nobiles, xxii. 34.
— Q. Caecilii Metelli ad censores, xl. 46.
— Caeritum legatorum, vii. 20.
— Callicratis Achaei contra Perseum, xli. 28.
— Campanorum legatorum, vii. 30.
— Canuleji, iv. 3.
— Carthaginiensium legatorum de pace, xxx. 22. 42. querentium de Masinissa, xlii. 23.
— Ap. Claudii rei, iii. 56.
— Ap. Claudii, iv. 48. v. 3. in tribunos, vi. 40.
— C. Claudii, patrui Appii, iii. 40.
— M. Claudii Marcelli, respondentis accusantibus Siculis, xxvi. 31. ejusdem ad milites in castris, xxvii. 13.
— consulum in tribunos plebis, iv. 2.
— A. Cornelii Cossi dictatoris ad milites, vi. 12. ad M. Manlium, 15.
— L. Cornelii Lentuli in consilio militari ad Caudium, ix. 4.
— P. Cornelii Scipionis ad milites, xxi. 40.
— P. Cornelii Scipionis, *qui Africanus dictus est*, ad milites, xxvi. 41. 43. ad Allucium, Celtiberorum principem, 50. ad milites, xxviii. 27. 32. in senatu respondentis Fabio, 43. ad Masinissam, xxx. 14. ad Annibalem, 31. ad legatos Antiochi, xxxvii. 36. *et* 45. ad populum rei, xxxviii. 51.
— P. Cornelii Scipionis Nasicae, xxxviii. 58.
— P. Decii, tribuni militum, ad milites, vii. 35.
— P. Decii pro lege, de sacerdotiis cum plebe communicandis, x. 7. de provinciis, 24.
— C. Decimii ad Rhodios, xlv. 21.
— Demetrii, xl. 12.
— Eumenis ad Aemilium Regillum, xxxvii. 19. ad senatum, 45. contra Perseum, xlii. 11. 12.
— M. Fabii, viii. 33.
— M. Fabii Buteonis, dictatoris, xxiii. 23.
— Q. Fabii in Terentillum, tribunum, iii. 9.
— Q. Fabii, magistri equitum, viii. 31.
— Q. Fabii Maximi Cunctatoris ad Aemilium, xxii. 39. de consulibus creandis, xxiv. 8. in senatu, ne Scipioni Africa mandetur extra sortem, xxviii. 40.
— M. Fulvii, triumphum petentis, xxxix. 4.
— L. Furii, post consulatum rei, ii. 54.
— L. Furii, tribuni militum consulari potestate, ad milites, vi. 23.
— L. Furii Camilli, viii. 13.
— L. Furii Purpureonis adversus Cn. Manlium, xxxviii. 45.
— M. Furii Camilli, v. 27. 30. 44. 51. vi. 7. 24. 26. 38.
— Gallorum legatorum in senatu, xxxix. 54.
— Gulussae, respondentis legatis Carthaginiensium, xlii. 42.
— Hannonis de Annibale, xxi. 3. 9. xxiii. 12.
— Heraclidis Byzantii, legati ab Antiocho ad Romanos missi de pace, xxxvii. 35.
— Hirpinorum et Samnitium ad Annibalem, xxiii. 42.
— M. Horatii Barbati adversus decemviros, iii. 39. ad milites, 62.
— L. Icilii contra Ap. Claudium, iii. 45.
— Indibilis, Hispaniae reguli, ad Scipionem, xxvii. 17. xxviii. 34. ad suos, xxix. 2.
— L. Junii Bruti, ii. 2.
— M. Junii de captivis redimendis, xxii. 59.

Oratio P. Licinii Calvi, v. 18.
— Sp. Ligustini ad populum, xlii. 34.
— Locrensium legatorum, deplorantium fortunas suas, xxix. 17.
— Lycortae, Achaeorum praetoris, ad Ap. Claudium, xxxix. 36.
— C. Maenii, dictatoris, ix. 26.
— Magonis ad Gallos, xxix. 5.
— Cn. Manlii, consulis, ad milites, xxxviii. 17. pro se, 47.
— M. Manlii, vi. 15. 18.
— T. Manlii Torquati, de captivis non redimendis, xxii. 60.
— Marcii ad milites, xxv. 38.
— Q. Marcii Philippi, legati, ad Perseum, xlii. 40.
— Masgabae, Masinissae filii, xlv. 13.
— Masinissae ad Scipionem, xxviii. 35. ejus legatorum, xxx. 17.
— Menippi, legati Antiochi, xxxiv. 57.
— M. Metilii, tribuni plebis, in Fabium, xxii. 25.
— militum, ex Cannensi clade superstitum, et in Siciliam relegatorum, xxv. 6.
— Minionis, amici Antiochi, ad legatos Romanos, xxxv. 16.
— Minucii Rufi, cunctationem Fabii reprehendentis, xxii. 14.
— Nabidis, Lacedaemoniorum tyranni, ad T. Quintium, xxxiv. 31.
— L. Papirii, dictatoris, viii. 32. 34.
— Persei, accusantis Demetrium, xl. 9. se purgantis, xlii. 41. ad milites, 52.
— Petilliorum in Africanum, xxxviii. 51.
— Philippi in concilio Achaeorum, xxviii. 8. ejus legatorum in concilio Aetolorum contra Romanos, xxxi. 29. ad T. Quintium, xxxii. 33. ad legatos Romanos, xxxix. 28. ejusdem, judicis inter duos filios, xl. 8.
— L. Pinarii ad milites, xxiv. 38.
— Polyaeni Syracusani, xxiv. 22.
— C. Pontii, imperatoris Samnitium, ix. 1. 11.
— M. Porcii Catonis, consulis, contra luxum muliebrem, xxxiv. 2. ad milites, 13.
— Sp. Postumii, ix. 8. 9.
— Sp. Postumii, consulis, in Bacchanalia, xxxix. 15.
— L. Quintii Cincinnati, iii. 19. iv. 15.
— T. Quintii Capitolini, iii. 67.
— T. Quintii ad conjuratos, qui eum ducem elegerant, vii. 41.
— T. Quintii Flaminini ad Graecos, xxxiv. 22. ad Nabidem, 32. ad Graecos, 49. ad Aetolos, xxxv. 33. ad Achaeos, 49. xxxvi. 32.
— Rhodiorum legatorum, xxxvii. 54.
— Romanorum legatorum ad Aetolos, xxxi. 31. post aditum Persea, legationem renunciantium in senatu, xlii. 47.
— Saguntinorum legatorum, xxviii. 39.
— Samnitium legatorum, viii. 1.
— P. Scaptii, iii. 71.
— P. Sempronii, tribuni plebis, in Ap. Claudium, viii. 33. 34.
— P. Sempronii Tuditani, tribuni militum, ad milites, xxii. 50.
— Ti. Sempronii Gracchi, consulis, ad Patres, xxiii. 25.
— Ti. Sempronii Gracchi, tribuni plebis, pro Africano, xxxviii. 53. ad collegam de triumpho M. Fulvii, xxxix. 5.
— C. Servilii Ahalae, v. 9.
— M. Servilii, pro triumpho Aemilii Paulli, xlv. 37.
— Siculorum in Marcellum, xxvi. 30.
— Sophonisbae ad Masinissam, xxx. 12.

Oratio Sopatri Syracusani, xxiv. 25.
— Sulpicii Galbae, consulis, xxxi. 7. ejusdem, respondentis Minioni, xxxv. 16.
— Syphacis ad Scipionem, xxx. 13.
— Syracusanorum legatorum ad Marcellum consulem, xxv. 29.
— Tempanii, decurionis, iv. 41.
— C. Terentii Varronis ad legatos Campanos, xxiii. 5.
— tribunorum plebis, v. 2. 11. vi. 36. 37. 39.
— Tulliae ad L. Tarquinium, i. 47.
— Att. Tulli, ii. 38.
— Sex. Tullii ad dictatorem, vii. 13.
— L. Valerii, consulis, ad milites, iii. 61. ejusdem ad equites, *ibid.*
— L. Valerii, tribuni plebis, in legem Oppiam, xxxiv. 5.
— M. Valerii, dictatoris, ii. 31.
— M. Valerii Corvi ad milites, vii. 32. ad conjuratos, 40.
— M. Valerii Laevini ad Aetolos, xxvi. 24. in senatu, 36.
— P. Valerii ad populum, ii. 7.
— P. Valerii, consulis, ad populum, iii. 17.
— Vectii Messii, iv. 28.
— Veturiae ad Coriolanum, ii. 40.
— Vibii Virrii, auctoris Campanorum defectionis, xxvi. 13.
— Virginii ad Ap. Claudium, iii. 47. 48. ad commilitones, 50. in Ap. Claudium, 56. 57.
— L. Volumnii ad populum, x. 21. 22.
— Zenonis ad Quintium et legatos, xxxv. 31.
— Zeuxidis, legati Antiochi, de pace, xxxvii. 45.

Orationes, quae in Supplementis reperiuntur.

Oratio M. Aemilii Scauri contra Jugurtham, lxii. 18.
— Agrippae ad Caesarem Octavianum de reddenda republica, cxxxiv. 8.
— M. Antonii, cxvi. 71. 79. ad Alexandrinos, cxxxi. 43. ad milites, cxxxii. 35.
— Appuleji Saturnini, lxvii. 63.
— Archelaï ad Sullam, lxxxii. 51. ad Murenam, lxxxvi. 10.
— Archelaï, qui magister Cassii fuerat, ad Cassium, cxxii. 10.
— Aristionis ad Athenienses, lxxviii. 44. legatorum ejus ad Sullam, lxxxi. 30.
— Astymedis in senatu Romano, xlvi. 10.
— Atherbalis contra Jugurtham, lxii. 13.
— Atilii Reguli in senatu, xviii. 58. 61.
— C. Aurelii Cottae ad populum, xcii. 22.
— Aurelii Orestis ad Achaeos, li. 32.
— Aurelii Scauri ad Cimbros, lxvii. 7.
— Bocchi regis ad Sullam, lxvi. 49.
— Q. Caecilii Metelli Macedonici de maritandis ordinibus, lix. 53. *vid. et* lxviii. 38. 39.
— Q. Caecilii Metelli Numidici pro triumpho suo, lxvi. 11. post reditum ad Quirites, lxix. 53.
— Ti. Canutii in M. Antonium, cxvii. 38.
— Carthaginiensium legatorum ad consules Romanos, xlix. 11. ad Andriscum, l. 28.
— C. Cassii, cxxi. 5. cxxii. 13. cxxiii. 12.
— Cineae, xiii. 16.
— Ap. Claudii Caeci in senatu, xiii. 32.
— Ap. Claudii ad Tigranem, xcvii. 8.
— L. Cornelii Cinnae, lxxix. 6. 8.
— L. Cornelii Sullae ad milites, lxxv. 4. lxxvii. 13. ad Archelaum, lxxxii. 52. ad Asiaticos principes, lxxxiii. 38. ad mi-

lites, LXXXIV. 30. ad populum, LXXXVII. 11. ad Pompejum, LXXXIX. 27.
Oratio P. Cornelii Scipionis Aemiliani, XLVIII. 16. LVII. 10.
— Critolaï ad Achaeos, LI. 67.
— P. Decii, tribuni plebis, in Opimium, LXI. 50.
— Domitii Ahenobarbi, CXXV. 41.
— Q. Fabii pro filio, XI. 5.
— Fabricii ad Pyrrhum, XIII. 20.
— C. Fundanii adversus Claudiam, XIX. 40.
— Hannonis, cognomento Gillae, ad consules Romanos, XLIX. 18.
— Hirpinorum ad Sullam, LXXV. 27.
— Hortensiae ad tresviros, CXXII. 44.
— Hostilii Mancini, LV. 19.
— Italicorum legatorum in senatu Romano, LXXII. 10.
— Judacilii, sociorum ducis, ad Asculanos, LXXIV. 23. ad amicos, 31.
— Judaeorum ad Antiochum Sideten, LVII. 41.
— Jugurthae legatorum, LXII. 16.
— C. Julii Caesaris Strabonis, LXXV. 43.
— C. Julii Caesaris, qui dictator fuit, in senatu, XC. 19. ad milites, CIV. 28. CIX. 37. CX. 42. CXII. 64. CXIII. 16. CXIV. 28. in senatu, CXV. 2.
— M. Junii Bruti ad populum, CXVI. 87.
— L. Licinii Luculli ad milites, XCIV. 4.
— M. Livii Drusi, LXXI. 11.
— Lucanorum et Samnitium legatorum ad Mithridatem, LXXVI. 7.
— Q. Lutatii Catuli ad populum, XCIX. 21.
— Maecenatis ad Caesarem Octavianum, de non reddenda republica, CXXXIV. 29.
— C. Marii ad milites, LXVIII. 26. ad Cinnam consulem, LXXX. 29.
— C. Memmii contra pacem Jugurthinam, LXIV. 26
— Mithridatis legatorum ad Sertorium, XCIII. 7.
— Mucii consulis in senatu, LVIII. 53.
— Nicomedis legatorum ad Romanos, LXXVI. 36.
— Numantinorum in senatu Romano, LV. 23.
— Octaviae ad fratrem, CXXVIII. 41.
— Octaviani Caesaris ad populum, CXVII. 44. in senatu, CXXV. 26. ad L. Antonium, CXXVI. 26. de bello adversus M. Antonium, CXXXII. 12. ad milites, 46. de deponendo imperio, CXXXIV. 85.
— C. Papirii Carbonis, consulis, pro L. Opimio, LXI. 58.
— Pelopidae, Mithridatis legati, LXXVI. 34.
— Q. Pompaedii ad Caepionem, LXXIII. 85.
— Cn. Pompeji Magni ad senatum exsulem, CXI. 5.
— Sex. Pompeji legatorum ad M. Antonium, CXXXI. 5.
— M. Porcii Catonis ad Romanos, qui Uticae erant, CXIV. 41.
— Pyrrhi regis ad Romanos legatos, XIII. 17. ad Fabricium, 18.
— C. Scribonii Curionis in Sicinium, tribunum plebis, XCI. 30.
— Scytharum ad Phraatem, LX. 58.
— C. Sempronii Gracchi, LIX. 37. LX. 9.
— Ti. Sempronii Gracchi, de jure tribunatus, LVIII. 37.
— Sertorii ad Cinnam, de non recipiendo Mario, LXXIX. 32. ad suos, de fuga in insulas Fortunatas, XC. 24. ad milites, XCI. 8. de sua cerva, XCII. 8. ad suos, de non concedenda Mithridati Asia, XCIII. 11.

Oratio Q. Servilii ad Asculanos, LXXII. 3.
— Statii Murci, CXXV. 38.
— Larentini cujusdam, XII. 11.
— Thebanorum ad Sullam, LXXXI. 2.
— Tremellii, quaestoris, ad milites, LIII. 30.
— tribunorum plebis adversus senatum, LXXIII. 2. et contraria pro senatu, 10.
— Viriathi legatorum, LIV. 15.
— Zenobii ad Chios, LXXXII. 40.
Oratores quinam floruerint Romae septimo urbis Romae seculo, LXIII. 14. 16.
Orbes aenei positi in sacello Semonis Sanci, VIII. 20.
Orbitanium, urbs in Samnio, XXIV. 20.
Orchomenos reddita Achaeis, XXXII. 5.
ad Orchomenum pugna, LXXXII. 28.
Ordinum ac dignitatum discrimen institutum a Servio rege, I. 42.
Ordinum in ludis discernendorum mos incipit, XXXIV. 54.
Ordo amplissimus, *ibid.*
Ordo in militia, altera pars manipuli, VIII. 8. Ordinum ductor, VII. 41. decimus Ordo hastatus, XLII. 34.
Orestae, XLII. 38. iis, quod primi ab rege Philippo defecissent, suae leges redditae, XXXIII. 34.
Orestis, regio, XXVII. 33. XXXI. 40.
Orestes. *vid.* Aurelius.
Oretani, populi, XXI. 11. XXXV. 7.
Oreum, urbs in Euboea, XXVIII. 5. 8. XXXI. 40. 46. XLIV. 13. 30. capitur a Romanis, XXVIII. 6. iterum a Romanis et Attalo oppugnatur et capitur, XXXI. 46.
Orco libertas datur, XXXIII. 34.
Orgessum, castellum, XXXI. 27.
Oricini, XXVI. 25. in eorum fines subitam expeditionem facit Philippus, *ibid.*
Oricum, oppidum, XXIV. 40. ab Orico legati ad M. Valerium praetorem veniunt, *ibid.* Oricum a Philippo captum, *ibid.* recipitur a Romanis, *ibid.* occupatur a Caesare, CXI. 10.
Origines M. Catonis, XXXIV. 5. ejus operis liber quintus, XLV. 25.
Oringis, urbs Hispaniae, (*eadem fortasse, quae Aurinx*) oppugnatur et capitur a L. Scipione, XXVIII. 3. ejus ager frugifer: argentum incolae fodiunt, *ibid.*
Oritani, *incolae Orei*, XXVIII. 8.
Oriundi flumini ortus ducitur ex monte Scodra, XLIV. 31.
Oroanda, urbs Pisidiae, XXXVIII. 37. 39.
Oroandenses, XXXVIII. 18. 19.
Oroandes Cretensis decipit Persea, XLV. 6.
Orobazus, legatus Arsacis ad Sullam, LXX. 51. majestatis imminutae reus, ab Arsace morte afficitur, *ibid.*
Orodes succedit patri Phrahati in Parthorum regnum, CV. 39. Mithridatem expellit Media, *ibid.* legatos ad Crassum mittit, CVI. 26. exercitus ejus, Pacoro et Labieno ducibus, irrumpit in Syriam et Asiam, CXXVII. 10. occiditur a filio Phrahate, CXXVIII. 26.
Oroeses, Albanorum rex, tribus locis Romanos adoritur, CI. 17. et ubique profligatur, 18. veniam pacemque petit, 19.
Orophernes Cappadocia pellit Ariarathem, XLVII. 14.
Oropus, urbs Atticae, in qua Amphilochus vates pro Deo cultus, XLV. 27. direpta ab Atheniensibus, XLVII. 24. quam ob injuriam mulcta Atheniensibus imponitur, *ibid.*
Oropii, injuriis affecti ab Atheniensibus, Achaeorum implorant fidem, LI. 28.
Oroscopa, oppidum Poenorum, XLVIII. 31.

Orsabaris, filia Mithridatis, ducitur ante currum triumphantis Pompeji, CIII. 48.
Orsua et Corbis, patrueles fratres, de principatu civitatis ferro certant, XXVIII. 21.
Orthobula veneno tollit Proxenum maritum, XLI. 30. damnata abit in exsilium, *ibid.*
Orthosia Cariae, XLV. 25.
Orthosia Phoenices, LVII. 38.
Ortiagon, regulus Gallorum, XXXVIII. 19. ejus uxoris memorabile facinus, 24.
Ortona, urbs Latina, oppugnatur ab Aequis, II. 43. oppugnatur, et mox recipitur, III. 30.
Osaces, dux Parthorum, interit ex vulnere, CVIII. 40.
Osca lingua, X. 20.
Osci, VII. 2. ab Oscis Atellanas fabulas Romani acceperunt, *ibid.*
Osca, urbs Hispaniae, XCI. 4.
Oscense argentum, XXXIV. 10. 46. signatum, XL. 43.
Osismii, Galliae populus, CIV. 63.
Osphagus, fluvius, XXXI. 39.
Ossa Macedonum interfectorum legit Antiochus, XXXVI. 8.
Ossa, mons, XLII. 54. XLIV. 13.
Ostia, urbs, in ore Tiberis condita, I. 33. XXII. 11. 27. XXIII. 38. XXV. 20. XXVII. 22. XXIX. 14.
Ostia Tiberina, XXVI. 19. Ostiae lacus, *sive fortasse* lucus, de coelo tactus, XXVII. 11. Ostia expugnatur a Mario, LXXIX. 47.
Ostiensis populi vacatio observatur, XXVII. 38. ei vacatio rei navalis negatur, XXXVI. 3.
Ostiensis ager, VIII. 12. in eum excursionem faciunt Antiates. *vid.* Antiates.
Otacilius Crassus Caesarianos, qui se dediderant, perfide interimit, CXI. 28. Lissum amittit, *ibid.*
M? Otacilius C. F. M? N. Crassus, consul, profectus in Siciliam, vincit Poenos, XVI. 43. ejus severitas, 47.
M? Otacilius, legatus, conquirit carmina Sibyllina, XCI. 23.
M. Otacilii Pitholaï maledicentissima carmina aequo animo fert Caesar, CXVI. 4.
T. Otacilius C. F. M? N. Crassus, consul, in Sicilia rem gerit, XVI. 59.
T. Otacilius, praetor, aedem Menti vovet, XXII. 10. propraetor, literas mittit ex Sicilia de vastato Punica classe Hieronis regno, 56. *vid. et* XXIII. 21. duumvir Menti aedem dedicat, XXIII. 31. 32. in Siciliam cum imperio, qui classi praeesset, mittitur, 32. depopulatur agrum Carthaginiensem, et aliquot capit naves Poenorum, 41. quum consul crearetur, Q. Fabius, ejus uxoris avunculus, eum certo jam honore dejicit, XXIV. 7–9. creatur praetor iterum, 9. obtinet classem, quam priore anno habuerat, 10. depopulatur agrum circa Uticam, et frumentum Syracusas mittit, XXV. 31. prorogatur ei imperium, XXVI. 1. rursum eligitur consul, irrito eventu, 22. nunciatur, eum mortuum esse in Sicilia, 23. pontifex fuerat, *ibid.*
Ova ad metas curriculis numerandis, XLI. 32.
Ovatio, III. 10. *vid. et* XXVI. 21. XXXI. 20. XXXIII. 27. XLI. 33. Crassus Ovans pro myrtea corona lauream gestat, XCVII. 34. Ovatio decreta Caesari Octaviano et M. Antonio ob pacem factam, CXXVII. 26. *vid. et* CXXIX. 39. 40.
Q. Ovinius, senator, quod se lanificio Cleopatrae praefici sustinuerit, interficitur ab Octaviano, CXXXIII. 64.
Ovius Calavius. *vid.* Calavius.
Ovius Paccius, sacerdos Samnitium, X. 38.
Oxathres, filius Mithridatis, ducitur ante currum triumphantis Pompeji, CIII. 48.

Oximum, xli. 26. faciendos Oximi muros locant censores, 32.

Oxintas, filius Jugurthae, ducitur in triumpho, lxvii. 18. 20. Venusia e custodia arcessitus a Papio in castra, regio ornatur cultu, lxxiii. 48. ad eum Afrorum a Romanis transfugia, ibid.

Oxthracae, urbs Lusitaniae, occupatur ab M. Atilio, praetore, xlviii. 6.

Oxybii, Liguriae populi, vincuntur a Romanis, xlvii. 30. 31.

P.

Pachyni promontorium, xxiv. 35.

Pachynum accedit classis Punica, xxiv. 27. xxv. 27.

Pacilus. vid. Furius.

Pacorus, Orodis, Parthorum regis, filius, oppugnat Antiochiam, cviii. 37. ab Antiochia rejectus, Antigoniam petit, 39. vincitur a Cassio, et Syria expellitur, 40. irrumpit in Syriam et Palaestinam, cxxvii. 10. 11. 12. rogatu Antigoni Hierosolymam ingressus, Hyrcano insidias struit, 13. fortissime pugnans, occiditur, cxxviii. 23.

Pactius et Vibius fratres, nobilissimi Bruttiorum, veniunt ad Q. Fabium, consulem, xxvii. 15.

Paculla Minia Campana, Bacchanalium sacerdos, xxxix. 13.

Pacuvius Calavius Campanus, qui Appii filiam uxorem duxerat, filiam Livio Romam nuptum dederat, defectionis ab Romanis auctorem se praebet, xxiii. 2. senatum Campanum sibi vitae beneficio obnoxium facit, 2–4. filio Annibalem placat, 8. filium deterret a consilio occidendi Annibalis, ibid.

Pacuvius Ninnius Celer, hospes Hannibalis Capuae, xxiii. 8.

Sex. Pacuvius, tribunus plebis, se devovet Augusto, cxxxiv. 104.

Padus, fluvius, v. 33. 35. quonam tempore primum transitus a Romanis, xx. 46. 47. major ac violentior Rhodano, xxi. 43. eum transit exercitus Annibalis, 47. Bodinci nomen ei antiquitus inditum, lxxii. 34.

Paeones, xlii. 51. vid. et cxxxi. 27.

Paeonia, xxxiii. 19. xxxviii. 17. xxxix. 54. xlv. 29.

Paeonia olim appellata, postea dicta Emathia, xl. 3.

Paestani, xxvii. 10.

Paestum, oppidum, viii. 17. Graecis vocata Posidonia, xiv. 39. eo deducta colonia, ibid. legati a Paesto pateras aureas Romam adferunt, xxii. 36.

Palatinus mons, i. 5. munitur a Romulo, 7. Palatina tribus, xx. 58.

Palatium, i. 5. 33. ii. 10. xxix. 37. circa Palatium habitabant Romani veteres, i. 33. aedes Matris Magnae in Palatio, xxix. 37. in Palatio habitationem sibi parat Caesar Octavianus, cxxix. 42.

Palaepharsalus, oppidum, xliv. 1.

Palaepharus, oppidum, vastatur a Philippo, xxxii. 13.

Palaepolis, urbs sita haud procul inde, ubi postea Neapolis, viii. 22. obsessa a Romanis, 23. traditur Romanis, 25. 26.

Palaepolitani, viii. 22. 25.

Palenses in Cephallenia, xxxviii. 28.

Pales, pastorum Dea, xv. 11. ei aedes Romae dedicata, ibid.

M. Palicanus, homo sordidus, consulatum petit, xcix. 40. constantia Pisonis, consulis, absterretur, ibid.

Palla picta cum amiculo purpureo dono missa reginae Cleopatrae, xxvii. 4.

Palladium multis locis ostensum, lxxxiii. 7.

Pallanteum, urbs Arcadiae, i. 5.

Pallantia, Tarraconensis Hispaniae clarissima civitas, frustra tentatur a Lucullo, consule, XLVIII. 25. iterum ab M. Aemilio, LVI. 8. 9.
Pallantini Romanum hostem insequuntur et caedunt, LVI. 11.
Pallene, regio, XXXI. 45. XLV. 30.
Pallenensis ager, XLIV. 10. 11.
Pallium crepidaeque Graecorum, XXIX. 19.
Pallori vovet fanum Tullus Hostilius, I. 27.
Palma enata in area aedis Fortunae Primigeniae. *vid.* Prodigium.
Palmae, in ludis Romanis, primum datae victoribus, X. 47.
Palmae germen, in loco Mundensis pugnae enatum, prosperum omen Octavio, CXV. 64.
Palmata tunica. *vid.* Tunica.
Palmyram equites mittit Antonius, oppidi diripiendi caussa, CXXVI. 14. urbem suam deserunt Palmyreni, *ibid.*
Paludamentum, XXV. 16.
Paludamentum a sorore Horatii sponso factum, I. 26.
Paludamenta consulibus, sub jugum transituris, detracta, IX. 5.
Paludati cum lictoribus in provincias proficiscuntur consules, XLI. 14.
Palumbinum in Samnio captum a Sp. Carvilio, consule, X. 45.
Palus Ascuris, XLIV. 2.
— Labeatis, XLIV. 31.
Palustris itineris difficultas, XXII. 2.
Pamphilidas, praefectus classis Rhodiorum, XXXVII. 22. 23. 24.
Pamphylia, XXXIII. 41. XXXV. 48. XXXVII. 23. XLV. 22.
Pamphylorum legati coronam auream, ex viginti millibus Philippeorum factam, in curiam inferunt, XLIV. 14.
Pamphylium mare, XXXVIII. 13.
Pamphylius sinus, XXXVII. 23.
Pan, a Romanis Inuus vocatus, I. 5. sollemne in Panis Lycei honorem, *ibid.* cur facie rubra pingatur, LXXXIV. 26.
Panaetolium, concilium Aetolorum, XXXI. 29. *vid. et* XXXV. 32.
Pandosia, urbs, VIII. 24. XIII. 2. in deditionem venit Romanorum, XXIX. 38.
Panis de Capitolio in hostium obsidentium stationes jactatus, V. 48.
Pannoniae descriptio, CXXXI. 28.
Pannonii subiguntur a Tiberio, CXXXIX. 2. ab Sex. Appulejo vincuntur, CXL. 20.
Panopeum, Boeotiae urbem, diripiunt copiae Mithridatis, LXXXII. 5.
Panopolis, XXXII. 33.
Panormum occupat Pyrrhus, XIV. 13. Panormum obsident et capiunt Romani, XVIII. 40. ad Panormum pugna, 53. *vid. et* XXIV. 36. XXIX. 1.
Panormitanus portus, XIV. 13.
Panormus Samiae terrae, XXXVII. 10. 11.
Pansa. *vid.* Appulejus, *et* Vibius.
Pantaleon, Aetoliae princeps, protegit Eumenem a percussoribus, XLII. 15.
Pantauchus obses a Perseo datur legatis Romanis, XLII. 39. ad Gentium mittitur legatus, foederis faciendi caussa, XLIV. 23. 27. 30. Beroeam Romanis tradidit, 45.
Pantherarum et leonum venatio Romae, XXXIX. 22.
Papaverum capita a Tarquinio Superbo decussa, I. 54.
Paphlagonia, I. 1.
Paphlagoniae descriptio, LXXVI. 28.
Paphlagoniam liberam esse jubet senatus, LXX. 45. occupatur a Mithridate, LXXVII. 52. redditur Attalo et Pylaemeni, CII. 6.
Papinus, mons, XLV. 12.
Papiria tribus, VIII. 37.
Papiriana saevitia, X. 3.

C. Papirius Craffus, tribunus militum consulari poteftate, vi. 18.
C. Papirius Carbo, praetor, xliv. 17. sortitur Sardiniam, *ibid.* jubetur jus dicere inter cives et peregrinos, xlv. 12.
C. Papirius Carbo, tribunus plebis, deplorat mortem Ti. Gracchi, lix. 34. ejus actiones turbulentae, 36. creatur consul, lxi. 49. ejus oratio pro L. Opimio, C. Gracchi interfectore, 58. accusatur ab L. Crasso, 75. 76. cantharidum veneno sumto, sibi mortem consciscit, 77.
C. Papirius Carbo, tribunus plebis, legem fert de civitate sociis danda, lxxiv. 53.
C. Papirius Carbo Arvina juffu C. Marii filii occiditur, lxxxvi. 5.
Cn. Papirius legatus violatur ab Achaeis, li. 60.
Cn. Papirius Carbo, consul, lxiii. 9. adversus Cimbros proficiscitur, 22. ejus infelix aftutia, 26. vincitur ad Goriciam, 27.
Cn. Papirius Carbo cum Cinna oppugnat urbem, lxxix. 46. cum Cinna consul creatur, lxxxii. 60. se parat contra Sullam, lxxxiii. 12. cum Cinna consul reficitur, 13. occiso Cinna, retinet dominationem, 16. Sullae, conditiones aequas proponenti, acriter refiftit, lxxxiv. 3. 4. obsides exigit ab Italis, 6. ejus vox de Sulla, lxxxv. 11. vincitur a Pompejo, 15. consul tertium cum Mario filio creatur, lxxxvi. 1. a Metello vincitur, lxxxvii. 5. contra eum Sulla movet, 17. et ancipiti proelio dimicat, 18. Carbo, cum Norbano Metellum oppugnans, magna ftrage vincitur, lxxxviii. 1. deserit Italiam, 4. relictus ab eo exercitus a Sullanis caeditur, 5. proscribitur a Sulla, 21. captus, occiditur a Pompejo, lxxxix. 3. 4.
C. Papirius Maso, consul, Corsos vincit, xx. 20. primus in monte Albano triumphat, 22. pontifex, moritur, xxv. 2. *vid. et* xxi. 25.
C. Papirius L. F. Maso, decemvir sacrorum, moritur, xxv. 2.
C. Papirius Turdus, tribunus plebis, xli. 10.
L. Papirius, tribunus militum consulari poteftate, legiones ducit Velitras, vi. 22.
L. Papirius, tribunus militum consulari poteftate, vi. 38.
L. Papirius, praetor, legem fert, qua Acerranis civitas sine suffragio data, viii. 17.
L. Papirius, tribunus plebis, xi. 23.
L. Papirii foeneratoris foeda libido et crudelitas, viii. 28.
L. Papirius Craffus, consul, iv. 21.
L. Papirius Craffus, consul, iv. 30.
L. Papirius Craffus, praetor, dictator creatur, viii. 12. nihil memorabile gerit, *ibid.* consul creatur, 16. iterum, 19. magifter equitum, 36.
L. Papirius Cursor, tribunus militum consulari poteftate, vi. 5. iterum, 11. censor fuerat eo luftro, quo urbs capta eft, ix. 34.
L. Papirius Cursor, magifter equitum dictus, viii. 12. consul, 23. dictator, 29. adversus Samnites proficifcitur, *ibid.* Romam redit, monitus a pullario, ad auspicium repetendum, 30. indignatur Q. Fabio, magiftro equitum, quod, se absente, pugnaffet cum hoftibus, *ibid.* ejus interrogatio ad Q. Fabium, 32. sequitur Q. Fabium, proficiscentem Romam, 33. ejus et Fabii contentio apud populum, *ibid.* dictator, defendit disciplinam

militarem, 34. noxae damnatum Q. Fabium donat populo Romano, 35. comior factus, vincit Samnites, 36. triumphat, 47. abit magistratu, *ibid.*

consul iterum creatur, IX. 7. in Apuliam pergit, 12. obsidet Luceriam, 13. cum collega vincit Samnites, 14. capit Luceriam, 15. sub jugum mittit Samnites, *ibid.* tertium consul, *ibid.* recipit Satricum, 16. triumphat, *ibid.* ejus laudes, *ibid.* consul quartum Romae manet, 22. quintum consul, 28. dictator iterum, 38. insignem victoriam refert de Samnitibus, 40. triumphat, *ibid.*

L. Papirius Cursor, X. 9. consul insignis, qua paterna gloria, qua sua, 38. expugnat Duroniam urbem, 39. hortatur milites, *ibid.* pullarium, qui mentitus fuerat auspicium, inter prima signa constituit, ubi ille occiditur, 40. vincit Samnites, eorumque capit castra, *ibid.* Jovi Victori pocillum mulsi, priusquam temetum biberet, vovit, 42. triumphat, 46. praetor, 47.

consul iterum, Bruttios et Lucanos domat, XIV. 40. Tarentum, prodente Milone, capit, 45. triumphat, 46.

L. Papirius Cursor, censor, XIV. 47.

L. Papirius Maso creatur praetor, XLI. 18. sortitur jurisdictionem urbanam, 19.

L. Papirius Mugillanus consul creatur, IV. 7. censor primus, 8. iterum consul, 30. tribunus militum consulari potestate, 42. proditur interrex, 43.

L. Papirius Mugillanus consul creatur, VIII. 23.

M. Papirius Gallum, barbam suam mulcentem, scipione eburneo percutit, et ab eo interficitur, V. 41.

M. Papirius, quinquevir mensarius creatus, VII. 21.

M. Papirius Atratinus, consul, IV. 52.

M. Papirius Crassus, consul, IV. 12.

M. Papirius Crassus, dictator, VIII. 17.

M. Papirius Mugillanus, tribunus militum consulari potestate, IV. 45. iterum, 47.

Sp. Papirius, tribunus militum consulari potestate, legiones ducit Velitras, VI. 22.

Sp. Papirius, tribunus militum, VI. 27.

Sp. Papirius, consulis fratris filius, renuntiat patruo, ambigi de auspicio, X. 40. donis militaribus donatur, 44.

Papius. *vid.* Brutulus.

C. Papius Mutilus, unus e praecipuis rebellantium sociorum ducibus, LXXII. 8. capit Nolam, LXXIII. 25. alias multas urbes auspicia Italicorum sequi cogit, 26. occupat Stabias, *ibid.* pervagatur Campaniam, 27. exercitum suum insigniter auget, 28. gravi obsidione Acerras premit, 48. vincitur ab L. Julio, consule, 49. victus iterum ab eodem Julio, LXXIV. 16. 17. victus a Sulla, et vulneratus in proelio, fugit Aeserniam, LXXV. 36. 37.

C. Papius, tribunus plebis, legem fert de peregrinis urbe submovendis, CII. 17.

Pappus, dux Antigoni, vincitur ab Herode, CXXVIII. 27.

Paracheloïs, XXXIX. 26.

Parada a Metelli Scipionis equitibus expugnata, incolae omnes in foro comburuntur, CXIV. 40.

Parilia, XL. 2.

Parisades, Bospori tyrannus, se dedit Mithridati Magno, LXIII. 49.

Parisii adversus Romanos sollicitantur a Vercingentorige, CVII. 51.

Parma, colonia civium Romanorum, XXXIX. 55.

Parma et gladius, arma velitum, XXXI. 35.

Parma tripedalis velitum, XXXVIII. 21.

Parmae velitum breviores, quam equestres, XXVI. 4.

Parmae in coelo visae. *vid.* Prodigium.

Parmati, equites, IV. 39.

Parmenio, legatus Gentii, XLIV. 23.

Parnasus, mons, XLII. 16.

Paroreia Thraciae, XXXIX. 27. XLII. 51.

Paros, insula, XXXI. 15. XXXIII. 30. Parii, XXXI. 31.

Parricidarum supplicium, LXVIII. 83.

Parstrymonia, XLII. 51.

Parthenius, mons, XXXIV. 26.

Parthi, IX. 18. eorum gloriae contra nomen Romanum favent levissimi ex Graecis, *ibid.* vincuntur ab Antiocho Sideta, LIX. 59. eorum legatio ad Pompejum, CII. 1. eos Gordiene expellit Afranius, 2. cum Parthis pugnat Crassus, CVI. 41. 49. a Cassio vincuntur, CVIII. 40. Parthorum Syria facta praeter Tyrum, CXXVII. 11. Parthi signa restituunt Romanis, CXXXVI. 22. *vid. et* Arsaces, Labienus, Licinius Crassus, Orodes, Pacorus, Phrahates.

Parthorum ager vastatur a Scythis, LX. 61.

Parthorum bellum civile, CXXXIII. 71.

Parthini, populi, XXIX. 12. XLIII. 21. 23. olim sub ditione Philippi, dantur Pleurato, XXXIII. 34. *vid. et* XLIV. 30.

Passaro, civitas Epiri, XLV. 26. 33.

Pastor, a Charopo Epirota missus, magno usui est T. Quintio consuli, XXXII. 11.

Pastores in Apulia conjurant, viasque et pascua latrociniis infesta habent, XXXIX. 29. ad septem millia condemnat L. Postumius, praetor, *ibid.*

Pastorum habitu milites, IX. 2. X. 4.

Patara, XXXIII. 41. XXXVII. 17. caput Lyciae, XXXVII. 15. 45. *vid. et* XXXVIII. 39.

Patarenses Bruto se dedunt, CXXII. 32–34.

Patavium, X. 2. Patavii monimentum navalis pugnae, et victoriae de Graecis, sollemni certamine exercetur, *ibid.*

Patavinorum seditio, XLI. 32.

Patavinos semper in armis habent Galli, X. 2.

Pater patratus quis, et ejus officium, I. 24.

Patrem sequuntur liberi, IV. 4.

Patre, qui curuli sella sederit, vivo, filius neque tribunus, neque aedilis plebis jure esse potest, XXVII. 21. XXX. 19.

Patres ab honore appellati senatores, I. 8. cur conscripti dicti, II. 1.

lecti a Romulo primo centum, I. 8. aucti a Tarquinio Prisco, adscitis centum novis, I. 35. Tarquinius Superbus, imminuto per caedes et exsilia Patrum numero, statuit nullos in Patres legere, quo contemtior paucitate ipsa ordo fiat, 49. L. Brutus Patrum numerum, primoribus equestris gradus lectis, ad trecentorum summam explet, II. 1. post Cannensem pugnam, quum senatus ad insignem paucitatem redactus esset, centum septuaginta septem a Buteone dictatore in Patres leguntur, XXIII. 22. 23. C. Gracchus fert, ut trecentis senatoribus sexcenti equites allegantur, sed id obtinere non potest, LX. 66. trecenti ex equestri ordine in Patres a Sulla consule tributis comitiis allecti, LXXVII. 27. auctus ad nongentos, sub Cae-

sare dictatore, Patrum numerus, cxvi. 14. redactus ab Augusto ad sexcentos, cxxxvi. 36.
in Patres lecti principes Albanorum, i. 30. Patres minorum gentium, 35. Atta Clausus in Patres lectus, ii. 16. prima mentio apud Livium plebeji senatoris, v. 12. senatus ab Ap. Claudio, libertinorum filiis allectis, inquinatus, ix. 46. lecti in Patres a Buteone dictatore insignes variis titulis viri, xxiii. 23. in senatum allecti homines viles a Caesare dictatore, cxvi. 14. 15. senatus repurgatus ab Augusto, cxxxvi. 35. *et seqq. vid.* Censores.
Patribus loca in circo divisa, i. 35. in ludis Romanis secreta a populo, xxxiv. 44.
lex a Decemviris lata, ne connubium Patribus cum plebe esset, iv. 5. iterum abrogata, 1–6.
Patres tribunatum capere prohibentur, ii. 33.
Patrum ac plebis certamina, venenum urbis Romae, iii. 67.
Patrum indulgentia in plebem, ii. 9. *vid.* Patricii, Senatores, Senatus.
Patrum juniores resistunt tribunis, iii. 14. injurias facere incipiunt plebi, 65.
Patera, ex quinque pondo auri facta, regi Syphaci mittitur dono, xxvii. 4.
Pateram aurcam Masinissae donat Scipio, xxx. 15.
Paterae tres aureae, cum titulo nominis Camilli, in Jovis cella ante pedes Junonis positae, vi. 4.
— aureae ex mulctaticia pecunia ad Cereris positae, x. 23.
— ducentae septuaginta sex aureae, capta Carthagine nova, relatae ad Scipionem, xxvi. 17.
Pateras aureas legati a Paesto Romam adferunt, xxii. 36.
Patrae, urbs Achajae, xxvii. 29. xxxvi. 21. xxxviii. 29. *vid. et* lii. 6.
Patria, non sunt tecta urbis, et turba imbellis, sed juventus militaris, ix. 4.
Patriae caritas per omnes ordines velut uno tenore pertinens, xxiii. 49.
Patricii unde appellati? i. 8. *vid. et* x. 8.
— gloriabantur penes se auspicia esse, se solos gentem habere, et justum imperium et auspicium domi militiaeque, x. 8. *vid. et* vi. 41. iii. 1. vii. 6.
Patricios inter et plebejos certamen de consulatu, iv. 1. *et seqq.* diremtum creatione tribunorum militum consulari potestate, promiscue ex Patribus et plebe sumendorum, 6. renovatum, vi. 34. *et seqq.* vincuntur Patricii, 42. adversus legem Liciniam Sextiam duo Patricii consules creati, vii. 18. 19. 22. 24. 28. idem frustra tentatum, x. 15.
Patricii praeturam et aedilitatem curulem, pro concesso plebi altero consulatu, sibi quaerunt, vi. 42. vii. 1.
Patriciorum est prodere interregem, vi. 41.
Patriciis plebeji magistratus non patent, iv. 25. Patricii consularesque duo tribuni plebis, iii. 65.
Patricios inter et plebejos certamen de sacerdotiis, x. 6. *et seqq. vid. et* xxvii. 8.
de Patriciorum superbia et libidine querelae, iv. 3–5. vi. 36. 37.
Patricii a Caesare allecti, cxvi. 16.
Patricii in arce aut Capitolio habitare vetiti, vi. 20.
Patricii magistratus, vi. 41.
Patriciae Pudicitiae sacellum, x. 23.
Patrimi et matrimi ad sacrificium adhibiti, xxxvii. 3.

Patrocles Antigonensis, praefectus Perseï, XLII. 58.
Paullus Fabius Q. F. Maximus, consul, CXXXVII. 9.
Paullus. *vid.* Aemilius.
Paupertati honos habitus in civitate Romana, Praef. Liv. II. 16. 33. III. 26. 27. XIII. 20. *et seqq.* 27. 28. XVIII. 14.
Pausanias, praetor Epirotarum, XXXII. 10.
Pausanias, dux Pheraeorum, XXXVI. 9.
Pausistratus, praetor Rhodiorum, XXXIII. 18. praefectus classis, XXXVI. 45. XXXVII. 9. opprimitur a Polyxenida, Antiochi praefecto, XXXVII. 10. 11. 12.
Pavori vovet fanum Tullus Hostilius, I. 27.
Pax Caudina, IX. 5. 6. Numantina, LV. 16.
Pacis conditiones cum Poenis, XIX. 60. 61. XX. 6. 31. XXX. 37. 43.
— cum Illyriis, XX. 30.
— cum Philippo, XXIX. 12. XXXIII. 30.
— cum Aetolis, XXXVIII. 9.
— cum Antiocho, XXXVIII. 38.
— cum Mithridate, LXXXII. 56. LXXXIII. 29.
Pacem petunt, qui erant in induciis, VII. 38.
Pecora, pecunia sunt Massyliis, XXIX. 31.
Pecora hostibus objecta per insidias, II. 50. XXVIII. 33.
Pecuarii condemnati, X. 23. 47. et ex mulctaticia pecunia aedes in insula Fauni facta, XXXIII. 42. et clypea inaurata in fastigio aedis Jovis posita, XXXV. 10.
Pecunia privata conducuntur, quae ad exercitum Hispaniensem opus sunt, XXIII. 49.
Pecunia mulctaticia, ex qua facta aedes Victoriae, X. 33. Libertatis, XXIV. 16. Fauni, XXXIII. 42. XXXIV. 53. ex qua facti ludi, X. 23.
Pecuniae a privatis, ad sublevandam aerarii inopiam, collatae, XXIV. 18. XXVI. 36.
de Pecunia incerta ludi voti, XXXI. 9.
Pecuniae in aerarium latae, XXVIII. 9. *et* 38. *et passim in triumphis.*
Pecuniam ex aerario scribae viatoresque aedilitii clam egerunt, XXX. 39. per indicem comperti damnantur, *ibid.*
Pecus quale, ver sacrum? XXXIV. 44.
T. Pedanius, princeps primus centurio, signifero signum adimit, in hostes jacit, et in castra Poenorum irrumpit, XXV. 14.
Pedasa, urbs Asiae, XXXIII. 30.
Pedestre scutum, VII. 10.
Peditibus aera constituta, IV. 59.
— in triumphis dabatur ab imperatoribus triens ejus, quod dividebatur equitibus, XXXIV. 46. 52.
Q. Pedius, Caesaris in Gallia legatus, CIV. 57. triumphat ex Hispania, CXVI. 2. fuit sororis Caesaris nepos, ejusque ex octava parte haeres, 102. consul, CXIX. 68. de ejus nomine lex adversus interfectores Caesaris Pedia appellata, CXX. 3. ad senatum refert de venia, Lepido et Antonio concedenda, 9. ejus diligentia et mors, 25.
C. Peducaeus, vir illustris, cadit in proelio ad Mutinam, CXIX. 16.
Sex. Peducaeus, tribunus plebis, fert ad populum, ut caussa Vestalium retractetur, LXIII. 11.
Pedum, oppidum, II. 39. VII. 12. VIII. 12. capitur a Coriolano, II. 39. oppugnatur et capitur ab L. Furio Camillo, consule, VIII. 13.
Pedanis civitas datur, VIII. 14.
Pelagonia, XXVI. 25. XXXI. 28. 39. XLV. 29.
Pelagones, populi, XLV. 30.

Peligni, populi, VIII. 6. 29. deficiunt, IX. 41. vincuntur, *ibid.* oratores, pacem petentes, Romam mittunt, 45. iis foedus datur, *ibid.* caedunt agmen fugientium Samnitium, X. 30. devastantur ab Annibale, XXII. 9. multi voluntarii dant nomina in classem Scipionis, XXVIII. 45. deficiunt a Romanis, LXXII. 8. acie funduntur a Sulpicio Galba, LXXIII. 33. accipiuntur in fidem, LXXVI. 1.

Peligna cohors, XXV. 14. XLIV. 40. pugnat acerrime, *ibid.*

Pelignum bellum, VII. 38.

Pelium urbem vi capiunt Romani, XXXI. 40.

Pella, urbs, XXVI. 25. XLII. 67. Pellae hibernat Philippus, *ibid.* *vid. et* XXXVII. 7. ibi vetus Macedonum regia, XLII. 41. 51. XLIII. 43. ibidem servabatur gaza regum Macedoniae, XLIV. 10. deditur Aemilio Paullo, consuli, 45. Pellae situs, 46.

Pellene, XXXIII. 15.

Pellenensis Timocrates, XXXIV. 29.

Pellenensis ager, XXXIII. 14. 15. eum depopulantur Philippi copiae, *ibid.*

Pelles detractas scutis comedunt Casilini. *vid.* Casilinum.

sub Pellibus durant ad Vejos Romani milites, V. 2. victus a Pyrrho exercitus sub Pellibus hiemem agere cogitur, XIII. 14.

Pellinaeum occupat Amynander, XXXVI. 10. recipitur a Romanis, 14.

Pellis lupi pro caduceo, XLVIII. 5.

Pelliti Sardi, XXIII. 40.

Pelopidas, Mithridatis legatus ad duces Romanos, LXXVI. 34. ejus oratio, *ibid.* *et* 42.

Peloponnesus, I. 7. XII. 14. XXXI. 7.

Peloponnesum intrat Pyrrhus, XIV. 41.

Peloponnesus peninsula est, XXXII. 21. testudini assimilatur, XXXVI. 32.

Pelops, Lacedaemoniorum rex, XXXIV. 32.

Pelta haud dissimilis cetrae, XXVIII. 5.

Peltastae, XXVIII. 5. iidem qui et cetrati, XXXI. 36. XXXIII. 4.

Pelvis aurea facta, lataque in Aventinum, Junoni Reginae donum, XXVII. 37.

Pelusium, XLIV. 19. XLV. 11. 12.

Pelusium a Mithridate Pergameno capitur, CXII. 77.

Pelusiacum Nili ostium, XLV. 11.

Penatium Deorum aedes in Velia, XLV. 16.

Penestae Illyrii, XLIII. 22. 23. 25. bellicosum genus, XLIV. 11.

Penestia, Illyrici regio, XLIII. 21.

Penestiana terra, XLIII. 20.

Penetrale aedis Vestae, XXVI. 27.

Penetrale urbis Cyzici, sive Prytaneum, XLI. 25.

Peneus, amnis, XXXII. 15. XLII. 38. 55. XLIV. 6.

Penninum, Alpium jugum, V. 35. XXI. 38.

Pennus. *vid.* Quintius.

Pentri, Samnites, IX. 31. *vid.* *et* XXII. 61.

Peparethus, XXVIII. 5. urbs haud ignobilis, XXXI. 28. diruitur, *ibid.*

Peraea, regio, XXXII. 33. 35. XXXIII. 18.

Peraea, urbs, (*nisi mendum in nomine est*) XXXVII. 21.

Perdix vulture major allata ad Augustum ex India, CXXXVI. 27.

Perduellionem judicant duumviri, I. 26. CII. 43. *vid.* Populus.

Perduellibus superatis, gratiae actae Diis, XLV. 16.

Perfidia barbarica, XXV. 33.

Perfidia Punica, XXI. 4.

Perfugae virgis in comitio caesi, et de saxo dejecti, XXIV. 20. *vid. et* 45.

Perfugae Latini securi percutiuntur, XXX. 43.

Perfugae Romani in crucem sublati, *ibid.*
Perga, urbs, XXXVIII. 37.
Pergamus, XXIX. 11. XXXV. 13. XLII. 18. XLIV. 28. circa Pergamum sacra profanaque urit Philippus, XXXI. 46.
Pergamum oppugnat Seleucus, filius Antiochi, XXXVII. 18. Pergamum intromissi Achaei, 20. solvitur obsidio Pergami, 21.
Pergamenorum regum successiones, LIX. 12.
Pericles struxit moenia Piraeei, LXXXI. 5.
Perinthus, urbs, XXXIII. 30.
Perlitare bove jussus consul Q. Petilius, XLI. 18.
Perolla, Calavii filius, interficiendi Annibalis consilium capit, XXIII. 8. adversatur ei pater, 9. cedit patri, ejusque ad patrem oratio, *ibid.*
Perperna transgreditur in Hispaniam cum militibus Lepidanis, XC. 18. XCI. 1. accedit ad Sertorium, 6. eum clam odiosum reddit suis, XCIV. 22. XCVI. 7. Sertorium, ad convivium invitatum, interficit, 9. 10. ad Perpernam defertur imperium, 11. exercitus, necem Sertorii aegre ferens, contemnit Perpernam, 12–15. Perperna milites et socios conciliare nititur, 16. ob crudelitatem ab eo multae civitates desciscunt, 17. a Pompejo victus et captus, occiditur, 18. 19.
C. Perperna a Praesentejo vincitur, LXXIII. 24.
M. Perperna, legatus ad Gentium, Illyriorum regem, XLIV. 27. a Gentio conjicitur in carcerem, *ibid.* liberatur ab Anicio, praetore, 32. nuncius victoriae Romam mittitur, *ibid.*
M. Perperna, consul, LIX. 47. vincit Aristonicum, 50. et capit, 56. provincia decedens, moritur, 70. sunt, qui eum triumphasse dicant, 71. pater ejus in peregrinitatem redactus, LX. 16.
M. Perperna, consul, LXX. 40. censor, LXXXII. 59. moritur novissimus omnium, quos consul in senatu sententiam rogaverat, neque plus septem in vita relinquens ex iis, quos censor in senatum legerat, CIX. 49.
Perrhaebia, Thessaliae urbs, XLII. 67.
Perrhaebia, XXXI. 41. XXXII. 15. XXXVI. 33. XLII. 36. 67.
Perrhaebi pronunciantur liberi, XXXIII. 32. 34. *vid. et* XLII. 53.
Perrhaeborum querelae de Philippo, XXXIX. 34.
Perranthes, tumulus, XXXVIII. 4.
Persae, IX. 18. 19. ab Lacedaemoniis aquam et terram petiere, XXXV. 17. Lacedaemonios a tergo circumvenere in Thermopylis, XXXVI. 16.
Perseïs, urbs in Deuriopo, in honorem Perseï, Philippi filii, sic dicta, XXXIX. 54.
Perseus, relictus a Philippo cum quatuor millibus armatorum ad fauces Thessaliae, XXVI. 25.
Perseus, Philippi regis Macedonum filius, admodum puer, mittitur ad obsidendas angustias, quae ad Pelagoniam sunt, XXXI. 28.
oppugnat Amphilochos, XXXVIII. 5. redit in Macedoniam, 7.
belli cum Perseo inchoata initia a Philippo sunt, XXXIX. 23. Perseï cum Demetrio comparatio, 53. inter eos discordiae, *ibid.*
prava ejus in Demetrium consilia, XL. 5. ludicro certamine vincitur a Demetrio, 6. Perseus accusat Demetrium apud patrem, 8. 9. *et* 23. 24. ejus in Demetrium insidiae deteguntur, 55. regnum scelere partum invadit, 56. Antigonum

num curat interficiendum, 58. legatos Romam mittit, petens, ut rex ab senatu appellaretur, *ibid. et* XLI. 2. initio regni multis laudibus commendatus, *ibid.*

miscet inter Dardanos et Bastarnas certamina, XLI. 23. legatos mittit Carthaginem, 27. Dolopum totam gentem sub jus judiciumque suum cogit, *ibid.* adit oraculum Delphicum, *ibid.* Achaeos maxime sibi reconciliare studet, 28.

conciliat sibi animos Graecorum, XLII. 5. ejus saevitia, *ibid.* ad eum legati mittuntur Roma, 6. Eumenes eum suspectum facit Romanis, 11. 12. et bellum adversus eum suadet, 13. legatis ejus datur senatus, 14. ad Eumenis caedem sceleratos quosdam subornat, 15. per veneficia grassari conatur in Romanos, 17. a senatu judicatur hostis, 18. legatos Romam mittit, 36. cum Marcio, Romanorum legato, colloquitur, 39–42. mittit legatos ad Byzantinos et Rhodios, 46. de rerum suarum summa consilium habet, 50. ipsius exercitus, triginta novem millia peditum, quatuor equitum, 51. cohortatur milites ad bellum, 52. in Thessaliam it, 53. Romanos equestri proelio vincit, 57–59. ad milites orationem habet, 61. tentat pacem, frustra, 62. castra Romanorum vult incendere, 64. Romanos passim vagantes opprimit, 65. redit in Macedoniam, 67.

rem prospere gerit adversus Romanos, et in Thracia, XLIII. 4. Epirotas sibi adjungit, 5. ejus insidias vix effugit consul Hostilius, *ibid.* in Dardanos excursionem facit, *ibid.* proximas Illyriorum gentes oppugnat, XLIII. 20. Uscanam capit, *ibid.* legatos ad Gentium, Illyriorum regem, mittit, 21. occurrit Q. Marcio Philippo, consuli, XLIV. 2. occupat aditus, *ibid.* levia committit proelia, 4. ejus ignavia, 6. trepidans Nician mittit Pellam, ut gazam in mare dejiciat, Andronicum Thessalonicam ad navalia incendenda, 10. postea, pudore tactus, utrumque interficit, *ibid.* foedere sibi adjungit Gentium, 23. sollicitat Rhodios, Eumenem, et Antiochum, *ibid. et* 24. ejus avaritia, 26. recusat Gallorum auxilia, *ibid.* Gentium in fraudem impellit, 27. vincitur et fugatur ab Aemilio Paullo, consule, 40. *et seqq.* caduceatores mittit ad consulem, 45. Samothracam pervenit, *ibid.* eum sequitur consul, 46.

ejus ad Aemilium literae, XLV. 4. molitur fugam, frustra, 6. ejus pueri transeunt ad Romanos, *ibid.* Perseus ipse se tradit, *ibid.* eum benigne excipit consul, 7. 8. cum filio Philippo in custodiam mittitur, 28. de eo triumphat Paullus, 39. ducitur ante currum victoris, *ibid.* deprecanti hanc ignominiam quid Paullus responderit, *ibid.* Albam in custodiam mittitur, 42.

moritur, XLVI. 16.

C. Persius, vir impiger, caedit Tarentinos, XXVI. 39.

Perusia, Etruriae oppidum, petit pacem, IX. 37. accipitur in deditionem, 40. *vid. et* X. 37.

Perusiae obsidetur L. Antonius ab Octaviano, CXXV. 32. fames, CXXVI. 16. obsessi, eruptionem tentantes, cum detrimento rejiciuntur, 17. 18. in Perusinos Octavianus est immitior, 80. Perusia incendio deletur, *ibid.*

Perusina cohors intrat Casilinum, XXIII. 17.

Perusini caeduntur a Romanis, X. 30. rebellant, 31. Perusinorum quatuor millia et quingenti occisi, *ibid.* abietes in

fabricandas naves, et frumenti magnum numerum pollicentur Scipioni, xxviii. 45.
Pessinus in Phrygia, xxix. 10. xxxiv. 3. xxxviii. 18. Idaea Mater a Pessinunte Romam advecta, xxix. 10. 11.
Pestilens et aridum circa urbem solum, vii 38.
Pestilentia pecudes hominesque in urbe corripiens, et gravidarum abortibus formidabilis, xiv. 11.
— ejus caussa clavus pangitur, vii. 3. xiv. 26.
Pestilentia, quae magis in longos morbos, quam in perniciales, evasit, xxvii. 23. *vid.* Pestis.
Pestis Romae, i. 31. iii. 6. 32. iv. 21. 25. 30. 52. v. 13. vi. 20. vii. 1. 2. 27. viii. 17. 18. ix. 28. x. 31. 47. xl. 19. 37. xli. 26.
— Syracusis, xxv. 26.
— in exercitibus Romano Punicoque, xxviii. 46.
— circum insulas Liparaeorum, lx. 7. 8.
— in Africa, lx. 18. 19.
Petelia, urbs in Bruttiis, xxiii. 30. xxvii. 26.
Petelinorum fides erga Romanos, et legatio ad senatum, xxiii. 20.
Petelinus lucus prope Romam, vi. 20. in eo comitia habita, quibus damnatur M. Manlius, *ibid.*
Petillia rogatio, xxxviii. 54.
L. Petillius, legatus ad Gentium, Illyriorum regem, xliv. 27. a Gentio conjicitur in carcerem, *ibid.* liberatur ab Anicio, praetore, 32.
L. Petillius, scriba, xl. 29. in ejus agro libri Numae Pompilii inventi, *ibid.*
duo Q. Petillii, tribuni plebis, diem dicunt Scipioni Africano, xxxviii. 50. illo mortuo, rogationem promulgant de pecunia regis Antiochi, 54.
Q. Petillius Spurinus creatur praetor, et sortitur jurisdictionem urbanam, xl. 18. duas legiones tumultuarias civium Romanorum scribere jubetur, 26. libros Numae Pompilii legit, eosque ex senatusconsulto comburi curat, 29. creatur consul, xli. 18. ei sacrificanti in jecinore non inventum caput, *ibid.* jubetur bove perlitare, *ibid.* occiditur in proelio adversus Ligures, 22.
Petitarus, amnis Aetoliae, xliii. 24.
Petra, oppidum in Pieria, xxxix. 26. xliv. 32. xlv. 41.
Petra, urbs Maedicae, oppugnatur a Philippo, xl. 22.
C. Petrejus, legatus Pompeji in Hispania, cx. 12. Octogesam petit, 22. in magnas difficultates conjicitur a Caesare, 26. turbat pacem, de qua milites Pompejani cogitant, 27. 28. excedere Hispania cogitur, 34. ad Pompejum proficiscitur, 35. in Africa pugnat cum Caesare, cxiv. 8. graviter ictus, deserit pugnam, 9. cum Juba mutuis vulneribus concurrit. 61. a servo suo occiditur. *ibid.*
Petrejus filius occiditur, cxiv. 63.
Cn. Petreji Atinatis insigne factum, lxviii. 50. obsidionali corona donatur, *ibid.*
Petronius Granius, quaestor Caesaris, salutem, sibi a Scipione oblatam, respuens, suo se gladio interficit, cxiv. 21.
Peuce, insula ad ostia Danubii, civ. 6.
Phacium, oppidum, vastatum a Philippo, xxxii. 13. *vid. et* xxxvi. 13.
Phaeneas, princeps Aetolorum, adest colloquio Quintii cum Philippo, xxxii. 32. in eum Philippi jocus, 34. venit ad Quintium cum Aetolorum auxiliis, xxxiii. 3. ejus altercatio cum

Quintio de Thebis Phthiis, 13. inter eum et Thoantem contentio, xxxv. 46. princeps est legationis, qua Aetoli se suaque omnia fidei populi Romani permittunt, xxxvi. 28. ejus ferocia fracta, *ibid.* provolutus ad pedes Quintii orat eum, ut misereatur gentis Aetolorum, 36. legatus ab Aetolis cum liberis mandatis ad consulem M. Fulvium venit, xxxviii. 8.
Phaestum, oppidum, capitur, xxxvi. 13.
Phalanna, oppidum, xlii. 54. Phalannaeus ager, 65.
Phalanx Macedonica, viii. 8. xxxiii. 4. xlii. 61. confertur cum acie Romana, ix. 19. Phalanx si explicari potest, nulla acies ei par, xiv. 28. Phalanx cuneus Macedonum, et robur exercitus, xxxii. 17. xxxiii. 8. duplex Phalanx, Leucaspidum et Aglaspidum, sive Chalcaspidum, xliv. 40. ad conspectum Phalangis stupet Aemilius, *ibid.* Phalangis incommoda, xxxi. 39. xli. 37. 40.
Phalangitae, xxxvii. 40. xlii. 51. xliii. 20.
Phalara, sive Phalera, oppidum in sinu Maliaco, xxvii. 30. xxxv. 43. xxxvi. 29.
Phalasarneus, xlii. 51.
Phaleras deponunt nobiles, ix. 46.
Phaleris donati equites, xxxix. 31.
Phaloria, oppidum Thessaliae, xxxvi. 13. xxxix. 25. a Romanis capitur, inceditur, et diripitur, xxxii. 15.
Phamaeas. *vid.* Himilco. ejus et Scipionis colloquium, l. 20. a Scipione fidem accipit, 21. cum bis mille ducentis equitibus ad Romanos transit, 22.
Phanae, portus et promontorium Chiorum, xxxvi. 43. xliv. 28. xlv. 10.
Phanota, urbs Epiri, xliii. 23. xlv. 26.
Phanotea Phocidis capta a Romanis, xxxii. 18.
Pharnabazus, Iberorum rex, a Canidio, legato Antonii, vincitur, cxxix. 45.
Pharnaces, Ponti rex, legatos Romam mittit, xl. 2. 20. Sinopensium domitor, lxxxvi. 20.
Pharnaces, filius Mithridatis, declaratus regni successor, cii. 48. patri struit insidias, *ibid.* sollicitat Romanos transfugas, 49. deinde totum patris exercitum, 50. salutatur rex, 51. dirae in eum Mithridatis, 52. a Pompejo in Bosporo regnare jubetur, 71. bellum movet, cxii. 87. vincit Domitium Calvinum, 89. legatos ad Caesarem mittit de pace, cxiii. 10. rem callide trahit, 15. instructo exercitu Caesarem petit, 21. profligatus, fugit, 22. 23. occiditur ab Asandro, 24.
Pharsalia terra, xxxiii. 6.
Pharsalica pugna, cxi. 62–69.
Pharsalus, urbs, xxxii. 33. xxxiv. 23. dedit se M'. Acilio, consuli, xxxvi. 14.
Pharus, insula, et in ea turris ad praelucendum noctu navigantibus constructa, cxii. 44.
Pharus, insula in Adriatico mari, xx. 60. 62.
Phaselis, urbs in confinio Lyciae et Pamphyliae, xxxvii. 23. evertitur a P. Servilio, xc. 35.
Pheca, oppidum, xxxii. 14.
Phecadus, urbs, xxxi. 41.
Pheneus, oppidum, xxviii. 7.
Pherae, oppidum, xxxii. 13. xxxiii. 6. Pheris exclusus Philippus redit in Macedoniam, xxxii. 13. Antiochus oppugnat et capit Pheras, xxxvi. 9. Pherae se dedunt Romanis, 14.
Pheraeorum fides erga Romanos, xxxvi. 9. eorum ager vastatur a Perseo, xlii. 56.
Pherae, in Laconico agro, xxxv. 30.
Pherinum, oppidum, xxxii. 14.

Phila, urbs, XLII. 67. XLIV. 2. 3. 7. 8. 34.
Phileas Tarentinus, vir inquieti animi, educit custodiâ obsides Tarentinorum, XXV. 7.
Philemenus, conjuratione facta cum nobilibus juvenibus Tarentinis, prodit Annibali Tarentum, XXV. 8. 9. quum reciperetur Tarentum a Romanis, ita perit, ut corpus ejus nusquam fuerit inventum, XXVII. 16.
Philetaerus, frater Eumenis, XLII. 55.
Philippei, nummi aurei, XXXIV. 52. XXXVII. 59. XXXIX. 5. 7. XLIV. 14.
Philippi, urbs in Thracia, CXXIII. 31. ad Philippos pugna, CXXIV. 7–9. altera, 18. 19.
Philippi Thessaliae, CXXIII. 31. sive Philippopolis, XXXIX. 25.
Philippus, Macedonum rex, Demetrium Pharium profugum in amicitiam recipit, cujus adulationibus corrumpitur, XX. 62.

ad eum legati missi, ad deposcendum Demetrium Pharium, XXII. 33.

legatos mittit ad Annibalem, XXIII. 33. eum inter et Annibalem foederis leges, *ibid.* ad eum legati Poenorum, 34. legationem alteram ad Annibalem mittit, 39.

bellum movet parum prospero eventu, XXIV. 40.

subitam expeditionem in Oricinorum atque Apolloniatium fines facit, XXVI. 25. in Thessaliam descendit, *ibid.* redit Pellam, *ibid.*

Achaeis auxilium fert, XXVII. 29. 30. vincit Aetolos, *ibid.* it in Peloponnesum, *ibid.* repellit Romanos, populantes agrum Corinthium, 31. popularem se praebet, *ibid.* ejus intoleranda libido, *ibid.* Polycratiam, Arati Achaeorum principis uxorem, asportat in Macedoniam, *ibid.* periculum ejus et insignis fortitudo in pugna adversus Romanos, eorumque socios, 32. redit in Macedoniam, *ibid.*

hortatur ac tuetur socios, XXVIII. 5. Attalus ferme ab eo opprimitur, 7. capit Toronem, urbem, *ibid.* ejus metu Machanidas compressus, *ibid.* ejus oratio in concilio Achaeorum, 8. classe in Aetoliam contendit, *ibid.* in regnum redit, ut Dardanis inferat bellum, *ibid.*

ei ducenta argenti talenta pollicentur Carthaginienses, ut in Siciliam aut Italiam trajiciat, XXIX. 4. cum eo pacem Aetoli faciunt, 12. itemque Romani, *ibid.*

per legatos petit sibi restitui Macedonas, qui apud Annibalem mercede militassent, captique in vinculis essent, XXX. 42. *vid. et* 33. triste responsum legatis a senatu redditum, 42.

ei bellum indictum, XXXI. 5–8. Philippus oppugnat Abydum, 14. foedus ejus cum Antiocho Syriae rege, *ibid.* bellum inter eum et Athenienses, *ibid.* quum aegre sustineret Attalum Rhodiosque hostes, ne Romano quidem bello terretur, 16. Abydum capit, *ibid. et* 17. eum audacter adloquitur M. Aemilius, legatus Romanus, 18. insueto vera audire ferocior videtur legati oratio, *ibid.* Philippus petit Athenas, 24. edit proelium memorabile cum Atheniensibus, *ibid.* recedit, et omnia circa Athenas diruit, *ibid.* Achaeos Romano illigare bello frustra conatur, 25. Athenas et Piraeeum frustra tentat, 26. diruit templa circa Athenas, *ibid.* ejus apparatus, 28. legatos mittit ad Aetolos, *ibid.* miratur Romanorum ca-

ſtra, 34. detrectat pugnam, 36. caedit vagos frumentatores Romanos, *ibid.* repellitur, 37. in magno eſt periculo, *ibid.* recedit, 38. caedit Aetolos, 41. 42. in eum Atheniensium decreta, 44.

Thaumacos, fruſtra tentatos, deserit Philippus, XXXII. 4. ejus anxietas et curae, 5. conciliat sibi Graecos et Macedonas, *ibid.* occupat fauces Antigoniae, *ibid.* caſtra ponit ad Aoum, *ibid.* ejus colloquium cum T. Quintio, consule, 10. eum aggreditur Quintius, et fugere cogit in Theſſaliam, 12. in Macedoniam Philippus redit, 13. ejus societate relicta, Achaei se adjungunt Romanis, 19–23. ejus nomen in comitiis Argivorum recitatum poſt Jovem, Apollinem, et Herculem, 25. ejus praefecto Philocli Argos proditur, *ibid.* ejus cum Quintio consule colloquium, 32 – 36. Philippus dicacior erat, quam regem decet, 34. *vid. et* XXXVI. 14. petit a Quintio, ut legatos Romam mittere liceat, XXXII. 36. impetrat inducias in duos menses, *ibid.* ejus legati, re infecta, discedunt Roma, 37. foedus facit cum Nabide, 38. Argivorum urbem fiduciariam Nabidi tradit, *ibid. et seqq.*

ejus apparatus, XXXIII. 3. ad eum contendit Quintius, consul, *ibid.* copiarum Philippi numerus, 4. caſtra ponit ad Cynoscephalas, 7. proelium, quo vincitur, 7–10. caduceatorem mittit ad Romanos, 11. ei induciae quindecim dierum datae, 12. colloquium ad Tempe, 13. pacis leges cum Philippo, *ibid. et* 30. caedit Dardanos, 19. pax cum eo a populo juſſa, 25.

de eo triumphat Quintius, XXXIV. 52. Demetrius, ejus filius, obses ante currum triumphantis ductus, *ibid.*

eum ad bellum renovandum incitant Aetoli, XXXV. 12.

legatos Romam mittit, pollicentes Romanis auxilia ad bellum adversus Antiochum, XXXVI. 4. quum fortunem specular in animo haberet, offensus ab Antiocho, se jungit Romanis, 8. proficiscitur in Theſſaliam, 13. capit quasdam urbes, *ibid.* Athamania potitur, 14. ab oppugnatione Lamiae jubet eum discedere Acilius, consul, 25. Demetrias se Philippo dedit, 33.

exercitui Romano, per fines suos transeunti, omnia parat, XXXVII. 7.

ejus praesidia expelluntur Athamania, XXXVIII. 1. ingreditur cum exercitu Athamaniam, 2. repellitur, *ibid.*

cauſſae irarum ejus in Romanos, XXXIX. 23. colligit vires, 24. de eo Theſſalorum aliorumque querelae, *ibid.* legati Roma miſſi ad eas controversias disceptandas, *ibid.* Philippus respondet querelis Theſſalorum, 26. ejus minax dictum, *ibid.* respondet Maronitarum et Eumenis legatis, 28. animus ejus alienatus ab Romanis, *ibid.* Maronitas crudeliter trucidat, 34. ad purganda crimina mittit Demetrium, minorem filium, Romam, 35. sollicitat accolas Iſtri fluminis, ut in Italiam irrumpant, *ibid.* Demetrius patrem defendit, 47.

Macedonas e maritimis civitatibus in Paeoniam traducit, et urbes Thracibus aliisque barbaris tradit habitandas, XL. 3. ejus crudelitas, *ibid. et* 4. ei Demetrius eſt suspectus, 5. Perseus accusat Demetrium apud Philippum, 8. ejus ad filios suos oratio, *ibid.* ejus iter ad Aemum montem, 21. duas aras Jovi et Soli consecrat, 22. Demetrium in-

tersici jubet, 24. innocentiam Demetrii agnoscit, 54. 55. regnum Antigono relinquere cupit, 56. moritur, *ibid.*

Philippus, filius Alexandri Megalopolitani, xxxv. 47. a Philippo, rege Macedonum, ad ludibrium frater appellatur, xxxvi. 14. in vinculis Romam mittitur, *ibid.* praefectus fuerat Zacyntho insulae, 31.

Philippus Poenus, scortum L. Quintii, xxxix. 42.

Philippus, natura frater, adoptione filius Persei, xlii. 52. xliv. 45. Philippum, seseque Octavio tradit Perseus, xlv. 6. ducitur ante currum Paulli triumphantis, 39.

Philippus, Amyntae filius, xlv. 9. per eum crevit regnum Macedoniae, *ibid.*

Philippus, praesidii praefectus Cassandreae, xliv. 11. 12.

Philippus, Epirotarum praetor, xxix. 12.

Philippus, magister elephantorum Antiochi, praeest mediae aciei, xxxvii. 41.

Philippus Philadelphus contendit cum Antiocho Pio de regno Syriae, lxx. 62. 63. 64.

Philippus, Romanum cognomen. *vid.* Marcius.

Philippopolis Thessaliae, *eadem cum Philippis Thessaliae*, xxxix. 25.

Philippopolis Thraciae, xxxix. 53.

Philistio, praefectus Epicydis, interficitur Syracusis, xxv. 28.

Philo. *vid.* Publilius.

Philonem Chalcidensem Romani sibi dedi postulant, xxxvii. 45. xxxviii. 38.

Philonis armamentarium Athenis, lxxxi. 52.

Philo, Pompejanarum partium acerrimus defensor, interficit Hispali praesidium Caesaris, cxv. 67.

Philocharis auctor est Tarentinis hostiliter invadendi Romanos, xii. 8.

Philocles, praefectus Philippi, mittitur ad populandos Atheniensium agros, xxxi. 16. frustra oppugnat Eleusinem, et Athenas, 26. depopulatur fines Atheniensium, *ibid.* Chalcidem tenet, xxxii. 16. Corinthum obsidione liberat, 23. ei Argos proditur, 25. legatus a Philippo Romam mittitur speculatum de iis, quorum Perseus Demetrium insimulabat sermonum, cum Romanis habitorum, xl. 20. interficitur, 55.

Philocrates, princeps legationis Rhodiae, xlv. 25.

Philodemus Argivus tradit tumulum Euryalum Romanis, xxv. 25.

Philonides, scurra Tarentinus, respersit urina vestimenta legatorum Romanorum, xii. 9.

Philophron, legatus Rhodiorum, xlvi. 4.

Philopoemen, praetor Achaeorum, xxxv. 25. adversus Nabin classem educit, 26. vincitur, *ibid.* incendit castra Nabidis, 27. populatur agros Laconicos, *ibid.* ejus in ducendo agmine locisque capiendis sollertia et usus, 28. vincit et fugat Lacedaemones, 29. societati Achaeorum Lacedaemonios adjungit, 36. eo referente, fit ab Achaeis decretum in Lacedaemonios, xxxviii. 31. Lacedaemonem affligit et enervat, disciplina Lycurgi sublata, 33. 34. *vid. et* xxxix. 36. capitur a Messeniis, xxxix. 49. in cellam sub terra demittitur, 50. veneno tollitur, *ibid.* ab universo Achaïeo concilio sepelitur, *ibid.* divini honores ei decreti, *ibid.* comparatur Annibali et Scipioni, *ibid.*

Philipoemen Milesius, pater Monimes, lxxviii. 5.

Philopoemen, libertus Vinii, ob servatum patronum, ab Octaviano equestri dignitate decoratur, cxx. 44.
Philosophi et rhetores Roma pulsi, xlvi. 40.
Philosophi et oratores in legatione Attica, xlvii. 24.
Philostratus, dux cohortis, xliii. 25.
Philotas, praefectus praesidii Abydi, xxxvii. 12.
Philotimus Smyrnaeus conjurat adversus Mithridatem, lxxxii. 48.
ad Phintiadem certamen, xix. 24. 25.
Phliasii, xxxiii. 14.
Phliasius ager, xxxiii. 14. 15. eum depopulantur copiae Philippi, *ibid.*
Phlius, xxviii. 7.
Phocis, regio, xxviii. 5. xxxvi. 20.
Phocidis urbes captae a Romanis, xxxii. 18.
Phocenses contributi Aetolis, xxxiii. 34.
Phocaea, urbs, origo Massiliensium, v. 34. et Emporitanorum, xxvi. 19. Phocaeam transmittit Romana classis, xxxvi. 45. seditio Phocaeae, xxxvii. 9. Phocaeae situs, 31. oppugnatur ab Aemilio Regillo, xxxvii. 32. diripitur, *ibid.*
Phocaeensibus ager, quem ante bellum habebant, donatur, xxxviii. 39. quum in partibus Aristonici fuissent, iis tamen in gratiam Massiliensium parcitur, lx. 2.
Phoceae, xxviii. 7.
Phoebeum, locus sine muro apertus, ad Spartam, xxxiv. 38.
Phoenice, Epiri urbs, xxix. 12.
Phoenicus, portus Erythraeae terrae, xxxvi. 45.
Phoenicus, portus Lyciae, duûm millium spatio Pataris distant, xxxvii. 16.
Phrahates, Parthorum rex, bello impetitur ab Antiocho Sideta, lix. 57. vincitur, 59. mittit Demetrium, fratrem Antiochi, ad occupandum regnum Syriae, 60. sollicitat civitates, *ibid.* vincit Antiochum, 61. 62. eique caeso regio more exsequias facit, 63. ejus de Antiocho dictum, *ibid.* Scythis, quos exciverat cum Antiocho bellans, negat mercedem, lx. 57. ad eum Scytharum oratio, 58. caeditur a Scythis cum copiis suis, 61.
Phrahates, Parthorum rex, frustra repetit a Pompejo Tigranem juniorem, generum suum, ci. 15. ad Pompejum mittit legationem de renovanda societate et amicitia, cii. 1. queritur, quod se Pompejus in epistolis Regem tantummodo, non Regem Regum appellaret, 2. Phrahatis cum Tigrane bellum, 30. et pax, 31. scelere filiorum interficitur, cv. 3.
Phrahates, Orodis filius, Parthorum rex, patrem, fratres, filium occidit, cxxviii. 26. ob crudelitatem ejus Parthi ingens inter se bellum movent, 35. adversus eum Antonius bellum parat, cxxix. 46. 47. ejus astutia, cxxx. 11. superbe excipit Antonii, jam discessum meditantis, legationem, *ibid.* ob crudelitatem in exsilium agitur, cxxxiii. 71. signa Romana remittit, cxxxvi. 22.
Phragandae, urbs Thraciae, xxvi. 25.
Phrygia, xxix. 11. xxxvii. 8. 54. Phrygia utraque donatur a Romanis Eumeni, 56.
Phrygius, amnis, xxxvii. 37.
Phthiotae Achaei liberi esse jubentur, xxxiii. 32. Thessalorum genti contribuuntur, 34. ante saltum Thermopylarum in septentrionem versi, xxxvi. 15.
Phthioticus ager, xxxiii. 3.
Phthiotis, xxviii. 6. Phthiotis Achaja, xli. 27. xlii. 67.
Phylace, oppidum Molossidis, xlv. 26.

Piacula insolita et peregrina pacis Deûm exposcendae, iv. 30.
Piacularia sacrificia genti Horatiae tradita, i. 26.
Piaculare sacrum, xxix. 19. 21.
Picentes, x. 10. cum iis foedus ictum, *ibid.* bellum cum iis ortum, xv. 5. confectum, 9. eorum trecenta sexaginta millia in fidem populi Romani venisse traduntur, *ibid.*
Picentes. Italicorum populorum primi, deficiunt a Romanis, lxxii. 1. omnes cives Romanos, etiam populares, qui contra Romanos arma sumere detrectabant, occidunt, 23. vincuntur a Pompejo, lxxiv. 1. 2.
Picenum, xxi. 62. xxvii. 43.
Picenus ager, xxii. 9.
Pictones a Vercingentorige adversus Caesarem commoventur, cvii. 61. opprimuntur, cviii. 20.
Pictor. *vid.* Fabius.
Piëria, regio Macedoniae, xxxix. 26. xliv. 9. 20.
Piëria silva, xliv. 43.
Piëra, vel Piëria, urbs Thessaliae, xxxii. 15. xxxvi. 14.
Pietatis aedes in foro olitorio dedicatur ab M? Acilio Glabrione, xl. 34.
Pietatis aedes ex carcere facta, xlix. 3.
Pignus fatale imperii Romani, xxvi. 27.
Pila Horatia, i. 26.
Pilae pontis Tiberini, xl. 51.
Pileus. ad Pileum vocati servi, xxiv. 32. lxxvii. 24.
Pileati capite raso liberti, xlv. 44. *vid. et* xxxiii. 23. xxxiv. 52. xxxviii. 55.
Pilento usae ad sacra ludosque matronae, v. 25.
Pilum, viii. 8. ix. 19.
Pinarii, ministri sacrorum Herculis, i. 7. quare illis interdictum, ne extis sollemnium vescantur? *ibid.*
L. Pinarius, consul, ii. 56.
L. Pinarius Mamercinus, tribunus militum consulari potestate, iv. 25.
L. Pinarius, magister equitum, vii. 3. praetor, 25.
L. Pinarius, Ennae praefectus, Ennenses, rebellionem meditantes, caedit, xxiv. 37-39.
L. Pinarius, sororis Caesaris nepos, ejusque ex octava parte haeres, cxvi. 102.
M. Pinarius Posca, praetor, sortitur Sardiniam, xl. 18. 25. caedit Corsos in Corsica, et in Sardinia cum Iliensibus proelia secunda facit, 34.
Pindarus, libertus, Cassio caput praecidit, cxxiv. 10.
Pineus. *vid.* Pinneus.
Pinnae moenium, xxxviii. 5. xliv. 8.
Pinnensium constantia et calamitas, lxxii. 23.
Pinneus, vel Pineus, Illyriorum rex, xx. 57. cum eo foedus factum, 63. ad eum legati a Romanis missi, xxii. 33.
Piraeeus Athenarum, xxxi. 14. 22. 23. xxxvi. 42.
Piraeeum frustra tentat Philippus, xxxi. 26.
Piraeei munitiones, lxxxi. 5. Piraeeum oppugnat Sulla, 6. 25-27. 51. et capit, 52.
Piratae belli Mithridatici occasione grassantur, et opes acquirunt, xc. 31. Cilices vocati, 32. reprimuntur a Murena, 33. iterum a Servilio, 34. et xciii. 1. 2.
— capiunt Caesarem, xciii. 23. vicissim ab eo capti, 24.
Piratarum potentia, et maleficia, xcix. 4. 5. etiam in ora Italiae, 6. eorum ludibria in cives Romanos, *ibid.* adversus eos bellum Cn. Pompejo mandatur, 8. *et seqq.* eos ad Coracesium vincit Pompejus, 35. et deditos in mediterraneis locis collocat, 36. navium in eo bello captarum, oppidorumque receptorum numerus, 37.

Pirustis, Illyrio populo, immunitas data, XLV. 26.
Pirustarum natio comprimitur a Caesare, CV. 63.
Pisae, XXI. 39. XXXIII. 43. XL. 17. XLI. 9. XLIII. 11.
Pisas circumsident quadraginta millia Ligurum, XXXV. 3. colonia Latina Pisas deducta, XL. 43.
Pisanus ager vastatur ab Apuanis Liguribus, XXXIX. 2.
Pisanorum et Lunensium de agro controversia, XLV. 13.
Pisaurum, in Gallico agro colonia, XXXIX. 44. XLI. 32.
Piscatorium forum, XXVI. 27. XL. 51.
Pisces emerserunt sub glebis, qua inducebatur aratrum. *vid.* Prodigium.
Piscina publica, XXIII. 32. ad Piscinam publicam tribunalia posita, *ibid.*
Pisidae, XXXV. 13.
Pisidia, XXXVII. 54. 56.
Pisistratidae, XXXI. 44.
Pisistratus, princeps Boeotorum, societatis Romanae auctor, XXXIII. 27. interficiendum curat Brachyllam Boeotarchen, 28. de eo sumitur supplicium, *ibid.*
Piso. *vid.* Calpurnius.
Piso, annalium auctor, I. 55. II. 58. IX. 44. X. 9. XXV. 39. *vid.* L. Calpurnius Piso Frugi.
P. Piso, *sive potius*, Pupius Piso, legatus Pompeji, XCIX. 31.
Pisuetae inter auxilia Rhodiorum, XXXIII. 18.
Pithecusae, insula, VIII. 22.
Pityusa, insula, centum millia ferme a continenti distans, XXVIII. 37.
Placentia colonia deducta, multum indignantibus Gallis, XX. 64. XXI. 25.
Placentiam victi ab Annibale fugiunt Romani, XXI. 56. *vid et* 57. 59. obsidetur ab Asdrubale, XXVII. 39. qui abscedit ab obsidione, 43. Placentiam incendunt Galli, XXXI. 10. eam restituit L. Valerius Flaccus, consul, XXXIV. 22.
ab Placentia Ariminum viam perduxit M. Aemilius, consul, XXXIX. 2.
Placentini laudati a Romanis, XXVII. 10. Placentini captivi, ad duo millia liberorum capitum, redditi colonis, XXXI. 21. legatos Romam mittunt, querentes inopiam colonorum, XXXVII. 46. *vid. et supra*, XXVIII. 11.
Placentina cohors, XLI. 5.
Placentina turma equitum, XLIV. 40.
Placentinum agrum incursant et vastant Galli, XXVIII. 11. eum, usque ad ipsa coloniae moenia, cum caedibus et incendiis depopulantur Ligures, XXXIV. 56.
C. Plaetorius triumvir deducendae coloniae creatur, XXXIV. 45.
C. Plaetorius, legatus ad Gentium, Illyriorum regem, XLII. 26.
Plaga Materina in Umbris, IX. 41.
Plagulae, XXXIX. 6.
Plancus. *vid.* Munatius.
Plator, praepositus Oreo a Philippo, XXVIII. 6. Oreum tradit Romanis, *ibid.*
Plator, frater Gentii, Illyriorum regis, ab eo occiditur, XLIV. 30.
C. Plautius consul creatur, VII. 12. Hernicis bellum indicit, *ibid.* vincit subigitque Hernicos, 15. magister equitum, 17.
C. Plautius, consul, VII. 27. iterum, VIII. 1. atroci proelio dimicat cum Volscis, et caesorum arma Luae Matri dare se dicit, *ibid.*
C. Plautius, consul, VIII. 20. de Privernatibus triumphat, *ibid.* favet eorum caussae in senatu, *ibid. et* 21. censor, IX. 29. se magistratu abdicat, *ibid. et* 33.

L. Plautius Venno, consul, VIII. 19. bellum adversus Privernates gerit, *ibid.* praetor, 40.

L. Plautius Hypsaeus creatur praetor, XXXVII. 47. sortitur Hispaniam citeriorem, 50.

L. Plautius Hypsaeus, praetor, vincitur a fugitivis in Sicilia, LVI. 40.

P. Plautius Proculus, consul, VIII. 22.

P. Plautius Hypsaeus petit consulatum cum Scipione Metello, et Milone, CVII. 17. ei studet Pompejus, 28. damnatur ambitus, 45.

Plebs dure habita a Tarquinio Superbo, I. 56.

— indulgenter a senatu, II. 9.

Plebi injuriae a primoribus fieri coeptae, II. 21.

Plebs aere alieno oppressa, II. 23. *vid.* Aes alienum, *et* Nexi.

Plebi conceduntur sui magistratus sacrosancti, quibus auxilii latio adversus consules esset, nempe tribuni plebis, II. 33. *vid.* Secessio.

Plebs irata interesse non vult consularibus comitiis, II. 64.

Plebem inter Patresque certamina. *vid.* Seditio.

Plebis concilium, VI. 38. XXXIX. 15. *vid.* Comitia.

Plebs damnat Coriolanum, II. 35. Camillum, V. 32.

Plebeji magistratus ut tributis comitiis fiant, lex fertur, II. 56.

Plebejus magistratus nullus auspicato creatur, VI. 41.

de Plebejo consulatu certamina. *vid.* Patricii.

Plebeji quaestores primi, IV. 54.

Plebeji senatoris prima apud Livium mentio, V. 12.

Plebejus tribunus militum consulari potestate primus, V. 12. post quadraginta quatuor annos a lege Canuleja, VI. 37.

— magister equitum, VI. 39.

— consul, VI. 42. VII. 1. qui suis auspiciis bellum gesserit, VII. 6.

— dictator, VII. 17.

— censor, VII. 22. qui lustrum condiderit, XIII. 35.

— praetor, VIII. 15.

Plebeji ambo consules primi, XXIII. 31.

Plebeji ambo censores primi, LIX. 33.

Plebeji ad aedilitatem curulem admissi, VII 1.

Plebeji decemviri sacris faciundis, VI. 37. *et* 41.

— ad pontificatum et auguratum admissi, X. 6-9.

Plebejus pontifex maximus primus, XVIII. 48.

Plebeji nobiles, XXII. 34. 35.

Plebeji ludi. *vid.* Ludi.

Plebiscitum nullum, nisi ex auctoritate senatus, perferri patiuntur tribuni plebis, IV. 49.

— ut, si M. Furius pro dictatore quid egisset, quingentûm millium aeris ei mulcta esset, VI. 38.

— ne quis eumdem magistratum intra decem annos capiat, VII. 42.

— de duumviris navalibus creandis, IX. 30.

— de dictatore dicendo, XXVII. 5.

— de Campanis, XXVI. 33.

— de Liguribus, XLII. 21.

— ut cum sociis ac nomine Latino pecuniae creditae jus idem, quod cum civibus Romanis, esset, XXXV. 7.

— ut tribuni plebis senatores essent, LIX. 54.

ex Plebiscito senatus pacem decernit, XXX. 43. lege cautum, ut Plebiscita omnes Quirites tenerent, III. 55. VIII. 12. XI. 27.

Pleiae, *seu potius* Boeae, locus in Laconica, XXXV. 27.

Q. Pleminius, propraetor, capit unam ex arcibus Locrorum, XXIX. 6. Locris ad tuendam ur-

bem relinquitur a Scipione, 8. ejus crudelitas et avaritia, *ibid.* Proserpinae thesauros spoliat, *ibid.* tribunos crudeliter occidit, 9. de eo queruntur Locrenses apud senatum, 16. 17. 18. adductus Romam, in vinculis moritur, 21. 22. de urbe incendenda conjurans, necatur in carcere, XXXIV. 44.
Plestina, urbs, capitur a Romanis, X. 3.
Pletorius. *vid.* Plaetorius.
Pleurati filius Agron, Illyriorum rex, XX. 25.
Pleuratus, Illyriorum rex, XXVI. 24. XXVII. 30. XXVIII. 5. a Romanis adscriptus foederi, cum Philippo inito, XXIX. 12.
Pleuratus, Scerdilaedi filius, pollicetur auxilium Romanis, XXXI. 28. ei Lycus et Parthini dati, XXXIII. 34. maritima Aetoliae vastat, XXXVIII. 7. Gentii pater, XLIV. 30.
Pleuratus, Gentii filius, captivus ducitur Romam, XLIV. 32.
Pleuratus, Illyrius exsul, legatus a Perseo missus ad Gentium, XLIII. 21.
Plistia, oppidum, oppugnatur a Samnitibus, IX. 21. capitur, 22.
Plitendum, oppidum, XXXVIII. 18.
Plotius Varus, legatus Pompeji in bello Piratico, XCIX. 31.
A. Plotius, legatus, vincit tumultuantes Umbros, LXXIV. 7.
C. Plotii nefaria libido dat caussam secessioni plebis in Janiculum montem, XI. 25. 26.
C. Plotius Plancus, a triumviris proscriptus, occiditur, CXX. 90.
Plumae accensae odor et fumus immissus in cuniculum, XXXVIII. 7.
Plutei in oppugnandis urbibus adhibiti, XXI. 61. XXXIV. 17.
Pluvina, urbs Macedoniae, XXXI. 39.
Poblicius Malleolus interimit matrem, LXVIII. 83. in culeum insutus vivus praecipitatur in mare, *ibid.*
Pocula faciunt Galli ex calva hostium, XXIII. 24.
Poediculorum gens in fidem Romanorum venit, LXXV. 23.
Poenae apud Romanos mitissimae, I. 28.
Poeni auxilium offerunt Romanis, XIII. 47. foedus cum iis renovatur, *ibid.* prima aemulationum initia Poenos inter et Romanos, XIV. 40. *vid.* Carthago, Carthaginienses, Punicum bellum.
C. Poetelius Balbus, consul, VII. 11. de Gallis Tiburtibusque triumphum agit, *ibid.*
C. Poetelius, tribunus plebis, fert legem de ambitu, VII. 15.
C. Poetelius, consul, VII. 27.
C. Poetelius, consul, VIII. 23. dictator, IX. 28.
M. Poetelius consul creatur, IX. 24. cum collega Samnites vincit proelio, 27. legiones ad oppugnandum Bovianum ducit, 28.
P. Poetelius, ad regem Syphacem legatus, XXVII. 4.
Q. Poetelius decemvir creatur, III. 35.
Poetnaeum, castellum Athamaniae, XXXIX. 25.
Polemo, Ponti rex, honorat senatores Romanos, CXXXV. 8. ei Agrippa Bosporanos subjicit, CXXXVI. 62.
Polemocratia, Thracis cujusdam reguli conjux, cum filio et thesauris se confert ad Brutum, CXVIII. 5.
Politorium, urbs Latinorum, ab Anco Marcio vi capta, I. 33.
Polla, mater Poplicolae, filii insidias indicat Cassio, CXXII. 7.
Pollentiae Deae signum in circo, XXXIX. 7.
Pollentia colonia deducta, XXXIX. 44. *vid. et* XLI. 32.
Pollia tribus, VIII. 37. XIV. 27.

xxix. 37. nemo ferme ex Pollia tribu candidatus Papiriam ferre solitus, viii. 37.
Pollio. *vid.* Asinius, *et* Vedius.
Polusca, oppidum, ii. 33. Romanis adimitur a Coriolano, 39.
Polyaenus Syracusanus pro ara Concordiae orationem habet, et liberam, et moderatam, xxiv. 22.
Polyaratus, princeps Rhodiorum, xliv. 23. 29. Romanis traditur, xlv. 22.
Polybius, haudquaquam spernendus auctor, xxx. 45. non incertus auctor, quum omnium Romanarum rerum, tum praecipue in Graecia gestarum, xxxiii. 10. *vid. et* xvi. 39. xxxiv. 50. xxxvi. 19. xxxix. 52. xlv. 45. ejus in Graeciam merita, lii. 21.
Polyclitus, praefectus Epicydis, interficitur Syracusis, xxv. 28.
Polycratia, uxor Arati, Achaeorum principis, spe regiarum nuptiarum a Philippo in Macedoniam asportatur, xxvii. 31.
Polyphantas, dux Philippi, xxvii. 32. in Boeotiam mittitur, xxviii. 5.
Polyxenidas, exsul Rhodius, praefectus classis Antiochi, xxxvi. 41. 43. confligit cum Romanis, 44. fugit in portum Ephesi, 45. incautum opprimit Pausistratum, xxxvii. 10. 11. insidiatur classi Romanae, 13. vincitur a Romanis et Rhodiis, 30.
Pometia, ii. 22. deficit ad Auruncos, 16. capitur, 17. *vid.* Suessa.
Pomoerium, i. 44.
Q. Pompaedius Silo, Marsorum princeps, magna stipatus caterva Romam petit, civitatis accipiendae gratia, lxxi. 30. eum avertit Cn. Domitius, *ibid.* praecipuus belli socialis auctor, lxxii. 4. *et* 8. fallit Q. Caepionem, lxxiii. 34-46. novum exercitum cogit, lxxvi. 3. vincitur a Mamerco Aemilio, legato, 6. recipit Bovianum, et triumphat, *ibid.* cadit in proelio, *ibid. et* 7.
Pompeja, Quinti filia, Caesaris uxor, adulterandam se tradit P. Clodio, ciii. 24. eam dimittit Caesar, 25.
Pompeji, oppidum Campaniae, ix. 38.
Pompejopolis, ciii. 21.
A. Pompejus, tribunus plebis, contumeliose tractat Batabaten, Matris Magnae sacerdotem, lxviii. 9. 10. ardente febri correptus, intra triduum exspirat, 11.
A. Pompejus Bithynicus, Siciliae praetor, repellit Sex. Pompejum, cxxiii. 2. inter eos pactio, ut aequato imperio Siciliam obtineant, *ibid.* Bithynicus, a Sexto in potestatem redactus, interficitur, 5.
Pompejus Rufus, pene a militibus Caesaris occisus, cxiv. 38.
Cn. Pompejus Strabo postulat accusationem Albucii, cujus quaestor fuerat, lxvii. 50. praetor, adversus Asculanos copias ducit, lxxii. 5. ab Asculo repulsus, *ibid.* funditur ab hostibus, lxxiii. 19. Firmi obsidetur a Picentibus, 20. eruptione facta, eos caedit, lxxiv. 1. 2. obsidet Asculum, 3. ob ejus victoriam latus clavus et alia magistratuum insignia et ornamenta resumuntur, *ibid.* consulatum init, 16. fundit Marsos, 18. vincit Vestinos, lxxv. 18. capit Asculum, lxxvi. 4. triumphat, 5. eo instigante, ab exercitu occiditur Q. Pompejus, consul, lxxvii. 49. ipse exercitum recipit, 50. ejus avaritia, lxxviii. 6. ad urbem vocatur contra Cinnam, patriae bellum inferentem, lxxix. 25. pugnat cum Sertorio, 26. insidiis Cinnae petitus, a filio conservatur, lxxx. 5. fulmine

adflatus, interit, 7. corpus, omni contumelia adfectum, unco trahitur, *ibid.* ejus exercitus ad hostes transit, 9.

Cn. Pompejus Magnus nascitur, LXVI. 38.

insidias, a Cinna patri et sibi structas, eludit, LXXX. 5. seditionem castrorum sedat, 6.

accusatus, diserte adeo pro se egit, ut Antistius, praetor, ei filiam nuptum offerret, LXXXII. 24.

clam ex castris Cinnae fugit, LXXXIII. 14.

exercitum pro Sulla comparat, LXXXV. 12. egregium ducem agit, 13. proficiscens ad Sullam, in itinere vincit Brutum, 14. 15. mox Scipionem et Carbonem, 16. a Sulla Imperator appellatur, 17. eum Sulla mittere cum imperio in Galliam cupit, 18. Pompejus modeste renuit, 20.

devicto Marcio, diripit Senas, LXXXVII. 5. milites, qui se insolenter gesserant, caute comprehendit, et severe punit, 6.

missus in Siciliam, fugat Perpernam, LXXXIX. 1. 2. captum occidit Carbonem, 3. in Sicilia jus dicit, 5. Sthenii Thermitani constantiam laudat, et in ejus gratiam Thermitanis ignoscit, 6. ejus res in Africa bene gestae, 18. ejus milites frustra thesauros quaerunt, 19. pugnat cum Domitio, 20. Hiempsalem in Numidiae regnum restituit, 21. revocatus a Sulla paret, multum indignantibus militibus, 22. 25. Sulla Pompejo honoris caussa occurrit, et Magnum appellat, 26. sed triumphum negat, 27. Pompeji vox libera et audax, 29. triumphat adhuc eques Romanus, 25. 29. Pompeji severitas in seditione militum, 30.

licet testamento Sullae praeteritus, exsequiis ejus securitatem decusque praestat, XC. 5. conficit bellum a Lepido excitatum, 14. Brutum interficit, *ibid.*

adversus Sertorium in Hispaniam mittitur, non pro consule, sed pro consulibus, XCI. 1. 15. artibus Sertorii superatur, 16. *et seqq.*

denuo cum Sertorio ambiguo Marte dimicat, XCII. 1. duplex Pompeji periculum, 2. de eo vox Sertorii, 4. a Pallantia submovetur, 20.

Galliam petere cogitur, XCIII. 29. ejus epistola ad senatum, 30. stipendium accipit, 32.

prospere bellat cum Sertorio, XCIV. 21.

victum Perpernam occidi jubet, XCVI. 18. 19. finem bello Sertoriano imponit, 21.

evertit Uxamam et Calagurim, urbes, XCVII. 6. exercitum deducit ex Hispania, 7. caedit quosdam ex fugitivis, atque inde confecti Spartacii belli gloriam vindicat, 12. triumphat iterum eques Romanus, 34. creatur consul, 35. coram censoribus se sistit, postulans vacationem militiae, tamquam eques Romanus, 37. restituit tribunitiam potestatem, *ibid.*

cum Crasso redit in gratiam, XCVIII. 30. dimittit exercitum, *ibid.*

lege ad populum lata, persequi piratas jubetur, XCIX. 8. *et seqq.* eam provinciam ficta modestia deprecatur, 11. 12. in tredecim sortes distribuit maria, 30. Ciliciam subigit, 34. piratas ad Coracesium vincit, 35. deditos in mediterraneis locis collocat, 36. numerus captarum ab eo navium, oppidorumque receptorum, 37. ei Cretenses se dedere cupiunt, 47. inde inter Pompejum Metellumque jurgia, 48. 50. ejus et Metelli odiosae litarae, 50.

Pompejum, in Cretam transmittere parantem, avertit alio lex Manilia, c. 1-5. ejus livor et ambitio, 11. et aemulatio adversus Lucullum, 13-16. contra Mithridatem proficiscitur, 17. insidias struit Mithridaticis, 21. castra Mithridatis circumvallare nititur, 23. invidia Pompeji triumphus Luculli differtur, 27.

sequitur Mithridatem, CI. 1. caedit fugatque Mithridatem, 2-5. Nicopolin condit, 7. regnum Tigranis invadit, 8. Tigranes, ad Pompejum veniens, benigne suscipitur, 9-11. in Armenia res componit, 16. Albanis profligatis veniam et pacem dat, 17-19. Mithridatem persequitur, 27. Iberos lacessitus invadit, 28. semel iterumque victos pacem petere cogit, 24. 30. in Bosporum transire cogitat, 31. regreditur in Albanos, 32. Cyrum vado transit, 33. et Cambysen, 34. iterum vincit Albanos, 35. regis fratrem sua manu prosternit, 36. Albanis aliisque pacem dat, 38.

Phrahatis ad Pompejum legatio, CII. 1. 2. ei firmissimum castellum tradit Stratonice, 3-6. Amisi conventum agit, 7. Pontum in provinciae formam redigit, *ibid.* sociis praemia distribuit, *ibid.* in Syriam descendit, 27. declinat bella Parthica, 28. Antiochum exuit regno Syriae, 29. tribuni plebis privilegium ferunt, ut Pompejus ludis Circensibus corona aurea, toga picta, cultu triumphantium, uteretur; Scenicis praetexta, coronaque laurea, 47. coram eo litigant Hyrcanus et Aristobulus, 56. latrones et tyrannos punit, 57. eum irritat Aristobulus, 59. Pompejus Hierosolymam tendit, 60. ad Hierichunta accipit nuncium de morte Mithridatis, *ibid.* ei urbem dedit Aristobulus, 61. templum Hierosolymitanum oppugnat, 62. et capit, 64. intrat templi penetralia, 66. ornamentis templi sacraque pecunia abstinet, 67. et instaurari sacra jubet, *ibid.* in gratiam Demetrii, liberti sui, Gadara urbem instaurat, et liberam esse jubet, 68. 69. descendit in Ciliciam, 69. Mithridatem majorum tumulo inferri, filiumque ejus in Bosporo regnare jubet, 70. 71. Mithridatis thesauros recipit, 72.

urbes ab eo conditae, CIII. 21. Rhodum, Posidonii caussa, proficiscitur, *ibid.* differri comitia postulat, 22. uxori libellum repudii mittit, 23. in urbem venit, 27. maximo favore excipitur, 28. pecuniam dividit, ut Afranium Metellumque Celerem consules faciat, 40. 41. triumphat, 43. ejus inscriptio in templo Minervae, 44. descriptio triumphi, 45-50. confertur Alexandro M. 51. consules ei sunt molesti, 55. cum eo contendit Lucullus, 56. Pompejus ad plebem se applicat, 57. ab optimatibus desciscit plane, 60. eum Crasso et sibi conciliat Caesar, 74. triumviratus initi caussae, 75. probat legem Caesaris agrariam, 85. 86. ei filiam collocat Caesar, 87. offenditur a Cicerone, 105. eumque deserit, 116. in eum insurgit Clodius, 124. Pompejus Ciceronem revocare studet, 125. domi suae obsidetur, 127.

cum Milone urget reditum Ciceronis, CIV. 49. ei in quinquennium cura annonae mandatur, 52. nobilissima ejus vox, *navigare necessum est, vivere non est necesse*, 53. ambit negotium reducendi Ptolemaei, 77-79. exagitatur a Clodio, 81. est anxius ob incrementa

Caesaris, 89. ei clam adversatur, 90. eum Crasso consilia jungit, 91. ejus pacta cum Caesare et Crasso, 93. 94.

petit cum Crasso alterum consulatum, cv. 1–7. et per vim consequitur, 7. turpibus artibus impedit praeturam Catonis, 13. 14. ejus in Juliam uxorem amor, 15. per Trebonium provinciam ambit, 16. provincias Caesari in quinquennium prorogat, 21. sortitur Hispanias, 22. crimina ei objecta, 24. leges ab eo latae, 25. ejus theatrum, 28. spectacula et ludi, 29. ad urbem manere cupit, 33.

ejus uxor Julia moritur, cvi. 1. Pompejus patrocinatur Gabinio, frustra, 6.

repudiat dictaturam, cvii. 15. occulta ejus ambitio, 19. Corneliam ducit uxorem, 20. ei cum interrege ac tribunis cura reipublicae senatusconsulto mandatur, 23. iterum jubetur videre, ne quid respublica detrimenti patiatur, 27. eum Milo placare sibi frustra conatur, 28. consul creatur sine collega, 30. ejus leges, 31. 32. 33. odit Milonem, 34. subvertit leges suas, 44. ejus iniquitas et inconstantia, 45. adsumit collegam, 46. ei prorogantur provinciae, 47. cum Caesare simulat potius amicitiam, quam praestat, 49. ejus contra Caesarem machinationes, cviii. 32.

Curio contendit, Pompejum provincias et exercitus dimittere debere, cix. 8. 9. pro Pompejo aegrotante vota, 10. fingit, se exercitus et provincias redditurum, 11. ejus astutia detegitur, 13. ejus negligentia in apparando bello, 15. Pompejo bellum mandatur contra Caesarem, 25. accipit imperium, 26. delectus habere jubetur, 36. querelae in Pompejum, 44. abscedit ab urbe, 46. 47. edicit, pro hostibus se habiturum, qui reipublicae defuissent, 53. delectum habet Capuae, 56. copias Brundusium ducit, 58. adversus Caesarem Brundusii portum tuetur, 62. relinquit Italiam, 73. 74.

ad eum se Cicero confert, cx. 11. adversus Pompejum proficiscitur Caesar, 67.

Pompeji apparatus, cxi. 1. ejus senatus ei summam rerum permittit, 4. contendit Dyrrhachium, 12. de pace tractare dedignatur, 16. ejus castra circumvallare instituit Caesar, 31. ad Pompejum perfugiunt Allobroges, 45. aggreditur munitiones Caesaris, 46. occasionem victoriae negligit, 50. insequitur Caesarem, castra in Thessaliam moventem, 53. duces ejus eum cogunt pugnare, magna spe concepta victoriae, 59. 60. quam interpellant prodigia, 61. somnium Pompeji, *ibid.* acies, 62. pugna, 65. Pompejo victo, ejus castra expugnantur, 66. 67.

ejus fuga, cxii. 7. Rhodii eum non accipiunt, 9. externas opes quaerendas sibi censet, 10. Aegyptum petens, Cyprum tendit, 11. duos gravissimos a se commissos errores sero deplorat, 12. Pelusium pervenit, 13. Theodotus suadet Aegyptiorum regi mortem Pompeji, 14. in conspectu conjugis et liberorum occiditur a Septimio et Achilla, 16. 17. ejus tumulus, 18.

Cn. Pompejus adolescens mittitur in Syriam a patre cum Scipione, ad concitanda regum et gentium auxilia, cix. 69. praeest navibus Aegyptiis, cxi. 2. interfecturus Ciceronem, a Catone placatur, cxii. 5. ejus

gesta, 55. desertus ab Aegyptiis, ad Catonem se confert, 56. hortatu Catonis bellum in Hispania movet, cxiii. 7. copias colligit, cxv. 39. 40. multos equites Caesaris caedit, 44. ejus copiae, *ibid.* saevitia in Ucubenses, 49. in Mundensem campum venit, 50. ejus acies, 51. ancipiti Marte dimicat, 52. victus fugit, 54 – 59. cavis rupibus se occultans, captivorumque indicio proditus, interficitur, 60. ejus caput praecisum ad Caesarem mittitur, *ibid.*

L. Pompejus, tribunus militum, xlii. 65.

Q. Pompejus A. F. creatur consul, primus e gente Pompeja summos honores adeptus, liii. 35. obtinet citeriorem Hispaniam, *ibid.* frustra Numantiam et Termantiam obsidet, liv. 8. purgat Sedetaniam latronibus, 4. punit perfidiam Lanciensium, 5. iterum Numantiam obsidet, 26. multas clades patitur, *ibid. et* 27. pacem facit cum Numantinis, 28. ob id foedus accusatus, per artem et blanditias justissimam effugit damnationem, 34. absolvitur judicio repetundarum, 35. minatur Graccho, lviii. 33. creatur censor, lix. 33.

Q. Pompejus Q. F. A. N. Rufus rogationem promulgat, de Metello revocando ab exsilio, lxix. 30. consul, lxxv. 52. lxxvi. 6. resistit Sulpicio, tribuno, lxxvii. 10. ejus filius, Sullae gener, occiditur a seditiosis, instigante Sulpicio, 11. Pompejo abrogatur a Sulpicio magistratus, 12. occiditur ab exercitu, 49.

Q. Pompejus Rufus, nepos Sullae, tribunus plebis, a senatu in carcerem duci jubetur, cvi. 26. in Milonem concionatur, cvii. 22. postquam magistratu abiit, condemnatur, 43.

Pompejus Rufus male habetur a Caesaris militibus, cxiv. 38.

Q. Pompejus A. F. Bithynicus occiditur ab Aegyptiis, cxii. 16.

Q. Pompeji Nigri singulare certamen cum Turpione Ambivio, cxv. 49.

Sex. Pompejus patrem fugientem assequitur, cxii. 8. post patris mortem venit ad Catonem, 84. ex Africa transit in Hispaniam ad fratrem, cxv. 40. cum praesidio tenet Cordubam, 42. ea relicta, in Celtiberiam perfugiens, latrocinio se tolerat, 67.

ejus varia fortuna, cxvii. 33. 34. senatus illi septies millies et orae maritimae praefecturam tribuit, 35. venit Massiliam, *ibid.*

ad eum nuncii missi, ut reipublicae subveniat, cxix. 52.

damnatur lege Pedia, tamquam conscius necis Caesarianae, cxx. 4. Siciliam obtinens, multis proscriptis saluti est, 93. 94.

vagatus aliquamdiu circum Italiam, occupat Siciliam, cxxiii. 1. 2. Octavianum navali proelio superat, 3. eumque, furtim trajicientem, repellit, 4. A. Pompejum Bithynicum interimit, 5. Neptuni se filium praedicat, *ibid.* ejus potentia, cxxv. 25. Statius Murcus cum valida classe ei se conjungit, 38–43.

de amicitia agit cum Antonio, cxxvi. 31. *et* cxxvii. 1. vastat Italiam, 4. hortante Antonio, bellum infert Octaviano, 17. audita conjunctione Antonii et Octaviani, Menam cum parte classis mittit ad inferendum damnum adversariis, 26. ad eum Mucia mater mittitur, flagitante populo, 35. Statium Murcum interficit, 36. ejus cum Octaviano et Antonio colloquium, et conditiones pacis, 37. 38. mutua convivia, 40. Menae consilium, suadentis, ut

ut Antonium et Caesarem, quos in potestate habebat, tolleret, non admittit, *ibid.* ejus filia M. Marcello desponsa, 41.

res novas molitur, CXXVIII. 6. eum bello petit Octavianus, 11. proelio navali urget Caesarianos, sed victoria uti nescit, 15-20.

ejus vanitas, CXXIX. 1. classis ejus fugatur, 7. 8. cladem infert Octaviano, 14. ejus classis vincitur ab Octaviano, 23-25. fugit in Asiam, 26.

Mytilenen venit, CXXXI. 3. Imperatorium habitum resumit, 4. ad Antonium legatos mittit, 5. insidias struit Ahenobarbo, 11. Furnium castris exuit, 12. equites Italicos corrumpere conatur, 13. ab amicis deseritur, 14. fugiens cum persecutoribus pugnat, 15. colloquium Furnii exposcit, 16. iterum fugiens, capitur et interficitur, 17. 18. ob ejus mortem Caesar Circenses exhibet, 19.

Sex. Pompejus Sex. F. consul, CXXXI. 1.

N. Pompilius. *vid.* Numa.

Sex. Pompilius tribunus plebis absens creatur, IV. 42. *vid. et* 44.

L. Pomponius Vejentanus, praefectus sociûm, prosperis aliquot populationibus in agro Bruttio justi ducis speciem nactus, vincitur et capitur, XXV. 1. idem publicanus, malis artibus famosus, *ibid. et* 3.

M. Pomponius, tribunus plebis, III. 54.

M. Pomponius, tribunus militum consulari potestate, V. 13.

M. Pomponius, tribunus plebis, diem dicit L. Manlio, VII. 4. a filio Manlii cogitur jurare, se caussa ejus accusandi numquam concilium plebis habiturum, 5.

M. Pomponius Matho, consul, in Sardinia bellum gerens, canes sagaces ex Italia curat advehendos, qui latentes in silvis homines deprehenderent, XX. 20 praetor, XXII. 7. augur et decemvir fuerat, XXIX. 38.

Man. Pomponius Matho, magister equitum, vitio creatus, abdicat se magistratu, XXII. 33. creatur praetor, 35. *vid. et* XXII. 55. XXIII. 20. 24. ei imperium prorogatur, XXIV. 10. pontifex fuerat, XXVI. 23.

M. Pomponius Matho, aedilis plebis, instaurat ludos plebejos, XXVIII. 10. legatus ad donum ex praeda Asdrubalis Delphos portandum mittitur, 45. praetor, XXIX. 11. sortitur Siciliam, 13. 20. XXXI. 12. jubetur de querelis adversus Scipionem cognoscere, XXIX. 20. *vid. et* 21. 22. prorogato imperio, praeficitur classi, XXX. 2.

M. Pomponius, tribunus plebis, adversatur rogationi Thalnae praetoris in Rhodios, XLV. 21. praetor, pellit urbe philosophos et rhetores, XLVI. 40.

M. Pomponius, legatus Pompeji in bello piratico, XCIX. 31.

Q. Pomponius, tribunus plebis, accusatus, postquam magistratu abiit, denis millibus gravis aeris condemnatur, V. 29.

Sex. Pomponius, legatus consulis Sempronii, XXI. 51.

T. Pomponio Attico Caesar remittit Q. Ciceronem, CXIII. 27. ejus gravitas, CXVI. 115. laudabilis ejus aequitas, CXIX. 31. ab Antonio de proscriptorum numero eximitur cum familiari et aequali suo Q. Gellio Cano, CXX. 56. suis in agris Epirensibus recipi haberique liberaliter proscriptos jubet, 93. ejus filia Agrippae nupta, CXXVIII. 44.

Pomponius, praefectus equitum Luculli, XCVII. 19. ejus generosum dictum, *ibid.*

Pomptina tribus addita, VII. 15.
Pomptinas paludes exsiccat Cethegus, consul, XLVI. 44. idem et Caesar facere in animo habuit, CXVI. 22.
Pomptinus ager, II. 34. IV. 25. VI. 5. dividitur a quinqueviris, VI. 21.
C. Pomptinus, legatus M. Crassi, rem bene gerit adversus fugitivos, XCVII. 3.
Pondera iniqua a Gallis allata, quibus appenderetur aurum, quo se redimebant Romani, V. 48.
Pons Aniensis, VII. 9.
Pons Mulvius, XXVII. 51.
Pons Sublicius in Tiberim factus, I. 33. II. 10.
Pontis in Tiberim pilae a censore locatae, XL. 51. deinde post aliquot annos fornices, *ibid.*
de Ponte, Italiam inter et Graeciam struendo, consilium Pyrrhi, XIII. 35. et M. Varronis, XCIX. 30.
Pontes ac moles ex humanorum corporum strue facti ab Annibale, XXIII. 5.
Pontes intercisi ad remorandum Annibalem, XXVI. 9.
Pontes multis locis faciendos locant censores, XLI. 32.
Pontiae, colonia, IX. 28.
Pontiani a Romanis laudati, XXVII. 10.
Ponticae regiae tragici casus, LXIII. 46.
Ponticae gentes descriptae, LXXVI. 29.
Pontici regni initia, LXXXVI. 20. Ponticum regnum prius fuit satrapia Persica, 22.
Ponticum mare, XL. 21.
Pontifex a Numa Pompilio lectus, I. 20.
Pontificis maximi appellatio primum a Livio usurpata, III. 54. ejus jura et munia, I. 20. *vid. et* IV. 44. XXII. 10. XXXI. 9.
Pontifex maximus comitia habet in Aventino, tribunorum plebis creandorum caussa, III. 54.
— a sacris recedere vetat flaminem, XIX. 53. *vid. et* XXXVII. 51.
— ne a sacris absit ipse, concedit collegae provinciam Africam extra sortem, XXVIII. 38. 44.
— vetat collegam, flaminem Martialem, sortiri provinciam Asiam, sibique eam extra sortem sumit populi jussu, LII. 29. 30.
— intra annos centum ac viginti nemo, qui non sedisset sella curuli, XXV. 5.
— ex plebe primus, XVIII. 48.
— eligebatur a populo, XXV. 5. CII. 98.
Pontifex publicus populi Romani praeit verba, quibus se P. Decius devoveat, VIII. 9. *vid. et* X. 28.
Pontifices quatuor de plebe adlecti, X. 6. 9.
— habent jus togae praetextae, XXXIII. 42.
— olim cooptati a collegio, a minore populi parte creari incipiunt, LXVII. 56.
Pontificum collegium de religione consulitur, et decernit, XXII. 9. XXX. 2. XXXI. 9. XXXIII. 1. XXXIX. 5.
Pontificum commentarii, IV. 3. VI. 1. a Pontificibus suppressa, quae ad religionem pertinebant, VI. 1. et ad civile jus, IX. 46.
a Pontificibus et auguribus tributum, quod per bellum non contulerant, exigitur, XXXIII. 42.
Pontifices minores, XXII. 57.
Pontificatus numquam vivo cuiquam ademtus est, XXXIX. 41.
Pontificatum maximum soli retinent Imperatores, CXXXIV. 106.
Pontificium jus, XL. 29.
Ti. Pontificius, tribunus plebis, auctor legis agrariae, II. 44.
C. Pontinius, praetor, insidiis

excipit proficiscentes ad Catilinam cum Volturtio et literis Lentuli legatos Allobrogum, CII. 39. vincit Allobroges, CIII. 37-39. de Allobrogibus triumphat, CVI. 11.

Pontius Aquila, tribunus plebis, triumphanti Caesari non adsurgit, CXVI. 10. multum indignante Caesare, *ibid.* adjungit se Bruto et Caffio socium contra Caesarem, 41. legatus Bruti, T. Plancum expellit Pollentia, CXVIII. 27. cadit in proelio ad Mutinam, CXIX. 16.

Pontius Telesinus a rebellantibus Samnitibus praetor creatur, LXXII. 8.

Pontius Cominius, incubans cortici, secundo Tiberi ad urbem defertur, et in Capitolium, obsessum a Gallis, evadit, V. 46.

C. Pontius, Herennii filius, imperator Samnitium, IX. 1. ejus ad Samnites oratio, *ibid.* fraude capit ad Furculas Caudinas Romanorum exercitum, 2. *et seqq.* ejus ad legatos Romanorum responsio, 4. et ad fecialem Romanum oratio, 11. in quibusdam annalibus captus a Romanis et sub jugum missus esse memoratur, 15. post devictum Fabium Gurgitem ipse viciffim ab eo vincitur capiturque, XI. 9. ductus in triumpho, securi percutitur, 18. ejus dictum de Romanis, *ibid.*

C. Popillius, eques, cui Sabello nomen, ejusque fortitudo insignis, XLI. 8.

C. Popillius Laenas creatur praetor, XLI. 22. consul, XLII. 9. ejus contentiones cum senatu pro fratre, 10. *et* 21. nihil memorabile gerit, 26. male excipitur Romae, 28. legatus mittitur in Graeciam, XLIII. 19. 24. ad Antiochum et Ptolemaeum, XLIV. 19. Delum venit, 29. ejus in Rhodios asperitas, XLV. 10. occurrit Antiocho, Alexandriam eunti, 12. circumscribit Antiochum virga, *ibid.* redit Romam, 13. consul iterum, XLVII. 3.

C. Popillius, legatus, sub jugum cum reliquiis exercitus Romani mittitur a Tigurinis, LXV. 57. ei diem dicit Coelius, 58. abit in exsilium, *ibid.*

C. Popillius Laenas, tribunus, occidit Ciceronem, CXX. 62. 63. ejus improbitas, et merces, 64.

M. Popillius, legatus ad Aetolos missus, XLI. 30.

M. Popillius Laenas consul creatur, VII. 12. Tiburtes ad moenia Romae vincit, *ibid.* damnat Licinium Stolonem decem millibus aeris, 16. secundum consul, 17. tertium consul, 23. Gallos vincit, sed difficulter, *ibid.* vulneratur, 24. triumphat, 25. quartum consul, 26.

M. Popillius, consul, IX. 21.

M. Popillius Laenas, triumvir coloniae deducendae, XL. 43. praetor, XLI. 18. ei obveniunt Ligures, 19. consul, 33. vincit Ligures, XLII. 7. vendit Ligures, quos senatus jubet redimi, 8. contumacia ejus, 9. non audet ad caussam dicendam reverti Romam, 22. judicium ejus fallaci arte eluditur, *ibid.* tribunus militum sequitur Philippum consulem in Macedoniam, XLIV. 1. censor, XLVII. 2. legatus, violatur a Liguribus, 30.

M. Popillius Laenas, consul, LIV. 29. male rem gerit ad Numantiam, LV. 8.

P. Popillius, legatus ad regem Syphacem, XXVII. 4.

P. Popillius C. F. P. N. Laenas, consul, in Ti. Gracchi socios animadvertit acerbe, LIX. 8. Gracchus, Tiberii frater, aggreditur Popillium, LX. 42. qui solum vertit, 43. post caedem

Gracchi redit ab exsilio, xxi. 42.
P. Popillius Laenas, triumvir coloniae deducendae, xl. 43.
P. Popillius Laenas, tribunus plebis, Lucilium, qui actionibus Carbonis restiterat, de saxo Tarpejo dejicit, lxxxiv. 3.
T. Popillius, xxvi. 6.
Poplicola. vid. Gellius, Valerius.
Populonii, urbs, xxx. 39.
Populonienses pollicentur Scipioni ferrum, xxviii. 45.
Populus regem jubet, Patres auctores fiunt, i. 17. 22. 32. vid. et 35. 46.
— creat consules, i. 60.
— decemviros legibus scribendis, iii. 33. 35.
— tribunos militum consulari potestate, iv. 6.
— censores, iv. 8.
— quaestores, iv. 44. cxvi. 11.
— praetorem et aediles curules, vi. 42. vii. 1.
— tribunos militum ad legiones, vii. 5. ix. 30.
— duumviros navales, ix. 30.
— prodictatorem, xxii. 8. 31.
— proconsulem, qui cum imperio in Hispaniam mittatur, xxvi. 18.
— dictatorem, lxxxix. 8.
— de bello indicendo consulitur, iv. 58. xxxi. 5. 6. 8. xxxvi. 1.
— de pace facienda, xix. 61. xxi. 18. 19. xxxvii. 55.
Populi jussu, sine auctoritate Patrum, triumphatum, iii. 63. vii. 17. vid. et x. 37.
a Populo jussae leges decem tabularum, iii. 34. et aliae leges, iii. 55. iv. 24.
Populus quod postremum jussit, id jus ratumque est, vii. 17. ix. 33.
— judicat de perduellione, i. 26. ii. 41. comitiis centuriatis, xliii. 18. cii. 43. 44. vid. et xxvi. 3.
Populo fasces summittit consul, ii. 7.
ad Populum adversus magistratus provocatio, ii. 8. vid. Provocatio.
Populi Romani modestia, iv. 6. vid. Romani.
Porcia basilica, a M. Porcio Catone facta, xxxix. 44.
Porcia lex, x. 9.
Porcia, uxor Bruti, in societatem conspirationis contra Caesarem admissa, cxvi. 51. 52. audita mariti morte, sibi necem consciscit, cxxiv. 32.
C. Porcius Cato, consul, lxii. 54. proficiscitur adversus Scordiscos, lxiii. 3. ab iis cum exercitu funditur, ibid. damnatur repetundarum, 30. vid. et lxiv. 51.
C. Porcius Cato, tribunus plebis, civ. 76. promulgat de imperio Lentulo abrogando, 79. impedit comitia, cv. 3.
P. Porcius Cato rogationem promulgat de revocando Metello ab exsilio, lxix. 30. praetor, vincit rebellantes Etruscos, lxxiv. 7. creatur consul, 16. in pugna adversus Marsos occiditur, lxxv. 19. 20. in ejus nece suspectus C. Marius filius, ibid.
L. Porcius Licinus, legatus, in oppugnatione Capuae pro vallo acriter pugnat, xxvi. 6. aedilis plebis, xxvii. 6. praetor, 35. sortitur Galliam, 36. literae ejus augent tumultum, 39. in proelio adversus Asdrubalem mediam aciem tuetur, 48.
L. Porcius Licinus creatur praetor, xxxiv. 54. sortitur Sardiniam, 55. creatur consul, xxxix. 32.
L. Porcius L. F. Licinus, duumvir, dedicat aedem Veneris Erycinae ad portam Collinam, xl. 34.
L. Porcius Licinus praeficitur deductioni navium Brundusium, xlii. 27.
M. Porcius Cato, quaestor P. Scipionis, xxix. 25.

aedilis plebis, xxxii. 7. creatur praetor, ibid. obtinet Sardiniam, 8. 27. est asperior in coërcendo foenore, ibid.

creatur consul, xxxiii. 42. sortitur Hispaniam provinciam, 43.

ejus contra luxum muliebrem pro lege Oppia oratio, xxxiv. 2. proficiscitur in Hispaniam, 8. ejus de bello dictum, 9. urit hostium agros, ibid. ad ejus genua provolvuntur legati Bilistagis, Ilergetum reguli, auxilium ab eo petentes, 11. ejus consilia, 12. strategema, 13. oratio ad milites, ibid. Hispanos ad pugnam elicit, 14. quos fugat, et castra eorum oppugnat et capit, ibid. et 15. ei se dedunt Hispani, 16. exarmat omnes cis Iberum Hispanos, et urbium muros una die diruit, 17. Segesticam, opulentam civitatem, capit, ibid. ejus vigilantia et parsimonia, 18. proficiscitur in Turdetaniam, 19. sollicitat Celtiberos, frustra, ibid. regreditur cum septem cohortibus ad Iberum, ibid. ad eum deficiunt Sedetani, Ausetani, et Suessetani, 20. oppugnat Lacetanorum oppidum, quod capit, ibid. triumphat, 46.

aediculam Victoriae Virginis dedicat, xxxv. 9.

legatus consularis, xxxvi. 17. ad Thermopylas jugum insessum ab Aetolis occupat, 18. nuncius victoriae Romam mittitur, 21.

est Scipionis Africani inimicus, xxxviii. 54. de pecunia regis Antiochi orationem habet, ibid.

censuram petit, xxxix. 40. M. Porcii Catonis laus, ibid. creatur censor, 41. ejus censurae acta, 42. 43. 44. patronus nominatur ab Hispanis, xliii. 2. plurimum adjuvat caussam Rhodiorum, xlv. 25.

censet omnes philosophos ex urbe ablegandos, xlvii. 25. bellum suadet adversus Carthaginienses, xlviii. 2. mortui filii funus modico sumtu facit, 9. ejus cum Nasica, de exscindenda Carthagine, controversia, xlix. 4. vincit Cato, 5. vid. et 8. 9. ejus dictum de Scipione Aemiliano, 55. nonaginta annos natus accusat Galbam, 56. 57. ejus dictum de legatione in Bithyniam missa, l. 10.

M. Porcius Cato, Censorii filius, praetor, moritur, xlviii. 9.

M. Porcius Cato, consul, lxii. 1. in Africa moritur, 5.

M. Porcius Cato puer sibi pugionem dari postulat, ad interficiendum Sullam, lxxxviii. 36. ejus in Catulum asperitas, cii. 17. ei obvia fit pompa, ad excipiendum Demetrium, Pompeji libertum, ex urbe Antiochia procedens, 63. accusat Murenam, 78. ejus sententia de conjuratorum poena, 102.

tribunus plebis, frumenti dividendi auctor fit, ciii. 3. resistit actionibus pravis Metelli, 13. quibus ut obviam iret, tribunatum petierat, 14. Catonis periculum, et postremo victoria, 17. 18. ejus cum Caesare consule certamen, 83. in carcerem ducitur, ibid. artibus Clodii in Cyprum proficiscitur, 118. 119. ejus cum Clodio jurgium, 120.

redigit Cyprum in provinciae formam, civ. 66. opes Ptolemaei Romam deportat, 67. ei obviam itur, 68. honores oblatos spernit, 69. ejus acta impugnat Clodius, 70. Ptolemaei, regis Aegypti, cum Catone colloquium, 71.

praeturam petens, repulsam patitur, cv. 13. 14. ejus in Pompejum et Crassum consules oratio, 26. repugnat consulibus, provincias ambientibus, 28. abduci jubetur in carcerem, 19.

praetor, damnat Gabinium, cvi. 5. ambitum reprimere studens, male tractatur a populo, 8. 9. honoratur a bonis, 10.

consulatum petens, repulsam fert, cviii. 10. 11.

negat fieri debere ullas cum Caesare pactiones, cix. 30. vetat legatos ad eum mitti, 33. *vid. et* 44. 45.

cedit Sicilia, cx. 2.

visa Julianorum strage ad Dyrrhachium, flens, operto capite, discedit, cxi. 50.

ejus consilia post pugnam Pharsalicam, cxii. 2. 3. 5. Ciceronem praesenti periculo liberat, *ibid.* Cyrenen petit, 67. *et* 84. ejus iter per deserta et arida, 85. 86.

ejus adventu Pompejanorum in Africa partes confirmantur, cxiii. 4. imperium oblatum recusat, 5. salvam retinet Uticam, 6.

ejus consilium, non lacessendi Caesaris, rejicitur a Scipione, cxiv. 18. ejus acta Uticae, 40. oratio ad suos, 41. literae Scipionis et Jubae ad Catonem, 46. et legatio equitum, 47. Uticensium cum eo colloquium, 49. praedam Uticensem equitibus extorquet Cato, 51. dat filio praecepta, 52. ultima ejus coena, 53. sibi manus infert, 55. ab Uticensibus publice sepelitur, 58. Caesaris dictum, audita morte Catonis, 59.

M. Porcius Cato, in proelio Philippensi strenue pugnans, occiditur, cxxiv. 20.

P. Porcius Laeca, tribunus plebis, xxxii. 7. triumvir epulo, xxxiii. 42. praetor, *ibid.* sortitur Pisas, 43.

Porcus in foederibus sanciendis saxo silice percussus, i. 24. *vid. et* ix. 5.

Porcus biceps natus. *vid.* Prodigia.

Poris, Aenestum princeps, xl. 4. ejus triste fatum, *ibid.*

Lar, sive Lartes, Porsena, rex Clusinorum, ii. 9. ad eum perfugiunt Tarquinii, *ibid.* bellum infert populo Romano, *ibid.* obsidet urbem Romam, 11. Porsenam cogitat occidere C. Mucius, et scribam pro rege obtruncat, 12. mittit legatos Romam, qui de pace agant, 13. obsides accipit a Romanis, *ibid.* Porsena filium Aruntem Ariciam oppugnatum mittit, 14. mittit legatos Romam, de reducendo in regnum Tarquinio, 15. fit amicus populi Romani, *ibid.* reddit obsides, *ibid.* agrum Vejentem restituit, *ibid.*

Porsenae regis bona vendendi mos unde ductus, ii. 14.

Porta Capena, i. 26. iii. 22. x. 23. xxv. 40. xxvi. 10. xxxiii. 36. extra portam Capenam convenire jubentur armati juniores, vii. 23. consules edicunt, quoties in senatum vocassent, uti senatores ad portam Capenam convenirent, xxiii. 32. ad portam Capenam aedem Virtutis dedicat M. Marcellus, xxix. 11.

— Carmentalis, ii. 49. xxiv. 47. xxv. 7. xxvii. 37.

— Coelimontana, xxxv. 9.

— Collina, ii. 11. 51. iii. 51. iv. 21. vi. 28. vii. 11. xxvi. 10. xxx. 38. xli. 13. ad portam Collinam Vestales, quae stupri compertae fuerant, defossae, viii. 15. xxii. 57.

— Esquilina, ii. 11. iii. 66. 68. vi. 22. xxvi. 10. xxxiii. 26. xli. 13.

— Flumentana, xxxv. 9. 21.

— Fontinalis, xxxv. 10.

— Naevia, ii. 11.

— Nomentana, vi. 20.

— Trigemina, iv. 16. xxxv. 10. 41. xl. 51. xli. 32.

Porta Jovis, Capuae, xxvi. 14.

Portae quatuor castrorum, xl.

27. nempe, extraordinaria porta, eademque praetoria, *ibid.*
Porta decumana, eadem quaestoria, III. 5. X. 32. XXXIV. 47. XL. 27.
— principalis dextra, principalis sinistra, XL. 27.
Porticus, circa forum a Tarquinio Prisco rege factae, I. 35.
Porticus duae ex pecuariorum damnatorum pecunia factae, XXXV. 10. alia porticus extra portam Trigeminam inter lignarios facta, XXXV. 41. *vid. et* XL. 51.
Porticus post navalia, *ibid.*
Porticus ad fanum Herculis, *ibid.*
Porticus ab aede Saturni in Capitolium ad senaculum, XLI. 32.
Porticus in Capitolio, XLVII. 8.
Porticus Aemilia refecta, XLI. 32.
Porticus in Aventinum silice strata, *ibid.*
Porticus Octaviae, in qua mox collocata bibliotheca, CXXXI. 54. *vid. et* CXXXVIII. 5.
Porticus Liviae, CXXXVI. 57.
Porticus Paulli conflagrat, et reficitur, CXXXVI. 59.
Porticus Megalopoli, quam Lacedaemonii diruerant, refecta, XXXVIII. 34.
Portoriis plebs liberata Romae, II. 9.
Portoria instituta, XL. 51.
Portoria venalium Capuae Puteolisque, et portorium Castrorum fruendum locant censores, XXXII. 7.
Portus Acarnanum, XXVIII. 7.
— Achaeorum, XXXVII. 9.
— Actium, XLIV. 1.
— Aulis, XLV. 27.
— Brundusinus, XV. 11.
— Carthaginis novae, XXVI. 42.
— Cartejae, XXVIII. 30.
— Chiorum, XXXVI. 43.
— Corycus, *ibid.*
— Cosanus, XXX. 39.
— Cyssus, XXXVI. 43.
— Demetrium, XLV. 6.
— Gaurcleos, XXXI. 45.
— Geraestus, *ibid.*
— Geraesticus, XXXVII. 27.
— Julius, CXXVIII. 29. 30.
— Lauretanus, XXX. 39.
— Lechaeum, XXXII. 23.
— Loryma, XXXVII. 17. XLV. 10.
— Lunae, XXXIV. 8. XXXIX. 21.
— Megiste, XXXVII. 22.
— Panormitanus, XIV. 13.
— Phanae, XXXVI. 43.
— Phoenicus, XXXVI. 45. XXXVII. 16.
— Pygela, XXXVII. 11.
— Pyrenaei, XXXIV. 8.
— Ruscino, XXX. 10.
— Trogiliorum, XXV. 23.
Posideum, promontorium Pallenes, XLIV. 11.
Posidonia, alias Paestum, colonia deducta, XIV. 39.
Posidonius Apamenus, historiarum scriptor, LIX. 63.
Postliminii jus, LVI. 16.
Postumia, virgo Vestalis, ob cultum amoeniorem suspecta, de incestu caussam dicit, IV. 44.
Postumiana imperia, IV. 29.
A. Postumius, dictator, contra Latinos missus, prospere ad lacum Regillum pugnat, II. 19. 20. aedem Castori vovet, *ibid.* triumphat, *ibid.* consul creatur, 21.
A. Postumius, tribunus militum, XL. 41.
A. Postumius Albus, consul, III. 4. legatus ad Aequos, a Graccho Cloelio, eorum duce, injuriosius tractatur, 25.
A. Postumius Albinus, consul, XIX. 53. XXIII. 13. quum flamen Martialis esset, prohibetur a pontifice maximo ire in provinciam, XIX. 53.
A. Postumius Albinus, aedilis curulis, ludos facit, XXXIX. 7. creatur praetor, 23. consul, XL. 35. ejus res gestae in Liguribus, 41. censor creatur,

xli. 32. lustrum condit, xlii. 10. in locum L. Cornelii Lentuli sufficitur decemvir sacrorum, *ibid.* legatus in Cretam, 35. in Macedoniam, xlv. 17.

A. Postumius Albinus mittitur a Paullo ad Persea, xlv. 4. in exercitu Aemilii Paulli custodit regem Persen, 28.

A. Postumius Regillensis, tribunus militum consulari potestate, opprimit graves praeda Tarquinienses, v. 16. iterum tribunus militum, vi. 22.

A. Postumius Tubertus, magister equitum dictus, iv. 23. dictator, 26. insigni pugna Aequos Volscosque vincit, 26-29. quidam ab eo filium victorem securi percussum esse tradidere, 29.

A. Postumius A. F. Sp. N. Albinus, consul, xlviii. 10. in carcerem conjicitur a tribunis, quod delectum severe egerit, 14. legatus in decem ad res Graeciae constituendas, lii. 20.

A. Postumius Albinus male rem gerit adversus Jugurtham, lxiv. 42. *et seqq.*

A. Postumius Albinus, consul, lxix. 42.

A. Postumius Albinus, legatus, ab exercitu suo interficitur, lxxv. 1.

C. Postumius, tribunus militum, xlv. 6.

L. Postumius Albinus, tribunus militum consulari potestate, vi. 1.

L. Postumius Albinus, consul, xx. 15. in Liguribus rem bene gerit, *ibid.* iterum consul, vincit Illyrios, 27-30. praetor, xxii. 35. tertium consul absens creatur, xxiii. 24. una cum exercitu caeditur a Gallis, *ibid.*

L. Postumius Albinus creatur praetor, xl. 35. sortitur Hispaniam ulteriorem, *ibid.* ei prorogatur imperium, 44. ejus res gestae, 47. 50. Vaccaeos et Lusitanos subigit, xli. 3. triumphat de Lusitanis, 11. creatur consul, 33. Praenestinis cur infensus, xlii. 1. ante eum nemo umquam sociis in ulla re oneri aut sumtui fuit, *ibid.* legatus ad Carthaginienses et Masinissam, 35. petit censuram, xliii. 16. legatus consularis sub Aemilio Paullo, xliv. 41. mittitur ad diripiendam urbem Aeniorum, xlv. 27.

L. Postumius Albinus inauguratur flamen Martialis, xlv. 15.

L. Postumius Sp. F. L. N. Albinus, aedilis curulis, xlvi. 38. consul, xlvii. 29.

L. Postumius Megellus, consul, ix. 44. vincit Samnites, et de iis triumphat, *ibid.* propraetor, x. 26. secundum consul, 32. aedem Victoriae, quam aedilis curulis ex multaticia pecunia faciendam curaverat, dedicat, 33. Samnitium aliquot urbes capit, 34. in Etruriam traducit exercitum, et ibi rem gerit, 37. triumphat, senatu adversante, et sine plebis jussu, *ibid.* accusatur a M. Cantio tribuno plebis, 46. interrex, comitiis, quae ipse habebat, consul tertium declaratur, xi. 10. ejus arrogantia, 11. 15. capit Cominium et Venusiam urbes, 16. ejus intemperies, 19. accusatus, omnium tribuum suffragiis damnatur, *ibid.*

L. Postumius, legatus, xii. 9. ludibrio habetur a Tarentinis et scurra Philonide, *ibid.* increpat Tarentinos, *ibid.*

L. Postumius L. F. L. N. Megellus, consul, xvi. 48. ejus et collegae res in Sicilia gestae, 49-58.

L. Postumius Regillensis, tribunus militum consulari potestate, vi. 22.

L. Postumius Tempsanus creatur

praetor, xxxix. 23. pastores, in Apulia vias pascuaque infesta habentes, condemnat, 29. et reliquias Bacchanalium quaestionis exsequitur, 41.
L. Postumius Tympanus, quaestor, occiditur a Bojis, xxxiv. 47.
M. Postumius Pyrgensis, publicanus, xxv. 3. ejus avaritia et fraus, *ibid.* accusatur apud populum, *ibid.* creat tumultum, *ibid.* rei capitalis dies ei dicitur, 4. abit in exsilium, *ibid.*
M. Postumius, tribunus militum consulari potestate, iv. 31. decem millibus aeris gravis damnatur, 41.
M. Postumius Albinus, tribunus militum consulari potestate, (*sive potius censor*) v. 1.
M. Postumius Regillensis, tribunus militum consulari potestate, iv. 49. homo pravae mentis, *ibid.* in eum invehitur Sextius, tribunus plebis, *ibid.* ab exercitu suo lapidibus obruitur, 50.
P. Postumius consul creatur, ii. 16. triumphat de Sabinis, *ibid.*
P. Postumius, legatus, xlii. 45.
Q. Postumius, senator, jussu Antonii, manibus discerpitur, cxxxii. 32.
Sp. Postumius, consul, iii. 2. legatus mittitur Athenas legum caussa, 31. decemvir creatur, 33. legatus, praeest mediae aciei, 70.
Sp. Postumius Albus, tribunus militum consulari potestate, iv. 25. legatus, 27.
Sp. Postumius, tribunus militum consulari potestate, v. 26. ab Aequis primo pulsus, mox eosdem vincit, 28.
Sp. Postumius consul creatur, viii. 16. censor, 17. magister equitum, 23. iterum creatur consul, ix. 1. sub jugum mittitur, 6. ejus oratio et magnanima sententia, 8. per feciales Samnitibus deditus, non accipitur, 10.
Sp. Postumius Albinus creatur praetor, xxxvii. 47. sortitur jurisdictionem urbanam, et inter peregrinos, 50. consul, xxxix. 6. ei Aebutius aperit flagitia, quae in Bacchanalibus patrarentur, 11. rem ad senatum defert, 14. ejus oratio super ea re ad populum, 15. 16. augur moritur, xl. 42.
Sp. Postumius Albinus creatur praetor, et sortitur Siciliam, xxxix. 45. consul, xli. 26.
Sp. Postumius Albinus Magnus, consul, xlix. 55.
Sp. Postumius Albinus, consul, lxiv. 36. ei Numidia provincia evenit, 37. proficiscitur in Numidiam, 40. nulla re gesta, redit Romam, 41. revertitur in Africam, nec quidquam moliri audet, 47. publico judicio damnatur, 51.
Sp. Postumius Regillensis censor creatur, vi. 27.
Potentia, in Piceno agro, colonia, xxxix. 44.
Pothinus, spado Aegyptius, cum Achilla et Theodoto Pompejum interficiendum decernit, cxii. 13–15. insidiatur Caesari, 28. exercitum advocat, 31. interficitur a Caesare, 39.
Potidania, urbs Aetolorum, xxviii. 8.
Potitii, ab Evandro edocti, ministri sacrorum Herculis per multas aetates fuere, i. 7. servos publicos sollemnia horum sacrorum, auctore Ap. Claudio censore, edocent, ix. 29. duodecim eorum familiae intra annum exstinctae, *ibid.*
Potitus. *vid.* Valerius.
Praaspa obsidentur ab Antonio, cxxx. 3. Parthi ad liberanda Praaspa veniunt, 4. recedit a Praaspis Antonius, 12.
Praeco ad tribunum Celerum

Brutum populum advocat, I. 59. Praeco Patres in curiam ad decemviros vocat, III. 38. in concilio Achaeorum, per Praeconem, suadendi, si quis vellet, potestas fit a magistratibus, XXXII. 20. in Isthmiorum ludicro Praeco Graeciae libertatem promulgat, XXXIII. 32.

Praecones per vicos dimissi ad concionem advocandam, IV. 32.

Praeda in campo Martio exposita, ut sua quisque cognita abduceret, III. 10.

— de Aequis capta, propter aerarii inopiam venditur, III. 31.

— ad quaestores redacta, V. 26. XXVI. 47.

— militi concessa, VI. 13. VII. 16. 24. 27. 37. VIII. 36. IX. 23. 31. X. 45. XI. 18. XXIII. 15. 37. XXIV. 16. 40. XXVII. 1. XXX. 7. XXXI. 27. XLI. 15. XLV. 34. militi data, excepto auro et argento, IX. 37. exceptis liberis corporibus, X. 31. ad Praedam Vejentanam populus ex urbe in castra missus, V. 20.

— imperatori donata, LXVIII. 25.

— iniquissima sorte fit eorum, qui pugnae non interfuerunt, XXXVIII. 23.

— Macedonica Romam devecta, XLV. 33.

Praedae Vejentanae decima Apollini data, V. 23. quomodo soluta, 25.

— aviditate amissa occasio rei bene gerendae, XXI. 48.

Praedam vendere cogitur miles, X. 17. 20. vendit quaestor, et pecuniam dividit inter milites, XXXV. 1.

Praeda partienda, et stipendio cum fide exsolvendo, milites sibi maxime conciliat Annibal, XXI. 5.

ex Praeda militibus data praemia, X. 30. *et passim in triumphis.*

Praediorum rusticorum locationes apud Macedonas sublatae, XLV. 18.

Praediis praedibusque populo cavendum, si ex aerario pecunia mutua detur, XXII. 60.

Praedones terrestres et maritimi, VII. 25.

Praefectus annonae L. Minucius, IV. 12.

Praefecti Capuam primum creati, IX. 20. *vid. et* XXVI. 16.

Praefecti sociorum in exercitu, VIII. 36. XXIII. 7. XXXIV. 47.

Praelia Gallorum prima plusquam virorum, postrema minus, quam feminarum, sunt, *vid.* Galli.

Praelium. In ipso discrimine Praelii templa Diis vovendi mos, X. 42. *vid. et* Pugna.

Praemia militum. *vid.* Miles.

Praeneste, VI. 29. VII. 12. XXVIII. 9. XLIII. 2. Praeneste desciscit ab Latinis ad Romanos, II. 19. recipitur per deditionem a T. Quintio, VI. 29. obsidetur a Sulla, LXXXVII. 7. obsidionem solvere conatur Marcius, Italicique duces, frustra, 19. 20. capitur, LXXXVIII. 31–33.

Praenestini deficiunt, VI. 21. iis bellum indictum, 22. et illatum, 27. vastant agrum Romanum, sed vincuntur, 28. 29. Praenestinorum octo oppida capta, *ibid.* Praeneste devectum Jovis Imperatoris signum in Capitolium latum, *ibid.* Praenestini rebellant, 30. tuentur Pedanos, VIII. 12. mulctantur agro, 14. eorum principes custodiae caussa concluduntur in aerario publico, XII. 26. intellectae hinc oraculi fallacis ambages, *ibid.* Praenestini quingenti cum Perusina cohorte post Cannensem pugnam defendunt Casilinum adversus Annibalem, XXIII. 17–19. pacti pretium, quo redimerentur, se tradunt, 19. iis senatus Romanus duplex stipendium et

quinquennii militiae vacationem decernit, XXIII. 20.
Praenestinis infensus L. Postumius Albinus, consul, XLII. 1.
Praenestini montes, III. 8.
Praerogativa centuria, V. 18. *vid. et* X. 22. XXIV. 7. 9. XXVI. 22.
P. Praesentejus, sociorum Italicorum dux, LXXII. 8. ignominiosa clade vincit Perpernam, LXXIII. 24.
Prasiae, continentis Atticae locus, XXXI. 45.
Praesidio decedere, apud Romanos capitale, XXIV. 37.
Praesultator ingratus Jovi, II. 36.
Praetexta toga, I. 8. *vid.* Toga.
Praetextati consules, praetor, aediles curules, VII. 1.
Praetextati, id est, qui nondum togam virilem sumsissent, assumti ad militiam, XXII. 57.
Praetor olim idem, qui consul, III. 55. praetor maximus, VII. 3.
Praetor, qui jus in urbe diceret, ex Patribus creatus, VI. 42. VII. 1.
— collega consulibus, atque iisdem auspiciis creatus, III. 55. VII. 1. VIII. 32.
— subest tamen consuli, XIX. 65.
— plebejus primus, VIII. 15.
Praetores duo primum creati, XIX. 63.
— quatuor, XX. 33.
— sex, XXXII. 27.
— rursum quatuor, sed semel, XL. 44.
— duodecim a Caesare creati, CXV. 34.
— quatuordecim, CXVI. 13.
— sexdecim, CXVI. 20.
— sexaginta septem uno anno, CXXVIII. 1.
Praetor urbanus senatum vocat, XXII. 55. a senatu jubetur senatores ex tota Italia Romam edicto vocare, XLIII. 13.
— fert legem ad populum, XXVII. 23.
— facit ludos Apollinares, XXIII. 32. XXVII. 23.
Praetorum, quorum jurisdictio est, tribunalia, XXIII. 32. XXVII. 50.
Praetores, etiam quibus jurisdictio evenerat, jussi rem militarem administrare, XXIII. 32.
institutum, ut Praetores annum in urbe exigerent juri dicundo, et quaestionibus capitalium rerum exercendis; deinde ex praetura provincias regerent, LIII. 1. 2.
Praetoribus jus datum dicendae in senatu sententiae, CXL. 13.
Praetor Arpinus, XXIV. 47.
Praetores Argis, primo comitiorum die, Jupiter, Apollo, et Hercules, ominis caussa, pronunciari soliti, XXXII. 25.
Praetorium, VII. 12. XXVIII. 25.
Praetoria consulum, IX. 2. X. 33.
Praetoria tria circa Capuam erecta, XXV. 22.
Praetoria comitia, *vid.* Comitia.
Praetoria navis D. Quintii, capta a Tarentinis, XXVI. 39.
Praetutianus ager, XXII. 9. XXVII. 43.
Prata Flaminia, III. 54. 63.
— Quintia, III. 26.
— Vacci, VIII. 19.
Praxo, mulier princeps auctoritate et opibus Delphorum, XLII. 15. 17.
Priamon, urbs in Dalmatis, a Caesare Octaviano capitur, CXXXI. 35.
Priaticus campus, XXXVIII. 41.
Priene, XXXVIII. 13.
Primigenia Fortuna, XXIX. 36. XXXIV. 53. *vid. et* Fortuna.
Primipili centurio, II. 27. VII. 41. XXV. 19.
Princeps senatus antiquitus is legebatur, qui primus censor ex iis, qui viverent, esset, XXVII. 11. is mos immutatus, *ibid.*
Princeps primus centurio, XXV. 14.

Princeps tertiae legionis, *ibid.*
Principis primi signum, xxvi. 6.
primus Princeps prioris centuriae, xlii. 34.
Principes, milites, vii. 23. viii. 8.
Principum Romanorum virtus, xiii. 28. xxvi. 22.
Principia, locus in castris, vii. 12. xxviii. 25.
Prisci Latini, i. 3. *vid.* Latini.
Priscus. *vid.* Numicius, Tarquinius.
Pristis, navis genus, xxxv. 26. xliv. 28.
Privernates vastant agrum Romanum, vii. 15. in eorum agrum exercitum inducit C. Marcius, consul, eosque vincit, 16. capta eorum urbs, *ibid.* de iis triumphus actus, *ibid.* depopulantur colonias Romanas, Norbam et Setiam, 42. nuncii eorum defectionis veniunt Romam, viii. 1. vincuntur, *ibid.* oppidum eorum captum, et agri partes duae ademtae, *ibid.* bellum adversus Romanos instaurant, 19. vincuntur, *ibid.* eorumque senatores trans Tiberim habitare jussi, 20. eorum legati ferox responsum, 21, iis datur civitas, *ibid.*
Privernum obsidetur, et capitur, viii. 20.
Proca, rex Albae, procreat Numitorem et Amulium, i. 3.
L. Procilius, occiso patrefamilias, damnatur, cvi. 22.
Proconsulis prima apud Livium mentio, iii. 4.
Pro consule rem gerere jubetur, postquam consulatu abisset, Q. Publilius Philo, viii. 23. primus, 26. itidemque Q. Fabius, P. Decius, x. 16.
Proconsulibus, si ingrederentur urbem, minuebatur imperium, xxvi. 9.
Pro consule mittitur in Hispaniam P. Scipio privatus, xxvi. 18. *vid. et* xxviii. 38. Pompejus, xci. 1.
duo Proconsules a praetore urbano creati, comitiorum consularium habendorum caussa, cxix. 68.
Proconsules sub Caesaribus dicti, qui populi provincias regerent, cxxxiv. 97.
Pro consulibus se gerebant imperatores, quoties extra pomoerium agerent, cxxxiv. 105.
Proculus. *vid.* Geganius, Julius, Virginius.
Prodictator Q. Fabius Maximus creatur, xxii. 8. *vid. et* 31.
Prodigia. Aedes Salutis de coelo tacta, xv. 5. item Vulcani, xxiv. 10. Jovis Ariciae, xxiv. 44. *vid. et* xxvii. 37. xxxii. 1. 9. xxxvi. 37. xl. 45. duae aedes in Capitolio, xxv. 7. Fortunae et Martis, xxvii. 23. Junonis Reginae, 37. Matris Matutae, xxviii. 11. Cereris, Salutis, et Quirini, *ibid.* Apollinis et Sanci, xxxii. 1. Vulcani Summanique, 29. Opis in Capitolio, 22. Apollinis Cajetae, xl. 2. Veneris sine ullo vestigio cremata, xli. 2. Deorum Penatium in Velia, xlv. 16. Spei in foro olitorio, xxi. 62.
— Agnus cum ubere lactenti natus, xxvii. 4. mas idemque femina natus, xxviii. 11. cum suillo capite, xxxi. 12. biceps cum quinque pedibus, xxxii. 29.
— Ancilia cum strepitu mota ante Cimbricum perfectum bellum, *Epit.* lxviii.
— Anguis ex columna lignea elapsus, i. 56. jubatus, aureis maculis sparsus, apparet, xli. 26. xliii. 15. Angues duo, perpetrato sacrificio, ex occulto ad exta allapsi, jecur edunt, conspectique repente ex oculis abeunt, xxv. 16. numeri Tarracinae mirae magnitudinis lasci-

vientium piscium modo exsultant, XXVII. 4. duo prolapsi foribus in aedem Jovis, XXVIII. 11. Angues in galea Ti. Gracchi ponunt et excludunt ova, LVIII. 47.

Prodigia. Apollo Cumis in arce triduum ac tres noctes lacrimavit, XLIII. 15.

— Apum examen Romae in foro visum, XXIV. 10. Casini in foro consedit, XXVII. 23. et in arbore imminente praetorio, XXI. 46.

— Aqua Albana fluxit cruenta, XXVII. 11. et Aquae Caeretes sanguine mistae, XXII. 1. Aquae multo cruore e fonte calidae manarunt, XXII. 36.

— Ara in coelo, speciesque hominum circa eam cum candida veste visae, XXIV. 10.

— Ara Neptuni in circo Flaminio multo sudore manavit, XXVIII. 11.

— Arbor de coelo tacta, XXVII. 11.

— Arcus tenui linea solem amplexus, XXX. 2. *vid.* et XLI. 26.

— Asinus triceps natus Calatiae, XLII. 20.

— Atrium publicum in Capitolio de coelo tactum, XXIV. 10.

— Aves ad compitum Anagninum in luco Dianae nidos in arboribus relinquunt, XXVII. 4.

— Bos femina locuta, III. 10. *vid. et* XXIV. 10. XXVII. 11. XXVIII. 11. XXXV. 21. XLI. 17. 26. XLIII. 15.

— Bos peperit equuleum, XXIII. 31.

— Bos in foro Boario in tertiam contignationem sua sponte escendit, atque territus habitatorum tumultu sese dejecit, XXI. 62.

— Boves domiti duo in Carinis per scalas perveniunt ad tegulas aedificii, XXXVI. 37.

— Caere sortes extenuatae, XXI. 62.

— Capillus enatus in aede Herculis, XXXII. 1.

— Capra sex haedos uno foetu edidit, XXXV. 21.

— Capreae lanatae factae, XXII. 1.

— Caput humanum integra facie aperientibus fundamenta templi apparuit, I. 55.

— Carne pluit, III. 10.

— Classis magnae species in coelo visae, XLII. 2.

— Coelum visum ardere, III. 5. 10. XX. 47. XXXI. 12. XXXII. 9. XLIII. 15. findi velut magno hiatu visum, quaque patuit, ingens lumen effulsit, XXII. 1.

— Columna rostrata in Capitolio tota ad imum fulmine discussa, XLII. 20.

— Corvus ante Papirium, consulem, occinit, X. 40. in aedem Junonis devolavit, et in ipso pulvinario consedit, XXI. 62.

— Corvi nidum faciunt in aede Sospitae Junonis, XXIV. 10. aurum in Capitolio non tantum lacerasse rostris crediti, sed etiam edisse, XXX. 2.

— Creta pluit, XXIV. 10.

— Culmen aedis Jovis fulmine ictum, ac prope omni tecto nudatum, XXVII. 4.

— Draco biceps, CXXXII. 20.

— Equuleus cum quinque pedibus natus, XXX. 2. XXXI. 12.

— Fastigia templorum a culminibus abrepta, XL. 2.

— Fax ab ortu Solis ad occidentem porrigi visa, XXIX. 14. *vid. et* XXX. 2. XLI. 20. 26. XLIII. 15. XLV. 16.

— Flamma alata in Caleno agro e terra erupit, XV. 5.

— Flumen Amiterni cruentum fluxit, XXIV. 44. *vid. et* XX. 47.

— Fons in vico Istrico sub terra tanta vi aquarum fluxit, ut serias doliaque velut impetu torrentis tulerit, XXIV. 10.

— Fons Herculis cruentis sparsus manavit maculis, XXII. 1.

Prodigia. Forum Ariciae de coelo tactum, xxx. 38. in foro Capuae multa aedificia de coelo tacta, xli. 13.
— Gallina in marem, Gallus in feminam sese vertit, xxii. 1.
— Hasta Martis sua sponte promota, xxiv. 10. *vid. et* xxi. 62. xl. 19.
— Hastarum spicula arserunt, xxxiii. 26. xliii. 15.
— Homines aliquot de coelo tacti, exanimatique, xxii. 36.
— Ignis in aede Vestae exstinctus, xxviii. 11. xli. 2.
— Ignes sparsi in coelo, xxx. 2. coelestes, multifariam orti, adurunt complurium vestimenta, xxxix. 22.
— Imber lapideus, xxx. 38. xliii. 15.
— Infans in utero matris clamat: Io triumphe, xxiv. 10.
— Infans ambiguo inter marem et feminam sexu natus, xxvii. 11. 37. xxxi. 12.
— Infans ingenuus semestris in foro Olitorio triumphum clamat, xxi. 62.
— Julius Sequestris fulmine ipse et equus exanimati sunt, xxxiii. 26.
— Lac fluxit, xxxiv. 45.
— Lacte pluit, xxvii. 11.
— Lacus Albanus, sine ullis coelestibus aquis caussave qua alia, in altitudinem insolitam crevit, v. 15.
— Lacus sanguine manavit, xxvii. 23.
— Lana pulla e terra enata, xlii. 2.
— Lapis in agro Crustumino in lacum Martis de coelo decidit, xli. 13.
— Lapidibus pluit, i. 31. vii. 28. xxi. 62. Lapides frequentes grandinis instar decidunt, xvii. 28. *vid. et* xxii. 36. xxiii. 31. xxv. 7. xxvi. 23. xxvii. 37. xxix. 10. 14. xxx. 38. xxxiv. 45. xxxv. 9. xxxvi. 37. xxxviii. 36. xxxix. 22. xlii. 2. xliv. 18.
— Laurea in puppi navis longae enata, xxxii. 1.
— Legiones armatae in Janiculo visae, xxiv. 10.
— Locustarum vis ingens, ita ut, unde advenissent, parum constaret, omnem agrum circa Capuam complevit, xxx. 2. *vid. et* xlii. 2. 10. *et* lx. 18. 19.
— Lucus Maricae de coelo tactus, xxvii. 37.
— Lunae tres eodem tempore, xx. 47. duae interdiu ortae, xxii. 1.
— Lupus fugit ad Romanos, in acie stantes, x. 27. Capuae portam nocte ingressus, laniat vigilem, xxvii. 37. Esquilina porta ingressus, frequentissima parte urbis, per portam Capenam prope intactus evasit, xxxiii. 26. *vid. et* xxi. 46. xli. 13. vigili gladium e vagina aufert, xxi. 62.
— Lupi visi in Capitolio, iii. 29. tres, ante lucem urbem ingressi, semesum cadaver intulerunt, et in foro reliquerunt, xv. 5. Formiis duo lupi, oppidum ingressi, obvios laniarunt, xxxii. 29.
— Lux orta nocte, xxviii. 11. xxix. 14. xxxii. 29.
— Mare arsit, xxiii. 31.
— Milites fulmine icti, x. 31. xxii. 1.
— Militibus aliquot spicula arserunt, xxii. 1.
— Moenia Formiis fulmine icta, xv. 5.
— Mula peperit, xxxvii. 3.
— Mulus tripes natus, xl. 2. 45.
— Mures in aede Jovis roserunt aurum, xxvii. 23. *vid. et* xxx. 2.
— Murus ac portae de coelo tactae, xxiv. 44. xxvi. 23. xxvii. 11. 23. xxix. 14. xxx. 38. xxxv. 21. xxxvii. 3. xlv. 16.
— Murus turresque fulminibus decussae, xxv. 7. xxxii. 9. 29.
— Naves duae, fulmine ictae,

conflagrarunt, xxxvi. 37. xli. 13.
Prodigia. Navium longarum species in flumine Terracinae, quae nullae erant, visae, xxiv. 44.
— Navium species de coelo affulsit, xxi. 62.
— Nox interdiu visa intendi, vii. 28.
— Nux de coelo tacta, xxiv. 10.
— Palma viridis arsit, xxiv. 10. in aede Primigeniae Fortunae in area enata, xliii. 15.
— Parmae in coelo visae, xxii. 1.
— Pestilentia tanta, ut Libitina non sufficeret, xl. 19.
— Pisces emerserunt, qua induceretur aratrum, sub existentibus glebis, xlii. 2.
— Porcus cum ore humano genitus, xxvii. 4.
— Porcus biceps natus, xxviii. 11. cum humano capite, xxxii. 9.
— Porta de coelo tacta, xxix. 14. xxxii. 1. xxxv. 9. xlv. 16.
— Puer cum elephanti capite natus, xxvii. 11. non manus, non pedes habens, xxxiv. 45. unimanus, xxxv. 21. trunci corporis, xli. 13. biceps, et puella cum dentibus, xli. 26.
— Pueri ingenui sine oculis et naso nati, xxxiv. 45.
— Pulli gallinacei cum ternis pedibus, xxxii. 1.
— Sanguinis rivi per diem totum fluxere in foro Suertano, xxvi. 23. in porta Minturnis, xxvii. 37. Sanguinis guttae in Foro et Comitio et Capitolio visae, xxxiv. 45. Sanguis e foco manat, xlv. 16.
— Sanguine pluit Calibus, et Romae in foro Boario, xxiv. 10. per biduum in area Vulcani, xxxix. 46. et in area Concordiae, xxxix. 56. vid. et xl. 19. xliii. 15.
— Saxum ingens Reate volitare visum, xxv. 7.
— Scipio circumeunti vigilias equiti in manu arsit, xxii. 1.
— Scuta sanguinem sudarunt, xxii. 1.
— Semimas, xxxix. 22.
— Signum Jovis Capitolini fulmine tactum, caputque avulsum non nisi haruspicum arte inventum, xiv. 11. Signum Jovis in monte Albano de coelo tactum, xxvii. 11.
— Signa in Sabinis multo cruore manarunt, xxii. 36. Lanuvii ad Junonis Sospitae cruore manarunt, xxiii. 31. in agro Capenate, ad lucum Feroniae, quatuor signa sanguine multo diem ac noctem sudarunt, xxvii. 4. Signa in Capitolio constrata, xl. 45.
— Simulacrum Junonis Sospitae Lanuvii lacrimavit, xl. 19.
— Sol rubere visus solito magis, similisque sanguineo, xxv. 7. per totum diem Priverni sereno ruber fuit, xxxi. 12.
— Solis orbis minui visus Cumis, xxx. 38. *vide etiam* xxii. 1.
— Soles duo visi, xxviii. 11. xxix. 14.
— Soles tres simul effulserunt, xli. 26.
— Sortes sua sponte extenuatae; unaque excidit ita scripta: *Mavors telum concutit*, xxii. 1.
— Species viri majoris, quam pro humano habitu, augustiorisque, visa in quiete utrique consuli, viii. 6. Species hominum circa aram in coelo, cum candida veste, xxiv. 10.
— Spicae metentibus cruentae in corbem cecidere, xxii. 1. metentibus cruentae visae, xxviii. 11.
— Stagnum Mantuae, effusum Mincio amni, cruentum visum, xxiv. 10.
— Strepitus cum horrendo fragore Lanuvii in aede Junonis Sospitae editus, xxix. 14. xxxi. 12.

Prodigia. Tabernae Frusinone de coelo tactae, xxx. 38. et Minturnis, xxxvi. 37.
— Taurus cum quinque vaccis uno fulminis ictu exanimati, xlii. 20.
— Tempestas atrox signa aenea in Capitolio dejecit, xl. 2. forem ex aede Lunae, quae in Aventino est, raptam tulit, et in posticis parietibus Cereris templi adfixit, *ibid.* signa in Circo maximo cum columnis, quibus superstabant, evertit, *ibid. vid. et* 45.
— Templum Junonis Laciniae de coelo tactum, xxxvii. 3.
— Tenebrae luce obortae, xxxviii. 36.
— Terra ingenti motu concussa, iii. 10. multifariam pluit, x. 31. *vid. et* xxxv. 21. xxxvii. 3. xlii. 20. xlv. 16. Anagniae ante portam icta, diem ac noctem sine ullo ignis alimento arsit, xxvii. 4. Arpini campestri agro in ingentem sinum consedit, xxx. 2. ingentibus cavernis in Veliterno agro consedit, arboresque in profundum haustae, xxx. 38. *vid. et* xxxii. 9.
— Terrae motus prodigiosus, xv. 10. Terrae motibus crebris tecta in agris ruunt, iv. 21.
— Tiberis inundatio, xxx. 38. loca plana urbis inundavit, xxxv. 9.
— Vacca aenea Syracusis ab agresti tauro inita, ac semine adspersa, xli. 17.
— Vesparum ingens examen Capuae in forum advolavit, et in Martis aede consedit, xxxv. 9.
— Via publica Lanuvii de coelo tacta, xxxii. 9.
— Victoria in aede Concordiae, quae in culmine erat, fulmine icta, xxvi. 23.
— Vir factus ex muliere, xxiv.
a ictus, e manibus sacrificantium sese proripuit, multosque circumstantes cruore respersit, xxi. 63.
— Vorago in foro, vii. 6.
— Vox ingens audita ex Albani montis luco, i. 31. coelestis ex Albano monte missa, *ibid.* ex Arsia silva silentio noctis edita, et credita Silvani, ii. 7. divinitus emissa de adventu Gallorum, v. 32. audita e templo Matutae Deae, vi. 33.
— Vulcani caput arsit, xxxiv. 45.
— Vulturius Priverni frequenti foro in tabernam devolat, xxvii. 11. Caere volavit in aedem Jovis, xxvii. 23.
— varia, xlvi. 5. xlviii. 1. lv. 9. lvi. 1. 21. 41. lviii. 47. lix. 77. lx. 7. 18. 75. lxii. 1. 10. 54. lxv. 30. lxvi. 38. lxvii. 47. lxviii. 44. lxix. 42. lxx. 1. 16. 17. 28. 34. lxxi. 1. lxxvii. 3. xci. 22. ci. 26. civ. 82. cxiii. 20. cxv. 50. cxvii. 63. 64. cxx. 23. cxxiv. 2. 3. cxxviii. 2. 37. cxxxii. 19. cxxxiii. 68. cxxxvi. 45.
Prodigium a matronis procuratum, xxvii. 37.
Prodigia quo ritu procurata, xxiv. 10. *et passim, ubi prodigiorum mentio.*
— vix expiata, xxviii. 23. xli. 19.
ad Prodigia elicienda e mentibus divinis, ara Jovi Elicio a Numa dicata, i. 20.
Prodigiorum procuratio pertinet ad pontificem, i. 20.
— religio retinet consulem, xxiii. 36.
Prodigiorum expiationes novae, lxviii. 44.
Prodigiorum interpretationes, ci. 26. de his haruspicum responsa, civ. 83. eorumdem interpretatio, cix. 48.
Prodigia (quod evenire solet motis semel in religionem animis) multa nunciata, et temere credita, xxi. 62. *vid. et* xxiv. 10.

ludi-

ludibria oculorum auriumque credita pro veris, xxiv. 44. in Prodigiis nunciandis prava religio etiam minimis inserit Deos, xxvii. 23. Prodigia nulla admodum nunciabantur in publicum Livii aevo, xliii. 15.
Proditionis supra septuaginta Nolani damnati securi percutiuntur, xxiii. 17.
Proditores libertatis dant poenas, ii. 5.
Proelia. *vid.* Praelia.
Proërna, oppidum, xxxvi. 14.
Proletarii rogantur sacramento, xii. 22.
Promontorium Anemurium, xxxiii. 20.
— Apollinis, xxx. 24.
— Brundusii, x. 2.
— Calabriae, xlii. 48.
— Calycadnus, xxxviii. 38.
— Canastraeum, xliv. 11.
— Chelidonium, xxxiii. 41.
— Corycum, xxxvii. 12. 29.
— Junonis Acraeae, xxxii. 23.
— Lacinium, xii. 8.
— Lecton, xxxvii. 37.
— Leucate, xxvi. 26.
— Lilybaeum, xxvii. 5.
— Maleae, xxxiv. 32.
— Mercurii, xxix. 27.
— Minervae, xl. 18.
— Miseni, xxiv. 13.
— Myonnesus, xxxvii. 27. 29.
— Nephelis, xxxiii. 20.
— Pachyni, xxiv. 35.
— Phanae, xliv. 28.
— Posideum, xliv. 11.
— Pulchri, xxix. 27.
— Pyrenes, xxvi. 19.
— Sarpedon, xxxviii. 38.
— Sunium, Atticae terrae, xxxii. 17.
— Toronae, xxxi. 45.
— Zelasium, xxxi. 46.
Proscripti quidam pueri opum caussa, cxx. 41. ob signa et gemmas alii, 69. de proscriptorum liberis contentio, cii. 45.
Proscriptio Sullana, lxxxviii. 21-30. caesorum numerus, 22.
Proscriptio triumviralis, cxx. 28-99. edicti formula, 29-35.
Proscenium ad aedem Apollinis, xl. 51.
Proserpina, xxiv. 39.
Proserpina adjuvat Cyzicenos, xciv. 13. ejus victima sponte accurrit ad aram, 15.
Proserpinae thesauros spoliat Pyrrhus, xiv. 23. naves, pecuniam sacram vehentes, intereunt, 24. pecuniam referunt fluctus in vicina fano litora, *ibid. vid. et* xxix. 18. iidem thesauri spoliantur a Q. Pleminio, praefecto Locris, xxix. 7. super ea re Locrensium querelae, 18. pecunia ex his thesauris nocte clam sublata, xxxi. 12. sacrilegium a Q. Minucio pervestigatum, pecuniaque ex bonis noxiorum in thesauros reposita, 13.
Provincias sortiebantur inter se consules, x. 24. *et tota passim historia.* praetores, xxii. 35. *et alibi passim.*
Provinciae extra ordinem datae, x. 24. xxviii. 38. xxxvii. 1.
Provincias aut sortiri, aut comparare inter se consules jussi, xxxvii. 1.
Provinciae prorogatae, viii. 23. 26. x. 16. xix. 62. xxii. 34. xxiii. 31. *et saepe alias.*
de Provincia decedere injussu senatus non licitum, xxix. 19. *vid. tamen* x. 18. *et* xxvii. 42.
Provinciarum administrandarum ratio mutata, liii. 1. 2.
de Provinciis per senatum constituendis decernendisque lex C. Gracchi, lx. 73.
Provinciam Hispaniam Pompejus, manens ad urbem, per legatos rexit, cv. 22. 33.
Provinciarum inter senatum et Caesarem divisio, cxxxiv. 96.
Provocatio ad populum lege sancita, ii. 8. iii. 55. x. 9.
Provocatio non est a dictatore,

II. 18. 29. creantur decemviri sine provocatione, III. 32.
lex, ne quis ullum magistratum sine Provocatione crearet: qui creasset, eum jus fasque esset occidi, III. 55. *vid. tamen* IV. 13.
Provocationi cedit dictator, VIII. 33.
Provocatio non est longius ab urbe mille passuum, III. 20.
Proxenus, scriptor, XIV. 25.
Proxenus ab Orthobula uxore veneno tollitur, XLI. 30.
Prusias, Bithyniae rex, in fines regni Attali transgreditur, XXVIII. 7. a Philippo Macedoniae rege adscribitur foederi cum Romanis inito, XXIX. 12. socius et amicus Philippi, XXXII. 34. ad eum de Cianorum libertate scribitur, XXXIII. 30. eum ad bellum concitat Antiochus, XXXVII. 25. revocatur a Romanis ad consilia pacis, *ibid.* adversus Eumenem bellum gerit, XXXIX. 46. Annibalem recipit, 51. et Romanis prodit, *ibid.* ejus legatio ad Romanos de pace cum Perseo concilianda, XLIV. 14. cum filio Nicomede Romam venit, XLV. 44. ejus humilitas, *ibid.* ejus ad Romanos legatio, XLVI. 9. accusat Eumenem, *ibid.* Attalo insidias tendit, XLVII. 33. ejus cum Attalo bellum, 41. pacem accipit, 42. ejus vitia, L. 4. filium Nicomedem interficere studet, 5. jussu filii interficitur, 11.
Prytaneum Cyzici, XLI. 25.
Prytanis, summus apud Rhodios magistratus, XLII. 45.
Psaltriae quando primum additae epulis, XXXIX. 6.
Pseudophilippus. *vid.* Andriscus.
Pseudophilippus alter Macedoniam turbat, LIII. 29. vincitur a L. Tremellio, 32.
Pteleum, oppidum, XXXV. 43. diruitur a fundamentis, XLII. 67.
Ptolemaeus Ceraunus interficitur a Gallis, XIII. 43.
Ptolemaeus, filius Pyrrhi, quindecim annorum adolescens, praeficitur regno Epiri, XII. 25.
Ptolemaeus Philadelphus ambit societatem et amicitiam Romanorum, XIV. 38. ad eum missi legati, *ibid. vid. et* 47. frustra pacem inter Poenos et Romanos tentat, XVIII. 47.
Ptolemaeo Philopatori, Aegypti regi, ad renovandam amicitiam dono missa toga et tunica purpurea cum sella eburnea, XXVII. 4. mittit legatos ad dirimendum bellum inter Philippum et Aetolos, 30. *vid. et* XXXII. 33.
Ptolemaeus Epiphanes, rex Aegypti, XXXI. 2. ad eum legati Romani missi, *ibid.* ejus ad Romanos legatio, 9. Antiochi filiam ducit, XXXV. 13. legatos Romam mittit, XXXVI. 4. pollicetur, se cum copiis suis in Aetoliam venturum, *ibid. vid. et* XXXVII. 3.
Ptolemaeus major, sive Philometor, et Ptolemaeus minor, sive Evergetes aut Physcon, filii Ptolemaei Epiphanis, XLIV. 19. eorum discordiae, *ibid.* et reconciliatio, XLV. 11. Aegypti regnum, brevi iis adimendum ab Antiocho Epiphane, servatur a Romanis legatis, 12. aliae eorumdem discordiae, XLVI. 21. 22. *et* 32. *et* XLVII. 4. 12. *et* 32.
Ptolemaeus Philometor dat filiam in matrimonium Alexandro Balae, L. 14. venit in Syriam cum exercitu, LII. 39. et, insidiis generi appetitus, Demetrium juvat, 40. Syriaci regni diadema sumit, deinde deponit, 41. *et seqq.* occiditur in pugna, 46.
Ptolemaeus Physcon in regnum Aegypti succedit fratri Philometori, LII. 48. ob ejus sce-

lera statu Aegypti miserabilis, LXII. 17. ad eum Scipio legatus venit, 18-20. ob nova scelera et flagitia expellitur, LIX. 66-69. moriens duos filios relinquit Ptolemaeos, Soterem et Alexandrum, LXII. 42.
Ptolemaeus Soter, sive Lathurus, succedit patri, LXII. 42. 43. pulsus Aegypto a matre, Cyprum occupat, LXVIII. 85. 86. ei Cleopatra mater uxorem adimit, 88. in Syriam venit, et bellum prospere gerit adversus Alexandrum, Judaeorum regem, a Cleopatra adjutum, 89-92. revocatus in regnum Aegypti, LXXXI. 19. Thebas prope delet, *ibid.*
Ptolemaeus Alexander, frater Lathuri, obtinet Cyprum, LXII. 42. 43. fratre pulso, regnat in Aegypto, LXVIII. 87. matre interfecta, ipse ab Aegyptiis occiditur, LXXXI. 19.
Ptolemaeus Alexander, filius proxime praecedentis, a Sulla Aegyptiis rex mittitur, ducturus uxorem Cleopatram, Lathuri filiam, novercam suam, LXXXIX. 23. ab Alexandrinis interimitur, 24.
Ptolemaeus Auletes, Cleopatrae, de qua modo mentio facta est, frater, rex Aegypti constituitur, LXXXIX. 24. suorum injurias fugiens, Romam petit, CIV. 71. ejus colloquium cum Catone, *ibid.* Romam pergit, *ibid.* pravi ejus mores, 73. concedit Ephesum, 76. de eo reducendo contentiones, 77-79. a Gabinio restituitur in regnum, CV. 40-45. ejus saevitia, *ibid.*
Ptolemaeus, Auletae filius, a senatu Pompejano rex appellatur, CXI. 8. Pompejum occidi jubet, CXII. 14-16. et L. Lentulum, 19. vocatur ad Caesarem, 38. Ptolemaeum sibi remitti a Caesare petunt Alexandrini, 74. ejus copiae superantur, 81. in Nilo submersus perit, 82.
Ptolemaeus Apion, Cyrenarum rex, moritur, populo Romano haerede relicto, LXX. 18.
Ptolemaeus Apion, Libyam Aridam testamento legat populo Romano, XCIII. 4.
Ptolemaeus, Cypri rex, P. Clodio capto a piratis, et pretium ab eo redemtionis petente, mittit duo talenta, XCVIII. 103. lege ab eodem P. Clodio tribuno plebis lata, regno exuitur, CIII. 119. 120. ejus avaritia et exitus, CIV. 66. ejus opes Romam deportatae, 67.
Ptolemaeus, Antonii et Cleopatrae filius, CXXXI. 46. rex Syriae, et omnium regionum inter Euphratem et Hellespontum, a patre constitutus, *ibid.* incolumis servatus a Caesare victore, CXXXIII. 63.
Ptolemaei statua, XXIII. 10.
Publicanus ubi est, ibi aut jus publicum vanum, aut libertas sociis nulla, XLV. 18.
Publicanorum privata pecunia res publica administrata, XXIII. 48. 49.
Publicanorum fraus in ementiendis naufragiis, XXV. 3. turbant concilium plebis, *ibid. et* 4.
Publicanorum injuriae coërcentur a Mucio Scaevola, LXX. 11. a Lucullo, XCVIII. 2.
C. Publicius Bibulus, tribunus plebis, inimicus Marcello, XXVII. 20. accusat Marcellum et omnem nobilitatem, 21.
L. Publicius Bibulus, tribunus militum de legione secunda, XXII. 53.
Publicius clivus. *vid.* Clivus.
Publicola. *vid.* Valerius.
Publilia tribus addita, VII. 15.
C. Publilius ob aes alienum paternum nexus, VIII. 28.
L. Publilius Volscus, tribunus militum consulari potestate, V. 12.
Q. Publilius, tribunus plebis, in seditione Manliana senatus

probat consilia, VI. 19. Manlio diem dicit, 20.

P. Publilius, quinquevir mensarius, VII. 21.

Q. Publilius Philo, consul, VIII. 12. Latinos rebellantes fundit, et castris exuit, *ibid.* dictator dictus, tres leges fert secundissimas plebi, *ibid.* primus praetor plebejus, 15. magister equitum dictus, 16. censor, 17. consul iterum, 22. bellum gerit adversus Palaepolitanos, 22. 23. *vid. et* 25. ei omnium primo prorogatum imperium, et datus post actum honorem triumphus, 26. consul tertium, IX. 7. vincit Samnites, 13. *vid. et* 14. 15.

T. Publilius augur de plebe creatur, X. 9.

Vol. Publilius, homo de plebe, negat se fieri debere militem, II. 55. appellat tribunos, *ibid.* consules spoliari Publilium jubent, *ibid.* provocat ad populum, *ibid.* praevalens ipse, et adjuvantibus advocatis, repellit lictorem, *ibid.* comitiis creatur tribunus plebis, 56. rogationem fert ad populum, ut plebeji magistratus tributis fiant comitiis, *ibid.* a plebe tribunus reficitur, *ibid.*

Vol. Publilius, tribunus militum consulari potestate, V. 13.

Pudicitiae patriciae sacellum in foro Boario, X. 23.

— plebejae ara, a Virginia, Auli filia, dedicatur, *ibid.*

Puer cum elephanti capite natus. *vid.* Prodigium.

Pueri Romani erudiri soliti olim Etruscis literis, ut aetate Livii Graecis, IX. 36.

Pueri regii apud Macedonas, XLV. 6. transeunt ad Romanos, *ibid.*

Pueri quidam opum caussa a triumviris proscripti, CXX. 41.

Pugnae Romanorum terrestres et navales, I. 30. IV. 33. VII. 8. 26. 27. VIII. 1. 38. IX. 13. 21. 22. 23. 27. 32. 35. 38. 39. 40. 44. X. 2. 3. 5. 12. 14. 19. 27. 31. 36. 41. XI. 9. XII. 6. XIII. 4. 40. XIV. 30. XVII. 7. XX. 40. XXI. 50. 55. 57. XXII. 5. 6. 7. 16. 19. 47. XXIII. 40. 41. 44. XXIV. 41. XXVII. 12. XXIX. 2. XXXIII. 9. XXXIV. 14. 15. 46. XXXV. 1. 5. 7. 22. 29. XXXVI. 18. 44. XXXVII. 23. 30. 41–44. XXXIX. 30–33. XL. 40. XLIV. 41.

Pulcher. *vid.* Claudius.

Pulchri promontorium, XXIX. 27.

Pullarius, VIII. 30. nunciat auspicia secunda, IX. 14.

Pullarius, in auspicium missus, mentitur auspicium, X. 40. inter prima signa constitutus, ictus pilo cadit, *ibid.*

Pullarius testatur in auspicio vitium fuisse, XLI. 22.

Pulli si non pascuntur, si ex cavea tardius exierint, infaustum auspicium est, VI. 41.

— in mare mitti jussi a P. Clodio consule, ut biberent, quoniam esse nollent, XIX. 21.

Pulli gallinacei tres cum ternis pedibus nati. *vid.* Prodigium.

Pulvillus. *vid.* Horatius.

Pulvinaria sex Diis duodecim, XXII. 10. quinque dies circa omnia Pulvinaria supplicatum, XXX. 21. circa omnia Pulvinaria obsecratio facta, XXXI. 9. XXXII. 1. coronati ad omnia Pulvinaria supplicarunt, XXXIV. 55.

Punicum bellum primum incipit, XVI. 22. *et seqq.* Mamertinis auxilium a Romanis latum, 24. *et seqq.* victoria navalis Duilii de Poenis, XVII. 17. *et seqq.* alia Reguli et Manlii, consulum, XVIII. 2. *et seqq.* Reguli res gestae in Africa, 14. *et seqq.* clades, 22. *et seqq.* victoria L. Metelli de Poenis ad Panormum, 50. *et seqq.* Regulus a Poenis missus Romam, 57. *et seqq.* Lilybaei obsidio, XIX. 1. 3. *et seqq.* P. Clodius victus a

Poenis, 17. *et seqq.* clades et naufragium L. Junii, 23. *et seqq.* Amilcaris res gestae in Sicilia, 33. 34. 37. 49. 50. victoria Romanorum ad Aegates insulas, 54. *et seqq.* belli Punici primi exitus, 62.

Punicum bellum secundum, coeptum a Sagunti oppugnatione, quae narratur, XXI. 6–15. indictum, 18. disceptatio de foederum jure, 19. Annibal transit Alpes, 32–38. pugna ad Ticinum, 46. ad Trebiam, 53–56. ad Trasimenum, XXII. 4–6. dictatura Fabii, 12–18. 23–30. pugna ad Cannas, 44–52. defectio Campanorum, XXIII. 2–10. pugna Marcelli ad Nolam, 16. Annibal it Capuam in hiberna, 18. mors Hieronis: regnum Hieronymi, XXIV. 4–7. Syracusae a Marcello captae, XXV. 23–31. Scipionum morte res Romanorum in Hispania afflictae, a Marcio restitutae, 32–39. Annibal ad Romae portas, XXVI. 10. 11. Capua a Romanis capta, 12–16. Carthaginis Novae expugnatio, 42–50. mors Marcelli miserabilis, XXVII. 26. 27. Asdrubal victus ab Livio et Nerone, 43–51. pulsi Hispania Poeni, XXVIII. 16. foedus a Scipione cum Syphace ictum, 17. 18. Syphax ab Romanis per Sophonisbae nuptias abalienatus, XXIX. 23. Scipio proficiscitur ad invadendam Africam, 24–27. castra Syphacis et Asdrubalis a Scipione incensa, XXX. 3–6. Syphax victus et captus, 11. 12. Sophonisbae nuptiae cum Masinissa, et mors, 12–15. Annibal Italiam relinquit, 20. ultima ejus pugna cum Scipione, 29–35. belli exitus, 44.

Punicum bellum tertium. *vid.* Carthago, *et* Carthaginienses.

Punica perfidia, XXI. 4.

Punica religio, XXII. 6.

Punicae versutiae, XLII. 47.

Pupillares pecuniae in auxilium aerarii Romani collatae, XXIV. 18.

Pupinia tribus, XXVI. 9.

Pupiniensis ager, IX. 41.

Cn. Pupius, duumvir aedis Concordiae faciendae caussa, XXII. 33.

L. Pupius, aedilis, XXXIX. 39. creatur praetor, et sortitur Apuliam, 45.

L. Pupius, legatus Romanus, violatur a Liguribus, XLVII. 30.

M. Pupius Piso triumphat ex Hispania, XCVIII. 67. legatus Pompeji bello Piratico, XCIX. 31. consul, CIII. 22. 25.

P. Pupius, inter primos e plebe quaestores, IV. 54.

Purpurae usus quibus licitus, XXXIV. 7. quando deponendus, *ibid.*

T. Pusio, CX. 51.

Puteoli, XXIV. 12. XXV. 22. XXVI. 17. Puteolos tentat Annibal, frustra, XXIV. 13. Puteolos colonia deducta, XXXIV. 45.

Pydna, oppidum, XLIV. 6. diripitur a Romanis, 45.

Pydnaei, XLIV. 45.

Pygela, portus, XXXVII. 11.

Pylae, XXXII. 4. XXXVI. 15.

Pylaemenes, rex Henetûm, I. 1.

Pylaemenes, rex Paphlagoniae, regno expellitur a Mithridate, LXXVII. 52.

Pylaïcum concilium, XXXI. 32. *vid. et* XXXIII. 35.

Pylleon, XLII. 42.

Pylus, oppidum, XXVII. 30.

Pyra, locus in monte Oeta, ubi Herculis mortale corpus crematum, XXXVI. 30.

Pyramus, fluvius Cappadociae, LXXVI. 25.

Pyrenes, promontorium, XXVI. 19.

Pyreneus, XXI. 24.

Pyrenaei montes, XXI. 23.

Pyrenaeus saltus, *ibid.*

Pyrenes jugum, XXI. 30.

Pyrenaei portus, xxxiv. 8.
Pyrganio, archipirata, pulsa classe Romana, Syracusanum portum obtinet, xcviii. 29. navali proelio vincitur a Metello, *ibid.*
Pyrgus, castellum Eleorum, xxvii. 32.
Pyrgi, colonia, xxxvi. 3. ei negata vacatio rei navalis, *ibid.*
Pyrrheum, locus in urbe Ambracia, xxxviii. 5.
Pyrrhias, dux et praetor Aetolorum, vincitur a Philippo, xxvii. 30.
Pyrrhicham saltant Asiae Bithyniacque principum liberi, ludis, quos Caesar dabat, cxv. 20.
Pyrrhus, Romanorum hostis, vii. 29. in Italiam arcessitus a Tarentinis, xii. 14–16. eum, oppugnantem classe Corcyraeos, juverant Tarentini, 14. consulit oraculum, et ambiguum responsum accipit, 18. ejus cum Cinea colloquium, 19. parat bellum, 20. mittit Milonem, firmaturum arcem Tarentinam praesidio, *ibid.* navigat in Italiam, 23. venit Tarentum, *ibid.* gymnasia et porticus occludit, et sollemnia ludorum ad mediocritatem reducit, ob eam rem gravis Tarentinis, 23. 24. Tarentinorum principes mittit ad filium, alios tollit per insidias de medio, 25.
obviam it cum Tarentinis P. Valerio Laevino, consuli Romano, xiii. 1. mittit literas ad Laevinum, 2. laudat Romanorum castra, *ibid.* pugnam committit cum Romanis, 4. Pyrrhus dux et miles bonus, *ibid.* ejus periculum, 5. mutat arma, *ibid.* sistit suorum fugam, 6. vincit Romanos, 7. ejus de sua victoria voces, 9. laudat occisos Romanos, 10. ejus humanitas, *ibid.* *vid. et* xxii. 59. utitur victoria sua, xiii. 11. contendit Romam, 12. repetit Campaniam, 13. ad eum Romanorum legati missi redimendorum captivorum caussa, 14. Pyrrhi mores, 15. legatos liberaliter habet, *ibid.* ejus responsum, 17. munera dat legatis, *ibid.* ejus colloquium cum Fabricio, 18–25. Romanos beneficiis vincere nititur, 29. mittit Cineam Romam, 30. ejus consilium de ponte struendo Italiam inter et Graeciam, 35. Pyrrhus in Apuliam movet, 36. monet Decium, consulem, ne se devoveat, 37. aciem instruit, 39. ejus proelium cum Romanis, 40. 41. Pyrrhus inhiat Macedoniae, 43. ei venenum parat vel Timochares, vel Nicias, 44. 45. iterum pacem offert, 45. Pyrrhi expeditio Siciliensis, 46. 49.
Pyrrhus magna parte Siciliae potitur, xiv. 1. ejus consilia, 2. procedit Syracusas, 3. Leontini aliique accedunt Pyrrho, *ibid.* socii ejus Italici laborant, 4. ejus res gestae in Sicilia, 9. 10. Panormum occupat, 13. obsidet frustra Lilybaeum, 15. vincit Mamertinos, 16. ejus superbia, 17. Siculi deficiunt a Pyrrho, *ibid.* amicis suis nimium gratificatur, 18. auget offensiones, 19. qui eum arcessiverant in Siciliam, eos aut occidit, aut alienat, *ibid.* ex Sicilia discedit lubens, 20. in ipso freto vincitur a Carthaginiensibus, 21. insidiis Mamertinorum excipitur, *ibid.* quibus se expedit, 22. ejus pugnacitas et robur, *ibid.* diripit Proserpinae thesauros, 23. ejus naves tempestas perdit, 24. thesaurum omnem, diligenter conquisitum, referri ad pristinas sedes jubet, 25. *vid. et* xxix. 18. redit Tarentum, xiv. 25. adoritur M'. Curium, consulem Romanum, 28.

petit castra Romana, 29. vincitur a Romanis, 30-32. capta ejus castra admirationi tunc fuerunt, et postea usui, 32. meditatur discessum, 35. ejus artes in tegendo abitu, 36. redit in Epirum, 37. ejus in Macedonia res gestae, 41. ingreditur in Peloponnesum, *ibid.* ab Argivo juvene, in proelio Argis commisso, vulneratur lancea, 43. tegulam in ejus caput demittit mater illius juvenis Argivi, *ibid.* moritur, *ibid.* ejus elogium, *ibid.*

Pyrrhi regia Ambraciae, XXXVIII. 9.

Pyrrhi castra, locus, XXXV. 27.

Pythagoras Samius serior Numa Pompilio, I. 18.

Pythagorici libri, auctore Valerio Antiate, in Numae sepulcro inventi, XL. 29.

Pythagoras, gener Nabidis, et uxoris ejus frater, est praefectus praesidii Laconum Argis, XXXIV. 25. cum mille mercenariis et duobus millibus Argivorum Lacedaemonem ad Nabidem venit, 29. mittitur in castra Romana ad T. Quintium, 30. iterum, 40.

Pytheas, Boeotarchus, cives suos ad bellum concitat adversus Romanos, LII. 1. cum uxore et liberis in exsilium abit, 7. captus, capite poenas dat, *ibid.*

Pythium, oppidum, XLII. 53. XLIV. 2. 32. 35.

Pythicus Apollo, V. 21.

Pythius Apollo, XXIII. 11. XXIX. 10.

Pythicum oraculum, V. 15.

Pythicae sortes, I. 56. V. 23.

Pytho, Macedo, XLIV. 16. praefectus praesidii Cassandreae, XLIV. 12.

Pythodorus, ex Asiarcharum numero, redimit a Caesare opes suas, CXII. 23.

Python, legatus Prusiae, XLVI. 9.

Q.

Quadrantes in P. Valerii, consulis, occisi in proelio, domum a plebe jactati, ut funere ampliore efferretur, III. 18.

Quadrigae in ludis, VIII. 40.

Quadrigae falcatae in bello, XXXVII. 40. 41.

Quadrigae aureae in Capitolio positae ab aedilibus curulibus, XXIX. 38. in cella Jovis, XXXV. 41. in culmine Capitolii, X. 23.

Quadrigis urbem inire jubetur triumphans M. Livius, XXVIII. 9.

Quadrigis duabus, in diversum concitatis, distractum Mettii Fuffetii corpus, I. 28.

Quadrigati nummi, XXII. 52.

Quadringenariae cohortes, VII. 7. X. 40.

Quadriremis, XXVIII. 45. XXX. 25.

Quadruplatoris nomen, infame, III. 72.

Quaesitores et judices creati, CVII. 36.

Quaestionem postulare, II. 29.

Quaestionibus exercendis dictator creatus, IX. 26.

Quaestiones perpetuae institutae, LIII. 1. *et* 2.

Quaestorum prima apud Livium mentio, II. 41. jus illis fuit diem dicendi ad populum iis, qui aliquo se scelere obstrinxissent, *ibid. et* III. 24. 25.

Quaestorum numerus duplicatus, IV. 43. primis temporibus patricii omnes creati, *ibid.* primi e plebe quaestores, IV. 54. eorum numerus ampliatus, ut essent octo, XV. 18. quaestores viginti a Sulla creari jussi, LXXXIX. 11. quadraginta a Caesare dictatore creati, CXVI. 13.

Quaestores ex aerario signa proferunt, VII. 23. iis data praeda vendenda. *vid.* Praeda.

Quaestoria comitia. *vid.* Comitia.

Quaestoria porta castrorum, XXXIV. 47. XL. 27.

Quaestorium forum, XLI. 6.
Quaestorium captum a Samnitibus, et quaestor occisus, X. 32.
ex Quaestura consulatum petit, et adipiscitur T. Quintius, XXXII. 7.
Quaestus omnis visus Patribus indecorus, XXI. 63.
Quarta Hostilia, uxor C. Calpurnii Pisonis, consulis, damnatur, quod maritum veneno sustulisset, ut privigno ejus, filio suo, locum adipiscendi consulatus daret, XL. 37.
Quartana febris, XLI. 26.
Quartarii vini M. Manlio dati ab singulis militibus, V. 47.
Quercus pastoribus sacra, I. 10.
Quietis fanum, IV. 41.
Quieti dabat Annibal id, quod gerendis rebus supererat, sine discrimine noctium aut dierum, XXI. 4.
Quinarii ex argento cusi, XV. 6.
Quinctius. *vid. infra* Quintius.
Quinquaginta annis minores omnes sacramento rogati, XL. 26.
Quinquatrus, XXVI. 27. XLIV. 20.
Quinquennalia vota, XXXI. 9.
Quinqueremes, XXI. 17. XXVIII. 45. novae quinquaginta factae, XXXV. 24. *vid. et* XXX. 25.
Quinqueviri postulati, qui scriberent leges de imperio consulari, III. 9.
Quinqueviri, qui Pomptinum agrum dividant, creati, VI. 21.
Quinqueviri, quos ab dispensatione pecuniae Mensarios appellarunt, creati, VII. 21.
Quinqueviri muris turribusque reficiendis creati, XXV. 7.
Quintana castrorum, XLI. 6.
Quintiles Idus, VI. 1. postridie has Idus, religiosus dies, *ibid.*
Quintiles Nonae, ludis Apollinaribus sollemnis servatus dies, XXVII. 23.
Quintilibus Kalendis magistratus initus, V. 32. VIII. 20.
Quintilibus Idibus transvectio equitum facta, IX. 46.
Cn. Quintilius clavi figendi caussa dictator creatur, VIII. 18.
M. Quintilius Varus, tribunus militum consulari potestate, V. 1.
M. Quintilius, filius praetoris, XXX. 18.
P. Quintilius Varus, praetor, XXIX. 38. sortitur Ariminum, XXX. 1. vincit Magonem in agro Insubrium Gallorum, 18.
P. Quintilius Varus, flamen Martialis, moritur, XLIV. 18.
P. Quintilius Varus creatur praetor, XLV. 44.
P. Quintilius Sex. F. Varus, consul, CXXXVI. 65.
Sex. Quintilius, consul, III. 32. moritur pestilentia, *ibid.*
T. Quintilius Varus, legatus, XXXIX. 31. Romam missus, 38.
Quintia gens, III. 12.
Quintia prata, III. 26.
Quintii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti, I. 30.
Quintius Cincinnatus, tribunus militum consulari potestate, IV. 49.
Caeso Quintius resistit tribunis, legem Terentillam ferentibus, III. 11. ei homicidium falso objectum, 13. primus vades publicos dat, *ibid.* in exsilium abit, *ibid.*
Caeso Quintius Flamininus duumvir creatur aedis Concordiae faciendae caussa, XXII. 33.
C. Quintius Cincinnatus, tribunus militum consulari potestate, VI. 32.
C. Quintius, consul, XV. 2.
C. Quintius Flamininus creatur praetor, et sortitur jurisdictionem urbanam, XLI. 12.
Cn. Quintius, obscuro genere ortus, sed militari gloria illustris, dux Romanae classis, XXVI. 39. ejus cum Tarentina classe proelium, *ibid.* cadit Quintius, et

capta praetoria navi, vincuntur Romani, *ibid.*

L. Quintius, tribunus militum, VIII. 25.

L. Quintius Cincinnatus, pro Caesone filio populum precatur, III. 12. fit consul, 19. ejus in tribunos vehemens oratio, *ibid.* non patitur se contra senatusconsultum consulem refici, 21. ab aratro ad dictaturam vocatur, 26. Aequos circumvallat, et sub jugum mittit, 27. 28. corona aurea donatur ab exercitu, quem servaverat, 29. triumphat, *ibid.* petens decemviratum, repulsam patitur, 35. ejus moderatio in censendo, IV. 6. dictator iterum creatur, 13. ejus oratio ad populum de Sp. Maelii nece, 15.

L. Quintius, Cincinnati filius, tribunus militum consulari potestate, IV. 16. magister equitum dictus, 17. iterum tribunus militum consulari potestate creatur, 35. tertium tribunus militum consulari potestate, 44.

L. Quintius Cincinnatus, tribunus militum consulari potestate, VI. 6. iterum, 32. recipit Tusculum, 33.

L. Quintius Capitolinus, tribunus militum consulari potestate, VI. 11.

L. Quintius Crispinus creatur praetor, XXXIX. 6. sortitur Hispaniam citeriorem, 8. ejus in Hispania res gestae, 30. triumphat de Lusitanis et Celtiberis. 42. creatur triumvir coloniarum deducendarum caussa, 55.

L. Quintius Flamininus augur creatur, XXV. 2.

L. Quintius Flamininus, aedilis curulis, XXXI. 4. praetor, 49. sortitur jurisdictionem urbanam, XXXII. 1. fratre T. Quintio Flaminino consule bellum adversus Philippum gerente, praeest classi, 16. ejus res in Graecia gestae, *ibid. et seqq.* creatur consul, XXXV. 10. ejus gesta in consulatu, 20. 22. 24. 40. 41. senatu movetur, XXXIX. 42. moritur, XLIII. 13.

L. Quintius funditur a Spartaco, XCVII. 9.

Q. Quintius Cincinnatus, tribunus militum consulari potestate, IV. 61.

T. Quintius, propraetor, prorogato imperio, Tarentum obtinet, XXIX. 13.

T. Quintius Barbatus Capitolinus, consul, sedat plebem saevientem, II. 56. ei gratiae actae a senatu, 57. inter eum et milites comitate et beneficiis certatum, 60. per Patres clientesque Patrum consul iterum creatur, 64. insigne ejus strategema, *ibid.* creatur triumvir agro dando, III. 1. tertium consul, 2. pro consule mittitur subsidio consuli laboranti, 4. eum liberat, 5. defendit Caesonem Quintium reum, 12. 13. quaestor Volscium, quo teste Caeso damnatus fuerat, impugnat, 25. petens decemviratum, repulsam patitur, 35. quartum consul, 66. egregia ejus de concordia oratio, 67. 68. laus T. Quintii, 69. vincit Aequos et Volscos, 70. interrex, IV. 7. quintum consul, 8. togatus armati collegae gloriam aequat, 10. sextum consul creatur, 13. nominat dictatorem L. Quintium Cincinnatum, *ibid.* legatus sequitur Aemilium dictatorem, 17. precatur populum pro T. Quintio, Cincinnati filio, reo, 41.

T. Quintius Cincinnatus Pennus, consul, IV. 26. discordiae ejus cum collega, *ibid.* strenua ejus opera in bello, 27–29. iterum consul, 30. tribunus militum consulari potestate, 31. male rem gerit ad Vejos, *ibid.*

legatus adjuvat victoriam dictatoris, 32. 33. reus factus ad populum, absolvitur, 41.

T. Quintius, Capitolini filius, Capitolinus, consul creatur, IV. 43. tribunus militum consulari poteftate, 61.

T. Quintius Cincinnatus, tribunus militum consulari poteftate, VI. 4. tribunus militum secundum, 18. dictator creatur, 28. vincit Praeneftinos, 29. triumphans signum Jovis Imperatoris Praenefte devectum in Capitolium fert, *ibid.*

T. Quintius Capitolinus, tribunus militum consulari poteftate, VI. 11. magifter equitum, *ibid.*

T. Quintius, tribunus militum consulari poteftate, VI. 38.

T. Quintius Pennus, magifter equitum, VI. 42.

T. Quintius, dictator, VII. 9. magifter equitum, 11. consul, 18.

T. Quintius Pennus, consul, VII. 22.

T. Quintius a seditiosis militibus dux eligitur, VII. 39. ejus oratio ad suos, 41.

T. Quintius, triumvir coloniae deducendae, VIII. 16.

T. Quintius Crispinus, praefectus a Marcello claffi caftrisque veteribus, XXIV. 39. praetor creatur, XXVII. 6. sortitur Capuam, 7. consul, 21. vulneratur, 27. fraudem Annibalis antevertit, 28. moritur ex vulnere, 33.

T. Quintii Crispini, et Badii Campani singulare certamen, XXV. 18.

Q. Quintius Flamininus, triumvir ad supplendum Venusinis colonorum numerum creatur, XXXI. 49.

ex quaeftura consulatum petit, et, reclamantibus duobus tribunis plebis, adipiscitur, XXXII. 7. sortitur provinciam Macedoniam, 8. proficisci maturat, 9. ejus cum Philippo colloquium, 10. ejus res geftae, 10–12. 13. 15. 17. 18. auctore eo, legati a fratre ejus L. Quintio ad Achaeos mittuntur, 19. Elatiam capit, 24. ei prorogatum imperium, 28. ejus cum rege Philippo colloquium, 32. *et seqq.* ei liberum arbitrium pacis ac belli a senatu permiffum, 37. Nabin tyrannum Romanis conciliat, 39.

it in Boeotiam, XXXIII. 1. ingreditur Thebas, *ibid.* Boeotos in societatem adsciscit, 2. ad Thermopylas venit, 3. progreditur Xynias, *ibid.* contendit ad Philippum, *ibid.* movet caftra ad Thebas Phthioticas, 6. proelio ad Cynoscephalas vincit Philippum, 7. *et seqq.* Aetolos offendit, 11. consilium habet de pace, 12. ejus colloquium ad Tempe cum Philippo, 13. inducias ei quatuor mensium concedit, *ibid.* Boeotos, quod multos Romanos per latrocinia occiderint, mulctat, 29. promulgari in ludis Ifthmiis curat libertatem Graeciae, 32.–34. ei prorogatur imperium, 43.

ejus juftitia et temperantia, XXXIV. 22. ad eum senatusconsultum miffum, quo adversus Nabin bellum decretum, *ibid.* conventum omnium sociarum civitatium legationibus edicit Corinthum, *ibid.* ejus ad Graecos oratio, *ibid.* exercitum ducit Argos, 25. petit Lacedaemonem, 26. ejus res geftae in eo bello, 26–29. colloquium cum Nabide, 30–32. socios ad pacem hortatur, 33. 34. pax convenire non poteft, 35. 36. corona oppugnat Spartam, 38. recedit, 39. inducias concedit Nabidi, 40. praeficitur Nemeis, 41. Aetolorum in T. Quintium querelae, *ibid.* Graeciam re-

linquens, alloquitur sociorum legatos, 48. 49. petit ab iis, ut cives Romanos, si qui apud eos in servitute essent, liberarent, 50. Acrocorinthum, Chalcidem, et Demetriadem liberat, 51. triduum triumphat, 52. ante ejus currum multi nobiles captivi obsidesque ducti, inter quos Demetrius, Philippi regis, et Armenes, Nabidis, filii, *ibid.* audit legatos Antiochi, iisque respondet, 57. 58.

legatus in Graeciam mittitur, xxxv. 23. quid egerit in ea legatione, narratur, 31–33. 39. ejus oratio in concilio Achaeorum, 49. leniter increpat Diophanem, Achaeorum praetorem, xxxvi. 31. ejus oratio in concilio Achaeorum, 32. it Naupactum, 34. ejus opem implorant Aetoli, *ibid.*

creatur censor, xxxvii. 58. ejus censurae acta, xxxviii. 28. legatio ejus ad Prusiam, fatalis Annibali, xxxix. 51. 56.

T. Quintius Flamininus ludos edit mortis caussa patris sui, xli. 33. legatus in Thraciam, reducit obsides, xlv. 42. augur in C. Claudii locum legitur, 44. consul, xlviii. 30.

T. Quintius T. F. Crispinus, consul, cxl. 1.

Quirinalis Flamen a Numa creatur, i. 20. *vid.* Flamen.

Quirinalis collis additus urbi, i. 44.

Quirinus, i. 20. v. 52. viii. 9. xxviii. 11.

Quirini aedes, iv. 21. xxviii. 11. dedicatur, et exornatur hostium spoliis, x. 46.

Quirini fanum incendio haustum, cix. 48.

Quirini templum dedicat Augustus, cxxxvi. 48.

Quirites unde dicti? i. 13. ut Quirites omnes teneantur plebiscitis, lex lata, viii. 12.

Quiritium fossa. *vid.* Fossa.

R.

Rabirius Postumus in Siciliam mittitur a Caesare, ad arcessendos commeatus, cxiv. 5.

C. Rabirius, perduellionis accusatus, a Cicerone defenditur, cii. 43.

Man. Rabulejus decemvir creatur, iii. 35.

Racilia, uxor L. Quintii Cincinnati, iii. 26.

M. Raecius, legatus in Galliam, xxvii. 36.

M. Raecius creatur praetor, et sortitur jurisdictionem urbanam, xliii. 4. edicto senatores omnes ex tota Italia Romam revocat, 13.

Raeti. *vid.* Rhaeti.

L. Rammius, princeps Brundusii, indicat veneficia Persei, xlii. 17.

Ramnenses, sive Ramnes, antiqua tribus, et equitum centuria, i. 13. 36. x. 6.

Ranae imago gemmae, qua Maecenas signabat, insculpta, cxxxiii. 21.

Ratibus trajiciendi fluminis ratio, xxi. 27.

Reate, xxv. 7. xxvi. 11. 23.

Reatini pollicentur Scipioni milites, xxviii. 45.

Reatinorum clades, xci. 22.

Rebilus. *vid.* Caninius.

Recuperatores tres in judicio coronae muralis, xxvi. 48.

Regia potestas non tam immutata Romae, inducto consulatu, quam velut annua facta, ii. 1.

Regiae leges conquisitae, vi. 1.

Regii nominis ac fastus invidia apud Romanos, ii. 1. 15. 41. iv. 13–16. vi. 20. cxvi. 31. 32.

Regii nominis honor pro magnis erga se meritis datus regibus a Romanis, xxxi. 11.

Regii pueri apud Macedones dicti principum liberi, ad ministerium regis electi, xlv. 6.

Regillum, oppidum Sabinorum, II. 16.
Regillus lacus, III. 20. ad eum A. Postumius prospere contra Latinos pugnat, II. 19. 20. *vid. et* VI. 2.
Regulus. *vid.* Atilius.
Religio a Numa Pompilio constituta, I. 19.
— multiplex, et pleraque externa, animos invadit, IV. 30.
— nova objecta ex carminibus Marcianis, XXV. 12.
— Romanorum in suscipiendis votis, XXXI. 9.
Religio loci praebet inducias hostibus simul versantibus, XLIV. 29.
Religionis cura Romae, V. 15. 25. 28. 40. 46. XL. 29.
— externae inductio perniciosa, XXV. 1.
Religiones cultae a priscis Romanis pie magis, quam magnifice, III. 57.
Religiones Carthaginiensium, XVI. 5.
Religionibus dediti Etrusci, V. 1.
Religiosi dies, VI. 1.
Remiges exercentur apud Romanos in sicco, XVII. 3. edictum consulum de dandis Remigibus, excitat indignationem et querelas, XXVI. 35.
Remulco trahere naves, XXXII. 16. XXXVII. 24.
Remus a latronibus capitur et Amulio traditur, I. 5. ad supplicium Numitori deditur, *ibid.* Aventinum montem ad inaugurandum capit, 7. ei priori augurium venit, sex vultures, *ibid.* a fratre occiditur, *ibid.*
Repetundarum judicio Q. Pompejus absolvitur, LIV. 35.
Repetundarum leges severe exercitae, XCIX. 45.
Respublica nova Italorum, ejusque ordinatio, LXXI. 44. 45.
Reipublicae Romanae et Carthaginiensis comparatio, XVIII. 59.
Reudigni, populi, eorumque sedes, CIV. 16.
Reus, cui capitalis dies dicta sit, et de quo propediem futurum judicium, indicta caussa non debet violari, III. 13.
Rex, cognomen. *vid.* Marcius, Rupilius.
Rex orbis terrarum, deque eo nascituro vaticinia, CII. 90.
Rex sacrificulus, *sive* rex sacrorum, II. 2. VI. 41. IX. 34. XXVII. 6. XL. 42. ejus sacerdotium pontifici subjectum, II. 2. ei magistratum gerere non licuit, XL. 42.
Rex et civitas libera, natura inter se inimica, XXXVII. 54.
Regis mali typus, XXIV. 5.
Reges Romani a populo electi, auctore senatu. *vid.* Populus, *et* Senatus.
— exacti ex urbe, I. 59.
— priores bene regnaverunt, II. 1.
Reges se non passurum jurat populus Romanus, II. 1. conjuratio de Regibus revocandis, 3. Regibus negatur reditus, 15.
Reges socios omni honore augent Romani, XXXVII. 25.
Regibus sociis munera data, aut missa, XXVII. 4. XXX. 15.
Regibus interdictum lege venire Romam, XLVI. 2.
Regum mos habere venenum ad incerta fortunae, XXX. 15.
Rhaeti unde originem trahant, V. 33.
Rhaeti Italiam latrocinio vexant, CXXXVI. 54. vincuntur a Druso et Tiberio, 55.
Rhascus et Rhascupolis, fratres, Thracumque Sapaeorum reguli, alter ad Antonium se confert, alter ad Brutum, CXXIII. 9. *vid. et* 28. 30.

Rhascyporis, proelio victus a Vologaese, occiditur, CXXXVIII. 1.
Rhea Silvia legitur virgo Vestalis, I. 3. vi compressa, quum geminum partum edidisset, nuncupat Martem patrem incertae stirpis, 4. vincta in custodiam datur, *ibid.*
L. Rheginus, tribunus plebis, comitatur Caepionem in fuga, LXX. 26.
Rhegium, civitas, XII. 27. XXIV. 1. XXVI. 12. XXIX. 6. occupatur per scelus a legione Romana, XII. 27. *et seqq.* nova reipublicae forma Rhegii, 30. restituitur incolis, XV. 3. Rhegium tentant Poeni, XXIV. 1. XXVI. 12.
Rhegini manent in fide erga Romanos, XXIII. 30. triremi una opem ferunt Romanis, XLII. 48.
Rhenus a Caesare transitus, CIV. 54. iterum, CVII. 8.
Rhenus, amniculus prope Bononiam, CXX. 17.
Rhetogenes, obsessa Numantia, per opera Romanorum elabitur, LVII. 32. Arvaccorum implorat opem, 33.
Rhetores et philosophi expelluntur Roma, XLVI. 40. Rhetorum Latinorum scholae sublatae, LXX. 37.
Rhinocolura, urbs, XLV. 11.
Rhion, sive Rhium, fretum, Naupactum inter et Patras, XXVII. 29. fauces eae sunt Corinthii sinus, XXVIII. 7.
Rhizon, urbs, XLV. 26.
Rhizonitae, populus Illyrius, XLV. 26.
Rhisiasus Pellenensis, XXXII. 22. ejus contra filium Demiurgum, nomine Memnonem, certamen, *ibid.*
Rhium. *vid.* Rhion.
Rhium, urbs, XXVII. 30.
Rhoda, XXXIV. 8.
Rhodanus, XXI. 31. XXVII. 39. Rhodanum trajicit Annibal, XXI. 26. Rhodani navigationem commodiorem efficit Marius, LXVIII. 4.
Rhodani ostia, XXI. 26.
Rhodus, insula, XXXI. 15.
Rhodus obsidetur a Mithridate, LXXVIII. 18. qui, pugnis navalibus victus, et repulsus, ab obsidione recedit, 19-27.
Rhodum oppugnare statuit Cassius, CXXII. 8. eorum ad Cassium legatio, et diversa studia, 8. 9. navali pugna vincuntur a Statio Murco, 18. Rhodus capitur, 19. Cassii in Rhodios severitas, 20.
Rhodii legati ad dirimendum bellum inter Philippum et Aetolos, XXVII. 30. XXVIII. 7. nunciant Romam, Asiae civitates a Philippo sollicitari, XXXI. 2. navale Rhodiorum certamen cum Philippo, 14. ab Atheniensibus corona aurea et civitate donantur, 15. eorum viginti naves Romanae classi se jungunt, 46. *vid. et* XXXII. 16. eorum legati ad Achaeos, 19. cum iis societatem jungunt Achaei, 23.
Rhodii recuperant Peraeam, XXXIII. 18. mittunt legatos ad Antiochum, 20. tuentur socios Ptolemaei, *ibid.* accipiunt Stratoniceam Cariae, aliasque urbes, 30.
in bello adversus Antiochum, mittunt classem auxilio Romanis, XXXVI. 45. XXXVII. 9. classis eorum opprimitur a Polyxenida, 10. 11. eorum luctus, ac deinde ira, 12. vincunt classem Antiochi, 23. 24. *vid. et* 30. oratio eorum in senatu contra Eumenem, 54.
Lycia et Caria iis dantur, XXXVIII. 39.
queruntur de clade Sinopensium, XL. 2.
bello vexant Lycios, XLI. 30. superba eorum legatio de conciliandâ cum Perseo pace,

xliv. 14. castigata eorum ferocia, 15. Perseus eos incitat ad bellum, 23. eorum legati in castra ad Aemilium Paullum, consulem, veniunt, 35.

invitant ad se legatos Romanos, missos ad Antiochum, xlv. 10. in eos asperitas C. Popillii, legati Romani, *ibid.* qui Perseo faverant, damnantur capitis, *ibid.* eorum legati male excipiuntur Romae, 20. contra eos Thalnae, praetoris, rogatio, 21. eorum in senatu oratio, 22. eatenus sociali foedere cum Romanis non illigati, tunc societatem petendam putant, 25.

legatos mittunt Romam, xlvi. 4. postulant recipi in societatem, 10–12. et impetrant, 13.

Pompejum classe juvant, cxi. 2. eorum classis deserit socios, cxii. 3. victum a Caesare Pompejum jubent discedere, 9.

Rhodii remigis vaticinatio, cxii. 4.

Rhoduntia, cacumen montis Oetae, xxxvi. 16.

Rhoetèum, oppidum, xxxvii. 9. 37. xxxviii. 39.

Rhomphaeae Thracum, xxxi. 39.

Rogatio de tribunis plebis, non aliter, quam per suffragia tribuum, creandis, iii. 65.

— de connubio Patrum et plebis, iv. 1.

— de faciendis consulibus, seu de plebe, seu de Patribus, *ibid.*

— de publicandis bonis Servilii Ahalae, iv. 21.

— ut ager ex hostibus captus viritim dividatur, 48.

— ut pro duumviris sacris faciundis creentur decemviri, vi. 37.

— de unciario foenore, vii. 16.

— de Tusculanis, viii. 37.

— ut tribuni militum seni deni in quatuor legiones a populo creentur, ix. 30.

— de duumviris navalibus creandis, *ibid.*

— de pontificibus auguribusque plebejis adlegendis, x. 6.

— de bello Macedonico, xxxi. 6.

— de pace cum Macedonibus in Capitolio ad plebem lata, xxxiii. 25.

— de bello adversus Antiochum, xxxvi. 1.

— quot annos nati quemque magistratum petant, xl. 44.

— de Statiellatibus Liguribus, xlii. 21.

— de bello in Persea, xlii. 30.

— de bello Rhodiis indicendo, xlv. 21.

Rogationis carmen de tribunis plebis a Duilio recitatum, iii. 64.

Rogationes Licinii Sextiique tribunorum recitari vetant collegae, vi. 35.

Rogus, xxv. 17. xxviii. 23.

Roma condita a Romulo, i. 6.

— caput orbis terrarum esse jubetur a Diis, 16. *vid. et* xxi. 30.

— crescit ex ruinis Albae, i. 30.

— cingitur muro lapideo, i. 38.

— quadrifariam divisa regionibus collibusque, i. 43.

— amplificatur, et aggere fossisque circumdatur, i. 44.

— obsidetur a Porsenna, ii. 11.

— diripitur a Gallis, v. 41. et incenditur, 42. instauratur, 55. *et* vi. 4. ejus situs descriptio, et laus, v. 54. pestilens atque aridum circa urbem solum, vii. 38.

Romam multis operibus exórnat Agrippa, cxxxv. 17. partes urbis, earumque praefecti, cxl. 27.

Romae urbis templum apud Alabandenses, xliii. 8.

Romanae reipublicae laus, *Praef. lib.* 1.

Romanorum abstinentia, xiii. 46. lxxx. 43.

Romanorum altitudo animi, IV. 6.
— amor libertatis, II. 15. VI. 19.
— amor in patriam, XXIII. 49. XXIV. 18. XXVI. 36.
— constantia in adversis, IX. 3. XIII. 14. XXII. 58. 61. XLII. 62.
— gratus in bene meritos de sua republica animus, II. 10. 13. V. 47. XXX. 15. XXXVII. 25. XLIV. 16.
— gravitas, XVIII. 10. XLII. 47.
— justitia, V. 27. XIII. 44. 45.
— modestia in prosperis rebus, XXX. 42. XXXVII. 45.
— religionis cura, I. 21. XXX. 21. XXXI. 9. *vid.* Religio.
— virtus militaris, IX. 17. 19. *vid.* Acies, Castra, Classis, Disciplina, Equites, Miles.
apud Romanos in honore habita paupertas. *vid.* Paupertati.
et facere et pati fortia, Romanum est, II. 12.
Romana res ducibus validior fuit, quam exercitibus, II. 39.
Romanorum artes fraudulentae, XXXIV. 62. XL. 2. 20. XLII. 47. 52. XLIX. 8 – 16.
— avaritia, XLIII. 2. LX. 28. XCIX. 45. 46. *vid. et* LXXXIII. 22. XCVIII. 54. *et seqq.*
— crudelitas, XXXIX. 51. XLVI. 16. LXVII. 20.
— injustitia, XLVI. 24. 25.
— luxus, XXXIX. 6. CIV. 42. 43. *vid.* Luxus.
— superbia, LXX. 51. CIV. 71.
Romani imperii incrementa, XLI. 1.
— mutatio in pejus, LXX. 58.
T. Romilio, consuli, a Claudio Cicerone dies dicta, III. 31. creatur decemvir, 33.
Romularis, postea Ruminalis, ficus, I. 4.
Romulea urbs capitur a Romanis, X. 17.
Romuli et Remi natales, I. 4. educatio et adolescentia, *ibid.* impetus faciunt in latrones, et praedam dividunt pastoribus, *ibid.* Remus capitur a latronibus et deditur Amulio, 5. liberatur a Romulo; Amulium obtruncant, et avum Numitorem regem salutant, *ibid.* condendae urbis consilium capiunt, I. 6.
Romulus Palatinum montem ad inaugurandum capit, I. 6. Romulus fratrem occidit, quod novos muros transiluerit, *ibid.* urbem a suo nomine appellatam condit, *ibid.* Palatinum primum montem munit, *ibid.* rempublicam ordinat, 8. auget urbem, *ibid.* asylum aperit, *ibid.* senatum creat, *ibid.* ex consilio Patrum legatos circa vicinas gentes mittit, qui societatem connubiumque novo populo peterent, 9. quas juventus Romana virgines Sabinas rapuit, consolatur, *ibid.* occurrit Caeninensibus, qui impetum in agrum Romanum fecerant, eos fundit, et regem occidit, 10. Jovi Feretrio spolia opima fert, et ei primum omnium Romae sacrat templum, *ibid.* Antemnates et Crustuminos vincit, 11. in pugna cum Sabinis Romanos fugientes resistere jubet, et Jovi Statori templum vovet, 12. pacem init cum Sabinis, et populum in triginta curias dividit, 13. Fidenates fundit, 14. Vejentes caedit, 15. trecentos armatos ad custodiam corporis, quos Celeres appellavit, legit, *ibid.* ejus mors, 16. creditur Deus, *ibid.* septem et triginta regnavit annos, 21.
Romulus Deo prognatus, Deus ipse, I. 40. *vid. et* IV. 15.
Romuli casa, V. 53.
Camillus Romulus alter, V. 49.
Romulum vocari debere Caesarem Octavianum, quidam censuere, CXXXIV. 103.
Romulus Silvius Albae rex, I. 3.
Rorarii milites, VIII. 8. *vid.* Acies.

Roscillus, Allobrogum dux, profugit ad Pompejum, cxi. 45.
L. Roscius, legatus Romanorum, jussu Tolumnii interficitur, iv. 17. ei statua publice in Rostris posita, *ibid.*
L. Roscius Otho, tribunus plebis, legem theatralem fert, xcix. 3.
L. Roscius, praetor, ad Caesarem mittitur de pace, cix. 50.
Rostra navium, ex hostibus captarum, in aede Junonis Patavii fixa, x. 2.
Rostris navium suggestum in foro Romae exstructum adornatur: Rostraque id templum appellatur, viii. 14. Rostra per anticipationem a Livio nominata, iv. 17.
Roxane, soror Mithridatis, ab eo mori jussa, diras in eum jacit, xcvii. 41. 42.
Rubiconem Julius Caesar transit, cix. 40. 41.
Rubrius Ruga, socius conjurationis contra Caesarem, cxvi. 41.
M. Rubrius, cxiv. 48.
Q. Rubrius, tribunus plebis, legem fert de colonia, in solum Carthaginis deducenda, lx. 73. 74.
Q. Rubrius Varro, factionis Marianae, a senatu hostis judicatur, lxxvii. 27.
Rubrum mare, xxxvi. 17. xlii. 52. xlv. 9.
Ruffrium, oppidum, viii. 25.
Rufuli, tribuni militum a consule facti, non a populo, vii. 5.
Ruminalis ficus, olim Romularis, i. 4.
Rupes aceto perruptae, xxi. 37.
P. Rupilius, consul, lix. 8. servos in Sicilia vincit, 23. Tauromenium obsidet, 24. et, eo recepto, Ennam, 25. Siciliam pacat, 45. leges dat Siculis, *ibid.* quum prius in eadem Sicilia publicanis opera danda se sustentasset, 46. ovans ingreditur urbem, *ibid.*
P. Rupilius Rex, praetor, fugit in castra Bruti, cxx. 53.
Ruscino, urbs, xxi. 24. Ruscinonem conveniunt aliquot Galliae populi adversus Annibalem, *ibid.*
Ruscino, portus Africae, xxx. 10.
Rusellani abietes in fabricandas naves, et frumenti magnum numerum pollicentur Scipioni, xxviii. 45.
Rusellanus ager, x. 4. agri vastati, et oppidum expugnatum, 37.
Ruspina, oppidum, cxiii. 56. cxiv. 19.
Rutenis victis pax data, lxi. 48.
Rutilius, auctor a Livio citatus, xxxix. 52.
Rutilius, missus a Sulla, cum Fimbria colloquitur, lxxxiii. 34.
P. Rutilius, tribunus plebis, xliii. 18. tribu motus a censoribus, et aerarius factus, xliv. 16.
P. Rutilius Calvus creatur praetor, xlv. 44.
P. Rutilius L. F. L. N. Lupus, consul, lxxii. 6. adversus socios Italicos proficiscitur, 25. in ejus castris proditio, 46. suspectum habet Marium, 47. male rem gerit in Marsis, lxxiii. 19. copias cum Mario dividit, 29. a C. Vettio, sociorum Italicorum praetore, magna clade profligatur, 30. telo in caput ictus, cruentus refertur in urbem, 32. moritur, 33.
P. Rutilius Lupus, tribunus plebis, civ. 53.
P. Rutilius Rufus, M. F. tribunus plebis, Mancinum curiam intrantem educi jubet, lvi. 15. tribunus militum circumventus, servatur a Scipione, lvii. 13. 14. legatus a Q. Metello legitur, lxiv. 57. caedit Numi-

midas, LXV. 11. ejus cum Scauro contentio, LXVI. 16. creatur consul, 55. legatus est Q. Mucii in Asia, LXX. 10. in eum odia publicanorum, 12. ab improbis adversariis judicio adfligitur, 52. ejus gravitas in judicio et injusta condemnatio, 53. a civitatibus et regibus summo honore adficitur, 55. Romanis crudelissime jussu Mithridatis per Asiam trucidatis, mutatione vestis servatur, LXXVIII. 11. in eum calumnia Theophanis, *ibid.*

Sp. Rutilius Crassus, tribunus militum consulari potestate, IV. 47.

Rutuli, I. 2. eorum rex Turnus, *ibid.* ab Aenea vincuntur, *ibid.* confugiunt ad Mezentium, regem Etruscorum, *ibid.* iis bellum infert Tarquinius Superbus, 57.

S.

Sabatina tribus nova, VI. 5.

Sabatini, Campaniae populi, XXVI. 33.

Sabazii Jovis cultores expelluntur Roma, LIV. 30.

Sabbato Judaei opera hostium non impediunt, VII. 63.

Sabellae cohortes, X. 19.

Sabellus ager, VIII. 1.

Sabinarum virginum raptus, I. 9. dirimunt proelium inter Romanos et Sabinos, 13. earum nomina Curiis imposita, *ibid.*

Sabini bellum parant contra Romanos ob raptum filiarum, I. 9. 10. tenent arcem, 11. proelium cum Romanis, 12. 13. pax convenit, 13. bello petiti a Tullo Hostilio vincuntur, 30. 31. Sabini, qui cum Tatio migraverant Romam, Capitolium et arcem incolebant, 33. Sabinis bellum infert Tarquinius, 36. funduntur, 37. bellum parant, II. 16. pacem, creato Romae dictatore, petunt, 18. Sabinus tumultus, 26. iterum bellum parant, 31. vincuntur, *ibid.* arma conjungunt Vejentibus contra Romanos, sed caeduntur, 53. usque ad portas urbis populantes incedunt, 63. *vid. et* 64. bellum inferunt Romanis, III. 26. 30. pugna cum iisdem, 62. vincuntur a Romanis, 63. eorum castra direpta, *ibid.* victis a M'. Curio Dentato civitas datur absque suffragio, XI. 21 et 22.

Sabinus ager, VI. 27.

Sabinus bovem mirae magnitudinis ad Dianae Aventinensis fanum ducit, I. 45.

Sabini juvenes Romae scorta per ludos rapiunt, II. 18.

Sacella publica, XL. 51.

Sacellum Semonis Sanci, VIII. 20.

Sacellum Pudicitiae in foro Boario, X. 23.

Sacer ager apud Milesios, XXXVII. 39.

Sacer lapis, XLI. 17.

Sacer mons, II. 32. III. 52.

Sacra via, II. 13.

Sacrae equitum alae apud Macedonas, XLIV. 42.

Sacerdotes publici, XXVI. 23. XLII. 28.

Sacerdotes creat Numa, I. 20.

— velati suis insignibus, eunt supplices ad castra Coriolani, II. 39.

— quum patricii soli semper fuissent, novi de plebe alleguntur, X. 6–8.

— raro fiebant juvenes aut adolescentes, XXIX. 38.

— coacti stipendium dare in bellum, XXXIII. 42.

— Abydeni cum infulis ad dedendam Philippo urbem mittuntur, XXXI. 17.

— Athenienses cum insignibus suis obviam Attalo prodeunt, XXXI. 14.

— exsecrari quotannis jubentur Philippum, liberos ejus, regnumque, XXXI. 44.

Sacerdotes Tarquinienses, facibus ardentibus anguibusque praelatis, Romanum militem turbant, VII. 17.
— Bacchanalium comprehenduntur, XXXIX. 14.
Sacerdotum Judaeorum in obeundis sacris perseverantia, CII. 65.
Sacerdotia moribus Romanis ne exsilio quidem amittuntur, CXXXVI. 70.
Sacramentum militare, III. 20. vid. et XXII. 38.
Sacramento dicere, IV. 53. XXIV. 8.
Sacramento adiguntur juniores omnes, IX. 29. 43. X. 4. et seniores, VI. 6. X. 21.
Sacramento dicunt etiam minores septemdecim annis, XXV. 5.
Sacramentum dicebatur quoque, quod poenae nomine pendebatur aes, XI. 23.
Sacrata lex. vid. Lex.
Sacrificaturi vivo flumine perfundi debebant, I. 45.
Sacrificia laeta, XXXVI. 1.
— aliquot extraordinaria Romae ex fatalibus libris facta, XXII. 57.
Sacrificium Junoni Reginae a matronis factum, XXVII. 37.
— novemdiale, XXXIV. 45. vid. Novemdiale.
— statum quotannis cum magna caerimonia fit Aeneae, conditori Aeneae oppidi, XL. 4.
— Persico ritu a Mithridate factum, LXXXVI. 18.
Sacrificuli ex alieno errore quaestum facientes, XXV. 1.
Sacrificulus rex. vid. Rex.
Sacrificulus Graecus in Etruriam Bacchanalia invehit, XXXIX. 8.
Sacrilegium. vid. Proserpina.
— a Fulvio censore commissum, XLII. 3. ejus ultio, 28.
— C. Lucretii, XLIII. 9.
Sacriportus, locus ad quindecim millia ab Tarento, XXVI. 39.
Sacriportus Latii, LXXXVII. 1.
Sacrosancti quinam fuerint, III. 55.
Sacrum novemdiale publice susceptum, quod lapidibus pluisset, I. 31. vid. Novemdiale.
Sacrum anniversarium Cereris intermissum, XXII. 56.
— a Samnitibus horrendo ritu celebratum, X. 38. 39.
— anniversarium Eretriae Amarynthidis Dianae, XXXV. 38.
Sacra gentilitia, V. 52.
— publica, ibid.
— Graeco ritu Herculi a Romulo facta, I. 6. 7.
— Apollini et Latonae, ex senatusconsulto, XXV. 12.
— externa Romae vetita, XXV. 1. XXXIX. 16. LIV. 30.
Sacrorum reverentia magistratus majestate potior, XLVII. 1.
Sadales, regulus Thraciae, Pompejanis auxilium fert, CXI. 41.
L. Saenius Balbinus, consul suffectus, CXXXIII. 73. ad ejus pedes supplex M. Lepidus, 74.
Sagalassenus ager, XXXVIII. 15.
Sagittarii, XXVII. 38.
— Arabes, XXXVII. 40.
— Cretenses, XLII. 35. XLIII. 9.
— equites, XXXVII. 38.
Sagittarum apud Armenios descriptio, XCVIII. 69. 70.
Sagmina, I. 24. XXX. 43.
Sagula purpurea duo cum fibulis aureis singulis Masinissae donant Romani, XXX. 17.
Sagulum gregale, VII. 34.
Sagulum Hispanicum, XXVII. 19.
Saga ex praeda militi data, X. 30.
Saga ob bellum Marsicum populus sumit, LXXII. 5. deponit, LXXIII. 50. vid. et CXVIII. 13.
Saguntina rabies, XXXI. 17.

Saguntum, civitas opulentissima ultra Iberum, xxi. 7. oppugnatur, et capitur ab Annibale, 6. 15. aurum argentumque omne in ignem conjiciunt, eodemque semetipsi plerique praecipitant, 14. obsides Hispanorum Sagunti, xxii. 22. Saguntum recipitur a Romanis, et cultoribus antiquis restituitur, xxiv. 42. *vid. et* xxviii. 39.

Saguntini, xxi. 2. iis minatur Annibal, 6. legatos Romam mittunt, *ibid.* fidem socialem usque ad perniciem colunt, 7. eorum in obsidione constantia, 11. legati Saguntinorum in senatum introducuntur, xxviii. 39. eorum oratio, qua gratias agunt senatui, *ibid.* alia Saguntinorum legatio, xxx. 21.

Salis vendendi arbitrium ademtum privatis, ii. 9.

Salis commercium Dardanis cum Macedonia concessum, xlv. 29.

Sale invecto uti prohibentur Macedones, *ibid.*

Salapia, xxiv. 20. 47. traditur Marcello cum praesidio Punico, xxvi. 38. xxvii. 1.

Salapitani, xxvii. 28. a Salapitanis deluditur Annibal, *ibid.*

Salapiae principes Dasius et Blasius. *vid.* Dasius.

Salaria via, vii. 9.

Salaria annona, et ex ea vectigal, xxix. 37.

Salassi montani, xxi. 38.

Salassis bellum inferunt Romani, liii. 6. Salassi vincuntur, 7. rebellant, cxxxi. 37. a Messala domantur, *ibid.* perdomantur a Varrone, cxxxv. 9. in eorum agrum colonia deducta Augusta Praetoria, *ibid.*

Salera, urbs Africae, xxix. 34.

Salerni castrum, xxxii. 29.

Salernum colonia deducta, xxxiv. 45.

Salganea, xxxv. 37. 46. 51.

T. Salienus a Caesare dimittitur cum ignominia, cxiv. 28.

Salinae circa Ostiam factae, i. 33.

— Romanae, vii. 19. *vid. et* v. 45. vii. 17. xxiv. 47.

Salinator quare Livius cognominatus, xxix. 37.

Salios duodecim Marti Gradivo legit Numa Pompilius, i. 20. duodecim Salios vovet Tullus, qui *Agonales*, sive *Collini*, dicti sunt, 27.

Salius erat P. Cornelius Scipio Africanus, xxxvii. 33.

Sallentini victi, ix. 42. de Sallentinis triumphat L. Aemilius Barbula, xiii. 14. perdomantur, xv. 10. 11.

Sallentinorum ignobiles urbes deficiunt ad Annibalem, xxv. 1.

Sallentinus ager, x. 2. xxiv. 20.

C. Sallustius Crispus, tribunus plebis, cvii. 36. a Milone deprehensus in adulterio Faustae, loris caesus fuerat, *ibid.* senatu movetur, cix. 20. praetor designatus, a militibus, seditionem moventibus, in fugam conjicitur, cxiii. 45. praetor, ad arcessendos commeatus a Caesare Cercinnam ire jubetur, cxiv. 5. occupat Cercinnam, magnamque frumenti copiam in castra Caesaris mittit, 17. Numidiae praeficitur, 65. expilat provinciam, *ibid.*

Salluvii, *qui et* Salyi, *et* Salyes, populus Gallicus, v. 35.

Salluvii urgent Massiliam, lx. 38. de iis triumphat M. Fulvius, *ibid.* reparant exercitum, lxi. 1. vincuntur a C. Sextio, 2.

Salonae a viris et mulieribus fortiter defensae, cxii. 52.

Salondicus, *vid.* Olonicus.

C. Salonius, triumvir coloniae deducendae, xxxiv. 45. decemvir agro dividundo, xlii. 4.

C. Salonius, tribunus plebis, ejusque lex, cxx. 103.

P. Salonius, alternis prope annis tribunus militum et primus centurio, Patres conscriptos obtestatur, ne suum honorem praeponant concordiae civitatis, VII. 41.

Q. Salonius Sarra, praetor, XXXV. 10. sortitur Sardiniam, 20.

Salpinates incursant agros Romanos, V. 31.

Saltatio in ludis scenicis, VII. 2.

Saltus ad Aoum amnem, XXXII. 6.

— Apuliae, XXIV. 20.

— Castulonensis, XXII. 20. XXVI. 20.

— Caudini, IX. 7.

— Cithaeronis, XXXI. 26.

— Germanici, IX. 36.

— Hercinius, V. 34.

— Maulianus, XL. 39.

— Marcius, XXXIX. 20.

— Taurinus, V. 34.

— Thermopylarum, XXVIII. 5. 7. XXXVI. 15.

— Vescinus, X. 21.

Q. Salvidienus Rufus ab Caesare Octaviano cum ingentibus copiis contra Sex. Pompejum praemittitur Rhegium, CXXIII. 3. navali proelio superatur, *ibid.* eum intercipere nititur L. Antonius, frustra, CXXV. 30. Salvidienus obsidet Antonium, 31. homo obscurissimi generis, Fortunae filius, quum proditionis damnaretur, sibi mortem ipse conscivit, CXXVII. 27.

Salvius creatur rex a fugitivis in Sicilia, LXVII. 35. 36. ejus calliditas, 38. ordinat serio imperium, 43. a suis Tryphon appellatur, *ibid.* ei se submittit Athenio, alter fugitivorum rex, 44. funditur et fugatur a Lucullo, 58.

Salvius, tribunus plebis, super mensam occiditur, CXX. 57.

Salutis aedes a C. Junio Bubulco, consule, vota, ab eodem, censore, locatur, IX. 43. dedicatur ab eodem, dictatore, X. 1. Salutis aedes de coelo tangitur. *vid.* Prodigia.

Saluti dona vovere, et signum inauratum dare, consul jubetur, XL. 37.

Salutis augurium celebratur, CII. 47.

Salyi, duce Amilcare Poeno, invadunt Placentiam, XXXI. 10.

Salyum gens, V. 34.

Salyum montes, XXI. 26. *vid.* Salluvii.

Samaei, Cephalleniae populus, dedunt se Romanis, XXXVIII. 28. 29.

Samaria obsidetur a Judaeis, LXIII. 43. capta deletur, 45. post ab Herode condita, Sebaste appellatur, *ibid.*

Sambucistriae, XXXIX. 6.

Same, insula, XXXVI. 42. *vid.* Zama.

Same, urbs Cephalleniae, sustinet obsidionem quatuor menses, XXXVIII. 29.

Samii, XXXIII. 20.

Samia terra, XXXVII. 10. 11. 12. 13.

Samus, XXXVII. 10. *et seqq.*

Samnites ineunt foedus cum Romanis, VII. 19. gens opibus armisque valida, 29. inferunt Sidicinis arma, unde origo belli cum Romanis, *ibid.* vincunt Campanos, *ibid.* male excipiunt legatos Romanorum, 31. bellum cum Samnitibus, 32. atrox cum iis proelium, 33. vincuntur in Campania, *ibid.* victi iterum in Samnio, 36. tertia pugna cum Samnitibus, qua fugantur, 37.

legatos Romam mittunt, pacem orantes, VIII. 1. cum iis foedus renovatum, 2. Samnitium agros vastant Latini, *ibid.* petunt a Romanis, ut Latini coërceantur, *ibid.* pugnant cum Lucanis adversus Alexandrum Epirensem, 17. suspecti sunt Romanis, 23. ferox

eorum responsum, *ibid.* tria oppida iis ademta, 25. ejiciuntur Palaepoli, 26. vincuntur a Q. Fabio, magistro equitum, 30. victi rursum a Papirio, dictatore, 36. annuas impetrant inducias, 37. deficiunt, *ibid.* proelium atrox cum Samnitibus, 38. eorum equites impedimenta Romanorum diripiunt, *ibid.* vincuntur Samnites, 39. damnant bellum, *ibid.* satisfaciunt Romanis, *ibid.* nec tamen impetrant, *ibid.*

bellum instaurant, IX. 1. 2. fraude capiunt Romanos apud Caudinas Furcas, *ibid. et seqq.* occupant Fregellas, coloniam Romanorum, 12. vincuntur a Romanis, 13. iterum, 14. sub jugum mittuntur Samnitium septem millia, 15. eorum praesidium Satrici oppressum, 16. inducias biennii impetrant a Romanis, 20. rebellant, 21. anceps proelium cum Samnitibus, *ibid.* vincuntur, *ibid.* proelium equestre cum Samnitibus, in quo eorum imperator occiditur, 22. capiunt Plistiam, *ibid.* pugna vincuntur, 23. progrediuntur ad Caudium, 27. ad triginta millia Samnitium caesa aut capta, *ibid.* capiunt Cluviam, 31. eorum insidiae, *ibid.* ad viginti millia Samnitium caesa, *ibid.* anceps proelium cum Samnitibus, 38. eorum exercitus duo; scuta alterius auro, alterius argento caelata, 40. vincuntur, *ibid. vid. et* 41. 42. dedunt se Romanis, *ibid.* sub jugum mittuntur, *ibid.* victi petunt pacem, 43. 45. iis foedus antiquum redditum, *ibid.*

rebellant, X. 11. iis infertur bellum, 12. vincuntur, *ibid.* proelium atrox cum Samnitibus, 14. pulsi finibus suis, Etruriam petunt, 16. vincuntur, 19. populantur Campaniae agrum, 20. caeduntur, duxque eorum captus ad consulem Romanum rapitur, *ibid.* conferunt arma cum Etruscis, Umbris, Gallis, 21. cum Gallis invadunt Romanos, 27. Samnites primo impetu feroces; longiore certamine residunt eorum animi, 28. vincuntur, 29. Samnitium agmen a Pelignis caeditur, 30. bellum reparant, 31. vincuntur proelio, in quo caesa Samnitium sexdecim millia trecenti, capta duo millia septingenti, *ibid.* Samnitici belli diuturnitas et atrocitas, *ibid.* aggrediuntur castra Romana, 32. expelluntur, 33. aliquot eorum oppida capiunt Romani, 34. oppugnant Luceriam, 35. vincuntur, 36. septem millia et trecenti capti, omnes nudi sub jugum mittuntur, *ibid.* Samnitium ingens apparatus belli, 38. vincuntur a Papirio, consule, 41. 42. eorum urbes captae, 45.

renovant bellum, XI. 1. lacessunt Campanos populationibus et vastatione agrorum, *ibid.* vincunt Q. Fabium Gurgitem, consulem, 2. Samnitium error, 3. magna pugna vincuntur, 9. foedus cum Samnitibus quarto renovatum, 20.

foedus violant, XII. 6. vincuntur a C. Fabricio, *ibid.*

amicitiam et foedus ineunt cum Pyrrho, XIII. 11.

a Pyrrho relicti, desertis oppidis, in arduos montes se recipiunt, XIV. 4. saxis telisque multos obruunt Romanos, *ibid.* vincuntur, 35. Samnitici belli finis, 40.

deficiunt ad Poenos, XXII. 61.

Samnitium legatorum ad Annibalem oratio, XXIII. 42.

Samnites deficiunt a Romanis, LXXII. 8. iis postremis omnium Italicorum data fuit civitas,

LXXIV. 9. caeduntur a Sulla, et eorum castra in potestatem Romanorum veniunt, LXXV. 16. vincuntur iterum a C. Cosconio, praetore, 21. legatos ad Mithridatem mittunt, LXXVI. 7. accedunt partibus Marianis, LXXX. 3.

Samnitium ingens exercitus cum reliquiis copiarum Marianarum Romam petunt, LXXXVIII. 4–6. vincuntur a Sulla, 12–15. edixerat Sulla, ne quis Samnis vivus caperetur, 15. ubique Samnites omnes Sulla interficere solitus erat, dictitans, neminem Romanum, incolumi Samnio, tutum aut quietum fore, 33.

Samnites Caudini, XXIII. 41.

Samnites Pentri, IX. 31.

Samnitium nomine gladiatores appellati, IX. 40.

Samnium, VII. 32.

Samos, *sive* Samus, insula et urbs, XXXVII. 10.

Samothraca, vel Samothracia, XLII. 25. 50. XLIV. 45. 46.

Samothracum insulae religio, XLV. 5.

Sancus Semo. *vid.* Semo.

Sanci aedes de coelo tacta, XXXII. 1.

Sangarius, fluvius, XXXVIII. 18.

Sangualis avis, XLI. 17.

Sanguine mixtae fluxerunt Caeretes aquae. *vid.* Prodigium.

Sanni, populus Ponticus, XCVIII. 21.

Sappinia tribus, Umbriae pars, XXXI. 2. *vid. et* XXXIII. 37.

Sardes, XXXIII. 19. XXXVII. 18.

Sardiani deficiunt a Mithridate, LXXXII. 46.

Sardi variis ex barbaris mixta natio, XVII. 14. cum Carthaginiensibus vincuntur a L. Cornelio Scipione, consule, 20. a Ti. Graccho, XX. 3. rebellant, 12. a Manlio Torquato subacti, 14. jugum excutiunt, *ibid.* vincuntur a Sp. Carvilio, 15. rebellionem instaurant, 18. denuo victi, 20. tumultuantur, et haud magno negotio coërcentur, 36. Sardi clandestinam legationem ad Poenos mittunt, XXIII. 32. caeduntur a Romanis, 40. perdomantur, 41. legatos Romam mittunt, XLI. 10.

Sardorum omnes populi, qui defecerant, in ditionem rediguntur, XLI. 21. de iis triumphat Ti. Sempronius Gracchus, 26.

Sardi venales, proverbium, XI. 3. XLI. 26.

Sardinia insula, XVI. 7. XXI. 1. XXII. 31. ejus descriptio, XVII. 13. in eam et Corsicam prima Romanorum expeditio, 15. Sardinia et Corsica Poenis ademtae, XX. 4. *vid. et* XXI. 1. vastatur a classe Punica, XXVII. 6. in Sardinia magnum tumultum esse nunciatur, XLI. 10. pacatur, 21.

Sardiniae formam exhibens tabula in aede Matutae matris a Ti. Graccho posita, XLI. 33.

Sardoniaca herba, XVII. 14.

Sare, vicus Maronitarum, XXXVIII. 41.

Sariaster, filius Tigranis, a patre interficitur, C. 25.

Sarissae, hastae praelongae Macedonum, IX. 19. XXXVII. 42. XXXVIII. 7. XLIV. 40.

Sarissophori, milites Macedones, XXXVI. 18.

Sarmatae a Mithridate Magno domantur, LXIII. 49. victi a Lentulo, trans Istrum recedere coguntur, CXXXVI. 51.

Sarmenta arida boum cornibus praeligantur, et accenduntur, XXII. 16. 17.

Sarpedon, promontorium, XXXVIII. 38.

Sarsinates Umbri a Romanis victi, XV. 4.

Sarus, fluvius, XXXIII. 41.

Sassula, urbs, capta a Romanis, VII. 19.

Satellites sumit Tarquinius Superbus, I. 49. Satellites Porsenae, II. 12. Satellites armatos sibi circumdat Hieronymus, qui nulli Hieroni fuerant, XXIV. 5.
Saticula, urbs, VII. 32. IX. 21. XXIII. 39. Saticula oppugnatur a Romanis, IX. 21. capitur, 22.
Saticulani a Romanis laudati, XXVII. 10.
Saticulanus ager, XXIII. 14.
Satricum, oppidum, II. 39. VI. 8. XXVIII. 11. a Marcio Corioleno Romanis adimitur, II. 39. moenibus Satrici se includunt Volsci, VI. 8. capitur a Romanis, *ibid.* a Praenestinis et Volscis, 22. Latini concremant Satricum, 33. Satricum coloniam deducunt Antiates, VII. 27. capitur a Romanis, *ibid.* diripitur et incenditur, *ibid.* Volscorum exercitus consedit ad Satricum, VIII. 1. a Papirio, consule, oppugnatur, et capitur, IX. 16.
Satricani, XXVIII. 11. deficiunt ad Samnites, IX. 12.
Saturae Romanorum, VII. 2.
Saturnalia instituta, II. 21. diem ac noctem clamata, XXII. 1.
Saturnalia prima, XXII. 1. XXX. 36.
Saturnia, colonia civium Romanorum, in agrum Caletranum deducta, XXXIX. 55.
Saturnus, idem qui Belus, cultus a Carthaginiensibus. *vid.* Belus.
Saturni aedes, II. 21. XXII. 1. XLI. 26. ad aedem Saturni immolatum, et lectisternium imperatum, XXII. 1.
Satyrus ad Sullam adductus, LXXXIV. 12.
— Alexandriae visus, 22.
Satyri in Atlante monte, LXXXIV. 14.
— simiorum genus, 15.
— loquentes, fuerunt diaboli, 27.
de Satyris impiae nugae, et fabulae, LXXXIV. 16. 17.
Satyrus, princeps legationis Rhodiorum, intemperantius invehitur in Eumenem, XLII. 14.
Satyrus, Achaeorum legatus, XLVI. 8.
Satyrus, dux fugitivorum, deditionem facit, LXIX. 47. venabulo se occidit, LXX. 3.
C. Saufejus, quaestor, cum Appulejo in Capitolium fugit, LXIX. 27. trucidatur, 29.
M. Saufejus, M. F. dux occidendi Clodii, accusatur, CVII. 43. absolvitur, *ibid.*
Savo, oppidum Alpinum, XXVIII. 46.
Saxa Rubra, locus, ubi Vejentes castra habebant, II. 49.
Saxa Formiana, XXII. 16.
Saxa infuso aceto putrefacta, XXI. 37.
Saxum Tarpejum, VI. 20. de hoc saxo M. Manlius dejectus, *ibid.*
Saxum ingens in vicum Jugarium ex Capitolio procidit, et multos oppressit, XXXV. 21.
Saxum ingens visum est volitare. *vid.* Prodigia.
Scaeva. *vid.* Junius.
P. Scaevae, militis Caesariani, prodigiosa virtus, CIII. 70.
Scaevola. *vid.* Mucius.
Scalae, moenibus admotae, onere subeuntium fractae, XXVI. 45.
Scalpro fabrili elephantos necare docuit Asdrubal, si quando saevirent, XXVII. 49.
Scandinavia, CIV. 5.
P. Scantinius pontifex, XXIII. 21.
Scantinia, *vel* Scatinia lex, XLVIII. 1.
Scaptia tribus addita, VIII. 17.
P. Scaptius hortatur populum Romanum, ut agrum, de quo lis erat inter Ardeates et Aricinos, sibi adjudicet, III. 71.
T. Scapula, dux rebellantium adversus Caesarem legionum,

Baeticam ad defectionem trahit, cxv. 38. victo Cn. Pompejo, jugulum praebet servo, 57.
Scarphea, urbs Locridis, xxxiii. 3. vid. et xxxvi. 19. lii. 3.
Scaurus. vid. Aemilius. Aurelius.
Sceleratus vicus, i. 48.
Sceleratus campus unde nomen habeat, viii. 15.
Scenam aedilibus praetoribusque praebendam censores locant, xli. 32.
Scenica ars minime apud Graecos pudori, xxiv. 24.
Scenici ludi quando Romae primum, et quare instituti, vii. 2.
Scenici ludi Romani magnifice facti ab aedilibus curulibus, xxxi. 4. vid. et Ludi.
Scerdilaedus, Illyriorum rex, xxvi. 24. xxvii. 30. xxviii. 5. pater Pleurati, xxxi. 28.
Scerdilaedus, Gentii, Illyriorum regis, filius, captivus mittitur Romam, xliv. 32.
Schoenus, mercator Perrhaebus, de transitu ad Perrhaebiam consultus ab Aemilio, consule, xliv. 35.
Sciathus, xliv. 13. urbs haud ignobilis, xxxi. 28. diruitur, ibid. vid. et 45.
Scipio. vid. Cornelius.
Scipio eburneus dono datus Masinissae, xxx. 15. dono missus a senatu, xxxi. 11. dono datus Eumeni, xlii. 14.
Scissis, oppidum Hispaniae expugnatum, xxi. 60.
Scodra, Gentii regia, xliii. 22. xliv. 31. xlv. 25. ejus situs, xliv. 31. ad ejus moenia Illyrios vincunt Romani, ibid. deditur, 32.
Scodrus, sive Scordus, mons, xliii. 22. xliv. 31.
Scodrenses, xlv. 26.
Scopas, Aetolorum praetor, xxvi. 24. bellum infert Acarnanum genti, 25. ab rege Ptolemaeo cum magno pondere auri mittitur in Aetoliam, xxxi. 43. juventutem Aetolorum, mercede conductam, avehit in Aegyptum, ibid.
Scordisci, populi, xli. 23.
Scordiscorum origo, sedes et mores, lxiii. 1. caussa belli cum Scordiscis, 2. adversus eos C. Porcius Cato, consul, proficiscitur, 3. caedunt exercitum Romanum, ibid. vastant provincias Romanas, 4. contra eos prospere pugnat M. Drusus, consul, 29. funduntur ab M. Minucio, lxv. 18. infestant Macedoniam, cxxxvi. 51.
Scorpione ictus, qui proximus Annibalem ad Locros steterat, xxix. 7.
Scorpiones majores et minores, xxvi. 47. Scorpionum in Carthagine Nova expugnata repertorum numerus, ibid.
Scorpionibus et ballistis instructae naves Tarentinorum, xii. 21.
Scortorum raptus bellum excitans, ii. 18.
Scorti amor redimitur homicidio, xxxix. 42.
Scortorum duo millia a Scipione e castris ad Numantiam expulsa, lvii. 3.
Scotussa, xxviii. 5. 7. xxxiii. 6. capitur ab Antiocho, xxxvi. 9. recipitur a Romanis, 14.
Scotussaeus ager, xxxiii. 6.
Scriba, pari fere ornatu cum rege Porsena, pro eo obtruncatur, ii. 12.
Scriba pontificis ob stuprum cum Vestali virgine ad mortem virgis caeditur, xxii. 57.
Scribae aedilitii, pecuniam ex aerario clam egessisse comperti, damnantur, xxx. 39.
Scriboniam ducit Caesar Octavianus, cxxvii. 3. eamque eadem, qua filiam peperit, die repudiat, 35.

Scribonius Bospori regnum occupat, cxxxvi. 60.

C. Scribonius, aedilis plebis, xxxiii. 42. *vid. et* xxxiv. 53. praetor, 54. sortitur jurisdictionem urbanam, 55.

C. Scribonus, praefectus sociûm, xl. 31.

C. Scribonius Curio, curio maximus, xli. 26.

C. Scribonius Curio, consul, xci. 22. ejus cum Sicinio, tribuno plebis, certamina, 29–32. proconsul Macedoniae, in Dardania asperum bellum felici eventu gerit, xcii. 16. finemque bello imponit, xcv. 1. triumphat, xcvii. 34. pro Cicerone deprecator ab equitibus Romanis adhibitus, a Clodio verberibus et contumeliis adficitur, ciii. 115.

C. Scribonius Curio tribunus plebis designatur, cviii. 33. Caesari adversatur, cix. 1. magna pecunia placatur, 2. ejus artes, 4. palam pro Caesare loquitur, 7–13. ejusdem concertatio cum consule Marcello, 21. Pompejo repugnat, 27. in Africam trajicit, cx. 56. pugna inter Curionem et Varum, 61. Curionis audacia et victoria, 62. a Juba cum toto exercitu deletur, 64.

Scribonius Curio, proxime praecedentis filius, ab Caesare Octaviano post Actiacam victoriam occiditur, cxxxiii. 19.

L. Scribonius, legatus captivorum, qui in potestate Annibalis erant, xxii. 61.

L. Scribonius Libo triumvir mensarius factus, quum esset tribunus plebis, xxiii. 21.

L. Scribonius Libo, praetor, xxix. 11. sortitur jurisdictionem peregrinam et Galliam, 13.

L. Scribonius Libo, aedilis curulis, xxxiv. 54. hujus et collegae ludos Romanos senatus primum a populo secretus spectavit, *ibid.* creatur praetor, xxxv. 10. sortitur jurisdictionem peregrinam, 20. triumvir coloniae deducendae, xxxix. 23.

L. Scribonius Libo, tribunus plebis, diem dicit Galbae, xlix. 56.

L. Scribonius Libo, adventante ab Arimino Caesare, fugit in Campaniam, cix. 54. Cornelium Dolabellam, exutum copiis, Dalmatia expellit, cx. 51. unus e ducibus Pompejanae classis, cxi. 2. ab Sex. Pompejo genero mittitur ad Antonium legatus, cxxvii. 1. ejus soror Scribonia nubit Caesari Octaviano, 3. fit consul, cxxxi. 33.

Scriptores a Livio memorati. Annales Aciliani, xxv. 39. *vide* Aciliani.

Cato, xxxiv. 5. xlv. 25.

Cincius, vii. 3. *vide* Cincius.

Claudius Quadrigarius, viii. 19. *vid. et* vii. 10. *vide* Claudius historicus.

Clodius Licinius, xxix. 22.

Commentarii pontificum, vi. 1. *vid. et* iv. 3.

Fabius Pictor, i. 44. *vide* Fabius Pictor.

Funebres laudes, imaginumque tituli, viii. 40.

Libri lintei, iv. 7. 20.

Libri magistratuum, iv. 7. 20.

Licinius Macer, iv. 7. *vide* Licinius Macer.

Piso, i. 55. *vide* Piso.

Polybius, xxx. 10. *vid.* Polybius.

Rutilius, xxxix. 52.

Silenus, xxvi. 49.

Tubero, iv. 23. x. 9.

Valerius Antias, iii. 5. *vide* Valerius Antias.

Scriptorem nullum temporum vetustiorum aequalem Livius suo aevo exstare queritur, viii. 40. *vid.* Annales.

Scultenna, flumen, XLI. 16. 22.
Scurrarum nomina celebrantur annalibus Tarentinorum, principum ignorantur, XII. 9.
Scutum, I. 43. majus corpori tegumentum, quam clipeus, IX. 19. ejus forma, IX. 40.
— equestre, XLIII. 8.
— pedestre, VI. 8. VII. 10.
Scuta pro clipeis quandonam fecerint Romani, VIII. 8.
Scuta Gallorum, XXII. 46. longa, parum lata, plana, XXXVIII. 21.
— Hispanorum, ejusdem fere formae ac Gallorum, XXII. 46.
— Ligurum, XLIV. 35.
— Samnitium, auro et argento caelata, IX. 40.
— dominis argentariarum ad forum ornandum divisa, *ibid.*
Scutis densatis conferti Romani excipiunt tela hostium, XXVIII. 2. Scutum vigilibus aufert Aemilius Paullus, consul, XLIV. 33.
Scutati, VIII. 8. XXVIII. 2.
Scyllaeum, XXXI. 44. XXXVI. 42.
Scyrus, insula, XXXIII. 30.
Scythae exciti a Phrahate adversus Antiochum, LX. 57. iis negat, post victoriam, mercedem Phrahates, *ibid.* eorum oratio, 58. vastant agros Parthorum, 61. Phrahatem caedunt, *ibid.* domantur a Mithridate Magno, LXIII. 49.
Scythopolis ab Epicrate proditur Judaeis, LXIII 45.
Secessio plebis in montem Sacrum, II. 32. 33.
— in Aventinum, III. 50. 51. atque inde in Sacrum montem, 52.
— in Janiculum, XI. 26. 27.
Secessio militum, VII. 39–42.
Secessio apud veteres Romanos ultima rabies habebatur, VII. 40.
Secubitus sacrorum caussa, XXXIX. 10.
Secures praelatae dictatori, II. 18.
— decemviris, III. 36.
— consulibus extra urbem, XXIV. 9.
Securi percussi in medio foro trecenti quinquaginta octo delecti nobiles Tarquinienses, VII. 19.
— trecenti milites e legione Campana, quae Rhegium invaserat, XV. 3.
Sedetani ad Catonem consulem deficiunt, XXXIV. 20.
Sedetania purgatur latronibus a Pompejo, LIV. 4.
Sedetanus ager, XXVIII. 24. XXIX. 1. XXXI. 49. eum depopulatur Mandonius, XXVIII. 24.
Seditio Romae, II. 23. 28. 56. III. 66. V. 24. 25. VI. 14. *et seqq.* 31. XI. 24. LVIII. 1. LX. 40. 65. LXI. 11. LXIX. 9. LXXVII. 1. *et seqq.*
— militum Romanorum, IV. 50. VII. 39. XXVIII. 24. *et seqq.* XXXII 3. CX. 41. CXIII. 45. CXXV. 16. CXXIX. 32.
Seditio nulla sub Annibale duce, XXVIII. 12.
Seditione mercenariorum anguntur Poeni, XVI. 59. 60.
Seditionis auctores securi percussi, XXVIII. 29.
Seduni a Galba victi, CIV. 64. 65.
Segeda, urbs Hispaniae opulenta, XLVII. 36.
Segedenses, cum Arvaccis conjuncti, in fugam vertunt Romanos, XLVII. 31.
Segesta. *vid.* Aegesta.
Segeste, oppidum Carnorum, LXI. 74.
Segestani veniunt in fidem Romanorum, LXI. 74.
Segestica, civitas Hispaniae gravis et opulenta, XXXIV. 17. eam vineis et pluteis capit Cato, consul, *ibid.*
Segestica, urbs Pannoniae, CXXXI. 29.
Segesticani legatos ad Caesarem Octavianum mittunt, CXXXI. 29.

inter se discordant, 30. strenue se adversus Caesarem defendunt, 31. ei se dedunt, 32.
Segobrigenses affliguntur a Viriatho, LII. 33.
Seguntia, oppidum Hispaniae, XXXIV. 19.
Sejuges aurati in Capitolio a P. Cornelio positi, XXXVIII. 35.
Selepitani, populi, XLV. 26.
Seleucia, XXXIII. 41.
Seleucensibus praeest Himerus, omnes tyrannos feritate supergrediens, LX. 56.
Seleucus, Antiochi filius, XXXIII. 41. XXXVI. 7. ei Lysimachia sedes a patre data, XXXV. 16. in Aeolide relinquitur a patre ad maritimas urbes continendas, XXXVII. 8. recipit Phocaeam, 11. Pergamum oppugnat, 18. eum ex Pergameno agro discedere cogit Diophanes, praetor Achaeorum, 21. ei cognomen fuit Philopator, XLI. 24. quum duodecim regnasset annos, insidiis Heliodori opprimitur, *ibid.*
Seleucus, Demetrii filius, quum, audita morte patris, diadema sumsisset, a matre Cleopatra sagitta transfigitur, LX. 54.
Seleucus succedit patri Antiocho Grypo in Syriae regno, LXX. 61. victus ab Antiocho Pio, sibi manus infert, 62.
Seleucus Cybiosactes, ab Alexandrinis in Aegypti regnum accitus, CIV. 74. jussu Berenices reginae occiditur, *ibid.*
Seleucidarum progenies in Syria disparet, LXX. 66.
Selinus, oppidum Ciliciae, XXXIII. 20.
Selinuntii in Sicilia deficiunt a Carthaginiensibus ad Pyrrhum, XIV. 10.
Sella curulis, I. 8. II. 54. VII. 1. X. 7. XXV. 5. Sella curulis ab Etruscis sumta, I. 8. Sella curulis dono missa Masinissae, XXXI. 11. Eumeni, XLII. 14.
Sella eburnea dono missa regi Syphaci, XXVII. 4.
Sella Jovis in Capitolio, V. 50.
Sellasia, XXXIV. 28.
A. Sellius tribunus plebis absens creatur, IV. 42.
Sellularii ad bellum exciti, VIII. 20.
Selymbria, XXXIII. 39.
Semigermanae gentes, XXI. 38.
Semimares in mare deportantur. *vid.* Androgyni.
Semita saxo quadrato a Capena porta ad Martis strata, X. 23.
Semo Sancus, VIII. 20. bona Vitruvii Vacci Semoni Sanco consecrata, *ibid.* in ejus sacello aenei orbes positi, *ibid.*
Sempronia basilica, XLIV. 16.
Sempronia, uxor Africani, suspecta in mariti nece, LIX. 79. insititium Gracchum non agnoscit, LXVIII. 38.
Sempronia, conjurationis Catilinariae socia, LXVII. 36.
Sempronius Blaesus, quaestor, occisus cum mille hominibus, XXII. 31.
A. Sempronius, consul, II. 21. iterum, 34.
A. Sempronius Asellio, praetor, seditionem ob foenebre malum coërcere cupiens, a creditoribus occiditur, LXXIV. 41. 42.
A. Sempronius Atratinus, inter primos tribunos militum consulari potestate, IV. 7.
A. Sempronius Atratinus, tribunus militum consulari potestate, IV. 35. iterum tribunus militum consulari potestate, 44. tertium, 47.
A. Sempronius Atratinus, magister equitum dictus, VI. 28.
C. Sempronius Atratinus, consul, IV. 37. ejus negligentia et temeritas, *ibid.* Sempronio diem dicit L. Hortensius, tribunus plebis, 42. eripitur reus precibus quatuor tribunorum, qui sub illo meruerant, *ibid.* rursum accusatur, et damnatur, 44.

C. Sempronius Blaesus diem dicit Cn. Fulvio, ob exercitum in Apulia amissum, xxvi. 2.

C. Sempronius Blaesus, aedilis, xxxix. 7. creatur praetor, 32. sortitur Siciliam, 38. legatus, xliii. 6.

C. Sempronius Gracchus, Ti. frater, cum eo creatur triumvir agris dividundis, quum ad Numantiam militaret, lviii. 27. ei frater tribunatum secum dari cupit, 45. postulat, ut corpus fratris sibi sepeliendum reddatur, nec impetrat, 61.

suadet legem de reficiendis tribunis, lix. 37–44. per agrorum divisionem magnas in urbe turbas ciet, 72. 73. ejus contentiones super hac re cum Africano, 76. exclamat, *tolli tyrannum oportere*, *ibid.* suspectus in Africani nece, 81.

florens ejus adolescentia, lx. 3. quaestor, sortitur Sardiniam, 4. 5. ej[illegible] somnium, 6. dissuadet legem de peregrinis urbe pellendis, 9. invidia Gracchi ex negotio Fregellano, 25. redit in urbem, invitis Patribus, 26. 27. ejus de hac re apud censores defensio, 28. tribunus plebis creatur, 29. 30. ejus actiones adversus senatum, 40. fratris caedem invidiose exaggerat, 41. leges fert in M. Octavium et P. Popillium, 42. ejus leges, 44. 45. vias munit, 46. vigor et humanitas, unde major optimatibus metus, 47. 48. reficitur tribunus, 49. alter tribunatus ejus truculentus, 65. ejus leges judiciariae, 66. insultat senatui, 68. 69. senatus ei adversarium M. Livium Drusum parat, 70. lex ejus de provinciis senatus arbitratu constituendis decernendisque, 73. triumvir coloniae Carthaginem deducendae, proficiscitur in Africam, 74. post diem septuagesimum redit Romam, 76. L. Opimium metuit, 77. novas leges promulgat, 78. contendit cum C. Fannio, consule, 79. mox cum collegis suis, 80. ejus in obtinendo proposito ardor, 81. multas reipublicae partes egregie constituit, 82. aedificat horrea, 83.

consul Opimius curat, ne Gracchus tribunus reficiatur, lxi. 11. ejusque leges subvertere conatur, 12. Gracchus resistit, 14. aegerrime fert a sua turba praeconem Opimii interfectum, 16. 17. adversus eum consul ex senatusconsulto arma parat, 20. Gracchus armat familiam, 22. eum detinere conatur uxor, 23. 24. munit aedem Dianae, 25. cum eo pugnatur, 27. fugit, 28. jugulum servo praebet, 31. cranio ejus plumbum infundit Septimulejus, 32. ejus corpus, extractum aquis, ad matrem deportatur, 33. ob ejus caedem Opimius accusatur ad populum, 49. et absolvitur, 71.

C. Sempronius Longus, decemvir sacrorum, xli. 26.

C. Sempronius Rutilus, tribunus plebis, M'. Acilio Glabrioni diem dicit, xxxvii. 57.

C. Sempronius Tuditanus, quum aedilis plebis esset, praetor creatur, xxxii. 27. sortitur Hispaniam citeriorem, 28. proconsul, victus proelio ab Hispanis, ex vulnere moritur, xxxiii. 25. pontifex fuerat, 42.

C. Sempronius Tuditanus, legatus in decem, ad res Graeciae constituendas, lii. 20.

C. Sempronius C. F. C. N. Tuditanus, consul, lix. 70. jussus cognoscere caussas possessorum, difficultate negotii deterretur, 75. debellat Japodas, 83.

Cn. Sempronius Blaesus, legatus Q. Fulvii, xxvii. 6.

L. Sempronius Asellio aequitate et abstinentia sua Siciliam recreat, lxx. 8. 13. 14.

L. Sempronius Atratinus, consul, IV. 7. primus cum L. Papirio censuram gerit, 8.

L. Sempronius L. F. L. N. Atratinus, proconsul, triumphat ex Africa, CXXXVI. 20.

M. Sempronius Tuditanus, Carthagine nova capta, coronae muralis arbiter, XXVI. 48.

M. Sempronius Tuditanus, tribunus plebis, ex auctoritate Patrum plebem rogat, ut cum sociis ac nomine Latino pecuniae creditae jus idem, quod cum civibus Romanis, esset, XXXV. 7. creatur praetor, XXXVII. 47. sortitur Siciliam provinciam, 50. consul, XXXIX. 23. a Pisis in Apuanos Ligures proficiscitur, eorumque agros vastat, 32. frustra censuram petit, 40. pontifex cooptatur, 46. pestilentia moritur, XLI. 26.

P. Sempronius praefectus sociûm, XXXIV. 47.

P. Sempronius Sophus, tribunus plebis, IX. 33. ejus in Ap. Claudium censorem oratio, 34. prendi Appium jubet, et in vincula duci, *ibid.* consul, 45. triumphat, *ibid.* pontifex creatur, quum primum plebeji pontifices facti sunt, X. 9. censor, *ibid.* praetor, 21.

P. Sempronius Sophus, consul, XV. 8. Picentes domat, et de iis triumphat, 9. 10.

P. Sempronius Tuditanus, tribunus militum ad Cannas, XXII. 50. ejus virtus, *ibid. et* 60. ex aedilitate curuli praetor creatur, XXIV. 43. sortitur Ariminum, 44. ejus res gestae, 47. imperium ei prorogatur, XXV. 3. iterum, XXVI. 1. censor, XXVII. 11. lustrum condit, 38. creatur consul, quum provinciam Graeciam haberet, XXIX. 11. pacem cum Philippo facit, 12. sortitur Bruttios, 13. consul, tumultuario proelio confligit cum Annibale, 36. vincitur, *ibid.* dein et Annibalem acie vincit, *ibid.* aedem Fortunae Primigeniae vovet, *ibid. vid. et* XXXIV. 53. legatus ad Ptolemaeum, XXXI. 2.

P. Sempronius Atratinus, consul ab Antonio suffectus, CXXXI. 89.

P. Sempronius Blaesus, tribunus plebis, P. Cornelio Scipioni, triumphum petenti, obsistit, XXXVI. 39. auctoritate senatus compellitur remittere intercessionem, 40.

P. Sempronius Gracchus, tribunus plebis, diem dicit M'. Acilio Glabrioni, XXXVII. 57.

P. Sempronius Longus creatur praetor, XXXIX. 32. sortitur Hispaniam ulteriorem, 38.

Ti. Sempronius Gracchus, magister equitum, XXII. 57. castris Romanis praefectus, absente dictatore, Casilinum mittit frumentum et nuces, XXIII. 19. quum magister equitum et aedilis curulis esset, consul creatur, 24. senatum habet, consolatur Patres, eosque adhortatur, ne calamitatibus succumbant, 25. init consulatum, 30. ei volonum exercitus sorte evenit, 32. ejus res gestae, 35. 36. 37. ei prorogatur imperium, XXIV. 10. vincit Hannonem Poenum, 14. 15. volonibus dat libertatem, 16. secundum consul absens creatur, 43. in Lucanis multa proelia parva, haud ullum dignum memoratu, facit, XXV. 1. aliquot ignobilia oppida Lucanorum capit, *ibid.* ei imperium prorogatur, 3. ex Lucanis cum equitatu ac levi armatura Beneventum venire jubetur, 15. triste prodigium Graccho sacrificanti factum, 16. proditione circumvenitur, *ibid.* exanimis ad Annibalem mittitur, ponitur que cum captis simul

fascibus ante tribunal imperatoris, *ibid.* de ejus obitu varia fama, 17. item de ejus funere, *ibid.*

Ti. Sempronius Gracchus, admodum adolescens, augur creatur in locum M. Pomponii Mathonis, XXIX. 38. moritur, XLI. 26.

T. Sempronius Gracchus, praefectus sociûm, cadit in proelio cum Bojis, XXXIII. 36.

Ti. Sempronius Gracchus, acer juvenis, legatus mittitur ad Philippum, XXXVII. 7. ab eo comiter accipitur, *ibid.* tribunus plebis, auxilio est Scipioni Africano, ne caussam dicat, XXXVIII. 52. ei gratiae actae, quod rempublicam privatis simultatibus potiorem habuisset, 53. ei nupta minor e duabus Africani filiabus, 57. ejusdem aliud decretum de L. Scipione, Africani fratre, 60. ejus oratio ad collegam, triumpho M. Fulvii moram afferentem, XXXIX. 5. creatur triumvir coloniae deducendae, 55. memoratur aedilis, XL. 44. praetor, citeriorem Hispaniam sortitur, 35. capit Mundam, et Certimam, urbes, 47. vincit Celtiberos, eosque subigit, 48. 49. 50. magnas et anno sequente in Hispania res gerit, XLI. 3. egregium se pacis arbitrum et moderatorem praebet, *ibid.* Gracchurim urbem condit, *ibid.* triumphat de Celtiberis, 11. creatur consul, 12. multis secundis proeliis perdomat Sardos, 21. de Sardis triumphat, 26. rerum ab eo in Sardinia gestarum ergo tabula in aede Matris Matutae posita, 33. creatur censor, XLIII. 16. ejus censurae acta, *ibid. et* 17. contentiones cum tribuno plebis P. Rutilio, 18. ejus bona consecrantur a tribuno, *ibid.* ei et collegae dies dicitur ad populum, *ibid.* collegam servat, jurando se ei comitem exsilii futurum, *ibid.* basilicam faciendam curat, quae Sempronia dicta est, XLIV. 16. libertinos in unam tribum Esquilinam conjicit, XLV. 15. legatus in Asiam, XLVI. 13. quomodo exceptus ab Eumene et Antiocho, 14. consul iterum, 18. subacta Cammenorum gente, ad triumphum Romam regreditur, 27. comitia consularia habet, *ibid.* ex Sardinia scribit ad augures, vitium aliquod intervenisse auspiciis horum comitiorum, unde consules abdicare jubentur, 28.

Ti. Sempronius Gracchus ante ceteros murum Carthaginis conscendit, LI. 49. quaestor sub Mancino, consule, foedus cum Numantinis pangit, LV. 15. Numantinorum in eum comitas, 16. reversus Romam, pugnat pro foedere tuendo, 17. *et* LVI. 3. fit tribunus plebis, LVII. 10. meditatur agrariam legem adversus voluntatem senatus, LVIII. 2. *et seqq.* intercedit collega M. Octavius, 16. exagitatur Gracchus in curia, 21. sibi aut Octavio magistratum abrogandum esse declarat, 22. Octavium tribunatu per populum privat, 23-25. lex agraria perfertur, 27. creatur cum socero Ap. Claudio, et Cajo fratre, triumvir agris dividundis, *ibid.* Gracchum senatus et equites oderunt, 28. commendat suos populo, 30. aliam legem agrariam promulgat, 31. et de Attali regis pecunia, 32. ei minatur Q. Pompejus, 33. et Q. Metellus eum objurgat, 34. Gracchi cum T. Annio contentio, 35. ad interrogationem Annii obmutescit, 36. Gracchi de jure tribunatus oratio, 37. omnia miscet, 44. tribunatum sibi et fratri ambit, 45. domi suae custoditur a plebe, 46. turbatur prodigiis, 47. in Capitolium pergit,

48. eum opprimit Scipio Nasica, 58. Gracchi caedes et elogium, 59. 60. corpus ejus fratri negatur ad sepulturam, 61. in ejus socios crudeliter animadvertitur, LIX. 8. ejus filium falso se ferens Equitius quidam. *vid.* Equitius.

Ti. Sempronius Longus, consul, XXI. 6. in Siciliam mittitur, 17. capit Melitam, 51. revocatur in Italiam, *ibid.* venit ad collegam, *ibid.* pugnae adversus Annibalem cupidus, 53. educit copias, 54. vincitur, 55. 56. alia pugna inter Sempronium et Annibalem, 59. prospere pugnat cum Hannone Poeno, XXIII. 37.

Ti. Sempronius Longus, tribunus plebis, XXXI. 20. aedilis curulis, XXXII. 27. triumvir coloniis deducendis, 29. praetor, XXXIII. 24. sortitur Sardiniam provinciam, 26. ei prorogatur imperium, 43. creatur consul, XXXIV. 42. triumvir coloniae deducendae, 45. proficiscitur in Bojos, et adversus eos pugnat, 46. 47. legatus consularis, XXXV. 5. frustra censuram petit, XXXIX. 40.

Ti. Sempronius Ti. F. Longus, augur factus, XXVII. 6. decemvir, *ibid.* pestilentia moritur, XLI. 26.

Ti. Sempronius Longus praeest parti castrorum in oppugnatione Heracleae, XXXVI. 22.

Ti. Sempronius Musca, XLV. 13.

T. Sempronius Rutilus, vitricus P. Aebutii, XXXIX. 9. cupit pupillum initiari Bacchis, *ibid.*

Semunciarium foenus factum ex unciario, VII. 27.

Sena, colonia, XI. 22. *vid. et* XII. 4. XXVII. 46.

Senae. *eadem urbs quae Sena modo memorata*, a Pompejo diripiuntur, LXXXVII. 6.

Senensis populus vacationem obtinere non potest, XXVII. 38.

Senaculum in Capitolio, XLI. 32.

Senator, pacem suadens, in curia occiditur, XIX. 16.

Senatores centum, a Romulo creati, I. 8. *vid.* Patres.

Senatores octoginta occiduntur in proelio ad Cannas, XXII. 49.

— pecuniam sponte conferunt ad supplementum remigum, XXVI. 36.

— amplius quinque uno tempore abesse ab urbe Roma vetiti, XXXVI. 3.

— edicto praetoris ex tota Italia Romam vocantur, XLIII. 13.

— quatuor et sexaginta senatu moti, XCVIII. 28.

Senatores, quibusque in senatu sententiam dicere licet, XXIII. 32. XXXVI. 3.

Senatorius census, CXXXVI. 44.

Senatus nisi auctor fieret, ratum esse non poterat id, quod populus jusserat, I. 17. postea in incertum comitiorum eventum auctor fieri coepit, *ibid.* *et* XI. 28.

Senatus quaenam partes fuerint in regibus creandis, *vid.* I. 17. *et* 18. 22. 32. 41.

Senatus a regibus de omnibus negotiis consultus, I. 49.

— de bello indicendo consultus, I. 33.

— decernit, ut ad populum feratur de bello indicendo, IV. 58. XXXI. 5. *vid. et* XLV. 21.

— provincias consulibus decernit, X. 24. XXVIII. 38. 40. *et seqq.* de provinciis senatus arbitrio constituendis decernendisque lex C. Gracchi, LX. 73.

— de pace facienda consultus, VI. 26. XXX. 42. 43. XXXIII. 24. XXXVII. 55. XXXVIII. 10.

— decernit triumphum, III. 26. XXVIII. 9. negat, X. 36. 37. XXVI. 21. sine auctoritate senatus triumphatum, III. 63. X. 37.

— quaedam negotia a se ad populum rejicit, II. 27. VII. 20. XXVII. 8.

Senatus legatis populorum regumque dat responsa, vi. 26. vii. 20. xiii. 31. xix. 61. xxx. 17.
— mittit legatos, ii. 15. xxx. 26. xlii. 19. *et alibi passim.*
— vetat exerceri judicia lege Varia, lxxiii. 1. vetat consules quidquam pro imperio agere, xcvi. 23. Caesarem, praetorem, et Metellum, tribunum, ab administratione reipublicae removet, ciii. 19.
Senatus Romanus tamquam regum conseſſus, ix. 17. xiii. 34.
Senatus princeps, xxvii. 11.
Senatus habitus in Capitolio, iii. 21. viii. 5. xxiv. 10. xxvi. 1. xxviii. 38. xxxii. 8.
— in aede Bellonae, xxx. 21. xxxi. 47. xli. 10.
— in aede Apollinis, xxxiv. 43. xxxix. 4. xlii. 21.
— in Octaviae gentis fano, cxl. 25.
Senatus auctoritas, id eſt, judicium senatus, cui legitima senatusconsulti forma accedere non potuit, iv. 57. cviii. 36.
Senatusconsultum factum, ut omnes Volsci urbem excederent, ii. 37.
— ut pontifex maximus tribunos plebis crearet, iii. 54.
— ut decemviri magiſtratu se abdicent, iii. 54.
Senatusconsultum relatum in tabulas, iv. 11.
— ut consularia comitia haberentur, iv. 25. 36.
— ut duo ex tribunis consularibus ad bellum proficiscerentur, unus res Romae curaret, 45.
— de caede Poſtumii, 51.
— de creandis tribunis militum, 55.
— ut tribuni militares peditibus equitibusque gratias agerent, v. 7.
— ut tribuni militum se abdicarent magiſtratu, 17.
— ut agri Vejentani septena jugera dividerentur plebi, 30.
— ut consules se abdicarent magiſtratu, 31.
— de rebus ad religionem spectantibus, 50.
Senatusconsulto revocati, qui Vejos iverant, vi. 4.
— e carcere eductus M. Manlius, 18.
Senatusconsultum, ne quis patricius in Capitolio habitaret, vi. 20.
— de induciis in centum annos Caeritibus concedendis, vii. 20.
— de Latinis, viii. 14.
— de dicendo dictatore, 15. 16.
— de colonia Cales deducenda, 16.
— de deducendis Interamnam et Casinum coloniis, ix. 28.
— ut privati nautas darent, xxiv. 11.
— de coërcendis superſtitionibus et externis religionibus, Romae exortis, xxv. 1.
— de ludis Apollini, reque divina faciunda, 12.
— de Marcello et Siculis, xxvi. 32.
— de Campanis, 34.
— de provinciarum sortitione, xxviii. 45.
— ut, quos ludos inter seditionem militarem voviſſet Scipio, ex ea pecunia, quam ipse in aerarium intuliſſet, faceret, 38.
— de coloniis, quae milites dare abnuerant, xxix. 15.
— de bello adversus Nabin Lacedaemonium, xxxiv. 22.
— de coloniis deducendis, 53.
— de rebus Asiae, xxxvii. 56.
— in gratiam Ambraciensium, xxxviii. 44.
— de Bacchanalibus, xxxix. 18. 19.
— de exercitibus, 38.
— quo sublata comitia praetoris creandi, 39.
— in honorem Demetrii, 47.
— de Latinis, xli. 13.

Sena-

Senatusconsultum de agris Ligustinis et Gallicis viritim dividendis, XLII. 4.
— in gratiam Statiellatium, 22.
— de bello in Persea, 30.
— quo Cares Lyciique jubentur esse liberi, XLIV. 15.
— de Macedonibus et Illyriis, XLV. 18.
— de destruendo theatro, XLVIII. 27.
— de non immolando homine, LXX. 15.
— de non exercendis judiciis tempore tumultus Italici, LXXIII. 1.
— de recipiendis in civitatem Sociis, LXXIV. 7.
— de provinciis, CVIII. 34 - 36.
— de minoribus magistratibus, CXXXVI. 68.
Senatusconsulti forma ultimae necessitatis, III. 4. CII. 78.
Senatusconsulta in aedem Cereris ad aediles plebis delata, III. 55. ad aerarium, XXXIX. 4.
Senes Romani, urbe capta, exspectant domi mortem, V. 41. trucidantur a Gallis, *ibid.*
Seniores coacti nomina dare, ut agant urbis custodiam, V. 10. *vid. et* VI. 2. 6.
Seniorum cohortes factae, X. 21.
Seniorum triginta principes, apud Carthaginienses sanctius consilium, XXX. 16.
Senones Galli Clusium et Romam veniunt, V. 35. *vid.* Galli. Legionem Romanam circumveniunt, et delent, X. 26. obsident Arretium, XI. 30. cum iis sociant arma Tusci, XII. 1. violant legatos Romanorum, *ibid.* profligantur a Dolabella, eorumque ager vastatur, 2. vincunt L. Caecilium, praetorem Romanum, *ibid.* pergunt Romam, 3. Senonum natio internecione deleta, 4.
Senones ejiciunt Cavarinum, regem sibi a Caesare impositum, CVII. 1.
C. Sentius, praetor, superat Thraces, LXXVI. 53. *vid. et* LXX. 17.
Sentius Saturninus Vetulio, proscriptus a triumviris, strategemate elabitur, CXX. 95.
C. Sentius C. F. Saturninus consulatum egregie gerit, CXXXVI. 29. praeest ludis secularibus, 46.
Sentinas ager, X. 27. 30.
Sepinum in Samnio a L. Papirio, consule, expugnatur, X. 44. 45.
Seppius Lesius summum Capuae magistratum ultimus omnium Campanorum capit, XXVI. 6. *vid. et* 13.
Septa Julia, CXXXV. 4.
Septembribus Idibus praetor maximus clavum pangere vetusta lege jussus, VII. 3.
Septemdecim annos nati, qui non militarant, aerarii facti, XXVII. 11.
Septemvirorum collegium auctum, CXVI. 13. *vid.* Epulones.
L. Septimius occidit Pompejum, CXII. 15. 16.
L. Septimulejus Anagninus cranio occisi C. Gracchi plumbum infundit, LXI. 32.
Sepulcrum dirutum in ora Africae pro malo omine vitatur ab Annibale, XXX. 25.
Sepulcra diruta Athenis a Philippo, XXXI. 24. super ea re Atheniensium querelae, 30.
Serapidis fanum Romae dirutum, CVI. 23.
Serapio, e templo Herculis apud Tyrios extractus jussu Antonii, Cleopatrae traditur, CXXVI. 11.
Serdi, populi, domantur a Licinio Crasso, CXXXV. 1.
Sergia venefica, suo ipsa epoto medicamento, interit, VIII. 18.
C. Sergius, tribunus militum consulari potestate, VI. 5. iterum, 11. tertium, 27.
Cn. Sergius Plancus, praetor, XXXI. 4. sortitur jurisdictionem

urbanam, 6. ei prorogatum imperium, XXXII. 1.

L. Sergius, legatus, auream crateram donum Apollini Delphos fert, V. 28. a Liparensium piratis exceptus, et dimiſſus, *ibid.*

L. Sergius Catilina fratrem suum, prius jugulatum, proscribendum curat, LXXXVIII. 28. M. Marium excarnificat, 29. alia ejus atrocia facinora, 30. absolvitur inceſti, XCIII. 35. prior ejus conjuratio, CI. 20-24. accusatus lege de sicariis, absolvitur, CII. 19. petit consulatum cum Cicerone, 32. nova ejus conjuratio, 35. erumpit, 73. accusatur de vi, 80. a Cicerone excedere urbe jussus, 81. egreditur, 82. epiſtola Catilinae ad Catulum, 84. cum lictoribus fascibusque ad exercitum pergit, 86. eorum, qui conjuraverant cum eo, supplicium, 104. Catilina fugam in Galliam molitur, CIII. 4. impeditur ab Antonio, 5. pugnat, victusque occiditur, 7. reliquiae conjurationis opprimuntur, 9.

L. Sergius Fidenas, consul, IV. 17. tribunus militum consulari poteſtate, 25. iterum consul, 30. iterum tribunus militum consulari poteſtate, 35. tertium tribunus militum, 45.

L. Sergius Fidenas, tribunus militum, V. 16.

L. Sergius, legatus, XXX. 25.

M. Sergius decemvir creatur, III. 35.

M? Sergius Fidenas, tribunus militum consulari poteſtate, IV. 61. iterum, V. 8. ejus caſtra adoriuntur Falisci, *ibid.* mavult vinci ab hoſte, quam vincere per civem, *ibid.* accusatur a tribunis plebis, 11. denis millibus aeris gravis condemnatur, 12.

M. Sergius, tribunus militum, XXIX. 6. juſſu Pleminii poſt graviſſima tormenta necatur, et insepultus projicitur, 9.

M. Sergius Silus, praetor, XXXII. 27. sortitur jurisdictionem urbanam, 28. *vid. et* 31. *et* XXXIII. 21. 24.

M. Sergius Silus, legatus Aemilii consulis, XLIV. 40.

Serpens pro Aesculapio, XI. 13. pergit ad portum, ubi Romana triremis ſtabat, *ibid.*

Serpens portentosae magnitudinis ad Bagradam, et cum eo pugna, XVIII. 15. 16. ejus corium in templo suspensum, *ibid.*

Serrheum, caſtellum, occupat Philippus, XXXI. 16.

Q. Sertorius, sub Caepione ſtipendia faciens, virtutis suae specimen edit, LXVII. 6. ei a Mario honor habetur, LXVIII. 77. tribunus militum sub Didio imperatore, ſtrenue se gerit, LXX. 17. Caſtulonem recuperat, 20. Gyrisenorum oppidum ſtrategemate capit, 21.

quaeſtor Galliae Cispadanae, egregiam operam praeſtat in bello sociali, altero etiam oculorum effoſſo, LXXII. 27.

infensus Sullae, transit ad Cinnam, LXXIX. 4. ante portam Collinam pugnat cum Pompejo, 26. suadet Cinnae, ne Marium recipiat, 31. *et seqq.* oppugnat urbem, 46.

pertaesus crudelitatis Marii servos, caedis miniſtros, delet, LXXX. 45.

occupat Sueſſam, LXXXV. 9. a Sulla proscribitur, LXXXVIII. 21.

belli Sertoriani origines, XC. 21. Sertorius, ab Annio pulsus, fugam ad insulas Fortunatas agitat, 22. 23. a quis desertus, in Africam transit, 26. vocatur a Lusitanis, 27. Furfidium vincit, 28. conſtituit sibi senatum, 30.

provocat Metellum ad singulare certamen, XCI. 2. cum-

que, Laccobrigas obsidentem, cum damno submovet, 3. 4. secum multa millia devotorum habet, 6. ad eum accedit Perperna, 7. ejus, ut obsequentioribus militibus utatur, inventum, 8. oratio, 9. Characitanos ſtrategemate expugnat, 13. 14. artibus suis superat Pompejum, 15–17. Lauronem delet, 20.

cum Pompejo dubio Marte dimicat, XCII. 1. secum habet cervam candidam, 6. aſtus ejus circa eam, 7. deque ea re concio, 8. suos educit in hoſtem, 10. includit se Calagurri, 12. in Sertorii caput pecunia pronunciata, 15. mutatur ad crudelitatem, 17. ejus magnae virtutes, 19. Pompejum a Pallantia submovet, 20.

cum eo foedus facit Mithridates, XCIII. 6–13. Metellum et Pompejum macerat, 29.

Sertorius declinat, XCIV. 21. eum clam suis odiosum reddit Perperna, 22. hinc Sertorio multa incommoda, 24.

dolo fit invisus suis, XCVI. 6. a Perperna ad convivium invitatus, interficitur, 9. 10.

Servilii ex Albanis principibus in collegium Patrum lecti, I. 30.

A. Servilius Priscus (alii Structo cognomen tradunt) dictator, IV. 21.

C. Servilius, consul, II. 49.

C. Servilius, tribunus militum consulari poteſtate, contendens cum collegis, patri paret, IV. 45.

C. Servilius, triumvir coloniae Placentiam deducendae, XXI. 25. a Gallis comprehenditur, *ibid.* a filio consule sextum decimum poſt annum liberatus, Romam revertitur, XXX. 19.

C. Servilius, legatus, frumento in Etruria coëmto inſtruit arcem Tarentinam, XXV. 15. pontifex, XXVII. 6. aedilis plebis, 21. magiſter equitum, et aedilis curulis, 33. *vid. et* 36. praetor creatus, sortitur Siciliam, XXVIII. 10. *vid. et* 46. consul, XXIX. 38. XXX. 1. patrem, ex servitute liberatum, Romam reducit, 19. dictator, 39. decemvir agris dividundis, XXXI. 4. pontifex maximus, XXXIX. 46. piacula irae Deûm conquirit, XL. 37. moritur, 42. *Ad eumdem referri possunt, quae de C. Servilio habet Livius,* XXXIII. 47. XXXIV. 53.

C. Servilius Ahala, magiſter equitum, obtruncat Maelium, IV. 13. 14. ejus factum defendit dictator Cincinnatus, 15. creatur consul, 30.

C. Servilius Ahala tribunus militum consulari poteſtate creatur, IV. 56. magiſter equitum, 57. iterum tribunus militum consulari poteſtate, 57. tertium, V. 8. senatui obtemperans, cogit collegas ante diem abdicare se magiſtratu, 9.

C. Servilius Ahala, magiſter equitum, VI. 2.

C. Servilius Casca, tribunus plebis, XXV. 3.

C. Servilius Casca in societatem consilii, ad Caesarem interficiendum initi, cum fratre Publio adsciscitur, CXVI. 41. alter ex iis primum Caesari vulnus infligit, 57.

C. Servilius Glaucia, tribunus plebis, legem fert de pecuniis repetundis, LXVII. 27. ejus in praetura improbitas, LXIX. 18. ei sellam conscindit tribunus plebis Saturninus, 21. petens consulatum contra leges, C. Memmium competitorem in foro occidit, 24. cum Saturnino interficitur a Mario, 27. 28.

C. Servilius Tucca, consul, XI. 30.

Cn. Servilius Caepio, pontifex, xxv. 2. aedilis curulis, xxviii. 10. creatus praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, 38. *vid. et* 46. consul, xxix. 38. sortitur Etruriam, xxx. 1. inde Romam redit cum patre C. Servilio et C. Lutatio patruo, ex servitute receptis, 19. Annibalem persequens, in Siciliam transit, 24. revocatur a dictatore ad idipsum creato, *ibid.* legatus in Graeciam mittitur, xxxv. 23.

Cn. Servilius Caepio, pontifex, pestilentia moritur, xli. 26.

Cn. Servilius Caepio, aedilis curulis, xl. 59. praetor, sortitur Hispaniam ulteriorem, xli. 26. legatus ad res repetendas in Macedoniam missus, redit, xlii. 25. creatur consul, xliii. 13.

Cn. Servilius Caepio, consul, liii. 35. opprimit serviles motus per Italiam, lviii. 62. censor, aquam Tepulam in urbem adducendam curat, lx. 22.

Cn. Servilius Geminus, consul, xxi. 57. xxii. 1. Sardiniae et Corsicae oram circumvectus, Meningem insulam vastat, 31. Fabii artibus bellum gerit, 32. in consilio assentitur Paullo adversus Varronem, 43. occiditur ad Cannas, 49.

L. Servilius Structus, tribunus militum consulari potestate, iv. 47.

M. Servilius Geminus, augur, xxvi. 23. aedilis curulis, xxix. 38. magister equitum, xxx. 24. consul, 26. 27. ei prorogatum imperium, 41. decemvir agris dividundis, xxxi. 4. triumvir coloniis deducendis, xxxii. 29. *et* xxxiv. 45. pro triumpho Paulli Aemilii orationem ad populum habet, xlv. 36. *et seqq.* nudat corpus, et cicatrices vulnerum ostentat, 39.

M. Servilius, tribunus militum, xl. 27.

M. Servilius pontifex legitur, xliii. 13.

M. Servilius, tribunus plebis, proponit edictum Bruti, cxvii. 59.

P. Servilius, consul, ii. 21. ejus populare edictum, 24. nec plebi, nec Patribus gratus, abit magistratu, 27.

P. Servilius, consul, iii. 6. moritur, 7.

P. Servilius Geminus, consul, xviii. 44. cum collega Himeram capit, *ibid.* iterum consul, xix. 31.

P. Servilius, decemvir agris dividundis, xxxi. 4.

P. Servilius Vatia, qui postmodum Isauricus cognominatus est, consul, lxxxix. 35. proconsul, piratas reprimit, xc. 34. Phaselin, Olympum, Corycum, evertit, 35. Isauros domat, xciii. 1. Ciliciae vectigal imponit, 2. triumphat, *ibid. vid. et* xcvii. 34. moritur, quum ad nonaginta annos et corporis et animi vim pertulisset, cxvii. 61. ejus auctoritas, 62.

P. Servilius Vatia Isauricus, praetor, cvi. 11. Caesar dictator eum designat consulem secum, cx. 49. ejus cum M. Coelio praetore contentiones, cxi. 19. 20. fit iterum consul, cxxv. 5.

P. Servilius Casca. *vid.* C. Servilius Casca. Ei tribuno magistratum abrogat collega Titius, cxx. 5.

P. Servilius Globulus, tribunus plebis, resistit C. Cornelio, xcix. 42.

P. Servilius Rullus, tribunus plebis, legem agrariam fert, cii. 40.

Q. Servilius per Patres clientesque Patrum consul creatur, ii. 64. iterum consul, in Aequos mittitur, iii. 2.

Q. Servilius, quaestor, diem M. Volscio dicit, iii. 24.

Q. Servilius Priscus, dictator, IV. 21. fundit Etruscos, et Fidenas capit, 22. appellat tribunos, ut cogant consules dicere dictatorem, 26. cognoscit de rebellione Fidenatium, 30. filium tribunum militum jubet collegis belli gerendi curam concedere, et urbi praeesse, 45. ex senatusconsulto dictator dicitur, 46. vincit Aequos, 47.

Q. Servilius Fidenas, tribunus militum consulari potestate, V. 8. iterum, 14. interrex, 17. tribunus militum tertium, 24. quartum, 36. quintum, VI. 4. sextum, 6.

Q. Servilius, tribunus militum consulari potestate, VI. 22. iterum, 31. tertium, 36.

Q. Servilius Ahala, consul, VII. 1. secundum, 4. dicit consensu patriciorum Ap. Claudium dictatorem, 6. creatur dictator, 11. ex auctoritate patrum ludos magnos vovet, *ibid.* ejus res gestae, *ibid.* abdicat se dictatura, *ibid.* interrex creatur, 17.

Q. Servilius, magister equitum, VII. 22. consul, 38.

Q. Servilius Caepio, creatur consul, LIV. 12. persequitur Viriathum, 13. durum ejus imperium, ob quod fere in tentorio suo ab equitibus concrematur, 19. 20. 21. Viriathum curat tollendum per proditores, 22.

Q. Servilius Caepio contra Lusitanos prospere pugnat, LIV. 20. 21. triumphat, LXVI. 17. fit consul, 38. legem fert de judiciis, ob eamque rem patronus ab senatu appellatur, 39. occupat Tolosam, et diripit, 40-42. ejus et Mallii discordiae, LXVII. 1. temeritas Caepionis, 2. cogitur in castra Mallii venire, 4. ejus exercitus deletur a Cimbris, 5. ei abrogatur imperium, 12. ei dies dicitur a Norbano, LXX. 26. ejus infelix fatum, *ibid.* *et* 27.

Q. Servilius Caepio, adversarius Drusi, LXXI. 23. undenam orta inter eos simultas, *ibid.* M. Scaurum repetundarum, et L. Philippum ambitus reos facit, 24. ei praecipitium de rupe Tarpeja Drusus minatur, 26. insidiis petit Drusum, 33. 34. legatus Rutilii, obsessus a sociis Italicis, prosperam eruptionem facit, LXXIII. 33. cum eo exercitum Rutilianum dividit Marius, 34. eum incautum fallit Pompaedius, sociorum Italicorum dux, 35-44. et in insidias deductum, cum ingenti militum numero caedit, 66.

Q. Servilius, proconsul, sociis deficientibus, Asculum accurrit, LXXII. 2. graviter corripit Asculanos, 3. 4. ab iis trucidatur, 4.

Sp. Servilius consul, caedit Vejentes, II. 51. mox pulsus ab iis, interventu collegae servatur, *ibid.* reus factus ad populum, periculum audacia discutit, 52.

Sp. Servilius Priscus, censor, VI. 31. tribunus militum consulari potestate, 38.

Servius Tullius, I. 18. captiva Corniculana natus, I. 39. *et* IV. 3. ei caput in multorum conspectu arsit, I. 39. de ejus natalibus variae sententiae, *ibid.* Servius fuit maximo honore apud regem et Patres, *ibid.* curam rerum capessit, 41. a senatu jubetur regnare, *ibid.* filias Tarquiniis collocat, 42. Vejentibus bellum infert, *ibid.* instituit censum, *ibid.* condit lustrum, 44. interficitur, 48. ejus laudes, *ibid.* commentarii, 60.

Servus conjurationis index. *vid.* Vindicius.

Servi, vindicta liberati, in civitatem accepti videbantur, II. 5.

Servi Capitolium occupant, III. 15. dant poenas, 18.

Servorum alia conjuratio, IV. 45.

Servi publici, IX. 29.

Servorum tyrannica dominatio Volsiniis. *vid.* Volsinii.

Servorum motus Romae oppressus, XVII. 17. 18.

Servus, interfecti domini ultor, occidit Asdrubalem, XXI. 2. ejus in tormentis constantia, *ibid.*

Servi quinque et viginti in crucem acti, quod in campo Martio conjurassent, XXII. 33.

Servi in militiam allecti Romae, XXII. 57. eorum octo millia armantur, *ibid. vid.* Volones.

Servi vocati ad pileum, XXIV. 32. LXXVII. 24.

Servus indicat auctores incendii, pluribus simul locis circa forum orti, XXVI. 27.

Servi, indices conjurationis, XXXII. 26. iis vicena quina millia aeris, et libertas data, *ibid.*

Servorum conjuratio in Etruria, XXXIII. 36. vincuntur a M'. Acilio, praetore, *ibid.* principes conjurationis adfiguntur crucibus, *ibid.*

Servorum magnus motus in Apulia, XXXIX. 29.

Servorum in Sicilia bellum, LVI. 25. ejus origo et caussae, 26. 27. servorum inter se clandestina colloquia, 28. 29. eos maxime Eunus permovet, 30. 31. *vid.* Eunus, Cleon. ab iis vincitur L. Hypsaeus, praetor, 40. adversus eos prospere bellum gerit L. Piso, consul, LVIII. 63. 64. tum P. Rupilius, LIX. 23. 26. qui et Siciliam pacat, 44. 45.

Servorum in Sicilia bellum alterum, LXVII. 29. ad Palicorum lucum confugiunt, 31. arma capiunt, 32. fraude superantur, 33. mox coëunt plures, 34. M. Titinium vincunt, 35. Salvius, eorum rex, 36. victi, deinde victores, 37. servi contra servos Morgantinam defendunt, 39. alter eorum rex Athenio, 40. *vid.* Salvius, Athenio. vincuntur ab L. Lucullo, 57. 58. sed per cunctationem victoris resumunt animos, 59. C. Servilium praetorem vincunt, LXVIII. 41. ab M'. Aquillio vincuntur, LXIX. 41. *vid.* Fugitivi.

Servi duo Attici, quum Athenae ab Sulla obsiderentur, ei indicant, quidquid ab obsessis fieret, LXXXI. 11.

Serviles motus in Italia, et alibi, LXVIII. 62.

Servitiis Achaeorum fugitivis receptaculum Macedonia, XLI. 28.

Sescenaris bos, XLI. 19.

Sestertii nummi primum cusi, XV. 6.

L. Sestius P. F. abdicanti Augusto consul sufficitur, Bruti olim quaestor, et ejus memoriae fidus cultor, CXXXVI. 1.

P. Sestius Capitolinus, consul, III. 32. decemvir legibus scribendis, 33.

P. Sestius, patriciae gentis vir, a C. Julio decemviro ad populum accusatus, III. 33.

P. Sestius, quaestor, IV. 50.

Sestos, Hellesponti urbs, XXXII. 33. deditur Romanis, XXXVII. 9.

Setia, colonia, VI. 30. XXVI. 8. XXIX. 14. eam depopulantur Privernates, VII. 42. negat consulibus milites et pecuniam, XXVII. 9. de ea re senatusconsultum, XXIX. 15. Setiae magnus tumultus servorum opprimitur, XXXII. 26. ibidem Carthaginiensium obsides custoditi, *ibid.*

Setini nunciant defectionem Privernatium, VIII. 1.

Setinus ager, XIII. 14.

Seuthes, Cotyis pater, regis Odrysarum, XLII. 51.

Sextantes, II. 33.
Sextarii vini, honoris ergo, militibus, qui Decium secuti fuerant, a legionibus collati, VII. 37.
Sextiles Kalendae olim anni principium, III. 6.
Sextiles Kalendae duplici clade insignes, VI. 1.
Sextiles Idus, XLI. 20.
— Nonae, *ibid.*
Sextilis mensis, mutato nomine, Augustus appellatus, CXXXIV. 103.
Sextilia, virgo Vestalis, comperta incesti, defoditur viva, XIV. 39.
C. Sextilius plebejus, tribunus militum consulari potestate, VI. 30.
L. Sextilius egregie adversus Tigranem pugnat, XCVIII. 35. 36.
L. Sextilius Rufus, missus a Cassio, Tarsenses cogit ad deditionem, CXXI. 26.
M. Sextilius Fregellanus respondet pro duodeviginti coloniis, milites ex formula paratos esse, XXVII. 10.
C. Sextius Calvinus, consul, LX. 27. proconsul, in Gallia vincit Salluvios, LXI. 1. 2. ejus clementia, *ibid.* Aquas Sextias condit, 3. de Liguribus, Vocontiis, et Salluviis triumphat, *ibid.*
L. Sextius, tribunus plebis, rogationem fert, qua Volas coloni mitterentur, IV. 49.
L. Sextius tribunus plebis promulgat leges de aere alieno, de modo agrorum, et de consulatu plebejo, VI. 35. refectus tribunus plebis, non patitur creari curules magistratus, *ibid.* octavum tribunus plebis, 36. continuari sibi tribunatum recusat, 39. decimum tribunus refectus, 42. primus de plebe consul factus, *ibid.* *et* VII. 1.
M. Sextius Sabinus, ex aedilitate plebeja praetor, XXX. 26. sortitur Galliam, 27.
P. Sextius, quaestor C. Antonii, ei stimulos ad rem gerendam contra Catilinam admovet, CIII. 5. 6. tribunus plebis, Ciceronis studiosus, male habetur a Clodianis, CIV. 46.
P. Sextius Naso, socius consilii, ad interficiendum Caesarem initi, CXVI. 41.
Q. Sextius latum clavum, offerente Caesare, studiorum obtentu, repudiat, CXVI. 14.
T. Sextius bellum gerit in Africa adversus Q. Cornificium, CXXIII. 35. Cornificium, deinde Fangonem vincit, CXXVII. 5-7. inter suffectos consularem tenuit locum, 7.
Sibaris, urbs, XXVI. 39.
Sibylla, I. 7.
Sibyllae carmina de termino fatali imperii Romani, XXXVIII. 45.
Sibyllini libri aditi, III. 10. V. 13. VII. 27. XXI. 62. XXII. 1. 9. 10. 36. 57. XXIX. 10. XXXVI. 37. XLI. 26. *vid.* Libri.
Sibyllini libri combusti cum Capitolio, LXXXV. 4.
Sibyllina carmina undique conquisita, XCI. 23.
Sicambri oppugnant castra Caesaris, CVII. 12. re infecta, recedunt impune, 13. eos debellat Drusus, CXL. 2.
Siccitas ingens in urbe et agro Romano, IV. 30. XL. 29.
L. Siccius, vir fortissimus, fraude decemvirorum interfectus, III. 33.
Sicilia, I. 1. in Siciliam venit Aeneas, *ibid.* in Sicilia frumentum emtum propter caritatem annonae, II. 34. in Siciliam exercitum quando primum trajecerint Carthaginienses, IV. 29. a tyrannis Siciliae missam suspicatur Livius classem Graecorum, quae mare Etruscum infestum habebat, VII. 25. 26. Siciliensis expeditio Pyrrhi, XIII. 46. Siciliae

intestina bella, 49. successus Pyrrhi in Sicilia, 52. ejus magna parte potitur Pyrrhus, xiv. 1. Siculi deficiunt ab eo, 17. Pyrrhus discedit e Sicilia, 20. Siciliae status initio belli Punici primi, xvi. 10. Poenorum in Sicilia successus, 7. 8. 9.

Siciliae nomen, xvi. 21. lxxii. 35. descriptio, xvi. 22. in Siciliam navigant Romani, 26. 27. 34. Sicilia, qua possessa a Carthaginiensibus erat, fit provincia, xix. 64. Sicilia descritur a Poenis, xxvi. 40. Siciliae res componit Scipio, xxix. 1. Siciliae calamitas ob motus serviles. *vid.* Servi, Fugitivi.

Siciliae pars incendiis Aetnae montis vastata, lxi. 41. immunitatem vectigalium et tributorum omnium ei concedit senatus, *ibid.*

Siculorum res a M. Marcello compositae, xxv. 40. eorum querelae de Marcello, xxvi. 29. eorum oratio in senatu, 30. iis respondet Marcellus, 31. de ea re senatusconsultum, 32. Siculi legati ad Marcelli genua se projiciunt, 33.

Siculum fretum, i. 2.

— mare, xiii. 35.

Sicilius securi percussus, xxiii. 37.

Sicimina, mons, xlv. 12.

C. Sicinius, auctor secessionis in Sacrum montem, ii. 32. inter primos tribunos plebis, 33. *vid.* et iii. 54.

C. Sicinius, tribunus plebis, ii. 58. diem dicit Ap. Claudio, 61.

C. Sicinius, tribunus plebis post secessionem in Aventinum, iii. 54.

C. Sicinius, legatus a senatu missus, xliii. 7.

Cn. Sicinius aedilis, petit praeturam, xxxix. 39. fit anno sequente praetor, et sortitur Sardiniam, 45.

Cn. Sicinius, triumvir coloniae Lucam deducendae, xli. 17.

Cn. Sicinius, praetor, xlii. 9. in Apuliam mittitur ad colligendas locustas, 10. obtinet Macedoniam provinciam, prorogato in annum imperio, 27. paludatus proficiscitur ex urbe, *ibid.*

L. Sicinius, tribunus plebis, vi. 6.

L. Sicinii, tribuni plebis, contentio cum Curione, xci. 29. ejus dicacitas, 32. occiditur, *ibid.*

T. Sicinius, consul, ii. 40.

T. Sicinius, lator rogationis de migrando Vejos, v. 24.

Sicyon, urbs, xi. 13. xxvii. 31. xxxv. 25. Sicyone Romanorum aliorumque populorum legatis datum Achaeorum concilium, xxxii. 19.

Sicyonius ager, xxxiii. 15.

Sida, oppidum, xxxv. 13. xxxvii. 23.

Sidetae, populi, xxxv. 48.

Sidicini, a Samnitibus bello lacessiti, socios sibi parant Campanos, vii. 29. rursus ab iisdem impugnati, deditionem facere volunt ad Romanos; a quibus repudiati, dedunt se Latinis, viii. 1. 2. Sidicinos inter et Auruncos bellum, 15. vincuntur Sidicini a Romanis, 16. 17.

Sidicini laevam Liris fluvii ripam colebant, lxxii. 41.

Sidicinus ager, x. 14. xxvi. 9.

Sidonii, populi, xxxv. 48.

Sidus Vergiliarum, xxi. 35.

Sigeum, xliv. 28.

Signatum argentum. *vid.* Argentum.

Signia, colonia, i. 56. ii. 21. viii. 3. xxxii. 2.

Signini Romanis fidi, xxvii. 10.

Signifer omni vi moliens signum convellere nequit, xxii. 3.

Signiferum manu arreptum secum in hostem rapit Camillus, vi. 8.

Signum emissum in hostium aci-

em, VI. 8. XXXIV. 46. *vid.* Vexillum.
Signum secundi Hastati, ademtum signifero, a Q. Navio in hostes inlatum, XXVI. 5.
Signum legionis, Aquila, CVI. 29.
Signa militaria ex aerario depromta, IV. 22. VII. 23.
— capta in proelio, IX. 44. X. 14. *et alibi saepius.* ante Signa et post Signa strages facta, VIII. 11.
Signum pugnae datum, VI. 8.
— propositum, XXII. 45.
Signum receptui datum, VI. 8.
— secundae vigiliae, VII. 35.
Signa bis canunt, ubi duo sunt consules, XXVII. 47.
Signum datum, id est, jussus imperatoris per totum exercitum perlatus, V. 36. XXI. 14.
Signum Jovis Imperatoris, Praeneste devectum, T. Quintius dictator in Capitolium infert, VI. 29.
— Junonis a matronis dedicatum in Aventino, XXI. 62.
— Martis, XXII. 1.
Signa aenea Deorum facta ex argento mulctaticio, XXVII. 6.
— tria ad Cereris data, 36.
— duo cupressea in aedem Junonis Reginae inlata, 37.
— aenea quinque ex mulctaticio argento in aerario posita, XXXI. 50.
— tria Cereri, Libero, Liberaeque posita, XXXIII. 25.
— aenea in Capitolio dejecta, et in circo maximo cum columnis eversa, XL. 2.
Signa tabulasque, quibus abundabant Syracusae, Marcellus Romam devehit, atque inde primum initium mirandi Graecarum artium opera factum, XXV. 40. *vid. et* XXVI. 30, 31. *et* XXXIV. 3.
Signa tabulasque Tarentinis relinquit Fabius, XXVII. 16.
Signa, tabulae priscae artis, ornamentaque ejus generis plura Eretriae reperta, XXXII. 16.
Sigovesus, filius sororis Ambigati, Celtarum regis, V. 34. in Hercynios saltus sorte missus, *ibid.*
Silana, oppidum, XXXVI. 13.
M. Silanus. *vid.* Junius.
Silenus, auctor Graecus, XXVI. 49.
Silenus apparet Midae, LXXXIV. 19.
P. Silius P. F. Nerva, consul, CXXXVI. 21. contra Inalpinas gentes bene pugnat, 51. domat Pannonios, *ibid.*
Q. Silius, primus quaestor plebejus, IV. 54.
Silpia, urbs, XXVIII. 12.
Silva. *vide* Sylva.
Silvanus. *vide* Sylvanus.
Silvius. *vide* Sylvius.
Simii divino honore culti, LXXII. 35.
Simiorum genus Satyri, LXXXIV. 15.
Similae lucus, XXXIX. 12.
Simulacra Junonis Reginae cupressea circumlata, XXVII. 37.
Simulacra infantium, conditorum urbis, sub uberibus lupae, ad Ficum Ruminalem posita, X, 23.
Simulacra luporum, XXII. 1.
Simulacrum Herculis in Capitolio positum, dedicatumque, IX. 44.
Simulacrum pugnae terrestris et navalis editum a Scipione, XXIX. 22.
Sindensis ager, XXXVIII. 15.
Sinope urbs, postea Sinuessa, X. 21.
Sinope, urbs Pontica, XXXVIII. 18. occupatur a Lucullo, XCVIII. 18. 21.
Sinopensium clades, XL. 2. iis datur libertas, XCVIII. 22.
Sintii, XLII. 51.
Sintice, regio, XLIV. 46.
Sintice Heraclea, XLII. 51. XLV. 29.

Sinuessa, urbs, VIII. 11. colonia, X. 21. XXII. 14.
Sinuessae coloniae negatur vacatio, XXVII. 38. XXXVI. 3.
Sinuessanae aquae, XXII. 13.
Sinus Adriaticus, X. 2.
— Aenianum, XXVIII. 5.
— Ambracius, XXXII. 14. XXXVIII. 4.
— Bargylleticus, XXXVII. 17.
— Corinthiacus, XXVI. 26. XXVIII. 7. XXXVIII. 7.
— Demetriacus, XXVIII. 5.
— Euboïcus, XXXI. 47.
— Gallicus, XXVI. 19. XXX. 19. XXXIV. 8.
— Maliacus, XXVII. 30. XXXI. 46. XXXV. 37. XXXVI. 11. 14.
— Pamphylius, XXXVII. 23.
— Telmessicus, XXXVII. 16.
— Thesprotius, VIII. 24.
Sipontum, urbs capta ab Alexandro Epirensi, VIII. 24.
Sipontum colonia civium Romanorum deducta, XXXIV. 45. XXXIX. 23.
Sipylus, XXXVI. 43. XXXVII. 11.
Sipyrrhicas Aetolus, XXXI. 46.
Sirae, oppidum terrae Odomanticae, XLV. 4.
L. Sisenna, legatus Pompeji bello Piratico, XCIX. 31.
Sitella ad sortiendum, XXV. 3. *vid. et* XLI. 22.
P. Sitii Nucerini fortuna, CII. 37. cum Bogude invadit Numidiam, CXIV. 13. caedit equites Scipionis, 62. occidit Afranium aliosque, *ibid.* capit naves Scipionis, 64.
Sitianorum colonia, olim Cirta, CXIV. 64.
Sitones, populi, eorumque sedes, CIV. 21.
Smyrna, urbs, XXXVII. 35. usurpat libertatem, XXXIII. 38. obsidetur ab Antiochi copiis, *ibid. vid. et* XXXV. 42.
Smyrnaei, XXXVII. 16. laudati a senatu Romano, 54. donantur agro, XXXVIII. 39. deficiunt a Mithridate, LXXXII. 46.
Socii Romanorum, sine duce aut exercitu Romano, propriis viribus bellum gerere non sinuntur, II. 53. VIII. 4.
Sociis Romanorum in bello Annibalis constat fides, quia justo et moderato regebantur imperio, XXII. 13.
Sociorum defectio. Sociale bellum. *vid.* Italici.
Socii navales, XXI. 49. ex libertino ordine, XLII. 27.
Socrates, cognomento Chrestos, a Mithridate deducitur in regnum Bithyniae, LXXIV. 10. regno expulsus, occiditur a Mithridate, 13.
Sol ruber per totum diem. *vid.* Prodigium.
Solis eclipsis, XXXVII. 4.
Soli aram consecrat Philippus in monte Aemo, XL. 22.
Sollemne Pani Lyceo ab Evandro institutum, I. 5.
— Fidei a Numa, I. 21.
Soli, Ciliciae urbs, XXXIII. 20. XXXVII. 56.
Soliferrea, tela bellica, XXXIV. 14.
Solistimum tripudium, X. 40.
Solon, praefectus Pydnae, XLIV. 45.
Solonis leges a legatis Romanorum descriptae, III. 31.
Solonius ager, VIII. 12. in eum excursionem faciunt Antiates, *ibid.*
Solovettius, dux Gallorum, XLV. 34.
Solstitium, XLIV. 36.
Solstitialis orbis, I. 19.
Solstitiale tempus, XXXV. 49.
Somnium Ti. Atinii, II. 36. Annibalis, XXI. 22.
Sopater Syracusis praetor creatur, XXIV. 23. ejus oratio de Andranodori et Themisti caede, 25.
Sopater, dux Philippi regis, secum quatuor millia militum in Africam trajicit, XXX. 26. eum captum a Romanis sibi restitui petunt legati Philippi, 42.

Sopater Acarnan, praefectus Chalcidis, interficitur, xxxi. 23.
Sopater, dux Persei, proelio interficitur a Romanis, xlii. 66.
Sophenorum tota natio se dedit Romanis, xcviii 64.
Sophonisba, uxor Syphacis, filia Asdrubalis, xxx. 12. ejus ad Masinissam oratio, *ibid.* nubit Masinissae, *ibid.* venenum, sibi a Masinissa missum, haurit intrepide, 15.
Sora, oppidum, capitur a Romanis, vii. 28. interfectis Romanorum colonis, deficit ad Samnites, ix. 23. obsidetur a Romanis, 24. capitur, *ibid.* expugnatur a Samnitibus, 43. recipitur, 44.
Soram coloniam quatuor millia hominum missa, x. 1.
de Sora, quod milites pecuniamque Romanis negarat, senatusconsultum, xxix. 15.
Soranus. *vid.* Q. Valerius.
Soranus ager, x. 14. 33.
Sordidati rei et eorum cognati esse solent, vi. 20. *vid. et* xxvii. 34.
Sororium tigillum, i. 26.
Sors in sitellam posita, xli. 22.
Sortes Caere extenuatae, xxi. 62. xxii. 1. *vid. et* Prodigium.
— oraculi Pythici, v. 15.
— Dodonaei Jovis, viii. 24.
Sosicrates, princeps Achaïci consilii, supplicio a rebellionis auctoribus adficitur, lii. 10.
Sosigenes Aegyptius, a Caesare adhibitus ad corrigendos fastos, cxv. 29. 31.
Sosilaüs Rhodius, xxxiv. 30.
Sosis et Theodotus, interfecto Hieronymo, regiis equis Syracusas contendunt, xxiv. 21. eos adloquitur Andranodorus, 22. Sosis, unus ex interfectoribus tyranni, mittitur a Marcello ad Philodamum, praefectum arcis Euryali, xxv. 25.
Sosis, faber aerarius, Syracusas Marcello tradit, xxvi. 21. 30. cum corona aurea praecedit in triumpho Marcelli, et, donatus civitate Romana, accipit quinquaginta jugera in agro Syracusano, xxvi. 21.
Sosistratus, obtinente Syracusanam insulam Thoeniene, ipse in cetera urbe tyrannidem agit, xiii. 49. Pyrrho tradit Syracusas, xiv. 9. et triginta alia, quibus imperabat, oppida, *ibid.* male habitus a Pyrrho, effugit ad Poenos, ejus hostes, 19.
Sositheus Magnes, legatus Philippi, xxxiii. 39.
C. Sosius in Ventidii locum praeficitur Ciliciae et Syriae, cxxviii. 27. Hierosolymam obsidet, et capit, 31. 32. Antigonum, sese ad pedes ejus abjicientem, vinculis onerat, 33. Judaea pacata, triumphat, cxxxi. 49. consul, multa cum laude Antonii Caesarem Octavianum arguit, cxxxii. 1. ad Antonium proficiscitur, 2.
Sospita Juno. *vid.* Juno.
Sotimus, minister ex regiis Alexandri Epirensis pueris, viii. 24.
Sothimus, Thracum rex, a C. Sentio superatus, domum reverti cogitur, lxxvi. 53.
Spadones regum, xxxv. 15.
Sparta. *vid.* Lacedaemon. oppugnatur corona a T. Quintio, xxxiv. 38–40.
Sparta quondam sine muro, xxxiv. 38. xxxix. 37. tyranni addiderant murum, xxxiv. 38. Spartae muri diruti, xxxviii. 34.
Spartana disciplina dura et horrida, xxxviii. 17.
Spartanorum cum Achaeis controversia, li. 29.
Spartacus, Thrax, a fugitivis dux creatur, xcv. 2. caedit Claudium Pulcrum, 3. auget copias, 4. vincit P. Varinium,

praetorem, 5. interficit Coffinium, 6. multis proeliis vincit Varinium, 7. 8. ejus aftus, *ibid.* Spartacus eximius imperator, 10. ingenti clade vincit consules Romanos, xcvi. 3. de urbe invadenda deliberat, 4. Manlium et Caffium vincit, 22. adversus eum mittitur M. Craffus, praetor, 38. Mummium, Craffi legatum, Spartacus vincit, 39. 40. a Craffo victus, in Siciliam trajicere conatur, 41. 42. circumvallatur, 43. erumpit, 44. tentat conditiones, xcvii. 9. extrema ejus pugna, mors, et fugitivorum clades, 10. 11.

Sparti ad rem nauticam usus, xxii. 20.

Sparus, agrefte telum, xxxiv. 15.

Spectacula sibi Patres equitesque faciunt, alta duodenos pedes: fori appellabantur, i. 35.

Spectrum per quietem utrique consuli visum, viii. 6.

Spectra cur humanam figuram caprina miscere ament, lxxxiv. 25.

Specula in Tisaeo monte, xxviii. 5.

Speculator Poenus, Romae deprehensus, praecisis manibus dimiffus, xxii. 33.

— convivii male exceptus, xl. 7.

Speculator, contemplatus regium agmen e specula, properat Athenas, xxxi. 24.

Speculatores, ix. 23.

Speculatores Annibalis, excepti a cuftodibus Romanis, jubentur a Scipione visere omnia, xxx. 29. dimittuntur a Scipione, *ibid.*

Specus in foro Romano. *vid.* Vorago.

Spei templum, ii. 51. xxiv. 47. reficitur, xxv. 7.

Spei aedes ad Tiberim, xl. 51.

Spei aedes fulmine icta. *vid.* Prodigium.

Spelaeum, prope Pellam locus, xlv. 33.

Spelunca in Umbria, in qua ad duo millia armatorum absumta fumo et vapore, x. 1. *vid. et* cxxxiv. 3.

Sperchiae, xxxii. 13.

Sperchius, amnis, xxxvi. 14. xxxvii. 4.

Sphingis imago gemmis, quibus uti solebat in signando Caesar Octavianus, insculpta, cxxxiii. 21.

Spicae metentibus visae cruentae. *vid.* Prodigium.

Spinther. *vid.* P. Cornelius Lentulus.

Spoletium colonia deducta, xx. 2.

Spoletum fruftra tentat Annibal, xxii. 9. *de Spoleto vid. et* xxiv. 10. xlv. 43.

Spoletani a Romanis laudati, xxvii. 10.

Spolia opima Jovi Feretrio a Romulo lata, i. 10. in aede Jovis Feretrii, prope Romuli spolia, ab A. Cornelio Coffo dono fixa, iv. 20. 32. a Marcello, poft Romulum et Coffum tertio et ultimo, xx. 56. *vid. et* cxxxiv. 5.

Spolia equeftria, viii. 7.

Spolia caesorum hoftium lecta, v. 36. 39. xxvii. 42.

Spolia hoftium Vulcano cremata, i. 37.

— dicata Marti, Minervae, Luaeque Matri, et succensa, xlv. 33. *vid. et* viii. 1.

— Jovi Victori vota, x. 29.

Spolia vetera hoftium templis porticibusque detracta armando militi, xxii. 57. xxiii. 14.

Spoliorum simulacra, ex mille pondo argenti facta, Delphos mittuntur, xxviii. 45. *vid.* Praeda.

Spongia pectori tegumentum, ix. 40.

Sponsionis foederisque discrimen, ix. 5.

M. Spurius, socius conspirationis contra Caesarem, cxvi. 41.
Stabiae expugnantur, et delentur a Sulla, lxxiv. 39.
Stagnum effusum Mincio amni, cruentum visum. *vid.* Prodigium.
Stajus Minacius, dux Samnitium, x. 20. eum captum ad consulem Romanum rapiunt, *ibid.*
Stans cibum potumque capere juſſus miles ignominiae cauſſa, xxiv. 16.
Statarius miles, ix. 19.
Statianus. *vid.* Oppius.
Statiellas ager, xlii. 7.
Statiellates Ligures vincuntur a Romanis, xlii. 7. venduntur a consule, sed a senatu jubentur redimi, 8. caeduntur iterum ab M. Popillio, 21. de iis rogatio, *ibid.* in eorum gratiam senatusconsultum, 22.
Marius Statilius. *vid.* Marius.
T. Statilius T. F. Taurus, pacata Africa, triumphat, cxxxi. 49. iterum consul, cxxxv. 4. praeficitur urbi, cxxxvi. 50.
Stationum ratio mutata a Paullo Aemilio, xliv. 33.
Statira, soror Mithridatis, mortem a fratre indictam gratanter accipit, xcvii. 43-45.
Statius Trebius pollicetur se tradituram Compsam Annibali, xxiii. 1.
Statius Gellius, imperator Samnitium, in proelio capitur a Romanis, ix. 44.
Statius Metius, praefectus praesidii Casilini, xxiv. 19.
T. Statius, tribunus plebis, diem dicit Sp. Servilio, ii. 52.
Statius Samnis, a triumviris proscriptus, occiditur, cxx. 87.
L. Statius Murcus, legatus Caesaris, cxi. 14. bellum infert Caecilio Baſſo, cxxi. 4. copias tradit C. Caſſio, 9. Murco datur praefectura claſſis, 11. vincit proelio navali Dolabellam, 21. et Rhodios, cxxii. 18. insulam, Brundisino portui oppositam, capit, 51. impedit Antonium, copias transmittere conantem, 52. devicto Bruto, ad Sex. Pompejum se confert, cxxv. 37. 43. ejus caedes, cxxvii. 36.
Stator Jupiter. *vid.* Jupiter.
Statorius ad Syphacem, Numidarum regem, a Scipionibus mittitur legatus, xxiv. 48. ex juventute regi pedites conscribit, et ad morem Romanorum ordinat et inſtruit, *ibid.* *vid. et* xxx. 28.
Statua Accio Navio Romae posita, i. 36.
— Aemilii Lepidi, cxvii. 35.
— Antiochi in Minervae Itoniae templo, xxxvi. 20.
— L. Antonii, cxvii. 32.
— L. Bruti, cxvi. 9.
— M. Bruti aenea Athenis, cxviii. 2. item Mediolani, cxxxvi. 2.
— Caesaris, cxvi. 9. cxvii. 31.
— Camilli et Maenii, consulum, in foro, viii. 13.
— Caſſii aerea Athenis, cxviii. 2.
— Cloeliae in Sacra via, ii. 13.
— Horatii Coclitis in Comitio, ii. 10.
— Juventii Laterensis, cxix. 51.
— Manicii, Praeneſtinorum praefecti, loricata, xxiii. 19.
— Marcii, consulis, in foro ante templum Caſtoris, ix. 43.
— Octaviano Caesari decreta, cxvii. 59. cxxxiii. 75.
— Philippi, regis Macedonum, xxxi. 23. 44.
— Pompeji, cxvi. 4.
— Ptolemaei, xxiii. 10.
— Sullae, cxvi. 4.
Statua aurata omnium in Italia prima Glabrioni posita, xl. 34.
Statuae publice in Roſtris positae legatis Romanis, a Fidenatibus occisis, iv. 17.
— item legatis, a Teuta Illyriorum regina occisis, xx. 25.

Statuae item Cn. Octavio, a Syris interfecto, xlvi. 29.
Statuae circa forum sublatae, exceptis, quae senatus decreto aut populi jussu positae essent, xlvii. 3.
Statuae tres in monumento Scipionum, xxxviii. 56.
Statuas auratas omnes ab Dio in classem congerit Perseus, xliv. 6. quas deinde Metellus Romam transfert, lii. 22.
Stellates campi, ix. 44. x. 31. vid. et xxii. 13.
Stellatina tribus nova, vi. 5.
Stena Graecis, fauces Latinis, xxxii. 5.
Stenius Ninnius Celer, hospes Annibalis Capuae, xxiii. 8.
C. Stertinius creatur praetor, et sortitur Sardiniam, xxxviii. 35.
L. Stertinius, proconsul, in Hispaniam mittitur. xxxi. 50. rediens quinquaginta millia pondo argenti in aerarium fert, et de manubiis duos fornices facit, xxxiii. 27. legatus, 35.
L. Stertinius, quaestor, cum muneribus mittitur ad Misagenem, Masinissae filium, xlv. 14.
Sthenii Thermitani constantia et in patriam amor a Pompejo honoratur, lxxxix. 6.
Stigmatiae servi fides in herum, cxx. 76.
Stimon, oppidum, xxxii. 14.
Stipendium de publico quando miles primum acceperit, iv. 59.
— quando eques, v. 7.
Stipendium annuum, et trium mensium frumentum accipit exercitus Romanus a Samnitibus, mercedem induciarum, viii. 2.
Stipendium impositum Carthaginiensibus, xx. 6. vid. et xxi. 1.
Stobi Poeoniae, xxxiii. 19. xlv. 29. Stobos exercitum indicit Philippus, xl. 21. haud procul Stobis, novam urbem Perseïda condit Philippus, xxxix. 59.
Stoeni, Ligurum Inalpinorum natio, lxii. 6. petuntur bello a Romanis, ibid. eorum feritas, ibid.
Stomachace et Scelotyrbe Romanum exercitum infestant, cxxxv. 24.
Stragulae vestis pretiosae usus quando primum Romae coeperit, xxxix. 6.
Strategema Aemilii, consulis, xii. 21.
— Annibalis, xxi. 27. xxii. 16. 17.
— Catuli, lxviii. 53.
— Ap. Claudii, xvi. 33.
— P. Clodii, xix. 21.
— L. Cornelii Scipionis, xvii. 21.
— P. Cornelii Rufini, xiv. 6. 7.
— Gallorum, xxiii. 24.
— L. Metelli, ad comprehendendos speculatores, xviii. 51.
— L. Metelli, ad illiciendum Asdrubalem in loca iniqua, ibid.
— Philemeni proditoris, xxv. 9.
— Polyxenidae, xxxvii. 28.
— M. Porcii Catonis, consulis, xxxiv. 12. 13.
— T. Quintii, consulis, ii. 64.
— C. Sulpicii, dictatoris, vii. 14.
— Stratii, xliii. 24.
Straticus, medicus, speculaturus, quae ab Attalo agerentur, ab Eumene mittitur Romam, xlv. 19. sapientibus monitis pravas Attali spes castigat, ibid.
Strato Aegeates Brutum interficit, cxxiv. 29.
Stratonica, patre pauperculo nata, Mithridatis uxor, cii. 3. 4. castellum Symphoriutichos tradit Pompejo, salutem Xipharis filii pacta, 6.
Stratonicea, urbs Cariae, xxxiii. 18. datur Rhodiis, 30. ab An-

tiocho et Seleuco dono datur Rhodiis, XLVI. 10.
Stratonicensis ager, XXXIII. 18.
Stratonidas Thebis perfugit Tanagram, XXXIII. 28.
Stratus, urbs Aetoliae, XXXVI. 11. XXXVIII. 4. XLIII. 23.
Strymo, fluvius, XLIV. 44. 45. XLV. 29.
Stupra in Bacchanalibus per vim inlata, adhibito cymbalorum et tympanorum pulsu, ne vox quiritantis exaudiri possit, XXXIX. 10.
Stupra virorum inter sese plura, quam feminarum, XXXIX. 13.
Stupri damnatae matronae multantur pecunia. *vid.* Matrona.
Stymphalia terra, XXXIII. 14.
Stymphalis, XLV. 30.
Subota, insula, interjecta Elaeae et Atho, XLIV. 28.
Subura, regio urbis Romae, III. 13.
Subcenturio Romanus vincit Latinum centurionem, VIII. 8.
Sucro, oppidum, XXVIII. 24.
Sudertanum forum, XXVI. 23.
Sudibus, et saxis, et omni genere telorum summoventur a vallo hostium Romani, XXXIV. 15.
Suessa Pometia, urbs Volscorum, I. 41. vi capitur a Tarquinio Superbo, 53. *vid.* Pometia.
Suessa Aurunca, VIII. 15. eo colonia deducta, IX. 28. negat consulibus milites et pecuniam, XXVII. 9. de hac re senatusconsultum, XXIX. 15.
Suessetani, Hispaniae populus, XXV. 34. deficiunt ad Romanos, XXXIV. 20. iis opem ferunt in expugnando Lacetanorum oppido, *ibid.* in Suessetanis A. Terentius oppidum Corbionem expugnat, XXXIX. 42.
Suessetanum agrum depopulatur Mandonius, XXVIII. 24.
Suessula, urbs, VII. 37. XXIII. 14. 17. 32. XXIV. 46. XXV. 7. 22. XXVI. 9. XXVIII. 9.
Suessulanis civitas sine suffragio data, VIII. 14.
Suetonii error, CXXXVII. 6.
Suevorum veterum sedes, CIV. 15.
Suevos debellat Drusus, CXL. 2.
Suffetes, summus apud Poenos magistratus, XXX. 4. XXVIII. 37. XXX. 7. XXXIV. 61.
Suffragia quomodo Romae lata, I. 43. *vid. et* X. 13. 21. XXIV. 7. 9. XXV. 3. XL. 51.
Suffragii lationem impertiri, populi erat, non senatus, XXXVIII. 36.
Suffragii latio per censores adimi non potest injussu populi, XLV. 15.
Suggestum in foro Romano adornatum rostris navium Antiatum, VIII. 14.
Suismontium, mons Liguriae, XXXIX. 2. XL. 41.
Sulcitanis imperat pecuniam Caesar, CXIV. 66.
Sulla. *vid.* Cornelius Sulla.
Sulmo, oppidum, XXVI. 11. patria Nasonis, LXXII. 36.
Sulmo, vetus Latii oppidum, a Sulla diruitur, LXXXVIII. 35.
Sulpicia, gravis femina, socrus consulis Postumii, XXXIX. 11. 12. 13.
Sulpicia, mulier castissima, dedicat simulacrum Veneris Verticordiae, LXIII. 18.
C. Sulpicius, legatus, *qui idem videtur esse, ac C. Sulpicius Peticus, de quo infra,* vincit Hernicos, VII. 7.
C. Sulpicius praetor creatur, et sortitur Siciliam, XXV. 41.
C. Sulpicius, tribunus plebis, XLIII. 16.
C. Sulpicius Camerinus censor creatur, VI. 27. abdicat se magistratu, *ibid.*
C. Sulpicius Galba, pontifex, XXX. 39. moritur, XXXII. 7.
C. Sulpicius Galba, creatur praetor, XLII. 28. sortitur jurisdictionem urbanam, 31.

C. Sulpicius Gallus, nominatur patronus ab Hispanis, XLIII. 2. creatur praetor, 13. delectum habet, 16. sortitur jurisdictionem urbanam, *ibid.* ab eo et collega M. Claudio consul accipit legiones, 17. idem Gallus, tribunus militum secundae legionis, praedicit eclipsin Lunae, XLIV. 37. praeest castris Aemilii Paulli, XLV. 27. creatur consul, 44. ejus legatio in Graeciam et Asiam insolenter acta, XLVI. 20.

C. Sulpicius Longus, consul, VIII. 15. iterum, 37. tertium, IX. 24. Samnites vincit, 27.

C. Sulpicius Peticus, consul, VII. 2. *vid.* C. Sulpicius, legatus. Iterum consul, 9. ducit exercitum in Hernicos, et Ferentinum urbem capit, *ibid.* dictator dictus, 12. trahit bellum, aegre id ferentibus militibus, *ibid.* Sex. Tullii ad eum oratio, 13. ejus strategema, 14. vincit Gallos, et triumphat, 15. auri ex Gallicis spoliis magnum pondus, saxo quadrato septum, in Capitolio sacrat, *ibid.* creatur interrex et tertium consul, 17. 18. quartum, 19. iterum interrex, et quintum consul, 22.

C. Sulpicius Q. F. Q. N. Paterculus, consul, XVII. 22. in Africam navigat, 26. vincit Annibalem, et triumphat, 27.

C. Sulpicius Ser. F. Galba primus post Romam conditam sacerdos publico damnatur judicio, LXIV. 50.

L. Sulpicius, tribunus militum, XL. 27.

P. Sulpicius, interrex, X. 11.

P. Sulpicius Galba, Servii filius, qui nullum antea curulem magistratum gesserat, consul creatur, XXV. 41. magistratum init, XXVI. 1. Apuliam provinciam obtinet, 22. in Macedoniam mittitur, *ibid.* ei imperium prorogatum, 28. etiam anno sequenti, XXVII. 7. 10. iterum anno sequenti, 22. ejus res gestae, 31. 32. 33. ejus res gestae anno sequenti, XXVIII. 5–7. ei succedit P. Sempronius, XXIX. 12. creatur dictator, XXX. 24. iterum consul, XXXI. 4. de bello adversus Philippum refert ad senatum, 5. ei evenit Macedonia provincia, 6. rogationem promulgat de bello Macedonico, *ibid.* ejus oratio, 7. consulit feciales de bello, Philippo regi indicendo, 8. ei permissum, ut de exercitu, quem P. Scipio ex Africa deportasset, voluntarios, quos posset, duceret, *ibid.* paludatus cum lictoribus proficiscitur in Macedoniam, 14. circa Apolloniam hibernat, 22. *vid. et* 27. ejus res gestae, 33–40. legatus additur T. Quintio, XXXII. 28. legatus in decem ad res Macedoniae et Graeciae componendas, XXXIII. 24. legatus mittitur ad Antiochum, XXXIV. 59. venit ad Eumenem, XXXV. 13. 14. ejus cum Minione colloquium, 16.

P. Sulpicius Galba, candidatus consulatus, CII. 32.

P. Sulpicius P. F. Quirinus, consul, CXXXVI. 72.

P. Sulpicius Saverrio consul creatur, IX. 45. ob res bene adversus Aequos gestas triumphat, *ibid.* censor, X. 9.

P. Sulpicius Saverrio, consul, XIII. 36.

P. Sulpicius Rufus, celebris orator, C. Norbanum reum facit majestatis, LXX. 29. tribunus plebis, Sullae provinciam adimit, et Mario decernit, LXXVII. 1. 2. ejus importunitas, 5. libertinis vendit civitatem, 6. reduci postulat exsules, 7. ingentem excitat seditionem, 11. 12. a Sulla victus, a senatu judicatur hostis, 23–28. occi-

occiditur, *ibid.* servus, qui eum prodiderat, manumissus, et statim de saxo praecipitatus est, *ibid.*

Q. Sulpicius, legatus dictatoris A. Postumii, IV. 27.

Q. Sulpicius Camerinus, tribunus militum consulari potestate, V. 8. iterum, 14.

Q. Sulpicius Longus, tribunus militum consulari potestate, V. 36. 47. paciscitur cum Brenno, 48.

Ser. Sulpicius, consul, nihil dignum memoria agit, II. 19.

Ser. Sulpicius, curio maximus, moritur, III. 7.

Ser. Sulpicius, consul, III. 10. legatus mittitur Athenas legum caussa, 31. decemvir, 33. legatus ad exercitum, qui Aventinum insederat, 50. legatus praeest equitibus, 70.

Ser. Sulpicius Camerinus consul creatur, V. 29. tribunus militum consulari potestate, 32. adversus Salpinates proficiscitur, *ibid.* creatur interrex, VI. 5.

Ser. Sulpicius Camerinus, consul, VII. 28.

Ser. Sulpicius Galba, aedilis curulis, XXVII. 21. ad Attalum legatus mittitur, XXIX. 11. pontifex, XXX. 26. moritur, XXXII. 7.

Ser. Sulpicius Galba, aedilis curulis, XXXVIII. 35. praetor, sortitur jurisdictionem urbanam, 42. *et* XXXIX. 5. candidatus consulatus, 32.

Ser. Sulpicius Galba, tribunus militum secundae legionis, adversatur Aemilii Paulli triumpho, XLV. 35. 36. *idem videtur esse, qui proxime sequitur.*

Ser. Sulpicius Galba, praetor, rem male gerit adversus Lusitanos, XLVIII. 24. ejus in Lusitanos perfidia, 28. 29. avaritia, 30. accusatur, subscriptore Catone, XLIX. 56. mira arte absolutionem invenit, 57. ejus tres orationes, 58. creatur consul, LIII. 1. in provinciam non mittitur, dicto notatus ab Africano, 3. ejus eloquentia, LV. 4.

Ser. Sulpicius Galba, consul, LXV. 30.

Ser. Sulpicius Galba, a Lucanis captus, unius mulieris opera evadit, LXXII. 25.

Ser. Sulpicius Pelignos acie fundit, LXXIII. 33. et Picentes, LXXIV. 1. 2. Marrucinos vincit, LXXVI. 1. caedit Pompaedium cum ejus exercitu, 6.

Ser. Sulpicius Galba, legatus Pontinii, rem gerit adversus Allobroges, CIII. 39. praetor, CVI. 11.

Ser. Sulpicius Galba, legatus Caesaris, vincit Alpinas gentes, CIV. 64. 65. socius consilii, ad interficiendum Caesarem initi, CXVI. 41. cum Pansa Mutinam proficiscitur, CXIX. 7. in proelio pellit Antonianos loco, 10.

Ser. Sulpicius Rufus, tribunus militum consulari potestate, VI. 4. iterum, 18. tertium, 21.

Ser. Sulpicius, tribunus militum consulari potestate, VI. 22. iterum, 32. recipit Tusculum, 33. duxerat majorem M. Fabii Ambusti filiam, 34. tribunus militum consulari potestate tertium, 36. quartum, 38.

Ser. Sulpicius Rufus L. Murenam, a quo in petitione consulatus superatus erat, ambitus accusat, CII. 88. petit consulatum, CVIII. 10. designatur, 11. favet Caesari, 32. victo Pompejo, Caesaris clementiam Athenis exspectat, CXII. 6. legatus ad Antonium a senatu missus, in itinere moritur, CXVIII. 14.

Sunium, XXVIII. 8. XXXI. 22. Atticae terrae promontorium, XXXII. 17.

Suovetaurilia, I. 44. VIII. 10.
Superbus cur dictus Tarquinius, I. 49.
Superstitio externa repressa, IV. 30. *vid.* Religio.
Supplicare coronati, et lauream in manu tenentes, jubentur omnes duodecim annis majores, XL. 37.
Supplicationes ad omnia delubra, III. 7.
— duorum consulum nomine in unum diem, 63.
— in quatriduum, V. 23.
— ob rem bene gestam adversus Samnites, X. 21.
— in biduum, prodigiorum averruncandorum caussa, 23.
Supplicatio per unum diem Aesculapio habita, X. 47.
— Marti habita a militibus laureatis, XII. 6.
— belli Carthaginiensis caussa, XXI. 17. XXII. 10.
— per triduum ad omnia pulvinaria, XXII. 1.
— Fortunae in Algido, XXI. 62. ad aedem Herculis, *ibid.*
Supplicationes omnibus Diis, quorum pulvinaria Romae sunt, indictae, XXIV. 10.
— ad omnia delubra, XXIV. 11.
— ad omnia pulvinaria, XXVII. 4. 11. *vid. et* XXV. 7.
— in unum diem, XXVII. 7. 37.
— per compita, tota urbe, XXVII. 23.
— in triduum celebratae a viris feminisque, XXVII. 51.
— in quatriduum, XXIX. 14. XXX. 1. 17.
— per quinque dies, XXX. 21.
— in triduum ob victum Annibalem, XXX. 40.
— ob bellum Philippo decretum, XXXI. 8. 9.
— ob victoriam de Gallis reportatam, XXXI. 22.
— ob prodigium, XXXII. 1. 9. XXXV. 21.
— ob res bene gestas in Gallia in quatriduum, XXXII. 31.
Supplicationes ob res in Thessalia bene gestas, in dies quinque, XXXIII. 24.
— ob res bene gestas in Hispania in triduum, XXXIV. 21. *vid. et* XXXIV. 42.
— ob terrae motus, XXXIV. 55.
— ob res bene gestas adversus Antiochum, XXXVI. 21.
— in triduum in omnibus compitis, XXXVIII. 36.
— pro valetudine populi in triduum, XXXVIII. 44.
— prodigiorum caussa, XXXIX. 56. XL. 2.
— circa omnia pulvinaria in diem unum, XL. 19. 28.
— in biduum, XL. 37.
— ob pestilentiam in unum diem, XLI. 26.
— ob devictum Perseum, XLV. 2. et Gentium, 3.
— in dies duodecim, ob victum a Pompejo Mithridatem, CII. 47.
— in dies quindecim, ob res a Caesare in Gallia gestas, CIV. 63.
— dierum sexaginta, CXIX. 29.
Supplicationibus ordo statutus, VII. 28.
Supplicum insignia Infulae, Velamenta, Rami oleae, Vestis sordida, II. 39. XXIV. 30. XXV. 25. XXIX. 16. XXXVII. 28. XLIV. 19. XLV. 25. *vid. et* XXXV. 34.
P. Sura, legatus, XXII. 31. *vid. et* Cornelius Lentulus.
Surenas, dux Parthici exercitus adversus Crassum, CVI. 27. 37. 39. simulat se colloqui velle cum Crasso, 51. decipit Crassum, 53. ejus dignitas et opes, 54. 55. cum Crasso congreditur, et Crassus interficitur, 56. 57.
Surrentini populi deficiunt ad Poenos, XXII. 61.
Surus, Aeduorum dux, equestri proelio capitur a Labieno, CVIII. 27.
Sus mansueta variis condimen-

tis adsimulata ferinae carni, xxxv. 49.
Susus Phalasarneus, dux Cretensium in exercitu Persei, xlii. 51.
Suthul, oppidum Numidiae, lxiv. 42.
Sutrini, socii Romanorum, vi. 3. *de obsidione eorum urbis vid.* Sutrium.
Sutrinus ager, xxvi. 34.
Sutrium, oppidum, obsidetur et capitur a Tuscis, vi. 8. recipitur a Camillo, *ibid.* obsidetur ab Etruscis, 9. liberatur, *ibid.* Sutrium, claustrum Etruriae, ab Etruscis oppugnatum, ix. 32. 35. *vid. et* x. 14. negat consulibus milites et pecuniam, xxvii. 9. de hac re senatusconsultum, xxix. 15.
Sycurium, urbs sub radicibus Offae, xlii. 54. 56. 57. 62. 64.
Syleum, urbs, xxxviii. 14.
Syllus Gnossius, dux Cretensium in exercitu Perseï, xlii. 51.
Sylva Arsia, ii. 7.
— Ciminia, ix. 36.
— Litana, xxiii. 24. xxxiv. 22.
— Maesia, i. 33.
— Malitiosa, i. 30.
— Pieria, xliv. 43.
Sylvanus ex silva Arsia ingentem vocem noctis silentio edidisse creditur, ii. 7.
Sylvius, Ascanii filius, secundus Albae rex, i. 3. casu quodam in silvis natus, *ibid.*
Sylvius Aeneas, tertius Albae rex, *ibid.*
Sylvius Latinus, quartus Albae rex, *ibid.*
Sylvius Romulus, fulmine ictus, *ibid.*
Sylvius, cognomen omnium Albanorum regum, *ibid.*
Symphorintichos, castellum, a Stratonica Pompejo traditum, cii. 3. 6.
Synnada, urbs, xxxviii. 15. xlv. 34.
Synedri, Macedonum senatores, xlv. 32.
Syphax, rex Numidarum, a Scipionibus appetitus, jungit amicitiam cum Romanis, xxiv. 48. vincitur a Masinissa, 49. in Maurusios fugit, *ibid.* ejus ad Romanos legati, prospera cum Carthaginiensibus proelia memorantes, xxvii. 4. ad eum vicissim senatus legatos mittit, *ibid.* ad eum Scipio navigat, xxviii. 17. eodem tecto recipit Scipionem et Asdrubalem, 18. cum eo foedus icit Scipio, *ibid.* ducit Asdrubalis filiam, xxix. 23. Scipioni amicitiam renuntiat, *ibid.* ejus adversus Masinissam bellum, 29–33. in ejus castra ignes conjiciunt Scipio et Masinissa, xxx. 5. Syphax adversus Masinissam et Laelium copias educit, 11. capitur, *ibid.* in castra Romana adducitur, 13. ejus oratio ad Scipionem, *ibid.* a Laelio in Italiam abducitur, 17. Tibure moritur, et publico funere effertur, 45.
Sypheum, Bruttiorum oppidum, deficit a Poenis ad Romanos, xxx. 19.
Syracusas obsident Carthaginienses, xiii. 50. urbem occupat Pyrrhus, Thoenione et Sosistrato tradentibus, xiv. 3. *de antiquis Poenorum adversus Syracusanos bellis vid.* xvi. 8. rex Syracusanorum Hiero, 9. Syracusae a consulibus Romanis obsessae, 44. *vid.* Hiero, *et* Hieronymus. post mortem Hieronymi magnae Syracusis turbae, xxiv. 21–27. pax cum Romanis decreta, dein turbata, 28–32. Syracusae sub dominationem Hippocratis et Epicydis cadunt, 32. terra marique oppugnantur a Marcello, 33. Archimede defendente, 34. oppugnatione absistunt Romani, et obsidendo arcent commeatus, *ibid.* Syracusae captae, xxv. 23. 31. Syracusarum spolia Romam devecta, 40.

Syracusani in fidem clientelamque Marcelli urbem suam tradunt, xxvi. 32.

Syria. *vid.* Antiochus, Demetrius, Seleucus. Syriae regnum occupatur a Tigrane, lxx. 65. *de turbis in Syria vid.* xlvi. 24. l. 12. lxiii. 32. in provinciae formam redigitur, cii. 29.

Syriae reges quatuor intra triennium occisi, lxx. 63. eorum intricata historia, 64.

Syri haud paullo mancipiorum melius, quam militum, genus, xxxv. 49. leges et servituti nati, xxxvi. 17. Gallis stipendium pependere, xxxviii. 16.

Syrtis minor, xxix. 33. xxxiv. 62.

T.

Tabae, urbs Pisidiae, xxxviii. 13. Tabellae et literae laureatae, xlv. 1.

Tabellarius, *ibid. et* xliv. 44.

Tabernae Romae a Tarquinio Prisco rege factae, i. 35.

Tabernae in gravi periculo claudi jussae, iii. 27. iv. 31. in luctu, ix. 7. in pace apertae, vi. 25.

Tabernae argentariae fori Romani venduntur ab Annibale, castra ad urbem habente, xxvi. 11.

Tabernae septem Romae incendio hauriuntur, xxvi. 27. reficiuntur, xxvii. 11.

Tabernae omnes cum magni pretii mercibus conflagraverunt, xxxv. 40.

Tabernae quatuor in publicum emtae, xxxix. 44.

Tabernae circum forum piscatorium in privatum venditae, xl. 51.

Tabernae foro circumdatae, xli. 32.

Tabernae et lanienae conjunctae, in publicum emtae, xliv. 16.

Tabernae Novae, loci nomen Romae, iii. 48.

Tabernacula in foro statuta, xxxix. 46.

Tabernacula, muli, et omnia alia instrumenta militaria, magistratibus in provincias ituris subministrata de publico, xlii. 1.

Tabernacula, militaremque supellectilem, qualem consuli praeberi mos est, Masinissae donant Romani, xxx. 17.

Tabernaculi male capti vitium, iv. 7. xlvi. 27. 28.

Tabernaculorum festum accurata religione celebratum a Judaeis, lvii. 41.

Tabernaculum Philippi in conspecto maxime tumulo positum, xxxii. 5.

Tabula a T. Quintio dictatore in Capitolio sub signo Jovis Imperatoris fixa, vi. 29.

— templo adfixa voti index, xl. 52.

— victoriae index in aede Matris Matutae, xli. 33.

Tabulae decem a decemviris latae, iii. 34.

— duae prioribus decem additae, 37.

— duodecim, in aes incisae, in publico propositae, 57.

Tabulae publicae, iv. 8. xxvi. 36.

Tabulae pictae, praelatae in triumpho M'. Curii, xiv. 34.

— priscae artis, inventae Eretriae, xxxii. 16.

— Ambracia avectae, xxxviii. 9.

Tabulis pictis fanum Aesculapii exornatum, xliii. 4.

Tabula Aristidis, Liberum Patrem exhibens, ludentibus alea militibus alvei vicem praestat, lii. 18. Tabulas in Italiam portandas conducentibus edictum a Mummio, si eas perdidissent, novas esse reddituros, 57.

Tabulae novae, xxxii. 38. cii. 48. cxi. 19. cxiii. 28.

Tabularium, XLIII. 18.
Tabulatorum quinque turris, XXVIII. 6.
Tabulius ager. *vid.* Trientius.
Tacitus arguitur, CIV. 21.
Tagus, fluvius, XXI. 5. XXVII. 19. XXXV. 22. XXXIX. 30.
Talabrica, urbs Hispaniae, in deditionem venit, LV. 33.
Talabricenses mittunt oratores ad Brutum, LV. 33. is acriter castigatos in fidem recipit, 34.
Talassio, vox nuptialis, I. 9.
Talentum Atticum, XXXVIII. 24. *vid. et* 38.
— Euboïcum, XXXVII. 45. XXXVIII. 9.
Talenta argenti ducenta Philippo pollicentur Carthaginienses, ut in Siciliam aut Italiam cum exercitu trajiciat, XXIX. 4.
Talenta ducenta, semestre stipendium, Cotyi appensa a Perseo, XLII. 67.
Talenta quinquaginta in ripa exponit Perseus, militi diripienda, XLIV. 45.
Tamiani, inter auxilia Rhodiorum, XXXIII. 18.
Tanagra, XXXIII. 28. XXXV. 51.
Tanaïs, amnis, XXXVIII. 38.
Tanaquil, femina summo loco nata, nubit Lucumoni, I. 34. coelestium prodigiorum perita, *ibid.* Tarquinium ad educandum summa cura Servium excitat, 39. interfecto Tarquinio, eumdem Servium, generum suum, ad capessendam rerum curam hortatur, 41. *vid. et* 47.
Tanetum, vicus, XXI. 25. *vid. et* XXX. 19.
Tanginus, dux latronum, fugatur a Q. Pompejo, LIV. 4.
L. Tantasius, eques Romanus, interficitur a Catilina, LXXXVIII. 30.
Tanusiae fides in virum, CXX. 44.
Tarcondimotus, Ciliciae rex, auxilium fert Antonio, CXXXII. 17.
Tarentus, urbs, XII. 7. XXIV. 13. Tarentum venit Pyrrhus, XII. 23.
Tarentum proditur Romanis, XIV. 44. 45. proditur Annibali, XXV. 8. 9. oppugnatur, et capitur a Fabio Maximo, XXVII. 15.
Tarentina arx firmatur praesidio, misso a Pyrrho, XII. 20. oppugnatur ab Annibale, XXV. 11. Tarentinae arci provident Romani, 15.
Tarentini, VIII. 27. eorum indignatio in Romanos, *ibid.* concitant Lucanos, *ibid.*
eorum superba legatio, IX. 14. ridetur a consulibus Romanis, ad pugnam se parantibus, *ibid.*
involvunt se bello Romano, XII. 7. circumveniunt et deprimunt Romanorum naves, 8. inferunt Thurinis bellum, *ibid.* legati, ad Tarentinos missi, ludibrio habentur, 9. eorum annalibus celebrantur nomina scurrarum, principum ignorantur, *ibid.* increpantur a Postumio legato, *ibid.* petuntur bello a Romanis, 10. Pyrrhum arcessunt, 11-16. caeduntur a Romanis, 17. Pyrrhus corrigit mores incompositos Tarentinorum, 23. est gravis Tarentinis, eorumque querelae, 24. 25.
aegre ferunt, a Pyrrho, in Siciliam trajiciente, praesidium in urbe sua relinqui, XIII. 50.
Tarentini belli finis, XIV. 40. 44. 45.
puniuntur, XV. 1.
defecere ad Poenos bello Annibalico, XXII. 61.
Tarentini legati ad Annibalem, XXIV. 13.
eorum obsides apud Romanos, quum fugissent ab urbe, retracti de saxo dejiciuntur, XXV. 7. Tarentinorum defectio, 8. *et seqq.*

eorum classis caedit et mergit classem Romanorum, XXVI. 39. Tarentini caeduntur a C. Persio, *ibid.*
pacem petunt a Romanis cum libertate ac legibus suis, XXVII. 21. *vid. et* 25.
Tarentini equites, XXXV. 28. 29.
Tarentinus ager, XXVII. 40.
Tarentinus portus, XXIII. 33.
Sp. Tarpejus praeest arci Romanae, I. 11. ejus filia, a Tito Tatio, Sabinorum rege, auro corrupta, accipit armatos Sabinos in arcem, *ibid.*
Sp. Tarpejo, consuli, ut magistratu abiit, dies dicta, III. 31. legatus mittitur ad exercitum, Aventinum insidentem, 50. creatur tribunus plebis, 65.
Tarpeja rupes, VII. 10.
Tarpejus mons, I. 55.
Tarpejum saxum. *vid.* Saxum.
Tarquinii, urbs Etruriae, I. 34. XXVI. 3. XXVII. 4.
Tarquinienses ad Tarquinium Superbum in regni possessionem restituendum arma capiunt, II. 6. pugna inter eos et Romanos, *ibid.* domum abeunt, 7.
Tarquinienses bellum inferunt Romanis, V. 16. populantur agrum Romanum, *ibid.* vincuntur, *ibid.* populantur agrum Romanum, VII. 12. caedunt Romanos, et trecentos septem milites Romanorum captos immolant, 15. sacerdotes eorum, anguibus praelatis, furiali incessu Romanos terrent, VII. 17. vincuntur, *ibid.* in eos, quod milites Romanos immolassent, saevitum, 19. inducias quadraginta annorum impetrant, 22. pollicentur Scipioni lintea in vela, XXVIII. 45.
Tarquiniensis ager, VI. 4.
L. Tarquinii Prisci genus et nomen, I. 34. institutus tutor liberis regis, *ibid.* ambit regnum, 35. eligitur, *ibid* centum in Patres legit, *ibid.* bellum gerit cum Latinis, *ibid.* Circo maximo designat locum, *ibid.* muro lapideo urbem circumdare parat, 36. Sabinis infert bellum, eosque fundit, *ibid. et* 37. bellum facit Latinis, 38. multa eorum oppida capit, *ibid.* ejus opera, *ibid.* occiditur, 40.
L. Tarquinius regnum adfectat, I. 46. Tarquinii Prisci filium plures edidere auctores, *ibid.* instinctu conjugis regnum invadit, 47. quare Superbi nomen illi inditum, 49. Patrum primores interficit, *ibid.* circumsepit corpus armatis, *ibid.* primus morem consulendi senatum solvit, *ibid.* Latinos sibi conciliat, *ibid.* Octavio Mamilio Tusculano filiam nuptum dat, *ibid.* in eum invehitur Turnus Herdonius, 50. opprimit Herdonium, 51. ejus ad Latinos oratio, cum quibus foedus renovat, 52. Volscis bellum infert, eorumque urbem Suessam Pometiam vi capit, 53. Gabios fraude capit, *ibid. et* 54. pacem facit cum Aequis, et cum Tuscis foedus renovat, 55. aedificat Jovis Capitolini aedem, *ibid.* alia ejus opera, *ibid.* Ardeam obsidet, 57. pellitur Roma, 60. regnavit annos quinque et viginti, *ibid.* bellum molitur, II. 6. primo a Vejentibus et Tarquiniensibus adjutus, *ibid.* deinde a Porsena, 9. relictus ab eodem, exsulatum abit Tusculum, 15. pugnans ad Regillum lacum vulneratur, 19. moritur Cumis, 21.
Aruns Tarquinius, Superbi filius, Delphos missus portenti caussa, I. 56. cum L. Junio Bruto pugnat, utriusque exitio, II. 6.
Sex. Tarquinius, Superbi filius minimus, I. 53. Gabios prodit patri, *ibid. et* 54. Lucretiae vim infert, 58. Gabios exsul profectus, interficitur, 60.

T. Tarquinius, Superbi filius, I. 56. pugnat ad Regillum lacum, II. 19. *et* 20.

Aruns Tarquinius, Superbi frater, mitis ingenii juvenis, clam ab uxore tollitur, I. 46.

L. Tarquinius Collatinus, Egerii filius, Lucretiam suam laudat, I. 57. *vid.* Lucretia. Collatinus creatur consul, 60. abdicato consulatu, in exsilium abit, II. 2.

Tarquiniorum nominis odium apud Romanos, II. 2. Tarquiniorum bona repetunt legati, 4. eorum bona diripiuntur, aut consecrantur, 5.

L. Tarquitius, patriciae gentis, magister equitum, III. 27.

Tarquitius Priscus, sub Sertorio militans, XCI. 18.

Tarracina, XXII. 15. XXVII. 4. XXVIII. 11. XL. 45. Tarracina colonia. *vid.* Anxur. ei negatur vacatio rei navalis, XXXVI. 3.

Tarracinae flumen, XXIV. 44.

Tarraco, XXI. 61. XXVI. 17. XL. 40.

Tarraconis portus, XXII. 22.

Tarraconensis conventus, XXVI. 19.

Tarsus, Ciliciae caput, favet Dolabellae, CXXI. 12.

Tarsensium clades, CXXI. 26. immunes pronunciantur ab Antonio, CXXVI. 6.

Tartessii, Hispaniae populi, XXIII. 26.

Tatius. *vid.* Titus Tatius.

Taulantiis populis immunitas data, XLV. 26.

Taurasini campi, XIV. 29.

Taurasinorum ager, XL. 38.

Taurea. *vid.* Jubellius.

Taurilia ludi, per biduum facti religionis caussa, XXXIX. 22.

Taurini, populi, XXI. 38. 39.

Taurinorum urbem, caput gentis, expugnat Annibal, XXI. 39.

Taurinus saltus, V. 34.

Tauromenii, populi, XVI. 16. iidem, qui Taurominitani, XIV. 3.

Tauromenium a Rupilio obsidetur et capitur, LIX. 24. 25.

Tauropolos Diana, XLIV. 44.

Taurus, mons, XXXV. 13. omni cis Taurum montem possessione Asiae cedere Antiochus jubetur, XXXVII. 35. 55. XXXVIII. 38.

Taurus, flumen, XXXVIII. 15.

Taxiles, Mithridatis praetor, LXXXI. 60. *vid. et* LXXXII. 1. arcessit Archelaum, 3. et cum eo a Sulla vincitur ad Chaeroneam, 16. 17.

Taygetus, XXXIV. 28.

Teanenses Apuli veniunt in deditionem, IX. 20.

Teanum Apulum, XXIII. 24.

Teanum Sidicinum, XXII. 57. XXIII. 24.

Teates Apuli foedus impetrant a Romanis, IX. 20.

Tecmon, oppidum, XLV. 26.

Tectosagi, populi, occupant mediterranea Asiae, XXXVIII. 16. iis Romani bellum inferunt, *ibid.* eosque vincunt, 24. *et seqq* fabula de auro Delphico, a Tectosagis Tolosam translato, LXVI. 41.

Sex. Tedius, senator, lecticae suae impositum trucidati Clodii cadaver deportat Romam, CVII. 21.

Tegea, urbs, XXXIV. 26. XXXV. 27. XXXVIII. 34.

Tegeae theatrum magnificum e marmore facere instituit Antiochus Epiphanes, XLI. 25.

Tegulae marmoreae ex aede Junonis Laciniae detractae, mox jussu senatus relatae, XLII. 3.

Teji. *vid.* Teus.

Telamon, Etruriae portus, LXXIX. 27.

Telecles Tegeates, legatus Achaeorum, XLVII. 27.

Telesia, urbs in Samnio, capitur ab Annibale, XXII. 13. vi capitur a Romanis, XXIV. 20.

Tellenae, urbs Latii, ab Anco Marcio capta, I. 33.
Telmessicus sinus, XXXVII. 16.
Telmissium castra, XXXVII. 56.
Telmissus, *ibid.*
Telonii fluvii descriptio, LXXIII. 29.
Telum, I. 25. super Telum se devovens stat consul P. Decius, VIII. 9. Telo, super quod stans consul precatus est, hostem potiri, fas non est, 10.
Telorum nubes, XXXVIII. 26.
Tellus Dea, X. 28. XV. 10.
Telluris aedes, II. 41.
Sex. Tempanius, decurio equitum, jubet equites ex equis desilire, qui pugnam restituunt, IV. 38. a C. Junio tribuno interrogatur de Sempronio consule, 40. ejus prudens responsio, 41. absens creatur tribunus plebis, 42. cum eodem Sempronio se vestem mutaturum profitetur, *ibid.*
Temenis porta Tarenti, XXV. 9.
Tempe Thessalica, XXXII. 15. XXXIII. 10. 13. 35. XXXVI. 10. XXXIX. 24. XLII. 54. ejus loci descriptio, XLIV. 6.
Tempestas foeda prohibet castrorum hostilium oppugnationem, II. 62. prohibet oppugnationem urbis Romae, XXVI. 11. obruit Bastarnas, XL. 58. *vid.* Imber.
Tempestas atrox multis sacris profanisque locis stragem facit, XL. 2.
Tempestas praetorum comitia dirimit, XL. 59.
Templum primum a Romulo Jovi Feretrio dedicatum, I. 10.
— Aesculapii, XI. 13. 14. XLV. 28.
— Apollinis, XXXV. 51.
— Apollinis Zerynthii, XXXVIII. 41.
— Bellonae, X. 19.
— Bendidium, XXXVIII. 41.
— Castoris, IX. 43.
— Cereris, XXXI. 14. XL. 2.
— Concordiae, IX. 45.
— Dianae, I. 45. XXXI. 17. XXXVI. 22. XL. 52. XLV. 27.
— Feroniae, XXVI. 11.
— Fortunae, XXIV. 47. XLII. 1.
— Fortunae hujusce diei, LXVIII. 77.
— Fortunae muliebris, II. 40.
— Herculis, XXVI. 10. XXXI. 24.
— Honoris et Virtutis, XXVII. 25. LXVIII. 77.
— Jani, I. 19. XVII. 27.
— Jovis Acraei, XXXVIII. 2.
— Jovis Capitolini, I. 38. 55. XLI. 25.
— Jovis Feretrii, I. 10. IV. 32. in illud spolia opima inlata, *ibid.*
— Nicaei, XLIII. 23.
— Jovis Olympii, XXIV. 21. XLI. 25.
— Jovis Statoris, I. 12. X. 36. 37.
— Jovis Trophonii, XLV. 27.
— Jovis Vicilini, XXIV. 44.
— Junonis Laciniae, XXIII. 23. XXIV. 3. XXVIII. 46. XXX. 20. XLII. 3.
— Reginae, XL. 52.
— Junonis Sospitae, XXXI. 12.
— Juventatis, CXXXVI. 50.
— Matutae matris, V. 19. 23. VI. 33. XXIV. 47.
— Minervae, VII. 3. aereum, XXXV. 36.
— Minervae Itoniae, XXXVI. 20.
— Nortiae, Etruscae Deae, VII. 3.
— Pudicitiae, X. 23.
— Quirini, CXXXVI. 48.
— Spei, II. 51. XXIV. 47.
— Veneris Genitricis, CXV. 19.
Templum nemo dedicare potest, nisi consul aut imperator, IX. 46.
Templum Hierosolymitanum oppugnatur a Pompeji legato Pisone, CII. 62. capitur, 64. nullum simulacrum in templo, 66. capitur ab Herode et Sosio, CXXVIII. 33.
Templa suis crinibus matres in luctu et metu verrebant, III. 7.

Templa Diis in ipso discrimine vovendi mos, x. 42.
— Deûm, quae Athenienses pagatim habebant, dirui atque incendi jubet Philippus, xxxi. 26.
— Graecis asyla, xxxv. 51.
Templa duo in orbe sanctissima, Delphis et Samothracae, xlv. 5.
Templis insignibus etiam aliqua miracula affinguntur, xxiv. 3. xxix. 8. 18.
— Deûm, Alba diruta, temperatum, i. 29.
Templorum ornamenta ex senatusconsulto conflantur, lxxxvi. 2.
Tempsa, xxxiv. 45. Tempsam colonia civium Romanorum deducta, *ibid.*
Tempsanus ager de Bruttiis captus, xxxiv. 45.
Tempyrorum angustiae, xxxviii. 41.
Tencteri, cvii. 12. domantur a Druso, cxxxvii. 9.
Tencterorum sedes, civ. 10.
Tendeba, locus in agro Stratonicensi, xxxiii. 18.
Tenedus, xxxi. 16. xliv. 28.
Tentorium suum cuique militi domus ac penates sunt, xliv. 39.
Tenus, insula et urbs, xxxvi. 21.
C. Terentillus Arsa, tribunus plebis, absentibus consulibus, in consulare imperium apud plebem invehitur, iii. 9. legem promulgat, ut quinque viri creentur legibus de imperio consulari scribendis, *ibid.*
Terentia, Ciceronis uxor, domi suae cum Vestalibus Bonae Deae sacrum celebrat, cii. 99.
Terentilla, nupta Maecenati, adamata Augusto, cxxxvi. 48.
Terentina tribus addita, x. 9.
A. Terentius Varro, ad custodiendum iter legatorum Aetolorum missus, xxxvii. 49. creatur praetor, xxxix. 32. sortitur Hispaniam citeriorem, 38. ejus res gestae, 41. et 56. *vid.* et xl. 2. ovans urbem ingreditur, 16.
A. Terentius Varro, legatus ad Gentium, Illyriorum regem, xliii. 26. in Macedoniam, xlv. 17.
C. Terentius Varro, humili et sordido loco natus, suasor legis de aequando magistri equitum et dictatoris jure, creatur consul, xxii. 25. 35. conciones multas ac feroces habet, 38. ejus et Aemilii collegae discordia, 41–44. signum pugnae ad Cannas proponit, 45. fugit Venusiam, 49. C. Terentio Varroni, redeunti a clade Cannensi, obviam itum ab omnibus ordinibus, 61. ejus ad legatos Campanos oratio, xxiii. 5. proconsul, jubetur Piceno agro praesidio esse, 32. ei per omnes annos post fugam ab Cannis prorogatum imperium, xxv. 6. propraetor in Etruriam mittitur, xxvii. 35. legatus mittitur ad Philippum, xxx. 26. legatus in Africam mittitur, xxxi. 11. triumvir creatur ad supplendum Venusinis colonorum numerum, 49.
C. Terentius Istra creatur praetor, xxxix. 56. sortitur Sardiniam, xl. 1. triumvir coloniae Graviscas deducendae, 29.
L. Terentius, legatus ad Antiochum missus, xxxiii. 35.
L. Terentius Massiliota, aedilis plebis, xxxi. 50.
L. Terentius Massiliota creatur praetor, et sortitur Sardiniam, xxxviii. 42. tribunus militum, xl. 35.
L. Terentius, corruptus a Cinna, struit insidias Cn. Pompejo adolescenti, lxxx. 5.
M. Terentius M. F. Varro Lucullus consul, xciv. 25. ejus

gesta in Thracia, xcvii. 16. 17. triumphat de Bessis, *ibid.*

M. Terentius Varro, doctissimus togatorum, legatus Pompeji bello Piratico, Italiam cum Graecia ponte jungere cogitat, xcix. 31. *vid. et* xiii. 35. coronam navalem meretur, xcix. 31. triumvirale foedus satyra perstringit, ciii. 74. aedilis, *ibid.* ei negotium datum a Caesare Graecas Latinasque bibliothecas colligendi, cxvi. 21. proscriptus, a Fufio Caleno occultatur, cxx. 81. vitam et studia ad centesimum fere annum prorogavit, *ibid.*

M. Terentius Varro, tribunus plebis, edicto proposito, se caussa et agnomine distingui profitetur ab M. Terentio Varrone proscripto, cxx. 81.

Terentius Varro Murena perdomat Salassos, cxxxv. 9. consul moritur, 23.

P. Terentius Tusciveicanus, legatus in Illyricum, xlv. 17.

Q. Terentius, legatus, xxi. 63.

Q. Terentius Culleo, senator, apud Carthaginienses captivus, Romanis redditur, xxx. 43. pileo capiti imposito, secutus est Scipionem triumphantem, 45. legatus, xxxiii. 47. xlii. 35. praetor, sortitur jurisdictionem peregrinam, xxxviii. 42. 55. petit consulatum, frustra, xxxix. 32. legatus ad Masinissam et Carthaginienses, xlii. 35.

Sex. Terentii, amici D. Bruti, fides, cxx. 15.

Terina, urbs Bruttiorum, capta ab Alexandro Epirensi, viii. 24.

Termantia frustra obsidetur a Q. Pompejo, liv. 3.

Termessus, urbs, xxxviii. 15.

Termessenses oppugnant arcem Isiondensium, xxxviii. 15. mulctantur, *ibid.*

Termestini, gens Hispaniae valida, domantur a T. Didio, lxx. 31.

Terminalia festa, xliii. 13. xlv. 44.

Terminus Deus, i. 55. v. 54.

Termini fanum, i. 55.

Terra Mater, viii. 6.

Terra Arpini campestri agro in ingentem sinum consedit, xxx. 2.

Terra Velitris trium jugerum spatio desedit. *vid.* Prodigium.

Terrae motus, qui multarum urbium Italiae magnas partes prostravit, non animadversus a pugnantibus, xxii. 5. *vid. et* xxxiv. 55. xxxv. 40. xl. 58.

Terrae motus prodigiosus, xv. 10.

Terrae motu Caria concussa, et collapsus Rhodi Colossus, xx. 47.

Terror nocturnus Romae, viii. 37.

Tessera, vii. 35. ix. 32. vesperi per castra data, xxvii. 46. xxviii. 14.

Tesserarum ludus, iv. 17.

Testudo fluviatilis trium cubitorum, ab Indis dono data Augusto, cxxxvi. 27.

Testudo e scutis densatis, x. 29. 41. 43. xxxi. 39. xxxiv. 93. ejus accurata descriptio, xliv. 9.

Testudines, machinae ad oppugnationem urbium, v. 5.

Testudini assimilata Peloponnesus, xxxvi. 32.

Tetradrachmum, xxxiv. 52. xxxvii. 46.

Tetraphylia, urbs Athamaniae, xxxviii. 1. ibi custodia regiae pecuniae, *ibid.* Tetraphylia expelluntur Macedones, *ibid.*

Teus, sive Teos, insula et oppidum, xxxvii. 27. Teji, xxxvii. 12. oratores mittunt ad Romanos, 28. facturos se imperata pollicentur, *ibid.*

Teuta, Pinnei Ardiaeorum regis noverca, interficiendos curat legatos Romanos, xx.

25. adversus eam bellum Romani gerunt, 26–30. administratione regni abit, 31.
Teuticus, legatus Gentii, XLIV. 31.
Teutobodus, rex Teutonorum, in pugna capitur a Mario, LXVIII. 23. fabula de Teutobodo, *ibid.* Teutobodus, honoris nomen, non hominis, 24. ante currum Marii triumphantis ducitur, 75. Teutobodi proceritas, *ibid.*
Teutomalius, Salluviorum rex, patria profugus, ab Allobrogibus juvatur, LXI. 5.
Teutonorum antiquae sedes, LXIII. 21. eos fallere conatur Cn. Papirius Carbo, consul, 26. vincunt Carbonem, 27. per Liguriam irrumpunt in Italiam, LXVIII. 2. 14. eos caedit Marius, 22. 23.
Teutonus quidam C. Marium, consulem, provocat ad singulare certamen, LXVIII. 12.
Tezaga, urbs, expugnata, et diripienda militi data, L. 19.
Thabusion, castellum, XXXVIII. 14.
Thala, oppidum, capitur a Metello, LXVI. 2. 3.
Thapsus, urbs Africae, XXIX. 30. *vid. et* XXXIII. 48.
Thapsum obsidet Caesar, CXIV. 34. apud eam urbem vincit Metellum Scipionem, 35. 36. Thapsitanos mulctat pecunia, 65.
Thassus, XXXIII. 30. 35.
Thaumaci ubi siti, et unde appellati, XXXII. 4.
Thaumacos frustra tentatos deserit Philippus, *ibid.* capiunt Romani, XXXVI. 14.
Theaetetus, Rhodiorum legatus, XLVI. 4.
Theatrum, XII. 9. in Theatro Graeci concionem habere solent, *ibid. et* XXIV. 39. XXXIII. 28.
Theatrum et proscenium ad aedem Apollinis, XL. 51.
Theatrum magnificum Tegeae Antiochus Epiphanes facere instituit, XLI. 25.
Theatrum, quod censores struendum locaverant, auctore Scipione Nasica destruitur, XLVIII. 27.
Theatrum Scauri, CIV. 42.
Theatrum Pompeji, primum Romae stabile et mansurum, CV. 20.
Thebae, caput Boeotiae, XXXIII. 1. XLII. 44. sunt in magno tumultu, *ibid.* recipiuntur a Romanis, 63. diruuntur, LII. 19. *vid. et* IX. 18.
Thebani ad bellum Romanum concitantur, LII. 1. maximus apud eos metus, 7.
— a Romanis ad Mithridatem desciscunt, LXXVIII. 51. mox a Mithridate deficiunt ad Sullam, LXXXI. 1. 2. priorem defectionem ab Romanis excusant, 3. dimidio agri mulctantur, LXXXII. 19.
Thebae Phthioticae, XXVIII. 7. sive Phthiae, XXXIX. 25. a Philippo captae, XXVIII. 7. maritimum emporium, XXXIX. 25. *vid. et* XXXII. 33. XXXIII. 5.
Thebes campus, nobilitatus carmine Homeri, XXXVII. 19.
Thejum, oppidum Athamaniae, XXXVIII. 1.
Themiscyra oppugnatur a Lucullo, XCVI. 30.
Themistus, Gelonis gener, ob sociata cum Andranodoro consilia occiditur, XXIV. 24. 25.
Thensae, V. 41. IX. 40.
Theodotus, unus ex conjuratis in Hieronymi caedem, traditur Andranodoro torquendus, XXIV. 5. celat conscios, et Thrasonem insontem consilii auctorem mentitur, *ibid.*
Theodotus et Sosis, interfecto Hieronymo, regiis equis Syracusas contendunt, XXIV. 21. eos adloquitur Andranodorus, 22.

Theodotus, praefectus classis Rhodiae, XLV. 25. legatus mittitur Romam cum corona viginti millium aureorum, *ibid.*

Theodotus, nobilis adolescens, Passaronis urbis portas aperit Romanis, XLV. 26.

Theodotus, praeceptor Ptolemaei, suadet regi, ut Pompejum interficiat, CXII. 13. 14. Caesari offert caput annulumque Pompeji, 25. a Bruto, omnibus suppliciis cruciatus, occiditur, CXXII. 35.

Theogenes, dux Perseï, XLIV. 32.

Theondas, summus magistratus Samothracae, XLV. 5.

Theophanes Rutilium falso criminatus est, LXXVIII. 11. cum eo res maximas communicare Pompejus solebat, CXI. 16. fuit praefectus fabrûm Pompeji, 29. eo auctore, Aegyptum Pompejus petit, CXII. 11.

Theophrastus, haeres scholae et librorum Aristotelis, LXXXIII. 44.

Theopompus, potens apud Caesarem, CXII. 23. Gnidiis propter Theopompum immunitas data, *ibid.*

Theoxena sibi cum marito et liberis sororis suisque necem affert, XL. 4.

Theoxenus, dux Achaeorum, Rhodiis militantium, XXXIII. 18.

Thermopylae, XXXIII. 3. 35. Thermopylis frequens Graeciae statis diebus solet esse conventus, *ibid.*

Thermopylarum saltus et angustiae fauces, XXVIII. 5. 7. XXXI. 23. XXXIII. 3. iis nomen inditum ab aquis calidis, XXXVI. 15.

L. Thermus, legatus, XLVII. 32.

M. Thermus, praetor, expugnat et diruit Mitylenas, LXXXIX. 36. *vid.* Minucius.

Thesauri auri Gallici, VI. 14. 15.

Thesauri Proserpinae. *vid.* Proserpina.

Thesaurus publicus Messenae sub terra saxo quadrato septus, quo Philopoemen vinctus demittitur, XXXIX. 50.

Thespiae, XLII. 43.

Thespienses, XXXVI. 21. eorum emporium Creüsa, *ibid.* a Mithridaticis obsessi fuere, LXXVIII. 51.

Thesproti, XLIII. 21.

Thesprotius sinus, VIII. 24.

Thessaliae campi, XXXI. 41. XLII. 54.

Thessaliam invadit Andriscus, L. 1.

Thessali, populi, XIV. 34. adscripti a Philippo Macedoniae rege foederi, cum Romanis inito, XXIX. 12. Thessalos primos omnium liberandos Philippo nominat T. Quintius, XXXII. 10. liberi pronunciantur, XXXIII. 32. iis, praeter libertatem concessam, Achaei Phthiotae dati, 34. Thessali, gens inquieto ingenio, XXXIV. 51. liberantur a T. Quintio, et ex omni colluvione et confusione in aliquam tolerabilem formam rediguntur, *ibid.* eorum concilium Larissae, XXXVI. 8. XLII. 38. impugnantur ab Antiocho, XXXVI. 9. 10. eorum querelae de urbibus suis a Philippo possessis, XXXIX. 24. 25. eorum discordiae sopitae ab Ap. Claudio legato, XLII. 5. dedunt se Caesari, CXI. 56.

Thessali equites, IX. 19.

Thessalici equitatus virtus, XIII. 7. XLII. 59.

Thessalonica urbs, XXXIX. 27. XL. 4. urbs celeberrima, XLV. 30. ibidem erant navalia, XLIV. 10. 32. frustra oppugnatur a C. Marcio, 10. deditur Aemilio Paullo, 45. *vid. etiam* XLII. 67. XLIV. 12. XLV. 29.

Thetidium Pharsaliae terrae, XXXIII. 6. 7.

Theudoria, urbs Athamaniae, XXXVIII. 1. Theudoria expelluntur Macedones, *ibid.*

Theuma, vicus, expugnatur, XXXII. 13.

Thimarum, oppidum, XXXII. 14.

Thoas, praetor Aetolorum, conqueritur injurias Romanorum, et reges ad bellum concitat, XXXV. 12. mittitur ab Aetolis ad Antiochum, 32. XXXVI. 7. frustra tentat Chalcidem, XXXV. 37. Annibalem Antiocho suspectum facit, 42. ejus cum Phaenea contentio, 45. mittitur iterum legatus ab Aetolis ad Antiochum, XXXVI. 26. eum sibi dedi postulant Romani, XXXVII. 45. XXXVIII. 38.

Thoenio dominationem Syracusis adfectat, eique resistit Sosistratus, XIII. 49. occurrit Pyrrho, XIV. 1. occiditur a Pyrrho, 19.

Thorax, nomen collis, XVI. 16.

Sp. Thorius abrogat leges agrarias, LXI. 37.

Thraces invadunt Manlii exercitum, et praedae partem abigunt, XXXVIII. 40. *vid. et* 46. 49. XXXIX. 1. cur minus infesti fuerint Scipioni, XXXVIII. 41. adsumuntur in societatem a Romanis, XLII. 19. eorum rex Cotys. *vid.* Cotys. a Pisone funduntur, LXVII. 62. C. Geminium vincunt, LXX. 55. Macedoniam et finitimas regiones vastant, LXXXI. 49. a Sulla vincuntur, LXXXIII. 8.

Thraces pugnant longis rhomphaeis, XXXI. 39. cum cantu superfixa capita hostium portant, XLII. 60.

Thracia, XXVI. 25. in Thraciam exercitum ducit Philippus, *ibid.* eam depopulantur Galli, XLIV. 27.

Thrasippus Eulyesta, praefectus agematis Macedonici, XLII. 51.

Thraso, familiaris Hieronymo, Syracusanorum regi, XXIV. 5. nominatur inter conjuratos, *ibid.* traditur ad supplicium insons, *ibid.*

Thrasymedes Parius ingentis molis simulacrum Aesculapii fecit, XI. 13.

Thrausi, gens Thracum, XXXVIII. 41.

Thronium, XXXII. 36. XXXIII. 3. XXXV. 37. XXXVI. 20.

Thuria servavit Q. Lucretium, maritum, a triumviris proscriptum, CXX. 45.

Thuriae, sive Thurii, urbs in Sallentinis, IX. 19. X. 2. XXV. 15. XXVII. 1.

Thurini, a Lucanis impugnati, confugiunt ad fidem Romanorum, XI. 29. dono dant C. Aelio statuam et coronam auream, *ibid.* obsessi, liberantur a Fabricio, XII. 6. eorum urbem capiunt et diripiunt Tarentini, 8. in fidem Romanorum redeunt, XXV. 1. deficiunt ad Annibalem, 15. *vid. et* XXVII. 1.

in Thurinum agrum colonia deducta, XXXIV. 53.

Thuribula ante januas posita, quum mater Deûm in urbem inferretur, XXIX. 14.

Thurrus. *vid.* Turrus.

Thus publice in sacrificiis praebitum, X. 23.

Thyatira, oppidum, XXXVII. 8. 21. 37. se dedit Romanis, 44.

Thymbris, fluvius Bithyniae, XXXVIII. 18.

Thyrium, sive Thyreum, oppidum Acarnaniae, XXXVI. 11. 12. XXXVIII. 9.

Thyrienses, XXXVI. 12.

Thyrsis quidam Stuberaeus intercludit Demetrio spiritum, XL. 24.

Tibareni subiguntur a Lucullo, XCVII. 46.

Tiberina insula, II. 5.

Tiberinus Silvius, decimus rex Albae, in Albula submersus, I. 3.

Tiberinus amnis, v. 37. xxix. 14.

Tiberis, fluvius, olim Albula dictus, i. 3. Tiberis dictus a rege Tiberino, qui in trajectu submersus est, *ibid.* Tiberis ab Hercule nando trajicitur, 7. est gelida hieme innavigabilis, v. 13. ejus inundationes maximae, xix. 64. xxiv. 9. xxx. 38. xxxv. 9. 21. xxxviii. 28. ejus exundatio pro omine habita, cxxxiv. 109. trans Tiberim emoti Veliterni, viii. 14. senatores Privernatium, 20. Campani, xxvi. 34.

Tiberius. *vid.* Claudius.

Tibicines et Cornicines in centurias distributi a Servio, i. 43. eorum in ludis usus, vii. 2. Tibicines, vini avidum genus, ix. 30. prohibiti in aede Jovis vesci, uno agmine eunt Tibur, *ibid.* vino onerati, somnoque victi, in plaustra conjiciuntur, et Romam revehuntur, *ibid.* iis restitutum jus vescendi in aede Jovis, *ibid.*

Tibur, vii. 11. ix. 30. xxiii. 11. xxx. 45. xliii. 2.

Tiburtes, populi, vii. 9. quare iis bellum indixerint Romani, *ibid.* Gallos benigne adjuvant commeatu, 11. vincuntur, *ibid.* infesto agmine, primo noctis silentio, ad urbem Romam veniunt, 12. ad moenia Romae vincuntur, *ibid.* cum iis bellum geritur, 18, coguntur dedere se Romanis, 19. triumphus de Tiburtibus, *ibid.* tuentur Pedanos, viii. 12. eos vincit L. Furius, consul, 13. mulctantur agro, 14.

Tichius, cacumen montis Oetae, xxxvi. 16. 17.

Ticinus, amnis, v. 34. xxi. 39. Romani ponte Ticinum jungunt, xxi. 45. pugna equestris ad Ticinum, 46.

Tifata, mons, vii. 29. xxiii. 36. xxvi. 5.

Tifernum, oppidum, ix. 44. x. 14.

Tifernus, mons, x. 30.

Tigillum Sororium, i. 26.

Tigranes Armenius ducit filiam Mithridatis, lxx. 49. a Mithridate concitatur in Ariobarzanem, *ibid.* ejus duces a Sulla expelluntur Cappadocia, 50. occupat Syriam, 64–67. cum Tigrane foedus facit Mithridates adversus Romanos, lxxiv. 12–15. Tigranes Cappadociam denuo vastat, xci. 28. ad eum confugit Mithridates, xcvii. 39. qui a Lucullo per legatum Ap. Claudium resposcitur, 50. *vid. et* xcviii. 6. Tigranis incrementa et superbia, 7. Tigrani bellum infert Lucullus, 24. Tigranes arcessit Mithridatem, 25. ejus vecordia, 34. Mithrobarzanem cum stolidis mandatis mittit, 35. omnibus impedimentis exuitur, 38. Tigranis copiae, 42. vincitur et fugatur, 45–48. summam rerum permittit Mithridati, 52. Tigranis ad Phraatem legatio, 53. pulso Fannio, multa recuperat, 85. ejus res malae, c. 25. ejus cum filio et Parthis bellum, 26. regnum Tigranis invadit Pompejus, ci. 8. in castra Pompeji profectus, benigne suscipitur, 9–11. amicus et socius populi Romani appellatur, 14. ejus cum Phraate bellum, cii. 30. et pax, 31.

Tigranes, proxime praecedentis filius, a patre corona donatur, c. 25. contra patrem arma capit, 26. victus a patre, in castra Pompeji venit, *ibid.* ejus in patrem irreverentia, et contumacia in Pompejum, ci. 12. 13. in vincula conjicitur, 14. repetitur a socero Phraate; frustra, 15. in triumpho ducitur, ciii. 48. pecuniis acceptis, emittitur a Clodio, 124.

Tigranocerta, urbs amplissima, a Tigrane conditur, LXXIV. 15. obsidetur a Lucullo, XCVIII. 38. urbis ejus opulentia, 39. capitur, 51.
Tigris allata ad Augustum ex India, tumque primum visa Romanis, atque etiam, ut Dio putat, Graecis, CXXXVI. 27.
Tigurini circumveniunt L. Cassium, consulem, eumque occidunt, LXV. 56. reliquias Romani exercitus turpi pactione dimittunt, 57.
Tigurinorum clades, CIII. 130.
Timanora Dolopem jaculatoribus et funditoribus praeficit Perseus, XLII. 58.
Timasicrates Rhodius, XXXVII. 14.
Thimasitheus Liparensis a legatis Romanis injuriam populariuin arcet, V. 28. ejus posteris gratiam referunt Romani, XVIII. 46.
Timavi lacus, XLI. 5.
Timochares Ambraciensis furtim ad C. Fabricium, consulem, accedit, veneno necaturus Pyrrhum, XIII. 44. *vid.* Nicias.
Timocrates Pellenensis praeest Argis, XXXIV. 29. 40.
Timoleon vincit Poenos, XVI. 8.
Timon, princeps Thebarum Phthioticarum, XXXIII. 5.
Timon praeponitur ab Antiocho Lydiae, XXXVII. 44.
Timotheus, praefectus Persei, XLII. 67.
Tiridates in locum Phraatis a Parthis rex constituitur, CXXXIII. 71.
M. Tiro a Caesare dimittitur cum ignominia, CXIV. 28.
Tirones ab decem et sex annis milites scribit Philippus, XXXIII. 3.
Tisaeum, mons, XXVIII. 5.
Tisdritani mulctantur a Caesare, CXIV. 65.
Tisippi crudelitas in Aetolorum principes, XLV. 28.
Tiso Patrensis, XXXV. 26.
Titienses, equitum centuria, et tribus antiqua, I. 13. 36. X. 6.
C. Titinius, tribunus plebis, XXXV. 8.
C. Titinius prodit praetori castellum, a fugitivis in Sicilia occupatum, LXVII. 32. 33.
C. Titinius, equestris ordinis princeps, recusat, judiciaria lege a Druso lata, ingredi curiam, LXXI. 21.
L. Titinius, tribunus militum consulari potestate, V. 12. iterum, 18. profectus adversus Faliscos, male rem gerit, *ibid.*
M. Titinius tribunus plebis creatur, III. 54.
M. Titinius, magister equitum, X. 1.
M. Titinius, tribunus plebis, XXXV. 8.
M. Titinius Curvus, praetor, XL. 59. sortitur jurisdictionem urbanam, XLI. 2. delectum Romae habet, 9. dat senatum Sempronio et Postumio, 10.
M. Titinius, praetor, sortitur Hispaniam citeriorem, XLI. 2. *vid. et* 19. 31. accusatur ab Hispanis, XLIII. 2.
M. Titinius vincitur a fugitivis in Sicilia, LXVII. 35.
P. Titinius, legatus, XXXI. 21.
Sex. Titinius, tribunus plebis, queritur indignam mortem Maelii, IV. 16.
Titium atrium in Lautumiis, XXXIX. 44.
M. Titius, praetor, aquaeductus reficit, novasque aquas inducit in urbem, LIII. 4.
M. Titius, naves comparans, capitur, et incolumis servatur a Mena, CXXVII. 26. ab Antonio ad Caesarem Octavianum transit, eique Antonii testamentum prodit, CXXXII. 6. 7.
P. Titius, tribunus plebis, magistratu Cascae collegae abrogato, ante annum moritur,

cxx. 5. ejus de triumviris in quinquennium lex, 26.

Sex. Titii, tribuni plebis, certamen cum Antonio, consule, LXIX. 45. in exsilium agitur, 50.

Q. Titurius Sabinus, Caesaris in Gallia legatus, CIV. 56. profligat Unellos, eorumque civitates in deditionem accipit, 98. vaſtat Menapiorum culta, cv. 59. caeditur ab Ambiorige, CVI. 12.

Titus Tatius, rex Sabinorum, I. 10. ad eum congregantur raptarum virginum parentes, *ibid.* bellum parat, *ibid.* corrumpit auro filiam Tarpeji, quae Sabinos in arcem accipit, 11. pax convenit inter eum et Romulum, 13. ejus mors, 14.

Toga praetexta ab Etruscis sumta, I. 8. Togam praetextam sumunt, qui se pro populo devovent, VIII. 9. Togae praetextae habendae jus, ut pontificibus, ita datum triumviris epulonibus, XXXIII. 42. praetextis Togis quinam uterentur, XXXIV. 7.

— candida, XXXIX. 39. *vid.* Album.

— picta, X. 7. Togam pictam Masiniſſae donat Scipio, XXX. 15.

— purpurea, XXVII. 4. XXXI. 11.

— virilis, XXVI. 19. XLII. 34.

Toletum, urbs parva, sed loco munita, XXXV. 7. 22. operibus Toletum capit M. Fulvius Nobilior, proconsul, *ibid. vid. et* XXXIX. 30.

Toliſtoboji Galli in Asia, XXXVIII. 15. quonam modo eas ceperint sedes, 16. iis Romani bellum inferunt, *ibid. et seqq.* fugiunt in Olympum montem, 18. 19. vincuntur, 20. *et seqq.*

Tolosa, nobilis Gallorum civi- praesidium Romanum op- it, et in vincula conjicit, LXVI. 40. occupatur et diripitur a Servilio consule, *ibid. et* 41.

Tolosanum aurum, LXVI. 41. 42.

Lar, sive Lartes, Tolumnius, Vejentium rex, IV. 17. ad eum deficiunt Fidenae, *ibid.* interfici jubet legatos Romanos, *ibid.* in proelio occiditur a Cornelio Coſſo, tribuno militum, 19.

Tonitru ineunti magiſtratum superveniens, vitio creatum arguebat, XXIII. 31.

C. Toranius, tutor Caesaris Octaviani, proscribitur a triumviris, CXX. 37. a filio proditus, occiditur, 59.

Toredorix, Tosioporum tetrarcha, insidiis Mithridatem petens, cum uxore et liberis trucidatur, LXXXII. 38.

Tormenta bellica, XXIV. 34.

Torone, urbs, XXVIII. 7. XLIV. 12. XLV. 30. eam incolunt profugi ab Thebis Phthioticis, XXVIII. 7. capitur a Philippo, *ibid.*

Toronae promontorium, XXXI. 45.

Toronaïcum mare, XLIV. 11.

Torquatus, cognomen T. Manlio datum, VII. 10. *vid.* Manlius.

A. Torquatus, senator, victo Pompejo, Caesaris clementiam Athenis exspectat, CXII. 6.

T. Torquatus, captus a Sitio, a militibus interficitur, CXIV. 65.

Torquis aureus magni ponderis in Capitolio Jovi donum in aede positus, XXXIII. 36.

Torques aureos mille quadringentos septuaginta transtulit P. Cornelius Scipio, XXXVI. 40.

Toryne, Epiri oppidum, CXXXII. 28. in id nomen Cleopatrae jocus, *ibid.*

Trabs aurea, ex templo Hierosolymitano sublata, ab Eleazaro datur Craſſo, CVI. 20.

Tra-

Tragula Annibal ictus, xxi. 7. etiam Cn. Scipio, xxiv. 42.
Tralles, sive Tralli, Illyriorum genus, xxxi. 35. xxxiii. 4. xxxvii. 40.
Tralles, urbs Asiae, dedit se Romanis, xxxvii. 45.
Tralliani Theophilo locant Romanos jugulandos, lxxviii. 9.
Transalpini Galli. *vid.* Galli.
Transfugae verberati, et securi percussi, xxiv. 30. nominis Latini qui erant, securi percussi, Romani in crucem sublati, xxx. 43.
Transfugae nomen exsecrabile veteribus sociis, novis suspectum, xxvii. 17.
Transpadanis omnibus civitatem dat Caesar, cx. 55.
Trasimenus lacus, xxii. 4. ad eum Annibalis castra et insidiae, *ibid.* ad Trasimenum pugna, 6. *et* 7. *vid. et* xxiv. 13.
Trebatius, Samnitium ductor, vincitur a Cosconio, lxxv. 22. 23.
L. Trebellius, tribunus plebis, Gabiniae legi, qua Pompejo bellum adversus piratas mandabatur, intercedit, xcix. 11. metu coactus, cedit, 20.
L. Trebellius, tribunus plebis, Dolabellae, legem ferenti de tabulis novis, resistit, cxiii. 28. 33. 35. 36.
M. Trebellius Fregellanus, xliii. 23.
Q. Trebellius, centurio legionis quartae, xxvi. 48. eum inter et Sex. Digitium de murali corona certamen, *ibid.*
Trebia, oppidum, ii. 39. Trebiam capit Coriolanus, *ibid.*
Trebianus ager in Campania, xxiii. 14.
Trebia, fluvius, xxi. 48. ad eum pugna, 54–56.
Trebius, nobilis Compsanus, xxiii. 1.
C. Trebonius, tribunus lebis, v. 11.
C. Trebonius, legatus, x. 40.
C. Trebonius, tribunus plebis, rogat, ut Pompejo Crassoque provinciae decernantur, cv. 16. et per vim perfert legem, 18–20. legatus Caesaris bello Gallico, cviii. 12. 13. praeficitur obsidioni Massiliae, cx. 10. praetor urbanus, cxi. 17. ei se opponit Coelius, 18. Trebonius de tribunali deturbatur, 19. proconsul, in Hispaniam proficiscitur, cxii. 50. a Caesare sibi in tres menses consul sufficitur, indignante populo, cxvi. 1. socius conjurationis adversus Caesarem, 41. Asia ei provincia decernitur, 100. quam ei tradit M. Appulejus, quaestor, cxviii. 3. foede occiditur a Dolabella, cxix. 2–4.
L. Trebonius, tribunus plebis, insectatur Patres, unde Aspero inditum cognomen, iii. 65. ejus rogatio, *ibid.*
M. Trebonius, tribunus militum consulari potestate, vi. 21.
Trebula, urbs, xxiii. 39.
Trebulanus ager, xxiii. 14.
Trebulanis data civitas, x. 1.
Tremellius Scrofa, quaestor, a Spartaco caeditur, xcvii. 8.
C. Tremellius, decemvir agro dividundo, xlii. 4.
Cn. Tremellius Flaccus, quaestorius, in Asiam ad Attalum legatus mittitur, xxix. 11. aedilis plebis. xxx. 26. creatur praetor, *ibid.* sortitur Siciliam, 27.
Cn. Tremellius, tribunus plebis, xlv. 15.
Cn. Tremellius, tribunus plebis, jurgatur cum pontifice maximo, xlvii. 1. ob id ei dicta mulcta, *ibid.*
L. Tremellius, quaestor, liii. 29. ejus ad milites oratio, 30. 31. vincit Pseudophilippum, 32. unde ei Scrofae cognomentum haeserit, *ibid.*

Treviri vincuntur a Caesare, cv. 63. bellum instaurant, cvii. 1. vincuntur iterum, 5–7.
Triarii, milites, ii. 47. vii 23. viii. 8. cur, et quo sensu dicatur res ad Triarios rediisse, *ibid.*
C. Triarius, legatus Luculli, Apameam capit, xcv. 15. 16. parti classis praeficitur, xcvi. 24. advocatus ad Heracleam a Cotta, urbem recipit, xcviii. 11–15. Tion quoque et Amastrin recipit, *ibid.* liberat Fabium, obsessum a Mithridate, 88. acie vincit Mithridatem, 89. lacessitus iterum a Mithridate, vincitur, 90–92. *videtur idem fuisse, qui* C. Valerius Triarius. *vid. hoc nomen.*
C. Triarius accusat M. Scaurum, cvi. 7 *et* 23.
C. Triarius, unus e ducibus Pompejanae classis, cxi. 2.
Triballi funduntur ab M. Minucio, lxv. 18.
Tribunal praetoris, xxvii. 50.
Tribunal consulis Romani Macedonibus est terrori, xlv. 29.
Tribunalia a praetoribus ad Piscinam publicam posita, xxiii. 32.
Tribunal in castris, xxviii. 27.
Tribunus Celerum, i. 59.
Tribuni militum in secessione militum ab exercitibus creati, iii. 51.
Tribuni militum primo ab imperatoribus, dein populi suffragio ex parte facti, vii. 5. *vid. et* ix. 30.
— legionis primae, secundae, tertiae, xxii. 53.
— alternis imperabant, xl. 41.
— propter bellum Macedonicum, non suffragiis creati, sed a consulibus praetoribusque facti, xlii. 31.
— rursum a populo ex parte creati, xliii. 14. xliv. 21.
Tribuni militum consulari potestate tres numero primum creati, iv. 6. 7.
— abeunt honore, quasi vitio creati, *ibid.*
— quatuor creantur, iv. 31.
— sex, iv. 61.
— octo, v. 61.
Tribunos militum consulari potestate creari, evincunt tribuni plebis, iv. 25. mox vetat senatus, decernitque, ut consularia comitia habeantur, *ibid.*
Tribuni militum consulari potestate patricii omnes creati per quatuor et quadraginta annos, vi. 37.
Tribunus militum consulari potestate ex plebe primus, v. 12.
Tribuni plebis primum creati, ii. 33.
— sacrosancti, *ibid. et* iii. 55.
— non populi, sed plebis magistratus, ii. 56. *vid. et* 35.
— tributis comitiis creari jubentur, ii. 56–58. numeroque eorum tres adduntur, ex Pisone, *ibid.*
— decem creantur, iii. 30.
— tolluntur, decemviris institutis, iii. 32.
— restituuntur, iisdem sublatis, iii. 54.
— per cooptationem duo adsciscuntur patricii et consulares, iii. 64. 65. *vid. et* v. 10.
— cooptari vetantur, iii. 65. v. 11.
— certant adversus Patres, ii. 42. *et passim.*
— diem dicunt C. Marcio, ii. 35.
— M. Manlio, vi. 20.
Tribunus plebis viatorem mittit ad consulem, ii. 56.
Tribuni plebis minantur vincula consulibus, iv. 26.
— tribunis militum, v. 9.
— in ordinem cogunt dictatorem, ut quidam retulere parum probabiliter, vi. 38.
— consules in vincula duci jubent, lv. 2. lxxi. 26. ciii. 59.

Tribunus plebis censorem Q. Macedonicum obtorto collo rapit, e saxo Tarpejo praecipitandum, LIX. 54.
Tribuni plebis vetant delectum haberi, IV. 1. *et alibi saepius.*
— vetant tributum conferri, V. 12.
— vetant per quinquennium ullos magistratus curules creari, VI. 35.
Tribunus plebis vetat quidquam publicae rei prius agi, quam lex sua perlata esset; aerarium, ne adiri a quaestoribus posset, annulo suo claudit; et praetorum quosdam, jus dicere pergentes, proposita mulcta, coërcet, LVIII. 18.
Tribunus plebis senatum convocat, LXXI. 31.
Tribunis plebis datum, ut senatores essent, LIX. 54.
Tribunus plebis unus per intercessionem suam, unamque vocem *veto*, ceteros omnes morari potest, II. 44. IV. 48. VI. 35.
Tribunorum plebis potestas moenibus urbis terminatur, III. 20.
Tribunus plebis a Patribus clam occisus, II. 54.
Tribuni plebis duo, quod gratificati fuerant Patribus, post depositum magistratum accusantur, et damnantur, V. 29.
Tribuno plebis magistratus abrogatur a populo, LVIII. 22-25. de ea re Ti. Gracchi oratio, 37. *et seqq.*
Tribuno plebis mulcta indicta, quod cum pontifice maximo injuriose jurgatus fuisset, XLVII. 1.
Tribunus plebis, praescriptione tribunatus abutens, ne creditoribus suis satisfaceret, a collegis coërcetur, XLVII. 35.
Tribunis plebis usitatum semetipsos creare, III. 35.
Tribunus plebei esse non potest, cujus pater, qui sella curuli sederit, vivit, XXVII. 21. XXX. 19.
Tribunitia potestas imminuta a Sulla, LXXXIX. 11. de ejus restitutione certatur, XCI. 29. tribunis plebis redditur jus petendorum honorum, ademtum a Sulla, XCII. 37. omnia eis jura restituuntur a Pompejo, consule, XCVII. 37.
Tribunitia potestas ab imperatoribus adscita, CXXXIV. 106.
Tributa comitia, II. 56. *vid.* Comitia.
Tributo plebs liberata Romae, II. 9.
Tributum indictum, IV. 60.
Tributum aegre collatum, V. 10. conferri prohibetur, 12.
Tributum in murum, saxo quadrato faciendum, VI. 32. in militum stipendium, X. 46.
Tributum duplex imperatum civibus Romanis, XXIII. 31.
Tributa iterum indicta, CXVIII. 19.
Tribus unde dictae? I. 43.
— Aemilia, XXXVIII. 36.
— Aniensis, X. 9.
— Arniensis. *vid.* Narniensis.
— Claudia, II. 16.
— Collina, XX. 58.
— Cornelia, XXXVIII. 36.
— Crustumina, XLII. 34.
— Esquilina, XX. 58. XLV. 15.
— Falerina, IX. 20.
— Galeria, XXVII. 6.
— Maecia, VIII. 17. XXIX. 37.
— Narniensis, sive Arniensis, VI. 5. XXIX. 37.
— Palatina, XX. 58.
— Papiria, VIII. 37.
— Pollia, VIII. 37. XIV. 27. XXIX. 37.
— Pomptina, VII. 15.
— Publilia, VII. 15.
— Pupinia, XXVI. 9.
— Quirina, XIX. 65.
— Sabatina, VI. 5.
— Scaptia, VIII. 17.
— Stellatina, VI. 5.
— Suburrana, XX. 58.

Tribus Terentina, x. 9.
— Tromentina, vi. 5.
— Velina, xix. 65.
— Veturia, xxvi. 22.
— Ufentina, ix. 20.
— una et viginti factae, ii. 21.
— ad numerum quinque et triginta perductae, xix. 65.
— octo novae additae propter Socios, in civitatem receptos, lxxiv. 56. quas tollendas suscipit P. Sulpicius, lxxvii. 7. 8. mox Cinna, lxxix. 15.
Tribus urbanae quatuor, i. 43. ix. 46. xx. 58. xlv. 15.
Tribu moti, iv. 24. xxiv. 18.
Tribuum omnium nomina in urnam ad delectum conjecta, xiv. 27.
Tribus bellum jubent, vi. 21. pacem, xxx. 43. xxxiii. 25. triumphum decernunt, iii. 63. *vid. et* Comitia tributa, *et* Plebs.
Tricca, urbs, xxxii. 13. xxxvi. 13. xxxix. 25.
Tricipitinus. *vid.* Lucretius Tricipitinus.
Triclinia toto foro strata, xxxix. 46.
Tricorii, populi, xxi. 31.
Trientius Tabuliusque ager, quare sic dictus, xxxi. 13.
Trifanum, locus, viii. 11.
Trigemina porta, iv. 16. xxxv. 10. 41. xl. 51. xli. 32.
Triocala, sedes Salvii, fugitivorum in Sicilia regis, lxvii. 44.
Triphylia, xxxii. 13. a Philippo Achaeis redditur, xxviii. 8. xxxii. 5. xxxiii. 34.
Tripolis Thessaliae, xlii. 53.
Tripolis Scea, xlii. 55. *vid. et* 67.
Tripolis Laconici agri, xxxv. 27.
Tripolitanus ager, xxxvi. 10.
Tripudium solistimum, x. 40.
Tripudia Gallorum, proelium ineuntium, xxxviii. 17.
Triremes, xxi. 22.
Tritonon, Doridis oppidum, xxviii. 7.
Triumphi origo, i. 10.
Triumphus Tarquinii Prisci, primus a Livio memoratus, i. 38. P. Valerii, ii. 7. Camilli, v. 23. Scipionis Africani, xxx. 45. L. Aemilii Paulli, xlv. 39. 40. Pompeji de Mithridate, ciii. 43-50. Caesaris quatuor triumphi, cxv. 11-18. Caesaris Octaviani tres, cxxxiii. 81-83.
Triumphus navalis primus, xvii. 12. *vid. et* xviii. 41. xlv. 42.
Triumphi descriptio, iii. 29. *vid. et* xlv. 39. 40.
Triumphus tam est militum, quam ducum, xlv. 38.
Triumphantium ornatus, x. 7. xxx. 15.
Triumphantium filii pueri curru cum patre vehi solebant, xlv. 40.
Triumphum primus acto honore reportavit Q. Publilius Philo, viii. 26.
Triumphantibus post exactum magistratum imperium ut esset, quo die urbem ituri essent, ad populum ferebatur, xlv. 35.
Triumphum concedere aut denegare senatus est, iii. 63.
Triumphi sine auctoritate Patrum, populi jussu acti, iii. 63. vii. 17. sine auctoritate Patrum, sine populi jussu, x. 37.
Triumphare non poterat, qui sine magistratu res gessisset, xxviii. 38. xxxi. 20.
Triumphum petens, quum sine magistratu res gessisset, L. Cornelius Lentulus ovationem impetrat, xxxi. 20. item L. Manlius, xxxix. 29. triumphat Pompejus, adhuc eques Romanus, lxxxix. 29. xcvii. 34.
Triumphus non recuperantibus amissa, sed imperium augentibus, decernebatur, lx. 24.
— non de civibus agi debebat, lxxxix. 16. quam consuetudinem, nec totam, servat Caesar, nec omnino spernit, cxv.

18. cxvi. 1. *vid. et* cxxxiii. 82. *et* 83.
Triumphat in monte Albano, quum non potuisset triumphum impetrare, C. Papirius, xx. 22. *vid. et* xxvi. 21.
de Triumphandi jure certamen inter consulem et praetorem, xix. 65.
Triumphus, in quo neque captivi ante currum ducti, neque spolia praelata, neque milites secuti, xxxi. 49.
Triumphus, nullo bello gesto, xl. 38.
Triumphus nulli jam privato sub Imperatoribus concessus, cxxxvi. 72.
Triumviri coloniae deducendae creati, iv. 11. vi. 21. viii. 16. ix. 28. xxi. 25. xxxi. 49. xxxii. 29.
Triumviri bini creari jussi, qui citra et ultra quinquagesimum lapidem, in pagis forisque et conciliabulis, omnem copiam ingenuorum inspicerent, xxv. 5.
Triumviri bini, uni sacris conquirendis, alteri reficiendis aedibus sacris, creati, xxv. 7.
Triumviri capitales creati, xi. 23. incusantur ab senatu, quod coetus sacrificantium novo more non prohiberent, xxv. 1. jubentur intentiorem custodiam Lautumiarum carceris habere, xxxii. 26. iis mandatum, ut per urbem vigilias disponant, xxxix. 14.
Triumviri epulones quando primum creati, xxxiii. 42. iis, ut pontificibus, datum jus togae praetextae habendae, *ibid. vid. et* xl. 42.
Triumviri mensarii facti ob argenti penuriam, xxiii. 21. xxiv. 18. xxvi. 36.
Triumviralis conspiratio Caesaris, Pompeji, et Crassi, ciii. 73–76. 79. *vid.* Pompejus, M. Licinius Crassus, C. Julius Caesar.
Triumviri reipublicae constituendae caussa, cxx. 19. 26. *vid.* C. Octavius, M. Antonius, M. Aemilius Lepidus.
Triumviralis proscriptio, cxxi 36.
Trocmi, Galli, occupant Hellesponti oram, xxxviii. 16. *vid.* Gallograeci.
Trogiliorum portus, xxv. 23.
Troja capta, et in Trojanos saevitum, i. 1.
Troja decem annis oppugnata ob unam mulierem, v. 4.
Troja in Euganeorum agro ab Antenore condita, i. 1.
Troja in Laurente agro ab Aenea condita, i. 1.
Trojam ludit patricia juventus, cxv. 23. cxxxiii. 86.
Trojanus pagus, i. 1.
Trojani, i. 1.
Troïlium in Etruria a Sp. Carvilio consule captum, x. 46.
Tromentina tribus addita, vi. 5.
Tropaeum struit Cn. Domitius ex saxo, lxi. 72. et Fabius ex lapide albo, *ibid.*
Tropaea a Pompejo in Pyrenaeis montibus excitata, xcvii. 7. quod quum ei crimini datum esset, Caesar postea nullum in Pyrenaeis montibus tropaeum posuit, sed aram statuit, ex. 37.
Tropaeum Augusti in Alpibus, cxxxv. 16.
Tryphaena, conjux Antiochi Grypi, interfici jubet Cleopatram, lxiii. 36. 37. occiditur ab Antiocho Cyziceno, 38.
Trophonii specus, xlv. 27.
Trophonius Jupiter, *ibid.*
Trophonii oraculum diripitur ab exercitu Mithridatis, lxxxii. 5.
Tryphon. *vid.* Diodotus, *et* Salvius.
Tubero. *vid.* Aelius.
Tubertus. *vid.* Postumius.

Tuccia Vestalis incesti damnata, xx. 16.

M. Tuccius, aedilis curulis, xxxv. 41. creatur praetor, xxxvi. 45. sortitur Apuliam et Bruttios, xxxvii. 2. ei in Bruttiis et Apulia prorogatum imperium, xxxvii. 50. xxxviii. 36. creatur triumvir coloniae deducendae, xxxix. 23.

Tulliae, regis Servii Tullii filiae duae, i. 46. majoris Tulliae ambitio, *ibid.* ambae nubunt Tarquiniis, *ibid.* minor nubit Arunti, *ibid.* majoris Tulliae violenta consilia, 47. Tulliae majoris impietas, 48. Tarquinio pulso et ipsa fugit, 59.

Tullianum, xxix. 22.

Tullius Cimber in societatem consilii adversus Caesarem adsciscitur a Bruto, cxvi. 41. primas in occidendo Caesare partes suscipit, 57. Bruti legatus, classi praeest, cxxiii. 27.

Tullius Rufus, quaestorius, a militibus trajicitur pilo, cxiv. 38.

Cl. Tullus. *vid.* Cloelius.

Man. Tullius, consul, ii. 19.

M. Tullius Cicero nascitur, lxvi. 38.

quaestor frumentum ex Sicilia mittit Romam, xciv. 26.

praetor suadet legem Maniliam, c. 5. ejus integritas et constantia, 6. Manilius apud Ciceronem postulatur, 8.

defendit C. Cornelium, cii. 15. petit consulatum, 32. adversus Catilinam et Antonium competitores dicit, 34. consul, 38. 40. abolet Rulli legem agrariam, *ibid.* iram populi in L. Roscium, auctorem legis theatralis, placat, 42. defendit C. Rabirium, 43. tollit contentionem de proscriptorum liberis, 45. Antonium, collegam suum, patientia et obsequio mitigat, 46. inter ipsa comitia Ciceronem trucidandi consilium capit Catilina, 73. res detegitur, 74. Catilinam excedere urbe minis ac prope imperio cogit, 81. conjuratorum consilia irrita reddit, 83-84. equestrem ordinem stabilit, 87. eo defendente, Murena absolvitur, 88. comprehensis conjuratis, ei supplicatio decreta, 93. 94. Caesarem suspectum et periclitantem tuetur, 97. 99. supplicio afficit conjuratos, 104. pater patriae vocatur, 106. ejus jusjurandum, 107. Ciceronis consulatus omnibus aliis praefertur, 108.

eum vexat Metellus Nepos, ciii. 1. 12. testimonium dicit adversus Clodium, 31. retinetur in urbe cum Pompejo a senatu, 58. in invidiam vocatur a Vettio, quem Caesar indicem subornaverat, 100. defendens Antonium, in consulatu collegam, offendit Pompejum et Caesarem, statimque Clodius ad plebem a Caesare traducitur, 105. in exsilium a Clodio pellitur, 109-121. ejus et fratris somnia, 121. 122. senatus commendat Ciceronem publice, 122. Pompejus Ciceronem revocare studet, unde in urbe proelia, 125. 126.

eum reducere studeut amici, frustra, civ. 40. 41. revocatur, 45-51. ejus sententia Pompejo annonae cura in quinquennium mandatur, 51. contra eum Clodius abutitur responsis haruspicum, 84. ea ipse retorquet in Clodium, 85. et Clodianarum legum tabulas ex Capitolio avellit, 86. unde ei dissensio cum Catone, 87.

ejus fides in defendendo Milone, cvii. 34. 35. dum caussam ejus agit, perturbatur, 39.

cum imperio in Ciliciam mittitur, cxiii. 36. ejus res gestae, 88. 43.

triumphi petendi caussa

quum ad urbem esset, pacem inter Caesarem et Pompejum conciliare conatur, frustra, cix. 30.

post longam et ancipitem dubitationem confert se ad Pompejum, cx. 11.

ejus acerbae in Pompejum et Pompejanos facetiae, cxi. 45. cxii. 1. 2. victo Pompejo, revertitur Brundusium, 5.

ejus in Caninium, unius diei consulem, joci, cxvi. 12. a Bruto in societatem consilii adversus Caesarem non adsciscitur, 42. ejus de interfectoribus Caesaris sententia, 83.

Ciceronis favorem sibi parat Octavianus, cxvii. 6. ejus sententia Octaviano decernitur imperium, 59. in Antonium actiones, 60. ei oblata portenta, 65.

descendit ad forum sagatus, cxviii. 13. in eum invehitur Antonius, 14. ejus in bello adversus Antonium studium, 18. detrectat legationem ad Antonium, 21.

ejus dictum de Octaviano, cxix. 32. deceptus ab Octaviano, ejus negotium in senatu agit, 40. 41. vox ejus libera, qua Octavianum offendit, 59. cum Octaviano colloquium, 66. in lectica fugit, 67.

eum proscribi patitur Octavianus, cxx. 18. ejus caedes, 60–62. caput et manus in Rostris ponuntur, 63. elogium Ciceronis, 65. caput ejus super mensam spectat Antonius, et linguam acubus et calamistro compungit Fulvia, 67.

M. Tullius M. F. Cicero adjungit se M. Bruto, cxviii. 2. *vid. et* 32. victo Bruto, ad Murcum et Abenobarbum se confert, cxxv. 37. consul suffectus, cxxxiii. 73.

M. Tullius M. F. A. N. Decula, consul, lxxxix. 14.

Q. Tullius Cicero, praetor, opprimit reliquias conjurationis Catilinariae, ciii. 10. sortitur Asiam, 26. ejus de fratre Cicerone somnium, 122. male habetur a Clodianis, civ. 45. ejus domus incenditur, 48. legatus Caesaris in Gallia rem gerit, cvi. 13. 14. cvii. 13. post pugnam Pharsalicam ad Fusium Kalenum se confert, cxii. 6. proscriptus, occiditur, cxx. 79.

Q. Tullius Q. F. Cicero, cxii. 6. a Caesare remittitur Pomponio Attico, cxiii. 27. proscriptus, insigne pietatis in patrem et constantiae praebet exemplum, cxx. 79.

Serv. Tullius. *vid.* Servius.

Sex. Tullius septimum primum pilum ducit, vii. 13. ejus ad C. Sulpicium, dictatorem, quod bellum traheret, oratio, *ibid.* privatum dictatoris cum eo colloquium, 14. ejus in proelio virtus, 16.

Tullus Hostilius creatur rex Romanorum, i. 22 ejus indoles, *ibid.* infert Albanis bellum, 23. ejus cum Mettio colloquium, *ibid.* favet Horatio reo, 26. in proelio adversus Vejentes Fidenatesque duodecim vovet Salios, fanaque Pallori ac Pavori, 27. supplicio afficit Mettium ob perfidiam, 28. diruit Albam, 29. addit Coelium montem urbi, ibique deinde habitat, 30. principes Albanorum in Patres, et equitum decem turmas ex Albanis legit, *ibid.* infert Sabinis bellum, eosque vincit, *ibid.* longinquo morbo implicatur, 31. fit superstitionibus obnoxius, *ibid.* fulmine ictus cum domo conflagrat, *ibid.* regnavit annos duos et triginta, *ibid.*

Att. Tullus, princeps Volscorum, infestus Romanis, ii. 35. excipit hospitio Marcium Coriolanum, *ibid.* de bello Roma-

nis inferendo cogitat, *ibid.* ejus dolus, 37. Volsci, a Tullo concitati, deficiunt, 38. 39.
Tumultus Gallicus, VII. 9.
— Sabinus, II. 26.
— Servilis, XXXII. 26.
ob Tumultum justitium indictum, et delectus sine vacationibus, VII. 28. et saga sumta, LXXII. 5.
Tunes, locus quum operibus, tum suapte natura tutus, XXX. 9. abest ab Carthagine quindecim millia ferme passuum, *ibid.* Tuneta occupat Scipio, *ibid. vid. et* 16. 36.
Tunica palmata, X. 7. Tunicam palmatam Masinissae donat Scipio, XXX. 15. *vid. et* XXXI. 11.
— purpurea, regi Syphaci dono missa, XXVII. 4.
Tunicae versicolores, IX. 40.
Tunicae, militum praemia, VII. 37. X. 30.
Turba, oppidum Hispaniae, XXXIII. 44.
Turbae ob nexos, II. 23. 27. *vid.* Seditio.
Turdetania, XXVIII. 39. XXXIV. 16. in Turdetaniam proficiscitur cum exercitu P. Manlius, praetor, XXXIV. 17. et M. Porcius Cato, consul, accitus a Manlio, praetore, 19.
Turdetani, populi, XXI. 6. lites inter eos et Saguntinos, ab Annibale satae, *ibid.* iis ut Saguntini res reddant, postulat Annibal, 12. in potestatem redacti, sub corona venduntur, XXIV. 42. eorum urbs deleta, *ibid.* eorum regulus Attanes, XXVIII. 15. vectigal ex eorum agro Saguntini capiunt, 39. omnium Hispanorum maxime imbelles habentur, XXXIV. 17.
Turduli iidem, qui Turdetani, XXVIII. 39. XXXIV. 17.
Turdulum bellum, XXXIV. 20.
Turmae equitum, I. 30.
Turma equitum Placentina, XLIV. 40.
— Aesernina, *ibid.*
— Lucana, XXII. 42.
Turnus, rex Rutulorum, Aeneae Latinoque bellum infert, I. 2. vincitur, et, cum Mezentio junctis viribus, altero proelio superatur, *ibid.*
Turnus Herdonius. *vid.* Herdonius.
T. Turpilius Silanus, praefectus fabrûm, interfecto a Vaccensibus Romano praesidio, solus relinquitur intactus, LXV. 32. de eo supplicium sumitur, 35.
Turpionis Ambivii cum Q. Pompejo Nigro singulare certamen, CXV. 49.
Turres murorum, XXI. 8.
Turres contabulatae, XXIV. 34.
Turres impositae tergo elephantorum, XXXVII. 40.
Turres in operibus oppugnandarum urbium, V. 5. XXI. 11. XXXII. 17. XXXIII. 17. *vid. et* LXXXI. 13.
Turris Eudieru, XLIV. 3.
Turris, a Caesare admota moenibus obsessi oppidi, incredibili stupore exterret Gallos, CIV. 61.
Turris quinque tabulatorum, XXVIII. 6.
Turrus, *vel* Thurrus, regulus omnium Hispanorum potentissimus, XL. 49. ejus duo filii cum filia in potestatem veniunt Romanorum, *ibid.* sequitur Romanos, fortique ac fideli opera rem Romanam adjuvat, *ibid.*
P. Turullius, socius consilii ad interficiendum Caesarem initi, CXVI. 42. post pugnam Philippensem adjunxit se Cassio Parmensi, CXXV. 36.
Tusci occupant Janiculum, II. 51. eorum imperium olim quam late patuerit, I. 2. V. 33. Tusci opprimuntur a Romanis, 45. *vid.* Etrusci.
Tusci et Lydi, Germanorum nomina, LXXII. 34.

Tusci populi descripti, XXXII. 33. eorum opes, 36. vincuntur ab L. Porcio, praetore, LXXIV. 7.
Tuscum mare, V. 33. XXVI. 19.
Tuscus vicus Romae, II. 14. XXVII. 39. XXXIII. 26.
Tusculum, II. 15. 16. XXVI. 9. capitur a Latinis, VI. 33. recipitur, caésis Latinis, *ibid.* oppugnatur a Veliternis, 36. liberatur obsidione, *ibid.*
Tusculana arx, III. 23. 42. VI. 33.
Tusculani colles, III. 7. 8.
Tusculani Romam suppetias mittunt, III. 18. iis decretum bellum, VI. 25. quod arcent constanti pace, *ibid.* pacem impetrant, deinde et civitatem, 26. *vid. et* VIII. 14. de iis, rogatione Flavia, judicium populi, VIII. 37. populus Tusculanus mutata veste venit Romam, impetratque veniam, *ibid.* in Papiria tribu suffragium ferebant, *ibid.*
Tutia, fluvius, XXVI. 11.
Tutorum potestas contra matrem, in virgine nuptum elocanda, IV. 9. tutoris optio Hispalae Feceniae concessa, XXXIX. 19.
Tycha, nomen partis Syracusanae urbis, XXIV. 21. XXV. 25.
Tyndarion, princeps Tauromitanorum, favet Pyrrho, XIV. 3.
Tyndaritae, XVI. 16. prohibentur a Poenis transire ad Romanos, 46.
Tyndarium, XXXVI. 2.
Tyrannidem, pedibus tractus, non insidens equo, relinquere debet, auctore Dionysio tyranno, XXIV. 22.
Tyranno judicato Caesare, quaenam secutura fuerint, CXVI. 81.
Tyrannio, celebris Grammaticus, XCVII. 50.
Tyrrhenum mare, V. 33.
Tyrrheum, oppidum, XXXVIII. 9.
Tyrus, XXXIII. 48.
Tyrii, XXXV. 48. conditores Carthaginis, XXXIII. 49.
Tyscos, vicus, XXXVIII. 18.

V.

Vacatio, VIII. 20. sine ulla Vacationis venia exercitus scriptus, *ibid. vid. et* VII. 28.
Vacatio rei navalis colonis maritimis negata, XXXVI. 3.
Vacatio sacrosancta, XXVII. 38.
Vacca aenea Syracusis ab agresti tauro inita, ac semine adspersa. *vid.* Prodigium.
Vaccaei, Hispana gens, vincuntur ab Annibale, XXI. 5. funduntur, fuganturque ab M. Fulvio, XXXV. 7. *vid. et* XL. 47. 50.
Vaccaeis bellum infert Lucullus, XLVIII. 19. et Aemilius Lepidus, LV. 27. eorum agrum vastat Scipio, LVII. 13.
Vaccenses praesidium Romanum occidunt, LXV. 32. eorum proditio punitur, 34. a Juba delentur, CXIV. 33.
Vacci prata, VIII. 19. *vid.* Vitruvius Vaccus.
Vades publici a quo, et qua occasione, primum dati, III. 13.
Vadimonis lacus, IX. 39. ad hunc lacum cum Etruscis acriter pugnatum, *ibid. vid. et* XII. 4.
Vagiennorum ager, in quem colonia Eporedia deducta, LXIX. 20.
Valentia in Hispania a D. Junio Bruto condita, LV. 5.
Valerius Antias, historiae Romanae scriptor, III. 5. nullum mentiendi modum tenet, XXVI. 49. immodice omnium rerum numerum auget, XXXIII. 10. citatus, XXV. 39. XXIX. 35. XXX. 19. 29. XXXII. 6. XXXIV. 15. XXXV. 2. XXXVI. 19. 38. XXXVIII. 50. XXXIX. 22. XL. 29. XLI. 32. XLII. 11. XLIV. 13. XLV. 40.
Valerius Flaccus, tribunus militum, XXV. 14.
C. Valerius, tribunus militum consulari potestate, VI. 36.

C. Valerius, consul, VIII. 18.

C. Valerius, flamen Dialis, XXXIX. 39. creatur praetor, et sortitur jurisdictionem peregrinam, 45.

C. Valerius legatus mittitur Alexandriam, XLII. 6. 17.

C. Valerius Flaccus, flamen Dialis inauguratur invitus, XXVII. 8. jure sacerdotii senatum ingreditur, *ibid.* aedilis curulis, XXXI. 50. XXXII. 7.

C. Valerius Laevinus, praetor, sortitur Sardiniam, XL. 44. consul subrogatur in locum Cornelii Scipionis, XLI. 21. triumphat de Liguribus, 22. mittitur legatus ad Aetolos, 30. petit censuram, XLIII. 16.

C. Valerius Flaccus, praetor, LXX. 2. consul, 33. viginti millibus Celtiberorum caesis, appellatur Imperator, 56.

C. Valerius, Laevini filius, XXXVIII. 9.

C. Valerius Potitus, tribunus militum consulari potestate, IV. 49. consul creatur, 53. capit arcem Carventanam, *ibid.* urbem ovans introït, *ibid.* tribunus militum consulari potestate iterum, 57. tertium, 61.

C. Valerius Procillus, missus ab Caesare ad Ariovistum, in vincula conjicitur, CIV. 33. recipitur a Caesare victore, postquam de eo ter sortibus consultatum fuerat, utrum igni combureretur, 38.

C. Valerius Tappo, tribunus plebis, XXXVIII. 36.

C. Valerius Triarius, propraetor Sardiniae, undique depellit Lepidum, XC. 17. *vid.* Triarius.

L. Valerius, quaestor, diem perduellionis dicit Sp. Cassio, consuli, II. 41. consul creatur, 42. iterum, 61. bellum gerit adversus Aequos, 62.

L. Valerius, interrex, V. 17.

L. Valerius, legatus, auream crateram donum Apollini Delphos fert, V. 28. exceptus a Liparensium piratis, dimittitur, *ibid.*

L. Valerius, magister equitum, V. 48.

L. Valerius, magister equitum dictus, VIII. 18.

L. Valerius, duumvir navalis, XII. 7. a Tarentinis impugnatus, perit, 8.

L. Valerius in locum M. Cornelii Cethegi sufficitur pontifex, XXXIII. 42.

L. Valerius, tribunus plebis, ad populum tulit de lege Oppia abroganda, XXXIV. 1. ejus contra Catonem consulem oratio, 5.

L. Valerius legatus in Asiam mittitur ad conquirenda carmina Sibyllina, XCI. 23.

L. Valerius Flaccus, magister equitum dictus, IX. 7.

L. Valerius M. F. M. N. Flaccus, consul, XVI. 59.

L. Valerius Flaccus, aedilis curulis, XXXI. 4. creatur praetor, 49. sortitur Siciliam, XXXII. 1. consul, XXXIII. 42. sortitur Italiam, 43. ejus res gestae, XXXIV. 21. 46. legatus consularis, sub M'. Acilio consule rem gerit ad Thermopylas, XXXVI. 17. 19. fit censor, XXXIX. 40. ejus censurae acta, 42–44. princeps senatus, quum censor esset, lectus est, 52. pontifex moritur, XL. 42.

L. Valerius C. F. P. N. Flaccus, flamen Martialis, consul, LIX. 29. ejus cum collega contentio de provincia, *ibid. et* 30.

L. Valerius Flaccus, consul ab C. Mario, non ut collega, sed tamquam administer allectus, LXIX. 7. *vid. et* 26.

L. Valerius Flaccus, consul suffectus in locum C. Marii, in septimo suo consulatu demortui, LXXXII. 22. legem fert in fraudem creditorum, *ibid.* ei

bellum Mithridaticum decernitur, 25. in Asiam proficiscitur, 57. ejus cum Fimbria discordia, 58. Fimbria seditionem concitante, Valerius profugit, 61. 63. occiditur a Fimbria, 63.

L. Valerius Flaccus, gentilis consulis, princeps senatus lectus, LXXXII. 59. legatos ad Sullam mittendi auctor, LXXXIII. 11. interrex proditur, LXXXIX. 7. Sullam dictatorem creat, et ab eo magister equitum dicitur, 8.

L. Valerius Flaccus, praetor, deprehendit Lentuli literas ad Catilinam, CII. 93. reus ex Asia, a Cicerone defenditur, CIII. 107.

L. Valerius L. F. praetor, refert de foedere cum Judaeis, LXIII. 2.

L. Valerius L. F. P. N. Flaccus, consul, de Carthaginiensibus refert ad senatum, XLVIII. 2.

L. Valerius Praeconinus, legatus, pulso exercitu, interficitur ab Hirtulejo, XC. 29.

L. Valerius Publicola, tribunus militum consulari potestate, V. 26. iterum, VI. 1. tertium, 5. quartum, 21. quintum, 27.

L. Valerius Potitus primus adversus decemviros movet certamen, III. 39. 41. cum M. Horatio Appium expellit foro, 49. cum eodem legatur ad plebem, 50-53. et fit consul, 55. leges fert in gratiam plebis, *ibid.* ejus res gestae in bello, 60. 61. triumphat sine auctoritate Patrum, populi jussu, 63. sibi consulatum continuari, nolle se, profitetur, 64. *vid. et* IV. 6.

L. Valerius Potitus, tribunus militum consulari potestate, IV. 49. iterum, 58. tertium, V. 1. quartum, 10. quintum, 14. a Faleriis ingentes praedas agit, *ibid.*

L. Valerius Potitus consul creatur, V. 31. facit ludos magnos, *ibid.* caedit Aequos, *ibid.* triumphat, *ibid.*

L. Valerius Potitus, interrex, V. 31.

L. Valerius Potitus, interrex, VI. 5.

L. Valerius Tappo creatur praetor, XXXV. 10. sortitur Siciliam, 20.

L. Valerius C. F. Tappo creatur triumvir coloniae deducendae, XXXVII. 46.

L. Valerius P. F. Flaccus creatur triumvir coloniae deducendae, XXXVII. 46.

M. Valerius fecialis facit Sp. Fusium patrem patratum, I. 24.

M. Valerius, Publicolae frater, consul, triumphat de Sabinis, II. 16. in pugna ad Regillum lacum, petens Tarquinium, ipse interficitur, 20.

M'. Valerius, M. F. Volesi N. non fuit primus dictator, II. 18.

M'. Valerius, Volesi F. dictator creatur, II. 30. de Sabinis triumphat, 31. quum populo indulgeri cuperet, aspernantibus Patribus ejus relationem, abdicat se dictatura, *ibid.*

M. Valerius augur moritur, III. 7.

M. Valerius, quaestor, III. 25. consul, 31.

M. Valerius, tribunus militum, cum Gallo singulari certamine pugnans, a corvo galeae insidente adjutus, hostem obtruncat, VII. 26. decem bobus aureaque corona donatur, *ibid.* Corvus vocatur, *ibid.* tres et viginti annos natus consul creatur, *ibid.* secundum consul, 27. vincit Volscos, capit Satricum, et triumphat, *ibid.* tertium consul, 28. adversus Samnites proficiscitur, 32. ejus ad milites adhortatio, *ibid.* familiaris est militi dux,

33. invadit primus omnium hostes, et vincit, *ibid.* triumphat de Samnitibus, 38. dictator creatur, 39. seditionem rebellantium militum componit, 40. 41. quartum consul, VIII. 16. capit Cales Ausonum, *ibid.* ex senatusconsulto triumphat, *ibid.* interrex, 17. *et* IX. 7. dictator secundum, X. 3. triumphat, 5. consul quintum, 6. legem fert de provocatione, tertio tum ab urbe condita latam, semper a familia eadem, 9. consul sextum, T. Manlio suffectus, 11.

M. Valerius Corvinus, consul, XI. 22.

M. Valerius Falto, quaestorius, in Asiam ad Attalum legatus mittitur, XXIX. 11. aedilis curulis, XXX. 26. creatur praetor, et Bruttios provinciam sortitur, 40. 41. ei prorogatur imperium, ut in Sardiniam trajiciat, XXXI. 8.

M. Valerius Laevinus, praetor, sortitur jurisdictionem peregrinam, sed postea bellum administrare jussus est, XXIII. 24. 30. 32. 37. 38. pro praetore praeesse jubetur orae maritimae ad Brundusium, XXIV. 10. mittit M. Livium, qui Tarentum tueatur, 20. ad eum legati ab Orico, 40. ejus res gestae in Graecia adversus Philippum, *ibid.* prorogato imperio mandatur ei Graecia et Macedonia, 44. iterum, XXV. 3. res gestae, XXVI. 24 – 26. consul absens creatur, 22. venit Romam, 27. Italiam sortitus, provinciam permutat cum Marcello collega, 29. suadet Patribus, ut omne aurum, argentum, aes signatum in publicum conferant, 36. Sicilia omni Poenos expellit, 40. Romam redit, et res in Sicilia gestas narrat, XXVII. 5. ejus concertatio cum Patribus de dictatore dicendo, *ibid.* ei prorogatum imperium, 22. proconsul, ex Sicilia in Africam proficiscitur, XXVIII. 4. legatus ad Attalum mittitur, XXIX. 11. refert de reddendis pecuniis, quae a privatis collatae erant, 16. propraetor, cum classe mittitur adversus Philippum in Macedoniam, XXXI. 3. mortis ejus caussa a Publio et Marco filiis ludi funebres facti, 50.

M. Valerius Laevinus creatur praetor, XXXIX. 56. sortitur jurisdictionem peregrinam, XL. 1. *vid. et* XLII. 58.

M. Valerius Maximus, tribunus militum consulari potestate, V. 14. iterum, 24.

M. Valerius Maximus, consul, IX. 28. legatus dictatoris Papirii Cursoris, 40. praetor quartum, 41. censor, IX. 43. ab eo et collega viae per agros publica impensa factae, *ibid.*

M. Valerius M. F. M. N. Maximus, consul, XVI. 43. ejus res gestae in Sicilia, *ibid. et* 44. triumphat, et in triumpho praetervehit horologium, 47. Messalla cognominatur, a Messana urbe liberata, *ibid.*

M. Valerius Messalla, consul, XX. 34.

M. Valerius Messalla, praefectus classis, cum parte navium mittitur in Africam, XXVII. 5. populatur Africam, *ibid.* eum dictatorem dicere cupiens consul Laevinus prohibetur a senatu, *ibid.*

M. Valerius Messalla creatur praetor, XXXIV. 54. sortitur jurisdictionem peregrinam, 55. creatur consul, XXXVIII. 35. legatus in Macedoniam, XLI. 27. in locum Aemilii Papi sufficitur decemvir sacrorum, XLII. 28.

M. Valerius, legatus Aemilii Paulli in bello adversus Ligures, XL. 27.

M. Valerius M. F. M. N. Mes-

salla, consul, XLVI. 36. censor, quum ipse olim a censoribus notatus esset, XLVII. 35.
M. Valerius M. F. Messalla Barbatus, consul, CXXXVI. 72.
M. Valerius M. F. Messalla Niger, consul, CIII. 26.
M. Valerius Messalla, consul, ob factiones candidatorumque ambitum senatum equestri habitu convocat, CVII. 15.
M. Valerius Messalla, juvenis omni laude insignis, eximitur numero proscriptorum, CXX. 83. post pugnam Philippensem, victoribus cedendum esse censet, CXXIV. 31. Caesari utilem operam praebet, CXXIX. 3. 5. 6. 11. 14. 15. domat Salassos rebellantes, CXXXI. 37. 38. consul, CXXXII. 24. triumphat, CXXXV. 4.
M. Valerius Publicola, magister equitum, VII. 12. consul, 17. 18. iterum, 19.
M. Valerius Potitus, consul, XI. 27.
P. Valerius, Volesi F. cum Sp. Lucretio venit ad Lucretiam, I. 58. jurat in verba, quae Brutus praeiverat, 59. consul creatur in locum Collatini, II. 2. pugnat cum Tarquiniis, 6. spolia legit, et triumphans Romam redit, 7. affectati regni insimulatur, *ibid.* submittit fasces populo, *ibid.* purgat se, *ibid.* Veliae aedes subjicit, *ibid.* leges ab eo latae, 8. cognomen Publicolae ei datum, *ibid.* ad Vejentium bellum proficiscitur, *ibid.* consul iterum creatur, *ibid.* caedit Etruscos, 11. creatur tertium consul, 15. quartum consul, 16. infesto exercitu in agrum Sabinum proficiscitur, hostes caedit, et Romam redit triumphans, *ibid.* moritur, copiis familiaribus adeo exiguis, ut funeri sumtus deesset, *ibid.* de publico elatum luxere matronae, ut Brutum, *ibid.*
P. Valerius, consul, II. 52.
P. Valerius Potitus, tribunus militum consulari potestate, VI. 6. socius imperii a Camillo lectus, *ibid.* tribunus militum consulari potestate iterum, 18. tertium, 27. quartum, 32. fundit Volscos et Latinos, *ibid.* quintum, 36. sextum, 42.
P. Valerius Falto, consul, XX. 2. ejus pugnae cum Gallis, 3.
P. Valerius Flaccus, consul, XX. 33. legatus ad Annibalem missus, XXI. 6.
P. Valerius Flaccus, legatus Marcelli in pugna ad Nolam, XXIII. 16. praefectus classis, 34. 38. *vid. et* XXVI. 8.
P. Valerius Laevinus, consul, movet exercitum in Lucaniam, XIII. 1. ei obviam it Pyrrhus cum Tarentinis, *ibid.* ad Laevinum Pyrrhi literae, 2. Laevini fiducia, 3. cupit proelium, *ibid.* acerrimum certamen, 4. vincitur, 7. intrat Capuam urbem, eamque defendit, XIII. 12.
P. Valerius Laevinus creatur praetor, et sortitur Galliam, XLI. 12.
P. Valerius Publicola, interrex, III. 8. consul creatur, 15. ejus ad tribunos et plebem oratio, 17. oppugnat Capitolium, ab Herdonio servisque occupatum, 18. interficitur, *ibid.*
P. Valerius Publicola, consul, VII. 21. praetor, 23. dictator, 28.
P. Valerius Publicola, magister equitum, VIII. 17.
Q. Valerius, praetor, cum Lutatio consule proficiscitur in Siciliam, XIX. 53. in pugna ad Aegates insulas, quum consul ex vulnere aeger esset, ipse omnia imperatoris munia obit, 56. ejus cum consule de triumpho contentio, 65. triumphat, *ibid.*
Q. Valerius mittitur a Caesare in Sardiniam, CX. 1.

Q. Valerii Sorani fatum, LXXXIX. 4.

T. Valerius, legatus, XXIV. 40.

Valetudinis ergo supplicatio facta, XL. 37.

Valetudinis populi caussa supplicatio et feriae, XLII. 2.

Valetudini excusandae sollemnia fuere cum jurejurando verba, VI. 22.

Vallaris corona. *vid*. Corona.

Vallum Macedonum, XXXIII. 5. — Romanorum, *ibid*.

P. Varinius, praetor, vincitur a Spartaco, fugitivorum duce, XCV. 5–8. eum eludit Spartacus, 9.

L. Varius, aedilitius, cui ob morum turpitudinem Cotylae nomen, ab Antonio legatus ad senatum mittitur, CXVIII. 15. cum sex legionibus ab Antonio in Gallia relinquitur, CXX. 16.

M. Varius, proconsulari potestate a senatu Sertoriano ornatus, mittitur ad Mithridatem, XCIII. 20.

Q. Varius, tribunus plebis, insidiis petit Drusum, LXXI. 33. 34. fert legem, ut quaeratur de iis, quorum dolo malo socii ad arma ire coacti essent, 37. accusat Scaurum, 42. Varii exitium, 43.

Varro. *vid*. Terentius.

Varro ulteriorem Hispaniam nomine Pompeji tenet, CX. 12. Caesari se dedere cogitur, 36.

L. Varro Murena maledicit Augusto, CXXXVI. 10. conjurat adversus Augustum, 11. deprehensus perit, 12.

P. Varus. *vid*. Attius.

Vasa argentea in cella Jovis ex mulctaticia pecunia posita, X. 23.

Vasa argentea et aurea Romani donant Attalo, Eumenis fratri, XXXV. 23.

Vasa aenea et argentea Gallica, XXXVI. 40.

Vasa aurea quingentûm pondo Romanis mittit Antiochus, 6.

Vasorum aureorum et argenteorum ingens numerus Asiatico triumpho traductorum, XXXVII. 59.

Vaccetani, XXXVII. 46.

Vates ex alieno errore quaestum facientes, XXV. 1.

Vates Graecus Bacchanalia in Etruriam invehit, XXXIX. 8.

Vaticanus ager, X. 26.

Vaticini libri jubentur ad praetorem deferri, XXV. 1.

Vaticinia de rege orbis terrarum nascente, CII. 90.

P. Vatinius, quaestor, CII. 45. tribunus plebis, improbitate insignis, CIII. 91. legatus Caesaris, CIV. 39. reus factus, de tribunali deturbat quaesitorem, *ibid*. Catoni in petitione praeturae anteponitur, CV. 14. a Caesare ad Labienum mittitur de pace, CXI. 16. telis petitur a Pompejanis, *ibid*. profectus in Illyricum, vincit M. Octavium, Pompejanarum partium ducem, CXII. 53. 54. consulatus nomen extrema anni parte recipit, 60. in Illyrico agens pro consule, exercitum suum tradere Bruto cogitur, CXVIII. 6. 7. triumphat de Illyrico, CXXV. 4.

Ucubenses septuaginta quatuor crudeliter occidi jubet Cn. Pompejus, CXV. 49.

Vecilius mons, III. 50.

Vectigal novum statutum ex salaria annona, XXIX. 37.

Vectigal annuum in opera publica censoribus decretum, XL. 46.

Vectigal e metallis Macedonicis, XLV. 18. 29.

Vectigalia populi Romani sub nutu arbitrioque censorum fuere, IV. 8.

Vectigalia magna ex ferrariis et argentariis in Hispania instituit Cato, XXXIV. 21.

Vectigalia summis pretiis locata, XXXIX. 44. multa instituta, XL. 51.
Vectigalium annuorum dimidium ad opera publica facienda censoribus attributum, XLIV. 16.
Vectigalia Carthaginiensium praedae ac divisui esse principibus, prohibet Annibal, XXXIII. 46. 47.
Vectius Messius. *vid.* Messius.
Vectones funduntur et fugantur ab M. Fulvio, praetore, XXXV. 7.
Vectonum magnus exercitus Toletanis subsidio venit, XXXV. 22.
Vedii Pollionis saevitia, CXXXVI. 56. ejus haeres Augustus in solo domus ejus dirutae porticum Liviae exstruit, 57.
Vejentes in fines Romanos excurrunt, I. 15. a Romulo vincuntur, *ibid.* agri parte mulctatis in centum annos induciae datae, 15. vincuntur a Tullo, 27. *vid. et* 30. 42.
Vejentes Tarquinium juvant ad repetendum regnum, II. 6. iis restituitur ager, 13. Vejentem agrum, foedere ad Janiculum icto Romanis ademtum, restituit Porsena, 15. populantur Romanorum agrum, 43. minitantur se oppugnaturos Romam, *ibid.* lacessunt Romanos ad pugnam, 45. vincuntur, 46. 47. assidui magis, quam graves, hostes, 48. Fabii suscipiunt bellum privato sumtu cum Vejentibus, *ibid.* Vejentes Fabiorum victores, 50. vincuntur a Romanis, 51. denuo Romanis bellum inferunt, 53. fugantur, *ibid.* impetrant inducias quadraginta annorum, 54.
depopulantur extrema agri Romani, IV. 1. bellum renovant adversus Romanos, interfectis etiam eorum legatis, 17. vincuntur, 18. 19. *vid.* Tolumnius. iis bellum indictum, 30. compellunt Romanos in castra, 31. vincuntur, 33. Vejentibus induciae annorum viginti datae, 35. Vejens senatus superbe respondet legatis Romanis, 58. iis indicitur bellum, 60.
Vejentes regem creant, V. 1. quod improbatur ab Etruscis, *ibid.* septies rebellarunt, 4.
Veji obsessi a Romanis, IV. 61. hibernacula ad Vejos, V. 2. *ea, quae gesta sunt in obsidione Vejorum, narrantur capp.* 7–21. Veji capiuntur a Camillo, dictatore, 21. post decennalem obsidionem, 22. Vejos migrare plebs Romana cupit, 24. inde turbae, *ibid.* 25. 29. 30. antiquatur lex de migrando Vejo 5, 30. Vejos fugiunt reliquiae Alliensis proelii, 37. multis eo confluentibus, fit jam valida manus, quae, a Vejis profecta, Camillo duce, repetit patriam, 46. 48. rursus movetur actio transmigrandi Vejos, 49. 50. antiquatur ea rogatio, 55. qui Vejos iverant, revocantur senatusconsulto, VI. 4.
Vejentanae praedae decimam partem vovet Apollini Camillus, V. 21. quonam modo illa decima pars soluta fuerit, 23. 25. 28.
Vejentani agri septena jugera plebi divisa, V. 30.
Velabrum, XXVII. 37.
Velamenta supplicum, XXV. 25. XXIX. 16. XXXV. 34. XXXVI. 20.
Velia, regio altissima in urbe Roma, II. 7. ibi inaedificare incipit P. Valerius, *ibid.* Veliae aedes subjicit, *ibid.*
Velia, urbs Lucaniae, XXVI. 39.
Velina tribus Romae, XIX. 65.
Velites ut in legionibus essent, institutum, XXVI. 4. eorum armatura, XXXI. 35. XXXVIII. 21.
Velitrae in Volscis, II. 30. eo

colonia a Romanis deducta, 81. numerus colonorum auctus, 34.

Veliterni deficiunt, vi. 13. 21. vincuntur, 22. *vid. et* 29. incursant Romanorum agrum, 36. oppugnant Tusculum, *ibid.* obsidentur a Romanis, *ibid.* *et* 37. 38. 42. vastant Romanorum agrum, vii. 15. rursum deficiunt, viii. 3. *et* 12. in eos, quod toties rebellassent, graviter saevitum, 14. jussi trans Tiberim habitare, ut ejus, qui cis Tiberim deprehensus esset, usque ad mille pondo clarigatio esset, *ibid.*

Veliternus ager, ii. 31. xxx. 38.

Venafrum, oppidum Campaniae, proditione capitur ab Mario Egnatio, lxxiii. 21.

Venalium portoria. *vid.* Portorium.

Venatio leonum et pantherarum data Romae ab M. Fulvio, xxxix. 22.

Venationes a Pompejo datae, cv. 29. 30.

Venatio omnis generis ex sue mansueto, xxxv. 49.

Venationis praetextu occupatum et proditum Tarentum, xxv. 9.

Veneficae matronae ad centum septuaginta damnatae, viii. 18.

Veneficia, deque iis quaestiones, xxxix. 8. 38. 41. veneficorum ad duo millia damnata, *ibid.* *vid. et* xl. 37.

Venenum Pyrrho paratur, xiii. 44.

Venenum habent reges ad incerta fortunae, xxx. 15.

Veneni poculum Demetrio, Philippi filio, datum, xl. 24.

Veneno sublatae concubinae et sorores Mithridatis, ipso jubente, xcvii. 39–45.

Veneti in Italia ab Henetis et Trojanis oriundi, i. 1. sinum circumcolunt maris Adriatici, v. 33. *vid. et* x. 2. *et* lxxii. 32.

Venetia, xli. 32.

Veneti in Gallia, hodie Vennensis Episcopatus, ciii. 142. in ditionem populi Romani rediguntur, civ. 63. rebellant, sed proelio navali vincuntur a Caesare, 95. 97.

Vennonetes, populi, a P. Silio sub imperium populi Romani redacti, cxxxvi. 51.

P. Ventidius, dux sociorum Italicorum, lxxii. 8. *vid. et* lxxiii. 19. 20.

P. Ventidius Bassus ducitur in triumpho Cn. Pompeji Strabonis, lxxvi. 5. designatur a Caesare praetor, cxvi. 20. praeturam gerens, ad Antonium proficiscitur, cxviii. 20. in ejus gratiam delectus habet, 31. ex pacto triumvirorum consul fit ex humili fortuna, cxx. 19. 101. 102. inter Antonianos duces insignem locum tenet, cxxv. 18. 30. 33. 34. cxxvi. 16. post pacem Perusinam fugit ex Italia, 31. in Asiam contra Labienum et Parthos mittitur, cxxvii. 25. vincit Parthos, 46. 47. mox etiam Labienum, 48. prope Hierosolyma castra ponit, 49. civitates, quae ad Parthos defecerant, recipit, 50. praeclarum ejus strategema, cxxviii. 21. et mox de Parthis celeberrima victoria, 22. invidiae vitandae caussa, non instat victoriae, 24. ei invidet Antonius, 25. triumphat, qui ipse fuerat triumphatus, *ibid.*

Ventorum atrox tempestas, xl. 2.

Ventris et ceterorum membrorum apologus, ii. 32.

Venus, x. 31. ejus aedes prope circum, *ibid.* facta ex aere multaticio matronarum stupri damnatarum, *ibid.*

Veneri et Marti pulvinar in lectisternio, xxii. 10.

Ve-

Venus Cloacina, III. 48.
Venus Erycina, XXII. 9. ejus aedes dedicatur a Fabio Maximo, XXIII. 30. 31. ejus aedes extra portam Collinam, XXX. 38. *vid. et* XL. 34.
Venus Verticordia, LXIII. 18.
Veneris aedes sine ullo vestigio cremata, XLI. 2.
Venere armata obsignare literas solitus erat dictator Caesar, CXVI. 5.
Venusia a Postumio consule capta, XI. 16. eo colonia deducta, 17. quae deinde suppleta, XXXI. 49.
Venusiam fugit post cladem Cannensem consul Romanus, XXII. 49. tum reliquiae exercitus, 54. *vid. et* XXVII. 2. 20. 41.
Venusia, Horatii Flacci patria, LXXII. 42.
Venusini profugos a Cannensi pugna benigne et hospitaliter excipiunt, XXII. 54. Romanis fidi, dum aliae coloniae detrectant imperium, XXVII. 10. eorum ager vastatur a Cosconio, LXXV. 23.
Ver sacrum vovetur, XXII. 9. 10. id ex pontificum jussu consules faciunt, XXXIII. 44. instauratur, XXXIV. 44.
Ver procellosum, XL. 2.
Veragri, XXI. 38. a Galba legato Caesaris vincuntur, CIV. 64. 65.
Verbenae, XXX. 43.
Verbis quibusdam in sollemni precatione omissis, instaurantur Latinae feriae, XLI. 21.
Vercellius, auctor defectionis Hirpinorum, securi percutitur, XXIII. 37.
Vercingentorix Gallos sollicitat adversus Romanos, CVII. 51. bellum adversus eum Caesaris, 51 – 66. imperator Gallorum creatur, CVIII. 2. equestri proelio vincitur a Caesare, 3. defendit Alesiam, 5. se dedit Caesari, 7. ductus in triumpho, necatur, CXV. 11.
Vergae, oppidum, a Poenis deficit ad Romanos, XXX. 19.
Vergium, castrum in Hispania, capitur a Catone, consule, XXXIV. 21.
Vergestanus princeps venit ad Catonem, consulem, XXXIV. 21. Vergestani venditi, *ibid.*
Vergiliarum sidus, XXI. 35.
M. Verginius, tribunus plebis, criminatur Sullam, LXXVIII. 29. *et seqq.*
Vermina, filius Syphacis, XXX. 40. mittitur adversus Masinissam, eumque in fugam vertit, XXIX. 33. Carthaginiensibus venit auxilio, XXX. 36. ejus exercitus caeditur et fugatur, *ibid.* legati petunt a senatu, ut rex socius et amicus appelletur, XXXI. 11. legatis Romanis obviam progreditur, et ab iis leges pacis accipit, 19. ad confirmandam pacem jubetur legatos Romam mittere, *ibid.*
Vernum aequinoctium, XXXIII. 3.
Verona, urbs, V. 35.
C. Verres, praetor sceleratissimus, XCII. 28. XCVIII. 29. proscribitur ob negata Antonio Corinthia, CXX. 69.
Verrugo, oppidum, IV. 1. recipitur, 55. praesidium Verrugine amittitur, 58. Verruginem praesidio obtinet C. Aemilius, tribunus militum, V. 28.
Versus Fescenninus, VII. 2.
Verulanus, populus Hernicae gentis, IX. 42. leges suas, quam civitatem Romanam, malunt, 43.
Verutum, telum, VIII. 18. X. 29. XXI. 56.
Vescelia, oppidum Hispaniae, expugnatur ab M. Fulvio Nobiliore, XXXV. 22.
Vescia, urbs Ausonum, VIII. 11. IX. 25. venit in potestatem Romanorum, *ibid.*
Vescini, X. 20.

Vescinus ager, x. 21. et 31.
— saltus, x. 21.
Veseris, viii. 8. x. 28.
Vesparum ingens examen Capuae in forum advolavit, et in Martis aede consedit. vid. Prodigium.
Vesta, i. 20. 52. Vestae aeterni ignes, ibid. et xxvi. 27.
Vestae pulvinar in lectisternio, xxii. 10. ejus aedes ab incendio servata opera servorum, xxvi. 27. vid. et xix. 64. in aedis penetrali conditum fatale pignus imperii Romani, xxvi. 27.
Vestae penetralis ignis exstinctus, xxviii. 11. xli. 2. supplicatio ad Vestae, xxviii. 11.
Vestalis Rhea Silvia, mater Romuli, i. 3. 4.
Vestales virgines a Numa Pompilio lectae, i. 20. iis stipendium de publico statutum, ibid. virginitate aliisque caerimoniis sanctae factae, ibid.
Vestales virgines sacraque in plaustrum imponit L. Albinius, et Caere pervehit, v. 40.
Vestalium hospitium a Caeritibus religiose cultum, vii. 20.
Vestalis virgo incestus rea absolvitur, sed jubetur abstinere jocis, colique sancte potius, quam scite, iv. 44.
Vestalis virgo, incesti comperta, viva defoditur, viii. 15. xiv. 39. xxii. 57.
Vestalis, cujus custodia ejus noctis fuerat, qua ignis in Vestae aede exstinctus, jussu pontificis caesa est flagro, xxviii. 11. xli. 2.
Vestalium incestus, lxiii. 5. 6. 7. indicio servi patefactus, 8. una damnatur a pontificum collegio, duae absolvuntur, ibid. sed, quaesitor extra ordinem a populo creatus, L. Cassius eas, quae absolutae fuerant, damnat, 11.
Vestalibus datur, ut singulis lictoribus utantur, cxxii. 49.
Vestia Oppia, Atellana mulier, quae quotidie sacrificarat pro salute et victoria populi Romani, in possessionem bonorum libertatemque restituitur, xxvi. 33. 34.
Vestimenta ad exercitus missa, xxxii. 27. xliv. 16.
in Vestimentum petitionis caussa album addi vetitum, iv. 25.
Vestem mutare solent rei et eorum propinqui, ii. 61. vi. 20.
Vestem mutant cum Cicerone periclitante equites fere omnes, ciii. 113. senatus quoque jubet vestem mutare populum, ibid. plurimi senatores vestem mutant, 115.
Vestem mutat senatus, cv. 3.
Vestes stragulae pretiosae ex Asia Romam advectae, xxxix. 6.
Vestina cohors, xliv. 40.
Vestinus populus conjungit se Samnitibus, viii. 29. iis bellum indictum, ibid. vincuntur uno proelio, ibid. cum iis foedus ictum, x. 3.
Vestini deficiunt a Romanis, lxxii. 8. vincuntur a Pompejo, lxxv. 18. accipiuntur in fidem, lxxvi. 1.
Vesuvius, mons, viii. 8.
Veterani donantur agris, xxxi. 4.
Veteres campi, xxv. 16.
C. Vetilius, praetor, victus a Viriatho, interficitur, lii. 25-31.
Veto, vox tribunorum intercedentium, vi. 35.
Vettii, gens Macedonica bellicosa, xlv. 30.
C. Vettius Cato a Marsis rebellantibus praetor creatur, lxxii. 8. caedit L. Julium, consulem, lxxiii. 21. magnaque strage profligat P. Rutilium, consulem, 29. 30. ejus castra a C. Mario capiuntur, 31.
C. Vettius Pelignus, quum ad Cn. Pompejum duceretur, a

servo suo interimitur, LXXVI. 1.

L. Vettius, eques Romanus, conjurationis Catilinariae index, CXII. 10. quum Caesarem nominasset, ab eo conjicitur in carcerem, 11. turbas excitat, 98. multos nominat, tamquam insidiatos Pompejo, 99. subornatur a Caesare, 100. occiditur, 101.

P. Vettius, eques Romanus, servile bellum concitat, LXVII. 15. 16. opprimitur ab L. Lucullo, 17.

P. Vettius Cato colloquitur cum Cn. Pompejo Strabone, LXXV. 18.

Vettones, Lusitanis vicini, XLVIII. 6.

Vetulini proscripti casus, CXX. 88.

Veturia, mater Coriolani, proficiscitur in filii castra, ejusque flectit animum, II. 40.

Veturia, centuria juniorum, XXVI. 22.

— seniorum, *ibid.*

C. Veturius, consul, III. 31. ei ab L. Allieno dies dicta, *ibid.* in locum C. Horatii Pulvilli augur legitur, 32.

C. Veturius, tribunus militum consulari potestate, VI. 32. secundum, 36.

L. Veturius, decemvir, III. 33.

L. Veturius, tribunus militum consulari potestate, VI. 38.

L. Veturius Philo, consul, XX. 56. dictator comitiorum habendorum caussa, XXII. 33. censor, XXVII. 6. moritur, *ibid. vid. et* 34.

L. Veturius Philo, aedilis curulis, XXVII. 6. praetor, *ibid.* sortitur jurisdictionem peregrinam et Galliam, 7. propraetor Galliae, 22. legatus, XXVIII. 9. a M. Livio dictatore consul creatur, et Bruttii, provincia, ipsi decernuntur, 10. ejus res gestae, 11. habet comitia consularia, 38. magister equitum, XXIX. 11. a Scipione ex Africa mittitur Romam, XXX. 38. exponit victoriam Scipionis, 40.

M. Veturius, tribunus militum consulari potestate, V. 13.

T. Veturius Calvinus consul creatur, VIII. 16. iterum, IX. 1. sub jugum mittitur, 6. deditur Samnitibus, 10.

T. Veturius, filius T. Veturii Calvini, adspernans flagitiosam Plotii foeneratoris libidinem, ab eo verberibus laceratur, XI. 25.

T. Veturius Geminus, consul, Volscos fundit fugatque, III. 8. ovans urbem ingreditur, 10.

T. Veturius Gracchus Sempronianus augur, in locum Sempronii Gracchi, sufficitur, XLI. 26.

Ti. Veturius Philo creatur flamen Martialis, in locum M. Aemilii Regilli, XXIX. 38.

C. Vetusius, consul, II. 19.

T. Vetusius, consul, II. 28. contra Aequos, qui agrum Romanum invaserant, proficiscitur, 30.

Vexillarius, VIII. 8. XXXV. 5.

Vexillum, VIII. 8.

Vexillum in hostes jactum, XXV. 14. *vid.* Signum.

Ufentina tribus addita, IX. 20.

Uffugum, oppidum, deficit a Poenis ad Romanos, XXX. 19.

Via Aemilia, a M. Aemilio Lepido munita, XXXIX. 2.

— Aemilia, a M. Aemilio Scauro munita, LXV. 21.

— Appia, VII. 39. quando munita, IX. 29. *vid. et* XXII. 1. 55.

— Domitia, LXI. 72.

— ab Emerita Gades, CXXXVI. 5.

— Flaminia, C. Flaminii censoris opus, XX. 58. XXII. 11. ab Augusto reparatur, CXXXIV. 111.

— a C. Flaminio consule perducta a Bononia ad Arretium, XXXIX. 2. CXXXIV. 112.

Via per Formianum montem, xxxix. 44.
— Gabina, II. II. III. 6. v. 49.
— Latina, II. 39. x. 36. XIII. 12. XXVI. 8.
— Lavicana, IV. 41. LXXVII. 23.
— a Martis, silice ad Bovillas perstrata, x. 47.
— Nomentana, eademque Ficulnensis, III. 52.
— Salaria, VII. 9. III. 32.
Via Fornicata Romae, XXII. 36.
— Sacra, II. 13.
— Suburrana, LXXVII. 24.
Viae per agros a censoribus publica impensa factae, IX. 43.
Vias sternendas silice in urbe, glarea extra urbem substernendas marginandasque censores locant, XLI. 32.
Viarum a C. Graccho munitarum descriptio, LX. 46.
Viator mittitur a tribuno ad consulem, II. 56. a consulibus ad matronas, VIII. 18.
Viatores aedilitii, XXX. 39.
Vibius Accuaeus, praefectus cohortis Pelignae, arreptum vexillum trans vallum hostium trajicit, XXV. 14. ob strenuum factum donatur, *ibid.*
Vibius Virrius, unus e legatis Campanis, ad Varronem consulem missis, suadet suis defectionem ab Romanis, XXIII. 6. desperatis Capuae rebus, senatores Campanos ad mortem sibi consciscendam adhortatur, XXVI. 13. cum septem et viginti senatoribus Campanis venenum bibit, 14.
Vibius et Pactius fratres. *vid.* Pactius.
C. Vibius Pansa, tribunus plebis, intercedit senatusconsultis de provinciis, CVIII. 35. consul, quamquam proscripti filius, CXVIII. 9. ei et collegae mandatum, ut viderent, ne quid respublica detrimenti acciperet, 17. ei ostenta oblata, 22. proficiscitur Mutinam, CXIX. 7. ei insidiatur Antonius, 8. Pansa graviter vulneratur in proelio, 11. vocatur imperator, 13. morti proximus, consilia senatus Caesari Octaviano aperit, 21 – 25. publica sepultura honoratur, 26.
Vibonem colonia deducta, XXXV. 40.
Vibonensis ager, XXI. 51.
Vibulanus. *vid.* Fabius.
L. Vibullius Rufus copias jungit cum Hirro, CIX. 57. captus a Caesare, incolumis dimittitur, 67. iterum in Hispania captus a Caesare, mittitur ad Pompejum, CXI. 10. qui eum aspernatur, 16.
Vicaepotae aedes, II. 7.
de Vicesima manumissorum lex in castris lata, VII. 16.
Vicesimarium aurum. *vid.* Aurum.
Vicilini Jovis templum in agro Compsano, XXIV. 44.
Victimae caeduntur ad averruncandam Deûm iram, VIII. 6.
Victimae majores caesae, XXI. 21. XXXVI. 38.
Victimae aliaque, quae ad sacrificium pertinent, magistratibus e publico praebita, XLV. 44.
Victimarius, XL. 29. XLI. 19.
Victoria aurea pondo trecentum viginti, ab Hierone senatui Romano dono missa, in Capitolio locatur, XXII. 37.
Victoria in culmine aedis Concordiae fulmine icta, XXVI. 23.
Victoriae aedes, facta ex multaticia pecunia, dedicatur a L. Postumio, consule, X. 33.
Victoriae aedes in Palatio, XXIX. 14.
Victoriae Virginis aedicula prope aedem Victoriae, XXXV. 9.
Victoriae mons, XXIV. 41.
Victoriati nummi, XLI. 17.
Q. Victorius, primipili centu-

rio, signum ademtum signifero jacit in hostem, xxxiv. 46.
Victumviae, emporium, xxi. 45. Victumviae captae, fusis et trucidatis oppidanis, 57.
Vicus Cyprius, i. 48.
— Jugarius, xxiv. 47. xxvii. 37. xxxv. 21.
— Longus, x. 23.
— Melius, xxxiii. 26.
— Tuscus, ii. 14. xxvii. 37. xxxiii. 26.
Vicos cur non direxerint Romani, v. 55.
Viduae equitibus, qui equos alerent, attributae, i. 43.
Viduarum pecuniae in aerarium conlatae, xxiv. 18.
Viennensis provinciae descriptio, ciii. 138. 139.
Vigil, quem Galli scandentes fefellerant, de saxo dejectus, v. 47.
Vigilibus scutum aufert Aemilius Paullus consul, xliv. 33.
Vigiliis quatuor destincta nox quaelibet: hinc
Vigilia prima, v. 44. ix. 36. x. 34. xxi. 27. xxiii. 35. xxvii. 15. xxx. 6. xxxv. 13.
— secunda, vii. 35.
— tertia, ix. 44. x. 20. 40. xxv. 38. xxvii. 42. xxviii. 7. xxxv. 1. xxxvi. 19. xl. 4.
— quarta, ix. 37. xxi. 47. xxiv. 46. xxv. 13.
Vigiliae vicatim Romae exactae, x. 4. xxxii. 26.
Vigiliae nocturnae per urbem minoribus magistratibus mandatae, xxxix. 14. 16.
Vigiliarum munus a senatoribus obitum, iii. 6.
Vigiliae militares, xliv. 33.
Vigiliae ab exercitu Annibalis per quatriduum et tres noctes toleratae, xxii. 2.
Villa publica in campo Martio aedificata, iv. 22. ibi primum census populi actus, *ibid.* reficitur et amplificatur, xxxiv. 44. in ea hospitium legatis hostium praebetur, xxx. 21. xxxiii. 24.
Villa Curiana, xiv. 49.
C. Villius, ex amicis Ti. Gracchi, in vas serpentibus et viperis repletum conjicitur, lix. 8.
L. Villius, tribunus plebis, legem annariam fert, xl. 44. inde cognomen familiae inditum, ut Annales appellarentur, *ibid.* creatur praetor, xlii. 28. sortitur jurisdictionem inter peregrinos, 31.
L. Villius Annalis, praetor, a triumviris proscriptus, atque a filio proditus, occiditur, cxx. 58.
L. Villius Tappulus, aedilis plebejus, aliquot matronas probri accusat, xxv. 2.
L. Villius Tappulus, praetor, xxxi. 49. ei evenit Sardinia, xxxii. 1.
P. Villius, tribunus plebis, iii. 54.
P. Villius Tappulus, ex aedilitate plebeja praetor, xxix. 38. sortitur Siciliam, xxx. 1. decemvir agris dividundis, xxxi. 4. consul, 49. proficiscitur in Macedoniam, xxxii. 3. nihil memorabile ab eo actum, 6. legatus sub T. Quintio, 28. jubetur esse in numero decem legatorum, ex quorum consilio pacis leges Philippo daret T. Quintius, xxxiii. 24. it ad Antiochum, 35. ejus et collegarum congressus cum rege, 39. 40. rursum mittitur ad Antiochum, xxxiv. 59. Elaeam venit, xxxv. 13. congreditur cum Annibale, 14. cum Antiocho, 15. legatus in Graeciam mittitur, 23. tentat Magnetas, frustra, 39.
Viminalis collis additus urbi a Ser. Tullio, i. 44.
Vincula demta Romae vinctis in celebritate primi lectisternii, v. 13.
Vindelici adjungunt se Rhaetis,

Italiam latrociniis vexantibus, cxxxvi. 54. vincuntur a Druso et Tiberio, 55.
Vindiciae secundum libertatem, iii. 44.
Vindicius, servus, conjurationem ad revocandos reges initam prodit, ii. 4. ei pecunia ex aerario, libertas et civitas datur, 5. quidam Vindictae nomen ab illo tractum putant, *ibid.*
Vinearum usus in oppugnationibus, v. 7. x. 34. xxi. 61. xxiii. 18. xxxii. 4. xxxv. 22.
L. Vinicius, tribunus plebis, intercedit senatusconsultis de provinciis, cviii. 35.
M. Vinicius, consul, cxxxvi. 35.
T. Vinius, proscriptus a triumviris, ab uxore servatur, cxx. 44.
Vinum publice in sacrificiis praebitum, x. 23.
— in Galliam invectum illiciendae gentis caussa, v. 33.
— Chium, lxx. 8.
— Falernum, *ibid.*
— Opimianum, lxi. 8.
Vini avidi tibicines. *vid.* Tibicines.
Vipera immodicae magnitudinis ad Augustum allata ex India, cxxxvi. 27.
Vipsanius. *vid.* Agrippa.
Vir factus ex muliere. *vid.* Prodigium.
Vir ferus prope Villingam visus, lxxxiv. 23.
Vir virum legens, ix. 39. x. 38.
Viri majoris speciei, quam pro humano habitu, augustiorisque, in quiete visa utrique consuli, viii. 6.
Virorum omne genus in insula Lemno conjuratione muliebri sublatum, xxxiv. 2.
Virorum inter sese plura stupra in Bacchanalibus, quam feminarum, xxxix. 13.
Virbius clivus, i. 48.
Virdomarus, *vid.* Britomarus.
Virga circumscribitur Antiochus rex a Popillio, legato Romano, xlv. 12.
Virga lictor Sulpicii, tribuni militum domum intrantis, forem percutit, vi. 34.
Virgis caedi civem Romanum, vetuit lex Porcia, x. 9. *vid. et* lxv. 35.
Virgis caesi, et securi percussi in medio foro trecenti quinquaginta octo delecti nobiles Tarquinienses, vii. 19.
Virgis sese caedunt mutuo quidam Lucanorum in invidiam Romanorum, viii. 27.
C. Virgilius, Siciliam cum imperio obtinens, Ciceronem exsulem insula abstinere jubet, ciii. 121. 123.
C. Virgilius, praetorius, dedentes se duos tribunos militum Caesarianos ad Scipionem perducit, cxiv. 11. se dedit Caninio Rebilo, 62.
P. Virgilius Maro nascitur, xcvii. 38. ejus periculum, quod ei ad majorem fortunam viam fecit, cxxv. 9. eum ajunt suasisse Caesari Octaviano, ut imperium retineret, cxxxiv. 70. Augusto et Maecenate haeredibus, moritur, cxxxvi. 32.
Virginia, Auli filia, patricia, nupta Volumnio, consuli plebejo, x. 23. exclusa sacris Pudicitiae patriciae a matronis patriciis, dedicat aram Pudicitiae plebejae, *ibid.*
Virginiae infelix forma, mors miserabilis, et ultio, iii. 44–48. 58.
Virginius, proscriptus a triumviris, servatur a militibus, cxx. 72.
A. Virginius, consul, ii. 28. contra Volscos proficiscitur, eosque fundit, 30.
A. Virginius, consul, ii. 51.
A. Virginius, consul, ii. 63. contra Aequos proficiscitur, *ibid.*

A. Virginius, triumvir agro dando, III. 1.
A. Virginius, tribunus plebis, Caesoni Quintio capitis diem dicit, unde magnae contentiones, III. 11–13.
A. Virginius, poſtquam tribunatu plebis abierat, accusatur, et denis millibus gravis aeris condemnatur, V. 29.
L. Virginius, Virginiae pater, III. 44. ejus de filia cum Ap. Claudio contentio, 47. filiam suam occidit, 48. orta inde certamina in urbe, 49. et motus in caſtris, 50. consilium ab eo militibus datum, de creandis decem tribunis militum, quorum in numero esse recusat, 51. creatur tribunus plebis, 54. Appio diem dicit, 56. et eum in carcerem duci jubet, 57. remittit ultimam poenam M. Claudio, assertori Virginiae, 58.
L. Virginius, consul, IV. 21. iterum, 23.
L. Virginius, tribunus militum consulari poteſtate, V. 8. invisus infeſtusque collegae Sergio, ei non fert auxilium, *ibid.* ante diem ipse et collega abdicare coguntur, 9. accusatur a tribunis plebis, 11. decem millibus aeris gravis condemnatur, 12.
L. Virginius, tribunus militum consulari poteſtate, VI. 1.
L. Virginius, tribunus militum, XXVII. 43.
Opiter Virginius, consul, cum collega Pometiam primo vi, deinde operibus oppugnat, II. 17. triumphat, *ibid.*
Opiter Virginius, consul, II. 54.
Proc. Virginius, consul, II. 41. ejus cum collega de lege agraria contentiones, *ibid.*
Sp. Virginius, consul, III. 31.
T. Virginius, consul, II. 21.
T. Virginius, consul, II. 48.
T. Virginius Rutilus, augur, moritur, III. 7.
T. Virginius Coelimontanus, consul, III. 65.
Virgines ter novenae, per urbem euntes, carmen canunt in Junonem Reginam, XXVII. 37. XXXI. 12.
Virgines decem, et decem ingenui pueri, patrimi omnes matrimique, ad sacrificium adhibiti, XXXVII. 3.
ob Virginem excitatum Ardeae bellum, IV. 9.
Virginem captivam parentibus reddit Scipio, XXVI. 50.
Virginem Chalcidensem in medio ardore belli ducit uxorem Antiochus, XXXVI. 11.
Virgo Veſtalis inceſti damnata. *vid.* Veſtalis.
Viriathus ex paſtore venator, ex venatore latro, dein juſti dux exercitus, LII. 24. diſſuadet Lusitanis pacem, 29. cludit Vetilium, praetorem Romanum, 30. fundit Romanos, 31. 32. Segobrigenses adfligit, 33. Claudium Unimanum superat, 34. caedit legatum Fabii, 36. vincit Quintium, LIII. 10. Viriathi virtus et mores, II. 12. pugnat cum Fabio, consule, 25. 26. discedit in Lusitaniam, 27. Romanos caedit, LIV. 11. pacem cum iis facit, *ibid.* Patres Romani eam pacem irritam videri decernunt, 12. eum persequitur Caepio, consul, 13. se suosque eripit periculo, 14. legatos mittit ad consulem, 15. Viriathum per proditores tollendum curat Caepio, consul, 22. ejus exsequiae, 23. encomium, 24.
Virilis toga, XXVI. 19.
Virtute, non dolo, superare hoſtes, pulchrum ducebant Romani veteres, XLII. 47.
Virtutis et Honoris aedes votae a M. Marcello, et exſtructae, XXVII. 25. a filio ejus dedicata Virtutis aedes, XXIX. 11.

Visceratio populo data a M. Flavio in funere matris, VIII. 22. *vid. et* XXXIX. 46. XLI. 33.
Visus nocturni, II. 36. VIII. 6.
Vitellia, oppidum, II. 39. V. 29.
Vitis aurea pulcherrimi operis, inventa in templo Judaeorum, a Pompejo in fano Jovis Capitolini ponitur, CII. 66.
Vitruvius Vaccus, Fundanus, vaſtat Setinum Norbanumque agrum, VIII. 19. in poteſtatem venit Romanorum, 20. aſſervatur in carcere, *ibid.* verberatus necatur, *ibid.* aedes ejus diruuntur, et bona Semoni Sanco consecrantur, *ibid.*
Vitulus jam ictus e manibus sacrificantium sese proripuit, multosque circumſtantes cruore respersit, XXI. 6.
Ulla, oppidum, oppugnatur a Cn. Pompejo, Magni F. CXV. 42.
Ultrotributa, XXXIX. 44. XLIII. 18.
Ulyſſes, I. 49. ab eo et Circe Dea oriundus Octavius Mamilius, *ibid.*
Umbilicus orbis terrarum Delphi. *vid.* Delphi.
Umbilicum Graeciae incolunt Aetoli, XXXV. 18.
Umbo, IX. 41. XXX. 34.
Umbri, populi, V. 35. IX. 37. XII. 26. agro pulsi a Bojis, V. 35. eorum exercitus funditur, IX. 39. deficiunt, 41. se oppugnaturos Romam jactant, *ibid.* adoriuntur Romanos, vincuntur, et defectionis auctores deduntur. *ibid.* inſtaurant bellum, juncti cum Etruscis, Samnitibus, Gallis, X. 21. *vid. et* 27. rebellantes superantur, LXXIV. 7.
Umbria, X. 1. XXII. 9. XXVII. 43.
Umbriae pars, plaga Materina, IX. 41. tribus Sappinia, XXXI. 2.
Unciarium foenus, VII. 16. ex unciario semunciarium foenus factum, 27.
Unellj, populi, profligantur a Titurio, CIV. 88.
Unimanus. *vid.* Claudius.
Vocanus ager in Africa, XXXIII. 48.
Voconius Barba ad diſtinendum Nicomediae Mithridatem mittitur, XCV. 15. ejus negligentia, 25.
Q. Voconius Saxa, tribunus plebis, legem fert de haereditatibus mulierum, XLI. 34.
Vocontii, XXI. 31.
Volae, urbs Aequorum, IV. 49. eadem quae Bolae, VI. 2. cum Volanis bellum, IV. 49.
Volanus ager, IV. 51.
ad Volaterras cum Etruscis incerta victoria pugnatum, X. 12.
Volaterris deditis, pax toti Italiae reſtituta, LXXXIX. 35.
Volaterrani interamenta navium et frumentum pollicentur Scipioni, XXVIII. 45.
Volcae. XXI. 26.
L. Volcatius Tullus, consul, C. 2. ejus in Pompejum querelae, CIX. 44. censet mittendos ad Caesarem de pace legatos, 45.
L. Volcatius Tullus, consul, CXXXI. 50.
Volcentes ab Annibale deficiunt ad Romanos, XXVII. 15.
Volero Publilius. *vid.* Publilius.
Volerones ab Ap. Claudio tribuni plebis vocati, II. 58.
Vologeses, natione Beſſus, sacerdos Bacchi, in Thracia bellum concitat, CXXXVIII. 1.
Volones, id eſt, servi in militiam conscripti, XXII. 57. XXIII. 32. XXIV. 11. libertatem tacitis votis expoſtulant, XXIV. 14. iis libertatem promittit Ti. Gracchus, referentibus capita hoſtium, *ibid.* capita hoſtium abscindunt, quae abjicere jubentur, 15. iis datur libertas, 16. segniores ex iis notantur, *ibid.* Beneventi in publico pileati epulantur omnes, *ibid.*

simulacrum celebrati ejus diei Gracchus Romae pingi jubet in aede Libertatis, *ibid. vid. et* xxv. 20. 22. Volones in undevicesimam et vicesimam legiones scripti, xxvii. 38. *vid. et* xxviii. 46.

Volsci petuntur bello a Tarquinio Superbo, i. 53.

in Volscos missi ad frumentum comparandum, ii. 9. Volsci comparant auxilia, quae mittant Latinis, 22. obsides dant trecentos principum liberos, *ibid.* occultum parant bellum, *ibid.* veniunt ad oppugnandam urbem, 24. vincuntur, 25. Volsci Romanis bellum inferunt, 30. vincuntur, *ibid.* iis Veliternus ager ademtus, 31. Volsci Antiates victi, 33. ad ludos Magnos magna Volscorum vis Romam venit, 37. exacti urbe, *ibid.* concitati ab Att. Tullo, deficiunt a Romanis, 38. 39. retro abducuntur a Coriolano, 40. redeunt in agrum Romanum, *ibid.* rebellant, 42. castra ponunt in Latino agro, sed vincuntur, et nullum genus calamitatis contumeliaeque non editum in Volscos, 53. iis induciae in annos quadraginta datae, 54. Volsci instaurant bellum, 58. vincunt Romanos, 59. oppugnant castra Romanorum, 64. vincuntur, 65.

praedantur agros Hernicorum, iii. 6. pergunt in agros Romanos, sed caeduntur magno numero, et nomen eorum prope deletur, 7. 8. Volsci et Aequi bellum instaurant, 10. vincuntur, 22. *vid. et* 60.

obsident Ardeam, iv. 9. a Romanis obsidentur, *ibid.* victi, dedito duce, sub jugum mittuntur, 10. cum Aequis denuo Romanis bellum inferunt, 26. oppugnant castra consulis, 27. castra Volscorum capiuntur, 29. captivi, praeter senatores, venumdantur, *ibid.* denuo bellum inferunt Romanis, 37. 55. 56. vincuntur, 57. capiunt Verruginem, oppidum, 58. eorum agros depopulantur Romani, 59. vincuntur Volsci, 61.

praesidium obsident ad Anxur, v. 16. pacem impetrant, 23.

iterum capiunt arma adversus Romanos, vi. 2. eorum castra capit Camillus, *ibid.* ad deditionem subiguntur, *ibid.* renovato bello, vincuntur, 6–8. rebellant, 11. unde Volscis et Aequis toties victis suffecerint milites, 12. vincuntur, 13. Praenestinis conjuncti, expugnant Satricum, 22. vincuntur, 23. 24. populantur agrum Romanum, 31. eorum agri devastantur a Romanis, *ibid.* funduntur, 32.

vincuntur, vii. 27.

eorum exercitus consedit ad Satricum, viii. 1. cum Volscis dubio Marte pugnatum, *ibid.* fugiunt nocte, *ibid.*

Volsci Antiates, ii. 33.

Volsci Ecetrani, ii. 25.

Volscus ager, x. 1.

Volscus. *vid.* Publilius.

Volsciani, Hispaniae populi, xxi. 19. eos contra Poenos sollicitant legati Romani, *ibid.* eorum celebre per Hispaniam ad legatos Romanos responsum, *ibid.*

M. Volscius Fictor, qui tribunus plebis fuerat, testis in Caesonem Quintium existit, iii. 13. ei diem dicunt A. Cornelius et Q. Servilius, quaestores, quod falsum pro testimonio dixisset, 24. damnatus et in exsilium ire jussus, 29.

Volsinienses, vel Volsinii, gens Etrusca, incursant agros Romanos, v. 31. vincuntur, 32. iis induciae in viginti annos datae, *ibid.* apud Volsinios clavi fuere indices annorum, fixi in templo Nortiae, Etru-

seae Deae, VII. 3. Volsiniensium aliquot castella vi capit P. Decius, consul, IX. 41. eorum ager vastatur ab L. Postumio, consule, X. 37. bellum cum Volsiniensibus, XI. 29. de iis triumphatum, XIII. 35. Volsinienses servis civitatem et arma dant, XV. 14. ab iis in miserabilem servitutem redacti, auxilium Romanorum implorant, *ibid. et* 15. obsident urbem Romani, 16. adactos ad deditionem servos puniunt, urbem diruunt, XVI. 39. Volsiniis lacus sanguine manavit. *vid.* Prodigium.

Volsinii, urbs, X. 37. XXVII. 23.

Voltumnae fanum, IV. 23. V. 17. ad Voltumnae fanum concilium omni Etruriae indictum, IV. 23. 25. 61. *et* V. 17. fit ibi conjuratio adversus Romanos, VI. 2.

Volucres supervolantes ad terram delapsas clamore militum, Coelius aït, XXIX. 25.

Volumnia, uxor Coriolani, II. 40.

L. Volumnius, consul, cum Sallentinis prospere bellum gerit, IX. 42. iterum consul, X. 15. in Samnium profectus, relinquit provinciam, ut Ap. Claudio collegae opem ferat, 18. et, post aliquam adversus eum altercationem, egregiam cum eo victoriam reportat, *ibid. et* 19. redit in Samnium, et opprimit Samnites praedatores Campaniae, 20. prudentia ejus et moderatio in comitiis consularibus, 20. 21. ex senatusconsulto et plebiscito ei prorogatum in annum imperium, 22. in Samnio feliciter res gerit, 30. 31. magister equitum, XI. 28. ejus uxor Virginia. *vid.* Virginia.

M. Volumnius, eques Romanus, necatur a Catilina, LXXXVIII. 30.

P. Volumnius creatur consul, III. 10. legatus ab Aequorum duce Graccho Cloelio spernitur, 25.

T. Volumnius jussu Antonii occiditur, CXXIV. 20.

Voluntaria collatio senatorum ad levandam aerarii inopiam, XXVI. 36. *vid. et* V. 60.

Voluntariam militiam professis jubentur aera procedere, V. 7.

Voluntarii milites, V. 16. XXVII. 46. XXVIII. 45. XXIX. 1. XXXVII. 4.

C. Volusenus Quadratus a Caesare mittitur in Britanniam speculatum, CV. 56. equitum praefectus, a Comio vulneratur, CVIII. 28.

M. Volusius, aedilis plebis, proscriptus a triumviris, asin elabitur, CXX. 97.

Volustana, jugum Cambuniorum montium vocant, XLIV. 2.

Volux, filius Bocchi, LXVI. 28. 44.

Vorago in foro Romano nequit conjectu terrae expleri, VII. 6. Curtius se devovet, et, equo insidens, armatus se in specum immittit, *ibid.*

Vortumnus, Deus, XLIV. 16.

Vota quinquennalia, XXVII. 33. XXX. 27. XXXI. 9. decennalia, XLII. 28.

Vota nuncupant consules in Capitolio, antequam in provincias proficiscantur, XLI. 32. XLII. 49.

Vota valetudinis populi caussa, XLII. 2.

Voti, quo consul ludos magnos Jovi vovet, formula, XXXVI. 2.

Votum praeeunte pontifice factum, IV. 27.

Votum incertae pecuniae an possit suscipi? XXXI. 9.

ad Votum, inconsulto senatu conceptum, pecunia de publico negatur, XXXVI. 36.

Votum crudele Cimbrorum, LXVII. 2.
Vox noctu audita humana clarior de adventu Gallorum, v. 32.
Vox noctu audita ex delubro Proserpinae Locris, XXIX. 18.
Urbanae tribus. *vid.* Tribus.
Urbanae legiones. *vid.* Legiones.
Urbinius Panopio proscribitur a triumviris; pro eo se percussoribus offert servus ejus, CXX. 75.
Urbium primordia, miscendo humana divinis, augustiora facta, *Praef.*
Urbium veteres conditores natam sibi e terra prolem ementiebantur, I. 8.
Urbes dirutae, ne venirent in hostium potestatem, XXXI. 28.
Urbes captae diripi solent, non deditae, XXXVII. 32.
Urbes orbis terrarum maximae Roma et Carthago, XXXVIII. 50.
Urbibus parcebant veteres Macedones, quo haberent imperium opulentius, XXXII. 33.
Urbicua, oppidum Hispaniae, capitur a Q. Fulvio Flacco, XL. 16.
Urinatores, XLIV. 10.
Urites, Italiae populus, XLII. 48.
in Urnam tribuum nomina conjecta, XIV. 27.
C. Ursanius, tribunus plebis, XXXIII. 22.
Ursi et elephanti in ludis Circensibus, XLIV. 18.
Ursi Numidici, CIII. 42.
Uscana, oppidum, XLIII. 12. 20. 21. 23. ab Uscanensibus caeditur Ap. Claudius, 12.
Usipii, sive Usipetes, gens Cattis proxima, CIV. 10. eos, Rhenum transgressos, vincit Caesar, CV. 48-53. iterum petiti bello, CXXXVII. 7. domantur a Druso, 9.
Utens, fluvius, V. 35.
Utica, colonia Tyriorum, XVI. 1. Uticam T. Otacilius cum classe trajicit, XXV. 31. alia in Uticensem agrum excensio, XXVII. 5. circa ipsa moenia Uticae praedas agunt Romani, XXVIII. 4. Uticam mittit classem Scipio, XXIX. 28. Uticam frustra oppugnat Scipio, 35. rursus obsidet, XXX. 3. 5. 8. classem Scipionis ad Uticam invadunt Carthaginienses, 9. 10. Utica deficit a Poenis, XLIX. 6. remuneratur a Romanis, LI. 55.
Uticam exscindi a Juba et Pompejanis vetat Cato, et ejus custodiam accipit, CXIII. 6. post Caesaris victoriam, Uticam rursus a magnis periculis servat Cato, et ibi se interficit, CXIV. 40-56. Uticam intrat Caesar, 60.
Uticenses proni in Caesarem, CXIII. 6. CXIV. 47. 58. 60. publice sepeliunt Catonem, 58.
Utrarii, XLIV. 33.
Vulcanus, I. 37. VIII. 10. ei sacrata arma et spolia hostium succenduntur, I. 37. XXX. 6. XLI. 16. *vid. et* LXVIII. 32. in lectisternio pulvinar Vulcano et Vestae, XXII. 10.
Vulcani caput ardet. *vid.* Prodigium.
Vulcani area, IX. 46. XXXIX. 46. XL. 19.
— aedes in Campo, XXIV. 10.
— insulae, XXI. 49. 51.
Vulcientes, Etruscus populus, XIII. 35. de iis triumphat Ti. Coruncanius, consul, *ibid.*
Vulsinienses. *vid.* Volsinienses.
Vultures sex, augurium Remo, duodecim Romulo, I. 6.
Vulturii et canes intacta relinquunt cadavera absumtorum pestilentia hominum boumque, XLI. 26.
Vulturnus, urbs Etruscorum, capitur a Samnitibus dolo; et Capua appellatur, IV. 37.
Vulturnus, fluvius, VIII. 11. X.

20. 31. XXII. 14. 15. XXIII. 14. 19. 36. XXXII. 29.
ad Vulturni ostium castellum communitum, ubi postea urbs fuit, XXV. 20. 22. Vulturnum colonia deducta, XXXIV. 45. *vid. etiam* XXXVI. 37.
Vulturnus ventus, XXII. 43. prospectum, in proelio cum Annibale, multo pulvere in ora volvendo, adimit Romanis, 46.
Uxama, urbs, a Pompejo eversa, XCVII. 6.
Uxellodunum obsidetur a legato Caesaris Caninio, CVIII. 21. eodem et Caesar accedit, 22. et aquam prohibere instituit obsessis, 23. qua arte? 24. Uxellodunensium eruptio, 25. Caesar saevit in deditos, 26.
Uxoris corruptae ira maritum stimulat, ut alienigenas in regionem inducat, sui ulciscendi caussa, V. 33.
Uxores suas liberosque caedunt viri, ne veniant in manus hostium, XXVIII. 23.
Uxorum perfidia erga maritos in proscriptione triumvirali, CXX. 86.

X.

Xanthippus Lacedaemonius, XVIII. 22. Poenorum ducum errorem detegit, et, accepto imperio, corrigit, *ibid. et* 23. vincit et capit Regulum, 24–27. invidiae metu relinquit Carthaginem, 28. ei insidias pro beneficio reddunt Poeni, 30. *vid. et* XXVIII. 43.
Xanthus, urbs, oppugnatur a Bruto, et capitur, CXXII. 24–49.
Xanthiorum furiosa desperatio, CXXII. 30. majorum exemplo similis, 31.
Xenarchus, praetor Achaeorum, quaerit privatae gratiae aditum apud Perseum, XLI. 28.
Xenoclides, Chalcidensis princeps, amicus Romanis, XXXV. 38. 50. 51.
Xenon Aegiensis, legatus Achaeorum, XLVII. 27. *vid. et* XLVI. 7.
Xenophanes, princeps legationis a Philippo missae ad Annibalem, in praesidia Romana incidit, XXIII. 33. astu elapsus, foedus facit cum Annibale, *ibid.* rursum captus a Romanis, ad consulem, ac deinde Romam deportatur, 34. 38.
Xenophon, Achaeus, XXXII. 32.
Xerxes, filius Mithridatis, ducitur ante currum Pompeji triumphantis, CIII. 48.
Xychus ordinem facinoris, quo Demetrius circumventus fuerat, aperit Philippo, XL. 55.
Xyline Come, XXXVIII. 15.
Xyniae, oppidum, XXXII. 13. XXXIII. 3. XXXIX. 26.

Z.

Zabdelus, Arabiae regulus, Alexandri Balae occisi caput mittit ad Ptolemaeum, LII. 46.
Zacynthus, insula propinqua Aetoliae, XXI. 7. XXVI. 24. eam capit Laevinus, XXVI. 24. quum Philippi fuisset, mox Amynandri, ac deinde Achaeorum, ab Achaeis eam repetit T. Quintius, et Romanis tradi jubet, XXXVI. 32.
Zacynthum obsidere conatur Archelaus, frustra, LXXXII. 26.
Zama, urbs, quinque dierum iter abest a Carthagine, XXX. 29. oppugnatur a Romanis, LXV. 23–25. deseritur, 27. regia Jubae, CXIV. 61.
Zamae pecunias cogit Caesar, regnumque Jubae in provinciae formam redigit, CXIV. 65.
Zamenses Jubae victo portas claudunt, CXIV. 61.
Zama, *sive fortasse* Same, insula, XXXII. 16.
Zanclen Graeci Siciliam appellant, XVI. 21. LXXII. 35.
Zarbienus, Gordyenorum rex, a Tigrane deficit ad Romanos,

xcviii. 6. ei, a Tigrane interemto, exsequias facit Lucullus, 65.
Zarmanus Chegan, Indus, se tradit ignibus coram Augusto Athenis, cxxxvi. 28.
Zelasium, promontorium, xxxi. 46.
Zenonis statuam solam ex instrumento Ptolemaei Cyprii non vendit Cato, in honorem Philosophiae, civ. 66.
Zeno, princeps Magnetum, vir magnae auctoritatis, T. Quintium Magnetibus placat, xxxv. 31.
Zeno, Sardibus ab Antiocho praefectus, xxxvii. 44.
Zeno, praefectus Philippi, caeditur ab Athamanibus, xxxviii. 1. 2.
Zenobius, praefectus Mithridatis, miserandum in modum Chios vexat, ac postremo urbe et patria ejicit, lxxxii. 39–44. ab Ephesiis interficitur, 46.
Zenodorus, inter Galilaeam et Trachonem haud parvae regionis tetrarcha, cxxxvi. 24. ejus ditio datur Herodi, *ibid.*
Zephyrium, oppidum, xxxiii. 20.
Zerynthii Apollinis templum, xxxviii. 41.
Zeta, oppidum Africae, a Caesare capitur, cxiv. 32.
Zeuxidas, Acarnanum praetor, xxxiii. 16.
Zeuxippus, princeps Boeotorum, auctor Romanae societatis, ob hanc caussam non creatur Boeotarcha, xxxiii. 37. Brachyllam Boeotarchen tollendum curat, 28. accusatur caedis, *ibid.* fugit Tanagram, deinde Athenas, *ibid.*
Zeuxis, praefectus Antiochi, praeest mediae aciei in pugna adversus Romanos, xxxvii. 41. legatus mittitur ad Scipionem, 45. ejus oratio de pace, *ibid.*
Ziela, oppidum, Persicorum Deorum cultu celebre, xcviii. 91. prope id oppidum vincitur Triarius a Mithridate, *ibid.*
Zoïppus, gener Hieronis, tutor Hieronymi, xxiv. 4. 5. legatus ad regem Ptolemaeum, voluntarium sibi consciscit exsilium, 26. ejus uxor Heraclea et filiae e Syracusanis interficiuntur, *ibid.*
Zosime, Tigranis uxor, ante currum Pompeji triumphantis ducitur, ciii. 48.
Zyboea devictus a Nicomede, xxxviii. 16.
Zyraxis, regis Getici, regionem invadit Crassus, cxxxv. 3.

INDEX EORUM,

QUAE HOC TOMO XV. LIVII

CONTINENTUR.

PARTE ALTERA.

Index Auctorum in Notis Emendatorum, Illuſtratorum et Defensorum. pag. 5.
- - - Rerum et Verborum, quae in notis Illuſtrantur et Explicantur. pag. 11.
- - - in Livii Hiſtorias et Supplementa. pag. 225.

ERRATA

In ipsis Livii verbis.

L. 2, 42, 5. *dumvir*] Lege: *duumvir.*
— 5, 33, 3. *ita*] l. *ira.*
— 6, 13, 3. *perventurum*] l. *perventuram.*
— 6, 18, 4. *in experto*] l. *inexperto.*
— 6, 40, 9. *quae vos*] l. *qua vos.*
— 6, 41, 3. *regnum*] l. *regum.*
— 6, 42, 5. *consuerit*] l. *conseruit.*
— 7, 26, 4. *praepetum*] l. *praepetem.*
— 8, 8, 1. *quam descensum*] l. *quum descensum.*
— 10, 40, 13. *pilo tus*] l. *pilo ictus.*
— 21, 36, 4. *vicendum*] l. *visendum.*
— 25, 27, 11. *concursuare*] l. *concursurae.*
— 31, 27, 6. *nomen proprium*] l. *nomen propter.*
— 36, 10, 5. *Perraebiam*] l. *Perrhaebiam.*
— 36, 10, 7. *differendam*] l. *differendum.*
— 36, 18, 4. *absueto*] l. *adsueto.*
— 36, 37, 2. *bovos*] l. *boves.*
— 37, 7, 5. *clade*] l. *clades.*
— 37, 14, 3. *ad Samo*] l. *ab Samo.*
— 37, 26, 10. *signis — opinatem*] l. *segnis — opinantem.*
— 37, 37, 7. *habe [b] o*] l. *habeo.*
— 37, 39, 1. *Antiochi*] l. *Antiochus.*
— 37, 42, 6. *accipere*] l. *accepere.*
— 37, 43, 2. *est stare*] l. *et stare.*
— 37, 51, 7. *profectis*] l. *perfectis.*
— 41, 9, 5. *multo in foro*] l. *multa in foro.*
— 42, 20, 3. *supplicanem*] l. *supplicationem.*
— 42, 41, 14. *laevissima*] l. *levissima.*
— 42, 61, 7. *transgressisque*] l. *transgressique.*
— 42, 67, 7. *Malloca*] l. *Malloea.*
— 43, 17, 3. *alii aliis*] l. *alia aliis.*
— 44, 43, 3. *recte*] l. *recta.*
— 45, 15. 5. *conicerent*] l. *conjicerent.*

Addenda et emendanda in notis.

T. 1. P. 2. p. 481. col. 2. l. 7. a f. *ne principio*] l. *neque principio.*
T. 2. P. 2. p. 44. col. 2. l. 21. a f. *quem genere*] l. *quam genere.*
— — p. 79. col. 2. l. 13. *aliquot*] l. *aliquod.*
— — p. 158. col. 1. l. 10. a f. *quum*] l. *quam.*
T. 4. P. 1. p. 33. col. 2. l. 21. *οἰκέτην*] l. *οἰκέτης.*
— — p. 48. col. 2. l. 9. .] *illiusque* delend.
T. 4. P. 2. p. 69. col. 2. l. 4. a f.] Del. interpunctio post *sexagenos.*

T. 4. P. 2. p. 313. col. 2. l. 21. *et Pollia*] l. *ex Pollia*.
T. 5. P. 1. p. 194. col. 1. l. 16. *pro*] l. *quo*.
T. 6. P. 2. p. 10. col. 2. l. 3. a f. *minutas*] l. *minutias*.
T. 8. P. 2. p. 971. col. 1. l. 13. a f. *latuia*] l. *lautia*.
T. 9. p. 461. col. 1. l. 8. *voveri* Bamb.] Haec verba delenda.
— p. 527. col. 2. l. ult. *ala*] l. *alia*.
— p. 543. col. 1. l. 19. *itinere*] l. *iterare*.
— p. 570. col. 2. l. 5. a f. *Bamb.*] l. [*vexit Bamb.*]
— p. 575. col. 1. l. 24. *Crevier.*] Adde: [Bamb.]
— p. 576. col. 1. l. 2. a f.] Adde: [*transveherentur, urbem arcemque tradiderunt*. Bamb.]
— p. 601. col. 2. l. 3. *neque violaturum. Et*] l. *neque violaturum, et*.
— p. 639. col. 1. l. antep. *legerent*] l. *legeret*.
— p. 684. col. 2. l. 16.] Adde: [*promendo promonendoque* Bamb.]
— p. 744. col. 1. l. 1. *qudndam*] l. *quondam*.
— p. 745. col. 1. l. 12. *Apodotes*] l. *Apodotos*.
— p. 774. col. 2. l. 6. a f. *intervalla*] l. *intervallo*.
— p. 781. col. 2. l. 10. a f. *spem*] Adde: [post voc. *quibusque* parva lacuna est in B.]
— p. 802. col. 1. l. 1. *pararet*] *Adde*: [in Msto est *pararent*.]
— p. 852. col. 1. l. 9. CCCIIII.] l. CCLIIII.
— p. 899. col. 2. l. 18.] Dele interpunct. post *caesa*.
— p. 913. col. 2. l. 9. §. 1.] l. §. 8.
T. 10. p. 174. col. 1. l. 12. *lateri adhaerens tyrañis*] Del. *tyrañis*.
— p. 439. c. 2. l. 12.] Adde: *principibusque aliis in silentio facto dicere orsus est rex*. Bamb.]
— p. 449. c. 1. l. 10. a f. *inanae*] l. *inane*.
— p. 451. c. 2. l. 7.] Adde: [*in spem Macedoniae regni, quod is* Bamb.]
— p. 461. c. 1. l. 16. a f. cum codd. nostris] Addé: [et Bamb.]
— p. 468. col. 2. l. 12.] Adde: [*adportari* Bamb.]
— p. 472. col. 1. l. 3. Hearnii L. 1.] Adde: [et Bamb.]
— p. 489. col. 1. l. ult.] Adde: *credebant* omittit idem.
— p. 493. col. 1. l. 4. a f.] Adde: [*praetexto* Bamb.]
— p. 499. col. 1. l. 19. ante Aldum] Adde: [et Bamb.]
— p. 502. col. 1. l. 9. *divisa* mox *partem* classe; *ad* Bamb.] l. [*divisa classe partim*, mox *partem ad litus* Bamb.]
— p. 511. col. 1. l. 12. *expugnatarum*] l. *expugnaturum*.
— p. 558. col. 1. l. 7.] Adde: [et Bamb.]
— p. 561. col. 1. l. 7.] Adde: [*suis ad pugnandum* Bamb.]
— p. 565. col. 1. l. 5. *Tò se*] l. *Tò sed*.
— p. 576. col. 1. l. 20. *bello Aet.*] l. *belloũ Aet.*
— p. 591. col. 2. l. 6.] Del. interp. et ante et post v. *oppido*.
— p. 617. col. 2. l. 6.] Adde: [*sed etiam prope* Bamb.]
— p. 636. col. 2. l. 10. a f. et Gaertn.] Adde: [et Bamb. idem §. 5. *liceret urbem invehi*.]
— p. 702. col. 2. l. 18. *Coryce* Bamb.] l. [*Corycẽ* Bamb.]
— p. 736. col. 1. l. 13. *Phoeni*] l. *Poeni*.

T. 10. p. 736. col. 2. l. ult. *inminebant*] l. *eminebant.*

— p. 744. col. 1. l. 4. omittit Bamb.] Adde: [*percontatus* idem.

— p. 762. col. 1. l. 15. *non ante capi*] l. *non* post *capi.*

— p. 766. col. 1. l. 20. [Bamb.] l. [*ventis est* Bamb.]

— p. 902. col. 1. l. 14. Suet. in Claud. rel. del. et l. Ita accipiendus est locus Suetonii in Claud. cap. 17. *Quum ab Ostia navigaret, vehementi circio bis paene demersus est prope Liguriam juxtaque Stoechadas insulas. Quare a Massilia Gessoriacum usque pedestri itinere confecto, inde transmisit. Navigatio* enim ibidem *itineri pedestri* opponitur. Ad id non adtenderunt Viri Docti in Hist. Acad. Reg. Inscript. tom. v. p. 218. verba illa interpretati: *il fit a pied le chemin de Marseille a Calais,* pro *il fit par terre le chemin.*

— p. 932. col. 1. l. 15. paulo post *partae*] l. qui paulo post *partae* pro *parte.*

T. 11. p. 21. col. 1. l. 6.] *Adde:* post v. *fuerat quondam Aetolorum* lacuna est in cod. Bamb.

— p. 34. col. 2. l. 7. *operare* Bamb.] l. [*operau* Bamb.

— p. 68. col. 2. l. 15.] *Adde:* [*vi caepit, captum Alabadensibus redit.* Bamb.]

— p. 69. col. 1. l. 18. adnotavit Sigonius.] *Adde:* Plutarch. in Demetrio p. 1655. Ed. Steph. Ἀπάμα Περσική uxor Seleuci Nicatoris, mater Antiochi. Apocr. liber Esdrae IV. vs. 29. Ἀπάμην παλλακὴν τοῦ βασιλέως.

— p. 108. col. 1. l. 14. et Hearnii L. 1.] *Adde:* Per Cuballum Gallograeciae castellum intelligi illam urbem, quae Κύβελλα Φρυγίας Steph. Byz. in voc. Κύβελεια vocatur, existimat Berkel. ad Steph. l. laud. quod ob rationes multas probabile sibi non videri, testatur Celeb. Hemsterhus. ad Luciani Judic. Vocal. §. 7. De eo vide Wernsdorff. Remp. Galat. cap. v. p. 217.

— p. 117. col. 2. l. 14. in Bamb. rel.] l. pro [*instructusque* Bamb.] [*et instructus.* Sed litera *t* in *et* punctulo damnata.]

— p. 183. col. 1. l. 3. *inpertire* Voss. et Lov. 6.] Adde: [et Bamb.]

— p. 605. col. 2. *incesse caput*] *Adde:* Col. Trill. lib. II. Obs. Crit. cap. 17. tres novas conjecturas proposuit. Vel enim legebat *noxium huc arcesse caput.* Proxime enim cap. praec. praecesserat: *Quos nominavero, arcesse.* Vel *noxium hinc facesse caput,* ut lib. 1. cap. 47. *Facesse hinc Tarquinios aut Corinthios.* vel denique *noxium huic seca caput.* Magis tamen sibi placere fatetur binas praecedentes conjecturas.

p. 770. col. 2. l. 16. a f. conjecturas.] *Adde:* Cel. Trill. l. III. Obs. Crit. cap. 8. variis conjecturis locum tentavit. Vel enim legebat *quoniam illos ad me prô puduit respicere;* vel *quoniam illuserunt,* vel *eluserunt, ad me propius respicere,* vel denique *quoniam illi se proripiunt respicere.*

T. 12. P. 1. p. 9. col. 2. l. 7.] *Adde*: Mox *impetrabant*, pro *imperabant*, malebat Celeb. Triller. lib. III. Obs. Crit. cap. 8.

— — p. 53. col. 2. l. 12. *terram*] l. *terra*.

— — p. 93. col. 2. l. 6. a f. ἑκάκῳ] l. ἑκάςῳ.

— — p. 115. col. 1. l. 8. a f. latere visum est] *Adde*: Celeb. Triller. lib. III. Obs. Crit. cap. 8. vel *comportati sunt*, quod etiam Doujatio in mentem venerat, vel *comitati sunt* scribendum conjicit, sibique prius prae altero magis placere testatur.

— — p. 140. col. 1. l. 14. ex censu imperavit] *Adde*: Idem ostendit locus Livii 43, 13. *In domo L. Atrei hasta, quam filio militi emerat, arsisse dicebatur.*

— — p. 140. col. 2. l. 13. 1. Ann. 16.] l. 1. Ann. 17.

— — p. 152. col. 2. l. 9. 8, 25, 6. [?]] Del. interrog. signum.

— — p. 172. col. 1. l. 3. origo et oratio] l. origo et ratio.

— — p. 244. col. 1. l. 4. supendi] l. suspendi.

— — p. 328. col. 1. l. 14. oro] l. pro.

— — p. 350. col. 2. l. 4. *quam*] l. *quum*.

— — p. 373. col. 2. l. 3. a f. *a classe, Romana*] Del. interpunct.

— — p. 416. col. 1. l. 8. intercerpta] l. intercepta.

— — p. 449. col. 1. l. 5. a f. *clementia*] l. *elementa*.

— — p. 518. col. 2. l. 5. receperit] l. repererit.

— — p. 531. col. 2. l. 5. τσεiχει] l. τειχει.

— — p. 552. col. 2. l. 7. πορϑῆναι] l. πορϑηϑῆναι.

— — p. 560. col. 2. l. 12. lucari] l. lucrari.

— — p. 560. col. 2. l. 27. *si excus.*] l. *se excus.*

T. 14. p. 813. l. ult.] l. DEDENDÁ.

ERRATA

In Freinshemii supplementis.

L. 12, c. 24. lin. 9. *augebantur*] Lege: *angebantur*.
— 13, 2. l. 6. et 7. *et jam*] l. *et-iam*.
— 13, 14. l. 4. *celebrandi*] l. *celebranda*.
— 17, 10. l. 11. *sum septem*] l. *cum septem*.
— 46, 14. l. 8. a fine, *tunc enim*] l. *tunc etiam*.
— 46, 20. l. 12. *et suo*] l. *ut suo*.
— 47, 27. l. 2. *Xexon.*] l. *Xenon*.
— 48, 16. l. 10. *ut eosdem*] l. *aut eosdem*.
— 49, 7. l. 8. *imperatissimi*] l. *imparatissimi*.
— 49, 23. l. 3. *est*] l. *et*.
— 49, 28. l. penult. *sinem ora*] l. *sine mora*.
— 53, 8. l. penult. *conscensu*] l. *conscenso*.
— 58, 31. l. 4. *aegrariam legem*] l. *agrariam legem*.
— 60, 23. l. 5. *aliquod*] l. *aliquot*.
— 61, 32. l. ult. *armis*] l. *annis*.
— 62, 18, l. 8. *non*] l. *nec*.
— 63, 7. l. 2. post *detulerat* interpunctio maxima ponenda.
— 64, 39. l. 7. *postero*] l. *postremo*.
— 65, 5. l. antep. *mercebantur*] l. *mercabantur*.
— 65, 11. l. penult. *helluarum*] l. *belluarum*.
— 65, 38. l. antep. *natura*] l. *matura*.
— 70, 8. l. penult. *mulieri*] l. *muliebri*.
— 71, 45. l. 11. *enatus*] l. *senatus*.
— 73, 1. l. 5. *tum*] l. *dum*.
— 75, 19. l. 4. *fuderant*] l. *fuderat*.
— 77, 13. l. 8. *collega in ordinem*] l. *collega cogi in ordinem*.
— 77, 40. l. antep. *omnibus*] l. *ominibus*.
— 79, 26. l. 3. *nequeque*] l. *neque*.
— 79, 32. l. 7. a fine, *praecipuae*] l. *praecipue*.
— 80, 7. l. 6. *praecique*] l. *praecipue*.
— 80, 7. l. 10. *Tam*] l. *Tum*.
— 82, 44. l. 4. *infessos*] l. *insessos*.
— 82, 48. l. 3. *Lisbium*] l. *Lesbium*.
— 82, 62. in marg. *citat*] l. *ditat*.
— 88, 1. l. 9. *faventiam*] l. *Faventiam*.
— 88, 8. l. 4. a fine *facundia*] l. *faciunda*.
— 93, 6. l. 5. *Sertorii*] l. *Sertorio*.
— 96, 23. l, ult. *prodivisset*] l. *prodiisset*.
— 98, 17. l. 2. *aliisque R.*] l. *alisque B.*
— 103, 98. l. 5. *Et*] l. *Ea*.

L. 106, 26. l. 4. a f. *Dejotare*] l. *Dejotaro*
— 106, 48. l. 3. a f. *qui*] l. *quia.*
— 113, 52. l. 4. a f. *Scionum*] l. *Scipionum.*
— 122, 42. l. 9. *unde*] l. *unde unde.*
— 125, 18. l. 5. a f. *virtutem*] l. *virtutum.*
— 127, 24. l. 9. a f. *morte*] l. *more.*
— 131, 26. l. 6. *Ambacii*] l. *Ambracii.*
— 133, 25. l. ult. *sponse*] l. *sponte.*
— 133, 58. l. 3. *rogante*] l. *roganti.*
